UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 01306778 0

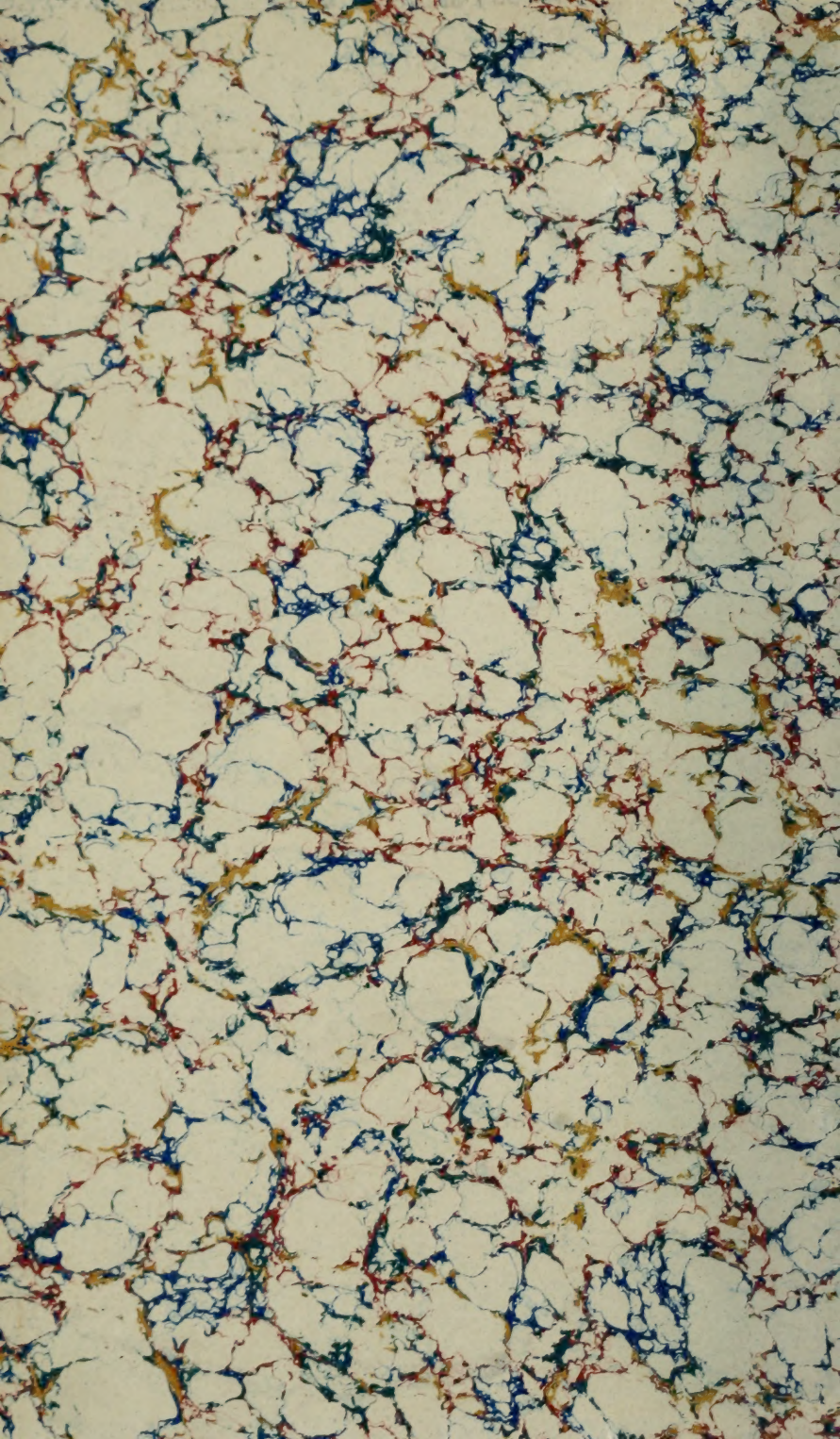

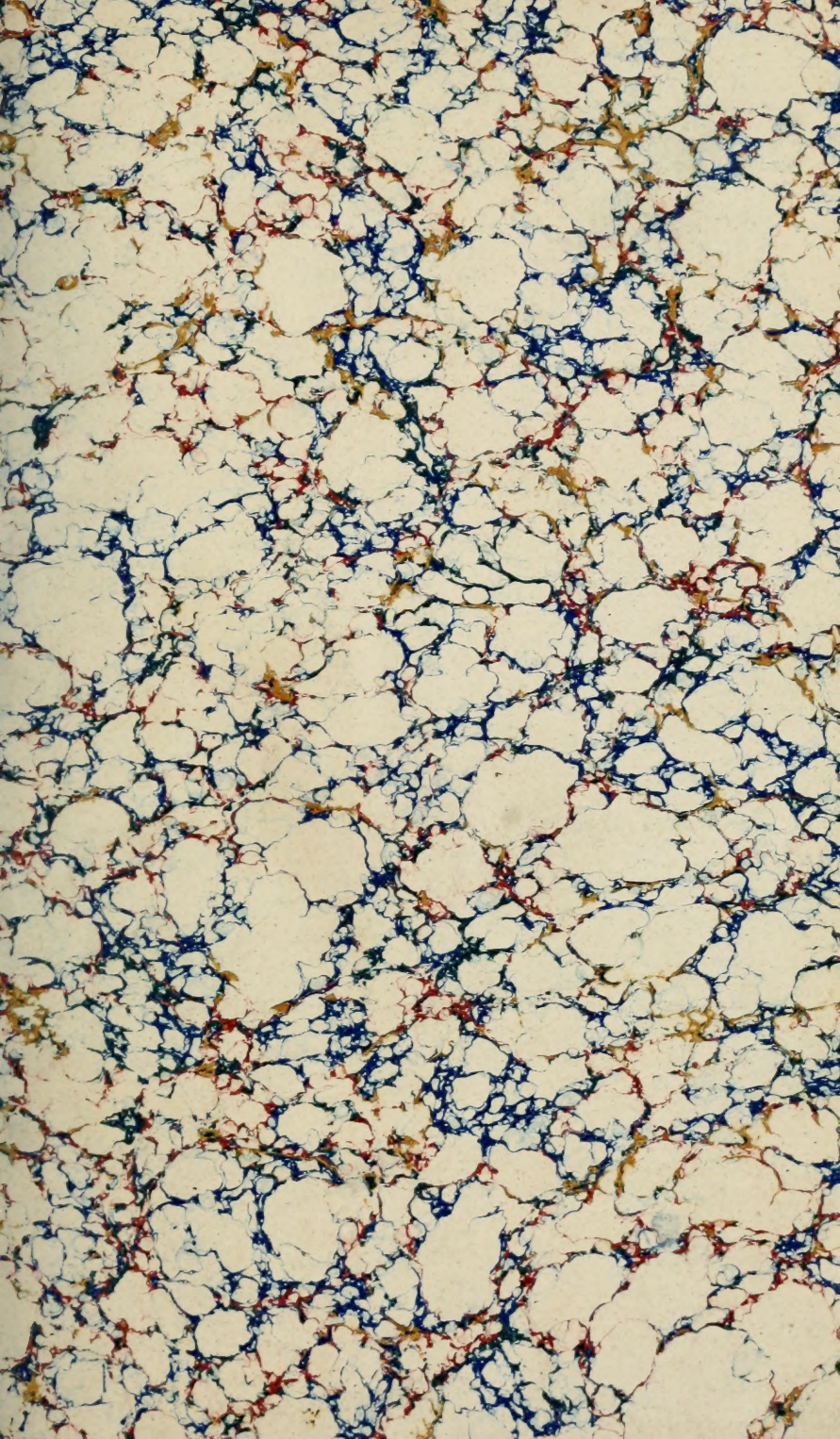

Theo Cole

C

S. THOMÆ AQUINATIS

SUMMA THEOLOGICA

—

TOMUS OCTAVUS

BARRI-DUCIS — EX TYPIS NUPER CŒLESTINORUM NUNC SANCTI PAULI — E. PÉNEL

THOMÆ AQUINATIS

SUMMA THEOLOGICA

DILIGENTER EMENDATA

NICOLAI, SYLVII, BILLUART, ET C.-J. DRIOUX

NOTIS ORNATA

TOMUS OCTAVUS

SEQUENTIA SUPPLEMENTI : LXXXII-XCIX
APPENDIX

DE RESURRECTIONE (SEQUENTIA ET FINIS) — DE PURGATORIO
INDICES ET LEXICON

EDITIO DUODECIMA

SEEN BY
PRESERVATION
SERVICES
DATE..JUN.....1989....

PARISIIS
APUD BLOUD ET BARRAL, BIBLIOPOLAS
18, VIA DICTA CASSETTE, 18

1880

6194
13/10/20

DIVI THOMÆ AQUINATIS

DOCTORIS ANGELICIS

SUMMA THEOLOGICA

SUPPLEMENTUM.

—

QUÆSTIO LXXXII.

DE IMPASSIBILITATE CORPORUM BEATORUM RESURGENTIUM (1), IN QUATUOR ARTICULOS DIVISA.

Deinde considerandum est de conditionibus beatorum resurgentium : et primò de eorum corporum impassibilitate; secundò de subtilitate; tertiò de agilitate; quartò de claritate. Circa primum quæruntur quatuor : 1° Utrùm sancti resurgentes resurgent quoad corpora impassibiles. — 2° Utrùm æqualis impassibilitas omnibus inerit. — 3° Utrùm illa impassibilitas sensum in actu à corporibus gloriosis excludat. — 4° Utrùm sint in eis omnes sensus in actu.

ARTICULUS I. — UTRUM CORPORA SANCTORUM POST RESURRECTIONEM ERUNT IMPASSIBILIA (2).

De his etiam S. Thom. Sent. IV, dist. 44, quæst. II, art. 4, quæstiunc. I.

Ad primum sic proceditur. 1. Videtur quòd corpora sanctorum post resurrectionem non erunt impassibilia. Omne enim mortale est passibile. Sed homo post resurrectionem erit *animal rationale mortale;* hæc est enim definitio hominis, quæ nunquàm ab eo separabitur. Ergo corpus erit passibile.

2. Præterea, omne quod est in potentia ad formam alterius, passibile est ab alio, quia secundùm hoc aliquid est passivum ab alio, ut dicitur (De gen. lib. I, text. 54). Sed corpora sanctorum post resurrectionem erunt in potentia ad aliam formam. Ergo erunt passibilia. Probatio mediæ : Quæcumque communicant in materia, unum eorum est in potentia ad formam alterius; materia enim, secundùm quòd est sub una forma, non amittit potentiam ad aliam formam. Sed corpora sanctorum post resurrectionem communicabunt cum elementis in materia, quia ex eadem materia reparabuntur ex qua nunc sunt. Ergo erunt in potentia ad aliam formam ; et sic erunt passibilia.

3. Præterea, « contraria nata sunt agere, et pati ad invicem, » ut (De gener. lib. I, text. 51 et seq.) dicit Philosophus. Sed corpora sanctorum post resurrectionem erunt ex contrariis composita, sicut et nunc sunt. Ergo erunt passibilia.

4. Præterea, in corpore humano resurget sanguis et alii humores, ut

(1) Qui supplementum ex Sent IV B. Thomæ in ordinem redegerunt, huic quæstioni, ait Sylvius, potuissent præponere duos articulos ex dist. 49, quæst. IV, art. 4 et 5, quibus resolvit quatuor esse corporis gloriosi dotes, scilicet impassibilitatem, subtilitatem, agilitatem et claritatem.

(2) Affirmativè respondet S. Doctor juxta illud Scripturæ : *Absterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum, et mors ultra non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit ultra* (Apoc. XXI).

supra dictum est (qu. LXXX, art. 3 et 4). Sed ex pugna humorum ad invicem generantur ægritudines, et hujusmodi passiones in corpore. Ergo erunt corpora sanctorum post resurrectionem passibilia.

5. Præterea, magis repugnat perfectioni defectus in actu quàm defectus in potentia. Sed passibilitas importat solùm defectum in potentia. Cùm ergo in corporibus beatorum sint futuri aliqui defectus in actu, sicut cicatrices vulnerum in martyribus, ut in Christo fuerunt, videtur quòd nihil deperibit perfectioni eorum, si ponantur habere corpora passibilia.

Sed *contra*, omne passibile est corruptibile, quia passio magis facta abjicit à substantia. Sed corpora sanctorum post resurrectionem erunt incorruptibilia, ut dicitur (1. Cor. xv, 42 : *Seminatur in corruptione, resurget in incorruptione.* Ergo erunt impassibilia.

Præterea, fortius non patitur à debiliori. Sed nullum corpus erit fortius corporibus sanctorum : de quibus dicitur (1. Cor. xv, 43) : *Seminatur in infirmitate, surget in virtute.* Ergo erunt impassibilia.

CONCLUSIO. — Cùm beatorum post resurrectionem corpus et quicquid in eo est, perfecte subjici animæ, atque animam Deo necessarium sit : fieri non potest, ut eorum tunc corpus contra dispositionem illam quâ perficitur ab anima passibile sit.

Respondeo dicendum quòd passio dupliciter dicitur : uno modo communiter, et sic omnis receptio passio dicitur; sive illud quod recipitur sit conveniens recipienti, et perfectivum ipsius; sive contrarium et corruptivum. Et ab hujusmodi passionis remotione corpora gloriosa impassibilia non dicuntur; cùm nihil quod est perfectionis, ab eis sit auferendum. Alio modo passio dicitur propriè, quam sic definit Damascenus (Orth. fid. lib. II, cap. 22, à princ.) : « Passio est motus præter naturam. » Unde immoderatus motus cordis passio ejus dicitur, sed moderatus dicitur ejus operatio. Cujus ratio est, quia omne quod patitur, trahitur ad terminos agentis, quia agens assimilat sibi patiens; et ideò patiens, inquantum hujusmodi, trahitur extra terminos proprios in quibus erat. Sic ergo, propriè accipiendo passionem, non erit in corporibus resurgentium sanctorum potentialitas ad passionem; et ideò impassibilia dicentur. — Hujus autem impassibilitatis ratio à diversis diversimodè assignatur. Quidam enim eam attribuunt conditioni elementorum, quæ aliter tunc se habebunt in corpore quàm nunc. Dicunt enim quòd elementa remanebunt ibi secundùm substantiam; sed qualitates activæ et passivæ ab elementis auferentur. Sed hoc non videtur verum, quia qualitates activæ et passivæ sunt de perfectione elementorum : unde si sine eis repararentur elementa in corpore resurgentis, essent minoris perfectionis quàm modò sint. Et præterea cùm qualitates illæ sint propria accidentia elementorum, ex forma et materia ipsorum causata, videtur valdè absurdum quòd causa maneat, et effectus tollatur. — Et ideò alii dicunt quòd manebunt qualitates, sed non habebunt proprias actiones, divinâ virtute id faciente ad conservationem humani corporis. Sed hoc etiam non videtur posse stare; quia ad mixtionem requiritur actio, et passio activarum et passivarum qualitatum; et secundùm prædominium unius vel alterius mixta efficiuntur diversæ complexionis : quod oportet ponere in corpore resurgentis, quia erunt ibi carnes et ossa, et hujusmodi partes, quibus omnibus non competit una complexio. Et præterea secundùm hoc impassibilitas non posset poni dos in eis (1),

(1) Juxta mentem D. Thomæ impassibilitas est qualitas in corporibus gloriosis residens, quod expressit (part. III, quæst. XLV, art. 2) generaliter dicens quòd *dos nominat qualitatem immanentem corpori glorioso*, et in Sent. IV, dist. 49.

quia non poneret aliquam dispositionem in substantia impassibili, sed solùm prohibitionem passionis ab exteriori, scilicet divinà virtute, quæ etiam posset idem facere de corpore hominis in statu hujus vitæ.—Et ideò alii dicunt quòd in ipso corpore erit aliquid prohibens passionem corporum gloriosorum, scilicet natura quinti corporis (1), vel cœlestis, quam ponunt venire in compositione humani corporis, ad conciliandum elementa in harmoniam quamdam, per quam possint esse debita materia animæ rationalis; sed tamen in statu hujus vitæ, propter dominium elementaris naturæ, corpus humanum patitur ad similitudinem aliorum elementorum; sed in resurrectione dominabitur natura quinti corporis : et ideò corpus humanum reddetur impassibile ad similitudinem corporis cœlestis. Sed hoc non potest stare, quia corpus quintum non venit materialiter ad compositionem corporis humani, ut in libro II ostensum est (dist. 12, qu. I, art. 1). Et præterea impossibile est dicere quòd aliqua virtus naturalis, qualis est virtus corporis cœlestis, transferat corpus humanum ad proprietatem gloriæ, qualis est impassibilitas corporis gloriosi, cùm immutationem corporis humani Apostolus attribuat virtuti Christi, quia *qualis cœlestis, tales et cœlestes* (I. Cor. XV, 48); et (Philip. III, 21) : *Reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ, secundùm operationem, quâ sibi possit subjicere omnia*, etc. Et præterea non potest natura cœlestis ita dominari in corpore humano quin natura elementaris remaneat, cui ex essentialibus suis principiis passibilitas inest. — Et ideò aliter dicendum est quòd omnis passio fit per victoriam agentis super patiens; aliàs non traheret ipsum ad terminos suos. Impossibile est autem quòd aliquid dominetur supra patiens, nisi inquantum debilitatur dominium formæ propriæ supra materiam patientis, loquendo de passione quæ est contra naturam, de qua nunc loquimur : non enim materia subjicitur uni contrariorum, sine hoc quod tollatur dominium alterius super ipsam, vel saltem diminuatur. Corpus autem humanum, et quicquid in eo est, erit perfectè subjectum animæ rationali, sicut anima perfectè erit subjecta Deo. Et ideò in corpore glorioso non poterit esse aliqua mutatio contra dispositionem illam quâ perficitur ab anima; et ita corpora illa erunt impassibilia.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd, secundùm Anselmum (lib. II : *Cur Deus homo*, cap. 11, à princ.), « mortale ponitur in definitione hominis à philosophis, qui non crediderunt hominem totum aliquando posse esse immortalem, » quia non viderunt homines, nisi secundùm hujus mortalitatis statum. — Vel potest dici quòd, secundùm Philosophum (Metaph. lib. VIII, text. 5 et 7, et lib. VII, text. 41), quia differentiæ essentiales sunt nobis incognitæ, utimur quandoque differentiis accidentalibus ad significandum differentias essentiales, quæ sunt accidentalium causæ. Unde *mortale* in definitione hominis non ponitur, quasi ipsa mortalitas ad essentiam hominis pertineat; sed quia illud quod est causa passibilitatis et mortalitatis, secundùm præsentem statum, scilicet compositio ex contrariis, est de essentia hominis ; sed tunc non erit causa ejus, propter victoriam animæ super corpus.

Ad *secundum* dicendum, quòd duplex est potentia, ligata et libera. Et hoc non solùm est verum de potentia activa, sed etiam de passiva. Forma enim ligat potentiam materiæ, determinando ipsam ad unum; et secun-

(1) Nempe quod à peripateticis vocatur *quinta essentia*, ex qua corpus cœleste constare docebant.

dùm hoc dominatur super eam. Et quia in rebus corruptibilibus non perfectè dominatur forma supra materiam, non perfectè potest ligare ipsam, quin recipiat interdùm per aliquam passionem dispositionem contrariam formæ. Sed in sanctis post resurrectionem omninò anima dominabitur supra corpus; nec illud dominium aliquo modo poterit auferri, quia ipsa erit immutabiliter Deo subjecta, quod non fuit in statu innocentiæ. Et ideò in corporibus illis manet eadem potentia ad formam aliam quæ nunc inest, quantùm ad substantiam potentiæ; sed erit ligata per victoriam animæ supra corpus, ut nunquàm in actum passionis exire possit.

Ad *tertium* dicendum, quòd qualitates elementares sunt instrumenta animæ, ut patet (De anima, lib. II, text. 38 et seq.), quia calor ignis in corpore animalis regulatur in actu nutriendi per virtutem animæ. Quando autem agens principale est perfectum, et non est aliquis defectus in instrumento, nulla actio procedit ab instrumento nisi secundùm dispositionem principalis agentis. Et ideò in corporibus sanctorum post resurrectionem nulla actio vel passio poterit provenire à qualitatibus elementaribus quæ sit contra dispositionem animæ, quæ intendit conservare corpus.

Ad *quartum* dicendum, quòd secundùm Augustinum (in epist. ad Consentium, 205, al. 146, inter princ. et med.), « valet divina potentia de ista visibili atque tractabili natura corporum, quibusdam manentibus (1), auferre quas voluerit qualitates. » Unde sicut ab igne fornacis Chaldæorum abstulit virtutem comburendi quantùm ad aliquid, quia corpora puerorum illæsa servata sunt, sed mansit quantùm ad aliquid, quia ignis ille ligna comburebat, ita auferet ab humoribus passibilitatem, et dimittet naturam. Modus autem quo hoc fiet, dictus est (in corp. art.).

Ad *quintum* dicendum, quòd cicatrices vulnerum non erunt in sanctis, nec in Christo fuerunt, inquantum important aliquem defectum, sed inquantum sunt signa constantissimæ virtutis, quâ passi sunt pro justitia et fide; ut ex hoc et ipsis, et aliis, gaudium crescat (2). Unde dicit Augustinus (De civ. Dei, lib. XXII, cap. 20) : « Nescio quomodò sic afficiamur amore martyrum beatorum, ut velimus in illo regno in eorum corporibus videre vulnerum cicatrices, quæ pro Christi nomine pertulerunt : et fortassè videbimus; non enim deformitas in eis, sed dignitas erit; et quædam, quamvis in corpore, non corporis, sed virtutis pulchritudo fulgebit. » Nec tamen si aliqua martyribus amputata et ablata sunt membra, sine ipsis membris erunt in resurrectione mortuorum, quibus dictum est (Luc. XXI, 18) : *Capillus de capite vestro non peribit.*

ARTICULUS II. — UTRUM IMPASSIBILITAS IN OMNIBUS ERIT ÆQUALIS (3).

Ad secundum sic proceditur. 1. Videtur quòd impassibilitas in omnibus erit æqualis, quia (I. Cor. XV) dicit Glossa (interl. sup. illud : *Seminatur in corruptione*) quòd « æqualiter omnes habent quòd pati non possunt. » Sed ex hoc pati non possunt quòd habent dotem impassibilitatis. Ergo impassibilitas erit æqualis in omnibus.

2. Præterea, negationes non recipiunt magis et minùs. Sed impassibilitas est quædam negatio vel privatio passibilitatis. Ergo non potest esse major in uno quàm in alio.

3. Præterea, magis album dicitur quod est nigro impermixtius. Sed

(1) Supple *qualitatibus* in ablativo absoluto.

(2) Confer quod dictum est (part. III, quæst. LIV, art. 4 ad 3).

(3) Dotes, ait S. Bonaventura, in corporibus beatorum sunt secundùm plus et minus, perfectius et minus perfectum in diversis.

nulli corporum sanctorum admiscebitur aliquid de passibilitate. Ergo omnia erunt æqualiter impassibilia.

Sed *contra*, merito debet respondere præmium proportionaliter. Sed sanctorum quidam fuerunt aliis majores merito. Ergo cùm impassibilitas sit quoddam præmium, videtur quòd in quibusdam sit major quàm in aliis.

Præterea, impassibilitas dividitur contra dotem claritatis. Sed illa non erit æqualis in omnibus, ut patet (I. Corinth. XV). Ergo nec impassibilitas.

CONCLUSIO. — Impassibilitas non quidem secundùm se considerata, prout scilicet est negatio vel privatio passibilitatis, sed secundùm causam suam, quæ est dominium animæ super corpus, erit in uno major quàm in alio.

Respondeo dicendum quòd impassibilitas potest dupliciter considerari, vel secundùm se, vel secundùm causam suam. Si secundùm se consideretur, quia solam negationem vel privationem importat, non suscipit magis et minus; sed erit æqualis in omnibus beatis. Si autem consideretur secundùm suam causam, sic erit in uno major quàm in alio. Causa autem ejus est dominium animæ super corpus; quod quidem dominium causatur ex hoc quòd ipsa anima fruitur Deo immobiliter : unde in illo qui perfectiùs fruitur Deo, est major impassibilitatis causa.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd Glossa illa loquitur de impassibilitate secundùm se, et non secundùm causam suam.

Ad *secundum* dicendum, quòd quamvis negationes et privationes secundùm se non intendantur nec remittantur, tamen intenduntur et remittuntur ex causis suis (1); sicut dicitur esse locus magis tenebrosus qui habet plura et majora obstacula lucis.

Ad *tertium* dicendum, quòd aliqua non solùm intenduntur per recessum à contrario, sed etiam per accessum ad terminum, sicut lux intenditur. Et propterea etiam impassibilitas est major in uno quàm in alio; quamvis in nullo aliquid passibilitatis remaneat.

ARTICULUS III. — UTRUM IMPASSIBILITAS SENSUM IN ACTU A CORPORIBUS GLORIOSIS EXCLUDAT (2).

Ad tertium sic proceditur. 1. Videtur quòd impassibilitas sensum in actû à corporibus gloriosis excludat, quia, sicut dicit Philosophus (De anima, lib. II, text. 118), « sentire est quoddam pati. » Corpora autem gloriosa erunt impassibilia. Ergo non sentient in actu.

2. Præterea, immutatio naturalis præcedit immutationem animalem, sicut *esse* naturale præcedit *esse* intentionale. Sed corpora gloriosa ratione impassibilitatis non immutabuntur immutatione naturali. Ergo nec immutatione animali, quæ requiritur ad sentiendum.

3. Præterea, quandocumque fit sensus in actu cum nova receptione, fit novum judicium. Sed ibi non erit novum judicium, quia « non erunt ibi cogitationes volubiles. » Ergo non fiet ibi sensus in actu (ut Augustinus dicit).

4. Præterea, quando anima est in actu intenso unius potentiæ, remittitur actus alterius potentiæ. Sed anima summè erit intenta ad actum virtutis intellectivæ, quâ Deum contemplabitur. Ergo non erit aliquo modo in actu virtutis sensitivæ.

Sed *contra* est quod dicitur (Apoc. I, 7) : *Videbit eum omnis oculus*. Ergo erit ibi sensus in actu.

(1) Eâ de re confer quæst. unic. De potentia Dei, art. 3 ad 4, De verit. qu. XXVIII, art. 9, in Sent. II, dist 25, art. 4 ad 3, part. I, quæst. II, art. 4 ad 3, 4 2, quæst. XXII, art. 2 ad 4, et quæst LXXIII, art. 2

(2 Per sensum hic intelligitur sensibilitas physica, sive sensatio.

Præterea, secundùm Philosophum (De anima, lib. I, text. 19), « animatum ab inanimato distinguitur sensu et motu. » Sed ibi erit in actu motus, quia *tanquàm scintillæ in arundineto discurrent* (Sap. III, 7). Ergo et sensus in actu.

CONCLUSIO. — Quoniam eadem speciei natura in homine et omnibus ejus partibus in resurrectione remanebit : impassibilitas non excludet sensum in actu à corporibus gloriosis, spiritualiter tamen à rebus quæ sunt extra animam, immutabuntur.

Respondeo dicendum quòd aliquem sensum esse in corporibus beatorum omnes ponunt; aliàs corporalis vita sanctorum post resurrectionem assimilaretur magis somno quàm vigiliæ; quod non competit illi perfectioni, eò quòd in somno corpus sensibile non est in ultimo actu vitæ : propter quod somnus dicitur vitæ dimidium, ut (Ethic. lib. I, cap. 13, in med.). Sed in modo sentiendi diversi diversa opinantur. — Quidam enim dicunt quòd corpora gloriosa erunt impassibilia, et propter hoc non receptibilia peregrinæ impressionis, et multò minùs quàm corpora cœlestia; quia non erit ibi sensus in actu per receptionem alicujus speciei à sensibilibus, sed magis extra mittendo. Sed hoc non potest esse, quia in resurrectione natura speciei manebit eadem in homine et in omnibus partibus ejus. Hujusmodi autem est natura sensûs, ut sit potentia passiva, ut (De anima, lib. II, text. 51 et 54) probat Philosophus. Unde si in resurrectione sancti sentirent extra mittendo, et non recipiendo, non esset sensus in eis virtus passiva, sed activa; et sic non esset ejusdem speciei cum sensu qui nunc est, sed esset aliqua alia virtus eis data; sicut enim materia nunquàm fit forma, ita potentia passiva nunquàm fit activa. — Et ideò alii dicunt quòd sensus in actu fiet per susceptionem non quidem ab exterioribus sensibilibus, sed per effluxum à superioribus viribus; ut sicut nunc superiores vires accipiunt ab inferioribus, ita è contrario tunc inferiores accipient à superioribus. Sed iste modus receptionis non facit verè sentire, quia omnis potentia passiva secundùm suæ speciei rationem determinatur ad aliquid activum speciale : quia potentia, inquantum hujusmodi, habet ordinem ad illud respectu cujus dicitur. Unde cùm proprium activum in sensu exteriori sit res existens extra animam, et non intentio ejus existens in imaginatione, vel ratione, si organum sentiendi non moveatur à rebus extra, sed ex imaginatione, vel à superioribus viribus aliis, non erit verè sentire. Unde non dicimus quòd phrenetici et alii mente capti, in quibus propter victoriam imaginativæ virtutis fit hujusmodi defluxus specierum ad organa sentiendi, verè sentiant, sed quòd videtur eis quòd sentiant.— Et ideò dicendum est cum aliis, quòd sensus corporum gloriosorum erit per susceptionem à rebus quæ sunt extra animam. — Sed sciendum est quòd organa sentiendi immutantur à rebus quæ sunt extra animam, dupliciter : uno modo immutatione naturali, quando scilicet organum disponitur eâdem qualitate naturali quâ disponitur res extra animam, quæ agit in ipsum; sicut cùm manus fit calida ex tactu rei calidæ, vel odorifera ex tactu rei odoriferæ : alio modo immutatione spirituali, quando recipitur qualitas sensibilis in instrumento secundùm *esse* spirituale, id est, species, sive intentio qualitatis, et non ipsa qualitas; sicut pupilla recipit speciem albedinis, et tamen ipsa non efficitur alba. Prima ergo receptio non causat sensum, per se loquendo, quia sensus est susceptivus specierum in materia præter materiam, id est, præter *esse* materiale, quod habebant extra animam, ut dicitur (De anima, lib. II, text. 121). Et hæc receptio immutat

naturam recipientis, quia recipitur hoc modo qualitas secundùm *esse* suum materiale. Unde ista receptio non erit in corporibus gloriosis, sed secunda, quæ per se facit sensum in actu, et non immutat naturam recipientis.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd, ut jam patet ex dictis (in corp.), per hanc passionem, quæ est in actu sentiendi, quæ non est aliud quàm receptio prædicta, non trahitur corpus extra naturalem suam qualitatem, sed spiritualiter perficitur. Unde impassibilitas gloriosorum corporum hanc passionem non excludit.

Ad *secundum* dicendum, quòd omne passivum recipit actionem agentis secundùm suum modum. Si ergo aliquid sit quod sit natum immutari ab activo, naturali et spirituali immutatione, immutatio naturalis præcedit immutationem spiritualem, sicut *esse* naturale præcedit *esse* intentionale. Si autem natum sit immutari spiritualiter tantùm, non oportet quòd immutetur naturaliter, sicut patet de aere, qui non est receptivus coloris secundùm *esse* naturale, sed solùm secundùm *esse* spirituale; et ideò hoc solùm modo immutatur; sicut è contrario corpora inanimata immutantur per qualitates sensibiles solùm naturaliter, et non spiritualiter. In corporibus autem gloriosis non poterit esse aliqua immutatio naturalis; et ideò ibi erit spiritualis immutatio tantùm.

Ad *tertium* dicendum, quòd sicut erit nova receptio speciei in organo sentiendi, ita erit novum judicium sensûs communis; non autem erit novum judicium intellectûs de hoc, sicut fit in eo qui videt aliquid quod priùs scivit. Quod autem dicit Augustinus (De Trinit. lib. XV, cap. 16, ad fin.), quòd « non erunt ibi cogitationes volubiles» (1), intelligitur de cogitationibus intellectivæ partis. Unde non est ad propositum.

Ad *quartum* dicendum, quòd quando unum duorum est ratio alterius, occupatio animæ circa unum non impedit. nec remittit occupationem ejus circa aliud : sicut medicus, dùm videt urinam, non minùs potest considerare artis regulas de coloribus urinarum, sed magis. Et quia Deus apprehenditur à sanctis ut ratio omnium quæ ab eis agentur vel cognoscentur; ideò occupatio eorum circa sensibilia sentienda, vel quæcumque alia contemplanda, aut agenda, in nullo impediet divinam contemplationem, nec è contrario. — Vel dicendum quòd ideò una potentia impeditur in actu suo, quando alia vehementer operatur, quia una potentia de se non sufficit ad tam intensam operationem, nisi ei subveniatur per id quod erat aliis potentiis vel membris influendum à principio vitæ. Et quia in sanctis erunt omnes potentiæ perfectissimæ, una poterit intensè operari, ita quòd ex hoc nullum impedimentum præstabitur actioni alterius potentiæ sicut et in Christo fuit.

ARTICULUS IV. — UTRUM IN BEATIS POST RESURRECTIONEM SINT OMNES SENSUS IN ACTU.

Ad quartum sic proceditur. 1. Videtur quòd non sint ibi omnes sensus in actu. Tactus enim est primus inter omnes alios sensus, ut dicitur (De anima, lib. II, text. 27, et lib. III, text. 66). Sed corpora gloriosa carebunt actu sensu tactûs, quia sensus tactûs fit in actu per immutationem corporis animalis ab aliquo exteriori corpore prædominante in aliqua qualitatum activarum vel passivarum, quarum est tactus discretivus; qualis tunc immutatio esse non poterit. Ergo non erunt ibi omnes sensus in actu.

(1) *Volubiles*, scilicet ab aliis in alia euntes.

2. Præterea, sensus gustûs deservit actui virtutis nutritivæ. Sed post resurrectionem hujusmodi actus non erit, ut dictum est (quæst. LXXXI, art. 4). Ergo frustrà esset ibi gustus.

3. Præterea, post resurrectionem nihil corrumpetur, quia tota creatura vestietur quâdam virtute incorruptionis. Sed sensus odoratûs in actu suo esse non potest, nisi aliquâ corruptione factâ, quia odor non sentitur sine aliqua fumali evaporatione, quæ in quadam resolutione consistit. Ergo sensus odoratûs non erit ibi in suo actu.

4. Præterea, auditus deservit disciplinæ, ut dicitur (in lib. De sensu et sensato, cap. 1, in fin.). Sed non erit post resurrectionem beatis necessaria aliqua disciplina per sensibilia, quia divinâ sapientiâ replebuntur ex ipsius Dei visione. Ergo non erit ibi auditus.

5. Præterea, visio fit secundùm quòd in pupilla recipitur species rei visæ. Sed hoc non poterit esse post resurrectionem in beatis. Ergo non erit ibi visus in actu, qui tamen est omnium sensuum nobilior. Probatio mediæ : illud quod est lucidum in actu, non est receptivum speciei visibilis; unde speculum directè positum sub radio solis non repræsentat speciem corporis oppositi. Sed pupilla, sicut et totum corpus, erit claritate dotata. Ergo non recipietur ibi aliqua species colorati corporis.

6. Præterea, secundùm Perspectivos, omne quod videtur, sub angulo videtur. Sed hoc non competit corporibus gloriosis. Ergo non habebunt sensum visûs in actu. Probatio mediæ : quandocumque aliquid videtur sub angulo, oportet esse aliquam proportionem anguli ad distantiam rei visæ, quia quod à remotiori videtur, minus videtur, et sub minori angulo : unde posset esse ita parvus angulus quòd nihil de re videretur. Si ergo oculus gloriosus videbit sub angulo, oportet quòd videat sub determinata distantia, et ita quòd non videat aliquid à remotiori quàm modò videmus, quod videtur valdè absurdum. Et sic videtur quòd sensus visûs actu non erit in corporibus gloriosis.

Sed *contra*, potentia conjuncta actui est perfectior quàm non conjuncta. Sed natura humana erit in beatis in maxima perfectione. Ergo erunt ibi omnes sensus in suo actu.

Præterea, viciniùs se habent ad animam potentiæ sensitivæ quàm corpus. Sed corpus præmiabitur vel punietur propter merita vel demerita animæ. Ergo et omnes sensus præmiabuntur in beatis, et punientur in malis, secundùm delectationem, et dolorem, vel tristitiam, quæ in operatione sensûs consistunt.

CONCLUSIO. — Cùm ex parte medii aut objecti, nullus quoad sensationem, sit futurus post resurrectionem defectus nisi ex parte objecti gustus, omnes sensus in actu erunt post resurrectionem, excepto solo gustu, nisi fortè et is per quamdamim mutationem linguæ ab adjuncto quodam humore futurus ibi actu esse dicatur.

Respondeo dicendum quòd circa hoc est duplex opinio. Quidam enim dicunt quòd in corporibus gloriosis erunt omnes potentiæ sensuum, non tamen erunt in actu nisi duo sensus, scilicet tactus et visus : nec hoc erit ex defectu sensuum, sed ex defectu medii et objecti; nec tamen erunt frustrà, quia erunt ad integritatem humanæ naturæ, et ad commendandam sapientiam Creatoris. Sed hoc non videtur verum, quia illud quod est medium in istis sensibus, est etiam in aliis medium (1). In visu enim est medium aer, qui etiam est medium in auditu et odoratu, sicut patet (De anima, lib. II, text. 76 et 97). Similiter etiam gustus habet medium con-

(1) Diversimodè tamen juxta uniuscujusque sensûs diversitatem temperatur.

junctum, sicut et tactus; cùm gustus sit tactus quidam, ut in eodem libro (text. 28 et 94) dicitur. Odor etiam erit ibi, qui est objectum odoratûs; cùm Ecclesia cantet quòd odor suavissimus erunt corpora sanctorum. Laus etiam vocalis erit in patria : unde dicitur (in Glos. ordin., super illud psal. CXLIX : *Exaltationes Dei in gutture eorum*), quòd « corda et linguæ non desinent laudare Deum. » Et idem etiam habetur per Glossam (ord. super illud II. Esdræ, XII : *In cantico et cymbalis*), etc. Et ideò secundùm alios dicendum quòd odoratus et auditus erunt ibi in actu; sed gustus non erit in actu, ita quòd immutetur ab aliquo cibo, vel potu sumpto, ut patet ex dictis (qu. LXXXI, art. 4). Nisi fortè dicatur quòd erit ibi gustus in actu per immutationem linguæ ab aliqua humiditate adjuncta.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd qualitates quas tactus percipit, sunt illæ ex quibus constituitur animale corpus. Unde per qualitates tangibiles corpus animalis secundùm statum præsentem natum est immutari immutatione naturali et spirituali ab objecto tactûs. Et ideò tactus dicitur maximè materialis inter alios sensus, quia habet plus de materiali immutatione adjunctum. Non tamen immutatio materialis se habet ad actum sentiendi, qui perficitur spirituali immutatione, nisi per accidens. Et ideò in corporibus gloriosis, à quibus impassibilitas excludit naturalem immutationem, erit immutatio à qualitatibus tangibilibus spiritualis tantùm : sicut etiam in corpore Adæ fuit, quod nec ignis urere, nec gladius scindere potuisset; et tamen horum sensum habuisset.

Ad *secundum* dicendum, quòd gustus, secundùm quòd est sensus alimenti, non erit in actu; sed secundùm quòd est judicativus saporum, esse poterit fortè per modum prædictum (in corp. art.).

Ad *tertium* dicendum, quòd quidam posuerunt quòd odor nihil aliud est quàm quædam fumalis evaporatio. Sed hæc positio non potest esse vera, quod patet ex hoc quòd vultures currunt ex odore percepto ad cadavera ex locis remotissimis; cùm tamen non esset possibile quòd evaporatio aliqua pertingeret à cadavere ad tam remota loca, etiamsi totum resolveretur in vaporem; et præcipuè cùm sensibilia in æquali distantia ad quamlibet partem immutent : unde odor immutat medium quandoque, et instrumentum sentiendi spirituali immutatione, sine aliqua evaporatione pertingente ad organum. Sed quòd aliqua evaporatio requiratur, hoc est eò quòd odor in corporibus est humiditate aspersus : unde oportet resolutionem fieri, ad hoc quòd percipiatur. Sed in corporibus gloriosis erit odor in sua ultima perfectione, nullo modo per humidum repressus : unde immutabit spirituali immutatione, sicut odor fumalis evaporationis facit. Et sic erit sensus odoratûs in sanctis, quia nullâ humiditate impedietur : et cognoscet non solùm excellentias odorum, sicut nunc in nobis contingit propter nimiam cerebri humiditatem, sed etiam minimas odorum differentias.

Ad *quartum* dicendum, quòd in patria erit laus vocalis (quamvis quidam aliter dicant), et solâ immutatione spirituali organum auditûs immutabit in beatis : nec erit propter disciplinam, quâ scientiam acquirant, sed propter perfectionem sensûs et delectationem. Quomodò autem vox ibi formari poterit, dictum est (in Sent. II, dist. 2, qu. II, art. 2 ad 5).

Ad *quintum* dicendum, quòd intensio luminis non impedit receptionem spiritualem speciei coloris, dummodò maneat in natura diaphani, sicut patet quòd quantùmcumque illuminetur aer, potest esse medium in visu : et quantò est magis illuminatus, tantò per ipsum aliquid clariùs videtur, nisi sit defectus ex debilitate visûs. Quòd autem in speculo directè oppo-

sito radio solis non appareat species corporis oppositi, non est propter hoc quòd impediatur receptio, sed propter hoc quòd impediatur reverberatio; oportet enim, ad hoc quòd forma in speculo appareat, quòd fiat quædam reverberatio ad aliquod corpus obscurum, et ideò plumbum vitro adjungitur in speculo. Hanc autem obscuritatem radius solis repellit : unde non potest apparere species aliqua in speculo. Claritas autem corporis gloriosi non aufert diaphaneitatem à pupilla, quia gloria non tollit naturam : unde magnitudo claritatis in pupilla magis faciet ad acumen visûs quàm ad ejus defectum.

Ad *sextum* dicendum, quòd quantò sensus est perfectior, tantò ex minori immutatione facta potest objectum suum percipere. Quantò autem sub minori angulo visus à visibili immutatur, tantò minor immutatio est. Et inde est quòd visus fortior magis à remotis aliquid videre potest, quàm visus debilior; quia quantò à remotiori videtur, sub minori angulo videtur. Et quia visus corporis gloriosi erit perfectissimus, ex parvissima immutatione poterit videre : unde sub angulo multò minori videre poterit quàm modò possit, et per consequens multò magis à remotis.

QUÆSTIO LXXXIII.

DE SUBTILITATE CORPORUM BEATORUM, IN SEX ARTICULOS DIVISA.

Deinde considerandum est de subtilitate corporum beatorum. Circa quod quæruntur sex : 1° Utrùm subtilitas sit proprietas corporis gloriosi. — 2° Utrùm ratione hujus subtilitatis possit esse in eodem loco cum alio corpore non glorioso. — 3° Utrùm per miraculum duo corpora possint simul esse in eodem loco. — 4° Utrùm corpus gloriosum possit esse cum alio glorioso in eodem loco. — 5° Utrùm corpus gloriosum necessariò requirat æqualem sibi locum. — 6° Utrùm corpus gloriosum sit palpabile.

ARTICULUS I. — UTRUM SUBTILITAS SIT PROPRIETAS CORPORIS GLORIOSI (1).

De his etiam S. Thom. Sent. IV, dist. 44, quæst. II, art. 2, quæstiunc. I.

Ad primum sic proceditur. 1. Videtur quòd subtilitas non sit proprietas corporis gloriosi. Proprietas enim gloriæ excedit proprietatem naturæ, sicut gloriæ claritas claritatem solis, quæ est maxima in natura. Si ergo subtilitas sit proprietas corporis gloriosi, videtur quòd corpus gloriosum sit subtilius futurum omni quod est subtile in natura, et ita erit ventis et aere subtilius; quod est hæresis à Gregorio in Constantinopolitana urbe damnata, ut ipse narrat (in Moral. lib. XIV, cap. 29).

2. Præterea, sicut caliditas et frigiditas sunt quædam qualitates simplicium corporum, scilicet elementorum; ita et subtilitas. Sed calor et aliæ qualitates elementorum, non intendentur in gloriosis corporibus magis quàm nunc; imò magis ad medium reducentur. Ergo neque subtilitas in eis erit major quàm nunc sit.

3. Præterea, subtilitas invenitur in corporibus propter paucitatem materiæ : unde corpora quæ habent minùs de materia sub æqualibus dimensionibus, dicimus magis subtilia; ut ignem aere, et aerem aquâ, et aquam terrâ. Sed tantùm de materia erit in corporibus gloriosis, quantùm nunc est; nec dimensiones erunt majores. Ergo tunc non erunt magis subtilia quàm modò sint.

Sed *contra* est quod dicitur (I. Cor. XV, 44) : *Seminatur corpus animale*,

(1) Subtilitas ea est dos quâ anima tanquam forma corporis habebit perfectum dominium super illud ita ut plenè et perfectè suas operationes per illud exerceat, sine ullo impedimento somni, cibi, potûs, aut alicujusmodi.

surget corpus spirituale, id est, spiritui simile. Sed subtilitas spiritûs excedit omnem subtilitatem corporis. Ergo corpora gloriosa erunt subtilissima.

Præterea, corpora quantò sunt subtiliora, tantò sunt nobiliora. Sed corpora gloriosa sunt nobilissima. Ergo erunt subtilissima.

CONCLUSIO. — Cùm ratione animæ glorificatæ corpus gloriosum dicatur spirituale, meritò subtilitas est proprietas corporis gloriosi per effectum spiritualis potentiæ.

Respondeo dicendum quòd nomen subtilitatis à virtute penetrandi est assumptum. Unde dicitur (De gener. lib. II, text. 10), quòd « subtile est repletivum partibus, et partium partibus (1). » — Quòd autem aliquod corpus sit penetrativum, contingit ex duobus. Primò ex parvitate quantitatis, præcipuè secundùm profunditatem et latitudinem, non autem secundùm longitudinem, quia penetratio fit in profundum : unde longitudo penetrationi non obstat. Secundò ex paucitate materiæ : unde rara *subtilia* dicimus : et quia in corporibus raris forma prædominatur materiæ magis, ideò translatum est nomen subtilitatis ad illa corpora quæ optimè substant formæ, et perficiuntur ab ea completissimo modo; sicut dicimus subtilitatem esse in sole, et luna, et aliis hujusmodi : sicut etiam aurum, vel aliquid hujusmodi, potest dici subtile, quando perfectissimè completur in *esse* et virtute suæ speciei. Et quia res incorporeæ quantitate carent et materiâ, ideò nomen subtilitatis ad eas transfertur, non solùm ratione suæ substantiæ, sed etiam ratione suæ virtutis. Sicut enim *subtile* dicitur penetrativum, quia pertingit usque ad intima rei, ita etiam dicitur aliquis intellectus *subtilis*, quia pertingit ad inspicienda intrinseca principia, et proprietates naturales rei latentes. Et similiter dicitur aliquis habere visum subtilem, quia aliquid minimum potest visu percipere. Et similiter est de aliis sensibus. — Et secundùm hoc diversi diversimodè subtilitatem corporibus gloriosis attribuerunt. — Quidam enim hæretici, ut Augustinus narrat (De civ. Dei, lib. XII, cap. 12), attribuerunt eis subtilitatem secundùm modum quo spirituales substantiæ subtiles dicuntur; dicentes quòd in resurrectione corpus vertetur in spiritum; et ratione hujus corpora resurgentium Apostolus *spiritualia* nominat (I. Corinth. XV). Sed hoc non potest stare. Primò quia corpus in spiritum transire non potest, cùm non communicent in materia; quod etiam Boetius ostendit (in libro De duabus naturis, aliquant. à med.). Secundò quia si hoc esset possibile, corpore in spiritum converso, non resurgeret homo, qui ex animâ et corpore naturaliter constat. Tertiò quia si Apostolus sic intelligeret, sicut nominat corpora spiritualia, pari ratione nominaret corpora animalia, quæ in animam sunt conversa, quod patet esse falsum. — Unde quidam hæretici dixerunt quòd corpus in resurrectione remanebit, sed habebit subtilitatem secundùm modum rarefactionis; ita quòd corpora humana in resurrectione erunt aeri (2), vel vento similia, ut Gregorius narrat (Moral. lib. XIV, cap. 29). Sed hoc etiam non potest stare, quia corpus post resurrectionem palpabile habuit Dominus, ut patet Lucæ ult., quod præcipuè subtile credendum est. Et præterea corpus humanum cum carnibus et ossibus resurget, sicut corpus Domini, ut dicitur Lucæ (ult. 39) : *Spiritus*

(1) Hactenùs cum veteribus edit. Nicolaius. Edit. Patav. addit quæ sequuntur : *Quia propter naturam humidi, quod malè terminatur termino proprio, benè autem alieno, sequitur unum tangens, et fluit undique ad suum capiens, et suâ subtilitate quamlibet ejus partem minimam subintrat.*

(2) Ita Eutychius de quo supra ex Gregorio mentionem fecimus.

carnem et ossa non habet, sicut me videtis habere; et (Job, XIX, 26) dicitur : *In carne mea videbo Deum Salvatorem* (1) *meum*. Natura autem carnis et ossis prædictam raritatem non patitur. — Et ideò est assignandus corporibus gloriosis alius modus subtilitatis, ut dicantur subtilia propter completissimam corporis perfectionem. Sed hanc completionem quidam eis attribuunt ratione quintæ (id est, cœlestis) essentiæ, quæ in eis tunc maximè dominabitur; quod esse non potest : primò quia nihil de quinta essentia potest venire in compositionem corporis, ut (Sent. lib. II, dist. 12, quæst. I) ostensum est. Secundò, quia dato quòd veniret in compositionem corporis humani, non posset intelligi quòd dominaretur magis tunc quàm nunc supra naturam elementarem; nisi ita quòd tunc esset in corporibus humanis plus secundùm quantitatem de natura cœlesti; et sic corpora humana non essent ejusdem staturæ; nisi fortè minueretur materia elementaris in homine, quod repugnat integritati resurgentium; vel ita quòd natura elementaris indueret proprietates naturæ cœlestis ex ejus dominio in corpore; et sic naturalis virtus esset causa proprietatis gloriosæ, quod videtur absurdum. — Et ideò alii dicunt quòd dicta completio (2), ex qua corpora humana subtilia dicuntur, erit ex dominio animæ glorificatæ, quæ est forma corporis, super ipsum, ratione cujus corpus gloriosum *spirituale* dicitur, quasi omninò spiritui subjectum. Prima autem subjectio, quâ corpus animæ subjicitur, est ad participandum *esse* specificum, prout subjicitur ipsi, ut materia formæ; et deinde subjicitur ei ad alia opera animæ, prout anima est motor. Et ideò prima ratio spiritualitatis in corpore est ex subtilitate, et deinde ex agilitate, et aliis proprietatibus corporis gloriosi. Et propter hoc Apostolus in spiritualitate tetigit dotem subtilitatis, ut Magistri exponunt. Unde etiam Gregorius dicit (Moral. lib. XIV, cap. 19, circa princ.), quòd « corpus gloriosum dicitur subtile per effectum spiritualis potentiæ. »

Et per hoc patet solutio ad objecta quæ procedunt de subtilitate quæ est per rarefactionem.

ARTICULUS II. — UTRUM RATIONE HUJUS SUBTILITATIS COMPETAT CORPORI GLORIOSO ESSE IN EODEM LOCO CUM ALIO CORPORE NON GLORIOSO.

Ad secundum sic proceditur. 1. Videtur quòd ratione hujus subtilitatis competat corpori quòd sit simul in eodem loco cum alio corpore non glorioso, quia, ut dicitur (Philip. III, 21), *reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ*. Sed corpus Christi potuit simul esse cum alio corpore in eodem loco, ut patet per hoc quòd post resurrectionem intravit ad discipulos januis clausis, ut dicitur (Joan. XX). Ergo et corpora gloriosa ratione subtilitatis poterunt esse cum aliis corporibus non gloriosis in eodem loco.

2. Præterea, corpora gloriosa erunt nobiliora omnibus aliis corporibus. Sed quædam nunc ratione suæ nobilitatis possunt esse simul cum aliis corporibus, scilicet radii solares. Ergo multò fortiùs hoc conveniet corporibus gloriosis.

3. Præterea, corpus cœleste non potest dividi, ad minus quantùm ad substantiam sphærarum : unde dicitur (Job, XXXVII, 18), quòd *cœli velut ære solidissimi firmati sunt* (3). Si ergo corpus gloriosum non poterit simul esse cum alio corpore in eodem loco ratione subtilitatis, nunquàm ad cœlum empyreum ascendere poterit, quod est erroneum.

(1) In Vulgata deest *salvatorem*.
(2) Al., *complexio*.
(3) Vulgata, *fusi sunt*.

4. Præterea, corpus quod non potest simul esse cum alio corpore, potest ex alterius obstaculo impediri in motu suo, vel etiam includi. Sed hoc non poterit contingere corporibus gloriosis. Ergo poterunt simul esse in eodem loco cum aliis corporibus.

5. Præterea, sicut se habet punctum ad punctum, ita linea ad lineam, et superficies ad superficiem, et corpus ad corpus. Sed duo puncta possunt esse simul, ut patet quando duæ lineæ se tangunt; et similiter duæ lineæ in contactu duarum superficierum, et duæ superficies in contactu duorum corporum; quia « contigua sunt quorum ultima sunt simul, » ut patet (Physic. lib. VI, in princ. lib.). Ergo non est contra naturam corporis quin possit esse simul cum alio corpore in eodem loco. Sed quicquid nobilitatis natura corporis patitur, totum corpori glorioso præstabitur. Ergo corpus gloriosum ex suæ subtilitatis proprietate habebit quòd possit esse simul cum alio corpore in eodem loco.

Sed *contra* est quod Boetius dicit (in lib. De Trin. circ. princ.) : « In numero differentiam varietas accidentium facit. Nam tres homines neque genere, neque specie, sed suis accidentibus distant. Nam si omninò cuncta ab his accidentia separamus, tamen locus est cunctis diversus, quem unum fingere nullo modo possumus. » Ergo si ponatur duo corpora esse in uno loco, erit unum corpus numero.

Præterea, corpora gloriosa majorem convenientiam habebunt cum loco quàm spiritus angelici. Sed spiritus angelici, ut quidam dicunt, non possent distingui numero, nisi essent in diversis locis : et propter hoc ponunt quòd necesse est esse eos in loco, et quòd ante mundum creari non potuerunt. Ergo multò magis debent dicere quòd duo corpora qualiacumque non possunt simul esse in eodem loco.

CONCLUSIO. — Cùm de ratione corporis materia formaque constantis sit esse sensibile locique repletivum, nullo modo competere poterit corpori glorioso, ut ratione suæ subtilitatis possit esse simul cum corpore non glorioso, nisi ex operatione divinæ virtutis ad gloriæ perfectionem.

Respondeo dicendum quòd non potest dici quòd corpus gloriosum, ratione suæ subtilitatis, habeat quòd possit esse cum alio corpore in eodem loco, nisi per subtilitatem auferatur ab eo id per quod prohibetur nunc esse simul cum alio corpore in eodem loco. Dicunt autem quidam quòd prohibetur ab hoc in isto statu ratione corpulentiæ, per quam habet quòd repleat locum ; quæ quidem corpulentia ab eo per subtilitatis dotem (1) tolletur. Sed non potest hoc stare propter duo. Primò quia corpulentia, quam dos subtilitatis aufert, est ad defectum pertinens ; putà aliqua inordinatio materiæ non perfectè substantis suæ formæ. Totum enim quod ad integritatem corporis pertinet, in corpore resurget tam ex parte formæ, quàm ex parte materiæ. Quòd autem aliquod corpus sit repletivum loci, hoc habet per illud quod est de integritate naturæ ejus, et non ex aliquo defectu naturæ. Cùm enim plenum opponatur vacuo, illud solùm non replet locum, quo posito in loco, nihilominùs remanet vacuus locus Vacuum autem definitur (Physic. lib. IV, text. 57 et 58), quod est « locus non plenus sensibili corpore. » Dicitur autem aliquod corpus esse sensibile ex materia, et forma, et naturalibus accidentibus, quæ omnia ad integritatem naturæ pertinent. Constat etiam quòd corpus gloriosum erit sen-

1) Latiori significatione hoc nomen dotis usurpando prout adventitiam proprietatem significat; sicut adventitia dos est; alioquin propriè ad animam pertinent dotes non ad corpus, quia sanctorum conjunctio cum Deo quasi matrimonium quoddam spirituale fit per animam, etc.

sibile etiam secundùm tactum, ut patet in corpore Domini (Luc. ult.); nec enim ei deerit materia, aut forma, aut naturalia accidentia, scilicet calidum, et frigidum, et hujusmodi. Unde patet quòd corpus gloriosum, non obstante subtilitatis dote, replebit locum. Insania enim videtur dicere quòd locus ubi erit corpus gloriosum, esset vacuus. Secundò ratio eorum prædicta non valet, quia coexistentiam corporis impedire in eodem loco est plus quàm replere locum. Si enim ponamus dimensiones esse separatas sine materia, illæ dimensiones non replent locum. Unde quidam ponentes vacuum, dixerunt vacuum esse locum in quo sunt hujusmodi dimensiones sine aliquo sensibili corpore: et tamen illæ dimensiones prohibent ne sint simul cum alio corpore in eodem loco, ut patet per Philosophum (Physic. lib. IV, text. 8 et 76, et Metaph. lib. III, text. 17), ubi habet pro inconvenienti quòd corpus mathematicum, quod nihil est aliud quàm dimensiones separatæ, sit simul cum alio corpore naturali sensibili. Unde dato quòd subtilitas corporis gloriosi auferret ab eo hoc quod est replere locum, non tamen sequeretur quòd propter hoc posset esse cum alio corpore in eodem loco, quia remoto eo quod minus est, non propter hoc removetur quod plus est. — Dicendum est ergo quòd illud quod impedit corpus nostrum nunc ne simul cum alio corpore sit in eodem loco, nullo modo poterit ab eo removeri per dotem subtilitatis. Nihil enim potest prohibere corpus aliquod ne sit simul situatum cum alio corpore in eodem loco, nisi hoc quod in eo requirit diversum situm; nihil enim est impedimentum identitatis, nisi quod est causa diversitatis. Hanc autem distinctionem sitûs non requirit aliqua corporis qualitas, quia corpori non debetur aliquis situs ratione suæ qualitatis: unde remoto à corpore sensibili quòd sit calidum, aut frigidum, aut grave, aut leve, nihilominùs in eo remanet necessitas prædictæ distinctionis, ut patet per Philosophum (Physic. lib. IV), et etiam per se planum est. Similiter etiam materia non potest inducere necessitatem prædictæ distinctionis, quia materiæ non advenit situs nisi mediante quantitate dimensivâ. Similiter etiam neque forma situm habet, nisi ex materia situm habeat. Restat ergo quòd necessitas distinctionis duorum corporum in situ causetur à natura quantitatis dimensivæ, cui per se convenit situs. Cadit enim in definitione ejus, quia quantitas dimensiva est quantitas habens situm. Et inde est quòd remotis omnibus aliis quæ sunt in re, talis distinctionis necessitas invenitur in sola quantitate dimensiva. Si enim accipiatur linea separata, oportet, si sint duæ lineæ, vel duæ partes unius lineæ, quòd sint distinctæ in situ; aliàs linea addita lineæ non efficeret majus, quod est contra communem animi conceptionem. Et similiter est de superficiebus et corporibus mathematicis. Et quia materiæ debetur situs, inquantum substat dimensioni, ex inde prædicta necessitas ad materiam situatam derivatur; ut sicut non est possibile esse duas lineas, vel duas partes lineæ, nisi sint distinctæ secundùm situm, ita impossibile sit esse duas materias, vel duas partes materiæ, nisi sit distinctio sitûs. Et quia distinctio materiæ est principium distinctionis individuorum, inde est quod Boetius dicit (in lib. De Trin. circa princ.), quòd « duobus corporibus unum locum fingere nullo modo possumus, » ut hanc saltem accidentium varietatem distinctio individuorum requirat. Subtilitas autem à corpore glorioso dimensionem non aufert: unde nullo modo aufert ipsi prædictam necessitatem distinctionis sitûs ab alio corpore. Et ideò corpus gloriosum non habebit ratione suæ subtilitatis quòd possit esse simul cum alio corpore, sed poterit simul cum

alio corpore esse ex operatione virtutis divinæ; sicut etiam corpus Petri non habuit ex aliqua proprietate indita quòd ad umbram ejus sanarentur infirmi; sed hoc fiebat virtute divinâ ad ædificationem fidei. Ita faciet virtus divina ut corpus gloriosum possit simul cum alio corpore esse ad perfectionem gloriæ.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd corpus Christi non habuit ex subtilitatis dote quòd posset esse simul cum alio corpore in eodem loco; sed hoc factum est virtute divinitatis post resurrectionem, sicut in nativitate. Unde Gregorius (in hom. XXVI in Evang. à princ.) (1) dicit: « Illud corpus Domini intravit ad discipulos januis clausis, quod ad humanos oculos per nativitatem suam clauso exiit utero Virginis. » Unde non oportet quòd ratione suæ subtilitatis hoc conveniat corporibus gloriosis.

Ad *secundum* dicendum, quòd lumen non est corpus, ut in secundo lib. dictum est (dist. 13, quæst. I, art. 3, et part. I, quæst. LXVII, art. 2). Unde objectio procedit ex falsis.

Ad *tertium* dicendum, quòd corpus gloriosum transibit sphæras cœlorum sine earum divisione, non ex vi subtilitatis, sed ex divina virtute, quæ eis ad nutum in omnibus subveniet.

Ad *quartum* dicendum, quòd ex hoc quòd Deus beatis ad nutum aderit in omnibus quæ volent, sequitur quòd non poterunt includi, vel incarcerari.

Ad *quintum* dicendum, quòd, sicut dicitur (Physic. lib. IV, text. 9 et 47), « puncto non competit locus: » unde si dicatur esse in loco, hoc non est nisi per accidens, quia corpus, cujus est terminus, est in loco. Sicut autem totus locus respondet toti corpori, ita terminus loci respondet termino corporis. Contingit autem duorum locorum esse unum terminum, sicut et duas lineas terminari ad unum punctum. Et ideò quamvis duo corpora non possint esse nisi in diversis locis, tamen duobus terminis duorum corporum respondet idem terminus duorum locorum; et secundùm hoc dicuntur ultima corporum se tangentium esse simul.

ARTICULUS III. — UTRUM PER MIRACULUM FIERI POSSIT QUOD DUO CORPORA SINT IN EODEM LOCO.

Ad tertium sic proceditur. 1. Videtur quòd nec etiam per miraculum fieri possit quòd duo corpora sint in eodem loco. Non enim potest fieri per miraculum quòd duo corpora sint simul duo et unum, quia hoc esset facere contradictoria esse simul. Sed si ponatur duo corpora esse simul, sequeretur illa duo corpora esse unum. Ergo non est possibile hoc per miraculum fieri. Probatio mediæ: Sint duo corpora in eodem loco, quorum unum dicatur A, et aliud B. Aut ergo dimensiones A erunt eædem cum dimensionibus loci, aut aliæ. Si aliæ, ergo erunt aliquæ dimensiones separatæ; quod non potest poni, quia dimensiones quæ sunt inter terminos loci, non sunt in aliquo subjecto, nisi sint in corpore locato. Si autem sint eædem, ergo eâdem ratione dimensiones B erunt eædem cum dimensionibus loci. Sed « quæcumque uni et eidem sunt eadem, sibi invicem sunt eadem. » Ergo dimensiones A et B sunt eædem. Sed duorum corporum non possunt esse eædem dimensiones, sicut nec eadem albedo. Ergo A et B sunt unum corpus, et erant duo. Ergo sunt simul unum et duo.

2. Præterea, contra communes animi conceptiones non potest aliquid miraculosè fieri, ut scilicet pars non sit minor toto, quia contraria communibus conceptionibus directè contradictionem includunt: similiter

(1) Ea nimirum quæ in die octava Paschæ sive Dominica *in albis*, vel *Quasi modo* legi solent.

nec contra conclusiones geometriæ, quæ à communibus animi conceptionibus infallibiliter deducuntur, sicut quòd triangulus non habeat tres angulos æquales duobus rectis : similiter nec aliquid potest fieri in linea contra definitionem lineæ, quia separare definitionem à definito est ponere duo contradictoria esse simul. Sed duo corpora esse in eodem loco est contra communes animi conceptiones, et contra conclusiones geometriæ, et contra definitionem lineæ. Ergo non potest fieri per miraculum. Probatio mediæ : Conclusio est geometriæ, quòd duo circuli non se tangant nisi in puncto. Si autem duo corpora circularia essent in eodem loco, duo circuli designati in eis se tangerent secundùm totum. Similiter etiam est contra definitionem lineæ, quòd intra duo puncta sit plus quàm una linea recta ; quod fieret, si duo corpora essent in eodem loco, quia intra duo puncta signata in diversis superficiebus loci essent duæ lineæ rectæ duorum corporum locatorum.

3. Præterea, hoc videtur non posse fieri per miraculum quòd corpus inclusum in alio corpore non sit in loco, quia sic haberet locum communem, et non proprium, quod non potest esse. Sed hoc sequeretur, si duo corpora essent in eodem loco. Ergo hoc non potest fieri per miraculum. Probatio mediæ : sint duo corpora in eodem loco, quorum unum secundùm quamlibet dimensionem sit majus alio, corpus minus erit inclusum in corpore majore, et locus corporis majoris erit locus ejus communis : locum autem proprium non habebit, quia non erit aliqua superficies corporis actu signata quæ contineat ipsum, quod est de ratione loci. Ergo non habebit locum proprium.

4. Præterea, locus proportionaliter respondet locato. Sed nunquàm potest fieri per miraculum quòd idem corpus sit simul in diversis locis nisi per aliquam conversionem, sicut accidit in sacramento altaris. Ergo nullo modo potest fieri per miraculum quòd duo corpora sint simul in eodem loco.

Sed *contra*, beata Virgo filium miraculosè peperit. Sed in illo benedicto partu oportuit duo corpora esse simul in eodem loco, quia corpus pueri exiens claustra pudoris non fregit (1). Ergo potest miraculosè fieri quòd duo corpora sint simul in eodem loco.

Præterea, hoc idem potest ostendi per hoc quòd Dominus ad discipulos intravit clausis januis (Joan. xx).

CONCLUSIO. — Cùm à Deo tanquam prima causa res conservari possit, cessantibus causis secundis : fatendum est, miraculosè fieri posse, ut duo corpora sint simul in eodem loco.

Respondeo dicendum quòd, sicut ex dictis patet (art. præc.), propter hoc necesse est duo corpora in duobus locis esse, quia diversitas materiæ requirit distinctionem in situ. Et ideò videmus quòd quando conveniunt duo corpora in unum, destruitur *esse* distinctum utriusque, et acquiritur utrique simul *esse* unum indistinctum, ut patet in mixtionibus. Non potest ergo esse quòd duo corpora remaneant duo, et tamen sint simul, nisi utrumque conservet *esse* distinctum quod priùs habebat, secundùm quòd utrumque erat ens indivisum in se, et divisum ab aliis. Hoc autem *esse* distinctum dependet à principiis essentialibus rei sicut à causis proximis, sed à Deo sicut à causa prima. Et quia causa prima potest conservare rem in *esse*, cessantibus causis secundis, ut patet per primam propositionem libri de causis ; ideò divinâ virtute, et eâ solâ, fieri potest ut accidens sit sine sub-

(1) Sic in hymno nativitatis Christi ex Ambrosio : *Claustrum pudoris permanet.*

jecto, ut patet in sacramento altaris: et similiter virtute divinâ fieri potest, et eâ solâ, quòd corpori remaneat *esse* distinctum ab alio corpore, quamvis ejus materia non sit distincta in situ ab alterius corporis materia; et sic miraculosè fieri potest quòd duo corpora sint simul in eodem loco.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd ratio illa est sophistica, quia procedit ex suppositione falsi, vel petit principium. Procedit enim ratio illa, ac si inter duas superficies oppositas loci alicujus esset aliqua dimensio propria loco, cui oporteret quòd uniretur dimensio corporis locati advenientis. Sic enim sequeretur quòd dimensiones duorum corporum locatorum fierent una dimensio, si utrumque unum fieret cum dimensione loci. Hæc autem suppositio falsa est, quia secundùm hoc quandocumque corpus acquireret novum locum, oporteret aliquam immutationem fieri in dimensionibus loci, vel locati. Non enim potest esse quòd aliqua duo fiant de novo unum, nisi altero eorum immutato. Si autem, sicut se rei veritas habet, loco non debentur aliæ dimensiones quàm dimensiones locati, patet quòd ratio nihil probat, sed petit principium, quia secundùm hoc nihil est aliud dictum, quàm quòd dimensiones locati sint eædem cum dimensionibus loci; nisi quòd dimensiones locati continentur intra terminum loci, et secundùm earum mensuram distant termini loci, sicut distarent propriis dimensionibus, si eas haberent: et sic dimensiones corporum duorum esse dimensiones unius loci, nihil est aliud quàm duo corpora esse in eodem loco, quod est principale propositum.

Ad *secundum* dicendum, quòd posito quòd duo corpora sint simul in eodem loco per miraculum, non sequitur aliquid neque contra communes animi conceptiones (1), neque contra definitionem lineæ, neque contra conclusiones aliquas geometriæ; quia, sicut supra dictum est (art. præc.), quantitas dimensiva in hoc differt ab omnibus aliis accidentibus, quòd habet specialem rationem individuationis et distinctionis, scilicet ex situ partium, præter rationem individuationis, et distinctionis, quæ est ipsi et omnibus aliis accidentibus communis, scilicet ex materia subjecta. Sic ergo una linea potest intelligi diversa ab alia, vel quia est in alio subjecto, quæ consideratio est de linea materiali, vel quia distat situ ab alia, quæ consideratio est de linea mathematica, quæ intelligitur præter materiam. Si ergo removeatur materia, non potest esse distinctio linearum, nisi secundùm situm diversum; et similiter nec punctorum, nec superficierum, aut quarumcumque dimensionum: et sic geometria non potest ponere quòd una linea addatur alteri, tanquàm distincta ab ea, nisi sit distincta in situ ab ea. Sed suppositâ distinctione subjecti sine distinctione sitûs ex divino miraculo, intelliguntur diversæ lineæ; quæ non distant situ, propter diversitatem subjecti; et similiter diversa puncta. et sic diversæ lineæ designatæ in duobus corporibus quæ sunt in eodem loco, trahuntur à diversis punctis ad diversa puncta, ut non accipiamus punctum signatum in loco, sed in ipso corpore locato, quia linea non dicitur trahi nisi à puncto, quod est terminus ejus: et similiter etiam duo circuli designati in duobus corporibus sphæricis existentibus in eodem loco, sunt duo, non propter diversitatem sitûs, aliàs non possent se tangere secundùm totum, sed sunt duo ex diversitate subjectorum; et propter hoc se totaliter tangentes adhuc manent duo: sicut etiam circulus signatus in corpore locato sphærico, tangit secundùm totum alium circulum signatum in corpore locante.

(1) Hæ communes animi conceptiones nihil aliud sunt quàm prima principia sive axiomata.

Ad *tertium* dicendum, quòd Deus posset facere aliquod corpus non esse in loco; et tamen illâ positione factâ, non sequitur quòd aliquod corpus non sit in loco, quia corpus majus est locus corporis minoris ratione illius superficiei, quæ designatur ex contactu terminorum corporis minoris.

Ad *quartum* dicendum, quòd unum corpus esse simul localiter in duobus locis, non potest fieri per miraculum (corpus enim Christi non est in altari localiter), quamvis miraculosè possit fieri quòd duo corpora sint in eodem loco; quia esse in pluribus locis simul repugnat individuo, ratione ejus quod est esse indivisum in se; sequeretur enim quòd esset distinctum in situ. Sed esse cum alio corpore in eodem loco, repugnat ei quantùm ad hoc quod est esse divisum ab alio. Ratio autem unius perficitur in divisione, ut patet (Metaphysic. lib. v, text. 2), sed divisio ab aliis est de consequentibus ad rationem unius. Unde quòd idem corpus sit localiter simul in diversis locis, includit contradictionem, sicut quòd homo careat ratione; sed duo corpora esse in eodem loco, non includit contradictionem, ut ex dictis patet (in corp. art.). Et ideò non est simile.

ARTICULUS IV. — UTRUM UNUM CORPUS GLORIOSUM POSSIT ESSE CUM ALIO GLORIOSO IN EODEM LOCO.

Ad quartum sic proceditur. 1. Videtur quòd corpus gloriosum possit esse cum alio glorioso in eodem loco, quia ubi est major subtilitas, ibi est minor resistentia. Si ergo corpus gloriosum est subtilius quàm non gloriosum, minùs resistet corpori glorioso; et ita si corpus gloriosum poterit esse cum corpore non glorioso in eodem loco, multò fortiùs cum corpore glorioso.

2. Præterea, sicut corpus gloriosum erit subtilius non glorioso, ita unum gloriosum erit subtilius alio. Si ergo corpus gloriosum poterit esse simul cum non glorioso, et corpus gloriosum magis subtile poterit esse cum glorioso minùs subtili.

3. Præterea, corpus cœli est subtile, et erit tunc glorificatum. Sed corpus gloriosum alicujus sancti poterit simul esse cum corpore cœli, quia sancti poterunt ad terram descendere et ascendere pro libito voluntatis. Ergo duo corpora gloriosa poterunt esse simul.

Sed *contra*. Corpora gloriosa erunt spiritualia, id est spiritibus quantùm ad aliquid similia. Sed duo spiritus non possunt esse simul in eodem loco (quamvis corpus et spiritus possint esse in eodem loco), ut (in libro I, dist. 37, quæst. III, art. 3, et part. I, quæst. LII, art. 3) dictum est. Ergo nec duo corpora gloriosa poterunt esse in eodem loco.

Præterea, duorum corporum existentium simul unum ab alio penetratur. Sed penetrari ab alio corpore est ignobilitatis, quæ omninò à corporibus gloriosis aberit. Ergo non poterunt esse duo corpora gloriosa simul.

CONCLUSIO. — Quanquam divinâ virtute fieri posset, ut duo corpora gloriosa esse possint in eodem loco (nam ratione suæ proprietatis hoc minimè fieri posset), quia tamen in beatis debitus ordo servabitur, illud fieri conveniens non est, neque fiet.

Respondeo dicendum quòd corpus gloriosum ratione suæ proprietatis non habet quòd possit esse cum alio corpore glorioso in eodem loco, sicut nec ut sit simul cum corpore non glorioso. Divinâ autem virtute fieri posset ut duo corpora gloriosa essent simul, vel duo non gloriosa; sicut gloriosum et non gloriosum. Sed tamen non est conveniens quòd corpus gloriosum sit simul cum alio corpore glorioso, tum quia in eis servabitur debitus ordo, qui distinctionem requirit, tum quia unum corpus gloriosum

non se opponet alteri (1). Et sic nunquàm duo corpora gloriosa erunt simul.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd ratio illa procedit, ac si corpori glorioso inesset ratione suæ subtilitatis quòd posset esse simul in eodem loco cum alio corpore, quod falsum est.

Et similiter dicendum ad *secundum*.

Ad *tertium* dicendum, quòd corpus cœli et alia corpora (2) æquivocè dicentur gloriosa, inquantum participabunt aliquid gloriæ, et non quòd eis conveniant dotes corporum humanorum glorificatorum.

ARTICULUS V. — UTRUM EX SUA SUBTILITATE REMOVEATUR A CORPORE GLORIOSO NECESSITAS EXISTENDI IN ÆQUALI LOCO.

Ad quintum sic proceditur. 1. Videtur quòd ex sua subtilitate removeatur à corpore glorificato necessitas existendi in æquali loco. Corpora enim gloriosa erunt conformia corpori Christi, ut patet (Philip. III). Sed corpus Christi non coarctatur hâc necessitate, ut sit in loco æquali : unde continetur totum sub parvis vel magnis dimensionibus hostiæ consecratæ. Ergo et hoc idem erit in corporibus gloriosis.

2. Præterea, Philosophus probat (Physic. lib. IV, text. 53 et 76), quòd duo corpora non sunt in eodem loco, quia sequeretur quòd maximum corpus obtineret minimum locum, quia diversæ partes ejus poterunt esse in eadem parte loci ; non enim differt utrùm duo corpora vel quotcumque sint in eodem loco. Sed corpus gloriosum erit simul in eodem loco cum alio corpore, ut dicitur communiter. Ergo poterit esse in quovis parvo loco.

3. Præterea, sicut corpus ratione sui coloris videtur, ita commensuratur loco ratione suæ quantitatis. Sed corpus gloriosum ita subjectum erit spiritui, quòd poterit videri, et non videri, et præcipuè ab oculo non glorioso pro suæ libito voluntatis, ut in Christo patuit. Ergo ita quantitas subjicietur nutui spiritûs quòd poterit esse in parvo vel in magno loco, et habere parvam vel magnam quantitatem ad libitum.

Sed *contra* est quod Philosophus dicit (Physic. lib. IV, text. 36), quòd « omne quod est in loco, est in loco æquali sibi. » Sed corpus gloriosum erit in loco. Ergo erit in loco æquali sibi.

Præterea, eædem sunt dimensiones loci et locati, ut probatur Physic. lib. IV, ibid., et text. 76 et 77. Ergo si locus esset major locato, esset idem majus et minus seipso, quod est inconveniens.

CONCLUSIO. — Necessitas existendi in æquali loco à corpore glorioso ex sua subtilitate minimè tolletur, quia nec rarefieri nec densari unquam poterit.

Respondeo dicendum quòd corpus non comparatur ad locum nisi mediantibus dimensionibus propriis, secundùm quas corpus locatum circumscribitur ex contactu corporis locantis. Unde quòd corpus aliquod sit in minori loco quàm sit sua quantitas, hoc non potest esse nisi per hoc quòd quantitas corporis propria efficitur aliquo modo minor seipsâ. Quod quidem non potest intelligi nisi dupliciter. Uno modo ex variatione quantitatis circa eamdem materiam ; ut scilicet materia quæ primò subest magnæ quantitati, postea subsit parvæ. Et hoc quidam posuerunt in corporibus gloriosis, dicentes quòd quantitas eis subest ad nutum, ita quòd cùm voluerint, possint habere magnam quantita-

(1) Nempe ut ejus viam vel transitum obstruat : quasi proinde necesse sit alterum ab altero propter occursum illum penetrari.

(2) Puta elementorum quæ remanere quoque in illo statu supponuntur, et ad gloriam quamdam seu claritatem renovari : per corpus autem cœli totum illud intelligitur quod ultra elementa supereminet.

tem, et cùm voluerint, parvam. Sed hoc non potest esse; quia nullus motus qui fit secundùm aliquid intrinsecum rei, potest esse sine passione abjiciente à substantia. Et ideò in corporibus incorruptibilibus, scilicet cœlestibus, est solus motus localis, qui non est secundùm aliquid intrinsecum. Unde patet quòd mutatio quantitatis circa materiam repugnaret impassibilitati corporis gloriosi, et incorruptibilitati. Et præterea sequeretur quòd corpus gloriosum quandoque esset rarius, et quandoque spissius, quia cùm nihil dividi possit ab eo de materia sua, quandoque eadem materia esset sub parvis dimensionibus, et quandoque sub magnis; et ita rarefieret et densaretur (1), quod non potest esse. — Alio modo potest intelligi quòd quantitas corporis gloriosi efficiatur minor seipsâ per variationem sitûs; ita scilicet quòd partes corporis gloriosi subintrent se invicem, et sic redeat ad quantamcumque parvam quantitatem (2). Et hoc quidam posuerunt, dicentes quòd ratione suæ subtilitatis corpus gloriosum habebit quòd possit esse simul cum alio corpore non glorioso in eodem loco : et similiter potest una pars esse intra aliam, intantum quòd totum corpus gloriosum poterit intrare per minimum porum alterius corporis; et sic ponunt quòd corpus Christi exivit de utero virginali, et intravit januis clausis ad discipulos. Sed hoc non potest esse, tum quia corpus gloriosum non habebit quòd sit cum alio corpore simul ratione subtilitatis, tum quia etiamsi haberet ut esset simul cum alio corpore, non tamen cum alio corpore glorioso, ut multi dicunt; tum quia repugnaret rectæ dispositioni corporis humani, quæ requirit determinatum situm, et distantiam partium. Unde nec per miraculum hoc unquàm fiet. — Et ideò dicendum quòd corpus gloriosum semper erit in loco sibi æquali.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd corpus Christi in altaris sacramento non est localiter, ut dictum est (Sent. IV, dist. 10, q. 1, art. 1 ad 5, et part. III, quæst. LXXVII, art. 5).

Ad *secundum* dicendum, quòd probatio Philosophi procedit ex hoc quòd una pars eâdem ratione subintraret aliam. Sed talis subintratio partium corporis gloriosi in invicem non potest esse, ut dictum est (in corp. art.). Et ideò ratio non sequitur.

Ad *tertium* dicendum, quòd corpus videtur ex hoc quod agit in visum ; quòd autem agat in visum, vel non agat, nihil variat in ipso corpore. Et ideò non est inconveniens, si possit, quando vult, videri, et quando vult, non videri (3). Sed esse in loco non est actio aliqua procedens ab eo ratione suæ quantitatis, sicut videri ratione sui coloris. Et ideò non est simile.

ARTICULUS VI. — UTRUM CORPUS GLORIOSUM RATIONE SUÆ SUBTILITATIS SIT IMPALPABILE.

Ad sextum sic proceditur. 1. Videtur quòd corpus gloriosum ratione suæ subtilitatis sit impalpabile. Gregorius enim dicit (in homil. in octava Paschæ, 25 in Evang., à princ.): « Corrumpi necesse est quod palpatur. » Sed corpus gloriosum erit incorruptibile. Ergo erit impalpabile.

2. Præterea, omne quod palpatur, resistit palpanti. Sed quod potest simul esse cum alio, non resistit ei. Cùm ergo corpus gloriosum possit esse simul cum alio corpore, non erit palpabile.

(1) Rarefieret quidem ut in magnas dimensiones posset extendi : condensaretur autem ut in parvas contrahi posset.

(2) Corpus nimirum gloriosum, nam dato quod singulæ illius partes invicem subintrare singulas possunt vel penetrare, planè restat ut sub minimis quoque quantumlibet partibus totum corpus consistat.

(3) Confer quod dictum est (part. III, quæst. LV, art. 4).

3. Præterea, omne corpus palpabile est tangibile. Sed omne tangibile corpus habet qualitates tangibiles excedentes qualitates tangentis. Cùm ergo qualitates tangibiles non sint in excessu (1), sed reductæ ad maximam æqualitatem in corporibus gloriosis, videtur quòd non sint palpabilia.

Sed *contra* est quòd Dominus in corpore glorioso resurrexit; et tamen corpus palpabile habuit, ut patet (Lucæ ult. 39) : *Palpate, et videte, quia spiritus carnem et ossa non habet.* Ergo et corpora gloriosa erunt palpabilia.

Præterea, hæc est hæresis Eutychii Constantinopolitani episcopi, ut Gregorius dicit (Moral. lib. XIV, cap. 29), qui dixit quòd corpus nostrum in resurrectionis gloria erit impalpabile.

CONCLUSIO. — Cùm Dominus post resurrectionem in corpore glorioso habuerit corpus palpabile, sequitur corpora gloriosa secundùm naturam suam esse palpabilia.

Respondeo dicendum quòd omne corpus palpabile est tangibile, sed non convertitur. Omne enim corpus est tangibile, quod habet qualitates quibus natus est immutari sensus tactûs : unde aer, ignis, et hujusmodi, sunt corpora tangibilia; sed palpabile ulteriùs addit quòd resistat tangenti : unde aer, qui nunquàm resistit transeunti per eum, sed est facillimæ divisionis, tangibilis quidem est, sed non palpabilis. Sic ergo patet quòd palpabile dicitur aliquod corpus ex duobus, scilicet ex qualitatibus tangibilibus, et ex hoc quòd resistit tangenti, ut non pertranseatur. Et quia qualitates tangibiles sunt calidum et frigidum et hujusmodi, quæ non inveniuntur nisi in corporibus gravibus et levibus, quæ habent contrarietatem ad invicem, ac per hoc sunt corruptibilia; ideò corpora cœlestia, quæ sunt secundùm naturam incorruptibilia, sunt sensibilia quidem visu, sed non tangibilia, et sic etiam nec palpabilia. Et hoc est quod Gregorius dicit (loc. cit. in arg. 2), quòd « corrumpi necesse est omne quod palpatur. » Corpus ergo gloriosum habet à natura sua qualitates quæ sunt natæ immutare tactum; sed tamen quia corpus est omninò subjectum spiritui, in potestate ejus est ut secundùm eas immutet tactum, vel non immutet. Similiter etiam secundùm naturam ei competit ut resistat cuilibet alteri corpori transeunti, ita quòd non possit esse cum eo simul in eodem loco; sed miraculosè hoc potest divinâ virtute contingere ad nutum ipsius, quòd sit cum alio corpore in eodem loco; et sic non resistet ei transeunti. Unde secundùm naturam suam palpabile est corpus gloriosum; sed ex virtute supernaturali hoc ei competit, ut, cùm vult, non palpetur à corpore non glorioso. Et ideò Gregorius dicit (loc. cit.), quòd « Dominus palpandam carnem præbuit, quam clausis januis introduxit, ut perfectè ostenderet, post resurrectionem corpus suum esse et ejusdem naturæ et alterius gloriæ. »

Ad *primum* ergo dicendum, quòd incorruptibilitas gloriosi corporis non est ex natura componentium, secundùm quam omne quod palpatur necesse est corrumpi, ut ex dictis patet (in corp.). Et ideò non sequitur ratio.

Ad *secundum* dicendum, quòd quamvis aliquo modo possit fieri quòd corpus gloriosum sit cum alio corpore in eodem loco; tamen corpus gloriosum habet in potestate sua resistere cuilibet tangenti, cùm voluerit, et sic palpari potest.

Ad *tertium* dicendum, quòd qualitates tangibiles in corporibus gloriosis non sunt reductæ ad medium rei secundùm æquidistantiam ab extremis acceptam, sed ad medium proportionis, secundùm quòd optimè competit

(1) Id est proportionem corporibus debitam non excedant, et sic non videantur excedere tangentis qualitates.

complexioni humanæ in singulis partibus. Et ideò tactus illorum corporum erit delectabilissimus, quia potentia semper delectatur in convenienti, et tristatur in excessu (1).

QUÆSTIO LXXXIV.

DE AGILITATE CORPORUM BEATORUM, IN TRES ARTICULOS DIVISA.

Deinde considerandum est de agilitate beatorum corporum resurgentium. Circa quod quæruntur tria : 1° Utrùm corpora gloriosa sint futura agilia. — 2° Utrùm movebuntur. — 3° Utrùm movebuntur in instanti.

ARTICULUS I. — UTRUM CORPORA GLORIOSA SINT FUTURA AGILIA (2).

De his etiam S. Thom. Sent. IV, dist. 44, quæst. II, art. 3, quæstiunc. I.

Ad primum sic proceditur. 1. Videtur quòd corpora gloriosa non sint futura agilia. Illud enim quod de se agile est, ad motum non indiget aliquo deferente. Sed corpora glorificata deferentur post resurrectionem in nubibus *obviam Christo in aera* ab angelis, ut dicit Glossa (interl. et ord., I. Thess. IV). Ergo corpora gloriosa non erunt agilia.

2. Præterea, nullum corpus quod movetur cum labore et pœna, potest dici agile. Sed corpora gloriosa hoc modo movebuntur; cùm motor eorum, scilicet anima, moveat in contrarium naturæ eorum; aliàs moverentur semper in unam partem. Ergo non erunt agilia.

3. Præterea, inter omnes operationes animales sensus est nobilior, et prior quàm motus. Sed non assignatur corporibus gloriosis aliqua proprietas quæ perficiat ea ad sentiendum. Ergo nec debet eis attribui agilitas, per quam perficiantur ad motum.

4. Præterea, natura dat diversis animalibus instrumenta dispositionis diversæ secundùm diversas virtutes ipsorum : unde non ejusdem dispositionis dat instrumenta animali tardo, et veloci. Sed Deus multò ordinatiùs operatur quàm natura. Cùm ergo corpus gloriosum habeat membra ejusdem dispositionis in figura et quantitate, sicut modò, videtur quòd non habeat agilitatem aliam quàm modò habet.

Sed *contra* est quod dicitur (I. Cor. XV, 13): *Seminatur in infirmitate, resurget in virtute;* Glossa interl. : « id est, mobile et vivum. » Sed mobilitas non potest dicere nisi agilitatem ad motum. Ergo corpora gloriosa erunt agilia.

Præterea, tarditas maximè videtur spiritualitati repugnare. Sed corpora gloriosa maximè erunt spiritualia, ut dicitur (I. Cor. XV). Ergo erunt agilia.

CONCLUSIO. — Cùm corpus gloriosum sit omninò subjectum animæ glorificatæ, corpus gloriosum erit agile sicut anima, ut ei sit habile ad obediendum.

Respondeo dicendum quòd corpus gloriosum erit omninò subjectum animæ glorificatæ, non solùm ut nihil in eo sit quod resistat voluntati spiritùs, quia hoc fuit etiam in corpore Adæ; sed etiam ut sit in eo aliqua perfectio effluens ab anima glorificata in corpus, per quam habile reddatur

(1) Sive in eo delectatur quod conveniens, commensuratum et proportionatum sibi est, vel virtuti, conditioni, habitudini suæ naturali : sicut per oppositum in illius nimia passione, vehementia, vel disproportione contristatur, ut in lib. II De an. text. 145 videre est.

(2) Ea est corporis dispositio ab anima proveniens, per quam ita perfectè subjicietur animæ tanquam motori, ut sine labore et lassitudine, vel aliâ quâvis difficultate possit ab illa moveri secundùm quamlibet loci differentiam, idque brevissimè et velut imperceptibili tempore.

ad prædictam subjectionem : quæ quidem perfectio *dos glorificati corporis* dicitur. Anima autem conjungitur corpori non solùm ut forma, sed etiam ut motor : et utroque modo oportet quòd corpus gloriosum animæ glorificatæ sit summè subjectum. Unde sicut per dotem subtilitatis subjicitur ei totaliter, inquantum est forma corporis, dans *esse* specificum; ita per dotem agilitatis subjicitur ei, inquantum est motor, ut scilicet sit expeditum et habile ad obediendum spiritui in omnibus motibus et actionibus animæ. — Quidam tamen causam istius agilitatis attribuunt quintæ (id est, cœlesti) essentiæ, quæ tunc in corporibus gloriosis dominabitur. Sed de hoc frequenter dictum est (qu. LXXXII, art. 1, et qu. LXXXIII, art. 1, et Sent. II, dist. 12, qu. I, art. 1), quòd non videtur conveniens. Unde melius est ut attribuatur animæ, à qua gloria in corpus emanat.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd corpora gloriosa dicuntur ferri ab angelis et etiam in nubibus, non quasi eis indigeant, sed ad reverentiam designandam, quæ corporibus gloriosis et ab angelis, et ab omnibus creaturis defertur.

Ad *secundum* dicendum, quòd quantò virtus animæ moventis dominatur magis supra corpus, tantò minor est labor in motu, qui etiam fit contra naturam corporis. Unde illi in quibus virtus motiva est fortior, et illi qui habent ex exercitio corpus magis habilitatum ad obediendum spiritui moventi, minùs laborant in motu. Et quia post resurrectionem anima perfectè dominabitur corpori, tum propter perfectionem propriæ virtutis, tum propter habilitatem corporis gloriosi ex redundantia gloriæ ab anima in ipsum, non erit aliquis labor in motu sanctorum ; et sic dici poterunt corpora sanctorum agilia.

Ad *tertium* dicendum, quòd per dotem agilitatis corpus gloriosum reddetur habile non solùm ad motum localem, sed etiam ad sentiendum, et ad omnes alias animæ operationes exequendas.

Ad *quartum* dicendum, quòd sicut natura dat velocioribus animalibus instrumenta diversæ dispositionis in figura et quantitate, ita Deus dabit corporibus sanctorum aliam dispositionem quam nunc habeant, non quidem in figura et quantitate, sed in proprietate gloriæ quæ dicitur agilitas.

ARTICULUS II. — UTRUM SANCTI AGILITATE SUA NUNQUAM UTENTUR ITA QUOD MOVEANTUR.

Ad secundum sic proceditur. 1. Videtur quòd sancti agilitate suâ nunquàm utentur, ita quòd moveantur; quia, secundùm Philosophum (Physic. lib. III, text. 6 et 14), « motus est actus imperfecti. » Sed in corporibus gloriosis nulla erit imperfectio. Ergo nec aliquis motus.

2. Præterea, omnis motus fit propter indigentiam : quia omne quod movetur, movetur propter adeptionem alicujus finis. Sed corpora gloriosa non habebunt aliquam indigentiam, quia, ut Augustinus (alius auctor) dicit (De spiritu et anima, cap. 63, et in Manuali, cap. 33), « ibi erit quidquid voles, non erit quidquid noles. » Ergo non movebuntur.

3. Præterea, secundùm Philosophum (De cœlo et mundo, lib. II, text. 64, 65 et 66), « illud quod participat divinam bonitatem sine motu, nobiliùs participat illam quàm quòd participat illam cum motu. » Sed corpus gloriosum nobiliùs participat divinam bonitatem quàm aliquod aliud corpus. Cùm ergo quædam alia corpora omninò sine motu remaneant, sicut corpora cœlestia, videtur quòd multò fortiùs corpora humana.

4. Præterea, Augustinus dicit (quo loco non occurrit) quòd anima sta-

bilita in Deo stabiliet corpus suum consequenter. Sed anima ita erit in Deo stabilita, quòd nullo modo ab eo movebitur. Ergo nec in corpore erit aliquis motus ab anima.

5. Præterea, quantò corpus est nobilius, tantò debetur ei locus nobilior : unde corpus Christi, quod est nobilissimum, habet locum eminentiorem inter cætera loca, ut patet (Hebr. VII, 26) : *Excelsior cœlis factus;* Glossa (interl., non hìc, sed sup. illud Heb. I : *Ad dexteram majestatis*), « loco et dignitate; » et similiter unumquodque corpus gloriosum habebit eâdem ratione locum sibi convenientem secundùm mensuram suæ dignitatis. Sed locus conveniens est de pertinentibus ad gloriam. Cùm ergo post resurrectionem gloria sanctorum nunquàm varietur neque in plus, neque in minus, quia erunt omninò tunc in termino, videtur quòd corpora eorum nunquàm de loco sibi determinato recedent; et ita non movebuntur.

Sed *contra* est quod dicitur (Isa. XL, 31) : *Current, et non laborabunt; ambulabunt, et non deficient.* Et (Sap. III, 7) : *Tanquàm scintillæ in arundineto discurrent.* Ergo erit aliquis motus corporum gloriosorum.

CONCLUSIO. — Sicut corpus Christi glorificatum in ascensione motum est : ita et corpora gloriosa movebuntur agilitate suâ, ut eis libitum fuerit.

Respondeo dicendum quòd corpora gloriosa aliquando moveri necessarium est ponere, quia et ipsum corpus Christi motum est in ascensione; et similiter corpora sanctorum, quæ de terra resurgent, ad cœlum empyreum (1) ascendent; sed etiam postquam cœlos conscenderint, verisimile est quòd aliquando movebuntur pro suæ libito voluntatis; ut illud quod habent in virtute, actu exercentes, divinam sapientiam commendabilem ostendant, et ut etiam visus eorum reficiatur pulchritudine creaturarum diversarum, in quibus Dei sapientia eminenter relucebit : sensus enim non potest esse nisi præsentium, quamvis magis à longinquo possint sentire corpora gloriosa quàm non gloriosa. Nec tamen per motum aliquid deperibit eorum beatitudini, quæ consistit in visione Dei, quem ubique præsentem habebunt; sicut et de angelis dicit Gregorius (hom. XXXIV in Evang., inter med. et fin), quòd « intra Deum currunt, quocumque mittantur. »

Ad *primum* ergo dicendum, quòd localis motus non variat aliquid eorum quæ sunt intranea rei, sed solùm id quod est extra rem, scilicet locum. Unde illud quod movetur motu locali, est perfectum quantùm ad ea quæ sunt intra rem, ut dicitur (Phys. lib. VIII, text. 59), quamvis habeat imperfectionem respectu loci : quia dùm est in uno loco, est in potentia ad alium locum, quia non potest esse actu in pluribus locis simul, hoc enim solius Dei est. Hic autem defectus non repugnat perfectioni gloriæ, sicut nec defectus quòd creatura est ex nihilo. Et ideò manebunt defectus hujusmodi in corporibus gloriosis.

Ad *secundum* dicendum, quòd aliquis dicitur dupliciter indigere aliquo, scilicet simpliciter, et secundùm quid. Simpliciter quidem indiget aliquis eo sine quo non potest conservari in *esse*, vel in sua perfectione; et sic motus in corporibus gloriosis non erit propter aliquam indigentiam, quia ad hæc omnia sufficiet eis sua beatitudo. Sed secundùm quid indiget quis illo sine quo non potest aliquem finem intentum habere, vel non ita benè,

(1) Post judicium tantùm, ubi dictum fuerit iis qui ad dexteram erunt : *Venite, possidete regnum quod vobis paratum est.* Quid porrò empyreum sit et unde dictum, jam ostensum est (part. I, quæst. LXVI, art. 5).

vel tali modo, et sic motus erit in beatis propter indigentiam; non enim poterunt manifestare virtutem motivam in seipsis experimento, nisi moveantur; hujusmodi enim indigentia nihil prohibet in corporibus gloriosis esse.

Ad *tertium* dicendum, quòd ratio illa procederet, si corpus gloriosum non posset etiam sine motu participare divinam bonitatem multò perfectiùs quàm corpora cœlestia, quod falsum est. Unde corpora gloriosa non movebuntur ad consequendam perfectam divinæ bonitatis participationem (hanc enim habent per gloriam), sed ad demonstrandam virtutem animæ. Per motum autem corporum cœlestium non posset demonstrari virtus eorum, nisi quam habent in movendo corpora inferiora ad generationem et corruptionem, quod non competit illi statui. Et ideò ratio non procedit.

Ad *quartum* dicendum, quòd localis motus nihil diminuit de stabilitate ab anima stabilita in Deo, cùm non sit secundùm aliquid intrinsecum rei, ut dictum est (in resp. ad 1).

Ad *quintum* dicendum, quòd locus congruus unicuique glorioso corpori deputatus, secundùm gradum suæ dignitatis, pertinet ad præmium accidentale. Non tamen oportet quòd diminuatur aliquid de præmio, quandocumque est extra locum suum; quia locus ille non pertinet ad præmium, secundùm quòd actu continet corpus locatum (cùm nihil influat in corpus gloriosum, sed magis recipiat splendorem ab eo), sed secundùm quòd est debitus pro meritis. Unde gaudium de tali loco manet etiam ei qui est extra locum suum.

ARTICULUS III. — UTRUM SANCTI MOVEANTUR IN INSTANTI.

Ad tertium sic proceditur. 1. Videtur quòd sancti moveantur in instanti. Augustinus enim dicit (De civ. Dei, lib. ult. cap. ult., parùm à princ.), quòd « ubicumque voluerit spiritus, ibi erit et corpus. » Sed motus voluntatis, secundùm quem spiritus vult alicubi esse, est in instanti. Ergo et motus corporis erit in instanti.

2. Præterea, Philosophus (Physic. lib. IV, text. 71 et seq.) probat quòd non fit motus per vacuum, quia oporteret aliquid moveri in instanti, quia vacuum non resistit aliquo modo mobili, resistit autem plenum; et sic nulla proportio in velocitate esset motûs qui fit in vacuo, ad motum qui fit in pleno; cùm proportio motuum in velocitate sit secundùm proportionem resistentiæ quæ est in medio. Omnium autem duorum motuum qui fiunt in tempore, oportet esse proportionales velocitates, quia omne tempus omni tempori proportionale est. Sed similiter nullum spatium plenum potest resistere corpori glorioso, quod potest esse cum alio corpore in eodem loco, quocumque modo fiat; sicut nec vacuum alteri corpori. Ergo si movetur, in instanti movebitur.

3. Præterea, virtus animæ glorificatæ quasi improportionaliter excedit virtutem animæ non glorificatæ. Sed anima non glorificata movet corpus in tempore. Ergo anima glorificata movet corpus in instanti.

4. Præterea, omne quod movetur æqualiter citò ad propinquum et distans, movetur in instanti. Sed motus corporis gloriosi est talis, quia ad quantùmcumque distans spatium moveatur, in tempore imperceptibili movetur : unde Augustinus dicit in quæstionibus de resurrectione (epist. 102, al. 49, quæst. 1, cir. med.), quòd « corpus gloriosum utraque intervalla pari celeritate pertingit, ut radius solis. » Ergo corpus gloriosum movetur in instanti.

5. Præterea, omne quod movetur, vel movetur in tempore, vel in instanti. Sed corpus gloriosum post resurrectionem non movebitur in tempore, quia tunc tempus non erit, ut dicitur (Apoc. x). Ergo motus ille erit in instanti.

Sed *contra*, in motu locali spatium, et motus, et tempus simul dividuntur, ut demonstrativè probatur (Physic. lib. VI, text. 37 et seq.). Sed spatium quod transit corpus gloriosum per suum motum, est divisibile. Ergo et motus divisibilis est et tempus divisibile. Instans autem non dividitur. Ergo et motus ille non erit in instanti.

Præterea, non potest esse aliquid simul totum in uno loco, et partim in alio, quia sequeretur quòd altera pars esset in duobus locis simul, quod esse non potest. Sed omne quod movetur, partim est in termino *à quo*, et partim in termino *ad quem*, ut ostensum est (Physic. lib. VI, text. 32); omne autem quod motum est, totum est in termino ad quem est motus, non autem potest esse quòd simul moveatur, et motum sit. Sed omne quod movetur in instanti, simul movetur, et motum est. Ergo motus localis corporis gloriosi non poterit esse in instanti.

CONCLUSIO. — Corpora gloriosa cùm maneant in natura corporis, ideòque determinatum situm habeant, in tempore moventur : et virtus animæ glorificatæ tantummodo efficere potest, ut in tempore, sed propter brevitatem imperceptibili moveantur.

Respondeo dicendum quòd circa hoc est multiplex opinio. — Quidam enim dicunt quòd corpus gloriosum transit de uno loco in alium, sine hoc quòd pertranseat medium; sicut et voluntas de uno loco transfertur ad alium, sine hoc quòd pertranseat medium, et propter hoc potest corporis gloriosi motus esse in instanti, sicut et voluntatis. Sed hoc non potest stare, quia corpus gloriosum nunquàm perveniet ad dignitatem (1) naturæ spiritualis, sicut nunquàm desinet esse corpus. Et præterea voluntas, cùm dicitur moveri de uno loco in alium, non transfertur essentialiter de loco in locum, quia neutro locorum illorum essentialiter continetur, sed dirigitur in unum locum, postquàm fuerit directa per intentionem ad alium ; et pro tanto dicitur moveri de loco ad locum. — Et ideò alii dicunt quòd corpus gloriosum habet de proprietate naturæ suæ, quia corpus est, quòd pertranseat medium, et ita quòd moveatur in tempore; sed virtute gloriæ, quâ habet infinitatem quamdam supra virtutem naturæ, habet quòd possit non pertransire medium, et sic in instanti moveri. Sed hoc non potest esse, quia implicat in se contradictionem, quod sic patet. Sit aliquod corpus quod moveatur ab A in B, et corpus motum sit Z; constat quòd Z, quamdiù est totum in A, non movetur; similiter nec quando est totum in B, quia tunc motum est. Ergo si aliquando movetur, oportet quòd neque sit totum in A, neque totum in B. Ergo quando movetur, vel nusquam est, vel est partim in A, et partim in B, vel totum in alio loco medio, putà in C, vel partim in A et C, vel partim in C et B. Sed non potest poni quòd nusquàm sit, quia sic esset aliqua quantitas dimensiva non habens situm, quod est impossibile; neque potest poni quòd sit partim in A, et partim in B, et non sit in medio aliquo modo; quia cùm B sit locus distans ab A, sequeretur in medio interjacente quòd pars Z quæ est in B, non esset continua parti quæ est in A. Ergo restat quòd vel sit totum in C, vel partim in eo, partim in alio loco, quod ponetur medium inter C et A, putà D; et sic de aliis. Ergo oportet quòd Z non perveniat de A in B, nisi

(1) Ita cum veteribus exemplis edit. Patav. Nicolaius, *nobilitatem;* in textu et in margine, insinuat legendum, *mobilitatem.*

priùs sit in omnibus mediis. Nisi dicatur quòd pervenit de A in B, et nunquàm movetur; quod implicat contradictionem, quia ipsa successio locorum est motus localis. Et eadem ratio est de qualibet mutatione quæ habet duos contrarios terminos, quorum utrumque est aliquid positivè; secùs autem est de illis mutationibus quæ habent unum terminum tantùm positivum, et alterum puram privationem; quia inter affirmationem et negationem, seu privationem, non est aliqua determinata distantia : unde quod est in negatione, potest esse propinquius vel remotius ab affirmatione, vel è converso, ratione alicujus quod causat alterum eorum, vel disponit ad ea; et sic dùm id quod movetur, est totum sub negatione, mutatur in affirmationem, et è contrario : unde etiam in eis mutari præcedit mutatum esse, ut probatur (Physic. lib. VI, text. 40 et seq.). Nec est simile de motu angeli, quia esse in loco æquivocè dicitur de corpore et de angelo. Et sic patet quòd nullo modo potest esse quòd aliquod corpus perveniat de uno loco ad alium, nisi transeat omnia media. — Et ideò alii hoc concedunt; sed tamen dicunt quòd corpus gloriosum movetur in instanti. Sed ex hoc sequitur quòd corpus gloriosum in eodem instanti sit in duobus locis simul, vel pluribus, scilicet in termino ultimo, et in omnibus mediis locis, quod non potest esse. Sed ad hoc dicunt quòd quamvis sit idem instans secundùm rem, tamen differt ratione; sicut punctus, ad quem terminantur diversæ lineæ. Sed hoc non sufficit, quia instans mensurat hoc quod est in instanti, secundùm rem, non secundùm quod consideratur. Unde diversa consideratio instantis non facit quòd instans possit mensurare illa quæ non sunt simul tempore; sicut nec diversa consideratio puncti potest facere quòd sub uno puncto loci contineantur quæ sunt distantia situ. — Et ideò alii probabiliùs dicunt quòd corpus gloriosum movetur in tempore, sed imperceptibili propter brevitatem; et tamen quòd unum corpus gloriosum potest in minori tempore idem spatium pertransire quàm aliud; quia tempus, quantùmcumque parvum accipiatur, est in infinitum divisibile (1).

Ad *primum* ergo dicendum, quòd « illud quod parùm deest, quasi nihil deesse videtur (2), ut dicitur (Physic. lib. II, text. 56); ideò dicimus, statim facio, quod post modicum tempus fiet; et per hunc modum loquitur Augustinus, quòd « ubicumque erit voluntas, ibi erit statim corpus. » — Vel dicendum quòd voluntas nunquàm erit inordinata in beatis. Unde nunquàm volent corpus suum esse alicubi in aliquo instanti in quo non possit ibi esse; et sic quodcumque instans voluntas determinabit, in eo corpus erit in illo loco quem voluntas determinavit.

Ad *secundum* dicendum, quòd quidam contradixerunt illi propositioni quam Philosophus inducit in parte illa, ut Commentator ibidem dicit, dicentes quòd non oportet esse proportionem totius motûs ad totum motum secundùm proportionem resistentis medii ad aliud medium resistens; sed oportet quòd secundùm proportionem mediorum, per quæ transitur, attendatur proportio retardationum, quæ accidunt in motibus ex resistentia medii. Quilibet enim motus habet determinatum tempus velocitatis et tarditatis ex victoria moventis supra mobile, etiamsi nihil resistat ex parte medii; sicut patet in corporibus cœlestibus, in quibus non invenitur aliquid quod obstet motui ipsorum; et tamen non moventur in instanti, sed

(1) Ita sentiunt cum B. Thoma Durand. (Sent. IV, dist. 44, quæst. VII) et Richard. (dist. 49, quæst. VII et VIII, art. 4).

(2) Hinc illud axioma : *parum pro nihil reputatur*, quod sæpissimè in moralibus usurpatur.

in tempore determinato secundùm proportionem potentiæ moventis ad mobile. Et ita patet quòd etiamsi ponatur aliquid moveri in vacuo, non oportebit quòd moveatur in instanti, sed quòd nihil addatur tempori (1) quod debetur motui ex proportione prædicta moventis ad mobile, quia motus non retardatur. — Sed hæc responsio, ut Commentator ibidem dicit, procedit ex falsa imaginatione, quâ quis imaginatur quòd tarditas quæ causatur ex resistentia medii, sit aliqua pars motûs addita motui naturali, qui habet quantitatem secundùm proportionem moventis ad mobile; sicut una linea additur lineæ, ratione cujus accidit in lineis quòd non remaneat eadem proportio totius ad totam lineam, quæ erat linearum additarum ad invicem; ut sic etiam non sit eadem proportio totius motûs ad totum motum sensibilem, quæ est retardationum contingentium ex resistentia medii. Quæ quidem imaginatio falsa est, quia quælibet pars motûs habet tantùm de velocitate, quantùm totus motus (2). Non autem quælibet pars lineæ habet tantùm de quantitate dimensivâ, quantùm habet tota linea. Unde tarditas vel velocitas addita motui redundat in quamlibet partem ejus, quod de lineis non contingit : et sic tarditas addita motui non facit aliam partem motûs; sicut in lineis accidebat quod additum est pars totius lineæ. — Et ideò ad intelligendam probationem Philosophi, ut commentator ibidem exponit, sciendum est quòd oportet accipere totum pro uno, scilicet resistentiam mobilis ad virtutem moventem, et resistentiam medii, per quod est motus, et cujuscumque alterius resistentis, ita quòd accipiatur quantitas tarditatis totius motûs secundùm proportionem virtutis moventis ad mobile resistens quocumque modo, vel ex se, vel ex alio extrinseco. Oportet enim semper quòd mobile resistat aliquo modo moventi, cùm movens et motum, agens et patiens, inquantum hujusmodi, sint contraria. Quandoque autem invenitur resistere mobile moventi ex seipso, vel quia habet virtutem inclinantem ad contrarium motum, sicut patet in motibus violentis; vel saltem quia habet locum contrarium loco qui est in intentione moventis: cujusmodi resistentia invenitur etiam corporum cœlestium ad suos motores. Quandoque autem mobile resistit virtuti moventis ex alio tantùm, et non ex seipso; sicut patet in motu naturali gravium et levium, quia per ipsam formam eorum inclinantur ad motum talem; est enim forma impressio generantis, quod est motor ex parte gravium et levium. Ex parte autem materiæ non invenitur aliqua resistentia neque virtutis inclinantis ad contrarium motum, neque contrarii loci; quia locus non debetur materiæ, nisi secundùm quòd sub dimensionibus consistens perficitur formâ naturali. Unde non potest esse resistentia nisi ex parte medii: quæ quidem resistentia est motui eorum connaturalis. Quandoque autem est resistentia ex utroque, sicut patet in motibus animalium. Quando ergo in motu non est resistentia nisi ex parte mobilis, sicut accidit in corporibus cœlestibus, tunc tempus motûs mensuratur secundùm proportionem motoris ad mobile; et in talibus non procedit ratio Philosophi, quia remoto omni medio, adhuc manet motus eorum in tempore. Sed in illis motibus in quibus est resistentia ex parte medii tantùm, accipitur mensura temporis secundùm impedimentum quod

(1) Id est non majori tempore moveatur quàm ferat vel requirat hæc proportio ; cùm ex parte medii non sit aliquid quod retardet, vel impediat, ne mobile sequatur actum impulsumque moventis juxta proportionem potentiæ quam super ipsum habet movens.

(2) Cùm nempe totum et pars uniformiter eodemque tenore moveatur ac per consequens uno eodemque temporis tractu motus alterutrius mensuretur, nec sit assignabile punctum ullum in quo moveri totum dici possit et non pars.

est ex medio solùm; unde si subtrahatur omninò medium, nullum impedimentum remanebit; et sic vel movebitur in instanti, vel æquali tempore movebitur secundùm vacuum spatium, et plenum; quia dato quòd moveatur in tempore per vacuum, illud tempus in aliqua proportione se habebit ad tempus in quo movetur per plenum. Possibile est autem imaginari aliud corpus in eadem proportione subtilius corpore quo spatium plenum erat, quo si aliud spatium æquale impleatur, in tam parvo tempore movebitur per illud plenum, sicut primò per vacuum; quia quantùm additur ad subtilitatem medii, tantùm subtrahitur de quantitate temporis; et quantò est magis subtile, minùs resistit. Sed in aliis motibus, in quibus est resistentia ex ipso mobili, et ex medio, quantitas temporis est accipienda secundùm proportionem moventis potentiæ ad resistentiam mobilis et medii simul (1). Unde dato quòd totaliter medium subtrahatur, vel non impediat, non sequitur quòd motus sit in instanti, sed quòd tempus motûs mensuretur tantùm ex resistentia mobilis. Neque erit inconveniens, si per idem tempus movetur per vacuum, et per plenum aliquo subtilissimo corpore imaginato, quia determinata subtilitas medii quantò est major, tantò est nata facere tarditatem minorem in motu. Unde potest imaginari tanta subtilitas, quòd erit nata facere minorem tarditatem quàm sit illa tarditas quam facit resistentia mobilis : et sic resistentia medii nullam tarditatem adjiciet ad motum. Patet ergo quòd quamvis medium non resistat corporibus gloriosis, secundùm hoc quòd possunt esse cum alio corpore in eodem loco, nihilominùs motus eorum non erit in instanti, quia ipsum corpus mobile resistet virtuti moventi, ex hoc ipso quòd habet determinatum situm, sicut de corporibus cœlestibus dictum est (hìc sup.).

Ad *tertium* dicendum, quòd quamvis virtus animæ glorificatæ excedat inæstimabiliter virtutem animæ non glorificatæ, non tamen excedit in infinitum, quia utraque virtus est finita : unde non sequitur quòd moveat in instanti. Si tamen esset simpliciter infinitæ virtutis, non sequeretur quòd moveret in instanti, nisi superaretur totaliter resistentia quæ est ex parte mobilis. Quamvis autem resistentia quâ mobile resistit moventi per contrarietatem quam habet ad talem motum ratione inclinationis ad contrarium motum, possit à movente infinitæ virtutis totaliter superari, tamen resistentia quam facit ex contrarietate quam habet ad locum quem intendit motor per motum, non potest totaliter superari, nisi auferatur ab eo *esse* in tali loco vel tali situ. Sicut enim album resistit nigro ratione albedinis, et tantò magis, quantò albedo magis distat à nigredine, ita corpus resistit alicui loco per hoc quòd habet locum oppositum; et tantò est major resistentia, quantò est distantia major. Non autem potest à corpore removeri quòd sit in aliquo loco vel situ (2), nisi auferatur ei sua corporeitas, per quam debetur ei locus vel situs : unde quamdiù manet in natura corporis, nullo modo potest moveri in instanti, quantacumque sit virtus movens. Corpus autem gloriosum nunquàm suam corporeitatem amittet : unde nunquàm in instanti moveri poterit.

Ad *quartum* dicendum, quòd par celeritas in verbis Augustini est intelligenda quantùm ad hoc quòd est imperceptibilis excessus unius respectu alterius, sicut et tempus totius motûs est imperceptibile.

Ad *quintum* dicendum, quòd quamvis post resurrectionem non erit tem-

(1) Hoc est ad illam quâ mobile resistit ex seipso; ut ad illam quâ resistit etiam ex alio; hæc enim appellatur *medii*, etc.

(2) Infinitè hoc vel illo, ita ut nullibi sit, vel nullum secundùm se occupet locum.

pus, quod est numerus motûs cœli, tamen erit tempus consurgens ex numero prioris et posterioris in quocumque motu.

QUÆSTIO LXXXV.

DE CLARITATE CORPORUM BEATORUM, IN TRES ARTICULOS DIVISA.

Deinde considerandum est de claritate corporum beatorum resurgentium. Circa quod quæruntur tria : 1° Utrùm claritas inerit corporibus gloriosis. — 2° Utrùm claritas illa videri poterit ab oculo non glorioso. — 3° Utrùm corpus gloriosum necessariò videbitur à corpore non glorioso.

ARTICULUS I. — UTRUM CORPORIBUS GLORIOSIS CLARITAS CONVENIET (1).

De his etiam S. Thom. Sent. IV, dist. 45, quæst. II, art. 4, quæstiunc. I.

Ad primum sic proceditur. 1. Videtur quòd corporibus gloriosis claritas non conveniet, quia, sicut dicit Avicenna (Naturalium lib. VI, part. III, cap. 2), « omne corpus luminosum constat ex partibus perviis. » Sed partes corporis gloriosi non erunt perviæ, cùm in aliquibus dominetur terra, sicut in carnibus et ossibus. Ergo corpora gloriosa non erunt lucida.

2. Præterea, omne corpus lucidum occultat illud quod est post se : unde unum luminare post aliud eclipsatur; flamma etiam ignis prohibet videri quod est post se. Sed corpora gloriosa non occultabunt illud quod intra ea continetur : quia, ut dicit Gregorius, super illud Job, XXVIII : *Non adæquabitur ei aurum et vitrum* (Moral. lib. XVIII, cap. 27, inter princ. et med.), « ibi (scilicet in cœlesti patria) uniuscujusque mentem ab alterius oculis membrorum corpulentia non abscondet; patebitque corporalibus oculis ipsa etiam corporis harmonia (2). » Ergo corpora illa non erunt lucida.

3. Præterea, lux et color contrariam dispositionem requirunt in subjecto, quia « lux est extremitas perspicui in corpore non terminato, sed color in corpore terminato, » ut patet in libro De sensu et sensato (cap. 3, parùm à princ.). Sed corpora gloriosa erunt colorata, quia, ut dicit Augustinus (De civ. Dei, lib. XXII, cap. 19, parùm à princ.), « pulchritudo corporis est partium convenientia cum quadam coloris suavitate, » pulchritudo autem corporibus gloriosis deesse non poterit. Ergo corpora gloriosa non erunt lucida.

4. Præterea, si claritas erit in corporibus gloriosis, oportet quòd sit æqualis in omnibus partibus corporis, sicut omnes partes erunt ejusdem impassibilitatis, et subtilitatis, et agilitatis. Sed hoc non est conveniens, quia una pars habet majorem dispositionem ad claritatem quàm alia, sicut oculi quàm manus, et spiritus quàm ossa, et humores quàm caro vel nervus. Ergo videtur quòd non debeant illa corpora esse lucida.

Sed *contra* est quod dicitur (Matth. XIII, 43) : *Fulgebunt justi, sicut sol in regno Patris eorum;* et (Sap. III, 7) : *Fulgebunt justi, et tanquàm scintillæ in arundineto discurrent.*

Præterea (I. Corinth. XV, 43), dicitur : *Seminatur in ignobilitate, surget in gloria;* quod ad claritatem pertinet, ut patet per antecedentia, ubi corporum resurgentium gloriam comparat claritati stellarum. Ergo corpora sanctorum resurgent lucida.

(1) Juxta quosdam auctores dotes corporis respondent virtutibus cardinalibus, scilicet claritas prudentiæ, impassibilitas justitiæ, agilitas fortitudini et subtilitas temperantiæ.

(2) Sive congrua singularum partium constructio, junctura, connexio et dispositio tam interior quàm exterior.

CONCLUSIO. — Ex Scripturæ auctoritate verissimum habetur, corpora sanctorum post resurrectionem lucida fore, quæ claritas à gloria animæ in corpus redundabit.

Respondeo dicendum quòd corpora sanctorum fore lucida post resurrectionem, ponere oportet propter auctoritatem Scripturæ, quæ hoc promittit. Sed claritatis hujus causam quidam attribuunt quintæ (id est, cœlesti) essentiæ, quæ tunc dominabitur in corpore humano. Sed quia hoc est absurdum, ut sæpè dictum est (qu. LXXXIV, art. 1), ideò melius est ut dicatur quòd claritas illa causabitur ex redundantia gloriæ animæ in corpus. Quod enim recipitur in aliquo, non recipitur per modum influentis, sed per modum recipientis. Et ideò claritas quæ est in anima spiritualis recipitur in corpore ut corporalis. Et ideò secundùm quòd anima erit majoris claritatis secundùm majus meritum, ita etiam erit differentia claritatis in corpore, ut patet per Apostolum (I. Corinth. XV). Et ita in corpore glorioso cognoscetur gloria animæ, sicut in vitro cognoscitur color corporis quod continetur in vase vitreo, ut Gregorius dicit super illud Job, XXVIII : *Non adæquabitur ei aurum, vel vitrum* (loc. cit. in arg. 2).

Ad *primum* ergo dicendum, quòd Avicenna loquitur de illo corpore quod habet ex natura componentium claritatem. Sic autem non habebit corpus gloriosum, sed magis ex merito virtutis.

Ad *secundum* dicendum, quòd Gregorius comparat corpora gloriosa auro propter claritatem, et vitro propter hoc quòd translucebunt. Unde videtur dicendum quòd erunt simul pervia et clara; quòd enim aliquod clarum non sit pervium, contingit ex hoc quòd claritas corporis causatur ex densitate partium lucidarum; densitas autem repugnat pervietati. Sed tunc claritas erit ex alia causa, ut dictum est (in corp. art.). Densitas autem corporis gloriosi pervietatem non tollit ab eis, sicut nec densitas vitri à vitro. Quidam tamen dicunt quòd comparantur vitro, non quia sint pervia, sed propter hanc similitudinem, quia sicut illud quod in vitro clauditur, appareret, ita animæ gloria, quæ in corpore glorioso claudetur, non latebit. Sed primum melius est, quia magis per illud salvatur dignitas corporis gloriosi, et magis consonat dictis Gregorii.

Ad *tertium* dicendum, quòd corporis gloria naturam non tollet, sed perficiet. Unde color qui debetur corpori ex natura suarum partium, remanebit in eo : sed superaddetur claritas ex gloria animæ; sicut etiam videmus corpora colorata ex natura suî, solis splendore relucere, vel ex aliqua alia causa extrinseca seu intrinseca.

Ad *quartum* dicendum, quòd sicut gloriæ claritas redundat ab anima in corpus secundùm suum modum, et ibi est alio modo quàm sit in anima, ita in quamlibet partem corporis redundabit secundùm suum modum. Unde non est inconveniens quòd diversæ partes habeant diversimodè claritatem, secundùm quòd sunt diversimodè dispositæ ex suî natura ad ipsam. Nec est simile de aliis dotibus corporis, respectu quarum partes corporis non inveniuntur habere diversam dispositionem.

ARTICULUS II. — UTRUM CLARITAS CORPORIS GLORIOSI POSSIT VIDERI A NON GLORIOSO OCULO.

Ad secundum sic proceditur. 1. Videtur quòd claritas corporis gloriosi non possit videri à non glorioso oculo. Oportet enim esse proportionem visibilis ad visum. Sed oculus non glorificatus non est proportionatus ad videndam claritatem gloriæ, cùm sit alterius generis quàm claritas naturæ. Ergo corporis gloriosi claritas non videbitur ab oculo non glorioso.

2. Præterea, claritas corporis gloriosi erit major quàm nunc sit claritas so-

lis, quia etiam claritas solis erit tunc major quàm modò sit, ut dicitur (Isaiæ xxx), et multò major erit claritas corporis gloriosi, propter quod sol et totus mundus claritatem majorem accipiet. Sed oculus non gloriosus non potest inspicere solem in rota sua (1) propter magnitudinem claritatis. Ergo minùs poterit inspicere claritatem corporis gloriosi.

3. Præterea, visibile oppositum oculis videntis necesse est videri, nisi læsio sit aliqua in oculo. Sed claritas corporis gloriosi opposita oculis non gloriosis, non necessariò videtur ab eis, quod patet de discipulis, qui corpus Domini post resurrectionem viderunt, claritatem ejus non intuentes. Ergo claritas illa non erit visibilis ab oculo non glorioso.

Sed *contra* est quod Glossa interl. (Philip. III, super illud *Configuratum corpori claritatis suæ*) dicit : « Assimilabitur claritati quam habuit in transfiguratione. » Sed claritas illa visa fuit ab oculis discipulorum non glorificatis. Ergo et claritas corporis glorificati ab oculis non gloriosis visibilis erit.

Præterea, impii videntes gloriam justorum ex hoc torquebuntur in judicio, ut patet per hoc quod dicitur (Sap. v) (2). Sed non plenè viderent gloriam ipsorum, nisi claritatem corporum inspicerent. Ergo, etc.

CONCLUSIO. — Cùm lux ex essentia sua nata sit movere visum, et visus secundùm substantiam suam natus sit percipere lucem, meritò asserendum est claritatem corporis non gloriosi, naturaliter ab oculo non glorioso videri posse.

Respondeo dicendum quòd quidam dixerunt quòd claritas corporis gloriosi non poterit videri ab oculo non glorioso, nisi fortè per miraculum. Sed hoc non potest esse, nisi claritas illa æquivocè diceretur, quia lux secundùm id quod est, nata est movere visum; et visus secundùm id quod est, natus est percipere lumen, sicut verum se habet ad intellectum, et bonum ad affectum; unde si esset aliquis visus qui non posset percipere aliquam lucem omninò, vel ille visus dicetur æquivocè, vel lux illa; quod non potest in proposito dici, quia sic per hoc quòd dicuntur gloriosa corpora futura esse lucida, nihil nobis notificaretur; sicut qui dicit canem (3) esse in cœlo, nihil notificat ei qui non novit nisi canem qui est animal. Et ideò dicendum est quòd claritas corporis gloriosi naturaliter ab oculo non glorioso videri potest.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd gloriæ claritas erit alterius generis quàm claritas naturæ quantùm ad causam, sed non quantùm ad speciem. Unde sicut claritas naturæ ratione speciei suæ est proportionata visui, ita et claritas gloriosa.

Ad *secundum* dicendum, quòd sicut corpus gloriosum non potest pati aliquid passione naturæ, sed solùm passione animæ, ita ex proprietate gloriæ non agit nisi actione animæ. Claritas autem intensa non offendit visum, inquantum agit actione animæ, sed secundùm hoc magis delectat; offendit autem, inquantum agit actione naturæ, calefaciendo et dissolvendo organum visûs, et disgregando spiritus. Et ideò claritas corporis gloriosi, quamvis excedat claritatem solis, tamen de sui natura non offendit visum sed demulcet; propter quod claritas illa comparatur claritati jaspidis (Apoc. xxi).

Ad *tertium* dicendum, quòd claritas corporis gloriosi provenit ex me-

(1) Id est in orbe vel in circulo suo.

(2) Ubi vers. 2 sic habetur : *Videntes turbabuntur timore horribili et mirabuntur in subitatione insperatæ salutis, gementes præ angustia spiritûs et dicentes : Hi sunt*, etc.

(3) Sidus nimirum sic vocatum propter vehementiam æstûs vel caloris; unde *caniculares dies* denominantur.

rito voluntatis, et ideò voluntati subdetur, ut secundùm ejus imperium videatur vel non videatur, et ideò in potestate corporis gloriosi erit ostendere claritatem suam, vel occultare. Et hæc fuit opinio Præpositivi.

ARTICULUS III. — UTRUM CORPUS GLORIOSUM NECESSARIO VIDEBITUR A CORPORE NON GLORIOSO.

Ad tertium sic proceditur. 1. Videtur quòd corpus gloriosum necessariò videbitur à corpore non glorioso, quia corpora gloriosa erunt lucida. Sed corpus lucidum manifestat se, et alia. Ergo corpora gloriosa necessariò videbuntur.

2. Præterea, omne corpus quod occultat alia corpora post se existentia, de necessitate visu percipitur, ex hoc ipso quòd alia quæ sunt post, occultantur. Sed corpus gloriosum occultabit visui alia corpora post se existentia, quia erit corpus coloratum. Ergo et de necessitate videbitur.

3. Præterea, sicut quantitas est de his quæ insunt corpori, ita et qualitas per quam videtur. Sed quantitas non suberit voluntati, ut corpus gloriosum possit esse majoris quantitatis vel minoris. Ergo nec qualitas per quam visibile est, ut possit non videri.

Sed *contra* est quòd corpus nostrum glorificabitur in conformitate corporis Christi post resurrectionem. Sed corpus Christi post resurrectionem non necessariò videbatur; imò disparuit ab oculis discipulorum in Emmaüs, ut dicitur (Luc. ult.). Ergo et corpus glorificatum non necessariò videbitur.

Præterea, ibi erit summa obedientia corporis ad animam. Ergo corpus videri poterit vel non videri secundùm voluntatem animæ.

CONCLUSIO. — Cùm corpus gloriosum futurum sit maxime obediens animæ, ideò in potestate corporis glorificati erit, ut videatur, vel non videatur.

Respondeo dicendum quòd visibile videtur, secundùm quòd agit in visum. Ex hoc autem quòd aliquid agit vel non agit in aliquod extrinsecum, non est aliqua mutatio in ipso. Unde sine mutatione alicujus proprietatis quæ sit de perfectione corporis glorificati, potest contingere quòd videatur et non videatur. Unde in potestate glorificatæ animæ erit quòd corpus suum videatur vel non videatur; sicut et quælibet actio alia corporis in animæ potestate erit : aliàs corpus gloriosum non esset instrumentum summè obediens principali agenti.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd claritas illa obediet corpori glorioso, ut possit eam ostendere vel occultare.

Ad *secundum* dicendum, quòd color corporis non impedit pervietatem ipsius, nisi inquantum immutat visum, quia visus non potest immutari simul duobus coloribus, ut utrumque perfectè inspiciat. Color autem corporis gloriosi erit in perfecta potestate animæ, ut per ipsum vel immutet visum, vel non immutet (1). Et ideò erit in potestate ejus ut corpus quod est post se, occultet vel non occultet.

Ad *tertium* dicendum, quòd quantitas est inhærens ipsi corpori glorioso; neque posset quantitas immutari ad imperium animæ sine mutatione intrinseca corporis gloriosi, quæ impassibilitati ejus repugnaret. Et ideò non est simile de quantitate et visibilitate, quia (2) etiam qualitas illa per

(1) De immutatione spirituali tantùm intelligi planum est quâ solâ per se visus immutari à visibili potest, non autem naturali nisi duntaxat per accidens.

(2 Hiatum hic esse putat Nicolaius, quem ita suppiet : *Non est simile de quantitate et visibilitate; quia visibilitas extrinseca est visibili propter extrinsecum respectum ad videntem. Potest autem esse simile de quantitate et qualitate quæ est causa visibilitatis ipsius, quia etiam qualitas illa, per quam est visibile, non potest*, etc.

quam est visibile, non potest subtrahi ad imperium animæ; sed actio illius qualitatis suspendetur, et sic occultabitur corpus ad imperium animæ.

QUÆSTIO LXXXVI.

DE CONDITIONIBUS CORPORUM DAMNATORUM RESURGENTIUM, IN TRES ARTICULOS DIVISA.

Consequenter considerandum est de conditionibus corporum damnatorum resurgentium. Circa quod quæruntur tria : 1° Utrùm corpora damnatorum cum suis deformitatibus resurgent.— 2° Utrùm eorum corpora erunt corruptibilia.— 3° Utrùm erunt impassibilia.

ARTICULUS I. — UTRUM CORPORA DAMNATORUM CUM SUIS DEFORMITATIBUS RESURGENT (1).

De his etiam S. Thom. Sent. IV, dist. 44, quæst. III, art. 1, quæstiunc. I.

Ad primum sic proceditur. 1. Videtur quòd corpora damnatorum cum suis deformitatibus resurgent. Illud enim quod in pœnam peccati inductum est, desinere non debet, nisi peccato remisso. Sed membrorum defectus, qui accidunt per mutilationem, in pœnam peccati inducti sunt; et similiter etiam omnes aliæ deformitates corporales. Ergo à damnatis, qui peccatorum remissionem non sunt consecuti, in resurrectione non removebuntur.

2. Præterea, sicut resurrectio sanctorum erit ad ultimam felicitatem, sic et resurrectio impiorum erit ad ultimam miseriam. Sed sanctis resurgentibus non auferetur aliquid quod ad eorum perfectionem pertinere possit; ergo nec impiis resurgentibus aliquod auferetur quod ad eorum defectum vel miseriam pertineat. Hujusmodi autem sunt deformitates. Ergo, etc.

3. Præterea, sicut ad defectum passibilis corporis pertinet deformitas, ita et tarditas. Sed à corporibus damnatorum resurgentium tarditas non removebitur, quia eorum corpora non erunt agilia. Ergo eàdem ratione nec deformitas removebitur.

Sed *contra* (I. Cor. xv, 52) : *Mortui resurgent incorrupti;* Glossa interl. : « Mortui, id est, peccatores, vel generaliter omnes mortui resurgent incorrupti, id est sine aliqua diminutione membrorum. » Ergo mali resurgent sine deformitatibus.

Præterea, in damnatis non erit aliquid quod sensum doloris in eis impediat. Sed ægritudo impedit sensum doloris, inquantum per eam debilitantur organa sentiendi; et similiter defectus membri impediret ne esset universalis dolor in corpore. Ergo sine istis defectibus damnati resurgent.

CONCLUSIO. — Cùm Deus naturæ auctor in resurrectione naturam humanam integre reparaturus sit, nulli erunt ex imbecillitate naturæ defectus nisi quod illi qui ex naturalibus principiis in humano corpore naturaliter consequuntur, in damnatis reperientur.

Respondeo dicendum quòd in corpore humano potest esse deformitas dupliciter : uno modo ex defectu alicujus membri, sicut mutilatos turpes dicimus, deest enim eis debita proportio partium ad totum : et de tali deformitate nulli dubium est quòd in corporibus damnatorum non erit,

(1) Per quas defectus qualescumque intelliguntur, ut in progressu patet.

quia omnia corpora tam bonorum quàm malorum integra resurgent. — Alio modo deformitas contingit ex indebita partium dispositione, vel ex indebita quantitate, vel qualitate, vel situ; quæ etiam proportionem debìtam partium ad totum non patitur : et de talibus deformitatibus, et similibus defectibus, sicut sunt febres, et aliæ hujusmodi ægritudines, quæ interdùm sunt deformitatis causæ, Augustinus indeterminatum et sub dubio relinquit (in Enchirid. cap. 92), ut in littera Magister dicit (Sent. IV, dist. 44). — Sed apud doctores modernos est duplex super hoc opinio. — Quidam enim dicunt quòd hujusmodi deformitates et defectus in corporibus damnatorum remanebunt, considerantes eorum damnationem, quà ad summam miseriam deputantur, cui nihil incommoditatis subtrahi debet. Sed hoc non videtur rationabiliter dici. In reparatione enim corporis resurgentis magis attenditur naturæ perfectio quàm conditio quæ priùs fuit. Unde et qui infra perfectam ætatem decedunt, in statura juvenilis ætatis resurgent, ut supra dictum est (qu. LXXXI, art. 1). Unde et illi qui aliquos defectus naturales in corpore habuerunt, vel deformitates ex eis provenientes, in resurrectione sine illis defectibus vel deformitatibus reparabuntur, nisi peccati meritum impediat; et ita si aliquis cum defectibus vel deformitatibus resurget, hoc erit ei in pœnam. Modus autem pœnæ est secundùm mensuram culpæ. Contingit autem quòd aliquis peccator damnandus minoribus peccatis subjectus, aliquas deformitates vel defectus habeat, quos non habuit aliquis damnandus, peccatis gravioribus irretitus. Unde si ille qui in hac vita deformitates habuit, cum eis resurgat, sine quibus constat quòd resurget alius graviùs puniendus, qui eas in hac vita non habuit, modus pœnæ non responderet quantitati culpæ; sed magis videretur aliquis puniri, pro pœnis quas in hoc mundo passus fuit, quod est absurdum. — Et ideò alii rationabiliùs dicunt quòd auctor qui naturam condidit, in resurrectione naturam corporis integrè reparabit. Unde quicquid defectùs vel turpitudinis ex corruptione, vel debilitate naturæ, sive principiorum naturalium in corpore fuit, totum in resurrectione removebitur; sicut febris, lippitudo, et similia. Defectus autem qui ex naturalibus principiis in humano corpore naturaliter consequuntur, sicut ponderositas, passibilitas, et similia, in corporibus damnatorum erunt, quos defectus ab electorum corporibus gloria resurrectionis excludet (1).

Ad *primum* ergo dicendum, quòd cùm pœna in quolibet foro infligatur secundùm conditionem illius fori, pœnæ quæ in hac vita temporali infliguntur pro aliquo peccato, temporales sunt, et ultra vitæ terminum non se extendunt. Et ideò quamvis peccatum non sit remissum damnatis; non tamen oportet quòd easdem pœnas ibi sustineant quas in hoc mundo sunt passi; sed divina justitia requirit ut ibi pœnis gravioribus in æternum crucientur.

Ad *secundum* dicendum, quòd non est similis ratio de bonis et malis; eò quòd aliquid potest esse purè bonum, non autem purè malum. Unde sanctorum ultima felicitas hoc requirit ut ab omni malo penitùs sint immunes; sed ultima malorum miseria non excludet omne bonum, quia « malum, si integrum sit, corrumpit seipsum, » ut Philosophus dicit (Ethic. lib. IV, cap. 5, ante med.). Unde oportet quòd miseriæ damnatorum substernatur bonum naturæ in ipsis; quod est opus Conditoris perfecti, qui ipsam naturam in perfectione suæ speciei reparabit.

(1) Hanc sententiam D. Thomæ tenet Sylvius ut probabiliorem, sed non ut de fide, ac proindè in dubio stat quæstio ac liberè potest discuti.

Ad *tertium* dicendum, quòd tarditas est de illis defectibus qui naturaliter consequuntur principia humani corporis, non autem deformitas; et ideò de eis non est similis ratio.

ARTICULUS II. — UTRUM CORPORA DAMNATORUM ERUNT INCORRUPTIBILIA (1).

Ad secundum sic proceditur. 1. Videtur quòd corpora damnatorum erunt corruptibilia. Omne enim compositum ex contrariis necesse est corrumpi. Sed corpora damnatorum erunt ex contrariis composita, ex quibus etiam nunc componuntur; aliàs non essent ejusdem speciei, et per consequens nec eadem numero. Ergo erunt corruptibilia.

2. Præterea, si corpora damnatorum non erunt corruptibilia, aut hoc erit per naturam, aut per gratiam, aut per gloriam : non per naturam, quia sunt futura ejusdem naturæ cujus et nunc sunt; nec per gratiam, vel gloriam, quia talibus omninò carebunt. Ergo erunt corruptibilia.

3. Præterea, illis qui sunt in summa miseria, subtrahere maximam pœnarum videtur inconveniens. Sed maxima pœnarum est mors, ut patet per Philosophum (Ethic. lib. III, cap. 6, à med.). Ergo à damnatis, qui sunt in summa miseria, mors removeri non debet. Ergo eorum corpora corruptibilia erunt.

Sed *contra* est quod dicitur (Apocal. IX, 6) : *In diebus illis quærent homines mortem, et non invenient eam; desiderabunt mori, et fugiet mors ab eis.*

Præterea, damnati punientur in anima et corpore pœnâ perpetuâ (Matthæi XXV, 46) : *Ibunt hi in supplicium æternum.* Sed hoc esse non posset, si eorum corpora corruptibilia essent. Ergo eorum corpora erunt incorruptibilia.

CONCLUSIO. — **Cùm corruptio sit mutatio quædam et motûs principium, post resurrectionem et deerit, et impedietur : nihil erit quo corpora damnatorum corrumpi possint.**

Respondeo dicendum quòd cùm in omni motu oporteat esse aliquod principium motûs, dupliciter motus aliquis, vel mutatio, à mobili removetur : uno modo per hoc quòd deest principium motûs; alio modo per hoc quòd impeditur principium motûs. Corruptio autem mutatio quædam est. Unde dupliciter potest contingere ut corpus, quod ex conditione suorum principiorum corruptibilitatem habet, incorruptibile reddatur. Uno modo ex hoc quòd principium ad corruptionem movens totaliter tollitur, et hoc modo corpora damnatorum incorruptibilia erunt. Cùm enim cœlum sit primum alterans per motum suum localem, et alia omnia agentia secunda in virtute ipsius agant, et quasi ab ipso mota, oportet quòd motu cœli cessante, nihil sit agens quod possit corpus per alterationem aliquam transmutare à naturali sua proprietate. Et ideò post resurrectionem, cessante motu cœli, nulla qualitas erit sufficiens ut corpus humanum alterare possit à sua naturali qualitate. Corruptio autem est terminus alterationis, sicut et generatio. Unde corpora damnatorum corrumpi non poterunt; et hoc deservit divinæ justitiæ (2), ut perpetuò viventes perpetuo puniantur, quòd divina justitia requirit, ut infra dicetur (art. seq.); sicut et nunc corruptibilitas corporum deservit divinæ providentiæ, per quam ex aliquibus corruptis alia generantur. Alio modo contingit ex hoc quòd principium corruptionis impeditur; et hoc modo corpus Adæ in-

(1) De fide est corpora damnatorum fore post resurrectionem incorruptibilia, tum quia supplicium eorum dicitur æternum Matth. XXV, tum quia *mori cupient et non poterunt* (Apoc. IX).

(2) Probabilius est quòd corpus damnatorum erit incorruptibile non per naturam, sed per gratiam sive per justitiam divinam (S. Thom. Opusc. IX, art. 25, et Opusc. X, art. 19).

corruptibile fuit, quia contrariæ qualitates in hominis corpore existentes continebantur per gratiam innocentiæ ne ad dissolutionem corporis agere possent : et multò plus continebuntur in corporibus gloriosis, quæ erunt omninò subjecta spiritui. Et sic in corporibus beatorum post resurrectionem communem conjungentur duo modi prædicti incorruptibilitatis.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd contraria, ex quibus corpora componuntur, sunt secunda principia ad corruptionem agentia. Primum enim agens est motus cœlestis : unde supposito motu cœli, necesse est ut corpus ex contrariis compositum corrumpatur, nisi sit aliqua causa potior impediens; sed motu cœli remoto, contraria, ex quibus corpus componitur, non sufficiunt ad corruptionem faciendam, etiam secundùm naturam, ut patet ex dictis (in corp. art.). Cessationem autem motûs cœlestis non cognoverunt Philosophi. Unde pro infallibili habebant quòd corpus compositum ex contrariis corrumpatur secundùm naturam.

Ad *secundum* dicendum, quòd incorruptibilitas illa erit per naturam, non quòd sit aliquod incorruptionis principium in corporibus damnatorum, sed per defectum principii moventis ad corruptionem, ut ex dictis patet (in corp.).

Ad *tertium* dicendum, quòd quamvis mors sit simpliciter maxima pœnarum, secundùm quid tamen nihil prohibet mortem esse in pœnarum remedium, et per consequens ablationem mortis in pœnarum augmentum. « Vivere enim, ut dicit Philosophus (Ethic. lib. IX, cap. 9 à med.), videtur omnibus delectabile esse, eò quòd omnia esse appetunt. Non oportet autem (ut ibidem dicitur) accipere malam vitam, neque corruptam, neque quæ est in tristitiis. » Sicut ergo vivere simpliciter est delectabile, non autem vitâ quæ est in tristitiis, ita et mors, quæ est privatio vitæ, simpliciter est pœnosa, et maxima pœnarum, inquantum subtrahit primum bonum, scilicet *esse*, cum quo alia subtrahuntur; sed inquantum privat malam vitam, et quæ est in tristitiis, est in remedium pœnarum, quas terminat : et per consequens mortis subtractio est in augmentum pœnarum, quas perpetuas facit. — Si autem dicatur mors esse pœnalis propter corporalem dolorem, quem sentiunt morientes, non est dubium quòd multùm majorem dolorem damnati continuè sustinebunt. Unde in perpetua morte esse dicuntur, sicut scriptum est (Psal. XLVIII, 15) : *Mors depascet eos.*

ARTICULUS III. — UTRUM CORPORA DAMNATORUM SINT FUTURA IMPASSIBILIA (1).

Ad tertium sic proceditur. 1. Videtur quòd corpora damnatorum futura sint impassibilia, quia, secundùm Philosophum (Topic. lib. VI, cap. 2, loco 19), « omnis passio magis facta abjicit à substantia. » Sed « à finito si semper aliquid abjiciatur, necesse est illud tandem consumi, » ut dicitur (Physic. lib. I, text. 37). Ergo si corpora damnatorum erunt passibilia, et semper patientur, quandoque deficient et corrumpentur, quod falsum esse ostensum est (art. præc.). Ergo erunt impassibilia.

2. Præterea, omne agens assimilat sibi patiens. Si ergo corpora damnatorum patientur ab igne, ignis ea sibi assimilabit. Sed non consumit aliter ignis corpora, nisi inquantum ea sibi assimilans resolvit. Si ergo corpora damnatorum erunt passibilia, ab igne quandoque consumentur; et sic idem quod prius.

(1) De fide est corpora damnatorum futura esse passibilia; sed non inter se consentiunt theologi cùm de natura modoque tormentorum agatur.

3. Præterea, animalia quæ in igne sine corruptione dicuntur vivere, ut de salamandra dicitur, ab igne non affliguntur; animal enim (vel anima) dolore corporis non affligitur, nisi corpus aliquo modo lædatur. Si ergo corpora damnatorum in igne sine corruptione remanere possint, sicut et animalia prædicta, ut Augustinus (De civit. Dei, lib. XXI, cap. 2 et 4) dicit, videtur quòd nullam afflictionem ibi sustinebunt; quod non esset, nisi eorum corpora impassibilia essent. Ergo, etc.

4. Præterea, si corpora damnatorum sunt passibilia, dolor qui ex eorum passione pervenit, ut videtur, superare debet omnem præsentem corporum dolorem, sicut et sanctorum jucunditas superabit omnem præsentem jucunditatem. Sed propter immensitatem doloris quandoque contingit in hac vita animam à corpore separari. Ergo multò fortiùs si corpora illa futura sint passibilia, ex immensitate doloris animæ à corpore separabuntur; et sic corpora corrumpentur, quod falsum est. Ergo corpora illa erunt impassibilia.

Sed *contra* est quod dicitur (I. Corinth. XV, 52) : *Et nos immutabimur;* Glossâ, interl. « Nos boni tantummodò immutabimur gloriæ immutabilitate et impassibilitate. » Ergo non erunt corpora damnatorum impassibilia.

Præterea, sicut corpus cooperatur animæ ad meritum, ita cooperatur ei ad peccatum. Sed propter cooperationem prædictam non solùm anima, sed etiam corpus post resurrectionem præmiabitur. Ergo et simili ratione damnatorum corpora punientur; quod non esset, si impassibilia forent. Ergo erunt passibilia.

CONCLUSIO. — **Corpora damnatorum etsi propter divinam justitiam ab igne nunquam consumentur, passibilia tamen erunt sine naturalis dispositionis mutatione.**

Respondeo dicendum quòd principalis causa quare corpora damnatorum ab igne non consumentur, erit divina justitia, quâ eorum corpora ad pœnam perpetuam sunt addicta. Sed divinæ justitiæ servit etiam naturalis dispositio, ex parte corporis patientis, et ex parte agentium, quia cùm pati sit recipere quoddam, duplex est modus passionis, secundùm quòd aliquid in aliquo recipi potest dupliciter. Potest enim aliqua forma recipi in aliquo subjecto secundùm *esse* naturale materialiter, sicut calor ab igne recipitur in aere materialiter : et secundùm hunc modum receptionis est unus modus passionis, qui dicitur *passio naturæ*. Alio modo aliquid recipitur in alio spiritualiter per modum intentionis cujusdam, sicut similitudo albedinis recipitur in aere, et in pupilla : et hæc receptio assimilatur illi receptioni quâ anima recipit similitudines rerum : unde secundùm hunc modum receptionis est alius modus passionis, qui vocatur *passio animæ*. Quia igitur post resurrectionem, motu cœli cessante, non poterit aliquod corpus alterari à sua naturali qualitate, ut dictum est (art. præc.), nullum corpus pati poterit passione naturæ : unde quantùm ad hunc modum passionis corpora damnatorum impassibilia erunt, sicut et incorruptibilia. Sed cessante motu cœli, adhuc remanebit passio quæ est per modum animæ; quia et aer à sole illuminabitur, et colorum differentias deferet ad visum. Unde et secundùm hunc modum passionis corpora damnatorum passibilia erunt. Et quia in tali passione sensus perficitur (1), ideò in corporibus damnatorum sensus pœnæ erit sine mutatione naturalis dispositionis. Corpora verò gloriosa, etsi recipient aliquid, et quodammodò pa-

(1) Ita communiter. An *patitur*, ut theologi volunt?

tientur in sentiendo, non tamen passibilia erunt, quia nihil recipient per modum afflictivi, vel læsivi, sicut recipient corpora damnatorum, quæ ob hoc passibilia dicuntur.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd Philosophus loquitur de illa passione per quam transmutatur patiens à sua naturali dispositione. Talis autem passio non erit in corporibus damnatorum, ut dictum est (in corp. art.).

Ad *secundum* dicendum, quòd similitudo agentis est dupliciter in patiente : uno modo per modum eumdem quo est in agente, sicut est in omnibus agentibus univocis, ut calidum facit calidum, et ignis generat ignem; alio modo per modum diversum à modo quo est in agente, sicut est in omnibus agentibus æquivocis, in quibus quandoque contingit quod in agente est forma spiritualiter, quæ in patiente materialiter recipitur, sicut forma quæ in domo facta per artificem, est materialiter in ipsa, et in mente artificis est spiritualiter; quandoque verò è contrario est materialiter in agente, et recipitur spiritualiter in patiente ; sicut albedo materialiter est in pariete, à quo recipitur, spiritualiter in pupilla, et in medio deferente. Et similiter est in proposito, quia species quæ materialiter est in igne, recipitur spiritualiter in corporibus damnatorum, et sic ignis sibi assimilabit damnatorum corpora, nec tamen ea consumet.

Ad *tertium* dicendum quòd, secundùm Philosophum (in libro De proprietatibus elementorum, aliquant. à princ.), « nullum animal in igne vivere potest. » Galenus etiam, in libro De simplicibus medicamentis, dicit quòd « nullum corpus est quod tandem ab igne non consumatur, » quamvis quandoque quædam corpora sint quæ ad horam in igne sine læsione permaneant, ut patet de ebeno. Quod autem inducitur de salamandra, non potest omninò esse simile, quia non posset perseverare finaliter in igne sine corruptione, sicut corpora damnatorum in inferno. Neque tamen oportet quòd quia corpora damnatorum ab igne inferni per corruptionem aliquam non lædentur, propter hoc ab igne non affligantur, quia sensibile non solùm natum est delectare vel affligere sensum, secundùm quòd agit actione naturæ confortando vel corrumpendo organum, sed etiam secundùm quòd agit actione spirituali ; quia quando sensibile est in debita proportione ad sentiendum, delectat; è contrario autem quando se habet in superabundantia vel defectu. Unde et colores medii, et voces consonantes sunt delectabiles; inconsonantes autem offendunt auditum.

Ad *quartum* dicendum, quòd dolor non separat animam à corpore, secundùm quòd manet tantùm in potentia animæ, cujus est dolere, sed secundùm quòd ad passionem animæ mutatur corpus à sua naturali dispositione; secundùm modum quo videmus quòd ex ira corpus calescit, et ex timore frigescit : sed post resurrectionem corpus non poterit transmutari à sua naturali dispositione, ut ex dictis patet (art. præc.). Unde quantuscumque sit dolor, animam à corpore non separabit.

QUÆSTIO LXXXVII.

DE COGNITIONE QUAM HABEBUNT RESUSCITATI IN JUDICIO RESPECTU MERITORUM ET DEMERITORUM, IN TRES ARTICULOS DIVISA.

Post hæc agendum est de his quæ sequuntur resurrectionem : quorum prima consideratio erit de cognitione quam habebunt resuscitati in judicio respectu meritorum et demeritorum; secunda de ipso judicio generali, ac tempore et loco in quo erit;

tertia de judicantibus et judicatis; quarta de forma in qua judex veniet ad judicandum; quinta de statu mundi et resurgentium post judicium. Circa primum quæruntur tria : 1° Utrùm cognoscet quilibet homo in judicio omnia peccata sua. — 2° Utrùm poterit quilibet legere omnia quæ sunt in conscientia alterius.—3° Utrùm omnia merita et demerita uno intuitu quis videre poterit.

ARTICULUS I. — UTRUM POST RESURRECTIONEM QUILIBET COGNOSCET PECCATA QUÆ FECIT (1).

De his etiam S. Thom. Sent. IV, dist. 43, art. ult., quæst. II et seq.

Ad primum sic proceditur. 1. Videtur quòd post resurrectionem non cognoscet quilibet omnia peccata quæ fecit. Omne enim quod cognoscimus, vel de novo per sensum accipimus, vel de thesauro memoriæ educitur. Sed homines post resurrectionem sua peccata non poterunt sensu percipere, quia jam transierunt; sensus autem est tantùm præsentium : multa etiam peccata à memoria peccantis exciderunt, quæ non poterunt de thesauro memoriæ educi. Ergo non omnium peccatorum quæ fecit, resurgens cognitionem habebit.

2. Præterea, sicut in littera dicitur (Sent. IV, dist. 43), « libri conscientiæ quidam sunt, in quibus merita singulorum leguntur. » Sed in libris non potest aliquid legi, nisi ejus nota contineatur in libro : notæ autem quædam remanent peccatorum in conscientia, ut patet (Rom. II), in Glossâ Origen., sup. illud : *Testimonium reddente*, etc., quæ non videntur aliud esse quàm reatus vel macula. Cùm ergo multorum peccatorum macula et reatus, à multis sit deletus per gratiam, videtur quòd non omnia peccata quæ fecit, possit aliquis in sua conscientia legere ; et sic idem quod prius.

3. Præterea, « crescente causâ, crescit effectus. » Sed causa quæ facit nos dolere de peccatis, quæ ad memoriam revocamus, est charitas. Cùm ergo in sanctis resurgentibus sit perfecta charitas, maximè de peccatis dolebunt, si ea illis ad memoriam revocabuntur : quod non potest esse, quia *fugiet ab eis dolor et gemitus* (2) (Apoc. XXI). Ergo peccata propria eis ad memoriam non revocabuntur.

4. Præterea, sicut se habebunt resurgentes damnati ad bona quæ aliquando fecerunt, ita se habebunt resurgentes beati ad peccata quæ aliquando commiserunt. Sed resurgentes damnati, ut videtur, cognitionem de bonis quæ aliquando fecerunt, non habebunt, quia per hoc eorum pœna multùm alleviaretur. Ergo nec beati habebunt cognitionem peccatorum quæ commiserunt.

Sed *contra* est quod Augustinus dicit (De civit. Dei, lib. XX, cap. 14, à med.), quòd « quædam divina vis aderit, quâ fiet ut cuncta peccata ad memoriam revocentur. »

Præterea, sicut se habet humanum judicium ad testimonium exterius, ita se habet divinum judicium ad testimonium conscientiæ, ut patet (I. Reg. XVI, 7) : *Homo videt ea quæ parent, Dominus autem intuetur cor.* Sed non posset perfectum judicium humanum esse de aliquo, nisi testes de omnibus de quibus judicandum est, testimonium deponerent. Ergo oportet, cùm divinum judicium sit perfectissimum, quòd conscientia teneat omnia de quibus judicandum est. Sed judicandum erit de omnibus bonis operibus et malis (II. Cor. V, 10) : *Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis, prout gessit, sive*

(1) Responsio affirmativa patet ex praxi Ecclesiæ cujus doctrina apertè declaratur in Prosa officii mortuorum : *Dies iræ*, etc.

(2) Ità legitur Isa. XXXV, 10; loco autem cit. Apocal. : *Mors ultra non erit, neque luctus, neque clamor, nec dolor erit ultra.*

bonum, sive malum. Ergo oportet quòd conscientia uniuscujusque retineat omnia opera quæ fecit, sive bona, sive mala.

CONCLUSIO. — Cùm in die judicii sua cuique conscientia testimonium vitæ redditura sit, et cogitationes unumquemque accusaturæ aut defensuræ sint, et omnia opera hominum in judicium sint ventura, oportet ut quisque omnium operum suorum notitiam habeat.

Respondeo dicendum quòd, sicut dicitur (Rom. II, 15), *in die illa cùm judicabit Dominus, testimonium unicuique sua conscientia reddet; et cogitationes erunt accusantes et defendentes.* Et quia oportet quòd testis, accusator, et defensor, in quolibet judicio habeant eorum notitiam quæ in judicio versantur, in illo autem communi judicio omnia opera hominum in judicium venient, oportet quòd omnium operum suorum quisque tunc notitiam habeat. Unde conscientiæ singulorum erunt quasi quidam libri continentes res gestas, ex quibus judicium procedet : sicut etiam in judicio humano registris utimur. Et isti sunt libri de quibus (Apoc. xx, 12) dicitur : *Libri aperti sunt; et alius liber apertus est, qui est vitæ* (1)*; et judicati sunt mortui ex his quæ scripta erant in libro secundùm opera ipsorum :* ut per libros qui dicuntur sic aperti, ut Augustinus exponit (De civit. Dei, lib. xx, cap. 14, circa med.), « significentur sancti novi et veteris Testamenti, in quibus Dei ostendit quæ mandata fieri jussisset. » Unde Richardus de Sancto-Victore (in tract. De judiciar. potest. in med.) dicit : « Erunt corda eorum quasi quædam canonum decreta. » Sed per librum vitæ, de quo subjungitur, intelliguntur conscientiæ singulorum, quæ dicuntur singulariter liber unus, quia unâ virtute divinâ fiet ut cunctis ad memoriam sua facta revocentur : et hæc vis, inquantum ad memoriam homini reducet sua facta, *liber vitæ* dicitur. Vel per primos libros conscientiæ intelliguntur; per secundum, sententia judicis in ejus providentia descripta.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd quamvis multa merita et demerita à memoria exciderint, tamen nullum eorum erit quod non aliquo modo maneat in suo effectu, quia merita quæ non sunt mortificata, manebunt in præmio quod eis redditur; quæ autem mortificata sunt, manent in reatu ingratitudinis, quæ augetur ex hoc quòd homo post gratiam susceptam peccavit. Similiter etiam demerita quæ non sunt per pœnitentiam deleta, manent in reatu pœnæ, quæ eis debetur; quæ autem pœnitentia delevit, manent in ipsa pœnitentiæ memoria, quam simul cum aliis meritis in notitia habebunt. Unde in quolibet homine erit aliquid ex quo possit ad memoriam sua opera revocare. — Et tamen, ut Augustinus dicit (loc. sup. cit.), principaliter ad hoc divina vis operabitur.

Ad *secundum* dicendum, quòd aliquæ notæ manent in conscientiis singulorum de operibus à se factis; nec oportet quòd notæ istæ sint reatus tantùm, ut ex dictis patet (in corp. ad 1).

Ad *tertium* dicendum, quòd quamvis charitas sit nunc causa dolendi de peccato, tamen sancti in patria erunt ita perfusi gaudio, quòd dolor in eis locum habere non poterit : et ideò de peccatis non dolebunt, sed potiùs gaudebunt de divina misericordia, quâ eis peccata sunt relaxata ; sicut nunc etiam angeli gaudent de divina justitia, quâ fit ut deserti à gratia in peccatum ruant illi quos custodiunt; quorum tamen saluti sollicitè invigilant.

(1) Liber ille aptissimè intelligitur liber prædestinationis; sequitur enim quòd *qui non est inventus in libro vitæ scriptus missus est in stagnum ignis* (Cf. part. I, quæst. XXIV).

Ad *quartum* dicendum, quòd mali cognoscent omnia bona quæ fecerunt et ex hoc non minuetur eorum dolor, sed magis augmentabitur, quia maximus dolor est multa bona perdidisse : propter quod dicit Boetius (De consol. lib. II, prosâ 4, in princ.), quòd « summum infortunii genus est fuisse felicem. »

ARTICULUS II. — UTRUM QUILIBET POTERIT LEGERE OMNIA QUÆ SUNT IN CONSCIENTIA ALTERIUS.

Ad secundum sic proceditur. 1. Videtur quòd non quilibet poterit legere omnia quæ sunt in conscientia alterius. Resurgentium enim non erit limpidior cognitio quàm nunc sit angelorum, quorum æqualitas resurgentibus promittitur (Matth. XXII). Sed angeli non possunt invicem in suis cordibus videre ea quæ dependent à libero arbitrio : unde indigent locutione ad ea invicem innotescenda. Ergo resurgentes non poterunt inspicere ea quæ continentur in conscientiis aliorum.

2. Præterea, omne quod cognoscitur, aut cognoscitur in se, aut in sua causa, vel in suo effectu. Sed merita, vel demerita quæ continentur in conscientia alicujus, non poterit alius cognoscere in seipsis, quia solus Deus cordi illabitur, et secreta ejus intuetur; similiter nec in causa sua, quia non omnes videbunt Deum, qui solus potest imprimere in affectum, ex quo procedunt merita vel demerita ; similiter etiam nec in effectu, quia multa demerita erunt, quorum nullus effectus remanebit, eis totaliter per pœnitentiam abolitis. Ergo non omnia quæ sunt in conscientia alicujus, poterit quilibet alius cognoscere.

3. Præterea, Chrysostomus dicit (hom. XXXI, sup. Epist. ad Hebr. vers. fin.), ut supra habitum est (Sent. IV, dist. 17) : « Nunc autem si recorderis peccatorum tuorum, et frequenter ea in conspectu Dei pronunties, et pro eis depreceris, citiùs illa delebis; si verò obliviscaris, tunc eorum recordaberis nolens, quando publicabuntur, et in conspectu omnium amicorum et inimicorum, sanctorumque angelorum proferentur. » Ex hoc accipitur quòd illa publicatio pœna est negligentiæ, quâ homo confessionem prætermittit. Ergo illa peccata de quibus homo confessus est, non publicabuntur aliis.

4. Præterea, solatium est alicui, si scit se habere multos socios in peccato, et minùs verecundatur inde. Si ergo quilibet peccatum alterius cognosceret, cujuslibet peccatoris erubescentia multùm minueretur, quod non competit. Ergo non omnes omnium peccata cognoscent.

Sed *contra*, super illud (I. Cor. IV : *Illuminabit abscondita tenebrarum*) dicit Glossa (interl.) : « Gesta et cogitata, bona et mala, tunc aperta erunt omnibus, et nota. »

Præterea, omnium bonorum peccata præterita æqualiter erunt abolita. Sed quorumdam sanctorum peccata scimus, sicut Magdalenæ, et Petri, et David. Ergo pari ratione aliorum peccata electorum scientur, et multò magis damnatorum.

CONCLUSIO. — Cùm oporteat, in ultimo judicio justitiam divinam omnibus apparere, necesse est etiam, ut cuilibet sua et aliorum præmiatio, vel condemnatio manifesta sit, et per consequens omnium merita vel demerita, ex quibus sententia justa an injusta sit, cognoscitur.

Respondeo dicendum quòd in ultimo et in communi judicio oportet quòd divina justitia omnibus evidenter appareat, quæ nunc in plerisque latet. Sententia autem condemnantis vel præmiantis justa esse non potest, nisi secundùm merita vel demerita proferatur. Et ideò sicut oportet quòd judex et assessor judicis merita causæ cognoscant ad hoc quòd jus-

tam sententiam proferant, ita oportet, ad hoc quòd justa sententia appareat, quòd omnibus sententiam cognoscentibus merita innotescant. Unde quia sicut cuilibet nota erit sua præmiatio, et sua damnatio, ita et omnibus aliis innotescet, oportet quòd sicut quilibet sua merita vel demerita reducet ad memoriam, ita etiam et aliena ejus cognitioni subjaceant. Et hæc probabilior et communior opinio, quamvis contrarium Magister (in littera, 4, dist. 43) dicat, scilicet quòd peccata quæ sunt per pœnitentiam deleta, in judicio aliis non patefient (1). Sed ex hoc sequeretur quòd nec etiam pœnitentia de peccatis illis perfectè cognoscatur, in quo multùm detraheretur sanctorum gloriæ, et laudi divinæ, quæ tam misericorditer sanctos liberavit.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd omnia merita præcedentia, vel demerita, facient aliquam quantitatem in gloria vel miseria hominis resurgentis. Et ideò ex exterioribus visis poterunt cuncta in conscientiis videri, et præcipuè divinâ virtute ad hoc operante, ut sententia judicis justa omnibus appareat.

Ad *secundum* dicendum, quòd merita vel demerita poterunt aliis ostendi in suis effectibus, ut ex dictis patet (art. præc. ad 1), vel etiam in seipsis per divinam virtutem; quamvis ad hoc virtus intellectûs creati non sufficiat.

Ad *tertium* dicendum, quòd publicatio peccatorum ad ignominiam peccantis est effectus negligentiæ, quæ committitur in omissione confessionis. Sed quòd peccata sanctorum revelentur, non poterit eis esse in erubescentiam, vel verecundiam, sicut nec Mariæ Magdalenæ est in confusionem quòd peccata ejus publicè in ecclesia recitantur, quia verecundia « est timor ingloriationis, » ut Damascenus dicit (Orth. fid. lib. II, cap. 15), quæ in beatis esse non poterit. Sed talis publicatio erit eis ad magnam gloriam, propter pœnitentiam quam fecerunt; sicut et confessor approbat eum qui magna scelera fortiter confitetur. Dicuntur autem peccata esse deleta, quia Deus non videt ea ad puniendum.

Ad *quartum* dicendum, quòd ex hoc quòd peccator aliorum peccata inspiciet, in nullo sua confusio minuetur, sed magis augebitur, in alieno vituperio suum vituperium magis agnoscens. Quòd enim ex tali causa confusio minuatur, contingit ex hoc quòd verecundia respicit æstimationem hominum, quæ ex consuetudine redditur levior. Sed tunc confusio respiciet æstimationem Dei, quæ est secundùm veritatem de quolibet peccato, sive sit unius tantùm, sive multorum.

ARTICULUS III. — UTRUM OMNIA MERITA VEL DEMERITA, PROPRIA ET ALIENA, UNO INTUITU AB ALIQUO VIDEBUNTUR.

Ad tertium sic proceditur. 1. Videtur quòd non omnia merita vel demerita, propria et aliena, ab aliquo uno intuitu videbuntur. Ea enim quæ sigillatim considerantur, non videntur uno intuitu. Sed damnati sigillatim considerabunt sua peccata, et ea plangent : unde dicunt (Sap. v, 8) : *Quid nobis profuit superbia?* Ergo non omnia videbunt uno intuitu.

2. Præterea, Philosophus dicit (Topic. lib. II, cap. 44, loco 33), quòd « non contingit simul plura intelligere. » Sed merita et demerita, propria et aliena, non videbuntur nisi intellectu. Ergo non poterunt simul omnia videri.

3. Præterea, intellectus damnatorum non erit post resurrectionem lim-

(1) Huic doctrinæ Magistri Sententiarum adversantur omnes theologi juxta hæc Scripturæ verba : *Nihil est opertum quod non revelabitur, et occultum quod non sciatur* Matth. x. *Dominus veniens illuminabit abscondita tenebrarum, et manifestabit consilia cordium* (I. Cor. IV).

pidior quàm nunc sit beatorum et angelorum, quantùm ad cognitionem naturalem, quâ cognoscunt res per species innatas. Sed tali cognitione angeli non vident plura simul. Ergo nec tunc damnati poterunt omnia facta simul videre.

Sed *contra*, super illud Job VIII : *Induentur confusione*, dicit Glossa (ordin. Gregorii) : « Viso judice, mala omnia ante oculos mentis versabuntur. » Sed judicem subitò videbunt. Ergo similiter mala quæ commiserunt, et eàdem ratione omnia alia.

Præterea, Augustinus (De civ. Dei, lib. XX, cap. 14, à med.) habet pro inconvenienti quòd legatur aliquis liber materialis in judicio, in quo facta singulorum sunt scripta, eò quòd nullus valeat æstimare illius libri magnitudinem, vel quanto tempore legi posset. Sed similiter etiam non posset æstimari tempus, quantùm oporteret ponere ad considerandum omnia merita et demerita sua, et aliena, ab aliquo homine, si successivè diversa videat. Ergo oportet ponere quòd omnia simul videat unusquisque.

CONCLUSIO. — Etsi instanti aliquis visurus non sit singula merita vel demerita tam sua, quàm aliena, tamen brevissimo tempore auxilio divinæ virtutis omnia particularia considerabit.

Respondeo dicendum quòd circa hoc est duplex opinio. — Quidam enim dicunt quòd omnia merita et demerita simul aliquis videbit, sua et aliena, in instanti : quod quidem de beatis facilè credi potest, quia omnia in Verbo videbunt; et sic non est inconveniens quòd simul plura videant; sed de damnatis, quorum intellectus non est elevatus ut possint Deum videre, et in eo omnia alia, est magis difficile. — Et ideò alii dicunt quòd mali simul omnia videbunt in genere peccata sua, et aliena, et hoc sufficit ad accusationem illam quæ debet esse in judicio, vel ad absolutionem : non autem videbunt omnia simul, descendendo ad singula. Sed hoc etiam non videtur consonum dictis Augustini (De civ. Dei, lib. XX, loc. sup. cit.), qui dicit quòd omnia mentis intuitu enumerabunt : quod autem in genere cognoscitur, non enumeratur. — Unde potest eligi media via, quòd singula considerabunt, non tamen in instanti, sed in tempore brevissimo, divinâ virtute ad hoc adjuvante. Et hoc est quod dicit Augustinus, ibidem, quòd « mirâ celeritate cernentur. » Nec est hoc impossibile, quia in quolibet parvo tempore sunt infinita instantia in potentia. — Et per hoc patet responsio ad objecta in utramque partem.

QUÆSTIO LXXXVIII.

DE JUDICIO GENERALI, TEMPORE, ET LOCO IN QUO FIET, IN QUATUOR ARTICULOS DIVISA.

Deinde considerandum est de judicio generali, tempore et loco in quo fiet. Circa quod quæruntur quatuor : 1° Utrùm generale judicium sit futurum. — 2° Utrùm quantum ad disceptationem fiet per vocalem locutionem. — 3° Utrùm fiet tempore ignoto. — 4° Utrùm fiet in valle Josaphat.

ARTICULUS I. — UTRUM GENERALE JUDICIUM SIT FUTURUM (1).

De his etiam S. Thom. Sent. IV, dist. 47, quæst. 1, art. 1, quæstiunc. 1.

Ad primum sic proceditur. 1. Videtur quòd generale judicium non sit

(1) De fide est futurum judicium universale; quod patet tum ex Scripturis : *Tyro et Sidoni remissiùs erit in die judicii* (Matth. XI). *Regina austri surget in judicio cum generatione ista* (Matth. XII). *Igni reservat in diem judicii et perditionis impiorum hominum* (II. Pet. III), tum ex symbolis apostolico, Nicæno, Constantinopolitano et Athanasii, ubi Christus dicitur *venturus judicare vivos et mortuos.*

futurum, quia, ut dicitur (Nahum I. 9), secundùm vers. Septuaginta, *non judicabit Deus bis in idipsum* (1). Sed nunc Deus judicat de singulis hominum operibus, cùm post mortem unicuique pœnas vel præmia pro meritis tribuit, et dùm etiam quosdam in hac vita pro bonis vel malis operibus præmiat vel punit. Ergo videtur quòd non sit aliud judicium futurum.

2. Præterea, in nullo judicio executio sententiæ præcedit judicium. Sed sententia divini judicii quoad homines est de adeptione regni, vel exclusione à regno, ut patet (Matth. XXV). Ergo cùm modò aliqui adipiscantur regnum æternum, et quidam excludantur ab ipso perpetuò, videtur quòd aliud judicium non sit futurum.

3. Præterea, propter hoc aliqua in judicium oportet adduci, quia dubium est quid de eis definiendum sit. Sed ante finem mundi determinata est unicuique damnatorum sua damnatio, et cuique sanctorum sua beatitudo. Ergo, etc.

Sed *contra* (Matth. XII, 41), dicitur : *Viri Ninivitæ surgent in judicio cum generatione ista, et condemnabunt eam.* Ergo post resurrectionem aliquod judicium fiet.

Præterea (Joan. V, 29), dicitur : *Procedent qui bona fecerunt, in resurrectionem vitæ ; qui verò mala egerunt, in resurrectionem judicii.* Ergo videtur quòd post resurrectionem aliquod judicium sit futurum (2).

CONCLUSIO. — Quemadmodum in prima rerum productione immediatè omnia processerunt à Deo, ita universale judicium futurum est, respondens primæ illi rerum productioni, quo dabitur ultima completio mundo.

Respondeo dicendum quòd sicut operatio pertinet ad rerum principium, quo producuntur in *esse*, ita judicium pertinet ad terminum, quo res ad finem suum perducentur. Distinguitur autem duplex Dei operatio : una quâ res primitùs in *esse* produxit, instituens naturam, et distinguens ea quæ ad completionem ipsius pertinent; à quo quidem opere Deus dicitur quievisse Genes. II). Alia ejus operatio est quâ operatur in gubernatione creaturarum ; de qua (Joan. V, 17) : *Pater meus usque modò operatur, et ego operor.* Et ita etiam duplex ejus judicium distinguitur, ordine tamen converso. Unum, quod respondet operi gubernationis, quæ sine judicio esse non potest : per quod quidem judicium unusquisque singulariter pro suis operibus judicatur, non solùm secundùm quòd sibi competit, sed etiam secundùm quòd competit gubernationi universi. Unde differtur unius præmiatio pro utilitate aliorum, ut patet (Hebr. XI), et pœnæ unius ad profectum alterius cedunt. Unde necesse est ut sit aliud judicium universale correspondens ex adverso primæ rerum productioni in *esse*, ut videlicet sicut tunc omnia processerunt immediatè à Deo, ita tunc ultima completio mundo detur, unoquoque accipiente finaliter quod ei debetur secundùm seipsum. Unde et in illo judicio apparebit manifestè divina justitia quantùm ad omnia, quæ nunc ex hoc occultantur quòd interdùm de uno disponitur ad utilitatem aliorum, aliter quàm manifesta opera exigere videantur. Unde etiam et tunc erit universalis separatio bonorum à malis, quia ulteriùs non erit locus ut mali per bonos, vel boni per malos proficiant; propter quem profectum interim commixti inveniuntur boni malis, quoadusque status hujus vitæ per divinam providentiam gubernatur (3).

(1) Vulgata *non consurget duplex tribulatio.*

(2) Adde quod Matth. XVI, 27) dicitur : *Filius hominis venturus est in gloria Patris sui cum angelis suis, et tunc reddet unicuique secundùm opera ejus.*

(3) De judicio generali confer quod dictum est in Catechismo romano (part. I, art. VII).

Ad *primum* ergo dicendum, quòd quilibet homo et est singularis quædam persona, et est pars totius generis humani : unde et duplex ei judicium debetur : unum singulare, quod de eo fiet post mortem, quando recipiet juxta ea quæ in corpore gessit, quamvis non totaliter, quia non quoad corpus, sed quoad animam tantùm; aliud judicium debet esse de eo, secundùm quòd est pars totius humani generis; sicut aliquis judicari dicitur secundùm humanam justitiam, etiam quando judicium datur de communitate, cujus ipse est pars. Unde et tunc quando fiet universale judicium totius humani generis per universalem separationem bonorum à malis, etiam quilibet per consequens judicabitur. Nec tamen Deus judicabit *bis in idipsum*, quia non duas pœnas pro uno peccato inferet, sed pœna quæ ante judicium completè inflicta non fuerat, in ultimo judicio complebitur, postquàm impii cruciabuntur quoad corpus et animam simul.

Ad *secundum* dicendum, quòd propria sententia illius generalis judicii est universalis separatio bonorum à malis, quæ illud judicium non præcedet; sed etiam nunc quoad particularem sententiam uniuscujusque, non plenè præcessit judicii effectus, quia etiam boni ampliùs post judicium præmiabuntur, tum ex gloria corporis adjuncta, tum ex numero sanctorum completo; et mali etiam plus torquebuntur ex adjuncta pœna corporis, et impleto in pœnis numero damnatorum, quia quantò cum pluribus ardebunt, tantò magis ardebunt.

Ad *tertium* dicendum, quòd universale judicium magis directè respicit universalitatem hominum quàm singulos judicandorum, ut dictum est (in corp. art.). Quamvis ergo cuilibet homini ante judicium erit certa notitia de sua damnatione vel præmio, non tamen omnibus omnium damnatio vel præmium innotescet. Unde judicium universale necessarium erit.

ARTICULUS II. — UTRUM JUDICIUM FIET PER LOCUTIONEM VOCALEM.

Ad secundum sic proceditur. 1. Videtur quòd judicium illud, quantùm ad disceptationem et sententiam, fiet per locutionem vocalem, quia, ut Augustinus dicit (De civ. Dei, lib. xx, cap. 1, ante med.), « per quot dies futurum hoc judicium tendatur, incertum est. » Sed non esset incertum, si illa quæ in judicio dicuntur futura, tantùm mentaliter complerentur. Ergo judicium illud vocaliter fiet, et non solùm mentaliter.

2. Præterea, Gregorius dicit (Moral. lib. xxvi, cap. 20, inter princ. et med., et habetur in littera, Sent. iv, dist. 47) : « Illi saltem verba judicis audient qui ejus fidem verbo tenuerunt. » Hoc autem non potest intelligi de verbo interiori, quia sic omnes verba judicis audient, quia omnibus et bonis et malis nota erunt omnia facta aliorum. Ergo videtur quòd judicium illud vocaliter peragetur.

3. Præterea, Christus secundùm formam hominis judicabit, in qua corporaliter ab omnibus possit videri. Ergo eâdem ratione videtur quòd corporali voce loquetur, ut ab omnibus audiatur.

Sed *contra*, Augustinus dicit (De civ. Dei, lib. xx, cap. 14, à med.), quod liber vitæ, de quo Apocal. xx, « quædam vis intelligenda est divina, quâ fiet ut cuique opera sua bona vel mala cuncta in memoriam revocentur, et mentis intuitu mirâ celeritate cernantur, ut accuset vel excuset scientia conscientiam; atque ita simul et omnes et singuli judicentur. » Sed si vocaliter discuterentur merita singulorum, non possent omnes et singuli judicari simul. Ergo videtur quòd illa discussio non erit vocalis.

Præterea, sententia proportionaliter debet testimonio respondere. Sed

testimonium et accusatio, et excusatio, erit mentalis : unde (Rom. II, 15) : *Testimonium reddente illis conscientiâ ipsorum, et inter se invicem cogitationum accusantium, aut etiam defendentium* (1), *in die cùm judicabit Deus occulta hominum.* Ergo videtur quòd illa sententia, et totum judicium, mentaliter compleatur.

CONCLUSIO. — Cùm propè infinitum tempus requireretur in judicio universali si per locutionem fieret vocalem ; probabilius est non per locutionem vocalem, sed mentaliter futurum esse ultimum judicium.

Respondeo dicendum quòd quid circa hanc quæstionem sit verum, pro certo definiri non potest ; tamen probabiliùs æstimatur quòd totum illud judicium, et quoad discussionem, et quoad accusationem malorum, et quoad commendationem bonorum, et quoad sententiam de utrisque, mentaliter perficietur. Si enim vocaliter singulorum facta narrarentur, inæstimabilis magnitudo temporis ad hoc exigeretur ; sicut etiam Augustinus dicit (De civ. Dei, lib. XX, loco citato), quòd si liber, ex cujus scriptura omnes judicabuntur, ut dicitur (Apocal. XX), « carnaliter cogitetur, quis ejus magnitudinem aut longitudinem valeat æstimare? aut quanto tempore legi poterit liber in quo scriptæ sunt universæ vitæ universorum? » non autem minus tempus requiritur ad narrandum ore tenùs singulorum facta, quàm ad legendum, si essent in libro materiali scripta. Unde probabile est quòd illa quæ dicuntur (Matth. XXV), non vocaliter, sed mentaliter, intelligenda sint esse perficienda (2).

Ad *primum* ergo dicendum, quòd pro tanto dicit Augustinus, « quòd incertum est per quot dies hoc judicium tendatur, » quia non est determinatum, utrùm mentaliter vel vocaliter perficiatur. Si enim vocaliter perficeretur, prolixum tempus ad hoc exigeretur ; si autem mentaliter, in momento fieri poterit.

Ad *secundum* dicendum, quòd etiamsi judicium fiat mentaliter tantùm, verbum Gregorii salvari poterit, quia etsi omnibus innotescent sua et aliorum facta, divinâ virtute hoc faciente, quæ in Evangelio *locutio* dicitur, tamen illi qui fidem habuerunt, quam ex verbis Dei conceperunt, ex ipsis verbis judicabuntur, quia dicitur (Rom. II, 12) : *Quicumque in lege peccaverunt, per legem judicabuntur.* Unde quodam speciali modo dicetur aliquid his qui fuerunt fideles, quod non dicetur infidelibus.

Ad *tertium* dicendum, quòd Christus corporaliter apparebit, ut ab omnibus corporaliter judex cognoscatur, quod quidem subitò fieri poterit, Sed locutio, quæ tempore mensuratur, requireret immensam temporis longitudinem, si vocali locutione judicium perageretur (3).

ARTICULUS III. — UTRUM TEMPUS FUTURI JUDICII SIT IGNOTUM (4).

Ad tertium sic proceditur. 1. Videtur quòd tempus futuri judicii non sit ignotum. Sicut enim sancti patres expectabant primum adventum, ita nos expectamus secundum. Sed sancti patres sciverunt tempus primi adventûs, sicut patet per numerum hebdomadarum, qui describitur (Dan. IX) : unde et reprehenduntur Judæi, quòd tempus adventûs Christi non cognoverunt, ut patet (Luc. XII, 56) : *Hypocritæ, faciem cœli et terræ nòstis probare ; hoc autem tempus quomodò non probatis?* Ergo videtur quòd etiam nobis esse

(1) Vulgata : *Cogitationibus acusantibus, aut etiam defendentibus.*

(2) Singulis planè innotescent singulorum opera tanquam causæ, et eorum retributiones tanquam effectus et mercedes.

(3) Probabile est, ait Sylvius, quòd sensibili voce Christus locuturus sit hæc aut similia : *Venite, benedicti, etc. Discedite à me, maledicti, etc.*

(4 Argumenta quæ S. Doctor hic habet conferantur cum quæst. LXXIII, art. 1, et quæst. LXXVII, art. 2.

debeat determinatum tempus secundi adventûs, quo Deus ad judicium veniet.

2. Præterea, per signa devenimus in cognitionem signatorum. Sed de futuro judicio multa signa nobis proponuntur in Scriptura, ut patet (Matth. XXIV, et Lucæ XXI, et Marci XIII). Ergo in cognitionem illius temporis possumus pervenire.

3. Præterea, dicit Apostolus (I. Corinth. X, 2) : *Nos sumus in quos fines sæculorum devenerunt* (1); et (I. Joan. II. 18) : *Filioli, novissima hora est*, etc. Cùm ergo jam longum tempus transierit, ex quo dicta hæc sunt, videtur quòd saltem nunc scire possumus quòd ultimum judicium sit propinquum.

4. Præterea, tempus judicii non oportet esse occultum, nisi propter hoc quòd quilibet sollicitus se ad judicium præparet, dùm determinatum tempus ignorat. Sed eadem sollicitudo remaneret etiam si certum esset, quia cuique incertum est tempus suæ mortis, *in quo*, sicut dicit Augustinus (in epist. ad Hesychium, 199, al. 80, parùm à princ.), quemcumque invenerit suus novissimus dies, in hoc eum comprehendet mundi novissimus dies.» Ergo non est necessarium tempus judicii esse occultum.

Sed *contra* est quod dicitur (Marci XIII, 32) : *De die illo, vel hora, nemo scit, neque angeli in cœlo, neque Filius, nisi Pater*. Dicitur autem Filius nescire, inquantum nos scire non facit.

Præterea (I. Thessal. V, 2) : *Dies Domini, sicut fur in nocte, ita veniet*. Ergo videtur, cùm adventus furis in nocte sit omninò incertus, quòd dies ultimi judicii sit omninò incertus.

CONCLUSIO. — Cùm sicut initium, ita et finis mundi soli divinæ potestati subjiciatur, convenienter ejus cognitionem sibi soli Deus reservavit.

Respondeo dicendum quòd Deus per scientiam suam est causa rerum. Utrumque autem creaturis communicat, dùm et rebus tribuit virtutem agendi alias res, quarum sint causæ, et quibusdam etiam cognitionem rerum præbet. Sed in utroque aliqua sibi reservat; operatur enim quædam, in quibus nulla creatura ei cooperatur: et similiter cognoscit quædam quæ à nulla pura creatura cognoscuntur. Hæc autem nulla alia magis esse debent quàm illa quæ soli divinæ subjacent potestati, in quibus nulla creatura ei cooperatur. Et hujusmodi est finis mundi, in quo erit dies judicii. Non enim per aliquam causam creatam mundus finietur, sicut etiam esse incœpit immediatè à Deo. Unde decenter cognitio finis mundi soli Deo reservatur. Et hanc rationem videtur ipse Dominus assignare (Act. I, 7) : *Non est*, inquit, *vestrum nòsse tempora, vel momenta, quæ Pater posuit in sua potestate;* quasi diceret, « quæ soli potestati ejus reservata sunt. »

Ad *primum* ergo dicendum, quòd in primo adventu Christus venit occultus, secundùm illud (Isa. XLV, 15) : *Verè tu es Deus absconditus, Deus Israel Salvator*. Et ideò ut à fidelibus cognosci posset, oportuit determinatè tempus prædeterminare. Sed in secundo adventu veniet manifestè, ut dicitur (Psal. XLIX, 3) : *Deus manifestè veniet*, etc. Et ideò circa cognitionem adventûs ipsius error esse non poterit. Et propter hoc non est simile.

Ad *secundum* dicendum, quòd, sicut dicit Augustinus (in epist. de die judicii, ad Hesychium, 199, al. 80, aliquant. ante med.), « signa quæ in Evangeliis ponuntur, non omnia pertinent ad secundum adventum, qui erit in fine; sed quædam eorum pertinent ad tempus destructionis Jeru-

(1) Vulgata : *Scripta sunt autem ad correptionem nostram, in quos*, etc.

salem. quæ jam præteriit; quædam verò, et plura, pertinent ad adventum quo quotidiè venit in Ecclesiam, eam visitans spiritualiter, prout in nobis inhabitat per fidem et amorem; » nec illa quæ in Evangeliis vel in Epistolis ponuntur ad ultimum adventum spectantia, ad hoc possunt valere ut determinati tempus judicii possit agnosci; quia illa pericula quæ prænuntiantur, nuntiantia vicinum Christi adventum, etiam à tempore primitivæ Ecclesiæ fuerunt, quandoque intensiùs, quandoque remissiùs : unde et ipsi dies Apostolorum dicti sunt novissimi dies, ut patet (Act. II), ubi Petrus exponit illud verbum (Joelis II, 28) : *Erit in novissimis diebus*, etc., pro tempore illo; et tamen ex illo tempore jam tempus plurimum transivit; et quandoque plures et quandoque pauciores tribulationes in Ecclesia fuerunt. Unde non potest determinari quantum tempus sit futurum, nec de mense, nec de anno, nec de centum, nec de mille annis, ut Augustinus in eodem libro (seu epist. cit., à med.) dicit. Sed etsi credantur in fine hujusmodi pericula magis abundare, non potest tamen determinari quæ sit illa quantitas periculorum quæ immediatè diem judicii præcedet, vel Antichristi adventum, cùm etiam circa tempora primitivæ Ecclesiæ fuerint persecutiones aliquæ adeò graves, et corruptiones errorum adeò abundarent, quòd ab aliquibus tunc vicinus expectaretur, vel imminens Antichristi adventus; sicut dicitur in ecclesiastica Historia (Euseb. lib. VI, cap. 6), et in lib. Hieronymi De viris illustribus, cap. *Judex de septuaginta*, etc.

Ad *tertium* dicendum, quòd ex hoc quòd dicitur : *Novissima hora est*, vel ex similibus locutionibus quæ in Scriptura leguntur, non potest aliqua determinata quantitas temporis sciri. Non enim est dictum ad significandum aliquam brevem horam temporis, sed ad significandum novissimum statum mundi, qui est quasi novissima ætas; quæ quanto temporis spatio duret, non est definitum; cùm etiam nec senio, quod est ultima ætas hominis, sit aliquis certus terminus definitus, cùm quandoque inveniatur durare quantùm omnes præcedentes ætates, vel plus, ut dicit Augustinus (quæst. LXXXIII, quæst. LVIII, à med.). Unde etiam Apostolus (II. Thessal. II) excludit falsum intellectum quem quidam ex suis verbis conceperant, ut crederent diem Domini jam instare.

Ad *quartum* dicendum, quòd etiam supposità mortis incertitudine, dupliciter ad vigilantiam valet incertitudo judicii. Primò quantùm ad hoc quòd ignoratur, ut etiam tantùm differatur, quantùm est hominis vita; ut sic ex duabus partibus incertitudo majorem diligentiam faciat. Secundò quantùm ad hoc quòd homo non gerit solùm sollicitudinem de persona sua, sed de familia, vel civitate, vel regno, aut totâ Ecclesiâ, cui non determinatur tempus durationis secundùm hominis vitam. Et tamen oportet unumquodque horum hoc modo disponi ut dies Domini non inveniat imparatos.

ARTICULUS IV. — UTRUM JUDICIUM FIET IN VALLE JOSAPHAT.

De his etiam Sent. IV, dist. 4, qu. 1, art. 4, quæstiunc. IV.

Ad quartum sic proceditur. 1. Videtur quòd judicium non fiet in valle Josaphat, aut in loco circumstante, quia ad minus oportet omnes judicandos in terra stare, eos autem tantùm elevari in nubibus quorum erit judicare. Sed tota terra promissionis capere non posset multitudinem judicandorum. Ergo non potest esse quòd circa vallem illam sit futurum judicium.

2. Præterea, Christo in humanitate datum est judicium, ut justè judicet, quia injustè judicatus est in prætorio Pilati, et sententiam injusti judicii in Golgotha suscepit. Ergo loca illa magis debent ad judicium determinari.

3. Præterea, nubes fiunt ex resolutione vaporum. Sed tunc nulla erit evaporatio, vel resolutio. Ergo non poterit esse quòd *justi in nubibus obviàm Christo in aera rapiantur ;* et sic oportebit et bonos et malos esse in terra : et ita multò amplior locus requiretur quàm sit vallis ista.

Sed *contra* est quod dicitur (Joelis III, 2) : *Congregabo omnes gentes, et deducam eas in vallem Josaphat, et disceptabo ibi cum eis.*

Præterea (Act. I, 2), dicitur : *Quemadmodùm vidistis eum ascendentem in cœlum, ita veniet.* Sed ipse ascendit in cœlum de monte Oliveti, qui præeminet valli Josaphat. Ergo et circa loca illa ad judicandum veniet (1).

CONCLUSIO. — Sicut Christus ex monte Oliveti in cœlum ascendit, sic et circa illum locum eum descensurum probabile est, ut idem esse ostendatur, qui descendit et ascendit.

Respondeo dicendum quòd qualiter illud judicium sit futurum, et quòmodò homines ad judicium convenient, non potest multùm per certitudinem sciri ; tamen probabiliter potest colligi ex Scripturis (2) quòd circa locum montis Oliveti descendet, sicut et inde ascendit, ut idem esse ostendatur qui descendit, et qui ascendit.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd magna multitudo in parvo spatio comprehendi potest. Sufficit autem ponere quantùmcumque spatium circa locum illum ad capiendum multitudinem judicandorum; dummodò ab illo spatio Christum videre possint, qui in aere præeminens, et maximâ claritate refulgens, à longinquo inspici poterit.

Ad *secundum* dicendum, quòd quamvis Christus per hoc quòd judicatus est injustè, judiciariam potestatem meruerit, non tamen judicabit in forma infirmitatis, in qua injustè judicatus est, sed in forma gloriosa in qua ad Patrem ascendit. Unde locus ascensionis magis competit judicio, quàm locus ubi condemnatus est.

Ad *tertium* dicendum, quòd nubes hìc appellantur, ut dicunt quidam, quædam densitates lucis resplendentis à corporibus sanctorum, et non aliquæ evaporationes ex terra et aqua. — Vel potest dici quòd nubes illæ generabuntur divinâ virtute, ad ostendendum conformitatem in adventu ad judicium, et ascensionem; ut qui ascendit in nube, ad judicium veniat Nubes etiam propter refrigerium indicat misericordiam judicantis.

QUÆSTIO LXXXIX.

DE JUDICANTIBUS ET JUDICATIS IN JUDICIO GENERALI, IN OCTO ARTICULOS DIVISA.

Deinde considerandum est de judicantibus et judicatis in judicio generali. Circa quod quæruntur octo : 1° Utrùm aliqui homines judicaturi sint cum Christo. — 2° Utrùm voluntariæ paupertati correspondeat judiciaria potestas. — 3° Utrùm etiam angeli sint judicaturi. — 4° Utrùm dæmones exequentur sententiam judicis in damnatos. — 5° Utrùm omnes homines in judicio comparebunt. — 6° Utrùm aliqui boni judicandi sint. — 7° Utrùm aliqui mali. — 8° Utrùm etiam angeli sint judicandi.

ARTICULUS I. — UTRUM ALIQUI HOMINES JUDICABUNT CUM CHRISTO.

De his etiam S. Thomas, Sent. IV, dist. 46, quæst. I, art. 2, quæstiunc. I.

Ad primum sic proceditur. 1. Videtur quòd nulli homines judicabunt

(1) Quod et nomini hebraïco respondet : significat enim *Josaphat* idem quòd *judicium Domini*, vel *Dominus judicat*, ut in libro De nominibus hebraïcis interpretatur Beda.

(2) Quas ita interpretati sunt Hieron. Lyranus, Carthes. in Joelem, Isidorus De judicio Domini, cap. 61, Albertus Magnus in cap. 25, Matth. et scholastici in Sent. IV, dist. 47.

cum Christo (Joan. v, 22): *Pater omne judicium dedit Filio, ut omnes honorificent Filium*, etc. Sed honorificentia talis non debetur alicui nisi Christo. Ergo, etc.

2. Præterea, quicumque judicat, habet auctoritatem super illud quod judicat. Sed ea de quibus debet esse futurum judicium, sicut merita et demerita (1) humana, soli divinæ auctoritati subsunt. Ergo nulli competit de his judicare.

3. Præterea, judicium illud non exercebitur vocaliter, sed mentaliter, ut probabiliùs æstimatur. Sed hoc quòd cordibus hominum omnium (2) notificentur merita et demerita, quod est quasi accusatio vel commendatio; vel retributio pœnæ et præmii, quod est quasi sententiæ prolatio, solâ divinâ virtute fiet. Ergo nulli alii judicabunt nisi Christus, qui est Deus.

Sed *contra* est quod dicitur (Matth. XIX, 28) : *Sedebitis et vos super sedes duodecim, judicantes duodecim tribus Israel*. Ergo, etc.

Præterea (Isa. III, 14) : *Dominus ad judicium veniet cum senibus populi sui*. Ergo videtur quòd etiam alii judicabunt cum Christo.

CONCLUSIO. — Judicabunt perfecti viri cum Christo, inquantum in eis continentur decreta divinæ justitiæ, ex quibus homines judicabuntur : et inquantum Christi judicis sententiam aliis patefacient.

Respondeo dicendum quòd judicare multipliciter dicitur. Uno modo quasi causaliter; ut dicatur illud judicare, unde apparet aliquis judicandus : et secundùm hoc aliqui dicuntur judicare comparatione, inquantum ex comparatione aliorum aliqui judicandi ostenduntur, sicut patet (Matth. XII, 41) : *Viri Ninivitæ surgent in judicio cum generatione ista, et condemnabunt eam*. Sed sic judicare in judicio communiter et bonorum et malorum est. Alio modo dicitur judicare, quasi interpretativè : interpretamur enim aliquem facere qui facienti consentit. Unde illi qui consentient Christo judici, ejus sententiam approbando, judicare dicentur; et sic judicare erit omnium electorum : unde dicitur (Sap. III, 8) : *Judicabunt justi nationes*. Tertio modo dicitur aliquis judicare quasi assessoriè, et per similitudinem, quia scilicet similitudinem judicis habet, inquantum sedet in loco eminenti, sicut judex : et sic assessores dicuntur judicare. Et secundùm hunc modum dicunt quidam quòd perfecti viri, quibus judiciaria potestas promittitur (Matth. XIX), judicabunt, scilicet per honorabilem assessionem; quia superiores cæteris apparebunt in judicio, obviantes *Christo in aera*. Sed istud non videtur sufficere ad promissionem Domini complendam, quâ dicitur (Matth. XIX, 28) : *Sedebitis judicantes;* videtur enim judicium consessioni superaddere. Et ideò est quartus modus judicandi, qui perfectis viris conveniet, inquantum in eis continentur decreta divinæ justitiæ, ex quibus homines judicabuntur; sicut si liber in quo continetur lex, judicare dicatur. Unde (Apocal. XX) : *Judicium sedit, et libri aperti sunt* (3). Et per hunc modum hanc judicationem Richardus de Sancto-Victore exponit (in tract. De judiciar. potest. circa med.); unde dicit : « Qui divinæ contemplationi assistunt, qui in libro sapientiæ quotidiè legunt, velut in cordium voluminibus transcribunt quidquid jam perspicuâ veritatis intelligentiâ comprehendunt; » et infra : « Quid verò sunt judicantium corda, divinitùs in omnem veritatem edocta, nisi quædam canonum decreta? »— Sed quia judicare importat actionem in alium procedentem, ideò, propriè

(1) Ita passim, optimè. Al., *et præmia*.
(2) Al. deest *omnium*.
(3) In Vulgata, vers. 4 : ***Judicium datum est illis;*** et vers. 12 : ***Et vidi mortuos magnos et pusillos stantes in conspectu throni, et libri aperti sunt.***

loquendo, judicare dicitur qui sententiam loquendo in alterum fert. Sed hoc dupliciter contingit. Uno modo ex propria auctoritate : et hoc est illius qui habet dominium in alios et potestatem, cujus regimini subduntur qui judicantur; unde ejus est in eos jus ferre. Et sic judicare est solius Dei. Alio modo judicare est sententiam alterius auctoritate latam in aliorum notitiam ducere, quod est sententiam latam pronuntiare. Et hoc modo perfecti viri judicabunt, quia alios ducent in cognitionem divinæ justitiæ, ut sciant quid justè pro meritis eis debeatur; ut sic ipsa revelatio justitiæ dicatur judicium. Unde dicit Richardus de Sancto-Victore (loc. cit.) : « Judices coram judicandis decretorum suorum libros aperire, est ad cordium suorum inspectionem, inferiorum quorumlibet visum admittere, sensumque suum in his quæ ad judicium pertinent revelare. »

Ad *primum* ergo dicendum, quòd objectio illa procedit de judicio auctoritatis, quod soli Christo convenit.

Et similiter dicendum est ad *secundum*.

Ad *tertium* dicendum, quòd non est inconveniens aliquos sanctorum aliis quædam revelare, vel per modum illuminationis, sicut superiores angeli inferiores illuminant; vel per modum locutionis (1), sicut inferiores superioribus loquuntur.

ARTICULUS II. — UTRUM JUDICIARIA POTESTAS CORRESPONDEAT VOLUNTARIÆ PAUPERTATI.

Ad secundum sic proceditur. 1. Videtur quòd judiciaria potestas non correspondeat voluntariæ paupertati. Hæc enim solùm duodecim apostolis est promissa (Matth. XIX, 28) : *Sedebitis super sedes duodecim judicantes*, etc. Cùm ergo non omnes voluntariè pauperes sint apostoli, videtur quòd non omnibus judiciaria potestas respondeat.

2. Præterea, majus est offerre sacrificium Deo de proprio corpore quàm de exterioribus rebus (2). Sed martyres, et etiam virgines, offerunt de proprio corpore sacrificium Deo; voluntariè autem pauperes de exterioribus rebus. Ergo sublimitas judiciariæ potestatis magis respondet martyribus et virginibus, quàm voluntariè pauperibus.

3. Præterea, (Joan. V, 45) : *Est qui accusat vos Moyses, in quo vos speratis;* Glossa interl., *quia voci ejus non creditis.* Et (Joan. XII, 48) : *Sermo, quem locutus sum, ille judicabit eum in novissimo die.* Ergo ex hoc quòd aliquis proponit legem, vel verbum exhortationis ad instructionem morum, habet quòd judicet contemnentes. Sed hoc est doctorum. Ergo doctoribus magis competit quàm voluntariè pauperibus.

4. Præterea, Christus ex hoc quòd injustè judicatus est, inquantum homo, meruit ut sit judex omnium in humana natura (Joan. V, 27) : *Potestatem dedit ei judicium facere, quia Filius hominis est.* Sed qui persecutionem patiuntur propter justitiam, injustè judicantur. Ergo judiciaria potestas magis competit eis quàm pauperibus.

5. Præterea, superior non judicatur ab inferiori. Sed multi licitè divitiis utentes erunt majoris meriti multis voluntariè pauperibus. Ergo voluntariè pauperes non judicabunt ubi illi judicabuntur.

(1) Confer quod dictum est à B. Thoma, lect. 4 in cap. 6 prioris ad Corinth. atque hæc revelatio *judicium ministeriale* potest appellari; quemadmodum et potestas sic judicandi, *ministerialis*.

(2) Quia quantò res quæ offertur est intimior offerenti, propterea que amabilior et charior tanto illius oblatio major est; corpus autem est intimius quibuslibet aliis rebus, etc.

Sed *contra* (Job, xxxvi, 6) : *Non salvat impios, et judicium pauperibus tribuit*. Ergo pauperum est judicare.

Præterea (Matth. xix, super illud : *Vos qui reliquistis omnia*, etc.), dicit Glossa ord. : « Qui reliquerunt omnia et secuti sunt Deum, hi judices erunt; qui licita habentes rectè usi sunt, judicabuntur; » et sic idem quod prius.

CONCLUSIO. — **Non cuilibet pauperi datur judiciaria potestas, sed ei qui omnibus relictis, Christum secutus fuerit, juxta perfectionem vitæ.**

Respondeo dicendum quòd paupertati debetur judiciaria potestas specialiter propter tria. Primò ratione congruitatis, quia voluntaria paupertas est eorum qui omnibus quæ mundi sunt contemptis, soli Christo inhærent; et ideò non est in eis aliquid quod eorum judicium à justitia deflectat : unde idonei ad judicandum redduntur, quasi veritatem justitiæ præ omnibus diligentes. Secundò per modum meriti, quia humilitati respondet exaltatio pro merito. Inter omnia autem quæ hominem in hoc mundo despectum faciunt. præcipuum est paupertas. Unde et pauperibus excellentia judiciariæ potestatis promittitur, ut sic qui propter Christum se humiliat, exaltetur. Tertiò quia paupertas disponit ad prædictum modum judicandi. Ex hoc enim aliquis sanctorum judicare dicetur, ut ex dictis patet (art. præc.), quia cor habebit edoctum omni divinâ veritate, quam aliis potens erit manifestare. In progressu autem ad perfectionem primum quod relinquendum occurrit, sunt exteriores divitiæ, quia hæc sunt ultimò acquisita. Quod autem ultimum in generatione est, primum est in destructione. Unde et inter beatitudines, quibus est progressus ad perfectionem, prima ponitur paupertas. Et sic paupertati respondet judiciaria potestas, inquantum est prima dispositio ad perfectionem prædictam. Et hinc est quòd non quibuscumque pauperibus etiam voluntariè repromittitur potestas prædicta, sed illis qui relinquentes omnia sequuntur Christum secundùm perfectionem vitæ (1).

Ad *primum* ergo dicendum, quòd, sicut Augustinus dicit (De civit. Dei, lib. xx, cap. 5, ante med.), « nec quoniam super duodecim sedes sessuros esse ait, duodecim solos homines cum ipso judicaturos putare debemus; alioquin quoniam in locum Judæ traditoris apostolum Matthiam legimus ordinatum, Paulus, qui plus aliis laboravit, ubi ad judicandum sedeat, non habebit. Unde duodenario numero, ut ibidem judicat, significata est universa judicantium multitudo, propter duas partes septenarii, scilicet tria, et quatuor, quæ in se ductæ faciunt duodenarium. » Duodenarius autem est numerus perfectus, propter hoc quòd consistit ex duplici senario, qui est numerus perfectus. — Vel quoad litteram duodecim apostolis loquebatur in quorum persona hoc omnibus eorum sequacibus promittebat.

Ad *secundum* dicendum, quòd virginitas et martyrium non ita disponunt ad retinendum in corde decreta divinæ justitiæ, sicut paupertas; sicut è contrario exteriores divitiæ ex sua sollicitudine suffocant verbum Dei, sicut dicitur (Lucæ viii). — Vel dicendum quòd paupertas non sola sufficit ad meritum judiciariæ potestatis, sed est prima pars perfectionis, cui respondet judiciaria potestas. Unde inter ea quæ sequuntur ad pauperta-

(1) Juxta mentem D. Thomæ privilegium illud non est promissum statui vel professioni, sed exactæ illius statûs observationi. Hinc Antoninus ait (S. P. tit. xvi, cap. 10) : Perfecti religiosi venient cum Christo judice in fine mundi non judicandi, sed judicaturi, qui mundum perfectè contempserunt.

tatem ad perfectionem spectantia, possunt computari et virginitas, et martyrium, et omnia perfectionis opera; non tamen sunt ita principalia, sicut paupertas, quia principium rei est maxima pars ejus.

Ad *tertium* dicendum, quòd ille qui legem proposuit, aut exhortatus est ad bonum, judicabit, causaliter loquendo, quia per comparationem ad verba ab ipso prolata, vel proposita, alii judicabuntur. Et ideò non respondet propriè potestas judiciaria prædicationi vel doctrinæ. — Vel dicendum, secundùm quosdam, quòd tria requiruntur ad potestatem judiciariam : primò abdicatio temporalium curarum, ne impediatur animus à sapientiæ perceptione; secundò requiritur habitus continens divinam justitiam scitam et observatam; tertiò quòd illam justitiam alios quis docuerit : et sic doctrina erit perfectio complens meritum judiciariæ potestatis.

Ad *quartum* dicendum, quòd Christus in hoc quòd injustè judicatus est, seipsum humiliavit; *Oblatus est* enim, *quia voluit* (Isaiæ LIII, 7), et meritum humilitatis est judiciaria exaltatio, quia ei omnia subduntur, ut dicitur (Philip. II). Et ideò magis debetur judiciaria potestas illis qui voluntariè se humiliant, bona temporalia abjiciendo, propter quæ homines à mundanis honorantur, quàm his qui ab aliis humiliantur.

Ad *quintum* dicendum, quòd inferior non potest judicare superiorem auctoritate propriâ; sed tamen auctoritate superioris potest, sicut patet in judicibus delegatis. Et ideò non est inconveniens si hoc quasi accidentale præmium pauperibus detur, ut judicent alios, etiam qui sunt excellentioris meriti respectu præmii essentialis.

ARTICULUS III. — UTRUM ANGELI DEBEANT JUDICARE.

Ad tertium sic proceditur. 1. Videtur quòd angeli debeant judicare (Matth. XXV, 31) : *Cùm venerit Filius hominis in majestate sua, et omnes angeli cum eo.* Sed loquitur de adventu ad judicium. Ergo videtur quòd angeli etiam judicabunt.

2. Præterea, angelorum ordines nomina sortiuntur ex officio quod exercent. Sed quidam ordo Angelorum est ordo thronorum; quod videtur pertinere ad judiciariam potestatem; thronus enim est *sedes judicis*, *solium regis*, *cathedra doctoris*. Ergo aliqui angeli judicabunt.

3. Præterea, sanctis post hanc vitam promittitur angelorum æqualitas (Matth. XXII). Si ergo homines hanc habebunt potestatem ut judicent, multò fortiùs angeli.

Sed *contra* (Joan. V, 27) : *Potestatem dedit ei judicium facere, quia Filius hominis est.* Sed angeli non communicant in humana natura. Ergo nec in judiciaria potestate.

Præterea, non est ejusdem judicare, et esse judicis ministrum. Sed angeli erunt in judicio illo ut ministri judicis, ut dicitur (Matth. XIII, 41) : *Mittet Filius hominis angelos suos, et colligent de regno ejus omnia scandala.* Ergo angeli non judicabunt.

CONCLUSIO. — **Cùm angeli non sint humanæ naturæ participes, non competit eis judicare, sed Christo qui verè homo est.**

Respondeo dicendum quòd assessores judicis debent judici esse conformes. Judicium autem Filio hominis attribuitur (1), quia secundùm humanam naturam omnibus apparebit tam bonis quàm malis, quamvis tota Trinitas judicet per auctoritatem. Et ideò etiam oportet ut assessores judi-

(1) Sive Christo inquantum est filius hominis, ut ex Joan. V supra patet : dictum est autem ex professo (part. III, quæst. LIX, art. 2) cur sic hoc ei conveniat.

cis humanam naturam habeant, in qua possint ab omnibus bonis et malis videri. Et sic angelis non competit judicare, quamvis angeli etiam aliquo modo possint dici judicare, scilicet per sententiæ approbationem (1).

Ad *primum* ergo dicendum, quòd sicut ex Glossa ord., ibidem, patet, angeli cum Christo venient, non ut judices, sed « ut sint testes humanorum actuum, sub quorum custodia homines benè vel malè egerunt. »

Ad *secundum* dicendum, quòd nomen throni attribuitur angelis ratione illius judicii quod Deus semper exercet, omnia justissimè gubernando; cujus judicii angeli sunt quodammodò executores et promulgatores. Sed judicium quod de hominibus per hominem Christum fiet, etiam requirit homines assessores.

Ad *tertium* dicendum, quòd hominibus promittitur angelorum æqualitas quantùm ad præmium essentiale; nihil tamen prohibet aliquod præmium accidentale exhiberi hominibus, quod angelis non dabitur, ut patet de aureola virginum aut martyrum, et similiter potest dici de judiciaria potestate.

ARTICULUS IV. — UTRUM DÆMONES EXEQUENTUR SENTENTIAM JUDICIS IN DAMNATOS.

Ad quartum sic proceditur. 1. Videtur quòd post diem judicii dæmones non exequentur sententiam judicis in damnatos, quia, secundùm Apostolum (I. Cor. XV, 24), *tunc evacuabit omnem principatum, potestatem et virtutem*. Ergo cessabit omnis prælatio. Sed exequi judicis sententiam, quamdam denotat prælationem. Ergo dæmones post diem judicii non exequentur sententiam judicis.

2. Præterea, dæmones magis peccaverunt quàm homines. Ergo non est justum quòd homines per dæmones torqueantur.

3. Præterea, sicut dæmones suggerunt hominibus mala, ita angeli boni suggerunt bona. Sed præmiare bonos non erit officium bonorum angelorum, sed hoc erit ab ipso Deo immediatè. Ergo nec punire malos erit officium dæmonum.

Sed *contra* est quòd homines peccatores se diabolo subdiderunt peccando. Ergo justum est ut ei subjiciantur in pœnis, quasi ab eo puniendi.

CONCLUSIO. — Quemadmodum beati beatos mutuò illuminant, ut angeli per quos divinæ illuminationes deferuntur : ita probabile est quòd dæmones damnatos torquebunt.

Respondeo dicendum quòd circa hoc tangitur à Magistro in littera (Sent. IV, dist. 47) duplex opinio : et utraque videtur Dei justitiæ competere ; ex hoc enim quòd homo peccat, justè dæmoni subjicitur ; sed dæmon injustè ei præest. Opinio ergo illa quæ ponit dæmones in futurum post diem judicii hominibus non præesse in pœnis, respicit ordinem divinæ justitiæ ex parte dæmonum punientium. Contraria verò opinio respicit ordinem divinæ justitiæ ex parte hominum punitorum. Quæ autem earum verior sit, certum nobis esse non potest. Verius tamen existimo quòd sicut ordo servabitur in salvatis, quo quidam à quibusdam illuminabuntur et perficientur, eò quòd omnes cœlestis hierarchiæ ordines perpetui erunt, ita servabitur ordo in pœnis, ut homines per dæmones puniantur, ne totaliter divinus ordo, quo angelos medios inter naturam humanam et divinam constituit, annulletur. Et ideò sicut hominibus per angelos bonos divinæ illuminationes deferuntur, ita etiam dæmones sunt executores divinæ jus-

(1) Ita quoque Bonavent. in Sent. IV, dist. 47 ; utrùm autem sint judicaturi malos angelos, neuter exprimit : pars affirmans videtur probabilis, ait Sylvius.

titiæ in malos. Nec ob hoc minuitur aliquid de dæmonum pœna, quia in hoc etiam quòd alios torquent, ipsi torquebuntur; ibi enim miserorum societas miseriam non minuet, sed augebit.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd prælatio illa quæ dicitur evacuanda per Christum in futuro, est accipienda secundùm modum prælationis quæ est secundùm statum hujus mundi, in quo et homines hominibus principantur, et angeli hominibus, et angeli angelis, et angeli dæmonibus, et dæmones dæmonibus (1), et dæmones hominibus : et hoc totum ad perducendum ad finem, vel abducendum à fine. Tunc autem cùm omnia ad finem illum pervenerint, non erit prælatio abducens à fine, vel adducens ad finem, sed conservans in fine boni vel mali.

Ad *secundum* dicendum, quòd quamvis meritum dæmonum non requirat quòd hominibus præferantur, quia injustè sibi homines subjecerunt, tamen hoc requirit ordo naturæ ipsorum ad naturam humanam. « Bona enim naturalia in eis integra manent, » ut Dionysius dicit (De divinis nominibus, cap. IV, part. 4, lect. 19).

Ad *tertium* dicendum, quòd angeli boni non sunt causa principalis præmii electis, quia hoc omnes immediatè à Deo percipiunt; sed tamen quorumdam accidentalium præmiorum angeli hominibus sunt causa inquantum per superiores angelos, inferiores et angeli et homines illuminantur de aliquibus secretis divinorum, quæ ad substantiam beatitudinis non pertinent. Et similiter etiam principalem pœnam damnati excipient immediatè à Deo, scilicet exclusionem perpetuam à visione Dei; alias autem pœnas sensibiles non est inconveniens hominibus per dæmones infligi. — In hoc tamen est differentia, quia meritum exaltat, sed peccatum deprimit. Unde cùm natura angelica sit altior quàm humana, quidam propter excellentiam meriti intantum exaltabuntur quòd talis exaltatio excedet altitudinem naturæ et præmii in quibusdam angelis : unde etiam quidam angeli per quosdam homines illuminabuntur. Sed nulli homines peccatores propter aliquem gradum malitiæ pervenient ad illam eminentiam quæ debetur naturæ dæmonum.

ARTICULUS V. — UTRUM OMNES HOMINES IN JUDICIO COMPAREBUNT (2).

De his etiam S. Thom. Sent. IV, dist. 47, quæst. II, art. 3, quæstiunc. I.

Ad quintum sic proceditur. 1. Videtur quòd non omnes homines in judicio comparebunt, quia dicitur (Matth. XIX, 28) : *Sedebitis super sedes duodecim, judicantes duodecim tribus Israel.* Sed non omnes homines pertinent ad illas tribus duodecim. Ergo videtur quòd non omnes in judicio comparebunt.

2. Præterea, idem videtur per hoc quod dicitur (in Psal. I, 6) : *Non resurgent impii in judicio.* Sed multi sunt tales. Ergo videtur quòd non omnes comparebunt.

3. Præterea, ad hoc aliquis ad judicium adducitur, ut ejus merita discutiantur. Sed quidam sunt qui nulla merita habuerunt, sicut pueri ante perfectam ætatem decedentes. Ergo illos in judicio comparere necesse non erit.

Sed *contra* est quod dicitur (Act. X, 42), quòd *Christus constitutus est à Deo judex vivorum et mortuorum.* Sed sub istis duabus differentiis com-

(1) Ita recentiores edit. Veteres omittunt : *Et angeli dæmonibus, et dæmones dæmonibus.*

(2) Responsio B. Thomæ tum hic et art. 6 et 7, tum lect. 1 in cap. 14 ad Rom. et lect. 2 in cap. 5, II. Cor. certa est, ait Sylvius, omnes omninò homines à Christo esse judicandos, nullo excepto.

prehenduntur omnes homines, qualitercumque vivi à mortuis distinguantur. Ergo omnes homines in judicio comparebunt.

Præterea (Apoc. I, 7), dicitur : *Ecce venit cum nubibus, et videbit eum omnis oculus.* Hæc autem non essent, si non omnes in judicio comparerent. Ergo. etc.

CONCLUSIO. — Sicut Christus pro omnibus passus est (etsi non omnes passionis ejus effectum sentiant), ita omnes homines in extremo judicio comparare decet ad Christi in humana natura exaltationem videndam.

Respondeo dicendum quòd potestas judiciaria Christo homini collata est in præmium humilitatis quam in passione exhibuit. Ipse autem in sua passione sanguinem pro omnibus fudit quantùm ad sufficientiam, licèt non in omnibus effectum habuit, propter impedimentum in aliquibus inventum. Et ideò congruum est ut omnes homines in judicio congregentur ad videndum ejus exaltationem in humana natura, secundùm quam constitutus est à Deo judex vivorum et mortuorum.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd, sicut dicit Augustinus (De civit. Dei, lib. XX, cap. 5, circa med.), « non quia dictum est : *Judicantes duodecim tribus Israel*, tribus Levi, quæ tertia decima est (1), judicanda non erit; aut solùm illum populum, non etiam gentes cæteras judicabunt. » Ideò autem per duodecim tribus omnes aliæ gentes significatæ sunt, quia in sortem duodecim tribuum per Christum sunt vocatæ.

Ad *secundum* dicendum, quòd hoc quod dicitur : *Non resurgent impii in judicio*, si referatur ad omnes peccatores, sic intelligendum est, quòd non resurgent ad hoc quòd judicent; si autem impii dicantur infideles, sic intelligendum est, quòd non resurgent ad hoc quòd judicentur, quia *jam judicati sunt* (Joan. III); sed omnes resurgent, ut in judicio compareant ad gloriam judicis intuendam.

Ad *tertium* dicendum, quòd etiam pueri ante perfectam ætatem decedentes in judicio comparebunt, non ut judicentur, sed ut videant gloriam judicis.

ARTICULUS VI. — UTRUM BONI IN JUDICIO JUDICABUNTUR.

Ad sextum sic proceditur. 1. Videtur quòd nulli boni in judicio judicabuntur, quia (Joan. III, 18) : *Qui credit in eum, non judicatur.* Sed omnes boni crediderunt in eum. Non ergo judicabuntur.

2. Præterea, illi non sunt beati quibus est incerta sua beatitudo; ex quo Augustinus (Sup. Gen. ad litt. lib. XI, cap. 17), probat dæmones nunquam fuisse beatos. Sed sancti homines nunc sunt beati. Ergo certi sunt de sua beatitudine. Sed quod certum est, non adducitur ad judicium. Ergo boni non judicabuntur.

3. Præterea, timor beatitudini repugnat. Sed extremum judicium, quod tremendum maximè dicitur, non poterit fieri sine timore eorum qui sunt judicandi; unde etiam super illud Job, XL : *Cùm sublatus fuerit, timebunt angeli*, etc., dicit Gregorius (Moral. lib. XXXIV, cap. 7, sub fin.) : « Consideremus quomodo tunc iniquorum conscientia concutietur, quando etiam justorum vita turbatur. » Ergo beati non judicabuntur.

Sed *contra*, videtur quòd omnes boni judicabuntur, quia dicitur (II. Cor. V, 10) : *Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis, prout gessit, sive bonum, sive malum.* Sed nihil est aliud judicari. Ergo omnes etiam boni judicabuntur.

(1) Numerando nimirùm duos filios Joseph loco patris, putà Ephraïm et Manassen, quos quasi suos Jacob eorum avus reputavit, ut videre est (Gen. XLVIII, 5).

Præterea, universale omnia comprehendit. Sed illud judicium dicitur universale. Ergo omnes judicabuntur.

CONCLUSIO.—Beati omnes quantùm ad præmiorum retributionem judicabuntur; quantùm verò ad meritorum discussionem, qui nullam notabilem alicujus mali meriti admixtionem habent, non judicabuntur, at illi qui negotiis terrenis sunt impliciti : ita tamen, ut sua peccata per eleemosynas expiarint, judicabuntur, et salvabuntur.

Respondeo dicendum quòd ad judicium duo pertinent, scilicet discussio meritorum, et retributio præmiorum. Quantùm ergo ad retributionem præmiorum, omnes judicabuntur, etiam boni, in eo quòd unusquisque recipiet ex divina sententia præmium merito respondens. Sed discussio meritorum non fit nisi ubi est quædam meritorum commixtio bonorum cum malis. Qui autem ædificant supra fundamentum fidei *aurum et argentum, et lapides pretiosos* (1. Cor. III), divinis servitiis totaliter insistentes, qui nullam admixtionem notabilem alicujus mali meriti habent, in eis discussio meritorum locum non habet; sicut illi qui rebus mundi penitùs abjectis sollicitè cogitant solùm quæ Dei sunt; et ideò salvabuntur, sed non judicabuntur. Illi verò qui ædificant super fidei fundamentum *ligna, fænum, stipulam,* qui adhuc scilicet amant secularia, et terrenis negotiis implicantur, ita tamen quòd nihil Christo præponant, sed student peccata eleemosynis redimere, habent quamdam commixtionem bonorum meritorum cum malis; et ideò discussio meritorum in eis locum habet; unde tales quantùm ad hoc judicabuntur, et tamen salvabuntur.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd quia punitio est effectus justitiæ, præmiatio autem misericordiæ, ideò magis judicio, quod est actus justitiæ, antonomasticè punitio attribuitur; ut interdùm judicium pro ipsa condemnatione accipiatur. Et sic intelligitur auctoritas inducta, ut per Glossam (ordin. sup. illud : *Ut judicem mundum*) ibidem patet.

Ad *secundum* dicendum, quòd discussio meritorum in electis non erit ad tollendam certitudinem beatitudinis à cordibus ipsorum judicandorum, sed ut præeminentia bonorum meritorum ad mala ostendatur omnibus manifestè, et sic Dei justitia comprobetur.

Ad *tertium* dicendum, quòd Gregorius loquitur de justis adhuc in carne mortali existentibus; unde supra præmiserat : « Hi qui in corporibus reperiri poterunt, quamvis jam fortes atque perfecti, adhuc tamen quia in carne sunt positi, non possunt in tanti terroris turbine nullâ formidine concuti. » Unde patet quòd terror ille referendus est ad tempus immediatè judicium præcedens, tremendum quidem maximè malis (1), non autem bonis, quibus nulla erit mali suspicio.

Rationes autem quæ sunt ad oppositum, procedunt de judicio quantùm ad retributionem præmiorum.

ARTICULUS VII. — UTRUM MALI JUDICABUNTUR.

Ad septimum sic proceditur. 1. Videtur quòd nulli mali judicabuntur. Sicut enim est certa infidelium damnatio, ita et eorum qui in mortali decedunt. Sed propter damnationis certitudinem dicitur (Joan. III, 18) : *Qui non credit, jam judicatus est.* Ergo eâdem ratione nec alii peccatores judicabuntur.

2. Præterea, vox judicis est valdè terribilis eis qui per judicium con-

(1) Vel transpositâ constructione, *maximè quidem tremendum malis*, ne quis *maximè malis* legendum putet; bonis autem dicitur non tremendum si boni perfectè sunt, nec obstat illud : cùm vix justus sit securus

demnantur. Sed, sicut in littera (Sent. IV, dist. 47), ex verbis Gregorii (Moral. lib. XXVI, cap. 20, inter princ. et med.) habetur, « ad infideles locutio judicis non fiet. » Si ergo fieret ad fideles damnandos, ipsi infideles de sua infidelitate commodum reportarent, quod est absurdum.

Sed *contra*, videtur quòd omnes mali sint judicandi, quia omnibus malis infligetur pœna secundùm quantitatem culpæ. Sed hoc sine definitione judicii esse non potest. Ergo omnes mali judicabuntur.

CONCLUSIO. — Improbi fideles propter fidei fundamentum, judicium discutionis sustinebunt : infideles verò solo judicio, quod retributionis dicitur, veluti hostes condemnabuntur.

Respondeo dicendum quòd judicium quod est pœnarum retributio pro peccatis, omnibus malis competit ; judicium autem quod est discussio meritorum, solùm fidelibus ; quia in infidelibus non est fidei fundamentum, quo sublato, omnia opera sequentia perfectâ rectitudine intentionis carent ; unde non est in eis aliqua permixtio bonorum operum vel meritorum ad mala, quæ discussionem requirat. Sed fideles, in quibus manet fidei fundamentum, ad minus fidei actum laudabilem habent, qui, quamvis non sit meritorius sine charitate, tamen quantùm est de se, est ordinatus ad meritum ; et ideò in eis judicium discussionis locum habet. Unde ipsi fideles, qui fuerunt saltem numero cives civitatis Dei, judicabuntur ut cives in quos sine discussione meritorum sententia mortis non feretur ; sed infideles condemnabuntur ut hostes, qui consueverunt apud homines absque meritorum discussione exterminari.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd quamvis eis qui in mortali decedunt, pro certo constet de eorum damnatione, quia tamen aliqua quæ pertinent ad benè merendum, habent annexa, oportet ad manifestationem divinæ justitiæ ut discussio de eorum meritis fiat, per quam ostendatur eos justè à sanctorum civitate excludi, cujus esse cives numero exteriùs videbantur.

Ad *secundum* dicendum, quòd allocutio illa specialiter intelecta secundùm hoc non erit aspera fidelibus condemnandis, quia in eis aliqua sib placentia manifestabit, quæ in infidelibus inveniri non possunt, quia *sine fide impossibile est placere Deo* (Hebr. XI, 6). Sed sententia condemnationis, quæ in omnes feretur, omnibus terribilis erit.

Ratio verò in *contrarium* adducta procedebat de judicio retributionis.

ARTICULUS VIII. — UTRUM ANGELI IN FUTURO JUDICIO JUDICABUNTUR.

Ad octavum sic proceditur. 1. Videtur quòd angeli in futuro judicio judicabuntur, quia dicitur (I. Corinth. VI, 3) : *Nescitis quoniam angelos judicabimus?* Sed hoc non potest referri ad statum præsentis temporis. Ergo referri debet ad futurum judicium.

2. Præterea (Job, XL, 28), dicitur de Behemot, seu Leviathan, per quem diabolus intelligitur : *Videntibus cunctis præcipitabitur ;* et (Marci I, 24) exclamavit dæmon ad Christum : *Cur venisti ante tempus perdere nos* (1)? et Glossa (ord. Bedæ) dicit, ibidem, quòd « dæmones in terra Dominum cernentes, se continuò judicandos esse credebant. » Ergo videtur quòd eis finale judicium reservetur.

3. Præterea (II. Petri II, 4), dicitur : *Deus angelis peccantibus non pepercit, sed rudentibus inferni detractos, in tartarum tradidit cruciandos in judicium reservari.* Ergo videtur quòd angeli judicabuntur.

Sed *contra : Deus non judicabit bis in idipsum* (2) (Nahum I, vers. 9, secundùm LXX). Sed mali angeli jam judicati sunt ; unde dicitur (Joan. XVI,

(1) Vulgata : *Venisti perdere nos?*

(2) Vulgata : *Non consurget duplex tribulatio.*

11) : *Princeps hujus mundi jam judicatus est.* Ergo in futuro angeli non judicabuntur.

Præterea, perfectior est bonitas vel malitia angelorum, quàm aliquorum hominum in statu viæ. Sed quidam homines boni et mali non judicantur, ut dicitur in littera (Sent. IV, dist. 47). Ergo nec angeli boni vel mali judicabuntur.

CONCLUSIO. — Cùm in bonis angelis nihil mali inveniri possit, neque in malis angelis aliquid boni, nullo modo judicium discussionis eis competet, sed quantùm ad propria merita jam judicati sunt : judicio tamen retributionis judicabuntur, quantùm ad merita bona vel mala hominum, quos ad benè maleve merendum induxerint.

Respondeo dicendum quòd judicium discussionis nullo modo habet locum neque in bonis angelis neque in malis, quia neque in bonis potest aliquid mali inveniri, neque in malis aliquid boni ad judicium pertinens. Sed si loquamur de judicio retributionis, sic est distinguenda duplex retributio : una respondens propriis meritis angelorum, et hæc à principio fuit utrisque facta, dùm quidam in beatitudinem sublimati sunt, quidam verò in miseriam demersi ; alia retributio est quæ respondet meritis bonis vel malis per angelos procuratis, et hæc retributio in futuro judicio fiet, quia boni angeli amplius gaudium habebunt de salute eorum quos ad meritum induxerunt, et mali ampliùs torquebuntur, multiplicatâ malorum ruinâ qui per eos ad mala sunt incitati. Unde, directè loquendo, judicium neque ex parte judicantium, neque ex parte judicandorum, erit angelorum, sed hominum ; sed indirectè quodammodò respiciet angelos, inquantum actibus hominum fuerunt commixti.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd illud verbum Apostoli est intelligendum de judicio comparationis, quia quidam homines quibusdam angelis superiores invenientur.

Ad *secundum* dicendum, quòd ipsi dæmones, cunctis videntibus tunc præcipitabuntur, quia in perpetuum in inferni carcerem detrudentur, ut jam non sit eis liberum egredi extra, quia hoc eis non concedebatur nisi secundùm quòd ordinabantur ex divina providentia ad hominum vitam exercendam.

Et similiter dicendum est ad *tertium*.

QUÆSTIO XC.

DE FORMA JUDICIS VENIENTIS AD JUDICIUM, IN TRES ARTICULOS DIVISA.

Deinde considerandum est de forma judicis venientis ad judicium. — Circa quod quæruntur tria : 1° Utrùm Christus in forma humanitatis sit judicaturus. — 2° Utrùm apparebit in forma humanitatis gloriosa. — 3° Utrùm divinitas possit sine gaudio videri.

ARTICULUS I. — UTRUM CHRISTUS IN FORMA HUMANITATIS SIT JUDICATURUS (1).

De his etiam S. Thom. Sent. IV, dist. 48, quæst. I, art. 1 et seq.

Ad primum sic proceditur. 1. Videtur quòd Christus in forma humanitatis non sit judicaturus. Judicium enim auctoritatem requirit in judicante. Sed auctoritas super vivos et mortuos est in Christo, secundùm quòd est

(1) Communis est sanctorum Patrum sententia Christum in forma humanitatis judicaturum ; ita Ignat. in Ep. ad Smyrnenses, Hieron. in cap. XVII Matth., August. De Trinit. lib. I, cap. 13. et serm. LXXV de diversis, Greg. hom. XX in Evang., etc.

Deus; sic enim est et Dominus et Creator omnium. Ergo in forma divinitatis judicabit.

2. Præterea, in judice requiritur potestas invincibilis; unde (Eccli. VII, 6): *Noli quærere fieri judex, nisi valeas virtute irrumpere iniquitates.* Sed virtus invincibilis convenit Christo secundùm quòd est Deus. Ergo in forma divinitatis judicabit.

3. Præterea (Joan. V, 22), dicitur: *Pater omne judicium dedit Filio, ut omnes honorificent Filium, sicut honorificant Patrem.* Sed honor æqualis Patri non debetur Filio secundùm humanam naturam. Ergo non judicabit secundùm formam humanam.

4. Præterea (Daniel VII, 9), dicitur: *Aspiciebam, donec throni positi sunt, et Antiquus dierum sedit.* Throni autem judiciariam potestatem designant; antiquitas autem de Deo dicitur ratione æternitatis, ut Dionysius dicit (in lib. De div. nom. cap. 10, ante med. lect. 2). Ergo judicare convenit Filio, prout est æternus. Ergo non secundùm quòd est homo.

5. Præterea, Augustinus dicit (tract. 19 in Joan., aliquant. à med. et habetur in littera, Sent. IV, dist. 48), quòd « per Verbum Filium Dei fit animarum resurrectio, per Verbum factum in carne filium hominis fit corporum resurrectio. » Sed judicium illud finale pertinet magis ad animam quàm ad carnem. Ergo magis convenit judicare Christo, secundùm quòd est Deus, quàm secundùm quòd est homo.

Sed *contra* Joan. V, 22), dicitur: *Potestatem dedit ei judicium facere, quia filius hominis est.*

Præterea (Job, XXXVI, 17): *Causa tua quasi impii judicata est* (Glossa *à Pilato*); ideò « judicium causamque recipies; » Glossa, « ut justè judices. » Sed Christus secundùm humanam naturam est judicatus à Pilato. Ergo secundùm humanam naturam judicabit.

Præterea, ejus est judicare cujus est legem condere. Sed Christus in humana natura apparens nobis legem Evangelii dedit. Ergo secundùm eamdem naturam judicabit.

CONCLUSIO. — Cum ultimum judicium hanc ob causam ordinetur, ut boni recipiantur in regnum cœleste, mali vero ab eo arceantur, recte et congrue Christus secundum humanam naturam est mundum judicaturus, cujus redemptionis beneficio ad regnum cœlorum admittimur.

Respondeo dicendum quòd judicium aliquod dominium in judicante requirit. Unde (Rom. XIV, 4): *Tu quis es, qui judicas alienum servum?* Et ideò secundùm hoc Christo competit judicare, secundùm quòd dominium super homines habet, de quibus principaliter erit finale judicium. Ipse autem est noster Dominus, non solùm ratione creationis, quia *Dominus ipse est Deus, ipse fecit nos, et non ipsi nos* (Psal. XCIX, 3); sed etiam ratione redemptionis, quod ei competit secundùm humanam naturam. Unde (Rom. XIV, 9): *In hoc Christus mortuus est, et resurrexit, ut et mortuorum et vivorum dominetur.* Ad præmium autem vitæ æternæ consequendum nobis creationis bona non sufficerent, nisi redemptionis beneficium adderetur, propter impedimentum quod naturæ creatæ supervenit ex peccato primi parentis. Unde cùm finale judicium ad hoc ordinetur ut aliqui admittantur ad regnum, et aliqui excludantur à regno, conveniens est ut ipse Christus secundùm humanam naturam, cujus redemptionis beneficio homo ad regnum admittitur, illi judicio præsideat. Et hoc est quod dicitur (Act. X, 42), quòd *ipse constitutus est a Deo judex vivorum et mortuorum.* Et quia per redemptionem humani generis non solùm homines reparavit, sed etiam universaliter totam creaturam, secundùm quòd tota creatura, reparato homine, melioratur,

ut habetur (Coloss. I, 20) : *Pacificans per sanguinem crucis ejus sive quæ in terris, sive quæ in cœlis sunt;* ideò non solùm super homines, sed super universam creaturam Christus per suam passionem dominium promeruit, et potestatem judiciariam (Matth. ult. 18) : *Data est mihi omnis potestas in cœlo et in terra* (1).

Ad *primum* dicendum, quòd in Christo secundùm divinam naturam est auctoritas dominii respectu universalis creaturæ ex jure creationis; sed in ipso secundùm humanam naturam est auctoritas dominii, quam promeruit per passionem : et est quasi auctoritas secundaria et acquisita; sed prima est naturalis et æterna.

Ad *secundum* ergo dicendum, quòd quamvis Christus, secundùm quòd homo, non habeat à se invincibilem potestatem ex naturali virtute humanæ speciei, tamen ex dono divinitatis etiam in humana natura invincibilem habet potestatem, secundùm quòd omnia sunt subjecta pedibus ejus, ut dicitur (I. Cor. XV et Hebr. II). Et ideò judicabit quidem in humana natura, sed ex divinitatis virtute (2).

Ad *tertium* dicendum, quòd Christus non suffecisset ad humani generis redemptionem, si purus homo fuisset. Et ideò ex hoc ipso quòd secundùm humanam naturam genus humanum redimere potuit, ac per hoc judiciariam potestatem consecutus est, manifestè ostenditur quòd ipse est Deus, et ita æqualiter honorandus cum Patre, non inquantum homo, sed inquantum Deus.

Ad *quartum* dicendum, quòd in illa visione Danielis manifestè totus exprimitur ordo judiciariæ potestatis; quæ quidem, sicut in prima origine, est in ipso Deo, et specialiùs in Patre, qui est fons totius deitatis; et ideò præmittitur primò quòd *Antiquus dierum sedit.* Sed à Patre judiciaria potestas traducta est in Filium, non solùm ab æterno secundùm divinam naturam, sed etiam in tempore secundùm humanam, in qua eam meruit. Et ideò subjungitur in visione prædicta : *Ecce cum nubibus cœli quasi Filius hominis veniebat, et usque ad Antiquum dierum pervenit, et dedit ei potestatem, et honorem, et regnum.*

Ad *quintum* dicendum, quòd Augustinus loquitur per appropriationem quamdam, ut scilicet reducat effectus quos Christus in humana natura fecit, ad causas aliquo modo consimiles. Et quia secundùm animam sumus ad imaginem et similitudinem Dei, secundùm autem carnem sumus ejusdem speciei cum homine Christo; ideò ea quæ in animabus nostris Christus fecit, divinitati attribuit; quæ verò in carne fecit vel facturus est, attribuit ejus carni; quamvis caro ejus, inquantum est divinitatis organum, ut dicit Damascenus (Orth. fid. lib. III, cap. 15, à med.), habeat etiam effectum in animabus nostris, secundùm illud quod dicitur (Hebr. IX, 14), quòd *sanguis ejus emundavit conscientias nostras ab operibus mortuis;* et sic etiam *Verbum caro factum* est causâ resurrectionis animarum; unde etiam secundùm naturam humanam convenienter est judex non solùm corporalium, sed etiam spiritualium bonorum (3).

ARTICULUS II. — UTRUM CHRISTUS IN JUDICIO APPAREBIT IN FORMA HUMANITATIS GLORIOSA.

Ad secundum sic proceditur. 1. Videtur quòd Christus in judicio non ap-

(1) De hac potestate Christi judiciaria confer quod dictum est part. III, quæst. LIX.

(2) In eodem sensu dixit auctor III. part. quæst. LIX, art. 2 ad 2, quòd *solius Dei est sui participatione animas beatas facere*

(3) De hac responsione videndus est part. III quæst. LVI, art. 2 ad 1.

parebit in forma humanitatis gloriosa, quia super illud Joan. XIX : *Videbunt in quem transfixerunt*, dicit Glossa (interl. Aug., tract. 120 in Joan. à med.) : « Quia in ea carne venturus est, in qua crucifixus est. » Sed crucifixus est in forma infirma. Ergo in forma infirmitatis apparebit, non in forma gloriosa.

2. Præterea (Matth. XXIV, 30), dicitur quòd *apparebit signum Filii hominis in cœlo*, id est, « signum crucis, » ut Chrysostomus dicit (hom. LXXVII in Matth. circa med.), videlicet quòd « veniet in judicio Christus non solùm vulnerum cicatrices, sed etiam ipsam mortem exprobratissimam ostendens. » Ergo videtur quòd non apparebit in forma gloriosa.

3. Præterea, secundùm hanc formam Christus in judicio apparebit, quæ ab omnibus conspici possit. Sed Christus secundùm formam humanitatis gloriosam non poterit videri ab omnibus, bonis et malis, quia oculus non glorificatus non videtur esse proportionatus ad videndam claritatem gloriosi corporis. Ergo non apparebit in forma gloriosa.

4. Præterea, illud quod promittitur justis in præmium, non conceditur injustis. Sed videre gloriam humanitatis promittitur justis in præmium (Joan. X, 2) : *Ingredietur et egredietur, et pascua inveniet*, id est, « refectionem in Divinitate et humanitate, » ut Augustinus exponit (alius auctor, lib. De spiritu et anima, cap. 9, in med.), et (Isa. XXXIII, 17) : *Regem in decore suo videbunt*. Ergo in judicio non apparebit omnibus in forma gloriosa.

5. Præterea, secundùm illam formam Christus judicabit, in qua judicatus est ; unde super illud Joan. V : *Sic et Filius, quos vult vivificat*, dicit Glossa (ord. Aug., tract. 19 in Joan. aliquant. à princ.) : « In qua forma injustè judicatus est, justè judicabit, ut possit ab impiis videri. » Sed judicatus est in forma infirmitatis. Ergo et in eadem in judicio apparebit.

Sed *contra* est quod dicitur (Lucæ XXI, 27) : *Tunc videbunt Filium hominis venientem in nube cum potestate magna et majestate*. Majestas autem et potestas ad gloriam pertinent. Ergo in forma gloriosa apparebit.

Præterea, ille qui judicat, debet eminere illis qui judicantur. Sed electi qui judicabuntur à Christo, corpora gloriosa habebunt. Ergo multò fortiùs judex in forma gloriosa apparebit.

Præterea, sicut judicari est infirmitatis, ita judicare est auctoritatis et gloriæ. Sed in primo adventu, quod Christus venit ad hoc quòd judicaretur, in forma infirmitatis apparuit. Ergo in secundo adventu, in quo veniet ad hoc quòd judicet, apparebit in forma gloriosa.

CONCLUSIO. — Sicut decuit Christum, ut pro nobis apud Patrem satisfaceret, formam servi accipere, sic conveniens est, ut in judicio ultimo in gloria sua appareat, justitiam Patris in homines demonstraturus.

Respondeo dicendum quòd Christus dicitur *Dei et hominum mediator* (I. Timoth. II), inquantum pro hominibus satisfacit, et interpellat apud Patrem, et ea quæ sunt Patris, hominibus communicat ; secundùm quòd dicitur (Joan. XVII, 22) : *Claritatem quam dedisti mihi, dedi eis*. Secundùm hoc autem utrumque convenit ei, quòd cum utroque communicat extremorum ; inquantum enim cum hominibus communicat, vices hominum gerit apud Patrem ; inquantum verò cum Patre communicat, dona Patris transmittit ad homines. Quia ergo in primo adventu ad hoc venit ut pro nobis satisfaceret apud Patrem, in forma nostræ infirmitatis apparuit. Quia verò in secundo adventu ad hoc veniet ut justitiam Patris in homines exe-

quatur, demonstrare gloriam debebit, quæ inest ei ex communicatione ad Patrem; et ideò in forma gloriosa apparebit (1).

Ad *primum* ergo dicendum, quòd in eadem carne apparebit, sed non similiter se habente.

Ad *secundum* dicendum, quòd signum crucis apparebit in judicio (2), non ad indicium tunc existentis infirmitatis, sed præteritæ; ut per hoc justior condemnatio eorum appareat qui tantam misericordiam neglexerunt, et eorum præcipuè qui Christum injustè persecuti sunt. Cicatrices autem quæ in ejus corpore apparebunt, non pertinebunt ad aliquam infirmitatem, sed erunt indicia maximæ virtutis, quâ Christus per passionem et infirmitatem de hostibus triumphavit. Exprobratissimam etiam mortem ostendet, non sensibiliter eam oculis ingerens, ac si tunc eam pateretur; sed ex his quæ apparebunt, scilicet indiciis præteritæ passionis, homines in recogitationem præteritæ mortis adducet.

Ad *tertium* dicendum, quòd corpus gloriosum habet in potestate sua ut se demonstret vel non demonstret oculo non glorioso, ut patet ex his quæ dicta sunt (quæst. LXXXV, art. 2 ad 3). Et ideò in forma gloriosa Christus ab omnibus poterit videri.

Ad *quartum* dicendum, quòd sicut amici gloria est delectabilis, ita gloria et potestas ejus qui odio habetur, maximè contristat. Et ideò sicut visio gloriæ humanitatis Christi erit justis in præmium, ita inimicis Christi erit in supplicium; unde (Isa. XXVI, 11): *Videant et confundantur zelantes populi; et ignis*, id est, invidia, *hostes tuos devoret.*

Ad *quintum* dicendum, quòd forma accipitur ibi pro natura humana, in qua judicatus est, et etiam judicabit; non autem pro qualitate naturæ, quæ non erit eadem in judicante, scilicet infirma, quæ in judicato fuit.

ARTICULUS III. — UTRUM DIVINITAS A MALIS SINE GAUDIO VIDERI POSSIT.

Ad tertium sic proceditur. 1. Videtur quòd divinitas à malis sine gaudio videri possit. Constat enim quòd impii manifestissimè cognoscent Christum esse Deum. Ergo divinitatem ejus videbunt, et tamen de visione Christi non gaudebunt. Ergo sine gaudio videri poterit.

2. Præterea, voluntas impiorum perversa non magis adversatur humanitati Christi quàm ejus divinitati. Sed hoc quòd videbunt gloriam humanitatis, cedet eis in pœnam, ut dictum est (art. præc. ad 4). Ergo multò fortiùs si divinitatem ejus viderent, magis contristarentur quam gauderent.

3. Præterea, ea quæ sunt in affectu, non de necessitate sequuntur ad ea quæ sunt in intellectu; unde Augustinus dicit (conc. 8 in Psal. CXVIII, in fin): « Præcedit intellectus, et sequitur tardus aut nullus affectus). » Sed visio ad intellectum pertinet, gaudium autem ad affectum. Ergo poterit esse divinitatis visio sine gaudio.

4. Præterea, « omne quod recipitur in aliquo, recipitur in eo per modum recipientis, et non per modum recepti. » Sed omne quod videtur, quodammodò in videnle recipitur. Ergo quamvis in se divinitas sit delectabilissima, tamen visa ab illis qui sunt tristitiâ absorpti, non delectabit, sed magis contristabit.

(1) Hinc dicitur (Matth. XVI) quòd *venturus in gloria Patris*, et Matth. XXIV, *cum virtute multa et majestate* sive gloria, ut vox græca verti potest et versa est (I. Cor. XV), ubi habetur : *Surget in gloria.*

(2) Albertus in cap. XXIV Matth., S. Antonin part. IV, tit. 14. c. 11. Jansenius cap. 123. concord. Evangel. et Suarez tom. II in III part. disput. 57, sect. 2, nolunt ipsum crucis Domini lignum appariturum, sed crucem aliquam longè majorem.

5. Præterea, sicut se habet sensus ad sensibile, ita se habet intellectus ad intelligibile. Sed ita est in sensibus, quòd « palato non sano pœna est panis, qui sano est suavis, » ut dicit Augustinus (Confess. lib. VII, cap. 16), et similiter accidit in aliis sensibus. Ergo cùm damnati habeant intellectum indispositum, videtur quòd visio lucis increatæ magis afferet eis pœnam quàm gaudium.

Sed *contra* est quòd dicitur (Joan. XVII, 3) : *Hæc est vita æterna ut cognoscant te verum Deum;* ex quo patet quòd essentia beatitudinis in Dei visione consistit. Sed de ratione beatitudinis est gaudium. Ergo Divinitas sine gaudio videri non potest.

Præterea, ipsa essentia Divinitatis est essentia veritatis. Sed unicuique est delectabile videre verum; unde « omnes naturâ scire desiderant, » ut dicitur in principio Metaphys. Ergo Divinitas sine gaudio videri non potest.

Præterea, si aliqua visio non semper est delectabilis, contingit eam quandoque esse tristabilem. Sed visio intellectiva nunquàm est contristabilis, quia « delectationi quæ est in intelligenda, non opponitur aliqua tristitia, » ut dicit Philosophus (Top. lib. I, cap. 13, parùm à princ.). Cùm ergo Divinitas videri non possit nisi per intellectum, videtur quòd Divinitas sine gaudio videri non possit.

CONCLUSIO. — Cùm essentia ejus quod est per essentiam bonum, non possit non delectare apprehensa : Deus qui essentialiter est ipsa bonitas, non potest sine gaudio videri.

Respondeo dicendum quòd in quolibet appetibili vel delectabili duo possunt considerari : scilicet id quod appetitur, vel quod est delectabile, et id quod est ratio appetibilitatis vel delectabilitatis in ipso. Sicut autem secundùm Boetium (in lib. De hebdomadibus, parùm à princ.), « id quod est, potest habere aliquid præterquàm quod ipsum est, ipsum verò esse nihil aliud præter se habet admixtum, » ita id quod est appetibile vel delectabile, potest habere aliquid aliud admixtum, unde non sit delectabile vel appetibile; sed id quod est ratio delectabilitatis, nihil habet admixtum, vel habere potest, propter quod non sit delectabilis vel appetibilis. Res autem quæ sunt delectabiles per participationem bonitatis, quæ est ratio appetibilitatis et delectabilitatis, possunt apprehensæ non delectare; sed id quod per essentiam suam est bonum, impossibile est quòd ejus essentia apprehensa non delectet. Unde cùm Deus essentialiter sit ipsa bonitas, non potest Divinitas sine gaudio videri.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd impii manifestè cognoscent Christum esse Deum, non per hoc quòd divinitatem ejus videant, sed propter manifestissima Divinitatis indicia (1).

Ad *secundum* dicendum, quòd Divinitatem, secundùm quòd est in se, nullus potest odio habere, sicut nec aliquis odio habere potest ipsam bonitatem; sed quantùm ad aliquos Divinitatis effectus dicitur ab aliquibus odio haberi, inquantum scilicet aliquid agit vel præcipit, quod est contrarium voluntati. Et ideò visio Divinitatis nulli potest esse non delectabilis (2).

Ad *tertium* dicendum, quòd verbum Augustini est intelligendum quando illud quod apprehenditur per intellectum præcedentem, est bonum per

(1) Qualis erit majestas illa et gloria in qua cum angelorum et sanctorum omnium comitatu venturus describitur. Matth. XVI, 27, XIX, 28, XXIV, 30, et XXV, 31; Marc. VIII, 38, XIII 26 Luc. IX, 26, XXI, 27, et Epist. Judæ vers. 14.

(2) De hac responsione videri potest quod dictum est 2 2, quæst. XXXIV art. 1.

participationem, et non per essentiam, sicut sunt omnes creaturæ; undè potest in eis esse aliquid, quare affectus non moveatur: similiter etiam in via Deus cognoscitur per effectus; et intellectus non attingit ad ipsam essentiam bonitatis ejus. Unde non oportet quòd affectus intellectum sequatur, sicut sequeretur, si essentiam ejus videret, quæ est ipsa bonitas.

Ad *quartum* dicendum, quòd tristitia non nominat dispositionem, sed magis passionem. Omnis autem passio à contraria causa fortiori superveniente tollitur, et non eam tollit; et ita tristitia damnatorum tolleretur, si Deum per essentiam viderent.

Ad *quintum* dicendum, quòd per indispositionem organi tollitur proportio naturalis ipsius organi ad objectum quod natum est delectare; et propter hoc delectatio impeditur. Sed indispositio quæ est in damnatis, non tollit naturalem proportionem quâ sunt ordinati ad divinam bonitatem, cùm imago semper in eis maneat. Et ideò non est simile.

QUÆSTIO XCI.

DE QUALITATE MUNDI POST JUDICIUM, IN QUINQUE ARTICULOS DIVISA.

Consequenter agendum est de qualitate mundi et resurgentium post judicium; ubi triplex consideratio occurrit: prima de statu et qualitate mundi; secunda de statu beatorum; tertia de statu malorum. — Circa primum quæruntur quinque: 1° Utrùm innovatio mundi sit futura. — 2° Utrùm motus corporum cœlestium cessabit. — 3° Utrùm corpora cœlestia tunc magis fulgebunt. — 4° Utrùm elementa majorem claritatem recipient. — 5° Utrùm animalia et plantæ remanebunt.

ARTICULUS I. — UTRUM MUNDUS INNOVABITUR (1).

De his etiam S. Thom. Sent. IV, dist. 48, quæst. II, art. 1 et seq.

Ad primum sic proceditur. 1. Videtur quòd mundus nunquàm innovabitur. Nihil enim est futurum, nisi quod aliquando fuit secundùm speciem (Eccle. I, 9): *Quid est quod fuit? ipsum quod futurum est.* Sed mundus nunquam aliam dispositionem habuit quàm nunc habet quantùm ad partes essentiales, et ad genera, et ad species. Ergo nunquàm innovabitur.

2. Præterea, innovatio alteratio quædam est. Sed impossibile est universum alterari, quia omne alteratum reducitur ad aliquod alterans non alteratum, quod tamen secundùm locum movetur; quod non est extra universum ponere. Ergo non potest esse quòd mundus innovetur.

3. Præterea (Genes. II, 2), dicitur quòd *Deus die septimo requievit ab omni opere quod patrârat;* et exponunt sancti quòd *requievit à novis creaturis condendis.* Sed in illa prima conditione non fuit alius modus rebus impositus quàm iste quem nunc naturali ordine tenent. Ergo nunquàm alium habebunt.

4. Præterea, ista rerum dispositio quæ nunc inest rebus, naturalis est. Si ergo in aliam dispositionem transmutentur, illa dispositio erit eis innaturalis. Sed illud quod est innaturale et per accidens, non potest esse perpetuum, ut patet (De cœlo et mundo, lib. I, text. 15). Ergo etiam illa dispositio novitatis quandoque ab ipsis removebitur: et ita erit ponere circulationem quamdam in mundo, sicut Empedocles et Origenes (Periarch. lib. II, cap. 3) posuerunt; ut post hunc mundum sit alius mundus iterùm, et post illum iterùm alius.

(1) De fide est mundum innovatum iri post judicium, ut patet ex Scripturis (Is. LXV et II. Pet. III, et Apoc. XXI), quæ nobis *novos cœlos et novam terram* promittunt; sed modus istius renovationis non constat.

5. Præterea, novitas gloriæ in præmium rationali creaturæ datur. Sed ubi non est meritum, ibi non potest esse præmium. Cùm ergo creaturæ insensibiles nihil meruerint, videtur quòd non innovabuntur.

Sed *contra* est quod habetur (Isa. LXV, 17) : *Ecce ego creo cœlos novos et terram novam; et non erunt in memoria priora*; et (Apoc. XXI, 1) : *Vidi cœlum novum et terram novam; primum enim cœlum et prima terra abiit.*

Præterea, habitatio debet habitatori congruere. Sed mundus factus est ut sit habitatio hominis. Ergo debet homini congruere. Sed homo innovabitur. Ergo similiter et mundus.

Præterea, *omne animal diligit simile sibi* (Eccli. XIII, 19), ex quo patet quòd similitudo est ratio amoris. Sed homo habet aliquam similitudinem cum universo, unde et minor mundus dicitur. Ergo homo universum mundum diligit naturaliter; ergo et ejus bonum concupiscit; et ita ut satisfiat hominis desiderio, debet etiam universum meliorari.

CONCLUSIO. — Cùm mundus propter hominem factus esse credatur : conveniens est, ut sicut homo glorificabitur, sic et mundus innovetur.

Respondeo dicendum quòd omnia corporalia propter hominem facta esse creduntur, unde et omnia dicuntur ei subjecta (1). Serviunt autem homini dupliciter : uno modo ad sustentationem corporalis vitæ, alio modo ad profectum cognitionis divinæ; inquantum homo *per ea quæ facta sunt, invisibilia Dei conspicit*, ut dicitur (Rom. I). Primo ergo ministerio creaturarum homo glorificatus nullo modo indigebit; cùm ejus corpus sit futurum omninò incorruptibile, divinâ virtute id faciente per animam, quam immediatè glorificat. Secundo etiam ministerio non indigebit homo quantùm ad cognitionem intellectivam, quia tali cognitione Deum sancti videbunt immediatè per essentiam. Sed ad hanc visionem essentiæ oculus carnis attingere non poterit; et ideò ut ei etiam solatium congruens de visione divinitatis præbeatur, inspiciet divinitatem in suis effectibus corporalibus, in quibus manifesta indicia divinæ majestatis apparebunt, et præcipuè in carne Christi, et post hoc in corporibus beatorum, et deinceps in omnibus aliis corporibus. Et ideò oportebit ut etiam illa corpora majorem influentiam à divina bonitate suscipiant quàm nunc; non tamen speciem variantem, sed addentem cujusdam gloriæ perfectionem (2); et hæc erit mundi innovatio. Unde simul mundus innovabitur, et homo glorificabitur.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd Salomon ibi loquitur de cursu naturali, quod patet ex hoc quod subditur : *Nihil sub sole novum.* Cùm enim sol circulariter moveatur, oportet ea quæ solis virtuti subsunt, circulationem aliquam habere; quæ consistit in hoc quòd illa quæ priora fuerunt, iterùm redeunt specie eadem, sed numero diversa, ut dicitur (in fine De generatione, lib. I). Ea verò quæ ad statum gloriæ pertinent, soli non subsunt.

Ad *secundum* dicendum, quòd illa ratio procedit de alteratione naturali quæ habet agens naturale, quod ex necessitate naturæ agit. Non enim potest tale agens variam dispositionem inducere, nisi ipsum alio et alio modo se habeat. Sed ea quæ divinitùs fiunt, procedunt ex libertate voluntatis : unde sine aliqua immutatione Dei volentis

(1) Nempe Ps. VIII, vers. 5 et seq. ubi dicitur : *Quid est homo quod memor es ejus? Minuisti eum paulo minùs ab angelis; gloriâ et honore coronasti eum*, etc.

(2) Vel planiori constructione propter accusativum geminatum, *non tamen quæ speciem variet, sed quæ perfectionem addat.*

potest nunc hæc, nunc illa, dispositio ab ipso in universo existere; et sic ista innovatio non reducetur in aliquod principium motum; sed in principium immobile, scilicet Deum,

Ad *tertium* dicendum, quòd pro tanto dicitur Deus die septimo à novis creaturis condendis cessâsse, quia nihil postea factum est quod priùs non præcesserit in aliqua similitudine secundùm genus, vel speciem, vel ad minus sicut in principio seminali, vel etiam sicut in potentia obedientiali. Dico ergo quòd novitas mundi futura præcessit in operibus sex dierum, in quadam remota similitudine, scilicet in gloria et in gratia angelorum: præcessit etiam in potentia obedientiæ, quæ tunc creaturæ est indita ad talem novitatem suscipiendam à Deo agente.

Ad *quartum* dicendum, quòd illa dispositio novitatis non erit naturalis, nec contra naturam; sed erit supra naturam (sicut gratia et gloria sunt supra animæ naturam); et erit à perpetuo agente, quod eam perpetuò conservabit.

Ad *quintum* dicendum, quòd quamvis corpora insensibilia non meruerint illam gloriam, propriè loquendo; homo tamen meruit ut illa gloria toti universa conferretur, inquantum hoc cedit in augmentum gloriæ hominis; sicut aliquis homo meretur, ut ornatioribus vestibus induatur, quem tamen ornatum ipsa vestis nullo modo meretur.

ARTICULUS II. — UTRUM MOTUS CORPORUM CŒLESTIUM CESSABIT.

Ad secundum sic proceditur. 1. Videtur quòd motus corporum cœlestium in illa mundi innovatione non cessabit, quia (Genes. VIII, 2) dicitur: *Cunctis diebus terræ frigus et æstus, æstas et hiems, nox et dies non requiescent.* Sed nox et dies, æstas et hiems efficiuntur per motum solis. Ergo nunquàm motus solis cessabit.

2. Præterea (Jerem. XXXI, 35), dicitur: *Hæc dicit Dominus, qui dat solem in lumine diei, ordinem lunæ et stellarum in lumine noctis, qui turbat mare, et sonant fluctus ejus: Si defecerint leges istæ coram me, tunc et semen Israel deficiet, ut non sit gens coràm me cunctis diebus.* Sed semen Israel nunquàm deficiet, sed in perpetuum permanebit. Ergo leges diei, et fluctuum maris, quæ ex motu cœli causantur, in perpetuum erunt. Ergo motus cœli nunquàm cessabit.

3. Præterea, substantia corporum cœlestium semper erit. Sed frustra est ponere aliquid, nisi ponatur illud propter quod est factum: corpora autem cœlestia ad hoc sunt facta *ut dividant diem et noctem, et sint in signa et tempora, et dies, et annos* (Genes. I, 14); quod non possunt facere nisi per motum. Ergo motus eorum semper manebit; aliàs frustra illa corpora remanerent.

4. Præterea, in illa mundi innovatione totus mundus meliorabitur. Ergo nulli corpori remanenti auferetur id quod est de sui perfectione. Sed motus est de perfectione corporis cœlestis; quia, ut dicitur (De cœlo et mundo, lib. II, text. 65 et 66), « illa corpora participant divinam bonitatem per motum. » Ergo motus cœli non cessabit.

5. Præterea, sol successivè illuminat diversas portas mundi, secundùm quòd circulariter movetur. Si ergo motus circularis cœli cesset, sequitur quòd in aliqua superficie terræ erit perpetua obscuritas, quod non convenit illi novitati.

6. Præterea, si motus cessaret, hoc non esset, nisi inquantum motus aliquam imperfectionem in cœlo ponit, utpote lassitudinis, vel laboris, quod non potest esse; cùm motus ille sit naturalis, et cœlestia corpora sint impassibilia, unde in suo motu non fatigantur, ut dicitur (De cœlo et

mundo, lib. II, text. 5 et 4). Ergo motus cœli nunquàm cessabit.

7. Præterea, frustra est potentia quæ non reducitur ad actum. Sed in quocumque situ ponatur corpus cœli, est in potentia ad alium situm. Ergo nisi reduceretur ad actum, illa potentia frustra remaneret, et semper esset imperfecta. Sed non potest reduci in actum nisi per motum localem. Ergo semper movebitur.

8. Præterea, illud quod se habet indifferenter ad plura, aut utrumque attribuitur ei, aut nullum. Sed sol indifferenter se habet ad hoc quòd sit in Oriente vel Occidente; aliàs motus ejus non esset uniformis per totum, quia ad locum, ubi naturaliùs esset, velociùs moveretur. Ergo vel neuter situs attribuetur soli, vel uterque. Sed nec uterque, nec neuter potest ei attribui, nisi successivè per motum: oportet enim, si quiescit, quòd in aliquo situ quiescat. Ergo corpus solis in perpetuum movebitur; et eâdem ratione omnia alia corpora cœlestia.

9. Præterea, motus cœli est causa temporis. Si ergo motus cœli deficiat, oportet tempus deficere; quod si deficeret, deficeret in instanti. Definitio autem instantis est (Physic. lib. VIII, text. 2), quòd «est initium futuri, et finis præteriti;» et sic post ultimum instans temporis esset tempus; quod est impossibile. Ergo motus cœli nunquàm cessabit.

10. Præterea, gloria non tollit naturam. Sed motus cœli est naturalis ei. Ergo per gloriam ei non tollitur.

Sed *contra* est quod dicitur (Apoc. X, 6), quòd angelus qui apparuit, *juravit per Viventem in sæcula... quòd tempus amplius non erit*; scilicet postquàm septimus angelus tubâ cecinerit; quâ canente, *mortui resurgent*, ut dicitur (I. Corinth. XV). Sed si non est tempus, non est motus cœli. Ergo motus cœli cessabit.

Præterea (Isa. LX, 20): *Non occidet ultra sol tuus, et luna tua non minuetur*. Sed occasio solis et diminutio lunæ ex motu cœli causantur. Ergo motus cœli quandoque cessabit.

Præterea, ut probatur (De gener. lib. II, text. 56), «motus cœli est propter continuam generationem in istis inferioribus.» Sed generatio cessabit, completo numero electorum. Ergo motus cœli cessabit.

Præterea, omnis motus est propter aliquem finem, ut dicitur (Metaphys. lib. II, text. 8). Sed omnis motus qui est propter finem, habito fine quiescit. Ergo vel motus cœli nunquàm consequetur finem suum, et sic esset frustra; vel aliquando quiescet.

Præterea, quies est nobilior quàm motus, quia secundùm hoc quòd res sunt immobiles, Deo magis assimilantur, in quo est summa immobilitas. Sed corporum inferiorum motus terminatur naturaliter ad quietem. Ergo cùm corpora cœlestia sint multò nobiliora, eorum motus naturaliter ad quietem terminabitur (1).

CONCLUSIO. — Cum corpora cœlestia, sicut et alia, in hominum ministerium facta sint, et eorum ministerio homines glorificati non ampliùs indigeant: motus cœli divinâ voluntate id facientc, homine glorificato cessabit.

Respondeo dicendum quòd circa istam quæstionem est triplex positio. — Prima est philosophorum qui dicunt quòd motus cœli semper durabit. Sed hoc non est consonum fidei nostræ, quæ ponit certum numerum electorum præfinitum à Deo: et sic oportet quòd generatio hominum non

(1) Non sic tamen concludit quasi hoc verum putet, ut in hujus et præcedentis argumenti responsione infra patebit evidenter; sed quod sæpe alibi facit ut non semper probationis loco usurpet illud argumentorum genus quæ appellat *sed contra*, hic etiam planum est usurpasse, ut dubitandi pro alterutra parte rationem, non velut fundamentum ad astruendam veritatem.

in perpetuum duret, et eâdem ratione nec alia quæ ad generationem hominum ordinantur, sicut est motus cœli, et variationes elementorum. — Alii verò dicunt quòd motus cœli cessabit secundùm naturam. Sed hoc etiam est falsum, quia omne corpus quod naturaliter movetur, habet locum in quo naturaliter quiescit, ad quem movetur naturaliter, et à quo non recedit nisi per violentiam. Nullus autem talis locus potest assignari corpori cœlesti, quia non est magis naturalis soli accessus ad punctum orientis quàm recessus ab eo : unde vel motus ejus non esset naturalis totaliter, vel motus ejus non terminaretur naturaliter ad quietem. — Unde dicendum est, secundùm alios, quòd motus cœli cessabit in illa mundi innovatione non quidem ex aliqua naturali causa, sed divinâ voluntate faciente. Corpus enim illud, sicut et alia, in ministerium hominis facta sunt dupliciter, ut priùs dictum est (art. præc.). Altero autem horum ministeriorum homo post statum gloriæ non indigebit, scilicet secundùm quòd corpora cœlestia ei deserviunt ad sustentationem corporalis vitæ. Hoc autem modo servit ei corpus cœleste per motum, inquantum per motum cœli multiplicatur genus humanum, et generantur plantæ, et animalia, quæ usui hominum sunt necessaria; et etiam temperies in aere efficitur conservans sanitatem. Unde, homine glorificato, motus cœli cessabit.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd verba illa intelliguntur de terra secundùm statum istum, in quo potest esse principium generationis et corruptionis plantarum ; quod patet ex hoc quod ibi dicitur : *Cunctis diebus terræ sementis et messis*, etc. Et hoc simpliciter concedendum est quòd, quamdiù terra erit sementibus et messibus apta, motus cœli non cessabit.

Et similiter dicendum est ad *secundum*, quòd Dominus loquitur ibi de duratione seminis Israel secundùm præsentem statum ; quod patet ex hoc quod dicit : *Et semen Israel deficiet, ut non sit gens coràm me cunctis diebus.* Vicissitudo enim dierum post istum statum non erit. Et ideò etiam leges de quibus fecerat mentionem, post istum statum non erunt.

Ad *tertium* dicendum, quòd finis qui ibi assignatur corporibus cœlestibus, est finis proximus, quia est proprius eorum actus; sed iste actus ulteriùs ordinatur ad alium finem, scilicet ad ministerium humanum, ut patet per id quod habetur (Deuter. IV, 19) : *Ne fortè oculis elevatis ad cœlum videas solem, et lunam, et omnia astra cœli, et errore deceptus adores ea quæ creavit Dominus Deus tuus in ministerium cunctis gentibus, quæ sub cœlo sunt.* Et ideò magis debet sumi judicium de corporibus cœlestibus secundùm ministerium hominum quàm secundùm finem in Genesi assignatum. Corpora autem cœlestia per modum alium in ministerium hominis glorificati cedent, sicut priùs dictum est (in corp. et art. præc.); et ideò non sequitur quòd frustra remaneant.

Ad *quartum* dicendum, quòd motus non est de perfectione corporis cœlestis, nisi inquantum per hoc est causa generationis, et corruptionis in istis inferioribus; et secundùm hoc etiam motus ille facit corpus cœleste participare divinam bonitatem per quamdam similitudinem causalitatis. Non autem motus est de perfectione substantiæ cœli, quæ remanebit; et ideò non sequitur quòd, motu cessante, aliquid de perfectione substantiæ cœli tollatur.

Ad *quintum* dicendum, quòd omnia corpora elementorum habebunt in semetipsis quamdam gloriæ claritatem. Unde quamvis aliqua superfi-

cies terræ non illuminetur à sole, nullo tamen modo remanebit ibi obscuritas.

Ad *sextum* dicendum, quòd (Rom. VIII, super illud : *Omnis creatura ingemiscit*, etc.) dicit Glossa Ambrosii (ord. vetus Ms.) expressè, quòd «omnia elementa cum labore explent sua officia; sicut sol et luna non sine labore statuta sibi implent spatia; quod est causa nostri : unde quiescent nobis assumptis.» — Labor autem ille, ut credo, non significat aliquam fatigationem, vel passionem, illis corporibus accidentem ex motu; cùm motus ille sit naturalis, nihil habens de violentia, ut probatur (De cœlo et mundo, lib. I, text. 9 et seq.). Sed labor ibi intelligitur defectus ab eo ad quod aliquid tendit. Unde quia motus ille ordinatus est ex divina providentia ad complendum numerum electorum, illo non completo, nondùm assequitur illud ad quod ordinatus est : et ideò similitudinariè dicitur laborare, sicut homo qui non habet quod intendit. Et hic etiam defectus à cœlo tolletur, impleto numero electorum. — Vel etiam potest referri ad desiderium futuræ innovationis, quam ex divina dispositione expectat.

Ad *septimum* dicendum, quòd corpori cœlesti non inest aliqua potentia quæ perficiatur per locum, vel quæ facta sit propter hunc finem, qui est esse in tali loco; sed hoc modo se habet potentia ad *ubi* in corpore cœlesti, sicut se habet potentia artificis ad hoc quòd faciat diversas domos unius modi: quarum si unam faciat, non dicitur frustra potentiam habere; et similiter in quocumque situ ponatur corpus cœleste, potentia quæ est in ipso ad *ubi*, non remanebit incompleta, nec frustra.

Ad *octavum* dicendum, quòd quamvis corpus cœleste secundùm suam naturam æqualiter se habeat ad omnem situm qui est ei possibilis; tamen si comparetur ad ea quæ sunt extra ipsum, non æqualiter se habet ad omnes situs; sed secundùm unum situm nobiliùs disponitur respectu quorumdam quàm secundùm alium, sicut quoad nos nobiliùs disponitur sol in die quàm in nocte. Et ideò probabile est, cùm tota innovatio mundi ad hominem ordinetur, quòd cœlum habeat in illa novitate nobilissimum situm, qui est possibilis in respectu ad nostram habitationem. — Vel secundùm quosdam cœlum quiescet in illo situ in quo factum fuit; aliàs aliqua revolutio cœli remaneret incompleta. Sed ista ratio non videtur conveniens, quia, cùm aliqua revolutio fit in cœlo, quæ non finitur nisi in triginta sex millibus annorum, sequeretur quòd mundus deberet tamdiù durare, quod non videtur probabile. Et præterea secundùm hoc posset sciri quando mundus finiri deberet. Probabiliter enim colligitur ab astrologis in quo situ corpora cœlestia sunt facta, considerato numero annorum, qui computantur ab initio mundi; et eodem modo posset sciri certus annorum numerus, in quo ad dispositionem similem reverteretur. Tempus autem finis mundi ponitur esse ignotum.

Ad *nonum* dicendum, quòd tempus quandoque deficiet, motu cœli deficiente: nec illud *nunc* ultimum erit principium futuri; dicta enim definitio non datur de *nunc*, nisi secundùm quòd est continuans partes temporis, non secundùm quòd est terminans totum tempus.

Ad *decimum* dicendum, quòd motus cœli non dicitur naturalis, quæ sit pars naturæ, eo modo quo principia naturalia dicuntur; nec iterùm quòd habeat principium activum in natura corporis, sed receptivum tantùm. Principium autem activum ejus est substantia spiritualis, ut dicit Commentator (in princ. Cœl. et mund. lib. I, comment. 5). Et ideò non

est inconveniens, si per novitatem gloriæ motus ille tollatur; non enim eo ablato, natura corporis cœlestis variabitur.

Alias rationes concedimus, scilicet tres primas, quæ sunt ad oppositum, quia debito modo concludunt. Sed quia aliæ duæ videntur concludere quòd motus cœli naturaliter cesset, ideò respondendum est ad eas.

Ad *primam* ergo earum dicendum, quòd motus cessat, eo habito propter quod est, si illud sequatur motum, et non concomitetur ipsum. Illud autem propter quod est motus cœlestis, secundùm philosophos, concomitatur motum, scilicet imitatio divinæ bonitatis in causalitate quam habet super inferiora. Et ideò non oportet quòd naturaliter motus ille cesset.

Ad *secundam* dicendum, quòd quamvis immobilitas sit simpliciter nobilior quàm motus; tamen motus in eo quòd per motum potest consequi aliquam perfectam participationem divinæ bonitatis, est nobilior quàm quies in illo quòd nullo modo per motum posset illam perfectionem consequi. Et hâc ratione terra, quæ est infimum elementorum, est sine motu; quamvis ipse Deus, qui est nobilissimus rerum, sine motu sit, à quo corpora nobiliora moventur (1). Et inde est etiam quòd motus corporum superiorum possent poni secundùm viam naturæ perpetuari, nec unquàm ad quietem terminari, quamvis motus inferiorum corporum ad quietem terminetur.

ARTICULUS III. — UTRUM IN CORPORIBUS CŒLESTIBUS CLARITAS AUGEBITUR IN ILLA INNOVATIONE.

Ad tertium sic proceditur. 1. Videtur quòd corporibus cœlestibus claritas non augebitur in illa innovatione. Innovatio enim illa in corporibus inferioribus erit per ignis purgationem. Sed ignis purgans non pertinget ad corpora cœlestia. Ergo corpora cœlestia non innovabuntur per majoris claritatis susceptionem.

2. Præterea, sicut corpora cœlestia per motum sunt causa generationis in istis inferioribus, ita et per lucem. Sed cessante generatione, cessabit motus, ut dictum est (art. præc.). Ergo similiter cessabit lux cœlestium corporum, magis quàm augeatur.

3. Præterea, si innovato homine, corpora cœlestia innoventur, oportet quòd eo deteriorato, fuerint etiam ea deteriorata. Sed hoc non videtur probabile, cùm illa corpora sint invariabilia quantùm ad eorum substantiam. Ergo nec innovato homine innovabuntur.

4. Præterea, si tunc deteriorata fuerunt, oportet quòd tantùm deteriorata fuerint, quantùm dicuntur esse melioranda in hominis innovatione. Sed dicitur (Isa. XXX, 26), quòd *erit lux lunæ sicut lux solis*. Ergo et in primo statu ante peccatum luna lucebat quantùm nunc lucet sol. Ergo quandocumque luna erat super terram, faciebat diem, sicut nunc sol, quod manifestè apparet esse falsum per id quod dicitur (Genes. I), quòd luna facta est *ut præesset nocti*. Ergo homine peccante, non sunt cœlestia corpora diminuta in lumine; et ita nec eorum lumen augebitur, ut videtur, in hominis glorificatione.

5. Præterea, claritas corporum cœlestium ordinatur ad usum hominis, sicut et aliæ creaturæ. Sed post resurrectionem claritas solis non cedet in hominis usum; dicitur enim (Isa. LX, 19): *Non erit tibi amplius sol ad lucendum per diem, nec splendor lunæ illuminabit te;* et (Apoc. XXI, 23):

(1) Id est, non moveatur eo motu qui corporibus etiam nobilioribus convenit.

Civitas illa non eget sole, neque lunâ, ut luceant in ea. Ergo eorum claritas non augebitur.

6. Præterea, non esset sapiens artifex qui maxima instrumenta faceret ad aliquod modicum artificium construendum. Sed homo est quoddam minimum comparatione cœlestium corporum, quæ suâ ingenti magnitudine quasi incomparabiliter hominis quantitatem excedunt ; imò etiam totius terræ quantitas se habet ad cœlum, ut punctus ad sphæram, sicut astrologi dicunt. Cùm ergo Deus sit sapientissimus, non videtur quòd finis creationis cœli sit homo ; et ita non videtur quòd eo peccante cœlum deterioratum sit, nec eo glorificato melioretur.

Sed *contra* est quod dicitur (Isa. XXX, 26) : *Erit lux lunæ sicut lux solis, et lux solis septempliciter.*

Præterea, totus mundus innovabitur in melius. Sed cœlum est nobilior pars mundi corporalis. Ergo in melius mutabitur. Sed hoc non potest esse, nisi majori claritate resplendeat. Ergo meliorabitur, et crescet ejus claritas.

Præterea, *omnis creatura quæ ingemiscit et parturit, expectat revelationem gloriæ filiorum Dei*, ut dicitur (Rom. VIII). Sed corpora cœlestia sunt hujusmodi, ut ibidem dicit Glossa (ord. Ambros.). Expectant ergo gloriam sanctorum. Sed non expectarent, nisi ex hoc eis aliquid accresceret. Ergo claritas eis per hoc accrescet, quâ præcipuè decorantur.

CONCLUSIO. — **Corpora cœlestia majorem claritatem accipient in illa innovatione, ut quasi sensibiliter Deus ab homine videatur.**

Respondeo dicendum quòd ad hoc innovatio mundi ordinatur ut etiam mundo innovato, manifestis indiciis quasi sensibiliter Deus ab homine videatur. Creatura autem præcipuè in Dei cognitionem ducit suâ specie et decore, quæ manifestant sapientiam facientis et gubernantis : unde dicitur (Sap. XIII, 5) : *A magnitudine speciei et creaturæ cognoscibiliter poterit Creator horum videri.* Pulchritudo autem cœlestium corporum præcipuè consistit in luce : unde (Eccl. XLIII) dicitur : *Species cœli gloria stellarum, mundum illuminans in excelsis Dominus.* Et ideò præcipuè quantùm ad claritatem corpora cœlestia meliorabuntur. Quantitas autem, ut et modus meliorationis, illi soli cognita est qui erit meliorationis auctor.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd ignis purgans non causabit innovationis formam, sed disponet tantùm ad eam, purgando à fœditate peccati et ab impuritate commixtionis, quæ in corporibus cœlestibus non invenitur. Et ideò quamvis corpora cœlestia per ignem non sint purganda, sunt tamen divinitùs innovanda.

Ad *secundum* dicendum, quòd motus non importat aliquam perfectionem in eo quòd movetur, secundùm quòd in se consideratur, cùm sit actus imperfecti ; quamvis possit pertinere ad perfectionem corporis, inquantum est causa alicujus ; sed lux pertinet ad perfectionem corporis lucentis, etiam in substantia sua considerati ; et ideò postquàm corpus cœleste desinet esse causa generationis, remanebit claritas ejus, et non remanebit motus.

Ad *tertium* dicendum, quòd super illud (Isa. XXX) : *Erit lux lunæ, sicut lux solis*, dicit Glossa (interl.) : « Omnia propter hominem facta, sunt in ejus lapsu pejorata, et sol, et luna suo lumine minorata ; » quæ quidem minoratio à quibusdam intelligitur secundùm realem minorationem luminis. Nec obstat quòd corpora cœlestia secundùm naturam sunt inva-

riabilia, quia illa variatio facta est à divina virtute. Alii verò probabiliùs intelligunt, minorationem illam esse dicentes non secundùm realem luminis defectum, sed quoad usum hominis, qui non tantum beneficium ex lumine corporum cœlestium post peccatum consecutus est, quantum ante fuisset; per quem etiam modum dicitur (Genes. III, 17) : *Maledicta terra in opere tuo..., spinas, et tribulos germinabit tibi;* quæ tamen etiam ante spinas et tribulos germinàsset, sed non in hominis pœnam. Nec tamen sequitur, si lux cœlestium corporum per essentiam minorata non est homine peccante, quòd realiter non sit augenda in ejus glorificatione, quia peccatum hominis non immutavit statum universi; cùm etiam homo priùs, sicut et post, animalem vitam habuerit, quæ motu et generatione corporalis creaturæ indiget; sed glorificatio hominis statum totius corporalis creaturæ immutabit, ut dictum est (quæst. LXXVI, art. 7). Et ideò non est simile.

Ad *quartum* dicendum, quòd minoratio illa, ut probabiliùs æstimatur, non fuit secundùm substantiam, sed secundùm effectum. Unde non sequitur quòd luna existens super terram diem fecisset, sed quòd tantum commodum ex lumine lunæ homo tunc habuisset, sicut nunc habet ex lumine solis. Sed post resurrectionem, quando lux lunæ augebitur secundùm rei veritatem, non erit alicubi nox super terram, sed solùm in centro terræ, ubi erit infernus, quia tunc, ut dicitur, luna lucebit quantùm lucet nunc sol; sol autem in septuplum plus quàm nunc; corpora autem beatorum septies magis sole, quamvis hoc non sit aliquà auctoritate vel ratione probatum (1).

Ad *quintum* dicendum, quòd aliquid potest cedere in usum hominis dupliciter : uno modo propter necessitatem, et sic nulla creatura cedet in usum hominis, quia ex Deo sufficientiam plenam habebit. Et hoc significatur (Apoc. XXI. 23), in auctoritate inducta, quæ dicit quòd *civitas illa non eget sole neque luná.* Alius usus est ad majorem perfectionem, et sic homo aliis creaturis utetur, non tamen quasi necessariis ad perveniendum in finem, sicut nunc eis utitur.

Ad *sextum* dicendum, quòd ratio illa est Rabbi Moysis, qui (lib. III *Dux errantium*, cap. 14) omninò improbare nititur mundum propter hominem esse factum. Unde et hoc quod in veteri Testamento de innovatione mundi legitur, sicut patet in auctoritatibus Isaiæ inductis, dicit esse metaphoricè dictum; ut sicut alicui dicitur obtenebrari sol, quando in magnam tristitiam incidit, ut nesciat quid faciat (qui etiam modus loquendi consuetus est in Scriptura) (2), ita etiam è converso dicatur ei sol magis lucere, et totus mundus innovari, quando ex statu tristitiæ in maximam exultationem convertitur. Sed hoc dissonat ab auctoritatibus et expositionibus sanctorum. Unde rationi illi inductæ hoc modo respondendum est, quòd quamvis corpora cœlestia maximè excedant corpus humanum, tamen multò plus excedit anima rationalis corpora cœlestia, quàm ipsa excedant corpus humanum. Unde non est inconveniens, si corpora cœlestia propter hominem esse facta dicantur, non tamen sicut propter principalem finem, quia principalis finis omnium est Deus.

(1) Nempè de corporibus beatorum quòd sic luceant, cùm potiùs ex verbis Christi habeatur (Matth. XIII) quòd *fulgebunt sicut sol,* nec tale incrementum addatur.

(2) Putà Esth. VIII, 16, ubi dicitur quòd *Judæis nova lux oriri visa est,* propter incredibilem lætitiam quam de hostium suorum interitu, et suspendio Aman, et propriâ liberatione conceperunt; et similiter (Ps. XCVI, 11): *Lux orta est justo et rectis corde lætitia.*

ARTICULUS IV. — UTRUM ELEMENTA INNOVABUNTUR PER RECEPTIONEM ALICUJUS CLARITATIS.

Ad quartum sic proceditur. 1. Videtur quòd elementa non innovabuntur per receptionem alicujus claritatis. Sicut enim lux est qualitas corporis cœlestis propria; ita calidum et frigidum, humidum et siccum sunt propriæ qualitates elementorum. Ergo sicut cœlum innovatur per augmentum claritatis, ita debent innovari elementa per augmentum qualitatum activarum et passivarum.

2. Præterea, rarum et densum sunt qualitates elementorum, quas elementa in illa innovatione non amittent. Sed raritas et densitas elementorum resistere videntur claritati, cùm corpus clarum oporteat esse condensatum; unde raritas aeris non videtur quòd possit claritatem pati; et similiter nec densitas terræ, quæ pervietatem tollit. Ergo non potest esse quòd elementa innoventur per alicujus claritatis additionem.

3. Præterea, constat quòd damnati erunt in terra. Sed ipsi erunt in tenebris non solùm interioribus, sed etiam exterioribus. Ergo terra non dotabitur claritate in illa innovatione, et eàdem ratione nec alia elementa.

4. Præterea, multiplicatio claritatis in elementis multiplicat calorem. Si igitur in illa innovatione erit major claritas elementorum quàm nunc sit, erit etiam per consequens major caliditas; et sic videtur quòd transmutabuntur à suis naturalibus qualitatibus, quæ insunt eis secundùm certam mensuram; quod est absurdum.

5. Præterea, bonum universi, quod consistit in ordine et harmoniâ partium, dignius est quàm aliquod bonum alicujus naturæ singularis. Sed si una creatura efficiatur melior, tollitur bonum universi, quia non remanebit eadem harmonia. Ergo si corpora elementaria, quæ, secundùm gradum suæ naturæ quem tenent in universo, claritatis debent esse expertia, claritatem accipiant, magis ex hoc deperibit perfectio universi quàm accrescet.

Sed *contra* est quod dicitur (Apoc. XXI, 1) : *Vidi cœlum novum et terram novam* (1). Sed cœlum innovabitur per majorem claritatem. Ergo et terra, et similiter alia elementa.

Præterea, corpora inferiora sunt in usum hominis, sicut et superiora. Sed creatura corporalis remunerabitur propter ministerium quod homini exhibuit, ut videtur dicere Glossa (Rom. VIII, Ambros., sup. illud : *Omnis creatura ingemiscit*, et Gloss. ord. Hieron. sup. illud Isa. XXX : *Et erit lux lunæ*). Ergo etiam elementa clarificabuntur, sicut corpora cœlestia.

Præterea, corpus hominis est ex elementis compositum. Ergo partes elementorum quæ sunt in corpore hominis, glorificato homine glorificabuntur per receptionem claritatis. Sed eamdem convenit esse dispositionem totius et partis. Ergo et ipsa elementa convenit claritate dotari.

CONCLUSIO. — Cùm oporteat corpora inferiora, maximè perfici secundùm claritatem, in qua communicabunt cum cœlestibus corporibus, elementa induentur claritate quàdam, non tamen æqualiter.

Respondeo dicendum quòd sicut est ordo cœlestium spirituum ad terrenos spiritus, scilicet humanos, ita etiam est ordo cœlestium corporum ad corpora terrestria. Cùm ergo creatura corporalis sit facta propter spiritualem, et per eam regatur, oportet similiter disponi corporalia, sicut et spiritualia disponuntur. In illa autem ultima rerum consummatione spi-

(1) Ut art. 1 argum. *Sed contra* jam relatum est cum alio etiam loco ex Is. LXVI, ubi dicitur ex persona ipsius Dei : *Ecce ego creabo cœlos novos et terram novam.*

ritus inferiores accipient proprietates superiorum spirituum, quia homines *erunt sicut angeli in cœlo*, sicut dicitur (Matth. xxii, 30) (1). Et hoc erit, inquantum ad maximam perfectionem perveniet id secundùm quod humanus spiritus cum angelico convenit. Unde etiam similiter cùm corpora inferiora cum cœlestibus non communicent nisi in natura lucis et diaphani, ut dicitur (De anima, lib. II, text. 68), oportet corpora inferiora maximè perfici secundùm claritatem. Unde omnia elementa claritate quàdam vestientur; non tamen æqualiter, sed secundùm suum modum : dicitur enim quòd terra erit in superficie exteriori pervia (2) sicut vitrum, aqua sicut crystallus, aer ut cœlum, ignis ut luminaria cœli.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd, sicut dictum est (art. 1 huj. quæst.), innovatio mundi ordinatur ad hoc quòd homo etiam sensu, in corporibus quodammodò, per manifesta indicia Divinitatem videat. Inter sensus autem nostros spiritualior est visus et subtilior. Et ideò quantùm ad qualitates visivas, quarum principium est lux, oportet omnia corpora inferiora maximè meliorari. Qualitates autem elementares pertinent ad tactum, qui est maximè materialis, et earum excessus contrarietatis magis est contristativus quàm delectativus; excessus autem lucis erit delectabilis, cùm contrarietatem non habeat nisi propter organi debilitatem, quæ tunc non erit.

Ad *secundum* dicendum, quòd aer non erit clarus, sicut radios projiciens, sed sicut diaphanum illuminatum. Terra verò, quamvis ex natura sua opacitatem habeat propter defectum lucis, tamen ex divina virtute in sui superficie gloriâ claritatis vestietur, sine præjudicio densitatis ipsius.

Ad *tertium* dicendum, quòd in loco inferni non erit terra glorificata per claritatem; sed loco hujus gloriæ habebit pars illa terræ spiritus rationales (3) hominum et dæmonum, qui quamvis ratione culpæ sint infirmi, tamen ex dignitate naturæ sunt quâlibet qualitate corporali superiores.— Vel dicendum quòd etiamsi sit tota terra glorificata, nihilominùs reprobi in tenebris exterioribus erunt, quia etiam ignis inferni, qui quantùm ad aliquid eis lucebit, quantùm ad aliud eis lucere non poterit.

Ad *quartum* dicendum, quòd claritas illa erit in istis corporibus, sicut est in corporibus cœlestibus, in quibus caliditatem non causat, quia corpora ista tunc inalterabilia erunt, sicut sunt modò cœlestia.

Ad *quintum* dicendum, quòd non tolletur propter meliorationem elementorum ordo universi, quia etiam omnes aliæ partes meliorabuntur, et sic remanebit eadem harmonia.

ARTICULUS V. — UTRUM PLANTÆ ET ANIMALIA REMANEBUNT IN ILLA INNOVATIONE.

Ad quintum sic proceditur. 1. Videtur quòd plantæ et animalia remanebunt in illa innovatione. Elementis enim non debet aliquid subtrahi quod ad eorum ornatum pertinet. Sed animalibus et plantis elementa ornari dicuntur. Ergo non auferentur in illa innovatione.

2. Præterea, sicut elementa homini servierunt, ita etiam animalia, et plantæ, et corpora mineralia. Sed elementa propter prædictum ministe-

(1) Aliâ tamen occasione quàm hîc; ut indicetur quòd beati *nec nubent nec nubentur*, seu non *ducent uxores*, etc. licèt ad omnem statum beatorum analogicè potest appellari.

(2) Id est, ita transparens, ut per illam videri possint quæ intra ipsam vel subtùs ipsam continentur, sicut per vitrum, etc.

(3) Largè sumendo nomen *rationalis*, ut simpliciter *intellectivum* significet.

rium glorificabuntur. Ergo similiter et animalia, et plantæ, et corpora mineralia glorificabuntur.

3. Præterea, universum remanebit imperfectum, si aliquid quod est de perfectione ejus, auferatur. Sed species animalium, et plantarum, et corporum mineralium sunt de perfectione universi. Cùm ergo non debeat dici quòd mundus in sua innovatione imperfectus remaneat, videtur quòd oporteat dicere plantas et alia animalia remanere.

4. Præterea, animalia et plantæ habent nobiliorem formam quàm ipsa elementa. Sed mundus in illa finali innovatione in melius immutabitur. Ergo magis debent remanere animalia et plantæ quàm elementa, cùm sint nobiliora.

5. Præterea, inconveniens est dicere quòd naturalis appetitus frustretur. Sed secundùm naturalem appetitum animalia et plantæ appetunt esse perpetua, etsi non secundùm individuum, saltem secundùm speciem, et ad hoc ordinatur eorum generatio continua, ut (De gener. lib. II, text. 59) dicitur. Ergo inconveniens est dicere quòd istæ species aliquando deficient.

Sed *contra*, si plantæ et animalia remanebunt, aut omnia aut quædam. Si omnia, oportebit etiam animalia bruta, quæ priùs fuerunt mortua, resurgere, sicut et homines resurgent : quod dici non potest; quia cùm forma eorum in nihilum cedat, non potest eadem numero resumi. Si autem non omnia, sed quædam, cùm non sit major ratio de uno quàm de alio quòd in perpetuum maneat, videtur quòd nullum eorum in perpetuum remanebit. Sed quidquid remanebit post mundi innovationem, in perpetuum erit, generatione et corruptione cessante. Ergo plantæ et animalia penitùs post mundi innovationem non erunt.

Præterea, secundùm Philosophum (De gener. lib. II, text. 55 et seq.), in animalibus, et plantis, et hujusmodi corruptibilibus speciei perpetuitas non conservatur, nisi ex continuatione motùs cœlestis. Sed tunc ille cessabit. Ergo non poterit perpetuitas in illis speciebus conservari.

Præterea, cessante fine, cessare debet id quod est ad finem. Sed animalia et plantæ facta sunt ad animalem vitam hominis sustentandam; unde dicitur (Genes. IX, 3) : *Sicut olera virentia dedi vobis omnem carnem* (1). Ergo cessante vità hominis animali, debent cessare animalia et plantæ. Sed post illam innovationem animalis vita in homine non erit. Ergo nec plantæ nec animalia remanere debent.

CONCLUSIO. — Cùm nihil nisi quod ad incorruptionem ordinari possit, ad illam mundi innovationem pertineat : plantæ et animalia, quæ ad incorruptionem ordinari non possunt, non remanebunt in illa mundi innovatione.

Respondeo dicendum quòd cùm innovatio mundi propter hominem fiat, oportet quòd innovationi hominis conformetur. Homo autem innovatus de statu corruptionis in incorruptionem transibit, et statum perpetuæ quietis; unde dicitur (I. Corinth. XV, 53) : *Oportet corruptibile hoc induere incorruptionem, et mortale hoc induere immortalitatem.* Et ideò mundus hoc modo innovabitur, ut abjectâ omni corruptione, perpetuò maneat in quiete. Unde ad illam innovationem nihil ordinari poterit nisi quod habet ordinem ad incorruptionem. Hujusmodi autem sunt corpora cœlestia, elementa et homines. Corpora enim cœlestia secundùm sui naturam incorruptibilia sunt et secundùm totum et secundùm partes; elementa verò sunt quidem

(1) Vulgata : *Quasi olera virentia tradidi vobis omnia.*

corruptibilia secundùm partes, sed incorruptibilia secundùm totum; homines verò corrumpuntur et secundùm totum et secundùm partes; sed hoc est ex parte materiæ, non ex parte formæ, scilicet animæ rationalis, quæ post corruptionem hominis remanet incorrupta. Animalia verò bruta et plantæ, et mineralia, et omnia corpora mixta corrumpuntur et secundùm totum et secundùm partem, et ex parte materiæ quæ formam amittit, et ex parte formæ quæ actu non manet; et sic nullo modo habent ordinem ad incorruptionem. Unde in illa innovatione non manebunt, sed sola ea quæ dicta sunt.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd hujusmodi corpora dicuntur esse ad ornatum elementorum, inquantum virtutes activæ et passivæ generales, quæ sunt in elementis, ad speciales actiones contrahuntur; et ideò sunt ad ornatum elementorum in statu actionis et passionis. Sed hic status in elementis non remanebit; unde nec animalia nec plantas remanere oportet.

Ad *secundum* dicendum, quòd nec animalia, nec plantæ, nec aliqua alia corpora in ministrando homini aliquid meruerunt, cùm libertate arbitrii (1) careant; sed pro tanto dicuntur quædam corpora remunerari, quia homo hoc meruit ut illa innovarentur quæ ad innovationem ordinem habent. Plantæ autem et animalia non habent ordinem ad innovationem incorruptionis, ut prædictum est (in corp. art.); unde ex hoc homo non meruit ut innovarentur, quia nullus potest alteri mereri, nisi id cujus est capax, nec etiam ipse sibi ipsi.—Unde etiam dato (2) quòd animalia bruta mererentur in ministerio hominis, non tamen essent innovanda.

Ad *tertium* dicendum, quòd sicut perfectio hominis multipliciter assignatur (est enim perfectio naturæ conditæ et naturæ glorificatæ), ita etiam perfectio universi est duplex : una secundùm statum hujusmodi mutabilitatis; altera secundùm statum futuræ novitatis. Plantæ autem et animalia sunt de perfectione ejus secundùm statum istum, non autem secundùm statum novitatis illius, cùm ordinem ad eam non habeant.

Ad *quartum* dicendum, quòd quamvis animalia et plantæ, quantùm ad quædam alia, sint nobiliora quàm ipsa elementa, tamen quantùm ad ordinem incorruptionis elementa sunt nobiliora, ut ex dictis patet (in corp. art.)(3).

Ad *quintum* dicendum, quòd naturalis appetitus ad perpetuitatem, qui inest animalibus et plantis, est accipiendus secundùm ordinem ad motum cœli, ut tantùm scilicet in *esse* permaneant, quantùm motus cœli durabit; non enim potest esse appetitus in effectu ut permaneat ultra causam suam. Et ideò si cessante primi mobilis motu, plantæ et animalia non remaneant secundùm speciem, non sequitur appetitum naturalem frustrari.

QUÆSTIO XCII.

DE VISIONE DIVINÆ ESSENTIÆ PER COMPARATIONEM AD BEATOS (4), IN TRES ARTICULOS DIVISA.

Consequenter considerandum est de his quæ spectant ad beatos post judicium generale. Et primò de visione eorum respectu divinæ essentiæ, in qua eorum beati-

(1) Quæ nempè ad merendum propriè requiritur, nec solùm violentam coactionem, sed quamcumque necessitatem prorsùs excludit.

(2) Per hypothesim impossibilem, quia ad merendum necessariò requiritur libertas arbitrii quæ rationem præsupponit.

(3) De hac responsione conferatur auctor (quæst. LXXIV, art. I ad 3).

(4) De hac quæstione confer quod dictum est (part. I, quæst. XII, et Cont. gent. lib. III, cap. 5, et *De veritate*, quæst. VIII, art. 1).

tudo principaliter consistit; secundo de eorum beatitudine et eorum mansionibus; tertiò de modo quo se erga damnatos habebunt; quarto de dotibus ipsorum, quæ in beatitudine eorum continentur; quinto de aureolis quibus eorum beatitudo perficitur et decoratur. — Circa primum quæruntur tria : 1° Utrùm sancti videbunt Deum per essentiam. — 2° Utrùm videbunt eum oculo corporali. — 3° Utrùm videndo Deum videbunt omnia quæ Deus videt.

ARTICULUS I. — UTRUM INTELLECTUS HUMANUS POSSIT PERVENIRE AD VIDENDUM DEUM PER ESSENTIAM (1).

De his etiam S. Thom. Sent. IV, dist. 49, quæst. II, art. 1, 2 et 5.

Ad primum sic proceditur. 1. Videtur quòd intellectus humanus non possit pervenire ad videndum Deum per essentiam, quia (Joan. I, 18) dicitur : *Deum nemo vidit unquàm;* et exponit Chrysostomus (hom. XIV in Joan. aliquant. à princ.), quòd « nec ipsæ cœlestes essentiæ (ipsa dico Cherubim et Seraphim) ipsum, ut est, unquàm videre potuerunt. » Sed hominibus non promittitur nisi æqualitas angelorum (Matth. XXII, 30) : *Erunt sicut angeli Dei in cœlo.* Ergo nec sancti in patria Deum per essentiam videbunt.

2. Præterea, Dionysius sic argumentatur (De divin. nom. cap. 1, lect. 1) : « cognitio non est nisi existentium. Omne autem existens finitum est, cùm sit in aliquo genere determinatum; et sic Deus, cùm infinitus sit, est super omnia existentia. Ergo ejus non est cognitio, sed est super omnem cognitionem. »

3. Præterea, Dionysius (De myst. theolog. lib. I, in fin.) ostendit quòd perfectissimus modus quo intellectus noster Deo conjungi potest, est inquantum conjungitur ei ut ignoto. Sed illud quod est visum per essentiam, non est ignotum. Ergo impossibile est quòd intellectus noster per essentiam Deum videat.

4. Præterea, Dionysius (in epist. ad Caium monachum, quæ est 1) dicit quòd « superpositæ Dei tenebræ (quas abundantiam lucis appellat) cooperiuntur omni lumini, et absconduntur omni cognitioni, et si aliquis videns Deum intellexit quod vidit, non ipsum vidit, sed aliquid eorum quæ sunt ejus. » Ergo nullus intellectus creatus poterit Deum per essentiam videre.

5. Præterea, sicut Dionysius dicit (in epist. ad Dorotheum, quæ est 5, circ. princ.), « invisibilis quidem est Deus existens propter excedentem claritatem. » Sed claritas ejus sicut excedit intellectum hominis in via, ita excedit intellectum hominis in patria. Ergo sicut invisibilis est in via, sic erit invisibilis in patria.

6. Præterea, cùm intelligibile sit perfectio intellectûs, oportet esse proportionem inter intelligibile et intellectum, sicut inter visibile et visum. Sed non est accipere proportionem aliquam inter intellectum nostrum et essentiam divinam, cùm in infinitum distent. Ergo intellectus noster non poterit pertingere ad essentiam divinam videndam.

7. Præterea, plus distat Deus ab intellectu nostro quàm intelligibile creatum à sensu. Sed sensus nullo modo potest pertingere ad creaturam spiritualem videndam. Ergo nec intellectus noster poterit pertingere ad videndam divinam essentiam.

8. Præterea, quandocumque intellectus intelligit aliquid in actu, oportet quòd informetur per similitudinem intellecti (2), quæ est principium intel-

(1) De fide est intellectum humanum posse pervenire ad videndum Deum per essentiam, quia id promittitur mundis corde (Matth. V, et I. Joan. III, 2, et I. Cor. XIII, 12).

(2) Nempè *impressam*, ut vocari à theologis et philosophis passim solet, quia similitudo ab objecto imprimitur in intellectum ut vices ejus gerat.

ectualis operationis in tale objectum terminatæ, sicut calor est principium calefactionis. Si ergo intellectus noster Deum intelligat, oportet quòd hoc fiat per aliquam similitudinem informantem ipsum intellectum. Hoc autem non potest esse ipsa divina essentia, quia formæ et formati oportet esse unum *esse;* divina autem essentia ab intellectu nostro differt secundùm essentiam et *esse*. Ergo oportet quòd forma quâ informatur intellectus noster intelligendo Deum, sit aliqua similitudo impressa à Deo in intellectum nostrum. Sed similitudo illa, cùm sit quid creatum, non potest ducere in Dei cognitionem, nisi sicut effectus in causam. Ergo impossibile est ut intellectus noster Deum videat nisi per effectum ipsius. Sed visio Dei quæ est per effectum ejus, non est visio Dei per essentiam. Ergo intellectus noster non poterit Deum per essentiam videre.

9. Præterea, divina essentia magis distat ab intellectu nostro quàm quicumque angelus vel intelligentia. Sed, sicut dicit Avicenna (in sua Metaphys. tract. 3, cap. 8), « intelligentiam (1) esse in nostro intellectu, non est essentiam intelligentiæ esse in intellectu nostro, » quia sic scientia quam de intelligentia habemus, esset substantia et non accidens, « sed hoc est, impressionem intelligentiæ esse in nostro intellectu. » Ergo et Deus non est in intellectu nostro, ut intelligatur à nobis, nisi inquantum impressio ejus est in intellectu. Sed illa impressio non potest ducere in cognitionem divinæ essentiæ, quia cùm in infinitum distet à divina essentia, degenerat in aliam speciem multò ampliùs quàm si species albi degeneraret in speciem nigri. Ergo sicut ille in cujus visu species albi degenerat in speciem nigri, propter indispositionem organi, non dicitur videre album, ita nec intellectus noster, qui solùm per hujusmodi impressionem Deum intelligit, eum per essentiam poterit videre.

10. Præterea, « in rebus separatis à materia idem est intelligens, et quod intelligitur, » ut patet (De anima, lib. III, text. 15). Sed Deus est maximè à materia separatus. Cùm ergo intellectus, qui est creatus, non possit ad hoc pertingere ut fiat essentia increata, non poterit esse quòd intellectus noster Deum per essentiam videat.

11. Præterea, omne illud quod videtur per essentiam, de eo scitur quid est. Sed de Deo intellectus noster non potest scire quid est : sed solùm quid non est, sicut Dionysius dicit (De div. nom. cap. 7, lect. 4), et Damascenus (Orth. fid. lib. I, cap. 4, à med.). Ergo intellectus noster Deum per essentiam videre non poterit.

12. Præterea, omne infinitum, inquantum infinitum, ignotum est. Sed Deus est modis omnibus infinitus. Ergo est omninò ignotus. Ergo per essentiam ab intellectu creato videri non poterit.

13. Præterea, Augustinus dicit (in lib. De videndo Deo, epist. 147, al. 112, cap. 7, 8 et 15): « Deus est naturâ invisibilis. » Sed ea quæ insunt Deo per naturam, non possunt aliter se habere. Ergo non potest esse quòd per essentiam videatur.

14. Præterea, omne quod est alio modo, et alio modo videtur, non videtur secundùm id quod est. Sed Deus alio modo est, et alio modo videbitur à sanctis in patria : est enim per modum suum; sed videbitur à sanctis per modum eorum. Ergo non videbitur à sanctis secundùm illud quod est, et sic non videbitur per essentiam.

15. Præterea, illud quod per medium videtur, non videbitur per essen-

(1) Seu substantiam intelligentem angelicam quæ per antonomasim *intelligentia* dicitur, quia tota intellectiva sive intellectus est, non ex corpore constans ut nos.

tiam. Sed Deus in patria videbitur per medium, quod est lumen gloriæ, ut patet Psal. xxxv, 10) : *In lumine tuo videbimus lumen.* Ergo non videbitur per essentiam.

16. Præterea, Deus in patria videbitur facie ad faciem, ut dicitur (I. Corinth. xiii). Sed hominem, quem facie ad faciem videmus, videmus per similitudinem. Ergo Deus in patria videbitur per similitudinem, et sic non per essentiam.

Sed *contra* est quod dicitur (I. Corinth. xiii, 12) : *Videmus nunc per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem.* Sed id quod videtur facie ad faciem, videtur per essentiam. Ergo Deus per essentiam videbitur à sanctis in patria.

Præterea (I. Joan. iii, 2) : *Cùm apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est.* Ergo videbimus eum per essentiam.

Præterea (I. Corinth. xv), super illud : *Cùm tradiderit regnum Deo et Patri*, dicit Glossa ord. : « Ubi (scilicet in patria) essentia Patris, et Filii, et Spiritûs sancti videbitur, quod solùm mundis cordibus dabitur, quæ est summa beatitudo. » Beati ergo Deum per essentiam videbunt.

Præterea (Joan. xiv, 21), dicitur : *Si quis diligit me, diligetur à Patre meo; et ego diligam eum, et manifestabo ei meipsum.* Sed illud quod manifestatur, per essentiam videtur. Ergo Deus à sanctis in patria essentialiter videbitur.

Præterea (Exodi xxxiii, super illud : *Non videbit me homo, et vivet*), Gregorius (Moral. lib. xviii, cap. 18) improbat opinionem illorum qui dicebant quòd « in illa regione beatitudinis Deus in claritate sua conspici potest, sed in natura videri non potest; quia aliud non est ejus claritas, et ejus natura. » Sed natura ejus est essentia ejus. Ergo videbitur per essentiam suam.

Præterea, sanctorum desiderium non potest omninò frustrari; sed sanctorum desiderium commune est ut Deum per essentiam videant, ut patet (Exodi xxxiii, 13) : *Ostende mihi gloriam tuam;* et (Psal. lxxii, 20) : *Ostende faciem tuam, et salvi erimus;* et (Joan. xiv, 8) : *Ostende nobis Patrem, et sufficit nobis.* Ergo sancti per essentiam Deum videbunt.

CONCLUSIO. — Cùm finis ultimus et humanæ vitæ felicitas sit Deum videre, intellectum humanum ad divinæ essentiæ visionem pertingere posse, fatendum est.

Respondeo dicendum quòd sicut secundùm fidem ponimus finem ultimum humanæ vitæ esse visionem Dei, ita philosophi posuerunt ultimam hominis felicitatem esse, intelligere substantias à materia separatas secundùm *esse*. Et ideò circa hanc quæstionem eadem difficultas et diversitas invenitur apud philosophos et apud theologos. Quidam enim philosophi posuerunt quòd intellectus noster possibilis nunquàm potest ad hoc pervenire ut intelligat substantias separatas : sicut Alpharabius in fine suæ Ethicæ, quamvis contrarium dixerit in libro De intellectu, ut Commentator refert (De anima, lib. iii, comment. 36). Et similiter quidam theologi posuerunt quòd intellectus humanus nunquàm potest ad hoc pervenire ut Deum per essentiam videat. Et utrosque ad hoc movit distantia inter intellectum nostrum, et essentiam divinam, et alias substantias separatas. Cùm enim intellectus in actu sit quodammodò unum cum intelligibili in actu, videtur difficile quomodò intellectus creatus aliquo modo fiat essentia increata. Unde Chrysostomus dicit (hom. xiv in Joan. aliquant. à princ.) : « Quomodò creabile videt increabile? » Et major difficultas in hoc est illis qui ponunt intellectum possibilem esse generabilem, et corrupti-

bilem, utpote virtutem à corpore dependentem, non solùm respectu visionis divinæ, sed etiam respectu visionis quarumcumque substantiarum separatarum. Sed hæc positio stare omninò non potest. Primò quia repugnat auctoritati Scripturæ canonicæ, ut Augustinus dicit in libro De videndo Deo (epist. 147, al. 112, cap. 5). Secundò quia cùm intelligere sit maximè propria operatio hominis, oportet quòd secundùm eam assignetur sibi sua beatitudo, cùm hæc operatio in ipso perfecta fuerit. Cùm autem perfectio intelligentis, inquantum hujusmodi, sit ipsum intelligibile, si in perfectissima operatione intellectùs homo non perveniat ad videndam essentiam divinam, sed ad aliquid aliud, oportebit dicere quòd aliquid aliud sit beatificans ipsum hominem quàm Deus; et cùm ultima perfectio cujuslibet sit in conjunctione ad suum principium, sequitur quòd aliquid aliud sit principium effectivum hominis quàm Deus; quod est absurdum secundùm nos; et similiter est absurdum apud philosophos, qui ponunt animas nostras à substantiis separatis emanare, ut in fine eas possimus intelligere. Unde oportet ponere, secundùm nos, quòd intellectus noster quandoque perveniat ad videndam essentiam divinam; et secundùm philosophos, quòd perveniat ad videndam essentiam substantiarum separatarum. — Quomodò autem hoc possit accidere, restat investigandum. Quidam enim posuerunt, ut Alpharabius et Avempace, quòd ex hoc ipso quòd intellectus noster intelligit quæcumque intelligibilia, pertingit ad videndam essentiam substantiæ separatæ. Et ad hoc ostendendum procedunt duobus modis. Quorum primus est quòd sicut natura speciei non diversificatur in diversis individuis, nisi secundùm quòd conjungitur principiis individuantibus, ita forma intellecta non diversificatur apud me et te, nisi secundùm quòd conjungitur diversis formis imaginabilibus: et ideò quando intellectus separat formam intellectam à formis imaginabilibus, remanet quidditas intellecta, quæ est una et eadem apud diversos intelligentes, et hujusmodi est quidditas substantiæ separatæ. Et ideò quando intellectus noster ad summam abstractionem quidditatis intelligibilis cujuscumque pervenit, intelligit per hoc quidditatem substantiæ separatæ, quæ est ei similis. Secundus modus est, quia intellectus noster natus est abstrahere quidditatem ab omnibus intelligibilibus habentibus quidditatem. Si ergo quidditas, quam abstrahit ab hoc singulari habente quidditatem, sit quidditas non habens quidditatem, intelligendo eam, intelligit quidditatem substantiæ separatæ, quæ est talis dispositionis, eò quòd substantiæ separatæ sunt quidditates subsistentes, quæ non habent quidditates; quidditas enim simplicis est ipsum simplex, ut Avicenna dicit (Metaphysic. tract. 3, cap. 8). Si autem quidditas abstracta ab hoc particulari sensibili sit quidditas habens quidditatem; ergo quidditatem illam intellectus natus est abstrahere : et ità cùm non sit abire in infinitum, erit devenire ad quidditatem non habentem quidditatem (1), per quam intelligitur quidditas separata. — Sed iste modus non videtur esse sufficiens. Primò quia quidditas substantiæ materialis, quam intellectus abstrahit, non est ejusdem rationis cum quidditatibus substantiarum separatarum; et ita per hoc quòd intellectus noster abstrahit quidditates rerum materialium, et cognoscit eas, non sequitur quod cognoscat quidditatem separatæ substantiæ, et præcipuè divinam es-

(1) Subintellige *per quam quidditatem, non habentem quidditatem*, sive planius *quidditatem quæ non habeat quidditatem sui constitutivam, sed sit quidditas ipsa sua vel essentia.*

sentiam, quæ maximè est alterius rationis ab omni quidditate creata. Secundò quia dato quòd esset ejusdem rationis, tamen cognitâ quidditate rei compositæ, non cognosceretur quidditas substantiæ separatæ, nisi secundùm genus remotissimum, quod est substantia. Hæc autem cognitio est imperfecta, nisi deveniatur ad propria rei. Qui enim cognoscit hominem solùm inquantum est animal, non cognoscit eum nisi secundùm quid, et in potentia; et multò minùs cognoscit eum, si non cognoscat nisi substantiæ naturam in ipso. Unde sic cognoscere Deum, vel alias substantias separatas, non est videre essentiam divinam, vel quidditatem substantiæ separatæ; sed est cognoscere per effectum, et quasi in speculo (1).— Et ideò alius modus intelligendi substantias separatas ponitur ab Avicenna, in sua Metaphysica, scilicet quòd substantiæ separatæ intelliguntur à nobis per intentiones suarum quidditatum, quæ sunt quædam earum similitudines, non abstractæ ab eis, quia ipsæmet sunt immateriales, sed impressæ ab eis in animabus nostris. Sed hic modus etiam non videtur nobis sufficere ad visionem divinam, quam quærimus. Constat enim quòd « omne quod recipitur in aliquo, est in eo per modum recipientis (2). » Et ideò similitudo divinæ essentiæ impressa in intellectu nostro erit per modum nostri intellectûs. Modus autem intellectûs nostri deficiens est à perfecta receptione divinæ similitudinis. Defectus autem perfectæ similitudinis potest tot modis accidere, quot modis dissimilitudo invenitur. Uno enim modo est deficiens similitudo, quando participatur forma secundùm eamdem rationem speciei, sed non secundùm eumdem perfectionis modum; sicut est similitudo deficiens ejus qui parùm habet de albedine, ad illum qui multùm habet. Alio modo adhuc magis deficiens, quando non pervenitur ad eamdem rationem speciei, sed tantùm ad eamdem rationem generis; sicut est similitudo inter illum qui habet colorem citrinum, vel subflavum, et illum qui habet colorem album. Alio modo adhuc est magis deficiens, quando ad rationem eamdem generis non pertingit, sed solùm secundùm analogiam, sive proportionem : sicut est similitudo albedinis ad hominem, in eo quòd utrumque est ens; et hoc modo est deficiens omnis similitudo quæ est recepta in creatura respectu divinæ essentiæ (3). Ad hoc autem quòd visus cognoscat albedinem, oportet quòd recipiatur in eo similitudo albedinis secundùm rationem suæ speciei, quamvis non secundùm eumdem modum essendi, quia habet alterius modi *esse* forma in sensu, et in re extra animam; si enim fieret in oculo forma citrini, non diceretur oculus videre albedinem. Et similiter ad hoc quòd intellectus intelligat aliquam quidditatem, oportet quòd fiat in eo similitudo ejusdem rationis secundùm speciem, quamvis fortè non sit idem modus essendi utrobique; non enim forma existens in intellectu, vel sensu, est principium cognitionis secundùm modum essendi quem habet utrobique, sed secundùm rationem in qua communicat cum re exteriori. Et ita patet quòd per nullam similitudinem receptam in intellectu creato potest Deus intelligi, ita quòd essentia ejus videatur immediatè. Unde etiam quidam ponentes divinam essentiam solùm per hunc modum videri, dixerunt quòd ipsa essentia non

(1) Sic enim Apostoli locum explicat S. Thomas in II. Cor. XIII, ut per speculum videamus, quia invisibilia Dei per creaturas cognoscimus : quamvis etiam adhuc quòd *per speculum*, id est, *per rationem vel virtutem animæ nostræ*.

(2) Juxta vulgare axioma quod à corporalibus ad spiritualia translatum est.

(3) Vel transpositis verbis ut sit planior constructio et immediatiùs cohæreat : *Omnis similitudo quæ recepta est in creatura, est deficiens respectu essentiæ divinæ*.

videbitur, sed quidam fulgor, quasi radius ipsius. Unde nec iste modus sufficit ad visionem divinam, quam quærimus. — Et ideò accipiendus est alius modus, quem etiam quidam philosophi posuerunt, scilicet Alexander et Averroes (De anima, lib. III, comment. 5 et 36). Cùm enim in qualibet cognitione sit necessaria aliqua forma, quâ res cognoscatur aut videatur, forma ista quâ intellectus perficitur ad videndas substantias separatas, non est quidditas quam intellectus abstrahit à rebus compositis, ut dicebat prima opinio; neque aliqua impressio relicta à substantia separata in intellectu nostro, ut dicebat secunda; sed est ipsa substantia separata, quæ conjungitur intellectui nostro ut forma, ut ipsa sit quod intelligitur et quo intelligitur. Quicquid autem sit de aliis substantiis separatis, tamen istum modum oportet nos accipere in visione Dei per essentiam, quia quâcumque aliâ formâ informaretur intellectus noster, non posset per eam duci in essentiam divinam. Quod quidem non debet intelligi, quasi divina essentia sit vera forma intellectûs nostri, vel quod ex ea et intellectu nostro efficiatur unum simpliciter, sicut in naturalibus ex forma et materia naturali; sed quia proportio essentiæ divinæ ad intellectum nostrum est sicut proportio formæ ad materiam. Quandocumque enim aliqua duo quorum unum est altero perfectius, recipiuntur in eodem receptibili, proportio unius duorum ad alterum, scilicet magis perfecti ad minùs perfectum, est sicut proportio formæ ad materiam, sicut lux et color recipiuntur in diaphano, quorum lux se habet ad colorem sicut forma ad materiam : et ita cùm in anima recipiatur lux intellectiva, et ipsa divina essentia inhabitans, licèt non per eumdem modum, essentia divina se habebit ad intellectum sicut forma ad materiam. Et quòd hoc sufficiat ad hoc quòd intellectus per divinam essentiam possit videre ipsam divinam essentiam, hoc modo potest ostendi. Sicut enim (1) ex forma naturali, quâ aliquid habet *esse*, et materiâ efficitur unum ens simpliciter, ita ex forma, quâ intellectus intelligit, et ipso intellectu fit unum in intelligendo. In rebus autem naturalibus res per se subsistens non potest forma esse alicujus materiæ, si illa res habeat materiam partem sui, quia non potest esse ut materia sit forma alicujus. Sed si illa res per se subsistens sit forma tantùm, nihil prohibet eam effici formam alicujus materiæ, et fieri, *quo est* (2) ipsius compositi, sicut patet de anima. In intellectu autem oportet accipere ipsum intellectum in potentia quasi materiam, et speciem intelligibilem quasi formam; et intellectus in actu intelligens erit quasi compositum ex utroque. Unde si sit aliqua res per se subsistens, quæ non habeat aliquid in se præter id quod est intelligibile in ipsa, talis res per se poterit esse forma, quâ intelligit intellectus. Res autem quælibet est intelligibilis secundùm id quod habet de actu, non secundùm id quod habet de potentia, ut patet (Metaph. lib. IX, text. 20). Et hujus signum est quòd oportet formam intelligibilem abstrahere à materia, et ab omnibus proprietatibus materiæ. Et ideò cùm divina essentia sit actus purus, poterit esse forma, quâ intellectus intelligit : et hæc erit visio beatificans. Et ideò dicit Magister (Sent. II, dist. 1), quòd unio animæ ad corpus est quoddam exemplum illius beatæ unionis quâ spiritus unitur Deo

Ad *primum* ergo dicendum, quòd auctoritas illa potest tripliciter exponi, ut patet per Augustinum, in lib. De videndo Deo (epist. 147, al.

(1) Non quoad plenam et omnimodam æqualitatem, sed aliqualem proportionem vel similitudinem.

(2) Al., *quod est.*

112, cap. 6 et 9). Uno modo ut excludatur corporalis visio, quâ nemo vidit vel visurus est Deum in essentia sua; alio modo ut excludatur intellectualis visio Dei per essentiam ab eis qui in ista mortali carne vivunt; alio modo ut excludatur visio comprehensionis ab intellectu creato. Et sic intelligit Chrysostomus; unde subdit: « Notitiam hìc dicit evangelista certissimam considerationem, et comprehensionem tantam, quantam habet Pater de Filio. » Et hic est intellectus evangelistæ; unde subdit: *Unigenitus qui est in sinu Patris, ipse enarravit;* per comprehensionem volens probare Filium esse Deum.

Ad *secundum* dicendum, quòd sicut Deus excedit omnia existentia, quæ habent *esse* determinatum, per essentiam suam infinitam; ita cognitio sua, quâ cognoscit, est super omnem cognitionem. Unde quæ est proportio cognitionis nostræ ad essentiam nostram creatam, ea est proportio cognitionis divinæ ad essentiam suam infinitam. Ad cognitionem autem duo concurrunt, scilicet cognoscens, et quod cognoscitur. Visio autem illa quâ Deum per essentiam videbimus, est eadem cum visione quâ Deus se videt, ex parte ejus quo videtur: quia sicut ipse se videt per essentiam suam, ita et nos videbimus eum. Sed ex parte cognoscentis invenitur diversitas, quæ est inter intellectum divinum et nostrum. In cognoscendo autem id quod cognoscitur, sequitur formam quâ cognoscimus, quia per formam lapidis videmus lapidem. Sed efficacia in cognoscendo sequitur virtutem cognoscentis; sicut qui habet visum fortiorem, acutiùs videt. Et ideò in illa visione nos idem videbimus quod Deus videt, scilicet essentiam suam, sed non ita efficaciter.

Ad *tertium* dicendum, quòd Dionysius loquitur ibi de cognitione quâ Deum in via cognoscimus per aliquam formam creatam, quâ intellectus noster formatur ad Deum videndum. Sed, sicut dicit Augustinus (loc. sup. cit.), « Deus omnem formam intellectûs nostri subterfugit, » quia quamcumque formam intellectus noster concipiat, illa forma non pertingit ad rationem divinæ essentiæ. Et ideò ipse non potest esse pervius intellectui nostro; sed in hoc eum perfectissimè cognoscimus in statu viæ quòd scimus eum esse super omne id quod intellectus noster concipere potest; et sic ei conjungimur quasi ignoto. Sed in patria ipsum per formam, quæ est essentia sua, videbimus; et conjungemur ei quasi noto.

Ad *quartum* dicendum, quòd *lux est Deus*, ut dicitur (Joan. 1). Lumen autem est impressio lucis in aliquo illuminato. Et quia essentia divina est alterius modi quàm omnis similitudo ipsius impressa in intellectu, ideò dicit quòd « divinæ tenebræ cooperiuntur omni lumini, » quia scilicet essentia divina, quam *tenebras* vocat propter claritatis excessum, manet non demonstrata per impressionem intellectûs nostri: et per hoc sequitur quòd abscondatur omni cognitioni. Et ideò quicumque videntium Deum aliquid mente concipit, hoc non est Deus, sed aliquid divinorum effectuum.

Ad *quintum* dicendum, quòd claritas Dei quamvis excedat omnem formam quâ nunc intellectus noster informatur, non tamen excedit ipsam essentiam divinam, quæ erit quasi forma intellectûs nostri in patria; et ideò licèt nunc sit invisibilis, tamen tunc erit visibilis.

Ad *sextum* dicendum, quòd quamvis finiti ad infinitum non possit esse proportio, quia excessus infiniti supra finitum non est determinatus, potest tamen esse inter ea proportionalitas, quæ est similitudo proportionum: sicut enim finitum æquatur alicui finito, ita infinito infinitum. Ad hoc au-

tem quòd aliquid totaliter (1) cognoscatur, quandoque oportet esse proportionem inter cognoscens et cognitum, quia oportet virtutem cognoscentis coæquari cognoscibilitati rei cognitæ; æqualitas autem proportio quædam est. Sed quandoque cognoscibilitas rei excedit virtutem cognoscentis, sicut cùm nos cognoscimus Deum, aut è converso sicut cùm ipse cognoscit creaturas; et tunc non oportet esse proportionem inter cognoscens et cognitum, sed proportionalitatem tantùm; ut scilicet sicut se habet cognoscens ad cognoscendum, ita se habeat cognoscibile ad hoc quod cognoscatur: et talis proportionalitas sufficit ad hoc quòd infinitum cognoscatur à finito, vel è converso. — Vel dicendum quòd proportio secundùm propriam nominis institutionem significat habitudinem quantitatis ad quantitatem secundùm aliquem determinatum excessum, vel adæquationem; sed ulteriùs est translatum ad significandum omnem habitudinem cujuscumque ad aliud; et per hunc modum dicimus quòd materia debet esse proportionata ad formam. Et hoc modo nihil prohibet intellectum nostrum, quamvis sit finitus, dici proportionatum ad videndum essentiam infinitam (2), non tamen ad comprehendendum eam; et hoc propter suam immensitatem.

Ad *septimum* dicendum, quòd duplex est similitudo et distantia. Una secundùm convenientiam in natura; et sic magis distat Deus ab intellectu creato quàm intelligibile creatum à sensu. Alia secundùm proportionalitatem; et sic est è converso, quia sensus non est proportionatus ad cognoscendum aliquod immateriale (3), sicut intellectus est proportionatus ad cognoscendum quodcumque immateriale. Et hæc similitudo requiritur ad cognoscendum, non autem prima, quia constat quòd intellectus intelligens lapidem non est similis ei in naturali *esse*: sicut etiam visus apprehendit mel rubeum, et fel rubeum, quamvis non apprehendat mel dulce; fellis enim rubedo magis convenit cum melle, inquantum est visibile, quàm dulcedo mellis cum melle.

Ad *octavum* dicendum, quòd in visione quâ Deus per essentiam videbitur, ipsa divina essentia erit quasi forma intellectûs, quâ intelliget; nec oportet quòd efficiantur unum secundùm *esse* simpliciter, sed solùm quòd fiant unum quantùm pertinet ad actum intelligendi.

Ad *nonum* dicendum, quòd dictum Avicennæ quantùm ad hoc non sustinemus, quia ei etiam ab aliis philosophis in hoc contradicitur. Nisi fortè velimus dicere quòd Avicenna intelligit de cognitione substantiarum separatarum, secundùm quòd cognoscuntur per habitus scientiarum speculativarum et similitudinibus aliarum rerum. Unde hoc introducit ad ostendendum quòd scientia non est in nobis substantia, sed accidens. Et tamen divina essentia, quamvis plus distet secundùm proprietatem naturæ suæ ab intellectu nostro quàm substantia angeli, tamen plus habet de ratione intelligibilitatis, quia est actus purus, cui non admiscetur aliquid de potentia; quod non contingit in aliis substantiis separatis. Nec illa cognitio quâ Deum per essentiam videbimus, ex parte ejus quo videbitur, erit in genere accidentis, sed solùm quantùm ad actum ipsius intelligentis, qui non erit ipsa substantia intelligentis vel intellecti.

(1) Sive quantùm ad omnes modos, habitudines, ac respectus quibus cognoscibilis dici potest: quo sensu Deum nullus creatus intellectus potest omninò cognoscere.

(2) Hæc proportionalitas solummodò probat intellectum posse divinam essentiam videre.

(3) Deus non est extra rationem objecti intellectûs creati, sicut substantia immaterialis virtutem sensuum excedit (Confer Cont. Genes. lib. III cap. 54).

Ad *decimum* dicendum, quòd substantia separata à materia se intelligit, et intelligit alia ; et utroque modo potest verificari auctoritas inducta. Cùm enim ipsa essentia substantiæ separatæ sit per seipsam intelligibilis, et in actu, cò quòd est à materia separata, constat quòd quando substantia separata intelligit se, omninò est idem intelligens et intellectum ; non enim intelligit se per aliquam intentionem abstractam à se, sicut nos intelligimus res materiales. Et hic videtur esse intellectus Philosophi (De anima, lib. III), ut per Commentatorem ibidem patet (loc. cit. in arg.). Secundùm autem quòd intelligit res alias, intellectum in actu fit unum cum intellectu in actu, inquantum forma intellecti fit forma intellectûs, inquantum est intellectus in actu, non quòd sit ipsamet essentia intellectûs, ut Avicenna probat (De natural. lib. VI), quia essentia intellectûs manet una sub duabus formis, secundùm quòd intelligit res duas successivè, ad modum quo materia prima manet una sub diversis formis. Unde etiam Commentator (De anima, lib. III) comparat intellectum possibilem quantùm ad hoc primæ materiæ. Et sic nullo modo sequitur quòd intellectus noster videns Deum fiat ipsa essentia divina, sed quòd ipsa comparetur ad illum quasi perfectio et forma.

Ad *undecimum* dicendum, quòd auctoritates illæ et omnes similes sunt intelligendæ de cognitione quâ cognoscimus Deum in vita, ratione priùs positâ.

Ad *duodecimum* dicendum, quòd infinitum privativè dictum, est ignotum, inquantum hujusmodi, quia dicitur per remotionem complementi, à quo est cognitio rei. Unde infinitum reducitur ad materiam subjectam privationi (1), ut patet (Physic. lib. III, text. 72). Sed infinitum negativè acceptum dicitur per remotionem materiæ terminantis, quia forma etiam quodammodò terminatur per materiam. Unde infinitum hoc modo est maximè de se cognoscibile. Et hoc modo infinitus est Deus.

Ad *tertium decimum* dicendum, quòd Augustinus loquitur de visione corporali, quâ Deus nunquàm videbitur : quod patet ex hoc quod præmittitur (loc. cit. in arg. cap. 16, à med.) : « Sicut enim videntur ista quæ visibilia nominantur, Deum nemo vidit unquàm, nec videre potest, et est naturâ invisibilis, sicut et incorruptibilis. » Sicut autem secundùm naturam suam est maximè ens, ita et secundùm se est maximè intelligibilis. Sed quòd à nobis quandoque non intelligatur, est ex defectu nostro : unde quòd videatur, postquàm visus non fuit à nobis, non est ex mutatione sua, sed nostra.

Ad *decimum quartum* dicendum, quòd Deus in patria videbitur à sanctis sicuti est, si hoc referatur ad modum ipsius visi ; videbitur enim à sanctis Deus habere illum modum quem habet. Sed si referatur modus ad ipsum cognoscentem, non videbitur sicuti est, quia non erit tanta efficacia intellectûs creati ad videndum, quanta est efficacia essentiæ divinæ ad hoc quòd intelligatur.

Ad *quintum decimum* dicendum, quòd medium in corporali visione, et intellectuali, invenitur triplex. Primum est medium sub quo videtur : et hoc est quod perficit visum ad videndum in generali, non determinans visum ad aliquod speciale objectum ; sicut se habet lumen corporale ad visum corporalem ; et lumen intellectûs agentis ad intellectum possibilem, secundùm quòd est medium. Secundum est medium quo videtur : et

(1) Infinitum illud nihil aliud est quàm infinitum in potentia, aut indefinitum, indeterminatum, quod convenit non Deo, sed materiæ qualem intelligunt Peripatetici.

hæc est forma visibilis, quâ determinatur uterque visus ad speciale objectum, sicut per formam lapidis ad cognoscendum lapidem. Tertium est medium in quo videtur : et hoc est id per cujus inspectionem ducitur visus in aliam rem ; sicut inspiciendo speculum ducitur in ea quæ in speculo repræsentantur ; et videndo imaginem ducitur in imaginatum ; et sic etiam intellectus per cognitionem effectûs ducitur in causam, vel è converso. In visione igitur patriæ non erit tertium medium, ut scilicet Deus per species aliorum cognoscatur, sicut nunc cognoscitur, ratione cujus dicimur nunc videre in speculo : nec erit ibi secundum medium, quia ipsa essentia divina erit id quo intellectus noster videbit Deum. Sed erit ibi tantùm primum medium, quod elevabit intellectum nostrum ad hoc quòd possit conjungi substantiæ increatæ modo prædicto. Sed ab hoc medio non dicitur cognitio mediata ; quia non cadit inter cognoscentem et rem cognitam, sed est illud quod dat cognoscenti vim cognoscendi (1).

Ad *sextum decimum* dicendum, quòd creaturæ corporales non dicuntur immediatè videri, nisi quando id quod est in eis conjungibile visui, ei conjungitur : non sunt autem conjungibiles visui per essentiam suam ratione materialitatis ; et ideò tunc immediatè videntur, quando earum similitudo visui conjungitur. Sed Deus per essentiam suam conjungibilis est intellectui : unde non immediatè videretur, nisi essentiâ suâ conjungeretur intellectui ; et hæc visio, quæ fit immediatè, dicitur *visio faciei*. Et præterea similitudo rei corporalis recipitur in visu secundùm eamdem rationem quâ est in re, licèt non secundùm eumdem modum essendi ; et ideò similitudo illa ducit in illam rem directè ; non autem potest hoc modo ducere aliqua similitudo intellectum nostrum in Deum, ut ex dictis patet (in corp. art.). Et propter hoc non est simile.

ARTICULUS II. — UTRUM SANCTI POST RESURRECTIONEM DEUM OCULIS CORPORALIBUS VIDEBUNT (2).

Ad secundum sic proceditur. 1. Videtur quòd sancti post resurrectionem Deum corporalibus oculis videbunt. Oculus enim glorificatus majoris est virtutis quàm aliquis oculus non glorificatus. Sed beatus Job oculo suo Deum vidit (Job, XLII, 5) : *Auditu auris audivi te ; nunc autem oculus meus videt te.* Ergo multò fortiùs oculus glorificatus per essentiam Deum videre poterit.

2. Præterea (Job, XIX, 26) : *In carne mea videbo Deum Salvatorem meum* (3). Ergo in patria Deus corporalibus oculis videbitur.

3. Præterea, Augustinus (De civit. Dei, lib. XXII, cap. 20, in med.), loquens de visu oculorum glorificatorum, sic dicit : « Vis præpollentior oculorum erit illorum, non ut acriùs videant quàm quidam perhibentur videre serpentes, vel aquilæ ; quantâlibet enim acrimoniâ cernendi eadem animalia vigeant, nihil aliud possunt videre quàm corpora, sed ut videant et incorporalia. » Quæcumque autem potentia cognoscitiva est incorporalium, potest elevari ad videndum Deum. Ergo oculi gloriosi Deum videre poterunt.

4. Præterea, quæ est differentia corporalium ad incorporalia, eadem est è converso. Sed oculus incorporeus potest corporalia videre. Ergo oculus corporeus potest videre incorporalia ; et sic idem quod priùs.

(1) De hac responsione vide part. I, quæst. XII, art. 5.

(2) De hac quæstione confer part. I, quæst. XII, art. 3.

(3) Vulgata, *Deum meum.*

5. Præterea, Gregorius (Moralium lib. v, cap. 25, circ princ., super illud Job, IV : *Stetit quidam, cujus non agnoscebam vultum*, etc.) sic dicit : « Homo, qui, si præceptum servare voluisset, carne spiritualis futurus fuerat, factus est peccando etiam mente carnalis. » Sed ex hoc quòd est mente factus carnalis, ut ibidem dicitur, « solùm ea cogitat quæ ad animum per corporum imagines trahit. » Ergo etiam quando carne spiritualis erit (quod post resurrectionem sanctis promittitur), etiam carne spiritualia videre poterit ; et sic ut priùs.

6. Præterea, homo à solo Deo potest beatificari. Beatificabitur autem non solùm quantùm ad animam, sed etiam quantùm ad corpus. Ergo non solùm intellectu, sed etiam carne Deum videre poterit.

7. Præterea, sicut Deus est præsens per suam essentiam in intellectu, ita etiam erit præsens in sensu, quia *erit omnia in omnibus*, ut dicitur (I. Corinth. XV). Sed videbitur ab intellectu ex hoc quòd sua essentia ei conjungetur. Ergo poterit videri etiam à sensu.

Sed *contra*, Ambrosius dicit super Lucam, cap. 1 (sup. illud : *Apparuit illi angelus*) : « Nec corporalibus oculis Deus quæritur, nec circumscribitur visu, nec tactu tenetur. » Ergo nullo modo corporali sensu Deus videbitur.

Præterea, Hieronymus dicit (sup. illud Isa. VI : *Vidi Dominum sedentem*) : « Non solùm divinitatem Patris, sed nec Filii, nec Spiritûs sancti, oculi carnis possunt aspicere ; sed oculi mentis, de quibus dicitur : *Beati mundo corde.* »

Præterea, idem Hieronymus alibi dicit (refert. Aug. epist. 147, al 112, prope fin.) : « Res incorporalis corporalibus oculis non videtur. » Sed Deus est maximè incorporeus. Ergo, etc.

Præterea, Augustinus (lib. De videndo Deo, epist. 147, al. 112, cap. 11, in fin.) : « Deum nemo vidit unquàm vel in hac vita, sicut ipse est, vel in angelorum vita, sicut visibilia ista quæ corporali visione cernuntur. » Sed vita angelorum dicitur vita beata ; in qua resurgentes vivent. Ergo, etc.

Præterea, « secundùm hoc homo dicitur factus ad imaginem Dei, quòd Deum conspicere potest, » ut Augustinus dicit (De Trinit. lib. XIV, cap. 4, circa princ.). Sed homo est ad imaginem Dei secundùm mentem, non secundùm carnem. Ergo mente, et non carne, Deum videbit.

CONCLUSIO. — Cùm visus coloris magnitudinisve tantummodo perceptivus sit, beati post resurrectionem Deum illorum expertem nullo modo visu corporali per se videre poterunt, sed tantùm per accidens, in sensibilibus scilicet creaturis et præcipuè in corpore Christi.

Respondeo dicendum quòd sensu corporali aliquid sentitur dupliciter : uno modo per se, alio modo per accidens. Per se quidem sentitur illud quod per se passionem sensui corporali inferre potest. Per se autem potest aliquid passionem inferre aut sensui, inquantum est sensus, aut huic sensui, inquantum est hic sensus. Quod autem hoc secundo modo infert per se passionem sensui, dicitur sensibile proprium, sicut color respectu visûs, et sonus respectu auditûs. Quia autem sensus, inquantum est sensus, utitur organo corporali, non potest in eo aliquid recipi nisi corporaliter ; cùm omne illud quod recipitur in aliquo, sit in eo per modum recipientis. Et ideò omnia sensibilia inferunt passionem sensui, inquantum est sensus, secundùm quòd habent magnitudinem. Et ideò magnitudo et omnia consequentia, ut motus, quies, et numerus, et hujusmodi, dicuntur

sensibilia communia (1), per se tamen. Per accidens autem sentitur illud quod non infert passionem sensui, neque inquantum est sensus, neque inquantum est hic sensus; sed conjungitur his quæ per se sensui inferunt passionem; sicut Socrates, et filius Diaris, et amicus (2), et alia hujusmodi, quæ per se cognoscuntur in universali ab intellectu, in particulari autem à virtute cogitativa in homine, æstimativâ autem in aliis animalibus. Hujusmodi autem tunc sensus exterior dicitur sentire, quamvis per accidens, quando, ex eo quòd per se sentitur, vis apprehensiva (cujus est illud cognitum per se cognoscere) statim et sine dubitatione et discursu apprehendit; sicut videmus aliquem vivere, ex hoc quòd loquitur. Quando autem aliter se habet, non dicitur illud sensus videre etiam per accidens. — Dico ergo quòd Deus nullo modo potest videri visu corporali, aut aliquo sentiri sensu, sicut per se visibile, neque hìc, neque in patria; quia si à sensu removeatur id quod convenit sensui, inquantum est sensus, non erit sensus; et similiter si à visu removeatur illud quòd est visus (3), inquantum est visus, non erit visus. Cùm ergo sensus, inquantum est sensus, percipiat magnitudinem, et visus, inquantum est talis sensus, percipiat colorem; impossibile est quòd visus percipiat aliquid quod non est color, nec magnitudo, nisi sensus diceretur æquivocè (4). Cùm ergo visus et sensus sit futurus idem specie in corpore glorioso, qui erat in corpore non glorioso, non poterit esse quòd divinam essentiam videat sicut visibile per se; videbit autem eam sicut visibile per accidens, dùm, ex parte una, visus corporalis tantam gloriam Dei inspiciet in corporibus, et præcipuè gloriosis, et maximè in corpore Christi; et, ex parte alia, intellectus tam clarè Deum videbit, quòd in rebus corporaliter visis Deus percipietur, sicut in locutione percipitur vita. Quamvis enim tunc intellectus noster non videat Deum ex creaturis, tamen videbit Deum in creaturis corporaliter visis. Et hunc modum quo Deus corporaliter possit videri, Augustinus ponit (in fine De civ. Dei, lib. ult. cap. 29. vers. fin.), ut patet ejus verba intuenti; dicit enim sic: « Valdè credibile est sic nos esse visuros mundana corpora tunc cœli novi, et terræ novæ, ut Deum ubique præsentem, et universa etiam corporalia gubernantem, clarissimà perspicuitate videamus; non sicut nunc invisibilia Dei per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur, sed sicut homines mox ut aspicimus, non credimus vivere, sed videmus. »

Ad *primum* ergo dicendum, quòd verbum illud Job intelligitur de oculo spirituali, de quo dicit Apostolus (Ephes. I, 18): *Illuminatos habere oculos cordis nostri* (5).

Ad *secundum* dicendum, quòd illa auctoritas non ita intelligitur, quòd per oculos carnis Deum simus visuri, sed quia in carne existentes Deum videbimus.

Ad *tertium* dicendum, quòd Augustinus loquitur inquirendo in verbis illis, et sub conditione; quod patet ex hoc quod præmittit: « Longè itaque alterius erunt potentiæ, si per eos videbitur incorporea illa natura, » et postea subdit: *Vis itaque*, etc.; postmodùm determinat, ut dictum est (in corp. art.).

(1) De sensibili proprio et sensibili communi, et sensibili per accidens vide *Lexicon* ad verbum *Sensibile*.

(2) Juxta Philoponem Diares erat Aristotelis amicus et ei epistolæ, quæ ad ætatem Philoponis etiam exstabant, attribuebantur.

(3) Seu illud quod ad visum pertinet vel visui convenit.

(4) Hoc est, non corporalem sensum significaret sicut propriè significat, sed pro spirituali poneretur, sicut et sæpe in Scriptura et præsertim Sap. VI, VII, VIII et IX, ut et de visu dici potest.

(5) Vulgata. *illuminatos oculos cordis vestri*.

Ad *quartum* dicendum, quòd omnis cognitio fit per aliquam abstractionem à materia. Et ideò quantò forma corporalis magis abstrahitur à materia, tantò magis est principium cognitionis. Et inde est quòd forma in materia existens nullo modo est cognitionis principium; in sensu autem aliquo modo, prout à materia separatur; et in intellectu nostro adhuc melius. Et ideò oculus spiritualis, à quo removetur impedimentum cognitionis, potest videre rem corporalem; non autem sequitur quòd oculus corporalis, in quo deficit vis cognitiva, secundùm quòd participat de materia, possit cognoscere perfectè cognoscibilia quæ sunt incorporea.

Ad *quintum* dicendum, quòd quamvis mens facta carnalis non possit cogitare nisi accepta à sensibus; tamen ea cogitat immaterialiter; et similiter oportet quòd visus illud quod apprehendit, semper apprehendat corporaliter: unde non potest cognoscere illa quæ corporaliter apprehendi non possunt.

Ad *sextum* dicendum, quòd beatitudo est perfectio hominis, inquantum est homo. Et quia homo non habet quòd sit homo ex corpore, sed magis ex anima; corpora autem sunt de essentia hominum, inquantum sunt perfecta per animam; ideò beatitudo hominis non consistit principaliter nisi in animæ actu, et ex ea derivatur ad corpus per quamdam redundantiam, sicut patet ex his quæ dicta sunt (quæst. LXXXV, art. 1). Quædam tamen beatitudo corporis nostri erit, inquantum Deum videbit in sensibilibus creaturis, et præcipuè in corpore Christi.

Ad *septimum* dicendum, quòd intellectus est perceptivus spiritualium, non autem visus corporalis; et ideò intellectus poterit cognoscere divinam essentiam sibi conjunctam, non autem visus corporalis.

ARTICULUS III. — UTRUM SANCTI DEUM VIDENTES, OMNIA VIDEANT QUÆ DEUS VIDET (1).

Ad tertium sic proceditur. 1. Videtur quòd sancti videntes Deum per essentiam omnia videant quæ Deus in seipso videt, quia, sicut Isidorus (De summo bono, lib. I, cap. 12. circa med.) dicit, « angeli in Verbo Dei omnia sciunt, antequàm fiant. » Sed sancti angelis Dei æquales erunt, ut patet (Matth. XXII). Ergo et sancti videndo Deum omnia vident.

2. Præterea, Gregorius (in 4 Dialog. cap. 33, in fin.) dicit: « Quia illic omnes communi claritate Deum conspiciunt, quid est quod ibi nesciant, ubi scientem omnia sciunt? » Loquitur autem de beatis, qui Deum vident per essentiam. Ergo qui vident Deum per essentiam, omnia cognoscunt.

3. Præterea, sicut dicitur (De anima, lib. III, text. 7), « intellectus, cùm intelligit maxima, magis potest intelligere minima. » Sed maximum intelligibile est Deus. Ergo maximè augetur virtus intellectùs intelligendo. Ergo intellectus eum videns omnia intelligit.

4. Præterea, intellectus non impeditur ab intelligendo aliquid, nisi inquantum id superat ipsum. Sed intellectum videntem Deum nulla creatura superat; quia, ut dicit Gregorius (in 2 Dialog. cap. 35, à med.), «animæ videnti Creatorem angusta fit omnis creatura. » Ergo videntes Deum per essentiam, omnia cognoscunt.

5. Præterea, omnis passiva potentia quæ non est reducta ad actum, est imperfecta. Sed intellectus possibilis animæ humanæ est potentia quasi passiva ad cognoscendum omnia, quia « intellectus possibilis est quo est omnia fieri, » ut dicitur (De anima, lib. III, text. 18). Si ergo in illa beatitu-

(1) De hac quæstione confer quod dictum est part. I, quæst. XII, art. 7 et 8, et quæ habet S. Doctor Cont. gent lib. III, cap. 56 et 59, et De verit. quæst. VIII art. 4.

dine non intelligeret omnia, remaneret imperfectus, quod est absurdum.

6. Præterea, quicumque videt speculum, videt ea quæ in speculo resultant. Sed in Verbo Dei omnia sicut in speculo resultant, quia ipsum est ratio et similitudo omnium. Ergo sancti, qui vident Verbum per essentiam, vident omnia creata.

7. Præterea, ut dicitur (Prov. x, 24), *desiderium suum justis dabitur*. Sed sancti desiderant omnia scire, quia « omnes homines naturâ scire desiderant, » et natura per gloriam non aufertur. Ergo dabitur eis à Deo quòd omnia cognoscant.

8. Præterea, ignorantia est quædam pœnalitas præsentis vitæ. Sed omnis pœnalitas per gloriam à sanctis aufertur. Ergo et omnis ignorantia ; et ita omnia cognoscent.

9. Præterea, beatitudo sanctorum priùs est in anima quàm in corpore. Sed corpora sanctorum reformabuntur in gloria ad similitudinem corporis Christi, ut patet (Philipp. III). Ergo et animæ perficientur ad similitudinem animæ Christi. Sed anima Christi in Verbo omnia videt. Ergo et omnes animæ sanctorum videbunt omnia in Verbo.

10. Præterea sicut sensus, ita intellectus cognoscit omne illud cujus similitudine informatur. Sed divina essentia expressiùs indicat quamlibet rem quam aliqua similitudo alia rei. Ergo cùm in illa beata visione essentia divina fiat quasi forma intellectûs nostri, videtur quòd sancti videntes Deum omnia videant.

11. Præterea, commentator dicit (De anima, lib. III, comment. 36), quòd « si intellectus agens esset forma intellectûs possibilis, intelligeremus omnia. » Sed divina essentia clariùs repræsentat omnia quàm intellectus agens. Ergo intellectus videns Deum per essentiam, omnia cognoscit.

12. Præterea, propter hoc quòd inferiores angeli nunc non omnia cognoscunt, illuminantur de ignotis à superioribus. Sed post diem judicii angelus non illuminabit angelum; tunc enim omnis prælatio cessabit, ut dicit Glossa (interl. et ord., sup. illud : *Cùm evacuaverit*, etc. I. Cor. XV). Ergo inferiores angeli tunc omnia scient, et eâdem ratione omnes alii sancti Deum per essentiam videntes.

Sed *contra*, sicut dicit Dionysius (Eccles. hierarch. lib. VI, circa fin.), « angeli superiores inferiores à nescientia purgant. » Angeli autem inferiores vident essentiam divinam. Ergo angelus videns essentiam divinam potest aliqua nescire. Sed anima non perfectiùs videbit Deum quàm angelus. Ergo animæ videntes Deum non oportet quòd omnia videant.

Præterea, solus Christus habet *spiritum non ad mensuram*, ut dicitur (Joan. III). Sed Christo, inquantum habet spiritum non ad mensuram, competit quòd in Verbo omnia cognoscat : unde ibidem dicitur quòd *Pater omnia dedit in manu ejus*. Ergo nulli alii competit cognoscere omnia in Verbo nisi Christo.

Præterea, quantò aliquod principium perfectiùs cognoscitur, tantò plures ejus effectus cognoscuntur per ipsum. Sed quidam videntium Deum per essentiam perfectiùs aliis cognoscent Deum, qui est rerum omnium principium. Ergo quidam aliis plura cognoscent, et ita non omnes omnia scient.

CONCLUSIO. — Cùm sancti in paradiso non sint comprehensuri Dei essentiam videntes Deum, non omnia videbunt quæ Deus videt.

Respondeo dicendum quòd Deus videndo suam essentiam cognoscit

omnia quæ sunt, et erunt, et fuerunt; et hæc dicitur cognoscere *notitiâ visionis*, quia ad similitudinem visionis corporalis cognoscit ea quasi præsentia. Cognoscit insuper videndo suam essentiam omnia quæ potest facere, quamvis nunquàm fecerit, nec facturus sit; aliàs non perfectè cognosceret potentiam suam; non enim potest cognosci potentia, nisi sciantur potentiæ objecta : et hæc dicitur cognoscere *scientiâ* vel *notitiâ simplicis intelligentiæ* (1). Impossibile est autem quòd aliquis intellectus creatus cognoscat omnia, videndo divinam essentiam, quæ Deus potest facere, quia quantò aliquod principium perfectiùs cognoscitur, tantò plura sciuntur in illo, sicut in uno demonstrationis principio ille qui est perspicacioris ingenii, plures conclusiones videt quàm alius qui est ingenii tardioris. Cùm ergo quantitas potentiæ divinæ attendatur secundùm ea quæ potest, si aliquis intellectus videret in divina essentia omnia quæ Deus potest facere, eadem esset quantitas perfectionis in intelligendo, quæ est quantitas divinæ potentiæ in producendo effectus; et ita comprehenderet divinam potentiam; quod est impossibile omni creato intellectui. Illa autem omnia quæ Deus scit notitiâ visionis, aliquis intellectus creatus cognoscit in Verbo, scilicet anima Christi (2). Sed de aliis videntibus divinam essentiam duplex est opinio : quidam enim dicunt quòd omnes videntes Deum per essentiam, vident omnia quæ Deus videt scientiâ visionis. Sed hoc repugnat sanctorum dictis, qui ponunt angelos aliqua ignorare, quos tamen constat secundùm fidem omnes Deum per essentiam videre. Et ideò alii dicunt quòd alii à Christo, quamvis videant Deum per essentiam, non tamen omnia vident quæ Deus videt, eò quòd essentiam divinam non comprehendunt. Non est enim necessarium quòd sciens causam sciat omnes ejus effectus, nisi causam comprehendat; quod non competit intellectui creato. Et ideò unusquisque videntium Deum per essentiam tantò plura in ejus essentia conspicit, quantò clariùs divinam essentiam intuetur : et inde est quòd de his potest unus alium instruere. Et sic scientia angelorum et animarum sanctarum potest augeri usque ad diem judicii, sicut et alia quæ ad præmium accidentale pertinent. Sed ulteriùs non proficiet, quia tuncerit ultimus status rerum, et in illo statu possibile est quòd omnes omnia cognoscant quæ Deus scientiâ visionis novit.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd hoc quod Isidorus dicit, quòd « angeli sciunt in Verbo omnia, antequàm fiant, » non potest referri ad ea quæ Deus scit scientiâ simplicis intelligentiæ tantùm, quia illa nunquàm fient; sed referendum est ad ea tantùm quæ Deus scit scientiâ visionis : de quibus etiam non dicit quòd omnes angeli ea omnia cognoscant, sed fortè aliqui; et illi etiam qui cognoscunt, non perfectè cognoscunt omnia. In una enim re est multas rationes intelligibiles considerare, sicut diversas ejus proprietates et habitudines ad res alias : et possibile est quòd eâdem re scitâ à duobus communiter, unus alio plures rationes percipiat, et has rationes unus ab alio accipiat. Unde et Dionysius dicit (De divinis nominibus, cap. 4, à princ. lect. 1), quòd « inferiores angeli docentur à superioribus rerum scibiles rationes. » Et ideò etiam angeli, qui omnes creaturas cognoscunt on oportet quòd omnia quæ in eis intelligi possunt percipiant.

Ad *secundum* dicendum, quòd ex verbo illo Gregorii ostenditur quòd in illa beata visione est sufficientia ad omnia intuenda ex parte divinæ essentiæ, quæ est medium quo videtur, per quam Deus omnia videt. Sed

(1) Vide Lexicon ad verbum *Scientia*.

(2) Ut ostensum est ex professo, part. III, quæst. XVI, art. 2.

quòd non omnia videantur, est ex defectu intellectûs creati, qui divinam essentiam non comprehendit.

Ad *tertium* dicendum, quòd intellectus creatus non videt divinam essentiam secundùm modum ipsius essentiæ, sed secundùm modum proprium qui finitus est; unde oportet quòd ejus efficacia in cognoscendo ex visione prædicta amplietur in infinitum ad omnia cognoscenda.

Ad *quartum* dicendum, quòd defectus cognitionis non solùm procedit ex excessu et defectu cognoscibilis super intellectum, sed etiam ex hoc quòd intellectui non conjungitur id quod est ratio cognoscibilis; sicut visus non videt lapidem quandoque, ex hoc quòd species lapidis non est ei conjuncta. Quamvis autem intellectui videntis Deum conjungatur ipsa divina essentia, quæ est omnium ratio, non tamen conjungitur ei prout est omnium ratio, sed secundùm quòd est ratio aliquorum, et tantò plurium quantò quisque pleniùs divinam essentiam intuetur.

Ad *quintum* dicendum, quòd quando potentia passiva est perfectibilis pluribus perfectionibus ordinatis, si perfecta sit ultimâ perfectione suâ, non dicitur imperfecta, etiamsi aliquæ dispositiones præcedentes ei desint. Omnis autem cognitio quâ intellectus creatus perficitur, ordinatur sicut ad finem ad Dei cognitionem. Unde videns Deum per essentiam, etiamsi nihil aliud cognosceret, perfectum intellectum haberet; nec est perfectior ex hoc quòd aliquid aliud cum ipso cognoscit, nisi quatenus ipsum pleniùs videt. Unde Augustinus (Confessionum lib. v, cap. 4): « Infelix homo, qui scit illa omnia (scilicet creata), te autem nescit; beatus autem qui te scit, etiamsi illa nesciat. Qui verò te et illa novit, non propter illa beatior, sed propter te solùm beatus est. »

Ad *sextum* dicendum, quòd speculum illud est voluntarium, et sicut ostendet se cui vult, ita in se ostendet quæ vult. Nec est simile de speculo materiali, in cujus potestate non est quòd videatur vel non videatur. — Vel dicendum quòd in speculo materiali tam res quàm speculum videntur sub propria forma; quamvis speculum illud videatur per formam à re acceptam, lapis verò per propriam formam resultantem in re alia; et ideò per quam rationem cognoscitur unum, et aliud. Sed in speculo increato videtur aliquid per formam ipsius speculi, sicut effectus videtur per similitudinem causæ, et è contrario; et ideò non oportet quòd quicumque videt speculum æternum, videat omnia quæ in speculo resultant; non enim necesse est quòd videns causam, videat omnes effectus ejus, nisi comprehendat causam.

Ad *septimum* dicendum, quòd sanctorum desiderium, quo omnia scire desiderant, implebitur solùm ex hoc quòd Deum videbunt; sicut desiderium eorum, quo omnia bona habere cupiunt, complebitur in hoc quòd Deum habebunt. Sicut enim Deus in hoc quòd habet perfectam bonitatem, sufficit affectui, et eo habito omnia bona habentur quodammodò, ita ejus visio sufficit intellectui (Joan. XIV, 8): *Domine, ostende nobis Patrem, et sufficit nobis.*

Ad *octavum* dicendum, quòd ignorantia propriè accepta privationem sonat, et sic pœna est: sic enim ignorantia est nescientia aliquorum quæ sciri debent, vel quæ necesse est scire. Nullius autem horum scientia sanctis deerit in patria. Quandoque autem ignorantia communiter accipitur pro omni nescientia. Et sic angeli et sancti in patria quædam ignorabunt. Unde Dionysius dicit (loc. cit. in arg. *Sed cont.*), quòd « angeli à nescientia purgantur. » Sic autem ignorantia non est pœnalitas sed de-

fectus quidam. Nec est necesse quòd omnis talis defectus per gloriam auferatur; sic enim etiam posset dici quòd defectus esset in papa Lino (1 quòd non pervenit ad gloriam Petri.

Ad *nonum* dicendum, quòd corpus nostrum conformabitur corpori Christi in gloria secundùm similitudinem, non secundùm æqualitatem; erit enim clarum, sicut et corpus Christi, sed non æqualiter. Et similiter anima nostra habebit gloriam ad similitudinem animæ Christi, sed non ad æqualitatem; et ita habebit scientiam, sicut anima Christi, sed non tantam, ut scilicet sciat omnia, sicut anima Christi.

Ad *decimum* dicendum, quòd quamvis essentia divina sit ratio omnium cognoscibilium, non tamen conjungetur cuilibet intellectui creato, secundùm quòd est ratio omnium. Et ideò ratio non sequitur.

Ad *undecimum* dicendum, quòd intellectus agens est forma proportionata intellectui possibili; sicut etiam potentia materiæ est proportionata potentiæ agentis naturalis, ut omne quod est in potentia passiva materiæ, vel intellectûs possibilis, sit in potentia activa intellectûs agentis, vel naturalis agentis; et ideò si intellectus agens fiat forma intellectûs possibilis, oportet quòd intellectus possibilis cognoscat omnia ad quæ se extendit virtus intellectûs agentis. Divina autem essentia non est forma hoc modo nostro intellectui proportionata. Et ideò non est simile.

Ad *duodecimum* dicendum, quòd nihil prohibet dicere quòd post diem judicii, quando gloria hominum et angelorum erit penitùs consummata, omnes beati scient omnia quæ Deus scientiâ visionis novit, ita tamen quòd non omnes omnia videant in essentia divina. Sed anima Christi ibi plenè videbit omnia, sicut et nunc videt; alii autem videbunt ibi plura vel pauciora, secundùm gradum claritatis quo Deum cognoscent; et sic anima Christi de his quæ præ aliis videt in Verbo, omnes alias illuminabit. Unde dicitur (Apocal. XXI, 23), quòd *claritas Dei illuminabit civitatem Hierusalem; et lucerna ejus est Agnus.* Et similiter superiores illuminabunt inferiores, non quidem novâ illuminatione, ut scientia inferiorum per hoc augeatur, sed quâdam continuatione illuminationis; sicut si intelligatur quòd sol quiescens illuminat aerem. Et ideò dicitur (Danielis XII, 3), quòd *qui ad justitiam erudiunt multos, fulgebunt quasi stellæ in perpetuas æternitates.* Prælatio autem ordinum dicitur cessatura quantùm ad ea quæ nunc circa nos per eorum ordinata ministeria exercentur, ut patet etiam per Glossam ordin. ibidem.

QUÆSTIO XCIII.

DE SANCTORUM BEATITUDINE, ET EORUM MANSIONIBUS, IN TRES ARTICULOS DIVISA.

Deinde considerandum est de sanctorum beatitudine, et eorum mansionibus. — Circa quod quæruntur tria : 1° Utrùm sanctorum beatitudo augeatur post judicium. — 2° Utrùm gradus beatitudinis mansiones dici debeant. — 3° Utrùm diversæ mansiones distinguantur penès diversos gradus charitatis.

ARTICULUS I. — UTRUM BEATITUDO SANCTORUM SIT MAJOR FUTURA POST JUDICIUM QUAM ANTE (2).

De his etiam S. Thom. Sent. IV, dist. 49, quæst. I, art. 4, quæstiunc. I.

Ad primum sic proceditur. 1. Videtur quòd beatitudo sanctorum non

(1) Qui veluti proximus in supremo pontificatu Petri successor in exemplum affertur, ut ad 23 septemb. Baronius ex Irenæo, Epiphanio et Optato Milevitano probat.

(2) In proœmio concilii Florentini habet Latinorum confessio *sanctorum animas, quatenùs animæ sunt, perfectam suam felicitatem assecutas esse, ita tamen ut aliam cum suis corporibus perfectionem expectent quâ perpetuò fruantur.*

sit major futura post judicium quàm ante. Quantò enim aliquid magis accedit ad similitudinem divinam, tantò perfectiùs beatitudinem participat. Sed anima à corpore separata Deo similior est quàm corpori conjuncta. Ergo major est ejus beatitudo ante corporis resumptionem quàm post.

2. Præterea, virtus unita est magis potens quàm multiplicata. Sed anima extra corpus est magis unita quàm cùm est corpori conjuncta. Ergo virtus ejus est major ad operandum, et ita perfectiùs beatitudinem participat, quæ in actu consistit.

3. Præterea, beatitudo consistit in actu intellectûs speculativi. Sed intellectus in suo actu non utitur organo corporali; et sic corpus resumptum non efficiet ut anima perfectiùs intelligat. Ergo beatitudo animæ non eri major post resurrectionem quàm ante.

4. Præterea, infinito non potest esse aliquid majus; et ita infinitum cum aliquo finito non facit majus quàm infinitum ipsum. Sed anima beata ante corporis resumptionem beatitudinem habet de hoc quòd gaudet de bono infinito, scilicet Deo; post resurrectionem autem corporis non habebit de alio gaudium, nisi fortè de gloria corporis, quæ est quoddam bonum finitum. Ergo gaudium eorum post corporis resumptionem non erit majus quàm ante.

Sed *contra* est quod (Apocal. VI, super illud : *Vidi subtùs altare animas interfectorum*, etc.) dicit Glossa ordin. : « Modò animæ sanctorum sunt existentes subtùs altare, id est, in minori dignitate quàm sint futuræ. » Ergo major erit eorum beatitudo post resurrectionem quàm post mortem.

Præterea, sicut bonis beatitudo redditur pro præmio, ita et malis miseria. Sed miseria malorum post resumptionem corporum erit major quàm ante, quia non solùm in anima, sed etiam in corpore punientur. Ergo et beatitudo sanctorum erit major post resurrectionem corporum quàm ante.

CONCLUSIO.— Cùm post resurrectionem, glorificato etiam corpore, perfectior futura sit anima cum corpore glorioso conjunctæ operatio, sanctos beatiores esse, post judicium, quàm ante fatendum est.

Respondeo dicendum quòd beatitudinem sanctorum post resurrectionem augeri quidem extensivè manifestum est, quia beatitudo tunc erit non solùm in anima, sed etiam in corpore; et etiam ipsius animæ beatitudo augebitur extensivè, inquantum anima non solùm gaudebit de bono proprio, sed etiam de bono corporis. Potest etiam dici quòd ipsius animæ beatitudo intensivè augebitur. Corpus enim hominis dupliciter potest considerari : uno modo secundùm quòd est ab anima perfectibile; alio modo secundùm quòd est in eo aliquid repugnans animæ in suis operationibus, prout non perfectè corpus per animam perficitur. Secundùm autem primam considerationem corporis, conjunctio ipsius ad animam addit animæ aliquam perfectionem, quia omnis pars imperfecta est, et completur in suo toto; unde et totum se habet ad partem ut forma ad materiam. Unde et anima perfectior est in *esse* suo naturali, cùm est in toto, scilicet in homine conjunctio ex anima et corpore, quàm cùm est pars separata. Sed unio corporis quantùm ad secundam ipsius considerationem impedit animæ perfectionem : unde dicitur quòd *corpus quod corrumpitur, aggravat animam* (Sap. IX, 15). Si ergo à corpore removeatur omne illud per quod animæ actioni resistit, simpliciter anima erit perfectior in corpore tali

existens quàm separata. Quantò autem aliquid est perfectius in *esse*, tantò potest perfectiùs operari ; unde et operatio animæ conjunctæ tali corpori erit perfectior quàm operatio animæ separatæ. Hujusmodi autem corpus erit corpus gloriosum, quòd omninò subdetur spiritui. Unde cùm beatitudo in operatione (1) consistat, perfectior erit beatitudo animæ post resumptionem corporis quàm ante. Sicut enim anima separata à corpore corruptibili perfectiùs potest operari quàm ei conjuncta, ita postquàm fuerit conjuncta corpori glorioso, perfectior erit ejus operatio quàm quando erat separata. Omne autem imperfectum appetit suam perfectionem. Et ideò anima separata naturaliter appetit corporis conjunctionem, et propter hunc appetitum ex imperfectione procedentem, ejus operatio quâ in Deum fertur est minùs intensa. Et hoc est quod dicit Augustinus (Sup. Gen. ad litt. lib. XII, cap. 35), quòd « ex appetitu corporis retardatur ne totâ intentione pergat in illud summum bonum. »

Ad *primum* ergo dicendum, quòd anima conjuncta corpori glorioso est magis Deo similis quàm ab eo separata, inquantum conjuncta habet *esse* perfectius ; quantò enim est aliquid perfectius, tantò est Deo similius, sicut etiam cor, cujus vitæ perfectio in motu consistit, est Deo similius quando movetur quàm quando quiescit, quamvis Deus nunquàm moveatur.

Ad *secundum* dicendum, quòd virtus quæ de sua natura habet quòd sit in materia, magis est potens in materia existens, quàm à materia separata, quamvis, absolutè loquendo, virtus à materia separata sit potentior.

Ad *tertium* dicendum, quòd quamvis in actu intelligendi anima corpore non utatur, tamen perfectio corporis quodammodò ad perfectionem operationis intellectualis cooperabitur, inquantum ex conjunctione corporis gloriosi anima erit in sua natura perfectior, et per consequens in operatione efficacior ; et secundùm hoc, ipsum bonum corporis cooperabitur quasi instrumentaliter ad operationem illam in qua beatitudo consistit ; sicut etiam Philosophus ponit (Ethic. lib. I, cap. 8 ad fin., et cap. 10), quòd bona exteriora cooperantur instrumentaliter ad felicitatem vitæ.

Ad *quartum* dicendum, quòd quamvis finitum infinito additum non faciat majus, tamen facit plus, quia finitum et infinitum sunt duo, cùm infinitum per se acceptum sit unum. Extensio autem gaudii non respicit majus, sed plus. Unde extensivè augetur gaudium, secundùm quòd est de Deo, et de gloria corporis, respectu gaudii quod erat de Deo. Gloria etiam corporis cooperabitur ad gaudii intensionem quod est de Deo, inquantum cooperabitur ad perfectiorem operationem, quâ anima in Deum fertur. Quantò enim operatio conveniens fuerit perfectior, tantò delectatio erit major, ut patet ex hoc quod dicitur (Ethic. lib. X, cap. 8, à med.).

ARTICULUS II. — UTRUM BEATITUDINIS GRADUS MANSIONES DICI DEBEANT (2).

Ad secundum sic proceditur. 1. Videtur quòd beatitudinis gradus mansiones dici non debeant. Beatitudo enim importat rationem præmii. Sed mansio nihil significat quod ad præmium pertineat. Ergo diversi gradus beatitudinum mansiones dici non debent.

(1) Vel sit operatio ipsa intellectiva, sicut I 2, quæst. III, art. 2 et sequentibus ostensum est. Quod autem extensivè, non intensivè beatitudo post corporis resumptionem crescat, eâdem parte, quæst. IV, art. 5 ad 5 docet, quasi revocans quod in Sententiis dixerat.

(2) In hoc articulo S. Doctor interpretatur hæc verba (Joan. XIV, 2) : *In domo Patris mei multæ sunt mansiones*, quibus inæqualitas ac diversitas præmiorum designatur. Cf. part. I, quæst. XII, art. 6, et I 2, quæst. V, art. 2, et Cont. gent. lib. III, cap. 58.

2. Præterea, mansio locum significare videtur. Sed locus in quo sancti beatificabuntur, non est corporalis, sed spiritualis, scilicet Deus, qui unus est. Ergo non est nisi una mansio. Et ita diversi gradus beatitudinis mansiones dici non debent.

3. Præterea, sicut in patria erunt homines diversorum meritorum, ita nunc sunt in purgatorio, et in limbo patrum fuerunt. Sed in purgatorio et in limbo non distinguuntur diversæ mansiones. Ergo similiter nec in patria distingui debent.

Sed *contra* est quod dicitur (Joan. XIV, 2) : *In domo Patris mei mansiones multæ sunt;* quod Augustinus exponit de variis gradibus præmiorum (tract. 67 in Joan., ante med.) (1).

Præterea, in qualibet civitate ordinata est mansionum distinctio. Sed cœlestis patria civitati comparatur, ut patet (Apoc. XXI). Ergo oportet ibi diversas mansiones distinguere secundùm diversos beatitudinis gradus.

CONCLUSIO. — **Sicuti in quolibet motu ipsa quies in fine motûs mansio dicitur, ita et in beatis gradus beatitudinis mansiones rectè appellantur.**

Respondeo dicendum quòd quia motus localis est prior omnium aliorum motuum, ideò, secundùm Philosophum (Physic. lib. VIII, text. 55 et 56), nomen motûs et distantiæ, et omnium hujusmodi, derivatum est à motu locali ad omnes alios motus. Finis autem motûs localis est locus, ad quem cùm aliquid pervenerit, ibi manet quiescens, et in eo conservatur. Et ideò in quolibet motu ipsam quietem in fine motûs dicimus collocationem vel mansionem. Et ideò cùm nomen motûs derivetur usque ad actus appetitûs et voluntatis, ipsa assecutio finis appetitivi motûs dicitur mansio aut collocatio in fine. Et ideò diversi modi consequendi finem ultimum diversæ mansiones dicuntur; ut sic unitas domûs respondeat unitati beatitudinis, quæ est ex parte objecti; et pluralitas mansionum respondeat differentiæ, quæ in beatitudine invenitur ex parte beatorum : sicut etiam videmus in rebus naturalibus quòd est idem locus sursùm, ad quem tendunt omnia levia, sed unumquodque pertingit propinquiùs, secundùm quòd est levius; et ita habent diversas mansiones secundùm differentiam levitatis.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd mansio importat rationem finis, et per consequens rationem præmii, quod est finis meriti.

Ad *secundum* dicendum, quòd quamvis sit unus locus spiritualis, tamen diversi sunt gradus appropinquandi ad locum illum; et secundùm hoc constituuntur diversæ mansiones.

Ad *tertium* dicendum, quòd illi qui erant in limbo, vel nunc sunt in purgatorio, nondùm pervenerunt ad suum finem. Et ideò in purgatorio vel in limbo non distinguuntur mansiones, sed solùm in paradiso et in inferno, ubi est finis bonorum et malorum.

ARTICULUS III. — UTRUM DIVERSÆ MANSIONES DISTINGUANTUR PENÈS DIVERSOS GRADUS CHARITATIS.

Ad tertium sic proceditur. 1. Videtur quòd diversæ mansiones non distinguantur penès diversos gradus charitatis, quia (Matth. XXV, 15) dicitur : *Dedit unicuique secundùm propriam virtutem.* Propria autem uniuscujusque rei virtus est ejus vis naturalis. Ergo et dona gratiæ et gloriæ distribuuntur secundùm diversos gradus virtutis naturalis.

(1) Huic interpretationi consentiunt Hieron. advers. Jovin. lib. II, cap. 15; Tertull. De resurrectione carnis, cap. 41; Iræn. lib. III, cap. 21; Cyrill. lib. IX, can. 31; Hilarius Ps. LXIV; Basil. De Spiritu sancto, cap. 16; Ambros. lib. De bono mortis, cap. 12; Greg. Moral. lib. IV, cap. 42; Dialog. lib. IV, cap. 33.

2. Præterea (Psalm. LXI, 12), dicitur : *Tu reddes unicuique juxta opera sua.* Sed illud quod redditur, est beatitudinis mensura. Ergo gradus beatitudinis distinguuntur secundùm diversitatem operum, et non secundùm diversitatem charitatis.

3. Præterea, præmium debetur actui, et non habitui : unde non fortissimi coronantur, sed agonizantes, ut patet (Ethic. lib. I, cap. 8, circa med. et II. Tim. II, 5) : *Non coronabitur, nisi qui legitimè certaverit* (1). Sed beatitudo est præmium. Ergo diversi gradus beatitudinis erunt secundùm diversos gradus operum, et non secundùm diversos charitatis gradus.

Sed *contra* est quòd quantò aliquis erit Deo magis conjunctus, tantò erit beatior. Sed secundùm modum charitatis est modus conjunctionis ad Deum. Ergo secundùm differentiam charitatis erit et diversitas beatitudinis.

Præterea, « si simpliciter sequitur ad simpliciter, et magis ad magis. » Sed habere beatitudinem sequitur ad habere charitatem. Ergo et habere majorem beatitudinem sequitur ad habere majorem charitatem.

CONCLUSIO. — **Cùm reddatur operibus inquantum charitate informata sunt, retributio gloriæ penès diversos charitatis gradus in regno cœlesti diversæ mansiones distinguuntur.**

Respondeo dicendum quòd principium distinctivum mansionum sive graduum beatitudinis est duplex, scilicet propinquum et remotum. Propinquum est diversa dispositio quæ erit in beatis, ex qua continget diversitas perfectionis apud eos in operatione beatitudinis; sed principium remotum est meritum, quo talem beatitudinem consecuti sunt. Primo autem modo distinguuntur mansiones secundùm charitatem patriæ, quæ quantò in aliquo erit perfectior, tantò eum reddet capaciorem divinæ claritatis, secundùm cujus augmentum augebitur perfectio visionis divinæ. Secundo verò modo distinguuntur mansiones secundùm charitatem viæ. Actus enim noster non habet quòd sit meritorius ex ipsa substantia actûs, sed solùm ex habitu virtutis quo informatur. Vis autem merendi in omnibus virtutibus est ex charitate, quæ habet ipsum finem pro objecto. Et ideò diversitas in merendo tota revertitur ad diversitatem charitatis, et sic charitas viæ distinguet mansiones per modum meriti.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd virtus ibi non accipitur solùm pro naturali capacitate, sed pro naturali capacitate simul cum conatu ad habendam gratiam; et tunc virtus hoc modo accepta erit quasi materialis dispositio ad mensuram gratiæ, et gloriæ suscipiendæ. Sed charitas est formaliter complens meritum ad gloriam, et ideò distinctio gradûs in gloria accipitur penès gradus charitatis potiùs quàm penès gradus virtutis prædictæ.

Ad *secundum* dicendum, quòd opera non habent quòd eis retributio gloriæ reddatur, nisi inquantum sunt charitate informata. Et ideò secundùm diversos charitatis gradus erunt diversi gradus in gloria.

Ad *tertium* dicendum, quòd quamvis habitus charitatis, vel cujuscumque virtutis, non sit meritum cui debeatur præmium, est tamen principium et tota ratio merendi in actu; et ideò secundùm ejus diversitatem præmia distinguuntur: quamvis etiam ex ipso genere actûs possit aliquis gradus in merendo considerari; non quidem respectu præmii essentialis, quod est gaudium de Deo, sed respectu alicujus accidentalis præmii, quod est gaudium de aliquo bono creato.

(1) Vulgata : *Non coronatur, nisi legitimè certaverit.*

QUÆSTIO XCIV.

DE MODO QUO SANCTI SE HABEBUNT ERGA DAMNATOS, IN TRES ARTICULOS DIVISA.

Deinde considerandum est de modo quo se sancti habebunt erga damnatos. — Circa quod quæruntur tria : 1° Utrùm sancti pœnas damnatorum videant. — 2° Utrùm eis compatiantur. — 3° Utrùm de eorum pœnis lætentur.

ARTICULUS I. — UTRUM BEATI QUI ERUNT IN PATRIA, VIDEBUNT PŒNAS DAMNATORUM.

De his etiam S. Thom. Sent. IV, dist. 50, quæst. XI, art. 4, quæstiunc. I.

Ad primum sic proceditur. 1. Videtur quòd beati qui erunt in patria, non videant pœnas damnatorum. Major enim est distantia damnatorum à beatis quàm viatorum. Sed beati viatorum facta non vident; unde (Isa. XIX, super illud : *Abraham nescivit nos*) dicit Glossa (interl. Aug. lib. De cura pro mort. agenda, cap. 13 et 15): « Nesciunt mortui etiam sancti, quod faciunt vivi, etiam eorum filii. » Ergo multò minùs vident pœnas damnatorum.

2. Præterea, perfectio visionis dependet à perfectione visibilis; unde Philosophus dicit (Ethic. lib. X, cap. 4, circ. med.), quòd « perfectissima sensûs visûs operatio, est sensûs maximè dispositi ad pulcherrimum sub visu cadentium. » Ergo è contrario turpitudo visibilis redundat in imperfectionem visionis. Sed imperfectio nulla erit in beatis. Ergo non videbunt miserias damnatorum, in quibus est summa turpitudo.

Sed *contra* est quod dicitur (Isa. ult., 24) : *Egredientur, et videbunt cadavera virorum qui prævaricati sunt in me :* Glossa ordin. : « Electi egredientur intelligentiâ, vel visione manifestâ, ut ad laudem Dei magis accendantur. »

CONCLUSIO. — Cùm contraria juxta se posita magis elucescant, beati in regno cœlesti videbunt pœnas damnatorum ut beatitudo illi magis complaceat.

Respondeo dicendum quòd à beatis nihil subtrahi debet quod ad perfectionem beatitudinis eorum pertineat. Unumquodque autem ex comparatione contrarii magis cognoscitur, quia contraria juxta se posita magis elucescunt. Et ideò ut beatitudo sanctorum eis magis complaceat, et de ea uberiores gratias Deo agant, datur eis ut pœnas impiorum perfectè videant.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd Glossa illa loquitur de sanctis mortuis secundùm possibilitatem naturæ; non enim oportet ut naturali cognitione cognoscant omnia quæ erga vivos aguntur. Sed sancti qui sunt in patria, omnia clarè cognoscunt quæ aguntur et apud viatores, et apud damnatos. Unde Gregorius dicit (Moral. lib. XII, cap. 14, à princ.) : « De animabus sanctis sentiendum non est hoc (scilicet quod Job dicit XIV, 21 : *Sive nobiles fuerint filii ejus, sive ignobiles, non intelliget*, etc.), quia qui intùs habent Dei claritatem, nullo modo credendum est quòd sit foris aliquid quod ignorent. »

Ad *secundum* dicendum, quòd quamvis pulchritudo visibilis ad perfectionem faciat visionis; visibilis tamen turpitudo sine visionis imperfectione esse potest; species enim rerum in anima, per quas contraria cognoscuntur, non sunt contrariæ. Unde etiam Deus, qui perfectissimam cognitionem habet, omnia pulchra et turpia videt.

ARTICULUS II. — UTRUM BEATI COMPATIANTUR MISERIIS DAMNATORUM.

Ad secundum sic proceditur. 1. Videtur quòd beati miseriis damnatorum compatiantur. Compassio enim ex charitate procedit (1). Sed in beatis erit perfectissima charitas. Ergo maximè miseriis damnatorum compatiuntur.

2. Præterea, beati nunquàm erunt elongati tantùm à compassione, quantùm Deus est. Sed Deus quodammodò miseriis nostris compatitur (unde et misericors dicitur), et similiter angeli. Ergo beati compatiuntur miseriis damnatorum.

Sed *contra*, quicumque alicui compatitur, fit miseriæ ejus quodammodò particeps. Sed beati non possunt esse participes alicujus miseriæ. Ergo miseriis damnatorum non compatiuntur.

CONCLUSIO. — Cùm damnati non possint à sua miseria transferri, non possunt beati secundùm rectam electionem miseriis eorum compati, ac proinde nec unquàm compatientur.

Respondeo dicendum quòd misericordia, vel compassio, potest in aliquo inveniri dupliciter: uno modo per modum passionis; alio modo per modum electionis. In beatis quidem non erit aliqua passio in parte inferiori, nisi consequens electionem rationis. Unde non erit in eis compassio, vel misericordia, nisi secundùm electionem rationis. Hoc autem modo ex electione rationis misericordia vel compassio nascitur, scilicet prout aliquis vult malum alterius repelli: unde in illis quæ secundùm rationem repelli non volumus, compassionem talem non habemus. Peccatores autem, quamdiù sunt in hoc mundo, in tali statu sunt, quòd sine præjudicio divinæ justitiæ possunt in beatitudinem transferri de statu miseriæ et peccati. Et ideò compassio ad eos locum habet et secundùm electionem voluntatis (prout Deus, angeli et beati eis compati dicuntur, eorum salutem volendo), et secundùm passionem, sicut compatiuntur eis homines boni in statu viæ existentes. Sed in futuro non poterunt transferri à sua miseria. Unde ad eorum miserias non poterit esse compassio secundùm electionem rectam. Et ideò beati, qui erunt in gloria, nullam compassionem ad damnatos habebunt.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd charitas tunc est compassionis principium quando possumus ex charitate velle remotionem miseriæ alicujus. Sed sancti ex charitate hoc velle non possunt de damnatis, cùm divinæ justitiæ repugnet. Unde ratio non sequitur.

Ad *secundum* dicendum, quòd Deus dicitur esse misericors, inquantum subvenit illis quos secundùm ordinem sapientiæ et justitiæ suæ convenit à miseria liberari; non quòd damnatorum misereatur, nisi fortè puniendo citra condignum.

ARTICULUS III. — UTRUM BEATI LÆTENTUR DE PŒNIS IMPIORUM.

Ad tertium sic proceditur. 1. Videtur quòd beati non lætentur de pœnis impiorum. Lætari enim de malo alterius ad odium pertinet (2). Sed in beatis nullum erit odium. Ergo non lætabuntur de miseriis damnatorum.

2. Præterea, beati in patria erunt summè Deo conformes. Sed Deus non delectatur in pœnis nostris. Ergo nec beati delectabuntur in pœnis damnatorum.

3. Præterea, illud quod est vituperabile in viatore, nullo modo cadit in

(1) Ex misericordia quidem proximè, sed misericordia ipsa est quidam interior effectus charitatis, ut ex professo in 2 2, quæst. XXX dictum est, unde in charitatem reducitur velut in primam causam compassio.

(2) Hinc (Job, XVI, 11) : *Satiati sunt pœnis meis*, ut plenè delectati significentur.

comprehensorem. Sed in homine viatore maximè est culpabile quòd reficiatur aliorum pœnis, et maximè laudabile ut de pœnis doleat. Ergo beati nullo modo lætantur in pœnis damnatorum.

Sed *contra* est quod (Psal. LVII, 2) dicitur : *Lætabitur justus, cùm viderit vindictam.*

Præterea (Isa. ult. 24) : *Erunt usque ad satietatem visionis omni carni.* Satietas autem refectionem mentis designat. Ergo beati gaudebunt de pœnis impiorum.

CONCLUSIO. — Sancti in regno cœlesti non gaudebunt per se de pœnis damnatorum, sed per accidens contemplando in eis divinam justitiam, et suam ab eis liberationem.

Respondeo dicendum quòd aliquid potest esse materia gaudii dupliciter. Uno modo per se, quando scilicet de aliquo gaudetur, inquantum hujusmodi; et sic sancti non lætabuntur de pœnis impiorum. Alio modo per accidens, id est ratione alicujus adjuncti; et hoc modo sancti de pœnis impiorum gaudebunt, considerando in eis divinæ justitiæ ordinem, et suam liberationem, de qua gaudebunt. Et sic divina justitia et sua liberatio erunt per se causa gaudii beatorum : sed pœna damnatorum per accidens.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd lætari de malo alterius, inquantum hujusmodi, pertinet ad odium, non autem lætari de malo alterius ratione alicujus adjuncti. Sic autem aliquis de malo proprio quandoque lætatur; sicut cùm quis gaudet de propriis afflictionibus, secundùm quòd prosunt ei ad meritum vitæ (Jacobi I, 2) : *Omne gaudium existimate, fratres, cùm in tentationes varias incideritis.*

Ad *secundum* dicendum, quòd quamvis Deus non delectetur in pœnis, inquantum hujusmodi; delectatur tamen in eis, inquantum sunt per suam justitiam ordinatæ (1).

Ad *tertium* dicendum, quòd in viatore non est laudabile quòd delectetur de aliorum pœnis secundùm se; est tamen laudabile, si delectetur de eis inquantum habent aliquid boni annexum. Tamen alia ratio est de viatore et comprehensore, quia in viatore passiones frequenter insurgunt sine judicio rationis; et tamen tales passiones interdùm sunt laudabiles, secundùm quòd bonam dispositionem mentis indicant, sicut patet de verecundia, et misericordia, et pœnitentia de malo; sed in comprehensoribus non potest esse passio, nisi judicium rationis consequens.

QUÆSTIO XCV.

DE DOTIBUS BEATORUM (2), IN QUINQUE ARTICULOS DIVISA.

Deinde considerandum est de dotibus beatorum. — Circa quod quæruntur quinque : 1° Utrùm beatis sint assignandæ aliquæ dotes. — 2° Utrùm dos à beatitudine differat. — 3° Utrùm Christo competat habere dotes. — 4° Utrùm angelis. — 5° Utrùm convenienter assignentur tres animæ dotes.

ARTICULUS I. — UTRUM PONENDÆ SINT ALIQUÆ DOTES IN HOMINIBUS BEATIS.

De his etiam S. Thom. Sent. IV, dist. 49, quæst. IV, art. 1 et seq.

Ad primum sic proceditur. 1. Videtur quòd non sint ponendæ aliquæ

(1) Omnipotens Deus, ait Gregorius (Dialog. lib. IV, cap. 44), quia pius est, miserorum cruciatu non pascitur : quia verò justus est, ab iniquorum ultione in perpetuum non sedatur.

(2) Quæstione LXXXII et tribus sequentibus egit auctor de dotibus corporum beatorum : præsenti autem quæstione de dotibus animarum disputat.

dotes in hominibus beatis. Dos enim (secundùm jura, l. *Pro oneribus*, c. De jure dotium, et l. *Dotis fructus*, ff. eod.) datur sponso ad sustinenda onera matrimonii. Sed sancti non gerunt figuram sponsi, sed magis figuram sponsæ, inquantum sunt Ecclesiæ membra. Ergo eis dotes non dantur.

2. Præterea, dotes non dantur (secundùm jura, l. ult., c. De dotis promissione, et l. *Qui libros*, ff. De ritu nupt.) à patre sponsi, sed à patre sponsæ. Omnia autem dona beatitudinis dantur beatis à patre sponsi, scilicet Christi (Jacobi I, 17) : *Omne datum optimum, et omne donum perfectum desursùm est, descendens à Patre luminum*, etc. Ergo hujusmodi dona, quæ beatis dantur, non sunt dotes appellanda.

3. Præterea, in matrimonio carnali dantur dotes ad faciliùs toleranda onera matrimonii. Sed in matrimonio spirituali non sunt aliqua onera, maximè secundùm statum Ecclesiæ triumphantis. Ergo non sunt ibi aliquæ dotes assignandæ.

4. Præterea, dotes non dantur nisi causâ matrimonii. Sed matrimonium spirituale contrahitur cum Christo per fidem secundùm statum Ecclesiæ militantis. Ergo eâdem ratione si beatis aliquæ dotes conveniant, conveniunt etiam sanctis existentibus in via. Sed istis non conveniunt. Ergo nec beatis.

5. Præterea, dotes ad bona exteriora pertinent, quæ dicuntur bona fortunæ. Sed præmia beatorum erunt de interioribus bonis. Ergo non debent dotes nominari.

Sed *contra* (Ephes. v, 32), dicitur : *Sacramentum hoc magnum est; ego autem dico in Christo, et in Ecclesia ;* ex quo habetur quòd spirituale matrimonium per carnale significatur. Sed in carnali matrimonio sponsa dotata traducitur in domum sponsi. Ergo cùm sancti in domum Christi traducantur, cùm beatificantur, videtur quòd aliquibus dotibus dotentur.

Præterea, dotes in matrimonio corporali assignantur ad matrimonii solatium. Sed matrimonium spirituale delectabilius est quàm corporale. Ergo ei sunt dotes maximè assignandæ.

Præterea, ornamenta sponsarum ad dotem pertinent. Sed sancti ornati in gloriam traducuntur, ut dicitur (Isa. LXI, 10) : *Induit me vestimentis salutis..., quasi sponsam ornatam monilibus suis.* Ergo sancti in patria dotes habent.

CONCLUSIO. — Aliquibus donis, quæ à theologis dotes appellantur, ornabuntur beati in paradiso.

Respondeo dicendum quòd absque dubio beatis, quando in gloriam transferuntur, aliqua dona divinitùs dantur ad eorum ornatum, et hi ornatus à Magistris dotes sunt nominati. Unde datur quædam definitio de dote, de qua nunc loquimur, talis : « Dos est perpetuus animæ et corporis ornatus, vitæ sufficiens, in æterna beatitudine jugiter perseverans. » Et sumitur hæc descriptio ad similitudinem dotis corporalis, per quam sponsa ornatur, et providetur viro unde possit sufficienter sponsam et liberos nutrire; et tamen inamissibiliter dos sponsæ conservatur, ut ad eam separato matrimonio revertatur. — Sed de ratione nominis diversi diversimodè opinantur. — Quidam enim dicunt quòd dos accipitur ex aliqua similitudine ad matrimonium corporale, sed secundùm modum loquendi, quo omnem perfectionem seu ornatum cujuscumque hominis dotem nominamus; sicut aliquis dicitur esse dotatus scientiâ, qui scientiâ pollet; et sic Ovidius usus est nomine dotis, dicens (De arte amandi, lib. I, vers. 598) :

Et quâcumque potes dote placere, place.

Sed hoc non videtur usquequaque conveniens, quia quandocumque ali-

quod nomen est impositum ad aliquid principaliter significandum, non consuevit ad alia transferri nisi secundùm aliquam similitudinem. Unde cùm secundùm primam institutionem nominis dos ad carnale matrimonium pertineat, oportet quòd in qualibet alia acceptione attendatur aliqua similitudo ad principale significatum.— Et ideò alii dicunt quòd secundùm hoc similitudo attenditur, quòd dos propriè dicitur donum, quod in matrimonio corporali datur sponsæ ex parte sponsi, quando traducitur in domum sponsi, ad ornatum sponsæ pertinens : quod patet ex hoc quod dixit Sichem Jacob et filiis ejus (Genes. XXXIV, 12) : *Augete dotem, et munera postulate ;* et (Exodi XXII, 16) : *Si seduxerit quis virginem, dormieritque cum ea, dotabit eam, et accipiet eam uxorem.* Unde et ornatus qui à Christo sanctis exhibetur, quando traducuntur in domum gloriæ, dos nominatur. — Sed hoc manifestè est contra id quod juristæ dicunt (loc. cit. in arg. 1), ad quos pertinet de his tractare. Dicunt enim qnòd *dos* propriè est quædam datio ex parte mulieris facta his qui sunt ex parte viri, pro onere matrimonii quod sustinet vir ; sed illud quod sponsus dat sponsæ, vocatur *donatio propter nuptias ;* et secundùm hunc modum accipitur dos (III. Reg. IX, 16), ubi dicitur quòd *Pharao, rex Ægypti, cepit Gazer, et dedit eam in dotem filiæ suæ uxori Salomonis.* Nec contra hoc faciunt auctoritates inductæ. Quamvis enim dotes à parente puellæ consueverint assignari ; tamen quandoque contingit quòd sponsus, vel pater sponsi assignet dotes vice patris puellæ, quod contingit dupliciter : vel præ nimio affectu ad sponsam, sicut fuit de Hemor patre Sichem, qui voluit assignare dotem, quam debebat accipere, propter vehementem amorem filii sui ad puellam : vel hoc fit in pœnam sponsi, ut virgini à se corruptæ dotem de suo assignet, quam pater puellæ debuerat assignare. Et in hoc casu loquitur Moyses in auctoritate inducta hìc (sup.). — Et ideò, secundùm alios, dicendum est quòd dos in matrimonio corporali propriè dicitur illud quod datur ab his qui sunt ex parte mulieris, his qui sunt ex parte viri, ad sustentanda onera matrimonii, ut dictum est hìc (sup.). Sed tunc remanet difficultas, quomodò hæc significatio possit aptari ad propositum ; cùm ornatus qui sunt in beatitudine, dentur sponsæ spirituali à patre sponsi, quod manifestabitur respondendo ad argumenta.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd quamvis dotes assignentur sponso in carnali matrimonio ad usum, tamen proprietas, et dominium, pertinet ad sponsam ; quod patet ex hoc quòd soluto matrimonio, dos remanet sponsæ secundùm jura (cap. 1, 2 et 3, De donat. inter virum et uxorem). Et sic etiam in matrimonio spirituali, ipsi ornatus, qui sponsæ spirituali dantur, scilicet Ecclesiæ in membris suis, sunt quidem ipsius sponsi, inquantum ad ejus gloriam et honorem cedunt, sed sponsæ inquantum per eos ornatur.

Ad *secundum* dicendum, quòd pater sponsi, scilicet Christi, est sola persona Patris ; pater autem sponsæ est tota Trinitas ; effectus enim (1) in creaturis ad totam Trinitatem pertinet. Unde hujusmodi dotes in spirituali matrimonio, propriè loquendo, magis dantur à patre sponsæ, quàm à patre sponsi. Sed tamen hæc collatio, quamvis ab omnibus personis fiat, singulis personis potest appropriari per aliquem modum. Personæ quidem Patris, ut danti, quia in ipso est auctoritas ; ei etiam paternitas respectu

(1) Quasi reddendo causam cur dicatur tota Trinitas pater sponsæ, quia omnes effectus qui pertinent ad creaturam vel producuntur in creatura non ab hac aut ab illa persona speciatim, sed ab omnibus communiter sunt, etc.

creaturæ appropriatur, ut sic idem sit pater sponsi et sponsæ; Filio verò appropriatur, inquantum propter ipsum et per ipsum dantur: sed Spiritui sancto, inquantum in ipso et secundùm ipsum, dantur; amor enim est omnis dationis ratio (1).

Ad *tertium* dicendum, quòd dotibus per se convenit illud quod per dotes efficitur, scilicet solatium matrimonii; sed per accidens illud quod per eas removetur, scilicet onus matrimonii, quod per eas levatur; sicut gratiæ convenit per se facere justum, sed per accidens quòd de impio faciat justum. Quamvis ergo in matrimonio spirituali non sint aliqua onera, est tamen ibi summa jucunditas; et adhanc perficiendam jucunditatem dotes sponsæ conferuntur, ut scilicet delectabiliter per eas sponso conjungatur.

Ad *quartum* dicendum, quòd dotes non consueverunt assignari sponsæ, quando desponsatur, sed quando in domum sponsi traducitur, ut præsentialiter sponsum habeat. *Quamdiù* autem *in hac vita sumus, peregrinatur à Domino* (2) (II. Corinth. v, 6). Et ideò dona quæ sanctis in hac vita conferuntur, non dicuntur dotes, sed illa quæ conferuntur eis, quando transferuntur ad gloriam, in qua sponso præsentialiter perfruuntur.

Ad *quintum* dicendum, quòd in spirituali matrimonio decor interior requiritur: unde dicitur (Psal. XLIV, 14) : *Omnis gloria ejus filiæ regis ab intùs*, etc. Sed in matrimonio corporali requiritur decor exterior. Unde non oportet quòd dotes hujusmodi assignentur in matrimonio spirituali, sicut assignantur in corporali.

ARTICULUS II. — UTRUM DOS SIT IDEM QUOD BEATITUDO (3).

Ad secundum sic proceditur. 1. Videtur quòd dos sit idem quod beatitudo. Ut enim ex definitione dotis prædicta patet (art. præc.), « dos est ornatus corporis et animæ in æterna beatitudine jugiter perseverans. » Sed beatitudo animæ est quidam ornatus ejus. Ergo beatitudo est dos.

2. Præterea, dos dicitur illud per quod sponsa delectabiliter sponso conjungitur. Sed in spirituali matrimonio beatitudo est hujusmodi. Ergo beatitudo est dos.

3. Præterea, visio, secundùm Augustinum (De Trin. lib. I, cap. 8, à med.), « est tota substantia beatitudinis. » Sed visio ponitur una de dotibus. Ergo beatitudo est dos.

4. Præterea, fruitio beatum facit. Fruitio autem est dos. Ergo dos facit beatum; et sic beatitudo est dos.

5. Præterea, secundùm Boetium (De cons. lib. III, prosâ 2, circ. princ.), « beatitudo est status omnium bonorum aggregatione perfectus. » Sed status beatorum perficitur ex dotibus. Ergo dotes sunt beatitudinis partes.

Sed *contra*, dos datur sine meritis. Sed beatitudo non datur, sed redditur pro meritis. Ergo beatitudo non est dos.

Præterea, beatitudo est una tantùm; dotes verò sunt plures. Ergo beatitudo non est dos.

Præterea, beatitudo inest homini secundùm id quod est potissimum in eo, ut dicitur (Ethic. lib. X, cap. 7, à med.). Sed dos etiam in corpore ponitur. Ergo dos et beatitudo non sunt idem.

(1) Quod sic etiam causaliter dicitur ut et reddatur causa cur per Spiritum sanctum dentur, quia procedit per amorem, indeque primum donum dicitur vel per excellentiam donum quasi omnium donorum fons, ut part. I, quæst. XXXVIII, art. 2 ex professo dictum est.

(2) Metaphoricâ locutione quasi extra patriam existentes, ut ibi S. Thomas explicat lect. II.

(3) Confer quod jam dictum est de hac quæstione ab ipso auctore : I 2, quæst. IV, art. 5, et part. I, quæst. XII, art. 7 ad 1.

CONCLUSIO. — Cùm beatitudo in operatione quadam consistat, dos verò sit potiùs qualitas vel dispositio quædam, illa realiter inter se differre certum est.

Respondeo dicendum quòd circa hoc est duplex opinio. Quidam enim dicunt quòd beatitudo et dos sunt idem re, sed differunt ratione; quia dos respicit spirituale matrimonium, quod est inter Christum et animam; non autem beatitudo. Sed hoc non potest esse, ut videtur: cùm beatitudo in operatione consistat, dos autem non sit operatio, sed magis sit qualitas, vel dispositio quædam. — Et ideò, secundùm alios, dicendum est quòd beatitudo et dos etiam realiter differunt; ut beatitudo dicatur ipsa operatio perfecta, quâ anima beata Deo conjungitur: sed dotes dicuntur habitus, vel dispositiones, vel quæcumque aliæ qualitates, quæ ordinantur ad hujusmodi perfectam operationem; ut sic dotes ordinentur ad beatitudinem magis quàm sint in beatitudine ut partes ejus (1).

Ad *primum* ergo dicendum, quòd beatitudo, propriè loquendo, non est animæ ornatus, sed est aliquid quod ex ornatu animæ provenit, cùm sit operatio quædam; ornatus verò dicitur aliquis decor ipsius beati.

Ad *secundum* dicendum, quòd beatitudo non ordinatur ad conjunctionem, sed est ipsa conjunctio animæ cum Christo, quæ est per operationem, sed dotes sunt dona disponentia ad hujusmodi conjunctionem.

Ad *tertium* dicendum, quòd visio dupliciter potest accipi. Uno modo actualiter, id est pro ipso actu visionis; et sic visio non est dos, sed est ipsa beatitudo. Alio modo potest accipi habitualiter, id est pro habitu à quo talis operatio elicitur, sive pro ipsa gloriæ claritate, quâ anima divinitùs illustratur ad Deum videndum; et sic est dos et principium beatitudinis, non autem est ipsa beatitudo.

Et similiter dicendum ad *quartum* de fruitione (2).

Ad *quintum* dicendum, quòd beatitudo colligit omnia bona, non quas partes essentiæ beatitudinis, sed quasi aliquo modo ad beatitudinem ordinata, ut supra dictum est (in corp. art.).

ARTICULUS III. — UTRUM COMPETAT CHRISTO HABERE DOTES.

Ad tertium sic proceditur. 1. Videtur quòd Christo competat habere dotes. Sancti enim Christo per gloriam conformabuntur; unde dicitur (Philipp. III, 21): *Qui reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ.* Ergo etiam Christus dotes habet.

2. Præterea, in spirituali matrimonio assignantur dotes ad similitudinem matrimonii corporalis. Sed in Christo invenitur quoddam matrimonium spirituale, quod est sibi singulare, scilicet duarum naturarum in una persona, secundùm quòd dicitur natura humana in ipso esse desponsata à Verbo, ut patet ex Glossa (ord. Aug., De cons. evangelist. lib. I, cap. 40, ad fin., super illud Psal. XVIII: *In sole posuit tabernaculum*, etc.) et Apoc. XXI: *Ecce tabernaculum Dei cum hominibus.* Ergo et Christo competit habere dotes.

3. Præterea, ut dicit Augustinus (De doctrina christ. lib. III, cap. 31), «Christus secundùm regulam Ticonii propter unitatem corporis mystici, quæ est inter caput et membra, nominat se etiam sponsam et non solùm sponsum; ut patet (Isa. LXI, 10): *Quasi sponsum decoratum coronâ, et quasi sponsam ornatam monilibus suis.* Cùm ergo debeantur dotes sponsæ, oportet, ut videtur, in Christo dotes ponere.

(1) Juxta Sylvium non omnes dotes animæ beatæ realiter differunt à beatitudine, neque sunt qualitates, sed aliquid aliud.

(2) Sylvius concludit quòd ab essentiali beatitudine realiter differat dos quæ vocatur fruitio, ac fortassis etiam illa quæ vocatur comprehensio.

4. Præterea, omnibus membris Ecclesiæ debetur dos, cùm Ecclesia sit sponsa. Sed Christus est Ecclesiæ membrum, ut patet (I. Corinth. XII, 27): *Vos estis corpus Christi, et membra de membro;* Glossa interl., id est, « de Christo. » Ergo Christo debentur dotes.

5. Præterea, Christus habet perfectam visionem, fruitionem et delectationem. Hæc autem ponuntur dotes. Ergo, etc.

Sed *contra*, inter sponsum et sponsam exigitur distinctio personarum. Sed in Christo non est aliquid personaliter distinctum à Filio Dei, qui est sponsus; ut patet (Joan. III, 29): *Qui habet sponsam, sponsus est.* Ergo cùm dotes sponsæ assignentur, vel pro sponsa, videtur quòd Christo non competat habere dotes.

Præterea, non est ejusdem habere dotes, et recipere. Sed Christus est qui dat dotes spirituales. Ergo Christo non competit dotes habere.

CONCLUSIO. — Vel omninò non convenit Christo ratio dotis, vel non ita propriè sicut aliis sanctis; ea tamen quæ dotes dicuntur, excellentissimè illi conveniunt.

Respondeo dicendum quòd circa hoc est duplex opinio. Quidam enim dicunt quòd in Christo est triplex unio: una quæ dicitur consentanea, quâ unitur Deo per connexionem amoris; alia dignativa, quâ humana natura unitur divinæ; tertia quâ ipse Christus unitur Ecclesiæ. Dicunt ergo quòd secundùm duas primas uniones competit Christo habere dotes sub ratione dotis; sed quantùm ad tertiam convenit ei id quod est dos excellentissimè, non tamen sub ratione dotis; quia in tali conjunctione Christus est ut sponsus, sed Ecclesia ut sponsa; dos autem datur sponsæ quantùm ad proprietatem et dominium, quamvis detur sponso ad usum. Sed hoc non videtur esse conveniens. In illa enim conjunctione quâ Christus unitur Patri per consensum amoris, etiam inquantum est Deus, non dicitur aliquod matrimonium esse, quia non est ibi aliqua subjectio, quam oportet esse sponsæ ad sponsum. Similiter etiam nec in conjunctione humanæ naturæ ad divinam, quæ est in unione personæ, vel etiam per conformitatem voluntatis, potest esse propria ratio dotis, propter tria: primò quia exigitur conformitas naturæ inter sponsum et sponsam in matrimonio illo in quo dantur dotes, et hoc deficit in conjunctione humanæ naturæ ad divinam; secundò, quia exigitur ibi distinctio personarum: humana autem natura non est personaliter distincta à Verbo; tertiò quia dos datur quando sponsa de novo traducitur in domum sponsi; et sic videtur ad sponsam pertinere, quæ de non conjuncta fit conjuncta: humana autem natura, quæ est assumpta in unitatem personæ à Verbo, nunquàm fuit quin esset perfectè conjuncta. Unde secundùm alios est dicendum quòd vel omninò non convenit Christo ratio dotis, vel non ita propriè, sicut aliis sanctis; ea tamen quæ dotes dicuntur, excellentissimè ei conveniunt.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd conformatio illa est intelligenda secundùm id quod est dos et non secundùm rationem dotis quæ sit in Christo; non enim oportet quòd illud in quo Christo conformamur, sit eodem modo in Christo et in nobis.

Ad *secundum* dicendum, quòd natura humana non propriè dicitur esse sponsa in conjunctione illa quâ Verbo conjungitur; cùm non servetur ibi personarum distinctio, quæ inter sponsum et sponsam requiritur. Sed quòd quandoque dicatur desponsata humana natùra, secundùm quòd Verbo conjuncta est, hoc est, inquantum habet aliquem actum sponsæ, quia scilicet inseparabiliter conjungitur, et quia in illa conjunctione humana natura est Verbo inferior, et per Verbum regitur, sicut sponsa per sponsum.

Ad *tertium* dicendum, quòd hoc quòd aliquando dicitur Christus sponsa, non est quia ipse verè sit sponsa, sed inquantum sibi assumit personam sponsæ suæ, scilicet Ecclesiæ, quæ est ei spiritualiter conjuncta. Unde nihil prohibet quin per illum modum loquendi possit dici habere dotes, non quòd ipse habeat, sed quia Ecclesia habet.

Ad *quartum* dicendum, quòd nomen Ecclesiæ dupliciter accipitur. Quandoque enim nominat tantummodò corpus, quod Christo conjungitur sicut capiti; et sic tantùm Ecclesia habet rationem sponsæ : sic verò Christus non est Ecclesiæ membrum, sed est caput influens omnibus Ecclesiæ membris. Alio modo accipitur Ecclesia, secundùm quòd nominat caput et membra conjuncta; et sic Christus dicitur membrum Ecclesiæ, inquantum habet distinctum officium ab omnibus aliis, scilicet influere aliis vitam; quamvis non multùm propriè dicatur membrum, quia membrum importat partialitatem quamdam, in Christo autem bonum spirituale non est particulatum, sed est totaliter integrum (1) : unde ipse est totum Ecclesiæ bonum; nec est aliquid majus ipse et alii, quàm ipse solus (2). Sic autem loquendo de Ecclesia, Ecclesia non solùm nominat sponsam, sed sponsum et sponsam, prout per conjunctionem spiritualem est ex eis unum effectum. Unde licèt Christus aliquo modo dicatur membrum Ecclesiæ, nullo tamen modo potest dici membrum sponsæ; et sic ei non convenit ratio dotis.

Ad *quintum* dicendum, quòd in processu illo est fallacia accidentis (3); non enim illa Christo conveniunt, secundùm quòd habent rationem dotis.

ARTICULUS IV. — UTRUM ANGELI HABEANT DOTES.

Ad quartum sic proceditur. 1. Videtur quòd angeli habeant dotes, quia super illud (Cantic. VI) : *Una est columba mea*, dicit Glossa : « Una est Ecclesia in hominibus et angelis. » Sed Ecclesia est sponsa; et sic membris Ecclesiæ convenit habere dotes. » Ergo angeli dotes habent.

2. Præterea (Lucæ XII, super illud : *Et vos similes hominibus expectantibus dominum suum, quando revertatur à nuptiis*), dicit Glossa ord. : « Ad nuptias Dominus ivit, quando post resurrectionem novus homo angelorum sibi multitudinem copulavit. » Ergo angelorum multitudo est sponsa Christi; et sic angelis competunt dotes.

3. Præterea, spirituale matrimonium in spirituali conjunctione consistit. Sed spiritualis conjunctio non est minor inter angelos et Deum, quàm inter homines beatos et Deum. Ergo cùm dotes, de quibus nunc agimus, ratione spiritualis matrimonii assignentur, videtur quòd angelis conveniant dotes.

4. Præterea, spirituale matrimonium requirit spiritualem sponsum, et spiritualem sponsam. Sed Christo, inquantum est summus spiritus, magis sunt conformes in natura angeli quàm homines. Ergo magis potest esse spirituale matrimonium angelorum ad Christum quàm hominum.

5. Præterea, major convenientia exigitur inter caput et membra, quàm inter sponsum et sponsam. Sed conformitas quæ est inter Christum et angelos, sufficit ad hoc quòd Christus dicatur caput angelorum. Ergo eâdem ratione sufficit ad hoc quòd dicatur sponsus respectu eorum.

(1) Sanctus Doctor docuit Christum esse caput Ecclesiæ (part. III, quæst. VIII, art. 1).

(2) Ita pressiùs ad litteram retinemus. Al. : *Ipso et aliis*, item *ipso et alius*. Fortè, *in ipso et aliis, quàm in ipso solo*.

(3) Ita vocatur sophisma quo prædicatum variat suppositionem.

Sed *contra*, Origenes super Cantica, in princ. Prologi, distinguit quatuor personas, scilicet « sponsum et sponsam, et adolescentulas et sodales sponsi; » et dicit quòd « angeli sunt sodales sponsi. » Cùm ergo dotes non debeantur nisi sponsæ, videtur quòd angelis dotes non conveniant.

Præterea, Christus desponsavit sibi Ecclesiam per incarnationem et passionem : unde figuratur per hoc quod dicitur (Exodi IV, 25) : *Sponsus sanguinum tu mihi es.* Sed Christus per passionem et incarnationem non aliter fuit conjunctus angelis quàm priùs erat. Ergo angeli non pertinent ad Ecclesiam secundùm quòd Ecclesia dicitur sponsa. Ergo angelis non conveniunt dotes.

CONCLUSIO. — Cùm inter sponsum et sponsam naturæ conformitas requiratur, et Christus neque secundùm unitatem speciei, neque secundùm naturam humanam angelis sit conformis, dotis ratio non tam propriè angelis quàm hominibus convenit.

Respondeo dicendum quòd ea quæ ad dotes animæ pertinent, non est dubium angelis, sicut et hominibus, convenire; sed secundùm rationem dotis non ita eis, sicut hominibus, conveniunt eò quòd non ita propriè convenit angelis ratio sponsæ sicut hominibus. Exigitur enim inter sponsum et sponsam naturæ conformitas, ut scilicet sint ejusdem speciei. Hoc autem modo homines cum Christo conveniunt, inquantum naturam humanam assumpsit, per quam assumptionem factus est conformis in natura speciei humanæ omnibus hominibus. Angelis autem non est conformis secundùm unitatem speciei neque secundùm naturam divinam, neque secundùm humanam. Et ideò ratio dotis non ità propriè convenit angelis, sicut hominibus. Cùm tamen in his quæ metaphoricè dicuntur, non requiratur similitudo quantùm ad omnia (1), non potest ex aliqua dissimilitudine concludi quòd metaphoricè aliquid de aliquo non prædicetur; et sic ex ratione inducta non potest simpliciter haberi quòd angelis dotes non conveniant, sed solùm quòd non ita propriè, sicut hominibus, ratione dissimilitudinis prædictæ.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd quamvis angeli pertineant ad unitatem Ecclesiæ, non tamen sunt membra Ecclesiæ, secundùm quòd Ecclesia dicitur sponsa per conformitatem naturæ; et sic non convenit eis propriè habere dotes.

Ad *secundum* dicendum, quòd desponsatio illa largè accipitur pro unione quæ non habet conformitatem naturæ in specie; et sic etiam nihil prohibet, largè accipiendo dotes, ponere dotes in angelis.

Ad *tertium* dicendum, quòd quamvis in matrimonio spirituali non sit nisi conjunctio spiritualis, tamen illos qui conjunguntur ad perfectam matrimonii rationem, oportet in specie naturæ convenire. Et propter hoc desponsatio propriè ad angelos non pertinet.

Ad *quartum* dicendum, quòd illa conformatio quâ angeli conformantur Christo, inquantum est Deus, non est talis quæ sufficiat ad perfectam rationem matrimonii; cùm non sit secundùm convenientiam in specie, sed magis (2) adhuc remanet infinita distantia.

Ad *quintum* dicendum, quòd nec etiam Christus propriè dicitur caput angelorum, secundùm illam rationem quâ caput requirit conformitatem

(1) Quia singula nempe ad metaphoram efficiunt; unde diversissima per eamdem rem significantur, ut per leonem Deus propter fortitudinem, et diabolus propter furorem.

(2) Adversativo sensu, id est, *potius*.

naturæ ad membrum. Tamen sciendum quòd licèt caput et alia membra sint partes individui unius speciei, si tamen unumquodque per se consideretur, non est cum alio ejusdem speciei; manus enim habet aliam speciem partis à capite. Unde, loquendo de membris secundùm se, non requiritur inter ea alia convenientia quàm proportionis; ut unum ab alio accipiat, et unum alii subserviat. Et sic convenientia quæ est inter Deum, et angelos, magis sufficit ad rationem capitis quàm ad rationem sponsi.

ARTICULUS V. — UTRUM CONVENIENTER PONANTUR TRES ANIMÆ DOTES (1).

De his etiam S. Thom. Sent. IV, dist. 49, quæst. IV, art. 5, quæstiunc. I.

Ad quintum sic proceditur. 1. Videtur quòd inconvenienter ponantur tres animæ dotes, scilicet *visio*, *dilectio et fruitio*. Anima enim conjungitur Deo secundùm mentem, in qua est imago Trinitatis secundùm memoriam, intelligentiam et voluntatem. Sed dilectio ad voluntatem pertinet, visio ad intelligentiam. Ergo debet aliquid poni quod memoriæ respondeat; cùm fruitio non pertineat ad memoriam, sed magis ad voluntatem.

2. Præterea, dotes beatitudinis dicuntur respondere virtutibus viæ, quibus Deo conjungimur; quæ sunt fides, spes et charitas, quibus est ipse Deus objectum. Sed dilectio respondet charitati, visio autem fidei. Ergo deberet aliquid poni quod pertineret ad spem; cùm fruitio magis pertineat ad charitatem.

3. Præterea, Deo non fruimur nisi per dilectionem et visionem, « illis enim dicimur frui quæ diligimus propter se, » ut patet per Augustinum (De doctr. christ. lib. I, cap. 4). Ergo fruitio non debet poni alia dos à dilectione.

4. Præterea, ad perfectionem beatitudinis requiritur comprehensio (I. Corinth. IX, 24) : *Sic currite ut comprehendatis*. Ergo debet adhuc quarta dos poni.

5. Præterea, Anselmus dicit (lib. De similitudinib. cap. 48), quòd hæc pertinent ad beatitudinem animæ, « sapientia, amicitia, concordia, potestas, honor, securitas, gaudium; » et sic videntur prædictæ dotes inconvenienter assignari.

6. Præterea, Augustinus (in fine De civit. Dei, cap. ult. inter princ. et med.) dicit quòd « Deus in illa beatitudine sine fine videbitur, sine fastidio amabitur, sine fatigatione laudabitur. » Ergo laus præassignatis dotibus annumerari debet.

7. Præterea, Boetius ponit quinque ad beatitudinem pertinentia (De consolat. lib. III, prosâ 10, à med.), quæ sunt hæc : sufficientia, quam promittunt divitiæ; jucunditas, quam promittit voluptas; celebritas, quam promittit fama; securitas, quam promittit potentia; reverentia, quam promittit dignitas. Et sic videtur quòd potiùs ista deberent assignari dotes quàm prædicta.

CONCLUSIO. — **Convenienter tres assignatæ sunt animæ dotes, scilicet, visio, quæ fidei, comprehensio, quæ spei, fruitio, quæ charitati respondet.**

Respondeo dicendum quòd ab omnibus communiter tres ponuntur animæ dotes, diversimodè tamen. Quidam enim dicunt quod tres dotes animæ sunt visio, dilectio et fruitio; quidam verò dicunt quòd sunt visio, comprehensio et fruitio; quidam verò, quòd sunt visio, delectatio (2) et comprehensio.

(1) Tres sunt animæ dotes : *Visio* quæ respondet fidei, *comprehensio* quæ spei, et *fruitio* quæ *charitati;* et intelligi possunt in hoc versiculo :

Spiritus apprehendit, fruiturque, videtque Beatus.

(2) Al., *dilectio*. In veteri exemplo sic : *Quidam enim dicunt quòd tres dotes animæ sunt : visio, et dilectio, et comprehensio; quidam dicunt quòd sint visio, fruitio, et comprehensio. Omnes tamen*, etc., aliis omissis.

Omnes tamen hæ assignationes reducuntur in idem; et eodem modo earum numerus assignatur. Dictum enim est (art. 2 huj. quæst.), quòd dos est aliquid animæ inhærens, per quod ordinatur ad operationem, in qua consistit beatitudo. In qua quidem operatione duo requiruntur : scilicet ipsa substantia operationis, quæ est visio, et perfectio ejus, quæ est delectatio. Oportet enim beatitudinem esse operationem perfectam. Visio autem aliqua est delectabilis dupliciter : uno modo ex parte objecti, inquantum id quod videtur, est delectabile; alio modo ex parte visionis, inquantum ipsum videre delectabile est; sicut delectamur in cognoscendo mala, quamvis mala non delectent nos. Et quia operatio illa in qua ultima beatitudo consistit, debet esse perfectissima, ideò requiritur quòd visio illa sit utroque modo delectabilis. Ad hoc autem quòd visio illa sit delectabilis ex parte visionis, requiritur quòd sit facta connaturalis videnti per aliquem habitum; sed ad hoc quòd sit delectabilis ex parte visibilis, requiruntur duo, quòd scilicet ipsum visibile sit conveniens, et quòd sit conjunctum. Sic ergo ad delectabilitatem visionis ex parte sui requiritur habitus, qui visionem eliciat; et sic est una dos, quæ dicitur ab omnibus visio (1). Sed ex parte visibilis requiruntur duo : scilicet convenientia, quæ est per affectum; et quantùm ad hoc ponitur à quibusdam dos dilectio, et à quibusdam fruitio, secundùm quòd fruitio ad affectum pertinet : illud enim quod summè diligimus convenientissimum æstimamus : requiritur etiam ex parte visibilis conjunctio, et sic ponitur à quibusdam comprehensio, quæ nihil est aliud quàm in præsentia Deum habere, et in seipso tenere (2); sed secundùm alios ponitur fruitio, prout est non spei, sicut est in via, sed jam rei, sicut est in patria. Et sic dotes tres respondent tribus virtutibus theologicis; scilicet visio fidei; spei verò comprehensio, vel fruitio secundùm unam acceptionem; charitati verò fruitio, vel delectatio (3) secundùm assignationem aliam. Fruitio enim perfecta, qualis in patria habebitur, includit in se et delectationem et comprehensionem : et ideò à quibusdam accipitur pro uno, à quibusdam verò pro alio. Quidam verò attribuunt has tres dotes tribus animæ viribus, visionem scilicet rationali; delectationem concupiscibili; fruitionem verò irascibili, inquantum talis fruitio est per quamdam victoriam adepta. Sed hoc non propriè dicitur, quia irascibilis et concupiscibilis non sunt in parte intellectiva, sed in parte sensitiva; dotes autem animæ ponuntur in ipsa mente.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd memoria et intelligentia non habent nisi unam operationem, vel quia ipsa intelligentia est operatio memoriæ, vel si intelligentia dicatur esse potentia quædam, memoria non exit in operationem nisi mediante intelligentiâ, quia memoriæ est notitiam tenere : unde etiam memoriæ et intelligentiæ non respondet nisi unus habitus, scilicet notitia; et ideò utrique respondet tantùm una dos, scilicet visio.

Ad *secundum* dicendum, quòd fruitio respondet spei, inquantum includit comprehensionem, quæ spei succedet; quod enim speratur, nondùm habetur; et ideò spes quodammodò (4) affligit propter distantiam amati;

(1) Id est, quæ ab omnibus uniformiter assignatur, tanquam dos et hoc ipso nomine designatur.

(2) Extensiori significato prout solam attingentiam significat : non prout adæquatam inclusionem stricto sensu importat, ut jam 1 2, quæst. IV, art. 3 ostensum est.

(3) Al., *vel dilectio;* et mox, *dilectionem.*

(4) Spes nempè quæ differtur, sicut Prov. XIII, 12, videre est; nam alioquin exhilarat secundùm illud (Rom. XII, 12) : *Spe gaudentes*, et Rom. XV, 13) *Deus autem spei repleat vos omni gaudio*, etc.

et propter hoc in patria non remanebit, sed succedet ei comprehensio.

Ad *tertium* dicendum, quòd fruitio, secundùm quòd comprehensionem includit, distinguitur à visione et dilectione; alio tamen modo quàm dilectio à visione. Dilectio enim et visio diversos habitus nominant, quorum unus pertinet ad intellectum, alter verò ad affectum. Sed comprehensio, vel fruitio, secundùm quòd ponitur pro comprehensione, non importat alium habitum ab illis duobus, sed importat remotionem impedimentorum, ex quibus efficiebatur ut non posset mens Deo præsentialiter conjungi. Et hoc quidem fit per hoc quòd ipse habitus gloriæ animam ab omni defectu liberat; sicut quòd facit eam sufficientem ad cognoscendum sine phantasmatibus, et ad prædominandum corpori, et ad alia hujusmodi per quæ excluduntur impedimenta, quibus fit ut nunc peregrinemur à Domino.

Ad *quartum* patet responsio ex dictis (in corp.).

Ad *quintum* dicendum, quòd propriè dotes sunt immediata principia illius operationis, in qua perfecta beatitudo consistit, per quam anima Christo conjungitur. Illa autem quæ Anselmus enumerat, non sunt hujusmodi, sed sunt qualitercumque beatitudinem concomitantia, vel consequentia, non solùm in comparatione ad sponsum, ad quem sola sapientia inter enumerata ab eo pertinet, sed etiam in comparatione ad alios; vel pares, ad quos pertinet amicitia quantùm ad unionem affectuum, et concordia quantùm ad consensum in agendis; vel inferiores, ad quos pertinet potestas, secundùm quòd à superioribus inferiora disponuntur, et honor secundùm id quod ab inferioribus superioribus exhibetur; et etiam per comparationem ad seipsum, ad quod pertinet securitas quantùm ad remotionem mali, et gaudium quantùm ad adeptionem boni.

Ad *sextum* dicendum, quòd laus, quæ ab Augustino ponitur tertium eorum quæ in patria erunt, non est dispositio ad beatitudinem, sed magis ad beatitudinem consequens; ex hoc enim ipso quòd anima Deo conjungitur, in quo beatitudo consistit, sequitur quòd in laudem prorumpat. Unde laus non habet rationem dotis.

Ad *septimum* dicendum, quòd illa quinque supra dicta, quæ enumerat Boetius, sunt quædam beatitudinis conditiones, non autem dispositiones ad beatitudinem, vel ad beatitudinis actum, eò quòd beatitudo, ratione suæ perfectionis, sola et singulariter habet per seipsam quicquid ab hominibus in diversis rebus quæritur, ut patet etiam per Philosophum (Ethic. lib. I, cap. 7, à med., et lib. X, cap. 7 et 8). Et secundùm hoc ostendit Boetius illa quinque in vera beatitudine esse, quia hæc sunt quæ ab hominibus in felicitate temporali quæruntur; quæ vel pertinent ad immunitatem à malo, sicut est securitas; vel ad consecutionem boni convenientis, sicut jucunditas; vel perfecti, sicut sufficientia; vel ad manifestationem boni, sicut celebritas, inquantum bonum unius est in notitia multorum; et reverentia, inquantum illius notitiæ vel boni signum aliquod exhibetur; reverentia enim consistit in exhibitione honoris, qui est testimonium virtutis. Unde patet quòd ista quinque non debent dici dotes, sed quædam beatitudinis conditiones.

QUÆSTIO XCVI.

DE AUREOLIS, IN TREDECIM ARTICULOS DIVISA.

Consequenter considerandum est de aureolis. — Circa quod quæruntur tredecim: 1° Utrùm aureola differat à præmio essentiali. — 2° Utrùm differat à fructu. —

3° Utrùm fructus soli virtuti continentiæ debeatur. — 4° Utrùm convenienter assignentur tres fructus tribus partibus continentiæ. — 5° Utrùm virginibus debeatur aureola. — 6° Utrùm debeatur martyribus. — 7° Utrùm debeatur doctoribus. — 8° Utrùm Christo debeatur. — 9° Utrùm angelis. — 10° Utrùm corpori humano debeatur. — 11° Utrùm convenienter tres aureolæ assignentur. — 12° Utrùm aureola virginum sit potissima. — 13° Utrùm unus alio intensiùs eamdem aureolam habeat.

ARTICULUS I. — UTRUM AUREOLA SIT ALIUD A PRÆMIO ESSENTIALI, QUOD AUREA DICITUR.

De his etiam S. Thom. Sent. IV, dist. 59, quæst. V, art. 1.

Ad primum sic proceditur. 1. Videtur quòd aureola non sit aliquod aliud præmium à præmio essentiali, quod *aurea* dicitur. Præmium enim essentiale est ipsa beatitudo. Sed beatitudo, secundùm Boetium (De consol. lib. III, prosâ 2, circ. princ.), « est status omnium bonorum aggregatione perfectus. » Ergo præmium essentiale includit omne bonum quod habetur in patria; et sic aureola includitur in aurea.

2. Præterea, *Magis et minus* non diversificant speciem. Sed illi qui servant consilia et præcepta, magis præmiantur quàm illi qui servant præcepta tantùm; nec in aliquo præmium eorum videtur differre, nisi quòd unum est altero majus. Cùm jam ergo aureola nominet præmium quod debetur operibus perfectionis, videtur quòd aureola non dicat aliquid distinctum ab aurea.

3. Præterea, præmium respondet merito. Sed radix totius meriti est charitas. Cùm ergo charitati respondeat aurea, videtur quòd in patria non erit aliquod præmium ab aurea distinctum.

4. Præterea, « omnes homines beati assumuntur ad angelorum ordines, » ut dicit Gregorius (hom. XXXIV, in Evang. parùm ante med.). Sed in angelis « licèt quædam data sint quibusdam excellenter, nihil tamen ibi possidetur singulariter; omnia enim in omnibus sunt non quidem æqualiter, quia alii aliis sublimiùs possident, quæ tamen omnes habent, » ut etiam Gregorius dicit (ibid. à med.). Ergo in beatis non erit aliquod aliud præmium nisi omnium commune. Ergo aureola non est præmium distinctum ab aurea.

5. Præterea, excellentiori merito excellentius præmium debetur. Si ergo aurea debetur operibus quæ sunt in præcepto, aureola verò his quæ sunt in consilio, aureola erit perfectior quàm aurea, et ita non deberet diminutiva significari; et sic videtur quòd aureola non sit præmium distinctum ab aurea.

Sed *contra* (Exodi XXV, super illud: *Facies et alteram coronam aureolam*) dicit Glossa (ord. Bedæ, De Tabernac. lib. I, cap. 6 à med.): « Ad coronam hanc pertinet canticum novum, quod virgines tantùm coram Agno concinunt; » ex quo videtur quòd aureola sit quædam corona non omnibus, sed quibusdam specialiter reddita. Aurea autem omnibus beatis redditur. Ergo aureola est aliud quàm aurea.

Præterea, pugnæ quam sequitur victoria, debetur corona (II. Timoth. II, 5): *Non coronabitur, nisi qui legitimè certaverit.* Ergo ubi est specialis ratio certaminis, ibi debet esse corona specialis. Sed in aliquibus operibus est specialis ratio certandi. Ergo præ aliis aliquam coronam habere debent; et hanc dicimus *aureolam.*

Præterea, Ecclesia militans descendit à triumphante, ut patet (Apoc. XXI. 2): *Vidi civitatem sanctam*, etc. Sed in Ecclesia militante specialia opera-

habentibus redduntur specialia præmia, sicut victoribus corona, currentibus bravium. Ergo similiter debet esse in Ecclesia triumphante.

CONCLUSIO. — Aureola cùm gaudium quoddam de operibus quæ excellentis cujusdam victoriæ rationem habent, significet, aurea sine præmio essentiali additum : ab aurea sive gaudio quo quis de conjunctione ad Deum gaudet, distinguitur.

Respondeo dicendum quòd præmium essentiale hominis, quod est ejus beatitudo, consistit in perfecta conjunctione animæ ad Deum, inquantum eo perfectè fruitur ut viso et amato perfectè. Hoc autem præmium metaphoricè *corona* dicitur, vel *aurea*, tum ex parte meriti, quod cum quadam pugna agitur; *militia* enim *est vita hominis super terram* (Job, VII, 1), tum etiam ex parte præmii, per quod homo efficitur quodammodò Divinitatis particeps, et per consequens regiæ potestatis (Apoc. V, 10) : *Fecisti nos Deo nostro regnum*, etc. Corona autem est proprium signum regiæ potestatis; et eàdem ratione præmium accidentale, quod essentiali additur, coronæ rationem habet. Significat etiam corona perfectionem quamdam, ratione figuræ circularis, ut ex hoc etiam competat perfectioni beatorum. Sed quia nihil potest superaddi essentiali, quin sit eo minus, ideò superadditum præmium *aureola* nominatur. Huic autem essentiali præmio, quod *aurea* dicitur, aliquid superadditur dupliciter. Uno modo ex conditione naturæ ejus qui præmiatur; sicut supra beatitudinem animæ gloria corporis adjungitur : unde et ipsa gloria corporis interdùm *aureola* nominatur. Unde super illud (Exod. XXV): *Facies et alteram coronam aureolam*, dicit quædam Glossa (ord. Bedæ, loc. cit.) quòd « in fine aureola superponitur, cùm in Scriptura dicitur quòd ei sublimior gloria in receptione corporum servetur. » Sic autem nunc de aureola non agitur. Alio modo ex ratione operis meritorii; quod quidem rationem meriti habet ex duobus, ex quibus etiam habet bonitatis rationem : scilicet ex radice charitatis, quia refertur in finem ultimum; et sic debetur ei essentiale præmium, scilicet perventio ad finem, quæ est *aurea :* et ex ipso genere actùs, quòd laudabilitatem quamdam habet ex debitis circumstantiis, et ex habitu eliciente, et ex proximo fine; et sic debetur ei quoddam accidentale præmium, quod *aureola* dicitur : et hoc modo de aureola ad præsens intendimus. Et sic dicendum est quòd *aureola* dicit aliquid *aureæ* superadditum, id est quoddam gaudium de operibus à se factis, quæ habent rationem victoriæ excellentis; quod est aliud gaudium ab eo quo de conjunctione ad Deum quis gaudet, quod gaudium *aurea* dicitur. — Quidam tamen dicunt quòd ipsum præmium commune, quod est *aurea*, accipit nomen *aureolæ*, secundùm quòd virginibus, vel martyribus, vel doctoribus, redditur; sicut et denarius accipit nomen debiti ex hoc quòd alicui debetur; quamvis omninò sint idem debitum, et denarius : non tamen ita quòd præmium essentiale oporteat esse majus, quando *aureola* dicitur; sed quia excellentiori actui respondet, non quidem secundùm meriti intensionem, sed secundùm modum merendi; ut quamvis in duobus sit æqualis limpiditas divinæ visionis, in uno tamen dicatur *aureola*, non in altero, inquantum respondet excellentiori merito secundùm modum agendi. Sed hoc videtur esse contra intentionem Glossæ (sup. cit., Exodi XXV). Si enim idem esset aurea et aureola, non diceretur aureola aureæ superponi. Et præterea cùm merito respondeat præmium, oportet quòd illi excellentiæ meriti quæ est ex modo agendi, respondeat aliqua excellentia in præmio; et hanc excellentiam vocamus *aureolam*. Unde oportet aureolam ab aurea differre

Ad *primum* ergo dicendum, quòd beatitudo includit in se omnia bona quæ sunt necessaria ad perfectam hominis vitam quæ consistit in perfecta hominis operatione; sed quædam possunt superaddi, non quasi necessaria ad perfectam operationem, ut sine quibus esse non possit, sed quia his additis est beatitudo clarior : unde pertinet ad benè *esse* beatitudinis, et ad decentiam quamdam ipsius; sicut et felicitas politica ornatur nobilitate, et corporis pulchritudine, et hujusmodi; sine quibus tamen esse potest, ut patet (Ethic. lib. I, cap. 8). Et hoc modo se habet aureola ad beatitudinem patriæ.

Ad *secundum* dicendum, quòd ille qui servat consilia et præcepta, semper meretur magis quàm ille qui servat præcepta tantùm, secundùm quòd ratio meriti consideratur in operibus ex ipso genere operum, non autem semper secundùm quòd ratio meriti pensatur ex radice charitatis; cùm quandoque ex majori charitate aliquis servet præcepta tantùm, quàm aliquis præcepta et consilia. Sed ut pluries accidit è contrario, quia « probatio dilectionis exhibitio est operis, » ut Gregorius dicit (hom. 30 in Evang., circ. princ.). Non ergo ipsum essentiale præmium magis intensum dicitur *aureola*, sed id quod præmio essentiali superadditur indifferenter, sive sit majus præmium essentiale habentis aureolam (1), sive minus, sive æquale præmio essentiali non habentis.

Ad *tertium* dicendum, quòd charitas est primum principium merendi; sed actus noster est quasi instrumentum quo meremur. Ad effectum autem consequendum non solùm requiritur debita dispositio in primo movente, sed etiam recta dispositio in instrumento. Et ideò in effectu aliquid consequitur ex parte primi principii, quod est principale, et aliquid ex parte instrumenti, quod est secundarium (2). Unde et in præmio aliquid est ex parte charitatis, scilicet *aurea;* et aliquid ex genere operationis, scilicet *aureola.*

Ad *quartum* dicendum, quòd Angeli omnes eodem genere actûs suam beatitudinem meruerunt, scilicet in hoc quòd sunt conversi ad Deum; et ideò nullum singulare præmium invenitur in uno quod alius non habeat aliquo modo. Homines autem diversis generibus actuum beatitudinem merentur; et ideò non est simile. — Tamen illud quod unus videtur specialiter habere inter homines, quodammodò omnes communiter habent, inquantum scilicet per charitatem perfectam unusquisque bonum alterius suum reputat. Non tamen hoc gaudium quo unus alteri congaudet, potest *aureola* nominari; quia non datur in præmium victoriæ ejus, sed magis respicit victoriam alienam. Corona autem ipsis victoribus redditur non victoriæ congaudentibus.

Ad *quintum* dicendum, quòd major est excellentia meriti quæ consurgi ex charitate, quàm illa quæ consurgit ex genere actûs; sicut finis ad quem ordinat charitas, est potior his quæ sunt ad finem, circa quæ actus nostri consistunt. Unde etiam præmium respondens merito ratione charitatis, quantùmcumque sit parvum, est majus quolibet præmio respondente actui ratione sui generis. Et ideò aureola dicitur diminutivè respectu aureæ (3).

(1) Id est sive præmium essentiale habentis aureolam sit majus, quia præcepta ex majore effectu charitatis implevit, etc.

(2) Sic nempè construendo : *aliquid quod est principale consequitur ex parte primi principii, et aliquid quod est secundarium consequitur ex parte instrumenti.*

(3) Ex dictis in hoc articulo Sylvius aureolam definivit : *Præmium quoddam accidentale præmio essentiali superadditum ob excellentem victoriam.*

ARTICULUS II. — UTRUM AUREOLA DIFFERAT A FRUCTU (1).

De his etiam S. Thom. Sent. IV, dist. 49, quæst. V, art. 2, quæst. unic. 1 et seq.

Ad secundum sic proceditur. 1. Videtur quòd aureola non differat à fructu. Eidem enim merito non debentur diversa præmia. Sed eidem merito respondet aureola, et fructus centesimus, scilicet virginitati, ut patet in Glossa (ord., sup. illud : *Aliud quidem centesimus*, Matth. XIII). Ergo aureola est idem quod fructus.

2. Præterea, Augustinus dicit (in lib. de Virginit. cap. 45), quòd « centesimus fructus debetur martyribus, et idem debetur virginibus. » Ergo fructus est quoddam præmium commune virginibus et martyribus. Sed eisdem etiam debetur aureola. Ergo aureola est idem quod fructus.

3. Præterea, in beatitudine non invenitur nisi duplex præmium, scilicet essentiale et accidentale, quod essentiali superadditur. Sed præmium essentiali superadditum dicitur *aureola*, quod patet ex hoc quòd (Exodi XXV) aureola coronæ aureæ superponi dicitur. Sed fructus non est præmium essentiale, quia sic deberetur omnibus beatis. Ergo est idem quod aureola.

Sed *contra*, quæcumque non sunt ejusdem divisionis, non sunt etiam ejusdem rationis. Sed fructus et aureola non similiter dividuntur, quia aureola dividitur in aureolam virginum, martyrum et doctorum; fructus autem in fructum conjugatorum, viduarum et virginum. Ergo fructus et aureola non sunt idem.

Præterea, si fructus et aureola essent idem, cuicumque deberetur fructus, deberetur et aureola. Hoc autem patet esse falsum, quia fructus debetur viduitati, non autem aureola. Ergo, etc.

CONCLUSIO. — Cùm fructus hoc loco consistat in gaudio habito de dispositione ipsius operantis, et aureola in gaudio perfectionis operum, non est idem fructus quòd aureola.

Respondeo dicendum quòd ea quæ metaphoricè dicuntur, possunt variè accipi, secundùm adaptationes ad diversas proprietates ejus unde fit transumptio. Cùm autem fructus propriè in rebus corporalibus dicatur de terrâ nascentibus, secundùm diversas conditiones quæ in fructibus corporalibus inveniri possunt, diversimodè fructus spiritualiter accipitur. Fructus enim corporalis dulcedinem habet, quâ reficit, secundùm quòd in usum hominis venit; est etiam ultimum ad quod operatio naturæ pervenit; est etiam id quod ex agricultura expectatur per seminationem vel quoscumque alios modos. Quandoque igitur fructus spiritualiter accipitur pro eo quod reficit, quasi ultimus finis; et secundùm hanc significationem dicimur Deo frui perfectè quidem in patria, imperfectè autem in via; et ex hac significatione accipitur fruitio, quæ est dos. Sic autem nunc de fructibus non loquimur. Quandoque autem sumitur fructus spiritualiter pro eo quod reficit tantùm, quamvis non sit ultimus finis; et sic virtutes fructus dicuntur, inquantum « mentem sincerâ dulcedine reficiunt, » ut Ambrosius dicit. Et sic accipitur fructus (Gal. VI, 22) : *Fructus autem spiritûs charitas, gaudium*, etc. Sic autem de fructibus nunc etiam non loquimur; de hoc enim dictum est (Sent. III, dist. 34, quæst. I, art. 1, et 1 2, quæst. VII, art. 1 ad 2). Potest autem alio modo sumi fructus spiritualis ad similitudinem corporalis, inquantum corporalis fructus est quoddam commodum quod ex labore agriculturæ expectatur; ut sic fructus dicatur

(1) Affirmativè respondet sanctus Doctor, quia quibusdam assignatur fructus quibus non assignatur aureola.

illud præmium quod homo consequitur ex labore quo in hac vita laborat; et sic omne præmium quod in futuro habebitur ex nostris laboribus, *fructus* dicitur. Et sic accipitur fructus (1) (Rom. VI, 22) : *Habetis fructum vestrum in sanctificationem, finem verò vitam æternam.* Sic etiam nunc nos de fructu non agimus; sed agimus de fructu secundùm quòd ex semine consurgit; sic enim de fructu Dominus loquitur (Matth. XIII), ubi fructum dividit in tricesimum, sexagesimum et centesimum. Fructus autem secundùm hoc potest prodire ex semine, quòd vis sementina est efficax ad convertendum humores terræ in suam naturam; et quantò hæc virtus est efficacior, et terra ad hoc paratior, tantò fructus sequitur uberior. Spirituale autem semen quod in nobis seminatur, est verbum Dei : unde quantò aliquis magis in spiritualitatem convertitur à carne recedens, tantò in eo est major fructus verbi. Secundùm hoc igitur fructus verbi Dei differt ab aurea et ab aureola, quia *aurea* consistit in gaudio quod habetur de Deo; aureola verò in gaudio quod habetur de operum perfectione; sed *fructus* in gaudio quod habetur de ipsa dispositione operantis secundùm gradum spiritualitatis, in quem proficit ex semine verbi Dei. Quidam tamen distinguunt inter aureolam et fructum, dicentes quòd aureola debetur pugnanti, secundùm illud (II. Timoth. II, 5) : *Non coronabitur, nisi qui legitimè certaverit;* fructus autem laboranti, secundùm illud quod dicitur (Sap. III, 15) : *Bonorum laborum gloriosus est fructus.* Alii verò dicunt quòd *aurea* respicit conversionem ad Deum; sed *aureola* et *fructus* consistunt in his quæ sunt ad finem; ita tamen quòd fructus principaliùs respicit voluntatem, aureola autem magis corpus. Sed cùm in eodem sit labor et pugna, et secundùm idem, et præmium corporis ex præmio animæ dependeat; secundùm prædicta non esset differentia inter fructum, auream et aureolam, nisi ratione tantùm; et hoc non potest esse, cùm quibusdam assignetur fructus quibus non assignatur aureola.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd non est inconveniens eidem merito, secundùm diversa quæ in ipso sunt, diversa præmia respondere. Unde et virginitati respondet aurea, secundùm quòd propter Deum servatur imperio charitatis; aureola verò, secundùm quòd est quoddam perfectionis opus (2) habens rationem victoriæ cujusdam excellentis; fructus verò, secundùm quòd per virginitatem homo in quamdam spiritualitatem transit, à carnalitate recedens.

Ad *secundum* dicendum, quòd fructus secundùm propriam acceptionem, prout nunc loquimur, non dicit præmium commune martyrio et virginitati, sed tribus continentiæ gradibus. Glossa autem illa, quæ ponit fructum centesimum martyribus respondere, largè accipit fructum secundùm quòd quælibet remuneratio dicitur fructus; ut sic per centesimum fructum remuneratio designetur quæ quibuslibet operibus perfectionis debetur.

Ad *tertium* dicendum, quòd quamvis aureola sit quoddam accidentale præmium essentiali superadditum; non tamen omne accidentale præmium est aureola, sed præmium de operibus perfectionis, quibus homo maximè Christo conformatur secundùm perfectam victoriam. Unde non est inconveniens quòd abstractioni à carnali vita aliquando aliud accidentale præmium debeatur, quod fructus dicitur.

(1) Quamvis immediatè opus bonum significare videatur, sed ad æternam vitam ut mercedem relatum.

(2) Prout *opus perfectionis* appellatur quod præceptorum necessitati observantiam consiliorum per se voluntariam superaddit.

ARTICULUS III. — UTRUM FRUCTUS DEBEATUR SOLI VIRTUTI CONTINENTIÆ.

Ad tertium sic proceditur. 1. Videtur quòd fructus non debeatur soli virtuti continentiæ, quia (I. Cor. xv, super illud : *Alia claritas solis*, etc.) dicit Glossa (ord. Ambros.), quòd « claritati solis illorum dignitas comparatur qui centesimum fructum habent; lunari autem, qui sexagesimum; stellis verò, qui trigesimum. » Sed illa diversitas claritatis, secundùm intentionem Apostoli, pertinet ad quamcumque beatitudinis differentiam. Ergo diversi fructus non debent respondere soli virtuti continentiæ.

2. Præterea, fructus à fruitione dicuntur. Sed fruitio pertinet ad præmium essentiale, quod omnibus virtutibus respondet. Ergo, etc.

3. Præterea, fructus labori debetur (Sap. III, 15) : *Bonorum laborum gloriosus est fructus.* Sed major est labor in fortitudine quàm in temperantia vel in continentia. Ergo fructus non respondet soli continentiæ.

4. Præterea, difficilius est modum non excedere in cibis, qui sunt necessarii ad vitam, quàm in venereis, sine quibus vita conservari potest; et sic major est labor parcimoniæ quàm continentiæ. Ergo parcimoniæ magis respondet fructus quàm continentiæ.

5. Præterea, fructus refectionem importat; refectio autem præcipuè est in fine. Cùm ergo virtutes theologicæ finem habeant pro objecto, scilicet ipsum Deum, videtur quòd eis fructus maximè debeat respondere.

Sed *contra* est quod habetur in Glossa (ord., super. illud : *Aliud trigesimum*, etc., Matth. XIII), quæ fructus assignat virginitati, viduitati et continentiæ conjugali, quæ sunt continentiæ partes.

CONCLUSIO. — Cùm continentiæ virtus à subjectione carnis, ratione cujus virtuti fructus respondet, præcipuè hominem liberet : illi magis, quàm alii virtuti debetur fructus.

Respondeo dicendum quòd fructus est quoddam præmium quod debetur homini ex hoc quòd à carnali vita in spiritualem transit. Et ideò illi virtuti præcipuè fructus respondet quæ hominem præcipuè à subjectione carnis liberat. Hoc autem facit continentia, quia per delectationes venereas anima præcipuè carni subditur; adeò ut in actu carnali, secundùm Hieronymum (epist. ad Ageruch., aliquant. à med.), nec spiritus prophetiæ corda tangat prophetarum, nec « in illa delectatione est possibile aliquid intelligere; » ut Philosophus dicit (Ethic. lib. VII, cap. 11, circ. fin.). Et ideò continentiæ magis respondet fructus quàm alii virtuti.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd Glossa illa accipit fructum largè, secundùm quòd quælibet remuneratio fructus nominatur.

Ad *secundum* dicendum, quòd fruitio non sumitur à fructu secundùm illam similitudinem quâ nunc de fructu loquimur, ut patet ex dictis (art. præc.).

Ad *tertium* dicendum, quòd fructus, secundùm quòd nunc loquimur, non respondet labori ratione fatigationis, sed secundùm quòd per laborem semina fructificant. Unde et ipsæ segetes labores dicuntur, inquantum propter eas laboratur, vel labore acquiruntur. Similitudo autem fructûs, secundùm quòd oritur ex semine, magis aptatur continentiæ quàm fortitudini, quia per passiones fortitudinis homo non subditur carni, sicut per passiones circa quas est continentia.

Ad *quartum* dicendum, quòd quamvis delectationes quæ sunt in cibis, sint magis necessariæ illis quæ sunt in venereis, non tamen sunt ita vehementes : unde per eas anima non ita subditur carni.

Ad *quintum* dicendum, quòd fructus non sumitur hìc, secundùm quòd

frui dicitur qui reficitur in fine : sed alio modo dicto (art. præc.). Et ideò ratio non sequitur.

ARTICULUS IV. — UTRUM CONVENIENTER ASSIGNENTUR TRES FRUCTUS TRIBUS CONTINENTIÆ PARTIBUS (1).

Ad quartum sic proceditur. Videtur quòd inconvenienter assignentur tres fructus tribus continentiæ partibus, quia (Galat. v) ponuntur duodecim fructus spiritûs : *charitas*, *gaudium*, *pax*, etc. Ergo videtur quòd non debeant poni tres tantùm.

2. Præterea, fructus nominat aliquod præmium speciale. Sed præmium quod assignatur virginibus, viduis et conjugatis, non est speciale, quia omnes salvandi continentur sub aliquo horum trium, cùm nullus salvetur qui continentiâ careat, et continentia per has tres sufficienter dividatur. Ergo inconvenienter tribus prædictis tres fructus assignantur.

3. Præterea, sicut viduitas excedit continentiam conjugalem, ita virginitas vidualem. Sed non similiter excedit sexagenarius tricenarium, et centenarius sexagenarium, neque secundùm arithmeticam proportionem, quia sexagenarius excedit tricenarium in triginta, et centenarius sexagenarium in quadraginta; neque etiam secundùm proportionem geometricam, quia sexagenarius se habet in dupla proportione ad tricenarium, centenarius verò ad sexagenarium in superabundantia (2), quia continet totum, et duas tertias partes ejus. Ergo inconvenienter aptantur fructus tribus continentiæ gradibus.

4. Præterea, ea quæ in sacra Scriptura dicuntur, perpetuitatem habent (Luc. xxi, 33) : *Cœlum et terra transibunt, verba autem mea non transibunt.* Sed ea quæ ex institutione hominum sunt facta, quotidiè possunt mutari. Ergo ex his quæ ex institutione hominum sunt, non est accipienda ratio eorum quæ in Scriptura sacra dicuntur : et sic videtur quòd inconveniens sit ratio quam Beda (æquivalenter lib. III, in Luc. cap. 29. et Hieron. lib. I cont. Jovinian. cap. 1) assignat de istis fructibus, dicens quòd « fructus tricesimus debetur conjugatis, quia in repræsentatione quæ fit in abaco, triginta significatur per contactum pollicis et indicis secundùm suam summitatem, unde ibi quodammodò osculantur se; et sic tricenarius numerus significat conjugatorum oscula; sexagenarius verò numerus significatur per contactum indicis super medium articuli pollicis; et sic per hoc quòd index jacet super pollicem, opprimens ipsum, significat oppressionem illam quam viduæ patiuntur in mundo. Cùm autem numerando ad centenarium pervenimus, ad dexteram à læva transimus; unde per centenarium virginitas designatur, quæ habet portionem angelicæ dignitatis, qui sunt in dextera, scilicet in gloria; nos autem in sinistra, propter imperfectionem præsentis vitæ. »

CONCLUSIO. — Convenienter assignantur tres fructus tribus continentiæ partibus : conjugali enim continentiæ tricesimus, viduali sexagesimus, virginali centesimus fructus debetur.

Respondeo dicendum quòd per continentiam, cui fructus respondet, homo in quamdam spiritualitatem adducitur, carnalitate abjectâ. Et ideò secundùm diversum modum spiritualitatis, quem continentia facit, diversi fructus distinguuntur. Est autem quædam spiritualitas necessaria, et quædam superabundans. Necessaria quidem spiritualitas est in hoc quòd rec-

(1) De hac quæstione confer quod jam dictum est ab auctore (2 2, quæst. CLII, art. 3 ad 2).

(2) Ita passim. Veter. edit. et Mss., *in superbitentia*. Al., *superbitricâ*; Nicolaius, *in sesquitertia*.

titudo spiritûs ex delectatione carnis non pervertatur; quod fit, cùm anquis secundùm rectum ordinem rationis utitur delectationibus carnis; et hæc est spiritualitas conjugatorum. Spiritualitas verò superabundans est per quam homo ab hujusmodi delectationibus carnis spiritum suffocantibus omninò se abstrahit. Sed hoc contingit dupliciter; vel respectu cujuslibet temporis, præteriti, præsentis et futuri, et hæc est spiritualitas virginum; vel secundùm aliquod tempus, et hæc est spiritualitas viduarum. Servantibus ergo continentiam conjugalem datur fructus tricesimus, vidualem sexagesimus, virginalem centesimus, ratione illâ quam Beda superiùs assignat. Quamvis possit et alia ratio assignari ex ipsa natura numerorum. Tricenarius enim numerus ex ductu ternarii in denarium surgit; ternarius autem est numerus omnis rei, ut dicitur (De cœlo et mundo, lib. 1, text. 2), et habet in se perfectionem quamdam omnibus communem, scilicet principii, medii et finis. Unde convenienter tricenarius numerus conjugatis assignatur; in quibus supra observationem Decalogi, qui per denarium significatur, non additur aliqua perfectio nisi communis, sine qua non potest esse salus. Senarius autem numerus, ex cujus ductu in denarium sexagenarius surgit, habet perfectionem ex partibus, cùm constet ex omnibus partibus suis simul aggregatis : unde convenienter viduitati respondet, in qua invenitur perfecta abstractio à delectationibus carnis quantùm ad omnes circumstantias, quæ sunt quasi partes virtuosi actûs; cùm nulla enim persona, et in nullo loco viduitas utitur carnis delectationibus; et sic de aliis circumstantiis, quod non erat in continentia conjugali. Sed centenarius convenienter respondet virginitati, quia denarius, ex cujus ductu centenarius surgit, est limes numerorum. Et similiter virginitas tenet spiritualitatis limitem, quia ad eam nihil de spiritualitate adjici potest. Habet enim centenarius, inquantum est numerus quadratus, perfectionem ex figura; figura enim quadrata secundùm hoc perfecta est, quòd ex omni parte æqualitatem habet, utpote habens omnia latera æqualia : unde competit virginitati, in qua quantùm ad omne tempus æqualiter incorruptio invenitur.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd ibi fructus non accipiuntur hoc modo, sicut hîc de eis loquimur (1).

Ad *secundum* dicendum, quòd nihil cogit ad ponendum fructum esse præmium non omnibus salvandis commune. Non solùm enim essentiale præmium commune est omnibus, sed etiam aliquod accidentale, sicut gaudium de operibus illis sine quibus non est salus. — Potest tamen dici quòd fructus non omnibus conveniunt salvandis, sicut patet de his qui in fine pœnitent, et incontinenter vixerunt; eis enim non fructus, sed essentiale præmium debetur tantùm.

Ad *tertium* dicendum, quòd distinctio fructuum magis accipitur secundùm species et figuras numerorum, quàm secundùm quantitates ipsorum. — Tamen etiam quantùm ad quantitatis excessum, potest aliqua ratio assignari. Conjugatus enim abstinet tantùm à non sua, vidua verò à suo et non suo; et sic invenitur ibi quædam ratio dupli : sicut sexagenarius est duplus ad tricenarium, centenarius verò supra sexagenarium addit quadragenarium, qui consurgit ex ductu quaternarii in denarium; qua ternarius autem est primus numerus solidus, et cubicus : et sic convenit

(1) Quippè accipiuntur ibi tantùm prout opera virtutum sunt, et mentem quâdam interiori suavitate reficiunt; hîc autem prout eam ad quemdam spiritualitatis gradum etiam ultra illud elevant quod est necessarium ad salutem.

talis additio virginitati, quæ supra perfectionem viduitatis perpetuam incorruptionem adjungit.

Ad *quartum* dicendum, quòd quamvis illa repræsentatio numerorum sit ex humana institutione, tamen fundatur aliquo modo super rerum naturam, inquantum secundùm ordinem dictorum articulorum, et contactuum numeri gradatim designantur.

ARTICULUS V. — UTRUM AUREOLA DEBEATUR RATIONE VIRGINITATIS.

De his etiam S. Thom. Sent. IV, dist. 49, quæst. V, art. 2, quæst. I et seq.

Ad quintum sic proceditur. **1.** Videtur quòd ratione virginitatis non debeatur aureola. Ubi est enim major difficultas in opere, ibi debetur majus præmium. Sed majorem difficultatem patiuntur in abstinendo à delectationibus carnis viduæ quàm virgines; dicit enim Hieronymus (implic. epist. ad Ageruch., parùm à princ. et à med.), quòd « quantò major est difficultas ex parte quorumdam à voluptatis illecebris abstinere, tantò majus est præmium; » et loquitur in commendationem viduarum. Philosophus etiam dicit (Animalium lib. VII, cap. 1, ante med.), quòd « juvenes corruptæ magis appetunt coitum propter rememorationem delectationis.» Ergo aureola, quæ est maximum præmium, debetur magis viduis quàm virginibus.

2. Præterea, si virginitati deberetur aureola, ubi esset perfectissima virginitas, maximè inveniretur aureola. Sed in B. Virgine est perfectissima virginitas : unde et Virgo virginum nominatur; et tamen ei non debetur aureola, quia nullam pugnam sustinuit in continendo, cùm corruptione fomitis non fuerit infestata. Ergo virginitati aureola non debetur.

3. Præterea, ei quod non est secundùm omne tempus laudabile, non debetur præmium excellens. Sed virginitatem servare in statu innocentiæ non fuisset laudabile; cùm tunc præceptum esset : *Crescite et multiplicamini, et replete terram;* nec etiam tempore legis, cùm steriles erant maledictæ. Ergo virginitati aureola non debetur.

4. Præterea, non debetur idem præmium virginitati servatæ, et virginitati amissæ. Sed pro virginitate amissa quandoque debetur aureola; ut si aliqua invita prostituatur à tyranno, quia Christum confitetur (1). Ergo virginitati aureola non debetur.

5. Præterea, excellens præmium non debetur ei quod inest nobis à natura. Sed virginitas innascitur cuilibet homini et bono et malo. Ergo virginitati aureola non debetur.

6. Præterea, sicut se habet viduitas ad fructum sexagesimum, ita virginitas ad fructum centesimum et ad aureolam. Sed non cuilibet viduæ debetur fructus sexagesimus, sed solùm viduitatem voventi, ut quidam dicunt. Ergo videtur quòd nec cuilibet virginitati aureola debeatur, sed solùm virginitati ex voto servatæ.

7. Præterea, præmium non respondet necessitati, cùm omne meritum in voluntate consistat. Sed quidam sunt virgines ex necessitate, ut naturaliter frigidi et eunuchi. Ergo virginitati non semper debetur aureola.

Sed *contra* est quod habetur (Exodi XXV, 25) : *Facies et alteram coronam aureolam.* Glossa (ord. Bedæ, De Tabernac. lib. I, cap. 6, à med.): « Ad hanc coronam pertinet canticum novum, quod virgines coram Agno concinunt; scilicet qui sequuntur Agnum, quòcumque ierit. » Ergo præmium quod virginitati debetur, dicitur *aureola.*

(1) Quod passim in dedecus et infamiam religionis christianæ tentatum à tyrannis patet exemplo tùm Agnetis 21 jan., tùm Serapiæ, 3 sept., tùm Luciæ, 13 dec.

Præterea (Isaiæ LVI, 4), dicitur : *Hæc dicit Dominus eunuchis ;* et sequitur: *Dabo eis nomen melius à filiis et filiabus ;* Glossa (interl. Aug. lib. De virginit. cap. 25, ad fin.) : « Propriam gloriam excellentemque significat. » Sed per eunuchos, *qui seipsos castraverunt propter regnum cœlorum* (Matth. XIX, 12), virgines designantur. Ergo sequitur quòd virginitati debetur aliquod excellens præmium, et hoc vocatur *aureola.*

CONCLUSIO. — Cùm per virginitatem singularis quædam victoria contra carnem obtineatur, virginibus quibus propositum fuit virginitatis perpetuò servandæ, aureola meritò debetur.

Respondeo dicendum quòd ubi est præcellens ratio victoriæ, ibi debetur aliqua specialis corona. Unde cùm per virginitatem aliquis singularem quamdam victoriam obtineat de carne, contra quàm continuè bellum geritur, ut patet (Galat. v, 17) : *Spiritus concupiscit adversùs carnem*, etc., virginitati specialis corona debetur, quæ *aureola* nominatur. Et hoc quidem communiter ab omnibus tenetur; sed cui virginitati debeatur aureola, non similiter omnes dicunt. — Quidam enim dicunt aureolam actui deberi. Unde illa quæ actu virginitatem servat, aureolam habebit, si sit de numero salvandorum. Sed hoc non videtur esse conveniens, quia secundùm hoc illæ quæ habent voluntatem nubendi, et tamen antequàm nupserint decedunt, haberent aureolam. — Unde alii dicunt quòd aureola debetur statui, et non actui ; ut illæ tantùm virgines aureolam mereantur quæ in statu virginitatis perpetuæ servandæ per votum se posuerunt. Sed hoc etiam non videtur conveniens, quia aliquis ex pari voluntate potest servare virginitatem non vovens, sicut aliquis alius vovens. — Et ideò aliter dici potest quòd meritum omni actui virtutis debetur à charitate imperato. Virginitas autem secundùm hoc ad genus virtutis pertinet, secundùm quòd perpetua incorruptio mentis et corporis sub electione cadit, ut patet ex his quæ dicta sunt (Sent. IV, dist. 33, quæst. III, art. 1 et 2). Et ideò illis tantùm virginibus aureola propriè debetur, quæ propositum habuerunt virginitatem perpetuò conservandi, sive hoc propositum voto firmaverint, sive non : et hoc dico, secundùm quòd aureola propriè accipitur ut præmium quoddam merito redditum, quamvis hoc propositum aliquando fuerit interruptum, integritate tamen carnis manente, dummodò in fine vitæ inveniatur, quia virginitas mentis reparari potest, quamvis non virginitas carnis. Si autem aureolam largè accipiamus pro quocumque gaudio quod in patria habebunt super gaudium essentiale, sic etiam incorruptis carne aureola respondebit, etiamsi propositum non habuerint perpetuò virginitatem servandi. Non enim est dubium quòd de incorruptione corporis gaudebunt, sicut et innocentes de hoc quòd immunes à peccato fuerunt; quamvis etiam peccandi opportunitatem non habuerunt, ut patet in pueris baptizatis. Sed hæc non est propria acceptio aureolæ, sed valdè communis.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd in continendo secundùm aliquid majorem pugnam sustinent virgines, et secundùm aliquid viduæ, cæteris paribus. Virgines enim concupiscentia inflammat, et experiendi desiderium, quod ex quadam quasi curiositate procedit, quâ scilicet fit ut homo libentiùs videat quæ nunquàm vidit : et etiam quandoque in eis concupiscentiam auget æstimatio majoris delectationis quàm sit secundùm veritatem; et inconsideratio eorum incommodorum quæ delectationi hujusmodi adjunguntur : et quantùm ad hoc viduæ minorem sustinent pugnam, majorem autem propter delectationis memoriam : et in diversis unum

alteri præjudicat, secundùm diversas hominis conditiones et dispositiones, quia quidam magis moventur hoc, quidam illo. Quicquid autem sit de quantitate pugnæ, hoc tamen certum est, quòd perfectior est victoria virginum quàm viduarum; perfectissimum enim genus victoriæ est, et pulcherrimum, hosti nunquàm cessisse. Corona autem non debetur pugnæ, sed victoriæ de pugna.

Ad *secundum* dicendum, quòd duplex circa hoc est opinio. Quidam enim dicunt quòd beata Virgo pro virginitatis præmio non habet aureolam, si aureola propriè accipiatur secundùm quòd respicit pugnam, tamen habet aliquid majus aureolâ, propter perfectissimum propositum virginitatis servandæ. Alii verò dicunt quòd etiam aureolam sub propria ratione aureolæ habet, et excellentissimam, quamvis enim pugnam non senserit, pugnam tamen carnis aliquam habuit; sed ex vehementia virtutis, habuit adeò carnem subditam quòd hujusmodi pugna ei insensibilis erat. Sed istud videtur inconvenienter dici, quia cùm Virgo beata credatur omninò immunis fuisse à fomitis inclinatione, propter ejus sanctificationem perfectam, non est pium ponere aliquam pugnam à carne fuisse in ea; cùm talis pugna non sit nisi à fomitis inclinatione; nec tentatio, quæ est à carne, sine peccato esse possit, ut patet per Glossam (Petri Lomb., et Aug. De civit. Dei, lib. XIX, cap. 4, ante med.; II. Corinth. XII, super illud : *Datus est mihi stimulus carnis meæ*, etc.). Unde dicendum est quòd aureolam propriè habet, ut in hoc membris aliis Ecclesiæ conformetur, in quibus virginitas invenitur; et quamvis non habuerit pugnam per tentationem quæ est à carne, habuit tamen pugnam per tentationem quæ est ab hoste (1), qui nec etiam ipsum Christum reveritus fuit, ut patet (Matth. IV).

Ad *tertium* dicendum, quòd virginitati non debetur aureola, nisi inquantum addit quamdam excellentiam super alios continentiæ gradus. Si autem Adam non peccâsset, virginitas nullam perfectionem supra continentiam conjugalem habuisset, quia fuissent tunc honorabiles nuptiæ, et torus immaculatus, nullâ concupiscentiæ fœditate existente : unde virginitas tunc servata non fuisset, nec ei tunc aureola deberetur. Sed mutatâ humanæ naturæ conditione, virginitas specialem decorem habet; et ideò ei speciale redditur præmium. Tempore etiam legis Moysi, quando cultus Dei per carnalem actum propagandus erat, non erat omninò laudabile à commixtione carnis abstinere : unde nec tali proposito speciale præmium redderetur, nisi ex divino processisset instinctu (2); ut creditur de Jeremia et de Elia, quorum conjugia non leguntur.

Ad *quartum* dicendum, quòd si aliqua per violentiam oppressa fuerit, propter hoc non amittit aureolam; dummodò propositum virginitatem perpetuò servandi inviolabiliter servet, illi actui nullo modo consentiens : nec etiam per hoc virginitatem perdit; et hoc dico, sive pro fide, sive pro quacumque alia causa corrumpatur violenter. Sed si hoc pro fide sustineat, hoc erit ad meritum, et ad genus martyrii pertinebit; unde Lucia dixit : *Si me invitam violari feceris, castitas mihi duplicabitur ad coronam;* non quòd habeat duas virginitatis aureolas, sed quia duplex præmium reportabit, unum pro virginitate custodita, aliud pro injuria quam passa

(1) Scilicet diabolo et ex ea pugna perfectam victoriam retulit.

(2) Ex communi sententia hæc restrictio ad legem naturæ est coarctanda, quum adesset multiplicationis necessitas, siquidem durante statu legis mosaicæ, aureolam merebantur qui in perpetuæ virginitatis proposito perseverabant, ut patet ex Elia, Elisæo, Jeremia et aliis.

est. Dato etiam quòd taliter oppressa concipiat, nec ex hoc meritum virginitatis perdit; nec tamen Matri Christi æquabitur, in qua fuit cum integritate mentis etiam integritas carnis (1).

Ad *quintum* dicendum, quòd virginitas nobis à natura innascitur, quan, ùm ad id quod est materiale in virginitate; sed propositum perpetuæ ncorruptionis servandæ, ex quo virginitas meritum habet, non est innatum, sed ex munere gratiæ proveniens.

Ad *sextum* dicendum, quòd non cuilibet viduæ fructus sexagenarius debetur, sed ei solùm quæ propositum viduitatis servandæ retinet, quamvis etiam votum non emittat, sicut etiam de virginitate dictum est (in corp. art. et ad 4).

Ad *septimum* dicendum, quòd si frigidi et eunuchi voluntatem habeant perpetuam incorruptionem servandi, etiamsi facultas adesset coeundi, virgines sunt dicendi, et aureolam merentur; faciunt enim de necessitate virtutem. Si verò voluntatem habeant ducendi conjugem, si possent, aureolam non merentur. Unde dicit Augustinus (in libro De sancta virginitate, cap. 24, circa princ.) : « Quibus ipsum virile membrum debilitatur, ut generare non possint, ut sunt eunuchi, sufficit, cùm Christiani fiunt, et Dei præcepta custodiunt, eo tamen proposito sunt ut conjuges, si possent, haberent, conjugatis fidelibus adæquari. »

ARTICULUS VI. — UTRUM MARTYRIBUS AUREOLA DEBEATUR.

Ad sextum sic proceditur. 1. Videtur quòd martyribus aureola non debeatur. Aureola enim præmium est quod operibus supererogationis redditur : unde dicit Beda, super illud Exodi XXV : *Facies et alteram coronam*, etc. (hab. in Glos. ord.) : « De eorum præmio potest rectè intelligi qui generalia mandata spontaneâ vitæ perfectioris electione transcendunt. » Sed mori pro confessione fidei quandoque est necessitas, non supererogationis, ut patet ex hoc quod dicitur (Rom. X, 10) : *Corde creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem.* Ergo martyrio non semper debetur aureola.

2. Præterea, secundùm Gregorium (æquivalenter Moral. lib. IX, cap. 2, ad fin. et Aug. De adult. conjug. lib. I, cap. 14, in princ.) « servitia quantò sunt magis libera, tantò sunt magis grata. » Sed martyrium minimùm habet de libertate, cùm sit pœna ab alio inflicta violenter. Ergo martyrio aureola non debetur, quæ respondet merito excellenti.

3. Præterea, martyrium non solùm consistit in exteriori passione mortis, sed etiam in interiori voluntate : unde Bernardus (in serm. SS. Innocent.) distinguit tria genera martyrum, scilicet voluntate, non nece, ut Joannes; voluntate et nece, ut Stephanus; nece, et non voluntate, ut Innocentes. Si ergo martyrio aureola deberetur, magis deberetur martyrio voluntatis quàm exteriori martyrio, cùm meritum ex voluntate procedat. Hoc autem non ponitur. Ergo martyrio aureola non debetur.

4. Præterea, afflictio corporis est minor quàm afflictio mentis, quæ est per interiores dolores et animæ passiones. Sed interior afflictio quoddam etiam martyrium est : unde dicit Hieronymus in sermone de Assumptione (alius auctor, epist. ad Paul. et Eustoch. inter med. et fin.) : « Rectè dixerim, Dei genitrix virgo et martyr fuit, quamvis in pace vitam finierit; unde : Tuam ipsius animam pertransivit gladius, scilicet dolor de morte Filii. » Cùm ergo interiori dolori aureola non respondeat, nec exteriori respondere debet.

(1) Confer in 2 2, quæst. LXIV, art. 5 ad 5, et quæst. CXXIV, art. 4 ad 2, quæst. CXXXII, art. 1.

5. Præterea, ipsa pœnitentia martyrium quoddam est : unde dicit Gregorius (hom. III in Evang. in fin.) : « Quamvis occasio persecutionis desit, habet tamen et pax nostra martyrium suum ; quia etsi carnis colla ferro non subjicimus, spirituali tamen gladio carnalia desideria in mente trucidamus. » Pœnitentiæ autem, quæ in exterioribus operibus consistit, aureola non debetur. Ergo nec etiam omni exteriori martyrio debetur aureola.

6. Præterea, illicito operi non debetur aureola. Sed illicitum est sibiipsi manus injicere, ut patet per Augustinum (De civit. Dei, lib. I, cap. 17 et 20), et tamen quorumdam martyria in Ecclesia celebrata sunt qui sibi manus injecerunt, tyrannorum rabiem fugientes, ut patet (in Eccles. hist. Eusеb. lib. VIII, cap. 24) de quibusdam mulieribus apud Antiochiam. Ergo non semper martyrio debetur aureola.

7. Præterea, contingit aliquando aliquem pro fide vulnerari, et postmodùm aliquo tempore supervivere. Hunc autem constat martyrem esse ; et tamen, ut videtur, ei aureola non debetur, quia ejus pugna non duravit usque ad mortem. Ergo non semper martyrio debetur aureola.

8. Præterea, quidam magis affliguntur in amissione rerum temporalium quàm etiam in proprii corporis afflictione, quod patet ex hoc quòd multas afflictiones sustinent ad lucra (1) acquirenda. Si ergo eis propter Christum temporalia bona diripiantur, videtur quòd sint martyres ; nec tamen eis, ut videtur, debetur aureola. Ergo idem quòd priùs.

9. Præterea, martyr videtur esse tantùm ille qui pro fide occiditur : unde dicit Isidorus (Etym. lib. VII, cap. 11) : « Martyres græcè, testes latinè dicuntur ; quia propter testimonium Christi passiones sustinuerunt, et usque ad mortem pro veritate certaverunt. » Sed aliquæ aliæ virtutes sunt fide excellentiores, ut justitia, et charitas, et hujusmodi, quæ sine gratia esse non possunt ; quibus tamen non debetur aureola. Ergo videtur quòd nec martyrio aureola debeatur.

10. Præterea, sicut veritas fidei est à Deo, ita et quælibet alia veritas, ut dicit Ambrosius (alius auctor, sup. illud I. Cor. XII : *Nemo potest dicere*, etc.), quia « omne verum, à quocumque dicatur, à Spiritu sancto est. » Ergo si sustinenti mortem pro veritate fidei debetur aureola, eâdem ratione et sustinentibus mortem pro alia qualibet veritate ; quod tamen non videtur.

11. Præterea, bonum commune est potius bono particulari. Sed si aliquis pro conservatione reipublicæ moriatur in bello justo, non debetur ei aureola. Ergo etiamsi occidatur pro conservatione fidei in seipso ; et sic idem quod priùs.

12. Præterea, omne meritum ex libero arbitrio procedit. Sed quorumdam martyria celebrat Ecclesia qui usum liberi arbitrii non habuerunt. Ergo aureolam non meruerunt ; et sic non omnibus martyribus debetur aureola.

Sed *contra*. Augustinus dicit (in lib. De sancta virgin. cap. 46, in fin.) : « Nemo, quantùm puto, ausus fuit præferre virginitatem martyrio. » Sed virginitati debetur aureola. Ergo et martyrio.

Præterea, corona debetur certanti. Sed in martyrio est specialis difficultas pugnæ. Ergo ei debetur specialis aureola.

(1) Hinc tritum illud poetæ Juvenalis : *Impiger extremos currit mercator ad Indos ; Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes.*

CONCLUSIO. — Quemadmodum virginibus, sic et martyribus aureola debetur, tum propter victoriam passionum martyrii, tum propter causam pugnæ.

Respondeo dicendum quòd sicut inest quædam pugna spiritui contra interiores concupiscentias, ita etiam inest homini quædam pugna contra passiones exteriùs illatas. Unde sicut perfectissimæ victoriæ, quâ de concupiscentiis carnis triumphatur, scilicet virginitati, debetur specialis corona, quæ aureola dicitur, ita etiam perfectissimæ victoriæ, quæ habetur de impugnatione exteriori, debetur aureola. Perfectissima autem victoria de exterioribus passionibus consideratur ex duobus : primò ex magnitudine passionis ; inter omnes autem passiones illatas exteriùs præcipuum locum mors tenet, sicut et in passionibus exterioribus præcipuæ sunt venereorum concupiscentiæ; et ideò quando quis obtinet victoriam de morte et ordinatis ad mortem, perfectissimè vincit; secundò perfectio victoriæ consideratur ex causa pugnæ, quando videlicet pro honestissima causa pugnatur, quæ scilicet est ipse Christus. Et hæc duo in martyrio considerantur, quod est mors suscepta propter Christum : « Martyrem enim non facit pœna, sed causa » (August. cont. Crescon. lib. III, cap. 47). Et martyrio aureola debetur, sicut et virginitati.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd sustincre mortem propter Christum, quantùm est de se, est opus supererogationis : non enim quilibet tenetur fidem suam coram persecutore confiteri; sed in casu est de necessitate salutis, quando scilicet aliquis à persecutore deprehensus de fide sua requiritur, quam confiteri tenetur. Nec tamen sequitur quòd aureolam non mereatur. Aureola enim non debetur operi supererogationis, inquantum est supererogatio, sed inquantum perfectionem quamdam habet. Unde, tali perfectione manente, etiamsi non sit supererogatio, aureolam aliquis meretur.

Ad *secundum* dicendum, quòd martyrio non debetur aliquod præmium, secundùm hoc quòd ab exteriori infligitur, sed secundùm hoc quòd voluntariè sustinetur; quia non meremur nisi per ea quæ sunt in nobis; et quantò id quod aliquis sustinet voluntariè, est difficilius, et magis natum voluntati repugnare, tantò voluntas, quæ propter Christum illud sustinet, ostenditur firmiùs fixa in Christo, et ideò ei excellentius præmium debetur.

Ad *tertium* dicendum, quòd quidam actus sunt qui in ipso actu habent quamdam vehementiam delectationis vel difficultatis ; et in talibus actus semper addit ad rationem meriti vel demeriti, secundùm quòd in actu oportet voluntatem variari ex vehementia actûs à statu in quo priùs erat. Et ideò, cæteris paribus, actu luxuriam exercens plus peccat quàm qui solùm in actum consentit, quia in ipso actu voluntas augetur. Similiter et cùm actus martyrii maximam difficultatem habeat, voluntas martyrii non pertingit ad illud meritum quod actui martyrii debetur ratione difficultatis ; quamvis etiam possit pervenire ad altius præmium, consideratâ radice merendi, quia aliquis ex majori charitate potest velle sustinere martyrium quàm alius sustineat; unde voluntariè martyr potest mereri suâ voluntate præmium essentiale, æquale, vel majus eo quod martyri debetur. Sed aureola debetur difficultati quæ est in ipsa pugna martyrii; unde aureola voluntariè tantùm martyribus non debetur.

Ad *quartum* dicendum, quòd sicut delectationes tactûs, circa quas est temperantia, præcipuum locum tenent inter omnes delectationes interiores et exteriores, ita dolores tactûs omnibus aliis doloribus præemi-

nent. Et ideò difficultati illi quæ accidit in sustinendo dolores tactûs, putà qui sunt in verberibus, et hujusmodi, debetur aureola magis quàm difficultati sustinendi interiores dolores, pro quibus tamen non propriè dicitur aliquis martyr, nisi secundùm quamdam similitudinem, et hoc modo Hieronymus loquitur.

Ad *quintum* dicendum, quòd afflictio pœnitentiæ, propriè loquendo, non est martyrium, quia non consistit in his quæ ad mortem inferendam ordinantur, cùm ordinetur solùm ad carnem domandam; quam mensuram si quis excedat, erit afflictio culpanda. Dicitur tamen propter quamdam similitudinem afflictionis martyrium; quæ quidem afflictio excedit martyrii afflictionem diuturnitate, sed exceditur intensione.

Ad *sextum* dicendum, quòd, secundùm Augustinum (De civ. Dei, lib. I, cap. 17, 20 et 26), nulli licitum est sibiipsi manus injicere quâcumque ex causa; nisi fortè divino instinctu fiat ad exemplum fortitudinis ostendendum, ut mors contemnatur. Illi autem de quibus objectum est, divino instinctu mortem sibi intulisse creduntur, et propter hoc eorum martyria Ecclesia celebrat (1).

Ad *septimum* dicendum, quòd si aliquis propter fidem vulnus mortale accipiat et supervivat, non est dubium quin aureolam mereatur; sicut de beata Cæcilia patet, quæ triduò supervixit, et de multis martyribus qui in carcere sunt defuncti. Sed etiamsi vulnus non mortale accipiat, et tamen exinde mortem incurrat, creditur aureolam mereri : quamvis quidam dicant quòd aureolam non meretur, si ex incuria vel negligentia propria mortem quis incurrat. Non enim ista negligentia eum ad mortem induxisset, nisi præsupposito vulnere, quod pro fide acceptum est; et ita vulnus, quod pro fide acceperat, est prima occasio mortis, unde propter hoc aureolam non videtur amittere, nisi sit talis negligentia, quæ culpam mortalem inducat, quæ ei et auream aufert et aureolam. Si verò ex mortali vulnere suscepto non moriatur, aliquo casu contingente, vel etiam vulnera non mortalia susceperit, et adhuc carcerem sustinens moriatur, adhuc aureolam meretur. Unde et quorumdam sanctorum martyria in Ecclesia celebrantur qui in carcere mortui sunt, aliquibus vulneribus longè ante susceptis, sicut patet de Marcello papa. Qualitercumque igitur afflictio propter Christum illata usque ad mortem continuetur, sive mors inde sequatur, sive non, aliquis martyr efficitur, et aureolam meretur. Si verò non continuetur usque ad mortem, non propter hoc aliquis dicetur martyr; sicut patet de B. Sylvestro, de quo non solemnizat Ecclesia sicut de martyre, quia in pace vitam finivit, quamvis priùs aliquas passiones sustinuerit.

Ad *octavum* dicendum, quòd sicut temperantia non est circa delectationes in pecuniis vel in honoribus et hujusmodi, sed solùm in delectationibus tactûs, quasi præcipuis, ita etiam fortitudo est circa pericula mortis, sicut circa præcipua, ut dicitur (Ethic. lib. III, cap. 6). Et ideò soli illi injuriæ quæ irrogatur circa corpus proprium, ex qua nata est mors sequi, debetur aureola. Sive igitur aliquis propter Christum res temporales, sive famam, vel quicquid hujusmodi amittat, non efficitur propter hoc propriè martyr, nec meretur aureolam. — Nec aliquis potest ordinatè res exteriores plus diligere quàm proprium corpus; amor autem inordinatus non coadjuvat ad meritum aureolæ; nec etiam potest dolor de amissione re-

(1) Confer quod dictum est 22, quæst. LXIV, art. 5.

rum corporalium coæquari dolori de corporis occisione, et aliis hujusmodi (1).

Ad *nonum* dicendum, quòd causa sufficiens ad martyrium non solùm est confessio fidei, sed quæcumque alia virtus non politica, sed infusa, quæ finem habeat Christum. Quolibet enim actu virtutis aliquis testis Christi efficitur, inquantum opera quæ in nobis Christus perficit, testimonia bonitatis ejus sunt. Unde aliquæ virgines sunt occisæ pro virginitate, quam servare volebant; sicut beata Agnes et quædam aliæ, quarum martyria in Ecclesia celebrantur.

Ad *decimum* dicendum, quòd veritas fidei habet Christum pro fine et pro objecto; et ideò confessio ipsius aureolam meretur, si pœna addatur, non solùm ex parte finis, sed etiam ex parte materiæ. Sed confessio cujuscumque alterius veritatis non est causa sufficiens ad martyrium ratione materiæ, sed solùm ratione finis; utpote si aliquis vellet priùs occidi pro Christo, quàm quodcumque mendacium dicendo contra ipsum peccare.

Ad *undecimum* dicendum, quòd bonum increatum excedit bonum omne creatum. Unde quicumque finis creatus, sive sit bonum commune, sive privatum, non potest actui tantam bonitatem præstare, quantam finis increatus, cùm scilicet aliquid propter Deum agitur. Et ideò cùm quis propter bonum commune non relatum ad Christum mortem sustinet, aureolam non meretur; sed si hoc referatur ad Christum, aureolam merebitur, et martyr erit, utpote si rempublicam defendat ab hostium impugnatione, qui fidem Christi corrumpere moliuntur, et in tali defensione mortem sustineat.

Ad *duodecimum* dicendum, quòd quidam dicunt quòd in innocentibus occisis pro Christo virtute divinâ acceleratus est usus rationis, sicut et in Joanne Baptista, dùm adhuc esset in materno utero: et secundùm hoc verè martyres fuerunt et actu et voluntate, et aureolam habent. Sed alii dicunt quòd fuerunt martyres actu tantùm, et non voluntate; quod videtur sentire Bernardus distinguens tria genera martyrum, ut dictum est (in arg. 3). Et secundùm hoc innocentes sicut non pertingunt ad perfectam rationem martyrii, sed aliquid martyrii habent ex hoc quod passi sunt pro Christo, ita etiam et aureolam habent, non quidem secundùm perfectam rationem, sed secundùm aliquam participationem, inquantum scilicet gaudent se in obsequium Christi occisos esse, ut dictum est (art. præc.), de pueris baptizatis, quòd habebunt aliquod gaudium de innocentia et carnis integritate (2).

ARTICULUS VII. — UTRUM DOCTORIBUS AUREOLA DEBEATUR (3).

Ad septimum sic proceditur. **1.** Videtur quòd doctoribus aureola non debeatur. Omne enim præmium quod in futuro habebitur, alicui actui virtutis respondet. Sed prædicare vel docere non est actus alicujus virtutis. Ergo doctrinæ vel prædicationi non debetur aureola.

2. Præterea, docere et prædicare ex studio et doctrina proveniunt. Sed ea quæ præmiantur in futuro, non sunt acquisita per humanum studium, quia naturalibus et acquisitis non meremur. Ergo pro doctrina et prædicatione nullus in futuro aureolam promerebitur.

(1) De ea responsione confer 2 2, quæst. CXXIV, art. 5.

(2) Cum hac responsione conferri debet 2 2, quæst. CXXIV, art. 1 ad 1, ubi sanctos Innocentes simpliciter esse martyres S. Doctor affirmat.

(3) Nomine doctorum hic intelliguntur illi qui verbo vel scripto doctrinam sanctam explicant, sive sint titulo doctores, sive pastores, sive prædicatores, sive scriptores.

3. Præterea, exaltatio in futuro respondet humiliationi in præsenti, quia *qui se humiliat exaltabitur* (Matth. XXIII, 12). Sed in docendo et in prædicando non est humiliatio, imò magis superbiæ occasio : Glossa enim (ord. sup. illud : *Tunc diabolus assumpsit eum*) dicit (Matth. IV), quòd *diabolus multos decipit honore magisterii inflatos*. Ergo videtur quòd prædicationi et doctrinæ aureola non debeatur.

Sed *contra* (Ephes. I, sup. illud : *Ut sciatis quæ sit supereminens*, etc.), dicit Glossa (ord. et interl.) : « Quoddam incrementum gloriæ habebunt sancti doctores, ultra illud quod communiter omnes habebunt. » Ergo, etc.

Præterea (Cant. VIII, super illud : *Vinea mea coram me est*), dicit Glossa ord. : « Ostendit quid singularis præmii doctoribus ejus disponat. » Ergo doctores habebunt singulare præmium ; et hoc vocamus *aureolam*.

CONCLUSIO. — Sicut virgines et martyres, ita doctores aureolam consequuntur, propter victoriam quam obtinent adversùs diabolum per prædicationem et doctrinam.

Respondeo dicendum quòd sicut per martyrium et virginitatem aliquis perfectissimam victoriam obtinet de carne et mundo, ita etiam perfectissima victoria contra diabolum obtinetur, quando aliquis non solùm diabolo impugnanti non cedit, sed etiam expellit eum non solùm à se, sed etiam ab aliis. Hoc autem fit per prædicationem et doctrinam. Et ideò prædicationi et doctrinæ aureola debetur, sicut et virginitati et martyrio (1). Nec est dicendum, ut quidam dicunt, quòd debeatur tantùm prælatis, quibus competit ex officio prædicare et docere, sed quibuscumque qui licitè hunc actum exercent. Prælatis autem non debetur, quamvis habeant officium prædicandi, nisi actu prædicent, quia corona non debetur habitui, sed pugnæ actuali, secundùm illud (II. Tim. II, v) : *Non coronabitur, nisi qui legitimè certaverit*.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd prædicare et docere sunt actus alicujus virtutis, scilicet misericordiæ ; unde et inter spirituales eleemosynas computantur.

Ad *secundum* dicendum, quòd quamvis facultas prædicandi et docendi quandoque ex studio proveniat, tamen usus doctrinæ ex voluntate procedit, quæ per charitatem informatur à Deo infusam ; et sic actus ejus meritorius esse potest.

Ad *tertium* dicendum, quòd exaltatio in hac vita non diminuit alterius vitæ præmium, nisi ei qui ex tali exaltatione propriam gloriam quærit ; qui autem talem exaltationem in utilitatem aliorum convertit, ex ea sibi mercedem acquirit. Cùm autem dicitur quòd doctrinæ debetur aureola, intelligendum est de doctrina quæ est de pertinentibus ad salutem, per quam diabolus à cordibus hominum expugnantur, sicut quibusdam spiritualibus armis ; de quibus dicitur (II. Corinth. X, 4) : *Arma militiæ nostræ non sunt carnalia, sed spiritualia* (2).

ARTICULUS VIII. — UTRUM CHRISTO AUREOLA DEBEATUR.

De his etiam S. Thom. Sent. IV, dist. 49, quæst. V, art. 4, quæstiunc. I.

Ad octavum sic proceditur. 1. Videtur quòd Christo aureola debeatur.

(1) Hinc (Dan. XII) : *Qui ad justitiam erudient multos, fulgebunt quasi stellæ in perpetuas æternitates*, et (Matth. V) : *Qui fecerit et docuerit, hic magnus vocabitur in regno cœlorum*.

(2) Vulgata, *sed potentia Deo*.

Debetur enim aureola virginitati et martyrio et doctrinæ. Sed in Christo hæc tria præcipuè fuerunt. Ergo ipsi præcipuè aureola competit.

2. Præterea, omne quod est perfectissimum in rebus humanis, præcipuè Christo est attribuendum. Sed præmium aureolæ debetur excellentissimis meritis. Ergo et Christo debetur.

3. Præterea, Cyprianus dicit (lib. De habitu virginum, parùm à princ.), quòd « imaginem Dei virginitas portat. » Ergo virginitatis exemplar in Deo est. Et sic videtur quòd Christo, etiam inquantum est Deus, aureola competat.

Sed *contra* est quòd aureola est gaudium de conformitate ad Christum, ut dicitur. Sed nullus conformatur vel assimilatur sibiipsi, ut patet per Philosophum (Metaph. lib. x, text. 10 et 11). Ergo Christo aureola non debetur.

Præterea, Christi præmium nunquàm est augmentatum. Sed Christus ab instanti suæ conceptionis non habuit aureolam, quia tunc nunquàm pugnaverat. Ergo nunquàm postea aureolam habuit.

CONCLUSIO. — Quanquam Christo aurea debeatur, cùm strenuè pugnaverit et vicerit, non tamen aureola debetur, quòd aureola quamdam perfectæ victoriæ participationem denotet, quod Christo non convenit, in quo ipsa perfectæ victoriæ plenitudo existit.

Respondeo dicendum quòd circa hoc est duplex opinio : quidam enim dicunt quòd in Christo est aureola secundùm propriam aureolæ rationem, cùm in eo pugna inveniatur et victoria, et per consequens corona secundùm propriam rationem. Sed, diligenter considerando, quamvis Christo competat ratio aureæ vel coronæ, non tamen ei competit ratio aureolæ. Aureola enim ex hoc ipso quòd diminutivè dicitur, importat aliquid quod participativè et non secundùm suî plenitudinem possidetur. Unde illis competit aureolam habere in quibus est aliqua perfectionis victoriæ participatio secundùm imitationem ejus in quo perfectæ victoriæ ratio plena consistit. Et idcò, cùm in Christo inveniatur hujusmodi principalis et plena victoriæ ratio, per cujus victoriam omnes alii victores constituuntur, ut patet (Joan. xvi, 33) : *Confidite, ego vici mundum ;* et (Apoc. v, 5) : *Ecce vicit leo de tribu Juda,* Christo non competit aureolam habere, sed aliquid, unde omnes aureolæ originantur. Unde dicitur (Apoc. iii, 21) : *Qui vicerit, faciam eum sedere* (1) *in throno meo, sicut ego vici, et sedeo in throno Patris mei.* Unde secundùm alios dicendum est quòd quamvis id quod est in Christo, non habeat rationem aureolæ, tamen est excellentius omni aureolâ.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd Christus fuit verissimè virgo, martyr et doctor ; sed tamen præmium accidentale his respondens in Christo non habet aliquam notabilem quantitatem in comparatione ad magnitudinem essentialis præmii : unde non habet aureolam sub ratione aureolæ.

Ad *secundum* dicendum, quòd aureola quamvis debeatur operi perfectissimo, quoad nos tamen aureola, inquantum diminutivè dicitur, significat quamdam participationem perfectionis ab aliquo in quo plenariè invenitur ; et secundùm hoc ad quamdam minorationem pertinet : et sic in Christo non invenitur, in quo omnis perfectio plenissimè invenitur.

Ad *tertium* dicendum, quòd quamvis virginitas habeat aliquo modo exemplar in Deo, non tamen habet exemplar unius rationis. Incorruptio

(1) Vulgata, *dabo ei sedere.*

enim Dei, quam virginitas imitatur, non eâdem ratione est in Deo et in aliquo virgine.

ARTICULUS IX. — UTRUM ANGELIS AUREOLA DEBEATUR.

Ad nonum sic proceditur. 1. Videtur quòd angelis aureola debeatur, quia, ut dicit Hieronymus (alius auctor in serm. de Assumpt. B. M.), de virginitate loquens : « In carne præter carnem vivere, potiùs est vita angelica quàm humana ; » et (I. Corinth. VII) dicit Glossa (ord. sup. illud : *Propter instantem necessitatem*) quòd « virginitas est portio angelica. » Cùm igitur virginitati respondeat aureola, videtur quòd angelis debeatur.

2. Præterea, nobilior est incorruptio spiritûs quàm incorruptio carnis. Sed in angelis invenitur incorruptio spiritûs, quia nunquàm peccaverunt. Ergo eis magis debetur aureola quàm hominibus incorruptis carne, qui aliquando peccaverunt.

3. Præterea, doctrinæ debetur aureola. Sed angeli nos docent purgando, illuminando et perficiendo, ut Dionysius dicit (Eccles. hier. cap. 6, vers. fin.). Ergo eis debetur aureola saltem doctorum.

Sed *contra* (II. Tim. II, 5) : *Non coronabitur, nisi qui legitimè certaverit.* Sed in angelis non est pugna. Ergo eis aureola non debetur.

Præterea, aureola non debetur actui qui per corpus non exercetur; unde amantibus virginitatem, martyrium et doctrinam, si exteriùs eis hæc non insint, aureola non debetur. Sed angeli sunt spiritus incorporei. Ergo aureolam non habent.

CONCLUSIO. — Cùm id quod hominibus ex merito obtingit, angelis connaturale sit, et aureola cuilibet perfectioni in merito excellenti respondeat : angelis aureolam non deberi aut competere certum est.

Respondeo dicendum quòd angelis aureola non debetur. Cujus ratio est quia aureola propriè respondet cuidam perfectioni excellenti in merito. Ea verò quæ in hominibus ad perfectionem meriti pertinent, angelis sunt connaturalia, vel etiam spectant ad communem statum eorum, aut etiam ad ipsum præmium essentiale. Et ideò ratione quâ hominibus aureola debetur, angeli non habent aureolam.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd virginitas dicitur esse vita angelica, inquantum per gratiam virgines imitantur id quod angeli habent per naturam. Non enim virtutis est in angelis quòd omninò à delectabilibus carnis abstineant, cùm hujusmodi delectationes in eis esse non possint.

Ad *secundum* dicendum, quòd perpetua incorruptio spiritûs in angelis præmium essentiale meretur; est enim de necessitate salutis, cùm in eis non possit subsequi reparatio post ruinam.

Ad *tertium* dicendum, quòd illi actus secundùm quos angeli nos docent pertinent ad gloriam eorum, et communem ipsorum statum : unde per hujusmodi actus aureolam non merentur.

ARTICULUS X. — UTRUM AUREOLA ETIAM CORPORI DEBEATUR.

Ad decimum sic proceditur. 1. Videtur quòd aureola etiam corpori debeatur. Præmium enim essentiale est potius quàm accidentale. Sed dos, quæ ad præmium essentiale pertinet, non solùm est in anima, sed etiam in corpore. Ergo et aureola, quæ pertinet ad præmium accidentale.

2. Præterea, peccato quod per corpus exercetur respondet pœna in anima et corpore. Ergo et merito quod exercetur per corpus, debetur præmium et in anima et in corpore. Sed meritum aureolæ per corpus exercetur. Ergo aureola etiam debetur corpori.

3. Præterea, in corporibus martyrum quædam nitens virtutis plenitudo apparebit in ipsis cicatricibus corporis; unde Augustinus dicit (De civit. Dei, lib. XXII, cap. 20) : « Nescio quomodò sic afficimur amore martyrum beatorum, ut velimus in illo regno in eorum corporibus videre vulnerum cicatrices quæ pro Christi nomine pertulerunt; et fortassè videbimus; non enim erit deformitas in eis, sed dignitas quædam erit, et quædam quamvis in corpore, non corporis, sed virtutis pulchritudo fulgebit. » Ergo videtur quòd aureola martyrum etiam in corpore sit, et eàdem ratione de aliis.

Sed *contra*, animæ quæ modò sunt in paradiso, habent aureolas; nec tamen habent corpora. Ergo proprium subjectum aureolæ non est corpus, sed anima.

Præterea, omne meritum est ab anima. Ergo præmium totum in anima esse debet.

CONCLUSIO. — Cùm aureola sit gaudium de his operibus, quorum gratiâ, ea debetur, propriè in mente esse dicitur, quamvis etiam aliquis decor ex gaudio aureolæ in corpore resultet.

Respondeo dicendum quòd aureola propriè est in mente : est enim gaudium de operibus illis quibus aureola debetur. Sed sicut ex gaudio essentialis præmii, quod est aurea, redundat quidam decor in corpore, qui est gloria corporis, ita ex gaudio aureolæ resultat aliquis decor in corpore; ut sic aureola principaliter sit in mente, sed per quamdam etiam redundantiam refulgeat in corpore.

Et per hoc patet responsio ad objecta. Tamen sciendum est quòd decor cicatricum, quæ in corporibus martyrum apparebunt, non potest dici aureola (1), quia aliqui martyres aureolam habebunt, in quibus hujusmodi cicatrices non erunt, utpote illi qui sunt submersi, aut famis inediâ vel squalore carceris interempti.

ARTICULUS XI. — UTRUM CONVENIENTER DESIGNENTUR TRES AUREOLÆ, VIRGINUM, MARTYRUM ET PRÆDICATORUM.

Ad undecimum sic proceditur. 1. Videtur quòd inconvenienter designentur tres aureolæ, virginum scilicet, martyrum et prædicatorum. Aureola enim martyrum respondet virtuti fortitudinis eorum : aureola virginum virtuti temperantiæ; aureola verò doctorum virtuti prudentiæ. Ergo videtur quòd debeat esse quarta aureola, quæ respondeat virtuti justitiæ.

2. Præterea, Exodi XXV dicit Glossa (ord. Bedæ sup. illud : *Coronam interrasilem*, etc.) quòd « corona aurea additur, cùm per Evangelium his qui mandata custodiunt, vita æterna promittitur (Matth. XIX, 17) : *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata.* Huic aureola superponitur, cùm dicitur : *Si vis perfectus esse, vade, et vende omnia quæ habes, et da pauperibus.* » Ergo paupertati debetur aureola.

3. Præterea, per votum obedientiæ aliquis se subjicit Deo totaliter. Ergo in voto obedientiæ maxima perfectio consistit, et ita videtur quòd ei aureola debeatur.

4. Præterea, multa sunt etiam alia supererogationis (2) opera, de quibus homo in futuro speciale gaudium habebit. Ergo multæ sunt aliæ aureolæ præter tres prædictas.

(1) Attamen in locis cicatricum rutilabit et splendescet quædam pulchritudo, ut patet, tùm ex verbo decoris, tùm ex quæst. LXXXII, art. 1 ad 5.

(2) Nempè quæcumque ultrà obligationem præcepti fiunt quasi ex abundanti, tametsi non fieri licitè possint.

5. Præterea, sicut aliquis divulgat fidem prædicando et docendo, ita scripta compilando. Ergo et talibus quarta aureola debetur.

CONCLUSIO. — Cùm virgines, martyres et doctores in perpetua pugna sint, et victoriam ex ea consequantur, eis convenienter assignatæ sunt tres aureolæ.

Respondeo dicendum quòd aureola est quoddam privilegiatum præmium privilegiatæ victoriæ respondens; et ideò secundùm privilegiatas victorias in tribus pugnis, quæ cuilibet homini imminent, tres aureolæ sumuntur. In pugna enim quæ est contra carnem, ille potissimam victoriam obtinet qui à delectabilibus venereis, quæ sunt præcipua in hoc genere, omninò abstinet, cujusmodi est virgo; et ideò virginitati aureola debetur. In pugna verò quâ contra mundum pugnatur, illa est præcipua victoria, cùm à mundo persecutionem usque ad mortem sustinemus; unde et martyribus, qui in ista pugna victoriam obtinent, secunda aureola debetur. In pugna verò quâ contra diabolum pugnatur, illa est præcipua victoria cùm aliquis hostem non solùm à se, sed etiam à cordibus aliorum removet; quod fit per doctrinam et prædicationem; et ideò doctoribus et prædicatoribus tertia aureola debetur. — Quidam verò distinguunt tres aureolas secundùm tres vires animæ, ut dicantur tres aureolæ respondere potissimis trium virium animæ actibus. Potissimus enim actus potentiæ rationalis est veritatem fidei etiam in aliis diffundere; et huic actui debetur doctorum aureola. Irascibilis verò actus potissimus est, etiam mortem propter Christum superare, et huic debetur aureola martyrum. Concupiscibilis verò actus potissimus est à delectabilibus carnis maximis abstinere penitùs; et huic debetur aureola virginum. — Alii verò aureolas tres distinguunt secundùm ea quibus Christo nobilissimè conformamur. Ipse enim mediator fuit inter Patrem et mundum. Fuit ergo doctor, secundùm quòd veritatem quam à Patre acceperat, mundo manifestavit; fuit autem martyr, secundùm quòd à mundo persecutionem sustinuit; fuit verò virgo, inquantum puritatem in seipso servavit. Et ideò doctores, martyres, virgines ei perfectissimè conformantur (1). Unde talibus debetur aureola.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd in actu justitiæ non attenditur aliqua pugna, sicut in actibus aliarum virtutum. Nec tamen verum est quòd docere sit actus prudentiæ; imò est potiùs actus charitatis vel misericordiæ, secundùm quòd ex tali habitu inclinamur ad hujusmodi actûs exercitium; vel etiam sapientiæ, ut dirigentis. — Vel potest dici, secundùm alios, quòd justitia circuit omnes virtutes; et ideò ei specialis aureola non debetur.

Ad *secundum* dicendum, quòd paupertas quamvis sit opus perfectionis, non tamen tenet summum locum in aliqua spirituali pugna, quia amor temporalium minùs impugnat quàm concupiscentia carnis, vel persecutio inflicta in corpus proprium. Unde paupertati non debetur aureola; sed debetur ei judiciaria potestas ratione humiliationis, quæ consequitur paupertatem. Glossa autem adducta largè accipit aureolam pro quolibet præmio quod redditur merito excellenti.

Et similiter dicendum ad *tertium* et *quartum*.

Ad *quintum* dicendum, quòd etiam scribentibus sacram doctrinam debetur aureola; sed hæc non distinguitur ab aureola doctorum, quia scripta componere quidam modus docendi est.

(1) Ad ejus porrò doctoratum pertinet quod dicitur (Joel. II, 23): *Filii Sion exultate, quia dedit vobis doctorem justitiæ;* ad martyrium pertinet illud (I. Tim. VI, 13) : *Testimonium reddidit coram Pontio Pilato bonam confessionem;* ad ejus virginitatem spectat quod apud LXX (Joel. I. vers. 8) *vir virgineus* appellatur ubi Vulgata *virum pubertatis* appellat.

ARTICULUS XII. — UTRUM AUREOLA VIRGINUM SIT POTISSIMA INTER ALIAS.

Ad duodecimum sic proceditur. 1. Videtur quòd aureola virginum sit inter alias potissima, quia (Apoc. XIV, 4) de virginibus dicitur quòd *sequuntur Agnum quòcumque ierit*, et quòd « nemo alius poterat dicere canticum quod virgines cantabant. » Ergo virgines habent excellentiorem aureolam.

2. Præterea, Cyprianus de Virginibus (seu De habitu virg., parùm à princ.) dicit quòd sunt « illustrior portio gregis Christi. » Ergo eis major aureola debetur.

3. Item, videtur quòd potissima sit aureola martyrum, quia dicit Aymo (sup. illud Apocal. XIV : *Et nemo poterat dicere canticum*), quòd « non omnes virgines conjugatas præcedunt ; sed hi specialiter qui in tormento passionis virginitate insuper custoditâ coæquantur martyribus conjugatis. » Ergo martyrium dat virginitati præeminentiam super alios status. Et sic martyrio potior aureola debetur.

4. Item, videtur quòd potissima debeatur doctoribus, quia Ecclesia militans exemplata est ab Ecclesia triumphante. Sed in Ecclesia militante maximus honor debetur doctoribus (I. Timoth. v, 17) : *Qui benè præsunt presbyteri duplici honore digni habeantur, maximè qui laborant in verbo et doctrina*. Ergo in Ecclesia triumphante talibus potior aureola debetur.

CONCLUSIO. — Cùm martyrum pugna fortissima sit, vehementissimèque affligat, simpliciter loquendo aureola eorum est omnium potissima.

Respondeo dicendum quòd præeminentia aureolæ ad aureolam potest dupliciter attendi : primò ex parte pugnæ, ut dicatur aureola potior quæ fortiori pugnæ debetur ; et per hunc modum aureola martyrum aliis aureolis supereminet quodam modo, et aureola virginum alio modo ; pugna enim martyrum est fortior secundùm seipsam, et vehementiùs affligens ; sed pugna carnis est periculosior, inquantum est diuturnior et magis nobis imminet è vicino. Secundò ex parte eorum de quibus est pugna, et sic aureola doctorum inter omnes est potior, quia hujusmodi pugna versatur circa bona intelligibilia ; aliæ verò pugnæ circa sensibiles passiones. Sed illa eminentia quæ attenditur ex parte pugnæ, est aureolæ essentialior, quia aureola secundùm propriam rationem respicit victoriam et pugnam ; difficultas autem pugnæ quæ attenditur ex parte ipsius pugnæ, est potior quàm illa quæ attenditur ex parte nostrî, inquantum est nobis vicinior. Et ideò, simpliciter loquendo, aureola martyrum inter omnes est potior, et ideò dicitur (Matth. v, in Glossa ord.), quòd « in octava beatitudine, quæ ad martyres pertinet (scilicet : *Beati qui persecutionem patiuntur*), omnes aliæ perficiuntur. » Et propter hoc etiam Ecclesia in connumeratione sanctorum martyres doctoribus et virginibus præordinat. Sed quantùm ad aliquid, nihil prohibet alias aureolas excellentiores esse. Et per hoc patet solutio ad objecta.

ARTICULUS XIII. — UTRUM UNUS ALIO AUREOLAM EXCELLENTIUS HABEAT.

Ad tertium decimum sic proceditur. 1. Videtur quòd unus aureolam virginitatis, vel martyrii, vel doctoris excellentiùs alio non habeat, quia ea quæ sunt in termino, non intenduntur neque remittuntur. Aureola autem debetur operibus quæ sunt in termino perfectionis. Ergo aureola non intenditur nec remittitur.

2. Præterea, virginitas non suscipit magis et minùs, cùm importet privationem quamdam, privationes autem non intendantur, nec remittantur. Ergo nec præmium virginitatis, scilicet aureola virginum, intenditur et remittitur.

Sed *contra*, aureola superponitur aureæ. Sed aurea est intensior in uno quàm in alio. Ergo et aureola.

CONCLUSIO. — Cùm meritum sit causa præmii, consequens est, ut sicut merito meritum est majus, sic aureola una major alterâ esse dicatur.

Respondeo dicendum quòd cùm meritum sit quodammodo præmii causa, oportet diversificari præmia, secundùm quòd merita diversificantur; aliquid enim intenditur et remittitur per intensionem et remissionem suæ causæ. Meritum autem aureolæ potest esse majus et minus. Unde et aureola potest esse major et minor. Sciendum tamen quòd meritum aureolæ potest intendi dupliciter : uno modo ex parte radicis; alio modo ex parte operis. Contingit enim esse aliquos duos, quorum unus ex minori charitate majus tormentum martyrii sustinet, vel magis prædicationi instat, aut etiam magis à delectabilibus carnis elongat se. Intensioni ergo meriti quæ attenditur penès radicem, non respondet intensio aureolæ, sed intensio aureæ; intensioni verò meriti quæ est ex genere actûs, respondet intensio aureolæ. Unde potest esse quòd aliquis qui minùs in martyrio meretur, quantùm ad essentiale præmium, habeat pro martyrio majorem aureolam.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd merita quibus debetur aureola, non attingunt ad terminum perfectionis simpliciter, sed secundùm speciem, sicut ignis est specie subtilissimum corporum. Unde nihil prohibet unam aureolam aliâ esse excellentiorem, sicut unus ignis est alio subtilior.

Ad *secundum* dicendum, quòd una virginitas potest esse major aliâ propter majorem recessum à virginitatis contrario; ut dicatur in illa esse major virginitas, quæ magis occasiones corruptionis vitat; sic enim privationes intendi possunt, ut cùm dicitur homo magis cæcus, quia magis elongatur à visu.

QUÆSTIO XCVII.

DE POENA DAMNATORUM, IN SEPTEM ARTICULOS DIVISA.

Consequenter considerandum est de pertinentibus ad damnatos post judicium : et primò de pœna damnatorum, et igne quo eorum corpora cruciabuntur; secundò de his quæ pertinent ad eorum affectum et intellectum; tertiò de justitia et misericordia Dei respectu damnatorum. — Circa primum quæruntur septem : 1° Utrùm damnati in inferno solâ pœnâ ignis affligantur. — 2° Utrùm vermis eorum quo affliguntur sit corporalis. — 3° Utrùm fletus in eis existens sit corporalis. — 4° Utrùm tenebræ eorum sint corporales. — 5° Utrùm ignis quo affliguntur sit corporalis. — 6° Utrùm sit ejusdem speciei cum igne nostro. — 7 °Utrùm ignis ille sit sub terra.

ARTICULUS I. — UTRUM DAMNATI IN INFERNO SOLA POENA IGNIS AFFLIGANTUR (1).

De his etiam S. Thom. Sent. IV, dist. 49, q. II, art. 3, quæstiunc. I.

Ad primum sic proceditur. 1. Videtur quòd damnati in inferno solâ pœnâ ignis affligantur, quia (Matth. XXV, 41), ubi eorum damnatio exprimitur, fit mentio solùm de igne, cùm dicitur : *Discedite à me, maledicti, in ignem æternum.*

2. Præterea, sicut pœna purgatorii debetur peccato veniali, ita pœna inferni debetur peccato mortali. Sed in purgatorio non dicitur esse nisi

(1) Duplex est damnatorum pœna, una damni, altera sensûs. Pœna damni est carentia visionis Dei, quæ conjunctum habet odium Dei punientis et summam tristitiam in mente de tanto bono amisso; pœna sensûs aut sensibilis ea est quæ sensibus percipi potest, scilicet visu, odoratu, tactu, etc.

pœna ignis, ut patet per hoc quod dicitur (I. Corinth. III, 13): *Uniuscujusque opus, quale sit, ignis probabit.*(1). Ergo nec in inferno erit nisi pœna ignis.

3. Præterea, pœnarum varietas refrigerium præstat, sicut cùm de calido transfertur quis ad frigidum. Sed nullum refrigerium est ponere in damnatis. Ergo non erunt diversæ pœnæ, sed sola pœna ignis.

Sed *contra* est quod dicitur (Psal. X, 7): *Ignis, et sulphur, et spiritus procellarum, pars calicis eorum* (2).

Præterea (Job, XXIV, 19): *Ad nimium calorem transeat ab aquis nivium.*

CONCLUSIO. — Sicut per multa et varia damnati peccârunt, ita conveniens est ut multipliciter, et ex multis affligantur.

Respondeo dicendum quòd, secundùm Basilium (conc. 14, De futuro judicio, circa med., et hom. I in Psal. XXVIII, à med.), in ultima mundi purgatione fiet separatio in elementis, ut quicquid est purum et nobile remaneat superiùs ad gloriam beatorum; quicquid verò est ignobile et fæculentum, in infernum projiciatur ad pœnam damnatorum; ut sicut omnis creatura erit beatis materia gaudii, ita damnatis ex omnibus creaturis tormentum accrescat, secundùm illud (Sap. V, 21): *Pugnabit cum illo orbis terrarum contra insensatos.* Hoc etiam divinæ justitiæ competit, ut sicut ab uno recedentes per peccatum, in rebus materialibus, quæ sunt multæ et variæ, finem suum constituerunt, ita etiam multipliciter et ex multis affligantur.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd, quia ignis est maximè afflictivus, propter hoc quòd abundat in virtute activa, ideò nomine ignis omnis afflictio designatur, si sit vehemens.

Ad *secundum* dicendum, quòd pœna purgatorii non est principaliter ad affligendum, sed ad purgandum: unde per solum ignem fieri debet, qui maximè habet vim purgativam. Sed damnatorum pœna non ordinatur ad purgandum. Unde non est simile.

Ad *tertium* dicendum, quòd damnati transibunt ex vehementissimo calore ad vehementissimum frigus, sine hoc quòd in eis sit aliquod refrigerium; quia passio ab exterioribus non erit per transmutationem corporis à sua pristina naturali dispositione, ut contraria passio ad æqualitatem, vel temperiem reducendo refrigerium causet, sicut nunc accidit; sed erit per actionem spiritualem, secundùm quòd sensibilia agunt in sensum, prout sentiuntur, imprimendo formas illas secundùm *esse* spirituale in organum, et non secundùm *esse* materiale.

ARTICULUS II. — UTRUM VERMIS DAMNATORUM SIT CORPORALIS (3).

Ad secundum sic proceditur. 1. Videtur quòd vermis quo affliguntur damnati, sit corporalis; quia caro non potest affligi per vermem spiritualem. Sed caro damnatorum affligetur per vermem (Judith. 16, 21): *Dabit ignem, et vermes in carnes eorum* (4); et (Eccli. VII, 19): *Vindicta carnis impii ignis et vermis.* Ergo vermis ille erit corporalis.

2. Præterea, Augustinus dicit (De civit. Dei, lib. XXI, cap. 20, et lib. XX, cap. 22): « Utrumque, id est ignis et vermis, pœna erunt carnis. » Ergo, etc.

Sed *contra* est quod Augustinus dicit (De civ. Dei, lib. XX, cap. 22, à

(1) Juxta interpretationem sanctorum Patrum, qui de purgatorio aut emendatorio igni id intelligunt.

(2) Accomodatitio tantum, non litterali sensu.

(3) Juxta mentem D. Thomæ, vermis ille est remorsus conscientiæ, qui ex putridine peccati oritur, et animam affligit. Idem sentit opusc. IX, art. 41.

(4) De persecutoribus Judæorum hoc dicit, sed ad omnes impios pari sensu extendi potest, ac de pœna æterna intelligi.

med.). « In pœnis malorum inextinguibilis ignis, et vivacissimus vermis, ab aliis atque aliis aliter atque aliter exponitur. Alii utrumque ad corpus; alii utrumque ad animam retulerunt; alii propriè ad corpus ignem, tropicè ad animam vermem; quod esse credibilius videtur. »

CONCLUSIO. — Cùm post diem judicii nullum corpus mixtum remansurum sit præter corpus hominis : vermis qui damnatis assignatur, non erit materialis, sed spiritualis, qui conscientiæ remorsus dicitur.

Respondeo dicendum quòd post diem judicii in mundo innovato non remanebit aliquod animal, vel aliquod corpus mixtum, nisi corpus hominis tantùm, eò quòd non habeat aliquem ordinem ad incorruptionem, nec post illud tempus sit futura generatio et corruptio. Unde vermis qui in damnatis ponitur, non debet intelligi esse corporalis, sed spiritualis, qui est conscientiæ remorsus, qui dicitur vermis, inquantum oritur ex putredine peccati, et animam affligit, sicut corporalis vermis ex putredine ortus affligit pungendo.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd ipsæ animæ damnatorum dicuntur carnes eorum, pro eo quòd carni subjectæ fuerunt. — Vel potest dici etiam quòd per vermem spiritualem caro affligetur, secundùm quòd passiones animæ redundant in corpus, et hìc, et in futurum.

Ad *secundum* dicendum, quòd Augustinus loquitur sub quadam comparatione. Non enim vult simpliciter asserere quòd ille vermis sit materialis, sed quòd potiùs esset asserendum ignem et vermem materialiter intelligi, quàm quòd utrumque spiritualiter tantùm intelligatur, quia sic nullam pœnam corporalem damnati sustinerent, ut patet seriem verborum ejus ibidem inspicienti.

ARTICULUS III. — UTRUM FLETUS QUI ERIT IN DAMNATIS, SIT CORPORALIS.

Ad tertium sic proceditur. 1. Videtur quòd fletus, qui erit in damnatis, erit corporalis, quia, Lucæ XIII, dicit quædam Glossa ord., sup. illud : *Ibi erit fletus*) quòd « per fletum quem Dominus reprobis comminatur, potest probari vera corporum resurrectio, » quod non esset, si fletus ille tantùm esset spiritualis; ergo, etc.

2. Præterea, tristitia quæ est in pœna respondet delectationi quæ fuit in culpa, secundùm illud (Apoc. XVIII, 7) : *Quantùm glorificavit se, et in deliciis fuit, tantùm date illi tormentum et luctum.* Sed peccatores in culpa habuerunt delectationem interiorem et exteriorem. Ergo etiam habebunt fletum exteriorem.

Sed *contra*, fletus corporalis fit per quamdam resolutionem lacrymarum. Sed à corporibus damnatorum non potest fieri perpetua resolutio, cùm nihil in eis per cibum restauretur; omne enim finitum consumitur, si aliquid ab eo continuè abstrahatur. Ergo in damnatis non erit corporalis fletus.

CONCLUSIO. — Ratione resolutionis lacrymarum fletus non erit in damnatis, ratione verò commotionis et turbationis capitis et oculorum in damnatis fletus corporalis esse poterit.

Respondeo dicendum quòd in fletu corporali duo inveniuntur. Unum est lacrymarum resolutio; et quantùm ad hoc fletus corporalis in damnatis esse non potest, quia post diem judicii, quiescente motu primi mobilis, non erit aliqua generatio, vel corruptio, vel corporalis alteratio : in lacrymarum autem resolutione oportet esse illius humoris generationem qui per lacrymas distillat. Unde quantùm ad hoc corporalis fletus in damnatis esse non poterit. Aliud quod invenitur in corporali fletu, est quædam com-

motio et turbatio capitis et oculorum, et quantùm ad hoc fletus in damnatis esse poterit post resurrectionem; corpora enim damnatorum non solùm ab exteriori affligentur, sed etiam ab interiori, secundùm quòd corpus immutatur ad passionem animæ in bonum vel malum. Et quantùm ad hoc fletus carnis resurrectionem indicat, et respondet delectationi culpæ, quæ fuit in anima et in corpore.

Et per hoc patet responsio ad objecta.

ARTICULUS IV. — UTRUM DAMNATI SINT IN TENEBRIS CORPORALIBUS.

Ad quartum sic proceditur. 1. Videtur quòd damnati non sint in tenebris corporalibus, quia (super illud Job x : *Sed sempiternus horror inhabitat*) Gregorius (Moral. lib. IX, cap. 39, parùm à med.) dicit : « Quamvis ignis ille ad consolationem non luceat, tamen ut magis torqueat, ad aliquid lucet; nam sequaces quos secum traxerunt de mundo reprobi, flammâ illustrante visuri sunt. » Ergo non erunt ibi tenebræ corporales.

2. Præterea, damnati vident pœnam suam, hoc enim est eis in augmentum pœnæ. Sed nihil videtur sine lumine. Ergo non sunt ibi tenebræ corporales.

3. Præterea, damnati ibi habebunt potentiam visivam post corporum resumptionem. Sed frustra in eis esset, nisi aliquid viderent. Ergo cùm nihil videatur nisi in lumine, videtur quòd non sint omninò in tenebris.

Sed *contra* est quod dicitur (Matth. XXII, 14) : *Ligatis manibus et pedibus ejus, mittite eum in tenebras exteriores;* super quod dicit Gregorius (Moral. lib. IX, cap. 38, vers. fin.) : « Si ignis ille lucem haberet, in tenebras exteriores nequaquàm mitti diceretur. »

Præterea, Basilius dicit (super illud Psalm. XXVIII : *Vox Domini intercidentis flammam ignis;* hom. I in hunc psalm., à med., et conc. 14, De futuro judicio, cir. med.), quòd virtute Dei separabitur claritas ignis ab ejus virtute adustiva, ita quòd claritas cedet in gaudium beatorum, et ustivum ignis in tormentum damnatorum. Ergo damnati habebunt tenebras corporales. Quædam verò alia, quæ ad pœnam damnatorum pertinent, determinata sunt (quæst. LXXXVI).

CONCLUSIO. — Ut dispositio inferni miseriæ damnatorum conveniat, erunt in eo tenebræ corporales, cum quadam tamen luce : ut videant damnati ea quæ animam torquere possunt.

Respondeo dicendum quòd dispositio inferni erit talis, quòd maximè miseriæ damnatorum competat. Unde secundùm hoc sunt ibi lux et tenebræ, prout maximè spectant ad miseriam damnatorum. Ipsa autem visio secundùm se delectabilis est; ut enim dicitur (in principio Metaph.), « sensus oculorum est maximè diligibilis, eò quòd per ipsum plura cognoscimus. » Sed per accidens contingit visionem esse afflictivam, inquantum videmus aliqua nobis nociva, vel nostræ voluntati repugnantia. Et ideò in inferno hoc modo debet esse locus dispositus ad videndum secundùm lucem et tenebras, ut nihil ibi perspicuè videatur; sed solummodò sub quadam umbrositate videantur ea quæ afflictionem cordi ingerere possunt Unde, simpliciter loquendo, locus est tenebrosus. Sed tamen ex divina dispositione est ibi aliquid luminis, quantùm sufficit ad videndum illa quæ animam torquere possunt: et ad hoc satis facit naturalis situs loci : quia in terræ medio, ubi infernus ponitur, non potest esse ignis nisi fæculentus, et turbidus, et quasi fumosus (1). Quidam autem tenebrarum harum

(1) Id est, ait Nicolaï, existimatur positus esse quasi hoc non asserat velut certum, sed solummodo velut probabile supponat : quod pleniùs paulò post (art. VII) expendetur.

causam assignant ex commassatione corporum damnatorum, quæ præ multitudine ita replebunt locum inferni, quòd ibi nihil de aere remanebit: et sic non erit ibi aliquid de diaphano, quod possit esse subjectum lucis, et tenebræ, nisi oculi damnatorum, qui erunt obtenebrati.

Et per hoc patet responsio ad objecta.

ARTICULUS V. — UTRUM IGNIS INFERNI ERIT CORPORALIS (1).

De his etiam S. Thom. Sent. IV, dist. 44, quæst. III, art. 2, quæstiunc. I.

Ad quintum sic proceditur. 1. Videtur quòd ignis inferni, quo cruciabuntur corpora damnatorum, non erit corporeus. Dicit enim Damascenus (Orth. fid. lib. IV, in fin.): « Tradetur diabolus, et dæmones et homo ejus (2), scilicet Antichristus, cum impiis et peccatoribus in ignem æternum, non materialem, qualis est qui apud nos est, sed qualem novit Deus. » Sed omne corporeum est materiale. Ergo ignis inferni non erit corporeus.

2. Præterea, animæ damnatorum à corpore separatæ ad ignem inferni deferuntur. Sed Augustinus dicit (Super Genes. ad litt. lib. XII, cap. 32, à princ.) : « Spiritualem arbitror esse, scilicet locum, ad quem anima defertur post mortem, non corporalem. » Ergo, etc.

3. Præterea, ignis corporeus in modo suæ actionis non sequitur modum culpæ in eo quòd igne crematur, sed magis modum humidi et sicci; in eodem enim igne corporeo videmus affligi justum et impium. Sed ignis inferni in modo suæ afflictionis vel actionis sequitur modum culpæ in eo qui punitur; unde dicit Gregorius (in Dial. IV, cap. 63) : « Unus quidem est gehennæ ignis, sed non uno modo omnes cruciat peccatores. Unusquisque enim, quantùm exigit culpa, tantùm sentiet de pœna. » Ergo ignis ille non est corporeus.

Sed *contra* est quod dicitur (Dial. IV, cap. 29 ad fin.) : « Ignem gehennæ corporeum esse non ambigo, in quo certum est corpora cruciari. »

Præterea (Sap. V, 21), dicitur: *Pugnabit orbis terrarum contra insensatos*. Sed non totus orbis terrarum contra insensatos pugnaret, si solummodò spirituali pœnâ et non corporali punirentur. Ergo punientur igne corporeo.

CONCLUSIO.—Cùm corpori non possit adaptari pœna nisi corporea, ignis inferni erit corporeus, maximè cùm dicatur, reprobos post resurrectionem in ipsum detrudendos esse.

Respondeo dicendum quòd de igne inferni multiplex fuit opinio. — Quidam enim philosophi, ut Avicenna, resurrectionem non credentes, solius animæ post mortem pœnam esse crediderunt. Et quia eis inconveniens videbatur ut anima, cùm sit incorporea, igne corporeo puniretur, negaverunt ignem corporeum esse quo mali punirentur, volentes quòd quicquid dicitur de pœna animarum post mortem per aliqua corporea futura, metaphoricè dicatur. Sicut enim bonarum animarum delectatio et jucunditas non erit in aliqua re corporali, sed in spirituali tantùm, scilicet in consecutione sui finis, ita afflictio malorum spiritualis erit tantùm, in hoc scilicet quòd tristabuntur de hoc quòd separabuntur à fine, cujus inest eis desiderium naturale. Unde sicut omnia quæ de delectatione animarum post mortem dicuntur, quæ videntur ad delectationem corporalem pertinere (ut quòd reficiantur, vel rideant, vel hujusmodi), ita etiam quicquid de earum afflictione dicitur, quòd corporalem punitionem sonare videatur,

(1) Docet sanctus Doctor ignem inferni esse corporalem ac ejusdem cum nostro substantiæ; ea sententia non est de fide, sed tamen communiter apud theologos recipitur : Cf. quod dictum est q. LXX, art. 3.

(2) *Homo peccati* tantùm appellatur (II. Thess. II, 3).

per similitudinem debet intelligi : sicut quòd in igne ardeant, vel fœtoribus affligantur, et hujusmodi. Spiritualis enim delectatio et tristitia cùm sint ignotæ multitudini, oportet quòd per delectationes et tristitias corporales figuraliter manifestentur, ut homines magis moveantur ad desiderium vel timorem. Sed quia in pœna damnatorum non solùm erit pœna damni, quæ respondet aversioni, quæ fuit in culpa, sed etiam pœna sensûs, quæ respondet conversioni, ideò non sufficit prædictum modum punitionis ponere. — Et ideò etiam ipse Avicenna (Metaph. tract. 9, cap. 7) alterum modum superaddidit, dicens quòd animæ malorum post mortem non per corpora, sed per corporum similitudines puniantur ; sicut in somnis propter similitudines prædictas in imaginatione existentes, videtur homini quòd torqueatur pœnis diversis. Et hunc etiam modum punitionis videtur ponere Augustinus (super Genes. ad litt. lib. XII, cap. 32), sicut ibidem manifestè patet. Sed hoc videtur inconvenienter dictum esse. Imaginatio enim potentia quædam est utens organo corporali ; unde non potest esse quòd visiones hujusmodi imaginariæ fiant in anima separata à corpore, sicut in anima somniantis. Unde etiam Avicenna, ut hoc inconveniens evitaret, dixit quòd animæ separatæ à corpore utebantur, quasi pro organo, aliquâ parte cœlestis corporis, cui corpus humanum oportet esse conforme, ad hoc quòd perficiatur animâ rationali, quæ est similis motoribus cœlestis corporis, in hoc secutus quodammodò opinionem antiquorum philosophorum, qui posuerunt animas redire ad compares stellas (1). Sed hoc est omninò absurdum secundùm doctrinam Philosophi, quia anima utitur determinato organo corporali, sicut ars determinatis instrumentis ; unde non potest transire de corpore in corpus ; quod Pythagoras ponit, ut dicitur (De anima, lib. I, text. 53). Qualiter autem ad dictum Augustini sit respondendum, infra dicetur (in resp. ad 2). — Quicquid autem dicatur de igne qui animas separatas cruciat, de igne tamen quo cruciabuntur corpora damnatorum post resurrectionem oportet dicere quòd sit corporeus, quia corpori non potest convenienter adaptari pœna, nisi sit corporea. Unde Gregorius (Dialog. IV, cap. 29, in fin.) ex hoc ipso probat ignem inferni esse corporeum, quòd reprobi post resurrectionem in eum detrudentur. Augustinus etiam (De civ. Dei, lib. XXI, cap. 10), ut habetur (in littera, Sent. IV, dist. 44), manifestè confitetur ignem illum quo cruciabuntur corpora, esse corporeum. Et de hoc ad præsens est quæstio. Qualiter autem animæ damnatorum ab igne isto corporeo puniantur, aliàs dictum est (quæst. LXX, art. 3).

Ad *primum* ergo dicendum, quòd Damascenus non negat simpliciter illum ignem materialem esse, sed quòd non est materialis talis qualis apud nos est, eò quòd quibusdam proprietatibus ab hoc igne distinguitur. — Vel dicendum quòd quia ignis ille non materialiter alterat corpora, sed quâdam spirituali actione agit in ea ad punitionem, ideò dicitur non materialis esse, non quantùm ad substantiam, sed quantùm ad punitionis effectum in corporibus, et multò ampliùs in animabus.

Ad *secundum* dicendum, quòd dictum Augustini potest hoc modo accipi ut pro tanto dicatur locus ille ad quem animæ deferuntur post mortem, non esse corporeus, quia anima in eo corporaliter non existit per modum scilicet quo corpora existunt in loco ; sed alio modo spirituali sicut angeli in loco sunt. — Vel dicendum quòd Augustinus loquitur opinando, et non determinando, sicut sæpè facit in libris illis.

(1) Al., *ad orbes stellarum.*

Ad *tertium* dicendum, quòd ignis ille erit instrumentum divinæ justitiæ punientis. Instrumentum autem non solùm agit in virtute propria, et per proprium modum, sed etiam in virtute principalis agentis, et secundùm quòd est regulatum ab eo. Unde quamvis ignis secundùm propriam virtutem non habeat quòd aliquos cruciet secundùm magis vel minùs, secundùm modum peccati, habet tamen hoc, secundùm quòd ejus actio modificatur ex ordine divinæ justitiæ; sicut etiam ignis fornacis modificatur ex industria fabri in sua actione, secundùm quòd competit ad effectum artis.

ARTICULUS VI. — UTRUM IGNIS INFERNI SIT EJUSDEM SPECIEI CUM IGNE NOSTRO.

Ad sextum sic proceditur. 1. Videtur quòd ignis ille non sit ejusdem speciei cum igne isto corporeo quem videmus. Augustinus enim (De civ. Dei, lib. xx, cap. 16, à princ.) dicit (et habetur in littera, Sent. iv, dist. 44): « Ignis æternus cujusmodi sit, hominem scire arbitror neminem, nisi fortè cui Spiritus divinus ostendit. » Sed naturam istius ignis omnes vel ferè omnes sciunt. Ergo ignis ille non est ejusdem speciei aut naturæ cum isto.

2. Præterea, Gregorius (Moralium lib. xv, cap. 17, exponens illud Job xx: *Devorabit eum ignis qui non succenditur*) dicit: « Ignis corporeus ut esse valeat, corporeis indiget fomentis; nec valet nisi succensus esse, et nisi refotus subsistere. At contra gehennæ ignis, cùm sit corporeus, et in se missos reprobos corporaliter exurat, nec studio humano succenditur, nec lignis nutritur; sed creatus semel durat inextinguibilis, et succensione non indiget, et ardore non caret. » Ergo non est ejusdem naturæ cum eo quem videmus.

3. Præterea, æternum et corruptibile non sunt ejusdem rationis, cùm nec etiam in genere communicent, secundùm Philosophum (Metaph. lib. x, text. ult.). Sed iste ignis est corruptibilis, ille autem æternus (Matth. xxv, 41): *Discedite a me, maledicti, in ignem æternum.* Ergo non sunt ejusdem naturæ.

4. Præterea, de natura hujus ignis nostri est ut luceat. Sed ignis inferni non lucet; unde (Job, xviii, 5): *Nonne lux impii extinguetur?* Ergo, ut priùs.

Sed *contra*, secundùm Philosophum (Topic. lib. i, cap. 6, parùm à princ.), « omnis aqua omni aquæ est eadem specie. » Ergo eàdem ratione omnis ignis omni igni est idem specie.

Præterea (Sap. xi, 17), dicitur: *Per quæ peccat quis, per hæc et torquetur* (1). Sed homines peccant per res sensibiles hujus mundi. Ergo justum est ut per easdem puniantur.

CONCLUSIO. — Sicut corpora damnatorum ejusdem speciei erunt, cujus modo sunt, ita et ignis quo torquentur damnati in inferno, ejusdem est speciei cum igne qui apud nos est, licèt quasdam proprietates diversas habeat.

Respondeo dicendum quòd ignis propter hoc quòd est maximæ virtutis in agendo inter reliqua elementa, alia corpora pro materia habet, ut dicitur (Meteor. lib. iv, cap. 1, circa med.). Unde et ignis dupliciter invenitur, scilicet in materia propria, prout est in sua sphæra, et in materia aliena, sive terrestri, ut patet in carbone, sive aereâ, ut patet in flamma. Quocumque autem modo ignis inveniatur, semper est idem in specie, quantùm ad naturam ignis pertinet; potest autem esse diversitas in

(1) Dictum de illis *quibus colentibus mutos serpentes et bestias supervacuas Deus immisit multitudinem mutorum animalium in vindictam, ut scirent per quæ quis peccat*, etc.

specie, quantùm ad corpora quæ sunt materia ignis. Unde flamma et carbo differunt specie (1), et similiter lignum igneum et ferrum ignitum; nec differt, quantùm ad hoc, sive ignita sint per violentiam, ut in ferro apparet; sive ex principio intrinseco naturali, ut accidit in sulphure. Quòd ergo ignis inferni, quantùm ad hoc quòd habet de natura ignis, sit ejusdem speciei cum igne qui apud nos est, manifestum est. Utrùm autem ille ignis sit in propria materia existens, aut si in aliena, in qua materia sit, nobis ignotum est. Et secundùm hoc potest ab igne qui apud nos est, specie differre, materialiter consideratus. Quasdam tamen proprietates differentes habet ab igne nostro, ut quòd succensione non indiget, nec lignis nutritur. Sed istæ differentiæ non ostendunt diversitatem in specie, quantùm ad id quod pertinet ad naturam ignis.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd Augustinus loquitur quantùm ad id quod est materiale in igne illo, non autem quantùm ad ignis naturam.

Ad *secundum* dicendum, quòd ignis iste qui apud nos est, lignis nutritur, et ab homine succenditur, quia est artificialiter et per violentiam in alienam materiam introductus. Sed ignis ille lignis non indiget, quibus foveatur, quia vel in propria materia existit, vel est in materia aliena non per violentiam, sed per naturam à principio intrinseco : unde non est ab homine succensus, sed à Deo, qui naturam illam instituit; et hoc est quod dicitur (Isaiæ xxx, 33) : *Flatus Domini, sicut torrens sulphuris succendens eam.*

Ad *tertium* dicendum, quòd sicut corpora damnatorum erunt ejusdem speciei cujus modò sunt, quamvis modò sint corruptibilia, tunc autem erunt incorruptibilia ex ordine divinæ justitiæ, et propter quietem motûs cœli; ita est etiam de igne inferni, quo corpora illa punientur.

Ad *quartum* dicendum, quòd lucere non convenit igni secundùm quemlibet modum existendi, quia in propria materia existens non lucet; unde non lucet in propria sphæra, ut philosophi dicunt : similiter etiam in aliqua materia aliena ignis existens non lucet; sicut cùm est in materia opaca terrestri, ut in sulphure : et similiter est etiam, quando ex aliquo grosso fumo ejus claritas obfuscatur. Unde quòd ignis inferni non luceat, non est sufficiens argumentum ad hoc quòd non sit ejusdem speciei.

ARTICULUS VII. — UTRUM IGNIS INFERNI SIT SUB TERRA.

Ad septimum sic proceditur. 1. Videtur quòd ignis ille non sit sub terra, quia (Job, xviii, 18) de homine damnato dicitur : *Et de orbe transferet eum* Deus. Ergo ignis ille quo damnati punientur, non est sub terra, sed est extra orbem.

2. Præterea, nullum violentum et per accidens potest esse sempiternum. Sed ignis ille erit in inferno in sempiternum. Ergo non erit ibi per violentiam, sed naturaliter. Sed sub terra non potest esse ignis nisi per violentiam. Ergo ignis inferni non est sub terra.

3. Præterea, in igne inferni omnia corpora damnatorum post diem judicii cruciabuntur. Sed illa corpora locum replebunt. Ergo cùm futura sit maxima multitudo damnatorum, quia *stultorum infinitus est numerus* (Eccle. i, 15), maximum oportet esse spatium in quo ignis ille continetur. Sed inconveniens videtur dicere, infra terram esse tantam con-

(1) Flamma quidem et carbo, quia flamma fit ex aere in ignem transmutato, sed carbo substantiam terrenam semper habet, sicut et lignum convertitur in ignem, sed non ferrum.

cavitatem, cùm partes terræ naturaliter ferantur ad medium. Ergo ignis ille non erit sub terra.

4. Præterea (Sap. XI, 17): *Per quæ peccat quis, per hæc et torquetur.* Sed mali super terram peccaverunt. Ergo ignis eos puniens non debet esse sub terra.

Sed *contra* est quod dicitur (Isa. XIV, 9): *Infernus subter conturbatus est in occursum adventûs tui* (1). Ergo ignis inferni sub nobis est.

Præterea, Gregorius dicit (Dialog. lib. IV, cap. 42, in fin.): « Quid obste non video, quòd infernus esse sub terra credatur. »

Præterea (Jonæ II, super illud : *Projecisti me in corde maris*, Glossa interl.), « id est, in inferno, » pro quo dicitur in Evangelio (Matth. XII, 40): *In corde terræ;* quia sicut cor est in medio animalis, ita et infernus in medio terræ perhibetur esse.

CONCLUSIO. — Etsi nullus nisi à Spiritu sancto edoctus, ubi infernus constitutus sit, certò cognoscat : tamen ut animæ quæ carnis amore peccârunt, id recipiant quod carni mortuæ exhiberi solet; convenienter sub terra esse creditur.

Respondeo dicendum quòd, sicut Augustinus dicit (De civ. Dei, lib. XV, cap. 16, à princ. et habetur in littera, Sent. IV, dist. 44), « in qua parte mundi infernus sit, scire neminem arbitror, nisi cui divinus Spiritus revelavit. » Unde Gregorius (Dialog. lib. IV, cap. 42) super hac quæstione interrogatus respondet : « Hâc de re temerè definire nihil audeo. Nonnulli namque in quadam terrarum parte infernum esse putaverunt. Alii verò hunc sub terra esse existimant. » Et hanc opinionem probabiliorem esse ostendit dupliciter. Primò ex ipsa nominis ratione, sic dicens : « Si idcircò infernum dicimus, quia inferiùs jacet, quòd terra ad cœlum est, hoc esse infernus debet ad terram. » Secundò ex hoc quod dicitur (Apoc. V, 3): *Nemo poterat neque in cœlo, neque in terra, neque subtùs terram aperire librum;* ut hoc quod dicitur *in cœlo*, referatur ad angelos : hoc quod dicitur *in terra*, referatur ad homines viventes in corpore; hoc quod dicitur *subtùs terram*, referatur ad animas existentes in inferno. Augustinus etiam (super Gen. ad litt. lib. XII, cap. 34, cir. med.) duas rationes tangere videtur, quare congruum sit infernum esse sub terra. Una est ut « quoniam defunctorum animæ carnis amore peccaverunt, hoc eis exhibeatur quod ipsi carni mortuæ solet exhiberi, ut scilicet sub terra recondantur. » Alia est quòd sicut est gravitas in corporibus, ita tristitia in spiritibus, et lætitia sicut levitas. Unde « sicut secundùm corpus, si ponderis sui ordinem teneant, inferiora sunt omnia graviora, ita secundùm spiritum inferiora sunt omnia tristiora; » et sic sicut conveniens locus gaudio electorum est cœlum empyreum, ita conveniens locus tristitiæ damnatorum est infimum terræ. Neque movere debet quod Augustinus (ibi dem, et cap. 33, à princ.) dicit quòd « inferi sub terris esse dicuntur vel creduntur, quia (Retractationum lib. II, cap. 29, in fin.), hoc retractans, dicit : « Mihi videor dicere debuisse magis, quòd sub terris sint inferi, quàm rationem reddere cur sub terris esse dicantur, sive credantur. » Quidam tamen philosophi posuerunt quòd locus inferni erat sub orbe terrestri, tamen supra terræ superficiem ex parte nobis opposita. Et hoc videtur Isidorus sensisse, cùm dixit (hab. in Glos. ord. super illud Is. LIX : *Non erit tibi amplius*) quòd « sol et luna in ordine quo creati sint, stabunt, ne impii

(1) Eodem pertinet quòd Chore, Dathan et Abiron (Num. XVI et XXVI) leguntur absorpti à terra et vivi descendisse in infernum, quòdque (Apoc. V) : *Nemo poterat aperire librum, neque in cœlo, neque in terra, neque subtùs terram.*

in tormentis positi fruantur luce eorum. » Quæ ratio nulla esset, si infernus infra terram esse dicatur. Qualiter tamen hæc verba possint exponi, patuit supra (quæst. XCI, art. 2,. Pythagoras verò posuit locum pœnarum in sphæra ignis quam in medio totius orbis esse dixit; et regionem illam carcerem Jovis appellavit, ut patet per Aristotelem (De cœlo et mundo, lib. II, text. 73). Sed tamen convenientiùs his quæ in Scriptura dicuntur, est ut sub terra esse dicatur (1).

Ad *primum* ergo dicendum, quòd verbum illud Job: *De orbe transferet eum* Deus, intelligendum est de orbe terrarum, id est, de hoc mundo. Et hoc modo exponit Gregorius (Moral. lib. XIV, cap. 11, inter princ. et med.), dicens: « De orbe quippe transfertur, cùm superno apparente judice, de hoc mundo tollitur, in quo perversè gloriatur. » Nec est intelligendum quòd orbis hic accipiatur pro universo, quasi extra totum universum sit locus pœnarum.

Ad *secundum* dicendum, quòd in loco illo conservatur ignis in æternum ex ordine divinæ justitiæ; quamvis secundùm naturam suam non possit extra suum locum aliquod elementum in æternum durare, præcipuè statu generationis et corruptionis manente in rebus. Ignis autem ibi erit fortissimæ caliditatis, quia calor ejus erit undique congregatus, propter frigus terræ undique ipsum circumstans.

Ad *tertium* dicendum, quòd infernus nunquàm deficiet in amplitudine, quin sufficiat ad damnatorum corpora capienda : infernus enim (Prov. XXX) inter tria insatiabilia ponitur. Nec est inconveniens quòd intra viscera terræ tanta concavitas conservetur divinâ virtute, quæ damnatorum omnium corpora possit capere.

Ad *quartum* dicendum, quòd hoc quod dicitur : *Per quæ peccat quis, per hæc et torquetur*, non est necessarium nisi in principalibus instrumentis peccandi; quia enim homo in anima peccat, et in corpore, in utroque punietur. Non autem oportet quòd in quo loco quis peccavit, in eodem puniatur, cùm alius sit locus qui viatoribus et damnatis debetur. — Vel dicendum, quòd hoc intelligitur de pœnis quibus homo punitur in via; secundum quòd quælibet culpa suam pœnam habet annexam, prout « omnis inordinatus animus sibi est pœna, » ut dicit Augustinus (Confess. lib. I, cap. 12, in fin.).

QUÆSTIO XCVIII.

DE VOLUNTATE ET INTELLECTU DAMNATORUM, IN NOVEM ARTICULOS DIVISA.

Consequenter considerandum est de pertinentibus ad affectum et intellectum damnatorum. — Circa quod quæruntur novem : 1° Utrùm omnis damnatorum voluntas sit mala. — 2° Utrùm aliquando pœniteant de malis quæ fecerunt. — 3° Utrùm magis vellent non esse quàm esse. — 4° Utrùm vellent alios esse damnatos. — 5° Utrùm impii habeant Deum odio. — 6° Utrùm ipsi demereri possint. — 7° Utrùm possint uti scientiâ hic acquisitâ. — 8° Utrùm cogitent aliquando de Deo — 9° Utrùm ipsi videant gloriam beatorum.

ARTICULUS I. — UTRUM OMNIS VOLUNTAS DAMNATORUM SIT MALA.

De his etiam S. Thom. Sent. IV, dist. 50, quæst. II, art. 4, quæstiunc. I.

Ad primum sic proceditur. 1. Videtur quòd non omnis voluntas damnatorum sit mala, quia, ut dicit Dionysius (De div. nom. cap. 4, part. 4,

(1) Quæ doctrina, ait Sylvius, tametsi non sit fidei, usque adeò tamen certa est, ut contrarium emeritate non careat.

lect. 19), « dæmones bonum et optimum concupiscunt, scilicet esse, vivere et intelligere. » Cùm ergo damnati homines non sint pejoris conditionis quàm dæmones, videtur quòd et ipsi bonam voluntatem habere possint.

2. Præterea, « malum, ut dicit Dionysius (ibid., lect. 22), est omninò involuntarium. » Ergo si damnati aliquid volunt, illud volunt, inquantum est bonum, vel apparens bonum. Sed voluntas quæ per se ordinatur ad bonum, est bona. Ergo damnati possunt habere voluntatem bonam.

3. Præterea, aliqui erunt damnati, qui in hoc mundo existentes aliquos virtutum habitus secum detulerunt, utpote gentiles, qui habuerunt virtutes politicas. Sed ex habitibus virtutum elicitur laudabilis voluntas. Ergo in aliquibus damnatis poterit esse laudabilis voluntas.

Sed *contra*, obstinata voluntas nunquàm potest flecti nisi in malum. Sed damnati homines erunt obstinati, sicut et dæmones. Ergo voluntas eorum nunquàm poterit esse bona.

Præterea, sicut se habet voluntas damnatorum ad malum, ita voluntas beatorum ad bonum. Sed beati nunquàm habent voluntatem malam. Ergo nec damnati aliquam habent voluntatem bonam.

CONCLUSIO. — Quamvis damnati naturali quam retinent voluntate, bonum aliquod velint; quia tamen ab ultimo rectæ rationis fine (unde bonitas voluntatis petenda est) perfectè sunt aversi, nullam in eis bonam esse voluntatem dicendum est.

Respondeo dicendum quòd in damnatis potest duplex voluntas considerari, scilicet voluntas deliberativa, et voluntas naturalis. Naturalis quidem non est eis ex seipsis, sed ex auctore naturæ, qui in natura hanc inclinationem posuit, quæ naturalis voluntas dicitur. Unde cùm natura in eis remaneat, secundùm hoc bona poterit in eis esse voluntas naturalis. Sed voluntas deliberativa est eis ex seipsis, secundùm quòd in potestate est eorum inclinari per affectum ad hoc vel illud; et talis voluntas est in eis solùm mala : et hoc ideò, quia sunt perfectè aversi à fine ultimo rectæ voluntatis, neque aliqua voluntas potest esse bona nisi per ordinem ad finem prædictum. Unde etiam etsi aliquod bonum velint, non tamen benè volunt illud, ut ex hoc volutas eorum bona dici possit (1).

Ad *primum* ergo dicendum, quòd verbum Dionysii intelligitur de voluntate naturali, quæ est inclinatio naturæ in aliquod bonum; sed tamen ista naturalis inclinatio per eorum malitiam corrumpitur, inquantum hoc bonum quod naturaliter desiderant, sub quibusdam malis circumstantiis appetunt.

Ad *secundum* dicendum, quòd malum inquantum est malum, non movet voluntatem, sed inquantum est æstimatum bonum. Sed hoc ex eorum malitia procedit, ut id quod est malum, æstiment ut bonum. Et ideò voluntas eorum mala est.

Ad *tertium* dicendum, quòd habitus virtutum politicarum non remanent in anima separata, eò quòd virtutes illæ perficiunt solùm in vita civili, quæ non erit post hanc vitam (2). Si tamen remanerent, nunquàm in actum exirent, quasi ligatæ ex obstinatione mentis.

(1) Hæc voluntatis in malo obstinatio eorum æternitatem pœnarum explicat.

(2) Et multò minus in damnatis inter quos perpetuum odium erit, quod maximè vitæ civili adversatur, quantumvis in beata societate remanere videri possint et quodammodo quoad aliquas exerceri.

ARTICULUS II. — UTRUM DAMNATI PŒNITEANT DE MALO QUOD FECERUNT.

Ad secundum sic proceditur. 1. Videtur quòd damnati nunquàm pœniteant de malis quæ fecerunt, quia dicit Bernardus in Cantica (habetur implic. De considerat. lib. v, cap. 12, et lib. De grat. et lib. arb. cap. 9, ad fin.), quòd « damnatus semper vult iniquitatem suam, quam fecit. » Ergo nunquàm de peccato commisso pœnitent.

2. Præterea, velle se non peccâsse, est bona voluntas. Sed damnati nunquàm habebunt bonam voluntatem. Ergo damnati nunquàm volent se non peccâsse; et sic idem quod priùs.

. Præterea, secundùm Damascenum (Orth. fid. lib. II, cap. 4, in fin.), « hoc est hominibus mors, quod angelis casus. » Sed angeli voluntas post casum est invertibilis hoc modo ut non possit recedere ab electione quâ priùs peccavit. Ergo et damnati non possunt pœnitere de peccatis à se commissis.

4. Præterea, major erit perversitas damnatorum in inferno quàm peccatorum in hoc mundo. Sed peccatores aliqui in hoc mundo non pœnitent de peccatis commissis, vel propter excæcationem mentis, sicut hæretici, vel propter obstinationem, sicut qui *lætantur, cùm malè fecerint, et exultant in rebus pessimis*, ut dicitur (Proverb. II, 24). Ergo, etc.

Sed *contra* (Sap. v, 3), de damnatis dicitur : *Intra se pœnitentiam agentes.*

Præterea, Philosophus (Ethic. lib. IV, cap. 4, ad fin.) dicit quòd « pœnitudine replentur pravi; mox enim tristantur de hoc in quo priùs delectati sunt. » Ergo damnati, cùm sint maximè pravi, magis pœnitent.

CONCLUSIO. — Cùm damnati nunquam iniquitatem ipsam odio habeant, sed solummodo pœnam refugiant : non per se, sed per accidens tantùm, de iniquitate commissa pœnitent.

Respondeo dicendum quòd pœnitere de peccato contingit dupliciter : uno modo per se; alio modo per accidens. Per se quidem de peccato pœnitet, qui peccatum, inquantum est peccatum, abominatur; per accidens verò qui illud odit ratione alicujus adjuncti, utpote pœnæ, vel alicujus hujusmodi. Mali igitur non pœnitebunt, per se loquendo, de peccatis, quia voluntas malitiæ peccati in eis remanet; pœnitebunt autem per accidens, inquantum affligentur de pœna quam pro peccato sustinent.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd damnati iniquitatem volunt, sed pœnam refugiunt; et sic per accidens de iniquitate commissa pœnitent.

Ad *secundum* dicendum, quòd velle se non peccâsse propter turpitudinem iniquitatis est bona voluntas; sed hoc non erit in damnatis.

Ad *tertium* dicendum, quòd sine aliqua aversione voluntatis continget quòd damnati de peccatis pœniteant, quia non hoc refugient in peccatis quod priùs appetiverunt, sed aliquid aliud, scilicet pœnam.

Ad *quartum* dicendum, quòd homines in hoc mundo quantùmcumque obstinati, per accidens de peccatis suis pœnitent, si pro eis puniantur, quia, ut dicit Augustinus (Quæst. lib. LXXXIII, qu. 36, aliquant. à princ.), « videmus etiam ferocissimas bestias dolore pœnarum à maximis voluptatibus abstinere. »

ARTICULUS III. — UTRUM DAMNATI RECTA ET DELIBERATIVA RATIONE VELLENT NON ESSE.

Ad tertium sic proceditur. 1. Videtur quòd damnati rectâ ratione et deliberativâ non possint velle non esse. Augustinus enim dicit (De lib. arb. lib. III, cap. 7, à princ.) : « Considera quantum bonum est esse, quod et

beati et miseri volunt; majus enim est esse, et esse miserum, quàm omnino non esse. »

2. Præterea, Augustinus sic ibidem arguit (cap. 8): Præelectio supponit electionem. Sed *non esse* non est eligibile, cùm non habeat apparentiam boni, cùm nihil sit. Ergo *non esse* non potest esse magis appetibile damnatis quàm *esse*.

3. Præterea, majus malum magis est fugiendum. Sed *non esse* est maximum malum, cùm tollat totaliter bonum, ita quòd nihil relinquat. Ergo *non esse* est magis fugiendum quàm miserum esse; et sic idem quod priùs.

Sed *contra* est quod dicitur (Apocal. IX, 6) : *In diebus illis desiderabunt homines mori, et fugiet mors ab eis.*

Præterea, damnatorum miseria omnem hujus mundi miseriam excedit. Sed ad vitandam miseriam hujus mundi appetibile est aliquibus mori; unde dicitur (Eccli. XLI, 3): *O mors, bonum est judicium tuum homini indigenti, et qui minoratur viribus, defecto ætate, et cui de omnibus cura est, et incredibili, qui perdit sapientiam* (1). Ergo multò fortiùs est damnatis appetibile *non esse* secundùm rationem deliberativam.

CONCLUSIO. — Non vellent damnati non esse inquantum non esse consideratur secundùm se, quia illud non est appetibile : inquantum verò consideratur ut est ablativum pœnalis vitæ aut alicujus miseriæ, non esse potest desiderari à damnatis.

Respondeo dicendum quòd *non esse* potest dupliciter considerari : uno modo secundùm se, et sic nullo modo est appetibile, cùm non habeat aliquam rationem boni, sed sit boni pura privatio; alio modo potest considerari inquantum est ablativum pœnalis vitæ, seu alicujus miseriæ; et sic *non esse* accipit rationem boni; « carere enim malo est quoddam bonum, » ut dicit Philosophus (Ethic. lib. V, cap. 1, ad fin.). Et per hunc modum melius est damnatis non esse quàm miseros esse. Unde (Matth. XXVI, 24) dicitur : *Bonum erat ei, si natus non fuisset homo ille;* et (Jerem. XX, super illud : *Maledicta dies in qua natus sum*, etc.) dicit Glossa Hieronymi : « Melius est non esse quàm malè esse. » Et secundùm hoc damnati possunt præeligere *non esse* secundùm deliberativam rationem (2).

Ad *primum* ergo dicendum, quòd verbum Augustini est intelligendum, quòd *non esse* non est per se eligibile, sed per accidens, inquantum scilicet est miseriæ terminativum. Quod enim dicitur, quòd *esse* et *vivere* ab omnibus appetitur naturaliter, non oportet hoc accipere quantùm ad malam vitam, et corruptam, et eam quæ est in tristitiis, ut dicit Philosophus (Ethic. lib. IX, cap. 4, à med.), sed absolutè.

Ad *secundum* dicendum, quòd *non esse* non est eligibile per se, sed per accidens tantùm, ut dictum est (in corp. et ad 1).

Ad *tertium* dicendum, quòd licèt *non esse* maximè sit malum, inquantum privat esse, est tamen valdè bonum, inquantum privat miseriâ, quæ est maximum malorum, et sic *non esse* eligitur.

ARTICULUS IV. — UTRUM DAMNATI IN INFERNO VELLENT ALIOS ESSE DAMNATOS QUI NON SUNT DAMNATI.

Ad quartum sic proceditur. 1. Videtur quòd damnati in inferno non vellent alios esse damnatos qui non sunt damnati, quia (Lucæ XVI) dicitur

(1) Vulgata, *patientiam*.

2. Confer quod scripsit auctor p. I, quæst. V, art. 2 ad 3.

de divite quòd orabat pro fratribus suis, ne venirent in *locum tormentorum*. Ergo eâdem ratione damnati alii non vellent ad minus carnales suos amicos in inferno damnari.

2. Præterea, affectiones inordinatæ à damnatis non auferuntur. Sed aliqui damnati inordinatè aliquos non damnatos dilexerunt. Ergo non vellent eorum malum, quod est esse damnatos.

3. Præterea, damnati non desiderant augmentum suæ pœnæ. Sed si plures damnarentur, major esset eorum pœna, sicut etiam multiplicatio beatorum amplificat eorum gaudium. Ergo damnati nollent salvatos damnari.

Sed *contra* est quod (Isa. XIV, super illud : *Surrexerunt de soliis*) dicit Glossa (ord. Hieron.) : « Solatium est malorum, multos socios habere pœnarum. »

Præterea, in damnatis maximè regnat invidia. Ergo dolent de felicitate beatorum, et eorum damnationem appetunt.

CONCLUSIO. — Sicut beati propter perfectam charitatem gaudent de bono omnium ; ita damnati propter consummatum odium gaudent de malis, et dolent de bono : et sic vellent secum omnes bonos esse damnatos.

Respondeo dicendum quòd sicut in beatis in patria erit perfectissima charitas, ita in damnatis erit perfectissimum odium. Unde sicut sancti gaudebunt de omnibus bonis, ita et impii de omnibus bonis dolebunt. Unde et felicitas sanctorum ab eis considerata maximè eos affligit; unde dicitur (Isa. XXVI, 11) : *Videant et confundantur zelantes populi; et ignis hostes tuos devoret.* Unde volent omnes bonos esse damnatos.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd tanta erit invidia in damnatis quòd etiam propinquorum gloriæ invidebunt, cùm ipsi sint in summa miseria, cùm etiam in hac vita hoc accidat, crescente invidiâ. Sed tamen minùs invidebunt propinquis quàm aliis, et major esset eorum pœna, si omnes propinqui damnarentur, et alii salvarentur, quàm si aliqui de suis propinquis salvarentur. Et exinde fuit quòd dives petiit fratres suos à damnatione eripi. Sciebat enim quòd aliqui eriperentur; maluisset tamen fratres suos cum omnibus aliis damnari.

Ad *secundum* dicendum, quòd dilectio quæ non fundatur super honestum, facilè rescinditur, et præcipuè in malis hominibus, ut Philosophus dicit (Ethic. lib. IX, cap. 4, à med.). Unde damnati non servabunt amicitiam ad eos quos inordinatè dilexerunt. Sed in hoc voluntas eorum remanebit perversa, quòd causam inordinatæ dilectionis adhuc diligent.

Ad *tertium* dicendum, quòd quamvis ex damnatorum multitudine pœna singulorum augeatur, tamen tantùm superexcrescent odium et invidia, quòd magis eligent torqueri magis cum multis quàm minùs soli.

ARTICULUS V. — UTRUM DAMNATI ODIO HABEANT DEUM.

Ad quintum sic proceditur. 1. Videtur quòd damnati non habeant Deum odio, quia, ut dicit Dionysius (De div. nomin. cap. 4, part. 1, lect. 5), « omnibus diligibile est pulchrum et bonum, quod est omnis boni et pulchritudinis causa. » Hoc autem est Deus. Ergo Deus à nullo odio haberi potest.

2. Præterea, nullus potest ipsam bonitatem odio habere, sicut nec ipsam malitiam velle; « malum enim est omninò involuntarium, » ut Dionysius dicit (De div. nom. lib. IV, part. 4, lect. 22). Deus autem est bonitas ipsa. Ergo nullus ipsum odio potest habere.

Sed *contra* est quod dicitur (Ps. LXXIII, 23) : *Superbia eorum qui te oderunt, ascendit semper.*

CONCLUSIO. — Damnati Deum odio persequuntur, cùm illum non percipiant in se, sed in effectu suæ justitiæ, qui est illis in pœnam.

Respondeo dicendum quòd affectus movetur ex bono vel malo apprehenso. Deus autem apprehenditur dupliciter, scilicet in se, sicut à beatis, qui eum per essentiam vident; et per effectus, sicut à nobis et damnatis. Ipse igitur in seipso, cùm sit per essentiam bonitas, non potest alicui voluntati displicere; unde quicumque eum per essentiam videt, eum odio habere non potest. Sed effectuum ejus aliqui sunt voluntati repugnantes, inquantum contrariantur alicui. Et secundùm hoc aliquis non in seipso, sed ratione effectuum Deum odio habere potest. Damnati ergo Deum percipientes in effectu justitiæ, qui est pœna, eum odio habent, sicut et pœnas quas sustinent (1).

Ad *primum* ergo dicendum, quòd verbum Dionysii est intelligendum de appetitu naturali; qui tamen in damnatis pervertitur per id quod additur ex deliberata voluntate, ut dictum est (art. 1 huj. quæst.).

Ad *secundum* dicendum, quòd ratio illa procederet, si damnati Deum in seipso conspicerent, inquantum est per essentiam bonus.

ARTICULUS VI. — UTRUM DAMNATI DEMEREANTUR.

Ad sextum sic proceditur. 1. Videtur quòd damnati demereantur. Damnati enim habent voluntatem malam, ut dicitur (in littera, Sent. IV, dist. ult.). Sed per malam voluntatem, quam hìc habuerunt, demeruerunt. Ergo si ibi non demereantur, ex sua damnatione commodum reportant.

2. Præterea, damnati sunt ejusdem conditionis cum dæmonibus. Sed dæmones demerentur post suum casum; unde serpenti, qui hominem ad peccandum induxit, est à Deo pœna inflicta, ut dicitur (Genes. III). Ergo et damnati demerentur.

3. Præterea, actus inordinatus ex libertate arbitrii procedens non excusatur quin sit demeritorius, etiamsi aliqua necessitas adsit, cujus aliquis sit sibi causa : *ebrius* enim *meretur duplicem mulctationem*, si ex ebrietate aliquod aliud peccatum committat, ut dicitur (Ethic. lib. III, cap. 5, ante med.). Sed ipsi damnati fuerunt sibi causa propriæ obstinationis, per quam necessitatem quamdam patiuntur peccandi. Ergo cùm eorum actus inordinatus ex libero arbitrio procedat, non excusantur à demerito.

Sed *contra*. Pœna contra culpam dividitur. Sed perversa voluntas in damnatis ex obstinatione procedit, quæ est eorum pœna. Ergo perversa voluntas in damnatis non est culpa, per quam demereantur.

Præterea, post ultimum terminum non relinquitur aliquis motus, sive profectus in bonum vel in malum. Sed damnati maximè post diem judicii ad ultimum terminum suæ damnationis pervenient, quia « tunc finem habebunt duæ civitates, » ut Augustinus dicit (Enchir. cap. 111). Ergo damnati post diem judicii perversâ voluntate non demerebuntur, quia sic cresceret eorum damnatio.

CONCLUSIO. — Cùm meritum et demeritum ordinentur ad aliquod bonum vel malum consequendum, neque boni merebuntur (quia bona voluntas in eis non erit meritum, sed præmium), neque mali demerebuntur quia eorum mala voluntas non erit demeritum, sed pœna.

Respondeo dicendum quòd de damnatis ante diem judicii et post distinguendum est. Omnes enim communiter confitentur quòd post diem judicii non erit aliquod meritum vel demeritum. Et hoc ideò est quia meritum vel demeritum ordinatur ad aliquod bonum vel malum ulte-

(1) Cum his conferri possunt quæ dicta sunt quæst. XC, art. 3 ad 2, et 2 2, quæst. XXXIV, art. 1.

riùs consequendum. Post diem autem judicii erit ultima consummatio bonorum et malorum, ita quòd nihil erit ulteriùs addendum de bono vel de malo. Unde et bona voluntas in beatis non erit meritum, sed præmium; et mala voluntas non erit in damnatis demeritum, sed pœna tantùm. Operationes enim virtutum sunt præcipuè in felicitate, et earum contrariæ sunt præcipuè in miseria, ut dicitur (Ethic. lib. I, cap. 9 et 10). — Sed ante diem judicii quidam dicunt et beatos mereri et damnatos demereri. Sed hoc non potest esse respectu præmii essentialis, vel pœnæ principalis, cùm quantùm ad hoc utrique ad terminum pervenerint; potest tamen hoc esse respectu præmii accidentalis, vel pœnæ secundariæ, quæ possunt augeri usque ad diem judicii : et hoc præcipuè in dæmonibus vel angelis bonis, quorum officio aliqui trahuntur ad salutem; ex quo beatorum angelorum gaudium crescit; vel ad damnationem, ex quo crescit pœna dæmonum (1).

Ad *primum* ergo dicendum, quòd hoc est summum incommodum ad summum malorum pervenisse; ex quo contingit in damnatis quòd demereri non possunt, unde patet quòd ex peccato commodum non reportant.

Ad *secundum* dicendum, quòd ad damnatorum hominum officium non pertinet ad damnationem alios pertrahere, sicut pertinet ad officium dæmonum, ratione cujus demerentur quantùm ad secundariam pœnam.

Ad *tertium* dicendum, quòd propter hoc non excusantur à demerito, quia necessitatem habeant peccandi, sed quia ad summum malorum pervenerunt. — Tamen necessitas peccandi cujus causa sumus, excusat à culpa, inquantum est necessitas quædam, quia omne peccatum oportet esse voluntarium; sed quòd non excuset, hoc est inquantum à voluntate præcedente processit; et sic totum demeritum sequentis culpæ videtur ad primam culpam pertinere.

ARTICULUS VII. — UTRUM DAMNATI POSSINT UTI NOTITIA QUAM IN HOC MUNDO HABUERUNT (2).

De his etiam S. Thom. Sent. IV, dist. 50, quæst. II, art. 2, quæstiunc. 1 et seq.

Ad septimum sic proceditur. 1. Videtur quòd damnati non possint uti notitiâ quam in hoc mundo habuerunt. In consideratione enim scientiæ est maxima delectatio. Sed in eis delectatio aliqua non est ponenda. Ergo non possunt uti scientiâ priùs habitâ secundùm aliquam considerationem.

2. Præterea, damnati sunt in majoribus pœnis quàm sint aliquæ pœnæ hujus mundi. Sed in hoc mundo, dùm aliquis est in maximis tormentis constitutus, non potest considerare aliquas intelligibiles conclusiones, abstractus à pœnis quas patitur. Ergo multò minùs in inferno.

3. Præterea, damnati sunt subjecti tempori. Sed « longitudo temporis est causa oblivionis, » ut dicitur (Physic. lib. IV, text. 128). Ergo damnati obliviscentur eorum quæ hìc sciverunt.

Sed *contra* est quod (Lucæ XVI, 25) dicitur diviti damnato : *Recordare quia recepisti bona in vita tua,* etc. Ergo considerabunt ea quæ hìc sciverunt.

Præterea, species intelligibiles in anima separata remanent (3), ut supra

(1) Hanc sententiam saltem tacitè retractavit B. Thomas; posteà enim docuit neque beatos, neque damnatos quidquam mereri post mortem. Cf. p. I, q. LXII, art. 9 ad 3, et 2 2, quæst. XIII, art. 4 ad 2.

(2) De hac quæstione conferri possunt quæ ab auctore dicta sunt (part. I, quæst. LXXXIX, et *De anima*, art. 15 in fin. corp. art. 17 ad 7, et 8, art. 18 in fin. corp. et in resp. ad 2, et art. 20, et *De veritate*, quæst. XIX, art. 1 in fin. corp.).

(3) Al. hìc additur, *in eis*.

dictum est (qu. LXX, art. 2 ad 3, et part. I, qu. LXXXIX, art. 5 et 6). Si ergo eis uti non possent, frustra remanerent in eis.

CONCLUSIO. — Damnati habebunt actualem considerationem eorum quæ sciverunt, ut inde tristitiâ, non autem lætitiâ afficiantur.

Respondeo dicendum quòd sicut propter perfectam sanctorum beatitudinem nihil erit in eis quod non sit gaudii materia, ita nihil erit in damnatis quod non sit eis materia et causa tristitiæ, nec aliquid quod ad tristitiam possit pertinere, deerit, ut sit eorum miseria consummata. Consideratio autem aliquorum notorum quantùm ad aliquid inducit gaudium vel ex parte cognoscibilium, inquantum diliguntur, vel ex parte ipsius cognitionis, inquantum est conveniens et perfecta. Potest etiam tristitiæ esse ratio et ex parte cognoscibilium quæ nata sunt contristare, et ex parte ipsius cognitionis, prout ejus imperfectio consideratur, utpote cùm considerat aliquis se deficere in cognitione alicujus rei, cujus perfectam cognitionem appeteret. Sic ergo in damnatis erit actualis consideratio eorum quæ priùs sciverunt ut materia tristitiæ, non autem ut delectationis causa. Considerabunt enim et mala quæ gesserunt, ex quibus damnati sunt, et bona delectabilia quæ amiserunt, et ex utroque torquebuntur; similiter etiam torquebuntur de hoc quòd considerabunt notitiam quam de rebus speculabilibus habuerunt, imperfectam esse, et se amisisse summam ejus perfectionem, quam poterant adipisci.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd quamvis consideratio scientiæ sit per se delectabilis, tamen ex aliquo accidente potest esse tristitiæ causa, ut ex dictis patet (in corp. art.), et sic erit in damnatis.

Ad *secundum* dicendum, quòd in hoc mundo anima conjungitur corruptibili corpori, unde per hoc quòd corpus affligitur, consideratio animæ impeditur; sed in futuro anima non ita trahetur à corpore; sed quantùmcumque corpus affligetur, tamen anima semper considerabit luculentissimè illa quæ ei poterunt esse causa mœroris.

Ad *tertium* dicendum, quòd tempus est causa oblivionis per accidens; inquantum motus, cujus est mensura, est causa transmutationis. Sed post diem judicii non erit motus cœli: unde nec oblivio esse poterit ex quantacumque diuturnitate; sed et ante diem judicii anima separata non mutatur à sua dispositione per motum cœli.

ARTICULUS VIII. — UTRUM DAMNATI ALIQUANDO COGITABUNT DE DEO.

Ad octavum sic proceditur. 1. Videtur quòd aliquando damnati cogitabunt de Deo, quia non potest haberi odio actu, nisi id de quo cogitatur. Sed damnati Deum odio habebunt, ut in littera dicitur Sent. IV, dist. ult.) Ergo de Deo aliquando cogitabunt.

2. Præterea, damnati habebunt remorsum conscientiæ. Sed conscientia patitur remorsum de actis contra Deum. Ergo de Deo aliquando cogitabunt.

Sed *contra*, perfectissima hominis cogitatio est quæ est de Deo. Sed damnati erunt in statu imperfectissimo. Ergo de Deo non cogitabunt.

CONCLUSIO. — Nullo modo possunt damnati de Deo secundùm se, hoc est quatenùs ipse bonitatis principium existit, cogitare; per accidens verò, secundùm scilicet Dei effectus, veluti si puniat, aut hujusmodi aliquid præstet, damnati de Deo cogitabunt.

Respondeo dicendum quòd Deus potest considerari dupliciter: uno modo secundùm se, et secundùm id quod est ei proprium, scilicet esse totius bonitatis principium; et sic nullo modo cogitari potest sine delectatione;

unde sic nullo modo à damnatis cogitabitur : alio modo secundùm aliquid quod est ei quasi accidentale in effectibus ejus, utpote punire, vel aliquid hujusmodi ; et secundùm hoc consideratio de Deo potest tristitiam inducere, et hoc modo damnati de Deo cogitabunt.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd damnati non habent Deum odio, nisi ratione punitionis et prohibitionis ejus quod malæ eorum voluntati consonat ; unde non considerabunt eum nisi ut punitorem et prohibitorem.

Et per hoc patet solutio ad *secundum*, quia conscientia non remordet de peccato, nisi inquantum est divino præcepto contrarium.

ARTICULUS IX. — UTRUM DAMNATI GLORIAM BEATORUM VIDEANT.

Ad nonum sic proceditur. 1. Videtur quòd damnati gloriam beatorum non videant. Magis enim distat ab eis gloria beatorum quàm ea quæ in hoc mundo aguntur. Sed ipsi non vident quæ circa nos aguntur ; unde Gregorius (Moral. lib. XII, cap. 14, à princ., super illud Job XIV : *Sive fuerint nobiles filii ejus*, etc.) dicit : « Sicut hi qui adhuc vivunt, mortuorum animæ quo loco habeantur, ignorant ; ita mortui, qui corporaliter vixerunt, vita in carne positorum qualiter circa eos disponatur, ignorant. » Ergo multò minùs possunt videre gloriam beatorum.

2. Præterea, illud quod conceditur sanctis in hac vita pro magno munere, nunquàm concedetur damnatis. Sed Paulo pro magno munere est concessum videre vitam illam in qua sancti æternaliter cum Deo vivunt, ut dicitur (II. Cor. XII, in Glossa). Ergo damnati sanctorum gloriam non videbunt.

Sed *contra* est quod dicitur (Luc. XVI), quòd dives in tormentis positus idit Abraham et Lazarum in sinu ejus.

CONCLUSIO. — **Damnati ante diem judicii bonos in gloria sua vident, sed post diem judicii visione beatorum privabuntur.**

Respondeo dicendum quòd damnati ante diem judicii videbunt beatos in gloria ; non hoc modo quòd gloriam eorum qualis sit, cognoscant ; sed solùm cognoscent eos esse in gloria quadam inæstimabili : et ex hoc turbabuntur, tum propter invidiam dolentes de felicitate eorum, tum propter hoc quòd ipsi talem gloriam amiserunt. Unde dicitur (Sap. v, 2) de impiis : *Videntes turbabuntur timore horribili.* Sed post diem judicii omninò beatorum visione privabuntur ; nec tamen ex hoc eorum pœna minuetur, sed augebitur, quia memoriam habebunt gloriæ beatorum, quam in judicio viderunt, vel ante judicium ; et hoc erit eis in tormentum ; sed ulteriùs affligentur in hoc quòd videbunt se indignos reputari etiam videre gloriam quam sancti merentur habere.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd ea quæ in hac vita aguntur non ita affligerent damnatos in inferno, si viderentur, sicut sanctorum gloria inspecta : unde non ita ostenduntur damnatis ea quæ hìc aguntur, sicut sanctorum gloria ; quamvis etiam eorum quæ hìc aguntur ostendantur eis ea ex quibus tristitiam habere possunt.

Ad *secundum* dicendum, quòd Paulus inspexit vitam illam in qua sancti cum Deo vivunt, eam experiendo et in futurum perfectiùs sperando, quod non est de damnatis ; et ideò non est simile.

QUÆSTIO XCIX.

DE MISERICORDIA ET JUSTITIA DEI RESPECTU DAMNATORUM, IN QUINQUE ARTICULOS DIVISA.

Deinde considerandum est de justitia et misericordia Dei respectu damnatorum. — Circa quod quæruntur quinque : 1° Utrùm ex divina justitia inferatur peccato-

ribus pœna æterna. — 2° Utrùm per divinam misericordiam omnis pœna tam hominum quàm dæmonum terminetur. — 3° Utrùm saltem pœna hominum terminetur. — 4° Utrùm saltem pœna christianorum. — 5° Utrùm illorum qui opera misericordiæ fecerunt.

ARTICULUS I. — UTRUM EX DIVINA JUSTITIA INFERATUR PŒNA ÆTERNA PECCATORIBUS.

De his etiam S. Thom. Sent. IV, dist. 46, quæst. I, art. 3.

Ad primum sic proceditur. 1. Videtur quòd ex divina justitia non inferatur peccatoribus pœna æterna. Pœna enim non debet excedere culpam. (Deut. XXV, 2): *Secundùm mensuram delicti* (1) *erit et plagarum modus.* Sed culpa est temporalis. Ergo pœna non debet esse æterna.

2. Præterea, duorum peccatorum mortalium unum est altero majus. Ergo unum debet majori pœnâ quàm alterum puniri. Sed nulla pœna est major quàm æterna, cùm sit infinita. Ergo non cuilibet peccato mortali debetur pœna æterna; et si uni non debetur, nulli debetur, cùm eorum distantia non sit infinita.

3. Præterea, à justo judice non infertur pœna nisi ad correctionem: unde (Ethic. lib. II, cap. 3, à princ.) dicitur quòd « pœnæ sunt quædam medicinæ. » Sed quòd impii in æternum puniantur, hoc non est ad correctionem eorum (2), nec aliquorum aliorum, cùm tunc non sint aliqui futuri qui per hoc corrigi possint. Ergo secundùm divinam justitiam non infertur pro peccatis æterna pœna.

4. Præterea, omne quod non est per se volitum, nullus vult nisi propter aliquam utilitatem. Sed pœnæ à Deo non sunt per se volitæ; non enim delectatur in pœnis (3). Cùm ergo nulla utilitas accidere possit ex perpetuatione pœnæ, videtur quòd talem pœnam pro peccato inferre non debeat.

5. Præterea, nihil quod est per accidens, est perpetuum, ut dicitur (De cœl. et mundo, lib. I, text. 15, et lib. II, text. 18). Sed pœna est eorum quæ sunt per accidens, cùm sit contra naturam. Ergo non potest esse perpetua.

6. Præterea, justitia Dei hoc requirere videtur, ut peccatores ad nihilum redigantur; quia propter ingratitudinem meretur quis beneficia amittere. Inter cætera autem Dei beneficia est ipsum *esse*. Unde videtur justum ut peccator qui ingratus Deo existit, ipsum *esse* amittat. Sed si peccatores in nihilum redigantur, eorum pœna non potest esse perpetua. Ergo non videtur esse consonum divinæ justitiæ ut peccatores perpetuò puniantur.

Sed *contra* est quod dicitur (Matth. XXV, 46): *Ibunt hi*, scilicet peccatores, *in supplicium æternum.*

Præterea, sicut se habet præmium ad meritum, ita pœna ad culpam. Sed secundùm divinam justitiam merito temporali debetur præmium æternum (Joan. VI, 40): *Omnis qui videt Filium, et credit in eum, habet vitam æternam.* Ergo et culpæ temporali secundùm divinam justitiam debetur pœna æterna.

Præterea, secundùm Philosophum (Ethic. lib. V, cap. 5), pœna taxatur secundùm dignitatem ejus in quem peccatur: unde majori pœnâ punitur qui percutit alapâ principem, quàm alium quemcumque. Sed cuicumque peccat mortaliter, peccat contra Deum, cujus præcepta transgreditur

(1) Vulgata, *pro mensura peccati.*

(2) Quippè cùm in eo statu non sint ut corrigantur, hoc est ad bonum dirigantur, vel à perversitate sua emundentur.

(3) Sive *in perditionibus nostris* (Tob. III, vers. 22), sicut loquitur Sara junioris Tobiæ uxor.

et cujus honorem alii impertitur, dùm in alio finem constituit; majestas autem Dei est infinita. Ergo quicumque peccat mortaliter, dignus est infinitâ pœnâ; et ita videtur quòd justè pro peccato mortali quis perpetuò puniatur.

CONCLUSIO. — **Cùm peccatores peccent contra Deum, qui æternus est, conveniens est, ut pœna æterna eis ex divina justitia inferatur.**

Respondeo dicendum quòd cùm pœna duplicem habeat quantitatem, scilicet secundùm intensionem acerbitatis et secundùm durationem temporis, quantitas pœnæ respondet quantitati culpæ secundùm intensionem acerbitatis, ut secundùm quod graviùs quis peccavit, secundùm hoc gravior pœna ei infligatur: unde (Apoc. XVIII, 7): *Quantùm glorificavit se, et in deliciis fuit, tantùm date ei tormentum et luctum.* Non autem respondet duratio pœnæ durationi culpæ, ut dicit Augustinus (De civ. Dei, lib. XXI, cap. 11); non enim adulterium, quod in momento temporis perpetratur, momentaneâ pœnâ punitur, etiam secundùm leges humanas. Sed duratio pœnæ respicit dispositionem peccantis. Quandoque enim ille qui peccat in aliqua civitate, ex ipso peccato efficitur dignus ut totaliter à civium consortio repellatur vel per exilium perpetuum, vel etiam per mortem. Quandoque verò non redditur dignus ut totaliter à societate civium excludatur; et ideò ut possit esse conveniens membrum civitatis, pœna ei prolongatur, vel breviatur, secundùm quòd expedit ejus curationi, ut in civitate convenienter et pacificè vivere possit. Et ita etiam secundùm divinam justitiam aliquis ex peccato redditur dignus penitùs à civitatis Dei consortio separari; quod fit per omne peccatum quo contra charitatem peccat, quæ est vinculum civitatem prædictam uniens. Et ideò pro peccato mortali, quod est contrarium charitati, aliquis in æternum à societate sanctorum exclusus æternæ pœnæ addicitur, quia, ut Augustinus dicit (in lib. prædicto, ibid., à med.), « quod est de ista civitate mortali, homines supplicio primæ mortis, hoc est de civitate illa immortali, homines supplicio secundæ mortis auferre. » Quòd autem pœna quam civitas mundana infligit perpetua non reputetur, hoc est per accidens, vel inquantum perpetuò homo non manet, vel inquantum etiam ipsa civitas deficit. Unde si homo in perpetuum viveret, pœna exilii, vel servitutis, quæ per legem humanam infertur, in eo perpetuò maneret; qui verò hoc modo peccant, ut tamen inde non reddantur digni totaliter separari à sanctæ civitatis consortio, sicut peccantes venialiter, tantò eorum pœna erit brevior, vel diuturnior, quantò magis vel minùs purgabiles erunt, secundùm quòd eis peccata vel plus vel minùs inhæserunt; quod in pœnis hujus mundi et purgatorii secundùm divinam justitiam servatur. — Inveniuntur etiam et aliæ rationes à sanctis assignatæ, quare justè pro peccato temporali aliqui pœnâ perpetuâ puniantur. Una est, quia peccaverunt contra bonum æternum, dùm contempserunt æternam vitam; et hoc est etiam quod Augustinus in prædicto lib., cap. 12, à princ.) dicit: « Factus est malo dignus æterno, qui hoc in se peremit bonum quod esse posset æternum. » Alia ratio est, quia homo in suo æterno peccavit; unde Gregorius dicit (in Dialog. IV, cap. 44, ante med.): « Ad magnam justitiam judicantis pertinet ut nunquàm careant supplicio qui in hac vita nunquàm voluerunt carere peccato. » Et si objiciatur quòd quidam peccantes mortaliter proponunt vitam suam in meliùs quandoque commutare, et ita secundùm hoc non essent digni æterno supplicio, ut videtur, dicendum est, secundùm quosdam, quòd Gregorius loquitur de voluntate quæ manifestatur per opus. Qui enim in peccatum mortale labitur propriâ voluntate, se ponit in

statu à quo erui non potest, nisi divinitùs adjutus : unde ex hoc ipso quòd vult peccare, consequenter vult in peccato manere perpetuò. Homo enim est *spiritus vadens*, scilicet in peccatum, *et non rediens* per seipsum (Psal. LXXVII, 39). Sicut si aliquis se in foveam projiceret, unde exire non posset nisi adjutus, posset dici quòd in æternum ibi manere voluerit, quantùmcumque aliud cogitaret. Vel potest dici, et meliùs, quòd ex hoc ipso quòd mortaliter peccat, finem suum in creatura constituit. Et quia ad finem vita tota ordinatur, ideo ex hoc ipso totam vitam suam ordinat ad illud peccatum; et vellet perpetuò in peccato manere, si hoc sibi esset impunè. Et hoc est quod Gregorius (Moral. lib. XXXIV, cap. 16, circ. med., super illud Job XLI : *Æstimabit abyssum quasi senescentem*) dicit : « Iniqui ideò cum fine deliquerunt, quia cum fine vixerunt; voluissent quippe sine fine vivere, ut sine fine potuissent in suis iniquitatibus permanere; nam magis appetunt peccare quàm vivere. » Potest et alia ratio assignari, quare pœna culpæ mortalis sit æterna : quia per eam contra Deum, qui est infinitus, peccatur. Unde cùm non possit esse infinita pœna per intensionem, quia creatura non est capax alicujus qualitatis infinitæ, requiritur quòd sit saltem durationè infinita. Est etiam quarta ratio ad hoc idem : quia culpa manet in æternum, cùm culpa non possit remitti sine gratia, quam homo non potest post mortem acquirere : nec debet pœna cessare, quamdiù culpa manet (1).

Ad *primum* ergo dicendum, quòd pœna non debet æquari culpæ secundùm quantitatem durationis, ut videtur etiam per leges humanas accidere. — Vel dicendum, sicut Gregorius solvit (lib. Dialog. cap. 44, ante med.), quòd quamvis culpa sit actu temporalis, voluntate tamen est æterna.

Ad *secundum* dicendum, quòd quantitati peccati respondet quantitas pœnæ secundùm intensionem. Et ideò peccatorum mortalium inæqualium erunt pœnæ inæquales intensione, æquales autem durationè.

Ad *tertium* dicendum, quòd pœnæ quæ infliguntur his qui à civitatis societate non penitùs ejiciuntur, sunt ad correctionem eorum ordinatæ. Sed illæ pœnæ per quas aliqui totaliter à civitatis societate exterminantur, non sunt ad correctionem eorum; possunt tamen esse ad correctionem et tranquillitatem aliorum qui in civitate remanent. Et ita damnatio æterna impiorum est ad correctionem eorum qui nunc sunt in Ecclesia : non enim pœnæ sunt ad correctionem solùm quando infliguntur, sed etiam quando determinantur.

Ad *quartum* dicendum, quòd impiorum pœnæ in perpetuum duraturæ non erunt omninò inutiles. Sunt enim utiles ad duo : primò ad hoc quòd in eis divina justitia conservetur, quæ est Deo accepta propter seipsam; unde Gregorius (Dial. IV, cap. 44, circ. med.) : « Omnipotens Deus, quia pius est, miserorum cruciatu non pascitur; quia autem justus est, ab iniquorum ultione in perpetuum non sedatur. » Secundò ad hoc sunt utiles ut de his electi gaudeant, cùm in his Dei justitiam contemplantur, et dùm se evasisse eas cognoscunt. Unde (Psal. LVII, 11) : *Lætabitur justus cùm viderit vindictam*, etc. et (Isa. LXVI, 24) : *Erunt*, scilicet impii, *usque ad satietatem visionis omni carni*, scilicet sanctis, ut Glossa (interl. et ord.) dicit. Et hoc est quod Gregorius dicit (Dial. IV, loc. cit.) : « Iniqui omnes æterno supplicio deputati suâ quidem iniquitate puniuntur, et tamen ad aliquid ardebunt, scilicet ut justi omnes et in Deo videant gaudia quæ percipiunt,

(1) De fide est pœnas damnatorum futuras æternas, ita ut nunquam sint finem durationis habituræ.

et in illis perspiciant supplicia quæ evaserunt : quatenùs tantò magis in æternum divinæ gratiæ debitores se esse cognoscant, quantò in æternum mala puniri conspiciunt quæ ejus adjutorio vicerunt.

Ad *quintum* dicendum, quòd quamvis pœna per accidens respondeat animæ, attamen per se respondet animæ culpâ infectæ. Et quia culpa in perpetuum in ea manebit, ideò etiam pœna perpetua erit.

Ad *sextum* dicendum, quòd pœna respondet culpæ (propriè loquendo) secundùm inordinationem quæ invenitur in ipsa, et non secundùm dignitatem ejus in quem peccatur, quia sic cuilibet peccato responderet pœna infinita intensione. Quamvis ergo ex hoc quòd aliquis peccat contra Deum, qui est auctor essendi, mereatur ipsum *esse* amittere ; consideratâ tamen ipsius actûs inordinatione, non debetur ei amissio *esse*, quia *esse* præsupponitur ad meritum et demeritum ; nec per inordinationem peccati *esse* tollitur vel corrumpitur ; et ideò non potest esse debita pœna alicujus culpæ privatio ipsius *esse*.

ARTICULUS II. — UTRUM PER DIVINAM MISERICORDIAM OMNIS PŒNA DAMNATORUM TERMINETUR TAM HOMINUM QUAM DÆMONUM (1).

De his etiam S. Thom. Sent. IV, dist. 46, quæst. II, art. 3, quæstiunc. I.

Ad secundum sic proceditur. 1. Videtur quòd per divinam misericordiam omnis pœna terminetur tam hominum quàm etiam dæmonum (Sap. XI, 24) : *Misereris omnium*, Domine, *quoniam omnia potes*. Sed inter omnia etiam dæmones continentur, qui sunt Dei creaturæ. Ergo et ipsorum dæmonum pœna finietur.

2. Præterea Rom. XI, 32) : *Conclusit Deus omnia sub peccato, ut omnium misereretur* (2). Sed Deus dæmones sub peccato conclusit, id est, concludi permisit. Ergo videtur quòd etiam dæmonum quandoque misereatur.

3. Præterea, sicut dicit Anselmus (in lib. II, *Cur Deus homo*, cap. 4) : « Non est justum ut Deus creaturam quam fecit ad beatitudinem, omninò perire sinat. » Ergo videtur, cùm quælibet creatura rationalis creata fuerit ad beatitudinem, non esse justum ut omninò perire permittatur.

Sed *contra* est quod dicitur (Matth. XXV, 41) : *Discedite à me, maledicti, in ignem æternum, qui paratus est diabolo et angelis ejus*. Ergo æternaliter punientur.

Præterea, sicut boni angeli effecti sunt beati per conversionem ad Deum, ita mali angeli effecti sunt miseri per aversionem à Deo. Si ergo miseria malorum angelorum finietur quandoque, et beatitudo bonorum finem habebit, quod est inconveniens.

CONCLUSIO. — Nulla pœna hominum aut dæmonum per divinam misericordiam terminabitur, tum ex Scripturæ testimonio, tum ex hac ratione, quòd alioquin ex una parte divina misericordia nimis extenderetur, ex altera verò nimis coarctaretur.

Respondeo dicendum quòd « error Origenis fuit, ut Augustinus dicit (De civ. Dei, lib. XXI, cap. 17 et 23), quòd dæmones quandoque per Dei misericordiam liberandi sunt à pœnis. » Sed iste error est ab Ecclesia reprobatus propter duo : primò quia manifestè auctoritati sacræ Scripturæ repugnat, quæ habetur (Apoc. XX, 9) : *Diabolus, qui seducebat eos, missus est in stagnum ignis et sulphuris, ubi et bestiæ et pseudoprophetæ* (3) *cruciabuntur*

(1) Hujus articuli doctrina adversatur Origeni, qui ab Ecclesia fuit damnatus, quòd docuerit dæmones et impios aliquando per Dei misericordiam liberandos.

(2) Vulgata, *in incredulitate, ut omnium misereatur.*

(3) Vulgata, *et bestia et pseudopropheta.*

die ac nocte in sæcula sæculorum; per quod in Scriptura significari æternitas consuevit. Secundò quia ex una parte nimis Dei misericordiam extendebat, et ex alia parte nimis eam coarctabat. Ejusdem enim rationis esse videtur bonos angelos in æterna beatitudine permanere, et malos angelos in æternum puniri. Unde sicut ponebat dæmones et animas damnatorum quandoque à pœna liberandas; ita ponebat angelos et animas beatorum quandoque à beatitudine in hujus vitæ miserias devolvendas.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd Deus, quantùm in ipso est, misereatur omnibus. Sed quia ejus misericordia sapientiæ ordine regulatur, inde est quòd ad quosdam non se extendit, qui se misericordiæ fecerunt indignos, sicut dæmones et damnati qui sunt in malitia obstinati. Tamen potest dici quòd etiam in eis misericordia locum habet, inquantum citra condignum puniuntur, non quòd à pœna totaliter absolvantur.

Ad *secundum* dicendum, quòd ibi intelligenda est distributio pro generibus singulorum, et non pro singulis generum; ut intelligatur auctoritas de hominibus secundùm statum viæ, quia scilicet et Judæorum et gentilium misertus est, sed non omnium gentilium vel omnium Judæorum.

Ad *tertium* dicendum, quòd Anselmus intelligit non esse justum, quantùm ad decentiam divinæ bonitatis; et loquitur de creatura secundùm genus suum. Non enim est conveniens divinæ bonitati ut totum unum genus creaturæ deficiat à fine propter quem est factum. Unde nec omnes homines nec omnes angelos damnari convenit. Sed nihil prohibet quin aliqui vel ex hominibus vel ex angelis in æternum pereant, quia divinæ voluntatis intentio impletur in aliis qui salvantur.

ARTICULUS III. — UTRUM DIVINA MISERICORDIA PATIATUR SALTEM HOMINES IN ÆTERNUM PUNIRI (1).

Ad tertium sic proceditur. 1. Videtur quòd divina misericordia non patiatur saltem homines in æternum puniri, quia (Genes. VI, 3) dicitur: *Non permanebit spiritus meus in homine in æternum, quia caro est;* et accipitur ibi spiritus pro indignatione, ut patet per Glossam (interl. ibidem). Cùm ergo indignatio Dei non sit aliud quàm ejus pœna, non punietur æternaliter.

2. Præterea, charitas sanctorum in præsenti hoc facit ut pro inimicis exorent. Sed tunc habebunt perfectiorem charitatem. Ergo tunc orabunt pro inimicis damnatis. Sed orationes eorum esse cassæ non poterunt, cùm sint maximè Deo accepti. Ergo precibus sanctorum divina misericordia damnatos quandoque à pœna liberabit.

3. Præterea, hoc quòd Deus pœnam damnatorum æternam prædixit, ad prophetiam comminationis pertinet. Sed prophetia comminationis non semper impletur, quod patet per hoc quod dictum est (Jonæ III), de subversione Ninive, quia non fuit subversa, sicut prædictum fuerat per prophetam, qui ex hoc etiam contristatus fuit. Ergo videtur quòd multò ampliùs per divinam misericordiam comminatio pœnæ æternæ commutabitur in mitiorem sententiam, quando in nullius tristitiam, sed in omnium gaudium cedere poterit.

4. Præterea, ad hoc facit quod (in Psalmo LXXVI, 8) dicitur: *Numquid in æternum irascetur Deus* (2)? Sed ira Dei est ejus punitio. Ergo, etc.

5. Præterea (Isa. XIV, super illud: *Tu autem projectus es*, etc.), dicit

(1) Juxta mentem divi Thomæ certum est pœnas scilicet damnatorum, neque per intermissiones, quasi per quasdam ferias, neque per vicissitudinem aut varietatem esse mitigandas, aut successu temporis diminuendas.

(2) Vulgata, *projiciet Deus*.

Glossa interl.. « Et si omnes animæ aliquando habebunt requiem, tu nunquàm ; » et loquitur de diabolo. Ergo videtur quòd omnes animæ humanæ aliquando requiem habebunt à pœnis.

Sed *contra* est quod dicitur (Matth. xxv, 46), simul de electis et reprobis: *Ibunt hi in supplicium æternum, justi autem in vitam æternam.* Sed inconveniens est ponere quòd justorum vita quandoque finiatur. Ergo inconveniens est ponere quòd reproborum supplicium terminetur.

Præterea, sicut dicit Damascenus (Orth. fid. lib. II, cap. 4, in fin.), « hoc est hominibus mors, quod est angelis casus. » Sed angeli post casum irreparabiles fuerunt. Ergo et homines post mortem; et sic reproborum supplicium nunquàm terminabitur.

CONCLUSIO.—Cùm sicut dæmones ita et homines sine charitate decedentes in malitia obstinati sint, utrisque pœna inferna perpetua erit.

Respondeo dicendum quòd, sicut Augustinus dicit (De civit. Dei, lib. XXI, cap. 17 et 18), quidam in hoc ab errore Origenis declinaverunt, quòd dæmones posuerunt in perpetuum puniri, sed omnes homines quandoque liberari à pœna, etiam infideles. Sed hæc positio omninò est irrationabilis. Sicut enim dæmones sunt in malitia obstinati, et ita perpetuò puniendi, ita et hominum animæ qui sine charitate decedunt, cùm hoc « hominibus sit mors, quod est angelis casus, » ut Damascenus dicit.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd verbum illud est intelligendum de homine secundùm genus suum, quia ab humano genere quandoque Dei indignatio est remota per Christi adventum. Sed illi qui in hac reconciliatione quæ facta est per Christum, noluerunt esse vel permanere, in seipsis divinam iram perpetuaverunt, cùm non sit nobis aliquis modus reconciliationis concessus nisi per Christum.

Ad *secundum* dicendum, quòd, sicut Augustinus dicit (De civit. Dei, lib. XXI, cap. 24, parùm à princ.) et Gregorius (Moral. lib. XXXIV, cap. 16, à med. et Dialog. IV, cap. 44, à med.), « sancti in hac vita ideò pro inimicis exorant, ut convertantur ad Deum, cùm adhuc converti possunt. Si enim esset nobis notum quòd essent præsciti ad mortem, non magis pro eis quàm pro dæmonibus oraremus. » Et quia post hanc vitam decedentibus sine gratia tempus conversionis non erit, nulla pro eis fiet oratio nec ab Ecclesia militante, nec à triumphante. Hoc enim pro eis orandum est, ut Apostolus dicit (II. Timoth. II, 25), *ut det illis Deus pœnitentiam, et resipiscant à diaboli laqueis.*

Ad *tertium* dicendum, quòd prophetia comminatoria pœnæ tunc solùm immutatur quando variantur merita ejus in quem comminatio facta est; unde (Jerem. XVIII, 7) dicitur : *Repentè loquar adversùs gentem, et adversùs regnum, ut eradicem, et destruam, et disperdam illud. Si pœnitentiam egerit gens illa à malo suo, agam et ego pœnitentiam super malo quod cogitavi ut facerem ei.* Unde cùm damnatorum merita mutari non possint, comminatio pœnæ semper in eis implebitur. — Nihilominùs tamen prophetia comminationis semper quantùm ad aliquem intellectum impletur; quia, ut dicit Augustinus (in prædicto lib., ibid., à med.), « eversa est Ninive, quæ mala erat, et bona ædificata est, quæ non erat; stantibus enim mœnibus atque domibus, eversa est civitas in perditis moribus. »

Ad *quartum* dicendum, quòd illud verbum psalmi pertinet ad vasa misericordiæ, quæ se indignos misericordiâ non fecerunt, quia in hac vita (quæ quædam ira Dei est propter vitæ miserias) vasa misericordiæ mutat in melius. Unde sequitur in psalmo : *Hæc mutatio dexteræ Excelsi.* — Vel di-

cendum quòd hoc intelligitur de misericordia aliquid relaxante, non de misericordia totaliter liberante, si extendatur etiam ad damnatos. Unde non dicit : *Continebit ab ira misericordias suas*, sed *in ira*, quia non totaliter pœna tolletur; sed et ipsâ pœnâ durante, misericordia operabitur, eam diminuendo.

Ad *quintum* dicendum, quòd Glossa illa non loquitur simpliciter, sed sub hypothesi impossibili ad exaggerandum peccati magnitudinem ipsius diaboli vel Nabuchodonosor.

ARTICULUS IV. — UTRUM PŒNA CHRISTIANORUM DAMNATORUM PER DIVINAM MISERICORDIAM TERMINETUR.

Ad quartum sic proceditur. 1. Videtur quòd saltem christianorum pœna per divinam misericordiam terminetur; quia (Marci ult. 16): *Qui crediderit, et baptizatus fuerit, salvus erit.* Sed hoc est omnium christianorum. Ergo omnes christiani finaliter salvabuntur.

2. Præterea (Joan. VI, 55), dicitur : *Qui manducat meam carnem, et bibit meum sanguinem, habet vitam æternam.* Sed hic est communis cibus et potus christianorum. Ergo omnes christiani finaliter salvabuntur.

3. Præterea (I. Cor. III, 15) : *Si cujus opus arserit, detrimentum patietur, ipse autem salvus erit, sic tamen quasi per ignem;* et loquitur de illis in quibus fuit fundamentum fidei christianæ. Ergo omnes tales finaliter salvabuntur.

Sed *contra* est quod dicitur (I. Cor. VI) : *Iniqui regnum Dei non possidebunt.* Sed quidam christiani sunt iniqui. Ergo non omnes christiani ad regnum pervenient; et ita perpetuò punientur.

Præterea (II. Petri II, 21), dicitur : *Melius erat illis non cognoscere viam justitiæ, quàm post agnitionem retrorsùm converti ab eo quod illis traditum est, sancto mandato.* Sed illi qui viam veritatis non cognoscunt, æternaliter punientur. Ergo et christiani qui ab agnita retrocesserunt.

CONCLUSIO. — Christiani soli, qui in fide catholica finaliter perseverabunt, et ab aliis criminibus reperientur finaliter absoluti, à pœna æterna erunt immunes.

Respondeo dicendum quòd quidam fuerunt, ut dicit Augustinus (in prædicto lib. 21, De civ. Dei, cap. 20 et 21), qui non omnibus hominibus promiserunt absolutionem à pœna æterna, sed solis christianis; et in hoc diversificati sunt. Quidam enim dixerunt quòd quicumque sacramenta fidei perceperunt, ab æterna pœna erunt immunes. Sed hoc est contrarium veritati, quia quidam sacramenta fidei recipiunt, et fidem non habent, *sine qua impossibile est placere Deo* (Hebr. XI, 6). — Et ideò alii dixerunt quòd solùm illi ab æterna pœna erunt immunes, qui sacramenta fidei sunt consecuti, et fidem catholicam tenuerunt. Sed contra hoc esse videtur quòd aliquando aliqui catholicam fidem tenent, et postea ab ea recedunt, qui non minori pœnâ sunt digni, sed majori; quia (II. Petri II, 21) *melius erat illis non cognoscere viam justitiæ, quàm post agnitionem retrorsùm converti.* Planum est etiam peccare plus hæresiarchas, qui à fide catholica recedentes novas hæreses fingunt, quàm illos qui à principio aliquam hæresim sunt secuti. — Et ideò alii dixerunt quòd illi soli sunt ab æterna pœna immunes, qui in fide catholica finaliter perseverant, quantùmcumque aliis criminibus involvantur (1). Sed hoc manifestè contrariatur Scripturæ, quia (Jacobi II, 20) dicitur : *Fides sine operibus mortua est;*

(1) Propter hoc nempè abusivè ab illis usurpatum : *Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit;* non enim de perseverantibus in fide tantùm hoc dicitur (Matth. XXIV), sed et in charitate, ut ex vers. 12 colligitur.

et (Matth. VII, 21) : *Non omnis qui dicit mihi : Domine, Domine, intrabit in regnum cœlorum; sed qui facit voluntatem Patris mei, qui in cœlis est;* et in multis aliis locis Scriptura peccantibus æternas pœnas comminatur. Unde non omnes finaliter in fide persistentes à pœna æterna erunt immunes, nisi et ab aliis criminibus inveniantur finaliter absoluti.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd Dominus ibi loquitur de fide formata quæ *per dilectionem operatur*, in qua quicumque decesserit, salvus erit Sed huic non solùm opponitur infidelitatis error, sed quodlibet peccatum mortale.

Ad *secundum* dicendum, quòd verbum Domini intelligitur non de illis qui tantùm sacramentaliter edunt, qui indignè quandoque sumentes, *judicium sibi manducant et bibunt*, ut dicitur (I. Cor. XI); sed loquitur de manducantibus spiritualiter, qui per charitatem ei incorporantur, quam incorporationem facit sacramentalis comestio, si quis dignè accedat. Unde, quantùm est ex virtute sacramenti, ad vitam æternam perducit, quamvis aliquis possit tali fructu privari per peccatum, etiam postquàm dignè sumpserit.

Ad *tertium* dicendum, quòd fundamentum in verbis Apostoli intelligitur fides formata, supra quam qui peccata venialia ædificaverit, *detrimentum patietur*, quia pro eis punietur à Deo; ipse tamen *salvus erit finaliter quasi per ignem* (1), vel temporalis tribulationis, vel pœnæ purgatoriæ, quæ post mortem erit.

ARTICULUS V. — UTRUM OMNES ILLI QUI OPERANTUR MISERICORDIÆ OPERA, PUNIENTUR ÆTERNALITER (2).

Ad quintum sic proceditur. 1. Videtur quòd illi omnes qui opera misericordiæ faciunt, non punientur æternaliter, sed solùm illi qui opera misericordiæ negligunt. Dicitur enim (Jacobi II, 13) : *Judicium sine misericordia* fiet ei *qui non fecit misericordiam;* et (Matth. V, 7): *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur.*

2. Præterea (Matth. XXV), ponitur disceptatio Domini cum reprobis et electis. Sed illa disceptatio non est nisi de operibus misericordiæ. Ergo solùm pro operibus misericordiæ omissis aliqui æternaliter punientur; et sic idem quòd priùs.

3. Præterea (Matth. VI, 12), dicitur : *Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris;* et sequitur : *Si enim dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet et vobis Pater vester cœlestis delicta vestra.* Ergo videtur quòd misericordes, qui aliis peccata dimittunt, ipsi veniam peccatorum consequentur, et sic non æternaliter punientur.

4. Præterea (I. Timoth. IV), super illud : *Pietas ad omnia utilis est,* dicit Glossa Ambrosii (alius auctoris) : « Omnis summa disciplinæ christianæ in misericordia et pietate est : quam aliquis sequens, si lubricum carnis patiatur, sine dubio vapulabit, sed non peribit; si quis autem solum exercitium corporis habuerit, perennes pœnas patietur. » Ergo illi qui insistunt operibus misericordiæ, et peccatis carnalibus detinentur, non in æternum punientur; et sic idem quod priùs.

Sed *contra* est quod dicitur (I. Corinth. VI, 9) : *Neque fornicarii, neque adulteri,* etc., *regnum Dei possidebunt.* Sed multi qui se exercent in operibus misericordiæ, sunt tales. Ergo non omnes misericordes ad

(1) De his Apostoli verbis confer quod à S. Doctore dictum est I. Cor. lect. 2, cap. III).

(2) De fide est etiam illos æternaliter puniendos qui eleemosynas fecerint, si à peccatis mortalibus non abstinuerint.

regnum æternum pervenient : et ita aliqui eorum æternaliter punientur.

Præterea (Jacobi II, 10), dicitur : *Quicumque totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus.* Ergo quicumque servat legem quoad opera misericordiæ, et negligit alia opera, reatum de transgressione legis incurret, et ita æternaliter punietur.

CONCLUSIO. — Cùm nihil sine charitate ad vitam æternam prodesse possit : nec fides nec opera misericordiæ eripient à pœna æterna eos, qui cum peccato mortali decesserint.

Respondeo dicendum quòd, sicut Augustinus dicit in lib. prædicto (scilicet De civit. Dei, lib. XXI, cap. 22), quidam posuerunt non omnes qui catholicam fidem tenent, à pœna æterna esse liberandos, sed solùm illos qui operibus misericordiæ insistunt, quamvis etiam aliis criminibus sint subjecti. Sed istud non potest stare, quia sine charitate non potest aliquid Deo esse acceptum, nec sine ea prodest aliquid ad vitam æternam. Contingit autem aliquos operibus misericordiæ insistere qui charitatem non habent. Unde his nihil prodest ad vitam æternam promerendam, vel ad immunitatem æternæ pœnæ (1), ut patet (I. Corinth. XIII). Et præcipuè hoc apparet absurdum in raptoribus, qui multa rapiunt, et tamen aliqua misericorditer largiuntur. Et ideò dicendum quòd quicumque cum peccato mortali decedunt, nec fides, nec opera misericordiæ eos liberabunt à pœna æterna etiam post quantumcumque spatium temporis.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd illi misericordiam consequentur qui misericordiam ordinatè impendunt. Non autem ordinatè misericordiam impendunt qui seipsos in miserendo negligunt, sed magis se impugnant malè agendo. Et ideò tales misericordiam penitùs absolventem non consequentur, etiamsi consequentur misericordiam de pœnis debitis aliquid relaxantem.

Ad *secundum* dicendum, quòd non propter hoc ponitur disceptatio de operibus misericordiæ solùm, quia pro eorum negligentia tantummodo aliqui punientur æternaliter, sed quia illi ab æterna pœna liberabuntur post peccata, qui per opera misericordiæ sibi veniam impetraverunt, *facientes sibi amicos de mammona iniquitatis* (Lucæ IX).

Ad *tertium* dicendum, quòd illud à Domino dicitur illis qui petunt sibi debitum relaxari, non autem illis qui in peccato persistunt. Et ideò soli pœnitentes per opera misericordiæ consequentur veniam penitùs liberantem.

Ad *quartum* dicendum, quòd Glossa Ambrosii loquitur de lubrico venialis peccati, à quo aliquis post purgatorias pœnas, quas *vapulationem* dicit, per opera misericordiæ absolvetur. Vel si loquatur de lubrico mortalis peccati, est intelligendum quantùm ad hoc quòd adhuc in vita ista existentes illi qui ex fragilitate in carnalia peccata incidunt, per opera misericordiæ ad pœnitentiam disponuntur. Unde talis non peribit, id est, disponetur per talia opera ad non pereundum (2), gratiâ introductâ à Domino, *qui est benedictus in sæcula sæculorum. Amen.*

(1) *Si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.*

(2) Hucusque veteres edit. Cæteræ post Nicolaium addunt quæ in textu sequuntur.

MONITUM

IN SEQUENTEM APPENDICEM.

Ne inolitam Supplementi quæstionum seriem turbaremus, hùc transtulimus quæstiones duas, quas, à Supplementi auctore omissas, primus concinnavit Nicolai, et post septuagesimam collocavit, aucto deinceps numero insequentium usque ad finem quæstionum. His addimus articulos duos, quos cum aliis sex secundæ quæstionis junctos, et unicâ quæstione comprehensos dedit editio Patavina anni 1712, in calce tomi 2 Supplementi; ut nihil jam in hac editione desiderandum supersit.

APPENDIX.

QUÆSTIO I.

(Apud Nicolaium LXXI.)

DE QUALITATE ANIMARUM QUÆ CUM ORIGINALI PECCATO SOLO EX HAC VITA DECEDUNT, IN DUOS ARTICULOS DIVISA.

Deinde considerandum est in particulari de diversis qualitatibus animarum à corporibus exutarum juxta diversum statum earumdem : et primò quidem de animabus quæ cum sola originali culpa ex hac vita decedunt. — Circa quod quæruntur duo : 1° Utrùm tales animæ à corporeo igne patiantur vel affligantur pœnâ ignis. — 2° Utrùm tales animæ patiantur afflictionem spiritualem in seipsis.

ARTICULUS I. — UTRUM ANIMÆ CUM SOLA ORIGINALI CULPA DECEDENTES A CORPOREO IGNE PATIANTUR, VEL AFFLIGANTUR PŒNA IGNIS.

De his etiam S. Thom. Sent. II, dist. 33, quæst. II, art. 1.

Ad primum sic proceditur. 1. Videtur quòd animæ cum sola originali culpa decedentes à corporeo igne patiantur, vel affligantur pœnâ ignis. Dicit enim Augustinus (Fulgentius) (de Fide ad Petrum, cap. 27) : « Firmissè tene, et nullatenùs dubites, parvulos qui sine sacramento baptismatis de hoc sæculo transierunt, æterno supplicio puniendos. » Sed supplicium pœnam sensibilem nominat. Ergo animæ cum sola originali culpa decedentes à corporeo igne patiuntur, vel affliguntur pœnâ ignis.

2. Præterea, majori culpæ debetur major pœna. Sed originale est majus peccatum quàm veniale, quia plus habet de aversione, eò quòd gratiam subtrahit, veniale autem secum gratiam compatitur ; et iterùm æternâ pœnâ punitur originale, sed veniale temporali. Cùm ergo veniali peccato debeatur pœna ignis, multò ampliùs originali.

3. Præterea, gravius puniuntur peccata post hanc vitam quàm in vita ista, ubi est misericordiæ locus. Sed in hac vita respondet originali pœna sensibilis; pueri enim qui solùm originale habent, multas pœnas sensibiles sustinent, nec injustè. Ergo et post hanc vitam pœna sensibilis ei debetur.

4. Præterea, sicut in peccato actuali est aversio et conversio, ita et in peccato originali aliquid aversioni respondet, scilicet privatio originalis justitiæ; et aliquid conversioni, scilicet concupiscentia. Sed peccato actuali ratione conversionis debetur pœna ignis. Ergo et originali ratione concupiscentiæ.

5. Præterea, corpora puerorum post resurrectionem aut erunt passibilia, aut impassibilia. Si impassibilia, et nullum corpus humanum potest esse impassibile nisi vel per dotem impassibilitatis (sicut est in beatis), vel ratione originalis justitiæ (sicut in statu innocentiæ), ergo corpora puerorum vel habebunt dotem impassibilitatis, et sic gloriosa erunt, et non erit differentia inter pueros baptizatos et non baptizatos, quod est hæreticum (1); vel originalem justitiam habebunt, et sic originali peccato carebunt, nec pro peccato originali punientur, quod est similiter hæreticum. Si autem sint passibilia, omne autem passibile de necessitate patitur activo præsente; ergo præsentibus corporibus sensibilibus activis sensibilem pœnam patientur.

Sed *contra*, Augustinus (Enchir. cap. 93) dicit pœnam parvulorum qui originali tantùm tenentur, omnium esse mitissimam. Sed hoc non esset, si sensibili pœnâ torquerentur, quia pœna ignis inferni est gravissima. Ergo pœnam sensibilem non sustinebunt.

Præterea, acerbitas pœnæ sensibilis delectationi culpæ respondet (Apoc XVIII, 7) : *Quantùm glorificavit se, et in deliciis fuit, tantùm date illi tormentum et luctum.* Sed in peccato originali non est aliqua delectatio, sicut nec operatio ; delectatio enim operationem consequitur, ut (Ethic. lib. X, cap. 4 sive 6) patet. Ergo peccato originali non debetur pœna ignis.

Præterea, Gregorius Nazianzenus (orat. 40), quæ « in sanctum Baptisma » inscribitur, tria genera non baptizatorum distinguens, qui vel baptismum contempserunt, vel ex negligentia sua usque ad finem vitæ distulerunt, et improvisâ morte obierunt, vel sine culpa sua eum non receperunt, ut infantes, de primis quidem dicit quòd non aliorum duntaxat peccatorum quæ commiserint; sed baptismi contempti pœnas luent; et de secundis quòd pro illo neglecto pœnas etiam patientur, sed leviores primis ; at de postremis addit quòd ipsi « nec cœlesti glorià, nec æterno inferni supplicio à justo et æterno judice afficientur, quia licèt baptismo consignati non fuerint, improbitate tamen et malitiâ carent, ac jacturam baptismi passi sunt potiùs quàm fecerunt. » Et rationem reddit cur etiamsi ad gloriam cœlestem non perveniant, pœnas tamen æternas, quales damnati patiuntur, non propterea sustineant, « quia medium quoddam inter utrumque reperitur, nec statim supplicio dignus est qui honorem sive gloriam non meretur; vel è converso non statim promeretur gloriam vel honorem qui supplicio dignus non est. »

CONCLUSIO. — Cùm peccatum originale, non per corruptionem boni consequentis naturam, sed naturæ superadditi contrahatur, in carentia sola talis boni naturam excedentis propria ejus pœna consistit.

Respondeo dicendum quòd pœna debet esse proportionata culpæ, ut dicitur (Isa. XXVIII, 8) : *In mensura contra mensuram, cùm abjecta fuerit, judicabis eam.* Defectus autem qui per originem traducitur, rationem culpæ habens, non est per subtractionem vel corruptionem alicujus boni quod naturam humanam consequitur ex principiis suis, sed per subtractionem

(1) Quippè cùm sine animarum beato statu gloriosa esse non possint; nec eorum animæ dici beatæ possint, nisi contra Domini sententiam, quæ à regno cœlorum proindèque beatæ vitæ non regeneratos excludit.

vel corruptionem alicujus quod naturæ superadditum erat. Nec ista culpa ad hunc hominem pertinet, nisi secundùm quòd talem naturam habet, quæ hoc bono quod in eo natum erat esse, et possibile conservari, destituta est. Et ideò nulla alia pœna ei debetur, nisi privatio illius finis ad quem donum subtractum ordinabat, ad quod per se natura humana attingere non potest. Hoc autem est divina visio; et ideò carentia hujus visionis est propria et sola pœna originalis peccati post mortem; si enim alia pœna sensibilis pro peccato originali post mortem infligeretur, puniretur iste non secundùm hoc quòd culpam habuit, quia pœna sensibilis pertinet ad id quod personæ proprium est, quia per passionem hujus particularis, talis pœna est. Unde sicut culpa non fuit per operationem ejus, ita nec pœna per passionem ipsius esse debet; sed solùm per defectum illius ad quod natura de se sufficiens non erat. In aliis autem perfectionibus et bonitatibus quæ naturam humanam consequuntur ex suis principiis, nullum detrimentum sustinebunt pro peccato originali damnati.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd *supplicium* non nominat in auctoritate illa pœnam sensibilem, sed solùm pœnam damni, quæ est carentia divinæ visionis, sicut etiam nomine ignis frequenter in Scriptura quælibet pœna figurari consuevit.

Ad *secundum* dicendum, quòd inter omnia peccata minimum est originale, eò quòd minimum habet de voluntario; non enim est voluntarium voluntate istius personæ, sed voluntate principii naturæ tantùm. Peccatum autem actuale, etiam veniale, est voluntarium voluntate ejus in quo est; et ideò minor pœna debetur originali quàm veniali. Nec obstat quòd originale non compatitur secum gratiam; privatio enim gratiæ non habet rationem culpæ, sed pœnæ, nisi inquantum ex voluntate est; unde ubi minus est de voluntario, minus est de culpa. Similiter etiam non obstat quòd peccato actuali veniali temporalis pœna debetur, quia hoc est per accidens, inquantum decedens in veniali tantam gratiam habet, virtute cujus pœna purgata est. Si autem veniale peccatum sine gratia in aliquo esset, perpetuam pœnam haberet.

Ad *tertium* dicendum, quòd non est eadem ratio de pœna sensibili ante mortem et post mortem, quia ante mortem pœna sensibilis consequitur virtutem naturæ agentis; sive sit pœna sensibilis interior, ut febris vel aliquid hujusmodi; sive etiam sensibilis pœna exterior, ut ustio, sive aliquid hujusmodi. Sed post mortem nihil aget virtute naturæ, sed secundùm justitiæ divinæ ordinem tantùm; sive in animam separatam, in quam constat quòd ignis naturaliter agere non potest; sive etiam in corpus post resurrectionem, quia tunc omnis actio naturalis cessabit, cessante motu primi mobilis, qui est causa omnis motûs et alterationis corporalis.

Ad *quartum* dicendum, quòd dolor sensibilis respondet delectationi sensibili, quæ est in conversione actualis peccati; concupiscentia autem habitualis, quæ est in originali peccato, delectationem non habet; et ideò dolor sensibilis non respondet ei pro pœna.

Ad *quintum* dicendum, quòd corpora puerorum non erunt impassibilia ex defectu potentiæ ad patiendum in ipsis, sed ex defectu exteriùs agentis in ipsa, quia post resurrectionem nullum corpus erit agens in alterum, præcipuè ad corruptionem inducendam per actionem naturæ, sed erit actio tantùm ad puniendum ex ordine divinæ justitiæ. Unde illa corpora pœnam non patientur quibus pœna sensibilis ex divina justitia non debetur. Corpora autem sanctorum erunt impassibilia, quia deficiet in eis

potentia ad patiendum, et ideò impassibilitas in eis erit dos, non autem in pueris.

ARTICULUS II. — UTRUM EJUSMODI ANIMÆ PATIANTUR AFFLICTIONEM SPIRITUALEM PROPTER STATUM IN QUO SUNT.

De his etiam loc. cit. art. 2.

Ad secundum sic proceditur. 1. Videtur quòd ejusmodi animæ patiantur afflictionem spiritualem propter statum in quo sunt; quia, sicut dicit Chrysostomus (hom. XXIII in Matth.), in damnatis gravior erit pœna quòd visione Dei carebunt, quàm quòd igne inferni cremabuntur. Sed ejusmodi animæ visione divinâ carebunt. Ergo afflictionem spiritualem ex hoc patientur.

2. Præterea, carere illo quod quis vult habere, sine afflictione esse non potest. Sed ejusmodi animæ vellent visionem divinam habere; aliàs voluntas eorum actualiter perversa esset. Ergo cùm eâ careant, videtur quòd et afflictionem patiantur.

3. Præterea, si dicatur quòd non affliguntur, quia sciunt se non per culpam propriam eâ esse privatos, contra : Immunitas à culpa dolorem pœnæ non minuit, sed auget; non enim si aliquis non propriâ culpâ exhæredatur, vel mutilatur, propter hoc minùs dolet. Ergo etiam quamvis ejusmodi animæ non propriâ culpâ tanto bono priventur, ex hoc earum dolor non tollitur.

4. Præterea, sicut pueri baptizati se habent ad meritum Christi, ita non baptizati ad demeritum Adæ. Sed pueri baptizati ex merito Christi consequuntur præmium vitæ æternæ. Ergo et non baptizati dolorem sustinent ex hoc quòd per demeritum Adæ æternâ vitâ privantur.

5. Præterea, absentari à re amata non potest esse sine dolore. Sed pueri naturalem cognitionem de Deo habebunt, et eâdem ratione naturaliter eum diligent. Ergo cùm ab eo sint in perpetuum separati, videtur quòd hoc sine dolore pati non possint.

Sed *contra*, si pueri non baptizati post mortem dolorem interiorem habeant, aut dolebunt de culpa, aut de pœna. Si de culpa, cùm à culpa illa ulteriùs emundari non possint, dolor ille erit in desperationem inducens. Sed talis dolor in damnatis est vermis conscientiæ. Ergo pueri vermem conscientiæ habebunt; et sic non esset eorum pœna mitissima, ut Augustinus dicit. Si autem de pœna dolerent, ergo cùm pœna eorum justè à Deo sit, voluntas eorum divinæ justitiæ obviaret; et sic actualiter deformis esset, quod non conceditur. Ergo nullum dolorem sentient.

Præterea, ratio recta non patitur ut aliquis perturbetur de eo quod in ipso non fuit ut vitaretur, propter quod Seneca probat (epist. 85, et De ira, lib. II, cap. 6), quòd « perturbatio in sapientem non cadit. » Sed in pueris est ratio recta nullo actuali peccato obliquata. Ergo non turbabuntur de hoc quòd talem pœnam sustinent, quam vitare nullo modo potuerunt.

CONCLUSIO. — Cùm in pueris absque baptismi susceptione decedentibus non fuerit aliqua proportio ad vitam vel gloriam æternam consequendam, nec suâ culpâ ejus privationem vel carentiam incurrerint, ex tali carentia nullam interiorem afflictionem, sicut nec ullam pœnam exteriorem patientur.

Respondeo dicendum quòd circa hoc est triplex opinio. — Quidam enim dicunt quòd prædicti pueri nullum dolorem sustinebunt; quia in eis adeò ratio obtenebrata erit ut non cognoscant se amisisse quod amiserunt. Quod probabile non videtur, ut anima ab onere corporis absoluta, ea non cognoscat quæ saltem ratione investigari possint, et etiam multò plura.— Et ideò alii dicunt quòd in eis est perfecta cognitio eorum quæ naturali ra-

tioni subjacent, *et* cognoscunt Deum, et se ejus visione privatos esse, et ex hoc aliquem dolorem sentient; tamen mitigabitur eorum dolor, inquantum non propriâ voluntate culpam incurrerunt pro qua damnati sunt. Sed hoc etiam probabile non videtur, quia talis dolor parvus esse non potest de tanti boni amissione, et præcipuè sine spe recuperationis; unde pœna eorum non esset mitissima. Præterea omninò eâdem ratione quâ dolore sensibili ut exteriùs affligente non punientur, etiam interiorem dolorem non sentient, quia dolor pœnæ delectationi culpæ respondet; unde delectatione remotâ à culpa originali, omnis dolor ab ejus pœna excluditur. — Et ideò alii dicunt quòd cognitionem perfectam habebunt eorum quæ naturali cognitioni subjacent, et vitâ æternâ se privatos esse cognoscent, et causam quare ab ea exclusi sunt, nec tamen ex hoc aliquo modo affligentur; quod qualiter esse possit, videndum est. — Sciendum ergo quòd ex hoc quòd caret aliquis eo quod suam proportionem excedit, non affligitur, si sit rectæ rationis; sed tantùm ex hoc quòd caret eo ad quod aliquo modo proportionatus fuit; sicut nullus sapiens homo affligitur de hoc quòd non potest volare sicut avis, vel quia non est rex, vel imperator, cùm ei non sit debitum; affligeretur autem, si privaretur eo ad quod habendum aptitudinem aliquo modo habuit. Dico ergo quòd omnis homo usum liberi arbitrii habens, proportionatus est ad vitam æternam consequendam, quia potest se ad gratiam præparare, per quam vitam æternam meretur; et ideò si ab hoc deficiant, maximus dolor erit eis, quia amittunt illud quod ipsorum esse possibile fuit. Pueri autem nunquàm fuêre proportionati ad hoc quòd vitam æternam haberent, quia nec eis debebatur ex principiis naturæ, cùm omnem facultatem naturæ excedat, nec actus proprios habere potuerunt, quibus tantum bonum consequerentur. Et ideò nihil omninò dolebunt de carentia visionis divinæ; imò magis gaudebunt de hoc quòd participabunt multùm de divina bonitate et perfectionibus naturalibus. Nec potest dici quòd fuerunt proportionati ad vitam æternam consequendam, quamvis non per actionem suam, tamen per actionem aliorum circa eos, quia potuerunt ab aliis baptizari, sicut et multi pueri ejusdem conditionis baptizati vitam æternam consecuti sunt; hoc est enim superexcedentis gratiæ ut aliquis sine actu proprio præmietur. Unde defectus talis gratiæ non magis tristitiam causat in pueris decedentibus non baptizatis quàm in sapientibus hoc quòd eis multæ gratiæ non fiunt, quæ aliis similibus factæ sunt.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd in damnatis pro culpa actuali, qui usum liberi arbitrii habuerunt, fuit aptitudo ad vitam æternam consequendam; non autem in pueris, ut dictum est; et ideò non est similis ratio de utrisque.

Ad *secundum* dicendum, quòd quamvis voluntas sit possibilium et impossibilium, ut (Ethic. lib. III, cap. 4, vel 5) dicitur, tamen voluntas ordinata et completa non est nisi eorum ad quæ quis aliquo modo ordinatus est: et si in hac voluntate deficiant homines, dolent; non autem si deficiant ab illa voluntate quæ impossibilium est, quæ potiùs *velleitas* quàm *voluntas* debet dici; non enim aliquis illud vult simpliciter; sed vellet, si possibile foret.

Ad *tertium* dicendum, quòd ad habendum proprium patrimonium, vel membra corporis sui, quilibet est ordinatus; et ideò non est mirum, si dolet aliquis de eorum amissione, sive pro culpa sua, sive pro aliena, eis privetur: unde patet quòd ratio non procedit ex simili.

Ad *quartum* dicendum, quòd donum Christi excedit peccatum Adæ, ut (ad Rom. v) dicitur : unde non oportet quòd pueri non baptizati tantùm habeant de malo, quantùm baptizati habent de bono.

Ad *quintum* dicendum, quòd quamvis pueri non baptizati sint separati à Deo quantùm ad illam conjunctionem quæ est per gloriam, non tamen ab eo penitùs sunt separati, imò ei conjunguntur per participationem naturalium bonorum : et ita etiam de ipso gaudere poterunt naturali cognitione et dilectione. [Non tamen (1) eo modo gaudebunt quo perperàm intelligebant Pelagiani, vitam illis beatam assignantes, quia nullum eis detrimentum naturæ, nec peccatum originale, agnoscebant. Illorum enim sensus erat quòd ejusmodi parvuli, quamvis absque baptismo decedentes, ab omni prorsùs pœna immunes ita essent ac si Adamus non peccâsset; quia peccatum ejus nihil in ipsius posteros, vel in ipsam naturam ex ipsius persona propagatam, corruptionis intulerat. Et propterea tale gaudium parvulorum non distinguebant ab adultis, nisi quatenùs isti pro bonis operibus actualiter à se factis aliquod singulare præmium reportarent, quod sub nomine regni cœlorum, à quo Christus non baptizatos excludebat, significatum intelligebant. Gaudium autem naturale duntaxat hìc ponitur, quod pœnam damni, vel carentiam visionis beatificæ, non excludit.]

QUÆSTIO II.

(Apud Nicolaium LXXII.)

DE QUALITATE ANIMARUM QUÆ IN PURGATORIO PROPTER PECCATUM ACTUALE, VEL EJUS POENAM, EXPIANTUR; IN SEX ARTICULOS DIVISA.

Deinde considerandum est de animabus quæ post hanc vitam propter actualium peccatorum pœnam igne purgatorio expiantur. — Circa quod quæruntur sex : 1° Utrùm pœna purgatorii excedat omnem pœnam temporalem hujus vitæ. — 2° Utrùm illa pœna sit voluntaria. — 3° Utrùm animæ in purgatorio per dæmones puniantur. — 4° Utrùm per pœnam purgatorii expietur peccatum veniale quoad culpam.—5° Utrùm ignis purgatorii liberet à reatu pœnæ.—6° Utrùm ab illa pœna unus alio citiùs liberetur.

ARTICULUS I. — UTRUM PŒNA PURGATORII EXCEDAT OMNEM PŒNAM TEMPORALEM HUJUS VITÆ.

De his etiam S. Thom. Sent. IV, dist. 21, quæst. 1, art. 1, quæstiunc. 1.

Ad primum sic proceditur. 1. Videtur quòd pœna purgatorii non excedat omnem pœnam temporalem hujus vitæ. Quantò enim aliquid est magis passivum, tantò magis affligitur, si sensum læsionis habeat. Sed corpus est magis passivum quàm anima separata, tum quia habet contrarietatem ad ignem agentem, tum quia habet materiam, quæ est susceptiva qualitatis agentis; quod de anima dici non potest. Ergo major est pœna quam corpus patitur in hoc mundo, quàm pœna quâ anima purgatur post hanc vitam.

2. Præterea, pœna purgatorii directè ordinatur contra venialia. Sed venialibus, cùm sint levissima peccata, levissima pœna debetur, si secundùm mensuram delicti sit plagarum modus. Ergo pœna purgatorii est levissima.

3. Præterea, reatus cùm sit effectus culpæ, non intenditur, nisi culpa intendatur. Sed in illo cui jam culpa dimissa est, non potest culpa intendi.

(1) Quæ sequuntur ex proprio penu addidit Nicolaius.

Ergo in eo cui culpa mortalis dimissa est, pro qua non plenè satisfecit, reatus non crescit in morte. Sed in hac vita non erat ei reatus respectu gravissimæ pœnæ. Ergo pœna quam patietur post hanc vitam, non erit ei gravior omni pœnâ istius vitæ.

Sed *contra* est quod Augustinus dicit in quodam sermone, scilicet (Sent. IV, De defunctis, qui est 41 de SS., circ. med., et sup. Psal. XXXVII à princ.) : « Ille ignis purgatorii durior erit quàm quidquid in hoc sæculo pœnarum aut sentire, aut videre, aut cogitare quis potest. »

Præterea, quantò pœna est universalior, tantò est major. Sed anima separata tota punitur, cùm sit simplex ; non autem ita est de corpore. Ergo illa pœna quæ est animæ separatæ, est major omni pœnâ quam corpus patitur.

CONCLUSIO. — Pœna purgatorii excedit omnem pœnam temporalem hujus vitæ.

Respondeo dicendum quòd in purgatorio erit duplex pœna : una damni, inquantum scilicet retardantur à divina visione ; alia sensûs, secundùm quòd ab igne corporali punientur. Et quantùm ad utrumque pœna purgatorii minima excedit maximam pœnam hujus vitæ (1). Quantò enim aliquid magis desideratur, tantò ejus absentia est molestior. Et quia affectus quo desideratur summum bonum post hanc vitam, in animabus sanctis est intensissimus, quia non retardatur affectus mole corporis, et etiam quia terminus fruendi summo bono jam advenisset, nisi aliquid impediret ; ideò de retardatione maximè dolent. Similiter etiam cùm dolor non sit læsio, sed læsionis sensus, tantò aliquid magis dolet de aliquo læsivo, quantò magis est sensitivum. Unde læsiones quæ fiunt in locis maximè sensibilibus, sunt maximum dolorem causantes. Et quia totus sensus corporis est ab anima, ideò si in ipsam animam aliquid læsivum agat, de necessitate oportet quòd maximè affligatur. Quòd autem anima ab igne corporali patiatur, hoc ad præsens supponimus, quia de hoc infra dicetur (dist. 44, quæst. III, art. 3, quæst. III. Vide Suppl. qu. LXX, art. 3). Et ideò oportet quòd pœna purgatorii, quantùm ad pœnam damni et sensûs, excedat omnem pœnam istius vitæ. Quidam autem assignant rationem ex hoc quòd anima tota punitur, non autem corpus. Sed hoc nihil est, quia sic pœna damnatorum esset mitior post resurrectionem quàm ante, quod falsum est.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd quamvis anima sit minùs passiva quàm corpus, tamen est magis cognoscitiva passionis : et ubi est major passionis sensus, ibi est major dolor, etiamsi sit minor passio.

Ad *secundum* dicendum, quòd acerbitas illius pœnæ non est tantùm ex quantitate peccati, quantùm ex dispositione puniti, quia idem peccatum gravius punitur ibi quàm hìc ; sicut ille qui est melioris complexionis, magis punitur eisdem plagis impositis quàm alius ; et tamen judex utrique easdem plagas, pro eisdem culpis inferens, justè facit.

Et per hoc patet solutio ad *tertium*.

ARTICULUS II. — UTRUM ILLA PŒNA SIT VOLUNTARIA.

Ad secundum sic proceditur. 1. Videtur quòd illa pœna sit voluntaria, quia illi qui sunt in purgatorio, rectum habent cor. Sed hæc est rectitudo cordis, ut quis voluntatem suam voluntati divinæ conformet, ut Augusti-

(1) Sanctus Bonaventura, in Sent. IV, dist. 20, negat pœnam carentiæ divinæ visionis esse majorem omni pœnâ sæculi, idque probabiliter. Ait Sylvius : de pœna autem sensûs concedit pœnas purgatorii esse majores pœnis hujus vitæ.

nus dicit (conc. 1, in psal. XXXII, à princ.). Ergo cùm Deus velit eos puniri, ipsi illam pœnam voluntariè sustinent.

2. Præterea, omnis sapiens vult illud sine quo non potest pervenire ad finem intentum. Sed illi qui sunt in purgatorio, sciunt se non posse pervenire ad gloriam, nisi priùs puniantur. Ergo volunt puniri

Sed *contra*, nullus petit liberari à pœna quam voluntariè sustinet. Sed illi qui sunt in purgatorio, petunt liberari, sicut patet per multa quæ (in Dialog. Greg. lib. IV, cap. 40 et 65) narrantur. Ergo non sustinent illam pœnam voluntariè.

CONCLUSIO. — Animæ quæ purgantur, habent voluntatem conditionatam suarum pœnarum, quatenus sciunt sese sine illis non venturas ab beatitudinem.

Respondeo dicendum quòd aliquis dicitur voluntarium dupliciter. Uno modo voluntate absolutâ; et sic nulla pœna est voluntaria, quia ex hoc est ratio pœnæ quòd voluntati contrariatur. Alio modo dicitur aliquid voluntarium voluntate conditionatâ; sicut ustio est voluntaria propter sanitatem consequendam. Et sic aliqua pœna potest esse voluntaria dupliciter Uno modo quia per pœnam aliquod bonum acquirimus; et sic ipsa voluntas assumit pœnam aliquam, ut patet in satisfactione : vel etiam quia ille libenter eam accipit, et non vellet eam non esse, sicut accidit in martyrio. Alio modo quia quamvis per pœnam nullum bonum nobis accrescat, tamen sine pœna ad bonum pervenire non possumus, sicut patet de morte naturali; et tunc voluntas non assumit pœnam, et vellet ab ea liberari; sed eam supportat, et quantùm ad hoc voluntaria dicitur. Et sic pœna purgatorii est voluntaria. — Quidam autem dicunt quòd non est aliquo modo voluntaria, quia sunt ita absorpti pœnis, quòd nesciunt se per pœnam purgari, sed putant se esse damnatos. Sed hoc est falsum, quia nisi scirent se liberandos, suffragia non peterent, quod frequenter faciunt.

Et per hoc patet solutio ad objecta.

ARTICULUS III. — UTRUM ANIMÆ IN PURGATORIO PER DÆMONES PUNIANTUR.

Ad tertium sic proceditur. 1. Videtur quòd animæ in purgatorio per dæmones puniantur, quia, sicut infra dicit Magister (Sent. IV, dist. 47, in fin.), « illos habebunt tortores in pœnis, quos habuerunt incentores in culpa. » Sed dæmones incitant ad culpam non solùm mortalem, sed etiam venialem, quando aliud non possunt. Ergo etiam in purgatorio ipsi animas pro peccatis venialibus torquebunt.

2. Præterea, purgatio à peccatis competit justis et in hac vita et post hanc vitam. Sed in hac vita purgantur per pœnas à diabolo inflictas, sicut patet de Job. Ergo etiam post hanc vitam punientur à dæmonibus purgandi.

Sed *contra*, injustum est ut qui de aliquo triumphavit, ei subjiciatur post triumphum. Sed illi qui sunt in purgatorio, de dæmonibus triumpharunt, sine peccato mortali decedentes. Ergo non subjicientur eis puniendi per eos.

CONCLUSIO. — Animæ in purgatorio non puniuntur per dæmones.

Respondeo dicendum quòd sicut post diem judicii divina justitia succendet ignem quo damnati in perpetuum punientur, ita etiam nunc solâ justitiâ divinâ electi post hanc vitam purgantur, non ministerio dæmonum, quorum victores extiterunt, nec ministerio angelorum, qui cives suos non tam vehementer affligerent (1). Sed tamen possibile est quòd eos ad loca

(1) Attamen quia sancti angeli conformant voluntatem suam divinæ, et animæ quæ sunt in purgatorio in quibusdam consenserunt diabolo; ideò, si quis contrarium sentiret, non facilè posset revinci, ait Sylvius, quanquam sententia auctoris videatur verior.

pœnarum deducant : et etiam ipsi dæmones, qui de pœnis hominum lætantur, eos comitantur, et assistunt purgandis, tum ut eorum pœnis satientur, tum ut in eorum exitu à corpore aliquid suum ibi reperiant. In hoc autem sæculo, quando adhuc locus pugnæ est, puniuntur homines et à malis angelis, sicut ab hostibus, ut patet de Job ; et à bonis, sicut patet de Jacob, cujus nervus femoris, angelo percutiente, emarcuit (Gen. XXXII). Et hoc etiam expressè Dionysius dicit (De div. nom. cap. 4, part. 4, 18), quòd boni angeli interdùm puniunt.

Et per hoc patet solutio ad objecta.

ARTICULUS IV. — UTRUM PER PŒNAM PURGATORII EXPIETUR PECCATUM VENIALE QUOAD CULPAM.

Ad quartum sic proceditur. 1. Videtur quòd per pœnam purgatorii non expietur peccatum veniale quoad culpam, quia super illud I. Joan. v : *Est peccatum ad mortem*, etc., dicit Glossa (interl. Gregor., Moral. lib. XVI, c. 28) : « Quod in hac vita non corrigitur, frustra post mortem ejus venia postulatur. » Ergo nullum peccatum post hanc vitam quoad culpam dimittitur.

2. Præterea, ejusdem est labi in peccatum, et à peccato liberari. Sed anima post mortem non potest peccare venialiter. Ergo nec à peccato veniali absolvi.

3. Præterea, Gregorius dicit (Dialog. lib. IV, cap. 39, à princ.), quòd talis in judicio quisque futurus est, qualis de corpore exivit, quia *lignum ubi ceciderit, ibi erit* (Eccl. XI, 3). Si ergo aliquis ex hac vita cum veniali exit, in judicio cum veniali erit ; et ita per purgatorium non expiatur aliquis à culpa veniali.

4. Præterea, supra dictum est (Suppl. quæst. II, art. 3), quòd culpa actualis non deletur nisi per contritionem. Sed post hanc vitam non erit contritio, quæ est actus meritorius, quia tunc non erit meritum, neque demeritum ; cum, secundùm Damascenum (Orth. fid. lib. II, cap. 4, in fin.), « hoc sit hominibus mors, quod angelis casus. » Ergo post hanc vitam non dimittitur in purgatorio veniale quoad culpam.

5. Præterea, veniale non est in nobis nisi ratione fomitis. Unde in primo statu Adam venialiter non peccâsset, ut dictum est (lib. II, dist. 21, quæst. II, art. 3). Sed post hanc vitam in purgatorio non erit sensualitas, fomite corrupto in anima separata ; quia fomes dicitur lex carnis (Rom. VII). Ergo non erit ibi venialis culpa ; et ita non potest expiari per purgatorium ignem.

Sed *contra* est quod Gregorius dicit (Dialog. lib. IV, cap. 39), et Augustinus (alius auctor) (De vera et falsa pœnitentia, cap. 4, à princ., et cap. 18), quòd quædam culpæ leves in futuro remittuntur. Nec potest intelligi quoad pœnam ; quia sic omnes culpæ quantùmcumque graves, quantùm ad reatum pœnæ, per ignem purgatorium expiantur. Ergo venialia quantùm ad culpam purgantur per ignem purgatorium.

Præterea (I. Corinth. III), per lignum, fenum et stipulam, venialia intelliguntur, ut dictum est (Sent. IV, dist. 21, quæst. I, art. 2, quæst. I, et I 2, quæst. LXXXIX, art. 2). Sed lignum, fenum et stipula per purgatorium consumuntur. Ergo ipsæ veniales culpæ post hanc vitam remittuntur.

CONCLUSIO. — Per pœnas purgatorii peccatum veniale expiatur etiam quoad culpam.

Respondeo dicendum quòd quidam dixerunt, quòd post hanc vitam non dimittitur aliquod peccatum quoad culpam : et si cum mortali culpa quis decedat, damnatur, et remissionis non est capax ; non autem potest esse

quòd cum veniali decedat sine mortali, quia ipsa gratia finalis culpam purgat venialem; veniale enim peccatum contingit ex hoc quòd aliquis Christum habens in fundamento, nimis aliquod temporale diligit; qui quidem excessus ex concupiscentiæ corruptione contingit. Unde si gratia omninò concupiscentiæ corruptionem vincat, sicut in B. Virgine fuit, non manet aliquis locus veniali. Et ita, cùm in morte omninò diminuatur et annihiletur ista concupiscentia, potentiæ animæ totaliter gratiæ subjiciuntur, et veniale expellitur. — Sed hæc opinio frivola est et in se et in causa sua. In se quidem, quia dictis sanctorum et Evangelii adversatur, quæ non possunt exponi de remissione venialium quantùm ad pœnam, ut Magister in littera dicit (Sent. IV, dist. 21), quia sic tam levia quàm gravia in futuro dimittuntur. Gregorius autem (loc. cit.) leves culpas tantùm post hanc vitam remitti perhibet. Nec sufficit quod dicunt, quòd hoc dicitur specialiter de levibus, ne putetur nihil grave pro eis nos passuros, quia remissio pœnæ magis aufert gravitatem pœnarum quàm ponat. Quantùm ad causam autem, frivola apparet, quia defectus corporalis, qualis est in ultimo vitæ, non aufert concupiscentiæ corruptionem, vel diminuit quantùm ad radicem, sed quantùm ad actum, sicut patet de illis qui graviter infirmantur: nec iterùm tranquillat potentias animæ, ut eas gratiæ subjiciat, quia tranquillitas potentiarum, et subjectio earum, ad gratiam est, quando inferiores vires obediunt superioribus, quæ legi Dei condelectantur; quod in statu illo esse non potest, cùm actus utrarumque impediatur, nisi tranquillitas dicatur privatio pugnæ, sicut etiam in dormientibus accidit; nec tamen propter hoc somnus dicitur concupiscentiam diminuere, aut vires animæ tranquillare, aut eas gratiæ subdere. Et præterea, dato quòd concupiscentiam radicaliter diminueret defectus ille, et vires animæ subderet gratiæ, adhuc hoc non sufficeret ad purgationem culpæ venialis jam commissæ, quamvis sufficeret ad vitationem futuræ; quia culpa actualis, etiam venialis, non dimittitur sine actuali contritionis motu, ut supra dictum est (Sent. IV, dist. 17, quæst. II, art. 2, quæst. III, et Suppl. quæst. II, art. 3), quantùmcumque habitualiter intendatur. Contingit autem quandoque quòd aliquis dormiens moritur, in gratia existens, qui cum veniali obdormivit. Et talis non potest actum contritionis habere de veniali ante mortem. Nec potest dici, ut dicunt, quòd si non pœnituit actu vel proposito, in generali vel speciali, sit versum in mortale, propter hoc quòd « veniale fit mortale dùm placet; » quia non quælibet placentia peccati venialis facit peccatum mortale (aliàs omne veniale esset mortale, quia quodlibet veniale placet, cùm sit voluntarium), sed talis placentia, quæ ad fruitionem spectat, in qua omnis humana perversitas consistit, dùm rebus utendis fruimur, ut Augustinus dicit (De Trinit. lib. x, cap. 10, à princ.). Et sic placentia illa quæ facit peccatum mortale, est actualis placentia, quia omne peccatum mortale in actu consistit. Potest autem contingere quòd aliquis, postquàm veniale peccatum commisit, nihil actualiter cogitet de peccato vel dimittendo, vel tenendo; sed cogitet fortè quòd triangulus habet tres angulos æquales duobus rectis, et in hac cogitatione obdormiat, et moriatur. Unde patet quòd hæc opinio omninò irrationalis est. Et ideò cum aliis dicendum quòd culpa venialis in eo qui cum gratia decedit, post hanc vitam dimittitur per ignem purgatorium; quia pœna illa aliqualiter voluntaria, virtute gratiæ habebit vim expiandi culpam omnem, quæ simul cum gratia stare potest (1).

1) In opusculo *De malo*, quæst. VII, art. 2 ad 9 et 17, S. Doctor sic retractat quod in Sent. IV scripserat : culpa non remittitur per pœnam, sed remittitur in purgatorio veniale, quantum

Ad *primum* ergo dicendum, quòd Glossa loquitur de peccato mortali. — Vel dicendum quòd quamvis in hac vita non corrigatur in se, corrigitur tamen in merito, quia hìc homo meruit ut ibi illa pœna sit meritoria sibi.

Ad *secundum* dicendum, quòd peccatum veniale contingit ex corruptione fomitis, qui in anima separata in purgatorio existente non erit, et ideò non poterit peccare venialiter. Sed remissio culpæ venialis est ex voluntate gratiâ informatâ, quæ in purgatorio erit in anima separata. Et ideò non est simile.

Ad *tertium* dicendum, quòd venialia non variant statum hominis, quia neque tollunt neque diminuunt charitatem, secundùm quam mensuratur quantitas gratuitæ bonitatis animæ. Et ideò per hoc quòd venialia dimittuntur, vel committuntur, taliis manet anima qualis priùs.

Ad *quartum* dicendum, quòd post hanc vitam non potest esse meritum respectu præmii essentialis, sed respectu alicujus accidentalis potest esse, quamdiù manet homo in statu viæ aliquo modo. Et ideò in purgatorio potest esse actus meritorius quantùm ad remissionem culpæ venialis.

Ad *quintum* dicendum, quòd quamvis veniale ex pronitate fomitis contingat, tamen culpa in mente consequitur; et ideò etiam destructo fomite, culpa adhuc manere potest.

ARTICULUS V. — UTRUM IGNIS PURGATORIUS LIBERET A REATU PŒNÆ.

Ad quintum sic proceditur. 1. Videtur quòd ignis purgatorius non liberet à reatu pœnæ. Omnis enim purgatio respicit fœditatem. Sed pœna non importat aliquam fœditatem. Ergo ignis purgatorius non liberat à pœna.

2. Præterea, contrarium non purgatur nisi per suum contrarium. Sed pœna non contrariatur pœnæ. Ergo per pœnam purgatorii non purgatur aliquis à reatu pœnæ.

3. Præterea (I. Corinth. III, super illud : *Salvus erit, sic tamen*, etc.), dicit Glossa : « Ignis iste est tentatio tribulationis, de qua scriptum est : *Vasa figuli probat fornax*, etc. (Eccli. XXVII, 6). Ergo homo expiatur ab omni pœna per pœnas hujus mundi, saltem per mortem, quæ est maxima pœnarum, et non per purgatorium ignem.

Sed *contra* est quòd pœna purgatorii est gravior quàm pœna quælibet hujus mundi, ut supra dictum est (art. 3 huj. quæst.). Sed per pœnam satisfactoriam, quam aliquis in hac vita sustinet, expiatur à debito pœnæ. Ergo multò fortiùs per pœnam purgatorii.

CONCLUSIO. — Ignis purgatorius liberat à reatu pœnæ.

Respondeo dicendum quòd quicumque est debitor alicujus, per hoc à debito absolvitur quòd debitum solvit. Et quia reatus nihil est aliud quàm debitum pœnæ, per hoc quòd aliquis pœnam sustinet quam debebat, à reatu absolvitur; et secundùm hoc pœna purgatorii à reatu purgat.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd reatus quamvis non importet fœditatem, quantùm in se est, tamen habet ordinem ad fœditatem ex causa sua.

Ad *secundum* dicendum, quòd pœna quamvis non contrarietur pœnæ, tamen contrariatur reatui ad pœnam; quia ex hoc manet obligatio ad pœnam quòd pœnam non sustinuit quam debebat.

Ad *tertium* dicendum, quòd in eisdem verbis sacræ Scripturæ latet

ad culpam virtute gratiæ, non solùm secundùm quod est in habitu, quia sic compatitur veniale peccatum; sed prout exit in actum charitatis, detestantis veniale peccatum.

multiplex intellectus : unde ignis ille potest intelligi et tribulatio præsens et pœna sequens; et per utramque venialia purgari possunt. Sed quòd mors naturalis ad hoc non sufficiat, supra dictum est (Sent. IV, dist. 20, quæst. I, art. 1, quæst. III ad 3).

ARTICULUS VI. — UTRUM AB ILLA PŒNA UNUS LIBERETUR ALIO CITIUS.

Ad sextum sic proceditur. 1. Videtur quòd ab illa pœna unus non liberetur alio citiùs. Quantò enim gravior est culpa, et major reatus, tantò acerbior pœna imponitur in purgatorio. Sed quæ est proportio pœnæ acerbioris ad culpam graviorem, eadem est proportio pœnæ levioris ad culpam leviorem. Ergo ita citò liberatur unus à pœna illa, sicut alius.

2. Præterea, inæqualibus meritis redduntur æquales retributiones et in cœlo et in inferno, quantùm ad durationem. Ergo videtur similiter esse in purgatorio.

Sed *contra* est similitudo Apostoli, qui differentias venialium per lignum, fenum et stipulam, significavit (I. Cor. III). Sed constat quòd lignum diutiùs manet in igne quàm fenum et stipula. Ergo unum peccatum veniale diutiùs punitur in purgatorio quàm aliud.

CONCLUSIO. — A pœna purgatorii unus citiùs alio liberatur.

Respondeo dicendum quòd quædam venialia sunt majoris adhærentiæ quàm alia, secundùm quòd affectus magis ad ea inclinatur, et fortiùs in eis figitur. Et quia ea quæ sunt majoris adhærentiæ, tardiùs purgantur, ideò quidam in purgatorio diutiùs quàm alii torquentur, secundùm quòd affectus eorum ad venialia fuit magis immersus.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd acerbitas pœnæ propriè respondet quantitati culpæ; sed diuturnitas respondet radicationi culpæ in subjecto: unde potest contingere quòd aliquis diutiùs moretur qui minùs affligitur, et è converso.

Ad *secundum* dicendum, quòd peccatum mortale, cui debetur supplicium inferni, et charitas, cui debetur præmium paradisi, post hanc vitam radicantur immobiliter in subjecto; et ideò quantùm ad omnes est eadem diuturnitas utrobique. Secùs autem est de peccato veniali, quod in purgatorio punitur, ut ex dictis patet (art. 6 huj. quæst.) (1).

[Cæterùm quòd sit ignis propriè dictus vera purgatorii pœna, ut supponitur ex prædictis, patet apertè satis ex Latinorum et Græcorum locutione uniformi, priusquàm in dubium ac disceptationem ejus veritas vocaretur. Inter Latinos enim Augustinus (in Ps. XXXVII) : « In hac vita me purges, et talem reddas cui emendatorio igne non sit opus; et (Homiliarum lib. L, hom. XVI) : « Qui temporalibus pœnis digna gesserunt, per ignem quemdam purgatorium transibunt; » ut et (De Genesi contra Manich. lib. II, cap. 20) : « Qui agrum suum non coluerit, et spinis eum opprimi permiserit, vel ignem purgationis, vel pœnam æternam, post hanc vitam habebit. » Ambrosius (Psal. CXVIII, conc. 3) : « Illic (seu in præsenti vita) purgatus necesse habet illic purificari (scilicet post hanc vitam) ut unusquisque nostrùm ustus romphæâ illâ flammeâ, non exustus, introgressus in illam paradisi amœnitatem gratias agat Deo, » etc. Non refert quòd post consummationem sæculi hoc futurum indicat; quia si qui reperiantur eo tempore purgatione indigentes, per ignem purgabuntur, quem symbolicè per flammeam romphæam, seu flammeum gladium in vestibulo paradisi

(1) Quæ sequuntur addit Nicolaius.

terrestris collocatum designat; idem de illis quâdam proportione subintelligi debet qui post consummationem vitæ suæ purgatione opus habent, ut ad æternam vitam et gloriam subinde admittantur, quam ante judicium universale, vel consummationem sæculi, percipiunt, ex Ambrosii mente, qui eà digni sunt habiti; cùm de Anacholio dicat (Epistolarum lib. III, epist. 22, vel, ut alii citant, lib. VII, epist. 39), quòd « jam æternæ Jerusalem possessor videt facie ad faciem; » unde purgantem ignem statim post consummationem vitæ in purgandis agnoscit. Hieronymus etiam peccatorum christianorum opera « igne probanda et purganda, » in Isaiam significat, purgatorium insinuans, quod in æternum cruciandis opponit. Similiter et Gregorius (Dialogorum lib. IV, cap. 39) : « De levibus quibusdam culpis esse ante judicium purgatorius ignis credendus est. » Bernardus quoque inter hæreticorum sui temporis qui se *apostolicos* jactitabant (quamvis *apostatici* dici veriùs possent), sacrilegos errores ponit (serm. 66 in Cant.), quòd « non crederent ignem purgatorium restare post mortem, etc. » Sed inter Græcos Basilius (in Isa. cap. 9) peccatum quod in confessione detectum est, arefacto comparat feno, et tale ait esse « quòd facilè devoret purgatorius ignis. » Gregorius Nyssenus, ejus frater (in Orat. pro mortuis), quòd « post egressum à corpore nemo particeps Divinitatis fieri potest, nisi maculas ejus purgatorius ignis abstulerit. » Gregorius Nazianzenus, orat. de Baptismo (seu in sancta lumina), quòd inter plura quæ animam purgare possunt baptismata *baptismus ignis* est ultimus, per quem animæ recedentes à corporibus in alio sæculo purgabuntur. Theodoretus, in Scholiis græcis (ad Corinth. I, cap. 3, ex quo refert S. Thomas in opusc. contra Græcos, et Gagnæus ibi; sed in Theodoreti commentariis nunc non habetur) : « Ignem purgatorium credimus, in quo animæ defunctorum probantur, et sicut aurum in conflatorio purgantur, etc. » Eusebius etiam Emyssenus (ut vult Bellarminus, juxta Perronium Encherius, hom. III Epiphaniæ) ait « quòd qui temporalibus pœnis digna gesserunt, per fluvium igneum post hanc vitam transibunt, etc. » Hinc et iidem ferè omnes (August. in psal. XXXVII; Hier. in Amos IV, et Matth. III; Basilius, lib. De Spirit. sanct. cap. 15; et Gregor. Dialog. IV, cap. 39) nunc locum illum (Luc. III) : *Baptizabit vos in Spiritu sancto et igni*, nunc illum (I. Cor. III) : *Salvus erit quasi per ignem*, sic explicant, ut, præter quasdam quas adjiciunt interpretationes, « ignem purgatorii » utrobique significari velint. Cùm ergo verba Patrum, et potissimùm verba Scripturæ, inquantum fieri potest, proprio sensu intelligi debeant, quando nihil metaphoricè sumi cogit, et alioquin proprium sit maximè ignis ut purgativus esse possit, hinc verus ignis purgatorius, et non metaphoricus tantùm putandus est; sicut et de igne inferni suo loco dicetur.]

ARTICULI DUO.

DE PURGATORIO (1).

(Ex editione Patavina an. 1712.)

ARTICULUS I. — UTRUM PURGATORIUM SIT POST HANC VITAM (2).

De his etiam S. Thom. Sent. IV, dist. 21, quæst. I, art. 1, quæstiunc. I.

Ad primum sic proceditur. 1. Videtur quòd purgatorium non sit post

(1) Nicolai hos articulos addidit quæst. LXIX; alii verò doctores in initio quæstionis præcedentis eos collocârunt.

(2) De fide est purgatorium esse post hanc vitam, quod patet ex concil. Florent. sess. ult. et ex concil. Trident. sess. VI, can. 30, sess. XXII, cap. 2, et sess. XXV in decreto de purgatorio.

hanc vitam. Apoc. enim (XIV, 13, dicitur : *Beati mortui qui in Domino moriuntur. Amodò jam dicit Spiritus ut requiescant à laboribus suis.* Ergo his qui in Domino moriuntur, non manet aliquis purgatorius labor post hanc vitam, nec illis qui non in Domino moriuntur, quia illi purgari non possunt. Ergo purgatorium post hanc vitam non est.

2. Præterea, sicut se habet charitas ad præmium æternum, ita peccatum mortale ad supplicium æternum. Sed decedentes in peccato mortali statim ad supplicium æternum deportantur. Ergo decedentes in charitate statim ad præmium vadunt; et ita non manet eis aliquod purgatorium post hanc vitam.

3. Præterea, Deus qui est summè misericors, pronior est ad præmiandum bona quàm ad puniendum mala. Sed sicut illi qui sunt in statu charitatis, faciunt aliqua mala quæ non sunt digna supplicio æterno; ita illi qui sunt in peccato mortali, interdùm faciunt aliqua bona ex genere, quæ non sunt digna præmio æterno. Ergo cùm illa bona non præmientur in damnatis post hanc vitam, nec illa mala debent post hanc vitam puniri; et sic idem quod priùs.

Sed *contra* (II. Machab. XII, 46), dicitur : *Sancta et salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut à peccatis solvantur.* Sed pro defunctis qui sunt in paradiso, non est orandum, quia illi nullo indigent, nec iterùm pro illis qui sunt in inferno, quia illi à peccatis solvi non possunt. Ergo post hanc vitam sunt aliqui à peccatis nondùm absoluti, qui solvi possunt : et tales charitatem habent, sine qua non fit peccatorum remissio; quia *universa delicta operit charitas* (Prov. X, 12); unde ad mortem æternam non devenient, quia *qui vivit, et credit in me, non morietur in æternum* (Joan. XI, 26); nec ad gloriam inducentur nisi purgati, quia nihil immundum ad illam perveniet, ut patet (Apocal. ult.). Ergo aliqua purgatio restat post hanc vitam.

Præterea, Gregorius Nyssenus dicit (æquivalenter in orat. De iis qui in fide dorm., à med.) : « Si aliquis Christo amico consentiens, in hac vita purgare peccata minùs potuerit, post transitum hunc per purgatorii ignis conflationem expeditur. » Ergo post hanc vitam restat aliqua purgatio.

CONCLUSIO. — Est à fide catholica alienum negare purgatorium fidelium animarum, quæ hinc in statu gratiæ decesserunt.

Respondeo dicendum quòd ex illis quæ supra determinata sunt (Sent. IV, dist. 14, quæst. II, art. 1, quæst. II et III, et part. III, quæst. LXXXVI, art. 4 et 5, et Suppl. quæst. XII, art. 1), satis potest constare, purgatorium esse post hanc vitam. Si enim per contritionem deletâ culpâ, non tollitur ex toto reatus pœnæ, nec etiam semper venialia, dimissis mortalibus, tolluntur, et justitia hoc exigit ut peccatum per pœnam debitam ordinetur, oportet quòd ille qui post contritionem de peccato et absolutionem decedit ante satisfactionem debitam, post hanc vitam puniatur. Et ideò illi qui purgatorium negant, contra divinam justitiam loquuntur. Et propter hoc erroneum est, et à fide alienum. Unde Gregorius Nyssenus post prædicta verba subjungit : « Hoc prædicamus, dogma veritatis servantes; et ita credimus : hoc etiam universalis Ecclesia tenet, pro defunctis exorans, ut à peccatis solvantur. » Quod non potest nisi de illis qui sunt in purgatorio intelligi. Ecclesiæ autem auctoritati quicumque resistit, hæresim incurrit.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd auctoritas illa loquitur de labore operationis ad merendum, et non de labore passionis ad purgandum

Ad *secundum* dicendum, quòd malum non habet causam perfectam, sed

ex singularibus defectibus contingit; sed bonum ex una causa perfecta consurgit, ut Dionysius dicit (De div. nom. cap. 4, part. 4, lect. 22). Et ideò quilibet defectus impedit à perfectione boni; sed non quodlibet bonum impedit consummationem aliquam mali, quia nunquàm est malum sine aliquo bono. Et ideò peccatum veniale impedit habentem charitatem ne ad perfectum bonum deveniat, scilicet vitam æternam, quamdiù purgatur; sed peccatum mortale non potest impediri per aliquod bonum adjunctum, quominùs statim ad ultimum malorum perducat.

Ad *tertium* dicendum, quòd ille qui in peccatum mortale incidit, omnia bona anteacta mortificat; et quæ in peccato mortali existens facit, mortua sunt; quia ipse Deum offendens omnia bona meretur amittere, quæ à Deo habet. Unde ei qui in peccato mortali decedit, non manet aliquod præmium post hanc vitam; sicut manet aliquando pœna ei qui in charitate decedit, quæ non semper delet omne malum quod invenit, sed solùm hoc quod est sibi contrarium.

ARTICULUS II. — UTRUM SIT IDEM LOCUS QUO ANIMÆ PURGANTUR, ET QUO DAMNATI PUNIUNTUR.

Ad secundum sic proceditur. 1. Videtur quòd non sit idem locus quò animæ purgantur, et quò damnati puniuntur, quia pœna damnatorum est æterna, ut dicitur (Matth. XXV, 46): *Ibunt hi in ignem æternum*. Sed purgatorius ignis est temporalis, ut supra Magister dicit (Sent. IV, dist. 21). Ergo non simul puniuntur hi et illi eodem igne; et sic oportet loca esse distincta.

2. Præterea, pœna inferni nominatur pluribus nominibus, ut (in Psal. X), *ignis, sulphur et spiritus procellarum*, etc. Sed pœna purgatorii non nisi uno nomine nominatur, scilicet ignis. Ergo non eodem igne et eodem loco puniuntur.

3. Præterea, Hugo de Sancto Victore dicit (De sacram. lib. II, part. 16, cap. 4, in med.): «Probabile est quòd in his locis puniuntur in quibus commiserunt culpam.» Gregorius etiam in Dialogis narrat (lib. IV, cap. 40), quòd Germanus, episcopus Capuanus, Paschasium qui in balneis purgabatur, invenit. Ergo in loco inferni non purgantur, sed in hoc mundo.

Sed *contra* est quod Gregorius dicit (id hab. August. De civ. Dei, lib. I, cap. 8, ad fin.) quòd «sicut sub eodem igne aurum rutilat, et palea fumat; ita sub eodem igne peccator crematur, et electus purgatur.» Ergo idem est ignis purgatorii et inferni; et sic in eodem loco sunt.

Præterea, sancti patres ante adventum Christi fuerunt in loco digniori quàm sit locus in quo nunc purgantur animæ post mortem, quia non erat ibi aliqua pœna sensibilis. Sed locus ille erat conjunctus inferno, vel idem quod infernus; aliàs Christus ad limbum descendens non diceretur ad inferos descendisse. Ergo et purgatorium est in eodem loco, vel juxta infernum.

CONCLUSIO. — Lege ordinariâ locus in quo animæ purgantur est conjunctus ei in quo damnati puniuntur.

Respondeo dicendum quòd de loco purgatorii non invenitur aliquid expressè determinatum in Scriptura, nec rationes possunt ad hoc efficaces induci. Tamen probabiliter, et secundùm quòd consonat magis sanctorum dictis, et revelationi factæ multis, locus purgatorii est duplex. Unus secundùm legem communem; et sic locus purgatorii est locus inferior, inferno conjunctus; ita quòd idem sit ignis qui damnatos cruciat in inferno, et qui justos in purgatorio purgat, quamvis damnati, secundùm

quoa sunt inferiores merito, et loco inferiores ordinandi sint. Alius est locus purgatorii secundùm dispensationem; et sic quandoque in diversis locis aliqui puniti leguntur, vel ad vivorum instructionem, vel ad mortuorum subventionem, ut viventibus eorum pœna innotescens per suffragia Ecclesiæ mitigaretur. Quidam tamen dicunt quòd secundùm legem communem locus purgatorii est ubi homo peccat. Quod non videtur probabile, quia simul potest homo puniri pro peccatis quæ in diversis locis commisit. Quidam verò dicunt quòd puniuntur supra nos, secundùm legem communem, quia sunt medii inter nos et Deum, quantùm ad statum. Sed hoc nihil est, quia non puniuntur pro eo quòd supra nos sunt, sed pro eo quòd est infimum in eis, scilicet peccatum.

Ad *primum* ergo dicendum, quòd ignis purgatorius est æternus quantùm ad substantiam, sed temporalis quantùm ad effectum purgationis.

Ad *secundum* dicendum, quòd pœna inferni est ad affligendum; et ideò nominatur ab omnibus illis quæ hìc nos affligere consueverunt. Sed pœna purgatorii est principaliter ad purgandum reliquias peccati; et ideò sola pœna ignis purgatorio attribuitur, quia ignis habet purgare et consumere.

Ad *tertium* dicendum, quòd ratio illa procedit secundùm dispensationem specialem, et non secundùm legem communem.

(1) Græci in concilio Florentino existimârunt quòd in purgatorio non esset ignis, sed solùm locus quidam obscurus ac laborum plenus; etsi hæc sententia non sit condemnata, Latinorum tamen contraria sententia omninò retinenda est, ait Sylvius.

SUMMÆ THEOLOGICÆ S. THOMÆ AQUINATIS FINIS.

INDEX RERUM

QUÆ IN HOC OCTAVO VOLUMINE CONTINENTUR.

QUÆSTIO LXXXII.

De impassibilitate corporum beatorum resurgentium, in quatuor articulos divisa. 1

ART. I. Utrùm corpora sanctorum post resurrectionem erunt impassibilia. 1

ART. II. Utrùm impassibilitas in omnibus erit æqualis. 4

ART. III. Utrùm impassibilitas sensum in actu à corporibus gloriosis excludat. 5

ART. IV. Utrùm in beatis post resurrectionem sint omnes sensus in actu. 7

QUÆSTIO LXXXIII.

De subtilitate corporum beatorum, in sex articulos divisa. 10

ART. I. Utrùm subtilitas sit proprietas corporis gloriosi. 10

ART. II. Utrùm ratione hujus subtilitatis competat corpori glorioso esse in eodem loco cum alio corpore non glorioso. 12

ART. III. Utrùm per miraculum fieri possit quòd duo corpora sint in eodem loco. 15

ART. IV. Utrùm unum corpus gloriosum possit esse cum alio glorioso in eodem loco. 18

ART. V. Utrùm ex sua subtilitate removeatur à corpore glorioso necessitas existendi in æquali loco. 19

ART. VI. Utrùm corpus gloriosum ratione suæ subtilitatis sit impalpabile. 20

QUÆSTIO LXXXIV.

De agilitate corporum beatorum, in tres articulos divisa. 22

ART. I. Utrùm corpora gloriosa sint futura agilia. 22

ART. II. Utrùm sancti agilitate suâ nunquàm utentur ita quòd moveantur. 25

ART. III. Utrùm sancti moveantur in instanti. 25

QUÆSTIO LXXXV.

De claritate corporum beatorum, in tres articulos divisa. 30

ART. I. Utrùm corporibus gloriosis claritas conveniet. 30

ART. II. Utrùm claritas corporis gloriosi possit videri à non glorioso oculo. 31

ART. III. Utrùm corpus gloriosum necessariò videbitur à corpore non glorioso. 33

QUÆSTIO LXXXVI.

De conditionibus corporum damnatorum resurgentium, in tres articulos divisa. 34

ART. I. Utrùm corpora damnatorum cum suis deformitatibus resurgent. 34

ART. II. Utrùm corpora damnatorum erunt incorruptibilia. 36

ART. III. Utrùm corpora damnatorum sint futura impassibilia. 37

QUÆSTIO LXXXVII.

De cognitione quam habebunt resuscitati in judicio respectu meritorum et demeritorum, in tres articulos divisa. 39

ART. I. Utrùm post resurrectionem quilibet cognoscet peccata quæ fecit. 40

ART. II. Utrùm quilibet poterit legere omnia quæ sunt in conscientia alterius. 42

ART. III. Utrùm omnia merita vel demerita, propria et aliena, uno intuitu ab aliquo videbuntur. 43

QUÆSTIO LXXXVIII.

De judicio generali, tempore et loco in quo fiet, in quatuor articulos divisa. 44

ART. I. Utrùm generale judicium sit futurum. 44

ART. II. Utrùm judicium fiet per locutionem vocalem. 46

ART. III. Utrùm tempus futuri judicii sit ignotum. 47

ART. IV. Utrum judicium fiet in valle Josaphat. 49

QUÆSTIO LXXXIX.

De judicantibus et judicatis in judicio generali, in octo articulos divisa. 50

ART. I. Utrùm aliqui homines judicabunt cum Christo. 52

ART. II. Utrùm judiciaria potestas correspondeat voluntariæ paupertati. 52

ART. III. Utrùm angeli debeant judicare. 54

ART. IV. Utrùm dæmones exequentur sententiam judicis in damnatos. 55

ART. V. Utrùm omnes homines in judicio comparebunt. 56

ART. VI. Utrùm boni in judicio judicabuntur. 57

ART. VII. Utrùm mali judicabuntur. 58

ART. VIII. Utrùm angeli in futuro judicio judicabuntur. 59

QUÆSTIO XC.

De forma judicis venientis ad judicium, in tres articulos divisa. 60

ART. I. Utrùm Christus in forma humanitatis sit judicaturus. 60

ART. II. Utrùm Christus in judicio apparebit in forma humanitatis gloriosa. 62

ART. III. Utrùm divinitas à malis sine gaudio videri possit. 64

QUÆSTIO XCI.

De qualitate mundi post judicium, in quinque articulos divisa. 66

ART. I. Utrùm mundus innovabitur. 66

ART. II. Utrùm motus corporum cœlestium cessabit. 68

ART. III. Utrùm in corporibus cœlestibus claritas augebitur in illa innovatione. 72

ART. IV. Utrùm elementa innovabuntur per receptionem alicujus claritatis. 75

ART. V. Utrùm plantæ et animalia remanebunt in illa innovatione. 76

QUÆSTIO XCII.

De visione divinæ essentiæ per comparationem ad beatos, in tres articulos divisa. 78

ART. I. Utrùm intellectus humanus possit pervenire ad videndum Deum per essentiam. 79

ART. II. Utrùm sancti post resurrectionem Deum oculis corporalibus videbunt. 88

ART. III. Utrùm sancti Deum videntes, omnia videant quæ Deus videt. 91

QUÆSTIO XCIII.

De sanctorum beatitudine, et eorum mansionibus, in tres articulos divisa. 95

ART. I. Utrùm beatitudo sanctorum sit major futura post judicium, quàm ante. 95

ART. II. Utrùm beatitudinis gradus mansiones dici debeant. 97

ART. III. Utrùm diversæ mansiones distinguantur penès diversos gradus charitatis. 98

QUÆSTIO XCIV.

De modo quo sancti se habebunt erga damnatos, in tres articulos divisa. 100

ART. I. Utrùm beati qui erunt in patria, videbunt pœnas damnatorum. 100

ART. II. Utrùm beati compatiantur miseriis damnatorum. 101

ART. III. Utrùm beati lætentur de pœnis impiorum. 101

QUÆSTIO XCV.

De dotibus beatorum, in quinque articulos divisa. 102

ART. I. Utrùm ponendæ sint aliquæ dotes in hominibus beatis. 102

ART. II. Utrùm dos sit idem quòd beatitudo. 105

ART. III. Utrùm competat Christo habere dotes. 106

ART. IV. Utrùm angeli habeant dotes. 108

ART. V. Utrùm convenienter ponantur tres animæ dotes. 110

QUÆSTIO XCVI.

De aureolis, in tredecim articulos divisa. 112

ART. I. Utrùm aureola sit aliud à præmio essentiali, quod aurea dicitur. 112

ART. II. Utrùm aureola differat à fructu. 116

ART. III. Utrùm fructus debeatur soli virtuti continentiæ. 118

ART. IV. Utrùm convenienter assignentur tres fructus tribus continentiæ partibus. 119

ART. V. Utrùm aureola debeatur ratione virginitatis. 121
ART. VI. Utrùm martyribus aureola debeatur. 124
ART. VII. Utrum doctoribus aureola debeatur. 128
ART. VIII. Utrùm Christo aureola debeatur. 129
ART. IX. Utrùm angelis aureola debeatur. 131
ART. X. Utrùm aureola etiam corpori debeatur. 131
ART. XI. Utrùm convenienter designentur tres aureolæ, virginum, martyrum et prædicatorum. 132
ART. XII. Utrùm aureola virginum sit potissima inter alias. 134
ART. XIII. Utrùm unus alio aureolam excellentius habeat. 134

QUÆSTIO XCVII.

De pœna damnatorum, in septem articulos divisa. 135

ART. I. Utrùm damnati in inferno solâ pœnâ ignis affligantur. 135
ART. II. Utrùm vermis damnatorum sit corporalis. 136
ART. III. Utrùm fletus qui erit in damnatis, sit corporalis. 137
ART. IV. Utrùm damnati sint in tenebris corporalibus. 138
ART. V. Utrùm ignis inferni erit corporalis. 139
ART. VI. Utrùm ignis inferni sit ejusdem speciei cum igne nostro. 141
ART. VII. Utrùm ignis inferni sit sub terra. 142

QUÆSTIO XCVIII.

De voluntate et intellectu damnatorum, in novem articulos divisa. 144

ART. I. Utrùm omnis voluntas damnatorum sit mala. 144
ART. II. Utrùm damnati pœniteant de malo quod fecerunt. 146
ART. III. Utrum damnati rectâ et deliberativâ ratione vellent non esse. 146
ART. IV. Utrùm damnati in inferno vellent alios esse damnatos qui non sunt damnati. 147
ART. V. Utrùm damnati odio habeant Deum. 148
ART. VI. Utrùm damnati demereantur. 149
ART. VII. Utrùm damnati possint uti notitiâ quam in hoc mundo habuerunt. 150
ART. VIII. Utrùm damnati aliquando cogitabunt de Deo. 151
ART. IX. Utrùm damnati gloriam beatorum videant. 152

QUÆSTIO XCIX.

De misericordia et justitia Dei respectu damnatorum, in quinque articulos divisa. 152

ART. I. Utrùm ex divina justitia inferatur pœna æterna peccatoribus. 153
ART. II. Utrùm per divinam misericordiam omnis pœna damnatorum terminetur tam hominum quàm dæmonum. 156
ART. III. Utrùm divina misericordia patiatur saltem homines in æternum puniri. 157
ART. IV. Utrùm pœna christianorum damnatorum per divinam misericordiam terminetur. 159
ART. V. Utrùm omnes illi qui operantur misericordiæ opera punientur æternaliter. 160

APPENDIX.

QUÆSTIO I.

De qualitate animarum quæ cum originali peccato solo ex hac vita decedunt, in duos articulos divisa. 161

ART. I. Utrùm animæ cum sola originali culpa decedentes à corporeo igne patiantur, vel affligantur pœnâ ignis. 162
ART. II. Utrùm ejusmodi animæ patiantur afflictionem spiritualem propter statum in quo sunt. 165

QUÆSTIO II.

De qualitate animarum quæ in purgatorio propter peccatum actuale, vel ejus pœnam, expiantur; in sex articulos divisa. 167

ART. I. Utrùm pœna purgatorii excedat omnem pœnam temporalem hujus vitæ. 167
ART. II. Utrùm illa pœna sit voluntaria. 168
ART. III. Utrùm animæ in purgatorio per dæmones puniantur. 169
ART. IV. Utrùm per pœnam purgatorii expietur peccatum veniale quoad culpam. 170
ART. V. Utrùm ignis purgatorius liberet à reatu pœnæ. 172
ART. VI. Utrùm ab illa pœna unus liberetur alio citiùs. 173

ARTICULI DUO.

De purgatorio. 174

ART. I. Utrùm purgatorium sit post hanc vitam. 174
ART. II. Utrùm sit idem locus quo animæ purgantur, et quo damnati puniuntur. 176

FINIS INDICIS RERUM.

INDEX PRIMUS,

AUCTORITATES SACRÆ SCRIPTURÆ

IN

SUMMA THEOLOGICA SANCTI THOMÆ OSTENDENS,

NUNC PRIMUM JUXTA ORDINEM LIBRORUM, QUI IN BIBLIIS SIXTI V ET CLEMENTIS VIII CERNITUR, EMENDATUS.

Notæ, quæ brevitatis causa in omnibus Indicibus adhiberi solent; et earum declaratio.

1ª		parte prima.
1 2	id est	prima secundæ, hoc est, in prima parte secundæ partis: nam secunda pars Summæ in duas partes ab Auctore dividitur.
2 2	in	secunda secundæ, hoc est, in secunda parte secundæ partis.
3ª		tertia parte.
Supp.		supplemento tertiæ partis.
q.		quæstione.
a.		articulo: frequentiùs tamen *a* omittitur, solo numero articulum designante.
o.	id est	toto articulo.
c.	in	corpore articuli, hoc est, in responsione ad quæstionem.
1.		responsione ad primum argumentum.
2.		responsione ad secundum argumentum.
3.		responsione ad tertium argumentum, etc.

s. Cum unico tantùm numero sequenti denotat (supra), cùm verò post adduntur *q.* et plures numeri (supplementum) significat.

Primus igitur numerus in quolibet subjecto indice notatus denotat partem Summæ, secundus quæstionem, tertius articulum, quartus notat vel totum articulum, vel partem ejus. Exempli gratiâ:

In initio 1. *Indicis.*

In principio creavit Deus cœlum et terram. 1ª. q. 46. 2. c. item 3. o. item q. 61. 3 ad 3, etc., hoc est, explicatur hæc scriptura in prima parte Summæ, quæstione quadragesimâ sextâ, articulo secundo in corpore. Et articulo tertio ejusdem quæstionis per totum. Et in eadem parte, quæstione sexagesimâ primâ, articulo tertio, in responsione ad tertium argumentum, etc.

AUCTORITATES

EX LIBRO GENESEOS.

CAPUT I.

In principio creavit Deus cœlum et terram. 1ª. q. 46. 2 c. et 3. o. et q. 61. 3. ad 3. et q. 65. 1. 3. o. et q. 66. 1. ad 1 et ad 3. et q. 68. 1. ad 1. et q. 69. 1. c. ad 3. et q. 74. 1. ad 1. et 2. c. et 3 ad 1. et ad 2. et ad 3. 1 2. q. 100. 7. ad 2. et 2 2. q. 1. 4. ad 1. et q. 171. 3. c. — Terra autem erat inanis et vacua. 1ª. q. 66. 1. c. ad 1. et q. 67. 4. c. et q. 69. 1. c. et ad 2. — Et tenebræ erant super faciem abyssi. 1ª. q. 66. 1. c. ad 3. et q. 68. 3. c. et q. 69. 1. c. et q. 74. 3. ad 4. — Spiritus Domini ferebatur super aquas. 1ª. q. 64. 3. ad 3 et 4. et q. 66. 1. ad 3. et q. 74. 3. ad 3 et 4. — Dixitque Deus. 1ª. q. 32. 1. ad 3. et q. 47. 1. c. fi. et q. 67. 4. c. ad 2. et q. 65. 4. c. fi. et 74. 3. ad 1 et ad 3. et ad 3. — Fiat lux, et facta est lux. 1ª. q. 67. 4. o. et q. 70. 1. ad 2. et q. 74. 1. c. et 3. ad 3. — Et vidit Deus. 1ª. q. 64. 3. ad 3. et q. 73. 3. ad 3. et q. 32. 1. ad 3. — Et divisit lucem a tenebris. 1ª. q. 63. 3. ad 2. et q. 67. 4. c. ad 2. et ad 4. — Appellavitque lucem diem, et tenebras noctem. 1ª. q. 64. 1. ad 3. et q. 67. 4. ad 2. et q. 68. 1. ad 1. et q. 69. 1. ad 3. — Factum est vespere et mane dies unus. 1ª. q. 69. 1. ad 3. et q. 74. 2. c. et 3. ad 6. et ad 7. — Fiat firmamentum. 1ª. q. 68. 1. 2. 3. o. et q. 71. ad 3. — Divisitque aquas quæ erant super firmamentum. 1ª. q. 68. 2. 3. o. — Congregentur aquæ in unum locum. 1ª. q. 69. 4. o. — Appareat arida. 1ª. q. 69. 1. c. ad 1. — Vocavitque Deus firmamentum cœlum. 1ª. q. 68. 1. o. et q. 69. 1. ad 3. et q. 74. 3. ad 3. — Vocavitque Deus aridam terram, congregationesque aquarum appellavit maria. 1ª. q. 69. 1. ad 3. — Germinet terra herbam virentem, etc. 1ª. q. 69. 2. o. et q. 72. ad 1. — Fiant luminaria, etc. usque ad noctem. 1ª. q. 70. 1. et 3. o. — Et sint in signa, etc. usque terram. 1ª. q. 70. 2. o. — Fecitque Deus duo magna luminaria, etc. usque nocti. 1ª. q. 70. 1. ad 3. et q. 68. 1. c. fi. — Producant aquæ reptile, etc. usque cœli. 1ª. q. 71. o. et q. 72. ad 1. — Creavitque Deus cete grandia, etc. usque genus suum. 1ª. q. 71. ad 1. — Producat terra animam viventem, etc. species suas. 1ª. q. 72. o. — Faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram. 1ª. q. 3. 1. ad 2. et q. 4. 3. o. et 1ª. q. 91. 4. ad 1. et ad 2. et q. 93. o. 2 2. q. 163. 2. ad 1. — Et præsit piscibus maris, etc. usque terræ. 1ª. q. 96. o. — Et universæ terræ. 1ª. q. 96. 2. o. — Masculum et fœminam creavit eos. 1ª. q. 93. 4. ad 1. et 6. ad 2. — Benedixitque illis Deus. 1ª. q. 72. ad 4. et q. 73. 3. o. — Crescite et multiplicamini et replete terram. 1ª. q. 72. 4. et 1ª. q. 98. 1. o. 2 2. q. 152. 2. ad 1. sup. q. 41. 2. o. — Ecce dedi vobis omnem herbam, etc. usque ad vescendum. 1ª. q. 96. 1. ad 2. — Vidit Deus cuncta quæ fecerat, et erant valde bona. 1ª. q. 22. 4. c. et q. 25. 6. ad 3. et q. 47. 2. c. ad 1. et q. 49. 2. c.

CAPUT II.

Igitur perfecti sunt cœli et terra, et omnis ornatus eorum. 1ª. q. 70. 1. c. — Complevitque Deus die septimo opus suum quod fecerat. 1ª. q. 73. 1. o. — Et requievit die septimo ab omni opere quod patrarat. 1ª. q. 73. 2. o. et ad 3. et 3. c. et q. 74. 1. ad 3. et 2. ad 3. q. 118. 1. ad 1. — Et benedixit

diei septimo, et sanctificavit eum. 1ª. q. 73. 3. o. — Istæ sunt generationes cœli et terræ, etc. usque in terram. 1ª. q. 69. 2. c. et q. 74. 2. ad 1. — Non enim pluerat Dominus Deus super terram. 1ª. q. 33. 3. c. et 3ª. q. 25. 3. ad 1. — Sed fons ascendebat e terra, irrigans universam superficiem terræ. 1ª. q. 102. 1. ad 2. — Nomen uni Phison. 1ª. q. 102. 1. ad 2. — Formavit igitur Dominus Deus hominem de limo terræ. 1ª. q. 91. 4. o. — Et inspiravit in faciem ejus spiraculum vitæ. 1ª. q. 90. 1. ad 1. et 3. c. et q. 91. 4. ad 3. et ad 4. — Et factus est homo in animam viventem. 1ª. q. 91. 4. ad 3. q. 94. 2. c. et q. 95. 1. ad 1. et q. 97. 2. c. — Plantaverat autem Dominus Deus paradisum voluptatis a principio. 1ª. q. 102. o. — In quo posuit hominem quem formaverat. 1ª. q. 102. 4. o. — Produxitque Dominus Deus de humo omne lignum pulchrum visu, et ad vescendum suave. 1ª. q. 102. ad 3. — Lignum etiam vitæ in medio paradisi. 1ª. q. 102. 1. ad 4. — Lignum scientiæ boni et mali. 1ª. q. 102. 1. ad 4. — Et fluvius egrediebatur de loco voluptatis. 1ª. q. 102. 1. ad 2. — Tulit ergo Dominus Deus hominem et posuit eum in paradiso voluptatis. 1ª. q. 102. 4. o. — Ut operaretur et custodiret illum. 1ª. q. 102. 3. o. — De ligno autem scientiæ boni et mali ne comedas. 1ª. q. 102. 1. ad 2. — In quacumque enim die comedetis ex eo, morte morieris. 1 2. q. 85. 5. 6. et q. 94. 3. ad 22. 2. q. 164. 1. o. — Non est bonum esse hominem solum. 2 2. q. 188. 8. o. 3ª. q. 41. 2. ad 3. — Faciamus ei adjutorium simile sibi. 1ª. q. 92. 1. o. et q. 98. 2. o. ad 2. sup. q. 64. 3. 3. — Adduxit ea ad Adam, ut videret quid vocaret ea. 1ª. q. 96. 1. ad 3. — Immisit ergo Dominus Deus soporem in Adam. 2 2. q. 175. ad 1. — Cumque obdormisset, tulit unam de costis ejus, et replevit carnem pro ea. 1ª. q. 92. 3. ad 2. et q. 97. 2. ad 3. 3ª. q. 31. 3. ad 2. — Et ædificavit Dominus Deus costam quam tulerat de Adam, in mulierem. 1ª. q. 92. 2. et 3. o. — Quoniam de viro sumpta est. 1ª. q. 92. 2. o. — Quam ob rem relinquet homo patrem suum et matrem, et adhærebit uxori suæ. 2 2. q. 2. 7. c. et q. 26. 1. ad 1. sup. q. 54. 3. c. — Et erunt duo in carne una. 1ª. q. 92. 1. c. sup. q. 44. 1. c. — Erat autem uterque nudus, Adam scilicet et uxor ejus, et non erubescebant. 1ª. q. 96. 1. ad 3. — Hoc nunc os ex ossibus meis. sup. q. 54. 3. 4.

CAPUT III.

Serpens erat callidior cunctis animantibus terræ. 2 2. q. 165. 2. ad 3. et 4. — Qui dixit ad mulierem. 2 2. q. 165. 2. ibid. — Cur præcepit vobis Deus, ut non comederetis de omni ligno paradisi. 3ª. q. 41. 4. c. — Aperientur oculi vestri. 3ª. q. 41. 4. c. — Eritis sicut dii, scientes bonum et malum. 1ª. q. 61. 4. ad 3. et q. 63. 3. o. 2 2. q. 163. 2. o. et 3ª. q. 41. 4. c. — Deditque viro suo. 2 2. q. 165. 2. o. — Et aperti sunt oculi amborum. 2 2. q. 164. 2. c. et ad 9. — Cumque cognovissent se esse nudos. 1ª. q. 95. 1. c. 1 2. q. 41. 4. c. 2 2. q. 73. 1. ad 1. q. 167. 2. c. — Et fecerunt sibi perizomata. 2 2. q. 164. 2. c. ad 8. et q. 187. 6. o. — Abscondit se Adam. 3ª. q. 84. 6. ad 1. — Cum audissent vocem Dei deambulantis. 1ª. q. 9. 1. 2. o. et q. 10. 1. 2. c. et q. 44. o. et q. 49. 7. 8. o. et q. 50. 1. ad 3. et q. 65. 6. ad 1. et q. 65. 1. ad 1. 3ª. q. 2. 1. c. et q. 57. 1. ad 1. et ad 2. — A facie Domini Dei. 1ª. q. 1. 10. ad 3. et q. 3. 1. ad 3. — Serpens decepit

me, et comedi. 1ª. q. 94. 4. ad 1. et ad 2. 1 2. q. 89. 3. ad 2. 2 2. q. 165. 1. ad 4. et 4. ad 1. — Et ait Dominus Deus ad serpentem : Quia fecisti hoc, maledictus eris, etc. usque calcaneo ejus. 2 2. q. 165. 2. ad 4. — Super pectus tuum gradieris. 1ª. q. 65. 6. ad 2. 2 2. q. 165. 2. ad 4. Mulieri quoque dixit : Multiplicabo ærumnas tuas, et conceptus tuos. In dolore paries. 22. q. 164. 2. o. — Eris sub viri potestate, et ipse dominabitur tui. 1ª. q. 92. 1. ad 2. 2 2. q. 164. 2. c. ad 1. — Maledicta terra in opere tuo. 2 2. q. 25. 6. ad 1. et ad 3. et q. 76. 1. 2. o. et 4. ad 1. et q. 85. 8. ad 1. et ad 2. q. 164. 1. 2. o. — In laboribus comedes ex ea, cunctis diebus vitæ tuæ. 22. q. 164. 2. c. — Spinas et tribulos germinabit tibi. 1ª. q. 69. 2. ad 2. 2 2. q. 164. 2. c. ad 1. — In sudore vultus tui, vesceris pane tuo. 2 2. q. 164. 2. c. ad 3. — Donec revertaris in terram, de qua sumptus es. 2 2. q. 164. 2. o. — Pulvis es, et in pulverem reverteris. 2 2. q. 164. 2. c. — Fecitque Deus Adæ et uxori ejus tunicas pelliceas, et induit eos. 2 2. q. 164. 2. c. et ad 8. — Ecce Adam factus est quasi unus ex nobis. 2 2. q. 164. 2. c. et ad 6. — Ne forte mittat manum suam, et sumat de ligno vitæ, et vivat in æternum. 1ª. q. 97. 4. o. 22. q. 164. 2. c. et ad 6. — Et emisit eum Dominus Deus de paradiso voluptatis. 2 2. q. 164. 2. c. — Et collocavit ante paradisum voluptatis cherubim et flammeum gladium atque versatilem, ad custodiendam viam ligni vitæ. 2 2. q. 164. 2. c. ad 5.

CAPUT IV.

Adam cognovit Evam uxorem suam. 1ª. q. 51. 3. ad 6. 1ª. q. 98. 2. ad 2. — Respexit Dominus ad Abel, et ad munera ejus. 1 2. q. 103. 1. ad 1. — Sub te erit appetitus tuus, et tu dominaberis illius. 1 2. q. 10. 3. o. 1. 1 2. q. 77. 7. 8. c. et q. 80. 3. o. 2 2. q. 155. 3. ad 3. et q. 156. 1. c. et q. 175. 2. ad 2. — Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. 2 2. 85. 1. ad 1. et 8. ad 2. — Occidi virum in vulnus meum, et adolescentulum in livorem meum. 22. q. 64. 8. c. ad 1. — Major est iniquitas mea, quam ut veniam merear. 22. q. 20. o. — Omnis qui occidit Cain, septuplum punietur. 1 2. q. 105. 2. ad 9.

CAPUT VI.

Videntes filii Dei filias hominum. 1ª. q. 51. 3. ad 6. — Gigantes autem erant super terram in diebus illis. 1ª. q. 51. 3. ad 6. — Pœnituit eum, quod hominem fecisset in terra. 1ª. q. 49. 7. ad 1. 1ª. q. 102. 2. ad 3. 3ª. q. 49. 3. ad 2. — Delebo ab homine, etc. 1 2. q. 105. 2. ad 11. 2 2. q. 108. 4. ad 3. — Omnis quippe caro corruperat viam suam. 1 2. q. 71. 2. ad 3. et q. 72. 2. ad 4. 2 2. q. 154. 12. o.

CAPUT VIII.

Noe dimisit corvum, qui egrediebatur et non revertebatur. 1 2. q. 102. 6. ad 1. — Donec siccarentur aquæ super terram. 3ª. q. 28. 3. ad 3. — Odoratus est Dominus odorem suavitatis. 1 2. q. 105. 1. ad 1. 2 2. q. 186. 3. ad 6. et 5. ad 1. et 6. c. ad 5. et 7. 8. c. — Sensus enim et cogitatio humani cordis, in malum prona sunt, ab adolescentia sua. 1 2. q. 92. 6. o. et 3. q. 27. 3. c.

CAPUT IX.

Terror vester ac tremor sit super cuncta animalia terræ. 1ª. q. 96. 1. 2. c. — Omne quod movetur, et vivit, erit vobis in cibum, etc. usque omnia. 1 2. q. 102. 6. ad 2. — Apparebit arcus meus in nubibus. 2 2. q. 95. 3. c. — Non bibens vinum, inebriatus est, et nudatus in tabernaculo suo. 2 2. q. 150. 1. 4. c. — Sit Canaham servus ejus. 2 2. q. 57. 3. ad 2. 22. q. 104. 5. c. ad 2. et 6. ad 1. et q. 108. 4. ad 1. et q. 122. 4. ad 3.

CAPUT X.

Ab iis divisæ sunt gentes in terra post diluvium. 2 2. q. 176. 1. o.

CAPUT XII.

Dixit Abraham uxori suæ : Dic, obsecro, quod soror mea sis. 2 2. q. 110. 3. ad 3. et q. 111. 1. ad 1.

CAPUT XIII.

Facta est rixa inter pastores. 2 2. q. 37. 2. ad 3 et q. 41. 1 2. c. et q. 42. 1. c. — Ne, quæso, sit jurgium inter me et te. 2 2. q. 41. 1. o. — Fratre enim sumus. 3ª. q. 28. 3. ad 3. — Ædificabitque ibi altare Domino. 1 2. q. 103. 1. ad 2.

CAPUT XIV.

At vero Melchisedech rex Salem, offerens panem et vinum. 1 2. q. 103. 1. ad 3. 3ª. q. 22. 6. ad 3. 3ª. q. 73. 6. c. et ad 1. — Et dedit ei decimas ex omnibus. 2 2. q. 87. 1. ad 3.

CAPUT XV.

Credidit Abraham Deo, et reputatum est ei ad justitiam. 1 2. q. 113. 4. o. — Dixit Abraham Deo : Domine Deus, unde scire possum quod possessurus sim eam. 22. q. 97. 2. ad 3. — Necdum enim completæ sunt iniquitates Amorrhæorum. 1 2. q. 87. 8. ad 1.

CAPUT XVI.

Ingredere ad ancillam meam, etc. usque ad eam. 2 2. q. 154. 2. ad 3. — Profecto hic vidi posteriora videntis me. 1ª. q. 12. 2. c. ad 1. et 3. o.

CAPUT XVII.

Ego Dominus Deus omnipotens. 1ª. q. 25. 3. o. et 3ª. q. 13. 1. c. — Ambula coram me. 1 2. q. 91. 3. c. et q. 99. 6. ad 1. et q. 110. 3. c. — Et esto perfectus. 22. q. 184. 2. ad 3. — Circumcidetur in vobis omne masculinum. 3ª. q. 70. 2. ad 4. — Et circumcidetis carnem præputii vestri. 1 2. q. 103. 3. ad 1. 3ª. q. 62. 6. ad 3. q. 66. 7. ad 3. et q. 70. 3. ad 1. — Ut sit signum fœderis inter me et vos. 1 2. q. 102. 3. ad 1. 3ª. q. 70. 1. o. — Infans octo dierum circumcidetur. 1 2. q. 102. 3. ad 1. 3ª. q. 70. 3. ad 3. — Eritque pactum meum in carne vestra, in fœdus æternum. 1. 2. q. 102. 3. ad 1. et q. 103. 3. ad 1.

CAPUT XVIII.

Apparuerunt ei tres viri. 2 2. q. 84. 1. ad 1. et ad 3. — Quos adoravit in terra. 1ª. q. 51. 3. ad 3. 2 2. q. 84. 1. ad 1. q. 94. 1. ad 2. 3ª. q. 25. 6. o. — Domine, si inveni gratiam in oculis tuis, etc. usque transibitis. 1ª. q. 51. 3. ad 3. — Cumque comedissent. 1ª. q. 51. 3. ad 3. et q. 55. 6. ad 1 — Num celare potero Abraham, quæ gesturus sum 3ª. q. 45. 2. ad 1. — Descendam, et videbo utrum clamorem opere compleverint. 3ª. q. 46. 1. ad 3.

CAPUT XIX.

Compulit illos oppido, ut diverterent ad eum. 1ª. q. 21. 1. c. 2 2. q. 30. 1. c. — Ut perdamus illos. 1 2. q. 87. 2. o. — Nec stes in omni circa regione. 3ª. q. 41. 2. 4. ad 2.

CAPUT XX.

Venit autem Deus ad Abimelech, per somnium nocte. 2 2. q. 80. 2. c. o. q. 95. 6. 2 2. et q. 154.

3. c. et q. 172. 1. ad 2. — Abraham prophèta est, et orabit pro te. 2 2. q. 174. 6. c. 3ª. q. 31. 2. c. et 8. ad 3.

CAPUT XXII.

Tentavit Deus Abraham. 1ª. q. 114. 2. o. 2 2. q. 97. 2. c. — Tolle filium tuum, etc. usque monstravero tibi. 1 2. q. 94. 3. ad 2. et q. 100. 8. ad 3. 2 2. q. 104. 4. ad 2. et q. 154. 2. ad 2. — Postquam adoraverimus revertemur ad vos. 2 2. q. 111. 1. ad 1. — Extenditque manum ut immolaret filium suum. 1 2. q. 94. 3. ad 2. et q. 100. 8. ad 3. 2 2. q. 64. 6. o. 2 2. q. 104. 1. ad 2. et q. 154. 2. ad 2. et q. 171. 3. c. 3ª. q. 47. 6. ad 3. — Nunc cognovi quod timeas Deum. 1 2. q. 112. 3. ad 3. et 3ª. q. 10. 2. ad 1. — Appellavitque nomen loci illius, Dominus videt. 1 2. q. 102. 4. ad 2. — Per memetipsum juravi. 2 2. q. 89. 1. o.

CAPUT XXIII.

Dabo pecuniam pro agro, et sic sepeliam mortuum meum. 2 2. q. 100. 4. ad 3.

CAPUT XXIV.

Ut adjurem te. 2 2. q. 83. 17. ad 1. et q. 90. o. — Filium meum ne reduces illuc. 2 2. q. 104. 3. c. — Posuit ergo servus manum sub femore Abraham Domini sui, et juravit illi. 2 2. q. 89. 7. c. — Puella cui dixero inclina hydriam, usque cum domino meo. 2 2. q. 93. 7. ad 3. — Et dixit mei. 2 2. q. 93. 7. ad 3. — Vocemus puellam et quæramus ejus voluntatem. 2 2. q. 104. 3. c. sup. q. 47. 1. o. et 3. c.

CAPUT XXV.

Deprecatus est Isaac Dominum pro uxore sua, etc. usque conceptum Rebeccæ. 1ª. q. 23. 8. o. — Dixit Jacob fratri: Vende mihi primogenita tua. 2 2. q. 108. 4. ad 3.

CAPUT XXVII.

Dixit Jacob: Ego sum primogenitus tuus Esau. 2 2. q. 110. 3. ad 3.

CAPUT XXVIII.

Isaac præcepit filio suo Jacob, noli accipere conjugem, etc. usque avunculi tui. 2 2. q. 104. 3. c. — Deus autem omnipotens. s. 17. c. — Benedicat tibi. s. 1. — Jacob vidit in somnis scalam, etc. usque per eam. 2 2. q. 181. 4. ad 7. — Et ero custos tuus. 1ª. q. 113. 1. ad 2. — Vere Dominus est in loco isto. 1ª. q. 8. 2. c. et q. 52. 2. c. et q. 52. 3. ad 3. — Votum vovit Deo dicens, si Deus fuerit mecum, etc. usque domus Dei. 2 2. q. 88. 2. ad 1. — Cunctorumque quæ dederis mihi decimas offeram tibi. 2 2. q. 87. 1. ad 3.

CAPUT XXIX.

Indicavit ei quod frater patris sui esset. s. 13. — Sed Lia lippis erat oculis: Rachel decora facie, et venusto aspectu. 2 2. q. 179. 2. — Os meum et caro mea es. sup. q. 54. 1. 4.

CAPUT XXXI.

Timensque Jacob. 2 2. q. 158. 7. c. ad 3. — Cum jurgio ait. 2 2. q. 41. 2. ad 2. — Pone hic coram fratribus meis et fratribus tuis. s. 13.

CAPUT XXXII.

Vide Deum facie ad faciem. 1ª. q. 12. 11. ad 1. 2 2. q. 180. 3. ad 1. — Ipse vero claudicabat pede. 2 2. q. 108. 7. ad 4.

CAPUT XXXIII.

Jacob adoravit pronus in terram, similiter ancillæ et uxores et filii ejus. s. 18. — Quasi viderem vultum Dei. s. 3. et 32. — Ob stuprum sororis. 2 2. q. 154. 1. c. et 6. o.

CAPUT XXXV.

Apparuit Deus Jacob. s. 32. — Benedixitque ei. s. 1. — Ego sum Deus omnipotens. s. 17. — Crescit et multiplicate. s. 1.

CAPUT XXXVII.

Accusavitque Joseph fratres suos crimine pessimo. 2 2. q. 33. 7. ad 2. et q. 154. 12. ad 1. — Non interficiamus animam ejus. infr. 46.

CAPUT XXXVIII.

Nunciatum est Thamar, quod Judas socer ejus etc. usque fi. 2 2. q. 154. 2. ad 3.

CAPUT XXXIX.

Benedixitque Dominus domui Ægyptii propter Joseph. s. 1. — Et ille, scilicet Joseph, recusabat stuprum. 2 2. q. 154. 6. ad 2.

CAPUT XLI.

Post duos annos vidit Pharao somnium. 2 2. q. 173. 2. c. — Uterque vidimus somnium præsagium futurorum. 2 2. q. 95. 6. c. — Erat ibi puer Hebræus, usque eventus. 2 2. q. 173. 7. c.

CAPUT XLII.

Cumque adorassent eum scilicet Joseph fratres sui. s. 18. — Per salutem Pharaonis. 2 2. q. 89. 6. b. — Deducetis canos meos cum dolore ad inferos. sup. q. 69. 4. c.

CAPUT XLIII.

Deus autem meus omnipotens. s. 17. — Et adoraverunt proni in terra. s. 18.

CAPUT XLIV.

Sciphus quem furati estis, etc. usque in quo augurari solet. 2 2. q. 94. 7. ad 1. — An ignoratis quod non sit similis mei in augurandi scientia. Ibidem.

CAPUT XLV.

Nec poterant respondere fratres, nimio timore perterriti. 1 2. q. 44. 1. ad 2.

CAPUT XLVI.

Ego descendam tecum. s. 3. — Cunctæ animæ quæ egressæ sunt de femore Jacob. 1ª. q. 3. 2. ad 1. 1ª. q. 118. 2. ad 1. — Detestantur Ægyptii omnes pastores ovium. 1 2. q. 102. 3. ad 2.

CAPUT XLVII.

Adoravit vestigium virgæ ejus. s. 18. — Pone manum sub femore meo. s. 24.

CAPUT XLVIII.

Deus omnipotens. s. 17. — Apparuit mihi. s. 32. — Adoravit pronus in terram. s. 18.

CAPUT XLIX.

Ascendisti cubile patris tui. 2 2. q. 154. 8. ad 1. — Benedicet tibi. s. 1. — Quam, scilicet speluncam, emit Abraham, etc. usque sepulchri. s. 23. — Finitisque mandatis, quibus filios instruebat. 1 2. q. 100. 5. ad 4. 2 2. q. 101. 1. c. et q. 102. 1. c. et q. 106. 1. c. et 6. ad 1.

CAPUT L.

Præcepitque servis suis medicis, ut aromatibus condirent patrem. 3ª. q. 51. 2. ad 2. — Pater meus adjuraverit me. s. 24. — Sepelierunt eum in spelunca duplici, quam emerat Abraham, etc. usque Mambre. s. 23. — Veneruntque ad eum scilicet Joseph fratres sui, et proni in terram adoraverunt. s. 18. — Num Dei possumus resistere voluntati. 1ª. q. 19. 6. o. et q. 22. 2. ad 1. 1ª. q. 103. 7. 8. o. — Quam juravit Deus Abraham. s. 22.

AUCTORITATES EX LIBRO EXODI.

CAPUT I.

Et quia timuerunt obstetrices Deum, ædificavit illis domos. 1 2. q. 114. 10. ad 2. 22. q. 110. 3. ad 2. et 4. ad 4.

CAPUT II.

Moyses percussum Ægyptium abscondit sabulo. 2 2. q. 60. 6. ad 2. —Accepitque Sephoram filiam ejus, quæ peperit ei filium. Infr. 34.

CAPUT III.

Terram quæ fluit lacte et melle. 1 2. q. 102. 3. ad 2. 3ª. q. 75. 6. o. et q. 74. 6. ad 1. — Quis ego sum, ut vadam ad Pharaonem, etc. 2 2. q. 185. 2. ad 2. — Ego sum qui sum et qui est. 1ª. q. 2. 3. o. et q. 13. 11. o. — Dominus Deus vocavit nos. 1 2. q. 115. 1. ad 3. — Ibimus viam trium dierum in solitudine. 2 2. q. 88. 8. o. — Postulabit mulier a vicina, etc. usque fi. 1 2. q. 94. 5. ad 2. et q. 100. 8. ad 3. 2 2. q. 66. 3. ad 1. 2 2. q. 104. 4. ad 2.

CAPUT IV.

Iratus est Dominus in Moysem. 1ª. q. 3. 2. ad 2. et q. 19. 11. c. et q. 20. 1. ad 2. et q. 59. 1. ad 1. et 2 2. q. 162. 3. c. — Et indurabo cor ejus. 1ª. q. 23. 3. ad 2. et q. 48. 6. c. et q. 49. 2. o. et q. 65. 5. c. 1 2. q. 79. 1. ad 1. et 3. o. et q. 87. 1. ad 2. 2 2. q. 15. 1. o. et q. 19. 1. ad 3. et q. 24. 10. c. — Tulit illico Sephora acutissimam petram, et circumcidit præputium filii sui. 3ª. q. 70. 3. ad 2.

CAPUT V.

Vocavit nos. s. 3. — Eamus viam trium dierum. s. 3.

CAPUT VI.

Dixit Dominus ad Moysem. 1ª. q. 43. 7. ad 5. 1 2. q. 98. 3. ad 1. — Et nomen meum Adonaï, non indicavi eis. 2 2. q. 17. 4. 6. b. — Cum incircumcisus sim labiis. 3ª. q. 70. 4. ad 3.

CAPUT VII.

Ecce constitui te Deum Pharaonis. 1ª. q. 43. 9. 10. — Sed ego indurabo eum. s. 4. — Fecerunt que similiter malefici, per incantationes. 1ª. q. 100. 4. ad 2. et q. 114. 4. o. 2 2. q. 178. 2. c. ad 3.

CAPUT VIII.

Dixitque Dominus ad Moysem. s. 6.—Fecerunt autem et malefici per incantationes suas similiter. s. 7. — Malefici non potuerunt educere cinifes: ideo dixerunt: Digitus Dei est hic. 1ª. q. 52. 1. ad 4. et q. 56. 1. ad 1. — Viam trium dierum ibimus in solitudine. s. 3.

CAPUT IX.

Dixit Dominus ad Moysem. s. 6.—Induravitque Dominus cor Pharaonis. s. 4.

CAPUT X.

Ego enim induravi cor Pharaonis, et servorum ejus. s. 4. — Dixit Dominus ad Moysem. s. 6. — Purgemus cum filiis et filiabus. s. 3.

CAPUT XI.

Dices ergo omni plebi ut postulet, usque Ægyptiis. s. 3. — Et induravit Dominus cor Pharaonis. s. 4.

CAPUT XII.

Dixit Dominus ad Moysem. s. 6. — Decima die mensis hujus tollat unusquisque agnum, usque fi. 1 2. q. 102. 5. ad 2.—In cunctis diis Ægypti. s. 7.

—Habebitis hanc diem in monumentum, et celebrabitis eam solemnem Domino. 1 2. q. 100. 5. ad 2. et q. 102. 4. ad 10. et 3. ad 2. — Azyma comedetis septem diebus. 3ª. q. 74. 4. c. ad 3. — Septem diebus fermentatum non invenietur in domibus vestris. 1 2. q. 102. 3. ad 14. 3ª. q. 74. 4. c. et ad 3.—Et petierunt ab Ægyptiis vasa, usque profecti. s. 3.— Omnis alienigena non comedet ex eo, scilicet phase. 1 2. q. 102. 5. c. 3ª. q. 37. 1. et q. 40. 4. c. et q. 70. 4. — Si quis circumcisus non fuerit, non vescetur ex eo, scilicet Phase. s. — Eadem lex erit indigenæ et colono qui peregrinantur apud vos. 1 2. q. 105. 3. o.

CAPUT XIII.

Locutus est Dominus ad Moysem dicens. s. 6.— Sanctifica mihi omne primogenitum. 3ª. q. 28. 2. ad 1. et q. 37. 3. ad 1.—Ut non comedatis fermentatum. s. 12.—Terram fluentem lacte et melle. s. 3. — Septem diebus vesceris azymis. s. 12.

CAPUT XIV.

Locutus est Dominus ad Moysem dicens. s. 6.— Indurabo cor Pharaonis, etc. s. 4.

CAPUT XV.

Iste Deus meus. 1ª. q. 39. 8. ad 3. — Omnipotens nomen ejus. 1ª. q. 13. 1.—Misisti iram tuam. s. 4. — In spiritu furoris tui. Ibidem. — Dominus regnabit in æternum et ultra. 1ª. q. 10. 2. ad 2. — Magnificus in sanctitate. 2 2. q. 134. 2. ad 3.

CAPUT XVI.

Dixit Dominus ad Moysem. s. 6.—Requies sabbati sanctificata est Domino, inf. 20.—Filii autem vestri comederunt manna quadraginta annis, donec usque Canahan. 1 2. q. 102. 3. ad 2. 3ª. q. 75. 6. o. et q. 74. 6. ad 1.

CAPUT XVII.

Et bellum Dei erit contra Amalech, a generatione in generationem. 1 2. q. 105. 5. c. ad 1.

CAPUT XVIII.

Super omnes deos. s. 7.

CAPUT XIX.

Vocavitque Moysem Dominus. s. 3.— Portaverim vos super alas aquilarum. 2 2. q. 123. 6. ad 1. et ad 2. — Eritis mihi in peculium de cunctis populis. 1 2. q. 105. 1. ad 1. — Veniam ad te. 1ª. q. 3. 1. ad 5. q. 9. 1. ad 3. — Audiat me populus loquentem ad te. s. 6. — Omnis qui tetigerit montem, etc. usque non vivet. 2 2. q. 53. 4. ad 1.

CAPUT XX.

Locutus est Dominus cunctos sermones hos. s. 6. — Non habebis deos alienos. s. 7. — Non facies tibi sculptile, neque omnem similitudinem. 1 2. q. 100. 7. ad 2. et ad 3. et ad 4. 2 2. q. 122. 2. ad 2. et 3. q. 25. 3. ad 1. et ad 2. et ad 3.—Non adorabis ea neque coles. 2 2. q. 84. 1. ad 1. et 2 2. q. 94. 2. 3. o. q. 122. 2. o. et q. 161. 3. ad 1. 3ª. q. 25. 3. ad 1. 2. et 3. — Deus zelotes. 1 2. q. 28. 4. o. — Visitans iniquitates patrum in filios. 1 2. q. 81. 1. ad 1. et 2. ad 1. et q. 87. 7. 8. o. 2 2. q. 108. 4. o. et q. 164. 1. ad 4. 3ª. q. 44. 1. ad 1. — In tertiam et quartam generationem. 1 2. q. 87. 8. ad 1. 2 2. q. 108. 4. ad 1. — Qui oderunt me. 1ª. q. 60. 5. ad 3. 2 2. q. 15. 4. o. et 6. ad 2. et q. 34. 1. o. 2. o.—Et faciens misericordiam in millia, etc. usque præcepta mea. 1 2. q. 100. 7. ad 2. et ad 3. et ad 4. 3ª. q. 84. 10. c. — Non assumes nomen Do-

mini Dei tui in vanum. 1 2. q. 100. 7. ad 4. et 5. c. et 11. c. ad 2. 2 2. q. 122. 3. o. — Qui assumpserit nomen Dei sui. 1 2. q. 100. 5. c. 2 2. q. 89. 1. 14. o. q. 98. 2. c. — Neque enim habebit insontem Dominus eum, etc. usque frustra. 1 2. q. 100. 7. ad 2. — Memento ut diem sabbati sanctifices. 1 2. q. 100. 5. ad 2. et 7. ad 2. et ad 5. et 11. c. et q. 102. 2. c. et 4. ad 10. et 105. 4. c. 2 2. q. 55. 5. ad 1. 2 2. q. 122. 4. o. — Sex diebus operaberis et facies omnia opera tua, etc. usque portas tuas. 1 2. q. 100. 8. ad 4. et q. 107. 2. ad 3. 2 2. q. 40. 1. o. q. 122. 4. ad 3. 3ª. q. 40. 4. ad 1. et ad 3. — ex enim diebus fecit Deus cœlum et terram, etc. usque in eis sunt. 1ª. q. 68. 1. ad 1. et q. suiv. 1 2. q. 100. 7. ad 2. — Honora patrem tuum, matrem tuam. 1 2. q. 100. 5. c. ad 4. et 11. c. 2 2. q. 33. 2. ad 2. 2 2. q. 101. 2. o. et q. 104. 5. ad 1. et q. 106. 3. c. ad 3. et q. 122. 5. o. et q. 189. 6. c. ad 1. — Ut sis longævus super terram. 1 2. q. 100. 7. ad 3. et ad 4. 2 2. q. 122. 5. ad 4. — Non occides. 1 2. q. 100. 4. c. et 8. ad 3. et 11. c. 2 2. q. 64. 3. o. et 5. ad 2. et ad 3. et 7. c. et 8. o. et q. 65. 1. c. ad 4. 2 2. q. 122. 6. ad 2. — Non mœchaberis. 1 2. q. 100. 11. c. 2 2. q. 170. 4. o. — Non furtum facies. 1 2. q. 100. 11. c. 2 2. q. 122. 6. ad 2. — Non falsum testimonium dices. 1 2. q. 100. 11. c. 2 2. q. 70. 4. o. et q. 110. 4. ad 2. et q. 122. 6. ad 2. — Non concupisces. 1 2. q. 100. 5. c. ad 5. et ad 6. et 4. ad 3. et 11. c. 2 2. q. 122 6. ad 5. et ad 4. et q. 170. 1. c. — Venit Deus. s. 49. — Non facietis deos argenteos, et deos aureos non facietis vobis. s. 7.—Altare de terra facietis mihi, etc. usque polluetur. 1 2. q. 102. 4. ad 7. et 3ª. q. 83. 5. ad 5. — Non ascendes per gradus ad altare meum, ne reveletur turpitudo tua. 1 2. q. 102. 4. ad 4.

CAPUT XXI.

Si emeris servum Hebræum, sex annis serviet tibi, in septimo egredietur liber gratis. 1 2. q. 105. 4. ad 1. — Offerat eum Dominus diis. s. 7. — Si dixerit servus, diligo, etc. erit ei servus in sæculum. 1 2. q. 105. 2. ad 10. — Si quis vendiderit filiam suam in famulam, non egredietur sicut ancillæ, etc. 1 2. q. 105. 4. ad 4. — Qui percusserit hominem volens occidere eum, morte moriatur. s. 20. — Qui furatus fuerit hominem et vendiderit, etc. moriatur. 1 2. q. 105. 2. ad 10. — Et percusserit alter proximum, etc. usque restituat. 1 2. q. 105. 4. ad 3. — Qui percusserit servum suum, etc. usque illius est. 1 2. q. 105. 4. ad 3.—Si percusserit quis mulierem prægnantem, etc. usque livore. 2 2. q. 64. 8. ad 2. — Si bos cornu petierit, etc. usque opprimetur. 1 2. q. 105. 2. ad 11.— Si quis aperuit cisternam, etc. usque erit. 2 2. q. 43. 1. c. 2 2. q. 189. 1. ad 3.

CAPUT XXII.

Si quis furatus fuerit ovem aut bovem, etc. usque pro una ove. 1 2. q. 105. 2. ad 9. 2 2. q. 62. 3. ad 1. et q. 66. 6. ad 2. 3ª. q. 49. 6. c. — Applicabitur ad deos. s. 7. — Si quis amico commendaverit pecuniam, etc. usque non restituet. 1 2. q. 105. 2. ad 4. et ad 3. 2 2. q. 62. 6. c. — Qui a proximo suo quicquam horum mutuo postulaverit, etc. usque operis sui. Ibidem. — Qui coierit cum jumento, morte moriatur. 1 2. q. 105. 2. ad 11. 2 2. q. 154. 12. ad 4. — Qui immolat diis occidetur præter Domino soli. 1 2. q. 102. 3. c. 2 2. q. 84. 1. ad 1. et q. 85. 2. o. 2 2. q. 94. 2. c. 3. q. 48. 3. c.—Indignabitur furor meus. s. 4.—Non negabis unum quasi exactor, nec usuris opprimes. 2 2. q. 78. 4. o.—Si pignus a proximo tuo acceperis vestimentum, etc. usque dormiat. 1 2. q. 99. 5. et q. 105. 2. ad 4. 2 2. q. 62 8. c. — Quia misericors sum. 1ª. q. 21. 3. o. 2 2. q. 30. 2. ad 1. — Decimas tuas non tardabis offerre. 2 2. q. 87. 1. o. 3ª. q. 31. 8. c.— Et primitias. 2 2. q. 85. 3. ad 3. et q. 86. 4. o.—Primogenitum filiorum tuorum dabis mihi, de bobus quoque et ovibus similiter facies. s. 13.—Septem diebus sit cum matre sua, die octava reddes illum mihi. 1 2. q. 102. 3. ad 7. et 5. ad 1. 3ª. q. 70. 3. ad 3. — Pupillo et viduæ non nocebitis. 2 2. q. 65. 4. ad 2.

CAPUT XXIII.

Non suscipies vocem mendacii. 2 2. q. 69. 1. 2. o. et q. 70. 4. c. 2 2. q. 110. 3. 4. o. et q. 111. 1. c. et q. 124. 5. ad 2. — Nec junges manum tuam, ut pro impio falsum dicas testimonium. s. 20. — Pauperis quoque non misereberis in judicio. 2 2. q. 63. 4. ad 3. — Et insontem et justum non occides. s. 20. — Sex diebus operaberis, septima die cessabis. s. 20. — Per nomen externorum deorum non jurabis. s. 20. 2 2. q. 89. 6. o.—Solemnitatem azymorum custodies. s. 12. — Azyma comedetis septem diebus. Ibid.—Non immolabis super fermentum. Ibid. — Primitias frugum terræ tuæ deferes in domum Domini Dei tui. 2 2. q. 85. 3. ad 3. et q. 86. 4. o. — Non coques hædum in lacte matris suæ. 1 2. q. 102. 6. ad 4. et ad 8. — Et est nomen meum in illo scilicet angelo. s. 6. — Non adorabis deos eorum, neque coles. s. 20. et 7.

CAPUT XXIV.

Moysi quoque dixit Deus. s. 6. — Et vocavit eum, scilicet Moysem, Dominus. s. 3. — Daboque tibi duas tabulas lapideas, infr. 31.— Moyses fuit ibi, scilicet in monte, quadraginta diebus, et quadraginta noctibus. 2 2. q. 147. 3. c. et 3ª. q. 40. 2. ad 3.— Si quid natum fuerit quæstionis inter vos. sup. q. 20. 2. ad 3.

CAPUT XXV.

Locutus est Dominus ad Moysem. s. 6.—Tollant mihi primitias ab omni homine. s. 22. — Arcam de lignis Sethim compingite, cujus longitudo, etc. usque fin. 1 2. q. 102. 4. ad 6. — Qui scilicet vectes, semper erunt in circulis. 1 2. q. 65. 2. 3. 5. o. 2 2. q. 25. 7. o. 2 2. q. 108. 2. ad 2. — Duos quoque cherubim aureos et productiles facies, etc. usque inde. 1 2. q. 102. 4. ad 6. — Facies alteram coronam auream. sup. q. 96. 1. c. — Facies et candelabrum ductile de auro mundissimo. 1 2. q. 102. 4. ad 6. — Facies et lucernas septem. Ibid.

CAPUT XXVI.

Tabernaculum ita fiet, etc. usque fin. 1 2. q. 102. 4. ad 2. — Facies et velum de hyacintho, etc. usque fin. 1 2. q. 102. 4. ad 4.

CAPUT XXVII.

Facies et altare de lignis Sethim, etc. usque fin. s. 20. — Facies et atrium tabernaculi, etc. usque fin. 1 2. q. 102. 4. c. — Cuncta vasa tabernaculi in omnes usus, etc. ex ære facies. 1 2. q. 102. 4. ad 7.

CAPUT XXVIII.

Loqueris cunctis sapientibus corde, quos replevi spiritu prudentiæ, etc. infr. 31. — Hæc autem erunt vestimenta, quæ facient, etc. usque fin

1 2. q. 102. 3. ad 10. — Sacrificium est Domino. 2 2. q. 81. 4. ad 1. 3ª. q. 22. 2. c. et q. 48. 3. c.

CAPUT XXIX.

Sed et hoc facies, ut mihi in sacerdotio consecrentur, etc. usque fin. 1 2. q. 102. 5. ad 8. et q. 103. 2. ad 1. 3ª. q. 62. 6. ad 2. — Agnos anniculos duos per singulos dies jugiter. 1 2. q. 102. 4. ad 10. et 3ª. q. 22. 3. ad 3. — Ut sacerdotio fungantur mihi. 3ª. q. 22. 6. ad 2.

CAPUT XXX.

Faciesque altare ad adolendum thymiama, etc. usque tegitur. s. 20. — Locutus est Dominus ad Moysem. s. 6. — Sanctificabisque omnia. 2 2. q. 81. 8. c. 3ª. q. 62. 6. ad 2. et q. 63. 6. ad 2.

CAPUT XXXI.

Locutus est Dominus ad Moysem. s. 6. — Ecce vocavi ex nomine Beschel. 1 2. q. 113. 1. ad 3. — Videte ut sabbatum meum custodiatis. s. 20. — Qui fecerit opus in eo. Ibidem. — Sex enim diebus fecit Dominus cœlum et terram. s. 20. — Dedit Dominus Moysi duas tabulas lapideas. 1 2. q. 98. 2 3. o. et q. 107. 1. c. 3ª. q. 42. 4. ad 2.

CAPUT XXXII.

Fac nobis deos. s. 7. — Sedit populus manducare et bibere, et surrexerunt ludere. 2 2. q. 168. 2. ad 2. et 3. ad 2. — Ut irascatur furor meus. s. 4. — Portans duas tabulas. s. 31. — Inducens super eum peccatum maximum. 1 2. q. 102. 3. 11. 2 2. q. 10. 3. o. et q. 13. 3. c. et q. 39. 2. o. 2 2. q. 94. 3. o. 3ª. q. 80. 5. c. — Consecrastis manus vestras hodie Domino, etc. usque benedictio. 1 2. q. 102. 3. ad 8. et 9. — De libro tuo quem scripsisti. 1ª. q. 24. o. et q. 39. 8. fin. — Qui peccaverit mihi, delebo eum de libro meo. 1ª. q. 24. 3. o. — Angelus meus præcedet te. 1ª. q. 113. 1. o.

CAPUT XXXIII.

Terram fluentem lacte et melle. s. 3. — Et mittam præcursorem tui angelum. 1ª. q. 113. o. — Loquebatur autem Dominus ad Moysem, facie ad faciem. 1 2. q. 98. 3. ad 2. 2 2. q. 174. 4. c. ad 1. — Novi te ex nomine. 1 2. q. 112. 3. ad 3. 2 2. q. 172. 4. — Præcipis ut educam populum istum. 1 2. q. 90. 2. ad 1. 2 2. q. 174. 4. c. et ad 1. — Ostende mihi viam tuam, et gloriam tuam. 1ª. q. 12. 11. ad 2. 2 2. q. 174. 4. c. et 5. ad 1. et q. 175. 3. ad 2. et q. 180. 3. c. — Et requiem meam dabo tibi. 1ª. q. 73. 3. c. 1 2. q. 3. 4. ad 1. et 8. c. 2 2. q. 18. 3. c. — Non videbit me homo, et vivet. 1ª. q. 12. 11. o. et q. 13. 1. c. et 2. ad 3. 1 2. q. 3. c. et 3. c. 1ª. q. 93. o. 2 2. q. 180. 5. o. et q. 173. 4. o. et 5. c. — Non poteris videre faciem meam. 1ª. q. 12. 4. o. et q. 23. 1. c. et q. 56. 3. c. ad 2. et q. 62. 1. c. et q. 64. 1. ad 2. 1ª. q. 94. 2. c. et q. 108. 1. c. et 1 2. q. 3. 3. c. 3ª. q. 10. 4. ad 2. — Stabis supra petram. 1ª. q. 102. 1. ad 4. — Cumque transibit gloria mea. 2 2. q. 171. 2. c. — Et videbis posteriora mea. 1ª. q. 12. 2. c. ad 1.

CAPUT XXXIV.

Præcide mihi duas tabulas lapideas. s. 31. — Deus misericors, et multæ miserationis. s. 22. — Et clemens. 2 2. q. 157. 1. 2. o. et 3. c. et 4. ad 3. et q. 169. 1. c. et 4. c. ad 3. — Patiens. 2 2. q. 123. 3. ad 1. et ad 2. — Et verax. 1ª. q. 16. 3. o. 1 2. q. 3. 7. c. 1 2. q. 93. 1. ad 3. 2 2. q. 27. 4. o. — Qui custodis misericordiam in millia. s. 20. — Qui reddes iniquitates patrum in filiis ac nepotibus, in tertiam et quartam progeniem. s. 20. — Non adorare Deum alienum. s. 20. — Dominus zelotes. Ibid. — Deus æmulator. Ibid. — Cum fornicati fuerint cum diis suis. 2 2. q. 151. 2. c. ad 3. — Nec uxorem de filiabus eorum accipies filiis tuis. 1 2. q. 103. 4. ad 6. sup. q. 59. 1. — Deos conflatiles non facies tibi. s. 20. — Solemnitatem azymorum custodies. s. 12. — Septem diebus vesceris azymis. Ibid. — Ne ineas pactum cum hominibus illarum regionum. 1 2. q. 103. 3. ad 1. 2 2. q. 10. 9. o. q. 46. 2. ad 3. et fin. — Sex diebus operaberis, in die septimo cessabis arare et metere. s. 20. — Non immolabis super fermento. s. 12. — Primitias frugum terræ tuæ offeres. s. 22. — Non coques hædum in lacte matris suæ. s. 23. — Fuit ergo ibi cum Deo quadraginta dies et quadraginta noctes, etc. s. 24.

CAPUT XXXV.

Sex diebus facietis opus : septimus dies erit vobis sanctus. s. 20. — Separate apud vos primitias Domino. s. 22. — Faciat tabernaculum suum. s. 26. — Ecce vocavit Dominus ex nomine. s. 3. — Omnes viri ac mulieres mente promptissima atque devota obtulerunt donaria. 2 2. q. 85. 3. ad 3. et q. 88. 4. c. — Ecce vocavit Dominus ex nomine Beselecl. 1 2. q. 113. 1. ad 3. — Et implevit eum spiritu Dei, sapientia, intelligentia, scientia et omni doctrina, ad excogitandum et faciendum opus. 1 2. q. 57. 2. 6. o. q. 8. 3. o. et q. 9. 1. c. et 2. et 3. o.

CAPUT XXXVI.

Omnis sapiens quibus Dominus dedit sapientiam et intellectum. Ibidem.

CAPUT XXXVII.

Fecit autem Beseleel et arcam. s. 25. — Fecit et propitiatorium. Ibidem. — Duos etiam cherubim. Ibidem. — Fecit et mensam de lignis Sethim. — Fecit et altare thymiamatis de lignis. s. 29.

CAPUT XXXVIII.

Fecit et altare holocausti. 1 2. q. 102. ad 7. o.

CAPUT XXXIX.

De hyacintho et purpura vermiculo ac bysso fecit vestes. usque fi. s. 28. — Altare aureum, et altare æneum. s. 20. — Et obtulerunt opertorium de pellibus arietum rubricatis operimentum de hyacintinis pellibus. 1 2. q. 102. 4. ad 8. o.

CAPUT XL.

Locutus est ad Moysem. s. 6. — Mense primo, prima die mensis eriges tabernaculum. usque fi. s. 26. — Et assumpto unctionis oleo, unges tabernaculum cum vasis suis. 1 2. q. 102. 4. ad 9. — Ut sanctificentur. s. 30. — Applicabisque Aaron, et filios ejus, usque fi. et fecit. s. 29. — Altare aureum, et altare holocaustum. s. 20. — Posuit in tabernaculo. 1 2. q. 102. 4. ad 6.

AUCTORITATES

EX LIBRO LEVITICI.

CAPUT I.

Si holocaustum fuerit ejus oblatio ac de armento, masculum immaculatum offeret. 1 2. q. 102. 3. ad 8. et ad 9. — Sanguinem ejus fundentes per altaris circuitum. 1 2. q. 102. 3. ad 8. — De turturibus et pullis columbæ offeret. 1 2. q. 102. 3. ad 2. et ad 4. et ad 6. et ad 9. 3ª. q. 57. 3. ad 4. — Retorto ad collum capite ac rupto vulneris loco. 1 2. q. 102. 3. ad 6.

CAPUT II.

Similae erit ejus oblatio, fundetque super eam

oleum et thus. usque fi. 1 2. q. 102. 3. ad 12. et ad 15. et ad 14. — Nec quicquam mellis adolebitur in sacrificio Domini. 1 2. q. 102. 5. ad 14. — In omni oblatione offeres sal. 1 2. q. 102. 5. ad 15. et ad 14.

CAPUT III.

Si hostia pacificorum fuerit ejus oblatio. usque fi. 1 2. q. 102. 5. ad 8. et ad 9. — Sive marem sive feminam. 1 2. q. 102. 3. ad 9. — Immaculata offeret. 1 2. q. 102. 5. ad 7. 2 2. q. 86. 5. ad 5. — Fundent sanguinem per circuitum altaris. s. 1. — Omnis adeps erit Domini. 1 2. q. 102. 5. ad 8. et 6. ad 1. — Nec adipem nec sanguinem omnino comedetis. Ibid. — Offerunt Domino caudam totam. 2 2. q. 158. 1. ad 5.

CAPUT IV.

Qui peccaverit per ignorantiam, et de universis mandatis Domini. usque fi. 1 2. q. 102. 3. ad 8. et q. 105. 2. ad 9. — Immaculatum offeret Domino. s. 3. — Sanguinem fundet. s. 1. — Omnem adipem offeret Domino. s. 5. — Rogabitque pro eo sacerdos et pro peccato ejus, et dimittetur ei. 1 2. q. 105. 2. c. — Hauriet quoque de sanguine vituli inferens illum in tabernaculum testimonii. 1 2. q. 102. 5. ad 6. — Cumque intinxerit digitum in sanguine, asperget eum septies coram Domino contra velum sanctuarii. 1 2. q. 102. 5. ad 5. — Ponetque de sanguine ejus super cornua altaris thymiamatis. s. 1. et 4. — Ponetque manum super caput hostiæ pro peccato suo. 1 2. q. 102. 5. ad 6.

CAPUT V.

Qui audierit vocem jurantis. usque anima. 2 2. q. 98. 4. ad 3. — Anima quæ tetigerit aliquid immundum. usque deliquit. 1 2. q. 102. 5. ad 4. 3ª. q. 40. 4. ad 2. — Offerat agnam de gregibus sive capram. s. 3. — Orabit pro eo sacerdos, et pro peccato ejus. s. 4. — Offerat duos turtures, aut duos pullos columbarum. s. 1. — Retorquebit caput ejus ad pennulas. Ibid. — Quicquid autem reliquum fuerit ejus, faciet distillare ad fundamentum ejus. s. 1. — Non mittet in eam oleum, nec thuris aliquid imponet, quia pro peccato est. 1 2. q. 102. 3. c. et ad 14.

CAPUT VI.

Offeret arietem immaculatum. s. 3. — Reddet omnia quæ per fraudem voluit obtinere integra. 2 2. q. 62. 2. o. et q. 79. 3. ad 2. — Et quintam insuper partem domino, cui damnum intulit. 1 2. q. 105. 2. ad 9. 2 2. q. 62. 3. o. et 4. c. — Si rem perditam invenerit. 2 2. q. 66. 5. ad 2. — Qui rogabit pro eo, et dimittetur ei. s. 4. — Omne sacrificium sacerdotum igne cremabitur nec quisquam comedet ex eo. 1 2. q. 102. 5. ad 8.

CAPUT VII.

Sanguis ejus per gyrum fundetur altaris. s. 1. — Sicut pro peccato offertur hostia, ita et pro delicto. 1 2. q. 102. 3. ad 8. — Offerent ex ea caudam. s. 3. — Cujus carnes eadem comedentur die, usque rea erit. 1 2. q. 102. 3. ad 10. — Adipem non comedetis nec sanguinem. s. 3. — Pectusculum et armus dexter erit sacerdotis offerentis hostiam pacificorum. 1 2. q. 102. 3 ad 8. 2 2. q. 85. o. — Quæ tetigerit immundum. s. 5. — Fudit reliquum sanguinem ad fundamenta ejus. s. 1. — Posuerunt super caput hostiæ Aaron et filii ejus. s. 4. — Et caudam. s. 3.

CAPUT IX.

Utrumque immaculatum. s. 3. — Reliquum fudit ad basim ejus. s. 1. — Et caudam. s. 3. — Pectora et armos dextros separavit Aaron. s. 7. — Laudaverunt Dominum, ruentes in facies suas. 2 2. q. 81. 5. ad 1. et q. 82. 2. ad 1. et q. 85. 3. o. et q. 88. 4. ad. 1.

CAPUT X.

Pectusculum quod oblatum est et armum. s. 7.

CAPUT XI.

Hæc sunt animalia quæ comedere debetis. usque fi. 1 2. q. 102. 6. ad 1. et ad 2. — Qui tetigerit morticina eorum, immundus erit. s. 3. — Usque ad vesperam. 1 2. q. 102. 5. ad 5. — Sancti estote, quoniam ego sanctus sum. 1 2. q. 98. 4. 6. et 5. c. et q. 99. 2. c.

CAPUT XII.

Mulier si suscepto semine pepererit masculum, immunda erit septem diebus. usque fi. 1 2. q. 102. 5 ad 4. et 3ª. q. 37. 3. c. ad 1. et 4. ad 2. — Pullum columbæ sive turturem. s. 1. — Orabitque pro ea sacerdos, et sic mundabitur. s. 4.

CAPUT XIII.

Homo in cujus carne et cute ortus fuerit diversus color. usque fi. 1 2. q. 102. 5. ad 4. et q. 107. 2. ad 4. — Vestis lanea sive linea quæ lepram habuerit. usque fi. 1 2. q. 102. 5. 4.

CAPUT XIV.

Hic est ritus leprosi, quando mundandus est, etc. usque fi. 1 2. q. 102. 5 ad 7. et q. 105. 2. ad 3. — Et duos pullos columbæ. s. 1. — Rogabit pro eo coram Domino. s. 4. — Offeret agnum immaculatum. s. 3. — Sicut enim pro peccato, ita et pro delicto ad sacerdotem pertinet hostia. s. 7. — Si fuerit plaga lepræ in ædibus, etc. usque fi. 1 2. q. 102. 5. ad 4.

CAPUT XV.

Vir qui patitur fluxum seminis, immundus erit. usque fi. 1 2. q. 102. 5. ad 4. — Qui tetigerit, etc. immundus erit. s. 5. Usque ad vesperam. s. 11. — Sumet duos turtures, aut duos pullos columbarum. s. 1. — Mulier quæ redeunte mense patitur fluxum sanguinis, etc. usque fi. 1 2. q. 102. 5. ad 4. — Rogabitque pro eo coram Domino. s. 4.

CAPUT XVI.

Duos hircos stare faciet coram Domino in ostio tabernaculi testimonii. usque fi. 1 2. q. 102. ad 6. — Orabit pro se et pro domo sua. s. 4. — Mense septimo decima mensis, etc. erit expiatio vestri, atque mundatio ab omnibus peccatis vestris. 1 2. q. 102. 4. ad 10. et 5. ad 6. q. 105. 2. ad 1. et 5. ad 4. 3ª. q. 73. 6. c.

CAPUT XVII.

Fundetque sacerdos sanguinem super altare Domini. s. 1. — Si comederit sanguinem. s. 3. — Anima omnis carnis in sanguine est. 1 2. q. 102. 3. ad 8. — Contaminatus erit usque ad vesperam. 1 2. q. 102. 5. ad 4.

CAPUT XVIII.

Facietis præcepta mea, atque judicia mea servabilis, et ambulabitis in eis. 1 2. q. 99. 4. ad 2. — Quæ faciens homo, vivet in eis. 1 2. q. 100. 12. ad 2. — Talis coitus incestus est. 2 2. q. 154. 1. c. et 9. o. — Sororem uxoris tuæ, in pellicatum non accipies. 1 2. q. 101. 3. ad 2. — Ad mulierem quæ patitur menstruum, non accedes. 1 2. q. 102. 5. ad 4. — De semine tuo non dabis, ut consecretur idolo Moloch. 2 2. q. 81. 5. ad 1. — Cum masculo non commisceberis, etc. 2 2. q. 142. 4. ad 3. et q.

454. 11. 12. o. 3ª. q. 70. 2. ad 4. — Cum omni pecore non coibis, etc. usque scelus est. 2 2. q. 154. 11. ad 2. et 12. ad 4.—Turpitudinem uxoris fratris tui non revelabis. sup. q. 55. 6. c.

CAPUT XIX.

Sancti estote, quia ego sanctus sum. s. 11. — Si immolaveritis hostiam pacificorum Domino, ut sit placabilis. s. 3. — Eo die quo fuerit immolata, comedetis eam, et die altero, etc. usque polluit. s. 7. — Cum messueris segetes terræ tuæ, non tondebis usque ad solum, etc. usque dimittes. 2 2. q. 101. 1. ad 2.— Nec decipiet unusquisque proximum suum. 2 2. q. 55. 5. o. et q. 56. 2. 2 2. q. 118. 8. o. — Non facies calumniam. 2 2. q. 68. 3. c. ad 1. et q. 69. c. — Nec vi opprimes eum. 2 2. q. 68. 8. c. q. 118. 8. o.—Non morabitur merces mercenarii tui apud te usque mane. 1 2. q. 105. 2. ad 6.— Non maledices surdo. 2 2. q. 76. 3. o.— Timebis Dominum Deum tuum. 1 2. q. 67. 4. ad 2. 2 2. q. 7. 1. c. et q. 19. 2. o.—Non injuste judicabis. 2 2. q. 60. 2. 3. 6. o. et q. 67. 1. o. 3ª. q. 59. 1. c. — Non eris criminator. 2 2. q. 62. 2. ad 2. et q. 73. 1. ad 2. et q. 74. 1. ad 3. et 2. o. — Nec susurro in populis. 2 2. q. 74. o. et q. 75. 1. c. — Non oderis fratrem tuum. 2 2. q. 25. 6. o. et q. 34. 4. o. — Sed publicè argue eum. 2 2. q. 33. 7. o. 3ª. q. 35. 1. ad 1. — Jumenta tua non facies coire cum alterius generis animantibus. 1 2. q. 102. 6. ad 8. — Agrum tuum non seres diverso semine. 1 2. q. 102 6. ad 9. — Veste quæ ex duobus texta est, non indueris. 1 2. q. 102. 6. ad 6. — Orabitque pro eo sacerdos, etc. usque et dimittetur peccatum. s. 4. — Cum ingressi fueritis terram et plantaveritis ligna pomifera, auferetis præputia eorum, etc. usque proferunt. 1 2. q. 102. 6. ad 5. — Non comedetis carnem cum sanguine. s. 5. — Non augurabimini. 1 2. q. 100. 11. c. 2 2. q. 95. 5. c. et 7. o. — Non observabitis somnia. 1 2. q. 100. 11. c. 2 2. q. 95. 6. o. — Super mortuo non incidetis carnes vestras. 2 2. q. 92. 1. 2. o.— Neque figuras aliquas, aut stigmata facietis vobis. 2 2. q. 94. 2. ad 1. — Non declinetis ad magos, nec ab ariolis aliquid scisciteminí. 1 2. q. 100. 11. c. 2 2. q. 95. 2. — Coram cano capite consurge, et honore personam senis. 1 2. q. 100. 11. c. fi. 2 2. q. 63. 3. ad 2. — Si habitaverit advena in terra vestra, etc. usque Ægypti. 1 2. q. 104. 4. o. et q. 105. 3. o. — Custodite omnia præcepta mea et universa judicia, et facite ea. s. 18.

CAPUT XX.

Anima quæ declinaverit ad magos et ariolos. s. 19. — Sanctificamini et estote sancti, quia et ego sanctus sum. s. 11. —Custodite præcepta mea, etc. s. 18. — Qui coierit cum muliere in fluxu menstruo, etc. s. 15. — Qui separavi vos a cæteris populis. 1 2. q. 36 3. ad 2. et ad 3.

CAPUT XXI.

Ne contaminetur sacerdos in mortibus, etc. usque fi. 1 2. q. 102. 6. ad 11. — Sancti erunt Deo suo. s. 11. — Filia sacerdotis, si deprehensa fuerit in stupro, etc. 3ª. q. 29. 1. ad 4. — Pontifex, id est, sacerdos maximus, etc. usque. qui sanctifico eum. 1 2. q. 102. 6. ad 11. — Homo de semine tuo per familias, qui habuerit maculam, etc. usque fi. 1 2. q. 102. 5. ad 9. sup. q. 36. 1. c.

CAPUT XXII.

Homo de semine Aaron qui fuerit leprosus, aut patiens fluxum seminis, etc. usque cibus illius est. Ibidem. — Qui tetigerit immundum, etc. s. 5. usque ad vesperam. s. 11. — Morticinum et captum a bestia non comedent. 1 2. q. 102. 6. ad 1. et ad 2. — Addet quintam partem cum eo quod comedit, et dabit sacerdoti. s. 6. — Quicunque obtulerit in holocaustum, illud erit masculum. s. 1. — Sine macula cuncta offerent. s. 3. — Non immolabuntur una die mater cum fœtibus suis. 1 2. q. 102. 6. ad 1. et ad 2. — Si immolaveritis hostiam pro gratiarum actione, etc. usque alterius diei. s. 7. — Custodite mandata, etc. s. 18.

CAPUT XXIII.

Hæ sunt feriæ Domini, quas vocabitis sanctas, etc. usque fi. 1 2. q. 102. 4. ad 10. et q. 103. 3. ad 4. — Cædetur agnus immaculatus. s. 3. — Non secabitis eam usque ad solum, etc. s. 19. — Die decimo mensis septimi dies expiationum erit celeberrimus, etc. s. 16.—A quintodecimo die mensis hujus septimi feriæ tabernaculorum, septem diebus Domino, etc. 1 2. q. 102. 4. ad 10. et q. 103. 3. ad 4. — Dies primus vocabitur celeberrimus, atque sanctissimus. s. 1ª. — Dies octavus erit celeberrimus, atque sanctissimus. 1 2. q. 102. 5. ad 1. et 3ª. q. 70. 3. ad 3. — Sumetis die primo fructus arboris pulcherrimæ spatulasque palmarum, et ramos ligni densarum frondium, etc. 1 2. q. 102. 4. ad 10. fi.

CAPUT XXIV.

Qui blasphemaverit nomen Domini, morte morietur. 1 2. q. 110. 11. c. 2 2. q. 13. 2. 3ª. q. 80. 3. c. — Qui irrogaverit maculam, sicut fecit fiet ei, fracturam pro fractura, etc. usque cogetur. 1 2. q. 105. 2. ad 10. — Æquum judicium sit inter vos, etc. s. 19.

CAPUT XXV.

Anno jubilei redient omnes ad possessiones suas, etc. usque fi. 1 2. q. 105. 1. ad 3. — Facite præcepta mea et judicia custodite. s. 18.— Terra non vendetur in perpetuum, etc. usque vendetur. 1 2. q. 105. 2. c. ad 3. 2 2. q. 66. 2. c. — Pecuniam tuam non dabis ei ad usuram. 1 2. q. 105. 3. ad 3. 2 2. q. 78. 1. o. — Computabuntur fructus ex eo tempore quo vendidit, et quod reliquum est reddet emptori, sicque recipiet possessionem suam. 2 2. q. 78. 2. ad 6. — Si paupertate compulsus vendiderit se tibi frater tuus, non eum opprimes servitute famulorum, etc. 1 2. q. 105. 4. ad 1. ad 4. sup. q. 14. 3. 1.

CAPUT XXVI.

Si in præceptis meis ambulaveritis, etc. usque fi. 1 2. q. 91. 5. c. et q. 99. 6. o. et q. 104. 1. ad 1. et q. 107. 1. ad 2. — Non abjiciet vos anima mea. 1ª. q. 3. 2. ad 1. et q. 19. 11. c.

CAPUT XXVII.

Animal quod immolari potest Domino, si quis voverit, mutari non potest. 2 2. q. 88. 10. ad 1.

AUCTORITATES

EX LIBRO NUMERORUM.

CAPUT I.

Tollite summam universæ congregationis filiorum Israel, etc. usque fi. 2 2. q. 108. 4. ad 1.

CAPUT II.

Ad orientem Judas. 2 2. q. 84. 3. ad 3.

CAPUT V.

Sin autem non fuerit qui recipiat, dabunt do

mino, et erit sacerdotis. 2 2. q. 62. 3. ad 3. — Vir cujus uxor erraverit, maritumque contemnens, dormierit cum altero viro, etc. usque fi. 1 2. q. 105. 4. ad 9 2 2. q. 154. 6. ad 2. — Non fundet super eam oleum, nec imponet thus, quia sacrificium zelotypiæ est, et oblatio investigans adulterium. 1 2. q. 102. 3. ad 14. etq. 103. 4. ad 9. — Putrescat femur tuum, et tumens uterus tuus disrumpatur. 1 2. q. 105. 2. ad 3. — Vir sive mulier cum fecerit votum ut sanctificetur et voluerit se domino consecrare, etc. usque fin. 2 2. q. 186. 6.

CAPUT VII.

Capita familiarum. 1 2. q. 84. 3. 4. o. 3ª. q. 8. 1. 8. c.

CAPUT X.

Capita multitudinis. s. 7.

CAPUT XI.

Auferam de spiritu tuo, et tradam eis. 1ª. q. 36. 1. ad 3. sup. q. 37. 1. 2. — Qui in medio vestri est. 2 2. q. 188. 8. ad 2.

CAPUT XII.

Si quis fuerit inter vos propheta Domini, in visione apparebo ei, vel per somnium loquar ad eum. 1ª. q. 12. 11. ad 1. 2 2. q. 173. 3. ad 1. et q. 174. 1. ad 3. et 3. o. — At non talis servus meus Moyses. 2 2. q. 174. 4. o. 3ª. q. 7. 8. ad 1. — Erat enim Moyses vir mitissimus, super omnes homines qui morabantur in terra. 2 2. q. 157. 4. ad 1.

CAPUT XV.

Colligentem ligna sabbato obruerunt lapidibus, ex præcepto Dei. 1 2. q. 105. 2. ad 9. — Faciant sibi fimbrias per angulos quatuor palliorum, etc. fi. 1 2. q. 102. 6. ad 7.

CAPUT XVI.

Dirupta est terra sub pedibus eorum, etc. 2 2. q. 39. 2. o.

CAPUT XVII.

Cumque oriretur seditio. 2 2. q. 42. o. — Invenit germinasse virgam Aaron. 1ª. q. 69. 2. o.

CAPUT XVIII.

Tu et filii tui et domus patris tui tecum, portabitis iniquitatem sanctuarii, etc. 1 2. q. 81. 1. ad 1. — Cum acceperitis a filiis Israel decimas quas dedi vobis, primitias eorum offerte Domino, id est decimam partem decimæ. 22. q. 87. 1. ad 4.

CAPUT XIX.

Præcipe filiis Israel ut adducant at te vaccam rufam, etc. usque fi. 1 2. q. 102. 5. ad 5. — Vas quod non habuerit operculum, nec ligaturam desuper, immundum erit. 1 2. q. 102. 5. ad 4.

CAPUT XX.

Si in seditionem. s. 16. — Loquimini ad petram coram eis, et illa dabit aquas. 1ª. q. 102. 1. ad 4. — Egressus est obvius cum infinita multitudine. s. 7.

CAPUT XXII.

Dixit Deus ad Balaam. 2 2. q. 172. 6. ad 2. — Aperuitque Dominus os asinæ, et locuta est, etc. 2 2. q. 165. 2. ad 4.

CAPUT XXIII.

Nec ut filius hominis, ut mutetur. 1ª. q. 19. 7. ad 2.

CAPUT XXIV.

Quàm pulchra tabernacula tua Jacob, et tentoria Israel. 1 2. q. 105. 1.

CAPUT XXV

Phinees perfodit ambos, scilicet virum et mulierem in locis genitalibus. 2 2. q. 60. 6. ad 2.

CAPUT XXVI.

Numerate omnem summam filiorum Israel, etc. usque fi. s. 1. — In seditione Chore. s. 16.

CAPUT XXVII.

Homo cum mortuus fuerit absque filio, ad filiam ejus transibit hæreditas, etc. usque sicut. 1 2. q. 105. 2. ad 2.

CAPUT XXVIII.

Agnos duos quotidie in holocaustum sempiternum, unum offeretis mane, et alterum ad vesperam, etc. usque die. 1 2. q. 102. 4. ad 10.

CAPUT XXX.

Si quis virorum votum Domino voverit, etc. usque implebit. 2 2. q. 88. 3. o. q. 189. 3. c. — Mulier si quippiam voverit, etc. usque fi. 22. q. 88. 8. o. et 9. c. ad 2. 2 2. q. 189.

CAPUT XXXI.

Ulciscere primus filios Israel de Madianitis. 2 2. q. 108. 1. o. et 3. c. q. 158. 1. c. ad 3. et 2. c. et 3. 3ª. q. 15. 9. c.

CAPUT XXXII.

Erat illis in jumentis infinita substantia. s. 20. — Ipsi impleverunt voluntatem meam. 3ª. q. 18. 5. c. ad 2.

CAPUT XXXV.

Cognatus occisi statim ut invenerit homicidam, interficiet. s. 31. — Homicida a casu maneat in civitate confugii, usquequo sacerdos magnus qui oleo sancto unctus est, moriatur. 1 2. q. 105. 2. ad 10. 3ª. q. 49. 5. c. fi.

CAPUT XXXVI.

Ut filiabus Salphaad dares possessionem debitam patri. 1ª. q. 21. 1. ad 3. — Omnes viri ducent uxores de tribu et cognatione sua, et cunctæ fœminæ, etc. usque separatæ sunt. 1 2. q. 105. 2. ad 2. 3ª. q. 31. 2. ad 2.

AUCTORITATES

EX LIBRO DEUTERONOMII.

CAPUT I.

Deus addat ad hunc numerum multa millia. 1ª. q. 23. 7. ad 1. — Nec accipietis cujusquam personam. 1ª. q. 23. 3. ad 3. 1 2. q. 97. 4. ad 2. et q. 106. 3. ad 1. 2 2. q. 63. o.

CAPUT III.

Neque est alius Deus in cœlo vel in terra. infr. 6.

CAPUT IV.

Non addetis ad verbum quod loquor vobis, nec auferetis ex eo. 3ª. q. 60. 8. ad 1. et 1. — Hæc est enim vestra sapientia et intellectus, etc. 1ª. q. 1. 6. o. 1 2. q. 100. 7. c. — Quæ est alia gens sic inclyta quæ habeat cæremonias atque judicia et universam legem. 1 2. q. 98. 4. o. et 5. c. — Deus in virtute sua magna. 2 2 q. 21. 1. ad 1. 1 2. q. 61. 5. o.

CAPUT V.

Audi Israel cæremonias atque judicia. s. 4. — Ego sequester et medius fui inter Deum et vos. 3ª. q. 22. 1. c. ad 1. et 4. — Non declinabitis ad dexteram neque ad sinistram : sed per viam quam præcepit Dominus. 1 2. q. 102. 4.

CAPUT VI.

Hæc sunt præcepta et cæremoniæ atque judicia

quæ mandavit Dominus. sup. 4. — Deus unus est. 1ª. q. 11. 3. 4. o. 1. q. 103. 3. o. et 12. q. 28. 3. c. et q. 30. 1. ad 3. et q. 39. 3. c.—Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, et ex tota fortitudine tua. 2 2. q. 44. 4. 3. o. — Erunt verba hæc, etc. in corde tuo, etc. sedens, etc. ambulans, etc. dormiens, atque consurgens, ligabis ea, etc. 1 2. q. 102. 6. ad 7. 2 2. q. 16. 2. c. ad 4.— Ac per nomen illius jurabis. 1 2. q. 107. 2. c. ad 2. et q. 108. 3. ad 1. 2 2. q. 89. 2. 5. 6. o. —Non tentabis Dominum Deum tuum. 1 2. q. 112. 2. c. 2 2. q. 53. 4. ad 1. et 3. ad 3. et 2 2. q. 97. 1. 2. o. 3ª. q. 41. 4. ad 1. et ad 2. — Te elegit Dominus Deus tuus. 3ª. q. 18. 4. ad 1. et ad 2. — Dilexit vos Dominus. 1ª. q. 20. 2. q. 23. 4. o. et q. 24. 1. c. — Custodite ergo præcepta et cæremonias atque judicia, etc. s. 4.—Non concupisces argentum et aurum, de quibus facta sunt, etc. usque tuam. 1 2. q. 102. 6. ad 10.

CAPUT VIII.

Ne negligas mandata ejus atque judicia et cæremonias, etc. s. 4.

CAPUT X.

Et diligas eum, etc. s. 6. — Custodias mandata Domini, etc. s. 4. — Patribus tuis conglutinatus est Dominus. 1ª. q. 20. 1. ad 3. et q. 60. 3. ad 2. 1 2. q. 25. 2. ad 2. et q. 27. 2. c. ad 2. et q. 28. 1. 2. o. et 1 2. q. 66. 6. c.— Et amavit eos. s. 7. —Elegitque semen eorum, etc. s. 7.—Et Dominus dominantium. 1ª. q. 13. 7. ad 5. 3ª. q. 35. 5. c.— Qui personam non accipit. 1ª. q. 23. 5. ad 3. et q. 65. 2. ad 3. 1 2. q. 98. 4. ad 2. et q. 106. 3. ad 1. 2 2. q. 63. 1. ad 3.—Ipsi adhærebis. 1 2. q. 98. 3. ad 2. 2 2. q. 27. 6. ad 3. et q. 30. 4. o. q. 186. 1. c. — Jurabis in nomine ipsius. s. 6.

CAPUT XI.

Ama Dominum Deum tuum. s. 6. — Et observa præcepta ejus et cæremonias, judicia atque mandata, omni tempore. s. 4. — Adhærentes ei. s. 10.

CAPUT XII.

Ut esset nomen meum ibi. 1 2. q. 102. 4. ad 1. — Non poteris comedere in oppidis tuis decimas, etc. primogenita, etc. et omnia quæ voveris, et sponte offerre volueris, et primitias, etc. 2 2. q. 87. 1. ad 4. — Cave ne derelinquas Levitam in omni tempore. 2 2. q. 31. 3. ad 4. — Non facies similiter Domino Deo tuo. 2 2. q. 84. 3. o.—Nec addas quicquam, nec minuas. s. 4.

CAPUT XIII.

Si surrexerit in medio tui prophetas, etc. usque fi. 1 2. q. 100. 5. ad 3. et 11. c.— Diligatis eum in toto, etc. s. 6.

CAPUT XIV.

Te elegit. s. 7. — Et comedes eam in conspectu Domini Dei tui, etc. s. 12.—Ut in eo nomen Domini invocetur. s. 12. — Ne derelinquas Levitam. s. 12. — Anno tertio separabis aliam decimam, etc. usque fin. 2 2. q. 87. 1. ad 4.

CAPUT XV.

Septimo anno facies remissionem, etc. usque potestatem. 1 2. q. 105. 2. ad 4. — Et omnino indigens et mendicus non erit inter vos. 2 2. q. 187. 5. ad 3.— Fœnerabis gentibus multis. 2 2. q. 78. 1. ad 2. — Si unus de fratribus tuis, etc. ad paupertatem devenit, etc. 1 2. q. 105. 2. ad 4.— Cum tibi venditus fuerit frater tuus, etc. Ibid. — In conspectu Domini comedes ea, etc. s. 12.

CAPUT XVI.

Ut inhabitet nomen ejus ibi. s. 12. — Non accipias personam. 2 2. q. 63. o. — Justè quod justum est exqueris. 1 2. q. 100. 9. ad 1. — Non plantabis lucum et omnem arborem juxta altare. 1 2. q. 102. 4. ad 7.

CAPUT XVII.

Si difficile et ambiguum apud te judicium esse perspexeris, etc. veniensque ad sacerdotes, etc. 1 2. q. 105. 2. ad 7. et 2 2. q. 67. 2. ad 1. — Non declinabis ad dexteram, neque ad sinistram. s. 5. — Constitues regem quem Dominus elegerit de numero fratrum tuorum. 1 2. q. 105. 1. o. — Rex non multiplicabit sibi equos, etc. 1 2. q. 105. 1. o. — Non habebit uxores plurimas, quæ alliciant animum ejus. 1 2. q. 105. 1. ad 2.— Non argenti et auri immensa pondera. 1 2. q. 105. 1. ad 2.

CAPUT XVIII.

Nec inveniatur in te qui lustret filium suum, aut filiam ducens per ignem. 1 2. q. 100. 1. c.

CAPUT XIX.

Qui non est reus mortis. 2 2. q. 64. 8. o. — Diligas Dominum Deum tuum. s. 6.—In ore duorum vel trium testium stabit omne verbum. 1 2. q. 105. 2. ad 8. 2 2. q. 70. 2. o.— Si steterit testis mendax contra hominem, etc. reddent ei sicut fratri suo facere cogitavit, etc. usque fin. 2 2. q. 64. 2. o.

CAPUT XX.

Qui ædificat domum, vadat et revertatur, etc 1 2. q. 105. 3. ad 5. et ad 6.— Si quando accesseris ad expugnandam civitatem, offeres ei primum pacem, etc. 1 2. q. 105. 3. ad 4. — Non succides arbores, de quibus vesci potest, etc. usque fin. 1 2. q. 105. 3. ad 4. — Instrue machinas. 2 2. q. 40. 1. o. et q. 41. 1. ad 3. et q. 42. 2. ad 1. et q. 66. 8. ad 1.

CAPUT XXI.

Quando inventum fuerit cadaver occisi, et ignorabitur cædis reus, egredientur majores, etc. usque Dominus. 1 2. q. 105. 2. ad 12. — Si videris in medio captivorum mulierem pulchram, etc. radet cæsariem, etc. usque humiliasti eam. 1 2. q. 105. 4. ad 6. et sup. q. 59. 1. 2. — Dabit primogenito de his quæ habuerit cuncta duplicia. 1 2. q. 105. 1. ad 3. 2 2. q. 87. 1. ad 3. — Si genuerit homo filium protervum contumacem, etc. usque pertimescat. 1 2. q. 105. 2. ad 9. et 4. ad 3. — Maledictus a Deo est qui pendet in ligno. 3. q. 40. 4 ad 3.

CAPUT XXII.

Non induetur mulier veste virili, nec e converso. 1 2. q. 102. 6. ad 6. 2 2. q. 169. 2. ad 3. — Si nidum avis inveneris, et matrem, pullis vel ovis desuper incubantem, etc. 1 2. q. 102. 6. ad 8. — Non arabis in bove simul et asino. 1 2. q. 102. 6. ad 9.—Si non est inventa in puella virginitas, etc. lapidibus obruent, etc. 3ª. q. 29. 1. ad 4. — Diffamavit nomen pessimum super virginem. 2 2. q. 151. 4. ad 3. — Si in agro reperierit vir puellam, etc. et nullus affuit qui liberaret eam. 1 2 q. 105. 2. ad 9. — Si invenerit vir puellam virginem quæ non habet sponsum, etc. dabit patri quinquaginta siclos, etc. 2 2. q. 154. 6. ad 3. — Si dimiserit vir uxorem suam, etc. sup. q. 67. 6. c.

CAPUT XXIII.

Non intrabit eunuchus, attritis vel amputatis

testiculis, et abscisso veretro, ecclesiam Domini. 1 2. q. 105. 3. ad 2. — Non ingredietur mauzer, hoc est de scorto natus, in ecclesiam Domini, usque ad decimam generationem, ibid. et sup. q. 59. 5. c. — Ammonitæ et Moabites etiam post decimam generationem, non intrabunt Ecclesiam Domini in æternum. 1 2. q. 105. 3. ad 1. et c. — Eò quòd diligeret te. s. 7. — Non facias cum eis pacem, nec quæras eis bona in sempiternum. 2 2. q. 40. 1. o. — Non abominaberis Idumeum, etc. nec Ægyptium, etc. qui nati fuerint ex eis. In tertia generatione intrabunt in ecclesiam Domini. 1 2. q. 105. 3. c. ad 1. — Non trades servum domino suo, qui ad te confugerit. 1 2. q. 105. 4. ad 2. — Non offeres mercedem prostibuli. 1 2. q. 102. 3. 7. et 2 2. q. 32. 7. ad 2. et 3ª. q. 86. 3. ad 1. — Nec pretium canis. 1 2. q. 102. 3. 7. 2 2. q. 86. 3. ad 2. — Ingressus vineam proximi tui, comede uvas quantum tibi placuerit, foras autem non efferas tecum. 1 2. q. 105. 2. c. ad 1. — Si intraveris segetem amici tui, franges spicas, et manu conteres, falce autem non metes. 2 2. q. 62. 2. ad 4. et 4. o.

CAPUT XXIV.

Si acceperit homo uxorem, etc. scribet libellum repudii, etc. 1 2. q. 105. 4. 8. et 107. 2. ad 2. — Non accipies loco pignoris inferiorem et superiorem molam. 1 2. q. 105. 2. ad 4.

CAPUT XXV.

Non ligabis os bovis terentis in area fruges tuas. 1 2. q. 102. 6. 8. — Non habebis in sacculo diversa pondera majus et minus. 1 2. q. 100. 11. c. — Pro mensura delicti erit et plagarum modus. Sup. q. 3. 3. c. et q. 25. 1. ad 1.

CAPUT XXVI.

Infinitæ multitudinis. s. 1. — Cum compleveris decimam cunctarum frugum tuarum, anno decimarum tertio. s. 14. — Custodias cæremonias illius, et mandata atque judicia. s. 4. — Te elegit Deus. s. 7.

CAPUT XXVIII.

Fœnerabis cunctis gentibus. s. 15. — Non declinaveris ab eis ad dexteram nec ad sinistram. s. 5. — Facias omnia mandata ejus et cæremonias. s. 4.

CAPUT XXX.

Custodi præcepta et cæremonias. s. 4. — Et illi adhæreas. s. 10. — Ipse enim est vita tua. 1 2. q. 110. 1. ad 2. 2 2. q. 22. 2. ad 2.

CAPUT XXXII.

Audite cœli quæ loquor. 1ª. q. 68. 4. c. et q. 94. 1. c. fi. — Dei perfecta sunt opera. 1 2. q. 98. 2. ad 1. 2 2. q. 171. 4. ad 2. — Et absque ulla iniquitate. 1ª. q. 25. 3. ad 2. et q. 65. 1. c. 2 2. q. 6. 2. c. ad 2. — Justus. 1ª. q. 21. 1. o. — Numquid non ipse est pater tuus. 1ª. q. 33. 3. c. — Ut sugeret mel de petra. 1ª. q. 102. 1. ad 4. — Dereliquit Deum. 1ª. q. 3. 1. ad 3. — Videre quòd ego sim solus. 1ª. q. 51. 30. — Et non sit alius Deus præter me. s. 6. — Ego occidam. 1ª. q. 49. 2. c. — Vivo ego in æternum. 1ª. q. 18. 3. o.

CAPUT XXXIII.

In dextera ejus lex. 1 2. q. 102. 4. ad 6. — Dilexit populo. s. 7. — Qui dixerit patri suo et matri suæ, nescio vos. 2 2. q. 101. 4. ad 1. — De pomis collium æternorum. 1ª. q. 10. 3. c. — Non est alius ut Deus. s. 6. — Ascensor cœli auxiliator tuus. 3ª. q. 57. 2. ad 1.

AUCTORITATES

EX LIBRO JOSUE.

CAPUT I.

Confortare et esto rob. 1 2. q. 100. 11. 3. 2 2. q. 140. 1. o. — Non dimittam, nec derelinquam te. 1ª. q. 9. 1. ad 3. 1ª. q. 113. 6. o. — Non declines ab ea. 1 2. q. 102. 4. ad 6.

CAPUT II.

Innoxii erimus a juramento hic quo adjurasti nos. 2 2. q. 40. 3. o. et q. 71. 3. ad 3

CAPUT V.

Populus qui natus est in deserto per 40 annos, incircumcisus fuit. 3ª. q. 70. 4. ad 3. — Sum princeps exercitus Domini. 1ª. q. 113. 3. c.

CAPUT VI.

Rahab vero meretricem. 1 2. q. 105. 3. ad 1.

CAPUT VIII.

Pone insidias urbi. 2 2. q. 40. 3. o. et q. 71. 3. ad 3. — Prædam vero et omnia animantia diripietis vobis. 2 2. q. 66. 8. ad 1. — Josue et omnis Israel simulantes metum, et fu. 2 2. q. 111. 1. o.

CAPUT X.

Dixitque Josue : Sol cont. Gabaon non movearis et luna. 2 2. q. 174. 4 ad 2.

CAPUT XI.

Omnemque prædam. s. 8.

CAPUT XVIII.

Coram Domino Deo vestro mittam hic vobis fortem. 2 2. q. 95. 3. 8. c.

CAPUT XIX.

Egressa est sors secunda. s. 18.

CAPUT XXI.

Egressa est sors. s 18.

CAPUT XXII.

Dividite prædam hostium cum fratribus vestris. s. 8. — Cur reliquistis Dominum. 1ª. q. 3. 1. ad 3. — Extruamus nobis altare. 1 2. q. 102. 4. ad 7. 3ª. q. 83. 3. ad 3.

CAPUT XXIV.

Absit a nobis ut relinquamus Dominum. s. 22 — Custodivit nos Deus in omni via. 1ª. q. 113. 1. ad 2.

AUCTORITATES

EX LIBRO JUDICUM.

CAPUT II.

Cumque Dominus judices suscitaret. 1 2. q. 105. 1. ad 1. — In diebus eorum flectebatur misericordia. 1 2. q. 89. 6. ad 3.

CAPUT III.

Hæ sunt gentes quas Dominus dereliquit ut erudiret in eis Israelem. 2 2. q. 11. 3. ad 2. 3ª. q. 68. 3. c. — Qui suscitavit eis salvatorem. s. 2. — Utraque manu pro dextera utebatur. 1 2. q. 102. ad 6.

CAPUT VI.

Venit angelus Domini. 1ª. q. 9. 2. c. et q. 10. 3. c. et q. 53. 1. o. — Et sedit sub quercu. 1ª. q. 3. 1. ad 4. et 3ª. q. 58. o. — Angelus autem Domini evanuit ex oculis ejus. 3ª. q. 54. 1. ad 2.

CAPUT VII.

Cumque audisset Gedeon somnium, et interpretationem ejus. 2 2. q. 95. 7. ad 3.

CAPUT VIII.

Et factum est Gedeoni, et omni domui ejus in ruinam. Ibid.

CAPUT XI.

Non ego pecco in te. 2 2. q. 40. 1. o. et q. 41. 1. ad 3. et q. 42. 2. ad 1. et q. 66. 8. ad 1. et q. 83. 8. ad 3. — Jephte votum vovit Domino, et fecit filiæ sicut voverat. 2 2. q. 88. 1. ad 2.

CAPUT XIII.

Erit Nazareus Dei ab infantia sua. usque fin. 2 2. q. 186. 6.

CAPUT XVI.

Vidit ibi mulierem meretricem. 1 2. q. 105. 4. ad 3. — Nazareus, id est consecratus Domino sum, ex utero matris meæ. s. 13. — Moriatur anima mea cum Philistiim. 2 2. q. 59. 3. ad 2. et q. 64. 3. o. 2 2. q. 124. 1. ad 2. 3ª. q. 47. 6. ad 3. — Multoque plures interfecit moriens, quam ante vivus occiderat. 2 2. q. 25. 6. ad 2.

CAPUT XIX.

Cessate ab hac stultitia. 2 2. q. 46. 3. o.

CAPUT XX.

Ita sinistra ut dextera præliantes. s. 3.

CAPUT XXI.

Grandi juramento se constrinxerunt. 2 2. q. 88. 4. ad 2. et q. 89. 7. o.

AUCTORITATES

EX LIBRO RUTH.

CAPUT III.

Scit omnis populus mulierem te esse virtutis. 1ª. q. 59. 2. c. ad 4.

CAPUT IV.

Testes vos quod Ruth moabitidem in conjugium sumpserim. 1 2. q. 150. 3. ad 4.

AUCTORITATES

EX PRIMO LIBRO REGUM.

CAPUT II.

Ipsi præparantur cogitationes. 1ª. q. 14. 13. o. 1. q. 86. 3. 4. o.

CAPUT III.

Sermo Domini erat pretiosus. 2 2. q. 174. 6. ad 2.

CAPUT IV.

Domini sedentis super cherubim. 1 2. q. 102. 4. ad 6.

CAPUT VII.

Præparate corda vestra Domino. 1ª. q. 62. 2. ad 3. 1 2. q. 109. 6. o. et q. 112. 2. o. et 3. c. ad 2. et 4. c. et q. 113. 3. 7. c. 2 2. q. 24. 10. ad 3.

CAPUT VIII.

Contestare eos, et dic eis jus regis. usque fi. 1 2. q. 105. 1. ad 3.

CAPUT IX.

Qui enim propheta dicitur hodie, vocabatur olim Videns. 2 2. q. 171. 1. c.

CAPUT X.

Et mutaberis in virum alium. 1ª. q. 79. 4. c. — Qui solus salvavit vos. 3ª. q. 37. 2. ad 2.

CAPUT XV.

Melior est obedientia quam victimæ. 2 2. q. 104. 3. o. et ad 1. — Quasi peccatum ariolandi est repugnare, et quasi scelus idolatriæ nolle acquiescere. 2 2. q. 105. 2. ad 1. — Porro triumphator non parcet et pœnitudine non flectetur, neque est

ut homo, ut agat pœnitentiam. 1ª. q. 19. 7. o. et q. 23. 8. c.

CAPUT XVI.

Homo videt ea quæ parent, Dominus autem intuetur cor. 1ª. q. 57. 4. o. et sup. q. 87. 1. c. — Non elegit Dominus ex his. Ibid. 3ª. q. 18. 4. ad 1. et ad 2. — Et exagitabat eum spiritus nequam a Domino. 3ª. q. 44. 1. ad 4.

CAPUT XVII.

Eligite ex vobis virum, et descendat ad singulare certamen. 2 2. q. 95. 8. ad 3. — Non possum sic incedere : quia usum non habeo. 2 2. q. 189. 10. ad 3.

CAPUT XX.

Calendæ sunt crastino. 1 2. q. 102. ad 10.

CAPUT XXI.

Dedit ei sacerdos sanctificatos panes. 3ª. q. 40. 4. ad 3. — David mutavit os suum coram Achis, et collabebatur inter manus, et impingebat in ostia portæ. 2 2. q. 111. 1. ad 2.

CAPUT XXVI.

Qui ejecerunt me hodie, ut non habitem in hæreditate dominii. 1 2. q. 105. 2. ad 10.

CAPUT XXVIII.

Saul consuluit Dominum, et non respondit ei, neque per somnia, neque per sacerdotes, neque per prophetas. 2 2. q. 174. 1. ad 3. et 3. o. — Quærite mihi mulierem habentem pythonem. 2 2. q. 95. 3. c. — Suscita mihi Samuelem. 1ª. q. 89. 8. ad 2. 2 2. q. 95. 4. ad 2. et q. 174. 5. ad 4.

CAPUT XXIX.

Rectus es. 1 2. q. 55. 4. ad 4. — Et bonus. 1ª. q. 5. 4. ad 2. et q. 48. 6. c. 1 2. q. 56. 3. c. et q. 66. 3. ad 2. et q. 92. 1. ad 3.

CAPUT XXX

Applica ad me Ephod. 1 2. q. 102. 3. ad 2.

CAPUT XXXI.

Evagina gladium tuum, et percute me. 2 2. q. 64. 3. o. — Et noluit armiger ejus. 3ª. q. 47. 6. ad 3.

AUCTORITATES

EX SECUNDO LIBRO REGUM.

CAPUT I.

Sta super me et interfice me. s. 31. — Stansque super eum, occidit eum. Ibidem. — Vocans David unum de pueris suis ait : Accedens irrue in eum 2 2. q. 64. 3. o. et 3. ad 2. et ad 3. et 7. c. et q. 65 1. c. ad 2. — Montes Gelboë, nec ros, nec pluvia veniant super vos. 2 2. q. 76. 2. o. et 4. ad 1.

CAPUT II.

An ignoras, quod periculosa sit desperatio. 1 2 q. 40.

CAPUT V.

Cæcus et claudus non intrabunt in templum. 1 2. q. 102. 3. 9. fi.

CAPUT VI.

Extendit Oza manum ad arcam Dei, et mortuus est. 1 2. q. 33. 4. ad 1. — Super temeritate 2 2. q. 8. 6. ad 1. et q. 21. 3. c. et q. 33. 3. ad 2. — Eroque humilis in oculis meis. 2 2. q. 160. 2. c. et q. 161. 1. o. et 2. c. ad 4. et 3. ad 3.

CAPUT VII.

Dixitque Nathan propheta ad regem : Omne quod est in corde tuo, vade et fac. 2 2. q. 171. 4. 3. o. — Numquid tu ædificabis mihi domum ad habitandum. 1 2. q. 102. 4. ad 1. — Stabilitam

thronum regni ejus, usque in sempiternum. 2 2. q. 157. 2. ad 2.

CAPUT VIII.

Humiliavit eos. 2 2. q. 161. 1. ad 1.

CAPUT X.

Dixit David: Faciam misericordiam, consolans eum. 2 2. q. 52. 2. c.

CAPUT XII.

Eo quod despexeris me. 3ª. q. 88. 4. fi. — Peccavi Domino. 1 2. q. 87. 6. et ad 3. — Blasphemare fecistis inimicos nomen Domini, propter verbum hoc. 1 2. q. 87. 6. et ad 3.

CAPUT XXIII.

Spiritus Domini locutus est per me, et sermo ejus per linguam meam. 1ª. q. 1. 10. c. V. 2 2. q. 174. 2. c. — Sicut lux auroræ oriente sole, mane absque nubibus rutilat. 2 2. q. 174. 2. c.

CAPUT XXIV.

Et mortui sunt ex populo septingenta millia. 2 2. q. 108. 4. ad 1. etc.

AUCTORITATES

EX TERTIO LIBRO REGUM.

CAPUT III.

Apparuit autem Dominus Salomoni per somnium nocte. 1 2. q. 115. 5. ad 2. et 2 2. q. 154. 5. ad 1.

CAPUT IV.

Dedit Deus sapientiam Salomoni et prudentiam multam nimis, usque fin. 2 2. q. 173. 2. o. et q. 174. 5. c.

CAPUT V.

Dedit Deus sapientiam Salomoni. s. 4. — Lapides grandes pretiosos in fundamentis templi dolaverunt cæmentarii Salomonis, et cæmentarii Hyran. 1 2. q. 102. 4. ad 2.

CAPUT VI.

Malleus, et securis, et omne ferramentum, non sunt audita in domo, cum ædificaretur. 1 2. q. 102. 4. ad 2.

CAPUT VII.

Hyram plenum sapientia et intelligentia et doctrina, ad faciendum omne opus ex ære. s. 4. — Omnia vasa erant aurea. s. 6.

CAPUT VIII.

In arca non erat aliud nisi duæ tabulæ lapid. 1 2. q. 102. 4. ad 6. — Si enim cœlum et cœli cœlorum te capere non possunt. Ibidem. — Quanto magis domus hæc quam ædificavi tibi. 1 2. q. 102. 4. ad 1. — Ut exaudias deprecationem servi tui, et populi. 1 2. q. 102. 4. ad 1. 3ª. q. 85. 3. o. — In loco habitaculi in cœlo. 1 2. q. 4. 7. ad 3. 3ª. q. 57. 4. ad 1. — Tu solus nosti corda hominum. 1ª. q. 14. 12. o. et q. 57. 4. o. et 3. c. et q. 114. 2. ad 2. q. 117. 2. c. et 1 2. q. 111. 4. c. 2 2. q. 106. 3. ad 3. — Non est homo qui non peccet. 1ª. q. 63. 1. c. — Sed inclinet corda nostra ad se. 1ª. q. 105. 4. c. — Apparuit ei Dominus secundo, sicut apparuerat ei in Gabaon. s. 3.

CAPUT IX.

Et æquitate. 2 2. q. 80. ad 3.

CAPUT X.

Videns regina Saba omnem sapientiam, etc. 2 2. q. 185. 2. c. — In sempiternum. 1ª. q. 20. 2. ad 2.

CAPUT XI.

Aversa est mens ejus a Domino. 1 2. q. 75. 5. c. et q. 87. 4. o. 3ª. q. 86. 4. c. et q. 88. 1. c. — Qui apparuerat ei. s. 3. — Dirumpens scindam regnum tuum. 1 2. q. 105. 1. ad 3.

CAPUT XIV.

Scidi regnum domus David. s. 11.

CAPUT XVII.

Corvisque præcepi ut pascant te. 2 2. q. 83. 10. ad 3.

CAPUT XVIII.

Non est gens aut regnum, in quo non miserit Dominus meus te requirens. 3ª. q. 44. 2. ad 2. — Inscidebant se juxta ritum suum cultris et lanceolis, donec perfunderetur sanguine. 1 2. q. 102. 5. ad 1.

CAPUT XIX.

Angelus Domini tetigit eum. 1ª. q. 75. 1. ad 3. q. 105. 2. ad 1. — Ambulavit in fortitudine illius cibi, quadraginta diebus, et quadraginta noctib. 1 2. q. 100. 8. ad 4. 2 2. q. 40. 4. c. q. 122. 4. ad 3. 3ª. q. 40. 4. ad 3. — Et ecce Dominus transit. 2 2. q. 1. 71. 2. c.

CAPUT XXII.

Et omnem exercitum cœli assistentem ei. 1ª. q. 113. 3. o. — Egrediar, et ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum ejus. 1ª. q. 114. 1. ad 1. 2 2. q. 172. 6. ad 2.

AUCTORITATES

EX QUARTO LIBRO REGUM.

Dixit Helias quinquagenario: Si homo Dei sum, descendat ignis de cœlo, et devoret te, et quinquaginta tuos. 2 2. q. 108. 1. ad 4.

CAPUT II.

Obsecro, ut fiat in me duplex spiritus tuus. 1ª. q. 56. 1. ad 2. — Ascendit Helias per turbinem in cœlum. 1ª. q. 102. 2. ad 3. 3ª. q. 49. 5. ad 2. — Requievit spiritus Heliæ super Heliseum. 1ª. q. 56. 1. ad 3. — Heliseus maledixit pueris, et duo ursi occiderunt quadraginta duos ex eis. s. 1.

CAPUT III.

Dixit Heliseus: Adducite mihi psaltem. Cumque caneret psaltes. 2 2. q. 171. 2. b. — Rex Moab primogenitum suum obtulit holocaustum super murum, et facta est indignatio magna in Israel, statimque recesserunt ab eo. 1 2. q. 94. 5. ad 2. — Filii prophetarum habitabunt coram eo. 2 2. q. 174. 4. c. fin.

CAPUT V.

Nonne cor meum in præsenti erat, etc. 2 2. q. 171. 3. o.

CAPUT VI.

Plures sunt nobiscum quam cum illis. 1ª. q. 63. 9. o.

CAPUT VII.

Ambulavit in viis regum Israel. 2 2. et q. 94. 1. o.

CAPUT X.

Quia studiose egisti quod rectum est, etc. filii tui, usque ad quartam generationem, etc. 2 2. q. 111. 1. ad 3. 3ª. q. 89. 6. ad 3.

CAPUT XII.

Servi ejus percusserunt eum. s. Joas regem, et mortuus est. 2 2. q. 42. 2. ad 3.

CAPUT XV.

Verumtamen excelsa non est demolitus, nec abstulit. 2 2. q. 94. 1. o. — Qui peccare fecit Israel. 2 2. q. 94. 1. o.

CAPUT XVI.

Filium consecravit, transferens per ignem. 2 2. q. 94. 5. ad 2.

CAPUT XVIII.

Speravit in Domino Deo suo Israel. 2 2. q. 17. 4. o. et 5. c. et q. 25. 1. ad 2. 3ª. q. 7. 4. c. — In Domino Deo nostro habemus fiduciam. 1 2. q. 40. 2. ad 2. 2 2. q. 128. ad 6. et q. 129. 6. o.

CAPUT XIX.

In quo habet fiduciam. s. 18. — Mittet radicem deorsum, et faciet fructum sursum. 3ª. q. 42. 1. c. et q. 46. 2. ad 1. — Præcipe domui tuæ, morieris enim tu, et non vives. 2 2. q. 171. 6. ad 2.

CAPUT XX.

In veritate. 1ª. q. 16. 4. ad 3. et q. 21. 2. ad 2. 2 2. q. 109. o.

CAPUT XXI.

Interfecerunt regem. s. 12.

CAPUT XXII.

Colligeris ad sepulchrum tuum in pace, ut non videant oculi tui mala. 1ª. q. 89. 8. o. et ad 2. 2 2. q. 85. 4. ad 2. sup. q. 72. 1. 2.

AUCTORITATES

EX PRIMO LIBRO PARALIPOMENON.

CAPUT XI.

Proficiebatque David vadens et crescens. 2 2. q. 186. 2. ad 2. et q. 189. 1. ad 4.

CAPUT XII.

Te adjuvat Deus tuus. 1ª. q. 23. 8. ad 2.

CAPUT XV.

Pro octava canebant. 1 2. q. 102. 3. ad 6. 3ª. q. 70. 3. ad 3. — Adjuvisset Dominus Levitas. s. 12.

CAPUT XVI.

Nolite tangere christos meos. 2 2. q. 33. 4. ad 1. — Confitemini Domino. 2 2. q. 3. 1. o. et q. 12. 1. ad 2. — Quoniam bonus. 1. 1ª. q. 6. 1. o.

CAPUT XVIII.

Adjuvit eum Deus. s. 12.

AUCTORITATES EX

SECUNDO LIBRO PARALIPOMENON.

CAPUT III.

Et cœpit Salomon ædificare domum Dei in Hierusalem, in monte Moria, qui demonstratus fuerat David, in area Ornani Jebusei. 1 2. q. 102. 4. ad 2.

CAPUT X.

Erat enim voluntatis Dei, ut compleretur sermo ejus. 1ª. q. 19. 1. et 12. o.

CAPUT XVI.

Qui credunt in eum. 2 2. q. 2. 2. o.

CAPUT XVII.

Consecratus Domino. 1 2. q. 102. 5. ad 8.

CAPUT XIX.

Impio præbes auxilium. Sed bona opera inventa sunt in te. 2 2. q. 186. 10. ad 2. — Amicitia jungeris malis. 2 2. q. 23. 1. ad 3. — Non hominis exercetis judicium, sed Domini. 2 2. q. 10. 11. c. 2 2. q. 108. 4. ad 2. — Cum diligentia cuncta facite. 2 2. q. 54. 1. ad 1.

CAPUT XX.

Credite in Domino. s. 16.

CAPUT XXII.

Voluntatis Dei fuit adversus Ochoziam, ut veniret Joram. s. 10.

CAPUT XXIV.

Incurvato genu, adoraverunt. 2 2. q. 84. 2. ad 2. — Levitæ quippe faciliori ritu sanctificantur quam sacerdotes. 1 2. q. 102. 5. ad 8.

CAPUT XXX.

Illis irridentibus et subsannantibus eos. 2 2. q. 85. 1. ad 1. — Propitiabitur cunctis qui in toto corde. 1 2. q. 73. o. ad 1. 2 2. q. 186. 10. ad 1.

CAPUT XXXIII.

Magicis artibus inserviebat. 1 2. q. 57. 3. ad 2 2. q. 95. 1. ad 2. et q. 169. 2. ad 4.

CAPUT XXXIV.

Custodiens præcepta. 1 2. q. 99. 5. c.

AUCTORITATES

EX ORATIONE MANASSES.

Immensa vero et investigabilis, misericordia promissionis tuæ. 3ª. q. 84. 10. c. — Et tibi est gloria in sæcula sæculorum. 1ª. q. 31. 3. ad 2.

AUCTORITATES

EX PRIMO LIBRO ESDRÆ.

CAPUT I.

Suscitavit Dominus spiritum Cyri. 1ª. q. 41. 3. ad 4.

CAPUT III.

Post hæc holocausta jugiter ita. 1 2. q. 102. 4. ad 10.

CAPUT X.

Vos transgressi estis et duxistis uxores alienigenas. sup. q. 59. 1. o. ad 1.

AUCTORITATES

EX SECUNDO LIBRO ESDRÆ.

CAPUT IX.

Induraverunt cervices suas. 1 2. q. 79. 3. 4. o. — Longanimis. 1 2. q. 70. 3. c. et 2 2. q. 136. 3. o.

CAPUT XII.

Omnis Israel sanctificabat Levitas, et Levitæ sanctificabant filios Aaron. 1 2. q. 102. 5. ad 8.

AUCTORITATES

EX TERTIO LIBRO ESDRÆ.

CAPUT I.

Propter irreligiositatem suam. 2 2. q. 92 et 97. 99. princ. et q. 122. 3. 4. c. et q. 154. 10. ad 1.

CAPUT III.

Omnem mentem convertit in securitatem et jucunditatem. 2 2. q. 147. 8. ad 1. 3ª. q. 74. 5. c. — Vinum omnia præcordia facit honesta. 2 2. q. 145. 4. ad 2.

CAPUT IV.

Diligit homo uxorem suam magis quam patrem aut matrem. 2 2. q. 26. 11. o. — Omnis terra veritatem invocat. 2 2. q. 34. 1. 2. et q. 83. 10. ad 3. — Majestas omnium ævorum. 1ª. q. 10. 6. ad 1. — Omnes benignantur in operibus ejus. 2 2. q. 34. 1. ad 2.

AUCTORITATES

EX QUARTO LIBRO ESDRÆ.

CAPUT VIII.

Tu ei imago nominatus es. 1ª. q. 35. 1. et 1ª. q. 93. 5. ad 4.

CAPUT XIII.

Revelabitur filius meus. 2 2. q. 2. 7. ad 2.

CAPUT XIV.

Justorum nomina patebunt, et impiorum facta ostendentur. 4ª. q. 20. o.

AUCTORITATES

EX LIBRO TOBIÆ.

CAPUT I.

Hic solus fugiebat consortia omnium. 4ª. q. 51. 4. c. 2 2. q 118. 8. o. — Ministraret omnem decimationem. 2 2. q. 87. 4. ad 4. — Monita salutis dabat eis. 2 2. q. 52. 2. c. — Ex his quibus honoratus fuerat a Rege, habuisset decem talenta argenti. 2 2. q. 105. 3. 2. ad 4. — Dividebatque unicuique prout poterat. 2 2. q. 52. 2. ad 2. q. 117. 4. ad 2. — De facultatibus suis. 2 2. q. 31. 3. ad 3. et q. 32. 7. o. et 8. ad 2. et q. 62. 5. ad 2. et q. 87. 2. ad 2. q. 110. 3. ad 4. — Esurientes alebat, nudisque vestimenta præbebat. 2 2. q. 32. 2. o. — Mortuis atque occisis sepulturam sollicitus exhibebat. 2 2. q. 32. 2. c. ad 4.

CAPUT II.

Vade, et adhuc aliquos de tribu nostra timentes Deum, ut epulentur nobiscum. 2 2. q. 32. 3. ad 4. et 9. o. et q. 71. 4. c. — Sepeliunt eum. s. 4. — Hanc autem tentationem ideo permisit Dominus evenire illi, ut posteris daretur exemplum patientiæ ejus, sicut et sancti Job. 2 2. q. 108. 4. c. fin. — Sed immobilis in Dei timore permansit. 4 2. q. 100. 9. c. 2 2. q. 58. 4. c. — Agens gratias Deo omnibus diebus vitæ suæ. 4 2. q. 60. 3. c. 2 2. q. 106. 2. c.

CAPUT III.

Virum cum timore tuo, non cum libidine mea consensi suscipere. sup. q. 48. 4. o. — Omnes viæ tuæ misericordia et veritas et judicium. 1ª. q. 21. 4. o. — Expedit mihi mori, magis quam vivere. 4 2. q. 3. 3. c. 3ª. q. 96. 6. c. ad 4. — In tempore tribulationis peccata dimittis. 1ª. q. 21. 4. ad 3. 4 2. q. 87. 6. c. fin. — Nunquam cum ludentibus miscui me. 2 2. q. 168. 4. ad 2. — Hoc autem pro certo habet omnis qui colit te. 1ª. q. 1. 3. ad 1. 2 2. q. 4. 8. o.

CAPUT IV.

Sepeli corpus meum. s. 4. — Ex substantia tua fac eleemosynam. s. 4. — Si multum tibi fuerit, abundanter tribue. 2 2. q. 32. 10. o. — Eleemosyna ab omni peccato liberat. 2 2. q. 134. 2. ad 3. — Et non patietur animam ire in tenebras. 2 2. q. 134. 2. ad 3. — Et præter uxorem tuam nunquam patiaris crimen scire. 2 2. q. 33. c. et q. 36. 3. c. q. 133. 3. o. et q. 134. 2. o. — Attende tibi ab omni fornicatione. 2 2. q. 134. 2. sup. q. 63. 4. c. — Superbiam nunquam in tuo sensu, aut in tuo verbo dominari permittas. 2 2. q. 162. 4. o. — In ipsa enim sumpsit initium omnis perditio. 4 2. q. 84. 2. o. et 3. ad 4. et 4. ad 4. 2 2. q. 162. 2. o. et 3. ad 4 et 7. ad 4. — Panem tuum cum esurientibus et egentibus comede, et de vestimentis tuis nudos tege. s. 4. — Et noli ex eo comedere et bibere cum peccatoribus. 2 2. q. 25. 6. c. ad 2. et q. 31. 2. ad 2. et q. 32. 9. ad 4. 2 2. q. 168. 3. ad 3.

CAPUT V.

Omnia quæ præcepisti mihi faciam 2 2. q. 104. 3. ad 3. — Angelus Dei bonus committetur ei. 4ª. q. 113. 4. 2. o.

JUDITH LIB.

CAPUT VIII.

Sed sola posteritatis dilectione. 2 2. q. 154. 2. c. 3ª. q. 29. 2. c.

CAPUT IX.

Flevit Gabelus. 2 2. q. 82. 4. ad 3.

CAPUT XI.

Gratias agens Deo. s. 2. — Et cœperunt flere præ gaudio. s. 9.

CAPUT XII.

Etenim sacramentum regis abscondere, bonum est. 3ª. q. 60. 4. ad 2 — Bona est oratio cum jejunio et eleemosyna. 4 2. q. 108. 3. ad 4. et 4. c. — Qui autem faciunt peccatum et iniquitatem. 2 2. q. 33. 4. ad 4. 2 2. q. 110. 4. ad 4. — Et sepeliebas mortuos. s. 4. — Et quia acceptus eras Deo. 4 2. q. 102 3. o. — Necesse fuit ut tentatio probaret te. 2 2. q. 97. 4. o. — Unus ex septem. 4 2. q. 102. 3. ad 2.

AUCTORITATES

EX LIBRO JUDITH.

CAPUT I.

Et gloriabatur quasi potens in potentia exercitus sui, et in gloria quadrigarum suarum. 2 2. q. 133. o. — Tunc indignatus est. 2 2. q. 138. 7. c.

CAPUT II.

Habuit cum eis mysterium consilii sui. 2 2. q. 14. o.

CAPUT III.

Desinat indignatio tua contra nos. s. 4. — Ferocitatem pectoris ejus mitigare non potuerunt. 2 2. q. 137. 4. ad 3. et q. 139. 2. c.

CAPUT V.

Usque dum non peccarent in conspectu Dei sui, erant cum illis bona. 4 2. q. 99. 6. ad 3.

CAPUT VI.

Præsumentes de te. 2 2. q. 21. 2. ad 4. — Præsumentes de se humilias. 121. 4. o. q. 130. 2. o. et q. 135. 4. c. — Ut sicut tibi placuit, ita cum tuis omnibus converseris nobiscum. 4 2. q. 105. 3. ad 4.

CAPUT VII.

Contestamur hodie cœlum et terram. 2 2. q. 89. 4. ad 3.

CAPUT VIII.

Judith jejunabat cunctis diebus vitæ suæ. 2 2. q. 147. 3. ad 3. — Et per multas tribulationes probatus, amicus Dei effectus est. 4 2. q. 87. 6. c. fi. 2 2. q. 108. 4. c. fi.

CAPUT IX.

Et in curribus suis, etc. gloriantur. s. 4. — De tua misericordia præsumentem. s. 6.

CAPUT X.

Lavit corpus suum et unxit, etc. omnibus ornamentis ornavit se. 2 2. q. 169. 2. o. et q. 187. 6. c. — Fugi a facie eorum, etc. usque de exercitu ejus. 2 2. q. 110. 3. ad 3.

CAPUT XII.

Baptizabat se. 3ª. q. 38. 4. ad 3.

CAPUT XIII.

Speraverunt eam jam non esse venturam. 2 2. q. 21. 3. ad 2.

AUCTORITATES

EX LIBRO ESTHER.

CAPUT II

Mardocheus adoptavit sibi Esther in filiam. 3ª. q. 5. 5. ad 2. et q. 25. et 1. c. sup. q. 56. 1. o.

CAPUT VI.

Sic honorabitur quemcumque voluerit rex honorari. 2 2. q. 103. 2. ad 4

CAPUT VIII.

Plures alterius gentis et sectæ. 2 2. q. 11. 1. ad 3. — Eorum religioni jungerentur. 1 2. q. 60. 3. c. 2 2. q. 80. c. et q. 81. o. et q. 82 2. c. et q. 83. 3. c. q. 94. 1. ad 1. et q. 97. 3. c. et q. 186. 1. c.

CAPUT IX.

Qui religioni eorum voluerunt copulari. s. 8.

CAPUT XIII.

Optata cunctis mortalibus pace fruerentur. 2 2. q. 29. 2. o. — Cuncta nosti, et scis. 1ª. q. 14. 5. o. et 7. 11. 12. c. q. 79. 2. c. et q. 87. 1. 7.

CAPUT XIV.

Qui habes omnium scientiam. s. 13.

CAPUT XV.

In pallorem colore mutato. 1 2. q. 44. 1. ad 3. — Convertitque Deus spiritum regis in mansuetudinem. 1ª. q. 105. 4. o.

CAPUT XVI.

Dei cuncta cernentis. s. 13.

AUCTORITATES

EX LIBRO JOB.

CAPUT I.

Simplex. 2 2. q. 109. 2. ad 4. et q. 111. 3. ad 2. — Et rectus. 1 2. q. 55. 4. ad 4. 2 2. q. 183. 1. ad 1. — Affuit inter eos etiam Satan. 1ª. q. 112. 3. c. ad 3. — Circuivi terram. 1ª. q. 53. 1. c. — Numquid considerasti servum meum Job? 2 2. q. 53. 4. c. — Cui respondens Satan ait. 1ª. q. 107. 3. o. — Ecce universa quæ habet, in manu tua sunt, tantum in eum ne extendas manum tuam. 3ª. q. 29. 1. ad 3. — Boves arabant, et asinæ pascebantur juxta eos. 2 2. q. 2. 6. a. 4.

CAPUT II.

Et staret in conspectu ejus. s. 1. — Ut diceret Dominus ad Satan. Ibidem. — Circuivi terram. s. — Cui respondens Satan ait. s. 1. — Numquid considerasti servum meum Job? ibid. — Vir simplex. Ibid. — Et rectus. Ibidem. — Et adhuc retinens innocentiam. 2 2. q. 80. ad 2. — Adhuc tu permanes in simplicitate tua? s. 1.

CAPUT III.

Expectet lucem et non videat, nec ortum surgentis auroræ. 3ª. q. 27. 2. ad 2. — Sicut abortivum absconditum non sustinerem, vel qui concepti non viderunt lucem. 2 2. q. 64. 8. ad 1.

CAPUT IV.

In angelis suis reperit pravitatem. 1ª. q. 63. o. 1 2. q. 29. 4. o.

CAPUT V.

Virum stultum interficit iracundia. 2 2. q. 158. 3. ad 1. — Vota, si est qui tibi respondeat, et ad aliquem sanctorum convertere, sup. q. 72. 2. c.

CAPUT VI.

Iram merui. 3ª. q. 49. 6. c.

CAPUT VII.

Qui descendet ad inferos, non ascendet. sup. q. 69. 3. 2.

CAPUT VIII.

Si mundus et rectus incesseris. s. 1. — Spes hypocritæ peribit. 2 2. q. 111. 4. o. — Deus non projiciet simplicem. s. 1. — Induetur confusione. sup. q. 87. 3. c.

CAPUT IX.

Sapiens est corde. 1ª. q. 57. 2. ad 1. et q. 39. 7. ad 2. — Non videbo eum. 1 2. q. 112. 3. c. — Si abierit. 1 2. q. 112. 3. c. — Etiamsi simplex curo. Ibid.

CAPUT X.

Nonne sicut lac mulsisti me? etc. usque, tribuisti mihi. 1ª. q. 103. 3. c. fi. — Pelle et carnibus vestisti me, ossibus et nervis compegisti me. 1ª. q. 103. 3. c. fi.

CAPUT XI.

Ut ostenderet secreta sapientiæ suæ. s. 9. — Multiplex esset lex ejus. 1 2. q. 91. o. — Multo minora exigaris ab eo, quam meretur iniquitas tua. 1ª. q. 21. 4. ad 1. — Forsitan vestigia Dei comprehendes. 1ª. q. 3. 3. o. et q. 43. 7. o. q. 93. 6. c. — Et usque ad perfectum omnipotentem reperies. 1ª. q. 17. 1. ad 1. ad 3. et 7. o. et 36. 3. ad 1. et ad 2. et q. 37. 3. ad 2. et q. 62. 9. c. q. 86. 2. ad 1. et q. 107. 3. c. 1 2. q. 43. ad 1. et q. 93. 2. ad 2. 2 2. q. 182. 4. ad 6. 3ª. q. 10. 1. o. et 3. ad 1. — Excelsior cœlo est, etc. usque mari. 3ª. q. 3. 1. ad 1. et q. 8. 1. ad 1.

CAPUT XII.

In antiquis est sapientia. 2 2. q. 47. 13. ad 2. — Et in multo tempore prudentia. 2 2. q. 47. 14. o. et q. 49. 3. c. et q. 51. 1. ad 3. — Apud ipsum est sapientia. s. 9. — Ipse habet consilium. 1ª. q. 22. 1. ad 1. 1 2. q. 44. 1. ad 1. 2 2. q. 52. 3. ad 3. q. 189. 10. ad 1. — Et intelligentiam. 1ª. q. 14. 1. o. et q. 26. 1. c. — Qui revelat profunda de tenebris. 2 2. q. 171. 1. ad 4.

CAPUT XIII.

Disputare cum Deo cupio. 2 2. q. 128. ad 1. — Numquid Deus indiget mendacio nostro. sup. q. 25. 2. c.

CAPUT XIV.

Sive nobiles fuerint filii ejus, sive ignobiles. sup. q. 72. 1. c.

CAPUT XV.

Numquid consilium Dei audisti? s. 12. — Ejus sapientia. s. 9. — Quid est homo ut immaculatus sit, et ut justus appareat, natus de muliere. 3ª. q. 31. 4. ad 3. — Ecce inter sanctos ejus, nemo immutabilis. 1ª. q. 9. 2. o. et q. 10. 3. c. et q. 16. 8. o. et q. 65. 1. ad 1. 1 2. q. 109. 2. ad 2. ad 3. 3ª. q. 10. 4. c. et q. 13. 2. c. et q. 57. 1. ad 1. — Et cœli non sunt mundi in conspectu ejus. s. 4. — Congregatio hypocritæ, sterilis. s. 8.

CAPUT XVI.

Collegit furorem suum in me. 1ª. q. 54. 3. ad 3. et q. 58. 3. fi. et q. 59. 4. ad 1.

CAPUT XVII.

In profundissimum infernum descendent omnia mea. 3ª. q. 52. 2. ad 3.

CAPUT XIX.

Scio enim quod redemptor meus vivit. 3ª. q. 55. 1. c. sup. q. 75. 1. c. — In carne mea videbo Deum 1ª. q. 12. 3. ad 1. sup. q. 79. 1. c. — Et

oculi mei conspecturi sunt. 1ª. q. 12. 3. o. et 4. ad 3 2 2. q. 175. 4. c. — Verebar omnia opera mea. sup. q. 6. 4. c.

CAPUT XX.

Gaudium hypocritæ, ad instar puncti. s. 8. — Omnes tenebræ absconditæ sunt in occultis ejus. 3ª. q. 84. 6. ad 1.

CAPUT XXI.

Qui dixerunt Deo, recede a nobis. 1ª. q. 9. 1. ad 3.

CAPUT XXII.

Quid prodest Deo si justus fueris, aut quid confers ei, si immaculata fuit vita tua? 2 2. q. 81. 6. ad 2. et 7. c. — Deus excelsior cœlo. s. 11. — Qui dicebant Deo, recede a nobis. s. 21. — Salvabitur innocens. s. 2. — Si reversus fueris ad omnipotentem, ædificaberis : et longe facies iniquitatem a tabernaculo tuo. 1 2. q. 113. o. et 3. q. 86. 2. o. et 6. ad 1. et q. 88. 2. c.

CAPUT XXIII.

Proponat æquitatem contra me. 2 2. q. 80. ad 3. q. 120. 1. c. — Ipse vero scit vias meas. 1ª. q. 14. 11. o. — Vestigia ejus secutus est pes meus. s. 11. — Et nemo potest avertere cogitationes ejus. 1ª. q. 34. 1. ad 2. 2 2. q. 21. c. q. 188. 5. ad 1. — Timore sollicitor. 1 2. q. 44. 2. o. 2 2. q. 47. 3. ad 3. 2 2. q. 129. 7. c.

CAPUT XXIV.

Ad nimium calorem transiet ab aquis nivium. 1ª. q. 10. 3. ad 2. 1 2. q. 67. 4. ad 2. — Oculus adulteri observat caliginem. sup. q. 62. 3. 2.

CAPUT XXV.

Qui facit concordiam in sublimibus suis. 1ª. q. 108. 6. c. et q. 113. 8. o. — Numquid est numerus militum ejus. 1ª. q. 50. 3. o. q. 112. 4. ad 2. — Et super quem non fulgeat lumen illius. 1ª. q. 107. 2. c. et q. 109. 3. c. — Aut apparere mundus, natus de muliere. s. 15.

CAPUT XXVI.

Cujus adjutor es. 1ª. q. 25. 8. ad 2. — Cui dedisti consilium. s. 12. — Forsitan illi qui non habet sapientiam. s. 9. — Et prudentia ejus. s. Dei. 1ª. q. 22. 1. c. ad 1. — Columnæ cœli contremiscunt. sup. q. 73. 3. c.

CAPUT XXVII.

Non recedam ab innocentia mea. s. 2. — Quæ est spes hypocritæ. s. 8.

CAPUT XXVIII.

Ecce timor Domini, ipsa est sapientia, et recedere a malo, intelligentia. 2 2. q. 19. 7. ad 2. et q. 45. 1. ad 3.

CAPUT XXX.

Ubi constituta est domus omni viventi. sup. q. 69. 4. c.

CAPUT XXXI.

Pepigi fœdus cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de virgine. 2 2. q. 167. 2. c. ad 2. — Sciat Deus simplicitatem meam. s. 1. — Numquid non in utero fecit me. s. 10. — Ab infantia crevit mecum miseratio, etc. 1 2. q. 51. 1. o. et q. 63. 1. o. et 2. ad 3. et 3. c. et q. 71. 2. ad 1. et q. 85. 1. c. et q. 95. 1. c. 2 2. q. 47. 15. o. q. 108. 2. c. et q. 123. 1. ad 2. et q. 141. 1. ad 2. 3ª. q. 27. 6. ad 3. — Si abscondi ut homo peccatum meum. sup. q. 6. 2. 3.

CAPUT XXXIII.

Semel loquitur Deus, et secundo idipsum non repetit. 1ª. q. 27. 3. ad 3. et q. 43. 5. ad 2. 3ª. q. 45. 4. ad 1. — Si fuerit pro eo angelus loquens, unus de millib. s. 25. — Ut annunciet hominis æquitatem. s. 25.

CAPUT XXXIV.

Conteret multos et innumerabiles, et stare faciet alios pro eis. 1ª. q. 25. 6. ad 1.

CAPUT XXXV.

Si peccaveris, quid ei nocebis, etc. 1 2. q. 21. 4. ad 1. et q. 47. ad 1. et q. 73. 8. ad 2. 2 2. q. 88. 2. c. — Si juste egeris, quid donabis ei, etc. s. 22. — Et filium hominis adjuvabit justitia tua. 2 2. q. 57. 1. c. — Nunc ulciscitur scelus valde 1ª. q. 21. 4. ad 1.

CAPUT XXXVI.

Causa tua quasi impii judicata est, causam judiciumque recipies. 3ª. q. 49. 6. c. fi. — Ecce Deus excelsus. s. 11. — Quis poterit scrutari vias ejus. s. 11. — Omnes homines vident eum, unusquisque intuetur eum procul. 1ª. q. 12. o. 1 2. q. 93. 2. o. — Ecce Deus magnus. 1 2. q. 112. 3. c. — Vincens scientiam nostram. s. 11.

CAPUT XXXVII.

Digne eum invenire non possumus. s. 11.

CAPUT XXXVIII.

Quis conclusit ostiis mare. 1ª. q. 69. 1. ad 2. — Quis est pluviæ pater. 1ª. q. 33. 3. c. 3ª. q. 23. 3. ad 1.

CAPUT XXXIX.

Penna strutionis, similis est pennæ herodii et accipitris. 1 2. q. 102. 6. ad 1. — Procul odoratur bellum, exhortationem ducum, ululatum exercitus. 3ª. q. 41. 4. c. — Numquid per sapientiam tuam plumescit accipiter. 1 2. q. 102. 6. ad 1. — Numquid qui contendit cum Deo, tam facile conquiescit. 2 2. q. 38. 1. ad 4. — Qui leviter locutus sum, respondere quid possum? 1ª. q. 107. 3.

CAPUT XL.

Et condemnabis me, ut justificeris. 2 2. q. 33. 5. c. — Ecce spes ejus frustrabitur. 2 2. q. 18. 3. ad 1. — Cor ejus indurabitur quasi lapis. 1ª. q. 23. 3. ad 2. 2 2. q. 79. 3. o. et 2 2. 154. 2. o.

CAPUT XLI.

Factus est ut nullum timeret. 1ª. q. 64. 3. ad 2. — Ipse est rex, super universos filios superbiæ. 3ª. q. 8. 7. o. — Æstimavit abyssum tanquam senescentem iniqui. sup. q. 99. 1. c.

CAPUT XLII.

Auditu auris audivi te, nunc autem oculus meus videt te. 1ª. q. 12. 3. ad 1. — Interrogabo te. s. 1.

AUCTORITATES

EX LIBRO PSALMORUM.

PSALMUS I.

Beatus vir qui non abiit in concilio impiorum. 1ª. q. 62. 1. c. 1 2. q. 3. 2. ad 4. et 3. 3. 6. c. q. 44. 5. 6. 7. 8. c. et q. 55. o. et q. 62. 1. c. et q. 69. 1. 3. c. et 2. o. 2 2. q. 8. 7. o. 2 2. q. 186. 1. ad 4. — Et in via peccatorum non stetit. 2 2. q. 183. 1. o. — In lege ejus meditabitur die ac nocte. 2 2. q. 188. 6. o.

PSALMUS III.

Esurrexi, quia Dominus suscepit me. 3ª. q. 53. 4. o. — Domini est salus. 3ª. q. 57. 2. ad 2. et q. 61. 3. 4. ad 2. et 4. c. et q. 68. 1. o. et 2. c. 3. q. 73. 3. c. et q. 84. 3. c.

PSALMUS IV.

Ut quid diligitis vanitatem, et quæritis mendacium. 1ª. q. 17. 1. c. — Irascimini et nolite peccare. 2 2. q. 158. 1. 2. o. 3ª. q. 15. 9. c. — Sacrificate sacrificium justitiæ. 2 2. q. 81. 4. ad 1. et q. 85. 1. 2. 4. o. et 3. ad 2. 3ª. q. 22. 2. c. et q. 48. 3. c. 3 q. 82. 4. c. — Et sperate in Domino. 2 2. q. 17. 1. ad 2. — Signatum est super nos lumen vultus tui, Domine. 1 2. q. 19. 4. c. q. 91. 2. ad 1.

PSALMUS V.

Quoniam non Deus volens iniquitatem tu es. 1ª. q. 19. 9. o. et 10. ad 1. et ad 2. et q. 22. 3. ad 3. et q. 48. 6. o. et 1 2. q. 59. 2. ad 3 — Odisti omnes qui operantur iniquitatem. 1ª. q. 20. 2. ad 4. et q. 23. 3. ad 1. 2 2. et q. 83. 16. c. 3ª. q. 49. 4. ad 1. — Perdes omnes qui loquuntur mendacium 2 2. q. 69. 1. 2. o. et q. 70. 4. c. q. 100. 4. ad 1

PSALMUS VI.

Turbatus est a furore oculus meus. 2 2. q. 108. 4. ad 3. — Erubescant et conturbentur vehementer omnes inimici mei, convertantur et erubescant valde velociter. 1 2. q. 41. 4. c. 2 2. q. 75. 1. ad 2. q. 144. 2. c.

PSALMUS VII.

Domine, si feci istud, etc. decidam merito, etc in pulverem reducat. 2 2. q. 89. 1. ad 3. et 6. c.

PSALMUS IX.

Ipse judicabit orbem terræ. 3ª. q. 58. c. et q. 59. 2. o. — Convertantur peccatores in infernum. 2 2. q. 25. 6. ad 1. et ad 3. et q. 83. 8. ad 1. — Præparationem cordis eorum, audivit auris tua. 2 2. q. 83. 1. ad 1.

PSALMUS X.

Dominus in templo. 2 2. q. 85. 2. ad 3. — Qui autem diligit iniquitatem. 1 2. q. 27. 1. ad 1. — Odit animam suam. 1 2. q. 29. 4. o. 2 2. q. 25. 7. o. et 4. ad 3. 2 2. q. 117. 1. ad 1. — Pluet super peccatores laqueos, ignis, sulphur, et spiritus procellarum, pars calicis eorum. 1ª. q. 40. 3. ad 2. 1 2. q. 67. 4. ad 2.

PSALMUS XI.

Nunc exurgam, dicit Dominus. 3ª. q. 57. 2. ad 1. — In circuitu impii ambulant. 2 2. q. 35. 4. ad 3.

PSALMUS XIII.

Dixit insipiens in corde suo, non est Deus. 1ª. q 2. o. — Dominus in generatione justa est. 1ª. q. 8. 3. ad 4. et q. 43 3. o. q. 112. 1. c. 3ª. q. 2. 10. ad 2.

PSALMUS XV.

Bonorum meorum non eges. 1ª. q. 4. 2. c. et 3. o. — Nec dabis sanctum tuum videre corruptionem. 3ª. q 30. 3. c. — Adim plebis me lætitia. 1ª. q. 12. 8. ad 4. 1 2. q. 1. 3. c. et q. 3. 4. ad 1. et 8. c. et q. 4. 3. ad 3. et q. 5. 3. 4. c. et 8. c. ad 3. 1 2. q. 67. 4. ad 3. 2 2. q. 18. 3. c. ad 2. et q. 28. 3. c. 2 2. q. 118. 7. c. et q. 173. 1. c. — Delectationes in dextera tua usque in finem. 2 2. q. 28. 3. o. et 3ª. q. 46. 6. ad 3. — Cum vultu tuo. 2 2. q. 173. 1. c.

PSALMUS XVII.

Quoniam tu populum humilem salvum facies, et oculos superborum humiliabis. 2 2. q. 162. 1. o. — Cum perverso perverteris. sup. q. 2. 3. 17.

PSALMUS XVIII.

Cœli enarrant gloriam Dei. 1ª. q. 68. 2. c. — Lex Domini immaculata convertens animas. 1 2. q. 91. 4. c. — Timor Domini sanctus permanet in sæculum sæculi. 1 2 q. 67. 4 ad 2. 2 2. q. 19 11. o. — Et dulciora super mel et favum. 2 2. q. 188. 6. c — Delicta quis intelligit, ab oculis meis munda me. 1 2. q. 112. 5. c. fi. — Præceptum Domini lucidum. 1 2. q. 102. 1. o. — Emundabor a delicto maximo. 2 2. q. 33 7. ad 2. 2 2. q. 134. 12. ad 4. et q. 126. 7. ad 4. — Ab alienis parce servo tuo. sup. q. 2. 3. ad 1.

PSALMUS XX.

Quoniam prævenisti eum in benedictionibus dulcedinis. 1 2. q. 111. 3. o. 2 2. q. 43. 2. c. et q. 83. 15. c. 1 2 q. 134. 3. c. et q 162. 3. ad 1. — Cantabimus et psallemus. 2 2. q. 15. 1 c. et q. 91. o.

PSALMUS XXI.

Quare me dereliquisti. 1ª. q. 113. 6. o. 3ª. q. 47. 3. c. fi. et q. 50. 2. ad 1. — Verba delictorum meorum. 3ª. q. 15. 1. ad 1. — Et non exaudies. 3ª. q. 21. 1. ad 1.

PSALMUS XXII.

Calix meus inebrians quam præclarus est. 2 2. q. 144. 1. ad 1. 3ª. q. 78. 3. ad 1.

PSALMUS XXIII.

Et mundo corde. 2 2. q. 8. 7. o. — Attollite portas principes vestras, etc. rex gloriæ. 3ª. q. 59. 3. ad 3. et q. 52. 1. c. fi. — Quis est iste rex gloriæ? 1ª. q. 57. 3. o. 1ª. q. 106. 1. ad 2.

PSALMUS XXIV.

Propter bonitatem tuam, Domine. 1ª. q. 11. 1. c. ad 3. — Diriget mansuetos in judicio, docebit mites vias suas. 2 2. q 157. 1. c. ad 1.

PSALMUS XXIX.

Quæ utilitas in sanguine meo, dum descendo in corruptionem. 3ª. q. 31. 3. ad 1. et q. 33. 1. c.

PSALMUS XXX.

In te, Domine, speravi. 1 2. q. 65. 3. ad 3. 2 2. q. 18. 2. ad 1. 3ª. q. 7. 1. o. et 6. ad 1. et 8. ad 2. et 9. ad 1.

PSALMUS XXXI.

Quoniam tacui. 1 2. q. 27. 2. c.

PSALMUS XXXII.

Cantate ei canticum novum. 2 2. q. 91. o. — Qui intelligit omnia opera eorum. 1ª. q. 22. 2. 3. o. q. 103. 3. o. et q. 113. 2. 6. c. et q. 116. 1. c. et 1 2. q. 91. 2. c. 2 2. q. 93. 2. c. — Qui finxit sigillatim corda eorum. 1ª. q. 14. 3. 6. 11. 12. o. et q. 15. 3. ad 1. et q. 22. 2. 3. o. et q. 33. 1. ad 3. et q. 57. 2. c. fi. 1ª. q. 89. 1. c.

PSALMUS XXXIII.

Semper laus ejus in ore meo. 2 2. q. 91. 1. et 2. o. — Accedite ad eum. 1ª. q. 3. 1. ad 3. et sup. q. 10. 1. c. — Gustate et videte, quoniam suavis est Dominus. 2 2. q. 97. 2. ad 2. — Oculi Domini super justos. 1ª. q. 8. 3. q. 3. 1. ad 3. et q. 22. 2. ad 1. et q. 23. 7. c. — Et aures ejus in preces eorum. Ibid. 2 2. q. 83. 16. o. 3ª. q. 43. 2. ad 1. 3ª. q. 82. 6. c. et 7. ad 3. — Potentia. q. 6. 9. ad 3

PSALMUS XXXIV.

Cogitans mihi mala. 1 2. q. 47. 2. c. 3ª. q. 88. 2. o. — Humiliabam in jejunio animam meam. 2 2. q. 147. 1. 2. 3. 7. c.

PSALMUS XXXV.

Noluit intelligere, ut bene ageret. 1 2. q. 8. o. et q. 19. 6. c. 1 2. q. 76. 3. 4. c. 3ª. q. 47. 3. ad 3. — Homines et jumenta salvabis, Domine. 1ª. q. 64. 2. c. — Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ. 1ª. q. 31. 1. ad 3. 1 2. q. 110. 1. ad 2. 2 2. q. 23. 2. ad 2. 3ª. q. 2. 5. ad 3. et q. 5. 3. ad 2. et q. 50. 2. ad 3. — Et in lumine tuo videbimus lumen. 1ª. q. 12. 2. c. et 3. o. 2 2. q. 171. 2. c. et q. 174. 5. ad 1. et q. 175. 3. ad 2. 3ª. q. 10. 4. c. et q. 45. 2. c.

PSALMUS XXXVI.

Noli æmulari in malignantibus. 1 2. q. 28. 4. o. 2 2. q. 36. 2. c. et q. 30. 3. ad 2. et ad 4. — Delectare in Domino. 1 2. q. 34. 1. o. — Desine ab ira. 1 2. q. 48. 3. o. et 4. c. 2 2. q. 41. 2. ad 3. 2 2. q. 158. 4. c.

PSALMUS XXXVII.

Et dolos tota die meditabantur. 2 2. q. 55. 4. ad 2. et 5. o. et q. 65. 2. c.

PSALMUS XXXVIII.

In meditatione mea exardescet ignis. 1ª. q. 21. 4. ad 1. fi. et q. 45. 3. 2 2. q. 180. 4. ad 3. et 4.

PSALMUS XXXIX.

Expectans expectavi Dominum. 1 2. q. 40. 2. ad 1. — Sacrificium et oblationem noluisti, etc. usque venio. 1 2. q. 102. 3. o. et 4. ad 3. et 3. ad 4. et princ. — Cor meum dereliquit me. 2 2. q. 83. 13. o. et 3. q. 64. 8. ad 3. — Etenim homo pacis meæ in quo speravi. 2 2. q. 17. 4. o. et 5. c. et q. 25. 1. ad 3.

PSALMUS XLIII.

In nomine tuo confitebimur. 2 2. q. 3. 1. o. et q. 12. 1. ad 2.

PSALMUS XLIV.

Unxit te Deus Deus tuus oleo lætitiæ, præ consortibus tuis. 1 2. q. 102. 5. ad 9. 3ª. q. 72. 2. c. — Circumdata varietate. 2 2. q. 103. 2. o. et q. 189. 1. o. — Omnis gloria ejus filiæ regis ab intus. 2 2. q. 168. 1. ad 1.

PSALMUS XLV.

Terribilis. 1 2. q. 42. 1. o. et q. 43. 1. ad 1. 2 2. q. 49. 1. o. 3ª. q. 7. 6. o.

PSALMUS XLVII.

Magnus Dominus. 1ª. q. 28. 4. c. et q. 42. 1. ad 1. et 4. ad 2. 3ª. q. 58. 3. o. — Deus in domibus ejus cognoscetur. 2 2. q. 83. 2. c.

PSALMUS XLVIII.

Qui confidunt in virtute sua. 2 2. q. 188. 7. c. — Simul insipiens et stultus peribunt. 2 2. q. 46. 1. ad 1. — Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus, etc. jumentis, etc. 2 2. q. 64. 2. ad 3.

PSALMUS XLIX.

Deus manifeste veniet. 3ª. q. 56. 1. ad 1. et ad 3.

PSALMUS L.

Tibi soli peccavi, etc. usque judicaris. 1 2. q. 96. 3. ad 3. 2 2. q. 67. 1. o. 3ª. q. 46. 2. ad 3. — Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum. 1 2. q. 82. 2. ad 1. 2 2. q. 103. o. — Incerta et occulta sapientiæ tuæ. 2 2. q. 47. 1. ad 3. — Auditui meo. 2 2. q. 28. 1. o. et q. 33. 2. 2. c. — Cor mundum crea in me Deus. 1ª. q. 64. 1. ad 2. 1 2. q. 109. 1. o. — Sacrificium Deo spiritus contribulatus. 2 2. q. 85. ad 2.

PSALMUS LI.

Videbunt justi et timebunt, et super eum ridebunt. 2 2. q. 83. 8. ad 2.

PSALMUS LII.

Deus dissipavit ossa eorum, qui hominibus placent. 2 2. q. 115. 1. ad 1.

PSALMUS LVI.

Exaltare super cœlos Deus. 3ª. q. 57. o. et q. 58. 3. c. — Exurgam diluculo. 3ª. q. 51. 4. ad 3. et q. 53. 2. ad 3. 3ª. q. 83. 2. ad 4.

PSALMUS LVII.

Supercecidit ignis, et non viderunt solem. 2 2. q. 15. 1. c.

PSALMUS LIX.

Dedisti metuentibus te significationem. 1 2. q. 87. 3. ad 2.

PSALMUS LXI.

Semel locutus est Deus. 1ª. q. 27. 3. ad 3. et q. 34. 3. o. et q. 41. 6. o. — Reddes unicuique juxta opera. 3ª. q. 56. 2. ad 3. — Sitivit in te anima mea. 1 2. q. 67. 4. 3. — Labia mea laudabunt te. 2 2. q. 91. o. — Sicut adipe et pinguedine, repleatur anima mea. 1 2. q. 102. 3. ad 1. et 6. ad 1. 2 2. q. 82. 2. ad 2. et 3. c.

PSALMUS LXIV.

Beatus quem elegisti, et assumpsisti. 3ª. q. 4. 3. ad 1.

PSALMUS LXVII.

Qui ascendit super occasum. 1 2. q. 102. 4. ad 3. — Et justi epulentur, et exultent in conspectu Dei. 1 2. q. 4. 7. ad 1.

PSALMUS LXVIII.

Quæ non rapui, tunc exolvebam. 3ª. q. 47. 2. ad 1. — Quoniam zelus domus tuæ comedit me. 3ª. q. 15. 9. c.

PSALMUS LXX.

Quoniam non cognovi litteraturam, introibo in potentias Domini. 2 2. q. 188. 5. ad 1. — Potentiam tuam. 1ª. q. 25. 1. o. et q. 41. 4. ad 2.

PSALMUS LXXI.

Et humiliabit calumniatorem. 1 2. q. 68. 3. c. et q. 69. 2. 3. c. — Qui facit mirabilia solus. 1. q. 110. 4. o. et q. 114. 4. c. 1 2. q. 111. 4. c. et q. 113. 10. c. 2 2. q. 178. 1. ad 1. et ad 2. et 4. o. 3ª. q. 45. 2. c. ad 3. 3ª. q. 78. 4. ad 2.

PSALMUS LXXII.

Mei autem pene moti sunt pedes. 2 2. q. 45. 5. ad 2. — In labore hominum non sunt, etc. usque operti. 1 2. q. 78. 7. ad 2. — Quid enim mihi est in cœlo, et a te quid volui super terram. 1 2. q. 47. o. et 2 2. q. 186. 3. ad 4.

PSALMUS LXXIII.

Operatus est salutem in medio terræ. 3ª. q. 46. 10. ad 1. — Superbia eorum qui te oderunt ascendit semper. 1ª. q. 64. 2. o. 2 2. q. 34. 1. o.

PSALMUS LXXV.

Vovete et reddite. 2 2. q. 88. 3. 4. 6. o. 2 2. q. 189. 2. 3. c. 3ª. q. 28. 4. c. — Domino Deo vestro. 2 2. q. 88. 5. ad 3.

PSALMUS LXXVI.

Et non sum locutus. 1 2. q. 46. 8. ad 3. 2 2. q. 158. 5. ad 3. et 7. c. — Et annos æternos in mente habui. 1ª. q. 10. 3. ad 1. — Hæc mutatio dexteræ excelsi. 1ª. q. 57. 4. c. fi. 1 2. q. 6. 4. ad 1.

PSALMUS LXXVII.

Immissiones per angelos malos. 1ª. q. 111. 2.

ad 2. 2 2. q. 154. 3. ad 3. — Non custodierunt testamentum Dei. 3ª. q. 78. 3. ad 3.

PSALMUS LXXX.

Et dimisi eos, secundum desideria cordis eorum. 1ª. q. 22. 2. ad 4. — Erit tempus eorum in sæculo. 1ª. q. 40. 3. ad 2.

PSALMUS LXXXI.

Deus stetit. 1ª. q. 3. 4. ad 4. 3ª. q. 58. o.

PSALMUS LXXXII.

Deus quis similis erit tibi. 1ª. q. 4. 3. o. et q. 44. 3. ad 4. q. 93. 2. ad 4. 2 2. q. 165. 2. o.

PSALMUS LXXXIII.

Cor meum et caro mea exultaverunt in Deum vivum. 1 2. q. 24. 3. c. fi. et q. 30. 4. ad 4. et 3ª. q. 21. 2. ad 1. — Et turtur nidum, etc. 1 2. q. 102. 5. ad 2. 3ª. q. 57. 3. c. ad 4. — In sæcula sæculorum laudabunt te. 2 2. q. 91. 1. 2. o. — Gratiam et gloriam dabit Dominus. 1 2. q. 112. 1. o.

PSALMUS LXXXIV.

Audiam quid loquatur in me Dominus Deus. 1ª. q. 94. 1. c. — Et in eos qui convertuntur ad cor. 2 2. q. 44. 1. c. — Misericordia et veritas obviaverunt sibi. 1ª. q. 21. 2. c. — Justitia et pax osculatæ sunt. 2 2. q. 29. 3. ad 3. 2 2. q. 180. 2. ad 2. — Veritas de terra orta est. 2 2. q. 109. 1. c. ad 3. — Et justitia de cælo prospexit. 1ª. q. 21. 1. c.

PSALMUS LXXXV.

Fac mecum signum in bonum. 2 2. q. 97. 2. ad 3.

PSALMUS LXXXVI.

Scientibus me. 1ª. q. 43. 3. ad 2. et ad 3. 2 2. q. 45. 2. ad 2. et 4. ad 1. 2 2. q. 162. 3. ad 1. et 173. 2. o. 3ª. q. 45. 4. ad 3.

PSALMUS LXXXVII.

Factus sum sicut homo sine adjutorio. 3ª. q. 51. 1. ad 1.

PSALMUS LXXXVIII.

Et ego primogenitum ponam illum. 1ª. q. 33. 2. c. ad 2. et q. 41. 3. c. — Quis est homo qui vivet, et non videbit mortem? 1 2. q. 81. 3. ad 1. 3ª. q. 46. 11. ad 1. — Eruet animam suam de manu inferi. 3ª. q. 49. 2. ad 2. et q. 52. 3. ad 2. et 16. ad 2.

PSALMUS LXXXIX.

Domine, refugium factus es nobis. 1ª. q. 13. 7. ad 2. — Nos humiliasti. 1 2. q. 79. 4. c. 2 2. q. 162. 6. ad 3.

PSALMUS XC.

Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis. 1ª. q. 113. o.

PSALMUS XCI.

Senectus mea in misericordia uberi. 3ª. q. 1. 6. ad 1.

PSALMUS XCIII.

Qui fingis laborem in præcepto. 1 2. q. 107. 4. o.

PSALMUS XCIV.

Et altitudines montium ipse conspicit. 1ª. q. 61. 4. ad 3. 2 2. q. 162. 1. o.

PSAMUS CI.

In matutino interficiebam omnes peccatores terræ. 2 2. q. 25. 6. ad 2.

PSALMUS CII.

Renovabitur ut aquilæ juventus tua. 3ª. q. 46. 9. ad 4. — Non secundum peccata nostra fecit nobis, etc. 1ª. q. 21. 4. ad 1.

PSALMUS CIII.

Draco iste, quem formasti, ad illudendum ei. 1ª. q. 63. 8. ad 3.

PSALMUS CIV.

In prophetis meis nolite malignari. 2 2. q. 174. 6. c. — Ut custodiam justificationes ejus. 1 2. q. 99. 5. c.

PSALMUS CV.

Et reputatum est ei ad justitiam. 2 2. q. 60. 6. ad 2. — Et iratus est furore Dominus. 1ª. q. 3. 2. ad 2. — Et immolaverunt filios suos, et filias suas dæmoniis. 3ª. q. 74. 1. c.

PSALMUS CVI.

Contrivit portas æreas, et vectes ferreos confregit. 3ª. q. 52. 4. ad 2. — Omnis sapientia eorum devorata est. 2 2. q. 150. 4. ad 3. et q. 157. 3. ad 3.

PSALMUS CVIII.

Et diabolus stet a dextris ejus. 1ª. q. 53. 1. c. — Et oratio ejus fiet in peccatum, usque pro eo quod. 2 2. q. 83. 16. o. 2 2. q. 178. 2. ad 1.

PSALMUS CIX.

Tu es sacerdos. 3ª. q. 22. o. et q. 30. 4. ad 3. et q. 52. 2. c. et q. 59. 4. ad 1. et q. 63. 6. c. 3ª. q. 84. 7. ad 4. — In æternum. 3ª. q. 22. 3. o. et 6. c. q. 83. 3. c. — Secundum ordinem Melchisedech. 3ª. q. 22. 6. o. et q. 61. 3. ad 3.

PSALMUS CX.

Exquisita in omnes voluntates ejus. 1ª. q. 49. 2. ad 4. et 5. c. et 11. 12. o. et q. 23. 5. c. et q. 27. 5. ad 3. et q. 41. 6. c. — Initium sapientiæ, timor Domini. 2 2. q. 19. 7. o. et q. 45. 1. ad 3. et 6. ad 3.

PSALMUS CXII.

Et humilia respicit in cælo et in terra. 1ª. q. 22. 3. ad 3.

PSALMUS CXIII.

Omnia quæcumque voluit fecit. 1ª. q. 19. 6. o. 1ª. q. 104. 3. c.

PSALMUS CXV.

Pretiosa in conspectu Domini, mors sanctorum ejus. 2 2. q. 25. 6. ad 2. 1 2. q. 124. 2. ad 2. et q. 164. 1. ad 6.

PSALMUS CXVIII.

ALEPH. I.

Qui scrutantur testimonia ejus. 1 2. q. 99. 5. c.

IV.

Justificationes tuas. 1 2. q. 99. 5. c. — Adhæsi testimoniis tuis, Domine. 1 2. q. 99. 5. c.

VI.

Mandata tua. s. — Ambulabam in latitudine. 1 2. q. 107. 4. o. — Quia mandata tua exquæsivi. s. — Et meditabar, etc. 2 2. q. 188. 5. o. — Exercebar in justificationibus tuis. s. 2. — Memor esto. Gen. 8. 1ª. — Judiciorum tuorum. s. 5.

VII.

Cantabiles mihi erant justificationes tuæ. Ibid. 1. — In loco peregrinationis meæ. Heb. 11. lect. 1. c. 1. fin. — Memor fui nocte nominis tui, Domine. Exod. 4. 1. 3. et s. 2. et Luc. 18. 1.

VIII.

Deprecatus sum faciem tuam. Gen. 3. 14. — In toto corde meo. Deut. 6. 4. — Miserere mei. Exod. 22. 11. — In testimonio ejus tuo. s. 1. — Ut custodiam mandata tua. s. 2. — Justificationes tuas. Ibidem. — Doce me. Matth. 23. 2.

Ad confitendum tibi. 1. Paral. 16. 6. — Particeps ego sum omnium, etc. 1. d. 20. ar. 3. q. 2. ad 5. et d. 45. q. 2. ar. 1. et q. 1. c. — Timentium te. Levit. 19. 14. — Super judicia justificationis tuæ. s. 3.

IX.

Bonus es tu, in bonitate tua. 1. Paral. 16. 7.— Doce me. Matth. 25. 2. — Justificationes tuas. s. 2. — Mandatis tuis. Ibidem. — In toto corde meo. Deuter. 6. 4. — Humiliasti me. 2. Reg. 8. 1. — Lex oris tui. Gen. 3. 14. — Coagulatum est sicut lac cor eorum. Exod. 4. 9.

X.

Manus tuæ, Domine. Genes. 3. 14. — Fecerunt me. Gen. 30. c. 2. 11. — Et plasmavarunt me. Ibid. 9. 10. — Da mihi intellectum. Matth. 25. 2. — Ut discam mandata tua. s. 2. — Qui timent te. Levit. 19. 14. — Æquitas judicia tua. s. 3. et Job. 25. 1. — In veritate tua. Exod. 34. 3. — Humiliasti me. 2. Reg. 8. 1. — Fiat misericordia tua. Psal. 80. 1. et Exod. 22. 11. — Veniant mihi miserationes tuæ. Ibid. Gen. et 3. 13. Exod. 19. 6. — Confundantur. Psal. 30. 2.— Testimonia tua. s. 1. — In justificationibus tuis. Ibid. 2.

XI.

Defecit in salutare tuum anima mea. Gen. 46. 2. et Job. 12. 2. — Justificationes tuas. s. 2. — Omnia mandata tua veritas. Ibid. — Adjuva me. 1. Paral. 12. 3. — Secundum misericordiam tuam. Exod. 22. 11. — Testimonia oris tui. s. 1. et Gen. 3. 14. — Factus sum sicut uter in pruina. Psal. 32. o. 3.

XII.

In æternum, Domine, verbum tuum permanet in cœlo. 3. Reg. 8. 10. — Veritas tua. Exod. 34. 3. — In humilitate mea 2. Reg. 8. 1. — Justificationes tuas. s. 2. — Testimonia tua. Ibid. 1. — Latum mandatum tuum nimis. Ibid. 2. 1 2. q. 107. 1. o. et Psal. 93. 12.

XIII.

Super senes intellexi. 1ª. q. 57. 3. ad 3. fi. 2 2. q. 174. 3. ad 1. — Mandata tua quæsivi. s. 2. — Testimonia tua. Ibid. 1. — A judiciis tui non declinavi. Ibid. 3.

XIV.

Lucerna pedibus meis verbum tuum, etc. Ps. 47. co. 24. — Doce me. Matth. 25. 2. — Judicia justitiæ tuæ. s. 3. et Deut. 32. 6. — Humiliatus sum. 2. Reg. 8. 1. — De mandatis tuis. s. 2. — Testimonia tua. Ibid. 1. — Anima mea in manibus meis semper. Prov. 21. 1. et 1 2. q. 80. 3. ad 3. et 4. c. fi. et Judicum. 12. 1. et Eccl. 15. 3. et Job. 13. 3. et 1. Tim. 3. 6. — Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas in æternum, propter retributionem. s. 2. et 1ª. q. 114. 2. c. et 2 2. q. 32. 3. ad 2.

XV.

. Iniquos odio habui. Psal. 138. 12. — Adjutor meus. 1. Paral. 12. 3ª. — Mandata Dei mei. s. 2ª. et Genes. 17. 3ª. — Suscipe me secundum eloquium tuum, et vivam. 2 2. q. 188. 11. ad 1. et q. 189. 1. c. ad 3. — Non confundas me. Psal. 30. 2. — Meditabor in justificationibus tuis semper. s. 2. et Luc. 18. 1. — A justitiis tuis. Deut. 32. 6. et Psal. 18. 7. — Testimonia tua. s. 2. — Confige timore tuo carnes meas. 2 2. q. 11. 1. ad 3. et Psal. 43. c. 7. — A judiciis tuis timui. s. 3.

XVI.

Non tradas me calumniantibus me. Psal. 71 2. — Justitiæ tuæ. Deut. 32 6. — Secundum misericordiam tuam. Exod. 22. 11. — Et justificationes tuas. s. 2. — Et mandata tua. Ibid. — Ut sciam testimonia tua. Ibid. 2. — Doce me. Matth. 25. 2. — Da mihi intellectum. Ibid.

XVII.

Mirabilia testimonia tua. s. 1. — Ideo scrutata est ea anima mea. Gen. 46. 2. — Mandata tua. Ibid. 2. — Justificationes meas. Ibid. — Aspice in me. Exod. 2. 6ª. — Et miserere mei. Exod. 22. 11. — Gressus meos, etc. Isa. 40. 6. et Prov. 16. 6. — Faciem tuam illumina super servum tuum. Gen. 3. 14. et Ps. 35. 10. — Et doce me. Matth. 25. 2.

XVIII.

Justus es, Domine. Deut. 32. 6. — Testimonia tua. s. 1. — Et veritatem tuam. Exod. 34. 3. — Justificationes tuas. s. 2. — Tabescere me fecit zelus meus Exod. 20. 6. et Psal. 58. co. 10. — Ignitum eloquium tuum vehementer. Heb. 4. 3. 4. — Mandata sua. s. 2.—Æquitas. Job. 23. 4.— Intellectum da mihi. Matth. 25. 2.

XIX.

Clamavi. Gen. 4. 4. — In toto corde. Deut. 6. 4. — Justificationes tuas requiram. s. 2. — Ut custodiam mandata tua. Ibid. — Secundum misericordiam tuam. Exod. 22. 11. — Omnes viæ tuæ veritas. Job. 23. 6. et Exod. 34. 3. — De testimoniis tuis. s. 1. — Prope es tu Domine. 1ª. q. 3. 1. ad 3. et q. 9. 1. ad 3. 2 2. q. 22. 2. ad 1. et Job. 4. c. 3. prin. et Psal. 43. c. 3. et Isa. pro. 2. et c. 7. fi. et c. 12. fi. et c. 34. c. 1. fi. et Phil. 4. c. 3. et Heb. 2. lect. 3. c. 4. et c. 3. 8. et infra. 7. ad 2.

XX.

In æternum fundasti ea. Gen. 47. 11. — Vide humilitatem meam. Exod. 2. 6. et 2. Reg. 8. 1. — Longe a peccatoribus salus. 1 2. q. 98. 2. ad 4. et Psal. 49. co. 4. — Quia justificationes tuas non exquisierunt. s. 2. — Misericordiæ tuæ multæ, Domine. Exod. 22. 11. — A testimoniis tuis non declinavi. s. 1. — Vidi prævaricantes et tabescebam. s. 36. et Ps. 36. 1. — Mandata tua dilexi, Domine. s. 2. — Principium verborum tuorum veritas. Exod. 34. 3. — In æternum omnia judicia justitiæ tuæ. Gen. 47. 11. et s. 3. et Deut. 32. 6.

XXI.

Septies in die laudem dixi tibi. Ps. 33. 2. — Super judicia justitiæ tuæ. s. 3. Deut. 32. 6. — Pax multa diligentibus legem tuam. 1 2. q. 70. 3. c. 2 2. q. 29. — Et non est illis scandalum. 2 2. q. 43. o. et 4. — Et Matth. 13. c. 3. 6. et Rom. 7. 2. —Servavi mandata tua. s. 2. — Et testimonia tua. Ibid. 1. — Omnes viæ meæ in conspectu tuo. Ps. 32. 8. 9. — Appropinquet deprecatio mea in conspectu tuo, Domine. 2 2. q. 83. 1. ad 2. — Intret postulatio mea, in conspectu tuo. 2 2. q. 83. 1. o. et 9. c. ad 2. 3ª. q. 21. 1. 2. o. — Vivet anima mea. 1 2. q. 110. 1. ad 2. 2 2. q. 25. 2. ad 2. — Quære servum tuum, Domine. 2 2. q. 186. 4. 7. c.

PSALMUS CXIX.

A lingua dolosa. 2 2. q. 23. 4. ad 2. et 3. c. q 111. 3. ad 2. et q. 118. 8. c. ad 2. — Cum his qui oderunt pacem. 2 2. q. 29. 2. ad 2.

PSALMUS CXXI.

In Domine Domini ibimus. 2 2. q. 84. 3. o.

PSALMUS CXXVI.

Frustra vigilat. 1ª. q. 25. 2. ad 2. q. 88. 1. ad 4. 3ª. q. 41. 5. ad 1.

PSALMUS CXXX.

Domine, non est exaltatum cor meum, neque elati sunt oculi mei. 2 2 q. 161. 2. ad 1. et q. 189. 1. ad 4. — Si non humiliter sentiebam, etc. 2 2. q. 161. 2. ad 1. et q. 189. 1. ad 4. — Sicut ablactatus est super matre sua. 2 2. q. 149. 1. ad 4.

PSALMUS CXXI.

Propter David servum tuum non avertas faciem Christi tui. 3ª. q. 2. 11. o.

PSALMUS CXXXII.

Ecce quam bonum et quam jucundum, habitare fratres in unum. 2 2. q. 37. 1. c.

PSALMUS CXXXIV.

Omnia quæcumque voluit Deus. 1ª. q. 19. 6. o.

PSALMUS CXXXV.

Qui percussit, etc. 2 2. q. 148. 3. ad 2.

PSALMUS CXXXVI.

Super flumina Babylonis, etc. usque in salicibus. 12. q. 89. 1. ad 2. — Exinanite, exinanite usque ad fundamentum in ea. 2 2. q. 162. 7. ad 3.

PSALMUS CXXXVIII.

Tu cognovisti sessionem meam, et resurrectionem meam. 3ª. q. 49. 6. c. et q. 55. 1. c. — Si ascendero in cœlum, tu illic es, etc. usque, et dixi. 1ª. q. 8. 2. 4. o. et q. 16. 7. ad 2. q. 112. 1. c. — Exurrexi et adhuc tecum sum. 3ª. q. 55. 1. 1. o. — Perfecto odio oderam illos. 1 2. q. 29. o. 2 2. q. 25. 6. o. et q. 26. 2. c. et 7. ad 1. et q. 34. 3. ad 1. V. 2 2. q. 101. 4. ad 1.

PSALMUS CXXXIX.

Cum vultu tuo. 2 2. q. 175. 1. c.

PSALMUS CXL.

Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo. 1 2. q. 102. 3. ad 14. 3. q. 85. 5ª. ad 2. — Ad excusandas excusationes in peccatis. 1 2. q. 15. 3. ad 2. 2 2. q. 162. 4. ad 3. — Oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. 2 2. q. 115. o.

PSALMUS CXLII.

Anima mea sicut terra sine aqua tibi. 1 2. q. 112. 1. 2. o. — Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam. 1 2. q. 113. 7. b.

PSALMUS CXLIII.

Beatum dixerunt populum, cui hæc sunt. 1 2. q. 3. 3. ad 3. — Memoriam abundantiæ suavitatis tuæ eructabunt. 2 2. q. 188. 6. c. — Miserationes ejus, super omnia opera ejus. 1ª. q. 21. 3. ad 2. et 4. c. et q. 25. 3. ad 3. — Et magnitudinis ejus non est finis. 1ª. q. 7. 1. o. et q. 42. 1. ad 2. et 7. c. ad 3. et q. 25. 2. o. et 3. c. et q. 52. 2. c. et q. 54. 2. c. et q. 55. 1. c. fi. 1 2. q. 73. 3. ad 4. et q. 86. 2. ad 1. 3ª. q. 10. 3. ad 1. et 2.

PSALMUS CXLVI.

Pullis corvorum invocantibus eum. 2 2. q. 83. 10. ad 3.

PSALMUS CXLVII.

Qui posuit fines tuos pacem. 1 2. q. 3. 4. ad 1. 2 2. q. 183. 2. ad 3.

PSALMUS CXLVIII.

Præceptum posuit et non præteribit. 1 2. q. 49. 6. c. — Laudate Dominum de terra, etc. ignis grando, etc. 1ª. q. 68. 2. c. et q. 74. 3. ad 2. — Quæ faciunt verbum ejus. 1ª. q. 34. 1. c. ad 4.

PSALMUS CL.

In virtutibus ejus. 1ª. q. 108. 5. ad 1.

AUCTORITATES

EX LIBRO PROVERBIORUM.

CAPUT I.

Ut detur parvulis astutia. 2 2. q. 55. 3. ad 1. et 4. ad 1. 2 2. q. 92. 1. ad 1. — Et moliuntur fraudes contra animas suas. 2 2. q. 55. 3. ad 3. — Timore malorum sublato. 2 2. q. 19. 11. ad 1.

CAPUT II.

Dominus dat sapientiam. 1ª. q. 17. 1. o. 2 2. q. 45. 1. o. et 4. ad 1. et ad 2.

CAPUT III.

Describe ea in tabulis cordis tui. 1ª. q. 24. 1. c. — Ne innitaris prudentiæ tuæ. 2 2. q. 55. 1. 2. o. — Ne sis sapiens apud te. 2 2. q. 149. 1. ad 1.

CAPUT IV.

Et unigenitus coram matre mea. 3ª. q. 37. 2. ad 3.

CAPUT V.

Bibe aquam de cisterna tua, et fluenta putei tui. 2 2. q. 95. 7. ad 3.

CAPUT VI.

Homo apostata, vir inutilis, graditur ore perverso, etc. usque seminat. 2 2. q. 42. 1. ad 2. — Non grandis est culpa, cum quis furatus fuerit. 2 2. q. 66. 6. ad 1.

CAPUT VII.

Ad decipiendas animas. 2 2. q. 169. 2. c.

CAPUT VIII.

Audite, quoniam de rebus magnis locutura sum. 2 2. q. 168. 2. ad 1. — Justi sunt omnes sermones mei, et non est in eis pravum quid, neque perversum. 2 2. q. 34. 3. ad 1. — Nondum erant abyssi, et ego jam concepta eram. 1ª. q. 27. 2. ad 2.

CAPUT IX.

Sapientia ædificavit sibi domum. 3ª. q. 32. 1. ad 3. — Misit ancillas suas, ut vocarent ad arcem, et ad mœnia civitatis. 1ª. q. 1. 5. b. ad 2. et 8. ad 2.

CAPUT X.

Odium suscitat rixas. 2 2. q. 41. 2. ad 4. — Qui profert contumeliam, insipiens est. 2 2. q. 72. 4. o. et q. 73. 3. ad 3. 2 2. q. 158. 7. c. — In multiloquio non deerit peccatum. 2 2. q. 72. 1. ad 1. et q. 89. 2. c. fi. 2 2. q. 148. 6. c. — Sapientia est viro prudentia. 1ª. q. 1. 6. c. 2 2. q. 47. 2. ad 1. — Spes impiorum peribit. 2 2. q. 21. 3. ad 1. — Universa delicta operit charitas. sup. q. 44. 2. c. — Desiderium suum justis dabitur. sup. q. 92. 3. 7.

CAPUT XI.

Ubi fuerit superbia, ibi erit et contumelia. s. 10. — Qui crudelis est, propinquos abjicit. 2 2. q. 159. 1. ad 3.

CAPUT XII.

Non contristabit justum, quicquid ei acciderit. 3ª. q. 15. 6. ad 1. et ad 2. — Qui negligit damnum propter amicum, justus est. 2 2. q. 26. 4. ad 2.

CAPUT XIII.

Inter superbos semper jurgia sunt. 1 2. q. 27. 7. ad 1. et 2 2. q. 188. 3. ad 2. — Spes quæ differ-

tur, affligit animam. 1 2. q. 32. 5. ad 2. et 1 2. q. 40. 8. ad 2.

CAPUT XIV.

Errant qui operantur malum. 1ª. q. 63. 1. 4. 1 2. q. 6. 8. o. et q. 38. 2. c. 1 2. q. 77. 2. c. 2 2. q. 20. 2. o. et q. 54. 3. ad 2. et q. 55. 2. c.

CAPUT XV.

In abundanti justitia virtus est plurima. 1 2. q. 66. 1. c. et 4. o. et 68. 7. 6. — Per timorem Domini declinat omnis a malo. 2 2. q. 54. 2. ad 4.

CAPUT XVI.

Universa propter semetipsum operatus est Dominus. 1ª. q. 44. 4. c. et q. 65. 2. o. — Abominatio Domini est omnis arrogans. 2 2. q. 142. 1. ad 2. — Domini est dirigere gressus ejus, scilicet hominis. 1ª. 23. 2. ad 2. 1 2. q. 112. 2. c. fi. — Melior est patiens viro forti, etc. 1 2. q. 66. 4. ad 2. et 2 2. q. 136. 2. o.

CAPUT XVII.

Qui meditatur discordias, diligit rixas. 2 2. q. 41. 2. ad 5. — Spiritus tristis exsiccat ossa. 1 2. q. 37. 4. o. 1 2. q. 41. 1. c. sup. q. 5. 2. ad 2. — Qui in ruina lætatur alterius, non erit impunitus. 2 2. q. 36. 2. o. 2 2. 158. 1. ad 5.

CAPUT XVIII.

Impius cum in profundum venerit peccatorum contemnit. 2 2. q. 186. 9. 5. — Labia stulti, miscens se rixis. 2 2. q. 41. 2. ad 5. — Animæ effœminatorum esurient. 2 2. q. 134. 11. ad 2. — Vir amicabilis ad societatem, magis amicus erit quam frater. 2 2. q. 26. 8. ad 1.

CAPUT XX.

Luxuriosa res vinum. 2 2. q. 178. ad 1. — Fidelem quis inveniet? 1ª. q. 22. 1. c. 1 2. q. 97. 1. c.

CAPUT XXI.

Quocumque voluerit vertet illud. 1ª. q. 83. 1. ad 5. 1 2. q. 6. 1. ad 5. et q. 9. 4. ad 1. et 6. c. 1 2. q. 55. 4. ad 6. et q. 80. 1. ad 5. et q. 109. 1. 9. c. 2 2. q. 104. 4. 3ª. q. 86. 1. — Anima impii desiderat malum: 1ª. q. 19. 9. c. q. 82. 2. ad 1. et q. 105. 8. c. et 1 2. q. 8. 1. o. et q. 6. 4. ad 5. et q. 18. 4. ad 1. et q. 19. 1. ad 1. et 9. c. et q. 23. 2. c. et q. 27. 1. ad 1. et q. 28. 4. c. et q. 29. 4. c. 1 2. q. 74. 1. ad 1. et q. 77. 2. c. et q. 80. 1. c.

CAPUT XXIII.

Prudentiæ træ pone modum. 2 2. q. 47. 4. ad 5.

CAPUT XXIV.

Erue eos qui ducuntur ad mortem, etc. 2 2. q. 10. 12. ad 2. et q. 69. 4. ad 5. 3ª. q. 68. 10. ad 1. — Ne quæras impietatem in domo justi. 2 2. q. 33. 2. ad 5. et ad 4. et q. 40. 3. c. — Non habent futurorum spem mali. 2 2. q. 18. 3. o.

CAPUT XXV.

Causam tuam tracta cum amico tuo. 2 2. q. 189. 10. ad 2.

CAPUT XXVI.

Sicut qui mittit lapidem in acervum mercurii, ita qui tribuit insipienti honorem. 2 2. q. 63. 3. c. Ira non habet misericordiam, nec erumpens furor. 1 2. q. 46. 6. ad 1.

CAPUT XXVII.

Non auferetur ab eo stultitia ejus. 2 2. q. 114. 1. ad 5.

CAPUT XXVIII.

Justus quasi Leo confidens, absque timore erit. 3ª. q. 15. 7. ad 1. — Qui declinat aurem suam ne audiat legem, oratio ejus erit execrabilis. 2 2. q. 83. 10. ad 1. 2 2. q. 178. 2. ad 1. — Qui abscondit scelera sua, non dirigetur. 3ª. 84. 6. ad 1. — Qui autem mentis est duræ, corruet in malum. 1 2. q. 104. 3. c. — Qui dat pauperi, non indigebit. 2 2. q. 117. 1. ad 5.

CAPUT XXX.

Stultissimus sum virorum, etc. usque quis. 2 2. q. 103. 1. ad 5. — Quod nomen est ejus, aut quod nomen filii ejus, si nosti. 1ª. q. 13. 1. ad 1. — Mendicitatem et divitias ne dederis mihi. 2 2. q. 187. 5. o. et 3ª. q. 40. 3. ad 1. — Egestate compulsus furer, et perjurem, etc. 2 2. q. 187. 5. c. et 3ª. q. 40. 3. ad 1.

CAPUT XXXI.

Noli regibus dare vinum, etc. 2 2. q. 149. 4. o. — Viæ ejus, et laudavit eam. 2 2. q. 115. 1. ad 1.

AUCTORITATES

EX LIBRO ECCLESIASTES.

CAPUT I.

Vanitas vanitatum, et omnia vanitas. 2 2. q. 5. 1. ad 2. — Terra in æternum stat. 1ª. q. 10. 3. c. — Quid habet amplius homo de universo labore? etc. 1ª. q. 75. 6. ad 1. — Omnia flumina intrant mare, etc. 1ª. q. 102. 1. ad 2. — Nihil sub sole novum. 1ª. q. 73. 1. ad 3. — Perversi difficile corriguntur. 2 2. q. 186. 10. ad 3. — Eo quod in multa sapientia, multa sit indignatio. 1 2. q. 47. 1. — Et afflictio spiritus. 1 2. q. 38. ad 1. — Qui addit scientiam, addit et laborem vel dolorem. 1 2. q. 38. 4. ad 1. — Quid est quod fuit, ipsum quod futurum est. sup. q. 19. 1. 1.

CAPUT II.

Cogitavi in corde meo, abstrahere a vino carnem meam, ut animum meum transferrem ad sapientiam. 2 2. q. 149. 4. o. et q. 188. 5. c. — Unus utriusque. s. sapientis et stulti est interitus. 1ª. q. 75. 6. ad 1.

CAPUT III.

Didici quod omnia opera quæ fecit Deus, perseverent in æternum. 1ª. q. 65. 1. ad 1. q. 103. 1. ad 2. et 104. 4. o. 1 2. q. 98. 2. ad 2. — Unus est interitus hominis, et jumentorum, et æqua utriusque conditio. 1ª. q. 75. 6. ad 1. 2 2. q. 104. 1. ad 1.

CAPUT IV.

Melius est duos esse simul quam unum, etc. usque funiculus. 2 2. q. 188. 8. ad 1.

CAPUT V.

Displicet ei infidelis et stulta promissio. 2 2. q. 88. 2. ad 5. — Ne dicas coram angelo, non est providentia. 1ª. q. 57. 2. c. — Avarus non implebitur pecunia. 1 2. q. 2. 1. ad 5.

CAPUT VII.

Quod nemo possit corrigere, quem ille despexerit. 1ª. q. 23. 3. ad 3. — Noli esse justus multum. 1ª. q. 108. 5. ad 2. — Qui Deum timet, nihil negligit. 2 2. q. 54. 2. ad 4. — Solummodo hoc reperi, quod fecerit Deus hominem rectum. 1ª. q. 95. o. 2 2. q. 5. 1. c.

CAPUT VIII.

Ego os regis observo. 2 2. q. 152. 2. ad 1. — Non est in hominis potestate, prohibere spiritum. 2 2. q. 189. 1. ad 4.

CAPUT IX.

Nescit homo utrum amore, an odio dignus sit. 1 2. q. 112. 5. o. 3ª. q. 80. 4. ad 5. sup. q. 14. 2. ad 2.—Universa æque veniunt justo et impio, etc. usque unde. 1 2. q. 114. 10. ad 4. — Mortui vero nihil noverunt amplius. 1ª. q. 73. 6. ad 1.—Amor quoque, et odium et invidia, simul perent. 1ª. q. 103. 5. ad 1. —Vidique sub sole, nec velocium esse cursum, nec fortium bellum, etc. 1ª. q. 105. 5. ad 1. — Sed tempus casumque in omnibus. Ibidem. — Et qui in uno peccaverit, multa bona perdet. 1 2. q. 65. 2. ad 2. et q. 65. 3. c. et q. 71. 4. o. et q. 73. 1. ad 2. et 2 2. q. 132. 5. ad 2. 3ª. q. 89. 4. o.

CAPUT X.

Pecuniæ obediunt omnia. 1 2. q. 2. 1. ad 1. et 4. ad 1. et 2 2. q. 78. 2. c.

CAPUT XI.

Lignum in quocumque loco ceciderit, ibi erit. 2 2. q. 15. 4. ad 3. sup. q. 69. 2. c.

AUCTORITATES

EX LIBRO CANTICI CANTICORUM.

CAPUT II.

Ordinavit in me charitatem. 2 2. q. 26. 1. o. et q. 44. 8. o. — Amore langueo. 1 2. q. 28. 5. ad 1. — Læva ejus sub capite meo, et dextera illius amplexabitur me. 3ª. q. 58. 4. ad 2.

CAPUT IV.

Tota pulchra es amica mea, et macula non est in te. 3ª. q. 27. 4. o. et 6. ad 1.

CAPUT V.

Anima mea liquefacta est, ut dilectus locutus est mihi. 1 2. q. 26. ad 1.

CAPUT VIII.

Lampades ejus, ut lampades ignis atque flammarum. 1 2. q. 28. 5. c.

AUCTORITATES

EX LIBRO SAPIENTIÆ.

CAPUT I.

Perversæ cogitationes separant a Deo. 2 2. q. 154. 5. c. et q. 165. 5. ad 1. — In malevolam animam non introibit sapientia. 2 2. q. 45 4. o. — Nec habitabit in corpore subdito peccatis. Ibidem. — Deus mortem non fecit. 1ª. q. 49. 2. c. 2 2. q. 19. 1. ad 3. 2 2. q. 164. 1. ad 5. — Nec delectatur in perditione impiorum. 1ª. q. 19. 9. o. et 10. ad 1. et 2. et q. 22. 3. ad 3. et q. 48. 6. c. 1 2. q. 59. 2. ad 3. et q. 79. 4. ad 2. — Creavit, ut essent omnia. 1ª. q. 65. 2. ad 1. — Justitia perpetua est, et immortalis. 1 2. q. 67. 1. ad 3. 2 2. q. 58. ad 3. et ad 4.

CAPUT II.

Excæcavit illos malitia eorum. 1 2. q. 79. 3. o. et 2 2. q. 15. 1. c. ad 2. — Deus creavit hominem inexterminabilem. 1ª. q. 76. 5. ad 1. et q. 97. 1. o. et 3. ad 1. et q. 102. 2. c. — Invidia autem diaboli, mors introivit in orbem terrarum. 2 2. q. 36. 4. ad 2. — Bonorum laborum gloriosus est fructus. sup. q. 96. 3. et 4.

CAPUT V.

Pœnitentiam agentes. 2 2. q. 15. 4. c. 3ª. q. 86. 4. c. sup. q. 16. 3. c. et 98. 2. c. — Et vir prudens quam fortis. 1 2. q. 61. 2. ad 1. et q. 66. 1. c. et 2. o. 2 2. q. 25. 6. c. et q. 47. 6. ad 3. et q. 56. 1. ad 1. 2 2. q. 125. 12. o. et q. 141. 8. o. 3ª. q. 85. 3. ad 4. — Pugnabit orbis terram contra insensatos. sup. q. 97. 5. c.

CAPUT VI.

Æqualiter est illi cura de omnibus. 1ª. q. 20. 3. ad 1. et 1 2. q. 112. 4. ad 1. — Concupiscentia sapientiæ. 1ª. q. 20. 1. ad 1. et q. 59. 4. ad 2. et q. 64. 3. c. q. 82. 5. ad 1. et 1 2. q. 22. 3. ad 3. et q. 50. 1. ad 1. 2 2. q. 18. 1. c. — Non abscondam a vobis sacramenta Dei. 3ª. q. 60. 1. c.

CAPUT VII.

Sum quidem et ego mortalis homo, similis omnibus. 3ª. q. 29. 1. ad 3. — Ex genere terreno illius, qui prior factus est. 3ª. q. 4. 6. o. et q. 31 1. c. — Divitias nihil esse dixi, in comparatione illius. 2 2. q. 188. 3. c. — Dominus dedit mihi horum quæ sunt scientiam veram. 1 2. q. 112. 5. ad 2. — Omnibus mobilibus mobilior est sapientia. 1ª. q. 9. 1. ad 2. et q. 75. 3. c. — Per nationes in animas sanctas se transfert, amicos Dei et prophetas constituit. 2 2. q. 45. 6. ad 2. et 2 2. 172. 2. ad 1. et 4. ad 1. — Attingit a fine usque ad finem fortiter, et disponit omnia suaviter. 1 2. q. 110. 2. c. 2 2. q. 25. 2. c. et q. 165. 1. c.

CAPUT VIII.

Hanc amavi et exquisivi a juventute mea. 1 2. q. 26. 1. ad 1. — Sobrietatem docet, et sapientiam, justitiam, et virtutem. 1 2. q. 51. 4. o. q. 65. 3. o. et 2 2. q. 145. c. — Non habet amaritudinem conversatio illius, nec tædium, etc. 1 2. q. 31. 5. c. fi. et q. 32. 7. ad 2. et q. 33. 5. o. 2 2. q. 9. 1. ad 2. et q. 80. 8. c. 5. q. 46. 7. ad 4. — Puer autem eram ingeniosus, utpote qui sortitus sum animam bonam. 1ª. q. 85. 7. c. 3ª. q. 55. 1. ad 1. — Et cum essem magis bonus, veni ad corpus coinquinatum. 1ª. q. 90. 1. o. et q. 91. 4. ad 3. et q. 118. 3. o. 2 2. q. 164. 1. ad 4. 3ª. q. 6. 3. 4. o. et 9. c. ad 2.— Non possum esse continens, nisi Deus det. 2 2. q. 156. 3. ad 1.

CAPUT IX.

Mitte illam de cœlis. 1ª. q. 43. 3. o. — Corpus quod corrumpitur, aggravat animam. 2 2. q. 180. 7. ad 2.

CAPUT X.

Dedit illi scientiam sanctorum. 1ª. q. 1. 3. o. 1 2. q. 112. 5. ad 2.

CAPUT XI.

Omnia in mensura, et numero, et pondere, disposuisti. 1ª. q. 5. 5. o. et q. 45. 7. o. — Diligis omnia quæ sunt. 1ª. q. 20. 2. c. et q. 23. 3. ad 1. 1 2. q. 110. 1. c. — Per quæ peccat quis, per hæc torquetur. sup. q. 97. 6. c. — Misereris omnium, Domine. sup. q. 99. 2. 1.

CAPUT XII.

Et naturalis malitia eorum. 1ª. q. 63. 1. ad 2. 3. q. 2. 12. c.— Cui cura est de omnibus. 1ª. q. 8. 3. c. et q. 22. 2. 3. o. et q. 23. 1. c. q. 103. 3. o. et q. 113. 6. c. 1 2. q. 91. 2. c. et q. 93. 1. c. et 1. 3. 6. o. —Virtutem enim ostendis, qui non crederis in virtute esse consummatus. 1ª. q. 21. 1. ad 1. 1 2. q. 61. 3. c. ad 1.

CAPUT XIII.

A magnitudine enim speciei et creaturæ cognoscibiliter poterat creator horum videri. 1ª. q. 12. o. 1 2. q. 93. 2. o.

CAPUT XIV.

Creaturæ factæ sunt in odium, et in tentatio-

nem animæ hominum, et in muscipulam pedibus insipientium. 1ª. q. 65. 1. ad 5. 1 2. q. 79. 1. ad 2.

CAPUT XV.

Supervacuitas enim hominum hæc adinvenit, etc. usque imposuerunt. 2 2. q. 94. 4. o. — Incommunicabile nomen lapidibus et lignis imposuerunt. 1ª. q. 3. 4. ad 1. et q. 13. 9. o. — Infandorum enim idolorum cultura, omnis mali causa est initium et finis. 2 2. q. 94. 4. 1. — Sed et affirmaverunt ludum esse vitam nostram. 2 2. q. 168. 2. ad 2.

CAPUT XVI.

Ingrati enim spes, tanquam hybernalis glacies tabescet. 2 2. q. 107. 4. o. et q. 122. 5. ad 4.

CAPUT XVII.

Semper præsumit sæva, turbata conscientia. 2 2. q. 21. 3. ad 1. — Nihil enim est timor, nisi præsumptionis adjutorium. Ibid.

CAPUT XVIII.

In veste enim ponderis quam habebat, totus erat orbis terrarum. 1 2. q. 102. 5. ad 9.

AUCTORITATES

EX LIBRO ECCLESIASTICI.

CAPUT I.

Omnis sapientia a Domino Deo est, et cum illo fuit semper, et est ante ævum. 1ª. q. 10. 5. ad 2. — Prior omnium creata est sapientia. 1ª. q. 41. 3. ad 4. — Effudit illam super omnia opera sua. etc. Ibid.

CAPUT II.

Qui timetis Deum, credite illi. 2 2. q. 7. 1. ad 1. — Quoniam pius et misericors est Deus. 1ª. q. 21. 3. o. 2 2. q. 30. 2. ad 1. — Et remittit in die tribulationis peccata. 2 2. q. 87. 6. c. fin. — Væ duplici corde. 2 2. q. 109. 2. ad 4. et q. 111. 3. ad 2.

CAPUT III.

Altiora te ne quæsieris. 1ª. q. 1. 1. ad 1. 2 2. q. 161. 2. ad 2. — Tristitiam longe expelle a te. sup. q. 4. 2. ad 2. — Eleemosyna resistit peccatis. 2 2. q. 154. 2. ad 5.

CAPUT V.

De propitiato peccato noli esse sine metu. sup. q. 4. 1. c.

CAPUT VI.

Sapientia doctrinæ: secundum nomen ejus. 1ª. q. 1. 6. o. 2 2. q. 45. 5. ad 2. fin.

CAPUT VII.

Noli velle mentiri omne mendacium. 2 2. q. 110. 3. o. et 4. c. et q. 111. 1. c. et q. 69. 1. 2. o. et q. 70. 1. c. et q. 124. 5. ad 2. — Vindicta carnis impii ignis et vermis. sup. q. 97. 2. c.

CAPUT VIII.

Cum audace ne eas in via, ne fortè gravet sua mala in te. 2 2. q. 170. 1. ad 1. fi.

CAPUT X.

Odibilis coram Deo est et hominibus superbia. 2 2. q. 162. 2. o. et 3. o. — Avaro nihil est scelestius. 2 2. q. 118. 3. o. — Nihil est iniquius, quam amare pecuniam. 2 2. q. 118. 3. ad 1. — Initium superbiæ hominis, apostatare a Deo. 1 2. q. 84. 2. ad 2. 2 2. q. 158. 7. ad 1. et q. 162. 5. c. et 7. ad 2. — Initium omnis peccati superbia. 1 2. q. 84. 2. o. et 3. ad 1. et 4. ad 4. 2 2. q. 42. ad 4. 1. 2 2. q. 162. 2. o. et 3. ad 1. et 7. ad 1. et q. 170. 2. ad 1.

CAPUT XI.

Non laudes virum in specie sua. 2 2. q. 115. 1. ad 1. — Bona et mala, vita et mors, paupertas et honestas, a Deo sunt. 2 2. q. 145. 3. a. 2. — Facile est in oculis Dei subito honestare pauperem. 1 2. q. 112. 2. ad 2. — Malitia horæ unius oblivionem facit luxuriæ magnæ. 1 2. q. 37. 1. ad 2.

CAPUT XII.

Da bono, et non receperis peccatorem. 2 2. q. 31. 2. ad 2. et q. 32. 9. ad 1.

CAPUT XIII.

Pondus super se tollit, qui honestiori se communicat. 2 2. q. 145. 3. ad 2. — Omne animal diligit simile sibi. 1 2. q. 27. 3. o. 2 2. q. 103. 2. ad 3.

CAPUT XIV.

Beatus vir qui non est lapsus verbo ex ore suo, et non est stimulatus in tristitia delicti. 2 2. q. 72. 1. ad 1. et q. 89. 2. c. fin. — Felix qui non habuit animi sui tristitiam, et non excidit a spe sua. 2 2. q. 20. 1. ad 2. et q. 34. 1. o. — Qui sibi nequam est, cui alii bonus erit? 1 2. q. 33. 1. ad 1.

CAPUT XV.

Deus ab initio constituit hominem, et reliquit illum in manu consilii sui. 1ª. q. 22. 2. ad 4. q. 83. 1. c. et 2 2. q. 104. 1. ad 1. — Ante hominem vita et mors, bonum et malum quod placuerit ei, dabo illi. 1 2. q. 109. 8. ad 3.

CAPUT XVII.

A mortuo quasi nihil perit confessio. sup. q. 1. ad 1.

CAPUT XVIII.

Qui vivit in æternum, creavit omnia simul. 1ª. q. 10. 3. o. et q. 74. 2. ad 2. — Non impedieris orare semper. 2 2. q. 83. 14. o. — Ante orationem præpara animam tuam. 2 2. q. 97. 3. ad 2.

CAPUT XIX.

Qui cito credit, levis est corde. 2 2. q. 2. 9. ad 3. — Ex visu cognoscitur vir, et ab occursu faciei cognoscitur sensatus. 2 2. q. 68. 1. ad 3. — Amictus corporis, et risus dentium, et ingressus hominis enunciant de illo. 2 2. q. 120. 2. ad 3. et q. 168. 1. ad 3.

CAPUT XX.

Concupiscentia spadonis devirginavit juvenculam. 2 2. q. 154. 7. o.

CAPUT XXI.

Quasi a facie colubri, fuge peccatum. 2 2. q. 35. 1. ad 1. — Dum maledicit Diabolum impius, maledicit ipse animam suam. 2 2. q. 76. 1. ad 1.

CAPUT XXIII.

Jurationi non assuescat os tuum, multi enim casus in illa. 1 2. q. 108. 3. ad 1. et q. 107. 2. c. ad 2. 2 2. q. 89. 2. o. et 3. c. et 5. o. — Et si frustraverit fratrem, delictum illius supra ipsum erit. 2 2. q. 89. 5. ad 5.

CAPUT XXIV.

Sapientia laudabit animam suam. 1ª. q. 3. 2. ad 1. — Ego ex ore altissimi prodii, primogenita ante omnem creaturam. 1ª. q. 41. 3. ad 4. — Ab initio et ante sæcula creata sum. 1ª. q. 41. 3. ad 4. Flores mei fructus honoris et honestatis. 1 2. q. 70. 1. c. — Qui edunt me, adhuc esurient, et qui bibunt me, adhuc sitient. 1 2. q. 2. 1. ad 3. et q. 33. 2. o. 1 2. q. 67. 4. ad 3. — Qui elucidant me,

vitam æternam habebunt. 1ª. q. 1. 9. ad 2. — Hæc omnia liber vitæ. 1ª. q. 24. 1. ad 1. — Penetrabo omnes inferiores partes terræ. 3ª. q. 52. 2. ad 1.

CAPUT XXV.

Timor Dei initium dilectionis ejus. 2 2. q. 19. 8. ad 1. — Omnis plaga, tristitia cordis est. 1 2. q. 35. 7.

CAPUT XXVI.

Omnis autem ponderatio, non est digna continentis animæ. 2 2. q. 88. 11. ad 5. 2 2. q. 155. 4. ad 1. et q. 186. 8. ad 2.

CAPUT XXVII.

Si non in timore Domini tenueris te, cito subvertetur domus tua. 2 2. q. 54. 2. ad 1. — Vasa figuli probat fornax, et homines justos tentatio tribulationis. 2 2. q. 108. c. — Ante sermonem non laudes virum. 2 2. q. 115. 1. ad 1. — In mensura contra mensuram cum abjecta fuerit judicabo eam. sup. q. 8. 7. c.

CAPUT XXVIII.

Susurro et bilinguis maledictus, multos enim turbavit pacem habentes. 2 2. q. 74. 1. ad 5.

CAPUT XXIX.

Multi non causa nequitiæ fœnerati sunt, sed fraudari gratis timuerunt. 2 2. q. 78. 1. ad 2.

CAPUT XXX.

Non est census super censum salutis corporis. 1 2. q. 6. 5. ad 1. — Miserere animæ tuæ, placens Deo. 2 2. q. 30. 1. ad 2. et q. 32. 9. ad 3. 2 2. q. 106. 3. ad 1. — Multos enim occidit tristitia. 1 2. q. 39. 3. ad 1.

CAPUT XXXI.

Vigilia honestatis tabefaciet carnes. 2 2. q. 188. 3. c. — Sanitas est animæ et corpori, sobrius potus. 2 2. q. 149. 1. c.

CAPUT XXXIII.

Quare dies diem superat, et iterum lux luxem, et annus annum. 1ª. q. 47. 2. — Contra bonum malum, etc. et sic intuere in omnia opera altissimi, duo contra duo, et unum contra unum. 1ª. q. 48. 1. ad 3. et 2. ad 1. — Multam enim malitiam docuit otiositas. 1 2. q. 77. 2. c.

CAPUT XXXVI.

Innova signa. 1ª. q. 73. 1. ad 3. — Cum viro irreligioso, tracta de sanctitate. 2 2. q. 189. 10. c. — Qui sophistice loquitur, odibilis est. 2 2. q. 55. 1. ad 2. — Propter crapulam multi obierunt. 2 2. q. 148. 3. ad 3.

CAPUT XXXIX.

Sapientiam omnium antiquorum exquirit sapiens et in prophetis vocabit. 2 2. q. 188. 5. o. — Hæc omnia sanctis in bona, sic impiis et peccatoribus in mala convertentur. 1 2. q. 87. 7. ad 2. q. 114. 10. c. ad 1. et 2 2. q. 36. 2. c.

CAPUT XLI.

Curam habe de bono nomine, etc. 2 2. q. 72. 3. c.

CAPUT XLIII.

Major est omni laude. 2 2. q. 91. 1. ad 1.

CAPUT XLIV.

Non est inventus similis illi in gloria. 1 2. q. 66. 2. ad 2.

CAPUT XLVIII.

Et mortuum prophetavit corpus. s. Elisæi. 2 2. q. 171. 1. ad 1.

AUCTORITATES

EX LIBRO PROPHETÆ ISAIÆ.

CAPUT I.

Odivit anima mea. 1ª. q. 3. 2. ad 1. — Quiescite agere perversè, discite benefacere. 2 2. q. 79. 1. o. — Pupillo non judicant, et causa viduæ non ingreditur ad eos. 2 2. q. 65. 1. ad 2. — Plaga tumens non est curata medicamine. sup. q. 29. 1. c.

CAPUT III.

Peccatum suum quasi Sodoma prædicaverunt. 3ª. q. 84. 6. ad 1. — Dominus ad judicium veniet cum senioribus. sup. q. 89. 1. c.

CAPUT IV.

Omnis qui scriptus est in vita, in Hierusalem. 1ª. q. 24. o. et q. 59. 8. fi.

CAPUT V.

Auferam sepem ejus. 1ª. q. 113. 6. c. — Propterea captivus ductus est populus meus, quia non habuit scientiam. 1 2. q. 76. 2. o. 2 2. q. 53. 2. ad 2. — Væ qui dicitis bonum malum, et malum bonum. 1ª. q. 5. 3. ad 2. et q. 48. 3. ad 1. — Væ qui potentes estis ad bibendum vinum. 1 2. q. 55. 5. ad 2. 2 2. q. 149.

CAPUT VI.

Vidi Dominum. 2 2. q. 171. 3. c. — Tota ista visio, dupliciter exponitur. 1ª. q. 3. 1. ad 1. 1 2. q. 102. 1. ad 6. — Et clamabat alter ad alterum sanctus, etc. 1ª. q. 107. 1. ad 1. et ad 2. 2 2. q. 178. 3. ad 2. — Et volavit ad me unus de Seraphim. 1ª. q. 112. 2. ad 2. — Et in manu ejus calculus quem forcipe tulerat de altari. 3ª. q. 79. 1. ad 2. — Ecce ego, mitte me. 2 2. q. 133. 1. ad 1. — Si non crediderit is, non permanebitis. 2 2. q. 2. 10. o.

CAPUT VII.

Pete tibi signum a Domino Deo tuo, etc. Non petam. 2 2. q. 97. 2. ad 3. — Ecce virgo concipiet. 1 2. q. 103. 1. c. 2 2. q. 171. 3. — Et vocabitur nomen ejus Emmanuel. 3ª. q. 37. 2. ad 1. — Voca nomen ejus, accelera, spolia detrahe, festina. 3ª. q. 37. 2. ad 1.

CAPUT VIII.

Prædare. 3ª. q. 37. 2. ad 1. — Antequam sciat puer vocare patrem. 3ª. q. 45. 3. ad 3. — In lapidem autem offensionis, et petram scandali, duabus domibus Israel. 3ª. q. 42. 2. o.

CAPUT IX.

Et vocabitur nomen ejus admirabilis consiliarius, Deus fortis, pater futuri sæculi, princeps pacis. 3ª. q. 37. 2. ad 1.

CAPUT XI.

Et erit sepulcrum ejus gloriosum. 3ª. q. 31. 2. ad 1. — Et requiescet super eum spiritus Domini, spiritus sapientiæ et intellectus, etc. 1ª. q. 1. 6. ad 3.

CAPUT XIV.

Quomodo cecidisti de cœlo Lucifer, qui mane oriebaris. 1ª. q. 63. 3. c. — Ascendam in cœlum. 1ª. q. 61. 4. ad 3. et q. 68. 4. c. fi. — Similis ero altissimo. 1ª. q. 61. 4. ad 3. et q. 63. 3. o. et q. 68. 4. c. fin. 2 2. q. 162. 1. ad 2. — Infernus subtus conturbatus est. sup. q. 97. 7. c.

CAPUT XV.

Ligna Libani non sufficient ad holocaustum. sup. q. 15. 1. 3.

CAPUT XVI.

Emitte agnum, Domine, dominatorem terræ, etc. 3ª. q. 1. 1. o. — Absconde fugientes et vagos, ne prodas. 3ª. q. 84. 6. ad 1.

CAPUT XIX.

Ecce Dominus ascendet, etc. 3ª. q. 57. 1. o.

CAPUT XXII.

Et vocabit Dominus Deus exercituum in die illa ad fletum, et ad planctum. 1ª. q. 113. 7. ad 1.

CAPUT XXIII.

Negotiatio Sidonis. 2 2. q. 40. 2. c. et q. 77. 1. ad 3. 2 2. q. 187. 2. o.

CAPUT XXIV.

Visitabit Dominus super militiam cœli, etc. usque visitabuntur. 3ª. q. 52. 6. ad 1. — Congregabuntur congregatione unius fascis in lacum, et claudentur ibi in carcere. 3ª. q. 52. 6. ad 1.

CAPUT XXV.

Civitatem sublimem humiliabis, etc. et conculcabit eam pes pauperis, gressus egenorum. 3ª. q. 25. 7. ad 3.

CAPUT XXVI.

Cum feceris judicia tua in terra, justitiam discent omnes habitatores orbis. 1 2. q. 37. 1. ad 1. — In tribulatione murmuris, doctrina tua eis. 1 2. q. 37. 1. ad 1. — A facie tua, Domine, concepimus, et quasi parturivimus, et peperimus spiritum. 1 2. q. 11. 1. o. ad 3.

CAPUT XXVII.

Et iste omnis fructus, ut auferatur peccatum ejus. 1 2. q. 70. 3. ad 1. sup. q. 29. 1. c.

CAPUT XXVIII.

Quam docebit scientiam, et quem intelligere faciet auditum avulsos ab uberibus, ablactatos a lacte. 1 2. q. 37. 1. ad 2. — Coangustatum est stratum, ita ut alter decidat; et pallium breve utrumque operire non potest. 2 2. q. 122. 3. c.

CAPUT XXX.

Erit lux lunæ sicut lux solis. sup. q. 73. 2. c.— Præparata est ab heri Tophet. sup. q. 79. 9. 3.

CAPUT XXXII.

Sedebit populus meus in pulchritudine pacis. 1ª. q. 113. 7. ad 1.

CAPUT XXXIII.

Angeli pacis amare flebunt. 1ª. q. 31. 3. o. 1ª. q. 113. 7. ad 1.

CAPUT XXXV.

Fugiet dolor et gemitus. 1 2. q. 39. 3. ad 1.

CAPUT XXXVIII.

Dispone domui tuæ, quia morieris tu, et non vives. 1ª. q. 49. 7. ad 2. 2 2. q. 171. 6. ad 2. et q. 173. 1. ad 1.

CAPUT XXXIX.

Lætatus est autem super eis Ezechias. 2 2. q. 132. 1. c.

CAPUT XL.

Quis est qui pugillo aquas, et cœlos palmo, ponderabit? 2 2. q. 171. 3. c. — Cui ergo similem fecistis Deum, aut quam imaginem ponetis ei. 1ª. q. 1. 3. ad 1. et q. 42. 1. ad 3. et q. 57. 2. ad 2. q. 93. 1. ad 1. — Assument pennas, ut aquilæ, etc. de agilitate. 2 2. q. 189. 10. c. — Current et non laborabunt. sup. q. 84. 2. c.

CAPUT XLI.

O mors, quam bonum est judicium tuum, etc. sup. q. 98. 3. c.

CAPUT XLII.

Dedi te in fœdus populi, in lucem gentium. 3ª. q. 42. 1. ad 1. — Complacuit sibi in illo anima mea. 1ª. q. 3. 2. ad 1. et q. 19, 11. c. — Non erit tristis. 3ª. q. 1. 3. 6. ad 1.

CAPUT XLIII.

Ego sum qui deleo iniquitates tuas propter me. 3ª. q. 84. 3. ad 3. — Et contaminavi principes. 1 2. q. 105. 1. ad 3. — Narra si quid habes ut justificeris. sup. q. 6. 2. 2.

CAPUT XLV.

Deus absconditus, Deus Israel salvator. 3ª. q. 56. 1. o. — Creans malum. 1ª. q. 49. 2. ad 1.

CAPUT XLVII.

Sapientia tua et scientia tua, hæc te decepit. 2 2. q. 46. 1. ad 3.

CAPUT XLVIII.

Non est pax impiis, dicit Dominus. 2 2. q. 29. 2. ad 3. et 3. ad 1. — Et nunc Dominus Deus misit me, et spiritus ejus. 1ª. q. 43. 8.

CAPUT L.

Mane erigit mihi aurem, ut audiam quasi magistrum. 1ª. q. 105. 3. o. et q. 117. 1. o.

CAPUT LI.

Gratiarum actio et vox laudis. 2 2. q. 13. 1. c. — Consurge, consurge, induere fortitudinem. 3ª. q. 14. 1. ad 4.

CAPUT LII.

Recedite, recedite, exite inde, pollutum nolite tangere. 2 2. q. 25. 6. ad 3. — Sicut obstupuerunt super te multi, sic inglorius erit inter viros aspectus ejus, et forma ejus inter filios hominum. 3ª. q. 46. 3. ad 2. et q. 49. 6. c.

CAPUT LIII.

Quasi absconditus vultus ejus, et despectus. 3ª. q. 56. 1. o. — Dominus posuit in eo iniquitatem omnium nostrum. 3ª. q. 2. 2. ad 1. et 6. ad 4. et q. 15. 1. ad 4. — Vere languores nostros ipse tulit. 3ª. q. 12. 4. ad 3. et q. 14. 4. o. et q. 15. 1. c. et q. 46. 4. ad 3. — Oblatus est, quia ipse voluit. 3ª. q. 14. 2. ad 1. et q. 15. 6. ad 4. — Generationem ejus quis enarrabit? 3ª. q. 31. 3. ad 1. — Et dabit impios pro sepultura. 3ª. q. 31. 1. ad 2. — Tradidit in mortem animam suam. 3ª. q. 47. 3. ad 2. — Pro eo quod iniquitatem non fecerit, et dolus non est inventus in ore ejus. 3ª. q. 14. 3. o. et q. 15. 8. o. et 3. ad 1. et ad 2. et q. 22. 4. ad 1. et q. 27. 3. c. et q. 28. 1. c. et q. 31. 7. o. et q. 34. 1. ad 2. et q. 39. 1. c. et 2. ad 2. et q. 40. 3. ad 1. et q. 50. 2. c. — Et dolores nostros ipse portavit. 3ª. q. 15. 3. o. et q. 46. 6. 8. o. — Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra. 3ª. q. 49. o. et q. 52. 3. c. et q. 56. 2. ad. 4. et q. 62. 5. o. et q. 69. 1. ad 2. q. 79. 3. c. — Et livore ejus sanati sumus. 3ª. q. 46. 3. c. et q. 48. 1. o. et 6. ad 3. et q. 49. 1. c. et q. 50. 6. c. et q. 61. 1. ad 2. et q. 62. 5. o. — Et cum sceleratis reputatus est. 3ª. q. 46. 11. o. — Et pro transgressoribus rogavit. 2 2. q. 31. 2. ad 1. et q. 83. 7. ad 3.

CAPUT LVI.

Non dicat filius advenæ, quia adhæret Domino, dicens: Separatione dividet me Dominus a populo suo, etc. 1 2. q. 105. 3. c. ad 1. — Et non dicat eunuchus, ecce ego lignum aridum: quia hæc dicit Dominus eunuchis, etc. 1 2. q. 105. 3. ad 2. — Dabo eis nomen melius a filiis et filiab. sup.

q. 96. 3. c. — Domus mea, domus orationis vocabitur, cunctis gentibus. 1 2. q. 102. 4. ad 1. et 2.

CAPUT LVIII.

Nonne hoc est magis jejunium, quod elegi, dissolve colligationes impietatis, etc. 2 2. q. 147. 1. ad 1. et q. 171. 3. c. et q. 188. 6. ad 3.

CAPUT LIX.

Iniquitates vestræ diviserunt inter vos et Deum vestrum, et peccata vestra absconderunt faciem ejus a vobis. 1ª. q. 48. 4. c. fi. 1 2. q. 79. 3. o. et 4. o.

CAPUT LX.

Ponam te in superbiam populorum. 2 2. q. 161. 1. ad 1.

CAPUT LXI.

Spiritus Domini super me, eo quod unxerit me. 1ª. q. 36. 1. ad 1. — Induit me vestimentis salutis. sup. q. 95. 1. c.

CAPUT LXII.

Et vocabitur tibi nomen novum. 3ª. q. 37. 2. ad 2.

CAPUT LXIII.

Quis est iste qui venit de Edom, tinctis vestibus de Bosra? 1ª. q. 37. 3. et 2 2. q. 2. 7. ad 1. — Ego qui loquor justitiam. 1ª. q. 31. 3. — Spiritus Domini ductor ejus fuit. 1 2. q. 113. 7. 2 2. q. 173. 2. c. fi. et q. 189. 10. ad 1. — Abraham nescivit nos, et Israel ignoravit nos. 1ª. q. 89. 8. c.

CAPUT LXIV.

Oculus non vidit Deus absque te, quæ præparasti expectantibus te. 1ª. q. 1. 1. c. 2 2. q. 17. 2. ad 1. 3ª. q. 37. 2. ad 2. — Quasi pannus menstruatæ, universæ justitiæ nostræ. 3ª. q. 89. 6. c.

CAPUT LXV.

Et servos suos vocabit nomine alio. 3ª. q. 37. 2. o. — Antequam clament, ego exaudiam, adhuc loquentibus illis, ego exaudiam. 2 2. q. 83. 1. ad 1. — Non nocebunt, neque occident, in monte sancto meo. 2 2. q. 64. 4. o.

CAPUT LXVI.

Numquid qui alios parere facio, ego non pariam? si ego qui aliis generationem tribuo, sterilis ero? 1ª. q. 27. 2. et q. 28. 4. c. — Vermis eorum non morietur. 1ª. q. 64. 3. ar. 4. ad 4. — Et ignis eorum non extinguetur. 1ª. q. 10. 3. c. ad 2. — Egredietur, et videbunt cadavera vivorum. sup. q. 94. 1. c.

AUCTORITATES

EX HIEREMIA PROPHETA.

CAPUT I.

Priusquam te formarem in utero, novi te. 3ª. q. 27. 2. ad 1. — Et prophetam in gentibus dedi te. 2 2. q. 171. 2. ad 2. — Et misit manum suam. 2. Paral. 6. fi.

CAPUT II.

Elongaverunt a me. 1ª. q. 3. 1. ad 3.

CAPUT IV.

Et jurabis, vivit Dominus in veritate et judicio, et justitia. 2 2. q. 89. 3. o. et 7. c. 2 2. q. 98. 1. ad 1. — Circumcidimini Domino, et auferte præputia cordis vestri. 1 2. q. 102. 3. ad 1.

CAPUT VI.

A minore quippe usque ad majorem, omnes avaritiæ student. 2 2. q. 166. 1. ad 3. — Crudelis est, et non miserebitur. 2 2. q. 159. 1. ad 2.

CAPUT VII.

Et mulieres conspergunt adipem, ut faciant placentas reginæ cœli. 1 2. q. 102. 4. ad 6. et 3. — Et misi ad vos omnes servos meos prophetas, per diem consurgens diluculo et mittens. 2 2. q. 174. 1. ad 3. et 3. c.

CAPUT VIII.

Apprehenderunt mendacium. 1ª. q. 17. 4. ad 3. — Milvus in cœlo cognovit tempus suum, turtur, et hirundo, et ciconia, etc. 2 2. q. 95. 7. ad 2.

CAPUT IX.

Non glorietur sapiens in sapientia sua, nec fortis in fortitudine sua, etc. sed scire et nosse me. 2 2. q. 45. 4. ad 1.

CAPUT X.

A signis cœli nolite metuere, quæ gentes timent. 1ª. q. 115. 4. ad 3. — Stultus factus est omnis homo, a scientia sua. 2 2. q. 46. 1. ad 3. — Non est hominis via ejus, neque viri est ut ambulet et dirigat gressus suos. 1ª. q. 83. 1. ad 4. — Ne forte ad nihilum redigas me. 1ª. q. 104. 3. o. 1 2. q. 87. 4. ad 1.

CAPUT XI.

Quid est quod dilectus meus in domo mea fecit scelera multa. 2 2. q. 184. 8. c. et q. 186. 10. o. — Numquid carnes sanctæ auferent a te malitias tuas. 3ª. q. 79. 2. ad 2. — Olivam uberem, pulchram, fructiferam, speciosam vocavit Dominus nomen tuum. 3ª. q. 37. 2. o. — Et ego quasi agnus mansuetus, qui portatur ad victimam. 1 2. q. 102. 3. ad 2. 3ª. q. 73. 3. c.

CAPUT XIII.

Confisa es in mendacio. 2 2. q. 128. ad 2. — Quare quasi colonus futurus es in terra, et quasi viator declinans ad manendum. 3ª. q. 45. 10. c.

CAPUT XV.

Si steterint Moyses et Samuel coram me, non est anima mea ad populum istum. 1ª. q. 3. 2. ad 1. 1 2. q. 114. 6. c. sup. q. 72. 3. 2. — Non sedi in concilio ludentium. 2 2. q. 168. 4. ad 2. — Si converteris, convertam te. 1ª. q. 62. 2. ad 3.

CAPUT XVII.

Maledictus homo, qui confidit in homine. 2 2. q. 25. 1. ad 3.

CAPUT XVIII.

Sicut lutum in manus figuli, sic et vos. 1 2. q. 112. 3. — Repente loquar adversus gentem, et adversus regnum, ut eradicem, etc. usque : Nunc ergo. 1ª. q. 19. 7. ad 2. 2 2. q. 171. 6. ad 2. et q. 174. 1. c. et 2. o.

CAPUT XX.

Seduxisti me, Domine, et seductus sum. 2 2. q. 55. 4. ad 1.

CAPUT XXII.

Scribe virum istum sterilem. 3ª. q. 31. 2. ad 3.

CAPUT XXIII.

Et regnabit rex, et sapiens erit. 2 2. q. 50. 1 ad 1. — Numquid non cœlum et terram ego impleo, dicit Dominus. 1ª. q. 8. 2. c.

CAPUT XXIX.

Ego sum judex et testis, dicit Dominus. 2 2. q. 67. 1. ad 1. 3. ad 3. et q. 89. 1. ad 3.

CAPUT XXXI.

Quiescat vox tua a ploratu, et oculi tui a lacrymis, quia est merces operi tuo, ait Dominus. 3ª. q. 84. 9. ad 1. — Postquam convertisti me, egi pœnitentiam. 3ª. q. 85. 3. ad 3. — Non docebit ultra vir proximum suum, et vir fratrem suum, etc. usque maximum. 1ª. q. 106. 1. ad 1.

CAPUT XXXII.

Et incomprehensibilis. 1ª. q. 12. 4. ad 4. et ad 5. et 7. o. et 8. o. et q. 36. 3. ad 1. et ad 2. et q. 57. 5. ad 2. et q. 62. 9. c. et 4ª. q. 86. 2. ad 1. et q. 107. 3. c. 1 2. q. 93. 2. ad 2. et q. 102. 4. ad 6. 3ª. q. 10. 1. o. et 3. ad 1.

CAPUT XXXIX.

Ecce ego inducam sermones meos super civitatem hanc, in malum, et non in bonum. 1ª. q. 48. 6. c.

CAPUT XL.

Si placet tibi, ut venias mecum in Babylonem, veni, et ponam oculos meos super te. 2 2. q. 22. 1. o.

CAPUT XLI.

Noli occidere nos, quia habemus thesaurum in agro. 2 2. q. 66. 5. ad 2.

CAPUT XLIII.

Mendacium tu loqueris. 2 2. q. 110. 1. o.

CAPUT XLIV.

Et non poterat ultra portare Dominus, propter malitiam studiorum vestrorum. 2 2. q. 137. 3. ad 4.

CAPUT XLIX.

Dispergam in omnem ventum eos. sup. q. 40. 1. 1.

CAPUT LI.

Derelinquamus eam. 1ª. q. 113. 6. c.

AUCTORITATES

EX LIBRO LAMENTATIONUM.

CAPUT I.

O vos omnes, qui transitis per viam, attendite et videte si dolor est, sicut dolor meus. 3ª. q. 46. 6. o.

AUCTORITATES EX LIBRO BARUCH.

CAPUT III.

Post hæc in terris visus est, et cum hominibus conversatus est. 3ª. q. 40. ad 1.

CAPUT IV.

Hic liber mandatorum Dei, et lex quæ est in æternum. 1 2. q. 103. 3. ad 1.

AUCTORITATES EX EZECHIELE.

CAPUT I.

Animalia ibant et revertebantur, in similitudinem fulguris corruscantis. 2 2. q. 188. 6. c. — Quasi sit rota, in medio rotæ. 1 2. q. 107. 3. c.

CAPUT II.

Fili hominis, sta super pedes tuos. 2 2. q. 171. 1. ad 4. et q. 183. 1. ad 1.

CAPUT III.

Si dicente me ad impium : morte morieris, non annuntiaveris ei, neque locutus fueris ut avertatur a via sua impia, et vivat ipse impius, in iniquitate sua morietur, sanguinem autem ejus de manu tua requiram. 2 2. q. 40. 12. ad 3.

CAPUT IX.

Dereliquit Dominus terram, et Dominus non videt. 1ª. q. 103. 3. c. fi. ad 2.

CAPUT XIII.

Væ qui consuunt pulvillos, sub omni cubito manus. 2 2. q. 113. 1.

CAPUT XIV.

Ego Dominus decepi prophetam illum. 2 2. q. 33. 4. ad 1.

CAPUT XVI.

In pulchritudine tua, fornicata es, in nomine tuo. 2 2. q. 113. 2. ad 3.

CAPUT XVIII.

Omnes animæ meæ sunt, ut anima patris, ita et anima filii mea est. 1 2. q. 87. 8. c. fin. — Filius non portabit iniquitatem patris, et pater non portabit iniquitatem filii. 1 2. q. 81. 1. ad 1. et 2. ad 1. sup. q. 68. 2. 1. — Omnes justitiæ ejus quas fecerat, non recordabuntur. 3ª. q. 88 1. ad 3.

CAPUT XX.

Dedi eis præcepta mea, et judicia mea, quæ faciens homo, vivet in eis. 1 2. q. 98. 1. ad 1. — Dedi eis præcepta non bona, et judicia in quibus non vivent. Ibid. — Et pollui eos in muneribus suis, cum offerent omne quod aperit vulvam, propter delicta sua. Ibid.

CAPUT XXI.

Stetit rex Babylonis in bivio, in capite duarum viarum, divinationem quærens, commiscens sagittas. 2 2. q. 95. 8. o.

CAPUT XXV.

Tu signaculum similitudinis. 1ª. q. 93. 3. o.

CAPUT XXVII.

Pupillum et viduam contristaverunt apud te. 2 2. q. 116. 1. c.

CAPUT XXVIII.

Plenus sapientia, perfectus decore. 1ª. q. 53. 2. o. 1ª. q. 85. 5. c. q. 91. 1. c. et q. 109. 3. ad 3. — In deliciis paradisi fuisti. 1ª. q. 63. 5. c. — Omnis lapis pretiosus, operimentum tuum. 1ª. q. 63. 7. o. et 9. ad 3. 2 2. q. 183. 1. c. et 2. ad 2. — Tu cherubim extentus et protegens. 1ª. q. 63. 7. ad 1. — Ambulasti perfectus in viis tuis, a die conditionis tuæ. 1ª. q. 63. 6. ad 1. — Et elevatum est cor tuum in decore tuo, perdidisti sapientiam tuam in decore tuo. 1ª. q. 63. 2. 3. o. et 7. c. fi. 2 2. q. 145. 2. ad 3.

CAPUT XXIX.

Nabuchodonosor, rex Babylonis, servire fecit exercitum suum servitute magna adversus Tyrum, etc. usque laboraverit mihi. 1 2. q. 114. 10. ad 2.

CAPUT XXXIII.

Sanguinem ejus de manu speculatoris requiram. 2 2. q. 10. 12. ad 3. — Justitia justi non liberabit eum, in quacumque die peccaverit. 3ª. q. 89. 4. 5. 6. o. — Impietas impii non nocebit ei, in quacumque die conversus fuerit ab impietate sua. 3ª. q. 89. 2. ad 2. et 3. o.

CAPUT XLI.

Duas facies habebat cherubim. 1ª. q. 63. 7. ad 1. et 1ª. q. 108. 5. ad 3.

CAPUT XLIII.

Ecce gloria Dei Israel ingrediebatur per viam orientalem, et terra splendebat a majestate ejus. 3ª. q. 27. 3. c. fi.

CAPUT XLIV.

Porta hæc clausa erit, et non aperietur, et vir non transiet per eam, quoniam Dominus Deus Israel ingressus est per eam. 3ª. q. 28. 3. c. — Et virum non bibet omnis sacerdos, quando ingressurus est atrium interius. 2 2. q. 149. 3. o. — Et ad mortuum hominem non ingredientur, ne polluantur, nisi ad patrem. 1 2. q. 103 4. ad 3.

AUCTORITATES EX DANIELE.

CAPUT I.

Decorus forma. 2 2. q. 167. 2. c. fin. — Si viderit vultus vestros macilentiores præ cæteris adolescentibus coævis vestris, condemnabitis caput meum regi. 2 2. q. 88. 2. ad 3. 2 2. q. 147. 1. ad 2. et q. 188. 6. ad 3. — Tenta nos, obsecro, servos tuos, diebus decem. 3ª. q. 41. 2. ad 2. — Pueris autem iis dedit Deus scientiam, et disciplinam in omni libro et sapientia. 2 2. q. 45. 3. c. fi. 2 2. q. 96. 1. ad 2. et q. 189. 4. ad 4.

CAPUT II.

Exceptis diis, quorum conversatio non est cum hominibus. 2 2. q. 23. 1. ad 1.

CAPUT III.

Sumusque humiles. 2 2. q. 161. 1. ad 1. — Omnis populus tribus, et lingua quæcumque locuta fuerit blasphemiam contra Deum. 2 2. q. 13. 2. o.

CAPUT IV.

Consilium meum placeat tibi, et peccata tua eleemosynis redime. 2 2. q. 32. 5. ad 1. sup. q. 14. 2. 1.

CAPUT VII.

Millia millium ministrabant ei, et decies millies centena millia assistebant ei. 1ª. q. 112. 4. ad 2. — Antiquus dierum sedit. 3ª. q. 59. 1. ad 2. sup. q. 90. 1. 4. — Fluvius igneus rapidusque egrediebatur. sup. q. 74. 9. c.

CAPUT X.

Intelligentia enim opus est in visione. 2 2. q. 8. 5. ad 2. 2 2 q. 173. 2. ad 2. — Princeps regni Persarum restitit mihi viginti et uno diebus. 1ª. q. 108. 6. c. et q. 113. 8. o. — Michael princeps vester. 1ª. q. 113. 3. c.

CAPUT XII.

Qui docti fuerint fulgebunt quasi splendor firmamenti, et qui justitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates. 1ª. q. 10. 3. ad 1. 1ª. q. 117. 1. 2. o. 2 2. q. 189. 9. c.

CAPUT XIII.

Melius est mihi absque opere incidere in manus hominum, quam peccare in conspectu Domini. 2 2. q. 110. 3. ad 4. — Suscitavit Deus spiritum pueri junioris, cui nomen Daniel. 2 2. q. 189. 1. ad 4. — Convicerat enim eos Daniel ex ore suo, falsum dixisse testimonium. 2 2. q. 67. 1. ad 1. et 3. ad 3.

AUCTORITATES EX OSEA.

CAPUT I.

Vade et accipe uxorem fornicariam, et fac filios fornicationum. 1 2. q. 94. 5. ad 2. et q. 100. 8. 3 ad 3. et 2 2. q. 10. 4. ad 2. 2 2. q. 154. 2. ad 2.

CAPUT II.

Ducam eam in solitudinem, et loquar ad cor ejus. 1 2. q. 31. 1. c. fi. 2 2. q. 188. 3. 8. c.

CAPUT IV.

Peccata populi mei comedent. 3ª. q. 13. 1. ad 1.

CAPUT VI.

In tribulatione sua, mane consurgent ad me. 3ª. q. 21. 4. ad 3. — Vivificabit nos, post duos dies, in die tertia suscitabit nos. 3ª. q. 51. 1. o. et q. 53. 2. o. — Misericordiam volui, et non sacrificium. 22. q. 30. 4. ad 1.

CAPUT VIII.

Scribam eis multiplices leges meas. 1 2. q. 91. 3. ad 1.

CAPUT IX.

Scito te Israel stultum, prophetam insanum, virum spiritalem. 2 2. q. 171. 1. ad 3. — Facti sunt abominabiles, sicut ea quæ dilexerunt. 2 2. q. 7. 2. c. et q. 81. 8. c.

CAPUT XII.

Ego visionem multiplicavi. 1ª. q. 1. 9. o. et q. 3. 1. o. 1ª. q. 111. 1. o. 2 2. q. 172. 1. 2. o. et q. 173. 2. — Et in manu prophetarum assimilatus sum. 2 2. q. 173. 2. c.

CAPUT XIII.

Perditio tua, Israel, tantum ex me auxilium tuum. 1ª. q. 23. 3. ad 2. et 1 2. q. 112. 3. ad 2. — Ero mors tua, o mors, morsus tuus ero inferne. 3ª. q. 52. 6. c.

CAPUT XIV.

Ex me fructus tuus inventus est. 1ª. q. 23. 3. ad 2. 1 2. q. 76. 2. ad 2. et q. 109. 7.

AUCTORITATES EX JOEL.

CAPUT I.

Sanctificate jejunium. 2 2. q. 147. 1. 3. 5.

CAPUT II.

Sol et luna obtenebrati sunt. 3ª. q. 44. 2. ad 2. — Congregate parvulos, et sugentes ubera. 2 2. q. 147. 4. ad 2. — Effundam de spiritu meo super omnem carnem. 1ª. q. 36. 1. ad 1. — Omnis qui invocaverit nomen Domini, salvus erit. 2 2. 93. 1. ad 3. — Magnus dies Domini, et terribilis valde, et horribilis. 3ª. q. 36. 1. ad 3. — Educam eos in valle Josaphat. sup. q. 88. 1. 3.

AUCTORITATES EX AMOS.

CAPUT I.

Dominus de Sion rugiet. 2 2. q. 172. 3. ad 1. q. 173. 2. ad 1.

CAPUT III.

Si erit malum in civitate, quod Deus non fecerit. 1ª. q. 49. 2. ad 1. — Non faciet Dominus Deus verbum, nisi revelaverit secretum ad servos suos prophetas. 1ª. q. 57. 3. ad 3. 2 2. q. 171. 4. ad 1. et 172. 4. ad 2.

CAPUT IV.

Formans montes, et creans spiritum. 1ª. q. 44 3. ad 4.

CAPUT VII.

Non sum propheta, et non sum filius prophetæ 2 2. q. 113. 1. ad 1.

AUCTORITATES EX JONA.

CAPUT II

Et erat Jonas in ventre piscis, tribus diebus et tribus noctibus. 3ª. q. 51. 1. o.

CAPUT III.

Homines et jumenta, boves et pecora, non gustent quicquam, nec pascantur. 2 2. q. 147. 4. ad 2.

AUCTORITATES EX MICHÆA.

CAPUT II.

Et mendacium potius loquerer. 2 2. q. 110. 3. ad 4. et q. 113. 1. ad 3.—Ascendet enim, pandens iter ante eos. 3ª. q. 49. 3. ad 4.

CAPUT III.

Qui odio habetis bonum, et diligitis malum. 1ª. q. 42. 9. c. 1ª. q. 82. 2. ad 1. 1 2. q. 6. 4. ad 3. et q. 8. 1. o. et q. 18. 4. ad 1. et q. 19. 1. ad 1. et q. 27. 1. ad 1. et q. 29. 4. c. et 1 2. q. 74. 1. ad 1. et q. 77. 2. c. et q. 80. 1. c.

CAPUT V.

Egressus ejus a principio. 1ª. q. 42. 5. ad 2. — A diebus æternis. 1ª. q. 10. 1. ad 4.

CAPUT VI.

Indicabo tibi, o homo, quid sit bonum, et quid Dominus requirat a te. 1 2. q. 19. 10. ad 1. — Utique facere judicium et diligere justitiam. 2 2. q. 60. 1. ad 2.—Et sollicitum ambulare cum Deo suo. 2 2. q. 47. 9. ad 3. et q. 55. 6. c.

CAPUT VII.

Inimici hominis domestici ejus. 2 2. q. 70. 3. o. 2 2. q. 189. 10. ad 2.

AUCTORITATES EX NAHUA.

CAPUT I.

Non consurget duplex tribulatio, vel : Non judicabit Deus bis idipsum. 3ª. q. 59. 5. ad 2.

AUCTORITATES EX ZACHARIA.

CAPUT I.

Convertimini ad me, ait Dominus, et convertar ad vos. 1 2. q. 109. 6. ad 1.

CAPUT II.

Quia consurrexit de habitaculo sancto suo. 3ª. q. 57. 2. ad 1.

CAPUT VI.

Ecce, vir oriens nomen illi. 3ª. q. 56. 3. ad 3. et q. 57. 2. ad 1.

CAPUT VII.

Verba quæ misit Dominus exercituum in spiritu sancto suo, per manum prophetarum priorum. 1ª. q. 1. 10. c.

CAPUT IX.

Tu quoque in sanguine testamenti tui, emisisti vinctos tuos de lacu, in quo non erat aqua. 3ª. q. 52. 4. ad 1. et 3. 6. 7. 8. o.

CAPUT XIII.

In die illa, erit fons patens domui David, et habitatoribus Jerusalem, in ablutionem peccatoris, et menstruatæ. 3ª. q. 68. 4. ad 1. — Adam exemplum meum, ab adolescentia mea. 1 2. q. 82. 2. ad 1.

AUCTORITATES EX MALACHIA.

CAPUT I.

Dilexi vos. 1ª. q. 20. 1. 2. o. et q. 33. 3. ad 1. 1 2. q. 110. 1. o. — Jacob dilexi : Esau autem odio habui. 1ª. q. 23. 3. c. — Si ergo pater ego sum, ubi est honor meus. 2 2. q. 63. 3. o. — Si offeratis cæcum, claudum et languidum, nonne malum est? 2 2. q. 86. 3. ad 3. — Et in omni loco sacrificabitur, et offeretur nomini meo oblatio munda. 1 2. q. 102. 4. ad 3. 2 2. q. 84. 3. o.

CAPUT II.

Maledicam benedictionibus vestris. 3ª. q. 82. 3. ad 3. — Angelus Domini exercituum est. 3ª. q. 22. 1. c. ad 1. et 4. c. et q. 26. 1. o. et 3. q. 82. 3. c. — Contaminavit Judas sanctificationem. sup. q. 39. 1. c. — Si odio habueris illam, dimitte eam. sup. q. 67. 6. o.

MACH. LIB. I ET II.

CAPUT III.

Et præparabit viam. 3ª. q. 38. 1. o. et 2. ad 2. et 3. o. et q. 70. 1. ad 3. — Inferte omnem decimationem in horreum meum, et sit cibus in domo mea : et probate me super hoc, dicit Dominus. 2 2. q. 97. 2. ad 1. — Dixistis, vanus est qui servit Deo. 2 2. q. 85. 2. c. — Et scriptus est liber monimenti, coram Deo, timentibus Deum. 1ª. q. 24. o. et q. 59. 8. fi.

CAPUT IV.

Ecce ego mittam vobis Heliam prophetam. 2 2. q. 174. 4. ad 3. — Et convertet cor patrum ad filios, et cor filiorum ad patres. 2 2. q. 26 10. o.

AUCTORITATES EX MACHABÆIS.

LIB. I.

CAPUT I.

Et destinaverunt aliqui de populo. 1ª. q. 23. 1. c. et 2. ad 2.

CAPUT II.

Et cogitaverunt dicentes, omnis homo quicumque venerit ad nos in bello in die sabbatorum, pugnemus adversus eum, et non moriemur omnes. 1 2. q. 100. 8. ad 4. 2 2. q. 40. 4. o. 2 2. q. 122. 4. ad 3. 3ª. q. 40. 4. ad 3.

CAPUT VI.

Eleazarus filius Saura unam de bestiis loricatam loricis regis, etc. et mortuus est. 2 2. q. 64. 3. ad 3.

CAPUT VIII.

Et committunt uni magistratum, per singulos annos dominari universæ terræ suæ, et omnes obediunt uni. 1ª. q. 103. 3. c. 1 2. q. 95. 4. c. et q. 105. 1. o. 2 2. q. 50. 1. ad 2. — Et non est invidia, neque zelus inter eos. 2 2. q. 36. 2. ad 1.

CAPUT XII.

Non enim cum nullo horum indigeremus, habentes solatio sanctos libros. 2 2. q. 188. 3. c.

LIB. II.

CAPUT I.

Domine Deus omnium creator. 1ª. q. 44. o. et q. 45. 2. o. et q. 65. o. 1 2. q. 79. 2. c. — Qui solus es bonus rex, solus præstans. 1ª. q. 3. 2. c. et q. 6. o. et q. 20. 1. ad 3. et q. 49. 3. c. ad 2. et q. 62. 8. c. ad 2. q. 100. 2. c. et q. 105. 2. c. et 1 2. q. 4. 4. c. 2 2. q. 19. 1. c. et q. 23. 2. ad 1. et q. 24. 11. c. fi. et q. 27. 3. 4. c. et q. 34. 1. c. ad 1. 3ª. q. 1. 1. c. et q. 20. 1. c. — Et æternus. 1ª. q. 10. 2. 3. o. et q. 16. 7. o. et q. 46. o. et q. 61. 2. o.

CAPUT III.

Invocabant de cœlo eum, qui de depositis legem posuit. 1 2. q. 105. 2. ad 4. et ad 5. 2 2. q. 62. 6. c. — Visitator et adjutor loci illius est. 1ª. q. 23. 8. ad 2.

CAPUT V.

Non propter locum gentem, sed propter gentem locum Deus elegit. 1 2. q. 104. 4. ad 1.

CAPUT VI.

Respondit cito dicens, præmitti se velle in infernum. 3ª. q. 52. 2. ad 4. — Non enim ætati nostræ dignum inquit est fingere. 3ª. q. 69. 9. ad 3. — Et ipsi propter meam simulationem decipiantur, et per hæc maculam et execrationem

meæ senectuti conquiram. 2 2. q. 111. 4. o. — Fortiter vitam excedendo, etc. Adolescentibus forte exemplum relinquam, si prompto animo ac fortiter, etc. honesta morte perfungar. 2 2. q. 125. 5. ad 4. et q. 124 2. c.

CAPUT VII.

Parati sumus mori, magis quam patrias Dei leges prævaricari. 2 2. q. 100. 5. ad 4. et q. 119. 5. ad 5. et q. 125. 4. c. — Neque ego spiritum et animam donavi vobis et vitam, etc. sed mundi creator, etc. 1ª. q. 75. 6. ad 4. q. 90. 2. o. et q. 98. 2. c. fi. et q. 100. 1. ad 2. et q. 118. 2. o. et 1 2. q. 3. 7. ad 2. et q. 9. 6. c. et 1 2. q. 81. 1. c. ad 2. 2 2. q. 85. 2. c.

CAPUT IX.

Orabat hic scelestus Dominum, a quo non erat misericordiam consecuturus. 3ª. q. 83. 4. ad 1.

CAPUT XII.

Sancta ergo et salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut a peccatis solvantur. 3ª. q. 82. 6. c. sup. q. 71. 2. c.

CAPUT XV.

Oniam qui fuerat summus sacerdos, virum bonum et benignum, etc. manus protendentem orare pro omni populo Judæorum. 2 2. q. 83. 11. o. — Tu Domine qui misisti angelum tuum sub Ezechia rege Juda. 1ª. q. 112. o. — Judas, per omnia corde et animo mori pro civibus paratus erat. 1ª. q. 60. c. 2 2. q. 26. 5. c. et q. 31. 3. ad 2. — Magnifice gloriatus est. 2 2. q. 132. 1. ad 1. et ad 3. — Hic est qui multum orat pro populo. sup. q. 72. 3. c.

AUCTORITATES EX EVANGELIO

SECUNDUM SANCTUM MATTHÆUM.

CAPUT I.

Liber generationis Jesu Christi. 3ª. q. 31. 5. ad 1. et ad 3. 4. ad 5. — Filii David, filii Abraham. 3ª. q. 31. 2. c. — Abraham genuit Isaac, Isaac autem genuit Jacob. 1 2. q. 63. 4. ad 6. — Jacob autem genuit Judam, et fratres ejus. 3ª. q. 31. 5. ad 5. — Judas autem genuit Phares et Zaram, de Thamar. 3ª. q. 31. 5. ad 5. — Booz autem genuit Obed ex Ruth. 1 2. q. 105. 3. ad 1. — David autem rex genuit Salomonem, ex ea quæ fuit Uriæ. 3ª. q. 31. 5. ad 5. — Joram autem genuit Oziam. 3ª. q. 31. 5. ad 4. — Josias autem genuit Jechoniam et fratres ejus. 3ª. q. 31. 5. ad 5. — Et post transmigrationem Babylonis, Jechonias genuit Salathiel. 3ª. q. 31. 5. ad 5. — Jacob autem genuit Joseph. 3ª. q. 31. 5. ad 2. et 4. ad 5. — Virum Mariæ. 3ª. q. 29. 2. o. et q. 28. 3. ad 2. — De qua natus est Jesus. 3ª. q. 35. 2. o. et 5. c. — Qui vocatur Christus. 3ª. q. 16. 5. c. et q. 17. 1. c. et q. 37. 2. o. — Cum esset desponsata. 3ª. q. 29. 1. o. — Mater Jesu Maria. 3ª. q. 25. 5. c. et q. 35. 3. ad 4. — Antequam convenirent. 3ª. q. 28. 3. ad 1. — Inventa est in utero habens de Spiritu sancto. 3ª. q. 28. 3. ad 1. et q. 32. 1. 2. o. et q. 39. 8. ad 2. et q. 46. 6. c. et q. 32. 1. ad 3. — Joseph autem vir ejus. 3ª. q. 29. 2. o. et q. 28. 2. ad 2. — Cum esset justus. 3ª. q. 28. 3. ad 5. et 4. c. ad 5. — Et nollet eam traducere. 3ª. q. 29. 2. ad 3. — Voluit occulte dimittere eam. 3ª. q. 28. 3. ad 2. et q. 29. 2. ad 3. sup. q. 62. 3. 2. — Ecce angelus Domini apparuit in somnis Joseph. 3ª. q. 30. 2. ad 2. et 3. ad 2. et q. 36. 2. ad 2. — Noli timere accipere Mariam conjugem tuam. 3ª. q. 28. 3. ad 2. et q. 29. 2. o. — Quod enim in ea natum est. 3ª. q. 35. 2. o. et 5. c. — De Spiritu sancto est. s. 20. — Vocabis nomen ejus Jesum. 3ª. q. 37. 2. o. — Hoc autem totum factum est, ut adimpleretur quod dictum est per prophetam. 1 2. q. 98. 1. ad 2. — Et accepit conjugem suam. 3ª. q. 29. 2. ad 3. — Et non cognoscebat eam. 3ª. q. 28. 3. ad 3. et ad 4. — Donec peperit. 3ª. q. 28. 3. ad 3. — Primogenitum. 3ª. q. 28. 3. ad 4.

CAPUT II.

In Bethleem Judæ. 3ª. q. 35. 7. o. et q. 46. 10. ad 1. — Ecce magi. 3ª. q. 35. 3. c. ad 2 et 3. c. — Ab oriente. 3ª. q. 36. 3. ad 3. et 3. ad 4. 6. c. ad 3. — Venerunt Hierosolymam. 3ª. q. 36. 8. ad 3. — Ubi est qui natus est, rex Judæorum. 3ª. q. 36. 8. ad 3. — Vidimus enim stellam ejus in oriente. 3ª. q. 36. 5. o. et 6. ad 3. et 7. o. — Et venimus adorare eum. 3ª. q. 36. 8. o. — Audiens autem Herodes rex, turbatus est, et omnis Hierosolyma cum illo. 3ª. q. 36. 2. ad 3. — Et ecce stella quam viderant in oriente, antecedebat eos, usque dum veniens staret supra, ubi erat puer. 3ª. q. 36. 6. ad 3. et 7. c. ad 3. — Obtulerunt ei munera, aurum, thus, et myrrham. 3ª. q. 36. 8. ad 4. et ad 5. — Herodes occidit omnes pueros, qui erant in Bethleem, et in omnibus finibus ejus, a bimatu et infra. 3ª. q. 36. 2. ad 3. et 6. ad 3. — Defuncti sunt enim qui quærebant animam pueri. 1 2. q. 82. 2. ad 1. 3ª. q. 46. 11. ad 3. — Et habitavit in civitate quæ vocatur Nazareth. 3ª. q. 35. 7. ad 2.

CAPUT III.

Et baptizabantur ab eo in Jordane. 3ª. q. 38. 4. o. et q. 39. 3. ad 1. — Confitentes peccata sua. 3ª. q. 38. 3. ad 2. — Ego vos baptizo in aquam, in pœnitentiam. 3ª. q. 38. 3. ad 3. — Ipse vos baptizabit in Spiritu sancto, et igne. 3ª. q. 66. 3. ad 1. — Venit Jesus a Galilæa in Jordanem ad Joannem, ut baptizaretur ab eo. 3ª. q. 38. 1. c. et q. 39. 1. 2. 4. o. et 5. c. et q. 66. 5. ad 4. et q. 67. 7. ad 1. 3ª. q. 81. 1. c. et q. 84. 7. ad 4. — Ego a te debeo baptizari. 3ª. q. 38. 6. ad 3. — Sine modo : Sic enim decet nos implere omnem justitiam. 3ª. q. 38. 6. ad 3. — Et ecce aperti sunt cœli. 3ª. q. 39. 3. o. et q. 49. 5. ad 3. — Et vidit spiritum Dei descendentem sicut columbam. 3ª. q. 39. 6. 7. o. et q. 46. 4. ad 2. — Et ecce vox de cœlis dicens. 3ª. q. 39. 8. o. et q. 45. 4. o. et q 66. 6. c.

CAPUT IV.

Tunc ductus est Jesus in desertum. 3ª. q. 41. 1. ad 2. et 2. o. — Ut tentaretur a diabolo. 3ª. q. 41. 1. o. — Et cum jejunasset quadraginta diebus, et quadraginta noctibus. 3ª. q. 41. 3. o. — Postea esuriit. Et accedens tentator dixit. 3ª. q. 41. 1. ad 1. et 3. o. — Si filius Dei es. 3ª. q. 41. 4. c. et 1. ad 1. — Dic ut lapides isti panes fiant. 3ª. q. 41. 4. ad 1. — Qui respondens, dixit ei, Scriptum est. 3ª. q. 41. 4. o. — Non in solo pane vivit homo. Deuter. 8. 2ª. et 30. ad 7ª. 2 2. q. 188. 8 ad 4. — Tunc assumpsit eum diabolus in sanctam civitatem. 3ª. q. 41. 1. ad 2. et 2. ad 3. et 4. ad 7. — Mitte te deorsum. 3ª. q. 41. 1. ad 2. — Assumpsit eum diabolus in montem excelsum valde. 3ª. q. 41. 1. ad 2. — Et ostendit ei omnia

regna mundi, et gloriam eorum. 3ª. q. 41. 4. ad 7. — Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me. 3ª. q. 41. 4. ad 3. —Vade, Sathana. 3ª. q. 41. 4. ad 6. — Tunc reliquit eum diabolus. 1ª. q. 114. 3. o. 3ª. q. 41. 3. ad 2. et ad 3. — Et ecce angeli accesserunt, et ministrabant ei. 3ª. q. 41. 3. ad 2. — Exinde cœpit Jesus prædicare. 3ª. q. 42. o. — At illi statim, relictis retibus et patre, secuti sunt eum. 2 2. q. 101. 2. ad 1. et 4. ad 1. — Et vocavit eos. 2 2. q. 189. 6. o. et 10. o. — Et obtulerunt omnes male habentes, etc. et lunaticos, et paralyticos, et curavit eos. 2 2. q. 115. 5. ad 1.

CAPUT V.

Beati pauperes spiritu, etc. usque gaudete, etc. 1 2. q. 69. o. — Beati mites. 1 2. q. 69. 3. 4. o. — Beati qui lugent. 1 2. q. 35. 3. ad 1. et q. 69. 3. 4. o. et 2 2. q. 28. 1. ad 2. sup. q. 4. 2. c. — Beati qui esuriunt et sitiunt justitiam, quoniam ipsi saturabuntur. 1 2. q. 69. 3. 4. o. 2 2. q. 139. 2. ad 1. — Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. 1 2. q. 69. 3. 4. o. 2 2. q. 8. 7. o. et q. 83. 9. ad 3. — Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur. 1 2. q. 69. 3. 4. o. 2 2. q. 45. 6. o. et q. 83. 9. ad 3. — Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam ipsorum est regnum cœlorum. 1 2. q. 69. 3. ad 3. et 4. ad 2. — Merces vestra copiosa est in cœlis. 1ª. q. 68. 4. c. fin. 1 2. q. 4. 7. ad 3. — Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et glorificent patrem vestrum. 2 2. q. 189. 9. ad 2. — Nolite putare, quoniam veni solvere legem aut prophetas. Non veni solvere. 1 2. q. 107. 2. ad 4. 3ª. q. 57. o. et q. 40. 4. o. et q. 47. 2. ad 1. — Sed adimplere. 1 2. q. 107. 2. o. et 4. ad 3. 2 2. q. 104. 6. ad 2. — Dico autem vobis. 3ª. q. 42. 1. 2. c. ad 2. — Audistis quia dictum est antiquis. 2 2. q. 5. 1. ad 3. — Omnis qui iracitur fratri suo, reus erit judicio. 2 2. q. 158. 3. ad 2. et 3. ad 3. — Qui autem dixerit Raca, reus erit concilio. 2 2. q. 158. 3. ad 3. et q. 15. 5. c. fi. — Qui autem dixerit Fatue, reus erit gehennæ ignis. 1 2. q. 46. 8. ad 3. 2 2. q. 158. 3. ad 3. et q. 72. 2. o. — Omnis qui dimiserit uxorem suam, excepta fornicationis causa, facit eam mœchari. 1 2. q. 107. 2. ad 3. sup. q. 59. 6. c. — Qui dimissam duxerit mœchatur. sup. q. 67. 4 c. — Reddes Domino juramenta tua. 2 2. q. 89. 1. ad 3. — Non jurare omnino. 2 2. q. 89. 2. ad 1. et 6. ad 1. — Sit sermo vester, est est, non non; quod autem his abundantius est, a malo est. 2 2. q. 89. 1. ad 2. et 2. ad 1. et ad 2. —Non resistere malo. 2 2. q. 2. 3. o. 2 2. q. 108. 1. ad 2. et ad 4. et q. 188. 3. ad 1. — Si quis percusserit te in dexteram maxillam tuam, præbe illi et alteram, etc. usque fi. 1 2. q. 108. 3. ad 2. et 4. ad 4. 2 2. q. 40. 1. ad 2. et q. 43. 8. ad 4. et q. 72. 3. c. q. 124. 1. ad 3. et 3. ad 1. et q. 128. 1. ad 4. et q. 140. 2. ad 2. et q. 152. 3. ad 2. et q. 186. 2. c. — Qui vult tecum in judicio contendere, et tunicam tuam tollere, dimitte ei, et pallium. 2 2. q. 43. 8. ad 4. et q. 72. 3. o. 2 2. q. 108. 1. ad 2. et ad 4. et q. 188. 3. ad 1. — Diligite inimicos vestros. 2 2. q. 25. 8. 9. o. et q. 34. 3. ad 3. et q. 83. 8. c. 2 2. q. 108. 1. c. — Benefacite iis qui oderunt vos. 2 2. q. 25. 6. c. ad 2. et 9. o. et q. 31. 2. o. et q. 32. 9. ad 1. 2 2. q. 168. 3. ad 3. — Orate pro persequentibus et calumniantibus vos. 2 2. q. 83. 8. o. — Si eni mdiligitis eos qui vos diligunt, quam mercedem habebitis. 2 2. q. 27. 7. ad 1. — Estote ergo perfecti, sicut et Pater vester cœlestis perfectus est. 2 2. q. 189. 2. ad 2. — Receperunt mercedem suam. sup. q. 14. 4. 2.

CAPUT VI.

Alioquin mercedem non habebitis apud Patrem vestrum. 2 2. q. 132. 3. ad 1. — Cum ergo facis eleemosynam, noli tuba canere ante te. 2 2. q. 132. 3. ad 3. — Sicut hypocritæ faciunt. 2 2. q. 111. o. —Tu autem cum oraveris, intra in cubiculum tuum, et clauso ostio, etc. 2 2. q. 83. 12. ad 3. — Orantes nolite multum loqui, sicut ethnici faciunt. 2 2. q. 83. 14. ad 1. — Sic ergo vos orabitis. 2 2. q. 83. 14. ad 3. — Pater noster, etc. usque fin. 2 2. q. 83. 9. o. — Fiat voluntas tua. 1ª. q. 19. 11. 12. c. — Panem nostrum supersubstantialem da nobis hodie. 2 2. q. 83. 7. ad 1. — Et dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. 2 2. q. 83. 16. ad 3. 3ª. q. 84. 10. b. sup. q. 99. 5. 3. — Thesaurizate vobis thesauros in cœlo, ubi neque ærugo, etc. 1 2. q. 4. 7. ad 1. — Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit. 1 2. q. 12. 1. ad 1. — Si ergo lumen quod in te est, tenebræ sunt. 1 2. q. 12. 1. ad 2. — Nemo potest duobus dominis servire. 1 2. q. 1. 5. c. — Ne solliciti sitis animæ vestræ, etc. 1 2. q. 108. 3. ad 3. 2 2. q. 47. 9. c. ad 3. et q. 49. 4. c. et q. 55. 6. 4. et q. 83. 6. ad 2. 2 2. q. 188. 7. c. — Quærite ergo primum regnum Dei et justitiam ejus, et hæc omnia adjicientur vobis. 2 2. q. 87. 6. ad 1. — Scit enim Pater vester, quia his omnibus indigetis. 2 2. q. 83. 2. ad 1. — Nolite ergo solliciti esse in crastinum. 2 2. q. 55. 7. o. 2 2. q. 188. 7. ad 2.

CAPUT VII.

Nolite judicare, et non judicabimini. 1 2. q. 108. 3. ad 6. 2 2. q. 60. 2. 3. 6. o. et q. 67. 1. o. et q. 80. 2. ad 1. 3ª. q. 59. 1. c. — In quo enim judicio judicaveritis, judicabimini, et in qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis. 2 2. q. 61. 4. ad 1. — Quomodo dicis fratri tuo, Frater, sine, ejiciam festucam de oculo tuo; trabem autem, quæ est in oculo tuo, non vides? 2 2. q. 55. 5. c. — Nolite sanctum dare canibus, neque mittatis margaritas vestras ante porcos, etc. 1ª. q. 1. 9. ad 2. — Petite, et dabitur vobis. 2 2. q. 83. 3. ad 2. — Omnia ergo quæ vultis ut faciant vobis homines, et vos facite illis. 1 2. q. 99. 1. ad 3. — Attendite a falsis prophetis, etc. 2 2. q. 172. 4. ad 3. — Non potest arbor bona fructus malos facere; neque e converso. 1ª. q. 49. 1. ad 1. 1 2. q. 20. 2. ad 1. — Erat enim docens eos, sicut potestatem habens, et non sicut Scribæ eorum, et Pharisæi. 3ª. q. 42. 1. ad 2.

CAPUT VIII.

Et extendens Jesus manum, tetigit eum. 3ª. q. 44. 3. ad 2. —Vide nemini dixeris. 2 2. q. 104. 4. ad 1. 3ª. q. 43. 4. ad 2. et q. 44. 3. ad 4. —Vade, ostende te sacerdoti, et offer munus, etc. 1 2. q. 105. 2. ad 2. — Domine, non sum dignus ut intres sub tectum meum. 3ª. q. 80. 10. ad 3. — Audiens autem Jesus miratus est. 3ª. q. 15. 8. o. — Non inveni tantam fidem in Israel. 2 2. q. 3. 4. o. — Surrexit, et ministrabat eis. 3ª. q. 44. 3. ad 2. — Omnes male habentes curavit. 3ª. q.

45. 4. c. — Domine, permitte me primum ire, et sepelire patrem meum. 2 2. q. 101. 4. ad 2. et q. 189. 6. c. fi. — Dæmones rogabant eum, dicentes : Si ejicis nos hinc, mitte nos in gregem porcorum. 3ª. q. 44. 1. ad 4. — Et ait illis : Ite. At illi exeuntes, abierunt in porcos. Ibid. — Et ecce impetu abiit totus grex per præceps in mare, et mortui sunt in aquis. Ibid.

CAPUT IX.

Videns Jesus fidem illorum, dixit paralytico : Confide, fili. 1 2. q. 114. 6. ad 1. — Dixit Jesus paralytico : Remittuntur tibi peccata tua. 3ª. q. 44. 3. ad 3. — Et cum vidisset Jesus cogitationes eorum. 3ª. q. 10. 2. o. et q. 59. 2. ad 3. — Quid est facilius dicere, dimittuntur tibi peccata tua, an dicere, surge et ambula? 3ª. q. 44. 3. ad 3. — Ut autem sciatis, quia filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata. 3ª. q. 46. 11. ad 2. — Et prætereuns inde Jesus, vidit hominem sedentem in telonco Matthæum nomine, et ait illi : Sequere me. Et secutus est eum. 3ª. q. 44. 3. ad 1. — Multi publicani et peccatores discumbebant cum Jesu, et discipulis ejus. 2 2. q. 25. 6. ad 3. 3ª. q. 40. 1. o. et 2. c. ad 3. — Non enim veni vocare justos, sed peccatores. 3ª. q. 1. 3. 4. o. et 3. c. et q. 40. 1. c. et q. 45. 3. ad 2. et q. 44. 3. c. — Numquid possunt filii sponsi lugere, quandiu cum illis est sponsus, etc. et tunc jejunabunt. 2 2. q. 147. 4. ad 3. — Nemo mittit commissuram panni rudis, in vestimentum vetus. 2 2. q. 147. 4. ad 3. — Sed vinum novum in utres novos mittunt, et ambo conservantur. 1 2. q. 96. 2. c. ad 2. — Et tenuit manum ejus, et dixit. 3ª. q. 44. 3. ad 2. — Tunc tetigit oculos eorum, dicens. Ibid. — Creditis, quia hoc possum facere vobis, etc. secundum fidem vestram fiat vobis. 2 2. q. 178. 1. o. et ad 3. — Illi autem exeuntes, diffamaverunt eum in tota terra illa. 3ª. q. 45. 4. ad 2. — In principe dæmoniorum ejicit dæmones. 3ª. q. 43. 2. ad 3. — Et circuibat Jesus omnes civitates, et castella, docens in synagogis. 3ª. q. 7. 3. ad 2.

CAPUT X.

Dedit illis potestatem spirituum immundorum, ut ejicerent eos. 3ª. q. 43. 2. ad 3. — In viam gentium ne abieritis, etc. Non sum missus nisi ad oves quæ perierunt domus Israel. 3ª. q. 42. 1. o. — Nolite possidere, etc. non peram in via, neque duas tunicas, neque calceamenta, neque virgam. 1 2. q. 108. 2. ad 3. et 4. ad 2. et ad 4. — Nolite possidere aurum, neque argentum, neque pecuniam, etc. 1 2. q. 108. 2 ad 3. et 4. ad 4. 2 2. q. 185. 6. ad 2. et q. 188. 7. ad 3. — Estote ergo prudentes, sicut serpentes. 2 2. q. 55. 3. ad 1. et 4. ad 1. 2 2. q. 92. 1. ad 1. — Cum autem tradent vos, nolite cogitare, quomodo aut quid loquamini. 2 2. q. 55. 4. ad 1. — Nolite timere eos qui occidunt corpus. sup. q. 71. 11. — Et quod in aure auditis, prædicate super tecta. 3ª. q. 42. 3. ad 1. — Non veni pacem mittere, sed gladium. 2 2. q. 37. 1. ad 2. fi. — Inimici hominis, domestici ejus. 2 2. q. 70. 3. o.

CAPUT XI.

Tu es qui venturus es, an alium expectamus? 2 2. q. 2. 7. ad 2. — Etiam dico vobis plusquam prophetam. 2 2. q. 174. 4. 3. — Qui autem minor est in regno cœlorum, major est illo. 1ª q. 108. 2. ad 3. et q. 117. 2. c. ad 3. sup. q. 22. 4. 1. — Omnes enim prophetæ et lex, usque ad Joannem prophetaverunt. 2 2. q. 174. 6. ad 3. — Venit Joannes, neque manducans, neque bibens. 3ª. q. 40. 2. c. ad 1. — Venit filius hominis manducans et bibens. 3ª. q. 40. 2. o. et q. 41. 3. ad 1. — Et justificata est sapientia a filiis suis. 3ª. q. 40. 2. ad 1. — Abscondisti hæc a sapientibus et prudentibus, et revelasti ea parvulis. 2 2. q. 162. 3. ad 1. — Nemo novit filium, nisi pater, neque patrem quis novit, nisi filius, et cui voluerit filius revelare. 1ª. q. 31. 4. ad 2. — Jugum enim meum suave est, et onus meum leve. 1 2. q. 107. 4. o.

CAPUT XII.

Discipuli autem ejus esurientes, cœperunt evellere spicas sabbato et manducare. 1 2. q. 100. 8. ad 4. 2 2. q. 40. 4. o. 2 2. q. 122. 4. ad 3. 3ª. q. 40. 4. ad 3. — Sabbatis sacerdotes in templo sabbatum violant, et sine crimine sunt. 2 2. q. 122. 4. ad 3. — Licet sabbatis benefacere. 1 2. q. 100. 8. ad 4. et q. 107. 2. ad 4. 2 2. q. 40. 4. o. 2 2. q. 122. 4. ad 3. 3ª. q. 40. 4. ad 1. et ad 3. — Omne regnum divisum contra se, desolabitur, et omnis civitas vel domus divisa contra se, non stabit. 2 2. q. 37. 2. ad 3. — Si Sathanas Sathanam ejicit, adversus se divisus est. 1ª. q. 109. 2. ad 2. 3ª. q. 43. 2 ad 3. — Filii vestri in quo ejiciunt. 3ª. q. 43. 2 ad 3. — Si autem ego in spiritu Dei ejicio dæmonia. 1ª. q. 50. 1. ad 1. et q. 52. 1. ad 1. — Quomodo potest quisquam intrare in domum fortis, etc. diripiet. 3ª. q. 43. 2. ad 3. — Qui non est mecum, contra me est; et qui non congregat mecum, spargit. Ibid. — Spiritus autem blasphemiæ non remittetur. 2 2. q. 14. 3. o. et q. 34. 2. ad 1. 2 2. q. 118. 3. ad 3. 3ª. q. 86. 1. ad 2. et ad 3. — Et quicumque dixerit verbum contra filium hominis, remittetur ei; qui autem dixerit contra Spiritum sanctum, non remittetur ei, neque in hoc sæculo, neque in futuro. 2 2. q. 14. 1. o. — Et signum non dabitur ei, nisi signum Jonæ prophetæ. 3ª. q. 43. 1. ad 1. — Revertar in domum meam, unde exivi. 3ª. q. 88. 1. ad 2. — Et ecce fratres tui. 3ª. q. 28. 3. ad 3. — Viri Ninivitæ resurgent in judicio. sup. q. 88. 1. c.

CAPUT XIII.

Qui autem seminatus est in spinis. 2 2. q. 188. 7. c. — Alia ceciderunt in terram bonam, et dabant fructum : aliud centesimum, aliud sexagesimum, aliud trigesimum. 1 2. q. 70. 3. ad 2. 2 2. q. 123. 3. ad 2. — Vis imus, et colligimus ea? 2 2. q. 10. 8. ad 1. et q. 11. 3. ad 3. et q. 64. 2. ad 1. 2 2. q. 108. 1. ad 3. et 3. ad 1. — Sine parabolis non loquebatur eis. 3ª. q. 42. 3. ad 3. — Messis est consummatio sæculi. 1ª. q. 73. 1. ad 1. — Tunc fulgebunt justi sicut sol in regno patris eorum. 3ª. q. 43. 2. c. et q. 54. 2. ad 1. et ad 2. sup. q. 83. 1. c. — Simile est regnum cœlorum thesauro abscondito in agro, etc. et emit agrum illum. 2 2. q. 66. 3. ad 2.

CAPUT XIV.

Propter jusjurandum, etc. jussit dari. 2 2. q. 89. 7. ad 2. — Misitque et decollavit Joannem in carcere. 2 2. q. 124. 3. c. — Acceptis quinque panibus et duobus piscibus. 1ª. q. 92. 3. ad 1. 3ª. q. 44. 4. ad 4. — Aspiciens in cœlum, benedixit. 2 2. q. 83. 10. ad 1. 3ª. q. 45. 4. ad 3. et q. 21. 1. o. et 2. c. et q. 43. 2. ad 2. et q. 55. 4. ad 2 — Ascendit in montem solus orare. Vespere autem

facto, solus erat ibi. 3ª q. 15. 4. ad 3. et q. 40. 4. ad 3.

CAPUT XV.

Non quod intrat in os, coinquinat hominem. 2 2 q. 148. 4. ad 4. 3ª. q. 40. 4. ad 2. et 1 2. q. 103. 4. ad 3. — Scis quia Pharisæi, audito hoc verbo, scandalizati sunt. 3ª. q. 42. 2. o. — Sinite illos : Cæci sunt, duces cæcorum. 2 2. q. 45. 7. o. et 8. o. 3ª. q. 42. 2. o. — Omne quod in os intrat, in ventrem vadit, et in secessum emittitur. 1ª. q. 119. 4. ad 1. — Non sum missus, nisi ad oves, quæ perierunt, domus Israel. 3ª. q. 42. 4. o.

CAPUT XVI.

Cavete a fermento Pharisæorum et Saduceorum. 3ª. q. 74. 4. c. fi. ad 3. — Oportet enim ire Hierosolymam, et multa pati, etc. 3ª. q. 46. o. et q. 56. 1. ad 2. — Et occidi. 3ª. q. 14. 2. o. — Scandalum es mihi. 2 2. q. 43. 2. ad 2. et 3. ad 1. — Tibi dabo claves regni cœlorum. sup. q. 17. 1. c. — Quodcumque ligaveritis super terram. sup. q. 18. 3. c.

CAPUT XVII.

Assumpsit Jesus Petrum, et Jacobum, et Joannem. 3ª. q. 45. 3. ad 4. — Et transfiguratus est ante eos. 3ª. q. 45. 1. 2. o. — Et resplenduit facies ejus sicut sol. 3ª. q. 45. 1. 2. o. — Et vestimenta ejus facta sunt alba sicut nix. 3ª. q. 45. 1. ad 1. et 2. ad 3. — Et ecce apparuerunt illis Moyses et Helias, cum eo loquentes. 3ª. q. 45. 3. o. — Ecce nubes lucida obumbravit eos. 3ª. q. 45. 4. ad 3. — Et ecce vox de nube dicens : Hic est filius meus, etc. 3ª. q. 59. 8. ad 2. et q. 45. 4. o. — Ipsum audite. 3ª. q. 45. 4. ad 3. — Et audientes discipuli, ceciderunt in faciem suam, et timuerunt valde. 3ª. q. 45. 4. ad 4. — Et accessit Jesus, et tetigit eos, dixitque eis : Surgite, et nolite timere. Ibid. — Et descendentibus illis de monte, præcepit Jesus, dicens : Nemini dixeris visionem, donec filius hominis a mortuis resurgat. 3ª. q. 45. 3. ad 4. — Domine, miserere filio meo, quia lunaticus est. 1ª. q. 115. 5. ad 1. — Filius hominis tradendus est in manus hominum. 3ª. q. 47. 4. o.

CAPUT XVIII.

Qui autem scandalizaverit unum, etc. expedit ei ut suspendatur, etc. 2 2. q. 43. 8. o. — Væ mundo a scandalis. 2 2. q. 42. 1. o. et 4. c. — Necesse est enim ut veniant scandala. 2 2. q. 11. 3. ad 2. et q. 43. 2. ad 1. — Væ autem homini illi per quem scandalum venit. 2 2. q. 43. 4. o. — Semper vident faciem Patris mei. 1ª. q. 64. 4. ad 3 1ª. q. 112. 1. ad 3. 2 2. q. 181. 4. ad 2. sup. q. 72. 1. 4. — Si peccaverit in te frater tuus, vade et corripe eum inter te et ipsum solum. 2 2. q. 11. 4. ad 2. et q. 33. o. et q. 43. 7. ad 3. — Si te non audierit, adhibe tecum unum, vel duos. 2 2. q. 33. 8. o. — Si non audierit eos, dic Ecclesiæ. 2 2. q. 33. 7. o. — Sit tibi sicut ethnicus et publicanus. sup. q. 21. 2. c. — Ubi enim duo vel tres congregati fuerint, etc. 2 2. q. 188. 8. ad 2. — Usque septuagies septies. 2 2. q. 11. 4. ad 2. — Quoadusque redderet universum debitum. 2 2. q. 183. 6. ad 3. 3ª. q. 88. 1. ad 1. et 3. ad 3.

CAPUT XIX

Quod ergo Deus conjunxit, homo non separet. 1 2. q. 102. 3. ad 3. 2 2. q. 154. 2. c. sup. q. 41. 2. 1. et q. 48. 2. 2. et q. 54. 3. c. — Non legistis quod ab initio qui fecit homines. sup. q. 42. 2. c — Moyses mandavit dare libellum repudii, et dimittere uxores. 1 2. q. 107. 2. ad 3. — Moyses, ad duritiam cordis vestri, permisit vobis dimittere uxores vestras. 1 2. q. 107. 2. ad 3. — Non expedit nubere. 1 2. q. 108. 4. ad 1. — Oblati sunt ei parvuli, ut manus imponeret. 3ª. q. 72. 1. ad 1. — Unus est bonus Deus. 1ª. q. 6. 2. ad 2. — Si vis ad vitam ingredi, serva mandata. 1 2. q. 100. 10. ad 1. — Diliges proximum tuum sicut teipsum. 1 2. q. 73. 3. c. et 2 2. q. 1. 1. ad 3. et q. 25. 12. o. et q. 26. 4. 3. c. et q. 44. 3. ad 1. et 7. o. et 8. ad 2. — Hæc omnia custodivi a juventute mea. 2 2. q. 189. 1. ad 1. — Si vis perfectus esse, vade et vende omnia quæ habes, et da pauperibus, et veni sequere me. 2 2. q. 84. 3. ad 1. 2 2. q. 188. 7. ad 1. et q. 189. 1. c. ad 1. — Facilius est camelum per foramen acus transire quam divitem intrare in regnum cœlorum. 2 2. q. 186. 3. ad 4. et q. 188. 7. c. — Ecce nos reliquimus omnia, et secuti sumus te, quid ergo erit nobis? 2 2. q. 188. 7. c. — Vos qui secuti estis me, etc. sedebitis et vos super sedes duodecim, judicantes duodecim tribus Israel. 3ª. q. 56. 4. ad 3. sup. q. 89. 1. c. — Omnis qui reliquerit domum vel fratres, etc. centuplum accipiet. 2 2. q. 122. 5 ad 4. et 182. 2. ad 1. — Erunt novissimi primi, et e converso. 1ª. q. 65. 2. 3.

CAPUT XX.

Acceperunt singulos denarios. 1 2. q. 5. 2. ad 1. — Portavimus pondus diei et æstus. 1ª. q. 65. 2. ad 3. — Et tradent eum gentibus. 3ª. q. 47. 4. o. — Et tertia die resurget. 3ª. q. 51. 4. o. et q. 53. 2. o. — Dic ut sedeant hi duo filii mei, unus ad dexteram tuam, et unus ad sinistram, in regno tuo. 3ª. q. 58. 4. ad 4. — Calicem quidem meum bibetis. 3ª. q. 76. 2. ad 1. — Sedere autem ad dexteram meam, vel ad sinistram, non est meum dare vobis, sed quibus paratum est a Patre meo. 3ª. q. 58. 4. ad 4.

CAPUT XXI.

Turbæ autem quæ præcedebant, et quæ sequebantur, clamabant dicentes: Hosanna filio David. 3ª. q. 45. 3. c. — Et ejiciebat omnes vendentes et ementes in templo. 3ª. q. 44. 3. ad 1. — Et arefacta est continuo ficulnea. 3ª. q. 44. 4. ad 2. — Publicani et meretrices præcedent vos in regno Dei. 2 2. q. 189. 1. ad 1.

CAPUT XXII.

Accesserunt ad Jesum Saducæi, qui negant resurrectionem. 1ª. q. 30. 1. c. — In resurrectione non nubent, neque nubentur, sed erunt sicut angeli Dei in cœlo. 1ª. q. 97. 3. c. sup. q. 49. 3. ad 3. et q. 84. 4. c. — Hoc est maximum et primum mandatum. 2 2. q. 44. 1. o. — In his duobus mandatis universa lex pendet, et prophetæ. 1 2. q. 99. 1. ad 2. et q. 103. 2. ad 1.

CAPUT XXIII.

Nolite vocari Rabi, nec vocemini magistri. 1ª. q. 117. 1. ad 1. — Unus est enim magister vester. 1ª. q. 103. 3. o. et q. 117. 1. o. 2 2. q. 173. 2. c. 3ª. q. 1. 1. c. et q. 69. 3. ad 2. — Et patrem nolite vocare vobis super terram. Unus est enim pater vester. 1ª. q. 33. 2. ad 4. — Væ vobis Scribæ et Pharisæi, hypocritæ, qui circuitis mare et aridam, ut faciatis vobis unum proselytum. 2 2. q. 189. 9. ad 2. — Væ vobis, qui decimatis men-

tam, et anetum, et ciminum. 3ª. q. 38. 4. ad 3.— Et vos implete mensuram patrum vestrorum. 4 2. q. 87. 8. ad 4. — Ut veniat super vos omnis sanguis justus, qui effusus est super terram. 4 2. q. 87. 8. ad 4. et ad 3. — Et dabunt signa magna et prodigia, ita ut, etc. 1ª. q. 114. 4. ad 4. 2 2. q. 178. 4. ad 2 — Et multi pseudoprophetæ surgent, et seducent multos. 2 2. q. 178. 4. ad 2. et 2 2. q. 189. 9. c. fin.

CAPUT XXIV.

Et prædicabitur hoc Evangelium regni in universo orbe. 4 2. q. 106. 4. ad 4.—Tunc refrigescet charitas multorum. sup. q. 74. 2. ad 2. — Fidelis servus et prudens. 1ª. q. 22. 4. c. 2 2. q. 97. 4. c. — Et congregabunt electos ejus a quatuor ventis. 1ª. q. 91. 2. ad 4. et q. 110. 4. ad 4. — Stellæ de cœlo cadent. sup. q. 73. 3. c.—De die illa et hora nemo scit. sup. q. 77. 2. c.

CAPUT XXV.

Uni dedit quinque talenta, alii duo, alii vero unum. 2 2. q. 24. 3. ad 4. — Unicuique secundum propriam virtutem. 2 2. q. 24. 3. ad 4. sup. q. 93. 3. 4. — Intra in gaudium Domini tui. 2 2. q. 28. 3. c. fi. — Meto ubi non seminavi. 2 2. q. 62. 4. ad 3.—Et veniens ego, utique recepissem quod meum est, cum usura. 2 2. q. 78. 4. ad 4. — Venite benedicti Patris mei, possidete regnum. 4 2. q. 4. 7. ad 4. — Ite maledicti in ignem æternum. sup. q. 74. 9. 3. et q. 97. 4. 4.—Esurivi enim, etc. 2 2. q. 32. 2. o. — Et ibunt hi in supplicium æternum. 1ª. q. 64. 2. c. sup. q. 99. 4. c.—Justi autem in vitam æternam. 1ª. q. 10. 3. c. et q. 18. 2. ad 4. et q. 64. 2. c. 4 2. q. 3. 2. ad 4. 2 2. q. 18. 2. ad 2.

CAPUT XXVI.

Post biduum Pascha fiet. 3ª. q. 46. 9. ad 4. 3ª. q. 74. 4. ad 4. — Me autem non semper habebitis. 3ª. q. 73. 4. ad 2. — Prima autem die azymorum, accesserunt discipuli ad Jesum, dicentes: Ubi vis paremus. 3ª. q. 46. 9. c. ad 4. 3ª. q. 74. 4. c. ad 4. — Bonum erat ei, si natus non fuisset homo ille. 1ª. q. 4. 2. ad 3. 4 2. q. 8. 4. ad 3. et q. 29. 4. ad 2. 4 2. q. 73. 8. ad 2. — Cœnantibus autem eis, accepit Jesus panem. 3ª. q. 81. 4. ad 4. — Accipite et comedite. 3ª. q. 78. 4. c. ad 4. — Hoc est corpus meum. 3ª. q. 60. 8. c. et 3. q. 78. 4. o. et 3. c. 5. et q. 83. 4. ad 4. et q. 84. 3. c. — Hic est sanguis meus novi testamenti, qui pro multis effundetur, in remissionem peccatorum. 3ª. q. 78. 3. 3. o. — Non bibam amodo de hoc genimine vitis, usque in diem illum, cum illud bibam vobiscum novum in regno Patris mei. 3ª. q. 81. 2. ad 4. — Postquam autem resurrexero, præcedam vos in Galilæam. 3ª. q. 53. 3. ad 4. — Judas qui tradidit eum. 3ª. q. 47. 3. o. et 6. ad 2. — Cœpit contristari et mœstus esse. 3ª. q. 15. 6. ad 4. — Tristis est anima mea usque ad mortem. 3ª. q. 15. 6. o. — Et progressus pusillum, procidit in faciem suam, orans, et dicens: Pater mi. 2 2. q. 83. 10. ad 4. 3ª. q 15. 4. ad 3. et q. 21. o. et q. 43. 2. ad 2. et q. 53. 4. ad 2. — Si possibile est, transeat a me calix iste. 3ª. q. 15. 6. ad 4. et q. 18. o. et q. 21. 2. c. ad 2. et 3. c. 4. ad 4. — Pater mi, si non potest hic calix transire, nisi bibam illum, fiat voluntas tua. 3ª. q. 46. 2. ad 4. — Converte gladium tuum in locum suum. 2 2. q. 40. 2. o. — Omnes enim qui acceperint gladium, gladio peribunt. 2 2. q. 40. 4. ad 4. — Et princeps sacerdotum ait illi: Adjuro te per Deum vivum. 2 2. q. 90. 4. ad 4. — At ille, s. Petrus, negavit coram omnibus. 2 2. q. 24. 12. ad 2.

CAPUT XXVII.

Ut crucifigeretur. 3ª. q. 46. 4. o. — Et venerunt in locum, qui dicitur Golgota, quod est Calvariæ locus. 3ª. q. 46. 10. ad 3. — Tunc crucifixi sunt cum eo duo latrones, unus a dextris, et unus a sinistris. 3ª. q. 46. 4. 4. o. — Idipsum autem et latrones, qui crucifixi erant cum eo, improperabant ei. 3ª. q. 46. 11. ad 3.—Tenebræ factæ sunt super universam terram, usque ad horam nonam. 3ª. q. 44. 2. ad 2. — Clamans voce magna, emisit spiritum. 3ª. q. 47. 4. ad 2. — Emisit spiritum. 3ª. q. 50. 4. 3. c. ad 3. — Velum templi scissum est in duas partes, a summo usque deorsum. 4 2. q. 103. 3. ad 2. 3ª. q. 44. 4. ad 3. — Et terra mota est, et petræ scissæ sunt. 3ª. q. 44. 4. ad 3.—Monumenta aperta sunt. Ibid.— Multa corpora sanctorum qui dormierant, surrexerunt. 3ª. q. 53. 3. ad 2.— Inter quas erat Maria Magdalene, et Maria Jacobi, et Joseph mater, et mater filiorum Zebedæi. 3ª. q. 28. 3. ad 6.—Joseph involvit illud. s. corpus Jesu, in sindone munda. 3ª. q. 51. 2. ad 2. et ad 3. et ad 4. — Et posuit illud in monumento suo novo, quod exciderat in petra. 3ª. q. 51. 4. o. et 4. c. et q. 52. 4. c. et q. 66. 8. ad 4. — Advolvit saxum magnum ad ostium monumenti. 3ª. q. 51. 2. ad 4.

CAPUT XXVIII.

Angelus enim Domini descendit de cœlo, et revolvit lapidem, et sedebat super eum. 3ª. q. 55. 6. ad 3. — Respondens autem angelus, dixit mulieribus. 3ª. q. 55. 4. ad 3. et 2. o. — Illæ autem accesserunt, et tenuerunt pedes ejus. 3ª. q. 55. 6. ad 3. et q. 8. 4. ad 4. — Data est mihi omnis potestas in cœlo et in terra. 3ª. q. 43. 2. ad 4. — Baptizantes eos, in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti. 3ª. q. 60. 8. c. et q. 66. 5. o. et q. 67. 6. c. et q. 84. 3. c.—Qui crediderit et baptizatus fuerit, salvus erit. sup. q. 99. 4. 4.

AUCTORITATES EX EVANGELIO

SECUNDUM SANCTUM MARCUM.

CAPUT I.

Fuit Joannes in deserto baptizans, et prædicans baptismum pœnitentiæ, in remissionem peccatorum. 3ª. q. 38. 3. ad 4. — Et erat in deserto quadraginta diebus, et quadraginta noctibus. 3ª. q. 41. 2. ad 3. et 3. ad 2. — Eratque cum bestiis. 3ª. q. 41. 3. ad 2. — Scio quod sis Sanctus Dei. 1ª. q. 42. 13. ad 6. et q. 52. 4. ad 4. et q. 64. 4. ad 4. et 2. ad 3. 3ª. q. 29. 4. ad 3. et q. 44. 4. ad 4. et q. 47. 3. c. — Obmutesce, et exi ab eo. 3ª. q. 44. 4. ad 3. — Et discerpens eum spiritus immundus, et exclamans voce magna, exiit ab eo. 3ª. q. 44. 4. ad 4. — Quoniam sciebant eum. 1ª. q. 64. 4. ad 4. et q. 41. 4. ad 4. et q. 44. 4. ad 4. et q. 47. 3. c.

CAPUT II.

Quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus. 3ª. q. 16. 11. ad 2. 3ª. q. 84. 3. ad 3.

CAPUT III.

Et circumspiciens eos cum ira. 3ª. q. 15. 9. o. — Dæmones clamabant, dicentes: Tu es filius Dei. s. 4.

CAPUT V.

Vade in domum tuam ad tuos, et annuncia illis, quanta tibi Deus fecerit. 3ª. q. 44. 3. ad 4.

CAPUT VI.

Et non poterat ibi ullam virtutem facere. 3ª. q. 45. 2. ad 1.

CAPUT VII.

Tenetis traditiones hominum, baptismata urceorum, et calicum. 3ª. q. 38. 1. ad 3. — Et ingressus domum, neminem voluit scire. Et non potuit latere. 3ª. q. 13. 4. ad 1. et q. 41. 3. ad 4.

CAPUT VIII.

Et interrogavit eum, si quid videret, et aspiciens ait : Video homines velut arbores ambulantes, etc. 3ª. q. 44. 3. ad 2.

CAPUT IX.

Et exclamans, et multum discerpens, exiit ab eo. s. 1.

CAPUT X.

Et offerebant ei parvulos, ut tangeret eos, etc. 3ª. q. 72. 1. ad 1.

CAPUT XIII.

Neque filius hominis, nisi pater. 1ª. q. 51. 4. ad 2. 3ª. q. 10. 2. ad 1.

CAPUT XV.

Erat autem hora tertia, et crucifixerunt eum. 3ª. q. 46. 9. ad 2. et 3ª. q. 82. 2. ad 3. — Pilatus autem mirabatur, si jam obiisset. 3ª. q. 47. 1. ad 2.

CAPUT XVI.

Ostensus est in alia effigie, euntibus in villam. 3ª. q. 54. 1. ad 3. et q. 55. 4. o. — Euntes in mundum universum, prædicate Evangelium omni creaturæ. 1ª. q. 91. 1. c. et q. 96. 2. c. et 1 2. q. 17. 8. ad 2. — Qui vero non crediderit, condemnabitur. 2 2. q. 1. 6. ad 3. et q. 2. 3. o. et q. 16. 1. ad 1. — Signa autem eos qui crediderint, hæc sequentur. 2 2. q. 178. 1. ad 3. — Linguis loquentur novis. 2 2. q. 176. 1. o. — Super ægros manus imponent, et bene habebunt. 3ª. q. 84. 4. ad 1. — Assumptus est in cœlum. 3ª. q. 57. o. et q. 58. 1. 3. c. — Et sedet a dextris Dei. 3ª. q. 57. 2. ad 3. et q. 58. o.

AUCTORITATES EX EVANGELIO

SECUNDUM SANCTUM LUCAM.

CAPUT I.

Sacerdos quidam nomine Zacharias, de vice Abia, in ordine vicis suæ. 2 2. q. 97. 2. ad 3. 3ª. q. 57. 2. c. — Sorte exiit, ut poneret incensum. 2 2. q. 93. 8. o. — Apparuit autem illi angelus Domini. Et Zacharias turbatus est videns, et timor irruit super eum. 3ª. q. 30. 3. ad 3. — Et Spiritu sancto replebitur adhuc ex utero matris suæ. 3ª. q. 27. 2. ad 1. et 6. ad 1. — Et dixit Zacharias ad angelum : Unde hoc sciam, etc. 2 2. q. 97. 2. ad 3. — Eris tacens, et non poteris loqui, etc. pro eo quod non credidisti. 2 2. q. 97. 2. ad 3. — Missus est angelus Gabriel a Deo. 3ª. q. 30. 4. o. — Et ingressus angelus ad eam. 3ª. q. 30. 3. o. — Ave gratia plena, Dominus tecum. Benedicta tu in mulieribus. 3ª. q. 7. 10. ad 1. et q. 30. 4. o. — Quæ cum audisset, turbata est, et cogitabat, qualis esset ista salutatio. 3ª. q. 30. 3. ad 3. — Et ait angelus ei : Ne timeas, Maria : invenisti enim gratiam apud Deum. Ibid. — Ecce concipies in utero, et paries filium. 3ª. q. 30. 4. c. — Et vocabis nomen ejus Jesum. 3ª. q. 37. 2. o. — Quomodo fiet istud. 3ª. q. 30. 4. ad 2. — Virtus altissimi obumbrabit tibi. 3ª. q. 32. 1. ad 1. — Et ecce Elisabeth cognata tua, et ipsa concepit filium in senectute sua. 3ª. q. 29. 1. ad 4. et q. 30. 4. ad 1. — Non erit impossibile apud Deum omne verbum. 1ª. q. 25. 3. o. — Exultavit in gaudio infans in utero meo. 2 2. q. 124. 1. ad 1. et 3ª. q. 27. 6. c. — Respexit humilitatem ancillæ suæ. 2 2. q. 161. 1. ad 1. — Et vocabant eum nomine patris sui. 3ª. q. 37. 2. ad 3. et q. 70. 3. ad 3. — Sicut locutus est per os Sanctorum, qui a sæculo sunt, prophetarum ejus. 1ª. q. 1. 10. c. 2 2. q. 172. 1. c. — Puer autem crescebat, et confortabatur spiritu. 3ª. q. 9. 4. o. et q. 12. o. et q. 45. 8. o.

CAPUT II.

Exiit edictum a Cæsare Augusto, ut describeretur universus orbis. 3ª. q. 35. 8. ad 1. — Pastores erant in regione eadem vigilantes, et custodientes, etc. 3ª. q. 36. 3. o. — Et ecce angelus Domini stetit juxta illos. 3ª. q. 36. 3. o. et 5. c. et ad 1. — Et claritas Dei circumfulsit illos. 3ª. q. 36. 5. ad 1. — Et timuerunt timore magno. Et dixit illis angelus : Nolite timere. s. 1. — Et postquam consummati sunt dies octo, ut circumcideretur puer. 3ª. q. 37. 1. o. et q. 40. o. — Postquam impleti sunt dies purgationis ejus, secundum legem Moysi. 3ª. q. 37. 4. o. — Ut sisterent eum Domino. 3ª. q. 37. 3. o. — Et ut darent pro eo hostiam. 3ª. q. 37. 3. ad 3. — Et homo iste justus, et timoratus. 3ª. q. 36. 6. ad 1. — Cum inducerent puerum Jesum parentes ejus. 3ª. q. 28. 1. ad 1. — Et tuam ipsius animam pertransibit gladius. 3ª. q. 27. 4. ad 2. — Et Anna prophetissa, filia Phanuel, etc. 3ª. q. 36. 3. c. ad 5. et 6. c. ad 1. — Puer autem crescebat, et confortabatur. s. 1. — Plenus sapientia. 1ª. q. 9. 10. 11. 12. o. et q. 15. 2. 3. c. ad 1. — Et gratia Dei erat in illo. 3ª. q. 7. o. — Et ibant parentes ejus. s. 2. — Invenerunt eum in templo sedentem in medio doctorum, audientem illos, et interrogantem. 3ª. q. 12. 3. ad 1. — Ecce pater tuus et ego. s. 2. — Et Jesus proficiebat sapientia. 3ª. q. 7. 12. ad 3. et q. 12. 2. o. et 3. ad 3. et q. 15. 8. ad 3. — Et gratia. 3ª. q. 7. 12. o.

CAPUT III.

Et videbit omnis caro salutare Dei. 1ª. q. 12. 2. o. — Facite fructus dignos pœnitentiæ. sup. q. 13. 1. c. — Cujus ventilabrum in manu ejus. sup. q. 74. 9. c.

CAPUT IV.

Et consummata omni tentatione. 3ª. q. 41. 3. ad 3. et 4. ad 4. — Ipse autem transiens, per medium illorum ibat. 3ª. q. 44. 3. ad 2. — Scio te, quia sis Sanctus Dei. 3ª. q. 29. 1. ad 3. et q. 44. 1. ad 1.

CAPUT V.

Relictis omnibus, secuti sunt eum. 2 2. q. 189. 1. b.

CAPUT VI.

Væ vobis qui ridetis nunc, quia lugebitis et flebitis. 2 2. q. 168. 2 ad 1. — Mutuum date, nihil inde sperantes. 2 2. q. 78. 1. ad 3. — Et eritis filii altissimi. 1ª. q. 33. 3. c. 1 2. q. 114. 3. c. ún. 3ª. q. 3. 4. ad 3. et 5. ad 2. et q. 2. 3. o. — Estote ergo misericordes. 2 2. q. 30. 4. o.

CAPUT VII.

Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. 1ª. q. 21. 4. ad 1. 3ª. q. 49. 4. c.

CAPUT VIII.

Quod tibi nomen est? At ille : Legio. 2 2. q. 95. 4. ad 1.

CAPUT IX.

Et dicebant excessum, quem completurus erat in Jerusalem. 3ª. q. 45. 3. ad 3. — Nemo mittens manum ad aratrum, etc. 2 2. q. 88. 1. ad 3. — Permitte mihi primum renunciare iis, qui domi sunt. 2 2. q. 189. 6. c. fi. et 10. ad 2. — Nemo mittens manum suam ad aratrum, et respiciens retro, aptus est regno Dei. 2 2. q. 189. 10. ad 2.

CAPUT X.

Neminem per viam salutaveritis. 3ª. q. 64. 1. o. et 2. c. — Intravit Jesus in quoddam castellum, et mulier quædam, Martha nomine, excepit illum in domum suam. Et huic erat soror nomine Maria, etc. 2 2. q. 171. principio. — Maria optimam partem elegit. 1 2. q. 57. 1. c. 2 2. q. 182. 2. o.

CAPUT XI.

Et fiunt novissima hominis illius, pejora prioribus. 2 2. q. 189. 9. c. fin. et ad 2. fin. — Nemo accendit lucernam, et in abscondito ponit. 2 2. q. 188. 8. ad 4. — Quod superest date eleemosynam. 2 2. q. 32. 5. ad 6. et q. 66. 7. c. et q. 71. 1. c. et q. 87. 1. ad 4. 2 2. q. 118. 4. ad 2. et q. 185. 7. ad 1.

CAPUT XII.

Et post hæc non habent amplius quid faciant. 2 2. q. 32. 2. ad 1. — Quis me constituit judicem, aut divisorem, supra vos. 3ª. q. 50. 4. ad 1. — Cavete ab omni avaritia. 1ª. q. 63. 2. ad 2. 1 2. q. 77. 3. ad 1. et q. 82. 4. ad 3. et q. 84. 1. o. 2 2. q. 24. 10. ad 2. q. 118. 2. o. et 5. ad 2. et q. 119. 2. ad 1.

CAPUT XIII.

Non capit prophetam perire extra Jerusalem. 3ª. q. 46. 10. ad 1.

CAPUT XIV.

Omnis qui se exaltat, humiliabitur, et e converso. 2 2. q. 161. 5. ad 3. — Cum facis prandium aut cœnam, noli vocare amicos, etc. sed pauperes, etc. 2 2. q. 31. 3. ad 1. — Si quis venit ad me, et non odit patrem, etc. et animam suam, non potest meus esse discipulus. 2 2. q. 25. 6. c. et q. 26. 2. c. et 7. ad 1. et q. 34. 3. ad 1. 2 2 q. 101. 4. ad 1. — Quis enim volens turrim ædificare, nonne prius sedens computat sumptus, etc. et non potuit consummare. 2 2. q. 189. 10. ad 3. — Qui non renunciat omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus. 2 2. q. 184. 7. ad 1. et q. 189. 10. ad 3.

CAPUT XV.

Erant autem appropinquantes ei publicani et peccatores. 2 2. q. 25. 6. ad 3. 3ª. q. 40. 1. o. et ad 3. — Ita gaudium erit in cœlo super uno peccatore pœnitentiam agente, quam supra nonaginta justis qui non indigent pœnitentia. 1ª. q. 20. 4. ad 4. sup. q. 71. 8. 3.

CAPUT XVI.

Filii hujus sæculi, prudentiores filiis lucis in generatione sua sunt. 2 2. q. 47. 15. ad 1. — Facite vobis amicos de mammona iniquitatis. 2 2. q. 32. 7. ad 1. 2 2. q. 114. 6. ad 3. — Recordare quia recepisti bona in vita tua. sup. q. 70. 2. 4. et 98. 7. c. — In sinum Abrahæ. 3ª. q. 52. 2. ad 4. sup. q. 69. 4. o. et ad 3.

CAPUT XVII.

Ubicumque fuerit corpus, ibi congregabuntur et aquilæ. 1 2. q. 102. 6. ad 1.

CAPUT XVIII.

Oportet semper orare, et non deficere. 2 2. q. 83. 14. o. — Judex quidam erat in quadam civitate, qui nec Deum timebat, et homines non reverebatur. 2 2. q. 49. 3. ad 1. — Omnis qui se exaltat, humiliabitur, et e converso. s. 14.

CAPUT XIX.

Et si quid aliquem defraudavi, reddo quadruplum. 2 2. q. 62. 3. ad 2. — Dimidium bonorum meorum do pauperibus. 3ª. q. 7. 2. ad 3.

CAPUT XX.

Neque ultra mori poterunt. 1ª. q. 97. 3. c. — Æquales enim angelis sunt. 1ª. q. 65. 9. ad 3. q. 108. 8. o. 2 2. q. 4. 5. ad 6. — Et filii sunt Dei. s. 6.—Omnia enim vivunt ei. 1 2. q. 110. 1. ad 2. 2 2. q. 23. 2. ad 2. — Erunt signa in sole. sup. q. 73. 1. c. — Capillus de capite vestro non peribit. sup. q. 80. 2. c.

CAPUT XXI.

Vidua hæc pauper, plus quam omnes misit. 2 2. q. 32. 4. ad 3.— In patientia vestra possidebitis animas vestras. 2 2. q. 136. 2 ad 2.

CAPUT XXII.

Desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscum, antequam patiar. 3ª. q. 81. 1. ad 3. — Similiter et calicem postquam cœnavit, dicens. 3ª. q. 74. 2. ad 3.— Facta est contentio inter eos, quis eorum videretur esse major. 2 2. q. 58. 1. ad 1. — Ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater meus regnum. 1 2. q. 4. 7. ad 1. — Ut edatis et bibatis super mensam meam in regno meo. Ib. — Apparuit autem illi angelus de cœlo, confortans eum. 3ª. q. 12. 4. ad 1. — Et factus in agonia. 3ª. q. 18. 6. ad 3.

CAPUT XXIII.

Et facti sunt amici Herodes et Pilatus in ipsa die; nam antea inimici erant ad invicem. 2 2. q. 23. 1. ad 2. et ad 3. et q. 25. 8. ad 3. — Jesus autem dicebat : Pater, dimitte illis : non enim sciunt quid faciunt. 3ª. q. 21. 4. ad 2. et q. 47. 5. o. et 6. c. — Domine, memento mei cum veneris in regnum tuum. 3ª. q. 46. 11. ad 3. — Hodie mecum eris in paradiso. 3ª. q. 52. 1. ad 3. — In quo nondum quisquam positus fuerat. 3ª. q. 51. 2. c. ad 1.

CAPUT XXIV.

Non est hic, sed surrexit. 3ª. q. 53. 1. o. et 2. c. et 3. ad 1. — Procumbens vidit linteamina posita. 3ª. q. 18. 1. ad 1. et ad 2. — Oculi autem eorum tenebantur, ne eum agnoscerent. 3ª. q. 55. 1. ad 3. — Et ita intrare in gloriam suam. 3ª. q. 45. 1. c. — Et ipse se finxit longius ire. 2 2. q. 111. 1. ad 1. — Et coegerunt illum. 2 2. q. 188. 6. c. 3ª. q. 40. 1. ad 2. — Et aperti sunt oculi eorum. 3ª. q. 55. 1. ad 3. — Et ipse evanuit ex oculis eorum. 3ª. q. 54. 1. ad 2. — Et aperiret nobis Scripturas. 2 2. q. 173. 3. c. — Palpate et videte, quia spiritus carnem et ossa non habet, etc. 3ª. q. 54. 2. ad 2. sup. q. 83. 6. c. — Et cum manducasset coram eis. 1ª. q. 51. 3. ad 3. 3ª. q. 54. 2. ad 3. et q. 55 3. c. et 6. c. ad 1. — Hæc

sunt verba quæ locutus sum vobis, cum adhuc essem vobiscum. 3ª. q. 55. 3. c. — Vos autem sedete in civitate, quoadusque induamini virtute ex alto. 1 2. q. 105. 4. ad 1.

AUCTORITATES EX EVANGELIO

SECUNDUM SANCTUM JOANNEM.

CAPUT I.

Et verbum erat apud Deum. 1ª. q. 33. 3. ad 3. et q. 34. 1. o. 1 2. q. 93. 1. ad 2. 2 2. q. 189. 1. ad 4. — Et Deus erat verbum. 1ª. q. 27. 1. c. et q. 33. 1. ad 2. et q. 41. 3. o. 3ª. q. 43. 4. o. — Hoc erat in principio apud Deum. s. 1. — Omnia per ipsum facta sunt. 1ª. q. 39. 8. c. — Et sine ipso factum est nihil. 1 2. q. 72. 1. ad 2. — Quod factum est, in ipso vita erat. 1ª. q. 18. 4. o. — Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem, venientem in hunc mundum. 1ª. q. 79. 4. ad 1. 2 2. q. 171. 2. c. — Et mundus per ipsum factus est. s. 1. — Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri. 1 2. q. 109. 7. o. — Et verbum caro factum est. 2 2. q. 189. 1. ad 4. 3ª. q. 3. 3. ad 1. — Et vidimus gloriam ejus, gloriam quasi unigeniti a Patre. 1ª. q. 33. 3. c. ad 2. — Plenum gratiæ et veritatis. 3ª. q. 2. 10. ad 2. et q. 7. 7. ad 1. et 9. o. et 10. 12. c. et q. 14. 4. ad 2. et q. 15. 2. 3. c. et q. 22. 1. c. ad 1. et ad 3. et q. 27. 5. ad 1. et q. 28. 4. ad 2. et q. 34. 1. c. et q. 38. 2. ad 2. — Qui post me venturus est, ante me factus est. 3ª. q. 16. 6. ad 2. — Et de plenitudine ejus nos omnes accepimus. 3ª. q. 7. 10. o. — Lex per Moysem facta est, gratia autem et veritas per Jesum Christum facta est. 1 2. q. 112. 1. ad 1. — Deum nemo vidit unquam. 1ª. q. 12. 1. ad 1. 1 2. q. 112. 3. ad 3. — Unigenitus filius, qui est in sinu Patris, ipse enarravit. 1ª. q. 33. 3. ad 2. — Ecce agnus Dei. 1 2. q. 102. 3. ad 2. 3ª. q. 73. 3. c. — Ecce qui tollit peccatum mundi. 3ª. q. 2 2. 2. ad 2. et 3. c. et q. 46. 3. ad 3. et 6. ad 6. et q. 48. 2. ad 2. et q. 49. 1. o. et 2. 3. 4. 3. c. et 3. ad 3. et ad 4. q. 52. 3. c. et q. 56. 2. ad 4. et q. 62. 3. o. et q. 69. 1. ad 2. et ad 3. 3ª. q. 73. 3. c. et q. 79. 3. c. — Ut manifestetur in Israel, propterea veni ego. 3ª. q. 36. 4. ad 3. et q. 43. 3. ad 1. — Deum nemo vidit unquam. sup. q. 92. 1. ad 2.

CAPUT II.

Nondum venit hora mea. 3ª. q. 46. 9. o. et 10. c. — Omnis homo primum bonum vinum ponit. 3ª. q. 44. 3. ad 2. — Hoc fecit initium signorum Jesus. 3ª. q. 36. 4. ad 3. et q. 43. 3. o. — Et crediderunt in eum discipuli ejus. 3ª. q. 43. 3. ad 3. — Post hæc descendit Jesus in Capharnaum, ipse et mater ejus, et fratres ejus. 3ª. q. 28. 3. ad 3. — Quadraginta et sex annis ædificatum est templum hoc. 3ª. q. 33. 1. 1. ad 1. — Ipse enim sciebat quid esset in homine. 3ª. q. 10. 2. c.

CAPUT III.

Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei. 1 2. q. 112. 1. ad 2. et q. 113. 3. ad 1. 3ª. q. 66. 2. o. et q. 68. 1. 2. o. et q. 70. 2. ad 3. et ad 4. et q. 72. 6. ad 1. et q. 84. 3. c. — Nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit de cœlo, filius hominis, qui est in cœlo. 3ª. q. 3. 2. ad 1. et q. 57. 2. ad 2. — Ita exaltari oportet filium hominis. 3ª. q. 46. 2. c. — Sic Deus dilexit mundum. 3ª. q. 1. 1. c. — Non enim misit Deus filium suum in mundum, ut judicet mundum, sed ut salvetur mundus per ipsum. 3ª. q. 68. 1. c. et 2. o. — Qui autem facit veritatem, venit ad lucem. 1ª. q. 17. 1. c. — Qui habet sponsam sponsus est. sup. q. 95. 3. c. — Non enim ad mensuram dat Deus spiritum. 3ª. q. 7. 11. ad 1. — Pater diligit filium, et omnia dedit in manu ejus. 1ª. q. 42. 6. ad 2. — Qui credit in eum non judicabitur. sup. q. 89. 6. 1.

CAPUT IV.

Discipuli ejus abierant in civitatem, ut cibos emerent. 2 2. q. 188. 7. c. — Omnis qui biberit ex aqua hac, sitiet iterum. 1 2. q. 2. 1. c. ad 3. — Fons aquæ salientis. 1 2. q. 2. 1. ad 3. et 1 2. q. 114. 3. c. ad 3. — Video, quia propheta es tu. Infr. 6. — Venit hora, quando neque in monte hoc, neque in Hierosolymis adorabitis Patrem. 2 2. q. 84. 3. ad 1. — Spiritus est Deus. 1ª. q. 1. 3. o. et q. 3. 1. o. — In spiritu et veritate oportet adorare. 2 2. q. 81. 7. ad 1. et q. 83. 13. ad 1. — Jam non propter loquelam tuam credimus. 2 2. q. 2. 10. c. fin. — Perfecta charitas foras mittit timorem. sup. q. 4. 1. ad 2.

CAPUT V.

Pater meus usque modo operatur, et ego operor. 1ª. q. 69. 2. c. et q. 73. 2. ad 1. 1ª. q. 118. 3. ad 1. — Æqualem se faciens Deo. 1ª. q. 42. o. 3ª. q. 43. 4. c et q. 58. 3. o. — Non potest Filius a se facere quidquam, nisi quod viderit Patrem facientem. 1ª. q. 42. 6. ad 1. — Quæcumque enim ille fecerit, hæc et Filius similiter facit. 3ª. q. 43. 4. b. — Pater enim diligit Filium, et demonstrat ei omnia quæ ipse facit. 1ª. q. 42. 6. ad 2. — Sicut enim Pater suscitat mortuos, et vivificat, sic et Filius quos vult vivificat. 3ª. q. 43. 4. c. ad 2. — Ut omnes honorificent Filium, sicut honorificant Patrem. 2 2. q. 81. 3. ad 1. et q. 84. 1. ad 3. 3ª. q. 23. 1. ad 1. — Qui misit illum. 1ª. q. 43. o. et 1ª. q. 112. 1. c. ad 3. et 3ª. q. 28. 1. ad 3. et q. 39. 8. ad 1. — Et in judicium non venit, sed transiet a morte in vitam. sup. 3. — Et potestatem dedit ei judicium facere, quia filius hominis est. 3ª. q. 59. 2. c. sup. q. 89. 3. c. — Et procedent qui bona fecerunt, in resurrectionem vitæ; qui vero mala egerunt, in resurrectionem judicii. 1ª. q. 64. 2. c. — Non possum ego a meipso facere quicquam. s. 3. — Sicut audio, judico. 1ª. q. 42. 6. ad 2. — Et judicium meum verum est. 1ª. q. 16. 3. o. 1 2. q. 3. 7. c. — Opera quæ dedit mihi Pater, ut perficiam ea, ipsa opera quæ ego facio, testimonium perhibent de me. 3ª. q. 43. 1. 4. o. — Neque vocem ejus unquam audistis. 3ª. q. 39. 8. ad 2. — Neque speciem ejus vidistis. Ibid. — Est qui accusat vos Moyses. sup. q. 89. 2. ad 3.

CAPUT VI.

Hic est vere propheta, qui venturus est in mundum. 2 2. q. 174. 3. ad 3. et 3ª. q. 7. 8. o. et q. 31. 2. c. — Ego sum panis vitæ. 3ª. q. 79. 1. c. — Quem misit ille. s. 3. — Qui venit ad me, non esuriet; et qui credit in me, non sitiet in æternum. 1 2. q. 2. 1. ad 3. — Et ego resuscitabo eum. 3ª. q. 34. 2. c. et q. 56. 1. 2. o. et q. 59. 2. c. fin. et q. 62. 3. ad 1. et ad 3. — Omne quod dedit mihi, non perdam ex eo. Inf. 10. — Omnis qui audivit a Patre, et didicit, venit ad me. 1ª. q. 43. 3. ad 2. 1 2. q. 122. 2. ad 2. et 10. 13. — Non

quia Patrem vidit quisquam, nisi is quis est a Deo, hic vidit Patrem. s. 4. — Panis quem ego dabo, caro mea est, pro mundi vita. 3ª. q. 79. 4. o. et 8. c. et q. 81. 4. ad 3. — Nisi manducaveritis carnem filii hominis, et biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis. 3ª. q. 65. 4. ad 2. et q. 73. 3. ad 1. et q. 87. 4. ad 1. — Qui manducat meam carnem, et bibit meum sanguinem, habet vitam æternam. 3ª. q. 79. 2. o. et q. 80. 2. ad 1. sup. q. 99. 4. 2. — Caro mea vere est cibus, et sanguis meus vere est potus. 3ª. q. 76. 4. ad 2. — Qui manducat meam carnem, et bibit meum sanguinem, in me manet, et ego in eo. Inf. 10. — Spiritus est qui vivificat, caro non prodest quidquam. 2 2. q. 185. 2. ad 3. et 3ª. q. 73. 4. ad 1. — Verba quæ ego locutus sum vobis, spiritus et vita sunt. 3ª. q. 57. 4. ad 1.

CAPUT VII.

Erat autem in proximo dies festus Judæorum scenopegia. 1 2. q. 102. 4. ad 10. et q. 103. 3. ad 4. — Mea doctrina, non est mea. 3ª. q. 9. 1. o. — Qui misit me. s. 3. — Non ex Moyse est circumcisio, sed ex patribus. 1 2. q. 103. 1. ad 3. — Circumcisionem accipit homo in sabbato, ut non solvatur lex Moysis. 2 2. q. 122. 4. ad 3. — Mihi indignamini, quia totum hominem sanum feci in sabbato? 3ª. q. 44. 3. ad 3. q. 88. 3. ad 1. — Qui credit in me sicut dicit scriptura, flumina de ventre ejus fluent aquæ vivæ. 1 2. q. 2. 1. ad 3. — Quia nondum venerat hora ejus. s. 2. — Nondum enim erat spiritus datus, quia Jesus nondum fuerat glorificatus. 3ª. q. 43. 6. ad 1. — Hic est vere propheta. s. 6.

CAPUT VIII.

In lege autem Moyses mandavit nobis hujusmodi lapidare. 3ª. q. 29. 1. ad 4. — Ego sum lux mundi. s. 1. — Ego non judico quemquam. s. 3. — Misit me Pater. s. 3. — Nec dum venerat hora ejus. s. 2. — Si me sciretis, forsitan et Patrem meum sciretis. 2 2. q. 2. 8. ad 3. — Ego non sum de hoc mundo. 2 2. q. 188. 2. ad 3. — Et ego quæ audivi a Patre meo, hæc loquor in mundo. s. 3. — Principium qui et loquor vobis. 1ª. q. 1. 3. ad 1. et 7. c. — Cum exaltaveritis filium hominis. s. 2. — Sicut docuit me Pater, hæc loquor, s. 3. — Et a me ipso facio nihil. s. 3. — Pater mecum est, et non reliquit me solum. 1ª. q. 31. o. — Si vos filius liberavit, vere liberi eritis. 3ª. q. 27. 3. c. fi. et q. 49. 2. ad 2. et q. 54. 7. ad 2. — Ego quod audivi apud Patrem, loquor. s. 3. — Veritatem loquor quam audivi a Deo. Ibid. — Si filii Abrahæ estis, opera Abrahæ facite. 2 2. q. 89. 1. ad 1. — Ego enim ex Deo processi et veni. 1ª. q. 27. o. — Vos ex patre diabolo estis. 1ª. q. 114. 3. ad 2. — Ille homicida erat ab initio. 1ª. q. 63. 3. ad 1. — Et in veritate non stetit, quia non est veritas in eo. 1ª. q. 63. 6. o. et q. 64. 2. ad 3. 2 2. q. 96. 1. c. — Cum loquitur mendacium, ex propriis loquitur. — Quia mendax est et pater ejus. 2 2. q. 172. 6. ad 3. — Abraham pater vester exultavit, ut videret diem meum, et vidit et gavisus est. 1 2. q. 98. 4. c. 3ª. q. 31. 1. o. — Jesus autem abscondit se, et exivit de templo. 3ª. q. 44. 3. ad 1.

CAPUT IX.

Neque hic peccavit, neque parentes ejus. 1 2. q. 87. 7. ad 1. — Qui misit me. s. 3. — Lux sum mundi. s. 1. — Lutum fecit ex sputo, et linivit sputum super oculos ejus, et dixit. 3ª. q. 44. 3. ad 2. et ad 3. — Non est hic homo a Deo, qui sabbatum non custodit. 3ª. q. 40. 4. ad 1. — Propheta est. s. 6. — Scimus quia Deus peccatores non exaudit. 2 2. q. 83. 16. o. 2 2. q. 178. 2. ad 1. sup. q. 71. 3. 1. — Si cæci essetis, non haberetis peccatum. 2 2. q. 15. 1. ad 1.

CAPUT X.

Ego sum ostium. 3ª. q. 8. 6. ad 3. — Nemo tollit eam a me, sed ego pono eam a meipso. 3ª. q. 47. 1. ad 1. et q. 50. 3. ad 1. — Hoc mandatum accepi a Patre meo. 3ª. q. 47. 2. ad 1. — Numquid dæmonium potest cæcorum oculos aperire? 1ª. q. 91. 2. ad 1. et ad 3. et q. 114. 4. c. ad 2. et q. 115. 3. ad 1. et q. 117. 3. c. et 3ª. q. 29. 1. ad 3. — Ego et Pater unum sumus, inf. — Quem Pater sanctificavit. 3ª. q. 34. 1. ad 2. — Et misit in mundum. s. 3. — Opera quæ ego facio in nomine Patris mei, hæc testimonium perhibent de me. s. 1. — Pater in me est, et ego in Patre. 1ª. q. 42. 3. o. 3ª. q. 2. 9. et ad 4. — Joannes quidem fecit signum nullum. 3ª. q. 38. 2. et q. 40. 2. ad 1.

CAPUT XI.

In novissimo die. s. 6. — Tu me misisti. s. 3. — Solvite eum, et sinite abire. sup. q. 8. 1. c.

CAPUT XII.

Loculos habens, ea quæ mittebantur, portabat. 2 2. q. 188. 7. c. — Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet. 3ª. q. 42. 1. c. fi. et q. 46. 2. ad 1. — Ego autem si exaltatus fuero a terra. s. 3. — Qui misit me. s. 3. — Ego lux in mundum veni. s. 1. — Ego non judico eum. s. 3. — Non enim veni ut judicem mundum. s. 3.

CAPUT XIII.

A Deo exivit, et ad Deum vadit. 1ª. q. 42. 3. ad 2. — Quem diligebat Jesus. 1ª. q. 20. 4. ad 3. et 3ª. q. 45. 3. ad 4. — Ille est, cui intinctum panem porrexero: et cum intinxisset panem dedit Judæ. 3ª. q. 81. 2. ad 1. et q. 83. 3. ad 9. — Aut ut egenis aliquid daret. 2 2. q. 188. 7. c. — Mandatum novum do vobis, ut diligatis invicem sicut dilexi vos. 1 2. q. 108. 3. o. 2 2. q. 44. 7. o. — In hoc ergo cognoscent omnes, quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem. 2 2. q. 81. 1. ad 3. et 2 2. q. 101. 1. ad 3.

CAPUT XIV.

Creditis in Deum et in me credite. 2 2. q. 2. 7. c. — In domo Patris mei, mansiones multæ sunt. 1 2. q. 3. 2. ad 4. et q. 5. 2. o. et q. 112. 4. 2. ad 2. — Domine, nescimus quo vadis: Et quomodo possumus viam scire? 1ª. q. 1. 101. ad 2. et 1 2. q. 76. 2. c. — Ego sum via, veritas et vita. 1ª. q. 2. 1. ad 3. et q. 3. 3. o. et q. 4. 2. ad 2. et ad 3. 2 2. q. 34. 1. ad 2. — Si cognovissetis me, et Patrem meum utique cognovissetis. s. 8. — Qui videt me, videt et Patrem meum. Ibid. — Ego in Patre, et Pater in me est. s. 10. — Alioquin propter ipsa opera credite. s. 5. — Amen amen dico vobis. s. 1. — Qui credit in me, opera quæ ego facio, et ipse faciet et majora horum faciet. 3ª. q. 43. 4. ad 2. — Quodcumque petieritis Patrem in nomine meo, hoc faciam. 2 2. q. 83. 7. ad 2. et 15. ad 2. et 16. c. — Si diligitis me, mandata mea servate. 2 2. q. 44. 1. o. — Rogabo Patrem, et alium paracletum dabit vobis. 2 2. q. 85. 10. ad 1. — In illo die cognoscetis, quia ego sum in

Patre meo, et vos in me et ego in vobis. 4ª. q. 31. 1 ad 4. — Et sermonem quem audistis non est meus, sed ejus qui misit me Patris. s. 7. — Pater major me est. 4ª. q. 35. 1. ad 2. et q. 42. 4. ad 4. et q. 43. 7. ad 4 5ª. q. 20. 1. o. — Sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio. 4ª. q. 40. 6. ad 2. et q. 47. 2. ad 1. — In domo Patris mei mansiones multæ sunt. sup. q. 93. 2. c.

CAPUT XV.

Sine me nihil potestis facere. 1 2. q. 6. 1. ad 1. 1 2. q. 114. 6. o. — Si manseritis in me, et verba mea in vobis manserint, quodcumque volueritis petetis, et fiet vobis. s. 14. — Sicut dilexit me Pater, et ego dilexi vos. 1ª. q. 37. 2. ad 3. — Vos autem dixi amicos. 2 2. q. 172. 4. ad 2. — Omnia quæcumque audivi a Patre meo. s. 5. — Ut quodcumque petieritis Patrem in nomine meo, det vobis. s. 14. — Scitote, quia me priorem vobis odio habuerit. 2 2. q. 43. 4. o. et 6. ad 2. et q. 34. 1. 1. ad o. — Si non venissem, et locutus eis non fuissem, peccatum non haberent. 2 2. q. 10. 1. 3. c. — Si opera non fecissem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent. 3ª. q. 43. 4. c. ad 1. — Nunc autem et viderunt et oderunt et me et Patrem meum. 2 2. q. 34. 1. b. et 3ª. q. 47. 5. c. ad 2. — Cum autem venerit paracletus quem ego mittam vobis a Patre spiritum veritatis, qui a Patre procedit. 1ª. q. 36. 2. ad 1. et 4. ad 1. 1 2. q. 106. 4. ad 2.

CAPUT XVI.

Omnis qui interficit vos, arbitretur obsequium se præstare Deo. 1 2. q. 94. 3. ad 2. et q. 100. 8. ad 3. 2 2. q. 64. 6. o. — Qui misit me. s. 5. — Si enim non abiero, paracletus non veniet ad vos 3ª. q. 57. 6. o. — Si autem abiero, mittam eum ad vos. 1ª. q. 43. 8. o. — Ille arguet mundum de peccato. 3ª. q. 59. 1. ad 3. — Cum autem venerit spiritus ille veritatis, docebit vos omnem veritatem. 1 2. q. 106. 4. ad 2. et 2 2. q. 176. 1. ad 1. — Sed quæcumque audiet loquetur. s. 5. — Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. s. 4. — A Deo exivi : exivi a Patre, et veni in mundum. s. 13. — Iterum relinquo mundum, et vado ad Patrem. 3ª. q. 57. 1. 6. o. — Nunc scimus quia scis omnia. 3ª. q. 10. 2. o. et q. 13. 1. ad 2. et ad 3. et q. 59. 2. ad 3. — Quia a Deo existi. s. 13. — Et non sum solus, quia Pater mecum est. s. 8.

CAPUT XVII.

Hæc est autem vita æterna, ut cognoscant te solum verum Deum, et quem misisti Jesum Christum 1ª. q. 10. 3. c. fi. et q. 31. 4. ad 1. — Manifestavi nomen tuum hominibus, quos dedisti mihi de mundo. 2 2. q. 2. 8. ad 2. — Tui erant, et mihi eos dedisti. Ibid. — Et cognoverunt vere, quia a te exivi. s. 13. — Et crediderunt, quia tu me misisti. s. 5. — Et mundus eos odio habuit, quia non sunt de mundo, sicut et ego non sum de mundo. s. 8. 3ª. q. 31. 2. ad 3. fi. — Ut omnes unum sint, sicut tu Pater in me, et ego in te, ut et ipsi in nobis unum sint. s. 10. — Ut sint unum, sicut et nos unum sumus. s. 10. 2 2. q. 183. 2. ad 1. — Et dilexisti eos, sicut me dilexisti. 1ª. q. 37. 2. o.

CAPUT XVIII.

Ut ergo dixit, ego sum, abierunt retrorsum, et ceciderunt in terram. 3ª. q. 4. 3. 3. ad 1. et q. 44. 3. ad 1. — Dicit ille. s. Petrus, non sum. 2 2. q. 24. 12. ad 2. — Ego palam locutus sum mundo : Ego semper docui in synagoga, et in templo, quo omnes conveniunt. 3ª. q. 42. 3. ad 2. — Et in occulto locutus sum nihil. 3ª. q. 42. 3. c. — Respondit ei Jesus : Si male locutus sum, testimonium perhibe de malo; si autem bene, cur me cædis. 2 2. q. 65. 2. o. et 3ª. q. 46. 9. ad 2. et 3ª. q. 83. 2. ad 3. — Judæi non introierunt in prætorium, ut non contaminarentur, sed manducarent pascha. 3ª. q. 46. 9. ad 2. — Nobis non licet interficere quemquam. 3ª. q. 47. 4. ad 3. — Regnum meum non est de hoc mundo. 3ª. q. 7. 2. ad 3. et q. 59. 4. ad 1. — Omnis qui est ex veritate, audit vocem meam. 2 2. q. 180. 3. ad 4.

CAPUT XIX.

Majus peccatum habet. 1 2. q. 72. 3. o. 3ª. q. 47. 6. o. et 4. ad 2. — Cum vidisset ergo Jesus matrem, Matth. 1. 18. — Et discipulum stantem, quem diligebat, s. 13. — Postea sciens Jesus, quia omnia consummata sunt. 1 2. q. 105. 3. ad 2. 3ª. q. 47. 2. ad 1. — Judæi ergo quoniam parasceve erat, ut non remanerent in cruce corpora sabbato. 3ª. q. 46. 4. ad 3. et q. 48. 4. c. — Erat enim magnus dies ille sabbati. 3ª. q. 46. 9. ad 1. — Et continuo exivit sanguis et aqua. 3ª. q. 66. 4. ad 3. et q. 74. 7. ad 3. — Venit Nicodemus, ferens mixturam myrrhæ, et aloes, quasi libras centum. 3ª. q. 51. 2. ad 2. et ad 3. — Cum aromatibus, sicut mos est Judæis sepelire. 3ª. q. 51. 2. ad 2. et ad 3. — Erat autem in loco, ubi crucifixus est, hortus, et in horto monumentum novum. 3ª. q. 51. 2. ad 4. — Et advolvit saxum magnum ad ostium monumenti. 3ª. q. 51. 2. ad 3.

CAPUT XX.

Maria Magdalene venit mane, cum adhuc tenebræ essent, ad monumentum. 3ª. q. 53. 2. ad 3. — Et vidit linteamina posita. 3ª. q. 51. 2. ad 3. — Et sudarium. 3ª. q. 51. 2. ad 3. — Tunc ergo introivit, et ille discipulus, qui venerat primus. 3ª. q. 8. 3. ad 3. — Noli me tangere. 3ª. q. 80. 4. ad 1. — Nondum enim ascendi ad Patrem meum. 3ª. q. 55. 6. ad 3. 3ª. q. 80. 4. ad 1. — Cum ergo sero esset die illo una sabbatorum et fores essent clausæ, etc. venit Jesus. 3ª. q. 54. 1. ad 1. — Et ait : Pax vobis. 3ª. q. 53. 8. ad 1. — Ostendit eis manus et latus. 3ª. q. 54. 4. o. — Hæc cum dixisset, insufflavit. 1ª. q. 43. 7. ad 6. — Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis. 3ª. q. 84. 3. ad 3. sup. q. 18. 1. 1. — Infer digitum tuum huc, et affer manum tuam, et mitte in loca clavorum. 3ª. q. 54. 4. ad 2. et q. 55. 6. ad 3. — Quia vidisti me, Thoma, credidisti. 2 2. q. 1. 4. ad 1. 3ª. q. 55. 5. ad 3. — Beati qui non viderunt et crediderunt. Ibid. Multa quidem et alia signa fecit Jesus in conspectu discipulorum suorum, quæ non sunt scripta in libro hoc. 3ª. q. 42. 4. c. et q. 68. 1. ad 1. — Hæc autem scripta sunt, ut credatis, etc. 1ª. q. 8. ad 1.

CAPUT XXI.

Vado piscari. 1ª. q. 96. 1. c. et 2 2. q. 64. 1. o. — Dicit ergo discipulus ille quem diligebat Jesus. s. 13. — Dominus est. 1ª. q. 13. 7. ad 1. et ad 6. — Simon Joannis, diligis me plus his. 2 2. q. 183. 3. ad 1. — Pasce oves meas, vel agnos meos. Ibid. — Domine, tu scis quia amo te. 1ª. q. 20. 4. ad 3. — Domine, tu omnia nosti. s. 16. — Quem dilige-

bat Jesus. s. 15. — Sunt autem et alia multa quæ fecit Jesus, quæ si scribantur per singula, nec ipsum arbitror mundum capere posse eos qui scribendi sunt libros. 3ª. q. 6. 3. ad 3. et q. 68. 1. ad 1.

AUCTORITATES

EX ACTIBUS APOSTOLORUM.

CAPUT I.

Quibus et præbuit seipsum vivum, post passionem suam, in multis argumentis. 3ª. q. 55. 3. c. o. — Per dies quadraginta apparens eis, et loquens de regno Dei. 3ª. q. 55. 3. o. — Et nubes suscepit eum ab oculis eorum. 3ª. q. 57. 4. ad 3. — Et hic possedit agrum, de mercede iniquitatis. 2 2. q. 32. 7. ad 4. — Et dederunt eis sortes, et cecidit sors super Matthiam. 2 2. q. 95. 8. ad 2.

CAPUT II.

Et cum complerentur dies Pentecostes. 1 2. q. 102. 4. ad 10. et q. 105. 3. ad 4. — Apparuerunt illis dispertitæ linguæ, tanquam ignis. 1ª. q. 45. 7. ad 6. et 3ª. q. 59. 6. ad 4. et q. 72. 2. ad 1. — Cœperunt loqui variis linguis. 2 2. q. 176. 1. o. — Quem Deus suscitavit. 3ª. q. 55. 4. ad 1. — Solutis inferni doloribus. 3ª. q. 52. 2. ad 2. — Juxta quod impossibile erat, illum detineri ab eo. 3ª. q. 55. 2. ad 2. — Pœnitentiam igitur agite, et baptizetur unusquisque vestrum in nomine Jesu Christi. 3ª. q. 49. 3. ad 2. et q. 68. 3. 6. o. et 7. ad 2. et q. 86. 2. ad 1. — Erant autem perseverantes in doctrina apostolorum. 2 2. q. 176. 1. ad 1. — Et in communicatione fractionis panis. 3ª. q. 80. 10. ad 4. — Multa quoque prodigia et signa per apostolos fiebant. 2 2. q. 178. 1. ad 3. — Omnes etiam qui credebant, erant pariter, et habebant omnia communia. 2 2. q. 66. 2. o. — Possessiones et substantias vendebant, et dividebant illa omnibus, prout cuique opus erat. 2 2. q. 188. 7. c. fi. — Frangentes circa domos panem. s. 2.

CAPUT IV.

Et non est in alio aliquo salus. 3ª. q. 61. 3. c. ad 2. et 4. ad 3. et q. 68. 1. o. et 2. c. q. 73. 3. c. et q. 84. 5. c. — Si justum est in conspectu Dei vos potius audire, quam Deum, judicate. 2 2. q. 69. 3. ad 1. q. 105. 2. c. et q. 144. 3. c. — Multitudinis autem credentium, erat cor unum, et anima una. 1ª. q. 76. 3. ad 3. — Neque enim quisquam eorum quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia. s. 2. — Neque quisquam egens erat inter illos. s. 2. — Quotquot possessores agrorum aut domorum erant, vendentes, afferebant pretia eorum, etc. s. 2. — Christus judex vivorum et mortuorum. sup. q. 89. 3. c.

CAPUT V.

Dixit autem Petrus ad Ananiam : Anania, cur tentavit Satanas cor tuum, etc. 2 2. q. 33. 7. ad 2. et q. 64. 4. ad 1. — Per manus autem apostolorum fiebant et prodigia multa in plebe. s. 2. — Obedire oportet Deo magis quam hominibus. s. 4. — Si est ex hominibus consilium hoc aut opus, destruetur ; si vero ex Deo est, non poteritis dissolvere. 2 2. q. 189. 10. ad 1.

CAPUT VI.

Elegerunt Stephanum, virum plenum fide, et Spiritu sancto. 2 2. q. 33. 4. ad 1. 3ª. q. 7. 10. o. — Faciebat prodigia et signa magna in populo. s. 2. — Non poterant resistere sapientiæ et spiritui, qui loquebatur. 2 2. q. 33. 4. ad 1. — Viderunt faciem ejus, tanquam faciem angeli. 3ª. q. 12. 4. ad 1. — Et cum vidisset quemdam injuriam patientem, vindicavit illum, etc. 2 2. q. 60. 6. ad 2. — Faciens prodigia et signa, etc. s. 2. — Vos semper Spiritui sancto restitistis. 2 2. q. 189. 1. ad 4. — Cum autem esset plenus Spiritu sancto. s. 6. — Et Jesum stantem a dextris Dei. 3ª. q. 58. 1. ad 3.

CAPUT VIII.

In nomine Jesu Christi baptizabantur viri ac mulieres. 3ª. q. 66. 6. o. — Cum vidisset Simon, quia per impositionem manus apostolorum daretur Spiritus sanctus, obtulit pecuniam, etc. 2 2. q. 101. ad 1. et ad 4.

CAPUT IX.

Et subito circumfulsit illum lux de cœlo. 1 2. q. 112. 2. ad 2. — Ego sum Jesus Nazarenus, quem tu persequeris. 3ª. q. 57. 6. ad 3. — Durum est tibi contra stimulum calcitrare. 1 2. q. 112. 2. ad 2. et q. 113. 10. c.

CAPUT X.

Cornelius centurio, vir religiosus et timens Deum cum omni domo sua, faciens eleemosynas multas. 2 2. q. 10. 4. ad 3. et 3ª. q. 69. 4. ad 2. — Cecidit super Petrum mentis excessus, et vidit. 2 2. q. 173. 3. ad 1. — Quod Deus purificavit, tu ne commune dixeris. 1 2. q. 101. 3. ad 4. et ad 5. et ad 6. et 6. ad 1. et q. 103. 2. c. sup. q. 74. 1. ad 1. — Et dedit eum manifestum fieri, non omni populo, sed testibus præordinatis a Deo, nobis, etc. 3ª. q. 56. 2. c. et q. 55. 1. o. — Et jussit illos baptizari in nomine Jesu. s. 8.

CAPUT XII.

Angelus ejus est. 1ª. q. 113. 2. o. 2 2. q. 10. 2. ad 3.

CAPUT XIII.

Videte, contemptores, et admiramini. 2 2. q. 186. 9. ad 3.

CAPUT XIV.

Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. 3ª. q. 45. 1. c.

CAPUT XV.

Surrexerunt quidam de hæresi pharisæorum, qui crediderunt dicentes, quia oportet circumcidi eos, præcipere quoque servare legem Moysi. 3ª. q. 74. 4. c. fin. — Fide purificans corda eorum. 2 2. q. 7. 2. o. — Imponere jugum super cervices discipulorum, quod neque nos, neque patres nostri, portare potuimus. 1 2. q. 98. 1. ad 3. 2 2. q. 154. 2. ad 1. — Sed per gratiam Domini nostri Jesu Christi credimus salvari. 1 2. q. 110. 2. ad 1. — Visum est Spiritui sancto et nobis, nihil ultra imponere vobis oneris, quam hæc necessaria. 2 2. q. 174. 6. c. fin. et ad 3. 1 2. q. 103. 4. ad 3. — Ut abstineatis ab immolatis simulacrorum, et sanguine, et suffocato, et fornicatione. 1 2. q. 103. 4. ad 3. et 2 2. q. 154. 2. ad 1. — Facta est dissensio, ita ut discederent ab invicem, scilicet Barnabas, et Paulus. 2 2. q. 37. 1. ad 3.

CAPUT XVI.

Hunc, scilicet Timotheum, voluit Paulus secum proficisci, et assumens circumcidit eum, propter Judæos. 1 2. q. 103. 4. ad 1.

CAPUT XVII.

In ipso enim vivimus, movemur, et sumus.

1ª. q. 18. 4. ad 1. — Ipsius enim et genus sumus. Genus ergo cum simus Dei. 1ª. q. 1. 8. ad 2. et 2. o. et 1 2. q. 1. 1. ad 2.

CAPUT XIX.

Baptizati sunt in nomine Domini Jesu. s. 8.

CAPUT XX.

Beatius est dare quam accipere. 2 2. q. 117. 4. ad 3.

CAPUT XXI.

Tunc Paulus de concilio Jacobi assumptis viris, postera die purificatus, cum illis intravit in templum, etc. donec offerretur, et cæt. 1 2. q. 103. 4. ad 1.

CAPUT XXII.

Subito de cœlo circumfulsit me lux copiosa. s. 9. — Ego sum Christus Nazarenus, quem tu persequeris. Ibid.

CAPUT XXIII.

Principem populi tui non maledices. 2 2. q. 76. 3. o. — Sciens autem Paulus, quia una pars esset Saducæorum, et altera Pharisæorum, exclamavit in concilio. 2 2. q. 37. 1. 2. a. 2. ad 2. — Et cum hoc dixisset, facta est dissensio inter Pharisæos et Saducæos, et divisa est multitudo. 2 2. q. 37. 1. ad 2. — Quidam ex Judæis devoverunt se non manducaturos neque bibituros, donec occiderint Paulum. 2 2. q. 88. 2. o. et 10. c.

CAPUT XXV.

Cæsarem appello. 2 2. q. 69. 3. o.

CAPUT XXVI.

Die media in via vidi, o Rex, de cœlo supra splendorem solis lumen. s. 9. — Ego sum Jesus Nazarenus, quem tu persequeris. Ibid. — Durum est tibi contra stimulum calcitrare. Ibid. — Ad hoc enim apparuit tibi. 3ª. q. 37. 6. ad 3 — Si passibilis Christus. 3ª. q. 46. 3. 12. o. — Coactus sum appellare Cæsarem. s. 23.

AUCTORITATES

EX EPISTOLA AD ROMANOS.

CAPUT I.

Qui factus est ei ex semine David secundum carnem. 3ª. q. 16. 7. ad 1. et q. 31. 6. ad 2. — Qui prædestinatus est Filius Dei in virtute. 3ª. q. 24. o. — Ad obediendum fidei. 1 2. q. 17. ad 3. 2 2. q. 104. 3. ad 2. 3ª. q. 7. 3. ad 2. — Græcis ac barbaris, sapientibus et insipientibus, debitor sum. 1ª. q. 21. 1. ad 3. — Judæo primum et Græco. 3ª. q. 31. 2. ad 2. — Qui veritatem Dei in injustitia detinent. 2 2. q. 10. 3. o. et q. 39. 3. 4. o. et q. 71. 3. ad 3. — Quod notum est Dei manifestum est illis. 1ª. q. 1. 6. c. fi. et q. 12. 12. b. et c. — Invisibilia enim ipsius a creatura mundi per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur. 1ª. q. 2. 2. o. et 2 2. q. 27. 3. ad 2. et q. 34. 2. c. et 2 2. q. 171. 2. ad 3. — Ita ut sint inexcusabiles. Infr. 2. — Cum cognovissent Deum, non ut Deum glorificaverunt aut gratias egerunt. 1 2. q. 6. 8. o. et q. 19. 6. c. et q. 76. 3. 4. c. 3ª. q. 47. 5. ad 3. — Dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt. 1 2. q. 46. 1. ad 1. et 2. c. — Et mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei, in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, et volucrum, et quadrupedum, et serpentum. 2 2. q. 94. 1. c. et q. 122. 2. a. 2. — Propter quod tradidit illos Deus in desideria cordis eorum in immunditiam. 1 2. q. 87. 2. c. — Quia commutaverunt veritatem Dei in mendacium. s. 1. — Tradidit illos Deus in reprobum sensum, ut faciant ea quæ non conveniunt, repletos omni iniquitate, etc. 1 2. q. 79. 1. ad 1. — Parentibus non obedientes. 2 2. q. 105. 1. c. — Qui cum justitiam Dei cognovissent, non intellexerunt. s. — Quoniam qui talia agunt, digni sunt morte. 1 2. q. 85. 5. o.

CAPUT II.

Propter quod inexcusabilis es, o homo, omnis qui judicas. 2 2. q. 33. 5. o. et q. 60. 2. ad 2. — An divitias bonitatis ejus, patientiæ, et longanimitatis contemnis? 2 2. q. 186. 9. ad 3. — Quicumque enim sine lege peccaverunt, sine lege peribunt. 1 2. q. 90. 3. ad 1. — Et qui in lege peccaverunt, per legem judicabuntur. 1 2. q. 105. 3. 4. o. et q. 104. 3. c. et 2 2. q. 86. 4. ad 1. — Non enim auditores legis justi sunt apud Deum, sed factores legis justificabuntur. 1 2. q. 100. 12. ad 1. — Cum enim gentes quæ legem non habent, naturaliter ea quæ legis sunt, faciunt. 1 2. q. 109. 4. ad 1. — Legem non habentes, ipsi sibi sunt lex. 1 2. q. 90. 3. ad 1. — Qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis. Ibid. — Testimonium reddente illis conscientia ipsorum. 1ª. q. 79. 13. c. — Et inter se invicem cogitationum accusantium, aut defendentium. Ibid. — Circumcisio quidem prodest, si legem observes. 1 2. q. 103. 3. 4. o. et q. 104. 3. c. 2 2. q. 86. 4. ad 1. et q. 87. 1. c. et q. 93. 1. o. et q. 94. 3. ad 3. — Si autem prævaricator legis sis, circumcisio tua præputium facta est. s. 2.

CAPUT III.

Ex operibus legis non justificabitur omnis caro coram illo. 1 2. q. 98. 1. o. et 4. c. fi. et ad 2. et q. 100. 12. o. et q. 103. 2. o. — Arbitramur justificari hominem per fidem, sine operibus legis. 1 2. q. 100. 12. o. — Faciamus mala, ut veniant bona. 1 2. q. 79. 4. ad 4. — Si Abraham ex operibus legis justificatus est, habet gloriam, sed non apud Deum. 1 2. q. 100. 12. c. — David dicit, beatitudinem hominis, cui Deus accepto fert justitiam sine operibus. 1 2. q. 5. 7. ad 3.

CAPUT IV.

Et signum accepit circumcisionis signaculum justitiæ fidei, quæ est in præputio. 1 2. q. 102. 5. ad 1. — Et vocat ea quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt. 1 2. q. 91. 1. ad 1. — Qui contra spem in spe credidit. 1 2. q. 41. 3. ad 3. et q. 102. 5. ad 1. — Ei autem qui operatur, merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum. 1 2. q. 112. 2. ad 1. — Lex iram operatur. 1 2. q. 47. 1. o. — Jesus traditus est propter delicta nostra. 3ª. q. 49. o.

CAPUT V.

Justificati ergo ex fide. 1 2. q. 112. 3. ad 1. et q. 113. 6. o. et 3ª. q. 86. 6. c. — Et gloriamur in spe gloriæ filiorum Dei. 1ª. q. 33. 3. c. — Spes autem non confundit. 2 2. q. 18. 4. o. — Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris, per Spiritum sanctum, qui datus nobis. 2 2. q. 24. 2. o. et 3. 10. c. 2 2. q. 172. 2. ad 1. — Cum inimici essemus, reconciliati sumus per mortem Filii ejus. 3ª. q. 48. 4. c. et q. 49. 2. c. et 4. o. — Peccatum non imputabatur, cum lex non esset. 1 2. q. 98. 5. 6. o. 3ª. q. 70. 1. ad 2. — Nam judicium quidem ex uno in condemnationem, gratia autem ex

multis delictis in justificationem. I 2. q. 113. 1. 6. o. — Si enim unius delicto, mors regnavit per unum, multo magis abundantiam gratiæ et donationis et justitiæ accipientes in vita, regnabunt per unum Jesum Christum. 3ª. q. 52. 7. ad 2. — Sicut enim per inobedientiam unius hominis, peccatores constituti sunt multi, ita et per unius obedientiam justi constituentur multi. 2 2. q. 105. 2. ad 3. — Lex autem subintravit, ut abundaret delictum. I 2. q. 98. 1. ad 2. — Ubi autem abundavit delictum, superabundavit et gratia. 3ª. q. 89. 2. ad 3. — Ut sicut regnavit peccatum in mortem, ita et gratia regnet per justitiam in vitam æternam, per Jesum Christum Dominum nostrum. Infr. 6. — Tribulatio patientiam operatur. sup. q. 13. 2. c. — Resurrexit propter justificationem nostram. sup. q. 56. 2. c.

CAPUT VI.

Quicumque baptizati sumus in Christo Jesu, in mortem ipsius baptizati sumus. 2 2. q. 147. 3. c. 3ª. q. 49. 3. ad 2. et q. 51. 1. c. et q. 61. 1. ad 2. et q. 66. 2. 9. c. ad 5. et q. 68. 5. 7. c. et 3ª. q. 80. 10. ad 1. et q. 86. 4. ad 3. — Ut quomodo Christus surrexit a mortuis per gloriam Patris, ita et nos in novitate ambulemus. I 2. q. 112. 2. ad 3. — Si enim complantati facti sumus similitudine mortis ejus, simul et resurrectionis erimus. 3ª. q. 54. 2. c. et q. 56. 1. 2. o. — Hoc scientes quia vetus homo noster simul crucifixus est, ut destruatur corpus peccati, ut ultra non serviamus peccato. 3ª. q. 79. 1 ad 3. — Qui enim mortuus est, justificatus est a peccato. I 2. q. 113. 1. 6. o. — Si enim mortui sumus cum Christo, credimus quia etiam simul vivemus cum illo. 3ª. q. 54. 2. c. — Ita et vos existimate quidem vos mortuos esse peccato, viventes autem Deo, in Christo Jesu. 3ª. q. 54. 2. c. — Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore, ut obediatis concupiscentiis ejus. 2 2. q. 74. 3. ad 1. — Sed neque exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato, sed exhibere vos Deo, tanquam ex mortuis viventes et membra vestra arma justitiæ Deo. 3ª. q. 79. 1. ad 3. — Non enim sub lege estis, sed sub gratia. I 2. q. 108. 1. 2. o. — Sicut enim exhibuistis membra vestra, servire iniquitati. 3ª. q. 48. 4. c. ad 3. — Cum enim servi essetis peccati, liberi fuistis justitiæ. 2 2. q. 183. 4. c. — Quem ergo fructum habuistis tunc in illis, in quibus nunc erubescitis. I 2. q. 70. 4. ad 1. 2 2. q. 8. 8. — Nam finis illorum mors est. I 2. q. 85. 5. o. et q. 87. 7. c. ad 1. — Nunc autem liberati a peccato, servi autem facti Deo, habetis fructum vestrum in sanctificationem; finem vero vitam æternam. 1ª. q. 23. 1. c. I 2. q. 3. 1. ad 3. — Stipendia peccati mors. s. 6. — Gratia autem Dei, vita æterna. 1ª. q. 24. 3. c. I 2. q. 113. 2. ad 2. 9. c. et q. 114. 3. ad 2.

CAPUT VII.

Lex in homine dominatur, quanto tempore vivit. 3ª. q. 45. 4. ad 3. — Soluta est a lege viri. sup. q. 55. 2. 1. — Cum essemus in carne, passiones peccatorum quæ per legem erant, operabantur in membris nostris. I 2. q. 77. 8. o. 3ª. q. 45. 4. ad 3 — Serviamus in novitate spiritus, et non in vetustate litteræ. I 2. q. 98. 1. ad 2. et q. 99. 2. ad 3. et q. 106. 2. c. Peccatum non cognovi nisi per legem. I 2. q. 90. 1. c. et q. 100. 4. ad 3. — Nam concupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret, non concupisces. I 2. q. 100. 4. ad 3. — Sine lege enim peccatum mortuum erat, ego autem vivebam sine lege aliquando. I 2. q. 98. 1. ad 2. — Itaque lex quidem sancta, et mandatum justum et bonum. I 2. q. 98. 1. o. sup. q. 67. 3. 2. — Quod enim operor, non intelligo. I 2. q. 56. 4. c. et q. 74. 3. c. — Non enim quod volo bonum, hoc ago. 1ª. q. 83. 1. ad 1. et I 2. q. 10. 3. ad 1. et q. 17. 7. ad 1. I 2. q. 74. 3. c. et q. 77. 7. ad 1. — Sed quod odio habeo malum, illud facio. I 2. q. 77. 7. ad 1. — Consentio legi, quoniam bona est. I 2. q. 93. 1. c. — Condelector enim legi Dei, secundum interiorem hominem. 1ª. q. 78. 4. ad 1. I 2. q. 98. 1. c. 2 2. q. 25. 7. c. — Video autem alteram legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, et captivantem me in lege peccati, quæ est in membris meis. I 2. q. 85. 1. ad 1. et q. 90. 1. ad 1. et q. 91. 6. o. — Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? 2 2. q. 25. 5. ad 1.

CAPUT VIII.

Nihil ergo nunc damnationis est iis, qui sunt in Christo Jesu, qui non secundum carnem ambulant. I 2. q. 89. 5. ad 1. — Lex enim spiritus vitæ in Christo Jesu liberavit me a lege peccati et mortis. s. 7. — Sapientia carnis inimica est Deo. I 2. q. 93. 6. ad 2. 2 2. q. 55. 2. ad 1. et ad 2. — Legi enim Dei subjecta non est, nec enim potest. 2 2. q. 55. 2. ad 1. et ad 2. — Sed in spiritu, si tamen spiritus Dei habitat in vobis. Infr. 8. — Habitat in vobis. 1ª. q. 43. 2. 3 o. et 4. ad 2. 3. c. et I 2. q. 114. 3. ad 3. — Propter inhabitantem spiritum ejus in vobis. s. 8. — Debitores sumus non carni, ut secundum carnem vivamus. I 2. q. 111. 1. ad 2. — Si enim secundum carnem vixeritis, moriemini. I 2. q. 72. 2. ad 1. et ad 2. — Si autem spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis. 3ª. q. 89. 3. o. — Quicumque enim spiritu Dei aguntur, hi sunt filii Dei. I 2. q. 114. 3. c. fi. 2 2. q. 51. 1. ad 3. et q. 88. 8. ad 2. — Non enim accepistis spiritum servitutis iterum in timore. 2 2. q. 19. 6. o. et 8. ad 2. et 10. c. — Si autem filii, et hæredes. 1ª. q. 93. 1. ad 2. I 2. q. 114. 3. c. fi. — Si tamen compatimur, ut conglorificemur. I 2. q. 85. 3. ad 2. 3ª. q. 49. 1. ad 4. et 3. ad 2. et ad 3. et 5. c. et q. 52. 1. ad 2. et 7. 8. c. 3ª. q. 79. 2. ad 1. et 7. ad 2. — Existimo enim quod non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis. I 2. q. 114. 3. o. et 3 c. et 5. q. 48. 1. c. — Expectatio creaturæ, revelationem filiorum Dei expectat. 1ª. q. 98. 3. c. — Spe enim salvi facti sumus. 2 2. q. 17. 6. o. — Spes autem quæ videtur, non est spes. I 2. q. 40. 1. o. et 2. 5. 6. 7. 8. c. et q. 41. 2. c. et q. 42. 3. c. ad 3. et q. 67. 4. 5. o. et 2 2. q. 18. 2. o. et 3. c. et q. 19. 11. ad 3. — Si autem quod non videmus, speramus, per patientiam expectamus. I 2. q. 40 2. ad 1. — Ipse spiritus postulat in nobis, gemitibus inenarrabilibus. 2 2. q. 83. 10. ad 1. 3ª. q. 26 1. ad 3. — Scit quid desideret spiritus, quia secundum Deum pro peccatis postulat. 3ª. q. 21. 4. c. — Scimus autem quoniam diligentibus Deum, omnia cooperantur in bonum. 3ª. q. 89. 2. ad 1. sup. q. 4. 1. ad 4. — Nam quos præscivit et prædestinavit. 1ª. q. 23. 1. ad 2. — Conformes fieri ima-

ginis filii sui. 1ª. q. 33. 3 ad 1. q. 93. 4. ad 2. 2 2. q. 45. 6 c. ad 1. 3ª. q 3. 5. ad 2. et 8. c. et q. 59. 8. ad 3. et q. 45. 4. c. — Ut sit ipse primogenitus in multis fratribus. 1ª. q. 33. 3. c. ad 2. q. 41. 3. c. — Quos autem prædestinavit, hos et vocavit. 1ª. q. 23. 2. c. et 3. ad 1. — Et quos vocavit, hos et justificavit. 1 2. q. 113. 1. ad 3. — Qui etiam interpellat pro nobis. 3ª. q. 21. 3. o. et q. 22. 4. ad 1. — Quis nos separabit a charitate Christi? etc. 3ª. q. 62. 6. ad 3. et q. 70. 4. c. — Creatura liberabitur a servitute corruptionis. sup. q. 74. 7. o.

CAPUT IX.

Optabam ego ipse anathema esse a Christo pro fratribus meis, etc. 2 2. q. 27. 8. ad 1. 2 2. q. 182. 2. c. fi. — Quorum patres, ex quibus est Christus, secundum carnem. 1 2. q. 98. 4. c. ad 1. et 3. c. 3ª. q. 4. 6. ad 3. — Non est volentis neque currentis, sed miserentis est Dei. 1ª. q. 83. 1. ad 2. 1 2. q. 98. 1. ad 3. — Quia si Deus volens ostendere iram, et notam, etc. quæ præparavit in gloriam. 1ª. q. 23. 3. ad 3.

CAPUT X.

Corde enim creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem. 2 2. q. 3. 2. o. — Dives in omnes qui invocant illum. 2 2. q. 117. 1. ad 1. — Ergo fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi. 1ª. q. 111. 1. ad 1. 2 2. q. 6. 1. o.

CAPUT XI.

Ex ipso, et per ipsum, et in ipso sunt omnia. 1ª. q. 39. 8. c. — Conclusit Deus omnia sub peccato. sup. q. 99. 2. 2.

CAPUT XII.

Exhibeatis corpora vestra Deo, hostiam viventem, sanctam Deo placentem. 2 2. q. 85. 3. ad 2. —Rationabile obsequium vestrum. sup. q. 3. 2. c. — Ut probetis, quæ sit voluntas Dei bona, beneplacens, et perfecta. 2 2. q. 97. 2. ad 2. — Non plus sapere, quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem. 2 2. q. 149. 1. ad 1. — Et unicuique sicut Deus divisit mensuram fidei. 1 2. q. 114. 5. ad 1. 2 2. q. 6. 1. c.— Sicut enim in uno corpore multa membra habemus. 1ª. q. 76. 3. ad 3. 2 2. q. 183. 2. c. — Habentes donationes. 1ª. q. 21. 3. c. 1 2. q. 112. 3. ad 4. — Sive prophetiam, secundum rationem fidei. 2 2. q. 172. 1. o. et 3. c. — Qui præest in sollicitudine. 2 2. q. 47. 9. ad 3. et q. 33. 6. c. — Dilectio sine simulatione. 2 2. q. 111. 1. o. — Honore invicem prævenientes. 2 2. q. 103. 2. ad 3. —Nolite maledicere. IV. 2 2. q. 76. 1. ad 2. — Spe gaudentes. 2 2. q. 28. 1 ad 3. — Si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes. 2 2. q. 29. 1. c. et 2. ad 3. — Non vosmetipsos defendentes charissimi. 2 2. q. 40. 1. ad 2. et q. 64. 7. 3.

CAPUT XIII.

Potestatibus sublimioribus subdita sit. 2 2. q. 69. 1. c. et q. 88. 10. ad 2. 2 2. q. 104. 1. c. et 3. c. prin. et ad 1. et 6. o. — Quæ a Deo sunt, ordinata sunt. 1 2. q. 102. 1. c. et 2 2. q. 102. 2. c. principio. sup. q. 54. 1. c. — Qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit. 2 2. q. 158. 1. ad 3. — Cui tributum, tributum. 2 2. q. 102. 2. ad 3. — Qui diligit proximum, legem implevit. 1 2. q. 99. 1. ad 2. et q. 103. 2. ad 1. 2 2. q. 44. 2. ad 4. — Et si quod est aliud mandatum, in hoc verbo instauratur. 1 2. q. 99. 1. ad 2. — Induimini Dominum Jesum Christum. 3ª. q. 69. 9. ad 1.

CAPUT XIV.

Qui infirmus est, olus manducet. 1 2. q. 77. 3. o. — Sive vivimus, sive morimur, Domini sumus. 1ª. q. 1. 8. ad 2. — Nihil commune per ipsum. 1 2. q. 102. 6. ad 1. [et 2 2. q. 149. 3. o. et 3ª. q. 40. 4. ad 2. — Si propter verbum frater tuus contristatur, jam non secundum charitatem ambulas. 2 2. q. 43. ad 3. — Noli cibo tuo illum perdere, pro quo Christus mortuus est. 2 2. q. 43. 3. ad 2. — Non est enim regnum Dei esca et potus. 3ª. q. 40. 2. ad 1. — Bonum est non manducare carnem, et non bibere vinum. 1 2. q. 103. 4. ad 3. et 2 2. q. 43. 1. ad 3. et 2 2. q. 149. 3. ad 2. — Omne quod non ex fide, peccatum est. 1 2. q. 19. 3. c. 1 2. q. 103. 4. ad 3. 2 2. q. 10. 4. ad 1.

CAPUT XV.

Unusquisque vestrum proximo suo placeat in bonum ad ædificationem. 2 2. q. 113. 1. ad 1. — Dico enim Christum Jesum ministrum fuisse circumcisionis propter veritatem Dei, ad confirmandas promissiones patrum. 3ª. q. 42. 1. c. — Gentes autem super misericordia honorate Deum. 1ª. q. 21. 4. ad 2. — Si spiritualium eorum participes facti sunt gentiles, debet et in carnalibus ministrare eis. 2 2. q. 187. 4. ad 2.

CAPUT XVI.

Si vobis primum ex parte fruitus fuero. 1 2. q. 11. 3. ad 1. — Secundum revelationem mysterii, temporibus æternis taciti. 1ª. q. 10. 1. ad 4. — Ut adjuvetis me in orationibus vestris. sup. q. 72. 2. c.

AUCTORITATES EX PRIMA

EPISTOLA AD CORINTHIOS.

CAPUT I.

In omnibus divites facti estis in illo, scilicet Christo, in omni verbo, et in omni scientia. 2 2. q. 50. 3. ad 1. et 2 2. q. 188. 3. ad 2. — Ut non sint in vobis schismata. 2 2. q. 39. 1. o. et 4. c. 2 2. q. 188. 3. ad 2. — Numquid Paulus crucifixus est pro vobis? 3ª. q. 48. 3. ad 3. — Aut in nomine Pauli baptizati estis? 3ª. q. 64. 3. c. — Non enim misit me Deus baptizare, sed evangelizare. 3ª. q. 67. 2. ad 1. — Nonne stultam fecit Deus sapientiam hujus mundi? 2 2. q. 46. 3. ad 2. — Et Dei sapientiam. 1ª. q. 39. 7. ad 2. — Quod stultum est Dei, sapientius est hominibus. s. — Et quod infirmum est Dei, fortius est hominibus. 1ª. q. 48. 6. ad 1. — Quæ stultæ sunt mundi, elegit Deus, ut confundat sapientes. s. — Ut ea quæ sunt destrueret. s. — Ut non glorietur omnis caro in conspectu ejus. 2 2. q. 43. 4. ad 1. — Christus factus est nobis sapientia, et justitia, et sanctificatio, et redemptio. 3ª. q. 48. 6. ad 3. — Qui gloriatur, in Domino glorietur. s.

CAPUT II.

Sapientiam loquimur inter perfectos. 2 2. q. 45. 3. ad 1. — Sed loquimur Dei sapientiam in mysterio, quæ abscondita est. 1ª. q. 57. 3. ad 3. — Si enim cognovissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent. 3ª. q. 46. 12. ad 1. et q. 47. 3. o. et 6. c. — Nos autem non spiritum hujus mundi accepimus, sed spiritum qui ex Deo est. 1 2. q. 112. 3. ad 4. — Ut sciamus quæ a Deo donata sunt nobis. 1 2. q. 112. 3. ad 4. — Spiri-

tualis autem judicat omnia, et ipse a nemine judicatur. 1ª. q. 1. 6. ad 3. et 2 2. q. 60. 1. ad 2.

CAPUT III.

Tanquam parvulis in Christo, lac vobis potum dedi, non escam. 2 2. q. 189. 1. ad 4. — Cum enim sit inter vos zelus et contentio, nonne carnales estis? 1 2. q. 28. 4. ad 1. — Cum enim quis dicat: Ego quidem sum Pauli, alius autem, Cephæ; ego autem Apollo, nonne homines estis? 2 2. q. 188. 5. ad 2. — Ut sapiens architectus fundamentum posui. 1ª. q. 1. 6. c. — Fundamentum aliud nemo potest ponere, præter id quod positum est, quod est Christus Jesus. 2 2. q. 4. 7. o. 2 2. q. 161. 5. ad 2. — Si quis superædificat supra fundamentum hoc aurum, argentum, lapides pretiosos. 1 2. q. 89. 2. o. — Ipse autem salvus erit sic quasi per ignem. sup. q. 99. 4. 3. — Si quis videtur inter vos sapiens esse in hoc sæculo, stultus fiat, ut sit sapiens. 2 2. q. 46. 1. ad 2.

CAPUT IV.

Dominus illuminabit abscondita tenebrarum, et manifestabit consilia cordium. 1ª. q. 24. 1. ad 2. sup. q. 87. 2. c. — Sed neque meipsum judico. 1 2. q. 112. 5. c. — In Christo Jesu per evangelium ego vos genui. sup. q. 56. 2. c. — Non enim in sermone est regnum Dei, sed in virtute. 2 2. q. 177. 1. ad 2. — Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc justificatus sum. sup. q. 10. 4. ad 2.

CAPUT V.

Quid enim mihi de his qui foris sunt judicare. sup. q. 22. 5. 1. — Cum ejusmodi nec cibum sumere. sup. q. 25. 1. c.

CAPUT VI.

Jam quidem omnino delictum est in vobis, quod judicia habetis inter vos. 2 2. q. 45. 8. ad 1. — Quare non magis injuriam accipitis? 2 2. q. 108. 1. ad 2. et ad 4. — Quare non magis fraudem patimini? 2 2. q. 55. 5. ad 1. — Iniqui regnum Dei non possidebunt. 3ª. q. 68. 4. c. — Esca ventri, et venter escis. 1ª. q. 65. 1. c. 1 2. q. 1. 5. b. — Corpus autem, non fornicationi. 1 2. q. 105. 4. ad 5. et 2 2. q. 55. 1. ad 4. et 2 2. q. 154. 2. ad 2. — Nescitis, quoniam corpora vestra membra sunt Christi. 3ª. q. 8. 3. o. — Qui autem adhæret Domino, unus spiritus est. 2 2. q. 45. 2. c. — Qui adhæret meretrici, unum corpus efficitur. sup. q. 55. 3. c. — Fugite fornicationem. 2 2. q. 55. 1. ad 4. — Omne enim peccatum quodcumque fecerit homo, extra corpus est. 1 2. q. 74. 4. o. — Neque fornicarii neque adulteri. sup. q. 99. 5. 4. — Qui autem fornicatur, in corpus suum peccat. 1 2. q. 72. 2. ad 4. — Melius est nubere quam uri. sup. q. 42 4. ad 4.

CAPUT VII.

Bonum est homini mulierem non tangere. 1 2. q. 14. 1. ad 3. — Ne fraudetis vos invicem nisi ex communi consensu. sup. q. 64. 4. c. — Præterit figura hujus mundi. sup. q. 74. 1. c. — Similiter et uxor viro. 2 2. q. 52. 8. ad 2. — Uxori vir debitum reddat. sup. q. 41. 4. c. — Unusquisque proprium donum habet ex Deo. 1 2 q. 66. 2. ad 1. — Virgo si nubat non peccat. sup. q. 41. 3. c. — Dico autem non nuptis et viduis, bonum est illis, si sic permanserint. 2 2. q. 140. 1. ad 3. — Consilium autem do. 1 2. q. 14. 1. ad 3. et 2 2. q. 152. 2. o. — Si quis frater uxorem habet infidelem. sup. q. 59. 2. c. — Qui sine uxore est, sollicitus est

quæ Domini sunt. 2 2. q. 152. 2. o. et 4. c. et 5. c. — Qui matrimonio jungit virginem suam, bene facit; et qui non jungit, melius facit. 2 2. q. 152. 3. ad 3. et 4. 3. o. sup. q. 41. 2. c. — Qui nubunt tanquam non nubentes. sup. q. 41. 3. 1. — Beatior autem erit, si sic permanserit. 1 2. q. 70. 3. ad 2.

CAPUT VIII.

Scientia inflat. 2 2. q. 167. 1. c. et q. 188. 6. ad 2. — Scimus quia nihil est idolum in mundo. 2 2. q. 94. 1. ad 3. — Nam et si sint qui dicantur dii, sive in cœlo, sive in terra, siquidem sunt dii multi, et domini multi. 1ª. q. 11. 3. ad 1.

CAPUT IX.

Nonne Christum Jesum Dominum nostrum vidi? 3ª. q. 57. 6. ad 3. — Numquid de bobus cura est Deo? 1ª. q. 22. 2. ad 3. 1ª. q. 103. 5. ad 2. 1 2. q. 102. 5. ad 8. — Omnia sustinemus, ne quod offendiculum demus Evangelio. 2 2. q. 43. 8. ad 5. — Bonum est mihi magis mori, quam ut gloriam meam quis evacuet. 1 2. q. 2. 3. c. et 2 2. q 132. 1. ad 3. — Nam si evangelizavero, non est mihi gloria, necessitas enim mihi incumbit. 2 2. q. 81. 6. ad 3. — Nam cum liber essem ex omnibus, omnium me servum feci. 1ª. q. 83. 3. 4. o. — Nescitis quod ii qui in stadio currunt, omnes quidem currunt, sed unus accipit bravium? 1 2. q. 4. 3. ad 1. — Sic currite, ut comprehendatis. 1ª. q. 12. 7. ad 1. 1 2. q. 4. 3. ad 1.

CAPUT X.

Patres nostri omnes sub nube fuerunt, et omnes mare transierunt, et omnes in Moyse baptizati sunt in nube, et in mari. 3ª. q. 70. ad 1. — Petra autem erat Christus. 1ª. q. 102. 1. ad 4. — Hæc autem omnia in figuram contingebant illis. 1 2. q. 107. 2. o. — Qui se existimat stare, videat ne cadat. 1ª. q. 95. 3. o. — Tentatio vos non apprehendat, nisi humana. 3ª. q. 41. 2. ad 2. — Dico quod immolatum est aliquid idolis, aut quod idolum sit aliquid? s. 8. — Si quis vocat vos infidelium ad cœnam, et vultis ire. 2 2. q. 10. 9. c. — Nemo quod suum est, quærat, sed quod alterius. 2 2. q. 58. 11. c. — Domini est terra et plenitudo ejus. 1ª. q. 13. 7. ad 1. et ad 6. — Omnia in gloriam Dei facite. 1 2. q. 88. 1. ad 2. et q. 100. 10. ad 2. — Sine offensa estote Judæis et Gentibus, et Ecclesiæ Dei. 2 2. q. 7. 2. 3. et 3ª. q. 42. 2. ad 1. — Nos scimus in quos fines sæculorum devenerunt. sup. q. 88. 3. ad 3.

CAPUT XI.

Omnis viri caput, Christus est. 3ª. q. 8. o. et q. 48. 1. c. et q. 49. 1. c. — Caput autem mulieris, vir. 1ª. q. 93. 4. ad 1. sup. q. 62. 4. ad 4. — Caput autem Christi, Deus. 3ª. q. 8. 1. ad 3. et 8. ad 1. — Vir imago et gloria Dei est, mulier autem gloria viri est. 1ª. q. 93. 2. ad 3. 1ª. q. 93. 4. ad 1. et 6. ad 2. — Nam oportet hæreses esse, ut qui probati sunt manifesti fiant in nobis. 2 2. q. 11. 3. ad 2. — Ego enim accepi a Domino. sup. q. 29. 7. ad 1. — Quotiescumque manducabitis panem hunc, et calicem bibetis, mortem Domini annunciabitis, donec veniat. 3ª. q. 66. 1. ad 3. 3ª. q. 73. 4. 3. o. et q. 74. 1. c. et q. 76. 2. ad 2. et q. 79. 1. c. et 7. ad 2. et q. 80. 10. ad 2. et q. 83. 1. c. et 2. c. ad 1. et ad 2. et 3. c. et q. 84. 7. ad 3. — Probet autem seipsum homo, et sic de pane illo edat, et de calice bibat. 3ª. q. 80. 4. ad 3. — Qui

enim manducat et bibit indigne, judicium sibi manducat et bibit. 3ª. q. 80. 5. ad 2. — Non dijudicans corpus Domini. 3ª. q. 80. 5. ad 2. — Cætera cum venero, disponam. 3ª. q. 25. 5. ad 4. et q. 64. 2. ad 1. et 3ª. q. 72. 4. ad 1. et q. 78. 5. ad 9. et q. 85. 4. ad 2.

CAPUT XII.

Nemo in spiritu Dei loquens, dicit anathema Jesu. 1 2. q. 109. 1. b. et c. ad 1. 2 2. q. 171. 1. ad 1. et q. 176. 2. ad 2. — Et nemo potest dicere, Dominus Jesus, nisi in spiritu sancto. 2 2. q. 45. 5. c. ad 1. — Divisiones vero gratiarum sunt, idem autem spiritus. 2 2. q. 175. princ. sup. q. 55. 1. 2. — Et divisiones ministrationum sunt. Ibid. — Et divisiones operationum sunt. Ibid. — Qui operatur omnia in omnibus. 1ª. q. 105. 5. o. — Unicuique autem datur manifestatio spiritus; ad utilitatem. 1ª. q. 104. 4. c. 1 2. q. 111. 1. 4. c. 2 2. q. 172. 2. o. et q. 176. 1 ad 4. et q. 177. 1. c. ad 3. et ad 4. 3ª. q. 7. 7. c. ad 1. — Aliis quidem per spiritum datur sermo sapientiæ. 1 2. q. 66. 2. ad 1. et q. 68. 5. ad 1. et q. 111. 4. o. 2 2. q. 176. 177. 178. o. — Alii autem sermo scientiæ, secundum eumdem spiritum. 1ª. q. 105. 7. ad 3. et 1 2. q. 51. 4. c. et q. 68. 5. ad 1. et q. 111. 4. c. ad 4. et q. 115. 10. ad 3. 2 2. q. 171. 5. ad 2. — Alteri fides in eodem spiritu. 1 2. q. 111. 4. c. ad 2. 2 2. q. 4. 5. ad 4. — Alii gratia sanitatum, in uno spiritu. 1 2. q. 111. 4. c. ad 3. — Alii operatio virtutum. 1 2. q. 111. 4. c. ad 3. et 2 2. q. 178. 1. ad 1. — Alii prophetia. 1 2. q. 68. 3. ad 3. et 2 2. q. 171. 2. o. et q. 174. 3. ad 2. et q. 176. 2. ad 3. — Alii prophetia. 1 2. q. 68. 3. ad 3. 2 2. q. 171. 2. o. et q. 174. 3. ad 2. et q. 176. 2. ad 3. — Alii discretio spirituum. 1 2. q. 111. 4. c. 2 2. q. 171. princ. — Alii genera linguarum. 1 2. q. 111. 4. c. ad 3. et 2 2. q. 176. 1. o. et q. 179. 1. o. — Alii interpretatio sermonum. 1 2. q. 111. 4. c. ad 3. — Hæc autem omnia operatur, etc. 1ª. q. 38. 2. o. et q. 43. 3. ad 1. — Dividens singulis prout vult. 1ª. q. 19. 10. c. et 1 2. q. 66. 2. ad 1. et q. 68. 3. ad 1. et q. 112. 4. o. et 2 2. q. 172. 3. o. — Sicut unum corpus est, et membra habet multa, etc. ita et Christus. 1ª. q. 76. 3. ad 3. et 2 2. q. 183. 2. 3. o. et 3ª. q. 8. 1. 3. c. et q. 48. 1. c. et q. 49. 1. c. — Et adhuc excellentiorem viam vobis demonstro. 2 2. q. 24. 4. c.

CAPUT XIII.

Et angelorum. 1ª. q. 107 1. ad 2. — Factus sum velut æs sonans, aut cymbalum tinniens. 2 2. q. 111. 2. o. — Charitatem autem non habuero. 1ª. q. 43. 3. ad 2. 1 2. q. 65. 2. o. 2 2. q. 23. 7. o. 2 2. q. 108. 2. ad 2. — Nihil mihi prodest. 3ª. q. 89. 6. ad 3. — Si habuero prophetiam, etc. 1ª. q. 43. 3. ad 3. 2 2. q. 6. 2. ad 3. 2 2. q. 172. 4. c. — Et si habuero omnem fidem. 2 2. q. 4. o. et 7. ad 4. et q. 19. 3. ad 1. — Et si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, etc. 2 2. q. 117. o. 2. et sup. q. 14. 2. c. — Et si tradidero corpus meum, ita ut ardeam, etc. 2 2. q. 124. 2. ad 2. — Charitas patiens est, etc. 2 2. q. 23. 4. ad 2. — Non quærit quæ sua sunt. 2 2. q. 26. 4. ad 3. — Sive prophetiæ evacuabuntur. 2 2. q. 171. 4. ad 2. et q. 173. 1. c. et q. 174. 5. o. 3ª. q. 7. 8. c. — Tunc autem facie ad faciem. sup. q. 92. 1. 6. — Sive linguæ cessabunt. 2 2. q. 176. 1. o. — Sive scientia destruetur. 1ª. q. 89. 5. ad 1.

1 2. q. 63. 2. ad 1. — Cum venerit quod perfectum est, evacuabitur quod ex parte est. 1ª. q. 58. 7. ad 3. et q. 62. 7. ad 1. 1 2. q. 67. 3. o. 2 2. q. 44. ad 1. 2 2. q. 171. 4. ad 2. — Videmus nunc per speculum in ænigmate. 1ª. q. 56. 4. c. 2 2. q. 1. 2. 2. et 4. ad 2. et 2 2. q. 184. 2. ad 1. — Tunc autem facie ad faciem. 1ª. q. 12. 11. ad 1. 2 2. q. 23. 1. ad 1. — Nunc autem manent, fides, spes, charitas; tria hæc. 1 2. q. 62. 3. o. 2 2. princ. et q. 17. 6 o. — Major autem horum est charitas. 1 2. q. 66. o. 2 2. q. 23. 6. o. et q. 30. 4. o. et q. 31. 3. ad 1. 2 2. q. 117. 6. ad 3. et q. 137. 4. c. ad 2. — Charitas nunquam excidit. sup. q. 4. 3. ad 1. et q. 71. 2. c.

CAPUT XIV.

Qui loquitur lingua, non hominibus loquitur, sed Deo. 2 2. q. 176. 2. ad 2. — Qui prophetat, hominibus loquitur, ad ædificationem, et exhortationem, et consolationem. 2 2. q. 171. 1. ad 2. et q. 176. 2. ad 2. — Qui loquitur lingua, seipsum ædificat. 2 2. q. 176. 1. o. — Major est qui prophetat, quam qui loquitur linguis. 2 2. q. 176. 2. o. — Sensibus autem perfecti estote. 2 2. q. 184. 1. ad 1. — Apocalypsim habet. 2 2. q. 176. 2. ad 1. — Si autem omnes prophetant. 2 2. q. 171. 3. b. — Occulta enim cordis ejus, manifesta fiunt. 2 2. q. 171. 3. c. — Spiritus prophetarum, prophetis subjectus est. 2 2. q. 171. 5. c. et q. 173. 3. ad 4. — Mulieres in ecclesia taceant. 2 2. q. 177. 2. o. — Turpe est enim mulieri in ecclesia loqui. 3ª. q. 67. 4. ad 1. — Si quis ignorat, ignorabitur. 1 2. q. 6. 8. c. ad 1. — Omnia autem honeste et secundum ordinem fiant in vobis. 1 2. q. 87. 1. c. 2 2. q. 145. 1. ad 2. et 2. o. — Si orem lingua, mens mea sine fructu est. 2 2. q. 83. 13. c.

CAPUT XV.

Resurrexit tertia die. 3. q. 53. 2. o. — Si autem resurrectio mortuorum non est, neque Christus resurrexit. 3ª. q. 53. 1. o. et 2. c. et 3. o. et q. 56. 1. c. — Si omnino mortui non resurgunt, ut quid etiam baptizantur. sup. q. 71. 9. 4. — Christus resurrexit a mortuis, primitiæ dormientium. 1ª. q. 93. 1. ad 1. 3ª. q. 27. 5. c. et q. 53. 3. o. et q. 56. 1. c. ad 3. — Si Christus resurrexit, et nos resurgemus. sup. q. 75. 2. 3. — Insanis est prædicatio nostra. sup. q. 25. 2. c. — Deinde finis cum tradiderit regnum Deo et Patri. 1ª. q. 108. 7. ad 1. — Cum evacuaverit omnem principatum et potestatem, et virtutem. 1ª. q. 108. 7. o. sup. q. 89. 4. 1. — Cum autem subjecta fuerint ei omnia, tunc et ipse filius subjectus erit illi, qui subjecit sibi omnia. 1ª. q. 42. 4. ad 1. 3ª. q. 20. 1. ad 3. — Ut sit Deus omnia in omnibus. 1ª. q. 8. 1. 3. o. 1ª. q. 112. 1. c. — Quod seminas non vivificatur, nisi prius moriatur. 3ª. q. 42. 2. c. fi. et q. 46. 2. c. — Seminatur in corruptione, surget in incorruptione. 3ª. q. 82. 1. b. et c. — Non corpus quod futurum est seminas. sup. q. 79. 1. ad 1. — Seminatur in infirmitate, surget in virtute. 3ª. q. 82. b. et c. sup. q. 82. 1. c. — Seminatur corpus animale, surget corpus spirituale. 3ª. q. 54. 1. ad 1. — Mortui resurgent incorrupti. sup. q. 86. 1. c. — Novissimus Adam in spiritum vivificantem. 1ª. q. 93. 1. ad 1. et 3ª. q. 51. 1. ad 1. et q. 54. 1. ad 1. — Sed non prius quod spirituale est, sed quod animale, deinde

quod spirituale. 1ª. q. 95. 1. ad 1. 3ª. q. 34. 1. ad 1. — Primus homo de terra, terrenus; secundus homo de cœlo, cœlestis. 3ª. q. 5. 2. ad 1. et q. 34. 1. ad 1. et q. 34. 3. ad 1. — Qualis terrenus, tales et terreni; et qualis cœlestis, tales et cœlestes. 3ª. q. 19. 3. o.—Caro et sanguis regnum Dei possidere non possunt. 3ª. q. 5. 2. ad 2. et q. 34. 3. ad 1. — Canet enim tuba, et mortui resurgent incorrupti, et nos immutabimur. 3ª. q. 82. 1. o. — Omnes quidem resurgemus. sup. q. 75. 2. c. — Resurgemus in momento, in ictu oculi. sup. q. 77. 1. c.— Oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem, et mortale hoc induere immortalitatem. Ibid.— Virtus vero peccati, lex. 1 2. q. 55. 3. ad 1. — Itaque, fratres mei dilecti, stabiles estote, et immobiles. 2 2. q. 183. 1. c. ad 2. et ad 3.

CAPUT XVI.

Veniam autem ad vos, cum Macedoniam pertransiero. 2 2. q. 110. 3. ad 3.— Omnia vestra in charitate fiant. 2 2. q. 25. 4. ad 2.

AUCTORITATES EX SECUNDA

EPISTOLA AD CORINTHIOS.

CAPUT I.

Pater misericordiarum, et Deus totius consolationis. 2 2. q. 83. 13. c. — Sicut abundant passiones Christi in nobis, ita et per Christum abundat consolatio nostra. Ibid. — Sive autem tribulamur. 1 2. q. 87. 6. c. fi.—Sicut socii passionum fuistis, sic et consolationis. 3ª. q. 49. 6. o. — Gloria nostra hæc est, testimonium conscientiæ nostræ. 2 2. q. 45. 4. ad 1. — Volui prius venire ad vos. 2 2. q. 110. 3. ad 3.— Sermo noster, qui fuit apud vos, non est in illo, est et non, sed est in illo, est. 2 2. q. 109. 4. o. et q. 129. 3. ad 3. — Qui unxit nos Deus, et qui signavit nos, et dedit pignus spiritus in cordibus nostris. 1 2. q. 114. 3. ad 3. et fi.

CAPUT II.

Ne forte abundantiori tristitia absorbeatur, qui ejusmodi est. 1 2. q. 37. 2. ad 3. — Si quis autem contristavit me. 2 2. q. 146. 1. c.— Christi bonus odor sumus Deo, in iis qui salvi fiunt, et in iis qui pereunt. 3ª. q. 71. 2. 3. c. — Aliis quidem odor mortis in mortem, aliis autem odor vitæ in vitam. 2 2. q. 78. 4. o. 2 2. q. 124. 1. ad 1.— Nam et ego quod donavi. sup. q. 25. 1. c.

CAPUT III.

Qui et idoneos nos fecit ministros novi testamenti. 3ª. q. 17. 4. c. — Littera enim occidit, spiritus autem vivificat. 1 2. q. 98. 1. ad 2. et q. 99. 2. ad 3. et q. 106. 2. c. 2 2. q. 188. 5. ad 1. —Quod si ministratio mortis, litteris deformata in lapidibus fuit in gloria, etc. quod manet, in gloria est. 2 2. q. 87. 1. c. fi. 2 2. q. 174. 4. ad 3.

CAPUT IV.

Neque adulterantes verbum Dei. sup. 2. 3. — Deus hujus sæculi. 1ª. q. 65. 1. c. 1ª. q. 114. 3. ad 2. — Charitas Christi urget nos. 3ª. 79. 1. ad 2. — Habemus autem thesaurum istum in vasis fictilibus. 2 2. q. 28. 1. ad 1. — Quæ enim videntur, temporalia sunt; quæ autem non videntur, æterna sunt. 1ª. q. 65. 1. ad 1.

CAPUT V.

Dum sumus in corpore, peregrinamur a Deo. 2 2. q. 28. 1. ad 1. — Sive enim mente excedimus, Deo, sive sobrie sumus, vobis. 2 2. q. 81. 6. ad 2. et 7. c. — Pro nobis fecit peccatum. 3ª. q. 15. 1. ad 4. et 3. ad 2. et q. 46. 4. ad 3. — Si terrena nostra habitatio dissolvatur. sup. q. 69. 2. c.

CAPUT VI.

Quæ autem conventio Christi ad Belial, etc. 1ª. q. 61. 1. ad 3. 2 2. q. 172. 6. ad 1. et ad 3. — Quæ societas luci ad tenebras. sup. q. 59. 1. c. — Exite de medio eorum, et separamini ab eis. 2 2. q. 25. 6. ad 3. — Et immundum ne tetigeritis. Ibid.— Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi. sup. q. 71. 2. ad 1.

CAPUT VII.

Mundemus nos ab omni inquinamento carnis et spiritus. 1 2. q. 72. 2. c. — Quæ est secundum Deum tristitia, pœnitentiam in salutem stabilem operatur. 2 2. q. 35. 3. b. — Sæculi autem tristitia mortem operatur. 1 2. q. 37. 4. o. et q. 41. 1. c.— Ecce enim hoc ipsum secundum Deum contristari vos, quantam in vobis operatur sollicitudinem, etc. 1 2. q. 37. 2. ad 1.

CAPUT VIII.

Si enim voluntas prompta est secundum id quod habet, accepta est. 1 2. q. 20. 4. c. 3ª. q. 68. 2. ad 2. fi. — Non autem aliis sit remissio, vobis autem tribulatio. 2 2. q. 32. 19. ad 3. — Qui multum, non abundavit, et qui modicum, non minoravit. 2 2. q. 32. 5. 6. o. et q. 66. 7. c. et q. 71. 1. c. et q. 87. 1. ad 1.

CAPUT IX.

Qui parce seminat, parce et metet. 2 2. q. 65. 1. ad 3. — Non ex tristitia aut necessitate. 1 2. q. 59. 2. ad 2. — Ad destructionem munitionum, consilia destruentes, et omnem altitudinem extollentem se adversus scientiam Dei. 1ª. q. 1. 6. ad 2. — Et in captivitatem redigentes omnem intellectum, in obsequium Christi. 1ª. q. 1. 8. ad 2. 1ª. q. 111. 1. ad 1. 1 2. q. 56. 2. c. 2 2. q. 1. 4. c. et q. 4. 1. c.

CAPUT XI.

Satanas transfigurat se in angelum lucis. 2 2. q. 10. 2. ad 3. et 2 2. q. 174. 5. ad 4. — Non est ergo magnum, si ministri ejus transfigurentur, velut ministri justitiæ. 3ª. q. 8. 7. 8. o.

CAPUT XII.

Scio hominem in Christo ante annos quatuordecim, sive in corpore, sive extra corpus, nescio, Deus scit. 2 2. q. 175. 5. 6. o. — Raptum hujusmodi usque ad tertium cœlum. 1ª. q. 68. 4. c. — Et audivit arcana verba, quæ non licet homini loqui. 1ª. q. 12. 9. ad 2. et 2 2. q. 75. 4. ad 3. — Et ne magnitudo revelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis. 1 2. q. 79. 4. c. et q. 87. 2. ad 1. — Sufficit tibi gratia mea. 1 2. q. 112. 5. c. — Nam virtus in infirmitate perficitur. 1 2. q. 55. 3. ad 3. — Nec enim debent filii parentibus thesaurizare, sed parentes filiis. 2 2. q. 101. 2. ad 2.— Sed cum essem astutus, dolo vos cepi. 2 2. q. 55. 4. ad 1. et 3. o. et q. 69. 2. c.

CAPUT XIII.

An experimentum quæritis ejus, qui in me loquitur, Christus? 2 2. q. 172. 1. b. et ad 4. et 6. b. et ad 1. — Pacem habete. 2 2. q. 29. 1. c. et q. 183. 2. ad 3. — Parentes debent filiis thesaurizare. sup. q. 57. 1. 2.

AUCTORITATES

EX EPISTOLA AD GALATAS.

CAPUT I.

Paternarum mearum traditionum æmulator existens. 1 2. q. 87. 8. ad 1. et ad 3.

CAPUT II.

In faciem ei restiti, quia reprehensibilis erat. 1 2. q. 103. 4. ad 2. et 2 2. q. 33. 4. ad 2. et q. 43. 6. ad 2. — Ego enim per legem legi mortuus sum. 2 2. q. 88. 11. ad 1. — Christo confixus sum cruci. 3ª. q. 49. 1. ad 3. — Vivo autem jam non ego, vivit vero in me Christus. 2 2. q. 175. 2. ad 2. — Qui dilexit me, et tradidit seipsum pro me. 3ª. q. 1. 1. ad 3. — Si enim per legem justificatio, ergo gratis Christus mortuus est. 1 2. q. 109. 7. b.

CAPUT III.

O insensati Galatæ. 2 2. q. 72. 2. o. 2 2. q. 158. 5. ad 3. — Qui vos fascinavit. 1ª. q. 117. ad 3. — Christus redemit nos de maledicto legis, factus pro nobis maledictum. 3ª. q. 46. 4. ad 3. et q. 48. 4. c. — Lex propter transgressionem posita, etc. 1 2. q. 92. 1. ad 1. sup. q. 65. 2. c. — Ordinata per angelos. 1 2. q. 98. 3. o. et 6. b. — In manu mediatoris. 3ª. q. 26. o. — Lex pædagogus noster fuit in Christo. 1 2. q. 98. 2. c. — In Christo Jesu non est servus neque liber. sup. q. 52. 2. c.

CAPUT IV.

Cum essemus parvuli, sub elementis mundi eramus servientes. 2 2. q. 88. 9. o. — At ubi venit plenitudo temporis. 1ª. q. 73. 1. ad 1. — Factum ex muliere. 3ª. q. 31. 4. c. — Quomodo convertimini ad infirma, et egena elementa. 1 2. q. 103. 2. c. et 3ª. q. 61. ad 1. et q. 62. 7. b.

CAPUT V.

Testificor enim circumcidenti se, quoniam debitor est universæ legis faciendæ. 3ª. q. 37. principio. et q. 40. 4. c. — Sed fides, quæ per dilectionem operatur. 2 2. q. 1. 2. ad 3. et q. 23. 6. ad 2. — Quis vos fascinavit. s. 3. — Caro enim concupiscit adversus spiritum, et spiritus adversus carnem. 1 2. q. 70. 1. o. et q. 71. 2. 2. ad 3. 2 2. q. 189. 10. ad 2. — Hæc enim sibi invicem adversantur. 1 2. q. 70. 1. c. — Manifesta sunt opera carnis, quæ sunt, etc. 1 2. q. 70. 1. o. — Fructus autem spiritus est charitas, etc. 1 2. q. 11. 3. ad 2. 1 2. q. 70. o. 2 2. q. 1. 5. ad 1. — Qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitiis et concupiscentiis. 3ª. q. 84. 1. c. et 5. ad 3.

CAPUT VI.

Non efficiamini inanis gloriæ cupidi. 2 2. q. 132. 1. c. — Considerans teipsum, ne et tu tenteris. 1ª. q. 93. 3. o. — Alter alterius onera portate, et sic adimplebitis legem Christi. 2 2. q. 108. 1. ad 2. et ad 4. et q. 188. 3. ad 1. sup. q. 13. 2. c. — Nam si quis existimat se aliquid esse, cum nihil sit, ipse se seducit. 1ª. q. 45. 1. o. et 2. ad 1. — Opus suum probet unusquisque, et sic in semetipso tantum gloriam habebit, et non in altero. 3ª. q. 80. 1. ad 3. — Qui seminat in carne sua, de carne sua et metet corruptionem. 1ª. q. 22. 2. ad 2. 1 2. q. 42. 2. c. ad 3. et q. 85. 6. o. 2 2. q. 65. 1. ad 1. — Bonum autem facientes, non deficiamus. 2 2. q. 106. 3. o. — Quæ enim seminaverit homo hæc et metet. sup. q. 71. 1. ad 1. — Tempore enim suo metemus, non deficientes. 2 2. q. 106. 3. o. — Dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei. 2 2. q. 31. 2. o. — Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi. 2 2. q. 132. 1. ad 1. — Ego enim stigmata Domini Jesu, in corpore meo porto. 2 2. q. 124. 1. ad 1. 3ª. q. 49. 1. ad 3. et 2. c. et 4. o. et q. 66. 2. 3. 9. c. et q. 68. 2. ad 2. 3ª. q. 87. ad 2.

AUCTORITATES

EX EPISTOLA AD EPHESIOS.

CAPUT I.

Qui prædestinavit nos in adoptionem filiorum. 1ª. q. 23. o. 3ª. q. 24. o. — Instaurare omnia in Christo, quæ in cœlis, et quæ in terra sunt in ipso. 3ª. q. 48. 6. ad 3. — Operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ. 1ª. q. 22. 1. ad 1. 1 2. q. 14. 1. ad 2. — Illuminatos oculos cordis vestri. 1ª. q. 12. 3. ad 1. — Supra omnem principatum et potestatem, et virtutem, et dominationem. 1ª. q. 108. 2. ad 2. et 6. o. — Et ipsum dedit caput supra omnem Ecclesiam. 3ª. q. 8. 1. o. — Ut sciatis quæ superemineus. sup. q. 96. 6. c.

CAPUT II

Facientes voluntatem carnis et cogitationem. 2 2. q. 154. 5. c. et q. 162. 3. ad 1. — Eramus natura filii iræ. 3ª. q. 2. 12. c. — Convivificavit nos, et conresuscitavit, et consedere fecit in cœlestibus. 3ª. q. 58. 4. ad 1. — Ut ostenderet in sæculis supervenientibus abundantes divitias gloriæ suæ, in bonitate super nos in Christo Jesu. 1 2. q. 114. 10. ad 1. — Legem mandatorum decretis evacuans. 1 2. q. 99. 1. o.

CAPUT III.

Ut innotescat principibus et potestatibus in cœlestibus per ecclesiam multiformis gratia Dei. 1ª. q. 117. 2. ad 1. — Ex quo omnis paternitas in cœlis, et in terra nominatur. 1ª. q. 31. 3. ad 3. et q. 33. 2. ad 4. et q. 45. 5. ad 1. — In charitate radicati, et fundati. 2 2. q. 23. 8. ad 2. — Ut impleamini in omnem plenitudinem Dei. 3ª. q. 7. 10. ad 2.

CAPUT IV.

Solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis. 2 2. q. 29. 2. o. et 3. ad 1. et 2 2. q. 183. 2. ad 3. — Unum corpus. 3ª. q. 8. 3. ad 3. — Et unus spiritus. 1ª. q. 30. 2. o. et q. 31. 1. o. et q. 41. 6. o. — Unus Deus. 1ª. q. 103. 1. 3. o. 1 2. q. 91. — Una fides. 2 2. q. 1. 6. o. et q. 5. 1. c. et q. 10. 3. ad 1. et ad 3. et q. 23. 3. b. 3ª. q. 73. 1. c. — Unum baptisma. 3ª. q. 49. 3. ad 2. et q. 66. 9. o. et q. 67. 3. ad 1. et 1. ad 3. 3. 5. 6. o. et q. 71. 2. ad 3. 3ª. q. 80. 10. ad 1. et q. 82. 8. c. et q. 83. 3. ad 3. et q. 84. 10. ad 1. et ad 5. — Qui super omnes, et per omnia, et in omnibus vobis. 1ª. q. 8. 1. 3. o. et q. 43. 3. c. — Unicuique nostrum data est gratia, secundum mensuram donationis Christi. 1 2. q. 112. 1. o. — Quod autem ascendit, quid est nisi quia et descendit primum in inferiores partes terræ? 3ª. q. 49. 6. c. et q. 57. 2. ad 2. — Qui descendit ipse est et qui ascendit super omnes cœlos. 3ª. q. 57. 1. 5. o. et q. 58. 3. c. — Ut adimpleret omnia. 3ª. q. 7. 10. o. — Et ipse dedit quosdam, etc. ad consummationem corporis Christi. 1 2. q. 112. 1. c. 2 2. q. 177. principio. — Ex quo totum corpus compactum et connexum

per omnem junctúram, etc. 2 2. q. 183. 2. ad 1. — Deponite vos s. pristinam conversationem, veterem hominem. 2 2. q. 19. 2. ad 2. — Sol non occidat super iracundiam vestram. 1 2. q. 47. 4. o. — Ut det gratiam audientibus. 3ª. q. 8. 6. ad 2. — Et nolite contristare Spiritum sanctum Dei. 3ª. q. 65. 5. ad 1. — Donec occurramus omnes in virum perfectum. sup. q. 81. 1. c.

CAPUT V.

Estote imitatores Dei. 1 2. q. 19. 9. ad 1. — Christus dilexit nos, et tradidit seipsum pro nobis. 3ª. q. 47. 2. o. et q. 48. 2. c. et q. 49. 1. c. et q. 51. 4. c. et q. 53. 1. c. principio. — Fornicatio autem et omnis immunditia, aut avaritia, nec nominetur in vobis. 1 2. q. 72. 2. ad 4. et q. 73. 5. ad 1. — Aut turpitudo. 2 2. q. 144. 2. c. et q. 187. 5. ad 4. — Aut stultiloquium. 2 2. q. 148. 6. c. et q. 155. 5. ad 4. — Omnis autem fornicator, aut immundus, etc. non habet hæreditatem, etc. 2 2. q. 25. 5. ad 7. et q. 35. 3. c. et q. 36. 5. c. 2 2. q. 155. 5. o. — Aut avarus quod est idolorum servitus. 2 2. q. 118. 5. ad 4. — Omnia autem quæ arguuntur, a lumine manifestantur. 1ª. q. 117. 1. 2. o. 2 2. q. 171. 2. c. — Omne quod manifestatur, lumen est. 1. 1ª. q. 64. 2. ad 5. et ad 5. 1 2. q. 112. 5. ad 5. 2 2. q. 171. 2. c. — Surge qui dormis, et exurge a mortuis, et illuminabit te Christus. 1 2. q. 109. 7. ad 1. — Nolite inebriari vino, in quo est luxuria. 1 2. q. 76. 4. ad 2. et ad 4. 2 2. q. 150. 4. o. et q. 147. 8. ad 1. — Subjecti invicem, in timore Christi. 2 2. q. 19. 2. ad 3. 2 2. q. 104. 1. o. et 3. c. principio. et ad 1. 6. ad 2. 3ª. q. 20. 1. o. — Nemo carnem suam odio habuit. sup. q. 71. 11. 3. — Viri, diligite uxores vestras. 2 2. q. 26. 11. ad 2. et ad 4. — Ut exhiberet sibi gloriosam ecclesiam, non habentem maculam, aut rugam. 3ª. q. 8. 3. ad 2. — Hoc sacramentum magnum est, ego autem dico in Christo et ecclesia. 3ª. q. 56. 3. ad 4. et q. 67. 2. ad 3. sup. q. 42. 1. c.

CAPUT VI.

Et vos patres, nolite ad iracundiam provocare filios vestros, etc. c. 2 2. q. 33. 2. ad 1. — Servi, obedite dominis carnalibus, cum timore et tremore, in simplicitate cordis vestri, sicut Christo, etc. 2 2. q. 104. 5. ad 1. — Et vos domini, eadem facite illis, remittentes minas. 2 2. q. 65. 2. ad 1. — Non est nobis colluctatio, adversus carnem et sanguinem. 1 2. q. 33. 3. ad 3. 2 2. q. 123. 1. ad 1. — In omnibus sumentes scutum fidei. 2 2. q. 7. 1. ad 2.

AUCTORITATES

EX EPISTOLA AD PHILIPPENSES.

CAPUT I.

Charitas vestra magis ac magis abundet. 1 2. q. 52. o. et q. 66. 1. o. 2 2. q. 24. 4. o. — Quidam ex contentione annuntiant Christum, non sincere; æstimantes si pressuram excitare vinculis meis. 2 2. q. 38. 1. ad 2. et q. 88. 2. ad 1. — Coactor autem a duobus, desiderium habens dissolvi et esse cum Christo, multo magis melius est. 1 2. q. 5. 3. c. et 2 2. q. 24. 8. c. 3ª. q. 46. 6. c. et 4.

CAPUT II.

In humilitate superiores sibi invicem arbitrantes. 2 2. q. 161. 5. o. et 6. ad 1. sup. q. 34. 1. ad 2. — Qui cum in forma Dei esset. 1ª. q. 51. 2. ad 2. — Formam servi accipiens 2 2. q. 161. 1. ad 4. et 3ª. q. 1. 1. c. — In similitudine hominum factus. 3ª. q. 3. 1. ad 1. — Et habitu inventus ut homo. 3ª. q. 2. 6. ad 1. — Humiliavit semetipsum. 2 2. q. 161. 1. ad 4. 3ª. q. 49. 6. c. et q. 53. 1. c. et q. 54. 2. c. et q. 59. 3. o. et 6. c. — Factus obediens usque ad mortem. 3ª. q. 47. 2. o. et q. 48. 2. 3. c. et q. 49. 1. c. et 4. ad 3. et q. 51. 1. c. et q. 53. 1. c. — Propter quod et Deus exaltavit illum. 3ª. q. 49. 6. c. et q. 53. 4. c. et q. 54. 2. c. et q. 59. 3. o. et 6. c. — Deus est enim, qui operatur in vobis et velle et perficere pro bona voluntate. 1ª. q. 83. 1. ad 3. et q. 105. 4. o.

CAPUT III.

Propter quem omnia detrimentum feci, et arbitror ut stercora, ut Christum lucrifaciam. 2 2. q. 184. 7. ad 1. — Non quod jam acceperim, aut perfectus sim. 2 2. q. 24. 8. ad 1. — Sequor autem si quo modo comprehendam. 1ª. q. 12. 7. ad 1. — Quæ retro sunt obliviscens. 1 2. q. 113. 3. ad 2. — Quorum Deus venter est. 1ª. q. 63. 1. c. 1 2. q. 1. 5. b. — Nostra autem conversatio in cœlis est. 2 2. q. 23. 1. ad 7. — Qui reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis suæ. 3ª. q. 45. 2. ad 3. sup. q. 83. 2. c.

CAPUT IV.

Modestia vestra nota sit omnibus hominibus. 2 2. q. 160. 2. ad 1. — Sed in omni oratione et obsecratione cum gratiarum actione, petitiones vestræ innotescant apud Deum. 2 2. q. 83. 17. o. Pax Dei quæ exuperat omnem sensum, custodiat corda vestra, et intelligentias vestras. 1 2. q. 70. 3. c. 2 2. q. 29. o. — Ubique et in omnibus institutus suum, et satiari, et esurire, et abundare, et penuriam pati. 1 2. q. 24. 1. ad 3. — Omnia possum in eo qui me confortat. 3ª. q. 43. 4. ad 3. — Gaudete in Domino semper. sup. q. 4. 2. ad 1.

AUCTORITATES

EX EPISTOLA AD COLOSSENSES.

CAPUT I.

Et transtulit in regnum filii dilectionis suæ. 1ª. q. 41. 2. ad 2. — Qui est imago Dei invisibilis. 1ª. q. 35. 2. o. et q. 47. 1. ad 2. 1ª. q. 88. 3. ad 3. et q. 93. 1. ad 3 — Primogenitus omnis creaturæ. 1ª. q 33. 3. ad 2. — Quoniam in ipso sunt universa. 3ª. q. 7. 10. o. — Pacificans per sanguinem crucis ejus, sive quæ in terris. 3ª. q. 55. 8. ad 1.

CAPUT II.

In ipso inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter. 3ª. q. 2. 10. ad 2. — Qui est caput omnis principatus et potestatis. 3ª. q. 8. 4. o. — In quo et resurrexistis per fidem. 3ª. q. 66. 2. 3. 9. c. — Donans vobis omnia delicta. 3ª. q. 84. 3. ad 3. — Et ipsum tulit de medio affigens illud cruci. 3ª. q. 48. 6. ad 3. et q. 49. 3. o. et q. 52. 5. c. — Expolians principatus et potestates, traduxit confidenter, palam triumphans illos in semetipso. 3ª. q. 52. 3. o. — Quæ sunt umbra futurorum, corpus autem Christi. 1 2. q. 107. 2. c. 3ª. q. 2. 10. ad 2. et q. 47. 2. ad 1.

CAPUT III.

Quod est vinculum perfectionis. 2 2. q. 81. 7.

c. 2 2. q. 184. 1. o. et 2. 3. c. et q. 186. 7. ad 1. et q. 189. 1. ad 1. 3ª. q. 46. 3. c. — Filii, obedite parentibus per omnia. 2 2. q. 104. 5. ad 1. — Servi, obedite per omnia dominis carnalibus, etc. 2 2. q. 104. 5. ad 1.

CAPUT IV.

Sermo vester semper in gratia, sale sit conditus. 3ª. q. 71. 2. c.

AUCTORITATES EX PRIMA

EPISTOLA AD THESSALONICENSES.

CAPUT IV.

Et ne quis supergrediatur, neque circumveniat in negocio fratrem suum. 2 2. q. 55. 4. ad 2. et 5. c. — Operamini manibus vestris, sicut præcepimus vobis. 2 2. q. 187. 3. o. — Nos qui vivimus, qui relinquimur. 1 2. q. 81. 3. ad 1. — Et sic semper cum domino erimus. 1 2. q. 98. 5. ad 2. — Rapiemur obviam Christo in aera. sup. q. 84. 1. ad 1. — Nos qui vivimus, qui residui sumus. sup. q. 74. 7. ad 3. — Dominus in voce archangeli descendet. sup. q. 76. 3. c.

CAPUT V.

Sine intermissione orate. 2 2. q. 83. 14. ad 4. —Spiritum nolite extinguere. 2 2. q. 189. 1. ad 4. — Omnia probate. 2 2. q. 189. 9. a. 1. ad 1. et 10. ad 1. fin. — Ab omni specie mala abstinete vos. 2 2. q. 43. 1 o. et 4. c. — Repentinus eis superveniet interitus. sup. q. 73. 1. ad 1. — Dies Domini sicut fur. sup. q. 73. 1. ad 2.

AUCTORITATES EX SECUNDA

EPISTOLA AD THESSALONICENSES.

CAPUT I.

Supercrescit fides vestra 2 2. q. 5. 4. o. — In omnibus persecutionibus vestris, et tribulationibus, quas sustinetis in exemplum justi judicii Dei. 2 2. q. 108. 4. c. fi.—Ut digni habeamini in regno Dei. 1ª. q. 24. 1. c.

CAPUT II.

Cujus adventus est secundum operationem Sathanæ. 3ª. q. 8. 8. c. ad 1. — In omni virtute, et signis, et prodigiis mendacibus, et in omni seductione iniquitatis. 1ª. q. 114. 4. ad 1. 2 2. q. 178. 1. ad 2.

CAPUT III.

Non enim omnium est fides. 1ª. q. 1. 2. ad 1. — Non inquieti fuimus inter vos. 2 2. q. 35. 4. ad 3. — Neque gratis panem manducavimus ab aliquo. 2 2. q. 187. 3. c. et ad 5.

AUCTORITATES EX

PRIMA EPISTOLA AD TIMOTHEUM.

CAPUT I.

Finis præcepti est charitas. 1 2. q. 99. 1. ad 2. 2 2. q. 24. 2. ad 3. et q. 43. 4. ad 3. et q. 44. 1. c. et 2 2 q. 170. 1. c.— Lex justo non est posita. 1 2. q. 95. 6. ad 1. et q. 96. 5. o. — Plagiariis. 1 2. q. 105. 2. ad 10. 2 2. q. 66. 6. ad 2. — Misericordiam consecutus sum, quia ignorans feci in incredulitate. Infr. — Si ideo misericordiam consecutus sum, ut in me primum ostenderet Christus Jesus omnem patientiam, ad informationem eorum qui crediturí sunt illi, in vitam æternam.

1 2. q. 87. 2. ad 1. et ad 2. — Regi sæculorum immortali, invisibili soli Deo. 1ª. q. 31. 3. ad 2.

CAPUT II.

Omnes homines vult salvos fieri. 1ª. q. 19. 6. ad 1. et q. 23. 4. ad 3. — Pro omnibus. 3ª. q. 46. 1. ad 3. et 6. c. ad 4. et ad 6. et q. 48. 2. o. et q. 49. 1. 3. c. et q. 68. 1. c. et q. 69. 2. c. 3ª. q. 79. 7 ad 2. — Volo viros orare in omni loco. 1 2. q. 102. 4. ad 3. 2 2. q. 84. 3. o. — Similiter mulieres in habitu ornato, cum verecundia. 1ª. q. 95. 3. c. fi. 2 2. q. 144. 4. o. — Cum sobrietate. 2 2. q. 143. c. princ. et q. 149. o. — Ornantes se non tortis crinibus, aut auro, aut margaritis vel veste pretiosa. 2 2. q. 169. o. et q. 187. 6. c. — Docere, mulieri non permitto. 2 2. q. 177. 2. o. 3ª. q. 73. 1. ad 3. et q. 76. 4. ad 2. sup. q. 39. 1. c. — Adam non est seductus. 1ª. q. 94. 4. o. — Mulier autem seducta in prævaricatione fuit. 1ª. q. 94. 4. ad 1. et ad 2. et 1 2. q. 89. 3. ad 2. et 2 2. q. 163. 1. ad 4. et 4. ad 1. — Salvabitur autem per filiorum generationem, si permanserit in fide et dilectione. 3ª. q. 68. 1. o. — Cum sobrietate. s. 2.

CAPUT III.

Si quis episcopatum desiderat, bonum opus desiderat. 2 2. q. 185. 1. o. — Unius uxoris virum. 2 2. q. 108. 4. ad 2. — Aperuit angelis. 1ª. q. 57. 5. ad 1.

CAPUT IV.

Prohibentium nubere. 1 2. q. 105. 4. ad 6. — Exerce teipsum, et pietatem. 2 2. q. 80. c. et 2 2. q. 101. o. et q. 102. 1. 3. c. et q. 121. 1. ad 2. et q. 122. 5. ad 1. — Corporalis exercitatio, ad modicum utilis est. 1 2. q. 68. 7. ad 2. 2 2. q. 50. 4. ad 2. et q. 52. 5. ad 4. — Pietas ad omnia utilis est. 1 2. q. 68. 7. ad 2. et 2 2. q. 4. 4. ad 2. et q. 52. 5. ad 4. sup. q. 99. 5. ad 4. — Qui est salvator omnium hominum. s. 2. — Promissionem habens vitæ quæ nunc est, et futuræ. 2 2. q. 52. 5. ad 4.

CAPUT V.

Seniorem ne increpaveris, sed obsecra ut patrem. 3ª. q. 42. 2. ad 3. — Si quis suorum, et maxime domesticorum curam non habet, fidem negavit, et est infideli deterior. 2 2. q. 52. 3. ad 1. et 9. o. 2 2. q. 189. 6. ad 1. — Qui bene præsunt presbyteri, duplici honore digni habeantur, maxime qui laborant in verbo et doctrina. 2 2. q. 102. 2. o. — Dignus est operarius mercede sua. 1 2. q. 114. 5. c. 3ª. q. 49. 6. c. — Peccantes coram omnibus argue. 3ª. q. 55. 1. ad 1. — Hæc custodias sine præjudicio, nihil faciens, in alteram partem declinando. 2 2. q. 89. 3. ad 3. — Quorumdam hominum peccata manifesta sunt, præcedentia ad judicium, quorumdam autem subsequuntur. 2 2. q. 67. 2. ad 3. — Nemini cito manum imposueris, sup. q. 36. 4. ad 3. — Volo juvenculas nubere et procreare filios. sup. q. 41. 3. c.

CAPUT VI.

Radix omnium malorum est cupiditas. 1 2. q. 77. 3. ad 1. et q. 82. 4. ad 3. et q. 84. 1. o. et 2. c. fi. et 3. ad 1. et 4. ad 4. 2 2. q. 24. 10. ad 2. 2 2. q. 119. 2. ad 1. — Usque in adventum Domini. 3ª. q. 56. 1. ad 3. — Et lucem habitat inaccessibilem; quem nullus hominum videt, nec videre potest. 1 2. q. 112. 3. ad 3.

AUCTORITATES EX SECUNDA

EPISTOLA AD TIMOTHEUM.

CAPUT II.

Nemo militans Deo, implicat se negotiis sæcularibus. 2 2. q. 18. 3. ad 2. et 2 2. q. 182. 2. o. et q. 188. 2. ad 2. — Si negaverimus, et ipse negabit nos. 1ª. q. 52. 4. c. et 2 2. q. 4. 6. ad 4. et 7. c. et q. 2. 3 c. et q. 8. 2. o. et 3. 6. c. et q. 11. 2. c. — Nolite contendere verbis. 2 2. q. 10. 7. ad 4. — Firmum fundamentum Dei stat, habens signaculum hoc; novit Dominus, qui sunt ejus. 1ª. q. 24. 4. c. fi. 2 2. q. 172. 4. b. — In magna autem domo, non solum sunt vasa aurea, etc. 2 2. q. 183. 2. c. fi. — Servum Domini non oportet litigare, sed mansuetum esse ad omnes. 2 2. q. 116. 4. o. — Cum modestia corripientem eos, qui resistunt veritati. 2 2. q. 160. 4. ad 3.

CAPUT III.

Erunt homines seipsos amantes. 1 2. q. 77. 4. o. et 2 2. q. 19. 6. o. et q. 25. 4. ad 2. et ad 3. et 7. o. et 2 2. q. 117. 4. ad 4. et q. 155. 5. ad 3. — Omnis sapientia divinitus inspirata, utilis est ad docendum, ad arguendum, etc. 1ª. q. 4. 4. b.

CAPUT IV.

In reliquo reposita est mihi corona justitiæ. 1 2. q. 114. 3. b. et c.

AUCTORITATES

EX EPISTOLA AD TITUM.

CAPUT I.

Secundum agnitionem veritatis, quæ secundum pietatem est. 2 2. q. 188. 5. ad 3. — Qui non mentitur Deus. 2 2. q. 110. 4. o. et 2. c. — Et eos qui contradicunt, arguere. 1ª. q. 4. 4. b. et 8. o. et 2 2. q. 188. 5. c. — Sed inquinatæ sunt eorum mens, et conscientia. 1ª. q. 79. 13. ad 2. — Confitentur quidam se nosse Deum, factis autem negant. 2 2. q. 2. 9. o. et 2 2. q. 124. 5. o. et 3ª. q. 7. 3. ad 2.

CAPUT II.

Senes ut sobrii sint, pudici, prudentes, sani in fide, in dilectione et patientia. 2 2. q. 60. 3. c.

CAPUT III.

Dicto obedire. 2 2. q. 104. 6. o. — Cum apparuerit benignitas, et humanitas salvatoris nostri Dei, non ex operibus justitiæ quæ fecimus nos. 1 2. q. 98. 4. c. 3ª. q. 2. 11. o. et q. 24. 3. c. fi. — Per lavacrum regenerationis. 3ª. q. 62. 2. c. et q. 63. 1. 2 c. et q. 66. 1. ad 1. et 3. 9. c. ad 3. et q. 67 3. c. 3ª. q. 84. 10. ad 1. — Et renovationis spiritus sancti. 3ª. q. 84. 10. ad 1. — Quem effudit in nos abunde. 1ª. q. 36. 1. ad 1. — Hæreticum hominem, post unam et secundam correctionem, devita. 2 2. q. 11. 3. 4. c. ad 1.

AUCTORITATES

EX EPISTOLA AD HEBRÆOS.

CAPUT I.

Tanto melior angelis effectus, etc. 3ª. q. 22. 1. ad 1. — Qui cum sit splendor gloriæ, et figura substantiæ ejus. 1ª. q. 3. 1. ad 2. — Portansque omnia verbo virtutis suæ. 1ª. q. 34. 2. ad 3. 1ª. q. 114. 1. b. et 4. ad 1. — Et omnes ut vestimentum veterascent. Et velut amictum mutabis eos, et mutabuntur. 1ª. q. 9. 1. 2. o. — Omnes sunt administratorii spiritus, in ministerium nostrum missi. 1ª. q. 112. 2. ad 1.

CAPUT II.

Nunc autem necdum videmus omnia subjecta ei. 3ª. q. 20. 1. ad 3. et q. 59. 4. ad 2. — Decebat eum, etc. per passionem consummari. 3ª. q. 50. 1. o. et q. 52. 1. c. — Propter quod non confunditur, fratres eos vocare. 1ª. q. 33. 3. o. 3ª. q. 28. 3. ad 3. — Ego ero fidens in eum. 2 2. q. 129. 6. o. — Quia ergo pueri communicaverunt carni et sanguini. 3ª. q. 80. 1. 2. 3. o. — Et ipse participavit eisdem. 3ª. q. 81. 1. o. et q. 84. 7. ad 4. — Ut per mortem destrueret eum, qui mortis habebat imperium. 3ª. q. 48. 4. o. et 6. ad 3. et q. 52. 1. c. — Et liberaret eos qui timore mortis per totam vitam obnoxii tenebantur servituti. 3ª. q. 48. 4. c. et q. 49. 2. o. — Sed semen Abrahæ apprehendit. 3ª. q. 31. 2. o. — Unde debuit per omnia fratribus assimilari. 3ª. q. 29. 3. ad 1. — Ut repropitiaret delicta populi. 3ª. q. 2. 4. ad 2.

CAPUT III.

Considerare apostolum, et pontificem confessionis nostræ Jesum. 3ª. q. 22. o. et q. 31. 2. ad 2. et q. 59. 4. ad 1. q. 84. 7. ad 4.

CAPUT IV.

Non profuit illis sermo auditus, non admistus fidei. 2 2. q. 5. 2. ad 2. — Habentes ergo pontificem magnum. 3ª. q. 22. 1. c.

CAPUT V.

Omnis pontifex, ex hominibus assumptus est. 3ª. q. 22. 1. o. et 3. ad 1. et q. 50. 4. ad 3. — Pro hominibus constituitur in iis quæ sunt ad Deum. 3ª. q. 22. 1. c. ad 1. et 4. c. et q. 26. 1. o. et q. 82. 3. c. — Propterea debet quemadmodum pro populo, ita etiam et pro semetipso offerre pro peccatis. 3ª. q. 22. 4. ad 1. — Exauditus est pro sua reverentia. 3ª. q. 21. 3. 4. o. — Ut offerant dona et sacrificia pro peccatis. sup. q. 61. 9. o.

CAPUT VI.

Non rursum jacientes fundamentum pœnitentiæ ab operibus mortuis. 3ª. q. 84. 6. ad 2. et q. 89. 6. c. — Impossibile est eos qui semel illuminati sunt, etc. et prolapsi sunt, rursum revocari ad pœnitentiam, etc. 3ª. q. 84. 10 ad 1. — Rursum crucifigentes sibimetipsis filium Dei. 3ª. q. 84. 10. c. ad 1. fi. — Terra enim sæpe venientem super se bibens imbrem et germinans herbam opportunam, etc. 1 2. q. 70. 1. ad 1. — Proferens autem spinas ac tribulos, reproba est, et maledicto proxima. 1ª. q. 25. 1. ad 3. — Homines per majorem sui jurant. 2 2. q. 89. 1. o. et 4. c. et 2 2. q. 98. 2. c. — Omnis controversiæ finis est juramentum. sup. q. 46. 1. ad 4. — Et incedentem usque ad interiora velaminis. 2 2. q. 17. 2. ad 4. et ad 5. — Hic enim Melchisedech, etc. cui et decimas omnium divisit Abraham. 2 2. q. 87. 1. ad 3.

CAPUT VII.

Sine patre, sine matre, sine genealogia, neque initium dierum, neque finem vitæ habens. 3ª. q. 22. 6. ad 3. — Translato enim sacerdotio, necesse est ut et legis translatio fiat. 1 2. q. 107. 2. o. et — Reprobatio quidem fit præcedentis mandati propter infirmitatem et inutilitatem. 1 2. q. 98. 2. ad 2. — Nihil enim ad perfectum adduxit lex. 1 2. q. 98. 2. o. et 1ª. q. 1. 10. c. — Talis enim

decebat, ut nobis esset pontifex factus impollutus, secretus a peccatoribus. 3ª. q. 4. 6. ad 1. — Qui non habet necessitatem quotidie, quemadmodum sacerdotes prius pro suis delictis hostias offerre. 3ª. q. 22. 6. ad 2. — Quod minus est a meliore benedicetur. sup. q. 49. 4. 2.

CAPUT VIII.

Talem habemus pontificem. s. 3. — Sacramentorum minister et tabernaculi Dei quod fixit Deus, et non homo. 1 2. q. 102. 4. o. — Omnis pontifex ad offerendum munera et hostias constituitur. 3ª. q. 22. 1. c. ad 1. — Cum essent qui offerrent secundum legem munera quæ exemplari et umbræ deserviunt cœlestium. Ibid. — Nunc autem melius sortitus est ministerium, quanto et melioris testamenti mediator est. Gal. 3. et 1 2. q. 91. 5. c. ad 1. et q. 98. 1. o. et 2. ad 1. et ad 2. et q. 99. 6. c. et q. 106. 3. c. et q. 107. 1. c. ad 2. et 2. 3. 4. c. 2 2. q. 1. 7. ad 2. — Quod in melioribus repromissionibus sancitum est. 1 2. q. 91. 5. o. et q. 99. 6. o. et q. 107. 1. ad 2. et q. 108. 1. o. 2 2. q. 95. 2 ad 3. et q. 110. 1. ad 1.—Quod autem antiquatur et veterascit, prope interitum est. 1ª. q. 10. 4. ad 3.

CAPUT IX.

In priori tabernaculo semper introibant sacerdotes sacrificiorum, officia consummantes, in secundo autem semel in anno solus pontifex, non sine sanguine. 1 2. q. 102. 4. ad 4. et ad 5. et ad 6. — Hostiæ offeruntur, quæ non possunt juxta conscientiam perfectum facere servientem. 1 2. q. 98. 2. o. — Justitiis carnis, usque ad tempus correctionis impositis. 1 2. q. 56. 4. c.—Si enim sanguis hircorum, et taurorum, et cinis vitulæ aspersus, inquinatos sanctificat, ad emundationem carnis. 1 2. q. 102. 5. ad 4. et ad 5. ad 6. et q. 105. 2. o. 3ª q. 37. 4. ad 3. q. 87. 4. ad 1. — Sanguis Christi emundabit conscientiam nostram ab operibus mortuis. 3ª. q. 48. ad 3. et q. 49. 5. ad 1. et 3ª. q. 89. 6. c.

CAPUT X.

Umbram enim habens lex futurorum bonorum, non ipsam imaginem rerum. 1 2. q. 101. 2. c. — Nunquam potest accedentes perfectos facere. 1ª. q. 1. 10. c. 1 2. q. 98. 2. o.— Initiavit vobis viam novam et invicem per velamenti carnem suam. 3ª. q. 62. 5. c. et q. 65. 3 c. — Et sacerdotem magnum, super domum Dei. s. 3. — Non deserentes collectionem nostram, sicut est consuetudinis quibusdam. 2 2. q. 109. 8. ad 1. — Voluntarie enim peccantibus nobis, post acceptam notitiam veritatis, jam non relinquitur pro peccatis hostia. s. 6. — Quanto magis putatis deteriora mereri supplicia qui filium Dei conculcaverit, etc. 1 2. q. 106. 2. ad 2. 2 2. q. 103. ad 3. et q. 189. 4. ad 1. sup. q. 8. 7. ad 2. — Quod si subtraxerit se, non placebit animæ meæ. 1ª. q. 3. 2. ad 1.

CAPUT XI.

Est autem fides sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium. 1ª. q. 2. 2. ad 1. et 2 2. q. 4. 1. o. et 2 2. q. 171. 3. ad 2. — Sine fide autem, impossibile est placere Deo. 2 2. q. 2. 3. o. — Credere oportet accedentem ad Deum, quia est, et inquirentibus se remunerator sit. 2 2. q. 2. 8. ad 1. — A longe eas aspicientes et salutantes, etc. 1ª. q. 10. 1. ad 4. et q. 42. 5. ad 2 et 2 2. q. 173. 1. c. — Circuierunt in melotis, et in pellibus caprinis. 2 2. q. 169. 1. ad 2. — Quibus dignus non erat mundus. 2 2. q. 188. 2. ad 3. — Illi omnes testimonio fidei probati, non acceperunt repromissionem. 1 2. q. 98. 2. c. sup. q. 77. 1. c.

CAPUT XII.

Nondum enim usque ad sanguinem restitistis. 2 2. q. 188. 6. ad 3. — Non multo magis obtemperabimus Patri spirituum et vivemus? 2 2. q. 189. 6. c. fin. — Et sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum. 2 2. q. 81. 8. o. — Postea cupiens hæreditare benedictionem, reprobatus est. 1ª. q. 23. 3. o. — Non invenit pœnitentiæ locum, quanquam cum lacrymis inquisisset eam. 3ª. q. 86. 1. ad 1. — Sed accessistis ad Sion montem, et civitatem Dei viventis Jerusalem cœlestem. 1ª. q. 3. 1. ad 3. — Et multorum millium angelorum frequentiam. 1ª. q. 50. 3. o. 1ª. q. 112. 4. ad 2. — Habemus altare, de quo edere non habent potestatem, qui tentant Deum. 1ª. q. 112. 2. c. 2 2. q. 97. 2. o. — Propter hoc et Jesus, ut sanctificaret per suum sanguinem populum, etc. 3ª. q. 49. 1. o. — Exeamus igitur ad eum extra castra improperium ejus portantes. 3ª. q. 46. 3. o. — Beneficentiæ autem et communionis nolite oblivisci. 2 2. q. 31. 1. o.— Talibus enim hostiis promeretur Deus. 2 2. q. 86. 2. ad 1.

AUCTORITATES EX EPISTOLA

APOSTOLI SANCTI JACOBI.

CAPUT I.

Patientia autem opus perfectum habet. 1 2. q. 66. 4. ad 2. 2 2. q. 136. 2. ad 1. et q. 184. 1. ad 3. — Vir duplex animo, inconstans est in omnibus viis suis. 2 2. q. 33. 6. ad 2. — Ira viri, justitiam Dei non operatur. 3ª. q. 15. 9. ad 1. — Estote factores verbi, et non auditores tantum, fallentes vosmetipsos. 1ª. q. 1. 1. c. fi. — Religio munda et immaculata apud Deum et Patrem, hæc est, visitare pupillos et viduas, etc. 2 2. q. 81. 1. ad 1. — Dæmones credunt et contremiscunt. sup. q. 16. 3. ad 1.

CAPUT II.

Quicumque totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus. 1 2. q. 73. 1. ad 1. 2 2. q. 5. 3. ad 3. 3ª. q. 88. 1. c. sup. q. 99. 3. c. — Judicium sine misericordia, illi qui non fecerit misericordiam. 1ª. q. 21. 4. ad 1. 2 2. q. 67. 4. ad 1. sup. q. 99. 3. 1.— Superexaltat autem misericordia judicium. 1ª. q. 21. 3. ad 2. — Ego ostendam tibi ex operibus fidem meam. 2 2. q. 124. 5. o. — Dæmones credunt, et contremiscunt. 1ª. q. 64. 2. ad 5. et 3. ad 2. 2 2. q. 5. 2. o. et q. 18. 3. ad 2. 3ª. q. 76. 7. c. — Fides sine operibus, mortua est, vel otiosa. 2 2. q. 2. 9. o. 2 2. q. 124. 5. o. 3ª. q. 7. 3. ad 2.

CAPUT III.

In multis enim offendimus omnes. 2 2. q. 184. 2. ad 2. — Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir. 2 2. q. 72. 1. ad 1. — Lingua ignis est, universitas iniquitatis. Ibid. — Lingua constituitur in membris nostris, quæ maculat totum corpus, et inflammat. Ibid. 2 2. q. 83. 12. ad 2. — Linguam nullus hominum domare potest. 2 2. q. 73. 1. b. c. — Non est ista sapientia de sur-

sum descendens a patre luminum, sed terrena, animalis, diabolica. 2 2. q. 45. 4. ad 4. — Ubi zelus et contentio, ibi inconstantia et omne opus pravum. 2 2. q. 58. 4. o. — Quæ autem desursum est, primum quidem publica est, deinde pacifica, modesta, suadibilis, bonis consentiens, etc. 2 2. q. 45. 6. ad 3. — Fructus autem justitiæ in pace seminatur facientibus pacem. 2 2. q. 29. 4. o.

CAPUT IV.

Unde bella et lites in vobis, nonne ex concupiscentiis vestris? 2 2. q. 41. 2. ad 4. et 2 2. q. 116. 4. ad 3. — Petitis, et non accipitis, eo quod male petatis. 2 2. q. 83. 15. ad 2. et 16. c. — Amicitia hujus sæculi, inimica est Dei. 2 2. q. 144. 4. o. — Quicumque voluerit amicus esse hujus sæculi, inimicus Dei constituitur. Ibid. — Ad invidiam concupiscit spiritus. 2 2. q. 34. 6. ad 2. — Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. 2 2. q. 162. 4. o. — Subditi estote Deo. 2 2. q. 19. 11. c. et q. 81. 7. c. et 2 2. q. 104. 4. ad 2. — Nolite detrahere alterutrum. 2 2. q. 73. 2. o. — Qui detrahit fratri, aut qui judicat fratrem suum, detrahit legi et judicat legem. 2 2. q. 74. 2. ad 3.

CAPUT V.

Scienti bonum facere, et non facienti, peccatum est illi. 4 2. q. 74. 7. ad 3. 2 2. q. 2. 5. ad 3. — Patientes estote. 4 2. q. 66. 4. ad 2. et 2 2. q. 123. c. et q. 136. 4. o. et 3. c. — Oleo, in nomine Domini. 3ª. q. 72. 3. c. — Inducat presbyteros Ecclesiæ. sup. q. 31. 2. c. — Et oratio fidei salvabit infirmum. 4 2. q. 102. 5. ad 3. 3ª. q. 65. 4. ad 4. et q. 48. 4. ad 4. — Et si in peccatis sit, dimittentur ei. 3ª. q. 65. 4. c. sup. q. 25. 4. c. — Qui converti fecerit, etc. 4ª. q. 117. 4. 2. o. 2 2. q. 189. 9. c. — Confitemini alterutrum peccata vestra. sup. q. 8. 4. 4.

AUCTORITATES EX PRIMA

EPISTOLA SANCTI PETRI.

CAPUT I.

Prophetæ non sibimetipsis, vobis autem ministrabant. 2 2. q. 174. 2. c. ad 4. et 6. c. — In quem desiderant angeli prospicere. 1ª. q. 58. 4. ad 2. 4 2. q. 97. 4. ad 3. — Non corruptibilibus, auro et argento redempti estis, sed pretioso sanguine, quasi agni immaculati Christi. 3ª. q. 48. 4. ad 3. et 5. c. et q. 49. 5. ad 4.

CAPUT II.

Omnes honorate. 2 2. q. 103. 4. ad 3. — Servi, subditi estote in omni timore dominis, non tantum bonis et modestis, sed etiam discolis. 2 2. q. 69. 4. c. et q. 88. 10. ad 2. — Christus passus est pro nobis. 3ª. q. 48. 6. o. — Ut peccatis mortui, justitiæ vivamus. 2 2. q. 88. 11. ad 4.

CAPUT III.

Parati semper ad satisfaciendum omni poscenti vos rationem, de ea quæ in vobis est fide et spe. 2 2. q. 2. 10. o. sup. q. 56. 2. ad 2. — Ut nos offerret Deo, mortificatos quidem carne, vivificatos autem spiritu. 2 2. q. 88. 11. ad 4. — In quo et iis qui in carcere erant, spiritu veniens prædicavit, qui increduli fuerant aliquando, quando expectabant Dei patientia in diebus Noë, cum facta esset arca. 3ª. q. 52. 2. ad 3. — Quod et vos nunc similis formæ, salvos faciet baptisma. 3ª. q.

66. 11. ad 3. — Conscientiæ bonæ interrogatio in Deum. 4ª. q. 79. 13. c. — Per resurrectionem Jesu Christi a mortuis. 3ª. q. 56. 4. ad 4. et q. 62. 5. ad 4. et ad 5.

CAPUT IV.

Propter hoc enim evangelizatum est et mortuis. 3ª. q. 52. 2. ad 3. — Si autem ut christianus, non erubescat. 2 2. q. 124. 5. ad 4.

CAPUT V.

Cum apparuerit princeps pastorum. 3ª. q. 8. 6. ad 3. — Dominus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. 2 2. q. 162. 4. o. — Ipsi cura est de vobis. 1ª. q. 22. 2. ad 2. 1ª. q. 103. 3. c. — Salutat vos Ecclesia, quæ est in Babylone. 3ª. q. 8. 4. c. ad 2.

AUCTORITATES EX SECUNDA

EPISTOLA APOSTOLI SANCTI PETRI.

CAPUT I.

Per quem maxima et pretiosa nobis promissa donavit. 1ª. q. 43. 9. ad 4. — Et per hoc efficiamini divinæ consortes naturæ. 1ª. q. 43. 9. ad 4. 4 2. q. 110. 3. 4. c. et q. 112. 4. c. et q. 113. 9. c. et q. 114. 3. c. fi. 2 2. q. 19. 7. c. 3ª. q. 2. 10. ad 4. et q. 3. 4. ad 3. et q. 62. 4. 2. o. — In scientia autem abstinentiam. 2 2. q. 146. 4. c. — Satagite, ut per bona opera vestra, certam vocationem et electionem faciatis. 1ª. q. 23. 8. c. — Omnis scriptura, propria interpretatione non fit. 2 2. q. 171. 3. ad 4. et 6. b.

CAPUT II.

Deus angelis peccantibus non pepercit. 1ª. q. 64. 2. o. 4 2. q. 80. 4. ad 2. et 3ª. q. 4. 4. c. ad 3. et q. 6. 2. ad 2. et q. 46. 4. ad 4. q. 86. 4. c. — In judicium reservari. sup. q. 89. 8. 3. — Angeli cum sint fortitudine et virtute majores. 1ª. q. 93. 3. o. et q. 96. 4. ad 4. et q. 108. 2. ad 3. et q. 112. 4. ad 4. et 4 2. q. 3. 4. ad 3. 2 2. q. 172. 2. c. — Non portant adversum se execrabile judicium. 3ª. q. 36. 2. ad 3. — Oculos habentes plenos adulterii, et incessabilis delicti. 2 2. q. 154. 4. ad 3. — A quo quis superatus est, hujus et servus est. 1ª. q. 63. 8. c. 2 2. q. 64. 2. ad 3. 3ª. q. 48. 4. c. ad 3. — Canis reversus ad vomitum, etc. 2 2. q. 189. 9. ad 2.

CAPUT III.

Novos vero cœlos, et novam terram, et promissa ejus expectamus. 2 2. q. 17. 3. ad 4. — Crescite in gratia. 4 2. q. 66. 2. ad 4. et q. 112. 4. o. et 2 2. q. 3. 4. ad 3. — Cœli ardentes solventur. sup. q. 74. 2. c.

AUCTORITATES EX PRIMA

EPISTOLA SANCTI JOANNIS.

CAPUT I.

Quod audivimus, quod vidimus oculis nostris, quod perspeximus. 1ª. q. 12. 12. o.

CAPUT II.

Qui dicit se nosse Deum, et mandata ejus non custodit, mendax est. 2 2. q. 111. 4. c. ad 4. — Qui dicit se in Christo manere, debet, sicut ille ambulavit, et ipse ambulare. 3ª. q. 14. 4. o. — Si quis diligit mundum, non est charitas Patris in eo. 2 2. q. 188. 2. ad 3. — Omne quod in mundo est, concupiscentia carnis est, et concu-

piscentia oculorum, et superbia vitæ. 1 2. q. 77. 3. o. et q. 108. 3. ad 4. — Qui negat Filium, nec Patrem habet; qui autem confitetur Filium, et Patrem habet. 2 2. q. 3. 1. ad 2. et ad 3. et 2 o. — Unctio docebit vos de omnibus. 2 2. q. 8. 4. ad 4.

CAPUT III.

Scimus quoniam cum apparuerit, similes ei erimus. 1ª. q. 4. 3. o. et q. 12. 1. o. et 2. ad 1. et 3. c. et 6. ad 1. et 2 2. q. 1. 2. ad 3. — Videbimus eum sicuti est. 2 2. q. 1. 2. ad 3. sup. q. 92. 1. c. — Omne peccatum est iniquitas. 2 2. q. 110. 4. ad 3. et q. 159. 1. ad 1. — In hoc apparuit filius Dei, ut dissolvat opera diaboli. 3ª. q. 15. 2. ad 3. — Omnis qui natus est ex Deo, peccatum non facit, quia semen ipsius manet in eo: et non potest peccare, quia ex Deo natus est. 1ª. q. 62. 3. c. 2 2. q. 24. 11. ad 1. — Omnis qui natus est ex Deo, peccatum non facit, quia semen ipsius manet in eo: et non potest peccare, quia ex Deo natus est. 1ª. q. 62. 3. c. 2 2. q. 24. 11. ad 1. — Omnis qui non est justus, non est ex Deo; et qui non diligit fratrem suum. 2 2. q. 44. 7. c. — Nos scimus, quoniam translati sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres. Ibid. — Omnis qui odit fratrem suum, homicida est. 2 2. q. 34. 3. o. — Omnis homicida non habet vitam æternam in se manentem. 1 2. q. 88. 6. ad 3. et q. 100. 8. ad 3. 2 2. q. 45. 3. ad 1. et q. 73. 3. 2 2. q. 154. 3. o. — Et nos debemus pro fratribus animas ponere. 2 2 q. 26. 3. ad 3. — Non diligamus verbo neque lingua, sed opere et veritate. 2 2. q. 7. c. 44. 7. c.

CAPUT IV.

Nolite credere omni spiritui, sed probate spiritus, si ex Deo sunt. 2 2. q. 189. 9. a. 4. et ad 1. 10. ad 1. — Deus charitas est. 2 2. q. 23. 20. — Ipse prior dilexit nos. 3ª. q. 4. 1. c. — Qui manet in charitate, in Deo manet, et Deus in eo. 1 2. q. 28. 2. o. 1 2. q. 66. 6. c. — Timor non est in charitate, sed perfecta charitas foras mittit timorem. 2 2. q. 19. 6. o. et 8. ad 2. et 10. c. et 3ª. q. 7. 6. ad 3. — Timor pœnam habet. 2 2. q. 19. 2. ad 4. — Qui timet, non est perfectus in charitate. 2 2. q. 19. 10. o. — Si quis dixerit, quoniam diligo Deum, et fratrem suum odit, mendax est. 2 2. q. 110. 1. ad 2. — Qui non diligit fratrem suum quem videt, Deum quem non videt, quomodo potest diligere? 2 2. q. 26. 2. ad 1. — Et hoc mandatum habemus a Deo, ut qui diligit Deum, diligat et fratrem suum. 2 2. q. 25. 1. o. et q. 44. 7. o.

CAPUT V.

Et omnis qui diligit eum qui genuit, diligit et eum qui natus est ex eo. 2 2. q. 2. 8. ad 3. — In hoc cognoscimus quoniam diligimus natos Dei, cum Deum diligamus, et mandata ejus faciamus. 2 2. q. 25. 1. o. et q. 44. 2. o. — Hæc est charitas Dei, ut mandata ejus custodiamus. 2 2. q. 25. 1. o — Et mandata ejus gravia non sunt. 1 2. q. 107. 4. o. — Omne quod natum est ex Deo, vincit mundum. 3ª. q. 15. 5. ad 2. — Tres sunt qui testimonium dant in cœlo, Pater, Verbum, et Spiritus sanctus. 1ª. q. 30. 2 o. et q. 31. 1. o. et q. 41. 6. o. — Et hi tres unum sunt. 1ª. q. 31. 2. ad 4. et q. 39. 2. 3. 6. o. — Omnis qui natus est ex Deo, non peccat, sed gratia Dei conservat eum. 3. 3 — Et malignus non tanget eum. 3ª. q. 29. 1. ad 3. — Et mundus totus in maligno positus est. 3. 2.

AUCTORITATES EX SECUNDA

EPISTOLA SANCTI JOANNIS.

CAPUT I.

Et hæc charitas, ut ambulemus secundum mandata ejus. 1 2. q. 99. 1. ad 2. — Qui non confitentur Jesum Christum venisse in carnem. 3ª. q. 16. 3. 4. 7. c. — Videte vosmetipsos, ne perdatis quæ operati estis. 3ª. q. 89. 4. 5. 6. o.

AUCTORITATES EX TERTIA EPISTOLA

APOSTOLI SANCTI JOANNIS.

CAPUT I.

Qui bene facit, ex Deo est. 2 2. q. 31. 2. ad 1.

AUCTORITATES

EX EPISTOLA SANCTI JUDÆ.

CAPUT I.

Angelos qui non servaverunt suum principatum, sed dereliquerunt suum domicilium, in judicium magni Dei, vinculis æternis sub caligine reservavit. sup. q. 89. 8. c. — Cum Michael archangelus cum diabolo disputans, altercaretur de Moysi corpore, non est ausus judicium inferre blasphemiæ, sed dixit: imperet tibi Deus. 2 2. q. 76. 4. ad 1.

AUCTORITATES

EX APOCALYPSI SANCTI JOANNIS.

CAPUT I.

Qui est, et qui erat, et qui venturus est. 1ª. q. 13. 11. o. et q. 39. 8. fi. — Et princeps regum terræ. 1ª. q. 13. 7. ad 1. et ad 6. — Et qui eum pupugerunt. 3ª. q. 46. 4. 6. c. — Ego sum alpha et oméga, principium et finis. 1ª. q. 1. 3. ad 1. et 7. c.

CAPUT II.

Quod charitatem tuam primam dereliquisti. 1 2. q. 71. 4. c. et 3ª. q. 79. 6. ad 2. et q. 84. 10. c. — Vincenti dabo edere de ligno vitæ, quod est in paradiso Dei mei. 1ª. q. 102. 1. ad 4. — Vincenti dabo manna absconditum. 1 2. q. 112. 3. c. — Et dabo illi calculum candidum, et in calculo nomen novum scriptum. 1ª. q. 13. 3. o. — Quod nemo scit, nisi qui accipit. 1 2. q. 112. 3. c.

CAPUT III.

Tene quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam. 1ª. q. 23. 6. ad 1. — Qui vicerit dabo ei sedere mecum in throno meo. 3ª. q. 58. 4. ad 3. — Hæc dicit qui habet clavem David. sup. q. 19. 2. c.

CAPUT IV.

Qui est, et qui erat, et qui venturus est. s. 1. — Et propter voluntatem tuam erant, et creata sunt. 1ª. q. 19. 4. o. et q. 20. 5. c. et q. 23. 3. c. et q. 45. 6. c. et q. 46. 1. c. et 1 2. q. 110. 1. c. et 3ª. q. 86. 2. c. — Vidi et ecce in cœlo ostium apertum. sup. q. 17. 1. ad 1.

CAPUT VI

Usquequo, Domine, sanctus, et verus, non judicas et vindicas sanguinem nostrum. 2 2. q. 85. 8.

ad 2. — Et vide sub altare animas interfectorum. sup. q. 95. 1. c.

CAPUT VII.

Et absterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum. 2 2. q. 82. 4. ad 3.

CAPUT VIII.

Factum est silentium in cœlo, quasi media hora. 3ª. q. 60. 8. o. — Et alius angelus venit et stetit ante altare, habens thuribulum aureum, et data sunt ei incensa multa, etc. 3ª. q. 57. 3. ad 4. 3ª. q. 83. 5. ad 2.

CAPUT IX.

In diebus illis quærent homines mortem, et non invenient. sup. q. 76. 2. c.

CAPUT X.

Levavit manum suam ad cœlum, et juravit per viventem in sæcula sæculorum. 2 2. q. 89. 10. ad 4.

CAPUT XI.

Qui es, et qui eras, et qui venturus es. s. 1.

CAPUT XII.

Et signum magnum apparuit in cœlo, mulier amicta sole. 1 2. q. 103. 3. ad 4. — Et cauda ejus trahebat tertiam partem stellarum cœli, et misit eas in terram. 1ª. q. 63. 8. o. — Et projectus est draco ille magnus, serpens antiquus. 2 2. q. 165. 2. ad 3. et ad 4.

CAPUT XIII.

Agni qui occisus est ab origine mundi. 3ª. q. 83. 1. c. — Et faciet omnes, etc. habere characterem in dextera manu, aut in frontibus suis. 3ª. q. 63. 3. ad 3.

CAPUT XIV.

Et cantabant quasi canticum novum. 2 2. q. 152. 3. ad 3.—Aut acceperit characterem in fronte sua, aut in manu sua. s. 13. — Beati mortui qui in Domino moriuntur. 2 2. q. 124. 3. o.

CAPUT XV.

Quia solus pius es. 2 2. q. 101. 1. ad 2.

CAPUT XVI.

Qui habebant characterem bestiæ. s. 13. — Qui es, et qui eras sanctus. s. 1. — Quantum glorificavit se et in deliciis fuit, tantum date illi tormentorum. sup. q. 8. 7. 1. et 99. 1. c.

CAPUT XIX.

Et cecidi ad pedes ut adorarem eum, et dixit mihi : Vide ne feceris. 2 2. q. 94. 2. ad 1. et q. 103. 2 ad 1 — Qui acceperunt characterem bestiæ. s. 13.

CAPUT XX.

Nec acceperunt characterem ejus in frontibus, aut in manibus suis. s. 13. — Et libri aperti sunt. 1ª. q. 24. 1. ad 1.

CAPUT XXI.

Ecce tabernaculum Dei cum hominibus. 1 2. q. 102. 4. ad 2. — Et absterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum, etc. neque dolor erit ultra. 2 2. q. 82. 4. ad 3. — Ecce nova facio omnia. 1ª. q. 73. 1. ad 3.— Primum cœlum et prima terra. sup. q. 74. 3. 2.—Vidi cœlum novum et terram novam. sup. q. 91. 1. c. — Ego sum alpha et oméga, initium et finis. s. 1. — Et habebat murum magnum et altum, habentem duodecim portas, et in portis angelos duodecim, et nomina inscripta duodecim tribuum. 3ª. q. 31. 2. ad 2. — Mensura hominis, quæ est angeli. 1 2. q. 90. 1. c. — Et civitas non eget sole et luna, ut luceant in ea. 2 2. q. 47. 3. ad 2. — Nam charitas Dei illuminabit eam, et lucerna ejus est agnus. 1ª. q. 12. 3. c. — Et portæ ejus non claudentur per diem. 1ª. q. 73. 1. 2. c.

CAPUT XXII.

Et ostendit mihi fluvium aquæ vivæ, tanquam crystallum, procedentem de sede Dei et agni. 1 2. q. 2. 1. ad 3. — In medio plateæ et ex utraque parte fluminis lignum vitæ afferens fructus duodecim. 1 2. q. 70. 3. o. — Per singulos menses reddens fructum suum. 1 2. q. 102. 2. o. et 4. c. — Et folia ligni ad sanitatem gentium. 1 2. q. 70. 3. o. — Et omne maledictum non erit amplius. 1 2. q. 59. 3. ad 1. — Et videbunt faciem ejus. 2 2. q. 23. 1. ad 1. — Et non egebunt lumine lucernæ, neque lumine solis, quoniam Dominus Deus illuminabit illos. s. 21. — Ego sum alpha et oméga, primus et novissimus, principium et finis. s. 1. — Veni Domine Jesu. 3ª. q. 44. 3. ad 3. — Gratia Domini nostri Jesu Christi, cum omnibus vobis. 3ª. q. 7. 7. ad 2.

INDEX SECUNDUS,

UNIVERSÆ SUMMÆ THEOLOGICÆ DOCTRINAM

AD LOCOS COMMUNES, SEU DOCTRINÆ
CHRISTIANÆ CAPITA ALPHABETI ORDINE REVOCATA CONTINENS.

ABSTINENTIA. 2 2. q. 146
Acceptio personarum. 2 2. q. 63
Ad accusationem justam pertinentia. 2 2. q. 66
Acedia. 2 2. q. 35
Actio { angelorum in homines. 1. q. 111 / corporalis creaturæ. 1. q. 115
Ad actionem hominis pertinentia. 1. q. 117
Actus { humani sequentes rationem bonitatis. 1 2. q. 21 / imperati à voluntate. 1 2. q. 17
Adjuratio. 2 2. q. 90
Adoptio Christi. 3. q. 25
Adoratio { Christi. 3. q. 15 / Dei. 2 2. q. 84
Adulatio. 2 2. q. 115
Adulterium. 2 2. q. 154
Æqualitas divinarum personarum ad invicem. 1. q. 44
Æternitas Dei. 1. q. 10
Affabilitas. 2 2. q. 114
Ambitio. 2 2. q. 131
Amicitia. 2 2. q. 114
Amor { Dei. 1. q. 20 / ut est nomen Spiritùs sancti. 1. q. 37 / seu dilectio angeli. 1. q. 80
Amor. 1 2. q. 26
Amoris { causa. 1 2. q. 27 / effectus. 1 2. q. 28
Angelus. 1. a q. 50 usque 64. et à 106 usque 114
Anima in genere. 1. q. 87 usque q. 90
Quomodo anima { conjuncta intelligat corporalia. 1. q. 84 / intellectiva cognoscat seipsam. 1. q. 84 / humana cognoscat quæ supra se sunt. 1. q. 88
Annunciatio B. Virginis. 3. q. 30
Apostasia. 2 2. q. 12
Ascensio Christi. 3. q. 57
Astutia. 2 2. q. 55
Avaritia. 2 2. q. 118
Audacia. 1. q. 45. item 2 2. q. 127

Ex supplemento.

Absolutio. 24
Animæ exeuntis è corpore qualitas et pœna. 70
Annexa { matrimonii, et redditio debiti. 64 / sacramenti ordinis. 40
Areolæ. 96
Baptismus Joannis. 3. q. 38
Baptismi { effectus. 3. q. 69 / minister. 3. q. 67 / sacramentum. 3. q. 66
Baptismum suscipientes. 3. q. 67
Ad baptismum concurrentia præparatoria. 3. q. 71
Baptizatio Christi. 3. q. 37
Beatitudo Dei. 1. q. 26
Beatitudo { hominis in quo consistat. 1 2. q. 2 / quid sit, et quid requirat. 1 2. q. 3 et 4
Beatitudinis adeptio. 1 2. q. 5
Beatitudines ipsæ. 1 2. q. 69
Ad beatitudinem requisita. 1 2. q. 4
Bellum. 2 2. q. 40
Beneficentia. 2 2. q. 31
Blasphemia { in generali. 2 2. q. 13 / in speciali. 2 2. q. 14
Bonitas { Dei. 1. q. 5 / humanorum actuum { in generali. 2 2. q. 18 / exteriorum. 1 2. q. 20 / inferiorum voluntas. 1 2. q. 19
Bonum { in communi. 1. q. 4 / circa passiones animæ. 1 2. q. 24 / facere, et declinare à malo. 2 2. q. 79

Ex supplemento.

Beatitudo sanctorum, et eorum mansiones. 93
Beatorum dotes. 95
Beatorum resurgentium conditiones. 82
Bigamia. 65
Irregularitas inde contracta. 60
Cæcitas mentis. 2 2. q. 15
Castitas. 2 2. q. 115
Catechismus. 3. q. 71
Causa mali. 1. q. 49
Causa prima omnium entium. 1. q. 44
Charitas { secundùm se. 2 2. q. 25 / comparatione subjecti. 2 2. q. 24 / quantùm ad { objectum. 2 2. q. 25 / ordinem diligendorum. 2 2. q. 26 / dilectionem. 2 2. q. 27
Charitatis { exteriores. 2 2. q. 27 / effectus { interiores. 2 2. q. 31
Charitatis effectus quantùm ad { misericordiam. 2 2. q. 30 / pacem. 2 2. q. 29
Christo convenientia ut est subjectus Patri. 3. q. 20
Circumcisio. 3. q. 70
Circumcisio Christi. 3. q. 37
Circumstantiæ humanorum actuum. 1 2. q. 7
Clementia. 2 2. q. 157
Cognitio { angeli. 2 2. q. 157 / angelorum { ex parte immaterialium. 1. q. 56 / quantùm ad res materiales. 1. q. 57 / animæ separatæ. 1. q. 89 / divinarum personarum. 1. q. 34
Comparatio angelorum ad { corpora. 1. q. 52 / locum. 1. q. 52

Conceptio { Christi secundùm principium activum. 3. q. 32
Salvatoris secundùm materiam corporis. 1 2. q. 30
Concupiscentia. 1 2. q. 30
Conditio { corporis { prolis generandæ in statu. 1. q. 99
justitiæ { innocentiæ. 1. q. 100
primi hominis secundùm intellectum. 1. q. 94
scientiæ prolis generandæ. 1. q. 101
Confirmationis sacramentum. 3. q. 72
Consensus comparatione finis. 1 2. q. 15
Consilium quod præcedit electionem. 1 2. q. 14
Ad conservationem speciei per generationem pertinentia. 1. q. 98
Conversatio Christi. 3. q. 40
Conversio panis et vini in sanguinem et corpus Christi. 3. q. 75
Contentio. 2 2. q. 38
Correctio fraterna. 2 2. q. 33
Consilii donum quod respondet prudentiæ. 2 2. q. 51
Continentia. 2 2. q. 155
Contumelia. 2 2. q. 72
Creatio. 1. q. 45
Creatura una quomodo movet aliam. 1. q. 109
Crudelitas. 2 2. q. 159
Curiositas. 2 2. q. 167
Custodia bonorum angelorum. 1. q. 113

Ex supplemento.

Clavium { effectus. 18
minister. 17
potestas. 17
De his in quos clavium usus exerceri potest. 20
Cognatio legalis. 57
Conditio quam habent resurgentes. 87
Confessio et ejus necessitas. 6
Confessionis { effectus. 10
minister. 8
qualitas. 9
quidditas. 7
sigillum. 11
Consensus { coactus. 47
objectum. 48
Contritio. 1
Contritionis { effectus. 5
quantitas. 3
objectum. 2
tempus. 4
Corporum { resurgentium integritas. 80
beatorum { agilitas. 84
claritas. 85
subtilitas. 83
damnatorum resurgentium conditiones. 86
Decalogus. 1 2. q. 100
Decimæ. 2 2. q. 87
Defectus { à Christo assumpti. 3. q. 14
animæ à Christo assumpti. 3. q. 15
Delectatio. 1 2. q. 31. 32. 33 et 34
Descensus Christi ad inferos. 3. q. 52
Desponsatio matris Dei. 3. q. 29
Derisio. 2 2. q. 75
Desperatio. 2 2. q. 20
Detractio. 2 2. q. 73
Devotio. 2 2. q. 82
Deus. 1. q. 2 usque 3
Dilectio. 2 2. q. 27
Discordia. 2 2. q. 37
Distinctio rerum { in communi. 1. q. 47
in speciali. 1. q. 48
Divina { beatitudo. 1. q. 26
nomina. 1. q. 25
potentia Dei 1. q. 25
Divinæ relationes. 1. q. 28
Divinationes. 2 2. q. 95
Doctrina { Christi. 3. q. 42
sacra. 1. q. 1
Dolor secundùm se 1 2. q. 35
Dominium hominis in statu innocentiæ. 1. q. 96
Dona. 2 2. q. 68
Donum { quod est nomen Spiritûs sancti. 1. q. 38
respondens fortitudini. 2 2. q. 139
Dulia. 1 2. q. 103
Ebrietas. 2 2. q. 150
Electio. 1 2. q. 13
Eleemosyna. 2 2. q. 32
Epiichia, seu Epichcia. 2 2. q. 120
Ad statum episcoporum pertinentia. 2 2. q. 185
Eucharistiæ { effectus. 3. q. 79
forma. 3. q. 78
materia. 3. q. 74
minister. 3. q. 82
sacramentum. 3. q. 73
ritus. 3. q. 83
usus. 3. q. 80
In Eucharistia remanentia accidentia. 3. q. 77
Existentiæ modus in hoc sacramento. 3. q. 67
Existentia Dei in rebus. 1. q. 8
Exorcismus. 3. q. 71

Ex supplemento.

Excommunicatio. 21
De his qui possunt excommunicare. 22
De participatione cum excommunicatis. 25
Extremæ unctionis sacramentum. 29
Effectus hujus sacramenti. 30
Minister hujus sacramenti. 31
Quibus hoc sacramentum conferri debeat, et quâ parte. 32
De iteratione hujus sacramenti. 33
Facere bonum, et declinare à malo. 2 2. q. 79
Falsitas. 1. q. 17
Fatum. 1. q. 116
Fides quantùm ad ejus { actum { interiorem, scilicet credere. 2 2. q. 2
exteriorem, scilicet confiteri. 2 2. q. 3
habitum et ipsam fidem. 2 2. q. 4
objectum. 2 2. q. 1
Fidei { habitus quantùm ad { habentes ipsam. 2 2. q. 5
ejus causam. 2 2. q. 6
effectus. 2 2. q. 7
Finis { ultimus in communi. 1 2. q. 5
productionis hominis. 1. q. 93
Fortitudo. 2 2. q. 123
Fortitudinis partes in communi. 2 2. q. 128
Fraus quæ committitur in emptionibus et venditionibus. 2 2. q. 77
Fructus. 1 2. q. 70
Fruitio quæ est actus voluntatis. 1 2. q. 11
Furtum et rapina. 2 2. q. 66

Ex supplemento.

Filii illegitimè nati. 68
Gaudium. 2 2. q. 28
Gloria inanis. 2 2. q. 132
Gratia Christi in incarnat. assumpta. 3. q. 7
Gratiæ { causa. 1 2. q. 112
Dei essentia. 1 2. q. 110
divisio. 1 2. q. 111
effectus. 1 2. q. 113
gratis datæ quantùm ad genera linguarum. 2 2. q. 176
necessitas. 1 2. q. 109
miraculorum. 2 2. q. 178
primi hominis. 1. q. 95
Gratia { quantùm { causam. 1 2. q. 108
ad ejus { effectus. 1 2. q. 113
sermonis sapientiæ sive scientiæ. 2 2. q. 177
Gratitudo. 2 2. q. 106

Gubernationis divinæ effectus in speciali. 1. q. 104
Gubernatio rerum in communi. 1. q. 103
Gula. 2 2. q. 148
Habitus in generali quantùm ad substantiam eorum. 2 2. q. 49
Habitûs subjectum. 1 2. q. 50
Habituum causa quantùm ad tum. 1 2. q. 52
Habituum causa quantùm ad generationem 1 2. q. 51
Habituum corruptio et diminutio. 1 2. q. 53
Habituum distinctio. 1 2. q. 54
Hæresis. 2 2. q. 11
Quomodo homo factus sit ad imaginem et similitudinem Dei. 1. q. 93
Homo quantùm ad essentiam. 1. q. 75
Homicidium. 2 2. q. 64
Honestas. 2 2. q. 145
Humanorum actuum principium exterius. 1 2 q. 109
Humilitas. 1 2. q. 162
Hypocrisis. 2 2. q. 111
Jactantia. 2 2. q. 112
Ideæ. 1. q. 15
Idololatria. 2 2. q. 94
Jejunium. 2 2 q. 147
Ignorantia causa peccati ex parte rationis. 1 2. q. 76
Imago. 1 2. q. 55
Immutabilitas Dei. 1. q. 9
Impositio nominis Jesu. 3. q. 37
Imprudentia. 2 2. q. 53
Impugnatio malorum angelorum. 1 q. 113
Incontinentia. 2 2. q. 156
Infidelitas. 2 2. q. 10
Infinitas Dei. 1. q. 7
Ingratitudo. 2 2. q. 107
Ingressus religionis. 2 2. q. 189
Injuriæ in personam proximi commissæ. 2 2. q. 65
Injustitia. 2 2. q. 59
Injustitia advocatorum. 2 2. q. 71
Injustitia judicis. 2 2. q. 67
Injustitia rei in sua defensione. 2 2. q. 69
Injustitia testis in testificando. 2 2. q. 70
Inobedientia. 2 2. q. 105
Intellectûs donum. 2 2. q. 8
Intellectus noster quid cognoscat in corporalibus. 1. q. 89
Intentio quæ est actus voluntatis. 1 2. q. 12
Intimiditatis vitium. 2 2. q. 26
Invidia. 2 2. q. 36
Involuntarium. 1 2. q. 6
Ira secundùm se. 1 2. q 46
Iracundia. 1 2. q. 158
Iræ causa effectiva et remedia. 1 2. q. 47
Iræ effectus. 1 2. q. 48
Irascibilis passiones. 1 2. q. 40
Ironia. 2 2. q. 115
Irreverentia Dei. 2 2. q 99
Irreverentia rerum sacrarum. 2 2. q. 97
Judicium. 2 2. q. 60
Juramentum. 2 2. q. 89
Jus. 2 2 q 57
Justificatio. 1 2. q. 113 et 114
Justitia. 2 2. q. 58
Justitia commutativa et distributiva 2 2. q. 61
Justitia et gratia primi hominis. 1. q. 95
Justitia et misericordia Dei. 1. q. 21

Ex supplemento.

Indulgentia. 25
De his qui possunt facere indulgentias. 26
Quibus valeut indulgentiæ. 27
Ignis ultimæ conflagrationis. 74
Impedimenta matrimonii. 50
Impedimentum affinitatis. 55
Impedimentum cognationis spiritualis. 56
Impedimentum conditionis servitutis. 52
Impedimentum consanguinitatis. 54
Impedimentum disparitatis cultus. 59
Impedimentum frigiditatis, maleficii, furiæ et amentiæ. 58
Impedimentum voti solemnis. 61
Impedimentum voti et ordinis. 53
Impedimentum superveniens matrimonio consummato, quod est fornicatio. 62
Judicium generale quo tempore et loco fiet. 89
Forma judicis venientis ad judicium. 90
Laus Dei. 2 2. q. 91
Legalia circa puerum Jesum observata. 3. q. 37
In nova lege contenta. 1 2. q. 108
Legis humanæ mutatio. 1 2. q. 97
Legis humanæ potestas. 1 2. q. 96
Legis novæ ad veterem comparatio. 1 2. q. 107
Legis veteris præcepta. 1 2. q. 99
Legum differentia. 1 2. q. 91
Legum effectus. 1 2. q. 92
Lex in communi. 1 2. q. 90
Lex in speciali. 1 2. q. 93
Lex humana secundùm se. 1 2. q. 95
Lex naturalis. 1 2. q. 94
Lex nova. 1 2. q. 106
Lex vetus secundùm se. 1 2. q. 98
Liberalitas. 2 2. q. 117
Liber vitæ. 1. q. 24
Liberum arbitrium. 1. q. 89
Litigium. 2 2. q. 116
Locutiones angelorum. 1. q. 107
Luxuria. 2 2. q. 153
Luxuriæ partes. 2 2. q. 154

Ex supplemento.

Libellus repudii. 67
Magnanimitas. 2 2. q. 129
Magnificentia. 2 2. q. 134
Maledictio. 2 2. q. 76
Malitia actuum interioris voluntatis 1 2. q. 19
Malitia humanorum in generali. 1 2. q. 18
Malitia humanorum exteriorum. 1 2. q. 20
Malitia culpæ angelorum. 1. q. 63
Malum. 1. q. 48
Malum circa passiones animæ. 1 2. q. 24
Manifestatio Christi nati. 3. q. 36
Mansuetudo. 2 2. q. 157
Martyrium. 2 2. q. 124
Mediator Dei et hominum Christus. 3. q. 26
Memoria. 2 2. q. 49
Mendacium. 2 2. q. 110
Meritum quod est effectus gratiæ cooperantis. 1 2. q. 114
Miracula Christi in generali 3. q. 43
Miracula Christi in speciali. 3. q. 44
Misericordia Dei. 1. q. 21
Missio angelorum. 1. q. 112
Missio divinarum personarum. 1. q. 43
Modestia in communi. 2 2. q. 160
Modestia in exteriori apparatu. 2 2. q. 169
Modestia in exterioribus motibus corporis. 2 2. q. 168
Modus assumptionis humanæ quantùm ad ordinem. 3. q. 6
Modus cognitionis angelicæ. 1. q. 58
Modus cognitionis prophetiæ. 2 2. q. 173
Modus conceptionis. 3. q. 31
Modus emanationis rerum à principio. 1. q. 45
Modus et ordo intelligendi. 1. q. 85
Modus quo Christus usus est in sacramento Eucharistiæ. 3. q. 81
Modus quo voluntas movetur 1 2. q 10

Modus { unionis { Verbi incarnati. 3. q. 2
personæ divinæ. 3. q. 3
ex parte humanitatis. 3. q. 4
ex parte partium humanæ naturæ. 3. q. 5
Mors Christi. 3. q. 50
Motivum voluntatis. 1 2. q. 5
Motus localis angelorum. 1. q. 53
Mulierum ornatus. 2 2. q. 169
Mutatio creaturarum à Deo. 1. q. 105

Ex supplemento.

Matrimonium. 41
Matrimonii error. 51
Matrimonium inquantum sacramentum est. 42
Matrimonii definitio. 45
Misericordia Dei respectu damnatorum. 90
Mundi qualitas, et resurgentium post judicium. 94
Nativitas Salvatoris. 3. q. 35
Natura prima omnium entium. 1. q. 44
Negligentia. 2 2. q. 54
Negotiatio. 2 2. q. 77
Nomen { Dei. 1. q. 13
Spiritûs S. quod est { amor. 1. q. 37
donum. 1. q. 38

Ex supplemento.

Nuptiæ secundæ. 63
Obedientia. 2 2. q. 104
Oblatio. 2 2. q. 86
Oblatio Christi in templum. 3. q. 37
Observantia. 2 2. q. 102
Odium. 1 2. q. 29. item 2 2. q. 34
Officia hominis in generali. 2 2. q. 183
Opus { creationis creaturæ corporalis. 1. q. 65
distinctionis secundùm se, et primæ dici. 1. q. 67
secundæ diei. 1. q. 68
tertiæ diei. 1. q. 69
ornatus quantùm ad quartam diem. 1. q. 70
quintæ diei. 1. q. 71
sextæ diei. 1. q. 72
Omnes septem dies in communi. 1. q. 73
Oratio. 2 2. q. 83
Ordinatio angelorum { secundùm hierarchias. 1. q. 108
malorum. 1. q. 109
Ordo { conceptionis. 1. q. 53
creationis ad distinctionem. 1. q. 66
Origo divinarum personarum. 1. q. 27

Ex supplemento.

Ordinis sacramentum. 34
Effectus hujus sacramenti. 35
Qualitas susceipientium hoc sacramentum. 36
Ordinum distinctio. 37
Conferentes hoc sacramentum. 38
Impedimentum hujus sacramenti. 39
Paradisus. 1. q. 102
Parvificentia. 2 2. q. 135
Passiones animæ in { generali. 1 2. q. 22
speciali. 1 2. q. 26
Passionum { inter se differentia. 1 2. q. 23
ordo. 1 2. q. 24
Passio Christi. 3. q. 46
Passionis Christi causa efficiens. 3. q. 47
Passio Christi quid effecerit. 3. q. 48 et 49
Patientia. 2 2. q. 136
Peccata quæ distinguuntur secundùm reatum pœnæ. 1 2. q. 88
Peccata secundùm se. 1 2. q. 71
Peccati { causæ ex parte { diaboli. 1 2. q. 80
hominis. 1 2. q. 81
voluntatis. 1 2. q. 78
causæ exter. ex parte Dei. 1 2. q. 79
effectus in { corruptione naturæ. 1 2. q. 85
macula animæ. 1 2. q. 86
reatu pœnæ. 1 2. q. 87
originalis { essentia. 1 2. q. 82
subjectum. 1 2. q. 83
traductio. 1 2. q. 81
Peccatorum { ad invicem comparatio. 1 2. q. 73
causæ { in generali. 1 2. q. 73
ex parte appetitûs sensitivi 1 2. q. 77
distinctio. 1 2. q. 72
permissorum reditus. 3. q. 88
subjectum. 1 2. q. 74
Peccatum { primi hominis quod fuit superbia. 2 2. q. 163
secundùm se quod est causa alterius. 1 2. q. 84
veniale secundùm se. 1 2. q. 89
Perfectio { Christi concepti. 3. q. 34
Dei. 1. q. 4
in esse gratiæ et gloriæ. 1. q. 62
Perfectionis status in communi. 2 2. q. 184
Perjurium. 2 2. q. 98
Perseverantia. 2 2. q. 137
Perseverantiæ vitia opposita. 2 2. q. 138
Personæ divinæ in generali. 1. q. 29
Pertinentia ad personam { Patris. 1. q. 33
Filii. 1. q. 34 et 35
Spirit. sancti. 1. q. 36
Persona in comparatione ad { essentiam. 1. q. 39
proprietatem. 1. q. 40
Personarum actus nationales. 1. q. 41
Pietas. 2 2. q. 101 et 121
Pluralitas divinarum personarum. 1. q. 30
Ad pluralitatem vel unitatem pertinentia in divinis. 1. q. 31
Pœna dæmonum. 1. q. 64
Pœnitentiæ { effectus. 3. q. 65
partes. 3. q. 90
sacramentum. 3. q. 74
virtus. 3. q. 85
Potentia Dei. 1. q. 25
Potentiæ { animæ Christi. 3. q. 37
animæ { in generali. 1. q. 77
in speciali. 1. q. 78
appetitivæ. 1. q. 80
intellectivæ. 1. q. 79
Præcepta { cæremonialia veteris legis { secundùm se. 1 2. q. 101
secundùm suas causas. 1 2. q. 102
judicialia in communi. 1 2. q. 104
moralia veteris legis. 1 2. q. 100
charitatis. 2 2. q. 24
fortitudinis. 2 2. q. 140
justitiæ. 2 2. q. 122
prudentiæ. 2 2. q. 56
pertinentia ad { fidem, scientiam, intellectum, } 2 2. q. 16
spem et donum timoris. 2 2. q. 22
Præceptorum { cæremonialium duratio. 1 2. q. 103
judicialium ratio. 1 2. q. 105
Prædestinatio. 1. q. 23
Præsidentia angelorum super creaturam corporalem. 1. q. 101
Præsumptio. 2 2. q. 130
Primatus Petri. 2 2. q. 1. art. 10
Principium durationis rerum creatarum. 1. q. 46

Processio { divinarum personarum. 1. q. 27
creaturarum à Deo. 1. q. 44
Prodigalitas. 22. q. 119
Productio { angelorum in esse naturæ. 1. q. 61
angelorum in esse gratiæ et gloriæ. 1. q. 62.
primi hominis quantùm ad animam. 1. q. 90
corporis primi hominis. 1. q. 91
mulieris. 1. q. 92
Propagatio hominis secundùm corpus. 1. q. 119
Prophetiæ { causa. 22. q. 172
divisio. 22. q. 174
essentia. 22. q. 174
Providentia Dei. 1. q. 22
Prudentia { secundùm se. 22. q. 47
quantùm ad virtutes conjunctas. 22. q. 51
Prudentiæ { partes in generali. 22. q. 48
partes singulæ. 22. q. 49
species. 22. q. 50
vitia opposita, cum ea similitudinem habentia. 22. q. 55
Pugna dæmonum. 1. q. 114
Purgatio Mariæ Virginis. 3. q. 27
Pusillanimitas. 22. q. 133

Ex supplemento.

Pœna damnatorum. 97
Pœnitentiæ { sacramentum suscipientes. 46
solemnis ritus. 28
Raptus. 22. q. 175
Recuperatio virtutum per pœnitentiam. 3. q. 89
Religio secundùm se. 22. q. 81
Religionis ingressus. 22. q. 189
Religionis status in quo consistat. 22. q. 186
Religionum differentia. 22. q. 188
De religiosis competentibus. 22. q. 187
Remissio venialium peccatorum. 3. q. 87
Restitutio. 22. q. 62
Resurrectio Christi. 3. q. 53
Resurgentis Christi qualitas. 3. q. 54
Resurrectionis Christi manifestatio. 3. q. 55
Resurrectionis causalitas. 3. q. 56
Rixa. 22. q. 41

Ex supplemento.

Receptacula animarum. 69
Resurrectio. 75
Resurrectionis { causa. 76
tempus et modus. 77
terminus. 78
conditio. 79
Resurgentium qualitas. 81
Sacerdotium Christi. 3. q. 22
Sacramenta. 3. q. 60
Sacramentorum { causa. 3. q. 61
character. 3. q. 63
effectus principalis. 3. q. 62
necessitas. 3. q. 64
numerus. 1. q. 65
Sacrificia. 22. q. 85
Sacrilegium. 22. q. 99
Sanctificatio B. Virginis. 2. q. 27
Sapientiæ donum. 22. q. 46
Scandalum. 22. q. 42
Scientia { Dei. 1. q. 14
Dei { pertinens ad animam Christi. 3. q. 10
infusa vel acquisita. 3. q. 11
indita et experim. 3. q. 12
Scientiæ Domini. 12. q. 9
Schisma. 22. q. 39
Seditio. 22. q. 42
Sensualitas. 1. q. 81
Sensûs hebetudo. 22. q. 15
Septimus dies, et ad illum pertinentia. 1. q. 73
Sepultura Christi. 3. q. 56
Sessio Christi ad dexteram Patris. 3. q. 58
Similitudo divinarum personarum. 1. q. 42
Simonia. 22. q. 100
Simplicitas Dei. 1. q. 3
Simulatio. 22. q. 111
Sobrietas. 22. q. 149
Spes et desperatio. 12. q. 40
Spes secundùm se. 22. q. 17
Spei subjectum. 22. q. 18
Status { primi hominis secundùm intellectum. 1. q. 94
hominis in generali. 22. q. 181
Ad statum primi hominis ad conservationem individui pertinentia. 1. q. 97
Substantia angelorum absoluta. 1. q. 50
Studiositas. 22. q. 166
Stultitia. 22. q. 46
Superbia in communi. 22. q. 162
Superstitio. 22. q. 92
Superstitionis species quantùm ad cultum Dei veri. 22. q. 93
Superstitiones nonnullarum observationum. 22. q. 96
Susurratio. 22. q. 74

Ex supplemento.

De modo quo sancti se habent ad damnatos. 94
Satisfactio et ejus quidditas. 12
Satisfactionis { possibilitas. 13
qualitas. 14
De his per quæ fit satisfactio. 15
Signa quæ judicium præcedent. 73
Sponsalia. 43
Suffragia mortuorum. 71
Temperantia. 22. q. 141
Temperantiæ { vitia opposita. 22. q. 142
partes { in generali. 22. q. 142
singulæ in speciali. 22. q. 143
præcepta. 22. q. 70
Tentatio { Christi. 3. q. 41
primorum parentum. 22. q. 163
quâ Deus tentatur. 22. q. 97
Timor. 12. q. 41. et 22. q. 125
Timoris { objectum. 12. q. 42
causa. 12. q. 43
effectus. 12. q. 44
donum pei respondens. 22. q. 19
vitium. 22. q. 125
Traductio hominis ex homine secundùm animam. 1. q. 118
Transfiguratio Christi. 3. q. 45
Tristitia secundùm se. 12. q. 35
Tristitiæ { bonitas vel malitia. 12. q. 59
causæ. 12. q. 36
effectus. 12. q. 37
remedia. 12. q. 38
Venditio. 22. q. 77
Verecundia. 22. q. 144
Veritas. 1. q. 16. et 22. q. 109
Virtutis subjectum. 12. q. 56
Virtutes { cardinales. 12. q. 61
theologicæ. 12. q. 62
Virtutum { æqualitas. 12. q. 66
causa. 12. q. 63
connexio. 12. q. 65
duratio post hanc vitam. 12. q. 67
essentia. 12. q. 55
intellectualium distinctio. 12. q. 57
medium. 12. q. 64
moralium ab intellectualibus distinctio. 12. q. 58
moralium secundùm comparationem ad passiones distinctio. 12. q. 59
moralium ad invicem distinctio. 12. q. 60

Vindicatio. 2 2. q. 108
Virginitas. 2 2. q. 152
Virginitas Mariæ Virginis. 3. q. 25
Visio Dei. 1. q. 12
Vita Dei. 1. q. 18
Vitæ divisio in activam et contemplativam. 2 2. q. 179
Vita { contemplativa 2 2. q. 180
Vita { activa. 2 2. q. 181
Vitarum inter se comparatio. 2 2. q. 182
Vitia secundùm se. 1 2. q. 74
Ultimus finis hominis. 1 2. q. 1
Unio animæ ad corpus. 1. q. 76
Unionem Christi consequentia. 3. q. 16
Unitas Dei. 1. q 11
Unitati { conjuncta quantùm ad voluntatem. 3. q. 18
Unitati { Christi incipientia quantùm ad esse. 3. q 17
Unitati conjuncta quantùm ad operationem. 3. q. 19
Voluntarium. 1 2. q. 6
Voluntas. 1. q. 82
Voluntas { Dei. 1. q. 19
Voluntas { quorum sit ut volitorum. 1 2. q. 8
Pertinentia ad voluntatem primi hominis. 1. q. 95
Votum. 2 2. q. 88
Usura. 2 2. q. 78
Usus qui est actus voluntatis. 1 2. q. 16

Ex supplemento.

Visio divinæ essentiæ per comparationem ad beatos. 92
Voluntas et intellectus damnatorum. 98
Uxoricidium. 6

FINIS SECUNDI INDICIS

INDEX TERTIUS,

RES OMNES, AC DOCTRINAS MEMORABILES,

QUÆ IN TRIBUS EJUSDEM SUMMÆ PARTIBUS,

AC SUPPLEMENTO TRACTATÆ SUNT, SUMMATIM COMPREHENDENS,
ET LOCA UBI LATIUS EXPLICANTUR, DEMONSTRANS.

ABDICATIO rerum temporalium secundùm præparationem animi, ut sc. homo sit paratus, si opus fuerit, omnia dimittere vel distribuere, pertinet directè ad perfectionem : non autem abdicatio rerum actualis : quia sic in ea non consistit essentialiter perfectio, sed est quoddam perfectionis instrumentum. 1 2. q. 108. 4 a 1 4. et 2 2. q. 184. 7 ad 1.

ABLATIVUS constituitur in vi causæ efficientis vel finalis vel formalis, vel in vi effectûs formalis. 1ª. q. 37. 2. c.

ABLUTIO manuum in missa fit ad decentiam, et significat emundationem etiam à minimis peccatis. 3ª. q. 83. 5 ad 1.

1 Abraham fuit perfectus. 2 2. q. 186. 4 ad 2.

2 Abraham æqualiter meruit in matrimonio, sicut Joannes in virginitate. 2 2. q. 152. 4 ad 1. et q. 186. 4 ad 2.

3 Abraham est primum exemplum fidei tripliciter, s. primò recidendo ab infidelibus, primò credendo aliquid supra naturam, et primò accipiendo circumcisionem. 1ª. q. 1. 2 ad 2. et 7 ad 2. et 1 2. q. 102. 5 ad 1. et 3ª. q. 70. 2. c.

4 Peccatum idololatriæ incepit tempore Abrahæ. 2 2. q. 94. 4 ad 2. et q. 174. 6. c. et 3ª. q. 70. 2 ad 1.

5. Abraham petens signum promissæ possessionis, non tentavit Deum, nec peccavit. 2 2. q. 97. 2 ad 3.

6 Abraham non fuit mendax, dicendo Saram sororem suam. 2 2. q. 110. 3 ad 3. et 4 ad 3. et q. 111. 1 ad 1.

7 Abraham accedens ad ancillam suam non peccavit. 2 2. q. 154. 2 ad 3.

8 Abraham volens occidere Isaac non peccavit, quia debuit obedire præcepto Dei. 1 2. q. 94. 3 ad 2. et 2 2. q. 64. 6 ad 1. et q. 104. 4 ad 2. et q. 154. 2 ad 2.

9 Abraham emendo speluncam in sepulturam non peccavit. 2 2. q. 100. 4 ad 3.

10 **CHRISTUS** specialiter dicitur filius Abrahæ et David, triplici ratione, s. quia ad hoc specialiter de Christo repromissio facta est : et quia Christus futurus erat rex, propheta et sacerdos : et quia in Abraham primò incepit circumcisio, et in David electio. 3ª. q. 31. 2 o

11 Abraham fuit primus inter antiquos patres, quia accepit promissionem de Christo nascituro. 3ª. q. 70. 2. c.

12 Promissio de Christo facta fuit Abrahæ non quidem propter meritum ejus, sed ex gratia Dei. 1 2. q. 98. 4. c.

13 Omnes descendentes ab Abraham decimati sunt in eo, præter Christum. 3ª. q. 31. 8. o.

14 **IN COMMUNI.** Abraham dedit decimas Melchisedech summo sacerdoti. 2 2. q. 87. 1 ad 3.

15 Abraham adoravit angelos, inquantum apparentes in corporibus, quasi imaginibus, repræsentabant Trinitatem. 1ª. q. 51. 3 ad 5.

16 Abraham justè obtulit angelis cibos, quia credidit eos homines esse, in quibus tamen Deum venerabatur, sicut solet Deus esse in prophetis ut Augustinus dicit. 1ª. q. 51. 3 ad 5.

ABRENUNTIATIO divitiarum comparatur eleemosynis, sicut universale particulari, et holocaustum sacrificio. 1 2. q. 102. 3 ad 8. et 2 2. q. 186. 3 ad 6 et 5.

ABSCONDERE peccatum contingit dupliciter, scdum fit, et per negligentiam confessionis. Primum est remedium contra peccatum, quia pejus est peccatum publicum quàm occultum, propter majorem contemptum, et propter scandalum. Sed secundum contrariatur pœnitentiæ. 3ª. q. 84. 6 ad 1.

1 Absolutio facta à sacerdote peccatore valet sicut et à justo, nisi sit hæreticus. 2 2. q. 39. 3. o.

2 Absolvit Deus auctoritativè, homo verò minister et instrumentaliter. Et inter ministr Dei papa dicitur absolvere aliquem, etiamsi per alium officium absolutionis impendat. 1ª. q. 112. 2 ad 2 fi. 1.

3 Forma absolutionis sacramentalis est hæc : Ego te absolvo. Reliqua quæ adjunguntur, sunt in arbitrio sacerdotis. 3ª. q. 84. 3. c.

4 Forma absolutionis sacramentalis differt à forma baptismi et confirmationis. 3ª. q. 84. 3. c.

5 Forma absolutionis sacramentalis debet fieri per verbum indicativum. 3ª. q. 84. 3. o.

6 Absolutio in publico facta, ut in missa, et prima, et completorio, non est sacramentalis. 3ª. q. 84. 3 ad 1.

7 **EFFECTUS.** Culpa remittitur per absolutionem sacerdotis. 3ª. q. 84. 3 ad 3.

8 Quædam reliquiæ peccati remanent post

absolutionem, s. dispositio ad peccatum, et reatus, licèt diminuta. 3ª. q. 86. 5. o. et q. 89. 4 ad 3.

ABSOLUTUM est prius relativo secundùm esse, et est posterius relativo secundùm dici. 4 2. q. 46. 4 ad 2.

4 ABSTINENTIA importat subtractionem ciborum. Ideo est virtus si ratione reguletur. 22. q. 143. c. et q. 146. 1. o.

2 Abstinentia est specialis virtus. 22. q. 146. 2. o.

3 EFFECTUS. Abstinentia à cibo necessario ad valetudinem, quoad optimam dispositionem corporis, laudatur; non autem quoad ea quæ incumbunt ex officio, vel societate. 2 2. q. 141. 6. o. et q. 142. 1. c. et q. 147. 1. 2. o. et q. 150. 4 ad 1.

4 Abstinentia consistit in medio, licèt denominetur à defectu. 22. q. 146. 1 ad 3.

5 Usus ciborum et eorum abstinentia non pertinent ad regnum Dei, nisi sint cum ratione, fide et dilectione Dei. 22. q. 146. 1 ad 1.

6 In scientia abstinentia est ministranda, ut scilicet homo à cibis abstineat prout oportet; pro congruentia hominum cum quibus vivit, et personæ suæ, et pro valetudinis suæ necessitate. 22. q. 146. 1. c. fi.

ABSTRACTIO triplex, s. à materia, et ab inferiori, et à sensu. 1ª. q. 40. 3. c.

2 Abstractio duplex, s. secundùm duplicem operationem intellectûs, id est, per modum compositionis et divisionis. Sicut cùm intelligimus aliquid non esse in alio, vel esse separatum ab eo, vel per modum simplicis et absolutæ considerationis: sicut cùm intelligimus unum, nihil considerando de alio. 1ª. q. 85. 1 ad 1.

3 Abstractio fit à materia quadruplici, scilicet, sensibili, intelligibili, communi et individuali. 1ª. q. 85. 1 ad 2. et 3ª. q. 77. 2 ad 4.

4 Mathematici abstrahunt à materia sensibili, non autem à materia intelligibili, sed per eam demonstrant. 1ª. q. 85. 1 ad 2. et 3ª. q. 77. 2 ad 4.

5 Intellectus agens abstrahit species intelligibiles à phantasmatibus, inquantum virtute ejus possumus intelligere naturas specierum, sine conditionibus individualibus. 1ª. q. 42. 13. c. et q. 85. 1 ad 1. ad 3 et 4.

6 Necesse est quòd intellectus noster abstrahat à phantasmatibus. 1ª. q. 85. 1. o. et q. 86. 2 ad 2. et q. 101. 1. o.

7 Imò in statu innocentiæ homo non acquisivisset scientiam ex sensibus. 3ª. q. 61. 2. o.

8 Omnis intellectus abstrahit ab hic et nunc: aliter tamen angelicus quàm humanus. 1ª. q. 50. 2. c. et q. 107. 4. c.

9 Perfectio prudentiæ et cujuslibet intellectualis virtutis consistit in abstractione à sensibilibus. 22. q. 53. 6. c.

10 Quantò plus intellectus abstrahit à sensibilibus, tantò melius intelligit. 22. q. 45. 3. c. et q. 53. 6. c.

11 Abstractio à sensibus dupliciter contingit, s. ex causa animali, id est, attentione ad intelligibilia, vel imaginabilia, vel ex causa naturali, id est ex infirmitate, vel somno. 2 2. q. 173. 3. c.

12 Abstractio à sensibus ex triplici causa contingit, scilicet corporali, ut infirmitate, vel diabolicâ, vel divinâ. 2 2. q. 173. 3. c. et q. 175. 1. c. fi.

13 In abstractione speciei intelligibilis est ordo; quia primò oportet quòd species repræsentetur sensui; secundò imaginationi, et tertiò intellectui possibili, qui immutatur speciebus phantasmatum, secundùm illustrationem intellectûs agentis. 2 2. q. 172. 2. c.

14 Abstractio à sensibus quandoque fit perfectè, scilicet ut nihil sensibus percipiatur; quandoque imperfectè, scilicet ut discernatur, sed non plenè inter visa imaginariè, et visa per sensum. 2 2. q. 173. 3. c.

15 VISIO DEI. Videns Deum per essentiam, non potest aliquid abstrahere ab illo. 3ª. q. 3. 3. c.

16 Homo in hac vita non potest videre essentiam Dei, nisi abstrahatur à sensibus. 1ª. q. 12. 11 ad 2. et 4 2. q. 98. 3 ad 2. et 2 2. q. 175. 4. o. item 3. c. et q. 180. 5. c.

17 Christus mortalis videbat Dei essentiam, sicut etiam beati sine abstractione à sensibus. 2 2. q. 175. 4 ad 1.

18 Ad videndum essentiam Dei non oportet abstrahi ab operibus vegetativis. 2 2. q. 175. 3 ad 3.

19 In visione prophetica aliquando fit abstractio à sensibus, aliquando verò non. 2 2. q. 173. 3. o.

4 ABSTRACTUM. In Deo. Abstractum et concretum in divinis sunt idem realiter, et differunt ratione. 1ª. q. 1. 2. 3. c. et q. 3. 3. c. et ad 4. et q. 40. 1 ad 1 et 2. c. et 3. q. 17. 1. c.

2 IN CREATURIS. In omni creatura differunt concretum, et abstractum. 1ª. q. 40. 1 ad 1.

3 Omne abstractum, etiam non subsistens, est tantùm unum numero. 1ª. q. 54. 1. c.

4 Abstractum significat incompletum non subsistens, concretum verò compositum. 1ª. q. 3. 3 ad 1. et q. 13. 1 ad 2. et q. 32. 2. c.

5 Nomina concreta significant ens completum subsistens, sed abstracta quo aliquid est. 1ª. q. 3. 3 ad 1. et q. 13. 1 ad 2. et q. 32. 2. c.

6 Nomina concreta, et abstracta possunt prædicari de Deo. 1ª. q. 3. 3 ad 1. et q. 13. 1 ad 2. et q. 32. 2. c.

ABUTI potest aliquis prophetiâ ut objecto, non autem ut principio. 2 2. q. 33. 4 ad 1.

4 ACCEDERE ad Deum, vel recedere, non est passibus corporis, sed affectibus mentis. 1ª. q. 3. 1 ad 3.

2 Deus dicitur accedere ad nos, vel recedere, inquantum participamus influentiam bonitatis ejus, vel deficimus ab ea. 1ª. q. 9. 1 ad 3.

4 ACCEPTIO personarum est attendere ad conditionem personæ, nihil facientem ad illud negotium. 1ª. q. 23. 3 ad 3. et 4 2. q. 97. 4 ad 2. et q. 98. 4 ad 2. et q. 106. 3 ad 1. et 2 2. q. 63. 1. o. et 2. 4. c.

2 Acceptio personarum est tantùm de re debita. Ideo non convenit Deo. 1ª. q. 23. 6 ad 3. et q. 63. 2 ad 3. et 4 2. q. 98. 4 ad 2. et 106. 3 ad 1. et 2 2. q. 63. 1 ad 3.

3 In honorando contingit acceptio personarum. 2 2. q. 63. 3. o.

4 In judiciis contingit acceptio personarum. 2 2. q. 63. 4. o.

5 Acceptio personarum est peccatum oppositum justitiæ distributivè. 2 2. q. 63. princip. et 4. o. et 2. c.

6 Acceptio personarum est gravius peccatum in re spirituali quàm temporali. 2 2. q. 63. 2. o.

1 ACCESSUS est prior in intentione, et posterior in executione quàm recessus. 1 2. q. 29. 2 ad 5. et q. 56. 1. c. et 3ª. q. 85. 6 ad 2.

2 Accessus est prior recessu ex parte moventis, sed est posterior ex parte mobilis. 1 2. q. 113. 8 ad 1. et 3ª. q. 85. 5 ad 2.

1 ACCIDENS non est ens, sed entis. 1ª. q. 3. 5 ad 2. et q. 90. 2. c. et 1 2. q. 55. 1 ad 1. et q. 110. 2 ad 3. et 3ª. q. 11. 5 ad 3. et q. 77. 1 ad 1.

2 Propria diffinitio accidentis, non est esse in subjecto, sed est esse rem cui debetur esse in subjecto. 3ª. q. 77. 1 ad 2.

3 Accidens in concreto diffinitur per subjectum loco generis, sed in abstracto loco differentiæ. 1 2. q. 55. 2 ad 3.

4 Non omne adveniens rei post esse completum, est accidens. 3ª. q. 2. 6 ad 2.

5 Omne accidens et omnis forma non subsistens est ens, verum, et bonum ut quo; non autem ut quod. 1 2. q. 55. 1 ad 1.

6 Omne accidens dependet à subjecto, et per illud diffinitur. 1 2. q. 55. 3 ad 3.

7 Imò mensura debet esse homogenea, id est, ejusdem generis cum mensurato. 1ª. q. 3. 3 ad 2. et 1 2. q. 19. 1 ad 2.

8 Omne accidens est per se respectu alicujus subjecti, cùm omne per accidens reducatur ad per se. 1ª. q. 22. 1. o. et q. 103. 7 c. et ad 3.

9 Omne accidens est nobilius suo subjecto secundùm quid, sed simpliciter est e converso. 1ª. q. 16. 6 ad 1. et 1 2. q. 66. 1. c. et q. 110. 2 ad 2. et 2 2 q. 23. 3 ad 3. et 3ª. q. 11. 3 ad 3.

10 Nullum accidens excedit suum subjectum secundùm esse, sed secundùm operationem. 1ª. q. 115. 1 ad 3.

11 Quod convenit accidenti ex parte subjecti, et non ex ratione accidentis, non attribuitur accidenti in abstracto, sed in concreto. 1 2. q 55. 2 ad 3.

12 Accidens potest esse sine subjecto, virtute Dei. 3ª. q. 77. 1. o.

13 Accidens non potest transire de subjecto ad subjectum idem numero, sed bene idem specie. 3ª. q. 62. 3 ad 2. et q. 77. 1. c.

14 Accidens individuatur, numeratur, et distinguitur secundùm suum subjectum. 1ª. q. 29. 1. c. et q. 39. 3. c.

15 Accidentia numerantur secundùm supposita. 1ª. q. 56. 1 ad 1. et q. 39. 3. c.

16 Duo accidentia numero ejusdem rationis, non possunt esse simul in eodem subjecto. 1ª. q. 94. 3 ad 1. et 1 2. q. 63. 1 ad 3.

17 Accidens potest esse subjectum accidentis, sed per substantiam. 1ª. q. 77. 1 ad 2. et q. 78. 1 ad 3. et 1 2. q. 7. 1 ad 3. et q. 50. 2 ad 2. et q. 56. 1 ad 3. et 3ª. q. 77. 2 ad 1.

18 Subjectum est causa proprii accidentis in triplici genere causæ, scilicet ut causa materialis efficiens, et finalis. Aliorum autem accidentium est tantùm causa materialis. 1ª. q. 77. 6. o.

19 Subjectum est causa propria accidentis, non per transmutationem, sed per quamdam naturalem consequentiam et resultationem. 1ª. q. 77. 6 ad 3. et 7 ad 1.

20 Accidentia non habent materiam ex qua, sed in qua, scilicet subjectum, et circa quam, scilicet objectum. 1 2. q. 55. 1. c.

21 Accidens comparatur ad subjectum, ut actus ad potentiam. 1ª. q. 3. 6. c. et q. 54. 3 ad 2.

22 Accidentium innaturalium subjectum est tantùm causa materialis. 1ª. q. 77. 6. o.

23 Accidens in concreto habet genus in subjecto loco materiæ, sed in abstracto à modo essendi. 1 2. q. 55. 1 ad 2.

24 Accidens potest agere in suum subjectum tantùm formaliter, non autem effectivè. 1 2. q. 85. 1 ad 1. et q. 110. 2 ad 1. et q. 111. 1 ad 1. et 2 ad 1.

25 Substantia spiritualis non est subjectum accidentis, nisi pertinentis ad intellectum vel voluntatem. 1 2. q. 50. 5. o.

26 SACRAMENTUM. Deus instituit quòd accidentia panis et vini sint in sacramento altaris, et ibi maneant sine subjecto, quadruplici ratione, scilicet quantùm ad usum; quantùm ad manducationem spiritualem, quæ est per fidem; quantùm ad vitationem horroris et irrisionis, et quantùm ad spiritualia, quæ per corporalia consueverunt ostendi. 3ª. q. 75. 2 ad 3. et 3. o. et q. 76. 1 ad 3.

27 Accidens est ibi sine subjecto. 3ª. q. 75. 3. o. et q. 77. 1. o.

28 Quantitas est ibi subjectum aliorum accidentium. 3ª. q. 77. 2. o.

29 Accidentia hæc non sunt subjectivè in aere. 3ª. q. 77. 1. c.

30 Accidentia hæc habent modum essendi, agendi, et patiendi substantiæ. Ideo possunt agere et pati quicquid poterat substantia præexistens. 3ª. q. 77. 3. 4. 5. 6. 7. 8. o.

31 Accidentia hic agunt virtute substantiæ. 3ª. q. 75. 6 ad 3. et q. 77. 3. o.

32 Accidentia hæc possunt immutare ad formam substantialem. 3ª. q. 77. 3 ad 3.

33 Accidentia hæc immutant corpora vicina. 3ª. q. 77. 3. o.

34 Accidentia hæc nutriunt. 3ª. q. 77. 6. o.

35 Accidentium istorum operationes quædam sunt naturales, et quædam miraculosæ. 3ª. q. 74. 6 ad 3.

36 Ex eis potest aliquid generari. 3ª. q. 77. 3. o. et 8 ad 3.

37 Hæc accidentia possunt misceri cum aliis liquoribus. 3ª. q. 77. 8. o.

38 Accidentia hæc possunt frangi, nec tamen Christus frangitur. 3ª. q. 77. 7. o.

39 Hæc fractio tria significat, s. divisionem corporis Christi in passione, distributionem virtutis ejus, et triplicem statum animarum, s. quia quidam sunt adhuc vivi, quidam in plena participatione beatitudinis, et quidam in exspectatione plenæ beatitudinis. 3ª. q. 83. 3 ad 7. et ad 8.

40 Accidentia hæc corrumpi possunt sicut et ante consecrationem dupliciter, s. per se, id est per alterationem contrariarum qualitatum, per

augmentum et diminutionem, i. per additionem vel divisionem quantitatum; et per accidens, i. per corruptionem subjecti. 3ª. q. 77. 4. o. et 5. c.

41 Ista corruptio non est miraculosa, sed miraculum præsupponit. 3ª. q. 77. 4 ad 3. et 5. c. fi.

42 Nulla immutatio horum accidentium facit ibi desinere corpus Christi, nisi quâ corrumperetur substantia panis et vini, si adesset. 3ª. q. 76. 6. o. et 8. c. fi. et q. 77. 4. o. et 5. 8. c. et q. 80. 5. c. et ad 3. et q. 83. 6 ad 7.

45 Accidentia hæc sunt composita ex quo est, et quid est. 3ª. q. 77. 1 ad 4.

MEDIUM. Nihil potest esse medium inter substantiam et accidens. 1ª. q. 77. 1 ad 5.

45 Accidens speciei consequitur formam, accidens autem individui consequitur materiam. 1ª. q. 54. 3 ad 2.

46 Accidens dicitur dupliciter, scilicet natura accidentis condivisa substantiæ, et quod nominat aliquid per aliud. 1ª. q. 77. 1 ad 5. et 1 2. q. 7. 1 ad 2. et 3ª. q. 2. 6 ad 2.

47 Accidens per se consideratur ab arte, non autem accidens omnino per accidens. 1 2. q. 7. 2 ad 2. et q. 18. 3 ad 2.

48 Accidens aliquod miraculosè productum in aliquo subjecto, efficitur ei naturale, sicut cæcus miraculosè illuminatus, naturaliter videt. 1ª. q. 77. 1 ad 3.

49 Accidens et omne præter rationem rei est duplex, s. determinativum alicujus essentialium principiorum, et non determinativum. Secundum tantùm est in angelis, sed utrumque est in compositis. 1ª. q. 54. 3 ad 2.

50 IN DEO. Nullum accidens est in Deo. 1ª. q. 3. 6. o. et q. 6. 3. c. et q. 28. 2. c. et q. 29. 3 ad 3. et q. 40. 1 ad 1. et q. 54. 3 ad 2.

51 Ista est per se, et nullo modo per accidens: Pater est Deus, et e converso. 1ª. q. 39. 6. ad 2.

52 Accidens in abstracto non prædicatur secundùm magis et minus. 1 2. q. 52. 1. 2. 3. o. et q. 53. 2 ad 3.

53 Accidens non generatur nec corrumpitur, et quæ corrumpuntur, non omnino in nihilum rediguntur; non quidem quia aliqua pars eorum remaneat, sed quia remanent in potentia materiæ vel subjecti. 1ª. q. 104. 4 ad 3. et 1 2. q. 110. 2 ad 3.

54 Accidens non variatur subjectivè, sed subjectum secundùm ipsum. 1ª. q. 9. 2 ad 3. et q. 16. 8. c. fi.

1 Quod autem accidit in hominibus, quod bonum sit, ut in paucioribus, et malum ut in pluribus, ex hoc contingit, quia pluribus modis contingit deviare à medio, quàm medium tenere: et etiam quia sensibilia sunt magis nota apud multos, quàm bona rationis. 1 2. q. 71. 2 ad 3.

2 Omne quod advenit alicui post ejus esse completum, convenit ei accidentaliter, nisi trahatur in communione illius esse completi. 3ª. q. 2. 6 ad 2.

3 Quod accidit alicui naturæ, non est universaliter in illa natura. 1ª. q. 51. 1. c.

4 Nulla forma de genere substantiæ convenit alicui accidentaliter. Ideo omnis forma adveniens accidentaliter, est accidens. 1ª. q. 67. 3. c.

1 ACCIDIA vel acedia est tædium bene operandi, et tristitia de re spirituali. 1ª. q. 63. 2 ad 2. et 2 2. q. 65. 1. 2. c. et 3. c. et ad 2. et 4. c, et ad 2. et q. 54. 2 ad 1.

2 Accidia non est recessus mentis à quocumque bono spirituali, sed à divino, cui oportet mentem ex necessitate inhærere. 2 2. q. 35. 3 ad 2.

3 Accidia est peccatum. 2 2. q. 35. 1. o.

4 Accidia de se est peccatum mortale. 2 2. q. 35. 3. o.

5 Tristitia de bono spirituali divino est speciale peccatum, scilicet accidia: sed in communi convenit omni vitio. Similiter gaudium de bono spirituali divino, convenit speciali virtuti, scilicet charitati; sed in communi convenit omni virtuti. 2 2. q. 35. 2. o. et 3 ad 2. et 4 ad 3.

6 Accidia est species tristitiæ. 1 2. q. 35. 8. o.

7 Accidia est vitium capitale. 2 2. q. 35. 4. o. et q. 36. 4. c.

8 DIVISIO. Filiæ accidiæ sunt sex, s. malitia, rancor, pusillanimitas, desperatio, torpor, et evagatio mentis. 2 2. q. 35. 4 ad 2 et ad 3.

9 Accidia est contraria charitati. 2 2. q. 35. 3. c. fi.

10 Accidia et invidia opponuntur gaudio charitatis, s. prima, ut est de bono divino; secunda, ut est de bono proximi. 2 2. q. 31. princ. et q. 35. princ. et 3. c. et q. 36. 3. c. et ad 3.

11 Accidia est contra tertium præceptum Decalogi. 2 2. q. 35. 3 ad 1.

12 EFFECTUS. Jejunantes maximè impugnantur circa horam sextam, id est, in meridie ab accidia, propter famem, et æstus solis. 2 2. q. 35. 1 ad 2.

1 ACCIPERE aliquid in bono vel in malo, dicitur dupliciter, s. accipere propriè, et accipere abusivè. 2 2. q. 35. 4 ad 1.

2 Non omne acceptum, est receptum in aliquo. 1ª. q. 17. 2 ad 3.

3 Accipere ab alio est commune Christo et creaturæ analogicè, non autem univocè. 1ª. q. 33. 3 ad 2.

ACCIPITER significat ministros potentum ad prædam. 1 2. q. 102. 6 ad 1. c. 3.

1 ACCUSATIO debet fieri in scriptis. 2 2. q. 68. 2. o.

2. Accusatio est de præcepto volenti probare peccatum contra communitatem. 2 2. q. 68. 2. o.

3 Accusatio est injusta per calumniam, prævaricationem, et tergiversationem. 2 2. q. 68. 3. o.

4 In denuntiatione enim attenditur emendatio fratris, sed in accusatione punitio criminis. 2 2. q. 67. 3 ad 2. et q. 68. 1. c.

5 Accusatus tenetur dicere veritatem judici interroganti juridicè, s. si præcessit infamia, vel indicia expressa, vel probatio semiplena. 2 2. q. 69. 1. o. et 2. c.

6 Accusatus potest defendere se per prudentiam, non autem per calumniam, vel collusionem. 2 2. q. 69. 2. o. et 3. c.

7 Et ei licet appellare. 2 2. q. 69. 3. c.

8 Accusatus falsò ex levitate et non ex mali-

tia, potest remittere pœnam talionis, non autem si desistat per collusionem, sed tantùm princeps. 2 2. q. 68. 4 ad 2.

9 ACCUSANS in probatione deficiens meretur pœnam talionis. 2 2. q. 64. 4. o.

10 Accusans falsò, meretur duplicem pœnam, scilicet talionis pro nocumento accusati et infamiæ pro calumnia. Sed quandoque princeps liberat ab utraque et quandoque tantùm à prima. 2 2. q 68. 4 ad 3.

11 Desistere ab accusatione ordinatè et sine vitio, contingit dupliciter, scilicet si in processu perpendat se falsè accusasse, vel si princeps eam aboleat. 2 2. q. 68. 3 ad 3.

12 In notoriis non requiritur accusator, quia infamia tenet locum accusatoris. 2 2. q. 67. 2 ad 3. et 3 ad 2.

13 Subditi possunt suos superiores accusare. 2 2. q. 68. 1 ad 2.

14 Nullus debet accusare religiosum in capitulo de crimine occulto. 2 2. q. 33. 7 ad 4.

15 Excommunicati, infames, et de majori crimine accusati, non possunt accusare. 2 2. q. 69. 1 ad 1.

1 ACETUM et vinum differunt specie. 3ª. q. 74. 3 ad 2.

2 Acetum non potest naturaliter mutari in vinum, nisi resolvatur in materiam primam. 3ª. q. 74. 3 ad 2.

ACHAZ rex non petens signum à Deo peccavit, et non peccasset si signum petisset. 2 2. q. 97. 2 ad 3.

ACQUIRERE illicitè, contingit tripliciter, scilicet vel ratione causæ, vel acquirentis, vel ejus à quo auferitur. 2 2. q. 32. 7. c. et q. 62. 3 ad 2. et q. 87. 2 ad 2.

1 ACTIO DEI est sua essentia et sua potentia. 1ª. q. 14. 4. o. et q. 19. 1. o. et 4 ad 2. et q. 25. 1 ad 2. et q. 30. 2 ad 3. et q. 41. 4 ad 3. et q. 45. 3 ad 1. et q. 54. 1. 2. 3. c. et q. 77. 1. c. et 2 c. et q. 79. 1. c. et q. 87. 3. c. et 1 2. q. 49. 4. c. et q. 55. 2 ad 3. et 3ª. q. 9 ad 1.

2 Actio Dei est una secundùm rem, et multæ secundùm rationem. 1ª. q. 30. 2 ad 3.

3 Deus agit in omni operante. 1ª. q. 105. 3. o. et 1 2. q. 55. 1 ad 6.

4 Actio Dei quæ operatur in omni operatione creaturæ, non est creatio. 1ª. q. 45. 8. o.

5 Actio Dei non subtrahit actiones agentium inferiorum. 1ª. q. 105. 3. o.

6 Omnis actio creaturæ est à Deo. 1ª. q. 105. 3. c. et 1 2. q. 6. 1 ad 3. et q. 79. 2. o. et q. 109. 1. c.

7 Omnis actio formæ substantialis vel accidentalis dependet à Deo. 3ª. q. 77. 3 ad 2.

8 Actio intellectûs et cujuslibet creaturæ dupliciter dependet à Deo, scilicet formaliter et effectivè. 1ª. q. 105. 3. c. et 1 2. q. 109. 1. c.

9 ACTIO propriè est operatio voluntatis imperata, manens in operante. Sed facere est operatio transiens. 1 2. q. 57. 1. c. et 3 ad 1.

10 Actio recta differt ab actione reflexa. 1ª. q. 28. 4 ad 2. et q. 87. 3 ad 2.

11 Duplex est actionis genus: una, scilicet actio quæ transit in aliquid exterius, inferens ei passionem, sicut urere, et secare. Alia verò quæ non transit in rem exteriorem, sed magis manet in ipso agente. Et hæc est duplex, scilicet quædam corporalis sicut sentire, et alia spiritualis, sicut intelligere et velle. 1ª. q. 18. 3 ad 1. et q. 41. 1. c.

12 Actio duplex, scilicet immanens et transiens. 1ª. q. 14. 2. c. et q. 18. 3 ad 1. et q. 23. 2 ad 1. et q. 27. 1. 3. 3. c. et q. 28. 4. c. et q. 41. 2. o. et q. 54. 1 ad 3. et 2. c. et q. 56. 1. c. et q. 85. 2. c. et 1 2. q. 3. 2 ad 3. et q. 31. 3. c. et q. 74. 1. c.

13 Objectum actionis transeuntis sive materia est separata ab agente: objectum autem immanentis unitur ei. 1ª. q. 56. 1. c.

14 Actio transiens infert ex se passionem, non autem immanens. 1ª. q. 23. 2 ad 1. et 2 2. q. 59. 3 ad 3.

15 Actio immanens est actus et perfectio agentis, non autem transiens, sed tantùm patientis. 1 2. q. 3. 2 ad 3. et q. 31. 3. c.

16 Actio duplex, scilicet, una cum transmutatione materiæ, sicut actio physica, alia sine transmutatione materiæ, quæ scilicet materiam non præsupponit: sicut patet in creatione. Sed actio corporis est, quâ agit secundùm quòd est actu, in aliud corpus secundùm quòd est in potentia. 1ª. q. 91. 2. c. et q. 115. 1. c.

17 Omnis actio creaturæ differt realiter ab ea. 1ª. q. 54. 1. 2. c.

18 Actio instrumenti duplex, scilicet secundùm propriam formam, et ut movetur à principali agente. Prima est alia ab actione principalis agentis, secunda verò est eadem. 3ª. q. 19. 1. c. et ad 2. et 2. c. et q. 62. 1 ad 2.

19 Actio humana speciem sortitur à fine proximo: quia ad bonitatem, vel malitiam rei non solùm exigitur bonitas, vel malitia finis ultimi, quem respicit voluntas intendens; sed etiam bonitas vel malitia finis proximi, quem respicit voluntas eligens. Et ideo non sequitur, quòd bonitas voluntatis intendentis ad bonitatem actus sufficiat. 1 2. q. 1. 3. c. et ad 3. et 2 2. q. 11. 1 ad 2.

20 Actio dicitur voluntaria dupliciter, scilicet imperativè et elicitivè. 1 2. q. 1. 1 ad 2. et q. 6 princip.

21 Actio voluntaria fundatur super actionem naturæ. 1 2. q. 10. 1 ad 1.

22 Eadem actio secundùm speciem naturæ, potest differre secundùm speciem moris, et e converso. 1 2. q. 1. 3 ad 3. et 3ª. q. 47. 2 ad 3.

23 Actionum quæ ab homine aguntur, illæ solæ dicuntur humanæ propriè quæ sunt à voluntate deliberata. Si quæ autem aliæ actiones homini conveniant, possent dici quidem hominis actiones, sed non propriè humanæ, cùm non sint hominis, inquantum est homo, sicut cùm aliquis movet pedem vel manum aliis intentus, vel fricat barbam. 1 2. q. 1. 1. a. 3. et c. et ad 3.

24 Actio naturæ terminatur ad unum, non autem voluntaria. 1ª. q. 41. 2. c. et 1 2. q. 10. 1 ad 1.

25 Actio primi principii propriè dicitur operatio, non autem actiones secundorum, sed dicuntur operata. 3ª. q. 9. 1. c.

26 Actio et passio conveniunt in una substantia motûs, et sunt unus motus numero, et differunt tantùm secundùm diversas habitudines. 1ª.

q. 28. 3 ad 1. et q. 41. 1 ad 2. et q 45. 2 ad 2. et 5. c. et 2 2. q. 90. 3. c.

27 Actio speciem habet à forma agentis. 1ª. q. 14. 5 ad 3. et 1 2. q. 1. 3. c. et 3ª. q. 19. 1 ad 3.

28 Principium actionis primò est finis, secundò agens, tertiò forma, non autem materia. 1ª. q. 105. 5. c.

29 Actio quælibet commensuratur virtuti agentis. Nec aliquod agens naturale nititur ad agendum id quod excedit suam facultatem. 2 2. q. 150. 1. c.

30 Omnis forma dependens ab agente secundùm fieri tantùm, remanet cessante actione ejus. 1ª. q. 104. 1. c.

31 Impossibile est actionem unius agentis terminari ad formam tantùm, et alterius ad subjectum formæ, nisi in agentibus subordinatis. 1ª. q. 118. 2 ad 3.

32 Una et eadem actio procedit à prime et secundo agente, non autem à duobus agentibus unius ordinis. 1ª. q. 105. 3 ad 2.

33 Quantò agens est potentius, tantò magis potest actionem suam diffundere ad magis distans. 1ª. q. 118. 1. c. et 2 2. q. 141. 7 ad 1.

34 Actionum quarum una est regula et ratio alterius, una non impedit, sed juvat aliam. 1ª. q. 112. 1 ad 3.

35 Actio non attribuitur instrumento propriè, sed principali agenti. 1 2. q. 16. 1. c. fi. et 2 2. q. 172. 1 ad 3. et 3ª. q. 13. 3. c. et q. 15. 9 ad 1.

36 Actio attribuitur instrumento sicut immediatè agenti, sed principali agenti, sicut in cujus virtute agit instrumentum. 3ª. q. 66. 5 ad 1.

37 Actio instrumenti duplex, scilicet secundùm propriam formam, et ut movetur à principali agente. Prima est alia ab actione principalis agentis, secundo verò eadem. 3ª. q. 19. 1. c. et ad 2. et 2. c. et q. 62. 1 ad 2.

38 Si sit unum agens principale et duo instrumenta, dicetur unum agens simpliciter et duæ actiones; si autem e converso, dicetur e converso. 1ª. q. 76. 2. c.

39 Instrumentum duas habet actiones, scilicet unam instrumentalem secundùm quam operatur, non in virtute propria, sed in virtute principalis agentis; aliam propriam, quæ competit sibi secundùm propriam formam, sicut securi competit scindere ratione suæ acuitatis, facere autem lectum, inquantum est instrumentum artis; non autem perficit actionem instrumentalem, nisi exercendo actionem propriam, scindendo enim facit lectum. 3ª. q. 62. 1 ad 2.

40 Impossibile est quòd eadem numero essentialiter sit actio principalis agentis, et instrumenti. 3ª. q. 19. 1. c.

41 Malum in actione semper causatur ex defectu agentis, principalis vel instrumentalis. Similiter in effectu proprio, vel in dispositione materiæ. Sed in patiente, ex imperfectione vel defectu agentis vel materiæ. 1ª. q. 49. 1. c. et ad 3. et 1 2. q. 18. 2. c.

42 Omnis actio est per aliquam formam. 1ª. q. 18. 1 ad 1. et q. 76. 1. c. et 3ª. q. 19. 1 ad 3.

43 Forma est principium actionis. 2 2. q. 179. 1 ad 1.

44 Forma non nominat principium actionis ut est in agente, sed ut respicit effectum. 1ª. q. 14. 8. c.

45 Actiones sunt suppositorum. 1 2. q. 77. 2 ad 1.

46 Forma substantialis non est principium actionis, nisi mediante qualitate. 1ª. q. 77. 1. c. et ad 1. et 3ª. q. 77. 3 ad 3.

47 Qualitatis actio non producit formam substantialem, nisi in virtute formæ substantialis. 1ª. q. 45. 8 ad 2. et q. 67. 3 ad 3. et q. 115. 1 ad 3. et 3ª. q. 77. 3 ad 3.

48 Forma perfecta secundùm esse reale, potest esse principium actionis transeuntis, non autem imperfecta. 1 2. q. 3. 6 ad 2.

49 Forma determinata ad unam operationem, non requirit dispositionem. 1 2. q. 49. 4. c. et ad 1.

50 In eodem instanti acquiritur forma, et incipit actio. 1 2. q. 113. 7 ad 1.

51 In communi. Actio secundùm primam impositionem nominis importat originem motùs: quo remoto nihil aliud quàm ordinem originis importat. 1ª. q. 41. 1 ad 2. et q. 45. 3. c.

52 Actio propriè est actualis virtutis. 1ª. q. 54. 1. c.

53 Actio quædam est finis, non autem quælibet. 1 2. q. 1. 1 ad 2. et q. 19. 1 ad 2.

54 Quælibet actio eo modo est bona, quo habet esse, sed non est bona simpliciter, nisi habeat plenitudinem sui esse. 1 2. q. 18. 1. o.

55 Actio humana est bona vel mala quadrupliciter, s. ex genere, ex objecto, fine, circumstantiis, et hujusmodi. 1 2. q. 18. o. et q. 20. 1. 2. c. et q. 73. 7 ad 1.

56 Eadem actio inquantum multa, potest esse bona et mala, non autem inquantum una. 3ª. q. 82. 5 ad 3.

57 Omnis processio est secundùm aliquam actionem, et e converso. 1ª. q. 27. 1. c.

58 Actio sine motu non infert ex se passionem, nisi grammaticè, ut in divinis. 1ª. q. 41. 1 ad 3.

59 Actio cum motu est semper cum innovatione fieri, et corruptione, non autem actio sine motu. 1ª. q. 41. 1 ad 3.

1 Differentia. Actus duplex, s. primus et secundus. 1ª. q. 48. 5. c. et 1 2. q. 32. c. et q. 111. 2. c. fi.

2 Actus primus est esse, secundus autem operatio. 1 2. q. 111. 2. c. fi.

3 Actus dupliciter est alicujus potentiæ, s. elicitivè et imperativè. 1 2. q. 1. 1 ad 2. et q. 6 princip. et 1. c. et q. 8. princip. et 3ª. q. 85. 2 ad 1

4 Actus dupliciter dicitur esse moralis, s. essentialiter, id est, elicitus à voluntate, et quoad usum, id est, imperatus. 1 2. q. 1. 1. c. et ad 2.

5 Aliquis actus est unus numero secundùm esse naturale, et duo in genere moris. 1 2. q. 20. 6. o.

6 Actus dupliciter non est ordinatus in Deum, s. ex parte actûs non ordinabilis, ut omne peccatum vel ex parte agentis. 1 2. q. 21. 4. c.

7 Potentia dupliciter est actus corporis, s. informando organum, et in essentia animæ. 1ª. q. 76. 8 ad 4.

8 Actum oportet proportionari objecto et agenti, sed ab objecto speciem habet, à virtute

verò vel à potentia agentis habet modum intensionis. 1ª. q. 89. 6. c. et 2 2. q. 26. 7. c.

9 Potentiæ distinguuntur per actus, et actus per objecta. 1ª. q. 77. 3 o.

10 Actus cujuslibet potentiæ vel habitus sumitur secundùm ordinem potentiæ vel habitûs ad objectum. 2 2. q. 2. 2. 5. c.

11 Nihil subest potentiæ, habitui, vel actui, nisi mediante ratione formali objecti. 1 2. q. 1. 1. c. et 2 2. q. 1. 3. c.

12 Sicut se habet actus ad actum, sic et potentia ad potentiam respectu objecti adæquati, non autem respectu objecti particularis. 2 2. q. 2. 2. 3. c.

13 Objectum comparatur ad actum potentiæ passivæ, ut principium et causa movens: ad actum verò potentiæ activæ, ut terminus et finis ejus. 1ª. q. 77. 3. c. et 1 2. q. 1. 3. c.

14 Actus in rationem objecti, et actus in objectum sub tali ratione, sunt ejusdem speciei, ut visio luminis, et visio coloris. 2 2. q. 25. 1. c.

15 Omnis virtus et potentia eodem actu fertur in objectum, et in rationem formalem objecti. 2 2. q. 25. 1. c.

16 Nihil potest esse objectum habitûs vel actûs, nisi objectum potentiæ subjectæ utrique. 2 2. q. 162. 3. c.

17 Prima bonitas vel malitia actus moralis est ex objecto convenienti, sicut in naturalibus ex forma. Et dicitur bonum vel malum ex genere, id est, secundùm speciem. 1 2 q. 18. 2. c.

18 Species bonitatis vel malitiæ actuum ex objecto per se ordinato ad finem, continetur sub specie ex fine. Si autem per accidens, sunt species disparatæ. 1 2. q. 18. 7. o. et 2 2. q. 21. 1 ad 2.

19 Actus moralis habet speciem ex objecto, et fine. 1ª. q. 48. 1 ad 2. et 1 2. q. 1. 3. o. et q. 7. 3 ad 3. et 4. o. et q. 18. 2. 3. o. et q. 5. 6. 8. c. et q. 19. 1. c. et q. 58. 1. c. et q. 60. 1 ad 3. et q. 72. 1. o. et 3. o. et 3. o. et 2 2. q. 4. 3. c. et q. 19. 3. 4. c. et q. 23. 4. c. et q. 25. 1. c. et q. 47. 3. c. et q. 64. 7. c. et q. 92. 2. c. et q. 110. 1. c. et q. 154. 1. c. et q. 181. 2 ad 1.

20 Actus moralis est bonus vel malus, principaliter ex objecto et fine, secundariò autem ex circumstantiis. 1 2. q. 18. 2. 3. 4. o. et q. 21. 1. o. et q. 42. 6. c. et q. 72. 1 ad 1.

21 Objectum comparatur ad actum interiorem ut finis, ad exteriorem verò, ut materia circa quam. 1 2. q. 18. 6. c. et q. 54. 2 ad 3. et q. 72. 3 ad 2.

22 Actus non denominatur à potentia, nisi sit ab ea sine respectu ad aliam. 1 2. q. 8. 2. c.

23 Non omnis diversitas actuum, sed tantùm formalis facit diversitatem potentiarum. 1ª. q. 77. 3. c. et q. 79. 7. 9. c. et 10 ad 3. et 1 2. q. 54. 1 ad 1.

24 Actus diversarum potentiarum differunt genere. 1 2. q. 23. 1. c. et q. 54. 1 ad 1.

25 Idem actus potest pertinere ad diversas potentias. 1 2. q. 56. 2 ad 1.

26 Idem actus potest pertinere ad diversas potentias secundùm diversas rationes et diverso ordine, non autem æqualiter et eodem ordine. 1 2. q. 56. 2 ad 1.

27 Unius potentiæ non possunt esse simul plures actus. 1ª. q. 58. 7 ad 2. et q. 62. 7 ad 3. et 1 2. q. 54. 1 ad 3. et 2 2. q. 18. 1 ad 3.

28 Unius potentiæ non possunt esse simul plures actus, nisi sint subordinati. 1ª. q. 58. 7 ad 2. et q. 62. 7 ad 3. et 1 2. q. 54. 1 ad 3. et 2 2. q. 18. 1 ad 3.

29 Proximum principium actûs est vis appetitiva. 2 2. q. 59. 4. c.

30 Actus respectu unius potentiæ differunt specie, qui respectu alterius potentiæ sunt ejusdem speciei. 1 2. q. 18. 5. c.

31 Quælibet potentia immaterialis, et nulla materialis reflectitur super actum suum. 1ª. q. 87. 3 ad 3. et 2 2. q. 25. 2. c.

32 Actus est prior potentia. 1ª. q. 82. 3 ad 2.

* Imò actus est posterior potentia. 1ª. q. 77. 3 ad 1.

33 Actus in diversis est prior potentia, sed in eodem est posterior secundùm tempus. 1ª. q. 3. 1. c. et 8. c. fi. et q. 77. 3 ad 1. et q. 82. 3 ad 2. et q. 85. 3 ad 1. et q. 94. 3. c. et 1 2. q. 50. 2 ad 3.

34 Actus semper superat potentiam in bono et malo. 1 2. q. 71. 3. c.

35 In potentiis ordinatis actus potentiæ superioris est, sicut forma actus potentiæ inferioris. 1 2. q. 15. 1. c. et q. 17. 4. c. fi.

36 Actus potentiæ inferioris se habet ut materiale respectu actûs potentiæ superioris, et ille ut formale respectu ejus. 1 2. q. 17. 1. 4. c.

37 Potentia activa non distinguitur contra actum, sed in eo fundatur. 1ª. q. 25. 1 ad 1.

38 Nullus actus producitur perfectè ab aliqua potentia activa, nisi sit ei consimilis per aliquam formam, quæ sit principium ejus. 1 2. q. 25. 2. c.

39 Habitus est actus primus, non autem secundus. 1 2. q. 49. 3 ad 1.

40 Habitus dupliciter potest habere ordinem ad actum, scilicet secundùm rationem habitûs, et secundùm rationem subjecti, id est, potentiæ. 1 2. q. 49. 3. o.

41 Species habitûs distinguuntur secundùm species actuum. 3ª. q. 85. 2. c.

42 Idem actus potest à diversis habitibus informari, et sic ad diversas species reduci. 2 2. q. 1. 3 ad 1.

43 Idem habitus potest habere diversos actus ejusdem rationis ordinatos, quorum unus sequitur ex alio, et fit mediante priori. Sed habitus non diffinitur, nec denominatur nisi à primo. 22. q. 28. 4. c. et q. 29. 4. c. et q. 51. 2. 3. c. et q. 161. 2 ad 3.

44 Actus unius virtutis vel vitii ordinatus ad finem alterius, efficitur species ejus. 2 2. q. 154. 10. c. ad 1. et q. 181. 1 ad 3. et 2. c.

45 Quilibet actus proportionaliter habitui intensus auget eum vel ad hoc disponit, non autem remissus. 1 2. q. 52. 3. o.

46 Diversi actus quorum unus est ratio alterius, non diversificant habitum. 2 2. q. 28. 4. c. et 3ª. q. 8. 5 ad 2.

47 Habitus acquisitus semper reddit actum similem actui, à quo generatus est secundùm speciem, non autem secundùm modum. 1ª. q. 89. 6 ad 3. et 1 2. q. 78. 2 ad 2.

48 Idem actus specie naturæ potest esse in di-

versis generibus moris, scilicet virtutis et vitii. 1 2. q. 1. 3 ad 3. et q. 18. 5. c. et ad 3. et 6 ad 5. et 7. c. ad 1. et 10 ad 3. et q. 20. 6. o. et q. 72. 6. c. et 2 2. q. 99. 2 ad 2. et 3 ad 2.

49 Habitus respectu aliquorum actuum sunt necessarii. 1 2. q. 49. 4. o. et q. 50. o.

50 Actus est causa finalis habitûs qui est causa efficiens sui actûs. 1 2. q. 51. 4 ad 3. et q. 71. 3 ad 3.

51 Habitus ex quibusdam actibus generatur in agente habente in se etiam principium passivum, non autem in aliis. 1 2. q. 51. 2. o. et q. 63. 2. o.

52 Ex multis actibus rationis oportet causari habitum opinativum etiam ex parte intellectûs possibilis. 1 2. q. 51. 3. c.

53 Quantùm ad inferiores vires apprehensivas, necessarium est eosdem actus plures reiterari, ut aliquid firmiter memoriæ imprimatur. 1 2. q. 51. 3. c.

54 Habitus corporales quandoque generantur ex uno actu forti. Et etiam in intellectu possibili scientia, non autem opinio, nec in intellectu passivo, nec in appetitu, sed tantùm ex multis. 1 2. q. 51. 3. o. et q. 71. 4. c.

55 Habitus ut habitus non potest corrumpi per unum actum solum, nisi removendo causam habitûs. 1 2. q. 71. 4. c.

56 Actus simpliciter excedit habitum in bono et in malo. 1 2. q. 71. 3. o.

57 Actus dicitur moralis et humanus à voluntate. 1ª. q. 48. 1 ad 2. et 1 2. q. 1. 1. o. et 3. c. et q. 6. princip. et q. 7. 4. c. et q. 10. 1. c. et q. 18. 3. c. et q. 71. 6. c. et q. 74. 1. c. et 2 2. q. 25. 8. c. et q. 106. 3 ad 1. et q. 110. 1. c. et 3ª. q. 19. 2. o.

58 Actus dicuntur humani vel morales, secundùm quòd sunt à ratione deliberata vel secundùm quòd obediunt rationi. 1 2. q. 1. 1. c. et q. 18. 5. 9. c. et q. 19. 1 ad 3. et q. 58. 2. c. et q. 63. 2. c. et q. 100. 1. c. et q. 104. 1. c. ad 3. et 2 2. q. 152. 1. c. et 3ª. q. 19. 2. c.

59 Actus moralis non specificatur ex fine ultimo, sed ex fine proximo. 1 2. q. 1. 3 ad 3. et q. 60. 1 ad 3. et 2 2. q. 11. 1 ad 2. et q. 19. 3. c. et q. 66. 4 ad 2.

60 In actibus moralibus voluntas est primum movens. 1 2. q. 1. 1. c. et 2 2. q. 110. 1. c.

61 Omnis actus moralis est immanens, et in voluntate subjectivè et effectivè. 1 2. q. 74. 1. o.

62 Corpus per accidens se habet ad actum moralem, qui non consideratur per se, nisi secundùm ea quæ sunt animæ, ad quam passiones animæ se habent materialiter, ratio verò formaliter et completivè. 2 2. q. 152. 1, c.

63 Idem actus numero moralis sive humanus est actio et passio. 1 2. q. 1. 3. c.

64 Actus moralis, inquantum est bonus vel malus, habet rationem rectitudinis vel peccati. 1 2. q. 21. 1. o.

65 Aliqui actus sunt indifferentes secundùm speciem, non autem omnes. 1 2. q. 18. 8. 9. o.

66 Aliquis actus est ita secundùm se malus, quòd non potest bene fieri. 2 2. q. 110. 3. c.

67 Actus moralis, inquantum est bonus vel malus, habet rationem laudabilis vel vituperabilis. 1 2. q. 21. 2. o.

68 Et rationem meriti vel demeriti. 1 2. q. 21. 3. o.

69 Actus est bonus dupliciter, scilicet vel ut in genere moris, vel ut meritorius. 1 2. q. 109. 2. c. et 3. o.

70 Bonitas actûs duplex, scilicet ex objecto, et ex fine. Prima est materialis respectu secundæ. Ideo secundam voluntas attendit, et penes eam mer tum potiùs consistit. 1 2. q. 18. 6. c.

71 Bonitas actûs humani quadruplex, scilicet secundùm genus, speciem, circumstantias, et finem. 1 2. q. 18. 4. c. et q. 73. 7 ad 1.

72 Ad per ectionem actûs causati ex duplici principio requiritur perfectio utriusque principii. 1 2. q. 56. 4. c. et q. 58. 3 ad 2. et 63. 3 ad 1. et 2 2. q. 4. 2. 3. c.

73 Bonum et malum sunt differentiæ essentiales actuum humanorum. 1ª. q. 48. 1 ad 2. et 1 2. q. 18. 3. 6. o. et q. 54. 3. c. ad 2.

74 Bonum et malum sunt differentiæ essentiales actuum elicitorum à voluntate, sed per accidens actuum aliarum potentiarum, ut sunt imperati à voluntate. 1 2. q. 18. 6. o. et q. 19. 1. o.

75 Omnis actus deliberatus est bonus vel malus moraliter. 1 2. q. 18. 9. o.

76 Bonum et malum in actibus humanis dicitur per comparationem ad rationem. 1 2. q. 18. 5. c. ad 1. et 8. c. ad 2. et 10. c. et q. 19. 1 ad 3. et q. 21. 1. c. et q. 24. 2. 3. o. et q. 34. 1. c. et q. 66. 1. c.

77 Bonitas vel malitia moralis principaliter in voluntate consistit. 1 2. q. 34. 1. c.

78 Idem numero actus in genere naturæ, potest esse bonus et malus moraliter: non autem unus numero in genere moris. 1 2. q. 20. 6. o. et q. 88. 1. c. et 2 2. q. 53. 1 ad 1.

79 Actus et motus exteriores sunt signa dispositionis interioris. 2 2. q. 168. 1 ad 1. et ad 3.

80 Actus exteriores sunt ad finem interiorum qui se habent ut finis, scilicet credere, diligere, et sperare. Ideo secundi quæri debent in infinitum, primi autem cum mensura discretionis. 3ª. q. 84. 8. o.

81 Actus exteriores diversimodè ad diversas virtutes pertinent. 2 2. q. 32. 1. c. et q. 168. 1. o.

82 Exteriores actus ad illam virtutem referuntur, ad quam pertinet illud quod est motivum ad agendum. 2 2. q. 32. 1. c.

83 In actu exteriori invenitur peccatum, sicut in interiori. 1 2. q. 81. 1. 3. 4. c.

84 Actus voluntatis eliciti per se sunt in genere moris, non autem actus aliarum potentiarum, sed tantùm per accidens ut imperati à voluntate. 1 2. q. 18. 6. c.

85 In actibus exterioribus membrorum non est principaliter peccatum, sed instrumentaliter tantùm. 1 2. q. 74. 2 ad 3. q. 83. 1. c.

86 Actus sunt suppositorum. 1ª. q. 22. 3 ad 1. et 1 2. q. 77. 2 ad 1.

87 Dei actus notionales sunt qui designant processum divinæ personæ, essentiales verò processum creaturarum à Deo. 1ª. q. 41. 1 ad 1. 3. c.

89 Actus notionales attribuuntur divinis personis ad significandum in eis ordinem originis. 1ª. q. 41. 1. o.

90 In divinis est potentia respectu actuum notionalium. 1ª. q. 41. 4. o.

91 Actus notionales non sunt de nihilo, sed de substantia patris 1ª. q. 41. 5. o.

92 Actus notionales et relationes personales sunt idem re, sed differunt secundùm modum significandi. 1ª. q. 40. 2. c. et q. 41. 1 ad 2.

93 Actus notionales qui significant comparationem generantis vel geniti ad essentiam, possunt terminari ad essentiam, ut dare et accipere, non autem qui significant comparationem genitiad generantem; vel e converso, ut generari, generare, et nasci. 1ª. q. 39. 5. c.

94 Actus notionales terminantur tantùm ad unam personam. 1ª. q. 41. 6. o.

95 Actus notionales præintelliguntur proprietatibus personarum : nisi sumatur proprietas constitutiva personæ, et actus ut actio. 1ª. q. 40. 4. o.

96 Actus notionales sunt aliquo modo necessarii, voluntarii et naturales. 1ª. q. 41. 2. o. et q. 42. 2. c.

97 Ea quæ in divinis habent ordinem ad actus personales vel essentiales, non prædicantur de notionibus, alia verò sic. 1ª. q. 32. 2 ad 2. et q. 40. 1 ad 3.

98 Omnis actus qui prædicatur de supposito non secundùm modum quo differt ab essentia, prædicatur etiam de essentia in divinis. 1ª. q. 29. 5. c.

AD denotat accessum cum distantia. 1ª. q. 33. et 2 ad 3. q. 45. 7. c. et q. 93. 1. c. ad 3.

1 ADAM cognitio. Adam non videbat Deum per essentiam secundùm communem statum. 1ª. q. 94. 1. o. et q. 95. 3. c. et 2 2. q. 5. 1. 2. c.

2 Non est inconveniens Adam vidisse divinam essentiam supernaturaliter. 1ª. q. 94. 1. 2. c.

3 Adam videbat Deum per gratiam, sicut angelus per naturam. 1ª. q. 94. 1. c.

4 Adam habuit duplicem cognitionem de Deo, scilicet naturalem, et supernaturalem. 1ª. q. 94. 3. o.

5 Adam habuit omnem cognitionem possibilem naturaliter homini. 1ª. q. 94. 3. c. et q. 101. 1 ad 1.

6 Adam præscivit incarnationem Dei, non autem suum peccatum. 2 2. q. 2. 7. c. et 3ª. q. 1. 3 ad 3.

7 Adam ante peccatum, et angeli ante confirmationem aliqua de mysteriis Dei cognoverunt manifestè, quæ nunc non possumus cognoscere nisi credendo. 2 2. q. 5. 1. c. fi. ad 1.

8 Adam habebat excellentiorem cognitionem de angelis quàm nos, quia erat magis certa et fixa circa inferiora intelligibilia. 1ª. q. 94. 2. c.

9 Adam non videbat essentiam angelorum. 1ª. q. 94. 2. c.

10 Cognitio Adæ erat media inter cognitionem nostram et beatorum. 1ª. q. 94. 1. c.

11 Scientia Adæ erat ejusdem rationis cum scientia nostra, licèt esset per species infusas. 1ª. q. 94. 3 ad 1.

12 Adam indigebat phantasmate in considerando, non autem in acquirendo scientiam. 1ª. q. 94. 2. c.

13 Adam in primo statu non acquirebat cognitionem ex sensibilibus per medium argumentationis. 1ª. q. 94. 1 ad 3.

14 Adam non poterat decipi. 1ª. q. 94. 4. o.

15 Nihil poterat impedire contrariè cognitionem Adæ, sed negativè tantùm. 1ª. q. 94. 1. 2. o.

16 Adam proficiebat in scientia naturali quoad modum, scilicet per experientiam, non autem quoad numerum scitorum, sed in supernaturali, utroque modo. 1ª. q. 94. 3 ad 3.

17 Adam non cognoscebat naturaliter futura contingentia. 1ª. q. 94. 3. c.

18 Adam non cognovit cogitationes cordium, nec quælibet singularia. 1ª. q. 94. 3. c.

19 Adam fuit creatus in gratia. 1ª. q. 95. 1. o. et q. 100. 1 ad 3. et 1 2. q. 5. 1. c.

20 Adam habuit omnes virtutes. 1ª. q. 95. 3. o.

21 Adam habuit fidem. 1ª. q. 95. 3. c. et 2 2. q. 5. 1. c.

22 Adam in primo statu poterat mereri, non tamen sine gratia. 1ª. q. 94. 3 ad 3. et q. 95. 1 ad 1. et 1 2. q. 109. 2. 5. o. et q. 114. 2. o. et 3ª. q. 61. 2 ad 1.

23 Adam in primo statu genuisset filios cum originali justitia, et gratuita, et cum gratia. 1ª. q. 100. 1. o. et 1 2. q. 81. 2. c. fi.

24 Adam non fuit perfectè beatus. 1ª. q. 94. 1. c. ad 1. et q. 95. 3. c.

25 PASSIO. Adam erat immortalis et impassibilis secundùm corpus passione propriè dicta. 1ª. q. 76. 5 ad 1. et q. 97. 1. o.

26 Differentia immortalitatis et impassibilitatis Adæ, et resurgentium. 1ª. q. 97. 1. o. et 3 ad 1. et q. 102. 2. c.

27 Corpus Adæ erat impassibile passione corruptivâ, sed passibile passione perfectivâ. 1ª. q. 95. 2 ad 2. et q. 97. 2. o.

28 Immortalitas et impassibilitas Adæ non erat ex principiis naturæ, sed ex beneficio Dei. 1ª. q. 76. 5 ad 1. et q. 97. 1. o. et 2 ad 3. et 3 ad 1. et q. 102. 2. c. ad 2. et 4. c.

29 Si Adam comedisset de ligno vitæ, non fuisset immortalitatem consecutus, nisi frequenter sumendo. 1ª. q. 97. 4. c. fi.

30 Adam mortuus fuisset, si non comedisset. 1ª. q. 97. 3 ad 3.

31 Adam indigebat cibo ad restaurationem deperditi. 1ª. q. 97. 3. o.

32 Adam dormisset. 1ª. q. 94. 4 ad 4. et q. 97. 2 ad 2.

33 Adam somniasset, nec habuisset liberum usum rationis in somno. 1ª. q. 94. 4 ad 4.

34 In anima Adæ fuissent passiones animales, sed non afflictivæ. 1ª. q. 95. 2. o. et 3 ad 2.

35 Adam non potuit primo peccare venialiter. 1 2. q. 89. 3 ad 3.

36 Imò in hominibus contingit esse peccatum veniale sine mortali. 1 2. q. 72. 5. c.

37 Adam per liberum arbitrium sine gratia poterat vitare peccatum. 1 2. q. 109. 8. c.

38 Peccatum Adæ fuit superbia. 1 2. q. 89. 3 ad 2. et 2 2. q. 105. 2 ad 3. et q. 163. 1. o. et 3. 4. c. et 3ª. q. 1. 3. c.

39 In peccato Adæ fuit multiplex deformitas, scilicet superbiæ, inobedientiæ, gulæ, et alia hujusmodi. 1 2. q. 82. 2 ad 1. et 2 2. q. 63. 1. o.

40 Adam peccavit principaliter, appetendo si-

militudinem Dei, quantùm ad scientiam boni et mali, sicut serpens ei suggessit, ut scilicet per virtutem propriæ naturæ determinaret sibi quid esset bonum, et quid malum ad agendum, vel etiam ut per seipsum præcognosceret quid sibi boni vel mali esset futurum. Et secundariò peccavit appetendo similitudinem Dei, quantùm ad propriam potestatem operandi, ut scilicet virtute propriæ naturæ operaretur ad beatitudinem consequendam. 2 2. q. 163. 2. o.

41 Peccatum Adæ fuit gravius nostris secundùm circumstantiam personæ, non autem secundùm speciem. 1 2. q. 89. 3. c. princip. et 2 2. q. 163. 3. o.

42 Eva graviùs peccavit quàm Adam. 2 2. q. 163. 4. o.

43 Si Adam non comedisset, peccasset contra præceptum Dei et legis naturalis. 1ª. q. 97. 5 ad 3.

44 Si Adam primò non peccasset, etiam non statim confirmatus fuisset in gratia sive in originali justitia. 1ª. q. 100. 1. o. q. 5. 1. c.

45 Si Adam fuisset confirmatus, non tamen genuisset filios confirmatos, sed potuissent peccare, et filii eorum habuissent peccatum originale. 1ª. q. 100. 2. o.

46 Si Eva peccasset et non Adam, filii eorum non habuissent peccatum originale. 1 2. q. 81. 5. o.

47 Si Eva peccasset et non Adam, filii eorum non habuissent defectus secutos peccatum, scilicet passibilitatem et mortalitatem. 1ª. q. 99. 1. o. et 1 2. q. 81. 5 ad 2.

48 Infectio. Tantùm primum peccatum Adæ traducitur ad posteros. 1 2. q. 81. 1. 2. o. et 3ª q. 19. 4 ad 1.

49 Peccatum originale in Adam derivatum est ad nos à peccato actuali ejus. 3ª. q. 8. 5 ad 1.

50 Peccati originalis infectio fuit in Adam dupliciter; scilicet per modum actualis peccati, inquantum contraxit esse per propriam voluntatem ejus, et per modum peccati quasi naturalis, inquantum tota natura in eo infecta est. In aliis autem tantùm secundo modo. 3ª. q. 8. 5 ad 1.

51 In communi. Adam fuit principium naturæ humanæ, et principium peccati ejus per traductionem. 1ª. q. 92. 2. c. et q. 94. 3. c. et q. 101. 5 ad 1. et 2 2. q. 164. 1 ad 3.

52 Adam efficaciùs meruisset quàm nos modo. 1ª q. 95. 4. o.

53 Adam obtulit sacrificium Deo, sicut alii justi. Sed non est scriptum, ne origo peccati videatur esse origo gratiæ. 2 2. q. 85. 1 ad 2.

54 Adam non poterat se transferre in aliam formam. 3ª. q. 13. 3 ad 2.

55 Adam habuit angelum custodem. 1ª. q. 113. 1 ad 2.

56 Productio. Anima hujus hominis non fuit in Adam sicut in principio effectivo, sed sicut in principio dispositivo secundùm rationem seminalem. 1 2. q. 83. 1 ad 3.

57 Anima Adæ fuit producta in actu sextâ die simul cum angelis. Non autem corpus ejus, sed tantùm secundùm causales rationes secundùm Augustinum. Secundùm alios autem utraque simul in actu producta sunt. 1ª. q. 90. 4. c. et q. 91. 1 ad 5.

58 Corpora Adæ et Evæ fuerunt immediatè producta à Deo. 1ª. q. 91. 2. o. et q. 92. 4. o.

59 Formatio corporis Adæ ex terra fuit supernaturalis et miraculosa. 1ª. q. 91. 2 ad 1 et ad 3.

60 Materia totius naturæ humanæ non potuit esse in Adam. 1ª. q. 119. 2. o.

1 ADDERE aliquid super alterum potest tripliciter, scilicet naturam extraneam, determinans reale, et aliquid rationis. 1ª. q. 3. 3 ad 1.

2 Non addere aliquid dupliciter dicitur, scilicet quia de ratione ejus est, nihil sibi posse addi, ut Deus, vel quia non est de ratione ejus additio ut ens. 1ª. q. 3. 4 ad 1.

3 Quæ absolutè dicuntur, quolibet addito remanent talia, non autem relativa. 1ª. q. 6. 6 ad 2.

4 Ens. Aliqua addunt differentiam supra ens, et aliqua rationem, diversimodè. 1ª. q. 3. 3 ad 1. et q. 13. 11. c.

5 Bonum addit supra ens, respectum rationis ad appetitum. 1ª. q. 5. 1 ad 1. et 3 ad 1. et q. 16. 3. c.

6 Verum addit supra ens respectum rationis ad intellectum tantùm. 1ª. q. 16. 3. c.

7 Unum transcendens addit supra ens, indivisionem tantùm. 1ª. q. 6. 3 ad 1. et q. 11. 1. o. et 2. c. et q. 30. 3. o.

8 Unum quod est principium numeri, addit supra ens et supra unum transcendens rationem mensuræ. 1ª. q. 11. 1. o. et 2. c. et q. 30. 3. o.

9 Multitudo transcendens, supra ens addit tantùm rationem divisionis. 1ª. q. 30. 3. o.

1 Adeps in veteri lege prohibetur comedi. Primò quia non generat bonum nutrimentum, sicut nec sanguis. Secundò propter idololatriam. Tertiò quia erat pro sacrificio. Quartò propter sensualitatem. 1 2. q. 102. 3 ad 8. et 6 ad 1.

2 Adeps comburebatur Deo, à quo est omnium bonorum sufficientia, et pro charitate Christi in passione. 1 2. q. 102. 3 ad 8. et 6 ad 1.

1 Adæquari et assimilari important motum ad æqualitatem et similitudinem, non autem æquale, et simile. Ideo Filius Dei est similis et æqualis Patri, et e converso, et adæquatur et assimilatur ei, sed non e converso. 1. q. 42. 1 ad 3.

1 Adjectiva significant per modum accidentis, substantiva verò per modum substantiæ. 1ª. q. 39. 3. c.

2 Nomina collectiva substantiva prædicantur de multis suppositis in singulari, non autem adjectiva, sed tantùm in plurali. 1ª. q. 39. 3. c.

3 Adjectiva non secum ferunt suppositum sicut substantiva, sed significatum suum ponunt circa subjectum. 1ª. q. 39. 3 ad 5.

4 Adjectiva numerantur secundùm supposita, substantiva verò secundùm formam sui significati. 1ª. q. 36. 4 ad 7. et q. 39. 3. c.

5 Adjectiva non supponunt. 1ª. q. 39. 3 ad 3.

6 Adjectiva copulant. 1ª. q. 39. 3 ad 5.

7 Adjectiva essentialia prædicantur de personis divinis pluraliter, substantiva verò tantùm singulariter. 1ª. q. 39. 3. o.

8 Substantiva notionalia prædicantur de essen-

tia, non autem adjectiva, nisi mediante substantivo notionali. 1. q. 39. 3 ad 5. et 6. c.

1 DOLOR, tristitia, et delectatio intensè impediunt actum addiscendi, sed moderatè adjuvant. 1 2. q. 37. 1. o.

2 Apertio aditûs regni cœlorum est remotio impedimenti gloriæ. 3ª. q. 59. 3. o. et q. 49. 5. o. et q. 69. 7. o.

1 ADJURARE est ordinare aliquid ad aliquid per divina. 2 2. q. 90. 1. c.

2 Modus adjurationis duplex, scilicet coactivus, et deprecativus. 2 2. q. 90. 1. 2. c.

3 Adjurare subditos licet utroque modo, sed pares vel superiores tantùm secundo modo. 2 2. q. 83. 17 ad 1. et q. 99. 1. o.

4 Non licet adjurare dæmones deprecando, sed compellendo ne noceant, non ut prosint. 2 2. q. 90. 2. o.

5 Adjurare licet creaturas irrationales, ne per eas nobis dæmon noceat. 2 2. q. 90. 3. o.

6 Summus pontifex Judæorum adjurando Christum coactivè, peccavit. 2 2. q. 90. 1 ad 1.

7 Simon et Judas leguntur adjurasse dracones, et eis præcepisse, ut in desertum locum discederent. 2 2. q. 90. 3. b.

ADJUVARI dicitur aliquis dupliciter, scilicet per ministerium, et per virtutem. Primum convenit Deo, non autem secundum. 1ª. q. 23. 8 ad 2.

1 Admiratio est species timoris, et principium philosophiæ. 1 2. q. 41. 4. o. et 2 2. q. 18. 3 ad 3.

2 Admiratio est causa delectationis ratione spei, et actus connaturalis, scilicet collationis. 1 2. q. 32. 8. o.

3 Admiratio consequitur apprehensionem alicujus excedentis nostram facultatem. 1ª. q. 105. 7. c. et 1 2. q. 41. 4. c. et 2 2. q. 180. 3 ad 3. et 3ª. q. 15. 8. c.

4 Admiratio fuit in Christo. 3ª. q. 15. 8. o.

1 ADMONITIO pertinet ad correctionem fraternam. 2 2. q. 33. 7. o.

2 Admonitio prævia secreta est de præcepto ante publicam denunciationem in judicio. 2 2. q. 33. 7. o.

3 Admonitio coram testibus debet præcedere accusationem. 2 2. q. 33. 8. o.

4 Admonitio prævia fratris de re quæ dicitur prælato, extra judicium existenti, tanquam personæ quæ potest prodesse et non obesse, non est de præcepto. 1 2. q. 33. 8. c. ad 4.

1 ADOPTIO. In communi est extraneæ personæ in filium vel nepotem et deinceps, legitima assumptio. 3ª. q. 3. 5 ad 2.

2 Adoptare est admittere ex gratia ad participandum hæreditatem. 3ª. q. 23. 1. c.

3 DEUS. Adoptare homines convenit Deo. 3ª. q. 23. 1. o.

4 Adoptare convenit toti Trinitati, licèt possit appropriari Patri. 3ª. q. 3. 4 ad 3. et 5 ad 2. et q. 23. 2. o.

5 Adoptare appropriatur Patri, ut auctori, Filio ut exemplari, et Spiritui sancto, ut imprimenti. 3ª. q. 3. 5 ad 2. et q. 23. 2 ad 3.

6 Adoptatio Dei facit adoptatum esse idoneum, sed adoptatio hominis præsupponit idoneum. 3ª. q. 23. 1. c.

7 Sola creatura rationalis adoptatur à Deo, non ex creatione, sed ex dono Spiritûs sancti. 3ª. q. 23. 3. o.

8 Adoptari convenit etiam angelis. 3ª. q. 23. 3 ad 2.

9 Adoptio filiorum Dei est per conformitatem imaginis ad filium naturalem, imperfectè quidem per gratiam viæ, sed perfectè per gloriam. 1ª. q. 93. 4 ad 2. et 2 2. q. 45. 6. c. ad 1. et 3ª. q. 3. 3 ad 2. et 8. o. et q. 59. 8 ad 3. et q. 45. 4. c.

10 Christus non est filius Dei adoptivus. 3ª. q. 23. 4. o. et q. 32. 3. c. et q. 43. 1. c.

11 Christus fuit filius adoptivus Joseph. 3ª. q. 28. 1 ad 1.

12 Adoptio est extraneæ personæ in filium seu filiam vel neptem legitima assumptio. Suppl. q. 57. 1. c.

13 Humanis legibus jure decretum est, et ab Ecclesia approbatum, ut legalis cognatio matrimonium impediat. Suppl. q. 57. 2. c.

14 Legalis cognatio omnium descendentium et per modum cujusdam affinitatis contracta, perpetuò matrimonium impedit, ea autem quæ est inter filium adoptivum et naturalem filium, tamdiu impedit, quamdiu manserit in adoptantis potestate. Suppl. q. 57. 3. o.

1 ADORATIO Dei est actus latriæ. 2 2. q. 84. 1. o.

2 Adoratio Dei duplex, scilicet interior devotio mentis, et exterior humiliatio corporis. Prima est principalior, ad quam et propter quam secunda fit. 2 2. q. 84. 2. 3. o.

3 Adoratio exhibita Deo et creaturæ non dicitur univocè, sed analogicè. 2 2. q. 84. 1 ad 1. et q. 94. 1 ad 2.

4 Adoratio requirit actum corporalem. 2 2. q. 81. 7. o. et q. 84. 2. o.

5 In adoratione genuflectimus, nostram infirmitatem designantes respectu Dei, sed prosternimur quasi profitentes nos nihil esse ex nobis. 2 2 q. 84. 2 ad 2.

6 Adoratio requirit locum determinatum, non de necessitate; sed ad decentiam ex parte adorantium, triplici ratione, scilicet propter loci consecrationem, propter sacra mysteria, et alia sanctitatis signa quæ ibi continentur, et propter concursum multorum adorantium. 2 2. q. 84. 3. o.

7 Judæi adorant ad occidentem, ut vitent idolatriam, et significent mortem Christi. 1 2. q. 102. 4 ad 3.

8 Christiani adorant ad orientem, propter lumen mentis, et quia ibi est nobilior pars, et nobiliora opera. 2 2. q. 84. 3 ad 3.

9 Adoratio latriæ fit ratione principii, creationis, et gubernationis. 2 2. q. 81. 1 ad 3 et ad 4. et 3. o. et q. 84. 1 ad 3.

10 Deo debetur latria propter deitatem, et dulia propter dominium. 3ª. q. 25. 2. c.

11 Tota Trinitas est adoranda unâ tantùm latriâ. 2 2. q. 81. 3 ad 1. et q. 84. 1 ad 3. et 3ª. q. 25. 1 ad 1.

12 Relationes divinæ debent adorari latriâ. 1ª. q. 28. 2. b.

13 CHRISTUS. Deitas et humanitas Christi sunt adorandæ unâ adoratione latriæ. 3ª. q. 25. 1. o. et q. 58. 3. c. fi. et ad 1.

14 Persona Christi adorari debet latriâ ratione deitatis. et dulià ratione humanitatis,

perfectionum munere gratiarum. 3ª. q. 23. 2. c.

15 Humanitas Christi, ut unita Verbo, debet adorari latriâ, non autem secundùm se, sed hyperduliâ. 3ª. q. 25. 2. o.

16 Caro Christi adoranda est latriâ. 3ª. q. 25. 5. o. et q. 54. 3 ad 1.

17 Hostia debet adorari latriâ sub conditione in habitu. 3ª. q. 80. 6 ad 2.

18 Imago Christi adorari debet latriâ. 2 2. q. 3 ad 3. et q. 94. 2 ad 1. et 3ª. q. 25. 3. o. et 4. c. et 5 ad 2.

19 Adoratio imaginis Christi tradita est ab apostolis. Et Lucas depinxit imaginem Christi, quæ est Romæ. 3ª. q. 25. 3 ad 4.

20 Ponere imagines Christi, et sanctorum, et adorare eas licet nunc, non autem in veteri testamento. 3ª. q. 26. 3 ad 1.

21 Crux propria Christi ut repræsentans Christum, et ut tetigit Christum, et perfusa Christi sanguine, debet eâdem adoratione latriæ cum Christo adorari. Sed imago crucis ejus in alia materia debet adorari latriâ, ut imago Christi tantùm. 2 2. q. 103. 4 ad 3. et 3ª. q. 25. 4. o.

22 Omnia alia Christi, ut clavi, lancea, corona, vestes, et hujusmodi, adorantur ratione contactûs tantùm. 3ª. q. 25. 4 ad 3.

23 Mater Christi adorari debet hyperduliâ, non autem latriâ. 2 2. q. 103. 4 ad 2. et 3ª. q. 25. 5. o.

24 Viri sancti debent adorari duliâ tantùm. 2 2. q. 84. 1 ad 1.

25 Reliquiæ sanctorum sunt adorandæ duliâ tantùm. 3ª. q. 25. 6. o.

26 Creatura non potest adorari latriâ sine peccato. 2 2. q. 84. 1 ad 1. et q. 94. 2. 3. o. et q. 161. 3 ad 1. et 3ª. q. 25. 5. 6. 7. o.

1 **ADVENTUS** Christi duplex, scilicet in carne, et ad judicium. 3ª. q. 1. 6 ad 3. et q. 56. 1 ad 1 et ad 3.

2 Adventus primus fuit ad manifestandam veritatem, ad liberandum à peccatis, et ad trahendum ad Deum. 3ª. q. 40. 1. c.

3 Adventus tertius erit dissimilis primo dupliciter, scilicet quia manifestus, et quia terribilis. 3ª. q. 56. 1 ad 3.

1 **ADULATIO.** Excedens in delectando alios verbis et laudibus propter delectationem solam, vocatur placidus; si verò causa lucri, vocatur adulator, quod tamen communiter dicitur etiam primo modo. 2 2. q. 115. 1. c.

2 Adulatio est excessus delectandi alios verbis laudis causâ lucri, ideo est peccatum. 2 2. q. 115. 1. o.

3 Adulatio est peccatum mortale tantùm, quando est contra charitatem, scilicet de peccato, intentione nocendi, vel cum scandalo. 2 2. q. 115. 2. o.

4 Adulatio secundùm se est turpius peccatum et verecundius litigio, quia quæ ex dolo fiunt, videntur esse ex infirmitate et falsitate rationis. Sed est levius, quia minus contrariatur amicitiæ, id est affabilitati occultæ, sine vi, et minus cum contemptu. 2 2. q. 116. 2. o.

5 Adulatio et litigium contrariantur amicitiæ, id est affabilitati. Primum secundùm excessum in delectando, sed secundum, secundùm defectum in contristando, secundum verò e converso. 2 2. q. 114. princip. et q. 115. princip. et 1. c. et q. 116. 1. o.

1 **ADULTERIUM** est species determinata luxuriæ. 2 2. q. 154. 1. c. et 8. o.

2 Adulterium est gravius stupro. 2 2. q. 164. 1. 2. c. et q. 170. 1 ad 2.

3 Ardentior in propria conjuge est aliqualiter magis adulter quàm cum alia. 2 2. q. 154. 8 ad 2.

4 Nulla species luxuriæ, vel gulæ, vel vitiorum contra fortitudinem, ita directè contraria, tur dilectioni proximi, sicut adulterium. 2 2. q. 170. 1 ad 1 et ad 2.

5 Deus in adulterio justè infundit animam, quia cooperatur naturæ, cujus operatio est generatio, non autem peccato. 1ª. q. 118. 2 ad 5.

6 Concupiscentiæ motus, tendens in adulterium, videtur aliqualiter nobis à natura inesse. 1 2. q. 108. 3 ad 1.

1 **ADVOCATUS.** Peccatum. Advocatus scienter defendens causam injustam peccat, et tenetur ad restitutionem. 2 2. q. 71. 3. o.

2 Advocatus tenetur subvenire causæ pauperum in necessitate, si per alium nec per se possit. 2 2. q. 71. 1. o. et 4. c. ad 1.

3 Advocatus auxilium et consilium præstat ei cujus causæ patrocinatur. 2 2. q. 71. 3. c.

4 Advocatus suscipiens scienter causam injustam, injustè lædit eum contra quem injustè patrocinium præstat. 2 2. q. 71. c. ad 1.

5 Advocatus suscipiens causam injustam, quamvis laudabilis videatur quantùm ad peritiam artis, tamen peccat, quantùm ad injustitiam voluntatis quâ abutitur arte ad malum. 2 2. q. 71. 3 ad 1.

6 Si in processu perpendit advocatus causam esse injustam, non prodat, sed cesset inducens ad concordiam sine damno alterius. 2 2. q. 71. 3 ad 2.

7 **LICITA.** Advocato defendenti causam justam licet prudenter occultari ea quibus impediri possit processus ejus, non autem aliquâ falsitate uti. 2 2. q. 71. 3 ad 2.

8 Advocato licet accipere præmium moderatum, secundùm laborem, personas, negocia, et consuetudines. 2 2. q. 71. 4. o.

9 **PROHIBITIO.** Advocare prohibentur furiosi, amentes, impuberes, surdi, muti, in qualibet causa. Clerici in causa seculari, sacerdos, monachus, cæcus, infamis nisi in necessitate pro se, vel sibi conjunctis. 2 2. q. 71. 2. o. et q. 188. 3 ad 2.

AER secundùm inferiorem partem est locus avium. 1ª. q. 71 ad 3.

1 Aves sunt productæ principaliter ex aere inferiori, secundùm considerationem motûs. 1ª. q. 71 ad 3.

2 Aer densatus potest figurari, et colorari. 1ª. q. 51. 2 ad 3.

3 Aer et ignis non describuntur in principio Bibliæ, quia sunt insensibiles. 1ª. q. 66. 1 ad 5. et q. 68. 3. c. ad 3. et q. 71 ad 3. et q. 74. 1 ad 2. et q. 91. 1 ad 4.

1 **AFFABILITAS** sive amicitia non est specialis virtus distincta ab aliis, sed est aliquid consequens omnes virtutes. 2 2. q. 25. 3 ad 1. et q. 114. 1 ad 1.

1 Affabilitas sive amicitia est pars annexa Justitiæ. 2 2. q. 114. 2. o.

2 Affabilitati opponitur litigium. 2 2. q. 116. 4. o.

1 Delectatio magis afficit quàm tristitia, sed minus percipitur. 1 2. q. 35. 6. o.

2 Affectus est virtus benevolentiæ faciens placere superioribus bona inferiorum. 2 2. q. 80 ad 2.

3 Affectum hominis per se quidem solus Deus videt, sed secundùm quòd per aliqua signa manifestatur, potest etiam ipsum homo cognoscere. 1 2. q. 112. 3. c. et 2 2. q. 156. 5 ad 3.

4 Passio divinorum dicitur affectio ad divina, et conjunctio ad ipsa per amorem Dei, et per gustum spiritualem divinorum. 1 2 q. 111. 5. c. et 2 2. q. 100 12. 50. et 2 2. q. 45. 2. c. ad 1. et q. 97. ad 2. et q. 154. 2. c. et q. 162. 3 ad 1. fi.

1 Affinitas. Sicut ex naturali generatione efficitur consanguinitas, ita ex matrimonio et carnali copula contrahitur affinitas inter viri et uxoris consanguineos. Suppl. q. 55. 1. o.

2 Ex morte viri et uxoris non tollitur affinitas. Suppl. q. 55. 2. c.

3 Fornicarius concubitus, inquantum aliquid de carnali conjunctione participat, affinitatem causat, sicut licitus matrimonii concubitus. Suppl. q. 55. 3. o.

4 Publicæ potiùs quædam honestatis justitia ex sponsalibus contrahitur quàm aliqua affinitas. Suppl. q. 55. 4. c.

5 Affinitas affinitatem non causat. Suppl. q. 55. 5. o.

6 Affinitas matrimonium præcedens non modò contrahendum, sed contractum dirimit. Suppl. q. 55. 6. c.

7 Tot sunt gradus affinitatis, quot sunt consanguinitatis. Suppl. q. 55. 8. o.

8 Conjugium inter consanguineos et affines contractum semper dirimendum est. Suppl. q. 55. 9. c.

9 Graduum distinctio per se consanguinitati convenit, affinitati verò, non nisi mediante consanguinitate, ut quoto gradu consanguinitatis attinet mihi vir, toto gradu affinitatis attineat mihi uxor. Suppl. q. 55. 7. o.

10 Per viam accusationis procedendum est, ad separationem matrimonii inter consanguineos et contracti affines. Suppl. q. 55. 10. c.

11 Procedendum est per testes in matrimonii contracti separatione inter consanguineos et affines. Suppl. q. 55. 11. c.

1 Affirmatio. In omni affirmatione subjectum et prædicatum sunt idem re, et differunt ratione. 1ª. q. 13. 12. c. et q. 85. 5 ad 3.

2 Affirmatio naturaliter prior est negatione, quia simplicior, et significat compositionem priorem divisione, et significat esse quod est prius quàm non esse. 2 2. q. 122. 2 ad 1.

3 Ad affirmationem semper sequitur negatio oppositi, non autem e converso, quia ad plura se extendit negatio quàm affirmatio. 1 2. q. 100. 7 ad 1.

Agatha non utens medicinis, sed exspectans hoc à Deo, non tentavit Deum. 2 2. q. 97. 1 ad 5.

1 Agens. Divisio triplex, scilicet univocum, analogum, et æquivocum. 1ª. q. 13. 5. o. et 1 2. q. 60. 1. c.

2 Agens quintuplex, scilicet adjuvans, consulens, disponens, perficiens principale, et perficiens instrumentale. 1 2. q. 17. 1 ad 1.

3 Agens duplex, scilicet naturale et voluntarium. 1ª. q. 19. 4. c. et q. 41. 2. c. et q. 47. 1 ad 1. et 1 2. q. 10. 1 ad 1.

4 Agens duplex, scilicet in esse, et in fieri. Primum conservat effectum in esse et fieri, secundum tantùm in fieri. 1ª. q. 104. 1. c. ad 2. et 2 2. q. 52. 3. c.

5 Agens duplex, scilicet principale, et instrumentale. 3ª. q. 48. 6. c. et q. 62. 1. c.

6 Agens analogum est causa universalis totius speciei, non autem univocum, sed tantùm individui. 1ª. q. 13. 5 ad 1. et 104. 1. c.

7 Agentia differunt dupliciter, scilicet secundùm naturam, et secundùm virtutem activam. 1 2. q. 23. 4. c.

8 Agens univocum est proportionatum passo, ideo facit effectum ejusdem speciei vel rationis, non autem æquivocum. 1ª. q. 13. c. ad 1. et 1 2. q. 60. 1. c.

9 Agens voluntarium determinat sibi finem, non autem agens naturale. 1ª. q. 19. 4. c.

10 Agens naturale determinatur ad unum effectum, non autem agens per intellectum. 1ª. q. 19. 4. c. et q. 41. 1. 2. c. et q. 47. 1 ad 1. et q. 116. 1. c. et 1 2. q. 10. 1 ad 1.

11 Actio naturalis agentis proportionatur naturæ ejus, non actio agentis per intellectum. 1ª. q. 41. 2. c.

12 Agens naturale est causa in fieri tantùm, sed agens divinum est causa in esse et fieri. 1ª. q. 104. 1. c.

13 Agens naturale agit per motum, ideo requirit materiam, non autem agens divinum. 1ª. q. 90. 3. c. et 2 2. q. 173. 3. c.

14 De ratione agentis instrumentalis est, esse movens motum. 3ª. q. 19. 1 ad 2.

15 Agens secundarium non agit sine principali, sed cooperatur principali agenti. 3ª. q. 71. 4. c.

16 In omnibus agentibus ordinatis, secundum agit in virtute primi, quod movet secundum ad agendum. 1ª. q. 105. 5. c. fi.

17 Omne agens instrumentale exequitur actionem principalis agentis, per aliquam actionem propriam et connaturalem sibi. 1ª. q. 45. 5. c. et 3ª. q. 62. 1 ad 2.

18 Agens instrumentale non agit per virtutem suæ formæ sicut agens principale, sed solùm permotum à principali agente. 1ª. q. 18. 3. c. et 1 2. q. 112. 1 ad 1. et 3ª. q. 62. 1. 4. c. et q. 64. 5. c.

19 Agens principale agit secundùm exigentiam suæ formæ. Ideo virtus ejus activa habet esse completum, non autem instrumentale, quia agit ut motum ab alio. 3ª. q. 63. 3 ad 2.

20 Omne agens inquantum agens est nobilius passo, non autem simpliciter. 1ª. q. 39. 2 ad 3. et q. 79. 2 ad 3. et 1 2. q. 100. 7 ad 1.

21 Idem secundùm idem non potest esse agens et patiens. 2 2. q. 59. 3. c.

22 Agens naturale inducit in patiente duplicem

effectum, scilicet formam, et motum consequentem formam. 1 2. q. 26. 2. o.

23 Impressio agentis in passum est duplex, scilicet per modum qualitatis, et per modum passionis. 2 2. q. 171. 2. c. et q. 174. 5 ad 1. et q. 175. 5 ad 2.

24 Cujuslibet agentis sine medio nulla distantia est ad passum. 1ª. q. 8. 1. c.

25 Materia corporalis reducitur ad actum imperfectum, solâ virtute agentis universalis, non autem ad perfectum, nisi mediante agente particulari. 1ª. q. 79. 4. c. et ad 1.

26 Materia non coincidit cum agente, cujus actio est transiens, nec movet se. Sed contrarium est in voluntate. 1 2. q. 74. 1 ad 3.

27 Nullum agens præter Deum attingit materiam primam, sed præsupponit eam. 3ª. q. 75. 4. c.

28 Agens infinitæ virtutis non requirit materiam, nec dispositionem materiæ, nisi ratione effectûs, nec hoc ab alio agente. 1 2. q. 112. 2 ad 3. et q. 113. 7. c. et 2 2. q. 72. 3. c.

29 Omne agens quantò perfectiùs habet formam quâ agit, tantò major est ejus potentia in agendo. 1ª. q. 25. 2 c.

30 Forma effectus est in agente naturali secundùm similitudinem naturæ, sed in artificiali est secundùm eamdem rationem, non autem secundùm eumdem modum essendi. 1ª. q. 45. 1. c.

31 Agens non ageret propter formam, nisi inquantum similitudo formæ esset in eo secundùm esse naturale vel intellicibile. 1ª. q. 15. 1. c.

32 Forma subsistens Platonica non potest esse agens. 1ª. q. 15. 4. c. et ad 2. et q. 91. 2. c.

33 Omne agens cum motu prius est duratione suo effectu, non autem agens quodlibet sine motu. 1ª. q. 42. 2. c. et q. 46. 2 ad 1.

34 Omne agens intendit facere aliquod finitum. 1ª. q. 7. 4. c. et q. 23. 7. c. et q. 47. 3 ad 2. et q. 62. 9. c.

35 Omne agens agit sibi simile. 1ª. q. 115. 1. c.

36 Effectus dupliciter assimilatur agenti, scilicet secundùm speciem, et secundùm virtualem continentiem. 1ª. q. 15. 3. c. et q. 105. 1 ad 1. et q. 110. 2. c. et q. 115. 3 ad 3. et q. 117. 3. c.

37 Tota potentia agentis univoci manifestatur in suo effectu, non autem potentia æquivoci. 1ª. q. 25. 2 ad 2 et ad 3.

38 Agens per eamdem virtutem potest producere multos effectus se invicem consequentes. 2 2. q. 29. 4. c.

39 Plura agentia subordinata possunt producere eumdem effectum. 3ª. q. 82. 2. c. et ad 2.

40 Omne agens secundum præsupponit aliquid à primo. 1ª. q. 90. 3. c.

41 Quantò virtus agentis ad plura et remotiora extenditur, tantò est potior in iis quæ propter se quæruntur, sed in iis quæ quæruntur propter aliud est e converso. 2 2. q. 174. 2 ad 2.

42 Agens univocum reducitur ad æquivocum, non autem e converso. 1ª. q. 13. 3 ad 1.

43 Nullum agens ex necessitate naturæ potest esse primum agens, cùm ei determinetur finis ab alio. 1ª. q. 19. 4. c. et 1 2. q. 1. 3 ad 2.

44 Deus, natura, et omne agens, agit semper quod melius est toti, non autem parti. 1ª. q. 47 2 ad 1. et q. 48. 2 ad 3. et q. 91. 3. c.

45 In communi. Omne agens, inquantum hujusmodi, est in actu. 1ª. q. 2. 3. c. et q. 4. 1. c. et q. 25. 1. c. ad 1. et q. 76. 1. c. et q. 89. 1. c. et q. 115. 1. c. et 1 2. q. 79. 2. c. et 3ª. q. 8. 3. c. et q. 73. 1. c. et q. 77. 3. c.

46 Omne agens creatum agit potentiâ differenti ab essentia ejus. 1ª. q. 54. 1. 2. 3. o.

47 Nullum agens agit, nisi in virtute Dei. 1ª. q. 105. 3. c.

48 Aliquid agit in virtute alterius dupliciter, scilicet ut motum à virtute ejus, et ut utens virtute ejus. 1ª. q. 56. 3 ad 1.

1 Omne agens agit propter finem. 1ª. q. 44. 4. o. et 1 2. q. 1. 2. o. et q. 6. 1. c. et q. 9. 1. c. et q. 12. 1. c. et 3. o. et q. 17. 8. c. q. 58. 6. c. et q. 94. 2. c. et q. 109. 6. et 2 2. q. 45. 1 ad 1.

2 Agere propter finem dupliciter, scilicet à se, vel ab alio directum, primum convenit solis rationalibus, secundum verò carentibus ratione et brutis. 1ª. q. 2. 3. c. fi. et ad 2. et q. 44. 4 ad 3. et q. 59. 3. c. et q. 103 ad 1. et 1 2. q. 1. 2. o. et q. 12. 3. c. ad 3. et q. 17. 2 ad 3. et q. 93. 3. c. et 3. 114. q. c. fi. et 2 2. q. 30. 2. c. et q. 64. 1 ad 2.

3 Diversarum actionum sunt diversi fines proximi, sed est tantùm unus ultimus. 1 2. q. 1. 3 ad 3.

4 Finis est causa tantùm, ut est in voluntate agentis. 1 2. q. 1. 1 ad 1.

5 Omne agens agit propter bonum. 1ª. q. 103. 3. c.

6 Deus. Deus agit propter finem communicandum aliis scilicet se, non autem propter finem sibi acquirendum. 1ª. q. 44. 4. o.

7 Omnia quæ sunt in toto mundo, aguntur, præter primum agens, quod nullo modo ab alio agitur. 1ª. q. 60. 1 ad 2.

8 Omne agens aliud à Deo, agit propter alium finem à se, ideo agit ex indigentia. 1ª. q. 44. 4. c. ad 1.

9 Agere propter indigentiam, est agentis imperfecti, quod natum est agere et pati, ideo non convenit Deo. 1ª. q. 44. 4. c. ad 1.

10 Ut Deus vel charitas sit finis actionis, requiritur quòd ratio priùs cogitans de eis, ordinaverit eam in Deum. 1 2. q. 1. 6 ad 3.

11 Non oportet quòd agens semper cogitet de ultimo fine. 1 2. q. 1. 6 ad 3.

12 Quicquid homo faciat, verum est dicere quòd homo agat propter finem, etiam agendo actionem quæ est ultimus finis. 1 2. q. 1. 1 ad 2. fi.

13 Omnia quæ agit homo, agit propter ultimum finem. 1 2. q. 1. 6. o.

14 Divisio. In communi. Agere tripliciter dicitur, scilicet effectivè, formaliter, et finaliter. 1ª. q. 48. 1 ad 4.

15 Agere tripliciter contingit, scilicet per se primò, per partem, et per accidens. 1ª. q. 76. 1. c.

16 Agere, mediante alio, tripliciter sumitur, scilicet virtute ejus, et supposito vel instrumento, et principio formali. 1ª. q. 36. 3 ad 4.

17 In agentibus ordinatis, secundum potest

dupliciter agere vel moveri, scilicet secundùm propriam naturam, vel secundùm naturam superioris. 2 2. q. 2. 3. c.

18 Aliquid agere potest ultra speciem suam in virtute agentis superioris, non autem in virtute propria. 1 2. q. 109. 1. c. et 3 ad 2. et q. 112. 1. c. et q. 114. 2. c. et 3ª. q. 77. 3 ad 3.

4 Corpus gloriosum erit agile sicut anima, ut ei sit habile ad obediendum. Suppl. q. 84. 1. c.

2 Corpora gloriosa movebuntur agilitate suâ ut eis libitum fuerit. Suppl. q. 84. 2. o.

3 Corpora gloriosa movebuntur in tempore sed imperceptibili propter brevitatem. Suppl. q. 84. 3. c.

4 AGGRAVATIO animi est effectus doloris. 1 2. q. 37. 2.

1 AGIOGRAPHÆ dicuntur, qui supranaturaliter solùm visiones intellectuales habuerunt, quoad judicium tantùm vel quoad acceptionem. 2 2. q. 174. 6 ad 3.

2 Plures agiographæ sæpiùs loquebantur de cognoscibilibus humanâ ratione, non quasi ex persona Dei, sed propriâ, tamen cum adjutorio divini luminis. 2 2. q. 174. 2 ad 3.

4 AGNUS jupiter oblatus mane et vesperi, erat principale sacrificium veteris legis. 3ª. q. 22. 3 ad 3.

2 Agnus paschalis erat præcipuum sacramentum repræsentativum passionis Christi. 3ª. q. 73. 3. c.

3 Christus dicitur agnus tripliciter, scilicet propter vitæ puritatem, mortis mansuetudinem, et peccati expiationem. 1 2. q. 102. 3 ad 2.

4 Esus agni paschalis præfigurabat esum corporis Christi. Unde significabatur quòd oblatio agni veri, id est Christi, esset sacrificium consumptivum omnium aliorum. 3ª. q. 22. 3 ad 3.

4 AGONIA est timor mali extrinseci, cui resisti non potest, propter improvisionem. 1 2. q. 41. 4 c.

2 Agonia fuit in Christo, secundùm partem sensitivam, non autem secundùm rationem. 3ª. q. 18. 6 ad 3.

3 AGRESTA est in via ad generationem vini, ideo non est vinum. 3ª. q. 74. 5 ad 3.

Agrestes et duri dicuntur, secundùm philosophiam, qui in ludo deficiunt, nec ipsi dicunt aliquid ridiculum, et dicentibus molesti sunt, quia scilicet moderatos aliorum ludos non recipiunt. Et ideo vitiosi sunt. 2 2. q. 168. 4. c.

4 AGRICULTURA in statu innocentiæ fuisset delectabilis, et non laboriosa. 1ª. q. 102. 5. c.

2 Agricultura habebatur inter res sacras ab Ægyptiis et paganis. 1 2. q. 102. 3 ad 2.

Licet vendere argentum vel aurum alchimicum, si sit verum. 2 2. q. 77. 2 ad 1.

ALEA est species avaritiæ. 2 2. q. 118. 8 ad 4.

4 ALEATOR quadrupliciter tenetur ad restitutionem accepti per ludum, scilicet si lucretur ab iis qui rem suam alienare non possunt, sicut sunt minores, et furiosi, et similes, si alium trahat ad ludum ex cupiditate lucrandi, si alium trahat ut fraudulenter ab eo lucretur, et si lusit contra prohibitionem legis civilis. 2 2. q. 32. 7 ad 2.

2 Aleator si tractus lusit, et amisit, potest repetere 2 2. q. 32. 7 ad 2.

3 Aleator si tractus lucratus est, non tenetur restituere : quia ille qui amisit, non meretur recipere. 2 2. q. 32. 7 ad 2.

ALEXIUS omnibus suis propter Christum dimissis, mendicus gaudebat eleemosynam à servis suis se accepisse. 2 2. q. 187. 5. c.

4 ALIENUM quod est extraneum, et dissimile, sed hoc non importatur, cùm dicitur alius. 1ª. q. 31. 2 ad 3.

2 Ne tollatur æqualitas vel similitudo in divinis, vitandum est nomen alieni, et discrepantis. 1ª. q. 31. 2. c.

3 Dicimus Filium Dei alium à Patre, licèt non dicamus alienum. 1ª. q. 31. 2 ad 3.

Alietus paciscitur minutis avibus, et significat molestos pauperibus. 1 2. q. 102. 6 ad 1. co. 2.

4 ALIMENTUM pertinet ad veritatem humanæ naturæ. 1ª. q. 119. 1. o.

2 Alimentum corporale convertitur in substantiam aliti, sed alimentum spirituale e converso. Ideo spirituale conservat, licèt non sumatur realiter, non autem corporale. 3ª. q. 73. 3 ad 2.

ALIUS significat diversitatem personarum, sed aliud diversitatem simpliciter, id est essentiæ. 1ª. q. 31. 2. c. fi. et ad 4.

2 Diversitas accidentis facit alterum simpliciter, sed diversitas substantiæ facit aliud secundùm quid, id est secundùm essentiam, nisi adsit diversitas suppositorum. 3ª. q. 17. 1 ad 7.

3 Filius Dei est alius à Patre, non autem aliud. 1ª. q. 31. 2. o. et 4. c.

4 ALTARE debet esse lapideum multiplici ratione, scilicet quia altare lapideum significat Christum, et corpus Christi in sepulchro lapideo fuit reconditum, et quoad usum sacramenti, lapis solidus est, et de facili potest inveniri ubique. 3ª. q. 83. 3 ad 3.

2 In veteri lege erat tantùm unum altare, ad unum effectum deputatum, ideo erat aureum, vel terreum, vel ligneum. 1 2. q. 102. 4 ad 7. et 3ª. q. 83. 3 ad 3.

3 Ratio omnium pertinentium ad altare tabernaculi. 1 2. q. 102. 4 ad 6 et ad 7.

4 Altare significat Christum. 1 2. q. 102. 4 ad 6. fi. et 3ª. q. 83. 3 ad 2 et ad 4 et ad 5. et 4 ad 9. et 5 ad 2.

5 Altare significat crucem Christi. 3ª. q. 83. 4 ad 2.

6 Altare constituitur angelis et sanctis. 2 2. q. 83. 2 ad 3.

4 ALTERATIO est in prima specie qualitatis, consequenter tantùm. 1 2. q. 50. 4 ad 3. et q. 52. 4 ad 3.

2 Alteratio propriè fit tantùm secundùm qualitates sensibiles. 1 2. q. 50. 4 ad 3. et q. 52. 4 ad 3.

3 Alteratio requirit subjectum subsistens corpus naturam subjectam contrarietati, expulsionem unius qualitatis, et introductionem alterius. 1 2. q. 22. 4 ad 4.

AMALECITÆ, Ammonitæ, et Moabitæ, erant exclusi in æternum à civitate Judæorum : sed Ægyptii et Idumæi per triennium tantùm. 1 2. q. 105. 3. c. ad 4.

4 AMARITUDO est effectus rancoris, et filia accidiæ. 2 2. q. 35. 4 ad 3.

2 AMBITIO est peccatum oppositum magnanimitati secundùm excessum, quia est inordinatus appetitus honoris. 2 2. q. 131. 2. o.

3 Appetitus dignitatum inordinatus, ratione honoris pertinet ad ambitionem, sed propter debitum dignitatis usum ut excedentem facultatem appetentis, pertinet ad præsumptionem. 2 2. q. 131. 2. c. ad 2.

Ambitio non est circa vestes, et exteriorem cultum, nisi secundùm quòd ad honorem pertinent. 2 2. q. 131. 2 ad 3.

4 AMBROSIUS in ecclesia Medionalensi cantum instituit, secundùm Augustinum. 2 2. q. 91. 2. c.

1 AMICITIA quid. Est amor mutuæ benevolentiæ, fundatus super aliquam communicationem. 1 2. q. 65. 5. c. et 2 2. q. 23. 1 c. et 5. c.

2 Amicitia quæ est affabilitas non habet perfectam rationem amicitiæ, sed similitudinem ejus, scilicet ad decentem conversationem in dictis et factis delectabiliter ad omnes, non æqualiter. 2 2. q. 114. o.

3 Amicitia utilis et delectabilis deficit à ratione veræ amicitiæ, inquantum trahitur ad amorem concupiscentiæ. 1 2. q. 26. 4 ad 3. et 2 2. q. 189. 10 ad 2.

4 Amicitia non est virtus specialis distincta ab aliis, sed est aliquid consequens omnes virtutes. 2 2. q. 23. 3 ad 1. et q. 114. 1 ad 1.

5 Species amicitiæ dupliciter distinguuntur, scilicet secundùm fines, et sic sunt tres, scilicet amicitia honesti, utilis, et delectabilis. Et secundùm communicationes. 2 2. q. 23. 1. a. 3. et 3. c. ad 3.

6 Amicitia duplex, scilicet in conversatione, et in affectu. 2 2. q. 114. 1 ad 1.

7 Amicitia non est ejusdem ad seipsum, quia est unio, ideo est inter plures. 2 2. q. 25. 4. o.

8 Amicitia est ad aliquos dupliciter, scilicet per se, id est ad amicos tantùm, et propter aliud, et sic est ad inimicos. 2 2. q. 23. 1 ad 2 et ad 3. et q. 25. 8. c.

9 Amicitia non est ad irrationalia. 1ª. q. 20. 2 ad 3. et 2 2. q. 23. 1. c. et q. 25. 3. o.

10 Amicitia non potest esse ad virtutes, nec ad aliqua alia accidentia. 2 2. q. 25. 2. c.

11 Amicitia honesti non est ad vitiosum per se, sed propter aliud. 2 2. q. 23. 1 ad 3.

12 Amicitia conservatur et augetur per exercitium operum amicabilium, et meditationem. 2 2. q. 82. 2 ad 2.

13 Cùm vera amicitia supra virtutem fundetur, quicquid in amico contrariatur virtuti impeditivum est amicitiæ, et quicquid est virtuosum, est provocativum amicitiæ. 2 2. q. 106. 1 ad 3.

14 Per recompensationem beneficiorum, amicitia conservatur. 2 2. q. 106. 1 ad 3.

15 Amicitia vera facit desiderium videndi amicum, et mutuis colloquiis gaudere. 1 2. q. 28. 1. 2 ad 2.

16 Propria amicitiæ sunt quinque, scilicet velle amicum esse et vivere, velle ei bona, operari ei bona, conversari cum eo delectabiliter, et concordia. 2 2. q. 25. 7. c. et q. 27. 2. a. 3. et q. 31. 1. c.

17 Amicitia principaliter intendit conviventes delectare. Sed quando oportet, non veretur contristare eos, propter bonum promovendum, vel propter malum vitandum. 2 2. q. 114. 1 ad 3. et 2 ad 1. et q. 115. 1. c. et q. 116. 2. c. et q. 168. 1 ad 3.

18 Delectationes et utilitates, provenientes ex amicitia, possunt dici merces, non autem amicus propriè, sed causaliter. 1 2. q. 114. 6 ad 3.

19 Homo debet pati detrimenta corporalia propter amicum, non autem spiritualia. 2 2. q. 26. 4 ad 2.

20 Amicis peccantibus magis auxiliandum est ad recuperationem virtutis quàm ad recuperationem temporalium, quæ diu est spes de salute eorum, nec tamen ampliùs est habenda familiaritas sic ad eos. 2 2. q. 125. 6 ad 2.

21 IN COMMUNI. Amicus magis debet subvenire in damnis virtutum, quàm rerum exteriorum. 2 2. q. 25. 6 ad 2. et q. 33. 1. c.

22 Discordia opinionum potest esse inter aliquos, cum amicitia et pace. 2 2. q. 28. 3 ad 2. et q. 37. 1. c.

23 AMIDUM fit de farina per attaminationem et exhalationem, et vaporis admistionem. 3ª. q. 74. 3 ad 4.

1 AMOR notionalis in divinis sumitur tripliciter, scilicet essentialiter, notionaliter, et personaliter. 1ª. q. 37. o.

2 AMOR in divinis est subsistens. 1ª. q. 37. 1 ad 2.

3 Amor ut Dei communicat naturam, non autem ut amor. 1ª. q. 27. 4 ad 3.

4 In divinis non est amor ex amore, quia ibi est unus tantùm amor perfectus. 1ª. q. 27. 3 ad 3. et q. 37. 1 ad 4. et q. 41. 6. o.

5 Amor est proprium nomen Spiritûs sancti 1ª. q. 37. 1. o.

6 Spiritus sanctus ut amor, et ut nexus, est media persona, sed est tertia, secundùm ordinem numeri et originis. 1ª. q. 37. 1 ad 3.

7 Spiritus sanctus procedit per modum amoris. 1ª. q. 27. 3. 4. 5. o. et q. 37. 1. o. q. 43. 7. c.

8 Spiritus sanctus ex suo modo procedendi est amor Patris in Filium, et e converso. 1ª. q. 37. 1 ad 2. et 3ª. q. 32. 1. c.

9 Pater amat Filium et e converso, Spiritu sancto, per modum effectûs formalis. 1ª. q. 37. 2. o.

10 Pater amat se Spiritu sancto, non autem generat se Filio, nec spirat se Spiritu sancto. 1ª. q. 37. 2 ad 2 et ad 3.

11 Pater et Filius amant nos Spiritu sancto. 1ª. q. 37. 2 ad 3.

12 ESSENTIALIS. Deus amat omnia quæ ab eo sunt. 1ª. q. 20. 2. o. et q. 23. 3 ad 1. et 1 2. q. 110. 1. c.

13 Amor transfert Deum et omne amans extra se. 1ª. q. 20. 2 ad 1.

14 Dilectio Dei duplex, scilicet communis, quâ diligit omnem creaturam; alia specialis, quâ trahit creaturam rationalem supra conditionem ejusdem naturæ, ad participationem sui. 1 2. q. 110. 1. c.

15 Amor ut passio, secundùm suum materiale, non est in Deo, sed tantùm secundùm suum formale. 1ª. q. 20. 1. o. et q. 82. 3 ad 1.

17 Amor Dei causat bonitatem in rebus, sed

amor noster causatur ab eo. 1ª. q. 20. 2. c. et q. 25. 4. c. et 1 2. q. 110. 1. c. ad 1. et 3ª. q. 86. 2. c.

48 Deus ab æterno dilexit creaturas in propriis naturis, et voluit eas esse, non autem tunc. 1ª. q. 20. 2 ad 2.

49 Deus amat creaturas irrationales, non amore amicitiæ, sed quasi amore concupiscentiæ. 1ª. q. 20. 2 ad 3. et 2 2. q. 25. 3. c. ad 1.

20 Deus diligit peccatores et damnatos. 1ª. q. 20. 2 ad 4. et q. 25. 3 ad 1 et ad 2.

21 Deus diligit damnatos quoad naturam, sed odit eos inquantum sunt mali, et inquantum non vult eis bonum vitæ æternæ nisi voluntate antecedente. 1ª. q. 20. 2 ad 4. et q. 23. 3 ad 1. et 2 2. q. 85. 16. c. et 3ª. q. 49. 4 ad 1.

22 PLUS. Deus plus amat aliqua quàm alia, ex parte boni voliti, sed æqualiter ex parte actûs. 1ª. q. 20. 3. o.

23 Deus semper plus amat meliora. 1ª. q. 20. 4. o.

24 Deus plus amat Christum quàm omnes creaturas. 1ª. q. 20. 4 ad 1 et ad 2.

25 Deus plus amat angelos quàm homines quoad esse naturæ, sed quoad esse gloriæ, aliquos plus, aliquos minus vel æqualiter. 1ª. q. 20. 4 ad 3.

26 Deus plus amat innocentem quàm pœnitentem æqualis charitatis quoad præmium accidentale tantùm. 1ª. q. 20. 4 ad 4.

27 Deus plus simpliciter amat peccatorem prædestinatum quàm justum præscitum, sed ut nunc e converso. 1ª. q. 20. 4 ad 5.

28 Deus potest immediatè amari à nobis in hac vita. 2 2. q. 27. 4. o.

29 Omnis creatura naturaliter plus diligit Deum quàm se. 1ª. q. 60. 5. o. et 1 2. q. 109. 3. c. et 2 2. q. 26. 3. c.

30 Modus amandi Deum non potest determinari. 2 2. q. 27. 6. o.

31 Deus potest à creatura diligi totaliter ex parte Dei, et parte sui, non ex parte actûs. 2 2. q. 27. 3. o.

32 Amor quo diligimus Deum, non est infinitus. 2 2. q. 27. 3. c.

33 Homo et angelus in puris naturalibus, id est sine gratia, potest amare Deum super omnia. 1ª. q. 60. 5. o. et 1 2. q. 109. 3. o.

34 Dilectio Dei est finis omnis actionis hominis, et summa perfectionis ejus. 2 2. q. 27. 6. c. ad 3.

35 Deus diligitur propter aliud non formaliter, nec effectivè, nec ut finis, sed dispositivè vel materialiter. 2 2. q. 27. 3. o.

36 Antecedentia dilectionem Dei in via, sunt tria, scilicet apprehensio Dei per auditum, per visum, et per gustum. Primum est in incipientibus, secundum in perficientibus, et tertium in perfectis. 2 2. q. 24. 9. o.

37 Amor Dei est congregativus, sed amor sui est disgregativus. 1 2. q. 73. 1 ad 3.

38 Esse, vivere et intelligere, est appetibile et amabile omnibus, ideo Deus inquantum est causa horum non potest ab aliquo haberi odio. 2 2. q. 34. 1. o.

39 Dilectio Dei includitur in dilectione proximi virtute, sicut causa in effectu, et e converso sicut effectus in causa. 1 2. q. 99. 1 ad 2.

40 Amare Deum est magis meritorium quàm amare proximum. 2 2. q. 27. 8. o. et q. 182. 3. c.

41 Diversæ opiniones de Petro, et Joanne apostolo in dilectione Christi activa et passiva. 1ª. q. 20. 4 ad 3.

42 Angeli in statu naturæ amabant Deum super omnia. 1ª. q. 60. 3. o. et q. 62. 2 ad 1. et q. 63. 1 ad 3.

43 Angeli naturaliter plus diligunt Deum quàm se. 1ª. q. 60. 3. o. et 1 2. q. 109. 3. o. et 2 2. q. 26. 3. c.

44 In angelis est dilectio naturalis, et electiva, 1ª. q. 60. 1. 2. 3. o.

45 Angelus et homo diligunt se dilectione naturali et electivâ. 1ª. q. 60. 3. o.

46 Quilibet angelus diligit alium sicut seipsum, dilectione naturali, etiam malus bonos. 1ª. q. 60. 4. o.

47 In angelis beatis perseverat dilectio naturalis. 1ª. q. 62. 7. o.

48 CHARITATE. Deus est ex charitate amandus super omnia. 2 2. q. 44. 8 ad 2.

49 Quilibet debet ex charitate plus diligere Deum quàm se. 2 2. q. 26. 3. o. et q. 44. 8. c.

50 Angeli sunt à nobis ex charitate amandi. 2 2. q. 25. 10. o.

51 Deus debet ex charitate magis amari quàm proximus. 2 2. q. 26. 2. o.

52 Tantùm quatuor debent ex charitate amari, scilicet Deus, proximus, anima, et corpus. 2 2. q. 25. 12. o. et q. 44. 3 ad 1. et 8 ad 2.

53 Homo potest ex charitate se diligere. 2 2. q. 25. 4. o.

54 Quilibet ex charitate debet magis se amare quàm proximum. 2 2. q. 26. 4. o. et q. 44. 8 ad 2.

55 Proximus debet amari ex charitate propter Deum, non autem principaliter. 2 2. q. 25. 1. o. et 2 ad 1. et 8. c. et q. 103. 3 ad 2. et q. 188. 2. c.

56 Corpus debet ex charitate diligi. 2 2. q. 25. 3. o.

57 Proximus debet ex charitate magis diligi quàm proprium corpus. 1 2. q. 73. 3. c. et 2 2. q. 26. 3. o. et q. 44. 8 ad 2.

58 Peccator debet diligi ex charitate quoad naturam, non autem quoad culpam. 2 2. q. 25. 6. o. et 11. c. et q. 64. 6.

59 Amare inimicum ut sic, est perversum, sed quoad naturam in communi, est de præcepto cuilibet, non autem in particulari, nisi in præparatione animi, sed est de perfectione. 2 2. q. 25. 8. o. c. et 9. et q. 34. 3 ad 3. et q. 83. 8. c. et q. 108. 1. c.

60 Signa amoris oportet inimicis ostendere in communi, non autem in speciali, nisi in præparatione animi, sed est de perfectione. 2 2. q. 25. 9. o.

61 Virtutes debent amari ex charitate. 2 2. q. 25. 2. c.

62 Charitas amari debet ex charitate. 2 2. q. 25. 2. o.

63 Aliquid potest diligi ex charitate dupliciter, scilicet amore amicitiæ, et amore concupiscentiæ

et sic amari potest accidens, et res irrationales, non autem primo modo. 2 2. q. 25. 2. 3. o. et 11. c.

64 Dæmones et cæteri damnati quoad naturam sunt ex charitate amandi, non autem quoad gloriam, nisi voluntate antecedente. 2 2. q. 25. 11. o.

65 Ordo. Omne ens naturaliter plus diligit se quàm alterum. 1ª. q. 60. 4 ad 2. et 5 ad 1.

66 Deus plus amat nos quàm e converso. 2 2. q. 26. 12 ad 3.

67 Quodlibet singulare plus naturaliter diligit bonum speciei quàm bonum proprium. 1ª. q. 60. 5. o. et 1 2. q. 109. 3. c.

68 Omnis pars naturaliter plus diligit totum quàm se. 1ª. q. 60. 5. o. et 1 2. q. 19. 10. c. et q. 109. 3. c. et 2 2. q. 26. 3. c. et 4 ad 3.

69 In patria nullus est ordo dilectionis, nisi secundùm propinquitatem ad Deum. 2 2. q. 26. 4 3. c.

70 In patria quilibet plus amat se post Deum quàm alium. 2 2. q. 26. 13. o.

71 Beati voluntate consequente volunt majus bonum alteri meliori quàm sibi, sed intensiùs sibi. Antecedente verò etiam majus bonum volunt sibi. 2 2. q. 26. 4. 3. c.

72 In amore est duplex gradus, scilicet inter diligibilia et diligentis ad dilectum. Primum attendit amans, non autem secundum, quoad affectum, sed tantùm quoad effectum. 2 2. q. 9. 10. 11. 12. 13. o.

73 Omnes homines æqualiter sunt amandi respectu objecti, non autem respectu actûs. 2 2. q. 26. 6 ad 1.

74 Unus proximus est magis amandus quàm alius, secundùm majorem unionem. 2 2. q. 26. 6. o. et q. 44. 8 ad 2.

75 Propinquiores debent plus amari quàm meliores, et firmiùs, et multipliciùs. 2 2. q. 26. 7. 8. o et q. 32. 9. o. et q. 44. 8 ad 2 et ad 3.

76 Parentes debent plus filiis amari ratione objecti, sed e converso ratione amantis. 1ª. q. 96. 3 ad 2. et 1 2. q. 100. 3 ad 4. et 2 2. q. 26. 9. o. et 1 2. ad 3. et q. 31. 3 ad 4.

77 Parentes debent uxores plus amari ratione objecti, sed e converso ratione diligentis. 2 2. q. 26. 11. o.

78 Consanguinei debent plus aliis amari. 2 2. q. 26. 8. o.

79 In naturalibus quilibet tenetur magis amare consanguineos, et in civilibus concives, et in militaribus commilitones. 2 2. q. 26. 8. o. et q. 31. 3. c. ad 2.

80 Filii debent plus amari quàm fratres. 1ª. q. 96. 3 ad 2.

81 Mater plus amat quàm pater, qui debet plus amari quàm mater. 2 2. q. 26. 10. o.

82 Filii fontis debent plus amari in spiritualibus quàm filii carnis, non autem in aliis. 2 2. q. 26. 8 ad 2.

83 Benefactor plus diligit quàm beneficiatus. 2 2. q. 26. 12. o.

84 Dilectio inimicorum est perfectior et magis meritoria quàm dilectio amicorum. 2 2. q. 27. 7. o. et 8 ad 2.

85 Amor naturalis non est passio, sed connaturalitas rei. 1 2. q. 26. 1. 2. o.

86 Amor naturalis est inclinatio ad aliquid. 1ª. q. 60. 1. o. et 1 2. q. 26. 1. 2. o.

87 Amor naturalis nihil aliud est quàm inclinatio naturæ indita ab auctore naturæ. 1ª. q. 60. 1 ad 3.

88 Dilectio naturalis est respectu finis, sed electiva est respectu eorum quæ sunt ad finem. 1ª. q. 60. 2. c. et 4 ad 3.

89 Dilectio naturalis est principium electivæ. 1ª. q. 60. 2. c. et q. 62. 2. c. et q. 82. 1. c. fi. et 1 2. q. 10. 1. c. et q. 17. 9 ad 2. et q. 41. 3. c. et q. 91. 2 ad 2. et 2 2. q. 154. 12. c. et q. 155. 2. c.

90 Omnis dilectio naturalis est recta non rectitudine charitatis, licèt una rectitudo perficiat aliam, sed rectitudine naturali. 1ª. q 60. 1 ad 3.

91 Amor naturalis est triplex, scilicet in appetitu naturali, sensitivo, et intellectivo. 1ª. q. 60. 1. c.

92 Amor naturalis est in omni re, in omni potentia, et membro. 1ª. q. 60. 1. c. et 1 2. q 26. 1 ad 3.

93 Quælibet res naturali dilectione amat se, et quidquid est idem ei in natura. 1ª. q. 60. 3. 4. c. et 1 2. q. 10. 1. c. et q. 77. ad 4 et 1. et 2 2. q. 67. 5 ad 1. et q. 126. 1. c.

94 Amor sui tripliciter se habet ad charitatem, scilicet contrariè, inclusivè, et concomitanter. 2 2. q. 19. 6. o.

95 Amare se dicitur aliquis tripliciter, scilicet justè, injustè, et indifferenter. 2 2. q. 25. 7. c.

96 Amor sui est vituperabilis, quando est nimius respectu sui vel exteriorum. 1 2. q. 29. 4 ad 3. et q. 77. 4 ad 1.

97 Amor sui inordinatus est causa omnis peccati. 1 2. q. 77. 4. o. et 5. c. et q. 84. 2 ad 3. et 2 2 q. 25. 7 ad 1. et q. 153. 5 ad 3.

98 Amare se secundùm substantiam convenit omnibus, secundùm carnem principaliter vel secundùm sensum peccatoribus tantùm, sed secundùm spiritum bonis tantùm. 2 2. q. 25. 4 ad 3. et 7. o. et q. 117. 1 ad 1.

99 Unio quadruplex, scilicet realis, similitudinis, affectûs, et substantialis. Prima est effectus amoris. Secunda et quarta est causa ejus. Tertia est amor. 1 2. q. 28. 1 ad 2.

100 Unio amantis ad amatum duplex, scilicet realis, et affectus. 1 2. q. 25. 2 ad 2. et q. 28. 1. c.

101 Amor triplex, scilicet naturalis, sensitivus, et intellectivus. 1ª. q. 60. 1. c. et 1 2. q. 26. 1. c. et q. 28. 6 ad 1. et q. 41. 3. c. et 2 2. q. 26. 3. c.

102 Amor duplex, scilicet amicitiæ, et concupiscentiæ. 1ª. q. 60. 3. c. et 4 ad 3. et 1 2. q. 26. 4. o. et q. 28. 1. c. et 2 2. q. 17. 8. c. et q. 23. 1. c.

103 Amor est inæqualis dupliciter, scilicet secundùm inæquale bonum, et secundùm magis et minus. 1ª. q. 20. 3. o. et 2 2. q. 26. 6.

104 Dilectio est tantùm in voluntate, sed amor propriè in sensitivo, licèt transferatur etiam ad voluntatem. 1 2. q. 26. 3. o.

105 Dilectio addit supra amorem electionem, sed charitas æstimationem magni pretii. 1 2. q. 26. 3. o.

106 Amor intellectualis addit supra benevolentiam unionem effectûs. 2 2. q. 27. 2. c. ad 2. et q. 31. 1. c.

107 Amor ut passio est semper cum impetu et consuetudine, sed benevolentia quandoque subitò et sine impetu. 2 2. q. 27. 2. c.

108 Amor est boni in communi, sive habiti sive non : sed gaudium et delectatio est de præsenti et habito, desiderium verò et spes est de non habito. 1ª. q. 20. 1. c. et q. 34. 3 ad 1. et 1 2. q 28. 1 ad 1. et 2 2. q. 4. 1 ad 3.

109 Actus amoris semper tendit in duo, scilicet in bonum volitum, et in eum cui vult bonum. 1ª. q. 20. 1 ad 3. et 1 2. q. 26. 4. c.

110 Amor est unio amantis ad amatum. 1ª. q. 20. 1. c. ad 3. et 1 2. q. 25. 2 ad 2. et q. 28. 1. o.

111 Amor non est unio secundùm rem, sed secundùm affectum. 1 2. q. 25. 2 ad 2. et q. 28. 1. c ad 2.

112 Amor est motus appetitûs quo immutatur ab appetibili ut ei complaceat, non autem ut tendens in appetibile, quia hoc est desiderium. 1 2. q. 26. 2. c. ad 3.

113 Amor est complacentia amantis in amatum. 1 2. q. 25. 2. c. et q. 26. 1. 2. c. et q. 27. 1. c.

114 Amor importat convenientiam et connaturalitatem ad amatum. 1 2. q. 23. 4. c. et q. 25. 2. c. et q. 26. 1. c. et q. 27. 1. c. et 4. c. et q. 28. 3. c. et q. 29. 1. 2. c. et q. 32. 3 ad 3.

115 Amor est passio propriè secundùm quod est in concupiscibili, communiter autem ut est in voluntate. 1 2. q. 26. 2. o. et 3 ad 3 et ad 4. et q. 28. 6 ad 1.

116 Amor, gaudium, et delectatio, ut sunt in appetitu sensitivo, passiones sunt, non autem ut sunt in voluntate. 1ª. q. 20. 1 ad 1.

117 Amor ponitur pro omni passione. 2 2. q. 162. 3 ad 4.

118 Amor est prima omnium passionum. 1ª. q. 20. 1. c. et 1 2. q. 25. 2. o. et 3. c. fi. et q. 27. 4. c. et q. 56. 3 ad 1. et q. 70. 3. c. et 2 2. q. 28. 4. c. et q. 47. 1 ad 1. et q. 162. 3 ad 4.

119 Amor qui est in appetitu sensitivo, est passio quædam. 22. q. 27. 2. c.

120 Amor non est passio læsiva, sed perfectiva, nisi ratione transmutationis corporalis, vel objecti inconvenientis, scilicet peccati. 1 2. q. 28. 3. o.

121 Amor non determinatur ad aliquod genus virtutis vel vitii, sed ordinatus includitur in qualibet virtute, et inordinatus in quolibet peccato. 2 2. q. 125. 2. o.

122 Amor est naturaliter prior odio, sed sunt simul secundùm rationem. 1 2. q. 29. 2. o.

123 Amor est fortior odio, licèt quandoque videatur e converso, quia odium est sensibilius, et majus odium comparatur minori amori. 1 2. q. 29. 3. o.

124 Aliquid est causa amoris dupliciter, scilicet ut ratio, et ut via. 2 2. q. 26. 2 ad 1.

125 Nulla passio est causa omnis amoris, sed aliqua est causa alicujus amoris. 1 2. q. 27. 4. o.

126 Bonum est causa amoris propria, ut proprium ejus objectum. 1 2. q. 27. 1. o. et 2. c. e q. 29. 1. o.

127 Bonum ut conformat sibi appetitum causa amorem, ut absens concupiscentiam, et ut præsens delectationem. 1ª. q. 20. 1. c. et 1 2. q. 25. 4. c. et q. 26. 2. c. et q. 28. 1 ad 1. et q. 28. 1 ad 1 et q. 30. 2. c.

128 Objectum amoris est simpliciter bonum, ideo bonum augmentatum simpliciter auget amorem Sed non est sic in audacia, quia objectum ejus est compositum ex bono et malo, et motus ejus in malo præsupponit motum spei in bonum. Ideo, si addatur tantùm de arduo quòd excedat spem, non sequitur motus audaciæ, sed minuitur. 1 2. q. 45. 4 ad 2.

129 Novitas et absentia amati facit perceptionem amoris, licèt non semper augeat ipsum. 1 2. q. 29. 3. c. et q. 33. 6. c. et q. 48. 2 ad 1.

130 Sicut ex delectatione causatur amor, sic ex tristitia odium, quia sicut movemur in amorem delectantium, sic in odium tristantium. 2 2. q. 34. 6. c. et q. 36. 4 ad 3. et q. 158. 7 ad 2.

131 Odium potest esse per accidens causa amoris, inquantum aliqui conveniunt in odio alicujus. 1 2. q. 32. 4 ad 3.

132 Amor et odium circa idem sunt contraria, non autem de contrariis, sed se invicem consequentia. 1 2. q. 29. 2 ad 2.

133 Apprehensio unitatis est causa amoris, quia si aliquid apprehenditur ut pertinens ad bene esse amantis, causat amorem concupiscentiæ. Si verò ut alterum se, causat amorem amicitiæ. 1 2. q. 28. 1. c.

134 Similitudo est per se causa amoris. Sed per accidens, scilicet ut impedit proprium bonum, est causa odii. 1 2. q. 27. 3. o. et q. 29. 2. c.

135 Similitudo in actu est causa amoris amicitiæ, sed similitudo in potentia est causa amoris concupiscentiæ. 2 2. q. 27. 3. c.

136 Similitudo est causa odii, et dissimilitudo est causa amoris per accidens tripliciter, scilicet ratione dissolicentiæ propriæ conditionis, ratione impedimenti, vel ratione cognitionis amoris sequentis. 1 2. q. 99. 2. c.

137 Delectatio, ut intenta, causat desiderium et amorem, sed in exequendo est e converso. 1 2. q. 25. 2. c. ad 3. et q. 27. 4 ad 1. et q. 34. 1. c. ad 1.

138 Spes respectu ejus, per quem fit possibile, causat amorem. Sed respectu boni sperati, est e converso. 1 2. q. 27. 4 ad 3. et q. 40. 7. o. et q. 62. 4 ad 3. et 2 2. q. 17. 8. c. et q. 66. 6 ad 2.

139 Spes causat amorem vel auget ratione delectationis, quia delectationem causat, vel ratione desiderii, quia spes desiderium fortificat. 1 2. q. 27. 4 ad 3.

140 Amor carnalis cognoscitur per frequentem familiaritatem, et per nimia colloquia cum mu-

lieribus, et dum ab invicem invitæ et tristes discedunt. 1 2. q. 28. 5 ad 1.

141 Si bonus cantor amet bonum scriptorem, attenditur ibi similitudo proportionis secundùm quòd uterque habet quod convenit ei secundùm suam artem. 1 2. q. 27. 3 ad 2.

142 Licèt non omnes homines habeant aliquas virtutes secundùm habitum completum, habent tamen eas secundùm quædam semina lia rationis, secundùm quæ qui non habet virtutem diligit virtuosum tanquam suæ naturali rationi conformem. 1 2. q. 27. 3 ad 3. fi.

143 Amari propter aliud contingit secundùm quatuor genera causarum, scilicet secundùm causam finalem, formalem, efficientem et materialem. 2 2. q. 27. 3. c.

144 Amor est causa omnium passionum et affectionum. 1ª. q. 20. 1. c. et q. 60. princip. et 1 2. q. 25. 1 ad 2. et 2 ad 1. et q. 27. 4. c. et q. 28. 6 ad 2. et q. 41. 2 ad 1. et q. 46. 1. c. et q. 62. 3 ad 3. et q. 70. 3. c. et 2 2. q. 17. 8. c. ad 2. et q. 19. 9. ad 3. et q. 162. 3 ad 4.

145 Unio secundùm rem amantis ad amatum, est effectus amoris. 1ª. q. 20. 1 ad 3. et q. 60. 3 ad 2. et 1 2. q. 28. 1. o.

146 Mutua inhæsio triplex, scilicet secundùm vim apprehensivam, appetitivam, et redamationem, est effectus amoris. 1 2. q. 28. 2. o. q. 66. 6. c.

147 Extasis est effectus amoris. 1ª. q. 20. 2 ad 1. et 1 2. q. 28. 3. o. et 2 2. q. 175. 2. o.

148 Amor facit fervere, et ebullire, id est ferri extra se in amatum. 1 2. q. 37. 2. c.

149. Amor liquefacit, id est facit non continere amantem intra se. 1 2. q. 28.

150 Proprii effectus amoris sunt quatuor, scilicet liquefactio, id est mollificatio affectûs, ut faciliter penetretur ab amato ; fruitio, id est delectatio; languor, id est tristitia, et fervor, id est intensum desiderium. 1 2. q. 28. 5.

151 Amor languere facit, id est tristari de absentia amati. 1 2. q. 28. 5 ad 1.

152 Amor movet inferiora in superiora, ut ab eis perficiantur, et superiora in inferiorum provisionem. 2 2. q. 3. 1 ad 1.

153 Amans agit omnia quæ agit ex amore. 1 2. q. 28. 6. o.

154 Zelus est effectus amoris. 1 2. q. 28. 4. o.

155 Ex amore procedunt gaudium et tristitia, contrario modo. 2 2. q. 28. 1. c.

156 Ex amore inordinato procedit cupiditas inordinata. 2 2. q. 25. 2. c.

157 Odium est effectus amoris. 1 2. q. 28. 6 ad 3. et q. 29. 2. o. et 3. c.

158 Cognitio. Cognitio est causa amoris. 1 2. q. 27. 2. o. et 2 2. q. 26. 2 ad 1.

159 In his quæ sunt supra hominem, amor est nobilior cognitione, sed in aliis est e converso. 1ª. q. 82. 3. c. ad 3. et q. 108. 6 ad 3. et 1 2. q. 66. 6 ad 1. et 2 2. q. 23. 6 ad 1. et q. 27. 4 ad 2.

160 Amor est altior cognitione in movendo, sed in attingendo est e converso. 1 2. q. 3. 4 ad 4.

161 Cognitio perficitur per hoc quod cognitum est in cognoscente, sed amor, secundùm quòd amans trahitur ad amatum. 1ª. q. 16. 1. c. et q. 19. 5 ad 6. et 6 ad 2. et q. 59. 2. c. et 3 ad 2. et q. 60. 2. c. et q. 78. 1. c. ad 3. et q. 81. 1. c. et q. 82. 3. c. et q. 108. 6 ad 3. et 1 2. q. 3. 1 ad 3. et q. 22. 2. c. et q. 40. 2. c. et q. 66. 6 ad 1. et q. 86. 1 ad 2. et 2 2. q. 23. 6 ad 1. et q. 26. 1 ad 2. et q. 27. 4. c.

162 Aliquid perfectè amatur, quod non perfectè cognoscitur. 2 2. q. 27. 2 ad 2. et 2 2. q. 27. 4 ad 1.

163 Nil amatur nisi cognitum. 1 2. q. 3. 4 ad 4. et q. 27. 2. c. et 4 ad 1.

164 Deus per essentiam visus necessariò amatur, sed per effectus cognitus potest odiri. 1ª. q. 60. 5 ad 3. et 2 2. q. 34. 1. o.

165 Subjectum amoris sensibilis est concupiscibilis, intellectualis verò est voluntas. 1ª. q. 82. 5 ad 3. et 1 2. q. 25. 1. 2. c. et q. 26. 1. o. et 2 ad 2.

166 Amor mundanus semper est malus. 1 2. q. 19. 3. c.

167 Amor mercenarius est semper malus. 2 2. q. 19. 4 ad 3.

168 Amplexus, oscula, tactus, et hujusmodi ex libidine, sunt peccata mortalia non autem secundùm se, scilicet vel propter consuetudinem patriæ, vel propter aliquam necessitatem, aut rationabilem causam. 2 2. q. 154. 4. o.

1 **Analogia** duplex, scilicet secundùm quòd aliqua participant aliquid, secundùm prius et posterius, vel secundùm quòd unum imitatur alterum. Secunda est in divinis, non autem prima. 1ª. q. 13. 5. c.

2 In analogis prius dicitur dupliciter, scilicet secundùm rem, et secundùm impositionem nominis. 1ª. q. 13. 6. o. et q. 33. 2 ad 4.

3 Omnia dicta de Deo et creatura dicuntur analogicè, non autem univocè, nec purè æquivocè. 1ª. q. 3. 6 ad 1. et q. 13. 5. 6. 10. c. et q. 25. 2 ad 2. et q. 29. 4 ad 4. et q. 32. 1 ad 2. fi.

4 Analogum est medium inter univocum et æquivocum. 1ª. q. 13. 5. 10. c.

5 Analogata dicuntur ad unum numero, et non secundùm rationem tantùm, sicut univocum. 1 2. q. 20. 3 ad 3.

6 Analogum est tantùm in uno analogato secundùm propriam rationem, univocum autem est in quolibet. 1ª. q. 16. 6. c. et 1 2. q. 20. 3. c. ad 3.

7 Omnia analogata necessariò dicuntur per respectum ad unum primum. 1ª. q. 13. 6. c. et 10. c.

8 Primum in analogis oportet poni in diffinitione omnium aliorum. 1ª. q. 13. 6. c. et 10. c.

Andragathia, id est, strenuitas, est virtus viri, communicabilium operum adinventiva, et pars fortitudinis potentialis pertinens ad liberalitatem, vel potiùs ad magnificentiam, licèt magis conveniat cum justitia ratione materiæ. 2 2. q. 128 ad 6. fi

1 **Angelus**. Necesse est angelos esse. 1ª. q. 50. 1. o.

2 Angeli non fuerunt ante mundum, id est ante corpora. 1ª. q. 61. 2. 5. o. et q. 102. 2 ad 1. et 4 ad 1.

3 Angeli potuerunt esse ante mundum. 1ª. q. 61. 3. o. et 4 ad 4.

4 Esse angeli est infinitum secundùm quid inquantum non est in materia, non autem simpliciter, quia finitur per essentiam à qua est. 1ª. q. 7. 2. o. et q. 50. 2 ad 4. et q. 52. 2. c.

5 Esse angeli est accidens. 1ª. q. 50. 2 ad 3. et q. 61. 4. c.

6 Esse angeli non est ejus essentia. 1ª. q. 12. 4. c. et q. 47. 1. c. et q. 50. 2 ad 3. et q. 61. 4. c.

7 Esse angeli non est suum intelligere. 1ª. q. 54. 2. o. et 3. c.

8 Esse angeli non est ejus operatio. 1ª. q. 54. 2. o. et 3. c.

9 Angeli sunt creati à Deo. 1ª. q. 61. 1. o.

10 Angeli sunt creati immediatè à Deo. 1ª. q. 45. 5 ad 1.

11 Angeli fuerunt creati in cœlo empyreo. 1ª. q. 61. 4. o. et q. 102. 2 ad 1. et 4 ad 1.

12 Angeli non sunt facti propter hominem principaliter. 1ª. q. 50. 3 ad 2.

13 Angeli fuerunt creati in gratia. 1ª. q. 63 3. o. et q. 62. 3 ad 4. et 6. c. et q. 67. 4 ad 4. et q. 95. 1 ad 3. et q. 109. 1. c. et 2 2. q. 5. 1. c.

14 Angeli sunt creati in beatitudine imperfecta. 1ª. q. 61. 1. o. et q. 67. 4 ad 4.

15 Angelus non est creatus malus. 1ª. q. 67. 4 ad 4.

16 Angelus est forma subsistens. 1ª. q. 50. 5. c. et q. 56. 1. c. fi. et 2 ad 3. et q. 75. 5. c.

17 Angeli sunt partes universi ejusdem cum creatura corporali, non autem Deus, sed est supra totum universum. 1ª. q. 50. 3. c. et q. 61. 3. 4. o.

18 Quilibet angelus est in genere substantiæ. 1ª. q. 88. 2 ad 4.

19 In angelis genus et differentia sumuntur ab eodem scilicet ab essentia, sed diversimodè. 1ª. q. 50. 2 ad 1.

20 In angelis idem est essentia, et id quod est. 1ª. q. 3. 3. c. et q 39. 1. c.

21 In substantiis separatis à materia, id est in angelis idem est suppositum et natura secundùm rem, licèt differant secundùm rationem. 1ª. q. 3 3. c.

22 Angelus est totaliter intellectualis naturæ, ideo oportet quòd omnis ejus actio sit secundùm intellectum. Quandoque tamen intellectuales creaturæ quæ sunt angeli distinguuntur à rationalibus, quandoque autem sub rationalibus comprehenduntur. 1ª. q. 62. 8 ad 2. et 2 2. q. 83. 10 ad 2.

23 Intellectus angeli non est ejus essentia. 1ª. q. 54. 3. o. et q. 77. 1. c. et q. 79. 1. o.

24 Intelligere angeli, non est ejus essentia. 1ª. q. 64. 1. o.

25 Essentia angeli individuatur se ipsa. 1ª. q. 3. 2 ad 3. et 3. c. et q. 15. 9. c. et 3ª. q. 77. 2. c.

26 Angelus est indivisibilis in essentia, non autem secundùm virtutem, id est secundùm objecta, et secundùm intensionem et remissionem actûs. 1ª. q. 55. 1 ad 1. et 3 ad 3.

27 In angelis est compositio ex esse et essentia. 1ª. q 50. 2 ad 3. et q. 75 3 ad 4. et q. 88. 2 ad 4.

28 In angelis non sunt partes essentiæ, sed sunt partes secundùm potentiam, inquantum intellectus eorum per plures species perficitur, et eorum voluntas se habet ad plura, ut partialitas non referatur ad substantiam angeli, sed ad virtutem ejus, vel ad locum. 1ª. q. 53. 1 ad 1. fi. et 1 2. q. 50. 6 ad 3.

29 In angelis est compositio ex quo est, id est ex esse, et quod est. 1ª. q. 50. 2 ad 3. et q. 75. 4 ad 5.

30 Angelus componitur ex actu et potentia. 1ª. q. 47. 1. c. et q. 50. 2 ad 3. et q. 75. 5 ad 4. et 1 2. q. 50. 3. c.

31 Quantò angelus est superior, tantò minùs habet de potentialitate. 1 2. q. 50. 3. c.

32 In angelis non est materia propriè. 1ª. q. 50. 2. o. et q. 61. 3 ad 3. et q. 85. 1. c.

33 In angelis est compositio subjecti, et accidentis. 1ª. q. 50. 6. o.

34 Quilibet angelus differt specie ab alio angelo. 1ª. q. 10. 6. c. fi. et q. 47. 2. c. et q. 50. 4. o. et q. 62. 6 ad 3. et q. 75. 7. c. et q. 76. 2 ad 1. et 3ª. q. 69. 8 ad 3.

35 Impossibile est esse duos angelos unius speciei, quia omnes angeli differunt specie secundùm diversos gradus naturæ intellectivæ. 1ª. q. 50. 4. c. et ad 4.

36 Bonum speciei præponderat bono individui. Unde multò melius est quòd multiplicentur species in angelis, quàm quòd multiplicentur individua in una specie. 1ª. q. 50. 4 ad 3.

37 Perfectio naturæ angelicæ requirit multiplicationem specierum, non autem multiplicationem individuorum in una specie. 1ª. q. 50. 4 ad 4.

38 Differentiæ angelorum, ut multi tenent, sumuntur secundùm diversos gradus potentialitatis. 1ª. q. 50. 2 ad 1. et 4. o. et q. 56. 2 ad 1. et 1 2. q. 50. 3. c.

39 Si tamen angelus haberet materiam, nec sic possent esse plures angeli unius speciei. 1ª. q. 50. 4. c.

40 Angelus et anima differunt specie. 1ª. q. 75. 7. o.

41 Angelus est simpliciter nobilior homine, sed secundùm quid est e converso. 1ª. q. 95. 3. o. et q. 90. 4 ad 4. et 2. c. et q. 108. 2 ad 3. et q. 112. 1 ad 4. et 1 2. q. 5. 1 ad 3. et 2 2. q. 172. 2. c.

42 Angeli conveniunt cum substantiis materialibus in genere logico, non autem in genere physico. 1ª. q. 88. 2 ad 4.

43 Angeli non habent corpora naturaliter sibi unita. 1ª. q. 51. 1. o. et q. 54. 3. c. ad 1. et q. 110. 2 ad 1. et 3 ad 3. et q. 115. 3. c. et q. 117. 4 ad 1. et q. 118. 3. c.

44 Angeli possunt assumere corpora. 1ª. q. 51. 2. o.

45 Angelus non indiget corpore assumpto propter se, sed propter nos. 1ª. q. 51. 2 ad 1.

46 Non omne corpus motum ab angelo, assumptum est ab eo, sed tantùm quod repræsentat eum. 1ª. q. 51. 2 ad 2.

47 Corpus assumptum non unitur angelo, ut formæ, sed ut motori repræsentato. 1ª. q. 51. 2 ad 2.

48 Angelus movetur per accidens in corpore assumpto, non autem in aliis. 1ª. q. 51. 3 ad 3.

49 Corpora assumpta ab angelis sunt de aere inspissato. 1ª. q. 51. 2 ad 4.

50 Corpora assumpta ab angelis non habent virtutes naturales quas ostendunt, nec operationes vitæ, sed communes etiam inanimatis. 1ª. q. 51. 3. o. et 3ª. q. 55. 6 ad 1.

51 Angelus potest esse simul cum corpore. 1ª. q. 52. 3 ad 2.

52 In eodem corpore simul sunt anima formaliter dans esse, et operans operationes naturales, et angelus operans operationes supernaturales. 1ª. q. 52. 3 ad 3.

53 Angeli administrant et gubernant omnem creaturam corpoream. 1ª. q. 110. 1. o.

54 Deus non produxit corpora mediantibus angelis. 1ª. q. 65. 3. o.

55 Formæ corporum non creantur ab angelis. 1ª. q. 65. 4. o. et q. 91. 2. c. et q. 110. 2. o.

56 Nec anima creatur ab angelis. 1ª. q. 90. 3. o. et 1 2. q. 3. 7 ad 2. et 2 2. q. 85. 2. c.

57 Essentia angeli non indiget loco. 1ª. q. 61. 4 ad 1. et q. 102. 2 ad 2. et q. 112. 1 ad 2.

58 Esse in loco dicitur de angelis æquivocè, respectu corporalium. 1ª. q. 52. 1. c. et q. 65. 1. c.

59 Deus angelus, et anima non continentur à loco, sicut corpora, sed continent eum. 1ª. q. 8. 1 ad 2. et q. 52. 1. c. fi. et q. 53. 1. c. et 2. c. fi.

60 Angelus non est in loco, nisi secundùm contactum virtutis. 1ª. q. 8. 2 ad 1. et ad 2. et q. 52. o. et q. 53. o.

61 Angelus est in loco diffinitivè, non autem circumscriptivè. 1ª. q. 8. 2 ad 1. et q. 52. 1. 2. o. et q. 53. 1. c. et 1 2. q. 94. 2. c.

62 Locus angeli potest esse divisibilis, et indivisibilis. 1ª. q. 52. 2. c. et q. 53. 1. o. et 2 ad 7.

63 Angelus non est simul in pluribus locis. 1ª. q. 52. 2. o. et q. 53. 1. c. et q. 112. 1. c.

64 Plures angeli non possunt esse simul in eodem loco. 1ª. q. 52. 2.o.

65 Non oportet quòd si aliquis angelus movet cœlum, quòd sit ubique. 1ª. q. 52. 2. c.

66 Operatio angeli diffinita est ad unum locum, respectu operati et operantis, non autem Deus, quia operatio ejus est determinata tantùm primo modo. 1ª. q. 52. 2. c.

67 Angelus movetur localiter, tamen æquivocè aliis rebus. 1ª. q. 53. 1. o.

68 Motus angeli in loco nihil aliud est quàm diversi contactus diversorum locorum successivè. 1ª. q. 53. 1. c.

69 Motus angeli est successio diversarum operationum ejus. 1ª. q. 12. 10 ad 2. et q. 63. 6 ad 1. et q. 53. o. et q. 73. 2. c.

70 Motus angeli non est actus imperfecti, sed existentis in actu. 1ª. q. 53. 1 ad 2 et ad 3.

71 Motus angeli non est propter indigentiam suam, sed nostram. 1ª. q. 53. 1 ad 3. et q. 53. 2 ad 3.

72 Motus angeli potest esse continuus et discontinuus, sicut vult. 1ª. q. 53. 1. o. et 2. c. et 3 c.

73 Angelus dum movetur partim est in utroque termino. 1ª. q. 53. 1 ad 1. et 3 ad 3.

74 Angelus dum movetur motu continuo, in principio est in toto loco divisibili à quo incipit moveri; sed dum est in ipso moveri, est in parte loci quem deserit, et in parte loci quem occupat. 1ª. q. 53. 1 ad 1 et 3 ad 3.

75 Motus continuus angeli necessariò est per omnia media, sed discontinuus potest esse sine medio. 1ª. q. 53. 2. o.

76 Motus angeli non est in instanti, sed in tempore. 1ª. q. 53. 3. o. et 3ª. q. 57. 3 ad 3.

77 Angelus movetur secundùm totam vim suam in id quod agit. 1ª. q. 62. 6. o. et q. 65. 8 ad 3.

78 Motus angeli non habet ordinem ad motum primi mobilis. 1ª. q. 53. 3. c. fi. et q. 65. 6 ad 4. et q. 91. 2 ad 3.

79 Velocitas motûs angeli non est secundùm quantitatem virtutis ejus, sed secundùm voluntatem ejus. 1ª. q. 53. 3 ad 1.

80 Angeli sunt immutabiles et incorruptibiles. 1ª. q. 92. c. et q. 10. 3. c. et fi. et q. 50. 5. o. et q. 61. 2 ad 3. et q. 73. 6. c. fi. et q. 97. 1. c.

81 Angeli sunt mutabiles tripliciter, scilicet quoad electionem finis, applicationem virtutis ad diversa, et per annihilationem. 1ª. q. 9. 2. c. et q. 10. 3. c.

82 Motus illuminationis angeli triplex, scilicet circularis, rectus, et obliquus. 2 2. q. 180. 6 ad 2.

83 Unus angelus agens in virtute imperii Dei est sufficientis virtutis ad educendum in actum totum quod divinâ virtute operandum est circa corpus aliquod supra actus naturales. 1ª. q. 112. 2. c.

84 Omnia corpora obediunt angelis ad nutum motu locali, non autem formali. 1ª. q. 65. 4. c. fi. et q. 91. 2. c. et q. 105. 1 ad 1. et q. 110. 2. 3. o. et q. 111. 3. c. et q. 114. 4 ad 2. et q. 117. 3. c. ad 3. et 4 ad 1. et 1 2. q. 80. 2. c.

85 Angelus potest immutare omnes sensus hominis interiores et exteriores. 1ª. q. 111. 3. 4. o. et q. 114. 4 ad 2.

86 Angelus non potest aliquam formam imprimere in imaginatione, nisi mediante sensu extrinseco. 1ª. q. 111. 3 ad 2.

86 Angelus immutare voluntatem nostram est omnino hæreticum. 1ª. q. 106. 2. c. et 1 2. q. 80. 3 ad 1. et 2 2. q. 174. 5 ad 4.

87 Angelus potest immutare voluntatem hominis, persuadendo solùm, vel concitando passiones. 1ª. q. 106. 2. c. et q. 111. 2. o. et q. 114. 2 ad 3. et q. 115. 4 ad 1. et 1 2. q. 9. 6 ad 2. et q. 75. 3. o. et q. 80. 1. o.

88 Angelus superior movet voluntatem angeli inferioris aliqualiter ut objectum, persuadendo, non autem de necessitate, nec ex parte potentiæ. 1ª. q. 106. 2. o.

89 Angeli dupliciter possunt agere in animas nostras, s. confortando intellectum, et illustrando phantasmata. 1ª. q. 111. 1. c.

90 Boni angeli possunt imprimere in intellectum nostrum, non autem mali. 1 2. q. 80. 2. c. et 2 2. q. 96. 1. c. et q. 172. 2 ad 1.

91 Boni angeli possunt imprimere in intellectum nostrum confortando, non autem imprimendo lumen. 1ª. q. 111. 1. o.

92 Angeli mali imprimunt in phantasmata, applicando ad ea lumen suum. 1 2. q. 80. 2. o.

93 Substantiæ separatæ, i. angeli, non sunt

principia intellectûs humani, cùm creatio intellectûs humani sit immediatè à Deo. 1ª. q. 65. 5. c.

94 Bonæ cogitationes attribuuntur altiori principio, s. Deo, licèt angelorum ministerio procurentur. 1ª. q. 111. 2 ad 2. fi.

95 Angeli sunt supra tempus, et supra motum omnium corporalium, non autem supra tempus successionum esse ipsorum, et operationum eorum. 1ª. q. 61. 2 ad 2. et q. 62. 5 ad 2. et q. 84. 4 ad 1.

96 Intelligere angeli est supra tempus. 1 2. q. 113. 7 ad 5.

97 Intelligere angeli est supra tempus corporalium, et est in tempore alio. 1ª. q. 57. 3 ad 2.

98 Tempus angeli est alterius rationis à tempore aliorum. 1ª. q. 53. 3. c.

99 Tempus angeli potest esse continuum, et discretum, sicut et motus ejus. 1ª. q. 53. 3. o.

100 Tempus angeli discretum nullam proportionem habet ad tempus aliorum, sed continuum sic. 1ª. q. 53. 3 ad 1.

101 Tempus angeli componitur ex instantibus, quia est discretum. 1ª. q. 63. 6 ad 4. et 1 2. q. 113. 7 ad 4.

102 Operatio angeli successiva, i. motus, s. intellectio et affectio, mensuratur tempore, non autem ævo. 1ª. q. 10. 5 ad 1. et q. 12. 10 ad 2.

103 Esse angeli mensuratur sæculo, cognitio naturalis tempore, sed visio beata, æternitate. 1ª. q. 10. 5 ad 4 et ad 5.

104 Esse angeli, et substantia ejus mensuratur ævo. 1ª. q. 10. 5 ad 1.

105 Visio beata angeli mensuratur ævo. 1ª. q. 10. 5 ad 1.

106 NUMERUS. Numerus angelorum non est de genere quantitatis, sed est multitudo transcendens et formalis. 1ª. q. 50. 3. c. et q. 50. 3 ad 1.

107 Numerus angelorum excedit omnem numerum corporalium. 1ª. q. 50. 3. o. et q. 112. 4 ad 2.

108 Angeli boni sunt in majori numero quàm mali. 1ª. q. 63. 9. o.

109 In angelis sunt tres hierarchiæ secundùm triplicem gradum cognitionis eorum. 1ª. q. 108. 1. o.

110 In qualibet hierarchia sunt tres ordines. 1ª. q. 108. 2. o.

111 In quolibet ordine sunt multi angeli. 1ª. q. 108. 5. o.

112 Distinctio hierarchiarum et ordinum in angelis est à natura, sed completur per dona gratiæ. 1ª. q. 108. 4. o. et 8. c. et q. 109. 1. c.

113 Distinctio ordinum in angelis est secundùm cognitionem actuum et officiorum. 1ª. q. 108. 2. o. et q. 110. 1 ad 3. fi.

114 Ordines angelorum sunt tantùm novem. 1ª. q. 108. 2. c.

115 Gradus in ordinibus angelorum bene ordinantur. 1ª. q. 108. 2 ad 2. et 6. o.

116 Tota ratio ordinis in angelis est ex propinquitate ad Deum. Ideo propinquiores Deo sunt gradu sublimiores et scientiâ clariores, non autem in hominibus. 1ª. q. 106. 3 ad 1. et q. 107. 2. c.

117 Angeli in confiniis suorum ordinum magis conveniunt quàm cum extremis suorum ordinum. 1ª. q. 108. 5 ad 5.

118 Angeli unius ordinis non sunt æquales. 1ª. q. 10. 6. c. fi. et q. 47. 2. c. et q. 50. 4. c. et q. 108. 5. o. et q. 113. 5 ad 1.

119 Omnes ordines primæ hierarchiæ assimilantur ministris regis circa personam ejus, s. cubiculariis, consiliariis, et assessoribus. Secundæ autem officialibus regni in communi, s. dominis curiæ, principibus militiæ, et judicibus curiæ. Tertiæ verò deputatis ad certas partes regni, s. præpositis, balivis, et hujusmodi. 1ª. q. 108. 6. c.

120 Ad primam hierarchiam pertinet consideratio finis. Ad secundam dispositio universalis de agendis. Ad tertiam verò executio operis. 1ª. q. 108. 6. c.

121 Ordines angelorum sunt connexi ad invicem, et ad nostram hierarchiam. 1ª. q. 108. 1. o.

122 Omnes homines, et omnes angelorum ordines sunt una hierarchia. 1ª. q. 108. 1. c. ad 1. et 3ª. q. 8. 4. c.

123 Homines assumentur ad omnes ordines angelorum. 1ª. q. 108. 8. o. et q. 68. 9 ad 3 et 1 2. q. 4. 3 ad 6.

124 Angelus inferioris ordinis non assumetur ad superiorem ordinem. 1ª. q. 108. 8 ad 1.

125 Quilibet angelus magis habet proprium ordinem et officium quàm quæcumque stella. 1ª. q. 108. 3. c. ad 2.

126 Minimus ordo angelorum est superior supremo ordine nostræ hierarchiæ. 1ª. q. 108. 2 ad 3. et q. 117. 2. c. ad 3.

127 Proprietates et officia in ordinibus angelorum et Ecclesiæ accipiuntur ex nominibus eorum. 3ª. q. 67. 1. c.

128 Ordines angelorum semper durabunt. 1ª. q. 108. 7. c.

129 Excellentia cujuslibet angeli inferioris continetur in excellentia cujuslibet superioris, et non e converso. 1ª. q. 108. 5 ad 6.

130 Omnes perfectiones sunt communes omnibus angelis, sed perfectiùs et abundantiùs sunt in superioribus quàm in inferioribus. 1ª. q. 106. 4. o. et q. 108. 2 ad 2. et 5. c. et 1 2. q. 24. 3 ad 3.

131 Inferiores angeli exercent officia superiorum in virtute superiorum. Ideo infimi possunt arcere dæmones, et facere miracula. 1ª. q. 112. 2 ad 2. et q. 113. 3 ad 3.

132 Essentia superioris angeli est nobilior, et virtus efficacior ad intelligendum et ad agendum in res exteriores, quàm essentia et virtus inferioris. 1ª. q. 89. 1. c. fi. et q. 106. 1. 3. 4. c.

133 Nihil prohibet dicere inferiores angelos administrare inferiora corpora, et superiores superiora, et summos assistere Deo. 1ª. q. 63. 7. c.

134 Ordo in angelis nunquam à Deo prætermittitur, quia semper inferiora per superiora moveantur, et non e converso. 1ª. q. 106. 3. c. et q. 112. 2. c.

135 Quilibet angelus est simpliciter major quolibet viatore secundùm conditionem statûs, non autem secundùm meritum. 1ª. q. 108. 2 ad 3.

136 Formæ superiorum angelorum sunt universaliores formis inferiorum. 1ª. q. 55. 3. o. et q. 89. 1. c. et q. 110. 1. c. et q. 116. 1. c.

137 Scientia superiorum angelorum dicitur

esse universalior quoad eminentiorem modum intelligendi. 1ª. q. 106. 4 ad 1.

138 Cognitio superiorum angelorum est perfectior quàm cognitio inferiorum. 1ª. q. 89. 1. c. . et q. 106. 4. o. et 1 2. q. 130. 5. c. fi.

139 Superiores angeli idem cognitum perfectiùs et clariùs cognoscunt quàm inferiores. 2 2. . 2. 6. c.

140 Pauciores sunt formæ intelligibiles in intellectibus superiorum angelorum, quia lumen intellectuale in eis minùs dividitur. 1ª. q. 89. 1. c. co. 2.

141 Angelus superior per unam speciem potest plura intelligere quàm inferior. 1ª. q. 5. 5. 1. o. et q. 89. 1. c. co. 2.

142 Superiores angeli perspicaciùs divinam sapientiam contemplantes, plura et altiora mysteria gratiæ cognoscunt in visione Dei, quæ inferioribus eos illuminando manifestant. 1ª. q. 57. 5. c.

143 Angelus superior illuminat inferiorem. 1ª. q. 106. 1. 3. o. et q. 107. 2. c. et q. 108 principio. et q. 113. 2 ad 2. et q. 117. 2. c. et 1 2. q. 112. 1 ad 3. et 2 2. q. 2. 6. o.

144 Angelus superior instruit inferiorem de omnibus quæ scit. 1ª. q. 106. 4. o. et 2 2. q. 81. 4 ad 2.

145 Usque ad diem judicii semper nova aliqua supernis angelis revelantur divinitùs de iis quæ pertinent ad dispositionem mundi, et præcipuè ad salutem electorum. Unde semper remanet unde superiores angeli inferiores illuminent. 1ª. q. 106. 4 ad 3.

147 Angelus inferior nunquam illuminat superiorem, nec potest. 1ª. q. 106. 3. o. et q. 107. 2. c. et q. 108 principio. et q. 117. 2. c.

148 Prælatio. Boni angeli habent prælationem super angelos malos. 1ª. q. 109. 4. o.

149 Boni angeli inferiores secundùm naturam, habent prælationem super angelos malos superiores secundùm naturam. 1ª. q 109. 4 ad 3.

150 Superiores angeli mali habent prælationem super inferiores angelos malos. 1ª. q. 63. 8. o. et q. 109. 2. o.

151 Angeli præsidentiam habent super ista inferiora immediatam. 1ª. q. 110. 1 ad 2 et ad 3.

152 Minimus angelus habet altiorem et universaliorem virtutem, quàm aliquod genus corporalium, sed Deus diversos angelos præposuit cuilibet generi corporum. 1ª. q. 110. 1 ad 3.

153 Anima secundùm ordinem naturæ non præfertur alteri animæ, sicut dæmones ordine naturæ præferuntur hominibus. 1ª. q. 64. 4 ad 2.

154 Prælatio malorum angelorum fundatur super justitiam Dei, non autem super justitiam eorum. 1ª. q. 109. 2 ad 1.

155 Prælatio angelorum post diem judicii cessabit quoad ministeria circa nos. 1ª. q. 64. 4. c.

156 Intellectus angeli est informis, quia non habet cognitionem à rebus, nec per sensum, nec cum discursu, sicut in nobis. 1ª. q. 84. 2. c. fi. et 2 2. q. 180. 6 ad 2.

157 Intellectus angeli est semper in actu, et nunquam in potentia. 1ª. q. 50. 1 ad 2. et q. 54. 4. c.

158 Intellectus angeli est in potentia essentiali et accidentali respectu revelandorum, sed respectu naturaliter cognitorum est tantùm in potentia accidentali. 1ª. q. 58. 1. o. et q. 62. 1. c. et 1 2. q. 50. 5. c.

159 Intellectus angeli semper est in actu secundo, et in nulla potentia respectu verbi Dei. 1ª. q. 58. 1. c. et 2 2. q. 180. 6 ad 2.

160 In intellectu angeli beati non potest esse falsitas. 1ª. q. 58. 5. o.

161 Intellectus et voluntas in angelis differunt realiter. 1ª. q. 59. 2. o.

162 In angelis sunt tantùm duæ potentiæ, sc. intellectus et voluntas. 1ª. q. 54. 5. c. et q. 79 1 ad 5.

163 Intellectus angeli est medius inter intellectum Dei et hominis virtute et modo cognoscendi, quia similitudo ejus non est essentia ejus sicut in Deo, nec accepta à rebus sicut in nobis, sed per influxum à Deo. 1ª. q. 84. 2. c. fi.

164 Intellectus angeli non habet defectum sui generis sicut noster, sed tantùm respectu intellectûs Dei. 1ª. q. 12. 4 ad 2.

165 In angelis non est intellectus agens, et possibilis. 1ª. q. 54. 4. o.

167 Intellectus possibilis angeli est in potentia respectu luminis divini, noster autem etiam respectu specierum à rebus acceptarum. 1ª. q. 54. 4. o.

168 Intellectus angeli est completus per species connaturales omnium quæ naturaliter cognoscere potest, non autem intellectus noster. 1ª. q. 54. 4. o. et q. 55. 2. o. et q. 59. 3 ad 2. et q. 60. 2. o. et q. 76. 5. c. et q. 84. 3 ad 1. et q. 91. 1 c. et q. 109. 3 ad 3.

169 Intellectus Dei et angeli statim totam rei cognitionem habent, intellectus autem noster paulatim. 1ª. q. 85. 3. c. et 1 2. q. 3. 1 ad 1. et 2 2. q. 180. 3. c.

170 In angelis est aliqua nescientia. 1ª. q. 12. 8. o. et qu. 58. 3. o. et q. 101. 1 ad 2. et q. 106. 2 ad 1. et 1 2. q. 76. 2. c. et 2. 2 q. 52. 8. c.

171 Angeli ignorant aliqua supernaturalia, non autem aliquid cognoscibile, ab eis naturaliter, sed intellectus noster ignorat utroque modo. 1ª. q. 58. 3. c.

172 Connaturale est intellectui nostro cognoscere naturas in materia, angelico autem sine materia, sed intellectui divino esse subsistens. 1ª. q. 12. 4. c. et q. 85. 1. c.

173 Intellectus Dei est sicut actus totius entis, ideo solus est actus purus; angelicus autem est semper in actu suorum intelligibilium, non autem intellectus noster, sed est in potentia. 1ª. q. 79. 2. c. et q. 87. 1. c. et 1 2. q. 49. 4. c. et q. 50. 5. c. et q. 51. 1 ad 2.

174 Intellectus Dei est suum intelligere, non autem intellectus angeli, nec intellectus hominis. 1ª. q. 54. 1. c. et q. 87. 3. c.

175 Angelus dicitur mens et intellectus, quia solam cognitionem intellectivam habet. 1ª. q. 54. 3 ad 1. et 3. c. et q. 79. 1 ad 3.

176 Objectum. Objectum primum intellectûs angeli est ejus essentia, intellectus vero nostri conjuncti, objectum est quidditas rei materialis. 1ª. q. 12. 4. c. et q. 84. 7. c. et q. 85. 1. c. et q. 87. 3. c.

177 Angelus uno et eodem actu primo simul

intelligit se intelligere, et essentiam suam, non autem homo. 1ª. q. 87. 3. c.

178 Cognitio angeli duplex, s. matutina et vespertina. 1ª. q. 58. 6. 7. o. et q. 64. 1 ad 3. et 1 2. q. 67. 3. c. et 3ª. q. 9. 3. c.

179 Nulla cognitio præter matutinam et vespertinam est in angelis. 1ª. q. 58. 6. o.

180 Cognitio vespertina, id est, in propria natura respectu medii, s. per rationes rerum in verbo; est eadem cum matutina, differens tantùm secundùm cognita, non autem cognitio per species rerum innatas; sed est diversa realiter. 1ª. q. 58. 7. o.

181 Angelus dupliciter cognoscit, s. per species, et per verbum. 1ª. q. 57. 3. c. q. 58. 6. 7. o.

182 In prima cognitione est vicissitudo, successio, et renovatio operationum, non autem in secunda. 1ª. q. 57. 3 ad 2.

183 Angelus dupliciter cognoscit res in verbo, scilicet per similitudinem verbi in sua natura relucentem, et per essentiam verbi. Primam habet in principio suæ creationis, non autem secundam, quæ propriè dicitur matutina. 1ª. q. 62. 1 ad 3.

184 Angelus habet triplicem de rebus cognitionem, s. in verbo, in mente ejus, et in propria natura. Secunda et tertia est vespertina, prima verò matutina. 1ª. q. 12. 10 ad 2. et q. 58. 6. o. et q. 60. 2. o.

185 Angelus nunquam cognoscit res in propria natura, nisi per species earum. 1ª. q. 55. 1. o.

186 Angelus cognoscit per species innatas, non autem per acquisitas à rebus, sicut homo. 1ª. q. 55. 2. o. et q. 57. 1 ad 3. et q. 87. 1. c. et q. 89. 1. 2. 3. o. et 1 2. q. 51. 1. c. ad 2. et 2 2. q. 180. 6 ad 2.

187 Quilibet angelus beatus semper videt quemlibet alium angelum in verbo, et quicquid est in eo ad ordinatam. 1ª. q. 107. 1 ad 3.

188 Intelligere angeli et animæ differunt specie. 1ª. q. 75. 7. o.

189 Angeli non capiunt cognitionem ex sensibilibus. 1ª. q. 51. 1. c. et q. 55. 2. o. et 3 ad 1. et q. 57. 1 ad 3. et q. 58. 7. c.

190 Angelus non intelligit componendo et dividendo, sicut homo. 1ª. q. 58. 4. o. et 3. c. et q. 85. 5. c.

191 Cognitio angeli non est discursiva, sed tantùm nostra. Et tamen angeli syllogizare possunt. Et in substantiis separatis à materia semper res cognoscibilis potest cognosci per certissimam demonstrationem, cùm illa non sint subjecta transmutationi. 1ª. q. 58. 3. o. et 4. c. et q. 62. 4. c. et 3. c. et q. 63. 3. c. et q. 79. 8. c. et q. 85. 5. c. et 1 2. q. 89. 4. c. et 2 2. q. 49. 3 ad 2. et q. 180. 6 ad 3. et 3ª. q. 11. 3 ad 3.

192 Cognitio angeli non est causa rerum. 1ª. q. 55. 2 ad 1. et 3 ad 1.

193 In angelis perseverat cognitio naturalis. 1ª. q. 62. 7. o.

194 Angeli boni et mali non possunt deponere existimationem semel habitam. 1ª. q. 63. 6 ad 3. et q. 64. 2. c. fi.

195 Distantia temporalis impedit cognitionem angelorum. 1ª. q. 47. 3 ad 4. et q. 89. 7 ad 3.

196 Distantia localis non impedit cognitionem angelorum. 1ª. q. 55. 2 ad 3. et q. 57. 3 ad 4. et q. 107. 4. o.

197 Angeli in statu naturæ non viderunt verbum Dei, nisi per similitudinem. 1ª. q. 62. 1 ad 3. et 2 2. q. 3. 1. c.

198 Angeli habuerunt in verbo cognitionem rerum fiendarum, quæ jam factæ erant. 1ª. q. 55. 2. c. ad 1. et q. 56. 2. c. et q. 57. 2. c. fi.

199 Angeli cognoscunt in verbo mysteria gratiæ, non omnia, nec æqualiter omnes: sed secundùm quòd Deus vult eis revelare, non autem cognitione naturali. 1ª. q. 57. 3. c. et q. 64. 1 ad 4. et q. 106. 4 ad 2.

200 Angeli à principio suæ creationis cognoverunt aliqua mysteria, et aliqua post, secundùm quòd congruit eorum officiis. 1ª. q. 57. 3. c. et q. 64. 1 ad 4.

201 Angeli omnes à principio suæ beatitudinis præsciverunt mysterium incarnationis quoad substantiam, non autem quoad omnes circumstantias. 1ª. q. 57. 3 ad 1. et q. 64. 1 ad 4. et q. 106. 4 ad 3. et q. 117. 2 ad 1. et 2 2. q. 2. 7. ad 1.

202 Angeli in verbo simul contemplantur omnia sua cognita, non autem in cognitione naturali, sed tantùm quæ per unam speciem repræsentantur. 1ª. q. 58. 1. c.

203 Angeli simul cognoscunt res in verbo, et in propria natura. 1ª. q. 12. 9. c. et q. 58. 6. 7. o. et q. 62. 7 ad 1 et ad 3.

204 Angelus cognoscit res in propria natura dupliciter, id est, per duplex medium, s. per rationes rerum in verbo, et per species rerum innatas. 1ª. q. 58. 7. c.

205 Angeli naturaliter cognoscunt Deum, non per essentiam ejus, sed per naturalia eorum. 1ª. q. 56. 3. o.

206 Angeli non possunt per sua naturalia videre essentiam Dei, nec aliqua alia creatura. 1ª. q. 12. 4. o. et q. 64. 1 ad 2.

207 Res non cognoscuntur perfectè in angelo, sicut in Deo. 1ª. q. 55. 1. c. ad 3. et q. 84. 2. c. fi. et ad 3.

208 Omnes angeli primæ hierarchiæ accipiunt cognitionem divinorum effectuum in prima causa; secundæ verò in universalibus rerum rationibus, id est, à prima hierarchia. Tertiæ autem in propriis rationibus. 1ª. q. 108. 1. 6. c. et q. 112. 3. c. ad 4. et q. 113. 2 ad 2.

209 Angelus non cognoscit res per essentiam, sed per species earum. 1ª. q. 55. 1. o. et q. 84. 2. c. fi. et q. 87. 1. c. et q. 89. 3. o. et 1 2. q. 50. 4. c. et 3 ad 1. et q. 51. 1 ad 2.

210 Angeli cognoscunt se per essentiam suam, et non per speciem suam. 1ª. q. 56. 1. o. et 2. 3. c. et q. 87. 1. o.

211 Nihil Deus produxit in rerum natura, quod non impresserit menti angelicæ. 1ª. q. 74. 2. c. et q. 89. 3. c. et q. 91. 1. c.

212 Angelus cognoscit alium angelum per speciem tantùm. 1ª. q. 56. 2. o.

213 Quilibet angelus bonus vel malus cognoscit perfectè et naturaliter species, et quidquid est in intellectu nostro, præter usum specierum qui est actualis cogitatio, dependens ex voluntate. 1ª. q. 111. 1 ad 2.

214 Angeli à principio cognoverunt naturaliter omnia naturalia, per species. 1ª. q. 57. 1. o. et q. 89. 3. o. et q. 109. 3 ad 3.

215 Angeli cognoscunt materialia. 1ª. q. 57. 1 o. et q. 85. 1. c.

216 Angeli cognoscunt materialia in immaterialibus, s. in seipsis, vel in Deo. 1ª. q. 85. 1. c.

217 Angeli cognoscunt singularia distinctè per similitudines specierum. 1ª. q. 54. 5 ad 2. et q. 57. 2. o. et q. 89. 2. c.

218 Angelus quilibet per unam speciem, omnia individua unius speciei cognoscit, quæ sit propria ratio singulorum, secundùm proprios respectus ad illa. 1ª. q. 58. 2. c.

219 Angelus intelligendo quidditatem alicujus, simul cognoscit quicquid ei attribui potest vel removeri, vel concludi. 1ª. q. 58. 3. 4. 5. o. et q. 85. 5. c.

220 Angeli possunt cognoscere illud quod est in appetitu vel apprehensione beatorum, non autem motum appetitûs sensitivi vel apprehensionem fantasticam hominis, ut moventur à voluntate et à ratione, nisi procedant in actum exteriorem. 1ª. q. 57. 4 ad 3.

221 Substantia immaterialis est proprium objectum intellectûs angeli. 1ª. q. 12. 4. c. et q. 54. 4. c. et q. 84. 7. c. et q. 85. 1. c. et q. 87. 3. c.

222 In angelis potuit esse error electionis, in particulari, non quidem ex ignorantia, sed ex inconsideratione. 1ª. q. 63. 1 ad 4.

223 Angeli ignoraverunt virtutes suas, et ordinationes, secundùm Dionysium, s. non quidem secundùm se, sed quia non comprehenduntur eas in Deo. 1ª. q. 56. 1 ad 1.

224 Nostra hierarchia perficitur divino lumine, velato similitudinibus sensibilium, in figuris et sacramentis, angelica verò, lumine simplici et absoluto. 1ª. q. 108. 1. c.

225 Angelus illuminat alium angelum. 1ª. q. 106. 1. o.

226 Angelus illuminat alium angelum, id est, manifestat ei veritatem, quam illuminans cognoscit, confortando virtutem intellectivam ejus per conversionem ad eum, et distinguendo universalem scientiam. 1ª. q. 106. 1. o. et q. 111. 1. c.

227 Angelus illuminat angelum de pertinentibus ad præmium accidentale, non autem de pertinentibus ad præmium essentiale. 1ª. q. 106. 1 ad 1. et 2 2. q. 181. 1 ad 2.

228 Illuminatio angelorum non est de volito eorum; sed de volito Dei, et de veritate ut est à Deo. 1ª. q. 107. 2. c. et 5 ad 3. et q. 109. 3. c.

229 Angeli per illuminationem proficiunt in cognitionem, non quidem Dei, sed effectuum ejus. 1 2. q. 3. 6 ad 3.

230 Revelationes factæ dæmonibus per sanctos angelos, ex parte dæmonum non sunt illuminationes, quia non ordinant eas ad Deum. 1ª. q. 109. 1 ad 1.

231 Illuminatio semper erit in angelis usque ad diem judicii. 1ª. q. 106. 1 ad 3. et 2 2. q. 181. 1 ad 2.

232 Actiones hierarchicæ semper erunt in angelis, quia semper unus alium illuminabit, purgabit et perficiet. 1ª. q. 108. 7 ad 2 et ad 3.

233 Actiones hierarchicæ semper erunt in angelis, non quoad novorum cognitionem per modum profectûs et motûs, sed erit semper continuatio illuminationis, quia inferiores in lumine superiorum rationes divinorum secretorum cognoscent. 1ª. q. 3. 7 ad 2.

234 Homines illuminantur ab angelis. 1ª. q. 111 1. o. et 1 2. q. 112. 1 ad 3.

235 Deus est primum principium creationis et illuminationis animæ; sed angelus illuminat eam tanquam minister. 1 2. q. 112. 7 ad 2.

236 Homines illuminantur ab angelis, non solùm de credendis, sed etiam de agendis. 1ª. q. 111. 1 ad 1.

237 Non docentur angeli ab hominibus. 1ª. q. 117. 2. o.

238 Purgatio, illuminatio, et perfectio in angelis et hominibus, differunt tantùm ratione. 1ª. q. 106. 2 ad 1. et 1 2. q. 112. 1 ad 3.

239 Angelus superior purgat inferiorem, non autem e converso. 1 2. q. 112. 1 ad 3.

240 Minimus ordo angelorum potest perficere, illuminare, et purgare. 1ª. q. 108. 2 ad 3.

241 Purgatio in angelis non est à culpa nec ab immunditia; sed à dissimilitudinis confusione, id est, à nescientia. 1ª. q. 106. 2 ad 1. et 1 2. q. 112. 1 ad 3.

242 Illuminatio propriè est de visis in lumine divinæ essentiæ ab angelo superiori et non ab inferiori; sed locutio est de motibus liberi arbitrii. 1ª. q. 107. 2. o.

243 Omnis illuminatio est locutio in angelis, et non e converso universaliter. 1ª. q. 107. o.

244 Angelus loquitur angelo ex hoc quod ordinat conceptum proprium ad manifestandum volitum suum ei. 1ª. q. 107. 1. o. et 2. c.

245 Superiores angeli possunt loqui inferioribus, et e converso. 1ª. q. 107. 2. o. et q. 117. 2. c.

246 Non omnes angeli percipiunt locutionem unius angeli cum alio. 1ª. q. 107. 3. o.

247 Angelus propriè non loquitur per corpus assumptum. 1ª. q. 51. 3 ad 4.

248 Locutio angeli est in ipso loquente, et est ibi ubi ipse est. 1ª. q. 107. 4 ad 4.

249 Locutio angelorum non impeditur distantiâ locali. 1ª. q. 107. 4. o.

250 Clamor angeli non est vox; sed est manifestatio rei magnæ, vel magni affectûs. 1ª. q. 107. 4 ad 2.

251 Verbum cordis, loqui, signa nutûs, et lingua, differunt in angelis, sicut in nobis. 1ª. q. 107. 3 ad 2.

252 Angeli loquuntur Deo non ei aliquid communicando, sed eum consultando, vel excellentiam ejus admirando. 1ª. q. 107. 3. o.

253 Angeli semper loquuntur Deo laudando eum, non autem semper consulendo eum de agendis. 1ª. q. 107. 3 ad 2.

254 Omnis locutio Dei ad angelos est illuminatio. 1ª. q. 107. 2 ad 3.

255 Apparitio. Omnis apparitio angelorum in Veteri Testamento ordinabatur ad apparitionem filii Dei in carne. 1ª. q. 51. 2 ad 1. et 3ª. q. 30. 3. c.

256 Angelus apparens Moysi dicitur Deus vel dominus, quia apparebat in persona Dei. 1ª. q. 43. 7 ad 3. et 1 2. q. 98. 3 ad 1.

237. Omnis apparitio boni angeli fit ex speciali dispensatione Dei. 1ª. q. 89. 8 ad 2. et q. 113. 4 ad 3.

238 Omnis apparitio angeli in principio est cum terrore; sed bonus tandem consolationem facit, non autem malus. 3ª. q. 30. 3 ad 3.

239 Apparitiones mortuorum quandoque fiunt per operationes angelorum vel dæmonum, et etiam ignorantibus mortuis. 1ª. q. 89. 8 ad 2.

240 Ad sepulchrum Christi apparuit primò unus angelus mulieribus, deinde duo. 3ª. q. 55. 6 ad 5.

241 Voluntas est in angelis. 1ª. q. 59. 1. o.

242 In angelis est liberum arbitrium. 1ª. q. 59. 3. o. et q. 64. 2. c. ad 1.

243 Liberum arbitrium angeli est medium inter divinum et humanum, quia est mobile ante electionem; et non post, humanum autem utrobique, divinum verò nullo modo. 1ª. q. 63. 6 ad 3. et q. 64. 2. c. fi. et q. 100. 2 ad 4.

244 In angelis est electio. 1ª. q. 59. 3 ad 1.

245 Appetitus in angelis non dividitur in multas potentias, ideo totaliter inclinatur in id, in quod tendit; nec inclinatur in contrarium. 2 2. q. 24. 3 ad 3.

246 Appetitus in angelis non dividitur per concupiscibilem et irascibilem. 1ª. q. 59. 4. o.

247 Desiderium in angelis non ponit imperfectionem, quia est de re habita. 1ª. q. 58. 1 ad 2. et 1 2. q. 67. 4 ad 3.

248 Angeli potuerunt peccare. 1ª. q. 63. 1. o. et 1 2. q. 89. 4. o.

249 Angelus non potuit peccare, in primo instanti. 1ª. q. 63. 3. o. et 3ª. q. 34. 3 ad 1.

270 De quolibet ordine quidam peccaverunt. 1ª. q. 63. 9 ad 3.

271 Supremus omnium ordinum angelorum peccavit. 1ª. q. 63. 7. o. et 9 ad 3.

272 Primus angelus fuit aliis occasio peccandi. 1ª. q. 63. 8. o.

273 Peccatum primi angeli fuit superbia. 1ª. q. 63. 2. 3. o. et 7. c. fi.

274 Peccatum inferiorum angelorum fuit superbia. 1ª. q. 63. 8 ad 2. et 2 2. q. 162. 3. c.

275 Angeli beati non possunt peccare. 1ª. q. 62. 8. o.

276 Nullus angelus bonus vel malus potest peccare venialiter. 1 2. q. 89. 4. o.

277 Angelus peccando non appetiit malum, sed appetiit inordinatè bonum. 1ª. q. 63. 1 ad 4.

278 Peccatum angeli est irremediabile sextuplici ratione, s. Primò quia angelus malo quod peccando appetiit immobiliter adhæret. Secundò quia angelorum natura non propagatur ex uno ex quo vitium contrahat. Tertiò quia potentiam appetiit, nec de venia cogitavit, nec alio suggerente peccavit. Quartò quia proprio arbitrio peccavit. Quintò quia non in uno primo parente peccavit sicut homo. Sextò quia peccavit in termino viæ, non autem homo. 1ª. q. 64. 2. o. et 1 2. q. 80. 4 ad 3. et 3ª. q. 4. 1. c. ad 3. et q. 6. 2 ad 2. et q. 46. 1 ad 4. et q. 86. 1. c.

279 Sacramentum. Angelus non est minister alicujus sacramenti, nec alicujus rei sacramentalis. 3ª. q. 64. 7. o.

280 Angelo ministranti sacramenta credi debet, non autem dæmoni. 3ª. q. 64. 7. c.

281 Angelus non potest manducare sacramentaliter eucharistiam, nec spiritualiter, sed Christum. 3ª. q. 80. 2. o.

282 Templa consecrata ab angelis non debent ampliùs consecrari. 3ª. q. 64. 7. c.

285 Christus, secundùm quòd Deus et secundùm quòd homo, est caput angelorum. 3ª. q. 8. 4. o.

284 Christus, secundùm humanitatem, illuminat angelos. 3ª. q. 8. 4. c. ad 3. et q. 59. 6. c.

285 Anima Christi potest per propriam virtutem et naturam illuminare omnem creaturam rationalem, et etiam summum angelum, dando ei gratiam, et scientiam. 3ª. q. 13. 2. o.

286 Christus perfectiùs videt essentiam Dei quàm omnes angeli, et homines. 2 2. q. 175. 4 ad 2. et 3ª. q. 10. 4. o. et q. 11. 4. o. et q. 34. 4. c. et q. 59. 6. c.

287 Christus nullam scientiam didicit ab angelis. 3ª. q. 12. 4. o. et q. 30. 2 ad 1.

288 Scientia infusa in anima Christi fuit multò excellentior quàm in angelis, quoad multitudinem, cognitorum certitudinem, et lumen; sed quoad modum, fuit e converso. 3ª. q. 11. 4. o. et 6 ad 1.

289 Anima Christi est nobilior angelis, corpus Christi animabus nostris; intellectus possibilis Christi intellectu nostro agente; sensus ejus intellectu nostro possibili; non ex natura, sed ex unione Verbi. 3ª. q. 63 ad 2.

290 Omnes angeli cooperabuntur Christo in resurrectione, colligendo partes corporum, sed specialiter Michael et custodes singulorum. 1ª. q. 91. 2 ad 2. et q. 110. 4 ad 1.

291 Angeli indigebant gratiâ ad hoc quòd converterentur in Deum, prout est objectum beatitudinis. 1ª. q. 62. 2. o. et q. 63. 1 ad 3.

292 Angelus et homo possunt se præparare ad gratiam. 1ª. q. 62. 2. o. et 1 2. q. 109. 6. o.

293 Angelus citiùs confirmatus fuit in gratia quàm homo. 1ª. q. 62. 3 ad 1. et q. 100. 2. 4.

294 Esse gratiæ, est supra esse naturæ angeli, et hominis. 1ª. q. 62. 2 ad 2.

295 Gratia et gloria data est angelis, secundùm quantitatem naturalium. 1ª. q. 62. 6. o. et q. 108. 4. c. et 8 ad 1. et 2 2. q. 34. 3 ad 3. et 3ª. q. 69. 8 ad 3.

296 Virtutes morales sunt in Deo, et in angelis, exemplariter tantùm. 1 2. q. 57. 1 ad 1.

297 Ea quæ sunt fidei, sunt supra cognitionem naturalem angelorum et hominum. 2 2. q. 5. 1. c.

298 Angeli habuerunt fidem, et spem, et charitatem ante confirmationem suam. 2 2. q. 3. 1. o.

299 Fides non est in angelis bonis, nec malis. 2 2. q. 5. 2. o.

300 Angeli meruerunt in primo instanti suæ creationis. 1ª. q. 63. 3 ad 3 et ad 4. et 6. c. et 3ª. q. 34. 3 ad 1.

301 Omnes angeli in primo instanti, quo creati sunt in gratia, meruerunt; sed quidam eorum statim impedimentum præstiterunt suæ beatitudinis, mortificantes præcedens meritum, et tunc beatitudine quam meruerunt privati sunt. 1ª. q. 63. 3 ad 4. et 6. c. ad 3 et ad 4.

302 Angeli meruerunt suam beatitudinem. 1ª. q. 62. 4. o. et q. 63. 3 ad 4.

303 Angeli beati non possunt proficere in beatitudine. 1ª. q. 62. 9. o.

304 Præmium accidentale angelorum, et aliorum beatorum, potest augeri usque in diem judicii. 1ª. q. 62. 2. 9 ad 3.

305 Angeli boni statim post primum actum meritorium fuerunt beati. 1ª. q. 62. 5. o. et q. 63. 5 ad 4. et 6. c. ad 3 et ad 4. et 7. c. et 1 2. q. 5. 1 ad 1.

306 Deus est beatus naturaliter per essentiam, sed angelus et homo, per gratiam, et participativè. 1ª. q. 26. 1. 2. o. et 1 2. q. 5. 1 ad 1. et 2 ad 1 et ad 4.

307 Deus per essentiam est beatus, angelus autem per unicam operationem, sed homo per multas in via, et per unam in patria. 1 2. q. 5. 2 ad 4. et q. 3. 1 ad 1. et 7. c.

308 Omnes angeli primæ hierarchiæ assistunt Deo. 1ª. q. 112. 3. o. 4. c. et ad 2.

309 Soli angeli primæ hierarchiæ assistunt Deo. 1ª. q 112. 3. o. et 4 ad 2.

310 Nullus angelus secundæ hierarchiæ assistit Deo. 1ª. q. 112. 3. c. et 4 ad 2.

311 Omnes angeli beati assistunt semper Deo, inquantum immediatè vident Deum. 1ª. q. 112. 3. o.

312 Dominationes non mittuntur, nec assistunt Deo, tamen ministrant imperativè, non autem executivè. 1ª. q. 112. 4. c. ad 1.

313 Numerus angelorum ministrantium, et assistentium Deo, exponitur. 1ª. q. 112. 4 ad 2.

314 Missio angelorum sicut et divinarum personarum, s. invisibilis et visibilis, est duplex, s. interior, id est, ad effectum intellectualem, s. ad illuminationem, et exterior, id est, ad effectum corporalem. Primo modo convenit omnibus angelis, non autem secundo modo. 1ª. q. 112. 2 ad 1.

315 Mitti convenit angelis, inquantum de novo applicantur ad aliquod ministerium. 1ª. q. 112. 1. o.

316 Angeli non mittuntur ad aliquod ministerium, nisi inferiores secundùm Dionysium, non autem superiores. 1ª. q. 112. 2. o.

317 Sed Dionysius, c. 13 Cœl. hierarch. dicit expressè et vult quòd tantùm inferiores angeli mittantur ad nos. Et hoc dicit esse propter ordinem divinæ legis, ut inferiora reducantur in Deum per media. Quod autem dicitur de seraphin misso, dupliciter solvit, scilicet uno modo quod iste angelus purgans, dicatur seraphin æquivocè, scilicet non ordine, sed ab actu quem tunc exercuit, quia igne purgavit, et seraphin dicitur incendium. Alio modo solvit, quod dicatur propriè seraphin ille qui est de ordine illo. Et dicitur purgare, non quia ipso immediatè purget, sed quia ejus auctoritate, vel quia perceptâ ab ipso illuminatione, inferior angelus purgavit. Et ponit exemplum. Sicut dicitur Papa vel episcopus absolvere, quando auctoritate ipsius aliquis absolvit. Et ideo propter reverentiam angelus inferior qui visionem formavit, reducit in Deum primo, et in seraphin secundo, ac si diceret: Ego purgo te, per lumen receptum à Deo, mediante seraphin. 1ª. q. 112. 2 ad 2.

318 Solis quinque ordinibus inferioribus, convenit mitti in ministerium. 1ª. q. 112. 4. o.

319 Angeli missi non retardantur à contemplatione Dei propter executionem ministerii. 1ª. q. 64. 4 ad 3. et q. 112. 1 ad 3. et 2 2. q. 181. 4 ad 2.

320 Actiones angelorum ministeria vocantur, et propter hoc dicuntur in ministerium mitti. 1ª. q. 112. 2. c. fi.

321 Mitti convenit æquivocè angelis et personis divinis. 1ª. q. 112. 2 ad 3.

322 Divinæ personæ mittuntur ad angelos, et ad alios beatos, per novas revelationes tantùm. 1ª. q. 43. 6 ad 3.

323 Angeli formaverunt species visas in missione visibili Spiritûs sancti. 1ª. q. 43. 8 ad 3.

324 CUSTOS. Custodia angelorum est quædam executio divinæ providentiæ circa homines. 1ª q. 113. 2. 6. c.

325 Angeli deputantur ad custodiam hominum 1ª. q. 113. 1. o.

326 Deus immediatè custodit hominem, quoad effectum inclinandum ad bonum, sed mediantibus angelis, quoad intellectum illuminandum. 1ª. q. 113. 1 ad 2.

327 Superiores angeli custodiunt electos, ad majorem gradum gloriæ. 1ª. q. 113. 2 ad 3. et 3 ad 1.

328 Soli angeli infimi ordinis sunt custodes particularium hominum. 1ª. q. 113. 3. o.

329 Angeli custodiunt particulares homines, archangeli provincias, Principatus totam naturam humanam, Virtutes corpora, Potestates supra dæmones, sed Dominationes supra bonos spiritus habent custodiam. 1ª. q. 113. 3. c.

330 Singulis speciebus rerum corruptibilium deputantur singuli angeli, sicut singulis individuis incorruptibilium, s. hominibus. 1ª. q. 110. 1 ad 3. et q. 113. 2. c.

331 Quilibet homo habet tantùm unum angelum custodem. 1ª. q. 113. 2. o.

332 Singulis hominibus ut sunt singulares personæ, dantur singuli angeli, sed ut partes collegii, habent unum in communi. 1ª. q. 113. 2 ad 1. et 3. c.

333 Prælatus custoditur ut persona particularis ab angelo, sed ut prælatus, illuminatur ab archangelo, vel à principe. 1ª. q. 113. 2 ad 1.

334 Custodia angelorum principaliter ordinatur ad illuminationem, secundariò verò ad arcendum dæmones et alia hujusmodi. 1ª. q. 113. 3 ad 2.

335 Idem angelus custodit matrem et infantem, quamdiu est in utero ejus. 1ª. q. 113. 3 ad 3.

336 Angelus non deserit hominem quem custodit, usque ad mortem. 1ª. q. 113. 4. c. et 6. o.

337 Angeli pugnant ad invicem pro custoditis, non quidem per contrarietatem voluntatum, sed quia contraria sunt merita, de quibus consulunt voluntatem Dei. 1ª. q. 108. 6. c. et q. 113. o.

338 Angeli non dolent de damnatione custoditorum, sed gaudent de justitia divina. 1ª. q. 113. 7. o.

339 Homo in statu innocentiæ indigebat an

gelo custode, propter pericula ab extrinseco tantùm. 1ª. q. 113. 4 ad 2.

340 Christus non habuit angelum custodem, sed ministrum; et hoc quoad passibilitatem corporis tantùm. 1ª. q. 113. 4 ad 1.

341 Damnandis deputantur angeli custodes, qui retrahunt eos à multis. 1ª. q. 113. 4 ad 3. et 3 ad 1.

342 Antichristus habebit angelum custodem, quia hoc auxilium est concessum toti naturæ humanæ. 1ª. q. 113. 4 ad 3.

343 Homines vel animæ non deputantur ad custodiam hominum, quia non habent gradus in natura sicut angeli. 1ª. q. 61. 4 ad 2.

344 Nomen. Hoc nomen Angelus est commune omni ordini angelorum, et omni spiritui cœlesti. 1ª. q. 108. 5. c.

345 Nomina ordinum angelorum assignantur et exponuntur. 1ª. q. 108. 5. o.

346 Ultimus ordo specialiter nominatur angelus. 1ª. q. 108. 5 ad 1. et 2 2. q. 160. 1 ad 1.

347 Nomen cujuslibet ordinis significat participationem alicujus perfectionis quæ est in Deo, sicut nomen virtutis significat participationem divinæ virtutis. 1ª. q. 108. 5 ad 2.

348 Proprietates, et officia in ordinibus angelorum et Ecclesiæ, accipiuntur ex nominibus eorum. 3ª. q. 67. 1. c.

349 Omnes ordines primæ hierarchiæ nominantur ab operationibus circa Deum; secundæ verò à potestate non limitata; tertia autem ab actibus limitatis ad unum hominem, vel ad unam provinciam. 1ª. q. 108. 6. c.

350 Dominatio participativè est proprium nomen unius ordinis angelorum, sed per excessum convenit soli Deo. 1ª. q. 108. 5 ad 2.

351 Virtus est nomen proprium unius ordinis angelorum, et est commune omnibus angelis. 1ª. q. 108. 5 ad 1.

352 Moyses nominavit angelos, nomine lucis, vel cœli, non autem propriè, quia loquebatur populo rudi, s. Judæorum. 1ª. q. 61. 1 ad 1. et q. 67. 1. c. et q. 68. 2. c. et 3. c.

353 Lex vetus data fuit à Deo per angelos. 1 2. q. 98. 3. o. et 6. c.

354 In angelis sunt habitus. 1 2. q. 50. 6. o. et q. 51. 1. c.

355 In angelis sunt habitus alterius rationis quàm in hominibus. 1 2. q. 50. 6. o. et q. 51. 1. c.

356 In angelis est aliquid de vita activa, sed non distinctum à contemplativa. 2 2. q. 181. 4. ad 2.

357 Angelis convenit orare. 2 2. q. 83. 10 ad 2.

358 Angeli Deo comparati, sunt materiales et corporei, non quòd in eis sit aliquid de natura corporea. 1ª. q. 50. 1 ad 1.

1 Anima non est suum esse. 1ª. q. 77. 1. o.

2 In homine non potest esse alia anima, præter rationalem. 1ª. q. 76. 3. o. et 6 ad 1. et q. 118. 2 ad 2.

3 In homine non potest esse alia forma substantialis, præter animam rationalem. 1ª. q. 76. 3. o. et 5ª. q. 75. 6 ad 2.

4 Impossibile est esse simul plures animas in eodem corpore. 1ª. q. 76. 3. c.

5 Anima rationalis non recipit esse à Deo, nisi in corpore. 1ª. q. 90. 4. o. et q. 118. 3. o. et 5ª. q. 6. 3. 4. o.

6 Anima rationalis non fuit producta in esse, ante corpus. 1ª. q. 90. 4. o. et q. 91. 4 ad 3. et 2 2. q. 164. 1 ad 4. et 3ª. q. 6. 3. o. et 4. c. ad 2.

7 Corpus advenienti animæ rationali, trahitur ad illud esse, in quo anima subsistit. 1ª. q. 75. 2. 3. o. et q. 76. 1 ad 3. et 5ª. q. 15. 4. c.

8 Anima dependet à corpore in esse, quoad principium, non quoad finem. Ideo manet destructo corpore. 1ª. q. 76. 1 ad 5 et ad 6. et 2 ad 2. et q. 90. 4 ad 3. et 1 2. q. 2. 3. c. et q. 4. 3 ad 2.

9 Anima rationalis est tota in toto, et tota in qualibet parte corporis sui. 1ª. q. 8. 2 ad 3. et q. 76. 8. o. et q. 93. 3. c. et 3ª. q. 46. 7. c.

10 Ridiculum est dicere quòd animæ rationali vel alicui spirituali substantiæ, sit locus aliquis naturalis. 1ª. q. 102. 2 ad 3.

12 Anima secundùm se, est supra tempus; sed actus ejus per accidens mensuratur tempore primi motûs, ratione corporis. 1ª. q. 118. 3. c. et 1 2. q. 53. 3 ad 3. et q. 113. 7 ad 3.

13 Anima triplex, s. vegetativa, sensitiva, et intellectiva. 1ª. q. 78. 1. a.

14 Anima non impeditur à suo corpore, ut est perfectibile ab ea, sed ut habet aliquid repugnans animæ. 1ª. q. 75. 3 ad 3.

15 Anima rationalis dupliciter indiget corpore, s. ut objecto, et ut subjecto vel organo. 1ª. q. 75. 3 ad 3.

16 Anima rationalis habet aliquas virtutes, in quibus non communicat corpus. 1ª. q. 70. 3. c. et q. 76. 1 ad 4. et q. 77. 5. o. et q. 118. 2. c.

17 Anima rationalis habet aliquas operationes, in quibus non communicat corpus. 1ª. q. 75. 2. o. et q. 76. 1. c. ad 1. et q. 77. 5. o.

18 Una pars corporis dicitur principalior aliâ, quia est organum principalioris potentiæ animæ, vel quia eidem potentiæ principaliùs deservit. 1ª. q. 76. 8 ad 5.

19 Anima est causa efficiens finis, et formalis sui corporis. 1ª. q. 90. 2 ad 1.

20 Anima rationalis est forma sui corporis. 1ª. q. 76. 1. 7. 8. o. et q. 90. 4. c. et q. 91. 4 ad 3.

21 Anima non est de essentia Dei. 1ª. q. 90. 4. o.

22 Anima rationalis est forma immaterialis, quoad operationem; sed materialis, quoad esse. 1ª. q. 76. 1 ad 1.

23 Anima magis propriè dicitur rationalis quàm intellectualis. 2 2. q. 83. 10 ad 2.

24 Intellectivum principium, i. anima, est propria hominis forma. 1ª. q. 76. 1. c.

25 Anima est quodammodo omnia, quia per sensum est omnia sensibilia, et per intellectum est omnia intelligibilia. 1ª. q. 80. 1. c. et q. 84. 2 ad 2.

26 Anima per essentiam suam est spiritus, et forma corporis: quia in ea non sunt duæ formæ, sicut nec in corpore ejus sunt duæ formæ: sed anima et forma corporis, dans ei totum et finem esse perfecti, s. esse, esse corporeum, et esse ani-

matum, et sic de aliis. 1ª. q. 76. 3. c. et 3ª. q. 75. 6 ad 2.

27 Anima est infima in genere intellectualium. 1ª. q. 51. 1. c. et q. 75. 7 ad 3. et q. 76. 5. c. et q. 77. 2. c. et q. 79. 2. c. fi. et q. 89. 1. c. fi. et 1 2. q. 50. 5. c.

28 Anima humana est ultima in nobilitate formarum. 1ª. q. 76. 1. c. fi. et ad 1.

29 Anima rationalis est quasi horizon, et confinium corporeorum et incorporeorum. 1ª. q. 77. 2. c.

30 Anima rationalis est incorporea, et subsistens. 1ª. q. 75. 2. o. et 6. c. et q. 90. 2. c. ad 2. et 118. 2. c.

31 Anima rationalis est immortalis. 2 2. q. 164. 1 ad 2. et 3ª. q. 2. 8. c. ad 4.

32 Anima rationalis est incorruptibilis. 1ª. q. 61. 2. 3. et q. 75. 6. o. et q. 76. 3 ad 1. et q. 90. 2 ad 1. et q. 98. 1. c. et q. 115. 2. c. et q. 118. 2 ad 2. et 1 2. q. 85. 6. o.

33 Anima est actus corporis organici. 1ª. q. 76. 1 ad 1. et 8 ad 2.

34 Anima est primò actus totius corporis, secundariò autem partium ejus. 1ª. q. 76. 8. c. ad 2 et ad 3.

35 Anima rationalis per se non habet speciem completam, sed est pars speciei humanæ. 1ª. q. 75. 2 ad 1. et q. 4. o. et 7 ad 3. et q. 90. 4. o. et 1 2. q. 4. 5 ad 2.

36 Anima non est composita ex omnibus, ut cognoscat omnia. 1ª. q. 84. 2. c.

Anima rationalis componitur ex quo est, id est, ex esse, et quod est. 1ª. q. 75. 5 ad 4. et q. 90. 1 ad 2. et 2 ad 1.

37 Anima non est composita ex materia et forma. 1ª. q. 75. 5. o. et q. 76. 1. c. fi. et q. 90. 1 ad 2. et 2 ad 1.

38 Anima est composita ex materia et forma impropriè, id est, ex actu et potentia. 1ª. q. 90. 2 ad 1.

39 Anima rationalis habet materiam in qua, non autem materiam ex qua. 1ª. q. 76. 2 ad 1.

40 Anima non habet totalitatem quantitativam per se, nec per accidens, in animalibus perfectis. Ideo est indivisibilis per se, et per accidens. 1ª. q. 76. 8. c.

41 Anima est primum principium vivendi, in istis inferioribus. 1ª. q. 75. 1. c.

42 Anima rationalis non est homo, contra Hugonem de Sancto Victore. 1ª. q. 75. 4. o. et q. 76. 1. c. co. 1. et q. 118. 3. c. et 3ª. q. 50. 4. c.

43 Anima non est corpus. 1ª. q. 75. 1. o.

44 Individuatio. Individuatio animæ rationalis dependet à corpore in fieri, non autem in esse. 1ª. q. 76. 2 ad 2.

45 Animarum diversitas et multitudo causatur ex multitudine corporum. 1ª. q. 76. 2. o.

46 Diversitas in nobilitate animarum sequitur nobilitatem corporum in statu innocentiæ et peccati, non autem in statu gloriæ. 1ª. q. 85. 7. c. et 3ª. q. 55. 1 ad 3.

47 Anima rationalis est hoc aliquid, ut subsistens, non autem ut completum in specie. 1ª. q. 75. 2 ad 1.

48 Anima non est persona, contra Hugonem de Sancto Victore, et contra Magistrum sententiarum. 1ª. q. 30. 1 ad 3. et q. 75. 4 ad 2.

49 Animæ rationales multiplicantur secundùm numerum in eadem specie. 1ª. q. 76. 2. c. et q. 79. 3. c.

50 Anima rationalis non traducitur à parentibus. 1ª. q. 90. 2. o. et q. 100. 1 ad 2. et q. 118. 2. o. et 1 2. q. 81. 1. c. ad 2.

51 Anima rationalis non educitur de potentia materiæ, sed creatur à solo Deo. 1ª. q. 75. 6 ad 1. et q. 79. 4. c. fin. ad 3. et q. 90. 2 o. et 3. c. et q. 98. 1. c. fi. et q. 118. 2. o. et 1 2. q. 3. 7 ad 2. et q. 9. 6. c. et 2 2. q. 85. 2. c.

52 Hæreticum est dicere animam intellectivam traduci cum semine. 1ª. q. 118. 2. c. fi.

53 Creatio et infusio sunt simul respectu animæ, sed differunt, quia creatio respicit tantùm principium, sed infusio principium et naturam quam perficit, s. carnem, in qua infunditur. 1 2. q. 85. 1 ad 4.

54 Anima rationalis maculatur in sua infusione causaliter, ratione termini, et concomitanter ratione principii : in creatione verò, tantùm secundo modo. 1 2. q. 83. 1 ad 4.

55 Deus infundit animam conceptis in peccato originali, quia melius est sic esse quàm simpliciter non esse. 1 2. q. 83. 1 ad 3.

56 Non omnes animæ creatæ sunt simul contra Origenem. 1ª. q. 118. 3. o.

57 Naturale est animæ corpori uniri. 1 2. q. 4. 6. c.

58 Si anima non esset unibilis corpori, esset alterius naturæ. 1ª. q. 75. 7 ad 3.

59 Oportet animam rationalem uniri tali corpori. 1ª. q. 76. 3. o.

60 Anima immediatè unitur corpori et non mediantibus quibusdam dispositionibus. 1ª. q. 76. 6. 7. o.

61 Anima immediatè unitur materiæ primæ, ut forma. 1ª. q. 76. 4 ad 3. et 6. 7. o.

62 Anima unitur corpori ut forma, et ut motor. 1ª. q. 76. 1. o. et 4 ad 2. et 6 ad 3. et 7. o. et 8. c. et q. 90. 4. c. et q. 110. 2 ad 1. et q. 117. 3 ad 3. et 1 2. q. 85. 2 ad 3. et 3ª. q. 8. 2. c.

63 Anima rationalis ut motor unitur corpori mediantibus viribus sensitivis, sed immediatè ut forma. 1ª. q. 76. 6. c. ad 3.

64 Anima unitur corpori ut ipsa perficiatur. 1ª. q. 51. 1. c. et q. 55. 2. c. et q. 89. 1. o. et q. 118. 3. c.

65 Anima unita corpori perfectior est quàm separata. 1ª. q. 89. 1. o. et 2 ad 1. q. 90. 4. c. fi. et q. 118. 3. c. et 1 2. q. 4. 3. c. fi.

66 Anima unitur naturaliter suo corpori et secundùm rationem suæ naturæ. Sed esse separatam vel separari ab eo, est ei præter naturam. 1ª. q. 89. 1. c. et q. 118. 3. c. et 1 2. q. 4. 6. o.

67 Omnis anima separata habet voluntatem immobilem respectu finis. 3ª. q. 52. 6 ad 3. et 7 ad 3. et q. 59. 3 ad 1 et ad 3.

68 Anima separata statim habet statum immobilem. 3ª. q. 59. 3 ad 1 et ad 3.

69 Anima statim post mortem vadit ad paradisum, vel purgatorium, vel infernum. 1 2. q. 4. 3. c. et 3ª. q. 59. 3 ad 1.

70 Oppositum hujus est hæreticum. 1ª. q. 64. 4 ad 3.

71 Anima separata habet aptitudinem, et in-

clinationem naturalem ad sui corporis unionem. 1ª. q. 76. 1 ad 6. et 1 2. q. 4. 5. 6. o.

72 Quamdiu anima fruitur Deo sine corpore, appetitus ejus sic quiescit in eo, quod tamen adhuc ad participationem ejus vellet suum corpus pertingere. 1 2. q. 4. 5 ad 4.

73 Appetit anima sic frui Deo, quod etiam ipsa fruitio derivetur ad corpus per redundantiam, sicut est possibile. 1 2. q. 4. 5 ad 4.

Separatio animæ à corpore dicitur animam retardare, ne tota intentione tendat in visionem divinæ essentiæ. 1 2. q. 4. 5 ad 4.

74 Anima separata nullum corpus potest movere. 1ª. q. 117. 4. o.

75 Animæ separatæ possunt exire de locis suis et apparere vivis. 1ª. q. 89. 8 ad 2.

76 Apparitio animæ separatæ est miraculosa. 1ª. q. 89. 8 ad 2.

77 Anima separata cruciatur igne inferni per tristitiam, non autem per alterationem. 1ª. q. 64. 4 ad 1.

78 Operationes sensitivæ non manent in anima separata. 1ª. q. 77. 8. o.

79 Potentiæ immateriales manent actu in anima separata, non autem organicæ, sed ut in radice. 1ª. q. 77. 8. o. et q. 89. 7. c. et 1 2. q. 67. 1 ad 5.

80 Habitus scientiæ hîc acquisiti manent in anima separata. 1ª. q. 89. 1 ad 3. et 5 ad 4. et 5. o. et 6. c. 1 2. q. 97. 2. o.

81 Actus scientiæ hîc acquisiti manent in anima separata. 1ª. q. 89. 1 ad 3. et 6. o. et 1 2. q. 67. 2. o.

82 Anima separata intelligit per species tunc infusas, et per acquisitas hîc, non autem per species innatas, nec tunc abstractas, nec convertendo se ad phantasmata, sed ad superiora. 1ª. q. 75. 6 ad 3. et q. 89. 1. o. et 2. 3. 6. 7. c. et 1 2. q. 5. 1 ad 2. et q. 67. 2. c. ad 1 et ad 3. et 5ª. q. 11. 2. o.

83 Animæ beatorum ante resurrectionem et post, intelligere possunt, non convertendo se ad phantasmata. 1ª. q. 54. 4. c. et 5ª. q. 11. 2. c.

84 Anima separata cognoscit se per seipsam. 1ª. q. 89. 2. c.

85 Animæ separatæ cognoscunt se mutuò et angelos. 1ª. q. 89. 2. o. et 5ª. q. 11. 1 ad 2.

86 Anima separata intelligit angelos per similitudines divinitùs ei impressas. 1ª. q. 89. 2 ad 2.

87 Anima separata habet cognitionem perfectam de aliis animabus separatis, non autem de angelis, sed imperfectam naturaliter. 1ª. q. 89. 2. o. et 3 ad 1 et ad 2. et 3ª. q. 11. 1 ad 2.

88 Animæ separatæ non semper cognoscunt ea quæ hîc fiunt. 1ª. q. 89. 8. o. et 2 2. q. 83. 4 ad 2.

89 Anima separata non cognoscit omnia singularia sibi præsentia, sed tantùm ea ad quæ determinatur priori cognitione, affectione, naturali habitudine, vel ordinatione divinâ. 1ª. q. 89. 4. o. et 7. 8. c.

90 Animæ separatæ possunt cognoscere facta viventium, per animas noviter decedentium, vel per angelos, vel per dæmones, vel Deo revelante. 1ª. q. 89. 8 ad 1.

91 Anima separata naturaliter cognoscit omnia naturalia, sed confusè. 1ª. q. 89. 3. o.

92 Distantia temporalis impedit cognitionem animæ separatæ, non autem distantia localis. 1ª. q. 89. 7. o.

93 Ùti collatione et discursu est connaturale animabus beatorum. 5ª. q. 11. 3 ad 3.

94 Anima rationalis semper intelligit se et Deum, inquantum ipsa est semper sibi præsens et Deus. 1ª. q. 93. 7 ad 4.

95 Motus cognitionis animæ rationalis triplex s. circularis, rectus, et obliquus. 2 2. q. 179. 1 a 3. et q. 180. 1. 8. o. 6. o.

96 Cujuslibet potentiæ sensitivæ objectum est forma, prout est in materia corporali, ideo est cognoscitiva particularium tantùm. 1ª q. 85. 1. c.

97 Gradus cognitionis animæ conjunctæ triplex, s. respectu corporalium, immaterialium, et Dei. 1ª. q. 94. 2. o.

98 Anima intelligit corpora, et alias res per species, non autem per essentiam. 1ª. q. 84. 1. 2. o.

99 Anima hîc nihil cognoscit per species infusas, sed per abstractas à rebus sensibilibus. 1ª. q. 84. 3. 4. o.

100 Anima hîc nihil intelligit sine phantasmate. 1ª. q. 84. 7. o. et q. 85. 1 ad 4. et 5 ad 2. et q. 86. 1. c. et q. 88. 1. c. et q. 89. 1. 2. o. et q. 111. 2 ad 3. et q. 118. 3. c. et 1 2. q. 5. 1 ad 2. et 2 2. q. 173. 2 ad 4. et q. 175. 4. c. et q. 189. 5 ad 2. et 5ª. q. 11. 1 ad 2. et 2. o.

101 Propria operatio animæ conjunctæ est intelligere cum phantasmate. 1ª. q. 75. 6 ad 3.

102 Anima indiget phantasmate ad duo, s. ad acquirendam scientiam et ad considerandum. 1ª. q. 84. 7. c. et 1 2. q. 4. 5. c.

103 Anima non habuit à principio omnes scientias, contra Platonem. 1ª. q. 84. 1. 2. 3. c. et 1 2. q. 172. 1. c.

104 Anima hîc non cognoscit substantias separatas quid sunt secundùm speciem, sed quia sunt. 1ª. q. 12. 4. c. et 11. c. et q. 50. 2. c. fi. et q. 84. 7 ad 3. et q. 88. o. 1 2. q. 3. 6. c. fi. et 5ª. q. 11. 1 ad 2. et q. 50. 3 ad 1.

105 Anima rationalis cognoscit omnia quæ cognoscit in prima veritate. 1ª. q. 16. 6 ad 1.

106 Anima rationalis cognoscit omnia quæ cognoscit in prima veritate, non secundùm essentiam, sed in veritate exemplata à prima veritate. 1ª. q. 12. 11 ad 3. et q. 16. 6 ad 1 et ad 2.

107 Deus est primum objectum intellectûs animæ rationalis, quia ratio et causa veritatis alicujus objecti primò apprehenditur à potentia. 2 2. q. 1. 1. c.

108 Anima cognoscit omnia in rationibus æternis. 1ª. q. 12. 11 ad 3. et q. 84. 5. o.

109 Anima cognoscit omnia in rationibus æternis, ut in principio cognitionis, non autem ut in subjecto, vel in speculo. 1ª. q. 12. 11 ad 3. et q. 84. 5. o. et q. 4. 5 ad 1.

110 Nulla operatio animæ dicitur propriè motus, nisi operatio appetitûs sensitivi. 1ª. q. 81. 1. c.

111 Ab essentia animæ non procedit operatio, nisi mediante virtute ejus vel potentiâ. 1ª. q. 77. 1. o.

112 Necesse est dicere, id quod est principium intellectualis operationis, quod dicimus hominis

animam, esse quoddam principium incorporeum et subsistens. 1ª. q. 75. 2. c. principio.

113 Si ipsa essentia animæ esset immediatum operationis principium, semper haberis animam actu haberet opera vitæ. 1ª. q. 77. 1. c.

114 Anima tripliciter patitur, s. à Deo, et à læsione corporis, et à propria operatione. 3ª. q. 45. 4. c.

115 Illud quo anima operatur, differt realiter ab ea. 1ª. q. 77. 1. o.

116 Anima rationalis non habet vim transmutandi materiam corporalem. 1ª. q. 117. 3. o.

117 In actibus et relationibus animæ intellectis, itur in infinitum. 1ª. q. 28. 4 ad 2. et q. 32. 2. c. fi. et q. 87. 3 ad 2. et 1 2. q. 1. 4 ad 3. et 3ª. q. 87. 3 ad 2.

118 Anima est movens mota per accidens. 1ª. q. 75. 1 ad 1.

119 Anima dese nata est movere ad quamlibet partem, sed per corporis gravitatem impeditur, ideo difficile est homini ascendere. 1ª. q. 62. 2 ad 2.

120 Cùm superior pars animæ intensè movetur in aliquid, sequitur motum ejus pars inferior per redundantiam. 1 2. q. 24. 3 ad 1. et q. 30. 1 ad 1. et q. 31. 5. 6. fi. et q. 38. 4 ad 3. et q. 39. 5. c. et q. 77. 6. c.

121 Potentiæ animæ dupliciter possunt moveri, s. quoad exercitium actûs, et quoad determinationem ejus. 1 2. q. 9. 1. c.

122 Anima non movetur, nisi per accidens. 1ª. q. 75. 1 ad 1. et 1 2. q. 22. 1 ad 2. et 3ª. q. 39. 5 ad 3.

123 Motus magis est in potentiis animæ appetitivis quàm apprehensivis. 1ª. q. 81. 1. c.

124 Omnis motus cognitivæ et appetitivæ virtutis reducitur in naturam, sicut in primum principium. 1 2. q. 10. 1. c. q. 17. 9 ad 2. et q. 41. 3. c.

125 Omnis motus appetitivæ potentiæ reducitur ad prosecutionem boni per se, vel mali per accidens, vel ad fugam mali per se, vel boni per accidens. 1 2. q. 45. 2. c.

126 Anima differt realiter à suis potentiis. 1ª. q. 77. 1. o. et 1 2. q. 110. 4. c.

127 Quandoque dicitur quòd anima est suæ potentiæ, et e converso, sed non propriè, sed denominativè, quasi à principaliori sua virtute. 1ª. q. 79. 1 ad 1.

128 In potentiis unius animæ non potest esse nisi una intentio. 1 2. q. 37. 1. o. et q. 77. 1. c.

129 Omnes potentiæ animæ radicantur in una essentia animæ, ideo oportet quòd quando intentio animæ vehementer trahitur ad unam operationem unius potentiæ, retrahatur ab operatione alterius, quia unius animæ non potest esse nisi una intentio. 1 2. q. 37. 1. o. et q. 77. 1. c. et 3ª. q. 46. 7. c.

130 Omnes potentiæ in eadem essentia animæ radicantur et fundantur, vel ut in principio tantùm, ut organicæ, i. vegetativæ et sensitivæ, vel in essentia etiam ut in subjecto, ut intellectivæ. 1ª. q. 77. 8. o.

131 Omnis proprietas naturaliter consequens animam, dicitur potentia ejus. 1. q. 77. 8 ad 2.

132 Nam quandoque dividitur contra rationem et voluntatem, cùm tamen ipsa ratio et voluntas ad naturam hominis pertineant. Et cùm potentiæ animæ sint naturales proprietates, speciem consequentes, anima non potest sine iis esse. Dato tamen quòd sine iis esset, adhuc tamen anima diceretur secundùm speciem suam intellectualis vel rationalis, non quia actu haberet has potentias, sed propter speciem talis essentiæ, ex qua natæ sunt hujusmodi potentiæ effluere. 1ª. q. 77. 8 ad 2. et 1 2. q. 51. 1 ad 1. et q. 110. 4 ad 4.

133 Potentiæ animæ sunt accidentia ejus per se, et sunt in secunda specie qualitatis. 1ª. q. 77. 1 ad 5. et 1 2. q. 83. 2 ad 3. et q. 110. 4 ad 3 et ad 4.

134 Capacitas animæ non est nec potest esse infinita in actu, sed potest ampliari in infinitum. 2 2. q. 24. 7. c. ad 2.

135 Potentiæ animæ fiunt ab ejus essentia. 1ª. q. 77. 1 ad 3. et 6. o. et 1 2. q. 109. 4 ad 1. et 3ª. q. 7. 2. c. et q. 62. 2. c. et q. 89. 1. c.

136 Una potentia fluit ab anima, mediante aliâ. 1ª. q. 77. 7. o. et q. 78. 4 ad 3.

137 Potentiæ organicæ fluunt ab anima, inquantum est actus corporis, aliæ verò ut prædominatur corpori. 1ª. q. 76. 8 ad 4.

138 Anima est causa suarum potentiarum tripliciter, s. efficiens, finalis, et materialis, i. subjectiva. 1ª. q. 77. 6. o. et 7. c.

139 Potentiæ animæ perfectiores sunt principia imperfectiorum activa et finalia, et etiam priora, sed e converso via generationis, et causæ materialis. 1ª. q. 77. 7. c.

140 Potentiæ non organicæ sunt subjectivæ in anima, organicæ verò in composito. 1ª. q. 77. 3. o. et 6. 8. c.

141 Una potentia animæ est subjectum alterius potentiæ, in virtute animæ. 1ª. q. 77. 7. 2. et q. 78. 4 ad 3.

142 Ordo potentiarum animæ triplex, s. perfectionis, generationis, et objectorum. 1ª. q. 77. 4. o. et 7. c.

143 Omnes potentiæ animæ necessariam habent habitudinem ad suum proprium et principale objectum. 1ª. q. 9. 3. c.

144 Potentiæ animæ mutuò se impedi at circa diversa objecta, non autem circa idem. 1 2. q. 33. 3 ad 3. et q. 37. 1. o. et q. 77. 1. c. et 2 2. q. 123. 8 ad 1. et q. 155. 3. c. et 3ª. q. 15. 9 ad 3.

145 Omnis potentia animæ est quædam forma, seu natura. 1ª. q. 80. 1 ad 3.

146 In omni potentia animæ commune est fere, ut eodem nomine, actus et potentia nominetur. 1ª. q. 85. 2 ad 1.

147 Appetitus naturalis est in qualibet potentia animæ, et in voluntate, et in omni parte et membro corporis, et in omni re. 1ª. q. 78. 1 ad 3. et q. 80. 1 ad 3.

148 Anima rationalis habet plures potentias quàm aliqua alia res. 1ª. q. 77. 2. o.

149 Anima quantò nobilior est, tantò plures potentias, operationes, et organa habet. 1ª. q. 50. 2 ad 3. et q. 76. 5 ad 3. et q. 77. 2. c.

150 Anima comparatur ad corpus sicut forma ad materiam; ad potentias verò, ut substantiva ad propria accidentia; ideo prior est eis generatione et perfectione, sed corpore, prior est se-

cundo modo, et posterior primo modo. 1 2. q. 85. 2 ad 3.

151 Potentia motiva animæ duplex, s. imperans motum et exequens motum. 1ª. q. 75. 3 ad 5. et q. 78. 1 ad 4.

152 Potentia cujus objectum est patiens ab ea, est activa sicut omnes vegetativæ; si autem ut agens, est passiva, sicut omnes sensitivæ. 1ª. q. 79. 3 ad 1.

153 Omnes potentiæ animæ sunt passivæ, præter intellectum agentem, et vegetativas, quæ solæ sunt activæ. 1ª. q. 79. 3 ad 1.

154 Modi vivendi animæ sunt tres, gradus verò quatuor et quinque genera potentiarum, s. vegetativum, sensitivum, motivum secundùm locum appetitivum, et intellectivum. 1ª. q. 18. 2 ad 1. et 3. c. et q. 78. 1. o.

155 Omnes potentiæ animæ intellectivæ et sensitivæ, appetitivæ, et apprehensivæ interiores, ut operantur ex ratione, indigent habitu, non autem ut ex instinctu naturæ. 2 2. q. 49. 4. c. et q. 50. 3. 4. 5. o.

156 Omnis habitus operativus et culpa priùs sunt in potentiis animæ quàm in essentia. 1 2. q. 50. 2. o.

157 Gratia est immediatè in essentia animæ, non autem in potentiis ejus. 1 2. q. 50. 2. c. et q. 110. 4. o. et q. 112. 5 ad 1. et 3ª. q. 2. 10 ad 2. et q. 7. 2. c. et q. 62. 2. c. ad 1.

158 Gratia ponit aliquid creatum in anima. 1 2. q. 110. 1. o.

159 Gratia agit in anima formaliter, non autem effectivè. 1 2. q. 110. 2 ad 1. et q. 111. 1 ad 1. et 2 ad 1.

160 Anima est simpliciter nobilior gratiâ, sed secundùm quid est e converso. 1 2. q. 110. 2 ad 2.

161 Multi habitus possunt simul esse in eadem potentia. 1 2. q. 54. 1. o. et 2 2. q. 57. 3. c.

162 Omne diversificans potentiam diversificat habitum, non autem e converso. 1 2. q. 8. 2 ad 3. et q. 54. 1. o. et q. 56. 2. c. et 2 2. q. 47. 3. c.

163 In potentiis sensitivis apprehensivis interioribus sunt aliqui habitus, ut in memoria. 1 2. q. 50. 3 ad 3. et q. 56. 3. c.

164 In potentiis sensitivis exterioribus non est habitus. 1 2. q. 50. 3 ad 3.

165 In potentiis vegetativis non est habitus. 1 2. q. 53 ad 1. et q. 54. 1. c. et 2 2. q. 153. 1 ad 3.

166 Omnis perfectio potentiæ animæ habet rationem virtutis. 1 2. q. 110. 4. c.

167 Virtutes sunt subjectivæ in potentiis animæ. 1 2. q. 50. 1. o. et q. 56. 1. o. et 5ª. q. 7. 2. c.

168 Virtutes sunt subjectivæ tantùm in potentia rationali essentialiter vel participativè. 1 2. q. 55. 2. c. et 4 ad 3. et q. 61. 2. c. fi.

169 Una virtus potest esse in pluribus potentiis non æqualiter, sed ordine quodam, s. in una principaliter, in alia verò per modum diffusionis vel dispositionis, vel directionis, vel motivi. 1 2. q. 56. 2. o. et q. 60. 3. c.

170 In nulla potentia sensitiva est virtus nisi in appetitiva. 1 2. q. 56. 3. o.

171 Virtus est necessaria potentiæ sensitivæ appetitivæ, s. concupiscibili et irascibili in quibus est subjectivè, non quidem secundùm se, sed ut sunt rationales participativè. 1 2. q. 56. 4. o. et 5 ad 1.

172 Anima et angelus non conveniunt in ultima differentia. 1ª. q. 75. 7 ad 2.

173 Anima et angelus conveniunt in ultimo fine, non autem in fine proximo. 1ª. q. 75. 7 ad 1.

174 Anima sensitiva in homine est incorruptibilis. 1ª. q. 76. 3 ad 1.

175 Anima sensitiva in homine est nobilior quàm in brutis. 1ª. q. 76. 5. c. et q. 91. 3 ad 1. et 1 2. q. 74. 3 ad 1. et 3ª. q. 2 ad 2. et 5 ad 1.

176 Anima sensitiva non est subsistens. 1ª. q. 75. 3. o. 6. c. et q. 118. 1. c. ad 1.

178 Anima sensitiva nullo modo est hoc aliquid. 1ª. q. 75. 3. o.

179 Anima sensitiva non est vivens, sed principium vivendi. 1ª. q. 118. 1. c.

180 Anima sensitiva non est per creationem. 1ª. q. 118. 1. o.

181 Anima sensitiva non præexistit actu in semine, nec etiam vegetativa. 1ª. q. 118. 1. o.

182 Anima sensitiva et vegetativa traducitur cum semine. 1ª. q. 118. 1. o. et 2 ad 2.

183. Anima sensitiva prolis producta in partem principalem incipit operari ad complementum proprii corporis, per modum nutritionis et augmenti. 1ª. q. 118. 1 ad 4.

184 Anima sensitiva nullam habet operationem per se. 1ª. q. 75. 3. o. et q. 118. 1. c.

185 Animæ brutorum desinunt esse, corpore corrupto. 2 2. q. 164. 1 ad 2.

186 Anima vegetativa non creatur. 1ª. q. 118. 1. o.

187 Anima vegetativa non præexistit in semine. 1ª. q. 118. 1. o.

188 Anima vegetativa est in menstruo secundùm actum primum, non autem secundùm actum secundùm qui est operari. 1ª. q. 118. 1 ad 4. et 2 ad 2.

189 Ex anima vegetativa generantis derivatur quædam virtus activa ad ipsum semen animalis vel plantæ, sicut à principali agente derivatur vis motiva ad instrumentum. 1ª. q. 118. 1. c. ad 3. et q. 119. 1. c. fi. et 2. c. ad 1.

190 Anima vegetativa non agit nisi in corpus sibi unitum. 1ª. q. 78. 1. c. et q. 79. 2 ad 3.

191 Objectum potentiæ vegetativæ est corpus vivens per eam. 1ª. q. 78. 1. 2. c.

192 Potentia vegetativa est triplex, s. generativa, augmentativa, et nutritiva. 1ª. q. 78. 2. o.

193 Omnium partium animæ vegetativæ, generativa est finalior, dignior, et perfectior. 1ª. q. 72 ad 1. et q. 78. 2. c.

194 Vires vegetativæ dicuntur naturales, dupliciter, s. quia habent effectus similes naturæ, i. esse, quantitatem, et conservationem, et quia per similia instrumenta agunt, i. per qualitates activas et passivas, sed altiori modo. 1ª. q. 78. 2 ad 1.

195 Vegetativæ agunt per calorem, et per alias qualitates naturales. 1ª. q. 78. 1. c. et 2. o.

195 Potentiæ vegetativæ non obediunt imperio rationis. 1 2. q. 17. 8. 9. o. et q. 50. 3 ad 1. et

2 2. q. 148. 1 ad 3. et 3ª. q. 15. 2 ad 1. et q. 19. 2. c.

196 Sicut Deum in cœlo esse dicimus, ita animabus beatis, quæ deitatis perfectè participes sunt, assignari; animabus verò quæ hujus deitatis sunt expertes, contraria loca deputari asserimus. Suppl. q. 69. 1. c.

197 Animæ è carcere corporis liberatæ præmio consecuto in cœlum aut pœnâ debitâ inflictâ, in infernum feruntur. Suppl. q. 69. 2. o.

198 Fieri non potest ut animæ vel de paradiso vel de inferno simpliciter exeant. Suppl. q. 69. 3. c.

199 Inanima separata potentiæ sensitivæ et aliæ similes non remanent simpliciter, sed secundùm quid, hoc est eo modo quo principiata sunt in suis principiis. Suppl. q. 70. 1. c.

200 Actus sensitivarum potentiarum nullo modo remanent in anima soluta à corpore, nisi fortassis tanquam in radice remota. Suppl. q. 70. 2 c.

1 ANIMAL. Essentia. Animal est quod habet naturam sensitivam, rationale verò, quod habet naturam intellectivam. 1ª. q. 3. 5. c. et q. 85. 5 ad 4. et 5 ad 5. et 1 2. q. 67. 5. c.

2 Quædam animalia dicuntur esse ex aqua, quia plus habent de aquâ quàm alia animalia, licèt in omnibus prædominetur terra. 1ª. q. 71 ad 2.

3 Quædam animalia sunt media inter aquatica et terrestria, licèt magis conveniant cum altero, cum quo magis computantur. 1ª. q. 71 ad 4.

4 Animalia terrestria sunt perfectiora avibus et piscibus. 1ª. q. 72 ad 1.

5 Non quælibet pars animalis est animal, quia non habet animam primo, sed in ordine ad totum. 1ª. q. 76. 8. c. fi. ad 2 et ad 3.

6 Pars animalis perfecti non est animal, quia non habet distinctionem organorum et operationum quæ requiruntur. 1ª. q. 5. 3 ad 2.

7 Partes animalis non sunt in specie, nec differunt specie, sed sunt diversarum dispositionum. 1ª. q. 76. 5 ad 3.

8 Dextra est nobilior pars corporis animalis. Ideò qui ad dextram alicujus sedet, nobilissimo modo ei conjungitur. 1ª. q. 102. 1. c. fi.

9 Diversa animalia ad ornatum diversorum elementorum pertinent, s. aves aeris, et pisces aquæ, cætera autem terræ. 1ª. q. 71. 72. o.

10 GENERATIO. Animalia quælibet præter perfecta, possunt generari ex semine, et sine semine per putrefactionem. 1ª. q. 91. 2 ad 2.

11 Virtus cœli loco spermatis cum elementis, sufficit ad generationem animalium imperfectorum, non autem perfectorum. 1ª. q. 45. 8 ad 3. et q. 70. 3. c. et q. 71 ad 1. et q. 91. 2 ad 2.

12 Species animalium de novo generatæ per putrefactionem, fuerunt productæ in primis sex diebus in suis principiis. 1ª. q. 74. 1 ad 3.

13 Generatio hominis et multiplicatio, etiam quoad individua, est de principali intentione naturæ, non autem aliorum animalium, nisi secundùm speciem. 1ª. q. 50. 4 ad 4. et q. 98. 1. o.

14 In generatione animalis, præcipuè hominis, sunt necessariæ multæ generationes non continuæ, sicut etiam multæ formæ. 1ª. q. 118. 2 ad 2.

15 Motus sursum est naturalis animali secundùm animam, non autem secundùm corpus. 1 2. q. 6. 5 ad 3.

16 Motus appetitûs animalis prævenitur ab exteriori motu dupliciter, scilicet secundùm sensus, et secundùm corpus. 1 2. q. 6. 1 ad 2.

17 Quædam animalia mox nata habent movere se, et usum membrorum, non propter nobilitatem, sed propter siccitatem cerebri. 1ª. q. 99. 1 ad 2.

18 Animalia pugnant propter cibum et coitum. 1ª. q. 81. 2. c. fi.

19 Quædam animalia abhorrent coire cum matre, ut equus, et camelus. 2 2. q. 154. 9 ad 2.

20 Animalia bruta non prosequuntur convenientia, nec fugiunt nociva per rationis deliberationem, sed per naturalem instinctum æstimativè, similiter et pueri. 1ª. q. 83. 1. c. et 1 2. q. 11. 2. c. et q. 15. 2. c. et q. 16. 2 ad 3. et q. 17. 2 ad 3. et q. 46. 4 ad 2. et 7 ad 2.

21 Animalia bruta non intendunt aliquid manifestare, vel repræsentare, quia hoc est proprium rationis conferentis signum ad signatum: sed agunt ex instinctu naturali aliquid ad quod sequitur hoc. 2 2. q. 110. 1. c.

22 Aves docent pullos suos volare, et similia: quia mox nata bruta non habent ita perfectum usum industriæ naturalis, sicut postea. 1ª. q. 101. 2 ad 3.

23 Animalia bruta sunt sagacia, quia diriguntur à Deo, sicut horologia. 1 2. q. 13. 2 ad 3.

24 Cognitio est in animalibus brutis propter necessitatem actionis tantùm. 1ª. q. 91. 3 ad 3. et 1 2. q. 31. 6. c.

25 Homines in statu innocentiæ non indigebant aliis animalibus, nisi ad experimentalem cognitionem eorum. 1ª. q. 96. 1 ad 3.

26 Appetitus animalis bruti non est liber. 1ª. q. 59. 3. c. et q. 83. 1. c. et 1 2. q. 11. 2. c. et q. 13. 2 ad 2 et ad 3. et q. 26. 1. c.

27 Electio non convenit animalibus brutis. 1 2. q. 13. 2. o.

28 Intentio propriè non convenit animalibus brutis. 1 2. q. 12. 3. o.

29 Delectatio propriè convenit animalibus brutis, non autem gaudium. 1 2. q. 31. 3. c.

30 Animalia bruta non delectantur visibilibus, odoribus, et sonis, nisi in ordine ad sustentationem naturæ. 1ª. q. 91. 3 ad 3. et 1 2. q. 31. 6. c. et q. 33. 2 ad 3. et 2 2. q. 141. 4 ad 3. et q. 167. 2. c.

31 Omne animal naturaliter abstrahitur à delectationibus venereis, et gustûs, per dolores corporis. 1 2. q. 29. 3 ad 1. et q. 33. 6. c. fi. ad 1.

32 Animalia ferociora non erant mansueta ante peccatum Adæ, nec comedebant herbas, sed carnes sicut nunc. 1ª. q. 96. 1 ad 2.

33 Animalia bruta appetunt excellentiam, et irascuntur contra derogantia ei, non autem honorem. 1 2. q. 47. 2 ad 2.

34 IN COMMUNI. Homo ex parte suæ temperatissimæ complexionis, non habet superexcellentiam alicujus passionis animæ, quam habent cætera animalia, secundùm quòd deviant ab hac æqualitate, ut leo in audacia, canis in ira, lepus in timore, et sic de aliis. 1 2. q. 46. 5 ad 1.

35 Quæ tantùm vivunt, i. plantæ, sunt propter omnia animalia, et hæc propter hominem, et

omne imperfectius, propter perfectius. 1ª. q. 65. 2. c. et 2 2. q. 64. 1. 2. c. et q. 66. 1. c.

36 Omnia animalia sunt subjecta homini, vel totaliter, ut mansueta, vel in parte, ut alia, sed non omnia obediunt ei propter peccatum. 1ª. q. 96. 1. o.

37 Bruta quandoque puniuntur in pœnam dominorum suorum. 2 2. q. 108. 4 ad 3.

38 In brutis est similitudo boni moralis, scilicet virtutum, secundùm passiones tantùm. 1 2. q. 24. 4 ad 3.

39 Bruta invocant Deum, inquantum naturaliter desiderant bonitatem ejus. Sed obediunt ei, inquantum naturalis instinctus eorum movetur à Deo. 2 2. q. 83. 10 ad 3.

40 Lex. Distinctio animalium immundorum à mundis non erat ante legem Moysi, quoad esum, nisi propter abominationem vel consuetudinem, sed bene quoad sacrificia. 1 2. q. 103. 1 ad 4.

41 Expositio animalium mundorum secundùm legem. 1 2. q. 102. 3 ad 2.

42 Expositio animalium immundorum secundùm legem. 1 2. q. 102. 6 ad 1 et ad 2.

43 Animal sacrificandum debebat habere quatuor, s. integritatem, sanitatem, suavitatem, et sal. 1 2. q. 102. 3. c. ad 2 et ad 7.

44 Animalia ante octo dies non offerebantur, propter suam tenuitudinem. 1 2. q. 102. 3 ad 7. et 3 ad 1. et 3ª. q. 70. 3 ad 3.

45 In lege veteri offerri solebant quinque animalia figurantia eorum sacrificium, i. Christum, s. vitulus, capra, ovis, turtur, et columba. 1 2. q. 102. 3 ad 2.

46 Deus providit quòd in sacrificiis propter paupertatem non valens offerre animal quadrupes, offerret aves. Si non panes, vel farinam, vel spicas. 1 2. q. 102. 3 ad 12.

47 Quantò gravius est peccatum, tantò vilior species animalis offerebatur in sacrificiis, s. capra pro idolatria, vitulus pro ignorantia sacerdotis, et hircus pro negligentia principis. 1 2. q. 102. 3 ad 11.

Animata generant et conservantur à principio motivo intrinseco, sed inanimata tantùm ab extrinseco. 1ª. q. 78. 1. 2. o.

1 Animus pro vi irascibili ponitur, ut patet per Philosophum, ubi dicit, quòd in sensitivo appetitu est desiderium et animus, i. concupiscibilis, et irascibilis. 2 2. q. 129. 1. a. 1 ad 1.

2 Moderatio animi quandoque provenit ex quadam dulcedine affectûs, quâ quis abhorret omne illud quod potest alium tristare. Et idcò dicit Seneca, quòd temperantia est quædam lenitas animi. Nam austeritas e contrario animi videtur esse in eo, qui non veretur alios contristare.

Nisi propter aliquam causam necesse sit aliquando alios utiliter contristare. 2 2. q. 114. 2 ad 1. fi. et q. 157. 3 ad 1. fi.

1 Annexum spiritualibus potest esse aliquid dupliciter, s. vel sicut ex spiritualibus dependens, sicut habere beneficia ecclesiastica dicitur spiritualibus esse annexum, quia non competit, nisi habenti officium clericale. Unde hujusmodi nullo modo possunt esse sine spiritualibus. Et propter hoc ea nullo modo vendere licet, quia eis venditis, intelliguntur etiam spiritualia venditioni subjici. Quædam autem sunt annexa spiritualibus inquantum ad spiritualia ordinantur, sicut jus patronatûs quod ordinatur ad præsentandum clericos ad ecclesiastica beneficia, et sicut vasa sacra, quæ ordinantur ad sacramentorum usum. Unde hujusmodi non præsupponunt spiritualia, sed magis ea ordine temporis præcedunt, et ideò aliquo modo vendi possunt, non autem inquantum sunt spiritualibus annexa. 2 2. q. 100. 4. c.

1 In mutationibus naturalibus terminus à quo, i. forma annihilatur, nisi inquantum manet in potentia in suo subjecto. 1ª. q. 104. 4 ad 3.

2 Nulla creatura annihilatur, sed quælibet secundùm aliquid perseverabit in æternum. 1ª. q. 65. 4 ad 1. et q. 103. 1 ad 2. et q. 104. 4. c.

3 Agens. Si Deus subtraheret actionem suam, omnia subitò annihilarentur. 1ª. q. 8. 1. c. et q. 9. 2. c. et q. 50. 5 ad 3. et q. 104. 1. c. et 1 2. q. 109. 2 ad 2. et 8. c.

4 Solus Deus potest aliquid annihilare. 1ª. q. 9. 2. c. et 3ª. q. 13. 2. c.

5 Deus de potentia absoluta potest annihilare omnem creaturam, non autem de potentia ordinaria. 1ª. q. 9. 2. c. et q. 104. 3. 4. o.

6 Deus non annihilat peccatores, ne justitia sit sine misericordia, et ut pœna respondeat culpæ. 1 2. q. 87. 4 ad 1.

1 Annunciatio Christi convenienter facta fuit beatæ Virgini. 3ª. q. 30. 1. o.

2 Annunciatio Christi convenienter facta fuit per angelum. 3ª. q. 30. 2. o.

3 Annunciatio Christi convenienter facta fuit per supremum archangelum. 3ª. q. 30. 2 ad 4.

4 Annunciatio Christi convenienter facta fuit in specie corporali, et visione corporali. 3ª. q. 30. 3. o.

5 Annunciatio Christi convenienti modo et ordine facta fuit. 3ª. q. 30. 4. o.

6 Expositio evangelii de annunciatione dominica. 3ª. q. 30. 4. o.

Quando in antecedente est aliquid pertinens ad actum animæ, consequens debet sumi ut est in anima. 1ª. q. 14. 13 ad 2.

1 Antequam importat ordinem ad futurum verè, vel imaginariè. 3ª. q. 28. 3 ad 1.

Antiochus non verè pœnituit. 1ª. q. 86. 1 ad 1.

1 Antichristus non erit unitus diabolo in persona. 3ª. q. 8. 8. c. ad 1.

2 Antichristus erit caput malorum omnium perfectione malitiæ, non autem ordine vel influxu. 3ª. q. 8. 8. o.

In collationibus patrum introducitur sententia beati Antonii, qui prætulit discretionem per quam aliquis omnia moderatur, et jejuniis, et vigiliis, et omnibus hujusmodi observantiis. 1 2. q. 188. 6. c. ad 3.

Antonomasia est figura quâ nomina generalia restringuntur ad aliquid per excellentiam, ut Urbs pro Roma. 2 2. q. 141. 2. c. et q. 186. 1. c.

Anthropomorphitæ fuerunt hæretici fingentes Deum esse figuratum lineamentis corporis humani. 2 2. q. 188. 3. c.

Apirocalia est excessus expensarum contra rationem, et opponitur parvificentiæ. 2 2. q. 133. 2. o

APOCRYPHA Esdræ. 1ª. q. 10. 6. a. 1. et 2 2. q. 34. 1. a. 2.

1 APOSTASIA. DIVISIO. Duplex, s. aversio à Deo, et nolle subdi Deo, et sic est speciale peccatum, s. prima species superbiæ, non autem primo modo, sed est generalis conditio omnis peccati. 1 2. q. 84. 2 ad 2.

2 Apostasia, id est, recessus à Deo, est triplex, scilicet à religione vel ordine, à bona vita, et à fide. 2 2. q. 12. 1. o.

3 Apostasia à fide non est species infidelitatis, sed est circumstantia ejus aggravans eam. 2 2. q. 12. 1 ad 3.

4 Apostasia à fide est pessima, et includit alias. 2 2. q. 12. 1. c.

5 POENA. Apostata condemnatus ab Ecclesia perdit jus dominii super subditos. 2 2. q. 12. 2. o.

1 APOSTOLI fuerunt perfectiores cæteris sanctis. 1 2. q. 106. 4. c.

2 Apostoli habuerunt omnem scientiam quantùm expediebat ad conversionem mundi. 2 2. q. 176. 1 ad 1.

3 Spiritus sanctus docuit apostolos omnem veritatem necessariam ad salutem, non autem omnes futuros eventus. 1 2. q. 106. 4. 2.

4 Verba apostolorum sunt ex familiari revelatione Spiritûs sancti et Christi, ideò servanda sunt, quia sunt in canonica scriptura, in qua nefas est credere aliquid falsum esse. 1ª. q. 57. 5 ad 3. et 1 2. q. 100. 8. 5 ad 3. fi. et q. 103. 4 ad 2.

5 Missio visibilis Spiritûs sancti facta est ad apostolos in specie flatûs, et linguæ igneæ, ad significandum quòd gratiam et auctoritatem haberent à capite, i. Christo, et abundarent verbis et fervore. 1ª. q. 43. 7 ad 6. et 3ª. q. 39. 6 ad 4. et q. 72. 2 ad 1.

6 Deus dedit apostolis scientiam scripturarum, et omnium linguarum, quam homines per studium vel consuetudinem acquirere possunt, licèt non ita perfectè. 1 2. q. 51. 4. c.

7 Apostoli loquebantur omnibus linguis, non autem Christus, nec christiani modo. 2 2. q. 176. 1. o.

8 Apostoli relinquentes omnia propter Christum voverunt pertinentia ad perfectionis statum. 2 2. q. 88. 4 ad 3.

9 Apostoli omnes in navicula turbabantur propter peccatum Judæ, ad commendationem unitatis. 2 2. q. 108. 4. 5.

10 SACRAMENTUM. Apostoli nullum sacramentum instituerunt. 3ª. q. 64. 2. o. et q. 72. 1 ad 1.

11 Apostoli ministrantes sacramenta utebantur aliquâ formâ verborum traditâ à Christo. 3ª. q. 72. 4 ad 1.

12 Apostoli multa tradiderunt occultè, non in scriptis, ut formas sacramentorum, ne irriderentur ab infidelibus. 3ª. q. 25. 3 ad 4. et q. 64. 2 ad 1. et q. 72. 4 ad 1. et q. 78. 3 ad 9. et q. 83. 4 ad 2.

13 Omnes apostoli sunt baptizati baptismo Christi à Christo. 3ª. q. 38. 6 ad 2. et q. 72. 6 ad 2. et q. 84. 7 ad 4.

14 Apostoli baptizabant per alios, et secundùm Dionysium divini nostri duces, id est, apostoli probaverunt infantes recipi ad baptismum, sed prædicabant per se sicut etiam Christus, quia industria ministri multùm facit in ultimo, et nihil facit in primo. 3ª. q. 67. 2 ad 1. et q. 68 9. c.

15 Apostoli confirmati sunt à Christo sine materia, sed non confirmabant alios communiter sine materia. 3ª. q. 72. 2 ad 1. et 4 ad 1.

1 DEI APPARITIO differt à missione visibili, quia non importat ordinem divinarum personarum, nec inhabitationem, sicut missio. 1ª. q. 43. 7 ad 6. et 3ª. q. 39. 8 ad 1.

2 Apparitio convenit patri, non autem mitti. 1ª. q. 43. 7 ad 6. et 3ª. q. 39. 8 ad 1.

3 Apparitio Christi postquam resurrexit, legitur facta duodecies. 3ª. q. 55 ad 3. et ad 4. q 83. 5 ad 6.

4 Christus apparuit in alia effigie, propter gloriam ejus, et incredulitatem videntium. 3ª. q 54. 1 ad 3. et q. 55. 4. o.

5 Christus per apparitiones probare voluit identitatem resurgentis, quoad naturam, comedendo, personam eâdem effigie, vel accidentia, per cicatrices, veritatem vitæ loquendo, et veritatem corporis, per palpationem, et ejus gloriam intrando januis clausis. 3ª. q. 55. 6. c.

6 Christus post ascensionem apparuit quibusdam in specie propria corporali, sicut Paulo. 3ª. q. 57. 6 ad 3.

1 APPELLARE ex confidentia justæ causæ licet cuilibet, non autem ut per moram justitiam impediat. 2 2. q. 69. 3. o.

2 Ante sententiam, et post eam, licet appellare. 2 2. q. 69. 3 ad 1.

3 Appellare licet à judice ordinario tantùm, et ab ordinario et arbitrario simul, non autem ab arbitrario tantùm. 2 2. q. 69. 3 ad 2.

4 Nullus potest appellare post decem dies, nec plusquam ter. 2 2. q. 69. 3 ad 3.

5 Nulli fideli licet ad judicem infidelem appellare. 2 2. q. 69. 3 ad 1.

1 APPETITUS quid. Appetitus est potentia passiva. 1ª. q. 80. 2. c. et 1 2. q. 8. 2 ad 3. et q. 27. 1. c. et q. 50. 5 ad 2.

2 Appetitus est inclinatio appetentis in aliquid sibi simile et conveniens. 1ª. q. 80. 1. c. et 1 2. q. 8. 1. c. et q. 29. 1. c. et q. 50. 5 ad 1.

3 Appetitus omnis est inclinatio consequens formam, sed naturalis naturalem, sensitivus apprehensam à sensu, intellectivus, id est, voluntas apprehensam ab intellectu. 1ª. q. 78. 1 ad 3. et q. 80 1. o. et q. 81. 1. c. et q. 87. 4. c. et 1 2. q. 8. 1. c. et q. 17. 8. c. et q. 26. 1. c. et q. 55. 1. c. et q. 40. 3. c.

4 Appetitus quilibet sequitur cognitionem. 1 2. q. 40. 3. c.

5 Appetitus est ad res, sed cognitio est à rebus. 1ª. q. 16. 1. c. et q. 19. 3 ad 6. et 6 ad 2. et q. 80. 2. a. 2. et q. 82. 3. c. et 1 2. q. 22. 2. c. et q. 40. 2. c. et q. 66. 6 ad 1. et 2 2. q. 26. 1 ad 2. et q. 27. 4 c.

6 DIVISIO. Appetitus duplex, s. naturalis, et sensitivus. 1ª. q. 78. 1 ad 3. et q. 80. 1. o. et 2 2. q. 148. 1 ad 3.

7 Appetitus duplex, s. sensitivus, et intellectivus. 1ª. q. 80. 2. o. et 2 2. q. 18. 1. c. et q. 24. 1. c. et q. 58. 4. c. et q. 175. 2 ad 2.

8 Appetitus triplex, s. naturalis, sensitivus, et intellectivus. 1ª. q. 6. 1 ad 1. et q. 19. 1. 9. c.

et q. 59. 1. c. et 60. 1. c. et q. 87. 4. c. et 1 2. q. 1. 2 c. ad 3. et q. 26. 1. 2. c. et q. 40. 3. c. et 2 2. q. 29. 2 ad 1.

9 Appetitus naturalis qui sequitur naturæ indigentiam, s. vis appetitiva vel attractiva, dividitur contra retentivam, digestivam, et expulsivam. Et omnes subserviunt nutritivæ, et sunt vires animæ vegetativæ propriè, sed in passionibus animæ, secundùm similitudinem agentium naturalium. 1 2. q. 23. 4. c. et q. 40. 4. c. et 1ª. q. 117. 1. c. et q. 119. 2. c. et 2 2. q. 148. 1 ad 3.

10 Appetitus cibi duplex, s. naturalis, id est, fames et sitis, et animalis, in quo est vitium gulæ, non autem in primo. 2 2. q. 148. 1. ad 3.

11 Actus appetitûs est appetere non habita, amare habita et delectari in eis. 1ª. q. 19. 1. c. ad 2. et q. 59. 1 ad 2.

12 Motus appetitûs duplex, s. prosecutio, et fuga. 2 2. q. 141. 3. c. et q. 161. 1. c.

13 Ordo motûs appetitûs proportionatur ordini motuum naturalium. 1 2. q. 23. 2. c.

14 Omnis appetitus secundùm quòd tendit in bonum, tendit in assimilationem divinæ bonitatis. 1ª. q. 7. 1. c. ad 2. et q. 44. 4. c. ad 3 et 2 2. q. 34. 1 ad 3.

15 Creatura irrationalis appetit Deum implicitè tantùm, sed rationalis implicitè. 1ª. q. 6. 1 ad 2.

16 In omni bono appetitur summum bonum, id est, Deus. 1ª. q. 6. 1 ad 2.

17 Appeti propter se dicitur dupliciter, s. solùm propter se, et nunquam propter aliud, et aliquando etiam propter aliud. Primum convenit soli beatitudini, secundum virtutibus. 2 2. q. 145. 1 ad 1.

18 Omnia appetunt bonum, esse, perfectionem, et conjungi suo principio. 1ª. q. 5. 1. c. et q. 6. 1. o. et 2 ad 2. et q. 63. 3. c. et 2 2. q. 64. 5. c.

19 Nullus appetitus est ad malum. 1ª. q. 19. 9. c. et q. 105. 8. c. et 1 2. q. 8. 1. c. et q. 25. 2. c. et q. 27. 1 ad 1. et q. 28. 1. c.

20 Non esse est appetibile damnatis, et desperatis per accidens tantùm, s. ratione pœnæ. 1ª. q. 5. 2 ad 3. et 1 2. q. 8. 1. 3. et q. 29. 1 ad 2. et q. 75. 8 ad 2.

21 Bonum arduum ratione boni attrahit appetitum causando spem, sed ratione difficultatis retrahit causando desperationem. 2 2. q. 161. 1. c.

22 Possibile convenit objecto appetitûs, non omninò per accidens. 1 2. q. 40. 1 ad 3.

23 Appetibile non movet appetitum sensitivum, nec rationalem, nisi apprehendatur. 1ª. q. 80. 2 ad 1. et 2 2. q. 34. 1. c. princ.

24 Subjectum. Quælibet res habet aliquem appetitum. 1ª. q. 59. 1. c. et q. 80. 1. c.

25 Naturalis. Appetitus naturalis nihil aliud est, nisi inclinatio et ordo rei ad rem sibi convenientem 1ª. q. 78. 1 1 ad 3. et q. 80. 1. o. et q. 81. 1. c. et q. 87. 4. c.

26 Appetitus naturalis est habitudo ad bonum naturale, ad quod tendit quando non habet, et in quo habito, quiescit. 1ª. q. 19. 1. 2. c.

27 Appetitus naturalis semper tendit in bonum existens in re. 1 2. q. 8. 1. c.

28 Appetitus naturalis semper sequitur formam in re existentem, alii autem apprehensam, 1ª. q. 59. 1. c. et q. 60. 1. c. et q. 80. 1. c. et 1 2. q. 8. 1. o. et q. 17 8. c. et q. 26. 1. c.

29 Illud quod appetitur appetitu naturali potest etiam appeti appetitu animali, cùm fuerit apprehensum. 1 2. q. 30. 3 ad 1.

30 Quælibet potentia animæ appetitu naturali concupiscit, amat, delectatur, et hujusmodi, sed appetitu animali sola concupiscibilis. 1ª. q. 78. 1 ad 3. et q. 80. 1 ad 3. et 1 2. q. 30. 1 ad 3.

31 Appetitus potest dici naturalis tripliciter, s. vel quia inest rei à natura, et sic est in qualibet potentia animæ, et etiam in voluntate, et in omni parte et membro corporis, et in omni re. Vel quia consequitur formam merè naturalem et simpliciter immersam materiæ, vel quia consequitur formam rationalem, quæ inest homini à natura, non tamen ut sequens formam actu apprehensam ab intellectu. 1ª. q. 76. 7. c. co. 2. et q. 78. 1 ad 3. et q. 80. 1 ad 3.

32 Appetitus naturalis animæ non est potentia animæ distincta à cæteris ejus potentiis. 1ª. q. 80. 1. o. et 1 2. q. 30. 1 ad 3.

33 Appetitus inferior naturaliter sequitur motum appetitûs superioris, nisi aliquid repugnet. 2 2. q. 158. 8. c.

34 Appetitus naturalis non obedit rationis imperio. 1ª. q. 85. 1 ad 3. et 1 2. q. 17. 8. 9. o. et 2 2. q. 148. 1 ad 3.

35 Omnis potentia animæ, naturali appetitu appetit objectum sibi conveniens. 1ª. q. 78. 1 ad 3. et q. 80. 1 ad 3. et 1 2. q. 30. 1 ad 3.

36 Appetitus consequens apprehensionem animalis est potentia animæ distincta à cæteris ejus potentiis, non autem appetitus naturalis. 1ª. q. 80. o. 1. et 1. 1 2. q. 30. 1 ad 3.

37 Appetitus sensitivus movetur à cogitativa seu æstimativa, imaginativa, et sensu. 1ª. q. 81. 3 ad 2. et 1 2. et q. 75. 2. c.

38 Appetitus sensitivus movetur immediatè ab imaginatione, vel æstimativa, sed mediatè à ratione. 1ª. q. 81. 3. c. et 1 2. q. 30. 3 ad 3.

39 Vis cognitiva non movet nisi mediante appetitivâ, nec ratio universalis, nisi mediante ratione particulari, nec voluntas, nisi mediante appetitu sensitivo. 1ª. q. 20. 1 ad 1. et q. 80. 2 ad 3. et q. 86. 1 ad 2.

40 Appetitus sensitivus dividitur per concupiscibilem, et irascibilem. 3ª. q. 50. 4. c. et q. 78. 1 ad 3. et q. 81. 2. o. et 3. c. et 2 2. q. 48. 1. c. et q. 58. 4. c. et q. 168. 2. c.

41 Et uterque appetitus obedit imperio rationis. 1ª. q. 74. 3. c. et q. 81. 3. o. et q. 85. 1 ad 1 et ad 3. et q. 96. 2. c. et q. 110. 2 ad 3. et q. 117. 3 ad 3. et 1 2. q. 17. 7. o. et q. 26. 1. c. et q. 42. 4. c. et q. 50. 3. o. et 56. 4. o. et q. 58. 2. c. et 2 2. q. 58. 2. c. et 4 ad 3. et q. 158. 2 ad 4. et 3ª. q. 15. 2 ad 1. et q. 18. 2. c. ad 1. et q 19. 2. c. et q. 20. 2 ad 3.

42 Appetitus sensitivus non obedit imperio rationis, nisi mediante voluntate. 1 2. q. 46. 1 ad 1.

43 Actus appetitûs sensitivi ut est à potentia animæ, subjacet imperio rationis, non autem ut est ex dispositione organi corporalis. 1 2. q. 17. 7. o.

44 Proprium hominis est, quòd appetitus inferior subdatur appetitui superiori et moveatur ab eo. 1 2. q. 74. 3 ad 1. et 2 2. q. 175. 2 ad 2.

45 Appetitus sensitivus est proximus motui corporis nostri. 1ª. q. 20. 1 ad 1.

46 In passionibus appetitûs sensitivi est considerare aliquid quasi materiale, scilicet corporalem transmutationem, et aliquid quasi formale, quod est ex parte appetitûs. 1ª. q. 20. 1 ad 2.

47 Bonum sensibile est objectum appetitûs sensitivi, sed bonum simpliciter est objectum voluntatis. 1ª. q. 59. 4. c. et 1 2. q. 1. 2 ad 3. et q. 19. 3. c. et 2 2. q. 24. 1. c.

48 Nullus appetitus movetur ad suum objectum, nisi apprehendatur sub ratione boni vel mali, convenientis vel nocivi. 1 2. q. 9 ad 2.

49 Appetitus sensitivus, ut rectus à ratione, potest esse subjectum virtutis et vitii. 1 2. q. 50. 3 ad 3. et q. 56. 3. c. et 4. o. et 5 ad 1. et q. 57. 1. c. et q. 74. 2. c. ad 2. et 3. o.

50 Actus appetitûs sensitivi semper est cum transmutatione corporis, et maximè circa cor. 1ª. q. 20. 1 ad 3. et 1 2. q. 40. 3. c. et q. 22. 2 ad 3.

51 DIFFERENTIA. Appetitus sensitivus et rationalis, i. voluntas, sunt duæ potentiæ. 1ª. q. 80. 2. o.

52 Actus appetitûs sensitivi ratione mutationis corporalis annexæ dicuntur passiones, non autem actus voluntatis. 1ª. q. 20. 1 ad 1.

53 INTELLECTIVUS. Appetitus sensitivus et voluntas sunt rationales participativè. 1 2. q. 24. 1 ad 2. et q. 56. 6 ad 2. et q. 59. 4 ad 2. et q. 61. 2. c. fi. ad 2. et 2 2. q. 58. 4 ad 3. et 3ª. q. 18. 2. 4.

54 Appetitus rationalis non dividitur per concupiscibilem et irascibilem. 1ª. q. 59. 4. o. et q. 82. 5. o.

55 Appetitus rationalis non fertur in particulare, nisi sub ratione universalis. 1ª. q. 80. 2 ad 2.

1 APPREHENSIO aliqua est causa timoris, et omnium operationum appetitus. 2 2. q. 7. 1. c.

2 Respectus qui est tantùm in apprehensione rationis conferentis unum alteri, est relatio rationis tantùm. 1ª. q. 28. 1. c.

1 APPROPINQUATIO. Quantò aliquid habet minus de potentialitate, tantò magis appropinquat Deo 1 2. q. 22. 2 ad 1.

2 Quantò aliqua sunt fini bono propinquiora, tantò sunt meliora. 2 2. q. 81. 6. c. princ.

1 APPROPRIATIO in communi est manifestatio divinarum personarum per attributa essentialia. 1ª. q. 39. 7. c.

2 Appropriatio in divinis potest fieri dupliciter, scilicet ex parte creaturarum, et ex parte Dei. Prima debet semper fieri per contrarium, secunda verò per similitudinem ad proprium. 1ª. q. 39. 7. c. ad 1. et 8. c. co. 2.

3 Appropriatum ut sic est posterius proprio secundùm modum intelligendi, sed ut essentiale, est e converso. 1ª. q. 39. 7 ad 3.

4 Attributa convenienter appropriantur divinis personis 1ª. q. 39. 7. 8. o.

5 Essentia nulli personæ appropriatur, nec operatio. 1ª. q. 39. 8. c.

6 IN SPECIALI potentia appropriatur Patri, sapientia Filio, bonitas verò Spiritui sancto. 1ª. q. 39. 7. 8. c. et q. 45. 6 ad 2. et q. 46. 3. c. et 2 2. q. 14. 1. c. et c.

7 Veritas in divinis appropriatur Filio. 1ª. q. 39. 8. c.

8 Principium effectivum appropriatur Patri, exemplare autem Filio. 1ª. q. 46. 3. c.

9 Æternitas appropriatur Patri, pulchritudo Filio, usus verò Spiritui sancto secundùm Illarium. 1ª. q. 39. 8. c. et 3ª. q 59. 1 ad 2.

10 Unitas appropriatur Patri, imago, æqualitas, et verbum Filio, nexus verò Spiritui sancto, secundùm Augustinum. 1ª. q. 37. 1 ad 3. q. 39. 8. c. et q. 47. 2 ad 2. et 3ª. q. 58. 2 ad 3.

11 Ex ipso appropriatur Patri; per quem, Filio; in quo, Spiritui sancto. 1ª. q. 93. 8. c.

12 Creatorem esse, appropriatur Patri; per quem, Filio; dominium verò et vivificatio, Spiritui sancto. 1ª. q. 45. 6 ad 2.

1 AQUA. In communi habet sex proprietates, quia est diaphana, humida, frigida, generativa, abundans ubique, et sine pretio. 3ª. q. 66. 3. c. et q. 69. 2 ad 2. et 4 ad 1. c.

2 Aqua est duplex, scilicet viva, id est, continuata suo principio cum fluxu, et mortua, instans. 1ª. q. 48. 1 ad 3.

3 Aqua non cooperit totam terram contra naturam, propter viventia super eam. 1ª. q. 69. 1 ad 2 et ad 4.

4 Congregatio aquarum convenienter describitur tertiâ die. 1ª. q. 69. 1. o.

5 Aquæ dicuntur potiùs congregari et dividi quàm creari, quia labiliter fluxæ sunt. Sed aquæ quæ supra cœlos sunt, non sunt fluidæ secundùm Basilium. 1ª. q. 68. 2. c. et ad 2. fi. et q. 69. 1 ad 1.

6 Aqua calida citiùs et fortiùs congelatur. 1 2 q. 35. 6. a. 2. et q. 37. 1 ad 2. et q. 48. 2. c. et q 87. 2. c.

7 DE LATERE CHRISTI. Vera aqua exivit de latere Christi, in cruce. 3ª. q. 66. 4 ad 3 et q. 74. 7 ad 3.

8 BENEDICTA. Aqua benedicta non est sacramentum, sed est quid sacramentale. 3ª. q. 63. 1 ad 6.

9 Aqua benedicta non ordinatur directè ad remedium præstandum, sed contra dæmones, et contra omne impedimentum sacramentorum. 3ª. q. 63. 1 ad 6.

10 Aqua benedicta datur contra impugnationem exteriorem dæmonum; exorcismus autem, contra interiorem. 3ª. q. 71. 2 ad 3.

11 Aqua benedicta delet peccata venialia. 3ª. q. 63. 1 ad 6 et ad 8. et q. 83 ad 3. et q. 87. 3. c.

12 Aqua benedicta potest iterari, non autem exorcismus, pro quo sumitur contra dæmones. 3ª. q. 71. 2 ad 3.

13 Aquæ benedictæ potest fieri additio aquæ non benedictæ, et tota erit benedicta. 3ª. q. 77. 8 ad 3. et q. 83. 3 ad 3. et q. 87. 3. o.

Aquila significat superbiam. 1 2. q. 102. 6 ad 1 co. 2. fi.

AQUILO flans facit generare mares, auster verò fœminas. 1ª. q. 92. 1 ad 1. et q. 99. 2 ad 2.

1 Aliter habetur spes fructificationis arboris cùm virescit frondibus, et aliter cùm jam primordia fructuum incipiunt apparere. 1 2. q. 69. 3. c.

2 In arboribus et in herbis nihil erat immundum secundùm legem, sicut in omni genere animalium. 1 2. q. 102. 6 ad 2.

1 ARCA testamenti significat secreta fidei, quæ permittuntur videri à majoribus tantùm. 1 2. q. 102. 4 ad 6.

2 Dispositio arcæ testamenti interiùs et exteiùs, et expositio litteralis et figuralis omnium ertinentium ad eam. 1 2. q. 102. 4 ad 6.

ARCHANGELI sunt medius ordo inter angelos et Principatus. 1ª. q. 108. 5 ad 4.

ARCHITECTOR est principalis artifex præcipiens induci formam, et præparari materiam. 1ª. q. 18. 5. c.

1 ARGUMENTUM dicitur dupliciter, scilicet ratio rei dubiæ, et signum evidens sensibile. 3ª. q. 55. 5. c.

2 Oratio firmat argumentum, primò à substantia actûs; secundò à circumstantiis. 1 2. q. 17 ad 1.

3 Argumentum ex solo litterali sensu sumitur sacræ Scripturæ. 1ª. q. 1. 10 ad 1.

4 Argumentum ab auctoritate Dei est firmissimum, sed ab auctoritate humana est debilissimum. 1ª. q. 1. 8 ad 2.

ARITHMETICA et geometria procedunt ex principiis notis lumine naturali intellectûs. 1ª. q. 1. 2. c.

1 ARISTOTELES instituit sectam peripateticorum, quorum princeps ipse fuit. 1 2. q. 59. 2. c. et 2 2. q. 125. 10. c.

ARMUS dexter, et pectusculum hostiæ in lege veteri, erant sacerdotis contra divinationem, et quia sapientia cordis et fortitudo sunt ei necessaria. 1 2. q. 102. 3 ad 8. fi.

SPIRITUS sanctus dicitur pignus, sed magis propriè arra, quia Spiritus sanctus dicitur arra, per respectum ad ea dona, quæ manent in patria; pignus verò per respectum ad ea quæ evacuabuntur. 1 2. q. 114. 3 ad 3. fi.

1 ARROGANTIA. Arrogans est, qui sibi tribuit quod non habet. 2 2. q. 112. 1 ad 2.

2 Arrogantia quâ aliquis supra se extollitur, est species superbiæ. Nec est jactantia, sed sæpe est causa ejus. 2 2. q. 112. 1 ad 2.

1 ARS QUID. Ars est virtus intellectualis, inquantum facit facultatem boni operis. Non autem simpliciter est virtus, quia non perficit usum, nec appetitum. 1 2. q. 57. 3. 4. o.

2 Ars est recta ratio factibilium, et habitus operativus. 1ª. q. 22. 2. c. et 1 2. q. 57. 3. 4. o. et q. 93. 1. c. et 2 2. q. 47. 3. c.

3 Forma artis est similitudo ultimi effectûs intenti ab artifice. 3ª. q. 78. 2. c.

4 Ars semper est ad bonum, sicut et scientia. 1 2. q. 57. 3 ad 1.

5 Artis est aliqua virtus, quia ad bonum ejus usum requiritur aliqua virtus moralis. 1 2. q. 57. 3 ad 2. et 2 2. q. 47. 4 ad 2.

6 Scientiæ ad nullum opus ordinatæ dicuntur simpliciter scientiæ, non autem artes. 1 2. q. 57. 3 ad 3.

7 Artes quæ ordinantur ad opus rationis, dicuntur liberales. Quæ verò ordinantur ad opus corporis, dicuntur serviles. 1 2. q. 57. 3 ad 3.

8 Artes liberales sunt speculativæ. Sed dicuntur artes, quia habent aliquid per modum operis. 1 2. q. 57. 3 ad 3. et 2 2. q. 47. 2 ad 3.

9 Omnis applicatio rationis rectè ad aliquid factibile pertinet ad artem. Ideò est aliqua ars speculativa. Non autem prudentia, quia est tantùm de consiliabilibus, in quibus non sunt viæ determinatæ ad finem. 2 2. q. 47. 2 ad 3.

10 COMPARATIO. Ars magis convenit cum prudentia quàm habitus speculativi ratione objecti, et subjecti. Sed e converso, ratione virtutis. 1 2. q. 57. 4 ad 2.

11 Ars differt realiter à prudentia. 1 2. q. 57. 4 o. 3 ad 1. et 2 2. q. 47. 4 ad 2.

12 Ars non requirit aliquos habitus morales in appetitu, sicut requirit prudentia. 1 2. q. 57. 4. c. et q. 58. 3 ad 2.

13 Ars habet determinata media ad finem. Sed in quibusdam non habet in quibus per similitudinem dicitur aliquis prudenter agere, ut in medicina, et navali, in quibus est necessarium consilium. 2 2. q. 47. 4 ad 2. et q. 49. 3 ad 2.

14 Bonum artis est extra hominem, s. in artificialibus, sed bonum prudentiæ est intra hominem. 1 2. q. 57. 4. c. et 5 ad 1.

15 Operatio artis fundatur super operationem naturæ, et hæc super creationem. 1ª. q. 45. 8. c. ad 4.

16 Initium artis secundùm ejus essentiam sunt principia ex quibus procedit ars. Sed secundùm ejus effectum est unde incipit ars operari, sicut principium artis ædificativæ est fundamentum. 2 2. q. 49. 7. c.

17 Quicquid est contra naturam artificiati, est contra naturam artis. 1 2. q. 71. 2 ad 4.

18 Ars non potest inducere formam substantialem, nisi virtute naturæ. 2 2. q. 77. 2 ad 1. et 3ª. q. 66. 4. c. et q. 75. 6 ad 1.

19 In aliqua materia est virtus agens ad productionem formæ artis, in aliqua verò non. 1ª. q. 77. 1. c.

20 Vendere artes liberales quoad veritatem earum, peccatum est simoniæ, non autem locare operas suas, s. docendo eas, quia hoc licitum est. 2 2. q. 100. 3. c. ad 3.

21 Id quod de se ordinatur ad malum, non est ars. 1 2. q. 57. 3 ad 1. et 2 2. q. 95. 1 ad 2. et q. 169. 2 ad 4.

22 In actu artis dupliciter contingit esse peccatum, s. deviando à fine particulari, artis et à fine communi. Primum est proprium, secundum verò est artificis, inquantum est homo. 1 2. q. 21. 2 ad 2. et q. 57. 3 ad 1.

23 In arte peccans volens, est elegibilior quàm peccans nolens, sed in virtutibus moralibus est e converso. 1 2. q. 21. 2 ad 2. et q. 57. 4. c. et 2 2. q. 47. 1 ad 3. et 8. c.

24 Artes quibus ut pluries aliqui malè utuntur, licèt de se sint licitæ, debent tamen extirpari de civitate per principes, secundùm Platonem. 2 2. q. 169. 2 ad 4.

1 ARTICULUS fidei est indivisibilis veritas de Deo, arctans nos ad credendum, secundùm Ricardum de Sancto Victore. 2 2. q. 1. 6. o.

2 Articulus dicitur quadrupliciter, s. membrum, conclusio, particula in judicio, et spiritualis difficultas supposita in fide, non dependens ex alia. 2 2. q. 1. 6. c.

3 ARTIFEX ex suo opere est laudabilis vel culpabilis, per bonitatem vel malitiam sui actûs. 1 2. q. 21. 2. c. ad 2.

1 FORMÆ artificialium sunt accidentia. 3ª. q. 66. 4. c.

2 Formæ artificialium nihil aliud sunt quàm compositio, ordo, et figura. 2 2. q. 96. 2 ad 2.

3 In artificialibus ratio ordinatur ad finem particularem, in moralibus autem ad finem communem totius humanæ vitæ. 1 2. q. 21. 2 ad 2. et q. 57. 4 ad 3. et 2 2. q. 47. 4 ad 2.

4 Nullum artificiale, ut imagines, et verba, habet aliquam vim à constellationibus, sed à dæmonibus. 2 2. q. 96. 2 ad 2.

1 ASCENDERE in cœlum, fuit conveniens Christo. 3ª. q. 5. 7. 1. 6. c.

2 Christus ascendit secundùm utramque naturam. 3ª. q. 57. 2. c.

3 Christus ascendit propriâ virtute utriusque naturæ. 3ª. q. 57. 3. o.

4 Christus ascendit super omnes cœlos, et super omnem creaturam. 3ª. q. 57. 4. 5. o. et q. 58. 3. c.

5 Ascensio Christi, et quies sursùm, vel cujuscumque corporis gloriosi, non est violenta, sed naturalis. 1ª. q. 57. 3 ad 2. et 4 ad 4.

6 Crebra fuit Christi conversatio cum discipulis ad eorum consolationem, ante ejus ascensionem. 3ª. q. 55. 3 ad 3.

7 Nescitur ubi Christus corporaliter ante ascensionem manserit, cùm hoc Scriptura non tradat. 3ª. q. 55. 3 ad 2.

8 Christus non statim post resurrectionem ascendit propter fidem confirmandam. 3ª. q. 57. 1 ad 4.

9 Ascensio Christi non fuit in instanti. 3ª. q. 57. 3 ad 3.

10 Ascensio Christi fuit causa nostræ salutis. 3ª. q. 57. 6. o.

11 Ascensio Christi aperuit nobis paradisum, quoad locum, non autem quoad visionem. 3ª. q. 49. 3 ad 4.

12 Animæ sanctorum post resurrectionem et ante ascensionem Christi, etiam in limbo, viderunt Deum per essentiam. 3ª. q. 52. 4 ad 3.

13 Ante ascensionem Christi, nullus intravit paradisum cœlestem, sed latro statim moriens intravit in visionem Dei, non autem in paradisum terrestrem. 3ª. q. 52. 4 ad 3.

14 Ascendenti Christo accrevit gaudium, quoad modum, non autem intensivè, nec extensivè, quia de omnibus perfectum gaudium habuit ab instanti suæ conceptionis. 3ª. q. 57. 1 ad 2.

1 ASSENTIRE est actus intellectûs, sed consentire est actus voluntatis. 1 2. q. 15. 1 ad 3. et 1 2. q. 2. 1 ad 3.

2 Assensus contingit tripliciter, s. propter evidentiam rei, sicut principiorum habitus, vel propter aliud, ut in scientia, vel per imperium voluntatis, ut credere. 22. q. 1. 4. c. et q. 2. 2. c.

3 Voluntas dupliciter movet intellectum ad assentiendum, s. ex ordine ad bonum, vel coactione veri non visi. 2 2. q. 5. 2. c.

4 Intellectus dupliciter perficitur ad assentiendum veritati. Primò capiendo eam, secundò habendo certum judicium de ea. 2 2. q. 9. 1. c.

5 Intellectus necessariò assentit principiis per se notis, et aliis cognitis sequi necessariò ex iis, non autem aliis veris. Quædam enim ex necessitate consequuntur ex principiis, ita s. quòd non possunt esse falsa, principiis existentibus veris, sicut sunt omnes conclusiones demonstrationum, et hujusmodi veris intellectus de necessitate assentit, postquam percepit ordinem eorum, non autem prius. 1ª. q. 62. 8 ad 2. et q. 82. 1. 2. c. et 1 2. q. 17. 6. c.

6 Intellectus non potest assentire oppositis dignitatum. 1ª. q. 2. 10 c.

ASSIDUITAS unius rei fastidium parit. 2 2. q. 85. 11 ad 4.

1 ASSIMILATIO in communi. Est duplex, s. in natura, et in specie intelligibili. Secunda requiritur in cognitione, non autem prima. 1ª. q. 57. 2 ad 2. et q. 85. 8 ad 3. et q. 88. 1 ad 2.

2 Intelligere per assimilationem, convenit soli intellectui recipienti speciem à rebus. 1ª. q. 14. 2 ad 2.

3 Assimilari possumus tripliciter Verbo Dei, sive filio Dei, s. secundùm rationem formæ, et non secundùm intellectualitatem ipsius, non solùm secundùm rationem formæ, sed etiam secundùm intellectualitatem ipsius, et secundùm unitatem quam habet ad patrem, per gratiam et charitatem. 3ª. q. 23. 3. c.

4 Talis assimilatio per gratiam et charitatem perficitur ratione adoptionis, quia sic assimilatis debetur hæreditas æterna. 3ª. q. 23. 3. c.

5 Assimilatio intellectûs practici ad Deum est secundùm proportionalitatem, speculativi autem secundùm unionem et informationem, quæ est multò major. 1 2. q. 3. 3 ad 1.

6 Summa assimilatio hominis ad Deum est per operationem. Ideò per beatitudinem homo Deo maximè conformatur. 1ª. q. 65. 3. c. et 1 2. q. 53. 2 ad 3.

7 Generans non assimilat sibi genitum in perfectionibus acquisitis per actus, nisi in aptitudine. 1 2. q. 81. 2. c.

8 FILII. Causa assimilationis filii ad patrem non est materia, sed formativa virtus in semine, causata ex operatione virtutis formativæ patris in semen. 1ª. q. 119. 2 ad 2.

9 Filii quandoque assimilantur avis et proavis, quia in semine est virtus eorum. 1ª. q. 119. 2. c. ad 2.

10 Filii magis assimilantur parentibus secundùm irascibilem quàm secundùm concupiscibilem. 1 2. q. 6. 3. c. et 2 2. q. 156. 4. c.

1 ASSISTERE sumitur dupliciter, s. simpliciter, et secundùm quid. 1ª. q. 112. 3. c.

2 DEO. Assistere Deo est esse circa Deum, i. immediatè recipere illuminationes in simplicitate divini luminis. 1ª. q. 112. 3. c.

3 Sathan dicitur affuisse, non autem astitisse Deo. 1ª. q. 112. 3 ad 3.

1 ASSUMERE dicit actum assumentis, et terminum. 3ª. q. 2. 8. c. et q. 3. 1. 2. 4. c.

2 Assumere propriè convenit personæ, non autem naturæ. 3ª. q. 3. 1. 2. 3. o.

3 Assumi convenit naturæ, non autem personæ. 3ª. q. 4. o. et q. 16. 4 ad 3.

4 Assumptio significat actionem in fieri, et respicit diversimodè agens, patiens, terminum à quo, et terminum ad quem : unio autem significat re-

lationem in facto esse, et eodem modo respiciens omnia. 3ª. q. 2. 8. o.

5 Assumptio differt ratione, ab unione, et incarnatione, seu humanatione. 3ª. q. 2. 8 ad 3.

6 Natura divina est unita, non autem assumpta. Sed natura humana est unita, et assumpta. 3ª. q. 2. 8. c. ad 2.

7 Uniens est unitum. non autem assumens est assumptum. 3ª. q. 2. 8. c.

8 Omnis persona assumens est uniens. Non autem e converso, quia pater est uniens, non autem assumens. 3ª. q. 2. 8 ad 2. et q. 3. 1 ad 1.

9 Assumere naturæ convenit, ratione principii tantùm, sed personæ, ratione principii, et termini. 3ª. q. 1. 1. 2. o. et 4 ad 2.

10 Abstractâ personalitate, natura posset assumere. 3ª. q. 3. 3. o.

11 Deus posset assumere naturam angelicam sine corruptione personalitatis angelicæ. 3ª. q. 4. 1 ad 3.

12 Quælibet natura posset de potentia Dei absoluta assumi, sed tantùm natura humana, secundùm congruentiam. 3ª. q. 4. 1. o.

13 Quælibet persona potest sine alia incarnari, et assumere. 3ª. q. 3. 4. 3. o.

14 Tres personæ possunt unam numero naturam assumere. 3ª. q. 3. 6. o.

15 Et tunc tres personæ essent unus homo, unitate naturæ, non autem unitate personæ. 3ª. q. 3. 6. 1. et 7 ad 2.

16 Una persona potest plures naturas humanas assumere. 3ª. q. 3. 7. o.

17 Si una persona divina assumeret duas naturas humanas, tunc illa persona esset tantùm unus homo, et non plures. 3ª. q. 3. 7 ad 2.

18 Assumptio naturæ humanæ convenientiùs facta est ad Filium quàm ad Patrem, vel ad Spiritum sanctum. 3ª. q. 3. 8. o. et q. 39. 8 ad 2.

19 Filius Dei assumpsit naturam humanam cum omnibus perfectionibus suis. 3ª. q. 9. 1. c. et q. 18. 1. 2. o.

20 Columba non fuit assumpta in unitate personæ Spiritûs sancti, quia non apparuit ut salvaret, sed ut significaret. 1ª. q. 43. 7 ad 1. et 3ª. q. 39. 6 ad 2. et 7. c.

21 Natura humana assumpta est in individuo. 3ª. q. 2. 2 ad 3. et 5 ad 2. et q. 4. 2 ad 1. et 3. co. et 4. o.

22 Non decuit, ut natura humana in quolibet suo supposito assumeretur. 3ª. q. 2. 5 ad 2. et q. 4. 3. o.

23 Natura humana convenienter assumpta est de stirpe Adæ. 3ª. q. 4. 6. o. et q. 31. 1. o.

24 Natura humana non debuit immediatè assumi in Adam. 3ª. q. 4. 6 ad 2.

25 Assumi convenit naturæ humanæ ratione sui, et non ratione suppositi, ideo non convenit Deo. 3ª. q. 16. 1 ad 3.

26 Deus convenienter carnem assumpsit de muliere. 3ª. q. 31. 4. o.

27 Deus non assumpsit hominem. 3ª. q. 4. 3. o.

28 Contra errores. Christus assumpsit animam, contra Arium, Eunomium, et Apollinarem. 3ª. q. 3. 3. o. et q. 10. 2 ad 1.

29 Christus assumpsit animam rationalem, contra Eunomium, et Apollinarem. 3ª. q. 3. 4. o. et q. 16. 3 ad 2. et q. 18. 1. c.

30 Assumptio Christi non fuit tantùm per inhabitionem gratiæ, contra Nestorium, et Theodorum. 3ª. q. 2. 6. c. et q. 6. 1. 3. 4. 7. c. et q. 18. 1. c.

31 Christus non attulit corpus de cœlo, sed assumpsit ipsum de muliere, contra Valentinum, et Martianum. 3ª. q. 3. 2. o. et q. 33. 3. c. et q. 37. 1. c. et q. 3. 4. 3. c.

32 Christus assumpsit verum corpus, et non phantasticum, contra Manichæum, et Valentinum. 3ª. q. 3. 1. o. et 2. c. et q. 14. 1. c. et q. 16. 1 c. et q. 37. 1. c. et q. 39. 7. c.

33 Christus assumpsit naturam humanam integram et perfectam. 3ª. q. 9. 1. c. et q. 18. 1. c. et 2. c.

34 Hæreticum est dicere Christum non assumpsisse partes unitas. 3ª. q. 2. 3. c.

35 Hæreticum est, dicere Deum esse unitum homini accidentaliter. 3ª. q. 2. 6. c.

36 Partes. Caro assumpta est mediante animâ, et anima mediante spiritu. 3ª. q. 6. 1. 2. o. et 3 ad 1. et 4 ad 3. et q. 33. 2. c. et q. 49. 6 ad 3. et q. 50. 2 ad 2. et 3. c.

37 Caro Christi assumpta est de Adam, de David, et de Abraham. 3ª. q. 31. 1. 2. o.

38 Anima Christi non fuit priùs creata quàm assumpta. 3ª. q. 6. 3. o.

39 Partes assumptæ sunt mediante toto ordine intentionis, sed e converso ordine executionis. 3ª. q. 6. 3. o.

40 Natura humana assumpta est mediante gratiâ habituali, sicut medio congruitatis, et Spiritu sancto sicut causante, et unione sicut effectu consequente. 3ª. q. 6. 6. o.

41 In eodem instanti, anima et caro sunt assumptæ et unitæ. 3ª. q. 6. 1. c. et 3. 4. o. et 5. c. et q. 33. 2. o. et q. 34. 1. c. et q. 35. 4. c.

42 In eodem instanti anima creata est caro concepta et animata, et utraque assumpta est à Verbo, s. in primo instanti. 3ª. q. 6. 3. 4. o. et q. 33. 1. 2. 3. o. et q. 35. 4. o.

43 Defectus. Christus assumpsit omnes defectus naturales corporis, communes toti naturæ humanæ. 3ª. q. 42. 4 ad 3. et q. 14. 4. o. et q. 15. 1. c. et q. 46. 4 ad 3.

44 Christus nullum morbum assumpsit, nec aliquem defectum non communem omni homini. 3ª. q. 14. 4. o. et q. 46. 3 ad 2. et 3. c. et 9 ad 4. et q. 31. 3. c.

45 Christus nullum defectum contraxit, sed voluntariè assumpsit. 3ª. q. 14. 3. o.

46 Christus assumpsit defectus corporis necessitate naturæ corporis, non autem coactè, nec contra voluntatem divinam, nec humanam. 3ª. q. 14. 2. o. et q. 15. 3 ad 1 et ad 2.

47 Christus nullum defectum animæ assumpsit, nec contraxit, s. ignorantiam, culpam vel defectum gratiæ. 3ª. q. 1. 1 ad 3. et q. 12. 4 ad 3. et q. 14. 1 ad 1. et 3 ad 1. et 4. c. ad 2. et q. 15. o. et q. 31. 7. o. et q. 46. 4 ad 2.

1 Astrologia, et perspectiva, non sunt propriè species mathematicæ, sed secundùm quid. 1 2. q. 35. 8. c.

2 Astrologia et perspectiva sunt magis naturales quàm mathematicæ materialiter, sed formaliter et principaliter sunt e converso. 2 2. q. 9. 2 ad 3.

5 Astrologus potest prædicere futura determinata ut semper vel ut frequenter in suis causis, non autem contingentia ad utrumlibet. 1ª. q. 115. 4 ad 5. et 1 2. q. 9. 5 ad 3. et 2 2. q. 95. 1. c. et 3. o.

1 Astutia. Est vitium speciale, differens à prudentia carnis, utens non veris viis vel mediis, sed simulatis. Ideò opponitur prudentiæ. 2 2. q. 55. 3. o. et 4. c. et q. 69. 2. c. et q. 97. 15 ad 3. et q. 111. 3 ad 2.

2 Astutia quandoque dicitur prudentia, et e converso. 2 2. q. 55. 3 ad 1. et 4 ad 1. et q. 92. 1 ad 1.

3 Astutia consistit in excogitatione simulatæ viæ, sed dolus et fraus, in executione ejus. 2 2. q. 55. 4. 5. o. et q. 69. 2. c. et q. 111. 3 ad 2.

4 Athanasius et Gregorius Nazianzenus tantæ auctoritatis fuerunt, ut nemo contrarietur eis. 1ª. q. 61. 3. c.

1 Attentio triplex in oratione, s. ad verba, ad petitionem, et ad Deum, vel ad aliam circumstantiam. 2 2. q 83. 15. c.

2 Attentio actualis est necessaria in oratione, saltem in principio. 2 2. q. 83. 15. o.

1 Attingere naturam superiorem, contingit dupliciter, s. objectivè, et secundùm virtutem. 1 2. q. 3. 7 ad 3.

2 Attingere Deum tripliciter contingit, s. similitudine, operatione, et unione personali. Primum convenit omni creaturæ, secundum tantùm rationali, tertium verò soli Christo. 2 2. q. 2. 3. c.

1 Attribui. Ex eo quòd aliquid attribuitur alicui, oportet ei attribui omnia quæ sunt de ratione ejus. 1ª. q. 28. 3. c.

1 Attributa Dei differunt tantùm ratione, sed fundamentum habent ex natura rei. 1ª. q. 13. 4. o. et 12. c.

2 Plura attributa sunt in Deo, sed unitè. 1ª. q. 13. 4. o. et 12. c.

3 Attributa essentialia possunt à nobis naturaliter cognosci, non autem personalia. 1ª. q. 32. 1. o. et q. 39. 7. c.

4 Ratio attributorum est conceptio intellectûs, quam significat nomen. 1ª. q. 13. 1. c. et 4. o.

5 Attributa divina prædicantur de se invicem nominibus primæ intentionis, non autem secundæ. 1ª. q. 32. 3 ad 3.

6 Quilibet effectus Dei, est à quolibet attributo ejus, tamen reducitur ad illud, cum cujus ratione magis convenit. 1ª. q. 45. 6 ad 3.

1 **AVARITIA QUID.** Est immoderatus amor habendi. 2 2. q. 118. 1. 8. c.

2 Avaritia propriè semper est peccatum. 2 2. q. 118. 1. o. et q. 119. 1. o.

3 Avaritia est peccatum spirituale. 2 2. q. 118. 6. o.

4 Avaritia, secundùm quòd opponitur justitiæ, hoc modo ex genere suo est peccatum mortale. Contingit tamen in hoc genere avaritiæ esse peccatum veniale, propter imperfectionem actûs. 2 2. q. 118. 4. o.

5 Avaritia est medium inter peccata purè spiritualia, et peccata purè carnalia. 1 2. q. 72. 2 ad 4. et 2 2. q. 118. 6 ad 1.

6 Avaritia est contra Deum, contra se, et contra proximum. 2 2. q. 18. 1 ad 2. et 3 ad 1

7 Subjectum. Avaritia largè est in dæmonibus, s. immoderata cupiditas habendi quodcumque bonum creatum, non autem propriè. 1ª. q. 63. 2 ad 2.

8 Senes sunt naturaliter avari, propter defectum naturæ eorum. 2 2. q. 118. 1 ad 3. et 3 ad 3. q. 119. 3. o.

9 Divisio. Avaritia dupliciter importat immoderantiam exteriorum, s. in affectu, et in re. 2 2. q. 55. 8. c. et q. 118. 1 ad 2. et 3. c.

10 Avaritia sumitur dupliciter, s. largè pro omni cupiditate inordinata habendi quodcumque bonum creatum, et propriè ut est speciale peccatum circa possessiones exteriores. 1ª. q. 63. 2 ad 2. et 2 2. q. 118. 2. o. et 3 ad 2.

11 Species. Species avaritiæ sunt septem, s. parcitas, tenacitas, cymilitas, turpe lucrum, usura, latrocinium, et alea. 2 2. q. 118. 8 ad 4.

12 Avaritia est vitium capitale, cujus filiæ sunt septem, s. proditio, fraus, fallacia, perjurium, inquietudo, violentia, et obduratio. 2 2. q. 55. 8. o. et q. 118. 7. 8. o.

13 Avaritia, libido, et cupiditas dicuntur tripliciter, scilicet passio habitualis consequens peccatum originale, i. fomes, inordinatus appetitus cujuscumque rei vel tantùm divitiarum. Prima est radix omnis peccati. Secunda est genus omnis peccati. Tertia est vitium capitale. 1 2. q. 77. 3 ad 1. et q. 82. 4 ad 3. et q. 84. 1. o. et 2 2. q. 24. 10 ad 2. et q. 119. 2 ad 1.

14 Avaritia etiam tertio modo, s. ut est tantùm inordinatus appetitus divitiarum, radix est omnium peccatorum. 1 2. 4. 84. 1. o. et 2. c. fi. et 3 ad 1. et 4 ad 4. 2 2. q. 119. 2 ad 1.

15 Avaritia facit homines odiosos, et causatur ex nimio amore sui. 1 2. q. 29. 4 ad 3.

16 Gravitas. Avaritia est maximum peccatorum secundùm quid, i. ex parte conversionis, et est minimum simpliciter, i. ex parte aversionis. 2 2. q. 118. 3. o.

17 Avaritia est gravius peccatum prodigalitate, quia magis repugnat liberalitati; sed inutilior est et insanabilior triplici ratione, s. quia prodigus facilè est sanabilis per hoc quòd declinat ad ætatem senectutis, quæ est contraria prodigalitati; et per hoc quòd pervenit ad egestatem de facili, dum multa inutiliter consumit, et sic pauper factus, non potest in dando superabundare; et etiam quia de facili perducitur ad virtutem propter similitudinem, quam ad ipsam virtutem habet. Sed avarus non de facili sanatur, quia habet iis contraria. 2 2. q. 107. 2. c. et q. 118. 5 ad 3. et q. 119. 3. o.

18 Avaritia superabundat in amando, acquirendo et retinendo, sed deficit in dando, prodigalitas autem e converso. 2 2. q. 119. 3. c.

19 Ex avaritia quandoque nascitur prodigalitas, dum aliquis multa consumit, ad captandum favorem aliorum, à quibus capiat. 2 2. q. 119. 2 ad 1.

20 Prodigalitas opponitur avaritiæ, licèt quandoque secundùm diversa sint in eodem, qui denominatur à principali, s. à datione. 1 2. q. 72. 8 ad 3. et 2 2. q. 118. 1 ad 4.

21 Comparatio. Avaritia ut est inordinatio affectûs, opponitur liberalitati, sed ut est extra in

re opponitur justitiæ. 2 2. q. 117. principio. et q. 118. principio et 3. o.

22 Avaritia ut opponitur liberalitati, habet vitium oppositum, s. prodigalitatem, non autem ut opponitur justitiæ. 2 2. q. 118. 3 ad 3. et q. 119. 4. o.

23 Actus perfectus avaritiæ oppositæ justitiæ, est peccatum mortale, non autem oppositæ liberalitati, nisi sit contra charitatem. 1 2. q. 118. 4. o.

1 AUDACIA includit in se securitatem, sicut contrarium privationem. 1 2. q. 45. 1 ad 3.

2 Audacia propriè respicit malum, sed bonum ei conjunctum respicit spes. Et similiter desperatio respicit directè bonum, sed malum ei conjunctum respicit timor. 1 2. q. 45. 2 ad 3 et 4 ad 3.

3 Audacia est peccatum contrarium fortitudini. 2 2. q. 126. 2 ad 3. et q. 127. 2. o.

4 Audacia contrariatur timori, secundùm accessum et recessum circa idem objectum, spes autem secundùm contrarietatem objectorum. 1 2. q. 23. 2. c. fi. et q. 45. 1. o. et 3. c. et 2 2. q. 125. 3 ad 3. et q. 129. 6 ad 2.

5 Sicut spes est prior quàm audacia, ita timor est prior quàm desperatio. 1 2. q. 45. 2 ad 2.

6 Sicut ex timore non semper sequitur desperatio, nisi sit intensus, sic nec ex spe audacia, nisi sit vehemens. 1 2. q. 45. 2 ad 2.

7 Nullus defectus est per se causa audaciæ, sed omnia quæ faciunt spem victoriæ, vel calefaciunt cor. 1 2. q. 25. 3. c. et q. 45. 3. o.

8 Omnia quæ sunt nata causare spem vel excludere timorem, ex parte animæ vel corporis, sunt causa audaciæ. 1 2. q. 45. 3. c.

9 Audacia sequitur spem, nec est pars ejus sed effectus, sicut desperatio respectu timoris. 1 2. q. 25. 3. c. fi. et q. 45. 2. o. et 3. c. et 2 2. q. 125. 2 ad 3. et q. 129. 7. c.

10 Audacia non potest esse passio principalis. 1 2. q. 25. 4 ad 2. et ad 3. et q. 45. 2 ad 3.

11 Audacia causat tremorem, revocando calorem ab exterioribus ad interiora, s. ad cor, timor autem ad inferiora. 1 2. q. 45. 4 ad 1.

12 Audacia non causatur ex ira, nisi mediante spe. 1 2. q. 45. 4 ad 3.

13 Audacia est subjectivè in irascibili. 1ª. q. 59. 4 ad 2. et 1 2. q. 23. 1. 2. c.

14 Habentes se bene ad divina, et passi injusta, habentes cor parvum, et experti sunt audaciores oppositis. 1 2. q. 45. 3. o.

15 Habentes pulmonem sanguineum, et amatores vini sunt audaciores aliis, propter caliditatem ampliantem et extendentem cor. 1 2. q. 45. 3. c. ad 1.

16 Audaces sunt promptiores in principio quàm in ipsis periculis, sed fortes e converso. 1 2. q. 45. 4. o.

1 AUDIENS detractiones peccat, minùs tamen quàm detrahens, nisi audiat ex odio. 2 2. q. 73. 4. o.

2 Auditus duplex, s. interior et exterior. 2 2. q. 3. 1 ad 3.

3 Auditus deservit disciplinæ, et visus deservit intentioni. 1ª. q. 117. 1. o.

AVE MARIA exponitur. 3ª. q. 30. 4. o.

1 Conversio potest esse sine aversione, ut in peccato veniali. 1 2. q. 72. 3. c. et 3ª. q. 86. 4. 3 c.

2 Si posset esse conversio sine aversione, non esset peccatum mortale. 2 2. q. 20. 3 ·o ·

3 In omni peccato mortali est aversio et conversio. 1 2. q. 72. 3. c. et q. 87. 4. o. 2 2. q. 20. 1 ad 1. et q. 24. 12 ad 4. et q. 162. 6. c. et 3ª. q. 86. 4. c. et q. 88. 1. c.

4 Ratio materialis peccati mortalis est in conversione, formalis autem in aversione. 2 2. q. 10. 3. c. et q. 110. 4. c. et q. 118. 3. c. fi. et q. 162. 6. c. et 3ª. q. 86. 4 ad 1.

5 In peccato est duplex aversio, s. à regula rationis, quoad circumstantias, quam sequitur alia, s. aversio à Deo. 1 2. q. 73. 7 ad 3.

6 Ratio inferior potest averti à rationibus æternis quibus intendit, ut regulata, non autem ut regulans, secundùm eas, quia hoc est proprium rationis superioris. 1 2. q. 74. 8 ad 1.

7 Peccatum caret ordine ex parte aversionis, non autem ex parte conversionis. 1 2. q. 84. 3 ad 2.

8. In quolibet peccatore aversio à Deo est præter intentionem ejus. 1 2. q. 77. 6 ad 1. et 8 ad 2. et 2 2. q. 59. 1 ad 1. et q. 46. 2 ad 2.

9 Peccata carnalia plus habent de conversione quàm de aversione, sed spiritualia e converso. 1 2. q. 73. 3. c.

10 Peccatorum contrarietas est ratione conversionis, sed eorum convenientia est reatus, ratione aversionis. 1 2. q. 73. 1. o. et q. 113. 2 ad 3. et 3ª. q. 8. 7 ad 3. et q. 86. 3 ad 3. et q. 88. 1. c.

11 Peccato mortali debetur pœna damni infinita, ratione aversionis, sed pœna sensûs finita ratione conversionis. 1 2. q 87. 4. o. et 2 2. q. 79. 4 ad 4. et 3ª. q. 86. 4. c.

12 In peccatis contra virtutes theologicas, priùs est aversio quàm conversio, in aliis autem e converso. 2 2. q. 2. 1 ad 1. et 3. c.

13 In odio Dei, priùs est aversio quàm conversio, in aliis autem e converso. 2 2. q. 34. 2. c.

14 In superbia priùs est aversio quàm conversio, in aliis autem e converso. 2 2. q. 162. 6. c. ad 2. et 7. c.

1 AUGMENTUM est motus non continuus. 1 2. q. 52. 3. c. et 2 2. q. 24. 6. c.

2 Augmentum formatum tripliciter terminatur, s. ratione formæ, agentis, subjecti. 2 2. q. 24. 7. c. et 3ª. q. 7. 12. c.

3 Formæ specificæ respectu alterius quædam augentur ratione sui et subjecti, ut motus, sanitas, et quilibet habitus : sed absolutè ratione subjecti tantùm ut qualitates sensibiles. Primarum aliquæ, non omnes, augentur per additionem, non autem secundæ, sed per hoc quòd subjectum magis participat eamdem formam. 1 2. q. 52. 1. 2. o. et q. 53. 2 ad 3. et q. 66. 1 2. o. et 2 2. q. 24. 3 ad 1.

4 Scientia augetur secundùm intentionem actûs dupliciter, s. ex parte subjecti, et secundùm numerum objectorum, sed virtus tantùm primo modo. 1 2. q. 52. 2. c. et q. 66. 1. o. et 2 2. q. 24. 4 ad 1. et 3. c. ad 1.

5 Opinio quadruplex de augmento formarum. 1 2. q. 52. 1. c.

6 In magnitudine corporali augmentum est

duplex, s. per additionem, ut in viventibus, vel per intensionem, sicut in rarefactione. 1 2. q. 52. 2 ad 1. et 2 2. q. 24. 5 ad 1.

7 Motus, manente eâdem specie, augetur tripliciter, s. per additionem temporis, vel viæ, vel participatione subjecti. 1 2. q. 52. 2. c.

8 Augens habitum semper facit aliquid in subjecto, non quidem formam novam, sed quòd subjectum perfectius participat formam præexistentem, vel quòd ampliùs se extendat. 1 2. q. 52. 2 ad 2. et ad 3. et 2 2. q. 24. 5 ad 3.

9 Habitus corporales non multùm videntur augeri per additionem, sed per transmutationem primarum qualitatum, quæ non augentur, nisi per intensionem ex parte subjecti participantis. 1 2. q. 52. c. fi.

10 Omnis forma augetur, i. suscipit magis et minus, nisi consistat in indivisibili, ut species numeri, vel secundùm numeros, ut quantitates continuæ, figuræ, et relationes, vel det esse substantiale. 1 2. q. 52. 1. 2. o. et 3ª. q. 7. 12.

11 Augmentum formarum nominatur ad similitudinem augmenti corporum. 1 2. q. 52. 1. c.

12 Corpus hominis augetur per additionem materiæ. 1ª. q. 119. 1. c.

1 Augurium est divinatio à garritu avium sumpta, sed auspicium, à motu avium. 2 2. q. 95. 3. c.

2 Augurium est illicitum, in iis quæ non causantur à cœlis, vel quæ non pertinent ad aves. 2 2. q. 95. 7. o.

3 Per avium garritus, et motus, et alias dispositiones, possunt futura prænosci, non sicut per causas futurorum eventuum, sed sicut per signa. 2 2. q. 75. 7. c.

Augustinus sequitur Platonem, quantùm potest salvâ fide. 1ª. q. 66. 2 ad 1. et q. 77. 5 ad 3. et q. 84. 3. c. et 2 2. q. 23. 2 ad 1.

1 Martyrum Aureola est simpliciter potior cæteris, virginum diuturnior, confessorum periculosior. 2 2. q. 132. 5. b. 1 et c.

2. Ex ratione operis meritorii, quoddam accidentale præmium debetur essentiali præmio, quod aureola appellatur. Suppl. q. 96. 1. o.

3 Cùm fructus hoc loco consistat in gaudio dispositionis operum, et aureola in gaudio perfectionis operum, non est idem fructus quòd aureola. Suppl. q. 96. 2. o.

4 Continentiæ magis debetur fructus quàm alii virtuti cùm ea virtus præcipuè hominem liberet à subjectione carnis, ratione cujus fructus ei respondet. Suppl. q. 96. 3. c.

5 Convenienter assignantur tres fructus tribus continentiæ partibus, conjugali enim continentiæ tricesimus, viduali sexagesimus, virginali centesimus fructus debetur. Suppl. q. 96. 4. c.

6 Cùm per virginitatem singularis quædam victoria contra carnem obtineatur, virginibus quibus propositum fuit virginitatis perpetuò servandæ aureola ex merito debetur. Sup. q. 96. 5. o.

7 Quemadmodum virginibus, sic et martyribus aureola debetur, tum propter victoriam passionum martyrii, tum propter causam pugnæ. Suppl. q. 96. 6. c.

8 Sicut virgines et martyres, ita doctores aureolam consequuntur, propter victoriam quam obtinent adversùs diabolum, per prædicationem et doctrinam. Suppl. q. 96. 7. o.

9 Quanquam competat Christo aurea, cùm strenuè pugnaverit et vicerit, non tamen aureola ei debetur. Suppl. q. 96. 8. c.

10 Angelis non competit habere aureolam. Sup. q. 96. 9. o.

11 Cùm aureola sit gaudium de his operibus, quorum gratia ea debetur, propriè in mente esse dicitur, quamvis etiam aliquis decor ex gaudio aureolæ in corpore resultet. Suppl. q. 96. 10. c.

12 Cùm virgines, martyres et doctores in perpetua pugna sint, et victoriam ex ea consequantur, meritò eis assignatæ sunt tres aureolæ. Suppl. q. 96. 11. c.

13 Simpliciter loquendo aureola martyrum est omnium potissima. Suppl. q. 96. 12. c.

14 Cùm meritum sit causa præmii, consequens est ut sicut præmio præmium est majus, sic aureola una major alterâ esse dicatur. Sup. q. 96. 13. o.

Aurum habet vim lætificandi. 2 2. q. 57. 2 ad 1.

1. Austeritas est pars potentialis temperantiæ, s. virtus refrenans loquacitatem. 2 2. q. 143. c.

2 Austeritas, ut virtus, non excludit omnes delectationes, sed tantùm superfluas, et inordinatas. Ideò videtur pertinere ad amicitiam, i. ad affabilitatem, vel ad eutrapeliam, i. ad jocunditatem. 2 2. q. 168. 4 ad 3.

3 Austerâ severitate peccata proximi dijudicans ac si ipse esset justus, est superbus inquantum, s. aliquis propria peccata parvipendens, seipsum proximo præfert in corde suo. 2 2. q. 33. 5. c.

4 Auctoritas Dei prævalet rationi humanæ, multò magis quàm auctoritas philosophi, rationi debili alicujus pueri. 1ª. q. 8 ad 2.

1 Auxilium maximum ad omnia calor et spiritus sunt animali. 1 2. q. 44. 1 ad 2.

2 Homo non potest habere auxilia et instrumenta determinata à natura, sicut alia animalia, quia esset contra complexionem ejus, et etiam infinitis indiget. 1ª. q. 76. 5 ad 4. et q. 91. 3 ad 2. et 1 2. q. 5. 3 ad 1.

3 Naturale est cuilibet dolenti, uti quocumque auxilio, ad repellendum nocivum præsens, quod infert dolorem. 1 2. q. 44. 1 ad 2.

4 Dei. Quilibet homo indiget auxilio divino, et humano. 2 2. q. 129. 6 ad 1.

B

Balaam verè prophetavit, ex e inspiration Dei, licèt esset propheta dæmonis. 2 2. q. 172. 6. c ad 1.

Balivus operatur per regem, et e converso, quia est dominus sui actûs. Non autem martellus operatur per fabrum. 1ª. q. 36. 3 ad 4. et 2 2. q. 90. 1. c.

Balneum intrare non licebat antiquitùs filio cum patre, ne se invicem viderent nudos. 2 2. q. 151. 9. c.

Banausia est vitium contrarium parvificentiæ. Et dicitur à furno, quia quasi ignis consumit omnia. 2 2. q. 135. 2. o.

1 Baptismus Joannis fuit convenienter institutus, quadruplici ratione : s. primò quia oportebat

Christum à Joanne baptizari, ut consecraret baptismum. Secundò ut Christus per baptismum Joannis manifestaretur. Tertiò ut suo baptismo assuefaceret homines ad baptismum Christi. Quartò ut ad pœnitentiam homines inducens, præpararet ad dignè suscipiendum baptismum Christi. 3ª. q. 38. 1. o.

2 Baptismus Joannis nominatur ab ipso triplici ratione: s. primò quia ipse fuit sui baptismi institutor aliquo modo. Secundò quia nihil in illo baptismo efficiebatur, quod Joannes non faceret. Tertiò quia sibi soli erat datum illius baptismi ministerium. 3ª. q. 38. 2 ad 1.

3 Baptismus Joannis fuit à Deo per auctoritatem, et à Joanne per ministerium. 3ª. q. 38. 2. o.

4 Baptismus Joannis non fuit commendatus aliquo præcepto Dei in sacra Scriptura, quia parùm erat duraturus. 3ª. q. 38. 2 ad 3.

5 Baptismus Joannis erat præparatorius ad baptismum Christi. 3ª. q. 38. 1. 3. o. et q. 70. 1 ad 3.

6 Baptismus Joannis erat quasi protestatio et professio pœnitentiæ, quam imponebat baptizatis. 3ª. q. 38. 3 ad 1.

7 Baptismus Joannis non imprimebat characterem. 3ª. q. 38. 6. c.

8 Nec in eo peccata remittebantur. 3ª. q. 68. 6 ad 1.

9 Baptismus Joannis non conferebat gratiam, sed tantùm effectum hominis. 3ª. q. 38. 2. c. et 3. o. et 6. c.

10 Circumcisio quoad necessitatem, instituta erat ut remedium contra peccatum originale, sed baptismus Joannis ut assuefaceret ad baptismum Christi. 3ª. q. 70. 1 ad 3.

11 Christus inhibuit apostolis, gentibus evangelium prædicare ante passionem et resurrectionem suam. Unde multò minùs conveniebat per Joannem gentiles ad baptismum admitti. 3ª. q. 38. 4 ad 3.

12 Christus voluit baptizari baptismo Joannis, à Joanne, sextuplici ratione: s. propter humilitatem implendam, ut baptismum Joannis approbaret, ut aquas consecraret suæ carnis tactu, et sic baptismum suum institueret, ut ostenderet non interesse quis à quo baptizaretur, ad exemplum baptismi proponendum illis qui erant futuri filii Dei per fidem, et ut in baptismo miracula ostendens evacuaret illorum errorem, qui Joannem Christo majorem credebant. 3ª. q 38. 1. c. et q. q. 39. 1. 2. o. et 5. c. et q. 66. 5 ad 4. et q. 67. 7 ad 1. et q. 81. 1. c. et q. 84. 7 ad 4.

13 Joannes baptizatus fuit à Christo. 3ª. q. 8. 6 ad 3.

14 Multi baptizati sunt à Joanne, præter Christum, non autem omnes. 3ª. q. 38. 4. o.

15 Christus non fuit primus, nec ultimus baptizatus à Joanne. 3ª. q. 39. 3 ad 4.

16 Christus baptizatus fuit in Jordane, quia per ipsum fuit introitus in terram promissionis, et etiam ipsum divisit Helias. 3ª. q. 39. 4. o.

17 Christus baptizatus fuit tempore convenienti. 3ª. q. 39. 3. o.

18 Nullus levavit Christum de baptismo, quia non propter se, sed propter alios baptizatus est. 3ª. q. 67. 7 ad 1.

19 Christo baptizato, aperti sunt cœli quadruplici mysterio: s. ut ostenderetur quòd de cætero virtus cœlestis baptismum consecraret, et quòd per fidem baptismi inspicimus cœlestia, quæ sensum et rationem humanam excedunt, et ut ostenderetur, quòd baptizatis patet via ad cœlum, et ut detur intelligi, quòd hoc ipsum quòd post baptismum cœlum aperitur credentibus, est ex virtute orationis. 3ª. q. 39. 5. o. et q. 49. 5 ad 3.

20 Christo baptizato, audita est vox patris, propter mysterium Trinitatis. 3ª. q. 39. 8. o. et q. 45. 4. o. et q. 66. 6. c.

21 Spiritus sanctus apparuit, Christo baptizato, in specie columbæ, quia datur omni baptizato sine fictione. 3ª. q. 39. 6. o. et q. 46. 4 ad 2.

22 Baptizati baptismo Joannis, baptizari tenebantur baptismo Christi. 3ª. q. 38. 6. o. et q. 66. 9 ad 2.

23 Joannes non baptizavit pueros, nec gentiles. 3ª q. 38. 4 ad 3.

24 Baptismus Joannis cessavit quoad suum maximum posse, Christo baptizato. Sed totaliter cessavit Joanne incarcerato, quia ministerium ejus soli Joanni erat commissum. 3ª. q. 38. 5. o.

25 Baptizato Christo non cessavit baptismus Joannis, sed tantùm eo decollato. 3ª. q. 38. 5. o. et q. 39. 3 ad 4.

26 DIFFINITIO. Diversæ diffinitiones baptismi. 3ª. q. 66. 1. o.

27 FORMA baptismi est ista, s. Ego te baptizo in nomine Patris, et Filii, et Spiritûs sancti. 3ª. q. 60. 8. c. et q. 66. 5. o. et q. 84. 3. c.

28 Forma baptismi secundùm Græcos, est ista, s. Baptizetur servus Christi. N. In nomine Patris, et Filii, et Spiritûs sancti. 3ª. q. 60. 8. c. et q. 66. 5 ad 1. et q. 67. 6. c.

29 Per formam Græcorum perficitur verum sacramentum baptismi. Et fit ad vitandum antiquorum errorem, qui virtutem attribuebant baptistis. 3ª. q. 66. 5 ad 1.

30 In forma baptismi, dimittens verbum, baptizo, nihil agit. 3ª. q. 66. 5 ad 2.

31 Dicens, nos baptizamus, nihil agit. 3ª. q. 66. 5 ad 4. et q. 67. 6. c. ad 2.

32 Ego, non est de necessitate formæ baptismi, sed ponitur ad majorem expressionem intentionis. 3ª. q. 66. 5 ad 1 et q. 72. 4 ad 3.

33 Si dicatur, Ego baptizo vos, est baptismus, sed peccatum est, nisi necessitas cogat. 3ª. q. 66. 5 ad 4. et q. 67. 6 ad 2.

34 Si dicatur, In nomine Trinitatis, nihil agitur. 3ª. q. 66. 6 ad 3.

35 Si dicatur, In nomine genitoris, vel proferantur alia nomina personarum non propria, nihil agitur. 3ª. q. 60. 7 ad 2. et q. 66. 5 ad 7.

36 Si dicatur, In nomine Christi, non est baptismus, nisi reveletur, sicut apostolis, ad amorem Christi. 3ª. q. 66. 6. o.

37 Si in forma baptismi addatur, et beatæ Mariæ, quasi ibi aliquid operetur nomen ejus, nihil agitur. Si autem intendatur tantùm, quòd oratio ejus prosit baptizato, valet. 3ª. q. 60. 8. c. fi.

38 Si nominatâ tantùm unâ personâ Trinitatis, baptizandus moriatur, creditur suppleri invisibiliter. 3ª. q. 68. 2. 7. 9. o. et q. 82. 4 ad 2.

39 Non dicitur ibi, in nominibus, sed in nomine, i. in invocatione, per confessionem exteriorem. 3ª. q. 66. 5 ad 6

40 Si fiat tanta interruptio verborum, vel interpositio, quod intercipiat intentionem baptizantis, tunc non erit una forma, et utraque per se erit imperfecta, nec sufficiet ad baptismum, sicut si dicatur : In nomine Patris, et interponat baptizans longam fabulam, et postea dicat, et Filii, non erit baptismus. 3ª. q. 60. 8. o.

41 Si autem fiat ita parva interruptio, vel interpositio verbi non corrumpentis formam, nec principalem sententiam mutantis, ut si dicat baptizans . In nomine Patris omnipotentis, aut interpositio silentii, aut interruptio tussis, vel alicujus hujusmodi quod intentionem baptizantis non discontinuet, erit cum unitate intentionis unitas formæ. Constat enim, quòd continuatio formæ ex vocibus unitatem habere non potest, cùm oratio fit quantitas discreta 3ª. q 60. 8. o.

42 Si dubitatur de aliquo, an sit baptizatus, debet baptizari sub hac forma : Si non es baptizatus, ego te baptizo. 3ª. q. 66. 9 ad 4. et q. 68. 7 ad 3. et 11 ad 4.

43 Aqua est materia baptismi, non autem oleum, sanguis, vinum, nec aliquod elementum. 3ª. q 60. 7 ad 2. et q. 66. 3. o. et 5 ad 7. et q. 67. 5. c. et q. 74. 1. c. et 6 ad 2. et q. 84. 1 ad 1. et q. 86. 4 ad 3. et 6. c.

44 Aqua est materia baptismi remota. Sed ablutio est materia proxima, ideò propriè prædicatur de eo. Non autem aqua, nisi per causam. 3ª. q. 66. 1. o.

45 Aqua quantumcumque alterata, vel mista per naturam, vel artem, potest esse materia baptismi, nisi solvatur species. 3ª. q. 66. 4. o.

46 In aqua mista cum chrismate, potest fieri baptismus quia non solvitur species aquæ. 3ª. q. 66. 4 ad 2.

47 Baptismus potest fieri in lixivio, et brodio, et in aquis sulfureis 3ª. q. 66. 4 ad 2 et ad 4.

48 Baptismus potest fieri in qualibet aqua maris, fluminis, vel paludis. 3ª. q. 66. 3 ad 4 et 4 ad 1.

49 Baptismo facto in mari, illa tantùm aqua consecratur, quæ venit ibi in usum. 3ª. q. 74. 2 ad 2.

50 Baptismus potest fieri ex aqua luti, non autem ex luto. 3ª. q. 66. 4 ad 2.

51 Baptismus non potest fieri in aquis artificialibus, vel alchimiæ, vel rosarum. 3ª. q. 66. 4 ad 5.

52 Chrisma non est de necessitate baptismi, sed quodam modo perficit baptismum. 3ª. q. 64. 4. c.

53 In baptismo non aqua, sed lotio, est sacramentum tantùm, justificatio est res tantùm, sed character utrumque. 3ª. q. 66. 1. o.

54 Si sacerdos sit in tali loco, quòd non possit habere aquam de fonte, vel rivo, vel aliunde, fodiat terram, si possit invenire. Et si non poterit habere, imploranda est bonorum omnium largitoris gratia. Si enim sacerdos facit quod potest, et quod non potest committit Deo, tunc ipse Deus invisibiliter supplet defectum. Et sic potest sacramentum baptismi alicui deesse re, sed non voto, sicut cùm aliquis baptizari desiderat, et aliquo casu præventus morte, antequam baptismum suscipiat. Et talis sine baptismi actuali potest salutem consequi, propter desiderium baptismi, quod procedit ex fide per dilectionem operante, per quam Deus hominem interiùs sanctificat cujus potentia sacramentis visibilibus non alligatur. 3ª. q 68. 27. 9. o. et q. 82. 4 ad 2.

55 Modus. Baptismus potest fieri per aspersionem, effusionem, et immersionem in aqua. 3ª. q. 66. 7. o.

56 Sufficit quòd caput immergatur in baptismo. 3ª q. 66. 7 ad 3.

57 Trina immersio non est de necessitate, tamen debet fieri. 3ª. q. 66. 8. o.

58 Si trina immersio sit intenta, non perficitur baptismus, nisi in tertia. Si autem una intendatur, perficitur in ea. 3ª. q. 66. 8 ad 3. et q. 78. 6 ad 2.

59 Sermo dirigitur ad non intelligentem, quia in baptismo et in aliis sermo efficit quod significat. 3ª. q. 66. 5 ad 3.

60 Quæ pertinent ad ritum, et solemnitatem baptismi, fiunt ad devotionem, et instructionem, et contra dæmones. 3ª. q. 66. 10. c.

61 Solemnitas, cæremoniæ, et ritus, non sunt de necessitate baptismi, sed fiunt ad devotionem, instructionem, et contra dæmones. 3ª q. 66. 10. o.

62 Baptismus, quoad solemnitatem, habet tempus determinatum, s. sabbatum ante Pascha, et ante Pentecosten, non autem quoad substantiam ejus, et necessitatem. 3ª. q. 66. 10 ad 4.

63 Baptismus non debet iterari. 3ª. q. 49. 3 ad 2. et q. 66. 9. o. et q. 67. 3 ad 1. et 4 ad 3. et 5. 6. c. et q. 71. 2 ad 3. et q. 80. 10 ad 1. et q. 82. 8. c. et q. 83 3 ad 3. et q. 84. 10 ad 1 et ad 3.

64 Baptismus est sacramentum maximæ necessitatis. 3ª. q. 65. 3 ad 4. et q. 67. 1 ad 3. et 2 ad 3. et 3 c. ad 3 et 5 ad 3. et q. 68 1. 2. o. et q. 72. 2 ad 4. et q. 78. 1 ad 4. et q. 82. 1 ad 3.

65 Necessaria fuit institutio baptismi, quia circumcisio sanctificabat removendo tantùm, nec ita efficaciter sicut baptismus. 3ª. q. 70. 4. c. ad 5.

66 Singulari personæ baptismus quid in, simpliciter et absolutè est necessarius ad salutem, pœnitentia autem supposito peccato mortali post baptismum. Sacramentum autem ordinis est necessarium Ecclesiæ ad gubernandum. Sed necessitate congruentiæ, confirmatio quodammodo perficit baptismum, extrema unctio pœnitentiam, matrimonium verò ecclesiæ multitudinem per propagationem conservat. 3ª. q. 65. 4. c.

67 Forma baptismi, et usus debitæ materiæ, sunt de necessitate hujus sacramenti, non autem benedictio aquæ, et alia hujusmodi, sed pertinent tantùm ad solemnitatem ejus. 3ª. q. 66. 3 ad 3. et 10 c. et q. 67. 3 ad 2.

68 Baptismus fuit institutus quoad materiam, in baptismo Christi. Sed necessitas ejus declarata est Joannis tertio, usus autem ejus incepit, quando misit apostolos. 3ª. q. 66. 2. o. et q. 73. 5 ad 4.

69 Baptismus fuit in præcepto omnibus statim post passionem Christi, non autem ante. 3ª. q. 66. 2. o.

70 Omnes tenentur baptizari. 3ª. q 68. 1. o. et q. 70 2 ad 3. et ad 4. et q. 84. 3. c.

71 Nullus potest salvari sine baptismo in actu, vel in proposito. 1 2. q. 113. 3 ad 1. et 3ª. q. 68. 2. o. et q. 72. 6 ad 1.

72 Intentio propria est necessaria in baptizando habente usum rationis, in non habente autem, sufficit intentio Ecclesiæ. 3ª q 68. 7. o.

et 8 ad 3. et 9 ad 1. et 12. c. ad 1. et q. 69. 1 ad 2. et 9. o. et q. 71. 3 ad 3.

73 Intentio est necessaria in baptizante. 3ª. q. 66. 8 ad 3.

74 Baptismus est protestatio fidei. 3ª. q. 66. 1 ad 1. et q. 78. 3 ad 6.

75 Baptismus dicitur sacramentum fidei, quia fides Ecclesiæ, et ejus qui baptizatur, operatur ad efficaciam baptismi, et etiam baptizati profitentur fidem. 1 2. q. 102. 5 ad 3. et 3ª. q. 39. 5. c. q. 66. 1 ad 1. et 3. c. et q. 68. 1 ad 1. et 4 ad 3. et q. 70. 1. c. ad 3. et 2. c. et q. 71. 1. c. ad 3. et q. 73. 3 ad 3. et q. 78. 3 ad 6.

76 Fides est necessaria in baptizandis adultis, quoad gratiam, non autem quoad characterem. 3ª. q. 68. 8. o. et q. 71. 3 ad 3.

77 Noviter baptizatis non inducitur jejunium usque ad Pentecosten. Et hoc ostendit, quòd non sunt de necessitate ad difficilia cogendi, antequàm per Spiritum sanctum interiùs ad hoc instigentur, ut difficilia propriâ voluntate assumant. 2 2. q. 189. 1 ad 4.

78 Fides non est necessaria in baptizantibus. 3ª. q. 64. 9. o. et q. 68. 8. c.

79 In habentibus usum rationis baptizandis, requiritur contritio, sive devotio, quoad rem sacramenti, sed intentio sive voluntas quoad sacramentum. 3ª. q. 68. 7 ad 2. et q. 86. 2 ad 1.

80 Confessio non est de necessitate baptismi. 3ª. q. 68. 6. o.

81 Ad baptismum non requiritur manûs impositio. 3ª. q. 84. 4. c. ad 2.

82 Baptizati tenentur ad restitutionem malè ablatorum. 3ª. q. 68. 5 ad 3.

83 Prima causa, et auctoritas efficaciæ baptismi, est trinitas, sed secundaria et meritoria, est passio Christi. 3ª. q. 66. 5. c. ad 3.

84 Causa baptismi duplex, s. principalis, dans virtutem ei, i. trinitas, et instrumentalis, s. minister. 3ª. q. 66. 5. c. et 8. ad 1. et q. 67. 4 ad 3.

85 Sacerdos est proprius minister hujus sacramenti, non autem diaconus, nisi in necessitate. 3ª. q. 67. 1. 2. o. et 3 ad 1 et ad 2.

86 Baptismus solemniter celebratus debet sumi presbytero curato, vel ejus vice. 3ª. q. 67. 4 ad 2.

87 Sacerdos malus baptizans peccat mortaliter, nisi in necessitate, et sine solemnitate. 3ª. q. 64. 6 ad 3.

88 Recipiens baptismum, vel alia sacramenta à ministro malo non præciso non peccat, nisi communicet ei in peccato, s. inducendo eum ad ministrandum. 2 2. q. 39. 4 ad 1. et 3ª. q. 64. 6 ad 2.

89 Omnis homo cujuscumque sexûs, vel cultûs, etiamsi sit Judæus vel paganus, potest baptizare in necessitate, si desit minister aptior. 2 2. q. 39. 4 ad 1. et q. 100. 2 ad 1. et 3ª. q. 67. 3. 4. 5. o. et 8 ad 1. et q. 82. 1 ad 3. et 7 ad 2.

90 Si laicus vel mulier, sine necessitate baptizet, peccat, et cooperans ei, sed non reiteratur. 3ª. q. 67. 3 ad 1 et 4 ad 3.

91 Si laicus præsente clerico, vel non sacerdos, præsente sacerdote, vel mulier præsente viro baptizent, peccant. 3ª. q. 67. 4. o.

92 Unus potest simul plures baptizare, si sit necessitas. 3ª. q. 66. 5 ad 4. et q. 67. 6 ad 2.

93 Plures non possunt eumdem baptizare. 3ª. q. 66. 5 ad 4. et q. 67. 6. o.

94 Si unus est mancus, et alter mutus, non possunt baptizare. 3ª. q. 66. 5 ad 4. et q. 67. 6 ad 3.

95 Nullus potest se baptizare, tamen propter contritionem et devotionem salvaretur. 3ª. q. 66. 5 ad 4. et q. 68. 2. o. et 7. o. et q. 82. 4 ad 2.

96 Pueri sunt baptizandi. 1 2. q. 113. 3 ad 4 et 3ª. q. 39. 3 ad 1. et q. 68. 9. o.

97 Pueri baptizantur in fide militantis Ecclesiæ, quæ si per impossibile deficeret, suppleret Ecclesia triumphans. 3ª. q. 68. 9. o. et 12. c. ad 1. et q. 69. 6 ad 3. et 8. c. et q. 71. 1 ad 2. et 3 ad 3. et q. 73. 3. c.

98 Pueri infidelium, antequam habeant usum rationis, non sunt baptizandi, invitis parentibus. 2 2. q. 10. 12. o. et 3ª. q. 68. 10. o.

99 Baptismus debet differri in adultis, ad probationem, instructionem, et reverentiam, non autem in pueris. 3ª. q. 68. 3. o.

100 Infidelitas aliorum non nocet baptizandis, nec alia peccata, sed tantùm propria. 3ª. q. 68. 9 ad 2. et q. 69. 6 ad 4.

101 Amentes et furiosi à nativitate, et continuè, sunt baptizandi, non autem alii, nisi quando habentes usum rationis, volunt. 1 2. q. 113. 3 ad 1. et 3ª q. 68. 12. o.

102 Manens in proposito peccandi non debet baptizari. 3ª. q. 68. 4. o. et 8 ad 4.

103 Dormientes non sunt baptizandi, nisi propter periculum, et priùs voluerint. 1 2. q. 113. 3 ad 1. et ad 2. et 3ª. q. 68. 12 ad 3.

104 Baptizati ab hæreticis in forma Ecclesiæ non debent rebaptizari. 3ª. q. 66. 9 ad 3.

105 Puer in utero matris non est baptizandus. 3ª. q. 68. 11. o.

106 Mater viva non debet scindi, ut puer baptizetur. 3ª. q. 68. 11 ad 3.

107 Apparente aliquo membro, si imminet periculum, debet baptizari puer, rebaptizandus, nisi sit caput. 3ª. q. 66. 7 ad 3. et q. 68. 11 ad 4.

108 Brutum non potest baptizari. 3ª. q. 68. 12 ad 2.

109 Baptizatus debet levari de fonte ab aliquo docto in divinis. 3ª. q. 67. 7. o.

110 Levantem baptizatum, non oportet esse doctum in divinis, nisi imminente periculo. 3ª. q. 67. 8 ad 1.

111 Levans de fonte tenetur baptizatum instruere de fide, si sint inter fideles, vel nisi parentes suppleant. 3ª. q. 67. 8. o. et q. 71. 1 ad 3.

112 Levans de baptismo, assumit sibi officium nutricis, et pædagogi. 3ª. q. 67. 7. o. et 8. c.

113 Levans baptizatum debet esse tantùm unus principalis, sed possunt esse alii coadjutores. 3ª. q. 67. 8 ad 3.

114 Non baptizatus non potest aliquem levare de fonte. 3ª. q. 67. 8 ad 1.

115 Pater non debet levare proprium filium de baptismo, nisi in necessitate. 3ª. q. 67. 8 ad 2.

116 Levatio non est de necessitate, sed fit propter imbecillitatem animæ, et non corporis. 3ª. q. 67. 7. o. et 8 ad 1.

117 Baptismus est janua omnium sacramentorum, inquantum est causa : s. characteris, et gratiæ. 3ª. q. 63. 6. c. et q. 68. 6. c. et q. 73. 5. c.

118 Per baptismum aperitur janua paradisi. 3ª. q. 39. 3. o. et q. 69. 3 ad 4. et 7. o.

119 Introitus in regnum Dei non est nisi per baptismum aquæ in re, vel in voto, vel in figura. 3ª. q. 69. 3 ad 1.

120 Baptizatus ascribitur ad duo, s. ad cœtum fidelium, et ad sacramentorum participationem. 3ª. q. 63. 6. c. et q. 67. 2. c. et q. 70. 1. c.

121 Baptismus habet vim illuminativam, et fœcundativam ad bona opera. 3ª. q. 65. 1 ad 3. et q. 67. 1 ad 2. et q. 69. 3. o.

122 Pueri salvantur per solum baptismum sine aliis sacramentis, et aliquis moriens statim post baptismum, statim volat ad cœlum. 3ª. q. 65. 4. c. et q. 68. 2 ad 2.

123 Pueris baptizatis subvenit meritum Christi ad beatitudinem consequendam. licèt desint eis merita propria, et usum liberi arbitrii non habeant, eo quòd per baptismum sunt Christi membra effecti. 1 2. q. 3. 7 ad 2. fi. et q. 113. 3 ad 1.

124 Circumcisioni succedit baptismus, tanquam perfectum imperfecto. 1 2. q. 102. 3 ad 3. et q. 103. 3 ad 4. et q. 70. 2 ad 3. et ad 4.

125 Circumcisio erat imperfecta respectu baptismi, quoad significationem, efficaciam, et utilitatem. Quæ non erat etiam ita communis, quia habebat populum, sexum, et tempus determinatos. 3ª. q. 70. 2 ad 3 et ad 4.

126 Baptismus et circumcisio conferebant gratiam. Sed ille ex sua virtute ut instrumentum passionis Christi jam perfectæ; illa verò ut signum fidei passionis futuræ. 3ª. q. 70. 4. c. fi.

127 In baptismo amplior gratia datur quàm in circumcisione. 3ª. q. 70. 4. c. fi. ad 3.

128 Baptismus ante passionem Christi, si fuisset, non aperuisset januam paradisi, conferendo etiam eamdem gratiam sicut priùs. Etsi nunc circumcisio haberet locum, aperiret eam. 3ª. q. 69. 7 ad 2. et q. 70. 4 ad 4.

129 Baptismus continet perfectionem salutis, non autem circumcisio, sed significabat eam, ut fiendam per Christum. 3ª. q. 70. 4. o.

130 Gratia baptismalis sufficit ad concupiscentiam totaliter reprimendam, et ad merendum, non autem gratia in circumcisione data. 3ª. q. 70. 4. c. fi. ad 3.

131 Omnibus rite baptizatis etiam pueris conferuntur gratia et virtutes, et in habentibus augentur. 2 2. q. 47. 13 ad 3. et 3ª. q. 69. 3. 4. 5. c. c. et 6. o. et q. 71. 3. c.

132 Omnes pueri æqualem gratiam consequuntur per baptismum, adulti autem inæqualem, secundùm gradus devotionis. 3ª. q. 69. 8. c. et q. 89. 2 ad 2.

133 Effectus baptismi duplex, s. primus, i. character, et secundus, s. gratia. 3ª. q. 68. 8. c. et q. 69. 10 c.

134 Per baptismum homines adoptantur in filios Dei. 3ª. q. 39. 8 ad 3.

135 Per baptismum homo regeneratur ad vitam spiritualem. 3ª. q. 39. 3. c. fi. et q. 62. 2. c. et q. 65. 1. 2. c. et q. 66. 1 ad 1. et 3. c. et 9. c. ad 3. et q. 67. 3. c. et 7. c. et q. 68. 1. c. et 9 ad 1. q. 69. 5. 8. c. et q. 72. 1. c. et 4 ad 3. et 5. 6. c. et 9 ad 1. et 11 ad 2. et q. 73. 1. c. et 3. c. ad 3. et 3 ad 1. et q. 79. 3 ad 2. et 8 ad 2. et q 80. 10 ad 1. et q. 84. 6. c. et 10. c. ad 3. et q. 85. 4 ad 3. et 3. c. fi.

136 Effectus baptismi duplex, scilicet per se, id est, generatio in vitam spiritualem, et per accidens, id est, præservatio à peccato. Primus omnibus æqualiter confertur secundùm se, non autem secundùs. 3ª. q. 69. 8.

137 Per baptismum homo fit membrum Christi, ideò pœna quam Christus sustinuit, reputatur ei ad satisfactionem. 1 2. q. 3. 7 ad 2. et 3ª. q. 48. 1. c. et q. 49. 1. c. et q. 62. 1. 2. c. et q. 68. 1. c. et 3 ad 1. q. 69. 2. c. ad 1. et 3. 4. 5. 6. 10. c. et q. 73. et 3 ad 1.

138 Per baptismum homo incorporatur Christo. 3ª. q. 62. 1. c. et q. 68. 1. c. ad 1. et 2. 4. c. et 5. c. ad 1. et q. 69. 2. 3. 4. c. et 5. o. et 7 ad 1.

139 Fides incorporat Christo mentaliter, baptismus autem corporaliter, sine cujus proposito neutrum fieri potest. 3ª. q. 69. 5 ad 1.

140 Baptismus est sacramentum passionis, et mortis Christi. 3ª. q. 73. 3 ad 3.

141 In baptismo homo participat totaliter virtutem passionis Christi, non autem in pœnitentia. 3ª. q. 86. 4 ad 3.

142 Baptismus configurat Christo passo per immersionem, resurgenti per nitorem aquæ, ascendenti per levationem. 3ª. q. 66. 2. 3. 9. c.

143 Ante baptismum actualiter susceptum, aliquis rem baptismi consequitur, ex proposito suscipiendi baptismum. 3ª. q. 68. 2. o. et 3. c. et q. 80. 1 ad 3.

144 Homo per baptismum in mortem Christi baptizatur, et ei commoritur et consepelitur. 2 2. q. 147. 3. c. et 3ª. q. 49. 3 ad 2. et q 51. 1. c. et q. 61. 1 ad 2 et q. 66. 3. c. et 9. c. ad 3. et q. 68. 5. 7. c. et q. 80. 10 ad 1. et q. 86. 4 ad 3.

145 Efficacia baptismi est à passione Christi, et à Spiritu sancto. 3ª. q. 66. 6. c. ad 1. et 10 ad 1. et 11. c. ad 1. et 12. c. et q. 69. 1. o.

146 Baptismus datus à meliori non est melior, quia efficaciam habet ex merito passionis Christi, et non alterius. 3ª. q. 64. 1 ad 2. et q. 82. 6 ad 2.

147 Effectus principalis baptismi est delere peccata. 3ª. q. 39. 3. c. fi. et q. 79. 3 ad 1.

148 Remissio culpæ fit in baptismo virtute materiæ, sed principaliùs virtute formæ, ex qua etiam materia virtutem recipit. 3ª. q. 86. 6. c.

149 Effectus baptismi est tollere omnia peccat præterita et præsentia, non autem futura. 3ª q. 69. 10 ad 3.

150 Baptismus impedit peccata futura, n fiant. 3ª. q. 68. 3 ad 3.

151 Baptismus omnibus æqualiter aufert omnem culpam, et omnem pœnam. 3ª. q. 67. 3. c. et q. 68. 2 ad 2. et q. 69. 8. o.

152 Baptismus principaliter ordinatus est contra peccatum originale. 3ª. q. 66. 9. c. fi.

153 Baptismus delet omnem culpam originalem, et mortalem, et quandoque venialem. 3ª q. 68. 7 ad 3. et q. 69. 1. o. et 4. c. ad 2. et 7. c et 8 ad 1. et 10. c. ad 2. et q. 70. 4 ad 3. et q. 71 3. c. et q. 79. 3 ad 1. et q. 84. 1 ad 1. et 4. c. et q. 87. 1 ad 2.

154 Baptismus statim tollit pœnas, et infectiones peccati originalis, quoad personam, non autem quoad naturam, nisi in fine. 1 2. q. 81. 3 ad 2. et q. 85. 3 ad 2. et q. 87. 7 ad 1. et q. 109

8. 9 c. ad 1. et 10. c. ad 3. et 2 2. q 104. 6 ad 1. et 3ª. q. 40. 3 ad 3. et q. 52. 5 ad 2. et q. 68. 1 ad 2 et q. 69. 3. o. et 7 ad 3.

155 Per baptismum fomes mitigatur, ne dominetur. 3ª. q. 66. 3. c. et q. 69. 4 ad 3.

156 Baptismus per gratiam minuit fomitem, inquantum inclinat in contrarium, sed non totaliter tollit usque ad beatitudinem. 3ª. q. 39. 3. c. et q. 86. 5. c fi.

157 Baptismus absolvit ab omni pœna. 3ª. q. 68. 3. o. et q. 69. 2. o. et 7. c. et 10 ad 3. et q. 70. 4 ad 5. et q. 79. 5 ad 1. et q. 84. 1 ad 1. et q. 86 4 ad 3.

158 Baptismus non tollit pœnam hominis. Ideò homicida potest puniri, licèt pium esset ei parcere. 3ª. q. 69. 2 ad 3.

159 Fictio non removetur per baptismum, sed per pœnitentiam. 3ª. q. 69. 9 ad 2. et 10 ad 2 et ad 3.

160 Ad effectum baptismi exequendum in ficto concurrit per se baptismus, sed pœnitentia per accidens, removendo fictionem. 3ª. q. 69. 10 ad 2.

161 Fictio mortalis impedit simpliciter effectum baptismi, sed venialis, quoad venialia tantùm. 3ª. q. 69. 3. o. et q. 87. 3 ad 2.

162 Fictione recedente, baptismus habet proprium effectum. 3ª. q. 69. 10. o.

163 Aliquis dicitur ad baptismum fictus accedere quadrupliciter, s. non credens, contemnens baptismum, non servans ritum Ecclesiæ, et indevotus, i. non volens sacramentum, et rem sacramenti. 3ª. q. 69. 9. c.

164 Indispositio voluntatis contraria gratiæ impedit secundum effectum baptismi, s. gratiam; non autem primum, s. characterem. 3ª. q. 69. 9. o.

165 Error circa baptismum non impedit acceptionem characteris, dummodo intendat facere vel accipere quod Ecclesia dat, licèt credat illud nihil esse. 3ª. q. 64. 9 ad 1. et q. 68. 8 ad 3.

166 SANGUINIS. Baptismus triplex, s. sanguinis, flaminis, et fluminis. 3ª. q. 66. 11. o.

167 Baptismus sanguinis est melior et efficacior cæteris baptismis. 3ª. q. 66. 12. o.

168 Baptismus sanguinis includit baptismum flaminis, non autem e converso. 3ª. q. 66. 12 ad 2.

169 Baptismus sanguinis supplet baptismum fluminis, in necessitate solùm. 3ª. q. 66. 11. o.

170 Baptismus sanguinis et flaminis non sunt sacramenta, quia conveniunt cum sacramento in causando, non autem in significando. 3ª. q. 66. 11 ad 2 et 12 ad 1.

171 Pœnitentia dicitur baptismus flaminis, quia sine baptismo sufficit ad salutem, in necessitate tantùm. 3ª. q. 66. 11. c.

172 Pueri non possunt salvari sine baptismo sanguinis vel fluminis. 1 2. q. 113. 3 ad 1. et 3ª. q. 67. 3. c. et q. 68. 3. c. et q. 73. 3. c.

173 Baptismus sanguinis non imprimit characterem, quia non habet efficaciam baptismi sacramentalis, sed meritum. 3ª. q. 66. 11 ad 2. et 12. c. ad 1.

174 Baptismus sanguinis liberat ab omni culpa et omni pœna, ex virtute passionis Christi, cui conformat. 2 2. q. 124. 1 ad 1. et 3ª. q. 68. 2 ad 1. et q. 87 1 ad 2.

175 Baptizatus baptismo flaminis consequitur emundationem, sed accipiens sacramentum consequitur majorem gratiam. 3ª. q. 69. 1 ad 2 et 4 ad 2. et q. 80. 1 ad 3. et q. 90. 3 ad 2.

176 Baptismum debet præcedere catechismus. 3ª. q. 71. o.

177 Unctio triplex in baptismo, s. oleo catechumenorum, et bis chrismate. 1ª. q. 66. 10 ad 2. et q. 71. 3 ad 4. et q. 72. 11 ad 3.

178 Baptizati liniuntur chrismate in fronte ne erubescant. 3ª. q. 72. 9. c.

189 Aures baptizandorum liniuntur sputo, ut aperiantur ad verbum Dei, nares verò ad odorem bonæ famæ, non autem oculi, quia pertinent ad inventionem, per quam non habetur fides. 3ª. q. 71. 2. 3. c.

180 Sal ponitur in os baptizandi, ut habeat discretionem in sermone fidei. 3ª. q. 71. 2. c.

181 Baptizatis datur vestis alba, in signum resurrectionis futuræ, et puritatis conservandæ. 3ª. q. 66. 10 ad 3. et q. 71. 3 ad 4.

182 Eorum quæ fiunt post baptismum, aliqua tantùm significant, ut vestis alba, novitatem vitæ, aliqua etiam efficiunt, ut unctio in vertice, conservationem gratiæ baptismalis. 3ª. q. 71. 3 ad 4.

183 Baptismus est unus tantùm simpliciter, sed secundùm quid sunt novem, quia diluvium, transitus maris, et lotiones legis, erant figuræ, baptismus Joannis dispositio, baptismus Christi causa efficaciæ, baptismus sanguinis et flaminis, et pœnitentia secundùm proportionem effectûs, et baptismus aquæ et spiritûs. 3ª. q. 66. 11 ad 3. et q. 70. 1 ad 2 et ad 3.

184 Pro baptismo non debet committi simonia. 2 2. q. 100. 2. c. ad 1.

185 PHARISEORUM. Baptismata Phariseorum erant vana, ad munditiam carnis tantùm ordinata. 1ª. q. 38. 1 ad 3.

BARNABAS et Paulus discordaverunt præter intentionem eorum, providentiâ Dei. 2 2. q. 37. 1 ad 3.

BARTHOLOMEUS miraculosè occultabat se, et se offendebat sicut volebat. 3ª. q. 54. 1 ad 2.

BASILISCUS non interficit visu, sed vapore, sicut menstruata inficit speculum. 1ª. q. 117. 3 ad 2.

BEATITUDO est operatio et ultima perfectio. 1 2. q. 3 2. o. et 3. c. et q. 55. 2 ad 3.

2 Beatitudo est vita æterna, non quidem esse, sed operatio. 1ª. q. 10. 3. c. et q. 18. 2 ad 3. et 1 2 q. 3 2 ad 1. et 2 2 q. 18. 2 ad 2.

3 Visio Dei per essentiam est tota essentia beatitudinis. 1ª. q. 1. 4. c. et q 12. 1. c. et 4. o. et 6. c. et 8 ad 4. et q. 26. 2. 3 o. et q. 62. 1. 2. 9. c. et 1 2. q. 3. 4. 8. o. et q. 4. 4 5. c. et q. 5. 1. 4 5. c. et 2 2. q. 2. 3. c. et q. 3. 1. c. et q 173 1. c. et 180. 4. c. et 3ª. q. 52. 5. c. et q. 59 5 ad 1.

4 Gloria essentialis beatitudini est quam habet homo non apud hominem, sed apud Deum. 1 2. q 2. 3 ad 1. et q. 4. 8 ad 1.

5 Beatitudo est summum bonum. 1ª. q. 26. 3 ad 1. et 1 2. q. 3. 1 ad 2. et q. 5. 2 ad 2. et q. 19. 9. c.

6 Beatitudo habet rationem præmii. 1ª. q. 26. 1 ad 2. et q. 62. 4. c. et 1 2. q. 2. 2 ad 1. et q. 5. 7. c.

7 Beatitudo est finis rationalis naturæ tantùm,

1ª. q. 23. 1. c. ad 2. et q. 26. 1. 2. c. et q. 62. 1. 4. c. et 1 2. q. 3 1 ad 3. et q. 55. 2 ad 3. et q. 69. 1. c. et 2 2. q. 118. 7. c.

8 Beatitudo, ut finis quo, est aliquid creatum, non autem ut finis quod. 1ª. q. 20. et 3. o. et 1 2. q. 3. 1. o.

9 Beatitudo est ultima perfectio hominis. 1ª. q. 62. 3. 4. c. et q. 73. 1. c. et 1 2. q. 3. 2. c. ad 4. et 6. c.

10 Beatitudo est proprium hominis bonum. 1 2 q 6. principio.

11 Beatitudo est bonum perfectum naturæ intellectualis, apprehensum per intellectum. 1ª. q. 26. 1 2. c et 1 2. q. 3. 2 ad 2.

12 Beatitudo est status omnium bonorum congregatione perfectus, secundùm Boetium. 1ª. q. 26. 1 ad 1. et 1 2. q. 3. 2 ad 2. et 3 ad 2. et q. 4. 7 ad 2.

13 Beatitudo nihil aliud est quàm gaudium de veritate. 1 2. q. 3. 4. c. fi.

14 In vita activa quæ circa multa occupatur, est minus de beatitudine quàm in contemplativa, quæ versatur circa unum, s. circa veritatis contemplationem. 1 2. q. 3. 2 ad 4 et 5. c. et q. 4. 7. c.

15 De ratione beatitudinis sunt tria, s. bonum perfectum, per se sufficientia, et delectatio. 2 2. q. 118. 7. c.

16 Beatitudo consistit in duobus, s. in visione Dei, et delectatione fruitionis. 1 2. q. 3. 4. c.

17 Essentia beatitudinis consistit in actu intellectûs, sed delectatio ejus in voluntate. 1ª. q. 26. 2. o. et 3. c. et 1 2. q. 3. 4. o. et q. 11. 1 ad 1.

18 Beatitudo consistit in contemplatione veritatis, et maximè Dei. 2 2. q. 167. 1 ad 1.

19 Beatitudo vitæ præsentis secundùm Aristotelem consistit in operatione perfectissima, ratione potentiæ, habitûs et objecti. 1ª. q. 62. 1. c. et 88. 1. c. co. 2. et 1 2. q. 3. 5. c.

20 Beatitudo et miseria sunt principaliter in anima, secundariò autem in corpore. 3ª. q. 15. 10. c. ad 2.

21 Beatitudo consistit in conjunctione ad Deum et miseria in recessu à Deo. 1 2. q. 3. 3. c. et 7 ad 2. et 8. c.

22 In quibus non est. Beatitudo ultima, vel miseria, non consistit in bonis vel malis præsentis vitæ. 1 2. q. 3. 3. o.

23 Beatitudo non consistit in divitiis. 1 2. q. 2. 1. o.

24 Nec in honoribus. 1 2. q. 2. 2. o.

25 Nec in famaseu gloria humana. 1 2. q. 2. 3. o.

26 Nec in potestate. 1 2. q. 2. 4. o.

27 Nec in aliquo bono exteriori, nec in omnibus simul. 1 2. q. 2. 4. o.

28 Nec in bonis corporis. 1 2. q. 2. 5. o. et q. 5. 3. c. et q. 4. 6 ad 1.

29 Nec in parte sensitiva. 1 2 q. 3. 3. o.

30 Nec in voluptate. 1 2. q. 2. 6. o.

31 Nec in aliquo inhærenti animæ. 1 2. q. 2. 7. o.

32 Nec in habitibus virtutum. 1 2. q. 3. 2. c.

33 Nec in operatione transeunte in exteriorem materiam. 1 2. q. 3. 2 ad 3.

34 Nec in actu voluntatis. 1ª. q. 26. 2 ad 2. et 1 2. q. 3. 4. o. et q. 4. 2. c.

35 Nec in intellectu practico principaliter, sed in speculativo. 1ª. q. 26. 2. o. et 1 2. q. 3. 5. o.

36 Nec in consideratione scientiarum speculativarum. 1 2. q. 3. 6. o. et 1 2. q. 167. 1 ad 1.

37 Consideratio scientiarum speculativarum est quædam participatio veræ et perfectæ beatitudinis, non autem substantialis beatitudo. 1 2. q. 3. 6. c. fi. et q. 66. 3 ad 1. et 3 ad 2. et 2 2. q. 180. 4. c.

38 Nec consistit in contemplatione angelorum. 1ª. q. 64. 1 ad 1. et q. 89. 2 ad 3. et 1 2. q. 3. 7. o. et 2 2. q. 167. 1 ad 1.

39 Nec in cognitione Dei, quæ habetur per demonstrationem. 1 2. q. 66. 5 ad 2.

40 Nec in aliquo creato. 1ª. q. 12. 1. c. et q. 82. 2. c. et q. 89. 2 ad 3. et 1 2. q. 3. 8. o. et 2 2. q. 85. 2. c.

41 Nec in cognitione cujuslibet veri, sed in cognitione perfecta summæ veritatis. 1ª. q. 26. 2. 3. o. et 1 2. q. 3. 4. 8. o. et 2 2. q. 167. 1 ad 1.

42 Requisita. Bona exteriora non requiruntur ad beatitudinem perfectam. 1 2. q. 4. 7. o. et 2 2. q. 186. 3 ad 4.

43 Divitiæ adjuvant felicitatem activam instrumentaliter, sed contemplativam impediunt. Sed ad patriæ beatitudinem multùm valet voluntaria paupertas. 1 2. q. 4. 7. c. et 2 2. q. 186. 3 ad 4.

44 Amici non requiruntur ad perfectam beatitudinem. 1 2. q. 4. 8. o.

45 Angelus suo ministerio adjuvat hominem, ut perveniat ad beatitudinem, non autem ut humanæ beatitudinis objectum. 1 2. q. 3. 7 ad 2. et q. 5. 6 ad 1.

46 Ad beatitudinem aliqua requiruntur tripliciter, scilicet antecedenter, essentialiter et consequenter. 1 2. q. 3. 3. c.

47 Ad beatitudinem tria requiruntur, scilicet visio Dei, comprehensio, et delectatio. 1 2. q. 4. 3. o.

48 Perfectio charitatis est essentialis beatitudini quoad dilectionem Dei, non autem quoad dilectionem proximi, sed quasi concomitanter. 1 2. q. 4. 8 ad 3.

49 Rectitudo voluntatis requiritur ad beatitudinem antecedenter, et concomitanter. 1 2. q. 4. 4. o. et q. 5. 4. 7. c.

50 Delectatio requiritur ad beatitudinem consequenter tantum, vel concomitanter. 1 2 q. 3. 4. c. et q. 4. 1. 2. o.

51 Corpus et perfectio ejus requiritur ad beatitudinem viæ, et ad beatitudinem patriæ omnino perfectam, requiritur antecedenter et consequenter, non autem essentialiter nec ad beatitudinem patriæ simpliciter. 1 2. q. 4. 5. 6. o. et 3ª. q. 7. 4 ad 2. et q. 15. 10. c. ad 2.

52 Beatitudo animæ redundabit in corpus. 1 2. q. 3. 3. c. ad 3. et q. 4. 6. c. et 3ª. q. 57. 3. c. et q. 59. 5 ad 3.

53 Operationes meritoriæ plures requiruntur ad beatitudinem hominis. 1ª. q. 62. 3 ad 1. et 1 2. q. 3. 7. 9. et q. 6. principio.

54 Operationes sensitivæ requiruntur antecedenter ad beatitudinem viæ, non autem ad bea-

titud.nem patriæ, sed consequenter tantùm, ad neutram autem essentialiter 1 2. q. 5. 3. o.

55 Pax requiritur ad beatitudinem antecedenter et consequenter, non autem essentialiter. 1 2. q. 5. 4 ad 1.

56 Mutatio. Nullum bonum creatum additum visioni Dei facit magis beatum. 1 2. q. 5. 2 ad 3.

57 Beatitudo æqualiter participatur ab omnibus ex parte objecti, sed inæqualiter ex parte subjecti. 1 2. q. 5. 2 ad 4. et q. 112. 4. c. ad 1.

58 Nulla creatura potest per sua tantùm naturalia adipisci perfectam beatitudinem. 1ª. q. 12. 4. o. et q. 25. 1. c. et q. 64. 1 ad 2. et q. 94. 1. o. et q. 108. 4. c. et 1 2. q. 5. 5. o. et q. 62. 1. 2. 3. o.

59 Homo non potest per operationem solius creaturæ superioris attingere ad perfectam beatitudinem. 1 2. q. 5. 6. o.

60 Homo potest adipisci perfectam beatitudinem. 1 2. q. 5. 1. o.

61 Beatitudo perfecta non potest amitti. 1ª. q. 64. 2 c. et q. 94. 1. c. et 1 2. q. 5. 4. o.

62 Appetitus. Voluntas necessariò appetit beatitudinem. 1ª. q. 19. 1. o. et 3. 6. c. et q. 82. 1. 2. o. et q. 83. 1 ad 5. et 1 2. q. 5. 4. c. ad 2. et 8 ad 2. et q. 6. 4 o. et q. 10. 1. 2. o. et q. 13. 6. c. et q. 94. 1. c. et 3ª. q. 18. 1 ad 3.

63 Omnes homines naturaliter appetunt beatitudinem. 1ª. q 2 ad 1. et q. 19. 10. c. et q. 26. 2. c. et q. 41. 2 ad. 2 et q. 60. 2. c. et q. 62. 1. c. et q. 82. 1. 2. o. et q. 83. 1 ad 3. et 1 2. q. 3. 6 ad 2. et q. 5. 1. 8. o. et q. 10. 1. o. et 3ª. q. 18. 1 ad 3.

64 Non solùm perfecta beatitudo, sed etiam qualiscumque similitudo, vel participatio ejus naturaliter desideratur. 1 2. q. 3. 6 ad 2.

65 Omnia quæ desiderat voluntas appetit propter beatitudinem. 1ª. q. 6. 2. c. et 1 2. q. 1. 6. o.

66 In ultima beatitudine complebitur omne desiderium beatorum. 1ª. q. 12. 8 ad 4. et 1 2. q. 1. 5. c. et q. 3. 8. c. et q. 4. 5 ad 5. et q. 5. 3. 4. c. 8. c. ad 3. et q. 67. 4 ad 3. et 2 2. q. 28. 3. c. ad 2.

67 Perfecta quietatio intellectûs et voluntatis consequitur beatitudinem. 1 2. q. 3. 4 ad 4. et 8. c. et 2 2. q. 18. 2. c. et 4 ad 12. et q. 28. 3. c. et q. 94. 1. c. et q. 118. 7. c.

68 Perfecta beatitudo omne malum excludit. 1 2. q. 2. 4. c. et q. 5. 3. 4. c. et q. 67. 4 ad 2.

69 Beatitudo ascendit in cor hominis secundùm rationem communem, non autem quæ et qualis sit in speciali. 1 2. q. 5. 8. c. ad 2. et 2 2. q. 17. 2 ad 1.

70 Beatitudo est primum objectum voluntatis. 1 2. q. 3. 4 ad 2. et q. 11. 1 ad 1.

71 Beatitudo amatur amore concupiscentiæ, non autem amore amicitiæ. 1 2. q. 2. 7 ad 2.

72 Deus. Deus est perfectè beatus. 1ª. q. 26. 1. o. et q. 62. 4. c.

73 Deus est sua beatitudo. 1ª. q. 26. 2. o. et q. 62. 4. c. et q. 94. 1. c. et 1 2. q. 3. 1 ad 4. et 2 ad 1. et ad 4.

74 Deus est beatus secundùm intellectum. 1ª. q. 26. 2. o.

75 Beatitudo Dei excedit quamlibet aliam beatitudinem. 1ª. q. 26. 4. o.

76 Beatitudo Dei complectitur omnem aliam beatitudinem. 1ª. q. 26. 4. o.

77 Beatitudo est naturalis soli Deo. 1ª. q. 62. 4. c. et q. 63. 3. c. fi. et 1 2. q. 3. 1 ad 1. et q. 5. 7. c.

78 In communi. Beatitudo triplex secundùm philosophos, s. voluptuosa, activa, et contemplativa. 1 2. q. 5. 2 ad 1. et q. 69. 3. 4. c.

79 Beatitudo duplex, s. perfecta, et imperfecta, i. in patriâ, et in via. 1ª. q. 62. 1. c. et 1 2. q. 3. 2 ad 4. et 3. 5. 6. c. et q. 4. 5. 6. 7. 8. c. et q. 5. 3. o. et q. 4. 5. c. et q. 62. 1. c. et q. 69. 1. 3. c. et 2 2. q. 186. 1 ad 4.

80 Beatitudo patriæ est continua, non autem beatitudo viæ. 1 2. q. 3. 2 ad 4.

81 Duplex perfectio beatitudinis, s. ex parte objecti, et ex parte subjecti; prima tollit rationem veræ beatitudinis, non autem secunda. 1 2. q. 5. 3 ad 2. et q. 4. 5 ad 5. et q. 11. 4 ad 2.

82 Nullus ante passionem Christi potuit habere beatitudinem, licèt sancti patres meruerint eam per fidem passionis Christi, quoad propriam personam, non autem quoad naturam communem. 3ª. q. 49. 5 ad 1.

83 Beatitudines in communi. Beatitudines sunt operationes virtutum perfectarum per dona, et etiam donorum. 1 2. q. 69. 1. o. et q. 70. 2. c. et 2 2. q. 157. 2 ad 3.

84 Actus virtutum, ut perficiunt, dicuntur beatitudines; sed ut delectant, dicuntur fructus. 2 2. q. 157. 2 ad 3.

85 Actus donorum pertinentium ad vitam activam exprimuntur in meritis beatitudinum, sed actus vitæ contemplativæ, in præmiis. 1 2. q. 69. 3. c. fi. ad 1.

86 In singulis beatitudinibus ponitur aliquid pertinens ad statum viæ, et aliquid ad statum patriæ. 1 2. q. 69. 2. o. et 2 2. q. 8. 7. c.

87 Quælibet beatitudo est fructus addens excellentiam et principalitatem præmii, et non e converso. 1 2. q. 70. 2. o.

88 Omnia præmia septem beatitudinum sunt idem realiter, et differunt ratione. 1 2. q. 69. 4 ad 1.

89 Præmia beatitudinum inchoativè habentur hìc, sed completè in patria tantùm. 1 2. q. 69. 2. o. et 2 2. q. 8. 7. o.

90 Beatitudines et præmia earum sufficienter enumerantur septem, et quatuor, et octo, diversimodè, et declarantur. 1 2. q. 69. 3. 4. o.

91 Primæ tres beatitudines sunt contra beatitudinem voluptuosam, sed quarta et quinta pertinent ad vitam activam, aliæ autem duæ ad contemplativam. 1 2. q. 69. 3. 4. o.

92 Omnes beatitudines positæ in sacra Scriptura, oportet ad has reduci, quia omnes pertinent ad vitam activam vel contemplativam. 1 2. q. 69. 3 ad 4.

93 Beatitudines correspondent septem donis, non quidem singulæ singulis, sed plures uni, et una pluribus. 1 2. q. 69. 3. o.

94 Beatitudines dupliciter adaptantur donis, s. secundùm convenientiam ordinis, ut prima infimo, secunda sexto, et sic de aliis secundum Augustinum, vel secundùm convenien-

tiam propriæ rationis ad invicem secundùm actus, et objecta. 2 2. q. 121. 2. c. ad 2. et q. 139. 2. c.

95 In speciali. Beatitudo prima, s. paupertas, correspondet dono timoris. 2 2. q. 19. 12. o. et q. 83. 9 ad 3. et q. 121. 2. c. et q. 161. 2 ad 3.

96. Fructus decimus, s. modestia, et undecimus, s. continentia, et duodecimus, s. castitas, correspondent eis. 2 2. q. 19. 12 ad 4.

97 Petitio septima correspondet eis. 2 2. q. 19. 12 ad 4. et q. 83 9 ad 3.

98 Secunda beatitudo, s. pietas, correspondet dono pietatis. 1 2. q 69. 3 ad 3. et 2 2. q. 83. 9 ad 3. et q. 121. 2. o.

99 Fructus octavus, s. mansuetudo, correspondet eis indirectè; sed sextus, id est, bonitas, et septimus, s. benignitas directè. 2 2. q. 121. 2 ad 3.

100 Petitio sexta correspondet eis. 2 2. q. 83. 9 ad 3

101 Tertia beatitudo, s. luctus, correspondet dono scientiæ. 1 2. q. 69. 3 ad 2. et ad 3. et 2 2. q 9. 4 o. et q. 83. 9 ad 3.

102 Petitio quinta correspondet eis. 2 2. q. 83. 9 ad 3.

103 Quarta beatitudo, s. justitiæ, correspondet dono fortitudinis. 1 2. q. 69. 3 ad 3. et 2 2. q. 83. 9 ad 3. et q. 139. 2. o.

104 Fructus quartus, s. patientia, et octavus, s. longanimitas, correspondent eis. 2 2. q. 139. 2 ad 3.

105 Petitio quarta correspondet eis. 2 2. q. 83. 9 ad 3.

106 Quinta beatitudo, s. misericordiæ, correspondet dono consilii. 1 2. q. 69. 3 ad 3. et 2 2. q. 52. 4. o. et q. 83. 9 ad 3.

107 Eamdem beatitudinem oportet respondere secundùm convenientiam propriæ rationis ad invicem donis scientiæ et pietatis, non autem secundùm convenientiam ordinis, sed diversè correspondent. 2 2. q. 121. 2 ad 2.

108 Fructus sextus, s. bonitas, i. dulcedo animi, et quintus, s. benignitas, correspondent quintæ beatitudini, et dono pietatis. 2 2. q. 52. 4 ad 3. et q. 121. 2 ad 3.

109 Petitio tertia correspondet eis. 2 2. q. 83. 9 ad 3.

110 Sexta beatitudo, s. munditia, correspondet dono intellectûs. 1 2. q. 69. 3. c. fi. ad 1. et 2 2. q. 8. 7. o. et q. 83. 9 ad 3.

111 Fructus secundus, s. gaudium, et nonus, s. fides, correspondent eis. 2 2. q. 8. 8. o.

112 Petitio secunda correspondet eis. 2 2. q. 83. 9 ad 3.

113 Septima beatitudo, s. pacis, correspondet dono sapientiæ. 1 2. q. 69. 3. c. fi. ad 1. et 4. c. 1. et 2 2. q. 45. 6. o. et q. 83. 9 ad 3.

114 Petitio prima correspondet eis. 2 2. q. 83. ad 3.

115 Octava beatitudo, s. persecutionis, est manifestativa omnium beatitudinum præcedendum, nec correspondet alicui dono in speciali. 2. q. 69. 3 ad 3. et 4 ad 2.

116 Virtutibus et donis. Prima beatitudo, secundùm Ambrosium, attribuitur temperantiæ, tertia prudentiæ, quarta justitiæ, et octava fortitudini. 1 2. q 69. 3 ad 6.

117 Primæ quinque beatitudines secundùm convenientiam materiæ correspondent donis scientiæ et consilii ut dirigentibus; sed aliis donis correspondent ut exequentibus, secundùm motiva verò correspondent ut supra. 1 2. q. 69. 3 ad 3. et 2 2. q. 121. 2. c.

118 Beatitudo quarta et quinta secundùm materiam correspondent pietati, secunda fortitudini; sed prima et tertia timori. 1 2. q. 69. 3 ad 3.

119 Beatitudo quarta et quinta secundùm convenientiam propriæ rationis ad invicem adaptantur dono pietatis, sed secundùm convenientiam ordinis adaptatur ei secunda beatitudo; quæ tamen convenit ei tollendo impedimenta actuum ejus. 2 2. q. 121. 2. c. ad 3.

1 **Beatus in communi.** Aliquis dicitur beatus in spe. 1 2. q. 69. 1. c.

2 Quidam dicuntur beati in hac vita propter spem, vel participativè. 1 2. q. 5. 3 ad 1.

3 Beati in patria omnes rationes rerum quæ in Christo sunt, non cognoscunt, etsi ipsum comprehendant. 1ª. q. 12. 8. c. et 2 2. q. 173. 1. c.

4 Beati per simplicem conversionem ad Deum illuminantur de agendis quæ nesciunt, sine inquisitione et anxietate dubitationis, ut in viatoribus. 2 2. q. 52. 3. c. ad 2.

5 In beatis sunt aliqui actus ordinati ad finem, scilicet procedentes ex consecutione finis, ut laus Dei, et aliqui pertrahentes alios ad finem, ut ministeria angelorum, et orationes sanctorum. 2 2. q. 52. 3 ad 1.

6 Quilibet beatus est certus de perpetuitate suæ beatitudinis. 2 2. q. 18. 3. c.

7 Beati in patria clarè cognoscunt omnia quæ hic fiunt. 1ª. q. 89. 8. c.

8 Beati Deum comprehendent, sed non totaliter, id est, omnibus modis, quibus comprehendi potest. 1ª. q. 12. 7 ad 1.

9 Beati laudabunt Deum. 2 2. q. 13. 4. c.

10 Beati non possunt peccare. 1ª. q. 62. 8. o. et q. 82. 2. c. fi. et q. 94. 1. c. et q. 100. 2. c. et 1 2. q. 4. 4. c. et q. 5. 4. c. et q. 109. 1 ad 3. et 2 2. q. 19. 11. c.

11 Beati sunt in statu impetrandi, non autem in statu merendi. 1ª. q. 62. 9. o. et 2 2. q. 83. 11. c. ad 1.

12 Dignitas beatorum in anima et in corpore erit secundùm gradus meritorum, non autem secundùm diversitatem sexûs, sicut nunc et in statu innocentiæ. 3ª. q. 55. 1 ad 3.

13 Quilibet beatus gaudet de bonis factis à se, vel ab aliis. 1ª. q. 23. 6 ad 1.

14 Gaudium beatorum superat omne gaudium viatorum. 3ª. q. 46. 6 ad 3.

15 Gaudium beatorum erit super plenum ex parte gaudentium, non autem ex parte objecti; viatorum autem neutro modo. 2 2. q. 28. 3. o.

16 Multiplicatis bonis nostris gaudium beatorum augetur materialiter, non autem formaliter, quia Deus est eis ratio gaudendi, de quibuscumque gaudent. 1ª. q. 62. 9 ad 3. fi.

17 Beati non intersunt rebus vivorum secundùm legem communem. 1ª. q. 108. 8 ad 2.

18 Beati in regno cœlesti videbunt Deum facie ad faciem. Supp. q. 92. 1. o.

49 Beati post resurrectionem nullo modo videre poterunt Deum visu corporali, tanquam Deus esset per se visibilis, nisi per accidens. Supp. q. 92. 2. o.

20 Cùm sancti non sint comprehensuri Dei essentiam, non omnia videbunt quæ Deus videt. Supp. q. 92. 3. c.

21 Sancti beatiores erunt post judicium quàm ante. Supp. q. 93. 1. c.

22 Erunt in beatis gradus beatitudinis, qui mansiones appellantur. Supp. q. 93. 2. o.

23 Beati in regno cœlorum videbunt pœnas damnatorum, ut beatitudo illis magis complaceat. Supp. q. 94. 1. o.

24 Cùm damnati non possint transferri à sua miseria, beati non compatientur eorum miseriis. Supp. q. 94. 2. c.

25 Sancti non gaudebunt per se de pœnis damnatorum, sed per accidens contemplando in eis divinam justitiam, et quomodo ab eis liberati sint. Supp. q. 94. 3. o.

1 BELLUM duplex, scilicet commune, et particulare. 2 2. q. 123. 5. c. ad 2.

2 Ad bellum justum tria requiruntur, scilicet auctoritas principis, justa causa, et intentio recta. 2 2. q. 40. 1. o. et q. 41. 1 ad 3. et q. 42. 2 ad 1. et q. 66. 8 ad 1.

3 In bello justo deprædans hostes non peccat, nisi pugnet principaliter propter prædam, nec tenetur restituere. 2 2. q. 66. 8 ad 1.

4 Bellum gerere in festo non licet, nisi imminente necessitate, pro tuenda republica. 2 2. q. 40. 4. o.

5 Clericis non licet bellare in propria persona, sed possunt bello interesse de licentia superioris, et exhortari pugnantes. 2 2. q. 40. 2. o.

BENEDICTIO Dei significat donorum ejus collationem et multiplicationem. 1ª. q. 72 ad 4. et q. 73. 3. c.

1 BENEDICTUS videns totum modum, non vidit essentiam Dei. 2 2. q. 180. 5 ad 3.

2 Quis puerum Benedictum stultitiæ argui patiatur, quòd relictâ domo rebusque patris, soli Deo placere desideraus, sanctæ conversationis habitum et desertum quæsivit. 2 2. q. 189. 1. ad 2.

3 In regula beati Benedicti, conceditur probationis annus, nuper ad religionem conversis. 2 2. q. 189. 2 ad 1.

4 Beatus Benedictus dicit, quòd si prælatus aliquid impossibile præceperit, tentandum est. 1 2. q. 13. 3. c.

5 Hoc autem dictum sancti Benedicti ideò dicitur, quia an aliquid sit possibile, subditus non debet suo judicio diffinire, sed in unoquoque judicio superioris stare. 1 2. q. 13. 3 ad 3. et 2 2. q. 64. 6 ad 3.

6 Mandat beatus Benedictus in regula sua, quòd venientibus ad religionem non sit facilis præbendus ingressus, sed probandum est an spiritus à Deo sit. 2 2. q. 189. 9 ad 1.

1 BENEFACERE omnibus quilibet tenetur in præparatione animi, pro loco et tempore. 2 2. q. 31. 2. o.

2 Aliquod beneficium est quo possumus et tenemur benefacere omnibus, saltem in generali, s. orare pro omnibus fidelibus et infidelibus. 2 2. q. 31. 2 ad 1.

3 Malis debemus benefacere in auxilium naturæ, non autem culpæ. 2 2. q. 25. 6. c. ad 2. et q. 31. 2 ad 2. et q. 32. 9 ad 1. et q. 168. 3 ad 3.

4 Magis conjunctis est magis benefaciendum cæteris paribus. 2 2. q. 26. 6. c. et q. 31. 3. o et q. 32. 9. o. et q. 71. 1. c.

5 Subventio, gratiarum actio, et reverentia, debetur omni benefacienti. 2 2. q. 106. 3. o.

1 BENEFICENTIA est facere bonum. Et est actus amicitiæ, vel charitatis, secundùm rationem communem. 2 2. q. 31. 1. o.

2 Beneficentia non est virtus specialis, sed actus exterior amicitiæ, sicut benevolentia est actus ejus interior. 2 2. q. 31. 4. o.

1 BENEFICIUM. IN COMMUNI. Est statim recompensandum secundùm affectum, sed expectanda est oportunitas effectûs. 2 2. q. 106. 4. o.

2 Recompensatio beneficii debet esse major accepto. 2 2. q. 106. 6. o. et q. 107. 2. c.

3 Recompensatio beneficii pertinet ad tres virtutes diversimodè, s. ad justitiam, ubi est debitum legale, ut in mutuo et aliis hujusmodi, ad amicitiam verò, et gratiam, ubi est debitum morale. 2 2. q. 31. 1 ad 3. et q. 106. 3. c. et q. 108. 2 ad 1.

4 Beneficium et recompensatio magis in affectu consistit quàm in effectu. 2 2. q. 106. 3 ad 3 et ad 6. et 3. o. et 6 ad 1.

5. In recompensando beneficium justitia attendit datum, amicitia utilis attendit utilitatem, sed amicitia honesti et gratiæ attendit affectum dantis. 2 2. q. 31. 1 ad 3. et q. 77. 1 ad 3. et q. 78. 2 ad 2. et q. 106. 3. o.

6 Nullius beneficium est tantum sicut parentum. Ideò in recompensatione beneficiorum sunt cæteris præferendi, nisi necessitas vel utilitas, vel alia causa præponderet. 2 2. q. 31. 3 ad 3 et ad 4. et q. 101. 1. c.

7 Omnia beneficia secundùm communem rationem reducuntur ad amorem, et omnia nocumenta ad odium, sed secundùm speciales rationes ad diversas virtutes, vel vitia. 2 2. q. 31. 4 ad 2.

8 Filius potest parentibus majus beneficium recompensare, quàm accepit secundùm affectum, non autem secundùm effectum. 2 2. q. 106. 6 ad 1.

9 DEI. Beneficia Dei tota, singulis hominibus sunt exhibita. 3ª. q. 1. 4 ad 3.

10 Præcipua Dei beneficia sunt creatio, et quies mentis in Deum, per gratiam et gloriam. 1 2. q. 100. 5 ad 2.

11 Omnis solemnitas vel sacrificium veteris legis fuit instituta propter aliqua beneficia Dei, præterita vel futura. 1 2. q. 100. 5 ad 2.

12 Licitum est petere beneficium sine cura, pro se digno et indigenti, non autem cum cura. 2 2. q. 100. 5 ad 3.

13 Dans beneficium non meliori, sed sufficientiori, non peccat. 2 2. q. 63. 2. o.

14 Beneficia ecclesiastica magis debent dari plus idoneis ad regimen Ecclesiæ, quàm magis consanguineis; sed de patrimonio et licitis lucris est e converso. 2 2. q. 63. 1. c.

15 Dans beneficium spirituale consanguineo digno, peccat per acceptationem persona-

rum, non autem si sit æquè dignus. 2 2. q. 63. 2 ad 1. et q. 85. 3. c.

16 Dans beneficium ratione consanguinitatis, graviter peccat, et est simonia si per hoc intendit aliquod bonum proprium. 2 2. q. 63. 4. c. et 2 ad 2. et q. 100. 5 ad 2. et q. 185. 7 ad 2.

Benignitas est idem cum effectu, s. habitus benefactivus, et ad loquendum dulciter. 1 2. q. 70. 3. c. et 2 2. q. 80 ad 4.

1 **Benevolentia** propriè est actus voluntatis, quo alteri volumus bonum. 2 2. q. 27. 1. c.

2 Benevolentia est tantùm ad rationalia. 1ª. q. 20. 2 ad 1.

Bestia dicitur quasi vastia, propter crudelitatem, ut leo, ursus, et hujusmodi. 1ª. q. 72 ad 2.

1 **Bestialitas**, sicut secundùm Philosophum ponitur extra numerum aliarum malitiarum humanarum, quia humanum modum transcendit, ita à sanctis ponitur extra numerum peccatorum, quæ in ipsis fidelibus inveniuntur, quasi gravius eis. Tamen si ad aliquod de septem capitalibus reduci debeat, poterit ad superbiam reduci secundùm diffinitionem Augustini. 2 2. q. 154. 11 ad 2.

Bibere pluries in die licet jejunantibus, nisi fiat in fraudem. 2 2. q. 147. 6 ad 2 et ad 3. et 3ª. q. 80. 8 ad 4.

1 Bigamia inducens irregularitatem, incurritur quadrupliciter, et impedit omnem ordinem, s. cùm quis habet plures uxores de jure successivè, cùm simul habet plures uxores, unam de jure, et aliam de facto, cùm plures habet successivè, unam de jure, et aliam de facto et quando viduam ducit in uxorem. 2 2. q. 108. 4 ad 2.

2 Cùm bigamia tollat significationem sacramenti integram, et per consequens significationem conjunctionis Christi cum Ecclesia, quæ est unius ad unam, meritò irregularitatem inducit. Suppl. q. 66. 1. c.

3 Sive uxorem unam quis habuerit de facto, sive alteram de jure (ubi est quædam sacramenti similitudo), irregularis efficitur, sicque bigamiæ utroque modo, irregularitas annexa est. Suppl. q. 66. 2. o.

4 Ex hoc quòd vir uxorem non virginem ducit, irregularis efficitur, non autem ex hoc quòd corruptus corruptam ducit. Suppl. q. 66. 3. c.

5 Sicut baptismus non tollit conjugium, sic nec bigamiæ irregularitatem tollere potest. Suppl. q. 66. 4. c.

6 Cùm irregularitas bigamiæ non sit de jure naturali, sed positivo, potest Papa cum bigamo dispensare, in omnibus ordinibus, Episcopus verò solùm in minoribus, nisi in quibusdam casibus. Suppl. q. 66. 5. c.

Bilinguis idem est quòd susurro. 2 2. q. 74. 1 ad 3.

1 **Blasphemia** in communi est attribuere Deo quod ei non convenit, vel detrahere ab eo quod ei convenit. 2 2. q. 13. 1. o.

2 Blasphemia pertinet ad genus infidelitatis, aggravans eam. 2 2. q. 13. 3. c.

3 Blasphemia quælibet semper est peccatum mortale, quando est cum deliberato consensu. 2 2. q. 13. 2. o.

4 Blasphemia ex lapsu linguæ est peccatum veniale, si hoc non intendebat. 2 2. q. 13. 2 ad 3.

5 Blasphemia est gravissimum peccatorum omnium. 2 2. q. 13. 3. o. et 3ª. q. 80. 3. c.

6 Blasphemia simpliciter est gravior homicidio et perjurio, sed secundùm quid est e converso, s. ratione nocumenti. 2 2. q. 13. 3 ad 1 et ad 2.

7 Blasphemia est contra primum vel secundum præceptum Decalogi. 1 2. q. 100. 11. c. et 2 2. q. 13. 2 ad 2.

8 Blasphemia ex deliberatione oritur ex superbia, sed ex turbatione, oritur ex ira. 2 2. q. 158. 7 ad 1.

9 Blasphemia in Spiritum sanctum dicitur tripliciter, s. dicere contra deitatem, finalis impœnitentia et peccatum ex malitia. 2 2. q. 14. 1. o.

10 Hæc blasphemia dicitur dupliciter, s. contra personam Spiritûs sancti, et contra attributum ejus. 2 2. q. 14. 1. 3. c.

11 Blasphemia in Spiritum sanctum potest fieri tripliciter, scilicet corde, ore, et opere. 2 2. q. 13. 1. c. et q. 14. 1. c. ad 1.

12 Ex deliberatione peccare, est peccare in Spiritum sanctum. 2 2. q. 34. 2 ad 1.

13 Peccatum ex malitia, id est, ex electione mali, dicitur peccatum in Spiritum sanctum, sed ex ignorantia in Filium, et ex infirmitate, id est, ex passione in Patrem. 2 2. q. 14. 1. 3. c.

14 Non omne peccatum ex malitia, est peccatum in Spiritum sanctum, sed tantùm ex malitia quæ est cum contemptu impedientium peccatum. 2 2. q. 14. 1. o. 4. c. et q. 100. 1 ad 2.

15 Non omnis contemptus boni impedientis peccatum est blasphemia in Spiritum sanctum, sed tantùm contemptus illorum quæ directè ducunt ad pœnitentiam et remissionem peccatorum. 2 2. q. 105. 2 ad 2.

16 Hoc peccatum est generale ratione habitûs, sed est speciale ratione contemptûs. 2 2. q. 14. 1 ad 3.

17 Blasphemia in Spiritum sanctum ut speciale peccatum, est contemptus doni, quo homo retrahitur à peccato; non autem est peccatum sequens ex eo 2 2. q. 118. 3 ad 3.

18 Species ejus secundùm tertium modum, s. ut est peccatum ex malitia, sunt sex, s. desperatio, præsumptio, impœnitentia, obstinatio, impugnatio veritatis agnitæ, et invidentia fraternæ gratiæ. 2 2. q. 14. 2. o. et q. 36. 1 ad 2.

19 Hoc peccatum esse irremissibile, exponitur tripliciter à doctoribus, s. vel quia est finalis impœnitentia, et sic nullo modo remittitur. Vel quia quantùm est de se, habet meritum ut non remittatur quantùm ad pœnam. Vel quantùm ad culpam, inquantum excludit ea, per quæ fit remissio peccatorum. 1ª. q. 64. 2. c. et 2 2. q. 14. 3. o. et q. 118. 3 ad 3. et 3ª. q. 86. 1 ad 2. et ad 3.

20 Hoc peccatum est desperatum ex parte peccantis, non autem ex parte Dei. 2 2. q. 14. 3. c. ad 1.

21 Homo potest primò ante alia peccata habere hoc peccatum, licèt rarò contingat. 2 2. q. 14. 4. o.

1 **Bonitas Dei**. Bonitas Dei acquiritur à creatura rationali, tanquam perfectio ejus objectiva: ab aliis autem secundùm similitudinem

tantùm. 1ª. q. 6. 4 ad 2. et q. 65. 2. c. fi. et 1 2. q. 1. 8. c

2 Omne bonum est bonum solâ similitudine divinæ bonitatis. 1ª. q. 105. 5. c

3 Nihil divinæ bonitatis participatione omninò caret. 1ª. q. 19. 4 ad 1. et q. 25. 4 ad 1.

4 Omnia opera Dei attribuuntur bonitati ejus. 1ª. q. 105. 2 ad 2.

5 Universum perfectiùs participat et repræsentat bonitatem Dei, quàm quæcumque alia creatura. 1ª. q. 15. 2. c. et q. 47. 1. c. fi. et 2 ad 1.

6 Deum possumus aliqualiter intelligere, non intelligendo bonitatem ejus, non autem intelligendo eum non esse bonum. 2 2. q. 2. 8 ad 3.

7 Omnia sunt bona bonitate Dei. 1ª. q. 6. 4. o. et 2 2. q. 25. 2 ad 1. et q. 27. 3. c.

8 Omnia sunt bona bonitate Dei, ut principio effectivo, exemplari, et finali. 1. q. 6. 4. o. et 2 2. q. 25. 2 ad 1. et q. 27. 3. c

9 Deus vult quòd sua bonitas multiplicetur ex sui similitudine, propter se sicut propter finem operantis, et propter utilitatem creaturæ, sicut propter finem operis. 1ª. q. 44. 4. c. ad 3.

10 Quodlibet bonum ex additione alterius, fit melius, præter optimum simplex, ex cujus participatione omnia sunt bona. 1 2. q. 34. 3 ad 2.

11 Differentia triplex bonitatis Dei, et creaturarum, s. quia solius Dei essentia est suum esse, et ei non adveniunt aliqua accidentia, et ad nihil aliud ordinatur sicut ad finem. 1ª. q. 6. 3. c.

12 Per hoc quod Deus creavit omnia ut essent, non excluditur quin creaverit omnia, propter suam bonitatem. 1ª. q. 65. 2 ad 1. fi.

13 Quodlibet bonum creatum, est bonum particulare, sed solus Deus est bonum universale. 1ª. q. 65. 1 ad 2. et q. 105. 2. c. et q. 105. 4. c. et q. 106. 2. c. et 1 2. q. 2. 7. 8. c. et q. 9. 6. c.

14 Deus est sua bonitas essentialiter. 1ª. q. 3. 2. c. et q. 6. 3. o. et q. 20. 1 ad 3. et q. 49. 3. c. et q. 62. 8. c. ad 2. et q. 100. 2. c. et q. 105. 2. c. et 1 2. q. 4. 4. c. et 2 2. q. 19. 1. c. et q. 23. 2 ad 1. et q. 24. 11. c. fi. et q. 27. 3. 4. c. et q. 34. 1. c. ad 1. et 1ª. q. 4. 1. c. et q. 20. 1. c.

15 Deus est verè, et propriè bonus. 1ª. q. 6. 1. o.

16 Deus est summum bonum. 1ª. q. 6. 1 ad 2. et 2. o.

17 In omni bono, summum bonum, s. Deus desideratur. 1ª. q. 6. 1 ad 1.

18 Habere speciem, modum, et ordinem, non est de ratione boni increati, nisi sicut in causa. 1ª. q. 6. 1 ad 1.

19 Bonum duplex, s. absolutè, id est, cujus bonitas esset alio creato non existente, ut supposita, et ad aliud, i. cujus bonitas non esset, sine alio creato, ut materia et accidentia. 1 2. q. 18. 4. c.

20 Bonum duplex, s. commutabile et incommutabile. 2 2. q. 21. 1 ad 3. et 3ª. q. 86. 4 ad 1. et 3. c.

21 Bonum duplex, s. subsistens, ut personæ, et inhærens, ut accidentia. 1 2. q. 26. 1. c. et 3ª. q. 11. 3 ad 3.

22 Bonum simpliciter, dicitur dupliciter, s. absolutè, et universaliter. 2 2. q. 58. 10 ad 2.

23 Quod est bonum ex suppositione, debet bonum judicari. 1 2. q. 39. 1. c.

24 Bonum particulare duplex, s. verum, i. ordinabile ad principale bonum, s. ad ultimum finem, et falsum, sed apparens, quod abducit à finali bono. 2 2. q. 23. 7. c. et q. 45. 1 ad 1.

25 Bonum triplex, s. honestum, utile, et delectabile. 1ª. q. 5. 6. o. et 12. q. 99. 5. c. et 2 2. q. 45. 3. o.

26 Bonum duplex, s. propter se, id est honestum, et propter aliud, i. utile. 1 2. q. 8. 2. 3. o. et 2 2. q. 23. 7. c.

27 Divisio boni est analogi, quia primò convenit honesto, secundò delectabili, tertiò verò utili. 1ª. q. 5. 6 ad 3. et 1 2. q. 8. 2 ad 2. et 3 ad 4.

28 QUID. Bonum importat relationem rationis ad appetibile. 1ª. q. 5. 1. c. ad 1. et 3 ad 1. et q. 16 1. 3. c.

29 Bonum consistit in hoc quòd sit aliquid appetibile. 1ª. q. 5. 1. c. ad 1. et 3. c. ad 1. et 3. c. et. q. 6. 1. c. et 2 ad 2. et q. 16. 3. 4. c. et q. 19. 9. c. et q. 48. 1. c. et 1 2. q. 22. 1. c.

30 Bonum et pulchrum fundantur super eamdem rem, s. formam. Sed bonum respicit appetitum, pulchrum verò vim cognitivam. 1ª. q. 3. 4 ad 1.

31 Bonum est diffusivum suiipsius, ut finis; non autem ut efficiens. 1ª. q. 5. 4 ad 2.

32 Bonum dicit rationem perfecti, et ultimi. 1ª. q. 5. 1. c. ad 1. et 3. c. ad 1. et 3. c. ad 1. et q. 6. 3. c. et q. 16. 3. 4. c. et 1 2. q. 52. 1. c.

33 Bonum consistit principaliter et per se in perfectione et actu. 1ª. q. 48. 5. 6. c. et q. 49. 1. c.

34 In bonis simpliciter, et absolutè, et secundùm naturam suam, potest esse medium et extrema, s. superfluum et diminutum, non autem in bonis simpliciter, i. universaliter. 2 2. q. 58. 10 ad 2.

35 Non tantùm finis, sed etiam quæ sunt ad finem, ex ipso ordine habent rationem boni. 2 2. q. 33. 6 ad 3.

36 Bonum habet rationem causæ finalis. 1ª. q. 5. 2 ad 1. et ad 2. et 4. o. et q. 48. 1 ad 2.

37 Bonum omnium mensuratorum et regulatorum consistit in attingendo suam regulam. 1 2 q. 19. 9. c. et q. 64. 1. 3. c. et q. 71. 6. c. et 2 2. q. 17. 1. c. et q. 23. 3. 6. c. et q. 27. 6. c. et q. 58. 3. c.

38 ENS. Ratio boni, primò præsupponit formam, per quam est ens; secundò virtutem effectivam, quâ est perfectum. 1ª. q. 5. 4. c.

39 Omne ens est bonum, et e converse. 1ª. q. 5. 3. o. et q. 17. 4 ad 2. et q. 49. 1. 3. c. et 1 2. q. 18. 1. c. et 3 ad 3.

40 Omne ens est bonum, inquantum est perfectum, et in actu. 1ª. q. 5. 1. o. et q. 48. 1. c. et 1 2. q. 18. 4. 2. 3. 4. c.

41 Omne ens sicut est bonum, sic est appetibile. 1ª. q. 5. 1. c.

42 Bonum secundùm rationem finis est prius ente, sed e converso secundùm rationem formæ et simpliciter. 1ª. q. 5. 2. o. et 3 ad 4. et 4. c.

43 Bonum est communius ente, secundùm causalitatem. 1ª. q. 5. 2 ad 2.

44 Bonum simpliciter dicitur secundùm perfectionem ultimam, et bonum secundùm quid,

secundùm perfectionem essentialem et primam, sed ens e converso. 1ª. q. 5. 1 ad 2. et 1 2. q. 18. 1. c.

45 Materia est bona simpliciter, licèt sit ens secundùm quid. 1ª. q. 48. 3. c. et q. 49. 1. c.

46 Materia non est ens, nec bona, nisi in potentia. 1ª. q. 5. 3 ad 3.

47 In mathematicis non est bonum, quia non unt separata secundùm esse. 1ª. q. 5. 3 ad 4.

48 Bonum, et ens, et alia transcendentia convertuntur secundùm supposita, non autem secundùm rationem. 1ª. q. 5. 1. o. et q. 11. 1. o. et q. 16. 3. o. et 4. c. et q. 17. 4 ad 2. et q. 54. 2. c. et q 59. 2 ad 3. et 1 2. q. 29. 5. c. et 2 2. q. 109. 2 ad 1. et 3ª. q. 10. 3. c.

49 Unitas pertinet ad rationem bonitatis. 1ª. q. 103. 3. c. et 1 2. q. 36. 3. o.

50 Bonum verum, et unum, habent contraria, quia fundantur in ente, non autem ens, quia in nullo fundatur. 1ª. q. 17. 4. o.

51 Verum. Verum significat rationem boni. 1ª. q. 82. 3 ad 1.

52 Bonum et verum mutuò se includunt. 1ª. q. 16. 4 ad 1. et q. 50. 2 ad 3. et q. 59. 2 ad 3. et q. 79. 11 ad 2. et q. 82. 3 ad 1. et 4 ad 1. et q. 87. 4 ad 2. et 1 2. q. 9. 1. c. ad 3. et 2 2. q. 109. 2 ad 1.

53 Bonum est prius vero secundùm appetitum, secundùm rationem autem et simpliciter est e converso. 1ª. q. 16. 4. o.

54 Verum est simplicius, abstractius, et absolutius bono, et propinquius enti. 1ª. q. 16. 4. c. et q. 82. 3. c.

55 Verum est in anima, sed bonum est in rebus. 1ª. q. 16. 1. o. et q. 82. 3. c.

56 Ratio veri est eadem in omnibus moralibus, non autem ratio boni. 1 2. q. 60. 1 ad 1.

57 Bonum est primum cadens in apprehensione rationis practicæ. 1 2. q. 94. 2. c.

58 Sicut bonum nominat illud, in quo tendit appetitus, ita verum nominat illud, in quod tendit intellectus. 1ª. q. 16. 1. 3. c.

59 Verum est bonum intellectûs, et falsum est malum ejus. 1 2. q. 55. 4. c. et q. 57. 2 ad 3. et q. 64. 3. c. et 2 2. q. 13 ad 1. et q. 4. 5. c. ad 1.

60 Bonum est fortius malo. 1 2. q. 60. 5 ad 4.

61 Bonum difficilius constituitur quàm malum. 1 2. q. 18. 4 ad 3. et q. 19. 6 ad 1. et 7 ad 3. et q. 20. 2. o. et q. 35. 8 ad 1. et q. 71. 4 ad 2. et 3 ad 1. et 2 2. q. 79. 3 ad 4. et q. 110. 3. c.

62 In omni malo est aliquid boni. 1ª. q. 49. 3. c. et q. 103. 7 ad 1. et q. 109. 1 ad 1. et 1 2. q. 18. 1. c. ad 1. et q. 35. 6. c. et q. 73. 2. c. fi. et 2 2. q. 172. 6. c.

63 Bonum et virtus transumptivè dicitur, sim in malis, sicut dicitur bonus latro. 1 2. q. 3. 3 ad 1. et q. 92. 1. c. et 2 2. q. 45. 1 ad 1. t q. 47. 13. c. et q. 92. 1 ad 1.

64 Omne malum fundatur in aliquo bono. 1ª. q. 103 7 ad 1.

65 Bonum et malum ex genere sunt respectu objecti. 1 2. q. 18. 2. o.

66 Illud quod est secundùm se malum ex genere, non potest esse bonum et licitum. 2 2. q. 110. 3. c.

67 Malum aliquando dicitur contra- quia non privatur totum bonum, sed aliquid de bono remanet. 2 2. q. 33. 5. c. princ.

68 Non omnis carentia boni est malum, sed tantùm debiti. 1ª. q. 48. 2 ad 1. et 3. c. ad 2. et 5 ad 1. et q. 49. 1. c.

69 Subjectum cujuslibet mali est bonum deficiens, id est in potentia. 1ª. q. 11. 2 ad 1. et q. 17. 4 ad 2. et q. 48. 3. o. et q. 49. 1. c. et 3. c. et q. 105. 7 ad 1.

70 Bonum est naturaliter prius malo. 1 2. q. 23. 2. o.

71 Bonum est causa mali, per accidens tantùm. 1ª. q. 49. 1. o. et 3. c. et 1 2. q. 75. 1. o.

72 Causa mali non est nisi bonum deficiens. 1 2. q. 18. 1 ad 1.

73 Bonum et malum per accidens, id est in concreto, contrariantur, sed per se, id est, in abstracto, opponuntur privativè. 1ª. q. 48. 1 ad 3. et 2 ad 1 et ad 2.

74 Bonum et malum dicuntur contraria, et sunt genera, i. generales conditiones omnium contrariorum. 1ª. q. 48. 1 ad 1.

75 Summum malum non contrariatur summo bono secundùm rem, sed secundùm vocem. 1ª. q. 59. 3 ad 2.

76 Nullum malum opponitur summo bono contrariè, nec privativè, nisi indirectè, id est secundùm rationem communem boni. 1ª. q. 47. 4 ad 3. et q. 49. 3 ad 2.

77 Mala esse et fieri, non est bonum simpliciter, sed tantùm per accidens, inquantum sunt occasio bonorum. 1ª. q. 19. 9. o.

78 Malum tollit totum bonum sibi oppositum, et minuit habilitatem, non autem tollit subjectum ejus. 1ª. q. 48. 4. o. et 1 2. q. 85. 1. 2. 4. o. et q. 93. 6 ad 2.

79 Malum corrumpit bonum sibi oppositum formaliter et privativè, non autem effectivè. 1ª. q. 48. 1 ad 4. et q. 49. 3. c. et 1 2. q. 85. 1 ad 4.

80 Inter bonum et malum civile, vel ad alterum, est medium, non autem absolutè. 1ª. q. 48. 1 ad 3. et 1 2. q. 18. 8 ad 1.

81 Bonitas creaturæ non est ejus essentia. 1ª. q. 6. 3 ad 3.

82 Nulla creatura est bona per essentiam. 1ª. q. 6. 3. o. et q. 103. 2. c. et 1 2. q. 2. 8. c. et q. 9. 6. c.

83 Maximum bonum in creaturis est bonum ordinis universi. 1ª. q. 22. 4. c. et q. 23. 6 ad 3. et q. 47. 2. c. et q. 49. 2. c. et q. 50. 3. c. fin. et 2 2. q. 122. 2. c.

84 Cujuslibet creaturæ secundùm se consideratæ, duplex est bonitas, s. essentialis et accidentalis. 1ª. q. 23. 6. c.

85 Creatura ex esse vel essentia, est bona secundùm quid, sed ex accedentibus, est bona simpliciter. 1ª. q. 5. 1 ad 1.

86 Ipsum universum, et quælibet creatura, potest esse melior quàm sit, bonitate accedentali, non autem essentiali. 1ª. q. 25. 6. o.

87 Quælibet re creatâ, potest esse alia res creata melior, bonitate essentiali, et accidentali. 1ª. q. 25. 6. o.

88 Bonum cujuslibet creaturæ consistit in specie, modo, et ordine. 1ª. q. 5. 5. o. et q. 6. 1 ad 1. et 1 2. q. 63. 2 ad 3. et q. 85. 4. o. et 2 2.

q. 19. 11. c. et q. 27. 6 ad 1. et q. 109. 2. c. ad 3. et q. 114. 1. c.

89 HOMINIS. Homo dicitur bonus simpliciter, secundùm voluntatem, quia ipsa imperat cuilibet potentiæ. Secundùm quid autem, per intellectum, vel alias potentias. 1ª. q. 4. 3 ad 3. et q. 48. 6. c. et 1 2. q. 54. 4. c. et q. 56. 3. c. q. 66. 3 ad 2.

90 Bonum hominis, ut est homo, est bonum secundùm rationem, non autem secundùm sensum. 1ª. q. 49. 3 ad 3. et 1 2. q. 71. 2. c. et 2 2. q. 125. 1. 2. c. et q. 129. 3. c. et q. 141. 1. 6. c.

91 Bonum hominis consistit principaliter in actibus interioribus. 2 2. q. 27. 6 ad 3. et q. 30. 4. o.

92 Bonum hominis consistit in conjunctione ejus ad Deum. 1 2. q. 98. 3 ad 2. et 2 2. q. 27. 6 ad 3. et q. 30. 4. o. et q. 186. 1. c.

93 Totum bonum hominis consistit in subjectione ejus ad Deum. 2 2. q. 19. 11. c. et q. 81. 7. c. et q. 104. 4 ad 2.

94 Omnes homines appetunt unum bonum formaliter, non autem materialiter. 1 2. q. 1. 7. o.

95 Homo naturaliter in bonum tendit. 2 2. q. 34. 5. o.

96 Bonum cujuslibet virtutis est conveniens homini secundùm rationem, ideò convenit ei naturaliter. 1 2. q. 54. 3. c.

97 Impossibile est quòd aliquis homo sit bonus, nisi sit bene proportionatus bono communi. 1 2. q. 92. 1 ad 3.

98 Qui quærit bonum commune, quærit proprium, quia bonum proprium non potest esse sine communi; et bona dispositio partis est in respectu ad totum. 2 2. q. 47. 10 ad 2. et q. 61. 1 ad 3.

99 Omne bonum creatum est minus bono hominis objectivo, non autem intrinseco, et inhærenti. 1 2. q. 2. 8 ad 3.

100 Bonum animæ est melius bono corporis, et hoc bonis exterioribus, et bonum vitæ contemplativæ, bono activæ. 1 2. q. 2. 3. c. et 2 2. q. 104. 3. c. et q. 152. 2. 4. c.

101 Bonum multitudinis est majus quàm bonum unius qui est de multitudine, non autem quàm bonum unius extrinsecum, ad quod multitudo ordinatur. 2 2. q. 39. 2 ad 2.

102 In spiritualibus bonis debet homo semper sibi magis providere quàm aliis, sed in temporalibus, laudabiliter liberalis facit e converso. 2 2. q. 117. 1 ad 1.

103 Bonum hominis triplex, s. animæ, corporis, et exteriora. 1 2. q. 84. 4. c. et 2 2. q. 73. 3. c. et q. 85. 3 ad 2. et q. 104. 3. c. et q. 118. 5. c. et q. 152. 2. 4. c. et q. 186. 7. c.

104 Bonum hominis duplex, s. simpliciter, id est, ultimus finis ejus, et omnia ducentia in eum, et bonum secundùm quid, id est, ut nunc, vel secundùm aliquid bonum. 1 2. q. 114. 10. c. et 2 2. q. 23. 7. c.

105 Bona hominis triplicia, s. minima, ut bona fortunæ, media, id est, naturalia, et magna, id est, habitus virtuosi. Et eorum triplex est fructus, scilicet fructus honestæ conversationis, sacræ devotionis, et jocundæ pietatis. 1 2. q. 85. 4. c. et 2 2. q. 108. 4. c. et 118. 5.

106 In bonis corporis hominis tria sunt per ordinem, s. integritas corporis, quies et delectatio sensûs, et usus membrorum. Primum tollitur per occisionem vel mutilationem, secundum per verbera, tertium per carcerem. 2 2. q. 65. 3. c.

107 Bonum unius hominis continuatur alteri dupliciter, s. per charitatem, et per intentionem facientis. 3ª. q. 82. 6 ad 3.

108 Bonum naturæ hominis triplex, scilicet principia naturæ cum proprietatibus ejus, inclinatio ad virtutes, et originalis justitia. Tertium totaliter tollitur per peccatum. Secundum minuitur, primum autem integrum manet. 1 2. q. 85. 1. 2. 4. o. et q. 93. 6 ad 2. et 2 2. q. 10. 4. c. et q. 23. 7 ad 1. et q. 33. 5. c.

109 Bonum proportionatum communi statui naturæ est ut in pluribus; excedens verò ut in paucioribus; defectus autem e converso. 1ª. q. 23. 7 ad 3.

110 ECCLESIÆ. Bona ecclesiastica debent dividi in quatuor partes, quarum una debetur episcopo, alia fabricæ, tertia pauperibus, et quarta beneficiato. 2 2. q. 185. 7. c.

111 In necessitate non debent emi possessiones de bonis ecclesiasticis, nec in thesauris reponi. 2 2. q. 175. 7 ad 4.

112 Episcopi et alii clerici habent verum dominium bonorum propriorum, non autem ecclesiasticorum, sed tantùm sunt dispensatores. 2 2. q. 63. 2 ad 1. et q. 119. 3 ad 1. et q. 185. 7. c.

113 Episcopi et clerici possunt disponere de sua quarta, sicut de bonis propriis. 2 2. q. 185. 7. c.

114 Episcopi et clerici possunt dare moderatè suis consanguineis de bonis ecclesiasticis, in suum usum deputatis. 2 2. q. 185. 5. 7 ad 2.

115 Episcopi et clerici peccant, si in articulo necessitatis possunt vivere de patrimonio, et vivant de bonis ecclesiasticis. 2 2. q. 185. 7 ad 3. et q. 187. 4 ad 1.

116 Si episcopi vel clerici retinent sibi de bonis ecclesiasticis divisis vel indivisis, notabiliter ultra quartam, peccant mortaliter. 2 2. q. 185. 7. c.

117 Prælatus tripliciter surripit bona Ecclesiæ, et tenetur restituere, s. si rem Ecclesiæ non sibi deputatam, sed alteri, sibi usurparet, putà si episcopus usurparet sibi rem capituli, si rem Ecclesiæ suæ custodiæ deputatam, in alterius dominium transferat; putà consanguinei vel amici, et si solo animo surriperet, dum scilicet incepit habere animum possidendi eam ut suam, et non nomine Ecclesiæ. 2 2. q. 62. 5 ad 5. et q. 185. 7. c.

118 Malè dispensans bona hospitalis, tenetur restituere, non autem dispensans bona beneficii, quoad suam portionem, sed tenetur pœnitere. 2 2. q. 62. 5 ad 5. et q. 185. 7. c. principio.

119 Bona temporalia, quasi nihil sunt, respectu futurorum. 2 2. q. 58. 2. c. fi.

120 Bona temporalia, secundum se sunt bona, secundùm quid; sed ut ducunt ad beatitudinem, sunt bona simpliciter. 1 2. q. 114. 10. c.

121 Bona exteriora, ut divitiæ et honores, sunt

bona simpliciter, id est absolutè et secundùm naturam suam; non tamen omnibus modis; et circa hæc est justitia, sed virtutes sunt bona simpliciter, id est, universaliter. 2 2. q. 58. 10 ad 2.

122 Exteriora bona sunt bona instrumentaliter. Non autem principaliter, licèt secundùm stoicos sint nulla. 1 2. q. 59. 3. c. et 2 2. q. 58. 10 ad 2. et q. 125. 4 ad 3. et 3ª. q. 15. 6 ad 2.

123 Bona temporalia non sunt præmia virtutum, nec subtractio eorum est pœna peccati principaliter. 1 2. q. 87. 7 c. ad 2. et q. 108. 3 ad 4.

124 Bona temporalia sunt ejus, cui Deus concedit, quoad proprietatem, sed quoad usum sunt etiam aliorum. 2 2. q. 32. 5 ad 2.

125 Deus dat justis tantùm de bonis et malis temporalibus, quantùm expedit eis ad beatitudinem. 1 2. q. 87 7 ad 2. et q. 114. 10. c.

126 Deus dat malis bona temporalia, et bonis mala temporalia, ut eis reservet majora, i. æterna. 1 2. q. 87. 7 ad 2.

127 Bona temporalia dantur indignis à Deo ad correptionem, vel ad damnationem eorum. 1 2. q. 87. 7 ad 2. et 2 2. q. 36. 2. c. fi.

128 Omnia temporalia bona et mala æqualiter eveniunt bonis et malis, quoad substantiam, non autem quoad finem. 1 2. q. 114. 10 ad 4.

129 Temporalia nullius momenti sunt, respectu spiritualium. 1 2. q. 2. 6. c. fi. et q. 87. 7 ad 2. et 2 2. q. 36. 2. c. fi.

130 Bona spiritualia satiant in perpetuum, non autem temporalia, quia temporalia paulatim sumuntur et corrumpuntur. 1 2. q. 31. 5. c. et q. 32. 2. c. fin.

131 Bona temporalia non habita appetuntur, sed habita fastidiunt, spiritualia verò e converso. 1 2. q. 2. 1 ad 3. et q. 32. 2 c. fi. et q. 33. 2. o.

132 Bona spiritualia non sapiunt habentibus affectum infectum amore delectationum corporalium, et præcipuè venerearum. 2 2. q. 20. 4. c. et q. 46. 2. c.

133 Bona spiritualia possunt simul à multis integrè possideri, non autem corporalia. 1 2. q. 28. 4 ad 2. et 3ª. q. 23. 1 ad 3.

134 Promissiones bonorum corporalium in veteri lege fuerunt figuræ spiritualium in nova lege. 1 2. q. 114. 10 ad 1.

135 Bonum morale præcipuè consistit in conversione ad Deum, et malum in aversione. 2 2. q. 19. 2 ad 2.

136 Bonum et malum speciali modo, s. morale, invenitur in habentibus electionem. 1ª. q. 48. 5. c.

137 Bonum in naturalibus et moralibus duplex, s. essentiale et accidentale. 1 2. q. 18. 3 ad 3.

138 Omne bonum honestum vel utile est bonum morale, non autem omne delectabile est bonum moraliter, quia illa dicuntur secundùm rationem, illud autem secundùm appetitum. 1 2. q. 34. 2 ad 1.

139 Boni mores dicuntur, qui rationi congruunt; mali verò, qui à ratione discordant. 1 2. q. 100. 1. c.

140 Bonum non contrariatur bono in moralibus, sed tantùm in aliis. 1 2. q. 31. 8 ad 1.

141 Virtus est bona seipsa, non autem per aliam bontatem. 1 2. q. 55. 4 ad 1.

142 Bonum quod ponitur in diffinitione virtutis non est bonum transcendens, sed bonum rationis. 1 2. q. 54. 3 ad 2. et q. 55. 4 ad 2.

143 Ad bonum operandum requiruntur virtus moralis inclinans, et prudentia dirigens. 1 2. q. 113. 1 ad 2.

144 Actus exterior addit ad bonitatem vel malitiam, ex objecto vel circumstantiis, actui voluntatis, non autem ex fine, nisi actus voluntatis fiat melior vel pejor tripliciter, s. secundum numerum, extensivè vel intensivè. 1 2. q. 20. 4. o. et q. 24. 3. c. et 2 2. q. 76. 4 ad 2.

145 Eadem bonitas vel malitia ex fine est actus exterioris, et actus voluntatis, non autem aliæ. 1 2. q. 20. 3. o. et 4 ad 2.

146 Tota bonitas vel malitia actûs exterioris ex fine est ex actu voluntatis, non autem aliæ, sed e converso. 1 2. q. 20. 2. o.

147 Bonitas et malitia ex fine prius est in actu voluntatis quàm in actu exteriori. Similiter quæ est ex objecto vel circumstantiis, ut est in executione operis. Sed ut est in ordinatione et apprehensione rationis, est e converso. 1 2. q. 20. 4. o.

Bos habet quinque utilitates, scilicet, quia immolatur, arat, comeditur, lac, et corium dat. Ideò furans reddebat quinque pro uno. 1 2. q 105. 2 ad 9.

Brachium significat potentiam operativam, quæ tripliciter impeditur, s. à Deo, à diabolo, et ab utroque. 1ª. q. 100. 10 ad 3.

Bubo nocte pastum quærit. Ideò significat luxuriosos, qui delectari quærunt in nocturnis operibus quæ agunt. 1 2. q. 102. 6 ad 1. co. 3.

Bucella quam porrexit Christus Judæ, non fuit corpus Christi, sed purus panis. 3ª. q. 81. 2 ad 3.

C

CADERE non permittit Deus aliquos, nisi alios erigat. 1ª. q. 23. 6 ad 1.

Cain. Reprobatur verbum Cain dicentis: Major est iniquitas mea quàm ut veniam merear, quia misericordia Dei peccantibus per pœnitentiam veniam præbet, absque ullo termino. 3ª. q. 84. 10. c. fi.

1 Calix debet esse de auro, vel argento, vel stanno. 3ª. q. 83. 3 ad 6.

2 Sicut non potest facere aliquis Ecclesiæ prælatus, quòd calix consecratus desinat esse consecratus si maneat integer; sic multò minus potest facere, ut homo Deo consecratus, quamdiu vivit, consecratus esse desistat, et quòd ille qui professus est religionem, non sit religiosus. 2 2. q. 88. 11. c.

1 Si calor subsisteret, ita calefaceret, sicut nunc inhærens. 1ª. q. 56. 1. c.

2 Calor naturalis agit in virtute animæ, ut instrumentum ejus. 1ª. q. 115. 1 ad 3. et q. 118. 1 ad 3.

3 Calor naturalis digerendo generat pinguedinem quæ ipsum conservat, quasi ejus nutrimentum. 2 2. q. 82. 2 ad 2.

4 Calor disponens ad formam ignis manet post adventum ejus, non quidem idem numero, sed

idem specie, quia non est idem subjectum ejus. 3ª. q. 7. 13 ad 2. et q. 9. 3 ad 2.

5 Ignis quantumcumque calidus non calefaceret, nisi esset motus cœli. 1 2. q. 109. 1. c.

6 Calor et aliæ qualitates tangibiles erunt in corpore glorioso ex natura sua, quæ non erunt reductæ ad medium rei, secundùm æquidistantiam ab extremis acceptum, sed ad medium proportionis, secundùm quòd competit optimæ complexioni humanæ in singulis partibus. Et ideò tactus illorum corporum est delectabilissimus; quia potentia semper delectatur in conveniente, et tristatur in excessu. 3ª. q. 54. 2 ad 1. et ad 2.

7 Virtus in semine agit per triplicem calorem, scilicet animalis, elementi, et cœli. 1ª. q. 118. 3 ad 3.

Calvariæ locus dicitur communis locus decollatorum, non autem à capite Adæ ibi sepulti. 3ª. q. 46. 10 ad 3

1 Calumnia est falsa et malitiosa impositio criminis. 2 2. q. 68. 3. c. ad 1.

2 Calumnia est defensio criminis, per fraudes, dolos, et mendacia. 2 2. q. 69. 2. 3. c.

Ars campsoria utitur de se numismate ad debitum et idoneum usum, et ratio est, quia illud lucrum vel illud plus quod accipitur à campsoribus in tali permutatione monetæ, non accipitur ratione pecuniæ quæ de se non parit pecuniam, seu de se est invendibilis, sed ad vitandum damnum, sive ratione periculi vel interesse, ut subveniatur salariis pensionum domorum, ministrorumque, et laboribus et expensis, in arte necessaria et licita, ne frustrà ponant operam et sudorem suum ad utilitatem aliorum. 2 2. q. 78. 2 ad 4.

1 Canis in veteri lege non offerebatur, quia erat animal immundum. Nec redimebatur, quia eo utebantur idololatræ in suis sacrificiis. Et significat rapacitatem, de qua non licet fieri oblatio. Sed alia animalia immunda redimebantur. 1 2. q. 102. 3 ad 7. et 2 2. q. 86. 3 ad 2.

2 Canis videtur uti syllogismo divisivo. 1 2. q. 13. 2. ar. 3 ad 3.

Canonicus regularis potest transire ad religionem monachorum, et non e converso, nisi sint laici. 2 2. q. 189. 8 ad 2.

1 Cantus, et laus vocalis erit in beatis post resurrectionem. 2 2. q. 13. 4. c.

2 Cantus, et laus vocalis Dei, salubriter fit in ecclesia, ad devotionem excitandam. 2 2. q. 91. o.

3 Cantus theatricus, vel aliquod aliud artificiale organum in ecclesia ad delectationem, vel ostentationem, improbatur. 2 2. q. 91. 2 ad 2 et ad 4.

4 Diaconi et prælati non debent cantibus insistere, sed prædicationi, doctrinæ, et eleemosynis. 2 2. q. 91. 5 ad 3.

Capacitas duplex, s. naturalis potentiæ, et obedientialis. Prima semper impletur secundùm genus singulorum, et non secundùm quodlibet individuum; secunda verò neutro modo. 3ª. q. 1. 3 ad 3.

1 Capitale vitium dicitur à capite membro, quia pœna capitis punitur; vel quia est causa finalis per se multorum peccatorum. 1 2. q. 84. 3. 4. o. et 2 2. q 34. 5. c. et q. 35. 4. c. et q 118. 7. 8. c. et q. 148. 5. c. et q. 153. 4. o. et q. 158. 6. c. ad 2.

2 Capitalia dicuntur, quia ut in pluribus, alia oriuntur ex eis, licèt quandoque aliquod vitium ex bono oriatur, per abusum ut ex objecto, non autem ut ex principio. 2 2. q. 35 4 ad 1.

3 Vitia capitalia dicuntur à fine proprio, non quidem omnium, sed eorum ex quibus sæpiùs alia oriuntur, non autem ab ultimo. 2 2. q. 34. 3. c. et q. 35. 4. c. et q. 36. 4 ad 1.

4 Divisio. Vitia capitalia sunt tantùm septem, ad quæ omnia alia reducuntur, s. vana gloria, accidia, invidia, ira, avaritia, gula, et luxuria. 1 2. q. 84. 4. o.

Capitulum. Prælatus præest in capitulo, sicut judex in foro judiciali. 2 2 q. 33. 7 ad 1.

1 Caput naturale habet trio respectu aliorum membrorum, s. ordinem, perfectionem, et virtutem influendi. 3ª. q. 8. 1. 8. c.

2 Caput significat multa, secundùm similitudines ad multas proprietates ejus. 1 2. q. 84. 3. 4. o. et 3ª. q. 8. 1. 8. c.

3 Omnes operationes animales à capite principium habent. 3ª. q. 8. 4. c.

4 Caput influit in alia membra dupliciter, s. intra et extra, gubernando actiones exteriores. 3ª. q. 8. 6. 7. c.

5 In capite vigent omnes sensus; in cæteris verò membris est tantùm unus sensus, s. tactus, 3ª. q. 8. 1. c. et q. 66. 7 ad 3.

1 Character non est propriè in genere, nec in specie, sed reductivè, sicut ens incompletum quia est potentia instrumentalis. 3ª. q. 63. 2. c. fin.

2 Character est in secunda specie qualitatis. 3ª. q. 63. 2. o.

3 Diffinitio triplex characteris. 3ª. q. 63. 3. 5. o. et q. 72. 5. c.

4 Character est potentia quâ renati in vitam spiritualem possunt facere operationes similes virtutibus, quibus sacramenta efficaciam habent. 3ª. q. 72. 5. c.

5 Character est duplex, scilicet potentia activa, et passiva. 3ª. q. 63. 2. c.

6 Character est sacramentum, et res sacramenti. 3ª. q. 63. 3 ad 2. et 6 ad 3. et q. 66. 1. c. et c. et 12 ad 1.

7 Character habet rationem signi, ratione sacramenti sensibilis, et ratione configurationis. 3ª. q. 63. 1 ad 2 et 2 ad 4.

8 Character est participatio sacerdotii Christi. 3ª. q. 63. 3. 5. c. et q. 65. 3 ad 3.

9 Subjectum. Character est subjectivè in anima, sicut virtus instrumentalis. 3ª. q. 50. 4 ad 3. et q. 63. 2. c. et 3 ad 1. et ad 2. et q. 64. 1. c.

10 Character est subjectivè in potentia animæ, et non immediatè in essentia animæ. 3ª. q. 63. 4. o.

11 Character est principaliter in potentia intellectiva, et secundariò in affectiva. 3ª. q. 63. 4 ad 3. et 5. c.

12 Character semper manet, etiam in damnatis, quia est indelebilis. 3ª. q. 50. 4 ad 3. et q. 63. 2. c. et 5. o. et q. 64. o. ad 3. et q. 66. 9. c. et q. 82. 8. c.

43 Christus nullum habuit characterem. 3ª. q. 63. 3. 6. c.

44 Christus est character Patris. 3ª. q. 63. 1 ad 2.

45 COMPARATIO. Non habens characterem baptismi nullum alium recipere potest, quia ille præsupponitur de necessitate ab omni alio. 3ª. q. 72. 6. o.

46 Character baptismi est alius à charactere confirmationis et ordinis, quia sunt ad distinctos actus. 3ª. q. 72. 5. c.

47 Character baptismi est potentia passiva, sed character confirmationis et ordinis est potentia activa. 4ª. q. 63. 3. c.

48 Character est à tota Trinitate, sed appropriatur Filio. 3ª. q. 64. 1. c.

49 Character sacramentalis est propriè character Christi, tanquam ducis, quo configurantur fideles sacerdotio Christi. 3ª. q. 63. 3. o.

20 Character secundùm omnes imprimitur in quibusdam sacramentis. 3ª. q. 63. 1. o.

21 Character imprimitur solùm in sacramentis novæ legis. 3ª. q. 62. 6 ad 3. et q. 63. 1 ad 3. et 2. c.

22 Character imprimitur solùm in tribus sacramentis, s. baptismo, confirmatione, et ordine. 3ª. q. 63. 6. o. et q. 72. 5. o. et q. 80. 10 ad 1.

23 Character est causa gratiæ sacramentalis. 3ª. q. 63. 2. o. et q. 69. 10. c.

24 Per characterem deputantur fideles ad actus convenientes præsenti Ecclesiæ, per prædestinationem verò ad præmium vitæ æternæ. 3ª. q. 63. 1 ad 1. et 2. c.

25 Character bestiæ est obstinata malitia, vel professio illiciti cultûs. 3ª. q. 63. 3 ad 3.

CHARADRION est avis garrula, ideò significat loquaces. 1 2. q. 102. 6 ad 1. fi.

1 CHARITAS est accidens. 2 2. q. 23. 3 ad 3.

2 Charitas est habitus in anima creatus, contra Magistrum sententiarum. 2 2. q. 23. 2. o.

3 Charitas est virtus. 2 2. q. 23. 3. o. et q. 27. 1. c.

4 Charitas potest dici virtus generalis. 2 2. q. 58. 6. c. et 3ª. q. 85. 2 ad 1.

5 Charitas potest dici virtus generalis, inquantum ordinat actus omnium virtutum ad bonum divinum. Sed ut respicit bonum, divinum ut proprium objectum, est virtus specialis. 2 2. q. 58. 6. c. et 3ª. q. 85. 2 ad 1.

6 Charitas est amicitia. 1 2. q. 65. 5. c. et q. 66. 6 ad 2. et 2 2. q. 23. 1. o. et q. 24. 2. c.

7 Charitas est radix omnium virtutum. 1 2. q. 62. 4. c. et q. 65. 5 ad 2. et q. 71. 4. c. et q. 84. 1 ad 1. et 2 2. q. 23. 8 ad 2. et q. 159. 2 ad 2.

8 Charitas est mater omnium virtutum. 1 2. q. 62. 4. c. et 2 2. q. 23. 8 ad 3. et q. 186. 7 ad 1.

9 Charitas est forma omnium virtutum. 1 2. q. 62. 4. c. et 2 2. q. 4. 3. o. et q. 23. 8. o. et q. 24. 12 ad 4.

10 Charitas quâ formaliter diligimus, est quædam participatio divinæ charitatis, quæ Deus est. 2 2. q. 23. 2 ad 1. et 3 ad 3. et q. 24. 2 ad 1. et 7. c.

11 Charitas est amor Dei, non qualiscumque, sed quo diligitur Deus, ut beatitudinis objectum. 1 2. q. 65. 3 ad 1. et q. 109. 3 ad 1 et ad 3. et q. 105. 3 ad 1 et ad 3. et 2 2. q. 23. 4. c.

12 Charitas non potest esse informis. 2 2. q. 24. 12 ad 4. et q. 45. 4. c. et q. 156. 3. c. et 3ª. q. 79. 1. c. fi.

13 Actus charitatis duplex, s. elicitus et imperatus. 3ª. q. 85. 2 ad 1.

14 Motus mentis humanæ in fruitione Dei, in qua consistit vita æterna, est actus charitatis. 1 2. q. 114. 4. c.

15 Objectum charitatis proprium et principale et formale, est bonitas summa, id est, Deus. 2 2. q. 4. 3. 2. et q. 13. 2. c. et q. 23. 3 ad 2. et q. 24. 1. c. et 4 ad 2.

16 Charitas pro objecto habet ultimum finem, s. beatitudinem æternam. 2 2. q. 23. 4 ad 2. et q. 24. 1 ad 3. et 10. c. et q. 44. 5. c.

17 Charitas habet duo objecta, s. principale, i. bonitatem Dei, et secundarium, i. bonum proximi. 2 2. q. 32. 2 ad 3. et q. 66. 6. c.

18 Charitas diligit proximum propter Deum, ideò objectum ejus propriè est Deus. 2 2. q. 1. 1 ad 3. et 3 ad 1. et q. 23. 5 ad 1.

19 Charitas tendit in ultimum finem sub ratione finis ultimi, quod non convenit alicui alteri virtuti. 2 2. q. 26. 1. c.

20 Dilectio Dei est finis dilectionis proximi. 2 2. q. 44. 2. o.

21 Charitas viæ non potest æquari charitati patriæ. 4ª. q. 117. 2 ad 3. et 1 2. q. 67. 6 ad 3.

22 Charitas superexcedit facultatem totius naturæ. 1 2. q. 113. 9 ad 2. et 2 2. q. 24. 2. 3. c.

23 Charitas est nobilior anima Christi et aliorum, secundùm quid, non autem simpliciter. 2 2. q. 23. 3. c.

24 Donum sapientiæ correspondet charitati. 2 2. q. 23. princip. et q. 45. princ.

25 Charitas est potissima virtutum. 4ª. q. 117. 2 ad 3. et 1 2. q. 66. 6. o. et 2 2. q. 23. 6. o. et q. 24. 4 ad 2. et q. 50. 4. o. et q. 54. 5 ad 1. et q. 117. 6. c. ad 1. et q. 1. 57. 4 ad 2.

26 Quilibet habens charitatem habet omnes alias virtutes. 1 2. q. 65. 3. 5. o.

27 Nulla vera virtus potest esse sine charitate. 1 2. q. 65. 2. 4. o. et q. 71. 4. c. et 2 2. q. 23. 7. o. et q. 51. 2. c. et q. 108. 2 ad 2.

28 Charitas est major aliis, quia propinquiùs se habet ad objectum suum, s. ad Deum, quàm fides et spes. Ideò nobilior est eis. 1 2. q. 66. 6. o. et 2 2. q. 23. 6. c.

29 Sola charitas imperat omni virtuti. 1 2. q. 114. 4. o.

30 Charitas ponitur in diffinitione cujuslibet virtutis, non quidem essentialiter, sed quia ab ea dependent. 1 2. q. 62. 2 ad 3. et 2 2. q. 23. 4 ad 1.

31 Nulla virtus habet tantam inclinationem ad suum actum, nec ita delectabiliter operatur, sicut charitas. 2 2. q. 23. 2. c. fi.

32 Omnia præcepta moralia fundantur in præceptis charitatis. 3ª. q. 47. 2 ad 1.

33 Charitas conjungit Deo realiter, et attingit ipsum realiter, non autem fides nec spes. 2 2. q. 45. 2. c. fi. et 4. c. et 6 ad 2. et q. 172. 4. c. et q. 184. 1. c. ad 2.

34 Sapientia etsi differat à charitate, tamen præsupponit eam. Et ex hoc ipso dividit inter filios perditionis et regni. 2 2. q. 45. 4 ad 3.

35 Charitas facit tendere in Deum, uniendo

affectum hominis Deo, spes autem ut adipiscendo. 2 2. q. 17. 6 ad 3.

56 Sub charitate comprehenditur omnis alia amicitia et dilectio licita, non autem illicita, quia charitas non potest esse cum peccato mortali. 22. q. 45 4. c.

57 Quicquid pertinet ad donum vel virtutem fortitudinis, potest etiam ad charitatem pertinere. 2 2. q. 139. 2 ad 2.

58 Voluntas est subjectum charitatis. 1ª. q. 59. 4 ad 3. et q. 82. 5 ad 2. et 1 2. q. 56. 6. c. et q. 57. 1. c.

59 Charitas impropriè dicitur esse in concupiscibili. 1ª. q. 82. 5 ad 2.

60 Charitas non est in nobis naturaliter, nec causatur ex actibus nostris, sed infunditur à Deo. 2 2. q. 24. 2. o. et 3. 10. c. et q. 172. 2 ad 1.

61 Charitas est in omnibus habentibus gratiam gratum facientem. 2 2. q. 8. 4. c. et q. 47. 1. 4. c.

62 Charitas augetur essentialiter. 1 2. q. 52. 1. o. et q. 66. 1. o.

63 Charitas non augetur per additionem, sed per intensionem, secundùm accessum ad terminum. 1 2. q. 52. 2. o. et 2 2. q. 24. 5. o.

64 Visio beata, charitas, et hujusmodi, quæ pertinent ad præmium essentiale, non augentur in beatis, ex quo jam sunt effecti beati. 2 2. q. 24. 3 ad 3.

65 Charitas potest augeri in infinitum. 2 2. q. 24. 7. o.

66 Quilibet actus charitatis disponit ad charitatis augmentum, reddendo hominem promptiorem ad iterum agendum, et habilitate crescente, donec conetur ad perfectum, et tunc actu augetur. 2 2. q. 24. 6. o.

67 Charitas unico actu augetur, si fiat cum toto conatu, non autem aliter. 1 2. q. 52. 3. o. et 2 2. q. 24 6. o.

68 Charitas non potest minui. 2 2. q. 24. 10. o.

69 Charitas non potest amitti per peccatum veniale. 1 2. q. 71. 4 c. et q 78. 2 ad 1. et q. 88. 1 ad 2.

70 Veniale peccatum non contrariatur habitui charitatis, sed fervori acrûs ejus, quem minuit. 1 2. q. 71. 4 c. et 2 2. q. 24. 8 ad 2. et q. 54. 3. c. et q. 107 3 ad 2. et 3ª. q. 79. 4. c. et q. 87. 1. 2. c.

71 Charitas viæ potest amitti, non autem charitas patriæ. 2 2. q. 24. 11. o.

72 Charitas quolibet peccato mortali amittitur. 1 2. q. 71. 3. c. fi. et 4. c. et 2 2. q. 24. 12. o. et q. 45. 4. c. et 3ª. q. 79. 6 ad 2. et q. 84. 10. c.

73 Charitas habet modum quoad actus quos imperat, non autem quoad actum quem elicit. 3ª. q. 83. 2 ad 1.

74 Charitas datur secundùm mensuram subjecti, id est secundùm capacitatem naturæ, et conatum. 1ª. q. 62. 6. o. et 2 2. q. 24. 3. o. et 3ª. q. 69. 8 ad 3.

75 Gradus charitatis triplex, s. incipientium, proficientium, et perfectorum. 2 2. q. 24. 9. o. et q. 185. 4. o. et q. 184. 2. o. et 3 ad 2.

76 Beatitudo datur secundùm diversos gradus charitatis. 1ª. q. 12. 6. c. et 2 2. q. 24. 3 ad 2. et 3ª. q. 55. 1 ad 3.

77 Numerus. Eadem numero est charitas Dei et proximi. 2 2. q. 17. 3. c. fi. et q. 18. 2 ad 3. et q. 25. 5. o. et q. 25. 1. o. et q. 81. 4 ad 3. et q. 103. 3 ad 2.

78 Charitas viæ manet eadem numero in patria. 1 2. q. 67. 6. o. et q. 111. 3 ad 2.

79 Ordo. Charitas habet ordinem. 2 2. q. 26. 1. o.

80 Ordo charitatis attenditur secundùm affectum et effectum. 2 2. q. 26. 6. o.

81 Dilectio Dei est prior dilectione proximi, ordine perfectionis et dignitatis, sed e converso, ordine generationis et dispositionis. 1 2. q. 68. 8 ad 2.

82 Ordo charitatis cadit in præcepto. 2 2. q. 44. 8. o.

83 Ordo charitatis manebit in patria. 2 2. q. 26. 13. o.

84 In patria nullus erit ordo dilectionis, nisi secundùm propinquitatem ad Deum. 2 2. q. 26. 13. o.

85 Cognitio. Nullus potest certè cognoscere se habere charitatem vel gratiam, nisi sibi divinitûs reveletur. 1 2. q. 112. 5. o. et 3ª. q. 80. 4 ad 5.

86 Cognitio non est objectum charitatis, sed Deus cognitus. 1 2. q. 76 6 ad 2.

87 Effectus charitatis sunt duodecim, s. vita spiritualis, observantia mandatorum, protectio contra adversa, beatitudo, venia, illuminatio, lætitia, pax, amicitia, libertas, filiatio Dei, et expulsio timoris. 3ª. q. 89. 6. c.

88 Charitas immediate tradit hominem Deo, adhærendo ei per spiritûs unionem. Et est religionis principium, quâ mediante opera divini cultûs facit. 2 2. q. 82. 2 ad 1.

89 Charitas, quantumcumque minima, potest resistere cuilibet tentationi. 3ª. q. 62. 6 ad 3. et q. 70. 4. c.

70 Charitas facit homines deiformes supra homines conversari in cœlis, et convenire cum Deo et cum angelis. 1 2. q. 65. 5. c.

71 Charitas nominatur via ab Apostolo, quâ Deo appropinquamus, quia per ipsam mens Deo unitur. 1ª. q. 24. 4. c.

72 Charitas unit nos Deo, sicut sunt illi qui rebus mundi penitûs abjectis, sollicitè cogitant solùm quæ Dei sunt. 2 2. q. 45. 2. c. et 3ª. q. 89. 6. c.

73 Charitas impeccabilitatem habet ex virtute Spiritûs sancti, qui infallibiliter operatur quodcumque voluerit, et etiam secundùm propriam rationem charitatis, non autem ex parte sui subjecti. 2 2. q. 24. 11. c. princ. et 3ª. q. 79. 6 ad 2.

74 Charitas de se præservat à peccato, sed habens eam, peccat ex mutabilitate liberi arbitrii. 2 2. q. 24. 11. c. princip. et 3ª. q. 79. 6 ad 2.

75 Donum sapientiæ non est causa charitatis, sed effectus ejus. 1 2. q. 45. 6 ad 2.

76 Meditatio de divinis causat charitatem, quæ causat necessitatem loquendi de Deo. 1 2. q. 27. 2. c.

77 Suspendere contemplationem ad tempus propter salutem proximi, pertinet ad summam

perfectionem charitatis. 2 2. q. 182. 1. c. ad 3.

78 Gaudium de Deo in se est effectus charitatis; sed ut Deus participatur à nobis, est effectus spei. 2 2. q. 28. 1 ad 3. et 2. 4. c.

79 Bonitas amoris, desiderii, et gaudii, dependet ex eodem, ideò pertinent ad eamdem virtutem charitatis. 2 2. q. 28. 4. c. et q. 29. 4. c. et q. 51. 2 o.

80 Resurgens per pœnitentiam in minori charitate, habebit majus gaudium accidentale de bonis factis prius in majori charitate, quàm de factis post in minori, non autem majus gaudium essentiale. 3ª q 59. 5 ad 3.

81 Gaudium est magis effectus charitatis quàm tristitia. 2 2. q. 28. 1. o. et q. 35. 2. 3. c.

82 Gaudium causatum ex charitate non compatitur secum tristitiam, sicut quod causatur ex spe. 2 2. q. 28. 2. o.

83 Charitatis est habere pacem, sed facere pacem est sapientiæ ordinantis. 2 2. q. 45. 6. c. ad 1.

84. Concordia est effectus charitatis. 2 2. q. 29. 3. o. et q. 37. 1. c.

85 Deus per charitatis amorem dicitur, et fit pater noster et sponsus noster. 2 2. q. 19. 2 ad 3.

86 Debitum gratitudinis ex charitate procedit, quæ quantò plus solvitur, tantò magis debetur. Ideò obligatio gratitudinis est interminabilis. 2 2. q. 106. 6 ad 2. et q. 107. 1 ad 3.

87 Amare magis est effectus charitatis quàm amari. 2 2. q. 27. 1. o.

1 CARO dicitur tripliciter, scilicet, natura, vitium, et passibilitas. 3ª. q. 54. 3 ad 1.

2 Caro hominis de se non habet bonum virtutis, sed ut subest rationi. 1 2. q. 56. 4. c.

3 Caro in eodem semper est eadem secundùm speciem, non autem secundùm materiam. 1ª. q. 119. 1. 2. o.

4 Esus carnium videtur introductus post diluvium. 1 2. q. 102. 6 ad 2.

1 CASTITAS est virtus, dicta à castigatione concupiscentiæ, tanquam pueri. 2 2. q. 151. 1. o.

2 Castitas propriè est virtus specialis circa venerea, sed largè est virtus generalis. 22. q. 151. 2. o.

3 Castitas ut delectans est fructus, sed ut est secundùm rationem, est virtus quæ maximè disponit hominem ad perfectionem intellectualis operationis. 2 2. q. 15. 3. c. fi. et q. 151. 1 ad 4.

4 Castitas conjugalis non est virtus specialis supra castitatem, quia non habet laudem, nisi abstinentiæ ab illicitis delectationibus. Nec castitas vidualis, quia non est perfecta. 2 2. q. 152. 3 ad 5.

5 Castitas est circa venerea, sed abstinentia est circa cibos, ideò differunt. 2 2. q. 151. 3. o.

6 Castitati antonomaticè attribuitur decor, ideò virginitati attribuitur excellentissima pulchritudo. 2 2. q. 152. 5. c.

7 Castitas est subjectivè in anima. 2 2. q. 151. 1 ad 1.

8 Remedium septuplex castitatis contra luxuriam, s. maceratio carnis per abstinentiam, vigiliæ, et hujusmodi, contemplatio divinorum et oratio, studium Scripturarum, cogitatio sancta, exercitium contra otium, labor, et angustia, et solitudo. 2 2. q. 188. 5. o.

1 NON omne quod est præter intentionem, est à casu vel à fortuna, sed tantùm contingens rarò. 2 2. q. 43. 1 ad 3. et q. 64. 1. c.

2 Nihil est à casu vel à fortuna respectu Dei, sed respectu cæterarum causarum. 1ª. q. 19. 6. c.

1 CATECHISMUS non est sacramentum, sed sacramentale. 3ª. q. 67. 3 ad 2.

2 Catechismus est instructio credendorum explicite, præcedens baptismum. 3ª. q. 71. 1. o.

3 Catechismus pertinet tantùm ad sacerdotes. 3ª. q. 67. 3 ad 2.

4 Pueri sunt catechizandi, et patrinus pro eis confessionem facit. 3ª. q. 71. 1 ad 2 et 3.

Ecclesia amittit cathedram episcopalem, propter malitiam populi. 2 2. q. 108. 4 ad 2.

CATEGORICA dictio est, quæ absolutè ponit rem significatam circa aliquid suppositum; syncategorica verò, quæ importat ordinem prædicati ad subjectum. 1ª. q. 31. 3. c.

CATO morti se tradidit, ne incurreret servitutem Cæsaris. 2 2. q. 125. 2 ad 2.

CAVERE mala est providentiæ, sicut et prosequi bona; sed cavere impedimenta extrinseca, est cautionis. 2 2. q. 49. 8 ad 2.

1 CAUSA ad quam necessariò sequitur effectus, intelligitur tantùm de causa per se completa, et non impedita. 1ª. q. 115. 6. c. et 1 2. q. 75. 1 ad 2.

2 Positâ causâ naturali, et sufficienti, ponitur effectus, non autem voluntaria. 1ª. q. 14. 8 ad 2. et q. 19. 8. o. et q. 42. 2. o. et q. 46. 1 ad 9 et 10. et q. 61. 2 ad 1. et 3ª. q. 56. 1 ad 1.

3 Non omnis causa per se propria et sufficiens causat necessariò suum effectum, quia potest impediri. 1ª. q. 115. 6. c. et q. 116. 3. c. et 1 2. q. 75. 1 ad 2.

4 Causa duplex, s. dispositiva et consummativa. 2 2. q. 94. 4. o.

5 Causa conservativa duplex, s. directè et per se, vel indirectè et per accidens, sicut quod removet vel impedit actionem corrumpentis. 1ª. q. 104. 1. 2. c.

6 Genus causæ est quadruplex, scilicet finalis, formalis, efficiens, et materialis. 2 2. q. 27. 3. c.

7 Causa duplex, scilicet per se, id est causans per virtutem suam, et per accidens, id est removens impedimentum. 1ª. q. 114. 3. c. et 1 2. q. 75. 1. c. et q. 76. 1. c. et q. 85. 5. c. et q. 88. 3. c. et 2 2. q. 3. 1 ad 2. et q. 4. 7. c.

8 Occasio significat causam imperfectam, non autem semper causam per accidens. 2 2. q. 43. 1 ad 3.

9 Causa per accidens dupliciter, scilicet quod accidit causæ per se, vel quod accidit effectui per se. Et hoc tripliciter, s. habens ordinem per se, vel ut in paucioribus, vel non habens ordinem, nisi secundùm æstimationem. Primum est removens impedimentum contrarium vel non contrarium. Secundum est casus vel fortuna. 2 2. q. 43. 1 ad 3. et q. 65. 8. c.

10 Non omne quod fit, habet causam per se, sed tantùm ens per se, non autem ens per accidens, quia non est propriè ens, sed magis ordinatur cum non ente. 1ª. q. 115. 6. c. et q. 116. 3. c

11 A qualibet causa derivatur aliquis ordo ad suos affectus. Et unus ordo continetur sub ordine, sicut causa sub causa. Et multiplicatur sicut causa. 1ª. q. 105. 6. c. et q. 106. 3. c.

12 Omne unum in multis oportet esse ab una causa 1ª. q. 65. 1. c.

13 Idem effectus est ab infinitis causis per accidens, non autem per se. 1ª. q. 46. 2 ad 7. et 1 2. q. 1. 1 o.

14 Aetâ causâ, auget effectum per se, non autem effectum per accidens. 1 2. q. 17. 6 ad 1. et q. 85. 5 ad 1.

15 Aliquid est causa alicujus effectûs dupliciter, s. directè ad illud agendo, et indirectè, quia non impedit cùm possit. 3ª. q. 47. 1. c.

16 Non est eadem essentia causæ et effectûs. 2 2. q. 18. 6. c.

17 Habitudo ad causam non est de ratione entis causati, sed consequitur ad ea quæ sunt de ratione ejus. 1ª. q. 44. 1 ad 1.

18 Causa quandoque habet non necessariam habitudinem ad effectum, propter defectum effectûs, et non causæ. 1ª. q. 19. 5 ad 4.

19 Causa æquivoca est causa totius speciei, univoca verò tantùm individui 1ª. q. 45. 5 ad 1. et q. 104. 1. c.

20 Effectus univocus dependet tantùm in fieri à causa, sed æquivocus potest dependere etiam in esse 1ª. q. 104. 1. c.

21 Effectus est in causa secundùm similitudinem quadrupliciter, scilicet secundùm esse naturale, et secundùm eamdem rationem, ut in univocis, vel secundùm eamdem rationem tantùm, ut in æquivocis, vel spiritualiter, vel influxu. 3ª. q. 62. 3. c.

22 Effectus est in causa univoca, secundùm similitudinem formæ ejusdem speciei, in causa verò æquivoca, secundùm similitudinem formæ excellentioris 1ª. q. 4. 2. 3. o. et q. 6. 2. c. et q. 13. 5. c. et q. 105. 1 ad 1. et q. 110. 2. c. et q. 115. 3 ad 3. et 3ª. q. 62. 4. c.

23 Causa instrumentalis non participat actionem causæ principalis, nisi inquantum per aliquid sibi proprium dispositivè operatur ad effectum principalis agentis. 1ª. q. 45. 5. c

24 Causa principalis est nobilior suo effectu, non autem instrumentalis, nec causa per accidens 1 2. q. 66. 3 ad 3. et 2 2. q. 148. 3 ad 2. et q. 165. 2 ad 1. et 3ª. q. 79. 2 ad 3.

25 Effectus habet esse nobilius et principalius, non autem verius, in causa principali quàm in se, non autem in causa instrumentali. 1ª. q. 4. 2. c. et q. 18. 4 ad 3. et 1 2. q. 85. 1 ad 2.

26 Effectus assimilatur causæ principali, non autem instrumentali. 3ª. q. 62. 1. c.

27 Causa principalis, licèt manifestissima, non potest propriè dici signum sui effectûs, licèt occulti, sed tantùm causa instrumentalis, quia ut nota est effectus. 3ª. q. 62. 1 ad 1.

28 Ejusdem et similiter non potest esse duplex causa proxima, vel remota, sed diversimode. 1ª. q. 52. 3. c.

29 Idem respectu ejusdem potest esse causa et effectus diversimodè. 1 2. q. 33. 4 ad 2.

30 Effectus denominatur à causa proxima, non à remota vel universali. 1ª. q. 44. 13 ad 1. et q. 25. 3 ad 4. et 3ª. q. 4. 1 ad 1.

31 Effectus quantò remotior est à causa, tantò est debilior. 1 2. q. 66. 1. c.

32 In quolibet genere causarum, causa distat ab effectu, secundùm perfectionem, vel secundùm virtutem. 1ª. q. 33. 1 ad 1.

33 Quælibet causa primò operatur in sibi propinquius, et per illud in alia. 3ª. q. 56. 1. c.

34 Causa prima duplex, s. prima in genere, et prima simpliciter, s. Deus. 1ª. q. 19. 8. o.

35 Causa prima, s. Deus, produxit materiam de nihilo. 1ª. q. 44. 11. o. et q. 45. 3 ad 3. et q. 44. 2. o. et 4 ad 4. et q. 45. 1 ad 2. et 4 ad 3. et q. 46. 1 ad 3. et q. 47. 1. o. et q. 57. 2. c. fi. et q. 65. 4. c. fi. et q. 91. 2. c. et q. 105. 1. c. ad 1. et q. 117. 3. c.

36 Processiones divinarum personarum sunt causa prima creationis omnium creaturarum 1ª. q. 33. 3 ad 1. et q. 45. 6. o. et 7 ad 3.

37 Effectus non trahit necessitatem vel contingentiam à causa prima, sed à proxima. 1ª. q. 14 15 ad 1. et q. 25. 3 ad 4. et q. 47. 1 ad 2. et q. 103. 7 ad 3. et 3ª. q. 4. 1 ad 1.

38 Causa prima plus influit quàm secunda. 1ª. q. 104. 2. c. et 1 2. q. 19. 4. c. et q. 84. 5. c.

39 Operatio causæ secundæ semper fundatur super operationem causæ primæ, et præsupponit eam. 1 2. q. 19. 4. c.

40 Causæ habent intra se ordinem, quia finis est ratio agentis, agens formæ, et forma materiæ. 1ª. q. 5. 2 ad 1. et 4. c. et q. 85. 3 ad 4. et 1 2. q. 1. 2. c.

41 Causa perficiens est nobilior suo effectu, non autem causa disponens. 1 2. q. 66. 6 ad 3.

42 In causis agentibus quantò aliquid est prius, tantò est perfectius; in causis autem materialibus est imperfectius. 2 2. q. 1. 7 ad 3.

43 Semper oportet quòd causa per se sit potior effectu. 1ª. q. 93. 1. c. et 1 2. q. 112. 1. c. et 2 2. q. 148. 3 ad 2.

44 Quantò causa est altior, tantò causalitas ejus ad plura se extendit. 1ª. q. 65. 3. c.

45 Omnis causa dicit diversitatem substantiæ ab effectu. 1ª. q. 33. 1 ad 1.

46 Omnia nobiliori modo sunt in causa sua quàm in suo causato. 1ª. q. 4. 2. c.

47 Causa semper excedit suum causatum. 1 2. q. 66. 1. c.

48 Quicquid est causa causæ ut causæ, est causa causati. 1ª. q. 49. 2 ad 2. et 1 2. q. 79. 1 ad 3. et 2. c.

49 Omnis effectus dependet à causa sua. 1ª. q. 33. 1 ad 1. et q. 104. 1. 2. c.

50 Causa efficiens non potest esse posterior effectu, ordine durationis, sicut finalis. 3ª. q. 62. 6. c.

51 Nulla creatura est causa activa alterius, quoad novam formam vel dispositionem, sine mutatione, sed conservat sine mutatione. 1ª. q. 104. 2 ad 3.

52 Quod est prius in causando, est posterius in causato, et e converso. 1ª. q. 3. 4. c.

53 Causa cognoscitur per effectum quandoque, et e converso. 1ª. q. 85. 3 ad 4. et 8 ad 1.

54 Effectus dupliciter cognoscitur in causa, s. demonstrativè, et per conjecturas. 1ª. q. 44. 13. c.

55 Effectus dupliciter repræsentat causam, s. quoad esse, et secundùm formam. 1ª. q. 45. 7. c.

CAUTELA vel cautio, cujus est vitare impedimenta bonæ operationis, est pars integralis prudentiæ. 2 2. q. 48. c. et q. 49. 8. o.

1 CÆCITAS mentis triplex, s. privatio luminis

accidentalis, aversio voluntaria à primo intelligibili; tertia propter occupationem. Prima est pœna, aliæ verò peccatum. 2 2. q. 15. 1. o.

2 Cæcitas mentis quæ quasi totaliter spiritualium bonorum cognitionem excludit, oritur ex luxuria. Hebetudo autem sensûs, quæ reddit hominem debilem ad hujusmodi intelligibilia, oritur ex gula. 2 2. q. 15. 2. 3. o.

3 Cæcitas mentis, et hebetudo sensuum opponuntur dono intellectûs. 2 2. q. 8. 6 ad 1. et q. 15. 2. fi.

4 In cæco est aptitudo ad videndum. 2 2. q. 85. 2 ad 3.

5 Cæcus actu habet virtutem gressivam, per quam ambulare potest. Sed inquantum caret visu qui dirigit in ambulando, patitur defectum in ambulando, dum ambulat cespitando. 1 2. q. 18. 1 ad 2.

6 Cæcus miraculosè illuminatus naturaliter videt. 3ª. q. 77. 4 ad 3. fi.

1 CŒLUM habet materiam alterius rationis à materia quatuor elementorum. 1ª. q. 66. 1 ad 3. et 2. o. et 1 2. q. 49. 4. c.

2 In materia cœli non est potentia ad corruptionem, quia forma ejus excludit omnem privationem ab ea. 1ª. q. 9. c. et q. 40. 3. c. fi. et q. 97. 1. c.

3 Cœlum non est animatum. 1ª. q. 70. 3. o.

4 Cœlum non est de natura quatuor elementorum. 1ª. q. 66. 2. c.

5 Cœlum non est in potentia incompleta ad esse, sed tantùm ad ubi. 1ª. q. 55. 2. o. et q. 58. 1. 3. c. et q. 66. 2. c. fi. et q. 79. 2. c. et q. 84. 3 ad 1. et q. 85. 5. c. et q. 90. 2 ad 1. et q. 97. 1. c. et 1 2. q. 49. 4. c. et 2 2. q. 24. 11. c.

6 Cœlum non incepit per generationem, quia non habet contrarium, sed incepit per creationem. 1ª. q. 46. 1 ad 3 et ad 5. et q. 66. 2. c. et q. 73 6. c.

7 In cœlis non est habitus nec dispositio. 1 2. q. 49. 4. c.

8 Firmamentum est duplex, s. cœlum stellatum, et pars condensata in nubes. 1ª. q. 68. 1. 2. 3. o. et q. 71 ad 1.

9 Dextrum cœli est oriens, sinistrum occidens, superius polus meridionalis, inferius alter, ante hemisphærium superius, post aliud. 1ª. q. 102. 1. c. fi.

10 Corpora beatorum erunt supra omnes cœlos. 3ª. q. 57. 1. c. ad 1.

11 Non oportet aliquam partem cœli esse superiorem Christo, sed ipsum esse super omnes cœlos. 3ª. q. 57. 1. c. ad 1

12 Cœlum empyreum non potest ratione investigari. 1ª. q. 66. 3. c.

13 Cœlum empyreum est immobile. 1ª. q. 66. 3. o. et q. 102. 2 ad 1.

14 Cœlum empyreum est incorruptibile, et lucidum, sed non emittit radios visibiles nobis. 1ª. q. 66. 3. o.

15 Cœlum empyreum est supremum locorum corporalium. 1ª. q. 102. 2 ad 1. et q. 112. 1 ad 2.

16 Cœlum empyreum est locus beatorum hominum magis quàm angelorum, et est ad congruitatem contemplationis, non autem ad necessitatem. 1ª. q. 66. 3. c. ad 3. et q. 102. 2. c. ad 1. et q. 102. 1 ad 2. et 1 2. q. 47 ad 3. et 2 2. q. 175. 3 ad 4.

17 Cœlum empyreum est concreatum materiæ informi. 1ª. q. 66. 3. o.

18 Cœlum empyreum habet influentiam in inferioribus. 1ª. q. 66. 3 ad 2.

19 Diversæ opiniones Doctorum de aquis quæ sunt super cœlos. 1ª. q. 68. 2. 3. o.

20 Informitatem cœli expressit Scriptura, ex hoc quòd dicit: Tenebræ erant super faciem abyssi, secundùm quòd sub cœlo etiam aer includitur. 1ª. q. 66. 2. c. fi.

21 Cœlum aqueum est supra firmamentum, id est, cœlum siderium, quia est diaphanum, sicut et cœlum empyreum, quia est lucidum. 1ª. q. 66. 1 ad 1. et o.

22 Omne spatium inter aquam et cœlum lunæ est unum cœlum, secundùm Damascenum, sed quatuor secundùm Rabanum. 1ª. q. 68. 4. c.

23 Cœlum dicitur dupliciter, s. à proprietate, et à natura. Et hoc est triplex, scilicet immobile, mobile uniforme, et mobile difforme. Primum est cœlum empyreum, secundum aqueum, et tertium siderium, et septem planetæ. 1ª. q. 68. 4. c.

24 Cœli sunt septem, secundùm Rabanum, scilicet empyreum, crystallinum seu aqueum, sidereum, igneum, olympium, æthereum, et aereum. 1ª. q. 68. 4 o.

25 In cœlis non sunt plura individua ejusdem speciei. 1ª. q. 47. 2. c.

26 Cœlum sumitur tripliciter, s. essentialiter, participativè, et metaphoricè. Et hoc tripliciter, scilicet, trinitas, bona spiritualia, et triplex visio, scilicet, corporalis, imaginaria, et intellectualis. 1ª. q. 68. 4. c.

27 Cœlum tertium, ad quod raptus est Paulus, est triplex visio, triplex hierarchia, cœlum empyreum vel trinitas. 1ª. q. 68. 4. c. et 2 2. q. 175. 3 ad 4.

28 Virtus primi cœli recipitur in mediis cœlis diversimodè, secundùm motus eorum. 1ª. q. 115. 3 ad 4.

29 Actiones et virtutes cœlorum diversimodè recipiuntur in his corporibus inferioribus, secundùm diversam materiam dispositionum. 1ª. q. 115. 3 ad 4. et 6 ad 2.

30 Omnis virtus generalis vel specialis inferiorum reducitur ad virtutes cœlorum generales vel speciales. 2 2. q. 96. 2 ad 2.

31 Motus cœli est naturalis. 1ª. q. 70. 3 ad 4 et ad 5.

32 Motus cœli est voluntarius ex parte motoris tantùm. 1ª. q. 70. 3 ad 5.

33 Quilibet motus cujuscumque cœli est regularis et uniformis in velocitate, et tarditate. 1ª. q. 32. 1 ad 2.

34 Quodlibet cœlum præter primum movetur dupliciter, scilicet motu proprio, et motu primi cœli. 1ª. q. 68. 2 ad 5. et q. 115. 3 ad 4. et 2 2 q. 2. 3. c.

35 In cœlis est duplex motus, s. primus, id est diurnus, super polos æquinoctialis ab oriente in occidens; et secundus e converso, super polos zodiaci. 1ª. q. 67. 4 ad 3. et q. 14. 2. c.

36 In cœlis est duplex motus, scilicet primus, id est diurnus, qui est causa continuitatis generationis, et secundus per zodiacum, qui est causa

diversitatis, secundùm generationem et corruptionem. 1ª. q. 67. 4 ad 3. et q. 104. 2. c.

37 Motus cœli est causa viventium. 1ª. q. 70. 3 ad 3.

38 Cœli sunt causa eorum quæ fiunt in his inferioribus. 1ª. q. 115. 1. 3. o. et 1 2. q. 93. 5. o. et q. 96. 2 ad 2.

39 Tota materia corporum inferiorum subjacet variationi, secundùm motum corporum cœlestium. 1ª q. 115. 3. o.

40 Diversorum motuum cœlestium diversi sunt effectus. 1ª. q. 104. 2. c. fi.

41 Effectus corporales in inferioribus non sequuntur ex necessitate à motibus cœlorum. 1ª. q. 115. 6. o.

42 Distantia loci impedit effectum cœlestis corporis. 1ª. q. 115. 6 ad 2.

43 Grossities materiæ vel frigiditas aut caliditas, aut alia hujusmodi dispositio, impedire potest effectum corporis cœlestis. 1ª. q. 115. 6 ad 2.

44 Effectus duplices subtrahuntur causalitati corporum cœlestium, s. effectus per accidens contingentes, in humanis vel naturalibus, et actus liberi arbitrii. 2 2. q. 95. 5. c.

45 Cœlum movetur ab aliquo intellectu. 1ª. q. 70. 3. o.

46 Cœlum est movens seipsum, inquantum motor est ei intrinsecus. 1ª. q. 70. 3 ad 5.

47 Motor cœli conjungitur orbi secundùm totum, secundùm philosophos: ideò non movetur per accidens ad motum cœli. 1ª. q. 51. 3 ad 3.

48 Motor cœli superioris potest movere cœlum motoris inferioris, non autem e converso. 1ª. q. 117. 4 ad 1.

49 Cœlum est primum alterans, non tamen primum movens, sed movetur motu locali à superiori movente. 1 2. q. 6. 1 ad 1. et q. 109. 1. c.

50 Virtus movens cœlum dicitur esse in dextera parte orbis quem movet, unde incipit motus. 1ª. q. 51. 3 ad 3. et q. 52. 2. c.

51 Corpora cœlestia non sunt animata eo modo quo plantæ et animalia, sed æquivocè, animâ videlicet dante motum, non autem esse. 1ª. q. 70. 3. c.

52 Anima hominis est nobilior corpore cœli. 1ª. q. 70. 2 ad 4.

53 Corpus cœli est nobilius corpore hominis. 1ª. q. 91 1 ad 2.

54 Corpus hominis est simillimum cœlo. 1ª. q. 76. 5 ad 2. et q. 91. 1. c. ad 3.

55 Cœlum venit in compositionem hominis causaliter, non autem essentialiter. 1ª. q. 76. 7. c. et q. 91. 1. c. ad 2. et 3ª. q. 57. 3. c.

56 Cœlum per se agit in corporibus omnium inferiorum, sed in anima, et in potentiis ejus organicis, agit per accidens: in intellectu autem et voluntate indirectè tantùm. 1ª. q. 85. 1 ad 3. et q 115. 3. 4. o. et 6. c. et q. 116. 1. c. et 1 2. q. 9. 5. o. et 2 2. q. 95. 3. 6. 7. o.

CELLULA cerebri triplex, scilicet anterior, media, et posterior. 1ª. q. 78. 4. c.

COENA Christi fuit luna quartadecima, sed passio ejus fuit luna quintadecima. 3ª. q. 44. 2 ad 2. et q. 46. 9 ad 1.

CENTURIO et Petrus reveriti sunt Christum ex humilitate, Zachæus autem ex amore. 3ª. q. 8. 10 ad 3.

CERE est oppidum prope Romam. 1 2. q. 9. 3. c.

Cerebrum est majus proportionabiliter in homine quàm in alio animali. 1ª. q. 91. 3 ad 1. et q. 99. 1. c.

Cereis non utebantur Judæi in cultu Dei, sed oleo. 1 2. q. 101. 1 ad 2.

1 CERIMONIA dicitur à Cere oppido prope Romam, vel quasi Cereris munia. 1 2. q. 99. 3. c.

2 Omnes cerimoniæ sunt quædam protestationes fidei. 1 2. q. 103. 4. c.

3 Cerimoniæ sunt opera exteriora ad cultum Dei pertinentia. 1 2. q. 99. 3. o. et q. 101. 2. 4. c. et q. 103. 1. o. et q. 104. 1. c. ad 3.

4 Cerimonialia dicuntur, quæ secundùm se non habent causam manifestam factorum, licèt possint habere causam manifestam institutionis. 1 2. q. 101. 1 ad 4.

5 Cerimonialia veteris Testamenti sunt quædam determinationes juris naturalis, et præceptorum moralium. 1 2. q. 99. 3 ad 2. et q. 5. c. et q. 103. 1. c. et 2 2. q. 142. 1 ad 2.

6 Multæ particulares determinationes in cerimoniis veteris legis habent causam tantùm figuralem, non autem litteralem, nisi in communi. 1 2. q. 102. 2 ad 3.

7 Cerimoniæ veteris legis sufficienter dividuntur in sacrificia, sacra, sacramenta, et observantias. 1 2. q. 101. 4. c.

8 Cerimoniæ in veteri lege fuerunt multæ, ad reprimendam idololatriam, et ad significationem multorum. 1 2. q. 101. 3. c.

1 CERTITUDO potest esse ex duobus, s. ex causa et ex subjecto. 1ª. q. 1. 5 ad 1. et 2 2. q. 4. 8. o.

2 Certitudo est tantùm in cognitione. 1 2. q. 18. 4. c. et 2 2. q. 18. 4 c.

3 Certitudo principaliter et essentialiter est tantùm in cognitione, sed secundùm similitudinem et participativè, est etiam in aliis, ut in operibus naturæ vel artis. 1 2. q. 18. 4. c. et 2 2. q. 18. 4. c.

4 Certitudo cognitionis est diversimodè in Deo, in angelis, et hominibus. 2 2. q. 9. 1 ad 1.

5 Visus est simpliciter certior auditu, licèt quandoque sit e converso. 2 2. q. 4. 8 ad 1.

6 Virtus et natura sunt certiores arte, quia infallibiliùs operantur. 2 2. q. 18. 5. c.

7 Fides est certior omni virtute intellectuali ex parte rei et causæ, sed e converso ex parte subjecti et evidentiæ. 1ª. q. 1. 5 ad 1.

8 Certitudo spei est ex cognitione dirigente 1 2. q. 40. 3 ad 3. et 2 2. q. 18. 4. c.

9 Certitudo cognitionis est ex se, sed certitudo spei et naturæ est ex alio; ideo deficit per accidens. 1 2. q. 40. 2 ad 3.

10 Spes viatorum habet certitudinem ex fide, omnipotentia et misericordia Dei, non autem ex meritis propriis. 2 2. q. 18. 4. o.

CESSARE dicitur Deus ab omni opere condendo, non autem propagando et conservando. 1ª. q. 73. 1 ad 2. et 2. o. et q. 74. 2 ad 3. et q. 118. 3 ad 1.

1 COETUS, id est festum collectæ, fiebat in memoriam pacis, et adunationis Judæorum in terram promissionis, et figurabat Ecclesiam beatorum. 1 2. q. 102. 4 ad 10.

2 Festum omnium sanctorum succedit ei, vel festum angelorum. 1 2. q. 103. 3 ad 4.

Cherubin interpretatur plenitudo scientiæ: quæ est quadruplex in eis, scilicet perfecta Dei visio, plena divini luminis susceptio, contemplatio pulchritudinis in ordine rerum, et copiosa divinæ cognitionis effusio in alios. 1ª. q. 63. 7 ad 4. et q 108. 5 ad 5.

Chimera. Ratio sive conceptio chimeræ non habet fundamentum in re, neque proximum neque remotum, quia neque est similitudo alicujus rei extra animam, neque consequitur ex modo intelligendi rem aliquam naturæ. Et ideò ista conceptio est falsa. 1ª. q. 16. 3 ad 2. et 5 ad 3. et 7 ad 4 fi. et q. 48. 1 ad 2.

Chrisma benedici oportet ab episcopo in cœna Domini. 72. 3. o.

Christianus dicitur qui Christi est, id est, qui fidem Christi habet, qui spiritu Christi virtuosè operatur, et ad imitationem Christi, peccatis moritur. 2 2. q. 124. 5 ad 1.

1 **Christus** in triduo mortis suæ, non fuit verè homo. 3ª. q. 50. 4. o.

2 In illo triduo mortis corpus Christi non fuit vivum, nec animatum. 3ª. q. 50. 4. b. et c. ad 1.

3 Totus Christus est ubique, non autem totum, quia masculinum genus pertinet ad personam, sed neutrum genus pertinet ad naturam. 3ª. q. 52. 3. o.

4 Natura divina constituit personam Christi simpliciter, non autem natura humana ejus, sed secundùm quid, ut ab ea denominatur homo. 3ª. q. 3. 1 ad 3.

5 Persona Christi est tota in quolibet loco, sed non totaliter. 3ª. q 52. 3 ad 3.

6 Idem judicium est de istis propositionibus, Christus secundùm quòd homo, est persona, suppositum, hypostasis, et res naturæ. 3ª. q. 16. 12 ad 3.

7 Hæc est vera et propria, Deus est homo, et e converso. 3ª. q. 16. 1. 2. o.

8 Hæc est per se, et in materia naturali, Deus est homo, non autem per accidens, nec in materia remota, nec in materia contingenti, ratione suppositi, non ratione formæ. 3ª. q. 16. 1 ad 1.

9 Hæc est falsa, Deus factus est homo, et e converso, si ly factus, determinet subjectum vel prædicatum absolutè; si verò determinet compositionem, est vera; si autem determinet subjectum respectu prædicati, est vera; sed conversa ejus est falsa propriè, impropriè verò est vera, id est si ly homo in subjecto supponat simpliciter et non personaliter. 3ª. q. 16. 67. o. et q. 33. 3. c.

10 Hæc propriè est falsa, et impropriè vera, Christus secundum quod homo, est Deus, eâdem ratione scilicet quia reduplicatio magis propriè facit stare pro natura, nisi per aliquid limitetur ad suppositum. 3ª. q. 16. 11. o.

11 Hæc est falsa, Christus est tantùm homo, sed hæc est vera, Christus est tantùm id quod est homo. 3ª. q. 17. 1 ad 3.

12 Hæc est falsa de Christo, iste homo incepit, nisi addatur aliquid creatum. 3ª. q. 16. 7. c. fi. et 9. o.

13 Hæc est vera, Christus est creatura, secundùm naturam humanam, et est minor Patre, non autem simpliciter. 1ª. q. 41. 3. c. ad 4 et 3ª. q 16. 8. o. et q. 20. 1 ad 1.

14 Hæc propriè est vera, Christus secundùm quòd homo, est creatura, quia reduplicatio magis propriè facit stare pro natura, nisi per aliquid limitetur ad suppositum, ideò hæc est falsa, Christus, secundùm quòd hic homo, est creatura. 3ª. q. 16. 10. o.

15 Hæc propositio, Christus secundùm quòd homo est persona, non est vera, nisi reduplicet suppositum hominis, ut dicatur Christus secundùm quòd iste homo est persona. 3ª. q. 10. q. 1. ar. 2. q. 1. c.

16 Natura humana in Christo est nobilior quàm in aliis, ratione unionis ad verbum, non autem essentialiter. 3ª. q. 2. 2 ad 2. et 3 ad 1.

17 Humanitas Christi fuit instrumentum divinitatis ejus. 1 2. q. 112. 1 ad 1. et 3ª. q. 7. 1 ad 3. et q. 8. 1 ad 1. et q. 43. 2. c. ad 2. et 3. 4. c. et q. 18 1 ad 2. et q. 19 1. c. et q. 34. 1 ad 3. et q. 43. 2. c. et q. 48. 6. c. et q. 49. 1. c. ad 1. et ad 2. et q. 50. 6 ad 3. et q. 56. 1 ad 3. et 62. 3. c. et q. 74. 3. c.

18 Humanitas Christi potest dici individuum, particulare et singulare: non autem suppositum, hypostasis, res naturæ, vel persona, quia persona filii Dei est suppositum naturæ humanæ. 1ª. q. 29. 1 ad 2. et 3ª. q. 2. 2 ad 3. et 5. c. et q. 4. 4. c. ad 3. et q. 16. 12 ad 2 et ad 3.

19 Anima Christi est super omnes creaturas. 3ª. q. 59. 1 ad 3.

20 Anima Christi est instrumentum divinitatis. 3ª. q. 13. 2 ad 2.

21 Ea quæ sunt humanæ naturæ, non prædicantur in abstracto de deitate, nec e converso. 3ª. q. 16. 5. o. et q. 50. 3 ad 3.

22 Natura humana non prædicatur de Christo in abstracto, nec partes ejus. 3ª. q. 2. 8. c. et q 3. 7 ad 3. et q. 16. 1. o. et q. 17. 1. c. et q. 50. 3 ad 3.

23 Natura divina et proprietates ejus prædicantur de Christo in recto, tam in abstracto quàm in concreto, humana verò tantùm in concreto. 3ª. q. 3. 7 ad 3. et q. 17. 1. o.

24 Ea quæ possunt convenire personæ ratione sui, si habent repugnantiam ad proprietates personæ divinæ, non prædicantur de Christo, quæ autem conveniunt personæ ratione naturæ, vel ratione partis, dicuntur de Christo, licet repugnent personæ divinæ, quod enim est personæ proprium de Christo non enunciatur ratione humanæ naturæ, nisi cum aliqua additione vel expressa vel subintellecta. 3ª. q. 16. 8. o. et q. 20. 2. o.

25 Deus est caput Christi. 3ª. q. 8. 1 ad 3. et 8 ad 2.

26 Christus ante incarnationem erat caput Ecclesiæ, secundùm humanitatem, per operationem hominum in eum, et non e converso: sed post, utroque modo, secundùm divinitatem verò, ante et post: et per utramque operationem, scilicet ejus in nos, et e converso. 3ª. q. 6. 3 ad 3. et q. 68. 1 ad 1.

27 Christus secundùm quòd homo est caput Ecclesiæ triplici ratione, scilicet secundùm tria quæ considerantur in capite, scilicet secundùm

ordinem, perfectionem, et virtutem : primò, Christus habuit ordinem, quia caput est prima pars hominis, incipiendo à superiori; perfectionem autem, quia in capite vigent omnes sensus, et interiores, et exteriores, cùm in cæteris membris sit solus tactus; virtutem verò, quia virtus et motus cæterorum membrorum est à capite, et gubernatio eorum in suis actibus, propter vim sensitivam, et motivam dominantem in capite : unde et rector dicitur caput populi; et hæc spiritualiter competunt Christo : primò secundùm propinquitatem ad Deum, gratia ejus est altior et prior; et si non tempore, quia omnes alii acceperunt gratiam, per respectum ad gratiam ipsius. Secundò perfectionem habet, quantùm ad plenitudinem omnium gratiarum. Tertiò virtutem habet influendi gratiam in omnia membra Ecclesiæ, et ideò convenienter dicitur caput Ecclesiæ. 3ª. q. 8. 1. o. et q. 48. 1. c. et q. 49. 1. c. et q. 59. 2. c.

28 Tota humanitas Christi secundùm animam et secundùm corpus, influit principaliter in animas, et secundariò in corpora, ideò secundùm utrumque est caput hominum, quoad utrumque. 3ª. q. 8. 2. o. et 4 ad 1.

29 Proprium est Christi esse caput Ecclesiæ, quoad influxum interiorem, sed quoad influxum exteriorem, convenit aliis participativè, particulariter, et vice Christi, Christo autem secundùm omnem locum, tempus, et statum omnium pertinentium ad Ecclesiam, et propriâ auctoritate. 3ª. q. 8. 6. o. et 7. c.

30 Christus est caput omnium hominum, sed primò beatorum, secundò habentium charitatem viæ, tertiò fidelium, quartò uniendorum, quintò unibilium, sed nullo modo damnatorum, quia penitùs desinunt esse membra Christi. 3ª. q. 8. 3. o. et q. 13. 3. c. et q. 19. 4. c. ad 1.

31 Eadem essentialiter est habitualis gratia Christi, quæ dicitur gratia unionis, capitis, et singularis personæ. 3ª. q. 7. 3. o.

32 Gratia unionis, singularis, et capitis, sunt simul tempore, sed ordine naturæ et intellectûs, prima præcedit secundam, et secunda tertiam, quia prima convenit Christo inquantum Deus, secunda inquantum homo in se, tertia quoad alios. 3ª. q. 7. 13. o.

33 In Christo fuit triplex plenitudo gratiæ, scilicet unionis personalis, capitis, et singularis. Prima est ejus ut causæ finalis, secunda ut efficientis, tertia ut formalis ad omnem effectum, et ad omnem usum gratiæ. 3ª. q. 19. 4. o. et q. 48. 1. c.

34 Gratia personalis, et gratia capitis in Christo, ordinantur ad actum. Non autem gratia unionis, sed ad esse personale. Ideò prima et secunda conveniunt in essentia habitûs, non autem tertia, licèt etiam prima dicatur gratia unionis, inquantum facit congruitatem ad unionem. 3ª. q. 8. 5 ad 3.

35 Gratia habitualis fuit in Christo. 3ª. q. 7. 1. o.

36 Requievit super Christum spiritus Domini, qui quidem in homine dicitur esse per gratiam habitualem. 3ª. q. 7. 1. c.

37 Gratia unionis est esse personale, quod à Deo datur gratis humanæ naturæ in persona Verbi, et est terminus assumptionis ejus. 3ª. q. 66. c.

38 Gratia unionis in Christo dupliciter dicitur : scilicet, voluntas Dei dans gratis, et donum ejus, id est unio, vel aliquis habitus. Primo modo loquuntur sancti communiter, et est quid increatum, non autem secundo modo. 3ª. q. 2. 10. c. et q. 6. 6. c. et q. 7. 11. c.

39 Unio Christi facta est per gratiam primo modo, non autem secundo. 3ª. q. 2. 10. o. et q. 6. 6. o.

40 Gratia Christi, sive unionis sive habitualis, dicitur naturalis Christo, quia habuit eam à nativitate, et quia causatur à natura ejus divina, non autem à natura humana. 3ª. q. 2. 12. o. et q. 7. 13 ad 2. et q. 34. 3 ad 2.

41 Gratia unionis fuit simpliciter infinita in Christo; sed gratia habitualis ejus fuit infinita secundùm rationem gratiæ, finita verò secundùm rationem entis. 3ª. q. 7. 11. o.

42 Habere gratiam convenit Christo secundùm naturam humanam, non autem secundùm naturam divinam, sed esse largitorem gratiæ. 3ª. q. 7. 7 ad 2.

43 Christus habuit plenitudinem omnis gratiæ dupliciter, scilicet in summo, et quoad omnes effectus gratiæ. 3ª. q. 7. 7 ad 1. et 9. o. et 10. 12. c. et q. 13. 2. 3. c. et q. 22. 1. c. ad 1. et ad 3. et q. 27. 5 ad 1. et q. 28. 4 ad 2. et q. 38. 2 ad 2.

44 Plenitudo gratiæ duplex, scilicet una ex parte, et alia ex parte subjecti. Prima est propria Christo, secunda verò convenit etiam aliis per Christum. 3ª. q. 7. 10. o.

45 Plenitudo duplex fuit in Christo, scilicet prima divinitatis, secunda gratiæ et veritatis. Et secunda derivatur à prima. 3ª. q. 13. 2. 3. c. et q. 19. 4 ad 2. et q. 34. 1. c.

46 Plenitudo gratiæ et divinitatis habitat in Christo corporaliter tripliciter, scilicet per unionem personalem ad corpus, contra umbram, et triplici unione, id est carnis, mentis, et sensûs. 3ª. q. 2. 10 ad 2.

47 Omnes gratiæ gratis datæ fuerunt in Christo excellentissimæ. 3ª. q. 7. 7. o.

48 Gratiæ in Christo non dividuntur. Sed dividuntur in aliis hominibus, qui recipiunt particulariter efficaciam ad aliquos actus, Christus autem recipit gratiam plenissime ad omnes actus. 3ª. q. 7. 7. ad 1.

49 Gratia Christi nullo modo potuit augeri, sicut nec gratia beatorum. Sed gratia cujuscumque viatoris puri potest augeri ex parte gratiæ, et ex parte subjecti. 3ª. q. 7. 12. o.

50 Gratia cujuscumque alterius hominis, quantumcumque crescat, non potest adæquari gratiæ Christi, quia comparatur ei sicut particulare ad universale. Ideò non sunt ejusdem rationis. 3ª. q. 7. 11. ad 3. et q. 10. 4 ad 2. et ad 3.

51 Christus habuit omnes virtutes ad perficiendas potentias singulas, ad omnes actus animæ. 3ª. q. 7. 2. o. et 3 ad 1. et q. 15. 2. c.

52 Christus habuit virtutes morales, quoad usum patriæ et viæ, non derogantes perfectioni ejus. Non autem ad domandas passiones. 3ª. q. 7. 1 ad 3. et 2 ad 1.

53 Christus habuit summum gradum fortitudinis, sustinens impugnationem, non quidem

interiorem à fomite, sed exteriorem à diabolo et à mundo, quos superando, victoriæ coronam promeruit. 3ª. q. 15. 2 ad 3.

54 Christus habuit temperantiam, non autem continentiam. 3ª. q. 7. 2 ad 3.

55 Christus virtute suæ divinitatis poterat in se, et in suis discipulis, sine abstinentia, habere virtutem continentiæ. 3ª. q. 40. 2 ad 2.

56 Fides non fuit in Christo. 1 2. q. 65. 3 ad 3. et 3ª. q. 7. 3. o. et 4. c. 8 ad 2. et 9 ad 1.

57 Christus habuit quicquid est perfectionis et virtutis in fide et spe. 3ª. q. 7. 9 ad 1.

58 Christus habuit meritum fidei, quia fides consistit in assensu, ex obedientia Dei, quam Christus plenissimè habuit. 3ª. q. 7. 3 ad 2.

59 Christus non habuit spei virtutem, licèt speraverit aliqua sibi et aliis. 1 2. q. 6. 5. 3 ad 3. et 2 2. q. 18. 2 ad 1. et 3ª. q. 7. 4. o. et 6 ad 1. et 8 ad 2. et 9 ad 1.

60 Voluntas animæ Christi informabatur charitate et aliis virtutibus. 3ª. q. 49. 6 ad 2.

61 Christus habuit plenissimè septem dona Spiritûs sancti. 3ª. q. 7. 5. o.

62 Christus dat dona inquantum Deus, et recipit ea inquantum homo. 3ª. q. 7. 5 ad 2.

63 Christus meruit secundùm humanitatem, non autem secundùm divinitatem. 3ª. q. 53. 4 ad 2.

64 Christus meruit sibi gloriam corporis, scilicet immortalitatem, impassibilitatem, et hujusmodi, et ea quæ pertinent ad excellentiam ejus exteriorem, sicut est ascensio, et veneratio ejus, non autem gloriam animæ, nec scientiam, nec gratiam, nec deitatem, nec virtutes, quia cùm meritum non sit nisi ejus quod nondum habetur, oporteret quòd Christus aliquando istis caruisset, quibus carere magis diminuit dignitatem Christi quàm augeat meritum. 3ª. q. 19. 3. o. et q. 22. 4 ad 2. et q. 34. 4 ad 1. et q. 45. 1. c. et q. 46. 1. c. et q. 48. 1. o. et q. 49. 3 ad 3. et 6. o. et q. 54. 2. c. et q. 59. 3. c.

65 Christus meruit aliis, scilicet omnibus membris ejus, id est solis regeneratis spiritualiter, i. per baptismum. 3ª. q. 19. 40. et q. 48. 1. c. et 6. o. et q. 49. 1. c.

66 Christus meruit aliis præmium essentiale, quod nullus alius potest. 1 2. q. 114. 6. c. et 3ª. q. 19. 4. o. et q. 46. 3. c. et q. 48. 1. o. et 6 ad 3. et q. 61. 1 ad 2.

67 Christus nihil ad meritum pertinens docuit, quod ipse excellentiùs non impleret. 3ª. q. 7. 5 ad 2.

68 In Christo fuit aliqua scientia creata, præter scientiam increatam. 3ª. q. 9. 1. o.

69 Scientia divina Christi non offuscabat scientiam humanam, sed magis claram reddebat. 3ª. q. 9. 1 ad 2.

70 Scientia animæ Christi est nobilior secundùm quid quàm anima ejus, non autem simpliciter. 3ª. q. 11. 5 ad 3.

71 Anima Christi poterat intelligere per scientiam inditam, convertendo se ad phantasmata, et etiam sine eis. 3ª. q. 11. 2. o. et 4. fi. et q. 34. 2 ad 3.

72 Christus habuit omnium rerum scientiam speculativam et practicam, non quidem practicè, id est non quâ ipse faceret res, sed quâ sciret, qualiter res factæ sunt à Deo. 3ª. q. 15. 1 ad 3.

73 In Christo fuit plenitudo gratiæ, et omnis virtutis, et omnis scientiæ. 3ª. q. 15. 2. c. q. 3. c. ad 1.

74 In sexta synodo damnata est positio negantium in Christo duas scientias vel sapientias, scilicet creatam scientiam, et increatam. 3ª. q. 9. 1. c. fi.

75 Scientia beatorum fuit in Christo. 3ª. q. 9. 2. o. et 3. 4. c.

76 Anima Christi in verbo non comprehendit verbum seu divinam essentiam. 3ª. q. 10. 1. o. et 2. c. 3 ad 1 et ad 2.

77 Anima Christi in verbo cognoscit omnia quæ quandoque sunt, et cogitatus, non autem omnia quæ sunt in potentia Dei. 3ª. q. 10. 2. o. et q. 59. 2 ad 3.

78 Anima Christi in verbo cognoscit omnia quæ Deus novit scientia visionis, non autem omnia quæ Deus novit simplici intelligentiâ. 3ª. q. 10. 2 ad 2. et q. 13. 1 ad 2.

79 Scientia animæ Christi in verbo parificatur scientiæ visionis Dei, quoad numerum scibilium, non autem quoad claritatem. 3ª. q. 10. 2 ad 3. et q. 15. 1 ad 2.

80 Anima Christi in verbo scit infinita in potentia, quasi scientiâ simplicis intelligentiæ, non autem scit infinita in actu, i. est scientiâ visionis, quia entia in actu secundum omne tempus non sunt infinita, quia generatio non est æterna. 3ª. q. 10. 3. o.

81 Anima Christi in verbo comprehendit omnis creaturæ essentiam, et per consequens comprehendit ejus potentiam, et virtutem, et omnia quæ sunt in potentia creaturæ. 3ª. q. 10. 2. c.

82 Scientia beata animæ Christi est perfectissima simpliciter, non autem ejus scientia indita, sed est perfectissima in genere humanæ cognitionis. 1 2. q. 4. 1 ad 2. fi. et 3ª. q. 9. 2. c. et q. 11. 3 ad 1.

83 Scientia indita animæ Christi fuit habitualis, non autem scientia ejus beata. 3ª. q. 11. 3. o.

84 In Christo fuit scientia infusa à verbo, per species omnium rerum, ad quas intellectus possibilis est in potentia. 3ª. q. 9. 3. o. et 4. c. ad 2. et q. 12. 1. c.

85 Scientia Christi infusa fuit distincta in multos habitus. 3ª. q. 11. 6. o.

86 Anima Christi per scientiam infusam cognoscebat omne cognoscibile ab homine, per virtutem intellectûs agentis, id est omne pertinens ad scientias humanas, et omne notum homini per revelationem, et omne pertinens ad prophetiam, vel ad quodcumque donum Spiritûs sancti, non autem essentiam Dei. 3ª. q. 11. 1. o. et q. 12. 1. c.

87 Et per eam poterat cognoscere substantias separatas, sicut potest anima separata. 3ª. q. 11. 1 ad 2. et q. 12. 1 ad 3.

88 Et per eam cognoscebat omnia singularia, præsentia, præterita, et futura. 3ª. q. 11. 1 ad 3. et q. 12. 1 ad 3.

89 In Christo fuit scientia acquisita, seu experimentalis, per species acquisitas per operatio-

nem intellectûs agentis ejus. 3ª. q. 9. 4. o. et q. 12 o. et q. 15. 8. o.

90 Anima Christi per scientiam acquisitam scivit omne quod scire potest per actionem intellectûs agentis, non autem essentias substantiarum separatarum, nec singularia præterita vel futura. 3ª q. 12. 4. o.

91 Christus profecit in scientia acquisita, quia scientia illa augebatur essentialiter; non autem aliæ scientiæ ejus, scilicet tantùm secundùm effectus, et secundùm experientiam, et secundùm apparentiam. 3ª. q. 7. 12 ad 3. et q. 12. 2. o. et 3 ad 3. et q. 15. 8. o.

92 Christus nihil didicit ab homine, quia non convenit dignitati Christi doceri à quocumque hominum. 3ª. q. 12. 3. o.

93 Voluntas duplex est in Christo, scilicet voluntas divina, et voluntas humana, contra hæresim Macarii patriarchæ Antiochem, Cypri Alexandrini, et Sergii Constantinopolitani. 3ª. q. 18. 1. o.

94 Voluntas humana in Christo dicitur tripliciter, scilicet potentia naturalis, motus naturalis, et motus rationalis. 3ª. q. 18. 1 ad 3.

95 In Christo est duplex voluntas humana, scilicet voluntas rationis, et voluntas sensualitatis, id est appetitus sensitivus. 3ª. q. 18. 2. o. 5. c.

96 In Christo fuit tantùm una voluntas humana rationalis per essentiam ut potentia, sed duplex actus, scilicet ut natura, et ut ratio; vel thelesis, id est simplex voluntas, et bulisis, id est consiliativa, secundùm Damascenum. 3ª. q. 18. 2 ad 2. et 3. o. et 4. 3. c.

97 Christus voluit aliud quàm Deus, voluntate sensualitatis, et ut natura, non autem ut ratio. Sed semper voluit idem, et semper fuit conformis ei. 3ª. q. 18. 5. o. et 6. c. ad 1. et q. 21. 3. 4. o.

98 Voluntas pietatis in Christo est voluntas ut natura, inquantum absolutè refugit nociva sibi et aliis. 3ª. q. 18. 3 ad 3.

99 Nulla repugnantia seu contrarietas fuit in Christo inter voluntatem ejus ut ratio, et voluntatem ejus ut natura, vel voluntatem sensualitatis. Quia ad hoc quòd sit contrarietas voluntatum in aliquo, requiritur primò quidem, quòd secundùm idem attendatur diversitas voluntatum. Si enim unius voluntas velit aliquid secundùm quamdam rationem universalem, et alterius voluntas sit de eodem non fiendo, secundùm quamdam rationem particularem, non est omnino contrarietas voluntatum. Ut si rex velit latronem suspendi propter bonum publicum, alter nolit, quia sit cognatus ejus, nisi fortè ex hoc intenderet bonum publicum impedire. Tunc enim illæ voluntates essent circa idem, et contrariæ. Licèt ergo voluntas naturalis, et sensualitas in Christo, aliquid aliud voluerit quàm voluntas divina, et voluntas rationis ipsius, non tamen fuit aliqua contrarietas voluntatum, cùm voluntas naturalis nunquam eam rationem repudiaverit, quâ Deus humanum genus decrevit eo modo salvare. Et quia nec voluntas rationis, nec divinitatis in Christo per motum voluntatis naturalis retardabatur, vel impediebatur. Placebat enim Christo secundùm voluntatem divinam, et secundùm voluntatem rationis, ut voluntas naturalis in ipso, secundùm ordinem suæ naturæ moveretur. Et ideò nullo modo fuit in illo contrarietas voluntatum. 3ª. q. 18. 6. o.

100 Voluntas et quicquid aliud fuit naturæ humanæ in Christo semper movebatur secundùm nutum voluntatis divinæ. 3ª. q. 18. 1 ad 1 et 4.

101 Operationes sensitivæ, et vegetativæ, et naturales in Christo, aliqualiter pertinebant ad voluntatem ejus humanam. Ideò erant magis humanæ quàm in aliis hominibus, et magis una operatio; quia omnes sensitivæ ordinabantur à ratione ejus, aliæ verò sunt volitæ. 3ª. q. 19. 2. c. fi. et ad 1. et q. 27. 3. c.

102 In Christo est liberum arbitrium. 3ª. q. 18. 4. o.

103 Omnis potentia communicabilis cuicumque creaturæ, multò abundantiùs communicata fuit animæ Christi, scilicet ut materia elementaris magis obediat ei ad motum quàm qualitatibus activis et virtuti cœlesti. Et magis potuisset movere cœlum quàm angelus quicumque. 3ª. q. 13. 2 ad 2.

104 Christus ut homo poterat conferre effectum sacramentorum sine sacramentis, ut institutor eorum, et non alius homo. 3ª. q. 64. 3. c. et q. 72. 2 ad 1. et q. 84. 5 ad 3.

105 Christus secundùm divinitatem habet potestatem dimittendi peccata per auctoritatem, sed instrumentaliter et per ministerium secundùm humanitatem. 3ª. q. 16. 11 ad 2.

105 Ad invocationem nominis Christi dabatur remissio peccatorum in primitiva Ecclesia, et non alterius hominis. 3ª. q. 7. 1 ad 2. et q. 64. 3. c.

106 Christus in sua infantia et pueritia in nullo differebat ab aliis pueris, quoad exteriorem conversationem. 3ª. q. 29. 1 ad 3.

107 Conveniens fuit quòd corpus Christi subjaceret defectibus et infirmitatibus nostris, ad satisfactionem, exemplum, et fidem. 3ª. q. 14. 1. o. et 3 ad 1. et 4. c. ad 2.

108 Christus secundùm corpulentam substantiam tantùm, et non secundùm rationem seminalem, fuit in patribus; et ideò non fuit decimatus in lumbis Abrahæ. 3ª. q. 31. 8. c. ad 3 et 4.

109 Sacerdotium Christi est majus sacerdotio Levitico. Est enim sacerdotium Christi secundùm ordinem Melchisedech, cui Abraham decimas dedit, Levi adhuc existente in lumbis illius, ad quem pertinet legale sacerdotium. Si ergo Christus in Abraham decimatus esset, sacerdotium ejus non esset secundùm ordinem Melchisedech, sed minus eo. 3ª. q. 31. 8. c.

110 Persona Christi secundùm se est simplex, sed ut in duabus naturis subsistit, potest dici composita, licèt impropriè. 3ª. q. 2. 4. o.

111 Omne quod pertinet ad rationem personæ, vel tantùm ad unam naturam in Christo, est unum tantùm; si verò pertinet ad utramque naturam, est multa. 3ª. q. 17. 2. c. et q. 35. 3. c.

112 In Christo est tantùm una persona. 3ª. q. 16. 1. c. et q. 17. 1. c. et q. 25. 1 c.

113 Hæresis Nestorii, quòd in Christo sunt duæ personæ, ideò non ponit communicationem

idiomatum. 3ª. q. 2. 6. c. et q. 17. 1. c. fi. et q. 20. 2. c. et q 35. 4. c.

114 In Christo est tantùm unum suppositum, seu una hypostasis. 3ª. q. 2. 3. o. et 6. 11. c. et q. 4. 3. c. et q. 16. 1. 3. 4. 5. 9. c. et q. 17. 1. 2. c. et q. 20. 2. c. ad 1. et q. 23. 4. c. et q. 25. 1. c. et q 50. 3 ad 4.

115 Christus est unum, et unus, sed non duo. 3ª. q. 17. 1. o.

116. In Christo est tantùm unum esse simpliciter, et duo esse secundùm quid. 3ª. q. 17. 2. o.

117 In Christo sunt duæ operationes, contra Macarium. 3ª. q. 19. 1. o. et q. 25. 1 ad 2.

118 In Christo est una tantùm operatio humanâ ratione principii, sed multæ ratione objectorum et potentiarum, et multæ non humanæ, sicut etiam in aliis. 3ª. q. 19. 2. o.

119 Christus ea quæ ab aliis observanda instituit, primò ipse observavit. 3ª. q. 81. 1. c.

120 Christus figurabatur per propitiatorium, arcam, candelabrum, mensam, et per duplex altare. 1 2. q. 102. 4 ad 6. c. 3.

121 Christus erat in spica, in fide patrum legis naturæ, sicut in farina, in doctrina legis et prophetarum, sicut panis, in incarnatione, coctus igne, id est formatus Spiritu sancto, in clibano uteri Virginis, in sartagine per labores in mundo, in craticula, id est in cruce. 1 2. q. 102. 5 ad 12.

122 Spiritus sanctus non potest dici pater Christi secundùm humanitatem, quia non produxit eum de substantia. 1ª. q. 32. 3. o.

123 Nec tota Trinitas potest dici pater Christi, secundùm humanitatem, nec secundùm divinitatem, quia Christus non habet esse ab aliqua persona divina, nisi à Patre. 3ª. q. 32. 3. o.

124 Christus est aliquid quod est pater, et aliquid quod est mater. 3ª. q. 171. ad 4.

125 Christum Deus Pater plus omnibus dilexit, quia Deus semper diligit meliora, et quia ei majus bonum voluit et fecit; voluntas enim Dei est causa bonitatis in rebus. 1ª. q. 20. 1. c.

126 Deus Christum diligit, non solùm plusquam totum humanum genus, sed etiam magis quàm universitatem creaturarum. Ei enim majus bonum voluit, quia dedit ei nomen quod est super omne nomen, ut verus Deus esset. 1ª. q. 20. 4 ad 1.

127 Deus plus amat naturam humanam assumptam à Dei Verbo in persona Christi quàm omnes angelos, et melior est maximè ratione unionis. 1ª. q. 20. 4 ad 2.

1 CIBUS quem Christus assumpsit post resurrectionem, conversus fuit in materiam spiritualium, id est, aeream, non autem in corpus Christi. 1ª. q. 51. 3 ad 5

2 Cibus est necessarius dupliciter, scilicet ad restaurationem deperditi, et ut impediat totalem consumptionem caloris naturalis, qui est causa vitæ. 1ª. q. 78. 2 ad 4. et q. 97. 4. c.

3 Usus ciborum ordinatur ad tria, scilicet ad restaurandum deperditum, ad generationem, et ad augmentum. 1ª. q. 97. 4. o. et q. 119. 1 ad 4.

4 Nullus cibus est in quo non sit aliquid impuritatis; quia in principio est dissimilis. 1ª. q. 97. 3 ad 4.

5 Nullius cibi usus, de se est peccatum, sed aliquis prohibetur propter obedientiam, votum, continentiam, sanitatem vel figuram. 1 2. q. 102. 6 ad 1. et 2 2. q. 149. 3. o. et 3ª. q. 40. 4 ad 2.

6 Cibus non necessarius debet dimitti propter scandalum, donec veritas declaretur. 2 2. q. 43. 8 ad 3.

7 Ratio multiplex de cibis mundis et immundis, secundùm legem veterem. 1 2. q. 102. 6 ad 1 et ad 2.

1 CICATRICES apparebunt in corpore Christi in judicio. 3ª. q. 54. 4. c.

2 Christus resurrexit cum cicatricibus, quæ semper erunt in corpore ejus fulgentes. 3ª. q. 54. 4. c.

3 Cicatrices semper erunt in corporibus gloriosis martyrum. 3ª. q. 54. 4. c.

CICONIA est idem quod Ibis, scilicet avis Africa, et immunda. Et significat invidos. 1 2. q. 102. 6 ad 1. et co. 3.

CIGNUS est avis immunda, significans hypocritas. 1 2. q. 102. 6 ad 1. co. 3.

CIMINILIS est qui ciminum vendit, id est de parvis magnam vim facit in dando. 2 2. q. 118. 8 ad 4.

CIMITERIUM consecratum vendi potest ratione terræ, et in necessitate Ecclesiæ, non autem ut res sacra, quia esset simonia. 2 2. q. 100. 4 ad 3.

In operationibus affectûs est quidam circulus, sicut etiam in operationibus intellectûs. 1 2. q. 26. 2. c.

1 **CIRCUMCISIO** erat sacramentum præparatorium ad baptismum, licèt minùs expresse figurans eum, quoad exteriora, quàm columna nubis, et transitus maris Rubri, quæ tamen non erant sacramenta, quia non fiebat aliqua professio fidei per ea, sicut per circumcisionem. 3ª. q. 70. 1 ad 2.

2 Circumcisio erat præparatoria baptismi quoad professionem fidei, sed baptismus Joannis quoad exercitium actûs. 3ª. q. 70. 1 ad 3.

3 Circumcisio non continetur inter sacramenta veteris legis, quia non erat ex Moyse, sed ex patribus. 1 2. q. 103. 1 ad 3.

4 Circumcisio erat quædam professio fidei Christi, aggregans collegio fidelium, præparatoria et figura baptismi. 1 2. q. 102 5. c. ad 1. et ad 3. et 3ª. q. 68. 1 ad 1. et q. 70. 1. 2. o.

5 Circumcisio est quædam professio legis observandæ. 3ª. q. 37. princip. et q. 40. 4. c. et q. 70 4. c. fi.

6 Circumcisio significat tria, scilicet castitatem, depositionem peccatorum, et immortalitatem. 1 2. q. 102. 5 ad 1.

7 Circumcisio habet quadrupliciter expressam similitudinem abolitionis peccati originalis, scilicet ratione membri, pellis circularis, pœnæ, et sanguinis. 3ª. q. 37. 1. c.

8 Circumcisio erat necessaria ad distinctionem, et significationem. 1 2. q. 102. 5 ad 1 et 3ª. q. 70. 1. o.

9 Circumcisio datur in fœdus æternum, quoad significatum, et quod succedit ei, vel capitur pro sæculo, quod habet finem, sed non determinatum nobis. 1 2. q. 102. 5 ad 1.

10 Ratio litteralis triplex circumcisionis. Prima

et principalis est protestatio fidei unius Dei, secunda debilitatio concupiscentiæ in illo membro, tertia sucillatio sacrorum Veneris et Priapi, in quibus illa pars honorabatur. Sed ratio figuralis est ficura ablationis corruptionis per Christum complendè in octava ætate, scilicet resurrectionis. 1 2. q. 102. 5 ad 1.

11 Circumcisio debuit differri usque ad tempus Abrahæ. 1 2 q. 102. 5 ad 1. et 3ª. q. 70. 2. o.

12 Circumcisio debuit dari ante legem Moysi. 1 2. q. 103. 1 ad 3. et 3ª. q. 70. 2 ad 2.

13 Circumcisio cessare debuit divulgato Evangelio. 1 2. q. 103. 1. 3 ad 4.

14 Circumcisio necessariò fiebat octavo die, non autem priùs etiam imminente morte. 1 2. q. 102. 5 ad 1. et 3ª. q. 70. 3 ad 3.

15 Item judicium est de pueris mortuis ante octo dies, vel mortuis incircumcisis in deserto, sicut de pueris mortuis ante institutionem circumcisionis 3ª. q. 70. 4 ad 3.

16 Dispensatum fuit à Deo, ne circumciderentur in deserto, duplici ratione, scilicet ex ignorantia motûs castrorum, et ex non indigentia signi, sed peccabant si ex negligentia. 3ª. q. 70. 4 ad 3

17 Circumcisio non fit nunc, nec antiquitùs cum cultro lapideo, nisi in quibusdam famosis. 3ª. q. 70. 3 ad 2.

18 Circumcisio necessariò fiebat in membro generationis. 1 2 q. 102. 5 ad 1. et 3ª. q. 66. 7 ad 3. et q 70 3 ad 1.

19 Circumcisio data fuit convenienter soli populo Israël. 3ª. q. 70. 2 ad 3.

20 Mulieres non circumcidebantur, quia circumcisionis institutio est in signum fidei Abrahæ, qui credidit se patrem futurum Christi sibi repromissi. Et ideò convenienter solis maribus competebat. Et etiam peccatum originale contra quod specialiter circumcisio ordinabatur, à patre trahitur, et non à matre. 3ª. q. 70. 2 ad 4.

21 Christus voluit circumcidi septuplici ratione, scilicet, ut ostenderet veritatem carnis humanæ, ut approbaret circumcisionem quam olim Deus instituerat, ut probaret se esse de genere Abrahæ, qui circumcisionis mandatum acceperat, ut Judæis excusationem tolleret, ne eum reciperent si esset incircumcisus, ut obedientiæ virtutem nobis suo commendaret exemplo, ut qui in similitudine carnis peccati advenerat, remedium quo caro peccati consueverat mundari, non respueret, et ut legis onus in se sustinens, alios à legis onere liberaret. 3ª. q. 37. 1. o. et q. 40. 4. c.

22 Per circumcisionem homines instituebantur, generaliter in statu colendi Deum. Et sine ea nullus admittebatur ad esum agni paschalis, nec ad aliquid legalium. 1 2. q. 102. 5. c.

23 Circumcisio conferebat gratiam quoad omnes effectus positivos et privativos. 3ª. q. 62. 6 ad 3. et q. 70 4. o.

24 Circumcisio conferebat gratiam, et erat meritoria, ex opere operante tantùm, id est inquantum erat fidei signum de passione Christi futura; non autem ex opere operato, id est, ex virtute circumcisionis. 3ª. q. 62. 6 ad 3. et q. 70. 4 ad 1.

25 Circumcisio non imprimebat characterem. 3ª. q. 63. 1 ad 3. et q. 70. 4. c. fi. et q. 72. 5 ad 3.

26 Circumcisio non aperiebat cœlum per accidens, scilicet quia nondum erat solutum pretium. 3ª. q. 70. 4 ad 4.

27 Ante circumcisionem sola fides salvabat, et tollebat peccatum originale. 3ª. q. 68. 1 ad 1. et q. 70. 4 ad 2.

28 Circumcisio principaliter tollebat peccatum originale, et consequenter quodlibet aliud. 3ª. q. 38. 3 ad 3. et q. 62. 6 ad 3. et q. 70. 4. o.

CIRCUMSCRIBI localiter est proprium corporum, secundùm essentiam verò circumscribi convenit omni creaturæ, secundùm Ambrosium. 1ª. q. 50. 1 ad 3.

CIRCUMSPECTIO attendit circumstantias in negotio morali. 2 2. q. 48. c. et q. 49. 7. o.

1 CIRCUMSTANTIA est accidens actûs humani attingens cum extrinsecè. 1 2. q. 7. 1. o. et 3. c. et q. 18. 3. o. et q. 88. 3. c.

Illa conditio ex qua dependet substantia actûs, non est circumstantia. 1 2. q. 7. 3 ad 3. et 2 2. q. 154. 1. c. ad 4.

3 Circumstantia actûs moralis dicitur dupliciter, scilicet proportio ejus ad aliquid, et res cui proportionatur. 1 2 q. 18. 4 ad 2.

4 Circumstantiæ actûs moralis sunt septem, scilicet quis, quid, ubi, per quæ, cur, quomodo, quando. 1 2. q. 7. 3. o.

5 Principalior circumstantia est finis, secunda, quid; aliæ verò secundùm quòd sunt propinquiores his. 1 2. q. 7. 4. o.

6 Finis proximus operantis, et non operis, nec ultimus circumstantia. 1 2. q. 7. 3 ad 3.

7 Tempus sacrum est circumstantia peccati quod fit in eo. 2 2. q. 122. 4 ad 3.

8 Nulla circumstantia aggravat peccatum in infinitum. 2 2. q. 100. 4 ad 5.

9 Circumstantia non potest facere de peccato veniali mortale, nisi transferat in aliam speciem, ut differentia, et non ut circumstantia. 1 2. q. 88. 5. o. et 2 2. q. 110 4 ad 5.

10 Eadem conditio respectu diversarum specierum est circumstantia, et de substantia actus. 1 2. q. 18. 10. o. et q. 88. 5. c.

11 Diversæ circumstantiæ diversi motivi semper mutant speciem, ejusdem autem nunquam. 1 2. q. 72 9. o. et 2 2. q. 35. 2 ad 3. et q. 92. 2. c. et q. 118. 4 ad 1. et ad 2. et ad 3.

12 Omnis circumstantia respiciens specialem ordinem rationis, pro vel contra, dat speciem actui morali. 1 2. q. 18. 5 ad 4. et 10. c. et 11. c. et 73. 7. c. ad 1.

13 Nulla circumstantia non habens rationem moralis boni vel mali, nisi, præsupposita alia, ut quantitas, variat speciem. 1 2. q. 18. 11. o. et q. 73. 7. c.

14 Nulla circumstantia præter intentionem peccantis dat speciem peccato. 1 2. q. 72. 1. 8. c. et 2 2. q. 43. 1. c. et 3ª. q. 88. 4 ad 1.

15 Circumstantia tripliciter aggravat peccatum, scilicet mutando speciem, multiplicando rationem peccati, et augendo priorem circumstantiam. 1 2. q. 73. 7. o.

16 De circumstantiis considerat theologus triplici ratione, scilicet secundùm quòd per actus

humanos homo ad beatitudinem ordinatur, secundùm quòd in eis invenitur bonum et malum, melius et pejus, et secundùm quòd sunt meritorii vel demeritorii, sed considerat aliter quàm moralis, vel politicus, vel rhetor. 1 2. q. 7. 2. o.

Finis scientiæ militaris ordinatur ad finem civis. 1ª. q. 1. 5. c.

1 CIVIS dicitur dupliciter, scilicet secundùm quid, id est habitator civitatis, et simpliciter, scilicet, qui potest agere ut civis, id est, consilio, et judicio. 1 2. q. 105. 3 ad 2.

2 Virtuosi civis est exponere se mortis periculo, pro totius reipublicæ conservatione. 1ª. q. 60. 5. c. et 2 2. q. 26. 3. c. et q. 31. 5 ad 2.

3 Mulieribus non convenit simpliciter esse cives. 1 2. q. 105. 3 ad 1.

1 CIVITAS est communitas perfecta. 1 2. q. 90. 2. c. et 3 ad 3.

2 Impossibile est quòd bonum commune civitatis bene se habeat, nisi cives sint virtuosi, saltem principantes. 1 2. q. 92. 3 ad 3.

3 Servi non sunt pars populi, vel civitatis. 1 2. q. 98. 6 ad 2.

1 CLAMOR ponitur filia iræ secundùm quòd ira est in ore, per quem clamorem intelligitur inordinata, et confusa locutio. 2 2. q. 158. 7. c.

2 Clamor Christi in cruce fuit miraculosus. 3ª. q. 47. 1 ad 2.

3 Animal dolens clamat, quia calor et spiritus multiplicati per dolorem emittuntur. 1 2. q. 44. 1 ad 2.

1 CLARITAS corporis gloriosi erit à gloria animæ. 3ª. q. 45. 2. c. et q. 54. 2 ad 1 et ad 2.

2 Claritas non erit æqualiter in omni corpore glorioso, nec in omni parte ejusdem corporis. 3ª. q. 45. 2 ad 3.

3 In potestate beatorum erit ostendere, et occultare se, et claritatem sui corporis. 3ª. q. 54. 1 ad 2.

4 Claritas Christi transfigurati erat vera, sed gloriosa, non autem claritas corporis gloriosi, sed est miraculosa. 3ª. q. 45. 2. o.

5 Claritas Christi transfigurati non erat à corpore ejus, sed tantùm à Deo. 3ª. q. 45. 2. o.

6 Claritas vestimentorum Christi significat claritatem sanctorum, quæ superabitur à claritate Christi, sicut candor nivis à splendore solis. 3ª. q. 45. 2 ad 3.

7 Transfiguratio Christi fuit secundùm claritatem tantùm, et non secundùm aliam dotem. 3ª. q. 45. 1 ad 3.

8 Ex Scriptura certum est corpora post resurrectionem fore lucida. Suppl. q. 85. 1. c.

9 Claritas corporis gloriosi ab oculo non glorioso videri non potest. Suppl. q. 85. 2. o.

10 In corpore glorificati erit ut videatur vel non videatur. Suppl. q. 85. 3. o.

Schismatici, hæretici, suspensi, degradati, et excommunicati, non habent usum clavium. 3ª. q. 64. 9 ad 2 et ad 3

1 CLAUSIO paradisi duplex, scilicet quoad totam naturam per peccatum originale, et quoad personam per peccatum actuale. 3ª. q. 49. 3. c. et q. 52. 3. c.

2 Cùm Christus claves regni cœlorum habuerit, hoc est, potestatem aperiendi et claudendi cœlorum, potuit eas dare Ecclesiæ: quod reverà effectum est, cùm ex latere illius dormientis, in cruce sacramenta fluxerunt, quibus Ecclesia fabricata est. Suppl. q. 17. 1. o.

3 Non absolutè, sed juxta dignitatem vel indignitatem eorum, quibus cœlum aut aperitur aut clauditur, clavis dicitur potestas ligandi et solvendi. Suppl. q. 17. 2. o.

4 Duplex clavis esse dicitur, quarum una ad judicandum de idoneitate ejus qui absolvendus est, altera ad absolutionem ipsam pertinet quæ potestas judicandi appellatur. Suppl. q. 17. 3. c.

1 CLEMENTIA est virtus humana, ideò directè ei opponitur crudelitas, non autem feritas, vel severitas sub bestialitate, sed virtuti heroicæ, vel dono pietatis. 2 2. q. 159. 2 ad 1.

2 Clementia et mansuetudo sunt virtutes, nec opponuntur severitati. 2 2. q. 157. 2. o.

3 Clementia est lenitas superioris ad inferiorem, sed mansuetudo est cujuslibet ad quemlibet. 1 2. q. 157. 1. c.

4 Clementia est moderativa pœnarum, sed mansuetudo est moderativa iræ. 2 2. q. 157. 1. 2. o. et 3. c 4 ad 3. et q. 160. 2. c.

5 Clementia et mansuetudo conveniunt cum temperantia in modo, non autem in materia. 2 2. q. 157. 3 ad 2.

6 Clementia moderatur affectum in pœnis infligendis secundùm legem communem ex dulcedine affectûs, sed epyichia secundùm intentionem legis. 2 2. q. 157. 2 ad 2. et 3 ad 1 et 4. c ad 4. et q. 159. 1. c. ad 1.

7 Clementia et mansuetudo non sunt maximæ virtutes, nisi secundùm quid. 2 2. q. 157. 4. o.

8 Mansuetudo et clementia reddunt hominem Deo et hominibus acceptum, ut concurrunt in effectu charitatis, removendo mala à proximis. 2 2. q. 157. 4 ad 2.

9 Clementia, mansuetudo, misericordia et pietas concurrunt in eodem effectu secundùm diversa motiva. 2 2. q. 157. 4 ad 3. et q. 159. 1 ad 2.

10 Crudelitas, sævitia et feritas opponuntur clementiæ et mansuetudini. 2 2. q. 157. 1 ad 3. et q. 159. o.

11 Clementia comparatur ad severitatem, sicut epyichia ad justitiam legalem, cujus pars est severitas. q. 157. 2 ad 2.

1 COACTIO duplex, scilicet absoluta, id est violentia et conditionata, id est timor seu metus 1 2. q. 6. 6. o.

2 Voluntas non potest cogi. 1ª. q. 82. 1. c. ad 1. et q. 105. 4 ad 1. et 1 2. q. 6. 4. o. et q. 9. 4 ad 2.

3 Voluntas potest cogi respectu actûs imperati, non autem respectu actûs eliciti. 1 2. q. 6. 4. o. et 5 ad 1.

4 COÆQUALE et cœternum prædicatur solùm in plurali de pluribus personis divinis, sed æternum et æquale, etiam in singulari. 1ª. q. 42. 2. o.

1 Filius Dei est coæqualis et cœternus Patri. 1ª. q. 42. 2. o.

2 COÆVUM est quadruplex, scilicet angeli, cœli, materia prima, et tempus. 1ª. q. 46. 3. c. et q. 66. 4. o.

1 **COGITATIO**. Quid, secundùm Ricardum de Sancto Victore, est inquisitio veritatis per dis-

cursum ex multis, licèt secundùm Augustinum quandoque sumatur pro quacumque operatione intellectûs 1ª. q. 34. 1 ad 2. et 2 2. q. 180. 3 ad 1.

2 Cogitatio est respectus animi ad evagationem pronus. Meditatio est intuitus occupatus in inquisitione veritatis. Contemplatio est liber animi contuitus in res. Sed consideratio est omnis operatio intellectûs, vel processus rationis ex principiis pertingentibus ad contemplationem veritatis, sicut meditatio. 2 2. q. 180. 3 ad 1.

3 Cogitare dicitur tripliciter, scilicet actualis consideratio intellectûs, discursus ejus, et operatio potentiæ cogitativæ. 2 2. q. 2. 1. c.

4 Cogitatio est volubilis dupliciter, scilicet per discursum, et successionem. Secunda est in patria in propriis naturis, non autem prima; neutra verò in verbi visione. 1ª. q. 10. 3. c. et q. 58. 2. c.

5 Duplex impedimentum cognoscendi cogitationes alterius, scilicet grossities corporis, et voluntas, et tantùm secundum erit in patria. 1ª. q. 57. 4 ad 1. et q. 107. 1 ad 1.

6 Solus Deus cognoscit cogitationes alterius per se, dæmones autem, et alii per signa. 1ª. q. 57. 4. o. et 5. c. et q. 111. 2 ad 2. et q. 117. c. ad 2. et 12. q. 111. 4. c. et 2 2. q. 106. 5 ad 3.

7 Dæmones immittunt cogitationes quoad phantasmata solùm. 1ª. q. 111. 2 ad 2.

8 Cogitatio de actu peccati quandoque est purè speculativa, quandoque autem cum aliqua affectione, et hoc dupliciter, scilicet vel concupiscentiæ, vel horroris. 2 2. q. 154. 5. c. et q. 162. 3 ad 1.

9 Cogitatio de opere illicito non est semper peccatum. Nec est semper de necessitate confessionis, nisi quando ex nimia mora facta in cogitatione illa homo sentiret se inclinari ad faciendum vel perficiendum cogitatum, si opportunitatem haberet quam vellet, vel si polluereturex ilia vehementi cogitatione morosa, aut si inordinatè afficeretur ad aliquam personam, et de ipsa multùm molestaretur in cogitatione, habendo motus carnis, et imaginando habere aliquos actus impudicos cum ipsa persona, cum aliqua affectione concupiscentiæ. 2 2. q. 154. 5. c. et q. 162. 3 ad 1.

1 COGITATIVA potentia est ratio particularis, collativa intentionum individualium. 1ª. q. 78. 4. c. et q. 81. 3. c. et 1 2. q. 50. 5 ad 3.

2 Potentia cogitativa aliquando dicitur intellectus, ut habet absolutum judicium de singularibus. Et est in confinio intellectûs, et supra omnes alias potentias, sensitivæ partis. Et est tantùm in homine. 1 2. q. 74. 3 ad 1.

3 Organum potentiæ cogitativæ est media cellula cerebri. 1ª. q. 78. 4. c.

4 Sicut carnalis cognatio impedit matrimonium contrahendum ac contractum, ita et spiritualis, ex Ecclesiæ tamen statuto, si matrimonium præcedat. Suppl. q. 56. 1. o.

2 Spiritualis cognatio ex baptismi et confirmationis sacramentis contrahitur. Suppl. q. 56. 2. c.

3 Spiritualis cognatio inter suscipientem baptismi sacramentum, et ipsum levantem de sacro fonte contrahitur. Suppl. q. 56. 3 o.

4 Transit spiritualis cognatio à viro in uxorem, quam carnaliter cognovit, si quis per proprium actum alterius filium de sacro fonte levat. Suppl. q. 56. 4. c.

5 Spiritualis cognatio transit ad filios carnales spiritualis patris, ita quod dirimit contrahendum et jam contractum matrimonium. Suppl. q 56. 5. c.

1 COGNITIO rei triplex, scilicet per essentiam, per speciem propriam et speciem alterius. 1ª. q. 56. 3. o.

2 Cognitio duplex, scilicet naturalis, et per gratiam. Et utraque duplex, scilicet una purè speculativa tantùm, et alia affectiva, sive experimentalis. 1ª. q. 64. 1. o. et 2 2. q. 97. 2 ad 2. et q. 154. 5. c. et q. 162. 3 ad 1 et ad 3. et q. 55. 1. c.

3 Cognitio triplex, scilicet per revelationem, per se certitudinaliter, et per conjecturas signorum. 1 2. q. 112. 5. c.

4 Cognitio duplex, scilicet approbationis, et apprehensionis. 2 2. q. 188. 5 ad 1.

5 Cognitio duplex, scilicet directa et indirecta. 1ª. q. 86. 3. c.

6 In omni cognitione modus est duplex, scilicet cognoscentis et cogniti. 1ª. q. 12. 6. o. et 7 ad 3. et 12 ad 3. et q. 14. 6 ad 1.

7 Cognoscere aliquid sicut est in cognoscente, potest intelligi dupliciter, scilicet, secundùm modum cogniti, vel cognoscentis. Primum est falsum, secundum est verum. 1ª. q. 14. 6 ad 1.

8 Aliquid cognoscitur dupliciter, scilicet in se, et in suo effectu. 1ª. q. 6. 1 ad 2. et 1 2. q. 93. 2. c.

9 Cognoscere per aliud, contingit dupliciter, scilicet eâdem cognitione, vel diversis. 1ª. q. 14. 7. o.

10 Cognoscere per aliud, contingit dupliciter, scilicet per instrumentum et per formam. Primum oportet esse præcognitum, non autem secundum. Si enim accipiamus duo, quorum utrumquesit per se, in ordine objectorum cognitionis, illud propter quod aliud cognoscitur, erit magis notum, sicut principia conclusionibus. Sed habitus non est de ordine objectorum, inquantum est habitus, nec propter habitum aliqua cognoscuntur, sicut propter objectum cognitum, sed sicut propter dispositionem vel formam quâ cognoscens cognoscit 1ª. q. 87. 2 ad 3.

11 Primum cognitum à nobis sumitur dupliciter, scilicet respectu diversarum potentiarum, vel respectu diversorum objectorum ejusdem potentiæ. 1ª. q. 85. 3. o.

12 Aliquid cognoscitur in aliquo dupliciter, scilicet sicut in objecto cognito, et sicut in principio cognitionis. 1ª. q. 84. 5. c.

13 In nobis habitualis cognitio causatur ex actuali consideratione. Intelligendo enim actu, efficimur scientes, secundùm Philosophum; sed cognitio perfecta ab habitu aliquo progreditur. 1ª. q. 86. 2. c. fi. et q. 87. 2 ad 2.

14 Cognitio alicujus vitii vel peccati dependet ex cognitione oppositæ virtutis. Erit igitur compendiosior et expeditior considerationis via, si simul sub eodem tractatu consideratio procedat de virtute et de dono sibi correspondente, et de vitiis sibi oppositis, et de præceptis affirmativis et negativis. Erit autem hujusmodi considerationis modus conveniens ipsis vitiis, secundùm propriam speciem. 2 2 prol

45 Medium cognitionis triplex, scilicet in quo, ut speculum, sub quo, ut lumen, per quod, ut in demonstratione. 1ª. q. 12. 5 ad 2. et q. 94. 1 ad 3.

46 Ad cognitionem requiruntur duo, scilicet apprehensio et judicium. 2 2. q. 175. 2. c.

47 Natura hominis dependet à superiori natura, ad cujus perfectionem non sufficit cognitio naturalis, sed requiritur quædam cognitio supernaturalis. 22. q. 1. 5 ad 1.

48 Certitudo cognitionis in diversis naturis invenitur diversimodè, secundùm diversam conditionem uniuscujusque naturæ. 2 2. q 9. 1 ad 1.

49 Prolicere in cognitione contingit dupliciter, scilicet ex parte docentis, qui proficit, ut in scientiis humanis, vel ex parte discentis, ut in fide. 2 2. q. 1. 7 ad 2.

20 Perfectio cognitionis duplex, scilicet ex parte cogniti, et ex parte cognoscentis. Primum attenditur ratione medii, secundum verò ratione potentiæ et habitûs. 3ª. q. 10. 4 ad 1.

21 Cognitio quam per rationem naturalem habemus, duo requirit, scilicet phantasmata, et lumen naturale intelligibile. 1ª. q. 12. 13. c.

22 Cognitio est imperfecta tripliciter, scilicet ratione objecti, ut vespertina; ratione medii, ut opinio; et ratione subjecti, ut fides. Prima et secunda potest esse simul cum perfecta, non autem tertia. 1ª. q. 58. 7 ad 3. et 1 2. q. 62. 7 ad 1. et q. 67. 3. o.

23 Cognoscere aliquid in universali est imperfectius quàm cognoscere in speciali. 1ª. q. 5. 5. 3 ad 2.

24 Cognitio singularium pertinet ad perfectionem animæ intellectivæ, secundùm cognitionem practicam, non autem secundùm speculativam 3ª q. 11. 1 ad 3.

25 In carentibus cognitione, est potentia pertingens ad finem, per modum exequentis, non autem per modum imperantis. 1 2. q. 11. 2. c.

26 Cognitio pertinet ad perfectionem rei in se, sed voluntas in ordine ad alia. 1ª. q. 60. 2. c.

27 Secundùm gradus cognitionis sunt gradus appetitûs. 1ª. q. 80. 1. c.

28 Res participes sunt cognitionis et voluntatis, secundùm gradus suæ immaterialitatis. 1ª. q. 14. 1. c.

29 Cognitio quælibet fit per aliquam abstractionem à materia. 1ª. q. 84. 2. c.

30 Nihil cognoscitur secundùm quòd est in potentia, sed secundùm quòd est in actu. 1ª. q. 12. 1. c. et q. 14. 3. c. et q. 84. 2. c. et q. 87. 1. 2. 3. c.

31 Cognoscens distinguitur à non cognoscente, per hoc quòd potest habere formam alterius. 1ª. q. 14. 1. c. et q. 80. 1. c.

32 Omnis cognitio naturalis est vera. Sed veritas ejus est alia à veritate cognitionis infusæ, vel acquisitæ. 1ª. q 60. 1 ad 3.

33 Impossibile est aliquam cognitionem esse totaliter falsam, sine aliqua veritate. 2 2. q. 172. 6. c.

34 Mutatâ re, cognitio nostra variatur, vel de veritate in falsitatem, vel è converso, si duret eadem opinio, vel de una opinione in aliam. 1ª. q. 14. 15 ad 3

35 Nullus obliviscitur cognitorum naturaliter. 1ª. q. 84. 3. c.

36 Quælibet virtus cognoscitur per cognitionem eorum in quæ potest. 3ª. q. 10. 2. c. fi.

37 Privatio non cognoscitur, nisi per habitum sibi oppositum. 1ª. q. 14. 10. o. et 1 2. q. 100. 6 ad 2.

38 Cognitio discursiva est quando ex priùs notis in ignotum devenitur. 1ª. q. 58. 3 ad 1.

39 Cognitio sensitiva ordinatur ad duo, scilicet ad sustentationem corporis vitando nociva, et acquirendo necessaria; secundò ad cognitionem intellectivam practicam et speculativam. Primum convenit omni animali, secundum autem soli homini. 2 2 q. 167. 2. c.

1 In coitu absorbetur usus rationis, propter vehementiam delectationis. 1 2. q. 34. 1. 1. et ad 1. et q. 37. 1 ad 2. et q. 72. 2 ad 4.

2 Coitus vagus non est in animalibus, nisi fœmina sufficiat ad educationem prolis. 2 2. q. 154. 2. c.

3 Cholera citiùs cæteris humoribus movetur: ideò cholericus faciliùs movetur ad iram quàm alii ad suas passiones 1 2. q. 46. 5. c.

Colere dicimur homines, quos honore, vel recordatione, vel præsentiâ frequentamus, et alia nobis subjecta, ut agros. 2 2. q. 81. 1 ad 4.

Collecta. In aliquibus terris ex antiqua consuetudine Domini suis subditis certas collectas imponunt, quæ si non sunt immoderatæ absque peccato exigi possunt. 2 2. q. 118. 8 ad 4.

1 Collectivum significat duo, s. multitudinem suppositorum, et unitatem ordinis. 1ª. q. 51. 1 ad 2.

1 Coloratum est proprium objectum visûs. 1ª. q. 1. 7. c. et q. 45. 4 ad 1.

2 Color est objectum materiale visûs, formale verò est lumen. 2 2. q. 1. 5. et q. 25. 1. c.

3 Color non est coloratus, sed clarus. Similiter albedo. 1 2. q. 55. 4. a. 1 ad 1.

4 Lumen facit quòd color qui est visibilis in potentia, fiat visibilis in actu. 1ª. q. 67. 3 ad 3. et q. 79. 3 ad 2.

1 Columba habet septem proprietates, ad designandum septem dona Spiritûs sancti, s. quia columba secus fluenta habitat, meliora grana eligit, alienos pullos nutrit, non lacerat rostro, felle caret, in cavernis petræ nidificat, et gemitum pro cantu habet. 3ª. q. 39. 6 ad 4.

2 Columba quæ apparuit supra Christum baptizatum, convenit soli Spiritui sancto, ut signum. Sed ut res, et effectus, convenit toti Trinitati. Unde et instinctus ejus quo movebatur ad motum naturæ, sicut ex causa spirituali, causabatur ex Deo. 1ª. q. 43. 7 ad 3. et 2 2. q. 95. 7. c. et 3ª. q. 39. 8 ad 2.

3 Columba illa fuit verum animal. 3ª. q. 39. 7. o.

4 Illa columba, peracto ministerio, conversa est in pristinam materiam. 1ª. q. 43. 7 ad 4. et 3ª. q. 39. 6 ad 2.

1 Comedere est sumere cibum, per potentiam naturalem sumentis, convertibilem in naturam ejus. 1ª. q. 51 3 ad 5.

2 Christus, post resurrectionem ejus, verè comedit; angeli verò nunquam. 1ª. q. 51. 3 ad 3 et 3ª. q. 54. 2 ad 3. et q. 55. 3. c. et 6. c. ad 1.

3 Comestio potest esse inconveniens dupliciter. Primò totaliter impediendo finem princi-

palem, id est, salutem corporis, vel finem secundarium, id est, bonam habitudinem, in negotiis exercendis, per nimiam superfluitatem vel per defectum ciborum. Secundò reddendo difficilem, vel minus decentem perventionem ad finem, per comestionem extra tempus debitum. 2 2. q. 141. 6 ad 2.

4 Qui vult comedere nociva, quodammodo dicimus eum velle infirmari. 2 2. q. 50. 4. c.

5 David comedens panes sanctos cum sociis excusatur, propter necessitatem famis. 3ª. q. 40. 4 ad 2.

1 COMMUTATIO duplex, scilicet naturalis, id est, rei ad rem, vel ad denarios, pertinens ad œconomos vel politicos, alia propter lucrum, pertinens ad negotiatores. 2 2. q. 77. 4. o.

2 Commutatio duplex, scilicet involuntaria, ut in nocumentis; et voluntaria, ut in contractibus. 2 2. q. 61. 3. o.

3 Commutatio sicut est in beneficiis, rependendo gratiam, sic et in offensis, puniendo. 3ª. q. 85. 3 ad 3.

1 QUÆ sunt unius generis, possunt comparari rei, quæ non est in genere, scilicet Deo, non autem rei, quæ est in alio genere. 1ª. q. 4. 3 ad 2. et q. 6. 2 ad 3.

2 Comparatio duplex, scilicet absoluta, et respectiva. 2 2. q. 188. 6. c. princip.

3 Comparatio duplex, scilicet æqualitatis, et similitudinis. 2 2. q. 105. 2 ad 1.

COMPLACENTIA peccati venialis non est peccatum mortale, nisi ponatur in eo finis, i. supra Deum, et in contemptum Dei. 1 2. q. 88. 2. 3. 4. c.

1 OMNE compositum est posterius suis componentibus. Et habet causam, et actum et potentiam. 1ª. q. 3. 7. c.

2 Omne compositum ex materia et forma, est compositum ex quo est, et quod est. 1ª. q. 50. 2 ad 3.

3 Apud nos composita sunt meliora simplicibus, non autem in Deo. 1ª. q. 3. 7 ad 2.

4 Omne compositum est aliquid quod non convenit alicui partium ejus, et in eo est aliquid quod non est ipsum. 1ª. q. 3. 7. c.

1 COMPREHENDERE propriè est attingere rem, secundùm omnem modum et omnem rationem, quâ cognoscibilis est. 1ª. q. 12. 7. o. et q. 14. 3. o. et 1 2. q. 4. 3 ad 3. et 2 2. q. 28. 3 ad 3.

2 Comprehensio non est alia operatio à visione, sed est habitudo ad finem habitum, cujus objectum est visio, vel res visa. 1 2. q. 4. 3 ad 3.

3 De ratione comprehensionis sunt duo, scilicet continere fines rei, et nihil ejus esse extra. Secundum convenit infinito, non autem primum. 1ª. q. 14. 3 ad 1.

4 Comprehensio Dei dupliciter dicitur, scilicet attingentia vel tentio Dei, et apprehensio adæquata Dei. Prima convenit omnibus beatis, non autem secunda. 1ª q. 12. 7 ad 1. et 1ª. q. 4. 3 ad 1

5 Deus perfectissimè comprehendit seipsum. 1ª. q. 14. 3. o. et q. 62. 9. c. et 1 2. q. 3. 8 ad 2.

6 Nullus intellectus creatus comprehendere potest essentiam Dei. 1ª. q. 12. 1 ad 1. et 7. o. et 8. c. et q. 56. 3 ad 1 et ad 2. et q. 75. 5 ad 2. et q. 62. 9. c. et q. 86. 2 ad 1. et q. 107. 3. c. et 1 2. q. 4. 5 ad 1. et q. 95. 2 ad 2. et q. 102. 4 ad 6. et 3ª. q. 40. 1. o. et 3 ad 1.

7 Comprehensio pertinet ad voluntatem, sicut et delectatio, quia ejusdem est habere aliquid, et quiescere in eo. 1 2. q. 4. 3 ad 2.

8 Christus fuit simul viator et comprehensor. 1ª. q. 113. 4 ad 1. et 2 2. q. 18. 2 ad 1. et q. 174. 3 ad 3. et q. 175. 4 ad 2. et 3ª. q. 7. 8. c. et 3 ad 1. et q. 8. 4 ad 2. et q. 11. 1 ad 2. et 2. c. ad 2. et q. 15. 10. o. et q. 18. 3 ad 3. et q. 19. 3 ad 1. et q. 30. 2 ad 1.

1 COMMUNE duplex, scilicet secundùm rem et secundùm rationem. Primum est in divinis tantùm, secundum in omni natura. 1ª. q. 39. 1 ad 3.

2 Commune triplex, scilicet univocum, æquivocum, et analogum. 1ª. q. 13. 5. 10. c.

3 Commune absolutum est prius secundùm intellectum proprio, commune respectivum et divinum, est posterius proprio. 1ª. q. 33. 3 ad 1. et 3ª. q. 7. 15 ad 3.

4 Quantò aliquid est communis, tantò est prius viâ generationis. 1ª. q. 20. 1. c. et q. 85. 3 ad 1.

5 Commune semper est prius proprio ejusdem generis, non autem si sint diversorum generum. 3ª. q. 7. 13 ad 3.

6 Communius prædicatione est imperfectius minus communi, sed communius causalitate, est nobilius. 1 2. q. 90. 2 ad 2.

7 Bonum commune est melius bono privato ejusdem generis, non autem semper, si sint diversorum generum. 2 2. q. 152. 4 ad 3.

1 NOMEN tripliciter est communicabile, vel incommunicabile, scilicet secundùm rem et rationem, ut homo, secundùm similitudinem, ut leo, secundùm rationem vel opinionem, ut Deus. 1ª. q. 13. 9. o.

2 Hoc nomen, Deus, est incommunicabile propriè secundùm rem, sed est communicabile secundùm rationem, secundùm opinionem, et secundùm similitudinem. 1ª. q. 13. 9. c.

1 COMMUNICATIO hominum ad invicem duplex, scilicet auctoritate principum, ut judicia, pœnæ et hujusmodi, et propriâ voluntate privatarum personarum; ut emptio, donatio, et hujusmodi. 1 2. q. 105. 2. c.

2 Communicatio prohibetur duplici de causa, scilicet, propter periculum, sicut cum infidelibus, vel in pœnam, sicut cum excommunicatis, hæreticis, schismaticis, et apostatis. 2 2. q. 10. 9. o.

1 CONCEPTIO Christi habuit tria privilegia à Spiritu sancto, scilicet esse sine peccato originali, esse Dei et hominis, et esse à virgine. 3ª q. 27. 2 ad 2. et q. 32. 4 ad 1.

2 Conceptio Christi specialiter attribuitu Spiritui sancto, licèt sit à tota Trinitate, et à singulis personis. 3ª. q. 32. 1. o. et q. 59. 8 ad 2. et q. 46. 6. c.

3 Conceptio Christi est de Spiritu sancto efficienter, ratione corporis, et consubstantialiter ratione Verbi. 3ª. q. 32. 2. o. et q. 34. 1 ad 3.

4. Corpus Christi non dicitur propriè conceptum de Spiritu sancto, sed ex Spiritu sancto. 3ª. q. 32. 2 ad 1.

3 Conceptio Christi fuit in instanti. 3ª. q. 6. 4 ad 4. et q. 33. 4. 2. 3. o. et q. 36. 4. c.

6 Christus in primo instanti suæ conceptionis fuit perfectus secundùm animam, et figuram corporis, non autem secundùm quantitatem. 3ª. q. 33. 2. o.

7 Christus in primo instanti suæ conceptionis fuit sanctificatus quoad animam et quoad corpus. 3ª. q. 34. 4. o. et 2 ad 2. et 2. c.

8 Christus in primo instanti suæ conceptionis habuit operationem tractûs. 3ª. q. 34. 2 ad 3.

9 Christus in primo instanti suæ conceptionis habuit usum liberi arbitrii. 3ª. q. 34. 2. o.

10 Christus in primo instanti suæ conceptionis habuit plenitudinem gratiæ, et cognitionis. 3ª. q. 7. 3. 4. c. et q. 34. 2 ad 2. et q. 69. 3. c. et q. 72. 4 ad 4.

11 Christus in primo instanti suæ conceptionis habuit majorem gratiam omnibus comprehensoribus. 3ª. q. 34. 4. c.

12 Christus in primo instanti suæ conceptionis meruit, et in eo plenè comprehensor fuit. 4 2. q. 3. 7 ad 2. et 3ª. q. 7. 3. 4. 12. c. et q. 34. 3. 4. o. et q. 45. 4. c. et q. 48. 4 ad 2. et q. 49. 6 ad 3. et q. 34. 2. c.

13 Christus gloriam immortalitatis suæ, quam in primo instanti suæ conceptionis meruit, potuit etiam mereri per actus sequentes, non ut magis esset ejus, sed ut pluribus causis debeatur ei. 3ª. q. 34. 3 ad 3. et q. 49 6 ad 2. et q. 59. 3. c.

14 Christus conceptus est miraculosè ex perpetua virgine, non ex virili semine. 3ª. q. 28. o. et q. 31. 4 ad 3. et 3. o. et ad 3. et q. 34. 4 ad 2. et q. 35 6. c.

15 Conceptio Christi, cùm dicitur fuisse facta ex muliere, sicut glossa dicit, mulierem pro fœmina posuit Scriptura, more locutionis Hebræorum Usus enim Hebræorum dicit mulieres, non virginitate corruptas, sed fœminas. 3ª. q. 28. 4 ad 3.

16 Beata virgo habuit fidem de conceptione Christi. 3ª. q. 30. 4. c. ad 2.

17 Beata virgo se habuit activè in præparatione materiæ, non autem in conceptione Christi. 3ª. q. 32. 4. o. et q. 33. 4 ad 2.

18 Beata virgo fuit concepta ex semine viri, ideò fuit in Adam, et in aliis patribus, secundùm rationem seminalem. 3ª. q. 27. 2 ad 4. et q. 31. 6 ad 2. et 8 ad 2.

19 Virgo Maria mater Christi fuit concepta in peccato originali. 4 2. q. 81. 4. o. et 3ª. q. 14. 3 ad 4. et q. 27. 4 ad 3. et 2. c. ad 2. et ad 4. et q. 31. 4 ad 3. et 6 ad 2. et 7 ad 2. et 8. c. ad 2.

20 Festum conceptionis beatæ Mariæ fit in quibusdam ecclesiis, pro sanctificatione ejus. 3ª. q. 27. 2 ad 3.

21 Licèt Romana Ecclesia non celebret conceptionem beatæ Virginis, tolerat tamen consuetudinem quarumdam ecclesiarum celebrantium illud festum. Ideò non est totaliter reprobanda. Nec per hoc datur intelligi, quòd in sua conceptione fuerit sancta. Sed quia quando sanctificata sit, ignoratur, ideò fit festum sanctificationis ejus potiùs quàm conceptionis in die conceptionis ejus. 3ª. q. 27. 2 ad 3.

Conceptus mentis. Significare conceptus suos, est homini naturale, sed determinatio signorum est ad placitum humanum. 2 2. q. 85. 4 ad 3.

1 **Concilium** est, in quo judices inter se conferunt de agendis, sicut quo supplicio aliquis damnari oporteat. 2 2. q. 138. 3 ad 3.

2 Prohibitio vel sententia synodi vel concilii se extendit tantùm ad personas privatas, quarum non est determinare de fide. 2 2. q. 1. 10 ad 2.

3 Concilium solus Papa congregare potest, à quo non potest appellari ad concilium, sed e converso. 4ª. q. 56. 2 ad 2. et 2 2. q. 1. 10. c. et c. fi. et ad 2.

1 **Conclusio** inquisitionis practicæ est duplex, scilicet sententia vel judicium in ratione, vel electio in voluntate. 1ª. q. 83. 3 ad 2. et 1 2. q. 13. 1 ad 2. et 3. c. et q. 76. 1. c.

2 Conclusio tunc solùm sequitur ex principio, quando sine illa principium non potest esse verum. 1 2. q. 13. 6 ad 1.

3 Conclusio syllogismi operativi est singularis, ideò non concluditur, nisi mediante propositione singulari. 1ª. q. 86. 1 ad 2. et 1 2. q. 76. 1. c. et 2 2. q. 49. 2 ad 1.

1 **Concordia** dupliciter aufertur per discordiam, scilicet per se, id est scienter, et per accidens, id est præter intentionem. 2 2. q. 37. 1. c.

Concordiâ res crescunt, discordiâ verò dilabuntur. 2 2. q. 37. 2 ad 3.

1 **Concubinatus** et quilibet coitus extra matrimonium est contra legem naturæ, et est peccatum mortale. 2 2. q. 154. 2. o.

2 Virum habere plures uxores est contra legem naturæ, quantùm attinet et ad communicationem operum inter virum et uxorem, et ad similitudinem conjunctionis Christi et Ecclesiæ cum conjugio : Quantùm verò spectat ad prolis procreationem et educationem, pluralitas uxorum non est contra jus naturæ. Suppl. q. 65. 1. o.

3 Polygamia olim fuit licita antiquis patribus et aliis, propter finem prolis multiplicandæ ad cultum Dei, nunc verò prohibetur, quia ille finis cæteræque circumstantiæ cessarunt. Suppl. q. 65. 2. c.

4 Cùm præcipuus finis appetendæ concubinæ sit coitus, illam habere est contra legem naturæ, illius enim finis legi naturali adversatur. Suppl. 65. 3. c.

5 Simplex fornicatio etiam ratione sui est peccatum mortale, quod tollit debitam ordinationem parentis ad liberos, ad quod debet maximè spectare coitus. Suppl. q. 65. 4. o.

6 Nunquam licuit concubinam habere, etiam ex dispensatione, nisi matrimonio junctam; est enim contra legem naturæ, cùm non sit conveniens actus ad bonum prolis. Suppl. q. 65 5. o.

1 **CONCUPISCENTIA** est appetitus delectationis sensitivæ. Et est subjectivè in appetitu sensitivo. Et est tantùm in concupiscibili. 1 2 q. 30. 1. o. et q. 32. 3 ad 3.

2 Concupiscentia est passio distincta ab aliis passionibus concupiscibilis, scilicet amore, et delectatione, quia est de bono sensibili absente. 1 2. q. 30. 2. o.

3 Passio opposita concupiscentiæ est innomi-

nata, ideò timor ponitur pro ea. 1 2. q. 30. 2 ad 3.

4 Concupiscentiarum aliquæ bonæ sunt, et aliquæ malæ. 1 2. q. 34. 1. c. fi.

5 Concupiscentia duplex, scilicet naturalis, id est de bono convenienti secundùm naturam animalis, et non naturalis, id est, secundùm apprehensionem. Prima convenit omni animali, secunda verò soli homini. 1 2. q. 30. 3. o. et q. 31. 3. o. et q. 41. 3. c. et q. 77. 5. c. et 2 2. q. 117. 5 ad 2.

6 Concupiscentia naturalis est finita in actu, et infinita tantùm in potentia, non naturalis autem est infinita actu. Et concupiscentiæ finis est infinita, sed eorum quæ sunt ad finem est finita. 1 2. q. 30. 4. o.

7 Concupiscentia dupliciter est naturalis, scilicet secundùm genus et secundùm speciem. 2 2. q. 143. 2 ad 2.

8 Concupiscentia est naturalis homini, tantùm ut recta secundùm rationem 1 2. q. 81. 3 ad 1. et q. 83 3 ad 3. et 3ª. q. 15. 2 ad 2.

9 Concupiscentia est naturalior quàm ira ratione objecti et subjecti, secundùm naturam generis et corporis, sed e converso secundùm naturam speciei, et individui, et animæ. 1ª. q. 63. 4 ad 2. et 1 2. q. 46. 3. o. et 2 2. q. 156. 4. c.

10 Concupiscentia præcedens actum rationis et voluntatis, diminuit peccatum, sequens verò auget. 1 2. q. 73. 6 ad 2.

11 Concupiscentia carnis contra spiritum quando ratio ei resistit, non est peccatum, sed est materia exercendæ virtutis. 1 2. q. 80. 3 ad 3.

12 Concupiscentia non ligat totaliter rationem. 2 2. q. 150. 4 ad 3.

13 Concupiscentia dicitur esse sine ratione, non quidem quia totaliter auferat judicium rationis, sed quia in nullo procedit secundùm judicium rationis, nisi sit tanta quod faciat insanire, tunc enim ligat totaliter rationem. 2 2. q. 150. 4 ad 3. et q. 156. 4 ad 2. et q. 157. 3 ad 3. et q. 175. 2 ad 2.

14 Debilitas concupiscentiæ ex charitate vel temperantia, auget meritum, sed ex pronitate vel commoditate, diminuit. 2 2. q. 155. 4 ad 2.

15 Concupiscentia accensa minuit iram, et e converso. 1ª. q. 81. 2. c.

16 Intemperantia et concupiscentia tripliciter sunt puriles, non quia sint in pueris, sed quia assimilantur eis, scilicet appetendo turpia, id est, contra rationem, crescendo, et refrenando. 2 2. q. 142. 2 o. et q. 151. 2 ad 2.

1 CONCUPISCIBILIS est de bono secundùm sensum absolutè, sed irascibilis, ut est arduum. 1ª. q. 59. 4 ad 3. et q. 81. 2. o. et q. 82. 4. c. et 1 2. q 25. 1. o. et 2. c. et q. 25. 1 c. ad 1. et q. 26. 1 c. fi. et q. 30. 2. c. et 2 2. q. 128. ad 1. et q. 129. 1 ad 1.

2 Concupiscibilis denominatur à concupiscentia, quia inter omnes passiones, ejus est notior et sensibilior, non autem prior. 1 2. q. 25. 2 ad 1. et q. 82. 3 ad 2.

3 IRASCIBILIS est propugnatrix concupiscibilis. 1ª. q. 81. 2. c. et 1 2. q. 23. 1 ad 1. et 2 2. q. 50. 1. c. et q. 108. 2. c.

4 Motus concupiscibilis in appetendo est velocior motu irascibilis, sed in exequendo, est e converso. 2 2. q. 156. 1. c.

5 Motus concupiscibilis, ut hominis, est contra naturam et pœnam, si sit contra rationem, non autem secundùm genus. 1 2. q. 82. 3 ad 1. et q. 85. 3 ad 3. et q. 94. 2 ad 2. et 4 ad 3.

6 Omnia mala pertinent ad concupiscibilem, sicut ad primam radicem, non autem sicut ad proximum principium. 1 2. q. 82. 3 ad 3.

7 Omnis motus concupiscibilis causatus ex apprehensione, semper est peccatum, non autem si sit ex qualitate organi. 1 2. q. 17. 7. o.

8 Peccata concupiscibilis sunt turpiora, et minus gravia peccatis irascibilis. 1 2 q. 73. 3 ad 3. et 2 2. q. 42. 2. 3. 4. o. et q. 156. 4. c.

CONDEMNATUS justè ad mortem potest fugere, non autem se defendere. Si verò injustè, potest utrumque, si non sit scandalum. 2 2. q. 69. 4. o.

CONDITIONALIS cujus antecedens et consequens sunt impossibilia, potest esse vera, ut si dicatur : Si homo est asinus, habet quatuor pedes. 1ª. q. 25. 3 ad 2. et q. 44. 1 ad 2.

1 CONFESSIO triplex, scilicet actus exterior fidei vel justitiæ, actus latriæ, scilicet gratiarum actio et laudatio Dei, et actus pœnitentiæ, scilicet confessio peccatorum. 2 2. q. 3. 1. o. et q. 12. 1 ad 2.

2 Confiteri fidem in periculo mortis, non est tantùm fidei, sed indiget auxilio virtutis fortitudinis, et gratiâ sacramentali confirmationis. 2 2. q. 3. 1 ad 2.

3 Actus omnium virtutum sunt à fide formata imperativè, sed confessio fidei elicitivè. 2 2. q. 3. 1 ad 4.

4 Confessio fidei est de necessitate salutis, tunc solùm, quando periclitatur honor Dei, vel utilitas proximi. 2 2. q. 3. 2. o.

5 Blasphemia opponitur confessioni fidei. 2 2. q. 13. 1. o. et 2 ad 2. et 3. c.

6 Confessio peccatorum duplex, scilicet interior Deo, et exterior sacerdoti. 3ª. q. 68. 6. c. ad 2.

7 Confessio præsupponit actualem contritionem delentem culpam, ideo directè ordinatur ad dimissionem pœnæ. 3ª. q. 87. 1. c.

8 Quilibet tenetur confiteri de peccato mortali, cum proposito non peccandi, et tenetur confiteri peccatum suum, quod dubitat esse mortale, et causas vel occasiones sufficientes peccati mortalis, sive circumstantias aggravantes in infinitum. 3ª. q. 87. 1 ad 1.

9 Quilibet tenetur confiteri numerum suorum peccatorum, sicut potest, quia peccatum in specie non est unum peccatum numero, sed multa. Contritio etiam est in conspectu Dei, qui uno intuitu omnia videt. Sed confessio fit homini cui sigillatim oportet omnia exponi. Et præterea oportet de omni peccato mortali quod memoriæ occurrit, singulariter dolere. 3ª. q. 87. 1. c.

10 Non confitens aliquod peccatum, propter ignorantiam facti, aut quia oblitus est, excusatur à fictione, non autem si propter ignorantiam juris. 2 2. q 33. 2 ad 2.

11 Concessum est prælatis à jure, quòd possint sibi eligere confessores, quia prælati habent

dispensare sacramenta, et interior perfectio ad hoc requiritur quòd aliquis dignè hujusmodi actus exerceat, qui etiam confessores, quantùm ad hoc sunt eis superiores. 2 2. q. 184. 6. c.

42 Sacerdos in nullo casu debet revelare confessionem. 2 2. q. 70. 4 ad 2.

43 De quolibet confessore dicitur: Non est inventus similis illi. 4 2. q. 66. 2 ad 2.

44 Sacramentalis confessio est de necessitate salutis ejus, qui in peccatum actuale vel mortale cecidit. Suppl. q. 6. 4. o.

45 Confessio quæ necessitatem sacramentalem habet, non de jure naturali est, sed de divino. Suppl. q. 6. 2. o.

46 Quanquam peccatores tantùm ex divino jure ad confessionem teneantur, ex vi tamen positivi juris omnes Christi fideles ad eam, semel saltem in anno, tenentur. Suppl. q. 6. 3. o.

47 Ad hoc quòd sit idonea confessio requiritur quòd os cordi concordet, ut solùm hoc os accuset, quod conscientia tenet. Suppl. q. 6. 4. o.

48 Quanquam statim omnes de suis dolere peccatis teneantur, de necessitate tamen salutis non est, ut statim peccata sua confiteantur, sed habitâ copiâ confessoris, et statutis ab Ecclesia pro pœnitentia temporibus. Suppl. q. 6. 5. o.

49 Sicut Papa non potest dispensare ut aliquis sine baptismo salvetur, ita nec quòd salvetur sine confessione. Suppl. q. 6. 6. o.

20 Confessio est per quam lateus morbus spe veniæ aperitur. Suppl. q. 7. 1. o.

21 Cùm per confessionem aliquis ore confiteatur, quod corde tenet, confessio bonum est ex genere, et est actus virtutis, sed tamen potest malefieri, nisi aliis debitis circumstantiis vestiatur. Suppl. q. 7. 2. o.

22 Confessio est actus virtutis pœnitentiæ elicitus, quamvis, secundùm alias rationes, ad multas virtutes pertinere possit. Suppl. q. 7. 5. o.

23 Cùm solus sacerdos minister sit sacramenti pœnitentiæ, soli sacerdoti facienda est sacramentalis confessio. Suppl. q. 8. 1. o.

24 In necessitate etiam laicus vicem sacerdotis supplet, ut ei confessio fieri possit. Suppl. q. 8. 2. o.

25 Confessio laico facta sacramentale quoddam est, quamvis non sit perfectum sacramentum et ex charitate procedens, et talibus natum est peccatum veniale remitti, sicut per tunsionem pectoris et aquam benedictam. Suppl. q. 8. 5. o.

26 Non modò sacerdoti, sed proprio sacerdoti, qui imperandi jurisdictionem et potestatem habet, confiteri peccata necessarium est. Suppl. q. 8. 4. o.

27 Potest aliquis ex privilegio vel superioris mandato alii quàm proprio sacerdoti sua peccata confiteri, et ab illo absolvi. Suppl. q. 8. 5. o.

28 Cùm necessitas legem non habeat, in necessitatis articulo, quilibet sacerdos, quibuscumque peccatis, etiam ab excommunicatione quemlibet absolvere potest. Suppl. q. 8. 6. o.

29 Secundùm quantitatem culpæ, tametsi taxanda sit satisfactionis pœna, quia tamen pœnæ in peccatorum remedium injunguntur, non solùm secundùm culpæ quantitatem, sed etiam secundùm conditionem personarum taxandæ sunt. Suppl. q. 8. 7. o.

30 Confessio ut est pars sacramenti, potest nonnunquam in eo esse, qui non contritus, et sine charitate est; ut verò virtutis actus est, non potest absque charitate in aliquo esse. Suppl. q. 9. 1. o.

31 De necessitate confessionis est, quòd homo omnia peccata confiteatur, quæ in memoria habet; quod si non faciat, non est confessio, sed confessionis simulatio. Suppl. q. 9. 2. o.

32 Proprio ore peccatorum confessio facienda est, nisi naturæ ad hoc aliquod impedimentum adfuerit. Suppl. q. 9. 3. o.

33 *Sit simplex, humilis, confessio, pura, fidelis,*
Atque frequens, nuda, discreta, libens, verecunda,
Integra, secreta, lacrimabilis, accelerata,
Fortis, et accusans, et sit parere parata.

Suppl. q. 9. 4 ad 1.

34 Confessio liberat hominem à culpa, sicut et baptismus. Suppl. q. 10. 1. o.

35 Absolvit hominem aliquomodo à pœna, ipsa sacramentalis peccatorum confessio, secundùm majorem vel minorem confitentis dispositionem. Suppl. q. 10. 2. o.

36 Sacramentalis confessio januas paradisi aperire dicitur, quod à culpa, et pœna reatu absolvit. Suppl. q. 10. 3. o.

37 Confessio sacramentalis spem salutis tribuit, quod per eam homo se clavibus Ecclesiæ subjicit. Suppl. q. 10. 4. c.

38 Per confessionem generalem deleatur peccata mortalia oblita; si verò peccatum mortale memoriâ teneat quis, confessione speciali est opus. Suppl. q. 10. 5. o.

39 Tanquam violator sacramenti peccat, qui confessionem revelat. Suppl. q. 11. 1. o

40 Sigillum confessionis extendit se ad illa de quibus est sacramentalis confessio, et simul ad illa omnia, per quæ posset peccator vel peccatum deprehendi. Suppl. q. 11. 2. o.

41 Sicut sacerdoti competit sigillum confessionis ut Dei ministro, ita ei ecclesiastico, cui propter necessitatem, confessionem audire contingit, competere dicitur peccata celare. Suppl. q. 11. 3. o.

42 Cùm confitens efficere possit, ut sacerdos sciat illud ut homo, quod sciebat ut Deus, dum detegendæ confessionis facultatem tribuit; si illam revelet, non violat sigillum confessionis, sed citra scandalum id fieri debet. Suppl. q. 11. 3. c.

43 Si immineat necessitas, potest confessor prodere, quæ sibi in confessione dicta fuerunt, modò ante aut post confessionem ea resciverit, ita tamen ut ea dicat ut homo, non ut Deus. Suppl. q. 11. 5. o.

1 **CONFIRMATIO** est sacramentum. 3ª. q. 65. 1. o. et q. 72. 1. o.

2 Confirmatio est nobilius sacramentum baptismo quoad ministrum et gratiam, et simpliciter, sed quoad remissionem peccatorum est e converso. 3ª. q. 72. 11 ad 2.

3 Chrisma, id est oleum olivarum cum balsa-

mo, est propria materia ejus. 3ª. q. 72. 2. o. et q. 84. 1 ad 1.

4 Hoc sacramentum habet determinatam formam. scilicet consigno te signo crucis, et confirmo te chrismate salutis : In nomine Patris, et Filii et Spiritûs sancti. Amen. 3ª. q. 72. 4. o. et q. 84. 3. c.

5 Confirmatio est spirituale augmentum promovens hominem in spiritualem ætatem perfectam 3ª q. 72. 1. 5. 6. c. et 7 ad 1. et 8. 10. c. et 11 ad 2 et q. 73. 1. c. et q. 84. 1. c.

6 Confirmatio non est de necessitate salutis, sed est sacramentum necessitatis quoad bene esse spiritualis vitæ. Et tamen contemptus hujus sacramenti est periculosus. 3ª. q. 65. 4. c.

7 Confirmatio fuit immediatè instituta à Christo quando imposuit manus super pueros, non exhibendo, sed promittendo. 3ª. q. 72. 1 ad 1.

8 Hoc sacramentum confertur tantùm ab episcopis. 3ª. q. 65. 3 ad 2. et q. 72. 4 ad 3. et 11. o. et 12 ad 1.

9 Confirmatio conferri potest à simplici sacerdote, ex commissione solius papæ, non autem à diacono. 3ª. q. 72. 11 ad 1.

10 Confirmans et confirmandus debent esse in gratia. Et debent esse confessi, et jejuni de consilio, non autem de præcepto. 3ª. q. 72. 7 ad 1. et 12 ad 1.

11 Confirmandus debet teneri ab alio confirmato, cujuscumque ætatis, vel sexûs. q. 72. 10. o.

12 Confirmatio debet dari cuilibet baptizato cujuscumque ætatis, sexûs et conditionis etiam morienti. 3ª. q. 72. 8. o.

13 Confirmatio datur tantùm in fronte, ad liberam confessionem nominis Christi, et ad fortiter defendendum dignitatem acceptam. 3ª. q. 72. 9. o. et 11 ad 3.

14 Confirmati conformantur Christo, et configurantur ei per signum crucis, quasi duci. 3ª. q. 72. 1 ad 4. et 4 ad 3. et 9. c.

15 Christus non debuit sumere sacramentum confirmationis, nec ordinis, quia ab initio ipse fuit gratiâ plenissimus. 3ª. q. 72. 1 ad 4. et 3. c.

16 In confirmatione confertur plenitudo gratiæ. et Spiritûs sancti. 1 2. q. 102. 5 ad 3. et 3ª. q. 77. 1. o. et 2. c. ad 2. et 4. c. et 7. o. et 11 ad 3. et q. 84. 1 ad 1. et 4. c.

17 Gratia collata in confirmatione distinguitur à gratia collata in baptismo, et perficit eam. 3ª. q. 72. 7. c. ad 3.

18 Impositio manûs fit in sacramento confirmationis, et ordinis, ad significandum copiosum effectum gratiæ. 3ª. q. 84. 4. c. ad 2.

19 In confirmatione datur nobis robur ad pugnam spiritualem. 3ª. q. 65. 1. c. ad 4. q. 72. 1. 2. c. et 4. c. ad 3. et 5. o. et 6 ad 3. et 7. c. et 9. c. ad 1. et 10. c.

20 Confirmatio perficit per modum formæ, sed Eucharistia ut finis. 3ª. q. 73. 1 ad 1.

21 Eucharistia roborat hominem in se quoad charitatem, confirmatio verò contra alios in pugna, quoad fidem. 3ª. q. 72. 9 ad 2. et q. 79. 1 ad 1.

22 Confirmatio perficit effectum pœnitentiæ, et baptismi. 3ª. q. 72. 7 ad 2.

23 Confirmatio confert excellentiam hominis ad se, non autem ad alium, sicut ordo. 3ª. q. 72. 8 ad 1.

24 Confirmatio facit hominem nitidum, et fervent in conscientia, et famosum per confessionem. 3ª. q. 72. 2 ad 1.

25 Nullus consequitur affectum confirmationis sine voto ejus. 3ª. q. 72. 6 ad 1.

26 Existens in peccato mortali, cujus conscientiam non habet, vel cujus non est plenè contritus, dummodo non sit fictus, per hoc sacramentum consequitur remissionem peccatorum. 3ª. q. 72. 7 ad 2.

27 Quidam ad prædicationem Petri acceperunt miraculosè effectum hujus sacramenti, sine sacramento, antequam baptizarentur. 3ª. q. 72. 2 ad 1. et 4 ad 1. et 6 ad 1.

28 In confirmatione fit plena peccatorum remissio. 3ª. q. 72. 7 ad 2.

29 Confirmati habent majorem gloriam in cœlo quàm non confirmati. 3ª. q. 72. 8 ad 4.

30 Confirmatio non habuit aliquid correspondens in lege veteri, propter perfectionem ejus. 2 2. q. 102. 5 ad 3. et 3ª. q. 65. 1 ad 4. et q. 72. 1 ad 2.

31 Confirmatio quoad solemnitatem datur tantùm in Pascha, et Pentecoste, sicut baptismus, sed quoad communem usum datur etiam alio tempore. 3ª. q. 72. 12 ad 1. et ad 2.

32 Beata Virgo per secundam sanctificationem fuit simpliciter confirmata in bono per gratiam habitualem, ita quòd non posset per liberum arbitrium flecti in contrarium. 3ª. q. 27. 5 ad 2.

CONJECTARE bonum, id est, intendere bonum in dationibus, communiter pertinet ad liberalitatem. 2 2. q. 31. 1 ad 3. et q. 117. 5 ad 3.

1 CONJECTURA. Conjecturaliter cognoscitur aliquid per aliqua signa. 1 2. q. 112. 5. c.

2 Conjecturaliter cognoscere aliquid est cognitio imperfecta. 1 2. q. 112. 5. c.

1 DOMUS sine triplici conjunctione, scilicet viri et uxoris, patris et filii, domini et servi, non est perfecta. 1 2. q. 15. 4. c. et 2 2. q. 58. 7 ad 3.

2 Conjunctio masculi et fœminæ determinatur diversimodè in diversis animalibus. 1 2. q. 92. 1. 2. c. et 2 2. q. 154. 2. c.

1 CONSANGUINITAS impedit matrimonium tripliciter, scilicet lege naturæ, id est cum patre, et magis cum matre, propter reverentiam, vel lege divinâ, propter concupiscentiam refrenandam, vel lege canonicâ et civili, propter amicitiam. 2 2. q. 154. 9. o.

2 Consanguinitas vinculum est ab eodem stipite descendentium carnali propagatione contractum. Suppl. q. 54. 1. c.

3 Per quosdam gradus seu lineas descendentium ab uno communi principio vel ascendentium ad idem et transversalium consanguinitas congruè designatur. Suppl. q. 54. 2. o.

4 Consanguinitas quosdam ex jure naturæ à matrimonio repellit, et aliquos ex divino jure, alios verò ex humanis legibus statutis. Suppl. q. 54. 3. c.

5 Possunt ex Ecclesiæ statuto aliqui consanguinitatis gradus matrimonium impedientes

tasari, prout est utile universitati hominum. Suppl. q. 34. 4. o.

4 **CONSCIENTIA** non est potentia, nec habitus; sed est actus, scilicet applicatio scientiæ. 1ª. q. 79. 13. o. et 1 2. q. 19. 5. b. et c.

2 Conscientia est actus synderesis, ideo quandoque ponitur pro ea. 1ª. q. 79. 13. c. ad 3.

3 Conscientia dicitur spiritûs corrector, et pædagogus animæ, id est, dictamen rationis. 1ª. q. 79. 13 ad 1.

4 Lex naturalis nominat principia juris, synderesis habitum eorum, sed conscientia applicationem legis naturalis ad facienda. 1 2. q. 94. 1. o.

5 Conscientia dicitur accusare vel excusare, inquantum cognoscimus nos bene vel male fecisse. 1ª q. 97. 13. c.

6 Conscientia dicitur testificari, inquantum cognoscimus nos aliquid fecisse vel non. 1ª. q. 97. 13. c.

7 Conscientia dicitur instigare, vel ligare, inquantum judicamus aliquid esse agendum, vel non. 1ª q. 79. 13. c.

8 Conscientia errans ligat. 2 2. q. 19. 5. 6. o.

9 Coinquinatio et munditia sunt in conscientia, ut in cognitione, non autem ut in subjecto. 1ª. q. 79. 13 ad 2.

1 **CONSECRATIO** templi, altaris, et vestium, et hujusmodi, non sunt sacramenta, sed sacramentalia, quia ordinantur ad Eucharistiam. 3ª. q. 63. 1 ad 6.

2 Altare et ecclesia consecrantur multiplici ratione, scilicet tum ad repræsentandum sanctificationem quam Ecclesia consecuta est per passionem Christi, tum etiam ad significandum sanctitatem quæ requiritur in iis, qui sacramentum altaris suscipere debent. 3ª. q. 83. 3. o.

3 Altare quandoque sine ecclesia consecratur, sed non e converso. 3ª. q. 83. 3 ad 2.

4 Altare non debet consecrari sine reliquiis martyrum. 3ª. q. 83. 3 ad 2.

5 Res inanimatæ non sunt susceptivæ gratiæ, sed ex consecratione adipiscuntur quamdam spiritualem virtutem, quâ sint aptæ ad divina. 3ª. q. 83. 3 ad 3 et ad 4.

6 Consecratio ecclesiæ non debet reiterari, nisi exustæ, vel pollutæ sanguine, vel semine. 3ª. q. 83. 3 ad 3.

7 Ecclesiæ pollutæ sanguine, vel semine, debent reconciliari, quia per illud peccatum apparet ibi aliqua operatio dæmonum. 3ª. q. 83. 3 ad 3 et ad 4.

8 Ecclesiæ vel altaria, dubia de consecratione, debent consecrari. 3ª. q. 83. 3 ad 3.

9 Ligna ecclesiæ consecratæ non debent cedere ad usus laicorum, sed monasterii, vel comburi. 3ª. q. 83. 3 ad 3.

10 Pallæ, pallia, cathedra, candelabra, et velum vetusta debent comburi, et cineres reponi honestè, propter consecrationes. 3ª. q. 83. 3 ad 3.

11 Consecratio quælibet est indelebilis, manente subjecto. 2 2. q. 39. 3. c et q. 88. 11. c. et 3ª. q. 63. 5. c. et q. 76. 6 ad 2. et q. 82. 8. c. et q. 83. 3 ad 3.

12 Soli episcopi consecrant omnia, præter Eucharistiam. 3ª. q. 82. 1 ad 4. et 3 ad 3.

13 De ritu consecrandi ministros veteris legis 1 2. q. 102. 3 ad 8.

14 In consecratione Aaron, et filiorum ejus figurabatur ordo Ecclesiæ. 1 2. q. 102. 3 ad 3.

1 **CONSENSUS** importat judicium, de eo in quo consentitur. 1 2. q. 74. 7. c.

2 Consensus potest attribui voluntati, et rationi. 1 2. q. 74. 7 ad 1.

3 Consensus in actum pertinet ad rationem superiorem, secundùm quòd in ratione voluntas includitur. 1 2. q. 15. 1. o. et q. 74. 7 ad 1.

4 Electio addit supra consensum relationem respectu ejus quod minus placet, vel non placet, et tunc differunt tantùm ratione. 1 2. q. 15. 3 ad 3.

5 Consensus deliberatus in peccatum non pertinet ad contemptum legis divinæ, nisi repugnet ei. 1 2. q. 74. 9 ad 3.

7 Consensus non convenit brutis, nec aliis respectu finis, sed tantùm respectu eorum quæ sunt ad finem. 1 2. q. 15. 2. 3. o. et q. 16. 2. c.

7 **AB** universali ad particulare non valet consequentia, nisi mediante particulari. 2 2. q. 10. 2. c.

1 **CONSERVATIO** in esse, est influentia univoci esse prius influxi. 1ª. q. 9. 2. c.

2 Quælibet res naturaliter conservat se in esse, et resistit corrumpentibus quantùm potest. 2 2. q. 64. 5. 7. c.

3 Aliquid conservat rem dupliciter, scilicet per se, id est, influendo, et per accidens, id est removendo. 1ª. q. 104. 1. 2. c.

4 Una creatura conservat aliam per se et per accidens. Et tantò magis, quantò est altior, et primæ causæ proximior, quæ principaliter conservat. 1ª. q. 104. 2. o.

5 Omnis creatura indiget conservari per se à Deo, sed corruptibiles indigent conservari ab eo etiam per accidens. 1ª. q. 104. 1. o. et 1 2. q. 109. 2 ad 2. et 8. c. et 9 ad 1.

6 Deus conservat aliquas creaturas in esse utroque modo mediantibus aliquibus aliis causis. 1ª. q. 104. 2. o.

7 Deus dat formas omnibus, et conservat eas, et applicat eas ad agendum, et est finis omnium actionum. 1ª. q. 105. 5. c. fi.

8. Deus eâdem virtute, et eâdem operatione, producit rem et conservat. 1ª. q. 105. 1 ad 4.

9 Nulli creaturæ communicari potest, ut conservetur in esse, sine Deo. 1ª. q. 14. 1 ad 2. et 2 ad 2.

10 Solus Deus conservat res, ne in nihilum recidant. 3ª. q. 13. 2. c.

11 In iis qui pertinent ad conservationem naturæ, magis tenemur parentibus, à quibus naturam accepimus quàm aliis, et consequenter consanguineis; sed in aliis beneficiis, potest esse e converso. 2 2. q. 31. 3. o.

1 **CONSIDERATIO** importat actum intellectûs intuentis veritatem. Et pertinet maximè ad judicium. 2 2. q. 53. 4. c.

2 Quælibet res potest quadrupliciter considerari, scilicet ut ens, et una secundùm virtutem, et respectu aliorum. 1ª. q. 39. 8. c.

1 **CONSILIUM** quid. Est ipsa quæstio, quæ vertitur inter consiliantes, et consilium habens. 1ª.

q. 22. 1 ad 1. et 1 2. q. 14. 1 ad 2. et 2 2. q. 52. 3 ad 3.

2 Consilium est inquisitio eorum tantùm quæ sunt ad finem operabilium à nobis, non minimorum, nec determinatorum. 1 2. q. 14. o. et 2 2. q. 55. 1 ad 2. et q. 47. 1 ad 2. et 2. c. ad 3. et q. 49. 3 c.

3 Inquisitio consilii est resolutoria, scilicet à posteriori in esse, id est, à fine ad prius, scilicet ad media. 1 2. q. 14. 5. o.

4 Inquisitio consilii est infinita in potentia, sed finita in actu tripliciter, scilicet ex parte termini, id est conclusionis, et principii proprii, scilicet finis, et communis, scilicet cognitionis sensûs, et scientiarum. 1 2. q. 14. 6. o.

5 Nullus consiliatur de iis de quibus desperat, nec de impossibilibus. 1 2. q. 14. 2 ad 3.

6 Ad bonitatem consilii tria requiruntur, scilicet debitus finis, bonum medium, et tempus opportunum. 2 2. q. 51. 1 ad 1. et 3. q. 14. 6. o.

7 Aliquid facit consiliativum dupliciter, scilicet quoad facultatem, ut prudentia, et quoad sollicitudinem tantùm, ut spes, et amplius timor. 1 2. q. 14. 2. o. et 2 2. q. 47. 9 ad 3. et q. 54. 2 ad 4. et q. 129. 7. c.

8 Consilium est in Deo quoad certitudinem judicii, non autem quoad inquisitionem dubiam. 1a. q. 22. 1 ad 1. et 1 2. q. 14. 1 ad 2. et 2 2. q. 52. 3 ad 3.

9 Deus dereliquit hominem in manu consilii sui, quoad liberum arbitrium, non cogendo ; non autem quoad providentiam. 1a. q. 22. 2 ad 4. et 2 2. q. 104. 1 ad 1.

10 Consilium sine dubitatione convenit Christo. 3a. q. 11. 3 ad 1.

11 Consilia Christi magis parant viam ad præcepta Dei quàm e converso, quia præcepta sunt finis consiliorum. 2 2. q. 189. 1 ad 5.

12 Multa consilia Christi sunt de præcepto, quoad præparationem animi tantùm. Quandoque tamen consiliorum observatio est de necessitate salutis, quod patet in iis qui jam voverunt consilia. 1 2. q. 108. 3 ad 2. et q. 4. ad 4. et 2 2. q. 40. 1 ad 2. et q. 43. 4. 7 ad 4. et 8 ad 4. et q. 72. 3. c. et q. 124. 1 ad 3. et 3 ad 1. et q. 128. 1 ad 4. et q. 140. 2 ad 2. et q. 152. 3 ad 2. et q. 186. 2. c.

13 Consilia Christi reducuntur ad tria, scilicet ad paupertatem, continentiam et obedientiam. 1 2. q. 109. 4. o.

14 Consilia tria evangelica secundùm se omnibus expediunt, nisi ex indispositione aliquorum, quorum affectus ad hæc non inclinatur. 1 2. q. 108. 4 ad 1.

15 Præcepta sunt de necessariis ad salutem ; consilia verò, ad bene esse. 1 2. q. 108. 4. o.

16 Nullus actus perfectionis cadit sub consilio, qui in aliquo casu non cadat sub præcepto. 2 2. q. 124. 3 ad 1.

17 Consilium nunquam obligat, nisi per hoc quòd in præceptum transit, ex aliquo accidenti. 2. q. 124 3 ad 1.

18 Consilium convenienter ponitur unum de septem donis Spiritûs sancti. 2 2. q. 52. 1. o.

19 Donum consilii dirigit nos in omnibus ordinatis ad finem vitæ æternæ, sive necessariis, id est, præceptis, sive non, scilicet consiliis. 2 2. q. 52. 4 ad 2.

20 Consilium activum est gratia gratis data quibusdam ; sed consilium passivum est donum omnium existentium in gratia. 2 2. q. 47. 14 ad 2. et q. 51. 1 ad 3. et q. 52. 1 ad 2.

21 Donum consilii facit certitudinem à Spiritu sancto de iis, de quibus eubulia inquirit, et conjecturat. 1 2. q. 108. 4 ad 1. et 2 2. q. 52. 1 ad 1. et 2. o.

22 Una tantùm virtus est ad bene consiliandum, sed duæ, ad bene judicandum, quia distinctio est in propriis, ex quibus est judicium, non autem in communibus, ex quibus est inquisitio. 1 2. q. 57. 6 ad 3. et 2 2. q. 51. 4 ad 2.

23 Donum consilii correspondet prudentiæ, et eubuliæ, ut adjuvans, et perficiens eas. 1 2. q. 57. 6 ad 1. et 2 2. q. 52. 1 ad 1. et 2. o.

24 Donum consilii et scientiæ manent in beatis, inquantum retinent cognitionem scitorum, et illuminantur de ignotis. 2 2. q. 52. 3. o.

1 CONSTANTIA pertinet ad continentiam. 2 2. q. 155. 3 ad 2.

2 Constantia et perseverantia conveniunt in fine, scilicet in persistendo firmiter in bono. 2 2. q. 137. 3. o.

3 Constantia magis convenit cum perseverantia quàm cum patientia, quia cum prima convenit in fine, cum secunda verò in iis quæ faciunt impedimentum boni. 2 2. q. 137. 3 ad 1.

4 Perseverantia est principalior quàm constantia, quia est circa difficile, propter diuturnitatem, quod est essentialius virtuti, quàm propter impedimenta, circa quæ est constantia. 2 2. q. 128 ad 6. et q. 137. 3. c.

5 Constantia convenit cum magnificentia, et perseverantia, quia sunt circa difficile. 2 2. q. 137. 3 ad 2.

6 Constans cogitur ad aliqua corporalia, non tamen ad culpam, propter metum stupri, statûs, necis, vel verberis, in se vel amicis, non autem propter infamiam. 2 2. q. 49. 3 ad 3. et q. 125. 4. c.

1 CONSUETUDO habet vim legis. Et interpretatur, et abrogat legem humanam, non autem legem naturalem, nec divinam. 1 2. q. 97. 3. o. et 2 2. q. 79. 2 ad 2. et q. 100. 2. c.

2 Manente ratione legis, lex vincit consuetudinem, nisi sit impossibilis secundùm consuetudinem patriæ. 1 2. q. 97 3 ad 2.

3 Naturalia non possunt consuescere, nec dissuescere. 1 2. q. 51. 2. c.

4 Consuetudo Ecclesiæ prævalet auctoritati cujuscumque doctoris. 2 2. q. 10. 12. c.

1 CONTEMPLATIO essentialiter consistit in intellectu, sed principium habet in affectu. 2 2. q. 180. 7 ad 1.

2 Contemplatio divinorum est operatio maximè propria homini, et maximè delectabilis. 1 2. q. 3. 5 c.

3 Contemplatio est delectabilis dupliciter. Primò ut est operatio conveniens homini secundùm naturam ejus, ut animal rationale, et magis habenti habitum sapientiæ, secundò verò ex objecto, s. Deo. 1 2. q. 3. 5. c. et 2 2. q. 180. 7. o.

4 Partes contemplationis sunt tres, s. lectio, meditatio, et oratio. 2 2. q. 180. 3 ad 4.

5 Species contemplationis sunt sex, sumptæ secundùm sex gradus ascensûs in Deum, s. perceptio ipsorum sensibilium, progressus à sensibilibus ad intelligibilia, dijudicatio sensibilium secundùm intelligibilia, absoluta consideratio intelligibilium, in quæ per sensibilia pervenitur, contemplatio intelligibilium, quæ per sensibilia inveniri non possunt, sed per rationem capi possunt, et consideratio intelligibilium, quæ ratio nec invenire nec capere potest, quæ, s. pertinent ad sublimem contemplationem divinæ veritatis, in qua finaliter contemplatio perficitur. 2 2. q. 80. 4 ad 3.

6 Ad contemplationem tria requiruntur, s. sanitas corporis, quies à passionibus, et ab exterioribus. Et ei serviunt omnia humana officia. 2 2. q. 180. 2. o.

7 Tres sunt conditiones bene contemplandi divina, s. reverentia casta, firmitas indeclinabilis, et amor. 2 2. q. 180. 7 ad 1.

8 Ad contemplationem pertinent quatuor quodam ordine, s. virtutes morales, alii actus à contemplatione, contemplatio divinorum effectuum, et contemplatio divinæ veritatis. 2 2. q. 180. 4. c.

9 Ad contemplationem principaliter pertinet meditatio Dei, sed dispositivè, pertinet consideratio cujuslibet veritatis. 2 2. q. 180. 4. c.

10 Contemplatio quoad nos est diuturna dupliciter, s. quia competit nobis secundùm incorruptibilem partem animæ, i. secundùm intellectum, et quia in operibus contemplativis, corporaliter non laboramus. 2 2. q. 180. 8. c. fi.

11 Aliquis ex charitate, ad Dei contemplationem incitatur. 2 2. q. 180. 7 ad 1.

12 Virtutes morales pertinent ad contemplationem, et ad vitam contemplativam, non quidem essentialiter, sed dispositivè, s. removendo impedimenta. 2 2. q. 180. 2. o. et q. 181. 4 ad 3. et 2. c. et 4 ad 1. et q. 182. 3. c.

13 Ad contemplationem virtus castitatis maximè reddit hominem aptum, inquantum delectationes venereæ maximè deprimunt mentem ad sensibilia, secundùm Augustinum. 2 2. q. 180. 2 ad 3. fi.

14 Contemplatio requirit locum secundùm congruitatem tantùm. 1ª. q. 66. 3 ad 3.

15 Contemplatio est mala per accidens, et bona per se. 1 2. q. 35. 3 ad 3.

16 Certamen et contentio fit in contemplatione, propter defectum intellectûs, et gravitatem corruptibilis corporis quod nos ad inferiora retrahit, non autem ex contrarietate veritatis quam contemplamur. 2 2. q. 180. 7 ad 2.

17 Contemplatio habet quietem ab exterioribus motibus. Et est motus intellectûs, i. operatio. 2 2. q. 179. 4 ad 3. et q. 180. 6. c.

18 Contemplatio terminatur in effectu, s. ad delectationem. 2 2. q. 180. 4. c. et 4 ad 3. et 7 ad 1.

CONTEMPLATIVI dicuntur non qui contemplantur, sed qui contemplationi totam vitam suam deputant. 2 2. q. 81. 4 ad 3.

4 CONTEMPTUS est transgressio legis, ex hoc quòd voluntas renuit subjici legi, vel regulæ. 2 2. q. 186. 9 ad 3.

2 Frequentia peccati non facit peccatum ex contemptu, sed disponit ad hoc. 2 2. q. 186. 9 ad 3.

3 Quantò quis Deum per peccatum magis contemnit, tantò majorem reatum incurrit. 3ª. q. 88. 3. c. ad 1.

4 CONTENTIO quadruplex, s. color rhetoricus, impugnatio veritatis scitæ, vel falsitatis sine modo, et moderatè. Prima et quarta est bona. Secunda est peccatum mortale. Tertia verò non semper est mortale, sicut si accipiatur contentio in judicio vel disputatione secundùm imperfectam rationem, s. secundùm quòd importat quamdam acrimoniam locutionis, et sic non semper est mortale, sed est peccatum veniale, nisi sit cum scandalo. 2 2. q. 38. 1. o.

2 Contentio importat contrarietatem in locutione, sicut discordia contrarietatem in voluntate, quoad intentionem, vel quoad modum. 2 2. q. 38. 1. c.

3 Contentio est filia inanis gloriæ. 2 2. q. 38. 2. o. et q. 132. 3. o.

4 Contentio et discordia oriuntur ex invidia, ratione termini à quo, sed ex inani gloria, ratione termini ad quem. 2 2. q. 37. 2 ad 2. et q. 38. 2 ad 2.

4 CONTINENTIA ut est abstinentia ab omni delectatione venerea, est virtus, non autem quæ est cum pravis concupiscentiis, quibus resistit. 1 2. q. 58. 3 ad 2. et 2 2. q. 143. 3 ad 1. et q. 155. 1. o. et 4. c. et 3ª. q. 7. 2 ad 3. fi.

2 Continens propriè est qui persistit in ratione recta, à pravis concupiscentiis abstinens, non autem qui persistit in ratione perversa, abstinens à bonis, sed est obstinatus. 2 2. q. 155. 1 ad 2.

3 Castus propriè dicitur ante experientiam delectationis venereæ; continens autem, post eam. 2 2. q. 151. 2. o.

4 Continentia et incontinentia propriè sunt circa delectationes, quæ possunt esse naturales homini, non autem circa eas quæ sunt contra naturam. 2 2. q. 155. 2 ad 3.

5 Continentia et incontinentia magis est circa delectationes venereas quàm ciborum. 2 2. q. 155. 2. o.

6 Continentia propriè est tantùm circa concupiscentias tactûs. 2 2. q. 143 ad 1. et 2 2. q. 53. 2. o. et q. 156. 2. c.

7 Continentia secunda est potior quàm temperantia, prima verò e converso. 2 2. q. 53. 4. o.

8 Constantia in arduis et terribilibus est pars fortitudinis; quæ autem est circa delectabilia, est pars continentiæ, quæ est pars temperantiæ. 2 2. q. 155. 3 ad 2.

9 Continentia et perseverantia sunt partes constantiæ firmiter persistentes; prima est contra concupiscentias, secunda contra tristitias. 1 2. q. 58. 3 ad 2. et 2 2. q. 53. 3 ad 3.

10 Continentia est tantùm in voluntate subjectivè. 2 2. q. 155. 3. o.

11 Continentia potest attribui rationi, sicut primo moventi, et incontinentia concupiscibili

licèt utraque sit in voluntate, ut in proprio subjecto. 2 2. q. 155. 3 ad 2

12 Ad continentiam efficaciùs operatur maceratio carnis per abstinentiam cibi et potûs quàm per subtractionem vestium, vel per laborem corporalem. 2 2. q. 188. 6 ad 3.

1 CONTINGENS et necessarium sunt de transcendentibus. 1ª. q. 115. 6. c.

2 Unumquodque contingens est ex parte materiæ; necessitas verò consequitur rationem formæ, quia quæ sequuntur ad formam, necessariò insunt. 1ª. q. 86. 3. c.

3. Nihil est contingens quod non habeat aliquid necessarium. 1ª. q. 84. 1 ad 3. et q. 86. 3. c.

4 Contingens potest sumi dupliciter, s. contingens ut contingens, i. in particulari, et contingens in universali, i. secundùm quòd in eo invenitur ratio necessarii. 1ª. q. 86. 3. c.

5 Contingens ad utrumlibet est in potentia. Idcò non exit in actum, nisi priùs per aliquid determinetur ad unum. 4ª. q. 49. 3 ad 5.

6 Contingens ut contingens cognoscitur directè à sensu, sed indirectè ab intellectu. 1ª. q. 86. 3 c.

1 CONTRACTIO duplex, s. ad quidditatem, et ad rationem. 1ª. q. 3. 3 ad 1.

2 Contrahere est aliquid cum causa de necessitate incurrere. 3ª. q. 14. 3. c.

1 CONTRA PASSUM idem est quòd justum commutativum tantùm. 2 2. q. 61. 4. c.

2 Contra passum primò invenitur in passionibus injuriosis, secundò in ablatione rerum per vim, tertiò in commutationibus voluntariis. 22. q. 61. 4. c.

1 CONTRARIUM magis distat à suo contrario quàm simplex negatio. 2 2. q. 79. 4. c. ad 2.

2 Nomen distantiæ derivatum est à loco ad omnia contraria. 1ª. q. 67. 2 ad 3. et 1 2. q. 7. 4. c.

3 Idem est causa contrariorum communis, non autem particularis. 1ª. q. 49. 3. c. fi. ad 1.

4 Idem est causa contrariorum secundùm diversa. 1 2. q. 32. 3 ad 2. et 2 2. q. 7. 1 ad 2.

5 Unum contrariorum est causa alterius contrarii, per accidens tantùm. 1ª. q. 49. 1. c. et 1 2. q. 52. 4. c. et q. 55. 3 ad 1. et 2 2. q. 58. 2 ad 3. et q. 162. 5 ad 3. et 3ª. q. 50. 1 ad 3.

6. Idem est contrarium diversis secundùm diversa, non autem secundùm idem. 1 2. q. 51. 8 ad 2. et q. 45. 1 ad 2. et q. 78. 4 ad 2. et q. 79. 1 ad 2.

7 Idem potest tolli ex causis contrariis, per modum superabundantiæ, et defectûs. 22. q. 89. 10 ad 3.

8. Contraria in re non sunt contraria in mente. 1 2. q. 55. 5. c. ad 2. et q. 53. 1. c. et q. 54. 2 ad 1. et q. 64. 3 ad 3.

9 Objecta contraria causant contrarias passiones in potentiis appetitivis, non autem in cognitivis. 1 2. q. 51. 2 ad 1.

10. Contrariorum potest esse unus habitus, secundùm quòd conveniunt in una ratione communi. 1 2. q. 54. 2 ad 1. et 3 ad 1.

11 Aliqua dicuntur contraria dupliciter, s. secundùm formam generis, vel secundùm formam speciei. 1 2. q. 35. 4. c.

12 Species contrariorum constitutæ per respectum ad aliquid extrà possunt habere convenientiam inter se, non autem species absolutæ 1 2. q. 35. 4. c.

13 Motus habet contrarietatem terminorum, sed mutatio, secundùm accessum et recessum, ab eodem termino. 1 2. q. 23. 2. c.

14 Nullus motus est contrarius motui circulari. 1ª. q. 66. 2. c.

15 Quietes contrariæ sunt, quæ sunt in terminis contrariis. 1 2. q. 31. 8. c.

16 Sicut quieti naturali contrariantur, et quies violenta ejusdem corporis, et quies naturalis alterius corporis, ita in affectibus animæ, delectationi opponitur et delectatio et tristitia. 1 2. q. 31. 8 ad 2.

17 Omne quod generatur, generatur ex contrario. 1ª. q. 46. 1 ad 3. et q. 75. 7. c.

18 Omne compositum ex contrariis necesse est corrumpi. 1ª. q. 82. 1. c. et 3ª q. 14. 2. c.

19 Contraria possunt inesse eidem, non secundùm idem. 3ª. q. 46. 8 ad 1.

20 Contraria sunt circa idem, quando subjectum æqualiter se habet ad ea. 2 2. q. 24. 10 ad 1.

21 Contraria contrariis curantur. 1 2. q. 87. 6 ad 3.

1 CONTRITIO secundùm essentiam est in corde et pertinet ad pœnitentiam interiorem, virtualiter verò ad exteriorem, inquantum implicat propositum confitendi, et satisfaciendi. 3ª. q. 90. 3 ad 3.

2 Dolor contritionis duplex, s. sensitivus, et intellectivus, s. displicentia voluntatis. Primus est tantùm effectus ejus, secundus autem est ipsa contritio. 3ª. q. 84. 8. 9. o. et q. 85. 1. c.

3 Uterque dolor debet durare usque ad mortem. Et primus debet continuari quantùm possibile est, servatis actibus aliarum virtutum, et sanitate, non autem secundus. 3ª. q. 84. 8. o.

4 Contritio et singularis dolor debet esse de singulis peccatis mortalibus in principio quæ memoriæ occurrunt; ut s. homo actualiter singula detestetur, quantùm in ipso est; sed postea sufficit una communis de omnibus. 1 2. q. 113. 5 ad 3. et 3ª. q. 87. 1. c.

5 De peccato mortali totaliter oblito sufficit generalis contritio de omni quo Deum offendit. Si autem recordetur tantùm in generali, recogitet. Etsi in speciali recordetur, debet specialiter conteri, et de oblivione dolere, quæ ex negligentia contingit. 1 2. q. 113. 5 ad 3. et 3ª. q. 8. 1 ad 3. et q. 87. 1 c.

6 Ad contritionem de venialibus non requiritur propositum non peccandi, sicut de mortali, sed sufficit displicentia ejus, et suæ causæ. 3ª. q. 87. 1 ad 1.

7 Peccatum veniale non remittitur hic per contritionem habitualem, quæ habetur per habitum charitatis, vel per habitum pœnitentiæ virtutis, quia sic charitas non compateretur peccatum veniale, quod patet esse falsum; sed requiritur virtualis contritio, putà cùm aliquis hoc modo fertur secundùm affectum in Deum, et in res divinas, ut quicquid sibi occurreret, quod eum ab hoc motu retardaret displiceret ei, et doleret se commisisse, etiam si actu de illo non cogitaret, non autem requiritur actualis. 3ª. q. 87. 1. o.

8 Contritio est dolor pro peccatis assumptus

cum proposito confitendi, et satisfaciendi. Suppl. q. 1. 1. o.

9 Contritio est actus virtutis pœnitentiæ, cujus est detestari præterita delicta. Suppl. q. 1. 2. o.

10 Attritio nullo modo potest fieri contritio, quam necessariò charitas præcedit. Suppl. q. 1. 3. o.

11 De malis pœnæ potest esse dolor, non tamen contritio. Suppl. q. 2. 1. o.

12 De originali peccato etsi aliqua displicentia esse possit, non tamen contritio. Suppl. q. 2. 2 o.

13 Nullum peccatum actuale sine contritione mittitur. Suppl. q. 2. a. 3. o.

14 Contritio non est de peccato futuro, sed magis cautio, quæ est pars prudentiæ, contritioni adjuncta. Suppl. q. 2. 4. o.

15 De peccatis aliorum dolere debemus, non tamen oportet quòd de eis conteramur. Suppl. q. 2. 5 ad 2.

16 Quantùm ad principium contritionis, oportet quòd de singulis peccatis, quæ quis in memoria habet conteratur, sed quantùm ad terminum, sufficit quòd sit una communis de omnibus. Suppl. q. 2. 6. o.

17 Contritio ut dolor est de peccatis in ipsa voluntate consistens, omnium dolorum maximus est; ut verò in parte sensitiva derivatur ex rationis displicentia de peccatis, non est aliis doloribus major. Suppl. q. 3. 1. o.

18 Contritionis dolor, ut in ratione nimius esse non potest, ut autem in sensu reperitur, excessus in eo culpabilis esse potest. Suppl. q. 3. 2. o.

19 Sicuti unum peccatum est majus alio, ita dolor contritionis de uno peccato necessariò major est quàm de alio. Suppl. q. 3. 3. o.

20 Toto præsentis vitæ tempore debet homo de præteritis peccatis conteri, et dolere. Suppl. q. 4. 1. o.

21 Contritio cùm sit actus pœnitentiæ, maximè expediret continuè de peccatis conteri, et moderatè dolere, dummodo cæterarum virtutum officia suo tempore non omittat. Suppl. q. 4 2. o.

22 Post hanc vitam in purgatorio tantùm, quanquam non meritorius de peccatis contritionis dolor esse potest, non autem in patria, vel in inferno. Suppl. q. 4. 3. o.

23 Contritio tam dispositivè quàm effectivè instrumentaliter remissionem peccatorum causat. Suppl. q. 5. 1. o.

24 Contritio quæ per charitatem perfecta fuerit, non modò culpæ, sed omnis pœnæ remissionem operari potest. Suppl. q. 5. 2. o.

25 Quantumcumque parvus dolor, dummodo ad contritionem sufficiat, omnem culpam delet. Suppl. q. 3. o.

1 **CONTUMELIA** est deducere id quod est contra honorem alicujus in notitiam ejus, et aliorum, quod fit principaliter per verba, secundò per alia. 2 2. q. 72. 1. o.

2 Contumelia est tantùm de culpa, convitium etiam de pœna, sed improperium est de indigentia, tamen quandoque unum ponitur pro alio. 2 2. q. 72. 1 ad 3.

3 Contumelia est contra honorem, et palam, sed detractio contra famam, et occultè; susurratio verò contra amicitiam, derisio autem erubescere facit. 2 2. q. 73. 1. o. et 2. c. et 4 ad 1. et q. 75. 1. o.

4 Contumelia, et convitium ex intentione dehonorandi notabiliter, sunt peccata mortalia: si autem ad correctionem, servato debito modo, non sunt peccata. 2 2. q. 72. 2. o. et q. 158. 3 ad 3.

5 Adulterium est gravius peccatum quàm contumelia, et hæc quàm detractio secundùm se, et hæc quàm furtum et rapina. 2 2. q. 73. 3. o.

6 Contumelia et detractiones debent reprimi, ad correptionem audacium, et ad vitandum scandala. 2 2. q. 72. 3. o. et q. 73. 4 ad 1.

7 Contumelia principaliter oritur ex ira, secundò ex stultitia, quia convenit cum ira. Non autem ex superbia directè, sed dispositivè. 2 2. q. 72. 1. o. et q. 73. 3 ad 3. et q. 158. 7. c.

1 **CONVERSIO** in Deum triplex, s. gloriam, meritum et præparationem, quæ requirit triplicem gratiam, s. consummatam, habitualem, et operationem Dei. 1ª. q. 62. 2 ad 3.

2 Converti ad beatitudinem, est homini difficile dupliciter, s. quia est super naturam ejus, et propter impedimentum corporis, et peccati, sed angelo tantùm primo modo. 1ª. q. 62. 2 ad 2. et 4 ad 1.

3 Aliquis dum est in proposito et intentione peccandi, potest subitò voluntas sua converti ad Deum ab exteriori, sicut in Paulo, vel ab interiori. 1 2. q. 112. 2 ad 2.

4 Aliquid dicitur cooperari alicui dupliciter, s. sicut secundarium agens, principali agenti, et sicut adjuvans ad præsuppositum finem. 1 2. q. 111. 2 ad 3.

1 **COR** primò generatur. 2 2. q. 122. 2. c.

2 Cor est primum principium membrorum, et virium vitalium, quantùm ad esse, sed caput est principium sensuum et motûs. 3ª. q. 90 3 ad 3.

3 Cor est principium motûs in animali. 1ª. q. 10. 1 ad 2 et 1 2. q. 17 9 ad 2.

4 Motus cordis et genitalium non subjacet, nec obedit imperio rationis, quia est naturalis. 1 2. q. 17. 9 ad 2. et ad 3. et 2 2. q. 151. 4. c.

5 Omnis bona dispositio corporis redundat ad cor, sicut ad principium et finem corporalium motionum. 1 2. q. 38. 3 ad 3.

6 Cordis est duplex infirmitas, scilicet in substantia ejus, mutans naturalem complexionem ejus, et inordinatio motûs ejus, vel alicujus eorum quæ circumstant cor. Prima est mortalis, non autem semper secunda. 1 2. q. 74. 9. 2.

7 Cor unius hominis tendit ad diversa dupliciter, s. secundùm diversas potentias appetitivas, vel secundùm diversa appetibilia. 2 2. q 29. 1. c.

8 Animalia habentia magnum cor sunt timida. 1 2. q. 45. 3. c.

CORNELIUS et similes, ante baptismum, habuerunt gratiam, et virtutes, per fidem, et desiderium baptismi implicitè, vel explicitè. 3ª. q. 69. 4 ad 2.

CORNICULA frequenter crocitans significat pluviam citò esse futuram. 2 2. q. 95. 7 ad 2.

1 **CORPORALIA** et pallæ altaris debent esse alba et linea. 3ª. q. 52. 2 ad 3. et q. 83. 3 ad 7.

2 Spiritualia per corporalia consueverunt ostendi. 1ª. q. 1. 9. o. et q. 50. 3 ad 3. et 1 2. q. 4. 7 ad 1.

3 Creatura corporalis est à Deo, propter bonitatem Dei. 1ª. q. 65. 4. 2. o.

4 Omnia corporalia quantò magis considerantur, tantò minora videntur, spiritualia verò e converso. 1 2. q. 42. 5. c. ad 3.

5 Non omnium corporalium est eadem materia, nisi æquivocè. 1ª. q. 66. 2. o.

6 Forma corporeitatis non est una in omnibus corporibus, quia non est alia à formis quibus corpora distinguuntur. 1ª. q. 66. 2. c. ad 3.

1 NULLUM corpus naturale nec mathematicum potest esse infinitum in actu. 1ª. q. 7. 3. o.

2 Si esset corpus infinitum, non posset moveri. 1ª. q. 7. 5. c.

3 Corpus tripliciter sumitur, s. pro genere animalis, pro parte ejus, et ut est species quantitatis. 1ª. q. 18. 2. c.

4 Omne corpus est in potentia. 1ª. q. 3. 1. c.

5 Corpus habens duos colores est continuum, non tamen secundùm eos. 1 2. q. 20. 6. c.

6 Duo corpora possunt simul esse in eodem loco, virtute Dei, non autem naturaliter. 1ª. q. 67. 2. c. et 3ª. q. 54. 2 ad 1. et q. 57. 4 ad 2.

7 Omne corpus habet motum naturalem determinatum. 1ª. q. 67. 2. c.

8 Nullum corpus movet non motum. 1ª. q. 3. 1. c. principio. et q. 110. 1 ad 1.

9 Nullum corpus agit, nisi tangendo et movendo. 1ª. q. 45. 3. c. fi.

10 Nullum corpus potest esse principium vitæ. 1ª. q. 3. 1. c. et q. 75. 1. c.

11 Corpus vivum est nobilius corpore non vivo. 1ª. q. 3. 1. c. fi.

12 Corpus priùs vivum, et postea mortuum, non est idem corpus numero. 3ª. q. 25. 6 ad 3. et q. 50. 3. c. ad 1.

13 Corpora, inquantum sunt in actu, possunt agere; licèt hoc negent Avicebron, Plato, et Democritus. 1ª. q. 115. 1. o.

14 Corpus hominis oportet habere multa organa, quia anima ejus est multiplex in potentia et operatione, propter perfectionem ejus. 1ª. q. 76. 5 ad 3.

15 Corpus hominis fuit optimè dispositum in ordine ad suum finem, s. animam. 1ª. q. 91. 3. o. et 2 2. q. 164. 1 ad 1.

16 Corpus hominis componitur ex contrariis, propter tactum. 1ª. q. 76. 3. c. et q. 91. 1 ad 2. et 1 2. q. 85. 6. fi. et 2 2. q. 164. 1 ad 1.

17 In corpore hominis, ignis et aer prædominantur secundùm virtutem, sed aqua et terra secundùm substantiam. Sed corpora inferiora non sunt de natura quinti corporis, i. cœli, quam aliqui ponunt venire in compositionem humani corporis. 1ª. q. 91. 1 o.

18 Proximus motor corporis in nobis est appetitus sensitivus. 1ª. q. 20. 1 ad 1.

19 Corpus hominis regitur à ratione despoticè, i. serviliter, appetitus autem sensitivus, politicè, i. civiliter. 1ª. q. 81. 3 ad 2. et q. 83. 1 ad 1. et 1 2. q. 9. 2 ad 3. et q. 17. 7. c. fi. et q. 56. 4 ad 3. et q. 58. 2. c. et q. 74. 3 ad 3.

20 Corpus est gloriosum ex totali subjectione ejus ad animam, cujus gloria redundat in ipsum. 1 2. q. 4. 5 ad 4. et 3ª. q. 11. 2. c. et q. 54. 2. c. ad 1. et ad 2. et q. 57. 3. c.

21 Corpus gloriosum erit in eodem loco cum alio corpore, non ex dote subtilitatis, sed solâ virtute Dei. 3ª. q. 54. 1 ad 1. et q. 57. 1 ad 2.

22 Subtilitas corporis gloriosi est plena participatio esse specifici, ex plena subjectione ejus ad animam. 3ª. q. 54. 3. c.

23 Et erunt palpabilia, sicut et corpus Christi post resurrectionem suam. 3ª. q. 54. 2 ad 2.

24 Et habebunt qualitates tangibiles. 3ª. q. 54. 2 ad 2.

25 Et erunt colorata, colore debito, secundùm naturam suarum partium. 3ª. q. 54. 2 ad 1.

26 Corpus Christi fuit in Adam, et in aliis patribus, secundùm originem, non autem secundùm aliquid signatum; sicut etiam corpora aliorum. 3ª. q. 31. 6. o. et 7. c.

27 Corpus Christi, secundùm Apollinarem hæreticum, est consubstantiale deitati. 3ª. q. 57. 1. c.

28 Corpus Christi est à solo Deo formatum. 3ª. q. 31. 5. c. ad 3. et q. 46. 6. c.

29 Corpus Christi fuit optimè complexionatum, ideò in eo maximè viguit sensus tactûs. 3ª. q. 46. 6. c.

30 Corpus Christi debuit augeri, sicut corpora aliorum hominum. 3ª. q. 33. 1 ad 4.

31 Quantitas corporis in principio animationis proportionatur ei quantitati, ad quam per augmentum veniet; quia majorum in fine est major quantitas in principio, præter quam in Christo, in quo fuit minor. 3ª. q. 33. 2 ad 2.

32 Corpus Christi, in perfecta ætate, habuit decentem, et mediocrem quantitatem, proportionatum quantitati habitæ tempore quo aliorum corpora animantur, minorem autem in principio. 3ª. q. 33. 2 ad 2.

33 Corpus Christi vivum et mortuum, erat idem numero. 3ª. q. 30. 3. o.

34 Corpus Christi fuit subjectum impressioni corporum cœlestium. 3ª. q. 42. 4 ad 3.

35 Corpus Christi fuit verum corpus, et non phantasticum, contra Manichæum, et Valentinum. 3ª. q. 5. 1. o. et 2. c.

36 Christus post resurrectionem habuit verum corpus sicut priùs ante mortem. 3ª. q. 54. 1. o. et 3. c.

37 Corpora mystica sunt duo in hoc mundo, s. Christi et diaboli, sed corpus Christi mysticum est tota Ecclesia. 3ª. q. 8. 1. 3. c. et q. 48. 1. c. et q. 49. 1. c.

38 Corpus Christi verum habet simul omnia membra, non autem corpus mysticum. 3ª. q. 8. 3. c.

1. **CORRECTIO** fraterna est admonitio fratris, de emendatione delictorum, à fraterna charitate procedens. 2 2. q. 33. 1. o.

2 Correctio duplex, s. coactiva, et ostensiva tantùm. Prima pertinet ad prælatos tantùm, secunda verò ad omnes. 2 2. q. 33. 1. 3. 6. o.

3 Utraque est in præcepto, sed secunda solùm, quando delinquens occurrit cum commoditate corripiendi, et spe emendationis, et superior deest. 2 2. q. 33. 2. o. et q. 43. 7 ad 3.

4 Correctio fraterna est actus charitatis, coactiva verò est actus justitiæ. 2 2. q. 32. 2 ad 3. et q. 33. 1. o et 3. 4. c.

5 Admonitio in correctione fraterna est principaliter actus charitatis, quasi imperantis; pru-

dentiæ verò secundariò, quasi exequentis et dirigentis. 2 2. q. 33. 4 ad 2.

6 Existens in peccato mortali, etiam occulto, corrigens ex officio, peccat, non autem corrigens ut frater, nisi propter scandalum. 2 2. q. 33. 5. o.

7 Peccatum præcedens impedit, ne aliquis corripiat alium tripliciter, s. ratione indignitatis, scandali et superbiæ. 2 2. q. 33. 5. c.

8 Prælatus est corripiendus à subditis, sed in secreto tantùm, non cum protervia et duritia, sed cum mansuetudine, et reverenter, nisi propter periculum fidei, fiat publicum; sicut Paulus publicè corripuit Petrum. 2 2. q. 33. 4. o.

9 Ordo correctionis est de præcepto, s. prævià admonitione secretâ. 2 2. q. 33. 7. o.

10 Testes debent adhiberi in correctione fraterna, si non est emendatus per admonitionem secretam. 2 2. q. 33. 8. o.

11 In correctione fraterna, primò debet admoneri secretè, secundò debet dici prælato secretè, tertiò testes adhiberi, quartò publicari. 2 2. q. 33. 8 ad 1 et ad 4. et q. 70. 1. o. et 3 ad 3.

12 Ordo fraternæ correctionis servandus est in peccatis occultis tantùm. 2 2. q. 33. 7. o.

13 Christus non corripuit Judam secretò, nec Petrus Ananiam, et Saphiram, nec Paulus Petrum, multiplici de causa, s. quia Dominus peccatum Judæ tanquam Deus, sicut publicum habebat. Unde statim poterat ad publicandum procedere. Tamen ipse non publicavit, sed obscuris verbis eum de peccato suo admonuit. Petrus autem publicavit peccatum occultum Ananiæ et Saphiræ, tanquam executor Dei, cujus revelatione peccatum cognovit. Sed Paulus Petrum non reprehendisset, nisi aliquo modo par esset, quantùm ad fidei defensionem. Vel Paulus qui erat subditus Petro, propter imminens periculum scandali circa fidem, Petrum publicè arguit. De Joseph autem credendum est quòd fratres suos aliquando admonuerit, licèt non sit scriptum. Vel potest dici, quòd peccatum publicum erat inter fratres. Unde dicitur pluraliter: Accusavit fratres suos. 2 2. q. 33. 4 ad 2. et 7 ad 2.

14 Dimittens admonitionem vel prohibitionem, quia non sperat correctionem, sed timet sequi pejus, non peccat. 2 2. q. 33. 2 ad 3. et 6. o. et q. 43. 7 ad 3. et q. 150. 1 ad 4.

15 Peccatum infectivum aliorum, ut hæresis, et fornicatio, vel cedens in damnum aliorum, ut furtum, et homicidium, debet denunciari sine admonitione. 2 2. q. 33. 2. c. ad 3.

16 Correctio est utilis ad emendationem, ad quam tamen non sufficit sine auxilio Dei. 1 2. q. 109. 8 ad 2. et 2 2. q. 33. 2 ad 1. et q. 85. 7 ad 3.

17 Scandalum directè opponitur correctioni fraternæ. 2 2. q. 34. principio. et q. 43. 3. c.

1 CORRUPTIBILE et incorruptibile differunt genere physico, non autem genere logico. 1ª. q. 66. 2 ad 2. et q. 88. 2 ad 4.

1 NIHIL corrumpitur, nisi per hoc quòd forma separatur à materia. 1ª. q. 9. 2. c. et q. 50. 5. c. et q. 75. 6. c.

2 Corruptio non potest esse, nisi ubi est contrarietas, quia omnis generatio et corruptio est ex contrario in contrarium. 1ª. q. 75. 6. c.

3 Aliquid corrumpitur dupliciter, s. per se, et per accidens. 1ª. q. 75. 6. c. et q. 89. 5. c. et 1 2. q. 53. 1. c.

4 Corruptio duplex, s. separatio formæ à materia, et resolutio in elementa. 3ª. q. 50. 5. c.

5 Corruptio non intenditur à natura, nisi per accidens. 1ª. q. 49. 9. c. et q. 49. 1. c. ad 2. et 2. c.

6 In omni mutatione est aliqua corruptio. 1ª. q. 50. 5 ad 1.

7 Impossibile est aliquod subsistens corrumpi per accidens, vel generari per accidens, sed tantùm per se. 1ª. q. 75. 6. c.

8 Mors, corruptio, et omnis defectus, est contra naturam particularis formæ, sed aliquando est naturalis, ratione materiæ, et naturæ communis. 1ª. q. 22. 2 ad 2. et 1 2. q. 72. 2. c. ad 3. et q. 85. 6. o. et 2 2. q. 65. 1 ad 1. et q. 164. 1 ad 1.

9 Materia subjecta privationi est principium et causa omnis corruptionis. 1ª. q. 50. 5 ad 3. et q. 75. 6. c.

CORVUS significat voluptatibus denigratos, vel expertes bonæ affectionis, quia non est reversus ad arcam. 1 2. q. 102. 6 ad 1 co. 2. fi.

1. COSTA fuit præcisa ab Adam sine dolore, sed cum delectatione. 1ª. q. 92. 3 ad 2 et q. 97. 2 ad 3.

2 Costa hæc non erat de perfectione individuali Adæ, sed de specifica. 1ª. q. 92. 3 ad 2. et q. 97. 2 ad 3. et 3ª. q. 31. 5 ad 2.

3 Mulier convenienter fuit formata de costa Adæ. 1ª. q. 92. 2. 3. o.

4 Mulier facta est de costa Adæ, ut socia ejus, non de capite, ut domina, nec de pede, ut ancilla. 1ª. q. 92. 3. o.

5 Conversio costæ in mulierem fuit supernaturalis, et obedientialis. 1ª. q. 92. 4 ad 3.

6 Multiplicatio costæ fuit per additionem materiæ noviter creatæ, vel verius per conversionem alterius materiæ præjacentis, contra Hugonem et Magistrum sententiarum. 1ª. q. 92. 3 ad 1.

7 Illud additum non venit in corpus Evæ, nisi mediante costâ, ideò Eva non dicitur facta ex eo, licèt esse et quid amplius in quantitate quàm costa. 1ª. q. 92. 3 ad 1.

1 CREATIO magis respicit esse quàm naturam, vel rationem. 3ª. q. 2. 7 ad 3.

2 Creatio passiva, secundùm esse ut inhæret, est naturaliter posterior creatura, et est subjectivè in ea; sed secundùm rationem ejus, ut causatur ex actione Dei, est prior. 1ª. q. 45. 3 ad 2 et ad 3.

3 Creationem esse, ratio demonstrat. 1ª. q. 45, 2. o.

4 Philosophi concedunt creationem esse, sed ab æterno. 1ª. q. 46. 2 ad 1 et ad 2.

5 CREATIO QUID. Non est mutatio propriè. 1ª. q. 45. 2 ad 2. et 3. o. et q. 46. 1 ad 3.

6 Creatio non est motus nec terminus motûs. 1ª. q. 45. 2 ad 3. et 3. c. et q. 46. 3 ad 2.

7 Creatio est emanatio universalis entis, ex nihilo. 1ª. q. 45. 1. o. et 4 ad 1.

8 De ratione creationis est, nihil præsupponere in re, cui naturaliter prius convenit non esse quàm esse. 1ª. q. 65. 3. c.

9 Creatio non admiscetur in operibus naturæ.

ne actus, sed præsupponitur. 1ª. q. 45. 8. o.

10 Creatio importat habitudinem creaturæ ad creatorem, cum quadam novitate, sive in ejus fieri. 1ª. q. 45. 3 ad 3.

11 Creare nihil aliud est quàm absque materia præexistenti aliquid producere. 1ª. q. 65. 3. c.

12 Creatio est productio rei, secundùm totam substantiam suam, nullo præsupposito. 1ª. q. 65. 3. c.

13 Creatio activa est essentia Dei, cum relatione rationis ad creaturas. Passiva verò est in creatura, et est accidens ejus de prædicamento relationis, s. habitudo habentis esse ab alio, et consequens operationem Dei. 1ª. q. 45. 3. o.

14 Creatio, passivè sumpta, est aliquid in re creata, quia creatio activa est actio transiens, relinquens effectum exteriorem. 1ª. q. 45. 3. o.

15 Nullum corpus potest creare. 1ª. q. 45. 5. c.

16 Solus Deus creat. 1ª. q. 45. 5. o. et q. 47. 1. c. et q. 65. 3. c. et q. 90. 3. c. et q. 104. 3 ad 1 et ad 3.

17 Creare requirit potentiam agentis infinitam. 1ª. q. 32. 1 ad 2. et q. 45. 5 ad 3. et q. 65. 3 ad 3.

18 Deus non potest communicare creaturæ potentiam creandi aliquid, virtute propriâ et principaliter, nec instrumentaliter. 1ª. q. 45. 5. c. ad 3.

19 Creare est commune toti Trinitati. 1ª. q. 45. 6. o.

20 Philosophi dixerunt quòd intelligentia superior creat inferiorem, et animam, et corpus cœli moti ab ea. 1ª. q. 8. 3. c. et q. 45. 5. c. et q. 65. 3. c.

21 Omne ens præter Deum, est creatum à Deo. 1ª. q. 44. o. et q. 45. 2. c. et q. 65. o. et 1 2. q. 79. 2. c.

22 Res simplex non potest fieri nisi per creationem. 1ª. q. 118. 1. c.

23 Prima individua cujuslibet speciei producta sunt per creationem tantùm. 1ª. q. 45. 5 ad 1. et q. 65. 4. c. et 1 2. q. 5. 7 ad 2.

24 Sola supposita propriè dicuntur creari. 1ª. q. 65. 4. o. et 7 ad 2. et 8. o.

25 Creatio passiva creatur, non quidem aliâ creatione, sed seipsa. 1ª. q. 45. 3 ad 2.

26 Creatio facta est in principio temporis mensurantis motum primi mobilis, sicut in adjacente creationi, non autem sicut in mensurante eam, quia simul fuerunt. 1ª. q. 46. 3. c. ad 1.

27 Creatio est in instanti. 1ª. q. 65. 3. c. et q. 74. 1 ad 1.

28 Imò principium temporis non est mensura creationis. 1ª. q. 46. 3 ad 1.

29 Creatio est prima actio, quia nullum præsupponit, sed præsupponitur à qualibet alia. 1ª. q. 45. 1 ad 2.

30 Creatio aliqua præsupponit materiam in qua, non autem materiam ex qua. 1ª. q. 45. 1 ad 1.

1 In productione cujuslibet creaturæ etiam minimæ, manifestatur infinita potentia, sapientia, et bonitas Dei. 1ª. q. 32. 1 ad 2. et q. 45. 5 ad 5.

2 In omnibus creaturis differunt suppositum et natura. 3ª. q. 17. 1. c.

3 Omnis creatura potest deficere à bono, in non esse, se undum seipsam, nisi à Deo conservetur secundùm Gregorium. 1 2. q. 109. 2 ad 2. et q. 112. 3 ad 2.

4 Omnis creatura est mutabilis 1ª. q. 9. 2. o. et q. 10. 3. c. et q. 16. 8. o. et q. 65. 1 ad 1. et 1 2. q. 109. 2 ad 2. et q. 112. 3 ad 2. et 3ª. q. 10. 1. c. et q. 13. 2. 3. c.

5 Creaturæ secundùm se, sunt tenebræ, falsitas, et nihil. 2 2. q. 5. 1 ad 2.

6 In creaturis inveniuntur quatuor per ordinem, s. esse, unitas, virtus, et respectus ad effectus. 1ª. q. 39. 8. c.

7 Creatura dignior facta est propter viliorem, in ordine ad totum universum, non autem secundùm se. 1ª. q. 70. 2 ad 4.

8 Commune est omni creaturæ, ut per omnes motus et operationes ejus tendat sicut in finem suum, in assimilationem divinæ bonitatis, conservando suum esse, et communicando illud. 1ª. q. 65. 3. c.

9 Creatura corporalis ordinatur ad spiritualem, et tendit in assimilationem ejus. 1ª. q. 65. 2. c. ad 2.

10 Creatura irrationalis ordinatur ad rationalem tripliciter, s. auxiliando, significando, et continendo. 2 2. q. 76. 2. c.

1 CREDERE QUID. Est cum assensu cogitare. 2 2. q. 2. 1. o.

2 Credere est proprius, et interior actus fidei. 2 2. q. 2. principio. et 2. o. et q. 4. 1. c. et 2. c. ad 1. et q. 5. 2 c.

3 Credere est actus intellectûs assentientis divinæ veritati, ex imperio voluntatis motæ à Deo per gratiam. 2 2. q. 2. 9. c. et q. 4. 1. c. et 2. c. ad 1. et q. 5. 2 c.

4 Actus fidei triplex, s. credere Deo, credere Deum, et credere in Deum. 2 2. q. 2. 2. o.

5 Credere Deum, Deo, et in Deum, est unus actus fidei, respectu diversorum. 2 2. q. 2. 2. o.

6 Scientia de credendis est duplex, s. donum, quo discernuntur credenda à non credendis; et gratia, quâ hoc docetur. Prima convenit omni sancto, non autem secunda. 2 2. q. 9. 1 ad 2.

7 Credere aliqua supra rationem naturalem, est de necessitate salutis, similiter et fides. 2 2. q. 1. 6 ad 3. et q. 2. 3. o. et q. 16. 1 ad 1.

8 Credere aliqua quæ ratione naturali demonstrantur, est necessarium. 1 2. q. 99. 2 ad 2. et 2 2. q. 1. 6 ad 3. et q. 2. 4. o.

9 Quilibet tenetur explicitè credere articulos fidei, alia verò implicitè. 1 2. q. 76. 2. c. et 2 2. q. 2. 5. o.

10 Quilibet christianus tenetur explicitè credere mysteria Christi, præcipuè quæ publicè in Ecclesia solemnizantur. 2 2. q. 2. 7. o.

11 Quilibet Christianus tenetur explicitè credere mysterium Trinitatis. 2 2. q. 2. 8. o.

12 Mysteria Christi et Trinitatis fuerunt explicitè credita à majoribus ante Christum, sed à minoribus implicitè. 2 2. q. 2. 7. c. et 8. c. ad 2.

13 Primum et principale inter omnia credibilia, est Deum esse. 2 2. q. 16. 1. c.

14 Quilibet homo, omni tempore, et omni statu, tenetur credere explicitè Deum esse et providentiam ejus. 2 2. q. 2. 8 ad 1.

15 Mysterium incarnationis Christi oportet

aliqualiter esse creditum apud omnes, sed diversimodè secundùm diversitatem temporum et personarum. 2 2. q. 2. 7 c.

16 Majores tenentur magis explicitè credere quàm minores. 2 2. q. 2. 7. 8. o.

17 Credere ea quæ sunt supra rationem, non est levitatis, cùm habeant sufficiens inductivum ad credendum. 2 2. q. 2. 9 ad 3.

CRIMEN. Processus contra crimina triplex, s. per viam denunciationis, inquisitionis, et accusationis. In primo intenditur emendatio peccantis, in secundo et tertio pœna ejus, propter bonum multitudinis. Ideo in primo requiritur ordo correctionis fraternæ, in secundo infamia, in tertio autem inscriptio. 2 2. q. 67. 3 ad 2. et q. 68. 1. c.

CRIMINATOR est, qui aliis publicè crimina imponit accusando, vel conviciando. 2 2. q. 74. 1 ad 2.

CRUCIFIGI. Christus crucifixus est horâ tertiâ linguis Judæorum, et horâ sextâ, manibus militum. 3ª. q. 46. 9 ad 2. et q. 85. 2 ad 3.

CRUDELITAS est vitium humanum, excedens modum puniendi culpas; sed feritas sine sævitia, est bestialis. 2 2. q. 157. 1 ad 3. et q. 159. o.

1 CONVENIENS fuit Christum mori in cruce, septuplici ratione, s. primò propter exemplum virtutis. Secundò quia hoc genus mortis, maximè conveniens erat satisfactioni pro peccato primi parentis, qui pomum ligni vetiti sumpsit. Tertiò passus fuit in excelso ligno, ut etiam ipsius aeris natura mundetur. Quartò quia per hoc, ascensum nobis parat in cœlum. Quintò quia hoc competebat universali salvationi totius mundi, propter virtutem passionis ubique diffusam. Sextò quia per hoc genus mortis, diversæ virtutes designantur. Septimò quia hoc genus mortis plurimis figuris respondet. 3ª. q. 46. 4. o.

2 Signum crucis multiplex in missa significat passionem Christi, secundùm diversas partes. 3ª. q. 83. 5 ad 3 et ad 4.

3 Mors crucis est pœna acerbissima. 3ª. q. 46. 4. 6. c.

4 Crux temporalis Christi designat mysticè vitam christianam, propter exemplum virtutis. 3ª. q. 46. 4. c. principio.

1 CULPA est voluntaria inordinatio, vel privatio boni. 1ª. q. 48. 3. 6. c. et 1 2. q. 21. 2. o. et q. 87. 2. c. et 2 2. et q. 34. 2. c.

2 Remissio culpæ fit per conjunctionem hominis ad Deum, à quo separat omnis culpa mortalis perfectè, et venialis imperfectè. 3ª. q. 86. 4. c. fi. et q. 87. 1. c.

3 Manente culpâ, Deus non potest non imputare ad pœnam. 3ª. q. 22. a. 2. q. 2. c.

4 Absolutio universalis à culpa, et à pœna, fit in perceptione baptismi, et in martyrio. 3ª. q. 68. 2 ad 2. et q. 87. 1 ad 2.

1 CULTUS Dei consistit in recipiendo divina, vel in tradendo ea aliis. 3ª. q. 65. 2. 3. 4. 6. c.

2 Cultus divinus, triplex, secundùm triplicem statum, s. veteris legis, legis novæ et secundùm statum gloriæ. 1 2. q. 101. 2. c. et q. 103. 3. c.

3 In statu naturæ, homines nullâ lege movebantur ad cultum Dei, sed solo interiori instinctu. 3ª. q. 60. 5 ad 3.

4 Specialis cultus et honor, qui græcè dicitur theoseebia, vel eusebia, debetur Deo, ut omnium primo principio. 2 2. q. 81. 1 ad 4. et 4. o.

5 Finis divini cultûs est, ut homo det gloriam Deo, et ei se subjiciat mente et corpore. 2 2. q. 93. 2. c.

6 Cor et corpus sunt applicanda cultui Dei. 1 2. q. 49. 3. c. et q. 101. 2. o. et 2 2. q. 49. 1. o. et q. 81. 7. o. et q. 83. 12. c. fi. et q. 84. 2. c. et q. 93. 2. c.

7 Aliquid pertinet ad cultum Dei dupliciter, s. ut offerendum, vel ut assumendum. 2 2. q. 81. 3 ad 2. et q. 95. 2. c.

8 Sacramentum pertinet ad cultum Dei dupliciter, s. per modum actionis, ut Eucharistia, in qua principaliter cultus Dei consistit, inquantum est Ecclesiæ sacrificium, vel per modum agentis, s. ordo, vel per modum recipientis, ut baptismus, et confirmatio. 3ª. q. 63 6. c.

9 Cultus Dei primò ordinatur ad reverentiam Dei, secundò ad instructionem hominis à Deo, tertiò ad directionem actuum humanorum, secundùm instituta Dei. 2 2. q. 92. 2. c.

10 Cultus Dei duplex, s. interior, in conjunctione ad Deum, per intellectum et affectum, i. in devotione mentis, et exterior, in sacrificiis, oblationibus, et hujusmodi. 1 2. q. 99. 3. c. et q. 101. 2. c. ad 3. et q. 102. 3 ad 4. et q. 103. 3. c. 2 2. q. 83. 7. c. et q. 84. 2. c. et q. 122. 4. c.

11 Cultus secundus ordinatur ad primum, ideo secundùm quòd primus diversificatur in diversis statibus, sic et secundus. 1 2. q. 101. 2. c. ad 3. et q. 103. 3. c.

12 Cultus primus impeditur per peccata, secundus verò per immunditias corporales. 1 2. q. 102. 3 ad 4.

13 Omnis cultus Dei exterior præcipuè ad hoc ordinatur, ut homines habeant Deum in reverentiam. 1 2. q. 102. 4. c. et 3ª. q. 65. 4 ad 3.

14 Cultus Dei exterior præcipitur tertio præcepto Decalogi. 2 2. q. 122. 4. c.

15 In cultu Dei potest esse aliquid esse perniciosum, i. falsitas, dupliciter, s. ex parte rei signatæ, vel ex parte colentium, contra morem Ecclesiæ. 1 2. q. 93. 1. o.

16 In cultu Dei potest esse aliquid superfluum, non secundùm quantitatem absolutam, sed quia non proportionatur fini. 2 2. q. 81. 5 ad 3. et q. 92. 1. c. ad 3. et q. 93. 2. o. et q. 104. 2 ad 2.

17 Antiquitùs quidam colebant falsos Deos cum imaginibus, quidam verò sine eis. 2 2. q. 122. 2 ad 2.

18 Cultûs disparitas matrimonium præcedens impedit ne contrahi possit. Suppl. q. 59. 1. o.

CUPIDITAS duplex, scilicet mortalis, et venialis. Prima ponit finem in creatura, non autem secunda; sed est cum charitate. 2 2. q. 24. 10 ad 2.

1 CURAM animarum habentes presbyteri vel diaconi non sunt in statu perfectionis, ex parte ordinis, nec ex parte curæ, quia non obligantur per ordinem ad ea quæ sunt perfectionis, quamvis interior perfectio requiratur ad actum ordinis. Et possunt curam animarum deserere. Unde non omnes prælati ecclesiastici sunt in statu

perfectionis, sed soli episcopi. 2 2. q. 184. 6. o.

2 Ad curam pertinent duo, s. ratio ordinis, i. providentia, vel dispositio, et executio ordinis, i. gubernatio. 1ª. q. 22. 1 ad 2.

3 Æqualis cura est Deo de omnibus, ex parte Dei, non autem ex parte effectûs. 1ª. q. 20. 3 ad 1. et 1 2. q. 102. 4 ad 1.

4 Provisor particularis excludit defectum ab eo quod ejus curæ subditur, non autem provisor universalis. 1ª. q. 22 2 ad 2. et q. 103. 5. c.

1 Curiositas est vitium circa cognitionem intellectûs et sensuum, ad peccandum, et circa inspectionem ludorum, et mulierum ad concupiscendum, et spectaculorum. 2 2. q. 167. o.

2 Curiositas oritur ex accidia. 2 2. q. 35. 4 ad 3.

D

1 A damnatione propter peccatum Adæ, nullus potest liberari, nisi per Christum, qui solus fuit ab ea immunis, à qua liberatur aliquis tripliciter, s. per baptismum, martyrium, fidem et dilectionem. 3ª. q. 47. 3. c. 2. et q. 49. 2 ad 2. et q. 52. 7 ad 2.

2 Homines damnati non sunt deputati ad exercitium aliorum, quia non habent ordinem naturæ inter se, sicut dæmones. 1ª. q. 64. 4 ad 2.

3 Damnati non possunt velle bonum actualiter, et tamen voluntas eorum naturaliter inclinatur ad bonum. 1ª. q. 64. 2. o. et 1 2. q. 85. 2 ad 3.

4 Damnati blasphemant Deum mente et voce, et in hoc peccant. 2 2. q. 13. 4. o.

5 Damnati liberum arbitrium habebunt, et voluntatem in malo obstinatam. 3ª. q. 18. 4 ad 3.

6 Damnati non pœnitent de malis quæ fecerunt, ratione culpæ, sed ratione pœnæ. 2 2. q. 13. 4. c. et 3ª. q. 86. 1. c.

7 Damnati non amant eos quos priùs inordinatè dilexerunt, sed causas dilectionis. 2 2. q. 13. 4. c.

8 Pœna damnatorum nunquam finietur, contra Origenem. 1ª. q. 10. 3 ad 2. et q. 64. 2. c.

9 Obstinatio in damnatis est perpetua culpa et pœna. Sed non demerentur, quia non sunt in via, sed ad terminos pœnæ devenerunt. 2 2. q. 13. 4 ad 2.

10 In damnatis erit varietas pœnarum, non refrigerans, sed magis affligens. 1ª. q. 10. 3 ad 2. et 1 2. q. 67. 4 ad 2.

11 Bona quæ damnati fecerunt hic, prosunt eis in inferno. 3ª. q. 89. 6 ad 3.

12 Bona quæ damnati fecerunt hic, prosunt eis in inferno, ad mitigationem pœnæ, impediendo ne incurr tur, non autem subtrahendo, nec fortificando subjectum, nec minuendo remorsum conscientiæ. 3ª. q. 89. 6 ad 3.

13 Quælibet pœna damni vel sensûs in damnatis excedit omnem pœnam et dolorem cujuscumque viatoris, etiam Christi. 3ª. q. 46. 6 ad 3.

14 Corpora damnatorum cum suis deformitatibus resurgent. Suppl. q. 86. 1. c.

15 Nihil erit quo corpora damnatorum corrumpi possent. Suppl. q 86. 2. c.

16 Corpora damnatorum futura sunt passibilia, sine mutatione naturalis dispositionis propter justitiam. Suppl. q. 86. 3. o.

17 Sicut per multa et varia damnati peccarunt, conveniens est ut multipliciter et ex multis affligantur. Suppl. q. 97. 1. o.

18 Cùm post diem judicii nullum corpus mixtum remansurum sit, vermis qui damnatis assignatur, non erit materialis sed spiritualis, qui conscientiæ remorsus dicitur. Suppl. q. 97. 2. c.

19 Ratione lacrymarum resolutionis fletus non erit in damnatis, ratione verò commotionis et turbationis capitis in damnatis fletus esse poterit. Suppl. q. 97. 3. o.

20 Ut dispositio inferni miseriæ damnatorum conveniat, erunt in eo tenebræ corporales, cum quadam tamen luce, ut videant damnati ea, quæ animam torquere possunt. Suppl. q. 97. 4. c.

21 Ignis inferni erit corporeus. Suppl. q. 97. 5. o.

22 Ignis quo torquentur damnati in inferno est ejusdem speciei cum igne nostro. Suppl. q. 97. 6. c.

23 Etsi nullus scit ubi infernus sit constitutus, nisi qui de hoc à Spiritu sancto edoctus fuerit, conveniens tamen est ut sub terra esse credatur. Suppl. q. 97. 7. o.

24 Quamvis damnati voluntate naturali aliquid bonum velle possunt, tamen voluntate deliberatâ non bene volunt illud. Suppl. q. 98. 1. c.

25 Damnati per se non pœnitebunt de peccatis, sed per accidens inquantum affligentur à pœna, quam pro peccatis sustinent. Suppl. q. 98. 2. o.

26 Non vellent damnati non esse, inquantum non esse consideratur secundùm se, quia illud non est appetibile, inquantum verò consideratur ut est ablativum pœnalis vitæ aut alicujus miseriæ non esse potest desiderari à damnatis. Suppl. q. 98. 3. c.

27 Damnati propter consummatum suum odium gaudent de malis, et dolent de bono, et sic vellent secum alios esse damnatos. Suppl. q. 98. 4. o.

28 Damnati Deum odio prosequuntur, cùm illum non percipiant in se, sed in effectu suæ justitiæ, qui est illis in pœnam. Suppl. q. 98. 5. c.

29 Cùm meritum vel demeritum ordinetur ad aliquod bonum vel malum consequendum, neque boni merebuntur neque mali demerebuntur, quia eorum mala voluntas non est demeritum sed pœna. Suppl. q. 98. 6. c.

30 Damnati habebunt actualem notitiam eorum quæ scivernnt, ut inde tristitiâ, non lætitiâ afficiantur. Suppl. q. 99. 7. o.

31 Damnati nullo modo possunt cogitare de Deo per se, hoc est, tanquam totius bonitatis principio, per accidens verò, hoc est, per Dei effectus, inquantum punit, et alia id genus poterit Deus à damnatis cogitari. Suppl. q. 98 8. c.

32 Damnati ante diem judicii bonos in gloria sua vident, sed post diem judicii visione beatorum privabuntur. Suppl. q. 98. 9. o.

1 Damnum est ex hoc quòd aliquis minus habet quàm debet habere. 2 2. q. 62. 4. c.

2 Dare alicui occasionem damni, vel periculi, semper est illicitum. 2 2. q. 77. 3. c.

3 Omnes qui sunt quocumque modo causa

damni, qui in his versibus sunt, s. Jussio, consilium, consensus, palpo, recursus, Participans, mutus, non obstans, non manifestans, tenentur ad restitutionem totius. 2 2. q. 62. 7. o.

4 Damnificatio duplex, s. in re habita, et in re habenda. In prima tenetur quis restituere totum, in secunda verò aliquid secundùm æstimationem et arbitrium sapientis. 2 2. q. 62. 2 ad 4. et 4. o.

5 DANIEL fuit simul accusator et judex senum, instinctu Dei. Et judicavit non subditos ex commissione. 2 2. q. 67. 1 ad 1. et 3 ad 3.

1 DE ratione dationis nihil est, nisi quòd datum libere habeatur à dante. 1ª. q. 38. 1. c.

2 Inter dantem et datum non requiritur distinctio, nisi rationis. 1ª. q. 38. 1 ad 1.

3 Dans semper distinguitur realiter ab eo cui datur. 1ª. q. 38. 1 ad 1.

4 Datio duplex, scilicet ex debito, et ex amore. In prima potest esse vitium acceptionis personarum, non autem in secunda. 1ª. q. 23. 5 ad 3. et fi. et 2 2. q. 63. 1 ad 3.

5 Aliquis dupliciter aliquid dat illicitè, scilicet vel quia ipsa datio est illicita et contra legem, sicut patet in eo qui simoniacè aliquid dedit, vel quia propter rem illicitam dat, licèt ipsa datio non sit illicita, sicut cùm quis dat meretrici propter fornicationem. 1 2. q. 73. 8. c. ad 3. et 2 2. q. 62. 5 ad 2.

6 Datio et missio dicuntur tantùm temporaliter in divinis, sed donum æternaliter. 1ª. q. 38. 1 ad 4. et q. 43. 2. o.

7 Datio, datum, et donum, in divinis dicuntur notionaliter, ut important auctoritatem respectu dati. Sed sine illa dicuntur essentialiter. 1ª. q. 38. 1. o.

8 Donum quadrupliciter differt à dato in divinis, quia non consignificat tempus, est æternum, significat aptitudinem, et liberalitatem. 1ª. q. 38. 1 ad 4. et 2 ad 3.

9 Divinæ personæ dantur nobis invisibiliter missæ, tantùm secundùm dona gratum facientia. 1ª. q. 43. 3. o. et 3ª. q. 72. 7. c.

10 Dari convenit essentiæ, et cuilibet personæ divinæ, et à seipsa. 1ª. q. 43. 4 ad 1.

11 Spiritus sanctus potest dici datum nostrum, non autem donum nostrum. 1ª. q. 38. 2 ad 3.

12 Nulla creatura potest dare Spiritum sanctum. 1ª. q. 43. 8. c. fi.

13 Nulla creatura potest dare Spiritum sanctum, licet aliquis possit esse minister collationis ejus. 1ª. q. 42. 8. fi. et 3ª. q. 8. 1 ad 1.

14 Dare Spiritum sanctum dicitur dupliciter, s. auctoritate, et sic est tantùm Dei, et ministerio, et sic homines, et Christus secundùm quòd homo dicuntur eum dare. 3ª. q. 8. 1 ad 1.

1 PECCANTE David, populus punitur, primò propter bonum unitatis, secundò propter demerita populi in sequendo Absalon, tertiò quia populus erat possessio ejus. 2 2. q. 108. 4 ad 1.

2 David propheta, secundùm glosam, dicit se servasse ordinem doctrinæ, prout transeundum est a facilioribus ad difficiliora, constringens se maledicto, si eum non servasset. 2 2. q. 183. 1 ad 4. et 6 ad 2.

1 DE, et ex, denotant habitudinem causæ efficientis, vel materialis, non autem formalis finalis. 1ª. q. 39. 2 ad 3. et 3. c.

2 Quicquid est de aliquo, est ex aliquo, non autem e converso, quia, de, dicit principium, et consubstantialitatem; ex, verò, dicit principium tantùm. 3ª. q. 73. 8. c.

3 De, dicit principium consubstantiale efficiens, vel formale subsistens, vel materiale. 1ª. q. 41. 3 ad 1 et ad 2. et 3ª. q. 32. 2. c. et q. 73. 8. c.

1 DEBITUM. In communi importat ordinem exigentiæ, vel necessitatem alicujus ad quod ordinatur. 1ª. q. 21. 1 ad 3.

2 Aliquid dicitur debitum dupliciter, scilicet secundùm se, ut finis, vel propter aliud, ut ea quæ sunt ad finem. 2 2. q. 44. 1. c.

3 Debitum duplex, scilicet naturæ, et meriti. 1 2. q 111. 1 ad 2.

4 Debitum duplex, scilicet legale, et morale. 1 2. q. 99. 5. o. et 2 2. q. 23. 3 ad 1. et q. 31. 3 ad 3. et q. 78. 2 ad 2. et q. 80. 1. c. et q. 102. 2 ad 2. et q. 106. 1 ad 2. et 4 ad 1. et q. 114. 2. c. et q. 117. 3 ad 1. et q. 118. 3 ad 2.

5 Debitum duplex, s. necessitatis, et congruitatis vel utilitatis. 1 2. q. 99. 3. c. et 3ª. q. 64. 3 ad 3.

6 Aliquid est alicui debitum dupliciter, s. ratione necessitatis, vel quia dat aliquid. 2 2. q. 187. 4. c.

7 Debitum non minuit meritum, nisi minuat voluntarium. 1ª. q. 21. 1 ad 3. et 1 2. q. 114. 1 ad 1. et 2 2. q. 30. 3 ad 2. et q. 104. 1 ad 3. et q. 186. 3 ad 3.

8 Deus nulli est debitor. 1ª. q. 21. 1 ad 4. et 1 2. q. 99. 5. c. et q. 111. 1 ad 2. et q. 114. 1 ad 3.

9 Deus reddit duplex debitum, s. respectu suæ sapientiæ et voluntatis, et respectu creaturæ. Sed primum præsupponitur in secundo. 1ª. q. 21. 1 ad 3. et 4. c. et 1 2. q. 114. 1 ad 3.

10 In Deo est principaliter ratio, et causa debiti. 2 2. q. 106. 1. c.

11 Conjuges in petendo debitum, et in aliis, sunt æquales, secundùm proportionem, non autem secundùm quantitatem. 2 2. q. 32. 8 ad 2.

12 Petere debitum à conjuge in festo non licet, quia est incongruum, tamen non est peccatum mortale, si sine contemptu fiat. 2 2. q. 186. 9 ad 3.

13 Tenentur conjuges sibi mutuò debitam præstare, cùm sacrum conjugium institutum sit, ut et vitetur fornicatio, et ut liberis opera detur, salvâ tamen utriusque incolumitate. Suppl. q. 64. 1. o.

14 Cùm naturâ mulieres sint verecundæ, ita ut non audeant petere debitum à viris sibi præfatis, tenetur vir etiam uxori non petenti debitum reddere, si aliquo signo id eam velle perceperit. Suppl. q. 64. 2. o.

15 Sunt vir et uxor in actu conjugii æquales quantùm ad æqualitatem proportionis, non autem quantùm ad æqualitatem quantitatis. Suppl. q. 64. 3. o.

16 Non potest vir aut uxor absque mutuo consensu continentiam vovere. Suppl. q. 64. 4. c.

17 Cùm actus matrimonialis propter delectationem carnis reddat hominem ineptum ad spiritualia, non licet petere debitum actûs matrimonii *d*[illegible] sacris. Suppl. q. 64. 3. o.

18 Non peccat mortaliter vir aut uxor si debitum diebus festis petat; si tamen hoc faciat solâ delectationis causâ, graviùs peccat quàm qui hoc facit, ut sibi de lubrico carnis caveat. Suppl. q. 64. 6. c.

19 Tenentur conjuges etiam diebus festis, et quâcumque horâ sibi mutuò debitum reddere, salvâ tamen honestate. Suppl. q. 64. 7. o.

1 **DECIMÆ.** In communi. Non solvebantur ex præcepto ante legem quia non erant determinati ministri. 2 2. q. 87. 1 ad 2.

2 Oblationes et decimæ in veteri lege erant sacramenta, non autem nunc, quia tunc erant ut figurales, nunc autem ut morales. 3ª. q. 65. 1 ad 7.

3 Decimæ non erant oblationes, nec sacrificia, quia non offerebantur Deo immediatè, sed ministris ejus. 2 2. q. 85. 3 ad 1.

4 Decimatio est actus moralis, inquantum offertur ad cultum Dei, et ad sustentationem ministrorum ejus, sed est figuralis, inquantum significat imperfectionem dantis decimas. 3ª. q. 31. 8. c. et q. 65. 1 ad 7.

5 Præceptum de solutione decimarum quoad sustentationem ministrorum Dei est morale, et juris naturalis, sed quoad certum numerum est judiciale, sed quoad significationem ejus est ceremoniale; et quoad Christianos, est præceptum Ecclesiæ positivum. 2 2. q. 87. 1. o.

6 In doctrina Christi et apostolorum continetur præceptum de decimis quantùm ad id quod est morale tantum. 2 2. q. 87. 1 ad 2.

7 Ecclesia potest determinare aliam partem ad solvendum quàm decimam. 2 2. q. 87. 1. c.

8 Jus percipiendi decimas potest vendi Ecclesiæ, non autem laicis, licèt fructus quandoque eis concedantur. 2 2. q. 87. 3. c. ad 3. et q. 100. 4 ad 3.

9 Decimæ possunt dari in feudum. 2 2. q. 87. 3 ad 3.

10 Non solvens decimas, ubi non est consuetudo, non peccat, si est paratus solvere, ad mandatum Ecclesiæ. 2 2. q. 87. 1 ad 3.

11 Decimato non convenit Christo, sed cuilibet alii, quia significat liberationem à peccato originali. 3ª. q. 31. 8. o.

12 Judæi dabant decimas prædiales, non autem personales. 2 2. q. 87. 2 ad 1.

13 Judæi dabant tres decimas ex præcepto Dei, primas ministris, sicut et nunc, secundas in sacrificia, quæ cessaverunt, tertias pauperibus, quæ nunc plus debentur. 2 2. q. 87. 1 ad 4.

14 Pauper tenetur dare decimas sacerdoti, licèt sit dives. 2 2. q. 87. 3 ad 1. et 4 ad 4.

15 Omnes clerici tenentur dare decimas papæ, si petat. 2 2. q. 87. 4 ad 3.

16 Clerici tenentur dare decimas de prædiis propriis, non autem de prædiis Ecclesiæ. 2 2. q. 87. 4. c. ad 1.

17 Religiosi curati possunt exigere decimas, nec tamen tenentur dare, non curati verò e converso, habent tamen aliquam immunitatem, secundùm diversas concessiones eis à sede apostolica factas. 2 2. q. 87. 3 ad 3. et 4 ad 2.

18 Petens decimas, ubi non est consuetudo, peccat. 2 2. q. 87. 1 ad 3.

19 Ecclesia abstinet à decimis exigendis, in terris in quibus non est consuetum decimas solvere. 2 2. q. 45. 8 ad 3.

20 Ecclesia potest petere decimas ab emente rem non decimatam, et etiam à vendente. 2 2. q. 87. 2 ad 4.

21 Decimæ debent dari iis quibus solent dari secundùm consuetudinem, licèt personales magis conveniant Ecclesiæ parochiali, prædiales verò Ecclesiæ ubi est ager. 2 2. q. 87. 3 ad 2.

22 Decimæ debent in usus pauperum per clericos dispensari. 2 2. q. 87. 1 ad 4. et 3 ad 4. et 4 ad 4.

23 Decimæ debent dari de omni re possessa secundùm consuetudinem, s. de omni lucro prædiali, vel personali, et de meretricio, et histrionatu, et hujusmodi, sed Ecclesia non debet recipere, quamdiu sunt in peccato. 2 2. q. 87. 2 o.

24 Decimæ non debent dari de rapina, furto, vel usura, nec de aliis obnoxiis restitutioni, sed de fructibus rei emptæ ex usuris. 2 2. q. 87. 2 ad 2.

25 Nullus tenetur dare decimas, de re sibi ablata furto, vel rapina, nisi ob culpam, scilicet negligentiæ. 2 2. q. 87. 2 ad 4.

26 Decimæ de herbis, et aliis minimis dantur de consilio, non autem de præcepto, sicut nec in veteri lege, nisi de consuetudine patriæ. 2 2. q. 87. 2 ad 3.

27 Decimæ debent dari non deductis expensis, nec tributis, nec mercede operariorum. 2 2. q. 87. 2 ad 4.

DECOR faciei est periculosus, et tamen non fuit causa principalis matrimonii Jacob cum Rachel, sed fuit causa secunda, et hoc bene potest esse sine peccato, vel quandoque est cum peccato veniali; si autem esset principalis causa, libido pulchritudinis tunc non excusaretur à peccato mortali, si esset effrenata libido. 2 2. q. 167. 2. c. fi.

1 **DEFECTUS** sumitur dupliciter, s. privativè, et negativè; secundus est in omni creatura, primus autem non est in angelis. 1ª. q. 42. 4 ad 2.

2 Defectus in effectu contingit dupliciter, s. defectu agentis et defectu patientis. 1ª. q. 49. 1. c.

3 Defectus in effectu naturæ et artis contingit quadrupliciter, s. ex defectu agentis, materiæ, formæ et effectûs, sed in moribus tantùm ex primo. 1ª. q. 49. 1. c. ad 3.

4 Malum in defectu actionis semper causatur ex defectu agentis. 1ª. q. 49. 1. 2. c.

5 Id quod sequitur defectum actionis non attribuitur agenti, nisi cùm potest, et debet agere. 1ª. q. 49. 1 ad 3. et 2 ad 3. et 1 2. q. 6. 3. c. et q. 79. 1. c.

6 Defectus naturæ humanæ contingit dupliciter, s. vel quia nondum pervenit ad ultimam perfectionem naturæ, ut in pueris, vel quia recedit ab ea, ut in senibus. 1ª. q. 99. 1 ad 1.

7 Defectus duplex sequitur ex peccato, s. ut pœna à judice, vel consequens pœnam, primus debet esse æqualis in peccato æquali, non autem secundus. 2 2. q. 164. 1 ad 1.

8 Christus curans corporalitatem, et passibilitatem corporis nostri curavit omnes alios de-

fectus nostros, quia omnes causantur ex ea superadditis quibusdam particularibus causis. 3ª. q. 14. 4 ad 1.

9 Nullus defectus potest esse in Deo. 1ª. q. 49. 2 c. et 2 2. q. 161. 1 ad 4.

10 Nullus defectus reducitur in Deum, sicut in causam. 2 2. q. 21. 10. c.

11 Intellectus angeli non habet defectum, si defectus accipiatur privativè, ut, s. careat eo quod habere debet; si verò accipiatur negativè, sic quælibet creatura invenitur deficiens Deo comparata, dum non habet illam excellentiam quæ invenitur in Deo. 1ª. q. 12. 4 ad 2.

DEGRADATIO aufert ordinis executionem, quasi in perpetuum, sed excommunicatio solùm usque ad emendationem. 3ª. q. 82. 8 ad 3.

DEIFICATUS prædicatur de humanitate Christi, non autem de homine Christo. 3ª. q. 16. 3. c. ad 2. et 3 ad 2.

1 DEITAS inquantum una in pluribus personis convenit cum forma nominis collectivi. 1ª. q. 39. 5 ad 6.

2 Deitas non potest supponere pro persona. 1ª. q. 39. 5. o.

1 DELECTATIO non est generatio, sed generatum esse. 1 2. q. 31. 1. c. et q. 35. 5. c.

2 Delectatio, secundùm Aristotelem, est quidam motus animæ, et constitutio simul tota, et sensibilis in naturam existentem. 1 2. q. 31. 1. c.

3 Delectatio est motus, qui est actus perfecti, non autem est motus, qui est actus existentis in potentia. 1 2. q. 31. 2 ad 1.

4 Delectatio est motus in appetitu animali, consequens apprehensionem boni naturalis, præsentis per sensum. 1 2. q. 11. 1 ad 3. et q. 31. 1. c. ad 2. et q. 35. 1. c.

5 Delectatio est operatio causaliter, non autem formaliter, nec essentialiter. 1 2. q. 31. 1 ad 1.

6 Delectatio est passio animæ. 1 2. q. 31. 1. 1. o. et 4 ad 2. et 5. c. fi. et ad 2. et q. 35. 1. c.

7 Nulla delectatio est quid optimum. 1 2. q. 2. 6. o.

8 Objectum delectationis est bonum apparens, conveniens, conjunctum. 1 2. q. 43. 1. c.

9 Delectatio est quietatio cognita in re convenienti. 1 2. q. 11. 1 ad 3. et q. 34. 1. c. et q. 43. 1. c.

10 Delectatio est quies appetitûs tendentis in finem, propter præsentiam ejus, sed est motus appetitûs ab appetibili præsenti, immutante appetitum. 1 2. q. 31. 1 ad 2. et q. 33. 3 ad 1. et q. 34. 2 ad 2 et ad 3. et 3 ad 3. et 4. c. ad 2. et q. 38. 1. c.

11 Delectatio est sicut quies naturalis, sed tristitia est sicut quies violenta. 1 2. q. 31. 8. c. ad 1.

12 Delectari de Deo in via plenè non possumus, sicut nec Deum cognoscere. 2 2. q. 44. 6. o.

13 Nulla delectatio est in carentibus omni cognitione. 1 2. q. 11. 2. c. et q. 31. 1. c. et q. 52. 1. c. et q. 33. 1. c. et q. 41. 3. c.

14 Delectatio propriè dicta est in Deo. 1 2. q. 31. 4 ad 2.

15 Delectatio diversimodè est in Deo, angelis, hominibus, et brutis. 1 2. q. 31. 4 ad 2.

16 Delectatio est in appetitu sensitivo, et in appetitu intellectivo. 1 2. q. 30. 1. c. et q. 31. 5. 4. o. et q. 33. 1. c.

17 Omnis delectatio est proprium accidens beatitudinis, vel partis ejus. 1 2. q. 2. 6. c. et q. 3. 4. c.

18 Causa proxima delectationis est operatio, cujus objectum est causa remota. 1 2. q. 32. 1. o.

19 Oportet quòd omnis delectatio aliquam operationem consequatur. 1 2. q. 32. 1. o.

20 Omnis operatio procedens ex habitu perficiente naturam causat delectationem. 1 2. q. 100. 9. c. ad 3.

21 Operatio non est propter delectationem, sed e converso. 1 2. q. 4. 2. o.

22 Delectatio est major in principio operationis quàm in processu ejus continuitate, quamvis fortè in processu operatio sit intensior, et hoc triplici ratione, scilicet primò, quia cùm operatio sit delectationis causa, quantò aliquid attentiùs operatur, tantò major delectatio ex operatione consurgit, homo autem in principio operationis attentior est ad operationem quàm in progressu, et ideò in progressu operationis quando aliquis negligentiùs intendit operationi, non sentit tantam in operatione delectationem; secundò quia oportet in nobis delectationem esse secundùm modum nostræ naturæ, unde cùm nostra natura sit mutabilis, non est nobis semper idem delectabile, quia jam mutati sumus à pristina dispositione, et sic post pauca, non est nobis conveniens quod priùs conveniens erat, et ideò quod priùs erat delectabile, postea fit minus delectabile, vel etiam triste, et hæc est etiam ratio, quare continuitas unius rei in nobis fastidium parit; alternatio verò delectat; tertiò quia cùm ad delectationem requiratur convenientis perceptio, quantò aliquid minus sentitur, minus est delectabile: res autem in sui novitate magis sentiuntur, quia postmodùm earum dispositio fit quasi qualitas quædam inhærens sentientibus. 1 2. q. 32. 1 ad 3.

23 Operatio unius potest esse causa delectationis in alio tripliciter, s. benefaciendo, faciendo æstimationem boni ejus, et propter amorem vel odium. 2 2. q. 32. 3. o.

24 Ad delectationem requiruntur duo, s. adeptio, vel conjunctio, vel præsentia boni convenientis, et cognitio hujus. 1 2. q. 32. o. et q. 33. 1. c. et q. 35. 1. 7. c. et q. 43. 1. c.

25 Motus est causa delectationis tripliciter, primò quia mutamur, secundò quia objectum excedit, tertiò ratione cognitionis. 1 2. q. 32. 2. o.

26 Consueta delectant, quia fiunt connaturalia. 1 2. q. 32. 2 ad 3. et 8 ad 3.

27 Rarò contingentia delectant, ratione admirationis, et desiderii. 1 2. q. 32. 8 ad 3.

28 Benefacere aliis, est causa delectationis tripliciter, scilicet propter spem, vel amorem, ratione excellentiæ, et ratione libertatis. 1 2. q. 32. 6. o.

29 Amor et concupiscentia causant delectationem, sed magis spes. 1 2. q. 32. 3 ad 3. et q 33. 3 ad 2. et q. 100. 9 ad 3.

30 Spes ratione præsæstimationis delectat, sed ratione absentiæ affligit. 1 2. q. 32. 3 ad 2. et q. 40. 8 ad 2.

31 Sensus magis delectat quàm spes, et hæc magis quàm memoria, quia delectatio est de re præsenti. 1 2. q. 32. 3. o. et 2 2. q. 30. 1 ad 3.

32 Vincere delectat inquantum demonstrat propriam excellentiam, ideò omnes ludi et pugnæ delectant, propter spem victoriæ. 1 2. q. 32. 6 ad 3.

33 Otium, ludus, et omnia quæ ad requiem pertinent, sunt delectabilia, inquantum auferunt tristitiam, quæ est ex labore. 1 2. q. 32. 1 ad 3.

34 Omne simile ratione unitatis delectat, sed contristat per excessum corrumpendo, vel ut impedit proprium bonum. 1 2. q. 32. 7. o.

35 Redarguere et punire delectant, ratione propriæ excellentiæ, vel amoris, non autem propter malum alterius. 1 2. q. 32. 6 ad 3.

36 Dare aliis delectat, inquantum indicat proprium bonum, sed contristat inquantum evacuat illud. 1 2. q. 32. 6 ad 1.

37 Tristitia est causa per accidens delectationis, inquantum facit magis eam appeti, et propter eam fertur. 1 2. q. 35. 3 ad 1. et q. 38. 1. c.

38 Tristitia in præsenti causat delectationem, inquantum repræsentat in memoria rem dilectam, sed in præterito, quia evasit ab aliquibus tristibus et dolorosis. 1 2. q. 32. 4. o.

39 Dilatatio metaphoricè sumpta est effectus dilectionis, amoris, et desiderii. 1 2. q. 33. 1. o. et q. 37. 2. c.

40 Qui delectatur, constringit rem delectantem, dum ei fortiter inhæret, sed cor suum ampliat, ut perfectè fruatur. 1 2. q. 33. 1 ad 3.

41 Delectatio perficit operationem tripliciter, s. ut finis, ut forma, et augendo. 1 2. q. 4. 1 ad 3. et q. 33. 4. o. et q. 34. 4 ad 3. et q. 40. 8. c.

42 Quælibet delectatio mitigat quamlibet tristitiam. 1 2. q. 35. 4 ad 2 et ad 3. et q. 38. 1. o. et 3. 4. c. et 3. o. et q. 48. 1. o. et 3ª. q. 46. 8 ad 2.

43 Delectatio contemplationis adjuvat usum rationis, corporales autem impediunt tripliciter, s. per distractionem, contrarietatem, et ligationem. 1 2. q. 4. 1 ad 3. et q. 33. 3. o. et 4 ad 1. et q. 34. 1 ad 1. et 2 2. q. 15. 3. o. et q. 33. 6. o.

44 Delectatio maximè corrumpit æstimationem prudentiæ, et præcipuè in venereis, quia totam animam absorbet. 2 2. q. 33. 6. c. et q. 33. 8 ad 1. et q. 153. 3 ad 1.

45 Delectationes spirituales causant desiderium sui sine fastidio, nisi per accidens ratione corporis. 1 2. q. 33. 2. o.

46. Delectationes corporales ratione habiti excedentis causant fastidium, sed ratione non habiti causant desiderium. 1 2. q. 33. 2. o.

47 Delectationes corporales sunt medicinales, contra fastidium, vel sunt ægritudinales, i. inordinatè amatæ. 1 2. q. 31. 5. c. fi. ad 1. et q. 48. 1. c.

48 Omnis tristitia impedit omnem delectationem per redundantiam, sed per se impedit tantùm contraria. 1 2. q. 35. 4 ad 2. et ad 3. et 6. c. fi. et 3ª. q. 46. 8 ad 2.

49 Omnis tristitia impedit aliquam operationem, inquantum est contraria operanti. Sed non omnis delectatio coadjuvat ad operandum. Imò extranea impedit, avertendo intentionem. 1 2. q. 33. 3. 4. c.

50 Operatio secundùm se est delectabilis, sed per accidens, est pœnosa, et contristans, s. ratione motûs fatigantis, ideò quies est delectabilis per accidens, i. removendo contristans, s. motum. 1 2. q. 32. 1 ad 3.

51 Quælibet delectatio contrariatur cuilibet tristitiæ secundùm dispositionem subjecti, et secundùm effectus, quia per primum natura confortatur. et per secundùm molestatur. 1 2. q. 35. 4 ad 2. et q. 38. 1 ad 1.

52 Delectationi considerationis intellectus nulla tristitia contrariatur ratione sui, sed tantùm ratione objecti. 1 2. q. 31. 3. c. fi. et q. 32. 7 ad 2. et q. 35. 5. o. et 2 2. q. 9. 4 ad 2. et q. 180. 8. c. et 3ª. q. 46. 7 ad 4.

53 Dolor et tristitia contrariantur cuilibet delectationi secundùm genus, non autem secundùm speciem. 1 2. q. 35. 3. 4. o. et q. 38. 1 ad 1.

54 Delectatio potest esse integra et perfecta, non autem tristitia, sed semper est secundùm partem. 1 2. q. 35. 6. c.

55 Delectatio et tristitia de eodem contrariantur secundùm speciem, sed de oppositis habent convenientiam, et de disparatis sunt disparatæ. 1 2. q. 35. 4. o. et 5. c. et q. 36. 1 ad 2.

56 Omnes fugiunt quamlibet tristitiam, non autem omnes appetunt quamlibet delectationem. 1 2. q. 39. 1 ad 2. et 3. c.

57 Appetitus delectationis est major quàm fuga tristitiæ secundùm se, sed per accidens, est e converso tripliciter, s. primò, quia tristitia magis sentitur, secundò ex causa, tertiò ex effectu. 1 2. q. 35. 6. o. et 2 2. q. 138. 1. c.

58 Delectatio magis afficit quàm tristitia, quæ magis sentitur. 1 2. q. 29. 3. o.

59 Omne animal appetit delectationes naturaliter, ut medicinas, contra labores sensuum, et motuum. 1 2. q. 32. 7 ad 2. et 2 2. q. 4. 6. c.

60 Delectatio appetitûs naturalis dicitur tantùm delectatio, et opposita passio, dicitur dolor. Sed delectatio appetitûs animalis dicitur etiam gaudium; et opposita passio dicitur tristitia. Primæ sunt in qualibet potentia, secundæ verò in concupiscibili tantùm. 1 2. q. 31. 3. o. et q. 35. 2. 7. c. et q. 41. 5. c.

61 Juvenes et melancholici vehementer appetunt delectationes sensuum, propter laborem suæ naturæ. 1 2. q. 32. 7 ad 2.

62 Delectatio naturaliter appetitur propter se finaliter, non autem formaliter, nec effectivè. 1 2. q. 2. 6 ad 1 et ad 3. et q. 34. 2 ad 2.

63 Delectatio corporalis plùs appetitur quàm spiritualis, per accidens, quia quidam abundant sensu, et deficiunt intellectu; et quia pluribus est nota quàm spiritualis. 1 2. q. 2. 6. c. ad 1 et ad 2. et q. 31. 5. c. et q. 32. 7 ad 2.

64 Non omnis delectatio est bona, nec omnis est mala, sed aliqua est bona, et aliqua mala. 1 2. q. 34. 1. 2. c.

65 Omnis tristitia per se est mala, licèt per accidens possit esse bona, sed non omnis delectatio est bona per se. 3ª. q. 15. 6 ad 2 et ad 3.

66 Delectatio de apparenti bono, et vero malo, et tristitia de apparenti malo et vero bono, sunt malæ moraliter. 2 2. q. 35. 1. c.

67 Tristitia est materia delectationis et gaudii, per accidens tantùm, et e converso, inquantum

tristitiæ accidit esse bonum, et illis malum. q. 35. 3 ad 2 et ad 3.

68 Delectatio non dicitur morosa, nisi sit cum consensu rationis deliberatæ. 1 2. q. 74. 6 ad 3. et q. 88. 4 ad 2.

69 Consensus rationis in delectationem cogitationis pravæ, ratione objecti est peccatum mortale, sed ratione cogitationis tantùm est veniale, vel nullum, putà cùm aliquis causa disputationis, vel confessionis, et hujusmodi, cogitat de peccatis carnalibus. 1 2. q. 31. 5. c. et q. 74. 8. o. et q. 88. 3 ad 2. et 2 2. q. 154. 4. c. et q. 180. 7. o.

70 Delectatio actûs conjugalis de se non est peccatum mortale, nec veniale. 1 2. q. 34. 1 ad 1.

71 Actus matrimonii propter delectationem tantùm, intra limites matrimonii, est peccatum veniale, sed extra limites matrimonii, vel excludendo ordinem finis ultimi, est peccatum mortale, quia quando est peccatum luxuriæ, propter solam inordinationem concupiscentiæ, sicut cùm aliquis libidinosè accedit ad suam uxorem, tunc est distinguendum, quia quandoque est talis inordinatio, quæ excludit ordinem finis ultimi, putà cùm aliquis ita tantum concupiscit delectationem veneream, quòd ab ea non abstineret propter præceptum Dei; et quòd illam mulierem cognoscere vellet, vel etiam aliam, præter matrimonii legem, et sic est peccatum mortale; quia concupiscentia non refrenatur intra limites matrimonii: aliquando verò inordinatio concupiscentiæ non tollit ordinem ultimi finis, quando s. aliquis, etsi superabundet in concupiscentia delectationis veneræ, tamen potiùs ab ea abstineret quàm contra Dei præceptum ageret, nec istam mulierem, aut aliam cognoscet, si sua uxor non esset: et tunc concupiscentia sistit intra limites matrimonii, et est peccatum veniale. Manifestum est enim quòd in quibusdam peccatis est quidem aliqua inordinatio, non tamen per contrarietatem ad ultimum finem, sed solùm circa ea quæ sunt ad finem, inquantum plus vel minus debitè eis intenditur, salvato tamen ordine ad ultimum finem, putà cùm homo, etsi nimis ad aliquam rem temporalem afficiatur, non tamen pro ea vellet Deum offendere, aliquid contra præceptum ejus faciendo. 1 2. q. 87. 5. c. et 2 2. q. 68. 3. c.

72 Delectatio duplex, s. carnalis, i. quæ completur sensu carnis, s. ciborum et venereorum; et spiritualis, i. quæ completur solâ apprehensione animæ 2 2. q. 118. 6 c. et q. 125. 8. c.

73 Delectatio corporalis, i. secundùm sensum, est vehementior quoad nos, sed delectatio spiritualis est simpliciter major, firmior, et diuior. 1 2. q. 2. 6. c. et q. 31. 5 o. et q. 58. 4. c. et 2 2. q. 141. 4 ad 4. et q. 180. 7. c.

74 Delectatio corporalis vocatur voluptas, quia pluribus est nota quàm spiritualis. 1 2. q. 2. 6. c.

75 Delectationes corporales indigent temperari, et refrenari per rationem, non autem spirituales, quia non sunt secundùm mentem, quæ est regula, ideo secundùm se sunt sobriæ et moderatæ. 1 2. q. 31. 5 ad 3. et 2 2. q. 141. 4 ad 4.

76 Nullus diu potest esse sine delectatione, ideò carens delectationibus spiritualibus, transit ad carnales. 2 2. q. 35. 4 ad 2. et q. 119. 1. 3.

77 Delectatio spiritualis est tota simul, non autem corporalis. 1 2. q. 31. 2. o. et 5. c. fi.

78 Delectatio secundùm tactum est major utilitate, et simpliciter, et naturalior, quàm secundùm alios sensus, sed delectatio secundùm visum est major ratione cognitionis. 1 2. q. 31. 6 o. et 2 2. q. 45. 3. c. et q. 141. 4. c. ad 3. et 7. c.

79 Delectatio contemplationis excedit omnem delectationem humanam. 1 2. q. 3. 5. c. fi. et q. 38. 4. c. et 2 2. q. 180. 7. o.

80 Delectatio vitæ contemplativæ est nobilior, convenientior nobis, purior et perfectior, quàm vitæ activæ. 2 2. q. 182. 1. c.

81 Delectatio contemplationis in via est imperfecta respectu contemplationis in patria. 2 2. q. 180. 7 ad 3.

82 Contemplatio divinorum in via est majoris delectationis quâlibet contemplatione alterius rei. 2 2. q. 180. 7 ad 3.

83 Delectatio secundùm voluntatem est mensura et regula omnis actûs moralis, non autem delectatio secundùm sensum. 1 2. q. 34. 4. o.

84 Delectatio sensibilis fuisset major et purior ante peccatum quàm post, sicut delectatio temperati quàm intemperati. 1ª. q. 98. 2 ad 3.

85 Delectatio est prior amore, et ille desiderio, secundùm rationem finis, sed ordine generationis est e converso. 1 2. q. 25. 2. c. ad 3. et q. 34. 4 ad 1.

86 Delectatio contrariatur delectationi de objecto contrario. 1 2. q. 31. 8. o.

87 Differentia inter delectationem, gaudium, exultationem, lætitiam, hilaritatem, et jucunditatem. 1 2. q. 31. 3. o. et q. 35. 2. c.

88 Delectatio est in tempore per accidens tantùm, s. ratione transmutationis adjunctæ. 1 2. q. 31. 2. o.

89 Delectationes dupliciter sunt innaturales, s. quæ sunt contra rationem, et quæ sunt contra naturam communem. 1 2. q. 31. 3. c. et 7. o.

90 Delectari propter se formaliter licitum est in omni delectabili, secundùm suam formam, non autem finaliter. 1 2. q. 70. 1 ad 2.

91 Delectatio non est finis charitatis, sed magis visio, cui consequitur. 1 2. q. 4. 2 ad 3.

DELITIOSI dicuntur qui non possunt sustinere aliquos labores, nec aliquid minuens delectationem. 2 2. q. 138. 1 ad 2.

DELICTUM communiter significat quamcumque omissionem, sed strictè, omissionem pertinentium ad Deum, vel quando scienter et cum contemptu omittit homo id quod facere debet. 2 2. q. 79. 4 ad 1

1 DÆMONES, secundùm Apuleium, sunt corpore aerea, animo passiva, mente rationalia, tempore æterna. 1ª. q. 51. 1 ad 1. et q. 115. 5. c.

2 Dæmones secundùm Porphyrium sunt naturâ fallaces, et sensitivi. 1ª. q. 63. 4 ad 4.

3 In dæmonibus est ordo 1ª. q. 109. 1. o.

4 Nomina aliquorum ordinum sunt in dæmonibus, non tamen seraphin, nec Throni, nec Dominationes. 1ª. q. 63. 7 ad 1. et 9 ad 3. et q. 109. 1 ad 3.

5 Ordinatio dæmonum est sacra ex parte Dei, non autem ex parte ipsorum. 1ª. q. 109. 1 ad 2

6 Dæmones vigent acumine scientiæ, et lumen intellectuale in eis est perspicuum. 1ª. q. 64. 1. o.

7 Error est in intellectu dæmonum solùm respectu supernaturalium. 1ª. q. 58. 5. o.

8 Dæmones cognoscunt veritatem tripliciter, s. per naturam, revelationem, et experientiam. 1ª. q. 64. 1 ad 5. et 2 2. q. 172. 5 ad 1. et 6. o.

9 Cognitio veritatis per naturam et per gratiam tantùm speculativa est in dæmonibus, non autem producens amorem Dei. 1ª. q. 64. 1. o.

10 Boni angeli revelant aliqua dæmonibus. 1ª. q. 64. 1. c. ad 5. et q. 109. 4 ad 1. et 2 2. q. 172. 6 ad 2 et ad 5.

11 Revelationes à bonis angelis factæ dæmonibus sunt illuminationes ex parte angelorum, quia ordinant eos ad Deum, non autem ex parte dæmonum. 1ª. q. 109. 4 ad 1.

12 Revelatio beatorum angelorum facta dæmonibus non est per modum illuminationis, sed locutionis. 2 2. q. 172. 5 ad 2.

13 Dæmones cognoscunt futura contingentia. 1ª. q. 57. 3. c. et q. 86. 4 ad 2.

14 Illuminatio non est in dæmonibus, sed conceptus suos manifestant per modum locutionis. 1ª. q. 109. 3. o. et 2 2. q. 172. 5 ad 2.

15 Dæmon non habet cognitionem matutinam, nec vespertinam, sed nocturnam. 1ª. q. 64. 4 ad 5.

16 Dæmones cognoscebant Christum esse Messiam promissum in lege, non autem divinitatem ejus, nisi per conjecturas. 1ª. q. 64. 1 ad 4. et 3ª. q. 44. 1 ad 1. et q. 44. 1 ad 2. et q. 47 3. c.

17 Dæmon prohibebatur virtute divinâ ab investigatione lucæ Mariæ, nec noverat divinitatem Christi, sed confitebatur suspicando. 3ª. q. 29. 1 ad 3. et q. 41. 4 ad 1. et q. 44. 1 ad 2. et q. 47. 3. c.

18 Dæmones sciunt se damnatos in perpetuum. 2 2 q. 18. 3. c.

19 Liberum arbitrium dæmonum est obstinatum in malum principaliter ex justitia Dei non dantis gratiam, secundò ex indivisibili appetitu eorum, tertiò ex cognitione intellectiva, quia non possunt deponere æstimationem semel habitam. 1ª. q. 64. 2. o.

20 Omnis motus liberi arbitrii dæmonum est inordinatus, nec possunt se præparare ad gratiam. 1ª. q. 64. 2 ad 3.

21 Dæmones possunt facere actum bonum ex genere, sed nullo modo ex bona voluntate. 1ª. q. 64. 2 ad 3.

22 Dæmones non sunt naturaliter mali, sed propriâ voluntate. 1ª. q. 63. 4. o. et q. 67. 4 ad 4.

23 Natura dæmonum est bona, sed voluntas eorum est mala, cujus malitiæ ipsi sunt causa. 1ª. q. 64. 3 ad 3.

24 Omnis actus naturæ dæmonum est bonus, et actus voluntatis ejus est malus. 1ª. q. 64. 2 ad 3.

25 Dæmones non diligunt se mutuò, licèt concordiam habeant in malo. 1ª. q. 109. 2 ad 2.

26 Nulla passio sensitiva est in dæmonibus, sed timor et dolor voluntatis est in eis. 1ª. q. 63. 2 ad 2. et q. 64. 3. c.

27 Furor, phantasia, et concupiscentia, non sunt in dæmonibus, nisi metaphoricè, id est velle inordinatè. 1ª. q. 34. 3 ad 3 et q. 58. 3. c. et q. 59. 4 ad 1.

28 Dæmon est caput omnium malorum, non influxu interiori, sed gubernat one exteriori, inquantum avertuntur à Deo. 3ª. q. 8. 7. 8. o.

29 Dæmon et Antichristus sunt tantùm unum caput malorum, quia Antichristus dicitur caput, quia in eo erit plenissimè malitia diaboli. 3ª. q. 8. 8 ad 1.

30 Dæmones meruerunt beatitudinem, sed statim præbuerunt impedimentum ejus. 1ª. q. 63. 3 ad 4. et 6. o.

31 Omnes dæmones simul peccaverunt, et tantò graviùs, quantò superiores. 1ª. q. 63. 8 ad 1 et ad 3. et 2 2. q. 24. 3 ad 3.

32 In omnibus quæ agunt dæmones propriâ voluntate, peccant mortaliter. 1ª. q. 64. 2 ad 3. et 1 2. q. 89. 4. o.

33 Peccatum dæmonis durat adhuc secundùm appetitum, non autem secundùm æstimationem. 1ª. q. 64. 2 ad 3.

34 Primum peccatum Adæ, vel dæmonum, non fuit blasphemia in Spiritum sanctum, licèt potuerit esse. 2 2. q. 163. 4 ad 3.

35 Omnia peccata sunt in dæmonibus secundùm reatum, sed tantùm spiritualia, secundùm effectum. 1ª. q. 63. 2. o.

36 In dæmonibus non fuit labor, nec tædium, nec accidiæ peccatum. 1ª. q. 63. 2 ad 2.

37 In dæmonibus non sunt propriè nisi duo peccata, s. superbia, et invidia. 1ª. q. 63. 2. o.

38 Dæmones non afficiuntur peccato carnali, sed tentant ex invidia. 1ª. q. 63. 2 ad 1 et 2.

39 Dæmon tentavit primos parentes ex invidia. 1ª. q. 63. 2. o.

40 Dæmon non potuisset tentare hominem in statu innocentiæ, suggestione interiori, quia per hanc immutatur phantasia. 2 2. q. 165. 2 ad 2.

41 Dæmon tentans primos parentes promiserat Adæ quòd sciret bonum et malum, sed non solvit promissum. 2 2. q. 163. 2. o.

42 Dæmon tentans primos parentes non potuit sumere formam quam voluit, sed tantùm serpentis. 2 2. q. 165. 2 ad 3.

43 Tentare ad nocendum est proprium dæmonum, sed mundus et caro tentant instrumentaliter. Deus autem tentat faciendo sciri virtutem tentati. 1ª. q. 114. 2. o. et 2 2. q. 97. 2. c.

44 Impugnatio dæmonum est ex malitia eorum, s. ex superbia et invidia, sed ordinatio ejus est à Deo. 1ª. q. 64. 4. c. et q. 114. 1. o.

45 Dæmones dupliciter impugnant homines, s. instigando ad peccatum, et puniendo; secundo modo mittuntur à Deo, non autem primo modo. 1ª. q. 114. 1 ad 1.

46 Tentatio dæmonum non semper est peccatum, quia vitari non potest, sicut vitari potest tentatio carnis; ideò tentatio carnis sine peccato esse non potest, ut patet per glosam. 1 2. q. 80. 5 ad 3. et 3ª. q. 41. 1 ad 3.

47 Dæmones maximè gaudent de peccato luxuriæ, propter difficultatem evadendi. 1 2. q. 73. 5 ad 2.

48 Omnia peccata sunt ex suggestione dæmonum indirectè, non autem directè. 1ª. q. 63. 2. c. et q. 114. 3. o. et 1 2. q. 80. 4. o. et 3ª. q. 8. 7 ad 2.

49 Dæmones non sunt causa peccatorum nostrorum, nisi indirecte, s. persuadendo, vel proponendo aliquod appetibile. 1 2. q. 75. 3. o. et 80. 4. o. et 3ª. q. 8. 7. o.

50 Dæmon potest impedire usum rationis, si ermittatur; ideò potest sufficienter impellere in etum peccati, non autem in peccatum. 1 2. q. 80. 3. o.

51 Dæmones inducunt ad peccatum interiùs operando, s. in phantasiam, et in appetitum sensitivum tantùm. 1 2. q. 80. 2. o.

52 Dæmon non statim tentat hominem spiritualem de gravibus peccatis. 3ª. q. 41. 4. c.

53 Dæmones victi non cessant à tentatione aliorum, nec ejusdem semper, sed ad tempus. 1ª. q. 114. 5. o.

54 Remedium semper est paratum hominibus contra dæmones, ex passione Christi, etiam tempore Antichristi. 3ª. q. 49. 2 ad 2 et ad 3.

55 Dæmones fingunt se esse animas defunctorum, ut inducant in errorem, vel etiam divinâ dispensatione apparent animæ defunctorum; nam, secundùm Augustinum, non est absurdum credere, aliquâ dispensatione permissum fuisse, ut non dominante arte magicâ vel potentiâ, sed dispensatione occultâ, quæ pythonissam et Saulem latebat, se ostenderet spiritus justi aspectibus regis, divinâ eum sententiâ percussurus; vel non verè spiritus Samuelis à requie sua excitatus est, sed aliquod phantasma et illusio imaginaria, diaboli machinationibus facta, quam Scriptura Samuelem appellat, sicut solent imagines rerum suarum nominibus appellari. 1ª. q. 89. 8 ad 2. et q. 117. 3 ad 2 et 2 2. q. 95. 4 ad 2. et q. 174. 5 ad 4.

56 Non licet habere familiaritatem cum dæmone, nec requirere veritatem ab eo, ad cognitionem occultorum, s. de iis quæ excedunt facultatem et cognitionem humanam, nec à dæmonibus auxilium implorare, quia est apostasia à fide (secundùm Augustinum). 1ª. q. 114. 4. c. ad 2. et 2 2. q. 90. 2. 3. o. et q. 95. o. et q. 96. o.

57 Dæmon veritatem dicit, ut decipiat. 1ª. q. 64. 2 ad 3.

58 Dæmones faciunt aliquas levitates, ut sint familiares hominibus, quos conantur decipere. 1ª. q. 89. 4 ad 3. et 1 2. q. 89. 4 ad 3.

59 Quærere aliquid à dæmone, spontè occurrente licet, propter utilitatem aliorum, maximè quando virtute divinâ compelli potest ad dicendum vera, sicut Christus fecit. Nam et Beda dicit, non velut inscius dominus inquirit, sed ut confessâ peste quam tolerabat, virtus curantis gratiùs emicaret, et sicut Jacobus, et Simon, et Judas fecerunt, non autem licet dæmonem invocare ad auxilium vel cognitionem occultorum, inquirendo ab ipso. 2 2. q. 90. 2. c. fi. et 3. c. et q. 95. 4 ad 1 et ad 3. et q. 96. 2 ad 3. fi.

60 Invocantes dæmonem peccant mortaliter, et sunt apostatæ à fide (secundùm Augustinum) propter pactum initum cum dæmone, tacitè vel expressè, vel verbotenùs si invocatio intersit, vel facto aliquo, etiamsi sacrificia desint. 2 2. q. 96. 2 ad 3. fi.

61 Dæmones alliciuntur diversis generibus herbarum, animalium, carminum et rituum, ut signis, non autem ut rebus. 1ª. q. 115. 5 ad 3. et 2 2. q. 85. 2 ad 2. et q. 96. 2. o.

62 Dæmones vocati sub certa constellatione veniunt, licèt non subsint cœlis, nec alicui virtuti corporali, ut ducant in errorem, vel quia coguntur à superioribus dæmonibus. 1ª. q. 115. 5. o.

63 Dæmones vocati sub certa constellatione, veniunt, quia sciunt illius virtutem juvare ad effectum requisitum. 1ª. q. 115. 5 ad 2.

64 Dæmones plus vexant lunaticos in augmento lunæ, ut eam infament, et quia tunc cerebrum est sic dispositum per lunam. 1ª. q. 115. 5 ad 1.

65 Dæmones maximè anhelant ad hoc ut eis exhibeatur cultus divinus. 2 2. q. 85. 2 ad 3.

66 Deus non est in dæmone nec in peccatore simpliciter, sed ut est creatura, vel addendo per essentiam, præsentiam et potentiam. 1ª. q. 8. 1 ad 4.

67 Dæmon habet potestatem aliquam in homine, ex hoc quòd subditur peccato originali, vel actuali. 3ª. q. 71. 2. c. ad 1.

68 Nullus ante passionem Christi potuit evadere manus dæmonum, quin descenderet ad infernum. 3ª. q. 49. 2 ad 2. et 5 ad 1. et q. 52. 5 ad 2. et 6 ad 2.

69 Dæmon etiam nunc potest Deo permittente homines tentare quantùm ad animam, et vexare quantùm ad corpus. 3ª. q. 49. 2 ad 2.

70 Idem dæmon potest recipere semen viri, et transfundere in mulierem; et generabitur homo qui erit filius viri, et non dæmonis, sicut et aliarum rerum semen assumunt, secundùm Augustinum. 1ª. q. 51. 3 ad 6.

71 Dæmones non permittuntur facere omnia quæ possunt naturaliter, nec datur eis potestas faciendi aliquid supernaturaliter. 1ª. q. 114. 4 ad 2. et 3ª. q. 29. 1 ad 3. et q. 75. 4. c. ad 3.

72 Etsi dæmones animam alicujus sancti evocare non possint, neque cogere ad aliquid agendum, potest tamen hoc fieri divinâ virtute, ut dum dæmon consulitur, ipse Deus per suum nuntium, veritatem enunciet, sicut per Heliam respondit. 2 2. q. 174. 5 ad 4.

73 Dæmones frequenter apparent in figuris bestiarum, quæ designent conditiones eorum, ex providentia et permissione Dei, sicut in figura serpentis, cùm esset tamen in dæmone decipiendi cupiditas (secundùm Augustinum). 2 2. q. 165. 2 ad 3.

74 Potestas duplex dæmonis, s. quæ sufficienter impellit in actum peccati, sed non in peccatum, et quæ trahit ad supplicium. 1 2. q. 80. 3. o.

75 Dæmones non possunt producere effectus qui non sunt in potestate alicujus virtutis naturalis activè, ut suscitare mortuos, et hujusmodi, nisi in præstigio. 1ª. q. 91. 2 ad 1 et ad 3. et q. 114. 4. c. ad 2.

76 Dæmones possunt verè naturales effectus producere, sed mediantibus agentibus naturalibus. 1ª. q. 114. 4. c. ad 2. et q. 115. 3 ad 1. et q. 117. 3. c.

77 Dæmones nullam formam possunt influere in materiam, nisi mediante agente naturali, sed

solus Deus. 1ª. q. 91. 2. c. et q. 105. 1 ad 1. et q. 114. 4. c. ad 2.

78 Dæmon potest dupliciter facere aliquid apparere aliud quàm sit, scilicet immutando alicujus phantasiam interiùs, et alios corporeos sensus, vel exterius aliquod corpus formando. 1ª. q. 114. 4 a 2

79 Pluvia et venti, et quæcumque solo motu locali fiunt, possunt causari à dæmonibus. 1 2. q. 80. 2. c.

80 Christus sufficienter probavit quadrupliciter quòd expelleret dæmones per virtutem Dei, et non per virtutem dæmonum, primò per hoc quòd Satanas contra seipsum non dividitur; secundò exemplo aliorum, qui dæmonia ejiciebant per spiritum Dei; tertiò quia dæmonium expellere non posset, nisi ipsum vicisset virtute divinâ; quartò quia nulla convenientia in operibus nec in effectu erat sibi et Satanæ, cùm Satanas dispergeret quos Christus colligebat. 3ª. q. 43. 2 ad 3.

81 Christus permisit dæmones intrare porcos, et affligere illum quem liberavit, triplici ratione, scilicet ut instruat magnitudinem nocumenti dæmonum, qui hominibus insidiantur; ut omnes discerent quod nec adversùs porcos audent aliquid facere, nisi ipse concesserit; et ut ostenderet quàm graviora in illos homines operati essent, quam in illos porcos, nisi essent divinâ providentiâ adjuti. 3ª. q. 44. 1 ad 4.

82 Dæmones superiores expellunt inferiores corporaliter, non autem à dominio animæ; sed Christus utroque modo expellit utrosque. 3ª. q. 43. 2 ad 3.

83 Locus duplex debetur dæmonibus, scilicet aer caliginosus, causâ exercitandi homines usque ad diem judicii; et infernus, ratione pœnæ. 1ª. q. 64. 4. o.

84 Dæmones, ubicumque sint, habent semper secum infernum; nec diminuitur pœna eorum ex recessu. 1ª. q. 64. 4 ad 3.

85 Pœna dæmonum in nullo mitigatur per potestatem puniendi alios. 1ª. q. 109. 2 ad 3.

DÆMONIACI nesciunt quid loquantur quando dæmon loquitur in eis, sicut nec serpens quo diabolus tentavit Evam, nec asina quâ angelus locutus est ad Balaam. 2 2. q. 165. 2 ad 4.

1 DEMONSTRATIO duplex, scilicet propter quid, id est, per causam, et signi, id est, per effectum. 1ª. q. 2. 2. c.

2 Demonstratio duplex, scilicet ad sensum, et ad intellectum. 1ª. q. 43. 1 ad 3.

3 Ex quolibet effectu notiori potest demonstrari propriam ejus causam esse. 1ª. q. 2. 2. c. ad 3.

4 Unius conclusionis est tantùm unum medium demonstrativum, sed multa probabilia. 1ª. q. 47. 1 ad 3.

1 DENOMINATIO quælibet fit ab aliquo habente se per modum formæ, non autem semper à forma. 1ª. q. 13. 11. c. et q. 57. 2. c.

2 Transcendentia denominant seipsa, non autem formæ speciales. 1 2. q. 55. 4 ad 1.

3 Agens denominatur ab actione, non autem ab effectu, nisi sit de intellectu actionis. 1ª. q. 57. 2. c. ad 2.

4 In respectivis fit denominatio ab extrinseco, non autem in absolutis. 1ª..q. 6. 4. c. et q. 57. 2. c. et 1 2. q. 7. 2 ad 1.

5 Omnia quæ habent ordinem ad aliquid unum, licèt diversimodè, denominari possunt ab eo. 3ª. q. 60. 1. c.

1 DENUNCIATIO semper debet fieri in peccatis occultis præcedente secretâ admonitione, nisi mora sit periculosa. 2 2. q. 33. 7 o.

2 In denunciatione non requiritur scriptura, quia denuncians non obligat se ad probandum, nec punitur non probans. 2 2. q. 68. 2 ad 3.

1 DEPOSITUM datur ad utilitatem dantis; sed mutuum, ad utilitatem accipientis. 1 2. q. 105. 2 ad 5. et 2 2. q. 62. 6. c.

2 Lex vetus bene ordinavit de mutuis, et de depositis. 1ª. q. 105. 2 ad 4 et ad 5.

3 Depositus gladius non debet restitui furioso. 2 2. q. 31. 4. c. et q. 57. 2 ad 1. et q. 62. 5 ad 1. et q. 120. 1. c.

4 Furans suum depositum peccat et tenetur relevare gravamen depositarii. 2 2. q. 66. 3 ad 3. et 5 ad 5.

5 Depositum amittens sine culpa, non tenetur restituere. 1 2. q. 105. 2 ad 5. et 2 2. q. 62. 6. c.

1 DERISIO de re notabili est peccatum mortale, et est gravius quàm contumelia; sed gravissimum derisio Dei, secundò parentum, tertiò justorum. 2 2. q. 75. 2. o.

2 Derisio secundùm rationem suam est minus grave peccatum detractione, et contumeliâ, licèt quandoque sit e converso. 2 2. q. 75. 2 ad 3.

3 Recidivans, et simulans, id est, fictus, non derident Deum expressè, sed interpretative. 2 2. q. 75. 2 ad 2.

1 DESCENDERE Christum ad inferos, fuit conveniens. 3ª. q. 52. 1. o. et 4. c.

2 Christus per suum effectum descendit usque ad infernum damnatorum. 3ª. q. 51. 2. c.

3 Christus per essentiam descendit tantùm ad limbum patrum, sed per suum effectum descendit ad quemlibet infernum. 3ª. q. 53. 2. o.

4 Christus descendens illuminavit limbum patrum, quoad eos tantùm. 3ª. q. 52. 2 ad 1.

5 Christus post mortem statim descendit, et statim liberavit justos qui erant in limbo. 3ª. q. 52. 4 ad 1. et 5 ad 3.

6 Christus descendens nullum damnatum liberavit de inferno, nec de limbo puerorum, nec de purgatorio, sed tantùm omnes justos. 3ª. q. 52. 5. 6. 7. 8. o.

7 Christus descendens in infernum damnandos confutavit de eorum incredulitate, sed purgandis dedit spem gloriæ. 3ª. q. 52. 2. c. ad 3. et 6 ad 1.

8 Christus descendens ad inferos liberavit à purgatorio sufficienter purgatos, vel qui dum hic viverent, hoc meruerunt per fidem et dilectionem et devotionem ad mortem Christi. 3ª. q. 52. 4 ad 2.

9 Christus descendens ad inferos operatus est in virtute passionis suæ, confringendo vectes, id est, impedimenta impedientia patres exire. 3ª. q. 52. 4 ad 2. et 5. 6. 7. c. et 8. c. ad 2.

10 Descensus duplex convenit Christo, s. de cœlo, secundùm deitatem, non quidem motu locali, sed incarnatione secundùm exinanitionem;

et ad inferos, secundùm animam qui est motus localis; et convenit Christo secundùm conditionem humanæ naturæ. 3ª. q. 57. 2 ad 2.

11 Christus secundùm animam tamdiu fuit in inferno, ad quem descendit, quamdiu corpus ejus fuit mortuum. 3ª. q. 52. 4. o.

12 In mysterio incarnationis non consideratur ascensus, quasi alicujus præexistentis, et proficientis; sed descensus Verbi, ad imperfectionem nostræ naturæ. 3ª. q. 55. 3 ad 3. et q. 54. 1 ad 1.

13 Christus postquam ascendit, aliquando descendit de cœlis ad terram. 3ª. q. 57. 6 ad 3.

14 Describuntur aliqua in libris materialibus, ad succurrendum memoriæ. 1ª. q. 24. 1. c.

DESERERE gregem sibi commissum procedit vel ex timore malè humiliante, vel ex amore malè inflammante, vel ex amore salutis propriæ, ut si prælatus solus quæratur. 1 2. q. 72. 3. c.

DESERTUM. Nullus de filiis Israel natus in deserto, mortuus est ibi. 3ª. q. 70. 4 ad 3.

1 DESIDERIUM dicitur dupliciter, s. appetitus rei non habitæ, et intensio affectûs tollens fastidium. 1 2. q. 33. 2. c.

2 Desiderium est de bono non habito, sed amor est de bono absolutè. 1ª. q. 20. 1. c. ad 2.

3 Desiderium, spes, amor, et odium, sunt aliquo modo in carentibus cognitione, non autem timor, nec desperatio 1 2. q. 41. 3. c.

4 Desiderium propriè est in appetitu sensitivo, et in appetitu rationali. 1 2. q. 30. 1 ad 2.

5 Desiderium est in concupiscibili. 1 2. q. 23. 2. c. et q. 40. 1. c.

6 Desiderium naturale rationalis creaturæ est ad cognoscendum genera, species, et rationem omnium rerum; non autem omnia individua vel futura contingentia, quæ solus Deus in sua æternitate cognovit. 1ª. q. 42. 8 ad 4. et q. 44. 45. o.

7 Omne quod naturaliter desideratur ab homine, naturaliter cognoscitur ab eo. 1ª. q. 2. 1 ad 1. et q. 65. 3. c.

8 Desiderium animæ beatæ quiescit ex parte appetibilis, non autem ex parte appetentis. 1 2. q. 4. 5 ad 5.

9 Inest unicuique rei naturale desiderium ad conservandum suum esse. 1ª. q. 5. 2 ad 3 et ad 4. et q. 65. 3. c. et q. 104. 2. 3. o.

10 Desiderium quodammodo facit desiderantem aptum et paratum ad susceptionem desiderati. 1ª. q. 12. 6. c. fi

1 DESPERATIO non importat solam privationem spei; sed recessum à re desiderata, propter impossibilitatem æstimatam. 1 2. q. 40. 4 ad 3

2 Desperatio non respicit malum sub ratione mali; sed per accidens quandoque inquantum facit impossibilitatem adipiscendi; sed potest esse ex solo excessu boni. 1 2. q. 40. 4 ad 1.

3 Desperatio est peccatum in appetitu. 2 2. q. 20. 1. o. et 2. c.

4 Desperatio est minus grave peccatum infidelitate, et odio Dei, sed periculosius. 2 2. q. 20. 3. o.

5 Desperatio potest esse sine infidelitate. 2 2. q. 20. 2. o.

6 Desperatio principaliter causatur ex accidia, seu tristitia, et negligentia; secundò ex luxuria. 2 2. q. 24. 4. o.

7 Desperatio est prior timore, sicut ratio et causa ejus, ideò timor consequitur desperationem vincendi. 1 2. q. 25. 3. c.

8 Desperatio oritur occasionaliter ex timore Dei et horrore peccatorum, non autèm directè. 2 2. q. 20. 1 ad 2.

9 Desperatio in damnatis non est culpa, sed pars damnationis; sicut nec in viatore, de re non nata haberi. 2 2. q. 21 ad 3.

1 DESPONSATIO beatæ Mariæ fuit facta duodecim rationibus, sc. ne Christus infidelibus, tanquam illegitimè natus abjiceretur, ut consueto modo, ejus genealogia, per virum describeretur; et ad tutelam pueri nati, ne diabolus contra eum vehementiùs nocumenta procurasset. Et ut à Joseph nutriretur: et per hoc beata Virgo redditur immunis à pœna, ne s. lapidaretur à Judæis, tanquam adultera; et ut per hoc ab infamia liberaretur; et ut ei Joseph ministerium exhiberet; et testimonio Joseph comprobatum est Christum ex Virgine natum; et verba Virginis matris magis credibilia redduntur, suam virginitatem asserentis; et ut tolleretur excusatio virginibus, quæ propter suam incautelam non vitant infamiam; et per hoc significatur universalis Ecclesia, quæ cùm virgo sit, desponsata tamen est uni viro Christo; et quòd mater Domini fuit desponsata et virgo; in persona ipsius et virginitas et matrimonium honoratur, contra hæreticos, alteri horum detrahentes. 3ª. q. 29. 1. o.

DESTINARE est dirigere aliquid in aliquid, vel mente proponere. 1ª. q. 23. 1. c. et 2 ad 2.

1 DETRACTIO quæ est occulta maledictio, ad denigrationem famæ, per impositionem falsi, per adauctionem mali, per revelationem mali occulti, et per depravationem intentionis, de se est peccatum mortale: ex levitate verò, est veniale, nisi sit de gravi; sed propter bonum cum debitis circumstantiis, nullum est peccatum. 2 2. q. 3. 1. 2. o. et q. 74. 1. o. et q. 75. 1. c.

2 Detractio non est filia iræ, sed invidiæ. 2 2. q. 73. 3 ad 3.

3 Detractio contrariatur adulationi, quoad ea quæ dicuntur, licèt utrumque sit malum, non autem quoad finem, quia prima intendit infamiam, secunda verò delectationem. 1 2. q. 113. 1 ad 3.

4 Diligens et insidiosa inquisitio eorum quæ ab aliis fiunt, ordinatur ad aliquid noxium, s. ad detrahendum proximo. 2 2. q. 167. 2. c. ad 3. fi.

1 DEVOTIO est spiritualis actus voluntatis, promptè tradendi se ad famulatum Dei. 2 2. q. 82. 1. o. et 2. c. et q. 83. 3 ad 1.

2 Devotio est principalis actus religionis virtutis. 2 2. q. 82. 22. 2. o. et q. 83. 3 ad 1. et 13. c. et q. 104. 3 ad 1.

3 Devotio est pinguedo animæ causata à charitate, et conservans eam. 2 2. q. 82. 2 ad 2. et 3. c.

4 Causa devotionis triplex, s. extrinseca et principalis, id est, Deus; et intrinseca duplex, s. contemplatio bonitatis Dei; et beneficiorum ejus, et consideratio propriorum defectuum ex-

cumens præsumptionem. 2 2. q. 82. 3. o. et 4. c

5 Consideratio eorum quæ sunt apta excitare dilectionem Dei, causat devotionem; sed consideratio distrahentium mentem à divinis impedit eam. 2 2. q. 82. 3 ad 2.

6 Ea quæ pertinent ad humanitatem Christi maximè excitant devotionem manuducendo, licèt devotio sit circa ea quæ sunt divinitatis, vel etiam utrumque. 2 2. q. 82. 3 ad 1.

7 Devotio primò et per se causat delectationem et lætitiam; secundariò autem et per accidens, causat tristitiam. 2 2. q. 82. 4. o

8 Qui semel orat devotè, remanet devotior per plures dies. 2 2. q. 85. 14 ad 4. et q. 171. 2 ad 2.

9 Mens semel ad devotionem excitata, faciliùs postea ad devotionem pristinam revocatur; ideò ad hoc orationes crebræ sunt necessariæ. 2 2. q. 171 2 ad 2.

10 Devotio ad sanctos non terminatur ad eos, sed transit in Deum; devotio verò ad dominos temporales, est alterius rationis. 2 2. q. 82. 2 ad 3.

11 Devotio abundat in simplicibus mulieribus propter humilitatem elationem comprimendo; sed scientia, et quælibet perfectio subjecta Deo, auget devotionem. 2 2. q. 82. 3 ad 3.

1 Esse propriè convenit Deo. 1ª. q. 45. 11. o.

2 Deum esse demonstratur multipliciter. 1ª. q. 2. 3. o.

3 Deum esse est demonstrabile per effectus à posteriori tantùm. 1ª. q. 2. 1. c. fi. et 2. o.

4 Dei non est demonstratio, nisi per effectum. 1ª. q. 3. 5. c. fi.

5 Deum esse non est per se notum, sed est primum inter omnia credibilia. 1ª. q. 2. 1 ad 2. et 2 2. q. 46. 1. c.

6 Deum esse non est nobis naturaliter notum secundùm se, sed secundùm similitudinem et participationem ejus. 1ª. q. 2. 1 ad 1.

7 De Deo scimus an est, i. hanc propositionem esse veram ex effectibus ejus; non autem actum essendi ejus, sicut nec essentia ejus. 1ª. q. 3. 4 ad 2.

8 Esse Dei est esse cujuslibet creaturæ exemplariter vel causaliter; non autem formaliter seu essentialiter. 1ª. q. 3. 8. o.

9 Esse Dei est proprium, et determinatum, et distinctum, à quolibet esse creaturæ, per hoc quòd ei non potest aliquid addi. 1ª. q. 3. 2 ad 3. et 4 ad 1. et q. 7. 1 ad 3.

10 Esse Dei, per hoc quod est subsistens, non receptum in aliquo, distinguitur à quolibet alio. 1ª. q. 3. 2 ad 3. et 4 ad 1. et q. 7. 1 ad 3. et q. 44. 1. c.

11 In solo Deo, esse et essentia sunt idem realiter. 1ª. q. 2. 1. c. et q. 3. 4. o. et q. 5. 6. c. et q. 6. 3. c. et q. 12. 2. c. ad 3. et 4. c. et q. 13. 11. c. et q. 44. 4. c. et 14 ad 2. et q. 25. 1 ad 2. et q. 44. 1. c. et q. 45. 1 ad 3. et q. 50. 2 ad 3. et q. 54. 1. et c. et 3. c. et q. 61. 1. o. et q. 75. 5 ad 4. et q. 104. 1. c. fi. et 1 2. q. 3. 7. c. et 3ª. q. 13. 1. c.

12 Essentia divina est actus purus; angelica verò est intelligibilis in actu, sed intellectus noster est intellectus in potentia tantùm. 1ª. q. 25. 1. c. et q. 87. 1. c. ad 2.

13 Deus est sua essentia. 1ª. q. 3. 3. o. et q. 14. 3. c. ad 2. et q. 29. 4. c. ad 1.

14 De Deo non possumus scire quid est. 1ª. q. 1. 7 ad 1. et q. 2. 2 ad 2. et q. 3. principio. et q. 12. 12. c. ad 1. et 13 ad 1. et q. 13. 8 ad 2.

15 Essentia divina est omne quod est in ea. 1ª. q. 40. 1 ad 1.

16 Deus tripliciter dicitur, s. essentialiter, participativè, et nuncupativè. 1ª. q. 13. 9. 10. o. et 2 2. q. 85. 2 ad 1.

17 Deus essentialiter est extra ordinem totius creaturæ. 1ª. q. 28. 1 ad 3.

18 Deus est forma. 1ª. q. 3. 2. c. fi. et ad 3. et 7. 8. c. et 3ª. q. 2. 1. c.

19 Una tantùm forma est in divinis. 1ª. q. 31. 2 ad 2.

20 Deus non est forma inhærens. 1ª. q. 3. 8. o.

21 Deus non est forma corporis. 1ª. q. 3. 8. o. et 3ª. q. 2. 1. c. ad 2. et q. 3. 1 ad 2. et q. 50. 2 ad 3.

22 Deus non est anima mundi, contra quosdam, nec anima cœli, contra Almaricanos. Nec materia prima, contra David de Dinando. 1ª. q. 3. 8. c. et q. 51. 1 ad 1. et q. 90. 1. c.

23 Anima attribuitur Deo secundùm similitudinem actûs. 1ª. q. 3. 2 ad 1. et q. 19. 11. c.

24 Deus non est corpus. 1ª. q. 3. 1. o.

25 Deus non habet diffinitionem. 1ª. q. 1. 7 ad 1. et q. 2. 2 ad 2. et q. 3. 5. c. fi.

26 Deus non est genus, nec species. 1ª. q. 3. 5. c. et q. 30. 4 ad 3.

27 Deus non est in genere, nec in prædicamento per se, nec reductivè ut principium. 1ª. q. 3. 5. o. et q. 4. 3 ad 1. et q. 6. 2 ad 3. et q. 88. 2 ad 4.

28 Substantia secundùm quòd significat per se existere, id est, non in alio, convenit Deo, non autem propriè, nec univocè. 1ª. q. 29. 3 ad 4.

29 Solus Deus est omninò simplex. 1ª. q. 3. o. et q. 9. 1. c. et q. 25. 1. c. et q. 28. 2. c.

30 In Deo nulla est compositio. Sed hanc pluralitatem, quæ est secundùm rationem, repræsentat in propositione pluralitas prædicati et subjecti; unitatem verò repræsentat per compositionem. Quandoque enim intellectus noster enunciationem de Deo format, cum aliqua diversitatis nota, præpositionem interponendo, ut cùm dicitur, bonitas est in Deo, quare et hic designatur aliqua diversitas, quæ competit intellectui; et aliqua unitas, quam oportet ad rem referre. 1ª. q. 13. 12. c. fi.

31 In solo Deo sunt idem suppositum et natura, et in omnibus creaturis differunt. 3ª. q. 27. 1. c.

32 In Deo non est materia, nec potentia, sed est purus actus. 1ª. q. 3. 1. 2. c. et q. 7. 1. c. et q. 9. 1. c. et q. 12. 1. c. et q. 14 2 ad 3. et 3. c. ad 2. et q. 25. 1. c. et q. 49. 3 ad 2. et q. 50. 2 ad 3. et q. 54. 1. c. et q. 75. 5 ad 4. et q. 87. 1. c. et q. 89. 2 ad 3. et q. 90. 1. c. et q. 115. 1 ad 2. et 1 2. q. 49. 4. c. et q. 50. 5. c.

33 Deus est perfectissimus. 1ª. q. 4. 1. o. et q. 25. 1. c. et 2 2. q. 161. 1 ad 4.

34 Quicquid entitatis, bonitatis, et perfectionis est in creatura quacumque, totum est eminentius in Deo. 1ª. q. 4. 2. o. et q. 6. 1 ad 2. et 2. 3. 4. c. et q. 9. 1. c. et q. 11. 3. c. et q. 12. 2.

c. et q. 45. 2. 3. 4. 5. c. et q. 44. 6. 41. c. et q. 25. 1. c. ad 3. et 5. c. et q. 26. 1. c. ad 1. et 4. o. et q. 28. 2 ad 3. et q. 29. 3. c. et q. 49. 3. c. et q. 75. 4 ad 3. et q. 91. 1. c.

35 Quicquid est in Deo, est Deus. 1ª. q. 3. 3. c. et q. 27. 3 ad 2. et 4 ad 1. et q. 28. 2. c. et q. 40. 1. c.

36 Deus et creatura non est aliquid melius, nec maius, quàm solus Deus. 1ª. q. 4. 2. o. et q. 103. 3 ad 3. et 1 2. q. 34. 3 ad 2.

37 In Deo est magnitudo virtutis et perfectionis, non autem magnitudo molis. 1ª. q. 42. 1 ad 1. et 4 ad 2. et 3ª. q. 58. 3. o.

38 Magnitudo Dei est perfectio naturæ ejus. 1ª. q. 42. 4. c. ad 2. et 1. d. 19. q. 1. 1. o. et q. 3. 1. o.

39 In Deo non est quantitas. 1ª. q. 28. 4. c.

40 In Deo est similitudo omnium rerum, secundùm formam, et secundùm materiam. 1ª. q. 57. 2 ad 2.

41 Deus dicitur esse finitus sibi, secundùm similitudinem proportionis tantùm. 1ª. q. 44. 3 ad 2.

42 Deus est infinitus negativè, non autem privativè; formaliter, non autem materialiter. 1ª. q. 7. 1. o. et q. 12. 1 ad 2. et 7. c. et q. 25. 2 o. et 3. c. et q. 52. 2. c. et q. 53. 1. c. et q. 75. 5 ad 4 et q. 86. 2 ad 1. et 3ª. q. 10. 3 ad 1. et ad 2.

43 Solus Deus est omninò immutabilis. 1ª. q. 9. 1. 2. o. et q. 10. 2. 3. c. et q. 44. 15. o. et q. 49. 1. o. et q. 50. 1 ad 3. et q. 65. 1 ad 1. et 3ª. q. 2. 1. c. et q. 57. 1 ad 1.

44 Deus movetur metaphoricè dupliciter, s. operando in se, et secundùm emanationem in alia. 1ª. q. 9. 1 ad 1. et ad 2 et q. 75. 3. c.

45 Nulla passio est in Deo. 1ª. q. 20. 1. o. et q. 21. 1 ad 1. et q. 41. 1 ad 3.

46 Cognitio Dei per essentiam est naturalis soli Deo, angelo autem per similitudinem, nobis verò per speculum, i. per speciem aliarum. 1ª. q. 56. 3. o. et q. 62. 4. c. et 3ª. q. 9. 4. c.

47 Deum esse intelligentem, probatur multipliciter. 1ª. q. 14. 1. o. et q. 26. 1. c.

48 Intelligere Dei est suum esse, et sua essentia. 1ª. q. 14. 4. o. et. 8. 9. c. et q. 16. 3. c. et q. 18. 3. c. ad 2. et 4. c. et q. 19. 1. c. et 4. c. ad 2. et q. 26. 2. c. et q. 27. 2 ad 3. et q. 34. 2 ad 1. et q. 41. 3 ad 4. et q. 54. 2. c. et q. 79. 1. c. et q. 87. 3. c. et 3ª. q. 9. 1 ad 1.

49 Solus Deus est suus intellectus, et suum intelligere. 1ª. q. 14. 4. o. et q. 18. 3. c. ad 2. et 4. c. et q. 27. 2. c. fi. et ad 2. et q. 28. 4 ad 1. et q. 34. 2 ad 1. et q. 41. 4 ad 3. et q. 54. 2. c. et q. 79. 1. 2. c. et q. 87. 3. c.

50 Essentia Dei se habet ut intelligens, ut intellecta, et ut quo intelligitur. 1ª. q. 14 2. 4. c.

51 Deus nihil intelligit per speciem aliam ab essentia sua. 1ª. q. 14. 2. 4. c. et 5. o. et q. 55. 1. c. ad 3. et q. 57. 1. c. et q. 79. 1. c. et q. 84. 2. c. et q. 85. 4. c. et q. 87. 1. c. et q. 89. 1. c.

52 Nihil pertinens ad intellectum in divinis dicitur personaliter, præter verbum. 1ª. q. 34. 1 ad 2 et q. 37 2 ad 1.

53 Impossibile est quòd primum et per se intellectum à Deo sit aliud quàm essentia ejus. 1ª. q. 14. 2. 3. o.

54 Deus intelligit tantùm in actu, nihil autem in potentia. 1ª. q. 14. 2. c. ad 2. et q. 79. 2. c.

55 Deus intelligendo, non componit, nec dividit. 1ª. q. 14. 5 ad 3. et 14. o. et q. 85. 5. c.

56 Deus intelligit se. 1ª. q. 14. 2. 3. o. et 5. c.

57 Deus intelligit omnia. 1ª. q. 14. 5. o. et 7. o. et 12. c. et q. 79. 2. c. et q. 87. 1. c. et q. 89. 1. c.

58 Deus intelligit omnia simul. 1ª. q. 14. 7. o. et 12 ad 1. et 13. c. et q. 22. 3 ad 3. et q. 27. 3 ad 3. et q. 85. 4. c.

59 Deus cognoscit omnia unicâ cognitione. 1ª. q. 19. 2 ad 4. et 3. c. et q. 22. 3 ad 3. et q. 27. 3 ad 3. et q. 28. 4 ad 2. et q. 34. 3. c. et q. 41. 6. c.

60 Deus cognoscit omnia singularia distinctissimè. 1ª. q. 14. 6. 41. o. et 12. c. fi. et q. 22. 2. 3. c. et q. 55. 4 ad 3. et q. 57. 2. c. fi. et q. 89. 4. c.

61 Deus intelligit enunciabilia. 1ª. q. 14. 14. o. et q. 16. 3 ad 1.

62 Videre Dei est approbare, ut maneret quod fecerat, non quòd alio modo cognosceret, aut placeret ei creatura antequam faceret. 1ª. q. 32. 1 ad 3. et q. 73. 3 ad 3. et q. 74 ad 3.

63 Deus intelligens vilia non vilescit. 1ª. q. 22. 3 ad 3.

64 Intellectus Dei cognoscens mala non impeditur à consideratione malorum, sicut fit in nobis, et ejus voluntas ad malum flecti non potest. 1ª. q. 22. 3 ad 3.

65 Deus cognoscit se et creaturas, eâdem ratione ex parte cognoscentis; sed diversâ ratione, ex parte cogniti. 1ª. q. 85. 3 ad 4.

66 Deus ab æterno cognovit creaturas, et non entia quæ aliquando erunt, non solùm ut sunt in Deo, vel in ejus intellectu, sed etiam in propriis naturis. 1ª. q. 20. 2 ad 2.

67 Deus per ideam cognoscit omnes conditiones particulares rerum. 1ª. q. 14. 11. o. et 12. c. et q. 15. 3 ad 4.

68 Scientia est in Deo perfectissimè. 1ª. q. 14. 1. o.

69 Scientia dicitur analogicè de Deo, et de creatura. 1ª. q. 13. 5. c.

70 Scientia Dei non est habitus, nec æqualitas, nec effectus demonstrationis, vel principiorum, vel habens causalitatem. 1ª. q. 14. 4 ad 1. et q. 19. 5. c. et 2 2. q. 9. 1 ad 1.

71 Scientia Dei non est universalis, nec particularis, nec in potentia, vel habitu, sed semper in actu. 1ª. q. 14. 1 ad 3.

72 Scientia Dei non est inquisitiva vel discursiva. 1ª. q. 14. 7. o. et q. 85. 3. c. et 1 2. q. 14. 1 ad 2. et 2 2. q. 9. 1 ad 1. et q. 49. 3 ad 2. et ad 3.

73 Scientia Dei est uniformis, et invariabilis 1ª. q. 14. 15. o. et q. 19. 7. c.

74 Scientia Dei de seipso est tantùm speculativa; sed de aliis est speculativa et practica simul. 1ª. q. 14. 16. o. et q. 34. 3. c. et 1 2. q. 3. 3 ad 1.

75 Scientia Dei duplex, s. visionis, et simplicis intelligentiæ. Prima est tantùm entium; secunda est etiam non entium, quæ possunt esse. 1ª. q. 14. 9. 12. o. et q. 34. 3 ad 3. et 3ª. q. 10. 2 ad 2. et 3. c. et q. 13. 1 ad 2.

76 Deus scit infinita, etiam scientiâ visionis. 1ª. q. 14. 12 o. et 3ª. q. 10. 3. o.

78 Solus Deus habet scientiam de futuris contingentibus in se. 1ª. q. 14. 13. o. et q. 86. 3. 4. o.

79 Necesse est quòd scientia Dei usque ad singularia se extendat, quæ per materiam individuantur. 1ª. q. 14. 11. c. fi.

80 Deus scivit aliqua quæ nescit, et e converso. 1ª. q. 14. 15 ad 3.

81 Mala sciuntur à Deo. 1ª. q. 14. 10. e. et q. 15. 3 ad 1. et q. 18. 4 ad 4.

82 Mala pertinent ad scientiam ejus practicam. 1ª. q. 14. 16. c. fi.

83 Scientia Dei duplex, s. simplicis notitiæ, et approbationis. Secunda est tantùm bonorum, sed prima est etiam malorum. 1ª. q. 14. 8. c. fi.

84 Deus eâdem scientiâ cognoscit se, et ea quæ facit. 1ª. q. 1. 4. c. et q. 14. 16. c.

85 Scientia Dei est causa rerum, adjunctâ voluntate. 1ª. q. 14. 8. o. et 9 ad 3. et 16 ad 1. et q. 19. 4. c. ad 4. et 11 ad 1. et q. 27. 1 ad 3. et q. 45. 6. c.

86 Scientia Dei comparatur ad creaturas, ut ars ad artificiata. 1ª. q. 14. 8. o. et q. 17. 1. c. et q. 21. 2. c. et q. 22. 2. c. fi. et q. 74. 3 ad 1. et q. 91. 3. c. et 1 2. q. 13. 2 ad 3. et q. 93. 2. c.

87 Scientia Dei causat res; nostra verò causatur à rebus et dependet ab eis; sed angelica nec causat nec causatur à rebus. 1ª. q. 14. 8 ad 3. et 11. c. fi. et q. 21. 2. c. et 1 2. q. 2. 3. c. et q. 3. 5 ad 1.

88 Deus est cognoscibilis ab omni intellectu creato. 1ª. q. 12. o. et 1 2. q. 93. 2. o.

89 Intellectus creatus potest videre Deum per essentiam. 1ª. q. 12. 1. o. et q. 4 ad 3. et 1 2. q. 3. 4. c.

90 Deus non potest videri per essentiam naturaliter ab aliqua creatura. 1ª. q. 12. 4. o. et q. 23. 4. c. et q. 56. 3. c. ad 2. et q. 62. 4. 2. 9. c. et q. 64. 1 ad 2. et q. 94. 2. c. fi. et q. 108. 4. c. et 1 2. q. 5. 5. 7. c. et 3ª. q. 10. 4 ad 2.

91 Qui impurus est, non potest intrare in templum Dei; quantò magis nec Deum videre. 1 2. q. 109. 1. o.

92 Jacob vidit Dominum facie ad faciem, et salva facta est anima ejus. 1ª. q. 12. 11. a. 1 et ad 1.

93 Deus non potest videri per essentiam in hac vita mortali. 1ª. q. 12. 11. o. et q. 13. 1. c. et 2 ad 3. et 1 2. q. 5. 5. c. et q. 95. 2. o. et 2 2. q. 180. 5. o.

94 Cognitio divinæ veritatis et bonitatis duplex, s. cognitio purè speculativa, et cognitio affectiva seu experimentalis. 1ª. q. 64. 1 ad 3. et 1 2. q. 112. 5. c. ad 1 et ad 5. et 2 2. q. 97. 2 ad 2. et q. 154. 5. c. et q. 162. 3 ad 1. et q. 180. 3 ad 2.

95 Per illustrationem divini luminis, de facili possunt quæcumque videri. 2 2. q. 180. 6 ad 3.

96 Cognoscimus essentiam Dei in hac vita, secundùm quòd repræsentatur in creaturis, non autem ut est in se. 1ª. q. 1. 7 ad 1. et q. 2. 1. o. et 12. 12. c. et q. 13. 2 ad 3. et q. 32. 1. c. et q. 86. 2 ad 1.

97 Solus homo viator cognoscit Deum per creaturas. 1ª. q. 12. 12. o.

98 Creatura venit in cognitionem Dei tripliciter, s. per viam causalitatis, eminentiæ, et remotionis. 1ª. q. 12. 12. c. et q. 13. 1. c. et 8 ad 2. et 10 ad 3. et q. 84. 7 ad 3.

99 Deum esse, possumus cognoscere, per rationem naturalem. 1ª. q. 12. 12. o.

100 Similitudo intellectûs nostri non sufficienter probat aliquid de Deo, propter hoc quòd intellectus non univocè invenitur in Deo et in nobis. Et deinde est, quod Augustinus dicit: quòd per fidem venitur ad cognitionem, et non e converso. 1ª. q. 32. 1. ad 2. fi.

101 Intellectus noster intelligit totum Deum, non autem totaliter. 1ª. q. 127. 7 ad 3. et 3ª. q. 10. 1 ad 2.

102 Deus non est primum cognitum ab intellectu nostro. 1ª. q. 88. 3. o.

103 Quilibet intellectus, etiam infimus, potest per gratiam Dei videre Deum per essentiam. 1 2. q. 109. 10.

104 Deus perfectiùs cognoscitur per gratiam quàm per naturam à nobis. 1ª. q. 12. 13. o.

105 Intellectus noster indiget novâ illuminatione, respectu supernaturalium, non autem respectu naturalium. 1ª. q. 1. 1. c. ad 1 et ad 2.

106 Solus Deus format mentem per gratiam, et per lumen connaturale, non autem per aliud lumen immediatè. 1ª. q. 106. 1 ad 3.

107 Inter Deum et mentem nostram datur medium quoad gradum naturæ, non autem ut est objectum beatitudinis. 1 2. q. 5. 1 ad 3.

108 Non est possibile videre rationes rerum in divina essentia, nisi ipsa videatur. 2 2. q. 173. 1. c.

109 Dei non est demonstratio, nisi per effectum. 1ª. q. 2. 3. c. fi.

110 Illud verbum Job, semel loquitur Deus, referendum est ad æternam Dei locutionem, quâ Deus Pater Verbum unicum protulit sibi cœternum. Et tamen potest dici, quòd licèt idem corporali voce Deus protulerit, non tamen propter idem, sed ad ostendendum diversum modum quo homines participare possunt similitudinem filiationis æternæ. Unde Filius Dei non habetur ex qualicumque cognitione Dei, sed tantùm ex ea quæ est cum amore. 1ª. q. 27. 3 ad 3. et q. 43. 3 ad 2. et 3ª. q. 45. 4 ad 1.

111 Cognitio Dei acquiritur per alia. Sed postquam jam cognoscitur, non per alia cognoscitur, sed per se. 1ª. q. 2. 2. o. et 2 2. q. 27. 3 ad 2. et q. 34. 1. c. et q. 171. 2 ad 3.

112 Videre Deum facie ad faciem, est videre eum per essentiam immediatè. 1ª. q. 12. 11. a. 1.

113 Essentia Dei videtur mediatè, et semper, à quolibet beato. 1ª. q. 12. 2. o. et q. 58. 1. c. et q. 62. 9. c. et q. 106. 1 ad 1. et q. 112. 3. c. et 1 2. q. 3. 6 ad 3. et 3ª. q. 9. 3 ad 3. et q. 10. 4 ad 1.

114 Essentia Dei est in intellectu beatorum, ut forma quoad operationem, non autem quoad esse. 1ª. q. 12. 2 ad 3. et 3. c. et 3ª. q. 9. 2. c. et 3 ad 3.

115 Essentia Dei per nullam speciem creatam repræsentari potest. 1ª. q. 12. 2. o. et 6. 11. c. et q. 56. 3. c. et 2 2. q. 173. 4. o. et 3ª. q. 9. 3 ad 3.

116 Essentia Dei non potest videri ab aliquo

intellectu creato, sine lumine supernaturali, id est, gloriæ. 1ª. q. 12. 2. c ad 1. et 5. o et 2 2. q. 174. 5 ad 1. et q. 175. 5 ad 2. et 3ª. q. 10. 4. c. et q. 45. 2. c.

117 Quidam clariùs aliis videbunt essentiam Dei. 1ª. q. 12. 6. o. et 7. 8. c. et q. 62. 9. c.

118 Deus solo intellectu videri potest, quia quælibet potentia sensitiva se extendit tantùm ad corporalia. 1ª. q. 12. 5. c. ad 5. et 2 2. q. 175. 4. c.

119 Deus à nullo oculo corporali potest videri. 1ª. q. 12. 5. o. et 4 ad 5. et 2 2. q. 175. 4. c.

120 Beati vident essentiam Dei, oculis corporalibus per accidens, non autem per se. 1ª. q. 12. 5 ad 2.

121 Naturale est homini quòd aliquando videat essentiam Dei. 1ª. q. 12. 1. c. et 3ª. q. 9. 2 ad 3.

122 Deus videri non potest per essentiam, nisi videatur Trinitas personarum. 2 2. q. 2. 8 ad 3.

125 Visio Dei per essentiam, ut est species rerum, est perfectior visione ejus, ut est objectum beatitudinis. 1ª. q. 12. 8 ad 3.

124 Quicumque videt Deum per essentiam, impossibile est quin diligat ipsum. 1ª. q. 60. 5 ad 3.

125 Omnes qui vident ipsam Dei essentiam, eodem motu dilectionis moventur in ipsam Dei essentiam, prout est ab aliis distincta, et secundùm quòd est quoddam bonum commune. 1ª. q. 60. 5 ad 3.

126 Beati vident in essentia Dei simul omnia quæ aliquando vident. 1ª. q. 12. 10. o. et q. 58. 1. c. et 2. o.

127 Videntes essentiam Dei non vident omnia quæ Deus facit, vel facere potest. 1ª. q. 12. 8. o. et q. 57. 5 ad 2. et q. 106. 1 ad 1. et 3ª. q. 10. 2. c.

128 Beati vident res in essentia Dei, non per similitudines earum, sed per essentiam Dei. 1ª. q. 10. 9. o. et 10. c. et 3ª. q. 9. 3 ad 3.

129 Quantò quis limpidiùs videt essentiam Dei, tantò plura in eo videre potest. 1ª. q. 12. 8. c. et q. 106. 1 ad 1. et 2 2. q. 180. 5 ad 3. et 3ª. q. 10. 2. c.

130 Quilibet videns Deum, videt omnia quæ pertinent ad perfectionem intellectûs; s. species, et genera, et rationes rerum. 1ª. q. 12 8 ad 4.

131 Res videntur in essentia Dei, seu in Verbo, sicut effectus in causa, et conclusio in principio, s. unitè, non autem sicut in speculo. 1ª. q. 12. 8. c. et 22. et q. 175. 1 c. fi.

132 Per visionem Dei non solùm ratio glorificatur, sed totus homo. 1 2. et q. 3. 3 ad 3.

133 Voluntas est in Deo. 1ª. q. 19. 1. o. et 3ª. q. 1. 8. 1. c.

134 Voluntas Dei est suum esse; sed differt ab eo secundum rationem. 1ª. q. 19. 1. c. et 2 ad 1. et q. 54. 2. c. et q. 61. 2 ad 1.

135 Voluntas Dei est sua essentia. 1ª. q. 19. 1 ad 3. et q. 20. 3 ad 2. et q. 59. 2. c.

136 Voluntas Dei est tantùm una numero, licèt sit multorum volitorum. 1ª. q. 19. 2 ad 4. et 5. c. et q. 27. 5 ad 3. et q. 41. 6. c.

137 Deus communicat naturam suam per actum voluntatis, non autem creatura, quia in solo Deo idem est intellectus, voluntas, et natura. 1ª q. 27. 3 ad 2 et ad 3. et 4. c. et q. 59. 2. c.

138 Voluntas Dei, respectu suæ bonitatis, est necessaria, sed respectu creaturarum est ad utrumlibet, et ex necessitate suppositionis. 1ª. q. 19. 3. o. et 7 ad 4. et 10. c. et q. 23. 6 ad 3. et q. 41. 2 ad 3. et q. 46. 1. 2. c. et 3ª. q. 46. 1. 2. c.

139 Voluntas Dei est perfecta per se, non autem per aliud. 1ª. q. 14. 2 ad 3. et 4. o.

140 Primum objectum voluntatis Dei est ejus essentia. 1ª. q. 19. 1 ad 3. et 2. o. et 3. c. et 4 ad 3.

141 Finis naturalis voluntatis Dei est bonitas ejus, quam non potest non velle. 1ª. q. 19. 1 ad 1 et ad 3.

142 Error reducentium omnia in simplicem Dei voluntatem. 1ª. q. 19. 3 ad 2. et ad 3. et q. 23. 3. c.

143 Deus non vult omne bonum, licèt necessariò sciat omne verum. 1ª. q. 19. 3 ad 6. et 6 ad 2.

144 Voluntas Dei est causa rerum. 1ª. 19. 4. o. et q. 20. 2. c. et q. 25. 3. c. et q. 45. 6. c. et 46. 1. c. et 1 2. et q. 110. 1. c. et 3ª. q. 86. 2. c.

145 Voluntas Dei non aufert contingentiam à rebus, sed eam quibusdam imponit, et quibusdam necessitatem. 1ª. q. 19. 8. o. et 1 2. et q. 10. 4. o.

146 Ratio aliqua est voluntatis Dei. 1ª. q. 19. 3. o.

147 Nihil est causa voluntatis Dei, nisi sua bonitas. 1ª. q. 19. 3. o.

148 Ratio aliqua est voluntatis Dei, non ex parte ejus, sed ex parte voliti propter aliud. 1ª. q. 19. 3. o. et q. 23. 3. c.

149 Voluntas Dei est omninò immutabilis, licèt effectus ejus mutentur. 1ª. q. 19. 3. 7. o. et q. 23. 8. c. et 3ª. q. 46. 2. c.

150 Voluntas Dei non movetur propriè, sed metaphoricè, à sola bonitate sua. 1ª. q. 19. 1 ad 3. et 2 ad 2. et q. 105. 2 ad 2.

151 Voluntas Dei duplex, s. antecedens, id est, respectu voliti absolutè; et consequens, id est, respectu voliti cum conditionibus ejus. 1ª. q. 19. 6 ad 1. et q. 23. 1 ad 3.

152 Nihil fit contra voluntatem Dei consequentem, sed præter eam, et contra voluntatem ejus antecedentem. 1ª. q. 19. 6. o.

153 Omne quod est præter, vel contra voluntatem Dei antecedentem, obsequitur et servit voluntati ejus consequenti. 1ª. q. 19. 6. o.

154 Voluntas Dei duplex, s. beneplaciti, et signi. Quæ signa sunt quinque, s. prohibitio, præceptum, consilium, operatio, et permissio. 1ª. q. 19. 11. 12. o. et q. 23. 3. c.

155 Voluntas signi in Deo dicitur tantùm metaphoricè, sed voluntas beneplaciti dicitur propriè. 1ª. q. 19. 11. c.

156 Voluntas Dei semper et infallibiliter impletur. 1ª. q. 19. 6. c.

157 Impossibile est præscientiam Dei falli, et ejus voluntatem et dispositionem cassari. 1ª. q. 46. 2. c.

158 Deus vult alia à se. 1ª. q. 19. 2. o.

159 Solus Deus nihil extra se vult, nisi ratione suæ bonitatis. 1ª. q. 59. 2. c.

160 Deus uno actu vult se, et omnia alia quæ vult. 1ª. q. 19. 2 ad 4. et 5. c. et q. 27. 3 ad 3. et q. 41. 6. c.

161 Quicquid Deus vult, vult sub ratione boni-

communis quod est sua bonitas, quæ est bonum totius universi. 1 2. et q. 19. 10 c.

162 Multitudo voluntatum non repugnat simplicitati Dei. 1ª. q. 19. 2 ad 4.

163 Deus tripliciter vult omnes homines salvos fieri, s. vel ut sit ibi distributio accommoda, vel ut fiat distributio pro generibus singulorum et non pro singulis generum, vel voluntate antecedente, et non voluntate consequente. 1ª. q. 19. 6 ad 1. et q. 23. 4 ad 3.

164 Deus non potest velle malum culpæ, sed malum pœnæ, per accidens tantùm. 1ª. q. 19. 9. o. et 10 ad 1 et ad 2 et q. 22. 3 ad 3. et q. 48. 6. c. et 1 2. et q. 59. 2 ad 3. et q. 79. 4 ad 2.

165 Malæ culpæ fiunt Deo non volente, nec volente, sed permittente. 1ª. q. 19. 9 ad 3. et 1 2. q. 59. 2 ad 3.

166 Voluntas creaturæ movetur à solo Deo, ut à principio intrinseco. 1ª. q. 57. 4. c. fi. et q. 105. 4. o. et q. 106. 2. c. et q. 111. 2. o. et 1 2. q. 6. 4 ad 1. et q. 9. 6. o. et q. 80. 1. o. et 3. c. fi. et q. 111. 4. c. et 3ª. q. 18. 1 ad 1.

167 Omnis motus, tam voluntatis quàm naturæ, procedit à Deo, sicut à primo movente. 1 2. q. 6. 1 ad 3. et q. 9. 4 ad 1. et 6. c. et q. 55. 4 ad 6. et q. 80. 1 ad 3. et q. 109. 1. 9. c. et 2 2. q. 104. 4. c.

168 Deus movet hominem ad agendum tripliciter, s. proponendo appetibile, et mutando corpus, et movendo voluntatem. 1 2. q. 6. 1 ad 3.

169 Motus voluntatis hominis disponuntur immediatè à Deo, intellectus autem mediantibus angelis, corporalia verò interiora et exteriora ejus, mediantibus angelis et cœlis, ut multiformia, mutabilia, et defectibilia ab oppositis. 1ª. q. 79. 4. c. et q. 113. 1. c. et q. 115. 3. c. et 4 ad 2. et 1 2. q. 9. 5 ad 1.

170 Solus Deus imprimere in voluntatem potest. 1ª. q. 105. 4. c. et q. 106. 2. c. et q. 115. 4. o. et q. 116. 1. c. fi. et 1 2. q. 75. 3. c. et q. 80. 1. o. et 3 ad 1. et 2 2. q. 172. 2 ad 1.

171 Solus Deus implet voluntatem, quia solus Deus movet eam sufficienter, ut objectum. 1ª. q. 105. 4. c. et q. 106. 2. c. et q. 111. 2. c. et 1 2. q. 2. 7. 8. c. et q. 5. 1. c.

172 Voluntas creaturæ potest conformari voluntati Dei quadrupliciter, s. materialiter, formaliter, effectivè, et finaliter. 1 2. q. 19. 10. c. co. 2.

173 Voluntas, scientia et actio creaturæ, potest et debet conformari voluntati scientiæ, et actioni Dei, secundum imitationem, non autem secundùm æquiparantiam. 1 2. q. 19. 9 ad 1.

174 Virtus et rectitudo voluntatis humanæ principaliter consistit in hoc, quòd divinæ voluntati conformetur, et ejus sequatur imperium. 2 2. q. 104. 4 ad 2.

175 Conformitas voluntatis humanæ ad divinam attenditur secundùm voluntatem rationis. 3ª. q. 18. 5. c. ad 2.

179 Ad bonitatem voluntatis humanæ requiritur quòd conformetur voluntati Dei. 1 2. q. 19. 9. o.

178 Quilibet homo tenetur conformare voluntatem suam voluntati Dei, in volito formaliter, id est, secundùm rationem communem boni, et in modo, s. ex charitate, et effectivè, id est, quòd velit id quod Deus vult eum velle, non autem materialiter, id est, in quolibet particulari. 1 2. q. 19. 10. o. et q. 59. 2 ad 3. et 2 2. q. 104. 4 ad 3.

179 Voluntas beatorum conformatur voluntati Dei, in quolibet volito. 1 2. q. 19. 10 ad 1.

180 Potentia propriè convenit Deo. 1ª. q. 25. 1. o.

181 Potentia secundùm propriam rationem principii convenit Deo respectu actionum notionalium secundum quas aliqua procedunt secundùm rem, non autem respectu aliarum. 1ª. q. 41. 4 ad 3.

182 Potentia activa propriè convenit Deo, non autem passiva. 1ª. q. 25. 1. o. et 3 ad 1. et q. 41. 4 ad 2.

183 Potentia Dei est principium suæ actionis secundùm rationem tantùm; sed est principium realiter suorum effectuum. 1ª. q. 25. 1 ad 3. et q. 41. 3 ad 4.

184 Potentia Dei est ejus essentia. 1ª. q. 25. 1 ad 2.

185 Potentia Dei est infinita. 1ª. q. 25. 2. o.

186 Potentia Dei duplex, s. absoluta, id est, secundùm se, et ordinata, id est, cum præscientia et voluntate. 1ª. q. 25. 5 ad 1.

187 Potentia Dei non est ad malum, quia est sua bonitas. 1 2. q. 2. 4 ad 1.

188 Circa potentiam Dei fuit duplex error, s. quòd Deus agit ex necessitate naturæ, et quòd divina sapientia limitatur ad hunc ordinem rerum qui nunc est. 1ª. q. 25. 5. c.

189 Potentia generandi est in Deo. 1ª. q. 41. 1. o.

190 Potentia generandi in Deo est medium inter absolutum, et relativum. 1ª. q. 41. 5. o.

191 Potentia generandi in Deo significat essentiam in recto, et relationem in obliquo. 1ª. q. 41. 5. o.

192 Potentia generandi in divinis non continetur sub omni potentia Dei. 1ª. q. 42. 6 ad 3.

193 Potentia generandi in divinis sumitur tripliciter, s. activè, et passivè, et impersonaliter. Prima convenit soli Patri, secunda tantùm Filio, sed tertia cuilibet personæ. 1ª. q. 41. 6 ad 1.

194 Cùm Pater sit principium generationis, et Pater et Filius sint principium spirationis, in Patre erit potentia generandi, et in Patre et Filio potentia spirandi. 1ª. q. 41. 4 ad 3.

195 Eadem numero potentia generandi est in Patre ut generet, et in Filio ut generetur. 1ª. q. 41. 6 ad 1. et q. 42. 6 ad 3.

196 Deus est omnipotens. 1ª. q. 25. 3. o. et 3ª. q. 13. 1. c.

197 Deus potest facere quicquid non implicat contradictionem. 1ª. q. 7. 2 ad 1. et q. 25. 3. 4. o. et 3ª. q. 13. 1. c.

198 Deus dispensare non potest ut homini liceat non subdi ordini ejus, etiam in iis secundùm quæ homines ad invicem ordinantur. 1 2. q. 100. 8 ad 2.

199 Deus potest disponere, agendo præter ordinem suæ providentiæ, quoad res subjectas ordini, non autem quoad rationem ordinis quæ est in Deo. 1ª. q. 103. 6. c.

200 Divina potentia non est ita ordini ejus alligata, quin possit quandoque præter ordinem

causarum secundarum aliquid agere, cùm sibi placuerit, ut patet in operibus miraculosis. 1ª. q. 25. 5. c.

201 Deus non potest facere duo contraria, vel privationem et habitum, vel alia opposita esse simul in eodem. 1ª. q. 105. 2. 6. c. et 1 2. q. 51. 4. c.

202 Deus non potest aliquid facere quod non sit conveniens sapientiæ et bonitati ejus. 1ª. q. 21. 4. c.

203 Deus potest facere quicquid olim fecit, nisi sit impossibile, ratione præteriti. 1ª. q. 25. 4 ad 2.

204 Deus potest reparare virginitatem perditam. 1ª. q. 25. 4 ad 3.

205 Deus potest facere quæ non facit, et dimittere quæ facit. 1ª. q. 25. 5. o. et 3ª. q. 1. 5 ad 3.

206 Solus Deus potest mutare formam in formam, et materiam in materiam, et totum in totum. 3ª. q. 75. 4. c. ad 3.

207 Deus potest transmutare omnem materiam in quamcumque formam. 3ª. q. 28. 1 ad 3.

208 Deus potest immediatè movere materiam ad formam, et omne corpus ad locum, et intellectum, et voluntatem, interiùs eam inclinando. 1ª. q. 105. 1. 2. 3. 4. o. et 110. 2. c.

209 Deus non potest facere materiam esse sine forma. 1ª. q. 66. 1. o.

210 Deus potest facere raritatem et densitatem esse sine materia. 3ª. q. 77. 2 ad 3. et 7 ad 1 et ad 2.

211 Deus potest facere angelum non esse. 1ª. q. 9. 2. c. et q. 10. 5. c. ad 3. et 2 2. q. 1. 1 ad 7.

212 Deus potest immediatè movere quodlibet corpus, quàcumque mutatione possibili cuicumque creaturæ. 1ª. q. 105. 1. 6. c.

213 Deus potest immediatè facere omnem effectum cujuscumque agentis, sine eo. 1ª. q. 105. 2. 6. c. et 1 2. q. 81. 4. c. et 3ª. q. 77. 1. c.

214 Nullius rei virtus posset aliquid, nisi per virtutem Dei, à quo est omnis virtus, et virtutis conservatio, et ordo ad effectum. 1 2. q. 109. 1. c.

215 Hoc quod Deus in omnibus operatur secundùm modum eorum, non excludit quin Deus quædam operetur, quæ natura operari non potest. 1 2. q. 51. 4 ad 2.

216 Nihil prohibet esse aliquid in potentia divina, quod non vult, et quod non continetur sub ordine quem statuit rebus. 1ª. q. 25. 5 ad 1.

217 Solus Deus potest facere præter ordinem et cursum totius naturæ. 1ª. q. 105. 6. o. et q. 106. 3. c. et 3ª. q. 45. 2. c.

218 Quicquid potest intelligi esse sine alio, Deus potest facere esse sine eo, non autem si posset intelligi, alio non intellecto, ut ens sine bono. 1 2. q. 110. 4 ad 4.

219 Deus potest facere universum, et quemlibet creaturam meliorem quàm fecerit. 1ª. q. 25. ad 3. 6. o.

220 Quælibet re creatâ, Deus potest facere aliam meliorem, bonitate essentiali et accidentali. 1ª. q. 25. 5 ad 3. et 6. o.

221 Deus potest facere aliquid melius humanitate Christi, matre ejus, beatitudine, et gratiâ, secundùm se, non autem ut relata ad Deum. 1ª. q. 25. 6 ad 4. et 3ª. q. 7. 12 ad 2. et q. 10. 4 ad 3.

222 Deus non potest peccare. 1ª. q. 25. 3 ad 2. et q. 63. 1. c. et 2 2. q. 6. 2. c. ad 2.

223 Deus si vellet, posset prava agere, et peccare. Et istius conditionalis, Socrates potest currere, si vult, antecedens est possibile; et ideò sequitur possibilitas consequentis. Sed in hac conditionali, Deus potest peccare, si vult, antecedens est impossibile. Non enim potest Deus velle malum. Et ideò non est simile. 1ª. q. 25. 3 ad 2.

224 Deus est causa peccati. 1 2. q. 79. o. et q. 80. 1. c.

225 Deus est causa mali pœnæ per accidens tantùm, mali autem culpæ, nullo modo est causa. 1ª. q. 48. 6. c. et q. 49. 2. o. et q. 63. 5. c. fi. et 1 2. q. 87. 1 ad 2. et 2 2. q. 19. 1 ad 3. et q. 24. 10. c.

226 Deus est causa excæcationis et obdurationis per accidens tantùm, scilicet subtrahendo gratiam. 1ª. q. 25. 3 ad 2. et 1 2. q. 79. 3. o. et 2 2. q. 15. 1. o.

227 Deus per se inclinat ad bonum, dando gratiam et virtutes, et directè ordinando ad bonum, sed inclinat ad malum per accidens tantùm, scilicet non dando gratiam. 1 2. q. 79. 1 ad 1.

228 Deus est causa productiva cujuslibet rei. 1ª. q. 22. 2. c. et q. 44. o. et q. 45. 2. c. et q. 55. 1 ad 3. et q. 57. 2. c. fi. et q. 61. 1. o. et q. 65. 1. o. et 3. c. et q. 75. 5 ad 1. et q. 79. 2. c. et q. 105. 5. 7. c. et 1 2. q. 79. 2. c. et q. 93. 1. c.

229 Deus est causa omnium efficiens, exemplaris, et finalis. 1ª. q. 44. 1. 2. 3. o. et q. 65. 2. o. et q. 103. 2. o. et 5. c. et q. 105. 5. c. et 1 2. q. 79. 2. c.

230 Deus est causa omnis motûs, tam voluntatis quàm naturæ. 1 2. q. 6. 1 ad 3.

231 Deus immediatè producit omnia. 1ª. q. 65. 3. o. et 3ª. q. 6. 1 ad 1.

232 Deus agit mediantibus aliis causis, non ex insufficientia ejus, sed ut dignitatem causandi communicet creaturis. 1ª. q. 22. 3. c. et 8 ad 2. et q. 105. 6. c. ad 2. et q. 106. 4. c.

233 Bonitas, liberalitas, justitia et misericordia Dei differenter producunt res. 1ª. q. 21. 3. c.

234 Deus produxit creaturas, non ex necessitate. 1ª. q. 19. 4. o. et q. 25. 5. o. et q. 28. 1 ad 3. et q. 32. 1 ad 3. et q. 45. 6. c. et q. 50. 1. c et q. 61. 2 ad 1. et q. 104. 3. o. et q. 105. 1 ad 2. et 1 2. q. 66. 1 ad 3. et q. 109. 1. c. et 3ª. q. 50. 2 ad 3.

235 Deus in productione rerum finem aliquem intendit, s. divinam bonitatem. 1ª. q. 23. 5. c.

Dextrum et sinistrum, et aliæ differentiæ sitûs sunt in inanimatis quoad nos tantùm; in animatis verò sunt secundùm se. 1ª. q. 45. 7. c.

Diabolus dicitur esse Deus hujus sæculi non creatione, sed quia seculariter viventes ei serviunt, eo modo loquendi quo Apostolus loquitur dicens, quorum Deus venter est. 1ª. q. 65. 1. c. fi. et q. 114. 3 ad 2. et 1 2. q. 1. 5. c.

1 Diaconus non est proprius minister alicujus sacramenti. 3ª. q. 67. 1. o.

2 Diaconus est proprius dispensator sanguinis

Christi, non autem corporis Christi, nisi de licentia episcopi, vel presbyteri, vel in necessitate. 3ª. q. 82. 3. o.

3 Diacono non licet tangere corpus Christi, quia non habet manus consecratas. 3ª. q. 82. 3. o.

4 Ad diaconum pertinet assistere et ministrare majoribus sacerdotibus, in omnibus agendis, circa sacramenta Ecclesiæ. 3ª. q. 67. 1. c. et q. 71. 4. c.

5 Ad diaconum pertinet purgare tantùm, id est, ejicere immundos, et disponere fideles per admonitiones. Sed ad sacerdotes pertinet etiam illuminare, id est tradere sacramenta, ad episcopos verò perficere. 3ª. q. 64. 1 ad 1. et q. 67. 1 ad 1 et ad 2. et q. 82. 3 ad 3.

DIALECTICA scientia est tantùm una in peculabilibus; demonstrativè verò sunt plures. 1 2. q. 57. 6 ad 3. et 2 2. q. 51. 4 ad 2.

1 Dicere propriè importat principaliter respectum ad Verbum, secundariò autem ad rem intellectam, ideò in divinis convenit tantùm Patri. 1ª. q. 34. 1 ad 3. et 3ª. q. 59. 8 ad 2.

2 Dicere se habet tripliciter ad illud quod dicitur, s. enuntiativè, causativè seu imperativè et optativè. 2 2. q. 76. 1. c.

3 Dicere Dei sumitur dupliciter, s. pro formatione Verbi; et pro expressione ejus, primum est æternum, non autem secundum. 1ª. q. 31. 1 ad 3. et q. 47. 1. c. fi. et q. 65. 4. c. fi. et q. 67. 4. c. ad 2. et q. 74. 3 ad 1. et ad 3. et ad 5.

4 Per hoc quod dicitur in Scriptura, dixit Deus, importatur divinum imperium, secundùm Basilium, priùs autem oportuit produci creaturam quæ obediret, quàm fieri mentionem de divino imperio. 1ª. q. 74. 4 ad 1.

Dici ut Verbum convenit tantùm Filio in divinis, sed dici ut res, convenit singulis personis, toti Trinitati, essentiæ Dei, et omni creaturæ. 1ª. q. 34. 1 ad 3.

1 **DIES** dicitur dupliciter, s. naturalis continens viginti quatuor horas; et artificialis, s. à claritate solis. 3ª. q. 53. 2 ad 3.

2 Dies naturalis secundùm Ecclesiam incipit in media nocte, non autem dies artificialis. 3ª. q. 80. 8 ad 5.

3 Dies naturalis non terminatur in vespere, sed in mane secundùm Chrysostomum. 1ª. q. 74. 3 ad 6.

4 De operibus septem dierum, in principio Bibliæ. 1ª. q. 67. usque 75. o.

5 Septem dies fuerunt unum instans secundùm cognitionem septem operum Dei in mente angeli, secundùm Augustinum; licèt, secundùm alios, fuerint verè septem dies successivè. 1ª. q. 58. 6. c. et 7 ad 1. et q. 68. 1. c. et q. 69. 1. c. et q. 70. 1 ad 1. et q. 74. 1. 2. o.

6 Diversæ res diversimodè præfuerunt in operibus septem dierum. 1ª. q. 73. 1 ad 3. et q. 90. 4. o. et q. 91. 2 ad 4. et q. 92. 4 ad 3. et q. 118. 3 ad 1.

7 Dies primi, s. creationis, à luce in noctem computantur propter futurum hominis lapsum, sed è converso triduum Christi in sepulchro, propter reparationem hominis. 3ª. q. 51. 4 ad 1. et q. 55. 2 ad 3.

8 Prima dies dicitur habuisse vespere et non mane. 1ª. q. 65. 6 ad 4.

9 Dies dominicus succedit sabbatho ex statuto Ecclesiæ, et consuetudine christianorum tantùm; ideò observatio ejus non est sic arcta, nec figuralis, sicut sabbatum, quia veritas etiam in modico prætermitti non debet. 1 2. q. 103. 3 ad 4. et 2 2. q. 122. 4 ad 4.

10 Dies in qua res creatæ sunt, s. prima, non debuit benedici, seu sanctificari. 1ª. q. 73 3. ad 2.

11 De secunda die non dicitur, vidit Deus, pluribus rationibus, s. vel quia quod ponitur in tertia die, refertur etiam ad secundam; vel quia est de iis quæ non sunt manifesta populo; vel quia per firmamentum simpliciter, intelligitur aer nebulosus qui non est de partibus principalibus mundi; vel esset mysticè ex parte numeri, quia dualitas ab unitate recedit. 1ª. q. 3. 74. ad 3.

12 In tertia die informitas terræ removetur secundùm Augustinum. 1ª. q. 69. 1. 2. c. princ.

13 Die quartâ producuntur luminaria quæ moventur in cœlo, ad ornatum ipsius. 1ª. q. 70. 1. c.

14 Die quintâ producuntur aves et pisces, ad ornatum medii elementi, qui habent motum in aere et aqua, quæ pro uno elemento accipiuntur. 1ª. q. 70. 1. c. et q. 71. o.

15 Die sextâ producuntur animalia, quæ habent motum in terra, ad ornatum ipsius. 1ª. q. 70. 1. c. et q. 72. o.

16 Dies septima debuit benedici, et sanctificari. 1ª. q. 73. 3. o.

17 Diei septimæ convenit completio operum Dei, et requiem ejus. 1ª. q. 73. 1. 2. o.

1 Differentia est nobilior genere, sicut determinatum indeterminato, et proprium communi, non autem sicut alia natura. 1ª. q. 50. 4 ad 1. et q. 75. 7 ad 2.

2 Differentia complet essentiam generis. 1 2. et q. 67. 5. c.

3 Differentia et genus secundùm considerationem realem et metaphysicalem fundantur super diversas naturas necessariò, non autem logicè. 1ª. q. 50. 2 ad 1.

4 Id à quo sumitur differentia, se habet ad illud à quo sumitur genus, ut actus ad potentiam. 1ª. q. 3. 3. c. et q. 50. 2 ad 1. et q. 85. 3 ad 4. et 5 ad 3. et 1 2. q. 67. 3. c.

5 Differentia completiva speciei sumitur à forma; genus à materia communi, sed particulare, à materia individuali. 1ª. q. 85. 3 ad 3.

6 Differentia significat totum compositum, sicut et species, licèt sumatur à parte formali, et genus à parte materiali, licèt genus significet totum. 1ª. q. 85. 5 ad 3. et 1 2. q. 67. 3. c.

7 Differentia est in genere tantùm in potentia; ideò non participat genus, nec est de intellectu ejus, nec e converso. 1ª. q. 3. 3. c.

8 Differentia importat distinctionem formæ. 1ª. q. 31. 2 ad 2.

9 Differentia est forma generis inquantum facit ipsum esse actu, sed genus est formalius specie, inquantum est universalius. 1 2. q. 18. 7. ad 2.

40 Remotâ differentiâ non remanet genus idem numero. 1 2. et q. 67. 3. c.

41 Differentia formæ proveniens ex sola dispositione materiæ, non facit diversitatem secundùm speciem, sed tantùm secundùm numerum. 1ª. q. 85. 7 ad 3.

42 Differentia secundùm speciem est propter finem; sed differentia secundùm numerum est propter materiam. 1ª. q. 62 6 ad 3.

43 Differentiæ essentiales sunt nobis ignotæ. 1ª. q. 29. 1 ad 3.

44 Differentiæ essentiales sæpe nominantur ex accidentibus. 1ª. q. 29. 1 ad 3. et q. 77. 1 ad 7. et 1 2. q. 49. 2 ad 3. fi.

45 Differentiæ per se, s. contentæ virtualiter in genere, constituunt veras species ejus; non autem differentiæ extraneæ, nisi improprie. 1 2. q. 18. 7. c. et q. 55. 8. c.

46 Differentiæ quæ consequuntur diversitatem specierum, possunt esse in rebus ejusdem speciei, non autem differentiæ quæ constituunt species. 1 2. q. 72. 3. c.

47 Divisio generis in species non est semper per veras differentias. 1 2. q. 49. 2 ad 3.

48 Differentia triplex inter homines, secundùm habitus et actus animæ rationalis, s. secundùm diversas gratias gratis datas, secundùm duplicem vitam, contemplativam et activam, et secundùm diversos status et officia. 2 2. q. 171. principio.

49 Differentia informis esse non potest, nisi secundùm quòd una est perfectior aliâ. 1ª. q. 51. 2 ad 2.

1 DIFFERRE propriè est semper aliud et est per relativum; sed diversum est absolutum, et seipso, vel alio, ideò omne differens est diversum, et non e converso. 1ª. q. 3. 8 ad 3. et q. 90. 1 ad 3.

2 Simplicia seu prima non propriè differunt, s. per aliud sicut composita seu secunda: sed sunt diversa, s. seipsis tantùm. 1ª. q. 3. 8 ad 3. et q. 90. 1 ad 3.

3 Differre specie contingit dupliciter, s. in diversis speciebus completis, vel secundùm diversos gradus in generatione ejusdem speciei. 1 2. q. 72. 7. c.

4 Propter divinam simplicitatem consideratur duplex realis identitas in divinis, eorum quæ differunt in rebus creatis. 1ª. q. 40. 1 ad 1.

1 DIFFICILE est id quod transcendit potentiam secundùm naturam, vel propter impedimentum. 1ª. q. 62. 2 ad 2. et 4 ad 1.

2 Difficultas operandi duplex, s. ex magnitudine operis, vel ex defectu voluntatis; prima auget meritum, secunda verò minuit illud. 1 2. q. 114. 4 ad 2. et 2 2. q. 135. 4 ad 2.

3 Ratio virtutis magis consistit in bono quàm in difficili; ideò magnitudo ejus magis mensuranda est secundùm rationem boni quàm secundùm rationem difficilis. 2 2. q. 123. 12 ad 2. et q. 137. 1 ad 1. fi. et q. 141. 8 ad 2.

4 Opera virtutum sunt difficilia. 1 2. q. 107. 4. c.

5 Opus virtutis habet duplicem difficultatem, s. ex specie actûs, ut in fortitudine et temperantia et ex diuturnitate, ut in perseverantia. 2 2. q. 137. 1. c.

6 Difficultas in actibus virtutum duplex, s. in inveniendo medium rationis, et in refrenando passiones; tantùm prima est in virtutibus intellectualibus et in justitia; secunda verò in aliis. 2 2. q. 129. 2. c.

7 Ubi est specialis difficultas, ibi requiritur specialis virtus. 2 2. q. 137. 1. c.

8 Difficultas duplex circa actus virtutum habentium materiam exteriorem, s. propter excessum passionum principaliter, vel principaliter propter magnitudinem objecti; in prima sufficit una virtus, sed in secunda requiruntur duæ. 2 2. q. 129. 2. c. et q. 134. 3 ad 1.

9 Difficultas vitandi peccatum duplex, s. propter vehementiam passionis, ut ira; vel propter latentiam, ut superbia. 2 2. q. 162. 6 ad 1.

1 DIFFINITIO non potest esse falsa nisi per accidens, s. ratione duplicis compositionis. 1ª. q. 17. 3. c. et q. 58. 5. c. et q. 85. 6. c.

2 Doctores et philosophi negligunt modum diffinitionis; et tangentes principia prætermittunt formam syllogismi, ponentes ea ex quibus syllogismus formari potest. 2 2. q. 4. 1. c.

3 Cùm demonstratur causa per effectum, necesse est uti effectu, loco diffinitionis causæ. 1ª. q. 1. 7 ad 1. et q. 2. 2 ad 2.

4 Unius rei est tantùm una diffinitio perfectissima, s. per omnes causas; sed sunt plures per diversas causas, vel proprietates. 1 2. q. 55. 4. c.

5 Unumquodque diffinitur et denominatur secundùm illud quod convenit ei primò et per se; non autem per illud quod convenit ei per aliud. 3ª. q. 60. 4 ad 1.

6 Materia communis ponitur in diffinitione speciei, non autem materia individualis. 1ª. q. 29. 2 ad 3. et q. 75. 4. c. et q. 85. 1 ad 2.

7 Diffinitio naturalium significat formam et materiam. 1ª. q. 29. 2 ad 3. et q. 75. 4. c. et q. 85. 1 ad 2.

8 Nomina intentionum quandoque ponuntur in diffinitione rerum, quando nomina non sunt imposita rebus, ut in diffinitione personæ. 1ª. q. 29. 1 ad 3.

9 Singulare non diffinitur. 1ª. q. 29. 1 ad 1.

10 Nomen pertinens ad communem rationem singularitatis diffiniri potest, ut persona et hujusmodi. 1ª. q. 29. 1 ad 1.

11 Diffinitio et scientia sunt tantùm entium, non secundùm modum rei, sed secundùm modum intellectûs. 1ª. q. 44. 3 ad 3.

12 Partes rei vel diffinitionis sunt priùs notæ quàm totum vel diffinitum, sed ut partes, est e converso. 1ª. q. 85. 2 ad 2 et ad 3.

DIGESTIO est completio à calore naturali. 3ª. q. 74. 5 ad 3.

DIGNITAS est de absolutis; ideò est eadem in patre et filio. 1ª. q. 42. 4 ad 2.

DILIGENTIA idem est quòd sollicitudo, ideò requiritur in omni virtutes, sicut etiam sollicitudo. 2 2. q. 54. 1 ad 1.

DILUCULUM potest dici pars diei et noctis. 3ª. q. 51. 4 ad 3.

1 SITUS est de ratione quantitatis dimensivè. 3ª. q. 77. 2. c.

2 Additio quantitatis non tollit essentiam dimensionis. 3ª. q. 77. 8 ad 4.

3 Dimensio corrumpitur tripliciter, s. per ad

dimensionem, divisionem, et diminutionem. 3ª. q. 77. 4. o.

4 Quantitas dimensiva est aliquorum dupliciter, s. per se, et per accidens, vel propriè et similitudinariè; primo modo convenit corporibus, sed secundo modo convenit etiam aliis. 4ª. q. 3. 4 ad 4 et ad 5.

DIONYSIUS dicit in quadam epistola super Joannem, quòd Christus operabatur divinitùs ea quæ sunt hominis; et hoc monstrat virgo supernaturaliter concipiens; et aqua instabilis, terrenorum pedum sustinens gravitatem. 3ª. q. 28. 2 ad 5. fi. et q. 4. 5. 2. c.

DISCIPLINA est pars potentialis justitiæ, contenta sub humanitate. 2 2. q. 80 ad 3.

1 DISCORDIA importat disgregationem quamdam voluntatum, in diversa. 2 2. q. 37. 1. c. ad 3.

2 Discordia per se, i. ex intentione deliberata dissentiendi à bono Dei vel proximi, est peccatum mortale, non autem si per accidens. 2 2. q. 37. 1. o. et q. 42. 2 ad 2.

3 Discordia principaliter oritur ex inani gloria, secundariò autem ex invidia. 2 2. q. 37. 2. o. et q. 38. 2. c. et q. 132. 3. o.

1 DISPENSATIO importat commensuratam distributionem, vel applicationem alicujus communis ad singula. 1 2. q. 97. 4. c. et 2 2. q. 88. 10 c.

2 Nunquam dispensandum est in præjudicium boni communis. 1 2. q. 97. 4 ad 1. et q. 100. 8. c.

3 Omnis dispensatio à prælato debet fieri ad honorem Christi, vel ad utilitatem Ecclesiæ. 2 2. q. 88. 12. c.

4 Infidelis est qui dispensat non habens intentionem ad bonum commune; imprudens autem, non habens rationem dispensandi. 1 2. q. 97. 4. c.

5 Dispensatio non potest fieri contra præcepta juris naturalis communia; sed tantùm contra ea quæ sunt quasi conclusiones eorum. 1 2. q. 97. 4 ad 3. et 2 2. q. 147. 4 ad 1.

6 Solus Deus potest dispensare in præceptis divinis, non autem papa. 1 2. q. 94. 5 ad 2. et q. 97 3 ad 1. et 4 ad 3. et q. 100. 8. o. et 2 2. q. 89. 9 ad 1.

7 Omnia præcepta Decalogi sunt omnino indispensabilia, etiam à Deo. 1 2. q. 99. 3. c. et q. 100. 8 ad 2.

8 Præcepta continentia intentionem legislatoris, s. conservationem boni communis, vel ordinem justitiæ et virtutis, ut omnia præcepta Decalogi, sunt omnino indispensabilia. 1 2. q. 100. 8. o.

9 Cùm dispensatur in aliqua lege humana, non fit ut legi humanæ non obediatur, quod esset contra legem naturæ et mandatum divinum; sed fit ut hoc quod erat lex, non sit lex in hoc casu. 2 2. q 88. 10 ad 2.

10 Faciliùs dispensatur in gradibus prohibitis consanguinitatis et affinitatis, circa personas excellentes, sine acceptione personarum propter pacem communem. 1 2. q. 97. 4 ad 2. et 2 2. q. 63. 2 ad 2.

11 In publica lege humana nullus potest dispensare, nisi ille à quo lex habet auctoritatem, vel cui ille commiserit. 1 2. q. 97. 4 ad 3.

12 Inferior potest dispensare in præceptis superioris, quando sibi permittitur à superiori, non autem aliter. 1 2. q. 97. 4 ad 3.

13 Rectores multitudinis possunt dispensare in legibus humanis quando deficiunt in aliquo casu, vel necessitas imminet; vel quando non expediunt alicui personæ. 1 2. q. 96. 6. c. et q. 97. 4. o. et q. 100. 8. c. et 2 2. q. 88. 10. c. ad 2. et q. 89. 9. o. et q. 147. 4. c. ad 1.

1 DISPOSITIO semper importat ordinem habentis partes. 1 2. q. 49. 1 ad 3. et 2 ad 1.

2 Dispositio potest dici tam ratio ordinis rerum in finem, quàm ratio ordinis partium in totum; providentia verò, primum tantùm. 1ª. q. 22. 1. c. fi.

3 Dispositio sumitur dupliciter, s. pro genere habitûs, et ut dividitur contra habitum; et hoc dupliciter, s. vel ut diversæ species; vel ut imperfectum contra perfectum, in eadem specie. 1 2. q. 49. 2 ad 3.

4 Dispositio triplex, s. vel secundùm locum, i prædicamentum situs; vel secundùm potentiam, id est, præparatio ad habitum; vel secundùm speciem, id est, habitus; sed dispositio tertio modo fit habitus, non autem secundo modo. 1 2. q. 49. 1 ad 3. et 2 ad 3. et 4. c. et q. 48. 4 ad 4.

5 Dispositio duplex, s. dispositio removens, et dispositio perficiens. 1 2. q. 88. 3. c.

6 Dispositio duplex, s. materiæ, et agentis; prima est tantùm entium; secunda verò est etiam non entium, ut prædestinatio. 1ª. q. 23. 2 ad 3.

7 Dispositio dupliciter se habet ad id ad quod disponit, s. ut via ad perfectionem, et ut effectus; secundo modo manet cum perfectione, non autem primo modo. 3ª. q. 9. 3 ad 2.

8 Dispositio tripliciter se habet ad id ad quod disponit, s. ut idem in eodem; in eodem ut non idem, et ut nec idem nec in eodem. 1 2. q. 74. 4 ad 3.

9 Dispositio quæ dividitur contra habitum, ut imperfectum contra perfectum in eadem specie, fit habitus; non autem quæ dividitur contra habitum, ut diversa species. 1 2. q. 49. 2 ad 3. et q. 88. 4 ad 4.

10 Omne subjectum dispositionis vel habitûs requirit tria, s. compositionem subjecti, ex actu et potentia; indeterminationem ad multa, et concursum plurium accidentium. 1 2. q. 49. 4. o.

11 Nulla dispositio vel habitus ad operationes est principaliter in corpore, sed tantùm dispositio ad formam, non autem habitus propriè. 1 2. q. 50. 1. o. et 2. c.

12 Difficilè mobile diversificat habitum à dispositione, non autem ab aliis speciebus qualitatis. 1 2. q. 49. 2 ad 3.

13 Habitus vel dispositio non est in Deo nec in angelis, nec in cœlis, nec in elementis. 1 2. q. 49. 4. c.

14 Ejusdem est disponere ad finem, et ad finem perducere, vel per se, vel per suos subditos. 1 2. q. 98. 2. 3. c.

15 Dispositio eorum quæ sunt ad finem attenditur secundùm rationem finis. 1 2. principio. et q. 95. 3. c. et q. 102. 1. c. et 2 2. q. 33. 2. 6. c.

16 Omne quod elevatur ad formam altiorem

suâ naturâ, requirit dispositionem supra naturam suam. 1ª. q. 12. 5. c.

17 Quilibet artifex etiam artifex divinus intendit operi suo inducere dispositionem optimam respectu sui finis; non autem optimam simpliciter. 1ª. q. 47. 2 ad 1. et q. 91. 3. c.

18 Dispositio patientis est in eodem subjecto cum forma ad quam disponit, non autem dispositio agentis. 1 2. q. 74. 4 ad 3.

19 Forma non necessario consequitur dispositionem, nisi per virtutem agentis, quod causat dispositionem. 1 2. q. 112. 3 ad 3.

20 Dispositio sequitur naturaliter formam et perfectionem, ad quam disponit, licèt præcedat eam via generationis. 3ª. q. 7. 13 ad 2.

21 Prima dispositio materiæ est quantitas dimensiva. 3ª. q. 77. 2. c.

22 Dispositio materialis non est causa simpliciter, sed secundùm quid. 2 2. q. 27. 3. c.

23 Forma semper est in materia disposita, non quidem respectu primi effectùs formæ, scilicet esse actu sed respectu effectuum posteriorum. 1ª. q. 76. 6 ad 1.

24 Dispositio est in eodem subjecto cum eo ad quod disponit propinquè. 3ª. q. 65. 4 ad 1.

25 Dispositio subjecti est prior naturaliter susceptione formæ; sed est posterior actione agentis. 1 2. q. 113. 8 ad 2.

26 Omnis dispositio inordinata habet unitatem specificam à sua causa, sed unitatem numeralem habet à suo subjecto. 1 2. q. 82. 2. c.

1 CONTENTIO in disputatione importat quamdam acrimoniam locutionis. 2 2. q. 38. 1. c.

2 Disputatio cum infideli intentione confutandi errores, vel causa exercitii, est laudabilis; sed absint rudes, nisi ab infidelibus tententur. 2 2. q. 10. 7. o.

DISSENSIO duplex, s. ad se et ad alterum, et utraque opponitur paci, sed tantùm secunda opponitur concordiæ. 2 2. q. 29. 1 ad 3.

1 DISTANTIA et propinquitas creaturæ ad Deum, est similitudo vel dissimilitudo; non autem secundùm locum. 1ª. q. 8. 1 ad 3.

2 Corruptibilia plus distant à Deo quàm incorruptibilia; ideò debilius esse recipiunt. 1ª. q. 65. 1 ad 1.

1 DISTINCTIO duplex, s. formalis, id est, specifica, et materialis, id est, numeralis. 1ª. q. 30. 3. c. et q. 47. 1. 2. c.

2 Distinctio numeralis est propter specificam, quia specifica est nobilior. 1ª. q. 47. 2. c.

3 Distinctio formalis semper requirit inæqualitatem. 1ª. q. 47. 2. c.

4 Omnia quæ dicuntur secundùm ordinem ad aliquid, distinguuntur secundùm distinctionem eorum ad quæ dicuntur. 1 2. q. 54. 2. c.

5 Prima distinctio rerum à principio fuit solùm à Deo, ad perfectionem universi. 1ª. q. 47. 1. o. et 2. c. et q. 65. 3 ad 2.

6 Distinctio potentiarum non est secundùm materialem, sed secundùm formalem distinctionem objectorum, quæ est secundùm rationem. 1ª. q. 59. 2 ad 2. et q. 77. 3 ad 3. et q. 80. 1 ad 2. et 2 2. q. 17. 6 ad 1. et q. 47. 5. c.

7 Ea quæ non conveniunt in una potentia, ut differentiæ, generalissima, et materiæ à se ipsis distinguuntur. 1ª. q. 85. 1 ad 2.

8 Omnis distinctio formalis est per aliquam oppositionem. 1ª. q. 30. 2. c.

9 In divinis nulla est distinctio realis, nisi per oppositas relationes originis. 1ª. q. 27. principio. et q. 28. 3. c. et q. 29. 4. c. et q. 30. 2. c. et q. 32. 3. c. ad 3. et q. 36. 2. c. ad 1. et q. 40. 2. 3. o. et q. 93. 3. c.

10 Distinctio realis in personis divinis stat cum identitate essentiæ. 1ª. q. 39. 1. o.

11 Distinctio in divinis personis non est per divisionem alicujus communis, quia essentia communis remanet indivisa; sed oportet distinguentia constituere personas. 1ª. q. 40. 2. 3. c.

12 Distinctio divinarum personarum est minima secundùm quantitatem; et est maxima secundùm dignitatem et causalitatem. 1ª. q. 40. 2 ad 3.

13 Proprietates in divinis determinant et distinguunt personas, non autem essentiam. 1ª. q. 40. 1 ad 2.

14 Personæ divinæ constituuntur et distinguuntur per origines; sed primò et principaliùs per relationes. 1ª. q. 40. 2. c. fi.

15 Relatio ut relatio non constituit, nec distinguit personas divinas, sed ut divina. 1ª. q. 40. 2. o.

16 Remotis relationibus, personæ divinæ non distinguerentur. 1ª. q. 40. 3. o. et 3ª. q. 3. 3 ad 3.

17 Relationes divinæ distinguuntur ab invicem realiter, re relativâ, non autem re absolutâ. 1ª. q. 28. 3. o. et q. 30. 1. c. et 2. c.

1 DIVERSITAS. In Deo nulla est diversitas. 1ª. q. 31. 2. c. ad 1.

2 Diversitas speciei sumitur à forma. 1 2. q. 23. 1. c. et q. 54. 1 ad 1.

3 Materia secundùm se diversificat genus; sed distinctio materiæ per quantitatem diversificat tantùm individua. 1ª. q. 30. 4. c. et 1 2. q. 23. 1. c. et q. 54. 1 ad 1.

4 Diversitas materiæ diversificans formam diversificat speciem. 2 2. q. 154. 1 ad 1.

1 DIVINATIO non dicitur si quis prænunciet ea quæ ex necessitate eveniunt, vel ut in pluribus, quæ humanâ ratione prænosci possunt ex causis; neque etiam si quis futura aliqua contingentia, Deo revelante cognoscat, tunc enim non ipse divinat, i. quod divinum est facit, sed magis quod divinum est suscipit. 2 2. q. 95. 1. c. fi.

2 Considerare hujusmodi effectus contingentes in seipsis antequam fiant, non est alicujus divini, sed est Dei proprium, qui solus in sua æternitate videt ea quæ futura sunt quasi præsentia. 2 2. q. 95. 1. c.

3 Si quis hujusmodi futura prænunciare, aut prænoscere quocumque modo præsumpserit, nisi Deo revelante: manifestè usurpat sibi quod Dei est, et ex hoc aliqui divini dicuntur. 2 2. q. 95. 1. c.

4 Divini enim dicti sunt, secundùm Isidorum, quasi Deo pleni, divinitate enim se plenos simulant, et astutiâ quâdam fraudulentiæ, hominibus futura conjectant. 2 2. q. 95. 1. c.

5 Homo habet naturalem inclinationem ad cognoscendum futura, secundùm modum humanum, non autem secundùm indebitam divinationis modum. 2 2. q. 95. 1 ad 3.

6 Divinatio non dicitur ab ordinata participatione alicujus divini, sed ab indebita usurpatione ejus quod Dei est. 2 2. q. 95. 1. c. ad 1.

7 Si hujusmodi divinatio causetur ex revelatione dæmonum, cum quibus pacta habentur, vel expressa, quia ad hoc invocantur, vel tacita, quia hujusmodi divinatio extenditur ad id, ad quod se non potest extendere, erit divinatio illicita et superstitiosa. 2 2. q. 95. 6. fi.

8 Divinatio igitur est indebita usurpatio præmuntiandi futuros eventus. 2 2. q. 95. 1. o.

9 Divinatio semper est peccatum, quia semper in malam partem accipitur, secundùm Hieronymum. 2 2. q. 95. 1. c. fi.

10 Omnis divinatio provenit ex operatione dæmonum; ideò est species superstitionis. 2 2. q. 95. 2. o. et 3. c. principio.

11 Divinatio est species curiositatis, ratione finis; sed quoad modum operis, est species superstitionis. 2 2. q. 95. 2 ad 1.

12 Genus divinationi- triplex, s. necromantia, augurium, et sortilegium, quorum quodlibet multas habet species. 2 2. q. 95. 3. o.

13 Divinatio facta per invocationem dæmonum, per astra, somnia, auguria, vel sortes, non est licita, sed superstitiosa. 2 2. q. 95. o. et q. 96. 1. o.

14 Dæmones possunt divinari verum tripliciter, s. subtilitate naturæ, revelatione, et experientiâ. 1ª. q. 64. 1 ad 3. et 2 2. q. 172. 3 ad 1. et 6. o.

DIVINUM prædicatur de essentia, et de personis divinis. 3ª. q. 16. 3 ad 3.

DIVISIO duplex, scilicet secundùm quantitatem, et secundùm formam; prima est posterior una secunda verò prior; ideò diffinit unitatem. 1ª. q 50. 3. c.

2 Continuum mathematicè dividitur in infinitum secundùm eamdem proportionem; non autem secundùm eamdem quantitatem, sed per minorem. 1ª. q. 48. 1 ad 3. et 1 2. q. 85. 2. c.

3 Unumquodque potest per se dividi, secundùm illud quod in ejus ratione continetur, non autem per alia. 1 2. q. 95. 4. c.

4 Res dividitur per se per id solum quod convenit ei secundùm genus. 1 2. q. 18. 7. c.

5 Partes divisionis univocè sunt cœquæ secundùm rationem generis, licèt altera earum sit prior secundùm rem; sed in analogis, una earum semper est prior re et ratione. 1 2. q. 61. 1 ad 1.

6 Omnis pluralitas sequitur aliquam divisionem. 1ª. q. 50. 3. c.

7 Divisorum ex oppositio aliqua sunt simul secundùm rem, et secundùm rationem, ut species animalis, et coloris; aliqua simul secundùm rationem; sed unum est prius secundùm rem, ut species numeri, figuræ, et motûs; aliqua quorum unum est prius alio secundùm rem et secundùm rationem, ut substantia accidente. 1ª. q. 77. 4 ad 1. et 1 2. q. 29. 2 ad 1.

1 DIVITIÆ duplices, s. corporales, et spirituales; secundæ sunt veræ, non autem primæ. 2 2. q. 126. 1 ad 3.

2 Divitiæ duplices, s. naturales, et artificiales; primæ appetuntur finitè, secundæ dum habentur appetuntur infinitè, sed dum non habentur, infinitè. 1 2. q. 2. 1 c. ad 3. et q. 30. 4. o.

3 Divitiæ causant tria mala, quæ vitantur per paupertatem, s. sollicitudinem, elationem, et amorem earum. 2 2. q. 188. 7. c.

4 Divitiæ non sunt finis œconomicæ, sed bene vivere. 2 2. q. 50. 3 ad 1.

5 Divitiæ, inquantum prosunt ad virtutes, sunt bonæ; sed sunt malæ inquantum impediunt; similiter et paupertas. 2 2. q. 126. 1 ad 3.

6 Deus dat aliquibus abundantiam divitiarum, ut meritum bonæ dispensationis acquirant. 2 2. q. 117. 1 ad 1. et q. 126. 1 ad 3.

7 Difficile est inter divitias charitatem servare; quia impediunt eam principaliter alliciendo animum, et distrahendo. 2 2. q. 186. 3 ad 4. et q. 188. 7 c.

8 Divitiæ sunt viles, vanæ, et mutabiles; et ideò debent contemni. 2 2. q. 126. 1 ad 3.

9 Divitiæ de consilio abdicantur per perpetuam paupertatem, delitiæ carnis per perpetuam castitatem; et superbia vitæ, per obedientiæ servitutem. 1 2. q. 108. 4. c. fi. et 2 2. q. 186. 6. o.

DIUTURNITAS auget amorem amici præsentis, absentis autem diminuit. 2 2. q. 49. 2 ad 2.

1 DOCERE est actus vitæ activæ quoad actum exteriorem, et interiorem, ut dirigit ad opus; sed est actus contemplativè, secundùm actum interiorem absolutè. 2 2. q. 181. 3. o.

2 Docere dicitur dupliciter, s. principaliter infundendo lumen, et instrumentaliter dirigendo. Secundum convenit angelis illuminando alios de revelatis, et homini exteriùs adminiculando, proponendo exempla, vel applicando principia conclusioni; primum autem soli Deo. 1ª. q. 107. 1. o. et q. 117. 1. o. et 2 2. q. 173. 2. c. et 3ª. q. 69. 3 ad 2.

3 Christus convenienter multa docuit in parabolis propter tria, s. tum quia connaturale est homini, per sensibilia devenire in cognitionem intelligibilium; tum propter simplicitatem quorumdam audientium, tum etiam ut indignis divina mysteria occultarentur. 3ª. q. 42. 3. o.

4 Docere per modum exhortationis privatè convenit mulieri, non autem publicè prædicare. 2 2. q. 177. 2. o. et 3ª. q. 55. 1 ad 3. et q. 67. 1 ad 2.

5 Nullus potest seipsum propriè docere. 1ª. q. 117. 1 ad 4.

6 Docere habet duplicem materiam, s. scientiam, et discipulum; ideò construitur cum duplici accusativo. 2 2. q. 181. 3. c.

7 Ad docendum alios in divinis tria requiruntur, scilicet plenitudo cognitionis, vis probandi, et pronunciatio. 1 2. q. 111. 4. c.

8 Prædicator docendo debet facere tria, scilicet instruere, delectare, et flectere. 2 2. q. 177. 1. c.

1 DOCILITAS est aptitudo bene acquirendi rectam opinionem ab alio, sicut solertia à seipso. 2 2. q. 48. c. et q. 49. 3. o. et 4. c.

2 Docilitas secundùm aptitudinem est à natura. Sed ad ejus consummationem plurimùm valet studium, s. sollicitè, frequenter et reverenter, animum applicando documentis majorum, non negligendo ea per ignaviam, nec contemnendo per superbiam. 2 2. q. 49. 3 ad 2.

1 DOCTOR primus et principalis doctrinæ spiritualis et fidei fuit Christus. 3ª. q. 7. 7. c.

2 Christus fuit verissimè doctor, martyr, et virgo. 2 2. q. 152. 4. c.

3 Quia catholicæ veritatis doctor, non solùm provectos debet instruere, sed ad eum pertinet etiam incipientes erudire; propositum nostrum in hoc opere est, ea quæ ad christianam religionem pertinent, eo modo tradere, secundùm quòd congruit eruditioni incipientium. 1ª. Prolo. principio et 2 2. q. 189. 4 ad 4.

4 Auctoritas sacræ Scripturæ, auctoritati cujuscumque doctoris præfertur. 1ª. q. 1. 8 ad 2.

1 DOCTRINA tripliciter est occulta, s. ex intentione docentis, propter invidiam vel turpitudinem rei; secundò quia paucis ostenditur; tertiò ex modo, s. figuraliter. Sed doctrina Christi fuit occulta, tertio modo tantùm. 3ª. q. 42. 3. c.

2 In doctrina sacra multa occultantur, maximè infidelibus, ne irrideantur. 1ª. q. 1. 9 ad 3. fi. et 2 2. q. 40. 3. c.

3 Christus noluit scribere doctrinam suam, triplici ratione, s. propter dignitatem Christi, propter excellentiam doctrinæ, et propter spiritualitatem ejus. 3ª. q. 42. 4. o.

4 Divina doctrina dicitur lac, triplici ratione, s. propter pulchritudinem, propter dulcedinem, et propter sumendi facilitatem. 2 2. q. 189. 1 ad 4.

5 Doctrina ostenditur esse vera, per hoc quòd consonat rationi. Et similiter lex. 1 2. q. 98. 1. c.

6 Homo adjuvatur et impeditur interiùs à doctrina dupliciter, s. propter virtutem et culpam doctorum, vel auditorum. 2 2. q. 177. 1 ad 3. et q. 189. 1 ad 4. et 10. o.

7 Nomen doctrinæ et disciplinæ ad inquisitionem cognitionis pertinet. Nam doctrina est actio ejus qui aliquid cognoscere facit. Disciplina autem est receptio cognitionis ab aliquo. Et debet esse à facilioribus. 2 2. q. 189. 1 ad 4.

1 DOLOR est passio animæ in appetitu sensitivo vel intellectivo. 1 2. q. 35. 1. o. et 3ª. q. 84. 8. 9. o. et q. 85. 1. c.

2 Dolor interior est simpliciter major dolore exteriori. 1 2. q. 35. 7. o. et q. 37. 1 ad 3.

3 Dolor magis fugitur quàm amatur voluptas, quia minor est amor voluptatis quàm amor conservationis sui, cui correspondet doloris fuga. 1 2. q. 29. 3 ad 1. et q. 35. 6. b. et c. fi. et 2 2. q. 125. 11. c. et q. 138. 1. c. et q. 142. 3 ad 2.

4 Sicut dolor minuitur ex diuturnitate, sic timor ex præmeditatione. 1 2. q. 42. 3. c.

5 Innocentia patientis minuit dolorem quoad numerum, quia non dolet de tot. Sed auget intensivè per se, quia magis indignè. 3ª. q. 46. 6 ad 5.

6 Dolor et tristitia sunt tantùm de contrariantibus voluntati. 1ª. q. 103. 7. c.

7 Tristitia est species doloris consequens interiorem apprehensionem tantùm. Sed dolor consequitur ad omnem apprehensionem. 1 2. q. 35. 2. o. et 7. c. et 3ª. q. 15. 6. c.

8 Omnis dolor et tristitia secundùm se sunt mala. Sed præsuppositâ præsentiâ mali, sunt bona. 1 2. q. 39. 1. o. et q. 59. 3. o. et 5. 4. 15. 5. 6. o.

9 Dolor et tristitia possunt esse bona, honesta, et utilia, ratione fugæ mali. 1 2. q. 39. 2. 3. o. et 3ª. q. 15. 6 ad 2 et ad 3. et q. 46. 6 ad 2.

10 Impossibile est aliquam tristitiam vel dolorem esse summum malum. 1 2. q. 39. 4. o.

11 Dolor et gaudium sensitivi nullo modo possunt esse simul, quia semper contrariantur, saltem secundùm motum cordis, secundùm dilatationem et constrictionem. 3ª. q. 84. 9 ad 2.

12 Ad dolorem requiruntur duo, s. conjunctio mali, et perceptio ejus. 1 2. q. 35. 1. 7. c. et q. 41. 3. c. et 3ª. q. 15. 5. 6. o.

13 Malum conjunctum est magis causa doloris et tristitiæ quàm bonum amissum. 1 2. q. 36. 1. o.

14 Malum conjunctum causat dolorem ut finis, sed amor ut inde principium primum, et aliquando concupiscentia. Sed odium, ut principium secundum. 1 2. q. 36. 2. o. et 4. c.

15 Appetitus unitatis non cujuslibet, sed ejus quæ est de perfectione naturæ, causat dolorem. 1 2. q. 36. 3. o.

16 Potestas major, non tollens inclinationem, sed repugnans ei, causat dolorem, inquantum infert malum. 1 2. q. 36. 4. o.

17 Passio Christi, ratione defectûs humani causat in nobis dolorem et tristitiam, sed ratione benignitatis Dei causat lætitiam. 2 2. q. 82. 4 ad 1.

18 In Christo fuit verus dolor sensibilis. 3ª. q. 15. 5. o. et q. 46. 6. c.

19 Dolor Christi in passione pervenit usque ad rationem superiorem. 3ª. q. 46. 8. o.

20 Dolor Christi non impediebat delectationem fruitionis ejus, nec e converso. 3ª. q. 15. 5 ad 3. et 6. c. et 9 ad 3. et q. 46. 6. c. fi. et ad 2. et 8. o.

21 Dolor Christi interior et exterior fuit maximus. 3ª. q. 46. 6. o. et q. 48. 2. c.

22 Christus doluit pro omnibus peccatis simul. 3ª. q. 46. 6 ad 4.

23 Christus magis dolebat de miseriis nostris quàm de passione sua. 3ª. q. 46. 6 ad 4.

24 Dolor Christi fuit major dolore cujuscumque contriti. 3ª. q. 46. 6 ad 3 et ad 4.

25 Dolor Christi fuit major dolore Adæ, si passus fuisset in innocentia. 3ª. q. 46. 6 ad 3.

26 Dolor et tristitia nullo modo sunt in Deo. 1ª. q. 20. 1 ad 2.

27 Mater Christi peperit sine dolore, et cum maxima jocunditate. 2 2. q. 164. 2 ad 3. et 3ª. q. 35. 6. o.

28 Beati non dolent de malis quæ fecerunt. 1 2. q. 59. 3 ad 1. et 3ª. q. 84. 8. c.

1 DOLUS propriè accipitur tantùm in malo, sed abusivè in bono. 2 2. q. 55. 4 ad 1.

2 Dolus principaliter est in verbis. 2 2. q. 55. 4 ad 2. et 3. c.

3 Dolus fit tripliciter, scilicet, corde, ore, et opere. Sed fraus propriè est tantùm in factis. 2 2. q. 55. 4 ad 2. et 3. et q. 111. 3 ad 2. et q. 118. 8. c. ad 2.

1 DOMINATIO significat tria, scilicet libertatem rigidam, et inflexibilem gubernationem, et appetitum et participationem veri dominii. 1ª. q. 108. 5 ad 3.

2 Dominationes præcipiunt, Potestates ordinant, et Principatus dirigunt. 1ª. q. 108. 5 ad 3.

DOMINICUS potest prædicari de qualibet re Christi, non autem de homine Christo. 3ª. q. 16. 3. o.

1 DEUS est principium et finis, et est realiter Dominus omnium, quia creatura subjicitur ei realiter. 1ª. q. 13 7 ad 5. et 3ª. q. 35. 5. c.

2 Dominium convenit Deo realiter ad æterno quoad potestatem, non autem quoad relationem. Sed fundamentum relationis dominii est potestas. 1ª. q. 13. 7 ad 1. et ad 6. et 8 ad 1.

3 Sola creatura rationalis habet dominium sui actûs. 1 2. q. 1. 1. 2. c. et q. 6. 2 ad 2. et q. 13. 2. c.

4 Homo est dominus suarum operationum, per intellectum et voluntatem. 1 2. q. 1. 1. c. et q. 6. 2 ad 2. et q. 21. 2. c. et q. 109. 2 ad 1. et 2 2. q. 158. 2 ad 3.

5 Summus Domini nostrorum actuum, secundùm quòd possumus hoc vel illud eligere. Ideò non sumus domini appetitûs ultimi finis. 1ª. q. 82. 1 ad 3.

6 Homo in statu innocentiæ habuisset dominium super alia animalia imperando, et utendo liberè, non autem super angelos. 1ª. q. 96. 1. 2. o.

7 Nec habuisset dominium servile super homines, sed dominium liberorum. 1ª. q. 92. 1 ad 2. et q. 96 4. o. et 2 2. q. 164. 2. c. ad 1. et q. 189. 6 ad 2.

8 Dominium et prælatio introducta sunt ex jure humano. 2 2. q. 10. c. et q. 12. 2. c.

9 In simonia transfertur dominium, non autem in furto, nec in rapina, nec in usuris. 2 2. q. 78. 3 c. ad 3.

DOMUS non est unum simpliciter, sed aggregatione. Nec forma ejus quæ est compositio vel ordo dat esse et speciem toti, et cuilibet parti ejus. 1ª. q. 76. 8. c.

DONATUS hæreticus rebaptizans est condemnatus in concilio Toletano. 3ª. q. 66. 8. c.

DONEC quandoque significat tempus certum, quandoque verò tempus infinitum. 3ª. q. 28. 3 ad 3.

1 **DONUM** est proprium nomen Spiritûs sancti. 1ª. q. 38. 2. o.

2 Donum est nomen personale in divinis. 1ª. q. 38. 1. o.

3 In nomine doni importatur proprietas originis Spiritûs sancti, quæ est processio. 1ª. q. 38. 2 ad 2.

4. Donum importat distinctionem personalem, secundùm quòd est alicujus, secundùm originem. Sed Spiritus sanctus dat se secundùm quòd est suiipsius. 1ª. q. 38. 1 ad 1.

5 Donum dicitur tripliciter, scilicet per identitatem, secundùm originem, et secundùm subjectionem. Primo modo convenit essentiæ Dei, secundò personis, tertiò creaturis tantùm. 1ª. q. 38. 1 ad 1. et ad 2 et ad 3.

6 Spiritus sanctus est ratio omnium donorum Dei, quorum principium est voluntas Dei. 1ª. q. 38. 2. o. et q. 43 5 ad 1.

7 Omnia dona sub ratione doni manifestant Spiritum sanctum. Sed secundùm speciem doni aliqua dona manifestant Filium, ut sapientia, et scientia. 1ª. q. 43. 5 ad 1.

8 Dona Spiritûs sancti sunt tantùm septem, scilicet, sapientia, intellectus, consilium, fortitudo, scientia, pietas, et timor Domini. 1 2. q. 68. 4. o. et 2 2. q. 8. 6. o. et q. 45. 2 ad 3.

9 Et numerantur partim secundùm dignitatem eorum, et partim secundùm materias. 1 2. q. 68. 7. o.

10 Circa materias omnium virtutum, oportet esse aliquod de septem donis. 1. 2. q. 68. 4. 7. c. et q. 69. 1 ad 3.

11 Septem dona perficiunt hominem, ut sequatur motum Dei; virtutes autem perficiunt, ut sequatur motum rationis. 1 2. q. 68. o. et q. 69. 1. c. et 2 2. q. 8. 5. c. et q. 19. 9. c. et q. 52. 1. 3. c. et q. 121. 1. c. et q. 139. 1. c. et 3ª. q. 7. 5. c. ad 1.

12 Omnia septem dona sunt priora virtutibus intellectualibus et moralibus, ordine perfectionis et dignitatis; sed e converso ordine generationis et dispositionis. 1 2. q. 68. 8 ad 2.

13 Et sunt dona Spiritûs sancti, secundùm quòd charitate informantur. Ideò eis nullus malè utitur. 1 2. q. 68. 8 ad 3.

14 Septem dona excellunt omnes virtutes morales et intellectuales, sed excelluntur à virtutibus theologicis. 1 2. q. 68. 1. 8. o. et q. 69. 1 ad 1. et 2 2. q. 9. 1 ad 3. et q. 19. 9 ad 4. et q. 81. 2 ad 1.

15 Omnia septem dona præsupponunt tres virtutes theologicas, sicut quasdam radices, ad quas pertinent, sicut et earum derivationes. 1 2. q. 68. 4 ad 3. et 8. c. ad 3. et 2 2. q. 19. 9 ad 4. et q. 139. 2 ad 2.

16 Dona sunt principia virtutum intellectualium, et moralium. 2 2. q. 19. 9 ad 4.

17 Omnia septem dona sunt connexa, quia habens unum, habet omnia, et charitatem, et e converso. 1 2. q. 68. 5. o. et 2 2. q. 19. 9. c. et q. 139. 1 ad 2. et 3ª. q. 7. 5 ad 3.

18 Dona sunt in omnibus viribus hominis, in quibus sunt virtutes. 1 2. q. 68. 4. 5. 7. c.

19 Donorum tria sunt in parte appetitiva, scilicet donum fortitudinis, pietatis, et timoris; reliqua verò in parte cognoscitiva. 2 2. q. 8. 6. c.

20 Dona quorum unum dirigit alterum, combinantur simul. 1 2. q. 68. 7 ad 4.

21 Septem dona sunt habitus in anima. 1 2. q. 68. 3. o.

22 Septem dona sunt necessaria ad finem supernaturalem, non autem ad finem naturalem. 1 2. q. 68. 2. o. et 3 ad 1 et ad 3.

23 Septem dona habent duplices actus, unum in via, et alium in patria. 1 2. q. 68. 6 ad 2.

24 Omnia septem dona in patria habebunt actus suos circa ea quæ pertinent ad vitam contemplativam, non autem circa ea quæ pertinent ad vitam activam. 1 2. q. 68. 6 ad 3.

25 Omnia septem dona manent in beatis secundùm essentiam, non circa idem, nec cum eodem actu. 1 2. q. 68. 6. o. et 2 2. q. 8. 7. o. et q. 139. 1 ad 2. et 3ª. q. 7 ad 3.

26 Dona Dei secundùm diversas rationes emanant à bonitate, misericordia, liberalitate, et justitia. 1ª. q. 21. 3. c. et 2 2. q. 31. 1 ad 2 et ad 3.

27 Præcipuum omnium donorum Dei fuit Filius ejus. 1 2. q. 102. 3. c.

28 Remissio peccatorum est majus donum Dei quàm innocentia ex parte recipientis, sed e converso ex parte dati. Ideò pœnitens magis tenetur ad gratiarum actiones quàm innocens. 1ª. q. 20. 4 ad 4. et 2 2. q. 106. 2. o. et 3ª. q. 88. 2 ad 3. et q. 89. 2 ad 3.

4 DORMIENS quandoque syllogizat, licèt semper cum aliquo errore. 1ª. q. 84. 8 ad 2. et 2 2. q. 154. 5 ad 2.

2 Interdum similitudinibus rerum inhæremus, sicut rebus ipsis, ut patet in dormientibus. 1ª. q. 55. 5 ad 3. fi. et 2 2. q. 154. 5. c.

4 DOTES animæ sunt tres, scilicet, visio, fruitio et comprehensio. Et dotes corporis sunt quatuor, scilicet subtilitas, agilitas, claritas et impassibilitas. 1ª. q. 42. 7 ad 1. et 3ª. q. 45. 1 ad 3.

2 Dotes corporis procedunt ex virtute animæ glorificatæ, secundùm quòd anima causat quatuor in corpore, scilicet, esse substantiale, vires, formas secundarias, s. accidentales, et motum expeditum. 3ª. q. 28. 2 ad 3. et q. 45. 2. c.

3 Christus ante resurrectionem non habuit dotes corporis secundùm habitum, sed tantùm actus supernaturaliter, contra Ugonem de Sancto Victore. 3ª. q. 28. 2 ad 3. et q. 45. 1 ad 3. et 2. o. et q. 81. 3. c.

4 Aliquibus donis, quæ à theologis dotes appellantur, ornabuntur beati in paradiso. Suppl. q. 93. 1. o.

5 Beatitudo et dos realiter inter se differunt. Suppl. q. 93. 2. c.

6 Si Christo aliquomodo competat habere dotes, non ita propriè sicut aliis sanctis competit, cùm tamen ea quæ dotes vocantur, excellentissimè ei conveniant. Suppl. q. 93. 3. c.

7 Dotes propriè non competunt angelis, sicut et hominibus, sed metaphoricè. Suppl. q. 93. 4. o.

8 Convenienter tres assignatæ sunt animæ dotes, scilicet visio quæ fidei, comprehensio quæ spei, fruitio quæ charitati respondet. Suppl. q. 93. 5. c.

DUBITATIO dicitur dupliciter, scilicet, motus rationis supra utramque partem condictionis, cum formidine determinandi alteram partem ejus, et formido affectus ad aliquod terribile sustinendum. Prima non fuit in Christo, sed secunda, non secundùm rationem, sed secundùm sensualitatem. 3ª. q. 18. 4 ad 1 et ad 2.

2 Dubitatio non potest esse in Deo, nec in angelis. 3ª. q. 18. 4 ad 1.

3 Dubitatio duplex, scilicet infidelitatis, et admirationis. Secunda fuit in matre Christi, non autem prima. 3ª. q. 27. 4 ad 2. et q. 30. 4 ad 2.

4 Dubia de personis debent in meliorem partem interpretari determinando, de rebus autem in partem veriorem, supponendo. 2 2. q. 60. 4. o.

DUELLUM est illicitum. Et magis convenit ei ratio sortium quàm judicio cum ferro candenti. Judicia tamen hujusmodi sunt prohibita, quia sunt de occultis, quæ divino judicio reservantur. 2 2. q. 95. 8 ad 3.

Deus quandoque abscondit dulcedinem suam à bonis, ut eam ardentiùs quærant. 1 2. q. 112. 3. c.

4 DULIA est honor et servitus debita creaturæ, sed latria est honor et servitus debita soli Deo; ideò differunt specie. 2 2. q. 103. 3. o.

2 Dulia sumitur dupliciter, scilicet communiter, ut exhibet reverentiam omni homini, ratione cujuscumque excellentiæ vel propriæ, scilicet tantùm ut reverentiam exhibent servi domino. Prima habet diversas species secundùm diversitatem excellentiæ, ut pietatem, observantiam et hujusmodi; non autem secunda, sed est species observantiæ, quæ est ad omnes dignitate excellentes. 2 2. q. 103. 3. c. et 4. o.

4 DUO dicitur, quasi habens dualitatem non in alio, sed in ipso de quo prædicantur duo. 3ª. q. 17. 4 ad 6.

2 Duo aliquando pro uno accipiuntur. 1ª. q. 70. 4. c.

3 Unum aliquando habet vim duorum. 1ª. q. 39. 2. c. ad 4.

4 DUPLICITAS cordis est aliud ostendere, et aliud intendere. 2 2. q. 109. 2 ad 4. et q. 111. 3 ad 2.

2 Duplicitas, ut est vertibilitas animi ad diversa, est aliquid consequens ad luxuriam, sicut et inconstantia. 2 2. q. 53. 6 ad 2.

4 DURATIO videtur attendi secundùm operationem magis quàm secundùm esse, sicut et tempus est numerus motûs. 1ª. q. 10. 4 ad 2. fi.

2 Duratio pœnæ respondet culpæ ex parte maculæ, et non ex parte actûs. 1 2. q. 87. 4 ad 3.

3 Duratio pœnæ non respondet durationi culpæ, nec in judicio divino, nec humano. 1 2. q. 87. 3 ad 1.

4 Duratio Dei æternitas, et essentia ejus, sunt eadem res. 1ª. q. 10. 2. o.

DURITIES est in sacramento Eucharistiæ sine materia. 3ª. q. 77. 7 ad 2.

E

EADEM eidem sunt eadem inter se, tunc solùm quando in tertio sunt eadem re et ratione.

4 EBRIETAS dicitur dupliciter, scilicet, defectus rationis, ex nimio potu vini, et actus causans eum. Secunda est peccatum, non autem prima. 2 2. q. 150. 1. o.

2 Ebrietas nescientis potentiam vini non est peccatum; scientis autem, sed non credentis inebriari, est peccatum veniale. Aliter verò est peccatum mortale. 1 2. q. 88. 5 ad 1. et 2 2. q. 150. 1. 2. o

3 Dans vinum prono ad ebrietatem, scienter peccat. 2 2. q. 150. 1 ad 2.

4 Ebrietas est species gulæ divisa contra commessationes. 2 2. q. 150. 1. c.

5 Ebrietas non est gravissimum peccatorum. 2 2. q. 150. 3. o.

6 Ebrietas voluntaria in sua causa non excusatur totaliter à peccato, nec totaliter excusat sequens peccatum. 1 2. q. 77. 7. c. ad 3.

7 Ebrietas sine peccato tollit totam culpam actûs sequentis, sicut fortè accidit de Loth, et Noe. 2 2. q. 150. 1. 4. c.

8 Loth culpandus est non quantùm ille inces-

tus, sed quantùm christas meruit. 2 2. q. 150. 4. c. fi.

9 Ebrietas cum peccato diminuit culpam actûs sequentis, inquantum diminuit voluntarium. 4 2. q. 76. 4 ad 2 et ad 4. et 2 2. q. 150. 4. o.

10 Vitium contrarium ebrietati est peccatum, scilicet, abstinere à vino, in magnum grevamen naturæ scienter. Et caret nomine. 2 2. q. 150. 4 ad 3.

11 Ebrius homicida meretur duplices maledictiones, propter duplex peccatum. Vel secundùm legem Pittaci, qui id suâ lege sancivit, non respiciendo ebriosi veniam, sed utilitatem contra quam ebrius peccat. 1 2. q. 76. 4 ad 4. et 2 2. q. 150. 4 ad 1.

1 ECCLESIA dicitur dupliciter, scilicet militans, et triumphans. 3ª. q. 63. 1. o.

2 Corpus Ecclesiæ mysticum consistit ex hominibus, et angelis, ex viatoribus et beatis. 3ª. q. 8. 4. c. ad 2.

3 Una est Ecclesia omnium fidelium, novi, et veteris Testamenti. Nec synagoga fuit concubina, sed vera sponsa, et uxor Christi. 3ª. q. 8. 3 ad 3.

4 Decor ecclesiæ principaliter consistit in interioribus, ad quem etiam actus exteriores pertinent, inquantum ab interiori decore progrediuntur, vel ipsum conservant. 1 2. q. 101. 2. c. ad 3.

5 Ecclesia potest condere legem in pertinentibus ad cultum Dei, et ad subjectionem infidelium, et rerum suarum. 2 2. q. 10. 10. c. et q. 66. 8 ad 2.

6 Solus Christus fundavit Ecclesiam, cujus ministerium commisit Petro et successoribus ejus, in ædificationem, et non in destructionem. 2 2. q. 88. 12 ad 2.

7 Nullus prohibetur ingredi ecclesiam, et audire verbum Dei usque ad missam catechumenorum 3ª. q. 83. 4 ad 4.

8 In casu necessitatis licet vendere, aut emere terram, ubi quondam fuit ecclesia. 2 2. q. 100. 4 ad 1. et ad 2 et ad 3.

1 ECCLESIASTICUS liber pertinet ad legem veterem. 2 2. q. 16. 1. art. 3.

2 Ecclesiasticus liber non computatur inter canonicas Scripturas apud Hebræos. 1ª. q. 89. 8 ad 2.

ECLIPSIS apparens in passione Christi fuit quintupliciter miraculosa; scilicet primò, quia secundùm Dionysium et astrologos naturalis eclipsis solis, per interpositionem lunæ, nunquam accidit, nisi tempore conjunctionis solis et lunæ, quæ tunc non fuit. Secundò, quia cùm circa horam sextam luna fuisset simul cum sole in medio cœli, in vesperis apparuit in suo loco, id est, in oriente opposita soli. Tertiò, quia tunc luna jam pertransiverat solem, et distabat quasi per medietatem circuli, in oppositione existens. Quartò quia tunc luna miraculosè ab oriente versùs occidentem rediens, non pertransivit solem, ut esset eo occidentalior; sed postquam pervenit ad terminum solis, reversa est versùs orientem. Quintò, quia, secundùm Chrysostomum, tribus horis tunc tenebræ remanserunt, cùm eclipsis solis in momento pertranseat. 3ª. q. 44. 2 ad 2.

EDUCI de potentia, est fieri in actu, quod prius erat in potentia; et dependet à materia, et fit per agens naturale. 1ª. q. 90. 2 ad 2.

1 QUILIBET effectus Dei est æqualiter à tota Trinitate. 1ª. q. 22. 1. c. et 3ª. q. 23. 2. c.

2 Omnis effectus repræsentat aliqualiter causam suam. 1ª. q. 45. 7. c.

3 Nullus effectus est de specie suæ causæ. 2 2. q. 110. 1. c. fi. et ad 3.

4 Omne signum corporale est effectus signati, vel procedit ab eadem causa. 2 2. q. 95. 5. c.

5 Effectus positivus prior est effectu privativo, ordine formæ; sed ordine materiæ est e converso. 3ª. q. 62. 6 ad 3. et q. 70. 4. c.

6 Impossibile est quòd illud quod est per accidens, sit effectus per se alicujus virtutis cœlestis vel alterius agentis naturalis. 1ª. q. 116. 1. c. et 2 2. q. 95. 5. c.

1 ÆGRITUDO non est pura privatio. Sed dicit humores inordinatè dispositos. 1 2. q. 82. 4 ad 4.

2 Ægritudo non est æqualiter in omnibus sicut nec causa ejus. 1 2. q. 82. 4 ad 2.

1 ELECTIO pertinet determinatè ad unam potentiam, scilicet, ad voluntatem. 1ª. q. 83. 3. c.

2 Electionem rectam agit sola virtus, quæ est in parte appetitiva. 1 2. q. 53. 1 ad 2. et 4. c.

3 Electio sequitur inquisitionem in hominibus tantùm. 1ª. q. 22. 1 ad 1. et q. 59. 3 ad 1. et q. 6. 2 ad 1. et 3ª. q. 18. 4 ad 2. et q. 34. 2 ad 2.

4 Electio est tantùm de possibili. 1 2. q. 13. 3. o.

5 Electio non est de ultimo fine, sed tantùm de iis quæ sunt ad finem. 1ª. q. 82. 1 ad 3. et 1 2. q. 13. 3. o. et 4. 6. c. et 2 2. q. 24. 1 ad 3. et q. 33. 1 ad 2. et q. 47. 1. c. ad 2. et 3ª. q. 18. 4. c.

6 Electio est tantùm de actibus humanis, vel de alia re cum actu humano. 1 2. q. 13. 4. o. et 3. c.

7 Ad bonam electionem requiruntur duo, scilicet intentio debiti finis per virtutes morales, et recta præacceptio eorum quæ sunt ad finem per prudentiam. 1 2. q. 56. 4 ad 4. et q. 57. 3. c. et q. 58. 4. c. et 2 2. q. 47. 1 ad 2. et q. 54. 2. c.

8 Intentio et electio differunt, quia prima est respectu finis, secunda verò est eorum quæ sunt ad finem. 1 2. q. 13. 4. c.

9 Judicium liberi arbitrii est actus electionis. 1ª. q. 83. 3 ad 2.

10 Homo nihil eligit de necessitate, sed liberè. 1ª. q. 115. 4. c. et 1 2. q. 13. 6. c. et 2 2. q. 104. 1. c.

11 Homo est liberi arbitrii in eligendo, non autem in prosequendo respectu omnium. 1ª. q. 83. 1 ad 4.

12 Electio convenit Christo. 3ª. q. 11. 3 ad 1. et q. 18. 4. o. et q. 34. 2 ad 2.

13 Electio convenit Deo, respectu creaturarum, non autem respectu sui. 3ª. q. 18. 4 ad 1 et ad 2.

14 Electio Dei est etiam non entium, non autem nostra. 1ª. q. 23. 4 ad 2.

15 Quos Deus ad aliquid eligit, ita præparat et disponit, ut idonei sint ad illud. 3ª. q. 27. 4. c.

16 Dilectio Dei est prior electione, sed in creaturis est e converso. 1ª. q. 23. 4. c. ad 2.

17 Omnes prædestinati sunt electi à Deo, et dilecti. 1ª q. 23. 4. o. et q. 24. 1. c.

18 Electio Dei præcedit prædestinationem, quia prædestinatio Dei est actus voluntatis absolutæ, consequens ordinem electionis. 1ª. q. 23. 4. c. ad 2.

19 Electio ad prælationem sufficit quòd nihil inveniat in se, per quod ei fiat illicitum illud officium. 2 2. q. 185. 5. c.

20 In foro contentioso sufficit quòd electus sit bonus. Sed in foro conscientiæ requiritur quòd sit optimus, vel simpliciter, vel ad regimen. 2 2. q. 63. 2. c. ad 3. et q. 185. 5. o.

21 Electus de gremio Ecclesiæ, ut in pluribus consuevit esse utilior ad bonum commune, quia magis diligit Ecclesiam, in qua nutritus est. 2 2. q. 63. 2 ad 4.

22 Prælatus non eligitur, quasi in hæreditatem, sed ut dispensator. Ideò non oportet eligi propinquior. 2 2. q. 63. 4. c. 2 ad 1.

1 In omni misto oportet aliquod elementum prædominari. 2 2. q. 49. 6 ad 1. et q. 179. 2 ad 2.

2 Elementa subtiliora prædominantur in misto secundùm virtutem, sed grossiora secundùm quantitatem. 1ª. q. 71 ad 2. et q. 91. 1. c. ad 3.

3 Formæ elementorum sunt in misto virtute, non autem actu. 1ª. q. 76. 4 ad 4.

4 Primæ quatuor qualitates non sunt habitus elementorum. 1 2. q. 49. 4. c.

5 Diversæ opiniones de creatione et distinctione elementorum. 1ª. q. 66. 1. o.

6 Elementum in diffinitione sacramenti ponitur pro quocumque sensibili. 3ª. q. 84. 1 ad 1.

ELEEMOSYNA est opus, in quo datur aliquid indigenti, ex compassione, propter Deum. 2 2. q. 32. 1. c.

2 Omne obsequium impensum proximo propter Deum est eleemosyna. 2 2. q. 32. 2. o.

3 Eleemosyna est propriè actus misericordiæ. Sed est actus charitatis ex consequenti, et mediatè; latria verò imperativè. 2 2. q. 32. 1. o. et 9 ad 3.

4 Eleemosyna est actus liberalitatis, inquantum aufert impedimentum ejus, scilicet superfluum amorem divitiarum. 2 2. q. 32. 1 ad 4.

5 Dare eleemosynam de superfluo, vel in extrema necessitate, est de præcepto; in aliis verò est tantùm de concilio. 2 2. q. 32. 5. 6. o. et q. 66. 7. c. et q. 71. 1. c. et q. 87. 1. ad 4. et q. 118. 4 ad 2. et q. 185. 7 ad 1.

6 Eleemosyna quæ est de concilio, est pars satisfactionis, non autem illa quæ est de præcepto, sed est præambulum ejus. 2 2. q. 32. 1 ad 4.

7 Eleemosyna non est facienda de necessariis sibi, et familiæ, et statui, nisi velit mutare statum, vel necessitas aliqua præponderet, scilicet extrema alicujus personæ, vel Ecclesiæ vel reipublicæ. 2 2. q. 32. 6. o. et q. 117. 1 ad 2.

8 Non est exspectanda extrema necessitas in danda eleemosyna. Nec oportet prætendere futuram, præter probabile. 2 2. q. 32. 5 ad 3.

9 Eleemosynæ non sunt recipiendæ à peccatoribus. 2 2. q. 154. 4. c. princip.

10 Ille qui dat eleemosynam quando dat ut foveatur in peccatis, vel quando dat ut aliquem inducat ad hæresim, mortaliter peccat, propter intentionem corruptam. Et talis eleemosyna non est recipienda. 1 2. q. 19. 7 ad 2 et ad 3. et 2 2. q. 154. 4. c. princip.

11 Quilibet tenetur dare eleemosynam, quicquid habet per simoniam. 2 2. q. 32. 7. c. ad 2. et q. 62. 5 ad 2. et q. 110. 6 ad 1.

12 Quilibet etiam non habens dominium rei, potest facere eleemosynam cuicumque existenti in extrema necessitate. 2 2. q. 32. 7 ad 3. et 8 ad 1 et ad 2.

13 Filiifamilias et servi non possunt dare eleemosynas sine consensu dominorum, nisi de parvis, vel suis. 1 2. q. 32. 8 ad 3.

14 Lucia poterat de consensu solius matris dare eleemosynas. 2 2. q. 32. 8 ad 3.

15 Uxori non licet dare eleemosynas, nisi communes, et modicas, sine consensu viri vel nisi moderatas, viro ignorante et non prohibente, vel nisi habeat aliqua præter dotem, vel nisi lucretur. 1 2. q. 32. 8 ad 2.

16 Religiosis non licet dare eleemosynas sine licentia, nisi de modicis, sub ratihabitione. 2 2. q. 32. 8. c. ad 1.

17 Quilibet potest sibi facere eleemosynas, non quidem dando sibi aliquid, sed exercendo in se actum corporalem, vel spiritualem. 2 2. q. 30. 1 ad 2. et q. 32. 9 ad 3. et q. 106. 3 ad 1.

18 Eleemosyna, cæteris paribus, debet dari magis indigentibus, melioribus, propinquioribus, benefactoribus, et dantibus spiritualia. 2 2. q. 32. 3 ad 1. et 9. o. et q. 71. 1. c. et q. 81. 6 ad 2.

19 Efficacia eleemosynæ pensatur principaliter ex affectu ex parte dantis, respectu præmii essentialis, sed respectu præmii accidentalis, et ex parte recipientis, magis pensatur ex magnitudine dati, nisi affectus ejus multùm excedat. 2 2. q. 32. 9 ad 2.

20 Nullus moriens in peccato mortali potest liberari ab inferno, per eleemosynas suas, vel aliorum. 2 2. q. 154. 2 ad 3.

21 Eleemosyna dupliciter liberat vivos à peccato mortali, scilicet, præservando et disponendo ad gratiam, sicut etiam alia bona. 2 2. q. 154. 2 ad 3.

22 Eleemosynæ corporales, secundùm suam substantiam, habent effectus tantùm corporales, sed ratione causæ, scilicet, charitatis et orationis, habent effectus spirituales. 2 2. q. 32. 4. o.

23 Eleemosynæ spirituales sunt simpliciter meliores quàm corporales, scilicet, ratione dati, finis, et actûs, sed respectu alicujus est e converso. 2 2. q. 32. 3. o. et q. 33. 1. c. et q. 188. 4. c.

24 Recompensatio temporalis non intenta non minuit meritum, vel laudem eleemosynæ, nec aliorum actuum, sicut nec humana gloria non intenta, sed intenta minuit, quia qui vult dare eleemosynam propter inanem gloriam consequendam, vult id quod de se est bonum sub ratione mali. 1 2. q. 19. 7 ad 2. et ad 3.

25 Eleemosynæ corporales sufficienter numerantur septem, et spirituales septem. 2 2. q. 32. 2. o.

26 Eleemosyna debet fieri abundanter secundùm facultatem dantis sed multis indigentibus

ne quis superfluè habeat. 2 2. q. 32. 10. o. et q. 117. 1 ad 2.

EMBRIO prius vivit anima vegetativa, secundò sensitiva, et ultimò intellectiva, quia generatio ejus multiplex est, et discontinua. 1ª. q. 67. 4. c. fi. et q. 76. 3 ad 3. et q. 77. 7. c. et q. 85. 5 ad 1. et q. 118. 2 ad 2. et 2 2. q. 64. 1. c. et 3ª. q. 55. 2 ad 3.

EMERE regnum cœlorum dicitur impropriè, id est, mereri, qui dat quod habet. 2 2. q. 100. 1 ad 3.

1 ENERGUMENUS dicitur, quasi intùs laborans. 3ª. q. 71. 2 ad 1. et ad 3.

2 Omnis baptizandus est energumenus; ideò debet exorcizari. 3ª. q. 71. 2 ad 1.

Adam videbat Deum in ænigmate, id est obscurè, scilicet, per effectus, non autem propter occultationem sensibilium causatam ex peccato, sicut nos. 3ª. q. 94. 1 ad 3.

1 ENS dicitur dupliciter, s. quod significat essentiam rerum, et dividitur in decem prædicamenta, secundò quòd significat conceptionem quam facit anima. 1ª. q. 3. 4 ad 2. et q. 48. 2 ad 2.

2 Divisio entis quadruplex, s. per se, et per accidens, rei et rationis, in decem prædicamenta, et per actum et potentiam. 3ª. q. 10. 3. c.

3 Ens dicitur dupliciter, scilicet, ens simpliciter, id est, substantia, et ens secundùm quid, id est, accidens. 3ª. q. 11. 3 ad 3.

4 Omne ens rationis est relatio, vel negatio. 1ª. q. 28. 1. c.

5 Privationes, negationes, et non entia, sunt entia rationis tantùm. 1ª. q. 16. 3 ad 2. et q. 48. 1 ad 2. et 1 2. q. 8. 1 ad 3. et q. 26. 1. c.

6 Ens includitur in quolibet apprehenso. 1 2. q. 94. 2. c.

7 Quod fit per accidens, non est ens propriè, neque unum 2 2. q. 95. 3. c.

8 Ens non est genus, quia non habet differentias. 1ª. q. 3. 5. c. ad 1.

9 Omnia univoca reducuntur ad unum principium, non quidem univocum, sed analogum, scilicet, ad ens. 1ª. q. 13. 5 ad 1.

10 Ens prædicatur analogicè, de substantia et accidente. 1ª. q. 13. 10 ad 4. et 2 2. q. 120. 2. c.

11 Ens participaliter et adjectivè prædicatur pluraliter de tribus personis divinis, substantivè verò, singulariter tantùm. 1ª. q. 39. 3 ad 3.

ENUNCIABILE de præsenti, præterito, et futuro, non est idem. 1ª. q. 14. 15 ad 3.

1 ENUNCIATIO fit à nobis tantùm propter cognitionem habendam. 1ª. q. 14. 14. c. et 2 2. q. 1. 2 ad 2.

2 Omnis enunciatio affirmativa, in materia naturali, est vera, et negativa falsa. Sed in materia remota est e converso. In contingenti autem quælibet universalis est falsa, et particularis, vel indefinita est vera. 1ª. q. 51. 1. c.

EPICYCLI et eccentrici circuli probantur in astrologia rationabiliter, non autem demonstrativè. 1ª. q. 32. 1 ad 2.

1 EPYICHIA, id est, bona animositas, est idem quòd securitas; ideò est pars potentialis fortitudinis. 2 2. q. 128. 1 ad 6.

2 Epyichia est virtus specialis, et pars potentialis justitiæ. 2 2. q. 80 ad 5. et q. 120. o. et q. 128. 1 ad 6.

3 Epyichia est pars subjectiva justitiæ communiter dictæ, quæ per priùs prædicatur de ea quàm de justitia legali, quæ dirigitur secundùm epyichiam, quæ est superior regula humanorum actuum. 2 2. q. 120. 2. c. ad 1.

4 Epyichia est potior pars legalis justitiæ obtemperantis legi quoad verba, et quoad intentionem legislatoris. Sed dividitur contra eam, ut attendit tantùm verba. 2 2. q. 120. 2 ad 2.

5 Epyichia servat intentionem legis, in his ad quæ forma legis se non extendit. 2 2. q. 120. 1. o.

6 Epyiches non deserit justum simpliciter, sed justum lege determinatum. Nec opponitur severitati, quæ sequitur veritatem legis, in quibus oportet, quia in quibus non oportet, est vitiosum. 2 2. q. 120. 1 ad 1.

1 EPISCOPATUS nomen operis est, et non honoris. 2 2. q. 185. 1 ad 1.

2 Intelligendus est in nomine episcopatus, bonum opus, id est, actio plebi utilis. 2 2. q. 185. 1. 2. o.

3 Ex hoc quòd Apostolus dicit, qui episcopatum desiderat, bonum opus desiderat, sumpserunt aliqui occasionem ambitionis episcopatûs et prælationis Sed non rectè intelliguntur quòd hìc dicitur. Apostolus voluit hìc ostendere, quid pertinet ad episcopum. Episcopus est nomen græcum. *Scopos* enim idem est quod intendens, et *epi*, id est, supra, quasi superintendens; duo ergo consideranda sunt in episcopo, scilicet, gradus superior, et actio plebi utilis. 2 2. q. 185. 1 ad 1.

4 Aliqui projiciunt fortè oculum ad ea quæ circumstant episcopatum, s. quòd qui præest, honoratur, et habet potestatem; et qui propter ista desiderat episcopatum, nescit quid sit episcopus sive episcopatus; et ideò dicit apostolus quid sit episcopus, et quid desiderat qui episcopatum desiderat, quia bonum opus desiderat, non dicit bonum desiderium habet, sed bonum opus desiderat, scilicet, utilitatem plebis. 2 2. q. 185. 1 ad 1.

1 EPISCOPI et presbyteri olim non differebant secundùm nomina. 2 2. q. 184. 6 ad 1.

2 Solus episcopus propriè est prælatus Ecclesiæ, et quasi sponsus ejus, accipit annulum; et solus habet plenam potestatem et jurisdictionem. 2 2. q. 108. 4 ad 2.

3 Solus episcopus potest dispensare illa sacramenta, quæ ponunt suscipientem in aliquo gradu perfectionis super alios. 3ª. q. 82. 3 ad 3.

4 Episcopi sunt successores apostolorum. 2 2. q. 184. 6 ad 1. et q. 185. 5. et 3ª. q. 67. 2 ad 1. et 72. 11. c.

5 Episcopus dicit, Pax vobis, quia magis repræsentat Christum dicentem sic, quàm simplex sacerdos dicens: Dominus vobiscum. 3ª. q. 83. 5 ad 6.

6 Sicut diaconus participat illuminationem, et virtutem sacerdotis, sic et sacerdos perfectivam dispensationem episcopi. 3ª. q. 82. 3 ad 3.

7 Episcopatus est ordo supra sacerdotium, respectu mystici corporis Christi, non autem respectu veri. 2 2. q. 184. 6 ad 1. et 3ª. q. 67. 2 ad 2. et q. 82. 1 ad 1.

8 Episcopus potest judicare eos solùm qui sunt de sua diœcesi. 2 2. q. 60. 2. c. et 6. o. et q. 67. 4. b.

9 Episcopus in cujus diœcesi aliquis delinquit in re non exempta, fit ei superior, ratione delicti; etiamsi sit exemptus, nisi forte delinquat in re aliqua exempta, putà in administratione bonorum alicujus monasterii exempti; sed si aliquis exemptus committat furtum, vel homicidium, vel aliquid hujusmodi, potest per ordinarium condemnari. 2 2. q. 67. 4 ad 3.

10 Episcopus tenetur ingredi religionem quam vovit. 2 2. q. 189. 3 ad 4.

11 Monachus episcopus tenetur ad observantias regulares, scilicet ad continentiam, paupertatem, habitum, et alia, nisi impediant officium ejus, ut silentium, solitudo, abstinentiæ, et vigiliæ graves, in quibus potest ipse secum dispensare, sicut et prælati in religione. 2 2. q. 88. 11 ad 4. et q. 185. 8. o. et 188. 8 ad 3.

12 Episcopi tenentur exponere omnia sua pro honore Dei, et salute gregis sui, cùm opus fuerit. 2 2. q. 184. 7 ad 1.

13 Episcopo non licet religionem ingredi, nisi propter impedimentum salutis, ex parte sui, vel aliorum, de licentia papæ. 2 2. q. 184. 6. c. fi. et q. 185. 4. o. et q. 189. 7. c.

14 Monachus episcopus non potest esse hæres, nisi pro ecclesia sua, nec potest testamentum condere, nec aliquid disponere post mortem, nisi de licentia papæ. 2 2. q. 88. 11 ad 4. et q. 185. 8 ad 3.

15 Episcopus depositus, intrans religionem, potest revocari ad episcopatum, nisi sit detrusus ibi ad pœnitentiam, pro culpa ejus. 2 2. q. 185. 4 ad 2.

16 Episcopo non licet deserere corporaliter gregem suum propter persecutionem, nisi possit ei sufficienter per alium providere. 2 2. q. 185. 5. o.

17 Episcopo licet habere proprium, et illud hæredibus testari. 2 2. q. 185. 6. 7. o. et q. 186. 3 ad 5.

1 ÆQUALITAS duplex, s. quantitatis et proportionis; prima requiritur in justitia commutativa, secunda in distributiva et in merito, respectu præmii. 1 2. q. 114. 3. o.

2 Æqualitas duplex, scilicet, æquiparantiæ, et proportionis. 1ª. q. 93. 3. c. et 2 2. q. 163. 2. c.

3 Æqualitas et quantitas duplex, scilicet, molis, et virtutis. 1ª. q. 42. 1 ad 1 et ad 2.

4 Omnis æqualitas virtutis includit similitudinem, non autem e converso. 1ª. q. 42. 1 ad 2.

5 Angelus et homo appetierunt æqualitatem Dei, secundùm similitudinem imitationis, non tamen secundùm æquiparantiam naturæ. 1ª. q. 61. 4 ad 3. et q. 63. 3. o. et q. 68. 4. c. fi. et 2 2. q. 163. 2. o.

6 In divinis est æqualitas, et quantitas virtutis, non autem molis. 1ª. q. 42. 1. o. et 3ª. q. 58. 5. o.

7 Æqualitas et similitudo in divinis est tantùm secundùm essentialia. 1ª. q. 33. 2. c. et q. 56. 4 ad 3. et q. 42. 4 ad 2.

8 Æqualitas et similitudo in divinis includunt relationes personales, et unitatem essentiæ, nec dicunt aliam relationem realem. 1ª. q. 28. 4 ad 4. et q. 42. 1 ad 4.

9 Quælibet persona in divinis est similis et æqualis aliis duabus personis. 1ª. q. 42. o. et 3ª. q. 45. 4. c.

1 ÆQUINOCTIALIS zona, secundùm aliquos est temperatissima, sed probabilius, secundùm Aristotelem, est inhabitabilis, propter æstum. 1ª. q. 102. 2 ad 4.

2 Creatio mundi, et passio Christi, factæ sunt in æquinoctio; sed judicium generale erit in æstate, quando sol maximè exaltatur, quia perfecta illuminatio erit in secundo Christi adventu, et tunc etiam erit maxima Christi exaltatio. 3ª. q. 46. 9. a. 3 ad 3.

ÆQUITAS est pars justitiæ, et continetur sub epyichia. 2 2 q. 80 ad 3.

ÆQUIVALENS non potest reddi Deo nec parentibus, sed sufficit reddere id quod est possibile. 1 2. q. 100. 7 ad 1. et 2 2. q. 57. 1 ad 3. et q. 62. 2 ad 1. et q. 80. c. et q. 81. 3 ad 3. et q. 102. 1 ad 3. et q. 106. 6 ad 1. et 3ª. q. 85. 3 ad 2.

1 DIVERSITAS significationis causat æquivocationem, non autem diversitas suppositionis, vel prædicationis. 1ª. q. 13. 10 ad 1. et q. 29. 4 ad 4.

2 Omnis æquivocatio præsupponit univocationem, non autem generatio æquivoca præsupponit generationem univocam, sed e converso. 1ª. q. 13. 3 ad 1.

Quidam equus perpendens se coiisse cum matre, præcipitans se, mortuus est. 2 2. q. 54. 9 ad 3.

1 ERROR circa prima principia, in speculabilibus et practicis, est gravissimus et turpissimus. 2 2. q. 154. 12. c.

2 Error de jure naturæ quàm maximè matrimonium impedit. Suppl. q. 51. 1. c.

3 Matrimonium cùm inter duas personas fiat, mutuam in invicem potestatem recipientes ex personæ et personarum conditionis errore impediri necesse est. Suppl. q. 51. 2. o.

ERUBESCENTIA est timor de turpi fiendo, sed verecundia est timor de turpi facto. 1 2. q. 41. 4. c. et 2 2 q. 75. 1 ad 3. et q. 144. 2. c.

1 ESSE dicitur tripliciter, scilicet essentia, actus essentiæ, et esse quod significat veritatem propositionis, quod formaliter est in anima; sed est in re fundamentaliter. 1ª. q. 3 4 ad 2.

2 Species rerum habent triplex esse, scilicet, in arte Dei, id est, in verbo, in intelligentia angeli, et in rebus 1ª. q. 74. 3 ad 2.

3 Esse ab aliquo, dicitur dupliciter, scilicet directè, quia agit, et indirectè, quia non agit quod debet. 1 2. q. 6. 3. c.

4 Omne quod non est suum esse, participat esse à causa prima, quæ est suum esse. 1ª. q. 44. 1. c. et q. 61. 1. c. et q. 75. 5 ad 4. et q. 104. 1. c. fi. et 1 2. q. 3. 7. c.

5 Esse est proprius effectus Dei. 1ª. q. 8. 1. c. et q. 45. 5. o. et q. 65. 3. c. et 1 2. q. 66. 5 ad 4.

6 Forma non est, nec fit, nec creatur, nisi improprie. 1. q. 5. 5 ad 2. et q. 9. 2 ad 3. et q. 45. 4. 8. o. et q 65. 4. c. et q. 75. 6. c. et q. 90. 2. c. et q. 91. 2. c. et q. 110. 2. c et q. 118. 1. c. et 1 2. q. 110. 2 ad 3. et 3ª. q. 35. 1. c. ad 3.

7 Omne esse est ab aliqua forma. 1ª. q. 42. 4 ad 1.

8 Ipsum esse nihil aliud adjunctum habere potest, similiter nec aliqua forma. 1ª. q. 3. 6. 7. c.

9 Primus effectus formæ est esse, secundus verò operatio. 1ª. q. 42. 1 ad 1. et 1 2. q. 111. 2. c.

10 Esse est prius omni aliâ participatione, et omni alio nomine Dei. 1ª. q. 5. 2. o.

11 Et est nobilius. 1ª. q. 4. 1 ad 3. et 2 ad 3. et 1 2. q. 2. 5 ad 2.

12 Ab eadem forma vel essentia, est esse immediatè, et operatio mediante potentiâ. 1ª. q. 54. 2 ad 2. et 3ª. q. 16. 1 ad 4.

13 Esse est formale, respectu omnium quæ in re sunt. 1ª. q. 8. 1. c.

14 Idem esse formæ, materiæ, et compositi. 1 2. q. 4. 5 ad 2.

15 Si aliqua forma vel natura non pertinet ad esse personale, illud esse non dicitur esse personæ simpliciter sed secundùm quid. 3ª. q. 17. 2. c.

16 Esse capitatum, et esse corporeum, et esse animatum, pertinet ad personam sortis, sed ex his non fit nisi unum esse in sorte. 3ª. q. 17. 2. c.

17 Si post constitutionem personæ adveniant ei aliqua membra, non accrescit aliud esse, sed sola relatio ad hæc. 3ª. q. 17. 2. c.

18 Esse est maximè intra rem, secundò forma, tertiò materia. 1ª. q. 8. 1. c. et q. 105. 5. c. fi.

19 Sed esse est actus formæ, et essentiæ, et suppositi. 1ª. q. 3. 4. c.

20 Nec esse comparatur ad alia sicut recipiens ad receptum, sed e converso, quia est actualitas omnium. 1ª. q. 5. 4. c. et q. 4. 1 ad 3. et q. 5. 1. c.

21 Imò semper illud quod substernitur in rebus, est communis quàm id quod informat, et restringit ipsum, sicut esse quàm vivere. 1ª. q. 65. 3. c.

22 Quælibet forma substantialis dat esse simpliciter, et quælibet forma accidentalis dat esse secundùm quid. 1ª. q. 76. 4. 8. c. et q. 77. 6. c.

23 Unius personæ est tantùm unum esse personale, sed multa secundùm quid. 3ª. q. 17. 2. c. et q. 19. 1 ad 4.

24 Quicquid est in aliquo præter essentiam ejus, oportet esse causatum, vel à principiis essentialibus, vel ab extra. 1ª. q. 3. 4. c.

25 Esse pertinet ad hypostasim, sicut ad illud quod habet esse, sed pertinet ad naturam, sicut ad illud quod aliquid habet esse. 3ª. q. 17. 2. c. ad 1.

26 Esse simpliciter est superius ad esse hominem. 3ª q 16. 9 ad 2.

27 Impossibile est unam rem habere duplex esse substantiale. 1ª. q. 76. 3. c. et 4 b. et c. et q. 77. 2 ad 3. et 3ª. q. 17. 2. c.

28 Ad probandum aliquid esse, oportet uti pro medio quid nominis, non autem quid rei, quia sequitur quæstionem an est. 1ª. q. 2. 2 ad 2.

29 In qualibet creatura differunt esse et essentia, operatio et potentia, vel virtus operativa. 1ª q. 54. 1. 2. 3. c. et q. 77. 1. c. et q. 79. 1. c.

30 Esse cujuslibet creaturæ est determinatum ad unum secundùm genus, et secundùm speciem. 1ª. q. 54. 2. c.

31 Inclinatio cujuslibet creaturæ ad esse, est tantùm per essentiam, non autem inclinatio ad extra. 1ª. q. 59. 2. c. ad 1.

32 Impossibile est quòd esse alicujus creaturæ sit causatum ex principiis essentialibus ejus. 1ª. q. 3. 4. c.

1 ESSENTIA est illud quod significabitur per diffinitionem. 1ª. q. 3. 3. c. et q. 29. 2 ad 5.

2 Essentia est illud, cujus actus est esse. 1ª. q. 39. 2 ad 3.

3 Essentia et natura sunt idem re, et differunt ratione : quia essentia est principium essendi, sed natura est principium operationis. 1ª. q. 39. 2 ad 3.

4 Essentia nomine abstracto, significatur ut pars, sed in concreto significatur ut totum. 3ª. q. 3. 3. c.

5 In compositis, essentia significat compositum ex forma et materia in communi. 1ª. q. 29. 2 ad 3.

ÆSTIMATIO rationis semper corrumpitur in peccante in universali, vel in particulari, per delectationes, et alias passiones. 2 2. q. 102. 4 ad 2.

1 VIS æstimativa est potentia apprehensiva convenientis et nocivi, ideò comparatur ad appetitum sensitivum, sicut intellectus practicus ad voluntatem. 1ª. q. 78. 4. c.

2 Æstimativa nullum individuum apprehendit, inquantum substat naturæ communi, sicut cogitativa in homine; sed tantùm ut est principium vel terminus actionis vel passionis bruti. 1ª. q. 78. 4. 5. fi.

Ætatis defectu matrimonium ante annos pubertatis contractum nullum est, nisi fortè ætatis defectum vigor naturæ et rationis suppleverit. Suppl. q. 58. 5. c.

1 ÆTERNITAS est interminabilis vitæ, tota simul, et perfecta possessio. 1ª. q. 10. 1. o.

2 Æternum quandoque sumitur pro diurno. 2 2. q. 164. 2 ad 6.

3 Æternitas est mensura omnis durationis. 1ª. q. 10. 6. c.

4 Æternitas excludit principium durationis. 1ª. q. 42. 2 ad 2.

5 Esse, secundùm quòd recedit à permanentia, et subditur transmutationi, recedit ab æternitate, et subditur tempori. 1ª. q. 10. 4 ad 3. et 5. c.

6 Æternitas significatur pluraliter. 1ª. q. 10. 3 ad 1.

7 Æternitas est tota simul, quia est mensura est permanentis, non autem tempus, quia est mensura motûs. 1ª. q. 10. 4. c. ad 3. et 5. c.

8 Æternitas manet eadem, et subjecto, et ratione : ideò non est idem quòd nunc temporis. 1ª. q. 10. 4 ad 2.

9 Tempus non differt ab æternitate, per habere principium et finem, nisi per accidens, vel ex parte mensurati vel in potentia. 1ª. q. 10. 4. 5. c.

10 Æternitas et tempus non sunt mensuræ unius generis. 1ª. q. 10. 4 ad 1.

11 In tempore aliud est indivisibile, scilicet, instans; et aliud durans, scilicet, tempus; sed in æternitate est idem indivisibile &, semper stans. 1ª. q. 42. 2 ad 4.

42 Ævum est medium inter tempus et æternitatem, quia tempus habet prius et posterius, id est, mensurat mutabilia, non autem ævum, sed conjungitur eis, non autem æternitas. 1ª. q. 10. 5. o.

43 Deus est æternitas. 1ª. q. 10. 2. c. ad 3.

44 Deus est æternus. 1ª. q. 10. 2. o.

45 Æternitas verè, et propriè, convenit soli Deo, sed participativè convenit diversis diversimodè. 1ª. q. 10. 2. 3. o.

46 Nihil præter Deum fuit ab æterno. 1ª. q. 10. 3. o. et q. 16. 7. o. et q. 46. o. et q. 61. 2. o.

47 Ab æterno non fuerunt multæ veritates, nisi in mente Dei. 1ª. q. 10. 3 ad 3. et q. 16. 7. o.

48 Deus est supra æternitatem participatam, et ultra eam regnat; non autem supra vel ultra æternitatem suam. 1ª. q. 10. 2 ad 1 et ad 2.

49 Deus non est actor, nec causa suæ æternitatis, sed æternitatis participatæ, scilicet ævi. 1ª. q. 10. 2 ad 1.

Ethica. Necesse est ponere quòd in primum motum voluntatis, voluntas prodeat ex instinctu alicujus exterioris moventis, ut Aristoteles concludit in quodam capitulo Ethicæ Eudimicæ. 1 2. q. 9. 4. c. fi. et q. 80. 1. b. 3.

Etymologia attenditur secundùm illud à quo imponitur nomen; significatio verò secundùm illud ad quod significandum nomen imponitur. 2 2. q. 92. 1 ad 2.

Ethos, in græco scriptum per H litteram longam, significat morem, id est, inclinationem; sed scriptum per E brevem, significat morem, id est consuetudinem. 1 2. q. 58. 1. c.

Eva non fuit filia Adæ, quia non processit ab eo, modo naturæ, nec sicut à principio naturali. 1ª. q. 92. 2 ad 3.

1 Evangelium divulgatum est, et prædicatum in toto orbe, non autem creditum per fidem ab omnibus. 1 2. q. 106. 4 ad 4.

2 In Evangelio nihil mandatur de præceptis cæremonialibus, quia ablata sunt per impletionem rei. 1 2. q. 108. 3 ad 3.

3 In Evangelio non continentur nisi quæ pertinent ad gratiam Spiritûs sancti. 1 2. q. 106. 1 ad 1.

4 Doctrina evangelica est doctrina perfectionis : ideò instruit de omnibus pertinentibus ad rectitudinem vitæ. 2 2. q. 56. 1 ad 2.

1 Eubulia est virtus specialis bene consiliativa. 1ª. q. 22. 1 ad 1. et 1 2. q. 57. 6. o. et 2 2. q. 48. c. fi. q. 49. 4 ad 2. et q. 51. 1. 2. o. et q. 53. 2. c.

2 In nullo peccatore, inquantum hujusmodi, invenitur eubulia. 2 2. q. 51. 1 ad 3.

1 Eucharistia est sacramentum et sacrificium. 1 2. q. 101. 4 ad 2. et 3ª. q. 52. 8 ad 2. et q. 73. 1. 4. o. et q. 79. 5. o. et 7. o. et q. 82. 1. c. ad 1.

2 Corpus et sanguis Christi sunt unum sacramentum formaliter et secundùm finem, sed plura materialiter. 3ª. q. 73. 2. o. et q. 78. 6 ad 2.

3. Hoc sacramentum habet quatuor nomina, scilicet sacrificium vel hostia, communio, vel synaxis, Eucharistia, et viaticum. 3ª. q. 75. 1. o. et q. 79. 2 ad 1.

4 Conveniens fuit et necessaria institutio Eucharistiæ in cœna Domini, non autem ante, nec post, quatuor rationibus, scilicet primò quia ad perfectionem nostram exigebatur, ut caput nostrum etiam realiter nobis jungeretur; secundò, quia tunc institui debuit, quando figuræ veteris legis terminandæ erant; tertiò ratione repræsentationis passionis Christi; quartò ex ritu quo frequentandum est hoc sacramentum, ut ultimò traditum magis memoriæ teneretur. 3ª. q. 72. 12 ad 3. et q. 73. 3. o. et q. 74. 1. c. ad 1. et q. 80. 8 ad 1. et q. 83. 2 ad 3.

5 Necessaria fuit institutio Eucharistiæ per modum cibi. 3ª. q. 73. 1. 2. o. et q. 75. 3. c.

6. Eucharistia habuit multas figuras in veteri Testamento, quarum præcipua fuit agnus paschalis. 2 2. q. 102. 3 ad 2. et ad 3. 3ª. q. 73. 6. o. et q. 80. 10 ad 2.

7 Eucharistia in missa comparatur sacrificio Abel, Abrahæ, et Melchisedech. 3ª. q. 83. 4 ad 8.

8 Oblatio Melchisedech fuit expressior figura Eucharistiæ, quoad illud quod est sacramentum tantùm, figuris veteris legis, sed e converso quoad illud quod est res et sacramentum. 3ª. q. 61. 3 ad 3. et q. 73. 6. c.

9 Sacrificium Eucharistiæ quotidiè oblatum in ecclesia, non est aliud quàm sacrificium Christi, sed commemoratio ejus. 3ª. q. 22. 3 ad 2. et q. 73. 4. o. et q. 83. 1. o.

10 Effusio sanguinis et aquæ ex latere Christi, est signum et causa Eucharistiæ; oblatio Melchisedech, respectu ejus quod est sacramentum tantùm, manna respectu ejus quod est res tantùm, et agnus paschalis respectu ejus quod est res et sacramentum, sunt tantùm signa. 3ª. q. 73. 6. o. q. 74. 6 ad 1.

11 Agnus paschalis fuit figura Eucharistiæ, ratione passionis Christi; manna verò, ut cibus fidelium. 1 2. q. 102. 5 ad 2. et 3ª. q. 73. 5. 6. c. et q. 80. 10 ad 2.

12 Corpus Christi mysticum est res tantùm in hoc sacramento. 3ª. q. 73. 3. 6. c.

13 Res hujus sacramenti duplex, scilicet contenta, id est, Christus; et non contenta, scilicet corpus Christi mysticum. 3ª. q. 60. 3. b. et q. 80. 4. c.

14 Res et sacramentum Eucharistiæ est corpus Christi verum; res tantùm est effectus ejus, scilicet gratia, sacramentum verò tantùm est materia ejus. 3ª. q. 73. 1 ad 3. et 6. c.

15 Res et sacramentum Eucharistiæ est in materia, sed res tantùm, scilicet gratia, est in suscipiente. In aliis autem sacramentis utrumque est in eo. 3ª. q. 73. 1 ad 3.

16 Vel quia nutrimentum correspondens Eucharistiæ præcedit augmentum correspondens confirmationi ut causa, et sequitur ut conservans. 3ª. q. 65. 2 ad 3.

17 Eucharistia excellit omnia sacramenta veteris ac novæ legis. 3ª. q. 65. 3. o.

18 Eucharistia est perfectio aliorum sacramentorum. 3ª. q. 73. 1. c.

19 Eucharistia est consummatio omnium sacramentorum. 3ª. q. 65. 6. c. et q. 73. 3. c.

20 Eucharistia est finis omnium sacramentorum. 3ª. q. 65. 6. c. et q. 65. 3. c. ad 2. et q. 72. 12 ad 3. et q. 73. 1. c.

21 In hoc sacramento comprehenditur totum mysterium nostræ salutis, ideò præ cæteris sacramentis solemniùs celebratur. 3ª. q. 83. 4. c. princip. et ad 3 et ad 6.

22 Eucharistia est signum ecclesiasticæ unitatis; ideò ex opere operato, ejus efficacia potest in alterum transire, non autem alia sacramenta. 3ª. q. 67. 2. c. et q. 73. 2. b. et 4. c. et q. 79. 1. c. et q. 82. 3 ad 3. et q. 83. 4 ad 3.

23 Sicut in aliis sacramentis materiale elementum non est causa virtutis quæ in eo est, nec alicujus spiritualis effectûs in homine, nisi mediante virtute, secundùm quòd ex elemento et virtute fit unum, ita species non sunt causa corporis Christi, nec alicujus spiritualis effectûs, nisi mediante corpore Christi, secundùm quòd ex speciebus et corpore Christi fit unum sacramentum. 3ª. q. 73. 1 ad 2.

24 Per baptismum datur primus actus vitæ spiritualis, sed per Eucharistiam datur complementum ejus. 3ª. q. 79. 1. c. ad 2. et 6 ad 2. et q. 82. 2 ad 3.

25 Eucharistia est posterior baptismo in perceptione, sed est prior in intentione. 3ª. q. 73. 3 ad 4.

26 Si homo nunquam à gratia baptismi caderet, indigeret confirmatione et Eucharistiâ, non autem pœnitentiâ. 3ª. q. 84. 5. 6. o.

27 Eucharistia continet Christum realiter: non autem alia sacramenta, sed tantùm virtutem ejus. 1 2. q. 101. 4 ad 2. et 3. q. 63. 6. c. et q. 65. 3. o. et q. 73. 1 ad 3. et 4. c. ad 3. et 5. c. ad 2. et q. 73. 1. o. et 2. c. ad 2. et 4. c. et q. 76. o. et q 78. 1. c.

28 Eucharistia perficitur in consecratione materiæ, alia verò sacramenta in usu ejus. 3ª. q. 73. 1 ad 3. et q. 74. 2 ad 3. et 7. c. et q. 78. 1. c. et q. 80. 1. ad 1. et 10 ad 1. et q. 82. 4 ad 2. et 10 ad 1. fi. et q. 84. 3. c. et 4 ad 3.

29 Materia Eucharistiæ est duplex, scilicet panis et vinum. 3ª. q. 74. 1. o.

30 Non habens vinum vel panem, non debet consecrare alterum tantùm; tamen si faceret, consecratum esset, sed graviter peccaret. 3ª. q. 74. 1 ad 2.

31 Panis et vinum quantacumque possunt consecrari, dummodo sint coram sacerdote. 3ª. q. 74. 2. o.

32 Materia Eucharistiæ non est mel, lac, carnes, nec aliquid simile sacramentis veteris legis. 3ª. q. 74. 1. o.

33 Circa materiam Eucharistiæ fuit triplex hæresis, scilicet Artotiritarum, panem cum caseo offerentium, Catafrigarum, et Pepucianorum, miscentium farinam cum sanguine puerorum per totum corpus, et Aquariorum, offerentium aquam tantùm. 3ª. q. 74. 1. c.

34 Damnatur error quorumdam conficientium de aqua lotionis panni intincti vino. 3ª. q. 74. 8. c.

35 Aqua debet apponi vino, sicut Christus posuit, et convertitur in vinum. 3ª. q. 74. 6. o.

36 Appositio aquæ non est necessaria, licèt non apponens peccet. 3ª. q. 74. 7. o. et q. 83. 6 ad 4 et ad 6.

37 Aqua debet poni in calice, et parum, non in dolio, quæ non manet, sed convertitur in vinum, non autem in aquam Christi. 3ª. q. 74. 8. o.

38 De aqua artificiali in vino potest confici Eucharistia, sed non debet, non autem in pane. 3ª. q. 74. 7 ad 3.

39 Eucharistia conficitur ex pane tritici, non autem ex pane hordei, speltæ, farris, vel alterius grani. 3ª. q. 74. 3. o. et 4. c.

40 Eucharistia potest confici ex pane misto e granis aliis, si maneat species tritici. 3ª. q. 74 3 ad 3.

41 Eucharistia potest confici ex siligine generata ex grano frumenti. 3ª. q. 74. 3 ad 2.

42 Ex amido, vel pasta, vel pane corrupto secundùm speciem, non potest confici Eucharistia. 3ª. q. 74. 3 ad 4. et 4 ad 4. et 5 ad 2.

43 Eucharistia debet confici ex azymo, sicut Christus fecit, et esset grave peccatum conficere cum fermento, sicut apud Græcos in azymis. 3ª. q. 74. 4. o.

44 De vino vitis, et non de alio liquore, potest confici Eucharistia. 3ª. q. 74. 5. o.

45 De musto potest confici Eucharistia, sed peccatum esset, nisi esset in necessitate, non autem de una, nec de agresta. 3ª. q. 74. 5 ad 3.

46 De aceto non potest confici Eucharistia, sed de vino acescente, licèt peccatum esset. 3ª. q. 74. 5 ad 2.

47 Forma consecrationis corporis Christi est hæc, scilicet, hoc est enim corpus meum; tamen dimittens alia verba, peccat graviter. 3ª. q. 60. 8. c. et q. 73. 2. c. et q. 78. 2. o. et 5. c. et q. 83. 4 ad 1. et q. 84. 3. c.

48 Singulæ particulæ hujus formæ convenienter ordinantur. 3ª. q. 78. 2. o.

49 Enim non est de forma Eucharistiæ, sed dimittens ipsum ex negligentia, vel contemptu, peccat, quia est de consuetudine Romanæ Ecclesiæ, data à Petro apostolo. 3ª. q. 60. 8. c. et q. 78. 2 ad 5.

50 Forma Eucharistiæ convenienter significatur, scilicet in facto esse, non autem in fieri. 3ª. q. 78. 2. o.

51 Hæc verba, et elevatis oculis, et cætera, et manducate, et cætera, convenienter præmittuntur formæ Eucharistiæ. 3ª. q. 78. 1. c. ad 4.

52 Forma consecrationis sanguinis Christi est hæc, scilicet: Hic est enim calix sanguinis mei, novi et æterni testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis et pro multis effundetur, in remissionem peccatorum. 3ª. q. 78. 3. o.

53 Singulæ particulæ hujus formæ convenienter positæ sunt. 3ª. q. 78. 3. o.

54 Formæ prædictæ non se mutuò expectant, sed utraque operatur sine altera. 3ª. q. 78. 6. o.

55 Formæ prædictæ continent veritatem factivam rei, non præsupponentem rem significatam. 3ª. q. 78. 5. o.

56 In prædictis formis, et in qualibet alia forma sacramentali, est aliqua virtus instrumentalis, non quidem principalis, nec secundùm esse completum, sed intentionalis. 3ª. q. 78. 4. o. et 5. c.

57 Forma Eucharistiæ importat solam consecrationem materiæ, et profertur in persona Christi, sed formæ sacramentorum important usum materiæ, et proferuntur in persona ministri. 3ª.

q. 78. 1. 4. 5. c. et q. 82. 2 ad 2. et 5. c. ad 2. et 7 ad 5. et q. 83. 1 ad 5. et q. 84. 5. c.

58 Christus eâdem formâ consecravit, quâ et nos, quam dedit Ecclesiæ, et tantùm semel protulit. 3ª. q. 78. 1 ad 1.

59 Substantia panis et vini non manet post consecrationem, cujus oppositum est impossibile et hæreticum. 3ª. q. 75. 2. o. et 6. c. et q. 77. 1. 5. c.

60 In conversionibus naturalibus, illud quod convertitur, corrumpitur, et illud in quod convertitur, generatur, vel augetur, vel restauratur, sed hic, Christus nullo modo mutatur. 3ª. q. 75. 4. o. et 6 ad 2.

61 Nec substantia panis et vini annihilatur, nec convertitur in præjacentem materiam. 3ª. q. 75. 5. o.

62 Sed convertitur tota in totum corpus Christi. 3ª. q. 75. 4. o. et 6. c. 8. c. ad 5.

63 Conversio hæc quadrupliciter differt ab aliis, quia pertingit ad materiam, non habet subjectum, convertitur totum, et in totum præexistens. 3ª. q. 75. 4. 8. o.

64 Hæc conversio importat ordinem substantiarum, ideò est sicut in subjecto in utraque. 3ª. q. 75. 1 ad 1.

65 Hæc conversio non est formalis, sed est substantialis, ideò dicitur transsubstantiatio. 3ª. q. 75. 4. o.

66 Forma substantialis panis et vini non manet post consecrationem. 3ª. q. 75. 6. o. et q. 77. 1. 6. c.

67 Forma substantialis panis et vini convertitur in animam Christi. 3ª. q. 75. 6 ad 2.

68 Quantitas panis non convertitur in quantitatem corporis Christi, sed manet sicut cætera accidentia. 3ª. q. 76. 1 ad 5. et 4. c.

69 Nec quantitas vini convertitur in quantitatem sanguinis Christi, sed manet sicut cætera accidentia. 3ª. q. 77. 8. c.

70 Si post calicis consecrationem aliud vinum mittatur in calicem, illud quidem non transit in sanguinem, neque sanguini commiscetur, sicut Innocentius tertius dicit, in quadam decretali. 3ª. q. 77. 8. c. ad 1 et ad 5.

71 Quod quidem intelligendum est, quando non fit tanta permistio vini vel liquoris extranei, quod sanguis Christi desinat esse sub toto; tunc enim dicitur undique diffundi, non quia tangat sanguinem Christi, secundùm proprias ejus dimensiones, sed secundùm dimensiones sacramentales, sub quibus continetur. 3ª. q. 77. 8. c. ad 5 et ad 4.

72 Nec est simile de aqua benedicta, cui additur aqua non benedicta, et de vino consecrato: quia illa benedictio nullam immutationem facit ircа substantiam aquæ, sicut facit consecratio ini. 3ª. q. 77. 8 ad 5. fi.

73 Hæc conversio est supernaturalis, factâ solâ virtute Dei. 3ª. q. 75. 4. c. et 5. o. et 7. c. et q. 85. 4. c.

74 Hæc conversio cum creatione et mutatione naturali convenit in ordine terminorum, et non simultate, et cum prima non habet subjectum commune utrique termino, et cum secunda, quia terminus transit in terminum, secundùm totum hic, secundùm materiam ibi, et manet aliquid, scilicet accidentia hic, et materia ibi. 3ª. q. 75. 8. c.

75 Hæc est vera, ex pane fit corpus Christi, et panis convertitur in corpus Christi, vel transsubstantiatur; non autem hæc, panis est vel fuit, vel erit, vel fit, corpus Christi, vel de pane fit, vel factum est corpus Christi; vel panis potest esse, vel fieri corpus Christi. 3ª. q. 75. 8. o.

76 Hæc conversio est difficilior, et miraculosior omni mutatione naturali, et etiam creatione, ratione termini ad quem, simpliciter autem est e converso. 3ª. q. 75. 8 ad 5.

77 Hæc conversio fit in instanti. 3ª. q. 75. 5. c. et 7. o. et q. 78. 2. 5. c.

78 Hæc conversio fit tantùm in ultimo instanti prolationis totius formæ, si assumuntur tria, scilicet minister debitus, debita materia, et forma, et intentio consecrantis, sed singulæ partes formæ disponunt ad hoc. 3ª. q. 75. 7 ad 1 et ad 5. et q. 78. 4 ad 5. et 5. c.

79 Corpus Christi non incipit esse in hoc sacramento, per motum localem, sed per conversionem panis in ipsum, triplici ratione, scilicet, primò quia sequeretur quòd desineret esse in cœlo; secundò quia omne corpus localiter motum pertransit omnia media, quod hìc dici non potest; tertiò quia impossibile est, quòd unus motus ejusdem corporis localiter moti terminetur simul ad diversa loca, cùm tamen in pluribus locis corpus Christi sub hoc sacramento simul esse incipiat. 3ª. q. 75. 2. 4. c.

80 Totus Christus est in hoc sacramento. 3ª. q. 76. 1. o. et q. 79. 1 ad 5.

81 Verum corpus Christi non esse in hoc sacramento, nisi ut in signo, est hæresis abjurata à Berengario. 3ª. q. 75. 1 ad 5. et q. 75. 1. o.

82 In hoc sacramento est aliquid dupliciter, scilicet ex vi sacramenti, id est, significatum per formam, et ex naturali concomitantia, id est, realiter conjunctum Christo. 3ª. q. 76. 1. o. et 2. 5. 4. c. et q. 78. 6 ad 1. et q. 81. 1 ad 2 et ad 5.

83 Anima Christi et divinitas ejus sunt in hoc sacramento, secundo modo tantùm. 3ª. q. 76. 1 ad 1. et 2. c. et q. 81. 1 ad 5.

84 Caro, et os, et hujusmodi, sunt sub specie vini, secundo modo tantùm, et sub specie panis; primo modo, sanguis verò e converso. 3ª. q. 76. 1 ad 2. et 2. c. ad 5. et q. 78. 6 ad 1. et q. 81. 1 ad 2.

85 Quantitas tota, et alia accidentia Christi sunt in hoc sacramento, secundo modo tantùm. 3ª. q. 76. 1 ad 5. et 5. 1. o. et 5 ad 5. et q. 81. 5 ad 5.

86 Tota quantitas Christi est indifferenter sub magna et parva quantitate specierum. 3ª. q. 76. 1 ad 5. et 5. c. et 4. o.

87 Totus Christus est sub qualibet parte utriusque speciei. 3ª. q. 76. 2. 5. o. et q. 78. 6 ad 1. et q. 79. 1 ad 5. et q. 80. 12 ad 5.

88 Accidentia corporis Christi sunt in hoc sacramento, mediante substantiâ, nec habent immediatam habitudinem ad hoc sacramentum, nec ad corpora circumstantia, ideò non possunt immutare medium. 3ª. q. 76. 7. c. et q. 81. 5. 4. c.

89 Accidentia corporis Christi intrinseca sunt

in hoc sacramento; non autem accidentia per comparationem ad extra, ut ubi et situs. 3ª. q. 76. 3 ad 3. et q. 81. 3. c. et 4. c. ad 1.

90 Christus est sub duplici specie Eucharistiæ, triplici ratione, scilicet ad repræsentandum passionem ejus, ut sit cibus et potus, et ad salutem corporis et animæ. 3ª. q. 76. 2 ad 3.

91 Christus in Eucharistia continetur sub aliena specie, ad vitæ dum horrorem, et derisionem, et propter meritum fidei. 3ª. q. 75. 3. o.

92 Corpus Christi est localiter in uno tantùm loco, scilicet, in cœlo, sed ut in sacramento significante et continente est alibi, non tamen ubique. 3ª. q. 75. 1 ad 3. et 4. c. et q. 76. 5. o. et 6. c. ad 1. et q. 81. 1 ad 2.

93 Locus Eucharistiæ non est vacuus, nec plenus corpore Christi, sed speciebus sacramentalibus, per naturam dimensionum, vel miraculosè. 3ª. q. 76. 5 ad 2.

94 Christus in sacramento non est ut in loco circumscriptivè, nec diffinitivè. 3ª. q. 76. 6 ad 1.

95 Christus ad motum sacramenti non movetur per se, nec per accidens. 3ª. q. 76. 6. o.

96 Christus dedit in sacramento discipulis corpus suum passibile. 3ª. q. 81. 3. o.

97 In triduo corpus Christi si quis consecrasset, fuisset corpus sine sanguine, et e converso, et utrumque sine anima. 3ª. q. 76. 1 ad 1 et 2. c. et q. 81. 1. o.

98 Si Christus in triduo fuisset in hoc sacramento, passus fuisset in eo, passione innatâ, non autem passione illatâ. 3ª. q. 81. 1. o.

99 Corpus Christi in hoc sacramento non potest videri oculo corporali. 3ª. q. 76. 7. o. et 8. c.

100 Quando in hoc sacramento apparet puer vel caro, est ibi verè corpus Christi, sed non videtur in specie propria. 3ª. q. 76. 8. o.

101 Talis apparitio quandoque est tantùm ex parte videntium, et quandoque extra. 3ª. q. 76. 8. o.

102 Quando sic apparet omnibus, non debet sumi, sed debet cum reliquis poni. 3ª. q. 82. 1 ad 3.

103 Tunc sacerdos secundùm aliquos debet iterùm celebrare, vel secundùm alios, sufficit spiritualis manducatio. 3ª. q. 82. 1 ad 3.

104 Christus videt se corporaliter in sacramento, non ex sacramento; si autem oculum haberet extra sacramentum, non posset hoc, nisi miraculosè. 3ª. q. 76. 7 ad 2.

105 Angeli non vident corpus Christi sub sacramento, cognitione naturali; sed tantùm cognitione beatâ, dæmones autem nullo modo plenè. 3ª. q. 76. 7. c.

106 Beati vident Christum sub sacramento visione intellectuali plenâ, non autem visione corporali, nisi miraculosè. 3ª. q. 76. 7. c. ad 2.

107 Intellectus viatoris non potest comprehendere nec videre Christum in hoc sacramento. 3ª. q. 76. 7. c.

108 Non baptizati peccant videndo Eucharistiam, non autem christiani licèt sint peccatores. 3ª. q. 80. 1 ad 1.

109 Soli sacerdotes possunt consecrare Eucharistiam. 3ª. q. 82. 1. o.

110 Plures sacerdotes possunt eamdem hostiam consecrare. 3ª. q. 82. 2. o.

111 Mali sacerdotes, etiam schismatic; hæretici, excommunicati, et degradati, possunt consecrare, sed peccant graviter. 3ª. q. 64. 9 ad 2 et ad 3. et q. 82. 5. 7. 8. 9. o.

112 Recipiens Eucharistiam vel audiens missam à talibus, graviter peccat. 3ª. q. 64. 9 ad 2 et ad 3. et q. 82. 9. o.

113 Consecrans propter malum finem, scilicet ad maleficia, vel ut irrideat, peccat, sed perficit sacramentum. 3ª. q. 74. 2 ad 2.

114 Dispensatio Eucharistiæ pertinet ad sacerdotem tantùm. 3ª. q. 82. 3. o.

115 Nulli non sacerdoti licet tangere Eucharistiam, nisi in necessitate, ut si caderet. 3ª. q. 82. 3. c.

116 Laicus etiam peccator debet tangere Eucharistiam, in necessitate tantùm, ut si caderet in terram. 3ª. q. 82. 3. c.

117 Si adsint essentialia, scilicet, ordo, et intentio ministri, et materia, et forma debitè, erit Eucharistia, licèt desint solemnitas loci, temporis, et paramentorum, tamen talis graviter peccaret, et degradandus esset. 3ª. q. 83. 3 ad 1.

118 De pœnitentia amittentis Eucharistiam, vel cujus negligentia brutum sumit eam, vel sanguis stillat extra vel evomentis. 3ª. q. 85. 6 ad 7.

119 Consecrans tenetur sumere Eucharistiam sub utraque specie, quotiescumque celebrat. 3ª. q. 80. 12. o. et q. 82. 1. o.

120 Si percipitur ante consecrationem, aquam tantùm fuisse, effundatur, et vinum ponatur; si autem post, videtur quòd à capite canonem debeat incipere; sed dimittat, et de negligentia pœniteat, secundùm Innocentium, vel tantùm consecret vinum, præmissâ contritione de negligentia. 3ª. q. 83. 6 ad 4.

121 Deficiente sacerdote post consecrationem corporis, debet suppleri per alium, non autem si ante. 3ª. q. 83. 6 ad 1.

122 Minister in aliis sacramentis dupliciter operatur, scilicet pronuntiando verba, et actum exteriorem exercendo, in Eucharistia verò tantùm primo modo. 3ª. q. 78. 1. c. ad 3.

123 Non licet sacerdoti omninò cessare à consecratione Eucharistiæ, sed tenetur saltem in festis. 3ª. q. 82. 10. o.

124 Celebratio Eucharistiæ est immolatio Christi, quia est figura passionis ejus, cujus per hoc finis participes, et sacerdos significat Christum. 3ª. q. 83. 1. o. et 2. c. ad 1 et ad 2.

125 Eucharistia dupliciter sumitur, scilicet, sacramentaliter, et spiritualiter. 3ª. q. 80. 1. 2. 3. o.

126 Patres veteris Testamenti manducaverunt Christum secundo modo tantùm. 3ª. q. 80. 1 ad 5

127 Eucharistia verè sumitur à peccatoribus sacramentaliter tantùm, nec immunditiam aliquam ex hoc contrahit. 3ª. q. 80. 3. o. et q. 82. 7 ad 1.

128 Infidelis verè sumit Eucharistiam non primo modo, nec secundo propriè. 3ª. q. 80. 3 ad 2.

129. Brutum verè sumit Eucharistiam per accidens, non autem primo, nec secundo modo. 3ª. q. 80. 3 ad 3.

150 Christus sumpsit corpus suum et sanguinem in Eucharistia. 3ª. q. 81. 1. o. et q. 81. 7 ad 4.

151 Christus ex sumptione hujus sacramenti habuit spiritualem dulcedinem, ideò sumpsit sacramentaliter et spiritualiter, sed aliter quàm cæteri. 3ª. q. 81. 1 ad 3.

152 Christus dedit Eucharistiam Judæ in cœna, præter buccellam intinctam. 3ª. q. 81. 2. o.

153 Sumptio Eucharistiæ non est de necessitate salutis secundùm se, sed ex statuto Christi et Ecclesiæ. 3ª. q. 73. 3. o. et q. 80. 11. o.

155 In primitiva Ecclesia, omnes tenebantur quotidiè sumere Eucharistiam, postea ter in anno, nunc autem semel. 3ª. q. 80. 10 ad 4.

156 Eucharistia debet quotidiè sumi, nisi ex hoc quis sentiret reverentiam diminui, et fervorem non augeri. 3ª. q. 80. 10. o.

157 Eucharistia non debet pluries in die sumi, nisi quando quis in una die ex aliquo casu permisso, pluries celebraret. 3ª. q. 80. 10 ad 3. et q. 83. 2 ad 2.

158 Eucharistia sub specie vini, id est, sanguinis Christi, non datur populo, propter periculum effusionis, quia facilius una gutta sanguinis laberetur quàm aliqua una particula corporis. 3ª. q. 74. 1 ad 3. et q. 80. 12. c.

159 Hostiâ non consecratâ, nunquam debet dari pro Eucharistia, et sacerdos dans eam, reus esset idololatriæ, non autem adorantes vel sumentes eam, cùm hostia debeat adorari latriâ, sub conditione in habitu, et adorantes, vel sumentes eam æstiment probabiliter hostiam esse consecratam. Fides enim credentis non fertur ad has species panis vel ad illas, sed ad hoc quòd verum corpus Christi sit sub speciebus panis sensibilis, quando fuerit consecratum, unde si non sit rectè consecratum fidei non propter hoc suberit falsum. 2 2. q. 1. 3 ad 4. et 3ª. q. 80. 6 ad 2.

140 Melius est paratis sumere Eucharistiam quàm abstinere ab ea. 3ª. q. 80. 10. c.

141 Pœnitentes qui abstinent ab hoc sacramento, secundùm consilium sacerdotis, excusantur à transgressione præcepti, non autem manentes in peccatis. 3ª. q. 80. 11 ad 3.

142 Eucharistia debet sumi tantùm à jejunis totaliter, nisi in casu mortis. 2 2. q. 147. 6 ad 2. et 3ª. q. 80. 8. o. et 9. c.

143 Omnis cibus vel potus, sumptus post mediam noctem, impedit sumptionem Eucharistiæ, non autem ante, etiamsi nec somnus, nec digestio sequatur. 3ª. q. 80. 5.

144 Deglutitio salivæ, vel cibi relicti inter dentes, vel eructationis, non impedit sumptionem Eucharistiæ. 3ª. q. 80. 8 ad 1.

145 Reliquiæ aquæ vel vini, quibus lavatur os trajectæ non in magna quantitate, et mistæ cum saliva, non impediunt sumptionem Eucharistiæ. 3ª. q. 80. 8 ad 4.

146 Post sumptionem Eucharistiæ requiritur modicum intervallum ante prandium. 3ª. q. 80. 8 ad 6.

147 Corporalis immunditia, ut lepra, fluxus sanguinis, et hujusmodi, non impedit sumptionem Eucharistiæ. 3ª. q. 80. 7 ad 3.

148 Eucharistia debet semper haberi parata pro infirmis. 3ª. q. 83. 3 ad 11.

149 Pars hostiæ missa in calice nunquam debet dari infirmis, quia Christus nemini dedit panem intinctum, nisi Judæ. 3ª. q. 83. 3 ad 9.

150 Triplex modus manducandi corpus Christi, scilicet, sacramentalis tantùm, spiritualis tantum, sacramentalis, et spiritualis simul. 3ª. q. 80. 1. 2. 3. o.

151 Pueris non debet dari Eucharistia, nisi cùm incipiunt habere aliqualem usum rationis, ut possint concipere devotionem hujus sacramenti, scilicet in decimo, vel undecimo annis. 3ª. q. 80. 9 ad 3.

152 Græci dant Eucharistiam pueris recenter natis, baptizatis, propter hoc quòd Dionysius dicit, baptizatis esse sacram communionem dandam, non intelligentes quòd Dionysius ibi loquitur de baptismo adultorum. 3ª. q. 80. 9 ad 3.

153 Amentibus, post fidem et devotionem, debet dari Eucharistia, in mortis articulo, nisi sit periculum vomitûs vel expuitionis. Non autem si ante amentes fuerunt, et sic à nativitate remanserunt. 3ª. q. 80. 9. o.

154 Dæmoniacis debet dari Eucharistia, nisi certum sit quòd pro crimine torqueantur, non autem energumenis. 3ª. q. 80. 9. ad 2.

155 Nihil præter peccatum mortale impedit necessariò sumptionem Eucharistiæ, sed tantùm de congruo, ut coitus matrimonialis, nocturna pollutio, et fluxus seminis temporalis, quando sunt sine mortali, usque ad alium diem. 2 2. q. 154. 5. o. et 3ª. q. 80. 7. o.

156 Præeligendum est, esse suspectum, quàm indignè sumere Eucharistiam. 3ª. q. 80. 6 ad 2.

157 Suspectis violenter, et publicis, debet omninò negari Eucharistia. 3ª. q. 80. 6 ad 3.

158 Peccatori occulto, petenti occultè Eucharistiam, debet negari. Si verò publicè petat, debet dari. Sed peccatori publico debet omninò negari. 3ª. q. 80. 6. o. et q. 81. 2. c. ad 2.

159 Sumens Eucharistiam, cum constientia peccati mortalis, peccat mortaliter. 3ª. q. 79. 2 ad 2. et 3. o. q. 80. 4. o. et 7. 8. c.

160 Sumens Eucharistiam in peccato mortali ignorato, factâ diligenti discussione, etiam non sufficienti, non peccat. 3ª q. 80. 4 ad 3.

161 Experimentum non debet sumi de peccatis cum Eucharistia. 3ª. q. 80. 6 ad 3.

162 Sacerdos faciens fictionem in consecrando Eucharistiam, multò graviùs peccat quàm indignè sumens eam. 3ª. q. 80. 6 ad 2.

163 Infidelis est indignior fideli ad sumendum Eucharistiam. Sed fidelis cum mortali indigniùs sumit. 3ª. q. 80. 5 ad 2.

164 Sumens Eucharistiam cum peccato spirituali, graviùs peccat quàm sumens cum peccato carnali. 3ª. q. 80. 5 ad 2.

165 Peccatum indignè sumentium Eucharistiam est minus grave peccatis commissis in Deum, et gravius peccatis contra proximum, vel contra seipsum. 3ª. q. 80. 5. o.

166 Est etiam minus grave peccato occisionis Christi, et proditionis ejus. 3ª. q. 80. 5 ad 1 et ad 2.

167 Et est minus grave projectione ejus in lutum. 3ª. q. 80. 5 ad 3.

168 Eucharistia non imprimit characterem. 3ª. q. 63. 6. c. et q. 80. 1 ad 3. et 10 ad 1.

169 Sine manducatione spirituali Eucharistiæ non potest esse salus. 3ª. q. 80. 11. c.

470 Eucharistia, inquantum est sacramentum, prodest tantùm sumentibus; sed ut est sacrificium, prodest etiam aliis. 3ª. q. 78. 3 ad 8. et q. 79. 5. c. et 7. o.

471 Eucharistia est sacramentum passionis, et mortis Christi, inquantum perficit hominem in unione ad Christum passum. 3ª. q. 73. 3 ad 3. et 5 ad 2.

472 Eucharistia est memoriale passionis Christi. 3ª. q. 66 9 ad 3. et q. 73. 4. 5. o. et q. 74. 1. c. et q. 76. 2 ad 2. et q. 79. 1. c.

473 Eucharistia ordinatur ad refectionem mentis. 3ª. q. 73. 1. 2. c. et q. 79. 8. c.

474 Hoc sacramentum non habet suos effectus, nisi in conjunctis ei per fidem et charitatem. 3ª. q. 79 2 ad 2.

475 Eucharistia est sacramentum charitatis Christi expressivum, et charitatis nostræ factivum. 3ª. q. 73. 3 ad 3. et q. 75. 1. c. et q. 78. 3 ad 6. et q. 79. 1. c. et 4. c. ad 2.

476 Effectus non principalis Eucharistiæ, sed consequens augmentum charitatis, est diminutio fomitis. 3ª. q. 79. 6 ad 3.

477 Quicquid est effectus passionis Christi, est effectus Eucharistiæ. 3ª. q. 79. 1. c. et q. 83. 1. c.

478 Per baptismum datur primus actus vitæ spiritualis, sed per Eucharistiam datur complementum ejus. 3ª. q. 79. 1. 8. c. ad 2. et 6 ad 2. et q. 82. 2 ad 3.

479 Eucharistia facit omnem effectum vitæ spiritualis, ad similitudinem cibi corporalis, quia sustentat, auget, reparat, et delectat. 3ª. q. 79. 1. o. et 8. c. et q. 81. 1 ad 3.

480 Corpus Christi offertur pro salute corporis, et sanguis pro salute animæ, secundùm similitudinem; secundùm rem verò, utrumque offertur pro utroque. 3ª. q. 73. 1. c. et q. 74. 1. o. et q. 76. 2 ad 1. et q. 79. q. 1 ad 3.

481 Effectus Eucharistiæ est adeptio gloriæ non quidem statim, sed inquantum dat virtutem perveniendi ad gloriam. 3ª. q. 79. 2. o. et q. 80. 2 ad 1.

482 In Eucharistia confertur gratia habitualis, et excitatur fervor actualis devotionis. 3ª. q. 69. 1 ad 2. et 4. 7. c.

483 Sumens Eucharistiam sacramentaliter, consequitur majorem gratiam quàm priùs sumendo spiritualiter tantùm. 3ª. q. 80. 1 ad 3.

484 Eucharistia gratiam causat, auget, et excitat eam, et virtutes in actum. 3ª. q. 79. 1. o. et 4. c.

485 Nullus habet gratiam ante sumptionem Eucharistiæ, nisi ex voto ad eam proprio, ut adulti, vel Ecclesiæ, ut parvuli. 3ª. q. 73. 3. c. ad 4. et q. 79. 1 ad 1. et q. 80. 1 ad 3. et 11. c.

486 Eucharistia præservat à peccato dupliciter, scilicet interiùs reprobrando per gratiam, et exteriùs, repellendo omnem impugnationem dæmonum, per passionem Christi, cujus est signum. 3ª. q. 79. 6. o.

487 Peccata venialia præsentia impediunt effectum Eucharistiæ quoad refectionem dulcedinis spiritualis, sed non quoad augmentum gratiæ; sed neutrum horum impediunt præterita. 3ª. q. 79. 8. o.

488 Eucharistia delet peccata venialia. 3ª. q. 79. 4. o. et q. 87. 3. c.

489 Eucharistia delet peccata mortalia, quorum quis non habet conscientiam, nec affectum. 3ª. q. 79. 3. o.

490 Eucharistia fit ablutio scelerum, tripliciter, scilicet, ignoratorum, futurorum, vel causando contritionem. 3ª. q. 79. 3 ad 1.

491 Eucharistia delet pœnam debitam pro peccatis, non quidem totam, sed secundùm mensuram peccatorum, et devotionis. 3ª. q. 79. 5. o.

492 Eucharistia liberat à purgatorio, inquantum est sacrificium satisfactorium pro peccato. 3ª. q. 52. 8 ad 2.

EUDIMICA Ethica Aristotelis. 1ª. q. 82. 1 ad 3. et 1 2. q. 9. 4. c. fi. et q. 80. 1. b. 3.

EVENTUS sequens per se, vel ut in pluribus, vel præcogitatus, addit ad bonitatem, vel malitiam actûs, non autem aliter. 1 2. q. 20. 3. o. et q. 73. 8. o.

EUGNOMOSYNA est idem quòd epyichia, scilicet voluntaria justificatio. 2 2. q. 80 ad 4 et ad 5.

EUPSYCHIA est virtus specialis, scilicet, constantia, et est pars potentialis fortitudinis. 2 2. q. 128 ad 6.

EUSEBIA est idem quòd religio. 2 2. q. 80 ad 4.

1 EUSTOCHIA est pars prudentiæ, bene conjectans omnia, solertia medium. 2 2. q. 48. c. et q. 49. 4. c.

2 Eustochia est tantùm in operativis, solertia verò tam in his quàm in speculativis, et tam in necessariis quàm in contingentibus. 2 2. q. 49. 4 ad 1.

3 Utraque invenit quasi subitò, sed cubulio, inquirendo, et tardè. 2 2. q. 49. 4. c. ad 2. et q. 51. 1 ad 3.

EUSTRATIUS episcopus græcus, et commentator Aristotelis, dicens quòd epyiches, id est, virtuosus, committit adulterium cum uxore tyranni, ut possit occidere eum, et liberare patriam, non est sustinendus; pro nulla enim utilitate debet quis adulterium committere, sicut nec dicere mendacium, secundùm Augustinum. 2 2. q. 64. 7 ad 4.

1 EUTYCHES. Hæresis ejus de unitate naturæ in Christo, et de impalpabilitate corporum resurgentium et Christi, damnatur in concilio Calcedonensi. 3ª. q. 2. 2. c.

2. Eutyches in morte retractavit suam hæresim. 3ª. q. 54. 3. c. fi.

EUTRAPELIA dicitur à bona versione. Et est virtus circa ludos et pars modestiæ. 1 2. q. 60. 5. c. et 2 2. q. 72. 2 ad 1. et q. 160. 2. c. et q. 168. 2. o. et q. 172. 2 ad 1.

1 ÆVUM est mensura primi mobilis secundùm substantiam, et secundùm esse. 1ª. q. 10. 6 ad 2.

2 Ævum est tantùm unum, propter primum æviternum. 1ª. q. 10. 6. o.

3 Ævum est infinitum in actu, sed negativè, non autem privativè. 1ª. q. 10. 5 ad 4.

4 Tantùm esse attribuitur æterno, et æviterno, ratione sui, sed fuisse, vel futurum esse ratione temporis concomitantis. 1ª. q. 10. 2 ad 4. et 5 ad 3.

5 Ævum convenit diversis, secundùm prius et posterius. 1ª. q. 10. 6. c.

Ex aliquando importat ordinem terminorum tantùm, aliquando verò etiam identitatem subjecti. 1ª. q. 45. 1 ad 3. et 3ª. q. 75. 8. c.

Excandescentia magis pertinere videtur ad primam speciem iræ, scilicet fel, quæ perficitur secundùm velocitatem iræ, quàm ad tertiam speciem, scilicet furorem. 1 2. q. 46. 8 ad 2.

1 Excæcatio et obduratio important duo, scilicet motum animi adhærentis malo et aversi à Deo, et subtractionem gratiæ. 1 2. q. 79. 3. c.

2 Excæcatio, aggravatio, et obduratio, differunt secundùm diversos effectus gratiæ, scilicet in visu, auditu, et affectu. 1 2. q. 79. 3. c. fi.

3 Excæcatio et obduratio quoad primum sunt peccata, sed quoad secundum sunt pœnæ. Et primum est causa secundi. Et homo fit deterior primo, non autem secundo. 1 2. q. 79. 3. o.

4 Excæcatio est effectus divinæ reprobationis. 1 2. q. 79. 4. c.

5 Excæcatio de se ordinatur ad damnationem, sed ex misericordia Dei ordinatur ad salutem, non quidem omnium, sed prædestinatorum tantùm. 1 2. q. 79. 4. o.

6 Malitia est causa excæcationis meritoria, sicut culpa est causa pœnæ. 1 2. q. 79. 3 ad 3. et 2 2. q. 15. 1. c. ad 2.

7 Dæmon dicitur excæcare, inquantum inducit ad culpam, quæ est causa meritoria excæcationis. 1 2. q. 79. 3 ad 3.

Excedere. Quod in melioribus excedit, melius est simpliciter. 2 2. q. 188. 7 ad 1.

Excessus mentis causatur ex amore boni, et timore mali eodem modo. 22. q. 175. 2 ad 3.

1 Exclusio immobilitat terminum cui additur, ratione negationis implicitæ. 1ª. q. 31. 3 ad 3.

2 Propositio exclusiva habet duas expositiones: primam affirmativam, et secundam negativam. Sub prima licet descendere, sub secunda verò non. 1ª. q. 31. 4. b.

3 Dictio exclusiva, addita principali agenti, non excludit instrumentum. 3ª. q. 78. 4 ad 1.

4 Dictio exclusiva non excludit partes, nec universalia, et alia quæ sunt de intellectu subjecti, nisi differant supposito. 1ª. q. 31. 4 ad 3.

5 Dictio exclusiva, addita uni relativorum, excludit aliud, et omne quod est in alio supposito. 1ª. q. 31. 4 ad 3.

1 Ecclesia malos justè excommunicat, ut resipiscant; in necessitatis tamen casu est illis subveniendum, debet enim Ecclesia divinum judicium in castigationibus imitari, scilicet ad salutem, non autem ad perditionem. 2 2. q. 31. 2 ad 3.

2 Excommunicatis, et reipublicæ hostibus, sunt subtrahenda beneficia, ut arceantur à culpa, sic tamen, quòd natura non deficiat, nisi secundùm ordinem justitiæ. 2 2. q. 31. 2 ad 3.

3 Injiciens manus in clericum, septempliciter, non est excommunicatus, scilicet si causâ disciplinæ, ut magister vel prælatus, si jocosâ levitate, si invenit eum turpiter agentem cum uxore, matre, sorore, vel filia, si statim vim vi repellat, si ignoret eum esse clericum, si inveniat eum in apostasia, post trinam admonitionem, et si transfert se clericus ad actum penitùs sibi contrarium, ut si fiat miles, vel ad bigamiam transeat. Et octupliciter potest absolvi ab episcopo, scilicet in articulo mortis; quia tunc à qualibet excommunicatione potest quisque à quolibet sacerdote absolvi, si sit ostiarius alicujus potentis, et non ex odio vel proposito percussit, si percutiens sit mulier, si sit servus, et dominus læderetur de ejus absentia, qui non est in culpa, si regularis regularem, nisi sit enormis excessus, si sit pauper, si sit impubes vel senex, vel valetudinarius, et si habeat inimicitias capitales. 2 2. q. 64. 7. c.

4 Participare cum excommunicatis, conceditur quintupliciter, scilicet utile, lex, humile, res ignorata, necesse. 22. q. 39. 4 ad 2.

5 Excommunicatio major est separatio à communione Ecclesiæ quoad fructum et suffragia generalia. Suppl. q. 21. 1. o.

6 Cùm Ecclesia in terris Dei vicem gerat, illiusque judicium Dei judicio conforme sit, ritè excommunicare potest, sive peccatorem à communione Ecclesiæ, sive à suffragiis et aliis spiritualibus separet. Suppl. q. 21. 3. c.

7 Non potest Ecclesia etiam pro peccato mortali aliquem excommunicare, nisi contumax fuerit. Suppl. q. 21. 3. o.

8 Si excommunicatio injustè lata sit ex parte excommunicantis, nihilominùs effectum sortitur; at si ex parte excommunicationis ita ut error ille irritam faciat sententiam, nullius est effectus. Suppl. q. 21. 4. o.

9 Cùm quis pro falso crimine in judicio probato excommunicatur, si humiliter sustinet humilitatis meritum, recompensat excommunicationis damnum. Suppl. q. 21. 4. c.

10 Soli Episcopi et majores prælati excommunicare possunt, qui habent jurisdictionem in foro judiciali. Suppl. q. 22. 1. o.

11 Etiam non sacerdotes possunt excommunicare, modo jurisdictionem habeant in foro contentioso. Suppl. q. 22. 2. c.

12 Excommunicatus vel suspensus non potest alium excommunicare. Suppl. q. 22. 3. o.

13 Nullus potest nisi inferiorem excommunicare, cùm excommunicatio sit jurisdictionis, quæ exerceri non potest, nisi in sibi subditos. Suppl. q. 22. 4. c.

14 Tametsi singuli alicujus communitatis excommunicari ab Ecclesia possint, nunquam tamen ipsa communitas. Suppl. q. 22. 5. o.

15 Toties quis excommunicari potest, quoties est excommunicationis causa. Suppl. q. 22. 6. c.

16 Licèt fidelibus communicare excommunicato minori excommunicatione, majori verò minimè, nisi ubi aliqua spiritualis commodi, vel legis vel necessitatis ratio ad hoc impulerit. Suppl. q 23. 1. o.

17 Participans cum excommunicato, excommunicatus quoque est, aliquando majori, nonnunquam minori excommunicatione. Suppl. q. 23. 2. c.

18 Tantùm participans excommunicato in crimine vel in divinis seu in Ecclesiæ contemptum peccat mortaliter. Suppl. q. 23. 3. o.

19 Excommunicatum minori excommunicatione, potest quilibet sacerdos absolvere, non autem majori, sive sit à jure vel ab homine lata, sed ei

qui sententiam tulit, subjicitur nisi in articulo mortis. Suppl. q. 21. 1. o.

20 Potest quis invitus absolvi ab excommunicatione, cùm sit pœna, non autem à peccato, cùm sit voluntarium. Suppl. q. 21. 2. o.

21 Absolutus ab una excommunicatione, ab omnibus absolutus intelligitur, si sint ab uno judice latæ, nisi aliter fuerit expressum, non autem si sint à diversis judicibus factæ. Suppl. q. 21. 3. c.

EXCUSATIO aggravat omne peccatum. 2 2. q. 15. 3 ad 3.

1 SEMPER perfectissimum est exemplar, quod imitatur minus perfectum. 3ª. q. 56. 1 ad 3.

2 Causa exemplaris est tantùm existentium, sed causa finalis est etiam non entium. 1ª. q. 5. 2 ad 2.

3 Exemplata oportet conformari exemplari, secundùm rationem formæ, non autem secundùm modum essendi. 1ª. q. 18. 4 ad 2.

1 IN operationibus et passionibus humanis, in quibus experientia plurimum valet, plus movent exempla quàm verba. 1 2. q. 34. 1. c.

2 Aristoteles in Logica utitur exemplis, secundùm opiniones aliorum. Ideò non habent auctoritatem. 1ª. q. 48. 1 ad 1. et q. 67. 2 ad 2. et 1 2. q. 59. 2 ad 1.

EXEMPTUS. Peccans in re non exempta potest ab ordinario judicari. 2 2. q. 67. 1 ad 3.

EXILIUM non erat universale in veteri lege, sed particulare, ne quis fieret idolatra. 1 2. q. 105. 2 ad 10.

EXITUS IN DIVINIS est secundùm solam distinctionem relationum, et secundùm emanationem interiorem, et non secundùm distantiam. 1ª. q. 42. 3 ad 2.

1 EXORCISMUS non est sacramentum, sed est sacramentale. 3ª. q. 67. 3 ad 2. et q. 71. 3 ad 2.

2 Exorcismus debet præcedere baptismum. Tamen si non præcedat, debet postea fieri. 3ª. q. 71. 2. o. et 3 ad 3.

3 Exorcizare pertinet ad sacerdotem, et ad exorcistam. 3ª. q. 71. 4. c. ad 1 et ad 2.

4 Ea quæ fiunt in exorcismo, non tantùm significant, sed etiam efficiunt. 3ª. q. 71. 3. o.

5 Quandocumque aliquid sanctificandum est ad cultum divinum, priùs exorcizatur, ut liberetur à potestate diaboli. 3ª. q. 85. 3 ad 3.

6 Exorcismus datur contra dæmonem, inquantum impedit homines à sacramentis. Sed baptismus datur contra eum, inquantum impedit à gloria. 3ª. q. 71. 2 ad 2.

7 Quæ fiunt in exorcismo, ordinantur contra impedimenta baptismi, cujus effectus potest impediri ante sumptionem baptismi, et post. 3ª. q. 71. 3 ad 3.

8 Effectus exorcismi est debilitatio potestatis dæmonis, quia totaliter in baptismo aufertur. 3ª. q. 71. 3. c.

9 Effectus ejus duplex, scilicet expulsio dæmonis, et aperitio sensuum ad ministeria et mandata Dei. 3ª. q. 71. 3. c.

10 Sal missum in os exorcizandi, et narium, et aurium, sputi linitio, significat remotionem impedimenti dæmonis, respectu fidei docendæ. 3ª. q. 71. 2. c.

11 Exorcismus non confert gratiam, nec remissionem culpæ. Ideò sine baptismo exorcismus nihil valet post mortem contra Præpositivum, qui dicit, quòd minores tenebras patitur. 3ª. q. 71. 3. o.

EXSPECTATIO est motus spei, propter cognitionem præcedentem respectu auxilii alieni. 1 2. q. 40. 2 ad 1.

1 EXPERIENTIA propriè pertinet ad sensum tantùm; sed largè pertinet etiam ad intellectum, ut in dæmonibus. 1ª. q. 54. 3 ad 2. et q. 58. 3 ad 3.

2 Experientia in operabilibus non est potentia, et non solùm causat scientiam, sed etiam habitum, qui facit operationem faciliorem, propter consuetudinem. 1 2. q. 40. 3 ad 1.

3 Qui accipit gratiam, per quamdam experientiam dulcedinis novit se illam habere, quam non experietur ille qui non accipit. 1 2. q. 112. 5 c.

4 Illa quæ sunt per essentiam sui in anima cognoscuntur experimentali experientiâ, inquantum homo experitur per actus, principia intrinseca, sicut voluntatem, percipimus volendo, et vitam ab operibus vitæ. 1 2. q. 112. 5 ad 1.

5 Verbum Abrahæ dictum, videlicet, nunc cognovi quòd timeas Dominum, potest referri ad notitiam experimentalem, quæ est per exhibitionem operis. 1 2. q. 112. 5 ad 5.

6 In opere illo quod fecerat Abraham, cognoscere potuit experimentaliter, se Dei timorem habere. Vel potest hoc etiam ad revelationem referri. 1 2. q. 112. 5 ad 5.

EXTASIS est fieri extra se, secundùm cognitionem, vel secundùm appetitum. 1 2. q. 28. 3. c. et 2 2. q. 175. 2 ad 1.

1 EXTREMA unctio cùm ad peccatorum remissionem ordinetur est sacramentum et non tantùm sacramentale. Suppl. q. 29. 1. o.

2 Extrema unctio, quamvis per multas perficiatur actiones, unum nihilominùs sacramentum est. Suppl. q. 29. 2. c

3 Extremæ unctionis sacramentum à Christo fuit institutum, sicut et cætera sacramenta ab apostolis tamen promulgatum fuit. Suppl. q. 29. 3. o.

4 Oleum olivæ, cùm sit lenitivum ac penetrativum usque ad intima ac diffusivum, conveniens est materia sacramenti extremæ unctionis, quod perfecta et lenis sanatio esse debet. Suppl. q. 29. 4. c.

5. Oleum olivæ, quod in extrema unctione assumitur pro materia consecratum esse debet. Suppl. q. 29. 5. o.

6 Materia hujus sacramenti per episcopum consecrata esse debet. Suppl. q. 29. 6. o.

7 Determinata est forma verborum hujus sacramenti sicut et aliorum. Suppl. q. 29. 7. o.

8 Forma verborum hujus sacramenti in oratione deprecativa perficitur, non autem indicativa. Suppl. q. 29. 8. o.

9 Conveniens verborum forma est ea, quâ Ecclesia utitur, scilicet, Per istam sanctam, etc. Suppl. q. 29. 9. c.

10 Principalis effectus extremæ unctionis est ipsa peccatorum remissio quoad illorum reliquias

et maculam seu culpam, si eam inveniat. Suppl. q. 30. 1. c.

11 Hoc sacramentum non sequitur corporalis sanatio semper, sed quando expedit ad spiritualem sanationem. Suppl. q. 30. 2. o.

12 Nullum imprimit characterem hoc sacramentum, cùm per illud homo ad aliquod sacrum peragendum non ordinetur. Suppl. q. 30. 3. c.

13 Non possunt laici hoc extremæ unctionis sacramentum conferre, sicut baptismum in necessitatis articulo. Suppl. q. 31. 1. o.

14 Hoc sacramentum nullatenùs licet diacono conferre. Suppl. q. 31. 2. o.

15 Cùm hoc sacramentum unctis exhibeatur, non modò per episcopos, sed per simplices sacerdotes administrari potest. Suppl. q. 31. 3. c.

16 Sanis non debet hoc sacramentum conferri, quòd quædam spiritualis animæ curatio est. Suppl. q. 32. 1. o.

17 Non quovis morbo laborantibus est hoc sacramentum exhibendum, sed ad mortem proximè aliquâ ægritudine affectis. Suppl. q. 32. 2. c.

18 Furiosis et amentibus, quibus desit devotionis affectus, nullatenùs hoc sacramentum conferri debet. Suppl. q. 32. 3. o.

19 Hoc sacramentum pueris conferri non debet. Suppl. q. 32. 4. c.

20 Non totum corpus, sed eæ duntaxat humani corporis partes inungi oleo hujus sacramenti debent, in quibus est aliqua spiritualis infirmitatis radix. Suppl. q. 32. 5. o.

21 Quinque sensuum organica membra inungi præcipuè debent, in quibus est aliqua cognitionis radix, in nonnullis autem propter appetitivam et motivam inunguntur renes ac pedes. Suppl. q. 32. 6. o.

22 Mutilati inungi etiam in partibus illis mutilatis debent, quibus aliàs inungerentur. Suppl. q. 32. 7. c.

23 Sacramentum hoc sine aliqua sui injuria iterari potest. Suppl. q. 33. 1. c.

24 Eâdem infirmitate laborantibus, non secundùm eumdem, sed diversum infirmitatis statum, potest extrema unctio exhiberi. Suppl. q. 33. 2. o.

EXSUFFLATIO in exorcismo significat expulsionem dæmonis cui reditum præcludit benedictio. 3ª. q. 71. 2. c.

F

1 FACERE et fieri, important habitudinem causæ et effectûs, sed mutationem ex consequenti. 1ª. q. 45. 2 ad 2.

2 Facere dicitur dupliciter, scilicet largè omnis operatio, et propriè, operatio tantùm ad extra. 2 2. q. 154. 2. c. ad 1 et ad 2.

3 Factio est de materia exteriori; sed generatio est de substantia generantis. 1ª. q. 41. 3. c.

4 Non omne quod facit majus, facit minus, nisi sit ad illud ordinatum, vel nisi in majori includatur minus, vel non potest facere quòd minus est, si reservetur minus, vel si minus sit ad defectum. 2 2. q. 189. 9 ad 3.

5 Quid homo faciat quod in se est requiritur ad meritum in habentibus usum rationis, non autem in carentibus usu rationis. 2 2. q. 33. 2 ad 1. et 8 ad 3.

Facies Christi emittebat radios. 3ª. q. 45. 3 ad 1.

1 FACTUM duplex, scilicet divinum et naturale. Primum præcedit potentia activa et non passiva, naturâ, non autem tempore, nisi sit novum; secundum verò utraque potentia præcedit, etiam tempore. 1ª. q. 74. 3 ad 3.

2 Fieri et factum esse dicuntur de Deo, secundùm rationem tantùm, et sine mutatione Dei. 1ª. q. 45. 7 ad 2.

3 Factum esse, quandoque dicit novitatem prædicationis, sine mutatione facti. 1ª. q. 45. 7 ad 2. et 3ª. q. 46. 6. c. ad 2.

4 Prospicere facta aliorum bono animo, vel ad utilitatem propriam, ut scilicet homo ex bonis operibus proximi, provocetur ad melius, vel ad utilitatem illius, ut scilicet corrigatus si quid ab eo agitur, secundùm regulam charitatis, et secundùm debitum officii, est laudabile. Sed quòd aliquis intendat ad considerandum vitia proximorum ad despiciendum vel detrahendum vel saltem inutiliter inquietandum, est vitiosum. 2 2. q. 33. 2 ad 3. et q. 167. 2 ad 3.

FACULTAS est potestas quâ aliquid habetur ad nutum. 1ª. q. 83. 2 ad 2.

1 FALLERE contingit dupliciter, scilicet occultando veritatem dicto vel facto, vel significando falsitatem. Primum licet, non autem secundum, quia etiam hostibus debent servari promissa, fœdera, et fides. 2 2. q. 40. 3. o. et q. 71. 3 ad 3.

2 Homo faciliter fallitur in judicando, in pertinentibus ad se. 2 2. q. 88. 2 ad 3.

1 FALSITAS non est in sensu, sicut in cognoscente verum et falsum. 1ª. q. 17. 2 ad 1.

2 Falsitas et veritas sunt primò in intellectu, in rebus autem, per ordinem ad intellectum solum. 1ª. q. 16. 1. 2. o. et 3 ad 1. et 3. 6. 8. c. et q. 17. 1. 3. o. et 4 ad 1.

3. Falsitas non est in intellectu, respectu primorum principiorum, nec respectu quidditatis, nisi per accidens, respectu duplicis compositionis. 1ª. q. 17. 3. o. et q. 57. 1 ad 2. et q. 58. 5. c. et q. 85. 6. o.

4 Veritas et falsitas, ut in cognoscente, sunt tantùm in intellectu componente et dividente; sed ut in re vera, sunt etiam in sensu, et in intellectu cognoscente quidditatem. 1ª. q. 16. 2. o. et q. 17. 2. o. et 3. c.

5 Falsitas est in sensu respectu sensibilium communium, et respectu sensibilium per accidens, non autem respectu sensibilium propriorum, nisi per accidens. 1ª. q. 17. 2. o. et 3. c. et q. 57 1 ad 2. et q. 58. 3. c. et q. 85. 6. c.

6. Falsitas attribuitur phantasiæ, quia repræsentat objectum absens, tanquam præsens. 1ª. q. 17. 2 ad 2. et q. 54. 5 ad 3.

7 Res non dicuntur falsæ, respectu intellectûs divini, sed respectu intellectûs nostri. 1ª. q. 17. 1. c. ad 3.

8 Res dicitur simpliciter vera vel falsa tantùm ab intellectu, à quo dependet, ut res naturalis à divino, et artificialis à nostro. 1ª. q. 16. 1. c. et q. 17. 1. o.

9 Res naturales dicuntur falsæ per accidens, et secundùm quid, respectu intellectûs nostri

dupliciter, s. secundùm rationem significati, et secundùm rationem causæ. 1ª. q. 17. 1. c.

10 Res dicitur vera vel falsa, ratione veræ vel falsæ æstimationis, quàm nata est facere de se, quoad ea quæ exteriùs apparent in ea. 1ª. q. 17. 1. c.

11 Res secundùm id quod est, dicitur vera; secundùm quod non est, dicitur falsa. 1ª. q. 17. 1. c. ad 1 et 4 ad 1.

12 Malum simpliciter est in rebus, non autem falsum, sed secundùm quid. 1ª. q. 17. 1. c. et q. 48. 2 o.

13 In Deo nulla est falsitas, sed tantùm veritas. 1ª. q. 17. 4 ad 3. et 2 2. q. 171. 6. c.

14 Homo dicitur falsus, quia amat falsas opiniones vel locutiones, non autem quia potest mentiri. 1ª. q. 17. 1. c. fi.

15 Peccata dicuntur falsitates vel mendacia. Et opera virtuosa dicuntur veritas vitæ. 1ª. q. 17. 2. c.

16 Falsum contrariatur vero, et fundatur in vero, sed non in suo contrario. 1ª. q. 17. 4. o. et 1 2. q. 64 3 ad 3.

FALSUM testimonium prohibetur octavo præcepto Decalogi. 2 2. q. 122. 6 ad 2.

1 FAMA bona est nobis necessaria propter nos, quia est præcipuum bonum inter exteriora bona, quia facit idoneum ad officia humana, et præservat à peccatis; et propter alios, ne scandalizentur, et malum exemplum sumant ad peccandum. 2 2. q. 73. 2. 3. c.

2 Fama quadrupliciter læditur directè, scilicet imponendo falsum, adaugendo peccatum, manifestando occulta, pervertendo intensionem. Sed indirectè dupliciter læditur, s. negando bona alt rius, vel malitiosè reticendo. 2 2. q. 73. 1 ad 3.

3 Fama læditur tripliciter, s. juridicè, falsè, et manifestando occulta. Secundo modo et tertio, tenetur quis ad restitutionem, non autem primo modo 2 2. q. 62. 2 ad 2. et q. 73. 2. o.

FAMES, sitis, et desiderium in beatis, dicitur per remotionem fastidii. 1 2. q. 67. 4 ad 3.

FAMILIARITAS cum peccatoribus vitari debet ab imperfectis propter periculum, non autem à perfectis, propter fructum. 2 2. q. 25. 6 ad 5.

1 PHANTASIA duplex, s. determinata, s. eadem cum imaginativa habens organum determinatum; et indeterminata, existens in qualibet parte animalis, etiam decisa. Sed Avicenna posuit quintam potentiam, scilicet phantasiam mediam inter æstimativam et imaginativam, quæ componit et dividit species imaginalis. 1ª. q. 78. 4. c. fi.

2 Phantasia est thesaurus formarum per sensum acceptarum, componens et dividens eas. Et est idem quòd imaginativa. 1ª. q. 78. 4. c. et q. 84. 6 ad 2.

3 Phantasia et memoria sunt passiones primi sensitivi, non quidem tanquam proprii organi, sed quia oriuntur ab anima mediante primo sensitivo. 1ª. q. 78. 4 ad 3.

4 Dæmon potest immutare phantasiam hominis, et alios sensus corporeos, ut aliter videatur res quàm sit. 1ª. q. 111. 3. 4. o. et q. 114. 4 ad 2. et 2 2. q. 10. 1 ad 3. et q. 2. 8. 5 ad 4 et ad 6.

1 PHANTASMA est similitudo individui in organo corporeo. 1ª. q. 84. 7 ad 2. et q. 85. 1 ad 3.

2 Aliquod phantasma per sensum nunquam acceptum potest formari in imaginatione, per operationem virium interiorum. 1ª. q. 12. 9 ad 2. et q. 85. 2 ad 3. et 2 2. q. 172. 2. c.

3 Intellectus noster abstrahit à phantasmatibus species intelligibiles, inquantum considerat naturas in universali, quas tamen intelligit in phantasmatibus, quia nihil potest actu intelligere, nisi convertendo se ad phantasmata. 1ª. q. 85. 1 ad 4. et 5 ad 2. et 3ª. q. 86. 1. c.

4 Phantasmata non possunt imprimere in intellectum possibilem, virtute suâ, sed virtute intellectûs agentis, convertentis se supra phantasmata, resultat species intelligibilis in intellectu possibili. 1ª. q. 85. 1 ad 3.

5 Phantasmata illuminantur ab intellectu agente, quia ex ejus virtute redduntur habilia ut ab eis intentiones intelligibiles abstrahantur. 1ª. q. 85. 1 ad 3.

6 In potestate nostra est per virtutem intellectûs agentis formare phantasmata, accommoda considerationi quam volumus, nisi fortè esset impedimentum ex parte organi cujus est. 1ª. q. 85. 1 ad 4.

FAS propriè est lex divina; sed jus est lex humana. 2 2. q. 57. 1 ad 3.

FASCINATIO est infectio ab oculis infectis, propter malitiam animæ, vel ex Dei permissione, vel cooperante fato occulto vel dæmone. 1ª. q. 117. 3 ad 2.

FATUE dicere, vel racha, vel irasci, non sunt species iræ, sed gradus ejus. Et est peccatum mortale, quando peccatum interiùs conceptum ad effectum perducitur, sub ratione vindictæ. 1 2. q. 46. 8 ad 3. et 2 2. q. 158. 3 ad 3.

1 FATUM propriè est dispositio siderum, quâ quis est conceptus vel natus. Sed impropriè est providentia Dei, ideò est in rebus. 1ª. q. 116. o.

2 Fatum dicitur à fari, quasi effatum divinæ providentiæ, vel quia antiqui solebant per illud de futuris effari. 1ª. q. 116. 1. c. fi.

3 Fatum non est qualitas, nec substantia, sed est relatio multiplex, ratione effectuum, vel causarum secundarum, non autem respectu Dei. 1ª. q. 116. 2 ad 3.

4 Ratio gubernationis in mente Dei est providentia, sed in causis secundis est fatum. 1ª. q. 116. 2. o.

5 Non omnia subduntur fato, sed tantùm effectus causarum secundarum. 1ª. q. 116. 1. c. et 4. o.

6 Fatum respectu causarum secundarum est mobile; sed respectu causæ primæ, est immobile, non quidem absolutè, sed sub conditione providentiæ. 1ª. q. 116. 3. o.

FEBRIS ethica est intensior aliis, licèt calor ejus minus sentiatur, quia est infusa membris, quasi complexio. 1 2. q. 29. 3. c.

FECUNDITAS bonorum operum duplex, s. in ꝺꝺ per baptismum, in aliis per ordinem sacrum. 3ª. q. 69. 5 ad 3.

1 FELICITAS ultima non est in cognitione alicujus creaturæ, sed tantùm in cognitione Dei. 1 2. q. 3. 7. o. et 2 2. q. 167. 1 ad 1.

2 Cùm dicitur quòd felicitas non est in ha-

bitu, intelligendum est de habitu, de quo non procedit actus. Qui enim est in habitu et non in actu, similis est dormienti. Oportet autem quòd actus ille in quo felicitas consistit, ab habitu aliquo progrediatur, secundùm sententiam Philosophi. Aliàs operatio non esset delectabilis et perfecta. 1 2. q. 3. 2 ad 4. fi.

3 Ultima felicitas hominis non quidem simliciter, sed ad quam per sua naturalia potest pervenire, est cognitio substantiarum separatarum, non quidem quidditativa, sed quid non sunt, per sensibilia. 2 2. q. 2. 8 ad 1. et q. 3. 7. o.

4 Felicitas magna, sed non ultima, est in contemplatione substantiarum separatarum, si perfectè intelligerentur. 1ª. q. 64. 1 ad 1. et q. 89. 2 ad 3.

5 Felicitas terrena consistit in quinque, s. voluptate, divitiis, potestate, dignitate, et famâ. 1ª. q. 26. 4. c. et 1 2. q. 2. o.

1 **Femina** in holocaustis non offerebatur in veteri Testamento, quia est animal imperfectum. 1 2. q. 102. 3 ad 9.

2 Femina non potest esse principium generationis activum. 3ª. q. 67. 4 ad 3.

3 Generatio feminæ contingit ex intentione Dei et naturæ universalis; sed respectu naturæ particularis contingit ex defectu imaginationis, vel virtutis activæ vel materiæ, vel propter aliquid exterius, scilicet venti, loci, temporis, et hujusmodi. Ideò est quid occasionatum et deficiens. 1ª. q. 92. 1 ad 1. et q. 99. 2 ad 1 et ad 2.

Feminalia significant continentiam, quæ perpetuò indicitur ministris novi Testamenti. Non autem ministris veteris Testamenti, sed tantùm tempore sacrificiorum, quo utebantur eis. 1 2. q. 102. 4 ad 7.

1 **Femininum** genus adaptatur essentiæ et proprietatibus, masculinum personis, et neutrum essentiæ. 1ª. q. 31. 2 ad 4. et 3ª. q. 17. 1. c. et q. 52. 3. c.

2 Neutrum genus est informe, sed masculinum genus est formatum et distinctum, et similiter femininum. 1ª. q. 31. 2 ad 4.

1 **Fermentum** significat fervorem charitatis, sicut anima puritatem. 3ª. q. 74. 4. c. ad 3. et ad 4.

2 Fermentum significat charitatem, ratione sui effectûs, scilicet saporis; sed significat corruptionem peccati, ratione suæ speciei. 3ª. q. 74. 4. c. fi. et ad 3.

3 Fermentum non offerebatur in sacrificiis, propter corruptionem, vel quia fortè offerebatur idolis. 1 2. q. 102. 3 ad 14.

4 Non licet in judicio probare innocentiam, vel crimen, per tactum ferri candentis. 2 2. q. 95. 8 ad 3. et 3ª. q. 80. 6 ad 3.

FERVOR voluntatis non est virtuosus, si non sit ratione ordinatus. Et ideò si aliquis ex fervore animi præoccupet debitum tempus, non erit laudandus. 2 2. q. 106. 4 ad 2.

1 **Festum** omne veteris Testamenti habet aliquod festum sibi succedens in novo Testamento. 1 2. q. 103. 3 ad 4.

2 Ratio et expositio, et figura omnium festorum veteris Testamenti. 1 2. q. 102. 4 ad 10.

3 Festa temporalia veteris Testamenti erant octo, scilicet, sabbatum, neomenia, pascha, pentecostes, tubarum, expiationis, tabernaculorum, et cœtûs. Et unum erat continuum, scilicet juge sacrificium. 1 2. q. 102. 4 ad 10.

4 Festum tubarum erat primâ die Septembris, in memoriam liberationis Isaac. Et erat invitatio ad festum expiationis et figura prædicationis apostolorum, quorum festa succedunt ei. 1 2. q. 102. 4 ad 10. et q. 103. 3 ad 4.

5 Festum expiationis erat die decimâ Septembris, in memoriam expiationis peccati, de adoratione vituli ad preces Moysis. 1 2. q. 102. 4 ad 10.

6 Festa martyrum et confessorum succedunt festo expiationis. 1 2. q. 103. 3 ad 4.

7 Festum consecrationis Ecclesiæ fit octo diebus, ad significandum resurrectionem Christi, et membrorum Ecclesiæ. 3ª. q. 83. 3 ad 4.

8 Peccans in festo magis facit mysticè contra tertium præceptum, quàm qui ad litteram aliquod opus corporale licitum facit in eo. 2 2. q. 122. 4 ad 3.

Feudum. Jus patronatûs non potest per se vendi, nec dari in feudum, sed cum possessione transit. 2 2. q. 100. 4 ad 3.

1 **Fictio** est ostendere dicto vel facto, quod non est verum, et est speciale peccatum, si hoc intendatur. 3ª. q. 69. 9 ad 3.

2 Fictio consequitur superbiam, quia appetens excellentiam, fingit se fortem, et hujusmodi. 2 2. q. 162. 7 ad 3.

3 Fictio relata ad rem significatam, ut metaphora, non est mendacium, ut patet in figurativis locutionibus. 2 2. q. 110. 3 ad 6. et q. 111. 1 ad 1. et 3ª. q. 55. 4 ad 1. et q. 76. 8. c.

Fidelis. Fidelium universitas in tres status solet distingui, s. in statum incipientium, proficientium, et perfectorum. 2 2. q. 224. 9. o.

1 **Fides quid.** Fides importat assensum intellectûs ex electione ad illud quod creditur, cum certitudine. 1 2. q. 56. 3. c. et 2 2. q. 1. 4. c. et q. 4. 1. c. et q. 8. 6 ad 2. et q. 171. 5. c.

2 Sex diffinitiones fidei exponuntur, et reducuntur ad eam, quam dat sanctus Paulus, ut ad perfectissimam. 2 2. q. 4. 1. o.

3 Fides formata est virtus, non autem informis, nec fides de qua loquitur Aristoteles. 1 2. q. 62. 3 ad 2. et q. 65. 4. o. et 5 ad 2. et 2 2. q. 4. 5. o.

4 Fides quæ est gratia gratis data, est excellentia, vel constantia fidei, quæ est virtus. Sed fides quæ est fructus, est delectatio, ratione certitudinis ejus. 2 2. q. 4. 5. ad 4. et q. 8. 8. o.

5 Fides est substantia, i. fundamentum totius spiritualis ædificii. 3ª. q. 73. 3 ad 3.

6 Fides dicitur sextupliciter, s. habitus formatus, informis actus, objectum, sacramentum, et quælibet certitudo de divinis. 1 2. q. 55. 4 ad 1 et 2 2. q. 8. 8. o.

7 Fides dicitur dupliciter, s. res credita, et habitus. Et hoc dupliciter, s. respectu objecti formalis, et respectu subjecti. Primo modo et etiam secundo, fides est una, sed tertio modo sunt plures. 1 2. q. 107. 1 ad 1. et 2 2. q. 1. 6 ad 2. et q. 4. 6. o. et q. 5. 4. c.

6 Fides est una dupliciter, s. ratione unius objecti, et quia multos unit. 2 2. q. 4. 6. et q.

3. 4. c. et q. 10. 3 ad 4. et ad 3. et q. 23. 5. b.

9 Aliquid cadit sub fide dupliciter, s. directè, id est principaliter tradita nobis divinitùs, et indirectè, i. ea ex quibus negatis, sequitur aliquid contrarium fidei. 3ª. q. 32. 4. c. et 2 2. q. 1. 6 ad 1. et 7.c. et q. 2. 5. c. et q. 8. 2. o. et 3. 6. c. et q. 11. 2. c.

10 Ad fidem requiruntur duo, s. quòd credibilia proponantur, et assensus. 1ª. q. 111. 1 ad 1. et 2 2. q. 6. 1. c.

11 Aliqua pertinent ad fidem dupliciter, s. per se, i. ea per quæ ducimur ad beatitudinem, et beati erimus, et per accidens. 2 2. q. 1. 6 ad 1. et 7. c. et q. 2. 5. 7. c. et q. 89. 6. c.

12 Deviare à recta fide, contingit dupliciter, s. non credendo Christo, sicut pagani; vel malè eligendo credibilia, sicut hæretici. 2 2. q. 11. 1. c.

13. Objectum fidei est non visum. 1 2. q. 67. 3. c. ad 1. et 2 2. q. 1. 4. o. et 5. c. et 6. c. ad 2. et q. 8. 1. c. et 3ª. q. 7. 3. c. ad 3. et 4. c. et 8 ad 2. et 9 ad 1. et q. 9. 3 ad 1.

14 Nihil est objectum fidei, nisi sub ratione non apparentis. 2 2. q. 1. 4. 5. o. et q. 4. 1. o. et 3ª. q. 7. 3. o.

15 Nihil cadit sub fide, nisi à Deo revelatum, et ut habens ordinem ad Deum. 1ª. q. 1. 5. c. ad 1. et 2 2. q. 1. 1. c. ad 1. et q. 2. 2. c. et q. 17. 2 ad 2.

16 Nullum falsum potest subesse fidei. 1ª. q. 1. 8. c. fi. et q. 13. 12 b. et 2 2. q. 1. 3. o. et q. 4. 3. c. ad 2. et q. 10. 2 ad 3. et 3ª. q. 46. 2 ad 4.

17 Idem est objectum et finis fidei, s. Deus, non quidem secundùm eamdem rationem, quia ut veritas prima, est objectum, sed ut summa bonitas est finis ejus. 3ª. q. 7. 4. c.

18 Objectum fidei duplex, s. materiale; et formale, s. veritas prima. 1 2. q. 67. 3 ad 1. et 2 2. q. 1. 1. o. et 2. 3. c. et q. 2 2. c. et q. 4. 1. c. et 2 ad 3. et 6. c. et q. 5. 1. 3. 4. c. et q. 7. 1 ad 3.

19 Objectum fidei benè et verè potest dici complexum et incomplexum. 2 2. q. 1. 2. o.

20 Ad fidem pertinent aliqua dupliciter, s. essentialiter, id est, quæ sunt supra rationem humanam simpliciter; et per accidens, s. respectu alicujus, ut præambula fidei. 1ª. q. 2. 2 ad 1. et 2 2. q. 1. 5. c. ad 3 et ad 4.

21 Articuli fidei sunt sicut principia in doctrina sacra. 1ª. q. 1. 6 ad 3. et 7. 8. c. et 1 2. q. 111. 4. c. et 2 2. q. 1. 7. c.

22 Articuli fidei distinguuntur secundùm specialem rationem, et difficultatem non visi. 2 2. q. 1. 6. o.

23 Articuli fidei sunt duodecim, secundùm numerum apostolorum; sed sunt quatuordecim, quoad credibilia. 2 2. q. 1. 8. o.

24 Articuli fidei creverunt, secundùm successionem temporum, et vicinitatem ad Christum, quoad explicationem, non autem quoad substantiam. 2 2. q. 1. 7. o. et q. 2. 7. c. et q. 174. 6. c. et 3ª. q. 61. 3 ad 2.

25 Articuli fidei sunt per se noti, habenti lumen fidei, s. cuilibet fideli. 1 2. q. 100. 4 ad 1.

26 Ex uno articulo fidei probatur alius; sicut Paulus argumentatur ad resurrectionem communem, ex resurrectione Christi. 1ª. q. 1. 8.c. principio.

27 Errans in aliquo articulo non habet veram fidem de aliis. 2 2. q. 5. 3. o. et 4 ad 1.

28 Papa non potest addere, minuere, vel mutare aliquid de articulis fidei, vel sacramentis Ecclesiæ, sed solus Christus. 3ª. q. 83. 3 ad 3. et q. 84. 2. o.

29 Fides est in intellectu subjectivè. 2 2. q. 4. 2. o.

30 Fides est principaliter in intellectu speculativo et secundariò in practico. 1 2. q. 56. 3. c. et q. 58. 3. c. et 2 2. q. 4. 2 ad 3. et q. 9. 3. c.

31 Fides est major in uno homine quàm in alio, quoad certitudinem, devotionem, confidentiam, et explicationem; non autem quantùm ad rationem formalem objecti ejus. 2 2. q. 3. 4. o.

32 Et solùm inquantum majores adhærent doctrinæ divinæ. 2 2. q. 2. 6 ad 3.

33 Genus humanum tripliciter se habuit ad fidem Christi secundùm tria tempora, s. ante legem, sub lege, et sub gratia. 2 2. q. 174. 6. c. et 3ª. q. 68. 1 ad 1.

34 Homo in statu innocentiæ habuisset fidem de incarnatione Christi. 2 2. q. 2. 7. c. et 3ª. q. 1. 3 ad 3.

35 Fides antiquorum et modernorum est eadem specie, sed differt numero in diversis. 1 2. q. 103. 4. c. et q. 107. 1 ad 2. et 2 2. q. 4. 6. o. et 3ª. q. 70. 1. c.

36 Fides non est in beatis. 1 2. q. 67. 3. 3. o. et 2 2. q. 4. 4 ad 1. et q. 16. 2. o. et q. 18. 2. c. et 3ª. q. 7. 3 ad 3.

37 Fides est in dæmonibus coacta, non laudabilis, nec donum à gratia. 1ª. q. 64. 2 ad 3. et 2 2. q. 3. 2. o. et q. 18. 3 ad 2. et 3ª. q. 76. 7. c.

38 Timor Dei non potest universaliter præcedere fidem, sed suppositis articulis de excellentia Dei, de pœnis, et hujusmodi. 2 2. q. 7. 1 ad 1.

39 Initium fidei non est ex nobis, licèt hoc aliquando tenuerit Augustinus. 1 2. q. 114. 3 ad 1. et 2 2. q. 6. 1. c.

40 Hæresis Pelagii, quod initium fidei est ex nobis, sed confirmatio fidei est à Deo. 2 2. q. 6. 1. c.

41 Fides causatur dupliciter, s. quoad habitum, à solo Deo; et quoad hoc, quia requiritur ad fidem, quod proponantur credibilia ab angelis et hominibus. 1ª. q. 111. 1 ad 1.

42 Fides quoad proponenda credibilia necessariò est à Deo immediatè quibusdam, et aliis per angelos et prædicatores, sed quoad assensum intrinsecè, est à solo Deo; extrinsecè verò et insufficienter, s. proponendo et persuadendo, est etiam ab aliis. 2 2. q. 6. 1. o.

43 Fides informis causatur à Deo, cujus est donum, quoad substantiam; non autem quoad informitatem ejus. 2 2. q. 5. 2 ad 2. et q. 6. 2. o.

44 Ratio naturalis subservit fidei, sicut naturalis inclinatio voluntatis subservit charitati. 1ª. q. 1. 8 ad 2. et q. 2. 2 ad 1.

45 Fides gignitur et nutritur per scientiam extrinsecè tantùm, s. persuadendo. 1ª. q. 1. 2. b. et 2 2. q. 6. 1 ad 1.

46 Totum enim certissimum est, quod fides habet; ex quacumque enim parte ad fidem acceditur omnis intellectus captivatur in obsequium Christi, nec mirum, cùm etiam veritas creata

cogat intellectum sibi assentire. 2 2. q. 171. 5. o.

47 Fides est necessaria, ut principium spiritualis vitæ. 2 2. q. 46. 1 ad 1.

48 Vita spiritualis attribuitur fidei, sicut in qua primò manifestatur. 1 2. q. 110. 3 ad 1.

49 Fides semper manet, inquantum est fundamentum spiritualis ædificii, id est, ratione cognitionis, non autem ratione ænigmatis. 1 2. q. 67. 3 ad 2.

50 Puritas cordis est effectus fidei. 2 2. q. 7. 2. o.

51 Visio beata succedit fidei. 1ª. q. 12. 7 ad 1. et 1 2. q. 4. 3. c. et 2 2. q. 4. 2. b. et q. 5. 1. c.

52 Fides ut facit æstimationem de præmio, generat spem; de pœnis autem, generat timorem. 2 2. q. 7. 1 ad 2.

53 Timor servilis est effectus fidei informis; timor autem filialis est effectus fidei formatæ. 2 2. q. 7. 1 ad 2.

54 Per fidem Christi, homo pertinet ad Testamentum novum. 1 2. q. 106. 1 ad 3. et q. 107. 1 ad 3.

55 Nullus unquam habuit gratiam Spiritûs sancti, nisi per fidem Christi, implicitam vel explicitam, propriam vel alienam. 1 2. q. 98. 2 ad 2. et q. 106. 1 ad 2. et q. 107. 1 ad 3. et 2 2. q. 2. 7 ad 3. et 3ª. q. 61. 3. c. ad 2. et q. 68. 1 ad 1.

56 Per fidem formatam mundamur à peccatis, virtute passionis Christi. 2 2. q. 7. 2 ad 2. et 3ª. q. 49. 1 ad 3. et 3 ad 1. et q. 52. 6. c. et q. 68. 1 ad 3.

57 Sancti patres, dum adhuc hìc viverent, liberati sunt per fidem Christi ab omni peccato, et à reatu pœnæ actualium, non autem à reatu peccati originalis. 3ª. q. 52. 3 ad 2. et 7 ad 1. et 8 ad 3.

58 Actus fidei potest esse meritorius, si sit informatus charitate. 2 2. q. 2. 9. o. et 3ª. q. 7. 3 ad 2.

59 In fide, scientia et opinione, sunt duo actus, s. ascensus, et actualis consideratio, et uterque in fide potest esse meritorius; non autem in scientia et opinione, sed tantùm primus. 2 2. q. 2. 9 ad 2. et 10. c.

60 Meritum fidei consistit in hoc, quòd homo ex obedientia Dei assentit illis quæ non videt. 3ª. q. 7. 3 ad 2.

61 Fides percipit invisibilia Dei, altiori modo, quoad multa, quàm ratio naturalis, ex creaturis in Deum procedens. 2 2. q. 2. 3 ad 3.

62 Fides inclinat ad resistendum omni contrario suo. 2 2. q. 1. 1 ad 3. et q. 2. 3 ad 2.

63 Fides dirigit intentionem, respectu ultimi finis supernaturalis; sed lumen naturalis rationis, respectu alicujus boni connaturalis. 2 2. q. 10. 1 ad 2.

64 Profecerunt homines in fidei cognitione per temporum successionem. 2 2. q. 1. 7 ad 2.

65 Explicatio credendorum fit per revelationem divinam. 2 2. q. 2. 6. c.

66 In iis quæ ad subtilitatem fidei pertinent, solent hæretici fidem simplicium depravare. 2 2. q. 2. 6 ad 2.

67 Ea quæ sunt fidei, non ignorantur omninò, sed imperfectè cognoscuntur. 1ª. q. 12. 13 ad 3. et 2 2. q. 1. 1 ad 2 et ad 3. et 3 ad 1.

68 Ea quæ sunt fidei sunt visa in communi esse credibilia, non autem in speciali, sed tantùm sunt credita. 2 2. q. 1. 1 ad 2. et ad 3. et 3 ad 1. et q. 2. 9 ad 3. et q. 8. 1 ad 2.

69 Ad veritatem fidei pertinent, credulitas cordis, et exterior fidei protestatio per verba vel facta, quia omnia opera virtutum, ut relata in Deum, sunt quædam protestationes fidei. 2 2. q. 12. 3. c.

70 Fides nostra principaliter consistit in duobus, scilicet in vera cognitione Dei, et in mysterio incarnationis Christi. 2 2. q. 17. 6. c. principio.

71 Ea quæ sunt fidei, non contrariantur cognitioni naturali, nec e converso. 1ª. q. 1. 8. c. fi. et q. 2. 2 ad 1. et q. 30. 2. 1. o.

72 Nulla manifestatio excludit rationem fidei, nisi quâ Deus per essentiam videtur. 2 2. q. 5. 1. o. et 3ª. q. 55. 5 ad 2.

73 Testimonium fidei nostræ habemus ab hostibus, s. à Judæis, et quasi in figura nobis repræsentatur quod credimus, et ideò in suis ritibus tolerantur. 2 2. q. 10. 11. c.

74 Nullus conetur demonstrare ea quæ sunt fidei. 1ª. q. 32. 1. c. et q. 9. 46. 2. c.

75 Rationes sanctorum de fide non sunt demonstrativæ, sed persuadent non esse impossibile quod creditur. 1ª. q. 1. 8. c. ad 1. et q. 32. 1. o. et q. 46. 1. 2. c. et 2 2. q. 1. 5 ad 2. et q. 2. 10 ad 2. et 3ª. q. 55. 5 ad 2.

76 Rationes ad ea quæ sunt fidei, non minuunt meritum, nisi sint causa assensûs. 2 2. q. 2. 10. o. et 3ª. q. 55. 5 ad 3.

77 Apparentia non habent fidem, sed agnitionem, secundùm Gregorium. 2 2. q. 1. 1. b. et c.

78 Omnes rationes contra fidem sunt derisibiles, quia non sunt secundùm intentionem sacræ Scripturæ. 1ª. q. 1. 8. c. fi.

79 Fides compatitur metum dubitationis, non autem scientia vel intellectus, quia fides non assentit propter evidentiam objecti, sed ex imperio voluntatis. 1ª. q. 1. 5 ad 1. et 2 2. q. 1. 8 ad 1.

80 Fides per quam firmantur dicta, includitur in veritate, quoad observantiam promissorum; ideò est pars justitiæ, sed veritas est in plus. 2 2. q. 80 ad 3.

81 Fides est nobilior scientia quoad objectum, sed e converso quoad modum cognoscendi. 1 2. q. 76. 3 ad 1.

82 Fides, scientia, et opinio, possunt esse de eodem materialiter simul, non autem secundùm idem, nisi in diversis. 1 2. q. 76. 3. c. et 2 2. q. 1. 5. o. et q. 2. 1 ad 2. et q. 5. 1. c. fi.

83 Differentia inter fidem, opinionem, scientiam, dubium, et nescientiam. 1 2. q. 67. 3. c. et 2 2. q. 1. 1. c. et 3 ad 1. et q. 2. 1. c.

84 Fides formata et informis non differunt specie. 2 2. q. 1. 1. o. et q. 19. 3 ad 1.

Fides formata est fundamentum spiritualis ædificii, non autem informis. 1 2. q. 89. 2 ad 2. et 2 2. q. 1. 7 ad 1. et 3ª. q. 68. 1 ad 2.

85 Nulla est vera virtus sine fide. 1 2. q. 65. 2 ad 1. et 2 2. q. 1. 7. c. fi. et q. 151. 1 ad 3.

87 Fides informis, adveniente charitate, fit fides formata, manens eadem numero. 2 2. q. 1. 1. o.

88 Fides est nobilior virtutibus moralibus, ratione objecti; sed e converso, ratione modi. 3ª. q. 7. 3 ad 1.

89 Fides est prima omnium virtutum per se; sed per accidens, est posterior fortitudine et humilitate 1 2. q. 62. 4. o. et 2 2. q. 4. 7. o. et q. 162. 7 ad 3.

90 Fides est nobilior prudentia, quæ tamen magis repugnat peccato procedenti ex perversitate appetitûs. 2 2. q. 47. 15 ad 2.

1 **Fiducia** dicitur à fide, et est spes futuri auxilii, concepta ex dictis aliorum, vel ex iis quæ sunt in se, vel in alio. 2 2. q. 129. 6. o.

2 Fiducia importat spem ad magna, vel pertinet ad fidei certitudinem. 2 2. q. 4. 5 ad 4.

3 Fiducia non est virtus propriè, sed conditio ejus: ideò est pars integralis fortitudinis, non autem potentialis. 2 2. q. 129. 6 ad 3.

4 Fiducia importat robur spei, sed securitas importat perfectam quietem à timore. 2 2. q. 129. 6. c. ad 2. et ad 3. et 7. c.

5 Spes dicitur fiducia, quia causatur ex ea, sicut motus appetitûs causatur ex cognitione. 1 2. q. 40. 2 ad 2.

6 Spes, ut est virtus theologica, facit confidere in Deo; sed fiducia facit confidere in se, tamen sub Deo. 2 2. q. 128 ad 2.

7 Fiducia est idem quòd magnanimitas. 2 2. q. 128. c.

8 Fiducia principaliter pertinet ad magnanimitatem, et ex consequenti ad fortitudinem, sed securitas e converso. 2 2. q. 129. 6. 7. o.

9 Fiducia circa idem opponitur desperationi, timori autem secundùm contrarietatem objectorum. 2 2. q. 129. 6 ad 2.

1 **Fieri** dicitur dupliciter, s. terminatio motûs, et ipse motus; primo modo, fieri et factum esse sunt simul, nec differunt, nisi secundùm rationem; sed secundo modo differunt realiter; et fieri prius est tempore, quàm factum esse in permanentibus, non autem in successivis. 1ª. q. 45. 2 ad 3. et q. 46. 3 ad 2. et 3ª. q. 33. 3 ad 1 et ad 2. et q. 75. 7 ad 2. et q. 78. 2. c.

2 Fieri in aliqua mensura loci vel temporis, contingit dupliciter, s. præsupposita ea, ut in quolibet particulari effectu, vel simul producta, ut mundus. 1ª. q. 46. 3 ad 1.

3 De ratione mutationis est habere se aliter nunc quàm priùs, non autem de ratione ipsius fieri. 1ª. q. 45. 2 ad 2.

4 Converti dicit tantùm ordinem terminorum, sed fieri et mutari addit unitatem subjecti. 3ª. q. 75. 8. c.

5 Cùm dicitur hoc fit hoc, exprimitur identitas subjecti; sed cùm dicitur, ex hoc fit hoc, exprimitur tantùm ordo terminorum. 3ª. q. 75. 8. c.

6 Tunc res dicuntur fieri, quando innotescunt. 3ª. q. 45. 2 ad 1.

7 Illud quod fit est, si fieri sumatur pro termino motûs, non autem pro motu. 1ª. q. 45. 2 ad 3.

1 **Figura** est forma quanti. 1ª. q. 7. 3 ad 2. et 3. c.

2 Figura propriè est tantùm in corporeis. 3ª. q. 63. 2 ad 1.

3 Figura nullius actionis vel passionis est principium. 2 2. q. 96. 2 ad 2.

4 Identitas specifica non sumitur ex identitate figuræ, sed ex generatione similis in specie. 3ª. q. 74. 3 ad 2.

5 Diversæ figuræ legales in templo fuerunt institutæ ad significandum Christum, propter imperfectionem earum. 1 2. q. 102. 4 ad 6. co. 3.

1 **FILIATIO** est tantùm exeuntis à generante, et completi in specie generantis. 1ª. q. 27. 2. 4. c. et 3ª. q. 32. 3. c.

2 Paternitas, maternitas, et filiatio, conveniunt tantùm viventibus, et præcipuè animalibus. 3ª. q. 32. 3. c. et q. 33. 3 ad 1.

3 Ad hoc quòd natum ex alio materialiter sit filius, oportet quòd in similitudinem speciei producatur. 3ª. q. 32. 3. c.

4 Filiatio et adoptio convenit tantùm personæ, sed creaturam esse, subjectio et servitus, conveniunt etiam naturæ. 3ª. q. 23. 4. o. et q. 24. 1 ad 2. et q. 33. 5. c.

5 Pater dat filio tria, s. esse, nutrimentum, et instructionem. 1 2. q. 100. 5 ad 4. et 2 2. q. 101. 1. c. et q. 102. 1. c. et q. 106. 1. c. et 6 ad 1.

6 Filius amittit hæreditatem propter peccatum parentis, in crimine læsæ majestatis. 2 2. q. 108. 4 ad 2.

7 Filiatio est in divinis. 1ª. q. 27. 2. o. et q. 42. 4. c.

8 In divinis non potest esse nisi unus filius. 1ª. q. 27. 5 ad 3. et q. 41. 6. o.

9 Eadem proprietas, s. nativitas, significatur per omnia nomina Filii Dei, sed diversis rationibus. 1ª. q. 34. 2 ad 3.

10 Nomina propria Filii Dei sunt quatuor, s. filius, splendor, imago, et verbum. 1ª. q. 34. 2 ad 3. et q. 42. 2 ad 1.

11 Ea quæ sunt hominis dicuntur de Filio Dei, et e converso. 1ª. q. 43. 7 ad 1. et 3ª. q. 3. 6 ad 3. et q. 9. 1 ad 3. et q. 10. 1 ad 3. et q. 16. 4. 5. 8. c. et q. 20. 2. o.

12 Filius Dei est verus Deus. 1ª. q. 27. 1. c. fi. et q. 41. 3. o. et 3ª. q. 43. 4. o.

13 Filius Dei non est quid principiatum, nec effectus, nec de se non ens. 1ª. q. 33. 1 ad 2. et q. 42. 3. o.

14 Filius Dei non est factus nec operatus. 1ª. q. 41. 3. c.

15 In Christo est tantùm una filiatio secundùm rem, s. æterna ad patrem, et alia secundùm rationem, et temporalis ad matrem. 3ª. q. 33. 3. o.

16 Christus ex reali relatione matris ad eum, est realiter filius ejus. 3ª. q. 33. 3. c.

17 Pater est major filio, ratione dationis, quæ auctoritatem dicit, non autem ratione dati, sed filius nullo modo est minor patre. 1ª. q. 33. 1 ad 2. et q. 42. 1 ad 1.

18 Tunc invisibiliter Filius Dei cuique mittitur, cùm à quoquam cognoscitur atque percipitur secundùm Augustinum; perceptio autem experimentalem quamdam notitiam significat; et hæc propriè dicitur sapientia, quasi sapida scientia. 1ª. q. 43. 5 ad 2 et ad 3. et 1 2. q. 112. 3. c. et 2 2. q. 45. 1 ad 5 et ad 2.

19 Ad habendum Filium Dei in se, requiritur cognitio, non quidem actualis, sed habitualis,

non quælibet, sed quæ prorumpat in affectum amoris. 1ª. q. 43. 5 ad 2 et ad 3.

20 Aliquis dicitur Filius Dei quintupliciter, secundùm quintuplicem similitudinem, s. naturæ, vestigii, imaginis, gratiæ et gloriæ. 1ª. q. 33. 3. c.

FINEES occidendo Zambri non peccavit, quia occidit inspiratus zelo Dei, vel quia erat filius sacerdotis. 2 2. q. 60. 6 ad 2.

Quando id fingimus quod nihil significat, tunc est mendacium, et non cùm refertur ad aliquam significationem. 2 2. q. 111. 1 ad 2.

1 **FINIS QUID.** Causalitas finis est prima omnium. 1ª. q. 5. 4. c. et 1 2. q. 1. 2. c.

2 Finis cujuslibet rei est operatio ejus propria, vel ad quod per eam venit. 1 2. q. 49. 3. c. ad 3. et 4 ad 1. q. 56. 1. c.

3 Finis etsi sit postremus in executione, est tamen primus in intentione agentis, et sic habet rationem causæ. 1 2. q. 1. 1 ad 1. et 3 ad 2. et 4. c. et q. 18. 7 ad 3. et q. 20. 1 ad 2. et q. 25. 1. 2. c. et q. 84. 2. c. et 2 2. q. 189. 1 ad 3. et 3ª. q. 61. 3 ad 1. et q. 62. 6. c.

4 Omnia quæ sunt unius generis, conveniunt in communi fine illius generis. 1 2. q. 1. 3. c.

5 In finibus non itur in infinitum. 1 2. q. 1. 4. o.

6 Finis non est causa nisi secundùm quòd movet efficientem. 1 2. q. 1. 1 ad 1.

7 Finis dicitur dupliciter, s. id propter quod est aliquid, et bonum completivè superveniens, ut delectatio. 1 2. q. 33. 4. c.

8 Finis duplex, s. proximus et remotus vel ultimus. 1 2. q. 12. 2. c. et q. 21. 1 ad 2. et 2 2. q. 25. 7. c. et q. 123. 7. c.

9 Finis duplex, s. naturalis et supernaturalis. 1ª. q. 23. 1. c. et 1 2. q. 109. 3 ad 3.

10 Finis duplex, s. imaginarius et deliberatus. 1 2. q. 1. 1 ad 3.

11 Finis duplex, s. proportionatus, et non proportionatus ei quod est ad finem; primus est perfectio inhærens, non autem secundus, nisi secundùm similitudinem, quia est aliquid subsistens, s. bonitas Dei. 1ª. q. 23. 1. c. et q. 25. 3. c. fi. et q. 62. 4. c. et q. 63. 2. o. et q. 103. 2. o.

12 Finis duplex, s. finis cujus, i. in quo est ratio boni, et finis quo, i. usus vel adeptio ejus. 1ª. q. 26. 3 ad 2. et 1 2. q. 1. 8. c. et q. 2. 7. c. et q. 3. 1. c. 8 ad 2. et q. 5. 2. c. et q. 11. 3 ad 3. et q. 16. 3. c. et q. 34. 3. c. fi.

13 Finis duplex, s. operis, et operantis. 2 2. q. 141. 6 ad 1.

14 Finis duplex, s. inferior ut operatio, et exterior, i. objectum operationis. 1 2. q. 13. 4. c.

15 Finis duplex, s. principaliter intentus, et cui aliquid est utile; primo modo finis est nobilior iis quæ sunt ad finem, non autem secundo modo. 2 2. q. 111. 3. c. ad 3.

16 Finis tripliciter acquiritur, s. ut forma, ut operatum, et ut possessum. 1ª. q. 103. 2 ad 1 et ad 2.

17 Finis dupliciter habetur, s. perfectè, i. realiter et imperfectè, i. intentionaliter. 1 2. q. 11. 1. c. ad 1. et q. 16. 4. c. et q. 69. 1. c.

18 Cognitio finis duplex, s. perfecta, i. sub ratione finis, et imperfecta, i. ejus quod est finis materialiter tantùm; prima convenit tantùm naturæ rationali, secunda verò convenit etiam brutis. 1ª. q. 59. 1. c. et 1 2. q. 6. 2. c. et q. 11. 2. c.

19 Impossibile est quòd aliqua operatio voluntatis habeat rationem ultimi finis. 1ª. q. 26. 2 ad 2. et 1 2. q. 1. 1 ad 2. et q. 3. 4 ad 2. et q. 19. 1 ad 2.

20 Finis ultimus creaturæ rationalis est visio divinæ essentiæ. 1 2. q. 3. 4. c. et 2 2. q. 167. 1 ad 1.

21 Ultimus finis dicitur dupliciter, s. ultimus simpliciter, i. Deus; et ultimus in genere operationum, i. beatitudo. 1 2. q. 1. 1 ad 2. fi.

22 Res naturales diriguntur à Deo ad finem boni, et creaturæ rationales ad ultimum finem. 1ª. q. 103. 1. c. et 1 2. q. 5. 5 ad 2.

23 Voluntas non est ad opposita, respectu ultimi finis. 1 2. q. 5. 4 ad 2.

24 Voluntas est ipsius finis tantùm. 1 2. q. 8. 2. c.

25 Idem actus voluntatis est eorum quæ sunt ad finem, et ipsius finis ut ratio, non autem absolutè. 1 2. q. 8. 3. o. et q. 12. 4. c.

26 Voluntas, ut potentia, est eorum quæ sunt ad finem; sed ut actus, est tantùm ipsius finis. 1 2. q. 8. 2. o.

27 Voluntas non potest simul ferri in plures ultimos fines. 1 2. q. 1. 5. o. et q. 12. 2 ad 1. et q. 13. 3 ad 3.

28 Ultimus finis dicitur dupliciter, s. simpliciter, id est, res possessa, et quoad aliquem, s. possessio, vel adeptio, vel fruitio rei. 1 2. q. 2. 7. c. et q. 2.

29 Impossibile est quòd anima vel aliquid ejus sit ultimus finis, nisi secundo modo. 1 2. q. 2. 7. c.

30 Quicquid facit homo, agit propter finem, etiam agendo actionem, quæ est ultimus finis. 1 2. q. 1. 1 ad 2.

31 Homo non habet ultimum finem suum in hac vita sicut alia animalia, quia finis est supra naturam ejus. 1 2. q. 3. 3 ad 2. et q. 91. 4. o. et q. 109. 3 ad 3.

32 Omnes homines habent eumdem ultimum finem formaliter, non autem materialiter. 1 2. q. 1. 3. c. et 7. o.

33 Ad connaturalem finem ultimum hominis, s. bene vivere totum, ordinantur: primò consilium, secundò judicium, et ultimò et immediatè præceptum, sed proximus finis consilii est inventio agendorum, et judicii certitudo. 2 2. q. 51. 2 ad 2.

34 Omnium rerum est unus ultimus finis, cujus s. Deus, non autem finis quo. 1ª. q. 103. 2. o. et 1 2. q. 1. 8. o. et q. 3. 8 ad 2.

35 Quælibet res tendit in finem ultimum per propriam operationem. 1ª. q. 62. 4. c. et 1 2. q. 21. 1 ad 3.

36 Deus est ultimus finis humanæ voluntatis. 2 2. q. 122. 2. c. et q. 184. 1. c.

37 Ultimus finis cujuslibet rei est assimilari Deo. 1ª. q. 44. 4 ad 3. et 1 2. q. 1. 8. c. et q. 2. 5 ad 3.

38 Finis spiritualis vitæ est quòd homo uniatur Deo, quod fit per charitatem, et ad hoc ordinantur sicut ad finem omnia quæ pertinent ad spiritualem vitam. 2 2. q. 44. 1. c.

39 Charitas est finis omnium virtutum. 2 2. q. 5. 2 ad 1. et q. 25. 8 ad 3.

40 Charitas est finis præcepti. 2 2. q. 23. 4 ad 1. et q. 44. 1. c.

41 Finis cujuslibet virtutis moralis ei præstitutus à ratione naturali, est conformari rationi. 1 2. q. 66. 3 ad 3. et 2 2. q. 47. 6. 7. c.

42 Electio finis proximi est actus virtutis moralis principaliter, sed prudentiæ originaliter. 1 2. q. 56. 4 ad 4.

43 Ea quæ sunt ad finem, sunt necessaria, quando sine eis non potest haberi finis, non autem aliter. 1ª. q. 19. 3. c. et q. 82. 1. 2. c. et q. 119. 4. c. et 1 2. q. 3. 6 ad 2. et q. 10. 2 ad 3. et q. 13. 6 ad 2. et q. 16. 6 ad 1. et 2 2. q. 187. 3. c.

44 Necessitas cujuslibet ordinati ad finem sumitur ex ipso fine. 1 2. princ. et q. 102. 1. c.

45 Finis est de ratione eorum quæ sunt ad finem. 1 2. princ. et q. 1. 3. c.

46 Quæ sunt ad finem, oportet sumere bonitatem et modum, à fine proximo. 1 2. q. 95. 3. c. et q. 102. 1. c. et 2 2. q. 27. 6. c. et q. 33. 2. c. et 6. c. ad 3. et q. 87. 2 ad 3. et q. 123. 7. o. et q. 141. 6. c. ad 1.

47 Quantò aliquid efficaciùs ordinatur ad finem, tantò est melius. 2 2. q. 132. 5. c.

48 Dignitas eorum quæ sunt ad finem, præcipuè ex fine consideratur. 1 2. princip. et 2 2. q. 174. 2. c.

49 Finis semper excellit rem, quæ est ad finem. 2 2. q. 132. 5. c.

50 Finis et ea quæ sunt ad finem, debent esse conformia secundum proportionem, non autem secundùm genus. 1 2. q. 96. 1. c. et q. 102. 1. c.

51 Finis quæritur in infinitum, non autem ea quæ sunt ad finem, sed secundùm proportionem ad finem. 2 2. q. 27. 6. c. et q. 184. 3. c.

52 Finis comparatur ad ea quæ sunt ad finem, sicut materia ad formam. 1 2. q. 4. 4. c. et q. 5. 7. c.

53 Finis comparatur ad ea quæ sunt ad finem, sicut ratio formalis ad objectum, et sicut principia ad conclusiones. 1ª. q. 47. 1 ad 3. et q. 82. 1. 2. c. et 1 2. q. 8. 3. c. et q. 12. 4. c. ad 2. et q. 19. 7. c. ad 1. et 10. c. et q. 102. 1. 2. c. et 2 2. q. 47. 11. c.

54 In finibus est ordo, sicut in agentibus, quia utrobique secundarium dependet à principali. 1ª. q. 116. c.

55 Unumquodque ordinatur ad finem per actum suum. 1 2. q. 21. 1 ad 3.

56 In omnibus potentiis vel artibus ordinatis, ars vel potentia quæ est circa finem, ordinat aliarum artium vel potentiarum actus, ad proprium nem. 1 2. q. 9. 1. c. et q. 65. 3 ad 1.

57 Omnis finis, et quicquid est ad finem, est actio, vel cum actione. 1 2. q. 13. 4. c.

58 Actiones ludicræ non ordinantur ad aliquem finem extrinsecum, sed ad bonum ludentis, inquantum delectant, vel requiem præstant. 1 2. q. 1. 6 ad 1.

59 Finis particularis ordinatur ad finem communem. 1 2. q. 19. 10. c. et q. 21. 2 ad 2.

60 Ordinari aliquid ad finem, contingit dupliciter, s. per se et per accidens. 1ª. q. 116. 1. o.

61 Aliquid ordinatur ad finem dupliciter, scilicet necessariò, et ad bene esse. 3ª. q. 1. 2. c.

62 Quod est ad finem, est duplex, s. conjunctum ei, ut dispositio; et distans, ut motus; primum manet cum fine, non autem secundum. 1 2. q. 4. 4 ad 3.

63 Ad unum finem ordinatur tantùm unum medium, si sit sufficiens. 1ª. q. 47. 1 ad 3. et q. 101. 3 ad 1. et 1 2. q. 101. 3 ad 1.

64 Ea quæ sunt ad finem, inquantum hujusmodi, non sunt volita, nisi propter finem. 1 2. q. 8. 2. c. ad 2. et 3. c.

65 Oportet quòd quælibet voluntas habeat aliquem finem, quem naturaliter velit, cujus contrarium non possit velle. 1ª. q. 82. 1. 2. o.

66 Finis moralis accidit fini naturæ, et e converso. 1 2. q. 1. 3 ad 3.

67 Qualis est quilibet naturali qualitate animæ vel corporis, vel qualitate superveniente, talis finis videtur ei. 1ª. q. 83. 1 ad 5. et 1 2. q. 9. 2. c. ad 2. et q. 10. 3. c. ad 2.

68 Voluntas respicit finem tripliciter : primò absolutè, secundò ut in quo quiescit, tertiò ut terminum eorum quæ ordinantur in finem; primum est velle, secundum frui, tertium est intentio. 1 2. q. 8. princ. et q. 12. 1 ad 4. et 2. c. ad 3. et 5 ad 2.

69 Voluntas ex necessitate inhæret fini. 1ª. q. 82. 1. 2. c.

70 Ad rectam voluntatem requiruntur duo, s. debitus finis, et quòd ea quæ sunt ad finem proportionentur ei. 2 2. q. 49. 7. c. et q. 31. 1 ad 1. et q. 33. 3. 4. c. et q. 64. 7. c. et q. 69. 2. c.

71 Homini convenit agere propter finem, quia omnes actiones humanæ sunt propter finem. 1 2. q. 1. 1. o.

72 Actiones hominis aliis intenti, non sunt propriè actiones humanæ, quia non procedunt ex deliberatione rationis, quæ est principium humanorum actuum, et ideò habent quasi finem imaginatum, non autem per rationem præstitutum. 1 2. q. 1. 1. c. ad 3.

73 Homo operatione naturali et animali ordinatur in finem ab alio; sed operatione humanâ, ordinatur à seipso in finem. 1 2. 1. 1. c.

74 Aliquid ordinatur in finem dupliciter, s. vel propriè, tanquam seipsum movens ad finem, et sic sola creatura rationalis ordinatur in finem vel communiter, tanquàm motum ab alio, et sic bruta animalia ordinantur in finem. 1ª. q. 6. 1 ad 2. et 1 2. q. 1. 2. o.

75 Omnis peccans mortaliter constituit sibi necessariò alium finem quàm Deum. 1 2. q. 1. 7 ad 1. et q. 89. 1 ad 3. et 2 2. q. 43. 1 ad 1.

FIRMAMENTUM à Deo creatum, i. cœlum stellatum, est suprema sphæra secundùm Aristotelem, non autem secundùm astrologos modernos 1ª. q. 68. 1. 2. 3. o. et q. 71 ad 3.

FLUMINA quatuor videntur oriri ex diversis locis, quia intrant sub terra, sicut multa alia, sed primò oriuntur à mari; immediatè verò, à fonte paradisi, s. Physon, Gion, Tygris, et Euphrates. 1ª. q. 102. 1 ad 2.

FLUXUS maris est per impressionem lunæ, non autem per aliquam formam aquæ. 1ª. q. 105. 6 ad 1. et q. 110. 3 ad 1. et 2 2. q. 2. 3. c.

1 FOMES est inordinata, et habitualis concupiscentia appetitûs sensitivi. 1 2. q. 82. 3. o. et 3ª. q. 15. 2. c. et q. 27. 3. c.

2 Fomes ut pœna inflicta à Deo, dicitur lex, non autem ut inclinat ad malum. 1 2. q. 91. 6. o. et q. 95. 3 ad 1.

3 Effectus fomitis duplex, s. inclinatio ad malum, et difficultas ad bonum. 3ª. q. 27. 5. c.

4 Fomes peccati non fuit in Christo. 3ª. q. 15. 2. o. et 5. c. et 4. c. ad 5. et q. 18. 2 ad 5. et q. 27. 3. c. ad 1.

5 Fontes quinque, secundùm quinque genera substantiarum, s. naturæ, corporis cœlestis, ignis, aeris, aquæ, et terræ. 1ª. q. 66. 2. o.

1 Omne illud quo aliquid primò operatur, est forma ejus. 1ª. q. 76. 1. c.

2. Omnis forma vel est ipsa natura rei, ut in similibus, vel constituit naturam rei, ut in compositis. 3ª. q. 13. 1. c.

3 In simplicibus et immaterialibus, idem est forma, et id cujus est forma. 1ª. q. 39. 3 ad 2.

4 De ratione formæ est, quòd sit in eo cujus est forma. 1ª. q. 40. 1. c.

5 Formæ non locantur in genere, nec in specie, sed composita. 1ª. q. 76. 3 ad 2.

6. Forma generati non est finis seu terminus generationis, nisi ut est similitudo generantis. 1ª. q. 44. 4 ad 2. et 2 2. q. 171. 6. c.

7 Omnis forma de se est communicabilis. 1ª. q. 3. 2 ad 3. et q. 7. 1. c. fi.

8 Omnis forma existens in supposito, per quod individuatur, est communis multis secundùm rem, vel secundùm rationem, non autem formæ subsistentes. 1ª. q. 13. 9. c.

9 Distinctio formarum duplex, s. specifica secundùm diversitatem objectorum; et numeralis, secundùm diversitatem subjecti. 2 2. q. 2. 4. 5. c.

10 Formæ distinguuntur secundùm diversa principia activa. 1 2. q. 54. 2. c.

11 Forma separata non multiplicatur numeraliter. 1ª. q. 44. 6. c. et q. 50. 4. c. et q. 75. 7. c.

12 Forma est variabilis terminativè, sed est invariabilis subjectivè. 1ª. q. 9. 2 ad 3. et q. 16. 8. c. fi. et 1 2. q. 53. 1. c.

13 Substantialis forma, quæ requirit diversitatem in partibus corporis, sicut est anima, et præcipuè animalium perfectorum, non æqualiter se habet ad totum, et ad partes; unde non dividitur per accidens, per divisionem quantitatis. 1ª. q. 76. 8. c.

14 Forma substantialis totius non superadditur partibus, s. materiæ et formæ, sicut forma domûs, partibus integralibus ejus, sed est totum complectens materiam et formam, cum præcisione aliorum. 1ª. q. 76. 8. c.

15 Non est possibile eamdem formam numero esse diversarum specierum. 1ª. q. 118. 2 ad 2.

16 Forma substantialis et accidentalis sunt actus, et faciunt aliquid in actu; sed subjectum formæ substantialis est ens in potentia tantùm; quia actualitas priùs est in forma quàm in materia, quæ est propter formam, subjectum autem formæ accidentalis est ens actu, cui priùs convenit actualitas quàm formæ accidentali, quæ est propter subjectum. 1ª. q. 66. 1. 2. c. et q. 76. 4. c. et q. 77. 6. c.

17 Forma unius materiæ dicitur species plurium secundùm ordinem tantum totum, colligatarum compositio, alterutrarum autem mistio. 1ª. q. 66. 2. c.

18 Formæ incompossibiles in eodem supposito faciunt propositionem in materia remota, compossibiles autem in materia contingenti, vel naturali. 3ª. q. 16. 1 ad 1.

19 Forma omninò simplex vel non subsistens non potest esse subjectum ex quo vel in quo, sed subjectum de quo et circa quod. 1ª. q. 15. 12 ad 2. et q. 29. 1. 2. o. et 3 ad 3. et q. 30. 1 ad 3. et q. 4. 3 1 ad 2. et q. 77. 1 ad 6.

20 Plures formæ ejusdem generis non possunt simul esse in eodem subjecto. 1ª. q. 85. 4. c. ad 2.

21 Plures formæ ejusdem speciei non possunt esse simul in eodem subjecto. 3ª. q. 55. 5. c.

22 Nulla forma naturalis potest esse simul in eodem subjecto cum actu formæ contrariæ, sicut habitus animæ cum actu contrarii habitûs. 1 2. q. 63. 2 ad 2. et q. 71. 4. o.

23 Forma completa est in subjecto, secundùm conditionem subjecti, non autem virtus instrumentalis, sed magis secundùm conditionem principalis agentis. 3ª. q. 63. 3 ad 1.

24 Nulla forma removet à materia potentiam ad alias formas. 1ª. q. 66. 2. c.

25 Forma implens totam potentiam materiæ est inseparabilis à materia, non autem aliæ. 2 2. q. 24. 11. c.

26 Omnis forma quantò est nobilior, tantò magis dominatur materiæ, et minus ei immergitur, et magis eam suâ virtute excedit. 1ª. q. 76. 1. c. co. 2.

27 Forma non excedit proportionem materiæ, sed sunt ejusdem generis. 2 2. q. 24. 3 ad 2.

28 Materia prima est una, per remotionem omnis formæ, non autem per unam formam. 1ª. q. 16. 7 ad 2.

29 Materia est propter formam. 1ª. q. 47. 1. 2. c. et q. 65. 2. c. et q. 70. 3. c. et q. 76. 5. c. princ. et q. 77. 6. c. et q. 84. 4. c. q. 85. 3 ad 4. et q. 89. 1. c. et q. 91. 3. c. et q. 96. 5. c. et q. 105. 5. c. et 1 2. q. 2. 3. c.

30 Forma finitur per materiam, inquantum communitas ejus contrahitur per materiam, ad hoc individuum, et e converso, inquantum potentialitas ejus determinatur ad unam speciem. 1ª. q. 7. 1. c. et q. 44. 2. c. fi.

31 Materia multiplicatur per adventum formæ. 1ª. q. 29. 2 ad 3.

32 Materia recipit formam, ut secundùm ipsam constituatur in esse alicujus speciei, non autem intellectûs, sed secundùm rationem formæ. 1ª. q 50. 2 ad 2.

33 Omne illud per quod materia efficitur propria hujus formæ, se tenet ex parte materiæ, ut dispositiones et remotiones impedimentorum. 1ª. q. 86. 2 ad 1. et q. 87. 1. c. et 1 2. q. 2. 5. c. et 2 2. q. 27. 3. c. princip.

34 Informitas materiæ duplex, s. carentia omnis formæ, et carentia triplicis pulchritudinis, scilicet lucis, visibilitatis, et plantarum: prima præcessit formationem naturâ tantùm, secundùm Augustinum; secunda verò etiam duratione, secundùm alios. 1ª. q. 66. 1. o. et 4. c. et q. 67. 4. c. ad 4. et q. 69. 1. 2. c. et q. 74. 2. c.

35 Materia cognoscitur tantùm dupliciter, s.

oer analogiam ad formam, et ut perfecta est per eam. 1ª. q. 15 3 ad 3.

36 Materia, inquantum est nuda, se habet indifferenter ad omnes formas, sed determinatur er agens. 1ª. q. 66. 2. c.

37 Nihil est sua materia, nec suum efficiens, ed aliquid est sua forma, ut in simplicibus. 1ª. . 39. 2 ad 3.

38 Forma ut est in materia, est prior ea via naturæ, et posterior via generationis; sed ut est in agente, est omni modo prior. 1 2. q. 20. 1 ad 3. et q. 62. 4. c.

39 Forma non latitat, contra Anaxagoram, nec est totaliter ab ideis, contra Platonem, nec ab intelligentia, contra Avicennam; sed educitur de potentia materiæ ab agente naturali secundùm Aristotelem. 1ª. q. 45. 8. c. et q. 65. 4. c. et q. 91. 2. c. et q. 110. 2. c. et 1 2. q. 63. 1. c.

40 Inchoatio formarum improbatur. 3ª. q. 32. 4. c. ad 3.

41 Quamlibet formam sequitur aliqua inclinatio, quæ est appetitus rei habentis illam formam. 1ª. q. 80. 1. c.

42 Formæ subsistentes non habent causam aliam formalem sui esse et suæ unitatis, nec causam agentem, per transmutationem materiæ de potentia ad actum, sed producentem totam substantiam. 1ª. q. 61. 1 ad 2.

43 Omnes formæ et motus in iis inferioribus fiunt à formis, quæ sunt in intellectu alicujus intelligentiæ. 1ª. q. 65. 4. c. ad 1.

44 Materia non fuit creata sub una forma, sed sub diversis. 1ª. q. 66. 1. c.

45 Una forma non fit alia per continuam generationem. 1ª. q. 118. 2 ad 2.

46 Formarum quædam fiunt ab agente corporali, secundùm perfectam rationem, et perfectum esse formæ ejus, quædam primo tantummodò, quædam, neutro modo. Primæ manent, cessante actione agentis, usque ad corruptionem; secundæ parum, tertiæ nihil. 1ª. q. 67. 3 ad 1.

47 Nulla forma corrumpitur, nisi per actionem contrarii, vel per corruptionem subjecti, vel per defectum causæ. 1 2. q. 53. 1. c.

48 Forma dicitur corrumpi per se, per suum contrarium, sed per accidens, per corruptionem sui subjecti. 1 2. q. 53. 1. c.

49 Introductio unius formæ est expulsio alterius, et e converso. 1ª. q. 44. 4 ad 2.

50 Intensio formæ et perfectionis est per accessum ad primum, sed intensio defectûs et privationis est per recessum à primo. 1ª. q. 49. 3 ad 3. et 1 2. q. 22. 2 ad 1.

51 Intensio et remissio formarum nunquam causat diversitatem speciei, sed quandoque consequitur eam. 1 2. q. 72. 8 ad 1.

52 Magis et minus ex formis diversorum graduum diversificant speciem, non autem secundùm intensionem graduum ejusdem formæ. 1ª. q. 50. 4 ad 2. et 1 2. q. 18. 11 ad 1. et q. 60. 5 ad 3. et q. 72. 8 ad 1.

53 Perfectio formæ duplex, s. secundùm speciem, et secundùm subjectum. Secundùm primam forma dicitur magna; secundùm secundam verò, dicitur magis. 1 2. q. 52. 1 c. principio. et q. 66. 1. c.

54 Forma dupliciter recipit magis et minus, s. in concreto tantùm, si sit simplex et una, ut lux; vel in concreto et abstracto, si importat in ratione sua proportionem multorum ordinatorum ad unum, ut motus, sanitas, et pulchritudo. 1 2. q. 52. 1. c. et q. 53. 2 ad 3.

55 Nulla forma substantialis suscipit magis vel minus. 1ª. q. 76. 4 ad 4. et q. 93. 3 ad 3. et q. 118. 2 ad 2. et 1 2. q. 52. 1. c. et 3ª. q. 75. 7. c.

56 Forma rei per se existens, ad duo potest esse, s. ut exemplar, et ut principium cognitionis. 1ª. q. 15. 1. c.

57 Verbum Dei est forma exemplaris, non autem forma quæ est pars compositi. 1ª. q. 3. 8 ad 2.

58 Forma substantialis est perfectio totius, et cujuslibet partis ejus, non autem quælibet forma accidentalis. 1ª. q. 76. 8 c.

59 Forma substantialis unitur immediatè materiæ. 1ª. q. 76. 6. 7. c.

60 Non est possibile plures formas substantiales simul esse in eodem corpore. 1ª. q. 76. 3. c. et 4. o.

61 Forma mistionis non est substantialis, sed est accidens, s. qualitas. 1ª. q. 76. 4 ad 4.

62 Nulla forma rei corporalis, præter animam rationalem, est perpetua. 1ª. q. 85. 6. c.

63 Eadem forma est, quâ ignis est ignis, corpus et substantia. 3ª. q. 75. 6 ad 2.

64 Forma accidentalis non habet potentiam activam, sed est potentia compositi, ut calor ignis. 1ª. q. 77. 1 ad 3.

65 Omnis forma separata à materia est intellectualis. 1ª. q. 66. 2. c. fi. et q. 110. 1. c. et 3ª. q. 75. 6. c.

66 Omnes formæ intelligibiles sunt unius generis. 1ª. q. 85. 4. c.

67 Formæ, i. species intellectûs nostri, non effluunt à formis in materialibus, sed à rebus sensibilibus. 1ª. q. 84. 4. 6. o.

68 Forma intellectûs respectu ejus est individua, sed respectu ejus cujus est similitudo, est universalis. 1ª. q. 76. 2 ad 3.

69 Intellectus recipit formam, ut formam simpliciter, non individuando eam, quia in eo habet esse universale, sed materia recipit formam individualiter tantùm. 1ª. q. 75. 5 ad 1.

70 Intellectus cujus forma est à re, perficitur à re, et à similitudine. Si autem non habet à re, perficitur à similitudine. Si verò non differt à similitudine, à nullo perficitur. 1ª. q. 44. 2 ad 2. et ad 3. et 5 ad 2 et ad 3.

71 Judicium, quoad formam judicii, pertinet ad justitiam distributivam tantùm. 2 2. q. 63. 4 ad 1.

72 Formæ sacramentales traditæ sunt apostolis à Christo. 3ª. q. 72. 4 ad 1.

FORMICA reponit grana, imminente pluviâ. 22. q. 172. 1. ar. 3.

1 FORNICATIO prohibetur specialiter simul cum cerimoniis legis ab apostolis, quia gentiles non reputabant eam esse peccatum. 1 2. q. 103. 4 ad 3. et 2 2. q. 154. 2 ad 1.

2 Omne peccatum dicitur fornicatio largè. 2 2. q. 151. 2. c. ad 3. et 4. d. 39. 6 ad 2.

3 Fornicatio est majus peccatum iis quæ sunt

contra bona exteriora, et minus iis quæ sunt contra Deum, vel contra personam proximi. 2 2. q. 154. 3. o.

4 Cùm nullus sit obstrictus fidem ei servare, qui eam violaverit, viro conceditur juxta Domini verba uxorem fornicationis causâ repudiare. Suppl. q. 62. 1. o.

5 Si uxorem adulteram pœnitet adulterium commisisse, non tenetur vir illam ex præcepto relinquere; sin minus, tenetur, ne peccato consentire videatur. Suppl. q. 62. 2. o.

6 Vir potest quantùm ad thorum tantùm uxorem fornicariam dimittere, quantùm verò ad thorum et cohabitationem simul, non potest eam repudiare, nisi judicio Ecclesiæ. Suppl. q. 62. 3. o.

7 In causa divortii vir et uxor ad paria quidem judicantur, ita ut idem sit licitum et illicitum uni quod alteri. Sed quantùm ad bonum prolis, plus peccat uxor adultera quàm vir mœchus. Suppl. q. 62. 4. c.

8 Non potest efficere adulterium, quin semper verum conjugium remaneat, ob id non licet uni altero superstite ad alias nuptias evolare, ratione adulterii. Suppl. q. 62. 5. o.

9 Potest vir uxorem causâ adulterii dimissam revocare, si emendata pœnitentiam de peccato egerit, secùs non potest, quemadmodum nec retinere à peccato desistere nolentem. Suppl. q. 62. 6. c.

1 FORTITUDO est virtus specialis, secundùm quòd est circa pericula, sed est conditio omnis virtutis, secundùm quòd dicit firmitatem animi absolutè. 1 2. q. 61. 5. 4. o. et 22. q. 58. 8 ad 2. et q. 123. 2. o. et 3 ad 1. et 13. c.

2 Fortitudo est virtus, tollens impedimenta, quæ repellunt voluntatem ab eo quod est secundùm rationem, propter difficile. 2 2. q. 123. 1. o. et 3. 4. 5. c. et q. 124. 2. c.

3 Fortitudo non habet partes subjectivas, nec dividitur in multas species, quia est circa materiam valdè specialem. 2 2. q. 128. c. princip.

4 Propria materia fortitudinis sunt timores et audaciæ, in maximis terribilibus. 1ª. q. 59. 4 ad 3. et 2 2. q. 186. 1. c.

5 Fortitudo est immediatè circa timores et audacias, mediatè verò circa objecta horum, s. circa pericula et labores. 2 2. q. 123. 3 ad 2. et q. 129. 1 ad 2. et q. 161. 2 ad 3.

6 Fortitudo est principaliter circa timores, secundariò autem circa audacias. 1ª. q. 21. 1 ad 1. et q. 95. 3 ad 2. et 1 2. q. 60. 4. b. et c. et 22. q. 123. 3. o. et 6. c. et q. 126. 2. c. et q. 137. 1. c. et q. 141. 3. c. ad 2.

7 Fortitudo non est circa spem, nisi secundùm quòd spes connectitur audaciæ. 22. q. 123. 3 ad 3. et q. 125. 2 ad 3.

8 Fortitudo est præcipuè circa timores mortis. 12. q. 61. 3. c. et 2 2. q. 123. 4. o. et 11. 12. c. et q. 125. 2. c. et q. 128. c. et q. 129. 5. c.

9 Fortitudo principaliter est circa molestias mortis, secundariò autem circa quascumque alias molestias. 2 2. q. 123. 4 ad 1. et q. 124. 4 ad 3.

10 Fortitudo est maximè circa repentina, quoad manifestationem habitûs, non autem quoad electionem. 1 2. q. 123. 9. o.

11 Fortitudo est maximè circa timores mortis in bello communi, vel particulari. 1 2. q. 123. 5. o. et q. 124. 2. c. et q. 141. 8. c.

12 Fortitudo est circa difficiliora, non autem circa meliora, quàm justitia, quæ in bello et in pace utilis est, non autem fortitudo, sed tantùm in bello. 22. q. 58. 12. c. ad 3.

13 Perferre, secundùm quòd dicit actum fortitudinis, non dicit immobilitatem, sed electionem immorandi contra immoderatum timorem, sicut charitas contra odium, mansuetudo contra iram, et patientia contra tristitiam. 1 2. q. 66. 4 ad 2.

14 Fortitudo moderatur timorem, patientia et perseverantia tristitiam, sed mansuetudo iram. 2 2. q. 136. 2. c. ad 1.

15 Quicumque est fortis, est patiens, et non e converso, quia patientia est quædam fortitudinis pars. 1 2. q. 66. 4 ad 2.

16 Fortitudo sustinet pericula mortis, sed patientia sustinet quæcumque mala. 2 2. q. 128 ad 4. et q. 136. 4 ad 1.

17 Fortitudo est principaliter circa timores, secundariò autem circa tristitias. Patientia verè est e converso. 2 2. q. 136. 4 ad 2.

18 Fortitudo est principalior magnanimitate. 2 2. q. 129. 5. c. ad 3.

19 Fortitudo firmat contra mala, sed magnanimitas in prosecutione bonorum. 2 2. q. 129. 5 ad 1. et 6 ad 2.

20 Partes potentiales fortitudinis sunt sex, s. magnanimitas, fiducia, securitas, magnificentia, constantia, tolerantia, i. patientia, et firmitas, i. perseverantia. 2 2. q. 128. o. et q. 129. 5. o. et q. 134. 4. o. et q. 136. 4. o. et q. 161. 4 ad 3.

21 Fiducia, magnificentia, patientia et perseverantia, circa materiam fortitudinis, sunt partes ejus integrales. Sed sunt partes potentiales, et virtutes per se, distinctæ à fortitudine, secundùm quòd sunt circa alias materias. 2 2. q. 128. o. et q. 134. 4. o. et q. 136. 4. o. et q. 137. 2. o.

22 Vitium audaciæ opponitur fortitudini, secundùm excessum audaciæ, impaviditas autem secundùm defectum timoris, quia in utraque ponit medium. 2 2. q. 126. 2 ad 3.

23 Fortitudo est in irascibili subjectivè. 1 2. q. 61. 2. c. et q. 66. 1. c. et q. 85. 3. c. et 2 2. q. 58. 5 ad 2. et 9. c. et q. 128 ad 1. et q. 134. 4. c. et q. 136. 4 ad 2. et q. 137. 2 ad 2. et 3ª. q. 15 2. c.

24 Fortitudo martyrum præcipuè commendatur, quia sustinent propter Deum impugnationes personales, et mortem in bello particulari. 2 2. q. 123. 3 ad 1. et q. 124. 2. c.

25 Fortis intendit exprimere similitudinem sui habitûs in actum, ut proximum finem. 2 2. q. 123. 7. o.

26 Fortis delectatur de suo actu et fine, sed non percipit, nisi ex superabundanti gratia Dei, propter dolorem corporis et animæ, pro amissione vitæ. 2 2. q. 123. 8. o.

27 Non habens fortitudinem, operatur fortia quintupliciter, s. propter ignorantiam, artem, experientiam, passionem, et lucrum. 2 2. q. 123. 1 ad 2. et q. 128 ad 7.

28 Principalis actus fortitudinis est sustinere;

secundarius verò est aggredi. 2 2. q. 123. 3. c. et 6. o. et 8. c. et 10 ad 3. et 11 ad 1. et q. 124. 2 ad 3. et q. 128. c. et q. 141. 2. 3. c.

29 Ad primum actum requiruntur duo, s. præparati animi, et executio operis. Ad secundum etiam requiruntur duo, s. infrangibilitas, et infatigabilitas. 2 2. q. 123. c.

30 Fortitudo assumit iram moderatam ad actum secundum, non autem ad primum. Nec ut auxilium, sed ut instrumentum, quia ad iram pertinet insilire in rem contristantem. Unde Philosophus inducit versum Homeri : Virtutem et furorem erige, quia videlicet cùm aliquis est virtuosus virtute fortitudinis, passio iræ electionem virtutis sequens, facit ad majorem promptitudinem actûs. Si autem præcederet, virtutis modum perturbaret. 2 2. q. 123. 10. o. et 11 ad 3.

31 Tristitia et concupiscentia per se impediunt secundum actum fortitudinis, s. aggredi, sed per accidens adjuvant. 2 2. q. 123. 10 ad 3.

32 Fortitudo spiritûs ostenditur in resistendo concupiscentiæ carnis contrarianti spiritui. Sed est major in comprimendo, ne insurgat. 3ª. q. 15. 2 ad 3.

33 Donum fortitudinis in patria habet actum perfruendi plenè securitate à laboribus, et à malis. 2 2. q. 139. 1 ad 2.

34 Virtus fortitudinis firmat animum, secundùm modum connaturalem homini, donum autem supernaturaliter. 2 2. q. 139. 1. o.

35 Donum fortitudinis dat fiduciam evadendi quælibet pericula, et perveniendi ad finem cujuslibet operis, i. ad beatitudinem, non autem virtus fortitudinis, sed perficit ad sustinendum quælibet pericula. 2 2. q. 139. 1. c. ad 1.

36 Donum fortitudinis respicit virtutem fortitudinis, inquantum sustinet pericula, et facit quodcumque opus arduum. Ideò dirigitur à dono consilii. 2 2. q. 139. 1 ad 3.

1 **FRATER** in sacra Scriptura dicitur quadrupliciter, s. naturâ, gente, cognatione, et affectu. 3ª. q. 28. 3 ad 3.

2 Fratres Christi sumus per adoptionem. 1ª. q. 33. 3. c. et q. 41. 3. c. et 3ª. q. 25. 2 ad 2.

3 Fratres Christi in Evangelio dicuntur consobrini ejus, s. filii Mariæ, materteræ matris ejus. 3ª. q. 28. 3 ad 3.

Frenesis. Causa. Tanta potest esse motio spirituum et humorum, quòd hujusmodi apparitiones rerum aliter quàm sint, etiam vigilantibus per naturalem commotionem humorum fiant, sicut et in freneticis, et aliis hujusmodi. 1ª. q. 111. 3. c. fi.

Frequentia, assiduitas, diuturnitas, non sunt circumstantiæ mutantes speciem, nisi aliud superveniat. 1 2. q. 88. 5 ad 1.

Fricare. Multa homo agit absque deliberatione, de quibus etiam quandoque nihil cogitat; sicut cùm aliquis movet pedem vel manum, aliis intentus, vel fricat barbam. 1 2. q. 1. 1. ar. 3 et ad 3.

Frigiditas seu impotentia coeundi, non quidem ex ætate sed ex defectu naturæ, simpliciter incurabilis, dirimit matrimonium contrahendum et jam contractum, post triennium, ad minus ex Ecclesiæ statuto. Suppl. q. 58. 1. o.

1 **FRUCTUS** dupliciter distinguuntur, s. secundùm tres perfectionis gradus à Christo, s tricesimus, sexagesimus, et centesimus; sive secundùm tres gradus virtutis, ut sancti distinguunt, quia cujuslibet rei perfectio attenditur secundùm principium, medium, et finem, et essentialiter, id est secundùm rationes diversas gaudendi, scilicet duodecim à Paulo. 1 2. q. 70. 3 ad 2.

2 Fructus spiritualis dicitur dupliciter, s. quòd principaliter expectatur, s. Deus, et secundariò, s. delectatio. 1 2. q. 11. 1. c. ad 3.

3 Fructus quarto modo, s. consurgens ex semine Verbi Dei, est tantùm triplex, secundùm tres gradus continentium, s. conjugum, viduarum, et virginum. 1 2. q. 70. 3 ad 2.

4 Fructus Spiritûs sancti, secundùm sanctum Paulum, sunt duodecim, s. charitas, gaudium, pax, patientia, bonitas, longanimitas, benignitas mansuetudo, fides, modestia, continentia et castitas. 1 2. q. 70. 3. o.

5 Fructus sensibilis est ultimum ex arbore expectatum, quod cum quadam suavitate percipitur. 1 2. q. 11. 1. c. et 3. c. ad 2. et q. 70. 1. c.

6 Ultimum simpliciter et delectans est propriè fructus, et ejus propriè est frui. Delectans autem non ultimum potest aliquo modo dici fructus, sed ejus non est frui propriè, et secundùm completam rationem. Non delectans verò, sed tantùm in ordine ad aliud appetitum, nullo modo est fructus. 1 2. q. 11. 3. c. ad 2.

7 Opera carnis non dicuntur fructus, quia sunt contra rationem, sicut quod est ex arbore contra naturam ejus, non dicitur fructus. 1 2. q. 70. 1 ad 1. et 2 2. q. 8. 8. c. fi.

8 Virtutes dicuntur fructus, ratione delectationis, non autem ratione habitûs. 1 2. q. 70. 1 ad 3. et 2 2. q. 136. 1 ad 3.

9 Operatio secundùm facultatem rationis dicitur fructus rationis, sed ut movetur à Deo, dicitur Spiritûs sancti. 1 2. q. 70. 1. c.

10 Opera nostra ut sunt à Spiritu sancto, dicuntur fructus; respectu verò beatitudinis dicuntur flores. 1 2. q. 70. 1 ad 1.

11 Fructus propriè dicitur tantùm in corporalibus, s. plantis, à quibus metaphoricè transfertur ad spiritualia. 1 2. q. 11. 1. c. et 3 ad 2. et q. 70. 1. c.

12 In parte appetitiva sunt plures fructus quàm in parte apprehensiva, quia fructus significat finem, qui magis convenit parti appetitivæ. 2 2. q. 8. 8 ad 3.

13 Fructus comparatur ad arborem, sicut effectus ad causam; ad hominem verò, sicut ultimum expectatum delectans. 1 2. q. 11. 3 ad 2. et q. 70. 1. c.

14 Donо consilii non correspondet propriè aliquis fructus, quia omnis practica est propriè aliud. 2 2. q. 8. 8 ad 3. et q. 52. 4 ad 3.

15 Fructus spiritûs contrariantur operibus carnis in communi, non autem singula singulis, nisi secundùm adaptationem. 1 2. q. 70. 4. o.

16 Opera carnis sunt plura fructibus spiritûs, quia bonum est uno modo, sed malum est omnifariam. 1 2. q. 70. 4 ad 2.

1 **Frui** est actus potentiæ imperantis, non autem exequentis. 1 2. q. 11. 2. c.

2 Frui est actus appetitivæ potentiæ. 1 2. q. 11. 1. o. et 2. c.

3 Frui est actus voluntatis. 1 2. q. 11. 1 ad 1. et 4. c. ad 2.

4 Frui est actus voluntatis, in ordine ad intellectum. 1 2. q. 11. 1 ad 1. et 4. c. ad 2.

5 Frui est actus tantùm voluntatis secundùm charitatem, in ordine ad potentias et habitus priores. 1 2. q. 11. 1. o.

1 **FRUITIO** pertinere videtur ad amorem vel delectationem, quam aliquis habet de ultimo expectato, quod est finis. 1 2. q. 11. 1. 4. c. et q. 34. 3. c. fi.

2 Nomina trium ordinum prædictorum sumuntur ab excellentia prædictorum trium actuum fruitionis, et non ab eis simpliciter. 1ª. q. 108. 5 ad 5. et ad 6.

3 Eàdem fruitione fruemur Deo, fruitione ejus, et beatitudine creatâ. 1 2. q. 11. 3 ad 3.

4 Fruitio perfecta est tantùm ultimi finis habiti; imperfecta verò, etiam non habiti. Sed impropria est non ultimi simpliciter. 1 2. q. 11. 3. 4. o. et q. 12. 2 ad 3.

5 Non oportet quòd fruitio sit ultimi finis simpliciter, sed quòd habeatur pro ultimo fine. 1 2. q. 11. 2 ad 2.

6 Non est fruendum justo, nisi in Deo. Peccatore autem, brutis, vel inanimatis, nullo modo. 1 2. q. 11. 3 ad 1.

7 Carentia cognitione nullo modo fruuntur, bruta fruuntur impropriè. Peccator non verè, justi imperfectè, beati perfectè, Deus autem perfectissimè. 1 2. q. 11. 2. 4. o. et q. 12. 5 ad 2.

8 Hæc fruitio Christi perveniebat ad totam animam ejus, secundùm essentiam, ut est subjectum rationis superioris tantùm. 3ª. q. 46. 8. o.

9 Bruta fruuntur imperfectè, sed rationalia perfectè. 1 2. q. 11. 2. o.

FRUMENTUM est genus ad triticum, et ad alia grana. 3ª. q. 74. 3 ad 2. et ad 3.

FRUSTRA dicitur quod est ad finem quem non induxit. 1ª. q. 25. 2 ad 2. et q. 83. 1 ad 4. et 3ª. q. 11. 3 ad 2.

FUCATIO est species fictionis ad mentiendum pulchritudinem: idcò semper est peccatum, sed non est mortale, nisi fiat ad lasciviam, vel contemptum Dei. Tamen licet occultare turpitudinem causatam ex infirmitate, vel ex alia causa accidentali. 2 2. q. 169. 2 ad 2.

FUGERE potest justus tria, scilicet ut persecutor quiescat, ut præceptum à Domino opus perficiat, et ut gloriosiorem coronam acquirat. 2 2. q. 64. 4. o.

1 De ratione fundamenti est esse primum, sustentare, et connexio. 2 2. q. 4. 7 ad 4.

2 Fides est fundamentum aliorum virtutum, quia est prior eis, et substentat eas. Fortitudo autem firmat contra adversa, humilitas contra prospera, timor contra culpam futuram, pœnitentia contra præteritam. 2 2. q. 161. 5 ad 2. et 3ª. q. 84. 6 ad 2.

FUGIA matrimonium sequens, illud nullatenùs præcedens vero, quandoque dirimit. Suppl. q. 58. 5. c.

1 **FURTUM** est occulta acceptio rei alienæ. 2 2. q. 66. 3. o.

2 Furtum semper est peccatum, ratione injustitiæ, et fraudis, vel doli, et est mortale, nisi modicum intendatur. 2 2. q. 42. 3. c. et q. 66. 5. 6 o. et q. 118. 4. c.

3 Furtum est species fraudis. Mendacium et falsum testimonium, fallaciæ. Turpe lucrum, inquietudinis. Rapacitas, violentiæ. Idcò omnia hæc, et inhumanitas, i. obduratio, ab Isidoro dicuntur esse filiæ avaritiæ. 2 2. q. 118. 8 ad 3.

4 Furtum et rapina opponuntur justitiæ. 2 2. q. 64. princip. et q. 66. princ. et 4. 3. c. et q. 118. 4. c.

5 Furtum est injustum, quia est involuntarium per ignorantiam, sed rapina per vim. Idcò differunt specie. 2 2. q. 66. 4. o. et 9. c. et q. 73. 1. c. ad 1.

6 Rapina est gravior furto dupliciter, primò quia involuntarium est ex parte ejus cui aliquid subtrahitur furto; rapina verò addit violentiam, quæ voluntaria est; peccatum autem per vim est majus quàm per ignorantiam. Secundò, quia rapina est in re, et in persona, furtum autem est tantùm in re. 2 2. q. 66. 9. o. et q. 73. 3 ad 2. et q. 116. 2 ad 1. et q. 144. 2 ad 4.

7 Accipiens furtim rem suam injustè detentam, peccat contra communem justitiam, usurpando sibi judicium; sed non tenetur restituere, sed satisfacere Deo, et sedare scandalum. 2 2. q. 66. 5 ad 3.

8 Accipiens rem alienam occultè et manifestè auctoritate judicis, non est furtum vel rapina, quia per sententiam fit debitum. 2 2. q. 66. 5 ad 1. et 8. c.

9 Accipiens rem inventam, animo retinendi, furtum facit, nisi credat haberi pro derelicto, vel nullus esse. 2 2. q. 66. 5 ad 2.

10 Per prohibitionem furti prohibentur omnia damna in rebus. 2 2. q. 120. 6 ad 2.

11 Pœna mortis non infligitur in præsenti pro furto, nisi ratione gravis circumstantiæ, ut sacrilegio, peculatu, et plagio. 2 2. q. 66. 6 ad 2.

1 FUTURUM cognoscitur dupliciter, scilicet in se, et in suis causis. Primum convenit tantùm Deo; secundum nobis, sed magis angelis et dæmonibus; sed in causis necessariis certitudinaliter; in contingentibus sæpe, opinativè tantùm; quæ autem rarò, nullo modo. 1ª. q. 14. 13. o. et q. 57. 3. c. et q. 64. 1 ad 5. et q. 86. 4. o. et q. 89. 3 ad 3. et 1 2. q. 111. 4. c. et 2 2. q. 95. 1. o. et 3. c. et q. 171. 6 ad 1. et ad 2 et ad 3. et q. 172. 1. c. et q. 174. 1. c. ad 1.

2 Futura plus cognoscuntur à phreneticis, abstractis à sensibus, morientibus, dormientibus, et brutis, quàm ab oppositis. 1ª. q. 12. 11. c. et q. 86. 4 ad 2. et ad 3. et 2 2. q. 172. 1 ad 1. et ad 2 et ad 3.

3 Cognitio futurorum ex præsentibus et præteritis, propriè rationis est. 2 2. q. 47. 1. c.

4 Anima vicina morti cognoscit aliqua futura ex revelatione, vel ex impressione causarum naturalium, non autem propriâ virtute. 1ª. q. 86. 4 ad 2. et 2 2. q. 172. 1 ad 1.

5 Bruta non cognoscunt futura, sed ex instinctu naturæ eis indito ab intellectu divino, moventur ad aliquid in futurum, ac si futurum prævideretur. 1 2. q. 40. 3 ad 1.

6 Bruta cognoscunt futura, non computando præsens ad futurum, sed ex instinctu naturæ. 1ª. q. 86. 4 ad 3. et 1 2. q. 41. 1 ad 3.

7 Sensus non apprehendit futurum, sed ex iis quæ animal apprehendit in præsenti ; appetitus ejus movetur naturali instinctu in aliquod futurum prosequendum, vel fugiendum. 1 2. q. 40. 3 ad 3. et q. 41. 1 ad 3.

G

1 **GABRIEL** fortitudo Dei nominatur. 3ª. q. 30. 2 ad 4.

2 Quidam dicunt Gabrielem fuisse de supremo ordine angelorum, sed satis est credibile quòd sit summus in ordine archangelorum. Unde Ecclesia eum archangelum nominat. 1ª. q. 30. 2 ad 4. et fi.

GALILEA ut interpretatur transmigratio, significat gentilitatem ; sed ut interpretatur revelatio, significat patriam cœlestem. 3ª. q. 55. 3. c. ad 4.

1 **GAUDIUM** non est virtus, sed est actus charitatis posterior dilectione. 2 2. q. 28. 4. o.

2 Gaudium et tristitia de eodem sunt contraria, et etiam secundùm genus, sed de diversis, unum est causa alterius, et materia. 1ª. q. 64. 3 ad 1. et 3ª. q. 84. 9 ad 2.

GEDEON petens signum peccavit tentando Deum ex incredulitate, sicut et Zacharias. 2 2. q. 97. 2 ad 3.

GEMITUS et lacrymæ mitigant tristitiam, quia appetitur extra, et conveniunt dispositioni hominis tristis. 1 2. q. 38. 2. o.

1 GENEALOGIA magis denominatur à patre quàm à matre. 3ª. q. 28. 1 ad 2. et q. 29. 1. c. et q. 31. 2 ad 1.

2 Tota genealogia Christi exponitur, et dubia circa eam solvuntur. 3ª. q. 28. 1 ad 2. et q. 31. 3. o.

1 GENERALE triplex, s. per prædicationem, ut genus ; per causam, ut amor, et quod est à multis causis, ut ira. 1 2. q. 46. 1. o. et 2 2. q. 58. 6. c.

2 Generale et speciale duplex, s. intentione et objecto. 2 2. q. 58. 5 ad 3. et q. 59. 1. o. et q. 79. 2 ad 1.

1 **GENERATIO** duplex, s. mutatio de non esse ad esse, et origo viventis, à principio vivente conjuncto. Prima convenit omni generabili et corruptibili ; secunda verò tantùm viventi, et dicitur nativitas. 1ª. q. 27. 2. c.

2 Ad generationem naturalem non requiritur aliqua potentia activa in materia. 3ª. q. 32. 4. c. ad 3.

3 In generatione tota virtus activa est ex parte maris, et passio ex parte feminæ. 1ª. q. 115. 2 ad 3. et 3ª. q. 32. 4. c. et q. 67. 4 ad 3.

4 Primum in generatione est ultimum in corruptione. 2 2. q. 107. 2. c. et q. 162. 7 ad 3 et ad 4.

5 Generatio unius non est corruptio alterius, nisi per concomitantiam. 1 2. q. 113. 6 ad 2.

6 Generatio et corruptio sunt in instanti. 1 2. q. 113. 7. c.

7 Forma est finis generationis, in omnibus quæ generantur, non à casu. 1ª. q. 15. 1. c.

8 Omne generans producit sibi simile secundùm formam quâ agit, quæ est potentia generativa. 1ª. q. 33. 2 ad 4. et q. 41. 5. c.

9 Ad actum generationis concurrunt tria, s. calor, spiritus, et humor. 2 2. q. 147. 8 ad 1.

10 Generatio univoca est verior et perfectior quàm generatio non univoca. 1ª. q. 33. 2 ad 4.

11 Idem modus generationis est omnium eorum, quæ sunt ejusdem speciei. 3ª. q. 28. 1 ad 4.

12 Quod generatur secundo modo generationis, s. prout generatio est origo viventis à principio vivente conjuncto, non dicitur genitus, nec filius, nisi procedat secundùm rationem similitudinis specificè, ut pili, et vermes. 1ª. q. 27. 2. c.

13 Generatum oportet assimilari generanti, in omnibus quæ ad naturam speciei pertinent ; non autem in proprietatibus individui. 1ª. q. 100. 1. c. et q. 101. 1 ad 1. et 1 2. q. 81. 2. o.

14 Accidentia individualia, pertinentia ad dispositionem naturæ, ut velocitas corporis, et bonitas ingenii, propagantur in filios per generationem ; sed nullo modo accidentia purè personalia, ut grammatica et hujusmodi. 1 2. q. 81. 2. c. et 2 2. q. 168. 1 ad 2.

15 Accidentia speciei et individui secundùm corpus possunt transfundi à generante in genitum, non autem accidentia secundùm animam. 2 2. q. 60. 6 ad 4.

16 Homo generat sibi simile in specie, non inducendo, nec educendo animam rationalem de potentia materiæ, sed disponendo materiam. 1ª. q. 118. 2 ad 4. et 1 2. q. 85. 1 ad 3.

17 In statu innocentiæ fuisset generatio per coitum. 1ª. q. 98. o.

18 Tunc non fuissent generati æquales in robore, pulchritudine, et aliis, sicut nec etiam nunc. 1ª. q. 96. 3 c.

19 Parentes tunc non fuissent confirmati in justitia, quamdiu genuissent. 1ª. q. 100. 2. c.

20 Generatio significat relationem per modum operationis, in divinis. 1ª. q. 22. 6 ad 3.

21 Generatio propriè convenit Deo. 1ª. q. 27. 2. o. et q. 28. 4. c.

22 Generatio filii Dei à Patre est æterna. 1ª. q. 42. 2. o.

23 Arius ponit duodecim modos generationis, s. juxta fluxum lineæ à puncto, juxta emissionem radiorum à sole, juxta characterem seu impressionem à sigillo, juxta immissionem bonæ voluntatis à Deo, juxta exitum accidentis à substantia, juxta abstractionem speciei à materia, juxta excitationem voluntatis à cogitatione, juxta transfigurationem motûs à movente, juxta eductionem specierum à genere, juxta idealionem, et juxta nascentia, in quibus deest æqualitas naturæ, vel durationis. 1ª. q. 42. 2. ar. 1. et ad 1.

24 Processio Spiritûs sancti non potest dici generatio, quia est per modum amoris, non autem per modum similitudinis, sicut Verbum. 1ª. q. 27. 4. o. et q. 50. 2 ad 2. et q. 55. 5. c.

25 Nullus modus processionis in creaturis perfectè repræsentat divinam generationem, sed ex multis oportet colligere similitudinem. 1ª. q. 41. 3 ad 4. et q. 42. 2 ad 1.

26 Nec beati illam ineffabilem generationem sciunt, quia non comprehendunt naturam Dei. 1ª. q. 12. 7. o.

27 Essentia Dei non generatur, nec genita est

per se, nec per accidens. 1ª. q. 39. 5 ad 2. et 5ª. q. 16. 3 ad 1.

28 Essentia non generat, sed patet virtute essentiæ. 1ª. q. 39. 5. o. et q. 41. 5 ad 1.

29 Generatio attribuitur aliis terminis essentialibus, secundùm quòd magis connotat actum. 1ª. q. 39. 5 ad 1.

30 Essentia est Deus generans, et res generans, si res et Deus supponant pro persona, non autem si supponant pro essentia. 1ª. q. 39. 5 ad 5.

31 Hæc propositio est falsa, Deus non genuit Deum. 1ª. q. 39. 4 ad 3.

32 Hæc propositio est vera, Deus genuit Deum. 1ª. q. 39. 4. o. et 5 ad 1.

33 Hæc est falsa, Deus genuit se Deum, vel alium Deum. 1ª. q. 39. 4 ad 4.

34 Hæc est vera tripliciter, Deus pater genuit alterum se, s. in ablativo, in accusativo simpliciter, et personaliter, sed emphaticè. 1ª. q. 39. 4 ad 4.

35 Hæc est vera appositivè, Deus genuit Deum, qui non est Deus Pater. Et est falsa suppletivè, sed affirmativa est e converso. 1ª. q. 39. 4 ad 5.

36 Melius dicitur Filius Dei semper natus quàm semper generari, vel semper nasci; licèt uti possimus omni tempore in generatione ejus. 1ª. q. 42. 2 ad 4.

GENERATIVA potentia est activa, et est in patre perfectè, in matre verò imperfectè. 3ª. q. 32. 4 ad 2.

GENITOR, vel generans, non est ita nomen proprium patris, sicut pater. 1ª. q. 33. 2. o. et q. 40. 2. c.

1 FILIUS Dei dicitur genitus de Patre, et substantia Patris, sed diversimodè. 1ª. q. 41. 3. o.

2 Filius Dei dicitur genitus et creatus, ad removendum omnem imperfectionem à nativitate ejus. 1ª. q. 41. 3 ad 4.

1 GENUS respectu singularium est ut formale; sed respectu speciei est ut materiale. 1ª. q. 85. 5 ad 4.

2 Genus aliquando accipitur pro specie, eo modo loquendi, quo dicimus humanum genus, totam humanam speciem. 1 2. q. 18. 2. c. fi.

3 Genus prædicatur æqualiter de speciebus, secundùm intentionem, non autem semper secundùm esse. 1ª. q. 77. 4 ad 1.

4 Genus dicitur dupliciter, s. propriè, prout prædicatur de pluribus speciebus in eo quod quid, et impropriè, id est, omne commune, s. quòd sui communitate multa ambit et continet, et sic bonum et malum dicuntur genera contrariorum. 1 2. q. 18. 2 c. fi.

5 Genus duplex, scilicet genus nominatum, et genus innominatum. 1ª. q. 78. 3 ad 3.

6 Genus duplex, scilicet genus proximum, et genus remotum. Ibidem.

7 Genus duplex, scilicet genus logicum, et genus physicum. 1ª. q. 66. 2 ad 2. et q. 88. 2 ad 8.

8 Aliquid est in aliquo genere dupliciter, s. in genere entis, ut ens actu, et in genere intelligibilium, ut putà potentia. 1ª. q. 87. 1. c. ad 2. et 1 2. q. 50. 4 ad 2. et 3. c.

9 Aliquid est in aliquo genere dupliciter, s. per se, ut species; et ea de quibus prædicatur genus; et reductivè, ut principia generis, negationes et privationes. 1ª. q. 3. 5. c. et 1 2. q. 72. 6 ad 3.

10 In omni genere in quo est aliquid imperfectum, oportet præexistere aliquid perfectum. 1ª. q. 51. 1. c.

11 In quolibet genere, primum est causa omnium quæ sunt post. 3ª. q. 56. 1. c.

12 In omni re quæ est in genere differt esse ab essentia. 1ª. q. 3. 3. c.

13 Impossibile est aliquid esse in genere, quod in nulla ejus specie est. 1ª. q. 7. 3 ad 2. et 2 2. q. 189. 1 ad 5.

14 Hypostasis non est in genere vel in specie, nisi per naturam quam habet. 3ª. q. 2. 3 ad 3.

15 Nihil ponitur primo in genere vel specie, nisi per id quod de eo propriè prædicatur. 3ª. q. 63. 2 ad 1.

16 In omni genere, quantò aliquid est prius, tantò est simplicius. 1 2. q. 49. 2. c.

17 Relatio generis ad speciem, et e converso, est relatio rationis tantùm. 1ª. q. 28. 1. c.

18 Alia genera à relatione secundùm propriam rationem, significant aliquid alicui inhærens. 1ª. q. 28. 1. 2. c.

1 GEOMETRA modico studio acquirit scientiam conclusionis, nunquam consideratæ. 1 2. q. 65. 1 ad 1.

2 Errans circa hoc principium, omne totum est majus suâ parte, non potest habere scientiam geometriæ. 1 2 q. 65. 1 ad 1.

GERMINARE. Significanter dicit Scriptura: Germinet terra herbam virentem, et facientem semen, quia scilicet sunt productæ perfectæ species plantarum, ex quibus semina plantarum orirentur. Nec refert ubicumque habeant vim seminativam, utrùm s. in radice, vel in stipite, vel in fructu. 1ª. q. 69. 2. o. et q. 72 ad 1.

GIGANTES secundùm Josephum et Augustinum producti sunt semine humano, operante dæmone incubo vel succubo, sub certa constellatione. 1ª. q. 51. 3 ad 6.

GILBERTUS Poretanus revocat errorem suum, de assistentia relationum in divinis. 1ª. q. 28. 2. c.

GLADIUS flammeus est impedimentum accessus paradisi terrestris, et significat impedimentum regni cœlestis. 2 2. q. 164. 2 ad 5.

1 GLORIA est clara notitia cum laude, ut Ambrosius dicit. 1 2. q. 2. 3. c. et 2 2. q. 103. 1 ad 3. et q. 132. 1. c.

2 Finis debitus appetendi gloriam, vel manifestandi aliquod bonum in hac vita, est tantùm triplex, s. gloria Dei, utilitas proximi, et utilitas propria. 2 2. q. 132. 1 ad 3.

3 Homo potest laudabiliter appetere gloriam suam ad utilitatem sui vel aliorum. 2 2. q. 132. 1 ad 1.

4 Gloria dicitur vana tripliciter, et est peccatum. Primò quando est de non ente, vel de transitoriis, vel de peccato; secundò quando quæritur ab hominibus, et non à Deo; tertiò quando non ordinatur ad debitum finem. 2 2. q. 132. 1. c.

5 Opus virtuosum factum propter inanem gloriam venialem, amittit vim merendi vitam æternam, quia nullus peccando meretur. 2 2. q. 132. 3 ad 1.

6 Inanis gloria est periculosa, non propter gravitatem sui; sed disponendo ad gravia, faciendo præsumptuosum, et nimis de se confi-

dentem, et disponendo paulatim ad privationem interiorum bonorum. 2 2. q. 132. 3 ad 3.

7 Vana gloria vituperatur præcipuè circa eleemosynam, propter defectum charitatis, præferendo vanam gloriam utilitati proximi, dum facit hoc propter illud. 2 2. q. 132. 5 ad 3.

8 Vana gloria non est semper peccatum mortale, sed tantùm quando ponitur in ea ultimus finis vel quando est contra Deum. 2 2. q. 132. 3. o.

9 Vana gloria est vitium capitale, cujus filiæ sunt septem, s. inobedientia, jactantia, hypocrisis, contentio, discordia, præsumptio novitatum, et pertinacia. 2 2. q. 21. 4. o. et q. 105. 1 ad 2. et q. 132. 4. 3. o. et q. 138. 2 ad 1.

10 Ira non causat discordiam et contentionem, nisi mediante vanâ gloriâ. 2 2. q. 132. 5 ad 2.

11 Vana gloria directè contrariatur magnanimitati, secundùm rei veritatem, ut deficiens; sed secundùm opinionem, ut excedens. 2 2. q. 50. principio. et q. 132. 2. o.

12 Deus quærit gloriam suam, non propter se, sed propter nos. 2 2. q. 132. 1 ad 1.

13 Soli Christo convenit quærere gloriam suam, quia Deus est; sed inquantum homo quærit gloriam Dei in se, sicut et alii sancti. 2 2. q. 132. 1 ad 1.

14 Ea quæ sunt gloriæ, s. perfecta Dei fruitio, et hujusmodi, priùs tempore debuerunt esse in Christo, sicut in auctore gloriæ, quàm in alio. 3ª. q. 55. 3 ad 3.

15 Gloria sanctorum est sine successione. 1 2. q. 67. 4 ad 2.

GRADUS altaris prohibetur contra idolatriam, quia gentiles in sacris Priapi ostendebant populo sua pudenda. 1 2. q. 102. 4 ad 7. fi.

1 GRATIA est forma accidentalis, scilicet qualitas. 1 2. q. 110. 2. o.

2 Gratia reducitur ad primam speciem qualitatis; non tamen est habitus propriè sed habitudo, s. sanitas mentis. 1 2. q. 110. 3 ad 3.

3 Gratia est forma quædam, habens esse completum in anima, ideò est in ea mutabiliter, sicut anima est mutabilis secundùm liberum arbitrium in via. 3ª. q. 63. 3 ad 1.

4 Gratia non est forma intrinseca virtutum, sed est quasi principium, à quo virtutes formaliter oriuntur. 1 2. q. 110. 3. c. ad 3. et 4 ad 2. et 3ª. q. 62. 2. c.

5 Gratia pro acceptione amoris non est principium rectæ operationis, nisi mediante virtute. 1 2. q. 110. 4 ad 2.

6 Gratia differt essentialiter à qualibet virtute. 1 2. q. 110. 3. o. et 4. c. et 3ª. q. 7. 1. c. et q. 62. 2. c. et q. 89. 1. c.

7 Gratia nihil aliud est quàm quædam inchoatio gloriæ in nobis. 2 2. q. 24. 3 ad 2.

8 Auxilium Dei, ut movens ad volendum, dicitur gratia operans; sed respectu actûs exterioris, dicitur gratia cooperans. 1 2. q. 111. 2. c.

9 Gratia consummata est lumen gloriæ. 1 2. q. 111. 3 ad 2.

10 Gratia est natura, id est, essentia; non tamen est naturalis alicui creaturæ. 3ª. q. 2. 12 c.

11 Natura non dicitur gratia gratis data; quia natura includit debitum naturæ et non debitum meriti, gratia verò omne debitum excludit. 1 2. q. 111. 1 ad 2. et 4. c.

12 Gratia excedit conditionem naturæ creatæ. 1 2. q. 112. 1. c. et q. 114. 2. 3. c.

13 Gratia propriè est donum Dei, excedens ordinem naturæ, et sine meritis. 1 2. q. 112. 1. c. et q. 114. 2. 3. c.

14 Gratia est participatio divinæ naturæ. 1 2. q. 110. 3. 4. c. et q. 112. 1. c. et q. 113. 9. c. et q. 114. 3. c. et 2 2. q. 19. 7. c. et 3ª. q. 2. 10 ad 1. et q. 3. 1. ad 3. et q. 62. 1. 2. c.

15 Omnis gratia gratis data est manifestatio gratiæ gratum facientis. 1 2. q. 112. 2 ad 2.

16 Gratia sumitur tripliciter, s. pro dilectione, pro dono gratis dato, et pro recompensatione ejus. 1 2. q. 110. 1. c.

17 Gratia dicitur dupliciter, s. donum Dei, et Deus donans. 3ª. q. 2. 10 c.

18 Gratia Dei dicitur dupliciter, s. auxilium Dei movens nos, et habituale donum. 1 2. q. 109. 1 ad 1. et 2. 3. 6. 8. 9. 10. c. et q. 110. 1. 2. c. et q. 111. 2. c. et q. 112. 1. c. et 2 2. q. 171. 2 ad 3.

19 Gratia duplex, s. gratum faciens, et gratis data. 1 2. q. 111. 1. o. et 3ª. q. 7. 7. c. ad 1. et q. 62. 1. c.

20 Plenitudo gratiæ duplex, s. ex parte ipsius gratiæ, id est, quando aliquis attingit ad summum bonum, quantùm ad essentiam et quantùm ad virtutem, quia habet gratiam in maxima excellentia quâ potest haberi, et maximè in extensione ad omnes gratiæ effectus; et talis gratiæ plenitudo propria est homini Christo, et ex parte habentis gratiam, s. quando aliquis habet gratiam, secundùm suam conditionem, vel intensionem usque ad terminum ei præfixum à Deo, quoad omnia quæ pertinent ad suum statum vel officium; et talis plenitudo gratiæ communicatur aliis per Christum. 3ª. q. 7. 10. o.

21 Gratiæ gratis datæ sufficienter enumerantur et distinguuntur novem, s. sermo sapientiæ, sermo scientiæ, fides, gratia sanitatum, operatio virtutum, prophetia, discretio spirituum, genera linguarum, et interpretatio sermonum. 1 2. q. 111. 4. o.

22 Gratia duplex, s. præveniens et subsequens. 1 2. q. 111. 3. o.

23 Dilectio Dei dicitur præveniens, non autem subsequens, quia est æterna; sed gratia Dei est temporalis, ideò dicitur utroque modo. 1 2. q. 111. 3 ad 1.

24 Gratia duplex, s. operans, et cooperans 1 2. q. 111. 2. o. et 3. c.

25 Gratia operans, et gratia cooperans sunt idem secundùm rem, et differunt secundùm rationem, et secundùm effectus; et similiter gratia præveniens et gratia subsequens. 1 2. q. 111. 2. c. ad 4. et 3. o.

26 Gratia viæ et gratia patriæ sunt una et eadem numero. 1 2. q. 111. 3 ad 2.

27 Corpus non est immediatum subjectum gratiæ; sed ex anima redundat in corpus effectus gratiæ nunc et in patria. 3ª. q. 73. 1 ad 3.

28 In omni habente gratiam oportet esse rectitudinem voluntatis. 2 2. q. 8. 4. c.

29 Amplior gratia collata fuisset ante peccatum quàm post. 1ª. q. 95. 4. c.

30 Gratia est major in uno quàm in alio, ex parte subjecti; non autem ex parte objecti, nec finis. 1 2. q. 66. 2 ad 1. et q. 112. 4. o. et 2 2. q. 5. 4 ad 3.

31 Aliquis incipit à majori gratia quàm sit in alio in statu perfectus. 3ª. q 89. 2 ad 4.

32 Bonum gratiæ unius est majus bono naturæ totius universi. 1 2. q. 113. 9 ad 2.

33 Gratiæ gratis datæ non sunt communes omnibus, nec sunt omnes æquales in eodem. 1 2. q. 66. 2 ad 1. et q. 68. 5 ad 1.

34 Gratia propriè non creatur, nec corrumpitur, sed subjectum secundùm eam. 1 2. q. 110. 2 ad 3.

35 Gratia non fit, nec corrumpitur, sed subjectum secundùm eam, et dicitur creari, quia homines secundùm ipsam creantur, id est, constituuntur in novo esse, ex nihilo, id est, non ex meritis. 1 2. q. 110. 2 ad 3.

36 Gratia gratum faciens amittitur per quodlibet peccatum mortale. 1 2. q. 113 2. c. et 2 2. q. 10. 4. c. et q. 24. 12. o. et 3ª. q. 86. 3. c.

37 Infusio gratiæ fit in instanti, sine successione. 1 2. q. 113. 7. c.

38 In eodem instanti est terminus præparationis subjecti, et infusio gratiæ. 3ª. q. 89. 2. c.

39 Ad habitum gratiæ requiritur præparatio subjecti, quæ principaliter est à Deo, movente liberum arbitrium; secundariò autem à nobis. 1 2. q. 112. 2. o. et 3. c. ad 2. et 4. c. et q. 113. 3. c. et 7. c. et 2 2. q. 24. 10 ad 3.

40 Præparatio perfecta ad gratiam est in instanti, non autem imperfecta. 1 2. q. 112. 2 ad 2.

41 Præparatio perfecta simul est cum infusione gratiæ, et meretur gloriam, et non gratiam, non autem imperfecta. 1 2. q. 112 ad 1. et 3ª. q. 89. 2. c.

42 Gratia ex necessitate infallibilitatis, et non coactionis, sequitur præparationem, secundùm quòd est à Deo, non autem secundùm quòd est à nobis. 1 2. q. 112. 3. o.

43 Quando homo facit totum quod potest et totum quod in se est, tunc est necessitas ad habendam gratiam, non quidem necessitas coactionis, Deo debitum imponentis, sed necessitas immutabilitatis quâ necesse est Deum esse; et ideò esse bonum, et ideò effluentem, et ideò disposito accipienti dantem. 1 2. q. 112. 3. o.

44 Homo in gratia existens indiget auxilio Dei, movente ad rectè agendum, non autem aliâ gratiâ habituali. 1 2. q. 109. 9. o.

45 Nulla creatura potest causare gratiam, sed solus Deus infundit eam immediatè. 1 2. q. 76. 2 ad 2. et q. 109. 7. c. et q. 112. 1. o. et 3 ad 2. et 3ª. q. 62. 1. c. ad 3. et 5. c. et q. 64. 1. c.

46 Homo dat gratiam, non interiùs influendo, sed exteriùs exhortando ad ea quæ sunt gratiæ. 3ª. q. 8. 6 ad 2.

47 Deus dat gratiam dignis tantùm, quos per gratiam facit dignos. 1 2. q. 114. 5 ad 2.

48 Deus aufert gratiam ab eo, qui per negligentiam non utitur gratiâ ei datâ. 2 2. q. 62. 4. c. et q. 78. 1 ad 1.

49 Humanitas Christi, ministri Ecclesiæ, et sacramenta, sunt causæ gratiæ instrumentaliter tantùm. 1 2. q. 112. 1 ad 1 et ad 2. et 3ª. q. 8. 1 ad 2. et 6 ad 2. et q. 62. 1. o. et 3. c. q. 64. 1. o.

50 Omnia sacramenta novæ legis causant gratiam, non autem veteris. 1 2. q. 100. 2. 3. c. et q. 103. 2. c. et q. 110. 12. c. et 2 2. q. 100. 2. 3. c. et 3ª. q. 61. 1 ad 2. et q. 62. 1. 6. o. et q. 63. 1 ad 3. et q. 66. 2. c. ad 1. et q. 72. 5 ad 3. et q. 87. 2 ad 2. et 3. c.

51 Sacramenta ex secunda sanctificatione, i. ex usu eorum, habent quòd causent gratiam, non autem ex prima. 3ª. q. 62. 4 ad 3.

52 Gratia est in sacramentis intentionaliter, ut in signo, et causa instrumentali, non autem ut in subjecto. 1ª. q. 43. 6 ad 4. et 3ª. q. 62. 3. o. et q. 72. 3 ad 3.

53 Signum sacramentale in pœnitentia non causat gratiam, sicut in aliis sacramentis, quia non datur ab exteriori; ideò non repræsentat agens extrinsecum, sicut in illis. 1 2. q. 103. 2. c.

54 Virtus causandi gratiam est in sacramentis intentionaliter, ut in subjecto. 3ª. q. 62. 4. o. et q. 63. 3. c. et q. 63. 3. c. et q. 73. 1 ad 2 et ad ad 4. 3. et q. 78. 4. o.

55 Hæc virtus est in multis tanquam in uno subjecto, s. in materia et forma. 3ª. q. 62. 4 et q. 82. 1 ad 1.

56 Hæc virtus non est in prædicamento per se, sed reducitur ad genus qualitatis. 3ª. q. 62. 4 ad 2. et q. 63. 2. c.

57 Gratia sacramentalis est species gratiæ communiter sumptæ; ideò non dicitur æquivocè. 3ª. q. 62. 2 ad 3.

58 Gratia sacramentalis addit supra gratiam communiter dictam, et supra virtutes, et dona, quoddam auxilium Dei, ad habendum sacramenti finem, sicut virtutes et dona, supra gratiam addunt perfectiones potentiarum. 3ª. q. 62. 2. o. et q. 72. 7 ad 2.

59 Gratia quam sacramentum directè continet, differt à gratia quæ est in virtutibus et donis, licèt etiam hanc per quamdam continuationem contineat. 3ª. q. 72. 7 ad 3.

60 Gratia sacramentalis est ad duo, scilicet ad tollendum peccata, et ad perficiendum animum ad cultum divinum, secundùm religionem christianæ vitæ. 3ª. q. 62. 5. c. et q. 65. 1. 6. c. et q. 65. 1. c.

61 Gratia virtutum et donorum sufficienter perficit essentiam et potentias animæ, quoad generalem ordinationem actuum; sed gratia sacramentalis, quoad aliquos speciales defectus. 3ª. q. 62. 2 ad 1.

62 Gratia sacramentalis excludit peccata præterita; sed virtutes et dona sufficienter excludunt peccata præsentia et futura. 3ª. q. 62. 2 ad 2.

63 Gratia et virtutes sanant animam formaliter, sed sacramenta effectivè. 1 2. q. 110. 2 ad 1.

64 Gratia gratum faciens, inquantum animam sanat, justificat, et gratum Deo facit, dicitur gratia operans; sed respectu operis meritorii, dicitur gratia cooperans. 1 2. q. 111. 2. c. et 3ª. q. 86. 4 ad 2.

65 A gratia gratum faciente fluunt virtutes et

dono, ad perficiendum potentias animæ. 1ª. q. 1. 8 ad 2. et q. 2. 2 ad 1. et 1 2. q. 110. 3. c. et 4 ad 4. et 3ª. q. 7. 2. c. et q. 62. 2. c. et q. 89. 1. c.

66 Gratiæ gratis datæ ordinantur ad manifestationem fidei, et doctrinæ spiritualis. 3ª. q. 7. 7. c ad 1.

67 Gratia gratum faciens ordinat hominem immediate ad conjunctionem ultimi finis; ideò est multò excellentior quàm gratia data, quia ordinat ad quædam præparatoria ultimi finis. 1 2. q. 111. 5. o.

68 Sicut gratia gratum faciens ordinatur ad actus meritorios interiores, sic gratia gratis data, ad exteriores. 3ª. q. 7. 7 ad 1.

69 Gratiæ gratis datæ dantur ad utilitatem aliorum, sed gratia gratum faciens datur ad utilitatem propriam. 1 2. q. 111. 1. 4. c. et 2 2. q. 176. 1 ad 1. et q. 177. 1. c. ad 3 et ad 4.

70 Effectus gratiæ quintuplex, s. sanitas animæ, velle bonum, efficaciter operari, perseverantia in bono, et perventio ad gloriam. 1 2. q. 111. 3. c.

71 Gratia non tollit naturam, sed perficit et supplet defectum naturæ. 1ª. q. 1. 8 ad 2. et q. 2. 2 ad 1. et 2 2. q. 188. 8. c. fi.

72 Gratia duo principaliter facit in anima: primò perficit formaliter ad esse spirituale; secundò perficit ad opus. 1 2. q. 111. 2. c. fi.

73 Omne donum gratiæ elevat hominem ad aliquid supra naturam humanam quoad substantiam actûs, ut miracula facere, et prævidere futura; vel quoad modum, ut diligere, et cognoscere Deum; ad secundos datur donum gratiæ habituale, non autem ad primos. 2 2. q. 171. 2 ad 3.

74 Quod semel gratia facit, perpetuò manet. 3ª. q. 88. 1 ad 1.

75 Non omnia beneficia Dei dicuntur gratiæ gratis datæ, sed tantùm quæ sunt supra facultatem naturæ supra meritum personæ, non pro se, sed pro aliis. 1 2. q. 111. 1. c. ad 2. et 1 ad 1. et 2 2. q. 172. 4. c. et q. 177. 1. o. et q. 178. 1. c.

76 Gratia elevat hominem ad vitam, quæ est supra conditionem omnis creatæ naturæ. 1 2. q. 110. 1. c.

77 Gratia viæ est æqualis gratiæ gloriæ in virtute, non autem in actu. 1 2. q. 114. 3 ad 3.

78 Minima gratia potest resistere cuilibet concupiscentiæ, et mereri vitam æternam. 3ª. q. 62. 6 ad 3. et q. 70. 4. c.

79 Quilibet existens in gratia, ex hoc dignus est vitâ æternâ. 1ª. q. 21. 3. c. et 1 2. q. 113. 2 ad 2. et 9. c. et q. 114. 3. o. et 3ª. q. 62. 6 ad 3.

80 Ultimus effectus positivus gratiæ est pervenire ad gloriam. 3ª. q. 62. 6 ad 3. et q. 70. 4. c. et q. 72 7 ad 1.

81 Gratia gratum faciens ad hoc principaliter datur, ut anima hominis Deo per charitatem conjungatur; ideò quicquid potest esse sine uno, potest esse sine alio. 2 2. q. 172. 4. c.

82 Effectus gratiæ operantis est prior quàm effectus gratiæ cooperantis. 3ª. q. 86. 4 ad 2.

83 Gratia est similitudo Dei, operans in virtute misericordiæ Dei infinitè. 3ª. q. 2. 10 ad 1. et q. 3. 4 ad 3.

84 Per gratiam gratum facientem, tota Trinitas inhabitat mentem. 1ª. q. 43. 3. o. et 4 ad 3 et 5. c.

85 Gratia non immobilitat in bono, ne quis possit peccare, nisi sit perfecta, s. conjungens fini. 1ª. q. 62. 3 ad 2. et 1 2. q. 106. 2 ad 2.

86 Gratia non infunditur in habentibus usum liberi arbitrii, sine actuali motu liberi arbitrii in Deum, et in peccatum. 1ª. q. 87. 2. c.

87 Gratia nunquam amittitur sine culpa, et illud quod ex gratia Dei conceditur, nunquam absque culpa revocatur. 3ª. q. 30. 2. c.

88 Gratia est quodammodo infinita, cùm sufficiat ad merendum præmium infinitum, et per quam satisfactio proportionatur culpæ infinitæ, inquantum est offensa Dei. 1 2. q. 114. 3 ad 3.

89 Primus effectus gratiæ gratum facientis est remissio peccatorum. 3ª. q. 72. 7 ad 1.

90 Nulla culpa potest remitti sine gratia. 3ª. q. 62. 6 ad 3. et q. 70. 4. c. et q. 86. 3. c. et q. 87. 4. o. et q. 89. 1. c.

91 Minima gratia baptismalis sufficit ad delendum omnia peccata. 3ª. q. 62. 6 ad 3. et q. 69. 8 ad 1. et q. 70. 4. c.

92 Remissio culpæ et pœnæ æternæ est effectus gratiæ operantis; sed remissio pœnæ temporalis est effectus gratiæ cooperantis. 3ª. q. 86. 4 ad 2. et 6 ad 1. et 88. 1 ad 4.

93 Ad remissionem venialium non requiritur nova infusio gratiæ. 3ª. q. 65. 1 ad 8. et q. 87. 2. o. et 3. c. et 4 ad 2.

94 Sed requiritur ad remissionem mortalium. 3ª. q. 87. 2 ad 3.

95 In omni infusione gratiæ remittuntur venialia, quoad culpam, nisi sit impedimentum; non autem semper quoad pœnam. 3ª. q. 87. 2. 3. o.

96 Homo existens in gratia potest vitare omnia et singula peccata mortalia, et singula venialia, non autem omnia. 1 2. q. 74. 3 ad 2. et q. 109. 8. o. et 2 2. q. 158. 2 ad 3. et 3ª. q. 87. 1 ad 1.

97 Homo indiget auxilio Dei, ad cognitionem cujuscumque veri, non autem gratiâ habituali, sed tantùm ad cognitionem supernaturalem. 1 2. q. 109. 1. o. et 2 ad 3.

98 Homo potest scire se habere gratiam per revelationem, et conjecturaliter per aliqua signa, non autem per seipsum et certitudinaliter. 1 2. q. 112. 5. o.

99 Expedit quandoque præsentiam Dei in nobis per gratiam ignorare propter tria, s. ut timor divini judicii nos humiliet, ne præsumpta securitas nos præcipitet, et ut vigilanter et desideranter gratiam Dei expectemus. 1 2. q. 112. 5. c.

100 Homo potest bene et malè facere sine gratia habituali, non autem mereri; neutrum verò potest sine auxilio Dei. 1ª. q. 62. 4. c. et 1 2. q. 109. 2. 5. o. et 6. c. et q. 114. 2. o. et 2 2. q. 10. 4. c. et q. 85. 15 ad 1.

101 Homo sine auxilio Dei gratuito non potest se ad gratiam præparare. 1ª. q. 62. 2. o. et 1 2. q. 109. 6. o.

402 Homo potest se præparare ad gratiam, sine alia gratia habituali, non autem sine auxilio Dei. 1ª. q. 62. 2 ad 3. et 1 2. q. 109. 6. o.

403 Homo post peccatum non magis indiget gratiâ Dei quàm ante; sed ad plura, s. ad sanandum, et merendum. 1ª. q. 95. 4 ad 1. et 1 2. q. 108. 2. c. et q. 109. 2. 3. 4. c. et 3ª. q. 61. 2 ad 1.

404 Homo in statu naturæ integræ poterat sine gratia habituali vitare omnia et singula peccata mortalia et venialia, non autem sine auxilio Dei. 1 2. q. 109. 8. c.

405 Homo in gratia existens potest perseverare sine alia gratia habituali, non autem sine auxilio Dei. 1 2. q. 109. 9. 10. et q. 114. 2. c. et 2 2. q. 137. 4. o.

Homo existens sine gratia, et in peccato mortali, non potest diu persistere, quin ruat in aliud peccatum mortale. 1 2. q. 109. 8. o.

406 Homo sine gratia potest vitare singula peccata mortalia, non autem omnia. 1 2. q. 65. 2 ad 2. et q. 109. 8. o.

407 Quædam sunt peccata mortalia, quæ homo sine gratia nullo modo vitare potest, scilicet quæ directè opponuntur virtutibus theologicis. 1 2. q. 65. 2 ad 2.

408 Homo non potest resurgere à peccato sine auxilio Dei, et gratia habituali. 1 2. q. 109. 7. o. et q. 113. 2. o. et q. 114. 2. c. et 2 2. q. 137. 5 ad 3. et 3ª. q. 86. 3. c.

409 Homo in gratia existens indiget auxilio Dei movente ad rectè agendum, non autem aliâ gratiâ habituali. 1 2. q. 109. 9. o.

1 GRATIARUM ACTIO respicit gratiam dantis; ideò ubi est major gratia dantis, ibi debet esse major gratiarum actio recipiens. 2 2. q. 106. 2. c.

2 Gratiarum actio non debetur tantùm danti, sed etiam promittenti. 2 2. q. 88. 5 ad 2. et 6. c.

3 Gratificatio, id est, gratiarum actio, facta Deo, est actus religionis. 2 2. q. 106. 1 ad 1.

1 GRATITUDO seu gratia est virtus specialis, reddens gratiam benefactori. 1 2. q. 60. 3. c. et 2 2. q. 106. 1. o. et q. 107. 1. c.

2 Gratitudo, ingratitudo, datio beneficii, clementia, et misericordia, non sunt propriè ad seipsum. 2 2. q. 106. 3 ad 1.

3 Ad gratitudinem tria requiruntur: primò quòd homo recognoscat beneficium acceptum; secundò quòd laudet, et gratias agat; tertiò quòd retribuat loco et tempore secundùm suam facultatem. 2 2. q. 107. 2. c.

4 Vitium duplex opponitur gratitudini, s. per excessum, ut recompensando quibus non debet, vel citiùs quàm debet; et per defectum, scilicet ingratitudo, quæ magis opponitur ei. 2 2. q. 107. 2. c.

1 GRAVE vel leve habent in se principium activum, et formale sui motûs. 1 2. q. 56. 2. c.

2 Movens per se gravia et levia est generans; sed per accidens, est removens impedimentum. 1ª. q. 18. 4 ad 2. et q. 105. 2. c. et 1 2. q. 25. 1 ad 2.

3 Locus est causa finalis motûs gravium, sed gravitas est unde principium motûs. 1 2. q. 56. 2. c.

4 Gravitas per prius inclinat deorsùm quàm retrahat de loco deorsùm; sed utrumque convenit per se gravi. 1 2. q. 56. 1. c.

GREGORIUS, propter tristitiam, intermisit expositionem Ezechielis. 1 2. q. 37. 1 ad 3.

GRYPHUS equis et hominibus infestus, significat crudelitatem potentum. 1 2. q. 102. 6 ad 1. co. 2.

1 GUBERNARE est rem ad debitum finem convenienter perducere. 1ª. q. 103. 1. o. et 2 2. q. 102. 2. c.

2 Gubernatio est executio providentiæ. 1ª. q. 22. 1 ad 2. et q. 3. c. et 23. 2. c.

3 Angelorum ministerio Deus gubernat homines. 1ª. q. 110. 1. o.

1 GULA est inordinatus appetitus cibi et potûs; ideò sen per est peccatum. 2 2. q. 148. 1. 2. 4. o.

2 Gula est vitium capitale, cujus filiæ sunt quinque, s. inepta lætitia, scurrilitas, immunditia, stultiloquium, et hebetudo mentis. 2 2. q. 148. 5. 6. o.

3 Gula est peccatum mortale, tantùm si in hoc ponatur ultimus finis, scilicet quòd animus sit paratus agere contra legem Dei. 2 2. q. 148. 2. o. et q. 154. 2 ad 6.

4 Excessus cibi scienter contingens ex concupiscentia pertinet ad vitium gulæ, non autem si contingat ex ignorantia. 2 2. q. 148. 1 ad 2.

5 Comedens scienter nociva, vel nimis, in grave nocumentum corporis ex gula, peccat mortaliter. 2 2. q. 141. 6 ad 2. et q. 154. 2 ad 6.

6 Peccatum gulæ est contra tertium præceptum Decalogi. 2 2. q. 148. 2 ad 1.

7 Species gulæ sunt quinque, contentæ in hoc versu: Præ. properè, lautè, nimis ardenter, studiosè. 1 2. q. 72. 9. c. ad 3. et 2 2. q. 148. 4. o.

8 Gula est levius peccatum aliis, ratione materiæ et peccantis, propter necessitatem et difficultatem; sed gravatur ex effectibus. 2 2. q. 148. 3. o.

9 Gula aufert omnes virtutes, non ratione sui, sed ratione vitiorum quæ oriuntur ex ea. 2 2. q. 148. 2 ad 4.

10 Hebetudo circa speculabilia maximè procedit ex gula; sed hebetudo circa eligibilia est in omni peccato. 2 2. q. 148. 6 ad 1.

11 De gustu sano et corrupto, in judicando corporaliter, et spiritualiter. 1 2. q. 1. 7. c. et q. 2. 1 ad 1.

12 GUTTA ultima in multis guttis cavantibus lapidem agit in virtute omnium præcedentium. 2 2. q. 24. 6 ad 2.

H

1 HABERE, licèt non sit actio, significatur tamen per modum actionis. 1 2. q. 49. 1. c.

2 Habere dicimur id quo liberè uti, vel frui possumus cùm volumus: ideò personæ vel essentia Dei habentur à sola creatura rationali cùm videlicet fit per donum Dei, particeps divini Verbi, et procreantis amoris, ut possit liberè Deum verè cognoscere, et rectè amare, quod etsi dono habeatur à solo Deo, sic tamen habetur ut sit illius, cui donatur, et ideò possit eo uti cùm velit. 1ª. q. 38. 1. c. et q. 43. 3. c.

3 Habere secundùm quòd dicitur respectu cujuscumque quod habetur commune est ad diversa genera. 1 2. q. 49. 1. c.

HABILITAS est medium inter potentiam vel

subjectum, et actum seu formam 1ª. q. 48. 4 ad 2.

1 Habitus propriè est forma permanens, vel est qualitas, informans aliquam potentiam, vel principium elicitus actum. 1 2. q. 49. 1. o. et 2 2. q. 171. 2. c. fi.

2 Habitus est qualitas, de difficili mobilis, quâ homo potest uti cùm voluerit, reddens operationem delectabilem. 1 2. q. 49. 2 ad 3.

3 Mobile de facili vel difficili non sunt differentiæ essentiales habitûs et dispositionis, sed ponuntur pro eis. 1 2. q. 49. 2 ad 3.

4 Habitus est secundùm quem ad aliquid nos habemus bene vel malè. 1ª. q. 83. 1. c. et 1 2. q. 49. 1. c. et 2. c. ad 1.

5 Idem habitus non se habet quandoque ad bonum, et quandoque ad malum, sed bene eadem potentia. 1 2. q. 49. 4 ad 3. et q. 54. 3. o.

6 Habitus non est dispositio objecti ad potentiam, sed e converso. 1 2. q. 51. 4 ad 1.

7 De ratione habitûs, non est respectus ad potentiam, sed ad naturam. 1 2. q. 49. 2. c. ad 1. 3 ad 2.

8 De ratione habitus est, quòd importet habitudinem ad naturam primò et per se, secundùm quòd convenit, vel disconvenit. 1 2. q. 49. 1. c. ad 1. et 3. o.

9 Habitus distinguuntur specie secundùm tria, scilicet secundùm principia activa eorum, secundùm naturam, et secundùm objecta specie differentia. 1 2. q. 54. 2. o. et 3. c. et q. 60. 1. c. et q. 63. 4. c.

10 Habitus distinguuntur specie, in ordine ad naturam dupliciter, vel secundùm convenientiam, et disconvenientiam, ut habitus bonus et malus; vel secundùm convenientiam ad naturam humanam, et superiorem, ut virtus divina, vel heroïca, et humana. 1 2. q. 54. 3. o.

11 Consuetum est apud auctores, ut habitus per actus diffiniant, ponentes actus pro habitibus. 1 2. q. 70. 1 ad 3. et 2 2. q. 58. 1. c. ad 1.

12 Diversi fines proximi diversificant species habitûs, licèt unus finis ordinetur ad alium finem. 2 2. q. 47. 11 ad 3.

13 Habitus, secundùm quòd est prædicamentum, importat habitudinem indumenti ad indutum. 1 2. q. 49. 1. c.

14 Habitus, secundùm quòd est post prædicamentum, est secundùm quòd homo, vel quæcumque alia res, dicitur aliquid habere; sed habitus prædicamentum, dicitur tanquam actio quædam habentis et habiti, sicut est in illis quæ circa nos habemus. 1 2. q. 49. 1. c. ad 2.

15 Habitus religionis est observantia regularis, pertinens ad tria principalia vota, ut signum obligationis. 2 2. q. 186. 7 ad 2. et q. 188. 1 ad 2.

16 Habitus sumitur quadrupliciter, s. pro post prædicamento, pro prædicamento, pro prima specie qualitatis, et pro habitu religionis. 1 2. q. 49. 1. o. et 2 2. q. 186. 7 ad 2. et q. 188. 1 ad 2.

17 Habitus qualitas dicitur dupliciter, s. dispositio potentiæ ad actum, et dispositio ad naturam. 1 2. q. 49. 3. 4. c. et q. 50. 1 c. ad 1. et 2. c. ad 3. et 3 ad 2. et q. 51. 1. c. et q. 54. 1. 2. c. et q. 82. 1. c.

18 Aliquid dicitur habitus dupliciter, s. essentialiter, id est, id quo quis agit, et contentum habitu; secundo modo qui est in habitu et non in actu, similis est dormienti; non autem primo modo. 1 2. q. 94. 1. c.

19 Habitus dupl x, s. naturalis, et infusus à Deo. 1 2. q. 51. 1. 4. o.

20 Habitus homini infunduntur à Deo, duplici ratione, s. ad finem supernaturalem, sicut omnes virtutes gratuitæ; vel ad ostendendam virtutem Dei, ut sanitas et scientia miraculosè. 1 2. q. 51. 4. o.

21 Habitus sunt necessarii ad tria, s. ad firmitatem, promptitudinem, et delectationem in opere. 1 2. q. 49. 4. o. et q. 50. 2 ad 3. fi.

22 Quantitas habitûs attenditur dupliciter, s. respectu objecti, et subjecti. 2 2. q. 5. 4. c.

23 Habitus proprie non est in Deo. 1 2. q. 49. 4. c.

24 Potentia purè activa non est subjectum alicujus habitûs. 1 2. q. 51. 1. c.

25 Habitus cujus subjectum est potentia non importat ordinem ad naturam, sed ad operationem; ideò posterior est quàm potentia, sed prior est ea, sicut completum incompleto, et actus quàm potentia. 1 2. q. 50. 2 ad 3.

26 Habitus omnes qui sunt in eadem potentia, sunt ejusdem generis, licèt differant specie propter differentiam objectorum formalium. 1 2. q. 54. 1 ad 1.

27 Ex actibus habitûs infusi non generatur aliquis habitus acquisitus, sed præxistens augetur seu confirmatur. 1 2. q. 51. 4 ad 3.

28 Habitus intellectuales sunt principaliter in intellectu possibili, secundariò autem in sensibus interioribus. 1 2. q. 50. 4. o. et q. 51. 3. c. et q. 53. 1. c. et q. 56. 3. o. et 67. 2. c.

29 Nullus habitus operativus constituitur ex multis, quia est qualitas simplex relata ad multa secundùm unum. 1 2. q. 53. 2 ad 1. et q. 54. 4. o.

30 Habitus quilibet habens subjectum corruptibile, et causam habentem contrarium, corrumpitur per se à suo contrario, et per accidens ad corruptionem subjecti, ut habitus corporales. 1 2. q. 53. 1. 3. c.

31 Si loquamur de aliqua superiori natura, cujus homo potest esse particeps; sic nihil prohibet, in anima secundùm suam essentiam, esse aliquem habitum, s. gratiam. 1 2. q. 50. 1. c.

32 Habitus potest habere ordinem ad actum, id est, ad operationem, et secundùm rationem habitûs, et secundùm rationem subjecti; sed omnis habitus qui est alicujus potentiæ ut subjecti, primò et principaliter ordinatur ad actum, quia natura et ratio potentiæ est quòd sit principium sui actûs, alii verò consequenter ordinantur. 1 2. q. 49. 3. o. et 4. c.

33 In eodem corpore sunt multi habitus, secundùm diversos modos partium, quia secundùm humores est sanitas; secundùm partes similes est fortitudo vel macies, secundùm membra verè est pulchritudo. 1 2. q. 54. 1. c.

34 In membris corporis et in potentiis naturalibus, sicut non sunt aliqui habitus operativi,

ita etiam nec in potentiis sensitivis. 1 2. q. 50. 5 ad 3.

35 In ipsis etiam interioribus viribus animæ sensitivis apprehensivis, possunt poni aliqui habitus, secundùm quos homo sit bene memorativus, vel cogitativus, vel imaginativus. 1 2. q. 50. 3 ad 3.

36 Habitus ex eadem causa augentur, ex qua generantur, quia generatio habitûs est quoddam undamentum augmenti ejus. 1 2. q. 53. 2. c.

37 Diminutio convenit habitui, non secundùm se, sed secundùm diversum modum participandi ex indeterminatione potentiæ ipsius participantis. 1 2. q. 53. 2 ad 1.

38 Habitus aliquando sic ligatur, quòd non potest exire in actum, sicut usus et judicium rationis per iram, et scientia per ebrietatem. 1 2. q. 48. 3. o. et 4. c. et q. 94. 1 ad 4.

39 Habens habitum virtutis vel vitii potest non uti eo, et exire in usum contrarium. 1ª. q. 62. 3 ad 2. et 1 2. q. 52. 3. c. et q. 63. 2 ad 2. et q. 71. 4. o. et q. 78. 2. c. ad 3. et q. 109. 8. c. fi.

40 Nobiles habitus affectivi infusi possunt latere suos possessores, non autem cognoscitivi. 1 2. q. 112. 5 ad 2.

41 Habitus principiorum est naturalis, et datur in creatione quoad lumen, sed acquiritur per sensum quoad determinationem specierum. 1 2. q. 10. 1. c. et q. 51. 1 ad 2. et q. 62. 3. c. ad 1. et q. 63. 1. c.

42 Habitus primorum principiorum sunt nobis naturales. 1 2. q. 91. 2. c. ad 2. et 3. o. et 2 2. q. 5. 4. ad 3. et q. 8. 1 ad 1. et q. 47. 6. c. et 15. c. et q. 49. 2 ad 1. et 3ª. q. 9. 1. c. fi.

43 Non est alius habitus principiorum et conclusionum quæ ex eis eliciuntur, et præcipuè circa singularia. 1 2. q. 57. 2 ad 2.

44. Habitus naturales, s. primorum principiorum speculativorum vel practicorum, non possunt amitti, nec corrumpi. 1 2. q. 53. 1. c.

45 Habitus per discursum causati in intellectu possunt corrumpi per accidens, s. ratione sensuum, et per se, s. à contrario discursu, vel contrariâ propositione. 1ª. q. 89. 5. c. et 1 2. q. 53. 1. o.

46 Habitus diminuitur per easdem causas, per quas corrumpitur, quia diminutio est via ad corrruptionem. 1 2. q. 53. 2 o.

47 Habitus scientiæ et virtutis diminuuntur et corrumpuntur per solam cessationem actûs, non quidem per se, sed per accidens. 1 2. q. 53. 3. o.

48 Habitus non cognoscitur, nisi per actus; et hoc dupliciter, s. inquantum habetur, et per essentiam. 1ª. q. 87. 2. o. et 1 2. q. 49. 2. o. et 2 2. q. 4. 1. c.

49 Habitus est causa cognoscendi, quasi æquivoca, non autem quasi univoca; nec ut cognitus, sed ut quo aliquid cognoscitur; ideò non oportet quòd sit notior aliis. 1ª. q. 87. 2 ad 3. et q. 88. 3 ad 2.

50 Habitus qui est principium operationis est posterior potentiâ; sed habitus qui est dispositio ad naturam, est prior potentiâ. 1 2. q. 50. 2 ad 3.

1 Hebetudo sensûs opponitur acuitati ejus et est debilitas mentis, in consideratione spiritualium; et est peccatum, inquantum est voluntaria. 2 2. q. 816 ad 1. et q. 15. 2. o.

2 Existens in gratia non potest pati hebetudinem sensûs in iis quæ sunt de necessitate salutis, sed in aliis. 2 2. q. 8. 4 ad 1.

1 Helias non est raptus in cœlum empyreum, sed aereum; et vivit cum Enoch in paradiso terrestri usque ad Antichristum. 1ª. q. 102. 2 ad 3. et 3ª. q. 49. 5 ad 2.

2 Helias propter injuriam quæ redundabat in Deum fecit ignem descendere super eos qui venerant ad ipsum capiendum. 2 2. q. 108. 1 ad 1.

3 Deus per Heliam veritatem respondit nunciis regis, qui mittebantur ad consulendum Deum Acharon. 2 2. q. 174. 5 ad 4

Heliseus maledixit pueros zelo Dei, non autem livore vindictæ, sicut etiam Helias occidit centum viros. 2 2. q. 108. 1 ad 1.

1 Hæresis non computatur inter vitia capitalia, nec inter filias eorum. 2 2. q. 10. 1 ad 3.

2 De ratione hæresis sunt duo, s. electio privatæ disciplinæ, et pertinacia. 2 2. q. 11. 2 ad 3.

3 Hæresis principaliter est circa articulos fidei: secundariò autem circa ea quæ sequuntur ex eis. 2 2. q. 11. 2. o.

4. Hæresis principaliter consistit in corde, secundariò in ore, sicut et fides. 2 2. q. 11. 2. c.

5 Hæresis et secta sunt idem; et sunt opera carnis, non ratione sui actûs, vel finis proximi; sed ratione causæ, scilicet ratione appetitûs indebiti finis, vel phantasticæ illusionis. 2 2. q. 11. 1 ad 3.

6 Hæresis nascitur ex superbia, vel ex concupiscentia commodi temporalis. 2 2. q. 11. 1 ad 2 et ad 3.

7 Corruptio rectæ æstimationis circa fidem, vel bonos mores in universali, facit hæresim; non autem in particulari, propter passionem. 2 2. q. 162. 4 ad 1.

8 Opinari contrariè de pertinentibus principaliter ad fidem inducit hæresim, non autem de aliis, nisi consideretur, vel determinetur, quod pertinent ad fidem. 1ª. q. 32. 4. o. et 2 2. q. 11. 2 ad 3.

9 Exponens sacram Scripturam, in contrarium ei quod per Spiritum sanctum est revelatum, est hæreticus. 1ª. q. 1. 10. c. fi. et 2 2. q. 11. 2 ad 2.

10 Quicumque resistit auctoritati Romanæ Ecclesiæ hæresim incurrit. 2 2. q. 11. 2 ad 3.

11 Ex verbis inordinatè prolatis incurritur hæresis, secundùm Hieronymum. 1ª. q. 31. 2 c. et 2 2. q. 11. 2 ad 2. et 3ª. q. 16. 8. c.

12 Hæresis est necessaria et utilis Ecclesiæ per accidens tantùm, s. ratione probationis, et ratione exercitii. 2 2. q. 11. 3 ad 2.

13 Hæretici possunt ordinare, non autem dare executionem. 2 2. q. 39. 3. o. et 3ª. q 64. 9 ad 2.

14 Hæretici non possunt absolvere quia non habent jurisdictionem, nec dant gratiam. 2 2. q. 39. 3. o.

15 Si aliqui, post abjurationem erroris, deprehensi fuerint in abjuratam hæresim recidisse, sæculari judicio sunt relinquendi secundùm decretalem, super eo, de her. in vi. 2 2. q. 11. 3. c. et 4. b. ad 1. et q. 31. 2 ad 3.

16 Alii autem infideles qui nunquam fidem acceperunt, conversi ad fidem nondum ostendunt aliquod signum inconstantiæ circa fidem

sicut hæretici relapsi; et ideò non est similis recipiendi ratio de utrisque. 2 2. q. 11. 4 ad 3.

17 Simplices nescientes articulos fidei non condemnantur pro hæreticis, sed quia pertinaciter defendunt contraria articulorum. 2 2. q. 2. 6 ad 2 et ad 3.

18 Hæretici non debent tolerari, nisi primò velint resipiscere. 2 2. q. 11. 3. o.

19 Firmi in fide possunt corpore conversari cum hæreticis, ut eos convertant, non tamen in divinis. 2 2. q. 10. 9. c. fi.

20 Hæretici possunt justè occidi in judicio sæculari, et rebus suis privari, etiam si alios non corrumpant, magis quàm rei crimine læsæ majestatis, vel quàm cudentes falsam monetam. 2 2. q. 10. 8. o. et q. 11. 3. c.

21 Hæretici relapsi recipiuntur semper ad pœnitentiam, non autem ad dignitates. 2 2. q. 11. 4. o.

22 Ecclesia post primam vel secundam correctionem tradit hæreticos judicio sæculari: unde in judicio Dei semper recipiuntur redeuntes; quia Deus scrutator est cordium, et verè redeuntes cognoscit; sed hoc Ecclesia imitari non potest: præsumit autem eos non verè reverti, qui cùm recepti fuissent, iterùm sunt relapsi; et ideò eis viam salutis non denegat, sed à periculo mortis eos non tuetur. 2 2. q. 11. 3. c. et 4. c. ad 1.

23. Hæresis per se opponitur fidei, schisma verò unitati charitatis; ideò non sunt idem, sed secundum disponit ad primum; et omnis hæreticus est schismaticus, non autem e converso. 1 2. q. 39. 1 ad 3.

24 Hæresis Sabellii, quòd Deus Pater est Filius natus de Virgine, et quòd est Spiritus sanctus, secundùm quòd creaturam rationalem sanctificat, reprobatur. 1ª. q. 27. 1. c. et q. 28. 1. 3. b. et q. 31. 2. c.

25 Ecclesia contra Sabellium confitetur communicabilitatem, numerum, ordinem, consortium, et distinctionem; et negat singularitatem, unicum, confusum, et solitudinem. 1ª. q. 31. 2. c.

26 Hæresis Arii, quòd Filius Dei est minor Patre secundùm divinitatem, et quòd est creatura. 1ª. q. 27. 1. c. et q. 31. 2. c. et q. 32. 1. ad 1. et q. 34. 1 ad 1 et q. 41. 2. c. et q. 42. 1. c. ad 2. et q. 65. 1. c. et 3ª. q. 10. 2 ad 1. et q. 12. 2 ad 3. et q. 16. 8. 9. c. et q. 20. 1 ad 1.

27 Ecclesia contra Arium confitetur unitatem, simplicitatem, similitudinem, et æqualitatem; et negat diversitatem, differentiam, separationem, alienitatem, discrepationem, et disparitatem. 1ª. q. 31. 2. c.

28 Hæresis Arii et Origenis, quòd personæ divinæ differunt essentialiter. 1ª. q. 32. 1 ad 1. et q. 34. 1 ad 1.

29 Hæresis Origenis, quòd Verbum Dei non est Deus essentialiter, sed participativè. 1ª. q. 34. 1 ad 1.

30 Quòd anima Christi cum aliis spiritualibus creaturis fuit creata ante corpora, et à Verbo assumpta, et in fine unita corpori. 1ª. q. 90. 4. c. et q. 118. 3. o. et 3ª. q. 6. 3. c.

31 Quòd animæ sunt unitæ diversis corporibus propter diversa peccata. 1ª. q. 23. 5. c. et q. 47. 2. c. ad 3. et q. 65. 2. c. et q. 75. 7. c. et q. 90. 4. c. et q. 118. 3. c. et 2 2. q. 164. 1 ad 4.

32 Quòd beatitudo terminabitur. 1ª. q. 64. 2. c. et 1 2. q. 5. 4. c.

33 Quòd pœna dæmonum et aliorum damnatorum terminabitur. 1ª. q. 64. 2. c.

34 Hæresis Manichei, quòd principia sunt duo unum bonorum, et spirituum tantùm, scilicet Deus; alterum malorum, et corporalium, scilicet diabolus. 1ª. q. 8. 3. c. et q. 65. 1. c.

35 Quòd Deus est corpus, et lux infinita; et quòd Christus est iste sol visibilis. 1ª. q. 90. 1. c.

36 Quòd diabolus naturaliter est malus. 1ª. q. 63. 5. c. principio.

37 Quòd quædam animæ sunt ex substantia Dei. 1ª. q. 90. 1. b. et c.

38 Quòd caro hominis non est bona, nec est à Deo, sed est à diabolo. 2 2. q. 25. 5. c.

39 Hæresis ejus est gravior secundùm genus quàm idololatriæ. 22. q. 10. 6. c. et q. 94. 3 ad 4.

40 Hæresis ejus, et Montani, et Priscillæ, quòd promissio Spiritûs sancti non fuit completa in apostolis, sed in eis; ideò negant Actus apostolorum. 1 2. q. 106. 4 ad 2.

41 Hæresis Pelagii quòd omnia præcepta Dei servari possunt sine gratia. 1 2. q. 100. 10 ad 3. et q. 109. 4. b.

42 Quòd principium bene operandi est ex nobis, sed consummatio est ex Deo. 1ª. q. 23. 5. c. et 2 2. q. 6. 1. c.

43 Quòd pueri non contrahunt peccatum originale, sed baptizantur propter regnum Dei. 1 2. q. 81. 1. c.

44 Quòd matrimonium æquatur virginitati. 2 2. q. 152. 4. o. et q. 186. 4. c. fi.

45 Quòd Maria non est mater Dei. 3ª. q. 35. 4. o.

46 Hæresis Eutychetis, quòd in Christo est tantùm una natura composita ex natura divina et humana. 3ª. q. 2. 6. c. et q. 18. 1. c.

47 Quòd corpora resurgentium et Christi non erunt palpabilia, sed erunt ut ventus. 3ª. q. 54. 3. c.

48 Hæresis Hebionis, quòd Christus conceptus est ex semine viri. 3ª. q. 28. 1. c.

49 Hæresis Hebionis, Cherinti, Photini, et Pauli Samosateni, quòd Christus non fuit ante matrem, sed purus homo meruit deitatem. 3ª. q. 2. 11. c. et q. 16. 1. c. et q. 28. 1. c. et q. 34. 1 ad 1. et q. 35. 1. c. et q. 66. 9 ad 3.

50 Hæresis Juliani et Gallani, quòd corpus Christi non fuit corruptum, id est mortuum. 3ª. q. 50. 3. c.

51 Hæresis Helvidii, quòd mater Christi non mansit virgo post partum. 3ª. q. 28. 3. c. ad 1.

52 Hæresis Eunomii, quòd Filius Dei est omnino dissimilis Patri. 1ª. q. 42. 1 ad 2.

53 Hæresis Nazarænorum, quòd fides Christi sine operibus legis non sufficit ad salutem. 3ª. q. 74. 1. c. fi.

54 Hæresis abbatis Joachim, quòd essentia generat essentiam sicut Deus generat Deum. 1ª. q. 39. 5. c.

55 Hæresis Simonis magi, quòd gratia Spiritûs sancti est venalis, et quòd mundus est factus à quadam superna virtute, non autem à Deo. 2 2. q. 100. 1 ad 1.

56 Sanctos non orare, nec posse nos juvare, est hæreticum, et est hæresis Vigilantii. 2 2. q. 83. 11. c.

57 Hæresis Montani, quòd prophetæ non habebant lumen judicandi, sed erant arreptitii. 2 2. q 173. 3. c. ad 4.

58 Hæresis Vigilantii impugnantis voluntariam paupertatem, et quatuor modos ejus, ut, s. de pretio possessionum venditarum, omnes communiter vivant, ut de possessionibus communibus vivant, ut de labore manuum vivant, ut de iis quæ ab aliis inferuntur, communiter vivant. 2 2. q. 186. 3 ad 6 et 4. c. fi.

59 Hæresis Novatianorum, quòd peccans post baptismum non potest resurgere ad gratiam per pœnitentiam. 2 2. q. 20. 2 ad 3. et 3ª. q. 84. 10. c.

60 Hæresis Cathaphrigarum qui non baptizant in nomine trium personarum, sed in commemoratione mortis Christi, quem dicunt esse purum hominem, et non Deum; et Spiritum sanctum dicunt esse Montanum. 3ª. q. 66. 8. c. et 9. ad 3.

61 Deum non esse auctorem omnium bonorum, est hæreticum. 1ª. q. 65. 4. c.

62 In Deo esse compositionem, vel accidens, vel aliquid præter Deum esse æternum, est hæreticum. 1ª. q. 61. 2. c.

63 Angelos, vel aliquid aliud, præter Deum, fuisse ab æterno, est hæreticum. 1ª. q. 61. 2. c.

64 Quòd angeli erent aliquid est hæreticum. 1ª. q. 90. 3. c. et 1 2. q. 3. 7 ad 2.

65 Opinio ponens angelos non habere cognitionem singularium, est hæretica, et sacræ Scripturæ contraria. 1ª. q. 57. 2. c.

66 Prima opinio Nestorii et Dioscori, quam recitat Magister in tertio sententiarum, distinctione sextâ, s. quòd in Christo sunt duæ hypostases, seu duo suppositа, est hæretica. 3ª. q. 2. 3. 6. c. et q. 4. 3. c.

67 Beatam Mariam, non esse matrem Dei, est hæreticum. 3ª. q. 35 4. c.

68 Hæresis negantium providentiam Dei, de iis inferioribus; et aliæ duæ, s. quòd Deus non creavit ista corporalia, et quòd primæ creaturæ creaverint alias. 1ª. q. 8. 3. c.

69 Aliquid esse falsum in sacra Scriptura, est hæreticum. 1 2. q. 110. 3 ad 1.

70 Non esse peccatum illud quod est contra præceptum Dei, est hæreticum. 3ª. q. 64. 9 ad 1.

71 Fornicationem non esse peccatum, est hæreticum. 1 2. q. 105. 4 ad 3. fi. et 2 2. q. 162. 4 ad 1.

72 Episcopum non differre à sacerdote, est hæreticum. 2 2. q. 184. 6 ad 1.

HERODES peccavit servando juramentum puellæ saltanti. 2 2. q. 89. 7 ad 2.

HERODIUS significat veloces pedes ad effundendum sanguinem. 1 2. q. 102. 6 ad 1. et co. 3.

1 HEROICUM non differt à virtute communi, nisi secundùm modum perfectiorem. 3ª. q. 7. 2 ad 2.

2 Virtutes heroicæ sunt dona Spiritûs sancti. 1 2. q. 68. 1 ad 1. et 2 2. q. 139. 2 ad 1.

1 HIERARCHIA est divinus ordo, secundùm scientiam et actionem, in assimilatione Dei. 1ª. q. 108. 1. o.

2 Hierarchia est ordo; id est, relatio, inter diversos gradus; non autem ut dicit unum gradum. 1ª. q. 108. 2 ad 1.

3 In divinis personis non est hierarchia, nec principatus, nec ordo, nec actio hierarchica. 1ª q. 108. 1. c.

4 Actio hierarchica triplex, scilicet illuminatio, purgatio, et perfectio. 1ª. q. 108. 1. c. fi.

5 Omnes homines sunt unius hierarchiæ, quia sunt ejusdem speciei. 1ª. q. 108. 1 ad 3.

HOC aliquid sumitur dupliciter, s. pro subsistenti, et pro completo. Primum repugnat accidenti, secundum verò parti. 1ª. q. 75. 2 ad 1.

1 HOMICIDIUM semper est peccatum, quia addit inordinationem actûs supra occisionem hominis. 1 2. q. 100. 8 ad 3.

2 Homicidium tenet secundum locum in pœnis, et inter peccata in proximum. 1 2. q. 100. 6. c. fi. et 2 2. q. 43. 3 ad 1. et q. 73. 3. c. et q. 154. 3. o.

3 Si aliquis credit se posse facere homicidium et velit facere, et postea adimatur ei potestas; nihilominùs voluntas homicidii in eo manere potest, ut velit fecisse, vel velit facere si posset. 1ª. q. 64. 2 ad 3. et 1 2. q. 20. 5. o.

1 HOMO habet quòd sit homo, ex parte intellectiva. 1ª. q. 85. 3 ad 4. et 5. 3. et 2 2. q. 155. 1 ad 3. et 3ª. q. 19. 2. c.

2 Homo interior est pars intellectiva; sed homo exterior est pars sensitiva cum corpore. 1ª. q. 75. 4 ad 1. et 2 2. q. 25. 7. c.

3 Homo sortitur speciem ex hoc, quòd habet intellectum. 1 2. q. 51. 7. c. et q. 110. 4 ad 3 et ad 4. et 2 2. q. 179. 1 ad 2.

4 A ratione homo habet quòd sit homo. Et homo est quòd habet rationem in natura sensitiva. 1 2. q. 51. 7. c. et q. 110. 4 ad 3 et ad 4. et 2 2. q. 155. 1 ad 2. et q. 179. 1 ad 2.

5 Aliquid convenit homini inquantum homo dupliciter. Primò quia natura hominis est causa ejus. Secundò quia est receptiva ejus. 3ª. q. 24. 2 ad 2.

6 Anima, caro, et os, sunt de ratione hominis; sed hæc sunt de ratione hujus hominis. 1ª. q. 3. 3. c. et q. 29. 2 ad 3. et q. 53. 2. c. et q. 44. 3 ad 2. et q. 75. 4. c. et q. 85. 1 ad 2. et q. 119. 1. c.

7 Homo significat habens humanitatem, et suppositum determinatum in natura speciei, non autem in singularitate. 1ª. q. 12. 4. c. et 3. q. 4. 3. c. et ad 2.

8 Homo non excludit ea quæ sunt in natura hominis, sed humanitas excludit quicquid non est de essentia ejus. 1 2. q. 51. 1 ad 1. et q. 110. 4 ad 4.

6 Homo duplex, s. homo verus, et homo phantasticus. 3ª. q. 3. 2. o. et q. 36. 4 ad 3. et q. 40. 2 ad 3. et q. 41. 3. c. et q. 43. 3. o.

10 Homo est naturaliter politicus, id est, socialis. 1ª. q. 96. 4. c. et 1 2. q. 9. 4 c. et 2 2. q. 109. 3 ad 1. et q. 114. 2 ad 1. et q. 129. 6 ad 1. et 3ª. q. 65. 1 c.

11 Homo habet staturam rectam quadruplici

ratione, s. ut cognoscere posset cœlestia ; ut inferiores vires liberiùs suas operationes habeant, et quia utilitas manuum aliter cessaret, et cibum ore caperet. 1ª. q. 91. 3 ad 3.

42 Homo abundat in calore cordis, ut sit staturæ rectæ. 1ª. q 91. 3 ad 1.

43 Unus homo numero dicitur dupliciter, s. unitate naturæ, et unitate personæ. 3ª. q. 3. 6 ad 1. et 7 ad 2.

44 Homo assimilatur Deo secundùm triplicem similitudinem, s. quæ fundatur super proportionem, super communem qualitatem, et super receptionem. 1ª. q. 3. 1 ad 2. et q. 4. 3. o. et q. 91. 4 ad 1 et ad 2. et q. 93. o. et 2 2. q. 64. 1. o.

45 Homo dicitur minor mundus, quia est compositus ex omni creatura totius mundi. 1ª. q. 91. 1. c. et q. 96. 2. c. et 1 2. q. 17. 8 ad 2.

46 Homo habet superius et inferius, sicut in toto mundo. Plantæ verò, in oppositum. Sed bruta medio modo. 1ª. q. 91. 3 ad 3.

47 Homo præest et dominatur naturaliter bestiis et pecoribus et universæ creaturæ quæ non est ad imaginem Dei. 1ª. q. 96. 3. c. et 2 2. q. 64 1. o. et 3ª. q. 36. 7 ad 1.

48 Hominum lapsum oportuit reparari, et non angelum. 1ª. q. 64. 2. o. et 1 2. q. 80. 4 ad 3. et 3ª. q. 4. 1. c. ad 3. et q 6. 2 ad 2. et q. 46. 1 ad 4. et q. 86. 1. c.

49 Homo debuit ultimò fieri, quia est perfectissimum omnium animalium. 1ª. q. 3. 1 ad 2. et q. 4. 3. o. et q. 91. 4 ad 1 et ad 2. et q. 93. o.

20 Homo dicitur rationalis, quia intelligit cum discursu ; angelus verò dicitur intellectualis, quia sine discursu intelligit. 1ª. q. 58. 3. c. et 1 2. q. 3. 1 ad 1.

21 Illud hominis, quo cæteris animalibus anteponitur, non est aliquid corporale, vel corporalis forma, sed est intellectus ; ratio autem in homine habet locum dominantis, et non locum subjecti dominio. 1ª. q. 96. 1. 2. c.

22 Idem judicium est de homine sequente operationes sensitivas, et de aliis animalibus. 1 2. q. 10. 3. c. et 2 2. q. 64. 2 ad 3.

23 Sensus interiores magis vigent in homine quàm in cæteris animalibus. 1ª. q. 91. 3 ad 1.

24 Homo habet pejorem auditum, olfactum, et visum quam aliqua bruta ; sed habet tactum optimum. 1ª. q. 76. 5. c. et q. 91. 3 ad 1.

25 Quilibet homo dupliciter considerari potest, scilicet ut singularis persona et ut pars vel membrum alicujus communitatis, et utroque modo convenit ei aliquis actus, scilicet primò secundùm quòd est quædam persona singularis ; et sic ad eum pertinet ille actus quem proprio arbitrio, et per seipsum facit. Alio modo secundum quòd est pars alicujus collegii : et sic potest ad eum pertinere aliquis actus, quem nec per seipsum, nec proprio arbitrio facit ; sed qui fit vel à toto collegio, vel a pluribus de collegio, vel à principe collegii, sicut id quod princeps civitatis facit, dicitur civitas facere. Hujusmodi enim collegium reputatur quasi unus homo, ita quòd diversi homines, in diversis officiis constituti, sunt quasi diversa membra unius corporis naturalis, ut Apostolus induxit de membris Ecclesiæ. 1 2. q. 1. 8. o. et q. 3. 8 ad 2. et 2 2. q. 39. 2 ad 2.

26 Sicut bonum multitudinis est majus quàm bonum unius hominis, qui est de multitudine, ita etiam bonum multitudinis ad quod ille unus ordinatur, est minus quàm bonum extrinsecum, ad quod multitudo ordinatur, sicut bonum ordinis exercitûs est minus quàm bonum ducis. 1 2. q. 1. 8. o. et q. 3. 8 ad 2. et 2 2. q. 39. 2 ad 2.

27 Homo consideratur à theologo secundùm animam, non autem secundùm corpus, nisi respectu animæ ; nec specialiter consideratur de illa, nisi de potentiis apprehensivis et appetitivis. 1ª. q. 75. 78 84. principio.

28 Non omnis actio hominis dicitur humana, sed tantùm actio ejus voluntaria et deliberata. 1ª. q. 76. 1. c. et 1 2. q. 1. 1. o. et 3. c. et q. 7. 4. c. et q. 10. 1. c. et q. 18. 3. 9. c. et q. 4. 3 ad 3. et 3ª. q. 19. 2. o.

29 Ista propositio est priùs vera, Homo est ens, quàm ista, Homo est rationalis, quia omnium perfectiones pertinent ad perfectionem essendi. 1ª. q. 4. 2. c.

HONESTAS est radicaliter in interiori electione ; sed figurativè est in exteriori conversatione. 2 2. q. 145. 1 ad 3.

1. HONESTUM idem est quòd spiritualis decor et pulchritudo. 2 2. q. 145. 2. o. et 4. c.

2 Honestum idem est quòd honore dignum, et est idem quòd virtus. 2 2. q. 145. 1. o. et 2. c. ad 3. et 3. c.

3 Nomen honesti transfertur ad prosperitatem exteriorum divitiarum ; quia, secundùm vulgum, faciunt hominem honore dignum. 2 2. q. 145. 1. 2. et ad 3 et ad 4.

4 Omne bonum honestum ex iis duobus procedit, s. ex rectitudine rationis, et ex rectitudine voluntatis. 1 2. q. 39. 2. c.

5 Regula rationis est radix boni honesti. 1 2. q. 39. 2 ad 1.

6 Omne honestum est utile et delectabile, et non e converso. Et omne utile est delectabile, et non e converso. 2 2. q. 145. 3. o.

7 Nihil repugnans honesto est simpliciter et verè utile, sed secundùm quid. 2 2 q. 145. 3 ad 3.

8 Honestum appetitur propter se, appetitu rationali ; delectabile autem appetitu sensitivo. 2 2. q. 145. 3 3 ad 1.

1 HONOR est cujuslibet virtutis præmium. 2 2. q. 129. 4. c. ad 1.

2 Honor est testimonium excellentiæ, quæ est in homine, sed maximè secundùm virtutem. 1 2. q. 2. c. et 2 2. q. 25. 1 ad 2 et q. 63. 3. c. et q. 103. 1. 2. c. et q. 131. 1. c. ad 2. et q. 142. 4. c. et q. 144. 3. c. ad 2. et q. 145. 1. c. ad 3. et 2 ad 2. et 3ª. q. 25. 1. c.

3 Honor non est sufficiens præmium virtutis, sed ut possibile homini. 1 2. q. 2. 2 ad 1. et 2 2. q. 102. 1 ad 3. et q. 104. 1 ad 2. et q. 131. 1 ad 2.

4 Honor est maximum bonum inter bona exteriora 1 2. q. 2. 2 ad 1. et 2 2. q. 102. 1 ad 3. et q. 129 1. c. et q. 131. 1 ad 2.

5 Honor quoad Deum potest esse in solo corde ; sed quoad hominem est in signis exterioribus. 2 2. q. 103. 1. o.

6 Honor laudabiliter contemnitur, nihil malè agendo propter ipsum, et bene appetitur, nihil

malè agendo contra ipsum. 2 2. q. 129. 1 ad 3. et q. 131. 1. o.

7 Appetere honorem est peccatum tripliciter, s. si sit supra suam proportionem, vel si non referatur ad Deum, vel si non ad utilitatem, sed propter se. 2 2. q. 131. 1. c.

8 Omne beneficium impensum proximo pertinet ad quartum præceptum, scilicet de honore parentum. 1 2. q. 100. 11. c. fi. et 2 2. q. 32. 5 ad 4. et q. 33. 2 ad 2.

9 Quicquid pertinet ad redditionem debiti cujuscumque, intelligitur mandari quarto præcepto, s. de honore parentum. 2 2. q. 122. 5 ad 2.

10 Longævitas vitæ promittitur honorantibus parentes; privatio autem vitæ inhonorantibus. 2 2. q. 32. 5 ad 4 et q. 122. 5 ad 4.

1 Honor respicit proprium bonum honorati; idcò diversificatur specie secundùm diversa bona singulorum, non autem amor, quia respicit bonum in communi. 2 2. q. 25. 1 ad 2.

12 Honor est propter se, et in se; sed laus ordinatur ad aliud, idcò honor est excellentior laude. 2 2. q. 103. 1 ad 3.

13 Honor est in omni signo exteriori, et est respectu finis; sed laus est tantum in verbis, et est respectu eorum quæ sunt ad finem. 2 2. q. 103. 1 ad 3.

14 Gloria non est honor, sed est effectus honoris et laudis. 2 2. q. 103. 1 ad 3. et q. 132. 2. c. et 4 ad 2. et q. 145. 2 ad 2.

15 Reverentia non est honor, sed est motivum honorantis, et est finis honoris, inquantum s. aliquis ad hoc honoratur, ut in reverentia habeatur ab aliis. 2 2. q. 103. 1 ad 1.

16 Honor vituperio, seu exprobrationi opponitur. 2 2. q. 142. 4. c. et q. 144. 2. c. ad 2. et 3. c.

17 Honor debetur alicui ratione excellentiæ, et honor diversus, secundùm diversitatem excellentiæ. 2 2. q. 81. 4. o. et q. 94. 2. c. et 3ª. q. 25. 1. c.

18 Honor propriè debetur soli virtuti : excellentiæ autem bonorum exteriorum debetur secundùm æstimationem vulgi. 2 2. q. 63. 3. c. et q. 130. 2 ad 3. et q. 141. 2. c. ad 2. et q. 145. 1 ad 2. et ad 4. et 3 ad 2. et q. 186. 7 ad 4.

19 Virtus honoratur, inquantum est appetibilis propter se; sed laudatur, inquantum est appetibilis propter aliud. 2 2. q. 145. 1 ad 2.

20 Eorum quæ honorantur præter virtutem, aliqua sunt supra eam, s. Deus, et beatitudo aliqua infra eam, inquantum adjuvant ad opera virtutum, ut nobilitas, potentia, et divitiæ. 2 2. q. 145. 1 ad 2.

21 Secundùm veritatem, solus bonus est honorandus; bonus autem est aliquis secundùm virtutem. 2 2. q. 145. 1 ad 2.

22 Honor debetur soli subsistenti toti; sed ratio et causa honoris potest esse aliquid ejus non subsistens, s. pars vel accidens. 2 2. q. 103. 4 ad 3. et 3ª. q. 25. 1. o. et 2. c.

23 Major honor debetur justitiæ, et fortitudini, propter excellentiam majoris boni, temperantiæ verò propter cohibitionem turpiorum. 2 2. q. 145. 4 ad 3

24 Honor debetur alicui dupliciter, scilicet vel ratione sui, vel ratione alterius. Primum convenit tantùm agenti per electionem, scilicet personæ; secundum verò convenit omni quod est aliquid ejus, scilicet parti, et naturæ, et accidenti. 2 2. q. 103. 4 ad 3. et 3ª. q. 25. 1. o. et 2. c.

25 Aliqui honorantur quadrupliciter, s. vel propter virtutem propriam, ut virtuosi; vel propter virtutem alterius, s. Dei seu communitatis, ut superiores; vel propter signum virtutis, ut senes; vel propter participationem divinæ bonitatis, ut domini et parentes. 2 2. q. 63. 3. o. et q. 145. 1 ad 2.

26 Honor debetur superioribus, ratione excellentiæ; cultus autem consistens in obsequio obedientiæ et beneficii, debetur ratione gubernationis. 2 2. q. 102. 2. o.

27 Honor et cultus debetur omnibus prælatis suis, ex debito legali, aliis autem in dignitate constitutis, ex debito morali. 2 2. q. 102. 2 ad 2.

28 Malis prælatis debetur honor, inquantum gerunt vices Dei, vel communitatis. 2 2. q. 63. 3. o. et q. 103. 1 ad 2.

29 Constitutis in dignitate debetur honor, ratione excellentiæ; timor autem, ratione potestatis; obedientia verò et tributum ratione gubernationis. 2 2. q. 102. 2 ad 3.

30 Honor debetur parentibus, inquantum hujusmodi; subsidium verò et alia debentur eis ratione indigentiæ; quæ tamen omnia intelliguntur in quarto præcepto, s. de honore parentum. 2 2. q. 101. 2. o. et q. 106. 3. c. et q. 122. 5 ad 3. et q. 189. 6. c. ad 1.

31 Divites non sunt honorandi solo intuitu divitiarum, sed ratione majoris loci in communitate. 2 2. q. 63. 3. fi.

32 Dæmones sunt pro inimicis habendi, magis quàm honorandi. 2 2. q. 103. 2 ad 2

33 Creaturæ irrationali secundùm se non debetur ab homine aliqua subjectio vel honor; sed est homini naturaliter subjecta. 2 2. q. 103. 4 ad 3. et 3ª. q. 25. 3 ad 3. et 4. 5. c.

Hostium Ecclesiæ convenit soli Christo, quia importat auctoritatem principalem. 3ª. q. 8. 6 ad 3.

Humidum radicale est totum illud, in quo fundatur virtus speciei, quod perditum, non potest restaurari. Nutrimentale autem est quod nondum habet perfectam naturam speciei, sed est in via, ut sanguis et hujusmodi. 1ª. q. 119. 1 ad 3.

1 Humilitas est virtus, quâ refrenatur animus, ne immoderatè tendat ad alta. 2 2. q. 160. 2. c. et q. 161. 1. o. et 2. 4. c.

2 Humilitas præcipuè videtur importare subjectionem hominis ad Deum. 2 2. q. 161. 2 ad 3. et q. 162. 3. c.

3 Aristoteles non tractavit de humilitate, quia humilitas est principaliter respectu Dei; Aristoteles autem consideravit de virtutibus, respectu vitæ civilis. 2 2. q. 161. 1 ad 3.

4 Ad humilitatem pertinet considerare proprios defectus, ne se extollat, non autem contemnere dona Dei in se, sed ad ingratitudinem; ex quo sequitur accidia. 2 2. q. 35. 1 ad 3. et q. 161. 3. c.

5 Gradus humilitatis sunt duodecim, secundùm beatum Benedictum, s. corde et opere sem-

per humilitatem ostendere, defixis in terram aspectibus; ut pauca verba et rationabilia loquatur aliquis, non clamosâ voce, ut non sit facilis aut promptus in risum; taciturnitas usque ad interrogationem; tenere quod habet communis monasterii regula, credere et pronunciare se omnibus viliorem, ad omnia indignum et inutilem se confiteri et credere; confessio peccatorum; pro obedientia in duris et asperis patientiam amplecti, ut cum obedientia se subdat majori; ut voluntatem propriam non delectetur implere; ut Deum timeat, et memor sit omnium quæ præcepit 2 2. q. 161. 6. o. et q. 162. 4 ad 4.

6 Sed secundùm Anselmum sunt septem, s. contemptibilem se esse cognoscere, de hoc dolere, hoc confiteri, hoc persuadere, s. ut hoc velit credi, ut patienter sustineat hoc dici, ut patiatur contemptibiliter se tractari, ut hoc amet. 2 2. q. 161. 6. ar. 3. et c.

7 Secundùm glossam verò sunt tres gradus, s. subdere se majori et non præferre se æquali qui est sufficiens: subdere se æquali, nec præferre se minori, et hic dicitur abundans; et subesse minori, in quo est omnis justitia. 2 2. q. 161. 6. ar. 4. c.

8 Humilitas triplex, s. pœnosa ab extrinseco, stulta ex ignorantia propriæ dignitatis, et virtus ex cognitione sui. 2 2. q. 161. 1 ad 1.

9 Virtus humilitatis est principaliter circa interiorem motum; quæ autem est secundùm signa exteriora per fictionem, est magna superbia. 2 2. q. 161. 1 ad 2. et 2 ad 4. et 3 ad 3.

10 Tendere in magna supra se, ex confidentia propriarum virium contrariatur humilitati, non autem si ex confidentia Dei. 1ª. prolo. 2 2. q. 129. 3 ad 4. et q. 161. 2 ad 2. et 6 ad 1.

11 Humilitas est essentialiter in appetitu, s. subjectivè; sed cognitum proprii defectus est regula ejus. 2 2. q. 161. 2. o. et 6. c. et q. 162. 3 ad 2.

12 Humilitas est in irascibili subjectivè. 2 2. q. 161. 4 ad 2.

13 Humilis nihil audit mirabilius quàm suam excellentiam. 3ª. q. 50. 4 ad 1.

14 Verè humilis reputat se deteriorem aliis, non quidem quoad actum exteriorem, sed timens ne per superbiam gravius peccet in iis, quæ bene agere videtur. 2 2. q. 161. 6 ad 1.

15 Quilibet per humilitatem debet secundùm illud quod suum est, se subjicere cuilibet proximo, secundùm illud quod Dei est in eo. 2 2. q. 161. 3. o. et 6 ad 1.

16 Humilitas convenit omni homini, etiam Christo, secundùm humanitatem, non autem secundùm divinitatem. 2 2. q. 161. 1 ad 4.

17 Christus humiliavit se quadrupliciter, s. ad passionem et mortem, ad sepulcrum et infernum, ad confusionem et opprobria, et sub hominibus: ideò quadrupliciter meruit exaltari, s. per resurrectionem, ascensionem, sessionem ad dextram Patris cum manifestatione divinitatis ejus, et per judiciariam potestatem. 3ª. q. 49. 6. c. et q. 53. 1. c. et q. 54. 2. c. et q. 59. 3. o. et 6. c.

18 Humilitas post virtutes theologales, et intellectuales, et post justitiam, præcipuè legalem, est potior cæteris. 2 2. q. 161. 5. o.

19 Superabundantia magis opponitur humilitati quàm defectus, quia magis reprimit spem vel fiduciam quàm utatur; sed fortitudo e converso respectu audaciæ. 2 2. q. 161. 2 ad 3.

20 Humilitas et magnanimitas conveniunt in materia, et differunt in modo. 2 2. q. 161. 4 ad 3. et q. 162. 1 ad 3.

21 Humilitas refrenat præsumptionem ex reverentia Dei, sed magnanimitas firmat animum contra desperationem, ex acceptione proprii boni. 2 2. q. 161. 2 ad 3. et q. 162. 1 ad 3.

22 Humilitas reprimens ad infima, et magnanimitas impellens animum ad magna, non opponuntur, quia utrumque fit rectâ ratione. 2 2. q. 129. 3 ad 4. et q. 161. 1 c. ad 3. et 2 ad 3.

23 Magnanimus reputat se dignum magnis, ex dono Dei, et contemnit alios, inquantum deficiunt, humilis autem e converso. 2 2. q. 129. 3 ad 4.

24 Humilitas reprimit spem, i. spiritum ad alta tendentem. 2 2. q. 161. 4. c.

HYPOCRISIS vitium. 2 2. q. 111. 2 et 3.

HYPOSTASIS quid sit. 1ª. q. 29. 2 ad 3.

HYRCUS significat Christum, propter similitudinem carnis peccati. Agnus propter innocentiam. Aries propter principium. 1 2. q. 102. 3 ad 2.

H. vel I, littera longa in Græco. 1 2. q. 58. 1. c.

I et J

1 **JACOB** emens primogenita non peccavit, quia erant sua; sed Esau vendens ea peccavit per simoniam. 2 2. q. 100. 4 ad 3.

2 Jacob non est mendatius, dicens se esse Esau; quia mysticè dixit se esse Esau primogenitum Isaac; quia primogenita illius de jure ei debebantur, vel propter mysterium: quia videlicet minor populus, scilicet gentilium, substituendus erat in locum primogeniti, s. in locum Judæorum. 2 2. q. 110. 3 ad 3.

3 Jacob non vidit Deum per essentiam. 1ª. q. 12. 11 ad 1. et 2 2. q. 180. 3 ad 1.

4 Jacob vovit habere dominum in Deum, inquantum voluntariè vovit; vel vovit secundùm specialem modum: vel dicitur votum largè, id est, recognitio obligationis, et non causa ejus. 2 2. q. 88. 2 ad 1.

5 Jacob vovit dare decimas, non quidem ministris, sed ad cultum Dei, ut in sacrificiis. 2 2. q. 87. 1 ad 3.

6 Jacob post contemplationem claudicavit uno pede: quia necesse est quòd debilitato amore sæculi, convalescat aliquis ad amorem, Dei secundùm Gregorium. 2 2. q. 180. 7 ad 4.

7 Jacob accedens ad ancillas uxorum suarum, non peccavit, quia erant uxores. 2 2. q. 154. 2 ad 3.

JACOBUS ex instinctu vel revelatione Dei, fecit per dæmones adduci ad se Hermogenem. 2 2. q. 90. 1. c. et 2. c. fi.

1 JACTANTIA est per quam quis se extollit supra id quod in se est; secundariò autem, supra id quod de eo alii opinantur. 2 2. q. 110. 2. c. et q. 112. 1. c.

2 Jactantia quoad actum exteriorem est species mendacii; sed quoad arrogantiam interiorem, est species superbiæ. 2 2. q. 132. 3 ad 1. et q. 162. 4 ad 2.

3 Jactantia est peccatum mortale tripliciter,

s. quando est contra gloriam Dei, vel contra honorem oximi, vel ex inani gloria, vel superbia, vel cupiditate mortalibus. 2 2. q. 112. 2. o.

4 Jactantia est ex superbia, tanquam ex causa motiva; et aliquando ex vanitate, ex inani gloria autem, ut ex fine. 2 2. q. 112. 1 ad 2. et q. 132. 5 ad 1. et q. 162. 4 ad 2.

5 Opulentia seu divitiæ causant jactantiam et superbiam dupliciter, scilicet occasionaliter, et per modum finis. 2 2. q. 112. 1 ad 3.

6 Jactantia propriè opponitur secundùm speciem actûs veritati, non autem secundariò. 2 2. q. 112. 1. o.

1 **IDEA** est forma exemplaris, quâ res fiunt, et cognoscuntur, quæ est in mente artificis. 1ª. q. 15. o. et q. 44. 3. c.

2 Idea græcè, forma latinè dicitur: ideò per ideas, formæ aliarum rerum per se existentes intelliguntur. 1ª. q. 15. 1. c.

3 Idea in Deo non est aliud quàm essentia divina. 1ª. q. 15. 1 ad 3. et q. 44. 3. c. et 2 2. q. 173. 1. c.

4 Essentia Dei, ut essentia, non est idea, sed ut similitudo, vel ut ratio rei intellecta. 1ª. q. 15. 2 ad 1.

5 Essentia Dei non habet rationem ideæ, respectu Dei, sed respectu aliorum, quia est principium operativum aliorum, non autem Dei. 1ª. q. 15. 1 ad 2.

6 Idea, secundùm veritatem et secundùm Platonem, est principium cognitionis et generationis. 1ª. q. 15. 1. 3. c.

7 Idea operati in mente artificis est sicut id quod intelligitur, non autem sicut species quâ intelligitur. 1ª. q. 15. 2. c. ad 2.

8 Ideas esse, est necessarium. 1ª. q. 15. 1. o. et q. 44. 3. o.

9 Ideæ sunt tantùm in mente Dei, et non extra, contra Platonem. 1ª. q. 15. 1 ad 1. et q. 44. 3 ad 2. et ad 3. et ad 4.

10 Respectus idearum non sunt reales, sed sunt intellecti à Deo, et tantùm in Deo. 1ª. q. 15. 2 ad 4. et q. 28. 1 ad 3. et q. 44. 3. c. et 2 2. q. 173. 1. c.

11 Respectus idearum causantur tantùm ab intellectu Dei, comparante essentiam suam ad res. 1ª. q. 15. 2 ad 3.

12 Ideæ sunt æternæ. 1ª. q. 6. 4. c.

13 Ideæ in mente Dei sunt plures, secundùm quòd Deus intelligit essentiam suam esse multipliciter imitabilem à creaturis. 1ª. q. 15. 2. o. et q. 44. 3. c. et q. 47. 1 ad 2. et 1 2. q. 93. 1 ad 1.

14 Idea practica et speculativa non sunt duæ ideæ, nisi secundùm rationem. 1ª. q. 15. 3. c.

15 In ideis est distinctio, et pluralitas, quia respiciunt proprias naturas singularum rerum, non autem lex æterna. 1 2. q. 93. 1 ad 1.

16 Sapientia et ars Dei est tantùm una, quia significatur ut quo Deus intelligit. Ideæ autem ut quod, idcò sunt plures. 1ª. q. 25. 2 ad 2.

17 Ratio divinæ sapientiæ, respectu creationis, dicitur idea et ars vel exemplar; sed respectu gubernationis dicitur lex. 1 2. q. 93. 1. c.

18 Idea principaliter significat respectum ad creaturam, ideò dicitur pluraliter; nec est personale, sicut verbum; quia verbum principaliter significat respectum ad dicentem, et ex consequenti ad creaturam: ideò est tantùm unum. 1ª. q. 34. 3 ad 4.

19 Idea ut principium factionis est practica; et dicitur exemplar, et omnium quæ aliquando fiunt à Deo; sed ut est principium cognitionis est speculativa; et dicitur ratio, et est omnium quæ cognoscuntur à Deo secundùm propriam rationem. 1ª. q. 15. 3. c.

20 Quæ nunquam fiunt, habent ideam secundo modo; non autem primo modo, nisi in virtute. 1ª. q. 15. 3 ad 2. et q. 18. 4 ad 4.

21 Malum non habet ideam in Deo. 1ª. q. 15. 3 ad 1. et q. 18. 4 ad 4.

22 Genera non habent aliam ideam, inquantum exemplar, nisi ideam speciei. 1ª. q. 15. 3 ad 4.

23 Particularia habent propriam ideam, præter ideam speciei, contra Platonem. 1ª. q. 15. 3 ad 4.

24 Materia habet ideam, contra Platonem, sed eamdem cum forma. 1ª. q. 15. 3 ad 3 et ad 4.

25 Accidentia habent propriam ideam, præter ea quæ inseparabiliter concomitantur subjectum. 1ª. q. 15. 3 ad 4.

MULTIPLICATO uno eorum quæ sunt eadem re, et differunt ratione; non oportet multiplicari alterum, sicut persona et proprietas in divinis. 1ª. q. 40. 1 ad 1.

Corpus manet idem numero, licèt fiat continuè deperditio, et restauratio virtualiter per alimentum. 1ª. q. 119. 1 ad 3.

1 **IDOLATRIA** est exhibere latriam, id est cultum Dei creaturæ. 2 2. q. 94. 1. o.

2 Idolatria præsupponit infidelitatem, et addit exteriùs indebitum cultum, mendacium perniciosum, magnam Dei blasphemiam, et impugnationem fidei. 2 2. q. 94. 3 ad 1. et ad 2. et ad 3. et 2. c.

3 Idolatria opponitur latriæ. 2 2. q. 92 princ. et q. 94 princ. et 1. o.

4 Idolatria quadruplex, s. civilis, id est, imaginum habentium deitatem, secundùm Hermetem; fabularis, id est, hominum deificatorum; physica, id est, animæ totius mundi, secundùm Varronem; et Platonica, quæ et physica dicitur, s. intelligentiarum, animarum cœlestium, dæmonum, et animarum hominum. 2 2. q. 94. 1. c. et q. 122. 2 ad 2.

5 Omnis idolatria est peccatum, nec excusat mos vulgi, contra Senecam, nec persecutio contra hæreticos. 2 2. q. 94. 2. o.

6 Idolatria est gravissimum peccatorum. 1 2. q. 102. 3 ad 11. et 2 2. q. 94. 3. o.

7 Peccatum contra naturam est levius idolatriâ; sed ponitur conveniens pœna ejus, quia est manifestius. 2 2. q. 94. 3 ad 3.

8 Causa dispositiva idolatriæ fuit triplex ex parte hominis, scilicet inordinatus affectus, repræsentatio delectabilis, et ignorantia Dei; sed causa consummativa ejus fuerunt dæmones. 2 2 q. 94. 4. o.

9 Ab idolatria omnia alia peccata oriebantur. 2 2. q. 94. 4 ad 1.

10 Dans hostiam non consecratam pro Eucharistia, est reus idolatriæ; non autem adorantes

eam, cùm hostia debeat adorari latriâ, sub conditione in h. litu. 3ª. q. 80. 6 ad 2.

4 **JEJUNIUM** duplex, s. spirituale, id est, à peccatis, et corporale, id est ab escis. 2 2. q. 147. 2 ad 1.

2 Jejunium à cibis duplex, s. naturæ, et Ecclesiæ. 2 2. q. 147. 4 ad 3. et 5. c. et 6 ad 2. et 3ª. q. 80. 8 ad 4.

3 Jejunium duplex, s. luctus, i. cum amaritudine peccatorum et præsentis vitæ, et jejunium exultationis. 2 2. q. 147. 4 ad 5.

4 Jejunium est actus virtutis, s. abstinentiæ et temperantiæ elicitivè; sed aliarum virtutum imperativè. 2 2. q. 3. 4. c. et q. 88. 6. c. et q. 146. principio. et q. 147. 1. 2. o.

5 Jejunium Ecclesiæ est parcimonia victûs, abstinentiaque ciborum, secundùm Isidorum. 1 2. q. 147. 2 ad 1.

6 Nimis jejunans, vel nimis vigilans, peccat; quia si aliquis intantum naturæ virtutem debilitet per jejunia, et vigilias, et alia hujusmodi quòd non sufficiat debita opera exequi, putà prædicator prædicare, doctor docere, cantor cantare, et sic de aliis, absque dubio peccat; sicut etiam peccaret vir, qui nimiâ abstinentiâ se impotentem redderet ad debitum uxori reddendum, et servus in obsequiis, quæ domino debet impendere. 1ª. q. 97. 3 ad 3. et 2 2. q. 40. 12 ad 3. et q. 88. 2 ad 3. et q. 125. 4 ad 2. et q. 147. 1 ad 2. et q. 188. 6 ad 3. et 3ª. q. 40. 2 ad 1.

7 Jejunium pulchrè commendatur per multos ejus effectus. 2 2. q. 47. 1. c. ad 1. et 3ª. q. 40. 2 ad 3. et 1ª. Thi. 4. co. 6. principio.

8 Jejunium non est contra libertatem fidelium, sed contra servitutem peccati. 2 2. q. 147. 3 ad 3.

9 Jejunium principaliter sumitur propter tria, scilicet propter comprimendas concupiscentias carnis, propter elevationem mentis, et propter satisfactionem. 2 2. q. 147. 1. 3. 5. c.

10 Jejunium est satisfactorium, quia subtrahit delectationem, addens afflictionem; et impedit peccata futura, debilitando concupiscentiam. 22. q. 147. 1. 3. 5. 7. c.

11 Christus jejunavit, non ex necessitate, sed ut doceret quàm bonum est jejunium, quia scutum est contra diabolum. 2 2. q. 147. 3 ad 1. et 3ª. q. 40. 2 ad 3. et q. 41. 3. c.

12 Christus jejunavit post baptismum, quia baptizatos oportet intendere jejunio, et non lasciviæ. 2 2. q. 147. 3 ad 1. et 3ª. q. 40. 2 ad 3. et q. 41. 3. c.

13 Christus non jejunavit plus quàm Moyses et Helias, ut crederetur verus homo. 3ª. q. 40. 2 ad 3. et q. 41. 3. c.

14 Jejunium ante pascha fit quadraginta diebus, sicut à Christo, Moyse, et Helia, quadruplici ratione, s. vel quia secundùm Gregorium per hos quadraginta dies virtus Decalogi, per libros quatuor sancti Evangelii impletur; vel quia dignum est, ut carnem nostram quater decies affligamus; vel quia in his offerre contendimus decimas dierum; vel quia secundùm Augustinum creaturæ invisibili debetur ternarius numerus; sed creaturæ visibili debetur quaternarius, propter calidum, frigidum, humidum et siccum. Unde si denarius numerus ducatur per quaternarium, qui competit corpori, per quod administratio geritur, quadragesimum numerum conficit. 2 2. q. 147. 3. c. et 3ª. q. 40. 2 ad 3.

15 Jejunium quadragesimæ arctiùs observatur quàm alio tempore, quia per illud imitamur Christum. 2 2. q. 147. 8 ad 3.

16 Judæi jejunabant mense quarto, quinto, septimo, et decimo, propter aliquas tribulationes tunc habitas. 2 2. q. 147. 3 ad 2.

17 Judæi jejunabant usque ad vesperam, id est, usque ad noctem, quia nocti comparatur status veteris Testamenti; quia post mortem ibant ad limbum tenebrosum, propter peccatum Adæ, per cibum vetitum. 2 2 q. 147. 7 ad 1.

18 Jejunium non est necessarium absolutè, sed ex præcepto Ecclesiæ, quia secundùm se est pœnale; ideò non est eligibile, nisi inquantum est utile ad aliquem finem. 22. q. 147. 3 ad 1. et 3ª. q. 40. 2 ad 1.

19 Jejunium est de præcepto legis naturæ, secundùm quòd est necessarium ad salutem; sed determinatio temporis ejus et modi est de præcepto Ecclesiæ. 2 2. q. 147. 3. o.

20 Omnes tenentur ad jejunia Ecclesiæ, nisi sint legitimè impediti, vel nisi sit evidens causa non jejunandi: ut in pueris et senibus, propter defectum et debilitatem naturæ et hujusmodi. 2 2. q. 147. 4. o. et 7 ad 3.

21 Justi tenentur ad jejunia Ecclesiæ, et ad alia præcepta ejus, sicut et alii. 2 2. q. 147. 4 ad 5.

22 Pueri non tenentur ad jejunia Ecclesiæ, quamdiu sunt in statu augmenti, quod ut in pluribus, est in fine tertii septennii; sed exercendi sunt in eis secundùm modum ætatis, tamen quandoque in magna tribulatione jubentur pueri et bruta jejunare. 2 2. q. 147. 4 ad 2.

23 Itinerantes et operarii debent jejunare, diminuendo laborem, nisi sit necessitas. 2 2. q. 147. 4 ad 3.

24 Pauperes habentes simul sufficiens prandium tenentur jejunare, non autem si paulatim. 2 2. q. 147. 4 ad 4.

25 Transgrediens præceptum de jejunio ex contemptu, vel impediendo finem, peccat mortaliter, non autem si ex causa rationabili. 2 2. q. 147. 3 ad 2,

26 Jejunia quatuor temporum sunt quasi primitiæ et expiatio totius anni. 2 2. q. 147. 3. c.

27 Jejunium exultationis non est in præcepto Ecclesiæ, propter quod non est jejunium ab Ecclesia institutum in toto paschali tempore, Jejunium autem afflictionis et luctûs non decet tempore lætitiæ, s. tempore paschali, vel in dominicis. 22. q. 147. 3 ad 3.

28 Jejunium de se nullo tempore est prohibitum. Tamen jejunans in dominica, contra consuetudinem Ecclesiæ, vel ex superstitione, ut necessarium, sicut Manichei, peccat. 2 2. q. 147. 3 ad 3.

29 Jejunium sit in vigiliis sanctorum, causâ præparationis ad devotionem; et causâ significationis, quod sancti per afflictiones pervenerint ad gloriam. 22. q. 147. 3. c.

30 Conveniens hora prandii tempore jejunii

est hora nona; sed hora sexta, alio tempore, quia secundùm communem cursum, comedendi illa est hora, quia cibus non debet apponi, quousque natura circa cibum præcedentem occupata est. Occupatur autem natura in cibo assumpto dupliciter. Primò digerendo ipsum; et quia digestio fit per calorem naturalem, ideò illud tempus digestioni est congruum, in quo calor naturalis ad interiora revocatur, s. nox, propter subtractionem radiorum solis, et propter somnum, in quo intenduntur virtutes naturales; secundò cibum jam decoctum deducendo per membra, quibus debet assimilari; et ad hoc requiritur, quòd calor nutrimentum deducens, usque ad extremas partes corporis evocetur. Calor autem solis calorem naturalem ad exteriora revocat; et ideò quando completur solis ascensus, quòd sit hora sexta, quia tunc est circa medium, tunc ejus opus completum est; et ideò tunc est tempus communiter sumendi cibum; et quia jejunium Ecclesiæ debet esse pœnale et satisfactorium, ideò supra hoc aliquid additur; non autem tantum, quòd penitùs humor cibi præassumpti exsiccetur, aut virtus naturalis penitùs debilitetur: unde partito residuo tempore, hora nona occurrit, in qua cibus secundùm Ecclesiæ statutum in diebus jejunii sumendus est. 2 2. q. 147. 7. o.

51 Hora prandii in jejunio determinatur secundùm grossam æstimationem, licèt sit modicum ante vel post nonam, non enim Ecclesia aretare intendit, ad subtilem temporis inspectionem; nec oportet astrolabium accipere, ad horam comestionis cognoscendam: unde sufficit si circa horam illam quam Ecclesia instituit, jejunans sumat cibum; etiamsi aliquantulum propter aliquam necessitatem anticiparet. 2 2. q. 147. 7 ad 2.

52 Talis taxatio temporis non multùm potest alicui nocere cujuscumque conditionis existat; vel si fortè propter infirmitatem, vel ætatem, aut aliquid hujusmodi, hoc eis in magnum gravamen cederet, esset cum eis in jejunio dispensandum, vel ut aliquantulum præveniret horam. 2 2. q. 147. 7 ad 3

53 Pluries comedens in una die per modum cibi, solvit jejunium, non autem si fiat per modum medicinæ. 22. q. 147. 6. o.

54 Comestio carnium solvit jejunium, non autem esus piscium, vel leguminum, nec potus vini. 22. q. 147. 8. o.

55 Ova, et lacticinia respirantium, sunt interdicta in jejunio quadragesimæ; non autem in aliis, nisi secundùm consuetudinem patriæ. 2 2. q. 147. 8. c. ad 3.

56 Electuaria, vel aliæ medicinæ, solvunt jejunium naturæ, non autem jejunium Ecclesiæ, nisi fiat in fraudem. 22. q. 147. 6 ad 3.

57 Potus quicumque, etiam aquæ, solvit jejunium naturæ, quia aliquo modo nutrit; non autem jejunium Ecclesiæ, nisi fiat in fraudem. 22. q. 147. 6 ad 2. et 3ª. q. 80. 8 ad 4.

JEPHTE peccavit, vovendo et reddendo; sed ponitur in catalogo sanctorum, propter fidem, et devotionem, et victoriam, et probabile est quòd pœnituit, licèt aliquod bonum figuraret. 2 2. q. 88. 2 ad 2.

1 JEREMIAS verbis et mysteriis passionem Christi apertissimè prænunciavit, et eam suis passionibus expressissimè præfiguravit. 3ª. q. 27. 6. c. fi. ad 2.

2 Jeremias et Moyses considerantes insufficientiam propriam, recusabant non pertinaciter officium, quo digni erant ex gratia Dei. 2 2. q 133. 1 ad 4.

1 IGROTUFUS doctus est, non solùm discens, sed et patiens divina, secundùm Dionysium. 1ª. q. 1. 6 ad 3. fi. et 2 2. q. 45. 2. c.

2 Aliquis experitur in seipso gustum divinæ dulcedinis, et complacentiam divinæ bonitatis; sicut de Ierotheo dicit Dionysius, quòd didicit divina ex compassione ad ipsa. 2 2. q. 97. 2 ad 2.

JERUSALEM est in medio terræ habitabilis. 3ª. q. 46. 10 ad 1.

1 JESUS significat naturam humanam; sed Christus significat naturam divinam et humanam. 3ª. q. 16. 5. c. et q. 17. 1. c.

2 Hoc nomen Jesus convenienter impositum est Christo in sua circumcisione. 3ª. q. 37. 2. o.

3 Hoc nomen Jesus est novum et proprium, inquantum significat spiritualem et universalem salutem, non autem ut particularem et temporalem. 3ª. q. 37. 2 ad 2

4 Multa alia nomina Christi significant idem quòd Jesus, id est, salutem. 3ª. q. 77. 2 ad 1.

1 SPECIES ignis sunt tres, s. lux, id est, ignis in materia propria, flamma, id est, ignis in humido aereo, et carbo, id est, ignis in sicco terrestri. 1ª. q. 67. 2 ad 2. et 1 2. q. 35. 8. c.

2 Ignis non lucet in propria materia, i. in sua sphæra, nec in materia opaca terrestri, nec in sulphure, nec in fumo grosso, nec in inferno. 1ª. q. 66. 1 ad 5.

3 Ignis inferni cùm ut organum divinæ justitiæ ab anima apprehendatur propter visionem sui, verè animam cruciare dicitur. Suppl. q. 70. 3. c.

4 Conveniens est mundum, antequam in novitatem gloriæ adducatur, à contrariis dispositionibus purgari. Suppl. q. 74. 1. o.

5 Convenienter per ignem fiet mundi purgatio. Suppl. q. 74. 2. c.

6 Ignis quo hic mundus purgabitur, ejusdem erit speciei cum nostro igne. Suppl. q. 74. 3. o.

7 Cessatio et quies superiorum cœlorum vicem purgationis eorum geret. Suppl. q. 74. 4. c.

8 Purgabuntur quatuor elementa à sordibus et infectionibus, quas ab hominum peccatis contraxerunt. Suppl. q. 74. 5. o.

9 Impuritates elementorum, quæ ex eorum permistione proveniunt, per ignem purgabuntur. Suppl. q. 74. 6. c.

10 Cùm mortuorum resurrectio judicium præcedere verissimum sit, conflagratio ignis, quantùm ad mundi purgationem spectat, Dei judicium præcedat oportet, quantùm verò attinet ad illius ignis actum, quo malos involvet, judicium ignis conflagrationem anteibit. Suppl. q. 74. 7. o.

11 Ignis naturaliter aget ante judicium et in bonos et in malos eos in cinerem resolvendo,

sed mali illius ignis actione cruciabuntur, boni verò omnis doloris erunt expertes. Suppl. q. 74. 8. c.

42 Igne conflagrationis involventur reprobi, ut quicquid turpe et fœdum fuerit in internum detrudatur, sicut quicquid pulchrum et nobile reperitur, in regnum cœleste attolletur. Suppl. q. 74. 9. o.

1 IGNORANTIA sextuplex, s. invincibilis, affectata in se vel in sua causa, juris, facti, causa actûs, et non causæ; prima et quarta excusant à peccato in toto; secunda et tertia excusant non in toto; quinta excusat à toto si non sit culpa; sexta verò nec excusat, nec minuit peccatum. 1 2. q. 74. 1 ad 2. et 5. c. ad 1. et q. 76. 3. 4. o. et 2 2. q. 59. 4 ad 1. et 3ª. q. 47. 3 ad 3. et q. 80. 4 ad 5.

2 Ignorantia tripliciter se habet ad actum, s. concomitanter, consequenter, id est, volita in se ut affectata, vel in sua causa, s. habitu vel passione ut ignorantia electionis; et antecedenter, id est, causa actûs. Tertia causa involuntarium simpliciter; secunda secundum quid; prima verò nullo modo, sed tantùm non voluntarium. 1 2. q. 6. 8. o. et q. 19. 6. c. et q. 76. 3. 4. o.

3 Ignorantia est volita tripliciter, s. directè, ut affectata; indirectè, i. propter negligentiam; et per accidens, id est, consequenter. Prima auget peccatum. Aliæ verò diminuunt. 1 2. q. 19. 6. c.

4 Ignorantia excludit triplicem scientiam, s. quâ scitur aliquid esse malum secundùm se, vel ut nunc, vel ut fugiendum. 1 2. q. 78. 1 ad 1.

5 Ignorantia habet rationem pœnæ, et non culpæ secundùm se; sed ignorantia ex causa, s. ex negligentia discendi, vel ex effectu sequente, est peccatum. 1 2. q. 76. 2. o. et q. 84. 4 ad 3. et q. 105. 2 ad 9. et 2 2. q. 55. 2 ad 2.

6 Nescientia est simplex carentia scientiæ; sed ignorantia propriè est nescientia eorum quæ quis est aptus scire et debet. Error autem addit approbationem falsi; sed hæresis ei addit pertinaciam contra fidem. 4ª. q. 101. 1 ad 2 et 1 2. q. 7. 6.

7 Ignorantia electionis dicitur, non quia electio sit scientia, sed quia ignoratur quid sit eligendum. 1 2. q. 13. 1 ad 3.

8 Ignorantia privationis, id est, eorum quæ quis tenetur scire et potest, est peccatum, non autem aliorum. 1 2. q. 76. 2. o. et q. 94. 4. c. ad 2 et ad 3.

9 Ignorantia negativè poterat esse in natura integra, non autem ignorantia privativè. 1ª. q. 42. 4 ad 2.

10 Nulla ignorantia fuit in Christo. 3ª. q. 15. . o.

11 Ignorantia negativè semper est in angelis, et in aliis beatis, non autem ignorantia privativè, quia est pœna. 1ª. q. 42. 4 ad 2.

12 Ignorans non peccat continuè, nec ex quolibet non scito per eum, sed tantùm cùm habet tempus discendi ea quæ scire tenetur et potest. Unde homo non dicitur ignorans, si non intelligit, sicut Deus, sed si non intelligit sicut aptus natus est intelligere. 1 2. q. 76. 2 ad 3. et 4 ad 3. et q. 94. 4. c. ad 2 et ad 3.

13 Ignorans gravissimè peccat, non propter quantitatem peccati, sed periculi. Vel ignorantia beneficiorum Dei est gravissima, inter species ingratitudinis. 1 2. q. 76. 4 ad 3.

14 Ignorantia alicujus particularis, id est, circumstantiæ, quam quis non potest scire, debitâ diligentiâ adhibitâ, excusat totaliter à peccato; non autem ignorantia quam causat habitus vel passio, impediens applicationem scientiæ communis ad particularem actum. 1 2. q. 19. 6. c. et q. 77. 7 ad 2. et 2 2. q. 59. 4 ad 1. et 3ª. q. 80. 4 ad 5.

15 Ignorantia non excusat, nec minuit peccatum, nisi secundùm quòd causat involuntarium. 1 2. q. 19. 6. c. et q. 73. 6 c. et q. 76. 3. 4. c. et q. 77. 7 ad 2 et q. 105. 2 ad 9.

16 Ignorantia præcedens inclinationem appetitûs, causat eam; ideò quantò major est, tantò magis causat involuntarium, et excusat à peccato, non autem ignorantia sequens, sed magis gravat. 1 2. q. 156. 3 ad 1.

17 Ignorantia opposita scientiæ practicæ excusat, vel minuit peccatum, non autem ignorantia electionis, sed constituit peccatum, et opponitur prudentiæ. 1 2. q. 47. 2. c. et q. 88. 2. c.

18 Ignorantia electionis nec excusat, nec minuit, nec causat peccatum, sed sequitur omne peccatum. 1 2. q. 76. 4 ad 1. et q. 78. 4 ad 1.

19 Nulla ignorantia est causa peccati, nisi per accidens, s. illa quæ tollit cognitionem universalem, vel particularem prohibentem peccatum. 1 2. q. 76. 1. o. et 3. c.

20 Agens contra constitutionem vel præceptum papæ propter ignorantiam, non excusatur à peccato, si teneatur et potuerit eam scire, inquantum in ejus notitiam devenit per alios, vel devenire potest, promulgatione factâ, quia omnes tenentur eam scire. 1 2. q. 90. 4. c. ad 2 et ad 3.

ILLABI menti convenit soli Deo. 3ª. q. 8. 8 ad 1. et q. 64. 1. c.

1 Liberi qui nascuntur ex simplici fornicatione, non sunt legitimi, sed solùm naturales; qui vel ex stupro vel ex adulterio, nec naturales nec legitimi sunt habendi. Suppl. 68. 1. o.

2 Liberi illegitimi duplici damno afficiuntur; unum est quia non admittuntur ad actus legitimos, alterum quòd non succedunt in hæreditate paterna, in septima tamen parte succedere possunt naturales filii, spurii verò nulla ex parte, nisi quòd eis parentes suppeditare necessaria tenentur. Suppl. q. 68. 2. c.

3 Cùm liberi dicantur illegitimi lege positivâ, per eamdem etiam legem legitimari possunt. Suppl. q. 68. 3. o.

ILLIBERALITAS magis opponitur liberalitati quàm prodigalitas. 2 2. q. 107. 2. c.

1 ILLUMINATIO non est motus. 1ª. q. 53. 3. c.

2 Illuminatio fit in instanti, quia non est motus, sed est terminus motûs localis; et lumen non habet contrarium, ideò subjectum ejus est in ultima dispositione. 1ª. q. 53. 3. c. ad 2. et q. 67. 2. c. et 1 2. q. 113. 7. c. et 3ª. q. 73. 7. c.

3 Illuminatio non est motus localis, sed alteratio. 1ª. q. 53. 3 ad 2.

4 Homo non potest illuminare, confortando lumen alterius, quia in eo est debilissimum lumen intellectuale, nisi forte instrumentaliter dirigendo, proponendo exempla, vel applicando principia conclusioni. 1ª. q. 117. 1. o.

5 Sacerdos illuminat tradendo sacramenta gratiæ, non autem infundendo gratiam. 3ª. q. 64. 1 ad 1.

6 Omnis qui illuminatur, percipit illuminationem ex parte objecti, non autem semper ex parte principii. 1ª. q. 111. 1 ad 3.

1 IMAGINATIO et sensus nunquam cognoscunt naturam rei, sed tantùm accidentia. 1ª. q. 57. 1 ad 2. et 3ª. q. 76. 7. c.

2 Non possumus imaginari quæ nullo modo sentimus secundùm totum, vel secundùm partem; ideò cæcus natus non potest imaginari colorem. 1ª. q. 84. 3. c. fi. et 4. b. et c. fi. et q. 111. 3 ad 1 et ad 2.

3 Sub imaginatione non cadit nisi corpus. 1ª. q. 50. 1. c.

4 Imaginatio cooperatur suo objecto, formando aliquas species, non autem sensus. 1ª. q. 12. 9 ad 2. et q. 78. 4. c. et q. 84. 6 ad 2. et q. 85. 2 ad 3.

5 Imaginatio ægritudinum quandoque causat eas. 3ª. q. 3. 3 ad 3.

6 Bonitas imaginationis est dispositio ad scientiam, quæ est in intellectu. 1 2. q. 74. 4 ad 3. et q. 81. 2. c.

1 IMAGINATIVA est idem quòd phantasia. 1ª. q. 78. 4. c. et q. 84. 6 ad 2.

2 Imaginativa est altior potentia quàm sensus exterior, in quo tamen est maxima certitudo, quia est principium omnis cognitionis humanæ, et semper oportet principia cognitionis esse certiora. 1ª. q. 50. 3 ad 2.

1 IMAGO quælibet est similitudo, et non e converso, quia imago addit esse expressum ab alio. 1ª. q. 35. 1. c. ad 1. et 2. c. et q. 93. 1. c. et 9. o.

2 Differentia triplex, inter imaginem et similitudinem, s. quia imago pertinet ad formam, s. specialem, similitudo autem ad naturam. Imago pertinet ad cognitionem veritatis, quæ est principium demonstrans naturam intellectualem; similitudo autem ad amorem virtutis Imago pertinet ad potentias, s. memoriam, intelligentiam et voluntatem; similitudo verò ad habitus consequentes, s. innocentiam et justitiam. 1ª. q. 93. 9. o.

3 Imago propriè dicitur, quòd procedit ad similitudinem alterius; id autem à quo procedit, dicitur propriè exemplar, impropriè autem imago. 1ª. q. 35. 1 ad 1. et q. 93. 5 ad 4.

4 Ad rationem imaginis non sufficit expressa similitudo secundùm genus vel secundùm accidens commune, sed requiritur quòd sit expressa similitudo secundùm speciem vel secundùm accidens proprium speciei, et præcipuè secundùm figuram. 1ª. q. 35. 1. c. et q. 93. 2. 6. 7. 8. c.

5 Æqualitas est de ratione imaginis perfectè, non autem imperfectè. 1ª. q. 93. 1. c.

6 Imago alicujus est in aliquo dupliciter, s. perfectè, i. in eadem natura, ut filius; et imperfectè, i. in alia natura, ut statua. 1ª. q. 35. 2 ad 3.

7 Idem est motus in rem ipsam, et in imaginem ejus, inquantum hujusmodi, non autem ut res. 2 2. q. 81. 3 ad 3. et q. 103. 3 ad 2 c. 3ª. q. 8. 3 ad 3. et q. 25. 3. c. ad 1.

8 Imago, propriè, i. id quod imitatur, dicitur tantùm personaliter in divinis, essentialiter autem, impropriè, i. id in quo. 1ª. q. 35. 1. o. et q. 93. 5 ad 4.

9 Imago non convenit Spiritui sancto, sed tantùm Filio. 1ª. q. 35. 2. o.

10 Imago Dei perfecta convenit soli Filio Dei, sed imago Dei imperfecta convenit soli creaturæ. 1ª. q. 35. 2 ad 3. et q. 47. 1 ad 2. et q. 88. 3 ad 3. et q. 93. 1 ad 3.

11 Nulla creatura irrationalis est Dei imago, vel ad imaginem Dei. 1ª. q. 45. 7. c. et q. 93. 2. o. et 3. c. ad 1. et 6. c.

12 Homo et angelus sunt ad imaginem Dei, et imago ejus; filius autem Dei est imago tantùm. 1ª. q. 3. 1 ad 2. et q. 4. 3. o. et q. 35. 2 ad 3. et q. 45. 7. c. et q. 91. 1 ad 1. et ad 2. et q. 93. 1. c. fi. et ad 3.

13 Angelus est simpliciter expressior imago Dei quàm homo, sed e converso secundùm quid. 1ª. q. 93. 3. o.

14 Imago Dei, in homine et in angelo, est secundùm mentem tantùm. 1ª. q. 3. 1 ad 2. et q. 93. 2. c. et 3 ad 2. et 4 ad 1. et 6. 7. o.

15 Imago Dei est aliquo modo in mente, respectu cujuslibet objecti, veriùs tamen respectu suí, sed verissimè respectu Dei. 1ª. q. 93. 8. o.

16 Assignatio imaginis duplex, s. prima secundùm potentias, s. secundùm memoriam, intelligentiam, et voluntatem; secunda verò secundùm essentiam et habitus consubstantiales, s. secundùm mentem, notitiam, et amorem. 1ª. q. 93. 7. o.

17 Prima assignatio imaginis, s. memoria, intelligentia, et voluntas, est secundùm potentias. 1ª. q. 93. 7. o.

18 Imago Dei est principaliter secundùm actus, sed consequenter secundùm potentias, et præcipuè secundùm habitus. 1ª. q. 93. 7. o.

19 Imago Dei secundùm principale ejus, i. secundùm naturam intellectualem, est tam in viro quàm in muliere, sed quoad secundarium, s. principium et finem, est tantùm in viro. 1ª. q. 93. 4 ad 1. et 6 ad 2.

20 Imago priùs repræsentat essentiam Dei, et consequenter tres personas. 1ª. q. 93. 5. o. et 6. c.

21 In homine est triplex imago Dei, s. creationis, recreationis, et similitudinis; prima est cujuslibet hominis, secunda justorum tantùm, tertia verò beatorum tantùm. 1ª. q. 93. 4. o.

22 Imagines Christi et sanctorum fiunt in Ecclesia triplici de causa: primò ad instructionem rudium, qui eis quasi quibusdam libris docentur; secundò ut incarnationis mysterium, et sanctorum exempla magis in memoria nostra maneant; dum quotidiè oculis repræsentantur; tertiò ad excitandum devotionis affectum, qui ex visis efficaciùs incitatur quàm ex auditis. 2 2. q. 94. 2 ad 1.

IMMISERICORDIA est in substractione beneficii, sed crudelitas est in excessu puniendi, et unum aliquando ponitur pro alio. 2 2. q. 159. 1 ad 2 et ad 3.

QUANTO creaturæ magis appropinquant Deo, tantò magis sunt immobiles. 1ª. q. 65. 1 ad 1

IMMOLARI convenit Christo in figuris veteris Testamenti. 3ª. q. 83. 1. c.

1 IN lege veteri, duplex immunditia prohibebatur, s. spiritualis, i. peccatum; et corporalis, ex aliqua corruptione perfecta, vel in fieri, quâ impediebantur ab exteriori cultu Dei, sicut irregularitate quâdam. 1 2. q. 102. 5 ad 4. et ad 5. et ad 6. et 6 ad 1 et q. 103. 2. c.

2 Prima et secunda immunditia expiabatur per sacrificia pro peccato, præter eam quæ causata erat per solum tactum rei immundæ; quia per solam aspersionem aquæ expiationis expiabatur. 1 2. q. 102. 5 ad 4. et ad 5. et ad 6.

1 Corpus gloriosum erit planè impassibile. Suppl. q 82. 1. o.

2 Impassibilitas quantùm ad se erit in omnibus æqualis; quantùm verò ad suam causam, erit in uno major quàm in altero. Suppl. q. 82. 2. c.

3 Impassibilitas non excludit sensus in actu à corporibus gloriosis, sed erunt per susceptionem à rebus quæ sunt extra animam. Suppl. q. 82. 3. o.

4 Sensus odoratûs et auditûs erunt post resurrectionem in actu, non autem gustus, nisi fortè per quamdam immutationem linguæ à quodam humore adjuncto. Suppl. q. 82. 4. c.

IMPAVIDITAS opponitur fortitudini, secundùm defectum timoris, timiditas autem secundùm excessum ejus. 2 2. q. 126. 2. o.

IMPECCABILIS per naturam non potest fieri aliqua creatura à Deo, sed tantùm per gratiam. 4ª. q. 63. 1. c. et 2 2. q. 24. 11. c. principio.

1 IMPEDIMENTUM duplex, s. contrarium, et defectus. 1 2. q. 4. 5 ad 4.

2 Homo tripliciter impeditur à studio divinæ cognitionis, s. propter ineptitudinem, occupationem, et pigritiam. 2 2. q. 2. 4. c.

3 Non impediens malum non peccat, nisi debeat et possit impedire. 1 2. q. 6. 5. c.

1 IMPERARE est actus rationis, præsupposito actu voluntatis. 1 2. q. 17. 1. o. et q. 60. 1. c. fi. et 2 2. q. 47. 8 ad 3. et q. 83. 1. 10. c. et q. 104. 1. c.

2 Imperare est ordinare aliquid ad faciendum, aliquid intimando, seu denunciando, non quidem absolutè, sed movendo. 1 2. q. 17. 1. 2. 5. o. et 2 2. q. 83. 1. c. et q. 88. 1. c.

3 Actus imperatus et imperium sunt unus actus humanus ut totum, et multa secundùm partes. 1 2. q. 17. 4. o. et q. 20. 5. c. ad 1. et 3ª. q. 19. 2. o.

4 Usus rei, ut est in ratione referente rem in finem, est prior imperio et electione, quæ etiam est prior imperio, sed ut subditur potentiæ exequenti, est posterior imperio. 1 2. q. 17. 3. o.

5 Imperare non convenit brutis. 1 2. q. 17. 2. o.

6 Virtutes appetitivæ brutorum non sunt imperantes liberè, sed secundùm naturalem instinctum, bruta moventur ad apprehensa. 1 2. q. 11. 2. c.

7 Voluntas imperat aliis viribus, et etiam intellectui. 1 2. q. 71. 6 ad 2. et 2 2. q. 4. 2 ad 2. et q. 10. 2. c. et q. 58. 8 ad 1.

8 Voluntas dicitur imperare impropriè dupliciter, s. interpretativè inquantum movet, et ut est de fine. 1 2. q. 1. 2 ad 1. et 2 2. q. 47. 8 ad 3

9 IMPERATUM. Quilibet actus, ut est in potestate nostra, subditur imperio rationis. 1 2. q. 17. 6.

10 Actus rationis, quoad exercitium, semper potest imperari, et quoad assensum, præter actum naturalem, non autem quoad apprehensionem veritatis. 1 2. q. 17. 6. o.

11 Actus voluntatis potest imperari. 1 2. q. 17. 5. o.

12 Primus actus voluntatis non potest imperari à ratione, quia non fit ex ordinatione superioris causæ, s. Dei. 1 2. q. 1. 2 ad 3. et q. 9. 4. c. et q. 17. 5 ad 3. et 6. o.

13 Sensus exteriores non subduntur imperio rationis, quia non possunt sentire, nisi in præsentia sensibilium. 1ª. q. 81. 3 ad 3. et 1 2. q. 17. 7 ad 3.

14 Motus membrorum, inquantum membra moventur à potentiis sensitivis, subduntur imperio rationis, non autem secundùm quòd moventur à potentiis naturalibus et vegetativis. 1ª. q. 81. 3 ad 2. et 1 2. q. 17. 9. o. et 2 2. q. 168. 1. c.

1 RATIO cognoscendi imperfectum est ipsum perfectum. 1ª. q. 14. 10 ad 4. et 1 2. q. 100. 6 ad 2.

2 Imperfectio duplex, s. una quæ est de ratione imperfecti, tunc enim oportet quòd adveniente perfectione imperfectum excludatur, sicut adveniente apertâ visione, excluditur fides, de cujus ratione est, ut sit non apparentium, alia est imperfectio quæ non est de ratione rei imperfectæ, et tunc illud numero idem, quod erat imperfectum, fit perfectum sicut puer fit vir. 2 2. q. 4. 4 ad 1.

IMPLERE voluntatem, convenit soli Deo, quia solus Deus movet eam sufficienter ut objectum. 1ª. q. 105. 4. c. et q. 106. 2. c. et 1 2. q. 2. 7. 8. c. et q. 3. 1. c.

IMPORTABILE hoc solùm videtur in iis, qui ex infirmitate peccant, quòd diu perseverant in malo, et ideò dicitur, quòd ex longanimitate Dei supportantur; sed hoc ipsum quòd aliquis ex superbia peccat, importabile videtur; et ideò per patientiam Dei dicuntur sustineri, qui ex superbia peccant. 2 2. q. 137. 5 ad 4.

IMPORTUNITAS est evagatio mentis ad illicita secundùm quòd in actu mentis residet, volentis ad diversa se diffundere. 2 2. q. 33. 4 ad 3.

1 IMPOSSIBILITAS duplex, s. vera et æstimata. 1 2. q. 40. 4 ad 3.

2 Impossibile aliquando pro difficili sumitur. 2 2. q. 64. 6 ad 3. et 3ª. q. 86. 1 ad 2. fi.

IMPRECATIONES in sacra Scriptura intelliguntur quadrupliciter, s. prædicando, vel temporaliter ad correctionem, vel contra peccatum vel secundùm voluntatem Dei. 2 2. q. 25. 6 ad 3. et q. 76. 1. o. et q. 83. 8 ad 1. et ad 2.

IMPROVIDENTIA et defectus intelligentiæ et sollertiæ pertinent ad negligentiam et inconstantiam. 2 2. q. 53. 2. c. fi.

1 IMPRUDENTIA sumitur tripliciter, s. negativè, privativè, et contrariè: prima non est peccatum, sed secunda est peccatum, ratione negligentiæ; tertia verò secundùm se est peccatum mortale, si sit contra præceptum Dei, aliter est peccatum veniale. 2 2. q. 53. 1. o.

2 Imprudentia est generale peccatum participativè, non autem essentialiter, cujus sunt triplices partes, s. subjectivæ, i. monastica, politica, et œconomica; potentiales, id est præcipitatio seu temeritas, inconsideratio, inconstantia, et negligentia; et integrales, quæ reducuntur ad potentiales. 2 2 q. 53. 2. o.

3 Imprudentia per essentiam est peccatum speciale, cùm sit circa actus speciales, s. rationis. 2 2. q. 53. 2. c.

4 Imprudentia cum suis vitiis oritur ex luxuria. 2 2. q. 53. 6 o.

IMPUDICITIA est circa oscula, tactus, et alios actus circumstantes actum venereum. 2 2. q. 154. 1 ad 5.

1 IMPUGNARE inimicos, ut cessent à peccatis, est licitum, quia cedit in bonum eorum, et amicorum 2 2. q. 83. 8 ad 3.

2 Impugnatio veritatis agnitæ est species peccati in Spiritum sanctum. 2 2. q. 142. c.

3 Impugnatio peccati est vincenda dupliciter, s. fugiendo, vel resistendo : fugiendo quidem, quando continua cogitatio auget peccati incentivum, sicut est in luxuria; resistendo autem, quando cogitatio persev rans tollit incentivum peccati quod provenit ex aliqua levi apprehensione : et hoc contingit in accidia. 2 2. q. 35. 1 ad 4. et q. 35. 6 ad 1. et q. 142. 3. c.

4 IMPURITAS est ex mistione vilioris. 2 2. q. 7. 2. c. et q. 81. 8. c.

2 Impuritas cr aturæ rationalis est ex hoc, quòd temporalibus per amorem se subjicit : sicut puritas ejus est, in elevando se in Deum. 2 2. q. 7. 2. c. et q. 81. 8. c.

1 IN, propriè notat habitudinem continentis. 1ª. q. 39. 8. c. fi.

2 Esse in aliquo dicitur dupliciter, s. ut in causa, et ut in subjecto. 1 2. q. 83. 1. c.

3 Aliquid dicitur esse in duobus vel in pluribus dupliciter, s. æqualiter, vel secundùm prius et posterius. 1 2. q. 56. 2. c. fi.

4 Corporalia dicuntur esse in aliquo, quia continentur; spiritualia verò, quia continent. 1ª. q. 8. 1 ad 2. et q. 52. 1. fi. et q. 53. 1. 2. c. et 3ª. q. 57. 4 ad 1. et q. 62. 3 ad 3.

5 Non omnes modi imponuntur ab Aristotele, nisi reductivè. 1ª. q. 42. 5 ad 1.

6 Deus est in omni loco dupliciter, s. ut dans esse, virtutem, et operationem locis; et ut implens ea. 1ª. q. 8. 2. o.

7 Deus est supra omnia, per excellentiam suæ naturæ; et in omnibus, ut causans esse omnium. 1ª. q. 8. 1 ad 1 et ad 3.

8 Deus est intimus unicuique rei; sicut esse proprium cujuslibet rei. 1ª. q. 8. 1. c. fi. et q. 105. 5. c. fi.

9 Deus est in omni re, per essentiam, præsentiam, et potentiam; sed tantùm in sanctis per gratiam, in Christo autem solo, per unionem personalem. 1ª. q. 8. 3. o. et q. 43. 3. c. et q. 112. 1. c. et 3ª. q. 2. 10 ad 2. et q. 6. 1 ad 1.

10 Deus magis est intra animam quàm gratia, et quicquid aliud. 1ª. q. 105 5. c. fin.

11 Nullus modorum in, quos assignat Aristoteles, explicat modum essendi in, qui est in divinis. 1ª. q. 42 5 ad 1.

12 Deitas habitat in Christo corporaliter tripliciter : primò per unionem ad corpus; secundò non figuraliter; tertiò secundùm triplicem modum, s. communem, specialem, et singularem. 3ª. q. 2. 10 ad 2.

13 Pater est in Filio, et e converso. 1ª. q. 42. 5. o.

14 Filius Dei est magis in Patre, et e converso, quàm homo in Filio Dei. 3ª. q. 2. 9 ad 4.

15 Omnia bona et mala sunt in scientia Dei, sed tantùm bona sunt in Deo, et tantùm tres personæ, proprietates, et attributa, sunt in essentia Dei. 1ª. q. 18. 4 ad 4. et q. 39. 8. c. fi.

16 Ea quæ in creaturis sunt divisim et multipliciter, in Deo sunt unitæ et simpliciter. 1ª. q. 14. 4 ad 2. et q. 26. 1 ad 1. et q. 47. 1. c. fi. et q. 57. 1. c. et q. 91. 1. c. et 1 2. q. 18. 1. c. et 2 2. q. 183. 2. c.

17 Creaturæ habent verius esse in Deo quàm in se. 1ª. q. 18. 4 ad 3.

18 Omnia sunt in omnibus, s. superiora in inferioribus causaliter : sed e converso participativè secundùm rationem communem tantùm; in Deo autem, secundùm rationem propriam. 1ª. q. 55. 1. c. ad 3. et q. 57. 1. c.

19 Quælibet creatura est in Deo dupliciter, s. ut in conservante; et ut in virtute causæ agentis. 1ª. q. 8. 1. o. et q. 79. 2. c. et q. 80. 1. c.

20 Creaturæ sunt in Deo dupliciter, s. ut in conservante, et ut in cognoscente; secundo modo sunt vita et essentia Dei, non autem primo modo. 1ª. q. 18. 4 ad 1.

21 In Deo sunt multa secundùm rationem, quorum aliqua priùs cadunt in intellectu nostro quàm alia. 1ª. q. 44. 4 ad 4.

INCANTATIO est superstitiosa et illicita, si continet aliquid ad dæmones pertinens, vel nomina ignota, vel aliqua falsa vel vana, vel aliqua signa prætei ærucem. 2 2. q. 96. 2. 4. o.

INCARCERARE hominem, vel ligare, vel qualitercumque detinere, est illicitum, nisi fiat secundùm ordinem justitiæ, vel in pœnam, vel ad cautelam alicujus mali vitandi. 2 2. q. 65. 3. o.

1 INCARNARI Deum fuit possibile, et conveniens. 3ª. q. 1. 1. o.

2 Deum incarnari, fuit necessarium ad reparandum genus humanum, sicut ad bene esse; non autem simpliciter, quia Deus aliter poterat reparare. 3ª. q. 1. 2. o.

3 Si homo non peccasset, probabilius est Deum non fuisse incarnatum, licèt incarnari potuisset. 3ª. q. 1. 3. o.

4 Christus non meruit incarnationem, nec aliquis purus homo ex condigno, sed tantùm ex congruo. 1 2. q. 98. 4. c. et 3ª. q. 2. 11. o. et q. 24. 3. c. fin.

5 Incarnatio est generale principium, ad quod omnia officia angelorum ordinantur. 1ª. q. 57. 3 ad 1.

6 Incarnatio Dei principaliter fuit, propter liberationem hominis. 3ª. q. 1. 5. c. et q. 40. 1. c. et q. 43. 3 ad 2. et q. 44. 3. c.

7 Incarnatio Dei fuit ad tollendum omne peccatum, sed principaliùs peccatum originale, quia extensivè majus est peccato actuali, licèt intensivè sit e converso. 3ª. q. 1. 4. o.

8 Ante Christi incarnationem, aliqui per fidem Christi liberati sunt secundùm spiritum, à dam-

natione peccati originalis; sed nemo secundùm carnem, i. à fomite. 3ª. q. 27. 3. c. et q. 52. 3 ad 2.

9 Incarnatio facta est convenienti tempore, s. non in principio mundi, nec in fine. 1 2. q. 98. 6. c. et 3ª. q. 1. 5. 6. o.

10 Incarnatio comparatur juventuti, propter vigorem et fervorem; senectuti verò, propter numerum annorum. 3ª. q. 1. 6 ad 1.

11 Deus per incarnationem nullo modo mutatus fuit. 3ª. q. 1. 1 ad 1. et q. 2. 6 ad 1.

12 Justitia, bonitas, virtus, potentia, et sapientia Dei, ostensæ sunt per incarnationem ejus. 3ª. q. 1. 1. c.

INCAUTELA et incircumspectio includuntur sub inconsideratione. 2 2. q. 53. 2. c. fi.

1 INCESTUS est cum persona consanguinea vel affini, coitus prohibitus, quadruplici ratione, s. primò quia naturaliter homo debet quamdam honorificentiam parentibus, et per consequens aliis consanguineis; secundò quia personas sanguine conjunctas necesse est ad invicem simul conversari; tertiò quia per hoc impediretur multiplicatio amicorum; quartò quia cùm naturaliter homo consanguineam diligat, si adderetur amor qui est ex commixtione venerea, fieret nimius ardor amoris, et maximum libidinis incentivum, quod castitati repugnat. 2 2. q. 154. 1. c. et 9. o.

2 Incestus est determinata luxuriæ species. 2 2. q. 154. 1. c. et 9. o.

3 Cùm ex incestu, quo quis cognoverit uxoris consanguineam, quædam contrahatur affinitas ante contractum matrimonium, etiam post sponsalia ex tali incestu impeditur matrimonium; post contractum verò minimè, sed tantùm sic peccans jure privatur petendi debitum. Suppl. q. 58. 4. o.

INCINERATIO non convenit corpori Christi. 3ª. q. 54. 3. o. et q. 53. 1. c. ad 1.

1 INCIPERE significat esse nunc, et non priùs; idcò ab inferiori ad suum superius cum eo, non valet consequentia. 3ª. q. 16. 9 ad 2.

2 Formæ incipiunt esse actu, et desinunt, per accidens tantùm, s. ad generationem et corruptionem compositi. 1ª. q. 45. 8. c. ad 1.

1 QUÆLIBET inclinatio naturæ, vel voluntatis, est tantùm à Deo. 1ª. q. 103. 8. c. et q. 105. 4. c. et q. 106. 2. c. fi. et q. 111. 2. c. et 1 2. q. 9. 6. c. et 2 2. q. 26. 6. c.

2 Omnis inclinatio est ad simile sibi, et convenions. 1 2. q. 8. 1. c.

3 Inclinationes naturales sunt principia omnium supervenientium. 2 2. q. 155. 2. c.

INCONSIDERATIO est speciale peccatum imprudentiæ, et opponitur rectitudini judicii in moralibus. 1 2. q. 53. 2. c. et 4. o. 3. c.

1 INCONSTANTIA est speciale peccatum imprudentiæ, deficiens à præcipiendo, bonum propositum, cujus principium est in appetitu, finis autem in intellectu. 2 2. q. 53. 2. c. fi. et 3. o.

2 Inconstantia circa abstinentiam à delectabilibus est filia luxuriæ, licet etiam quæ est in terribilibus, oriatur ex luxuria. 2 2. q. 13. 5 ad 2.

3 Invidia, et ira quæ est principium contentionis, faciunt inconstantiam ex parte appetitûs, 2 2. q. 35. 5 ad 2.

4 Constantia et inconstantia sunt in ratione. 2 2. q. 53. 5 ad 3.

1 INCONTINENTIA propriè est circa concupiscentias tactûs; secundùm quid autem, est circa honores, divitias, et hujusmodi, impropriè verò est circa virtutes; prima est peccatum dupliciter s. recedendo à ratione, et immergendo se turpibus; secunda tantùm primo modo; tertia verò non est peccatum, sed est perfectio virtutum. 2 2. q. 155. 2. c. et q. 156. 2. o.

2 Species incontinentiæ sunt duæ, s. prævolatio consilii, et debilitas in præconsiliatis. 2 2. q. 157. 1. c.

3 Incontinentia pertinet ad corpus occasionaliter, sed per se, causatur ab anima non resistente passionibus. 2 2. q. 156. 1. o.

4 Incontinens vincitur à passionibus, non quidem cogentibus, sed vehementer impellentibus, et propter negligentiam. 1 2. q. 77. 2. o. et 2 2. q. 156. 1 ad 3. et 2 ad 2.

5 Incontinens ante consilium est ex impetu passionis, propter velocitatem, ut in cholericis; vel propter vehementiam, ut in melancholicis, qui propter terrestrem complexionem vehementissimè inflammantur, sed post consilium est propter mollitiem complexionis, ut in flegmaticis. 2 2. q. 156. 1 ad 2.

6 Mulier non dicitur continens, nec incontinens, quia rarò habet firmum judicium rationis, propter debilitatem complexionis. 2 2. q. 156. 1 ad 1 et ad 2.

7 Incontinens peccat ex passione, errans circa particulare, ut nunc; idcò sanabilior est, et minus malus intemperato, quia intemperatus peccat ex habitu, errans circa ultimum finem. 1 2. q. 78. 4. c. et 2 2. q. 156. 3. o.

8 Libido concupiscibilis est major in incontinente quàm in intemperato, sed e converso de libidine voluntatis. 2 2. q. 156. 3 ad 3.

9 Incontinens iræ audit rationem, sed imperfectè; incontinens autem concupiscentiæ totaliter eam non audit. 2 2. q. 53. 6 ad 1. et q. 156. 4. c. ad 2.

10 Incontinentia iræ est pejor ratione mali accidentis quàm incontinentia concupiscentiæ, sed ratione passionis est e converso quadruplici ratione, s. primò quia motus iræ participat aliqualiter rationem, sed motus concupiscentiæ totaliter est secundùm sensum, et nullo modo secundùm rationem; secundò quia motus iræ magis consequitur corporis complexionem; tertiò quia ira quærit manifestè operari, sed concupiscentia quærit latebras, et dolose subintrat; quartò quia concupiscens delectabiliter operatur, sed iratus, quasi quâdam tristitiâ præcedente coactus. 2 2. q. 156. 4. o. et q. 158. 4. c.

11 Incorporalia in loco non esse, est communis animi conceptio, apud sapientes tantùm. 1ª. q. 2. 1. c. et q. 52. 1 ad 1.

INCORPORARI Christo contingit dupliciter, s. numero, et merito. 2 2. q. 1. 9 ad 3.

INCORRUPTIBILE triplex, s. naturale ex parte materiæ, i. carens materiâ; vel habens materiam, in potentia ad unam tantùm formam, vel gloriæ ex forma, vel innocentiæ ex agente. 1ª. q. 97. 1. c.

INCUBUS dicitur dæmon coiens cum muliere;

succubus autem, dæmon coiens cum viro. 1ª. q. 51. 3 ad 6.

INDIGESTIO contingit præter ordinem virtutis nutritivæ, ex aliquo impedimento, putà ex grossitie cibi, vel frigiditate, vel caliditate, vel hujusmodi. 1ª. q. 103 7. c. et q. 115. 6 ad 3.

INDIGNATIO est filia iræ. 2 2. q. 57. 2 ad 4. et q. 41. 2. o. et q. 158 7. o.

INDITUM duplex, s. pertinens ad naturam, et per gratiam; primum convenit legi naturæ, secundum autem legi novæ. 1 2. q. 106. 1 ad 2.

1 INDIVIDUUM est id quod indivisum est in se, et divisum à quolibet alio, ultimâ divisione. 1ª. q. 29. 4. c.

2 Pars in toto est individuum, ut manus. 1ª. q. 29 4. 2. c. et 3ª. q. 16. 12 ad 2.

3 Individuum ut sic est divisum ab omnibus aliis. 1ª. q. 13. 9. c.

4 Hæc nomina individuum, particulare, et singulare, dicuntur de partibus, ut de manu; ideo in Christo possunt dici multa esse individua, secundùm numerum partium ejus. 1ª. q. 29. 1. 2. c.

5 Omne nomen individui est incommunicabile re et ratione, nisi secundùm similitudinem. 1ª. q. 13. 9. c.

6 Duo sunt de ratione individui, s. incommunicabilitas, et non posse esse in pluribus. 3ª. q. 77. 2. c.

7 Compositum ex materia et forma determinata est individuum. 1ª. q. 30. 4. c.

8 In incorruptibilibus est tantùm unum individuum unius speciei, quia species sufficienter conservatur in uno. 1ª. q. 47. 2. c. et q. 119. 1. c.

9 Individuum duplex, s. individuum vagum, et individuum signatum. 1ª. q. 30. 4. c.

10 Principium individuationis in rebus materialibus est duplex, s. materia prima, et quantitas dimensiva. 3ª. q. 77. 2. c.

11 Materia est principium individuationis. 1ª. q. 3. 3. c. et q 39. 1 ad 3. et 2. c. et q. 54. 3 ad 2. et q. 56. 1 ad 2. et q. 75. 4. 5. c. et q. 85. 1. c. et 3 ad 4. et q. 86. 1. 3. c. et 1 2. q. 63. 1. c.

12 Forma receptibilis in materia individuatur per materiam; quæ autem non est receptibilis in materia individuatur per seipsam. 1ª. q. 3. 2 ad 3. et 3. c. et q. 13. 9. c. et 3ª. q. 77. 2. c.

13 Hæ carnes, et hæc ossa, et hæc anima, sunt principia individuantia hominem. 1ª. q. 29. 2 ad 3. et 4. c. et q. 30. 4. c. et q. 33. 2. c. et q. 75. 4. c. et q. 83. 1 ad 2.

14 Individua composita substant ratione materiæ, sed subsistunt ratione formæ. 1ª. q. 29. 2 ad 5.

15 Individuatio quantùm ad incommunicabilitatem est in Deo, non autem quantùm ad materiam. 1ª. q. 3. 2 ad 3. et q 29. 3 ad 4.

16 Dimensio dupliciter individuatur, s. ratione subjecti, sicut et alia accidentia, et ratione situs. 2 2. q. 24. 3 ad 1. et 3ª. q. 77. 2. c.

17 Substantia individuatur per seipsam, ideò individuum ejus habet speciale nomen, s. hypostasis, non autem accidentia, quia individuantur per subjectum. 1ª. q. 29. 1. c. et q. 39. 1. c.

18 Omne individuum substantiæ dicitur hypostasis, secundùm proprietatem nominis, secundùm usum autem, sola individua rationalis naturæ. 1ª. q. 29. 2 ad 1.

19 Singulare, particulare et individuum, sunt in quolibet genere entis, sed suppositum, hypostasis, res naturæ, et persona, sunt in solo genere substantiæ. 1ª. q. 29. 1. 2. c.

1 INDIVISIBILE duplex, s. terminus continui, et extra genus ejus; secundum potest esse simul in pluribus locis, temporibus, et partibus, non autem primum. 1ª. q. 8. 2 ad 2. et q. 52. 2. c. et q. 53. 1 ad 1.

2 Indivisibile triplex, s. actu, ut continuum, per speciem, ut ratio hominis; et in potentia, ut punctus, primum et secundum prius cognoscitur quàm divisio, tertium autem posterius. 1ª. q. 11. 2 ad 4. et q. 85. 8. o. et q. 87. 3. c.

1 INDULGENTIÆ valent quæ merita supererogationis Christi et sanctorum sunt, non modò ab injunctis in hoc sæculo pro peccatis contritis et confessis, pœnitentiis; sed ad absolutionem à pœnis in futuro sæculo pro peccatis in purgatorio exolvendis. Suppl. q. 25. 1. o.

2 Indulgentiæ tantùm valent quantùm prædicantur, si ab habente potestatem, fidelibus Christi vivis membris, ad honorem Dei et proximi utilitatem conferantur. Suppl. q. 25. 2. c.

3 Licet pro temporali subsidio ad spiritualia ordinato indulgentias conferre, non autem pro temporali simpliciter. Suppl. q. 25. 3. o.

4 Non omnes sacerdotes, sed solus episcopus potest indulgentias facere. Suppl. q. 26. 1. c.

5 Possunt indulgentias facere etiam non sacerdotes. Suppl. q. 26. 2. o.

6 Solus papa plenarias indulgentias pro libito suæ voluntatis, legitimâ tamen existente causâ, facere potest; cæteri autem episcopi, quantùm sibi à papa taxatum fuerit. Suppl. q. 26. 3. o.

7 Potest prælatus in peccato mortali existens indulgentias facere. Suppl. q. 26. 4. c.

8 Mortalibus criminibus obnoxiis nullatenùs indulgentiæ prosunt, sed contritis et confessis. Suppl. q. 27. 1. c.

9 Non tantùm laicis, sed etiam religiosis indulgentiæ prosunt. Suppl. q. 27. 2. o.

10 Indulgentiam minimè consequuntur, qui id non efficiunt, pro quo indulgentiæ dantur. Suppl. q. 27. 3. o.

11. Tametsi non possit prælatus sibi indulgentiam facere, aliis tamen concessa, pro se etiam uti potest. Suppl. q. 27. 4. o.

INDUSTRIA duplex, s. una de necessariis ad salutem, alia de iis quæ sunt ad bene esse; prima est in omni existente in gratia, non autem secunda. 2 2. q. 47. 13 ad 3. et 14 ad 1.

INÆQUALITAS rerum est à Deo, quia sicut divina sapientia causa est distinctionis rerum, propter perfectionem universi, ita et inæqualitatis; non enim esset perfectum universum, si tantùm unus gradus bonitatis inveniretur in rebus. 1ª. q. 47. 2. o. et q. 65 2 ad 3.

1 INFAMIA publica tenet locum accusatoris, in denunciatione verò non intenditur punitio peccantis, sed emendatio. Et ideò nihil agitur contra eum cujus peccatum denuntiatur, sed pro

eo. Et ideò ibi non est necessarius accusator. 2 2. q. 67. 3 ad 2.

2 Uno infamato, aliquando alii infamantur, quia, secundùm Augustinum, cùm de aliquibus qui sanctum nomen profitentur, aliquid criminis vel falsi somerit, vel veri patuerit, instant, satagunt, ambiunt, ut de omnibus hoc credatur. 2 2. q. 53. 7. c. fi. ad 3.

1 INFIDELIS non debet permitti habere dominium novum super fideles, sed tantùm antiquum, quo etiam privari potest, sed permittit Ecclesia, quòd infideles accipiunt à fidelibus ministerium in aliquo artificio; nam servi subjiciuntur dominis suis ad totam vitam, et subditi præfectis, ad omnia negotia, sed ministri artificum subjiciuntur eis ad aliqua specialia opera; unde periculosius est, quòd infideles accipiant dominium, vel prælationem super fideles, quàm quòd accipiant ab eis ministerium in aliquo artificio: et ideò secundum permittit Ecclesia, non autem primum. 2 2. q. 10. 10. o.

2 Res infidelium si ipsi delinquant, licet auferre per vim, auctoritate publicâ, non autem auctoritate privatâ. 2 2. q. 10. 10. c. et q. 66. 8 ad 2.

3 Infideles qui nunquam fuerunt de fide Ecclesiæ, s. Judæi et pagani, non reputantur hæretici, licèt perversam fidem habeant, sunt tamen compellendi à fidelibus, si adsit facultas, ut fidem non impediant, vel blasphemiis, vel malis persuasionibus, vel etiam apertis persecutionibus. 2 2. q. 10. 8. o.

4 Infideles verò qui aliquando sumpserunt fidem, s. hæretici, debent cogi ad fidem; non autem alii, s. Judæi et pagani. 2 2. q. 10. 8. o.

5 Non omnes actus infidelium sunt peccata, sed aliqui actus eorum sunt boni, ex essentia, objecto, vel circumstantia, et placent Deo, nullus tamen est meritorius. 2 2. q. 10. 4. o. et q. 23. 7 ad 1.

6 Nullum peccatum veniale potest esse in infideli, antequam peccet mortaliter. 1 2. q. 89. 6. o.

7 Primi motus non sunt peccata mortalia fideli, nec infideli. 1 2. q. 89. 5. o. et 2 2. q. 158. 2 ad 3.

8 Gravius peccat fidelis quàm infidelis, in eadem specie peccati, simpliciter autem est e converso. 1 2. q. 73. 8. c. fi. et q. 89. 5. c. et 2 2. q. 10. 3 ad 3.

9 Et infideles contemnunt fidem, si fidelium defectus cognoscant. 2 2. q. 10. 10. c.

10 In illis infidelibus qui temporaliter Ecclesiæ vel ejus membris subjacent, statuit Ecclesia, ut servus Judæorum, cùm fuerit factus christianus, statim à servitute liberetur, nullo pretio dato, et similiter si infidelis existens, fuerit emptus ad servitium, etc. In illis autem infidelibus, qui temporaliter Ecclesiæ, vel membris non subjacent, jus dominii, et prælationis, et dictorum Ecclesia non statuit, licèt posset statuere de jure, et hoc facit ad scandalum vitandum, ne nomen Domini et doctrina blasphemetur. 2 2. q. 10. 10. c. fi. et q. 66. 8 ad 2.

1 INFIDELITAS sumitur dupliciter, s. negativè, et contrariè, i. repugnando, vel contemnendo; et est peccatum, non autem primo modo, sed est pœna. 2 2. q. 10. 1. o. et 6. fi. et q. 34. 2 ad 2.

2 Ratio infidelitatis perficitur in contemptu; ideò est in voluntate ut in causa, sed est in intellectu ut in subjecto. 2 2. q. 10. 1. c. et 2. o.

3 Species infidelitatis sunt tantùm tres, s. paganorum, Judæorum, et hæresis. 2 2. q. 10. 3. o. et q. 11. 1. c. et q. 94. 1 ad 1.

4 Infidelitas hæreticorum est gravior quàm Judæorum, et hæc quàm paganorum. 2 2. q. 10. 6. o.

5 Infidelitas est gravissimum omnium peccatorum circa mores, non autem peccatorum contra virtutes theologicas. 2 2. q. 10. 3. o. et q. 15. 3. c. et q. 39. 2. o. et 3ª. q. 80. 5. c.

6 Infidelitas est ultimum peccatorum, ad quam homo quandoque per alia peccata perducitur. 2 2. q. 162. 7 ad 3.

7 Infidelitas, secundùm quòd est peccatum, oritur ex superbia. 2 2. q. 10. 1 ad 3.

8 Infidelitas est in intellectu subjectivè, sed est in voluntate imperativè, ideò actus ejus est demeritorius. 2 2. q. 10. 2. c.

9 Inter infideles verum est matrimonium, quamvis non ita perfectum sicut inter fideles. Suppl. q. 59. 2. c.

10 Cùm inter infideles verum matrimonium sit, non propterea dissolvitur ejus vinculum, quod alter conjugum ad fidem convertitur altero in infidelitate manente, solvi tamen potest et quoad habitationem et debiti solutionem, si nulla adsit correctionis spes. Suppl. q. 59. 5. o.

11 Conversus ad fidem potest dimittere uxorem, nec secum cohabitare, cùm converti non vult, nec illi debitum reddere tenetur. Suppl. q. 59. 4. c.

12 Vir discedens ab infideli uxore, nolente cohabitare, sine creatoris contumelia, potest illam dimittere et alteram ducere; si autem velit pacificè cohabitare, potest quidem illam dimittere, non autem aliam ducere. Suppl. q. 59. 5. c.

13 Conjugium si ratificatum fuerit, quantùm ad vinculum spectat, nulla ex causa solvi potest, alioquin potest dirimi infidelitate, non adulterio, verùm quantùm ad actum dirimi potest, fornicatione cum corporali, tum spirituali, propter cætera verò vitia, nequaquam, nisi ad tempus, castigandi sui causâ. Suppl. q. 59. 6. o.

1 NIHIL præter Deum est infinitum actu, nec potest esse, etiam per potentiam Dei, nec secundùm essentiam, nec secundùm esse, nec secundùm virtutem seu potentiam, nec secundùm magnitudinem, nec secundùm multitudinem. 1ª. q. 7. 2. 3. 4. o. et q. 45. 5 ad 3. et q. 50. 2 ad 4. et q. 86. 2. c.

2 Non inconveniens est aliquod creatum sic esse infinitum, quòd non finiatur ab alio. 1ª. q. 10. 3 ad 4. et q. 50. 2 ad 4.

3 Infinitum secundùm essentiæ rationem est solus Deus. 3ª. q. 10. 3 ad 3.

4 Id quod est simpliciter et omnibus modis infinitum, non potest esse nisi unum, sed secundùm aliquid possunt esse plura. 3ª. q. 10. 3 ad 3.

5 Si esset infinitum numero vel continuitate,

esset finitum secundùm esse et essentiam, et esset mensurabile à scientia Dei. 1ª. q. 7. 2. c. et q. 14. 12 ad 3. et 3ª. q. 10. 3 ad 2.

6 Infinitum est in divisione magnitudinis, non autem in appositione. 1ª. q. 7. 3 ad 3.

7 Infinitum non est substantia, sed accidit rebus, ideo sicut multiplicatur secundùm subjecta, ita et proprietas ejus. 3ª. q. 10. 3 ad 3.

8 Ratio infiniti privativè convenit quantitati, non autem negativè. 1ª. q. 7. 1 ad 2.

9 Infinitum materiale convenit quantitati, non autem infinitum formale. 1ª. q. 7. 1 ad 2. et 3 ad 3 et ad 4. et q. 25. 2 ad 1. et 3ª. q. 10. 3 ad 1.

10 Infinitum repugnat cuilibet speciei magnitudinis, non autem magnitudini in communi. 1ª. q. 7. 3 ad 2.

11 Infinitum duplex, s. negativè dictum, et privativè. 3ª. q. 10. 3 ad 1.

12 Infinitum duplex, s. secundùm materiam, et secundùm formam. 1ª. q. 7. 1. o. et q. 25. 2 ad 1. et q. 86. 2 ad 1. et 3ª. q. 10. 3 ad 1.

13 Infinitum duplex, s. simpliciter, et secundùm quid. 1ª. q. 7. 2. c.

14 Infinitum secundùm quid duplex, s. in potentia ad infinitas formas, ut materia, vel non limitatum per materiam, ut intelligentia. 1ª. q. 7. 2. o.

15 Id quod est infinitum uno modo, potest esse finitum alio modo. 3ª. q. 10. 2 ad 2.

16 Virtus infinita non potest esse in magnitudine. 1ª. q. 25. 2 ad 3. et q. 105. 2 ad 3.

17 Infinitum comprehenditur ab infinito, quia nihil ejus est extra cognoscentem, non autem attingendo fines ejus. 1ª. q. 14. 3 ad 1 et ad 2. et 12 ad 1 et ad 2.

18 Nullus intellectus cognoscit infinitum inquantum hujusmodi, scilicet, numerando partem post partem. 1ª. q. 14. 12 ad 1. et q. 86. 2. o. et 3ª. q. 10. 3 ad 1.

19 Intellectus noster dicitur intelligere infinita, inquantum intelligit universale, continens infinita in potentia. 1ª. q. 7. 2 ad 2. et q. 14. 12. c. fi. et q. 86. 2 ad 3. et 12. q. 30. 4 ad 2. et 3ª. q. 10. 3 ad 2.

20 Infinitum secundùm materiam est ignotum, non autem infinitum secundùm formam. 1ª. q. 12. 1 ad 2. et q. 86. 2 ad 1. et 3ª. q. 10. 3 ad 1.

21 Infinitum materiale est imperfectum, sed infinitum formale est summè perfectum. 1ª. q. 7. 1. c. ad 1. et q. 25. 2 ad 1.

22 Infinito simpliciter quoad omnia, nihil potest esse majus, sed infinito secundùm aliquid determinatum, est aliquid majus extra illum ordinem, non autem in illo ordine. 3ª. q. 10. 3 ad 3.

23 In entibus per accidens itur in infinitum, non autem in entibus per se. 1ª. q. 46. 2 ad 7. et 1 2. q. 1. 4. o.

1 **INFIRMITAS** in malis voluntariis subest potestati hominis; ideò non tollit, nec minuit rationem culpæ. 1 2. q. 21. 2 ad 3.

2 Infirmitas animæ, ex qua dicitur aliquod peccatum, est passio ejus, non moderata à ratione. 2 2. q. 77. 3. o. et q. 85. 3 ad 4.

3 Infirmitas alleviat peccatum, inquantum diminuit voluntarium. 1 2. q. 47. 2. c. et q. 73. 6. c. et q. 77. 6. 7. o. et q. 88. 2. c. et q. 105. 2 ad 1. et 2 2. q. 14. 3. c. et q. 150. 4 ad 3. et q. 154. 3 ad 1.

4 Peccatum ex infirmitate imputatur homini ad peccatum mortale, inquantum fuit in potestate ejus reprimere passionem. 1 2. q. 77. 7. 8. o.

1 **INGENITUM** sumitur tripliciter, s. negativè extra genus, et in genere Dei, et in genere principii divini; primum convenit etiam creaturis non generatis, secundum Spiritui sancto, tertium autem est notio patris tantùm. 1ª. q. 33. 4. o.

2 Ingenitum per duplex, N. est increatum, seu æternum; per simplex autem, N. genitum est non generatum. 1ª. q. 33. 4 ad 3.

3 Ingenitum et innascibilitas nihil ponunt de intellectu eorum, sed aliquid præsupponunt. 1ª. q. 33. 4 ad 1.

4 Pater in divinis potiùs dicitur ingenitus quàm inspiratus, triplici ratione: s. prima est, quia processio Spiritûs sancti secundùm ordinem naturæ præsupponit generationem Filii; secunda quia per hoc quòd dicitur ingenitus, secundùm quòd est notio Patris, tollitur omnis modus consequendi generationem. Hoc enim convenit Patri inquantum est generationis principium, ut nullo modo generationem consequatur, tertia quia negatio ingeniti fundatur super rationem principii. 1ª. q. 33. 4 ad 5.

INGENIUM. Velocitas ingenii pertinet ad perfectionem hominis, quoad bene esse ejus. 1 2. q. 4. 5. c. et 1. o.

1 **INGRATITUDO** quælibet est peccatum, quia tollit debitum gratitudinis, quod est debitum honestatis. 2 2. q. 107. 1. o.

2 Ingratitudo pertinet ad primam et secundam speciem superbiæ. 2 2. q. 162. 4 ad 3.

3 Ingratitudo est speciale peccatum, ratione contemptûs beneficii, sed est circumstantia, respectu aliorum peccatorum. 2 2. q. 107. 2. o. et 3ª. q. 88. 4. o.

4 Ingratitudo est peccatum mortale, et aliquando veniale. 2 2. q. 107. 3. o.

5 Ingratitudo proveniens ex peccato mortali habet perfectam rationem ingratitudinis, sed proveniens ex veniali imperfectam. 2 2. q. 107. 3. c. ad 1.

6 Oblivio beneficii ex natura excusat ab ingratitudine, non autem oblivio ex negligentia, nec impotentia recompensandi beneficium, quia ad gratitudinem sufficit bona voluntas, ubi deest facultas. 2 2. q. 106. 3 ad 3. et q. 107. 1 ad 2.

7 Ingratitudo non est respectu adjuvantis peccare, quia non confert beneficium; ideò non debetur ei gratiarum actio. 2 2. q. 107. 1 ad 1.

8 Ingratus dicitur dupliciter, s. per solam omissionem actûs gratitudinis, et per actum contrarium gratitudini. 2 2. q. 107. 2. 3. c.

9 Gradus ingratitudinis triplex, s. non retribuere, dissimulare, et pessimus ex negligentia oblivisci; sed reddere mala pro bonis, reducitur ad primum. Vituperare benefactum, ad secundum; sed id reputare malefactum, ad tertium. 2 2. q. 107. 2. 3. c.

10 Ingratitudo contra Deum contingit dupli-

citer, s. agendo contra beneficium ejus, per quodcumque peccatum mortale, et agendo contra formam ejus quadrupliciter, s. per odium proximi, per apostasiam à fide, per contemptum confessionis, et per dolorem de pœnitentia præterita; ideò per ingratitudinem horum, specialiter peccata dimissa redeunt. 3ª. q. 88. 2. o.

11 Ingratus meretur privari beneficio; tamen dans beneficium non debet ei subtrahere, ne fiat pejor. 2 2 q. 107. 4. o. et q. 122. 5 ad 4.

12 Ingratitudo non incurritur per peccatum veniale, nec peccata dimissa redeunt, quia peccatum veniale non est contra Deum, sed præter eum. 3ª. q. 88. 2 ad 2.

13 Peccata venialia redeunt per ingratitudinem, sicut et peccata mortalia; quia remissio utrorumque ascribitur beneficio Dei contempti, per recidivum. 3ª. q. 88. 2 ad 2

14 Similiter est de peccato originali. 3ª. q. 88. 2 ad 2.

15 Peccata dimissa redeunt per recidivum quantùm ad effectum, quia ex peccatis dimissis relinquitur in peccatis sequentibus deformitas quædam ingratitudinis, non autem redeunt quantùm ad priorem maculam, vel reatum. 3ª. q. 88. 1. o. et 2. 3 c.

16 Per sequens peccatum non redit tantus reatus, quantus erat omnium peccatorum præteritorum, sed secundùm quantitatem contemptus in ingrato. 3ª. q. 88. 3. o.

17 Ingratitudo secundùm quam peccata redire dicuntur, incurritur ex quolibet peccato, quia omne peccatum est contra Deum; ideò talis ingratitudo non est speciale peccatum. 2 2. q. 107. 2 ad 4. et 3ª. q. 88. 4. o.

1 **INHUMANITAS** est idem quòd obduratio contra misericordiam. 2 2. q. 118. 8 ad 3. fi.

2 Inhumanitas est filia avaritiæ, sicut et obduratio contra misericordiam. 2 2. q. 118. 8. c.

INIQUITAS propriè est in proximum, sed peccatum est in seipsum, impropriè verò sunt idem. 1 2 q. 35. 1 ad 1. et q. 110. 4 ad 4.

1 **INJUSTITIA** duplex. s. illegalis, opposita justitiæ legali, secundùm inæqualitatem ad alterum; prima est generalis intentione, et specialis objecto; secunda verò est specialis utroque modo. 2 2. q. 58. 5 ad 3. et q. 59. 1. o. et q. 79. 2 ad 1.

2 Injustitia semper est ad alterum. 2 2. q. 59. 3 ad 2.

3 Faciens injustum ex electione est injustus, non autem si præter intentionem, s. per ignorantiam, vel ex passione. 2 2. q. 59. 2. o. et 4 ad 4.

4 Injustitia est circa operationes exteriores. 2 2. q. 60. 3 ad 3.

5 Excessus in pœnis, quoad illud quod exteriùs agitur, pertinet ad injustitiam, sed quoad usteritatem animi, quæ promptè hoc fit, pertinet ad crudelitatem. 2 2. q. 159. 1 ad 4.

6 Nullus volens patitur injustum formaliter, nec aliquis agit injustum formaliter, nisi volens. 2 2. q. 59. 3. o. et q. 66. 1. c.

7 Aliquis potest facere injustum, nullo patiente injustum formaliter, et e converso, sed materialiter semper se comitantur. 2 2. q. 59. 3 ad 3.

8 Facere injustum formaliter est peccatum mortale, nisi in minimis. 2 2. q. 59. 1. o. et q. 69. 1. c. et q. 70. 1. c. et q. 110. 3 c.

Omne peccatum est injustitia. 1 2. q. 113. 1 ad 1. et 2 2. q. 59. 1 ad 1.

INNASCIBILITAS est notio patris, et proprietas ejus, non autem est notio personalis. 1ª. q. 32. 3. c. et q. 33. 1. o.

1 **INNOCENTIA** et tempus amissum sunt irrecuperabilia. 3ª. q. 89. 3. c.

2 Innocentes mortui pro Christo in Bethleem fuerunt martyres. 2 2. q. 124. 1 ad 1. et 3ª. q. 36. 2 ad 3.

3 Usus rationis miraculosè acceleratus est secundùm aliquos in innocentibus. 2 2. q. 124. 1 ad 1.

4 Homines in statu innocentiæ fuissent inæquales sexu, ætate, justitiâ, scientiâ, robore, pulchritudine, complexione, et quantitate; tamen sine defectu animæ et corporis. 1ª. q. 92. 1 ad 2. et q. 96. 3. 4. c.

5 Tunc fuisset emissio superfluitatum, sed sine ulla indecentia. 1ª. q. 97. 3 ad 4.

6 Tunc homines vixissent in communi possessionum. 1ª. q. 98. 2 ad 3.

7 Tunc homo fuisset sicut angelus, per spiritualem mentem. 1ª. q. 98. 1 ad 1.

8 Continentia et pœnitentia non fuissent tunc, saltem secundùm actus quos nunc habent. 1ª. q. 95. 3. o. et q. 98. 2 ad 3.

9 Nec matrimonium tunc fuisset in remedium, nec ut sacramentum, sed fuisset in officium naturæ. 3ª. q. 61. 2 ad 3.

10 Actus matrimonii tunc solvisset integritatem carnis, non autem mentis; nunc autem solvit utroque modo secundùm actum, non autem secundùm habitum, sicut in coitu vitioso. 1 2. q. 34. 1 ad 1.

11 Tunc fuisset partus sine dolore. 2 2. q. 164. 2. c. ad 1.

12 Tunc sacramenta non fuissent necessaria, quia non accepissent homines cognitionem ex sensibilibus. 3ª. q. 61. 2. o.

INNOVATIO mundi fiet in fine mundi, non quidem secundùm substantiam, sed secundùm qualitatem, nec fiet naturaliter, sed supernaturaliter. 1ª. q. 66. 3. c

1 **INOBEDIENTIA** duplex, s. generalis, id est, quicumque recessus à præcepto; et specialis, id est contemptus ejus. 2 2. q. 104. 2 ad 1. et q. 105. 1 ad 1. et 2 ad 3.

2 Omnis inobedientia formaliter, id est ex contemptu, est peccatum mortale. 2 2. q. 69. 1. c. et q. 105. 1. o.

3 Inobedientia non est peccatum in Spiritum sanctum, nisi sit ei annexa obstinatio. 2 2. q. 105. 2 ad 2.

4 Inobedientia est tantò gravior, quantò præcipiens est major, et quantò præceptum est magis intentum. 2 2. q. 105. 2. o.

1 **INQUIRERE.** Sicut inquisitio pertinet ad rationem, ita et judicium pertinet ad intellectum. 2 2. q. 49. 5 ad 3. et q. 53. 1. c.

2 Inquirere de dictis vel factis aliorum, ad utilitatem sui, vel aliorum, est laudabile; si autem ad malum, vel inutiliter, est vitiosum. 2 2. q. 167. 2. c. ad 3.

3 Debitor certæ personæ tenetur inquirere

eam, ut prælatus subditum, non autem debitor incertæ personæ. 2 2. q. 33 23 ad 4.

INSANIA duplex, s. excludens totaliter usum rationis, alia privans affectum humanum. Prima opponitur prudentiæ, secunda verò mansuetudini et clementiæ. 2 2. q. 150. 4 ad 3. et q. 157. 3 ad 3. et q. 175. 2 ad 2.

1 INSENSIBILITAS est vitium, quo præmittuntur necessaria vitæ contra rationem, ideò est peccatum. 2 2. q. 142. 1. o.

2 Insensibilitas non multùm contingit, ideò ipsa, et omnes species ejus oppositæ diversis speciebus temperantiæ sunt innominatæ, et contrariantur temperantiæ et intemperantiæ. 2 2. q. 150. 1 ad 1.

3 Vitium contrarium luxuriæ continetur sub insensibilitate, sed non tangitur in multis, eo quòd homines magis sunt proni ad delectationes; et accidit hoc vitium in eo qui intantum detestatur mulierum usum, quòd etiam uxori debitum non reddat. 2 2. q. 153. 3 ad 3.

INSIDIÆ non propriè sunt fraudes, nec opponuntur justitiæ, nec ordinatæ voluntati; ideò licet eis uti in bello justo, ut patet in libro Stratagematum Francorum. 2 2. q. 40. 3. o. et q. 71. 3 ad 3.

INSIPIENTIA est idem quòd stultitia, et contrariatur sapientiæ. 2 2. q. 46. 1 ad 1.

INSTABILITAS est mutabilis loci, vel propositi. 2 2. q. 53. 4 ad 3.

1 NIHIL temporis est, nisi instans ejus. 1ª. q. 46. 3 ad 3.

2 Instans in toto tempore, est idem subjecto, differens ratione. 1ª. q. 10. 4 ad 2.

3 Inter quælibet duo instantia, qualitercumque signentur, semper est accipere tempus medium. 1ª. q. 53. 3. c. et q. 63. 6 ad 4. et 3ª. q. 75. 7 ad 1.

4 Puncta in linea possunt accipi, intrinseca et extrinseca; instans verò, extrinsecum tantùm. 3ª. q. 75. 7 ad 1.

5 Primum instans in quo res habet esse, datur, non autem ultimum. 1ª. q. 53. 3. c. et 1 2. q. 113. 7 ad 3. et 3ª. q. 53. 1 ad 3. et q. 75. 7 ad 1.

6 Omne agens potest operari in primo instanti in quo est, nisi sit imperfectum, vel impeditum, vel actio ejus sit successiva. 1ª. q. 42. 2. c. et q. 46. 2 ad 1. et q. 63. 5. c. 1 2. q. 113. 3 ad 4. et 3ª. q. 34. 2 ad 1.

7 In eodem instanti est illuminatio aeris, visio coloris, et discretio rei visæ, licèt primum sit causa secundi, et secundum tertii. 1ª. q. 63. 5. c.

8 Operatio intellectùs et voluntatis potest esse in instanti. 1ª. q. 63. 5. c. et 1 2. q. 113. 7. o. et 3ª. q. 34. 2 c.

9 Omnis mutatio, cujus subjectum nihil habet repugnans formæ introducendæ, est in instanti. 1 2. q. 113. 7. c. ad 3. et 3ª. q. 75. 7. c.

10 Omnis mutatio instantanea est terminus motûs præcedentis. 1ª. q. 53. 3. c.

11 Nullus motus localis, vel augmenti, potest esse in instanti. 1ª. q. 67. 2. c. et 3ª. q. 53. 3. c. et q. 57. 3 ad 3.

12 Mutatio tripliciter est in instanti, s. primò si forma sit indivisibilis, ut forma substantialis. Secundò si subjectum sit in ultima dispositione. Tertiò si agens sit infinitæ virtutis. 1ª. q. 113. 7. c. et 3ª. q. 75. 7. c.

13 Instans nunquam intelligitur, nisi ut fluens, nec ut fluens à priori nisi motus præcedat, nec ut fluens in posterius, nisi motus sequatur. 1ª. q. 46. 1 ad 7.

INSTRUCTIO fidei duplex, s. catechumenorum circa baptismum, et populi christiani circa missam. 3ª. q. 83. 4 ad 4.

1 INSTRUMENTUM duplex, s. conjunctum et separatum, quod non movetur, nisi per conjunctum. 3ª. q. 62. 3. c.

2 Instrumentum duplex, s. animatum, et inanimatum; in primo requiritur intentio ad effectum, non autem in secundo. 3ª. q. 64. 8 ad 1.

3 Instrumentum animatum indiget habitu ad operandum, non autem inanimatum. 1 2. q. 68. 3 ad 2. et 3ª. q. 7 ad 3.

4 Quantò instrumentum est magis proportionatum fini, tantò melius est, non autem quantò majus est. 2 2. q. 188. 7 ad 1.

5. Virtus dupliciter datur instrumento, s. inchoativè, quando instituitur; et completivè, quando movetur à principali agente. 3ª. q. 62. 4 ad 3. et q. 72. 3 ad 2.

6 Quando opus perficitur pluribus instrumentis, virtus instrumentalis non est completè in uno instrumento, sed incompletè in utroque. 3ª. q. 62. 4 ad 4. et q. 82. 1 ad 1.

7 Virtus instrumentalis est incompleta, et intentionalis. 3ª. q. 62. 4. o. et q. 63. 3 ad 1.

8 Virtus instrumenti, per se loquendo, non est propriè in genere, sed reducitur ad genus et speciem virtutis perfectæ. 3ª. q. 62. 4 ad 2. et q. 63. 2. c.

9 Virtus instrumenti non est in subjecto, secundùm conditionem ejus, sicut formæ perfectæ; sed secundùm conditionem agentis principalis. 3ª. q. 63. 3 ad 1 et ad 2.

10 Virtus spiritualis non potest esse in corpore, secundùm esse completum, sed intentionaliter et instrumentaliter. 3ª. q. 62. 4 ad 1.

1 INTELLECTUALIS substantia non potest uniri formaliter corpori, nisi corpori humano. 1ª. q. 51. 1. c.

2 Necesse est esse aliquas substantias intellectuales. 1ª. q. 50. 1. c.

3 Omnis substantia intellectualis est incorporea. 1ª. q. 50. 1. c.

4 Nullum intellectuale est materiale. 1ª. q. 50. 2. c.

5 Substantiæ intellectuales sunt incorruptibiles. 1ª. q. 50. 6. c. fin.

6 Omnis substantia intellectualis est volens. 1ª q. 19. 1. o. et q. 59. 1. c. ad 1.

7 Creatura intellectualis est perfectior universo intensivè; non autem extensivè, sed e converso 1ª. q. 93. 2 ad 3.

1 INTELLECTUS dicitur, quasi intus legens; intellectus enim nomen sumitur ab intima penetratione veritatis; unde actu intelligere aliquid est actu cognitare, secundùm Augustinum. 1 2. q. 108. 1 ad 3. et 2 2. q. 8. 1. c. et q. 49. 5 ad 3.

2 Intellectus est potentia, realiter distincta ab essentia animæ. 1ª. q. 79. 1. o.

3 Intellectus est potentia passiva. 1ª. q. 79. 2. o.

4 Intellectus passivus, secundùm aliquos, est appetitus sensitivus; sed, secundùm alios, est potentia cognitativa. 1ª. q. 79. 2 ad 2. et 1 2. q. 51. 3. c.

5 Intellectus dicitur dupliciter, s. anima intellectiva, sed denominativè, quasi à principaliori sua virtute, et potentia intellectiva. 1ª. q. 79. 1 ad 1.

6 Intellectus duplex, s. intellectus possibilis, et intellectus passivus. 1 2. q. 51. 3. o. et q. 71. 4. c.

7 Intellectus quadruplex, s. agens, possibilis, in habitu, et in actu sive adeptus. 1ª. q. 79. 10. c.

8 Intellectus est in potentia ad formas universales, materia verò est in potentia, ad formas individuales, ideò differunt realiter. 1ª. q. 75. 5 ad 1 et ad 2.

9 Intellectus hominis multiplicatur secundùm multitudinem corporum contra Averroem commentatorem. 1ª. q. 76. 2. o. et q. 79. 5. o. et q. 117. 1. c. et q. 118. 2 ad 2. et 1 2. q. 50. 4. c.

10 Ens in communi est objectum intellectûs. 1ª. q. 55. 1. c. et q. 79. 7. c. et q. 82. 4 ad 1. et q. 87. 3 ad 1. et q. 105. 4. c. et 1 2. q. 9. 1. c. et q. 10 1 ad 3.

11 Ratio et causa veritatis alicujus objecti primò apprehenditur à potentia intellectiva. 1 2. q. 1. 1. c.

12 Ens est primum cadens in intellectu. 1ª. q. 5. 2. c. et q. 11. 2 ad 4. et 1 2. q. 55. 4 ad 1. et q. 94. 2. c.

13 Primò intelligitur ens, secundò non ens, tertiò divisio, quartò unum, quintò multitudo. 1ª. q. 11. 2 ad 4.

14 Intellectus noster intelligit se, et actum suum, et speciem intelligibilem reflexivè, non autem primo. 1ª. q. 14. 2 ad 3. et q. 76. 2 ad 4. et q. 85. 2. c. et q. 87. 1. 3. o.

15 Intellectus noster cognoscit se, non per essentiam suam, sed per actum suum dupliciter, s. vel particulariter, i. dum quis percipit se habere animam intellectivam, dum percipit se intelligere, vel universali, i. considerando naturam intellectûs, ex actu ejus. Ad primum modum sufficit ejus præsentia, non autem ad secundum, sed requiritur diligens et subtilis inquisitio. 1ª. q. 87. 1. o. et q. 88. 2 ad 3. et q. 89. 2. c. et q. 94. 2. c.

16 Intellectum duplex, s. primum, i. species intelligibilis, quæ est perfectio intellectûs; et secundum, i. res cujus est species, sicut est duplex visum. 1ª. q. 14. 5 ad 2. et ad 3.

17 Id quod primò intelligitur, est res cujus similitudo est species in intellectu, quæ non intelligitur primò, sed reflexivè. 1ª. q. 85. 2. o.

18 Intellectus noster in hac vita non cognoscit ubstantias separatas à materia, quantùm ad quid sunt, quia sunt ordine naturæ supra nos. 1ª. q. 64. 1 ad 1. et q. 89. 2 ad 3.

19 Intellectus noster intelligit simplicia, et enunciat per modum cujusdam compositionis, sed Deus e converso. 1ª. q. 50. 2. c. et 2 2. q. 1. 2. c.

20 Res materiales sunt in intellectu nostro simpliciores quàm in seipsis. 1ª. q. 50. 2. c.

21 Singularitas repugnat intellectioni, ratione materiæ, non autem secundùm se; ideò individuum immateriale est intelligibile in actu. 1ª. q. 56. 1 ad 2. et q. 76. 2 ad 3. et q. 79. 6 ad 2. et q. 86. 1. c. ad 3.

22 Intellectus noster non cognoscit singularia. 1ª. q. 14. 11 ad 1.

23 Intellectus noster non intelligit individuum materiale primò, sed reflexivè. 1ª. q. 14. 11 ad 1. et q. 50. 2. c. fi. et q. 56. 1 ad 2. et q. 57. 2 ad 1. et q. 86. 1. o. 3. 4. c. et q. 89. 4. c. ad 4. et 2 2. q. 47. 3 ad 1.

24 Intellectus qui est semper in actu non intelligit privationem, s. primò, sed per habitum. 1ª q. 14. 10 ad 1.

25 Nullus intellectus potest intelligere plura ut plura, sed ut uniuntur. 1ª. q. 12. 10. o. et q. 14. 7. c. ad 1. et q. 22. 3 ad 3. et q. 58. 2. o. et q. 85. 4. o. et ad 5. et 1 2. q. 12. 3 ad 3. et q. 51. 1 ad 3. et q. 113. 7 ad 2. et 2 2. q. 8. 1 ad 3.

26 Intellectus noster potest intelligere infinita in potentia, et successivè, non autem infinita in actu nec in habitu distinctè. 1ª. q. 86. 2. o. et q. 87. 3 ad 2.

27 Subjectum et prædicatum, ut partes unius propositionis simul unâ intellectione intelliguntur, non autem absolutè. 1ª. q. 58. 2. c. et 1 2. q. 113. 7 ad 2.

28 Eodem actu intelligitur conclusio, et principium ut est ratio conclusionis, non autem absolutè. 1 2. q. 8. 3. c. et q. 12. 4. c.

29 Eodem actu simul intelligitur res cum sua perfectione. 1ª. q. 87. 3. c. ad 2.

30 Eâdem intellectione intelligitur objectum, et intellectio ejus, ut ratio, non autem ut objectum. 1ª. q. 23. 4 ad 2. et q. 87. 3 ad 2.

31 Actio intellectûs est vita, i. operatio viventis, non autem esse ejus. 1ª. q. 54. 1 ad 2.

32 Intelligere comparatur ad intellectum, sicut esse ad essentiam. 1ª. q. 54. 1. 3. c.

33 Intelligere est simplex intuitus intellectûs in præsens. 1 2. q. 108. 1 ad 3.

34 Intelligere nostrum est quoddam pati. 1ª. q. 79. 2. c.

35 Actio intellectûs cujuscumque creati dependet à Deo, quoad duo: primò inquantum habet ab eo perfectionem quâ agit, id est lumen; secundò inquantum movetur ab eo. 1 2. q. 109. 1. c

36 Intellectus movet se. 1 2. q. 9. 3. c.

37 Quicumque intelligit, ex hoc procedit aliquid ab eo, s. verbum cordis. 1ª. q. 27. 1. c.

38 Operatio intellectûs duplex, s. simplex apprehensio, et compositio, et divisio. 1ª. q. 85. 2 ad 3. et 2 2. q. 83. 1. a. 3.

39 Compositio intellectûs duplex, scilicet universalis cum particulari, et accidentis cum subjecto, et semper est eorumdem, sicut compositio realis est diversorum. 1ª. q. 85. 3 ad 3.

40 Solus intellectus hominis intelligit cum discursu, et componendo et dividendo, necessariò. 1ª. q. 58. 4. 5. o. et q. 85. 5. o.

41 Operatio intellectûs quintuplex, s. intelligentia, i. simplex intuitus, intentio, i. ordinatio ad aliud, excogitatio, sapere, et dispositio verbi. 1ª. q. 79. 10 ad 3.

42 Actus intellectus duplex, s. actus rectus, et actus reflexus. 1ª. q. 28. 4 ad 2. et q. 87. 3 ad 2.

43 Intellectus habet duos actus, s. percipere, et judicare. 2 2. q. 45. 2 ad 3.

44 Perfectum judicium intellectûs in nobis non potest haberi, nisi per resolutionem ad sensibilia, quæ sunt prima principia nostræ cognitionis. 2 2. q. 175. 3. 3. c.

45 Operatio dicitur intellectualis dupliciter: uno modo quasi in ipso intellectu consistens, ut contemplatio, et talis operatio non determinat sibi locum. Alio modo quia est ab aliquo intellectu regulata et imperata, et sic interdum determinat sibi loca. 1ª. q. 112. 1 ad 1.

46 Tempus miscetur secundæ operationi intellectûs nostri dupliciter, s. ex parte sua accipiendo scientiam à continuo et tempore, i. à sensu et imaginatione; et ex parte intellectorum quæ sunt in tempore, sed intellectioni Dei, primo modo tantùm. 1 2. q. 113. 7 ad 5.

47 Intellectus est supra tempus corporalium, non autem spiritualium. 1ª. q. 85. 1 ad 1.

48 Principium operationis intellectûs duplex, s. intellectus, et species intelligibilis, et utrumque potest esse immediatè à Deo. 1ª. q. 105. 5. c.

49 In omni operatione, quâ intellectus noster abstrahit à phantasmatibus, necesse est quòd abstrahatur à sensibus. 2 2. q. 173. 1. c.

50 Unus intellectus potest melius alio rem aliquam intelligere dupliciter, s. ratione fortioris intellectûs, et ratione meliorum sensuum, non autem ex parte objecti. 1ª. q. 12. 6. o. et q. 85. 7. o.

51 Intellectus intelligit aliquando rem aliter quàm sit. 1ª. q. 85. 1 ad 1.

52 Intelligere rem aliter quàm sit, contingit dupliciter, s. ex parte objecti, et ex parte intellectûs; primum est falsum, non autem secundum, vel verum est quòd intellectus qui intelligit rem aliter quàm sit, est falsus, si ly, aliter, referatur ad rem intellectam, tunc enim intellectus est falsus, quando intelligit rem esse aliter quàm sit; non est autem verum, si ly, aliter, accipiatur ex parte intelligentis. Est enim absque falsitate ut alius sit modus rei in intelligendo quàm modus in essendo, quia intellectum est in intelligente immaterialiter per modum intellectûs, non autem materialiter per modum rei materialis. 1ª. q. 12. 6 ad 1 et ad 2. et q. 13. 12 ad 3. et q. 85. 1 ad 1.

53 Non posse intelligi sine alio, contingit dupliciter, s. vel alio non intellecto, vel non existente. 1ª. q. 16. 3 ad 3. et q. 85. 1 ad 1.

54 Intelligibile est in intellectu tripliciter, s. actu, habitu, et ut relatum ad alium. 1ª. q. 107. 1. c.

55 Nihil potest intelligi, nisi secundùm quòd est ens actu. 1ª. q. 12. 1. c.

56 Solus intellectus cognoscit quidditates rerum. 1ª. q. 57. 1 ad 2. et 1 2. q. 31. 5. c. et 2 2. q. 8. 1. c.

57 Res intellecta est in intellectu, per speciem ejus, non autem secundùm propriam naturam. 1ª. q. 2. 2 ad 1. et q. 14. 5 ad 2. et q. 57. 1 ad 2. et q. 76. 2 ad 1. et q. 85. 2 ad 1.

58 Unumquodque est intelligibile in actu, secundùm quòd ejus similitudo est in intellectu. 1ª. q. 58. 2. c.

59 Intellectum est perfectio intellectûs per speciem intelligibilem in intellectu. 1ª. q. 57. 1 ad 1.

60 Intellectus in actu, et intellectum, sunt idem. 1ª. q. 14. 2. c. et q. 53. 1 ad 2. et q. 85. 2 ad 1. et q. 87. 1 ad 3.

61 Per formam lapidis inquantum hujusmodi, non perficitur intellectus; sed inquantum in ea participatur similitudo alicujus quod est supra intellectum humanum, s. lumen intellectuale, vel aliquid hujusmodi. 1 2. q. 3. 6. c.

62 Ad hoc quòd aliquid sit intellectum in actu, requiritur abstractio à materia, et à conditionibus materiæ. 1ª. q. 50. 2. c. et q. 55. 1 ad 2. et q. 79. 3. c. et q. 87. 1 ad 3.

63 Species intelligibilis intellectûs nostri est similitudo rei quoad naturam speciei tantùm: ideò per eam cognosci possunt infinita, sed indistinctè. 1ª. q. 14. 5 ad 1. et 12. c. fi. et q. 76. 2 ad 4. et q. 85. 1 ad 3. et q. 86. 1. c.

64 Species sensibilis in sensu est similitudo unius tantùm individui, ideò per eam tantùm unum individuum cognosci potest. 1ª. q. 14. 12. c. fi.

65 Intelligere consequitur speciem intelligibilem, sicut esse formam. 1ª. q. 14. 4. c.

66 Intellectus noster non potest intelligere, nisi per aliquam speciem informetur. 1ª. q. 14. 2 ad 3.

67 Species intelligibilis comparatur ad intellectum, sicut actus ad potentiam et ut forma ejus. 1ª. q. 55. 1. c.

68 Ex intellectu et specie intelligibili, fit unum subjecto, non autem essentialiter. 1ª. q. 14. 2. c. et q. 55. 1 ad 2. et q. 85. 2 ad 2.

69 In uno intellectu à diversis phantasmatibus ejusdem speciei non abstrahitur, nisi una specie intelligibilis. 1ª. q. 76. 2. c. fi.

70 Species intelligibilis est à phantasmate, secundùm suum esse materiale; sed ab intellectu agente, secundùm esse formale, i. ut est intelligibilis in actu. 1ª. q. 84. 6. c. et q. 85. 1 ad 3.

71 Intelligere universalia est intelligere naturam generis vel speciei, sine individuis, per speciem intelligibilem abstractam à materia, per intellectum agentem. 1ª. q. 44. 3 ad 3. et q. 85. 1 ad 1.

72 Intellectus noster intelligit se, sicut et alia, i. per species aliorum. 1ª. q. 14. 2 ad 3. et q. 87. 1. o. et q. 88. 2 ad 3. et q. 89. 2. c.

73 Intellectus possibilis conservat species, contra Avicennam. 1ª. q. 79. 6. c. et q. 84. 4. c. et 1 2. q. 67. 2. c.

74 Plures species possunt simul esse in intellectu. 1ª. q. 12. 10. c. et q. 58. 2 ad 2. et q. 85. 4. c. ad 2.

75 In intellectu resultant diversæ species, secundùm diversam dispositionem phantasmatum, sicut ex diversa ordinatione earumdem litterarum resultant diversi intellectus. 2 2. q. 173. 2. c.

76 Species est in intellectu et in sensu tripliciter, s. in potentia tantùm, in actu, secundùm complexionem ultimam, et medio modo, s. in habitu. 1ª. q. 79. 6 ad 3.

77 Species primò est in sensu, secundò in imaginatione, tertiò in intellectu possibili, per lumen intellectûs agentis. 1ª. q. 35. 2 ad 2. et 2 2. q. 173. 2. c.

78 Species sunt in imaginatione, secundum

quòd imprimuntur à sensu, vel secundùm quòd transmutatur ex mutatione corporis, vel secundùm quod ex imperio intellectûs ordinantur phantasmata ad aliquid significandum. 2 2. q. 173. 2 c.

79 Sensus et intellectus differunt realiter, per universale et particulare, et similiter appetitus sensitivus et intellectivus, i. voluntas. 1ª. q. 50. 4. c. et q. 80. 2 ad 2. et q. 84. 6. c. et q. 115. 4 c.

80 Intellectus judicans de agendis et appetendis dicitur sensus, quia relatus est ad particulare. 1ª. q. 54. 5 ad 1. et 2 2. q. 46. 2. c. et q. 48. c. et q. 49. 2 ad 3.

81 Intellectus est similis sensui in hoc quòd requirit proportionem objecti, dissimilis autem quia non corrumpitur ab objecto excedente, sicut sensus. 1ª. q. 88. 1 ad 3

82 Intellectus indiget sensu, sicut extremo ad quod fit resolutio, non autem quia actus intellectus fiat per organum. 1ª. q. 50. 1. c. et q. 115. 1. c

83 Licet operatio intellectûs oriatur à sensu, tamen in re apprehensa per sensum, intellectus multa cognoscit, quæ sensus percipere non potest, et similiter æstimativa. 1ª. q. 78. 4 ad 4.

84 Intellectus abstrahit ab omni differentia temporis, sicut et ab aliis conditionibus materialibus, quas sensus concernit. 1ª. q. 107. 1. c.

85 Cujuslibet potentiæ sensitivæ objectum est forma, prout est in materia corporali, ideò est cognoscitiva particularium tantùm. Ratio autem est cognoscitiva ipsius universalis. 1ª. q. 85. 1. c. et 3 ad 4. et 1 2. q. 3. 1 ad 1. principio. et 2 2. q. 58. 5 ad 2.

86 Potentiæ sensitivæ interiores præparant intellectui possibili proprium objectum: ideò ex bona dispositione earum, ad quam etiam cooperatur bona dispositio corporis, redditur homo habilis ad intelligendum. 1 2. q. 50. 4 ad 3.

87 Judicium intellectûs impeditur per ligamentum sensûs. 1ª. q. 84. 8. c. et q. 94. 4 ad 4. et q. 101. 2 c. et 1 2. q. 33. 3 ad 3. et q. 48. 3. c. et q. 53. 1 ad 3. et 2 2. q. 154. 3. c. et q. 172. 1. c.

88 Sensibilia sunt causa secundaria cognitionis intellectivæ, sed causa principalis est intellectus agens. 1ª. q. 50. 3 ad 3. et q. 84. 6. c. ad 3.

89. Sensus cognoscit tantùm particularia corporalia, sed intellectus cognoscit etiam universalia et incorruptibilia. 1ª. q. 85. 1. c.

90 Sensus apprehendit rem quoad exteriora ejus accidentia tantùm, sed intellectus ingreditur ad interiora, i. ad essentiam. 1ª. q. 108. 1 ad 3.

91 Nulla forma substantialis est sensibilis per se, sed solo intellectu comprehensibilis. 1ª. q. 57. 1 ad 2 et q. 67. 3. c. et q. 75. c. fi.

92 Voluntas et intellectus sunt potentiæ naturales, et consequuntur naturam animæ de necessitate. 1 2. q. 110. 4 ad 4. et 3ª. q. 18. 1. c. ad 3 et ad 4.

93 Intellectus et voluntas sunt in eadem essentia animæ subjectivè. 1ª. q. 87. 4 ad 1. et 1 2. q. 33. 3 ad 2.

94 In omni creatura differunt realiter, intellectus, voluntas, et essentia. 1ª. q. 59. 2 c.

95 Voluntas non potest esse in carentibus intellectu. 1 2. q. 1. 2 ad 3. et q. 6. 2 ad 1.

96 Objectum intellectûs, s. ratio boni, est simplicius, absolutius, altius, et nobilius, objecto voluntatis, s. bono. 1ª. q. 82. 3. c. ad 1 et 4 ad 1,

97 Nobilitas operationis intellectûs attenditur secundùm mensuram intellectûs voluntatis autem secundum objectum 2 2. q. 23. 6 ad 1.

98 Intellectus inter omnes potentias est altior, et voluntati propinquior. 2 2. q. 83. 3 ad 1.

99 Intellectus est superior voluntate quoad rationem ordinis, sed quoad imperium, est e converso. 1 2. q. 13. 1. c.

100 Voluntas respectu eorum quæ sunt supra animam, est nobilior intellectu, sed respectu inferiorum, est e converso. 1ª. q. 82. 3. c. ad 3. et q. 108. 6 ad 3. et 1 2. q. 66. 6 ad 1. et 2 2. q. 23. 6 ad 1.

101 Idem secundùm rem est objectum intellectûs, inquantum est verum, et voluntatis inquantum est bonum. 1ª. q. 59. 2 ad 2. et q. 79. 11 ad 2. et q. 80. 1 ad 2. et q. 87. 4 ad 2.

102 Anima non potest esse sine intellectu et voluntate. 1 2. q. 110. 4 ad 4.

103 Intellectus tendit ad res, ut sunt in eo, sed voluntas, ut sunt in seipsis. 1ª. q. 19. 3 ad 6. et 6 ad 2. et q. 82. 3. c. et 1 2. q. 66. 6 ad 1. et q. 86. 1 ad 2. et 2 2. q. 23. 6 ad 1.

104 Omne amatum est in voluntate, sicut terminus motûs est in principio motivo, non autem est in ea secundùm similitudinem suæ speciei, sicut est in intellectu. 1ª. q. 27. 4. c.

105 Objectum intellectûs est primum in genere causæ formalis, sed objectum voluntatis est primum in genere causæ finalis. 1 2. q. 9. 1. c.

106 Intellectus est simpliciter prior voluntate, sicut motivum mobili et activum passivo. 1ª. q. 82. 3 ad 2. et 1 2. q. 13. c.

107 Intellectus prior est voluntate, in via receptionis, sed e converso in movendo et agendo. 1 2. q. 85 3 ad 3.

108 Intellectus regit voluntatem, non inclinando, sed ostendendo, et ordinando. 1 2. q. 17. 3. o.

109 Intellectus non movet corpus, nisi per appetitum, cujus motio præsupponit operationem intellectûs. 1ª. q. 76. 1. c. co. 2.

110 Intellectus movet voluntatem, per modum finis, sed voluntas movet, imperando intellectui, et cæteris potentiis animæ. 1ª. q. 82. 4. o. et q. 107. 1. c. et 1 2. q. 9. 1. o. et 2 ad 3. et 3. c. q. 11. 1 ad 2 et q. 12. 1. c. et q. 16. 1. c. et q. 17. 1. o. et q. 18. 7. c. et q. 19. 3 ad 3. et q. 56. 3. c. et q. 58. 1. c. ad 3. et q. 74. 3 ad 2. et 2 2. q. 58. 8 ad 1. et q. 82. 1 ad 1. et q. 180. 1. c. ad 3. et 3ª. q. 85. 1 ad 1.

111 Sicut intellectus ex necessitate inhæret primis principiis, ita et voluntas fini. 1ª. q. 82. 1. 2. c.

112 Finem priùs apprehendit intellectus quàm voluntas, tamen motus ad finem incipit in voluntate. 1 2. q. 3. 1 ad 3. et ad 4. et 2 2. q. 1. 7. c

113 Intellectus est primum motivum omnium potentiarum animæ, quoad determinationem actûs; voluntas verò, quoad exercitium actûs. 1 2. q. 17. 1. c.

114 Ab intellectu procedit aliquid dupliciter, s. aliquid per modum operati, et aliquid per modum operationis, à voluntate autem secundo modo tantùm. 1ª. q. 27. 4. c.

115 Intellectus necessariò intelligit aliquid, non ex imperio voluntatis. 1ª. q. 82. 4 ad 3.

116 Intellectus intelligit actum voluntatis. 1ª. q. 87. 4. o. et 1 2. q. 17. 1. c.

117 Actus intellectûs et voluntatis supra seinvicem reflectuntur. 1 2. q. 17. 1. c. et 5 ad 3. et 2 2. q. 109. 2 ad 1.

118 Necesse est esse intellectum agentem. 1ª. q. 54. 4. o. et q. 79. 3. o.

119 Si intellectus agens non esset aliquid animæ, sed esset quædam substantia separata, unus esset intellectus agens omnium hominum, et hoc intelligunt qui ponunt unitatem intellectûs agentis. 1ª. q. 79. 5. c.

120 Si intellectus agens sit aliquid animæ, ut quædam virtus ipsius, necesse est dicere quòd sint plures intellectus agentes, secundùm pluralitatem animarum, quæ multiplicantur, secundùm multiplicationem hominum, non enim potest esse, quòd una et eadem virtus sit diversorum subjectorum. 1ª. q. 79. 5. c. fi.

121 Intellectus agens est actus intelligibilium, quæ abstrahuntur à phantasmatibus. 1ª. q. 87. 1. c. co. 1. fi. et ad 2.

122 Intellectus agens est sua actio, non quidem per essentiam, sed concomitanter. 1ª. q. 54. 1 ad 1.

123 Intellectus agens nullo modo est patiens, nec est subjectum habitûs. 1ª. q. 50. 5 ad 2 et q. 54. 1. c.

124 Intellectus in actu semper intelligit, quantùm est de se, i. ex parte intellectûs agentis. 1ª. q. 79. 4 ad 2.

125 Intellectus possibilis non unitur homini, per speciem intelligibilem, contra Averroem. 1ª. q. 76. 1. c. co. 1. fi. et q. 88. 1. c.

126 Intellectus possibilis est ens actu, in genere entis, sed est pura potentia, in genere intelligibilium. 1ª. q. 87. 1. c. ad 2. et 1 2. q. 50. 4 ad 2. et 5. c.

127 Sicut potentia ad esse sensibile convenit materiæ corporali, sic potentia ad esse intelligibile, convenit intellectui possibili. 1 2. q. 50. 4 ad 2. et 5. c.

128 Intellectus possibilis est in potentia naturaliter ad omnia et sola, quæ possunt manifestari per lumen intellectûs agentis, s. ad omnes species rerum sensibilium. 1ª. q. 88. 1. c. fi. et 1 2. q. 50. 5. c.

129 Intellectus agens et intellectus possibilis sunt potentiæ animæ, et non substantiæ separatæ à corpore, secundùm esse. 1ª. q. 79. 4. 5. o. et q. 88 1. o.

130 Intellectus agens, et intellectus possibilis, fundantur in eadem essentia animæ. 1ª. q. 79. 4 ad 4. et q. 87. 4 ad 1.

131 Intellectus agens, et intellectus possibilis, differunt realiter. 1ª. q. 54. 1 ad 1. et q. 79. 7. 10. c.

132 Intellectus practicus, et intellectus speculativus, sunt realiter eâdem potentiâ, sed differunt ratione. 1ª. q. 14. 16. c. et q. 79. 11. o.

133 Intellectus practicus est motivus voluntatis, non quasi exequens motum, sed quasi dirigens ad motum. 1ª. q. 79. 11 ad 1.

134 Practicum dicitur ab opere exteriori, speculativum autem ab opere interiori. 1 2 q. 1. 6 ad 1 et ad 2. et q. 3. 5 ad 2. et q. 13. 4 ad 2. et q. 57. 1 ad 1.

135 Intellectus speculativus ordinatur ad actum proprium, ut ad finem; non autem ad actum extrinsecum, sicut intellectus practicus. 2 2. q. 179. 2. c.

136 Finis intellectûs practici, et vitæ activæ, est exterior operatio; speculativi verò, et vitæ contemplativæ, est cognitio veritatis. 1ª. q. 14. 16. c. et q. 79. 11. o. et 1 2. q. 3. 5. c. ad 2. et q. 69. 3 ad 2. et 2 2. q. 179 1. 2. et q. 180. 1. c. ad 1. et 2. c. et q. 181. 1. 4. o.

137 Res ordinatur ad intellectum practicum, ut mensuratum ad mensuram, ad speculativum autem e converso. 1 2. q. 64. 3. c.

138 Verum intellectûs speculativi accipitur per conformitatem ejus ad rem, practici verò per conformitatem ejus ad appetitum rectum. 1 2. q. 57. 5 ad 3.

139 Intellectus ut dicit lumen supernaturale ad cognitionem, est unum de septem donis Spiritûs sancti. 2 2. q. 8. 1. o. et q. 49. 2 ad 2.

140 Donum potiùs nominatur intellectus quàm voluntas, quia intellectus dicit excellentiam, non autem voluntas. 2 2. q. 8. 1 ad 3.

141 Ratio non dicitur donum, sicut intellectus; quia ratio procedit ex lumine naturali, non autem intellectus, sicut nec donum. 2 2. q. 8. 1 ad 2.

142 Donum intellectûs est quædam acuta perspectio divinorum. 2 2. q. 49. 2 ad 2.

143 Donum intellectûs est ad capiendum divina, quorum judicium est doni sapientiæ, sicut doni scientiæ, respectu creaturarum; et consilium est respectu singularium operum. 2 2. q. 8. 6. o.

144 Donum intellectûs est principaliter habitus speculativus, et secundariò practicus. 2 2. q. 8. 3. o. et 6. c. ad 3.

145 Donum intellectûs ita se habet ad nota nobis supernaturaliter, sicut lumen naturale ad prima principia. 2 2. q. 8. 1 ad 2.

146 Fides potest esse simul cum dono intellectûs, respectu eorum quæ secundariò sunt fidei; non autem respectu principalium, nisi imperfectè. 2 2. q. 8 2. o.

147 Fides et donum intellectûs sunt circa prima principia cognitionis supernaturalis, et gratuitæ, primum assentiendo, secundum penetrando, vel capiendo. 2 2. q. 8. 6. c. ad 2.

148 Tota certitudo sapientiæ, intellectûs, et scientiæ, ut sunt dona, procedit à certitudine fidei, quæ est principium eorum; sed ut sunt virtutes, innituntur naturali lumini rationis; fides verò veritati Dei, ideò fides est perfectior eis quoad certiorem inhæsionem, sed e converso, quoad majorem manifestationem. 2 2. q. 4. 8. c. ad 3.

149 Per donum intellectûs homo habet rectam æstimationem de ultimo fine, quod convenit omni, et soli habenti gratiam gratum facientem. 2 2. q. 8. 5. o.

150 Donum intellectûs non est, nisi in existente in gratia. 2 2. q. 8. 5. o.

151 Donum intellectûs est semper in omni existente in gratia, nec unquam se subtrahit in necessariis ad salutem; in non necessariis autem interdum ut materia superbiæ subtrahatur. 2 2. q. 8. 4 ad 3.

INTELLIGENTIA propriè significat actum intellectûs, et aliquando significat substantias separatas, s. angelos. 1ª. q. 79. 10. o.

1 INTELLIGIBILE est in intellectu tripliciter, s. habitualiter, in actu conceptum vel consideratum, et ut ad aliud ordinatum, et transitur de primo ad secundum, et de secundo ad tertium, per imperium voluntatis; et in secundo loquitur ntelligens sibiipsi, et in tertio loquitur alteri. ª. q. 107. 1. c. ad 2.

2 Forma in materia non est intelligibilis, nisi n potentia. 1ª. q. 79. 3. c.

1 INTEMPERANTIA est maximè vituperabilis. 2 2. q. 142. 4. o. et q. 143. c. et q. 144. 1 ad 2. et q. 151. 4 ad 2 et ad 3.

2 Maximum remedium contra intemperantiam est, non immorari circa singularium considerationem. 2 2. q. 142. 3. c. ad 3.

1 Deus non potest esse causa tendendi in non esse, nisi subtrahendo suam act onem à rebus, sed hoc habet creatura, inquantum est de nihilo. 1ª. q. 104 3 ad 1.

2 Formæ quæ possunt recipere magis et minus, intenduntur et remittuntur, secundùm diversam dispositionem subjecti. 3ª. q. 89. 2. c.

1 INTENTIO naturæ est ad speciem, non autem ad individuum, nec ad genus. 1ª. q. 85. 3 ad 1. fi. et ad 4. et q. 98. 1. c.

2 Intentio mentis propriè est actus voluntatis, secundum quòd in ea est vis intellectûs ordinantis. 1 2. q. 12. 1. o. et 2 2. q. 180. 1. c.

3 Intentio dicitur oculus, quia præsupponit cognitionem intellectûs. 1 2. q. 12. 1 ad 1.

4 Intentio dicitur lumen, quia nota est intendenti 1 2. q. 12. 1 ad 2.

5 Intentio dicitur clamor ad Deum, quia Deus novit eam, vel quia dirigitur ad Deum. 1 2. q. 12. 2 ad 1.

6 Idem est motus quo voluntas vult ea quæ sunt ad finem, et quo intendit finem ut ratio eorum, non autem absolutè. 1 2. q. 8. 3. o. et q. 12. 1. o.

7 Intentio est tantùm finis, non tamen semper est ultimi finis. 1 2. q. 12. 2. o. et 2 2. q. 180. 1. c.

8 Intentio potest esse simul ad multa, non ordinata ad invicem. 1 2. q. 12. 3. o.

9 Contingit quòd intentio sit bona, et voluntas mala; non autem e converso. 1 2. q. 19. 7 ad 2. et ad 4. et 8 ad 3.

10 Actus est bonus vel malus, sicut voluntas eligens est bona vel mala, et est malus, si voluntas intendit mala. Sed ad hoc quòd voluntas sit bona, requiritur quòd sit boni, et sub ratione boni. 1 2. q. 19. 7. c. ad 3. et 8. 9. o.

11 Intentio dupliciter potest se habere ad actum qui dicitur voluntas, s. antecedenter seu causaliter, et concomitanter; primo modo bonitas voluntatis ex intentione finis dependet, non autem secundo modo, nisi reiteretur. 1 2. q. 19. 7. o. et 9. c.

12 Virtus primæ intentionis, quæ est respectu ultimi finis, manet in quolibet appetitu cujuscumque rei, etiamsi de ultimo fine actu non cogitetur, sicut non oportet, quòd qui vadit per viam, in quolibet passu cogitet de via. 1 2. q. 1. 6 ad 3.

13 Quantitas intentionis et voluntatis duplex, s. ex parte objecti, et ex intentione actûs, secundo modo cœquantur in bonitate et malitia formaliter, et non materialiter, non autem primo modo, propter disproportionem, et propter impedimenta actûs exterioris. 1 2. q. 19. 8. o.

14 Nullum malum potest per se intendi. 1ª. q. 19. 9. c. et q. 48. 1 ad 2. et ad 4. et 1 2. q. 72. 1. c. et q. 78. 1 ad 2.

15 Peccatum recipit speciem ex intentione peccantis. 1 2. q. 72. 1. 8. c. et 3ª. q. 88. 1 ad 1.

16 Intentio secundùm esse quòd significat veritatem propositionis, formaliter est in anima, sed est in re fundamentaliter. 1ª. q. 3. 1 ad 2.

NULLUM intentionale denominat suum subjectum, nec causat effectum naturalem. 1ª. q. 67. 3. c.

1 **INTERPRETATIO** est in dubiis, in quibus non licet absque determinatione principis, à verbis legis recedere, sed in manifestis non opus est interpretatione, sed executione. 2 2. q. 120. 1 ad 3.

2 Interpretatio in dando remedium, debet fieri in pejorem partem, supponendo, s. cùm debemus aliquibus malis adhibere remedium sive nostris sive alienis, expedit ad hoc ut securius remedium apponatur, quòd supponatur id quod est deterius; quia remedium quod est efficax contra majus malum, est multò magis efficax contra minus malum; sed in diffiniendo sive determinando, in rerum judicio, debet aliquis niti ad hoc, ut interpretetur unumquodque, secundùm quod est; in judicio autem personarum, ut interpretetur in melius. 2 2. q. 60. 4. c. ad 3.

3 Interpretatio sermonum reducitur ad donum prophetiæ, et est dignior quàm donum linguarum. 2 2. q. 176. 2. 4.

4 Postponitur autem interpretatio sermonum, dono linguarum, quia etiam ad interpretandum diversa linguarum genera, interpretatio sermonum se extendit. 2 2. q. 176. ad 4. fi.

INTIMIDITAS est peccatum, quia causatur ex defectu amoris, vel rationis, vel ex superbia. 2 2. q. 126. 1. o.

INTUITUS præsens Dei fertur ab æterno in totum tempus, et in omnia quæ sunt in quocumque tempore, sicut etiam in subjecta sibi præsentialiter. 1ª. q. 14. 9. c. et 13. c. fi. et 2 2. q. 93. 1. c.

INVESTIRI dicitur canonicus per librum, abbas per baculum, episcopus per annulum. 3ª. q. 62. 1. c.

1 **INVIDIA** est tristitia de bono alterius, inquantum æstimatur diminuere gloriam propriam. 2 2. q. 36. 1. o. et 3. 4. c.

2 Invidia præcipuè est de bonis, in quibus est gloria et honor 2 2. q. 36. 1. c.

3 Invidia cuælibet est peccatum, non autem

omnis zelus, qui propriè est tristitia de eo quod deest nobis, non aliis. 2 2. q. 36. 2. o. et q. 158. 4. c.

4 Invidia secundùm genus suum est peccatum mortale quæ intantum convertit hominem ad quietem indebitam, inquantum aspernatur bonum divinum; tamen primi motus sunt peccata venialia, et sunt etiam in viris perfectis. 2 2. q. 36. 3. o.

5 Invidia est vitium capitale, cujus sunt quinque filiæ, s. odium, susurratio, detractio, exultatio in adversis, et afflictio in prosperis. 2 2. q. 34. 6. o. et q. 36. 4. o.

6 Invidia ad proximum est mater odii, primò ad proximum, et consequenter ad Deum. 2 2. q. 34. 6 ad 2.

7 Invidia non est inter multum inæquales, sed ad illos tantùm, quibus potest quis se æquare, vel præferre. 2 2. q. 36. 1 ad 2 et ad 3.

8 Amatores honoris, et pusillanimes, sunt maximè invidi. 2 2. q. 36. 1 ad 3.

9 Senes invident junioribus, et qui multa expendunt ad consequendum aliquid, iis qui parùm expendunt. 2 2. q. 36. 1 ad 4.

10 Invidia ut plurimum nascitur ex superbia. 2 2. q. 36. 4 ad 1.

11 Memoria bonorum ut sunt habita, causat delectationem, ut amissa tristitiam, ut habita ab aliis, invidiam. 2 2. q. 36. 1 ad 3.

12 Invidia contrariatur duabus virtutibus, quia habet duo objecta, scilicet principale, id est, bonum et proximum; primo contrariatur misericordiæ, secundo nemesi. 2 2. q. 36. 3 ad 3.

1 Facta per metum sunt voluntaria simpliciter, et involuntaria secundùm quid. 1 2. q. 6. 6. o. et 7 ad 1 et ad 2. et q. 39. 1. c. et q. 73. 6. c. et q. 87. 8 c. fi. et 2 2. q. 108. 4 ad 4. et q. 125. 4. c. et q. 142. 3. c.

2 Concupiscentia nullo modo causat involuntarium. 1 2. q. 6. 7. o. et 2 2. q. 142. 3. c.

3 Violentia causat involuntarium in cognoscentibus; in aliis autem causat innaturale, quia opponitur directè voluntario, et naturali. 1 2. q. 6. 4. c. et 3. o. et 6 ad 1. et q. 73. 6. c. et 2 2. q. 88. 6 ad 1.

Jocunditas dicitur à spiritualibus signis, vel effectibus lætitiæ, cum intentione gaudii, scilicet, in dictis, vel factis. 1 2. q. 31. 3 ad 3.

1 Joannes Baptista fuit terminus veteris legis, et initium novæ legis, scilicet Evangelii. 3ª. q. 38. 1 ad 2.

2 Joannes Baptista pertinet ad Testamentum novum. 2 2. q. 174. 4 ad 3. et 3ª. q. 38. 1 ad 1 et ad 2.

3 Exultatio ejus in utero matris non fuit ab eo, per liberum arbitrium ejus, sed fuit à Deo; ideò miraculosa fuit. 2 2. q. 124. 1 ad 1. et 3ª. q. 27. 6. c.

4 Tota vita ejus fuit præparatoria ad Christum. 3ª. q. 38. 2 ad 2. et 3. c.

5 Christus revocavit à nuptiis Joannem Evangelistam, volentem nubere; sed Petrum non separavit à matrimonio, quia primum potest fieri sine injuria alterius, non autem secundum. 2 2. q. 36. 4 ad 1.

6 Joannes Evangelista prædiligebatur à Christo, propter suam integritatem et propter prærogativam evangelicæ doctrinæ. 3ª. q. 45. 3 ad 4.

7 Et propter virginitatem, et prærogativam Evangelii. 3ª. q. 45. 3 ad 4.

8 Joannes prædiligebatur à Christo propter quatuor, scilicet, propter sapientiam, puritatem, fervorem, et teneram ætatem. 1ª. q. 20. 4 ad 3.

9 Joannes Damascenus sequitur errorem Theodorici et Nestorii, quòd Spiritus sanctus non procedit à Filio, quia fuit tempore, quo incepit illud schisma Græcorum. 1ª. q. 36. 2 ad 3.

Josaphath peccavit non ex malitia, sed ex infirmitate humanæ affectionis. 2 2. q. 186. 10 ad 2.

1 Joseph, vir Mariæ, semper fuit virgo. 3ª. q. 28. 3 ad 3. et 4. c. ad 3.

2 Joseph voluit dimittere Mariam, propter reverentiam, timens cohabitare tantæ sanctitati 3ª. q. 28. 3 ad 2.

Hyperdulia est potissima species duliæ, ex unione ad Deum. 2 2. q. 103. 4 ad 2.

1 Hypocrisis est simulatio alienæ personæ; ideò semper est peccatum, et est vitium jactantiæ. 2 2. q. 111. 2. o.

2 Hypocrisis non est semper peccatum mortale, nisi sit in nocumentum fidei, vel personæ, vel Ecclesiæ. 2 2. q. 111. 4. c.

3 Hypocrisis per se et directè opponitur tantùm veritati quæ est virtus. 2 2. q. 111. 3. o.

4 Finis remotus hypocritæ est lucrum, vel gloria; sed finis proximus est ostendere se alium quàm sit. 2 2. q. 111. 2 ad 3.

1 In nomine hypostasis et substantiæ, latebat venenum, antequam nota esset æquivocatio ejus. 1ª. q. 29. 3 ad 3.

2 Hypostasis dicitur materia, usiosis forma, usiâ compositum, quia materia est principium substandi, et forma est principium subsistendi. 1ª. q. 29. 2 ad 3.

3 Hypostasis, persona, subsistentia, et essentia, differunt. 1ª. q. 29. 2. o.

4 Hypostasis nomen convenit Deo, quantùm ad subsistere, ad quod imponitur; non autem quoad substare, à quo imponitur. 1ª. q. 29. 3 ad 3. et q. 39. 1 ad 3.

1 Ira dicitur tripliciter, scilicet, habitus vel actus vitii oppositi mansuetudini; secundò voluntas vindictæ, tertiò passio. 2 2. q. 158. 8. c.

2 Ira duplex, s. per zelum, i. secundùm rationem, et ira per vitium, i. contra rationem. 2 2. q. 158. 1. 2. o. et 3ª. q. 15. 9. c.

3 Ira est inordinata dupliciter, s. ratione appetibilis, et ratione modi. 2 2. q. 158. 2, 3. 4. c.

4 Gradus iræ triplex, s. in corde, ore, et opere. 1 2. q. 46. 8 ad 3. et 2 2. q. 158. 5 ad 3. et 7. c.

5 Ira est passio quodammodo composita ex passionibus contrariis. 1 2. q. 46. 2. c. fi.

6 Ira continet multas passiones, non sicut genus continet species, nec sicut causa suos effectus, sed sicut effectus suas causas. 1 2. q. 46. 1. c. ad 3.

7 Ira secundùm rationem rectam est passio laudabilis; quæ autem est contra rationem in plus vel minus, est peccatum. 2 2. q. 158. 1. 2. 8. c. et 3ª, q. 15. 9. o.

8 Habitus virtutis tenens medium in ira est innominatus; ideò dicitur mansuetudo, quæ significat diminutionem iræ. 2 2. q. 157. 2 ad 2.

9 Ira semper est aliquo modo cum ratione. 1 2. q. 46. 1. 5. o. et 2 2. q. 53. 6 ad 1.

10 Ira aliqualiter audit rationem, sicut nunciantem quod injuria tum est, non autem perfectè, quia non observat regulam ejus in vindicando. 1 2. q. 46. 4 ad 3. et 5 ad 1. et 6. c. et 2 2. q. 53. 6 ad 1. et q. 72. 4 ad 2.

11 Ira componitur ex tristitia et desiderio, non sicut ex partibus, sed sicut ex causis. 1 2. q. 46. 3 ad 3. et 3ª. q. 15. 9. c.

12 Materiale in ira est accensio sanguinis circa cor, vel aliquid hujusmodi; formale verò, est ex parte appetitûs vindictæ. 1ª. q. 21 ad 2. et 1 2. q. 22 3 ad 3. et q. 48. 2. c. et 3. c. ad 1.

13 Ira quoad suum formale habet principium à ratione, sed quoad suum materiale impedit judicium rationis. 1 2. q. 48. 3 ad 1 et ad 3. et 4. c.

14 Ira est janua omnium vitiorum per accidens, s. impediendo rationem; sed per se, respectu aliquorum vitiorum. 2 2. q. 158. 6 ad 3.

15 Ira contra rationem ex parte objecti semper est peccatum mortale, nisi desit consensus, vel nisi de re parva, non autem ratione modi, nisi sit contra charitatem. 1 2. q. 88. 5 ad 1. et 2 2. q. 158. 3. o.

16 Ira est vitium capitale, non autem odium. 2 2. q. 34. 5. o. et q. 158. 6. o.

17 Species iræ sunt tres, s. fel, i. acuta, mania, i. manens, et furor. 1 2. q. 46. 3. o. et 2 2. q. 158. 3. o.

18 Filiæ iræ sunt sex, s. rixa, tumor mentis, contumelia, clamor, indignatio, et blasphemia. 2 2. q. 37. 2 ad 1. et q. 41. 2. o. et q. 158. 7. o.

19 Ira est subjectivè in irascibili. 1 2. q. 46. 3. o. et 2 2. q. 162. 3. c.

20 Defectus iræ in voluntate, vel in appetitu sensitivo contra rationem, semper est peccatum. 2 2. q. 158. 8. o.

21 Bruta habent iram ex instinctu naturali, non autem ex ratione eorum. 1 2. q. 46. 4 ad 2. et 7 ad 1.

22 Multùm ebrii non irascuntur, quia nihil habent de judicio rationis; sed parùm ebrii multùm irascuntur, quia habent judicium rationis, sed impeditum. 1 2. q. 46. 4 ad 3.

23 Ira per zelum, non impediens, nec præveniens judicium rationis, fuit in Christo, non autem ira per vitium. 3ª. q. 15. 9. o.

24 Ira, ut dicit actum voluntatis ad vindictam, est in Deo, non autem ut passio. 1ª. q. 3. 2 ad 3. et q. 19. 11. c. et q. 20. 1 ad 2. et q. 59. 4 ad 1. et 1 2. q. 47. 1 ad 1. et 2 2. q. 162. 3. c.

25 Ira causatur ex re inconvenienti, præsenti, vel præterita, vel ex apprehensione inconvenientis habiti; ideò causatur ex dolore et tristitia. 1 2. q. 23. 3. 4. c. et q. 25. 1 3. c. et q. 48. 4. 2. c.

26 Omnis ira est propter aliquid contra se factum. 1 2. q. 47. 10.

27 Ira magis sequitur complexionem corporis quàm concupiscentia, propter velocitatem choleræ ad iram; ideo promptiùs insurgit ira quàm concupiscentia. 2 2. q. 156. 4 c.

28 Ira causatur ex accidenti extrinseco, s. ex læsione; sed concupiscentia delectabilium causatur ex causa naturali; ideò concupiscentia diuturnior est et communior, et requirens principaliorem virtutem, licèt ira majorem impetum habeat. 2 2. q. 141. 7 ad 2.

29 Causa iræ duplex, s. ratione motivi, ut excellentia, vel ratione dispositionis, ut defectus, sicut ægritudo. 1 2. q. 47. 3. o.

30 Ira causatur ex invidia, et consequitur etiam audaciam, et est effectus ejus. 1 2. q. 25. 3. c. et 4 ad 2 et ad 3.

31 Tristitia illata causat iram. 1 2. q. 46. 1. c. et q. 47. 3. o. et q. 48. 1. o. et 2. c. et 3ª. q. 15. 9. c.

32 Sola parvipensio causat iram, et omne provocans iram est aliquid sub ratione injusti. 2 2. q. 47. 2. o. et 3. 4. c.

33 Tacens provocat ad iram contumeliantem, quia videtur eum parvipendere. 1 2. q. 47. 1 ad 1. et q. 72. 3 ad 3.

34 Oblivio, exultatio in adversis, denunciatio tristium, impediens voluntatem, et quælibet alia causant iram, ratione parvipensionis tantùm. 1 2. q. 47. 2 ad 3.

35 Ludus, risus, festum, prosperitas, consummatio operum, delectatio non turpis, et spes causant iram, ratione parvipensionis, sed impediunt eam, inquantum impediunt tristitiam. 1 2. q. 47. 3 ad 3.

36 Defectus injuriantis duplex, s. augens indignam parvipensionem, ut ignobilitas, insipientia, et servitus, et defectus diminuens eam, ut pœnitentia, confessio mali, humiliatio, postulatio veniæ, et hujusmodi; primi augent iram, secundi verò diminuunt eam. 2 2. q. 47. 4. o.

37 Ira debilitatur ex diuturnitate, sicut et causa ejus, scilicet, memoria injuriæ, quæ etiam videtur minor, quando est tantùm in memoria. 1 2. q. 48. 2 ad 2.

38 Ira non est ad personam multùm excellentem, quæ læsit, sed tantùm tristitia; quia ira præsupponit tristitiam, desiderium, spem, et audaciam puniendi. 1 2. q. 25. 3. c. fi. et q. 45. 4 ad 3. et q. 46. 1. c.

39 Nullus propriè irascitur sibi, sed metaphoricè; sicut nec justum nec injustum sibi facit, nisi metaphoricè. 1 2. q. 46. 7 ad 2.

40 Ira est magis ad amicos injuriantes quàm ad alios, quia indignior videtur eorum despectio. 1 2. q. 47. 4 ad 3.

41 Ira est tantùm ad eos, ad quos est justitia et injustitia. 1 2. q. 46. 7. o.

42 Homo irascitur inanimatis et brutis, ex imaginatione nunciante læsionem, non autem ex ratione. 1 2. q. 46. 7 ad 1.

43 Ira cessat ad graviter læsos, quia malum eorum sufficit. 1 2. q. 46. 6 ad 1. et q. 47. 4 ad 2.

44 Ira cessat ad mortuos, quia non possunt dolere, quod tamen appetit iratus, et vindicta jam facta videtur. 1 2. q. 46. 7 ad 1. et q. 47. 4 ad 2.

45 Ira maximè facit perturbationem corporalem circa cor, ita ut etiam ad exteriora membra

derivetur. 1 2. q. 48. 3. c. et 2 2. q. 46. 3 ad 3.

46 Signa et effectus iræ sunt quinque, scilicet palpitatio cordis, tremor corporis, inflatio faciei, exasperatio oculorum, et clamor irrationabilis. 1 2. q. 48. 2. 4. c. et 2 2. q. 158. 4. c. fi.

47 Ira causat fervorem sanguinis, quia fit insequendo, quod convenit calori, non autem retrahendo, quod convenit frigori. 1 2. q. 48. 2. o.

48 Fervor amoris est dulcis, et lenis, iræ verò fervor est amarus, et ex felle; ideò primus assimilatur calori aeris et sanguinis, secundus autem assimilatur igni et choleræ. 1 2. q. 46. 3. c. et q. 48. 2 ad 1.

49 Ex ira, audacia augetur, quia ira est quid ausivum, secundùm Philosophum; unde irati reddúntur prompti et audaces ad invadendum; et similiter delectatio est effectus iræ, ut est in spe vindictæ; sed delectatio de vindicta præsenti aufert totaliter iram. 1 2. q. 44. 1 ad 1. et q. 45. 4. a. 3 ad 3. fi. et q. 48. 1. o.

50 Ira inter cæteras passiones magis impedit usum et judicium rationis. 1 2. q. 48. 3. o. et 4. c. et 2 2. q. 41. 2 ad 3. et q. 157. 4. c.

51 Ira dupliciter causat taciturnitatem, s. ex parte rationis, et ex parte perturbationis ejus. 1 2. q. 48. 4. o.

52 Ira diminuitur per sequentem iram; præcipuè si sequens ira sit major. 1 2. q. 48. 2 ad 3.

53 Ira et invidia causant inconstantiam, pertrahendo rationem ad aliud; sed luxuria, totaliter extinguendo lumen rationis. 1 2. q. 77. 7. c. et 2 2. q. 53. 6 ad 1.

54 Ira est levior quàm invidia, ratione appetibilis, et hæc quàm odium; sed e converso, ratione modi. 1 2. q. 46. 6. o. et 2 2. q. 158. 4. o.

55 Ira semper respicit duo objecta, s. vindictam, et nocentem, sed amor et odium, unum objectum tantùm quandoque. 1 2. q. 46. 2. 3. c.

56 Utrumque objectum amoris est bonum; odii autem malum, sed ira respicit vindictam sub ratione boni, et nocentem, secundùm rationem mali. 1 2 q 46. 2. 3. 6. c.

57 Odium appetit malum alicujus sub ratione mali, sed invidia sub ratione propriæ gloriæ; ira verò, sub ratione justæ vindictæ. 1 2. q. 46. 6. o. et 7. c. et q. 47. 11. 2. c. et 2 2. q. 34. 6 ad 3. et q. 43. 2. c. et q. 158. 4. c.

58 Odium appetit nocere, propter contrariam dispositionem infinitè, non tamen ut sciatur, ira verò propter læsionem tantùm, cum mensura, et ut sciatur. 1 2 q. 46. 6. o. et 2 2. q. 41. 2. c. ad 4. et q. 72. 4 ad 3. et q. 73. 3 ad 3.

59 Odium priùs et directiùs causatur ex tristitia et acidia quàm ex ira. 2 2. q. 34. 6 ad 3. et q. 159. 7 ad 2.

60 Ira crescit in odium, non eodem numero per inveterationem, sed quia causat odium per diuturnitatem. 1 2. q. 46. 3 ad 2. et 2 2. q. 34. 6 ad 3.

61 Ira est ad singulare, odium autem ad universale. 1ª. q. 80. 2 ad 2. et 1 2. q. 29. 6. o. et q. 46. 7 ad 3.

62 Odium est insanabilius et permanentius quàm ira, quia causatur ex permanentiori causa, scilicet ex dispositione quâ reputatur aliud contrarium et nocivum; sed ira causatur ex passione et commotione animi propter læsionem illatam. 1 2. q. 46. 6 ad 3. et 7 ad 3.

63 Odium magis agit sine misericordia quàm ira, quantùm ad rem desideratam, sed e converso quantùm ad intensionem desiderii. 1 2. q. 46. 6 ad 1.

64 Ira respicit bonum justitiæ; concupiscentia verò, bonum delectabile, vel utile. 2 2. q. 158. 4. c.

65 Ira operatur cum tristitia, concupiscentia verò delectabiliter; sed ira est minus pœnitibilis, quia plus habet de ratione. 2 2. q. 156. 4. c.

66 Ira est cum ratione denunciante injuriam, non autem præcipiente vindictam, sed concupiscentia naturaliter. 1 2. q. 46. 4. o. et 2 2. q. 156. 4. c. ad 2.

67 Difficilius est resistere iræ, et pugnare contra iram ad horam, propter impetum ejus, quàm contra delectationem et concupiscentiam, sed e converso, propter majorem continuitatem. 2 2. q. 156. 4 ad 1. et q. 162. 6 ad 1.

68 Ira causatur ex contrariis passionibus, scilicet, à spe et tristitia; ideò includit in se contrarietatem. 1 2. q. 46. 1 ad 2.

69 Nulla passio est contraria iræ. 1 2. q. 23. 3. o. et 4. c. fi. et q. 46. 1 ad 2.

70 Iræ contrariatur aliquod vitium, scilicet inordinata remissio iræ, sed non apparet, quia est innominata. 2 2. q. 158. 8. o.

71 Mitescere est privativè vel negativè oppositum iræ, non autem contrariè. 1 2. q. 23. 3. fi.

72 Ira non opponitur mansuetudini, nisi secundùm quòd ira est inordinata. 2 2. q. 157. 1 ad 3. et 3ª. q. 15. 9 ad 2.

73 Mansuetudo magis opponitur iræ quàm defectui ejus; ideò vitium oppositum mansuetudini nominatur ira, ad quam refrenandam principaliter mansuetudo ordinatur. 2 2. q. 157. 2 ad 2.

1 IRACUNDIA est excessus iræ: ideò est vitium oppositum mansuetudini. 2 2. q. 157. 1 ad 3.

2 Iracundus non est cui inest passio iræ, sed qui passibilis est de facili ab ea. 1ª. q. 63. 4 ad 2.

1 IRASCIBILIS dupliciter sumitur, s. propriè, id est, appetitus sensitivus, et impropriè, id est, voluntas. 1ª. q. 82. 3 ad 2. et 2 2. q. 162. 3. c. ad 3.

2 Irascibilis potiùs denominatur ab ira quàm ab aliis passionibus; quia est notior, scilicet quia est effectus et terminus earum. 2 2. q. 25. 3 ad 1. et q. 46. 1 ad 1.

3 Actus irascibilis intantum est naturalis homini, inquantum est secundùm rationem; sed inquantum est præter ordinem rationis, est contra naturam hominis. 2 2. q. 158. 2 ad 4.

IRIS quandoque significat serenitatis, inquantum causa ejus est causa serenitatis. 2 2. q. 95. 3. c.

1 IRONIA est vitium, quo quis asserit minora de se quàm credit; ideò semper est peccatum, tamen levius ut plurimum quàm jactantia. 2 2. q. 110. 2. c. et q. 113. o.

2 Ironia et jactantia circa idem, scilicet, circa conditionem personæ, mentiuntur ver-

bis, vel quibuscumque signis. 2 2. q. 113. 2. c.

Irregularitas non incurritur propter peccatum tantùm, sed principaliter propter ineptitudinem personæ, ad Eucharistiam ministrandam. 1 2. q. 20. 3 ad 4. et 2 2. q. 64. 7 ad 3. et q. 108. 4 ad 2.

1 Irreligiositas habet manifestam contrarietatem ad religionem, per contemptum et irreverentiam Dei, vel rei sacræ. 2 2. q. 92. 97. princip. et q. 122. 3. c.

2 Irreligiositas opponitur veræ religioni, per defectum, sicut superstitio per excessum, et prohibetur secundo præcepto Decalogi. 2 2. q. 122. 3. 4. c.

3 Species irreligiositatis sunt quatuor, s. tentatio Dei, perjurium, sacrilegium et simonia. 2 2. q. 97. 99. princip. et q. 154. 10 ad 1.

4 Superstitio impedit religionem, ne suscipiatur Deus, sed irreligiositas, ne susceptus honoretur. 2 2. q. 122. 3. 4. c.

Isaac significavit Christum, inquantum oblatus est in sacrificium; ideò non oportet quòd significet eum ut offerens, licèt obtulerit, sicut et alii justi, secundùm congruitatem sui temporis, secundùm Gregorium. 2 2. q. 85. 1 ad 2.

Histrionatus est licitus, si sit cum honestis verbis, et factis, et convenienti negotio, loco, et tempore; ideò justè datur eis merces. 2 2. q. 168. 3 ad 3.

1 Christus speravit in Juda, id est, confidebat quadrupliciter, s. secundùm apparentiam, effectum, debitum, et in membris Christi. 2 2. q. 17. 4. o. et 5. c. et q. 25. 1 ad 3.

2 Nomen archangeli ponitur in canonica Judæ apostoli. 1ª. q. 108. 5. b.

1 Ecclesia permittit christianos colere terras Judæorum: quia per hoc non habent necesse conversari cum eis, et tamen si ex tali communicatione vel convictu, subversio fidelium timeretur, esset penitùs interdicendum. 2 2. q. 10. 10 ad 3.

2 Totus cultus Judæorum erat propheticus, et figurativus. 1 2. q. 100. 12. c. et q. 104. 2 ad 2. et q. 114. 10 ad 2. et 2 2. q. 87. 1. c. et q. 96. 3 ad 3. et 3ª. q. 66. 2 ad 2.

3 Tribus sacerdotalis et regia Judæorum erant præclariores; ideò sæpe conjunctæ sunt per matrimonium. 3ª. q. 31. 2 ad 2.

4 Judæi excusantur à furto Ægyptiaco, et hoc non est nisi quia præcepto superioris domini, res non suæ, factæ sunt suæ. 1 2. q. 94. 5 ad 2. et q. 100. 8 ad 3. et 2 2. q. 66. 5 ad 1. et q. 104. 4 ad 2.

5 Judæis permissum est accipere usuras ab extraneis tantùm, quorum bona debebantur Judæis, vel propter avaritiam, ne acciperent eas à fratribus. 1 2. q. 105. 3 ad 3. et 2 2. q. 78. 1 ad 2.

6 Communis status Judæorum semper erat in prosperitate, quamdiu servabant legem; et cùm peccabant, erant in tribulationibus. 1 2. q. 99. 6 ad 3.

7 Deus exaltavit Judæos tempore gratiæ quintupliciter, scilicet secundùm carnis assumptionem; per personalem prædicationem, per suam conversationem, per miraculorum operationem et per discipulorum prædicationem. 2 2. q. 10. 8. c. et q. 14. 1. c.

8 Principes Judæorum cognoverunt Christum esse Messiam, qui promissus est in lege; non autem cognoverunt divinitatem ejus, nisi per conjecturas: quod etiam obscurabatur per invidiam et cupiditatem gloriæ propriæ. 3ª. q. 47. 5. o. et 6. c.

9 Judæi non intelligunt præcepta Decalogi. 2 2. q. 102. 6 ad 7. et q. 107. 2. c. ad 2 et ad 4. et 3 ad 2. et q. 108. 2 ad 4. et 3 ad 1 et ad 2 et ad 4.

10 Secta Judæorum duplex, scilicet Pharisæorum, et Saduceorum negantium resurrectionem, et angelos. 1ª. q. 50. 1. c.

11 Judæi proni sunt ad idololatriam. 1 2. q. 100. 7 ad 4. et 2 2. q. 10. 9 ad 1.

12 Judæi sunt crudeles, et ad avaritiam proni. 1 2. q. 105. 2 ad 2.

13 Judæi dixerunt primò quidem blasphemiam in filium hominis, cùm dicebant voracem, potatorem vini, et publicanorum amatorem; postmodùm autem blasphemaverunt in Spiritum sanctum, dum opera quæ ipse operabatur, virtute propriæ divinitatis, et per operationem Spiritûs sancti, attribuebant principi dæmoniorum. 2 2. q. 14. 1. c.

14 Cùm ipsi Judæi sint servi Ecclesiæ, potest Ecclesia disponere de rebus eorum, sicut etiam principes sæculares multas leges ediderunt circa suos subditos, in favorem libertatis. 2 2. q. 10. 10. c.

15 Judæi, propter culpam suam, sunt servi in perpetuum: ideò domini possent tollere res eorum, servato eis victu, nisi leges hoc prohiberent. 2 2. q. 10. 10. c. et 11. c. et 12 ad 3. et 3ª. q. 68. 10 ad 2.

16 Judæi sunt compellendi à fidelibus, si adsit facultas: ut fidem non impediant, vel blasphemiis, vel malis persuasionibus, vel etiam apertis persecutionibus. 2 2. q. 10. 8. c. et 9 ad 2. et q. 14. 1. c.

1 Judex, justè infligendo pœnas, non peccat. 2 2. q. 64. 2. 3. o. et q. 108. 1. 3. o.

2 Judex nullas probationes admittere debet, contra leges divinas vel humanas. 2 2. q. 67. 2. c.

3 Judex perpendens accusatorem falsò accusasse, non quidem maliciosè, sed temerè, id est, ex levitate credendi, vel ex justo errore, non imponat ei pœnam talionis. 2 2. q. 68. 3 ad 1. et 4 ad 1.

4 Judex neminem debet condemnare, nisi accusatum. 2 2. q. 67. 3. o.

5 Judex debet esse facilior ad absolvendum quàm ad condemnandum, nisi in causis favorabilibus, ut libertatis. 2 2. q. 70. 2 ad 2.

6 Bonus judex est diminutivus pœnarum, quas suo arbitrio relinquuntur, non autem pœnarum quæ determinantur à lege divina, vel humana. 2 2. q. 67. 4 ad 1.

7 Nullus judex potest remittere pœnam, pro alterius injuria, nisi læsus velit, nec pœnam pro injuria communitatis, nisi supremus judex, si expediat. 2 2. q. 67. 4. o. et 3ª. q. 46. 2 ad 3.

8 Nullus est judex sui, sed potest se committere judicio aliorum. 2 2. q. 64. 5 ad 2.

9 Naturalis tamen inclinatio inest judici, et cuilibet homini, ad repellendum nociva dupliciter, scilicet, vel defendendo se, ne inferantur injuriæ, vel ulciscendo illatas, non tamen intentione nocendi, sed intentione removendi nocumenta. 2 2. q. 108. 2. c.

1 Judicium, secundùm primam impositionem, significat rectam determinationem justorum, sed post, ampliatum est nomen ejus ad significandum omnem rectam determinationem, speculativam vel practicam. 1 2. q. 93. 2 ad 3. et 2 2. q. 60. 1 ad 1.

2 Judicium est actus judicis inquantum judex, id est, inquantum est jus dicens; ideò est actus justitiæ, id est, executio justitiæ. 2 2. q. 60. 1. o. et q. 65. 4. c.

3 Judicium quoad rem judicatam se habet communiter ad commutativam, et distributivam justitiam; sed quoad formam judicii, inquantum etiam in commutativa, judex accipit ab uno et dat alteri, pertinet ad distributivam tantùm. 2 2. q. 65. 4 ad 1.

4 Ordinare, et judicare sunt actus sapientiæ. 1ª. q. 1. 1. 6. c.

5 In omni judicio, ultima sententia pertinet ad supremum judicatorium. 1 2. q. 74. 7. c.

6 Ad omne judicium requiruntur duo, s. virtus proferens, et dispositio ejus; ratione primi, est actus rationis, prudentiæ, et sinesis; sed ratione secundi, est actus justitiæ. 2 2. q. 60. 1 ad 1.

7 Unumquodque judicatur magis, secundùm formale in eo et per se, quàm secundùm materiale, et per accidens. 2 2. q. 110. 1 ad 1. et q. 117. 6. c. et q. 118. 5. c. fi.

8 Quidam sunt bene inquirentes, propter bonam imaginativam, qui non sunt bene judicantes, propter indispositionem sensûs communis. 2 2. q. 51. 2. 3. c.

9 Judicium de re non potest haberi perfectum, nisi per resolutionem ad principium. 1 2. q. 112. 5. c. et 2 2. q. 173. 3. o.

10 Judicium certum de re maximè datur ex sua causa, secundùm ordinem causarum, quia per primam judicatur de secunda, non autem e converso. 2 2. q. 9. 2. c.

11 Rectitudo judicii contingit dupliciter, s. per usum rationis; et per connaturalitatem, tam in moralibus per scientiam moralem, et per habitus morales, quàm in divinis per donum sapientiæ, et per charitatem. 2 2. q. 45. 2. c. et q. 51. 3 ad 1.

12 Rectum judicium consistit in apprehensione rei, ut in se est, ex recta dispositione potentiæ cognitivæ, et appetitivæ. 2 2. q. 51. 3 ad 1.

13 Charitas inclinat ad rectum judicium de omni re, per regulas divinas, ex quibus profertur per donum sapientiæ; sed justitia inclinat per prudentiam, secundùm regulas juris. 2 2. q. 60. 1 ad 2.

14 Ad justum judicium requiruntur tria, scilicet justitia, auctoritas, et prudentia: si primum desit, est judicium perversum; si secundum, est judicium usurpatum; si tertium, est judicium suspiciosum vel temerarium. 2 2. q. 60. 2. 3. 6. o. et q. 67. 1. o. et 3ª. q. 59. 4. c.

15 Judex debet semper judicare, secundùm leges scriptas. 2 2. q. 60. 5. o. et 6. c.

16 Judex debet judicare secundùm allegata et probata, etiam contra veritatem quam novit, ut persona privata. 2 2. q. 64. 6 ad 3. et q. 67. 2. o.

17 Judicium humanum debet imitari judicium divinum, in judiciis Dei manifestis, non autem in occultis, quia eorum rationes non potest homo comprehendere. 2 2. q. 10. 11. c. et q. 108. 4 ad 2.

18 Existens in peccato mortali etiam occulto, ex officio corrigens, vel judicans alios, peccat, non autem hoc agens ut frater, nisi propter scandalum. 2 2. q. 33. 3. o.

19 Judicat legem, dicens eam non esse bene positam, non autem dicens eam in aliquo casu non esse servandam; sed de illo casu particulari. 2 2. q. 120. 1 ad 2.

20 Homo in judicio debet pauperi subvenire, quantùm potest, sine læsione justitiæ. 2 2. q. 63. 4 ad 2.

21 Nullus potest judicare, nisi subditum, ordinariè, vel ex commissione superioris, vel propriâ sponte, vel delinquentem in re non exempta. 2 2. q. 60. 2. c. et q. 67. 1. o.

22 Judicium per compromissum in arbitros, necesse est aliquâ pœnâ vallari. 2 2. q. 67. 1 ad 2.

23 Judicium Ecclesiæ debet esse conforme judicio Dei, et non astringi legibus humanis. 2 2. q. 10. 11. c. et q. 108. 1 ad 2.

24 Potestas sæcularis subditur potestati spirituali; ideò judicium non est usurpatum, si prælatus spiritualis judicat de temporalibus, quantùm ad permissa, vel inquantum ei subduntur. 2 2. q. 60. 6 ad 3.

25 Judiciaria potestas convenit toti Trinitati, sed appropriatur Patri ratione auctoritatis, Filio quoad rationem judicii, et Spiritui sancto, quoad affectum judicandi, quem homines habent. 3ª. q. 59. 1. o.

26 Auctoritas principalis judicandi convenit soli Deo; sed committitur hominibus, et maximè Christo, secundùm naturam humanam. 3ª. q. 58. o. et q. 59. 2. o.

27 In judicio Dei idem potest esse accusator simul et testis, non autem in judicio humano. 2 2. q. 67. 1 ad 1. et 3 ad 3. et q. 89. 1 ad 3.

28 Deus in judicio suo utitur conscientiâ peccantis, et evidentiâ facti quoad ipsum, pro accusatore. 2 2. q. 67. 3 ad 1.

29 Christus hic vivens noluit administrare temporaliter regnum terrenum, nec judiciariam exercere potestatem super res temporales. 3ª. q. 59. 4 ad 1

30 Christus propriâ voluntate subdidit se Pilati judicio, sicut etiam alii possunt se subjicere, etiam non superioribus. 2 2. q. 67. 1 ad 2.

31 Judiciaria potestas convenit Christo, propter divinam personam, dignitatem capitis, gratiæ habitualis plenitudinem, et propter meritum ejus. 3ª. q. 59. 3. o.

32 Christus habet potestatem judiciariam super omnes creaturas; quia anima ejus est super omnes creaturas. 3ª. q. 59. 1 ad 3.

33 Christus secundùm naturam humanam habet potestatem judiciariam super omnes angelos, quoad dispensationes, et præmium accidentale; sed quoad præmium essentiale, secundùm naturam divinam tantùm 3ª. q. 59. 6. o.

34 Judiciaria potestas quoad omnes res humanas convenit Christo secundùm utramque naturam. 3ª. q. 59. 4. o.

35 Angeli trahuntur ad judicium pro custoditis qui damnantur, non quidem ut rei, sed ut testes. 1ª. q. 113. 7 ad 4.

36 Omnes homines judicabuntur quoad receptionem præmii, vel punitionis; sed perfecti, et infideles non judicabuntur judicio discussionis. 3ª. q. 56. 2 ad 3.

37 Necesse est, esse generale judicium in fine mundi, præter judicium particulare quod fit in morte. 3ª. q. 59. 5. o.

38 Dies judicii quæ erit tempore secundi adventûs Christi, quod æstati comparatur, quando sol maxime exaltatur, est nota soli Deo. 3ª. q. 46. 9. a. 3 ad 3.

39 Universale judicium futurum est. Suppl. q. 88. 1. c.

40 Ultimum judicium futurum est mentaliter. Suppl. q. 88. 2. c.

41 Conveniens est ut cognitio finis mundi soli Deo reservetur. Suppl. q. 88. 3. o.

42 Probabile est Christum descensurum ad judicandum circa montem Oliveti. Suppl. q. 88. 4. o.

43 Judicabunt perfecti viri cum Christo. Suppl. q. 89. 1. c.

44 Non cuilibet pauperi datur judiciaria potestas, sed ei qui, omnibus relictis, Christum secutus fuerit, juxta perfectionem vitæ. Suppl. q. 89. 1. c.

45 Non competit angelis judicare. Suppl. q. 89. 3. o.

46 Probabile est quòd dæmones damnatos torquebunt. Suppl. q. 89. 4. c.

47 Omnes in judicio comparebunt. Suppl. q. 89. 5. o.

48 Beati omnes quantùm ad præmiorum retributionem judicabuntur: quantùm verò ad meritorum discussionem, qui notabilem alicujus mali meriti admixtionem habent, non judicabuntur; at illi qui negotiis terrenis sunt impliciti, ita tamen ut sua peccata per eleemosynas expiarint, judicabuntur. Suppl. q. 89. 6. c.

49 Infideles condemnabuntur, cùm in eis nullum sit fidei fundamentum. Suppl. q. 89. 7. c.

50 Angeli non judicabuntur judicio discussionis, sed bene retributionis. Suppl. q. 89. 8. o.

51 Congruum est ut Christus secundùm humanam naturam sit mundum judicaturus. Suppl. q. 90. 1. c.

52 Conveniens est ut Christus in ultimo judicio in gloria sua appareat. Suppl. q. 90. 2. o.

53 Cùm Deus sit essentialiter ipsa bonitas, non potest sine gaudio videri. Suppl. q. 9. 3. c.

54 Conveniens est ut sicut homo glorificatus erit, sic et mundum ipsum post judicium innovari. Suppl. q. 91. 1.

55 Homine glorificato motus cœli cessabit, divinâ voluntate id faciente. Suppl. q. 91. 2. c.

56 Corpora cœlestia majorem claritatem accipient in illa innovatione, ut quasi sensibiliter Deus ab homine videatur. Suppl. q. 91. 3. o.

57 Cùm oporteat corpora inferiora maximè perfici secundùm claritatem, in qua communicabunt cum cœlestibus corporibus, elementa induentur claritate quâdam, non tamen æqualiter. Suppl. q. 91. 4. o.

58 Cùm plantæ et animalia non possint ordinari ad incorruptionem, non remanebunt in illa mundi innovatione. Suppl. q. 91. 5. c.

JUDITH laudatur, non qui mentita est Holopherni, sed propter affectum quem habuit ad salutem populi, pro qua periculis se exposuit; quamvis dici possit, quòd verba ejus veritatem habent secundùm aliquem mysticum intellectum. 2 2. q. 110. 3 ad 3.

JUGE sacrificium fiebat mane et vesperi quotidiè figurans perpetuitatem divinæ beatitudinis, et perpetuitatem Christi, qui est agnus Dei. 1 2. q. 102. 4 ad 10. et 3ª. q. 22. 5 ad 3.

JUMENTUM seu pecus dicitur omne animal serviens homini. 1ª. q. 72 ad 2.

1 JURAMENTUM est actus religionis, seu latria, quia honorabilissimum est. 2 2. q. 89. 4. o.

2 Juramentum seu jurare, est Deum in testem vocare, propter defectum locutionis et cognitionis humanæ; ideò non fit in necessariis. 2 2. q. 89. 1. o. et 4. c. et q. 98. 2. c.

3 Jurare est implorare testimonium Dei, ut exhibendum; sed allegare sacram Scripturam, est uti testimonio Dei jam dato. 2 2. q. 89. 1 ad 1.

4 Juramentum Dei, et juramentum angeli, in sacra Scriptura, inducitur ad ostendendum infallibilitatem dispositionis divinæ de aliqua re, non autem propter defectum dicti sui. 2 2. q. 89. 10 ad 4.

5 Juramentum secundùm se licitum est, et honestum, scilicet ratione originis et finis; sed cedit in malum alicui, ex eo quòd malè utitur eo, id est, sine necessitate et cautela debita, vel quia imminet periculum perjurii, quia de facili homo in verbo delinquit. 2 2. q. 89. 2. o. et 3. c.

6 Juramentum quæritur ad subveniendum alicui defectui, quo scilicet, unus homo alteri discredit; ideò juramentum non est per se appetendum, sed tantùm in necessitate, ut medicina, utendum est eo. 1 2. q. 107. 2. c. ad 3. et q. 108. 3 ad 1. et 2 2. q. 5. 3. ar. 1. et q. 89. et 3. c. et 5. o.

7 Juramentum debet habere tres comites, s. veritatem, judicium, et justitiam. 2 2. q. 89. 3. o. et 7. c. et 98. 1 ad 1.

8 Jurare per creaturas non licet, nisi secundùm quòd in eis, veritas divina, vel effectus testificationis ejus ostenditur; sicut juravit Joseph per salutem Pharaonis, scilicet, vel per modum execrationis, quasi salutem Pharaonis obligaverit Deo, vel per modum contestationis, quasi contestando veritatem divinæ justitiæ, ad cujus executionem principes terræ constituuntur. 2 2. q. 89. 6. o.

9 Assumuntur ad juramentum aliquæ creaturæ, non quidem secundùm se, sed inquantum in

eis divina veritas manifestatur; sicut juramus per Evangelium, id est, per Deum, cujus veritas in Evangelio manifestatur; et per sanctos qui hanc veritatem crediderunt et observaverunt. 2 2. q. 89. 6. c.

40 Solet homo jurare per caput suum, aut per Filium suum, aut per aliquam aliam rem quam diligit, sicut et Apostolus juravit in animam suam. 2 2. q. 89. 6. c.

41 Punitur per canones clericus, per creaturam jurans, quod ad blasphemiam infidelitatis pertinet; eò quòd dominus prohibuit jurare per creaturas, ita, scilicet, quòd eis adhibeatur reverentia divina. 2 2. q. 89. 6 ad 1.

42 Juramentum duplex, scilicet, assertorium, id est, de præsenti vel præterito; et promissorium, id est, de futuro. 2 2. q. 89. 1. c. et 7. o.

43 Juramentum duplex, s. per simplicem contestationem Dei, et per execrationem, s. obligando se, vel aliquid sui ad pœnam. 2 2. q. 89. 1 ad 3. et 6. c.

44 Deus dupliciter est testis in juramento, scilicet, manifestando veritatem in mente, vel in publico, et puniendo mendacem. 2 2. q. 89. 1 ad 3. et 2 ad 3.

45 Jurare per Deum, secundùm se est majus quàm jurare per Evangelia; sed ratione majoris solemnitatis et majoris deliberationis, est e converso. 2 2. q. 89. 10 ad 2 et q. 98. 3 ad 3.

46 Obligatio voti causatur ex fidelitate ad Deum; ideò est major quàm obligatio juramenti, quæ est ex reverentia Dei. 2 2. q. 89. 8. o.

47 Juramentum obligat, secundùm intensionem jurantis sine dolo, aliàs obligat, secundùm secundarium intellectum ejus cui juratur. 2 2. q. 89. 7 ad 4.

48 In juramento promissorio est duplex obligatio, scilicet, ad peccatum, si desit veritas, et obligatio ad faciendum illud quod promisit; sed in juramento assertorio est tantùm prima obligatio. 2 2. q. 89. 7. c. ad 3.

49 Juramentum coactum obligat in conscientia, non autem in foro contentioso; tamen potest repetere, vel denunciare superiori, etiamsi oppositum jurasset. 2 2. q. 89. 7 ad 3. et q. 98. 3 ad 1.

20 Cùm quis jurat facere voluntatem alterius, vel promittit, intelligenda est debita conditio, si scilicet id quod ei mandatur licitum sit, et honestum et portabile, sive moderatum. 2 2. q. 98. ad 3.

21 Juramentum et votum, cùm vergunt in deteriorem exitum, vel cùm fit illicitum, non debet servari. 2 2 q. 88. 2 ad 2. et 10. c. et 12 ad 2. et q. 89. 7. o.

22 Jurans aliquid illicitum facere, vel jurans abstinere à bono, ut à religione, non obligatur servare illud; sed est perjurus ipso facto. 2 2. q. 89. 7. c. ad 2. et 9 ad 3. et q. 98. 1 ad 1. 2 ad 1 et ad 2.

23 Novus civis obligatur servare juramenta civitatis, ex fidelitate, non autem ex juramento, quia est actio personalis. 2 2. q. 98. 2 ad 4.

24 Canonicus jurans servare statuta collegii tenetur ad statuta futura, ex vi eorum, non autem ex juramento, nisi hoc intenderit. 2 2. q. 98. 2 ad 4.

25 Ille cui juratur, potest liberare à juramento promissorio, quoad utilitatem ejus, non autem quoad utilitatem aliorum, nec quoad honorem Dei. 2 2. q. 89. 6 ad 2.

26 Quilibet potest irritare juramentum sui subditi, circa ea quæ subduntur ejus potestati, ut pater vel maritus. 2 2. q. 89. 9 ad 3.

27 In juramento assertorio non potest dispensari, nec in promissorio secundùm se, sed tantùm ratione materiæ indebitæ. 2 2. q. 89. 9. o.

28 Si dubium est, an sit licitum, vel proficuum, quod juratum est, potest à quolibet episcopo dispensari; si autem sit licitum manifestè, non videtur dispensabile, nec commutabile, nisi occurrat aliquid melius, ad communem utilitatem, quod ad papam maximè pertinet. 2 2. q. 89. 9 ad 3. et q. 98. 3 ad 1.

29 Jurans debet esse jejunus, nisi in necessitate. 2 2. q. 89. 10. o.

30 In festo non licet jurare pro re temporali, nisi fortè ex magna necessitate, sed jurare pro re spirituali licet. 2 2. q. 89. 10. c. fi.

31 Pueri et perjuri non coguntur jurare, quia jurarent sine reverentia, nec sacerdotes, nisi in necessitate, et pro re spirituali. 2 2. q. 89. 10. o.

32 Recipere juramentum per falsos deos, à disposito sic jurare, licet secundùm Augustinum, non autem licet inducere. 2 2. q. 78. 1. c. et q. 98. 1 ad 1.

33 Cogens jurare, quem scit pejerare, peccat mortaliter, nisi sit persona publica, ut judex, qui requisitus tenetur ad hoc. 2 2. q. 98. 1. o.

JUDGIUM videtur idem esse quòd rixa. 2 2. q. 41. 2. ar. 2. et ad 2.

Quilibet habens jurisdictionem potest ea quæ sunt jurisdictionis committere. 2 2. q. 187. 1. c.

1 JUS primò impositum est, ad significandum rem justam; secundò, artem quâ cognoscitur; tertiò locum; quartò id quod redditur à judice. 2 2. q. 57. 1 ad 1.

2 Jus propriè est objectum justitiæ; lex autem, ratio ejus scripta. 2 2. q. 57. 1. o. et q. 60. 1. c.

3 Jus vel justum est opus adæquatum alteri, secundùm aliquem æqualitatis modum. 2 2. q. 57. 1. 2. c. et q. 59. 2. c.

4 Jus divinum est quod divinitùs promulgatur; et est duplex, scilicet, naturale, et positivum. 2 2. q. 57. 2 ad 3.

5 Jus naturale est conceptio homini naturaliter indita, quâ dirigitur homo ad convenienter agendum in propriis actionibus. 1 2. q. 91. 2. o. et q. 96. 2 ad 3.

6 Jus naturale primò continetur in lege æterna; secundariò verò, in naturali judicatorio rationis humanæ. 1 2. q. 71. 6 ad 4.

7 Jus naturale semper et ubique habet eamdem potentiam, sed per accidens propter aliquod impedimentum potest variari. 1 2. q. 94. 3. 6. o.

8 De jure naturali est quòd maleficia puniantur, sed determinatio ejus est de jure positivo. 2 2. q. 85. 1 ad 1.

9 Jus positivum derivatur à jure naturali. 1 2. q. 95. 2. o. et 5. 4. c.

10 Voluntas bona potest facere jus et justum, de aliquo indifferenti, non autem contra jus naturale. 2 2. q. 57. 2 ad 2. et q. 60. 5 ad 1 et ad 2. et q. 66. 7. c.

11 Jus divinum non tollit jus humanum, quod est ex naturali ratione. 2 2. q. 10. 10. c. et q. 12. 2. c.

12 Jus positivum variatur secundùm diversas hominum conditiones, in diversis temporibus. 1 2. q. 91. 5 ad 1. et 6. c. et q. 96. 2. c. et q. 104. 3 ad 2.

13 Jus duplex, scilicet naturale, et positivum. 1 2. q. 95. 4. c. et 2 2. q. 57. 2. o. et q. 60. 5. c.

14 Jus naturale dupliciter, s. à natura immediatè, ut principia, et mediatè, ut conclusio. Primum est idem apud omnes, nec unquam deficit, non autem secundum. 1 2. q. 94. 4. 5. 6. o.

15 Jus naturale dicitur dupliciter, s. quod ex natura sua absolutè est alteri adæquatum, et ut eo aliquid consequitur. Primum convenit omni animali, secundum autem soli homini, et est jus gentium. 1 2. q. 95. 4 ad 1. et 2 2. q. 57. 3. o.

16 Aliquid dicitur de jure naturali dupliciter, s. ad quod natura inclinat, et cujus contrarium natura non induxit. 1 2. q. 94. 5 ad 3.

17 Jus positivum duplex, scilicet, jus gentium, et jus civile; primum derivatur à lege naturali, ut conclusio; secundum verò, per modum determinationis. 1 2. q. 95. 4. c. ad 1.

18 Jus dicitur dupliciter, scilicet, simpliciter, id est, æqualium, et secundùm quid, id est, inæqualium, et hoc est triplex, scilicet, dominativum, paternum, et œconomicum. 2 2. q. 57. 4. o. et q. 58. 7 ad 3.

1 **JUSTITIA** dicitur dupliciter, scilicet, propriè, id est, virtus, quæ est rectitudo actûs, et metaphoricè, id est, rectitudo ordinis in partibus hominis. 1 2. q. 21. 3. c. fi. et q. 46. 7 ad 2. et q. 55. 4 ad 4. et q. 100 2 ad 2. et q. 113. 1. c. et 2 2. q. 30. 1 ad 2. et q. 58. 2. o. et q. 106. 3. c.

2 Justitia duplex, scilicet generalis, ordinans ad bonum commune, et justitia particularis, ad personas singulares. 1 2. q. 60. 3. o. et q. 113. 1. c. et 2 2. q. 33. 1 ad 1. et q. 58. 5. 6. 7. o. et 1 2. c. et q. 59. 1. o. et q. 61. 1. c. et q. 79. 1. c. et q. 81. 8 ad 1. et q. 102. 1 ad 3.

3 Justitia dicitur generalis dupliciter, scilicet, causaliter, et per prædicationem; prima est justitia legalis, differens realiter à qualibet aliâ virtute; secunda est virtus in communi, ut imperata à justitia legali, differens ab aliis virtutibus, secundùm rationem tantùm. 1 2. q. 60. 3 ad 2. et 7. c. et 2 2. q. 58. 6. o. et 7. c. et q. 79. 2 ad 1.

4 Justitia duplex, scilicet, civilis, i. acquisita, et justitia infusa: prima potest esse sine gratia, non autem secunda. 1 2. q. 10. 12. c.

5 Justitia est habitus, secundùm quem aliquis constanti, et perpetuâ voluntate jus suum unicuique tribuit. 2 2. q. 58. 1. o.

6 Justitia est virtus. 2 2. q. 58. 3. o.

7 Justitia quandoque vocatur veritas, quia est rectitudo impressa voluntati, à rectitudine rationis, quæ dicitur veritas. 2 2. q. 58. 4 ad 1.

8 Justitia non est rectitudo essentialiter, sed causaliter tantùm. 2 2. q. 58. 1 ad 2.

9 Justitia in quadam æqualitate consistit. 1 2. q. 114. 1. c. et 2 2. q. 57. 1. c. ad 3. et q. 62. 2. c. et q. 122. 1. c. et 3ª. q. 85. 3. c.

10 Justitia est perpetua ex parte objecti, non autem ex parte actûs. 2 2. q. 58. 1 ad 3 et ad 4.

11 Justitia propriè est semper ad alterum suppositum, sed metaphoricè est ad se, secundùm diversas partes. 2 2. q. 57. 2. c. et 1. o. et q. 58. 1. 2. 8. c. ad 3. et 9. c. et q. 59. 1. c. et 3 ad 2. et q. 67. 3. c. et q. 106. 3 ad 1. et q. 122. 1. c.

12 Justitia legis, inquantum respicit bonum commune ut proprium objectum, est virtus specialis secundùm suam essentiam, et sic est in principe principaliter, et quasi architectonicè, sed in subditis est secundariò, et quasi ministrativè; sed est generalis causaliter, et secundùm virtutem suam, inquantum ordina actus omnium virtutum ad bonum commune. 2 2. q. 58. 6. c. et q. 60. 1 ad 4.

13 Vindicta quæ fit auctoritate publicæ potestatis, secundùm sententiam judicii, pertinet ad justitiam commutativam; sed quam quis facit proprio motu, non tamen contra legem, vel quam requirit à judice, pertinet ad vindicativam virtutem justitiæ adjunctam. 2 2. q. 80 ad 1.

14 Virtutes autem adjunctæ seu annexæ justitiæ, secundùm Tullium sunt sex, scilicet, religio, pietas, gratia, vindicatio, observantia, et veritas, sed secundùm Macrobium, sunt septem, s. duæ primæ prædictæ, innocentia, amicitia, concordia affectûs; et humanitas et secundùm alios sunt quinque, scilicet, obedientia, disciplina, æquitas, fides, et veritas; et secundùm Andronicum, sunt novem, scilicet bona commutatio, legis positiva, eugnomosyna, eusebia, eucharistia, sanctitas, liberalitas, benignitas, et vindicativa. 1 2. q. 60. 3. o. et 2 2. q. 80. o. et q. 122. 1. c.

15 Religio est potissima pars justitiæ, secunda verò est pietas. 2 2. q. 122. 1. c.

16 Justitiæ correspondet donum pietatis. 2 2. q. 121 principio.

17 Species justitiæ particularis duplex, scilicet, justitia commutativa, et justitia distributiva. 1ª. q. 21. 1. c. et 1 2. q. 60. 3 ad 3. et 2 2. q. 61. 1. o.

18 In pertinentibus ad justitiam, omne superfluum dicitur lucrum, et omne minus dicitur damnum, quia justitia priùs fuit exercita e communiùs exercetur in voluntariis commutationibus, in quibus hæc propriè dicuntur. 2 2 q. 58. 11 ad 3.

19 Materia justitiæ particularis duplex, scilicet, materia proxima, ut passiones, et operationes, et materia remota, scilicet, res exteriores 2 2. q. 58. 8. c. et 9 ad 2.

20 Justitia particularis habet materiam specialem, scilicet, operationes exteriores, quæ sunt ad alterum. 1 2. q. 60. 2. c. et q 61. 3. c. et q. 100. 2. c. et 2 2. q. 58. 8. c. et 10. 11. c. et q. 59. 1 ad 3. et 3. c. q. 60. 3 ad 3. et q.

61. 3. c. et q. 79. 1. 3. c. et 3ª. q. 85. 3 ad 1.

21 Justitia particularis non est circa passiones animæ; sed justitia legalis est circa eas, licèt principaliùs sit circa operationes exteriores. 2 2. q. 58. 9. o.

22 Materia justitiæ non est ille ad quem est justitia; sed res quæ distribuuntur vel commutantur. 3ª. q. 85. 3 ad 1.

23 Eadem est materia remota justitiæ commutativæ, et justitiæ distributivæ, non autem materia propria. 2 2. q. 61. 3. o.

24 Justitia, quoad legem regulantem, est in ratione, vel in intellectu; sed quoad imperium quo opera regulantur secundùm legem, est in voluntate. 1ª. q. 21. 2 ad 1.

25 Justitia est in voluntate subjectivè. 1ª. q. 21. 1 ad 1. et 2 ad 1. et 1 2. q. 56. 6. c. et q. 57. 1. c. et q. 61. 2. c. et q. 66. 1. 4. c. et q. 85. 3. c. et 2 2. q. 55. 8. c. et q. 58. 4. o. et 5 ad 2. et 8 ad 1. et 9. 12. c. et q. 100. 1 ad 2. et 3ª. q. 85. 4. c.

26 Omnes partes justitiæ, et omnia opposita earum, sunt subjectivè in voluntate. 2 2. q. 100. 1 ad 2.

27 Justitia, per redundantiam, est in qualibet potentia animæ imperando, non autem essentialiter. 2 2. q. 58. 8 ad 1.

28 Justitia et charitas sunt essentialiter in beatis, non autem patientia; sed tantùm secundùm fructum. 2 2. q. 136. 1 ad 1.

29 Reddere unicuique quod suum est, est proprius actus justitiæ, nec convenit alii virtuti, nisi inquantum conjungitur justitiæ. 1ª. q. 21. 1. c. et 2 2. q. 58. 11. o. et q. 66. 3. 3. c. et q. 101. 3. c.

30 Facere bonum et declinare à malo, sunt quasi partes integrales justitiæ particularis, generalis, et legalis, sed diversimodè. 2 2. q. 79. 1. o.

31 Actus omnium virtutum pertinent ad justitiam legalem, inquantum ordinat eos ad bonum commune. 1 2. q. 61. 5 ad 4. et 2 2. q. 58. 5. c. et q. 102. 1 ad 3.

32 Usus rectæ rationis maximè apparet in justitia: et usus indebitus, in vitiis oppositis justitiæ. 2 2. q. 55. 8. c.

33 Dare inæqualia æqualibus ex debito, est contra justitiam, non autem dare sine debito ex liberalitate. 1ª. q. 65. 2 ad 3.

34 Sola justitia inter alias virtutes importat rationem debiti. 1 2. q. 99. 5 ad 1.

35 Virtus existens ad alterum dupliciter deficit à ratione justitiæ, scilicet, deficiendo à ratione debiti, vel à ratione æqualis. 2 2. q. 80. c.

36 Modestia circa res exteriores attendit solam moderationem; justitia verò attendit debitum. 2 2. q. 143 ad 3.

37 Pietas est ad patriam, ut ad principium nostri; justitia verò legalis respicit bonum patriæ, secundum quòd est bonum commune, ideò justitia legalis magis habet quòd sit virtus generalis, quàm pietas. 2 2 q. 101 3 ad 3.

38 Justitia legalis movet per imperium ad suum finem omnes alias virtutes morales. 2 2. q. 58. 6. c.

39 Justitia attendit debitum unius hominis ad alium, cæteræ verò virtutes attendunt debitum inferiorum virium ad rationem. 1 2. q. 100. 2 ad 2. et 2 2. q. 67. 1. c.

40 Justitia est circa operationes ad alterum, sub ratione debiti legalis; amicitia verò, sub ratione debiti moralis, vel beneficii gratuiti. 2 2. q. 25. 3 ad 2.

41 Justitia post prudentiam nobilior est omni aliâ virtute morali: deinde fortitudo, et post has temperantia. 1 2. q. 66. 1. c. et 4. o. et q. 68. 7. c. et 2 2. q. 58. 12. o. et q. 123. 12. o. et q. 141. 8. o. et q. 181. 1 ad 1.

42 Justitia et fortitudo sunt simpliciter digniores temperantiâ, quia de meliori bono sunt, scilicet, communiori, sed est e converso secundùm quid, quia temperantia est circa difficilius, et frequentius. 2 2. q. 141. 8. o. et q. 142. 3 ad 1.

43 Justitia et temperantia nunquam sumuntur in malo ut prudentia, quia important æqualitatem, et concupiscentiarum refrenationem, ex quibus laus est virtutis. 2 2. q. 55. 1 ad 1.

44 Originalis justitia erat ex hoc, quòd corpus subjiciebatur animæ; et potentiæ inferiores subjiciebantur rationi, et ratio subjiciebatur Deo. 1ª. q. 94. 1. c. et 2. 4. c. et q. 95. 1. 3. c. et q. 96. 1. c. et 1 2. q. 81. 5 ad 2. et q. 82. 3. c. et q. 85. 3. 5. c. et q. 89. 3. c. et 2 2. q. 61. 2. c. et q. 163. c. et q. 164. 1. c. et 3ª. q. 27. 3. c.

45 Originalis justitia erat justitia naturalis, non quasi causata ex principiis naturæ, sed quasi propaganda cum natura. 1ª. q. 100. 1. c. ad 3. et 1 2. q. 81. 2. c.

46 Rectitudo voluntatis est quasi formale, in originali justitia; rectitudo autem aliarum potentiarum, est quasi materiale ejus. 1ª. q. 95. 1 ad 3.

47 Originalis justitia non poterat esse sine gratia gratum faciente. 1ª. q. 95. 1. o. et q. 100. 1 ad 2.

48 Originalis justitia priùs erat in essentia animæ quàm in potentiis ejus. 1 2. q. 83. 2 ad 2.

49 Et prius erat in voluntate quàm in aliqua alia potentia. 1 2. q. 82. 3. c.

50 Justitia distributiva est in Deo, non autem justitia commutativa. 1ª. q. 21. 1. o.

51 Justitia Dei est veritas. 1ª. q. 22. 2. o.

52 Justitia Dei duplex, s. condecentia bonitatis ejus, et retributio pro meritis. 1ª. q. 21. 1 ad 3.

53 Justitia Dei præsupponit rationem bonitatis ejus, et dicit specialem actum communicationis, non autem bonitas ejus, nisi in generali, sed dicit perfectionem naturæ ejus. 1ª. q. 21. 1 ad 4.

54 Totus ordo justitiæ Dei reducitur generaliter ad voluntatem Dei. 3ª. q. 46 2 ad 3.

55 Ordo universi demonstrat justitiam Dei, sicut ordo cujuslibet multitudinis demonstrat justitiam sui gubernantis. 1ª. q. 21. 1. c.

56 Deus potest agere præter justitiam, scilicet præmiando ultra meritum, et puniendo circa condignum, sed non potest agere contra justitiam, de potentia ordinaria. 1 2. q. 112. 1. 3 ad

57 Hominis **ad Deum**, servi ad dominum, patris ad filium, non est justitia, nisi secundùm similitudinem. 1 2. q. 114. 1. c. et 2 2. q. 57. 4. c. et q. 58. 7 ad 3. et 3ª. q. 85. 3. c. ad 2.

1 JUSTIFICATIO nominatur à justitia, ut dicit rectitudinem ordinis hominis ad Deum, et partium hominis inter se, non autem à justitia particulari, vel legali. 1 2. q. 100. 2 ad 1. et q. 113. 1. o.

2 Justificatio potiùs nominatur à justitia quàm à charitate vel fide; quia fides et charitas dicunt ordinem specialem mentis humanæ ad Deum secundùm intellectum vel affectum; sed justitia importat generaliter totam rectitudinem ordinis 1 2. q. 113. 1 ad 2.

3 Justificatio propriè est factio justitiæ, quoad habitum, vel est executio actus ejus; sed impropriè est significatio, vel dispositio ejus. 1 2. q. 100. 12. o.

4 Justificatio impii est motus mentis, quo anima à Deo movetur de statu peccati, ad statum justitiæ. 1 2. q. 113. 1. 3. 6. c.

5 Justificatio in fieri dicit motum ad justitiam, sed in facto esse, est effectus ejus formalis 1 2. q. 113. 5. c.

6 Justificatio fit in instanti. 1 2. q. 113. 7. o. et 8. c.

7 Tota justificatio impii originaliter consistit in infusione gratiæ; quia per eam, et per liberum arbitrium movetur, et culpa remittitur. 1 2. q. 113. 7. c. et 8. c. ad 1.

8 Justificatio non quidem simpliciter, sed justificatio impii, est idem quòd remissio peccatorum. 1 2. q. 113. 1. o. et 6 ad 1.

9 In justificatione impii, infusio gratiæ et remissio culpæ sunt unus actus numero secundùm substantiam, sed differunt secundùm terminos. 1 2. q. 113. 6 ad 2.

10 Vocatio dicit auxilium Dei moventis interius, et excitantis mentem ad deserendum peccatum; ideò non est remissio peccatorum, nec est justificatio, sed est causa ejus. 1 2. q. 113. 1 ad 3.

11 Justificare impium est majus quàm creare cœlum, vel terram, ratione termini, et repugnantiæ, sed est e converso, ratione modi. 1 2. q. 113. 9. o. et 3ª. q. 43. 1 ad 2.

12 Justificare est majus secundùm quantitatem proportionis quàm glorificare, sed absolutè est e converso, sicut gloria major est quàm gratia. 1 2. q. 113. 9. o.

13 In justificatione impii remissio peccatorum prior est naturaliter infusione gratiæ, secundùm ordinem causæ materialis, sed e converso secundùm alias tres causas. 1 2. q. 113. 8. o. 4. d. 17. q. 1. art. 4. q. 1. o. et q. 2. art. 3. q. 1 ad 2. et Veri. q. 28. 7. o.

14 In justificatione impii, motus fidei est primus. 1 2. q. 13. 4. c. et 2. d. 26. 4 ad 4. et d. 27. 4 ad 1. et 3. d. 30. 5 ad 3. et 4. d. 14. q. 2. 4 ad 3. et d. 17. q. 1. art. 3. q. 3. c. et Ro. 3. lect. 3. co. 2. principio. et co. 4. co. 3. fi. et anitas. 7.

15 In justificatione prior est ordine naturæ infusio gratiæ; secundò motus fidei in Deum · tertiò motus contra peccatum; quartò remissio culpæ, licèt omnia sint in eodem instanti. 1 2. q. 113. 8. o. et 3ª. q. 85. 6. c. ad 3. et 1. d. 2. L. ad 4. et 4. d. 14. q. 1. ar. 2. q. 2. o. et d. 17. q. 1. ar. 3. q. 2. o. et q. 3. c. et Veri. q. 28. 2 ad 10. et ad 11. 6. o.

16 In justificatione, motus liberi arbitrii in peccatum est prior motu ejus in Deum, ordine materiæ; secundùm alias autem tres causas, est e converso. 1 2. q. 113. 8. c. et 3ª. q. 85. 6. c. ad 2. et 4 d. 17. q. 1. ar. 4. q. 3. o. et Verit. q. 18. 8. c.

17 Motus liberi arbitrii contra peccatum in justificatione prior est infusione gratiæ, ordine materiæ; sed est e converso, ordine formæ. 1 2. q. 113. 8. o. et 4. d. 17. q. 1. ar. 4. q. 2. o. et Veri. q. 28. 8. o.

18 Unus et idem motus est, in quo gratia infunditur, qui est dispositio ad gratiam, secundùm quòd exit à libero arbitrio; et meritorius secundùm quòd informatur gratia; et simile est in motu contritionis, in quo primò justificatur impius. 2. d. 5. q. 2. 1. c.

19 In justificatione impii sunt duo termini motûs, scilicet terminus à quo, id est, remissio culpæ, scilicet renovatio, et terminus ad quem, id est, infusio gratiæ Titum. 3. co. 5.

1 REQUISITA. Infusio gratiæ requiritur ad justificationem. 1 2. q. 113. 2. o. et 4. d. 17. q. 1. ar. 3. q. 1. o. et Veri. q. 28. 2. o. et 4 ad 1. et Ephe. 5. lec. 3. fin.

2 Requiritur etiam remissio culpæ, et novitas vitæ per gratias. 1 2. q. 113. 1. 6. o. 4. d. 17. q. 1 ar. 3. q. 3. o. et Opus. 60. co. 22 co. 10. Gratia. 35. etc. 121. 174. etc. Prophetia. 41. Virtus. 23.

3 In habentibus usum rationis, præparatio qua homo facit quod in se est, requiritur ad justificationem, non autem in carentibus usu rationis. 4. d. 17. q. 1. ar. 2. q. 1. o. et d. 20. ar. 1. q. 1. c. et quol. 5. 2. fi. et quol. 66 ad 1.

4 Hæc præparatio est per efficacem displicentiam peccati; et per affectum fervens desiderium ad Deum; ideò sequitur infusio gratiæ et justificatio. 4. d. 17. q. 1. art. 2. q. 2. o. et q. 2. art. 5. q. 1. c.

5 Non oportet semper quòd hæc præparatio, tempore justificationem præcedat; quia unus actus humanus à principio potest esse sufficienter intensus. 4. d. 17. q. 1. art. 2. 5. q. 1. c. ad 1.

6 In habentibus usum rationis, requiritur ad justificationem, motus liberi arbitrii consentientis, non autem causantis. 1 2. q. 113. 3. o. et 4. 5. 6. c. et 3ª. q. 86. 6 ad 1. et 2. d. 27. 2 ad 7. et 4. d. 17. q. 1 art. 3. q. 2. o. et Veri. q. 28. 3. o. et 4. c. Io. 4. lec. 2. co. 2. Ephe. 3. lec. 5. fi.

7 Ad justificationem impii requirjtur duplex motus liberi arbitrii, s. detestatio peccati, et desiderium justitiæ Dei. 1 2. q. 113. 3. o. et 7 ad 1 et ad 2. et 3ª. q. 86. 2. c. et 4. d. 17. q. 1. ar. 3. q. 4. o. et contra 3. co. 158. et Veri. q. 28. 3. o.

8 Ad eam requiruntur quatuor, scilicet infusio gratiæ, motus liberi arbitrii per fidem in Deum, detestatio peccati, remissio culpæ. 1 2. q. 13. 6. o. et 3ª. q. 86. 6 ad 1 et ad 2. et a 88. 2. c. et

4. d. 17. q. 1. ar. 3. q. 5. c. et contra 4. co. 72. et Io. fi. et Ephe. 5. lect. 5. fi.

9 Requiritur etiam motus fidei, et concurrit charitas, timor et humilitas. 1 2. q. 113. 4. o. et 3ª. q. 86. 6 ad 1 et ad 3. 2. d. 26. 4 ad 4. 3. d. 30. 5 ad 3. et 4. d. 17. q. 1. ar. 3. q. 3. o. et Veri. q. 28. 4. o.

10 Timor filialis requiritur ad eam substantialiter; timor verò servilis requiritur ad eam, ut dispositio prævia. Veri. q. 28. 4 ad 3.

11 Actus misericordiæ operatur contra peccatum dupliciter, s. vel per modum satisfactionis, vel per modum præparationis: primo modo actus misericordiæ sequitur justificationem; secundo verò modo præcedit eam, vel concurrit cum aliis virtutibus requisitis. 1 2. q. 113. 4 ad 1.

12 Deus est principalis causa justificationis. Passio Christi est causa meritoria; sacramenta Ecclesiæ sunt causa instrumentalis; fides verò est conjungens instrumentum causæ principali. 3ª. q. 64. 3. c. et 4. d. 1. q. 1. ar. 4. q. 1. c. fi. et q. 3. o. et Veri. q. 28. 4. c. et q. 29. 4 ad 1 et ad 2.

13 In justificando Deus non indiget instrumentis, ex parte sua, sed propter congruitatem ex parte hominis justificandi utitur sacramentis, ut instrumentis. 4. d. 1. q. 1. ar. 4. q. 1. c. fi. et Veri. q. 27. 4 ad 6.

14 Non est inquirenda ratio, quare Deus aliquos justificet, et liberet à peccato, et alios relinquat in peccatis. 1ª. q. 23. 7. c. ad 2 et 1 2. q. 98. 4 ad 2. et q. 106. 2 ad 3. et contra 3. co. 161. et Ro. 9. lec. 3. co. 8. 9.

15 Deus et Christus secundùm quòd homo justificant nos dupliciter, scilicet per operationem eorum in nos, et e converso. Veri. q. 29. 4 ad 9.

16 Christus, ut homo, est causa meritoria, sed, ut Deus, est causa principalis nostræ justificationis. 4. d. 1. q. 1. ar. 4. q. 3 ad 1. et Veri. q. 29. 4 ad 1 et ad 2.

17 Resurrectio Christi est causa instrumentalis, et exemplaris resurrectionis animarum, scilicet, justificando eas. 3ª. q. 56. 2. o. et q. 62. 5 ad 1. et 4. d. 43. ar. 2. q. 1. q. 2. et Opus. 3. co. 247.

18 Resurrectio Christi est causa justificationis, quantùm ad terminum ad quem; sacramenta verò et passio Christi, quantùm ad terminum à quo. 3ª. q. 56. 2 ad 4. et q. 59. 2 ad 3. et q. 62. 5 ad 3. et 3. d. 19. ar. 1. q. 1 ad 3. et ar. 3. q. 2 ad 3. et 4. d. 1. q. 1. ar. 4. q. 3 ad 2. et d. 19. q. 1. ar. 1. q. 1 ad 3. et ar. 3. q. 2 ad 3. et Veri. q. 29. 4 ad 1. et Opus. 3. co. 247. et Ro. 4. fi.

19 Justificatio appropriatur attributo misericordiæ Dei, sicut revelatio futurorum, sapientiæ ejus. 1ª. q. 45. 6 ad 3. et 4. d. 17. q. 1. ar. 1. q. 1. o.

20 Justificatio manifestat justitiam Dei, sicut causam exemplarem, misericordiam verò, ut causam efficientem; sed bonitas creaturæ manifestat bonitatem Dei utroque modo. 1ª. q. 45. 6 ad 3. et 4. d. 17. q. 1. ar. 1. q. 4 ad 2.

21 Justificari dicitur tripliciter, scilicet, quoad reputationem, executionem, et causam; sed opera legis justificabant primo modo et secundo; non autem tertio modo. 1 2. q. 100. 12. c. 3. d. 40. 3. o. et Ro. 2. lec. 3. co. 1. et c. 3. lec. 2. fi. et Gal. 2. lec. 4. co. 1. fi. c. et 3. lec. 4. o.

22 Oppositum videtur dici quoad opera legis. 3ª. q. 62. 6 ad 3. et q. 70. 4. o.

23 Omnia præcepta veteris legis justificabant disponendo, et figurando, non autem causando habitum, sed actum justitiæ. 1 2. q. 98. 4. c. fi. et ad 2. et q. 100. 12. o. et 3. d. 40. 3. o.

24 Præcepta cerimonialia non justificabant, nisi ex obedientia et devotione, id est, non continebant justitiam, nisi in generali. Moralia verò justificabant in speciali, secundum generalem justitiam. Judicialia autem in speciali, secundùm specialem justitiam. Sed præcepta legis humanæ, secundùm justitiam acquisitam justificant. 1 2. q. 98. 1. o. et q. 112. o. et q. 103. 2. o. et 3. d. 40. 3. o.

25 Lex nova continet duo, scilicet, gratiam principaliter et documenta et præcepta secundariò. Ratione primi justificat, non autem ratione secundi. 1 2. q. 106. 2. o.

1 JUSTI sunt nobilissimæ partes universi: ideò omnia bona, et peccata sua et aliorum prosunt eis. q. 23. 7. c. fi.

2 Deus specialiter dicitur Deus justorum tripliciter, scilicet, ex speciali cura, cultu, et præmio. 1ª. q. 23. 7. c.

3 Deus nihil permittit evenire, quod finaliter impediat salutem justorum. 1ª. q. 22. 2 ad 4.

L

1 **LABOR** manualis, sive corporalis, vel mœchanicus, prohibetur ad litteram, tertio præcepto Decalogi, ut præcepto speciali; sed mysticè quoad cessationem à peccatis, ut præcepto generali. 2 2. q. 122. 4 ad 1 et ad 3. et q. 187. 3. c.

2 Labor manualis ordinatur ad quatuor, scilicet, ad victum, ad otium vitandum contra concupiscentias, et ad eleemosynas. 2 2. q. 187. 3. c.

3 Labor manualis est utilis ad tria, s. contra furtum, contra cupiditatem boni alieni, et contra turpia negotia pro victu. 2 2. q. 187. 3. c.

LACRYMÆ causantur ex tristitia, et aliquando ex affectùs teneritate, præcipuè cùm consideratur delectabile cum tristabili, ut ex devotione. 2 2. q. 82. 4 ad 3.

LAMECH non evasit reatum homicidii, occidens hominem quem credidit bestiam, quia non adhibuit diligentiam. 2 2. q. 64. 8 ad 1.

LAMINA aurea inventa est super pectus gentilis mortui de fide ejus, et dicentis, Christus nascetur ex virgine, et ego credo in eum. O sol sub Helena, et Constantini temporibus, iterùm me videbis. 2 2. q. 2. 7 ad 3.

LATEBÆ quærit concupiscentia, propter turpitudinem, ira verò manifestiùs operatur, propter impedimentum rationis, et amplificationem cordis. 1 2. q. 48. 3 ad 2. et 2 2. q. 156. 4. c.

LATITUDO est dimensio magnitudinis corporalis. 1 2. q. 53. 1. c.

1 **LATRIA** exhibita vero Deo, et exhibita idolo, non dicitur univocè. 2 2. q. 94. 1 ad 2.

2 Latria dicitur tripliciter, s. res exhibita ad

cultum Dei, actus, et habitus, et sic tertio modo, est virtus. Cujus nomina sunt quatuor, s. theosebia vel eusebia, pietas, religio, et latria. 2 2 q 81. 1 ad 3 et ad 4. et q. 91. 1 ad 2.

3 Latria est specialis virtus, inquantum habet specialem rationem objecti et actûs, sed est virtus generalis inquantum actibus aliarum virtutum materialiter utitur ad suum actum, ad quem multæ virtutes, s. fides, charitas, et aliæ præexiguntur. 2 2. q 81. 3. 4. o. et 8 ad 1. et q. 85. 15. c. et q 186. 1 ad 2.

4 Latria non est virtus theologica, quia non habet Deum pro objecto, sed habet eum tantùm pro fine, ideò est virtus moralis, et reducitur ad virtutes cardinales. 2 2. q. 81. 5. o. et q. 92. 1. c.

5 Latria reducitur ad justitiam, non quidem sicut species ad genus, sed sicut virtus annexa virtuti principali. 2 2. q. 80. o.

6 Actus latriæ præcipitur primo præcepto Decalogi. 1 2. q. 100. 4 ad 1.

7 Latria est quædam protestatio fidei. 1 2. q. 100. 4 ad 1. et 2 2. q. 81. 3. b. et ad 2. et q. 94. 1 ad 1. et q. 97. 3 ad 1. et q. 100. 1 ad 1. et q. 101. 3 ad 1.

8 Offerre sacrificia, vel orare, vel prostratio, et hujusmodi, eliciuntur à sola latria, cujus propriè sunt actus, licèt imperentur à fide et charitate. 2 2. q. 81. 5. ad 1. et q. 82. 3. o. et q. 88. 3 ad 1.

1 DICITUR quandoque bonus latro, non quidem propriè et simpliciter, sed metaphoricè vel quasi transumptivè. 1 2. q. 55. 3 ad 1. et q. 92. 1. c. fi. et 2 2. q. 45. 1 ad 1. et q. 47. 15. c. et q. 92. 1 ad 1.

2 Christus voluit crucifigi inter duos latrones, quadruplici ratione, s. primò, quia sicut pro nobis maledictum crucis factus est Christus, sic pro omnium salute inter noxios, quasi noxius crucifigitur, secundùm Hieronymum. Secundò ut in ipsa patibuli specie, devitaretur in illa quæ in judicio ipsius, omnium hominum facienda est discretio, secundùm Leonem papam; tertiò duo latrones levæ ac dextræ affiguntur, omnem humani generis diversitatem vocari ad sacramentum passionis Domini ostendentes, secundùm Hilarium; quartò, quia latrones qui cum Domino cruxifixi sunt, significant eos; qui sub fide et confessione Christi, vel agone martyrii, vel quælibet arctioris disciplinæ instituta subeunt, secundùm Bedam. 3ª. q. 46. 11. o.

1 LAURENTIUS diaconus existens baptizabat in necessitate tantùm. 1ª. q. 67. 1 ad 3.

2 Laurentius et Vincentius, et aliqui alii sancti habuerunt passionem magis dolorosam, quàm Christus quoad diuturnitatem vel acerbitatem, vel aliquid hujusmodi, non autem simpliciter. 3ª. q. 46. 6 ad 1.

1 LAUS dependet essentialiter à voluntate adhærente bono, non autem à potentialitate peccandi, sed est signum ejus. 2 2. q. 81. 61. ad 1.

2 Aliquid est laudabile inferiori quod est vituperabile superiori, et e converso. 1 2. q. 94. 3 ad 3.

3 Laudare hominem ad consolationem, vel ad profectum ejus, cum cæteris circumstantiis debitis, est actus virtutis amicitiæ; aliter autem est peccatum adulationis. 2 2. q. 115. 1 ad 1. et 2. o.

4 Deus secundùm essentiam major est omni laude; ideò debetur ei reverentia, et honor latriæ, laus autem, effectibus ejus. 2 2. q. 91. 1 ad 1.

5 Deus est ore laudandus, non ut ei aliquid manifestetur sicut aliis, sed ut nos et alios excitemus in Deum, et ut retrahantur ab ejus offensis. 2 2. q. 91. 1. o. et 2. o.

6 Otium tollitur per meditationes divinorum eloquiorum, scilicet sacrarum Scripturarum, et per laudes divinas, quia secundùm glosam non est otiosus, qui verbo Dei tantùm studet, nec pluris est qui extra operatur, quàm qui studium cognoscendæ veritatis exercet. 2 2. q. 87. 3. c. fi.

Lazarus resuscitatus iterùm mortuus est. 3ª. q. 53. 3. c. ad 1. et q. 53. 2 ad 3. et q. 56. 1. c.

1 LEGISLATOR magis considerat actus exteriores quàm interiores. 1 2. q. 100. 9. c.

2 Voluntas principis, vel legislatoris, ut regulata ratione, habet vigorem legis. Alioquin esset magis iniquitas quàm lex. 1 2. q. 90. 1 ad 3. et q. 92. 1 ad 4. et q. 93. 3 ad 2. et 2 2. q. 60. 5 ad 1.

3 Intentio legislatoris est facere cives bonos, inducendo eos ad virtutes, per assuefactionem bonorum operum. 1 2. q. 92. 1. o. et q. 96. 2 ad 2. et q. 107. 2. c. et 2 2. q. 122. 1 ad 1.

4 Intentio cujuslibet legislatoris ordinatur primò et principaliter ab bonum commune; secundò autem ad ordinem justitiæ et virtutis, quo conservatur, et pervenitur ad primum. 1 2. q. 100. 8. c.

5 Legislator intendit bonum commune, ideò non præcipit actus particulares unius, nisi ut ordinantur ad alterum. 1 2. q. 90. 2. 4. c. et q. 98. 6 ad 2. et ad 3. et q. 100. 2. 8. c.

1 LEGISPOSITIVA est idem quòd virtus regnativa, id est, principalis species prudentiæ, quæ convenit regi. 2 2. q. 50. 1 ad 3. et 2. c. et ad 1. et 3. c.

2 Legispositiva et eugnomosyna, id est, bona sententia sive consilium, tribuuntur prudentiæ, secundùm directionem, et attribuuntur justitiæ, secundùm executionem. 2 2. q. 80. ad 4.

3 Lex non potest dari, nisi populo, ideò legispositiva est pars politicæ, et non economicæ, nec monasticæ. 1 2. q. 98. 6 ad 2. et ad 3. et q. 101. 3. c. et 3ª. q. 70. 2 ad 2.

LENIA est idem quòd patientia, et est pars annexa fortitudini. 2 2. q. 128. ad 6.

1 LEPRA non mundabatur, per ritum et ceremonias legis, nisi quandoque miraculosè, scilicet quando sacerdos decipiebatur in judicando. 1 2. q. 102. 5 ad 7. et q. 103. 2 ad 3.

2 Expositio litteralis et figuralis lepræ, in hominibus, domibus, et vestibus. 1 2. q. 102. 5 ad 4. et q. 107. 2 ad 4.

3 Leprosus non debet promoveri ad sacerdotium, nec celebrare missam in publico, propter horrorem; sed celebrare potest secretò, nisi sit periculum. 3ª. q. 82. 10 ad 3.

4 Aliquis removetur ab administratione ecclesiæ, propter vitium lepræ, quia ineptus est. 2 2. q. 108. 4 ad 3.

1 LEX dicitur à ligando, quia obligat, vel dicitur à legendo secundùm Isidorum, quia scripta est. 1 2. q. 90. 1 c. et 4 ad 2 et ad 3.

2 Quælibet inclinatio ex aliqua lege potest dici lex participativè, non autem essentialiter. 1 2. q. 90. 1 ad 1. et q. 91. 6. c.

3 Lex est regula et mensura actuum agendorum, vel omittendorum. 1 2. q. 90. 1. o. et 2. 4. c. et q. 91. 2. c. et q. 95. 3. c. et q. 95. 4. c. fi. et q. 96. 5. c. et q. 97. 1. c.

4 Lex de sui ratione habet quòd sit regula actuum agendorum, et quòd habeat vim coactivam. 1 2. q. 90. 3. c. et q. 96. 5. c. et 2 2. q. 67. 1. c.

5 Lex est aliquid rationis, scilicet, propositiones universales rationis practicæ, consideratæ actu vel habitu. 1 2. q. 90. 1. o. et q. 91. 1. c. et q. 92. 1. c. et q. 94. 1. c.

6 Lex non est aliud nisi dictamen rationis practicæ. 1 2. q. 91. 1. 3. c. et q. 92. c. ad 4. et 2. c. et q. 97. 1. c.

7 Lex est quædam rationis ordinatio ad bonum commune, ab eo qui curam communitatis habet promulgata. 1 2. q. 90. 4. c.

8 Lex maximè respicit ordinem ad beatitudinem, et propriè ad felicitatem communem. 1 2. q. 90. 2. c.

9 Nullum præceptum habet vim legis, nisi secundùm ordinem ad bonum commune, ad quod omnis lex ordinatur, ut ad finem. 1 2. q. 90. 2. o. et 3. c. et q. 91. 5. c. et 6 ad 3. et q. 92. 1. c. et q. 93. 1 ad 1. et q. 95. 3. 4. c. et q. 96. 1. 3. 4. 6. c. et q. 97. 1. c. et q. 100. 2. c. et 11 ad 3. et 2 2. q. 58. 3. c. et 3ª. q. 70. 2 ad 2.

10 Lex importat ordinem ad finem activè, non autem passivè, nisi per accidens, scilicet quando legislator habet finem extra se. 1 2. q. 91. 1 ad 3.

11 Lex non imponitur ab aliquo domino, nisi subditis ejus : ideò præcepta cujuslibet legis præsupponunt subjectionem recipientis legem ad dantem legem. 2 2. q. 16. 1. c. et q. 22. 1. c.

12 Non omnia contenta sub lege obligant ad mortale, quia non omnia traduntur per modum præcepti, sed aliqua per modum ordinationis et statuti, et obligant ad certam pœnam. 2 2. q. 186. 9 ad 2.

13 Usus venereorum ordinatur ad bonum commune, ideò subjacet legi, quia bona communia cadunt sub lege. 2 2. q. 154. 2. c. fi. et 9 ad 3.

14 Lex quintuplex, scilicet lex æterna, naturalis, divina, humana, et fomes peccati. 1 2. q. 91. o.

15 Lex est in aliquo dupliciter, s. essentialiter et ut in regulante; et participativè, ut in regulato; primo modo est in ratione, secundo modo est in omni quod ex aliqua lege in aliquid inclinatur. 1 2. q. 90. 1 ad 1. et 3 ad 1. et q. 21. 2. 6. c.

16 Homo dupliciter inclinatur ad observantiam legis, s. interiùs per amorem, ut boni; et exteriùs per pœnas, ut mali. 1 2. q. 92. 1 ad 2. et q. 95. 1. c. et q. 98. 6. c. et q. 107. 1 ad 2. et 2 2. q. 108. 1 ad 3. et 3. c.

17 Diversæ leges diversis imponuntur. 1 2. q. 91. 5 ad 1. et 6. c. et q. 96. 2. c. et q. 100. 2. c. et q. 104. 3 ad 2. et q. 107. 1. c.

18 Justus dupliciter non est sub lege, s. coactivè, et quantùm ad opera Spiritûs sancti. 1 2. q. 93. 6 ad 1 et q. 96. 5. o.

19 Actus legis quadruplex, s. imperare seu præcipere, vetare seu prohibere, permittere, et punire; non autem consulere, nec præmiare; quia conveniunt etiam personis privatis. 1 2. q. 92. 2. o

20 Proprius effectus legis est inducere subditos ad propriam eorum virtutem; ideò lex facit bonos, vel simpliciter, vel bonos secundùm quid 1 2. q. 92. 1. o. et 2 ad 4.

21 Quælibet lex inducit ad observantiam præceptorum, per pœnas, et per præmia danda; vel per Deum, ut lex divina, vel per homines, ut lex humana. 1 2. q. 99. 6. o.

22 Omnis lex tendit ad amicitiam, vel hominum adinvicem, vel hominum ad Deum. 1 2. q 99. 1 ad 2. et 2. c.

23 Lex naturalis est participatio legis æternæ, et impressio divini luminis in creatura rationali, quâ inclinatur ad debitum actum et finem. 1 2. q. 91. 2. o. et q. 96. 2 ad 1. et q. 97. 1 ad 1.

24 Lex naturalis non est habitus propriè et essentialiter, scilicet, quo quis operatur, sed impropriè, id est, quod habitu tenetur. 1 2. q. 94. 1. o.

25 Omnes inclinationes partium humanæ naturæ, ut concupiscibilis et irascibilis, secundùm quòd regulantur ratione, pertinent ad legem naturalem. 1 2. q. 94. 2 ad 2. et 4 ad 3. et 2 2. q. 108. 2. c.

26 Ordo præceptorum legis naturæ est secundùm ordinem inclinationum naturalium, scilicet primò secundùm naturam substantiæ; secundò secundùm naturam animalis; tertiò secundùm naturam hominis. 1 2. q. 49. 2. c.

27 Ad præcepta legis naturæ pertinent omnia quæ ratio practica naturaliter apprehendit esse bona humana, s. omnia ad quæ homo habet naturalem inclinationem. 1 2. q. 94. 2. 3. c. et 4. c. ad 3.

28 Lex naturalis est eadem apud omnes, quoad prima principia communia, secundùm rectitudinem et notitiam, non autem quoad alia. 1 2. q. 94. 4. o.

28 Lex naturæ est una omnium, quia præcepta ejus sunt communia, ideò conveniunt tam imperfectis quàm perfectis; sed lex divina non est una, quia præcepta ejus sunt particularia. 1 2. q. 91 3 ad 3.

30 Omnes actus virtutum, inquantum sunt virtuosi, sunt de lege naturæ; non autem omnes secundùm species suas. 1 2. q. 94. 3. o.

31 Lex naturalis non potest dici in irrationabilibus, nisi secundùm similitudinem. 1 2. q. 91. 2 ad 3

32 Aliquid derivatur à lege naturæ dupliciter s. ut conclusio, et ut determinatio legis, ut lex humana. 1 2. q 95 2. o. et q. 99. 3 ad 2.

33 Lex naturalis potest mutari per legem divinam et humanam, addendo et subtrahendo conclusiones; sed rarò, et in aliquo particulari; non autem prima principia ejus. 1 2. q. 94. 4. o. ad 2 et 5. o. q. 97. 1 ad 1.

51 Lex Dei scripta corrigit legem naturæ, supplendo; vel ut corrupta erat in cordibus aliquorum. 1 2. q. 94. 5 ad 1. et 3ª. q. 61 3 ad 2.

52 Lex naturalis non potest deleri de corde alicujus quoad prima principia, et in universali; sed tantum in particulari, vel quoad conclusiones. 1 2. q. 94 6. o. et q. 99. 2 ad 2.

53 Lex naturæ fuit offuscata in gentilibus, quoad multa. 1 2. q. 94. 4. 5. 6. o. et q 98. 6. c. ad 1. et q 99 2 ad 2. et q. 100. 5. ad 1. et 2 2. q. 22. 1 ad 1. et q 154. 1 ad 1. et 3ª. q. 60. 5 ad 3. et q. 61. 3 ad 2 et q. 70. 2 ad 1.

57 Lex naturæ sic corrupta fuit apud Germanos, quòd latrocinium non reputarent peccatum. 1 2. q. 94. 4. 6. c.

58 Lex æterna est ratio seu conceptus gubernationis rerum in Deo. 1 2. q. 91. 1. o. et q. 93. 1. o. et 3. 4. c. et 5 ad 3.

59 Lex æterna secundùm essentiam est nota beatis tantùm; sed in suis effectibus nota est omni creaturæ rationali. 1 2. q. 49. 4 ad 3. et 5. 6. o. et q. 93. 2. o.

40 Lex æterna comparatur ad ordinem rationis, sicut ars ad artificiatum; ideò ejusdem rationis est aliquid esse contra utrumque. 1 2. q. 71. 2 ad 4.

41 Omnis lex, inquantum justa est, derivatur à lege æterna. 1 2. q 93. 3. o.

42 Omnia regulantur lege æternâ, et participant eam, inquantum ex ea inclinantur in proprios actus et fines. 1 2. q. 91. 2. o.

43 Aliquid subditur legi æternæ dupliciter, scilicet, secundùm cognitionem, ut creatura rationalis tantùm; vel per aliquod principium interius, ut omnis creatura. 1 2. q. 91. 2. c. ad 3. et q. 93. 3. 6. c.

44 Omnia creata subduntur legi æternæ, non autem ea quæ pertinent ad essentiam Dei. 1 2. q. 91. 2. c. et q. 93. 4. 5. 6. o.

45 Voluntas Dei secundùm se non subditur legi æternæ, nec gubernationi Dei, sed tantùm secundùm volita creata. 1 2. q. 93. 4 ad 1.

46 Filius Dei, secundùm humanitatem, legi æternæ subditur, sed secundùm deitatem, est ipsa lex æterna, per appropriationem. 1 2. q. 93. 1 ad 2. et 4 ad 2. et 6 ad 1.

47 Beati et damnati subduntur legi æternæ, per quam meruerunt, et conservantur in beatitudine, vel miseria. 1 2. q. 93. 6 ad 3.

48 Boni perfectiùs subduntur legi æternæ quàm mali, quantùm ad cognitionem, et inclinationem ad bonum, sed secundùm passionem est e converso. 1 2. q. 93. 6. c.

49 Prudentia carnis subditur legi æternæ, secundùm passionem, non autem secundùm actionem. 1 2. q. 93. 6 ad 2.

50 Irrationalia, defectus, et omnia contingentia omnium naturalium subduntur legi æternæ, non autem legi humanæ. 1 2. q. 93. 5. o. et 1 2. q. 93. 6. c.

51 Lex divina est necessaria, præter legem naturalem et humanam. 1ª. q. 1. 1. o. et 1 2. q. 91. 4. o. et 3ª. q. 60. 5 ad 3.

52 Lex divina est participatio legis æternæ, in ordine ad finem supernaturalem, sicut lex naturalis, ad finem naturalem. 1 2. q. 91. 4. c. ad 1.

53 Sicut gratia præsupponit naturam, sic lex divina præsupponit legem naturalem. 1 2. q. 99. 2 ad 1.

54 Ea quæ sunt necessaria ad salutem, cadunt sub præceptis divinæ legis. 1 2. q. 3. 2. c. et q. 140. 2. c.

55 In lege Dei aliqua præcipiuntur, quia bona sunt, et aliqua e converso; et aliqua prohibentur, quia mala sunt, et aliqua e converso. 2 2. q. 57. 2 ad 3.

56 Finis legis divinæ est beatitudo æterna, humanæ verò est temporalis tranquillitas civitatis. 1 2. q. 98. 1. c. et q. 100. 2. 3. c.

57 Lex divina principaliter intendit amicitiam hominum ad Deum, sed lex humana, hominum adinvicem. 1 2. q. 99. 2. 3. c. et q. 100. 2. 3. c.

58 Lex divina principaliter ordinat homines ad Deum; sed ordinat homines adinvicem, secundùm quod convenit ordini ad Deum, humana verò e converso. 1 2. q. 99. 3. 4. c. et q. 140. 2. 3. c.

59 Lex divina sufficienter ordinat ad omnem actum virtutis, non autem lex humana. 1 2. q. 100. 2. o. et 2 2. q. 140. 2. c.

60 Lex humana proponit præcepta tantùm de actibus justitiæ, vel aliarum virtutum, sub ratione justitiæ; divina verò, de actibus omnium virtutum, vel obligando, vel consulendo. 1 2. q. 100. 2. o.

61 Lex divina se extendit ad actus interiores, et exteriores, sed lex humana, tantùm ad actus exteriores. 1 2. q. 91. 4. c. et q. 8. 1. c. et q. 100. 2. 9. c.

62 Lex divina prohibet et punit omnia peccata, non autem lex humana. 1 2. q. 91. 4. c. fi. et q. 93. 3 ad 3. et q. 96. 2. o. et 3 ad 1. et q. 98. 1. c. et 2 2. q. 69. 2 ad 1. et q. 77. 1 ad 1. et q. 78. 1 ad 4.

63 Leges humanæ antiquæ continent quædam fabulosa et falsa, non autem lex divina. 1 2. q. 99. 3. c.

64 Lex divina distinguitur in legem veterem, et legem novam, non sicut in species omnino diversas, sed sicut in imperfectum et perfectum in eadem specie. 1 2. q. 51. 3. o. et q. 107. 1. o.

65 Lex vetus est æterna quoad moralia, et quoad veritatem quam figurabant ceremonialia, non autem aliter. 1 2. q. 103. 3 ad 1.

66 Lex vetus convenienter data est tempore Moysis: primò quidem contra malos, ad comprimendam eorum duritiam, et superbiam, et in eo quod scire se, et posse putabant, quod non valebant; secundò verò ad bonorum auxilium, quo faciliùs et securiùs ad spiritualia nutrirentur. 1 2. q. 98. 6. o. et 3ª. q. 70. 2 ad 2.

67 Lex vetus differt à lege naturali, non ut ab ea pœnitùs aliena, sed ut aliquid ei superaddens. 1 2. q. 89. 2 ad 1.

68 Lex vétus erat bona, quia consonabat rationi, reprimendo concupiscentias, sed erat imperfecta, quia non poterat sufficienter ad finem inducere. 1 2. q. 98. 1. c. 2 ad 1.

69 Lex vetus prohibebat omnia peccata. 1 2. q. 98. 1. c.

70 Lex vetus non conferebat gratiam, quia

hoc Christo reservabatur. 1 2. q. 98. 1. o. et q. 99. 2 ad 3. et q. 100. 12. o.

71 Finis veteris legis erat justificatio hominum, quam tamen efficere non poterat, sed eam figurabat factis ceremonialibus, et promittebat verbis. 1 2. q. 107. 2. c.

72 Lex vetus secundùm sensum exteriorem promittebat tantùm temporalia; sed secundùm sensum spiritualem promittebat spiritualia et vitam æternam. 1 2. q. 114. 10 ad 1.

73 Lex vetus occidebat, non quidem effectivè, ed occasione acceptâ, non autem datâ. 1 2. q. 98. 1 ad 2. 2 ad 3.

74 Lex vetus induxit pœnam servitutis, in casu duplici tantùm, scilicet servitutem perpetuam in servo nolente ingredi, et temporalem, in fure non valente solvere. 1 2. q. 105. 2 ad 10.

75 Lex vetus bene statuit de loco judicii, de judicibus, et testibus. 1 2. q. 105. 2. c. ad 7 et ad 8.

76 Lex vetus data fuit solis Judæis, non quidem propter merita eorum, sed propter promissiones Dei de Christo. 1 2. q. 98. 1. o. et 3. c.

77 Lex vetus data fuit duris in flagellum, proficientibus in pædagogum, perfectis autem in signum et solatium. 1 2. q. 101. 1. 3. c.

78 Gentiles non obligabantur ad legem veterem, quoad ceremonialia, vel judicialia; sed ad præcepta naturæ secundùm se, non autem ex lege veteri. 1 2. q. 98. 5. o. et 2 2. q. 85. 1 ad 1.

79 Lex vetus neminem excludit à cultu Dei, sed tantùm à civilitate. 1 2. q. 105. 3 ad 1 et ad 2.

80 Lex vetus ordinabat ad Christum, perhibendo testimonium, et disponendo ad eum. 1 2. q. 98. 2. c. et q. 99. 6. c.

81 Status veteris legis institutus fuit ad figurandum mysterium Christi. 1 2. q. 102. 1. c.

82 Status veteris legis non fuit immutatus ante Christum, quoad impletionem, sed quoad conditionem populi. 1 2. q. 102. 1 ad 2.

83 Christus implevit legem veterem opere et doctrinâ tripliciter, scilicet, exponendo, dando modum melius observandi, et superaddendo. 1 2. q. 107. 2. o. et 1 ad 3.

84 Christus in omnibus conversatus est secundùm præcepta veteris legis. 3ª. q. 37. o. et q. 40. 1. o. et q. 47. 2 ad 1.

85 Lex vetus dabatur populo adhuc imperfecto, in comparatione ad perfectionem quæ erat futura per Christum. 1 2. q. 99. 6. c.

86 Lex nova continetur in lege veteri virtualiter, ut perfectum in imperfecto, et implicitè; non autem explicitè et in actu. 1 2. q. 107. 3. o.

87 Lex vetus assimilatur puero, ut imperfecta; nova autem assimilatur viro, ut perfecta. 1 2. q. 91. 5. c. ad 1. et q. 98. 1. o. et 2 ad 1 et ad 2. et q. 99. 6. c. et q. 106. 3. c. et q. 107. 1. c. ad 2. et 2. 3. 1. c. et 2 2. q. 1. 7 ad 2.

88 Lex nova implet legem veterem, exhibendo quod lex vetus promittebat et figurabat, sed evacuat eam quoad ceremonialia. 1 2. q. 107. 2. o. et 2 2. q. 104. 6 ad 2.

89 Lex nova dicitur gratia fidei, quia principaliter est ad gratiam, secundariò autem est ad ceremonialia et sacramentalia. Lex vetus autem e converso. 1 2. q. 107. 1 ad 3. et q. 108. 1. o.

90 Lex vetus est via ad legem novam, sicut lex nova ad cœlestem Ecclesiam, seu ad cœlestem hierarchiam. 1 2. q. 101. 2. c. et q. 106. 1 ad 1. et 3ª. q. 61. 1 ad 1.

91 Utraque lex fuit ab uno Deo, sed lex vetus in lapidibus, nova verò in corde. 1 2. q. 98. 2. 3. o. et q. 106. 2 ad 3. et 1 ad 3. et q. 107. 1. c. fi.

92 Lex vetus cohibebat manum, id est, actus exteriores, per pœnas temporales, non autem animum, id est, actus interiores; nova autem cohibet utrumque, per æterna. 1 2. q. 107. 1 ad 2.

93 Lex nova principaliter promittit spiritualia, et ordinat actus etiam interiores, et ex amore; ideò perfectior est lege veteri quæ habet opposita. 1 2. q. 91. 5. o. et q. 99. 6. o. et q. 107. 1 ad 2. et q. 108. 1. o. et 2 2. q. 95. 2 ad 3. et q. 144. 1 ad 1.

94 Lex vetus est gravior lege novâ quoad ceremonialia, et quoad dispositionem subditorum, sed quoad actus virtutum, est e converso. 1 2. q. 107. 1 o.

95 Lex nova addit consilia super præcepta, non autem lex vetus. 1 2. q. 108. 1. o.

96 Lex nova dicitur lex veritatis, lex vetus autem dicitur lex umbræ, vel lex figuræ. 1 2. q. 107. 2. c.

97 In lege nova dantur præcepta fortitudinis, ad pugnandum spiritualiter, et ad patienti am temporalium malorum; non autem ad pugnam corporalem sicut in lege veteri. 2 2. q. 140. 1 ad 1.

98 Lex nova nihil instituit ad cognoscendum futura, sicut lex vetus, quia terrena sunt; fuerunt tamen in Novo Testamento etiam aliqui, prophetiæ spiritum habentes, qui multa de futuris eventibus prædixerunt. 2 2. q. 95. 2 ad 3.

99 Lex nova nihil determinat circa ceremonialia vel judicialia, nec præcipit alia moralia quàm lex vetus. 1 2. q. 108. 2. o. et 3 ad 2 et ad 3.

100 Lex nova principaliter est gratia Spiritûs sancti, secundariò autem est circa quædam disponentia ad gratiam, et ad usum ejus: ideò principaliter est indita, et secundariò scripta. 1 2. q. 106. 1. o. et 2. 3. c. et q. 107. 1 ad 2 et ad 3 et q. 108. 1. c. ad 1.

101 In lege nova nihil continetur, nisi pertinens ad gratiam Spiritûs sancti, vel disponens intellectum per fidem et affectum, vel ad usum gratiæ. 1 2. q. 106. 1 ad 1.

102 Lex nova est lex gratiæ, et pietatis. 1 2. q. 106. 3. c. fi.

103 Lex nova dicitur lex libertatis, quia non præcipit actus exteriores nisi sacramentorum, vel habentes necessitatem ad gratiam, nec prohibet, nisi contraria gratiæ. 1 2. q. 108. 1. 2. o. et 4. c.

104 Lex nova bene ordinat omnes actus interiores hominis ad se, ad proximum, et ad Deum. 1 2. q. 108. 3. o.

105 Nullus status potest esse perfectior statu novæ legis, quia lex nova immediatè introducit ad ultimum finem. 1 2. q. 106. 4. c. et q. 108. 4. o.

106 Lex nova non debuit dari à principio mundi, triplici ratione: prima, scilicet quia lex nova principaliter est gratia Spiritûs sancti, quæ

abundanter dari non debuit, antequam impedimentum peccati ab humano genere tolleretur consummatâ redemptione per Christum; secunda potest assignari ex perfectione legis novæ: non enim aliquid ad perfectum adducitur statim à principio, sed quodam temporali successionis ordine, sicut aliquis priùs fit puer, et postmodum vir; tertia sumitur ex hoc quòd lex nova est lex gratiæ; et ideò primò oportuit, quòd homo relinqueretur sibi in statu veteris legis, ut in peccatum cadendo suam infirmitatem cognoscens, recognosceret se gratiâ indigere. 1 2. q. 91. 5 ad 2. et q. 106. 3. o.

107 Lex nova proponitur in omni loco, non autem in omni tempore, quia tempus variat statum, non autem locus. 1 2. q. 106. 3 ad 2.

108 Lex nova durabit usque ad finem mundi. 1 2. q. 106. 4. o.

109 Leges humanæ sunt necessariæ, ad pacem hominum, et ad virtutes, propter malos, quia non sufficit eis paterna monitio. 1 2. q. 91. 3. o. et q. 95. 1. o.

110 Melius est, secundùm Philosophum, omnia determinari per leges, quantùm possibile est, quàm relinquere arbitrio judicum, triplici ratione. Primò, scilicet quia facilius est invenire paucos sapientes, qui sufficiant ad rectas leges ponendas, quàm multos qui requirerentur, ad rectè judicandum de singulis; secundò quia illi qui leges ponunt, ex multo tempore considerant quid lege ferendum sit; sed judicia de singularibus factis fiunt ex casibus subitò exortis: faciliùs autem ex multis consideratis potest homo videre quid rectum sit, quàm solùm ex aliquo uno facto; tertiò quia legislatores judicant in universali et de futuris; sed homines judiciis præsidentes, judicant de præsentibus, ad quæ afficiuntur amore vel odio, aut aliquâ cupiditate; et sic eorum depravatur judicium. 1 2. q. 95. 1 ad 2.

111 Quia ergo justitia animata judicis non invenitur in multis, et quia flexibilis est, ideò necessarium fuit, in quibuscumque est possibile legem determinare quid judicandum sit, ut paucissima arbitrio hominum committerentur. 1 2. q. 95. 1 ad 2. fi.

112 Quædam singularia quæ non possunt lege comprehendi, necesse est committere judicibus, putà de eo quod est factum esse, vel non esse, et de aliis hujusmodi. 1 2. q. 95. 1 ad 3.

113 Lex humana est dispositio particularis, inventa per rationem humanam, ex principiis communibus legis naturalis. 1 2. q. 91. 3. o. et 4 c. et q. 95. 2. o. et 3. 4. c.

114 Lex humana est mensura mensurata à lege divina, et à lege naturali cujus finis est utilitas hominum. 1 2. q. 19. 4. c. et q. 95. 3. o.

115 Leges humanæ in communi habent rationem, non autem quoad aliquas particulares conditiones, sed ex arbitrio instituentium. 1 2. q. 95. 2 ad 4. et q. 102. 2 ad 3.

116 Leges humanæ non possunt habere illam infallibilitatem, quam habent conclusiones demonstrativæ scientiarum. 1 2. q. 91. 3 ad 3. et 4. c. et q. 96. 1 ad 3. et q. 105. 2 ad 8. et 2 2. q. 120. 1. c.

117 Nulla lex humana habet vim legis, nisi inquantum à lege naturæ derivatur. 1 2. q. 95. 2. o.

118 Leges scribuntur ad declarationem juris naturalis et juris positivi, ideò continent utrumque, et instituunt jus positivum, dantes ei robur auctoritatis, non autem juri naturali, sed hoc habet ex natura. 2 2. q. 60. 5. c. ad 1.

119 Lex humana quadrupliciter dividitur, secundùm quatuor quæ sunt de ratione ejus, scilicet quòd sit à lege naturæ, ad bonum commune, à persona publica, et sit regula actuum humanorum. 1 2. q. 95. 4. o.

120 Nullus potest condere legem, nisi communitas vel persona publica, id est gerens vices ejus. 1 2. q. 90. 3. o. et q. 92. 2 ad 2. et q. 95. 4. c. et q. 96. 1. 4. c. et q. 97. 3 ad 3. et q. 98. 3 ad 3. et 2 2. q. 50. 1 ad 3. et q. 57. 2. c. et q. 60. 6. c. et q. 67. 1. c.

121 Lex humana debet dari in communi. 1 2. q. 96. 1. o. et q. 98. 6 ad 2. et 2 2. q. 147. 3. 4. c.

122 Lex humana datur de aliquo, secundùm illud quod frequentiùs accidit. 1 2. q. 84. 1 ad 3. et q. 96. 1 ad 3. et 6. c. ad 3. et q. 102. 6 ad 3. et 2 2. q. 88. 9. 10. c. et q. 120. 1. c. et q. 147. 4. c. et q. 152. 2 ad 3. et q. 154. 2. c. fi. et q. 160. 3. c.

123 Lex humana non attendit intensionem observantiæ, sed actum ejus. 1 2. q. 100. 9. c.

124 Lex humana debet esse honesta, justa, possibilis secundùm naturam, secundùm consuetudinem patriæ, loci, et temporis, necessaria, pro communi utilitate, et clara. 1 2. q. 95. 3. o.

125 Lex est justa, vel injusta tripliciter, scilicet ex fine, ex agente per auctoritatem, et ex forma, id est secundùm æqualitatem proportionis. 1 2. q. 96. 4. c.

126 Lex humana præcipit aliquos actus cujuscumque virtutis, ut ordinabiles ad bonum commune, non autem omnes; similiter aliquos actus cujuscumque vitii prohibet, non autem omnes. 1 2. q. 95. 3 ad 3. et q. 96. 2. 3. o. et q. 100. 2. c.

127 Leges humanæ ordinantur ad aliqua mundana bona, secundùm quorum conditionem dantur præcepta fortitudinis. 2 2. q. 140. 1. c.

128 Lex humana non debet servari quando est in damnum, sed recurrendum est ad principem, si periculum non sit in mora. 1 2. q. 96. 6. o. et q. 97. 3 ad 1. et 2 2. q. 60. 5 ad 2 et ad 3. et q. 147. 4. c.

129 Lex humana justa obligat in foro conscientiæ, non autem lex injusta, nisi propter scandalum vitandum in iis quæ non sunt contra Deum. 1 2. q. 96. 4. o. et 2 2. q. 42. 2 ad 1. et q. 60. 5 ad 1.

130 Omnes subditi alicujus potestatis subduntur legibus ejus, vel coactè, ut mali, vel spontè, ut boni. 1 2. q. 96. 5. o.

131 Princeps subditur legi suæ, quoad judicium Dei, et sponte, quoad vim directivam, non autem coactè. 1 2. q. 96. 5 ad 3.

132 Nullus subditur legi inferioris, contra superiorem. 1 2. q. 96. 5. c. ad 2.

133 Lex humana potest justè mutari dupliciter, scilicet ex defectu legislatoris, vel ex mutatione

rerum, vel hominum. 1 2. q. 96. 3 ad 3. et 6. o. et q. 97. 1. o. et q. 104. 3 ad 2.

134 Lex humana non debet faciliter mutari, nisi propter magnam necessitatem vel utilitatem, quia consuetudo juvat. 1 2. q. 97. 2. o.

LI per quem non est appropriatum, sed proprium filii. 1ª. q. 39. 8. c.

LIA fœcunda, et lippis oculis, significat vitam activam, quæ plus parit, et minus videt. 2 2. q. 179. 2. c.

1 **LIBER** de infantia Salvatoris est apocryphus. 3ª. q. 35. 6 ad 3. et q. 36. 4 ad 3. et q. 43. 3 ad 1.

2 Liber de mirabilibus sacræ Scripturæ non est Augustini, nec est authenticus. 3ª. q. 45. 3 ad 2.

3 Liber de spiritu et anima non est Augustini, nec authenticus. 1ª. q. 77. 8 ad 1. et q. 79. 8 ad 1. et 10 ad 1. et q. 82. 5 ad 2.

4 Liber vitæ dicitur, tripliciter, scilicet conscriptio salvandorum, scriptura eorum per quæ salvantur, id est, utrumque testamentum, et scriptura agendorum, seu jam factorum, scilicet libri aperiendi in die judicii, id est, vis divina, quâ cuilibet nota fient facta sua. 1ª. q. 24. 1 ad 1.

5 Liber vitæ est notitia Dei de vita beata cujuslibet in particulari. 1ª. q. 24. o. et q. 39. 8. fi.

6 Liber vitæ in divinis dicitur essentialiter, non autem personaliter, et appropriatur Filio, ratione notitiæ; sed Spiritui sancto, ratione vitæ. 1ª. q. 39. 8. fi.

7 Liber vitæ non est prædestinatio, sed est notitia ejus. 1ª. q. 24. 1 ad 4.

8 Liber vitæ et electio sunt tantùm de vita gloriæ creaturarum, non autem propriè de vita naturæ, nec de vita gratiæ, nec de vita Dei. 1ª. q. 24. 2. o.

9 Scripti simpliciter in libro vitæ, scilicet prædestinati, nunquam delentur de libro vitæ, sed scripti secundùm gratiam delentur de libro vitæ. 1ª. q. 24. 3. o.

10 Sicut potest aliquis deleri de libro vitæ, sic potest in eo scribi de novo, scilicet vel secundùm opinionem, vel secundùm gratiam, non autem simpliciter. 1ª. q. 24. 3 ad 3.

11 Nullus liber dicitur liber mortis, sicut dicitur liber vitæ, quia electi solent ascribi, non autem repudiati. 1ª. q. 24. 1 ad 3.

12 Libri aperiendi in die judicii sunt conscientiæ singulorum, vel sancti utriusque testamenti, vel sententia judicis, vel vis divina ostendens omnia, quâ cuilibet nota fient facta sua. 1ª. q. 24. 1 ad 1.

1 **LIBERALITAS** est virtus dispensandi bene divitias, in usus bonos, sibi, suisque, et aliis. 2 2. q. 117. 1. o.

2 Ad liberalem non pertinet esse promptum ad recipiendum, et minus ad petendum, sed sollicitè procurat fructus suarum possessionum, ad liberaliter dandum. 2 2. q. 117. 4 ad 3.

3 Propria materia mediata liberalitatis est pecunia, id est, res possessa, sed materia immediata est passio circa pecuniam. 1 2. q. 60. 3. c. et 2 2. q. 31. 1 ad 2. et q. 32. 1 ad 4. et q. 58. 9 ad 2. et q. 117. 2. 3. o. et 6. c. et q. 118. 3. c. ad 2. et q. 137. 1. c.

4 Liberalitas moderaturamo rem pecuniarum, et timorem de amissione earum. 2 2. q. 125. 4 ad 2.

5 Proprius actus liberalitatis duplex, s. bene uti pecuniâ in se et in alio; secundarius autem est, præparare et conservare eas ad bonum usum. 2 2. q. 117. 3. 4. o.

6 Proprius et principalior actus liberalitatis est dare quàm accipere, vel acquirere, vel conservare, vel uti pro se. 2 2. q. 117. 4. o. et q. 119. 1 ad 2 et ad 3.

7 Liberalis tristatur quòd aliquid detur non convenienter, sed magis quando ipse dat non convenienter, quia plus opponitur actui ejus proprio. 2 2. q. 117. 4 ad 2.

8 Dare aliquid cum concupiscentia retinendi, derogat liberalitati; non autem amicitiæ vel charitati, sed magis ostenditur perfectio ejus. 2 2. q. 31. 1 ad 2.

9 Liberalitas est subjectivè in voluntate. 1ª. q. 21. 1 ad 1.

10 Dantes omnia pro Christo, non sunt prodigi, sed liberales. 2 2. q. 119. 2 ad 3.

11 Solus Deus est maximè liberalis. 1ª. q. 44. 4 ad 1.

12 Christus omnes divitias contemnendo, ostendit in se summum gradum liberalitatis et magnificentiæ. 3ª. q. 7. 2 ad 3.

13 Omnis virtus theologica et cardinalis est simpliciter, i. secundùm propriam materiam nobilior liberalitate, quæ tamen habet quamdam excellentiam, inquantum est utilis ad multa. 2 2. q. 117. 6. o.

14 Justitia se extendit ad omnes, non autem liberalitas. 22. q. 58. 12 ad 1. et q. 123. 12 ad 3.

15 Justitia est simpliciter major liberalitate, quia est communior et fundamentum ejus, et potest esse sine ea, non autem e converso, sed secundùm quid est e converso, scilicet ut est ornamentum justitiæ. 2 2. q. 66. 4 ad 1. et q. 123. 12 ad 3.

16 Liberalitas convenit cum justitia, quia utraque est principaliter ad alterum, et circa exteriora, sed prima attendit exteriora ut propria; secunda verò ut sunt alterius, et ratione debiti; ideò liberalitas non est species justitiæ, sed est pars sibi annexa. 2 2. q. 58. 12 ad 1. et q. 117. 2 ad 3. et 3 ad 2. 3. o. et q. 118. 3 ad 2. et q. 134. 4 ad 1. et q. 137. 1. c.

17 Liberalitas est ad se in sumptibus, non autem in dationibus, sed justitia nullo modo est ad se. 2 2. q. 106. 3 ad 1. et q. 117. 3 ad 3.

1 **LIBERTAS** cujuslibet rei est dominium et potestas sui actûs ad opposita. 1ª. q. 83. 3. 4. o.

2 De ratione vel necessitate libertatis non est esse primam causam sui, id quod liberum est. 1ª. q. 83. 1 ad 3.

3 Posse velle malum, non est libertas, nec est pars libertatis. 1ª. q. 62. 8 ad 3. et 2 2. q. 88. 4 ad 1.

4 Tota radix libertatis, ut subjectum, est voluntas; ratio autem, ut causa. 1 2. q. 6. 2 ad 2. et q. 17. 1 ad 2.

5 Libertas opponitur necessitati coactionis, non autem necessitati finis. 1ª. q. 82. 1. o. ad 1. et 2 2. q. 44. 1 ad 2. et 3ª. q. 14. 2. c.

6 Libertas prima est debilitata per peccatum, non autem omninò amissa. 1ª. q. 85. 2 ad 3.

4 **LIBERUM** arbitrium non est habitus propriè, sed est potentia. 1ª. q. 83. 2. o.

2 Liberum arbitrium est idem realiter quòd voluntas, secundùm quòd in ea est virtus intellectûs; unde liberum arbitrium esse dicitur facultas voluntatis et rationis. 1ª. q. 83. 3. 4. o. et 1 2. q. 1. 1. c. et 2 2. q. 24. 1 ad 3. et q. 95. 3. c.

3 Liberum arbitrium est tantùm eorum quæ sunt ad finem. 1ª. q. 19. 1. c. et q. 82. 1. 2. c. et q. 83. 1 ad 3.

4 Liberum arbitrium ut de actibus, est tantùm de contingentibus; sed ut de objectis, est etiam de præteritis et necessariis. 2 2. q. 24. 1 ad 3.

5 Liberum arbitrium est per se ordinatum in bonum, nec tendit in malum, nisi sub ratione boni. 1ª. q. 63. 1 ad 4. et 3ª. q. 34. 3 ad 1.

6 Nullius creaturæ liberum arbitrium potest naturaliter esse confirmatum in bono, sed tantùm ex gratia. 1ª. q. 63. 1. c.

7 Liberum arbitrium viatoris potest per gratiam confirmari in bono, aliquo modo, non autem simpliciter. 3ª. q. 52. 7 ad 3. et q. 79. 6 ad 1 et ad 2.

8 Liberum arbitrium in damnatis est obstinatum in malo, quod non potest esse in via perfectè. 2 2. q. 14. 3 ad 3. et 3ª. q. 52. 6 ad 3. et q. 86. 1. c.

9 Liberum arbitrium est in omni, et solo habente intellectum. 1ª. q. 59. 3. c.

10 Liberum arbitrium est in Deo. 1ª. q. 19. 10. o.

11 Liberum arbitrium est in beatis, et est in damnatis. 3ª. q. 18. 4 ad 3.

12 Homo habet liberum arbitrium. 1ª. q. 83. 1. o. et 1 2. q. 13. 6. o.

13 Homo per peccatum amisit liberum arbitrium, quoad libertatem à culpa et miseria, non autem quoad naturam. 1ª. q. 83. 2 ad 3.

14 Liberum arbitrium non est in brutis. 1ª. q. 59. 3. c.

15 Liberum arbitrium non suscipit magis et minus secundùm essentiam, sed secundùm dispositionem subjecti; tamen est majus secundùm nobilitatem rei, cujus est. 1ª. q. 59. 3 ad 3.

16 Omnis actus humanus est à libero arbitrio vel elicitivè, vel imperativè. 1 2. q. 1. 1. c.

17 Eligere est proprius actus elicitus liberi arbitrii. 1ª. q. 83. 3. 4. o. et 3ª. q. 18. 4. b. et c.

LIBIDO voluntatis gravat peccatum; sensibilis autem leviat. 2 2. q. 154. 3 ad 1. et q. 156. 3. c. ad 3.

Non licere aliquid alicui, contingit dupliciter, s. ratione prohibitionis, et ratione defectûs. 2 2. q. 187. 1. c.

1 **LIGNUM** vitæ, et arbor scientiæ boni et mali, sunt materialia, sed significant res spirituales. 1ª. q. 102. 1 ad 4.

2 Lignum vitæ causabat immortalitatem in Adam, per solam fortificationem virtutis; alii verò cibi, restaurando deperditum. 1ª. q. 97. 4. o.

3 Causa principalis immortalitatis Adæ erat virtus supernaturalis ei data; non autem lignum vitæ; sed tamen erat coadjuvans ad continuationem vitæ. 1ª. q. 97. 4. c. fi.

4 Si post peccatum, homo comedisset de ligno vitæ, non potuisset evadere mortem, sed potuisset eam deferre. 2 2. q. 164 2 ad 6.

1 Idem locus et status sanctorum ante adventum Christi dicebatur sinus Abrahæ, ratione requiei; et limbus inferni, ratione defectûs gloriæ, non autem sunt omninò diversi. 3ª. q. 52. 2 ad 4.

2 Gaudium magnum erat in eo, de gloria sperata. 3ª. q. 52. 3 ad 1.

3 In limbo patrum erat dolor de dilatione gloriæ, non autem pœna sensibilis pro peccato, sed Christus solvit utrumque, s. præservando à secundo, et dando gloriam. 3ª. q. 52. 2 ad 2. et 3 ad 1.

4 Quia sanctorum animæ ante Christi adventum habebant quietem per immunitatem pœnæ, limbus, sinus Abrahæ dicitur, qui fuit primum exemplum credentium, sed quantùm ad id quod sanctis deerat requies desiderii, dicitur infernus. Suppl. q. 69. 4. o.

5 Limbus quantùm ad qualitatem loci diversus est ab inferno damnatorum, sed quantùm ad situm loci, sunt loca continua, nisi quod limbus patrum pars superior inferni esse videtur. Suppl. q. 69. 5. c.

6 Cùm pueris in limbo nulla adsit spes beatæ vitæ, quæ patribus aderat, qualitate præmii et pœnæ limbus puerorum differt à limbo patrum, non autem situ, etsi requies patrum in superiori loco esse credatur. Suppl. q. 69. 6. o.

7 Sive in statu consequendi pro meritis bonum sive malum, constitutæ sint animæ corporibus exutæ, convenienter quinque loca distincta sunt, scilicet paradisus, limbus patrum, purgatorium, infernus, et limbus puerorum. Suppl. q. 69. 7. c.

LIMUS est terra permista aquæ, ideò corpus hominis dicitur componi ex eo, i. ex quatuor elementis. 1ª. q. 91. 1. o.

1 **LINGUA** infirmi, quæ infecta est cholerico, et amaro humore, non potest percipere aliquid dulce, sed omnia videntur ei amara. 1ª. q. 75. 2. c. et q. 111. 4. c.

2 Donum linguarum est gratia gratis data, et necessaria fuit duplici ratione, scilicet ut primò discipuli Christi per universum orbem discurrentes fidem ejus ubique prædicarent; et ut sicut gentibus ad idolatriam declinantibus, introducta est diversitas linguarum, ita etiam quando erant gentes ad cultum unius Dei revocandæ, contra hujusmodi diversitatem, remedium adhiberetur, per donum linguarum. 2 2. q. 176. 1. o.

3 Christus habuit donum linguarum, quo tamen non est usus; quia tantùm in una gente prædicavit. 2 2. q. 176. 1 ad 3. et 3ª. q. 7. 7 ad 3.

LITIGIUM propriè est contradictio in verbis, non ex defectu amoris animos unientis, sed ex hoc quòd quis non veretur contristare personam: primum est contentio, et pertinet ad

discordiam contrariam charitati; secundùm contrariatur amicitiæ vel affabilitati, non autem mansuetudini vel temperantiæ, licèt oriatur aliquando ex ira, vel concupiscentia generali, et ex multis aliis. 2 2. q. 116. 1. o.

Figuræ litterarum, quibus tria et sex repræsentant Græci, satis sunt propinquæ apud eos. 3ª. q. 46. 9 ad 2. fi.

1 LOCA. Inter quælibet duo loca, sunt infinita loca, tam divisibilia, quàm indivisibilia. 1ª. q. 55. 2. c.

2 Respectus et inclinatio, et ordo corporis gravis ad locum medium, est relatio realis. 1ª. q. 28. 1. c.

3 Esse in loco dicitur dupliciter, s. sicut esse in aliqua re, vel esse sicut locatum in loco. 1ª. q. 8. 2. c.

4 Esse in loco contingit dupliciter, s. circumscriptivè et diffinitivè. 1ª. q. 52. 1. o.

5 Quod est in aliquo loco totum, totalitate essentiæ, potest simul esse extra; non autem totalitate quantitatis. 1ª. q. 8. 2 ad 3.

6 Incorporalia sunt in loco. 1ª. q. 8. 2 ad 1 et ad 2.

7 Deus non est in loco circumscriptivè neque diffinitivè, quia est ubique. 1ª. q. 52. 2. c. fi. et 3ª. q. 52. 3 ad 3.

8 Deus dicitur esse in loco metaphoricè, quia mplet locum causalitate effectuum, non autem distantia dimensionum. 1ª. q. 8. 2. c.

9 Deus est in loco, non quidem ut quid mensuratum loco, sed ut dans virtutem loco, locandi et continendi. 1ª. q. 8. 2. c.

1 **LONGANIMITAS** est virtus, quâ habetur animus tendendi in aliquid distans in longinquum, et convenit dupliciter cum patientia, sed magis cum magnanimitate, s. primò quidem, quia, patientia sicut et fortitudo, sustinet aliqua mala, propter aliquod bonum; quòd si ex propinquo expectetur, facilius est sustinere; si autem in longinquum differatur, difficilis est expectatio; secundòquia hoc ipsum quod est differri bonum speratum, natum est causare tristitiam; et sic secundùm quòd sub eadem ratione mali contristantis, potest comprehendi et dilatio boni sperati, quæ pertinent ad longanimitatem, et labor quem homo sustinet in continuata executione boni operis, quod pertinet ad constantiam, tam longanimitas quàm etiam constantia sub patientia comprehenduntur. 1 2. q. 70. 3. c. et 2 2. q. 17. 5 ad 3. et q. 136. 5. o.

2 Longanimitas magis respicit spem quàm timorem, vel audaciam, vel tristitiam, sicut etiam magnanimitas. 2 2. q. 136. 5. o.

1 IN diversis linguis, sunt diversi modi loquendi. 1ª. q. 39. 3 ad 2.

2 Deus loquitur angelis vel hominibus, ostendendo aliquid; et fortassis Deus primis hominibus antea loquebatur, sicut cùm angelis loquitur, ipsâ incommutabili veritate illustrans mentes eorum, et si non tantâ participatione divinæ essentiæ, quanta capiunt angeli, secundùm Augustinum. 1ª. q. 94. 1. c. fi.

3 Loqui videntur bruta, per illusionem Simonis Magi, vel operante dæmone, sicut et asina Balaam, per angelum. 2 2. q. 165. 2 ad 4.

LOTH culpandus est secundùm Augustinum, non quantùm ille incestus, sed quantùm ebrietas meruit. 2 2. q. 165. 4. c. fi.

LOTIO pedum veteris Testamenti prætermittitur in novo Testamento, et retinetur lotio manuum, quia est in promptu, et idem significat, s. perfectam munditiam. 3ª. q. 85. 5 ad 1.

LUCIA verum dixit, quòd corpus non coinquinatur nisi de consensu mentis. 2 2. q. 64. 5 ad 1.

LUCIFER peccavit graviùs cæteris angelis, inquantum in eo minor flexibilitas fuit ad peccatum. 1ª. q. 63. 8 ad 3.

LUDICRA seu jocosa sunt dicta vel facta, in quibus non quæritur, nisi delectatio animalis. 2 2. q. 168. 2. c.

LUDIFICATIO dæmonum mutat homines in bestias, secundùm apparentiam tantùm, non autem secundùm rei veritatem. 1ª. q. 114. 4 ad 2. et 2 2. q. 165. 2 ad 4.

1 LUDUS est in remedium contra fatigationem animalem, dans animæ quietem, id est, delectationem. 1 2. q. 1. 6 ad 1. et 2 2. q. 168. 2. o.

2 Ambrosius reprobat omnes ludos in sacra Scriptura, non autem in aliis. 2 2. q. 168. 2 ad 1.

3 Ludus triplex, s. turpis, devotus, et recreativus. Primus debet vitari à quolibet; secundus est laudabilis; tertius debet sumi, sed temperatius à pœnitente. 2 2. q. 168. 4 ad 1.

4 In ludis cavenda sunt tria, s. dicta et facta turpia et nociva, resolutio gravitatis, et indebitæ circumstantiæ. 2 2. q. 168. 2. o.

5 Ludere inordinatè ratione recreationis opponitur eutrapeliæ, sed pertinet ad mollitiem, ratione quietis. 2 2. q. 138. 1 ad 3.

6 Defectus ludi est peccatum, sed minus quàm excessus ejus. 2 2. q 168. 4. o.

7 Excessus ludi duplex, s. ratione turpitudinis vel nocumenti, et ratione indebitæ circumstantiæ: primus est peccatum mortale; secundus autem est peccatum veniale, nisi ponatur finis in hoc. 2 2. q. 168. 3. o.

8 Superfluitas ludi pertinet ad ineptam lætitiam, filiam gulæ. 2 2. q. 168. 3 ad 3.

9 Peccata ratione solius intentionis excusantur per ludum, non autem peccata ex sua specie; sed reddunt ludum obscœnum et flagitiosum. 2 2. q. 168. 3 ad 1.

1 LUMEN dupliciter potest inesse alicui, scilicet vel per modum formæ permanentis, vel per modum passionis transeuntis. 2 2. q. 171. 2 c. et q. 175. 3 ad 2.

2 Majus lumen offuscat minus lumen, s. alterius illuminantis; non autem minus lumen illuminati; sed perficit ipsum. 3ª. q. 5. 4 ad 2. et q. 9. 1 ad 2.

3 Lumen naturale intellectûs nihil aliud est quàm manifestatio veritatis. 1ª. q. 67. 1. c. et q. 106. 1. c.

4 In homine est triplex lumen quo non participant bruta, s. lumen naturæ, gratiæ et gloriæ. 1ª. q. 106. 1 ad 2.

5 Lumen naturale intellectûs confortatur per infusionem luminis gratuiti. 1ª. q. 12. 13. c.

6 Lumen supernaturale intellectûs, id est, intellectûs qui ponitur donum Spiritûs sancti

est quædam acuta perspectio divinorum. 1ª. q. 106. 1 ad 2. et 2 2. q. 49. 2 ad 2.

7 Lumen intelligibile imprimitur divinitùs, ad judicandum visa ab aliis, ad intelligendum Scripturas, et ad interpretandum, sicut apostolis ad cognita naturaliter, et ad agenda. 2 2. q. 173. 2. c. fi.

8 Lumen gloriæ non potest esse connaturale alicui creaturæ. 1ª. q. 12. 5 ad 3.

1 Productio plantarum præmittitur productioni luminarium, ad excludendum idolatriam. 1ª. q. 70. 1 ad 1 et ad 4.

2 Luminaria producta sunt primo die, quoad substantiam, sed quoad collationem determinatæ virtutis, producta sunt quartâ die. 1ª. q. 70. 1 ad 1. et q. 74. 1 ad 4.

3 Luminaria sunt fixa in sphæris, secundùm Aristotelem, nec moventur sine suis sphæris, sed oppositum tenet Ptolomæus. 1ª. q. 70. 1 ad 3.

4 Sol dicitur luminare magnum, et luna luminare minus; sed sol propter quantitatem et propter virtutem; luna verò dicitur magna, propter quantitatem apparentem et claritatem, et propter propinquitatem ad nos, et propter manifestos ejus effectus. 1ª. q. 68. 1. c. fi. et q. 70. 1 ad 3.

1 LUNA plena oritur vespere, et occidit mane: ideò dicitur præesse nocti, quia probabile est quòd producta sit perfecta, sicut et plantæ et animalia. 1ª. q. 70. 2 ad 3.

2 Luna non dicitur præesse diei, sicut nocti, licèt appareat in die, quia non dominatur diei, propter præsentiam majoris luminaris, scilicet solis. 1ª. q. 68. 1. c. fi. et q. 70. 1 ad 3.

3 Luna secundùm proprium motum est velocior sole; sed secundùm motum divinum, est e converso. 3ª. q. 44. 2 ad 2.

1 LUX seu lumen non est corpus, nec est evidentia coloris. 1ª. q. 67. 2. o. et q. 76. 7. c. et q. 91. 1 ad 2.

2 Lux non est forma substantialis solis, sed est qualitas activa cujuslibet lucentis à se. 1ª. q. 67. 3. o.

3 Lux propriè est tantùm in corporibus quantùm ad illud à quo sumitur nomen, sed quantùm ad illud cui imponitur, magis convenit spiritualibus quàm corporalibus. 1ª. q. 67. 1. o. et q. 74. 2. o.

4 Lux non habet contrarium, quia est qualitas primi alterantis. 1ª. q. 67. 3 ad 2.

5 Lux dicitur esse sine numero, pondere, et mensura, quia virtus ejus se extendit ad omnia corporalia, non autem simpliciter. 1ª. q. 5. 5 ad 3.

6 Lux primò creata fuit sol; sed adhuc informis, quoad determinationem virtutis factam quartâ die; nec lux erat nubes, nisi secundùm similitudinem. 1ª. q. 67. 4. o. et q. 68. 1. c. fi. et q. 70. 1 ad 2. et q. 74. 1. c. ad 4. et 3 ad 3.

7 Lux non videtur per aliquam similitudinem, sed per essentiam suam informat oculum. 1ª. q. 56. 3. c.

8 Lux facit quòd color qui est visibilis in potentia, fiat visibilis in actu. 1ª. q. 67. 3 ad 3. et q. 79. 3 ad 2.

9 Eodem actu videtur color et lux, ut ratio videndi, non autem ut objectum. 1 2. q. 8. 3 ad 2. et q. 12. 4. c.

10 Alium effectum facit lux solis, alium lux Jovis; et sic de aliis planetis. 1ª. q. 67. 3. c. et q. 70. 1 ad 2.

11 Lux agit ad productionem formæ substantialis, ut instrumentum cœli. 1ª. q. 67. 3 ad 3.

1 LUXURIA principaliter est circa voluptates venereas: secundariò autem dicit excessum in aliis. 2 2. q. 153. 1. o.

2 Omnis actus luxuriæ est peccatum. 2 2. q 153. 3. o.

3 Omnis actus luxuriæ deliberatus extra limites matrimonii est peccatum mortale; aliter verò est veniale. 2 2. q. 53. 3. c. et q. 56. 3. c. et q. 153. 3. o.

4 Luxuria est vitium capitale. 2 2. q. 153. 4. o.

5 Peccata luxuriæ inter vitia intemperantiæ sunt maximè exprobrabilia. 2 2. q. 151. 4 ad 3.

6 Species luxuriæ sunt sex, s. fornicatio, adulterium, incestus, stuprum, raptus, et luxuria contra naturam. 2 2. q. 154. o.

7 Stuprum aliquando sumitur communiter pro omni peccato luxuriæ. 2 2. q. 154. 6 ad 2.

8 Sacrilegium reducitur ad species tres luxuriæ, scilicet vel ad stuprum, vel ad adulterium, inquantum violatur virgo Deo desponsata; vel ad incestum, inquantum est cum cognata spirituali. 2 2. q. 154. 1 ad 3. et 10 ad 2.

9 Peccatum luxuriæ contra naturam non est humanum, sed bestiale. 2 2. q. 142. 4 ad 3. et q. 154. 11. o.

10 Vitium contra naturam est gravissimum inter species luxuriæ; secundò raptus; tertiò incestus; quartò adulterium; quintò stuprum, et minima fornicatio. 1 2. q. 73. 7. c. et 2 2. q. 154. 12. o. et q. 170. 1 ad 2.

11 Species luxuriæ contra naturam sunt quatuor, quarum gravissima est bestialitas; secundò sodomia; tertiò cum muliere extra naturam; quartò mollities. 2 2. q. 154. 11. o. et 12 ad 4.

12 Circa tempora Abrahæ, humanum genus venerat ad profundissimum peccatorum, s. ad infidelitatem, et ad turpissimum vitium contra naturam. 3ª. q. 70. 2 ad 1.

13 Filiæ luxuriæ sunt octo, s. cæcitas mentis, inconsideratio, præcipitatio, inconstantia, amor sui, odium Dei, affectus præsentis sæculi, et desperatio futuri sæculi. 2 2. q. 53. 6. o. et q. 153. 4. 5. o.

14 Gradus luxuriæ quintuplex, s. aspectus, cogitatio, delectatio, consensus, et opus. 1 2. q. 72. 7. c. fi. et ad 3.

15 Ex luxuria oriuntur quatuor inordinati actus locutionis, s. turpiloquia, stultiloquia, scurrilia, et ludicra. 2 2. q. 153. 3 ad 4.

16 Nulla passio ita deprimit rationem, sicut gula et luxuria. 2 2. q. 53. 6. o. et q. 55. 8 ad 1. et q. 180. 2 ad 3. fi.

17 Homo incurrit quintuplex damnum ex luxuria, s. depressionem mentis, exhæredationem, periculum personæ, et periculum rerum, et impedimentum bonorum operum. 2 2. q. 46. 3. c.

18 Luxuria vix vitari potest, nisi vitetur principium ejus, s. aspectus mulieris pulchræ, et præcipuè aspectus virginis. 2 2. q. 167. 2. c.

19 Luxuria vincitur fugiendo, sed accidia et

ætera vitia resistendo. 1 2. q. 35. 6 ad 3. et q. 74. 3 ad 2.

M

MACERATIO propriè corporis non est accepta Deo, nisi discreta, ut concupiscentia refrenetur, et natura non nimis gravetur. 2 2. q. 88. 2 ad 3. et q. 147. 1 ad 2. et q. 188. 6 ad 3.

1 MACULA in corpore, et macula in anima, contingit dupliciter, s. privatione decoris per peccatum mortale, et ex superinductione, per peccatum veniale. 3ª. q. 87. 2 ad 3.

2 Macula peccati est defectus nitoris animæ, s. luminis divini, et rationis, et gratiæ, ex inordinato amore temporalium. 1 2. q. 86. o. et q. 89. 1. o. et 2 2. q. 87. 6. c.

3 Macula non dicit aliquid positivum in anima, nec privationem tantùm, sed in respectu ad suam causam, s. ad peccatum : ideò diversorum peccatorum sunt diversæ maculæ. 1 2. q. 86. 1 ad 3. et 3ª. q. 88. 1. c.

4 Macula peccati nihil aliud est quàm privatio gratiæ. 1 2 q. 109. 7. c.

5 Actus peccati facit distantiam à Deo quam sequitur macula. 1 2. q. 86. 2 ad 3. et 6. c.

6 Cessante maculâ peccati, remanet reatus. 1 2. q. 87 6. o.

7 Remisso peccato quantùm ad maculam, semper remittitur pœna æterna, non autem pœna temporalis. 1 2. q. 87. 6. c.

8 Macula peccati manet transeunte actu peccati. 1 2. q. 86. 2. o. et q. 87. 6. c. ad 1.

1 MAGI adorantes Christum, secundùm Augustinum, fuerunt malefici; sed secundùm alios fuerunt sapientes, astrologi, et potentes. 3ª. q. 36. 3. c. ad 2. et 3. c.

2 Magi moti sunt ex Scriptura Seth, ad sequendum stellam, vel ex prophetia Balaam, vel ducti ab angelis, vel inspirati à Deo. 3ª. q. 36, 3 ad 4.

3 Magi, secundùm Augustinum, venerunt de remotissimis partibus orientis, per biennium; secundùm verò alios, venerunt in diebus tredecim; secundùm alios autem, venerunt de prope. 3ª. q. 36. 3 ad 3. et 5 ad 4. et 6. c. ad 3.

4 Magi venerunt ad Christum, tanquam primitiæ gentium, docti à Spiritu sancto, offerentes munera congrua dignitati Christi. 3ª. q. 36. 3 ad 1. et 8. o.

5 Magi amiserunt stellam quadruplici ratione, s. propter Judæorum confusionem, propter magorum instructionem, propter instructionem nostram dupliciter : primò quia qui humanum auxilium quærunt, deseruntur ab auxilio divino; secundò instruimur quantùm ad hoc, quia qui fideles sumus, non debemus quærere signa, sed debemus esse contenti doctrinis prophetarum, quia signa data sunt infidelibus. 3ª. q. 36. 8 ad 3.

6 Herodes post duos annos, à recessu magorum, occidit pueros, quia accusatus ivit Romam; vel territus aliquo periculo, vel credens magos confusos. 3ª. q. 36. 6 ad 3.

7 Substantia non dicitur magis et minus, sic quod participetur quandoque cum magis et minus in eadem specie; licèt una substantia sit perfectior aliâ. 1ª. q. 93. 3 ad 3. et 1 2. q. 52. 1. c. co. 2.

MAGISTER sententiarum non est authenticus : ideò in multis non tenetur. 1ª. q. 94. 4 ad 2. et 2 2. q. 25. 2. o.

1 MAGNANIMITAS importat extensionem animi, vel ad magna absolutè, vel secundùm proportionem. 2 2. q. 129. 1. c. et q. 136. 3. c.

2 Magnanimitas est virtus, quia tendit ad maxima, secundùm rectam rationem. 2 2. q. 129. 3. o. et q. 130. 2. c.

3 Magnanimitas est circa spem et desperationem. 1 2. q. 60. 4. c. fi.

4 Magnanimitas principaliter est circa honores, sed mediatè; immediatè verò, est circa spem. 2 2. q. 129. 1. o. et 4. 8. c. et q. 128. c. et q. 131. 2. c. et q. 132. 2. c.

5 Propria materia ejus est honor magnus, mediocris autem est materia cujusdam virtutis innominatæ. 1 2. q. 60. 5. c. et 2 2. q. 129. 2. o. et 4 ad 1. et q. 130. 2 ad 2.

6 Magnanimitas est circa gloriam, quia moderatè utitur glorià, sicut et honore. 2 2. q. 132. 2. c.

7 Magnanimitas ad duo respicit, s. ad honorem, sicut ad materiam, et ad opus magnum, sicut ad finem. 2 2. q. 129. 8. c. et q. 131. 2 ad 1.

8 Ratione primi opponitur ei secundùm excessum ambitio, et ratione secundi præsumptio. 2 2. q. 131. 2 ad 1 et ad 2.

9 Ea quæ opponuntur aliis virtutibus opponuntur etiam magnanimitati, secundùm quòd parva pro magnis habentur. 2 2. q. 132. 2 ad 1.

10 Magnanimitas est in irascibili subjectivè. 1 2. q. 60. 3. c. et 2 2. q. 129. 1 ad 1. et q. 134. 4 ad 1.

11 Magnanimus non quærit honorem tanquam finem, quia hoc reputat parum, sed quærit fieri dignus honore. 2 2. q. 129. 1 ad 3. et 2 ad 3. et q. 131. 1 ad 2.

12 Magnanimus bene utitur magnis et parvis honoribus, quia non extollitur nec frangitur oppositis, sed contemnit. 2 2. q. 129. 2 ad 3.

13 Magnanimus contemnit bona exteriora, ideò non gaudet si acquirat ea, nec tristatur, si perdat ea. 2 2. q. 129. 8 ad 2. et ad 3. et q. 132. 2 ad 1 et ad 2 et ad 3.

14 Magnanimus non est contentiosus, quia nihil extrinsecum æstimat magnum. 2 2. q. 129. 1. 3 ad 3. et q. 132. 2 ad 3.

15 Magnanimus non amat pericula, nec timet ea; sed promptissimè se exponit periculis magnis. 2 2. q. 129. 3 ad 2.

16 Magnanimus nullo indiget, s. modo humano, non autem simpliciter. 2 2. q. 129. 6 ad 1.

17 Magnanimus habet vocem gravem, locutionem stabilem : quia non de omnibus facilè contendit aut loquitur, sed de magnis. Non est memor beneficiorum, quia non delectatur in hoc, nisi ut majora compenset. Est tardus et otiosus, quia non vilibus, sed magnis intendit. Utitur ironiâ, non quæ opponitur veritati, sed quia non omnibus animi magnitudinem ostendit. Cum aliis non potest convivere, sed cum amicis tantùm, et magnis. Habet infructuosa, quia magis honesta quærit quàm utilia. 2 2. q. 47. 9 ad 3. et q. 129. 3 ad 3 et ad 5.

18 Nullus potest esse magnanimus, nisi vir-

tuosus, qui est habilis ad magna. 1 2. q. 66. 4 ad 3

19 Magnanimo attribuuntur actus aliarum virtutum, sub ratione excellentiæ, s. quòd est communicativus, benefactivus, retributivus plurium, verídicus, non planctivus, non incertus, nec fugiens commonentem. 2 2. q. 129. 4 ad 1 et ad 2.

20 Magnanimus magis curat de veritate quàm de opinione; nec quærit laudem humanam. 2 2. q. 132. 2 ad 1.

21 Magnanimitas est generalis virtus, inquantum operatur magna in qualibet virtute, faciens eam majorem; sed est virtus specialis, inquantum ponit specialem modum, circa specialem materiam. 2 2. q. 129. 4. o. et 3 ad 2. et q. 134. 2 ad 2

22 Magnanimitas est ornamentum omnium virtutum. 1 2. q. 66. 4 ad 3. et 2 2. q. 129. 4 ad 3

23 Magnanimitas superveniens justitiæ auget bonitatem ejus, sed sine justitia, non habet rationem virtutis. 2 2. q. 58. 12 ad 2.

24 Magnanimitas et magnificentia habent connexionem cum omni virtute, secundùm principia virtutum, scilicet secundùm prudentiam et gratiam, non autem secundùm actum. 1 2. q. 65. 1 ad 1. et 2 2. q. 129. 3 ad 2. et q. 134. 1 ad 1.

25 Magnanimitas et magnificentia tenent extremum secundùm quantitatem rei; medium autem, secundùm regulam rationis. 1 2. q. 64. 4 ad 2 et ad 3. et 2 2. q. 92. 1. c. et q. 129. 3 ad 1. et q. 130. 2. c. q. 134. 1 ad 2. et q. 152. 2 ad 2.

26 Bona fortunæ conferunt ad magnanimitatem, quoad materiam ejus, s. quoad honores, et etiam quoad finem ejus, scilicet operari magna. 2 2. q. 129. 8. o.

1 Magnificentia est virtus factiva magnorum, et est virtus generalis, si sumatur facere communiter, scilicet pro omni opere; si verò propriè, scilicet pro operatione exteriori, est virtus specialis. 2 2. q. 134. 1. 2. o.

2 Materia ejus sunt sumptus magni, præcipuè ad cultum Dei; secundò pecunia pro eis; tertiò amor pecuniæ. 2 2. q. 134. 1 ad 3. et 2 ad 3. et 3. o.

3 Magnificentia est rerum magnarum et excelsarum, cum animi quadam ampla et splendida proportione cogitatio et administratio. 2 2. q. 128. c.

4 Magnificentia est in voluntate subjectivè. 1ª. q. 21. 1 ad 1.

5 Non oportet ad magnificentiam habere multas divitias, sed oportet sic disponi, quòd quando oportet et decet, velit eas optimè dispensare; et sic fuit in Christo. 2 2. q. 134. 1 ad 1. et 3 ad 4. et q. 152. 3 ad 3.

6 Magnificus non principaliter facit magnos sumptus pro persona sua, quia non est quid magnum, nisi quæ tantùm semel fiunt, ut nuptiæ; vel permanentia, ut domus. 2 2. q. 134. 1 ad 3.

7 Magnificentia facit et intendit aliquod magnum, in factibilibus tantùm; sed magnanimitas in omni materia. 2 2. q. 134. 2 ad 2. fi.

8 Magnificentia est in maximis donis et sumptibus, sed liberalitas in mediocribus. 1 2. q. 60. 3. c. co. 2. et 2 2. q. 117. 3 ad 1. et q. 118. 8 ad 4. et q. 128 ad 1. et q. 129. 2. c. fi. et q. 134. 2. 3. o. et 4 ad 1. et q. 152. 3. c. et q. 160. 1. c.

Crimen læsæ majestatis maximè punitur. 2 2. q. 10. 8. o. et q. 11. 3. c. et q. 108. 4 ad 2.

Majus dicitur dupliciter, s. intensivè et extensivè. 3ª. q. 1. 4. c.

1 Maledicere contingit tripliciter, scilicet enuntiativè, id est, detrahendo, causaliter vel imperativè et operativè, et hoc dupliciter, scilicet per se, id est, sub ratione mali; et sic est peccatum, non autem si per accidens, id est, sub ratione boni duplicis, scilicet justi, sicut judex per sententiam, Ecclesia per excommunicationem, prophetæ conformando se Deo, vel sub ratione boni utilis, scilicet ut aliquis melior fiat, vel ne noceat aliis. 2 2. q. 76. 1. o. et q. 83. 8 ad 1 et ad 2.

2 Maledicere sub ratione mali est peccatum mortale; et est tantò gravius, quantò plus persona debet amari et revereri, tamen tripliciter est veniale, scilicet ratione parvi mali, vel ratione affectùs, s. ex joco vel levi motu, vel ratione surreptionis. 2 2. q. 76. 3. o.

3 Detractio, contumelia, susurratio, et derisio, sunt de malo culpæ, et nocent enunciando; ideò sunt secundùm se graviora maledictione, quæ est de malo pœnæ optando. 2 2. q. 76. 4. o.

4 Benedictio vel maledictio propriè convenit tantùm ei, cui potest bene vel malè contingere, scilicet naturæ rationali, vel aliis in ordine ad naturam rationalem auxiliando, sicut Deus maledixit terram, et David montes; vel significando, sicut Christus maledixit ficum; vel continendo, sicut Job maledixit diem, et David montes; vel in ordine ad Deum, et sic est blasphemia; vel secundùm se, et sic est quid vanum. 2 2. q. 76. 2. o. et 4 ad 1.

5 Diabolus quoad culpam debet maledici, non autem quoad naturam ejus. 2 2. q. 76. 1 ad 4.

Impotentes ex maleficio perpetuo, et post triennium, alteram quærere copulam possunt, alias minime. Suppl. q. 58. 2. c.

1 Malitia ex qua dicitur aliquis peccare, est triplex, s. habitus cujuscumque vitii, electio mali, et peccatum præcedens. 1 2. q. 78. 1 ad 3.

2 Omnis peccans ex habitu peccat ex certa malitia, et non e converso. 1 2. q. 78. 2. 3. o.

3 Peccatum ex certa malitia, vel ex industria, contingit ex inordinatione voluntatis præponentis minus bonum meliori bono. 1 2. q. 78. 1. o.

4 Peccatum ex certa malitia est gravius peccato ex passione, quia est magis voluntarium, magis durat, et est circa finem; peccatum autem ex passione est circa ea quæ sunt ad finem. 1 2. q. 47. 2. c. et q. 78. 4. o. et 2 2. q. 73. 3. c.

1 Malum est aliquid, et est ens rationis, non autem ens reale. 1ª. q. 48. 2 ad 2.

2 Malum non est negatio pura, sed privatio boni. 1ª. q. 14. 10. o. et q. 48. 2 ad 1. et 3. c. ad 2. et 3. c. ad 1 et 1 2. q. 25. 2. c. et q. 36. 1. c. et q. 75. 1. c.

3 Nullum ens est malum per essentiam, nec per participationem, sed per privationem participationis. 1ª. q. 49. 3. c. ad 4. et q. 65. 1 ad 2 et ad 3.

4 Malum non est cognoscibile, nisi per bonum. 1ª. q. 14. 10 ad 4. et q. 48. 1. c.

5 Omnis privatio, inquantum hujusmodi, habet rationem mali; sicut omnis forma habet rationem boni. 1ª. q. 48. 1 ad 1.

6 Mala esse ratio et experientia docent. 1ª. q. 48. 1 ad 5. et 2. c. ad 1.

7 Malum non est existens, id est, aliqua natura, neque est in existentibus, ut pars perfectionis, sed ut privatio in subjecto. 1ª. q. 48. 1. o. et 2 ad 1 et ad 2. et 3 ad 1.

8 Si universaliter malum non esset, universum esset imperfectius. 1ª. q. 22. 2 ad 2. et q. 48. 2. c. ad 3. et q. 49. 2. c.

9 Impossibile est esse summum malum. 1ª. q. 49. 3. o. et q. 103. 7 ad 1. et 2 2. q. 172. 6. c.

10 Malum non habet causam, nisi per accidens. 1ª. q. 49. 1. o. et 3 ad 3. et 1 2. q. 75. 1. c.

11 Omne malum habet causam efficientem et materialem, non autem formalem nec finalem. 1ª. q. 49. 1. c.

12 Malum est causa per accidens, non autem causa per se. 1ª. q. 48. 1 ad 4. et q. 49. 3. c.

13 Malum duplex, s. malum naturæ, et malum culpæ; et utrumque est ut in paucioribus. 1ª. q. 63. 9. o.

14 Malum culpæ secundùm totam speciem humanam est ut in pluribus; in aliis autem est ut in paucioribus, sicut etiam malum naturæ. 1ª. q. 49. 3 ad 3. et q. 63. 9 ad 1. et 1 2. q. 71. 2 ad 3.

15 Malum non simpliciter, sed in solis voluntariis duplex, s. malum pœnæ, et malum culpæ. 1ª. q. 48. 3. o.

16 Malum pœnæ opponitur bono creaturæ; malum verò culpæ, bono increato. 1ª. q. 48. 6. c. et 1 2. q. 79. 1 ad 4.

17 Defectus, malum, peccatum, et culpa, differunt, quia primum dicit negationem, secundum privationem in omnibus, tertium in actione tantùm, quartum in voluntariis tantùm. 1ª. q. 48. 5. c. ad 1. et 1 2. q. 21 1. c. et 2. o.

18 Malum in naturalibus nunquam est in effectu, nisi præexistat aliud malum in agente vel in materia, sed bene in voluntariis. 1ª. q. 49. 1 ad 3.

19 Malum naturæ duplex, s. malum naturæ à causa naturali, ut mors naturalis, et privatio boni naturæ à causa non naturali, ut mors violenta. 1 2. q. 42. 2. o.

20 Malum est differentiæ actus moralis, ratione finis, cui accidit aliqua privatio. 1ª. q. 48. 1 ad 2. et 1 2. q. 18. 5 ad 2. et q. 54. 3 ad 2. et q. 79. 2 ad 3.

21 Malum moris ex voluntate contingit per hoc, quòd deficit ab ordine rationis et proprii finis. 1 2. q. 71. 2. c. ad 3. et 6. c.

22 Malum per prius dicitur de culpa quàm de pœna. 2 2. q. 19. 1. c.

23 Culpa magis habet rationem mali quàm pœna. 1ª. q. 48. 6. o. et 2 2. q. 19. 1. c. et a. 76. 4. c.

24 Mali semper hìc puniuntur spiritualiter, et boni præmiantur, non autem corporaliter. 1 2. q. 69. 2 ad 2.

MAMMONA iniquitatis dicuntur divitiæ, vel quia solas eas esse reputant iniqui, vel quia sunt occasio iniquitatis, vel quia inæqualiter sunt divisæ, vel quia injustè à primo sunt acquisitæ. 2 2. q. 32. 7. 2. c. ad 1.

1 MANDATUM est de meliori, et quod per alios mandatur; sed præceptum est de necessario, et quod quis per se jussit. 1 2. q. 99. 5. c.

2 Differentia inter præcepta, mandata, testimonia, et justificationes. 1 2. q. 99. 5. c.

MANSIONES in cœlis sunt diversi gradus beatitudinis; ideò non sunt in limbo nec in purgatorio. 1 2. q. 5. 2. c. ad 1.

1 MANSUETUDO diversimodè numeratur inter beatitudines, fructus, et virtutes. 2 2. q. 157. 2 ad 3.

2 Mansuetudo est circa iram. 1ª. q. 21. 1 ad 1. et 1 2. q. 60. 4. b. et c. fi. et ad 4. et 2 2. q. 145. c. et q. 157. 1. 2. o. et 3. 4. c. et q. 161. c. ad 4.

3 Mansuetudo præparat hominem ad cognitionem Dei, removendo duplex impedimentum, scilicet iram et contradictionem veritatis. 2 2. q. 157. 4 ad 1.

4 Mansuetudo maximè facit hominem compotem sui. 2 2. q. 157. 4. c. ad 1.

5 Mansuetudo est in irascibili subjectivè. 3ª. q. 15. 2. c.

6 Homo est naturaliter mansuetus, quia est complexionis temperatissimæ, ideò mitigat iram; sed irasci convenit ei naturaliter, inquantum ratio nunciat causam iræ. 1 2. q. 46. 3 ad 1.

MANUMISSUS reducitur in pristinam servitutem, propter aliquam offensam in dominum ejus. 3ª. q. 88. 3 ad 2.

MANUS est organum organorum, quia facit omnia instrumenta; et est loco omnium instrumentorum. 3ª. q. 83. 5 ad 1.

MARCUS amputando sibi pollicem ne fieret sacerdos, non peccavit, quia creditur fecisse hoc ex instinctu Dei. 2 2. q. 185. 2 ad 3.

1 Fluxus et refluxus maris est ei naturalis, quia est ex motu lunæ, cui aqua naturaliter subditur. 1ª. q. 105. 6 ad 1.

2 In aquis maris sunt duo mira, s. primum quòd non cooperiant totam terram contra naturam, cùm sint etiam altiores eâ; secundum verò, quòd semper mare est ejusdem quantitatis. 1ª. q. 69. 1 ad 2.

3 Divisio maris Rubri fuit mira tripliciter, s. ratione soni ventorum, tantæ aquæ, et tantorum effectuum. Ibidem.

1 MARIA et Joseph erant de eadem tribu, et de semine David. 3ª. q. 28. 1 ad 2. et q. 31. 2 ad 1.

2 Maria fuit de stirpe Aaron, non quidem secundùm successionem generis masculini, sed propter affinitatem contractam ex matrimonio, sibi enim duæ tribus in matrimonio jungebantur, scilicet sacerdotalis, cujus erat Aaron; et regia, cujus erat Maria. 3ª. q. 29. 1 ad 4. et q. 31. 2 ad 2.

3 Maria nata est ex Melchi, Salomone, Jeconiâ, et Heli. 3ª. q. 31. 2 ad 3. et 3 ad 2.

4 Quicquid acceptum à parentibus fuit in Maria, fuit pars ejus actu; ideò non fuit in Christo. 3ª. q 31. 6. c.

5 Maria in ventre matris suæ non habuit usum liberi arbitrii, quia hoc est privilegium Christi. 3ª. q. 27. 3. c.

6 Maria habuit tantam claritatem in facie, quòd Joseph non cognoscebat eam sensibiliter. 3ª. q. 28. 3 ad 3.

7 Maria fuit sanctificata, priusquam nata ex utero. 3ª. q. 27. 1. o. et 2 ad 2.

8 Maria non potuit sanctificari in parentibus, nec in conceptione ejus, nec ante infusionem animæ rationalis. 3ª. q. 27. 1 ad 1. et 2. o.

9 Maria fuit bis sanctificata, s. in utero matris, et quando concepit Christum; in prima fomes fuit ligatus, in secunda verò totaliter ablatus. 3ª. q 27. 3. o. et 4 ad 1. et 3 ad 2.

10 Major sanctificatio fuit in Maria quàm in Joanne Baptista, et major in eo quam in Jeremia. 3ª. q 27 6 ad 1.

11 Maria super omnes post Christum habuit plenitudinem gratiæ. 3ª. q. 7. 20 ad 1. et q. 27. 1. c. et 3. o.

12 Maria habuit triplicem perfectionem gratiæ, s. in ejus sanctificatione, in conceptione Christi, et in ejus glorificatione; tertia est potior secundâ, et secunda quàm prima. 3ª. q. 27. 3 ad 2.

13 In prima perfectione gratiæ, Maria mundata fuit à culpa originali, in secunda à fomite, et in tertia ab omni miseria. 3ª. q. 27. 3 ad 2.

14 In prima adepta est gratiam inclinantem ad bonum; in secunda fuit confirmata in gratia, et adepta est gratiam consummatam et confirmantem eam in bono; et in tertia adepta est gratiam consummatam et perficientem eam in fruitione omnis boni. 3ª. q. 27. 3 ad 2.

15 Plenitudo gratiæ, et observatio consiliorum, inchoavit in beata Maria, sed primum fuit in ea perfectè, et secundum perfectè cœpit in Christo. 3ª. q. 28. 4 ad 2.

16 Maria est perfectè beata secundùm corpus, quia cum corpore assumpta est in cœlum. Credimus enim quòd post mortem resuscitata fuerit, et portata in cœlum. 3ª. q. 27. 1. c. et q. 83. 3 ad 8.

17 Maria habuit donum prophetiæ, sapientiæ, et miraculorum, sed non secundùm omnem usum. 3ª. q. 27. 3 ad 3.

18 Puritas Mariæ fuit maxima sub Deo. 1 2. q. 81. 3 ad 3. et 3ª. q. 27. 2 ad 2.

19 Maria meruit Christum portare, id est, meruit gradum puritatis et sanctitatis, quo congruè esset mater Dei, non autem incarnationem Dei. 3ª. q. 2. 11 ad 3.

20 Quamvis beata virgo Maria sit super omnes angelos exaltata, non tamen est exaltata usque ad æqualitatem Dei, vel ad unionem in persona; et ideò non dicitur sedere ad dexteram, sed astare à dextris, inquantum honor filii aliquo modo participativè, non plenariè redundat in ipsam inquantum mater Dei dicitur, sed non Deus. 1ª. q. 25 6 ad 4. et 3ª. q. 25. 3. o.

21 Maria fuit verè mater Christi. 3ª. q. 35. 3. o.

22 Matrimonium verum fuit inter Mariam et Joseph, habuitque triplex bonum, et utramque perfectionem requisitam, præter coitum, et nuptiæ factæ sunt. 3ª. q. 29. 2. o. et 4. d. 30. q. 2. 2. o. et Opus. 60. co. 2. co. 3. et Matth. co. 20. fi

23 Maria fuit expers maledictionis Evæ, quia peperit sine dolore, et non multiplicavit conceptus, nec fuit subjecta viro. 3ª. q. 30. 2 ad 2. et q. 35. 6 ad 1.

24 Angelus priùs apparuit Mariæ quàm Joseph. 3ª. q. 30. 2 ad 2.

25 Angelus excellentiùs apparuit Mariæ quàm Joseph. 3ª. q. 30. 3 ad 2.

26 Maria secundùm aliquos non fuit turbata in visione angeli, quia assueta erat visionibus angelorum; sed in sermone ejus, ex admiratione dictorum. 3ª. q. 15. 3 ad 3.

27 Non inconveniens est quòd angelus instrueret Mariam, quia Maria erat inferior eo secundùm statum, licèt esset e converso secundùm prædestinationem. 3ª. q. 30. 2 ad 1.

28 Maria est super omnes ordines angelorum. 3ª. q. 30. 2 ad 1.

29 Spiritus sanctus fecit duplicem purgationem in Maria, s. præparatoriam ad conceptionem Christi, colligens mentem ejus in unum; secundam verò à fomite, mediante conceptione Christi. 3ª. q. 27. 3 ad 3.

30 Purgatio prima non fuit ad removendum transfusionem peccati originalis, sed ut digna esset Christo. 1 2. q. 81. 3 ad 3.

31 Immunitas à peccato in Maria causabatur ex tribus, s. ex ligatione fomitis, gratiâ inclinante ad bonum, et providentiâ Dei. 3ª. q. 27. 3. c. fi. et 4 ad 1.

32 Maria voluit purgari post partum, non quidem propter aliquam immunditiam, sed propter humilitatem, et obedientiam, et ut approbaret legem, et vitaret calumniam. 3ª. q. 37. 4. o.

33 Emundatio et confirmatio Mariæ inchoata fuit in prima sanctificatione, sed in secunda consummata est in perfectione viæ. In assumptione verò ejus, perfectione gloriæ. 1ª. q. 100. 2. c. et 3ª. q. 27. 3 ad 2.

34 Maria sanctificata fuit in utero à peccato originali, quoad maculam et reatum personalem, non autem à reatu totius naturæ; ideò si ante passionem Christi fuisset defuncta, non intrasset paradisum, nec vidisset Deum per essentiam, sicut nec alii sancti. 3ª. q. 27. 1 ad 3.

35 Cùm beata virgo Maria credatur omninò fuisse immunis à fomitis inclinatione, propter ejus sanctificationem perfectam, non est pium ponere aliquam pugnam à carne fuisse in ea, cùm talis pugna non sit nisi ex fomitis inclinatione, nec tentatio quæ est à carne, sine peccato esse possit, ut patet per glosam; et quamvis non habuerit pugnam per tentationem quæ est à carne, habuit tamen pugnam per tentationem ab hoste, qui nec ipsum Christum reveritus est. 3ª. q. 15. 2 ad 3

36 Fomes in Maria adeò debilitatus est, et extinctus, ut ad peccatum actuale nunquam inclinaretur. 3ª. q. 27. 3. c. et 4 ad 1. et 3 ad 2.

57 Maria per primam sanctificationem fuit semper immunis ab omni peccato actuali. 3ª. q. 27. 4. o. et 6 ad 1.

58 Tabernaculum veteris legis figurabat Mariam. 3ª. q. 27. 2. c.

59 Festo Neomeniæ succedit festum Mariæ, in qua primò apparuit illuminatio solis, id est Christi, per copiam gratiæ. 1 2. q. 103. 3 ad 4.

1 **MARTYRIUM** est actus virtutis quadruplicis, s. fortitudinis ut elicientis principaliter, patientiæ verò ut elicientis consequenter, sed charitatis ut imperantis, et fidei ut finis. 2 2. q. 124. 1. 2. o.

2 Martyrium est actus maximæ perfectionis, non quidem secundùm se, sed ut imperatur à charitate, et ut eam ostendit. 2 2. q. 124. 3. o. et q. 184. 3 ad 3.

3 Martyrium habet quòd sit meritorium ex charitate, sine qua nihil valet. 2 2. q. 124. 2 ad 2.

4 Mors est de ratione martyrii. 2 2. q. 124. 4. o.

5 Confessio cujuscumque alterius veritatis quàm fidei non est causa sufficiens ad martyrium ratione materiæ, sed tantùm ratione finis, referendo ad Christum. 2 2. q. 124. 5. c. ad 2.

6 Martyrium Joannis Baptistæ celebratur, licèt mortuus sit, non quidem pro fide, sed pro reprehensione adulterii. 2 2. q. 124. 5. c.

7 Moriens pro quocumque opere bono propter Deum, est martyr Dei, quia causa cujuscumque martyrii est veritas fidei, ut est operans. 2 2. q. 124. 5. c.

8 Vulneratus lethaliter, licèt supervivat, habebit aureolam martyrii, sicut sancta Lucia, similiter vulneratus non lethaliter, tamen moriens ex incuria non mortali, ut Marcellus papa, habebit aureolam martyrii; non autem si afflictio non continetur usque ad mortem, sicut de Sylvestro papa. 2 2. q. 124. 4 ad 4.

9 Martyrium est de præcepto, secundùm præparationem animi tantùm. 2 2. q. 124. 1 ad 3. et 3 ad 1.

10 Martyrium oblatum debet tolerari patienter, sed non debet quæri; quia non debet dari occasio agendi injustè. 1 2. q. 124. 1 ad 3.

11 Universalis absolutio fit in perceptione baptismi et in martyrio, propter quod dicitur quòd in martyrio omnia sacramenta baptismi complentur in virtute passionis Christi, s. quantùm ad plenam liberationem à culpa et à pœna. 3ª. q. 68. 2 ad 2. et q. 87. 1 ad 2.

Mas et fœmina in hominibus conjunguntur, on tantùm propter generationem, ut in brutis, sed etiam propter communicationem operum; ideò in solis hominibus, mas est principium fœminæ, et fœmina facta est ex masculo. 1ª. q. 92. o.

Masculinum genus et fœmininum absolutè prædicantur tantùm de supposito. 1ª. q. 31. 2 d 4.

Mater dicitur aliqua ex hoc quòd concepit et genuit. 3ª. q. 35. 3. 4. c.

1 **MATERIA** non semper fuit, licèt sit ingenerabilis et incorruptibilis. 1ª. q. 46. 1 ad 3.

2 Materia prima est maximè in potentia, et principium imperfectissimum, nec talis potentia materiæ, etiam dato quòd sit sua essentia, est potentia ad operationem, sed ad esse. 1ª. q. 4. 1. c.

3 Materia inquantum habet esse saltem in potentia, est similis Deo. 1ª. q. 44. 1 ad 3. et 12. c. fi.

4 Materia non potest esse in alio, cùm sit primum subjectum. 1ª. q. 3. 2 ad 3. et 3ª. q. 77. 2. c.

5 Materia prima est sua potentia passiva, sicut Deus est sua potentia activa. 1ª. q. 54. 3 ad 3. et 2. 77. 1 ad 2. et q. 115. 1 ad 2.

6 In materia nulla est potentia activa. 3ª. q. 32. 4. c. ad 3.

7 Materia prima dicitur terra, quia est informis; dicitur aqua, quia est receptiva; dicitur abyssus, quia est turpis. 1ª. q. 66. 1 ad 1.

8 Partes habent rationem materiæ, totum verò, rationem formæ. 1ª. q. 7. 3 ad 3. et q. 65. 2. c. et 3ª. q. 90. 1. c.

9 Unitas materiæ primæ est tantùm in iis quæ conveniunt in generatione et corruptione. 1ª. q. 66. 2. o.

10 Materia prima omnium rerum est una, unitate ordinis tantùm. 1ª. q. 66. 2 ad 1.

11 Omnium generabilium et corruptibilium est eadem materia. 1ª. q. 66. 2. c.

12 Materia duplex, scilicet naturalis et mathematica. 1ª. q. 85. 1 ad 2. et 3ª. q. 77. 2 ad 4.

13 Materia triplex, s. ex qua, in qua, et circa quam, et tantùm tertio modo coincidit cum fine. 1 2. q. 55. 4. c.

14 Duplex est conditio materiæ, scilicet conditio quæ eligitur ab agente, et quæ consequitur naturam materiæ. 1ª. q. 76 ad 1. 5. et q. 91. 3. c. et 1 2. q. 85. 6. c. et 2 2. q. 164. 1 ad 1.

15 Materia non est divisibilis nisi per quantitatem. 1ª. q. 50. 2. c. et q. 75. 7. c. et q. 76. 4 ad 4. et 3ª. q. 77. 2. c. fi.

16 Materia prima secundùm potentiam non est infinita simpliciter, quia se extendit solùm ad formas materiales. 1ª. q. 7. 2 ad 3.

17 Materia intelligibilis ponitur in diffinitione quantitatis, non autem materia sensibilis. 1ª. q. 85. 1 ad 2.

18 Materia et privatio distinguuntur realiter secundùm Aristotelem, non autem secundùm Platonem. 1ª. q. 5. 2 ad 1. et 3 ad 3.

19 Quæ non habent materiam, non habent causam sui esse, s. quæ transmutet de potentia ad actum, nec aliquam causam formalem. 1ª. q. 61. 1 ad 2. et q. 75. 5 ad 3.

Mathematica scientia non demonstrat per causam efficientem nec per causam finalem, licèt habeat eas, quia mathematica accipiuntur, ut abstracta secundùm rationem: cùm tamen non sint abstracta secundùm esse. Unicuique autem competit habere causam agentem, secundùm quòd habet esse, licèt igitur ea quæ sunt mathematica, habeant causam agentem, non tamen secundùm habitudinem quam habent ad causam agentem, cadunt sub consideratione mathematica,

et ideo in scientiis mathematicis non demonstratur aliquid per causam agentem vel finalem. 4ª. q. 44. 4 ad 3.

MATTHIAS electus est fortè, i. per divinum donum, declarans eum electum esse divinitùs. 2 2. q. 95. 8 c.

1 MATRIMONIUM est formaliter conjunctio et vinculum animorum, et relatio conjugum: unde conjunctio viri et uxoris est potior quàm conjunctio uxoris ad consanguineos viri; non tamen debet dici affinitas, sed matrimonium, quod est unitas quædam, sicut homo est sibiipsi idem, non consanguineus. 3ª. q. 29. 2. c.

2 Matrimonium erat in lege veteri, ut in officium naturæ, et non ut sacramentum conjunctionis Christi et Ecclesiæ, quæ nondum fuerat facta 4 2. q. 102. 5 ad 3.

3 Inseparabilitas convenit matrimonio, ut est sacramentum, et ut est in officium naturæ, sed primo modo est de prima intentione matrimonii; secundo autem modo, de secunda. 4 2. q. 102. 5 ad 3.

4 Commistio carnalis est de secunda perfectione matrimonii, non autem de prima. 3ª. q. 29. 2. o.

5 Pater non potest cogere filium, ut consentiat ad matrimonium per præceptum, sed potest inducere causam rationabilem, et tunc filius tenetur ad præceptum, sicut ad causam. 2 2. q. 104. 5. c.

6 Quælibet persona libera potest sine consensu parentum contrahere matrimonium, et intrare religionem. 2 2. q. 22. 8 ad 2. et 9. c. et q. 104. 5. c. et 3ª. q. 68. 10. c.

7 Matrimonium, secundùm diversos status, institutum est à lege naturæ, Moysis, Christi, et à lege civili. 2 2. q. 154. 2. c. et 9 ad 3.

8 Finis matrimonii duplex, s. finis principalis, id est, generatio et educatio prolis, et finis secundarius, s. mutuum obsequium. 2 2. q. 154. 2 c. et 3ª. q. 29. 2. c.

9 Actus matrimonii potest esse sine peccato, et meritorius. 4 2. q. 24. 4 ad 4. et 2 2. q. 153. 2. o.

10 In matrimonii sacramento confertur gratia. 2 2. q. 100. 2 ad 6.

11 Matrimonium non debet esse inter propinquos. 2 2. q. 154. 9. c.

12 Defectus ætatis, s. ante pubertatem, quæ communiter est in masculo, anno quartodecimo, in fœmina verò in anno duodecimo, impedit matrimonium et dirimit. 2 2. q. 189. 5. c.

13 Servus potest contrahere matrimonium, et vovere continentiam, nesciente domino ejus, vel contradicente, non autem religionem ingredi, vel ordinem suscipere. 2 2. q. 88. 8 ad 2. et q. 104. 5. c. fi.

14 Sex crimina impediunt matrimonium contrahendum solum, scilicet incestus, uxoricidium, raptus alienæ sponsæ, susceptio proprii filii de fonte per dolum, interfectio presbyteri, et pœnitentia solemnis. 2 2. q. 154. 7 ad 3.

15 In lege veteri, Judæi prohibebantur contrahere matrimonium cum Chananæis, quia Chananæi debebant deleri, et Judæi erant proni ad ritus et mores eorum, propter conversationem cum eis; et cum aliis infidelibus, ubi non erat periculum, permittebantur, sicut pater de Joseph, Moyse, et Hester. 4 2. q. 105. 4 ad 6.

16 Matrimonium de lege naturæ est indissolubile. 2 2. q. 154. 2. c.

17 Matrimonium de jure naturæ vel naturale est, non quia sit à natura, sed quia ad ipsum propter bonum prolis et mutuum fidele obsequium, maximè natura impellit. Suppl. q. 41. 1. c.

18 Non tenentur homines ex præcepto ad contrahendum matrimonium. Suppl. q. 41. 2. o.

19 Cùm ad prolis procreationem sit ipsum matrimonium institutum, secundùm se semper licitum est. Suppl. q. 41. 3. o.

20 Actus matrimonialis semper meritorius est, si ad ipsum homines religionis vel justitiæ virtute inducantur. Suppl. q. 41. 4. c.

21 Matrimonium est sacramentum. Suppl. q. 42. 1. o.

22 Matrimonium quod est in officium naturæ, institutum fuit à Deo ante peccatum, ut remedium verò post peccatum fuit institutum. Suppl. q. 42. 2. c.

23 Matrimonium quod in fide Christi contrahitur, habet quòd gratiam conferat ad ea operanda adjuvantem, quæ in matrimonio requiruntur. Suppl. q. 42. 3. c.

24 Carnalis commixtio non ad primam, sed ad secundam spectat matrimonii perfectionem. Suppl. q. 42. 4. o.

25 Matrimonium conjunctio quædam est viri et uxoris, ad unam cognationem et prolis educationem et vitam domesticam. Suppl. q. 44. 1. c.

26 Matrimonium congruè appellatur matrimonium, nuptiæ ac conjugium, sed diversis rationibus. Suppl. q. 44. 2. o.

27 Matrimonium est quædam indissolubilis maritalis conjunctio inter legitimas personas, individuam vitæ consuetudinem retinens. Suppl. q. 44. 3. c.

28 Matrimonialem conjunctionem non nisi aliquo viri ac mulieris consensu fieri certum est. Suppl. q. 45. 1. c.

29 Expressio verborum se habet ad matrimonium, sicut abiutio exterior ad baptismum. Suppl. q. 45. 2. c.

30 Consensus per verba de futuro expressus non facit matrimonium, sed sponsalia. Suppl. q. 45. 3. o.

31 Consensus exterioribus verbis expressus, absque interiori consensu nullum matrimonium facit. Suppl. q. 45. 4. c.

32 Consensus in occulto factus quanquam malus et jure prohibitus, matrimonium tamen facit, si fiat inter legitimas personas. Suppl. q. 45. 5. o.

33 Consensus per verba de futuro expressus nullum efficit matrimonium, etsi sit aliquo juramento firmatus. Suppl. q. 46. 1. c.

34 Carnalis copula in foro conscientiæ, quamvis post sponsalia matrimonium non perficiat, in ecclesiæ tamen foro matrimonium efficere judicatur. Suppl. q. 46. 2. o.

35 Quanquam simpliciter consensus coactus in matrimonio esse non possit, potest tamen aliqua in eo secundùm quid violentia esse. Suppl. q. 47. 1. c.

36 Potest aliqua coactio et metus cadere in constantem virum. Suppl. q. 47. 2. o.

37 Consensus coactus ex metu cadente in constantem virum, matrimonium tollit. Suppl. q. 47. 3. c

38 Consensus coactus ex parte cogentis matrimonium in totum tollit. Suppl. q. 47. 4. o.

39 Consensus ex conditione de præsenti non contraria matrimonio vel de futuro et necessario, matrimonium non tollit. Suppl. q. 47. 5. c.

40 Cùm per matrimonium homo perpetuæ mancipetur servituti, non potest pater cogere ad matrimonium, quamquam illum ex aliqua rationabili causa ad ipsum possit inducere. Suppl. q. 47. 6. o.

41 Consensus matrimonium faciens non est consensus in carnalem copulam, sed in matrimonium in ordine ad carnalem copulam. Suppl. q. 48. 1. c.

42 Matrimonium ex consensu ob inhonestam causam verum matrimonium est, quanquam culpabilis sit hujusmodi consensus. Suppl. q. 48. 2. o.

43 Oportuit aliqua bona esse, quibus matrimonii honesta ratio appareret. Suppl. q. 49. 1. o.

44 Proles, fides ac sacramentum, prima et potiora sunt bona quibus matrimonii honesta ratio redditur. Suppl. q. 49. 2. c.

45 Principalius bonum matrimonii ut dignius, ipsum sacramentum est: Proles vero, i. prolis intentio maximè essentialis in ipso est, quam sequitur fides, id est, debitum servandæ fidei, deinde sequitur sacramentum. Suppl. q. 49. 3. o.

46 Quanquam minus honesta appareat matrimonii ratio, proles tamen ac fides et sacramentum ipsam maximè honestam reddunt. Suppl. q. 49. 4. c.

47 Actus matrimonialis semper culpabilis et peccatum est, nisi prolis intentio, ac mutua inter conjuges fides adsit. Suppl. q. 49. 5. o.

48 Cognoscens uxorem sola libidinis et delectationis causa, nullum aliud bonum matrimonii habitu vel actu intendens, mortaliter peccat. Suppl. q. 49. 6. c.

49 Aliqua expediens fuit esse impedimenta contrahendum matrimonium dirimentia, sed non contractum, ecclesiæ scilicet inhibitio ac feriarum tempus; et aliqua ipsum contractum et contrahendum, scilicet error, conditio, votum, cognatio, crimen, cultûs disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas, affinitas, impotentia coeundi. Suppl. q. 50. 1. c.

50 Potest toties contrahi matrimonium, quoties alter conjugum mortuus est, moriente enim altero conjugum vinculum matrimoniale tollitur. Suppl. q. 63. 1. o.

51 Secundum matrimonium est sacramentum, cùm in eo reperiantur, quæ sunt de esse sacramenti, scilicet persona legitima, tanquam materia, et expressio consensus per verba de præsenti tanquam forma. Suppl. q. 65. 2. o.

MEDIATOR Dei et hominum est solùs Christus principaliter, instrumentaliter autem sunt prophetæ, et sacerdotes utriusque Testamenti et angeli; non autem Spiritus sanctus, quia cùm sit per omnia Deo æqualis, non potest dici mediator inter Deum et homines: Christus autem etsi sit Deus, tamen est etiam homo. Nec dæmon, quia cùm sit immortalis et miser, non conjungere hominem Deo intendit, quod mediatoris est proprium, sed separare ab illo, et ad miseriam ducere. 3ª. q. 26. 1. o.

1 MEDICINA duplex, s. removens morbum, et promovens ad perfectam sanitatem; prima convenit infirmis, secunda verò sanis. 3ª. q. 80. 4 ad 2.

2 Objectum artis medicinæ est sanitas, quia nihil considerat, nisi in ordine ad eam. 2 2. q. 1. 1. c.

3 Pro necessitate corporis licet uti pretiosis medicinaliter; sed in pertinentibus ad solam decentiam honestatis, debemus esse contenti simplicibus. 3ª. q. 31. 2 ad 3.

4 Quandoque medicina fortis, statim inducit sanitatem; sic et habitus corporales, possibile est causari ex uno actu, non autem habitus virtutum. 1 2. q. 51. 3. c. fi.

1 MEDICUS accipiens in curam, infirmitatem desperatam, nulli facit injuriam. 2 2. q. 71. 3 ad 1.

2 Sapiens medicus permittit minorem morbum, vel procurat, ut curet, vel vitet majorem. 1 2. q. 101. 3 ad 3. et 2 2. q. 64. 2. c. et q. 162. 6 ad 3.

3 Medicus tenetur gratis curare pauperes, quando nec per se, nec per alios magis conjunctos, nec per eos qui magis possent, valent curari. 2 2. q. 71. 1. o.

4 Medicus quâdam coactione utitur in freneticum, qui ejus curam non vult recipere; et huic similatur correctio prælatorum, quæ habet vim coactivam, non autem simpliciter correctio fraterna. 2 2. q. 33. 6 ad 1.

5 Medicus non tantò magis sanat, quantò majorem dat medicinam, sed quantò medicina est magis proportionata morbo; sic non oportet quòd religio tantò sit perfectior quantò majorem habet paupertatem; sed quantò ejus paupertas est magis proportionata fini communi et speciali. 2 2. q. 188. 7 ad 1.

1 MEDIUM et actio transiens est realiter medium inter agens et passum, non autem actio immanens, nisi secundùm modum significandi. 1ª. q. 54. 1 ad 3.

2 Inter habens et habitum, aliquando nihil est medium, aliquando tantùm relatio, et aliquando aliquid per modum actionis et passionis, non autem actio vel passio; et sic est speciale prædicamentum, s. prædicamentum habitûs. 1 2. q. 49. 1. c. ad 2.

3 Inter habitum et privationem quæ est in privari, et aliquid habitus relinquens, potest esse medium, circa proprium subjectum, sicut inter bonum et malum est actus indifferens, non autem inter habitum et privationem quæ est in privato esse, nihil relinquens de habitu. 1 2. q. 18. 8 ad 1.

4 Inter substantiam et accidens quintum prædicabile datur medium, non autem ut accidens dividitur contra substantiam. 1ª. q. 76. 4 ad 4. et q. 77. 1 ad 5.

5 Virtus non est medium inter passiones secundùm essentiam, sed secundùm effectum, quia constituit medium inter eas. 1 2. q. 59. 1 ad 1.

6 In passionibus accipitur medium, per hoc quòd attingitur recta ratio, in quo consistit ratio virtutis. 1 2. q. 47. 1 ad 1. et 3 ad 2.

7 Virtutes theologicæ habent medium per accidens, id est, ex parte nostra, non autem per se, id est, respectu Dei. 1 2. q. 64. 4. o. et 2 2. q. 47. 5 ad 2.

8 Quælibet virtus intellectualis consistit in medio, per conformitatem intellectûs ad res, s. in vero, cujus excessus est affirmatio falsa; defectus autem est negatio falsa. 1 2. q. 64. 3. o. et 4 ad 1 et ad 2.

9 Virtus moralis, respectu materiæ est medium, sed respectu rationis, est extremum. 1 2. q. 64. 1 ad 1.

10 Medium virtutis moralis attenditur secundùm rationem rectam in omni circumstantia, non autem secundùm quantitatem absolutam. 1 2. q. 64. 1 ad 2 et ad 3. et 2 2. q. 92. 1. c. et q. 104. 2 ad 2. et q. 123. 4 ad 3. et q. 147. 1 ad 2.

11 Virtus moralis consistit in medio inter excessum et defectum. 1 2. q. 64. 1. o. et 4 ad 1 et ad 2. et 2 2. q. 47. 5 ad 2. et q. 92. 1. c.

12 Omne medium virtutis est medium rationis; sed solius justitiæ, medium est rei et rationis. 1 2. q. 64. 2. o. et 2 2. q. 68. 10. o. et q. 61. 2 ad 1.

13 Medium justitiæ est æqualitas, quam constituit justitia inter aliquos. 3ª. q. 85. 3 ad 2.

14 Medium justitiæ distributivæ sumitur secundùm proportionem geometricam; commutativæ verò medium, sumitur secundùm proportionem arithmeticam. 2 2. q. 61. 2. o. et 4. c. fi.

1 Mel non offerebatur in sacrificiis Dei, quia offerebatur idolis; et ad excludendum omnem carnalem dulcedinem et voluptatem à sacrificantibus Deo. 1 2. q. 102. 3 ad 14.

Melchisedech dicitur esse sine patre, matre, genealogia, principio, et fine, quia Scriptura non ponit; licèt habuerit, quia fuit Sem, primogenitus Noë, ut Hebræi dicunt. 3ª. q. 22. 6 ad 3.

Melius alio aliquid dicitur simpliciter, quòd tamen minùs propriè recipit alicujus prædicationem; sicut cognitio patriæ, est nobilior cognitione viæ, quæ magis propriè dicitur fides. 2 2. q. 174. 2 ad 3.

1 Membrum omne, et quælibet potentia animæ, operantur toti, et non sibi soli. 1 2. q. 17. 3 ad 2.

2 Caput est membrum, habens virtutem influendi in alia membra, et recipit ab aliis membriis nutrimentum, et alia obsequia. 3ª. q. 8. 1. 6. 7. 8. c.

3 Membra hominis non applicantur operi, nisi de consensu rationis. 1 2. q. 74. 7. o. et q. 77. 7. c. fi.

4 Membra naturalia et instrumenta artificialia. in Scripturis, significant operationes, quarum sunt principia. 1ª. q. 3. 1 ad 3.

1 Memoria duplex, scilicet conservativa specierum tantùm, alia cujus objectum est præteritum ut præteritum; prima est potentia purè cognoscitiva, et est in parte intellectiva, secunda verò in parte sensitiva tantùm. 1ª. q. 77. 8 ad 4 et q. 79. 6. o.

2 Memoria quæ est altera pars imaginis, no est præteritorum, quia abstrahit ab omni tempore cùm sit in intellectu, et non in parte sensitiva 1ª. q. 79. 6 ad 2.

3 Memoria intellectiva non differt realiter a intellectu possibili, sed est habitualis retenti ejus, cujus actus est intelligentia, quæ oritur ex memoria, sicut actus ex habitu. 1ª. q. 79. 7. o. et q. 93. 7 ad 3.

4 Memoria sensitiva est thesaurus specierum intentionalium, id est, intentionum sensibilium, cum sensu acceptarum; cujus organum est in extrema parte capitis. 1ª. q. 78. 4. c.

5 Ea quæ magna æstimamus, magis memoriæ infigimus. 1 2. q. 47. 2 ad 3.

6 Consuetudo multùm operatur ad benè memorandum. 1 2. q. 50. 3 ad 3. et 2 2. q. 49. 1 ad 2.

7 Illud quod scribitur, non de facili à memoria labitur, sed succurrit memoriæ. 1ª. q. 24. 1. c.

8 Necessarium est eosdem actus pluries reiterari, ut aliquid firmiter memoriæ imprimatur, quia meditatio confirmat memoriam, secundùm Philosophum. 1 2. q. 51. 3. c. et 2 2. q. 49. 1 ad 2.

9 Memoria in angelis potest poni, ut est in mente, non autem ut est in sensu. 1ª. q. 54. 3 ad 2.

10 Memoria intellectiva manet in anima separata, non autem memoria sensitiva; sed corrumpitur. 1ª. q. 77. 8 ad 4. et q. 89. 6 ad 1.

11 Documenta quatuor ad bene memorandum, s. similitudines rerum assumere convenientes, nec tamen omninò consuetas, ordinate eas disponere; sollicitudinem circa eas apponere et affectum adhibere, et eas frequenter meditari. 2 2. q. 49. 1 ad 2.

1 Mendacium dicitur tripliciter, s. materialiter, i. dictum falsum; formaliter, i. voluntas falsum enunciandi; et effectivè, i. voluntas decipiendi. 2 2. q. 98. 1 ad 3. et q. 110. 1. o.

2 Cupiditas fallendi pertinet ad perfectionem mendacii, non autem ad speciem ejus. 2 2. q. 110. 1. c. ad 3.

3 Omne mendacium est peccatum. 2 2. q. 69. 1. 2. o. et q. 70. 4. c. et q. 110. 3. o. et 4. b. et q. 111. 1. c. et q. 124. 3 ad 2.

4 Mendacium secundùm se dividitur tantùm in duas species, scilicet in jactantiam, et ironiam secundùm gradus autem ejus ratione finis, dividitur in perniciosum, jocosum, et officiosum vel in octo gradus ejus, scilicet quorum primus est in doctrina religionis; secundus quòd nulli prosit, et obsit alicui; tertius quòd prosit uni, et alteri obsit; quartus quòd sit sola mentiendi fallendique libidine; quintus quòd sit placendi cupiditate; sextus quòd nulli obest, et prodest alicui ad conservandam pecuniam; septimus quòd nulli obest, et prodest alicui, ad vitandum mortem; octavus quòd nulli obest, et prodest

alicui, ad vitandum immunditiam corporalem. 2 2. q. 110. 2. o.

5 Mendacium est peccatum mortale tantùm tripliciter, s. secundùm se, id est, quando est contra charitatem Dei vel proximi, ex intentione et ratione scandali. 2 2. q. 69. 4. 2. o. et q. 70. 4. c. et q. 110. 4. o.

6 Mendacium per se, directè et formaliter opponitur virtuti, quæ dicitur veritas. 2 2. q. 110. 4. o. et 2. c.

7 Dicens verum, credens se dicere falsum, dicit mendacium per se, et formaliter, non autem e converso, nisi per accidens et materialiter. 2 2. q. 110. 4. o.

8 Intendens significare falsum nutibus, mendacium dicit. 2 2. q. 110. 1 ad 2.

9 Mendacium verbo, vel facto vel nutibus, est æqualiter peccatum. 2 2. q. 111. 1. c. ad 4.

10 Nullus debet dicere mendacium, ut ipse vel alius evadat mortem, vel immunditiam corporalem. 22. q. 110. 3 ad 4. et q. 113. 1 ad 1.

11 Nec mendacium, nec aliquid quod ex genere suo non est peccatum mortale, est perfectis peccatum mortale, nisi sit contra eorum votum, vel ratione scandali 2 2. q. 69. 4. 2. o. et q. 70. 4. c. et q. 110. 4 ad 3.

12 Si res visa vel audita recitetur non eodem modo, nec eisdem verbis, non est mendacium (ut patet in Evangelio et in aliis Scripturis divinis, in quibus nihil est falsum). 2 2. q. 110. 3 ad 1.

13 Non servans promissum, propter superveniens impedimentum, vel re mutatâ, excusatur à mendacio, ut sanctus Paulus. 2 2. q. 110. 3 ad 3.

14 In sacra Scriptura aliqui laudantur dupliciter, s. ut exempla perfectæ virtutis, ut Abraham et Jacob; et propter indolem virtutis, ut Judith et obstetrices; primi excusantur à mendacio, quia figuraliter et propheticè locuti sunt; non autem secundi, licèt verum dixerint mysticè. 2 2. q. 110. 3 ad 3. et q. 111. 1 ad 1 et ad 2.

MENDICITAS duplex, s. contraria voluntati, et voluntaria; prima est occasio furti et perjurii, non autem secunda; ideò Christus elegit eam. 2 2. q. 187. 5. c. et 3ª. q. 40. 3 ad 1.

1 MENS dicitur à metiendo, vel à meminendo. 1ª. q. 79. 9 ad 4.

2 Mens dicitur tripliciter, scilicet natura intellectiva, intellectus et memoria. 1ª. q. 79. 1 ad 1.

3 Aliquid inhærens menti rationali, est majus eâ secundùm quid, non autem simpliciter, sed nihil subsistens præter Deum, est majus eâ. 1ª. q. 16. 6 ad 1.

1 MENSTRUUS sanguis est in fœminis, loco seminis, et est propria materia corporis Christi et aliorum, non autem semen fœminæ. 3ª. q. 31. 5. o. et 6 ad 3. et q. 33. 3 ad 3.

2 Menstruum non est sanguis primò generatus ex cibis, sed est residuum ejus quod ab ultima digestione nutritiva ministrat generativæ. 3ª. q. 31. 5. c.

3 Menstruum est potentiâ totum, secundùm potentiam passivam; sicut semen viri est potentiâ totum, secundùm potentiam activam. 3ª. q. 31. 3 ad 1. et 6. c.

1 MENSURA duplex, s. æquiparata mensurato per replicationem, et ratio cognoscendi ipsum. 1ª. q. 3. 3 ad 2.

2 Mensura est illud, per quod cognoscitur quantitas rei, et est quid minimum, vel simpliciter, ut in numeris in quibus primo invenitur; vel quoad nos, ut in continuis; deinde primum in quolibet genere. 1 2. q. 90. 1. c.

3 Non oportet quòd omnis mensura sit omninò infallibilis, et certa, sed ut est possibile in genere suo. 1 2. q. 91. 3 ad 3. et q. 97. ad 2.

4 Mensura debet esse homogenea, i. ejusdem generis cum mensurato. 1ª. q. 3. 3 ad 2. et 1 2. q. 19. 4 ad 2.

5 Ratio naturalis et principia ei naturaliter indita, sunt regulæ generales, et mensuræ omnium agendorum ab homine, non autem naturalium. 1 2. q. 91. 3 ad 2.

6 Ad hoc quòd aliqua mensurentur per aliquod unum, non requiritur quòd illud unum sit causa omnium eorum, sed quòd sit simplicius. 1ª. q. 10. 6 ad 4.

7 Intellectus Dei est mensura prima omnium rerum non mensurata, res est mensura secunda mensurata; sed intellectus noster est mensuratus à rebus non mensuratis. 1ª. q. 21. 2. c. et 1 2. q. 93. 1 ad 3.

8 Cùm dicitur Deus mensurari suâ æternitate, accipitur ibi ratio mensuræ, secundùm apprehensionem nostram tantùm. 1ª. q. 10. 2 ad 3.

MERCATORES sperare possunt lucrum ex mercatione, quod non possunt dantes mutuò. 2 2. q. 78. 1. o.

1 MERCES est terminus operis. 1 2. q. 114. 3. c.

2 Merces est id quod recompensatur pro retributione operis; ideò reddere mercedem, est actus justitiæ, sicut reddere pretium rei emptæ. 1 2. q. 114. 1. c. et 3ª. q. 49. 6. c.

3 Meretrix etiam nunc debet permitti, id est, tolerari, in civitate, ut vitetur pejus malum, scilicet sodomia, adulterium et hujusmodi; quia sapientis legislatoris est, minores transgressiones permittere, ut majores caveantur, et in regimine humano illi qui præsunt, rectè aliqua mala tolerant, ne aliqua mala pejora incurrantur; unde dicit Augustinus in lib. de ord. Aufer meretrices de rebus humanis, turbaveris omnia libidinibus. 1 2. q. 101. 3 ad 2. et 2 2. q. 10. 11. c.

4 Meretrix potest sibi retinere quod sibi datum est propter fornicationem, sed si superfluè ad fraudem vel dolum extorsisset, teneretur eidem restituere. 2 2. q. 62. 5 ad 2.

MERGULUS significat gulosos, qui se deliciis immergunt. 1 2. q. 102. 6 ad 2. et co. 3.

1 MERITUM duplex, s. congrui, et condigni. 1 2. q. 114. 6. o.

2 Aliquid cadit sub merito dupliciter, scilicet simpliciter, ut ultimus finis, et omne quod perducit ad eum, et secundùm quid, scilicet temporalia. 1 2. q. 114. 10. c.

3 Efficacia meriti mensuratur ex tribus, scilicet, ex charitate vel gratia, voluntate, et objecto. 1ª. q. 95. 4. c. et 1 2. q. 19. 8. o.

4 Actus humani habent rationem meriti ex duobus, scilicet principaliter ex ordinatione

Dei, secundariò autem ex libero arbitrio. 1 2. q. 114. 4. 6 c. et 2 2. q. 2. 9. c.

5 Meritum importat æqualitatem justitiæ. 3ª. q. 49. 6. c.

6 Meritum non potest esse sine actu, quia requiritur quòd faciat quod debet qui meretur. 1 2. q 71. 5 ad 1. et 2 2. q. 79 3 ad 4.

7 Meritum est actio quâ justum est, ut agenti aliquid detur. 3ª. q. 49. 6. c.

8 Meritum consistit in hoc, quòd homo contemptis creatis inhæret Deo; sed peccatum est e converso. 2 2. q. 104 3. o.

9 Omne meritum est supra naturam, et omne demeritum est infra, et contra naturam. 1 2. q. 71. 2. o

10 Meritum non diminuitur propter obligationem obedientiæ, si promptè fiat, maximè apud Deum, qui non solùm exteriora opera, verùm etiam interiorem voluntatem videt. 2 2. q. 104. 1 ad 3.

11 Mereri aliquo dicitur dupliciter, scilicet formaliter, id est, actibus; et ut principio, scilicet habitibus. 1 2 q. 55. 1 ad 3.

12 Quælibet opera virtutum quarumlibet, ex hoc meritoria sunt, quòd fiunt ut obediatur Deo. 2 2. q. 104. 3. c.

13 Non potest idem actus numero esse meritorius beatitudinis, et actus beatitudinis qui est fruitio beata; cùm unus gratiæ imperfectæ, et alius gratiæ consummatæ. 1ª. q. 62. 4. c. et 5 ad 2.

14 Principium merendi est ex parte animæ; sed corpus est instrumentum actûs meritorii. 3ª. q. 49. 6 ad 1.

15 Passionibus meremur ut regulantur à ratione, et passionibus demeremur, inquantum sunt contra rationem; non autem secundùm se. 1 2. q. 24. 1 ad 3. et 2 2. q. 158. 2 ad 1.

16 Passio corporalis martyrum facit ad meritum præmii accidentalis, non autem ad meritum præmii essentialis, nisi inquantum est volita. 3ª. q. 48. 1 ad 1.

17 Gratia est principium meritorii operis, mediantibus virtutibus; sicut essentia animæ est principium operum vitæ, mediantibus potentiis ejus. 1 2. q. 114. 4 ad 2. et 3ª. q. 49. 6. c.

18 Nullus potest sibi mereri gratiam ex condigno, sed ex congruo tantùm. 1 2. q. 114. 5. o. et 2 2. q. 177. 1 ad 3. et 3ª. q. 2. 11. c.

19 Nullus purus homo potest alteri primam gratiam mereri ex condigno, sed tantùm ex congruo. 1 2. q. 114. 6. o. et 7 ad 2.

20 Existens in gratia, meretur ex condigno vitam æternam ratione gratiæ; sed tantùm ex congruo ratione liberi arbitrii. 1ª. q. 95. 1 ad 4 et ad 6. et 1 2. q. 114. 5. o. et 3ª. q. 48. 1. c.

21 Homo quolibet actu meritorio meretur augmentum gratiæ, sed non statim augetur. 1 2. q. 114. 8. o.

22 Omnis actus informatus gratiâ est meritorius. 2 2. q. 2. 9. c.

23 Gratia non potest cadere sub merito, quia est merendi principium. 3ª. q. 2. 11. c.

24 Efficacia et radix merendi est ex charitate; sed singulæ virtutes merentur præmia singula. 1 2. q. 114. 4. o. et 2 2. q. 182. 2. c.

25 Radix merendi præmium essentiale est charitas; difficultas autem est radix, respectu præmii accidentalis. 1ª. q. 95. 4. c. et 2 2. q. 182. 2 ad 1.

26 Nullius virtutis actus est meritorius, nisi sit informatus charitate. 1 2. q. 114. 4 ad 3. et 2 2. q. 2. 9 ad 1. et q. 83. 15. 15. c. et q. 124. 2 ad 2

27 Meritum vitæ æternæ; primò pertinet ad charitatem; secundò ad alias virtutes, secundùm quòd actus earum imperantur à charitate. 1 2. q. 57. 4. c. ad 2. et q. 114. 4. o.

28 Quilibet actus charitatis meretur vitam æternam, et augmentum charitatis. 1ª. q. 62. 5. c. et 1 2. q. 114. 7 ad 3. et 8 ad 3. et 2 2. q. 24. 6. c. ad 1.

29 Nobilius est habere aliquid ex merito quàm sine merito; et dignitas merendi major est quàm gloria corporis. 3ª. q. 49. 3. c.

30 Quantò magis est arduum opus, tantò est magis meritorium ratione bonitatis, non autem ratione difficultatis, nisi per accidens ratione majoris conatûs vel attentionis. 2 2. q. 27. 8 ad 3.

31 Meritum est æquale præmio vitæ æternæ, æqualitate quantitatis. 1 2. q. 114. 3. o.

32 Quantitas meriti potest attendi ex duobus, scilicet ex difficultate et bonitate operis, et ex voluntate et charitate operantis. 1ª. q. 95. 4. c.

33 Voluntas cum opere magis meretur vel demeretur accidentaliter quàm voluntas sola; non autem essentialiter, nisi ratione triplicis inæqualitatis, scilicet numeri, continuati motûs, et intensionis. 1 2. q. 20. 4. o.

34 Natura comparatur ad principium merendi, s. ad charitatem, sicut materia ad formam; fides autem, ut dispositio ejus; ideò actus utriusque non est meritorius, nisi cum charitate. 2 2. q. 2. 9 ad 1.

35 Aliquis potest sibi mereri perseverantiam gloriæ, non autem viæ, sed utramque potest et aliis impetrare per orationes. 1 2. q. 114. 9. o.

36 Bona temporalia, ut utilia ad opera virtutum, per quæ pervenitur ad gloriam, cadunt sub merito simpliciter; in se autem, secundùm quid. 1 2. q. 114. 10. o. et 2 2. q. 122. 5 ad 4.

37 Quilibet agens in bonum vel malum personæ vel communitatis vel sui, meretur vel demeretur retributionem ab utroque. 1 2. q. 21. 3. 4. o. et 2 2. q. 59. 3 ad 2. et q. 64. 5. c. et q. 65. 1. c.

38 Nullus meretur id quod jam habet. 1ª. q. 62. 4. c. et 1 2. q. 114. 5. c. et 3ª. q. 19. 3. c.

39 Nullus potest sibi mereri ex condigno, nec ex congruo reparationem post lapsum. 1 2. q 114. 7. o.

40 Homo potest aliquid mereri à Deo, secundùm quid, præsuppositâ Dei ordinatione, non autem simpliciter. 1 2. q. 21. 4. o. et q. 114. 1. o.

41 Nullus meretur nisi viator, et pro vietore tantùm. 1ª. q. 62. 9. o. et 2 2. q. 13. 4 ad 2. et q. 182. 2 ad 2. et q. 19. 3 ad 1.

42 Meritum animæ separatæ vel demeritum non potest augeri nec minui. 1ª. q. 62. 9. c.

METAPHYSICA est de substantiis immaterialibus, inquantum tales substantiæ; de sensi-

bilibus autem, ut substantiæ, vel ut entia tantùm. 1 2. q. 66 5 ad 1.

1 **METAPHORA.** Nomen non dicitur propriè, sed metaphoricè de eo, in quo non est tota ratio nominis, sed aliquid ejus per similitudinem. 1ª. q. 15. c. et q. 33. 3. c.

2 Quæ dicuntur metaphoricè, non oportet secundùm omnia esse similia. 3ª. q. 2. 6 ad 1. et q. 8. 1 ad 2. et q. 46. ad 1. et q. 48. 5 ad 1. et q. 76. 6 ad 2.

3 Ex eadem re potest fieri metaphora ad contraria, propter diversas proprietates ejusdem rei. 1 2. q. 33 1 ad 1.

4 Metaphora in divinis potiùs transfertur ex natura irrationali et vili quàm ex natura rationali et nobili, ad vitandum errorem. 1ª. q. 1. 9 ad 3.

5 Theologia utitur metaphoris. 1ª. q. 1. 9. o. et q. 10. 1 ad 1. et q. 12. 3 ad 3. et q. 13. 3. ad 1. et q. 14. 11. c. et q. 19. 11. c.

MICHAEL est de ordine principatuum, vel archangelorum. 1ª. q. 113. 3. c.

1 MILES in exercitu debet primò subdi duci, secundò aliis coordinari, sed contrarium primi est gravissimum peccatum. 1 2. q. 100. 6. c.

2 Milites charactere insigniuntur, quasi ad militiam deputati. 3ª. q. 63. 3. c.

1 MILITARIS ars, quæ est propter victoriam, ad quam ordinatur omne officium bellicum, ordinat artem equestrem et navalem, et omnia hujusmodi in suum finem 2 2. q. 23. 4 ad 2.

2 Negociatio est valdè contraria militiæ; ideò secundùm jura civilia negociatio interdicitur militibus. 2 2. q. 40. 2. c.

MILLIA millium ministrantium et assidentium Deo. 1ª. q. 112. 4 ad 2.

MILVUS maximè insidians significat fraudulentos. 1 2. q. 102. 6 ad 1. et co. 2. fi.

MINERALIA non nominantur in universali productione rerum, quia sunt occulta, nec addunt aliquam dignitatem supra elementa. 1ª. q. 69. 2 ad 3.

1 **MINISTER.** Ministri novi Testamenti sunt majoris dignitatis quàm ministri veteris Testamenti. 2 2. q. 87. 1. c. fi. et q. 174. 4 ad 3.

2 Quicumque existens in aliquo peccato mortali exhibet se ministrum Ecclesiæ in aliquo spirituali, peccat mortaliter. 3ª. q. 64. 6. o.

1 **MIRACULUM** dicitur quasi admiratione plenum, id est, quod habet causam occultam simpliciter et omnibus, scilicet Deum. 1ª. q. 105. 7 c. et 1 2. q. 113. 10. c.

2 Miraculum non dicitur respectu potentiæ divinæ, sed respectu naturæ quam excedit. 1ª. q. 105. 8. o.

3 Miraculum propriè est præter ordinem totius naturæ creatæ. 1ª. q. 110. 4. c. ad 2 et ad 4. et q. 114. 4. c.

4 De ratione miraculi sunt tria, s. esse arduum, i. supra virtutem naturæ creatæ agentis, præter spem naturæ, i. quòd non habeat ad illud naturalem ordinem, sed ordinem obedientialem, et quòd sit insolitum, i. præter modum ejus consuetum. 1ª. q. 105. 7 ad 2. et 1 2. q. 113. 10. c.

5 Miracula dicuntur, quia sunt supra naturam; signa verò, quia manifestant aliquid supernaturale; prodigia autem et portenta, propter excellentiam. 2 2. q. 178. 1 ad 3.

6 Gradus miraculorum triplex, s. maximus, i. quoad substantiam facti; medius, i. quoad illud in quo fit, et minimus, i. quoad modum. 1ª. q. 105. 8. o. et 1 2. q. 113. 10. c.

7 Creatio animarum, vel aliorum, non est propriè miraculum. 1ª. q. 105. 7 ad 1. et 1 2. q. 113. 10. c.

8 Spirituales effectus Dei, ut justificatio impii, et illuminatio, non sunt miracula, sed finis miraculorum. 1ª. q. 105. 7 ad 1. et 1 2. q. 113. 10. o. et 3ª. q. 44. 3 ad 1 et ad 3.

9 Conceptio Christi ex virgine fuit miraculosa. 3ª. q. 33. 4. o. et q. 33 3 ad 2.

10 Nativitas Christi fuit miraculosa. 3ª. q. 33. 3 ad 2.

11 In nativitate et passione Christi ostensa sunt maxima miracula, circa luminaria cœli, quia tunc maximè apparuit infirmitas humanitatis ejus. 3ª. q. 44. 2 ad 3.

12 Gratia miraculorum non est gratia habitualis, sed impressio transiens. 2 2. q. 178. 1 ad 1.

13 Gratia miraculorum confert commune beneficium, s. notitiam Dei, sed gratia sanitatum addit aliquid speciale, s. beneficium sanitatis, ideò ab invicem distinguuntur. 1 2. q. 178. 1 ad 4.

14 Gratia miraculorum excellentissimè data est animæ Christi, ut miracula faceret, et eam in alios transfunderet. 3ª. q. 13. 2. c. ad 3.

15 Operatio miraculorum attribuitur gratiæ gratis datæ, ut principio proximo; fidei verò, ut virtuti disponenti ad hanc gratiam consequendam. 2 2. q. 178. 1. o.

16 Operatio miraculorum attribuitur principaliter fidei ut virtuti disponenti, quibus cooperantur abstinentia et continentia. 2 2. q. 178. 1 ad 3.

17 In reliquiis sanctorum, et verbis divinis, non est aliqua virtus vel forma, quâ fiunt miracula. 2 2. q. 178. 1 ad 1.

18 Miracula diminuunt meritum fidei, nolentium credere, nisi per miracula. 3ª. q. 43. 3 ad 3.

19 Miracula Christi de quibus est fides, fuerunt occulta, probantia verò fidem fuerunt manifesta. 3ª. q. 29 1 ad 2.

20 Discipuli Christi erediderunt in eum, antequam vidissent eum facere miracula. 3ª. q. 43. 3 ad 3.

21 Solus Deus potest per se facere vera miracula. 1ª. q. 110. 4. o. et q. 114. 4. c. et 1 2. q. 111. 4. c. et q. 113. 10. c. et 2 2. q. 178. 1 ad 1 et ad 2. et 4. o. et 3ª. q. 43. 2. c. et 4. c. ad 3. et q 78. 1 ad 2.

22 Omnia miracula fiunt ministerio angelorum. 1ª. q. 110. 4 ad 1.

23 Angeli et alii sancti faciunt miracula ministrando, vel impetrando. 1ª. q. 110. 4 ad 1. et 3ª. q. 13. 2 ad 3. et q. 78. 4 ad 2.

24 Sancti faciunt miracula dupliciter, s. postulatione, et potestate, i. non præcedente oratione manifestâ; tamen in utrisque Deus operatur principaliter, sancti autem instrumentaliter. 1ª. q. 117. 3 ad 1. et 2 2. q. 178. 1 ad 1. et 3ª. q. 84. 3 ad 4.

25 Miracula Josue, Isaiæ, et Heliæ, fuerunt majora secundum substantiam, quàm miracula Moysis, sed secundùm modum est e converso. 2 2. q. 174. 4 ad 2.

26 Miracula ad commendationem sanctitatis propriè fiunt tantum à sanctis, sed ad confirmationem doctrinæ fiunt etiam à malis per veram fidem, et per nomen Christi. 1ª. q. 110. 4 ad 2. et 2 2. q. 178. 2. o. et 3ª. q. 43. 1. 4. c.

27 Miracula bonorum differunt à signis malorum quintupliciter, s. in efficacia, duratione, utilitate, fine, et modo. 1ª. q. 114. 4 ad 2.

28 Magi faciunt miracula per privatos contractus, id est, per dæmones; boni verò per publicam justitiam, i. per Deum; sed mali christiani, per signa publicæ justitiæ, id est per nomen Christi, vel per aliqua ejus sacramenta. 1ª. q. 110. 4 ad 2. et q. 114. 4 ad 3. et 2 2. q. 178. 2 ad 3.

29 Omnia miracula dæmonum **sunt falsa**, ratione rei, vel miraculi. 1ª. q. 110. 4 ad 2 et ad 4. et q. 114. 4. o. et 2 2. q. 178. 2. c.

30 Antichristus faciet aliqua vera miracula, quoad naturam rei, virtute dæmonum, sed falsa quoad rationem miraculi, et ad decipiendum. 1ª. q. 114. 4 ad 1. et 2 2. q. 178. 1 ad 2.

31 Joannes Baptista nullum fecit miraculum, ut homines principaliter Christo attenderent. 3ª. q. 38. 2 ad 2. et q. 40. 2 ad 1.

5 Convenientissimum fuit, ut Christus faceret miracula, ut ostenderetur ejus gratia unionis, et ejus doctrina supernaturalis. 3ª. q. 43. 1. o. et 4. c.

33 Christus faciebat miracula virtute divinâ. 3ª. q. 43. 2. c. ad 3. et q. 43. 2. c. et 3 ad 2. et 4. c. et q. 44. 3 ad 3.

34 Christus faciebat miracula virtute propriâ, alii verò sancti, virtute alienâ. 3ª. q. 43. 4. o.

35 Anima Christi, ut instrumentum verbi sibi uniti, habuit instrumentalem virtutem, ad omnes mutationes miraculosas, ordinabiles ad instaurationem rerum, non autem ad annihilationem rerum. 3ª. q. 43. 2. c. ad 3.

36 Quæ fiebant à Christo miraculosè, erant perfectissima. 3ª. q. 44. 3 ad 2 et ad 3. et q. 46. 6. c.

37 Miracula Christi sufficienter ostendebant eum esse Deum. 3ª. q. 43. 4. o.

38 Christus cœpit facere miracula in nuptiis, non autem priùs, ne humanitas ejus phantastica videretur. 3ª. q. 36. 4 ad 3. et q. 43. 3. o.

39 Christus convenientissimè fecit miracula circa dæmones, angelos, cœlos, homines, bruta, et elementa 3ª. q. 44. o.

MIRUM simpliciter, idem est quòd miraculum, non autem secundùm quòd est mirum alicui. 1ª. q. 105. 17 c.

1 MISERIA non est quicumque defectus, sed tantùm defectus naturæ rationalis, quia opponitur felicitati. 1ª. q. 21. 4. c. et 2 2. q. 30. 1. c.

2 Nullus potest velle miseriam, sed quilibet naturaliter eam fugit 1ª. q. 94. 1. c.

1 **MISERICORDIA** est compassio alienæ miseriæ in corde, quâ, si possumus, subvenire compellimur. 1ª. q. 21. 3. c. et 2 2. q. 30. 1. c. ad 2. et 2. 3. c.

2 Misericordia ut est motus appetitûs, regulatus ratione, est actus virtutis moralis, et virtutis specialis, non autem ut passio tantùm. 1 2. q. 59. 4 ad 3. et 2 2. q. 30. 3. o. et q. 36. 3 ad 3.

3 Misericordia ut virtus, est virtus moralis circa passiones, et reducitur ad medietatem, quæ dicitur Nemesis, sed eas Aristoteles non ponit virtutes, quia ut passiones sunt, sunt laudabiles; tamen ut sunt ab aliquo habitu electivo, sumunt rationem virtutis. 2 2. q. 30. 3 ad 4.

4 Misericordia secundùm se est maxima virtutum. 2 2. q. 30. 4. o.

5 Inter omnes virtutes quæ ad proximum sunt, misericordia est potissima, sicut etiam es potioris actûs. 2 2. q. 30. 4. c.

6 Liberalitas conjectat bonum, in dationibus communiter, misericordia verò secundùm rationem specialem, scilicet ut est relevatio miseriæ alienæ. 2 2. q. 31. 4 ad 3. et q. 117. 5 ad 3.

7 Datio beneficii ex misericordia procedit ex affectione ad eum cui homo dat: ideò misericordia pertinet ad charitatem, liberalitas verò ad pecuniam. 2 2. q. 117. 3 ad 3.

8 Longè meliùs, et humaniùs, et piorum sensibus accommodatiùs in Cæsaris laude locutus est Tullius, ubi ait: nulla de virtutibus tuis, nec admirabilior, nec gratior misericordiâ. 2 2. q. 30. 3. b.

9 Misericordia potest præcedere, et sequi justificationem, et potest secum concurrere: quia operatur contra peccatum per modum satisfactionis, et per modum præparationis. 1 2. q. 113. 4 ad 1.

10 Misericordia est effectus charitatis. 2 2. q. 28. principio. et q. 32. 1. c. et q. 30. 3 ad 3.

11 Motiva ad misericordiam sunt tria maximè, s. mala contra naturam, contra spem, et contra merita alicujus. 2 2. q. 30. 1. c.

12 Defectus est ratio miserendi semper, propter unionem amoris, vel propter possibilitatem patiendi similia. 2 2. q. 30. 2. o.

13 Culpa, inquantum hujusmodi, non est motiva ad misericordiam, quia est volita, sed est motiva ut est annexa alicui contra voluntatem. 2 2. q. 30. 1 ad 1.

14 Misericordia propriè non est ad se, nec ad personas multùm conjunctas, ut ad parentes et filios; sed ad eos est dolor, et in iis durum est expulsivum miserationis, quia in iis non misereremur propriè, sed dolemus, et durum quid patimur. 2 2. q. 30. 1 ad 2. et q. 32. 9 ad 3. et q. 106. 3 ad 1.

15 Injuriæ illatæ miserabilibus, s. pupillis et viduis, exaggerantur, quia magis opponuntur misericordiæ, et nocumenta sunt eis graviora, quia non habent relevantem. 2 2. q. 65. 4 ad 2.

16 Amici, senes, sapientes, debiles, et timidi, maximè miserentur, non autem superbi, audaces, et contumeliæ dispositi. 2 2. q. 30 2. o.

17 Misericordia est in Deo, secundùm effectum et secundùm affectum voluntatis; non autem secundùm passionem. 1ª. q. 21. 3. o. et 2 2. q. 30. 2 ad 1.

18 Proprium opus Dei est tantùm unum, s. benefacere et misereri, sed punire convenit ei, propter culpam peccantis. 2 2. q. 21. 2. c.

19 Deus dicitur omnipotentiam suam parcendo maximè et miserando manifestare; non tam quoad substantiam facti quàm etiam quoad licentiam faciendi. 1ª. q. 25. 3 ad 3. et 2 2. q. 30. 4. c.

20 Deus semper miseretur, puniendo citra condignum, et præmiando ultra condignum. 1ª. q. 21. 4 ad 1.

21 Misericordia Dei dicitur dupliciter, s. repulsio miseriæ præcedentis sine debito, et remotio cujuscumque defectûs sine debito. 1ª. q. 23. 1 ad 3.

22 In omni opere Dei est misericordia et justitia. 1ª. q. 21. 4. o.

23 Deus agendo misericorditer non agit contra justitiam, nec e converso. 1ª. q. 21. 3 ad 2. et 3ª. q. 46. 2 ad 3.

24 In omni opere Dei misericordia semper eminet justitiæ. 1ª. q. 21. 3 ad 2. et 4. c. fi.

25 Opus justitiæ Dei semper fundatur in opere misericordiæ, et ipsum præsupponit. 1ª. q. 21. 4. c. et q. 25. 3 ad 3.

26 Majoris misericordiæ est impios justificare quàm justos creare; sed sunt æqualis potentiæ Dei. 3ª. q. 43. 4 ad 2.

27 Cùm peccatores peccent contra Deum, qui æternus est, conveniens est ut pœna æterna eis ex divina justitia inferatur. Suppl. q. 99. 1. o.

28 Nulla pœna tam dæmonum quàm hominum per divinam misericordiam terminabitur. Suppl. q. 99. 2. c.

29 Sicut dæmonibus pœna inferni erit perpetua, ita et hominibus, quia utrique in malitia sunt obstinati. Suppl. q. 99. 3. o.

30 Christiani soli qui in fide catholica finaliter perseverabunt, et ab aliis criminibus reperientur finaliter absoluti, à pœna æterna erunt immunes. Suppl. q. 99. 4. c.

31 Nec fides nec opera misericordiæ eripient à pœna æterna eos, qui cum peccato mortali decedunt. Suppl. q. 99. 5. o.

1 Missa dicitur quasi transmissa, s. à populo ad Deum, et e converso: vel dicitur ab emissione catechumenorum et excommunicatorum. 3ª. q. 83. 4 ad 9.

2 Ratio et expositio eorum quæ dicuntur et fiunt in missa, et de singulis partibus missæ. 3ª. q. 83. 4. 5.

3 Defectibus et periculis in missa sufficienter occurritur. 3ª. q. 83. 6. o.

4 Debilitas vel ægritudo impedit à celebratione missæ, propter impossibilitatem, ut in privatis usu oculorum vel digitorum, vel linguæ, vel propter periculum, ut in morbo caduco, et alienatione mentis; vel propter abominationem, ut in lepra; sed lepra ordinem non tollit. 3ª. q. 82. 10 ad 3.

5 Audire missam et communionem accipere à peccatore non sententiato ab Ecclesia, licet: quia suspensus à Deo quoad se, non autem quoad alios. 3ª. q. 82. 9. c.

6 Celebrans missam in peccato mortali, vel inducens talem scienter, vel audiens missam præcisi per sententiam Ecclesiæ, vel notorii fornicarii, licèt sustineatur à prælatis, peccat mortaliter. 3ª. q. 82. 9. o.

7 Accipere pro missa aliquid, quasi pretium ejus, est simonia; non autem accipere quasi stipendium laboris. 2 2. q. 100. 2 ad 2.

8 Missa non debet celebrari, nisi pro membris Ecclesiæ; nec in canone missæ debet orari, nisi pro membris Ecclesiæ. 3ª. q. 79. 7 ad 2.

9 Missam licet dicere in loco non sacro, causâ necessitatis, s. in itinere: vel propter destructionem ecclesiarum, sed cum altari portatili, et aliis necessariis; non autem aliter, nisi de licentia episcopi. 3ª. q. 83. 3. o.

10 Plures debent interesse missæ solemni; sed in missis privatis sufficit unus, s. servitor. 3ª. q. 83. 3 ad 12.

11 Missa quotidiè celebratur in ecclesia quintuplici ratione, s. quia semper oportet paratam esse medicinam contra quotidiana peccata: ut lignum vitæ semper sit in medio paradisi; ut nobis quotidiè Christus uniatur sacramentaliter, et nos ei spiritualiter, ut sit apud nos jugis memoria passionis Christi, ut vero agno loco typici agni quotidiè utamur ad vesperam, quem Judæi ad vesperam convertendi esurient. 3ª. q. 83. 2. c. ad 1.

12 Missa potest dici, quando incipit apparere aurora; non autem de nocte, nisi in nativitate Christi, et in vigilia paschæ, in principio noctis. 3ª. q. 83. 2 ad 4.

13 Hora missæ in festis est tertia, in profestis diebus est sexta, in jejuniis nona; sed potest tardari, maximè tempore ordinum. 3ª. q. 83. 2 ad 3.

14 Missa regulariter celebratur solemniter horâ passionis Christi, s. ab hora tertia usque ad nonam. 3ª. q. 83. 2 ad 4.

15 Missæ privatæ possunt dici à mane usque ad tertiam, vel usque ad nonam, in diebus jejuniorum. 3ª. q. 83. 2 ad 5.

16 In natali Christi quilibet sacerdos potest dicere tres missas, s. primam in nocte, secundam in aurora, et tertiam in die, propter triplicem nativitatem Christi, scilicet quarum una est æterna, quæ quantùm ad nos, est occulta, licèt secundùm se sit in plena luce; alia est temporalis, sed spiritualis, quâ s. Christus oritur tanquam lucifer in cordibus nostris; tertia vero est temporalis et corporalis, secundùm quam visibilis nobis processit ex utero virginali carne indutus. 3ª. q. 83. 2 ad 2 et ad 5.

17 Non licet alio die plures missas ab eodem celebrari, pro pecunia, vel adulatione seculariun, sed tantùm pro urgenti necessitate. 3ª. q. 83. 2 ad 5.

18 Quando in una die occurrunt diversa beneficia Dei commemoranda vel impetranda pro vivis vel mortuis, oportet missam pluries celebrari, si adsit facultas, putà unam pro festo, et aliam pro jejunio, vel pro mortuis. 3ª. q. 83. 2 ad 2.

19 Multiplicatio missarum multiplicat oblationem sacrificii, et multiplicat ejus effectus, non autem multitudo hostiarum in una missa; ideò sumens multas hostias in una missa, non percipiet majorem effectum. 3ª. q. 79. 7 ad 3.

20 Missa melioris sacerdotis est melior quoad annexa: ideò melius est eam audire, licet quoad sacramentum, et effectum sacramenti, omnes missæ sint æquales. 3ª. q. 82. 6. o.

1 MISSIO de ratione sua importat respectum missi ad mittentem, et ad aliquem terminum. 1ª. q. 43. 1. c. et 2. c. ad 3.

2 Missio non dicit gradum dignitatis, sed auctoritatem principii in uno, respectu exeuntis ab eo. 1ª. q. 43. 1 ad 1. et 3ª. q. 39. 8 ad 1.

3 Missio visibilis in divinis est signum missionis invisibilis factæ, non quidem tunc, sed priùs. 1ª. q. 43. 7 ad 6.

4 Mittere Filium et Spiritum sanctum, convenit cuilibet personæ divinæ, et toti Trinitati. 1ª. q. 43. 8. o.

5 Spiritus sanctus non mittit se propriè, quia missio dicit distinctionem mittentis à misso, secundùm Præpositivum et Altissiodorensem, sed mittit se impropriè, i. dat se. 1ª. q. 43. 8. o.

6 Homo nullo modo potest mittere Spiritum sanctum. 1ª. q. 83. 8. c. fi.

7 Mitti secundùm imperium, vel secundùm consilium, non convenit Deo, quia dicit minoritatem, nec ubi non fuit prius, quia dicit recessum, sed secundùm originem, et secundùm novum modum. 1ª. q. 43. 1. o. et 3. c. et 4 ad 3. et 5. c. ad 3. et 6. c. et q. 112. 1. c. ad 3.

8 Mitti convenit Filio, et Spiritui sancto, sed nullo modo convenit Patri, nec Trinitati. 1ª. q. 43. 4. 8. o. et q. 112. 1. c. et 3ª. q. 39. 8 ad 1.

9 Mitti invisibiliter convenit Filio et Spiritui sancto, non autem Patri. 1ª. q. 43. 5. o.

10 Mitti visibiliter ut donum, et ut sanctificationis indicium, convenit Spiritui sancto; Filio autem, ut sanctificationis auctori. 1ª. q. 43. 7. o.

11 Missio Filii et Spiritûs sancti distinguitur secundùm originem, et secundùm effectus illuminationis, et inflammationis; sed conveniunt in gratia, nec una potest esse sine alia. 1ª. q. 43. 5 ad 3.

12 Missio Filii est prior missione Spiritûs sancti, ratione donorum, et exitûs, sed ratione dantis est e converso. 3ª. q. 7. 13. c.

13 Missio Filii prior est ordine naturæ, missione Spiritûs sancti, sicut ordine naturæ, Spiritus sanctus procedit à Filio, et à sapientia dilectio. 3ª. q. 7. 13. c.

14 Missio filii Dei triplex, s. in mente, in carne, et ad prædicandum. 3ª. q. 42. 1. o.

15 Non est missus Christus ad prædicandum, nisi ad oves quæ petierunt domus Israel, quadruplici ratione, s. primò ut ostenderet impleri promissiones factas Judæis, et non gentibus; secundò ut ejus adventus ostenderetur esse à Deo; tertiò ut Judæis auferret calumniandi materiam; quartò quia Christus per crucis victoriam meruit potestatem, et victoriam, et dominium super gentes. 3ª. q. 42. 1. o.

16 Missio invisibilis non fit ad sacramenta, quia non fit, nisi respectu termini. 1ª. q. 43. 6 ad 4.

17 Missio invisibilis fit ad omnes existentes in gratia 1ª. q. 43. 6. o.

18 Ad patres veteris Testamenti facta est missio invisibilis. 1ª. q. 43. 6 ad 1.

19 Missio invisibilis fit ad sanctos, in omni augmento gratiæ, secundùm extensionem ad novum effectum, non autem secundùm intensionem. 1ª. q. 43. 6 ad 2.

20 Ad beatos facta est missio invisibilis, in principio beatitudinis, non autem postea, quoad intensionem gratiæ, sed quoad extensionem, i. quoad aliqua mysteria, quæ eis revelantur de novo, usque ad diem judicii. 1ª. q. 43. 6 ad 3.

21 Missio invisibilis facta est ad Christum in primo instanti suæ conceptionis et nulla ulteriùs. 1ª. q. 43. 6 ad 3. et 7 ad 6.

22 Missio invisibilis plenior fit post incarnationem quàm priùs, secundùm communem statum, licèt in spirituali sit e converso. 1ª. q. 43. 7 ad 6.

23 Ad patres veteris Testamenti non fuit facta missio visibilis, quia priùs debuit perfici missio visibilis Filii quàm Spiritus sanctus manifestet eum. 1ª. q. 43. 6 ad 1. et 7 ad 6.

24 Missio visibilis primò facta est Christo, et post apostolis, quia per eos gratia in alios diffusa est, secundùm quòd per eos Ecclesia plantata est. 1ª. q. 43. 7 ad 6.

25 Missio visibilis facta est ad Patres in primitiva Ecclesia, ut ad fundatores Ecclesiæ, non autem nunc, quia per eam firmamur. 1ª. q. 43. 7 ad 6.

26 Ad Christum facta est missio visibilis Spiritûs sancti bis, s. in baptismo in specie columbæ, et in transfiguratione in nube lucida, sed et ad apostolos bis, primò in flatu, secundò in linguis igneis, propter multa mysteria. 1ª. q. 43. 7 ad 6. et 3ª. q. 39. 6 ad 4. et q. 72. 2 ad 1.

27 Natura humana in qua, et per quam, facta est missio visibilis Filii Dei, est illa ad quam fit missio; ideò Filius Dei est in ea novo modo, non autem creatura secundùm quam fit missio visibilis Spiritûs sancti. 1ª. q. 43. 7 ad 1.

28 Missio visibilis non fit secundùm visionem imaginariam, ut prophetia, nec secundùm res præexistentes, ut sacramenta utriusque Testamenti, sed sicut in signis, sicut flamma rubi, et columna ignea. 1ª. q. 43. 7 ad 2. et 3ª. q. 39. 8 ad 2.

MODALIS distinctio, per sensum compositum, et sensum divisum, non tenet in formis inseparabilibus. 1ª. q. 14. 15 ad 3.

1 **MODESTIA** est virtus moderativa passionum; idcò adjungitur temperantiæ, ut virtuti principali, quia est circa difficillima. 2 2. q. 143. o. et q. 160. o.

2 Modestia est circa actiones interiores, et exteriores. 2 2. q. 160. 2. c. ad 1. et q. 168. 1. o.

3 Modestia moderatur exteriorem hominis vitam in incessu, habitu, et hujusmodi; sed epychia moderatur observantiam verborum legis, potest tamen esse quòd nomen epychiæ apud Græcos per quamdam similitudinem transferatur ad omnes moderationes. 2 2. q. 120. 2 ad 3.

4 Partes modestiæ à diversis assignantur diversimodè. 2 2. q. 160. 2 ad 2.

5 Partes modestiæ, secundùm Andronicum, sunt tres, s. bona ordinatio, quæ discernit quæ et quo ordine sunt agenda; ornatus, qui servat decentiam in agendis; et austeritas, s. in verbis. 2 2. q. 143. c. fi. et q. 160. 2. fi. et q. 168. 1. c. fi.

6 Partes modestiæ, secundùm Tullium, sunt quatuor, s. humilitas, studiositas, mansuetudo, et simplicitas, et secundùm Aristotelem, etiam eu-

Irapelia. 2 2. q. 160. 2 c. et q. 161. 4. o. et q. 166. 2. c. fi. et q. 168. 2 c. fi.

7 Sub modestia continetur **omnis moderatio motuum corporalium, et rerum exteriorum, et spei, secundùm Tullium.** 2 2. q. 143. ad 4. et q. 160. 2. c.

Omnis modus, inquantum modus, bonus est, sed malus ideò dicitur, quia minora sunt quædam quàm esse debuerant; aut quia non iis rebus accommodantur, quibus accommodanda sunt; et ideò dicuntur mala, quia sunt aliena et incongrua, et ita dicitur malus modus, vel mala species, vel malus ordo. 1ª. q. 5. 5 ad 4.

4 **Mollities** propriè respicit defectum delectationum, sed deliciæ respiciunt causam impeditivam earum, s. laborem vel aliquid tale: ideò deliciæ sunt quædam mollities. 2 2. q. 138. 4 ad 2.

2 Mollis dicitur, qui recedit à bono, propter tristitias causatas ex defectu delectationum, quasi cedens debili moventi; non autem si gravi moventi cedant. 2 2. q. 138. 4. c

3 Mollities est vitium oppositum perseverantiæ, et causatur dupliciter, s. ex consuetudine, et ex naturali dispositione. 2 2. q. 138. 4. o. et 2. c.

4 Qui patiuntur muliebria, dicuntur molles, quasi mulieres effecti. 2 2. q. 138. 4 ad 5.

Moneta. Cudentes falsam monetam, possunt justè occidi in judicio seculari, et rebus suis spoliari. 2 2. q. 11. 5. c.

Monstra dicuntur peccata, inquantum sunt ex peccato in actu naturæ à fine ultimo, non autem à fine proximo. 1 2. q. 21. 4 ad 4 et ad 2.

Moralia specificantur ex fine. 1ª. q. 48. 4 ad 2.

4 **MORS** et omnis defectus corporalis et rebellio carnis ad spiritum sunt pœna peccati primorum parentum, consequens pœnam principalem, scilicet subtractionem originalis justitiæ. 1 2. q. 85. 5. o. et q. 87. 7. c. ad 4. et q. 94. 5 ad 2. et q. 100. 8 ad 3. et q. 102. 5 ad 4. et 2 2. q. 153. 2 ad 4 et ad 2 et ad 3. et q. 164. o. et 3ª. q. 1. 4 ad 2. et q. 14. 4. c. et 3. c. ad 2. et 4. c. ad 3. et q. 52. 5. c.

2 Causa mortis, et aliorum defectuum corporalium in natura humana, est duplex, s. remota, i. contrarietas principiorum, et proxima, s. peccatum. 2 2. q. 164. 4 ad 4. et 3ª. q. 14. 3 ad 2. et q. 15. 2 ad 4.

3 Mors, ut justa pœna, est à Deo, non autem ut est malum naturæ humanæ. 1 2. q. 85. 5. c. fi. et q. 94. 5 ad 2. et q. 100. 8 ad 3. et 2 2. q. 164. 4 ad 4.

4 Mors et alii defectus non sunt æqualiter in omnibus, triplici ratione, s. propter peccata parentum, utilitatem filiorum, et diversam complexionem. 1 2. q. 85. 5 ad 4. et q. 87. 7 ad 4. et 2 2. q. 164. 4 ad 4.

5 Primi parentes senescendo inceperunt mori primâ die quâ peccaverunt, licèt postea multum vixerint. 2 2. q. 164. 4 ad 8.

6 Ante resurrectionem omnes morientur. 1 2. q. 81. 3 ad 4. et 3ª. q. 46. 11 ad 4.

7 Pœna mortis in præsenti non infligitur pro quolibet peccato mortali, sed tantùm pro peccato inferente damnum irreparabile, vel pro horribili deformitate. 2 2. q. 66. 6 ad 2. et q. 108. 3 ad 3.

8 Nullus debet eripi de morte contra jura. 2 2. q. 10. 12 ad 2. et q. 59. 4 ad 3. et 3ª. q. 68. 10 ad 4.

9 Mors ut privatio vitæ, vel ut terminus alterationis præcedentis, est pœna damni, non autem est pœna sensûs; nec afflixit, nisi ratione alterationis præcedentis. 2 2. q. 164. 4 ad 7.

10 Mors est meritoria, licèt sit pœna, quia boni bene utuntur bonis et malis, sicut mali malè utuntur et bonis et malis. 2 2. q. 164. 4 ad 6.

11 Mors illata, etiam pro criminibus, aufert totam pœnam pro criminibus debitam in alia vita, vel partem pœnæ, secundùm quantitatem culpæ, patientiæ et contritionis, non autem mors naturalis. 2 2. q. 25. 6 ad 2.

12 Mors et alii defectus naturæ causant dolorem et timorem, quia sunt contra naturam particularem. 1 2. q. 42. 2 ad 3.

13 Mors secundùm se est odibilis naturaliter; sed est appetibilis, propter beatitudinem. 1 2. q. 5. 3. c. et 3ª. q. 46. 6. c. ad 4.

14 Quilibet tenetur mori pro salute animæ proximi certa; aliter est de consilio. 2 2. q. 26. 5 ad 3.

15 Exponere se, et suos, periculo mortis, pro liberatione personæ per quam sustentatur Ecclesia, vel respublica, est laudabile. 2 2. q. 32. 6. c.

16 Virtuosus maximè tristatur de morte sua, quia privatur maximo bono, quo maximè dignus est, s. vitâ et virtutibus, secundùm præsentem usum: licèt quidam gaudeant, propter spem beatitudinis. 2 2 q. 123. 8 c. et 3ª. q. 46. 6 ad 8.

17 Decens fuit Christum mori. 3ª. q. 50. 1. o. et q. 52. 1. c.

18 Christus habuit simpliciter necessitatem moriendi absolutam, etiamsi non occideretur secundùm aliquos, sed ratione humanitatis tantùm, necessitatem verò finis habuit etiam ratione personæ. 3ª. q. 14. 2. o.

19 Mors Christi fuit violenta ex parte naturæ humanæ, licèt personæ ejus non potuerit inferri violentia; sed quantùm in occidentibus fuit, intulerunt mortem. 3ª. q. 14. 2. o. et q. 46. 3 ad 2. et q. 47. 1. o.

20 Christus mortuus est ex obedientia et charitate triplici ratione, s. ratione justificationis humanæ, ratione reconciliationis divinæ, et ratione victoriæ Christi. 3ª. q. 47. 2. o. et q. 48. 2. 3. c. et q. 49. 1. c. et 4 ad 3. et q. 51. 4. c. et q. 53. 1. c principio.

21 In symbolo fidei dicitur, quòd Filius Dei est passus, mortuus, et sepultus. 2 2. q. 1. 8. c. et q. 2. 7. o. et 3ª. q. 50. 2. b. et c. fi.

22 Mors Christi in fieri causavit nostram salutem, merendo eam, non autem in facto esse, sed tantùm effectivè, destruendo mortem animæ, id est, peccatum et mortem corporis. 3ª. q. 50. 6. o. et q. 51. 1 ad 2. et 2 ad 4. et 4. c. ad 2. et q. 53. 2 c. ad 3. et q. 56. 1 ad 4.

23 Mors Christi est causa efficiens gratiæ, et causa sufficiens salutis nostræ. 3ª. q. 50. 6. o. et q. 51. 1 ad 2. et 2 ad 4. et 4. c. ad 2. et q. 53. 2. c. ad 3. et q. 56. 1 ad 4.

24 Christus noluit mori ex morbo, nec in senectute, sed ex passione illata, et in juventute, ne invitus, vel ex infirmitate putaretur mori. 3ª. q. 46. 3 ad 2 et 9 ad 4. et q. 51. 3. c.

25 Christus fuit simpliciter mortuus. 3ª. q. 0. 4. c. et 5. c.

26 Licèt Deus sit immortalis, tamen convenienter confitemur, unigenitum Dei verbum fuisse passum et mortuum; quia non hæc ei attribuimus, secundùm naturam divinam, sed secundum humanam, quam pro nostra salute in unitatem personæ assumpsit. 2 2. q. 1. 8. c.

27 In morte Christi fuit separata anima à sorpore. 3ª. q. 50. 3. b. et c. ad 4. et 4. c. ad 1. et 6. c. et q. 52. 3. c. et q. 55. 1 ad 1. et q. 54. 1. c.

28 In morte Christi deitas non fuit separata ab anima ejus. 3ª. q. 50. 3. o. et 4 ad 1. et q. 52. 3. c. et q. 55. 4. c.

29 Nec à carne ejus. 3ª. q. 50. 2. o. et 3 ad 1. et 4 ad 1. et 6. c. et q. 52. 3. c. et q. 53. 1 ad 2. et 4. c. et q. 76. 1 ad 1.

30 Nec à sanguine ejus. 3ª. q. 25. 2. c.

1 Mos primò significat consuetudinem, i. frequentiam eorum quæ sunt in potestate nostra; secundò actum, vel inclinationem appetitûs humani, à natura, vel consuetudine, vel infusione. 1 2. q. 58. 1. c.

2 Mores in brutis dicuntur per similitudinem, ea quæ fiunt ab eis, ex passionibus appetitûs. 1 2. q. 24. 4 ad 3. et q. 58. 1. c.

3 Mores divinos debemus imitari. 2 2. q. 10. 11. c. principio.

4 Motus, propriè significat actum imperfectum mobilis; sed, secundum similitudinem, prædicatur de omni operatione. 1ª. q. 9. 1 ad 1. et q. 14. 1 ad 2. et q. 18. 1. c. et 3 ad 1. et q. 19. 1 ad 1 et ad 3. et q. 50. 1 ad 2. et q. 53. 1 ad 2. et q. 58. 1 ad 1. et q. 59. 1 ad 3. et q. 73. 2. c. et 1 2. et q. 31. 2 ad 1. et q. 109. 1. c. et 2 2. q. 179. 1 ad 3. et q. 180. 6. c. et 3ª. q. 21. 1 ad 3. et q. 34. 2. c.

2 Omnis motus vel mutatio est actus existentis in potentia, inquantum hujusmodi. 1ª. q. 9. 1. c.

3 Motus dicitur æquivocè, de operatione corporali, et spirituali. 1ª. q. 18. 3 ad 1. et q. 53. 1. o. et q. 56. 1 ad 3.

4 Omnis motus vel mutatio sequitur aliquam potentialitatem. 1ª. q. 9. 1. c.

5 Motus duplex, s. naturalis, et voluntarius, et de ratione utriusque est, quòd sit à principio intrinseco. 1 2. q. 6. 1 ad 3. et 4. 3. c.

6 Motus naturalis est tantùm ad unam partem, et perficitur quiete naturali, et est corporis existentis extra ubi naturale; voluntarius autem est ad opposita. 1ª. q. 20. 1. c.

7 Motus dicitur naturalis dupliciter, s. à principio activo, vel à principio passivo et materiali. 1 2. q. 6. 3 ad 2. et 3ª. q. 52. 4. c.

8 Motus reducitur ad genus sui termini, inquantum procedit de potentia ad actum, quia terminus est in motu in potentia. 1ª. q. 62. 4 ad 2. et 3ª. q. 62. 4 ad 2.

9 Motus reducitur ad genus sui termini quoad substantiam suam, licèt ponatur in prædicamento passionis, inquantum importat ordinationem moventis et mobilis. 3ª. q. 62. 2 ad 2

10 Nullus motus denominatur à subjecto, sed à termino. 3ª. q. 35. 1 ad 2.

11 Terminus motus duplex, s. res ad quam tendit, et quies in ea; et utrque duplex, s. totius, et partis. 1ª. q. 5. 6. c. et 1 2. q. 11. 3. c. et q. 12. 2. o.

12 Unius motus non possunt esse plures termini ex eadem parte, nisi subordinati. 1 2. q. 12. 3 ad 2.

13 Motus accipit speciem à termino ad quem, non autem à termino à quo. 1ª. q. 23. 1 ad 3.

14 Motus existentis in potentia est propter indigentiam suam, non autem motus existentis in actu, sed est propter indigentiam alterius. 1ª. q. 53. 1 ad 3.

15 Motus est actus imperfecti, sed operatio est actus perfecti. 1ª. q. 18. 1. c. et 3 ad 1. et q. 53. 1 ad 2. et q. 56. 1 ad 3. et q. 58. 1 ad 1. et q. 59. 1 ad 3. et q. 73 2. c.

16 In motu discreto potest dici aliquid moveri in termino à quo, et in termino ad quem, et in quolibet ubi in quo est mobile, quia successio diversorum ubi, dicitur motus, non autem in motu continuo. 1ª. q. 53. 1 ad 3 et 3 ad 3.

17 Quando ex una causa proveniunt multi motus, tantùm primus motus respicit necessariò illud principaliùs quod respicit causa; cæteri verò respiciunt principaliùs quod convenit ei secundùm propriam rationem. 1 2. q. 36. 1 ad 3.

18 Nomen motûs et distantiæ, et omnium hujusmodi, derivatum est à motu locali, ad omnes alios motus. 1 2. q. 7. 1. c.

19 Motus localis est perfectior cæteris motibus. 1ª. q. 110. 3. c. et 2 2. q. 180. 6. c.

20 Motus localis est primus. 1ª. q. 67. 2 ad 3. et 2 2. q. 182. 6. c.

21 Per motum localem nihil acquiritur in mobili, sed tantùm acquiritur aliquid extra, s. locus. 1ª. q. 110. 3. c.

22 Necesse est esse aliquod movens omninò immobile. 1ª. q. 2. 3. c. et q. 9. 1. o. et q. 73. 1 ad 1.

23 Motus semper ab immobili procedit, et ad aliquid quietum terminatur. 1ª. q. 79. 8. c. et q. 82. 1. c. fi. et q. 84. 1 ad 3. et q. 115. 3. c.

24 Primum movens in quolibet genere est non motum in illo genere motûs. 3ª. q. 12. 3. c. et q. 22. 4. c.

25 Deus movet, sicut desideratum et intellectum, non quidem semper à moto, sed à seipso. 1ª. q. 105. 2 ad 2.

26 In omnibus moventibus ordinatis, virtus secundi derivatur à primo, quia secundum non movet, nisi inquantum movetur à primo. 1 2. q. 93. 3. c. et q. 109. 1. c.

27. In omnibus motoribus et mobilibus ordinatis, motor inferior habet motum proprium, et præter hoc, sequitur motum superioris motoris. 2 2. q. 2 3. c.

28 Res naturalis dupliciter non potest ab aliquo moveri, scilicet propter impedimentum fortioris motoris, vel quia non subjicitur ei quoad illud. 2 2. q. 104. 5. c.

29 Omne quod movetur, ab alio movente movetur. 1ª. q. 2. 3. c.

30 In moventibus et motis, non proceditur in infinitum. 1ª. q. 2. 3. c. et q. 51. 3 ad 3.

31 Res intantum indiget moveri ab alio, inquantum est in potentia quoad exercitium actûs, vel quoad determinationem objecti. 1ª. q. 2. 3. c. et 1 2. q. 9. 4. c.

32 Omne movens trahit ad se, vel pellit à se. 1 2. q. 23. 4. c.

33 Omne movens dat moto tria, s. inclinationem, motum, et quietem. 1 2. q. 23. 4. c. et q. 26. 2. c.

34 Omne movens se dividitur in duas partes, s. in partem moventem, et partem motam, quod convenit tantùm animatis. 3ª. q. 32. 4. c.

35 Idem secundùm diversa potest se movere, non autem secundùm idem. 1 2. q. 9. 3. o. et q. 51. 2 ad 2. et 2 2. q. 59. 3. c.

36 Eorum quæ moventur à principio intrinseco, quædam movent se, scilicet omnia quæ cognoscunt finem, non autem alia. 1 2. q. 6. 1. c.

37 Moventium se, quintuplex gradus, scilicet secundùm executionem tantùm, ut plantæ; secundùm formam imperfectè, ut fixa; vel perfectè, ut bruta; secundùm finem aliquorum, ut homo; vel universaliter, ut Deus. 1ª. q. 18. 3. c.

38 In omni natura, in qua differt operatio à substantia, oportet esse aliquem motum motûs. 1ª. q. 9. 2. o.

39 Non omne quod movetur est corpus, nisi per se in motu naturali. 1ª. q. 75. 1 ad 1.

40 In omnibus rebus creatis est aliquid stabile ad minus materia prima, et aliquid mobile sive ad motum pertinens, vel ad operationem, et quantùm ad utrumque, res indigent gubernatione, aliàs in nihilum deciderent. 1ª. q. 103. 1 ad 2.

41 Omne quod movetur, manet secundùm aliquid, et secundùm aliquid transit; ideò est compositum. 1ª. q. 9. 1. c.

42 Omne quod movetur, suo motu acquirit aliquid, et pertingit ad aliquid, ad quod priùs non pertingebat. 1ª. q. 9. 1. c.

MOYSES, secundùm Dionysium, propter multam suam mansuetudinem, fuit dignus apparitione divinâ, ideò mansuetudo debet maximè appeti. 2 2. q. 157. 4. ar. 1.

1 MULIER facta est ex viro, quadruplici ratione, s. ut primus homo esset similis Deo, in ratione principii, ut eam plus diligeret, ut ei præesset, ut significaret quòd Christus est principium Ecclesiæ. 1ª. q. 92. 2. o.

2 Mulier debuit produci seorsùm, in prima rerum productione, ut esset major discretio sexuum in hominibus, et ut vacent magis operationi nobiliori, scilicet contemplationi. 1ª. q. 92. 1. c.

3 Mulier facta fuit in adjutorium viri, quoad generationem tantùm, quia in aliis meliùs adjuvatur vir per virum quàm per mulierem. 1ª. q. 92. 1. c. principio. et q. 98. 2. c. 2.

4 Mulier in statu innocentiæ fuit imperfectior viro, et secundùm corpus, et secundùm animam, non autem in statu gloriæ. 1ª. q. 92. 1 ad 2.

5 In statu innocentiæ fuissent tot mulieres, quot viri. 1ª. q. 99. 2 ad 3.

6 In actu tentationis diaboli, mulier assumebatur quasi instrumentum tentationis ad dejiciendum virum, quia mulier erat infirmior viro : unde magis seduci poterat. 2 2. q. 165. 2 ad 1.

7 Mulier propter elationem præcedentem seducta est, ut crederet quòd serpens haberet usum loquendi, non quidem per naturam, sed supernaturaliter. 1ª. q. 94. 4 ad 1 et ad 2. et 1 2. q. 89. 3 ad 2. et 2 2. q. 165. 1 ad 4. et 4 ad 1.

8 Inspectio mulierum ordinatur ad aliquid noxium, s. ad concupiscendum. 2 2. q. 167. 2. c.

9 In mulieribus non est sufficiens robur mentis ad hoc, ut concupiscentiis resistant. 2 2. q. 149. 4. c. et q. 165. 2 ad 1.

10 Non est crimen mulieris per violentiam violatæ, si consensus non adsit. 2 2. q. 64. 5 ad 3.

11 Multiloquium est filia gulæ. 2 2. q. 148. 6. c.

MUNDANA quælibet reducuntur ad tria, s. ad honores, ad divitias, et ad delicias. 1 2 q. 108. 3 ad 4. et 4. c.

MUNDITIA cordis duplex, s. ab affectionibus inordinatis per virtutes et dona appetitûs, et à phantasmatibus et erroribus per donum intellectûs; et hæc est completiva visionis Dei, prima autem disponit ad eam. 2 2. q. 8. 7. o.

1 ESSE in sæculo in mundo dicitur dupliciter, s. secundùm præsentiam corporalem, et secundùm affectum mentis. 2 2. q. 188. 2 ad 3.

2 Mundus est necessariò unus. 1ª q. 47. 3. o.

3 Mundus non est factus à casu, sed à solo Deo. 1ª. q. 45. 1. o. et q. 47. 1. o. et q. 103. 1. o.

4 Mundus habet esse post non esse, ex sola voluntate Dei. 1ª. q. 46. 2. o.

5 Antequam esset, possibile erat mundum esse potentia Dei, non autem potentia materiæ. 1ª. q. 9. 2. c. et q. 46. 1 ad 1.

6 Deus præcessit mundum duratione æternitatis, non autem duratione temporis. 1ª. q. 46. 1 ad 8.

7 Si mundus semper fuisset, non æquaretur Deo in duratione. 1ª. q. 46. 2 ad 3.

8 Mundus necessariò gubernatur ab uno, s. à Deo. 1ª. q. 103. 1. 3. o. et 1 2. q. 91. 1. c.

9 Facillima via ad ostendendum Deum esse, et omnia esse ab eo, est ex suppositione novitatis mundi. 1ª. q. 46. 1 ad 6.

10 Solutiones earum rationum falsarum argumentium æternitatem mundi ponuntur. 1ª. q. 46. 1. o.

11 Si mundus esset æternus, sequeretur necessariò, animas esse infinitas, vel animam pluries uniri diversis corporibus, vel esse unum tantùm intellectum omnium hominum. 1ª. q. 46. 2 ad 8.

12 Novitas vel æternitas mundi non potest probari demonstrativè. 1ª. q. 46. 1. 2. o.

13 Aristoteles non intendit demonstrare æter-

nitat m mundi, sed disputativè tantùm procedere. 1ª. q. 46. 1. c.

14 Ante mundum fuit tempus, intelligitur secundùm imaginationem tantùm. 1ª. q. 46. 1 ad 8.

MUNUS datum vel acceptum pro re spirituali, quasi pretium ejus, est simonia, non autem quasi stipendium, et est triplex munus, s. munus à manu, à lingua, et ab obsequio. 2 2. q. 78. 2 ad 3. et q 100. 2 ad 2. et 5. o.

MUSICA instrumenta, et cantus, erant in veteri Testamento, sed Ecclesia assumpsit secundum, quia morale est; non autem assumpsit primum, quia instrumenta illa figuralia sunt, et nimis occupant animum, et ipsum movent ad corporalem delectationem, ideò sunt contra sapientiam, et ideò subtrahuntur in ecclesia instrumenta musica, ut à corporalibus retrahantur, divinis laudibus mancipati. 2 2. q. 91. 2 ad 4.

1 MUTABILE dicitur dupliciter, s. per potentiam in eo existentem vel per potentiam existentem in alio. 1ª q. 9. 2. c.

2 Mutabilitatis principium et causa est rei potentialitas. 1ª. q. 9. 1. c.

3 Philosophi non consideraverunt mutabilitatem, nisi eam quæ est secundùm formam à causa mutabili. 1ª. q. 44. 2. c. et q. 45. 2 ad 1.

4 Angeli non sunt hâc mutabilitate mutabiles, quantùm ad id quod in eorum natura est. 1ª. q. 44. 2. c. et q. 45. 2 ad 1.

1 MUTATIO triplex, s. naturalis, miraculosa, et annihilatio. 3ª. q. 13. 2. c.

2 Nihil potest esse ubi priùs non fuit, nisi vel eo mutato, vel mutato alio in ipso. 3ª. q. 75. 2. c.

3 Omne quod quocumque modo mutatur, est in potentia, et manet quoad aliquid, et quoad aliquid transit, et est compositum, et acquirit aliquid prius non habitum. 1ª. q. 9. 1. c.

4 Mutatio accipit speciem et dignitatem à termino ad quem, non autem à termino à quo. 1ª. q. 45. 1 ad 2.

5 In omni mutatione oportet aliquid idem esse sub utroque termino, habens se nunc aliter quàm prius. 1ª. q. 45. 2 ad 1.

6 Omnis mutatio possibilis fieri à quacumque creatura, potest fieri ab anima Christi, inquantum est instrumentum divinitatis, non autem secundùm se. 3ª. q. 13. 2 ad 2.

MUTATUM esse, est pars motûs discreti, et terminus motûs continui. 1ª. q. 53. 2 ad 3.

MUTILATIO membrorum est illicita, nisi fiat propter salutem totius corporis, non autem animæ, vel nisi fiat per publicam potestatem, propter bonum commune. 2 2. q. 62. 2 ad 1. et q. 65. 1. o.

N

1 NATIVITAS est exitus à generante, conjuncto, à quo habet principia sufficientia, et dicitur oriri, ratione primi, nasci ratione secundi, et gigni ratione tertii. 1ª. q. 27. 2. c.

2 Nativitas attribuitur alicui dupliciter, s. ut subjecto nascenti, et ut termino; primum convenit tantùm supposito, secundum autem formæ et naturæ. 3ª. q. 35. 1. c. et 2. c. ad 3. et 4. c.

3 Esse, fieri, et nasci propriè, convenit tantùm subsistenti, sed convenit formis consequenter, accidentibus autem per accidens. 3ª. q. 35. 1. o.

4 Nasci et oriri convenit omni et soli viventi generabili, sed secundùm similitudinem convenit accidenti, aquæ, et soli. 1ª. q. 27. 2. c.

5 Fructus arborum, capilli, ova, et hujusmodi, dicuntur nasci, sed non dicuntur filii. 1ª. q. 27. 2. c. et 3ª. q. 32. 3. c.

6 Nativitas Christi ex parte matris fuit naturalis, sed ex parte operationis Spiritûs sancti fuit miraculosa; unde beata Virgo est vera et naturalis mater Christi. 3ª. q. 35. 3 ad 2. fi.

7 Christus potest dici bis natus. 3ª. q. 35. 2 ad 4.

8 Nativitas Christi duplex, s. nativitas æterna à patre, et nativitas temporalis à matre. 3ª. q. 35. 2. o. et 5. c.

9 Christus non fuit subjectus tempori in nascendo, sicut cæteri homines; sed elegit tempus quo convenientissimè nasceretur. 3ª. q. 35. 8. o.

10 Christus natus est nocte, quia venit ad tenebras infirmatis nostræ. 3ª. q. 83. 2 ad 2 et ad 4.

11 Christus voluit nasci in Bethleem, in diversorio, propter humilitatem; non autem in Hierusalem, nec Romæ, nec Nazareth. 3ª. q. 35. 7. o. et q. 46. 10 ad 1.

12 Christus voluit nasci de populo Judæorum, quia decebat eum nasci ex populo pollente speciali prærogativâ sanctitatis. 1 2. q. 98. 4. c. ad 1. et 5. c. et 3ª. q. 4. 6 ad 3

13 Christus natus est per genitalia beatæ Virginis, dummodo per hoc perfectioni virtutis nihil subtrahatur, secundùm Hieronymum contra Helvidium, et cùm dicit Ambrosius, quòd Christus aperuit matris suæ vulvam, hoc dicit exponens illud, quod evangelista de lege induxit; quòd quidem, ut Beda dicit, consuetæ nativitatis more loquitur, non quòd Dominus sacri ventris ostium, quod ingressus sanctificaverat, egressus devirginasse credendus sit; unde illa adapertio non significat reserationem communem claustri pudoris virginei, sed solùm exitum prolis de utero matris. 3ª. q. 28. 2 ad 1.

14 Nativitas Christi non debuit omnibus manifestari, sicut adventus ejus, nec tantùm parentibus, nec omnibus occultari. 3ª. q. 36. 1. 2. o. et q. 39. 8 ad 3.

15 Electi sunt convenienter aliqui, de qualibet conditione hominum, quibus ostenderetur primò nativitas Christi. 3ª. q. 36. 3. o.

16 Christus manifestavit nativitatem suam, primò per alias creaturas, secundò autem per seipsum. 3ª. q. 36. 4. o.

17 Nativitas Christi ostensa fuit per signa convenientia, s. per angelos, per stellam, et per inspirationem. 3ª. q 36. 5. o.

18 Nativitas Christi fuit ostensa convenienti ordine, s. primò pastoribus, secundò magis, tertiò Simeoni et Annæ. 3ª. q. 36. 3. 6. o.

19 Quando Christus natus est, oleum fluxit Romæ, et in Hispania apparuerunt tres soles paulatim uniti. 3ª. q. 36. 3 ad 3.

20 Ostensâ nativitate Christi, Herodes turbatur ad dignitatem Christi, in figuram judiciariæ potestatis ejus, et in figuram dejectionis diaboli;

sed Judæi turbantur, quia iniqui erant, et adulantes. 3ª. q. 36. 2 ad 3.

1 **NATURA** dicitur à nascendo. 1ª. q. 29. 1 ad 4. et 3ª. q. 2. 1. c.

2 Natura non est serva, nec est domina, sed persona est serva vel domina, ratione naturæ. 3ª. q. 20. 1 ad 2 et 2. o.

3 Tota natura comparatur Deo, ut instrumentum agenti principali. 1 2. q. 1. 2. c. et q. 6. 1. ad 3.

4 Omne perpetuum est per se intentum à natura, et nihil aliud. 1ª. q. 98. 1. c.

5 Unum respondet semper naturæ, sicut natura est una, s. vel numero, vel specie, vel genere. 1 2. q. 10. 1 ad 3.

6 Natura sumit principium à perfectis, secundùm causam agentem et formalem, non autem secundùm causam materialem, sed ab imperfectis. 2 2. q. 1. 7 ad 3. et 3ª. q. 1. 5 ad 2. et 6. c.

7 Natura dicitur dupliciter secundùm aliquos, s. natura naturans, i. Deus ordinans naturas omnium, sive auctor naturæ, vel qui creavit omnes naturas, et ut instrumentum ejus. 1 2. q. 1. 2. c. et q. 6. 1 ad 3. et q. 26. 1. c. et q. 67. 1. c. principio.

8 Natura dicitur dupliciter, s. quælibet substantia vel accidens, et principium motûs intrinsecum. 1 2. q. 10. 1. c.

9 Natura significat quadrupliciter, primò generationem viventium, i. nativitatem; secundò principium intrinsecum cujuscumque motûs; tertiò materiam et formam; et quartò essentiam cujuscumque rei. 1ª. q. 29. 1 ad 4. et 3ª. q. 2. 1. 12. c.

10 Supra facultatem naturæ est aliquid tripliciter, s. quantùm ad substantiam facti, quantùm ad id in quo fit, et quantùm ad modum et ordinem faciendi. 1 2. q. 113. 9. o. et 3ª. q. 45. 4 ad 2.

11 Quæ sunt supra naturam, solâ fide tenemus. 1ª. q. 99. 2. c.

12 Visio Dei est supra naturam animæ rationalis, inquantum propriâ virtute ad eam pervenire non potest; sed est secundùm naturam ejus inquantum est capax ejus: scientia verò increata, est ei supra naturam omnibus modis. 3ª. q. 9. 2 ad 3.

13 Nulla natura potest supra se, i. in actum excedentem proportionem virtutis suæ, sed potest in objectum supra se. 1ª. q. 11. 1 ad 3. fi. et q. 84. 1 ad 2. fi. et 2 2. q. 109. 3 ad 2.

14 Ad perfectionem naturæ inferioris concurrunt duo, s. aliquid secundùm motum proprium, et aliud supernaturali perfectione secundùm motum naturæ superioris. 2 2. q. 2. 3. c.

15 Perfectio naturalis creaturæ non solùm consistit in eo quod ei competit secundùm suam naturam, sed in eo etiam quod ei attribuitur, ex quadam supernaturali perfectione divinæ bonitatis. 2 2. q. 2. 3. c.

16 In omnibus asserendis, sequi debemus naturam, præter tradita auctoritate divinâ, quæ sunt supra naturam. 1ª. q. 99. 1. c. et q. 101. 1. c.

17 Contra naturam sumitur dupliciter, s. ut opponitur ei, quod est secundùm naturam, i. conveniens naturæ, et ut opponitur ei, quod est esse à natura; primo modo potest assuefieri, non autem secundo modo. 1 2. q. 71. 2 ad 2.

18 Deus non facit contra naturam. 3ª. q. 44. 2 ad 1.

19 Ea quæ Deus facit præter solitum cursum naturæ, non sunt contra naturam. 2 2. q. 104. 4 ad 2. et 3ª. q. 44. 2 ad 1.

20 Si potestas major intantum invalescat, quòd mutet contrariam inclinationem in inclinationem propriam, jam non erit aliqua repugnantia, vel violentia, sicut quando agens fortius, corrumpendo corpus grave aufert ei inclinationem quâ tendit deorsùm: et sic ferri sursùm non est ei violentum, sed naturale. 1 2. q. 56. 4. c.

21 Sicut Deus non agit contra naturam, sed contra solitum cursum naturæ, sic non agit contra virtutes, nec præcipit contra eas, sed contra solitum modum earum. 2 2. q. 104. 4 ad 2. et q. 154. 2 ad 2.

22 Peccata contra naturam sunt contra Deum: ideò sunt graviora sacrilegio, quantò ordo naturæ prior est quolibet ordine superaddito. 2 2. q. 154. 12 ad 1 et ad 2.

23 Omne peccatum est contra naturam hominis quoad differentiam ejus, et aliquâ etiam ratione generis, ut sodomia, bestialitas, et hujusmodi. 1 2. q. 6. 4 ad 3. et q. 71. 2. o. et q. 94. 3 ad 2. et 2 2. q. 34. 3. c. et q. 154. 1. c. et 11. 12. o.

1 **NATURALE** est quod convenit rei secundùm substantiam ejus, id est, quod per se inest ei. 1 2. q. 10. 1. c.

2 Naturale duplex, scilicet quod est à natura ut à principio activo, vel quia in natura est inclinatio ad recipiendum illud ab extrinseco. 1 2. q. 6. 3 ad 2.

3 Naturale duplex, s. causatum ex principiis essentialibus rei, et quod habetur à nativitate. 3ª. q. 2. 12. o. et q. 34. 3 ad 2.

4 Naturale duplex, s. quod convenit naturæ generis, vel naturæ speciei ratione differentiæ. 1 2. q. 94. 2. c. et 3 ad 2.

5 Naturale duplex, s. secundùm naturam speciei, et secundùm naturam individui; et utrumque est duplex, s. vel totum à natura, vel partim à natura et partim ab extrinseco. 1 2. q. 51. 1. c. et q. 63. 1. c.

6 Naturale duplex, s. consequens formam, et consequens materiam: primum semper inest actu, non autem secundum, sicut quæ pertinent ad motum. 1 2. q. 10. 1 ad 2.

7 Naturale duplex, s. vel ad quod natura inclinat mediante cognitione, vel sine ea, sed ut causatum ex necessitate naturæ. 1 2. q. 41. 3. o.

8 Naturale homini duplex, s. secundùm rationem, et condivisum rationi, s. secundùm sensum, vel secundùm corpus. 1 2. q. 51. 7. o.

9 Naturale duplex, scilicet causatum ex principiis naturæ, et quasi propagatum cum natura; et sic originalis justitia, et peccatum originale, dicuntur naturalia, non autem primo modo. 1ª. q. 100. 1. c. ad 3. et 1 2. q. 81. 2. c.

10 Omne quod fit ab agente, cui naturaliter subditur patiens, est naturale, licèt non sit secundùm propriam naturam patientis. 1ª. q. 105. 6

ad 1. et 1 2. q. 94. 5 ad 2. et 2 2. q. 2. 3. c. et 3ª. q. 44. 2 ad 1

44 In naturalibus et moralibus non quæritur quid semper fiat, sed quid fiat, ut in pluribus. 1 2. q. 87. 1 ad 3. et q. 96. 1 ad 3. et 6. c. et ad 3. et q. 102. 6 ad 3. et 2 2. q. 88. 9. 10. c. et q. 120. 1. c. et q. 147. 4. c. et q. 152. 2 ad 3. et q. 154. 2. c. fi. et q. 160. 3. c.

42 Naturale inest semper in subjecto habente naturam immutabilem. 2 2. q. 37. 2 ad 1.

NAZARETH interpretatur flos : ideò Christus voluit ibi conversari, non autem nasci : quia voluit florere per virtuosam conversationem, non autem per originem carnis. 3ª. q. 35. 7 ad 2.

1 NECESSITAS duplex, s. absoluta, et conditionata. Et hæc dupliciter, s. ex agente, et ex fine : et hæc dupliciter, s. vel simpliciter, vel quoad bene esse. 1ª. q. 19. 3. o. et 8 ad 1. et q. 41. 2 ad 3. et q. 82. 1. c. et 2 2. q. 58. 3 ad 2. et q. 83. 15. c. et q. 88. 2. c. et 6 ad 1. et q. 141. 6 ad 2. et q. 186. 3 ad 3. et q. 189. 2 ad 2. et 3ª. q. 1. 2. c. et q. 14. 2. c. et q. 46. 1. c. et q. 65. 1. c. et q. 84. 3. c.

2 Necessitas ex fine duplex, s. necessitas absoluta, i. sine qua non potest aliquis vivere, et necessitas conditionata, i. quoad decentem statum. 2 2. q. 32. 5. 6. c.

3 Necessitas duplex, scilicet coactionis, et obedientiæ : prima tollit rationem laudis et meriti; non autem secunda. 2 2. q. 58. 3 ad 2. et 81. 6 ad 3. et q. 186. 3 ad 3.

4 Aliqua necessaria habent causam. 1ª. q. 44. 1 ad 2. et q. 50. 5 ad 3. et 1 2. q. 93. 4 ad 4.

5 Necessitas quæ provenit ex principio intrinseco, ut omne compositum ex contrariis, necessariò est corruptibile, est necessitas naturalis et absoluta. 1ª. q. 82. 1. c.

6 Necessarium et contingens consequuntur ens, in quantum hujusmodi. 1ª. q. 22. 4 ad 3.

7 Necessitas coactionis absolutæ causat omninò involuntarium, et omninò excludit culpam; non autem necessitas conditionata vel mista, id est metus. 1 2. q. 6. 4. c. et 5. o. et 6 ad 1.

8 Quilibet in extrema necessitate vel sua vel alterius potest sine peccato auferre per vim, vel occultè, à quocumque, quia tunc omnia sunt communia. 2 2. q. 31. 3 ad 3. et q. 32. 7 ad 3. et q. 62. 5 ad 4. et q. 66. 6 ad 1. et 7. o. et q. 110. 3 ad 4.

9 Necessitas non subditur legi. 1 2. q. 96. 6. c. et 2 2. q. 147. 3 ad 2. et 4. c. et 3ª. q. 80. 8. c. fi.

10 In subventione necessariorum plus tenetur homo filio quàm parenti; sed in honore, reverentia, obedientia, et voluntate, est e converso : quia honor filii magis dependet ex honore patris quàm e converso. 2 2. q. 32. 5 ad 4.

11 In extrema autem necessitate magis licet deserere filios quam parentes, quos nullo modo deserere licet, propter beneficia. 2 2. q. 31. 3 ad 4.

1 CAUSA negationis duplex, s. negatio causæ, et positio contrarii. 1 2. q. 75. 1. c.

2 Negatio non est propriè in specie, sed reducitur ad speciem suæ affirmativæ. 1ª. q. 33. 4 ad 3. et 1 2. q. 71. 6 ad 1. et q. 72. 6 ad 3. et 2 2. q. 79. 3 ad 1

3 Omnis negatio de aliqua re fundatur super aliquid existens in ea. 1 2. q. 72. 6. c.

NEGATIVÈ dicitur quando res non habet aliquid quod est in alio, nec debet habere; privativè verò, quando caret eo quod debet habere. 1ª. q. 42. 1 ad 2.

1 NEGLIGENS secundùm Isidorum dicitur, quasi nec eligens. 2 2. q. 54. 2. c. 2.

2 Negligentia pertinet ad actum interiorem, ideò oritur ex accidia, sed pigritia et torpor pertinent ad executionem, s. prima tardando, et secunda remittendo. 2 2. q. 54. 2 ad 1.

3 Negligentia deficit ab actu præcipiendi, per defectum promptæ voluntatis; inconstantia verò quasi impedita ab alio. 2 2. q. 53. 2. c. fi. et q. 54. 2 ad 3.

4 Negligentia est generale peccatum. 2 2. q. 54. 1. o.

5 Negligentia est peccatum mortale dupliciter tantùm, scilicet vel quando prætermittitur actus seu circumstantia necessaria ad salutem, vel ex contemptu. 2 2. q. 54. 3. o.

6 Negligentia trahitur ad aliud genus peccati manifestiùs, quando prætermittitur aliquid necessarium ad salutem. 2 2. q. 54. 3 ad 3.

7 Amor minor, per defectum fervoris charitatis, causat negligentiam venialem : per defectum verò essentiæ charitatis causat negligentiam mortalem. 2 2. q. 54. 3. c. ad 1.

8 Negligentia directè opponitur sollicitudini : ideò pertinet ad imprudentiam; sed opponitur timori, inquantum timor excitat rationem contra negligentiam. 2 2. q. 53. principio et q. 54. 2. o.

9 Propter negligentiam considerandi nocumenta, quæ consequi possent, imputantur homini ad pœnam, mala, quæ eveniunt præter ejus intentionem, si dabat operam rei illicitæ. 1 2. q. 85. 3. c. et q. 74. 3 ad 2. et 2 2. q. 62. 5 ad 2.

NEGOTIA secularia contingit dupliciter aliena tractare, scilicet seculariter, id est, vel propter favorem hominum, vel propter lucra; et piè, i. in auxilium indigentium et miserorum; secundum est religiosum, non autem primum. 2 2. q. 48. 3 ad 2. et q. 187. 2. o. et q. 188. 2 ad 2. et q. 189. 6 ad 1.

1 NEGOTIATIO de se non est vitiosa, licèt habeat turpitudinem : ideò licita est, si sit ad finem honestum vel necessarium, i. quòd negotiator lucretur moderatè, s. vel ad sustentationem suæ domûs, vel pauperum, vel communitatis, non in festo, justo contractu, et non ad caristiam. 2 2. q. 77. 4. o.

2 Commutatio naturalis est licita clericis, non autem negotiatio : quia fit ad lucrum terrenum, cujus debent esse contemptores, et est cum frequentia vitiorum; et nimis retrahit animum à spiritualibus, ad curas seculares. 2 2. q. 40. 2. c. et q. 77. 4 ad 3. et q. 182. 2. o.

3 Non omnis vendens carius quàm emit, est negotiator, sed tantùm si ad hoc emat, ut cariùs vendat. 2 2. q. 77. 4. c. ad 3. et q. 87. 2 ad 1.

1 NEMESIS non potest esse de bonis honestis, sed de bonis temporalibus, et prohibetur à Deo, quia temporalia sunt quasi nihil respectu æternorum, licèt, secundùm Aristotelem, Nemesis sit laudabilis. 2 2. q. 36. 2. c. fi.

2 Nemesis et misericordia contrariantur se-

cundùm æstimationem, quia secunda dolet, æstimans aliquem indigna pati, sed prima gaudet, æstimans aliquem digna pati, dolens indignis bene accidere, et utrumque est laudabile. 2 2. q. 30. 3 ad 2 et ad 4. et q. 36. 2. c.

NEOMENIA celebratur quolibet mense, in novitate lunæ, ad commemorandum opus gubernationis Dei; non autem in plenilunio, propter dolatriam, et figurabat illuminationem ecclesiæ per Christum. 1 2. q. 102. 4 ad 10.

1 NESCIRE dicitur dupliciter, s metaphoricè, id est reprobare, et propriè, i. carere notitiâ; primum convenit Deo respectu aliquorum, non autem secundum. 2 2. q. 188. 5 ad 1.

2 Nescire illa quæ quis potest, et tenetur scire, vitiosum est. 1ª. q. 12. 4 ad 2. et 1 2. q. 76. 2 ad 3. et 4 ad 3. et q. 94. 4. c. ad 2 et ad 3. et 2 2. q. 16. 2 ad 3.

NEUTRUM genus est informe et indeterminatum; ideò prædicatur de re perfecta et imperfecta, de re subsistente et non subsistente. 1ª. q. 31. 2 ad 4.

1 NIHIL fit ex nihilo naturaliter, i. per motum, sed à Deo fit aliquid ex nihilo per creationem. 1ª. q. 45. 2 ad 1.

2 Majoris virtutis est, facere aliquid ex nihilo, quàm facere ex contrario. 1ª. q. 45. 5 ad 2.

3 Beatus Nicolaus aurum furtim in domo projiciens, vitare voluit humanum favorem, et verecundiam illius qui beneficium accepit, ut esset majus beneficium. 2 2. q. 107. 3 ad 4.

NYCTICORAX est acuti visûs in nocte, i. significat eos qui sunt astuti in temporalibus, et hebeti visûs in die, i. in spiritualibus. 1 2. q. 102. 6 ad 1.

NINIVITÆ speciali modo egerunt pœnitentiam: quibus aliquid fuit adjunctum fidei, quam conceperant ex prædicatione Jonæ. 3ª. q. 84. 7 ad 1.

1 NITOR animæ duplex, scilicet ex refulgentia luminis naturalis rationis, et ex refulgentia Dei. 1 2. q 86. 1. c.

2 Nitor animæ duplex, s. habitualis, et actualis; sicut duplex vitor corporis, s. intrinsecus et extrinsecus. 1 2. q. 89. 1 c.

3 Quod acquirit æqualem perfectionem per se, vel per pauciora, nobilius est, non autem si acquirat minorem. 1ª. q. 77. 2. o. et 1 2. q. 3. 5 ad 2.

1 DE ratione pœnæ est, quòd noceat agenti in seipso, culpæ verò, in actione. 1ª. q. 48. 3 ad 4.

2 Prius est, quod nocet meliori, quàm quod nocet pejori. 1 2 q. 39. 4 ad 3.

3 Naturalis inclinatio inest homini, ad repellendum nociva dupliciter, s. defendendo se, ne inferantur injuriæ, et ulciscendo illatas. 2 2. q. 108. 2. c.

4 Divina providentia protexit hominem in primo statu, ab omni nocivo. 1ª. q. 97. 2 ad 4.

5 Non fuerunt aliqua nociva homini à principio, sicut sunt nunc per peccatum; quæ tamen ei prosunt ad humilitatem, et ad contemplationem. 1ª. q. 69. 2 ad 2. et q. 72 ad 6. et 2 2. q. 165. 1. c

NOLO significat actum voluntatis affirmatum, sed ipsum volitum negatum; ideò non est contradictorium de volo, sed est ejus contrarium, 1 2. q. 6. 3 ad 2.

1 NOMEN imponitur ab eo per quod res cognoscitur, s. à proprietate, vel ab operatione, si humanitùs imponatur. 1ª. q. 13. 2 ad 2. et 8. c. et q. 18. 2. c. et q. 33. 1 ad 3. et 3ª. q. 37. 2. c.

2 Unumquodque nominamus, sicut et cognoscimus. 1ª. q. 13. principio. et 1. c. et q. 18. 2. c. et q. 32. 2. c. et 1 2. q. 7. 1. c.

3 Quælibet res nomen habet à suo complemento. 3ª. q. 60. 2 ad 3.

4 Quando in aliquo invenitur perfecta ratio alicujus nominis, nullo modo prædicatur illud nomen de eo, cum determinatione diminuente, 3ª. q. 25. 1. c. et q. 32. 3. c. ad 2.

5 In rebus per se notis nobis, idem est id à quo nomen imponitur, et id ad quod nomen imponitur. 1ª. q. 13. 8. c.

6 Ratio nominis magis et principaliùs se tenet ex parte ejus, ad quod nomen imponitur, quàm ex parte ejus, à quo nomen imponitur. 2 2. q. 92 1 ad 2.

7 Nomen potest dupliciter considerari, s. secundùm primam ejus impositionem, et secundùm extensionem ejus ad alia ex usu ejus. 1ª. q. 67. 1. c. et 2 2. q. 37. 1 ad 1.

8 Nomina singularium hominum semper imponuntur ab aliqua proprietate ipsorum. 3ª. q. 37. 2. c.

9 Nomina ponebantur in circumcisione, sicut nunc imponuntur in baptismo, quasi ante non fuerint. 3ª. q. 37. 2 ad 3. et q. 70. 3 ad 3.

10 Omne nomen impositum divinitùs alicui significat aliquod donum gratuitum collatum ei. 3ª. q. 37. 2. c.

11 Nomen non sequitur modum essendi qui est in rebus, sed ut res est in cognitione nostra. 1ª. q. 13. 9 ad 2. et q. 45. 2 ad 2.

12 Sapientis est non curare de nominibus. 1ª. q. 34. 4 ad 2. fi.

13 In iis quæ apud nos sunt nunquam nomen ab aliqua forma impositum, pluraliter dicitur, nisi propter pluralitatem suppositorum. 3ª. q. 3. 7 ad 3.

14 Nomen significat substantiam, id est, id cui nomen imponitur; et significat qualitatem, id est id à quo nomen imponitur. 1ª. q. 13. 1 ad 3.

15 Omne nomen significans naturam communem, potest supponere in concreto, pro quolibet ejus supposito. 3ª. q. 16. 1. c. fi. et q. 35. 1. c.

16 Multiplicitas nominis non attenditur secundùm prædicationem, sed secundùm significationem ejus. 1ª. q. 13. 10 ad 1.

17 Nomen potest dupliciter considerari, scilicet secundùm primam ejus impositionem, et secundùm extensionem ejus ad alia, ex usu ejus. 1ª. q. 67. 1. c. et 2 2. q. 37. 1 ad 1.

18 Rebus ordinatis, aliquid inest tripliciter, s. per proprietatem, per excessum et per participationem; et à primo tantùm res nominantur propriè. 1ª. q. 108. 3. c.

19 Hoc nomen Deus dicitur ab *æthin* id est

ardere, vel à *theaste*, id est considerare, seu videre, vel à *theín*, id est currere vel fovere. 1ª. q. 13. 8. a. 1.

20 Hoc nomen Deus, dicitur analogicè, de Deo vero, de Deo falso, et de Deo per participationem : non autem univocè, nec æquivocè. 1ª. q. 13 9. 10. o.

21 Hoc nomen Deus, non est nomen proprium, sed est nomen appellativum. 1ª. q. 13. 9 ad 2. et 3ª. q. 35. 4 ad 3.

22 Hoc nomen Deus, est nomen operationis, quantumad id à quo imponitur ad significandum; imponitur enim ab universali providentia rerum, sed tamen significat naturam Dei. 1ª. q. 13 8. o.

23 Hoc nomen Deus, significat naturam divinam, ut in habente. 1ª. q. 13. 9 ad 2.

24 Et habet aliquid universalis, scilicet prædicari essentialiter de pluribus suppositis, et aliquid singularis, scilicet non multiplicari in eis. 1ª. q. 13. 9. o. et q. 39. 4 ad 1.

25 Hoc nomen Deus, secundùm rei veritatem, est incommunicabile. 1ª. q. 13. 9. c. ad 2.

26 Et per se supponit pro natura communi; sed ex adjuncto supponit pro persona, homo autem e converso. 1ª. q. 39. 4 ad 3. et 6 ad 1.

27 Hoc nomen Deus, potest supponere pro omnibus et singulis personis divinis. 1ª. q. 39. 4. o. et 3ª. q. 16. 1. c. fi. et q. 35. 4. c. ad 3.

28 Nomina Dei non exprimunt essentiam Dei secundùm quòd est, sicut hoc nomen homo, exprimit essentiam hominis. 1ª. q. 13. 1. c. et 8 ad 1.

29 Deus est nominabilis à nobis ex creaturis, et imperfectè, non autem secundùm quòd in se est et perfectè. 1ª. q. 13. 1. o. et q. 28. 2 ad 2 et ad 3.

30 Nomina Dei imponuntur à processibus divinis ad creaturas, non autem ad significandum eos. 1ª. q. 13. 2 ad 2.

31 Nomina dicta de Deo affirmativè et absolutè significant essentiam ejus, non autem negativa, vel relata ad creaturas. 1ª. q. 13. 2. o. et 4. 6. c.

32 Omne nomen commune Deo et creaturis, prius dicitur de Deo quàm de creaturis quoad rem, sed e converso, quoad impositionem nominis. 1ª. q. 13. 3. c. et 6. o. q. 33. 2 ad 4. et 3. o.

33 Nomina quæ significant perfectionem absolutè sunt communia Deo et creaturis; quæ autem dicunt modum participandi, sunt propria creaturis; quæ verò dicunt modum supereminentiæ, sunt propria Deo. 1ª. q. 13. 3 ad 1. et 5 ad 3.

34 Nomina dicta de Deo absolutè, dicuntur de eo ab æterno : quæ verò dicuntur per respectum ad creaturas, dicuntur de eo ex tempore. 1ª. q. 13. 7. o. et q. 34. 3 ad 2. et q. 43. 2. o.

35 Nomina quæ dicunt respectum ad creaturas, consequentem actiones immanentes, dicuntur de Deo ab æterno; si autem dicunt respectum consequentem actiones transeuntes, dicuntur de eo ex tempore. 1ª. q. 13. 7 ad 3. et q. 14. 13 ad 1. et q. 34. 3 ad 2.

36 Omnia nomina dicta de Deo metaphoricè vel causaliter tantùm, prædicantur per prius de creaturis quàm de Deo. 1ª. q. 13. 6. o. et q. 33. 3. c.

37 Simplex et unica scientia Dei potest nominari omnibus nominibus nostræ cognitionis. 1ª q. 14. 1 ad 2.

38 Multa nomina dicta de Deo, non sunt synonyma, quia significant idem, secundùm diversas rationes. 1ª. q. 13. 4. o.

39 Nullum nomen dicitur propriè de Deo, quoad modum significandi, sed tantùm ratione significati. 1ª. q. 13. 3. o. et 12 ad 1.

40 Nomina quæ significant perfectiones absolutè, dicuntur propriè de Deo; quæ autem dicunt modum participandi, dicuntur de Deo metaphoricè. 1ª. q. 13. 3 ad 1 et ad 3.

41 Omnis imperfectio debet excludi à nominibus, secundùm quòd dicuntur de Deo. 1ª. q. 141 ad 1 et ad 2. et 1 2. q. 14. 1 ad 2.

42 Nomina passionum, quæ important imperfectionem in suo formali, ut ira, tristitia, desiderium, et hujusmodi, non dicuntur de Deo, nisi metaphoricè; alia verò dicuntur propriè, tamen sine passione, ut gaudium, et amor, et hujusmodi. 1ª. q. 19. 11. c. et q. 20. 1 ad 1 et ad 2.

43 Quantò aliquod nomen est communius, tantò convenientius assumitur in divinis. 1ª. q. 13. 11. c. et q. 33. 1 ad 1.

44 Nomina negativa veriùs dicuntur de Deo quàm affirmativa. 1ª. q. 13. 12 ad 1.

45 Nominibus Dei debetur reverentia, ratione rei significatæ, quæ est una, non autem ratione vocum, quæ sunt multæ; ideò Deus dicitur in singulari. 2 2. q. 122. 3 ad 3.

NOMINALES antiqui reprobantur. 1ª. q. 14. 13 ad 3.

1 NON ens non est cognoscibile, nisi secundùm quòd fit per intellectum cognoscibile, i. ens rationis. 1ª. q. 16. 3 ad 2.

2 Ea quæ in scipsis non sunt, apud Deum existunt, inquantum sunt præcognita et præordinata ab eo. 1 2. q. 91. 1 ad 1.

3 Non ens non habet causam, nisi causam per accidens. 1ª. q. 104. 3 ad 1.

4 Non ens potest esse causa per accidens, non autem causa per se. 1 2. q. 76. 1 ad 1.

NON velle sumitur dupliciter, s. vel in vi unius dictionis, vel in vi orationis : primum est infinitivum verbi nolo, non autem secundum; et primum causat involuntarium, non autem secundum. 1 2. q. 6. 3 ad 2.

OMNIS notitia est bona 1ª. q. 22. 3 ad 3. et 2 2. q. 167. 1. o.

1 NOTIO est propria ratio cognoscendi personam divinam. 1ª. q. 32. 2 ad 2. et 3. c.

2 Notiones, seu relationes, et proprietate personales in abstracto, necessariò sunt ponendæ in divinis, contra Præpositivum. 1ª. q. 32. 2. o. et q. 40. 1. c.

3 Notiones in divinis non significantur ut res, sed ut rationes, licèt sint ibi realiter. 1ª. q. 32. 2 ad 2. et 3 ad 2 et ad 3.

4 Eadem notio diversis nominibus significatur, secundùm diversas rationes ejus. 1ª. q. 34. 2 ad 3

5 Ad notionem requiruntur tria, s. origo, dignitas et specificatio. 1ª. q. 32. 3 ad 4 et ad 5.

6 Notiones in divinis sunt tantùm quinque, s. innascibilitas, paternitas, filiatio, communis spiratio, et processio; et omnes notiones sunt relationes, præter primam; et omnes sunt proprietates, præter penultimam, sed tantùm tres sunt personales, id est constituentes personas, s. secunda et tertia et quinta. 1ª. q. 30 2 ad 1. et q. 32. 3. o.

7 Deus non dicitur quinus propter quinque notiones, sicut dicitur trinus, propter tres personas, et unus propter unam essentiam. 1ª. q. 42. 3 ad 2.

8 Plures notiones patris non distinguuntur realiter ab invicem, quia non opponuntur relativè; nec tamen una prædicatur de alia. 1ª. q. 32. 3 ad 3.

9 Filius et Spiritus sanctus non conveniunt in eadem notione, quia non conveniunt in aliquo speciali, sicut Pater et Filius 1ª. q. 32. 3 ad 5. et q. 33. 2. c.

10 Nulla notio sumitur ex hoc, quòd nulla persona est à Spiritu sancto, quia hoc non est dignitatis, sicut quòd Pater à nullo sit. 1ª. q. 32. 3 ad 4.

11. Nulla notio sumitur à remotione processionis, sicut sumitur innascibilitas à remotione nativitatis. 1ª. q. 33. 4 ad 3.

1 NOTORIUM triplex, s. per sententiam convicti, per confessionem in jure factam, et per evidentiam facti. 3ª. q. 82. 9 ad 3.

2 Ars notoria est illicita, quia fit per dæmones, et est inefficax ad scientiam acquirendam, quia nullus unquam per dæmones scientiam acquisivit, quia ad dæmones non pertinet illuminare intellectum. 1ª. q. 64. 4 ad 3. et 2 2. q. 96. 4. o.

1. **NOTUM** per se, est cujus prædicatum est de ratione subjecti; et hoc dupliciter, scilicet simpliciter et quoad nos. 1ª. q. 2. 1. o. et q. 17. 3. ad 2. et q. 85. 6. c. et q. 87. 1 ad 1. et 1 2. q. 94. 2. o.

2. Per se notum, dicitur dupliciter, s. per nihil aliud notum, ut prima principia, vel notum non per accidens. 1ª. q. 87. 1 ad 1.

3 Universale est notius minus universali, quoad simplicem apprehensionem, sed est e converso, quoad investigationem universalium proprietatum, et causarum. 1ª. q. 85 3. o.

4 Singulare est prius, et est notius universali, quoad nos; et universalius est notius minus universali. 1ª. q. 85. 3. o.

5 Veritatem esse in communi, est per se notum, etiam quoad nos, non autem veritatem primam. 1ª. q. 2 ad 3.

6. Faciliùs dispensandum est cum novitiis et imperfectis, in jejuniis, quàm cum antiquioribus et perfectis. 2 2. q. 147. 4. ad 3. et q. 189. 1 ad 4.

NUGÆ in ore sacerdotum sunt blasphemiæ et sacrilegium materialiter, non autem formaliter, ex eo tantùm quòd sacerdotes sunt personæ sacræ. 2 2. q. 99. 3 ad 3.

1 **NUMERUS** duplex, s. species quantitatis, et numerus transcendens. 1ª. q. 30. 3. o.

2 Numerus denarius est signum perfectionis, inquantum est quodammodo terminus omnium numerorum. 2 2. q. 87. 1. c. et 3ª. q 31. 8 c.

3 Numerus absolutus est in intellectu tantùm. 1ª. q. 30. 1 ad 4. et 2 ad 3.

4 Numerus pluralis frequenter ponitur pro numero singulari, in Scriptura sacra. 1 2. q. 82. 2 ad 1. et 3ª. q. 46. 11 ad 3.

5. Termini numerales, transcendenter sumpti, sunt in divinis, et significant ea de quibus dicuntur, addendo indivisionem tantùm; sed ut pertinent ad genus quantitatis, non dicuntur in divinis, nisi metaphoricè. 1ª. q. 30. 3. o.

6 Termini numerales in divinis sunt in plus quàm essentia, vel relatio, vel motio, et significant utrumque, si addantur eis. 1ª. q. 30. 3 ad 1.

7 Numerus numeratus in creaturis dicit totum et partes, non autem in divinis, sed numerus absolutus etiam in divinis dicit totum et partes secundùm rationem tantùm. 1ª. q 30 1 ad 4.

8 Numerus absolutus mensuratur etiam in divinis secundùm rationem; non autem numerus numeratus, nisi in creaturis. 1ª. q. 30. 2 ad 3.

9 Dare aliquid pro matrimonio, ut est in officium, est licitum, non autem ut est sacramentum, vel pro benedictione nuptiarum, sed esset simonia. 2 2. q. 100. 2 ad 6.

1 NUTRIRE non convenit formæ, nec materiæ, quia omne nutriens convertitur in nutritum, et manet. 3ª. q. 77. 6. c.

2. Nullum sensibile nutrit, præter tangibile, sed sapor est signum alimenti convenientis, et delectamentum ejus. 2 2. q. 141. 3. o

NUTUS dicuntur signa ad visum, sicut locutio ab auditu. 1ª. q. 117. 1. o.

O

1 **OBEDIENTIA** non est virtus theologica, sed est virtus moralis 2 2. q. 104. 2 ad 2.

2 Obedientia est medium duorum vitiorum, s. inter superfluum et diminutum; sed superfluum ejus non est secundùm quantum, sed secundùm alias circumstantias, s. vel cui non debet obedire, vel in quibus non debet. 2 2. q. 104. 2 ad 2.

3 Obedientia est pars justitiæ specialis, sed impropriè. 2 2. q. 4. 7 ad 3. et q. 104. 2 ad 2.

4. Proprium objectum obedientiæ est præceptum tacitum vel expressum, id est, voluntas superioris, quocumque modo innotescat. 2 2. q 2. 5 ad 3. et q. 104. 2. c. ad 2 et ad 3. et 3 ad 1.

5 Obedientia importat necessitatem, respectu ejus quod præcipitur; et voluntatem respectu impletionis præcepti. 3ª. q. 47. 2 ad 2.

6 Obedientia est in voluntate subjectivè. 2 2. q. 2. 5 ad 3.

7 Obedientia dicitur dupliciter, s. largè, i. omnis executio cujuscumque, quod potest esse sub præcepto quàcumque intentione et propriè, i. intendens specialem rationem objecti, s. præcepti: primo modo est virtus generalis, secundo autem modo est virtus specialis. 2 2. q. 4. 7. ad 3. et q. 104. 2. o. et 3 ad 1.

8 Obedientia triplex, s. indiscreta, quæ s. etiam in illicitis obedit; imperfecta sed sufficiens

ad salutem, quæ s. obedit in iis ad quæ obligatur, et perfecta, quæ s. obedit in omnibus licitis; ad secundum tenetur quilibet, sed ad primam et tertiam nullus tenetur. 2 2. q. 104. 5 ad 5.

9 Omnis obedientia est eadem in specie, sed causatur ex diversis speciebus reverentiæ. 2 2. q. 104. 2 ad 4.

10 Bonum necessarium ad salutem non debet dimitti propter obedientiam, sed quodlibet aliud. 2 2. q. 104. 5 ad 5.

11 Omnes actus virtutum, ut sunt in præcepto, pertinent ad obedientiam. 2 2 q. 104. 3 ad 2

12 Obedientia non est prior aliis virtutibus, nec tempore, nec naturâ. 2 2. q. 104. 3 ad 2.

13 Obedientia est major omni aliâ virtute morali, sed est minor virtutibus theologicis. 2 2. q. 104. 3. o.

14 Obedientia procedit ex reverentia superiorum, ideò respectu prælati continetur sub observantia; sub pietate verò respectu parentum, sed respectu Dei, pertinet ad devotionem, quæ est principalis actus religionis. 2 2. q. 104. 3 ad 4.

15. Obedientia generalis requiritur ad fidem, sed obedientia specialis sequitur eam. 2 2. q. 4. 7 ad 3. et q. 104. 3 ad 2.

16 Charitas sine obedientia esse non potest. 2 2. q 104. 3 c. fi.

17 Obedientia est ut mater omnium virtutum, quia causantur et conservantur per actum ejus, charitas verò ut finis. 2 2. q. 104. 2 ad 2.

18 Obedientia quantò minus habet de suo, tantò melior est secundùm apparentiam, non autem apud Deum. 2 2. q. 104. 2 ad 3.

19 Obedientia præfertur omnibus sacrificiis. 3ª. q. 47 2. o.

20 Omnis voluntas creaturæ tenetur obedire præceptis Dei. 2 2. q. 104. 4. 5. o. et q. 154. 2 ad 2

21 Quilibet tenetur jure naturali et divino obedire suo superiori, s. homo homini. 2 2. q. 69. 1. c. et q. 88. 10 ad 2. et q. 104. 1. o. et 5 c. princip. et 6 ad 2.

22. Homo non tenetur obedire homini, in pertinentibus ad interiorem motum voluntatis, vel ad naturam corporis, sed Deo. 2 2. q. 104. 5. c. ad 2. et 6 ad 1. et q. 22. 4 ad 3. et q. 186. 7 ad 1.

23 Majori potestati magis est obediendum quàm minori, quæ totaliter subest ei, vel in quibus subest ei. 2 2. q. 104. 5. c. et q. 105. 2. c.

24 Subditus non tenetur in omnibus obedire suo superiori dupliciter, s. propter præceptum majoris potestatis, vel in quibus non subditur ei. 2 2. q. 69. 3 ad 1. et q. 104. 3. o. et q. 186. 2. c

25 Sæculares tenentur obedire prælatis suis spiritualibus, in iis tantùm quæ promiserunt in baptismo 2 2. q. 186 5 ad 1.

26 Subditus non tenetur obedire prælato suo spirituali, præcipienti sibi, quòd revelet culpam fratris sui, omninò occultam, sed peccaret utique. 2 2. q. 33. 7 ad 3. et q. 70. 1. c. ad 2.

27 Religiosi tenentur obedire suis prælatis in iis tantùm, quæ in regula continentur directè, i. expressè, vel indirectè, i. implicitè, ut mutua obsequia, et pœnæ, et hujusmodi. 2 2. q. 104. 3. ad 3. et q. 186. 3 ad 4.

28 Eremitæ et prælati religionum tenentur obedire episcopis in omnibus sicut et alii, et specialiter in iis quæ sunt religionis; nisi sint exempti, qui tamen exempti, tenentur obedire summo pontifici. 2 2. q. 67. 1 ad 3. et q. 186. 3 ad 3.

29 Christiani tenentur obedire principibus sæcularibus, si habent justum dominium, si licita præcipiant, et de sæcularibus, aliter autem non. 2 2. q. 104. 6. o.

30 Miles tenetur obedire duci, in rebus bellicis tantùm; et servus domino suo, in servilibus; et filius patri, in rebus domesticis et disciplina, et quilibet superiori suo, secundùm rationem superioritatis. 2 2. q. 104. 5. o.

31 Miles debet magis obedire duci in rebus bellicis, et civis rectori in civilibus, quàm patri; sed in rebus domesticis est e converso. 2 2. q. 26. 8 ad 3.

1 **OBJECTUM** non est materia ex qua, sed est materia circa quam, et objectum habet rationem formæ, inquantum dat speciem. 1 2. q. 18. 2 ad 2. et q. 73. 3 ad 1.

2 Proprium objectum potentiæ vel habitûs est illud sub cujus ratione formali omnia referuntur ad potentiam vel habitum. 1ª. q. 1. 7. c. principio. et 1 2. q. 1. 3. c.

3 Objectum potentiæ vel habitus duplex, s. materiale et formale. 1ª. q. 1. 3. c. et 2 2. q. 1. 1. c.

4. Diversitas formalis objecti diversificat potentias vel habitus, non autem diversitas materialis. 1ª q. 1. 3. c. et q. 59. 2 ad 2 et ad 3. et 4 c. et q. 77. 3. c. et 1 2. q. 54. 2 ad 1. et q. 57. 2 ad 2. et 2 2. q. 59. 2. c. ad 1.

5 Diversitas objecti duplex, scilicet secundùm naturam ejus, et secundùm virtutem agendi; prima causat materialem diversitatem passionum, secunda verò causat diversitatem formalem et specificam. 1 2. q. 25. 1. c. et q. 30. 2. c.

6 Ratio objecti diversa, secundùm universale et particulare, vel secundùm totum et partem, facit unam artem, vel unam virtutem, esse principalem respectu alterius. 2 2. q. 50. 3. c.

7 Objecta diversorum generum æqualiter semper sunt diversarum potentiarum, non autem si sint diversorum generum inæqualiter. 1 2. q. 8. 2 ad 2.

8 Potentia superior respicit universaliorem rationem objecti quàm potentia inferior. 1ª. q. 1. 3 ad 2. et q. 59. 1. c. et q. 77. 3 ad 1. et q. 78. 1. c.

9 Habitus moralis et eorum actus nominantur et specificantur ex objecto et fine proprio. 1 2 q. 12. 2. c. et q. 21. 1 ad 2. et 2 2. q. 49. 3. 4. 5. c. et q. 23. 1. c. et q. 24. 1. c. et q. 25. 1. c. et q. 47. 5. 11. c. et q. 50. 2. 3. c. et q. 59. 2. c. ad 1. et q. 81. 3. c. et q. 174. 1. c.

10 Quando ratio objecti et objectum materiale sub uno actu referuntur ad potentiam et habitum, tunc non distinguuntur potentiæ vel habitus utriusque. 1 2. q. 57. 2 ad 2.

11 Non semper objectum actionis humanæ est objectum potentiæ activæ, sed potentiæ passivæ

aliquando ; nec semper objectum potentiæ activæ est effectus ejus ; sed quandoque est materia ejus circa quam. 1 2. q. 18. 2 ad 3.

4 OBLATIO est omne quod exhibetur in cultu Dei ; sacrificium verò est, si inde fiat aliquod sacrum consumendum. 2 2. q. 85. 3 ad 3. et q. 86. 1. c.

2 Data pauperibus non dicuntur sacrificia, nisi impropriè, inquantum dantur propter Deum; nec dicuntur oblationes. 2 2. q. 86. 2 ad 1.

3 Ad oblationes aliquis tenetur quadrupliciter, s. ex conventione præcedenti, deputatione, indigentiâ ministrorum, et consuetudine, non autem ex præcepto legis. 2 2. q. 86. 1. o.

4 Oblatio debita tertio et quarto modo est voluntaria, quoad quantitatem, et speciem rei, et non ex necessitate præcepti. 2 2. q. 86. 1. c.

5 Oblatio animalis cæci et claudi reddebatur illicita tripliciter, s. ratione Dei, contemptûs, et voti. 1 2. q. 102. 3 ad 7. et 2 2. q. 86. 3 ad 3.

6 Oblatio in nova lege potest fieri de qualibet re, præterquàm de injustè acquisitis ; non autem in veteri lege, propter significationem. 2 2. q. 86. 3. o.

7 Oratio de mercede prostibuli prohibetur in lege veteri, propter immunditiam ; in nova verò lege propter scandalum. 1 2. q. 102. 3 ad 7. et 2 2. q. 32. 7 ad 2. et q. 86. 3 ad 1.

8 Non dantes oblationes debitas possunt puniri, per substractionem sacramentorum ; non tamen à sacerdote cui debentur, ne sacerdotes videantur per sacramentorum exhibitionem aliquid exigere, sed puniri possunt per superiorem aliquem. 2 2. q. 86. 1 ad 3.

9 Oblationes ad solos sacerdotes pertinent, vel pro se, vel pro pauperibus, vel pro cultu divino. 2 2. q. 86. 2. o.

10 Religiosi possunt recipere oblationes tripliciter, s. ut pauperes, ut ministri, et ut curati, si parochiæ sint eorum. 22. q. 86. 2 ad 2.

11 Oblationes non consecratæ possunt cedere in usum laicorum, per dispensationem sacerdotum, sed oblationes consecratæ non. 2 2. q. 86. 2 ad 3.

12 Oblatio parva, cum humili mente, et pura dilectione, purgat peccata venialia, et mortalia. 2 2. q. 30. 3 ad 2.

13 Oblatio Melchisedech figurabat sacrificium nostrum quoad materiam, sed quoad passionem Christi figurabat agnus et alia sacramenta veteris legis. 3ª. q. 61. 3 ad 3.

1 OBLIGARI potest unus pro alio, in iis tantùm ad quæ omnes tenentur. 3ª. q. 71. 1 ad 3.

2 Præceptum non obligat, antequam sit divulgatum. 1 2. q. 90. 4 ad 2 et ad 3.

3 Obligatio fit homini verbo exteriori ; Deo autem, verbo interiori. 2 2. q. 88. 1. c.

4 Homo maximè Deo obligatur ad fidelitatem, ratione dominii, et beneficiorum. 2 2. q. 88. 3. c. ad 1.

5 Ex qualibet promissione fit obligatio juris naturalis secundùm honestatem, non autem juris civilis. 2 2. q. 88. 3 ad 1.

6 In fine primi septennii homo incipit esse aptus ad promittendum aliquid in futurum ; et præcipuè ad quæ ratio naturalis inclinat, non autem ad obligandum se perpetuò. 2 2. q. 10. 22. o.

7 In fine secundi septennii, homo potest se obligare de pertinentibus ad propriam personam, s. vel ad religionem, vel ad conjugium ; sed post tertium septennium, etiam de aliis. 2 2. q. 88. 8 ad 1. et q. 104. 3. c. fi.

8 OBSCURITAS intellectûs triplex, s. ex esse ex nihilo, ex discursu, et ex peccato ; prima est in omni intellectu creato ; secunda est tantùm in homine etiam in statu innocentiæ ; tertia est tantùm in homine post peccatum. 1ª. q. 94. 1 ad 3. et 2 2. q. 3. 1 ad 2.

1 OBSERVANTIA est sub pietate, sicut pietas est sub religione ; et est virtus specialis, per quam honorantur personæ in dignitate constitutæ. 2 2. q. 80. c. et q. 102. o. et q. 103. 3. c.

2 Observantia directè respicit personam excellentem ; ideò secundùm diversas rationes excellentiæ diversas species habet. 2 2. q. 104. 2 ad 4.

3 Exhibere honorem personis in dignitate constitutis, contingit dupliciter, s. ratione propriæ personæ, vel respectu boni communis : primum pertinet ad observantiam, secundum verò ad pietatem ; ideò pietas est dignior observantiâ. 2 2. q. 102. 3. o.

1 OBSTETRIX non fuit in nativitate Christi, sed mater ejus omnia per se fecit. 3ª. q. 35. 6 ad 3.

2 Obstetrices Hebræorum fuerunt remuneratæ à Deo, propter pium affectum earum ; non autem propter mendacium, licèt fuerit mendacium officiosum. 1 2. q. 114. 10. 2. et 2 2. q. 110. 3 ad 2. et 4 ad 3.

3 Peccare mente obstinatâ aggravat peccatum, et dicitur peccatum in Spiritum sanctum, cujus triplex est causa, s. longa consuetudo peccandi, incredulitas de justitia Dei, et seductio inimici. 2 2. q. 88. 6. c. fi.

NON debet dari occasio agendi injustè. 2 2. q. 78. 4. o. et 124. 1 ad 3.

1 OCCIDERE animalia bruta non est peccatum, nisi hoc fiat in damnum proximi, quia animalia bruta sunt, vivunt, et conservantur propter hominem. 2 2. q. 64. 1. o. et 2. c. ad 3. et 3 ad 2.

2 Bruta occidi mandatur à Deo, in damnum dominorum suorum, et ad detestationem peccati, et ad exemplum. 1 2. q. 105. 2 ad 11. et 2 2. q. 108. 4 ad 3.

3 Occisio animalium in sacrificiis erat utilis, non quidem secundùm se, sed sextuplici ratione secundùm glosam, scilicet ut Deo quis animalia offerret potiùs quàm idolis ; ad flagellandum durum inquantum erant ad satisfactionem ; ad instruendum insipientem ratione significationis ; ad ostensionem delicti et humanæ infirmitatis ; ad manifestationem et testimonium gratiæ ; et ad futurorum significationem. 1 2. q. 102. 3 ad 3.

4 Nulli licet occidere peccatores, nisi auctoritate principis. 2 2. q. 64. 3. o. et 3 ad 2 et ad 3. et 7. c. et q. 65. 1. c ad 2.

5 Occidere peccatores ad bonum communitatis, est licitum, quando potest fieri sine periculo

peratum. 1 2. q. 100. 8 ad 3. et 2 2. q. 25. 6 ad 2. et q. 64. 2. o. et 3. 6. c. et q. 65. 1. c. et q. 108. 1. 3. o.

6 Mors inflicta per judicem peccatori prodest si si convertatur ad culpæ expiationem; si verò non convertatur, prodest ei ad terminationem, quia per hoc tollitur ei potestas ampliùs peccandi 2 2. q. 25. 6 ad 2.

7 Occidere justum est gravius peccatum quàm occidere injustè peccatorem. 2 2. q. 64. 6 ad 2.

8 Moyses occidens Ægyptium non peccavit, quia vel hoc fecit ex inspiratione Dei, vel defendendo injuriarum, vel potest dici secundùm Augustinum in qu. exo. secundùm Moysis quidem vitiosum fuisse; fuisse tamen signum virtutis ejus, quâ populum liberaturus erat. 2 2. q. 60. 6 ad 2.

9 Clericis non licet occidere peccatores, licèt hoc liceret sacerdotibus veteris legis. 2 2. q. 64. 4. o. et q. 70. 1 ad 3.

10 Occidens etiam volentem hoc, facit injuriam occiso, et Deo, et reipublicæ; ideò David damnavit dicentem occidi Saul. 3ª. q. 47. ad 3.

11 Occidere se quàcumque de causa semper est peccatum mortale, nisi hoc fiat ex inspiratione Dei, sicut Samson, per quem Deus miracula faciebat; et sicut quædam sanctæ mulieres, quarum memoria in Ecclesia celebratur. 2 2. q. 59. 3 ad 2. et q. 64. 5. o. et q. 124. 1 ad 2. et 3ª. q. 47. 6 ad 3.

12 Occidens se facit injuriam Deo, inquantum est aliquid Dei, s. creatura et imago ejus; et injuriam civitati vel communitati, inquantum est pars ejus; ideò punitur secundùm legem divinam, et secundùm humanam sententiam carentiâ sepulturæ. 2 2. q. 39. 3 ad 2. et q. 64. 5. c. et 3ª. q. 47. 6 ad 3

13 Nullo modo licet occidere innocentem, nisi de mandato Dei. 1 2. q. 94. 5 ad 2. et q. 100. 8 ad 3. et 2 2. q. 64. 6. o. et q. 104. 4 ad 2. et q. 154. 2 ad 2. et 3ª. q. 47. 6 ad 3.

14 Percutiens seu occidens prægnantem est homicida; et est irregularis, si sequatur mors ejus, vel mors fœtûs animati animâ rationali. 2 2. q. 64. 8 ad 2.

15 Graviùs peccat occidens injustè hominem corporaliter quàm occidens eum spiritualiter; quia primum intendit, et causat sufficienter; non autem causat sufficienter secundum, quod tamen est pejus. 1 2. q. 73. 8 ad 3. et 2 2. q. 73. 3. c. ad 2. et q. 115. 2 ad 1.

16 Christus occisus fuit ab aliis, et non à se, nisi indirectè, non impediendo cùm posset. 3ª. q. 22. 2 ad 1. et q. 46. 3 ad 2. et q. 47. 1. o. et q. 50. 1 ad 2. et q. 51. 3. c.

17 Peccatum occidentium Christum fuit maximum quoad pontifices et Judam, minus verò quoad alios. 3ª. q. 47. 4 ad 2. et 6. o.

18 Occidens invadentem se, defendendo se eum moderamine inculpatæ tutelæ, nec intendens mortem ejus, non peccat. 2 2. q. 64. 7. o.

19 Quilibet occidens hominem, etiam defendendo se, et quilibet participans in causa sanguinis, est irregularis. 2 2. q. 40. 2. c. fi. et q. 64. 7 ad 3. et q. 108. 4 ad 2.

20 Occidens hominem à casu, non est homicida, nec est irregularis, si dabat operam rei licitæ, et adhibuit debitam diligentiam. 2 2. q 64. 8. o.

1 OCCULTATIO quandoque est causa peccati, s. utendo eâ ad peccatum, ut in furto, fraude, et dolo; quandoque verò est circumstantia diminuens peccatum ratione verecundiæ, vel contra scandalum. 2 2. q. 66. 3 ad 1.

2 Verbum otiosum, quod plerumque est peccatum veniale, potest etiam esse peccatum mortale. 1 2. q. 72. 5 ad 1. et fi.

1 ODIUM est dissonantia appetitûs animalis, vel appetitûs rationalis, ad apprehensum ut disconveniens, sicut amor est consonantia ejus, ad conveniens. 1 2. q. 29. 1. 2. c.

2 Odium non potest esse vitium capitale, quia amor veri boni, et odium veri mali, sunt primæ passiones, sed apparentius sunt ultimæ. 2 2. q. 34. 5. o. et 6. c. et q. 158. 7 ad 2.

3 Odium potest esse prima passio, non autem potest esse primum peccatum, sed ultimum. 2 2. q. 34. 5. o. et 6. o.

4 Omne odium in proximum quoad naturam vel gratiam est peccatum, non autem odium in proximum, quoad culpam. 2 2. q. 25. 6. o. et 34. 3. o.

5 Odium est maximum peccatum contra proximum, quoad inordinationem peccantis; sed actus exterior est maximum peccatum, quoad nocumentum. 2 2. q. 34. 4. o.

6 Odium est subjectivè in concupiscibili. 1ª. q. 81. 2 ad 3 et 1 2. q. 25. 1. c. 2. et 2. 4. c.

7 Bonum sub ratione boni non potest odiri, nec in universali, nec in particulari; sed verum et ens possunt odiri in particulari tripliciter, s. ut verum est causaliter et originaliter in ipsis rebus; vel ut est in cognitione ipsius hominis, vel ut est in intellectu alterius, non autem possunt odiri in universali. 1 2. q. 29. 3. o. et 2 2. q. 34. 1. c.

8 Sicut bonum est objectum amoris, sic et malum est objectum odii. 1 2. q. 29. 1. o.

9 Omne impediens à beatitudine debet odiri. 2 2. q. 26. 7 ad 1. et q. 34. 3 ad 1.

10 Nullus potest se odire, nisi per accidens, s. ratione objecti mali quod videtur bonum, vel converso, et ratione sui quod videtur principale et non est. 1 2. q. 29. 4. o. et 2 2. q. 25. 7. o.

11 Dissonantia est causa odii, et convenientia est causa amoris. 1 2. q. 29. 1. 2. 3. c.

12 Odium convenientiùs ponitur oriri ex accidia quàm ex ira; quia priùs et directiùs oritur odium ex tristitia, ex qua etiam ira causatur. 2 2. q. 34. 6. o. et q. 158. 7 ad 2.

13 Deus non potest odiri secundùm se, sed oditur à damnatis et malis, secundùm effectus ejus, qui interdum eorum voluntati contrariantur. 1ª. q. 60. 3 ad 3. et 2 2. q. 43. 4. o. et 6 ad 2. et q. 34. 1. o.

14 Odium proximi est prius odio Dei; sed dilectio Dei est prior dilectione proximi. 2 2. q. 34. 6 ad 2.

15 Odium Dei est gravissimum omnium pecca-

torum, et est gravius quàm infidelitas. 1 2. q. 73. 4 ad 3. et 2 2. q. 34. 2. o. et q. 39. 2 ad 3.

16 Odium Dei maximè est peccatum in Spiritum sanctum, secundùm quòd peccatum in Spiritum sanctum nominat aliquod genus speciale peccati; sed odium Dei non numeratur inter pecies ejus, quia est in omni specie ejus. 2 2. q. 4. 2 ad 1.

17 Deus odit peccatores inquantum non vult eis bonum vitæ æternæ; sed amat omnes creaturas, inquantum vult eis aliquod bonum. 1ª. q. 20. 2 ad 4. et q. 23. 3 ad 1.

Offensa Dei est infinita ex parte aversionis, sed est finita ex parte conversionis, et nostri actûs. 1 2. q. 87. 4. c. ad 2. et 3ª. q. 1. 2 ad 2.

1 Omnia officia humana, pertinentia ad singulares personas, cùm quibuscumque ordinibus angelorum similitudinem habeant, diriguntur per ultimum ordinem, inquantum participat virtutes superiorum: sed illa officia quæ ad multitudinem pertinent, diriguntur per principes vel archangelos; et ideò homo in prælatione constitutus illuminatur ab angelo inferiori, de iis quæ ad statum personæ suæ pertinent, sed ab angelo principe, de iis quæ spectant ad regimen multitudinis. 1ª. q. 113. 2 ad 1.

2 Omnia officia humana, ex quibus homines licitè victum lucrantur, sive manibus, sive pedibus, sive linguâ fiant, intelliguntur sub opere manuali. 2 2. q. 187. 3. c.

3 Quilibet obligatur ad exequendum officium quod accepit. 3ª. q. 67. 8. c.

4 Dicens officium in ecclesia, propter distributionem sicut propter principalem finem, peccat mortaliter, per simoniam, non autem si ut sunt sibi necessariæ ad victum, vel quasi stipendium. 2 2. q. 100. 2 ad 2.

Offuscatio lunæ non est propter interpositionem vel umbram alicujus rei, sed ex hoc quod est ultimum cœlum; ideò convenit eum ultimo elemento, s. cum terra, nec unquam offuscatio lunæ removebitur. 1ª. q. 102. 1 ad 1.

1 Oleum tantùm olivarum propriè dicitur oleum; alii verò liquores dicuntur oleum per similitudinem tantùm. 3ª. q. 72. 2 ad 3.

2 Oleum significat gratiam et misericordiam Dei. 1 2. q. 102. 3 ad 13. et 3ª. q. 72. 2. o.

Olfactus hominis non percipit nisi excellentias odorum, propter maximam humiditatem cerebri. 1ª. q. 91. 3 ad 1. et q. 115. 3 ad 1.

1 Holocaustum est dare se totum Deo; ideò summè placet Deo. 2 2. q. 186. 3 ad 6. et 3 ad 1. 6. c. ad 3. et 7. c. et 8. c.

2 Holocaustum in lege veteri totum comburebatur, et offerebatur specialiter Deo, ob reverentiam majestatis, et amoris bonitatis ejus. 1 2. q. 102. 3 ad 8. et ad 10.

3 Inter omnia sacrificia, holocaustum erat perfectissimum; secundum verò locum in sanctitate tenebat hostia pro peccato; tertium hostia pro gratiarum actione; quartum hostia ex voto, quia homo maximè obligatur Deo; primò propter ejus majestatem, secundò propter offensam, tertiò propter beneficia recepta, quartò propter beneficia sperata; ideò de primo sacrificio nihil comedebatur, secundum comedebatur tantùm à sacerdotibus in atrio, et ipsâ die sacrificii; tertium comedebatur ubique in Hierusalem, eâ die; quartum verò comedebatur etiam in crastino. 1 2. q. 102. 3 ad 10.

1 Omissio importat prætermissionem boni debiti, in ordine ad legem divinam vel humanam, vel in ordine ad proximum: primo modo opponitur justitiæ legali; secundo verò modo, justitiæ speciali. 2 2. q. 79. 3. c.

2 Omissio non requirit aliquem actum, sed consistit in sola negatione actûs debiti. 1 2. q. 71. 3. o. et 2 2. q. 34. 2 ad 2. et q. 79. 3. o.

3 Omissio est voluntaria, quia est in potestate voluntatis, non autem per actum voluntatis. 1 2. q. 71. 3 ad 2.

4 Omissio pertinet ad actum exteriorem, et est effectus negligentiæ, et opponitur justitiæ. 2 2. q. 54. 2 ad 2.

5 Omissio non habet rationem culpæ, nisi secundùm quòd opponitur præcepto affirmativo; ideò non est peccatum, tempore obligationis, quo iterato, iteratur peccatum. 1 2. q. 71. 3 ad 3. et q. 73. 2 ad 3. et 2 2. q. 79. 3 ad 3.

6 Omissio, ut opponitur justitiæ legali, est generale peccatum; speciale verò, ut opponitur justitiæ speciali. 2 2. q. 79. 3. o.

7 Omissio non est peccatum originale, sed est peccatum actuale. 2 2. q. 79. 3 ad 1.

8 Peccatum omissionis, et peccatum commissionis, differunt specie materialiter, non autem formaliter. 1 2. q. 72. 6. o.

9 Omissioni debetur pœna damni, et pœna sensûs, ratione radicis ex qua procedit, licèt non necessariò habeat actualem conversionem ad bonum commutabile. 2 2. q. 79. 4 ad 4.

10 Generale est omni sacramento, quòd si omittatur aliquid de substantia sacramenti, oportet illud reiterari. 3ª. q. 58. 6. c.

1 Omnipotentia non potest communicari creaturæ. 2 2. q. 178. 1 ad 1. et 3ª. q. 13. 1. c.

2 Filius Dei est omnipotens, et est æqualis Patri in omnipotentia. 1ª. q. 42. 6. o.

3 In anima Christi non fuit omnipotentia simpliciter, nec respectu motûs creaturarum, nec respectu propriæ voluntatis, nec respectu proprii corporis. 3ª. q. 13. o. et q. 21. 1 ad 1.

4 Omnipotentia Dei non excludit impossibilitatem et necessitatem à rebus. 3ª. q. 25. 3 ad 4.

Onocrotalus est avis orientis, habens rostrum longum, et in faucibus habens folliculos, in quibus primò ponit cibum, et post horam ponit in ventrem, et significat avaros. 1 2. q. 102. 6 ad 1. co. 3.

1 Operatio non recipit speciem ab operante, sed à principio operationis. 3ª. q. 19. 1 ad 3.

2 Omnis operatio, motus quidam dicitur. 1ª. q. 73. 2. c.

3 Operatio est ultima perfectio rei. 1ª. q. 73. 1. c. et 1 2. q. 3. 2. c.

4 Modus operandi cujuslibet rei sequitur modum essendi ejus. 1ª. q. 89. 1. c.

5 Sicut unitas motûs requirit unitatem termini, sic unitas operationis requirit unitatem objecti. 1ª. q. 58. 2. c.

6 Omnis operatio naturæ terminatur ad unum semper, et procedit vel ab uno principio intrin-

secc. s. à forma rei naturalis, vel ab agente extrinseco, ut in occultis operibus naturæ. 1 2. q. 95. 5. c.

7 Operatio suppositi non est de integritate unitatis ejus, sed sequitur eam. 3ª. q. 19. 1 ad 1.

8 Ex quolibet uno particulari opere proprio probatur tota virtus agentis. 3ª. q. 43. 4 ad 3.

9 Operatio est quasi medium inter operans et operatum ; ideò dupliciter potest considerari, s. respectu operantis, et respectu operati. 1ª. q. 56. 3. c.

10 Per opus manuale, in lege veteri, intelligitur omnis operatio licita pro victu. 2 2. q. 187. 3. c.

11 Nullum opus est acceptum Deo, nisi virtuosum. 2 2. q. 88. 2. c. ad 3.

12 Omnes operationes satisfactoriæ reducuntur ad tria, s. ad eleemosynam, jejunium, et orationem. 1 2. q. 108. 3 ad 4. et 4. c.

13 Operatio non attribuitur mobili, sed moventi. 1 2. q. 111. 2. c.

14 Nihil per se operatur, nisi subsistens. 1ª. q. 75 2. 3. c. et 3ª. q. 19. 1 ad 3. et q. 20. 1 ad 2.

15 Quælibet res est propter suam operationem; et operatio est finis cujuslibet rei creatæ. 1ª. q. 65. 2. c. et q. 105. 3. c. et 1 2. q. 3. 2. c. et q. 49 3. c. ad 3. et 4 ad 1. et 3ª. q. 9. 1. c. ad 1. et q. 32 4. c.

16 Operatio attribuitur hypostasi, ut operanti; naturæ autem, ut principio operationis. 2 2. q. 58. 2. c. et 3ª. q. 19. 1 ad 3. et q. 20. 1 ad 2.

17 Omnis operatio corporis, vel est à naturali qualitate corporis, vel ab anima movente corpus. 1 2. q. 50. 1. c.

18 Opera hominis dicuntur viva, quæ fiunt et sunt cum charitate ; mortua verò dicuntur, quæ fiunt sine charitate ; sed opera mortificata dicuntur, quæ fiunt cum charitate, et non sunt cum ea, propter sequens peccatum mortale. 3ª. q. 89. 4. 5. 6. o.

19 Opus dicitur mortuum dupliciter, s. effectivè, ut peccatum, et privativè, ut operatio sine gratia. 3ª. q. 89. 6. c.

20 Sacramentum baptismi sine charitate est opus Dei, et non hominis, etiam in ficto ; ideò non est opus mortuum. 3ª. q. 69. 10 ad 1.

21 Opera bona facta in charitate transeunt actu, et manent merito ; ideò possunt mortificari. 3ª. q. 89. 4 ad 1.

22 Peccatum mortale mortificat opera justa priùs facta quoad meritum vitæ æternæ, non autem quoad remissionem culpæ, et quoad satisfactionem. 3ª. q. 88. 1 ad 3.

23 Opera mortua sunt meritoria, non quidem propriè, id est, ex condigno ; sed quasi similitudinariè, id est, ex congruo ; et hoc respectu triplicis boni, s. consecutionis bonorum temporalium, dispositionis ad gratiam, et assuetudinis bonorum operum. 3ª. q. 89. 6 ad 3.

24 Opera mortificata reviviscunt per pœnitentiam, non autem opera mortua. 3ª. q. 89. 5. 6. o.

1 **OPINIO** est actus intellectûs declinantis in unam partem contradictionis, cum formidine alterius ; unde opinio est quoddam debile et infirmum, secundùm Philosophum. 1ª. q. 79. 9 ad 4. et 2 2. q. 1. 4. c. et q. 2. 1. c. et 9 ad 2. et q. 67. 3. c.

2 Opinio non potest esse de aliquo viso per sensum, vel per intellectum. 2 2. q. 1. 4. c.

3 Opiniones contradictoriorum non sunt contradictoriæ, sed sunt contrariæ. 1ª. q. 17. 4 ad 4 et ad 3. et 1 2. q. 35. 1. c. et q. 64. 3 ad 3. et q. 77. 2 ad 3.

4 Opinio multorum est vera, vel simpliciter, vel secundùm partem. 1 2. q. 3. 3 ad 3.

5 Opinio et suspicio possunt esse veri et falsi ; ideò non sunt virtutes intellectuales, quia illæ sunt tantùm veri. 1 2. q. 55. 4. c. et q. 57. 2 ad 3. et 3 ad 1.

6 Aliquis potest simul habere scientiam veram, vel opinionem veram de uno contradictorio in habitu, et falsam de altero contradictorio in actu, vel e converso, non autem utramque simul in actu. 1ª. q. 47. 1 ad 3.

7 Habens malam opinionem de proximo, sine causa sufficienti, contemnit eum, et injuriatur ei. 2 2. q. 60. 3 ad 2. et 4. o.

1 OPPOSITIO in sui ratione includit distinctionem. 1ª. q. 28. 3. c.

2 Oppositio relationis dupliciter differt ab aliis oppositionibus, quia semper unum aliorum oppositorum removet alterum, et semper unum est imperfectum respectu alterius, non autem in relativis. 1ª. q. 40. 2 ad 3.

3 Nulla oppositio est in divinis præter oppositionem relativam. 1ª. q. 40. 1 ad 3.

4 Opposita possunt prædicari de eodem, secundùm diversa, non autem secundùm idem. 3ª. q. 16. 1 ad 1.

5 Quot modis dicitur unum oppositorum, tot modis dicitur et reliquum. 2 2. q. 92. 2 ad 1.

6 Cognitio unius oppositi non tollitur per cognitionem alterius oppositi, sed magis juvatur. 1ª. q. 14 10. c. et 2 2. principio.

OPPROBRIUM seu vituperium est testimonium de defectu alicujus, et præcipuè secundùm aliquam culpam. 2 2. q. 144. 3. c.

OPTIMO opponitur pessimum, secundùm Philosophum. 2 2. q. 34. 2. c. et 1. a. 2.

1 OPUS creationis mundi est quoad esse ; opus autem distinctionis est quoad virtutes in communi ; sed opus ornatus est quoad specialia, vel extrinseca. 1ª. q. 65. principio. et q. 70. 1. c. et q. 74. 1. o.

2 Opus creationis fuit ante omnem diem naturâ, non autem tempore, secundùm Augustinum ; secundùm autem alios, etiam tempore. 1ª. q. 74. 1 ad 1.

1 **ORATIO** est actus rationis practicæ, s. quia est vel petitio decentium à Deo, vel ascensus mentis in Deum. 2 2. q. 83. 1. o. et 3 ad 1. et 3ª. q. 21. 1. c. ad 3. et 2. o.

2 Oratio est actus virtutis, s. latriæ, non autem est actus doni intellectûs. 2 2. q. 83. 3. o. et 15. c.

3 Oratio est quodammodo desiderii nostri interpres apud Deum. 2 2. q. 83. 1 ad 1. et 3. c. ad 2. et 9. c. principio.

4 Oratio necessaria est post baptismum, propter impugnantia interiùs et exteriùs. 3ª. q. 39. 3. c. fi.

5 Oratio est in præcepto religionis, quoad ip-

sum petere; sed quoad rectè aliquid desiderare, cadit sub præcepto charitatis. 2 2. q. 83. 3 ad 2.

6 Conveniens est orare; et triplex error circa orationem reprobatur, s. ponentium quòd res humanæ non reguntur divinâ providentiâ, et ponentium omnia etiam in rebus humanis ex necessitate contingere, sive ex immutabilitate divinæ providentiæ, sive ex necessitate stellarum, sive ex connexione causarum; et ponentium dispositionem divinæ providentiæ variabilem esse. 1ª. q. 22. 2. c. et 2 2. q. 83. 2. o.

7 Error quintuplex circa orationem reprobatur. 1ª. q. 22. 2. c.

8 Partes integrales orationis secundùm Apostolum sunt quatuor, s. obsecratio, oratio, postulatio, et gratiarum actio; vel laus Dei, et supplicatio, secundùm Ambrosium; partes verò ejus subjectivæ, i. species ejus sunt tres, s. supplicatio, postulatio, et insinuatio. 2 2. q. 83. 17. o.

9 Oratio tam privata quàm publica debet esse vocalis, quadruplici ratione, s. ut homo excitet seipsum ad devotè orandum, ut intentionem custodiat ne mens evagetur; ut ex quadam redundantia ab anima in corpus ex vehementi affectione inconsideratè mens in fletus, suspiria, jubilos, et voces prorumpat; ut quasi ad redditionem debiti homo Deo serviat, secundùm illud totum quod ex Deo habet, id est, non solùm mente, sed etiam corpore; quod præcipuè competit orationi, secundùm quòd est satisfactoria. 2 2. q. 83. 12. o.

10 Oratio debet continuari, quamdiu devotio potest conservari. 2 2. q. 83. 14. o.

11 Oratio debet semper durare, secundùm virtutem, non autem secundùm essentiam. 2 2 q. 83. 14. o.

12 Fides, spes, et charitas, præexiguntur orationi, ratione propriâ orationis, et ratione latriæ. 2 2. q. 83. 15. c.

13 Oratio est meritoria, si ex charitate fiat. 2 2. q. 83. 7 ad 2. et 15. o.

14 Oratio semper habet efficaciam impetrandi, si habeat quatuor conditiones, s. si fiat piè, ad salutem, pro se, et perseveranter. 2 2. q. 83. 7 ad 2. et 15 ad 2. et 16. c.

15 Conditio quadruplex necessaria in qualibet oratione, scilicet elevatio mentis in Deum, fiducia impetrandi, gratiarum actio, et petitio. 2 2. q. 83. 17. c.

16 Oratio debet habere septem conditiones, s. quòd sit perfecta, humilis, continua, devota, vigilans, instans, et charitativa. 2 2. q. 83. 15. c.

17 Omnes orationes Ecclesiæ habent quatuor, s. invocationem Dei, commemorationem beneficii Dei, petitionem, et obsecrationem. 2 2. q. 83. 17. c.

18 Oratio non exauditur, quando orans, vel ille pro quo oratur, vel ipsa petitio, non placent exauditori. 2 2. q. 83. 15 ad 2.

19 Oratio malorum exauditur, et fructuosa est, vel propter devotionem eorum pro quibus fit, vel inquantum fit in persona Ecclesiæ. 3ª. q. 82. 6. c. et 7 ad 3.

20 Oratio peccatoris, inquantum ex bono desiderio naturæ fit, exauditur ex misericordia Dei, et non ex merito peccatoris, non autem inquantum peccator, nisi ad vindictam. 2 2. q. 83. 16. o. et q. 178. 2 ad 1.

21 Oratio petentis contra salutem, vel contra gloriam Dei, magis exauditur non obtinendo quàm si obtineret quod petitur. 2 2. q. 83. 15 ad 2. et 16. c.

22 Effectus orationis triplex, s. meritum, impetratio, et spiritualis refectio mentis. 2 2. q. 83. 15. c.

23 Per orationem appropinquamus Deo. 2 2. q. 83. 1 ad 2.

24 Oratio præeminet aliis actibus virtutis religionis post devotionem, quia religio per orationem movet intellectum hominis in Deum, et tradit homo mentem suam Deo, subjiciendo sibi eam per reverentiam, et præsentando eam Deo. 2 2. q. 83. 3 ad 1 et ad 3.

25 Oratio fit ad excitandum affectum nostrum non autem ad docendum Deum. 2 2. q. 83. 2. o et 9 ad 3. et 12. c. ad 1. et q. 88. 1. c.

26 Oratio fit, non quidem ad mutandum dispositionem divinæ providentiæ, sed ad impetrandum quod Deus disposuit. 1ª. q. 23. 8. c. et 2 2. q. 83. 2. o.

27 Orationes fiunt in horis canonicis, ad salutem Ecclesiæ, ut avertatur ira Dei à populo, et ut orantes sint quasi precibus dimicantes, et quasi divinæ sententiæ resistentes. 2 2. q. 83. 14. o.

28 Oratio principaliter innititur charitati quoad efficaciam merendi; fidei verò, quoad efficaciam impetrandi. 2 2. q. 83. 15 ad 3.

29 Oratio ordinatur ad duo, s. ad objectum proprium, id est, ad id quod petitur, et ad finem, id est, ad vitam æternam; ideò habet duplicem efficaciam, scilicet efficaciam impetrandi, respectu primi, et efficaciam merendi, respectu secundi; primum pertinet ad misericordiam vel liberalitatem, secundum verò ad justitiam. 2 2. q. 83. 15 ad 2. et 16 ad 2. et q. 178. 2 ad 1.

30 Qui non attendit vel non intelligit orationem, habet quidem meritum, non autem consolationem. 2 2. q. 83. 15. c.

31 Ex virtute orationis Christi, baptismus habet meritum regni cœlestis. 3ª. q. 39. 5. c. fi.

32 In oratione peti debent aliqua determinata, propter attentionem et cognitionem nostri desiderii, et ut ferventius fiat. 2 2. q. 83. 3. o.

33 Nihil debemus petere in oratione, nisi in ordine ad beatitudinem. 2 2. q. 17. 2 ad 2. et q. 83. 4. 5. c. et 6. o.

34 Temporalia possunt peti in oratione, sicut et desiderari, non quidem principaliter, sed ut necessaria. 2 2. q. 83. 6. o.

35 Hoc præcipuè petendum est, in oratione, ut Deo uniamur. 2 2. q. 83. 1 ad 2.

36 Orare non convenit personis divinis, quia non habent superiorem, nec distinguuntur in essentia, ratione cujus fit oratio. 2 2. q. 83. 10. o.

37 Orare est proprium rationalis creaturæ, ideò non convenit brutis. 2 2. q. 83. 10. o.

38 Sancti in patria orant pro nobis, non autem pro se. 2 2. q. 83. 11. o

39 Oratio propriè fit ad Deum tantùm, ut à

quo debet expectari quod petitur ; ad sanctos autem fit deprecatio. 2 2. q. 83. 4. o.

40 Oratio soli Deo porrigitur, ut per eum implenda, sanctis verò et angelis et hominibus ut per eos impetranda suis meritis et precibus, et non ut Deus eas per eos cognoscat. 2 2. q. 83. 4. o.

41 Oratio non debet fieri ad sanctos qui sunt in purgatorio, vel in hoc mundo, sed tantùm supplicatio, vel petitio. 2 2. q. 83. 4 ad 3. et 11 ad 3.

42 Utile est orare sanctos inferiores quintuplici ratione, licèt superiores sint plus accepti Deo, s. primò ex hoc, quòd aliquis quandoque majorem habet devotionem ad sanctum minorem quàm ad sanctum majorem ; ex devotione autem maximè dependet orationis effectus ; secundò propter fastidium tollendum, quia assiduitas unius rei fastidium parit, et per hoc quòd diversos sanctos oramus, quasi in singulis novus fervor excitatur ; tertiò quia quibusdam sanctis datum est in aliquibus specialibus causis præcipuè patrocinari, sicut sancto Antonio, ad ignem infernalem ; quartò ut omnibus honor debitus exhibeatur à nobis ; quintò quia plurium orationibus aliquando impetratur, quod unius oratione non impetraretur. 2 2. q. 83. 11 ad 4.

43 Sancti orantur nominibus propriis, propter tria, s. quia hoc meruerunt, plus nobis innotescunt, et propter fidem resurrectionis insinuandam. 2 2. q. 83. 11 ad 5.

44 Sancti cognoscunt in verbo orationes nostras ad eos, etiam mentales, sicut et omnia alia quæ ad eos pertinent. 1ª. q. 107. 1 ad 5. et 2 2. q. 83. 4 ad 2. et 3ª. q. 10. 2. c.

45 Quilibet debet orare, et desiderare bona pro aliis, sicut et pro se. 2 2. q. 83. 7. o. et 3ª. q. 21. 3 ad 3.

46 Quilibet tenetur orare in communi, pro suis inimicis, non autem in speciali, nisi in aliquo casu speciali, sicut in necessitatis articulo. 2 2. q. 83. 8 o.

47 Orandum est pro omni peccatore viatore, ut convertatur, et pro justis ut perseverent, triplici ratione, s. quia multorum preces faciliùs exaudiuntur ; ut ex multis gratia agatur Deo de beneficiis, quæ conferuntur justis, quæ etiam in utilitatem multorum vergunt, ut majores non superbiant, dum considerant se minorum suffragiis indigere, sed non impetratur, nisi pro prædestinatis. 2 2. q. 31. 2 ad 1. et q. 83. 7 ad 3.

48 Orandum est pro infidelibus, licèt non prosit eis, nisi convertantur. 2 2. q. 31. 2 ad 1.

49 Christus oravit secundùm humanitatem tantùm, triplici ratione, scilicet ut ostenderet se esse hominem, propter exemplum, et quòd esset à Deo. 2 2. q. 83. 10 ad 1. et 3ª. q. 13. 4 ad 3. et q. 21. 1. o. et 2. c. et q. 43. 2 ad 2. et q. 53. 4 ad 2.

50 Oratio Christi pertinet ad sacerdotium ejus. 3ª. q. 22. 4 ad 1.

51 Oratio Christi quoad objectum fuit sensualitatis, non autem quoad actum. 3ª. q. 21. 2. o. et 4. c. ad 4.

52 Christus oravit pro se, et pro nobis, quoad bona corporis ; sed quoad bona spiritualia, oravit pro nobis, non autem pro se. 3ª. q. 21. 3. o. et q. 22. 4 ad 1.

53 Christus dupliciter oravit pro se, scilicet exprimendo effectum sensualitatis, vel voluntatis ut natura, quoad passionem transferendam, et secundùm rationem quoad gloriam corporis ; et sic omnis oratio ejus pro se et pro nobis et voluntas impleta est, non autem primo modo. 3ª. q. 21. 3. 4. o.

54 Oratio dominica exponitur. 2 2. q. 83. 9. o.

55 Petitiones orationis dominicæ sunt septem secundùm Matthæum, s. sanctificetur, etc. Sed secundùm Lucam, sunt quinque. 2 2. q. 83. 9 ad 4 et ad 5.

56 Oratio dominica est perfectissima, quia continet omnia desideranda, et ordinem eorum, et informat omnes affectus. 2 2. q. 83. 9. c. principio.

57 Non oportet uti tantùm verbis orationis dominicæ, sed oportet intendere tantùm ad ea impetranda, quæ in ipsa continentur. 2 2. q. 83. 14 ad 3.

58 Non parcens, vel non habens peccatum, non peccat, dicendo orationem dominicam, quia dicitur in persona Ecclesiæ. 2 2. q. 83. 16 ad 3.

59 Oratio dominica valet ad remissionem culpæ venialis et mortalis. 1 2. q. 74. 8 ad 6.

60 Oratio vocalis est quantitas discreta. 3ª. q. 60. 8. o.

61 Sancti non omnia cognoscunt, cùm essentiam Dei non comprehendant, in verbo autem cognoscunt, quæ ad nos spectant, et per consequens nostras orationes. Suppl. q. 72. 1. c.

62 Sanctos interpellare debemus ad orandum pro nobis. Suppl. q. 72. 2. o.

63 Sancti semper Deum suis precibus exorant, nisi ex parte nostra impediantur. Suppl. q. 72. 3. c.

1 OMNIS ordinatio est rationis. 2 2. q. 58. 4 ad 2. et q. 83. 1. c. et q. 88. 1. c.

2 Ad hoc quòd aliqua sint ordinata, duo requiruntur, s. ordo ad debitum finem, et proportio ad ipsum finem. 1 2. q. 102. 1. c.

3 Totum quod est homo et totum quod potest, et quod habet, est ordinandum in Deum. 1 2. q. 21. 4 ad 3.

4 Ordinare et judicare alios, est tantùm prælatorum ; sed ordinare actus proprios, convenit cuilibet homini. 2 2. q. 45. 5 ad 2.

1 ORDO in ratione suâ includit tria, s. rationem prioris et posterioris, distinctionem, et originem. 2 2. q. 26. 1. c. et 6. c. fi.

2 Ordo semper dicitur respectu principii. 1ª. q 21. 3. c. et q. 42. 3. c.

3 Ubicumque est aliquod principium, oportet quòd sit aliquis ordo, quia ordo includit in se aliquem modum prioris et posterioris, quæ dicuntur secundùm relationem ad aliquod principium. 2 2. q. 26. 1. c. et 6. c. fi.

4 Ordo finium est secundùm ordinem agentium, quia omne agens ordinat effectum suum ad aliquem finem. 1 2. q. 109. 6. c.

5 Sicut ordo rationis rectè est ab homine, sic ordo naturæ est à Deo. 2 2. q. 154. 12 ad 1.

6 Ordo tot modis dicitur, quot modis et prin-

cipium, s. secundùm situm, secundùm intellectum, et secundùm singulas quatuor causas. 1ª. q. 21. 3. c. et q. 42. 3. c.

7 Ordo duplex, s. ordo verus, et ordo imaginarius. 3ª. q. 28. 3 ad 1.

8 Ordo duplex, scilicet ordo formæ, et ordo materiæ. 3ª. q. 62. 6 ad 3. et q. 78. 4. c.

9 Ordo dicitur dupliciter, scilicet relatio, et gradus faciens eam. 1ª. q. 108. 2 ad 1.

10 In rebus est ordo duplex, scilicet à principio, et ad finem. 3ª. q. 6. 1 ad 1.

11 Ordo universi duplex, s. ordo creaturarum adinvicem, et ordo creaturarum ad Deum. 1ª. q. 21. 1 ad 3. et q. 47. 3. c. et q. 103. 2 ad 3. et 1 2. q. 111. 3 ad 1. et 2 2. q. 39. 2 ad 2.

12 Ordo duplex, s. ordo naturæ, et ordo temporis seu generationis. 1 2. q. 62. 4. c. et q. 85. 3 ad 2. et 3ª. q. 6. 1. c.

13 Ordo naturæ duplex, s. via generationis et temporis, in causa materiali, ab imperfecto ad perfectum, et via perfectionis et intentionis in aliis causis, à perfecto ad imperfectum. 1ª. q. 85. 3 ad 1.

14 In divinis est ordo naturæ secundùm originem, sine prioritate, secundùm quòd una persona est ab alia. 1ª. q. 42. 3. o.

15 Ordo naturæ in divinis non est ex hoc quòd natura ordinetur, sed quia ibi est ordo secundùm naturalem originem. 1ª. q. 42. 3 ad 3.

16 Ordo originis in divinis meliùs nominatur ordo naturæ quàm ordo essentiæ, quia natura importat rationem principii, non autem essentia. 1ª. q. 42. 3 ad 4.

17 Ordo in divinis significat notionem originis in communi, non autem in speciali. 1ª. q. 42. 3 ad 1.

18 Homo subditur triplici ordini, s. rationis, hominis gubernantis temporaliter vel spiritualiter, et Dei. 1 2. q. 72. 4. c. et q. 87. 4. c. et ad 3. et 5 c.

19 Quicquid est contra secundum ordinem, est contra primum et tertium; et quicquid est contra primum, est contra tertium, et non e converso; quia primus includit secundum, et excedit eum, et tertius utrumque. 1 2. q. 71. 4. o.

20 Peccatum est contra hos tres ordines. Ideò punitur triplici pœnâ, scilicet remorsu conscientiæ, pœnâ humanâ, et pœnâ divinâ. 1 2. q. 72. 4. o. et q. 87. 1. c. et ad 3. et 3. c

21 Ordo in populo quadruplex, s. principium ad cives, civium ad invicem, ad extraneos, et ad domesticos. 1 2. q. 104. 4. c.

22 Omnes ordines civitatum reducuntur ad tres ordines, s. ad supremos, id est, ad optimates, ad infimos, id est, ad vulgus; et ad medios, id est, ad honorabiles. 1ª. q. 108. 2. o.

23 Nullus ordo potest conferri, nisi ab episcopo, præter quatuor ordines minores, de licentia papæ, à solo sacerdote. 3ª. q. 65. 3 ad 2.

24 Ea quæ sunt ordinis, non possunt committi, nisi habenti ordinem. 2 2. q. 187. 1. c.

25 Deus potest auferre ordinem collatum, non autem episcopus, quia non est minister auferendi, sicut conferendi. Nec dedit ordinem, sed Deus. 3ª. q. 82. 8. c. et ad 2.

26 In sacramento ordinis confertur excellentia potestatis, in divinis ministeriis. 3ª. q. 84. 4. c.

27 Omnis ordo, inquantum sacramentum, ordinatur ad eucharistiam, non autem inquantum est officium quoddam. 2 2. q. 40. 2. c.

28 Festa præcipua, in quibus episcopi dant quatuor ordines minores, pertinent ad diem dominicum. 3ª. q. 83. 2 ad 3.

29 Omnes minores ordines possunt simul eodem die dari, non autem duo ordines sacri, nec unus ordo minor cum ordine sacro. 3ª. q. 65. 3 ad 2.

30 Servus ordinatus, sciente domino ejus, et non reclamante, fit ingenuus; si verò dominus nesciat, episcopus vel præsentans cum scienter, tenentur domino in duplum; si autem nesciant, redigetur in servitutem, nisi possit se redimere. 2 2. q. 189. 3. c.

31 Ordo fratrum prædicatorum habet cautissimam et securissimam formam profitendi. 2 2. q. 186. 9 ad 1.

32 Oportuit in Ecclesia ordinem aliquem sacrum esse, quo quidam aliis, ad illorum et non sui utilitatem præficerentur. Suppl. q. 34. 1. o.

33 Ordo signaculum quoddam Ecclesiæ est, per quod spiritualis potestas impenditur ordinato. Suppl. q. 34. 2. c.

34 Cùm in susceptione ordinis, quædam consecratio homini exhibeatur, per visibilia signa, constat ordinem esse sacramentum. Suppl. q. 34. 3. o.

35 Conveniens forma hujus sacramenti est, quâ Ecclesia utitur. Suppl. q. 34. 4. o.

36 Specialem oportet esse materiam hujus sacramenti sicut et aliorum sacramentorum. Suppl. q. 34. 5. c.

37 In sacramento ordinis, quo homo ad aliorum sacramentorum dispensationem ordinatur, necesse est conferri gratiam gratum facientem. Suppl. q. 35. 1. c.

38 In omnibus ordinibus imprimitur character. Suppl. q. 35 2. c.

39 Character ordinis præsupponit characterem baptismi, qui janua est omnium sacramentorum. Suppl. q. 35. 3. o.

40 Quanquam maximè conveniens sit, ut qui ordinem suscipiunt sint confirmati, hoc tamen necessarium non est. Suppl. q. 35. 4. c.

41 Non oportet ut qui majores ordines susceperunt, minores priùs habuerint, quanquam Ecclesia sic ordinatè ordines conferri statuerit, ut priùs minores, deinde majores suscipiantur. Suppl. q. 35. 5. o.

42 Bonitas vitæ ac conscientiæ nitor necessaria sunt ex divino præcepto suscipientibus ordines sacros, non tamen de necessitate sunt sacramenti. Suppl. q. 36. 1. c.

43 Ea tantùm scire oportet ordinatos, quæ ad ordinis suscepti executionem conducant. Suppl. q. 36. 2. o.

44 Non consequitur aliquis ex merito vitæ aliquem ordinis gradum. Suppl. q. 36. 3. c.

45 Infidelitatis criminis reus est, quicumque indignum ad sacros promoverit ordines. Suppl. q. 36. 4. o.

46 Mortaliter peccat quicumque in peccato mortali existens sacros exequitur ordines, nisi hoc ex necessitate faceret. Suppl. q. 36. 5. c.

47 Non enim, sed plures oportuit in Ecclesia sacros ordines esse. Suppl. q. 37. 1. c.

48 Septem sunt ordines, videlicet sacerdotium, diaconatus, subdiaconatus, acolytorum, lectorum, exorcistarum et ostiariorum. Suppl. q. 37. 2. c.

49 Tres tantùm sunt sacri ordines, sacerdotium, diaconatus et subdiaconatus. Suppl. q. 37. 3. o.

50 Conveniens singulis sacris ordinibus assignatus est actus, sacerdoti videlicet baptizare, confirmare, et à peccatis absolvere, diacono verò legere evangelium, etc. Suppl. q. 37. 4. c.

51 In ipsa calicis datione sub certa verborum forma, imprimitur sacerdotalis character. Suppl. q. 37. 5. o.

52 Ad episcopos tantùm pertinet omnes sacros conferre ordines sicut ad eos etiam solos spectat confirmare et virgines consecrare. Suppl. q. 38. 1. c.

53 Possunt episcopi hæretici et ab Ecclesia præcisi sacros conferre ordines, sicut et cætera sacramenta, ordinati tamen ab illis, nullam susceptorum ordinum executionem suscipiunt, nec gratiam. Suppl. q. 38. 2. o.

54 Mulieres cùm statum subjectionis habeant, sacramentum ordinis nequaquam suscipere possunt. Suppl. q. 39. 1. c.

55 Pueri carentes rationis usu non nisi ex Ecclesiæ statuto impediuntur, ne sacros suscipiant ordines, quos tamen suscipiunt ex vi sacramenti. Suppl. q. 39. 2. o.

56 Servi non possunt ad sacros promoveri ordines, quos tamen suscipiunt, si eis adhærantur. Suppl. q. 39. 3. c.

57 Homicidiæ à sacris arcentur ordinibus ex Ecclesiæ præcepto, non autem necessitate aliquâ sacramenti. Suppl. q. 39. 4. o.

58 Illegitimè nati impediuntur à suscipiendis ordinibus, præcepti potiùs quàm sacramenti necessitate. Suppl. q. 39. 5. c.

59 Mutilati aliquo membro notabilis infamiæ, vel quòd ordinis executionem impediat, arcentur à sacris ordinibus. Suppl. q. 39. 6. o.

60 Conveniens est ut qui sacros suscipiunt ordines tonsuram deferant. Suppl. q. 40. 1. c.

61 Corona non est ordo, sed ad ipsum potiùs ordinatur. Suppl. q. 40. 2. o.

62 Clerici suscipientes coronam, non renunciant patrimonio, et aliis temporalibus rebus. Suppl. q. 40. 3. c.

63 Oportuit in Ecclesia supra sacerdotalem ordinem, episcopi potestatem esse, à qua sacerdos jurisdictionem susciperet. Suppl. q. 40. 4. o.

64 Episcopatus non est ordo, nisi secundùm quòd ordo officium quoddam est ad sacras actiones. Suppl. q. 40. 5. o.

65 Supra episcopos in Ecclesia est superior summi pontificis et papæ potestas, quamquam episcopi omnes æquales sint, quoad ea quæ ad episcopalem ordinem spectant. Suppl. q. 40. 6. c.

66 Omnibus Ecclesiæ ministris ad divina exequenda officia, variæ ac multiplices aptatæ sunt vestes, prout unicuique convenire judicavit Ecclesia, à Spiritu sancto edocta. Suppl. q. 40. 7. c.

67 Sacer ordo apud Græcos et alios orientales impedit matrimonium contrahendum, non autem jam contracti matrimonii usum; apud verò occidentales tollit contractum, et contrahendum. Suppl. q. 53. 3. o.

68 Vir absque uxoris consensu ad sacros ordines accedens, illos suscipit quanquam ordinis executione careat, quam tamen suscipit uxoris consensu vel morte. Suppl. q. 55. 4. c.

1 PHILOSOPHUS dicit, neque fistulas ad disciplinam esse adducendum, neque aliquod aliud artificiale organum, putà citharam, et si quid tale alterum est; sed quæcumque faciunt auditores bonos. 2 2. q. 91. 2 ad 4.

2 Organis vel instrumentis musicis non est utendum in Ecclesia, quia hujusmodi musica magis animum movent ad corporalem delectationem, quàm per ea formetur interiùs bona dispositio; et ideò subtrahuntur in Ecclesia instrumenta musica, ut à corporalibus retrahantur, divinis laudibus mancipati. 2 2. q. 91. 2 ad 4.

3 In veteri autem Testamento, usus erat talium instrumentorum, tum quia populus erat magis durus et carnalis; unde erat per hujusmodi instrumenta provocandus, si ut et per promissiones terrenas; tum etiam quia hujusmodi instrumenta corporalia aliquid figurabat. 2 2. q. 91. 2 ad 4. fi.

1 **ORIGENES** erravit, sequendo opiniones philosophorum antiquorum; ideò, secundùm eum, angeli sunt corporei. 1ª. q. 52. 1 ad 1. et q. 51. 1 ad 1. et 1 2. q. 5. 4. c.

2 Origenes fuit fons Arrianorum. 1ª. q. 54. 1. c. ad 1.

3 Origenes et Arius dicunt quòd verbum in divinis dicitur tantùm metaphoricè, et non propriè. 1ª. q. 34. 1 ad 1.

1 ORIGO non significatur ut aliquid intrinsecum, sed ut via à re ad rem; ideo non potest esse primum distinctivum personarum in divinis. 1ª. q. 40. 2. o.

2 Ordo originis dupliciter convenit Deo, s. respectu creaturarum, et respectu personarum divinarum. 1ª. q. 41. 1 ad 1.

3 Omnis origo designatur per aliquem actum. 1ª. q. 41. 1 ad 1.

1 **ORNATUS** exterior est indicium conditionis humanæ: ideò excessus, et defectus, et medium ejus, reducuntur ad virtutem veritatis. 2 2 q. 169. 1 ad 3.

2 In ornatu et aliis exterioribus, non est peccatum secundùm se; sed ex inordinato usu, s. vel contra consuetudinem, vel ex intentione vanæ gloriæ, vel mollitiei, vel sollicitudinis, vel negligentiæ, contra quæ est triplex virtus, scilicet humilitas, per se sufficientia, et simplicitas. 2 2. q. 169. 1. o. et q. 187. 6. c.

3 Mulier vel vir ornans se, ut provocet alios ad concupiscentiam, peccat mortaliter; non autem semper si ornet se ex levitate vel vanitate propter jactantiam. 2 2. q. 169. 2. c.

4 Mulier potest ornare se licitè, ut placeat viro suo; non autem mulieres quæ non habent virum, nec volunt habere, nec sunt in statu habendi. 2 2. q. 169. 2. o.

5 Ornatus pretiosarum vestium, in ministris altaris, vel in constitutis in dignitate, non est

peccatum, quia fit ad gloriam Dei, et non ad gloriam ipsorum. 2 2. q. 169. 1 ad 2.

6 Ars eorum quibus homo potest bene et malè uti, est licita, ut ars faciens ornatus, nisi fortè inveniendo superflua, et curiosa. 2 2. q. 169. 2 ad 4.

7 Expositio litteralis, figuralis et moralis, octuplicis ornatûs pontificis legalis, et quadruplicis ornatûs sacerdotum. 1 2. q. 102. 4 ad 9.

8 OSCULUM, secundùm quòd fit principaliter causa libidinis, est peccatum mortale, si sit de mortali ex genere suo; non autem si sit de veniali secundùm suum genus. 1 2. q. 74. 10. o. et q. 108. 3 ad 2. et 2 2. q. 154. 4. c.

OSEE propheta excusatur à fornicatione, quia debuit obedire præcepto Dei. 1 2. q. 94. 5 ad 2. et q. 100. 8 ad 3. et 2 2. q. 104. 4 ad 3. et q. 154. 2 ad 2.

1 OVIS habet quatuor utilitates, s. quia immolatur, pascit, lac et lanam dat; ideò furans ovem, quatuor reddit. 1 2. q. 105. 2 ad 9.

2 Oves et hircos Ægyptii colebant, quia dæmones in eorum figura apparebant. 1 2. q. 102. 3 ad 2.

OZA erat tantùm levita; ideò percussit eum Deus, quia tetigit arcam, quod solis sacerdotibus licebat. 2 2. q. 33. 4 ad 1.

P

PACTUM cum dæmonibus initum, expressum vel tacitum prohibetur, primo præcepto Decalogi. 2 2. q. 122. 2 ad 3. et 3. 4. c.

1 CORPUS dicitur palpabile ex duobus, scilicet ex qualitatibus tangibilibus, et quòd resistat tangenti; primum deficit ipsis cœlis, secundum aeri. 3ª. q. 56. 2 ad 2.

2 Omne palpabile est corruptibile per naturam, licèt sit incorruptibile per gloriam. 3ª. q. 54. 2 ad 2.

CONVERSIO panum et multiplicatio eorum facta per Christum, fuit per additionem materiæ noviter creatæ. 1ª. q. 92. 3 ad 1. et 3ª. q. 44. 4 ad 4.

1 PAPA habet plenitudinem pontificalis potestatis, sicut rex in regno; sed episcopi assumuntur in partem sollicitudinis, quasi judices singulis civitatibus præpositi. 1ª. q. 112. 2 ad 2. et 2 2. q. 89. 9 ad 3. et 3ª. q. 72. 11 ad 1.

2 Papa potest abolere infamiam juris, sed dicitur non posse, quia aliquando non expedit; vel intelligitur non posse, loquendo de infamia facti; vel loquitur de infamia irrogata per judicem civilem, sicut dicit Gratianus. 2 2. q. 68. 4 ad 3.

3 Erroneum est dicere papam vicarium Christi, non habere universalis Ecclesiæ primatum. 1ª. q. 112. 2 ad 2. fi.

4 Leo papa propriâ sponte se subdidit judicio imperatoris, et Christus hominibus. 2 2. q. 64. 3 ad 2. et q. 67. 1 ad 2.

PARABOLA est sententia habens obscuram similitudinem. 1ª. q. 1. 10 ad 3.

1 **PARADISUS** triplex, s. terrestris, cœlestis, t spiritualis. id est, visio Dei. 1ª. q. 102. 1. b. et . 2. q. 175. 3 ad 4. et 3ª. q. 52. 4 ad 3.

2 Paradisus terrestris est locus corporeus in oriente, ut in nobilissimo loco, et interpretatur ortus. 1ª. q. 102. 1. o. et 2 2. q. 84. 3 ad 3.

3 Et est locus conveniens habitationi humanæ, quia habet aerem temperatum et tenuissimum, et plantas semper floridas. 1ª. q. 102. 2. o. et 4. c.

4 Et est vicinus terræ, secundùm situm; sed dicitur pertingere ad globum lunæ, secundùm similitudinem, quia in eo est perpetua temperies aeris. 1ª. q. 102. 1 ad 1.

5 Eva facta est in eo, sicut etiam fuissent filii, nisi parentes peccassent; non autem Adam factus est in eo, sed postea positus est in eo. 1ª. q. 102. 4. o.

6 Animalia bruta non habitant ibi, sed dispositione Dei adducta sunt ad Adam in paradiso; serpens verò operatione diaboli. 1ª. q. 102. 2 ad 2.

7 Adam convenienter est ejectus de eo, propter peccatum. 2 2. q. 164. 2. o.

8 Per peccatum hominis, clausa est janua paradisi terrestris, in signum clausionis januæ paradisi cœlestis. 3ª. q. 49. 5. c.

9 Paradisus terrestris non est frustra post peccatum hominis, quia ostendit bonitatem Dei, et damnum peccati primi hominis. 1ª. q. 102. 2 ad 3. et 2 2. q. 164. 2 ad 4.

10 Paradisus terrestris non potest adiri propter impedimenta montium, vel marium, vel æstuantis regionis: ideò non potest à nobis cognosci, nisi per revelationem Scripturæ. 1ª. q. 102. 1 ad 2 et ad 3 et 2 2. q. 164. 2 ad 5.

PARASCEVE. Tunc non consecratur Eucharistia: quia significat passionem Christi, quæ tunc celebratur, tamen à sacerdote sumitur corpus Christi sine sanguine, propter periculum ne effunderetur, si reservaretur. 3ª. q. 83. 2 ad 2.

1 **PARS**. Partes sunt in quas materialiter dividitur totum. 3ª. q. 90. 1. c.

2 Pars triplex, s. integralis, subjectiva, et potentialis; et similiter totum triplex, s. integrale, universale, et potestativum. 1ª. q. 76. 8. c. et q. 77. 1 ad 1. et 1 2. q. 54. 4 ad 2. et 2 2. q. 48. c. et q. 80. c. et q. 120. 2. c. et q. 128. et q. 143. c. et 3ª. q. 90. 2. 3. c.

3 Partes subjectivæ non sunt de perfectione totius universalis; sed est perfectè in qualibet ejus parte, perfecta ratio ejus simul et æqualiter. 3ª. q. 90. 3. c.

4 Pars integralis duplex, s. essentialis, et quantitativa. 1ª. q. 8. 2 ad 3. et 3ª. q. 90. 2. c.

5 Partes essentiales naturaliter sunt materia et forma; sed logicæ, sunt genus et differentia. 3ª. q. 90. 2. c.

6 Partes speciei dicuntur, inquantum participant formam, et proprietates speciei; sed dicuntur partes materiæ, inquantum sunt ex materia: ideò sunt eædem secundùm rem, et differunt ratione. 1ª. q. 119. 1 ad 2.

7 Partes ut speciei, semper manent, sed ut materiæ, semper fluunt et refluunt. 1ª. q. 119. 1 ad 2.

8 Partes quantitatis sunt partes materiæ. 3ª. q. 90. 2. c.

9 Ubicumque est multitudo ex parte materiæ ibi est ratio partium. 3ª. q. 90. 1. c.

10 Aliqui per partem speciei, vel per carnem secundùm speciem, intellexerunt id, quod primò accipit species humanam, quod sumitur à generante, et hoc dicunt semper manere. 1ª. q. 119. 1 ad 2.

11 Sed hoc est contra intentionem Philosophi dicentis, quòd sicut in unoquoque habentium speciem in materia, ita et in carne, hoc est secundùm speciem, et illud secundùm materiam. 1ª. q. 119. 1 ad 2.

12 Omnis pars est propter totum, et quodlibet individuum est propter suam speciem. 1ª. q. 65. 2. c. et q. 70. 2. c. et 1 2. q. 90. 2. c. et 2 2. q. 62. 2. 5 c. et q. 65. 1. c.

13 Omnis pars est propter suum actum; et pars ignobilior est propter partem nobiliorem; sicut sensus, propter intellectum, et pulmo propter cor, et omnes partes sunt propter perfectionem totius, sicut et materia propter formam; partes enim sunt quasi materia totius. 1ª. q. 65. 2. c. et q. 70. 2. c.

14 Una pars est in potentia ad aliam, sicut materia ad formam; vel omnes partes sunt in potentia respectu totius. 1ª. q. 5. 7. c.

15 Bonum totius est finis cujuslibet partium ejus: et bonum commune est finis singularum personarum in communitate. 2 2. q. 58. 9 ad 5. et q. 65. 1. c.

16 Bonitas cujuslibet partis est in proportione ad suum totum; nec totum potest bene consistere, nisi ex partibus sibi proportionatis. 1 2. q. 92. 1 ad 3. et 2 2. q. 47. 10 ad 2.

17 In quolibet toto, necesse est esse unam partem principalem, et prædominantem et formalem, à qua totum unitatem habet. 2 2. q. 49. 6 ad 1.

18 Partibus potentialibus adest totum, secundùm totam essentiam ejus; non autem partibus integralibus: imò repugnat rationi eorum. 3ª. q. 90. 3. c.

19 Omnes partes integrales habent aliquem ordinem, s. vel ordinem situs, vel virtutis, vel temporis. 3ª. q. 90. 3 ad 3.

20 Una pars integralis potest continere totum virtualiter, sicut fundamentum totum ædificium, non autem essentialiter. 3ª. q. 90. 3 ad 2.

21 Universalius est totum et pars, respectu minus universalis. 1ª. q. 85. 3 ad 2.

22 Totum denominatur à proprietate partis, quando proprietas non potest convenire, nisi illi parti. 3ª. q. 16. 8. c.

23 Partes totius heterogenei carent formâ totius, ut multitudo; non autem in homogeneis, ut continuum 1ª. q. 11. 2 ad 2.

24 Esse totius, non est esse alicujus partis ejus. 1 2. q. 1. 5 ad 2.

25 In divinis est ratio totius et partis, secundùm rationem tantùm. 1ª. q. 30. 1 ad 4.

26 Pars animæ dicitur dupliciter, s. potentia animæ, et pars potentiæ ejus. 3ª. q. 46. 7. c.

1 OMNE participatum à superioribus in inferiora, et omne superius est ut formale, respectu inferiorum. 1ª. q. 75. 5 ad 4.

2 Omne quod est tale per participationem, subditur ei quod est tale per essentiam et universaliter. 1ª. q. 96. 1. c.

3 Omne participans et omne participatum, est posterius eo, quod est illud per essentiam. 1ª. q. 3. 8. c. fi.

4 Omne quod est tale per participationem, causatur ab eo quod est tale per essentiam. 1ª. q. 8. 1. c. et q. 44. 1. c. ad 1. et q. 61. 1. c. et q. 75. 5 ad 1. et 79. 4. c.

5 Creaturæ participant bonitatem Dei, non quidem secundùm partem, sed secundùm similitudinem et imitationem. 1ª. q. 75. 5 ad 1.

6 PARVIFICENTIA est vitium oppositum magnificentiæ, et est circa magnos sumptus; ideò est minùs vitium quàm illiberalitas. 2 2. q. 135. 3. 1. o.

1 PARVIPENSIO habet tres species, scilicet despectum, impedimentum voluntatis, et contumeliam. 1 2. q. 47. 2. c.

2 Signa parvipensionis sunt quatuor, scilicet oblivio, denunciatio mali, gaudium de malo, et impedimentum voluntatis. 1 2. q. 47. 2 ad 3.

1 PASCHA dicitur quadrupliciter, s. agnus paschalis; panes azymi; prima dies azymorum, 3ª. q. 46. 9 ad 1. et q. 74. 4 ad 1.

2 Expositio omnium quæ fiebant circa agnum paschalem. 1 2. q. 102. 5 ad 2 et ad 3.

3 Pascha celebrabatur mense primo, ad commemorandum beneficium liberationis ex Ægypto; et significabat passionem et resurrectionem Christi. 1 2. q. 100. 5 ad 2. et q. 102. 4 ad 10. et 5 ad 2.

4 Pascha incipiebat in vesperis quartædecimæ lunæ. 3ª. q. 46. 9. c. ad 1. et q. 74. 4. c. ad 1.

5 Festum passionis, et resurrectionis Christi, succedit festo Paschæ. 1 2. q. 103. 3 ad 4.

1 PASSIO dicitur dupliciter, s. impropriè, id est, omnis receptio; et propriè, i. cum abjectione alicujus; et hoc dupliciter: uno modo propriissimè, quando s. aliquid removetur, ab aliquo, quod convenit sibi secundùm naturam, aut secundùm propriam inclinationem, sicut cùm aqua frigiditatem amittit per calefactionem, et cùm homo ægrotat aut tristatur; secundo modo minùs propriè dicitur aliquis pati ex eo quòd aliquid ab ipso abjicitur, sive sit ei conveniens, sive non conveniens; et sic dicitur pati, non solùm qui ægrotat, sed etiam qui sanatur; et non solùm qui tristatur, sed etiam qui lætatur, vel quocumque modo aliquis alteretur, vel moveatur. 1ª. q. 44. 2 ad 2. et q. 75. 2. c. et q. 79. 2. c. et q. 97. 2. c. et 1 2. q. 22. 1. c. et q 41. 1. c.

2 De ratione passionis propriè dictæ, est abjectio qualitatis naturalis, et impressio qualitatis extraneæ, et contrariæ. 1 2. q. 22. 1. c. et q. 31. 1 ad 3. et q. 35. 1. c. et q. 41. 1. c.

3 Pati cum abjectione et transmutatione est proprium materiæ; ideò non invenitur nisi in compositis ex materia et forma. 1 2. q. 22. 1 ad 1.

4 Passio duplex, s. realis, et intentionalis seu spiritualis; secunda semper pertinet ad perfectionem patientis; ideò fuit in corpore Adæ ante peccatum. 1ª. q. 95. 2 ad 2. et q. 97. 2. c. et 1 2. q. 22. 1. c. et q. 31. 1 ad 3. et 35. 1. c. et q. 41. 1. c.

5 Passio duplex, s. corruptiva et perfectiva. 1ª. q. 95. 2 ad 2. et q. 97. 2. o.

6 Omne quod patitur et movetur ab alio, disponitur per actum agentis, multiplicatum qualitate quæ habitus nominatur. 1 2. q. 51. 1. c.

7 Ut qualitas causetur in passivo, oportet quòd activum totaliter vincat passivum. 1 2. q. 51. 3. c.

8 Passio ad defectum pertinet, quia est rei secundùm quòd est in potentia. 1ª. q. 25. 1. c. ad 1. et 1 2. q. 22. 2 ad 1.

9 Passio impropriè dicta, s. omnis receptio, convenit omni enti in potentia, id est, cuilibet creaturæ. 1 2. q. 22. 1 ad 1.

10 Magnitudo passionis non tantùm dependet ex virtute agentis sed etiam ex passibilitate patientis. 1 2. q. 22. 3 ad 2.

11 Passio sumit speciem ab actu, qui est terminus motûs. 1 2. q. 1. 3. c.

12 Passio duplex, s. passio innata, et passio illata. 3ª. q. 81. 1. o.

13 Passiones sanctorum illatæ prosunt Ecclesiæ, per modum exhortationis et exempli, non autem per modum redemptionis. 3ª. q. 48. 5 ad 3.

14 Passio propriè non convenit animæ, nisi per accidens, sed soli composito corruptibili convenit per se; impropriè verò convenit omni enti in potentia. 1 2. q. 22. 1. o.

15 Passio magis propriè est in parte appetitiva quàm in parte apprehensiva. 1 2. q. 22. 2. o. et q. 41. 1. c. et 3ª. q. 15. 1. c.

16 Passio est magis propriè in appetitu sensitivo quàm in appetitu intellectivo. 1ª. q. 20. 1 ad 1. et 1 2. q. 22. 3. o. et q. 41. 1. c. et 2 2. q. 58. 9. c. et 3ª. q. 15. 1. c.

17 Omnis motus appetitûs sensitivi dicitur passio, et præcipuè ille qui in defectum sonat. 1 2. q. 35. 1. c. et q. 41. 1. c.

18 In passionibus animæ est aliquid quasi materiale, s. transmutatio corporis, et aliquid quasi formale, s. ex parte appetitûs. 1ª. q. 20. 1 ad 2. et q. 75. 3 ad 3. et 1 2. q. 22. 2 ad 3. et 37. 1. c. et q. 44. 1. c. et q. 45. 3. c. et q. 48. 2. c.

19 In omni passione animæ, aliquid additur, vel minuitur à naturali motu cordis. 1 2. q. 24. 2 ad 2.

20 Passiones animæ tantò vehementiùs impellunt, quantò magis sequuntur inclinationem naturæ. 2 2. q. 155. 2. c.

21 Nomina passionum animæ quandoque sumuntur pro simplici operatione voluntatis. 1ª. q. 20. 1 ad 1. et q. 59. 1 ad 2. et q. 64. 3. c. et q. 82. 5 ad 1. et 1 2. q. 22. 3 ad 3. 2 2. q. 18. 1. c.

22 Passio animæ, ut passio, habet principium ab exteriori; sed ut est voluntaria, habet principium ab interiori. 3ª. q. 48. 1 ad 1.

23 Omnis passio animæ inclinat cum impetu in suum objectum. 2 2. q. 27. 2. c.

24 Objecta passionum animæ se habent ad eam ut formæ, à quibus specificantur: ideò quicquid est causa objectorum, est et causa passionum. 1 2. q. 44. 1. c.

25 Anima dupliciter dicitur tota pati, s. secundùm essentiam suam, id est, corpore patiente et disposito ad separationem ab anima, et secundùm omnes ejus potentias. 3ª. q. 46. 7. 8. o.

26 Omnes passiones animæ reducuntur ad undecim species, s. sex in concupiscibili, id est, amor, odium, desiderium seu concupiscentia, fuga vel abominatio; delectatio vel gaudium, dolor vel tristitia; sed aliæ quinque sunt in irascibili, s. spes, desperatio, timor, audacia, et ira. 1 2. q 23. 1. o. et q. 25. 3. 1. c.

27 Passiones principales animæ sunt quatuor; quarum duæ sunt finales simpliciter, scilicet gaudium et tristitia; et duæ finales in genere, scilicet spes et timor. 1 2. q. 25. 1. o. et q. 84. 1 ad 2. et 2 2. q. 123. 11 ad 1. et q. 141. 7 ad 3.

28 Omnes passiones animæ reducuntur ad has quatuor principales, sicut species ad genus, vel imperfectum ad perfectum, vel sicut effectus ad causam, et participans ad participatum. 1 2. q. 25. 1. c. fi.

29 Passio animæ duplex, sed perfecta et imperfecta: tunc dicitur esse passio perfecta, per quam anima perturbatur, quando passio sensitivæ partis pertingit usqu ad immutandum rationem à rectitudine sui actûs, s. ut sequatur passionem, et non habeat liberum arbitrium super eam. 3ª. q. 46. 7 ad 3.

30 Potentiæ animæ pati possunt dupliciter, s. passione propriâ, id est, à suo objecto; et passione alienâ, id est, sui subjecti. 3ª. q. 46. 7. 8. c.

31 Causa passionum animæ assignari potest dupliciter, s. ex parte objecti, et ex parte subjecti. 1 2. q. 43. 1. 2. c. et q. 43. 3. c. et q. 46. 5. c.

32 Passiones animæ vincunt rationem tripliciter, s. distrahendo, inclinando in contrarium rationi, et ligando mutatione corporali, sicut somnus et ebrietas ligant eam. 1 2. q. 77. 2. o. et 6. c.

33 Passio appetitûs sensitivi non potest directè trahere, vel movere voluntatem, sed indirectè dupliciter, s. per abstractionem; et ex parte objecti impediendo judicium rationis per fortem imaginationem. 1 2. q. 77. 1. o. et 2 2. q. 156. 1. c. et 3ª. q. 46. 7 ad 3.

34 Passiones diversarum potentiarum differunt genere; quæ autem sunt diversorum objectorum ejusdem potentiæ, differunt specie tantùm. 1 2. q. 23. 1. o. et q 54. 1. o.

35 In passionibus animæ est duplex contrarietas, s. secundùm diversitatem objectorum, id est, boni et mali; et secundùm accessum et recessum ab eodem termino; prima tantùm est in passionibus concupiscibilis, sed utraque est in passionibus irascibilis. 1 2. q. 25. 2. o. et q. 40. 4. o. et q. 45. 1 ad 2.

36 Omnis passio irascibilis significat motum tantùm; sed passionum concupiscibilis, quædam significant motum, et quædam quietem. 1 2. q. 25. 4. c. et q. 25. 1. o. et 3. c.

37 Nomina omnium passionum animæ possunt sumi dupliciter, scilicet absolutè, et ut recedunt à ratione: primo modo sunt passiones, secundo autem modo sunt vitia. 1 2. q. 45. 1 ad 1. et q. 59. 1 ad 2. et 2 2. q. 127. 1 c. ad 3.

38 Nomina passionum animæ, quarum objectum est malum, aliquando significant vitia, quorum objectum est malum, ut odium, ira, invidia, et cætera; quarum autem objectum est bonum, significant virtutes, ut spes, et amor. 2 2. q. 127. 1 ad 3.

39 Ordo omnium passionum animæ. 1 2. q. 23. a.

40 Omnis passio cujus objectum est bonum, est naturaliter prior, passione sibi oppositâ, cujus objectum est malum. 1ª. q. 20. 1. c. et 1 2. q. 25 2 3. c. et q. 22. 141. 3 ad 1.

41 Omnis passio cujus objectum est bonum vel conveniens simpliciter, est in concupiscibili; si autem objectum ejus est ut difficile vel arduum, id est, cum determinatione quantitatis, est in irascibili; similiter et oppositæ harum. 1 2. q. 23. 1. c. et q. 25. 1. c. et q. 40. 1. c. et q. 46. 3. c.

42 Passiones irascibilis sunt posteriores passionibus concupiscibilis, quæ significant motum; sed sunt priores iis, quæ significant quietem. 1 2. q. 25. 1. o. et q. 40. 1. c. et 2 2. q. 141. 3 ad 1.

43 Omnis passio irascibilis terminatur ad passiones concupiscibilis, et incipit ab eis. 1ª. q. 81. 2. c. et 1 2. q. 25. 1 ad 1. et q. 25. 1. o. et 3. c. et q. 40. 1. 4. c. et q. 41. 2 ad 3. et q. 46. 3 ad 2. et q. 65. 1 ad 3. et q. 82. 3 ad 2. et q. 84. 4 ad 2. et q. 100. 3 ad 6. et 2 2. q. 41. 2 ad 1. et q. 118 6. c.

44 Passionum animæ, quædam sunt bonæ, et quædam sunt malæ, secundùm speciem suam, inquantum sunt in genere moris: non autem inquantum sunt in genere naturæ. 1 2. q. 24. 4. o. et 2 2. q. 158. 1. c.

45 Passiones animæ, et motus membrorum, inquantum imperantur à voluntate, vel non prohibentur, sunt bonæ vel malæ moraliter, non autem secundùm se. 1 2. q. 24. 1. o. et q. 59. 1. c. ad 2. et 2 2. q. 35. 1 ad 1. et q. 158. 2. c.

46 Passiones, secundùm quòd ordinantur à ratione, sunt laudabiles, vel vituperabiles, non autem secundùm se. 1 2. q. 24. 1 ad 3. et 2. o. et q. 45. 1 ad 1. et q. 50. 1. c. et 2 2. q. 35. 1 ad 1. et q. 125. 1. o. et q. 127. 1. o. et q. 158. 1. o. et 2. c. ad 1.

47 Omnis passio animæ, secundùm Stoicos, est mala; non autem secundùm Peripateticos. 1 2. q. 24 2. o. et q. 59. 2. 3. o. et 2 2. q. 125. 10. c. et q. 158. 1 ad 1. et 3ª. q. 15. 4 ad 2. et q. 46. 6 ad 2.

48 Omnis passio animæ, secundùm Stoicos, s. inordinata, tollit, vel diminuit bonitatem actûs; sed secundùm Peripateticos aliqua, id est, moderata, auget eam, sicut etiam actus membrorum. 1 2 q. 24. 3. o.

49 Omnis passio animæ, præveniens judicium rationis, diminuit bonitatem actûs; sed passio consequens per redundantiam est signum melioris actûs; per electionem autem, facit actum meliorem. 1 2. q. 24. 3 ad 1. et q. 77. 6 ad 2. et q. 59. 2 ad 3. et 2 2. q. 2. 10. c.

50 Passio præveniens judicium rationis diminuit peccatum; sequens verò auget peccatum, vel significat auctum. 1 2. q. 24. 3 ad 3. et q. 47. 2. c. et q. 77. 6. o.

51 Passio totaliter tollens usum rationis, tota liter excusat à peccato, nisi fuerit voluntaria in sua causa, non autem alia. 1 2. q. 77. 7. o. et 8 ad 3.

52 Nulla inclinatio passionis vel habitûs, ita vehemens est quòd ei ratio non possit resistere, si remaneat usus rationis. 1 2. q. 10. 3. o. et q. 77. 7. 8. c. et q. 80. 3. o. et 2 2. q. 155. 3 ad 3. et q. 156. 1. c. et q. 175. 2 ad 2.

53 Anima Christi fuit passibilis dupliciter, s. passione corporali, et passione animali, sicut et anima nostra. 3ª. q. 15. 4. c. et 10. c. ad 3.

54 Tota anima Christi, secundùm essentiam, et secundùm omnes potentias ejus, secundùm quòd sunt in essentia animæ patiebantur; non autem ex parte objecti, nisi potentiæ inferiores. 3ª. q. 46. 7. o.

55 Passiones in anima Christi non ferebantur ad illicita, nec præveniebant actum rationis: nec impediebatur judicium rationis, sicut fit in nobis. 3ª. q. 15. 4. o. et 6. c. et q. 19. 2. c. fi. et q. 46. 7 ad 3. et q. 48. o. ad 2. et q. 49. 4 ad 3.

56 Passio Christi fuit bona simpliciter, et mala secundùm quid. 3ª. q. 22. 2 ad 2. et q. 47. 3 ad 3. et 4 ad 2. et 6 ad 3.

57 Acerbitas passionis Christi causabat in eo timorem, tristitiam, et dolorem. 3ª. q. 7. 6. o. et q. 15. 7. o.

58 Passio Christi fuit necessaria, non quidem absolutè, nec ex coactione, sed ex triplici fine, s. liberationis nostræ, exaltationis Christi, et prædiffinitionis Dei. 3ª. q. 46. 1. o.

59 Possibile fuit Deo, liberare hominem, sine passione Christi, si non præsupponatur præscientia ejus. 3ª. q. 46. 2. o. et q. 56. 1 ad 2.

60 Non fuit alius modus convenientior redemptionis nostræ quàm per passionem Christi. 3ª. q. 46. 3. o.

61 Liberatio hominis per passionem Christi fuit majoris misericordiæ et justitiæ, quàm si Deus remisisset peccata, sine satisfactione. 3ª. q. 46. 1 ad 3.

62 Christus fuit passus convenienti tempore, s. lunâ quintadecimâ, horâ sextâ, in juventute. 3ª. q. 46. 9. o. et 10. c.

63 Christus passus est in loco convenienti, scilicet in Hierusalem, quadruplici ratione: scilicet quia primò Hierusalem erat locus à Deo electus, ad sacrificia sibi offerenda, figurantia Christi passionem; secundò quia virtus passionis Christi ad totum mundum erat diffundenda, et Hierusalem erat in medio terræ, unde dicitur umbilicus terræ; tertiò quia hoc maximè conveniebat humilitati Christi, quod in loco tam celebri, confusionem pati non recusavit; quarto ut ostenderet à principibus populi exortam esse iniquitatem occidentium Christum, qui principes in Hierusalem morabantur. Et passus est extra portam, triplici ratione: scilicet primò ut veritas responderet figuræ, quâ vitulus et hircus pro peccato, extra castra comburebantur; secundò ut per hoc daret exemplum nobis exeundi à mundana conversatione; tertiò ne Judæi subtraherent sacrificium salutare, nec putares pro illa tantùm plebe oblatum secundùm Christum, nec in templo passus est, sed in Calvaria. 3ª. q 35. 7 ad 1. et q. 46. 10. o. et q. 85. 3 ad 1.

64 Passio Christi convenienter incepit à Judæis, et finita est à gentilibus, sicut etiam effectus ejus. 3ª. q. 47. 4. o.

65 Passio Christi attribuitur supposito divino, non quidem ratione naturæ divinæ, sed naturæ humanæ. 3ª. q. 46. 12. o.

66 Christus passus est non quidem ab intrinseco, sed ab extrinseco, omnes passiones; non quidem omnes secundùm speciem, sed secundùm genus tripliciter, s. ab omni homine, in omni re, et secundùm omnem sensum. 3ª. q. 46. 5. o. et q. 48. 2. c.

67 Pater tradidit Christum passioni ex charitate: similiter ipse Christus ut Deus et ut homo; sed Judas ex captivitate, Judæi ex invidia, Pilatus autem ex timore. 3ª. q. 47. 3. o. et 6 ad 2.

68 Passio Christi, ut salvativa, erat volita Deo et sanctis; Judæis autem, ut erat afflictiva Christi. 3ª. q. 48. 3. c. et q. 47. 6 ad 3.

69 Passio Christi fuit ei voluntaria, et subjecta suæ voluntati. 3ª. q. 46. 6. 9. c. et q. 47. 4. o.

70 Christus et mater ejus, et quilibet sanctus, volebat voluntate deliberatâ passionem Christi, licèt voluntas naturalis dissentiret. 3ª. q. 156. ad 4. et q. 18. 3. c. et q. 25. 8 ad 3. et q. 47. 4. o. et 9 c. ad 2. et 6 ad 3.

71 Omnes actiones, et passiones Christi, operantur instrumentaliter, in virtute divinitatis, ad salutem humanam. 3ª. q. 48. 6. c. et q. 49. 4. c. fi. et q. 56. 4 ad 3.

72 Passio Christi, ratione divinitatis ejus, agit per modum efficientiæ, ratione voluntatis animæ ejus, per modum meriti; et in carne Christi, per modum satisfactionis, inquantum liberamur à reatu pœnæ, ut à servitute culpæ; per modum redemptionis, et ut reconcilians nos Deo, per modum sacrificii. 3ª. q. 48. 6 ad 3. et q. 62. 3. c.

73 Christus per passionem suam meruit nobis salutem æternam. 3ª. q. 46. 3. c. et q. 48. 4. o. et 6 ad 3. et q. 49. 4. c. et q. 50. 6. c. et q. 56. 4 ad 4. et 2 ad 4. et 61. 4 ad 2. et q. 62. 3. o.

74 Per passionem Christi omnia impedimenta salutis ablata sunt, et omnia bona sunt nobis data quoad meritum. 3ª. q. 48. 4 ad 2.

75 Passio Christi habuit aliquem effectum, quem non habuerunt præcedentia merita, propter genus operis, non autem propter majorem charitatem. 3ª. q. 48. 4 ad 3. et q. 49. 6 ad 2.

76 Christus per passionem suam meruit exaltari quadrupliciter, scilicet per resurrectionem, ascensionem, sessionem ad dexteram Patris, et judiciariam potestatem. 3ª. q. 49. 6. o.

77 Nullius peccati remissio, nec salus, potest fieri, nisi per passionem Christi. 3ª. q. 69. 4 ad 2. et q. 73. 3. c.

78 Una minima passio Christi sufficisset pro omni peccato. 3ª. q. 46. 3 ad 3. et 6 ad 3.

79 Christus suâ passione nos à peccatis liberavit causaliter, id est, instituit causam, quâ possent quæcumque et quandocumque peccata remitti. 3ª. q. 49. 4 ad 3.

80 Passio Christi est causa universalis in remissione peccatorum, quam oportet singulis applicari, per baptismum, pœnitentiam, et alia sacramenta. 3ª. q. 49. 4 ad 4. et q. 52. 4 ad 2. et 8 ad 2. et q. 61. 4 ad 2. et q. 62. 5. 6 c. et q. 69. 4 ad 3.

81 Passio Christi est propria causa remissionis peccati tripliciter, s. provocando ad charitatem, redimendo, et instrumentaliter operando. 1ª. q. 56. 2 ad 4. et q. 79. 3. c. et 3ª. q. 49. 1. o. et 2. 3. c. et 4. c. ad 2. et 3. c. et q. 52. 3. c. et q. 56. 2 ad 4. et q. 6 2. 3. c. et q. 69. 4 ad 2 et ad 3. et q. 79. 3. c.

82 Per passionem Christi liberati sumus de potestate diaboli, victi per humilitatem, obedientiam, et pœnam Christi; et satisfaciendo pro culpa. fecit nos conjunctos, domesticos, et filios Dei; ideò passio ejus dupliciter habet rationem redemptionis, s. quia inquantum nos à potestate diaboli eripuit, dicitur nos redemisse; sicut rex regnum occupatum ab adversario per laborem certaminis; inquantum verò Deum nobis placavit, dicitur nos redemisse; sicut pretium solvens satisfactionis pro nobis, ut à pœna et à peccato liberaremur. 3ª. q. 48. 4. o. et 6 ad 3. et q. 52. 4. c.

83 Passio Christi, ut à voluntate ejus, fuit satisfactio pro omni peccato, etiam occidentium eum; non autem ut ab alio, secundùm se. 3ª. q. 22. 2 ad 2. et 3. c. et q. 39. 3 ad 3. et q. 48. 2 ad 2. et q. 49. 4 ad 3. et q. 57. 6 ad 2. et q. 69. 3. c. et 7 ad 4.

84 Passio Christi fuit quasi pretium, per quod liberati sumus à servitute diaboli, peccati, et pœnæ. 3ª. q. 48. 4. c.

85 Per passionem Christi liberati sumus à peccato communi totius naturæ, quoad culpam, quoad reatum pœnæ, et à propriis peccatis singulorum. 3ª. q. 49. 3. c. et q. 52. 3. c. ad 2. et q. 86. 4 ad 3.

86 Passio Christi sufficienter abstulit peccatum originale, quoad personam, et quoad naturam. 3ª. q. 49. 3. c.

87 Christus patiendo, omnia præcepta veteris legis moralia, cerimonialia, et judicialia implevit. 3ª. q. 47. 2 ad 4.

88 Nunquam sine fide passionis Christi potuit esse salus; ideò semper oportuit esse aliquod repræsentativum ejus hominibus. 3ª. q. 73. 3. c.

89 Passio Christi efficienter operata est nostram salutem, ut causa instrumentalis, sed Deus ut causa principalis. 1ª. q. 48. 6. o. et q. 49. 4. c.

90 Passio Christi est causa salutis omnium; sed applicata est mortuis per descensum Christi ad inferos, sicut et vivis per sacramenta. 3ª. q. 52. 4 ad 2.

91 Passio Christi non salvat, nisi configuratos. 1 2. q. 85. 3 ad 2. et 3ª. q. 49. 4 ad 4. et 3 ad 2 et ad 3. 3. c. et q. 52. 4 ad 2. et 7. 8. c. et q. 79. 2 ad 4. et 7 ad 2.

92 Per passionem Christi et per mortem ejus reconciliati sumus Deo Patri. 3ª. q. 48. 4. c. et q. 49. 2. c. et 4. o.

93 Per passionem Christi tripliciter sumus liberati de potestate diaboli, scilicet quia inquantum passio Christi est causa remissionis peccato-

tum, inquantum nos Deo reconciliavit. et inquantum in passione Christi, diabolus excessit modum potestatis sibi traditæ à Deo, machinando in mortem Christi, qui non habebat meritum mortis, cum esset absque peccato 3ª. q. 48. 4. c. et q. 49. 2. o.

94 Per passionem Christi, dupliciter sumus liberati à reatu pœnæ, scilicet vel directè, inquantum passio Christi fuit sufficiens et superabundans satisfactio pro peccato humani generis, exhibitâ autem satisfactione sufficienti, tollitur reatus pœnæ; vel indirecte inquantum passio Christi, est causa remissionis peccati, in quo fundatur reatus pœnæ. 3ª. q. 22. 3. c. et q. 48. 6 ad 3. et q. 49. 3. o. et q. 52. 3. c. et q. 86. 4 ad 3.

95 Passio Christi operata est nostram salutem repriè, removendo mala, sed resurrectio ejus, nobeando bona et exemplariter. 3ª. q. 53. 1 ad 6. et q. 56. 1 ad 4. et 2 ad 4. et q. 62. 5 ad 3.

96 Christus per passionem suam initiavit ritum christianæ religionis. 3ª. q. 62. 5. c. et q. 65. 3. c.

97 Christus per passionem suam aperuit nobis januam cœli; sed per ascensionem suam introduxit nos in possessionem ejus. 3ª. q. 49. 3. o. et q. 79. 2. c. ad 1.

98 Christus per passionem suam consecutus est gloriam resurrectionis; non autem ex vi sacrificii, quòd offerretur per modum satisfactionis; sed ex devotione, quâ ex charitate humiliter passionem sustinuit. 3ª. q. 22. 4 ad 2.

PASTOR Ecclesiæ et fundamentum ejus principaliter dicitur Christus; secundariò autem cæteri prælati. 3ª. q. 8. 6 ad 3.

1 **PATER IN DIVINIS** priùs dicitur de Deo quàm de creatura. 1ª. q. 33. 2 ad 4.

2 Paternitas in Deo et creaturis non est ejusdem rationis univocè, sed analogicè. 1ª. q. 31. 3 ad 3.

3 Pater priùs dicitur personaliter quàm essentialiter. 1ª. q. 33. 3. o.

4 In divinis essentia est Pater, si Pater tenetur substantivè, non autem si tenetur adjectivè. 1ª. q. 39. 3 ad 3. et 6. c.

5 Pater est magis proprium nomen personæ patris quàm genitor vel generans. 1ª. q. 33. 2. o. et q. 40. 2. c. et 3ª. q. 60. 7 ad 2. et q. 66. 3 ad 7.

6 Pater eodem, id est, paternitate, est quis, et pater. 1ª. q. 40. 3 ad 2.

7 Paternitas est in angelis, secundùm actus hierarchicos, sicut magister est pater discipuli. 1ª. q. 43. 3 ad 1.

8 **PATRES CONSCRIPTI** dicebantur olim consiliarii, quia scribebantur. 1ª. q. 24. 1. c.

1 **PATIENTIA** dicitur dupliciter, s. habitus, et delectatio in actu ejus: primo modo est virtus, sed secundo modo est fructus. 2 2. q. 136. 1 ad 3.

2 Patientia est virtus, conservans bonum rationis contra tristitiam. 1 2. q. 66. 4 ad 2. et 2 2. q. 128. c. et q. 136. 1. o. et 3. c.

3 Pati tristitiâ ad malum finem, non est propriè patientia, sed est duritia. 2 2. q. 136. 1 ad 2.

4 Patientia non est potissima virtus, sed est inferior omni virtute theologiâ et cardinali. 1 2. q. 66. 4 ad 2. et 2 2. q. 136. 2. o.

5 Ad patientiam pertinet magnanimitas, et constantia, inquantum dilatio boni, quæ est longanimitatis, et labor in continua executione boni, habent rationem mali contristantis. 2 2. q. 136. 3. c.

6 Patientia est radix et custos virtutum, sc. ùm removendo prohibens. 2 2. q. 136. 2 ad 3.

7 Patientia, ut virtus, non potest haberi sine charitate et gratia. 2 2. q. 136. 3. o.

8 Patientia est in concupiscibili subjectivè. 2 2. q. 136. 4 ad 2.

9 Actus patientiæ in patria, non est sustinere, sicut est in via; sed est frui bonis acquisitis per eam. 2 2. q. 136. 1 ad 1.

1 **PAULUS** erat instructus in propria lingua, quoad superaddita per artem humanam ad ornatum et elegantiam locutionis, non autem in lingua aliena. 2 2. q. 176. 1 ad 1.

2 Paulus in sua conversione habuit voluntatem actualem contrariam gratiæ, ideò celebratur ut miraculosa. 1 2. q. 9. 6 ad 3. fi. et q. 112. 2 ad 2. et q. 113. 10. c.

3 Paulus in sua conversione vidit Christum corporaliter. 3ª. q. 57. 6 ad 3.

4 Paulus præfert se et alios apostolos Moysi. 2 2. q. 174. 4 ad 3.

5 Paulus verè ac justè reprehendit Petrum in observatione legalium, quia cogebat gentes, non quidem imperio, sed suæ conversationis exemplo, judaizare: quia, secundùm quòd Leo papa dicit, validiora sunt exempla quàm verba. 1 2. q. 103. 4 ad 2. et 2 2. q. 33. 4 ad 2. et q. 43. 6 ad 2.

6 Paulus allegat verbum Arati poetæ, s. genus Dei sumus, et in ipso vivimus, movemur, et sumus. 1ª. q. 1. 8 ad 2.

7 Epistolæ ejus, et psalmi David, frequentantur in Ecclesia, ad spem veniæ, et quia continent quasi totam theologiam. 3ª. q. 83. 4. c. principio.

1 **PAUPERTAS** spiritûs includit duo, scilicet abdicationem temporalium rerum, quæ fit spiritu, id est, propriâ voluntate, per instinctum Spiritûs sancti (ut Ambrosius et Hieronymus exponunt) et contritionem superbiæ, secundùm quòd paupertas spiritûs intelligi potest exinanitio inflati et superbi spiritûs (ut Augustinus exponit). 2 2. q. 19. 12. c.

2 Paupertas voluntaria commendatur. 3ª. q. 40. 3. o.

3 Paupertas voluntaria est indicium maximæ humilitatis. 2 2. q. 19. 12. c. et 3ª. q. 40. 3 ad 3.

4 Christus voluit esse pauper quadruplici ratione: primò quia paupertas voluntaria convenit prædicatori; secundò ne videretur prædicare ex cupiditate; tertiò ut nos faceret divites spiritualiter; quartò ut virtus Dei major ostenderetur. 3ª. q. 35. 7. c. et q. 40. 3. o.

1 **PAX** est tranquillitas ordinis, maximè in voluntate. 1 2. q. 70. 3. c. et 2 2. q. 29. o.

2 Pax non est virtus, sed est effectus virtutis, s. charitatis. 2 2. q. 29. 3. 4. o.

3 De ratione pacis est duplex unio, s. diversorum appetentium; et appetituum ejusdem appetentis, et respectu ejusdem appetibilis. 2 2. q. 29. o.

4 Pax includit concordiam, addens unionem

ejusdem appetentis, ultra unionem diversorum appetentium, quam dicit concordia. 2 2. q. 29. 1. c.

5 Perfectio gaudii est pax, quoad duo importata per pacem, scilicet quoad quietem à perturbantibus, et quoad sedationem à fluctuatione desiderii. 1 2. q. 70. 3. c.

6 Pax reipublicæ est secundùm se bona, et multò plura prohibet, scilicet homicidia, sacrilegia, et hujusmodi, quàm occasionentur ex ea, et plures bene eâ utuntur. 2 2. q. 125. 5 ad 3.

7 Paci opponuntur multa vitia, s. discordia in corde, contentio in ore, schisma, rixa et bellum in opere. 2 2. q. 34. 37. 39. principio.

8 Christus in ortu suo fecit pacem totius mundi, ut significaret veram pacem. 3ª. q. 35. 8 ad 1.

9 Pax causatur ex justitia, subtrahendo occasiones litigiorum, et tumultuum. 2 2. q. 29. 3 ad 3. et q. 180. 2 ad 2.

10 Omnia appetunt pacem. 2 2. q. 29. 2. o.

11 Pax perfecta est tantùm in beatis, sed pax imperfecta est in viatoribus. 2 2. q. 29. 2 ad 4.

12 Pax vera est tantùm in bonis, et bonorum; apparens autem est in malis. 2 2. q. 29. 2 ad 3.

13 Pax vera non est in nobis, sine gratia gratum faciente, sed tantùm pax apparens. 2 2. q. 29. 3 ad 1.

Peccare est voluntate averti à Deo. 1ª. q. 94. 1. c.

Peccator dicitur dupliciter, s. propter peccatum præteritum, et propter propositum peccandi. 3ª. q. 68. 4. c.

1 Peccatum est actus devians ab ordine debiti finis, contra regulam naturæ, rationis, vel legis æternæ. 1ª. q. 63. 1. c. et 1 2. q. 21. 1. o. et 2 ad 2. et q. 71. 6. c. ad 1 et ad 3. et q. 72. 1. c. ad 2. et 2 2. q. 162. 1. c. et q. 168. 1. c.

2 Peccatum non est pura privatio. 1 2. q. 72. 1 ad 2. et q. 75. 1 c. ad 1. et q. 85. 3 ad 3.

3 Peccatum nihil aliud est quàm deficere à bono, quod convenit alicui, secundùm naturam suam. 1 2. q. 109. 2 ad 2. et 3. c.

4 Omnis defectus debiti actûs habet rationem peccati. 2 2. q. 64. 1. c.

5 Peccatum nihil aliud est, secundùm Augustinum, quàm de neglectis rebus æternis temporalia sectari. 1 2. q. 71. 6. a. 3 ad 3. et 2 2. q. 104. 3. c.

6 Peccatum nihil aliud est quàm utendis frui, et fruendis uti, secundùm Augustinum. 1 2. q. 71. 6. a. 3 ad 3.

7 Peccatum est dictum, vel factum, vel concupitum, contra legem æternam, secundùm Augustinum. 1 2. q. 71. 6. o. et q. 76. 2 ad 1.

8 Omne quod est contra naturalem inclinationem, est peccatum, quia contrariatur legi naturæ. 2 2. q. 155. 1. c. et q. 142. 1. c.

9 Peccatum est prævaricatio legis divinæ, et cœlestium inobedientia præceptorum, secundùm Ambrosium. 1 2. q. 109. 4. c. et 2 2. q. 79. 2. a. 1 ad 1.

10 Peccatum est voluntas retinendi, vel consequendi, quod justitia vetat. 1 2. q. 71. 6. a. 2.

11 Omne peccatum est voluntarium. 1 2. q. 71. 5. c. et 6. c. ad 2. et q. 73. 6. c. et q. 74. 1. 2. 3. c. et q. 76. 5. c. ad 2. et 4. c. ad 2. et q. 77. 6. c. et q. 80. 1. c. et q. 87. 2 c. et q. 88. 3 ad 1. et 2 2. q. 10. 2. c. et q. 34. 2. 4. c. et q. 46. 2 ad 2. et q. 64. 8. c. et q. 148. 4. c.

12 Ex hoc est aliquid peccatum, quia repugnat virtuti. 2 2. q. 107. 1. c.

13 In quo libet peccato est aliquid virtutis, quia non possunt simul corrumpi omnes circumstantiæ virtutis. 1 2. q. 73. 2. c. fi.

14 Ratio formalis peccati duplex, s. secundùm intentionem peccantis, i. illud ad quod convertitur, et secundùm rationem mali, i. bonum à quo recedit; primum diversificat speciem peccati, non autem secundum. 2 2. q. 10. 5 ad 1.

15 Peccatum non dicitur universè de omni peccato; sed priùs de actuali quam de originali, et priùs de mortali quàm de venali. 1 2. q. 88. 1 ad 1. et 3 ad 1.

16 Peccatum duplex, s. peccatum actuale, et peccatum quasi naturale. 3ª. q. 8. 3 ad 1.

17 Peccare contingit aliquem dupliciter, s. vel in se quoad actum peccati, vel in sua causa. 2 2. q. 30. 1. c. et q. 150. 1. 4. c. et q. 154. 3. o.

18 Peccatum duplex, s. occultum, et publicum; secundum est corrigendum publicè, non autem primum. 3ª. q. 55. 1 ad 1.

19 Peccatum dupliciter contingit in actibus humanis, s. ex natura facti, ut in malis ex genere, et ex abusu boni. 1ª. q. 48. 6. c.

20 Peccatum triplex, scilicet contra Deum, contra se, et contra proximum. 1 2. q. 72. 4. o.

21 Peccatum triplex, s. cordis, oris et operis. 2 2. q. 162. 4 ad 4.

22 Peccatum dicitur speciale dupliciter, vel quia est circa specialem materiam, vel propter specialitatem actûs extendentis se ad omnem materiam, ut omnia vitia circa actum rationis. 2 2. q. 54. 1. c. et q. 99. 2. o.

23. Peccatum duplex, s. carnale et spirituale: primum perficitur in delectatione naturali, id est, secundùm tactum; secundum verò in delectatione animali. 1 2. q. 72. 2. o. et q. 73. 5. c. et 2 2. q. 118. 6. c.

24 Peccatum dicitur carnale dupliciter, s. secundùm consummationem, et secundùm originem; primo modo sunt tantùm gula et luxuria, secundo autem modo omnia. 1 2. q. 72. 2. o.

25 In peccato sunt duo, s. pronitas, et motivum; primum est plus in creatura ignobiliori, secundum autem in nobiliori. 1ª. q. 63. 7. c.

26 In quolibet peccato sunt duo, s. materiale, id est, substantia actûs, et formale, id est, inordinatio ejus. 1 2. q. 71. 6. c. et q. 72. 1. 8. c. et q. 75. 1. c. ad 1. et 4 ad 1. et q. 79. 2. c. et q. 87 4 ad 3 et 6. c.

27 In uno peccato contingit esse multas deformitates. 2 2. q. 154. 1 ad 2.

28 In quolibet peccato, necesse est esse defectum circa aliquem actum rationis. 2 2. q. 34. 1 ad 2.

29 Una specialis ratio peccati potest esse in diversis generibus peccatorum, inquantum ordinantur ad finem unius peccati. 2 2. q. 99. 2 ad 2. et 3 ad 2. et q. 107. 2 ad 2.

30 In peccato sunt duo, s. inordinatio actus injurians Deum, et macula sequens. 1 2. q. 87. 4 ad 3. et 6. c.

31 In quolibet peccato sunt duo, scilicet macula culpæ, et reatus pœnæ. 3ª. q. 22. 3. c.

32 Peccatum in Spiritum sanctum, est peccare

ex electione mali, et tantùm ex malitia, quæ est cum contemptu bonorum impedientium peccatum. 2 2. q. 14. 1. 3. 4. c. et q. 105. 2 ad 2.

33 In omni peccato generaliter contemnitur Deus in suis præceptis, sed hoc peccatum, ut speciale peccatum, est contemptus doni, quo homo retrahitur à peccato, non autem peccatum sequens ex eo. 2 2. q. 118. 5 ad 5. et 3ª. q. 88. 4. c. fi.

34 Illud peccatum dicitur generale, quod privat conditionem requisitam in qualibet virtute, ed hoc peccatum est speciale, ratione specialis contemptûs 2 2. q. 14. 1 ad 3.

35 Peccata differunt specie secundùm objecta; non autem ratione inordinationis. 1 2. q. 72. 1. o. et 2. c. 3. 4. o. et 5 ad 1. et 8. c. et q. 73. 3. c. fi. et ad 1. et 4. c. et q. 79. 2 ad 3. et 2 2. principio et q. 59. 2. c.

36 Peccata differunt specie secundùm fines, non autem secundùm causas agentes. 1 2. q. 72. 3. o. et 2 2. principio.

37 In peccatis est duplex differentia, s. materialis, id est, secundùm naturalem speciem peccati; et formalis, id est, secundùm ordinem ad unum finem proprium. 1 2. q. 72. 6. c.

38 Nullum quod est præter intentionem peccantis, dat speciem peccato. 1 2. q. 72. 1. 8. c. et 3ª. q. 88. 4 ad 1.

39 Circumstantiæ non possunt aggravare peccatum in infinitum. 2 2. q. 110. 4 ad 3.

40 Divisio peccati, in peccatum contra Deum, contra se, et contra proximum, est specifica, quia est secundùm objecta. 1 2. q. 72. 4. o.

41 Peccata cordis, oris, et operis, non differunt secundùm species completas, sed secundùm gradus ejusdem speciei. 1 2. q. 72. 7. o. et q. 100. 3. 6. c. et 2 2. principio.

42 Peccata non differunt specie, secundùm præcepta legis, quia non habent speciem ex parte aversionis, sed ex parte conversionis. 1 2. q. 72. 6 ad 2 et 9 ad 1. et q. 73. 1. c. et 2 2. q. 10. 3 ad 1.

43 Peccata differunt specie secundùm superabundantiam, et defectum, propter diversa motiva, et sunt contraria. 1 2. q. 72. 8. o.

44 Differentia peccati, secundùm mortale et veniale, vel secundùm alios reatus, non est specifica. 1 2. q. 72. 5. o. et q. 88. 1. 2. o.

45 Peccatum mortale differt à veniali in infinitum, ex parte aversionis, non autem ex parte conversionis. 1 2. q. 72. 5 ad 1. et q. 87. 5 ad 1.

46 Omne peccatum est in voluntate, ut in subjecto. 1 2. q. 74. 1. o.

47 Subjectum peccati duplex, s. subjectum primum, et subjectum proximum. Voluntas est subjectum primum omnis peccati, proximum verò sunt diversæ potentiæ. 2 2. q. 10 ℄ 2. c.

48 Omnis potentia mobilis à voluntate potest esse subjectum peccati, licèt principaliter sit in voluntate. 1 2. q. 74. 2. o. et 3. c. et q. 85. 1. c.

49 Peccatum est in voluntate ut in causa. 1 2. q. 74. 1. 2. o. et q. 75. 3. c. et q. 80. 1. c.

50 Voluntas est per se causa actûs peccati, sed per accidens causat ejus inordinationem, i. præter intentionem. 1 2. q. 75. 1. o.

51 In quolibet volente sub Deo potest esse peccatum voluntatis, si in sua natura consideretur. 1ª. q. 63. 1. c.

52 Peccatum non potest esse in voluntate, nisi cum ignorantia intellectûs. 1ª. q. 63. 1 ad 1. et 1 2. q. 58. 2. c. et q. 77. 2. c. et 2 2. q. 20. 2. o. et q. 51. 3 ad 2. et q. 55. 2. c.

53 Peccatum in actu liberi arbitrii contingit dupliciter, scilicet eligendo malum ex ignorantia, vel eligendo inordinatè bonum ex inconsideratione. 1ª. q. 63. 1 ad 1.

54 Peccatum essentialiter consistit in actu liberi arbitrii. 1 2. q. 77. 6. o.

55 Peccatum est in ratione dupliciter, s. errando circa illud quod potest et debet scire facta promulgatione, vel non regendo potentias inferiores. 1 2. q. 74. 3. 6. o. et q. 90. 4 ad 2 et ad 3.

56 Peccatum mortale et veniale possunt esse in ratione dupliciter, s. secundùm se, et secundùm quòd regit potentias inferiores. 1 2. q. 74. 6. 10. o.

57 Peccatum morosæ delectationis est in ratione dupliciter, vel deficiendo directione interiorum passionum animi, vel in directione exteriorum actuum. Deficit autem in directione passionum dupliciter, primò imperando illicitas passiones, alio modo non reprimendo motus passionum illicitos. 1 2. q. 75. 8. c. et q. 74. 6. o.

58 Peccatum ipsius consensûs in actum est tantùm in ratione superiori; sed consensus in delectationem potest esse in ratione superiori et inferiori. 1 2. q. 15. 4. o. et q. 74. 7. o. et 8 ad 1.

59 Non omnis motus sensualitatis primus, id est, naturalis, est peccatum. 1 2. q. 74. 5. o.

60 Sensualitas tenet locum serpentis, quia inclinat ad peccatum. 1ª. q. 81. 1 ad 3. et 3 ad 1. et 1 2. q. 74. 3. a. 2. et 2 2. q. 165. 2. c. et 3ª. q. 18. 2 ad 3.

61 In sensualitate potest esse peccatum subjectivè. 1 2. q. 74. 3. o.

62 In sensualitate potest esse peccatum veniale, non autem mortale. 1 2. q. 74. 3 ad 4. et 4. o. et q. 89. 5. c.

63 Obedire imperio rationis, et esse subjectum peccati, convenit sensualitati hominis, non autem sensualitati bruti. 1 2. q. 74. 3 ad 3.

64 Peccatum actuale est in generativa, non sicut in subjecto, sed materialiter, inquantum concupiscibilis motum ejus imperat. 1 2. q. 17. 8 ad 3.

65 Peccatum actuale non potest esse in parte non obediente rationi, sed benè infectio naturæ. 1 2. q. 83 1. c. et 4 ad 2.

66 Omnis voluntas sub Deo potest secundùm se habere peccatum. 1ª. q. 63. 1. c.

67 Christus nullum habuit peccatum. 3ª. q. 14. 3. o. et q. 15. 1. o. et 3 ad 1 et ad 2. et q. 22. 4 ad 1.

68 Peccatum, ut est actus, habet causam per se; sed ratione inordinationis habet causam per accidens tantùm. 1 2. q. 75. 1. o. et 2. 4. c. et ad 1. q. 77. 4. c.

69 Non omne peccatum fit ex contemptu, sed quandoque ex ignorantia vel infirmitate. 2 2. q.

462. 2. c ad 1 et ad 2. et q. 486. 9 ad 23. et 3ª. q. 88. 4. c.

70 Causa primi peccati non est malum, sed bonum, s. voluntas cum absentia alterius boni, s. regulæ rationis, vel legis divinæ. 1ª. q. 49. 4 ad 1 et ad 3. et q. 63. 1 ad 4. et 1 2. q. 75. 1. c. et ad 3. et 2 2. q. 165. 1. 2. c.

71 Non omne peccatum fit ex contemptu, sed quandoque ex ignorantia vel infirmitate; sed peccandi consuetudo implicat Dei contemptum. 1 2. q. 105. 2 ad 9. et 2 2. q. 162. 2. c. ad 1 et ad 2.

72. Quòd aliquis non possit vitare peccatum, potest intelligi dupliciter, scilicet vel quia confirmatus est in malo, vel quia diù persistere non potest quin ruat in peccatum. 1 2. q. 109. 8. o.

73 Principium peccati duplex, s. primum et universale, i. voluntas, et principium proprium et proximum, s. aliæ potentiæ. 2 2. q. 10. 2. c.

74 Voluntas est causa alicujus dupliciter, s. per se, id est, imperando; et per accidens peccati, i. non impediendo, vel non reprimendo cum possit; et sic est causa peccati primorum motuum. 2 2. q. 154. 3. c. principio.

75 Propria et per se causa peccati est voluntas; aliæ verò causæ sunt quasi extrinsecæ et remotæ. 1 2. q. 75. 6. c. et q. 80. 1. c. ad 3.

76 Nihil exterius est causa sufficiens peccati; sed tantùm suadens vel movens appetitum sensitivum. 1ª. q. 115. 4. c. et 1 2. q. 75. 8 ad 3. et q. 75. 3. o. et q. 80. 1. 3. o. et 2 2. q. 43. 1 ad 3. et q. 75. 3. c. ad 2. et q. 115. 2 ad 1 et ad 2.

77 Aliquis potest sufficienter impelli à dæmone in actum peccati, non autem in peccatum. 1 2. q. 80. 3. o.

78 Aliquis quandoque committit aliquod peccatum secundum effectum, et non secundùm affectum. 2 2. q. 162. 2 ad 2.

79 Causa interior peccati duplex, s. proxima, i. ratio et voluntas, et causa remota, s. imaginatio et appetitus sensitivus. 1 2. q. 75. 2. o. et 3. c. et 2 2. q. 10. 2. o.

80 Sciens peccat, non considerando in particulari, vel in actu, quod sit in universali vel in habitu; unde dicitur quis ex certa malitia, vel ex industria peccare, quasi scienter malum eligens. 1 2. q. 78. 1. c. fi.

81 Causa peccati triplex, s. motivum, i. bonum apparens, defectus regulæ, et perficiens; primum pertinet ad sensus et ad appetitum sensitivum, secundum ad rationem, tertium autem ad voluntatem. 1 2. q. 75. 2. 3. c.

82 Causa efficacissima peccati duplex, s. amor bonorum temporalium, et timor pœnæ. 1 2. q. 77. 4. c. ad 3.

83 Propria et per se causa peccati, est ex parte conversionis ad commutabile bonum. 1 2. q. 75. 1. c. et q. 77. 4. c. et 6 ad 1. et 8 ad 2. et q. 84. 1 ad 1.

84 Causa peccati triplex, s. passio, habitus vitiosus, et falsa æstimatio de particulari eligibili, de passione, habitu, vel ignorantia. 2 2. q. 14. 1. c. fi.

85 Inclinans ad peccatum est duplex, s. per se, ut habitus et dispositio ex peccato; et per accidens, s. removendo originalem justitiam, i. peccatum originale. Nec tamen debet dici quòd peccatum originale sit habitus infusus, aut acquisitus per actum, nisi primi parentis, non autem hujus personæ, sed per vitiatam originem innatus. 1 2. q. 82. 1 ad 3. et 2 ad 2.

86 Omne peccatum contingit ex defectu scientiæ in universali, vel in particulari, in habitu vel in actu, ex intentione vel occupatione, vel infirmitate, vel passione. 1 2. q. 77. 2. c.

87 Origo peccatorum attenditur secundùm inclinationem ad finem, quæ est ex parte conversionis 2 2. q. 73. 3 ad 3.

88 Unum peccatum est causa alterius peccati, in quadruplici genere causarum, s. in genere causæ efficientis, materialis, finalis et formalis. 1 2. q. 73. 4. o. et 84. o.

89 Unum peccatum potest oriri ex diversis peccatis, sed principaliùs, ex quo sæpiùs consuevit, propter propinquitatem ad finem ejus. 2 2. q. 72. 4. c.

90 Ex minori vitio potest oriri majus peccatum, sicut ex ira homicidium et blasphemia. 2 2. q. 73. 3 ad 3.

91 Homo non debet facere unum peccatum, ut vitet aliud peccatum. 2 2. q. 115. 1 ad 3.

92 Quia per operationes sensûs homo pervenit ad actus rationis, ideò plures sequuntur inclinationes naturæ sensitivæ quàm ordinem rationis: plures enim sunt qui assequuntur principium rei quàm qui ad consummationem perveniunt; ex hoc autem vitia et peccata in hominibus proveniunt, quod sequuntur inclinationem naturæ sensitivæ contra ordinem rationis. 1ª. q. 49. 3 ad 3. et q. 115. 4. c. et 1 2. q. 71. 2 ad 3.

93 Natura humana magis corrupta est per peccatum, quoad appetitum boni, quàm quoad cognitionem veri. 1 2. q. 109. 2 ad 3.

94 Peccata hominum sunt impedimenta humani boni. 1ª. q. 63. 2 ad 1. fi.

95 Peccatum cedit in bonum hominis, non quidem secundùm se, sed quia homo fit humilior, et cautior ex peccato suo et aliorum. 1 2. q. 87. 2 ad 1 et ad 2.

96 Privatio modi, speciei et ordinis, ut sunt in bono virtutis et gratiæ, sunt effectus peccati, non autem in aliis. 1 2. q. 85. 4. o.

97 Homo peccando recedit ab ordine rationis: ideò perdit dignitatem humanam, et incidit in servitutem bestiarum. 2 2. q. 64. 2 ad 3.

98 In quolibet peccato est aliquid virtutis quia non potest corrumpere omnes circumstantias virtutis. 1 2. q. 75. 2. c. fi.

99 Peccatum singularis personæ non nocet, nisi sibi. 3ª. q. 19. 4 ad 1. et q. 82. 6 ad 3.

100 Peccatum non nocet Deo, licèt sit contra Deum. 1 2. q. 21. 4 ad 1. et q. 47. 1 ad 1. et q. 73. 7 ad 2. et 2 2. q. 88. 2. c.

101 Peccatum transit actu, et manet effectu, s. reatus maculæ, et offensæ Dei. 1 2. q. 109. 7. c. et q. 115. 2 ad 3. et 3ª. q. 62. 2 ad 2. et 3. c. et q. 89. 4 ad 1.

102 Vulnus quadruplex causatur in anima: primò ex peccato Adæ, sed consequenter ex aliis peccatis, s. infirmitas in irascibili, concupiscentia in concupiscibili, ignorantia in ratione, et malitia in voluntate, ad quæ sequuntur alia duo, s. dolor et mors. 1 2. q. 85. 3. o. et 3. c.

103 Peccatum dupliciter deprimit, s. pre-

mendo ne videantur superiora, sed infima, et humiliando. 1 2. q. 87. 2 ad 1.

104 Homo per peccatum incurrit triplex detrimentum, s. deordinationem mentis, reatum pœnæ, et debilitatem boni naturalis. 1 2. q. 109. 7. c. et 3ª. q. 22. 3. c.

105 Obligatio duplex causatur ex peccato, s. servitus diaboli, et reatus pœnæ. 3ª. q. 48. 4. c. ad 3.

106 Gravitas peccati principaliter est ex objecto, seu fine. 1 2. q. 73. 3. o. et q. 4. 5. 9. c. et q. 74. 9. c. et 2 2. q. 74. 2 ad 1.

107 Gravitas et species peccati magis attenditur ex fine quàm ex materiali objecto. 2 2. q. 74. 2 ad 1.

108 Ratio principalis gravitatis peccati est ex aversione à Deo. 1 2. q. 73. 3 ad 2. et 3. c. et q. 77. 6 ad 1.

109 Quantitas peccati non mensuratur ex nocumento facto, sed ex voluntate contra charitatem agentis. 2 2. q. 43. 3 ad 1.

110 Gravitas peccati duplex, scilicet ex parte peccati, et ex parte peccantis ex majori contemptu. 2 2. q. 94. 3. c. et q. 116. 2 ad 2. et q. 142. 3. c. et 3ª. q. 80. 3. c.

111 Gravitas peccati duplex, scilicet secundùm speciem, quæ est ex objecto, et secundùm circumstantiam. 2 2 q. 10. 3 ad 1. et q. 59. 2. c. et q. 165. 3. 4. c. et 3ª. q. 80. 3. c.

112 Defectus debitæ circumstantiæ aggravat peccatum, et appositio ejus alleviat ipsum. 1 2. q. 73. 7. o.

113 Peccata verborum maximè ex affectu, et intentione loquentis, pensanda sunt. 2 2. q. 72. 2. c. ad 3. et q. 73. 2. c. et q. 75. 1. c. et q. 76. 3. c. 6.

114 Gravitas peccati triplex, s. ex materia rei objecto ex parte peccantis, et ex effectu consequente. 2 2. q 148. 3. o.

115 Gravitas peccati magis attenditur in abusu rei quàm in omissione debiti usûs. 1ª. q. 48. 6. c. et 2 2. q. 155. 12 ad 4.

116 Gravitas peccatorum in proximum est per se ex majori nocumento, scilicet contra majus bonum, sed per accidens ex deliberatione. 2 2. q. 34. 4. o. et q. 73. 3. c. et q. 74. 2. c. et q. 154. 3. o.

117 Non omnia peccata sunt æqualia in gravitate. 1 2. q. 73. 2. o.

118 Gradus quadruplex gravitatis peccati, s. per passionem, ignorantiam, malitiam, et contumaciam. 1 2. q. 105. 2 ad 9. et 2 2. q. 162. 2. c. ad 1 et ad 2. et q. 186. 9 ad 3. et 3ª. q. 88. 4. c.

119 Peccata quæ consistunt in actuali contemptu Dei, nisi ex consequenti, et quasi interpretativè. 1 2. q. 73. 8 ad 2.

120 Peccatum in quo Deus in seipso contemnitur, est gravissimum : post, quo contemnitur in sacramentis, præcipuè in eucharistia; tertiò in membris suis; quartò in præceptis suis, quod commune est omni peccato mortali. 2 2. q. 20. 3. o. et q. 21. 1 ad 1. et q. 59. 2. c. et q. 110. 2. c. et q. 148 3. c. et q. 150. 3. c. ad 3. et q. 154. 3. c. ad 3. et 3ª. q. 80. 3. c.

121 Peccatum in Spiritum sanctum est gravissimum. 2 2. q. 14. 3. o. et q. 21. 1. 4. o. et q. 150. 2. o. et q. 155. 1. c.

122 Peccata opposita virtutibus theologicis sunt cæteris graviora, secundùm genus suum. 2 2. q. 20. 3. o.

123 Peccatum quantò plus repugnat oppositæ virtuti, tantò est gravius. 2 2. q. 116. 2. c. et q. 149. 3. c.

124 Maximum peccatum opponitur maximæ virtuti, principaliter et directè, sed minimum extensivè. 1 2. q. 73. 4. o.

125 Omne peccatum opponitur prudentiæ, sed non est gravissimum, nisi opponatur in aliquo maximo. 2 2. q. 53. 2 ad 3. et q. 119. 3 ad 3.

126 Peccata contra præcepta primæ tabulæ sunt cæteris graviora. 1 2. q. 110. 6. c.

127 Quantò voluntas est major vel finis pejor, tantò peccatum est gravius; in aliis autem causis peccati est oppositum 1 2. q. 73. 6. o.

128 Gravitas peccati est major de majori bono quod corrumpitur, vel contemnitur; minor autem de majori bono quod servatur. 1 2. q. 100. 6. c. et 2 2. q. 59. 2. c. et q. 105. 2. c. et q. 188. 3. c. ad 1. et q. 150. 3 c.

129 In qualibet genere peccati, gravius est quod fit ex habitu, quia fit ex majori libidine. 2 2. q. 156. 3. c.

130 Peccata carnalia sunt minùs gravia, licèt turpiora quàm spiritualia. 1 2. q. 73. 5 o. et 2 2. q. 116. 2 ad 2. et q. 142 4 ad 2. et q. 144. 2 ad 4. et q. 154. 3. o. et q. 162. 6 ad 3.

131 Gravius est peccare opere quàm ore, et ore quàm corde. 1 2. q 100. 6. c. fi.

132 Nocere sibi est gravius peccatum quàm nocere proximis, in re non subjecta voluntati, s. in naturalibus vel spiritualibus; in aliis autem e converso. 1 2. q. 73. 9 ad 2

133 Nocumentum intentum vel prævisum, vel per se consequens peccatum, aggravat illud directè, non autem si per accidens consequatur, sed imputatur ei ad pœnam, si dabat operam rei illicitæ, propter negligentiam considerandi. 1 2. q. 73. 8. o.

134 Peccatum aggravatur ex conditione personæ, contra quam peccatur tripliciter : primo si sit conjuncta Deo, virtute, vel officio; secundò si sit sibi conjuncta natura, vel beneficio, vel aliter; tertiò si sit conjuncta proximo, tangendo plures, ut persona publica, vel famosa. 1 2. q. 73. 9. o. et 2 2. q. 58. 10 ad 3. et q. 61. 2 ad 3. et 8. c. et q. 63. 4 ad 2. et q. 65. 4. o. et 3ª. q. 80. 3. c.

135 Dignitas personæ peccantis non transfert peccatum in aliam speciem, nisi ratione inobedientiæ vel voti, et hujusmodi. 1 2. q. 89. 3. c. et q. 110. 4 ad 5.

136 Excellentia personæ peccantis aggravat peccatum ex deliberatione, sed alleviat peccatum ex surreptione. 1 2. q. 75. 10. o. et q. 89. 3. 5. c. et q. 102. 3 ad 11. et 2 2. q. 100. 1 ad 7.

137 Omne peccatum contra proximum est etiam contra Deum. 1 2. q. 72. 4. o. et 2 2. q. 105. 2. c.

138 Homo graviùs peccat post dationem legis Moysis quàm ante. 1 2. q. 98. 1 ad 2.

139 Homo graviùs peccat in nova lege quàm in lege veteri. 1 2. q. 106. 2 ad 2.

140 Baptizatus graviùs peccat quàm non baptizatus, cæteris paribus. 1 2. q. 106. 2 ad 2. et 2 2. q. 10. 3 ad 3.

141 Clericus in sacris plus peccat in eodem genere peccati quàm religiosus non in sacris. 2 2. q. 184. 8. c. fi.

142 Peccatum religiosi gravius est peccato secularis, tripliciter, scilicet ratione voti, ratione contemptûs, et ratione scandali; in aliis autem est e converso. 2 2. q. 186. 10. o.

143 Religiosus peccans ex contemptu fit pessimus, et maximè incorrigibilis. 2 2. q. 186. 10 ad 3.

144 Delere peccatum formaliter, convenit gratiæ, effectivè principaliter soli Deo, dispositivè insufficienter puro homini, sufficienter Christo, instrumentaliter sacramentis. 3ª. q. 46. 1 ad 3.

145 Solus Deus remittit peccata per auctoritatem, homines autem per ministerium. 3ª. q. 84. 3 ad 3.

146 Deus potest remittere peccata sine pœna. 2 2. q. 67. 4 ad 2. et 3ª. q. 46. 2 ad 3.

147 Homo peccando obligatus erat ad pœnam Deo, sicut summo judici, sed diabolo tanquam tortori : ideò debuit redimi Deo, et non diabolo. 3ª. q. 58. 4 ad 2 et ad 3.

148 Omnia peccata in hac vita sunt remissibilia. 1ª. q. 69. 2. c.

149 Peccatum quodlibet dicitur remitti quoad duo, s. quoad culpam, et quoad reatum; et secunda remissio potest esse sine prima. 3ª. q. 22. 3. c.

150 Per charitatem consequimur veniam peccatorum. 3ª. q. 49. 1. c.

151 Ad remissionem cujuslibet peccati requiritur quòd totaliter dimittatur affectus ejus. Exigitur autem ad remissionem peccati mortalis perfectior pœnitentia; ut s. homo actualiter, peccatum mortale commissum detestetur, quantùm in ipso est, ut s. diligentiam adhibeat ad rememorandum singula peccata mortalia, ut singula detestetur. Sed ad remissionem cujuslibet peccati venialis requiritur quædam virtualis displicentia. 3ª. q. 87. 1. c.

152 Peccatum originale est habitus, s. languor naturæ, id est, inordinata dispositio ex dissolutione harmoniæ originalis justitiæ. 1 2. q. 82. 1. o.

153 Peccatum originale est habitus corruptus, non pura privatio, quia dicit privationem originalis justitiæ, et inordinatam dispositionem partium animæ. 1 2. q. 82. 1 ad 1.

154 Peccatum originale est habitus, quia est inordinatio naturæ, non autem actuale peccatum, quia est inordinatio actûs. 1 2. q. 82. 1 ad 2.

155 Peccatum originale est peccatum naturæ, sed peccatum actuale est peccatum personæ. 1ª. q. 100. 1. c. et 1 2. q. 74. 3 ad 2. et q. 80. 1. c. et q. 81. 1. o. et q. 82. 1 ad 2. et 3ª. q. 8. 5 ad 1.

156 Formale ejus est privatio originalis justitiæ; materiale verò, est concupiscentia, i. inordinatio partium animæ. 1 2. q. 82. 3. o.

157 Si homo formaretur ex digito vel aliter, sine semine viri, haberet omnes defectus naturæ sicut alii; sed non haberet rationem culpæ vel pœnæ. 1 2 q. 81. 4. o.

158 Peccatum originale est voluntarium, per voluntatem Adæ tantùm. 1 2. q. 80. 1. c. et q. 82. 1 ad 2. et 2 2. q. 108. 4. c. et 3ª. q. 84. 2 ad 3.

159 Peccatum originale habet novem nomina, s. originale, fomes peccati, concupiscentia, concupiscibilitas, languor, tyrannus, lex peccati, lex carnis, et lex membrorum. 3ª. q. 25. 3. c.

160 Et est multiplex in virtute, quia virtualiter continet omnia peccata. 1 2. q. 82. 2 ad 1.

161 Et est unum numero in uno homine, sed in omnibus est unum specie. 1 2. q. 182. 2. o.

162 Peccatum originale est æqualiter in omnibus hominibus, sicut et relatio ad peccatum Adæ, et privatio justitiæ originalis. 1 2. q. 82. 4. o.

163 Et fuit in Adam ut in causa principali, in semine verò instrumentaliter : sed in anima subjectivè; in carne autem ut pœna, non ut culpa. 1 2. q. 83. 1. o.

164 Peccatum originale prius est in essentia animæ quàm in potentiis ejus. 1 2. q. 83. 2. o. et 3. c.

165 Et prius est ordine naturæ in anima quàm in carne : sed ordine generationis et temporis est e converso. 1 2. q. 83. 2 ad 3 et 3 ad 3.

166 Et contrahitur in infusione animæ rationalis. 1 2. q. 83. 1 ad 4. et 3ª. q. 27. 1 ad 4.

167 Et priùs inficit voluntatem quàm alias potentias. 1 2. q. 83. 3. o. et 4 ad 1.

168 Omnes defectus virtutum possunt reduci ad peccatum originale, inquantum includuntur in carentia originalis justitiæ, quæ totam animam perficiebat. 2 2. q. 53. 1 ad 2.

169 Omnes potentiæ animæ sunt corruptæ per illud; sed quæ concurrunt ad generationem, dicuntur etiam infectæ, s. concupiscibilis, generativa, et tactus. 1 2. q. 83. 4. o.

170 Et traducitur ad omnes qui fuerunt in Adam, secundùm rationem seminalem, non autem ad alios. 1ª. q. 100. 1. c. et 1 2. q. 81. 3. 4. o. et 3ª. q. 15. 1 ad 2. et q. 31. 1 ad 3. et 6 ad 1.

171 Caro Christi in patribus fuit obnoxia peccato originali. 3ª. q. 31. 1 ad 3. et 7. o. et 8 ad 3.

172 Secundùm fidem catholicam est tenendum quòd primum peccatum primi hominis, s. peccatum originale, originaliter transit in posteros; contrarium autem est hæresis Pelagiana (ut patet per Augustinum in plurimis suis libris). 1 2 q. 81. 1. c. principio. et 3. c.

173 Secundùm fidem catholicam firmiter est tenendum, quòd omnes homines præter solum Christum, ex Adam derivati, peccatum originale ex Adam contrahunt. Alioquin non omnes indigerent redemptione, quæ est per Christum, quod est erroneum. 1 2. q. 81. 3. c. principio.

174 Ideò non secundùm fidem catholicam, sed erroneum est dicere quòd aliquis præter solum Christum fuerit sine peccato originali. 1 2. q. 81. 3. c. et 3ª. q. 27. 2. c. ad 2.

175 Nec potest esse in aliquo cum veniali, sine peccato mortali. 1 2. q. 89. 6. o. et 3ª. q. 90. 4 ad 3.

176 Infectio ejus nullo modo causatur à Deo

sed ex solo peccato Adæ, per carnalem generationem. 1 2. q. 85. 1 ad 4.

177 Peccatum originale quoad culpam est à patre; sed quoad pœnalitates, est à matre. 3ª. q. 70. 2 ad 4.

178 Peccatum originale habet duplicem processum, s. a carne ad animam, secundùm ordinem generationis : et ab essentia animæ ad potentias ejus, secundùm ordinem naturæ. 1 2. q. 83. 5 ad 2.

179 Causa peccati originalis est tantùm una, scilicet privatio originalis justitiæ. 1 2. q. 82. 2. c.

180 Libido habitualis, s. fomes, est causa peccati originalis; non autem libido actualis, sed est ignis habitualis. 1 2. q. 82. 4 ad 3.

181 Persona primò, i. in Adam, infecit naturam peccato originali; sed in aliis hominibus est converso. 3ª. q. 69. 5 ad 1.

182 Persona primò infecit naturam per peccatum originale. Secundò, natura infecit personam. Sed Christus primò reparat personam, secundò naturam. 3ª. q. 69. 5 ad 5.

183 Peccatum originale corrumpit naturam, quantùm ad id quod naturæ est : alia verò peccata, quantùm ad id solùm quod personæ est. 1 2 q. 81. 2. c. ad 5.

184 Peccatum originale, adveniente gratiâ, transit reatu, et manet actu quoad fomitem. 1 2. q. 74. 5 ad 2. et q. 81. 5 ad 2.

185 Peccatum originale est minus voluntarium quocumque peccato actuali. 3ª. q. 1. 4. c

186 Peccatum originale respectu naturæ est gravius veniali, sed respectu personæ, est e converso. 3ª. q. 1. 4. c. ad 1.

187 Peccatum veniale dicitur tripliciter, s. ex causa, eventu, et genere. 1 2. q. 77. 8 ad 1. et q. 88. 2 o.

188 Peccatum dicitur veniale ex causa secundùm quòd privat, vel diminuit voluntarium per ignorantiam vel impotentiam. 1 2. q. 77. 8 ad 1. et q. 88. 2. c.

189 Peccatum veniale non habet simpliciter et perfectè rationem peccati, sed est quasi dispositio ad illud. 1 2. q. 88. 1 ad 1.

190 Et contingit ex corruptione fomitis. 1 2. q. 89. 5. c.

191 Et contingit semper vel propter imperfectionem actûs, vel propter inordinationem circa ea quæ sunt ad finem, et utrumque propter defectum ordinis. 1 2 q. 72. 5. c. et q. 87. 2. 5. o. et 88. 2. c. et q. 89. 5. c.

192 Peccatum veniale nullam propriè macu-m causat in anima, sed impedit actus virtutum. 1 2. q. 89 1. o. et 3ª. q. 87. 2 ad 5.

193 Homo potest quandoque esse sine peccato veniali in hac vita, sed non diu. 3ª. q. 79. 4 ad 2.

194 Peccatum veniale non potest esse in non habente usum liberi arbitrii. 3ª. q. 87. 2. c.

195 Peccans venialiter, recidivat et simulat, i. fictus dispositivè et imperfectè, non autem simpliciter 2 2. q. 73. 2 ad 2.

196 Peccatum veniale non potest dimitti, quamdiu voluntas ad illud manet. 3ª. q. 87. 1. c. ad 1. et 2 ad 2. et 3 ad 2.

197 Unus actus charitatis potest delere omnia venialia sine actuali cogitatione eorum. 3ª. q. 87. 1. o.

198 Aliquid causat remissionem venialium tripliciter, s. causando gratiam, ut omnia sacramenta novæ legis; vel detestando peccata, ut confessio generalis, et oratio dominica; vel reverendo divina, ut benedictio episcopalis, quælibet unctio sacramentalis, et hujusmodi. 3ª. q. 87. 3. o.

199 Ingressus ecclesiæ consecratæ delet peccata venialia. 3ª. q. 83. 3 ad 3. et q. 87. 3. c.

200 In quolibet genere peccati mortalis, sunt quædam peccata venialia propter imperfectionem actûs. 2 2. q. 35. 3. c. et q. 36. 5. c. et q. 162. 5. c.

201 Peccatum veniale disponit ad mortale per se, et per accidens, quia frequens venialium iteratio disponit ad illam placentiam venialium, in qua consistit peccatum mortale : eò quòd secundùm quòd habitus ex consuetudine generatur et augetur, secundùm hoc delectatio et pronitas crescit. 1 2. q. 74. 4 ad 3. et q. 88. 3. 4. o. et 2 2. q. 24. 10. c. fi. et 12. ad 1. et q. 43. 7 ad 3. et q. 132. 4 ad 3. et q. 186. 9. c.

202 Peccatum veniale comparatur ægritudini; mortale verò morti. 1 2. q. 72. 5. c.

203 Licèt virtus secundùm habitum non corrumpatur nisi per peccatum mortale, tamen actus ejus corrumpitur et impeditur etiam per veniale. 1 2. q. 89. 1. c. et 2 2. q. 133. 1 ad 2.

204 Peccatum mortale est contra præceptum Dei, non autem veniale, sed est præter præceptum. 1 2. q. 74. 9. c. et q. 88. 1 ad 1. et 2 2. q. 105. 1 ad 1.

205 Peccatum veniale et mortale differunt genere. 1 2. q. 88. 2. c.

206 Peccatum veniale ex genere potest fieri mortale ex intentione, non idem numero, nec multa simul. 1 2. q. 88. 2. c. et 4. o. et 6. c. ad 1.

207 Consensus in veniale ex genere est veniale. Sed consensus in veniale, propter imperfectionem actûs, facit mortale. 1 2. q. 74. 8 ad 2. et 9. c. ad 3. et q. 88. 3 ad 1.

208 Peccatum veniale potest fieri mortale per substractionem, propter imperfectionem actûs, non autem propter additionem 1 2. q. 88. 2. c. et 6. o.

209 Peccatum veniale et mortale differunt, sicut reparabile et irreparabile. 1 2. q. 72. 5. c.

210 Per peccatum mortale omninò mens avertitur à Deo, sed per veniale retardatur affectus hominis, ne promptè feratur in Deum. 3ª. q. 87. 1. 2. c.

211 Per quodlibet peccatum veniale vel mortale, deordinatur voluntas hominis, per immoderatam conversionem ad bonum creatum. 3ª. q. 87. 1. c. et 2 ad 3.

212 Unum peccatum mortale potest oriri ex venialibus. 2 2. q. 43. 4 ad 3. et q. 105. 1 ad 2

213 Ante baptismum non possunt esse venialia sine mortalibus. 1 2. q. 89. 3. 6. o. et 3ª. q. 90. 4 ad 3.

214 In ratione superiori dupliciter potest esse peccatum veniale, s. quando consentit in veniale ex genere, vel quando habet subitum motum

infidelitatis sine consensu. 1 2. q. 74. 10. o.

215 Ratio superior, circa objectum potentiæ inferioris, ut sensualitatis, sicut in delectationibus secundùm carnem, non habet motum, nisi deliberatum . ideò semper est mortale, si sit de mortali; non autem si sit de veniali. 1 2. q. 74. 10. o.

216 Nullus debet peccare venialiter, ne alius peccet mortaliter. 2 2 q. 26. 4. c. ad 2. et q. 43. 7 ad 3. et q. 110. 3 ad 4.

217 Quilibet debet potiùs mori, et præeligere omnem pœnam in generali, quàm peccare non solùm mortaliter, sed etiam venialiter. 2 2. q. 110. 3 ad 4.

218 Utrùm veniale potest remitti sine alio veniali, non autem sine quolibet mortali. 3ª. q. 87. 4. o. et q. 90. 4 ad 3.

219 Peccatum veniale remittitur post mortem in purgatorio, quoad culpam et pœnam, non autem mortale. 1ª. q. 64. 2. c.

220 Quicquid fit in contemptum Dei, et quicquid in sui ratione importat contemptum Dei, est peccatum mortale. 2 2. q. 38. 3. c. et q. 68. 3. c.

221 Nullus actus sine consensu rationis est peccatum mortale. 1 2. q. 15. o. et q. 74. 5 ad 1. et 2 2. q. 55. 3. c.

222 Omnis actus humanus non relatus in Deum, actu vel habitu ex parte agentis, est peccatum mortale, non autem ex parte actûs. 1 2. q. 88. 1 ad 2.

223 Intendens peccare mortaliter, semper peccat mortaliter. 2 2. q. 110. 4. c.

224 Actus peccati mortalis potest aliquando esse figura alicujus boni. 2 2. q. 88. 2 ad 2.

225 Cuicumque peccato mortali homo vult adhærere sumens baptismum, dicitur fictus, fictione includente omne peccatum. 3ª. q. 69. 9 ad 3.

226 Omne quod fit propter mortale, est mortale. 1 2. q. 88. 2. 4. 6. c. et 2 2. q. 110. 4. c. et q. 154. 4. c.

227 Omne quod est contra præceptum Dei, est peccatum mortale, nisi fortè propter imperfectionem actûs. 1 2. q. 74. 10. o.

228 Omne peccatum mortale est contra præceptum Dei. 2 2. q. 68. 5. c. fi. et q. 98. 3. b.

229 Aliquid dicitur peccatum mortale dupliciter, s. secundùm speciem suam, et ex sua causa. 2 2. q. 154. 4. c. princ.

230 Non omne peccatum mortale directè contrariatur præceptis Decalogi, sed tantùm injustitiam continens. 2 2. q. 148. 2 ad 1.

231 Quilibet agens contra debitum justitiæ peccat mortaliter. 2 2. q. 69. 1. c. et q. 70. 4. c.

232 Qui est in peccato mortali, diligit habitualiter aliquid supra Deum. 2 2. q. 68. 3. c.

233 Omne peccatum mortale contrariatur charitati, non autem spei, vel fidei. 1 2. q. 71. 4. c. et 2 2. q. 24. 10. c. et 12. c. ad 4. et 3ª. q. 87. 1. c.

234 Omnis actus contra charitatem est peccatum mortale. 1 2. q. 87. 3. c. et q. 88. 2. c. et 2 2. q. 13. 2. c. et q. 33. 3. c.

235 Quælibet virtus ut virtus, i. informata charitate, expellitur per quodlibet mortale, non autem inquantum est habitus. 1 2. q. 65. 2 ad 2. et q. 33. 3. c. et q. 71. 4. o. et q. 73. 1 ad 2.

236 Per quodlibet peccatum mortale deperit quicquid virtuti debebatur, et omnia merita mortificantur. 2 2. q. 152. 3 ad 1. et 3ª. q. 89. 4. o.

237 Peccatum mortale quantùm ad aliquid est simile ægritudini, et quantùm ad aliquid est simile morti, et hoc est inquantum separat à Deo, qui vita est animæ; ægritudini autem inquantum habitudo revocationis ad vitam et sanitatem remanet in peccante, licèt talis ægritudo, i. peccatum de se inducat damnationem æternam. 1 2. q. 72. 3. c.

238 Nullum mortale potest remitti sine alio, quia omnia mortalia sunt connexa in aversione, non autem in conversione. 1 2. q. 73. 1. o. et 3ª. q. 86. 3. o.

1 PECUNIA. Intelligitur omne illud, cujus pretium æstimari potest pecunia. 2 2. q. 78. 2. c. et q. 100. 2. 5. c. et q. 117. ad 2. et q. 118. 2 ad 2.

2 Pecunia non potest vendi in mutuo pro pecunia ampliori quàm sit quantitas pecuniæ mutuatæ, quæ restituenda est. 2 2. q. 78. 2 ad 4. principio.

1 PŒNA duplex, s. pœna sensûs, id est afflictiva, et pœna damni, i. carentia divinæ visionis. 1 2. q. 87. 4. c. fi. et 2 2. q. 79. 4 ad 4. et 3ª. q. 46. 6 ad 3. et q. 52. 2 ad 2.

2 Pœna sensûs debetur culpæ ratione inordinatæ conversionis, sed pœna damni ratione aversionis. 1 2. q. 87. 4. o. et 2 2. q. 79. 4 ad 4.

3 Pœna peccati duplex, s. per inflictionem contrarii, et per substractionem boni convenientis: prima est à Deo agente; secunda verò, à Deo non agente. 2 2. q. 19. 1 ad 3.

4 Pœna peccati duplex, s. pœna taxata, e pœna consequens; prima commensuratur culpæ, non autem secunda. 2 2. q. 164. 1 ad 4.

5 Pœna consequens peccatum duplex, scilicet per se, et per accidens. 1 2. q. 73. 8. o.

6 Unius peccati est tantùm una pœna adæquata, et plures partiales multiplicitèr. 2 2. q. 59. 4 ad 3. et q. 99. 4 ad 2.

7 Omnis pœna est medicina, sed non semper respectu peccantis. 1 2. q. 87. 2 ad 1. et 3 ad 2. et 2 2. q. 59. 2 ad 1. et 4 ad 3. et q. 66. 6 ad 2. et q. 86. 1. c. et q. 108. 3 ad 2. et 4. c.

8 Omnis pœna est corruptio agentis, et omnis culpa est corruptio actionis. 1ª. q. 48. 5. 6. o. et 1 2. q. 21. 1 ad 3.

9 De ratione epœnæ est quòd sit contraria voluntati. 1ª. q. 8. 3. c. et q. 64. 3. c. et 1 2. q. 87. 2. 6. c. et 2 2. q. 18. 3. c.

10 De ratione pœnæ sunt tria, s. quòd sit contra voluntatem, propter culpam, et passio ab extrinseco. 1 2. q. 46. 6 ad 2.

11 Nulla pœna est volita absolutè, sed ex conditione dupliciter, s. quâ acquiritur bonum, ut satisfactio et martyrium; et sine qua non, ut mors naturalis et purgatio, sine quibus ad bonum optatum perveniri non potest. 1 2. q. 87. 6. c.

12 Pœna est bona simpliciter, et mala secundùm quid, i. huic. 2 2. q. 19. 1. c.

13 Peccatum non est pœna, nisi per accidens; et hoc dupliciter, s. ratione antecedentis, quia deseritur à Deo, et ratione consequentis, quia

peccatur malitia. 1 2. q. 87. 2. o. et 2 2. q. 36. 2 ad 4

44 Puniri non est culpa, sed fieri reum pœnæ. 1 2. q. 87. 4 ad 2.

45 Pœna peccato proportionatur secundùm æquale totum, in judicio divino, et humano. 1 2. q. 87. 3. c. et 4. c. ad 3.

46 Ratio omnium pœnarum veteris legis exponitur. 1 2. q. 105. 2 ad 9 et ad 10 et ad 11 et ad 12

47 Pœna non debetur justè, nisi propter culpam. 1 2. q. 87. 7. o.

48 Omnis pœna ut pœna, infligitur tantùm pro culpa propria et præterita; sed ut satisfactio vel ut medicina, infligitur etiam pro culpa aliena. 1 2. q. 87. 7. 8. o. et 2 2. q. 108. 4. o. et 3ª. q. 14. 4 ad 3.

49 Nullus punitur pœnâ animæ, nisi pro culpa propria, quia pœna animæ non est medicina. 1 2. q. 87. 8. o. et 2 2. q. 108. 4. c. ad 1.

20 Filius punitur pœnâ corporali pro culpa parentum, et servi pro dominis, inquantum sunt aliquid eorum, non autem pœnâ spirituali; nisi culpa aliorum fiat eis propinqua ratione consensûs, vel imitationis, vel consultationis, vel dissimulationis. 1 2. q. 81. 1 ad 1. et 2 ad 1. et q. 87. 8. o. et 2 2. q. 108. 4 ad 1 et ad 3. et q. 164. 1 ad 4. et 3ª. q. 82. 6 ad 3.

21 Pœnam semper præcedit peccatum in natura, sed non semper in persona puniti. 1 2. q. 87. 7. o.

22 Qui est in peccato, non habet gustum sanum, sed affectum infectum amore sui inordinato: ideò revocatur à peccato per pœnas contrarias suæ naturæ et suæ voluntati, et non dulcedine divinæ bonitatis. 2 2. q. 108. 3. o.

23 In judicio humano nullus debet puniri pœnâ personali, nisi pro culpa sua, sed tantùm pœnâ damni, tripici ratione, s. vel ex hoc quòd aliquis metus redditur sine sua culpa, ad aliquod bonum habendum vel consequendum, vel quia bonum in quo damnificatur, non est proprium bonum, sed commune, vel quia bonum unius dependet ex bono alterius. 2 2. q. 108. 4 ad 2.

24 Non omnes pœnæ sunt æquales, nec præmia sunt æqualia. 1 2. q. 73. 2. c.

25 Maxima pœna est separari à Deo. 1 2. q. 88. 6. c. fi.

26 Gravior pœna imponitur quadrupliciter, s. propter gravius peccatum, consuetudinem, prontitatem, et nocumentum. 1 2. q. 105. 2 ad 9. et 2 2. q. 59. 2 ad 1.

27 Lex vetus pœna mortis punit peccata contra Deum, homicidium, irreverentiam ad parentes, adulterium: incestum, et furtum hominum, aliarum autem rerum pœna damni. 1 2. q. 105. 2 ad 10. et 2 2. q. 66. 6 ad 2.

28 Pœnam talionis in percussoris mutilationibus, et falso testimonio, lex vetus inflixit; in aliis verò flagella vel ignominiam. Ibidem

29 Pœna post remissionem culpæ imponitur duplici de causa, scilicet ad solvendum debitum, et ad remedium; quoad primum, debet imponi secundùm quantitatem culpæ; sed quoad secundum, pro minori culpa imponitur major pœna, triplici ratione, scilicet difficultatis, periculi et multitudinis. 1 2. q. 105. 2 ad 9.

30 Christus ex auctoritate poterat totam pœnam, vel partem dimittere sicut volebat, non autem alii. 2 2. q. 83. 4 ad 2.

31 Deus tardat pœnas pro peccatis duplici ratione, s. ut prædestinati convertantur, et ut judicia ejus appareant justa. 2 2. q. 10. 11. c. fi.

32 Post hanc vitam nullus habebit pœnam corporalem nec spiritualem, nisi pro culpa sua. 2 2. q. 108. 4. c.

33 Minima pœna purgatorii est major quàm maxima pœnâ hic. 3ª. q. 46. 6 ad 3.

37 Mortui cum solo peccato originali non puniuntur pœnâ sensûs. 3ª. q. 1. 4 ad 2.

35 Pœna æterna debetur peccato originali, non ratione gravitatis, sed ratione subjecti privati gratiâ. 1 2. q. 87. 3 ad 2.

36 Pœna duplex debetur peccato originali, scilicet carentia divinæ visionis, inquantum inficit personam: mors, rebellio, et hujusmodi, inquantum inficit naturam. 3ª. q. 52. 5. c.

37 Omnes pœnæ pro peccato primorum parentum declarantur. 2 2. q. 164. 2. o.

38 Minor pœna debetur peccato originali quàm veniali. 3ª. q. 1. 4. a. 1.

39 Peccatum veniale sine gratia, i. cum originali vel mortali, punitur æternaliter pœnâ sensûs in inferno. 1 2. q. 87. 5 ad 3.

40 Pœna temporalis debetur peccato veniali, æterna verò mortali. 1 2. q. 72. 5. c. et q. 87. 2. 5. o. et q. 88. 2. 4. c. et q. 109. 7. c. et 3ª. q. 86. 4. o.

41 Omnis pœna præeligenda est non solùm peccato mortali, sed etiam peccato veniali; tamen nullus tentet se nec alium in speciali de hoc, propter periculum, quia descendere in talibus ad singula, est inducere hominem in tentationem, et præbere occasionem peccandi. 2 2. q. 100. 3 ad 4.

41 Remissâ per pœnitentiam culpâ mortali et pœnâ æternâ, quandoque remanet pœna temporalis. 1 2. q. 87. 6. o. et 3ª. q. 86. 4. o.

PŒNALE est aliquid, inquantum est contra voluntatem. 1ª. q. 48. 5. c. et q. 64. 3. c. et 1 2. q. 87. 2. 6. c. et 2 2. q. 18. 3. c.

1 **PŒNITENTIA** ut est dolor voluntatis, cum electione recta, est virtus vel actus ejus, non autem ut passio. 3ª. q. 85. 1. o.

2 Pœnitentia est virtus specialis, quia habet materiam generalem sub ratione speciali, s. omnia peccata, ut emundabilia per actum hominis. 3ª. q. 85. 2. o.

3 Pœnitentia est virtus moralis et non theologica, quia objectum ejus est peccatum, non autem Deus; sed est finis ejus. 3ª. q. 85. ad 1.

4 Pœnitentia est species justitiæ commutativæ, licèt contineat aliquid de qualibet virtute. 3ª. q. 85. 3. o. et 4. c.

5 Pœnitentia et vindicativa continentur sub justitia commutativa. 3ª. q. 85. 3 ad 3.

6 Pœnitentia, secundùm quòd est virtus, importat detestationem peccati, cum proposito abolendi illud secundùm conditionem statûs peccantis. 3ª. q. 85. 2 ad 1. et 3. c.

7 Pœnitentia ponit medium, inquantum infert debitam pœnam pro qualibet culpa, secundùm acceptationem Dei. 3ª. q. 85. 3 ad 2.

8 Pœnitentiam ordine naturæ simpliciter præcedunt virtutes theologicæ. 3ª. q. 85. 6 o.

9 Pœnitentia est dolor de peccato præterito, sed verecundia est timor de turpi futuro. 3ª. q. 85. 1 ad 2.

10 Pœnitentia est in reo, secundùm voluntatem ejus, pro offensa Dei; sed justitia vindicativa est in judice, contra voluntatem rei, et pro offensa in communi. 3ª. q. 85. 3. o. et q. 90. 2. c.

11 Pœnitentia, secundùm quòd est actus virtutis, requiritur ante baptismum, quæ sit prior baptismo, tempore vel naturâ, non autem ut sacramentum. 3ª. q. 6. o. et q. 84. 2 ad 2 et 6 ad 2. et q. 90. 4 ad 1.

12 Pœnitentia est posterior naturâ et tempore, fide, spe, et timore servili; sed est prior charitate et cæteris virtutibus. 3ª. q. 85. 6. o.

13 Pœnitentia utitur temperantiâ ad finem suum 3ª. q. 85 3 ad 4.

14 Detestatio vel displicentia peccati absolutè est actus cujuslibet virtutis: sed ut expiabile per eam, quoad culpam et reatum, est actus pœnitentiæ virtutis. 3ª. q 85. 2 ad 1. et 3. c.

15 Primus actus pœnitentiæ, s. contritio, se habet ut ultima dispositio ad gratiam consequendam; alii verò actus pœnitentiæ procedunt jam ex gratia et virtutibus. 3ª. q. 89. 1 ad 2. et 2. c.

16 Pœnitentia, et gaudium, circa idem, s. de peccatis, contrariantur, non autem gaudium de pœnitentia, vel de venia sperata. 3ª. q. 84. 9 ad 2.

17 Pœnitentia non fuit in Christo, actu nec potentiâ, sicut nec materia ejus, scilicet peccatum. 3ª. q. 84. 7 ad 4.

18 Pœnitentia ut virtus est subjectivè in voluntate, sed ut passio est in concupiscibili. 3ª. q. 85. 4. o.

19 Pœnitentia est in innocentibus secundùm habitum, non autem secundùm actum. 1ª. q. 95. 3. c.

20 Pœnitens recurrit ad Deum; sicut servus, filius, et uxor, ad dominum, patrem, et virum; ad sacerdotem autem, sicut ad vicarium Dei. 3ª. q. 85. 3. c.

21 Esau non verè pœnituit, quia non doluit de peccato, sed de damno. 3ª. q. 86. 1 ad 1.

22 Habens veram pœnitentiam potest eam deserere; tamen pœnitentia requirit propositum perseverandi. 3ª. q. 84. 10. o.

23 Vera pœnitentia potest amitti per quodlibet peccatum mortale sequens, propter flexibilitatem liberi arbitrii. 3ª. q. 84. 10. c.

24 Pœnitentia debet esse continua secundùm habitum, non autem secundùm actum, quia non potest. 3ª. q 84. 9. o.

25 Pœnitentia interior debet durare usque in finem vitæ, non autem exterior. 3ª. q. 84. 8. o. et 9 ad 1.

26 Pœnitentia est possibilis in fine vitæ, quamdiu durat liberum arbitrium; sed est difficilis et rara. 2 2. q. 14. 3 ad 3.

27 Exercitia militiæ, negociationis et publicorum, possunt haberi à pœnitentibus, licèt audabiliùs evitentur ab eis. 2 2. q. 188. 3 ad 4.

28 Militia sæcularis interdicitur pœnitentibus; sed quæ est propter Deum, imponitur eis quandoque. 2 2. q. 188. 3 ad 3.

29 Pœnitentia quoad habitum est tantùm à Deo, sed dispositivè est à nobis per timorem servilem ut plurimum, licèt in aliquibus inchoetur ex amore. 3ª. q 85. 5. o.

30 Actus pœnitentiæ est à timore servili, ut à primo motivo affectùs; à timore filiali verò, ut à principio immediato et proximo. 3ª. q. 85. 5. c.

31 Sex actus per ordinem concurrunt ad causandum in nobis pœnitentiæ actus, s. operatio Dei convertentis cor, motus fidei, spei, charitatis, timoris servilis, et filialis. 3ª. q. 85. 5. o.

32 Christus sacramento pœnitentiæ non est usus ad se, nec ad alios, quia ut sacramentorum dominus, effectum sacramenti sine sacramentalibus præbebat. 3ª. q. 84. 5 ad 3. et 7 ad 4.

33 Pœnitentia figurabatur in veteri lege per diversos ritus expiationum. 1 2. q. 102. 5 ad 3.

34 Pœnitentia in generali est à natura, sed cum aliqua determinatione, est à lege veteri; à nova verò, ut sacramentum novæ legis. 3ª. q. 84. 7. o. et q. 86. 6 ad 4.

35 Pœnitentia est sacramentum. 3ª. q. 84. 1. o.

36 Et fuit institutum à Christo dando claves, sed ostendit efficaciam ejus post resurrectionem. 3ª. q. 84. 7. o.

37 Et necessarium est solis habentibus peccatum. 3ª. q. 65. 1. c. et 2 ad 4. et 4. c. et q. 85 5. o. et 6. c.

38 Sacramentum pœnitentiæ potest et debet iterari. 3ª. q. 84. 10. o.

39 Sacramentum pœnitentiæ non requirit impositionem manûs, nec signum crucis. 3ª. q. 84. 4. o.

40 Remissio peccatorum est res tantùm in sacramento pœnitentiæ; actus verò exteriores pœnitentis et absolventis sunt sacramentum tantùm; sed pœnitentia interior est sacramentum et res sacramenti, et secundùm totum simul, est causa tertii; sed secundum et tertium est causa primi. 3ª. q. 84. 1 ad 3.

41 Hoc sacramentum non consistit in consecratione materiæ, nec in usu materiæ consecratæ, sicut alia sacramenta, sed in remotione materiæ, scilicet peccati 3ª. q. 84. 3 c.

42 In sacramento pœnitentiæ et matrimonii, non est materia corporalis, sicut in aliis sacramentis; sed actus humani sensibiles sunt ibi loco materiæ. 3ª. q. 84. 1 ad 1 et ad 2 et 4 ad 3. et 7 c. et q. 85. 1 ad 1. et q. 86. 4 ad 3. et 6. c. et q. 89. 1 ad 2. et q. 90. 1. o. et 2. c.

43 Materia vel objectum pœnitentiæ duplex, s. proxima, i. actus pœnitentis; et remota, s peccata. 3ª. q. 84. 2. o. et q. 90. 1 ad 3.

44 Materia pœnitentiæ adhibetur à Deo interiùs inspirante, non autem à ministro, sicut in aliis sacramentis, sed tantùm complet absolvendo. 3ª. q. 84. 1 ad 2. et 3. c. et 4 ad 4.

45 Pœnitentia est aliquo modo de quolibet genere peccatorum, sed est de peccato mortali propriè et principaliter; de veniali propriè et non principaliter; de originali verò impropriè. 3ª. q. 84. 2 ad 3. et 7 ad 3.

46 Nullus tenetur ad pœnitentiam de peccato

veniali, quia sine ea remittitur, licèt non in hac vita. 3ª. q. 87. 1. o. et 2 ad 2.

47 Quæ sunt ex parte pœnitentis, s. verba et facta, sunt materia hujus sacramenti ; quæ verò sunt ex parte sacerdotis, se habent per modum formæ. 3ª. q. 84. 3. c. ad 1. et 4 ad 3. et 7. c. et q. 86. 6. c. et q. 89. 1 ad 2.

48 Forma hujus sacramenti est hæc : Absolvo te ; sed alia, s. In nomine Patris, etc., et omnia alia quæ in absolutione dicuntur, sunt ad benè esse. 3ª. q. 84. 3. o.

49 Sacramentum pœnitentiæ habet partes, non autem ut virtus, nec alia sacramenta. 3ª. q. 90. 1. o.

50 Partes ejus materiales sunt tres, s. contritio, confessio et satisfactio. Sed partes ejus essentiales et cujuslibet sacramenti, sunt materia et forma. 3ª. q. 90. 2. o.

51 Hæ partes pœnitentiæ sunt partes ejus essentiales ; non autem subjectivæ, nec potentiales. 3ª. q. 90. 3. o.

52 Contritio, confessio et satisfactio, sunt actus pœnitentiæ virtutis, et non partes ejus. 3ª. q. 90. 1 ad 2.

53 Ordo virtutis et temporis est inter partes pœnitentiæ integrales. 3ª. q. 90. 3 ad 3.

54 Pœnitentia ante baptismum, pœnitentia peccatorum mortalium, et pœnitentia venialium, sunt partes, id est species virtutis pœnitentiæ, non autem sacramenti pœnitentiæ. 3ª. q. 90. 4. o.

55 Satisfactio dicitur fructus pœnitentiæ, quia est ultima pars ejus. 3ª. q. 90. 2 ad 3.

56 Pœnitentia solemnis non debet iterari triplici ratione, s. ne ex iteratione pœnitentia vilescat, et propter significationem ; et quia solemnizatio est quasi quædam professio perpetuò pœnitentiam conservandi. 3ª. q. 84. 10 ad 2.

57 Pœnitens solemniter non debet ordinari quadruplici ratione, s. propter dignitatem ordinum istorum, propter timorem recidivi, propter scandalum vitandum quod posset in populo oriri ex memoria præcedentium peccatorum ; et quia non haberet frontem alios corrigendi, cùm peccatum ejus foret publicum, et ordinans debet privari potestate hâc, nisi in necessitate rei consuetudine, ad ordines minores tantùm. 3ª. q. 89. 3 ad 3.

58 Pœnitentia revocat omnes defectus, restituendo in pristinam gratiam. 3ª. q. 89. 2 ad 2.

59 In sacramento pœnitentiæ, gratia infunditur, per quam fit remissio peccatorum. 3ª. q. 89. 1. c.

60 Pœnitentia ex prima sui institutione respicit præteritum ; sed ex consequenti ut medicina præservans, respicit futurum ; et similiter satisfactio. 3ª. q. 84. 8 ad 1.

61 Dignitas amissa per peccatum est triplex, s. filiatio Dei per gratiam, innocentia et dignitas ecclesiastica. Prima restauratur per pœnitentiam, non autem secunda, sed aliquid majus quandoque ; nec tertia quadrupliciter, s. si verè non pœniteat, vel negligenter, vel propter irregularitatem, vel propter scandalum. 3ª. q. 89. 5. o.

62 In pœnitentia non quæritur sola reintegratio æqualitatis justitiæ, sicut in justitia vindicativa, sed magis reconciliatio amicitiæ. 3ª. q. 90. 3. c.

63 Pœnitentia expellit effectivè quodlibet peccatum, formaliter verò, suum oppositum tantùm s. impœnitentiam. 3ª. q. 85. 2 ad 1 et ad 3.

64 Omnis virtus expellit formaliter, i. per actum primum, peccatum sibi oppositum, sed tantùm pœnitentia expellit effectivè, i. per actum secundum, omne peccatum. 3ª. q. 85. 2 ad 3.

65 Homo in primo instanti suæ pœnitentiæ consequitur remissionem peccatorum. 3ª. q. 84 8 ad 1.

66 Merces pœnitentiæ est plena remissio peccatorum, quoad culpam et pœnam. 3ª. q. 84. 9 ad 1. et q. 89. 1. c.

67 Per pœnitentiam liberamur à peccato, et restituimur in statum pristinum, sed per eam non exhibetur aliquid de novo pertinens ad cultum Dei. 3ª. q. 65. 6. c.

68 Omne peccatum viatoris deleri potest per pœnitentiam, non autem damnatorum. 3ª. q. 86. 1. o. et q. 87. 1. o.

69 Remissio culpæ est effectus pœnitentiæ virtutis ; sed principaliùs pœnitentiæ sacramenti, et principaliùs gratiæ quàm sacramenti et principaliùs charitatis et fidei quàm pœnitentiæ virtutis. 3ª. q. 86. 6. o.

70 Remissio culpæ est effectus pœnitentiæ, principaliter ex vi clavium in ministris, secundariò ex vi actûs ipsius pœnitentis. 3ª. q. 86. 6. c. et q. 89. 1 ad 2.

71 Peccatum mortale potest remitti sine sacramento pœnitentiæ, non autem sine virtute pœnitentiæ. 3ª. q. 86. 2. o. et 3. c. et q. 87. 1. c.

72 Peccatum veniale potest remitti sine sacramento pœnitentiæ, non autem sine aliquali actu virtutis pœnitentiæ, explicito vel implicito. 3ª. q. 87. 1. o. et 2 ad 2 et ad 3. et 3. c.

73 Pœnitentia tollit totam culpam, sed non semper totum reatum, i. debitum totius pœnæ. 3ª. q. 67. 3 ad 3. et q. 69. 10 ad 3. et q. 86. 4. o.

74 Pœnitentia non tollit omnes reliquias peccati actualis, id est, defectus consecutos, nisi pœnitentia jam perfecta, secundùm omnes ejus partes. 3ª. q. 86. 4 ad 3. et 5. o.

75 Sacramentum pœnitentiæ habet efficaciam ad remissionem peccatorum, ex virtute nominis Christi patientis et resurgentis. 3ª. q. 84. 4. c. et 5 ad 3. et 7. c. et q. 86. 1. c. fi. et 6 ad 3.

76 Remotâ per pœnitentiam aversione, remanet inordinata conversio ad bonum creatum. 3ª. q. 86. 4 ad 1 et 3 c.

77 Omnes virtutes et gratiæ restaurantur per sacramentum pœnitentiæ, non autem per virtutem pœnitentiæ. 2 2. q. 152. 3 ad 3. et 3ª. q. 89. 1. c.

78 Nec restaurantur semper in gradu priori, sed in majori vel minori, secundùm gradum motûs pœnitentiæ. 3ª. q. 89. 2. o. et 3 ad 3.

79 In innocentibus potest esse pœnitentia non actu, sed potentiâ. Suppl. q. 16. 1. o.

80 Sicut virtutes cardinales remanebunt in patria, ita etiam pœnitentiam, quæ est pars justitiæ, quæ est virtus cardinalis, habebunt sancti, qui sunt in gloria. Suppl. q. 16. 2. c.

81 Non potest pœnitentia esse in malis angelis

quum peccatum illorum sit irremissibile. Suppl. q. 46. 3. o.

82 Injungenda nonnunquam est enormibus ac publicis criminibus obnoxiis publica et solemnis pœnitentia, ad ipsorum saluten. et aliorum exemplum. Suppl. q. 28. 4. o.

83 Si quis post solemnem actam pœnitentiam rursùs peccaverit, non clauditur ei locus pœnitentiæ, sed pœnitentiæ solemnis ei rursùs injungenda non est. Suppl. q. 28. 2 c.

84 Publica ac solemnis pœnitentia viris ac mulieribus semel tantùm injungi potest, non tamen clericis; publica autem et non solemnis, etiam clericis imponi pluries potest, sicut et aliis. Suppl. q. 28. 3. o.

PENTECOSTES erat festum pro beneficio datæ legis, significans adventum Spiritûs sancti, cujus festum succedit ei. 1 2. q. 102. 4 10. et q. 103. 3 ad 4.

1 PER significat aliquam causam operationis, in suo casuali dupliciter, s. ut exit ab agente, et ut terminatur ad operatum. 1ª. q. 36. 3. c.

2 Cùm dicitur aliquis per aliquem operari, hæc præpositio, per, semper designat in suo casuali aliquam causam, vel principium actûs. 1ª. q. 36. 3. c. principio.

3 Per, significat causam mediam, sed aliquando habitudinem formæ, per quam agens operatur. 1ª. q. 39. 8. c. et q. 45. 6 ad 2.

4 Hæc præpositio, per, solet denotare causam mediam, vel principium de principio. 1ª. q. 45. 6 ad 2.

5 Per significat auctoritatem in recto, et aliquando in obliquo. 1ª. q. 36. 3. c.

6 Pater operatur per filium, et non e converso. 1ª. q. 36. 3. c. ad 4. et q. 45. 6 ad 2.

PERCEPTIO experimentalem quamdam notitiam significat. 1ª. q. 43. 3 ad 2.

1 PERFECTIO dicitur dupliciter, s. propriè et transumptivè, sicut dicitur quandoque perfectus latro, non quidem propriè et simpliciter, sed quasi transumptivè et secundùm quid. 1 2. q. 55. 3 ad 1. et q. 92. 1. c. fi. et 2 2. q. 14. 4 ad 1. et q. 45. 1 ad 1. et q. 47. 15. c. et q. 92. 1 ad 1. et q. 116. 1. c. ad 3.

2 Perfectio duplex, s. prima, i. forma substantialis; et secunda, i. forma accidentalis. 1ª. q. 73. 1. c. et 1 2. q. 4. 2 ad 1.

3 Perfectio duplex, s. prima, i. substantia rei, et secunda, i. finis, sive operatio, et prima est causa secundæ. 1ª. q. 73. 1. c.

4 Perfectio universi duplex, s. secundùm statum præsentem, et futuræ novitatis. 1ª. q. 73. 1. c.

5 Perfectio duplex, s. totalitatis et finis; prima convenit diei sextæ, in primis operibus Dei, sed secunda diei septimæ. 1ª. q. 73. 1. c. ad 2. et 3ª. q. 29. 2. c.

6 Perfectio dicitur tripliciter, s. simpliciter, secundùm naturam et secundùm tempus. 1 2. q. 98. 2 ad 1. et 2 2. q. 161. 1 ad 4.

7 Perfectio triplex, scilicet secundùm esse, secundùm accidentia, et secundùm finem. 1ª. q. 6. 3. c.

8 Perfectio triplex, s. dispositionis, formæ et finis. 3ª. q. 27. 3 ad 2.

9 Perfectio triplex, s. naturæ, gratiæ et gloriæ. 1ª. q. 73. 1 ad 1.

10 Gradus perfectionis quintuplex, scilicet quia supremum in entibus est, quod habet perfectum bonum sine operatione ut Deus; secundum est, quod habet perfectum bonum per unum, vel per paucos motus, ut angelus; tertium est, quod acquirit perfectum bonum, per multas operationes, ut homo; quartum est, quod non potest acquirere perfectum bonum ullo modo; sed acquirit ad primum per paucos motus, ut bruta perfecta; vel per unum tantùm, ut bruta imperfecta, et infimum est, quod nihil horum potest acquirere, et propter hoc non habet participatum aliquem motum, ut plantæ. 1ª. q. 77. 2. c. et 1 2. q. 3. 2 ad 4. et q. 3. 7. c.

11 Omnis creatura, secundùm quòd est perpetua, est de essentiali perfectione universi, de accidentali verò, secundùm quòd est corruptibilis. 1ª. q. 23. 7. c.

12 Ultima perfectio rei est in consecutione finis. 1ª. q. 103. 1. c. et 1 2. q. 55. 1. c. et 2 2. q. 184. 1. c.

13 Prima perfectio, id est, forma rei, se habet ad secundam, id est, ad operationem in duplici ordine, quia terminat et elicit eam. 3ª. q. 29. 2. c.

14 In omnibus naturis ordinatis, duo concurrunt ad perfectionem naturæ inferioris, s. aliquid secundùm motum proprium, et aliquid secundùm motum naturæ superioris. 2 2. q. 2. 3. c.

15 Unumquodque, secundùm quòd est perfectum, est bonum, et in actu. 1ª. q. 4. princ. et 1. c. et q. 5. 1. 3. c. et 1 2. q. 3. 2. c.

16 Primum principium in genere causæ efficientis oportet esse perfectissimum, nam perfectum dicitur, cui nihil deest, secundùm modum suæ perfectionis. 1ª. q. 4. 1. c. fi.

17 Ultima perfectio cujuslibet rei est operatio ejus. 1 2. q. 3. 2. c.

18 Perfectum est prius imperfecto, ordine naturæ et perfectionis, sed e converso ordine temporis, et generationis. 1ª. q. 85. 3 ad 1. et 3ª. q. 1. 5 ad 3. et 6. c.

19 Semper imperfectum est propter perfectum. 1ª. q. 103. 3. c.

20 Perfecta bonitas est in iis quæ sunt ad finem, si per se sufficiunt inducere ad finem; imperfecta verò, si tantùm aliquid cooperari possunt. 1 2. q. 98. 1. c.

21 Adveniente perfecto, non manet imperfectum, quando imperfectio est de ratione ejus. 1 2. q. 67. 3. 6. c. et 2 2. q. 4. 4 ad 1.

22 Vel quando sunt opposita 1ª. q. 58. 7 ad 3. et q. 62. 7 ad 1. et 1 2. q. 67. 3. c. et 5 ad 2. et 6. c. et 3ª. q. 9. 3 ad 1.

23 Aliquis dicitur perfectus dupliciter, s. habendo perfectionem, et statum ejus. 2 2. q. 184. 4. c.

24 Ad statum perfectionis requiritur obligatio perpetua ad servitutem Dei, cum aliqua solemnitate. 2 2. q. 184. 4. 5. 6. c. et 8 ad 3.

25 In statu perfectionis sunt soli professi solemniter religionem, et episcopi. 2 2. q. 184. 4. 5. 6. o.

26 Status episcoporum est perfectior statu religiosorum, quia episcopi sunt perfectiores, hi autem perfecti. 2 2. q. 184. 3 ad 3. et 7. 8. o. et

q. 185 8. c. et q. 186. 3 ad 5. et q. 188. 1 ad 3.

27 Status religiosorum est perfectior statu curatorum et archidiaconorum. 2 2. q. 184. 8. o.

28 Perfectio hominis est, ut contemptis temporalibus, spiritualibus inhæreat. 1 2. q. 99. 6. c. fi.

29 Perfectio charitatis triplex, s. ex parte diligibilis, diligentis, et per exclusionem repugnantis; prima convenit soli Deo, secunda beatis, tertia viatoribus. 2 2. q. 24. 8. o. et q. 44. 4 ad 2 et ad 3. et q. 184 2. o.

30 Perfectio charitatis ex parte diligentis triplex, s. secundùm actum, studium, et habitum: prima convenit solis beatis; secunda perfectis viatoribus; tertia omnibus habentibus charitatem, et ad eam omnes tenentur. 2 2. q. 24. 8. o. et q. 44. 4 ad 2 et ad 3. et q. 184. 2. o.

31 Ad perfectionem aliquid pertinet tripliciter, s. essentialiter, ut observantia præceptorum charitatis; consequenter, ut consilia, et instrumentaliter, ut paupertas, continentia et hujusmodi. 2 2. q. 184. 3. c.

32 Paupertas voluntaria non est perfectio, sed instrumentum ejus. 2 2. q. 19. 12 ad 1. et q. 184. 7 ad 1. et q. 186. 6 ad 1. et q. 186. 1 ad 3. et 2. c. et 3. c. fi. et q. 188. 7. c. ad 1. et 8. c.

33 Paupertas voluntaria est efficax exercitium perveniendi ad perfectionem charitatis. 2 2. q. 186. 3 ad 4.

34 Perfectio vitæ christianæ simpliciter attenditur secundùm charitatem, sed secundùm quid, secundùm alias virtutes. 2 2. q. 184. 1. o. et 2 3. c. et q. 189. 1 ad 1. et 3ª. q. 46. 3. c.

35 Perfectio vitæ essentialiter consistit in præceptis, sed instrumentaliter in consiliis. 2 2. q. 184. 3. o.

36 Perfectio vitæ principaliter et per se consistit in interioribus, præcipuè in charitate; sed secundariò et per accidens, in exterioribus, ut in virginitate et paupertate, et hoc tripliciter, scilicet removendo impedimenta, vel ut effectus charitatis, et ut perfectio pœnitentiæ. 2 2. q. 81. 7. c. et q. 186. 7 ad 1.

37 Quilibet tenetur tendere ad perfectionem ex præcepto; non autem tenetur esse perfectus. 2 2. q. 186. 2 ad 2.

38 Habens perfectam charitatem, vel existens in statu perfectionis, non tenetur plus aliis ad opera perfectionis, nisi ex voto, vel curâ. 2 2. q. 110. 4. 5.

39 Qui non est perfectus in virtutibus moralibus, indignè sumit officium prælationis, vel prædicationis. 3ª. q. 41. 3 ad 1.

40 Perfecti debent tolerare injurias proprias, secundùm præparationem animi, non autem communes Dei, proximi, vel statûs. 2 2. q. 108. 1 ad 2 et ad 4. et q. 188. 3 ad 1.

41 Perfecti debent resistere detractoribus suis. 2 2. q. 72. 3. o.

42 Perfectis licet sua repetere, vel non dare, sicut etiam imperfectis. 2 2. q. 43. 8. o.

1 **PERICULUM** ex ipso facto nascens facit illud factum non expedire, non autem periculum nascens ex defectu nostro. 2 2. q. 88. 4 ad 2.

2 Expediens est ascendere equum, quamvis periculum immineat cadendi de equo; alioquin oporteret ab omnibus bonis cessare, quæ etiam per accidens ex aliquo eventu possunt esse periculosa. 2 2. q. 88. 4 ad 2.

3 Quæcumque res magnas aggredi videtur periculosum esse, quia in iis deficere est valdè nocivum. 2 2. q. 128. ad 3.

4 Periculis rerum humanarum est obviandum per res humanas, non autem per hoc, quòd res divinæ convertantur in usum humanum per dispensationem indebitam. 2 2. q. 88. 11 ad 1.

5 Periculum est in mora quandoque. 1 2. q. 96. 6. c. fi.

6 Si sit subitum periculum, non patiens tantam moram, ut ad superiorem recurri possit: ipsa necessitas dispensationem habet annexam, quia necessitas non subditur legi. Ibidem.

1 **PERJURIUM** habet principaliter nomen et speciem à falsitate; secundariò à defectu justitiæ; tertiò, à defectu judicii. 2 2. q. 98. 1. o. et q. 125. 3 ad 3.

2 Perjurium omne semper est peccatum, contrarium religioni. 2 2. q. 99. 2. o.

3 Perjurium semper est peccatum mortale, licèt ex joco sit, vel ex lapsu linguæ, si perpendit qui jurat. 2 2. q. 70. 4. c. et q. 98. 2. 3. o.

4 Jurans verum quod putat esse falsum, vel jurans falsum, quod putat esse verum, est perjurus. 2 2. q. 98. 1 ad 3.

5 Perjurium promissorium est infame ipso jure; assertorium verò per sententiam tantùm. 2 2. q. 98. 3 ad 2.

PERMITTERE lex humana dicitur aliquid, non quasi ea approbans, sed quasi ea dirigere non potens. 1 2. q. 93. 3 ad 3.

PERMUTATIO beneficii ecclesiastici, propter commodum spirituale est licita de licentia episcopi, non autem propter commodum temporale, quia est simonia. 2 2. q. 100. 1 ad 5.

PERPLEXUS aliquis esse potest ex suppositione, non autem simpliciter. 1 2. q. 19. 6 ad 3. et 3ª. q. 64. 6 ad 3. et q. 82. 10 ad 2.

1 **PER** se quod convenit alicui, non potest separari ab eo. 1ª. q. 50. 2. c.

2 Formæ convenit esse per se, non autem materiæ vel composito, sed per formam. 1ª. q. 50. 5. c. et q. 75. 6. c. et q. 90. 2. c.

3 Omne quod inest non per se, reducitur ad aliquid, quod inest per se. 1 2. q. 10. 1. c.

4 In moralibus intentum dicitur per se, et quod est præter intentionem, dicitur per accidens. 2 2. q. 37. 1. c. et q. 59. 1. c. et q. 43. 3. c. et q. 59. 2. c. et q. 64. 7. c. et q. 150. 2. c.

1 **PERSEVERANTIA** est in ratione bene considerata, stabilis et perpetua permansio, secundùm Andronicum. 2 2. q. 128. c.

2 Perseverantia est virtus specialis, habens speciale objectum, scilicet opus laboriosum, ut tristabile diuturnitatis. 2 2. q. 137. 1. o. et 2. c. ad 1 et ad 2. et q. 138. 1. c.

3 Perseverantia, ut est virtus, moderatur aliquas passiones, s. timorem fatigationis, aut defectûs, propter diuturnitatem, non autem perseverantia, de qua loquitur Philosophus. 2 2. q. 137. 2 ad 2.

4 Perseverantia dicitur tripliciter, s. habitus mentis quo firmiter statur contra tristitias, ha-

bitus de proposito perseverandi, et continuatio boni, usque ad finem vitæ. Primo et secundo modo, est virtus infusa, non autem tertio modo. 1ª. q. 95. 3 ad 4. et 1 2. q. 109. 10. c. et 2 2. q. 128. ad 3. et q. 137. 1. o. et 2 ad 2. et 4. c.

5 Perseverantia primo et secundo modo fuit in Adam, non autem tertio modo. 1ª. q. 95. 3 ad 4. et 1 2. q. 109. 10 ad 3. et 2 2. q. 137. 4 ad 2.

6 Persistere in bono usque in finem, ex propria intentione finis, est proprium perseverantiæ, sed convenit cuilibet virtuti, inquantum est habitus. 2 2. q. 137. 1 ad 3. et q. 138. 2 ad 3.

7 Perseverantia est pars potentialis, annexa fortitudini. 2 2. q. 128. c. ad 3 et ad 6. et q. 137. 3. o.

8 Perseverantia convenit cum temperantia in materia, scilicet circa delectationes tactûs, sed magis convenit cum fortitudine; et principaliùs in modo, inquantum firmat contra difficultatem diuturnitatis. 2 2. q. 137. 2 ad 1.

9 Perseverantia non est in appetitu sensitivo, sed in ratione. 1 2. q. 58. 3 ad 2. et 2 2. q. 53. 3 ad 3.

1 **PERSONA** dicitur à personando in theatris, cum larvis. 1ª. q. 29. 3 ad 2.

2 Persona non est nomen intentionis, sed rei. 1ª. q. 30. 4. c.

3 Nomen personæ non est impositum ad significandum individuum, ex parte naturæ, sicut aliquis homo: sed rem subsistentem in rationali natura. 1ª. q. 30. 4. c.

4 Persona significat id quod perfectissimum est in tota natura, s. subsistens in rationali natura. 1ª. q. 29. 3. c.

5 Persona significat substantiam particularem, ad dignitatem pertinentem: ideò est tantùm in natura intellectuali. 1ª. q. 29. 3 ad 2.

6 Persona est rationalis naturæ individua substantia, secundùm Boetium. 1ª. q. 29. 1. o. et 3. c. ad 2 et ad 4.

7 Subsistentia in diffinitione personæ accipitur in communi, secundùm quòd dividitur in substantiam primam et secundam. 1ª. q. 29. 1 ad 2.

8 Persona est hypostasis distincta proprietate, ad dignitatem pertinente, secundùm magistros. 1ª. q. 29. 3 ad 2 et ad 4.

9 Forma significata per nomen personæ non est essentia vel natura, sed est personalitas. 1ª. q. 39 3 ad 4.

10 Persona est communicabilis multis naturis, non autem multis suppositis. 3ª. q. 3. 1 ad 2.

11 Illud quod non existit per se, non est persona, ut accidentia, partes et humanitas Christi. 1ª. q. 29. 1 ad 2 et ad 5. et q. 75. 4 ad 2. et 3ª. q. 2. 2 ad 3. et q. 16 12 ad 2.

12 Unitas personæ requirit unitatem esse completi, et personalis, quia est de constitutione ejus, non autem operatio. 3ª. q. 19. 1 ad 4.

13 Persona propriè convenit Deo, et nobiliùs quàm creaturis. 1ª. q. 29. 3. o.

14 Persona prædicatur analogicè de Deo et creaturis. 1ª q. 29. 4 ad 4.

15 Persona in divinis est divinæ naturæ incommunicabilis existentia, secundùm Ricardum de Sancto Victore. 1ª. q. 29. 3 ad 4.

16 Persona in divinis significat relationem per modum essentiæ. 1ª. q. 28. 4. o. et q. 30. 1. c. et q. 33. 2 ad 1.

17 Persona etiam in divinis dicitur ad se, et non ad alterum, propter modum significandi. 1ª. q. 29. 4 ad 1.

18 Trinitas, essentia, et quælibet res demonstrabilis, est persona secundùm grammaticos. 1ª. q. 39. 8. fi.

19 In divinis persona et essentia sunt idem re, et differunt ratione. 1ª. q. 3. 3. o. et q. 39. 1. o. et q. 40. 1. c.

20 Persona addit supra essentiam Dei secundùm intellectum, quia essentia potest intelligi sine persona, non autem e converso. 3ª. q. 3. 3 ad 3.

21 Cognitio personarum divinarum est nobis necessaria ad rectè sentiendum de creatione, sed principaliùs de salute nostra. 1ª. q. 32. 1 ad 3.

22 In divinis essentialia possunt abstrahi à personis, cognitione imperfectâ, non autem cognitione beatâ. 3ª. q. 3. 3. o.

23 In divinis est pluralitas personarum. 1ª. q. 30. 1. o.

24 Persona in divinis prædicatur pluraliter de pluribus personis. 1ª. q. 30. 1. o. et q. 39. 3 ad 4.

25 Communitas hujus nominis, persona, non est realis, nec intentionis, nec negationis, sed rationis. 1ª. q. 30. 4. o.

26 In divinis sunt tantùm tres personæ. 1ª. q. 30. 2. o. et q. 31. 1. o. et q. 41. 6. o.

27 Tres personæ sunt unus Deus, et Deus est tres personæ, et est Trinitas. 1ª. q. 39. 3. 6. o.

28 Tres personas dicimus esse unam essentiam, non autem ex vel de eadem essentia. 1ª. q. 39. 2. o. et q. 41. 3 ad 3.

29 Hæc non conceditur, tres personæ sunt essentiæ, quia forma non designatur nisi per duos genitivos, vel per unum genitivum habentem vim duorum. 1ª. q. 39. 2. c. ad 4.

30 Hæc est vera, tres personæ sunt unius essentiæ, et genitivus construitur in habitudine causæ formalis. 1ª. q. 39. 2. o.

31 Hæc conceditur, essentia est trium personarum, non autem hæc: Deus est trium personarum, nec tres personæ sunt unius Dei. 1ª. q. 39. 2. c.

32 Personæ divinæ sunt plures res. 1ª. q. 30. 1. c. et q. 39. 3 ad 3.

1 **PERTINAX**, secundùm Isidorum, est qui tenet imprudenter suum propositum, quasi omninò tenax. 2 2. q. 138. 2. c.

2 Pertinax assimilatur incontinenti et molli; quia nimis appetit aliquam delectationem, et fugit tristitiam. 2 2. q. 138. 2 ad 2.

3 Pertinacia opponitur perseverantiæ secundùm excessum, mollities autem secundùm defectum. 2 2. q. 138. 2. o.

PERVICAX est idem quòd pertinax, qui in suo proposito ad victoriam perseverat. 2 2. q. 138. 2. c.

PESSIMUM non oportet quòd opponatur optimo. 1 2. q. 59. 4 ad 1. et q. 84 4 ad 1.

PETRA in deserto fuit aliquid materiale, significans Christum. 1ª. q. 102. 1 ad 4.

PETRUS negando Christum peccavit mortaliter. 2 2. q. 24. 12 ad 2.

PHILOTIMIA est virtus in concupiscibili,

circa honores absolutè, innominata latinè. 4 2. q. 60. 3. c. et 2 2. q. 129. 2. c.

4 PYTHONES sunt arreptitii, dicti à Pythone, id est, Apolline, auctore divinationis. 2 2. q. 95. 3. c.

2 Samuel (secundùm Augustinum) verè apparuit pythonissæ, dispensatione Dei, vel diabolus in similitudine ejus. 1ª. q. 89. 8 ad 2. et 2 2. q. 95. 4 ad 2. et q. 174. 3 ad 4.

4 PIETAS à vulgo sumitur pro actibus misericordiæ, quia Deus testatur, hos actus sibi fieri : et ex hoc Deus dicitur pius. 2 2. q. 101. 4 ad 2.

2 Pietas est specialis virtus. 2 2. q. 101. 3. o.

3 Pietas principaliter est ad parentes, et ad patriam, in quibus includuntur omnes consanguinei, cives, et amici, et patria. 2 2. q. 80. 4. c. et q. 101. 1. o. et 2 ad 3. et 3. c.

4 Religio exhibet cultum Deo, pietas autem parentibus et patriæ, quia eis homo maximè debitor est post Deum. 4 2. q 60. 3. c. et 2 2. q. 101. 1. c. et 3 ad 4 et ad 2. et q. 102. 4 ad 3. et q. 106. 4. c. et q. 222. 3. c.

5 Pietas debetur Deo, quia cultus parentum includitur in cultu Dei, sicut minus in majori. 2 2. q. 101. 1 ad 1. et 3 ad 2. et q. 102. 4 ad 1. et q. 103. 3 ad 4. et q. 106. 1. c. ad 1.

6 Opera pietatis non debent prætermitti propter religionem, nisi impediant eam, quia jam non essent opera pietatis. 2 2. q. 101. 4. o.

7 Donum pietatis est habitualis dispositio animæ, quâ promptè mobilis est à Spiritu sancto, ad habendum filialem affectum ad Deum, ut ad patrem. 2 2. q. 121. 1. c.

8 Pietatis donum colit patrem Deum, sed ut virtus, colit patrem carnalem. 2 2. q. 121. 1. o.

9 Donum pietatis colit Deum, et consequenter quæ Dei sunt, s. sanctos, sacram Scripturam et pauperes. 2 2. q. 121. 1 ad 3.

10 Donum quo aliquis propter reverentiam Dei operatur bonum ad omnes perficiens vim appetitivam, in iis quæ ad alterum sunt, convenienter pietas nominatur. 4 2. q. 68. 4. c. fi. et ad 2.

11 Donum pietatis est unus habitus, dirigens in omni communicatione ad alterum, propter unam mensuram. 4 2. q. 68. 4. c. fi.

12 Religio est potior virtute pietatis, sed est inferior dono pietatis. 2 2. q. 121. 1 ad 2.

13 Pietas et timor Dei manifestant fidem et sapientiam. 2 2. q. 45. 1 ad 3.

14 Actus doni pietatis est honor Dei, et honor sanctorum adinvicem. 2 2. q. 121. 1 ad 3.

PIGNUS facit spem habendi rem et tantùm valet. 4 2. q. 114. 3 ad 3.

1 PISCES carent memoriâ, secundùm Basilium, non autem secundùm Augustinum; et communiter sunt animalia imperfectiora terrestribus animalibus. 1ª. q. 72 ad 1.

2 Pisces non offerebantur in templo, quia sunt magis alieni à conversatione hominum quàm alia animalia, et citò moriuntur quando sunt extra aquam. 4 2. q. 102. 3 ad 3.

3 Ut includantur omnia hujusmodi, quæ habent aliquod speciale inter pisces, subjungit Scriptura : Creavit Deus cete grandia. 1ª. q. 70 ad 4.

PYTHAGORAS noluit profiteri se esse sapientem, sed amatorem sapientiæ. 2 2. q. 186. 2 ad 1.

PLACERE hominibus propter favorem humanum, est peccatum, non autem si hoc sit ad gloriam Dei. 2 2. q. 113. 1 ad 1.

PLAGIUM est furtum hominis, et punitur in veteri lege pœnâ mortis. 4 2. 105 2 ad 10.

PLANETÆ. Candelabrum habens septem lucernas in septem calamis; in australi parte templi, significat septem planetas, illuminantes totum mundum, quorum cursus est nobis ex australi parte. 4 2. q. 102. 4 ad 6. co. 2.

1 PLANTÆ. Productio plantarum tertiâ die pertinet ad opus distinctionis, non autem ad opus ornatûs. 1ª. q. 69. 2 ad 1.

2 Plantæ, secundùm Augustinum, productæ sunt die tertiâ, causaliter tantùm; secundùm alios autem productæ sunt in actu. 1ª. q. 69. 2. o. et q. 70. 1. c. fi. et q. 71. c. fi. et q. 72. c. ad 1. et q. 74. 2. c. et q. 102. 1 ad 3.

3 Plantæ habent simul potentiam generationis, activam et passivam, sed absolutè dicuntur mares vel fœminæ, à prædominio. 1ª. q. 92. 1. c. et 3ª. q. 52. 4. c.

1 PLATO solus, amore veritatis contemplandæ, abstinuit ab omni delectatione venereâ, pro quo sacrificavit, non quasi reputans hoc peccatum, sed cedens errori civium. 2 2. q. 152. 2 ad 3.

2 Plato vidit librum Genesis, et exposuit aliquid ejus. 1ª. q. 66. 1 ad 3. et q. 74. 3 ad 4.

3 Plato posuit ideam separatam entis, et unius, et boni, summum Deum. 1ª. q. 6. 4. c

PLURALITAS materialis à nullo agente est intenta ut finis; quia tendit in infinitum quod repugnat fini. 1ª. q. 47. 3 ad 2. et fi. et q. 50. 4 ad 4.

PLUVIALES aquæ causantur ex vaporibus aquæis, et parùm ex vaporibus mistorum, qui ex vi naturæ resolvuntur in veras aquas; ideò in eis potest esse baptismus. 3ª. q. 66. 4 ad 3.

POETICA utitur metaphoris, propter defectum rei, de qua est; theologia verò, propter excessum. 1ª. q. 1. 9 ad 1. et 4 2. q. 101. 2 ad 2.

1 POLLUTIO nocturna magis judicatur quoad rationem meriti vel demeriti, secundùm principium, quod est in dormiendo, quàm secundùm terminum, qui est in vigilando, nec reputatur quis evigilasse, quousque perfectè usum liberi arbitrii recuperaverit. 1ª. q. 94. 4 ad 4.

2 Non omnis emissio humoris carnalis est propriè pollutio, s. quando in vigilia ex infirmitate vel absque ulla commotione carnis, et absque cogitatione immunda, et sine delectatione, et quasi insensibiliter, humor carnalis egreditur. 2 2. q. 151. 1 ad 4.

DE pomis collium æternorum. 1ª. q. 10. 3. c.

POPULUS est multitudo hominum, juris consensu, et utilitate communitatis, sociata. 1ª. q. 31. 1 ad 2. et 4 2. q. 105. 2. c.

PORPHYRIO habet unum pedem latum ad natandum, et alium fissum ad ambulandum, solo morsu bibit, omnem cibum aquâ tingens : ideò significat inobedientes. 4 2. q. 102. 6 ad 1. fi.

POSITIO duplex, s. prædicamentum, i. ordo

partium in loco, et differentia quantitatis. 1 2. q. 49. 1 ad 3.

1 NON intelligitur aliquis posse facere, quod non licitè facere potest. 2 2. q. 187. 3. c.

2 Hoc verbum potest, habet vim ampliativam. 1ª. q. 25. 3 ad 2.

3 Illud possumus quod de jure possumus: unde dicitur illud esse non posse, quod convenienter esse non potest; ideò exponitur, non potest, i. non debet. 3ª. q. 74. 7 ad 1.

4 Dicitur ille aliquid non posse, qui non potest illud de facili. 3ª. q. 86. 1 ad 2. fi.

1 POSSESSIO rerum exteriorum, quoad usum, est homini naturalis; non autem quoad naturam earum. 2 2. q. 66. 1. o.

2 Possidere aliquid quasi proprium, est licitum et necessarium, triplici ratione, s. sollicitudinis, ordinis, et pacis. 2 2. q. 66. 2. o.

3 Communitas possessionum dicitur esse de jure naturali, quia divisio earum est secundùm jus humanum tantùm. 1 2. q. 94. 3 ad 3. et 2 2. q. 66. 2 ad 1. et 7. c.

4 Possessiones Judæorum non poterant vendi, ne sortes confunderentur præter domos urbanas, quia non erant sorte divisæ. 1 2. q. 105. 2. c. ad 3.

5 Optimum est, quod possessiones sint distinctæ, sed usus partim sit communis, et partim per voluntatem possessorum communicetur, sicut statutum est in lege veteri. 2 2. q. 105. 2. c. et 2 2. q. 66. 2. c.

6 Propter irregularitatem possessionum, plures civitates destruuntur, ut Philosophus dicit, ad quod lex vetus triplex apposuit remedium, s. vel ut secundùm numerum hominum possessiones æqualiter dividerentur, vel ut possessiones non in perpetuum alienentur, sed certo tempore ad suos possessores revertantur, ut non confundantur sortes possessionum, vel ut ad hujusmodi confusionem tollendam proximi succedant morientibus. 1 2. q. 105 c. 2. c. ad 3.

1 POSSIBILE sumitur dupliciter, s. ut dividitur contra necesse, et ut commune ad necesse, et ad contingens. 1ª. q. 41. 1 ad 2.

2 Possibile vel impossibile duplex, s. simpliciter et absolutè, et ex suppositione. 3ª. q. 46. 2. c.

3 Possibile vel impossibile absolutè dicitur per convenientiam vel repugnantiam terminorum, non autem possibile secundùm aliquam potentiam. 1ª. q. 25. 3. c. ad 4. et q. 46. 1 ad 1.

4 Possibile et impossibile dicuntur tripliciter, scilicet secundùm potentiam activam vel passivam: in eo quòd aliquid facere posse dicitur, vel fieri; alio modo non secundùm aliquam potentiam, sed secundùm seipsum, sicut per repugnantiam terminorum vel convenientiam, possibile, vel impossibile aliquid dicitur esse; tertiò dicitur secundùm potentiam mathematicam, ut in geometricis. 1ª. q. 25. 3. c. ad 4. et q. 46. 1 ad 1.

5 Possibile vel impossibile secundùm potentiam judicatur secundùm causas inferiores tantùm. 1ª. q. 25. 3 ad 4.

6 Possibile contentum sub necessario convenit Deo, non autem oppositum ei, quia sequitur potentiam passivam. 1ª. q. 41. 4 ad 2.

POSTERIUS. Aliquem effectum contingit esse posterius suo principio dupliciter, scilicet ex parte agentis, et ex parte actionis. 1ª. q. 42. 2. c.

POSTPRÆDICAMENTUM est quod consequitur diversa genera. 1 2. q. 49. 1. c.

1 **POTENTIA** significat id quod est principium, non autem relationem ejus. 1ª. q. 41. 3 ad 1.

2 Potentia creaturæ duplex, s. ad esse et ad agere. Prima se tenet ex parte materiæ; secunda verò, ex parte formæ. 1 2. q. 55. 2. c.

3 Potentia duplex, scilicet potentia absoluta et potentia ordinata. 1ª. q. 9. 2. c. et q. 25. 3 ad 1.

4 Potentia creaturæ duplex, s. naturalis et obedientialis. 1ª. q. 115. 2 ad 4. et 3ª. q. 1. 3 ad 3. et q. 11. 1. c.

5 Potentiæ naturales non habent habitum, nec aliquid superadditum, quia operantur circa aliqua determinata. 1 2. q. 49. 4 ad 2.

6 Potentia duplex, s. imperans et exequens. 1ª. q. 115. 2 ad 4.

7 Potentia duplex, scilicet rationalis, et irrationalis. Dico autem potentiam rationalem sive humanam ipsam rationem, vel quæ rationi obediat. 1 2. q. 8. 1 ad 2.

8 Potentiæ rationales sunt ad opposita, respectu eorum tantùm, quæ sunt sub convenienti objecto earum. 1 2. q. 8. 1 ad 2.

9 Potentiæ rationales sunt ad opposita, respectu eorum tantùm, ad quæ non naturaliter inclinantur non respectu finis. 1ª. q. 62. 8 ad 2.

10 Oppositorum eadem est potentia. 1 2. q. 8. 1 ad 1.

11 Non est possibile quòd eadem potentia sit activa et passiva. 1ª. q. 79. 10. c.

12 Potentia immaterialis quantò plus recipit de bonitate, tantò fit capacior in infinitum, non autem potentia materialis. 2 2. q. 24. 7. c.

13 Potentia activa cujuslibet rei sequitur formam ejus, quæ est principium agendi, et naturam ejus. 3ª. q. 13. 1. c.

14 Quælibet potentia activa, quantumcumque imperfecta, potest in aliquam operationem. 2 2. q. 129. 2. c.

15 Potentiæ activæ, artes, et habitus, qui sunt circa finem, imperant iis qui sunt circa ea quæ sunt ad finem. 1ª. q. 82. 4. c. et 1 2. q. 9. 1. c. et 2 2. q. 81. 1 ad 1. et 3 ad 1.

16 In omnibus potentiis activis ordinatis, illa potentia quæ respicit finem universalem, movet potentias, quæ respiciunt fines particulares. 1ª. q. 82. 4. c. et 1 2. q. 9. 1. c. et q. 65. 3 ad 1. et q. 114. 4 ad 1.

17 Quantò potentia est altior vel superior, tantò ad plura se extendit. 1ª. q. 65. 3. c

18 In potentiis ordinatis, quicquid potest potentia inferior, potest et superior, nisi sit ad defectum. 1ª. q. 57. 2. c. et q. 86. 1 ad 4. et q. 110. 2 ad 2. et 1 2. q. 74. 7. c. fi.

19 In omnibus potentiis et habitibus ordinatis, ultima perfectio reservatur supremæ in genere illo. 1 2. q. 5. 6 ad 1. et q. 15. 4. c. ad 1. et q. 57. 6. c. et q. 74. 7. c. et q. 98. 3. c. et 2 2. q. 47. 11 ad 3. et 3ª. q. 72. 11. c.

20 Ad ea quæ sunt diversa genere, ex æquo se habentia, ordinantur diversæ potentiæ animæ, non autem aliter. 1 2. q. 8. 2 ad 2.

1 POTESTAS excellentiæ humanitatis Christi in sacramentis consistit in quatuor principaliter, s. in hoc quòd meritum et virtus passionis ejus operatur in sacramentis, et in ejus nomine sacramenta sanctificantur, et ex ejus institutione, sacramenta virtutem obtinent, et ipse effectum sacramentorum sine exteriori sacramento potuit conferre. 3ª. q. 64. 3. 4. c. et q. 84. 5 ad 3. et 7 ad 4.

2 Christus potuit hanc potestatem aliis communicare. 3ª. q. 64. 4. o.

3 Hæc potestas nulli puræ creaturæ communicata est. 3ª. q. 64. 4 ad 1 et ad 3. et q. 72. 1 ad 1.

4 Propria potestas Christi in baptismo duplex, s. divina, et excellentia secundùm humanitatem; secundam communicare potuit, non autem primam. 3ª. q. 64. 4. o.

5 Bonus usus potestatis ad regendum alios, est optimus, et abusus ejus est pessimus. 1 2. q. 2. 4 ad 2 et 2 2. q. 63. 3 ad 1.

6 Abutens potestate sibi datâ, meretur eam amittere. 1 2. q. 2. 4 ad 2. et 2 2. q. 63. 3 ad 1.

7 Officium potestatum cœlestium est arcere dæmones. 1ª. q. 108. 6. c. fi. et q. 110. 1 ad 2. fi. et q. 113. 3. c.

POTUS moderatus vini multùm confert, et modicus excessus multùm lædit, etiam plus quàm excessus cibi, cùm usum rationis impediat: vinum enim multùm potum irritationem et iram, et ruinas multas inducit. 2 2. q. 149. 1. o.

1 PRÆCEPTUM importat applicationem legis ad ea quæ ex lege regulantur. 1 2 q. 90. 2 ad 1.

2 De ratione præcepti est, quòd importet ordinem ad finem, inquantum præcipitur id quod est necessarium, vel expediens ad finem. 1 2. q. 99. 1. c.

3 Præceptum propriè importat rationem debiti. 1 2. q. 99. 1. 3. c. et q. 100. 3 ad 1. et 9. c. et 2 2. q. 44. 1. c.

4 In quolibet præcepto sunt consideranda duo, scilicet finis, et possibilitas. 1 2. q. 13. 3 ad 3.

5 Non omnia posita in lege sunt sub præcepto. 2 2. q. 186. 9 ad 2.

6 Illud tantùm cadit sub præcepto legis propriè, pro quo pœna legis infligitur. 1 2. q. 100. 9. c.

7 Multi errores pharisæorum de præceptis divinis. 1 2. q. 108. 1 ad 2 et ad 4.

8 Præceptum duplex, s. obligans singulos de communitate, vel communitatem tantùm. 2 2. q. 152. 2 ad 1.

9 Præcepta affirmativa non distinguuntur à negativis, quando se includunt. 1 2. q. 100. 4 ad 2. et 2 2. q. 22. 2 ad 3.

10 Præcepta negativa legis prohibent actus peccatorum, qui sunt secundùm se mali, nec unquam ullo modo, aliquo tempore, vel loco, possunt bene fieri; affirmativa verò sunt de actibus virtutum. 2 2. q. 33. 2. c.

11 Præceptorum diversitas non significat diversitatem habitûs, sed diversitatem actûs, quia non dantur de habitibus virtutum, sed de actibus earum. 2 2. q. 31. 4 ad 1. et q. 44. 2 ad 1.

12 Præcepta affirmativa obligant semper, sed non ad semper, negativa verò obligant utroque modo. 1 2. q. 71. 5 ad 3. et q. 88. 1 ad 2. et q. 100. 10. c. ad 2. et 2 2. q. 3. 3. c.

13 Omne præceptum affirmativum habet annexum præceptum negativum. 2 2. q. 44. 3 ad 3.

14 Præceptum dupliciter amittit obligationem, scilicet ratione impossibilis, vel si finis ejus sine eo haberi potest. 1 2. q. 13. 3. a. 3. et ad 3. et 2 2. q. 64. 6 ad 3.

15 Præcepta novæ legis sunt majora quàm veteris, quoad explicationem, et manifestationem, non autem quoad substantiam. 1 2. q. 107. 3 ad 2.

16 Præcepta Dei sunt de eo, quod est de necessitate salutis, secundùm se; ideò quolibet casu observari illa oportet, non autem præcepta Ecclesiæ. 2 2. q. 147. 4 ad 1.

17 Præcepta Decalogi sunt quasi prima et communia legis principia, per se nota. 1 2. q. 100. 3 ad 3. et 5 ad 6. et 2 2. q. 122. 5 ad 4. et 4. c. et 5 ad 1 et ad 2 et ad 3. et 6 ad 1 et ad 2. et q. 140. 1 ad 3. et q. 170. 1 ad 3. et 2 ad 1.

18 Præcepta Decalogi sunt, quæ statim ex primis principiis, vel ex fide, innotescunt hominibus. 1 2. q. 100. 3. o. et 5 ad 1. et 6. 11. c. et 2 2. q. 122. 1. c.

19 Inter præcepta Decalogi non numerantur prima communissima præcepta legis naturæ, nec ea quæ diligenti inquisitione indigent. 1 2. q. 100. 3. c. et 5 ad 1. et 11. c. et 2 2. q. 56. 1. c.

20 Præcepta Decalogi sunt immediatè à Deo, alia verò per Moysen, vel per alios. 1 2. q. 100. 3. c. ad 1. et 6. b. et 11. c.

21 Præcepta Decalogi sunt scripta, quadruplici ratione: scilicet, primò quia per contrariam consuetudinem quâ multi in peccato præcipitabantur, jam apud multos ratio naturalis obtenebrata erat; secundò quia et si in aliquibus vigebat ratio, tamen amor boni in eis deficiebat: unde per quamdam coactionem legis obligatoriæ ad bonum inducendi erant; tertiò ut ad opera virtutis non solùm natura inclinaret, sed etiam reverentia divini imperii; quartò ut magis memoriæ tenerentur, et frequentiùs in cogitatione versarentur. 1ª. q. 24. 1. c.

22 Præcepta Decalogi diversimodè à diversis numerantur, et distinguuntur. 1 2. q. 100. 4. 5. o.

23 Sufficientia decem præceptorum Decalogi. 1 2. q. 100. 5. o.

24 Præcepta Decalogi convenienti modo traduntur, quia in eis maxima sapientia continetur. 1 2. q. 100. 7. o.

25 Præcepta Decalogi convenienter ordinantur. 1 2. q. 100 6. o.

26 Omnia quæ sunt in doctrina veteris Testamenti, ordinantur ad præcepta Decalogi usque ad finem. 2 2. q. 56. 1 ad 3.

27 Omnia alia præcepta moralia veteris legis reducuntur ad præcepta Decalogi. 1 2. q. 100. 3. 11. o. et 2 2. q. 122. 6 ad 2.

28 Omnia præcepta moralia legis divinæ continentur in præceptis Decalogi. 1 2. q. 122. 3 o.

29 Singula præcepta Decalogi declarantur. 2 2. q. 122. o.

30 Ratio tantùm in primo et tertio præcepto

redditur, quia alia sunt purè moralia, et sine determinatione. 1 2. q. 100. 7 ad 2.

31 Præmium ponitur tantùm in primo et quarto præcepto, quia videbantur inutilia; pœna verò ponitur tantùm in primo et secundo, ratione pronitatis; erant autem homines proni ad idololatriam, propter generalem consuetudinem gentium : et sunt proni ad perjurium, propter frequentiam juramenti. 1 2. q. 100. 7 ad 3 et ad 4.

32 Peccatum falsæ doctrinæ prohibetur secundo præcepto Decalogi. 1 2. q. 100. 5 ad 3. et 11. c.

33 In solo tertio præcepto ponitur, memento, ratione beneficii præteriti, vel propter determinationem ejus. 1 2. q. 100. 7 ad 5.

34 Præceptum tertium mysticè, quoad cessationem à peccatis, et quietem mentis in Deum, est generale ; sed ut per ipsum prohibentur ad litteram opera servorum, id est, opera mechanica, est præceptum speciale : sub opere autem manuali intelliguntur omnia humana officia, ex quibus homines licitè victum lucrantur, sive manibus, sive pedibus, sive linguâ fiant. 2 2. q. 122. 4 ad 1. et q. 187. 3. c.

35 Et erat partim morale, et partim ceremoniale. 1 2. q. 100. 3 ad 2. et 7 ad 2 et ad 3. et 2 2. q. 122. 4 ad 1.

36 Præcepto tertio, ut est morale, præcipitur quies mentis in Deo, cui contrariatur tristitia mentis de bono divino. 1 2. q. 100. 5. c. fi. et 2 2. q. 35. 3 ad 1.

37 Omnia præcepta Decalogi, præter tertium et quartum, sunt negativa, quia negatio est communior affirmatione. 1 2. q. 100. 7 ad 1.

38 Tria prima præcepta Decalogi sunt de actionibus religionis, quartum est de pietate ; reliqua verò de justitia communiter dicta. 2 2. q. 122. 1. c. et 2. c. ad 1. et 3. 4. 5. 6. c.

39 Inter præcepta Decalogi, non dantur præcepta de prudentia, sed tantùm in prophetis, et in nova lege. 2 2. q. 56. 1. o.

40 Intellectus et scientia fidelium sunt in præceptis legis Dei : ideò non dantur de eis præcepta in Decalogo, sed in sequentibus. 2 2. q. 16. 2 ad 1.

41 In Decalogo ponitur præceptum de passionibus ipsius concupiscibilis, non autem irascibilis, quia præcepta Decalogi sunt prima. 1 2. q. 100. 5 ad 6.

42 Præcepta quæ inducunt ad observantiam legis præsupponunt legem : ideò non possunt esse prima, nec ponuntur in Decalogo. 2 2. q. 170. 2 ad 2.

43 Præcepta quæ prohibent concupiscentiam, sunt duo, secundùm rationes speciales : unum verò, secundùm rationem communem. 1 2. q. 100. 4 ad 5.

44 Omnia præcepta moralia pertinent ad legem naturæ, sed diversimodè. 1 2. q. 99. 3 ad 2. et 4. c. et q. 100. 1. o. et q. 104. 1. c.

45 Præcepta moralia servari debent semper ab omnibus, quia sunt de lege naturali. 1 2. q. 98. 5. c.

46 In iis ad quæ homo tenetur ex ratione, sufficit præceptum de faciendis, in quibus etiam intelligitur prohibitio vitandorum. 2 2. q. 22. 1 ad 3.

47 Præcepta legis cujuscumque dantur de actibus virtutum. 1 2. q. 207. 1 ad 2.

48 Præcepta Dei sunt lucida, quod tamen non esset, nisi haberent rationabilem causam. 1 2. q. 102. 1. b.

49 Præcepta moralia et novæ legis habent rationabilem causam secundùm suam naturam, non autem veteris, sed tantùm in ordine ad aliud significandum, vel excludendum. 1 2. q. 102. 1. o.

50 Operari manibus licita et necessaria victus, est in præcepto de jure naturali ; sed cessare ab opere manuali licito et necessario, est facere aliter quàm naturæ ordo exigit. 2 2. q. 187. 3. c. ad 1. fi.

51 Labor manualis est in præcepto communitatis, non autem singulis, nisi quando quis sine eo non potest licitè vivere. 2 2. q. 187. 3. c. ad 1.

52 Operari sine tristitia, et delectabiliter ratione finis, cadit sub præcepto legis Dei, non autem ex habitu. 1 2. q. 100. 9 ad 3.

53 Lex vetus continet præcepta moralia, id est, de actibus virtutum. 1 2. q. 98. 3. c. et q. 99. 2. o. et 3 ad 2. et 4. c.

54 Lex divina dat præcepta moralia de actibus omnium virtutum, obligando, vel consulendo, non autem lex humana. 2 2. q. 100. 2. o.

55 Omnia præcepta legis sunt unum, ratione finis ; sed sunt multa secundùm diversitatem rerum ad finem. 1 2. q. 99. 1. o.

56 Modus virtutis triplex, s. scienter, voluntariè, et ex habitu : primus est de præcepto legis divinæ et humanæ ; secundus divinæ tantùm, tertius nullius. 1 2. q. 96. 3 ad 2. et q. 100. 9. o. et 2 2. q. 44. 1 ad 1. et 4 ad 1. et 8. c.

57 Maximum præceptum datur de charitate. 2 2. q. 44. 1. o.

58 Præceptum de dilectione Dei exponitur. 2 2. q. 44. 4. 5. o.

59 Præcepta charitatis non numerantur inter præcepta Decalogi, quia omnia alia in eis includuntur, et ad hæc ordinantur. 1 2. q. 100. 3 ad 1. et 11 c. et 2 2. q. 22. 2 ad 1. et q. 25. 4 ad 3. et q. 44. 1 ad 3. et q. 110. 4 ad 2. et 5 c. et q. 122. 1 ad 4.

60 Tota lex in præcepto charitatis impletur. 1 2. q. 99. 1 ad 2. et q. 105. 2 ad 1.

61 Præceptum de dilectione Dei perfectè impletur in patria tantùm, sed imperfectè in via. 2 2. q. 44. 6. o.

62 Præcepta charitatis sunt tantùm duo, s. de dilectione Dei, et proximi. 1 2. q. 99. 1 ad 3. et 2 2. q. 44. 2. 3. o.

63 Præcepta charitatis sunt duo explicitè, et unum implicitè, quia unum includitur in alio. 1 2. q. 99. 1 ad 2. et 2 2. q. 44. 2. c. et q. 58. 1 ad 6.

64 Præcepta de dilectione Dei et proximi sunt prima, et primò intenta ; alia verò secunda, et finis secundarius. 1 2. q. 100. 3 ad 1. et 11. c. et 2 2. q. 44. 1. c. et q. 189. 1 ad 5.

65 Dilectio proximi, et omnia sine quibus ipsa non servatur, cadunt sub præcepto. 2 2. q. 52. 5. c.

66 Præceptum de dilectione proximi convenienter traditur, quia tangit rationem dilectionis, et modum non quidem æqualitatis, sed similitudinis tripliciter, secundùm finem, regulam, et propter se. 2 2. q. 44 7. o.

67 Dilectio proximi ex præcepto debet esse vera, recta, sancta et efficax. 1 2. q. 44. 7. c.

68 Præcepta legis data sunt, ut homines instruantur ad dilectionem Dei et proximi. 1 2. q. 99. 1 ad 2 et ad 3.

69 Nullum præceptum datur de dilectione sui, vel corporis proprii, quia hæc semper manent, et includuntur in dilectione Dei et proximi. 1 2. q. 100 5 ad 1 et ad 4. et 2 2. q. 44. 3 ad 1.

70 Modus virtutis, s. operari ex charitate, est de præcepto speciali charitatis, non autem de aliis præceptis, nec modus aliarum virtutum. 1 2. q. 100 9. 10. o. et 2 2. q. 44. 1 ad 1. et 4 ad 1. et 8. c.

71 Homo in statu innocentiæ poterat sine gratia servare omnia præcepta Dei quoad substantiam actûs, non autem quoad modum ejus, s. quòd fiat ex charitate; sed post peccatum, neutro modo. 1 2. q. 109. 4. o. et 5 ad 2.

72 Præcepta specialia dantur de effectibus charitatis, s. de gaudio, pace, et beneficentia, propter tardiores, licèt includantur in præceptis charitatis, similiter contra opposita charitatis, s. contra odium, acidiam, invidiam, discordiam, et scandalum. 2 2. q. 44. 3 ad 2 et ad 3.

73 In lege divina non datur præceptum de fide simpliciter, sed de quibusdam credendis, quia fides præcedit præcepta. 1 2. q. 100. 4 ad 1. et 2 2. q. 46. 1. o. et q. 22. 1. c.

74 In lege divina datur præceptum de confessione fidei, et de doctrina ejus. 2 2. q. 46. 1 ad 1.

75 In lege divina dantur præcepta contra corrumpentia fidem. 2 2. q. 46. 1 ad 3.

76 Inter præcepta legis divinæ, quædam sunt præambula legi; sicut præcepta de fide et spe, quædam de substantia legis. 2 2. q. 22. 1. c.

77 Præcepta de spe non potuerunt primò dari, nisi per modum promissionis, sed postea præcipiendo. 2 2. q. 22. 1. o. et 2. c.

78 In lege Dei non datur præceptum contra desperationem, quia intelligitur in præcepto spei, sicut de honoratio parentum, intelligitur in quarto præcepto. 2 2. q. 22. 1 ad 3. et 2 ad 3.

79 In lege Dei dantur convenienter præcepta, de intellectu, et scientia quoad doctrinam, disciplinam, usum et memoriam. 2 2. q. 46. 2. o. et q. 46. 2 ad 3. et q. 49. 1 ad 2.

80 In lege Dei dantur præcepta de timore filiali, non autem de servili, sed tantùm ponuntur comminationes. 2 2. q. 22. 2. o.

81 Timor filialis est quasi genus ad dilectionem Dei, et principium omnium quæ pro Dei reverentia observantur; ideò simul dantur præcepta, de timore filiali, et de dilectione Dei; quia utrumque est præambulum ad exteriores actus, qui præcipiuntur in lege, ad quos pertinent præcepta Decalogi. 2 2. q. 22. 2. o.

82 Timor filialis est præambulum ad legem, non sicut extraneum, vel extrinsecum, sed sicut principium legis, sicut etiam dilectio: ideò de utroque dantur præcepta, quasi principia communia totius legis. 2 2. q. 22. 2 ad 1.

83 Omnia præcepta Decalogi pertinent ad prudentiam, inquantum est directiva omnium actuum virtuosorum. 2 2. q. 56. 1. c. et 2 ad 3.

84 In lege Dei dantur præcepta contra vitia prudentiæ, inquantum sunt contra justitiam, s. astutia, fraus, et dolus. 2 2. q. 56. 2. o.

85 Moralia intantum sunt determinabilia lege, id est, in præcepto, inquantum pertinent ad justitiam. 1 2. q. 99. 5 ad 1.

86 Præcepta legis, maximè et principaliter, sunt de justitia, quia ipsa principaliter attendit rationem debiti. 1 2. q. 99. 5 ad 1. et q. 100. 2. c. et 3 ad 3. et 2 2. q. 56. 1 ad 1. et 2. o. et q. 122. 1. o. et q. 140. 1 ad 3. et q. 148. 2 ad 1.

87 In lege Dei dantur præcepta de fortitudine, et de partibus ejus. 1 2. q. 100. 11 ad 3. et 2 2 q. 170. o.

88 Præcepta legis divinæ dantur de fortitudine, et de aliis virtutibus, secundùm quòd convenit ordinationi mentis in Deum. 2 2. q. 140. 1. c.

89 In lege Dei dantur convenienter præcepta negativa, contra vitia opposita temperantiæ, et partibus ejus. 1 2. q. 100. 11 ad 3. et 2 2. q. 170. o.

90 In lege Dei dantur præcepta de perseverantia, et patientia, non autem de magnanimitate et magnificentia, sed dantur consilia. 2 2. q. 140. 2 ad 1.

91 In lege Dei non datur præceptum contra præsumptionem, quæ opponitur magnanimitati, quia intelligitur in præcepto timoris. 2 2. q. 22. 2 ad 3.

92 Omnes virtutes, de quarum actibus dantur præcepta, ordinantur ad purificandum cor, vel ad bonam conscientiam, vel ad rectam fidem, quæ requiruntur ad diligendum Deum. 2 2. q. 44. 1. c.

93 Quædam ceremonialia erant ante legem, non quidem ex præcepto legis Dei, sed ex ratione humana per instinctum Dei. 1 2. q. 103. 1. o.

94 Lex vetus continet præcepta ceremonialia, id est, quæ specialiter pertinent ad cultum Dei. 1 2. q. 99. 3. o. et 4. 5. c. et q. 101. 1. 2. 4. c. et q. 103. 1. c. ad 3. et q. 104. 1. o. et q. 108. 2. c. et 2 2. q. 122. 1 ad 2.

95 Omnia præcepta ceremonialia habebant causam rationabilem, scilicet litteralem et figuralem. 1 2. q. 102. o.

96 Præcepta ceremonialia erant figura Christi, Ecclesiæ, et patriæ cœlestis; sed lex nova est tantùm figura patriæ. 1 2. q. 101. 2. o. et q. 103. 1. c.

97 Præcepta ceremonialia erant figuralia, primò et per se; judicialia verò erant ex consequenti tantùm. 1 2. q. 104. 2. o. et 3. c. et 2 2. q. 87. 1. c.

98 Præcepta ceremonialia legis fuerunt viva, usque ad passionem Christi, sed mortua deinceps, mortifera verò post divulgationem Evangelii. 1 2. q. 103. 3. 4. o. et q. 104. 3. c et 2 2. q. 86. 4 ad 1. et q. 87. 1. c. fi. et q. 93. 1. o. et q. 94. 3 ad 3.

99 Præcepta ceremonialia et judicialia sunt determinationes moralium, et etiam præcepta

Decalogi, sed non ponuntur in Decalogo. 1 2. q. 422. 1 ad 2.

400 In lege veteri sunt plura præcepta cæremonialia quàm judicialia, et plura præcepta moralia respectu proximi quàm respectu Dei. 1 2. q. 101. 1 ad 3.

401 Præcepta cæremonialia, et judicialia, sunt determinativa præceptorum Decalogi, ex vi institutionis tantùm; sed moralia, ex vi naturalis instinctûs. 1 2. q. 100. 11 ad 2.

402 Lex vetus non continet alia præcepta, nisi moralia, cæremonialia, et judicialia. 1 2. q. 99. 4. c. et 3. o.

403 Colere Deum, est actus virtutis; ideò pertinet ad præceptum morale, sed determinatio ejus ad cæremoniale. 1 2. q. 99. 3 ad 2.

404 In iis quæ ordinant ad Deum, quædam sunt moralia, quæ ipsa ratio fide formatâ dictat, sicut Deum esse amandum; quædam verò cæremonialia, quæ non habent vim obligationis, nisi ex institutione divina. 1 2. q. 101. 1 ad 3.

405 Præcepta cæremonialia et judicialia obligant ex lege tantùm, moralia verò etiam secundùm se, ex dictamine rationis. 1 2. q. 100. 11. c. ad 2. et q. 101. 1. c. et 1 ad 2.

406 Lex vetus continet peccata judicialia, id est, determinationes justitiæ servandæ inter homines. 1 2. q 99. 4. o. et 3. c. et q. 101. 1. c. et q. 103. 1. c. et q. 104. 1. o. et q. 108. 2. c. et 2 2. q. 87. 1. c. et q. 122. 1 ad 2.

407 Præceptum judiciale quadruplex, s. respectu principum, concivium, domesticorum, et extraneorum. 1 2. q. 104. 4. o.

408 Præcepta judicialia optimè tradita sunt, de principibus, et regibus Judæorum. 1 2. q. 105. 1. o.

409 Similiter de domesticis, id est, de conjugibus et filiis, et servis. 1 2. q. 105. 1. o.

410 Similiter de convictu popularium, et de possessionibus Judæorum, statuendo judices, ordinem judicii, numerum testium, et pœnas. 1 2. q. 105. 2. o.

411 Similiter de extraneis, id est, de peregrinis, advenis, vicinis, et hostibus. 1 2. q. 105. 3. o.

412 In lege veteri, duplex erat præceptum, de prole nata, s. generale, quoad omnes filios et filias, id est, sacrificium ad expiationem peccati originalis, et holocaustum, ad consecrationem prolis, et speciale, de primogenitis, et utrumque servatum fuit circa Christum infantem. 3ª. q. 37. 3. c.

413 Non sunt aliqua præcepta judicialia, ordinantia hominem in seipso; sed omnia talia sunt moralia. 1 2. q. 104. 1 ad 3.

414 Circa judicialia præcepta dupliciter scribæ et pharisæi errabant, s. primò quidem, quia quædam quæ in lege Moysis erant tradita, tanquam permissiones, æstimabant esse per se justa, s. repudium uxoris, et usuras accipere ab extraneis, et ideò Dominus prohibuit uxoris repudium et usurarum acceptionem; alio modo errabant, credentes quædam quæ lex vetus instituerat faciendo propter justitiam, esse exequenda ex appetitu vindictæ, vel ex cupiditate temporalium rerum, vel ex odio inimicorum, quorum opposita Dominus docet. 1 2. q. 108. 3 ad 2.

415 Præcepta judicialia post Christum non obligant, nec servans ea, peccat, nisi servet, ut obligatus ex lege. 1 2. q. 104. 3. o. et q. 108. 1. c. et 2. c. ad 4. et 2 2. q. 62. 3 ad 1. et q. 87. 1. c.

416 Intentio legislatoris duplex, s. præcepti, et finis ejus; prima obligat, non autem secunda. 1 2. q. 100. 9 ad 2.

417 Præcepta juris positivi non se extendunt ultra intentionem præcipientis, quæ est finis præcepti; hæc autem est charitas. 1 2. q. 96. 6. c.

418 Præceptum legislatoris tunc solùm non obligat, quando observatio præcepti intentionem ejus evacuat vel impedit. 1 2 q. 69. 6. c.

419 Præcepta communis statuti non eodem modo obligant omnes, sed secundùm quòd requiritur ad finem, quem intendit legislator. 1 2. q. 96. 6. c. et 2 2. q. 147. 3 ad 2.

420 Nullus ligatur præcepto, nisi mediante notitiâ ejus: ideò nullus ignorans tenetur ad aliquod præceptum, nisi teneatur, vel potuerit scire illud inquantum in ejus notitiam illud præceptum devenit per alios, vel devenire potest promulgatione factâ. 1 2 q. 90. 4. c. ad 2.

421 Legislator non potest aliquod præceptum ponere, quod non oporteat in aliquo casu prætermitti. 1 2. q. 96. 6. c. et 2 2. q. 147. 3 ad 2. et 4. c.

422 Transgrediens præcepta, contemnendo auctoritatem legislatoris, vel sic quòd impediatur finis quem intendit, peccat mortaliter: non autem si ex rationabili causa, præcipuè in casu, quo legislator decerneret non esse servandum. 1 2. q. 96. 6. c. et 2 2. q. 147. 3 ad 2. et 4. c.

423 Ad principes sæculares pertinet dare præcepta, ad utilitatem communem in temporalibus: ad prælatos autem ecclesiasticos in spiritualibus. 2 2. q. 147. 3. c.

424 Prælati debent abstinere à multitudine præceptorum. 1 2. q. 107. 4. c. et 2 2. q. 105. 1 ad 3.

425 Prælatus non est dominus, sed dispensator, non in destructionem, sed in ædificationem: ideò non potest præcipere peccata, nec prohibere opera virtutum. 2 2. q. 88. 12 ad 2.

426 Præcepta legis humanæ diversificantur, secundùm diversitatem communitatum. 1 2. q. 100. 2. c. et q. 104. 3 ad 2. et q. 107. 1. c. et 2 2. q. 140. 1. c.

427 Quandoque prælati religiosorum præcipiunt, vel communiter omnibus vel alicui specialiter, ut si quis sit corrigendus, ei dicatur; et tunc intelligendum est præceptum sane, salvo ordine fraternæ correctionis. 2 2. q. 33. 7. a. 3. et ad 3.

428 Prælatus religiosorum non habet potestatem præcipiendi aliquid super occultis, nisi inquantum per aliqua indicia manifestantur, putà per infamiam, vel per aliquas suspiciones, in quibus casibus potest prælatus præcipere, eodem modo sicut et judex sæcularis, vel ecclesiasticus potest exigere juramentum de veritate dicenda. 2 2. q. 33. 7 ad 3.

PRECES pro indigno sunt simoniacæ, et sunt munus à lingua, non autem pro digno. 2 2. q. 100. 3 ad 3.

1 PRÆCIPERE est actus rationis, quia importat motionem, cum quadam ordinatione. 2 2. q. 47. 8 ad 3.

2 Rectè præcipere, et ratione uti, semper se concomitantur, quia ad præceptum rationis, sequitur obedientia virium inferiorum, quod pertinet ad usum. 2 2. q. 48 ad 4.

1 PRÆCIPITATIO est operari per impetum voluntatis, vel passionis, sine prudentia, et partibus ejus. 2 2. q. 8. 6 ad 1. et q. 53. 3. o. et 3. c. et q. 127. 1 ad 2.

2 Præcipitatio est speciale peccatum, propter specialem actum rationis, qui prætermittitur, scilicet consilium, licèt possit inveniri in quolibet genere peccatorum. 2 2. q. 54. 1 ad 2

3 Præcipitatio contrariatur dono consilii, et prudentiæ. 2 2. q. 53. 3 ad 1. et q. 127. 1 ad 2.

PRETIUM rerum venalium non est semper determinatum punctualiter, sed in æstimatione. 2 2. q. 77. 1 ad 1.

PRÆDA licitè capitur ab hostibus, vel malefactoribus, in iis quæ ipsi injustè abstulerant. 2 2. q. 66 8 c.

1 PRÆDESTINATIO est quædam præordinatio Dei ab æterno, de iis qui per gratiam Dei fienda sunt in tempore. 3ª. q. 24. 1. c.

2 Prædestinatio est ratio transmissionis creaturæ rationalis, ad vitam æternam, in mente Dei. 1ª. q. 23. 1 2. c. et 3ª. q. 24. 1. c.

3 Prædestinatio est præscientia, et præparatio gratiæ in præsenti, et gloriæ in futuro. 1ª. q. 23. 2 ad 3 et ad 4. et 2 2. q. 174. 1. c.

4 Gratia ponitur in diffinitione ejus, non quia sit de essentia ejus, sed quia importat respectum ad gratiam. 1ª. q. 23. 2 ad 4.

5 Prædestinatio est pars providentiæ. 1ª. q. 23. 1. 2. 3. 4. 6. 8. c.

6 Prædestinatio nihil ponit in prædestinato, nisi effectum ejus. 1ª. q. 23. 2. o.

7 Differentia scientiæ, sapientiæ, præscientiæ, prævidentiæ, dispositionis, providentiæ, et prædestinationis. 1ª. q. 23. 3. c.

8 Prædestinatio propriè est tantùm de bonis; præscientia vero est etiam de peccatis. 2 2. q. 174. 1. c

9 Prædestinatio est causa gratiæ, et gloriæ; sed reprobatio est causa derelictionis, et pœnæ æternæ, non autem culpæ. 1ª. q. 23. 3 ad 2.

10 Prædestinatio est tantùm entium aliquando. 1ª. q. 23. 2 ad 2. et 4 ad 2.

11 Prædestinatio convenit angelis, sicut et hominibus, licet non fuerint miseri. 1ª. q. 23. 1 ad 3.

12 Prædestinatio non convenit creaturæ irrationali, nisi analogicè. 1ª. q. 23. 1 ad 2

13 Conveniens est Deo homines prædestinare. 1ª. q. 23. 1. o.

14 Prædestinatio certissimè, et infallibiliter consequitur suum effectum. 1ª. q. 23. 3 ad 3. et 3. o. et 8 ad 3.

15 Prædestinatio non potest impediri. 1ª. q. 23. 8 ad 3.

16 Prædestinatio juvatur precibus sanctorum, et suis, et aliis bonis operibus, ex parte effectûs ejus, non autem ex parte ordinationis divinæ. 1ª. q. 23. 8. o.

17 Præscientia meritorum non est causa prædestinationis universaliter: tamen unus effectus ejus est ratio finalis alterius effectûs ejus prioris, et causa meritoria effectûs posterioris. 1ª. q. 23. 5. o

18 Voluntas Dei est causa efficiens, et finis prædestinationis, ex parte totius effectûs ejus. 1ª. q. 23. 5. o.

19 Error multiplex circa effectus prædestinationis. 1ª. q. 23. 3. 8. c.

20 Prædestinatio est æterna 3ª. q. 24. 1. 2. c. et 3. o. et 4. c. ad 1.

21 Præscientia, providentia, prædestinatio, et hujusmodi, non imponunt necessitatem omnibus rebus, nec auferunt contingentiam ab eis 1ª. q. 22. 4. o. et q. 23. 1 ad 1. et 3 ad 3. et 6. c. et 2 2. q. 171. 6 ad 1.

22 Prædestinati non sunt certi communiter de sua prædestinatione. 1ª. q. 23. 1 a 4

23 Licèt aliquibus ex speciali privilegio, sua prædestinatio reveletur, non tamen convenit ut reveletur omnibus, quia sic illi qui non sunt prædestinati desperarent, et securitas in prædestinatis negligentiam pareret. 1ª. q. 23. 1 ad 4.

24 Revelat Deus hoc aliquando aliquibus, ex speciali privilegio: ut securitatis gaudium etiam in hac vita in eis incipiat, et confidentius et fortius, magnifica opera prosequantur, et mala præsentis vitæ sustineant. 1 2. q. 117. 3. c.

25 Numerus prædestinatorum est certus, et determinatus formaliter, et materialiter Deo, non autem nobis. 1ª. q 23. 7. o.

26 Prædestinatio convenit Christo, et personæ Christi, inquantum subsistit in natura humana, non autem ut subsistit in natura divina; nec secundùm se, nec convenit naturæ humanæ, nec naturæ divinæ. 3ª. q. 24. 1. o.

27 Prædestinatio Christi est causa efficiens, formalis, exemplaris, et finalis prædestinationis nostræ, ratione effectûs, non autem ratione operationis Dei. 3ª. q. 24. 3. 4. o.

28 Christus prædestinatus est esse Filius Dei, non autem propriè factus est Filius Dei. 3ª. q. 24. 1 ad 2.

29 Christus, secundùm quòd homo, prædestinatus est esse Filius Dei, quia prædestinatio quoad præcessionem, et effectum, id est gratiam, convenit Christo, ratione humanæ naturæ tantùm. 3ª. q. 24. 2. o.

30 Christus, secundùm quòd Filius Dei, prædestinatus est esse homo, tamen magis propriè dicitur e converso. 3ª. q. 24. 2 ad 3.

31 Homo prædestinatus est esse Filius Dei, et e converso. 3ª. q. 24. 2 ad 3.

PRÆDICAMENTUM quodlibet accidentium dicit imperfectionem, secundùm propriam rationem generis, præter relationem: ideò in divinis sunt tantùm duo modi prædicandi, scilicet substantiæ, et relationis. 1ª. q. 28. 1. c. et 2. o.

1 PRÆDICARE, id est evangelium recitare in ecclesia, quod est linguis loqui, pertinet ad diaconum; ad sacerdotes autem pertinet exponere, et exhortari, quod est prophetare. 3ª. q. 67. 1 ad 1. et 2 ad 1. et q. 71. 4 ad 3.

2 Prædicare, est principalissimus, et proprius actus episcopi, et dignior quàm baptizare. 3ª. q. 67. 1 ad 1. et 2 ad 1. et q. 71. 4 ad 3.

3 Periculum de prædicatione omissa non imminet, nisi eis quibus commissum est officium prædicandi. 2 2. q. 10. 12 ad 3.

4 Prædicans potest vivere de eleemosynis spontè oblatis, non autem de datis coactè, nisi sit prælatus. 2 2. q. 188. 4 ad 4.

5 Christus non debuit prætermittere prædicationem, propter scandalum Judæorum. 3ª. q. 42. 2. o.

6 Christus et apostoli à principio prædicaverunt Judæis tantùm, quadruplici ratione, scilicet, ut ostenderet per suum adventum impleri promissiones antiquitùs factas Judæis, non autem gentilibus, ut ejus adventus ostenderetur esse à Deo, ut Judæis auferret calumniandi materiam, et quia per crucis victoriam meruit potestatem et dominium super gentes. 3ª. q. 42. 4. o.

7 Christus prædicavit annis tribus, et quasi mensibus tribus, et vixit annis triginta tribus, et mensibus tribus. 3ª. q. 39. 3. o. et q. 45. 3. c.

1 PRÆDICARI. Quicquid prædicatur de aliquo, sicut universale de particulari, potest supponere pro eo, non autem in aliis. 1ª. q. 39. 3 ad 4.

2 Homo prædicatur per se de Socrate, quia si Socrates diffiniretur, poneretur homo in ejus diffinitione. 1ª. q. 76. 1. c. co. 1.

3 Totum universale adest cuilibet parti ejus, et secundùm esse et secundùm perfectionem, et propriè prædicatur de parte sua, non autem totum integrale; totum autem potentiale aliquo modo. 1ª. q. 77. 1 ad 1.

4 Pars subjectiva est de qua prædicatur essentialiter totum, secundùm unam rationem, vel secundùm prius et posterius; et est in minus. 2 2. q. 120. 2. c.

5 Totum integrale prædicatur aliquo modo, de omnibus partibus suis simul sumptis, licèt impropriè, sed nullo modo de singulis simpliciter et propriè. 1ª. q. 77. 1 ad 1.

6 Nulla pars integralis prædicatur de suo toto. 1ª. q. 77. 1 ad 1.

7 Nullum per accidens prædicatur universaliter, sed tantùm quæ per se prædicantur. 1ª. q. 51. 1. c.

8 Inferius non prædicatur de superiori, nisi per accidens. 1ª. q. 39. 6. a. 2.

9 Subjectum non restringitur per prædicatum, ratione significationis, sed tantùm ratione temporis consignificati. 1ª. q. 39. 4. a. 2.

10 Terminus in subjecto positus tenetur materialiter, i. pro supposito; sed in prædicato tenetur formaliter, id est pro natura. 1ª. q. 13. 12. c. et q. 31. 3 ad 2. et 3ª. q. 16. 7 ad 4. et 9. c. ad 3. et 10 c. ad 2. et q. 17. 1 ad 3.

11 In divinis persona prædicatur de essentia, et e converso. 1ª. q. 39. 6. o.

12 Relatio secundùm propriam rationem, id est, secundùm quòd refertur ad aliud, prædicatur in divinis; non autem secundùm rationem communem, s. secundùm quòd inhæret subjecto. 1ª. q. 28. 1 ad 1.

13 Hæc prædicatio, Deus est pater, et e converso, est per se, et nullo modo per accidens. Nec sicut superiori, de inferiori, nec e converso, sed per identitatem. 1ª. q. 39. 6 ad 2.

1 PRÆDICATOR nullus debet fieri, nisi priùs purgatus, et virtute perfectus. 3ª. q. 41. 3 ad 1.

2 Prædicator debet esse absolutus à cura rerum sæcularium. 3ª. q. 40. 3. c.

3 Prædicator non debet semper esse in publico, sicut nec Christus. 3ª. q. 40. 1 ad 3.

4 Sumptus debentur prædicatoribus, à mittentibus eos. 2 2. q. 187. 4 ad 2. et 3 ad 3.

5 Prædicatorum ordo habet cautissimam et securissimam formam profitendi. 2 2. q. 188. 9 ad 1.

1 PRÆLATIO quælibet est à Deo. Non autem abusus ejus, nec ejus usurpatio. 1ª. q. 96. 2 ad 3.

2 Licet appetere opus, et perfectionem episcopatûs et prælationis, non autem ipsam ratione gradûs, vel honoris, vel divitiarum. 2 2. q. 185. 1. 2. o.

3 Triplex ratio recusationis respectu officii prælationis quantùm est de se, scilicet impedimentum devotæ contemplationis, dulcis affectionis, et spiritualis exultationis. 2 2. q. 185. 1 ad 3. et 2 ad 1 et ad 3.

4 Non licet jurare, nec vovere, quod prælationem non sumat, nec totaliter resistere. 2 2. q. 185. 1 ad 3. et 2. o.

5 Prælatus existens in peccato mortali, etiam occulto, corripiendo, vel quicquid aliud officii sui faciendo, peccat mortaliter; non autem hoc agens ut frater. 2 2. q. 33. 3. o.

6 Ex hoc ipso quòd prælati dissimulant, videntur annuere. 2 2. q. 147. 4. c. fin.

7 Prædicare ex officio convenit prælatis, religiosis autem ex commissione. 2 2. q. 187. 4 ad 2.

8 Prælatus potest dupliciter considerari, scilicet aut secundùm quòd judicio præsidet. Et sic dicere peccatum fratris prælato, est dicere Ecclesiæ. Aut secundùm quòd est extra judicium existens. Et sic dicere prælato, non est dicere Ecclesiæ, sed personæ quæ potest prodesse, et non obesse, quia nullus potest magis prodesse quàm prælatus. 2 2. q. 33. 8 ad 1.

9 Tunc prælatus inordinatè videtur tangi, quando irreverenter objurgatur, vel etiam quando ei detrahitur, et hoc significatur per contactum montis et arcæ damnatum à Deo. 2 2. q. 33. 4 ad 1.

1 PRÆMIUM essentiale beatitudinis consistit in actu intellectûs, sed delectatio ejus in voluntate. 1ª. q. 26. 2. o. et 3. c. et 1 2. q. 3. 4. o.

2 Violenter corrupta habebit duplex præmium, ut dicit beata Lucia, scilicet virginitatis, et patientiæ. 2 2. q. 124. 4 ad 2.

3 In retributione præmiorum, inæqualia debentur inæqualibus meritis, non autem in constitutione rerum. 1ª. q. 47. 2 ad 3. et q. 65. 2 ad 3. et 1 2. q. 114. 3. o.

PRÆPOSITIVUS dicens affirmativam et negativam simul esse falsas, improbatur. 1ª. q. 59. 4 ad 3.

1 PRÆSENTIA. Illud propriè dicitur præsens, cujus essentia præsentatur sensui, vel intellectui. 1ª. q. 8. 3. c. ad 2.

2 Præsentia necessitatem quamdam habent, quia necesse est Socratem sedere, dum sedet. 2 2. q. 49. 6. c.

1 PRÆSERVATUS ab aliquo, dicitur purgatus,

vel liberatus. 3ª. q. 52. 4 ad 4. et q. 52. 2 ad 2.

4 Præstigium est divinatio per dæmones, ingerentes se visui, vel auditui hominum, quia præ tringit oculos. 2 2. q. 95. 3. c. princ. et q. 178. 1 ad 2.

2 Formæ apparentes in præstigiis sunt tantùm in sensu communi ab imaginativa, vel per res naturales impressæ. 1ª. q. 114. 4 ad 2. et 2 2. q. 178. 1 ad 2.

4 Præsumptio in aliquando sumitur in bono, quasi præ alijs sumptio: et aliquando in malo. 2 2. q. 21. 2 ad 1. et q. 70. 3 ad 2.

2 Præsumptio in malo dicit immoderantiam spei dupliciter, s. supra vires proprias, vel contra justitiam Dei. Prima opponitur magnanimitati; secunda verò est species blasphemiæ in Spiritum sanctum. Ideò gravior est quàm prima. 2 2. q. 21. 1. 4. o. et q. 130. 2. o. et q. 133. 1. c.

3 Præsumptio prima oritur ex inani gloria, secunda verò ex superbia. 2 2. q. 21. 4. o.

4 Præsumptio secunda oritur ex nimio amore sui. 2 2. q. 21. 1 ad 2 et ad 3.

5 Præsumptio secunda habet conversionem ad bonum commutabile; et aversionem à Deo, attribuendo divinæ virtuti quod ei non convenit. 2 2. q. 21. 1 ad 3.

6 Præsumptio prima opponitur magnanimitati, secundùm excessum, licèt apparenter secundùm defectum, inquantum est aliquando de minimis, quæ magna videntur. 2 2. q. 130. princip. et 2. o. q. 133. 1. c.

7 Præsumptio secunda opponitur charitati, vel potiùs dono timoris. 2 2. q. 130. 2 ad 1.

8 Præsumptio magis opponitur spei quàm timori, quia spei contrariatur, ratione propriæ differentiæ; timori verò, ratione generis, et contrarietas ad timorem est apparentior. 2 2. q. 21. 3. o.

9 Præsumptio est contra ordinem naturalem. Ideò semper est peccatum. 2 2. q. 130. 3. o.

10 Præsumptio secunda est minus peccatum quàm desperatio. 2 2. q. 21. 2. c.

11 Præsumptuosus peccat non æstimando nimis misericordiam Dei, sed contemnendo justitiam ejus. 2 2. q. 21. 2. c. ad 2. et q. 130. 2 ad 1. et q. 165. 4 ad 3.

12 Peccare cum proposito perseverandi in peccato, sub spe veniæ, dicitur præsumptio. Non autem si sit cum proposito pœnitendi, sed alleviatur. 2 2. q. 21. 2 ad 3.

13 Aggredi opus ultra vires, ex confidentia ad vires humanas, est præsumptio. Non autem si fiat in spe divini auxilii. 2 2. q. 21. 2 ad 1.

14. De quolibet debet præsumi bonum, nisi appareat contrarium, nec sit in periculum alterius. 2 2. q. 70. 3 ad 2.

Omne præteritum est necessarium. 2 2. q. 49. 6. c.

4 Prævaricator est, qui malitiosè impediens punitionem peccati, adversam partem adjuvat, proditâ causâ sui. 2 2. q. 68. 3. c. fi.

2 Differentia prævaricationis à calumnia et tergiversatione. 2 2. q. 68. 3. o.

3 Non omnis abscondens vera crimina, prævaricatur, sed tantùm qui fraudulenter abscondit ea, de quibus accusationem proponit, colludens cum reo, proprias probationes dissimulando, et falsas excusationes admittendo. 2 2. q. 68. 3 ad 2.

4 Primitiæ erant de præcepto ceremoniali, quoad determinationem in communi verò de jure naturali, nunc autem de præcepto Ecclesiæ, secundùm consuetudinem patriæ. 2 2. q. 86. 4. o.

2 Quantitas primitiarum non fuit determinata in lege, quia erant per modum oblationis, de cujus ratione est esse, voluntarium, et secundùm Hieronymum, aliqui dabant quadragesimam partem, alii sexagesimam, sed nunc statur consuetudini patriæ. 2 2. q. 86. 4 ad 3.

3 Primitiæ pertinent ad quoddam genus oblationum, in usum sacerdotum, in recognitionem beneficii Dei, scilicet fructuum terræ, et debet esse aliquid præcipuum de fructibus terræ. 2 2. q. 86. 4. c.

4 Primitiæ sunt signa præteriti beneficii Dei, s. terræ promissæ Israël, et totius terræ toti humano generi, et fructuum; sed ceremonialia propriè erant signa futuri. 2 2. q. 86. 4 ad 1 et ad 2.

4 Primogenitus dicitur primò natus, licèt nullus post eum sit. Ideò Christus est primogenitus Mariæ. 3ª. q. 28. 3 ad 4.

2 Omnes primogeniti erant sacerdotes in veteri Testamento, et habebant duplicem portionem in hæreditate paterna. 1 2. q. 103. 4 ad 3. et 2 2. q. 87. 4 ad 3.

4 Primum dicitur dupliciter, s. primum simpliciter, et primum in genere. 1 2. q. 6. 4 ad 1.

2 Primum in per se ordinatis, oportet esse maximum, non autem primum per accidens. 2 2. q. 163. 3 ad 3.

4 Ad bonum principem requiritur quòd sit virtuosus simpliciter, non autem ad bonum civem. 1 2. q. 92. 1 ad 3.

2 Ad bonum virum pertinet posse principari, et bene subjici. Ideò in virtute boni viri includitur virtus principis. Sed virtus principis differt specie à virtute subditi, sicut virtus viri et mulieris. 2 2. q. 47. 11 ad 1 et ad 2.

3 Princeps auferens per vim aliena, rapinam committit, et tenetur restituere, nisi sit secundùm justitiam, pugnando, vel puniendo. 2 2. q. 66. 8. c. et ad 3.

4 Ad bene commorandum in aliqua communitate requiruntur duo, s. habere se bene ad principem, id est, cum fidelitate, reverentia, et famulatu; ad socios autem reddendo cuilibet debita, et nulli nocendo. 1 2. q. 100. 3. c.

5 Sanctis licet commorari in curiis principum, ad promovendum bonos, et ad impediendum malos, non autem propter voluptates. 2 2. q. 187. 2 ad 3.

6 Deus reservavit sibi institutionem summi principis, et regis Judæorum, quia habebat specialem curam eorum. 1 2. q. 103. 1 ad 1.

7 Deus non dedit Judæis principes, et reges à principio, sed tantùm modum eligendi, s. secundùm judicium Dei, et de gente sua, et modum se habendi. 1 2. q. 105. 1 ad 2.

8 Divisio regni Israël, et multitudo regum,

magis convenit eis in pœnam, pro dissensionibus multis contra regnum David justum, quàm ad eorum profectum. 1 2. q. 105. 1 ad 5.

9 Principibus Judæorum non sunt deputati cibi sicut sacerdotibus, ne superbirent, nec ambirent. 1 2. q. 105. 1 ad 4.

1 BONUS principatus triplex, s. regalis, aristocratia, et democratia. Et triplex principatus malus, s. tyrannis, oligarchia, et democratia. 1 2. q. 95. 4. c. et q. 105. 1. c. et 2 2. q. 61. 2. c.

2. Principatus regalis est optimus. 1ª. q. 103. c. et 1 2. q. 105. 1 ad 2. et 2 2. q. 50. 1 ad 2.

3 Principatus regalis est propter bonum populi, tyrannicus autem est propter bonum tyranni. 1ª. q. 92. 1 ad 2. et q. 96. 4. c. et 2 2. q. 42. 2 ad 3.

4 Optimus principatus est in quo omnes habent aliquam partem. Et componitur ex regno, inquantum unus præest; et aristocratia, inquantum multi principantur secundùm virtutem; et democratia, id est principatus populi, in quo populus sibi eligit principem. 1 2. q. 95. 4. c. et q. 105. 1. o.

5 Principatus dicuntur in angelis, quia principantur omnibus cœlestibus principibus, divinas jussiones explentibus. Sed archangeli dicuntur qui principantur soli ordini angelorum. 1ª. q. 108. 5 ad 4.

1 PRINCIPIUM quoad relationem est simul naturaliter cum principato; sed id quod est principium, est naturaliter prius eo. 1ª. q. 42. 5 ad 2.

2 Principium est prius tempore principiato, dupliciter, scilicet, ex parte actionis successivè, vel agentis imperfecti, vel eligentis tempus. 1ª. q. 42. 2. c.

3 Apud Græcos Filius et Spiritus sanctus dicuntur principiati, non autem apud Latinos. 1ª. q. 33. 1 ad 2.

1 PRINCIPIUM sumitur à prioritate, sed non significat eam. 1ª. q. 33. 1 ad 3.

2 Principium est id à quo aliquid procedit, quocumque modo, et e converso. 1ª. q. 33. 1. c.

3 Principium est communius causâ, et causa elemento. 1ª. q. 33. 1 ad 1.

4 Non omne principium est primum principium. 1 2. q 6. 1 ad 1. et q. 1. 1 ad 1.

5 Græci indifferenter utuntur nomine causæ, sicut nomine principii in divinis, non autem Latini. 1ª. q. 33. 1 ad 1.

6 In divinis una persona est principium alterius, non autem causa 1ª. q. 33. 1. o. et q. 36. 1. o.

7 Principium in divinis et in creaturis dupliciter cognoscitur, s. ut primum, et ut principium. 1ª. q. 33. 1. c.

8 Non omne principium cognoscendi est principium essendi. 1ª. q. 85. 3 ad 1.

9 Primum principium in speculativis est. Non contingit idem simul esse et non esse. In practicis autem est. Bonum est prosequendum; malum verò est fugiendum. 1 2. q. 94. 2. c. et 2 2. q. 1. 7. c.

10 Principia speculativa cognoscuntur per alium habitum naturalem quàm conclusiones quia principia per intellectum, conclusiones verò per scientiam. 2 2. q. 47. 6. c. et q. 49. 2 ad 1.

11 Sicut in ratione speculativa sunt quædam ut principia, quorum est intellectus, et conclusiones, quarum est scientia, ita in ratione practica, ut principia naturaliter nota, sunt fines virtutum moralium, quia finis se habet in operalibus, sicut principium in speculativis; et quædam sunt in ratione practica, ut conclusiones eorum quæ sunt ad finem. 2 2. q. 47. 6. c.

12 Nihil refert utrùm ille qui docet proponendo vel interrogando, procedat de principiis communibus ad conclusiones. Utrobique enim animus audientis certificatur de posterioribus per priora. 1ª. q. 84. 3 ad 3. et q. 117. 1. o.

PRIORITAS nullo modo est in divinis. 1ª. q. 36. 3 ad 3. et q. 42. 3. o.

1 PRIVATIO secunda suscipit magis et minus: quia ponit aliquid, quod est de ratione ejus, non autem prima. 1 2. q. 73. 1. c. et q. 82. 4. c.

2 Privatio suscipit magis et minus, secundùm suas causas, non autem secundùm se. 1ª. q. 11. 4 ad 1. et q. 49. 3 ad 3. et 1 2. q. 22. 2 ad 1.

3 Privationes et negationes differunt specie secundùm differentias habituum, et positionum oppositorum, et specificantur per habitus oppositos. 2 2. q. 107. 2. c.

4 Privatio est carentia ejus quod est aptum natum haberi. Et hoc tripliciter, scilicet vel ab eo, vel ab alio ejusdem speciei, vel à quocumque. Et tertia tantùm est in divinis. 1ª. q. 33. 4 ad 2.

5 Privatio est negatio circa determinatum subjectum. 1ª. q. 17. 4. c.

6 Contractum significat aliquam naturam in subjecto, non autem privatio. 1ª. q. 17. 4. c.

7 Nulla privatio tollit totaliter esse. 1ª. q. 11. 2 ad 1.

8 Nulla privatio est intenta ab aliquo agente. 1ª. q. 19. 9. c. et q. 49. 1. c.

PRIVILEGIUM est privata lex, quia respicit singulares personas, sed communis est ad multa negotia. 1 2. q. 96. 1 ad 1.

1 **PRIUS** dicitur dupliciter, s. ordine perfectionis, et generationis. 1ª. q. 85. 3 ad 1. et 1 2. q. 68. 8 ad 3.

2 Prius naturâ dicitur dupliciter, s. secundùm causam materialem, et magis secundùm alias causas. 2 2. q. 1. 7 ad 3.

3 Semper id quod est naturalius, est prius. 1 2. q. 49. 2. c.

4 Imperfectum est prius tempore perfecto in eodem. Sed in diversis est e converso, et natura in utrisque. 1ª q. 82. 3 ad 2. et q. 85. 3 ad 1. et q. 91. 3. c. et 1 2. q. 6. 2. 4. c. et 3ª. q. 1. 5 ad 3. et 6. c.

5 Prius duplex, s. per se, et per accidens. 2 2. q. 1. 7. c.

6 Semper quod est per se, est prius eo quòd est per aliud. 1ª. q. 20. 1. c. et q. 84. 6. o.

7 Remoto priori, removetur posterius, sequens tantùm ex eo, non autem si sequatur etiam ex alio. 1 2. q. 15. 2 ad 2.

1 PROCESSIO dicitur dupliciter, s. motus

processivus animalium, et eductio principiati à principio ; prima est in divinis metaphoricè tantùm, secunda verò propriè. 1ª. q. 27. 1. o.

2 Processio duplex, s. ab extra, et ab intra; prima semper est per motum ad diversum, et contra rationem primi principii ; non aut m secunda. Idcò secunda convenit Deo, non autem prima. 1ª. q. 27. 1. o.

3 Omnis processio creaturæ est per motum, vel mutationem, non autem in divinis. 1ª. q. 27. 1 ad 1.

4 Processus rationis duplex, s. via compositionis, et via resolutionis. 1 2. q. 14. 3. o.

5 In divinis sunt tantùm duæ processiones, s. verbi et amoris, secundùm quòd Deus suam essentiam, veritatem et bonitatem intelligit et amat. 1ª. q. 27. 3. 3. o. et q. 28. 4. c. et q. 36. 1. c. et q. 37. 1. c. et q. 41. 6. c.

6 Omnia quæ important respectum originis, absolutè dicuntur de processione divina, non autem repugnantia consubstantialitati, coæternitati, et independentiæ. 1ª. q. 27. 2 ad 2.

7 Processiones in divinis distinguuntur per relationes, et modos originis, non autem seipsis; nec per esse à natura et voluntate. 1ª. q. 27. 3. o.

8 Processio Filii est per naturam Patris. Ideo est ei coæternus, consubstantialis, et independens; non autem creaturæ, quia procedunt per voluntatem Dei. 1ª. q. 41. 2. c. et q. 42. 2. c.

9 Omnia quæ pertinent ad generationem vivorum, dicuntur in processione Filii Dei, ut oriri, nasci, gigni, et generari. 1ª. q. 27. 2 ad 2.

10 Hæresis Valentini, quòd Filius Dei procedit vario modo prolationis, id est ad extra. 1ª. q. 34. 2 ad 2.

11 Spiritus sanctus procedit à Patre et Filio, quia aliter non posset distingui à Filio. 1ª. q. 36. 2. o.

12 Spiritus sanctus procedit ab eis, inquantum sunt plures agentes, et inquantum sunt unum in vi spirativa. 1ª. q. 36. 4 ad 1.

13 Hæresis Arrii, quòd Spiritus sanctus procedit à Patre et Filio, ut creatura utriusque. 1ª. q. 27. 1. c.

14 Hæresis Nestorii et Theodorici, quòd Spiritus sanctus non procedit à Filio. 1ª. q. 36. 2 ad 3.

15 Spiritus sanctus non magis procedit à Patre quàm à Filio, nec priùs, nec plenius. 1ª. q. 36. 3 ad 2.

16 Spiritus sanctus dicitur principaliter et propriè procedere à Patre, propter auctoritatem in Patre, non autem magis propriè. 1ª. q. 36. 3 ad 2.

17 Spiritus sanctus procedit à Patre immediatè, et mediante Filio, ratione suppositi, non autem ratione virtutis mediæ. 1ª. q. 36. 3 ad 1.

18 Processio Filii est per actum intellectûs; sed processio Spiritûs sancti est per actum voluntatis. 1ª. q. 27. 2. c. fi. et 3. c. et q. 28. 4 ad 1. et q. 34. 2. c. et q. 45. 7. c.

19 Spiritus sanctus ita naturaliter et à natura procedit à Patre, sicut et Filius. 1ª. q. 41. 2 ad 3. et 6. c. et q. 42. 2 c.

20 Processio Spiritûs sancti triplici ratione nominatur tantùm processio, scilicet ex habitudine rei amatæ ab amante per amorem. 1ª. q. 27. 4 ad 3. et q. 28. 4. c. et q. 37. 1. c.

21 Emanatio, proprietas, et relatio Spiritûs sancti nominatur eodem nomine, scilicet spiratio, propter defectum nominum. 1ª. q. 36. 1. c. et q. 37. 1. c.

22 Processio Spiritûs sancti dicitur æterna, respectu objecti æterni; sed ut tendit in objectum creatum, cui Deus confert aliquid, dicitur temporalis. 1ª. q. 43. 2. o.

23 Spiritus sanctus procedit à seipso processione temporali. 1ª. q. 43. 2 ad 3.

24 Processio æterna et temporalis sunt tantùm una processio, ratione respectûs ad principium quem principaliter importat; sed sunt duæ ratione duplicis respectûs ad objecta. 1ª. q. 43. 2. c. et ad 3.

1 PROCLAMARE licet in capitulis religiosorum de levibus quæ famæ non derogant, sine admonitione secreta, non autem de gravi. 2 2. q. 33. 7 ad 4.

2 Non videtur esse probabile, quòd ea quæ sunt in consuetudine religiosorum, sint contra præcepta Christi. Consuetum est autem in religionibus quòd in capitulis aliqui proclamantur de culpis, nullâ secretâ admonitione præmissâ. Sed hujusmodi proclamationes sunt quasi quædam commemorationes potiùs oblitarum culparum, quàm accusationes vel denuntiationes. 2 2. q. 33. 7. a. 4. et ad 4.

3 Si essent tamen alia, de quibus frater infameretur, contra præceptum Domini ageret, qui per hunc modum proclamando, peccatum fratris publicaret. 2 2. q. 33. 7 ad 4.

1 PRODIGALITAS est circa passiones pecuniæ, sicut deficiens, non autem sicut superabundans in eis. 2 2. q. 119. 1 ad 1.

2 Prodigalitas dicitur esse contra naturam, quia habet immoderatam emissionem rerum, repugnantem naturæ. 1 2. q. 32. 6 ad 2.

3 Prodigus sæpè excedit in dando propter voluptates, non tamen semper. 2 2. q. 119. 1 ad 3.

4 Prodigalitas semper est peccatum, non principaliter propter quantitatem, sed propter inordinationem dandi, quibus non debet dari, et propter quæ, et sicut debet. 2 2. q. 19. 1. o. et 3 ad 1.

5 Prodigus peccat in se, et in proximum, præcipuè clerici consumentes bona pauperum. Similiter avarus. 2 2. q. 119. 3 ad 1.

6 Prodigalitas opponitur liberalitati. 2 2. q. 117. princip. et q. 118. princip. et q. 119. 1. 2. 3. c.

PRODUCTÆ res à principio fuerunt in statu perfecto, ut essent principia aliorum. 1ª. q. 94 3. c.

1 PROFITENS, non vovet servare quicquid est in regula, sed vitam regularem, vel vivere secundùm regulam, quod est cautius, vel obedientiam secundùm regulam, non obligando se ad culpam; ut in religione ordinis fratrum prædicatorum, quod est melius. 2 2. q. 186. 9 ad 1.

2 Votum simplex de majori religione non obligat post professionem in minori. 2 2. q. 189. 8 ad 3.

3 Professio facta ante annos pubertatis, scilicet ante annos quatuordecim in puero, vel ante annos duodecim in puella, non tenet, propter Ecclesiæ statuta. 2 2. q. 88. 9. c. ad 3. et q. 189. 5. c. ad 1 et ad 3.

4 Nazaræi profitebantur quamdam perfectionem, deponentes comam. 1 2. q. 186. 6. b.

1 Prohibitio incitat concupiscentiam triplicitèr, s. ratione ardui, ratione clausæ passionis, et ratione importunitatis. 1 2. q. 98. 1 ad 2.

2 Omne peccatum est malum, quia prohibitum jure naturali, non autem jure positivo. 1 2. q. 71. 6 ad 4.

3. Prohibitio ligni scientiæ boni et mali fuit propter figuram, s. propter eventum futurum, quia post ejus esum homo per experimentum pœnæ didicit quid interesset inter obedientiæ bonum, et inobedientiæ malum, non autem propter naturam arboris malam. 1ª. q. 102. 1 ad 4. et 1 2. q. 102. 1 ad 2.

1 Promissio est actus rationis, quia est enuntiatio, et ordinatio alicujus. 2 2. q. 88. 1. c.

2 Promissio est ordinare quid faccre pro alio debeat gratum ei. Sed comminatio est contra alium. 2 2. q. 88. 1. 2. 5. c.

3 Promissio nuda, id est, non habens aliquid additum ad confirmationem, non habet vim plenam obligandi Deo, nec homini. 2 2. q. 88. 3 ad 1.

4 Promissa non debent servari, si est illicitum, quod promittitur vel si sint mutatæ conditiones personarum, vel negotiorum. Ad hoc ergo quòd homo servare debeat q od promisit, oportet ut sit licitum quod promittitur, et quòd omnia immutata permaneant. 2 2. q. 110. 3 ad 3.

1 Promulgatio legis naturæ fit ex hoc quòd Deus inseritcam mentibus hominum naturaliter custodiendam. 1 2. q. 90 ad 4.

2 Promulgatione non indigent præcepta communia legis naturæ, et credere in Deum. 1 2. q. 100. 4 ad 1.

3 Promulgatio fit verbo et scripto. Et utroque modo promulgatio legis æternæ est æterna, ex parte Dei, non autem ex parte nostra. 1 2. q. 91. 1 ad 2.

4 Promulgatio legis necessaria est ad hoc, quòd lex habeat vim obligandi. 1 2. q. 90. 4. o.

5 Promulgatio obligat absentem, sicut et præsentem, inquantum promulgatio ad eum pervenit, vel potuit pervenire per alios. Futuros autem obligat per scripturas. 1 2. q. 90. 4 ad 2 et ad 3.

1 Pronomina demonstrativa dicuntur de Deo, secundùm quòd faciunt demonstrationem ad intellectum, non autem ad sensum. 1ª. q. 13. 1 ad 3.

2 Pronomina possessiva conjunguntur nominibus Dei, quæ significant rationem principii efficientis, vel finalis, vel exemplaris; non autem nominibus Dei, quæ significant per modum formæ inhærentis. 1ª. q. 36. 1 ad 3.

Propassio est passio inchoata in appetitu sensitivo, non ultra procedens, sicut in Christo fuit. 3ª. q. 15. 4. c. et 6 ad 2. et 7 ad 1.

1 Prophetia non est habitus, nec qualitas permanens, sed ut passio transiens. 1 2. q. 68. 3 ad 3. et 2 2. q. 171. 2. o. et q. 174. 3 ad 2. et q. 176. 2 ad 3.

2 Prophetia non est gratia gratum faciens, sed gratis data. 1 2. q. 68. 3 ad 3.

3 Prophetia est divina inspiratio rerum, futura immobili veritate denuntians, secundùm Cassiodorum. 2 2. q. 171. 3. a. 1. et 6. b.

4 Propheta dicitur quasi procul phans, vel procul videns, inquantum cognoscit vel loquitur ea quæ sunt procul à communi hominum sensu, cum quibus conversatur, et communicat in statu viæ. 3ª. q. 7. 8. o.

5 Prophetia principaliter et primò consistit in cognitione. Ideò dicitur à phanos. Secundariò consistit in locutione: ideò dicitur à fari Tertiò consistit in operatione miraculorum, ad confirmationem ejus. 2 2. q. 171. 1. o. et 2. c. q. 174. 3 ad 3. et 4. c. et 3ª. q. 7. 8. o.

6 De ratione prophetiæ non est ænigmatica cognitio, quia Moyses fuit propheta; et tamen Deum palam, et non per ænigmata vidit. 3ª. q. 7. 8 ad 1.

7 In prophetia sunt duo, scilicet repræsentatio, et judicium de visis, quod est principalius, et completivum ejus, sine quo non est. 2 2. q. 173. 2. c. et q. 176. 2 ad 1.

8 Ad prophetiam requiritur lumen intellectuale supernaturale. 2 2. q. 171. 2. c.

9 Ad prophetiam requiritur inspiratio, quoad mentis elevationem; et revelatio, quoad perceptionem divinorum. 2 2. q. 171. 1 ad 4.

10 Ad prophetiam requiritur maxima mentis elevatio, ad contemplationem spiritualium. 2 2. q. 172. 4. c.

11 Bonitas morum quoad refrenationem passionum et remotionem occupationum exteriorum, requiritur ad prophetiam. 2 2. q. 172. 4. o.

12 Dispositio naturalis non requiritur ad prophetiam, quia Deus simul rem et indispositionem, disponit et perficit. 2 2. q. 172. 3. o.

13 Prophetia potest haberi sine charitate, et sine gratia gratum faciente. 2 2. q. 6 2 ad 3. et q. 172. 4. c.

14 Objectum prophetiæ est illud quod est in cognitione divina, supra facultatem humanam. 2 2. q. 174. 2 c.

15 Prophetia est de omnibus. Sed primò et principaliter est de futuris contingentibus; secundò de existentibus supra universalem cognitionem hominum; tertiò respectu alicujus. 2 2. q. 171. 3. o. et q. 172. 1. c. fi. et ad 4. et 5. c. et q. 176. 2 ad 3. et q. 178. 1 ad 1.

16 Prophetiæ sunt principaliter de futuris. Sunt tamen etiam de præsentibus, quæ tamen sunt procul à cognitione non omnium hominum, sed quorumdam secundùm sensum vel secundùm intellectum, ut Helisæus cognovit quæ Giezi præsens fecerat, et sunt etiam de occultis omnibus hominibus naturaliter, ut mysterium Trinitatis; sunt etiam de mysterio Christi sub nomine hominum, et tunc excedunt veritatem historiæ. 2 2. q. 171. 3. c.

17 Omnia prophetabilia sunt non cognoscibilia ab homine, nisi per revelationem Dei. Sed quæ pertinent ad sapientiam, et scientiam, et interpretationem sermonum, possunt naturaliter co-

gnosci ab homine. 2 2. q. 171. 3 ad 2. et q. 172. 4. c. fi.

18 Prophetæ non vident omnia prophetabilia, sed tantùm ea quæ sibi specialiter revelantur. 2 2. q. 171. 4. o.

19 Aliqua prophetia est de præterito, sicut in Genesi. Et in aliqua ponitur præteritum pro futuro, propter certitudinem prophetiæ. 2 2. q. 171. 3. b.

20 Prophetæ non vident Deum per essentiam. 2 2. q. 171. 2. c. et 4. c. et ad 3. et q. 173. 4. o.

21 Prophetæ vident in speculo æternitatis, seu intelligentiarum, sive in libro præscientiæ Dei causaliter, non autem formaliter. 2 2. q. 173. 4. c. fi. et ad 1 et ad 2.

22 Prophetæ habent certissimam et distinctam cognitionem de visis per spiritum prophetiæ; non autem de habitis per instinctum Dei. 2 2. q. 171. 3. o.

23 Prophetiæ nullo modo potest subesse falsum, sicut nec præscientiæ Dei. 2 2. q. 171. 6. o. et q. 172. 4. c. et 5 ad 3 et 6 ad 2.

24 Propheta proprie cognoscit se moveri à Deo, ad aliquid æstimandum, vel significandum verbo vel facto, non tamen omnia quæ per hoc intendit Deus. 2 2. q. 173. 4. o.

25 Prophetia simpliciter dicta, id est, supra universalem cognitionem hominum, non potest esse à natura, sed tantùm ex revelatione Dei; prophetia verò secundùm quid, id est, de aliquibus in suis causis, potest esse à natura, sed fallibiliter. 2 2. q. 172. 4. o. et 3. c.

26 Prophetia, et aliæ illuminationes, et revelationes, fiunt nobis à Deo mediantibus angelis. 1ª. q. 111. 1. o. et 2 2. q. 172. 2. o.

27 Aliquis cessante propheticâ illustratione actuali, dicitur propheta, ex deputatione Dei, et ex habilitate remanente ad faciliùs illustrari. 2 2. q. 171. 2 ad 2.

28 Prophetia prædestinationis completur sine arbitrio nostro causante, non autem sine eo consentiente. 3ª. q. 30. 1 ad 1.

29 Finis prophetiæ est manifestatio alicujus veritatis existentis supra hominem. 2 2. q. 174. 2. c. ad 2. et 6. c.

30 Prophetia secundùm quòd potest esse à dæmonibus, non autem prophetia simpliciter. 2 2. q. 172. 5. o.

31 Prophetia dæmonum non fit per illuminationes, ut divina, sed per visionem imaginariam vel sensibilem; nec est semper vera, sicut prophetia divina. 2 2. q. 172. 5 ad 2 et ad 3.

32 Prophetæ dæmonum quandoque prædicunt vera ex inspiratione divina, et aliquando per dæmones. 2 2. q. 172. 6. o. et q. 174. 5 ad 4.

33 Species prophetiæ triplex, s. comminationis, prædestinationis, et præscientiæ. 2 2. q. 174. 1. o.

34 Prophetia fit dupliciter, s. per influxum luminis tantùm, et per species impressas vel aliter ordinatas. 2 2. q. 173. 2. o.

35 Modus prophetiæ triplex, secundùm triplicem potentiam cognoscitivam, scilicet secundum oculos corporis, secundùm spiritum imaginarium, et secundùm intuitum mentis. 2 2. q. 174. 4 ad 3.

36 Prophetis repræsentantur aliqua quadrupliciter, s. in sensu exteriori, sicut Daniel vidit scripturam in pariete, et Samuel audivit verba; vel per formas in imaginatione divinitùs impressas, sicut in cæcis natis similitudines cœlorum; vel per formas divinitùs ordinatas, sicut Jeremias vidit ollam ascensam, vel species in intellectu, sicut in scientia infusa Salomoni et apostolis. 2 2. q. 173. 2. o. et 3. c.

37 Modus prophetiæ septuplex, secundùm differentias influxus, s. extasis, visio, somnium, per nubem, vox de cœlo, parabola, et repletio sancti Spiritûs. 2 2. q. 174. 1 ad 3.

38 Gradus prophetiæ imaginariæ distinguitur quadrupliciter, s. per somnium et vigiliam, per signa, si loquens videtur vel non, et secundùm dignitatem apparentis. 1ª. q. 12. 11 ad 1. et 2 2. q. 174. 3. o.

39 Gradus prophetiæ impropriè dictæ duplex, s. minimus, i. secundùm operationem exteriorem, ut Samson; et visio de naturalibus, ut Salomon. 2 2. q. 174. 3. c.

40 Actus prophetiæ duplex, s. principalis, i. visio; et secundarius, id est, denuntiatio. 2 2. q. 176. 2. c.

41 Veri prophetæ tripliciter differunt à falsis prophetis, s. agente, fine, et certitudine. 2 2. q. 173. 3 ad 3.

42 Prophetia prædestinationis semper implebitur, non autem prophetia comminationis. 1ª. q. 19. 7 ad 2. et 2 2. q. 171. 6 ad 2. et q. 174. 1. c. et 2. o.

43 Omnis prophetia de quacumque re est ejusdem speciei, quia est per unum formale, s. per lumen divinum. 2 2. q. 171. 3 ad 3.

44 Prophetia est simpliciter excellentior dono linguarum, triplici ratione, s. quia consistit in ipsa illuminatione mentis, quia pertinet ad rerum notitiam, et quia est utilior. 2 2. q. 176. 2. o.

45 Prophetia intellectualis visionis est nobilior quàm imaginaria, nisi respectu revelandi, per similitudinem corporalem, quia tunc est e converso. 2 2. q. 174. 2. o. et 3. c. fi. et 4. c. ad 1. et 3. c. et q. 176. 2. c. ad 1. et 3ª. q. 30. 3 ad 1.

46 Prophetia magis propriè dicitur de imaginaria quàm de intellectuali. 2 2. q. 173. 2. c. fi. et q. 174. 2 ad 3. et 3. c.

47 Prophetia imaginaria de supernaturali veritate, est nobilior intellectuali de cognoscibilibus humanâ ratione. 2 2. q. 174. 2 ad 3. et 3. c. et q. 176. 2 ad 1.

48. Prophetia quantò est vicinior Christo, tantò est major, et magis post quàm ante, licèt in quolibet statu prima sit major aliis. 1ª. q. 57. 3 ad 3. et 2 2. q. 174. 6. o.

49 Idem propheta non est semper in eodem gradu prophetiæ; sed quandoque in majori, et quandoque in minori. 2 2. q. 174 3 ad 2.

50 Moyses fuit cæteris prophetis simpliciter major, licèt secundùm quid sit minor aliquo. 2 2. q. 174. 4. o.

51 Prophetia David ex propinquo attingit ad visionem Moysis majorem, quoad cognitionem divinitatis; sed e converso, in cognoscendo et exprimendo mysteria incarnationis Christi. 2 2. q. 174. 4 ad 1.

52 Joannes Baptista fuit major prophetâ Moyse, et cæteris prophetis veteris Testamenti. 2 2. q. 174. 4 ad 3.

53 Prophetia non convenit Deo, nec beatis, nec angelis. 2 2. q. 173. 1. c. et q. 174. 5. o. et 3ª. q. 7. 8. c. et q. 31. 2. c.

54 Prophetia fuit in Christo, inquantum fuit viator. 2 2. q. 174. 3 ad 3. et 3ª. q. 7. 8. o. et q. 31. 2. o.

55 Ille cujus tantùm intellectus illuminatur ad judicandum visa ab aliis, sicut Joseph et Daniel, est propheta. 2 2 q. 173. 2. c.

56 Ille cui ostenduntur similitudines, sine lumine intelligentiæ sicut Pharao, vel Nabuchodonosor, vel Balthasar, non est propriè propheta. 2 2. q. 173. 2. c.

57 Abraham, Isaac, et Jacob, fuerunt prophetæ. 2 2. q. 174. 6. c.

58 David habuit prophetiam, quoad intuitum mentis, sine imaginaria visione. 2 2. q. 174. 4 ad 1.

59 Omnes numerati inter prophetas habuerunt prophetiam imaginariam de supernaturali veritate, et habebant officium prophetandi, et loquebantur in persona Dei, non autem agiographè. 2 2 q. 174. 2 ad 3.

60 Omni tempore fuerunt prophetæ, etiam in novo Testamento. 2 2. q. 95. 2 ad 3. et q. 174. 6. o.

61 Prophetæ fuerunt maximè in abundantia, tempore regum, quia tunc populus erat liber; ideò instrui debebat de agendis. 2 2. q. 174. 6 ad 2.

62 Prophetiæ inceperunt scribi per Isaiam et Osee, quando Roma condita fuit. 2 2. q. 174. 6 ad 2.

Propitiatorium erat tabula super alas cherubin, quia exinde Deus propitiabatur populo. 1 2. q. 102. 4 ad 6.

1 **Proportio** secundùm primam nominis impositionem significat habitudinem quantitatis ad quantitatem, secundùm determinatum excessum, vel adæquationem; sed transfertur ad significandum habitudinem quorumcumque, sicut materiæ ad formam, potentiæ ad actum, objecti ad potentiam, finiti ad infinitum, et creaturæ ad creatorem. 1ª. q. 12. 1 ad 4.

2 Proportio propriè non est finiti ad infinitum, nec creaturæ ad creatorem; sed proportionalitas, s. similitudo proportionum. 1ª. q. 12. 1 ad 2 et ad 4.

3 Cognitio sensitiva non se extendit ad proportionem unius ad alterum. 2 2. q. 58. 4. c.

1 **Propositionis** veritas duplex, s. rei, et signi. 1ª q. 16. 8 ad 3.

2 Propositiones affirmativæ veræ possunt formari de Deo. 1ª. q. 13. 12. o.

3 Propositiones affirmativæ de Deo dicuntur incompactæ vel inconvenientes, propter modum significandi. 1ª. q. 13. 12 ad 1.

4 Cùm dicitur Deus scivit aliquid esse futurum contingens non ponitur ibi contingens, nisi ut materia verbi, et non ut pars principalis propositionis. 1ª. q. 14. 13 ad 2.

1 **Propositum** est actus voluntatis deliberatæ. 2 2. q. 88. 1. c.

2 Propositum pro facto reputatur. 1ª. q. 23. 2 ad 2.

1 **Proprium** est de genere accidentium. 1 2. q. 83. 12 ad 3.

2 Proprium non addens aliquid nobilitatis supra commune, non habet proprium nomen, sed nominatur nomine communis. 1 2. q. 111. 1 ad 3. et 2 2. q. 9. 2. c. et q. 30. 2 ad 1. et q. 161. 1 ad 1.

3 In omni re, proprium accidens est aliud ab essentia ejus, et est posterius eâ, ordine generationis et perfectionis. 1 2. q. 2. 6. c. et q. 83. 2 ad 3.

4 Proprium fluit à subjecto, sine mutatione, sed per naturalem resultantiam. 1ª. q. 77. 6 ad 3.

1 **Propter** se duplex, s. quod dividitur contra per aliud, et contra per accidens; primo modo finis diligitur propter se, virtutes autem secundo modo. 2 2. q. 145. 1 ad 1.

2 Propter quod unumquodque, et illud magis intelligitur tantùm in iis quæ sunt ejusdem ordinis, sicut in eodem genere causæ; putà si dicatur quòd sanitas est desiderabilis, propter vitam, sequitur quòd vita sit magis desiderabilis; si autem accipiantur ea quæ sunt diversorum ordinum, non habet veritatem, ut si dicatur quòd sanitas est desiderabilis, propter medicinam, non ideò sequitur quòd medicina sit magis desiderabilis, quia sanitas est in ordine finitum, medicina autem in ordine causarum efficientium. 1ª. q. 87. 2 ad 3. et q. 88. 3 ad 2.

1. **Prorumpere.** Homo prorumpit facilè, ad manifestandum conceptum cordis. 1 2. q. 72. 7. c.

2 Iracundus in verba contumeliosa prorumpit. 1 2. q. 7. 27. c.

3. Licet tristari de gloria et prosperitate inimici, inquantum est nociva. 2 2. q. 36. 2. o. et q. 158. 1 ad 3.

1. **Providentia** importat respectum quemdam alicujus distantis, ad quod ea quæ in præsenti occurrunt, ordinanda sunt. 2 2. q. 49. 6. c.

2 Providentia est ratio ordinis in finem. 1ª. q. 22. 1. o. et 2. c. et q. 23. 1. c.

3 In recta ordinatione ad finem, quæ includitur in ratione providentiæ, importatur rectitudo consilii, judicii, et præcepti, sine quibus recta ordinatio in finem esse non potest. 2 2 q. 29. 6 ad 3.

4 Providentia perfectè convenit Deo. 1ª. q. 2. 2. 1. o.

5 Providentia Dei habet certitudinem. 1ª. q. 22. 4 ad 2. et ad 3.

6 Error duplex, circa divinam providentiam. 1ª. q. 116. 3. c. fi.

7. Error triplex, circa divinam providentiam. 1ª. q. 22. 2. c.

8 Opinio Platonis, de triplici providentia, secundum Gregorium Nicenum, s. providentia summi Dei, qui primò et principaliter providet rebus spiritualibus, et consequenter toti mundo quantùm ad genera, species, et causas universales; providentia quâ providetur singularibus generabilium et corruptibilium: et hanc attribuit diis qui circumeunt cœlos, id est, substantiis separatis, quæ movent corpora cœlestia circulariter; et providentia quæ est rerum humanarum quam attribuebat dæmonibus, quos platonici ponebant medios inter nos et deos, ut

Narrat Augustinus. 1ª. q. 22. 3. c. et q. 105. 6 ad 1.

9 Modus contingentiæ et necessitatis cadit sub provisione Dei, et non sub provisione creaturæ. 1ª. q. 22. 4 ad 3.

10 Sicut ad providentiam pertinet prospicere per se convenientem fini, sic ad circumspectionem, an sit conveniens fini, secundùm circumstantias. 2 2. q. 49. 7 ad 3.

11 Ars Dei dicitur respectu productionis rerum; dispositio autem respectu rerum inter se, sed providentia respectu ordinis in finem. 1ª. q. 22. 1. c. fi.

12 Providentia Dei se extendit ad necessaria, non autem providentia hominis. 1ª. q. 22. 2 ad 3. et 4 ad 3. et q. 103. 1 ad 3. et 1 2. q. 93. 4. o. et 2 2. q. 49. 6. c.

13 Aliquid subest providentiæ Dei dupliciter, s. propter se, et propter aliud; primo modo subsunt sola perpetua, secundo autem modo individua corruptibilia. 1ª. q. 103. 5 ad 2.

14 Bonum et malum subjacent divinæ providentiæ, ut præscita et ordinata, sed bonum, ut intentum, non autem malum. 1ª. q. 22. 2 ad 2.

15 Omnia subjacent divinæ providentiæ, sed diversimodè. 1ª. q. 8. 3. c. et q. 22. 2. 3. o. et q. 23. 1. c. et q. 103. 5. o. et q. 113. 6. c. et 1 2. q. 91. 2. c. et q. 93. 1. 4. 5 c.

16 Providentia Dei non est respectu sui, quicquid est in eo, est finis, et non ad finem. 1ª. q. 22. 1. c. fi. et 1 2. q. 93. 4 o.

17 Providentia Dei est omnium singularium, etiam contingentium. 1ª. q. 22. 2. o. et q. 103. 5. o.

18 Rationalis creatura speciali modo subest divinæ providentiæ. 1ª. q. 22. 2 ad 4 et ad 5. et q. 103. 5 ad 2. et q. 113 2. c. et q. 116. 1. c. et 1 2. q. 91. 2. c. et 2 2. q. 83. 2. c.

19 Electiones humanæ subsunt divinæ providentiæ propter se, ita ut etiam sint provisores, propter liberum arbitrium; sic tamen ut providentia hominis sit sub providentia Dei, tanquam causa particularis, sub universali. 1ª. q. 22. 2 ad 4.

20 Omnes motus, et actiones, et corruptiones subjacent divinæ providentiæ. 1ª. q. 22. 2 ad 2. et q. 103. 5 ad 1. et 1 2. q. 93. 1. 5. c.

21 Providentia propriè non est in speculativis, sed tantùm in practicis. 2 2. q. 49. 6 ad 2.

22 Boni subsunt divinæ providentiæ propter se, mali verò propter alios tantùm, ut bruta. 1ª. q. 22. 2 ad 4. et q. 23. 7. c.

23 Bruta subduntur divinæ providentiæ per se, et in singulari, sed propter aliud tantùm, et actus eorum. 1ª. q. 22. 2 ad 5. et q. 103. 5 ad 2. et 1 2. q. 93. 5. c.

24 Providentia Dei est æterna, sed gubernatio est temporalis. 1ª. q. 22. 4 ad 2.

25 Providentia est tantùm in intellectu, licèt præsupponat voluntatem finis; sed gubernatio passiva est in gubernatis, activa verò in gubernante. 1ª. q. 22. 1 ad 3. et q 23. 2. 4. c.

26 Certitudo providentiæ Dei non deficit à suo effectu. neque à modo eveniendi, quem providit. 1ª. q. 22. 4 ad 3.

27 Deus providet omnibus immediatè, quoad rationem ordinis; sed mediatè, quoad executionem ejus, quæ dicitur gubernatio. 1ª. q. 22. 3. o. et q. 103. 6. o. et q. 116. 2. c.

28 Providentia divina gubernat creaturas spirituales inferiores per superiores. 1ª. q. 110. 1. c.

29 Et creaturas corporales, per spirituales. 1ª. q. 22. 3. c. et q. 63. 7. c. et q. 102. 2 ad 1. et q. 103. 6. o. et q. 110. o. et q. 112. 1. c. et q. 113. 1. c.

30 Et corpora inferiora, per corpora superiora. 1ª. q. 115. 1. c. et q. 115. 3. o.

31 Deus gubernat mundum bonitate, quia est principium providentiæ ut finis: sic tamen ut liberè moveat hominem per liberum arbitrium invitando ad bonum per præmium, retrahendo à malo, per timorem pœnarum. 1ª. q. 103. 1. 3. c. ad 2.

32 Finis gubernationis rerum à providentia Dei, est aliquid extra totum universum, s. ipse Deus. 1ª. q. 103. 2. o. et 3. 4. c.

33 Effectus gubernationis à providentia Dei est unus ex parte finis; sed ex parte mediorum, sunt duo in generali, s. conservatio et motio in finem, in particulari verò sunt innumerabiles nobis. 1ª. q. 103. 4. o.

34 Nihil potest contingere præter ordinem gubernationis, providentiæ Dei universaliter, sed tantùm respectu alicujus causæ particularis. 1ª. q. 22. 2 ad 1. et q. 103. 7. o.

35 Nihil potest niti contra universalem gubernationem divinæ providentiæ, sed tantùm contra aliquod particulare. 1ª. q. 103. 8. o.

36 Ad providentiam Dei non pertinet subtrahere defectus, corruptiones, et mala, à rebus, 1ª. q. 22. 2 ad 2. et q. 23. 3. c. et q. 48. 2. c. ad 3. et 2 2. q. 10. 11. c.

37 Providentia Dei non excludit à rebus contingentiam, nec casum, nec fortunam, nec liberum arbitrium. 1ª. q. 19. 8. o. et q. 22. 2 ad 1. et 4. o. et q. 23. 1 ad 1. et 3 ad 3. et 6. c. et q. 103. 7 ad 2 et ad 3. et 1 2. q. 10. 4. o. et 2 2. q. 83. 2. c. et q. 171. 6 ad 1.

38 Ad divinam providentiam pertinet quòd permittat hominem tentari, et peccare. 1ª. q. 23. 3. o. et 2 2. q 165. 1. o.

39 Immobilitas divinæ providentiæ non excludit utilitatem orationis. 1ª. q. 23. 6. o. et 2 2. q. 83. 2. c.

1 **PRUDENTIA**. Nomen prudentiæ sumitur à providentia, sicut à principaliori ejus parte, quia omnia requisita ad prudentiam necessaria sunt, ut aliquid ordinetur in finem. 2 2. q. 49. 6 ad 1.

2 Nomen prudentiæ sumitur à providendo, quod etiam ad mala extendi potest; et ideò licèt prudentia simpliciter dicta in bono accipiatur, aliquo tamen addito potest accipi in malo. 2 2. q. 55. 1 ad 1.

3 Prudens dicitur quasi porrò videns, i. procul videns. 2 2. q. 47. 1. c.

4 Prudentia simpliciter dicta est virtus non impropriè, sicut virtutes intellectuales, sed propriè. 1 2. q. 57. 5 ad 3. et q. 61. 1. c. et 2 2. q. 47. 4. o. et q. 55. 1 ad 1.

5 Prudentia est generalis regula, et perfectio virtutum moralium, dans eis modum et formam. 2 2. q. 166. 2 ad 1.

6 Prudentia est virtus generalis causaliter, non autem essentialiter. 1 2. q. 55. 2. c.

7. Prudentia est virtus specialis, propter spe-

cialem rationem formalis objecti. 2 2. q. 47. 5. o. et q. 55. 2. c.

8 Prudentia est virtus intellectualis secundùm essentiam, sed moralis secundùm materiam. 1 2. q. 58. 5 ad 1. et q. 61. 1. c. et 2 2. q. 181. 2 ad 3.

9 Prudentia est amor, quia ab eo movetur ad actum, non autem essentialiter. 2 2. q. 47. 1 ad 1.

10 Prudens secundùm quid, est qui benè ratiocinatur, ad aliquem finem; simpliciter autem, qui ad totam vitam. 1 2. q. 57. 4 ad 3. et 2 2. q. 47. 2 ad 1. et q. 55. 1. 2. 3. c.

11 Prudentia est in intellectu subjectivè. 1ª. q. 22. 1 ad 3. et 1 2. q. 56. 2 ad 3. et 3. c. et q. 61. 2. c et q. 66. 1. c. et q. 85. 3. c. et 2 2. q. 47. 1. c. et 3 ad 3 et 5. 6. c. et 10 ad 3.

12 Prudentia non est tantùm in intellectu, sicut scientia et ars, sed habet aliquid in appetitu, s. rectitudinem. 1ª. q. 22. 1 ad 3. et 1 2. q. 56. 2 ad 3. et 3. c. fi. et q. 57. 4. c. et 2 2. q. 47. 1 ad 2. et 13 ad 2. et 16 ad 2.

13. Prudentia est tantùm in ratione practica subjectivè. 1 2. q. 57. 3. c. et 2 2. q. 47. 2. o.

14 Prudentia et ars sunt in opinativa parte animæ, et circa objectum contingens aliter se habere. 1 2. q. 57. 4 ad 2. et 8 ad 3.

15 Prudentia non consistit in sensu exteriori, sed in sensu interiori, non principaliter, sed per applicationem ad opus. 2 2. q. 47. 3 ad 3. et q. 49. 1 ad 1. et 2 ad 3.

16 Prudentia est in Deo, respectu aliorum, non autem respectu sui. 1ª. q. 22. 1. c. ad 3.

17 Christus habuit plenitudinem prudentiæ, secundùm donum consilii. 3ª. q. 11. 1 ad 3.

18 Prudentia infusa est in omnibus existentibus in gratia; sed prudentia acquisita non est in juvenibus. 2 2. q. 47. 14. o. et q. 51. 1 ad 3.

19 Nullus sufficit sibi, quoad omnia, in iis quæ sunt prudentiæ: ideò etiam majores oportet in iis esse dociles. 2 2. q. 49. 3. c. ad 3.

20 Prudentia non est in servis et subditis, inquantum hujusmodi, sed inquantum convenit eis regere se per rationem. 2 2. q. 47. 12. o. et q. 49. 3 ad 3. et q. 50. c.

21 Prudentia propriè non est in peccatoribus, sed tantùm quædam falsa similitudo ejus. 2 2. q. 47. 13. o. et q. 50. 3 ad 2. et q. 51. 1 ad 3.

22 Prudentia non convenit brutis, nisi metaphoricè, s. inquantum instinctu naturali aguntur sagaciter. 1ª. q. 22. 1. c. ad 4. et q. 55. 3 ad 3. et q. 96. 1. c. ad 4. et 1 2. q. 3. 6. c. et q. 13. 2 ad 3. et 2 2. q. 47. 15 ad 3.

23. Agibile ut objectum rationis, i. sub ratione veri, est materia prudentiæ; sed ut objectum appetitûs, i. sub ratione boni, est materia aliarum virtutum. 2 2. q. 47. 5. c. ad 3.

24 Prudentia non est circa altissimam causam simpliciter, sed circa bonum humanum. 2 2. q. 47. 2 ad 1.

25 Prudentia propriè non est de fine, sed de iis quæ sunt ad finem. 2 2. q. 53. 1 ad 2. et q. 47. 1 ad 2. et 6. c. et 15. c. fi. et q. 49. 6. c. et q. 56. 1. c. ad 3.

26 Prudentia se habet ad bonum privatum et ad bonum commune, id est, extendit se ad regimen sui et multitudinis. 1ª. q. 22. 1. c. et 2 2. q. 47. 10. o. et q. 49. 3 ad 3.

27 Prudentia non solùm considerat universalia, sed etiam singularia. 2 2. q. 47. 3. o. et 15. c. et q. 49. 2 ad 1. et 3 ad 2. et 7. c.

28 Futura contingentia, ordinabilia per hominem ad finem humanæ vitæ, propriè pertinent ad prudentiam, non autem necessaria, nec præterita, nec præsentia. 2 2. q. 49. 6. c.

29 Actus prudentiæ est aliqua ordinatè disponere ad finem. 1ª. q. 22. 1. c. et 2 2. q. 49. 6. o. et 7. c.

30 Prudentia carnis est peccatum, quia ponit finem in bonis carnis; et est mortale, si sit ibi ultimus finis, aliter est veniale. 2 2. q. 55. 1. 2. o.

31 Quædam vitia manifestè contrariantur prudentiæ, ex defectu ejus, vel eorum quæ ad eam requiruntur, ut imprudentia, præcipitatio, seu temeritas, inconsideratio et inconstantia; aliqua verò secundùm falsam similitudinem, et abusum requisitorum ad prudentiam, ut astutia, prudentia carnis, dolus, fraus, sollicitudo temporalium, futurorum. 2 2. q. 21. 3. c. et q. 53 princip. et 1. c. et q. 55. princip. et 3. 8. c.

32 Peccatum habens similitudinem prudentiæ est contra prudentiam dupliciter, s. ordinando studium rationis ad finem non verè bonum, sed apparentem, ut prudentia carnis; vel utendo non veris viis, sed simulatis, ut astutia. 2 2. q. 55. 3. c.

33 Actus prudentiæ miscetur actibus omnium aliarum virtutum, quia ex ea rectitudinem electionis participant; ideò ab ea dependent. 2 2. q. 47. 5 ad 2. et q. 55. 2. c. et q. 55. 2 ad 3.

34 Opus prudentis est esse bene consiliativum. 2 2. q. 49. 5 c.

35 Actus rationis practicæ, et prudentiæ triplex, s. consiliari, judicare, et præcipere, qui est principalis actus prudentiæ. 1ª. q. 22. 1 ad 1 et ad 3. et q. 23. 4. c. et 1 2. q. 57. 6. c. et q. 58. 5 ad 3. et q. 61. 3. c. et q. 65. 1. c. et 2 2. q. 47. 8. o. et 9. c. ad 1. et 10. 16. c. et 12 ad 3. et 13. c. et q. 48. c. et q. 51. 2. o. et q. 55. 2. c. ad 1.

36 Per prudentiam aliquis præcipit aliis et sibi. 2 2. q. 47. 12 ad 3. et q. 49. 3 ad 3. et q. 50. 2 ad 3.

37 Consiliari non est immediatus actus prudentiæ, sed mediante eubulià. 1ª. q. 22. 1 ad 1. et 1 2. q. 57. 6 ad 1. et 2 2. q. 51. 2. o.

38 Laus prudentiæ consistit in sola consideratione, sed in applicatione ad opus. 2 2. q. 47. 1 ad 3. et 3. 4. c. et 16. c. ad 3.

39 Prudentia corrumpi potest per passiones, non autem per oblivionem, licèt per eam impediri possit. 1 2. q. 53. 1. c. et 2 2. q. 47. 16. o.

40 Prudentia triplex, s. falsa, imperfecta, et perfecta; prima est ad malum, secunda ad finem particularem, tertia ad verum et ultimum finem. 2 2. q. 47. 13 c. et q. 55. 1. 2. o. et 3 ad 1. et q. 94. 1 ad 2.

41 Species prudentiæ tres, secundùm tres fines, s. prudentia simpliciter dicta, quæ ordinatur ad bonum proprium, quæ à quibusdam dicitur monastica, quasi unius tantùm gubernatio; alia autem est œconomica, quæ ordinatur ad bonum commune domûs, vel familiæ; tertia Politica, quæ ordinatur ad bonum commune civitatis vel

regni. 1 2. q. 67. 6 ad 4. et 2 2. q. 47. 11. o. et q. 48. 1. c. ad 2. et q. 55. 2. c.

42 Species prudentiæ quinque, s. monastica, œconomica, Politica, militaris, et regnativa. 2 2. q. 48. c. ad 2. et q. 50. o. et q. 55. 2. c.

43 Partes integrales ejus sunt octo, s. memoria, ratio, intellectus, docilitas, eustochia, i. solertia, providentia, circumspectio, et cautio. 1 2. q. 56. 3 ad 3. et q. 57. 6 ad 4. et 2 2. q. 48. o. et q. 49. o. et q. 53. 2. c.

44 Partes ejus potentiales sunt tres, s. Eubulia, synesis, et gnome. 3ª. q. 22. 1 ad 1. et 1 2. q. 57. 6. o. et 2 2. q. 49. c. fi. et q. 51. o. et q. 55. 2 c.

45 Providentia est completiva formalis et principalis pars prudentiæ, aliæ verò quasi materiales ad ipsam reducuntur. 1ª. q. 22. 1. c. et 2 2. q. 49. 6. o.

46 Physica, dialectica, rhetorica, et Politica, sunt partes prudentiæ large dictæ et etiam propriæ, et continentur sub prudentia quoad usum et exercitium, non autem quoad objectum. 2 2. q. 48. c.

47 Prudentia est principalis in virtutibus moralibus, et directiva omnium; charitas verò ut imperans, et conjungens fini. 3ª. q. 85. 3 ad 1.

48 Idem est medium prudentiæ ut regulantis et mensurantis, et virtutis moralis, ut regulatæ et mensuratæ, s. rectitudo rationis. 1 2. q. 64. 3. c.

49 In omnibus moralibus est eadem virtus dirigens, s. prudentia, quia eadem est ratio veri in eis, non autem eadem ratio boni. Ideò non est eadem virtus appetitiva. 1 2. q. 60. 1 ad 2.

50 Nulla virtus moralis potest esse sine prudentia. 1 2. q. 57. 5. o. et q. 58. 4. o. et q. 63. 1. o. et 2. c. et 4. c. ad 1. et q. 68. 5. c. et q. 73. 1 ad 2. et 2 2. q. 47. 4. c. et q. 51. 2. c. et q. 141. 1 ad 2.

51 Prudentia ultra virtutes morales est maximè necessaria ad bene vivendum. 1 2. q. 57. 5. o. et 2 2. q. 51. 3 ad 3.

52 Prudentia non potest esse in aliquo, sine virtutibus moralibus. 1ª. q. 22. 1 ad 3. et 1 2. q. 57. 4. c. et q. 58. 5. o. et q. 65. 1. 2. c. et q. 73. 1. c. ad 2.

53 Prudentia est nobilior cæteris virtutibus moralibus. 1 2. q. 61. 2 ad 1. et q. 66. 1. c. et 2. o. et 2 2. q. 23 6. c. et q. 47. 6 ad 3. et q. 56. 1 ad 1. et q. 125. 12. o. et q. 141. 8. o.

54 Prudentia est inventiva medii in virtutibus moralibus. 1 2. q. 66. 3 ad 3. et 2 2. q. 47. 7. o.

55 Sicut omnis virtus moralis, relata ab bonum commune, dicitur legalis justitia, sic prudentia relata ad bonum commune dicitur politica. 2 2. q. 47. 10 ad 1. et 11. c. ad 1. et q. 50. 2 ad 3. et q. 58. 6. c. ad 3.

56 Prudentia dirigit virtutes præstituendo finem, et eligendo ea quæ sunt ad finem. 1 2. q. 66. 3 ad 3.

57 Inclinatio in finem rectum, est electio, et actus virtutum moralium. Sed discretio eorum quibus hoc bonum rationis consequi possumus in operationibus et passionibus, est actus prudentiæ. 2 2. q. 47. 1 ad 2.

58 Experimentum prudentiæ non acquiritur ex sola memoria, sed ex exercitio rectè præcipiendi. 2 2. q. 47. 16 ad 2.

59 Ratio naturalis præstituit finem virtutibus moralibus, non autem prudentia, sed disponit de iis quæ sunt ad finem. 1ª. q. 22. 1 ad 1. et 2 2. q. 47. 6. o. et 7. c.

60 Prudentia hominis non est omninò certa, propter variabilitatem singularium, sed est ut in pluribus. 2 2. q. 47. 3 ad 2. et 9 ad 2. et q. 49. 1. c. et 5 ad 2. et q. 51. 1 ad 2.

61 Cum per prudentiam aliquid rectè agimus, ad finem alicujus virtutis moralis, ille actus est principaliter illius virtutis. 2 2. q. 33. 1 ad 2.

62 Quælibet virtus moralis participat actus prudentiæ, quia formaliter complet in eis rationem virtutis. 1 2. q. 58. 2. o.

63 Prudentia præsupponit virtutes morales, per quas appetitus se habet ad bonum. 1ª. q. 22. 1 ad 3.

64 Prudentia ponitur in diffinitione virtutum moralium, quia dependent ab ea. 2 2. q. 23. 1 ad 1. et q. 47. q. 5 ad 1. et q. 50. 1 ad 1.

65 Omnia quæ sunt virtutum moralium, pertinent ad prudentiam, sicut ad dirigentem. 2 2. q. 50. 1 ad 1.

66 Electio potest attribui prudentiæ consequenter, inquantum eam dirigit per consilium, quod magis propriè pertinet ad prudentiam. 2 2. q. 47. 1 ad 2. et 2. c.

67 Prudentia adjuvat omnes virtutes, et in omnibus operatur. 2 2. q. 47. 5 ad 2. et 6 ad 3. et q. 119. 3 ad 3.

68 Prudentia et synesis præferuntur eubuliæ. 1 2. q. 68. 7. c. et 2 2. q. 51. 2. c. ad 2.

69 Majoris prudentiæ est, pecunias utiliter expendere, quàm eas utiliter conservare vel custodire, quia plura sunt attendenda circa usum pecuniæ, quæ assimilatur motui quàm circa conservationem quæ assimilatur quieti. 2 2. q. 117. 1 ad 1.

70 Prudentia non est in nobis à natura, nisi quoad principia ejus, quæ sunt nobis magis connaturalia, quàm prima principia speculationis. 2 2. q. 47. 15. o. et q. 49. 1 ad 2. et 2 ad 1. et 3 ad 2.

71 Ratio prudentiæ procedit à duplici intellectu, s. primorum principiorum universalium, et alicujus singularis, s. finis particularis. 2 2. q. 49. 2 ad 1 et ad 3.

72 In iis quæ pertinent ad prudentiam, homo maximè indiget erudiri præcipuè à senibus prudentibus. 2 2. q. 49. 3. c.

73 Prudentia infusa restituitur per pœnitentiam, non autem prudentia acquisita, sed tollitur actus contrarius, in quo propriè consistit peccatum imprudentiæ. 2 2. q. 53. 1 ad 3.

PSALMUS. In psalmis omnia opera Dei, omnes historiæ veteris Testamenti, et omnia quæ ad fidem incarnationis Christi pertinent, sic lucidè tanguntur, sicut in Evangelio. 3ª. q. 83. 4. c. principio.

1 PUDICITIA dicitur à pudore. Et est præci-

puè circa signa venereorum. Castitas verò circa venerea. 2 2. q. 145. c. et q. 151. 4. o.

2 Pudicitia ordinatur ad castitatem, non quasi virtus ab ea distincta, sed sicut exprimens circumstantiam ejus, tamen aliquando unum pro alio ponitur. 2 2. q. 151. 4. c.

4 **Pueri** impediuntur in usu membrorum et rationis, propter nimiam humiditatem cerebri. Unde pueri de novo loqui incipientes appellant omnes viros patres, et fœminas matres: posteriùs autem determinant unumquodque, secundùm Philosophum. 1ª. q. 99. 1. o. et q. 101. 2. o.

2 Probabile est quòd ante circumcisionem parentes fideles pro parvulis suis in periculis constitutis, aliquas preces Deo funderent, vel benedictionem eis darent, sicut etiam adulti pro se. 3ª. q. 70. 4 ad 2.

3 Pueri non habuissent sufficientem virtutem in statu innocentiæ, ad omnem motum. 1ª. q. 99. 1. o.

4 Et habuissent infirmitatem, quoad perfectum usum membrorum, non autem pœnalem. 1ª. q. 99. 1 ad 1.

5 Nec habuissent scientiam, sed sine difficultate acquisivissent, inveniendo, vel discendo ab aliis. 1ª. q. 101. 1. o.

6 Nec ignorantiam, sed simplicem nescientiam. 1ª. q. 101 1 ad 2.

7 Nec perfectum usum rationis, seu usum liberi arbitrii habuissent, sed tamen perfectiorem quàm nunc. 1ª. q. 101. 2. o.

8 Habuissent tamen prudentiam, et principia universalia juris naturalis, et alia principia universalia, multò magis quàm nunc. 1ª. q. 101. 1 ad 3.

9 Et habuissent defectus consequentes naturam humanam ex principio originis, non autem ex parte termini. 1ª. q. 99. 1 ad 3.

10 Tunc omnes postea generassent, et non tantùm primi parentes. 1ª. q. 99. 1 ad 3.

11 Tunc natæ fuissent fœminæ, et non soli masculi. 1ª. q. 99. 2. o.

1 **Pulchritudo** requirit tria, s. integritatem, proportionem debitam, et claritatem. 1ª. q. 39. 8. c. et 2 2. q. 145. 2. c. et q. 180. 2 ad 3.

2 Pulchrum habet rationem causæ formalis, bonum autem rationem causæ finalis. 1ª. q. 5. 4 ad 1.

3 Pulchrum est cujus apprehensio placet; bonum verò quod placet. Ideò sunt idem re, et differunt ratio. 1ª. q. 5. 4 ad 1. et 1 2. q. 27. 1 ad 3. et 2 2. q. 145. 2 ad 1.

4 Pulchrum præcipuè pertinet ad visum et auditum, quia sunt maximè cognoscitivi. non autem ad alios sensus. 1 2. q. 27. 1 ad 3.

5 Sensus delectantur in pulchris, quia sunt eis similes, s. in proportione debita. 1ª. q. 5. 4 ad 1.

6 Pulchritudo et decor virtutis hominis ex ratione est. 2 2. q. 146. 2 ad 2. et q. 142. 2. 4. c. et q. 145. 2. c. et q. 180. 2 ad 3.

7 Pulchritudo est in vita contemplativa per se, et essentialiter; in virtutibus verò moralibus, participativè. 2 2. q. 180. 2 ad 3.

Punctus non ponitur in diffinitione lineæ in communi, sed tantùm finitè et rectè. 1ª. q. 85. 8 ad 2.

1 **Punitio**, inquantum pertinet ad justitiam publicam, est actus justitiæ commutativæ, vindicativæ verò inquantum pertinet ad immunitatem personæ singularis. 2 2. q. 80 ad 1. et q. 108. 2 ad 1.

2 Deus punit malos, per bonos et malos angelos, bonos autem per malos tantùm. 2 2. q. 164. 1 ad 4.

1 **Purgatio** duplex, s. per gratiam à culpa, et per lumen doctrinæ à nescientia. 3ª. q. 27. 3 ad 3.

2 Figura et ratio litteralis omnis immunditiæ, et purgationis in lege veteri. 1 2. q. 102. 3 ad 4 et ad 5 et ad 6 et ad 7. et 6 ad 1. et q. 103. 2. o.

1 **Pusillanimitas** potest tripliciter considerari, s. secundùm se, ex causa ejus, s. ignorantiâ, timore, pigritiâ, et irâ; et effectu ejus, s. subtrahendo se: primo modo opponitur directè magnanimitati, secundo sollicitudini, tertio similiter. 2 2. q. 133. 2. o.

2 Pusillanimitas secundùm defectum opponitur humilitati, inquantum applicat animum ad vilius quàm decet; sed directius opponitur magnanimitati, quia fugit magna. 2 2. q. 162. 1 ad 3.

3 Pusillanimitas est contraria magnanimitati secundùm defectum, præsumptio autem secundùm excessum. Ideò utraque est peccatum. 2 2. q. 130. principio. et q. 133. o. et q. 162. 1 ad 3.

4 Pusillanimitas est peccatum mortale, et quandoque veniale. 2 2. q. 133. 1 ad 2.

5 Pusillanimitas secundùm speciem propriam est gravius peccatum præsumptione, quæ dicitur nequissima, ratione suæ causæ, s. superbiæ. 2 2. q. 133. 2 ad 4.

6 Pusillanimitas oritur ex superbia, quia nimis innititur sensui proprio. 2 2. q. 133. 1 ad 3.

7 Pusillanimus est qui recusat exequi operationem sibi proportionatam. 2 2. q. 133. 1. c.

Putrefactio cujuscumque corporis provenit ex infirmitate naturæ ejus, non potentis ampliùs corpus continere in unum. 3ª. q. 51. 3. c.

Q

1 **QUALITAS** propriè importat modum, id est, determinationem substantiæ, vel secundùm quòd potentia materiæ determinatur ad esse substantiale, et sic est differentia substantiæ. Vel ad esse accidentale, et sic est differentia accidentali et prædicamentum qualitatis. 1 2. q. 49. 2. c.

2 Qualitas animæ vel corporis duplex, s. naturalis, et superveniens. 1ª. q. 85. 1 ad 5. et 1 2. q. 47. 7 ad 2. et q. 49. 2. c.

3 Distinctio et ordo specierum qualitatis. 1 2. q. 49. 2. c. et q. 50. 1 ad 3.

4 In prima specie qualitatis. dicitur bene, vel malè, facilè et difficilè. quia est modus et determinatio subjecti secundùm naturam, quæ est finis generationis. 1 2. q. 49. 2. c. ad 1. et 3 ad 3. et q. 50. 1 ad 3. et 2 ad 3.

5 In secunda et tertia specie qualitatis, dicitur facilè vel difficilè fieri, citò transiens vel diuturnum, non autem bene vel malè, quia motus et

passiones non habent rationem finis. 1 2. q. 49. 2. c.

6 Secunda et tertia species qualitatis dicunt modum et determinationem subjecti, secundùm actiones et passiones naturales, vel sensuales. 1 2. q. 49. 2. c. et q. 50. 2 ad 3.

7 In tertia specie qualitatis, est tantùm passio et passibilis qualitas. 3ª. q. 65. 2 ad 2.

8 Quarta species qualitatis est modus vel determinatio subjecti secundùm quantitatem, quæ secundùm sui rationem est sine motu, et sine ratione boni vel mali. Ideò in ea non est bene vel malè, citò vel tardè transiens. 1 2. q. 49. 2. c.

1 QUANTITAS est prima post substantiam. 1 2. q. 52. 1. c. et 2. et 3ª. q. 77. 2. c.

2 Error antiquorum, scilicet quòd quantitas est substantia. 1ª. q. 77. 2. c.

3 Quantitas et qualitas sunt prima accidentia consequentia substantiam. 3ª. q. 77. 2. c.

4 Quantitas consequitur substantiam ex parte materiæ, et qualitas ex parte formæ. 3ª. q. 90. 2. c.

5 Quantitas debita alicui speciei non est determinata secundùm aliquod indivisibile, sed habet aliquam latitudinem. 3ª. q. 55. 2 ad 2.

6 Quantitas duplex, s. molis, et virtutis, quæ ex genere suo non est quantitas, sed qualitas, vel forma substantialis. 1ª. q. 42. 1 ad 1.

7 Quantitas virtutis duplex, s. secundùm numerum objectorum, et secundùm intensionem actûs super idem objectum. Prima est sicut continua, secunda verò sicut discreta. 2 2. q. 24. 4 ad 1.

8 Quantitas triplex, s. perfectionis virtutis, et molis; prima convenit per se omni formæ, non autem secunda et tertia, sed per accidens. 1ª. q. 42. 1 ad 1.

9 Quantitas virtualis attenditur primò quidem in radice, i. in ipsa perfectione formæ vel naturæ; secundò attenditur in effectibus formæ, i. secundùm esse, et secundùm operationem. 1ª. q. 42. 1 ad 1 et 2 ad 2.

10 Quantitas corporalis habet aliquid inquantum quantitas, s. distinguibilitatem secundùm situm, vel secundùm numerum, et aliquid inquantum forma actu, s. distinguibilitatem secundùm subjectum tantùm. 2 2. q. 24. 5 ad 1.

11 Cuilibet quantitati mathematicæ finitæ potest fieri additio, non autem quantitati naturali. 3ª. q. 7. 12 ad 1.

12 Quantitas dimensiva non est in Deo, sed tantùm quantitas virtualis. 1ª. q. 28. 4. c. et q. 42. 1 ad 1.

QUARTA dies creationis. 1ª. q. 70. 2. c.

1 QUID duplex, s. quid nominis, et quid rei. 1ª. q. 2. 2 ad 2.

2 Quid, quærit de natura, et aliquando de supposito. 1ª. q. 29. 4 ad 2. et q. 31. 2 ad 4.

1 QUIES. De ratione quietis est, quòd mobile similiter se habeat nunc et priùs. 1ª. q. 53. 2. 3. c.

2 Quies est prior motu viâ intentionis, et posterior viâ executionis, quia est finis ejus. 1 2. q. 25. 1. c.

3 Quies dicitur dupliciter, s. cessatio operis, et complementum desiderii. 1ª. q. 73. 2. 3. c.

1 QUIESCERE in toto tempore aliquo, est esse in eo in quolibet instanti illius temporis, etiam in ultimo. 1ª. q. 53. 3. c.

2 Spiritus sanctus manet, seu quiescit in Filio tripliciter, s. secundùm vim spirativam, secundùm humanitatem, et secundùm amorem. 1ª. q. 36. 2 ad 4.

1 QUI est, est proprium nomen Dei, et primum. 1ª. q. 13. 11. o.

2 Hoc nomen, qui est, magis proprium nomen Dei est quàm Deus, ex parte ejus à quo nomen imponitur, et quantùm ad modum significandi, sed quoad id ad quod nomen imponitur, est e converso. 1ª. q. 13. 11. c. ad 4.

3 Qui est, appropriatur Filio Dei, ratione tantùm adjuncti, s. ratione liberationis figuratæ. Et est personale secundùm relationem determinatam, essentiale verò secundùm relationem indeterminatam. 1ª. q. 39. 8. fi.

QUINTA dies creationis. 1ª. q. 70. 1. c. et q. 71. o.

QUO est, et quod est, in solo Deo non differunt. 1ª. q. 29. 4 ad 1. et 3ª. q. 3. 2 ad 3. et 3 ad 1. et q. 17. 1. c.

R

RACHA est interjectio irascentis. 2 2. q. 158. 3 ad 3.

RADIX. Aliqua dicuntur ad similitudinem radicis arboris, quæ ex terra trahit alimentum, vel quæ alimentum præstat toti arbori. 1 2. q. 84. 1. c.

RANCOR est indignatio, contra omnes, et maximè prælatos detinentes hominem invitum in spiritualibus bonis, quæ ipsum contristant, et etiam contra omnes ad spiritualia bona inducentes. 2 2. q. 35. 4 ad 2.

RAPACITAS continetur sub violentia, cùm sit species ejus. Quæ violentia est filia avaritiæ. 2 2. q. 118. 8. c. ad 3.

RAPINA per se est peccatum, quia est auferre per vim rem alienam injustè. 2 2. q. 66. 8. o.

1 RAPTUS, ut est species luxuriæ, est quando puella de domo patris violenter abducitur, ut corrupta matrimonio habeatur; sive ei, sive parentibus violentia inferatur. 2 2. q. 154. 1. c. et 7. o.

2 Raptus quandoque est cum stupro, et quandoque sine eo, ut in raptu viduæ, vel nuptæ, vel corruptæ. Et quandoque stuprum est sine raptu si defloretur virgo sine vi. 2 2. q. 154. 7. o.

3 Raptus plerumque concurrit cum stupro. Ideòque quandoque ponitur unum pro alio. 2 2. q. 154. 7 ad 1.

4 Rapta potest duci in matrimonium, si ipsa vel parentes consentiant. 2 2. q. 154. 7 ad 3.

5 Raptus monialium graviùs secundùm leges punitur, s. capitali pœnâ. 2 2. q. 154. 10 ad 2.

6 Raptus mentis, propriè est elevatio mentis ad supernaturalia à Deo, cum abstractione à sensibus. 2 2. q. 175. 1. o.

7 Extasis dicit simpliciter excessum mentis,

sed raptus addit violentiam. 2 2. q. 75. 2 ad 1.

8 Raptus, ratione causæ, potest pertinere ad vim appetitivam, non autem ratione termini, sed tantùm ad vim cognitivam. 2 2. q. 175. 2. c.

9 Homo fit extra se, secundùm appetitum dupliciter, s. elevando se per intellectum ad divina, prætermissis sensibilibus, sicut Paulus; vel e converso, s. infra se, seipsum præcipitando: sicut ille qui porcos pavit, sub semetipso cecidit. Et neutro modo est propriè raptus. Sed minus primo modo quia est sine violentia, licèt utrique excessus, possit esse causa raptus in vi cognitiva. 1 2. q. 28. 3. c. et 2 2. q. 175. 2 ad 2

10 Raptus mentis ad divina triplex, s. per similitudines imaginarias, per effectus intelligibiles, et per essentiam Dei. Primus convenit Petro, et Joanni evangelistæ Secundus Adæ et David. Tertius verò Paulo et Moysi. 2 2. q. 175. 3 ad 1.

11 Paulus nescivit, an ejus anima in raptu fuerit separata à corpore, licèt probabilius sit quòd non fuerit separata. 2 2 q. 175. 3 ad 4. et 6. o.

12 Paulus in raptu fuit beatus secundùm actum, non autem secundùm habitum. Sed fidem habuit e converso. Ideò erat tunc viator. 2 2. q. 24. 8 ad 1. et q. 175. 3 ad 3. et 3 ad 1. et 6 ad 3. et q. 180. 3. c.

13 Paulus post raptum memor fuit eorum quæ viderat in divina essentia, per species relictas ex eo. 1ª. q. 12. 9 ad 2. et 2 2. q. 175. 4 ad 3.

1 RATIO sumitur dupliciter, s. strictè et propriè, secundùm quòd nomen rationis sumitur ab inquisitione et discursu, vel secundùm quòd ratio dicit quamdam obumbrationem intellectualis naturæ, ut dicit Isaac, quòd ratio oritur in umbra intelligentiæ; et sic rationale est differentia animalis, et Deo non convenit, nec angelis. Alio modo sumitur ratio communiter sine metaphoricè, s. pro qualibet cognitione virtutis non impressæ in materia, et sic rationale communiter convenit Deo et angelis, et hominibus. 1ª. q. 29. 3 ad 4. et q. 51. 1 ad 2. et q. 62. 8 ad 2. et 2 2. q. 49. 5 ad 3.

2 Ratio rei dicitur tripliciter, s. quæ non habet fundamentum in re, neque proximum, neque remotum; sicut ratio chimeræ, et alia fictitia, et ratio rei ratiocinantis, quæ cognita sunt in cognoscente secundùm modum cognoscentis, et ratio rei rationabilis. 1ª. q. 46. 3 ad 2. et 2 2. q. 1. 2. c. principio. et 6 ad 2.

3 Ratio dicitur dupliciter, s. per essentiam, et per participationem. 3ª. q. 18. 2. c. ad 1.

4 Ratio dupliciter inducitur, ad aliquid probandum, s. vel sufficienter, sicut in scientia naturali inducitur ratio sufficiens ad probandum quòd motus cœli semper sit uniformis velocitatis, vel quæ non sufficienter probet aliquam radicem, sed quæ radicem jam positæ, ostendat congruere consequentes effectus: sicut in astrologia ponitur ratio eccentricorum et epicyclorum. 1ª. q. 32. 1 ad 2.

5 Ratio hominis est perfecta dupliciter, s. perfectione naturali, i. lumine rationis, et perfectione supernaturali, i. virtutibus theologicis: quarum prima perfectiùs habetur, sed secunda est major. 1 2. q. 68. 2. c.

6 Ratio bene ordinatur per actus omnium virtutum dupliciter, s. vel in se, per virtutes intellectuales, vel circa interiores passiones seu exteriores operationes, per virtutes morales. 1 2. q 100. 2. c.

7 Aliquid præfuit in rationibus causalibus dupliciter, s. ut fiendum à Deo tantùm, ut corpus hominis, vel à creatura. 1ª. q. 71. 1 ad 1. et q. 91. 2 ad 4. et q. 92. 4 ad 3.

8 Rationes seminales primò sunt in verbo Dei, secundùm rationes ideales; secundò in elementis mundi, ut in causis universalibus; tertiò in causis particularibus; quartò in seminibus. 1ª. q. 115. 2. c.

9 Semper remoto aliquo de ratione alicujus, removetur illud. 1 2. q 67. 3. o. et 2 2. q. 18. 1. c. et 3ª. q. 86. 4 ad 1.

10 Virtutes naturales inquantum sunt originatæ à rationibus idealibus possunt dici rationes; non autem inquantum sunt in materia corporali. 1ª. q. 115. 2 ad 1.

11 Rationes ideales possunt dici causales, et non seminales; seminales autem possunt dici causales. 1ª. q. 115. 2 ad 4.

12 Rationes seminales sunt virtutes rerum, activæ et passivæ. 1ª. q. 115. 2. o.

13 Ratio et intellectus sunt realiter eadem potentia. 1ª. q. 79. 8. o. et q. 83. 4. c. ad 2. et 2 2. q. 49. 5 ad 3. et q. 85. 10 ad 2. et 3ª. q. 18. 3 ad 2.

14 Ratio et sensus differunt objecto, sed ratio et intellectus differunt in solo modo cognoscendi. Ideo ratio pertingit ad perfectionem intellectûs, non autem sensus ad perfectionem rationis. 1ª. q. 59. 4 ad 1. et q. 79. 8 ad 3. et 1 2. q. 3. 1 ad 1.

15 Certitudo rationis est ex intellectu, sed necessitas rationis est ex defectu intellectûs. 2 2. q. 49. 5 ad 2.

16 Ratio practica est causativa et apprehensiva rerum, speculativa verò est tantùm apprehensiva. 2 2 q. 83. 1. c.

17 Nihil firmiter constat secundùm rationem speculativam, nisi per resolutionem ad prima principia indemonstrabilia, nec secundùm rationem practicam, nisi per ordinationem ad ultimum finem, qui est bonum commune. 1 2. q. 90. 2 ad 3.

18 Ratio practica est circa operabilia singularia, et contingentia, non autem circa necessaria sicut ratio speculativa. 1 2. q. 91. 3 ad 3.

19 Ratio superior et inferior sunt realiter eadem potentia, quæ respectu æternorum dicitur superior, sed respectu temporalium dicitur inferior. 1ª. q. 79. 9. o. et 1 2. q. 74. 7. c.

20 Ratio superior et inferior non differunt secundùm diversa objecta, sicut practicum et speculativum, sed per diversa media. 1ª. q. 79. 9. c.

21 Ratio superior dupliciter inhæret æternis, s. considerando ea secundùm se, et ut regulas agendorum consulendo. Ideò est speculativa et practica. 1ª. q. 79. 9. c. et 1 2. q. 74. 9. c. et 2 2. q. 45. 3. c.

22 In ratione sunt duo, s. actus, ut intelligere et ratiocinari, et aliquid constitutum per actum

cjus triplex, s. primò diffinitio, secundò enunciatio, tertiò syllogismus vel argumentatio. 1 2. q. 90. 1 ad 2.

25 Applicatio ad opus est finis rationis practicæ. 2 2. q. 47. 1 ad 3. et 3. c.

24 Ratio est primum principium omnium actuum humanorum, et omnia alia principia eorum obediunt rationi, sed diversimodè. 1 2. q. 58. 2. c. et q. 90. 2. c. et 100. 1. c. et q. 102. 1 ad 3.

25 Quilibet actus rationis se extendit ad quamlibet materiam moralem. 2 2. q. 54. 1. c.

26 Ratio habet vim movendi à voluntate, quia ex hoc quòd aliquis vult finem, ratio imperat de iis quæ sunt ad finem. 1 2. q. 17. 1. c. et q. 90. 1 ad 3.

27 Omnis inquisitio rationis procedit à simplici intuitu principiorum per intellectum, et terminatur ad ipsum per resolutionem. 1ª. q. 79. 8. c. et 1 2. c. et 1 2. q. 91. 2 ad 2. et q. 100. 1. c. et 2 2. q. 8. 1 ad 2. et q. 154. 11. c.

28 Idem potest esse ratio diversorum excedens, ut divina essentia, non autem adæquata. 1ª. q. 14. 6 ad 3. et q. 55. 3 ad 3.

29 Ratio est nobilior virtute morali acquisitâ. 1 2. q. 51. 2 ad 3. et q. 65. 2 ad 3.

1. Rationale dicitur dupliciter : primò quidem sumitur strictè et propriè, secundùm quòd ratio dicit quamdam obumbrationem intellectualis naturæ, ex eo quòd non statim veritatem agnoscit, sed inquirendo per discursum invenit, et ita rationale est differentia animalis, quo modo nec Deo competit, nec angelis. Quandoque autem sumitur communiter pro qualibet cognitione virtutis non impressæ in materia, et sic communiter convenit Deo, angelis, et hominibus. Illa enim substantia, intellectualis dicitur propriè, cujus tota cognitio secundùm intellectum est ; cognoscit enim subitò quæ sibi offeruntur sine discursu. Anima verò cum discursu : et ideò non propriè intellectualis, sed rationalis dicitur. 1ª. q. 54. 1 ad 2. et 2 2. q. 85. 10 ad 2.

2 Rationale convenit Deo et angelis supereminenter. 1ª. q. 29. 3 ad 4. et 2 2. q. 85. 10 ad 2.

3 Rationale dicitur dupliciter, s. per essentiam, et per participationem. 1ª. q. 18. 2 ad 2. et 3. o. et 4. 5. c. et 1 2. q. 50. 4. c.

4 Rationale et sensibile, ut sunt differentiæ, sumuntur ab anima rationali, et ab anima sensitiva, non autem à potentia rationis, et potentia sensûs, licèt per has nascantur. 1ª. q. 76. 5 ad 4. et q. 77. 1 ad 7. et 3. c. et 1 2. q. 110. 4 ad 4.

1. Reatus pœnæ est effectus peccati per accidens tantùm, et dispositivè. 1 2. q. 87. 1. o.

2 Non omnium peccatorum est idem reatus. 3ª. q. 88. 1. c.

3 Reatus manet post actum peccati. 1 2. q. 87. 6. o.

Rebellis et contumax semper occidebatur in veteri lege. 1 2. q. 105. 2 ad 9.

1 Recipere, pati, et hujusmodi, dicuntur æquivoce de intellectu et de materia prima. 1ª. q. 50. 2 ad 2.

2 Non omne receptivum oportet esse denudatum ab omni natura determinata, sed tantùm à natura recepti. 1ª. q. 75. 2. c.

Rectitudo duplex, s. circa exteriora, et quæ sunt debitum ordinem ad finem, et ad legem Dei. Prima est justitiæ, secunda verò est omnis virtutis. 1 2. q. 55. 4 ad 4.

1 Redemptio. Ad redemptionem requiruntur duo, s. solutio, et pretium. Et utrumque immediatè convenit soli Christo, sed principaliter toti Trinitati. 3ª. q. 48. 5. o.

2 Christus est redemptor noster dupliciter, s. liberando à diabolo, et reconciliando nos Deo. 3ª. q. 48. 6 ad 3.

Redundantia fit in corpus, ex iis quæ sunt in anima, nisi in Christo patiente, in quo illa naturalis habitudo quæ est animæ ad corpus, subjacebat voluntati divinitatis ipsius, ex qua factum est quòd beatitudo remaneret in anima, et non derivaret ad corpus, sed caro pateretur quæ conveniunt naturæ passibili. 1 2. q. 3. 3. c. ad 3. et q. 4. 6. c. et q. 73. 4 ad 1 et ad 2. et 2 2. q. 175. 4 ad 1 et ad 2. et 3ª. q. 14. 1 ad 2. et q. 15. 5 ad 3. et 6. c. et 9 ad 3. et q. 19. 3 ad 3. et q. 28. 2 ad 3. et q. 45. 2. c. ad 1. et q. 46. 2. c. ad 2. et 8. c. ad 2. et q. 49. 6 ad 3. et q. 54. 2. c. et q. 79. 1 ad 3.

1 Reduplicatus terminus sumitur quandoque pro supposito, sed magis propriè pro natura, quia sumitur in vi prædicati. 3ª. q. 16. 10. 11. 12. o.

2. Quod convenit alicui cum reduplicatione, non semper convenit ei simpliciter sine ea. 3ª. q. 16. 10 ad 3.

Regere et gubernare, est propriè rationis. 2 2. q. 47. 12. c.

Regnum Dei principaliter est in interioribus, consequenter in iis sine quibus illa non possunt esse, non autem in differentibus. 1 2. q. 108. 1 ad 1.

1 Regula actuum humanorum duplex, s. humana ratio, et lex æterna, scilicet Deus. Sicut etiam est duplex regula voluntatis hominis, scilicet regula regulans, id est, voluntas divina, et regula regulata, id est, voluntas unius hominis, respectu voluntatis alterius. Nam voluntas unius hominis, secundùm se considerata, non est regula voluntatis alterius, sed inquantum voluntas proximi est hærere voluntati Dei, quod fit per consequens regula secundùm primam regulam. 1 2. q. 19. 4. o. et q. 21. 1. c. et q. 65. 2. 4. c. et q. 71. 6. c. et q. 74. 7. c. et q. 90. 1. c. et 2 2. q. 3. 6. c. et q. 8. 3 ad 3. et q. 17. 1. c. et q. 19. 7. c. et q. 23. 3. 6. c. et q. 57. 1 ad 1. et q. 45. 2. o. et q. 154. 2 ad 2.

2 Aliquid continetur in regula dupliciter, scilicet ut finis, id est, actus virtutum, et ut exercitium exterius, id est, tria vota, scilicet obedientiæ, paupertatis, et continentiæ, ad quæ omnia alia ordinantur. 2 2. q. 186. 9. c.

3 Utraque religio, s. monachorum, et canonicorum regularium, ordinatur ad opera vitæ contemplativæ, inter quæ præcipua sunt ea quæ aguntur in divinis mysteriis, ad quæ ordinatur directè ordo canonicorum regularium, quibus per se competit quòd sint clerici religiosi. Sed ad religionem monachorum non per se competit ut sint clerici religiosi, ut habetur in decretis. Et ideò quamvis ordo monachorum sit arctioris observantiæ, si monachi essent laici, liceret transire ab ordine monachorum ad ordinem

canonicorum regularium; non autem e converso, ut habetur in decretis, ubi dicitur : Mandamus et universaliter interdicimus, ne quis canonicus regularis professus, nisi (quod absit) publicè lapsus fuerit, monachus efficiatur. Sed si monachi sint clerici, sacris mysteriis obsequentes, habent id quod est canonicorum regularium, cum majori arctitudine. Et ideò transire licitum erit de ordine canonicorum regularium, ad ordinem monachorum, pettà tamen superioris licentià, ut dicitur in decretis. 2 2. q. 189. 8 ad 2.

4 RELATIO secundùm esse ejus est aliquid, non autem secundùm rationem ejus, sed est ad aliquid. Alia verò prædicamenta sunt aliquid utroque modo. 1ª. q. 28. 1. 2. c.

2 Relatio realis est eorum quæ ad invicem habent ordinem et inclinationem. 1ª. q. 28. 1. c.

3 Subjectum secundùm rationem ejus nihil ponit in subjecto. 1ª. q. 28. 1. 2. c.

4 Omnis relatio fundatur in qualitate, vel quantitate, vel actione, vel passione. 1ª. q. 28. 4. c.

5 Relatio quæ est accidens, præsupponit distinctionem suppositorum, non autem relatio subsistens, s. divina, sed eam fert secum. 1ª. q. 40. 2 ad 4.

6 Relatio duplex, s. realis, et rationis. 1ª. q. 28. 1. c.

7 Relationes differentes specie non possunt terminare eamdem relationem in specie, contra Præpositivum. 1ª. q. 32. 2. c.

8 Aliquando ex parte unius extremi est tantùm una relatio, et ex parte alterius sunt multæ. 3ª. q. 35. 5 ad 3.

9 Relatio in patre differt specie à relatione in matre. 3ª. q. 35 5 ad 3.

10 Unitas et pluralitas specifica relationum sumitur ex causa, numeralis autem ex subjecto, nulla verò ex terminis. 3ª. q. 35. 5. c.

11 Idem ad seipsum non refertur aliquâ relatione reali. 1ª. q. 42. 1 ad 4. et q. 45. 5 ad 2.

12 Relatio realis requirit distinctionem suppositorum, non autem relatio rationis. 1ª. q 45. 7. c. et q. 42. 1 ad 4.

13 Relatio identitatis numeralis est relatio rationis tantùm, generica verò et specifica est relatio realis. 1ª. q. 45. 7. c. et q. 28. 1 ad 2. et 4 ad 4. et q. 42. 1 ad 4.

14 Aliâ ratione refertur dominus ad servum, et servus ad dominum. 1ª. q. 43. 8 ad 1. et 2 2. q. 81. 1 ad 3. et 3ª. q. 20. 1 ad 2. et 2. c.

15 Relatio est ens reale, licèt non omnis. 1ª. q. 43. 7. c. et q. 28. 1. c.

16 Relatio realis requirit duo extrema realia. 1ª. q. 43. 7. c. et q. 28 1 ad 2. et 4 ad 1.

17 Necesse est quòd procedens et id à quo procedit, quando sunt ejusdem naturæ, sint in eodem ordine, et habeant relationes reales. 1ª. q. 28. 1. c.

18 In iis tantùm, in quibus est eadem ratio ordinis ex utroque termino, est mutua relatio realis, ut in omni relatione consequente quantitatem. 1ª. q. 3. 7 c. et q. 28. 1. c.

19 Quando unum relativorum dependet ex altero, et non e converso, relatio est realis, tantùm in dependente. 1ª. q. 28. 1. c.

20 Relationes consequentes actionem et passionem sunt reales in utroque termino, ut motivum et mobile, pater et filius. 1ª. q. 45. 7. c.

21 Relationes consequentes tantùm operationem intellectûs in rebus sunt relationes rationis tantùm; sed quæ sunt inter verbum et intellectum, sunt relationes reales. 1ª. q. 43. 7. c. et q. 28. 1 ad 4. et 4 ad 1.

22 Relatio scientiæ ad scibile est relatio realis; e converso autem, est relatio rationis tantùm. 1ª. q. 6. 2 ad 1. et q. 13. 7. c. et 3ª. q. 35. 5 ad 3.

23 In quibus differt intellectus et intellectum, volens et volitum, potest esse relatio realis scientiæ ad scibile, voluntatis ad rem volitam non autem in Deo. 1ª. q. 28 4 ad 1.

24 In relatione sunt aliqua secundùm rationem tantùm, non autem in aliquo alio genere. 1ª. q. 28. 4. c.

25 Omnis respectus ad non ens est relatio rationis tantùm. 1ª. q. 43. 7. c.

26 Relatio rationis non est inhærens. 1ª. q. 28. 4. c.

27 Relatio rationis contingit quadrupliciter, scilicet vel quando relatio non habet aliquid in rei natura, supra quod fundetur. Et inde est, quòd quandoque contingit quòd relatio est realiter in uno, et non in alio, quia in uno habet modum quemdam supra quem fundatur, quem non habet in alio; sicut est in omnibus illis relationibus, quibus Deus ad creaturam refertur, quæ quidem realiter sunt in creatura, et non in Deo. Vel quando relatio non habet aliquam realem diversitatem inter extrema, sicut relatio identitatis. Et ideò hæc nihil ponit secundùm rem, sed solùm secundùm rationem, ut cùm dicitur, idem eidem idem. Vel quando designatur relatio aliqua entis ad non ens, ut cùm dicitur quòd nos sumus priores iis qui futuri sunt. Vel quando ponitur relatio ipsius relationis. Ipsa enim relatio per seipsam refertur, et non per aliam relationem. Et hos ultimos duos modos ponit Avicenna, sed primi duo possunt extrahi etiam ex verbis Philosophi. 1ª. q. 43. 7. c.

28 Ratio relationis dependet ex termino, sicut et motus, sed esse ejus dependet ex subjecto. 3ª. q. 2. 7 ad 2.

29 Relatio innascitur aliquando ex motu utriusque termini, et aliquando ex motu alterius termini tantùm. 3ª. q. 2. 7. c.

30 Relatio realiter potest alicui de novo advenire sine mutatione ejus. 1ª. q. 43. 7. c. et 3ª. q. 46. 6 ad 2.

31 Omnis relatio incipiens ex tempore ex aliqua mutatione causatur. 3ª. q. 2. 8. c.

32 Actionis et passionis, inquantum implicans motum, sunt aliud à relationibus quæ ex eis consequuntur. 1ª. q. 41. 1 ad 2

33 Relationes non recipiunt magis et minus. 1 2. q. 82. 4. c.

34 Relatio eadem numero est in omnibus, simul trahentibus idem. 3ª. q. 35. 5 ad 3.

35 Aliquando ex parte unius extremi est tantùm una relatio, et ex parte alterius multæ. 3ª. q. 35. 5 ad 3.

36 Nulla relatio refertur ad se, nec ad aliam per aliam relationem, sed per seipsam. 1ª. q. 42. 1 ad 4. et q. 45. 3 ad 2.

37 In divinis sunt quædam relationes reales. 1ª. q. 28. 1. o.

38 In divinis sunt tantùm quatuor relationes reales, s. paternitas, filiatio, spiratio, et processio. 1ª. q. 28. 4. o. et q. 30. 1. c. et 2. c. ad 1.

39 Relatio in divinis non est totum universale, nec omnes simul sunt aliquid majus quàm una tantùm. 1ª. q. 42. 4 ad 3.

40 Relatio in divinis potest tripliciter considerari, s. ut relatio absolutè, ut divina constituens personas, tertiò ut operatio. Primo modo sequitur operationem et processionem, secundùm nostrum modum intelligendi; secundò è converso; tertiò sunt simul. 1ª. q. 40. 4. o.

41 Oriri vel procedere non convenit relationibus divinis. 1ª. q. 28. 3 ad 3.

42 Relatio et essentia in divinis sunt idem realiter, et differunt ratione. 1ª. q. 28. 2. o. et q. 29. 4. c. et q. 39. 1. c. et q. 40. 1. c. ad 1. et q. 41. 5 ad 2. et q. 42. 6 ad 3.

43 Relatio in divinis, ut comparatur ad essentiam, et similis relationi identitatis, non autem ut comparatur ad terminum. 1ª. q. 28. 1 ad 2.

44 Relationes sunt in essentia Dei, per identitatem tantùm, sed in personis, ut in supposito. 1ª. q. 40. 1 ad 2.

45 Relationes in divinis sunt realiter ipsæ personæ, et in personis. 1ª. q. 30. 2 ad 1. et q. 32 2. c. ad 2. et q. 40. 1. o. et 2. c. ad 1. et q. 41. 6. c. et q. 42. 3 ad 2.

46 Relatio in divinis, ut origines, sunt idem re, et differunt ratione, quia origines significantur per modum actûs, ut generatio, relationes verò ut forma. 1ª. q. 40. 2. c. et q. 41. 1 ad 2.

47 Sed non sunt realiter in Deo, nec extra Deum, nec ipse Deus. 1ª. q. 13. 7. c. fi. et ad 2 et ad 4. et q. 28. 1 ad 3. et 4. c.

48 Nec sunt reales, sed rationis tantùm. 1ª. q. 6. 2 ad 1. et q. 13. 7. o. et q. 28. 1 ad 3. et q. 32. 2. c. fi. et q. 45. 3 ad 1. et 3ª. q. 35. 5. c.

49 Relationes Dei ad creaturas sunt etiam in Deo, secundùm rationem et intellectum nostrum, et angelicum, et divinum. 1ª. q. 13. 7 ad 2 et ad 4.

50 Relationes Dei ad creaturas non multiplicantur in intellectu Dei, sicut in intellectu nostro. 1ª. q. 28. 4 ad 2.

51 Non derogat simplicitati divinæ, quòd multæ relationes Dei ad creaturas prædicentur de Deo. 1ª. q. 32. 2. c. fi.

1 Relativum duplex, s. secundùm esse, et secundùm dici. 1ª. q. 13. 7 ad 1.

2 Diversitas relativorum triplex, s. realium in utroque termino, vel in altero tantùm, vel in neutro. 1ª. q. 13. 7. c.

3 Relativum in divinis dicitur quadrupliciter, s. quod refertur secundùm nomen suum, causans vel consequens relationem, implicans eam, et quod ponitur pro ea. 1ª. q. 13. 7 ad 1.

4 Relativa non sunt simul naturâ, nisi æqualiter mutuò referantur. 1ª. q. 13. 7 ad 6.

5. Relativa non sunt simul naturâ, propter ordinem rerum, sed tantùm per hoc quòd unum est de intellectu alterius, e converso. 1ª. q. 13. 7 ad 6.

1 Religio importat ordinem ad Deum, ad quem ordinat hominem. 2 2. q. 81. 1. o. fet q. 94. 1 ad 1.

2 Religio dicitur à frequenti electione divini cultûs. Vel dicitur ab iterata electione Dei negligenter amissi. Vel dicitur à religando. 2 2. q. 81. 1. c.

3 Religio est virtus reddens debitum honorem Deo. 1 2. q. 60. 3. c. et 2 2. q. 80. c. et q. 81. 2. o. et 3. c. et q. 82. 2. c. et q. 85. 3. c. et q. 84. 1. c. et q. 89. 4 ad 1. et q. 97. 3. c. et q. 98. 2. c. et q. 102. 1. c. et 103. 3. c. et q. 122. 3. 4. c. et q. 186. 1. c.

4 Religio est alia virtus à pietate. 2 2. q. 101. 3 ad 2. et q. 102. 1 ad 1.

5 Religio est una virtus, quia exhibet reverentiam Deo sub una ratione, s. ut Deus est primum principium creationis et gubernationis rerum. 2 2. q. 81. 3. o. et 4 ad 1 et ad 2.

6 Religio cæteris virtutibus imperat. 2 2. q. 81. 1 ad 1. et 4 ad 1. et 8 ad 1. et q. 88. 5 c. et q. 186. 1. c. ad 2.

7. Religio præfertur aliis virtutibus moralibus. 2 2. q. 81. 6. o. et q. 88. 6. c. et q. 183. 2. c.

8 Sicut religio est quædam protestatio fidei, spei, et charitatis, quibus homo primordialiter ordinatur in Deum, sic pietas est quædam protestatio charitatis ad parentes et patriam. 2 2. q. 101. 3 ad 1.

9 Sicut religio per excellentiam dicitur pietas, sic latria dicitur dulia, inquantum Deus est excellenter pater et dominus. 2 2. q. 103. 3 ad 1. et q. 106. 1 ad 1.

10 Omnia illa per quæ Deo reverentia exhibetur, pertinent ad religionem. 2 2. q. 83. 3. c.

11 Religiosi non subjiciunt se homini propter hominem, sed propter Deum. 2 2. q. 81. 1 ad 3.

12 In religione considerantur duo, s. cultus Dei, et Deus. Primum est materia et objectum ejus, secundum verò est finis ejus. 2 2. q. 81. 5. o.

13 Religio est in voluntate. Ideò ordinat actus aliarum potentiarum, ad Dei reverentiam. 2 2. q. 83. 3 ad 1. et q. 88. 5. c.

14 Omnes actus ejus pertinent ad cultum Dei, vel servitutem ejus. Primum respicit excellentiam Dei; secundum verò, subjectionem hominis. 2 2. q. 81. 5 ad 2.

15 Religio habet duplices actus, s. elicitos, ut sacrificare, adorare, et hujusmodi; et imperatos, s. actus aliarum virtutum 2 2. q. 81. 1 ad 1. et q. 85. 3. o. et q. 186. 1 ad 2. et q. 188. 2. c.

16 Religio habet duplices actus, s. interiores, ut principales et per se, et exteriores, ut secundarios, et propter interiores. 2 2. q. 81. 7. o. et q. 82. princ. et q. 84. 2. o. et q. 85. 2. c.

17 Religio nominat statum perfectionis. 2 2. q. 186. 1. o.

18 Status religionis ordinatur ad perfectionem charitatis, sicut ad finem. 2 2. q. 186. 7 ad 1. et 2. c. et q. 187. 2. c. et q. 188. 2. 7. c.

19 Religio est status pœnitentiæ, exercitium et schola perfectionis. 2 2. q. 186. 1 ad 4. et 2. c. et 3. c. ad 3. et 5. c. et q. 187. 6. c. et q. 188. 1. c. et q. 189. 1. c. ad 3.

20 Status religionis est spiritualis militia proficientibus, et exercitium tyrocinii incipientibus. Nam ordines sacri præexigunt sanctita-

tem, sed status religionis est exercitium quoddam, ad sanctitatem assequendam. Unde pondus ordinum imponendum est parietibus, jam per sanctitatem desiccatis; sed pondus religionis desiccat parietes homines ab humore vitiorum. 2 2. q. 189. 4 ad 3.

21 Status religionis præfertur eleemosynis, et virginitati sæcularium, quia viventes in monasteriis ad hoc quòd inhæreant Deo postponunt propriam voluntatem, et omnia quæ possunt habere. Sed virgines ad hoc postponunt veneres voluptates Et ideò virginitas non simpliciter est maxima virtutum. 4 2. q. 98. 5 ad 2 et ad 3. et 2 2. q. 152. 5. b. et c. et q. 186. 8. c.

22 Status religionis potest considerari tripliciter, scilicet ut exercitium tendendi ad perfectionem charitatis, ut quietans, et ut holocaustum. 2 2. q. 186. 7. 5.

23 Difficilius servantur præcepta Dei in sæculo quàm in religione. 2 2. q. 189. 4. 5.

24 Omnis religio sumpsit originem à discipulis Christi. 2 2. q. 188. 7. c. fi.

25 Voluntaria paupertas requiritur ut primum fundamentum ad perfectionem religionis. 2 2. q. 186. 5. o. et 4. c. ad 1.

26 Habere aliquid proprium, repugnat perfectioni religionis, non autem habere aliquid in communi; sed aliqualiter impedit, si superabundet. 2 2. q. 188. 7. o.

27 Ad perfectionem religionis requiritur perpetua continentia. 2 2. q. 88. 11. c. fi. et q. 186. 4. o.

28 Obedientia requiritur ad perfectionem religionis; quia cùm religio sit disciplina et exercitium tendendi ad perfectionem, necessaria est directio alicujus quasi magistri, quem omninò sequatur proficiens, quod fit per obedientiam ad majores. 2 2. q. 186. 5. o.

29 Votum triplex requiritur ad perfectionem religionis, s. votum paupertatis, continentiæ, et obedientiæ. 4 2. q. 108. 4. c. et 2 2. q. 186. 6. o.

30 Perfectio religionis integratur ex prædictis tribus votis. 2 2. q. 186. 7. o. et q. 188. 4 ad 2. et 2 ad 2.

31 Votum obedientiæ est præcipuum inter tria vota religionis. 2 2. q. 186. 8. o. et q. 188. 7 ad 1.

32 Interiores actus virtutum non cadunt sub voto religionis, sed religio ad eos ordinatur, vel ad finem. 2 2. q. 186. 7 ad 1.

33 Ad religionem requiritur subtractio impedientium hominem, ne totaliter feratur ad servitium Dei. 2 2. q. 186. 4. c.

34 Omnes observantiæ religionum ordinantur ad tria principalia vota, ad quæ etiam pertinet habitus, ut signum obligationis. Ideò simul datur, vel benedicitur cum professione. 22. q. 186. 7 ad 2. et q. 188. 4 ad 2.

35 Per ingressum religionis homo totaliter se mancipat Dei obsequiis. 2 2. q. 189. 3. c. ad 3.

36 In ingressu religionis recipitur tanta gratia, quanta recipitur in baptismo, et remittitur omnis pœna. Sed hoc non est quia talis ex se à satisfactione absolvatur, sed quia eo ipso quod suam voluntatem etiam in servitutem redigit propter Deum, plenarie jam pro omni peccato satisfecit, quam chariorem habet omnibus rebus mundi, de quibus tantùm potest dare, quod eleemosynis omnia peccata sua redimeret, etiam quantùm ad pœnam. 2 2 q. 189. 3 ad 3.

37 Consilium vel magna deliberatio non requiritur ad ingressum religionis secundùm se, nec quoad vires; sed quoad impedimenta, vel modos religionis per doctrinam majorum, ab iis qui sperantur prodesse, ut de ingressu religionis frequenter contingit, ex ignito sermone prædicationis, vel ex virtuosa operatione, et excellenti vita doctoris. 2 2. q. 189. 10. o.

38 Habens votum, vel juramentum minoris religionis, licitè inducitur ad majorem, non autem e converso, nisi dispensetur. 2 2. q. 189. 9 ad 3.

39 Non licet inducere aliquem ad religionem per falsam doctrinam. 2 2. q. 189. 9. c.

40 Inducens alios ad religionem, non peccat, si fiat sine violentia, simonia et mendacio, sed magnum præmium meretur. 2 2. q. 189. 9. o.

41 Licet dare, vel accipere aliquid, pro victu in monasterio, si non sit sufficiens, non autem pro ingressu religionis, quia simonia est. 2 2. q. 100. 3 ad 4.

42 Licet nutrire pauperes ad religionem, vel allicere munusculis, licèt non sit licitum ex pacto aliquid dare vel recipere pro ingressu monasterii. 2 2. q. 189. 9. c. et q. 100. 3 ad 4.

43 Presbyterii, curati, archidiaconi, possunt sine licentia ingredi religionem. 2 2. q. 184. 6. 8. c. ad 4. et q. 189. 7. o.

44 Non licet parentibus ingredi religionem, nisi proviso quòd filii educari possint. 2 2. q. 189. 6. c.

45 Non licet filiis ingredi religionem, si parentes sine eis commodè vivere non possint. 2 2. q. 189. 6. o. et q. 101. 4 ad 3 et ad 4.

46 Servus non potest recipi in religione, invito domino ejus. 2 2. q. 88. 8 ad 2 et ad 4. et q. 189. 5. c. et 6 ad 3.

47 Obligatus debitis priùs debet solvere, quantùm potest, et tunc potest ingredi religionem, licèt non possit omnia solvere. 2 2. q. 189. 6 ad 3.

48 Puer ante pubertatem potest recipi in religione de consensu parentum; sed post, etiam eis invitis. 2 2. q. 88. 8 ad 2. et 9. o. et q. 189 5. o.

49 Non exercitati in præceptis Dei debent recipi ad religionem. 22. q. 189. 1. o.

50 Faciliùs convertuntur ad religionem peccatores quàm præsumentes de sua innocentia. 4 2. q. 189. 4 ad 3.

51 Recepti simoniacè scienter post concilium generale repelluntur à suo monasterio, sine spe restitutionis, et ad perpetuam pœnitentiam, in arctiori regula debent poni, vel in alio loco ejusdem ordinis, si arctior ordo non invenitur. Si verò ante, debent poni in alio ejusdem. Vel si non potest, sint in eodem, ne vagentur, sed in loco inferiori. Si autem ignoranter, postquam renunciaverunt, possunt de novo recipi, mutatis locis. 2 2. q. 100. 6 ad 3.

52 Obligare se voto, ad ingressum religionis, est laudabile secundùm se. 2 2. q. 88. 9. o. et q. 89. 2. o.

53 Vovens ingredi religionem tenetur intrare quàm citiùs potest, nisi posuerit terminum. 2 2. q. 88. 3 ad 2. et q. 189. 5. o.

54 Vovens ingredi religionem, non tenetur ibi perpetuò manere, nisi hoc intenderit. 2 2. q. 189. 4. o.

55 Eadem ratio est de monachis, et de aliis religiosis, quoad communia omni-religioni, non autem quoad propria monachorum. 2 2. q. 188. 2 ad 2.

56 Religiosi non tenentur habere perfectam charitatem, sed ad hoc tendere, et ad hoc operam dare 2 2. q. 186. 2. c. ad 1. et 9. c.

57 Nec ad ea quæ consequuntur perfectionem charitatis sed ad hæc tendere, non contemnendo. 2 2. q. 186. 2. c.

58 Nec ad omnia exercitia, per quæ venitur ad perfectionem, sed tantùm ad taxata secundùm regulam suam. 2 2. q. 186. 2. c.

59 Nec ad omnia consilia de particularibus melioribus, sed ad essentia religioni. 2 2. q. 186. 2 ad 3.

60 Nec alia quàm sæculares, nisi quæ ad eorum vota pertinent. 2 2. q. 110. 4 ad 5. et q. 187. 3. o.

61 Nec ad opera manualia, plus quàm sæculares, nisi ad quæ tenentur ex statutis ordinis sui. 2 2. q. 187. 3. o.

62 Religiosus factus episcopus non absolvitur à tribus votis religionis, quia nihil debet habere proprium, sed est dispensator communium bonorum Ecclesiæ. Sed per accidens non tenetur obedire, si superiorem non habeat, sicut nec abbas. 2 2. q. 88. 11 ad 4. et q. 185. 8. o.

63 Professi religionem, mortui sunt mundo, et vivunt Deo. Unde non sunt revocandi ad vitam humanam occasione cujuscumque eventûs. 2 2. q. 88. 11 ad 1.

64 Nec religiosos oportet exire claustrum, ad corrigendum delinquentes. 2 2. q. 33. 2 ad 4. fi.

65 Professus non debet exire religionem, ut parentibus subveniat, sed procuret eis sicut potest cum licentia. 2 2. q. 101. 4 ad 4. et q. 189. 6 ad 1.

66 Transgressio regulæ, quoad tria vota principalia religionis, est peccatum mortale, non autem quoad alia, nisi propter præceptum vel contemptum. In quibus tamen aliis ut est silentium. solitudo, abstinentiæ, et vigiliæ graves, possunt prælati in religione ipsi secum dispensare, sicut et cum aliis. 2 2. q. 88. 11 ad 4. et q. 185. 8. o. et q. 186. 9. o. et q. 188. 5. c.

67 Licet religiosis, ex commissione prædicare, et similia. 2 2 q. 187. 4. o. et 4 ad 2.

68 Religiosis competit principaliter intendere studiis litterarum pertinentium ad doctrinam, quæ est secundùm pietatem. Aliis autem doctrinis intendere non pertinet ad religiosos, quorum tota vita divinis obsequiis mancipatur, nisi inquantum ordinantur ad sacram doctrinam. 2 2. q. 188. 3 ad 3.

69 Licet eis advocare pro monasterio, pro pauperibus, et viduis, non autem propter aliquod mundanum. 2 2. q. 71. 2. o. et q. 188. 3 ad 2.

70 Licet eis tractare negotia sæcularia, moderatè, cum licentia, ex charitate, non autem ex cupiditate. 2 2. q 18. 3 ad 2. et q. 187. 2. o. et q. 188. 2 ad 2. et q. 189. 6 ad 1.

71 Licet eis vivere de eleemosynis, quasi debitis eis dupliciter, s. ratione necessitatis triplicis i. infirmitatis, egestatis, et consuetudinis : et ratione operis quadruplicis, s. prædicationis, altaris, studii, et donationis omnium bonorum suorum monasterio. 2 2. q. 187. 4. o.

72 Licet eis mendicare pro humilitate, necessitate, vel utilitate, non aut in ex cupiditate, sicut sæcularibus. 2 2. q. 187. 3. o.

73 Licet eis uti vilibus vestibus, ad contemptum sæculi, ad pœnitentiam, et humilitatem. 2 2. q. 169. 1 ad 2. et q. 187. 6. o.

74 Religiosis militibus licet bellum facere, auctoritate principis, non autem auctoritate propriâ. 2 2. q. 188. 3 ad 4. et 4 ad 2.

75 Religiosi dicuntur dupliciter, s. communiter omnes qui per fidem colunt Deum, et specialiter, qui totam vitam suam dedicant cultui divino. 2 2. q. 81. 1 ad 5. et q. 188. 1 ad 1. et 2 ad 2.

76 Gradus religionis triplex, cui competit triplex gradus paupertatis, s. quia primum et summum gradum in religionibus tenent, quæ ordinantur ad docendum et prædicandum, quæ propinquissimæ sunt perfectioni episcoporum; secundum autem gradum tenent illæ, quæ ordinantur ad contemplationem, tertius est earum quæ occupantur circa exteriores actiones. 2 2. q. 188. 6. c. et 7. o.

77 Religionum aliquæ ordinantur ad opera vitæ contemplativæ, aliquæ verò ad opera vitæ activæ. 2 2. q. 188. 2. o. et 3. 4. 5. c.

78 Religiones sunt diversæ, principaliter secundum fines, secundariò secundùm exercitia. 2 2. q. 188. 1. o. 6. c.

79 Quædam religio convenientissimè instituta est ad prædicationes, confessiones, et alia hujusmodi spiritualia. 2 2. q. 188. 4. o.

80 Et ad studium, quia illud illuminat, removet errores, prodest ad prædicandum, et hujusmodi, domat luxuriam et avaritiam, et valet ad obedientiam. 2 2. q. 188. 5. o.

81 Et aliqua ad militandum, non quidem propter aliquid mundanum, sed ad defensionem divini cultûs, et proximi. 2 2. q. 188. 3. o. et 4 ad 2 et ad 5.

82 Summum gradum in religionibus tenent, quæ ordinantur ad docendum et prædicandum, secundum verò quæ ad contemplandum, tertium autem quæ ad opus exterius secum. Et in singulis præeminent, quæ sunt ad altiorem actum in eodem genere, vel ad plura, vel quæ habent statuta convenientiora ad suum finem consequendum, non autem quæ est arctior. 2 2. q. 188. 6. o. et q. 189. 8 ad 1.

83 Religio principaliter est melior, cujus finis est potior, id est, ad majus, vel ad plura; secundariò autem, quæ meliùs proportionatur fini. 2 2. q. 188. 6. o. et q. 189. 8. c.

84 Religio tantò perfectior est secundùm paupertatem, quantò habet eam magis proportionatam suo fini. 2 2. q. 188. 7. c. ad 1.

85 Religio ordinata ad actiones corporales esset imperfecta, si careret divitiis in communi

non autem aliæ. 2 2. q. 188. 7. c. et q. 189. 8 ad 2.

86 Religio solitariorum est perfectior quàm socialis, sed periculosissima est imperfectis. 2 2. q. 188. 8. o.

87 Transire de una religione in aliam, non est laudabile secundùm se, quia faciliùs proficitur in prima, et relicti scandalizantur, nisi fortè propter magnam utilitatem, vel necessitatem. Sed laudabiliter transitur tripliciter, s. zelo perfectioris religionis, vel quæ meliùs servatur, licèt sit mitior, vel propter infirmitatem. In primo debet peti licentia, propter humilitatem, sed negari non potest: tamen si non constet, requiritur judicium superioris, sicut et in secundo, sed in tertio requiritur dispensatio. 2 2. q. 189. 8. o.

88 Nulla satisfactio æquipollet pœnitentiæ religiosorum. 2 2. q. 189. 3 ad 3.

89 Status sæcularium periculosior esse dicitur quàm religionis status. 2 2. q. 189. 4 ad 3. fi.

90 Cùm quis non possit Deo oblationem præstare ex re aliena, non potest vir seipsum Deo offerre sine consensu uxoris, cujus suum corpus consummatione matrimonii esse dicitur. Suppl. q. 61. 1. o.

91 Sicut post carnalem copulam solvitur matrimonium per mortem carnalem, ita ante copulam carnalem, quod solum est vinculum spirituale, matrimonium dirimi potest, per ingressum in religionem, cùm religio sit quædam mors spiritualis. Suppl. q. 61. 2. c.

92 Potest mulier mortuo viro spiritualiter per ingressum religionis alteri nubere, sicut etiam idem ei licet, viro defuncto morte corporali. Suppl. q. 61. 3. o.

Religiosi crucifixi cum Christo dicuntur, qui quælibet arctioris disciplinæ instituta subeunt, secundùm Bedam. 3ª. q. 46. 11. c.

Reliquiæ sanctorum, vel divina verba, licitè portantur suspensa ad collum, si portentur ex fiducia Dei et sanctorum, quorum sunt reliquiæ. Si autem circa hoc attendatur aliquid aliud vanum, putà quòd vas in quo sunt, esset triangulare, aut aliquid aliud hujusmodi, quod non pertineret ad reverentiam Dei et sanctorum, esset superstitiosum et illicitum. 2 2. q. 96. 4 ad 3.

Remedium duplex, contra malum, s. impediens futurum, et removens malum præsens. 1 2. q. 42. 6 ad 1.

Reminiscentia est inquisitio ejus, quod excidit à memoria, et prior ea est tantùm in parte sensitiva, et tantùm in homine. 1ª. q. 78. 4. c. fi. ad 5. et 1 2. q. 74. 3 ad 1.

Ex parte memorativæ, non solùm habet homo memoriam, sicut cætera animalia, in subita recordatione præteritorum, sed etiam habet reminiscentiam, quasi syllogisticè inquirendo, præteritorum memoriam, secundùm individuales intentiones. Et illam eminentiam habet cogitativa et memoria in homine, non per id quod est proprium sensitivæ partis, sed per aliquam affinitatem et propinquitatem ad rationem universalem, secundùm quamdam refluentiam. Et ideò non sunt aliæ vires, sed eædem, perfectiores quàm sint in aliis animalibus. 1ª. q. 78. 4. c. fi. ad 5.

Remissio in puniendo opponitur directè crudelitati, non autem sævitiæ. Nec est vitium nisi contra justitiam. 2 2. q. 159. 2 ad 3.

Remuneratio. Bona facta sine gratia remunerantur in præsenti. 22. q. 85. 16. o. et q. 178. 2 ad 1. et 3ª. q. 82. 6. c. et 7 ad 3.

Remunerator. Inquirentibus se, Deus remunerator est. 2 2. q. 2. 3. b. et 3ª. q. 56. 2 ad 3.

Reniti. Licèt votum eorum, qui sunt alterius potestati subditi, non sit firmum, sine consensu eorum, quibus subjiciuntur, non tamen peccant vovendo, quia in eorum votis intelligitur debita conditio, s. si suis superioribus placuerit, vel si non renitantur. 22. q. 88. 8 ad 4. et 3ª. q. 28. 4. o.

Reparatio. Reparari naturam humanam post lapsum, fuit congruentissimum ex parte Dei; quia in hoc manifestatur misericordia, potentia, et sapientia ejus, et ex parte naturæ humanæ, et universi. 3ª. q. 1. 1. c.

1 **Reprobatio** Dei est pars providentiæ, respectu eorum qui exciderunt à beatitudine; sicut prædestinatio, respectu eorum qui divinitùs ordinantur ad eam. 1ª. q. 23. 3. c.

2 Reprobatio addit supra præscientiam, voluntatem permittendi peccare, et inferendi pœnam æternæ damnationis. 1ª. q. 23. 3. c.

3 Reprobatio Dei non subtrahit aliquid de potentia reprobati. Ideò dicit impossibilitatem conditionatam ad gratiam, non autem absolutam. 1ª. q. 23. 3 ad 3.

4 Deus reprobat aliquos homines. 1ª. q. 23. 3. o. et 4. c.

1 **Reptile** est animal cujus corpus non multùm elevatur à terra per instrumenta motûs, sed repit vi costarum, ut serpens, vel vi annulorum, ut annulosa, vel vi oris, ut quidam vermis, vel vi penularum, ut pisces. 1ª. q. 72 ad 2.

2 Reptilium quædam sunt aquatica, et quædam terrestria: ideò commemorantur in Scriptura cum utroque elemento. 1ª. q. 71. o. et q. 72 ad 1.

1 Cùm conjugii fines sint ita à lege naturæ constituti, ut perpetuò liberi educentur, hæredesque instituantur, meritò eodem jure vir ab uxore separari non potest. Suppl. q. 67. 1. o.

2 Sive inseparabilitas matrimonii inter prima præcepta legis naturæ, sive inter secunda contineatur, sub dispensatione cadere potest. Suppl. q. 67. 2. o.

3 Non licebat Dei mandato sub lege Moysi uxorem repudiare, sed propter duritiam cordis Judæorum illis permittebatur, ut majus malum evitaretur. Suppl. q. 67. 3. c.

4 Cùm mulier quanto tempore vir vivit alligata sit legi viri, non potest etiam repudiata alteri nubere, nisi ex dispensatione divina ei permissum fuerit. Suppl. q. 67. 4. o.

5 Ne temerè uxorem vir repudiaret, prohibitum fuit ne semel ab eo repudiatam denuò in uxorem acciperet. Suppl. q. 67. 5. c.

6 Repudii proxima causa est, odium viri in uxorem, quod cùm ex aliqua causa contrahatur, alias esse causas, sed remotas, repudii fatendum est Suppl. q. 67. 6. o.

7 Causa repudii in libello particulatim non scribebantur, sed generatim. Suppl. q. 67. 7. c.

4 Requiri ad aliquid contingit quadrupliciter, s. ut præparans, perficiens, coadjuvans et concomitans. 1 2. q. 4. 1. c.

2 Quandocumque multa requiruntur ad unum, necesse est unum eorum esse principale. 2 2. q. 49. 6 ad 1.

Res est unum de transcendentibus. Ideò est communis, et indifferens, ad absolutum et relativum. 1ª. q. 39. 3 ad 3.

Respectus diversi Dei ad creaturam sunt in Deo ab æterno. 1ª. q. 13. 7 ad 3.

1 Restitutio est actus justitiæ commutativæ, quia nihil aliud videtur esse quàm aliquem statuere in possessionem rei suæ. 2 2. q. 64. principio et q. 62. 1. o. et 2. 3. c.

2 Restitutio malè ablati est de necessitate salutis, quantùm possibile est. 2 2. q. 62. 2. o. et 79. 3 ad 2.

3 Restitutio propriè est tantùm debiti, et in rebus exterioribus, quia supponit identitatem, sed transfertur etiam ad actiones et passiones. 2. q. 62. 1 ad 1 et ad 2.

4 Quando res non est restituibilis, sicut membrum mutilatum, debet fieri recompensatio, quantùm possibile est. 2 2. q. 62. 2 ad 1.

5 Restitutio debet statim fieri, vel dilatio peti ab eo qui potest concedere usum rei, quia implicat præceptum negativum quod obligat semper, et ad semper. 2 2 q. 33. 2. c. et q. 62. 8. o.

6 Ante sententiam judicis, sufficit restituere simplum, sed post eam, tenetur etiam ad pœnam pro culpa. 1 2. q. 105. 2 ad 9. et 2 2. q. 62. 3. o. et 4. c.

7 Restitutio præfertur subventioni parentum, nisi in extrema necessitate. 2 2. q. 31. 3 ad 3. et q. 32. 7 ad 3. et q. 62. 3 ad 4.

8 Qui rem alienam accepit injuriosè, vel ad sui utilitatem, tenetur restituere, etiam si amisit eam. 2 2 q. 62. 6. o.

9 Quicumque est causa, injustè acceptionis, directè vel indirectè, tenetur ad restitutionem. 2 2. q. 62. 7. c.

10 Qui habet rem alienam, tenetur restituere, ratione rei; qui verò eam abstulit, tenetur restituere, ratione actionis injuriosæ. 2 2. q. 62. 6. c. ad 1.

11 Principes tenentur ad restitutionem, si latrones increscant, quia redditus quos habent, sunt quasi stipendia, ut conservent justitiam. 2 2. q. 62. 7. c. ad 3

12 Impediens aliquem injustè, ne acquirat præbendam, tenetur ad restitutionem ad arbitrium boni viri, non autem si justè impedit. 2 2. q. 62. 2 ad 4.

13 Suffodiens semina, vel tenens pecuniam creditoris, ultra terminum præfixum, tenetur restituere : non quidem totum lucrum possibile, sed secundùm æstimationem, pensatis periculis, laboribus et expensis. 2 2. q. 62. 4 ad 1 et ad 2.

14 Inveniens aliquid, quod de propinquo fuit alicujus, non habentis illud pro derelicto, tenetur ad restitutionem, non autem si nunquam fuerat alicujus, ut gemmæ in littore, vel tantùm antiquitùs, ut thesauri, sed conceduntur occupanti, tamen secundùm leges civiles, medietas debetur domino agri. 2 2. q. 66. 5 ad 2.

15 Quando unus totum restituit, alii non tenentur principali, sed debent refundere partem suam solventi totum. 2 2. q. 62. 6 ad 3. et 7 ad 2.

16 Restitutio potest fieri per confessorem secretè, ne crimen detegatur. 2 2. q. 62. 6 ad 2.

17 Restitutio semper debet fieri ei, à quo aliquid ablatum est. 2 2. q. 62. 3. o.

18 Si is cui restitui debet aliquid, mortuus est, debet dari hæredibus ejus. 2 2. q. 62. 5 ad 3.

19 Si verò ignotus sit, debet dari pauperibus, præmissâ diligenti inquisitione. 2 2. q. 62. 3 ad 3.

20 Si autem sit multùm distans, debet ei mitti, præcipuè si sit res magni valoris, vel debet deponi. 2 2. q. 62. 5 ad 3.

21 Quando prælatus injustè concedit res ecclesiæ, debet restitui ecclesiæ, ut deveniant ad successorem ejus. 2 2. q. 62. 3 ad 5.

1 Resurrectio significatur per octavam, triplici ratione, s. ad excludendum quorumdam falsam opinionem, propter duplicem vitam, s. activam et contemplativam, quarum una significatur per quaternarium, et alia per ternarium et quia resurrectio octavâ ætate erit. 1 2. q. 102. 3 ad 1. et 3ª. q. 70. 3 ad 3.

2 Et erit miraculosa simpliciter, s. ex parte principii supernaturalis, i. Dei, sed erit naturalis secundùm quid, s. ratione termini. 1ª. q. 105. 7 ad 2.

3 Omnes resurgent in ætate juvenili, non quidem quoad numerum annorum, sed quoad staturam. 3ª. q. 46. 9 ad 4.

4 Omnes resurgent immortales, et incorruptibiles, etiam secundùm corpus. 1ª. q. 97. 3. c.

5 Natura mortalitatis non auferetur à resurgentibus, sed erunt ejusdem speciei, sicut nunc. 3ª. q. 54. 2 ad 2.

6 Corpora sanctorum post resurrectionem erunt impassibilia propriè, ex dominio animæ supra corpus, et magis, in magis beatis, et non naturâ quinti corporis, ut quidam dicunt, quia corpus quintum non venit materialiter ad compositionem corporis humani. Et impossibile est dicere, quòd aliqua virtus qualis est virtus corporis cœlestis, transferat corpus humanum ad proprietatem gloriæ, qualis est impassibilitas corporis gloriosi, cùm immutationem corporis humani Apostolus attribuat virtuti Christi. Et etiam non potest natura cœlestis ita dominari in corpore humano, quin natura elementaris remaneat, cui ex essentialibus suis principiis passibilitas inest. 1ª. q. 97. 3. c.

7 Hæc est impassibilitas, non tollet sentire, sed omnes sensus beatorum simul erunt in actu proprio, per immutationem spiritualem ab objecto exteriori. 1 2. q. 3. 3. c.

8 Tunc non erit usus ciborum, veneris eorum, somni, et hujusmodi. 1ª. q. 97. 3. c.

9 Necessarium fuit Christum resurgere quintuplici ratione, s. ad commendationem divinæ justitiæ, ad confirmationem fidei nostræ, ad sublevationem nostræ spei, ad informationem vitæ fidelium, et ad complementum nostræ salutis. 3ª. q. 53. 1. o. et 2. c. et 3 ad 1.

10 Christus convenienter resurrexit tertiâ die, et non statim, nec in fine mundi, ad confirma-

tionem fidei, de humanitate et deitate ejus. 3ª. q. 54. 4. o. et q. 55. 2. o.

41 Christus resurrexit mane diluculo. 3ª. q. 54. 4 ad 3. et q. 55. 2 ad 3. et q. 83. 2 ad 4.

42 Corpus Christi resurrexit gloriosum et integrum, cum qualibet parte ejus. 3ª. q. 54. 2. 3. o. et q. 55. 6 ad 4.

43 Resurrectio Christi non debuit primò manifestari omnibus, sed gradatim. Et primò mulieribus : ut mulier quæ primò nuntium mortis ad hominem detulit, primò etiam vitam resurgentis Christi, in gloria, nuntiaret; et similiter ut ostenderetur quoad assequendam gloriam, ibil facere sexuum differentiam; sed si majori charitate ferveant, majori etiam gloriâ refulgeount in regno beatorum. 3ª. q. 56. 2. c. et q. 55. 4. o.

44 Nec immediatè ipsa resurrectio debuit ab hominibus videri, sicut ejus ascensio, ex eo quòd Christus non rediit resurgendo, ad vitam communiter hominibus notam, sed ad vitam immortalem et Deo conformem. Et quia quæ supra hominem sunt, per angelos debent nuntiari hominibus, ideò resurrectio Christi debuit per angelos hominibus nuntiari 3ª. q. 55. 2. o.

45 Christus post resurrectionem suam apparuit pluries, ut ostenderet veritatem resurrectionis. Sed non conversatus est cum discipulis suis continuè, sicut priùs, ut ostenderet gloriam suam. 3ª. q. 55. 3. o.

46 Christus convenienter et sufficienter probavit resurrectionem suam, duplici testimonio, angelorum et sacræ Scripturæ, et argumentis, est, signis evidentibus. 3ª. q. 55. 5. 6. o.

47 Christus fuit primus resurgens simpliciter, sed aliqui priùs secundùm quid, quia iterùm mortui sunt. 3ª. q. 27. 3. c. fi. et q. 55. 3. o. et q. 56. 1. c. ad 3.

48 Qui cum Christo resurrexerunt mortui sunt iterùm, secundùm Augustinum et Hieronymum, licèt Hieronymus aliquando videatur dicere quòd non. 3ª. q. 55. 3 ad 2.

49 Christus secundùm divinitatem fuit causa suæ resurrectionis, non autem secundùm humanitatem. 3ª. q. 55. 4. o.

20 Resurrectio Christi est causa efficiens et exemplaris resurrectionis nostræ, quoad corpora, et quoad animas per gratiam, tamen virtute principalis causæ, s. justitiæ Dei. 3ª. q. 54. 2. c. et q. 56. 1. 2. o. et q. 59. 2. c. fi. et q. 62. 3 ad 1.

21 Resurrectio Christi est causa exemplaris reparationis vitæ nostræ, et mors Christi, destructionis mortis nostræ, licèt utraque sit causa effectiva utriusque. 3ª. q. 56. 1 ad 4. et q. 62. 6 ad 1 et ad 3.

22 Exemplaritas resurrectionis Christi propriè se extendit tantùm ad bonos, licèt efficientia ejus propriè se extendat ad resurrectionem tam bonorum quàm malorum. 3ª. q. 56. 1 ad 3.

23 Fatendum est resurrectionem esse, in qua anima suo corpori in perpetuum unietur. Suppl. q. 75. 1 c.

Necesse est sicut unum, ita et omnes resurgere. Suppl. q. 75. 2. o.

24 Resurrectio simpliciter non est naturalis, sed miraculosa. Suppl. q. 75. 3. c.

25 Christus suâ resurrectione nos æternâ resurrectione donavit. Suppl. q. 76. 1. o.

26 Christus tubâ, i. suâ voce imperante, dormientes excitabit. Suppl. q. 76. 2. o.

27 In resurrectione utetur Christus ministerio angelorum in his quæ corporaliter fieri debent. Suppl. q. 76. 3. c.

28 Convenienter humanorum corporum resurrectio usque ad finem mundi differtur. Suppl. q. 77. 1. c.

29 Tempus futuræ resurrectionis naturali, nec revelatione divinâ numerari potest. Suppl. q. 77. 2. c.

30 Probabiliter videtur resurrectio futura in crepusculo. Suppl. q. 77. 3. o.

31 Resurrectio divina respectu eorum quæ immediatè agentur divinâ virtute fiet subitò, respectu eorum quæ immediatè per angelos agentur, fiet successivè. Suppl. q. 77. 4. c.

32 Necessarium est fateri omnes mortuos à morte resurrecturos esse. Suppl. q. 78. 1. o.

33 Ex auctoritate Scripturæ et ordine naturæ necessariè asseritur, resurrectionem omnium fore à cineribus. Suppl. q. 78. 2. c.

34 Ex divina providentia constitutum est, illos cineres de integro animæ conjungi in mortuorum resurrectione, et ita in illis cineribus nulla est inclinatio naturalis ad naturam. Suppl. q. 78. 3. o.

35 Cùm resurrectio dici non possit, nisi anima ad idem corpus redeat, in resurrectione anima idem corpus numero resumet. Suppl. q. 79. 1. o.

36 Hæreticum est dicere eumdem hominem non resurrecturum. Suppl. q. 79. 2. c.

37 In resurrectione humani corporis idem situs servabitur, maximè quantùm ad partes essentiales. Suppl. q. 79. 3. o.

38 Omnia corporis humani membra resurgent. Suppl. q. 80. 1. c.

39 Capilli et ungues resurgent in humano corpore. Suppl. q. 80. 2. c.

40 Humores cùm pertineant ad perfectionem humanæ naturæ, resurgent cum homine. Suppl. q. 80. 3. o.

41 Conveniens est ut omne id quod est de veritate humanæ naturæ resurgat. Suppl. q. 80. 4. c.

42 Solùm id quod est in homine materialiter, pertinens ad veritatem humanæ naturæ, resurget cum ipso. Suppl. q. 80. 5. o.

43 Conveniens est ut homines resurgant in juvenili ætate. Suppl. q. 81. 1. o.

44 Homines resurgent ejus staturæ, cujus aut erant aut futuri erant in juventute. Sup. q. 81. 2. o.

45 Homines in diverso sexu resurgent. Suppl. q. 82. 3. c.

46 Resurrectio non est futura in vita animali. Suppl. q. 81. 4. o.

47 In resurrectione oportet ut quisque operum suorum notitiam habeat. Suppl. q. 87. 1. c.

48 Necesse est ut cuilibet sua et aliorum præmiatio vel condemnatio manifesta sit. Suppl. q. 87. 2. c.

49 Etsi in instanti aliquis non sit visurus singula, tamen brevissimo tempore auxilio divinæ virtutis omnia particularia considerabit. Suppl. q. 87. 3. o.

Rhetorica est ex conjecturis ad suspicionem, quia quandoque non fit completè fides, vel omnio, sed suspicio quædam; quia non totaliter declinatur ad unam partem conductionis, licet magis declinetur in hanc, quàm in illam; sed dialectica est ex probabilibus ad opinionem. 2 2. q. 48. c. fi.

1 Retributio proportionalis, ex debito legali, si est ex pacto, pertinet ad justitiam commutativam; si verò ex debito honestatis, pertinet ad virtutem gratiæ, sive ad gratitudinem. 2 2. q. 106. 1 ad 2.

2 Retributio Dei duplex, s. pro bonis impletis, et pro beneficiis. 3ª. q. 56. 2 ad 3.

1 Revelatio. Triplicitèr aliquid cognoscitur, s. per revelationem, per seipsum, et hoc certitudinaliter, et conjecturaliter per aliqua signa. 1 2. q. 112. 5. c.

2 Revelare secreta, in malum personæ, est contra fidelitatem, nisi vergat in periculum aliorum, vel nisi propter bonum commune, contra quod nullum debet recipi secretum. 2 2. q. 68. 1 ad 3. et q. 70. 1 ad 2.

3 Revelatio Dei fit ad inferiores per superiores, sicut ad homines per angelos. 2 2. q. 2. 6. c.

4 Nullus unquam purus homo habuit revelationem à Deo, nisi mediantibus angelis. 1ª. q. 98. 3. c. et 3ª. q. 55. 2. c.

5 Plura, et excellentiùs de mysteriis gratiæ revelata sunt angelis et apostolis quam prophetis. 1ª. q. 57. 5 ad 3.

6 Fides nostra innititur revelationi apostolis et prophetis factæ, non autem alii revelationi. 1ª. q. 1. 8 ad 2. et 2 2. q. 172. 6 ad 1.

7 Multis gentilibus revelationes factæ sunt de Christo, ut patet de Sibylla. 2 2. q. 2. 7 ad 3. et q. 172. 6 ad 1.

8 Potest aliquis scire se habere gratiam per revelationem. 1 2. q. 112. 5. c.

9 Revelat Deus hoc aliquando aliquibus, ex speciali privilegio, ut securitatis gaudium etiam in hac vita, in ei incipiat, et confidentiùs et fortiùs magnifica opera prosequantur, et mala præsentis vitæ sustineant. 1 2. q. 112. 5. c. ad 4 et ad 5.

10 Non tamen revelat hoc omnibus, ne s. non prædestinati desperent, et ne securitas in prædestinatis negligentiam pariat. 1ª. q. 23. 1 ad 4.

11 Revelatum fuit Paulo quòd esset in gratia. 1 2. q. 112. 5. c.

1 Reverentia directè respicit personam excellentem: ideò, secundùm diversas rationes excellentiæ, diversæ sunt species ejus. 2 2. q. 104. 2 ad 1.

2 Reverentia Dei in communi est de dictamine rationis naturalis, non autem determinatio ejus. 2 2. q. 81. 2 ad 3.

3 Revereri est actus timoris, sed ut debetur Deo, est actus latriæ. 2 2. q. 81. 2 ad 1.

4 Christus, secundum quòd homo, præ cæteris habuit pleniorem affectum reverentiæ ad Deum. 3ª. q. 7. 6. c. fi.

5 Revereri homines ratione alicujus divini in eis, s. gratiæ, virtutis, vel naturalis imaginis Dei, est laudabile, non autem ut sunt contrarii Deo. 2 2 q. 19. 3 ad 1. et q. 25. 1 ad 1.

6 Quæ habent aliquam excellentiam, solent haberi in reverentia, non autem omnia: ideò consuetudo hominum inolevit, ut reges et principes, quos oportet in reverentia haberi à subditis, et pretiosioribus vestibus ordinentur, et etiam ampliores, et pulchriores habitationes habeant, et propter hoc oportuit ut aliqua specialia tempora, et speciale tabernaculum, et specialia vasa, et speciales ministri ad cultum Dei ordinarentur in lege, ut per hoc animi hominum, ad majorem Dei reverentiam adducerentur. 1 2. q. 102. 4. c.

Prudentia et justitia sunt maximè propriæ regi. 2 2. q. 50. 1 ad 1.

Ritus Judæorum tolerantur ab Ecclesia, propter figuram, in testimonium nostræ fidei, non autem ritus aliorum infidelium, atque hæreticorum, nisi ut vitetur majus malum, quia, s. ad vitandum scandalum, vel dissidium, quod ex hoc posset provenire, vel ut faciliùs convertantur. 2 2. q. 10. 11. o.

1 Rixa est contradictio in factis, s. mutua percussio, et particulare bellum, sine auctoritate publica; sed contentio importat quamdam contradictionem verborum in verbis. 2 2. q. 41. 1. c. et q. 42. 1. c.

2 Qui publicâ potestate invadunt, non rixantur, nec peccant, sed qui eis resistunt, injustè se defendendo. 2 2. q. 41. 1 ad 5.

3 Rixa invadentis injustè est semper peccatum mortale, sed in defendente, nullum est peccatum; vel veniale, s. quando aliquis levis motus odii vel vindictæ se immiscet, vel mortale, s. quando offirmato animo, ex odio contra impugnantem insurgit, ad eum occidendum, vel eum graviter lædendum. 2 2. q. 41. 1. o. et q. 42. 2. c.

4 Rixa oritur proximè ex ira, sed ex concupiscentia, sicut ex prima radice, et jactantia occasionaliter, et ex odio per accidens. 2 2. q. 57. 2 ad 1. et q. 41. 2. o. et q. 158. 7. c.

5 Odium et discordia sequuntur ex rixa, in rixantibus. 2 2. q. 41. 2 ad 5.

Ruth Moabitis, quæ mulier virtutis erat, significat Ecclesiam de gentibus. Et conversa ad Deum, intravit ecclesiam, licèt esset Moabitis. 1 2. q. 105. 3 ad 1.

S

1 **Sabbatum**, inter cætera festa, tantùm præcipitur in Decalogo, quia figurabat generalia beneficia Dei, scilicet creationis, et beatitudinis. 1 2. q. 100. 5. c. ad 2. et q. 102. 4 ad 10. et 2 2. q. 122. 4. c. ad 2.

2 Sabbatum præcipitur Judæis triplici ratione, scilicet propter avaritiam, ut vacent divinis. Secundò ne errent circa creationem. Tertiò ut significet triplicem quietem, scilicet Christi in sepulcro, mentis à peccatis, et beatorum in patria. 1 2. q. 100. 5 ad 2. et q. 102. 4 ad 10. et q. 105. 2 ad 9. fi. et 2 2. q. 122. 4. o

3 Opera servilia prohibita in sabbato, mysticè sunt peccata, sed ad litteram sunt opera servorum, id est, mecanica. 2 2. q. 187. 3. c.

4 Opera servilia prohibita in sabbato, sunt principaliter peccata mortalia, secundò opera propria servorum: non autem peccata venialia, nec opera quæ sunt ad cultum Dei, nec opera spiritualia, nec necessaria ad salutem corporis,

vel animæ, vel rerum exteriorum. 1 2. q. 100. 8 ad 4. et q. 107. 2 ad 4. et 2 2. q. 40. 4. o. et q. 122. 4 ad 3. et 3ª. q. 40. 4 ad 1 et ad 3.

5 In observantia sabbati, sanctificatio est finis; sed præceptum est cessare ab opere servili, id est, mecanico. 2 2. q. 122. 4 ad 3.

6 Circumcisio et sacrificia licebant Judæis in sabbato. 2 2. q. 122. 4 ad 3.

7 Licuit Machabeis in sabbato pugnare, Heliæ fugienti itinerare, apostolis evellere spicas. 1 2. q. 100. 8 ad 4. et 2 2. q. 40. 4. o. et q. 122. 4 ad 3. et 3ª. q. 40. 4 ad 3.

8 Christus non solvebat sabbatum, nisi secundùm apparentiam. 1 2. q. 107. 2 ad 4. et 3ª. q. 40. 4 ad 1.

9 Judæi melius facerent laborare sabbato quàm ludis et otio vacare: ideò magis contra hoc præceptum agit, qui peccat in die festo, quàm qui aliud corporale opus licitum facit. 2 2. q. 122. 4 ad 3.

1 SACERDOS fuit Christus simul, et hostia pacificorum, et hostia pro peccato, et holocaustum. 3ª. q. 22. 1. 2. o. et q. 84. 7 ad 4.

2 Christus est sacerdos secundùm quòd homo, non autem secundùm quòd Deus. 3ª. q. 22. 3 ad 1.

3 Christus simul fuit sacerdos, rex, et legislator, non autem alii homines. 3ª. q. 22. 1 ad 3. et q. 31. 2. c. ad 2. et q. 59. 4 ad 1.

4 Christus est totius sacerdotii origo. 3ª. q. 50. 4.

5 In Christo est divini sacerdotii plenitudo. 3ª. q. 63. 6. c.

6 Christus excellentiùs angelis habuit potestatem sacerdotalem, quia fuit major eis secundùm utramque naturam, et angeli fuerunt ministri sacerdotii ejus. 3ª. q. 22. 1 ad 1.

7 Christus in triduo mortis fuit sacerdos, quia sacerdotium convenit homini ratione animæ, id est, in qua est character ordinis. Unde per mortem, homo non perdit ordinem sacerdotalem, multò minùs Christus, qui est totius sacerdotii origo. 3ª. q. 50. 1 ad 3.

8 Christo non convenit suscipere in se characterem, vel effectum sui sacerdotii, quia ipse est fons totius sacerdotii, nisi secundùm quid, s. ratione impassibilitatis suæ. 3ª. q. 22. 4. o.

9 Sacerdotium Christi manet in æternum, ratione consummationis, et finis, s. beatitudinis sanctorum, non autem ratione expiationis, vel passionis Christi, nisi virtualiter. 3ª. q. 22. 5. o. et 6. c. et q. 63. 5. c.

10 Sacerdotium Christi facit duo, quæ requiruntur ad perfectam emundationem peccatorum, s. gratia quoad culpam, et satisfactio, quoad reatum. 3ª. q. 22. 3. o.

11 Homo fit particeps sacerdotii Christi per omnia sacramenta, percipiendo aliquem effectum ejus. 3ª. q. 63. 6 ad 1.

12 Christus noluit nasci de sacerdotibus, ne videretur idem sacerdotium ejus, et vetus; sed vetus erat figura ejus. 3ª. q. 22. 1 ad 2.

13 Sacerdotium ante legem erat tantùm secundùm determinationem humanam quæ hanc dignitatem primogenitis attribuebat. 1 2. q. 103. 1 ad 3.

14 Sacerdotium veteris legis fuit figura sacerdotii Christi, sed multùm distans, quia nec æternum, nec mundans peccata. 3ª. q. 22. 1 ad 1. et 4. c. ad 3. et 5. c. ad 2. et 6. c.

15 Sacerdotium Christi dicitur secundùm ordinem Melchisedech, quia excellentia ejus ad sacerdotium legale figurabatur per illud. 3ª. q. 22. 6. o.

16 Sacerdotium Christi, quoad oblationem expressiùs figurabatur per sacerdotium legis quàm per sacerdotium Melchisedech, scilicet in effusione sanguinis. Sed quoad participationem et effectum ejus, in quo præcipuè attenditur excellentia ejus, est e converso. 3ª. q. 22. 6 ad 2. et q. 61. 3 ad 3.

17 Indictus est sacerdotibus veteris legis fœminalium usus, ad tegmen pudendorum, ad excludendam idolatriam in sacris Priapi. 1 2. q. 102. 4 ad 7. fi.

18 Sacerdotium leviticum derivabatur ad posteros, secundùm originem carnis. 1 2. q. 102. 6 ad 11. et q. 105. 1 ad 4. et 3ª. q. 31. 8 ad 4.

19 Sacerdotes novæ legis tenent locum septuaginta discipulorum Christi. 2 2. q. 184. 6 ad 1. et q. 188. 4 ad 3. et 3ª. q. 67. 2 ad 2.

20 Ministri comparantur ad sacerdotem, sicut secundarium, et instrumentale agens, ad agens principale. 3ª. q. 71. 4. c.

21 Sacerdos novæ legis operatur in persona Christi. 3ª. q. 22. 4. c.

22 Sacerdos, ut peccator, participat effectum sui sacerdotii, non autem ut sacerdos. 3ª. q. 22. 4 ad 1.

23 Bonus laicus dicitur sacerdos spiritualiter, non autem quoad ordinem. 3ª. q. 82. 1 ad 1.

24 Sacerdos, inquantum medius inter Deum et hominem, habet nomen angeli. 3ª. q. 22. 4. ad 1.

25 Proprium officium sacerdotis est esse mediatorem inter Deum et populum. 3ª. q. 22. 1. c. ad 1. et 1. c. et q. 26. 1. o. et q. 82. 3. c.

26 In officio sacerdotis possunt considerari duo, s. oblatio sacrificii, et consummatio. 3ª. q. 22. 5. c. 6 ad 2.

27 In oblatione sacrificii cujuscumque sacerdotis, sunt duo, s. sacrificium, et devotio. Sed effectus proprius sacerdotii est quòd sequitur ex sacrificio. 3ª. q. 22. 4 ad 2.

28 Solus Deus remittit per se culpam, sacerdos verò ministerialiter, virtute potestatis clavium, quæ quodammodo ordinatur ad culpæ remissionem, non sicut causans, sed sicut disponens ad eam. Suppl. q. 18. 1. o.

29 Etsi ex vi clavium non tota pœna remittitur, aliquid tamen de pœna temporali sacerdos remittere potest. Suppl. q. 18. 2. c.

30 Cùm sacerdos in usu clavium sit minister Dei, tanquàm causa disponens, dimittit quodammodo culpam, non verò ligat, nisi impropriè; in pœnam autem habet potestatem et ligandi et solvendi, solvendo à pœna quam remittit, et ligando ad pœnam quæ remanet. Suppl. q. 18. 3. c.

31 Cùm sacerdos operetur in usu clavium sicut minister et instrumentum Dei tanquam principalis agentis, non potest solvere et ligare ad arbitrium, nisi inquantum à Deo sibi præscriptum est. Suppl. q. 18. 4. o.

32 Sacerdotii legalis potestas non se extendebat ad cœlestia, sed ad figuras cœlestium, et ideò

videtur quòd non habebant claves, sed in eis clavium potestas præcessit. Suppl. q. 19. 1. c.

33 In Christo oportet ponere clavem, sed altiori modo quàm sit in ejus ministris, et ideò dicitur quòd habet clavem excellentiæ. Suppl. q. 19. 2. c.

34 Clavis ordinis quæ immediatè removet impedimentum, introitus ad regnum cœlorum, competit solis sacerdotibus. Clavis verò jurisdictionis, quæ non clavis cœli, sed quædam dispositio ad ipsam dicitur, etiam aliis ministris Ecclesiæ competit. Suppl. q. 19. 3. o.

35 Non possunt sancti, quantumcumque habeant de gratia, pertingere ad effectum clavium, nisi applicentur ad hoc ut ministri, per ordinis susceptionem. Suppl. q. 19. 4. c.

36 Cùm homo sit tantùm instrumentaliter agens in usu clavium quantumcumque sit gratiâ privatus, nullo modo privatur usu clavium. Suppl. q. 19. 5. c.

37 Hæretici, schismatici et excommunicati, habent quidem potestatem quantùm ad essentiam, sed usus eis impeditur ex defectu materiæ, quia eos Ecclesia tali potestate privat, substrahendo illis subditos. Suppl. q. 19. 6. c.

38 Prælatus qui habet indistinctam potestatem in omnes, potest uti potestate clavium in omnes: qui verò sub eo distinctas potestates acceperunt, in eos solùm qui sibi commissi sunt, clavibus uti possunt, nisi in articulo necessitatis. Suppl. q. 20. 1. o.

39 Non potest simplex sacerdos remittere ea peccata, quæ sibi superior potestate jurisdictionis reservavit. Suppl. q. 20. 2. c.

40 Potest superior inferiori potestatem dare, ut in se potestate clavium utatur. Suppl. q. 20. 3. o.

1 SACRAMENTA sunt protestationes fidei. 3ª. q. 62. 6. c. fi. et q. 72. 5 ad 2.

2 Sacramentum est in genere signi, quia est rei sacræ signum. 3ª. q. 60. 1. o.

3 Sacramentum propriè non est signum cujuslibet rei sacræ, sed tantùm rei sacræ sanctificantis homines. 1 2. q. 101. 4. c. et q. 102. 5. c. et 3ª. q. 60. 2. o. et q. 64. 2. o. et 3. c.

4 Sacramentum est signum passionis Christi, gratiæ, et gloriæ. Ideò est commemoratio præteriti, demonstratio præsentis, et prognosticum futuri. 3ª. q. 60. 3. o.

5 In sacramentis requiruntur res determinatæ, ex institutione Dei. 3ª. q. 60. 5. o. et 7. c.

6 Sacramentum propriè, semper est aliqua res sensibilis. 3ª. q. 60. 4. o. et q. 61. 1. c. et q. 61. 2 ad 2.

7 In sacramentis habentibus materiam corporalem, actus humani non sunt de essentia sacramentorum, sed dispositivè se habent ad sacramenta. 3ª. q. 84. 1 ad 1.

8 Res et verba sunt unum sacramentum, inquantum conveniunt in uno, scilicet in significando, vel causando. 3ª. q. 60. 6 ad 2. et q. 62. 4 ad 1. et q. 86. 6. c.

9 Sanctificatio materiæ est de necessitate sacramenti, in aliquibus sacramentis, ut in confirmatione et extrema unctione; et in aliquibus est de solemnitate tantùm, ut in baptismo et matrimonio. 3ª. q. 66. 3 ad 5. et q. 72. 5. o.

10 Materia sacramentorum necessariò benedicitur, præter baptismum et eucharistiam, quia hæc per usum Christi benedicta sunt. 3ª. q. 72. 3. o.

11 Materia sacramenti indiget duplici benedictione. Prima cùm instituitur, secunda in usu. 3ª. q. 65. 2 ad 3. et q. 72. 5 ad 2.

12 In omnibus sacramentis, indigentibus materiâ sanctificatâ, priùs materia sanctificatur per episcopum. 3ª. q. 72. 5. o.

13 Illa quibus homines communiùs utuntur, debent sumi pro materia, vel pro forma sacramentorum. 3ª. q. 60. 5 ad 3. fi. et 7 ad 2. et q. 66. 5 ad 7. et q. 74. 1. 5. c.

14 In sacramentis, res sensibiles sunt ut materia, et verba ut forma. 3ª. q. 60. 6. c. ad 2. et 7. c. et q. 90. 2. c.

15 Sacramenta quorum effectus non dependet ab opere humano, habent materiam sensibilem, ut baptismus et confirmatio, non autem si dependet, sicut matrimonium, et pœnitentia. 3ª. q. 84. 1 ad 1.

16 Sacramenta in quibus confertur superabundans gratia, habent materiam corporalem, non autem alia. 3ª. q. 84. 1 ad 1.

17 Forma determinata verborum requiritur in sacramentis. 3ª. q. 60. 7. o.

18 In sacramentis requiruntur verba. Sed expressiùs significant in lege nova quàm in lege veteri. 3ª. q. 60. 6. o.

19 In forma cujuslibet sacramenti oportet exprimi illud, in quo substantia ejus consistit. 3ª. q. 72. 4. c.

20 Proferens corruptè verba sacramentalia, si ex industria hoc faciat, non videtur intendere facere quod facit Ecclesia: et ita non videtur perfici sacramentum. Si autem hoc faciat ex errore, vel lapsu linguæ, si sit tanta corruptio, quæ omninò auferat sensum locutionis, non videtur perfici sacramentum: cùm præcipuè corruptio fiat in principio dictionis: ut pro patris, dicat matris. Si verò non totaliter auferatur sensus locutionis ut in nomine patrias, pro in nomine Patris, nihilominùs perficitur sacramentum, licèt enim mutetur sonus sensibilis, remanet tamen intelligibilis. 3ª. q. 60. 7 ad 3.

21 Addens, minuens, transponens, mutans, vel interrumpens formam sacramentorum, perficit sacramentum, nisi intendat contra ritum Ecclesiæ, vel nisi principalis sententia mutetur. 3ª. q. 60. 8. o.

22 Sacramenta sunt necessaria ad salutem humani generis, triplici ratione, s. quia sunt illa per quæ homo ex sensibilibus de spiritualibus eruditur, per quæ affectum qui sensibilibus subjicitur, in Dei reverentiam refert, et per quæ circa ea in honorem Dei exercitatur. 3ª. q. 61. 1. o. et 3. c.

23 Sacramenta fuerunt necessaria, tempore legis naturæ post peccatum, sed indeterminata. 3ª. q. 60. 5 ad 3. et q. 61. 3. o.

24 Necesse fuit quòd per legem Moysis adderentur sacramenta determinata, supra sacramenta legis naturæ. 3ª. q. 60. 5 ad 3. et q. 61. 3. o.

25 Necesse fuit quòd in lege nova essent alia sacramenta quàm in lege veteri. 3ª. q. 60. 6 ad 3. et q. 61. 4. o.

26 Sacramenta simpliciter necessaria ad salu-

tem sunt tantùm tria : primò quidem baptismus cuilibet personæ singulari simpliciter et absolutè : pœnitentia verò post mortale peccatum. Sacramentum ordinis autem est necessarium Ecclesiæ, quia ubi non est gubernator, corruet populus pro vi. Alia verò sacramenta necessaria sunt, ut meliùs habeatur finis, id est, solus per gratiam, ita quòd non peccat quilibet ea non accipiens, nisi ea contemnat iniquo animo. 3ª. q. 62. 2. c. et q. 65. 4. o. et q. 72. 1 ad 3.

27 Sacramenta legis naturæ non obligabant ex præcepto Dei, sed secundùm mentem cujuslibet celebrabantur. 3ª. q. 60. 5 ad 3. et q. 61. 3 ad 2. et q. 70. 2 ad 1.

28 Solus Deus est institutor sacramentorum. Quæ autem per homines instituta sunt, pertinent ad solemnitatem. Quæ verò à Christo, necessaria sunt. 3ª. q. 64. 2. o. et q. 83. 5 ad 8.

29 Solus Deus operatur ut causa principalis, ad effectum interiorem sacramentorum ; sed homo et sacramenta, instrumentaliter tantùm. 3ª. q. 64. 1. 5. o. et 9. c. et q. 84. 3 ad 3.

30 Sacramenta operantur ut instrumenta divinæ misericordiæ justificantis : Dei autem est respicere ad hominis cor. 1ª. q. 57. 4. o. et 2 2. q. 44. 1. c. et q. 106. 5 ad 3.

31 Sacramentalia non pertinent ad gratiæ interioris necessitatem, sicut sacramenta. Ideò Christus reliquit ea fidelibus instituenda pro arbitrio suo. 1 2. q. 108. 2 ad 2.

32 Christus, ut Deus, operatur per auctoritatem, ad interiorem effectum sacramentorum, sed ut homo meritoriè, et efficienter, ut instrumentum principale. 3ª. q. 64. 3. o. et 4. c.

33 Omnia sacramenta novæ legis sunt immediatè instituta à Christo. 1 2. q. 108. 2. c. ad 2. et 3ª. q. 64. 3. c. et q. 66. 6. c. et q. 72. 1 ad 1.

34 Virtus Christi operatur in sacramentis, per modum sanationis, et expiationis cujusdam. 3ª. q. 52. 8 ad 2.

35 Fides ministri non est de necessitate sacramentorum. 3ª. q. 64. 9. o.

36 Devotio ministri aliquid operatur impetrando, non quidem effectum sacramentorum, sed aliquid annexum ei. 3ª. q. 64. 1 ad 2. et q. 82. 6. c.

37 Orationes quæ fiunt in collatione sacramentorum, fiunt in persona totius Ecclesiæ, et non in persona alicujus particularis. 3ª. q. 64. 1 ad 2.

38 Intentio ministri requiritur ad perfectionem sacramentorum. 3ª. q. 60. 8. c. et q. 64. 8. o.

39 Intentio virtualis sufficit ad perfectionem sacramentorum. Sed minister debet conari ad actualem intentionem, licèt non totaliter sit in potestate hominis. 3ª. q. 64. 8 ad 3.

40 Intentio Ecclesiæ, expressa in forma sacramenti, sufficit ad perfectionem ejus, nisi contrarium exprimatur exteriùs. 3ª. q. 64. 8 ad 2.

41 Perversitas intentionis, respectu sacramenti expressa, tollit veritatem sacramenti, non autem respectu sequentium. 3ª. q. 64. 10. o. et q. 74. 2 ad 2.

42 Sacramenta conferri possunt per malos ministros. 3ª. q. 64. 5. o. et 9. c.

43 Quamdiu minister Ecclesiæ qui est in peccato mortali sustinetur ab Ecclesia, subditus ejus debet ab eo sacramenta accipere, quia ad hoc est ei obligatus. 3ª. q. 64. 6 ad 2.

44 Tamen, præter articulum necessitatis, non est tutum eum inducere ad aliquid sui ordinis exequendum, durante tali conscientiâ, quam tamen deponere posset, quia in instanti gratia emundat. 3ª. q. 64. 5 ad 2.

45 Hæretici præcisi ab Ecclesia, servantes formam Ecclesiæ, conferunt sacramentum, non autem rem sacramenti. Sed graviter peccant dantes, et recipientes. Si verò non servent formam, nihil conferunt. 3ª. q. 64. 9 ad 2 et ad 3. et q. 82. 5. o. et 7 ad 2. et 8. 9. o.

46 Effectus sacramentorum duplex, s. principalis, id est, gratia, et secundarius, s. character, vel aliquis ornatus animæ, in sacramentis in quibus non imprimitur character. 3ª. q. 62. principio.

47 Quando plures actiones ordinantur ad unum effectum, in illa quæ perficit effectum principalem, consistit essentialiter sacramentum, non autem in eis quæ ad hoc disponunt, vel removent impedimentum, vel ornant, sed sunt sacramentalia. 3ª. q. 60. 2 ad 3.

48 Ubi occurrit specialis effectus gratiæ, ibi ordinatur speciale sacramentum, quia sacramenta novæ legis ad hoc ordinantur. 3ª. q. 72. 1. c.

49 Omne sacramentum producit suum effectum virtute formæ et materiæ. 3ª. q. 86. 6. c.

50 Diversa sacramenta diversimodè purgant, illuminant, et perficiunt. 3ª. q. 65. 1 ad 3.

51 In sacramento novæ legis est illuminatio gratiæ, cum purgatione. 3ª. q. 65. 1 ad 3.

52 Effectus sacramenti non impetratur oratione Ecclesiæ, vel ministri, sed ex merito passionis Christi. 3ª. q. 64. 1 ad 2.

53 Omnis efficacia sacramentorum descendit à Christo. 3ª. q. 60. principio. et q. 66. 6. c. et q. 84. 1 ad 1. et 7. c.

54 Efficacia et virtus sacramentorum est ex Deo, ut à causa principali, sed est ex passione Christi, ut à prima causa meritoria, et ut ab instrumento conjuncto ; ex fide verò, ut à continuante instrumentum agenti principali. 3ª. q. 49. 1 ad 4. et q. 61. 1 ad 1. et q. 62. 5. o. et q. 6. c. et q. 64. 1 ad 2. et 2. o. et 7. c. et q. 84. 7. c. et q. 86. 1. c. fi.

55 Sacramentum consequitur virtutem spiritualem, ex benedictione Christi, et applicatione ministri, ad usum sacramenti. 3ª. q. 62. 1 ad 3. et q. 63. 6 ad 1.

56 Omnia sacramenta sunt instituta contra aliquem defectum. 3ª. q. 65. 1. c.

57 Nullum sacramentum ordinatur specialiter, contra peccatum veniale. 3ª. q. 65. 1 ad 8.

58 Commune est omni sacramento, quod per illud exhibetur remedium aliquod, contra peccatum, per hoc quod gratiam confert. 3ª. q. 65. . c.

59 Per omne sacramentum sanctificatur homo, id est, mundatur à peccato, quod fit per gratiam. 3ª. q. 65. 6 ad 2.

60 Sacramenta Ecclesiæ ordinantur ad duo, scilicet ad perficiendum hominem in cultu Dei, et in remedium contra peccatum. 3ª. q. 65. 1. c.

61 Sacramenta veteris legis propriè dicuntur,

quæ significabant sanctitatem Christi, non quidem ut in se est, sed ut per eam sanctificamur. 3ª. q. 60. 2 ad 2.

62 Et erant prænuntia Christi venturi. 3ª. q. 60. 6 ad 3. et q. 61. 3. b. et 4. c. et q. 62. 6. c. 6.

63 Passio Christi est causa finalis sacramentorum veteris legis, quia fuerunt instituta ad eam significandam. 3ª. q. 61. 3 ad 1.

64 Sacra et sacramenta veteris legis figurabant sacra et sacramenta novæ legis, et observantiæ veteris legis conservationem populi novæ legis, quæ omnia ad Christum pertinent. 1 2. q. 101. 4 ad 1 et ad 4.

65 Sacramenta veteris legis erant plura, propter diversitatem ceremoniarum, et sacrificiorum. 3ª. q. 63. 1 ad 4.

66 Sacramenta veteris legis ... ad omnes erant tria, s. circumcisio, esus agni paschalis et purificatio à quibusdam immunditiis, ut expiatio à peccatis. Sed quoad ministros, etiam erant alia tria, scilicet consecratio sacerdotum, oblatio victimarum, esus panum propositionum, et hujusmodi, et ablutio manuum et pedum, et rasio pilorum. 1 2. q. 102. 5. c.

67 Sacramenta veteris legis sanctificabant, mancipando ad divina, non autem emundando, nec confirmando. 3ª. q. 62. 6 ad 2.

68 Et nihil interius efficiebant. Ideò dicuntur justitia carnis. 3ª. q. 72. 5 ad 3.

69 Nec purgabant à culpa, sed ab immunditia, id est, ab irregularitatibus, et impedimentis, quæ multiplicabantur à lege, propter timorem et reverentiam Dei. 1 2. q. 102. 5 ad 4 et ad 5 et ad 6. et q. 103. 2. o. et 3ª. q. 57. 4 ad 3. et q. 89. 4 ad 1.

70 Nec diluebant peccata quoad maculam, sed reatum, inquantum erant onerosa, tamen præsupposità gratiâ. 3ª. q. 62. 6 ad 2.

71 Ratio litteralis et figuralis omnium sacramentorum veteris legis exponitur. 1 2. q. 102. 3. o.

72 Nec justificabant, sed significabant fidem, quâ justificabantur patres antiqui. 1 2. q. 98. 2 ad 4. et q. 103. 2. o. et q. 107. 1 ad 3. et 3ª. q. 62. 6. o.

73 Nec habebant in se aliquam spiritualem virtutem operativam spiritualis effectûs. 3ª. q. 62. 6. c. fi. et q. 63. 1 ad 3.

74 Sacramentum dicitur tripliciter, non quidem æquivocè, sed analogicè, scilicet sacrum secretum, juramentum, et signum rei sacræ. 3ª. q. 60. 1. c.

75 In quolibet sacramento sunt tria, scilicet origo, perfectio, et finis duplex, scilicet proximus, id est, sanctificatio, et finis ultimus, scilicet vita æterna. 3ª. q. 60. 3. c.

76 Differentia inter sacra, sacramenta, sacrificia et observantias. 1 2. q. 101. 4. o.

77 Sacramenta novæ legis conferunt gratiam, non autem sacramentalia, sed removent contrarias dispositiones, et impedimenta. Ideò secundùm ea multiplicantur. 1 2. q. 108. 3 ad 2. et 3ª. q. 71. 3 ad 2.

78 Sacramenta et sacramentalia, quæ habent effectum perpetuum, non possunt iterari; quæ verò non habent, possunt iterari. 3ª. q. 66. 3 ad 3. fin. et q. 82. 8 ad 2.

79 Sacramenta quatuor dicuntur magna, scilicet baptismus, ratione effectûs, confirmatio, ratione ministri, eucharistia, ratione contenti, et matrimonium, ratione significati. 3ª. q. 65. 3 ad 4. et q. 67. 2 ad 3

80 In sacramentis veteris legis, quæ ordinabantur ad hominum sanctificationem, nihil era' sine rationabili causa. 2 2. q. 102. 5. b.

81 Numerus et sufficientia septem sacramentorum novæ legis. 3ª. q. 65. 1. o.

82 Ordo sacramentorum novæ legis exponitur. 3ª. q. 65 2. 3. o. et q. 67 2 ad 3.

83 Sacramenta novæ legis tripliciter se habent ad sacramenta veteris legis, scilicet essentialiter, ut matrimonium, pœnitentia, et ordo; figuraliter, ut baptismus, et eucharistia; et neutraliter, ut alia. 1 2. q. 102. 5 ad 3.

1 **SACRIFICIUM** propriè dicitur aliquid factum ad honorem debitum soli Deo, ad eum placandum. 2 2. q. 81. 4 ad 1. et 3ª. q. 22. 2. c. et q. 48. 3. c.

2 Sacrificium exterius est signum sacrificii interioris, quo quis se offert Deo. 3ª. q. 82. 4. c.

3 Omne quod Deo exhibetur, ut spiritus feratur in Deum, potest dici sacrificium. 3ª. q. 22. 2. c. et q. 48. 3. c.

4 Omnia obsequia proximis facta, inquantum ad Deum referuntur, dicuntur sacrificia. 2 2. q. 188. 2. c.

5 Sacrificium nihil aliud est, nisi protestatio interioris devotionis et fidei. 2 2. q. 85. 2. c. et 3ª. q. 22. 2. c.

6 Sacrificium debet offerri soli Deo. 1 2. q. 102. 3. c. et 2 2. q. 84. 1 ad 1. et q. 85. 2. o. et q. 94. 2. c. et 3ª. q. 48. 3. c.

7 Offerre Deo sacrificium in communi est de jure naturali, sed determinatio ejus est de jure divino, et humano. 2 2. q. 85. 1. o.

8 Sacrificia sensibilia instituta sunt, non propter indigentiam Dei, sed ut homo se et omnia sua referat in Deum, ut in finem, principium, et dominum omnium. 1 2. q. 102. 2. c. ad 1. et 2 2. q. 30. 4 ad 1. et q. 81. 6 ad 2. et 7. c. ad 2. et q. 85. 2. c.

9 Quicumque offert sacrificium, debet esse sacrificii particeps. 3ª. q. 82. 4. c.

10 Sacrificium duplex, s. interius, et exterius. 2 2. q. 85. 2. c. et 3 ad 2. et 4. c. et 3ª. q. 22. 2. c. et q. 82. 4. c.

11 Ad primum omnes tenentur. Ad secundum verò, soli subditi legi, nisi necessarii actus virtutum. 2 2. q. 85. 4. o.

12 In quolibet sacrificio considerantur quatuor, scilicet cui, à quo, quid, et pro quibus offertur. 3ª. q. 22. 3 ad 1. et q. 48. 3. c.

13 Homo indiget sacrificio propter tria, s. propter remissionem peccati, conservationem gratiæ, et adeptionem gloriæ. Quæ omnia dantur nobis per humanitatem Christi. 3ª. q. 22. 2. c.

14 Homo tripliciter exhibet corpus suum, sacrificium et hostiam Deo, s. per martyrium, per austeritatem, et per opera justitiæ et divini cultûs. 2 2. q. 85. 3 ad 2.

15 Sacrificia, oblationes, et hujusmodi, ante legem Moysis, erant necessitatis in communi, sed erant voluntatis in speciali. 1 2. q. 103. 1. o.

et 3ª. q. 60. 3 ad 3. et q. 61. 3 ad 2. et q. 70. 2 ad 1. et 4 ad 2.

16 Præcepta de sacrificiis non sunt data Judæis, nisi post idolatriam. 1 2. q. 102. 3. c.

17 Ratio litteralis et figuralis omnium sacrificiorum: in lege veteri exponitur. 1 2. q. 102. 3. o.

18 Lex vetus in multis diminuit cultum corporalem : ideò statuit quòd sacrificia non offerrentur de quolibet, nec in omni loco. 1 2. q. 101. 3 ad 3. et 4 ad 1 et ad 4. et q. 102. 4 ad 3.

19 Esus adipum, et sanguinis, in sacrificiis Judæorum, erant prohibita; sed sanguis effundebatur ad crepidinem altaris, ad honorem Dei : adeps verò adurebatur igne, et hoc ad evitandum idolatriam. Libabant enim idolatræ sanguinem victimarum, et comedebant adipes. Secundò ad informationem humanæ vitæ, ut horrerent homicidia. Esus autem adipum prohibebatur, ad vitandum lasciviam, et delitias quæ in cibis habetur. 3ª ratio ad reverentiam Dei, 4ª quia significabatur effusio sanguinis Christi : adeps autem abundantiam nutrimenti demonstrat, et pinguedinem significat charitatis. 1 2. q. 102. 3 ad 8.

20 Sacrificia veteris legis non erant Deo accepta, secundùm se, sed quia figurabant passionem Christi, et sacrificium interius, s. devotionem, et ne offerrent ea idolis. 1 2. q. 102. 3. o. et 4 ad 3. et 5 ad 4. principio.

21 Sacrificium in lege veteri erat publica protestatio peccati. Ideò non fiebat pro peccato negligentiæ, nec pro aliis peccatis interiorum actuum, quia erant occulta. 2 2. q. 34. 3 ad 3.

22 Sacrificium triplex in lege veteri, s. oblatio pro peccato, holocaustum, et victima, vel hostia. 1 2. q. 102. 3 ad 8 et ad 9.

23 Sacrificia veteris Testamenti significabant passionem Christi, sed oblationes significabant dispositionem Christi patientis, s. voluntariè. 3ª. q. 47. 2 ad 1. et q. 48. 3. o.

24 Utraque significabant eucharistiam, prima quidem quoad significatum, secunda verò quoad numerum, et usum. 1 2. q. 101. 4 ad 1.

25 Primum, scilicet oblatio peccato, convenit pœnitentibus, secundum perfectis, et tertium proficientibus. 1 2. q. 102. 3 ad 8.

26 Primum erat de necessitate remissionis peccati, unde incendebatur una pars, et alia erat sacerdotis, quia expiatio fit à Deo, per ministerium sacerdotum. 1 2. q. 102. 3 ad 8.

27 Tertium erat ex debito beneficii vel accepti, vel accipiendi, pro gratiarum actione, vel pro salute et prosperitate offerentium, quorum tertia pars erat, secunda sacerdotum, et prima incendebatur Deo. 1 2. q. 102. 3 ad 8.

28 Sacrificium pro peccato totius populi, vel sacerdotis, totum comburebatur, ne aliquid peccati in eis remaneret. 1 2. q. 102. 3 ad 8.

29 Primitiæ erant oblationes, non autem sacrificia, quia nihil sacrum fiebat circa eas. 2 2. q. 85. 3 ad 3. et q. 86. 4. o.

30 De iis quæ veniunt in usum hominis de terræ nascentibus sunt cibus, potus, condimentum, et medicamentum. De primo offerebatur in sacrificium panis. De secundo, vinum. De tertio, oleum et sal. De quarto, thus, quod est aromaticum, et consolidativum. Primo, significatur caro Christi. Secundo, sanguis ejus. Tertio, gratia. Quarto, scientia. Quinto, oratio. 1 2. q. 102. 3 ad 13.

31 Sal offerebatur in sacrificiis, quia impedit corruptionem putredinis. Et significat discretionem sapientiæ, et mortificationem carnis. 1 2. q. 102. 3 ad 14.

32 Sacrificium expiationis erat solemnissimum. Et erat præcipua figura eucharistiæ, quoad Christum passum, sicut omnia sacrificia veteris legis. 3ª. q. 73. 6. c.

33 Potissimum sacrificium est, quo Christus se obtulit Deo. Ideò omnia sacrificia veteris legis erant ad figurandum hoc ut perfectum per imperfecta, quorum rationes sumi debent ex eo. 1 2. q. 102. 3. c.

34 Licèt in sacrificiis veteris legis, non sumeretur caro humana, sed aliorum animalium, tamen caro Christi et verum sacrificium, quadruplici ratione, s. quia ex eo quòd est caro humanæ naturæ, caro congruè pro hominibus offertur. Et ex eo quòd erat passibilis et mortalis, apta erat immolari. Et ex hoc quòd erat sine peccato, efficax erat ad emundanda peccata. Et ex eo quòd erat caro ipsius offerentis, erat Deo accepta, propter charitatem, suam carnem offerentis, secundùm Augustinum. 3ª. q. 48. 3 ad 1.

35 Passio Christi fuit verum sacrificium. 3ª. q. 47. 2. c. ad 1. et 4 ad 2. et q. 48. 3. o. et 6 ad 3. et q. 49. 4. c. et q. 73. 4. c. ad 3. et q. 85. 1. c.

36 Occisio Christi fuit sacrificium, respectu voluntatis ejus. Non autem quoad voluntatem occidentium, sed gravissimum peccatum. 3ª. q. 22. 2 ad 2. et q. 47. 4 ad 2. et q. 48. 3 ad 3.

37 Sacrificium Christi fuit efficacissimum, ad delendum peccata, ratione deitatis. 3ª. q. 22. 3 ad 2.

1 SACRILEGIUM est omne quod fit ad irreverentiam rei sacræ. 2 2. q. 99. o. et q. 154. 10 ad 3.

2 Sacrilegium est speciale peccatum, oppositum religioni. 2 2. q. 99. 2. o.

3 Sacrilegium est sine aliis peccatis, quando non est alia deformitas, nisi violatio rei sacræ. 1 2. q. 99. 2 ad 3.

4 Species ejus sunt tres, secundùm triplicem rationem sanctitatis, s. personarum, locorum, et aliarum rerum. 2 2. q. 99. 3. o. et q. 154. 10 ad 3.

5 Et gravius est contra personam quàm contra locum. Sed gravissimum est contra sacramenta, secundò contra vasa sacra, tertiò contra imagines et reliquias sanctorum, quartò contra ornatus rei sacræ, quintò contra res ministrorum Ecclesiæ. 2 2. q. 99. 2. c.

6 Omne peccatum personæ sacræ est sacrilegium materialiter, non autem formaliter, nisi sit directè contra sanctitatem ejus, putà si virgo Deo dicata fornicetur. 2 2. q. 99. 3 ad 3.

7 Quælibet species luxuriæ, secundùm quòd violat aliquid pertinens ad cultum Dei, est sacrilegium. 2 2. q. 154. 10. o.

8 Pœna sacrilegii secundùm æqualitatem est excommunicatio. Sed quia hæc non timetur, additur decapitatio secundùm leges, et pœna pecuniaria, secundùm canones. 2 2. q. 99. 4. o. et q. 154. 10 ad 2.

Sal impedit corruptionem putredinis. 1ª. q. 404. 2. c. et 1 2 q. 102. 5 ad 14.

1 Salomon non meruit sapientiam in somniis, sed fuit signum præcedentis desiderii. 1 2. q. 113. 5 ad 2. et 2 2. q. 154. 5 ad 1.

2. Somnus Salomonis non fuit naturalis, sed fuit prophetica visio. 1 2. q. 113. 5 ad 2. et 2 2. q. 175. 2. c.

1 Salvari nullus potest, nisi per Christum. 3ª. q. 61. 3. c. ad 2. et 4 c. et q. 68. 1. o. et 2. c. et q. 75. 5. c. et q. 84. 5. c.

2 Ad salutem venitur dupliciter, s. merito Christi, ut pueri, et stulti, et merito proprio, ddito ad meritum Christi, per actum fidei. 2 2. q. 124. 1 ad 1.

3 Pueri antiquorum salvabantur in fide parentum. 3ª. q. 34. 5. c. et q. 70. 4 ad 2.

4 In necessariis ad salutem tenemur intellectum nostrum conformare intellectui Dei, ut in iis quæ sunt fidei. 1ª. q. 1. 8 ad 2.

5 In necessariis ad salutem, Deus nunquam deest, nec unquam defuit homini, nisi ex culpa ejus. 1 2. q. 98. 2 ad 4. et 2 2. q. 177. 1. c. et q. 178. 1. c.

6 Quolibet tempore, instructi sunt homines divinitùs de agendis, inquantum expediebat ad salutem electorum. 2 2. q. 174. 6. c. fi. ad 3.

7 Ex divina providentia, procurantur multæ occasiones salutis hominibus, ut prædicationes, exempla, actus virtutum pro loco et tempore, ægritudines, flagella, et etiam peccata. 1 2. q. 87. 2 ad 1 et ad 2.

8 Non est de necessitate charitatis, quòd aliquis exponat proprium corpus, pro salute proximi, nisi quando tenetur ejus saluti providere, sed est de perfectione charitatis. 2 2. q. 26. 5 ad 3.

1 Samuel. Si voluntate Dei, ipsa anima Samuelis, Sauli eventum belli prænunciavit, Deo sibi hoc revelante, pertinet ad rationem prophetiæ. Non autem est eadem ratio de sanctis, qui sunt modo in patria. 2 2. q. 174. 5 ad 4.

2 Dici etiam potest quòd non fuerit anima Samuelis, sed dæmon ex persona ejus loquens, quem sapiens Samuelem nominat, et ejus prænunciationem, prophetiam, secundùm opinionem Saulis et astantium, qui ita opinabantur. 2 2. q. 172. 6 ad 2. et q. 174. 5 ad 4.

1 sanctificatio duplex, s. totius naturæ humanæ ab omni corruptione culpæ et pœnæ in resurrectione, et personalis, in sola mente. 3ª. q. 27. 2 ad 4.

2 Sanctificatio duplex, s. adultorum per proprium actum, et parvulorum, secundùm fidem parentum, vel Ecclesiæ. Prima est perfectior quàm secunda. 3ª. q. 34. 5. c. et q. 70. 4 ad 2.

3 Sanctificari dicitur tripliciter, s. mundari à peccato, confirmari in bono, et deputari ad cultum Dei. Et tantùm tertium convenit carenti ratione. 2 2. q. 81. 8. c. et q. 62. 6 ad 2. et q. 63. 6 ad 2.

4 Sanctificatio tabernaculi, et vasorum ejus litteraliter fuit, ut haberetur in reverentiam. Sed figurabatur spiritualis sanctificatio fidelium. 1 2. q. 102. 4 ad 9.

5 Sanctificari dicitur tripliciter, s. ex minus sancto, ex non sancto privativè, et ex non sancto negativè. Et tantùm tertium convenit Christo qui factus est sanctus ex non sancto, secundùm hominem, non quidem privativè, ut s. aliquando fuerit homo, et non fuerit sanctus, sed negativè, quia scilicet quando non fuit homo, non habuit sanctitatem humanam : et ideò simul sanctus est homo, et sanctus homo. 3ª. q. 34. 1 ad 2.

6. Quæ fiunt præter legem communem, non fiunt principaliter ad subveniendum uni personæ, sed ad insinuationem et commendationem gratiæ, ut sanctificatio in utero. 3ª. q. 27. 6. c.

7 Non est credendum, aliquos esse sanctificatos in utero, de quibus non loquitur Scriptura. 3ª. q. 27. 6. c.

8 Illi præcipuè sanctificati sunt in utero, qui immediatiùs ordinati sunt, ad significandum sanctificationem Christi. 3ª. q. 27. 6. o.

9 Hieremias et Joannes Baptista non fuerunt sanctificati ante infusionem animæ rationalis. 3ª. q. 27. 2 ad 1.

10 Sanctificati in utero creduntur non peccasse mortaliter de cætero. 3ª. q. 27. 6 ad 1.

11 Sanctificati in utero debent baptizari, ut suscipiant characterem, quo Christo configurentur, et ita per susceptionem characteris, aliis membris Christi configurarentur, etiam corporaliter, et ut quasi deputentur ad percipienda divina ; tertiò propter bonum obedientiæ, quia præceptum de baptismo omnibus est datum, et ab omnibus debet impleri, nisi articulus necessitatis sacramentum excludat. 3ª. q. 68. 1 ad 3.

12 Nazaræi, per quos significantur perfectissimi, sanctificabantur voto. 2 2. q. 86. 6. b.

1 Sanctitas est specialis virtus, s. religio, sed est generalis imperio. 2 2. q. 81. 8 ad 1.

2 Sanctitas refert omnia virtutum opera in Deum, vel per hæc disponit ad cultum Dei : ideò differt tantùm ratione à religione quæ est circa pertinentia specialiter ad cultum Dei, ut in sacrificiis. 2 2. q. 81. 8. o.

3 Sanctitas importat duo necessaria ad applicationem mentis ad Deum, s. munditiam, et firmitatem. 2 2. q. 84. 8. o.

Sanctus unus præcipuè laudatur de una virtute, et alius de alia, propter excellentiorem promptitudinem ad actum unius virtutis, quàm ad actum alterius. 1 2. q. 66. 2 ad 2.

1 Sanguis non est actu pars, sed est totum in potentia. 3ª. q. 31. 5 ad 1. et 6. c.

2 Sanguis est de integritate humanæ naturæ. 1ª. q. 119. 1. c.

3 Sanguinei sunt amativi. Ideò jecur dicitur cogens amare, quia generat sanguinem. 1 2. q. 48. 2 ad 1.

4 Sanguis in lege veteri effundebatur ad crepidinem altaris, ut Judæi horrerent effundere sanguinem. Et quia vita est à Deo. Et pro effusione sanguinis Christi. 1 2. q. 102. 5 ad 8. et 6 ad 1.

5 Sanguis Christi est pretium redemptionis nostræ, quod Christus obtulit Deo, non autem diabolo. 3ª. q. 48. 4 ad 3. et 5. c. et q. 49. 5 ad 1.

6 Totus sanguis Christi, qui ad veritatem humanæ naturæ pertinebat, in passione ejus effusus pro redemptione humani generis, ad corpus Christi rediit, et resurrexit cum eo, triplici ratione : quia passus est in perfectissima ætate,

in qua maximè ea quæ in homine inveniuntur, ad veritatem humanæ naturæ pertinere videntur, tanquam ad maximam perfectionem adducta, et ex merito passionis, sicut et illæ partes sanctorum martyrum, in quibus passionem pro Christo sustinuerunt, quemdam privilegiatum fulgorem in resurrectione habebunt, et ex ipsa virtute passionis in qua humanum genus sanctificavit, quia humanitas Christi salutiferam virtutem habuit, ex virtute verbi sibi uniti, secundùm Damascenum. 3ª. q. 54. 3 ad 1.

7 Sanguis Christi in passione effusus, qui maximè fuit salubris, fuit divinitati unitus: ideò oportuit quòd in resurrectione jungeretur aliis humanitatis partibus, sicut et verum corpus ejus. 3ª. q. 52. 3 ad 1.

8 Sanguis verò qui in quibusdam ecclesiis pro reliquiis observatur, fluxit miraculosè, de quadam ejus imagine percussa. 3ª. q. 54. 3 ad 3.

1 **SANITAS** est de prima specie qualitatis, causata ex humoribus adæquatis. 1 2. q. 49. 2. c. ad 1 et ad 3. et 4. c. et q. 50. 1. c. fi.

2 Sanitas est tantùm in animali. 1ª. q. 16. 6. c.

3 Eadem numero sanitas est in animali, et in aliis, nec alia sanitas est medicinæ, et urinæ, quàm sanitas animalis, quam medicina facit, et urina significat. 1 2. q. 20. 3 ad 3.

4 Christus quemcumque curavit, totum sanavit, s. mente, et corpore. 3ª. q. 44. 3 ad 3. et q. 86. 5 ad 1.

5 Dicitur ille non posse sanari, qui non potest de facili sanari. Potest tamen hoc fieri per virtutem divinæ gratiæ, quæ etiam interdum in profundum maris se convertit. 2 2. q. 35. 2 ad 1. et 3ª. q. 86. 1 ad 2. fi.

1 **SAPIENTIA** quâ formaliter sapientes sumus, est quædam participatio divinæ sapientiæ, quæ Deus est. 2 2. q. 23. 2 ad 1.

2 Sapientia, secundùm philosophos, est tantùm cognoscitiva; secundùm theologos verò, est etiam directiva. 2 2. q. 49. 7. c. et q. 45. 2. o.

3 Sapientia judicat de omnibus, et ordinat, quia considerat altissimas causas. 1 2. q. 57. 2. c. ad 1. et q. 66. 3. c. ad 1.

4 Sapiens simpliciter est qui cognoscit altissimam causam simpliciter, sed sapiens in aliquo genere est qui scit altissimam causam in illo genere. 1ª. q. 1. 6. c. et 2 2. q. 9. 2. c. et q. 45. 1. c. et q. 47. 2 ad 1.

5 Sapientia simpliciter semper est bona, sed secundùm quid est mala, et est triplex, s. terrena, animalis, et diabolica. 2 2. q. 45. 1 ad 1. et q. 46. 1 ad 2. et q. 55. 1 ad 3. et q. 113. 1 ad 1.

6 Omnibus sapientia est scientia, inquantum est de conclusionibus, sed differt à cæteris scientiis, inquantum est de principiis. 1 2. q. 57. 2 ad 1 et ad 4. et 2 2. q. 9. 2. c.

7 Sapientia utitur principiis, non solùm concludendo ex eis, sicut aliæ scientiæ, sed judicando de eis et disputando contra negantes ea. 1ª. q. 1. 8. c. et 1 2. q. 53. 2 ad 1 et ad 2. et q. 66. 5 ad 1.

8 Sapientia continet sub se scientiam et intellectum. 1 2. q. 57. 2 ad 2.

9 Sapientia est tantùm una, licèt scientiæ sint multæ. 1 2. q. 57. 2. c. fi.

10 Sapientia est maxima inter omnes virtutes intellectuales, judicans et ordinans eas. 1 2. q. 57. 2 ad 2. et q. 66. 3. o. et q. 68. 7. c.

11 Differentia inter sapientiam, scientiam, intellectum, artem, et prudentiam. 1 2. q. 57. 2. 3. 4. o.

12 Sapientia in rebus humanis est prudentia. 1ª. q. 1. 6. c. et 22. q. 47. 2 ad 1.

13 Prudentia non imperat sapientiæ, sed e converso. Nec est de altissimo, sicut sapientia. Sed imperat de ordinatis ad sapientiam. Ideò est ministra ejus. 1 2. q. 66. 5 ad 1.

14 Prudentia est de iis, per quæ pervenitur ad felicitatem, sed sapientia est de objecto ejus. Et actus ejus in hac vita non est perfecta felicitas, sed est inchoatio ejus, quia est actus imperfectus, respectu sui objecti principalis, scilicet Dei. 1 2. q. 66. 5 ad 2 et ad 3.

15 Dona sapientiæ et scientiæ nihil aliud sunt quàm quædam perfectiones mentis humanæ, secundùm quas disponitur ad sequendum instinctum Spiritûs sancti, in cognitione divinorum et humanorum. 1 2. q. 68. 3 ad 1. et 2 2. q. 8. 5. c.

16 Sapientia data à Deo est donum Spiritûs sancti, sed sapientia acquisita per studium humanum est virtus intellectualis. 1ª. q. 1. 6 ad 3. et 2 2. q. 45. 1. o. et 4 ad 1 et ad 2.

17 Donum et virtus sapientiæ principaliter est de divinis, secundariò verò de aliis, judicando per regulas divinas. 1 2. q. 57. 2. c. et 2 2. q. 9. 2. c.

18 Virtus sapientiæ est tantùm speculativa, sed donum sapientiæ est speculativum principaliter, et secundariò practicum. 1ª. q. 64. 1. c. et 2 2. q. 10. 7. c. et q. 45. 3. o. et 6 ad 3.

19 Ratio speculativa, quoad apprehensionem, perficitur dono intellectûs, et quoad judicium, dono sapientiæ. Sed ratio practica quoad primum perficitur dono consilii, et quoad secundum, dono scientiæ. 1 2. q. 68. 4. c.

20 Donum sapientiæ est in ratione superiori, donum autem scientiæ, in ratione inferiori. 1ª. q. 79. 9. c. et 2 2. q. 45. 5. c.

21 Augustinus loquitur de sapientia, quantùm ad suam causam, s. quantùm ad charitatem, ex qua etiam sumitur nomen sapientiæ, quæ est donum, secundùm quòd saporem quemdam importat. 1ª. q. 43. 3 ad 2 et ad 3. et 2 2. q. 45. 2 ad 1.

22 Talis expositio, s. quòd sapientia dicitur quasi sapida scientia, non convenit, nisi secundùm nomen quod habet sapientia in latina lingua. In græca autem non competit, et forlè nec in aliis linguis. Unde potiùs videtur nomen sapientiæ ibi accipi pro ejus fama, quâ à cunctis commendatur. 1ª. q. 43. 3 ad 2 et ad 3. et 2 2. q. 45. 2 ad 2.

23 Donum sapientiæ dirigit hominis intellectum et affectum, ideò ei tanquam directivo correspondent duo dona, s. intellectus in intellectu, et timor in affectu. 1 2. q. 68. 4 ad 3.

24 Rectum judicium de divinis ex inquisitione rationis, est virtutis sapientiæ, doni verò ejus secundùm connaturalitatem. 1ª. q. 1. 6 ad 3. et 1 2. q. 68. 1 ad 4. et 2 2. q. 45. 2. c.

25 Judicium per modum inclinationis est doni sapientiæ, sed per modum cognitionis tantùm

est theologiæ. 1ª. q. 1. 6 ad 3. et 2 2. q. 45. 2. c.

26 Intellectus habet duos actus, scilicet percipere, et judicare, secundùm rationes divinas et humanas. Primum est doni intellectûs, secundum doni sapientiæ, et tertium doni scientiæ. 2 2. q. 8. 6. o. et q. 9. 2. o. et q. 45. 2 ad 3.

27 Donum sapientiæ est excellentissimum inter septem dona Spiritûs sancti, sed est infimus charitate. 1 2. q. 68. 7. c.

28 Sapientia acquisita potest esse cum peccato mortali, non autem donum sapientiæ, sicut nec charitas, quam præsupponit. 2 2. q. 45. 4. o.

29 Fides assentit veritati divinæ secundùm se, cò donum sapientiæ judicat secundùm eam: deò præsupponit fidem. 2 2. q. 45. 1 ad 2.

30 Fides est initium sapientiæ secundùm essentiam, timor autem servilis est ut dispositio ejus, sed filialis, ut primus effectus ejus. 2 2. q. 19. 7. o. et q. 45. 6 ad 3.

31 Donum sapientiæ quandoque dicitur pietas, et timor Dei, quia sicut pietas quæ pertinet ad cultum Dei est manifestatio fidei, inquantum per cultum Dei protestamur fidem, ita etiam pietas manifestat sapientiam, et propter hoc dicitur quòd pietas est sapientia, et eâdem ratione timor: per hoc enim ostenditur quòd homo habet rectum judicium de divinis, quòd Deum timet, et colit. 2 2. q. 45. 1 ad 3.

32 Donum sapientiæ, quoad suam causam, est in voluntate, sed secundùm essentiam est in intellectu. 2 2. q. 45. 2. o.

33 Donum sapientiæ, quantùm est necessarium ad salutem, est in omni habente gratiam, sed est in pueris et amentibus, habitualiter tantùm, sed quoad secreta mysteria, et directionem aliorum, est in paucis, quia est gratia gratis data. 1 2. q. 68. 5 ad 1. et 2 2. q. 45. 5. o.

34 Sapientia in divinis semper est essentialis, et nunquam est personalis et propria, sed appropriatur, quia non significatur per modum exeuntis, sicut amor, sed per modum quiescentis in subjecto. 1ª. q. 34. 1 ad 2. et q. 37. 2 ad 1. et q. 39. 7 ad 2.

35 Sapientia in divinis dicitur dupliciter, scilicet essentialis, et genita. 1ª. q. 34. 1 ad 2.

36 Sapientia ut supponit pro essentia, non dicitur genita, nec ingenita; sed ut supponit pro hypostasi, dicitur genita vel ingenita, tamen semper significat essentiam. 1ª. q. 32. 2. c. ad 1.

37 Sapientia Patris dicitur dupliciter, s. essentialis, quæ est in ipso, et quæ procedit ab eo. 1ª. q. 39. 7 ad 2.

38 Pater est sapiens sapientiâ essentiali, non autem sapientiâ genitâ. 1ª. q. 37. 2 ad 1. et q. 39. 7 ad 2.

39 Filius est sapientia Patris. 1ª. q. 39. 7 ad 2.

40 Filius est sapiens formaliter, sapientiâ tantùm essentiali; effectivè verò, sapientiâ ingenitâ tantùm, sed seipso vel per se, sapientiâ genitâ. 1ª. q. 39. 7 ad 2.

Sarabaitæ sunt monachi, sine obedientia, ideò non approbantur, licèt sint laboriosi. 2 2. q. 186. 3 ad 3.

1 Satisfactio nulla debet imponi noviter baptizatis, quia sunt totaliter liberati per passionem Christi, et satisfactionem illius, cui configurantur in baptismo, et ideò injuria fieret ejus passioni, quasi ipso non esset sufficiens satisfactio pro peccatis baptizatorum. 3ª. q. 49. 3 ad 2. et q. 68. 3. o. et 6. c.

2 Pœnitens per satisfactionem consequitur perfectum effectum gratiæ, quia liberatur totaliter à reatu peccati. 3ª. q. 90. 3 ad 2

3 Ex proposito satisfaciendi gratia confertur, licèt satisfactio actualis gratiam præsupponat. 3ª. q. 90. 3 ad 2.

4 Homo non potest satisfacere de uno peccato sine alio. 3ª. q. 86. 3. o.

5 Homo potest satisfacere Deo, secundùm æqualitatem proportionis, per acceptationem infinitæ misericordiæ Dei, non autem secundùm æqualitatem quantitatis offensæ. 3ª. q. 1. 2 ad 2. et q. 83. 3. o. et q. 90. 2. c.

6 Satisfactio in proposito causat gratiam, sed in executione auget eam, sicut et baptismus. 3ª. q. 90. 2 ad 2.

7 Nulla pura creatura potuit satisfacere Deo pro natura humana. 3ª. q. 1. 2 ad 2. et q. 46. 1 ad 3 et q. 49. 3 ad 1.

8 Satisfactio pro se, vel satisfactio pro alio, dicitur pretium quoddam. 3ª. q. 48. 4. c.

9 Adam et alii sancti patres satisfecerunt pro peccatis suis, secundùm quòd peccatum corrumpit bonum personale, non secundùm quòd corrumpit naturam. 3ª. q. 49. 3 ad 1. et q. 62. 5. o. et ad 2.

10 Unus homo potest satisfacere pro alio, inquantum sunt unum in charitate. 3ª. q. 14. 1. c. et q. 48. 2 ad 1.

11 Nullus potest conteri, vel confiteri pro alio, sicut potest satisfacere, quia hoc est extra; illa verò sunt intra, quia pertinent ad bonitatem gratiæ, vel ad culpam. 3ª. q. 48. 2 ad 1.

12 Passio Christi causavit nostram salutem, per modum satisfactionis. 3ª. q. 43. 1. 3. c. et 4 ad 2. et q. 48. 2. o. et 4. c. et 6 ad 3.

13 Hæc satisfactio fuit superabondans. 3ª. q. 48. 2. c. ad 2. et 4. c. et q. 49. 3. c. et q. 68. 3 ad 1. et q. 69. 2. c.

14 Christus per mortem suam sufficienter satisfecit pro peccatis humani generis, etiam si essent plura. 3ª. q. 46. 6. c. ad 4 et ad 6. et q. 48. 2. o. et q 49. 1. 3. c. et q. 68. 1. c. et q. 69. 7. c. et q. 86. 4 ad 3.

15 Christus satisfecit pro tota natura humana sufficienter, non autem efficaciter. 3ª. q. 46. 1 ad 3. et q. 79. 7 ad 2.

16 Una gutta sanguinis Christi fusa in circumcisione, vel quæcumque pœna ejus, plenè satisfecit, ratione personæ ejus, non autem secundùm genus operis. 3ª. q. 46. 6 ad 6.

17 Satisfactio dicitur esse actus virtutis non solùm materialiter, sed etiam formaliter, cùm suo nomine formam et rationem virtutis implicitam habeat. Suppl. q. 12. 1. c.

18 Satisfactio quæ æqualitatem respectu offensæ præcedentis in faciente importat, opus justitiæ est. Suppl. q. 12. 2. o.

19 Bona est definitio satisfactionis quam habet Anselmus, satisfacere est honorem debitum Deo

impendere. Similiter quam habet Augustinus.

20 Satisfactio est peccatorum causas excidere et eorum suggestionibus aditum non indulgere. Suppl. q. 12. 3. o.

21 Non potest homo Deo satisfacere, si littera (satis) æqualitatem quantitatis importet, contingit autem si importet æqualitatem proportionis. Suppl. q. 13. 1. o.

22 Potest quis pro alio pœnam satisfactoriam explere pro peccatis præcedentibus, ita ut solutio debiti consecutura sit. Suppl. q. 13. 2. c.

23 Impossibile est quòd homo de uno peccato satisfaciat alio retento, sicut nec homini satisfaceret, qui pro alapa sibi data cum prosterneret, et aliam simul daret. Suppl. q. 14. 1. o.

24 Non potest quis extra charitatem Dei existens, pro peccatis ante contritis satisfacere. Suppl. q. 14. 2. o.

25 Opera extra charitatem facta, per charitatem sequentem non vivificantur, ac per hoc non valet satisfactio præcedens, etiamsi charitas sequatur. Suppl. q. 14. 3. c.

26 Magis concedendum est quòd opera extra charitatem facta non sint alicujus meritoria quàm quòd sint. Suppl. q. 14. 4. c.

27 Opera extra charitatem facta, quantùm ad hoc quòd quis liberetur à pœna, quam jam meruit, pœnam inferni mitigare non possunt, sed quantùm ad hoc quòd meritum pœnæ impediatur, per opera extra charitatem facta, pœnâ inferni mitigari potest. Suppl. q. 14. 5. o.

28 Satisfactio sive referatur ad præteritam offensam, sive ad futuram culpam, per pœnalia opera fieri asseritur. Suppl. q. 15. 1. o.

29 Flagella et castigationes hujus vitæ, quæ à Deo peccatori infliguntur, si patienter ferantur, nomen satisfactionis habent, alias vindicationis. Suppl. q. 15. 2. o.

30 Opera satisfactoria ritè enumerata sunt, scilicet eleemosyna, jejunium, et oratio. Suppl. q. 15. 3. c.

1 **SCANDALUM** propriè est dictum vel factum minus rectum, præbens aliis occasionem ruinæ. Sed scandalum largè sumitur pro quolibet impedimento, alicui præstito in via aliqua, quam prosequi intendit. 2 2. q. 43. 1. o. et 4. c.

2 Scandalon græcè, offensio dicitur latinè, vel ruina, vel impactio pedis. 2 2. q. 43. 1. o. et 4. c.

3 Scandalum duplex, scilicet activum, id est, omne inductivum peccati, intentum, vel non intentum, scilicet peccatum vel simile ei, et passivum, id est, ruina peccati ex dicto vel facto alterius. 2 2. q. 43. 1 ad 4. et 2. c.

4 Scandalum activum, quandoque est sine passivo, quandoque e converso, et quandoque simul. 2 2. q. 43. 1 ad 4. et 2. c.

5 Omne scandalum est peccatum, sed activum quidem dantis, passivum verò sumentis. 2 2. q. 43. 2. o.

6 Scandalum activum per se, i. intentum, est speciale peccatum, non autem per accidens, nec scandalum passivum. 2 2. q. 43. 3. o.

7 Scandalum activum est sine alio peccato, quando factum vel dictum non est peccatum, sed habet speciem mali. 2 2. q. 43. 3 ad 2.

8 Utrumque scandalum, s. activum et passivum, est veniale, et quandoque mortale. 2 2. q. 43. 4. o.

9 Scandalum activum vel passivum non convenit perfectis, nisi de veniali, sed imperfectis etiam de mortali. 2 2. q. 43. 5. 6. o.

10 Omne scandalum causatur ex aliquo scandalo activo sui, non autem semper ex peccato alterius. 2 2. q. 43. 6 ad 1.

11 Bona spiritualia necessaria non debent dimitti propter scandalum; alia verò debent occultari, vel differri, si sit ex ignorantia, donec doceatur, nisi sit periculum. Non autem post, nec si est ex malitia. 1 2. q. 43. 2. 7. 8. o. et 3ª q. 42. 2. o.

12 Veritas nullo modo deseri debet, propter scandalum passivum aliorum. 2 2. q. 43. 7 ad 2. et 3ª. q. 42. 2. c. ad 1.

13 Bona temporalia propria debent deseri, propter scandalum ex ignorantia vel infirmitate, vel scandalum sedari, non autem si sit ex malitia, nec aliena nobis commissa. 2 2. q. 43. 8. o.

14 Punitio non debet deseri propter scandalum, nisi sequatur pejus, propter multitudinem peccantium, vel propter potentiam principum. 22. q. 33. 6. o. et q. 43. 7 ad 1. et q. 108. 1 ad 5. et 3 ad 1.

SCENOPEGIA erat festum tabernaculorum per dies septem, propter beneficium deductionis, et protectionis in deserto. Et significat peregrinationem sanctorum in hoc mundo. Cui nunc succedit festum consecrationis ecclesiæ. 1 2. q. 102. 4 ad 10. et q. 103. 3 ad 4.

SEVERITAS est virtus inflexibilis, circa inflictionem pœnarum, quando recta ratio requirit hoc. 2 2. q. 137. 2 ad 1 et ad 2. et q. 139. 2 ad 2.

1 **SCIENTIA** significat qualitatem simplicem, quam consequitur quidam respectus. 1ª. q. 13. 7 ad 1. et q. 14. 1 ad 1. et 1 2. q. 54. 4. o.

2 Scientia est æqualitas simplex, relata ad multa secundùm unum. 1 2. q. 54. 4. o.

3 Scientia est assimilatio intellectûs, ad rem scitam, per speciem intelligibilem, quæ est similitudo rei intellectæ. 1ª. q. 14. 2 ad 2.

4 Diversæ scientiæ procedunt ex diversis principiis et mediis. 1 2. q. 54. 2 ad 2.

5 Omnis scientia habetur per aliqua principia per se nota, et per consequens visa. 2 2. q. 1. 5. c.

6 Nulla scientia probat principia sua, sed probat alia ex eis. Nec disputat contra negantes ea, præter primam philosophiam. 1ª. q. 1. 8. c.

7 Tota virtus demonstrationis dependet ex medio. Ideò diversa media sunt sicut diversa principia activa, secundùm quæ habitus scientiarum diversificantur. 1 2. q. 54. 2 ad 2.

8 In diversis conclusionibus unius scientiæ sunt diversa media per quæ probantur. Ideò homo potest scire aliquas conclusiones sine aliis, sicut et media. 2 2. q. 5. 3 ad 2.

9 Scientia demonstrativa dicitur judicativa, inquantum per resolutionem in prima principia de veritate inquisitorum dijudicat. 2 2. q. 55. 4. c.

10 Idem est subjectum principiorum, et totius scientiæ, quia tota scientia virtute continetur in eis. 1ª. q. 1. 7. c. et 1 2. q. 5. 6. c. et 2 2. q. 1. 1. c.

41 Omne quod scitur est aliquo modo. 1ª. q. 14. 9. o. et 3ª. q. 10. 3. c.

42 Omne scitum à nobis est necessarium, non autem omne scitum à Deo. 1ª. q. 14. 13 ad 3.

43 Omne scitum est aliquo modo visum per intellectum. 1 2. q. 1. 3. c. ad 4.

44 Idem est subjectum principiorum, et totius scientiæ, cùm tota scientia virtute contineatur in principiis. 1ª. q. 1. 7. c.

45 Subjectum scientiæ sicut et objectum potentiæ duplex, s. materiale, et formale. 1ª. q. 1. 7. c.

46 Formalis ratio subjecti scientiæ, sicut et objecti potentia duplex, scilicet ex parte rei, et ex parte nostra. 2 2. q. 1. 2. c.

47 Sic se habet subjectum ad scientiam, sicut objectum ad potentiam vel habitum. 1ª. q. 1. 7. c.

48 Materialiter scita sunt conclusiones : formalis verò ratio sciendi sunt media demonstrationis, per quæ conclusiones cognoscuntur. 2 2. q. 1. 1. c.

49 Scientia est de mobilibus et de contingentibus, secundùm quòd in eis est aliquid necessarium vel universale. 1ª. q. 84. 1. c. ad 3. et q. 86. 3. o.

20 Solæ scientiæ practicæ sunt circa contingentia, inquantum hujusmodi, s. in particulari. 1 2. q. 6. principio.

21 De qualibet re ad sciendum an est, oportet uti pro medio quid nominis, non autem quid rei, quia sequitur quæstionem an est. 1ª. q. 2. 2 ad 2.

22 De nulla re sciri potest, an est, nisi de ea sciatur, quid est, saltem confusè. 1ª. q. 2. 2 ad 2.

23 Habitus scientiæ est in intellectu possibili, non autem in intellectu passivo, contra Averroim. 1 2. q. 50. 4. o. et q. 51. 3. c.

24 Scire et discere, per accidens est malum, ex parte scientis dupliciter, s. propter occupationem impedientem officium ejus, vel propter contemptum divinorum. Ex parte verò objecti tripliciter, s. vel quia inclinat ad malum, ut ars magica, vel quia excedit, vel quia est quid inutile. 1ª. q. 22. 3 ad 3. et 2 2. q. 167. 1. o.

25 Quilibet tenetur scire communiter credenda, communia juris præcepta, et ea quæ ad ejus statum, vel ad ejus officium pertinent. 1 2. q. 76. 2. c.

26 Scientia legis Dei sic annexa est officio sacerdotali, quòd simul cum eo injungitur. 2 2. q. 16. 2 ad 3.

27 Scientia acquisita est habitus naturalis, quia inest unicuique homini quoddam principium scientiæ, s. lumen intellectûs agentis, per quod cognoscuntur statim à principio naturaliter quædam universalia principia omnium scientiarum. 1ª. q. 117. 1. c. ad 1. et 1 2. q. 51. 1. c. et q. 113. 10 ad 3.

28 Homo meditando acquirit scientiam. 1ª. q. 62. 9. ad 1. et 1 2. q. 51. 3. c. et 2 2. q. 15. 3 ad 1. et q. 49. 1 ad 2.

29 Scientia vel sapientia acquisita per proprium ingenium et studium quod est à Deo, est naturalis. Si verò aliter, ut in apostolis, est miraculosa. 1ª. q. 117. 1 ad 1. et 1 2. q. 51. 1. c. et q. 113. 10 ad 3.

30 Modus acquirendi scientiam duplex, s. præcipuus per inventionem, et secundarius per doctrinam. 1ª. q. 117. 1. c. et 3ª. q. 9. 1 ad 1.

31 Cæcus à nativitate non potest habere scientiam de coloribus. 1ª. q. 84. 3. c. fi. 1. b. et c. fi. et q. 111. 3 ad 1 et ad 2.

32 In statu innocentiæ homo non acquisivisset scientiam ex sensibus. 3ª. q. 61. 2. o.

33 Disciplina, quæ est receptio cognitionis ab alio, requiritur ad scientiam. 1 2. q. 1. 1. c. et 2 2. q. 189. 1 ad 1.

34 Nullus unquam per dæmones scientiam acquisivit. 1ª. q. 64. 1 ad 3. et 2 2. q. 96. 1. c. et q. 172. 5 ad 2.

35 Ille qui in aliqua scientia acquirit per primam demonstrationem scientiam conclusionis unius, habet quidem habitum, sed imperfectè. Cùm verò acquirit per aliquam aliam demonstrationem scientiam conclusionis alterius, non aggeneratur in eo alius habitus, sed habitus qui priùs inerat fit perfectior, utpote ad plura se extendens. 1 2. q. 51. 1 ad 3. et q. 54. 1 ad 3. et q. 63. 1 ad 1.

36 Multi impediuntur à scientia acquirenda tripliciter, s. propter indispositionem, occupationes, et pigritiem. 1 2. q. 61. 5 ad 3. et 2 2. q. 2. 1. c. et q. 172. 3 ad 2.

37 Virtutes morales, et præcipuè castitas, multùm faciunt ad acquisitionem et usum scientiarum. 2 2. q. 15. 3. c. et q. 96. 1 ad 2. et q. 148. 6. c. et q. 180. 2. o.

38 Discursus in acquisitione scientiæ duplex est in scientia nostra, s. secundùm successionem unius post alterum, ex notis ad ignota procedens, et secundùm causalitatem, per unum in alterum. 1ª. q. 14. 7. c. et q. 58. 3. o. et q. 117. 1. c. et 3ª. q. 11. 3. c.

39 Opinio est dispositio ad scientiam, quâ acquisitâ, potest remanere cognitio etiam per syllogismum dialecticum. 3ª. q. 9. 3 ad 3.

40 Scientia quadrupliciter tantùm amittitur, s. ratione excidente à mente, corrupto sciente vel scito, vel oblivione. 1ª. q. 89. 3. c.

41 Scientia augetur secundùm se, per additionem. 1 2. q. 49. 1. c. et q. 52. 1. c.

42 Scientia est una numero, à subjecto in quo est, sed una est in specie à scibili. 1ª. q. 117. 1. c.

43 Unitas scientiæ generica, specifica, vel numeralis, sumitur ab unitate generica, specifica, vel numerali sui medii. 1 2. q. 54. 2 ad 2.

44 In scientia contrariorum eadem ratio est cognoscendi utrumque, quia unum per aliud cognoscitur. 1 2. q. 54. 2 ad 1.

45 Intellectus est una potentia, in qua tamen sunt diversarum scientiarum habitus. 1 2. q. 54. 1 ad 1.

46 Quantitas scientiæ attenditur non solùm secundùm numerum scibilium, sed etiam secundùm claritatem cognitionis. 1 2. q. 52. 1. et 3ª. q. 10. 2 ad 3.

47 Diversa ratio cognoscibilis inducit diversitatem scientiarum. 1ª. q. 1. 1 ad 2. et 1 2. q. 54. 2. c.

48 Scientia quæ habetur per revelationem, et scientiæ humanitùs inventæ, differunt secundùm genus. Unde theologia quæ ad sacram Scripturam pertinet, differt secundùm genus ab illa theologia quæ pars philosophiæ ponitur. 1ª. q. 1. 1 ad 2.

49 Scientia infusa, et scientia acquisita, sunt diversarum rationum. Unde nihil prohibet de eisdem rebus, de quibus physicæ disciplinæ tractant, secundùm quòd sunt cognoscibiles lumine naturalis rationis, et aliam scientiam tractare, secundùm quòd cognoscuntur lumine divinæ revelationis. 1ª. q. 1. 1 ad 2. et 3ª q. 9. 4 ad 3.

50 Consideratio scientiæ speculativæ non se extendit ultra virtutem suorum principiorum, id est, ultra quam cognitio sensitiva ducere potest. 1 2. q. 3. 6. c.

51 Contra rectitudinem scientiæ, contingit peccati dupliciter in speculativis, scilicet vel inducendo rationem ad conclusionem falsam, apparentem veram, vel arguendo ex falsis, quæ videntur vera. 2 2. q. 55. 5. c.

52 In speculativis scientiis, demonstrativa scientia dicitur judicativa, inquantum per resolutionem in prima principia intelligibilia de veritate inquisitorum dijudicatur. 2 2. q. 53. 4. c.

53 In speculativis est alia rationalis scientia, ordinata ad inquisitionem inventivam, s. dialectica, et alia scientia demonstrativa, determinativa veritatis. 2 2. q. 51. 2 ad 3.

54 Omnes scientiæ demonstrativæ continentur sub physica, ut ponitur pars prudentiæ largè, ut includit etiam scientiam speculativam. 2 2. q. 48. c. co. 2.

55 Scientia dicitur speculativa vel practica tripliciter, s. ratione sciti, modi, et finis. 1ª. q. 14. 16. c.

56 Scientia de non operabili est speculativa tantùm, ordinata verò ad operationem, est practica tantùm; speculativa verò, ratione modi vel finis, est secundùm quid speculativa et practica. 1ª. q. 14. 16. c.

57 Omnis scientia operativa, tantò perfectior est, quantò magis considerat particularia, in quibus actus est. 1ª. q. 22. 3 ad 1.

58 Scientiarum practicarum illa est dignior, quæ ad ulteriorem finem ordinatur, ut civilis militari. 1ª. q. 1. 5. c.

59 Omnes fines scientiarum practicarum ordinantur ad beatitudinem æternam, sicut ad ultimum finem. 1ª. q. 1. 5. c.

60 Scientia practica triplex, s. monastica seu ethica, œconomica, et politica. 2 2. q. 47. 11. b. et q. 48 ad 2.

61 Scientia duplex, scilicet subalternans, et subalternata. Prima procedit ex principiis per se notis, lumine naturalis intellectûs; secunda verò, ex principiis per se notis, in scientia superiori. 1ª. q. 1. 2. c. ad 1. et 6 ad 2.

62 Intellectus, qui est habitus principiorum, est nobilior quàm scientia conclusionum. 1 2. q. 51. 2 ad 3. et q. 57. 2 ad 2. et q. 65. 2 ad 3. et q. 68. 7. c.

63 Una scientia est dignior aliâ dupliciter, s. ratione nobilioris subjecti, vel quia certior. 1ª. q. 1. 5. c. et 1 2. q. 66. 5 ad 3.

64 Aliqua scientia imperat aliis, tanquam ancillis, eis utendo. 1ª. q. 1. 5. b. et ad 2.

65 Civilis præcipit omnibus scientiis et artibus, sed speculativis quoad exercitium actûs, non autem quoad determinationem actûs, sicut practicis. 2 2. q. 47. 2 ad 2.

66 Scientia est donum necessarium, ad judicium discernendi credenda à non credendis, sicut donum intellectûs, ad sanè capiendum credenda. 2 2. q. 8. 6. c. et q. 9. 1. o.

67 Scientia quæ est donum, non est discursiva, quia est participata similitudo scientiæ Dei. 2 2. q. 9. 1 ad 1.

68 Donum hoc est tantùm circa res humanas, vel creatas, quia est certitudo judicii per causas secundas. 2 2. q. 8. 6. c. et q. 9. 2. o. et 4. c.

69 Et est principaliter speculativum, et secundariò practicum, sicut et fides. 2 2. q. 8. 6. c. et q. 9. 3. o. et q. 52. 2 ad 2.

70 Donum scientiæ est in omnibus habentibus charitatem, non autem prout est gratia gratis data, scilicet ad instruendum fideles, et ad confutandum adversarios. 1ª. q. 1. 6 ad 3. fi. et 1 2. q. 58. 5 ad 1 et ad 2. et 2 2. q. 9. 1 ad 2.

71 Dona intellectûs et scientiæ correspondent fidei. 2 2. q. 1. principio. et q. 8. principio.

72 Donum scientiæ non directè correspondet prudentiæ, sed per quamdam extensionem, eam adjuvat: donum autem consilii directè respondet prudentiæ, sicut circa eamdem existens. 2 2. q. 52. 2 ad 2.

SCIENTIFICUM et ratiocinativum non sunt idem quòd ratio superior et inferior, quia scientificum est tantùm speculativum, et est de Deo et de creaturis. 1ª. q. 79. 9 ad 3.

1 **Scire** contingit plura, intelligere verò unum. 1ª. q. 85. 4. o.

2 Scire contingit tripliciter, s. per revelationem, certitudinaliter per seipsum, et per conjecturas signorum. 1 2. q. 112. 5. c.

1 **Schisma** est separatio, propriâ sponte et intentione, ab unitate Ecclesiæ, renuens subesse papæ, et communicare membris Ecclesiæ. 2 2. q. 39. 1. o. et 4. c.

2 Schisma per se, id est ex intentione, est speciale peccatum, oppositum unitati Ecclesiæ. Et dicitur à scissura animorum. 2 2. q. 39. 1. o.

3 Schisma est maximum peccatorum in proximum. 2 2. q. 39. 2 ad 3.

4 Infidelitas secundùm se est gravius peccatum schismate, sed per accidens est e converso. Sed in lege veteri, schisma gravius fuit punitum, propter pronitatem, et ignorantiam Judæorum. 2 2. q. 3. 9 ad 2.

1 **Schismatici** propriè dicuntur, qui propriâ sponte et intentione separant se ab unitate Ecclesiæ, renuentes subesse papæ, et communicare membris Ecclesiæ. 2 2. q. 39. 1. 4. c.

2 Potestas spiritualis duplex, s. sacramentalis, et jurisdictionis. Prima manet in hæreticis, et schismaticis secundùm essentiam, non autem secundùm usum. Ideò possunt ordinare et consecrare, non autem absolvere, excommunicare, dare executionem ordinum, gratiam, vel indulgentias, quia jurisdictio confertur per simplicem injunctionem hominis. 2 2. q. 39. 3. o. et 3ª. q. 64. 9 ad 2 et ad 3.

3 Schismatici convenienter puniuntur duplici pœnâ, s. excommunicatione, et coerceri per potestatem secularem. 2 2. q. 39. 4. o.

Schismos græcè, furor latinè dicitur. Et significat velocitatem iræ, et firmitatem propositi, ad

vindictam. Ideò dicit primam et tertiam speciem iræ. 2 2. q. 46. 8 ad 2.

4 SCRIPTURÆ principalis auctor est Spiritus sanctus. 1ª. q. 1. 10. c.

2 Scriptura sacra sic debet exponi, quòd ab infidelibus non irrideatur. 1ª. q. 1. 9 ad 2. et q. 68. 1. c. principio.

3 Asserere aliquid esse de sacra Scriptura, quod non est, multùm nocet. 1ª. q. 68. 1. c.

4 In omnibus quæ Scriptura per modum narrationis historicè tradit, est pro fundamento tenenda veritas historiæ, et desuper spirituales expositiones fabricandæ. 1ª. q. 102. 1. c.

5 Quod ergo dicitur, quòd Deus loquebatur Moysi facie ad faciem, secundùm opinionem populi, loquitur Scriptura, qui putabat Moysen ore ad os loqui cum Deo. 1 2. q. 98. 3 ad 3.

6 Sicut scriptura libri est signum eorum quæ fienda sunt; ita notitia Dei est quoddam signum ad ipsum, eorum qui sunt perducendi ad vitam. 1ª. q. 24. 1. c.

7 Pythagoras et Socrates nihil scripserunt, quia fuerunt excellentissimi doctores. 3ª. q. 42. 4. c.

1 SCURRILITAS est jocularitas, ex defectu rationis, non valentis cohibere gestus exteriores. 2 2. q. 168. 6. c.

2 Scurrilitas pertinet ad verba, ratione inhonestatis; multiloquium verò ratione superfluitatis. 2 2. q. 55. 5 ad 4. et q. 168. 6. c.

3 Scurrilitas procedit ex actu gulæ, non autem ex actu luxuriæ, sed ex voluntate ejus. Ideò pertinet ad utraque. 2 2. q. 168. 6 ad 3.

SE, est relativum reciprocum. Ideò magis dicit unitatem suppositi, quàm ille terminus, idem. 3ª. q. 3. 2 ad 2.

SEBASTIANUS utiliter latitabat sub veste militari, in domo Diocletiani, ut deficientes in tormentis confortaret. 2 2. q. 10. 10 ad 2.

SECULUM nihil est aliud, nisi periodus cujuslibet rei, pro quo aliquando ponitur ævum, vel æviternum. 1ª. q. 10. 2 ad 2. et 6 ad 1.

1 SECURITAS perfecta pertinet ad præmium virtutis. Sed securitas secundùm participationem est conditio alicujus virtutis. 2 2. q. 129. 7 ad 3.

2 Securitas non est idem quod fortitudo, sed est conditio ejus, et magnanimitatis, si sit quando, et in quibus debet. 2 2. q. 129. 7 ad 1 et ad 2.

3 Securitas opponitur timori, privativè tantùm, audacia verò contrariè. 1 2. q. 45. 1 ad 3.

4 Securitas magis opponitur timori quàm pertineat ad spem. Nec causat negligentiam, nisi inquantum diminuit æstimationem ardui. 1 2. q. 46. 8 ad 1.

1 SEDERE necesse est Socratem, dum sedet. 2 2. q. 49. 6. c.

2 Sedere ad dextram Patris in beatitudine ejus, vel habere regiam et judiciariam potestatem, convenit soli Christo, secundùm utramque naturam. 3ª. q. 57. 2 ad 3. et q. 58. 6.

3 Pater nullo modo sedet ad dexteram Filii, nec ad dexteram Spiritûs sancti, nec Filius, sed e converso. 3ª. q. 58. 2 ad 3.

4 Sedere ad dexteram Patris, convenit Spiritui sancto, secundùm veritatem, inquantum est æqualis ei. Sed non appropriatur ei æqualitas, nec sessio dextræ, sed Filio. 3ª. q. 58. 2 ad 3.

5 Quilibet sanctus est constitutus ad dexteram Dei. Sed non sedet ibi, quia habet beatitudinem, sed non cum dominativa potestate, quasi propriam et connaturalem. 3ª. q. 58. 4 ad 2.

6 Nullus sedet ibi in sinistra, quia ibi nulla est sinistra, id est nulla miseria. 3ª. q. 58. 4 ad 2.

1 SEDITIO et schisma continentur sub discordia, s. partium multitudinis ad invicem. 2 2. q. 42. 1 ad 1 et ad 3.

2 Seditio est speciale peccatum, s. mutua impugnatio inter partes multitudinis, vel præparatio ad pugnam. Rixa verò est unius ad unum, vel paucorum ad paucos. Sed bellum est inter diversas multitudines. Et utrumque est pugna in actu, non præparatio. 2 2. q. 42. 1. o.

3 Seditio est semper de se peccatum mortale. Et est gravius rixâ. Et principaliter est in procurantibus; secundò, in sequentibus, non autem in defendentibus bonum commune. 2 2. q. 42. 2. o

4 Seditio opponitur unitati, et paci multitudinis. 2 2. q. 39. princ. et q. 42. 1. 2. c.

5 Seditio opponitur unitati temporali, et seculari; schisma verò, spirituali. Prima est cum præparatione ad pugnam, non autem aliud. 2 2. q. 42. 1 ad 2.

SEGNITIES est fuga operationis, et ex timore laboris. 1ª. q. 41. 4. o. et q. 44. 4 ad 3.

1 SEMEN, extenso nomine, dicitur non solùm sperma, sed etiam menstruum. 1ª. q. 115. 2 ad 3.

2 Semen non fuit pars aliqua in actu, respectu generantis, sed in potentia totum secundùm potentiam activam. 1ª. q. 119. 2. o.

3 Semen est de superfluo alimenti. 1ª. q. 119. 2. c.

4 Semen est superfluum, respectu nutritivæ, sed est necessarium, quo indiget natura ad generationem. 2 2. q. 153. 3 ad 1.

5 Semen est album, quia est spumosum, ut possit continere spiritum vitalem, in quo est virtus formativa ut forma, sed magis ut motor. 1ª. q. 118. 1 ad 3.

6 Semen masculi non occurrit ad generationem, sicut materia in compositione geniti, sed sicut agens. 3ª. q. 28. 1 ad 3. et q. 31. 5. c.

7 Semen mulieris nihil facit ad generationem prolis: ideò aliquæ concipiunt sine eo. 3ª. q. 31. 5 ad 3. et q. 35. 3 ad 3.

8 Filius est de substantia patris, quia semen secundùm potentiam activam est potentiâ totum, licèt non sit actu aliqua pars patris. 1ª. q. 119. 2 ad 1.

9 Virtus animæ, quæ est in semine, per spiritum qui est in semine format corpus in generatione. 3ª. q. 32. 1 ad 1.

10 Virtus formativa seminis dicitur intellectus, quia operatur sine organo. 1ª. q. 118. 1 ad 3.

11 Homines pingues, et animalia magna ut elephas, pauci sunt seminis et paucæ generationis, quia convertitur in pinguedinem et substantiam. 1ª. q. 119. 2. c. fi.

SENARIUS numerus dicitur numerus perfectus, ratione partium, quia consurgit ex omnibus suis partibus aliquotis : ideò congruit perfectioni universi, et operum Dei in sex diebus. 1ª. q. 74. 1. c.

SENES sunt suspiciosi, et amant vivum, propter frisiditatem ; sed anus magis, et sunt fabulosi. 2 2. q. 60. 3. c.

1 SENSIBILE duplex, s. per se, et per accidens; sensibile per se duplex, s. proprium, et commune. 1ª. q. 17. 2. c. et q. 78. 3 ad 1.

2 Similitudo sensibilium est in sensu tripliciter, s. primo, et per se, respectu sensibilium propriorum, per se, sed non primo, respectu communium, et per accidens tantùm, respectu sensibilium, per accidens. 1ª. q. 17. 2. c.

3 Sensus in actu est sensibile in actu. 1ª. q. 14. 2. c. et q. 55. 1 ad 2.

4 Sensibilium aliqua immutant sensum, spiritualiter tantùm, ut color; quædam materialiter, ut gustabile et tangibile; alia verò utroque modo. 1ª. q. 67. 1. c. et q. 78. 3. c.

1 SENSUALITAS. Aliquid pertinet ad sensualitatem dupliciter, s. ut præambulum sicut apprehensivè sensitivè ; et essentialiter, ut appetitivè tantùm. 1ª. q. 81. 1 ad 1.

2 Sensualitas dicitur à sensu, et est vis appetitiva sensitivæ partis. 1ª. q. 81. 1. o.

3 Sensualitas non nominat simpliciter unam potentiam, sed unam secundùm genus, s. appetitivam sensitivam. 1ª. q. 80. 2. c.

4 Sensualitas nominat appetitum sensitivum, ut indistinctus, incompletus et depressus est: ideò non potest esse subjectum virtutis, sed perpetuæ corruptionis, ideò differt tantùm ratione à concupiscibili et irascibili, quia nominant idem, sed opposito modo. 1ª. q. 81. 3 ad 1. et 1 2. q. 74. 3 ad 2.

5 Singuli motus sensualitatis sunt in potestate nostra, non autem omnes simul. 1 2. q. 74. 3 ad 2. et 2 2. q. 154. 5. c.

6 Ratio tripliciter se habet ad motum sensualitatis, de genere peccati mortalis, s. ut imperans vel consentiens, ut resistens, et neutraliter : primo modo peccat mortaliter, tertio venialiter, non autem secundo, sed meretur. 2 2. q. 154. 5. c.

7 Sensualitas non potest sanari à corruptione fomitis, nisi per miraculum, quod tamen non fit in hac vita quadruplici ratione, scilicet quia ipse Deus secundùm ordinem suæ sapientiæ sic disposuit, et quia donum gratiæ quæ per Christum nobis confertur, quamvis sit efficacius quàm peccatum primi hominis, non tamen ordinatur ad removendum corruptionem prædictam, quæ est naturæ, sed ad removendum culpam personæ, similiter etiam hujusmodi corruptio quamvis sit contra statum naturæ primitùs institutæ, est tamen consequens principia naturæ sibi relictæ. Est etiam homini utile ad vitandum elationis vitium, ut sensualitatis infirmitas maneat post baptismum. 1 2. q. 74. 3 ad 2.

1 SENSUS est potentia passiva. 1ª. q. 79. 3 ad 1.

2 Sensus est virtus corporea, ideò est cognoscitivus corporalium tantùm, et non spiritualium. 1ª. q. 12. 3. c. et 4 ad 3. et q. 85. 1. c. et 1 2. q 3. 3. c. et 2 2. q. 46. 3. c. ad 3.

3 Non datur sensus agens. 1ª. q. 79. 3 ad 1.

4 Sensus est quædam deficiens participatio intellectûs. 1ª. q. 77. 7. c.

5 Sensus quandoque sumitur pro judicio rationis. 2 2. q. 46. 3. c. ad 3.

6 Sensus dicitur tripliciter, s. natura sensitiva, potentia, et actus. 1ª. q. 79. 1 ad 1.

7 Sensus exteriores sunt tantùm quinque, secundùm quinque modos immutationis ab objectis, s. visus, auditus, olfactus, gustus, et tactus. 1ª. q. 78. 3. o.

8 Sensus interiores, secundùm Aristotelem sunt tantùm quatuor, secundùm quatuor modos operationum, s. sensus communis, imaginativa, æstimativa in aliis animalibus sive cogitativa in homine, et memoria sensitiva, licèt sint quinque, secundùm Avicennam, scilicet sensus communis, imaginativa, phantasia, æstimativa, et memoria sensitiva. 1ª. q. 78. 4. o.

9 Sensus non apprehendit rationem essendi nec intentionem entis, nec formam substantialem, nisi per accidens, sed tantùm accidentia sensibilia. 1ª. q. 57. 1 ad 2. et q. 67. 3. c. et q. 75. 6. c. fi.

10 Sensus non potest cognoscere substantiam. 1 2. q. 31. 3. c.

11 Sensus non potest cognoscere universalia, quia non potest recipere formam immaterialem, quia semper recipit in organo corporali. 1ª. q. 12. 4. c. et q. 85. 1. c. et 1 2. q. 5. 1 ad 1. et q. 19. 3. c. et q. 29. 6. o.

12 Nullus sensus discurrit à causis ad effectus, nec e converso, sed tantùm intellectus. 1ª. q. 58. 4. 5. o. et q. 85. 5. o.

13 Sensus dupliciter immutatur, s. interiùs, et exteriùs ab objecto. 1ª. q. 111. 4. c.

14 Sensus exterior apprehendit tantùm rem præsentem, interior autem etiam absentem. 1ª. q. 78. 4. c. ad 6. et q. 81. 3 ad 3. et 1 2. q. 15. 1. c. et q. 17. 7 ad 3. et q. 35. 2 ad 2.

15 Objectum sensûs communis est ipsum sensibile, quia cùm sit una potentia, extendit se ad omnia objecta quinque sensuum exteriorum. 1ª. q. 1. 3 ad 2.

16 Sensus communis non est communis ut genus, sed ut radix et principium sensuum exteriorum, vel ut respicit objectum sub universaliori ratione formali. 1ª. q. 1. 3 ad 2. et q. 78. 4 ad 1.

17 Sensus communis fertur in omnia sensibilia, secundùm unam communem rationem ; ad quam nullus sensuum propriorum pertingere potest. 1ª. q. 1. 3 ad 2.

18 Sensus communis cognoscit differentias sensibilium diversorum generum, et intentiones sensuum, non autem sensus proprius. 1ª. q. 14. 2 ad 1. et q. 57. 2. c. et q. 78. 4 ad 2.

19 Sensus proprius discernit inter contraria sensibilia, inquantum participat aliquid de virtute sensûs communis, sed ultimum judicium et ultima discretio pertinet ad sensum communem, qui judicium aliorum perficit. 1ª. q. 78. 4 ad 2. fi.

20 Sensus formati habent propriam operationem, s. judicium de propriis objectis, sed judicium eorum, sensus communis perficit. 1ª. q. 78. 4 ad 2. fi.

21 Sentire et intelligere sunt actiones immanentes. 1ª. q. 14. 2 ad 1. et q. 54. 2. c. et 1 2. q. 31. 5. c.

22 Sentire non semper accipitur pro actu sensûs, sed quandoque pro actu intellectûs, secundùm quòd intellectus quandoque sensus dicitur. 1ª. q. 54. 5 ad 1. et 2 2. q. 46. 3. c. ad 3.

23 Sensus theologiæ duplex, s. litteralis vel historicus, quem voces significant, et spiritualis vel mysticus, quem res habent. Et est triplex, allegoricus, id est figurativus, tropologicus, i. moralis, et anagogicus, i. cœlestis. 1ª. q. 1. 10. o. et 1 2. q. 102. 2. c.

24 In sacra Scriptura, præter principalem sensum, quem auctor intendit, possunt alii sensus non incongrue aptari. 1ª. q. 1. 9 ad 2. et 10 ad 1. et q. 102. 1. c.

25 Nulla alia scientia vel Scriptura, præter sacram Scripturam, habet sensus spirituales, sed tantùm litteralem. 1ª. q. 1. 10. c.

26 Multiplicitas istorum sensuum non facit æquivocationem, nec aliquam speciem multiplicitatis. 1ª. q. 1. 10 ad 1.

27 Sensui litterali sacræ Scripturæ nunquam potest subesse falsum. 1ª. q. 1. 10 ad 3.

28 Sensus litteralis est, quem auctor sacræ Scripturæ intendit. 1ª. q. 1. 10. c.

29 Sensus spiritualis sacræ Scripturæ fundatur super litteralem, et eum præsuppenit. 1ª. q. 1. 10. c. ad 1.

30 In una littera sacræ Scripturæ sunt plures sensus litterales. 1ª. q. 1. 10. c. fi.

31 Sensus parabolicus continetur sub litterali, non autem figura ejus. 1ª. q. 1. 10 ad 3. et 1 2. q. 102. 2 ad 1.

32 Nihil continetur sub sensu spirituali, necessarium fidei, quod Scriptura non tradat alicubi manifestè per sensum litteralem. 1ª. q. 1. 9 ad 2. et 10 ad 1.

Sententia est applicatio juris ad particulare factum. 1 2. q. 96. 1 ad 1. et 2 2. q. 67. 1. c.

Separatio est delectabilis dupliciter, scilicet inquantum tollitur contrarium perfectioni rei, vel inquantum aliqua unio fit. 1 2. q. 36. 3 ad 2 et ad 3.

September est quasi totus solemnis, apud Judæos, sicut et septimus dies. 1 2. q. 102. 4 ad 10.

Septenarius numerus universitatem significat. 1 2. q. 102. 5 ad 5.

1 Sepultura. Mos cujuscumque gentis in sepultura, et in officiis ejus, servari debet. 3ª. q. 51. 2 ad 2.

2 Terra non consecrata in sepulturam potest emi in sepulturam, et sepultura jam consecrata potest vendi ratione materiæ, in necessitate ecclesiæ, sicut et calix consecratus ratione materiæ, non autem potest vendi ratione consecrationis, vel officii, vel processionis in funere alicujus, ut scilicet aliquis pro pecunia ibi sepeliatur; tamen non dantes oblationes debitas pro sustentatione, possunt compelli dare secundùm consuetudinem, et possunt puniri per sacramentorum substractionem, non per sacerdotem cui sunt oblationes faciendæ, ne videatur pro sacramentorum vel sacramentalium exhibitione aliquid exigere, sed per aliquem superiorem. 2 2. q. 86. 1 ad 3. et q. 100. 2 ad 4. et 3 ad 2. et 4 ad 1 et ad 2 et ad 3.

3 Sepultura non confert mortuo quoad spiritum, sed quoad honorem ejus, et pium affectum vivorum; ideò pro ea quidam commendantur. 2 2. q. 32. 2 ad 1.

4 Sepulturam non ponit Christus inter opera misericordiæ, sed solùm ea quæ sunt evidentioris necessitatis. 2 2. q. 32. 2 ad 1.

5 Christus voluit crucifigi, ubi sepultus est Adam, i. in Hebron, sed in Calvariæ locum communem damnatorum, ut ostenderetur quòd crux Christi est in remedium, contra peccatum totius mundi, et non tantùm contra peccatum personale Adæ. 3ª. q. 46. 10 ad 3.

6 Sepultura Christi operata est efficienter nostram salutem, sicut et mors ejus. 3ª. q. 51. 1 ad 2. et 2 ad 4.

7 Christus fuit sepultus convenienti modo, et redditur ratio litteralis, et mystica omnium gestorum circa hoc. 3ª. q. 51. 2. o.

8 Christus fuit convenienter sepultus, ad probandum veram ejus mortem, ad spem resurrectionis nostræ, et ad exemplum quod abscondamur à turbis. 3ª. q. 51. 1. o. et 2. 4. c. et q. 52. 4. c.

9 Christus fuit in sepulcro, tantùm unâ die usuali, et duabus noctibus, i. triginta sex horis. 3ª. q. 51. 4. o. et q. 52. 4. c. et q. 53. 2. c.

1 Seraphin interpretantur ardentes, seu accendentes. 1ª. q. 65. 7 ad 1. et 9 ad 3. et q. 180. 5 ad 3. et q. 109. 1 ad 3.

2 Seraphin dicitur ab incendio, secundùm tres proprietates ignis, scilicet motus continui sursùm, excessus fervoris, et lucis. 1ª. q. 108. 5 ad 3.

3 Seraphin est primus ordo primæ hierarchiæ angelorum, quia in amando est completissima unio ad Deum. quia facit interiora amati penetrare. 1ª. q. 63. 7 ad 1. et 9 ad 3. et q. 108. 5 ad 3. et q. 109. 1 ad 3.

4 Imagines cherubin et seraphin fuerunt in templo Salomonis, non quidem ad cultum, ut adorarentur, sed ad mysterium. 1 2. q. 102. 4 ad 6. c. o. 1. fi.

1 Sermo. In sermone est aliqua gratia datis data, ad efficaciter loquendum, sicut donum linguarum ad posse intelligi à diversis. 1 2. q. 177. 1. o.

2 Gratia sermonis dupliciter subtrahitur, s. vel propter culpam auditoris vel prædicatoris, et bona opera utriusque non merentur eam, nisi removendo impedimenta ejus. 2 2. q. 177. 1 ad 3.

1 Servire. Qui servit homini, sufficit quòd ei subjiciatur obediendo in licitis; sed qui servit Deo, oportet quòd subjiciatur ei interius bonum affectum habendo. 2 2. q. 105. 5. o.

2 Copula carnalis retrahit animum à servitio Dei, propter vehementiam delectationis, et sollicitudinem. 2 2. q. 186. 4. c.

1 Servitus. Servus dicitur ad dominum; ideò ubi est specialis ratio domini, oportet esse specialem rationem servitutis. 2 2. q. 81. 1 ad 3. et q. 104. 5. o.

2 Relatio servitutis et dominii fundatur super actione et passione, ideò propriè non convenit

naturæ, sed personæ secundùm naturam. 3ª. q. 20. 4 ad 2. et 2. c.

3 Servitus naturaliter refugitur, quia est impeditiva boni usûs potestatis. 4 2. q. 2. 4 ad 3.

4 Servitus est contra naturam, quoad primam intentionem naturæ, non autem contra secundam, quia naturalis ratio ad hoc inclinat, et hoc appetit natura, ut quilibet sit bonus : sed ex quo aliquis peccat, natura etiam inclinat, ut ex peccato pœnam reportet. Et sic servitus in pœnam peccati introducta est. 4 2. q. 94. 5 ad 3.

5 Servitus quæ est de jure gentium, est naturalis, non quidem absolutè, sed ratione utilitatis consequentis, scilicet quòd quis regatur à sapiente, et juvet eam. 4 2. q. 94. 5 ad 3. et 22. q. 57. 3 ad 3.

6 Homo est servus alterius hominis secundùm corpus, non autem secundùm mentem. 2 2. q. 104. 5. c. ad 2. et 6 ad 4. et q. 122. 4 ad 3.

7 Vernaculus, i. in servitute natus, vel servus emptus ad servitium Judæorum, si fiat christianus, liberatur à servitute, nullo pretio dato. Si verò infidelis existens sit emptus ad mercationem, tenentur per statutum Ecclesiæ infra tres menses exponere eum venditioni, nec in hoc injuriam facit Ecclesia. 2 2. q. 10. 10. c.

8 In spiritualibus est duplex servitus et duplex libertas, s. peccati, et justitiæ. 2 2. q. 183. 4. c.

9 Servitus triplex, scilicet peccati, hominis, et Dei. 2 2. q. 122. 4 ad 3. et q. 183. 4. c.

10 Homo justè relictus est à Deo in servitute diaboli, licèt ille injustè invaserit eum. 3ª. q. 46. 3 ad 3. et q. 48. 4 ad 2. et q. 49. 2. c.

11 Servitus peccati est verè servitus, sed est libertas secundùm opinionem tantùm, servitus autem Dei, est e converso. 2 2. q. 183. 4. c.

12 Cùm per matrimonium alter conjugum alteri obligetur ad liberè reddendum debitum, servitutis conditionem necesse est dirimere matrimonium, dummodo sit ignorata. Suppl. q. 52. 4. o.

13 Cùm matrimonium ad jus naturæ referatur, potest servus sine domini sui consensu liberè matrimonium contrahere. Suppl. q. 52. 2. c.

14 Vir cùm subjiciatur uxori in his tantùm, quæ ad actum naturæ spectant, potest alteri se in servum dare, absque suæ uxoris consensu. Suppl. q. 52. 3. o.

15 Proles ac filii matrem potiùs sequuntur in libertatis ac servitutis conditione, quam patrem : quanquam in quibusdam hoc excipiatur terris, in quibus proles deteriorem sequitur conditionem. Suppl. q. 52. 4. c.

Sexta dies creationis. 1ª. q. 70. 1. c. et q. 72. o. et q. 90. 4. c. et q. 91. 4 ad 5.

1 Sexus. Diversitas sexuum in eodem vel in diversis causatur ex virtute cœlesti, et ex dispositione materiæ. 1ª. q. 115. 3 ad 4.

2 Prophetia potest convenire mulieri, quia attenditur secundùm mentem illuminatam à Deo, ex qua non est diversitas sexuum. 2 2. q. 177. 2 ad 2.

Sibylla expressè prophetavit de Christo. 2 2. q. 2. 7 ad 3. et q. 72. 6 ad 1.

Sicut, importat similitudinem, non autem æqualitatem. 1ª. q. 60. 4 ad 2.

1 Significatio. Terminus singularis idem significat et supponit secundùm sophistas, non autem terminus communis. 1ª. q. 39. 4 ad 1.

2 Nomen non significat, nisi mediante conceptione intellectûs. 1ª. q. 13. 1. c. et 4. c. ad 1. et 9 ad 2.

3 Modus significandi sequitur modum intelligendi. 1ª. q. 45. 2 ad 2.

4 Ad proprietatem locutionis requiritur res significata, et modus significandi. 1ª. q. 39. 4. 5. c.

5 Variatio dictionis in principio mutat significationem, et variatio in fine mutat consignificationem apud Latinos. Sed apud Græcos mutat in verbis, etiam in principio. 1ª. q. 60. 7 ad 3.

1 Signi potest esse signum, respectu diversorum, et sui ut est in alia specie, non autem in eadem specie. 3ª. q. 48. 3 ad 2.

2 Signum multorum ordinatorum ad unum non est ambiguum et fallax, sed est certum. 3ª. q. 60. 3 ad 1.

3 Signum quandoque dicitur causa, s. quando est notior effectu. Sed sæpiùs dicitur de effectu, et dividitur contra causam. Tamen ideò potiùs dicit Scriptura, ut luminaria sint in signa, quàm in causas, ut occasionem idolatriæ tolleret. 1ª. q. 70. 2 ad 2.

4 Causa principalis non potest propriè dici signum effectûs, licèt occulti et causa sit sensibilis, et manifesta, sed tantùm causa instrumentalis. 3ª. q. 62. 1 ad 1.

5 Signum primò et principaliter convenit sensibilibus. Non autem intelligibilibus, nisi ut sunt manifestata per sensibilia. 3ª. q. 60. 4 ad 1.

6 Petere signum à Deo contingit dupliciter, scilicet ad explorandum potestatem Dei, vel veritatem dicti ejus, et ad instructionem. Primum est peccatum tentationis Dei, non autem secundum. 2 2. q. 97. 2 ad 3.

7 Multa signa præcedent diem judicii. Suppl. q. 73. 1. o.

8 Sol et luna obscurabuntur ad incutiendum terrorem hominibus. Suppl. q. 73. 2. c.

9 Virtutes propter rei novitatem et splendorem movebuntur. Suppl. q. 73. 3. o.

1 Syllogismus. In agendis fit syllogismus, cujus major universalis est intellectus practici, minor verò particularis est rationis particularis. i. cogitativæ, conclusio autem est in electione operis. 2 2. q. 76. 1. c. et q. 90. 1 ad 2.

2 Syllogismus necessariò est in quolibet actu virtutis, et peccati. Sed temperatus et intemperatus syllogizant, ex triplici propositione; continens autem et incontinens, ex quadruplici propositione, sed diversimodè. 1 2. q. 77. 2 ad 4.

Sylvester papa excommunicavit eos à quibus exulavit, non quidem ex vindicta, sed ex zelo Dei. 2 2. q. 108. 1 ad 4.

1 Symbolum. Necesse fuit edere plura symbola, contra diversas hæreses. Nec differunt, nisi quod explicatur in uno, implicitum in alio. 2 2. q. 1. 9 ad 2. et 10 ad 1 et ad 2.

2 Edere novum symbolum, pertinet tantùm ad papam, sicut et cætera pertinentia ad totam Ecclesiam. 2 2. q. 1. 10. o. et q. 11. 2 ad 3.

3 In symbolis dicitur Credo in Deum, in persona Ecclesiæ, cujus fides est formata, quæ invenitur in omnibus illis, qui sunt numero et merito de Ecclesia : et ut si qui fideles fidem for-

matam non habent, ad hanc formam pertingere studeant. 2 2. q. 1. 9 ad 3.

4 In symbolo apostolorum, meliùs dicitur, sanctam Ecclesiam, quam in sanctam Ecclesiam. Tamen si dicatur, in sanctam Ecclesiam, intelligitur in Spiritum sanctum, sanctificantem eam. 2 2. q. 1. 9 ad 5.

5 In quolibet concilio compositum est aliquod symbolum, non quidem aliud à præcedenti, sed explicans aliquid implicitum in priori, contra novam hæresim. 1ª. q. 36. 2 ad 2.

6 In symbolo patrum, nihil explicatur de descensu Christi ad inferos, quia nullus error exortus est contra hoc. 2 2. q. 1. 9 ad 4.

7 Symbolum patrum publicè cantatur in missa, quia editum fuit fide jam manifestatâ, et Ecclesiâ pacem habente, et est declarans symbolum apostolorum, editum tempore persecutionis, fide nondum propagatâ. Ideò symbolum apostolorum occultè dicitur in prima, et in completorium, quasi contra tenebras errorum præteritorum et futurorum. 2 2. q. 1. 9 ad 6.

8 Symbolum patrum dicitur statim post evangelium, quasi expositio ejus. Illud autem symbolum Athanasii dicitur in prima, quasi expulsis jam hæreticorum tenebris. Et utrumque dicitur tantùm in diebus, in quibus homines magis consueverunt venire ad ecclesiam, et in quibus solemnizatur aliquid de pertinentibus ad articulos fidei. 3ª. q. 83. 4. c.

9 Athanasius composuit manifestationem fidei, non quidem per modum symboli, sed per modum doctrinæ, licèt auctoritate papæ habeatur ut regula fidei, quia integram fidei veritatem breviter continet. 2 2. q. 1. 10. 3 ad 3.

1 Similitudo est relatio æquiparantiæ, non tamen semper denominat utrumque extremorum, sed tantùm quando forma est æqualiter et eâdem ratione in utroque extremorum. 1ª. q. 4. 3 ad 4. et q. 42. 1 ad 3.

2 Similitudo duplex, s. participationis ejusdem formæ, et proportionis. 1ª. q. 4. 3. o. et q. 44. 3 ad 2.

3 Similitudo duplex, s. repræsentationis, et secundùm convenientiam in natura. Prima requiritur inter cognoscens et cognitum, non autem secunda. 1ª. q. 85. 8 ad 3. et q. 88. 1 ad 2.

4 Similitudo duplex, s. ut principium, et ut principiatum. Prima dicitur exemplar, secunda verò imago. 1ª. q. 35. 1 ad 1.

5 Aliqua dicuntur similia dupliciter, s. participando unam formam, et secundùm quòd unum imitatur alterum, secundùm proportionalitatem. Prima sunt composita. Ideò nulla creatura est sic similis Deo, sed solùm secundo modo. 1ª. q. 4. 3. o. et q. 44. 3 ad 1.

6 Similitudo triplex creaturæ rationalis ad Deum, s. secundùm esse naturæ, secundùm cognitionem, et secundùm potestatem operandi ad beatitudinem obtinendam. 2 2. q. 165. 2. o.

7 Primas duas habuit angelus à principio, et tertiam appetiit. Sed homo tantùm primam habuit in sua creatione, et reliquas appetiit. 2 2. q. 165. 2. o.

8 Verbum, idea, Deus, et quælibet causa, dicitur largè similitudo, id est, exemplar creaturæ, et effectus, non autem propriè. 1ª. q. 35. 1 ad 1. et q. 57. 2 ad 2.

9 Similitudo convenit Verbo inquantum ipsum est quædam similitudo rei intellectæ, sicut genitum est similitudo generantis, sed ad amorem pertinet, non quòd ipse amor sit similitudo, sed inquantum similitudo est principium amandi, et ideò genitum, s. verbum, est principium amoris. 1ª. q. 27. 4 ad 2.

10 Similitudo in divinis aliter pertinet ad Verbum, et aliter ad amorem. 1ª. q. 27. 4 ad 2.

11 Similitudo et dissimilitudo in divinis attenditur secundùm essentiam, non autem secundùm relationes. 1ª. q. 36. 4 ad 3.

12 Similitudo et dissimilitudo attenditur, non solùm secundùm qualitatem eamdem vel diversam, sed etiam secundùm eumdem vel diversum modum participandi. 1 2. q. 52. 3. c.

13 Conceptio intellectûs est similitudo rei intellectæ. 1ª. q. 27. 2. c. fi.

14 Species intelligibilis nostri intellectûs non potest esse similitudo principiorum individualium. 1ª. q. 14. 11 ad 1. et 12. c.

1 Simonia est studiosa voluntas emendi vel vendendi aliquod spirituale, vel ei annexum. 2 2. q. 100. 1. o.

2 Simonia non est peccatum in Spiritum sanctum. 2 2. q. 100. 1 ad 2.

3 Simonia est hæresis gravior hæresi Macedonii, quoad exteriorem protestationem, et similitudinem. 2 2. q. 100. 1 ad 1.

4 Actus est spiritualis dupliciter, s. ratione principii, i. doni vel officii, et ratione finis. Primum licet vendere, non autem secundum quia simonia esset. 2 2. q. 100. 3. o.

5 Oratio est spiritualis utroque modo. Ideò non debet imponi pro pretio, quia esset simonia. Sed licet dare eleemosynam pauperibus ut orent. 2 2. q. 100. 3 ad 2.

6 Licet vendere justum patrocinium, et justum consilium. Non autem verum judicium, id est sententiam, nec verum testimonium, quia ad hæc tenentur judex et testis, non autem advocatus, vel jurisperitus. Ideò esset simonia in causa spirituali, non autem in causa sæculari. 2 2. q. 71. 4. o. et q. 100. 3 ad 3.

7 Papa potest incurrere simoniam, sicut et alii. Et gravius est peccatum, quantò papa est major, quia non est dominus spiritualium, sed dispensator. 2 2. q. 100. 1 ad 7.

8 Ante collationem beneficii, licet episcopo subtrahere de fructibus ejus, ad pios usus. Sed requirere ab eo cui confert est simonia. 2 2. q. 100. 4 ad 3.

9 Si clericus impendat prælato obsequium honestum, id est ad spiritualia, fit dignus ecclesiastico beneficio. Non autem si sit inhonestum, vel ad carnalia, id est ad utilitatem consanguineorum, vel patrimonii ejus, sed est munus ab obsequio, et simonia. 2 2. q. 100. 3 ad 1.

10 Dare aliquid adversariis, ne impediant in beneficio ecclesiastico, ante acquisitum jus, est simonia, non autem post. 2 2. q. 100. 2 ad 3.

11 Permutatio vel transactio beneficii ecclesiastici sine licentia, est simonia, quia nomine emptionis et venditionis prohibetur omnis contractus spiritualium non gratuitus. Sed cum li-

centia prælati, et ex causa utili vel necessaria sunt licitæ. 2 2. q. 100. 1 ad 6.

12 Accipere aliquid temporale pro sacramentis, est simonia. Nec consuetudo excusat. Non autem accipere ad sustentationem. 2 2. q. 86. 1 ad 3. et q. 100. 2. o.

13 Exigere aliquid pro absolutione ab excommunicatione, quasi pretium absolutionis, est simonia, non autem quasi pœnam pro culpa. 2 2. q. 100. 2 ad 3.

14 Exigere aliquid pro consecratione, benedictione, ordinibus, chrismate, oleo sancto, vel alio spirituali, est simonia, nisi accipiantur ut stipendia. 2 2. q. 100. 2 ad 4.

15 Accipere aliquid pro dispensatione, commissione, correctione, doctrina ex officio spirituali, festo faciendo, vel prætermittendo, etiam ad sustentationem, est simonia, quia ex officio ad ea obligantur, et stipendia habent. Tamen visitantes possunt accipere procurationes. 2 2. q. 100. 3 ad 3.

16 Statutum de non fienda processione in funere, nisi dentur tot, est illicitum et simoniacum, non autem quòd processio fiat, si tot dentur. 2 2. q. 100. 3 ad 2.

17 Dare vel accipere aliquid, quasi pretium, pro prædicatione, prophetia, oratione, officio, et hujusmodi actibus spiritualibus, est simonia. Non autem accipere pro sustentatione, secundùm ordinationem Ecclesiæ, vel consuetudinem approbatam, non exigendo ab invitis per substractionem spiritualium, sed per superiorem. 2 2. q. 100. 3. o.

18 Hypocrita non videtur esse simoniacus, quia non dat spirituale propter temporale, sed demonstrat sanctitatem, et furatur laudem. 2 2. q. 100. 3 ad 4.

19 Emptores spiritualium imitantur Simonem Magum in actu, venditores autem in intentione, quia voluit emere ut venderet. Giezi verò tantùm vendidit. Ideò secundi possunt dici simoniaci, et giezitæ; primi verò, simoniaci tantùm. 2 2. q. 100. 1 ad 4.

20 Simonia mentalis, et quodlibet aliud peccatum interius, nullam pœnam ecclesiasticam incurrit, sed divinam. 2 2. q. 100. 6 ad 6.

21 Simonia et alia peccata tollunt gratiam, et executionem ordinum. Non autem tollunt sacramentum, nec impediunt susceptionem ejus. 2 2. q. 100. 6 ad 1.

22 Emens aliquid simoniacè, punitur privatione cujuslibet rei talis. Dantes autem vel mediantes puniuntur infamiâ et depositione si sint clerici, sed laici excommunicatione. 2 2. q. 100. 6. o.

23 Recipiens beneficium simoniacè, tenetur restituere illud, et omnes fructus qui potuissent percipi à diligenti possessore, deductis expensis, licèt alius dederit pro eo nesciente, præter fructus consumptos bonâ fide, nisi fuerit inimicus ejus, ut impediret eum, vel nisi contradixerit, nec post ratum habuerit. 2 2. q. 100. 6 ad 5.

24 Dans pecuniam simoniacè, non potest eam repetere, licèt recipiens eam teneat injustè. 2 2. q. 100. 6 ad 1.

25 Hes simoniaca debet restitui Ecclesiæ, in cujus injuriam data est, nisi totum collegium sit in culpa. 2 2. q. 100. 6 ad 4.

26 Nullus debet ordinari ab episcopo simoniacè promoto, etiam occulto, licèt præcipiat vel excommunicet. Et si ordinetur, non potest exequi nisi dispensetur, licèt ignoraret. Si verò episcopus sit aliter simoniacus occultus, quilibet potest ordinari ab eo. 2 2. q. 100. 6 ad 2.

27 Suscipiens ordinem sacrum simoniacè, etiam occultè, suspensus est quoad se, et quoad alios. Sed dans ordinem, vel dans sive recipiens beneficium, vel medians, publici sunt suspensi utroque modo : occulti verò sunt suspensi primo modo tantùm. 2 2. q. 100. 6 ad 1 et ad 2.

28 Solus papa potest dispensare, cum promoto simoniacè scienter. In aliis autem casibus, episcopus post renunciationem facit quadruplicem dispensationem, s. parvam, i. quoad communionem laicam, magnam, ut sit in suo ordine in alia ecclesia; majorem, ut sit in eadem in minoribus; maximam verò, ut in eadem ecclesia, in qua aliquid simoniacè acquisivit, majores ordines exequatur, non tamen quòd prælationes accipiat. 2 2. q. 100. 6 ad 7.

1 SIMPLEX aut totum cognoscitur, aut nihil. 1ª. q. 58. 5. c. et q. 85. 6. c. et 2 2. q. 2. 2 ad 2.

2 Pluralitas rationum non repugnat maximè unitati et simplicitati, nisi quæ reducitur ad diversitatem rei. Ideò convenit Deo, licèt sit omninò simplex. 1ª. q. 3. o. et q. 9. 1. c. et q. 25. 1. c. et q. 28. 1. c.

1 SIMPLICITAS ad virtutem veritatis pertinens dicitur simplicitas, quia non tendit in diversa, veritas autem dicitur inquantum signa concordant signatis. Ideò simplicitas et veritas differunt tantùm ratione. 2 2. q. 109. 2 ad 4. et q. 111. 3 ad 2.

2 Simplicitas est virtus ad quam pertinet directè præservare se à deceptione. 2 2. q. 111. 3 ad 2.

3 Simplicitas facit intentionem rectam, non quidem directè, quia hoc facit omnis virtus, sed indirectè, s. excludendo duplicitatem, per cujus oppositum dicitur. 2 2. q. 109. 2 ad 4.

1 SIMPLICITER dicitur dupliciter, s. absolutè, i. secundùm naturam suam, sive sine adjuncto et totaliter, i. universaliter sive omninò. 2 2. q. 58. 10 ad 2. et q. 109 ad 4. et 3ª. q. 50. 5. c.

2 Unumquodque dicitur simpliciter, ut est in actu, secundùm quid verò ut est in apprehensione. 2 2. q. 6. 6. c.

SIMULATIO propriè est mendacium in signis factorum exteriorum. Ideò semper est peccatum. Sed largè sumitur pro fictione. 2 2. q. 111. 1. o.

SYNAGOGA fiebat in diversis locis ad doctrinam: templum autem tantùm in uno loco, ad sacrificium. Et utrique succedit ecclesia. 1 2. q. 102. 4 ad 5.

1 SYNDERESIS non est potentia, sed est habitus naturalis primorum principiorum moralium. 1ª. q. 79. 12. o. et 13. c. fi. et ad 3. et 1 2. q. 94. 1 ad 2. et 2 2. q. 47. 6 ad 1 et ad 3.

2 Actus synderesis est remurmurare malo, et inclinare ad bonum. 1ª. q. 79. 1. c.

SYNESIS est virtus benejudicativa de agibilibus, secundùm legem communem; gnomi verò, secundùm altiora principia, s. juris naturalis; ideò est altior. 1ª. q. 22. 1 ad 1. et 1 2. q. 57. 6. o. et 2 2. q. 48. c. fi. et q. 51. 3. 4. o. et q. 53. 2. c.

1 Sinistrum. Dextra pars mundi est australis; sinistra verò, aquilonaris. 1 2. q. 102. 4 ad 6. co. 2.

2 Pars dextra significat bona spiritualia, et sinistra, bona temporalia. 1 2. q. 102. 4 ad 6. co. 2.

Synonyma dicuntur nomina significantia idem, secundùm eamdem rationem. 1ª. q. 13. 4 ad 1.

Situs. Quæ pertinent ad situm, dicuntur de Deo metaphoricè : ut sedere, et stare. 1ª. q. 3. 1 ad 4.

1 Sobrietas propriè est circa potum inebriatum. Largè verò, est circa omnem materiam, quia sobrius dicitur, quasi briam, i. mensuram servans. 2 2. q. 143. c. principio. et q. 149. 2. o.

2 Sobrietas est specialis virtus. 2 2. q. 149. 2. o.

3 Sobrietas est maximè necessaria juvenibus, quia in eis viget concupiscentia. Mulieribus autem, quia in eis deficit robur mentis. Senibus verò et episcopis, omnibus ministris Ecclesiæ, et regibus, propter officia, et operationes eorum. 2 2. q. 149. 4. o.

Socrates, ditissimus Thebanus, abjecit magnum pondus auri, ut Athenis vacaret philosophiæ. 2 2. q. 186. 3 ad 3.

Sodomia, id est coitus masculorum, est species luxuriæ contra naturam. 2 2. q. 142. 4 ad 3. fi. et q. 154. 11. o. et 12 ad 4. et 3ª. q. 70. 2 ad 1.

1 Sol aliqualiter influitin omnia corpora. 1 2. q. 47. 3 ad 2.

2 Sol, propter distantiam loci, non eumdem caloris effectum habet in Dacia, quem habet in Æthiopia. 1ª. q. 115. 6 ad 2.

Solemnitas unicuique adhibetur, secundùm conditionem ejus, et tantùm cùm quis totaliter mancipatur alicui rei. 2 2. q. 88. 7. c.

1 Solertia non est virtus, quia se habet ad bonum et ad malum, et magis dependet ex naturali ingenio quam ex assuetudine. 2 2. q. 49. 4. o.

2 Solertia est subtilitas quædam, in non perspecto tempore medii, secundùm Aristotelem. Vel est habitus, ex repentino inveniens quod convenit. 2 2. q. 48. c.

3 Solertia valet ad bene consiliandum, sed necessaria est in repentinis. 2 2. q. 49. 4 ad 2.

1 Sollicitudo est studium adhibitum ad aliquid consequendum, quod majus est, ubi est timor, et minus est, ubi est securitas. 2 2. q. 47. 9 ad 3. et q. 55. 6. c.

2 Sollicitus dicitur quasi solers citus, quia ex solertia animi; velox est ad prosequendum agenda. 2 2. q. 47. 9. c. et q. 49. 4. c.

3 Sollicitudo pertinet ad prudentiam. 2 2. q. 47. 9. o. et q. 48 ad 3. et q. 53. principio. et q. 55. 2. c.

4. Sollicitudo temporalium est illicita tripliciter: s. si in eis ponatur finis, vel superfluum studium, vel timor. 1 2. q. 108. 3 ad 3. et 22. q. 55. 6. o. et q. 83. 6 ad 2. et q. 188. 7. c.

5 Sollicitudo de futuris prohibetur, nisi immineat tempus eorum. 2 2. q. 55. 7. o. et q. 188. 7 ad 2.

1 Solitarius. Homo potest solitarius vivere dupliciter : s. vel quasi societatem humanam non ferens propter animi sævitiam, et hoc est bestiale, vel per hoc quòd totaliter divinis rebus inhæret, et hoc est supra hominem, et ideò Philosophus dicit in primo politicorum, quòd ille qui aliis non communicat, aut est bestia, aut Deus, i. divinus. 1 2. q. 31. 1. c. fi. et 22. q. 88 8 ad 3.

2 Si autem absque præcedenti exercitio, solitaria vita assumatur, est periculosissima, nisi per divinam gratiam suppleatur, quòd in aliis per exercitium acquiritur : sicut patet de beatis Antonio et Benedicto. 2 2. q. 188. 8. c. fi.

Solitudo non est essentia perfectionis, sed est instrumentum congruum contemplationi, non autem actioni. 2 2. q. 188. 8. o.

1 Solus removet consortium dupliciter; s. vel simpliciter, i. solitarius, s. qui non est cum alio ejusdem naturæ, vel conditionis, vel respectu alicujus : primo modo stat cathegorematicè, sed secundo modo syncathegorematicè. 1ª. q. 31. 3. 4. o.

2 Solus propriè determinat tantùm subjectum; solum, autem, et tantum, possunt congruè addi subjecto et prædicato. 1ª. q. 31. 3 ad 2. et 4. c.

3 Hæc propriè non conceditur, Pater, vel Trinitas, est solus Deus, nisi ex parte prædicati intelligatur aliqua implicatio. 1ª. q. 31. 3 ad 2.

4 Hæc propositio, solus Deus est Pater, cathegorematicè est falsa, sed syncathegorematicè est vera in triplici sensu, et est falsa in uno sensu, s. formaliter et communiter. 1ª. q. 31. q. 3 ad 3.

5 Hæc propositio, solus Pater est Deus, et aliæ similes cathegorematicè sunt falsæ, sed syncathegorematicè sunt veræ in duplici sensu, et falsæ in uno sensu. 1ª. q. 31. 4. o.

6 Hæc propositio, solus Deus creat, vel generat, vel est Deus, et aliæ similes, sunt falsæ cathegorematicè; sed sunt veræ syncathegorematicè, duplici sensu. 1ª. q. 31. 5. o.

1 Somnium. Causa somniorum duplex, scilicet interior, id est, præcedens cogitatio, vel dispositio corporis, et exterior, scilicet ars, cœlum, dæmon, et Deus, per angelos. 2 2. q. 95. 6. o. et q. 154. 5. c. et q. 172. 1 ad 2. et 3ª. q. 80. 7. c.

2 Somnium quandoque est causa futurorum eventuum, s. inducendo ad operandum, et quandoque est signum eorum, s. quando idem est causa utrique. 1 2. q. 95. 6. c. et q. 154. 5. c.

Somnolentia et otiositas, ut reducuntur ad torporem, sunt filiæ accidiæ. 2 2. q. 35. 1 ad 3.

1 Somnus. In somnis nullus potest mereri, nec demereri, quia tunc non potest haberi perfectum judicium rationis; sed potest esse signum præcedentis meriti, vel peccati. 1ª. q. 84. 8. o. et q. 94. 1 ad 4. et 2 2. q. 154. 5. o.

2 Somnus potest esse peccatum mortale, vel saltem occasio peccati mortalis, scilicet quando ex hoc omittitur illud, quod quis facere debet, vel fit aliquid quod inclinat ad malum. 1 2. q. 71. 5. c.

1 Sors propriè dicitur, cùm aliquid fit, ut considerato ejus adventu, aliquid innotescat. 2 2. q. 95. 3. 8. c.

2 Sors triplex, s. divinatoria, divisoria, et consultoria : prima quæritur cognitio futuri, secunda habendi, tertia fiendi. 2 2. q. 95. 8. c.

3 Sors cujus eventus exspectatur ex stellis, est vana et falsa; si autem à fortuna, est vana tantùm sors divisoria; si verò à diabolo, est illicita, et prohibetur secundùm canones; sed si exspec-

tatur à Deo, non est mala secundùm se, licèt sit peccatum quadrupliciter; s. si fiat sine necessitate, vel sine reverentia, vel in terrenis, vel in electionibus ecclesiasticis. 2 2. q. 95. 8. c.

1 SPECIES duplex, scilicet natura communicabilis pluribus individuis immediatè secundùm nomen et rationem æqualiter participatam, ut homo, et intentio quiescens in anima, ut species in anima. 1ª. q. 15. 9. o.

2 Unumquodque sortitur speciem secundùm actum, et non secundùm potentiam, sed secundùm formam, in compositis ex materia et forma. 1ª. q. 53. 1. c. et 1 2. q. 1. 3. c.

3 Illud secundùm quòd aliquid sortitur speciem, oportet esse fixum et stans, quasi indivisibile; et quicquid attingit illud sub illa specie continetur, et quicquid recedit ab eo in plus vel minus, pertinet ad aliam speciem perfectiorem vel imperfectiorem. 1 2. q. 52. 1. c.

4 Nihil prohibet esse aliquam speciem in aliquo genere, quæ aliqualiter operetur in omnibus speciebus ejusdem generis, sicut sol influit in omnia corpora. 2 2. q. 47. 5 ad 2.

1 SPECTACULA de utilibus et necessariis ad vitam, ut venationes, distrahunt animum, et debent vitari à pœnitente, licèt sint licita, cum debitis circumstantiis. 2 2. q. 167. 2. c. ad 2.

2 Spectacula turpium vitanda sunt ab omnibus, sed maximè à pœnitentibus. 2 2. q. 102. 6 ad 8. et q. 167. 2 ad 2.

3 Inspectio spectaculorum turpium, et ad peccata provocantium studiosa, est prohibita, et est peccatum, et est mortale quandoque: unde et commixtionem animalium diversæ speciei prohibet lex, ad tollendam universaliter occasionem concupiscentiæ. Animalia enim diversarum specierum non commiscentur de facili, nisi hoc per homines procuretur: et sic in aspectu coitûs animalium excitatur homini concupiscentiæ motus; unde etiam in traditionibus Judæorum, prohibitum invenitur, ut Rabbi Morses dicit, ut homines averterent oculos ab animalibus coeuntibus. 2 2. q. 102. 4. 6 ad 8. et q. 167. 2. c. ad 2.

SPECULATIO dicitur à speculo, non autem à specula: et reducitur ad meditationem, quia est visio causæ per effectum. 2 2. q. 180 habent ibi esse quies. 3 ad 2.

SPECULUM. In speculo fracto resultant multæ imagines, quia habet multas superficies, causantes singulas reverberationes, quia non habent ibi esse quiescens. 3ª. q. 76. 3. c.

1 SPES est virtus. 2 2. q. 17. 1. o.

2 Spes est virtus theologica. 1 2. q. 62. 3. o. et 2. q. 17. 5. o. et q. 18. 1. b. et 2 ad 4.

3 Spes potest esse informis, i. sine charitate. 1 2. q. 65. 4. o. et 5 ad 2.

4 Spes informis non est virtus. 1 2. q. 65. 4. o. et 5 ad 2.

5 Objectum principale spei est gloria animæ, non autem gloria corporis, sed objectum secundarium. 2 2. q. 17. 5 ad 1. et q. 18. 2 ad 4. et 3ª. q. 7. 4 ad 1.

6 Spes habet duplex objectum, s. bonum exspectatum et auxilium Dei. 1 2. q. 40. 7. c. et q. 42. 1. c. et q. 62. 4 ad 3. et 2 2. q. 1. 3 ad 1. et q. 17. 2. 4. 5. c. et 6 ad 3. et 7. c. et q. 18. 2. c. et q. 19. 1. c. et 3ª. q. 7. 6 ad 1.

7 Objectum ejus habet quatuor conditiones, scilicet bonum, arduum, futurum et possibile. 1 2. q. 40. 1. o. et 2. 3. 6. 7. 8. c. et q. 41. 2. c. et q. 42. 3. c. et ad 3. et 2 2. q. 17. 1. 7. c. et q. 18. 1 ad 1. et 2. c. ad 3. et q. 20. 4. c. et q. 21. 1. c. et q. 144. 1. c.

8 Objectum spei non est possibile, ut est differentia veri, sed ut possibile dicitur secundùm aliquam potentiam. 1 2. q. 40. 3 ad 2.

9 Spes potest esse de actu virtutis, qui est in potestate nostra. 1 2. q. 42. 3 ad 3.

10 Spes est tantùm eorum quæ non habentur à sperante. 3ª. q. 7. 8 ad 2. et 9 ad 1.

11 Spes et præsumptio sunt de malo abusivè, pro inordinato timore. 2 2. q. 21. 3 ad 1.

12 Spes directè respicit proprium bonum, non autem bonum alienum, quia significat motus. Motum autem semper est ad proprium terminum proportionatum mobili. 1 2. q. 17. 3. c.

13 Sperare licet in homine, ut in causa secundaria, non autem ut in causa principali, sed tantùm in Deo. 2 2. q. 17. 4. o. et 5. c. et q. 25. 1 ad 3.

14 Proprium et principale objectum spei virtutis est beatitudo æterna; secundarium autem sunt alia bona. 2 2. q. 17. 2. 4. o. et 5. c. ad 1. et q. 18. 2. c. ad 3.

15 Spes est de beatitudine, ut de ultimo fine, sed est de gratia, ut deducente ad finem. 1 2. q. 69. 2 ad 1. et 3. c.

16 Spes absolutè est tantùm de bono proprio, sed ut præsupponit amorem, potest aliquis alteri sperare vitam æternam. 2 2. q. 17. 3. c. et q. 18. 2 ad 3. et 3 ad 2. et 3ª. q. 7. 4 ad 3.

17 Nec est in beatis. 1 2. q. 67. 4. 5. o. et 2 2. q. 18. 2. o. et 3. c. et q. 19. 11 ad 3.

18 Nec in damnatis, sed tantùm in viatoribus hic, vel in purgatorio, vel in limbo patrum. 2 2. q. 18. 3. o.

19 Spes est subjectivè in potentia appetitiva, non autem in cognoscitiva. 1 2. q. 40. 2. o. et 2 2. q. 18. 1. c.

20 Spes est in irascibili subjectivè. 1ª. q. 59. 1 ad 2. et 1 2. q. 23. 1. 2. c. et q. 40. 1. b. et c. ad 3.

21 Spes virtus est subjectivè in voluntate. 1ª. q. 50. 4 ad 3. et q. 82. 3 ad 2. et 2 2. q. 18. 1. o. et 3. d. 26. q. 1. 3. o. et q. 2. 2. c. et Verit. q. 25. 3 ad 3. et Virt. q. 1. c. fi. et 1 ad 2. et q. 4. 2. o.

22 In brutis est spes, passio, et desperatio. 1 2. q. 40. 3. o. et 3. d. 26. q. 1. 1. c.

23 Aliquid est causa spei dupliciter, s. faciendo aliquid esse possibile, ut divitiæ, fortitudo, et omne augens potestatem hominis, vel faciendo æstimationem de possibili, ut doctrina et persuasio: sed experientia est causa spei utroque modo, licèt sit causa defectus ejus tantùm secundo modo. 1 2. q. 40. 3. o. et q. 42. 3 ad 1. et q. 45. 3. c. Amor. 235. Appetitus. 31. Baptismus. 12. Concupiscentia 3. Confessio 56.

24 Stultitia et experientia sunt causæ spei per accidens, removendo scientiam, quâ verè æstimatur aliquid non esse possibile. 1 2. q. 40. 3 ad 3. et 6. c. fi. et ad 3. Correctio. 3. Enoch. Fides. 101. Fiducia. 7. Misericordia. 43. Oratio. 41. Paulus. 24.

25 Inventus est causa spei, quia parum habet de præterito et memoria, et multum de futuro, et multos spiritus: ideò cor ampliatur, et fiunt animosi, sed parum experti. 1 2. q. 40. 6. o.

26 Senes deficiunt spe, propter experientiam, quæ facit æstimationem impossibilis. 1 2. q. 40. 5 ad 2.

27 In ebriis sunt duæ causæ spei, s. inconsideratio et caliditas, et multiplicatio spirituum propter vinum. 1 2. q. 40. 6. o. et q. 45. 3. c.

28 Spes quoad rem speratam est ex gratia et meritis, sed quoad habitum est tantùm ex gratia. 2 2. q. 17. 1 ad 2. et 3. d. 26. q. 2. 1 ad 3. et Virt. q. 4. 1 ad 2. Peccatum. 96. Pignus. 1. Præsumptio. 2. 12. Salvari. 7. Sepultura. 1. 13. Timor. 11. 15. 31.

29 Spes præsupponit merita in proposito, non autem in actu. 1 2. q. 62. 4 ad 2. et q. 65. 4. c. et 3. d. 26. q. 2. ar. 3. q. 1 ad 1. et Virt. q. 11. ad 3.

30 Spes semper procedit ex gratia, vel habita, vel expectata, non autem semper ex habita. 1 2. q. 62. 4 ad 2. et 2. d. 43. 5 ad 4. et 4. d. 2. q. 2. 2 ad 3.

31 Spes præsupponit amorem, et desiderium rei speratæ. 2 2. q. 128 ad 6.

32 Effectus. Spes extendit se in Deum, ratione divinæ largitatis, à quo resilit donum timoris, ex considerationè propriæ pravitatis. 3. d. 26. q. 2. 1 ad 4.

33 Spes per se adjuvat operationem dupliciter, s. ratione objecti, et ratione effectûs, s. delectationis. 1 2. q. 40. 8. o.

34 Spes supra expectationem addit certitudinem. 3. d. 26. q. 1. 3 ad 1. et q. 2. 1. 2. c. Amor. 235. 236. Audacia. 6. 9. etc

35 Spes addit supra desiderium quemdam conatum et elevationem animi, ad consequendum bonum arduum. 1 2. q. 25. 1. c. et q. 46. 1. c.

36 Spes præcedit gaudium et causat illud. 1 2. q. 25. 1. c. Baptismus. 16. 99. Charitas. 61. 146. 150. 154. Confessio. 18.

37 Spes dividitur contra memoriam, ratione delectationis, quæ est effectus utriusque, non autem secundùm essentiam. 3. d. 26. q. 1. 1 ad 2. Consilium. 7.

38 Spes elevat affectum hominis ad summum bonum, ut adipiscendum. Virt. o. 2. 2 ad 3. Correctio. 3. 3. 16. Delectatio. 35. c.

39 Habens spem, sperat Deum consequi, et per ipsum omnia necessaria quantumcumque difficilia obtinere, et omnia nociva quantumcumque difficilia repellere. 3. d. 26. q. 2. 2 ad 2. Expectatio. 8 Fiducia 7. 8. Ira. 12. 39. 42. 53. 70. Justus. 7. Matrimonium. 128. 132. Miraculum. 5.

40 Spes facit inhærere Deo, ut principio beatitudinis; fides autem, ut principio cognoscendi veritatem; charitas verò, propter seipsum: ideò distinguuntur realiter. 2 2. q. 17. 6. o. et q. 23. 6. c. et 3. d. 26. q. 2. a. 3. q. 1. o. et Virt. q. 2. 3. c. et q. 4. 3 ad 9. Modestia. 8. Mors. 13. 23. Oratio. 16. 41. Pœnitentia. 32. Præsumptio. 15. Religio. 8. 44. 61. Salvari. 7. Tristitia. 14. Præsumptio. 15. Verecundia. 7. Virtus. 59. Visio. 15.

41 Spes et fides de subjectis humanæ potestati non sunt virtutes, sed de iis quæ sunt supra facultatem naturæ humanæ excedunt omnem virtutem, homini proportionatam. 1 2. q. 62. 3 ad 2.

42 Spes directè respicit proprium bonum, non autem alienum, quia significat motum. Motus autem semper est ad proprium terminum proportionatum mobili; sed amor est directè ad alium, quia est unio amantis ad amatum, et unio est distinctorum. 2 2. q. 17. 3. c.

43 Spes propriè est tantùm de bono, nisi fortò abusivè; timor autem est tantùm de malo. 1 2. q. 25. 2. c. fi. et q. 40. 1. c. et 4 ad 1. et q. 42. 5 ad 1. et q. 67. 4 ad 2. et 2 2. q. 21. 3 ad 1. 3. d. 26. q. 1. 3. c.

44 Spei contrariatur desperatio, secundùm accessum et recessum à bono; timor autem secundùm contrarietatem boni et mali. 1 2. q. 40. 4. o. et q. 45. 1 ad 2. et 2 2. q. 128 ad 6. et q. 129. 6 ad 2. et 3. d. 26. q. 1. 3 ad 3.

45 Spes est tantùm de futuro, sed gaudium est de præsenti. 1 2. q. 40. 1. c. et 3. d. 26. q. 1. 3. c.

46 Spes est tantùm de arduo, sed desiderium et concupiscentia de bono absolutè. 1 2. q. 25. 1. c. fi. et q. 40. 1. o. et 3. d. 26. q. 1. 3. c.

47 Spes est tantùm de possibili, desperatio autem de impossibili. 1 2. q. 25. 2. c. fi. et q. 40. 1. c. et ad 3. et 4. o. 3. d. 26. q. 1. 1. c.

48 Spes virtus est circa arduum divinum, non autem magnanimitas, sed circa humanum. 2 2. q. 17. 3 ad 4. et 3. d. 26. q. 2. 2 ad 4.

49 Spes respicit arduum assequendum auxilio alterius, sed magnanimitas ut aliquid suæ potestatis, scilicet operationem magnorum. 2 2. q. 17. 3 ad 4.

50 Exspectatio spei dicit respectum ad auxilium Dei, sive speratum differatur, sive non, non autem dicit dilationem, sicut exspectatio longanimitatis. 2 2. q. 17. 3 ad 3.

51 Spes est de principaliori bono quàm concupiscentia et delectatio tactûs, quæ sunt vehementiores et naturaliores. 2 2. q. 141. 7 ad 3.

52 Spes et desperatio præsupponit desiderium. 1 2. q. 40. 1. c. et 4 ad 3. et 7. c. et q. 41. 2 ad 3.

53 Spes est media inter præsumptionem et desperationem. 1 2. q. 64. 4 ad 3. et 2 2. q. 17. 3 ad 2.

54 Amor non habiti præsupponit spem, et spes desiderium: ideò spes est media inter utrumque. 1 2. q. 40. 1. c. et 3. d. 26. q. 1. art. 3. q. 2. o.

55 Spes est prima passio irascibilis; secunda desperatio; tertia timor; quarta audacia; quinta et ultima, ira. 1 2. q. 25. 4. c. et q. 25. 3. o.

56 Spes est nobilior virtutibus moralibus, quoad objectum, scilicet Deum, non autem quoad modum, sed e converso. 1 2. q. 67. 4 ad 1. et 3. d. 33 q. 1. 4 ad 1.

57 Sicut se habet spes ad magnanimitatem, sic et timor ad fortitudinem. 2 2. q. 129. 7. c. et 3 d. 26. q. 2. 2 ad 4.

58 Fides absolutè est prior spe. 1 2. q. 62. 4. c. et 2 2. q. 4. 7. c. ad 2. et q. 1. 7. 6 ad 2. et 7. o. et 3. d. 23. q. 2. 5. o.

59 Spes est prior fide, non in esse, sed in proposito: ideò spes dicitur introducere ad fidem. 2 2. q. 4. 7 ad 2. et 3. d. 23. q. 2. 5 ad 3.

60 Spes et timor ducunt ad charitatem, per modum cujusdam dispositionis. 2 2. q. 27. 3. c. ad 3.

61 Spes est prior charitate, viâ generationis, sed ordine perfectionis est e converso. 1 2. q. 62. 4. o. et q. 65. 5 ad 2. et 22. q. 17. 8. o. et 3ª. q. 26. q. 2. art. 3. q. 2. o.

Spina. Spinæ et tribuli producti sunt simul cum aliis plantis, sed non fuissent nocivi ante peccatum. 1ª. q. 69. 2 ad 2. et 2 2. q. 164. 2. c. ad 1.

1 Spiratio activa est eadem numero, in patre t filio. 1ª. q. 36. 3 ad 1 et ad 2. et 4 ad 1.

2 Pater et filius sunt duo spirantes, sed unus spirator. 1ª. q. 36. 4 ad 7.

1 Spiritualis substantia dicitur esse in loco dupliciter, scilicet vel per applicationem virtutis limitatæ, ut angelus, vel non limitatæ, ut Deus. 1ª. q. 52. 1. c. principio.

2 In substantiis incorporeis non est totalitas quantitatis, nec per se, nec per accidens; nec totalitas secundùm perfectam rationem essentiæ. 1ª. q. 8. 2 ad 3.

1 Spiritus. Nomen spiritûs videtur esse sumptum à respiratione animalium. 1ª. q. 36. 1. c.

2 Spiritus dicitur sextupliciter, scilicet aer vel ventus, corpora beatorum, animæ beatorum, virtus imaginativa, mens, et Deus. 1ª. q. 41. 3 ad 4.

3 Spiritus ut nominat subtilitatem naturæ, est commune tribus personis; sed dupliciter convenit tantùm Spiritui sancto: primò quidem ex ipsa communitate ejus quod dicitur Spiritus sanctus, secundò verò ex propria significatione: nam nomen spiritûs in rebus corporeis, impulsionem, et motionem significare videtur; flatum enim et ventum, spiritum vocamus. Est autem proprium amoris, quòd moveat, et impellat voluntatem amantis, in amato. Sanctitas autem illis rebus attribuitur quæ in Deum ordinantur; quia igitur persona divina procedit per modum amoris, quo Deus amatur: ideò convenienter Spiritus sanctus, amor et persona hujusmodi nominatur. 1ª. q 36. 1. o.

4 Spiritus sanctus, in vi duarum dictionum, est commune toti Trinitati; sed in vi unius dictionis, est proprium nomen tertiæ personæ ex usu Ecclesiæ, duplici ratione, scilicet ex ipsa communitate ejus quod dicitur Spiritus sanctus, et ex propria significatione spiritûs et amoris. 1ª. q. 36. 1. o. et 2 2. q. 14. 1. c.

5 Et ponitur pro relativo, non ex nomine, sed ex usu Ecclesiæ, nisi ut spiratus. 1ª. q. 36. 2 ad 2.

6 Spiritum sanctum esse, et non esse creaturam, sed Deum, probatur multipliciter. 1ª. q. 27. 1. c. et q. 41. 3. c. ad 4.

7 Spiritus sanctus subitò advenit mentibus hominum. 1 2. q. 113. 7. b.

8 Spiritus Domini, in Scriptura, non nisi pro Spiritu sancto consuevit poni: qui aquis superferri dicitur, non quidem corporaliter, sed sicut voluntas artificis superfertur materiæ, quam vult formare. 1ª. q. 64. 3 ad 3 et ad 4. et q. 66. 1 ad 3. et q. 74. 3 ad 4.

9 Pater et Filius sunt unum principium Spiritûs sancti, unitate notionis communis. 1ª. q. 33. 2. c. et q. 36. 4. o.

10 Græci communiter dicunt, Spiritum sanctum esse imaginem Patris et Filii, non autem Latini. 1ª. q. 35. 2. c. ad 1.

11 Auferens sponsam propriam per vim, excusatur à crimine raptûs, licèt peccet violentiam inferendo. 2 2. q. 154. 7 ad 4.

1 Sponsalia sunt futurarum nuptiarum promissio. Suppl. q. 43. 1. o.

2 Potest homo in fine primi septennii sponsalia contrahere sicut in fine secundi matrimonium contrahere, ac religionem ingredi, et in fine tertii civiliter se obligare. Suppl. q. 43. 2. o.

3 Dirimuntur sponsalia et cùm quis ad religionem confugerit, et cùm alter conjugum cum altero matrimonium contrahit, per verba de præsenti, aliter etiam dirimuntur variis casibus secundùm judicium Ecclesiæ. Suppl. q. 43. 3. c.

Stare significat positionem naturalem hominis cum immobilitate. 2 2. q. 183. 1. o.

1 Status propriè pertinet ad libertatem vel servitutem in temporalibus vel spiritualibus, quia significat immobilitatem et obligationem personæ hominis. 2 2. q. 183. 1. o. et 4. c. et q. 184. 4. c. et q. 186. 6. c.

2 Officium dicitur respectu actûs, gradus autem secundùm ordinem superioritatis, status verò requirit immobilitatem, in conditione personæ. 2 2. q. 183. 1 ad 3. et 3. o.

3 Diversitas statuum et officiorum est in Ecclesia: quia pertinet ad perfectionem ejus, ad necessitatem operum ejus, ad dignitatem et ad pulchritudinem ejus. 2 2. q. 183. 2. 3. o.

4 Status naturæ humanæ duplex, scilicet naturæ integræ, et naturæ corruptæ. 1ª. q. 94. 2. c. et 1 2. q. 14. 2. c. et q. 109. 2. 8. c.

5 Status hominum triplex, scilicet veteris legis, novæ legis, et patriæ. 1 2. q. 101. 1. c. et q. 103. 3. c. et q. 106. 4 ad 1. et 3ª. q. 53. 2. c. fi.

6 Status hominis quadruplex, scilicet à principio usque ad septimum annum, secundus à septimo anno usque ad quartumdecimum, tertius à quartodecimo anno usque ad vigesimum primum, et quartus deinceps. In primo statu, nulli contractui homo aptus est; in secundo alicui de futuro, non perpetuo; in tertio alicui etiam perpetuo, quoad propriam personam, sed in quarto alicui quoad omnia, etiam exteriora. 2 2. q. 24. 9. c.

7 Status naturæ humanæ secundùm corpus triplex, scilicet corporalis, animalis, et spiritualis. Et status secundùm animam quadruplex: scilicet ante peccatum, post peccatum, ante gratiam, sub gratia, et in gloria. 3ª. q. 53. 2. c. fi

8 Status animæ distinguitur dupliciter, scilicet secundùm diversum modum essendi secundùm naturam, scilicet animæ separatæ, et conjunctæ: et secundùm integritatem naturæ, et corruptionem. 1ª. q. 94. 2. c.

9 Status vitæ spiritualis triplex, scilicet incipientium, proficientium, et profectorum. 2 2. q. 24. 9. o. et q. 183. 4. o.

10 Status post hanc vitam duplex, scilicet ante resurrectionem universalem, et post. 1 2. q. 67. 1 ad 3.

11 In statu gloriæ, nihil erit figurale, ad cultum Dei pertinens, sed solùm gratiarum actio, et vox laudis. 1 2. q. 101. 2. c. et q. 103. 3. c. et 2 2. q. 13. 4. c.

42 Status mundi potest variari dupliciter, scilicet secundùm diversitatem legis, et secundùm diversos gradus perfectionis, sub eadem lege. 1 2. q. 106. 4. c.

43 Christus secundùm aliquid fuit in triplici statu, s. innocentiæ, peccati, et gloriæ. 3ª. q. 13. 3 ad 2.

1 STATUTUM negativum de non fienda re spirituali, nisi dentur tot, est illicitum et simoniacum. Unde illicita esset ordinatio, si in aliqua ecclesia statueretur, quòd non fieret processio in funere alicujus, nisi solveret certam pecuniæ quantitatem. Non autem statutum affirmativum, scilicet quòd res spiritualis fiat, si tot dentur: quia primo modo per tale statutum, præcluderetur via gratis officium pietatis aliquibus impendendi, non autem secundo modo: quia per hoc non præcluderetur via illud aliis exhibendi. Et prima ordinatio habet speciem exactionis, secunda autem habet speciem gratuitæ recompensationis. 2 2. q. 100. 3 ad 2.

2 Si aliquid de se repugnantiam habet, ad jus naturale, non potest voluntate humanâ fieri justum, putà si statuatur quòd liceat furari, vel adulterium committere. 2 2. q. 57. 2 ad 2.

1 STELLÆ. secundùm Ptolemæum, moventur in suis sphæris, non autem secundùm Aristotelem. 1ª. q. 70. 1 ad 3.

2 Stella apparens magis in nativitate Christi, non fuit de cœlis, sed fuit Spiritus sanctus, vel angelus in illa specie, vel probabilius de novo creata: non in cœlo, sed in aere vicino terræ, quintuplici ratione, scilicet tum quia nulla alia stella hâc viâ incedit. Hæc enim stella ferebatur à septentrione in meridiem. Ita enim jacet Judæa ad Persidem, unde magi venerunt. Tum apparet hoc ex tempore. Non enim solùm apparebat in nocte, sed etiam in meridie. Quod non est virtutis stellæ, sed nec etiam lunæ. Tum quia quandoque apparebat, et quandoque occultabatur. Tum quia non habebat continuum motum, sed cùm oportebat ire magos, ibat; quando autem oportebat stare, stabat. Tum quia sursùm manens partum virginis demonstrabat, et deorsùm descendens, hoc faciebat. 3ª. q. 36. 7. o.

STIPENDIA principum sunt redditus eorum. 2 2. q. 62. 7. c.

STRUTIO significat militantes Deo, et negotiis sæcularibus se implicantes. 1 2. q. 102. 6 ad 4. 2 fi.

1 STUDIOSITATIS nomen derivatur ad omnes virtutes inquantum cognitio prudentiæ ad eas pertinet. 2 2. q. 166. 2 ad 1.

2 Studiositas est virtus, cujus principalis materia est cognitio, secundariò autem alia. 2 2. q. 166. 2. c. et q. 167. o.

3 Et est virtus moralis, quia principaliter refrenat, et moderatur appetitum cognoscendi. Sed per accidens impellit contra laborem studii. 2 2. q. 166. 2. o. et q. 167. 1. c.

4 Studiositas non est directè circa cognitionem, sed circa appetitum cognitionis acquirendæ. 2 2. q. 166. 2. c. ad 2. et q. 167. 1. c.

5 Studiositas opponitur curiositati. 2 2. q. 160. 2. c. et q. 161. princip. et q. 166. princip.

1 STUDIUM importat vehementem applicationem mentis ad aliquid, et principaliter ad cognitionem, secundariò autem ad ea in quibus homo per cognitionem dirigitur. 2 2. q. 166. 1. c.

2 Studium sapientiæ summè commendatur. 2 2. q. 188. 1. c.

3 Circa studium contingit per accidens quadrupliciter curiositas, superbia, et alia vitia: licèt omne studium secundùm se sit bonum, scilicet uno modo, inquantum per studium minus utile retrahuntur aliqui à studio quod eis ex necessitate incumbit. Alio modo inquantum studet aliquis addiscere ab eo à quo non licet. Tertiò quando homo appetit cognoscere veritatem circa creaturas, non referendo ad debitum finem, scilicet ad cognitionem Dei. Quarto modo inquantum aliquis studet ad cognoscendam veritatem, supra proprii ingenii facultatem, quia per hoc homines de facili in errores labuntur. 2 2. q. 167. 1. c.

4 Studium et curiositas dicuntur pertinere ad carnem vel ad avaritiam, ratione cognitionis eorum ad quæ illæ inclinant. 2 2. q. 166. 1 ad 2 et ad 3.

1 STULTITIA dicitur à stupore, quia stultus est, qui propter stuporem non movetur. 2 2 q. 46. 1. 2. c.

2 Stultus præcipuè videtur, qui deficit in summa judicii, scilicet secundùm altissimam causam, non autem si deficiat circa aliquid modicum. 2 2. q. 46. 1 ad 1. et 2. c.

3 Stultitia importat hebetudinem sensûs spiritualis; fatuitas autem totalem privationem ejus. Ideò prima opponitur contrariæ sapientiæ, secunda verò privativæ. 2 2. q. 8. 6 ad 1. et q. 46. 1. o.

4 Stultitia duplex, sicut sapientia duplex, scilicet mundi, et Dei. Prima sapientia decipit, non autem secunda. 2 2. q. 46. 1 ad 2 et ad 3. et q. 113. 1 ad 1.

5 Non moveri injuriis, eò quòd terrena non sapiant, pertinet ad stultitiam mundi. Si verò ex stupore, pertinet ad stultitiam simpliciter. 2 2. q. 46. 1 ad 4.

6 Stultitia ex immersione sensûs in terrenis, est peccatum, non autem si ex defectu naturæ, ut in amentibus. 2 2. q. 46. 2. o. et 3. c.

7 Stultitia opponitur præceptis de contemplatione veritatis. 2 2. q. 46. 2 ad 3.

8 Stultitia est filia luxuriæ, continens odium Dei, et desperationem futuri sæculi, quia fastidiunt Deum, et dona ejus. 2 2. q. 46. 3. o.

9 Stultitia ex impedimento corporali causatur ex ira; ex luxuria verò, inquantum est ex immersione sensûs in terrenis. 2 2. q. 46. c. 3 ad 3.

10 Hebetudo, stultitia, ignorantia, et præcipitatio differunt, quia prima opponitur intellectui, secunda sapientiæ, tertia scientiæ, et quarta consilio. 2 2. q. 8. 6 ad 1.

STULTILOQUIUM significat perversam sententiam verborum, per quæ quis præfert delectationes luxuriæ aliis bonis. 2 2. q. 153. 3 ad 4.

1 STUPOR causatur ex insolita imaginatione. 1 2. q. 41. 4. c. fi.

2 Admiratio est principium philosophandi, sed stupor est impedimentum philosophicæ considerationis quo timetur judicare in præsenti, et inquirere in futuro. 1 2. q. 41. 4. c. fi. ad 3.

1 STUPRUM est illicita virginis defloratio, sub cura parentum. 2 2. q. 154. 1. c. et 6. o.

2 Stuprum fit deformius, ex duplici injuria sibi annexa, s. virginis seductæ, vel vi oppressæ et patris. Et secundùm legem reus tenetur satisfacere utrique. 2 2. q. 154. 6 ad 3.

3 Filia sacerdotis etiam non nupta, deprehensa in stupro, lapidabatur in veteri Testamento, in aliis autem tantùm nuptæ. 3ª. q. 29. 1 ad 4.

1 SUBJECTIO. Quælibet res perficitur per subjectionem ad suum superius. 1 2. q. 92. 1. c. et 2 2. q. 81. 7. c.

2 Movens necessariò causat motum in mobili, totaliter ei subjecto, non autem in aliis. 1ª. q. 82. 2 ad 2. et 2 2. q. 83. 1. c.

3 Subjectio mulieris ad virum inducta est in pœnam mulieris, propter peccatum. Vel non est per modum servitutis, sed gubernationis. 2 2. q. 104. 2. c. ad 1.

4 Omnia sunt nunc subjecta Deo et Christo secundùm potestatem, sed post judicium, per finalem impletionem voluntatis ejus. 3ª. q. 20. 1 ad 3. et q. 59. 4 ad 2.

5 Prima subjectio hominis ad Deum est per fidem. 2 2. q. 16. 1. c.

6 Homo dicitur esse Dei dupliciter, scilicet per subjectionem potestati ejus, et per unionem charitatis. Secundum desiit per peccatum, non autem primum, nec alio modo. 3ª. q. 48. 4 ad 1.

7 Subjectio Christi et cujuslibet alterius hominis ad Deum triplex, scilicet secundùm gradum bonitatis, potestatem et obedientiam. 3ª. q. 20. 1.

8 Christus fuit subjectus sibi ipsi, secundùm naturam humanam, non autem secundùm naturam divinam, nec secundùm aliam personam. 3ª. q. 20. 2. o.

9 Omnia quæ ponunt subjectionem, vel minorationem Christi, intelliguntur secundùm naturam assumptam, vel ad commendationem principii in patre. 1ª. q. 42. 4 ad 1. et q. 43. 7 ad 1.

1 SUBJECTUM duplex, scilicet subjectum inhæsionis et subjectum scibile. 1ª. q. 117. 1. c.

2 Subjectum est causa effectiva propriæ passionis, quia proprium fluit à subjecto. 1ª. q. 77. 6 ad 3.

SUBITATIO. Comparatio motûs irascibilis, et concupiscibilis quantùm ad subitationem. 2 2. q. 156. 4. c.

SUBSANNATIO et irrisio conveniunt in fine. Sed differunt in modo, quia prima fit naso rugato, secunda verò fit ore, id est, in verbo et cachinnis. 2 2. q. 75. 1 ad 1.

1 SUBSISTENTIA dicitur, cujus actus est subsistere, id est, per se existere. 1ª. q. 29. 2. c.

2 Omne subsistens est tantùm unum numero. 1ª. q. 41. 6. c. et q. 44. 1. c. et q. 54. 1. c. et q. 75. 7. c.

3 Subsistens ut nominatur nomine intentionis, dicitur suppositum. Si autem nomine rei, dicitur subsistentia, inquantum subsistit, sed dicitur res naturæ, inquantum naturæ communi supponitur, sed ut substat accidentibus, dicitur substantia vel hypostasis; et inquantum rationalis, dicitur persona. 1ª. q. 29. 2. c.

4 Subsistere convenit Deo, ratione ejus ad quod significandum nomen imponitur, scilicet per se esse, non autem ratione ejus à quo nomen imponitur, scilicet subesse, nisi secundùm quòd essentia subest ipsi esse secundùm rationem. 1ª. q. 44. 1 ad 1. et q. 29. 3 ad 3. et q. 39. 1 ad 3.

5 Omne quod est in Deo subsistit; et tamen ibi non sunt nisi tres subsistentes. 1ª. q. 30. 1 ad 2. et 2. c. et q. 54. 2 ad 1.

6 Sicut dicimus, in divinis, tres personas, vel tres subsistentias, sic Græci dicunt tres hypostases, non autem tres substantias, propter errorem. 1ª. q. 29. 2 ad 3. et q. 30. 1. c. ad 1.

1 SUBSTANTIA dicitur dupliciter, s. essentia seu quidditas et suppositum. 1ª. q. 29. 2. c. et 3ª. q. 2. 6 ad 3.

1 Substantia, subsistentia, et essentia distinguuntur secundùm triplicem actum, scilicet substare, subsistere et esse, quorum esse est commune omni enti; sed substare et subsistere, est commune tantùm substantiæ. 1ª. q. 29. 2. c.

3 Substantia est res habens quidditatem, cui debetur esse per se, et non in alio, scilicet subjecto. 1ª. q. 3. 5 ad 1. et 3ª. q. 77. 1 ad 2.

4 Per se existere non est diffinitio substantiæ, quia per hoc non demonstratur quidditas ejus, quæ non est suum esse. 1ª. q. 3. 5 ad 1.

5 Nulla pars integralis potest dici substantia prima, vel hypostasis. 1ª. q. 29 1 ad 5.

6 Omne quod est per se in prædicamento substantiæ, est compositum ex esse et essentia, non autem ex materia et forma. 1ª. q. 3. 5. c.

1 Subtilitas est proprietas corporis gloriosi per effectum spiritualis potentiæ. Suppl. q. 83. 1. o.

2 Nullo modo competere poterit corpori glorioso, ut ratione suæ subtilitatis possit esse simul cum corpore non glorioso, nisi ex operatione divinæ virtutis, quâ tolletur id quo impediebatur, ne cum corpore glorioso esse posset. Suppl. q. 83. 2. c.

3 Fatendum est miraculosè fieri posse, ut duo corpora sint in eodem loco. Suppl. q. 83. 3. c.

4 Divinâ virtute fieri posset ut duo corpora gloriosa essent simul. Suppl. q. 83. 4. c.

5 Necessitas existendi in æquali loco tolli non potest à corpore glorioso ex sua subtilitate. Suppl. q. 83. 5. c.

6 Corpora gloriosa sunt palpabilia. Suppl. q. 83. 6. c.

1 SUCCESSIO est in succedentibus, sicut ordo in ordinatis. 3ª. q. 75. 1 ad 1.

2 Conversio Eucharistiæ non ponit aliquem actum imperfectum, sed ponit successionem, cujus relatio secundùm rem, est in pane, non autem in corpore Christi, nisi secundùm rationem. 3ª. q 75. 4 ad 1.

3 In damnatis est pœnarum successio. Sed gloria sanctorum est sine successione. 1 2. q. 67. 1 ad 2. et 22. q. 18. 2 ad 2.

SUFFICIENS per se duplex, s. non recipiens additionem boni, ut Deus, et continens omnia necessaria, ut beatitudo. 1ª. q. 26. 1 ad 1. et 1 2. q 3. 2 ad 2. et 3 ad 2. et q. 4. 7 ad 2.

1 SUFFRAGIA peccatoris prosunt mortuis, ex opere operato in persona ejus, sed etiam ex opere operante in persona Ecclesiæ, vel ex opere operantis, licèt magis prosunt suffragia bonorum. 3ª. q. 82. 6. c.

2 Non potest opus unius alteri prodesse per viam meriti, ad statum beatitudinis consequen-

dum, sed per viam orationis. Suppl. q. 71. 4. c.

3 Cùm charitas nunquam excidat, opera vivorum mortuis prosunt, ad pœnæ diminutionem, non ad mutationem statûs mortuorum. Suppl. q. 71. 2. o.

4 Suffragia à peccatore facta, quantùm ad opus operans ratione sui mortuis non prosunt, ratione verò alterius, sive totius Ecclesiæ personam gerat, sive agat ut instrumentum, eis prosunt; sed semper prosunt ratione operis operati. Suppl. q. 71. 5. o.

5 Suffragium quod pro mortuis fit, facienti prodest, quantùm attinet ad vitam æternam, sed inquantum est expiativum pœnæ, ut fiat satisfactio, nullo modo prodest. Suppl. q. 71. 4. c.

6 Cùm in inferno nulla sit redemptio, suffragia non prosunt damnatis. Suppl. q. 71. 5. o.

7 Suffragia vivorum auxilio sunt iis qui in purgatorio detinentur, cùm opera unius possint valere alteri ad satisfaciendum. Suppl. q. 71. 6. c.

8 Cùm per suffragia vivorum status mortuorum mutari non possit, illa pueris in limbo existentibus non prosunt, in quibus oporteret ut status mutaretur, quantùm ad meritum essentialis præmii. Suppl. q. 71. 7. o.

9 Cùm sancti in cœlo nullius rei indigeant, non juvantur per nostra suffragia. Suppl. q. 71. 8. c.

10 Convenienter Augustinus posuit tria præcipua subsidia vivorum pro mortuis, Eucharistiam, eleemosynam et orationem. Suppl. q. 71. 9. o.

11 Simpliciter et directè indulgentiæ non prosunt mortuis. Suppl. q. 71. 10. c.

12 Non per se, sed per accidens cultus exequiarum defunctis prodest. Suppl. q. 71. 11. o.

13 Suffragia pro uno defuncto facta, aliis prosunt ratione charitatis, ratione verò intentionis magis ei pro quo fiunt, imò soli, si solùm ratio dimissionis pœnæ habeatur. Suppl. q. 71. 12. c.

14 Suffragia, inquantum sunt satisfactiones ex intentione facientis translatæ in mortuos, magis prosunt ei pro quo singulariter fiunt, quàm quæ fiunt pro eo, et communiter pro aliis: inquantum verò accipiuntur ut valent ex virtute charitatis, tantumdem singulis prosunt, ac si pro uno tantùm fierent. Suppl. q. 71. 13. o.

15 Quantùm attinet ad velociorem absolutionem pœnæ, plus valent specialia et communia suffragia simul, quàm communia tantùm: quantùm verò spectat ad finalem pœnæ liberationem, æquè valent communia solùm suffragia atque specialia et communia simul. Suppl. q. 71. 14. c.

1 Summum malum non datur. 1ª. q. 49. 3. o. et q. 105. 7 ad 1. et 2 2. q. 172. 6. c.

2 Summum et infimum in vita humana potest accipi dupliciter, scilicet per comparationem statûs ad statum, tam in spirituali vita quàm in sæculari, vel per comparationem graduum, qui sunt perfectio unius hujus. 2 2. q. 189. 1 ad 2.

Super, significat tria, scilicet directum situm, juxta, et post. 1 2. q. 89. 2 ad 1.

1 Superbia dicitur dupliciter, s. ut supergreditur regulam rationis, et quilibet excessus: prima semper est mala; secunda verò, quandoque est bona. 2 2. q. 162. 1 ad 1.

2 Superbia dicitur tripliciter, s. inclinabilitas ad superbiendum, ex flexibilitate naturæ, vel corruptione fomitis actualis; elatio contra præceptum, vel inordinatus appetitus excellentiæ in quacumque re; et tertiò inordinatus appetitu excellentiæ, cui debetur honor et reverentia prima est initium vel radix omnis peccati; secunda est generale peccatum; tertia verò est peccatum speciale, et est unum de septem capitalibus. 1 2. q. 84. 2. o. et 2 2. q. 162. 2. 8. o

3 Genus duplex superborum, scilicet efferentium se supra alios, et arrogantium sibi aliquid supra se. 2 2. q. 33. 5. c.

4 Superbia propriè est inordinatus appetitus excellentiæ, cui debetur honor et reverentia. Vel superbia propriè respicit defectum subjectionis hominis ad Deum, secundùm scilicet quòd aliquis se extollit supra id quod est sibi præfixum secundùm divinam regulam vel mensuram. 1 2. q. 84. 2. o. et 2 2. q. 77. 5. c. et 132. 4. c. et q. 162 1. o. et 2. 3. c. et 4. 5. 6. c.

5 Superbia magis est in appetitu excellentiæ quàm in æstimatione. 2 2. q. 162. 3. o.

6 Species superbiæ sunt quatuor secundùm Gregorium, s. vel cùm aliquis existimat bonum quod habet ab alio, ac si haberet à seipso efficienter, vel meritoriè; vel cùm aliquis attribuit sibi majus bonum quàm habeat; vel prout excellentior aliquis redditur ex hoc quòd bonum aliquod excellentius cæteris possidet, et sic aliis despectis singulariter vult videri. 2 2. q. 162. 4. o.

7 Excusatio peccati pertinet ad tertiam speciem superbiæ, præsumptio verò ad quartam. 2 2. q. 162. 4 ad 3.

8 Gradus superbiæ sunt duodecim secundùm Bernardum, oppositi duodecim gradibus humilitatis: scilicet curiositas per quam aliquis curiosè, ubique et inordinatè circumspicit; levitas mentis, per quam scilicet homo superbè se habet in verbo; inepta lætitia quâ homo est facilis et promptus in risu; jactantia non tacens usque ad interrogationem, singularitas per quam scilicet aliquis sanctior aliis vult apparere, arrogantia per quam scilicet homo se aliis præfert, præsumptio per quam aliquis reputat se sufficientem ad majora; defensio peccatorum, simulata confessio, per quam scilicet aliquis non vult subire pœnam pro peccatis quæ simulatè confitetur; rebellio despiciens obedire; libertas per quam scilicet homo delectatur liberè facere quod vult; peccandi consuetudo, quæ implicat Dei contemptum. 2 2. q. 162. 4. et ad 4.

9 Superbia propriè semper est peccatum. 2 2. q. 162. 7. o.

10 Superbia, secundùm se, est speciale peccatum, ratione specialis objecti; sed est peccatum generale, secundùm redundantiam duplicem, s. finis, et contemptus legis. 2 2. q. 162. 7. o. 5 ad 1. et 8. c.

11 Superbia, secundùm genus suum, est peccatum mortale, præter actus ejus imperfectos, id est sine consensu deliberato. 2 2. q. 162. 5. o

12 Superbia est gravissimum omnium peccatorum, ex parte aversionis, non autem ex parte conversionis. 2 2. q. 162. 6. o. et 7 ad 4.

13 Superbia est initium omnis peccati, ex parte aversionis; concupiscentia verò, ex parte conversionis. 1 2. q. 84. 2. c. 4 ad 4.

14 Superbia est initium omnis peccati, non

actu, sed aptitudine. 2 2. q. 162. 2. o. et 5 ad 1. et 7 ad 1.

15 Superbia et avaritia, inquantum sunt specialia peccata, sunt radices omnium peccatorum. 1 2. q. 84. 4. c. ad 2. et 2. c. et 2 2. q. 117. 2 ad 1.

16 Superbia est primum omnium peccatorum, et principium eorum. 2 2. q. 162. 7. o.

17 Superbia est regina omnium vitiorum. 1 2. q. 84. 4 ad 4. et 2 2. q. 152. 4. c. ad 1. et q. 153. 4 ad 2. et q. 162. 8. c.

18 Superbia inordinatè appetit excellentiam, sed inanis gloria manifestationem ejus; ideò non sunt idem, sed prima causat secundam. 2 2. q. 152. 4. c. et q. 162. 8 ad 2.

19 Superbus anhelat ad superabundantiam fortitudinis; ideò vult videri audax. 2 2. q. 162. 7 ad 3.

20 Superbia opponitur magnanimitati secundùm excessum, inquantum tendit ad magna inordinatè; sed directiùs opponitur humilitati, inquantum subjectionem aspernatur. 2 2. q. 162. 4 ad 3. et 5. c.

21 Superbia corrumpit solam humilitatem, per directam contrarietatem; cæteras autem virtutes corrumpit per abusum. 1ª. q. 64. 2 ad 3. fi. et 2 2. q. 22. 2 ad 3.

22 Superbia semper contrariatur dilectioni Dei, et aliquando dilectioni proximi. 2 2. q. 162. 5 ad 2.

23 Superbia est subjectivè in irascibili, non solùm sensitiva, sed etiam in voluntate. 2 2. q. 162. 3. o.

24 Homo superbivit de scientia et potentia : ideò convictus est de ignorantia per idolatriam, et de impotentia, per transgressionem legis. 1 2. q. 89. 2 ad 3. et 6. c.

25 Superbia oritur ex virtutibus per accidens tantùm, i. occasionaliter. 2 2. q. 162. 5 ad 3.

26 Superbia directè impedit cognitionem practicam, non autem speculativam, nisi indirectè. 2 2. q. 162. 3 ad 1.

27 Extollentia oculorum est signum superbiæ, excludendo reverentiam et timorem. 2 2. q. 161. 2 ad 1.

28 Deus permittit ruere in luxuriam, ut liberet à superbia. 1 2. q. 79. 4. c. et q. 87. 2 ad 1. et q. 98. 2 ad 3. et 2 2. q. 162. 6 ad 3.

29 REMEDIUM triplex contra superbiam, scilicet consideratio propriæ infirmitatis, magnitudinis Dei, et imperfectionis propriorum bonorum. 2 2. q. 162. 6 ad 1.

SUPERFICIES est proprium, et per se subjectum colorum. 1 2. q. 56. 1 ad 3. et 3ª. q. 74. 2. c.

SUPERIUS habet similitudinem cum inferiori, ut sol cum igne, et in Deo est similitudo omnium rerum et secundùm accidens, potest esse aliquid simile substantiæ, similitudine quæ est inter causatum et causam. 1ª. q. 57. 2 ad 2.

1 SUPERSTITIO est quædam protestatio infidelitatis. 2 2. q. 94. 1 ad 1. et q. 97. 4. c. et q. 100. 1 ad 1.

2 Superstitio est vitium religioni oppositum secundùm excessum. 2 2. q. 92. 1. o. et q. 94. 1. c. et q. 95. 1. c. et q. 122. 3. c. et q. 138. 2. b.

3 Species ejus sunt quatuor, s. cultus Dei inordinatus, idololatria, divinatio, et observatio vana. 2 2. q. 92. 2. o. et q. 94. 1. o.

4 Ad superstitionem pertinet omnis idololatria, et omnis acceptio auxilii dæmonum ad aliquid faciendum vel cognoscendum. 2 2. q. 95. 2. c.

5 Quicquid procedit ex societate dæmonum cum hominibus, superstitiosum est. 2 2. q. 95. 2. b.

6 Omnis superstitio oritur ex aliquo pacto cum dæmonibus inito, expresso, vel tacito : ideò prohibetur primo præcepto. 2 2. q. 122. 2 ad 3. et 3. 4. c.

SUPPOSITIO ponitur aliquando in prædicato, tam confusa quàm determinata. 1ª. q. 36. 4 ad 4.

1 SUPPOSITUM. In compositis differunt suppositum et natura. 1ª. q. 3. 3. c. et q. 29. 2 ad 3. et 3ª. q. 16. 5 ad 1.

2 In divinis suppositum dicitur, quasi sub alio positum, non quidem secundùm rem, sed secundùm modum significandi, quia ibi est res subsistens. 1ª. q. 39. 1 ad 3.

3 In Deo suppositum et natura sunt idem re, et differunt secundùm modum significandi. 1ª. q. 3. 3. o. et 3ª. q. 2. 2. c.

4 Persona Filii Dei est suppositum naturæ humanæ. 3ª. q. 16. 1. 2. 3. c.

1 SUSPICIO vitium importat, quæ quantò plus procedit, est magis vitiosa. 2 2. q. 60. 3. c.

2 Suspicio est opinio mali, ex levibus signis. 2 2. q. 60. 3. 4. c.

3 Gradus suspicionis triplex, s. levis dubitatio, certa æstimatio, et condemnatio judicialis : prima est peccatum veniale; secunda est peccatum mortale, si est de gravi; tertia est peccatum mortale, pertinens ad injustitiam. 2 2. q. 60. 3. o.

4 Suspicio contingit tripliciter, s. ex propria malitia, ex odio et ex experientia. 2 2. q. 60. 3. 4. c.

SUSTINERE est difficilius tripliciter quàm aggredi; et importat passionem corporis, et actionem animæ. 2 2. q. 123. 6 ad 1 et ad 2.

1 SUSURRATIO est ad separationem amicitiæ; detractio verò, ad denigrationem famæ : ideò differunt fine, sed conveniunt in materia et forma, s. in occulta maledictione. 2 2. q. 4. 1. o. et q. 73. 1. c.

2 Susurratio est gravius peccatum detractione et contumelià, quia amicitia est melior quolibet alio bono exteriori. 2 2. q. 74. 2. o.

1 SUUM dicitur alicujus, quod ad ipsum ordinatur. 1ª. q. 21. 1 ad 3.

2 Suum uniuscujusque dicitur, quod ei secundùm proportionis æqualitatem debetur. 2 2. q. 58. 11. c.

T

1 TABERNACULUM Dei significat Ecclesiam militantem, sed domus vel templum Dei significat Ecclesiam triumphantem. 1 2. q. 102. 4 ad 2.

2 Ratio tabernaculi in veteri lege, et distinctio partium ejus, et templi, declaratur. 1 2. q. 102. 4. o.

3 Totus status prioris tabernaculi ordinabatur ad figurandum mortem Christi. 1 2. q. 102. 4 ad 5.

TABULA secunda post naufragium peccatorum, est pœnitentia et verecundia. 3ª. q. 84. 6. o.

TACERE dicendum, et loqui tacendum, est peccatum. 1 2. q. 73. 1 ad 3.

1 TACTUS est sensus alimenti, gustus autem est discretivus saporum. 2 2. q. 141. 5 ad 1.

2 Tactus, ut est in aliis membris quàm in lingua, distinguitur à gustu, et secundùm diversam rationem immutationis. 1ª. q. 78. 3 ad 3.

3 Tactus est unus genere, et est plures specie, secundùm plures contrarietates, vel omnes hujusmodi conveniunt in uno genere proximo, sed innominato. 1ª. q. 78. 3 ad 3.

4 Tactus est fundamentum omnis sensûs, et est per totum corpus, sicut et organum ejus; et eo dicitur aliquid sensitivum. 1ª. q. 76. 3. c. et q. 91. 1 ad 3. et 3 ad 1.

5 Subtilitas tactûs sequitur æqualitatem complexionis : ideò quantò quis est melioris tactûs, tantò melioris est intellectûs. 1ª. q. 76. 5. c.

6 Organum et medium tactûs non possunt denudari suo objecto, sicut in aliis sensibus, quia qualitates tangibiles sunt differentiæ corporis, inquantum corpus. 1ª. q. 91. 1 ad 3.

7 Proles in ventre matris, antequam habeat animam rationalem, sentit per tactum. 3ª. q. 34. 2 ad 3.

8 Tactus duplex, s. quantitatis, et virtutis. 1ª. q. 75. ad 3. et q. 105. 2 ad 1.

TANTUM. Hoc adverbium tantùm, cùm sit exclusivum, potest poni ex parte subjecti, et ex parte prædicati, possumus enim dicere : tantùm Socrates currit, i. nullus alius currit; et Socrates currit tantùm, i. nihil aliud facit. 1ª. q. 51. 3 ad 2.

TARDITAS superflua minùs opponitur rectitudini consilii quàm præcipitatio, quia oportet consiliari tardè. 2 2. q. 53. 3 ad 3.

1 TEMERITAS. Temerè fieri dicuntur, quæ ratione non reguntur, vel propter impetum voluntatis, vel passionis, vel ex contemptu : et hoc propriè est temeritas, quæ causatur ex superbia : ideò continetur sub præcipitatione, quæ respicit utrumque, sed magis primum. 2 2. q. 53. 3 ad 2.

2 Temeritas sive præcipitatio est defectus consilii, et species imprudentiæ. 2 2. q. 53. 2. 3. c. fi

3 Defectus docilitatis, vel memoriæ, vel rationis, pertinet ad temeritatem, seu præcipitationem. 2 2. q. 53. 2. c. fi.

4 **TEMPERANTIA** est virtus, et est virtus specialis si sumatur antonomaticè, ut refrenat à maximè allicientibus; sed est virtus generalis communiter. 2 2. q. 141. 1. 2. o. et 4 ad 1. et q. 186. 1. c.

2 Temperantia est virtus cardinalis. 1 2. q. 61. o. et q. 66. 1. 4. c. et 2 2. q. 141. 7. o.

3 Temperantia et omnes partes ejus denominantur à defectu, in quo consistit laus earum, sicut fortitudo et omnes partes ejus et laus earum consistit in excessu. 2 2. q. 146. 1 ad 3.

4 Laus ejus magis est in vincendo delectationes quàm in persistendo contra impetus earum. 2 2. q. 138. 2 ad 3.

5 Temperantia mensuram accipit ex conservatione salutis corporalis, et multò magis ex conservatione salutis spiritualis. 2 2. q. 141. 6 ad 3.

6 Necessitas hujus vitæ est regula temperantiæ, scilicet ut rebus utamur, ad necessitatem vitæ præsentis. 1 2. q. 65. 4. c. et 2 2. q. 141. 6. o. et q. 142. 1. c.

7 Modus temperantiæ et omnium partium ejus est in retrahendo à delectationibus corporis. 2 2. q. 141. 2. 3. c. et q. 161. 1. 4. c.

8 Partes ejus integrales sunt verecundia, et honestas; partes verò subjectivæ sunt abstinentia, sobrietas, castitas, et pudicitia; partes autem potentiales seu adjunctæ, sunt continentia, humilitas, mansuetudo seu elementia, modestia, bona ordinatio, ornatus, austeritas, parcitas, seu per se sufficientia, et moderatio seu simplicitas. 2 2. q. 143. o. et q. 146. 1 ad 3. et q. 157. 3. o. et q. 160. 1. o. et q. 161. 4. o.

9 Verecundia non est pars temperantiæ, quasi intrans essentiam ejus, sed quasi dispositivè se habens ad eam. 2 2. q. 144. 4 ad 4.

10 Verecundia principaliùs pertinet ad temperantiam, ratione motivi, s. turpis, et non ratione timoris, secundariò verò ad alias virtutes. 2 2. q. 144. 1 ad 2. et 4 ad 4.

11 Studiositas est pars temperantiæ adjuncta, seu potentialis; et comprehenditur sub modestia. 2 2. q. 166 2. o.

12 Patientia non est pars temperantiæ, quia patientia firmat in bono contra tristitias illatas ab alio, hæc autem circa tristitias tactûs, refrenando. 2 2. q. 156. 4 ad 2.

13 Objectum temperantiæ est bonum delectabilium in concupiscentiis tactûs, secundùm modum rationis, vel legis divinæ. 1 2. q. 65. 4. c.

14 Temperantia principaliter est circa concupiscentias, et delectationes; secundariò autem circa tristitiam de absentia delectabilium. 1 2. q. 35. 6 ad 3. et 2 2. q. 21. 1 ad 1. et q. 23. 4 ad 2. et q. 95. 3 ad 2. et q. 141. 3. o. et q. 147. 2 ad 3.

15 Temperantia directè modificat passiones concupiscibilis, quæ tendunt in bonum, et consequenter omnes alias. 2 2. q. 141. 3 ad 1.

16 Temperantia mundi tiam operatur, sed non habet rationem sanctitatis, nisi referatur in Deum. 2 2. q. 81. 8 ad 2.

17 Propria materia temperantiæ sunt passiones circa delectabilia tactûs. 1ª. q. 59. 4 ad 3. et 1 2. q. 61. 3. c. et 2 2. q. 137. 1. c.

18 Temperantia principaliter est circa delectationes tactûs quoad usum, non autem quoad judicium. 2 2. q. 151. 3 ad 1.

19 Temperantia propriè est circa maximas delectationes, s. tactûs, i. in cibo, potu, et venereis; secundariò autem circa delectationes aliorum sensuum. 1 2. q. 60. 5. c. et 2 2. q. 141. 4. 5. o. et 7. c. et q. 143. c. et q. 149. 1. c. et q. 151. 3. o. et q. 153. 1 ad 1. et q. 155. 2. c. et q. 156. 2. c. et q. 160. 1. o. et q. 166. 1. c. et 2. c. ad 2.

20 Temperantia principaliter est circa delectationes tactûs, secundò gustûs tertiò olfactûs, quartò aliorum sensuum. 2 2. 141. 3. o.

21 Temperantia est circa delectationes tactûs moderando eas, non autem continentia, sed resistendo eis. 2 2. q. 155. 3 ad 1.

22 Temperantia est circa concupiscentias naturalium delectationum, non autem liberalitas, quia concupiscentia et delectatio pecuniæ non c

naturalis, sed animalis : ideò liberalitas non pertinet ad temperantiam. 2 2. q. 117. 5 ad 2.

23 Temperantiæ est refrenare delectationes sensibilis, non autem amicitiæ, id est affabilitatis, sed causare delectationes rationis in convictu. 2 2. q. 114. 2 ad 2.

24 Integritas, tranquillitas animi, decor, et honestas maximè conveniunt temperantiæ, inter cæteras virtutes. 2 2. q. 141. 2 ad 1 et ad 2 et ad 3. et 8 ad 1. et q. 145. c. et q. 145. 4. o. et q. 152. 5. c. et q. 180. 2 ad 3.

25 Temperantia est principalior virtus, mansuetudine et humilitate. 2 2. q. 141. 7 ad 2 et ad 3.

26 Temperantia et fortitudo, ut virtutes humanæ, non sunt in angelis, sed tantùm ut operantur moderatè et firmiter. 1ª. q. 59. 4 ad 3.

27 Temperantia est subjectivè in concupiscibili. 1ª. q. 59. 4 ad 3. et 1 2. q. 61. 2. c. et q. 66. 4. c. et q. 85. 3. c. et 2 2. q. 58. 5 ad 2 et 9. c.

1 **TEMPLUM** vel altare soli Deo dedicatur, licèt nominetur in honore sanctorum. 2 2. q. 85. 2 ad 3.

2 Templum vel tabernaculum oportuit fieri, non quidem propter Deum, sed propter homines, ut excitaretur devotio, et cognitio Dei. 1 2. q. 102. 4 ad 1.

3 Templum fuit ædificatum à Salomone, in loco ostenso Abrahæ. Non autem priùs, ne gentes appropriarent illud sibi, vel destruerent : tertia verò ratio est, ne quælibet tribus vellet habere locum illum in sorte sua, et propter hoc orirentur inter eos lites et jurgia. 1 2. q. 102. 4 ad 2.

4 Gentiles cooperati sunt Judæis, in constructione templi. Non autem in constructione tabernaculi, quia primum significat statum legis novæ, secundum verò statum veteris legis. 1 2. q. 102. 4 ad 2.

5 Templum vel tabernaculum erat tantùm unum, ad exclusionem idolatriæ, et quia cultus corporalis secundùm se non erat Deo acceptus, sicut cultus spiritualis. Ideò multiplicantur ecclesiæ et altaria nunc. 1 2. q. 102. 4 ad 3.

6 Sicut in unitate templi vel tabernaculi repræsentabatur unitas Dei, vel Ecclesiæ, sic in distinctione eorum repræsentabatur distinctio rerum sub Deo. 1 2. q. 102. 4 ad 3 et ad 4.

7 Pars orientalis in templo, vel tabernaculo significat mundum corporalem, vel vetus Testamentum. Sed pars occidentalis, id est Sancta sanctorum, significat substantias spirituales, vel patriam cœlestem, vel statum hunc. 1 2. q. 102. 4 ad 4 et ad 5 et ad 6.

1 Mala temporalia infliguntur impiis in pœnam, non autem justis, sed in medicinam. 1 2. q. 114. 10 ad 1.

2 Fides non est de aliquo temporali, ut de objecto, sed ut pertinet ad veritatem æternam. 2 2. q. 4. 6 ad 1.

1 **TENTARE** est sumere experimentum de aliquo, an sciat, vel possit, vel velit. Quod contingit sextupliciter, s. verbis, factis, apertè, occultè, expressè, et interpretativè. 1ª. q. 114. 2. o. et 2 2. q. 97. 1. o.

2 Tentatio ad provocandum ad culpam semper est peccatum in tentante, non autem semper in tentato. 1ª. q. 48. 5 ad 3.

3 Quantò quis majori tentationi succumbit, tantò minùs peccat. 1 2. q. 73. 3. c. et 6 ad 2. et q. 77. 6. b. et 2 2. q. 162. 6 ad 1.

4 Occasio tentationis duplex, s. ex parte hominis, i. propinquare peccato, et ex parte diaboli, s. bonum opus. Prima debet vitari, non autem secunda, exemplo Christi. 3ª. q. 41. 2 ad 2.

5 Tentatio per se non est appetenda, quia non est utilis, nec bona, nisi per accidens, scilicet per auxilium gratiæ Dei, sed est mala de se. 3ª. q. 41. 2 ad 2.

6 Tentare Deum expressè, est petere aliquid ab eo, vel aliquid facere ut exploret ejus sapientiam, pietatem, vel potestatem. Interpretativè verò, est sine necessitate, et utilitate, committere se Deo in factis, vel in petitionibus. 2 2. q. 33. 4 ad 1. et q. 97. 1. o. et 2. c. fi. et ad 3. et 3ª. q. 42. 4 ad 1.

7 Tentare Deum, semper est peccatum, quia omnis tentatio procedit ex ignorantia vel ex dubitatione. 1ª. q. 112. 2. c. et 2 2. q. 97. 2. o.

8 Tentatio Dei, et quælibet alia irreverentia ejus, opponitur religioni, et est species irreligiositatis. 2 2. q. 97. 3. o.

9 Superstitio est gravius peccatum tentatione Dei, quia magis est contra reverentiam Dei, 2 2. q. 97. 4. o.

10 Adam tentatus fuit à diabolo principaliter, sed à muliere instrumentaliter. Nec fuit pœna, quia sine difficultate poterat resistere. 2 2. q. 165. 1 ad 3. et 2 ad 1.

11 Conveniens fuit quòd Deus permitteret hominem tentari à dæmone, in statu innocentiæ, et juvari faceret ab angelis bonis. 2 2. q. 165. 1. o.

12 Ordo tentationis ejus fuit conveniens. 2 2. q. 165. 2. o. et 3ª. q. 41. 4. c.

13 Christus voluit tentari, quadruplici ratione, scilicet ut nobis daret auxilium, cautelam, exemplum, et fiduciam. 3ª. q. 41. 1. o

14 Modus et ordo tentationis Christi conveniens fuit. 3ª. q. 41. 4. o.

15 Non omnis tentatio Christi legitur facta in deserto, licèt quidam hoc asserant, scilicet imagi nariè. Alii dicunt Hierusalem dici desertum. 3ª q. 41. 2 ad 3.

16 Christus debuit tentari in deserto, quia diabolus magis tentat solitarios, et tendentes ad meliora. 3ª. q. 41. 2. o.

17 Christus voluit tentari post jejunium, quia jejunium est arma contra tentationes, et occasio, et ostendit infirmitatem humanam, scilicet famem. 3ª. q. 41. 3. o.

18 Christus fuit tentatus in quadraginta diebus jejunii, præter illas tres tentationes, quas habuit post jejunium. 3ª. q. 41. 3 ad 2.

19 Diabolus tentans ostendit Christo regna, signando digito, non autem oculis Christi aliquid repræsentando. 3ª. q. 41. 4 ad 7.

20 Christus agebat, ut tunc à nemine videretur, licèt diabolus portans, crederet videri Christum ab omnibus. 3ª. q. 41. 4 ad 7.

1 Tempus non est numerus abstractus, sed est numerus. 1ª. q. 10. 6. c.

2 Motus est alteratio mobilis, secundùm diversa ubi, sed tempus est fluxus ipsius nunc, se

cundùm quòd alternatur ratione. 1ª. q. 10. 4 ad 2.

3 Tempus est in primo motu cœli, sicut in subjecto, et primo mensurato. 1ª. q. 10. 6. c.

4 Accidit tempori, esse numerum motus firmamenti, inquantum est primus motus, quia si alius motus esset primus, esset numerus ejus. 1ª. q. 66. 4 ad 3.

5 Tempus comparatur ad primum motum, ut mensura, et ut accidens ad subjectum, ad alios autem motus, ut mensura tantùm. 1ª. q. 10. 6. c.

6 Tempus est unum, ab unitate motûs primi mobilis, non autem ab unitate materiæ primæ. 1ª. q. 10. 6. c. et 3ª. q. 75. 7 ad 1.

7 Unitas et pluralitas temporis et instantis accipitur tantùm secundùm primum motum cœli, qui est principium omnis motûs et quietis. 3ª. q. 75. 7 ad 1.

8 Tempus duplex, scilicet numerus prioris et posterioris in motu cœli mensurans omnem motum continuum habentem ordinem ad motum cœli, et numerus prioris et posterioris in quocumque. 1ª. q. 85. 4 ad 1.

9 Continuitas accidit tempori, ratione motûs. Ideò tempus mensurans motum non continuum, nec habentem ordinem ad motum continuum cœli, non est continuum. 1ª. q. 53. 3. o. et q. 61. 2 ad 2. et q. 63. 6 ad 4. et q. 85. 4 ad 1. et 1 2. q. 113. 7 ad 5.

10 Tempus non mensuratur alio tempore, nec fieri ejus : quia totum esse ejus est in fieri. Ideò incipit in principio temporis, ut in principio ; non autem ut in mensurante. 1ª. q. 66. 4 ad 3.

11 Esse corruptibilium non mensuratur æternitate, sed tempore : quia tempus mensurat ea, etiamsi actu non mutentur, sicut et quietem. 1ª. q. 10. 4 ad 3. et 5. c.

12 Tempus est per se mensura motûs primi. Ideò non mensurat esse, nisi secundùm quòd subjacet variationi, ex motu cœli. 1ª. q. 10. 4 ad 3. et 1 2. q. 51. 2. c.

13 Tempus non mensurat, nisi habentia principium et finem sui esse in tempore, quia etiam motus cœli secundùm quamlibet circulationem est hujusmodi. 1ª. q. 10. 4. c.

14 Scriptura divina creationem rerum, in indivisibili factam pronuntiat dicens : In principio creavit Deus cœlum et terram. Quod quidem principium Basilius principium temporis exponit, quod oportet esse indivisibile, ut secundùm Philosophum probatur. 1ª. q. 46. 3. c.

15 Omnes et solæ operationes, quæ expectant in futurum aliquid ad complementum suæ speciei, sunt per se in tempore. 1 2. q. 31. 2. o.

16 Tempus procreationis carnalis et spiritualis est quintuplex, scilicet conceptionis, alitionis, emissionis, lactationis, et ablactationis. 2 2. q. 189. 1 ad 4.

17 Pars nostra intellectiva secundùm se est supra tempus. Sensitiva verò subjacet tempori. Ideò transmutatur secundùm cursum ejus. 1 2. q. 35. 3 ad 3.

18 Intellectioni nostræ adjacet tempus, ratione phantasmatum, quoad secundam operationem intellectûs, non autem quoad primam. 1ª. q. 85. 5 ad 2. et 1 2. q. 113. 7 ad 1.

19 Verba omnium temporum verè dicuntur de Deo. 1ª. q. 10. 2 ad 4. et q. 13. 1 ad 3. et q. 42. 2 ad 4.

20 Quædam nomina significant tempus, verba verò et participia cum tempore, sed adverbia habitudinem temporis. 1ª. q. 13. 1 ad 3.

Tenebræ possunt dici tripliciter, scilicet subjectum lucis, humilitas, et privatio ejus. Primo modo, et secundo, sunt entia et creatæ à Deo non autem tertio modo. 1ª. q. 66. 1. c. ad 3. e 2. c. fi. et q. 68. 3. c. et q. 69. 1. c. et q. 74. 3 ad 4.

Tenebi. Ad impossibile nemo tenetur. 2 2. q. 79. 3 ad 1. et q. 88. 3 ad 2. et q. 105. 1 ad 3.

Tertia dies creationis. 1ª. q. 69. 1. 2. c. principio.

Tergiversari, est ab accusatione omninò desistere inordinatè. 2 2. q. 68. 3. c. ad 3.

Ternarius numerus est numerus perfectus. 2 2. q. 70. 2. c. et 3ª. q. 55. 2. o.

1 Terra. Non est possibile, aliam esse terram, præter istam. Et eadem ratio est de aliis partibus mundi. 1ª. q. 47. 3 ad 3.

2 Astrologus demonstrat terram esse rotundam, per eclipsim solis et lunæ ; naturalis verò per motum gravium ad centrum. 1ª. q. 1. 1 ad 2. et 1 2. q. 54. 2 ad 2.

3 Per opus ornatûs tertiæ diei creationis, aufertur duplex informitas terræ, scilicet coopertio per aquas, et defectus plantarum. 1ª. q. 66. 1. o. et q. 69. 2. c.

4 Terra sicut dicitur inanis et vacua, quia deerat ei duplex pulchritudo, scilicet una quam habet ex hoc quòd est aquis discooperta, alia quam habet ex hoc quòd est ornata herbis et plantis, ita ejus formationem expressit Scriptura per hoc quod dicit, et appareat arida. 1ª. q. 66. 1. c. ad 1 et ad 3. et q. 67. 4. c. et q. 68. 3. c. et q. 69. 1. c. ad 1. et 2. c. et q. 74. 3 ad 4.

Tertullianus. Hæresis Tertulliani et Vadrianorum, sive Anthropomorphitarum, qui figurant Deum corporalibus lineamentis. 2 2. q. 188. 1. c.

1 Testamentum propriè est percipiendæ hæreditatis institutio filiis à patre. Ideò primo pertinet ad promissiones, secundo ad mandata, quæ se habent sicut via ad consequendam hæreditatem promissam. 3ª. q. 78. 3 ad 3.

2 Omni tempore fuerunt aliqui pertinentes ad novum Testamentum. 1 2. q. 106. 3 ad 2.

3 Omnes quibus data fuit lex gratiæ, pertinent ad Testamentum novum. 1 2. q. 106. 1 ad 3. et q. 107. 1 ad 2 et ad 3. et 2 2. q. 103. 1 ad 3. et 3ª. q. 8. 3 ad 3.

1 Testis esse quilibet tenetur ad liberandum, non autem ad condemnandum, nisi requiratur à suo superiori, et juridicè, i. in manifestis, et de quibus est infamia. 2 2. q. 70. 1. o. et 3 ad 3.

2 Ad testimonium requiruntur duo vel tres testes, et sufficiunt, nisi in episcopis, presbyteris, diaconibus, et clericis Romanæ Ecclesiæ, propter sanctitatem, dignitatem, et adversarios. 2 2. q. 70. 2. o.

3 Discordia testium non aufert efficaciam probationis, nisi sit in circumstantiis, quæ variant substantiam facti. 2 2. q. 70. 2 ad 2.

4 Testis debet dicere certum pro certo, et dubium pro dubio. Nec peccat mortaliter errans, præmissâ diligentiâ. 2 2. q. 70. 4 ad 4.

5 Clericus non potest justè cogi ut sit testis in causa sanguinis, quia non convenit ei cooperari ad occisionem hominis. 2 2. q. 70. 4 ad 5.

6 Testis repellitur quadrupliciter, scilicet primò propter culpam, ut infideles, infames, et rei publico crimine, qui etiam accusare non possunt. Secundò propter defectum rationis : ut pueri amentes, et mulieres. Tertiò propter affectum : ut inimici, conjuncti, et domestici. Quartò propter conditiones, ut servi, et pauperes, et quibus imperari potest, de quibus probabile est quòd de facili possunt induci ad testimonium ferendum contra veritatem. 2 2. q. 70. 3. o.

7 Falsum testimonium habet triplicem deformitatem, scilicet perjurii, injustitiæ, et mendacii. Idcò est peccatum mortale ex prima et secunda deformitate, non autem ex tertia. 2 2. q. 70. 4. o.

8 Per prohibitionem falsi testimonii prohibentur omnia peccata locutionis. 2 2. q. 122. 6 ad 2.

9 Testes accipiunt, non quasi pretium testimonii, sed quasi stipendium laboris, expensas ab utraque parte, vel ab inducente. 2 2. q. 71. 4 ad 3.

Tetragrammaton est nomen proprium Dei, impositum ad significandum substantiam Dei, ut est incommunicabilis. 1ª. q. 13. 9. c. fi. et 11 ad 1.

Thamar non excusatur à peccato, nec Judas fornicans cum ea. 2 2. q. 154. 2 ad 3.

Theodosius Augustus misit ad Joannem, in Ægypti heremo prophetam famosum, et certissimum victoriæ nuntium accepit. 2 2. q. 174. 6 ad 3.

1 Theologia est doctrina necessaria homini, præter scientias naturaliter inventas ab eo. 1ª. q. 1. 1. o. et 2 2. q. 2. 3. 4. o.

2 Theologia est sapientia. 1ª. q. 1. 6. o.

3 Theologia est velut quædam impressio divinæ scientiæ, quæ est una, et simplex omnium. 1ª. q. 1. 3 ad 2.

4 Theologia est scientia nobis divinitùs revelata. 1ª. q. 1. 2 ad 2. et 2 2. q. 188. 8. c. fi.

5 Theologia est scientia procedens ex principiis per se notis in scientia superiori, scilicet Dei et beatorum. 1ª. q. 1. 2. o. et 6 ad 1 et ad 2. et 2 2. q. 1. 5 ad 2.

6 Theologia est una scientia. 1ª. q. 1. 3. 4. o.

7 Theologia est scientia practica, sed magis et principaliùs speculativa. 1ª. q. 1. 4. o. et 5. c.

8 Theologia est scientia argumentativa. Et maximè proprium ejus est, arguere ex auctoritate sacræ quidem Scripturæ propriè et ex necessitate, aliorum verò sanctorum probabiliter, philosophorum autem, quasi extraneè, rationibus verò naturalis rationis ad aliquam manifestationem, non autem ad probandam fidem. 1ª. q. 1. 8. o.

9 Theologia disputat contra negantes, si aliquid de sacra Scriptura concedant, solvendo tantùm rationes eorum. 1ª. q. 1. 8. c.

10 Deus est subjectum theologiæ. 1ª. q. 1. 7. o.

11 Theologia non tractat de Deo et de creaturis æqualiter, sed de Deo principaliter, de creaturis autem, ut referuntur ad Deum, ut ad principium vel finem. 1ª. q. 13 ad 1. et 7. c.

12 Theologia principaliùs agit de divinis quàm de actibus humanis, de quibus agit, secundùm quòd per eos homo ordinatur ad perfectam Dei cognitionem. 1ª. q. 1. 4. c. fi.

13 Theologia considerat actus humanos tripliciter, s. primò ut per eos homo ad beatitudinem ordinatur, secundò ut in eis est bonum et malum, melius et pejus, tertiò ut sunt meritorii. 1 2. q. 2. 7. c. ad 3.

14 Theologia non tractat principaliter de singularibus, sed ut sunt in exemplum vitæ, et in commendationem virorum per quos nobis revelata est. 1ª. q. 1. 2 ad 2.

15 Ad ea quæ considerantur de Deo in theologia, utimur effectibus ejus, scilicet naturæ vel gratiæ, loco diffinitionis, quia de Deo non possumus scire quid est. 1ª. q. 1. 7 ad 1. et q. 2. 2 ad 2. et q. 3. princip. et q. 12. c. ad 3. et 13 ad 1. et q. 13. 8 ad 2.

16 Finis theologiæ, inquantum est practica, est beatitudo æterna. 1ª. q. 1. 4. c. fi. et 5. c.

17 Finis theologiæ ultimus est contemplatio primæ veritatis in patria. 1ª. q. 1. 4. c. fi. et 5. c.

18 Theologia tractat de consideratis in diversis scientiis physicis. 1ª. q. 1. 3 ad 2. et 4. c.

19 Theologia est dignor cæteris scientiis. 1ª. q. 1. 5. o.

20 Theologia non accipit aliquid ab aliis scientiis, ut à superioribus, sed utitur eis ut inferioribus, propter nos. 1ª. q. 1. 5 ad 2. et 8. c.

21 Theologia non probat principia aliarum scientiarum, sed judicat de eis, et reprobat quicquid ejus veritati repugnat. 1ª. q. 1. 6 ad 2.

22 Theologia non accipit principia sua, nec supponit ea ab aliqua scientia humana, sed accipit ea immediatè à Deo. 1ª. q. 1. 5 ad 2. et 6 ad 1.

23 Theologia est de rebus, secundùm quòd cognoscuntur lumine revelationis divinæ : metaphysica verò, secundùm quòd cognoscuntur lumine rationis. 1ª. q. 1. 1 ad 2.

24 Theologia sacra differt secundùm genus à theologia naturali, id est, à metaphysica. 1ª. q. 1. 1 ad 2.

25 Theologia est magis divina, et magis sapientia, quàm metaphysica. 1ª. q. 1. 6. c.

26 Theologia viæ subalternatur theologiæ beatorum. 1ª. q. 1. 2. c. ad 1.

1 Thomas jubetur tangere Christum, ut sit testis resurrectionis ejus, licèt crederet solo aspectu. Magdalena verò prohibetur, quia mulier erat. 3ª. q. 54. 4 ad 2. et q. 55. 6 ad 3.

2 Thomas aliud vidit, aliud credidit. 2 2. q. 1. 4 ad 1. et 3ª. q. 55. 5 ad 3.

3 Thomas Cantuariensis susti nuit scandalum publicum, ut occurreret majori periculo, scilicet libertatis Ecclesiæ, et repetiit res ecclesiarum cum scandalo regis. 2 2. q. 43. 8. b.

1 Thurificatio non cessavit in novo Testa-

mento, quia significat devotionem orationis, non ut futuram, nec ut effectum ejus, sed ut semper habendam. 3ª. q. 83. 5 ad 2.

2 Utimur thurificatione, non ex statuto legis veteris, sed Ecclesiæ, ad reverentiam Eucharistiæ, et ad repræsentationem effectûs gratiæ: ideò primò fit altari, quod significat Christum, secundò omni homini per ordinem, quia gratia derivatur à Christo ad fideles, officio ministrorum. 3ª. q. 83. 5 ad 2.

1 Thus offerebatur in sacrificiis veteris legis, ad significationem devotionis necessariè offerentibus, et bonæ famæ, quia pingue et odoriferum est. 1 2. q. 101. 3 ad 14.

2 Nec ponebatur in sacrificio zelotypiæ, qui non procedebat ex devotione, sed magis ex suspicione. 1 2. q. 102. 3 ad 14.

Timiditas est peccatum levius intemperantiâ, ratione peccantis, triplici ratione et objecti sive materiæ necessarioris, s. quia timidus est minus compos suæ mentis, et peccatum ejus est minus voluntarium dupliciter, s. cùm principium ejus sit ab exteriori impellente, atque minus circa singularia, et minus de facili potest contra timiditatem remedium adhiberi. 2 2. q. 142. 3. o.

1 Timor inter cæteros animæ motus, post tristitiam, magis obtinet rationem passionis, et est specialis passio. 1 2. q. 41. 1. 2. o.

2 Timor est tristitia, non quidem essentialiter, sed ratione objecti tristantis si sit præsens. 1 2. q. 41. 2 ad 3.

3 Timor non est virtus theologica, quia non habet Deum pro principali objecto, sicut amor, sed malum. 2 2. q. 19. 9 ad 2 et ad 3.

4 Timor pertinet ad appetitum sensitivum. 1 2. q. 41. 1. c. et 2 2. q. 7. 1. c.

5 Timor nullo modo est in concupiscibili, sed in irascibili. 1 2. q. 25. 1. c. et q. 41. 2 ad 3. et q. 42. 3 ad 2. et q. 43. 2 ad 3.

6 Vis appetitiva perficitur contra concupiscentiam inordinatam delectabilium dono timoris: ideò timor correspondet temperantiæ. 1 2. q. 68. 4. c. fi. et ad 1 et ad 4. et 2 2. q. 141. 1 ad 3.

7 Decertantes non timent propter potentiam decertandi, sed propter defectum ejus. 1 2. q. 45. 2 ad 3.

8 Decapitandi non timent, quia non habent spem evadendi, quæ requiritur ad timorem. 1 2. q. 42. 2. c. fi. et q. 43. 2. c. ad 2. et 3ª. q. 15. 7. c.

9 Timor nullo modo est in Deo quia Deus non habet superiorem. 2 2. q. 19. 11 ad 2.

10 Habitus et actus doni timoris, et passio ejus, fuit in Christo, secundùm quòd appetitus ejus refugiebat læsionem corporis, non autem incertitudo futuri, nec vitium timiditatis actu, nec habitu. 3ª. q. 7. 6. o. et q. 15. 7. o.

11 Timor filialis est in beatis, quoad actum reverendi Deum, non autem quoad actum timendi separationem à Deo, nec timor servilis, i. de pœnis, est in eis. 1 2. q. 67. 4 ad 2. et 2 2. q. 19. 11. o.

12 Timor est in damnatis, propter successionem pœnarum non tamen propriè, quia sunt sine pe. 1 2. q. 67. 4 ad 2.

13 Objectum timoris est malum futurum, difficile, cui resisti non potest. 1 2. q. 41. 1. o. et 2. 4. c. et q. 42. 2. 3. 5. c. et q. 43. 1. c. et q. 44. 2. c. ad 3. et 2 2. q. 19. 11. c. et q. 125. 4. c. et q. 144. 1. c. et 2. c.

14 Timor primò et per se respicit malum, ut proprium objectum: bonum autem, ut habet respectum ad malum duplex, s. privans bonum, vel inflictum à bono. 1 2. q. 42. 1. o. et q. 43. 1 ad 1.

15 Timor respicit duo, s. malum quod refugit, et bonum quod suâ virtute potest infligere malum. 1 2. q. 40. 2. 4. c. et q. 43. 1 ad 1. et 2 2. q. 19. 1. c. et 3ª. q. 7. 6. o.

16 Deus timetur non quidem ut malum, sed quia infligit malum pœnæ. 1 2. q. 42. 1. c. et 2 2. q. 19. 1. o. et 9 ad 2.

17 Deus est objectum timoris, ratione justitiæ, spei verò ratione misericordiæ. 2 2. q. 19. 1 ad 2.

18 Timor est de malo naturæ, non autem propriè de malo culpæ, nisi ratione exterioris causæ, s. seductionis et hujusmodi. 1 2. q. 42. 2. 3. o. et 2 2. q. 144. 1. c.

19 Malum naturæ dupliciter non timetur, s. quando est multùm distans, vel quando est inevitabile. 1 2. q. 42. 2. o. et 6 ad 2.

20 Insolita, et repentina, maximè timentur, quia videntur esse majora mala, et minus remediabilia. 1 2. q. 42. 5. o. et q. 48. 3 ad 3.

21 Quæ non habent remedium, quando sunt in præsenti, maximè timentur de futuro, non autem si carent remedio, dum sunt futura. 2 2. q. 42. 6. o.

22 Malum quod timetur, semper est à causa extrinseca. 1 2. q. 42. 3. c. ad 2. et 4. c.

23 Timor ut est à causa extrinseca, id est, ut est passio consequens phantasiam mali imminentis, potest timeri, non autem secundùm quòd subest voluntati. 1 2. q. 42. 4. c.

24 Timor oritur ex fuga mali, quæ oritur ex desiderio boni: ideò timor dicitur desiderium. 2 2. q. 41. 2 ad 3.

25 Timor per se nascitur ex amore, sed per accidens causat amorem. 1 2. q. 45. 1 ad 1. et 2 2. q. 125. 4 ad 2. et q. 25. 2. c. et q. 126. 1. c. et q. 175. 2 ad 3.

26 Amor est causa timoris, dispositivè, et materialiter, sed illativum mali, est causa timoris effectivè. 1 2. q. 45. 1. o. et 2. c. et 2 2. q. 19. 9 ad 3.

27 Defectus est causa timoris, dispositivè, et materialiter ex parte timentis, sed ex parte ejus qui timetur virtus et robur est causa per se, per accidens autem defectus, s. ignorantia, injustitia, læsio, vel timor læsionis. 1 2. q. 43. 2. o.

28 Sensus non apprehendit futurum, sed ex apprehensione præsentis, animal movetur instinctu naturali, ad timendum, vel sperandum futura. 1 2. q. 41. 1 ad 3.

29 Timor consequitur desperationem vincendi. 1 2. q. 25. 3. c.

30 Mites, et astuti, occultant iram et nocent improvisos: ideò magis timentur quàm acuti; quia qui habent iram acutam, non occultant eam, et ideò nocumenta ab illis illata, non ita

sunt repentina, quin prævideantur. 1 2. q. 42. 5 ad 2.

31 Timor causat contractionem caloris, et spiritus, ab exterioribus ad interiora; sed propter frigus causatum ex imaginatione, refugiunt à corde, et à superioribus ad inferiora; sed ira facit e converso, propter calorem et subtilitatem spirituum : ideò timor supra fugam abominationem, addit quamdam depressionem animi, propter difficultatem mali; sed ira facit promptos, et audaces ad invadendum. 1 2. q. 25. 1. c. et q. 44. 1. 3. o. et q. 45. 4 ad 1 et ad 3.

32 Timor impedit operationem exteriorem, ex parte membrorum, propter defectum caloris, sed confert ei ex parte animæ, per sollicitudinem, nisi perturbet rationem, propter excessum. 1 2. q. 44. 4. o.

33 Timor facit tacere, quia contrariatur formationi vocis. 1 2. q. 44. 1 ad 2.

34 Timor facit pallere, sed verecundia, rubere: quia objectum primi opponitur naturæ, et appetitui animali; objectum autem secundi opponitur secundo tantùm. 1 2. q. 44. 1 ad 3. et 3ª. q. 72. 9. c.

35 Timor causat sitim, solutionem ventris, remissionem urinæ et seminis, propter contractionem ventris et testiculorum. 1 2. q. 44. 3 ad 1.

36 Timor Dei operatur ad vitationem omnis peccati, etiam negligentiæ. 2 2. q. 34. 2 ad 4.

37 Timor qui est secundùm rationem, excusat totaliter à peccato, non autem timor inordinatus, sed diminuit peccatum, inquantum est involuntarius. 2 2. q. 125. 4. o.

38 Timor duplex, s. naturalis, i. de malo corruptivo, et non naturalis, i. de malo contristativo non repugnante naturæ. 1 2. q. 41. 3. o.

39 Species timoris sunt sex, s. segnities, erubescentia, verecundia, admiratio, stupor, et agonia. 1 2. q. 41. 4. o. et 2 2 q. 19. 2 ad 1.

40 Timor duplex, scilicet filialis, et servilis. 1 2. q. 67. 4 ad 2. et 2 2. q. 7. 1. c. et q. 22. 2. o.

41 Timor quadruplex, s. humanus vel mundanus, servilis, initialis, et filialis, sive sanctus seu castus. 2 2. q. 19. 2. c.

42 Timor et tristitia habent convenientiam in malo; sed differunt, quia primum est de futuro et arduo, secundum autem de præsenti et absolutè. 1 2. q. 42. 5 ad 2. et 3ª. q. 15. 7. c.

43 Timor magis respicit rationem difficilis quàm spes. 1 2. q. 44. 2 ad 3.

44 Ea quæ augent spem, diminuunt timorem, ut experientia, et omne augens potestatem. 1 2. q. 42. 5 ad 1.

45 Timor qui est inordinatus mortis tantùm, id est, timiditas, opponitur fortitudini, non autem timor qui est secundùm rationem; nec timor inordinatus aliarum rerum, quia includitur in quolibet peccato. 2 2. q. 125. 2. o.

46 Timor initialis et filialis differunt secundùm status, sicut imperfectum, et perfectum, non autem essentialiter. 2 2. q. 19. 8. o.

47 Timor mundanus et humanus pro eodem computantur, quia conveniunt in una ratione avertendi à Deo. 2 2. q. 19. 2 ad 3.

48 Timor mundanus vel humanus respiciunt pœnam avertentem à Deo sed timor servilis et initialis pœnam trahentem ad eum, servilis principaliter, alius secundariò. 2 2. q. 19. 2 ad 4.

49 Timor servilis et filialis non sunt idem secundùm substantiam, sed differunt essentialiter et specificè. 2 2. q. 19. 2 ad 3. et 5. o.

50 Timor filialis non contrariatur virtuti spei, sed sibi mutuò cohærent, et se invicem perficiunt. 2 2. q. 19. 9 ad 1.

51 Timor servilis ex amore sui causatur. 2 2. q. 19. 6. c.

52 Timor servilis manet cum charitate, quoad substantiam ejus, non quoad servilitatem. 2 2. q. 19. 6. o. et 8 ad 2. et 10. c.

53 Timor servilis secundùm suam substantiam est bonus, sed servilitas ejus est mala. 2 2. q. 19. 4. o. et 7. 9. c.

54 Timor non est peccatum secundùm se, sed ut est inordinatus; et tunc est peccatum mortale, et quandoque veniale 2 2. q. 125. 3. o. et 4. c. et q. 126. 1. o.

55 Timor mundanus semper est malus, quia causatur ab amore semper malo, s. ab amore mundano. 2 2. q. 19. 3. o. et 9. c.

56 Timor filialis, et timor castus, sunt idem. 2 2. q. 19. 2 ad 3.

57 Timor filialis habet duos actus, s. revereri Deum, et timere separationem ab eo. 1 2. q. 67. 4 ad 2.

58 Timor filialis augetur, auctâ charitate; servilis verò diminuitur secundùm actum ejus, non autem secundùm substantiam. 2 2. q. 19. 10. o.

59 Timor filialis, sive castus, est primum donum inter septem dona Spiritûs sancti, non autem timor mundanus vel humanus, nec servilis licèt, sit à Spiritu sancto. 2 2. q. 19. 9. o. et 12 ad 1.

60 Actus doni timoris in beatis est habere reverentiam ad Deum. 1 2. q. 67. 4 ad 2.

61 Donum timoris eminentiùs retrahit à malis, propter reverentiam Dei, quàm virtus moralis. 1 2. q. 68. 4 ad 1.

62 Donum timoris datur contra superbiam; nec tamen est humilitas, sed est principium ejus. 2 2. q. 19. 9 ad 4.

63 Donum timoris correspondet spei. 2 2. q. 17. principio. et q. 19. principio.

64 Donum timoris principaliter correspondet spei, secundariò autem temperantiæ. 2 2. q. 141. 4 ad 3.

4 Tyrannus. Regnum faciliter degenerat in tyrannidem, propter magnam potentiam ejus, ex crudelitate et avaritia, nisi regis sit perfecta virtus. 1 2. q. 105. 1 ad 2.

2 Tyranni, civitates desolantes, sacra prædantes, id est, magna per vim auferentes, sunt injusti, non autem illiberales, quia illiberalitas est circa mediocres pecunias. 2 2. q. 118. 6 ad 4.

3 Perturbatio regiminis tyrannici non habet rationem seditionis, nisi sic inordinatè fiat, quod majus detrimentum sequatur; sed tyrannus est magis seditiosus. 2 2. q. 42. 2 ad 3.

4 Non licet occidere, vel invadere tyrannos, nisi per publicam potestatem, licèt principatus eorum sit injustus. 2 2. q. 42. 2 ad 3.

Torneamentum, id est, inordinata et periculosa exercitia, prohibentur privatione sepulturæ

ecclesiasticæ, non autem castiludia 2 2. q. 40. 4 ad 4.

4 **TOTUM** triplex, scilicet quantitativum rationis vel essentiæ, totum potentiale vel virtutis; secundum et tertium convenit formis per se; primum verò, per accidens tantùm. 1ª. q. 76. 8. c.

2 Totum homogeneum nihil includit quod non includat quælibet pars ejus, nec differt secundum identitatem earum et totius, nec per consequens à suis partibus. 1ª. q. 11. 2 ad 2.

3 Totum substantiale est in qualibet parte totum, sicut tota natura et species aquæ est in qualibet parte aquæ, non autem totum quantitativum, sed pars in parte, sicut locatum in loco. 1ª. q. 8. 2 ad 3.

4 In substantiis incorporeis, non est totalitas per se, nec per accidens, nisi secundùm perfectam rationem suæ essentiæ. 1ª. q. 8. 2 ad 3. et q. 40. 4 ad 3. et q. 76. 8. c.

5 Virtus totius potentialis est in una parte ejus completè, in aliis autem diminutè. 1ª. q. 77. 4 ad 1. et 4 2. q. 57. 2 ad 2.

TRAGOEDUS verus est falsus lector, secundùm Augustinum. 1ª. q. 17. 4 ad 4.

4 **TRAHERE**. Multi trahentes unam navim faciunt unam actionem ex parte operati, sed multas ex parte agentium. 1ª. q. 76. 2. c.

2 Te tua fata trahunt, ut poeta dixit. 1ª. q. 116. 2 ad 3.

4 **TRANSFIGURATIO** Christi convenienter facta est, ostensione gloriæ, non autem mutatione formæ, vel naturæ. 3ª. q. 45. 4. o.

2 Testes ejus fuerunt convenientes, scilicet Moyses, Helias, Petrus, Joannes, Jacobus, et Deus pater. 3ª. q. 45. 3. 4. o.

3 Moyses tunc non reassumpsit proprium corpus, sed aliud sicut angeli; Helias autem habuit proprium corpus, et venit illuc de paradiso terrestri, non autem de cœlo empyreo. 3ª. q. 45. 3 ad 2.

4 **TRANSGRESSIO** propriè est agere contra præceptum negativum; et est communis omni peccato materialiter; sed formaliter est speciale peccatum dupliciter, scilicet ut dicit contemptum præcepti, et ut differt ab omissione. 2 2. q. 79. 2. o. et 3 ad 3. et 4 ad 3.

2 Transgressio et omissio propriè sunt peccata mortalia, sed largè, id est, præter præcepta, sunt venialia. 2 2. q. 79. 4 ad 3.

3 Transgressio, simpliciter et absolutè, gravior est omissione, licèt aliquando sit e converso. 2 2. q. 79. 4. o.

4 Transfiguratio contrariatur actui virtutis, cujus omissio dicit simplicem negationem. 2 2. q. 79. 4. c. ad 2.

TRANSITUS. Omnis transitus est determinatio ad determinatum. 1ª. q. 46. 2 ad 6.

TRANSMUTATIO organi sensus duplex, s. intentionalis seu spiritualis, et naturalis: prima requiritur per se ad actum potentiæ sensitivæ apprehensivæ, secunda verò per accidens; sed requiritur per se, ad actum appetitùs sensitivi. 4 2. q. 22. 2 ad 3. et 3. c.

4 **TREMOR** est effectus timoris, propter debilitatem virtutis, ex defectu caloris. 4 2. q. 44. 4 ad 2. et 3. o.

2 Cor timentibus maximè tremit, et quæ connectuntur pectori, ut vox, labium inferius, mandibula inferior, brachia, manus: quia calor deserit cor, et descendit ad inferiora, vel quia hæc membra sunt mobiliora, sicut et genua. 4 2. q. 44. 3 ad 3.

4 **TRIBULATIO**. Misericordes quandoque tribulantur, ad eorum correctionem, vel humiliationem, vel probationem. 2 2. q. 108. c. fi.

2 Tribulationes quibus Deus punit peccatores, sunt meritoriæ et satisfactoriæ, si patienter acceptentur, non autem aliter. 4 2. q. 87. 6. c. fi.

3 Nullus est sic crudelis, qui tribulatis et humiliatis noceat, sed parcit, quia canis etiam non mordet hominem jacentem. 4 2. q. 47. 4. a. 4.

TRIDUO Christus fuit totus in sepulcro, non autem totum. 3ª. q. 52. 3. o.

4 **TRINITAS**. Trinitatem non esse in divinis, est impossibile. 1ª. q. 31. 4. o.

2 Nomen Trinitatis significat unitatem essentiæ in recto, et numerum personarum in obliquo, quoad etymologiam, sed quoad significationem, est e converso. 1ª. q. 31. 4 ad 4.

3 Nomen collectivum significat multitudinem simpliciter, i. divisorum per essentiam, et unitatem minimam, s. unitatem ordinis, sed trinitas e converso. 1ª. q. 31. 4 ad 2. et q. 39. 3 ad 6.

4 Per rationem naturalem non potest veniri in cognitionem trinitatis personarum. 1ª. q. 32. 3. o. et q. 39. 7. c. et q. 93. 6 ad 4.

5 Bonitas Dei per effectus potest intelligi, sine trinitate personarum, non autem in visione beata. 2 2. q. 2. 8 ad 3.

6 Trinitas non est trina, quia essent tres trinitates. 1ª. q. 31. 4 ad 5.

7 Trinitas est in unitate, et e converso, id est tres personæ sunt in una essentia, et e converso. 1ª. q. 11. 4 ad 4.

8 Deus est trinitas, contra Poretanos. 1ª. q. 39. 6 ad 4.

9 Pater non est trinitas. 1ª. q. 3. 4 ad 4. et q. 39. 6 ad 4.

TRIPLICITAS non convenit Deo, quia non significat absolutè numerum sicut trinitas, sed significat comparationem inæqualitatis, quia est species proportionis inæqualis. 1ª. q. 31. 4 ad 3.

4 **TRISTITIA** est passio animalis, media inter duas passiones irascibilis, quia sequitur timorem, et prior est ira, quam etiam causat. 4 2. q. 25. 4. c. et q. 42. 3 ad 4.

2 Tristitia est dupliciter mala, scilicet secundùm se, quæ est de malo apparenti, et vero bono, et secundùm effectum, scilicet, de vero malo, sed immoderata impediens bonam operationem. 2 2. q. 35. 4. c.

3 Species ejus secundùm applicationem ad extraneum sunt quatuor, s. misericordia, invidia, anxietas vel angustia, et accidia. 4 2. q. 35. 8. o. et q. 41. 4 ad 4. et 2 2. et q. 35. 4 ad 3.

4 **OBJECTUM** tristitiæ est malum proprium præsens. 2 2. q. 35. 8. c. et q. 36. 4. c. ad 4.

5 Tristitia est de bono alterius, inquantum est malum sibi quadrupliciter, scilicet nocendo, carendo, excedendo, et quia est indignus. 2 2. q. 36. 4. 2. c.

6 Dolor est de repugnante ad naturam corpo

ris, apprehensio per tactum, incipiens in læsione corporis, et terminatus in apprehensione : ideò est in sensu subjective, et est passio corporalis ; sed tristitia est de repugnante appetitui apprehensio interius, incipiens in apprehensione, et terminatur in affectione, et est in appetitu sensitivo, et est passio animalis 1 2. q. 42. 5 ad 2. et 1ª q 45. 6. c. et q. 46 6. c.

7 Tristitia est subjectivè in concupiscibili. 1 2. q. 25. 1. c. ad 1. et 2. c.

8 Nulla tristitia secundùm stoicos est utilis ad aliquid ; ideò quælibet tristitia secundum eos est vitanda. 3ª q. 46. 6 ad 2.

9 Vera tristitia fuit in Christo. 3ª. q. 45. 6. c. et 7. c. ad 2. et 9. c. et q. 46. 6. o.

10 Tristitia fuit in ratione inferiori Christi, non autem in ratione superiori, nisi secundum quòd radicatur essentia animæ. 3ª. q. 46. 8. o.

11 Omnis defectus corporalis disponit ad tristitiam. 2 2. q. 35. 1 ad 2.

12 Ex spe et memoria malorum causatur tristitia, sed non tanta, quanta à sensu præsentium. 2 2. q. 30. 1 ad 3.

13 Tristitia, inter omnes animæ passiones, maximè corpori nocet. 1 2. q. 37. 4. o. et q. 41. 4. c.

14 Tristitia impedit omnem operationem, de qua est, sed auget eam operationem, cujus est principium. 1 2. q. 37. 2. 3. o. et q. 39. 3 ad 3. et q. 59 3 ad 2.

15 Contemplatio veritatis mitigat tristitiam et dolorem, etiam in cruciatu, ratione delectationis. 1 2. q. 38. 4. o.

16 Virtus moralis directè mitigat tristitiam interiorem, constituendo medium in ea, non autem dolorem exteriorem, quia non obedit rationi, sed sequitur naturam corporis, sed mitigat indirectè. per redundantiam. 3ª. q. 46. 6 ad 2.

17 Amici condolentes mitigant tristitiam, quia videntur comportare tristitiæ onus cum illo, et quia in eo se percipit ab eis amari, quod est delectabile ; delectatio autem omnis mitigat tristitiam. 1 2. q. 38. 3. o.

18 Somnus, balneum, et omnia recreantia, mitigant tristitiam. 1 2. q. 38. 3. o.

19 Omne animal naturaliter fugit tristitiam. 2 2. q. 34. 6. c.

20 Passio concupiscibilis, importans quietem in malo, s. tristitiam, media est inter duas passiones irascibilis, sequitur enim timorem. Cùm enim occurrerit malum quod timebatur, causatur tristitia. Præcedit autem motum iræ Quia, cùm ex tristitia præcedente aliquis insurgit in vindictam, hoc pertinet ad motum iræ. 1 2. q. 25. 1. c.

TUBONI dicuntur propter quatuor convenientias ad sedes materiales, quia elevantur super terram, firmantur, sed non suscipiunt, et apertæ sunt desuper. 1ª. q. 108. 5 ad 6.

TURPE LUCRUM est species avaritiæ. 2 2. q. 118. 8 ad 4

TURPILOQUIUM est filia luxuriæ, quia luxuriosi quorum est cor turpibus delectationibus plenum et concupiscentiis, de facili ad turpia verba prorumpunt. 2 2. q. 155. 5 ad 4.

1 TURPITUDO duplex, s. voluntaria et involuntaria. Prima est vitiosa, non autem ardua ; sed secunda est pœnalis et ardua, s. vituperium. 2 2. q. 144. 2 c.

2 Turpitudo duplex, s. in honestatis et exterioris defectûs Secunda est in humilitate et mendicitate, non autem prima. 2 2. q. 187. 5 ad 4.

1 TURTUR est melior pullis ejus ; in columbis autem est e converso. 1 2 q. 102 3 ad 3.

2 Turtur et columba erant sacrificia pauperum in holocaustis, propter volatûs altitudinem, et in hostiis pro peccato, non autem in pacificis, quia non erant necessitatis. 1 2. q. 102. 4 ad 9. et 3ª. q. 37. 3 c. ad 4.

3 Turtur et columba sunt in copia in Judæa. Et significant conjunctionem duarum naturarum in Christo, castitatem et charitatem. 1 2. q. 102. 3 ad 2 et 3ª q 37 3 ad 4

4 Turtur solivaga significat contemplationem et secretas orationum lucrymas. Sed columba gregalis vitam activam et orationes Ecclesiæ publicas. 3ª. q. 37. 3 ad 4.

5 Turtur significat prædicationem et confessionem fidei, per suam loquacitatem. Sed columba significat simplicitatem et mansuetudinem. 3ª. q. 37. 3 ad 4.

V

VACUUM non fuit ante creationem nec post ; quia vacuum non est tantum negatio sed privatio, i. spatium capax corporis sine corpore. Nec fuit possibile, nisi potentiâ creantis. 1ª. q 46. 1 ad 4.

1 VAGATIO mentis in oratione tollit fructum ejus. Et est peccatum ex proposito tantum. 2 2. q. 83. 13 ad 3.

2 Et est filia accidiæ. 2 2. q. 35. 4 ad 2 et ad 3.

VAPOR non ascendit ad cacumina quorumdam montium. 1ª. q. 68. 2. c. fin.

VARRO, secundum Augustinum, dixit quòd est Deus anima mundi, motu et ratione mundum gubernans. 1ª. q. 1. c.

1 VAS quandoque dicitur instrumentum operandi aliquid. 3ª. q. 62. 3 ad 1.

2 Vasa sacra, in necessitate ecclesiæ, quoad materiam tantùm, possunt vendi integra ad usum ecclesiæ. Si autem vendantur ad alium usum, frangantur, præmissâ oratione. Non autem vendi possunt ratione consecrationis, ut s. pro ea aliquid plus exigatur, quia simonia esset. 2 2. q. 100. 4. c. ad 2 et ad 3.

UBIQUE esse convenit soli Deo. 1ª. q 8. 2. 4. o. et q 16 7 ad 2. et q. 52. 2. c. et q. 112. 1. c.

VELLEITAS, quæ secundum quosdam est voluntas incompleta, est de impossibili, quia s. aliquis vellet illud, si esset possibile Voluntas autem completa non est nisi de possibili, quod est bonum volenti. 1 2. q. 13. 5 ad 1. et 3ª. q. 21 4. c.

Motus naturalis est velocior in fine et tardior in principio, motus autem violentus e converso. 1 2. q 34. 6. c. ad 2.

1 VELUM templi duplex, s. interius ante sancta sanctorum et exterius. Secundum scissum est in passione Christi, non autem primum. 1 2. q. 102. 4 ad 4.

2 Velum templi habebat quatuor colores, per quos quatuor elementa designantur, quæ nos impediunt à divinis, scilicet byssum per quod desi-

gnatur terra, quia byssus, id est linum, de terra nascitur ; purpuram, per quam significatur aqua. Fiebat enim purpureus color ex quibusdam conchis, quæ inveniuntur in mari ; hyacinthum, per quam significatur aer, quia habet aereum colorem ; et coccumbis tinctum, per quem designatur ignis. Vel per colores ejus quatuor designantur quatuor virtutes, s. quia velum erat ornatum bysso, ad designandum carnis puritatem; purpurâ autem ad figurandum passiones, quas sancti sustinuerunt pro Deo ; cocco bis tincto, ad significandum charitatem geminam, Dei et proximi. Hyacintho autem significabatur cœlestis meditatio. 1 2. q. 102. 4 ad 4 et ad 8.

VENATIO, aucupium et piscatio sunt à natura. Ideò sunt secundùm se licita. 1ª. q. 96. 1. c. et 2 2. q. 64. 1. o.

1 **VENDERE.** Pretium rerum venalium consideratur secundùm usum hominis, non autem secundùm gradum naturæ rerum. 2 2. q. 77. 2 ad 3.

2 In illis est peccatum, quæ bis vendunt, quod patet in iis quorum usus non est aliud à re ipsa. In quibus rebus, qui rem vendit, vel mutuat, cùm in hujusmodi transeat dominium ad accipientem, vel rem bis vendit, et est in venditionibus ad credentiam, dum plus pro dilatione volunt accipere, vel vendunt quod non est. Et utrumque est usurarium et peccatum. 2 2. q. 78. 1. o.

3 In domo autem sunt duo, s. substantia et usus. Sed aliud est habere domum, et aliud uti domo. Unde separatim possum usum vendere, sine domûs venditione, et ita in omnibus aliis hujusmodi. Unde si aliqua sunt, quæ consistant in ipso usu tantùm, et usus eorum est distractio, non potest fieri id quod de domo. 2 2. q. 78. 1. o.

4 Denariis verò utimur distrahendo, et frumento consumendo, et ideò si usum vendis, bis vendis. 2 2. q. 78. 1. o.

5 Vendere ad terminum secundùm justi pretii quantitatem, non est usura. Si autem, cæteris paribus, fiat ultra justi pretii quantitatem propter temporis expectationem, est peccatum usuræ. 2 2. q 78 1. o. et 2 ad 7.

6 Vendens scienter rem quæ deficit in specie substantiæ, quantitate, vel qualitate, peccat. Non autem vendens ignoranter. Sed cùm sciverit, tenetur recompensare. 2 2. q. 77. 2. o.

7 Vendere carius quàm emit est licitum, meliorando rem, vel si mutetur pretium ratione loci vel temporis, vel propter periculum transferendi vel faciendi fieri. 2 2. q. 77. 4 ad 5.

8 Illa superabundantia quæ ex justa permutatione seu venditione accidit, non habet vitium inæquitatis. Alias non fuisset venditio vel permutatio justa. 2 2. q. 77. 4 ad 1.

9 Vendere rem plus notabiliter quàm valeat simpliciter sibi, vel ipsi vendenti, non licet, quamvis lex humana permittat citra dimidium. 2 2. q. 77. 1. o.

10 Vendens non tenetur dicere publicè vitium rei, nec in particulari, nisi propter damnum, vel periculum. 2 2. q. 77. 3. o.

11 Venditor non tenetur dicere ementibus abundantiam venalium futuram per adventum aliorum mercatorum, nec minuere pretium. 2 2. q. 77. 4 ad 3.

12 Mensuras venalium oportet esse diversas in diversis locis, et eas institui publicâ auctoritate vel consuetudine. 2 2. q. 77. 2 ad 2.

VENTER adulteræ, potantis aquam zelotypiæ, semper intumescebat. 1 2. q. 105. 2 ad 3.

1 **VENUS** agit ex insidiis, et furatur intellectum multum sapientis. 2 2. q. 55. 8 ad 1.

2 Venus dicitur ab Aristotele dolosa, et corrigia ejus varia, secundùm quamdam similitudinem, inquantum s. hominem subitò surripit, sicut et in dolis agitur, non tamen per astutias, sed magis per violentiam concupiscentiæ et delectationis. Ibidem.

VERBERARE hominem, nulli licet, nisi habenti potestatem supra eum, ut pater supra filium et dominus supra servum. 2 2. q. 65. 2. o. et q. 72. 2 ad 2.

VERBOSITAS, curiositas, importunitas, inquietudo, et instabilitas loci vel propositi, pertinent ad evagationem mentis. Ideò oriuntur ex accidia. 2 2. q. 35. 4 ad 3.

1 **VERBUM** propriè importat rationem formæ exemplaris, quia est ars. 1ª. q. 3. 82.

2 Verbum cordis importat aliquid procedens ab intellectu, ut constitutum per operationem ejus. 1ª. q. 27. 1. c. fi. et q. 28. 4 ad 1. et q. 34. 1. c.

3 Verbum est ipsum intellectum, et id quod concipitur. 1ª. q. 22. 1. c. et q. 28. 4 ad 1. et q. 34. 1. c.

4 Quicumque intelligit, ex hoc ipso quod intelligit, procedit aliquid intra ipsum, s. verbum. 1ª. q. 27. 1. c.

5 Verbum in anima, sine actuali cognitione esse non potest. 1ª. q. 93. 7. c. ad 3.

6 Verbum cordis significatum verbo oris, est conceptio rei intellectæ, ex vi intellectiva proveniens, vel ex ejus notitia procedens. 1ª. q. 27. 1. 2. c. et q. 28. 4 ad 1. et q. 34. 1. o. et q. 107. 1. c. et 1 2. q. 93. 1 ad 2.

7 Nihil implicans contradictionem, potest dici verbum. 1ª. q. 25. 3. c. fi.

8 Verba tenent præcipuum locum inter signa, quibus homo aliquid significat alteri. 2 2. q. 55. 4 ad 2. et q. 72. 1. c. et q. 110. 1 ad 2. et 3ª. q. 60. 6. c. ad 1 et ad 2.

9 Verbis utimur ad hominem, ut ei manifestemus nostros conceptus ; ad Deum autem, ut nos vel alios excitemus. 2 2. q. 91. 1. c.

10 Verba ut signa inferunt multa damna, et in verbo homo facilè delinquit. Sed secundùm suam essentiam, i. ut soni, non nocent nisi auditui, s. clamando. 2 2. q. 72. 1 ad 1. et q. 89. 2. c. fi.

11 Verbum nostræ mentis manet, non autem verbum vocale. Sed neutrum subsistit. Verbum verò divinum manet et subsistit. 1ª. q. 37. 1 ad 2.

12 Verbum Dei est tantum unum perfectum, et idem quòd essentia, ideò est filius. Non autem verbum nostrum, nisi metaphoricè, quia est multiplex, imperfectum, et accidens. 1ª. q. 27. 2 ad 2. et q. 33. 2 ad 3. et q. 34. 2 ad 1. et 3. c.

13 Diversitas objectorum diversificat speciem verbi et amoris. 1ª. q. 95. 8. c.

14 Verbum duplex, scilicet verbum vocale, et verbum mentale. Primo respondet spiritus cor-

poralis, secundo verò spiritus intimi amoris. 1ª. q. 27. 4. c.

45 Verbum triplex, scilicet verbum cordis, vocis, et habens imaginem vocis. 1ª. q. 27. 1. c.

46 Verbum propriè dicitur tripliciter, s. conceptus mentis, vox significativa ejus, et imaginatio vocis Impropriè verò dicitur verbum, res significata vel effecta verbo. 1ª. q. 34. 1 c.

47 Verbum, ut significat conceptum mentis, est in Deo propriè; secundùm alias verò significationes ejus, est in Deo metaphorice tantum. 1ª. q. 34 1 c. ad 1. et q. 36. 2 ad 5.

48 In divinis est tantùm unum verbum. 1ª. q. 27. 5 ad 3. et q. 34. 3. c. et 1ª. q. 41. 3. o.

49 Verbum in divinis propriè dicitur personaliter tantum, non autem essentialiter. 1ª. q. 34. 4. o. et 1 2. q. 93. 1 ad 2.

20 Verbum est in divinis ab æterno, et non tantùm ratione incarnationis ejus. 1ª. q. 34. 3 ad 2.

21 Verbum in divinis propriè convenit soli Filio, figurativè autem convenit Spiritui sancto, inquantum manifestat Filium. 1ª. q. 34. 2. o.

22 Deus eodem modo dicit se, et omnia alia, etiam creaturas. 1ª. q. 34. 2 ad 3. et 3. c. q. 37. 2. c. ad 3.

23 Verbum Dei, respectu non entium, est expressivum tantùm, sed respectu entium est etiam factivum. 1ª. q. 34. 3 ad 3.

24 Verbum Dei respectu creaturarum est expressivum, et operativum, sed respectu eorum quæ sunt in Deo, est expressivum tantùm. 1ª. q. 34. 3. c.

25 Verbum principaliter refertur ad patrem, et quasi per se, sed ad creaturas refertur consequenter, et quasi per accidens. 1ª. q. 34. 3. o.

26 Verba significantia aliquid devotionis excitant mentes, et præcipuè minùs devotas. Sed verba pertinentia ad alia distrahunt mentem, et impediunt devotionem. 2 2. q. 83. 12 ad 2.

27 Verba et participia dicuntur de Deo, ratione æternitatis, quæ continet omne tempus. 1ª. q. 13. 1 ad 3.

1 Verecundia non est virtus propriè, sed largè inquantum est passio laudabilis. 2 2. q 144 1. o.

2 Verecundia est timor turpitudinis exprobrabilis. Et principaliter respicit vituperium. Sed respicit culpam consequenter. Et hoc dupliciter, s. cessando et celando. 2 2. q. 116. 2 ad 3. et q. 144 1. c. ad 2. et 2. o. et 4. c.

3 Verecundia non est timor de ipso actu peccati, sed de turpitudine vel ignominia, vel convitio, vel opprobrio. 1 2. q. 41. 4. c. ad 2 et ad 3. et q. 42. 3 ad 4.

4 Homines maximè verecundantur de actibus venereis, etiam in matrimonio, et de signis eorum. 1 2. q. 151. 4. c.

5 Verecundia non est de operibus virtutum, nisi per accidens, ratione falsæ opinionis, vel propter notam præsumptionis vel simulationis. 2 2. q 144 2 ad 3.

6. Verecundia est ab iis, quorum testimonium est majoris ponderis, propter certitudinem ex rectitudine judici, s. à sapientibus et virtuosis, vel ex cognitione, s. à notis et conjunctis, vel propter effectum nocentis vel juvantis. 2 2. q. 144. 3. o.

7 Aliqua peccata graviora sunt minùs verecundabilia, quæ tamen sunt minus turpia, vel quia se habent in excessu temporalis boni. 2 2. q. 116. 2 ad 3. et q. 144. 2 ad 4.

8 Verecundia est principium emendationis, quia in principio erubescimus oculos hominum, in fine verò, oculos rationis et Dei. 2 2. q. 144. 4 ad 4.

9 Verecundia celat turpem actum, sed erubescentia cessat à turpi actu. Vel utraque propter timorem vituperii. 2 2. q. 144. 2. c. fi.

10 Verecundia facit prima temperantiæ fundamenta, secundùm Ambrosium, inquantum s. incutit horrorem turpitudinis. 2 2. q. 144. 4 ad 4.

11 Ex sæpiùs verecundari causatur virtus, quâ vitantur turpia, non autem virtus quâ quis verecundetur, tamen sic disponit, quod verecundaretur, si turpia ageret. 2 2. q. 144. 1 ad 3.

12 Verecundia non est in pessimis, quia peccatum non reputant ut turpe. Nec est in virtuosis et senibus, quia non apprehendunt illud possibile sibi, nec est difficile eis ad vitandum. 2 2. q. 144. 4. o.

13 Verecundia convenit senibus et virtuosis conditionaliter tantùm, s. quia verecundarentur, si aliquid turpe agerent. 1ª. q. 95. 3. c. fi. et 2 2. q. 144. 4. c. 1 ad 3. et 4. c.

14 Carent verecundiâ homines, in peccatis profundati, quibus sua peccata non displicent, sed magis de eis gloriantur. 2 2. q. 144. 4. c.

Veneri. Quidam sunt qui non verentur alios contristare. 2 2. q. 116. 1. c.

1 Veritas octupliciter diffinitur. 1ª. q. 16. 1. c. fi.

2 Ratio veritatis consistit in adæquatione rei et intellectûs. 1ª. q. 21. 2. c.

3 Ratio veritatis priùs est in intellectu quàm in rebus. 1ª. q. 16. 1. o.

4 Veritas magis fundatur in esse rei quàm in essentia rei. 2 2. q. 109. 1. c.

5 Veritas dicit relationem, quâ esse ordinatur ad intellectum, sicut bonitas ad appetitum. 1ª. q. 16. 1. 3. c.

6 Veritas dicitur primò de intellectu; de enuntiatione verò, inquantum est signum ejus; de re autem, ut de causa ejus. 1ª. q. 16. 7. 8. c.

7 Veritas non entium, ut chimeræ, vel aliorum hujusmodi, est tantùm in intellectu, et ab eo causatur. 1ª. q. 16. 3 ad 2. et 5 ad 3. et 7 ad 4.

8 Ad veritatem locutionum requiritur res significata et modus significandi. 1ª. q. 39. 4. 5. c.

9 Veritas enuntiabilium non est aliud quàm veritas intellectûs, quia enuntiabile, ut est in intellectu, habet per se veritatem, sed in voce est verum, quia significat veritatem intellectûs, non autem per veritatem in enuntiabili existentem. 1ª. q. 16. 7. c.

10 Eadem est veritas et rectitudo communium principiorum apud omnes, et æqualiter nota; sed in ratione speculativa, eadem est, non autem æqualiter nota in conclusionibus; in practica verò ratione, nec est eadem, nec æqualiter nota. 1 2. q. 94. 4. c.

11 Veritas triplex, scilicet cognitionis naturalis, infusæ et acquisitæ. 1ª. q. 60. 1 ad 3.

42 Homo pertingit ad cognitionem veritatis tripliciter, s. capiendo à Deo, ab homine et per studium : primo est necessaria oratio, secundò auditus, tertiò meditatio. 1 2 q 180. 3 ad 4.

43 Veritas quadruplex, s. vitæ, doctrinæ, justitiæ et locutionis. 1ª q. 16. 4 ad 3. et q. 21. 2 ad 2 et 2 2 q 109 3 ad 3.

44 Veritas est in intellectu Dei propriè et primò, sed in intellectu nostro est propriè et secundariò; in rebus autem est secundariò et impropriè. 1ª. q. 16. 7. 8. c.

45 Deus est veritas. 1ª. q. 16. 3. o. et 1 2. q. 3. 7. c.

46 Deus est summa, maxima et prima veritas. 1ª. q. 16 5. c

47 Veritas in divinis sumitur dupliciter, s. propriè, i. æqualitas intellectûs Dei, ad essentiam ejus principaliter, et ad creaturas consequenter, et metaphoricè, i. summa imitatio principii : primo modo dicitur tantum essentialiter ; secundo autem personaliter, et convenit soli Filio. 1ª q. 16. 3 ad 2 et q. 39. 8. c.

48 Anima non judicat de omnibus rebus secundùm quamcumque veritatem, sed secundùm primam veritatem, inquantum resultat in anima sicut in speculo, secundùm prima intelligibilia. 1ª. q. 12. 11 ad 2. et q 16. 6 ad 1. et q 84. 5. c. et q. 88. 3 ad 1. et 1 2. q. 95. 2. c. et 2 2. q. 173. 1 ad 2

49 Omnis veritas est à Deo. 1ª. q. 16. 5 ad 3.

20 Veritas prima est finis omnium desideriorum et actionum nostrarum 2 2 q. 4. 2 ad 3.

21 Omnes res sunt veræ unâ veritate, s. Dei, sicut principio effectivo et exemplari, sed multis formaliter 1ª q. 16. 6. o. et 1 2. q. 93. 1 ad 3.

22 Quælibet veritas, præter primam, est aliquo modo mutabilis. 1ª. q. 16. 8. o.

23 Veritas quâ quis dicit verum, et quâ verax dicitur est virtus, non autem quâ verum dicitur, sed est objectum et finis virtutum. 1ª. q. 16. 1 ad 4. et q. 17 1. c. et 2 2. q. 109. 1. o.

24 Hæc virtus non est virtus theologica, nec virtus intellectualis, sed est virtus moralis, et medium ejus est inter superfluum et diminutum, et hoc dupliciter, s. ex parte actûs et ex parte objecti. 2 2. q. 109 1 ad 3.

25 Et est specialis virtus. 2 2 q. 109. 2. o.

26 Ad virtutem veritatis pertinet, talem se exhibere exterius per signa exteriora, s. per verba et facta, qualis est. 2 2. q. 109. 1. c. ad 3. 2. c. et 3 ad 1 et ad 3. et q. 110. 1. c.

27 Hæc virtus est pars annexa justitiæ, quia utraque est ad alterum, et utraque æqualitatem constituit, sed justitia secundùm debitum legale, veritas autem secundùm debitum morale. 2 2. q. 109. 3. o.

28 Et declinat plus in minus quàm in majus, non quidem negando verum, sed affirmando. 2 2. q. 109. 1. o. et q. 129 3 ad 3.

29 Veritas vitæ est communis ad quamlibet virtutem. 2 2. q 109. 2 ad 3.

30 Veritas amatur per se, sed oditur per accidens. 1 2. q. 29 3. o. et 2 2. q. 13. 1 ad 3.

31 Veritas creata est major anima, secundùm quid, ut perfectio ejus, non autem simpliciter. 1ª. q 16 6 ad 1

32 Verbum dicitur dupliciter, s. verum veritate essentiæ, et verum veritate proprietatum. 1ª. q. 68. 1. c. et 2 2. q. 77. 2 ad 1.

33 Ens est de ratione veri, non autem e converso : ideò verum non potest intelligi, non intellecto ente, sed bene e converso, non autem vero non existente. 1ª q. 16. 6 ad 3.

Vespertilio circa terram volat ; ideò significat prædictos scientiâ sæculari, qui sola terrena sapiunt. 1 2. q. 102. 6 1. fi.

1 Vestigium trinitatis attenditur secundùm appropriata, per quæ venire potest in trinitatem personarum. 1ª. q. 45. 7 ad 1.

2 Tres partes ejus diversimodè assignantur à diversis, quæ tamen reducuntur ad principium, medium et finem. 1ª. q. 3. 3. o.

3 Et repræsentat causam ut causam tantùm, imago autem repræsentat etiam quoad formam causæ. 1ª. q. 45. 7. c. et q. 93. 6. c.

4 Vestigium trinitatis est in creatura secundùm quòd imitatur perfectionem Dei, seu consequitur esse perfectum. 1ª. q. 3. 3. o. et q. 45. 7. o.

5 Vestigium trinitatis est in qualibet creatura, inquantum est creata, habens formam et ordinem, licèt propriè sit tantùm in individuis substantiæ. 1ª. q. 45. 7. o. et q. 93. 6 c.

1 Vestis. In usu vilium vestium potest esse peccatum inanis gloriæ et avaritiæ, et virtus humilitatis, signum contemptûs mundi pœnitentiæ et tristitiæ. 2 2. q. 169. 1. c. ad 2. et q 187. 6. o.

2 Vitiosum est quòd vir vestiatur veste mulierum, vel e converso ad lasciviam, sed potest esse sine peccato, propter aliquam necessitatem ; sed prohibetur in lege veteri propter idolatriam. 1 2. q. 102. 6 ad 6. et 2 2. q. 169. 2 ad 3.

Vexatio. Redimere suam vexationem licet, juris ordine non prætermisso. 2 2. q. 60. 3 ad 3. et q. 100. 4 ad 3.

Ugo de Sancto Victore non est auctoritatis. 1ª. q. 1. 10 ad 2. et 2 2. q. 5. 1 ad 1. et 3ª. q. 45. 2. c. et q. 50. 1. c.

1 Via. Non oportet quòd qui vadit per viam, in qualibet passu cogitet de fine viæ. 1 2. q. 1. 6 ad 3.

2 Homini datur longior via quam angelo, quia magis distat à Deo per cognitionem. 1ª. q. 52. 3 ad 1.

Vicem Dei gerunt homines, in commissis hominum jurisdictioni : non autem quoad omnia, ut in institutis à solo Deo, sicut in matrimonio et hujusmodi 1 2. q. 100 8 ad 3. fi.

Vigilantia est idem quòd sollicitudo, et pertinet ad prudentiam. 2 2. q. 47 9. o.

Vigilare. Cùm aliquis vult diù vigilare de sero, ex quo sequitur quòd non vadat horâ matutinali ad ecclesiam, tunc actus iste interior vel exterior per accidens se habet ad peccatum omissionis. 1 2. q. 74. 3. c.

Vigiles et cursores, et alii hujusmodi, de suo labore viventes, intelliguntur de labore manuum suarum vivere. 2 2. q. 187 3. c.

1 Vindicatio est virtus specialis, quia ad hoc natura inclinat. 2 2. q. 108. 2. o.

2 Vindicatio consistit in medio duorum vitiorum, scilicet crudelitatis et sævitiæ, secundùm excessum ; et remissionis, secundùm defectum. 2 2. q 108 2 ad 3.

3 Naturalius est homini appetere vindictam injuriarum illatarum, quàm ab hoc deficere, quia

vix alicui nimis parvæ videntur injuriæ sibi illatæ, secundùm Sallustium. 2 2. q. 157. 2 ad 2.

4 Vindicatio et inflictio pœnæ peccanti est licita, si ut propter bonum, scilicet vel emendationis, vel cohibitionis, vel quietis aliorum cum aliis debitis circumstantiis, non autem si it ex odio, vel principaliter intendatur malum peccantis. 2 2. q. 108. 1. o. et 3. c. et q. 158. 1. c. ad 3. et 2. c. et 3. o. et 3ª. q. 15. 9. c.

5 Fortitudo disponit ad vindictam, removendo prohibens; zelus autem importat primam radicem ejus, quia actus cujuslibet virtutis procedit ex radice charitatis. 1 2. q. 105. 2 ad 10. 2ª 2 2. q. 108. 2 ad 2.

6 Vindicatio debet fieri per privationem eorum quæ peccans diligit, s. per mortem, verbera, talionem, vincula, carcerem, servitutem, damnum, exilium, ignominiam, et hujusmodi. 2 2. q. 108 3 o.

1 VINUM vitis est propriè vinum, alia verò per similitudinem ejus. 3ª. q. 74. 3. c. ad 1.

2 Vinum calefacit et lætificat. 2 2. q. 147. 8 ad 1. et 3ª q. 74. 5. c.

3 Usus vini est illicitus per accidens tantùm, s. vel propter conditionem ejus, qui faciliter læditur ex eo, vel propter excessum, vel votum, vel scandelum. 2 2. q. 149. 3. o.

4 Vinum antiquitus mulieres apud Romanos non bibebant, secundùm Valerium. 2 2. q. 149. 4. c.

VIOLARI quæcumque non licebat, dicebantur antiquitus sancta, vel sacrosancta, ut muri civitatis, et personæ in dignitate constitutæ. 3ª. q. 60. 1 ad 2.

1 VIOLENTIA est à principio extrinseco, nil conferente eo quod vim patitur, ut s. sic patiatur : id autem fit quantùm ad inclinationis finem, ut si lapis projiciatur sursum, qui inclinatur deorsùm ferri : secundò quoad modum tendendi, ut si lapis velociùs quam sit ejus inclinatio projiciatur deorsùm. 2 2. q. 175. 1. c.

2 Violentia nemini convenit, nisi per publicam potestatem. 2 2. q. 68. 8. c.

1 VIRGINITAS est specialis virtus. 1 2. q. 64. 1 ad 3. et 3ª. q. 152. 1 ad 1. et 3. o. et q. 155. 1. c. ad 5.

2 Virginitas dicitur à virore, quia importat immunitatem à concupiscentiæ adustione, circa delectationes venereas. 2 2. q. 152 1. c.

3 Virginitas, secundùm Augustinum, est in carne corruptibili, incorruptionis perpetua meditatio. 2 2. q. 152. 1 ad 1.

4 Virginitas quoad suum materiale, i. pro incorruptione signaculi, vel irresolutione seminis propter delectationem, est à natura, sed quoad suum formale, i. pro habitu quo quis proponit seu eligit perpetuò servare integritatem mentis et corporis vel sine voto, vel præcipuè cum voto, est ex gratia Dei. 2 2. q. 152 3 ad 1.

5 In delectatione venerea sunt tria, s. violatio signaculi virginalis, resolutio seminis delectationem causans, et propositum hujus; remotio primi se habet ad virginitatem per accidens; remotio secundi se habet ad eam materialiter; remotio tertii se habet ad eam formaliter et completive. 2 2. q. 152. c. ad 3. et 3. o.

6 Virginitas perdita non potest reparari, ratione præteriti, sed bene quoad omnem integritatem operante Deo, et quoad virginitatis propositum : nulla tamen potentia fieri potest, ut quæ corrupta est, corrupta non fuerit. 1ª. q. 25. 4 ad 3 et 2 2. q. 152 3 ad 3.

7 Corruptio triplex, s. corporalis tantùm, i. fractio signaculi virginalis, vel resolutio seminis, quocumque modo; et corruptio mentis tantùm, i. consensus in rem veneream sine opere, et utraque simul : in tertia amittitur virginitas irreparabiliter, in secunda reparabiliter, in prima verò nullo modo. 2 2. q. 152. 1. o. et 3 ad 3.

8 Virginitas et pudicitia sunt in anima essentialiter, in carne verò materialiter. 2 2. q. 152. 1 ad 2.

9 Virginitas se habet ad castitatem, sicut magnificentia ad liberalitatem. 2 2. q. 152. 3. c. 5. et ad 5 et q 155. 4. c.

10 Virginitas est illustrior portio gregis Christi, secundùm Cyprianum, et supremum decorem sibi vindicat, secundùm Ambrosium quia est supremus gradus temperantiæ, et est virginum sublimior gloria, per comparationem ad viduas et conjugatas. 2 2. q 152 5. c. ad 1.

11 Virginitas est maxima, non quidem simpliciter, sed in genere castitatis, scilicet castitatis virginalis, conjugalis, et vidualis, non autem est maxima virtutum simpliciter, quia est minor virtutibus theologicis et religione quarum actus est ipsa occupatio circa res divinas : et ideò præferuntur virginitati. 2 2. q. 152. 3. c. ad 5. et 4. 5. c. et q 155. 2 ad 2. et q. 155. 1. o. et 4. c. ad 1. et q. 185. 4. o.

12 Conjugatus potest esse melior virgine duplicitèr, s. si habeat animum magis paratum ad virginitatem si oporteret, licèt non eam habeat in opere, sed in solo habitu, et propter aliquam aliam excellentiorem virtutem. 2 2. q. 152. 4 ad 1 et ad 2.

13 Virginitas non opponitur luxuriæ sicut extremum, sed sicut medium. 2 2. q. 152. 2 ad 2.

14 Virginitas, ut virtus, non potest amitti sine peccato, quia firmata est per votum. 2 2. q. 152. 3 ad 4.

15 Virginitas, quoad suum formale, potest reparari per pœnitentiam, et semper est cum cæteris virtutibus, non autem quoad materiale ejus. 2 2. q. 152. 3 ad 2 et ad 3. et 3ª. q. 89. 3 ad 1.

16 Fractio signaculi virginalis quocumque modo, sine proposito delectationis, non magis præjudicat virginitati quàm fractio manûs vel pedis. 2 2. q. 152. 1 ad 3.

17 Virginitas ad vacandum liberiùs Deo, et contemplationi ejus, non est vitiosa, sed est licita et laudabilis 2 2 q. 152 2. o. et 3. 5 c

VIRILITAS est idem quod fiducia; ideò est pars potentialis fortitudinis 2 2. q. 128 ad 6.

1 VIRTUS nominat perfectionem potentiæ, quia de ratione virtutis est quòd ponat potentiam in ultimo quoad actum, quoad objectum, et quoad modum agendi. 1 2. q 55. 1. 2. 3. c. et q. 56. 1. c. et q. 66. 3. c. et 2 2. q. 51 ad 12. et q. 129. 2. c.

2 Virtus quandoque sumitur pro omni quod

potest esse principium operationis, vel motûs. 1 2. q. 26. 2 ad 1. et q. 31. 1 ad 1.

3 Virtus importat directè dispositionem habentis se convenienter, secundùm modum suæ naturæ, sed consequenter importat bonitatem. 1 2. q. 71. 1. o.

4 Virtus est dispositio perfecti ad optimum, inquantum dicit operationem, per quam res finem suum consequitur. 1 2. q. 110. 3. c. et 2 2. q. 23. 7. c.

5 Omnis virtus humana potentiæ rationalis est habitus; sed potentia naturalis est sua virtus. 1 2. q. 55. 1. o. et q. 56. 3. c.

6 Quandoque virtus dicitur, id ad quod est virtus, scilicet vel objectum virtutis, vel actus ejus, sicut fides dicitur quandoque id quod creditur, quandoque verò ipsum credere, quandoque autem ipse habitus quo creditur. 1 2. q. 55 ad 1.

7 De ratione virtutis humanæ est habitus operativus, et bonus. 1 2. q. 55. 2. 3. o. et q. 56. 1. c. et q. 71. 1 ad 2. et 2 2. q. 58. 1. c.

8 Principale in virtute est electio. 2 2. q. 134. 3 ad 4.

9 Ubi est speciale impedimentum rationis, ibi oportet esse specialem virtutem. 2 2. q. 149. 1. 2. c.

10 Virtus est bona seipsa, et non per aliam virtutem. 1 2. q. 55. 4 ad 1.

11 Virtus duplex, s. virtus vera, et virtus falsa vel simulata. 2 2. q. 23. 7 ad 3.

12 Virtus dicitur dupliciter, s. virtus vera, et virtus ficta. 2 2. q. 23. 1. c.

13 Virtus duplex, s. virtus propria, et virtus aliena. 3ª. q. 43. 3. o.

14 Habitus moralis habet rationem virtutis, inquantum rationi conformatur. 1 2. q. 58. 2. c. fi.

15 Virtus simpliciter dicta dicitur amor, secundùm Augustinum, quia dependet à voluntate, cujus prima affectio est amor. 1 2. q. 56. 3 ad 1. et q. 62. 2 ad 3.

16 Virtus, secundùm Augustinum, est ordo vel ordinatio amoris, quia per eam amor in nobis ordinatur. 1 2. q. 55. 1 ad 4. et q. 62. 1 ad 1.

17 Virtus, secundùm Augustinum, est bonus usus liberi arbitrii, quia virtus ordinatur ad eum sicut ad proprium actum. 1 2. q. 55. 1 ad 2.

18 Virtus, secundùm Augustinum, est bona qualitas mentis quâ rectè vivitur, quâ nullus malè utitur, quam Deus in nobis sine nobis operatur, quæ diffinitio tantùm virtutis rationem complectitur; et convenit cuilibet virtuti, præter ultimam partem quæ convenit virtuti infusæ tantùm. 1 2. q. 55. 4. o. et 2 2. q. 168. 2 ad 2.

19 Virtus ut est in concupiscibili vel in irascibili, nihil aliud est quàm quædam habitualis conformitas earum ad rationem. 1 2. q. 56. 4. c. fi. et q. 92. 1. c.

20 Virtus universaliter est quæ bonum facit habentem, et opus ejus reddit bonum; et hoc dupliciter, vel materialiter tantùm, ut virtutes intellectuales; vel formaliter, ut virtutes morales. 2 2. q. 47. 1. c. et q. 47. 4. c. et q. 58. 1. c.

21 Virtus dicitur ultimum potentiæ, quia ad illud potentia ordinatur, scilicet ad objectum, quia ibi virtus sumitur pro objecto. 1 2. q. 55. 1 ad 1. et 3. c. et 2 2. q. 23. 3 ad 2.

22 De ratione virtutis est, quòd se habeat tantùm bonum. 2 2. q. 1. 3 ad 1. et q. 4. 5. c. et q. 23. 7. c. et q. 31. 1. 2. c. et q. 81. 4. c. et q. 117. 6. c. ad 2. et 3ª. q. 7. 6 ad 1.

23 Objectum cujuslibet virtutis est bonum, circa propriam materiam. Sed virtutes nominatæ ab aliqua generali conditione virtutum, illam sibi materiam specialiter vindicant, in qua difficillimum et optimum est, conditionem hujusmodi observare: sicut fortitudo pericula mortis, temperantia delectationes tactûs, et sobrietas mensuram circa delectationes cibi et potûs. 1 2. q. 65. 4. c. et 2 2. q. 149. 1. c. principio.

24 Virtus vera et simpliciter ordinat ad principale bonum. Sed virtus vera et secundùm quid et imperfecta ordinat ad particulare bonum. Falsa verò virtus abducit à principali bono. Sicut non est vera virtus avarorum prudentia, quâ excogitant diversa genera locellorum, et avarorum justitia, quâ gravium damnorum metu contemnunt aliena, et avarorum temperantia, quâ luxuriæ, quæ sumptuosa est, cohibent appetitum, et avarorum fortitudo, quâ, ut ait Horatius, per mare pauperiem fugiunt, per saxa, per ignes. 2 2. q. 23. 7. c.

25 Virtutes et vitia sortiuntur speciem ex eo quod est per se intentum, non autem ab eo quod est intentum per accidens, et præter intentionem. 2 2. q. 109. 2 ad 2. et q. 110. 2. c. ad 1.

26 Species virtutum distinguuntur secundùm objecta. 1 2. q. 96. 3. c. et 2 2. q. 18. 2. c. et q. 19. 3. 4. 5. c. et q. 34. 4. c. et q. 47. 3. c.

27 Materia virtutum moralium duplex, s. materia propinqua, i. passiones ut plurimum, et materia remota, i. objecta passionum. 1 2. q. 60. 3. c. et 2 2. q. 31. 1 ad 2. q. 32. 1 ad 4. et 117. 2. 3. o. et 6. c.

28 Objecta passionum diversarum potentiarum, comparata ad appetitum sensitivum, causant diversitatem passionum; ad rationem verò comparata, causant diversitatem virtutum. 1 2. q. 60. 3. c.

29 Objecta passionum diversarum potentiarum semper causant diversas species virtutum moralium. 1 2. q. 60. 3. c.

30 Nihil potest esse subjectum virtutis simpliciter dictæ, nisi voluntas vel potentiæ, ut motæ ab ea. 1 2. q. 55. 2. c. et 4 ad 3. et q. 56. 3. o. et q. 57. 1. c.

31 Nulla virtus est in voluntate, respectu boni sibi proportionati, sed tantùm respectu Dei vel proximi. 1 2. q. 52. 3. c. ad 1. et q. 56. 6. o.

32 Intellectus non potest esse subjectum virtutis, nisi vel secundùm quid, i. virtutum intellectualium, vel simpliciter, i inquantum movetur à voluntate. 1 2. q. 56. 3. o.

33 Virtutes perficientes intellectum excludunt totaliter falsum, non autem virtutes perficientes appetitum. 2 2. q. 1. 3 ad 1.

34 Omnis virtus et vitium est habitus voluntatis et mentis causaliter, non autem subjectivè. 1 2. q. 56. 3. o.

35 Virtutes perficiunt nos, ad prosequendum debitè inclinationes naturales. Ideò ad quamlibet inclinationem naturalem determinatam

ordinatur aliqua specialis virtus. 1 2. q. 108. 2. c.

36 Una et eadem virtus potest esse in diversis potentiis. 1 2. q. 56. 2. c.

37 Nulla virtus propriè est in corpore, sed tantùm in anima. 1 2. q 55. 2. c. et q. 56. 4 ad 5.

38 Omnis virtus circa passiones est in appetitu sensitivo. 1 2. q. 56. 4 ad 4.

39 In Deo est potissimè virtus. 1ª. q. 3. 6 ad 1. et q. 4. 2 ad 2.

40 Virtutes circa actiones, et virtutes in voluntate, vel virtutes in intellectu practico vel speculativo, sine imperfectione, sunt propriè in Deo. Non autem virtutes circa passiones in bonum spirituale, nisi metaphoricè. Sed virtutes circa passiones in bonum corporale, nullo modo. Nec virtutes vitæ activæ, ut eam perficiunt. 1ª. q. 21. 4 ad 1. et 1 2. q. 61. 5. c. ad 1.

41 Virtus ordinata ad bonum, secundùm regulam rationis humanæ potest causari in nobis ex actibus nostris, non autem quæ secundùm regulam divinam. 1 2. q. 51. 2. 3. 4. o. et q. 55. 4. c. ad 6. et q. 63. 2. 3. o. et q. 65. 2. c. et q. 92. 1 ad 1.

42 Virtutes insunt nobis à natura, secundùm aptitudinem et inchoationem, non autem secundùm perfectionem, præter virtutes theologicas, quæ sunt totaliter ab extrinseco, scilicet à Deo. 1 2. q. 51. 1. o. c. et q. 65. 1. o. et 2 ad 3. et 3. c. et q. 71. 2 ad 1. et q. 85. 1. c. et q. 95. 1. c. et 2 2. q. 47. 1. 3. o. et q. 80. 2. c. et q. 125. 1 ad 3. et q. 141. 1 ad 2.

43 Virtutes quædam præter theologicas causantur in nobis à Deo immediatè, ad finem supernaturalem. 1 2. q. 51. 4. o. et q. 63. 3. o.

44 Virtutes infusæ causantur in nobis à Deo, sine nobis agentibus, non autem sine nobis consentientibus. 1 2. q. 55. 4 ad 6.

45 Determinatio actûs virtuosi, ad proprium et per se objectum virtutis, est sub necessitate præcepti, sicut etiam actus virtutis. Non autem ad ea quæ accidentaliter et secundariò se habent ad proprium et per se virtutis objectum. 2 2. q. 2. 3. c.

46 Actus virtutis et virtus eodem nomine quandoque nominatur. 2 2. q. 137. 1 ad 2.

47 Ex hoc actus est virtuosus, quòd per rationem ordinatur ad aliquod bonum honestum. 2 2. q. 147. 1. c.

48 Virtus propriè non potest dici actus, nisi sicut habitus nominantur per actus, quia virtus semper includit respectum ad illud cujus est principium. 1 2. q. 70. 1 ad 3.

49 Aliqui actus sunt aliquibus virtuosi, tanquam eis proportionati et convenientes, qui tamen aliis sunt vitiosi, tanquam eis non proportionati. 1 2. q. 95. 3 ad 3.

50 De ratione actûs virtuosi sunt quatuor, s. quòd operans sciat, quòd eligat propter bonum, t immobiliter. 1 2. q. 100. 9. c. et 2 2. q. 58. . c.

51 Actus virtutis dicitur dupliciter, scilicet materialiter et formaliter. Primus potest esse sine virtute, non autem secundus. 1 2. q. 95. 3 ad 2. et 2 2. q. 52. 1 ad 1.

52 Adjunctio actuum virtutum secundariarum, ad actus et virtutes principales, magis est secundùm convenientiam in modo qui est quasi forma earum, quàm secundùm materiam. 2 2. q. 137. 3 ad 2. et q. 161. 4. o.

53 Actus interior et exterior non requirunt diversas virtutes. 2 2. q. 31. 4. b.

54 Quælibet virtus principaliter est interius in anima, sed actus exteriores debent moderari secundùm debitas circumstantias. 2 2. q. 161. 3 ad 3.

55 Actus interiores maximè pertinent ad virtutes. 1 2. q. 54. 2 ad 3.

56 Actus exteriores sunt propriè actus illarum virtutum, ad quarum fines secundùm speciem suam ordinantur. 2 2. q. 3. 1. c.

57 Quælibet virtus moderans amorem aliquorum bonorum moderatur etiam ex consequenti timorem contrariorum malorum. 2 2. q. 125. 4 ad 2.

58 Actus exteriores sunt illius virtutis, cujus est movere ad eos. 2 2. q 32. 1. c.

59 Diversi actus ejusdem bonitatis pertinent ad eamdem virtutem; si autem sint diversæ bonitatis, pertinent ad diversas. 2 2. q. 51. 2. c.

60 Diversitas virtutum est ex diversitate actuum, quorum est diversa ratio bonitatis. 2 2. q. 51. 2. 3. c. et q. 161. 2 ad 3.

61 Actus unius virtutis ut elicientis potest attribui alteri virtuti ut imperanti. 1 2. q. 114. 4 ad 1. et 2 2. q. 32 ad 2. et q. 85. 3. c. et q. 88. 6. c. et q. 147. 2 ad 2.

62 Virtutes non sunt æquales, sed una virtus est major aliâ et in diversis speciebus virtutum, et in eadem specie : non quidem secundùm se, sed ex parte ejusdem hominis in diverso tempore, vel ex parte diversorum hominum propter majorem assuefactionem, vel meliorem dispositionem naturæ vel rationis, vel propter majus donum gratiæ Dei. 1 2. q. 66. 1. o. et 2. c. et q. 73. 2 ad 3. et q. 112. 4. c. et 2 2. q. 5. 4. o.

63 Virtutes quæ simpliciter ordinant nos in bonum, sunt simpliciter digniores virtutibus retrahentibus nos à malo. 2 2. q. 157. 4 c.

64 Quælibet virtus tantò excellentior est, quantò ad altius bonum ordinatur. 1 2. q. 111. 5. c. et q. 112. 4. c. et 2 2. q. 117. 6. c. et q. 156. 2. c.

65 Omnes virtutes in eodem sunt æquales secundùm proportionem, quia æqualiter crescunt. 1 2. q. 65. 1 ad 1. et q. 73. 2 ad 3.

66 Virtutes theologicæ sunt cæteris virtutibus nobiliores. 1 2. q. 68. 8. o. et 2 2. q. 9. 1 ad 3. et q. 19. 9. ad 4. et q. 23. 6. c. et q. 104. 3. c. et q. 117. 6. c. et q. 141. 8. o. et q. 161. 5. c.

67 Virtutes theologicæ sunt priores cæteris virtutibus. 2 2. q. 4. 7. c. et q. 10. 1 ad 1.

68 Virtutes theologicæ sunt causæ cæterarum virtutum. 1 2. q. 65. 3. c. et 2 2. q. 161. 4 ad 1.

69 Virtutes theologicæ habent ultimum finem pro objecto; aliæ autem virtutes sunt circa ea quæ sunt ad finem. 2 2. q. 4. 7. c. et q. 81. 5. c.

70 Virtutes theologicæ non sunt virtutes humanæ, sed superhumanæ vel divinæ. Et conveniunt homini, prout per gratiam participat na-

turam divinam. 1 2. q. 58. 5 ad 5. et q. 61. 1 ad 2. et q. 62. 1 c. ad 1. et 2 3. o.

71 Virtutes habentes pro objecto bonum spirituale, scilicet virtutes theologicæ et virtutes intellectuales, sunt simpliciter nobiliores virtutibus habentibus pro objecto bonum corporale, vel aliquid ei adjunctum. 2 2. q. 156 2. c.

72 Una virtus est prior aliâ secundùm actus, licet simul infundantur omnes à Deo secundùm habitus 1 2 q 62. 4. c. et 3a. q 85 6. c.

73 Virtutes naturales sunt nobiliores virtutibus acquisitis, sed sunt minùs nobiles virtutibus infusis 1 2. q. 65. 2 ad 5.

74 Virtutes intellectuales sunt simpliciter nobiliores virtutibus moralibus, propter nobilius objectum, sed est e converso secundùm quid, s. ut virtutes, et respectu actuum. 1 2. q. 61. 4 ad 5. et q 66 3. o. et q 68. 7. 8. c. et 2 2. q. 23. 6 ad 1 et q 161. 5. c.

75 Virtutes intellectuales et morales perficiunt intellectum et appetitum in ordine ad regulam et mensuram creatam ; virtutes verò theologicæ, ad regulam et mensuram increatam. 1 2. q. 62. 2 ad 1 et q. 64. 4 ad 2.

76 Virtutes morales sunt permanentiores virtutibus intellectualibus propter exercitium, sed e converso propter objectum. 1 2. q. 53. 1 ad 5. et 2 2. q 66. 3 ad 1.

77 Virtutes morales sunt necessariores ad vitam humanam, virtutibus intellectualibus. 1 2. q. 60. 3 ad 1.

78 Una virtus alteri virtuti non contrariatur aut repugnat, sed vitio ; quia, secundùm Philosophum, bonum non est bono contrarium. 2 2. q. 101. 4. c.

79 Vitium non tantùm opponitur virtuti perfectæ, sed etiam imperfectæ in genere virtutis, s. habilitati naturali ad bonum, et dispositioni ad virtutem. 1 2. q. 73. 2 ad 2. et q. 73. 1 ad 2.

80 Omne vitium quod magis opponitur virtuti, nominatur ex defectu virtutis. 2 2. q. 107. 2. c.

81 Cum virtus magis opponitur uni extremo vitiorum quàm alteri, illud vitium magis oppositum nominatur nomine passionum, ad quam reprimendam virtus principaliter ordinatur. 2 2. q. 21 3. c. et q. 53. principio.

82 Vitia, inquantum sunt contra bonum rationis, contrariantur virtuti. Inquantum autem sunt contra instinctum divinum, contrariantur donis. 1 2. q. 68. 1 ad 2.

85 Multa vitia opponuntur uni virtuti dupliciter, s. secundùm diversam habitudinem ad virtutem, et secundùm diversas circumstantiarum corruptiones. 2 2. q. 10. 5. c. et q. 92. 1. c. et 2 ad 1.

84 Non oportet quòd principale vitium opponatur principali virtuti. 1 2. q. 84. 4 ad 1 et 2 2. q. 34 5 ad 1. et q. 118 7 ad 1. et q. 142. 3 ad 1 et q 162. 6 ad 2. et 7 ad 3.

85 Multa vitia opponuntur secundùm diversos actus ejusdem virtuti 2 2. q. 29 4 ad 3.

86 Virtuti, ut sic, opponitur vitium. Sed ut bonitati, opponitur malitia. Peccatum autem opponitur ei, ut operativæ boni. 1 2. q. 71. 1 o.

87 Actus vitii potest esse cum habitu virtutis, et e converso, nisi actus excludat causam habitûs. 1 2. q. 65. 2 ad 2. et q. 71. 4. o. et q. 73. 1 ad 2 et q. 77. 2 ad 3. et 2 2. q 24. 12. o.

88 Vitium directè opponitur virtuti. Non autem peccatum, nisi secundùm actum, sed opponitur actui virtuoso. 1 2. q. 71. 4. o.

89 Directa oppositio vitiorum ad virtutes non attenditur secundùm causas, quia contingit unum vitium oriri ex diversis causis. Sed attenditur secundùm speciem actûs 2 2. q. 146. 1 ad 2. et q. 127 2 ad 1. et q. 133. 2. c. et q. 138 2 ad 1.

90 Nec etiam attenditur secundùm effectus 2 2. q. 127. 2 ad 2. et q. 132. 2 ad 3. et q. 133 3. c.

91 Habitus virtutis et vitii corrumpuntur per judicium rationis, vel in contrarium moventis, vel ex ignorantia, vel passione, vel electione. 1 2. q. 53. 1. c. fi.

92 Diversitas finium diversificat virtutes. 1 2. q. 54. 2 ad 3.

93 Virtutes theologicæ differunt specie à virtutibus moralibus et intellectualibus. 1 2. q. 62. 2. o.

94 Virtus infusa differt specie à virtute acquisìta dupliciter, s. ratione diversæ regulæ, et ratione diversi finis. 1 2. q. 63. 4. o.

95 Virtutes morales differunt subjecto à virtutibus intellectualibus. Sed virtutes theologicæ differunt objecto ab utrisque. 1 2. q. 58. 2. o. et q. 62. 2. o.

96 Objectum virtutum moralium et intellectualium est proportionatum naturæ hominis. Non autem objectum virtutum theologicarum, sed est supra rationem et supra naturam. 1 2. q. 58. 3 ad 3. et q. 62 1. c. et 2 3. o. et q. 63. 3. o.

97 Homo secundùm virtutes morales dicitur simpliciter bonus, non autem secundùm virtutes intellectuales. 1 2. q. 56. 3. c. et q. 68. 3 ad 2. et 2 2. q. 23. 7 ad 3.

98 Virtus sumitur tripliciter, s. pro habitu, pro objecto, et pro actu ejus. 1 2. q. 55. 1 ad 1.

99 Virtus pro habitu dividitur in diversa genera virtutum analogicè, quia bonum rationis non est in omnibus secundùm eumdem ordinem. 1 2. q. 61. 1 ad 1.

100 Genus virtutum triplex, s. genus virtutum theologicarum, intellectualium, et moralium. 1 2. q. 68. 8 c.

101 Virtus humana sufficienter dividitur per virtutes intellectuales et morales. 1 2. q. 58. 3. o.

102 Virtus dicitur dupliciter, s. simpliciter, i. quæ facit rectè operari, ut virtutes morales, et secundùm quid, id est, quæ facit facultatem rectè operandi, ut virtutes intellectuales. 1 2. q. 56. 3. o. et q. 57. 1. o. et 3. 4. c. et q. 61. 1. c. et q. 66. 3. c.

103 Partes quæ singulis virtutibus assignantur, non sunt partes integrales, sed partes subjectivæ, vel potentiales. 1 2. q. 54 4 ad 2.

104 Virtus dicitur esse aliquorum dupliciter, s. ut objectorum, et ut actuum. 1 2 q. 57 1 ad 2.

105 Aliquid potest procedere ex radice virtutum dupliciter. s. directe, i. actus ejus, et indirectè, i. occasionaliter, s. peccatum. 2 2. q. 20. 1 ad 2.

106 Aliquid impedit virtutem dupliciter, s. vel quoad communem statum ejus, s. tantùm pec-

catum, vel quoad perfectum statum, s. aliquid minus bonum 2 2. q. 155. 2 ad 1.

107 Virtutes aliquas oportet esse theologicas, ad acquirendum beatitudinem supernaturalem. 1 2. q. 62 1. o. et 2. 3. c.

108 Virtutes theologicæ dicuntur, quia habent Deum pro objecto, tantùm à Deo infunduntur, et tantum per revelationem Dei in sacra Scriptura traduntur. 1 2. q. 63. 1. c. et 2 2. q. 17. 5. 6 c.

109 Virtutes theologicæ sunt, quibus mens humana Deo conjungitur. 1 2. q. 61. 8. c. et q. 104. 3. c. et q. 151. 2 c.

110 Virtutes theologicæ habent idem pro objecto et fine, s. Deum. 1 2. q. 62. 1. 2. c. et q. 107. 1 ad 1. et 2 2. q. 4. 1. 7. c. et 17. 5. 6. c. et q. 19. o. ad 2. et q. 20. 3. c. et q. 23. 6. c. et q. 81. 3. o. et q. 161. 4 ad 1. et 3. c.

111 Virtutes theologicæ habent duplicem regulam seu mensuram, s. Deum, et capacitatem nostram 1 2 q. 64 4. c.

112 Virtutes theologicæ non sunt virtutes exemplares, quia non dicuntur theologicæ, quòd Deus eis sit virtuosus, sed nos ad Deum, et à Deo. 1 2. q. 62. 1 ad 2.

113 Virtutes theologicæ sunt tantùm tres, s. fides, spes, et charitas. 1 2. q. 62. 3. o. et 2 2. princip et q. 17. 6. o.

114 Virtutes theologicæ, secundùm habitus sunt simul, sed secundùm actus, via generationis: fides est prima, spes secunda, et charitas tertia. Sed ordine perfectionis, est e converso. 1 2. q. 62. 4. o. et 2 2. q. 17. 7. 8. o.

115 Sapientia non est virtus theologica, quia non est de Deo immediatè, et secundùm quòd in se est, sicut fides, sed est de Deo per effectus ejus. 1 2. q 62. 2 ad 2.

116 Virtutes intellectuales sunt eorum per quæ homo fit beatus, vel sicut virtus actuum, et hoc dupliciter, s. meritoriè et inchoativè, vel sicut virtus objectorum, non autem sicut virtus subjectorum, nisi fortè effectivè. 1 2. q. 57. 1 ad 2.

117 Virtutes intellectuales sunt tantùm tres speculativæ, s. sapientia, intellectus, et scientia, et duæ practicæ, s. prudentia et ars. 1 2 q. 57. 2. o. et q 68. 7. c. et 2 2. q. 4. 8. c. q. 47. 5. c.

118 Omnis virtus intellectualis speculativa est tantùm circa necessaria; practica verò, est tantùm circa contingentia. 1 2 q. 57. 5 ad 3. et q. 66. 3 ad 3. et 2 2 q. 4. 8. c. et 47. 5. c.

119 Bonum virtutis intellectualis est verum, speculativæ quidem absolutè, practicè verò secundùm conformitatem ad appetitum rectum. 1 2. q. 57 2 ad 3. et q. 64. 3. c.

120 Virtutes intellectuales non sunt connexæ id invicem 1 2. q. 65. 1 ad 3.

121 Virtutes intellectuales speculativæ præferuntur virtutibus intellectualibus activis. 1 2. q. 68. 7. c.

122 Virtutes speculativæ non ex æquo distinguuntur ad invicem, sed ordine quodam, sicut in totis potentialibus, quorum una pars est perfectior alterâ 1 2. q 57. 2 ad 2.

123 Virtutes morales possunt esse sine virtutibus intellectualibus, præter prudentiam et intellectum, et e converso, præter prudentiam. 1 2. q. 58. 4. 5. o.

124 Nulla virtus moralis est passio, quia passio est motus, et est indifferens ad bonum et ad malum, habens principium in appetitu et terminum in ratione. Sed virtus est e converso. 1 2. q. 59. 1. o.

125 Non omnis virtus dicitur moralis, sed tantùm illa quæ est in vi appetitiva. 1 2. q. 58. 1. o. et q. 68. 8. c.

126 Virtus moralis non est una tantùm, sed multæ secundum speciem. 1 2 q 60. 1. o.

127 Multæ sunt virtutes morales circa operationes humanas, secundum diversas rationes debiti, quæ tamen omnes habent rationem justitiæ. 1 2. q. 60. 3. o.

128 Virtutes morales sunt connexæ. 1 2. q. 65. 1. o. et 2. c. q. 66. 2. c. et q. 68. 5 ad 3. et q. 73. 1. o. et 2 2. q. 129. 3 ad 2. et q. 154. 1 ad 1. et q. 146. 4. o. et q. 147. 2 ad 1. et q. 152. 3 ad 2. et q. 171. 4. c. et 3ª. q. 85. 6. c.

129 Finis cujuslibet virtutis moralis est attingere medium in propria materia, quod determinatur secundùm rectam rationem prudentiæ. 1 2. q 66. 3 ad 3.

130 Habitus virtutum moralium causantur in potentiis appetitivis, secundùm quod moventur à ratione. 1 2. q. 51. 2. c. ad 3. et 3. c. et q. 53 1. c. fi.

131 Finis virtutum moralium est bonum humanum, s. esse secundùm rationem. Ideò oportet fines earum in ratione præexistere. 2 2 q. 47. 6. c. et q. 125. 11 ad 2. et q. 136. 1. 2. c.

132 Omnis virtus moralis est circa delectationes et tristitias consecutivè, non autem objectivè. 1 2. q. 59. 4 ad 1. et q. 60. 2. c. et 2 2. q. 58 9 ad 1.

133 Omnis virtus moralis habet aliquas operationes bonas, quarum est productiva, et aliquas passiones similiter, ut delectationem vel tristitiam, quæ sunt passiones. Tamen oportet alias virtutes esse circa operationes, et alias circa passiones. 1 2. q. 60. 2. o.

134 Virtus moralis potest esse cum passione et tristitia, et sine passione. Nec quælibet est circa passiones. 1ª. q. 95. 2 ad 3. et 1 2. q. 95. o. et 2 2 q. 58. 9. o.

135 Multæ virtutes morales sunt circa passiones. Tamen eadem virtus potest esse circa multas passiones, propter contrarietatem, vel propter eamdem rationem repugnandi rationi. 1 2. q. 60. 4. o. et 8. c.

136 Virtutes morales circa passiones sunt undecim, secundùm Aristotelem, s. fortitudo, temperantia, liberalitas, magnificentia, magnanimitas, philotimia, mansuetudo, amicitia, veritas, eutropelia, et justitia. Sed sunt duodecim cum justitia quæ est circa operationes. 1 2. q. 61 5. c. fi.

137 Eadem virtus moralis, s. temperantia, est circa omnes passiones concupiscibilis, quia se consequuntur, et ordinantur ad idem. Non autem circa passiones irascibilis. 1 2 q. 60 4. o.

138 Eadem est virtus moralis circa contrarias passiones. 1 2. q. 60. 4. c. ad 2.

139 Ubi in actibus hominis est specialis ratio bonitatis, oportet esse specialem virtutem. 2 2. q 109. 2. c. et q. 114. 1. c. et q 137. 1. c. et q 149. 1 c. princip. et 3ª q. 85. 2 c.

140 Ubicumque est aliquis actus hominis bonus, oportet quòd respondet alicui virtuti hu-

manæ. 2 2. q 17. 4. c. et q. 81. 2. c. et q. 104. et q. 109. 4. c. et 3ª. q. 85. 1. 2. c.

141 Inter virtutes morales, tantò aliqua virtus est potior, quantò majus aliquid contemnit, ut Deo inhæreat. 2 2. q. 61. 5. c. et q. 104. 3. c.

142 Virtutes morales manent post hanc vitam in beatis, quoad suum formale, s. quoad ordinem rationis, non autem quoad suum materiale, s. quoad inclinationem appetitûs ad passiones, vel ad operationes hujus vitæ. 1 2. q. 67. 1. o. et 2. c. ad 3. et 4 ad 1. et q 68. 6. c. et 2 2. q. 52. 3 ad 2. et q. 136. 1 ad 1. et q. 181. 4 ad 1.

143 Omnes virtutes morales reducuntur ad quatuor virtutes cardinales. 2 2. prolo. fi.

144 Et dicuntur virtutes cardinales principales, quia sunt circa potissimum in materia virtutum. Cardinales verò dicuntur, quia sunt fundamenta aliarum virtutum. Et sunt virtutes generales virtualiter. 2 2. q. 129. 3. c. et q. 134. 4. c. et q. 137. 2. c. et q. 141. 7. c. q. 143. c. et q. 160. 1. c.

145 Solæ virtutes morales et prudentia dicuntur virtutes cardinales et principales, non autem intellectuales, nec theologicæ. 1 2. q. 61. 1. o. et q. 66. 4. c.

146 Et sunt tantùm quatuor, s. prudentia, justitia, fortitudo et temperantia. 1 2. q. 61. 2. 3. o. et q. 66. 1. 4. c. et 2 2. princ. et q. 123. 11. o. et q. 141. 7. o.

147 Et capiuntur dupliciter, s. ut quatuor conditiones cujuslibet virtutis, scilicet discretio, rectitudo, firmitas et modus, et ut determinantur ad principales materias. Primo modo sunt virtutes generales; secundo verò modo sunt virtutes speciales et realiter distinctæ. 1 2. q. 61. 2. 3. 4. o. et q. 65. 1. c. et q. 66. 2. c. et 2 2. q. 54. 8 ad 2. et q. 42. 3. 2. 11. c. et q. 189. 1. c. principio.

148 Et sunt quadruplices, s. exemplares, politicæ et purgatoriæ et purgati animi. 1 2. q. 61. 5. o.

149 Solæ virtutes infusæ sunt perfectæ et simpliciter virtutes. 1 2. q. 65. 2. c. et 2 2. q. 23. 7. c.

150 Virtus acquisita disponit ad naturam humanam, sed virtutes infusæ disponunt hominem altiori modo, ad altiorem fidem, et ad altiorem naturam, s. ad naturam divinam participatam. 1 2. q. 110. 3. c. et 2 2. q. 23. 7. c.

151 Virtutes infusæ augentur per actionem Dei, acquisitæ verò per actus nostros qui etiam disponunt ad augmentum infusarum. 1 2. q. 92. 1 ad 1.

152 Virtutes acquisitæ sicut perficiunt hominem ad ambulandum secundùm quòd congruit homini naturalis rationis, sic virtutes infusæ perficiunt hominem, secundùm quòd congruit lumini gratiæ. 1 2. q. 110. 3. c.

153 Virtutes infusæ non auferunt contrarias dispositiones, sicut virtutes acquisitæ; ideò patiuntur difficultatem in operando, non autem virtutes acquisitæ. 1 2. q. 65. 3 ad 2 et ad 3. et 3ª. q. 89. 1. c.

154 Virtutes infusæ auferuntur per quodlibet unum solum peccatum mortale, non autem virtutes acquisitæ. 1 2. q. 65. 2 ad 2. et q. 65. 3. c. et q. 71. 4. c. et q. 73. 1 ad 2. et 2 2. q. 24. 1. 2. c. et q. 133. 1 ad 2.

155 Quilibet actus disponit ad generationem virtutis acquisitæ, sed non complet eam, nisi ultimus actus perfectior aliis, agens in virtute omnium actuum præcedentium. 2 2. q. 24. 6 ad 2.

156 Finis virtutis acquisitæ est bonum civile, ad quod dirigit; finis verò virtutis infusæ est beatitudo cœlestis. 1 2. q. 63. 4. c.

157 Virtus acquisita diminui potest per cessationem actûs ejus, non autem virtus infusa, quia virtus acquisita dependet ab actu suo, non autem virtus infusa. 2 2. q. 24. 10. o.

158 Virtutes morales acquisitæ non manent post hanc vitam, nec virtutes infusæ, quoad actus circa propriam materiam, sed tantùm quoad actus circa finem. 2 2. q. 181. 4 ad 1.

159 Virtus naturalis est determinata ad unum, virtus autem rationalis se habet ad multa. 1 2. q. 49. 4 ad 2. et q. 50. 1. c. et q. 55. 1. c. ad 3.

160 Virtutes naturales agunt ex necessitate naturæ. Ideò peccatum non potest esse in actibus earum, si sint virtutes integrè. Non autem virtutes animæ agunt ex necessitate. 1 2. q. 71. 4. c. ad 3.

161 Quælibet virtus completa, vel virtus instrumentalis, est completè in omnibus simul concurrentibus ad unam actionem, sed est in singulis incompletè. 1ª. q. 76. 2. c.

Vis. Secundùm jura, vim vi repellere licet, cum moderamine inculpatæ tutelæ. 2 2. q. 147.

1 Visio. Nomen visionis extenditur ad significandum omnem cognitionem sensuum et intellectûs propter dignitatem visûs et certitudinem ejus. 1ª. q. 67. 1. c. et 1 2. q. 67. 3 ad 3. et 2 2. q. 177. 2 ad 1.

2 Videri dicuntur quæ per se movent intellectum, vel visum, ad sui cognitionem. 2 2. q. 1. 4. 5. c.

3 Visio triplex, scilicet corporalis, imaginaria, et intellectualis, quarum quælibet potest esse supernaturalis. 1ª. q. 93. 6 ad 4. et 2 2. q. 174. 1 ad 3. et q. 175. 3 ad 4.

4 Visio corporalis et intellectualis triplex, s. per essentiam, per similitudinem acceptam à re immediatè et per speculum. 1ª. q. 56. 3. c.

5 Principium visionis intellectualis triplex, scilicet, lumen naturale, lumen habituale, et primum intelligibile, per quod homo intelligit alia. 2 2. q. 15. 1. c.

6 In visione corporali et imaginaria est quædam trinitas, sed imperfecta, sicut et in visione intellectuali, quia deficit consubstantialitas, et coæternitas. 1ª. q. 93. 6 ad 4.

7 Ad visionem sensibilem et intellectualem duo requiruntur, s. visus et unio ejus cum visibili. 1ª. q. 42. 2. c.

8 Unio intellectualis est excellentior visione corporali et imaginariâ solâ, non autem cum visione intellectuali. 3ª. q. 30. 3 ad 1.

9 Occupatio exterior facit minus videre in speculabilibus, et clariùs in agibilibus, propter experientiam et attentionem. 1 2. q. 40. 3 ad 1 et 2 2. q. 181. 2 ad 2.

1 Visus habitus per generationem naturalem, et visus cæci illuminati per miraculum, sunt ejusdem speciei: ideò non possent esse simul in eodem oculo, sicut duo accidentia, vel duæ formæ ejusdem rationis, non possunt esse simul in eodem

subjecto. 1ª. q. 94. 3 ad 1. et 1 2. q. 63. 4 ad 3.

2 Utimur pertinentibus ad visum in intellectualibus, quia visus spiritualior et subtilior est cæteris sensibus, ratione objecti, et ratione immutationis. 1ª. q. 67. 1. c.

3 Sensibilia communia percipiuntur præcipuè per tactum, et plus per visum. 3ª. q. 55. 6 ad 4.

4 VITA. Hoc nomen vita, sumitur ab apparenti exteriùs, scilicet à movere se, sed imponitur ad significandum naturam cui hoc convenit. 1ª. q. 18. 2. c.

2 Vita quandoque pro essentia rei ponitur, ut Augustinus dicit. 1ª. q. 54. 1 ad 2.

3 Vita primò manifestatur per hoc, quòd aliquid movet se : ideò omne movens se quocumque motu, vivit propriè, et nihil aliud, nisi metaphoricè. 1ª. q. 18. 1. o. et 2. 3. c. et 2 2. q. 179. 1. c.

4 Vita manifestatur duplici opere, s. cognitione et motu. 1ª. q. 85. 1. c.

5 Vita non se habet ad vivere, sicut essentia ad esse : sed sicut cursus ad currere, quorum unum significat actum in abstracto, et aliud in concreto : unde non sequitur, si vivere sit esse, quòd vita sit essentia : licèt quandoque vita pro essentia ponatur, secundùm quòd Augustinus dicit, quòd memoria et intelligentia et voluntas sunt una vita, et sic non accipitur à Philosopho cùm dicit quòd actio intellectûs est vita. 1ª. q. 18. 2. c. et q. 54. 1 ad 2. et 2 2. q. 179. 1 ad 1.

6 Vita sive vivere, potest accipi tripliciter, s. pro esse viventis, pro operatione vitali, et pro principio directivo artium seu operationum vitalium. 1ª. q. 18. 2. c. ad 1. et 4 ad 4. et q. 54. 1 ad 2. et 1 2. q. 3. 2 ad 4. et q. 56. 1 ad 1. et 2 2. q. 19. 7. c.

7 In Deo est perfectissimè et maximè vita. 1ª. q. 18. 3. o.

8 Vita Dei est essentia ejus. 1ª. q. 18. 4 ad 1.

9 Deus est suum vivere, idò non habet principium vivendi. 1ª. q. 18. 3 ad 2.

10 Vivere Dei, est suum intelligere. 1ª. q. 18. 3. c. ad 2. et 4. c.

11 Omnia creata sunt vita in Deo, quia quicquid est in Deo ut intellectum, est ipsum vivere Dei, et vita ejus. 1ª. q. 18. 4. o.

12 Deus est vita animæ effectivæ, et mediante gratiâ, sed anima et vita corporis formaliter et immediatè. 1 2. q. 110. 1 ad 2. et 2 2. q. 23. 2 ad 2.

13 Quæ secundùm nullum tempus sunt, possunt dici esse vita in Deo, secundùm quòd vivere nominat intelligere tantum, non autem ut nominat principium operationis. 1ª. q. 18. 4 ad 2.

14 Mala non sunt vita in Deo, quia non sunt ab eo creata, nec conservata, nec habent rationem propriam in Deo : cognoscuntur enim à Deo per rationem bonorum. 1ª. q. 18. 4 ad 4.

15 Vita rerum attribuitur Spiritui sancto, inquantum res moventur à Deo; sed vita rerum appropriatur verbo, inquantum sunt in Deo, ut cognitæ ab eo. 1ª. q. 18. 4. b.

16 Christus non debuit eligere vitam solitariam, sed conversari familiariter cum hominibus, ut doceret publicè, liberaret, et attraheret eos. 2 2. q. 25. 6 ad 3. et 3ª. q. 40. 1. o. et 2. c. ad 3.

17 Christus non vixit semper in publico, sed quandoque solitarius, propter exemplum, quietem, orationem, et ut vitaret favorem et ostentationem. 3ª. q. 40. 1 ad 3.

18 Christus eligit vitam activam, non quidem corporalem, sed spiritualem, s. doctrinæ et prædicationis, quia est optima. 3ª. q. 40. 1 ad 2. et 2 ad 3.

19 Christus non debuit ducere vitam austeram, sed conformem aliis in cibo et potu. 3ª. q. 40. 2. o. et q. 41. 3 ad 1.

20 Vita naturalis pertinet ad substantiam hominis : ideò non suscipit magis et minus. 1 2. q. 112. 4 ad 3.

21 Vita uniuscujusque hominis est id in quo maximè homo delectatur, et cui maximè intendit. 1ª. q. 18. 2 ad 2. et 2 2. q. 81. 1 ad 3. et q. 179. 1. c.

22 Vita hominis duplex, s. corporalis et mentalis : secundùm vitam secundam, est nobis communicatio cum Deo et angelis, hic quidem imperfectè, sed in patria perfectè, non autem secundùm primam. 1ª. q. 95. 1 ad 1. et 2 2. q. 25. 1 ad 1.

23 Vita hominis triplex, s. practica, speculativa, et voluptuosa : prima propriè est humana, secunda angelica, sed tertia bestialis. 1 2. q. 3. 2 ad 1. et 2 2. q. 179. 2 ad 1. et ad 3.

24 Vita abstinenti m in solitudine, et vita communis in communi conversatione, approbantur exemplo Christi, et Joannis Baptistæ. 3ª. q. 40. 1 ad 1.

25 Vita in universali non dividitur per vitam activam et contemplativam, sed tantùm vita hominis. 2 2. q. 179. 1 ad 2 et 2. c.

26 Vita igitur hominis sufficienter dividitur per vitam activam et contemplativam. 2 2. q. 179. o.

27 Vita activa est tantùm in hac vita. 1ª. q. 20. 4 ad 3. et 1 2. q. 67. 1 ad 2. et q. 68. 6 ad 3. et 2 2 q. 81. 4. o.

28 Vita activa consistit in omnibus agibilibus, sed principaliter in iis quæ ad alterum sunt, sicut in optimo agibili, scilicet in actibus justitiæ. 2 2. q. 181. 1 ad 1.

29 Omnes actus virtutum moralium pertinent essentialiter ad vitam activam, etiam actus prudentiæ. 2 2. q. 180. 2. c. et q. 181. 1. 2. o.

30 Cognitio practica agibilium pertinet essentialiter ad vitam practicam, non autem cognitio factibilium ; sed cognitio speculativa æternorum præexigitur ad vitam practicam, tantùm ut causa, non autem essentialiter. 2 2. q. 181. 2. o.

31 Vita activa duplex, s. interior et exterior : prima adjuvat vitam contemplativam, non autem secunda, sed impedit eam. 2 2. q. 182. 3. o.

32 Vita activa disponit ad vitam contemplativam, quam nullus potest assequi perfectè, nisi priùs sit perfectus in vita activa. 2 2. q. 181. 1 ad 3. et q. 182. 1 ad 2 et 4. c.

33 Vita contemplativa directiùs et immediatiùs est ad dilectionem Dei quàm proximi, sed vita activa est e converso. 2 2. q. 182. c. et q. 188. 2. c.

34 In vita contemplativa, homo convenit cum Deo et angelis, sed in vita activa cum animalibus, licèt imperfectè. 1 2. q. 3. 5. c.

35 Vita contemplativa habet Deum familiariorem, sed vita activa est fructuosior: ideò prima significatur per Joannem, propter hoc prædilectum a Christo, secunda verò per Petrum. 1ª. q. 20. 4 ad 3.

36 Vita contemplativa secundùm suum genus est simpliciter nobilior, et majoris meriti, et prior quam vita activa. 1 2. q. 57. 4. c. et 2 2 q. 182. 2. 4. c. et q. 183. 2 ad 4. et q. 182. 2. o. et q. 188. 5. o. et 3ª. q. 40. 1 ad 2.

37 Opus activæ vitæ duplex, s. spirituale, ut prædicare et docere: et opus corporale, ut recipere hospites, et servire infirmis. primum est melius quàm sint opera vitæ contemplativæ, non autem secundum. 2 2. q. 188. 6. c. et 3ª. q. 40. 1 ad 2.

38 Vita activa in præsenti durabilior est quàm vita contemplativa, ex defectu nostro, non autem secundùm se. 2 2. q. 181. 4 ad 3.

39 Ambæ possunt esse simul in eodem. 2 2. q. 182. 1 ad 1 et ad 3.

40 Quidam sunt aptiores ad vitam activam, quàm ad vitam contemplativam, quidam autem e converso. 2 2. q. 182. 4 ad 3.

41 Prædicatores et prælati debent esse perfecti in vita activa et contemplativa. 2 2. q. 182. 1 ad 1.

42 Vita speculativa est supra hominem. 1 2. q. 51. 1. c. et q. 188. 8 ad 5.

43 Vita contemplativa est tantùm in intellectu. 2 2. q. 180. 1. o. et 2 ad 1. et 7 ad 1.

44 Vita contemplativa principaliter consistit in contemplatione divinæ veritatis, sed dispositivè consistit in contemplatione cujuslibet veritatis. 2 2. q. 180. 4. o. et 7. c. et q. 181. 4 ad 2. et q. 182. 2. c.

45 Vita contemplativa habet unum actum principalem, s. contemplationem veritatis, in quo maximè perficitur veritatis contemplatio, et habet multos actus secundariò. 2 2. q. 180. 3. 4. c.

46 Ad eam quatuor pertinent, s. virtutes morales, aliqui actus, contemplatio effectuum Dei, et Dei contemplatio. 2 2. q. 180. 4. c.

47 Et est diuturna dupliciter, s. secundùm se, i. ratione objecti, s. Dei, et quia caret contrario, et quoad nos, quia est in intellectu, et sine labore. 1ª. q. 20. 4 ad 3. et 2 2. q. 180. 8. o.

1 Vitium uniuscujusque rei videtur esse, quòd non sit disposita secundùm quod convenit suæ naturæ. 1 2. q. 71. 1. 2 c.

2. Vitium est habitus aut affectio animi, in tota vita inconstans, et à seipsa dissentiens, secundùm Tullium. 1 2. q. 71. 1 ad 3.

3 Vitium intantum est contra naturam hominis, inquantum est contra ordinem rationis. 1 2. q. 71. 2. c. fi.

4 In plus se habet vitium, quàm ægrotatio vel morbus, tam in anima quàm in corpore; sicut etiam virtus in plus se habet quàm sanitas: et ideò virtuti convenientius opponitur vitium, quàm ægrotatio vel morbus; et vitium potest esse sine eis, et non e converso. 1 2. q. 71. 1. 3. fi. et 2. c. princ.

5 A vitio nomen vituperationis detractum creditur, secundùm Augustinum. 1 2. q. 71. 2. c.

6 Vitia sumunt speciem à fine proximo; genus autem et causam, à fine remoto. 2 2. q. 41. 1 ad 2. et q. 111. 3 ad 3.

7 Non est contra rationem vitii capitalis, quòd unum capitale oriatur ex altero, quia invidia manifestè oritur ex vana gloria. 2 2. q. 36. 4 ad 1. et q. 118. 7 ad 3. et q. 132. 4 ad 1. et q. 153. 4 ad 2.

8 Non oportet filias alicujus vitii capitalis esse ejusdem generis cum eo. 2 2. q. 118. 8 ad 1. et q. 153. 3 ad 2.

9 Vitia opposita virtutibus theologicis non reducuntur ad vitia capitalia, sicut nec virtutes theologicæ ad virtutes cardinales. 2 2 q. 40. 1 ad 3.

10 Vitia carnalia intantum magis extinguunt judicium, quantùm longiùs abducunt à ratione. 2 2. q. 43. 6 ad 3.

1 Vituperatio creditur trahere nomen à vitio, secundùm Augustinum, quia de hoc quælibet res vituperatur. 1 2. q. 71. 2. c.

2 Vituperium debetur soli culpæ, sed respicit quemcumque defectum, secundùm opinionem humanam. 2 2. q. 41. 2. o. et 3. c.

3 Virtuosi contemnunt vituperium, sed imperfecti verecundantur. 2 2. q. 144. 2 ad 1. et 4 ad 3.

1 Vivere, sumitur dupliciter, s. pro esse viventis, et pro operatione ejus. 1ª. q. 18. 2. c. ad 1. et q. 54. 1 ad 2. et 1 2. q. 3. 2 ad 1. et q. 56. 1 ad 1 et 2 2. q. 19. 7. c.

2 Vivere dicitur esse viventis, quia per hoc quòd habet esse per suam formam, tali modo operatur. 2 2. q. 179. 1 ad 1.

Vivificare effectivè est perfectionis simpliciter, ideò convenit Deo; non autem vivificare formaliter. 1ª. q. 51. 1 ad 3. et 3ª. q. 2. 3 ad 2. et q. 3. 3 ad 2. et q. 50. 2 ad 2. et 2. d. 8. 1 ad 4.

1 Vivum sive animatum est superius ad hominem et ad animal. 3ª. q. 50. 4. b.

2 Vivum non est prædicatum accidentale, sed essentiale. 1ª. q. 18. 2 c. et 3ª. q. 50. 3. c.

1 Ultimum rei duplex, s. in re, et extra rem. 1 2. q. 2. 7 ad 3.

2 Ultimum dicitur tripliciter, s. simpliciter, in genere, et in specie. 1 2 q. 1. 1 ad 2. fi. et q. 2. 7 ad 3. et q. 3. 5 ad 3 et q. 5. 8. c.

Umbræ, et picturæ, et somnia, dicuntur esse falsæ, inquantum non subsunt res, quarum habent similitudinem. 1ª. q. 17. c. ad 2. fi.

1 Unctio. Oportet quòd materia sacramenti extremæ unctionis sit consecrata triplici ratione, s. quia efficacia sacramentorum à Christo descendit, propter plenitudinem gratiæ, quæ confertur, et ex hoc quòd effectus ejus corporalis, scilicet sanatio corporalis, non causatur ex materia naturali proprietate; et hæc consecratio fit ab episcopo tantum. 3ª. q. 72. 3. c.

2 Effectus principalis ejus est remissio peccatorum quoad reliquias, sed consequenter quoad culpam mortalem vel venialem si inveniat, nec recipiens ponat obicem. 3ª. q. 65. 1. c.

3 In ultima unctione infunditur gratia, quæ effectum sacramento præbet. 3ª. q. 87. 3. c.

4 Et remittit peccatum quoad maculam, per gratiam quam infundit, et quoad reatum pœnæ, fortificando subjectum, et quoad reliquias, i.

quoad debilitatem mentis, non autem dispositiones et habitus causatos ex actibus peccatorum. 3ª. q. 65. 1. c.

5 In extrema unctione confertur perfecta sanitas spiritualis. 3ª. q. 84. 1 ad 1.

6 Hoc sacramentum immediatè disponit hominem ad gloriam : ideò non debuit figurari per aliquod sacramentum veteris legis ; nisi remotè, per omnes curationes ejus. 1 2. q. 102. 5 ad 3. et 3ª. q. 65. 1 ad 4.

7 Unctio baptizatorum in vertice significat eminentiam dignitatis tripliciter, s. regalis, sacerdotalis, et collatæ. 3ª. q. 72. 11 ad 3.

8 Unctio chrismatis non propter digniorem partem capitis, sed propter potiorem effectum, episcopis reservatur. 3ª. q. 72. 11 ad 3. fi.

9 Unctio chrismatis quâ signatur baptizatus in summitate capitis per sacerdotem, per episcopum autem in fronte, ut in priori unctione significetur super ipsum Spiritûs sancti descensio, ad habitationem Deo consecrandam ; in secunda quoque ut eiusdem Spiritûs sancti, septiformis gratia, cum omni plenitudine sanctitatis et scientiæ, et virtutis, venire in hominem declaretur. 3ª. q. 72. 11 ad 3.

UNIGENITUS est Christus, quia solus est naturalis filius ; sed dicitur primogenitus, quia sunt alii filii Dei, sed adoptivi. 1ª. q. 33. 3. c. ad 2. et q. 41. 3. c.

1 UNIO triplex, s. ex integris et perfectis, ex transmutatis, et ex imperfectis. 3ª. q. 2. 1. c.

2 Unio animæ et corporis est de ratione hominis. 3ª. q. 50. 4. c.

3 Prima unio hominis ad Deum est per fidem, spem, et charitatem. 1 2. q. 68. 4 ad 3 et ad 4.

4. Unio hæc est aliquid creatum, s. relatio existens in natura humana realiter, in Deo autem secundùm rationem tantùm, quia prout est in Deo non est aliquid secundùm rem, sed secundùm rationem tantùm. 3ª. q. 2. 7. o. et 8. c.

5 Unio verbi Dei facta est in persona divina, et non in natura contra Eutichetem. 3ª. q. 2. 1. 2. o. et 6. c. et 12 ad 1. et q. 3. 1. c. et q. 9. 2 ad 1. et q. 15. 1. c. et q. 18. 1. c. et q. 46. 12. c. et q. 50. 2 o. et q. 55. 1 ad 2.

6 Hæc unio facta est in supposito, seu in hypostasi. 3ª. q. 2. 3. o. et 6. c. et q. 16. 1. c.

7 Natura humana non est unita verbo accidentaliter 3ª. q. 2. 1. c.

8 Anima et corpus in Christo uniuntur. 3ª. q. 2. 5. o. et q. 16. 1. c.

9 Natura divina unita est non solùm animæ, sed etiam corpori Christi. 3ª. q. 2. 10 ad 2.

10 Hæc unio est maxima ex patre ejus in quo facta est, non autem ex patre unitorum. 3ª. q. 2. 9. o.

11 Unio, quomodo potest dici naturalis Christo ex ipsa nativitate, non autem ex principiis naturæ humanæ in ipso. 3ª. q. 2. 12. c. et ad argumenta 3ª. q. 7. 13 et ad 2. et q. 31. 3 ad 2.

1 UNITAS. Quælibet res est una, per essentiam suam 1ª. q. 6. 3 ad 1. et q. 11. 1 ad 3. et q. 76. 1. c.

2 Substantia habet per se unitatem vel multitudinem, sicut et esse, non autem accidentia, sed habent à subjecto. 1ª. q. 39. 3. c.

3 Ubicumque non est unitas speciei, ibi non est unitas numeralis : nisi idem suppositum subsistat in duabus naturis, s. in Christo. 3ª. q. 50. 3 ad 2.

4 Ex multis sit unum tripliciter, s. ordine tantùm, ordine et compositione, et per commixtionem. 3ª. q. 2. 1. c.

5 Unum dicitur dupliciter, s. unum quod est principium numeri, et unum quod convertitur cum ente. 1ª. q. 11. 1. o. et 2. c. et q. 30. 3. o.

6 Unum numero dicitur dupliciter, s. unum unitate naturæ, et unum unitate personæ. 3ª. q. 3. 6 ad 1. et 7 ad 2.

7 Unum numero dicitur tripliciter, s. primò indivisibile in potentia, vel secundum quantitatem, vel secundum essentiam, vel secundùm utrumque. Secundò indivisibile in actu et in potentia cum situ, ut punctus. Tertiò, nihil importans nisi indivisionem, s. unitas quæ est principium numeri, quæ tamen inhæret alii, s. suo subjecto. 1ª. q. 11. 1 ad 2.

8 Unum numero dicitur tripliciter, s. vel indivisibile actu et potentiâ, vel actu tantùm, vel unum perfectione. 3ª. q. 73. 1. c.

9 Quod convenit multis, non convenit eis secundùm unam naturam communem, nisi sit univocum et positivum. 1ª. q. 65. 3. c.

10 Unum, quantùm ad illud quod ponit, constituit multitudinem, sed quantùm ad negationem quam addit supra ens, opponitur ei privativè. 1ª. q. 11. 2 ad 2.

11 Multum, absolutè sumptum, opponitur uni, sed ut importat excessum, opponitur pauco. 1ª. q. 11. 2 ad 3.

12 Unum ponitur in diffinitione multitudinis, non autem e converso. 1ª. q. 11. 2 ad 4. et q. 85. 8 ad 2.

13 Unum non removet multitudinem, sed divisionem. Nec multitudo removet unitatem, sed indivisionem eorum ex quibus constat. 1ª. q. 30. 3 ad 3.

14 Multitudo potest immediatè procedere ab uno simplici. 1ª. q. 77. 6 ad 1.

15 Aliqua possunt esse unum et multa diversimodè, non autem eodem modo, quia opponuntur 1ª. q. 11. 1 ad 2. et 2 ad 1. et 1 2. q. 47. 4. o.

16 Unum quod est principium numeri, opponitur multitudini relativè, ut mensura mensurato, non autem unum quod convertitur cum ente, sed opponitur privativè. 1ª. q. 11. 2. c.

17 Deus est unus. 1ª. q. 11. 3. o. et q. 103. 3. o.

18 Deus est maximè unus. 1ª. q. 11. 4. o. et q. 28. 3. c. et q. 30. 1 ad 2. et q. 39. 2. c.

19 Deum esse unum, potest ratione demonstrari, et potest fide teneri. 1ª. q. 2. 1. o.

20 Deus est unus per suam essentiam, et est sua unitas. 1ª. q. 103. 3. o.

21 Deus est unus secundùm quòd unum convertitur cum ente, non autem secundùm quòd unum est principium numeri. 1ª. q. 11. 3 ad 2. et q. 30. 3 ad 2.

22 Unitas divinæ personæ est major unitate quæ est principium numeri, quia est per se subsistens, completa, et habens in se quicquid pertinet ad rationem unitatis. 1ª. q. 11. 4 ad 2. et 3ª. q. 2. 9 ad 2.

23 Unitas divinæ personæ est major unitate naturæ et personæ in nobis, et unitate animæ et corporis. 3ª q. 2. 9 ad 3.

24 Pater et Filius in divinis sunt unum, non autem unus. 1ª. q. 31. 2 ad 4.

25 In Patre et Filio non est discrepans, sed una divinitas, ut dicit Ambrosius. 1ª. q. 31. 2. c.

26 Omnia entia sunt unum propter Patrem tripliciter, scilicet quia in Patre primò unitas invenitur, et ratio principii primi, et ab ejus unitate est, quod una natura in omnibus propagetur. Et omnia entia sunt æqualia propter Filium tripliciter, scilicet quia æqualitas est in Filio inquantum Filius, inquantum Verbum, et inquantum est imago. Et omnia entia sunt connexa propter Spiritum sanctum tripliciter, scilicet quia procedit ut amor, amor autem est connexio duorum : quæ connexio requirit tria, scilicet duo connexa, et unum connectens. 1ª. q. 39. 8. c.

1 UNIVERSALE triplex, s. universale in re, i. natura communis in particularibus, universale post rem, id est, abstractum ab eis, et universale ante rem, id est, formæ universales rerum in mentibus angelorum. 1ª. q. 55. 3 ad 1 et ad 3.

2 Universale sumitur dupliciter, scilicet pro natura rei cum intentione universalitatis, et pro natura ut est in particularibus. Primo modo universale est posterius, sed secundo modo universalius est prius minus universali, viâ generationis, et temporis, sed est e converso ordine perfectionis, et intentionis naturæ. 1ª. q. 85. 3 ad 1. et 1 2. q. 29. 6. c.

3 Universale quoad naturam est in singularibus, sed quoad intentionem universalitatis est in intellectu. 1ª. q. 85. 2 ad 2. et 1 2. q. 20. 6. c.

4 Universale pro natura est principium formale essendi et cognoscendi singularia, sed universale pro intentione universalitatis, est principium cognoscendi tantùm. 1ª. q. 85. 5 ad 4.

5 Cognitio universalis duplex, scilicet ex parte objecti, et ex parte medii. 1ª. q. 55. 3 ad 2.

6 Universale dicitur esse semper, et ubique, vel secundùm diversa esse, vel negativè, quia non determinat sibi locum, nec tempus. 1ª. q. 8. 4 ad 1 et ad 2. et q. 46. 7 ad 2.

7 Universalius continet plura in potentia, et pauciora in actu, quàm minus universale. 1ª. q. 85. 3 ad 2.

8 Universale est commune multis, secundùm rem. 1ª. q. 45. 9. c.

UNIVERSUM. Totum universum est unum, unitate ordinis, secundùm quòd inferiora reguntur per superiora. 1ª. q. 103. 3. o.

VOCATIO. dicit auxilium Dei moventis interius, et excitantis mentem ad deserendum peccatum. Ideò non est remissio peccatorum, nec justificatio, sed causa ejus. 1 2. q. 113. 4 ad 3.

1 VOLUNTARIUM importat quòd motus et actus sit à propria inclinatione, id est, quòd agere sit à principio intrinseco, et propter finem. 1ª. q. 103. 4. c. et 1 2. q. 6. 1. o. et 2. c. et q. 71. 5 ad 2.

2 Ad rationem ejus requiritur aliqua cognitio finis. 1 2. q. 6. 2. c. et 3 ad 3. et 5. c. et 7 ad 3. et 8. c.

3 Voluntarium dicitur quod procedit a voluntate vel directè, s. à voluntate agente, vel indirectè, scilicet à voluntate non agente. 1 2. q. 6. 3. o. et 7 ad 3. et q. 77. 7. c.

4 Voluntarium dicitur, quod est secundùm inclinationem voluntatis. Et hoc dupliciter, scilicet ad agendum, et patiendum. 1ª. q. 82. 1. c. et 1 2. q. 6. 5 ad 2.

5 Aliquid est voluntarium dupliciter, s. secundùm se, et secundum causam suam. 1 2. q. 77. 7. c. et 2 2. q. 46. 2 ad 2. et q. 64. 8. c. et q. 79. 3 ad 3.

6 Principium intrinsecum actûs voluntarii, scilicet vis cognoscitiva et appetitiva, est principium primum; non quidem primum simpliciter, sed primum in genere motûs appetitivi, licèt moveatur appetitus hominis ab aliquo exteriori, secundùm alias species motûs. 1ª. q. 105. 4 ad 2 et ad 3. et 1 2. q. 6. 1 ad 1 et ad 2. et q. 9. 4 ad 1.

7 Voluntarium potest esse sine actu exteriori et interiori, et aliquando est cum actu interiori, sine actu exteriori. 1 2. q. 6. 3. o. et q. 71. 5 ad 2.

8 In non habentibus usum rationis, non est voluntarium, nec involuntarium. 1 2. q. 6. 7 ad 3. et q. 10. 3. c.

9 Voluntarium, secundùm rationem perfectam, soli naturæ rationali convenit, brutis autem convenit secundùm rationem imperfectam. 1 2. q. 6. 2. o.

10 Voluntarium est maximè in actibus hominis, quia maximè cognoscit finem sui operis, et movet se. 1 2. q. 6. 1. o.

1 VOLUNTAS est appetitus rationalis. 1ª. q. 78. 1 ad 3. et q. 80. 1. o. et q. 81. 1. c. et q. 87. 4. c. et 1 2. q. 6. principio. et 2 ad 1. et q. 8. 1. c. et q. 26. 1. c. et q. 46. 4 ad 1. et q. 56. 3 ad 1. et q. 59. 4. c. et 2 2. q. 24. 1. c. et q. 27. 1. c. et q. 58. 4 ad 1.

2 Voluntas est media inter rationem et concupiscibile, et movetur ab utraque, s. à ratione in continente, et à concupiscibili, in incontinente. 2 2. q. 155. 3 ad 2.

3 Voluntas est rationalis per participationem. 1 2. q. 56. 6 ad 2. et q. 59. 4 ad 2. et q. 61. 2. c. fi. ad 2. et 2 2. q. 58. 4 ad 3.

4 Voluntas humana potest aliquid velle ex judicio rationis, non sequendo passionem appetitûs sensitivi. 1ª. q. 111. 2 ad 3. et q. 115. 4. c. fin. et 1 2. q. 10. 3. o.

5 Voluntas antecedens et secundùm quid potiùs est velleitas quàm absoluta voluntas. 1ª. q. 19. 6 ad 1. fi.

6 Voluntas duplex, s. voluntas ut natura, et voluntas ut voluntas, i. voluntas deliberata. 1ª. q. 83. 4. o.

7 Voluntas ut natura, et voluntas deliberata, non differunt essentialiter secundùm potentias, sed ut consequuntur cognitionem naturalem, et cognitionem per inquisitionem. 1ª. q. 83. 4. o. et 1ª. q. 48. 5. c. ad 1.

8 Voluntas, ut voluntas, est ad utrumlibet, sed voluntas, ut natura, vult aliquid naturaliter et determinate. 1ª. q. 41. 2. c. et 1 2. q. 10. 1. o.

9 Voluntas hominis duplex, scilicet voluntas naturalis quâ appetit bonum secundùm se homini inquantum est homo, et voluntas deli-

berata, scilicet de bono propter aliud. 1ª. q. 41. 2 ad 3. et 3ª. q. 18. 1 ad 3. et 5. o. et 1. 5. c. et q. 21. 3. c.

10 Voluntas triplex, scilicet accedens, concomitans, et antecedens. 1 2. q. 3. 7. c.

11 Regula voluntatis humanæ duplex, scilicet una propinqua et homogenea, id est, ipsa humana ratio, alia verò remota et heterogenea, id est, prima regula, scilicet lex æterna quæ est quasi ratio Dei. 1 2. q. 21. 1. c. et q. 71. 6. c.

12 Aliquid esse, vel aliquid fieri voluntate, contingit dupliciter, s. vel voluntate concomitante, vel voluntate ut principio. 1ª. q. 41. 2. c.

13 Aliquis vult aliquid tripliciter, s. appetitu naturali; sicut omnes homines volunt esse et vivere. Alio modo per electionem ex aliqua præmeditatione. Alio modo non per se, sed in causa sua, sicut eum velle infirmari dicimus, qui comedit nociva; et velle sanari eum qui medicinam acceperit. 2 2. q. 30. 1. c.

14 Aliquid potest esse volitum nunc et non priùs dupliciter, s. vel quia incipit esse bonum vel quia incipit esse cognitum. 1ª. q. 19. 7. c.

15 Objectum voluntatis est bonum. 1ª. q. 48. 5. c. et q. 51. 2. c. et q. 105. 4. c. et q. 106. 2. c. et 1 2. q. 1. 6. c. et q. 3. 8. c. et q. 8. 1. o. et 2. c. q. 9. 2. c. et q. 10. 2. c. et q. 20. 1. c. et q. 60. 1 ad 1

16 Objectum voluntatis est bonum universale. 1ª. q. 59. 4. c. et q. 80. 2 ad 2. et q. 82. 4. c. ad 1. et 1 2. q. 105. 4. c. et 1 2. q. 1. 2 ad 3. et q. 2. 7. 8. c. et q. 9. 1. c. ad 3. et 3. 6 c. et q. 10. 1. c. ad 3. et 2 2. q. 24. 1. c. et q. 25. 2. c. et 3ª. q. 19. 3. c.

17 Objectum voluntatis est bonum apprehensum. 1ª. q. 80. 2. c. ad 1. et q. 82. 3 ad 2. et 4. c. et 1 2. q. 8. 1. o. et q. 13. 3 ad 2. et q. 19. 1 ad 3. et 3. o. et 5. 10. c. et q. 20. 1 ad 1. et q. 27. 2. o. et q. 76. 1 ad 3. et 2 2. q. 4. 7 c. et q. 7. 1. c. et 2 ad 1. et q. 8. 4. c. et q. 82. 3. c.

18 Bonum et finis est objectum voluntatis. 1 2. q. 1. 1. c. et 2 ad 3. et 3. c. et q. 5. 1 ad 3. et q. 11. 1. c. et 2 2. q. 4. 1. 3. c.

19 Voluntas potest velle aliquid in ordine ad aliud, quia fertur in suum objectum consequenter, ad apprehensionem rationis. 2 2. q. 58. 1 ad 2.

20 Finis est objectum voluntatis. 1ª. q. 48. 1 ad 2. et 1 2. q. 1. 1 ad 2. et q. 7. 1. c. et q. 9. 3. c. et q. 58. 6. 7. c. et q. 19. 2 ad 1. et q. 20. 1. c. et q. 72. 1 ad 1. et 3. c. et q. 73. 6. c. et 2 2. q. 8. 8 c. et q. 23. 7. c. et q. 110. 1. c. et q. 122. 2. c. et q. 180. 1. c.

21 Bonum in communi, ultimus finis, et omne naturale volenti, est volitum naturaliter. 1 2. q. 10. 1. o et 2 2. q. 34. 1. c.

22 Cujuslibet voluntatis volitum est duplex, scilicet principale, id est finis et secundarium, id est, ea quæ sunt ad finem. Sed volitum principale est causa finalis voluntatis distinctè realiter ab eo, non aliter nisi secundùm modum significandi, non autem volitum secundarium. 1 2. q. 8. 2. 3. o.

23 Bonum et malum sunt objectum voluntatis. Primum quidem ad prosequendum, secundum autem ad fugiendum. 1ª. q. 20. 1. c. et 1 2. q. 8. 8 ad 1. et q. 74. 2 ad 2.

24 Qui vult bonum propter indebitum finem, vult bonum sub ratione mali. 1 2. q. 19. 7 ad 2 et ad 3.

25 Voluntas tendit tantùm in bonum existens, vel in bonum apparens, et sic tendit in non ens sub ratione boni. 1ª. q. 19. 9. c. et q. 82. 2 ad 1. et 1 2. q. 6. 1 ad 3. et q. 8. 1. o. et q. 18. 1 ad 1. et q. 19. 1 ad 1. et q. 27. 1 ad 1. et q. 29. 1. c. et ad 3. et q. 74. 1 ad 1. et q. 77. 2. c. et q. 80. 1. c.

26 Operatio voluntatis, scilicet velle, nihil aliud est, nisi inclinatio volentis, in objectum voluntatis. 1ª. q. 82. 2. c. et q. 87. 1. c. et q. 105. 1. c. et q. 106 2. c. et q. 111. 2. c. et 1 2. q. 6. 1. c.

27 Voluntas pro facto reputatur. 1ª. q. 64. 2 ad 3. et 1 2. q. 20. 1. c. et 3ª. q. 68. 2 ad 2. fi.

28 Sufficit bona voluntas, ubi deest facultas, quia laus virtutis in voluntate consistit, non autem in potestate. Et ideò deficere ab æqualitate, quæ est medium justitiæ, propter defectum potestatis, non diminuit laudem virtutis, si non fuerit defectus ex parte voluntatis. Et etiam in baptismo, apud Deum voluntas pro facto reputatur, ei qui non habet tempus operandi. 2 2. q. 81. 6 ad 1. et q. 106. 3 ad 5. et q. 107. 1 ad 2. et 3ª. q. 68. 2 ad 3 fi.

29 Omne illud cujus principium est voluntas, quantùm in se est, potest esse et non esse, et potest esse tale vel tale, et potest esse tunc vel nunc. 1ª. q. 41. 2. c.

30 Actus voluntatis et cujuslibet appetitûs tendit in bonum et in malum, sicut in propria objecta; sed in bonum tendit priùs et per se, in malum verò secundario, et per aliud, inquantum opponitur bono. 1ª. q. 20 1. c.

31 Actu voluntatis est bonum, prosequendo illud, sed est ad malum fugiendo tantùm. Primus dicitur voluntas, secundus verò dicitur noluntas. 1 2. q. 8. 1 ad 1 et ad 2.

32 Bonitas et malitia actûs voluntatis dependet ex objecto tantùm, ex ratione, et ex lege æterna. 1 2. q. 19. o. et q. 21. 1. o.

33 Actus voluntatis discordans à ratione recta, vel à ratione errante, vel concordans cum ratione errante, est malus. 1 2. q. 19. 5. 6. o.

34 Voluntas potest moveri dupliciter, scilicet ab exteriori, id est, ab objecto, vel à repræsentante illud, et ab intrinseco, id est vel à se vel à causante eam. 1ª. q. 105. 1. o. et q. 106. 2. c. et q. 111. 2. c. et 1 2. q. 9. 1. o. et q. 80. 1. c.

35 Aliquid movet voluntatem ex parte objecti tripliciter, s. ipsum objectum, proponens vel offerens objectum voluntati, et persuadens rationi. 1 2. q. 80. 1. c.

36 Voluntas movetur ab appetitu sensitivo ex parte objecti, quod videtur convenire vel disconvenire secundùm dispositionem hominis per passiones. 1 2. q. 9. 2. o. et 5. c. fi. et q. 10. 3. o. et q. 73. 2. c. et q. 77. 1. o.

37 Oportet quòd voluntas moveatur ab aliquo exteriori dupliciter, scilicet ab objecto, et quoad exercitium primi actûs ejus. 1 2. q. 9. 1. o. et q. 17. 5 ad 2. et q. 105. 8 ad 1.

38 Nec movetur necessariò ab aliquo objecto, quoad exercitium actûs, sed quoad determinationem actûs, movetur ab aliquo objecto, non autem ab omni objecto nec à passione, nec à Deo, sed tantum ab ultimo fine. 1ª. q. 82. 1. 2. o. et 1 2. q. 10 a. et q 80 1. c.

39 Voluntas movetur à se, quia inquantum vult finem, est in actu, sed respectu eorum quæ sunt ad finem, est in potentia. 1 2. q. 9 3. o et 4. c. q. 17 6 ad 1. et q. 74. 1 ad 3. et 2 2. q. 82. 1 ad 1.

40 Voluntas distinguitur contra naturam, sicut una causa contra aliam, licèt habeat modum naturæ, inquantum fundatur in natura. 1 2. q. 10. 1 ad 1 et q 51 1 ad 1.

41 Voluntas hominis, nec à natura, nec ex necessitate movetur ab appetitu inferiori. 1 2. q. 10 3 b

42 Voluntas non est determinata ad unum sicut natura, quia voluntas sequitur formam universalem, natura verò sequitur formam particularem. 1ª q. 41. 2. c. et 1 2. q. 10. 1 ad 3. et q. 13. 1. c. et q. 50. 5 ad 3.

43 Voluntas determinatur ad unum per consilium rationis, non autem necessariò per aliquod agens extrinsecum. 1 2. q. 50. 2 ad 3. fi.

44 Voluntas dicta per essentiam, est in ratione dicta per essentiam, sed voluntas participativè sumpta est in ratione per participationem. 3ª q 18. 2. c ad 1.

45 Voluntas etiam à Deo cogi non potest, etsi possit ab illo de necessitate mutari, operando in illa sicut in natura. 1 2. q. 6. 1 ad 1. et q. 9. 6. c. et q. 104. o.

46 Voluntas à nulla re creata cogi potest, neque necessariò moveri. 1 2 q. 6. 1. c.

47 Passiones animi non possunt cogere voluntatem, licèt aliter moveant inclinando affectum. 1 2 q 6. 7 c. ad 2. et q. 9. 2. o.

1 VOMITUS potest sine culpa procurari, de consilio medicinæ, in remedium languoris. 2 2. q. 148 6 ad 2. et q 150 2 ad 3.

2 Multum comedere vel bibere propter vomitum, secundùm consilium medicinæ, non est peccatum, licet ebrietas non excusaretur à peccato. 2 2 q. 150. 2 ad 3.

3 Vomitus per ebrietatem, vel voracitatem est vitiosus, non autem si contingat infirmitatis causâ. 3ª q. 83 6 ad 7.

1 VOTUM dicitur à voluntate, quasi à primo movente rationem, ad promittendum. 2 2. q. 88 1 ad 2

2 Vovere est actus latriæ, seu actus religionis, licet actus aliarum virtutum sint materia ejus. 2 2 q. 88 3. o. et 6. c. ad 2. et q. 189 2. c.

3 Votum est promissio Deo facta de meliori bono, quod videlicet non cadit sub necessitate absoluta, neque sub necessitate finis, sed de actibus virtutum, qui Deo placere noscuntur. 2 2 q 88 1 o. et 2. 4. c. et 5. c. ad 1. et 7. 12. c. et q 189 3 c.

4 Votum est testificatio quædam promissionis spontaneæ quæ debet fieri Deo, de iis quæ Dei sunt 2 2 q 88. 1 c. fi et q 189 3. c.

5 Ad votum tria de necessitate requiruntur, s. deliberatio, propositum, et promissio, in qua promissione perficitur ratio voti, sed quandoque superadditur pronuntiatio oris, et testimonium aliorum, ad quamdam confirmationem voti. 2 2. q. 88. 1. o.

6 Votum fit soli Deo, licèt sit de eo quod aliquando fit sanctis. 2 2. q. 88 5 ad 3

7 Sub voto non cadunt peccata, nec indifferentia, nec necessaria absolutè, nec propter finem, nisi ut voluntaria, sed votum debet semper fieri de meliori bono. 2 2 q 88 2. o. et 10. c.

8 Expedit vovere, quia votum firmat voluntatem in bono, nec tamen libertatem diminuit, nec est periculosum de se, sed est culpa mutantis voluntatem, sed assimilat beatis. 2 2. q. 88. 4. o.

9 Homo est sic liber, quòd potest aliqua vovere et facere, etiam contra præceptum papæ. 2 2. q. 88. 12 ad 2.

10 Vovere nunquam convenit Christo, quia Deus erat, et habebat voluntatem firmatam, ut comprehensor. 2 2. q. 88. 4 ad 3.

11 Votum singulare duplex, scilicet votum simplex, et votum solemne : primum est promissio sola, secundum verò est promissio et datio. 2 2. q. 189 2 ad 1 et 5 c.

12 Votum solemnizatur dupliciter tantùm, s. per susceptionem ordinis sacri, et per professionem certæ regulæ. 2 2. q. 88 7. o et 9. c.

13 Votum simplex impedit matrimonium contrahendum, sed non dirimit contractum, non tamen potest petere debitum sine dispensatione Ecclesiæ auctoritate apostolicâ, votum verò solemne facit utrumque. 2 2. q. 88. 7. b. et q. 189. 8 ad 3.

14 Opus ex voto est laudabilius, et magis meritorium quàm opus sine voto. 1 2. q. 88. 6. o. et q. 189. 2. c. et 3ª q. 28. 4. c.

15 Opus ex voto, displicens, cum voluntate implendi illud, est magis meritorium quàm opus placens sine voto, cæteris paribus. 2 2. q. 88. 6 ad 2.

16 Virtus voti obligatio ejus quæ est major in voto solemni quàm in voto simplici, et quoad Deum, et quoad homines. 2 2. q 88 7 ad 1.

17 Votum obligat secundùm intentionem voventis, s. ad reddendum statim, vel ad certum tempus, vel cum conditione. 2 2. q 88. 5 ad 3. et q. 189 3 ad 2. et 4. c.

18 Observare votum, est de lege naturali, durante obligatione ejus, quæ cessat vel ex se, vel auctoritate superioris, in iis quæ in dubium vertuntur dispensantis vel commutantis. 2 2. q. 88 10 ad 2 et 12 ad 2.

19 Omne votum ritè factum obligat ideò transgrediens illud, peccat mortaliter. 2 2. q. 88 3. o. et q. 189. 5. c.

20 Perdens virginitatem quam voverat, tenetur facere quod potest, s. tenetur continere, et cæmitere si perdidit ex culpa sua : et similiter in aliis. 2 2. q. 79. 3 ad 2 et q 88 3 ad 2.

21 Nullus potest se ex voto firmiter obligare, ad id quod est in potestate alterius tantum. 2 2. q. 88 8 o. et 9 c. ad 2. et q 189. 3. o.

22 Non habentes usum rationis, ut amentes, et pueri ante annos pubertatis, non possunt vovere. 2 2. q. 88. 9. c. et q. 189. 5. c.

23 Puer ante usum rationis non potest se obligare ad aliquid ex voto : quo usu rationis

habito, potest se obligare, sed omne votum ejus etiam votum religionis ante annos pubertatis, id est, ante annos quatuordecim in puero, vel ante annos duodecim in puella, potest irritari à parentibus et a tutoribus, non autem post annos pubertatis 2 2. q. 88. 8 ad 2. et q. 189. 5. c.

24 Filius etiam post annos pubertatis non potest aliquid vovere, quoad res domesticas, sine consensu patris. 2 2 q 88 8 ad 2.

25 Vovens illud quod non est in potestate sua, non peccat, quia in ejus voto intelligitur debita conditio, s. si suis superioribus placuerit, vel si non contradicant quâ conditione exstante, tenetur implere votum 2 2 q. 88 8 ad 1 et ad 4. et 9. b et ad 2. et 12 ad 2 et q. 189 5 ad 4.

26 Fractio voti est quædam infidelitatis species, et ad fidelitatem pertinet servare promissa. 2 2. q 88. 5. c.

27 Omne votum temporale factum in sæculo, etiam votum crucis in subsidium terræ sanctæ, solvitur per ingressum religionis, sine alia dispensatione, quia votum religionis includit omnia vota, ratione perpetuitatis et obedientiæ, nec singularitas convenit ei, et onus religionis sufficit, et est quodammodo magis ampliatio voti quàm voti commutatio. 2 2. q. 88. 12 ad 1. et q. 185. 8 ad 2 et q. 189. 5 ad 5. et 7. c.

28 Si quis vovendo, priùs cogitavit de religione communiter, et post elegit unam, tenetur simpliciter ad religionem; ideò si non potest recipi in religione à se electa, tenetur aliam quærere, si autem e converso, intelligitur si velint. 2 2. q. 88. 5 ad 2. et q. 189. 5 ad 2.

29 Nullum votum religiosi est firmum, nisi de consensu prælati, quia nullum tempus est, in quo prælatus non possit eum in aliis occupare. 2 2. q 88 8 ad 3.

30 In votis potest dispensari, inquantum in aliquo casu, illud quod cadit sub voto, est simpliciter malum, vel inutile, vel impeditivum majoris boni, non autem inquantum illud est de jure naturali vel divino. 2 2. q. 88. 10. o.

31 Dispensatio voti est, cùm absolutè determinatur non esse servandum; commutatio autem voti est, cùm pro eo aliquid aliud imponitur. 2 2. q. 88. 10 c.

32 Votum potest ex causa rationabili commutari in aliud melius, vel in aliud minùs periculosum, sicut et dispensari. 2 2. q. 88. 10. c. fi. et ad 1.

33 In utroque autem requiritur auctoritas Ecclesiæ, in persona Dei. 2 2. q. 88. 2 ad 3. et 12 o.

34 Votum vergens in periculum personæ debet rangi secure, si dispensatio non possit haberi. 2 2. q 88. 2 ad 3. et 12 ad 2.

35 Vota de rebus vanis et inutilibus non debent dispensari, nec servari; sed debent deriderí, sicut vota de non pectinare caput in tali vel tali die, quia talia vota mulierum sunt magis sortilegia quam vota, et sunt reliquiæ quædam idolatriæ, secundum quam servandum dies et menses; et peccant talia voventes, quia cum infidelibus etiam nec nomina debemus habere communia, secundùm Hieronymum. 2 2. q. 88. 2 ad 3

36 Papa habet plenariam potestatem dispensandi in omnibus votis dispensabilibus, alii verò participative, secundum quod papa concedit eis. 2 2. q 88. 12 ad 3.

37 Solus papa potest dispensare in votis perpetuis, ut in voto continentiæ et religionis, et in voto crucis in subsidium terræ sanctæ, et in voto peregrinationis ad transfretandum ad terram sanctam; alii verò prælati possunt dispensare in aliis votis, nisi papa dispensationem sibi reservet, sicut in voto terræ sanctæ, et similibus. 2 2. q. 88. 12 ad 3. et q. 184. 6. c. fi. et q. 185. 4. c. fi et q. 189 7. c.

38 Si prælatus dispensat sine apparenti causa in votis, dispensatio prælati non excusat voventem in manifestis a culpa, sicut si prælatus dispensaret cum aliquo, super voto de ingressu religionis, nullâ apparenti causâ obstante. 2 2. q. 88. 12 ad 2.

39 Si causa dispensandi in voto sit apparens, vel dubia, potest stari judicio prælati dispensantis vel commutantis votum, non autem judicio proprio, quia ipse vovens non gerit vicem Dei, nisi forte in casu, in quo id quod vovit, esset manifestè illicitum, vel non posset opportunè ad superiorem recurrere. 2 2. q 88. 12 ad 2.

40 In voto continentiæ, non est dispensandum propter periculum mortis corporalis, quia bonum continentiæ etiam sine voto est multò melius quam salus corporis, et per alia remedia provideri potest 2 2. q. 88. 11 ad 3.

41 In voto continentiæ, et religionis, per professionem solemnizato, etiam papa non potest dispensare, licèt quidam juristæ ignoranter contrarium dicant, quia periculis humanis obviandum est per humana, et non per divina. 2 2. q. 88. 1. 1. o. et q. 186. 8 ad 3. et q. 189. 8 ad 5.

42 Simplex votum etsi dirimat matrimonium contrahendum, contractum tamen nullatenùs tollit. Suppl. q. 55. 1. o.

43 Votum solemne ex sui natura, non modò contrahendum sed et contractum matrimonium tollit cùm per illud homo sui corporis potestatem amiserit, Deo se ad perpetuam continentiam dedicando. Suppl. q. 55. 2. c.

1 Vox super Christum in baptismo, transfiguratione, et oratione, fuit effectivè à tota trinitate, sed repræsentativè appropriatur Patri. 3ª. q. 59 8 ad 2.

2 Anima potest formare voces corporales, quia unitur corpori, non autem angelus. 1ª. q. 51. 3 ad 4.

3 Voces non significant species intelligibiles, sed significant ea quæ sibi format intellectus ad judicandum de rebus exterioribus. 1ª. q. 85. 2 ad 3.

Usura in Evangelio metaphoricè accipitur, scilicet pro superexcellentia bonorum spiritualium, quam exigit Deus, volens ut in bonis acceptis ab eo semper proficiamus, quod est ad utilitatem nostram, et non ejus. 2 2 q 78 1 ad 1.

2 Usura est pretium pecuniæ mutuatæ, vel cujuscumque rei, cujus usus est consumptio, vel distractio ejus. 2 2 q 78 1. c.

3 Accipere pretium pro principali usu pecuniæ, qui est distractio ejus, est usura, non autem pro secundario usu ejus, s. ad ostentationem, vel

in pignus, sed in usu vasorum, est e converso. 2 2. q. 78. 1 ad 6.

4 Usura secundùm se est injusta, contra legem naturæ, et peccatum mortale, quia idem bis venditur, vel venditur id quod non est. 2 2. q. 78. 1. o.

5 Theologi considerantes justi et injusti rationes, subtiliùs exponentes nomina hæc designantia, large extendunt hujus nominis significationem, ad incrementa quæ proveniunt ex usu omnium rerum, per similem usum et rationem, et non tantùm pecuniæ. 2 2. q. 78. 1. 2. o.

6 Significet primò nomen usuræ incrementum quod parit pecunia ex usu suo, secundariò autem etiam significat superabundantiam quam parit quælibet res ex usu suo, simili cum usu pecuniæ. 2 2. q. 78. 1. c.

7 Quod ab extraneis Judæi usuram acciperent, non fuit eis concessum quasi licitum, sed permissum, ad majus malum vitandum. 1 2. q. 108. 4 ad 2. et 2 2. q. 78. 1 ad 2.

8 Mutuans potest exigere recompensationem eorum tantùm, quæ pecuniâ non mensurantur, putà benevolentiam, et amorem ejus cui mutuavit, vel aliquid hujusmodi. 2 2. q. 78. 2. o.

9 Et potest deducere in pactum recompensationem damni per quod subtrahitur sibi aliquid quod debet habere; hoc enim non est vendere usum pecuniæ, sed damnum vitare, et potest esse, quòd accipiens mutuum, majus damnum evitet, quàm dans incurret, unde accipiens mutuum, cum sua utilitate damnum alterius recompensat 2 2. q. 78. 2 ad 1. et 3. c.

10 Recompensationem verò damni quod consideratur in hoc, quòd de pecunia non lucratur, non potest in pactum deducere, quia non debet vendere id quod nondum habet, et potest impediri multipliciter in habendo. 2 2. q. 78. 2 ad 1.

11 Nec quicquid de pecunia usuraria aliquis lucratus fuerit, quia id quod de tali re est acquisitum, non est fructus hujusmodi rei, sed humanæ industriæ, nisi fortè per detentionem talis rei alter sit damnificatus amittendo aliquid de bonis suis, tunc enim lucrans tenetur ad recompensationem nocumenti. 2 2. q. 78. 3. o.

12 Et tenetur mutuans computare in sortem, usum venalem pignoris. 2 2. q. 78. 2 ad 6.

13 Sed non potest deducere in pactum, ut sibi remutuetur, sed potest recipere mutuum sine obligatione. 2 2. q. 78. 2 ad 4.

14 Et potest accipere munera gratis oblata, non autem cum pacto tacito vel expresso. 2 2. q. 78. 2. o.

15 Quicumque ergo ex mutuo ratione mutui sperat lucrum, peccat usuræ vitio, secundùm auctoritatem Evangelii, sed non sic qui ex mutuo vitat damnum, ut si fortè per detentionem talis rei mutuatæ alter sit damnificatus, amittendo aliquid de bonis suis, tunc enim tenetur ad recompensationem nocumenti, sicut et tenens pecuniam ultra terminum, tenetur restituere, non quidem totum lucrum possibile, secundùm æstimationem, pensatis periculis, laboribus, et expensis. 2 2. q. 62. 4 ad 1. et ad 2. et q. 78. 1 ad 3. et 2 ad 1. et 3. c.

16 Quia mutuum debet fieri gratis, et sine spe lucri, quandocumque; in mutuo, vel ex mutuo, intenditur spes lucri, tunc non caret vitio usuræ: sed sic non est in emptione et venditione, nisi habeat rationem mutui; si enim aliquis cariùs velit vendere res suas quàm sit justum pretium, ut de pecunia solvenda emptorem expectet, manifestè usura committitur, quia hujusmodi expectatio pretii solvendi habet rationem mutui: unde quicquid ultra justum pretium, pro hujusmodi expectatione exigitur, est quasi pretium mutui, quod pertinet ad rationem usuræ; similiter etiam si aliquis emptor velit rem emere viliùs quàm sit justum pretium, eo quòd pecuniam antè solvit, quàm possit ei res tradi, est peccatum usuræ, quia etiam ista anticipatio solutionis pecuniæ habet mutui rationem, cujus quoddam pretium est, quod diminuitur de justo pretio rei emptæ; si verò aliquis de justo pretio velit di minuere, ut pecuniam priùs habeat, non peccat peccato usuræ. 2 2. q. 78. 2 ad 7.

17 Potest autem excludi spes lucri ab intentione dantis mutuò, modo prædicto dupliciter, s. vel quando dans mutuò, paratus est omni tempore accipere rem mutuatam, etiam ante illud tempus determinatum, quo res verisimiliter deberent esse cariores: et hoc modo spes lucri, etsi per accidens intendatur, non tamen per se, quia non tollit rationem gretuiti à mutuo, vel quando dans mutuò, etiam tempus illud determinavit, in quo verisimiliter, res plus valituræ erant, propter solam damni vitationem; tunc enim damnum vitat, quando necessitati propriè consulens, intendit conservare res suas sibi magis necessarias ad usum vitæ, quas si tunc non haberet, oporteret eas alibi emere, et sic reportaret damnum de gratia mutui facta proximo: et sic intendens, in mutuando excusatur ab omni vitio usuræ. 2 2. q. 62. 4 ad 4 et ad 2.

18 In Scriptura sacra quantùm ad legem veterem condemnantur dantes pecuniam ad usuram, et ideò contra legem divinam accipiuntur usuræ, unde accipere usuras ab alienis, non erat secundùm intentionem legis, sed ex quadam permissione, propter pravitatem Judæorum ad avaritiam, et ut magis pacificè se haberent ad extraneos, à quibus lucrabantur. 1 2. q. 105. 3 ad 3. et 2 2. q. 78. 1. o.

19 Est etiam usura contra legem naturæ, quia in hoc finis conveniens secundùm naturam actûs humanæ vitæ corrumpitur: huic enim actui, qui est mutuum dare, conveniens finis ostenditur naturaliter, s. finis communis societatis, et fraternæ charitatis, in subveniendo proximorum necessitatibus, et ideò gratis fieri debet naturaliter, quare quandocumque hujusmodi actus fit propter spem alicujus commodi vel lucri, tunc ab eo tollitur finis, qui naturaliter competit ei, et fit contra naturam, quare juri naturali repugnat, ideò non tantùm fit injustum contra legem divinam, sed etiam contra jus naturale. 2 2. q. 78. 1. o.

20 Secundùm theologiam usura condemnatur tanquam peccatum mortale, et grave, et æternâ morte dignum. 2 2. q. 78. 1. o.

21 Leges verò humanæ aliquando considerant justitiam, prout est conservativa pacis exterioris inter homines, et ideò leges tales non puniunt, nisi quòd hanc pacem destruit, aliquando etiam prout magis illustrantur lumine fidei, et juris

divini, considerant etiam justitiam veram et interiorem, et sic etiam leges canonicæ prohibent, et puniunt usuras. 2 2. q. 67 1 ad 1.

22 Jus positivum tamen permittit usuras, non quidem ut justas, sed ne communitas patiatur multas incommoditates : per usuram enim retinentur multæ hæreditates, et vitantur damna quàm plurima, propter quod etiam leges humanæ eam permittunt, et non puniunt, sicut puniunt et prohibent furta et rapinam ; Justinianus tamen imperator sanctas sanctiones sive leges subjecit ecclesiasticis institutis, sed præcipuè in usuris et matrimonio, in quibus tota vita civilis versatur. 1 2. q. 96. 6. c. et 2 2. q. 78. 1 ad 4.

23 Quia omnis superabundantia usurarum est tanquam res aliena ipsi usurario injustè possidenti, sequitur quòd sit propria alterius, qui ipsâ re privatus est et destitutus, sed hoc est justum secundùm omnia jura, quod omnis res destituta, id est, quâ quis injustè destitutus et privatus est contra justitiam restituatur. Restitutio enim semper respicit destitutionem, et ideò secundùm omnem justitiam naturalem, usuræ restituendæ sunt, sed forte dicetur quòd illa destitutio facta sit voluntariè, i. quia accipiens mutuum, voluntariè videtur dare usuram mutuanti, et etiam quia leges humanæ non puniunt, quæ tamen injurias punire debent, quare non videtur esse contra justitiam humanam : et ideò advertendum est, quòd voluntas hominis aliquando respicit volitum propter se, et aliquando propter aliud, quando autem propter se, tunc si illud volitum sit simpliciter justum et bonum, tunc voluntas est bona, et opus ex ea procedens est bonum et justum ; si autem sit injustum et malum, tunc similiter voluntas est mala ; si verò respiciat volitum non propter se, sed propter aliud, sicut cùm aliquis vult projicere merces in mare, ut sic evadat periculum, tunc est distinguendum. 1 2. q. 6. 6. c.

24 Conditio quæ dicitur interesse, sive damni recompensatio, et non spes lucri, potest excusare à vitio usuræ, ut si quis mutuò dederit gratis, usque ad terminum aliquem determinatum, in quo indiget suâ pecuniâ pro aliqua necessitate, et mutuum non fuerit redditum ad prædictum terminum, potest mutuans repetere ultra sortem, quicquid damni incurrit propter defectum solutionis, et hoc modo potest etiam fidejussor repetere usuras à debitore, quas persolvit creditori, propter defectum debitoris, quia ibi patet ratio justitiæ, quia non spe lucri accipitur, sed pro recompensatione damni. 2 2. q. 78. 2 ad 1 et 3. c.

25 Conditio quæ sumitur tantùm ex spontanea oblatione, excusat à vitio usuræ, scilicet quando tam ex parte dantis quàm accipientis, gratis aliquid offertur. 2 2 q 78. 2. c.

26 Et hoc potest contingere, quando illud quod ultra sortem recipitur, fit suum jure naturæ, sicut fructus pignorum pro dote uxoris, vel pro provisione filiorum, vel potest fieri suum jure æquitatis, sicut res ipsa quæ impignoratur, quando secundùm æquitatem erat illius qui fructus percipit. 2 2. q. 78. 2 ad 6.

27 In usuris non transfertur dominium. 2 2. q. 78. 3. c. ad 3.

28 Non est restituendum nisi quod est alienum, et non suum, quare usuræ non sunt in dominio possidentis. 2 2. q. 78. 3. c. ad 3.

29 Cùm una res simul habere duos dominos non valeat, à se invicem diversos et æquales, et omnis usura restituenda sit secundùm legem divinam et à quo accepta est, sicut vero domino, sequitur quòd restituens non habet verum ejus dominium. et sic non erat translatum in accipientem usuram 2 2. q. 78 3. c. ad 3.

30 Quæ movere possunt theologos, asserentes in usura non transferri dominium, sunt quædam auctoritates, et ex iis rationes consequentes. 2 2. q. 78 3 c. ad 3.

31 Per anticipationem ergo temporis aliquando generari potest vitium usuræ, sicut per dilationem vel prolongationem. 2 2. q. 68. 2 ad 7.

32 Licet accipere mutuò sub usuris, ab bonum sui vel alterius, non autem licet inducere, ad faciendum usuras. 2 2. q. 78. 4. o.

33 Vendere autem carius justo, propter dilationem solutionis, vel emere vilius propter anticipationem, est usura, non autem e converso. 2 2. q. 77. 1 ad 1. fi. et q. 78. 2 ad 7.

34 Et licèt alias expensas licite factas, putà in portatione pannorum, possint licitè recuperare de eorum venditione, non tamen possunt recuperare usuras quas aliis dederant, cùm hæc fuerit injusta datio, et præsertim etiam cùm dando usuras peccaverint si induxerunt, tanquam occasionem peccandi usurariis præbentes, cum etiam necessitas quæ ponitur ab eis, ut, s. mercatores honorabiliùs vivant, et majores mercationes faciant, non sit talis necessitas, quæ sufficiat ad excusandum peccatum prædictum. 2 2. q. 78. 4. o.

35 Sed hîc potest cadere excusatio usuræ dupliciter, scilicet, quando gratis et liberaliter creditor hujusmodi superabundantiam tribuit debitori, et debitor non causâ temporis accipit, vel quando creditor per damnum propriæ rei, recompensat hujusmodi superabundantiam, ut quando non potest habere pecuniam, sine alicujus rei propriæ alienatione et damno, ex qua solvat creditori quod petit ante terminum solutionis. Aliàs est casus usurarius. 2 2. q. 78. 3. c.

36 Si venditor rem suam intendat vendere cariùs, non propter tempus tantùm, sed tantùm propter damnum, quod sibi videt imminere ex dilatione persolutionis recuperandæ, seu propter vexationem suam redimendam, quam probabiliter timet futuram sibi in repetitione debiti sui, propter malitiam, vel impotentiam debitoris, tunc excusatur à vitio usuræ, et fit æquitas æstimationis in hujusmodi contractibus, per recompensationem damni, vel quando probabiliter timentur hæc in credentia accidere. Et tunc rectitudo hujusmodi intentionis apparet, quando venditor optaret potiùs non vendere talibus quàm vendere ad credentiam, et quando libenter daret aliis pro minori pretio incontinenti persolvendo, quàm vendere ad credentiam talibus pro pretio majori, nisi venditio habeat rationem mutui. 2 2. q 78. 2 ad 1 et ad 7.

37 Usus autem modo credentia facit contractum usurarium, scilicet quando propter ipsam credentiam res venditur cariùs quàm valeat simpliciter, vel quàm esset valitura, probabiliter,

tempore solutionis, vel etiam si tantùm sit valitura verisimiliter, tamen ipse venditor alias res suas non venderet, nisi plus acciperet, propter ipsam credentiam, et tunc venditio habet rationem mutui. 2. 2. q. 78. 2 ad 7.

38 De iis autem quæ committuntur bonæ fidei aliorum ad lucrum, mihi videtur dicendum, quod aut commissio fit pecuniæ, vel alterius rei, ita quod transfertur in toto vel in parte res commissæ in potestatem ejus cui committitur, aut ita sit commissio, quòd non transeat dominium, sed remanet tota res commissa in dominio committentis. Primo modo est vitium usuræ, eo quod sperat lucrum jam de re non sua, quia jam erat translata per commissionem in dominium alterius. Et in hoc commissio assimilatur mutuo. Sed secundo modo potest sperari lucrum, sine vitio usuræ: quia tunc commissa est pecunia vel res alia, sicut servo vel ministro, qui de re domini negotiatur ad utilitatem domini sui. Et ideò committens potest sperare lucrum, sicut ex re sua. Et sic lucrum non accedit sorti, nec possidetur sine justo titulo, quia sicut rei propriæ partum recipit, non tamen partum numismatis ex numismate immediatè, sed partum ipsarum rerum quæ per numismata sua sunt acquisitæ justâ commutatione. 2 2. q. 78. 2 ad 5.

39 In toto vel in parte ideò dictum est, quia si aliquis committit centum alicui, ita quòd medietatem ei mutuet, et aliam medietatem suo retineat dominio, ita tamen quòd de illis centum debeat negotiari ad lucrum ille cui committitur, dico quòd hoc lucrum jam habet vitium usuræ propter hoc, quòd non tantùm ex re commissa speratur lucrum, sed etiam pariter ex re mutuata et commissa. 2 2. q. 78. 2 ad 4 et ad 5.

40 Dare autem pecuniam mercatori vel artifici, per modum societatis, cum pacto vel spe lucri, ita quod cum periculo ipsius committentis mercator de ea negotiatur, vel artifex operatur, licitum est, non autem in mutuo. 22. q. 78 2 ad 5.

41 Dans vero pecuniam usurario, ut usuras exerceat, vel ut copiosiùs exerceat, peccat: non autem si det pecuniam ut tutius servetur. 2 2. q. 78. 4 ad 3.

42 Ad hæc dicendum, quòd in hujusmodi, aliud est vitare damnum, et aliud est sperare lucrum, quia primum licet, non autem secundum. 2 2. q. 78. 5. c.

43 Quædam in consuetudinem deducta habentur pro justis legibus, quæ magis deberent dici corruptelæ permissæ, quàm consuetudines approbatæ. Et hoc videmus in hac materia usurarum secundùm regiones et civitates diversas, quantùm ad pupillorum et orphanorum tutelam. Unde dico quòd non possunt pupilli, quando sciunt veritatem, retinere superabundantias suarum rerum per usuram acquisitas. 4 2. q. 108. 3 ad 2.

44 Usurarius tenetur restituere quicquid accepit de usuris, et fructus, et interesse, non autem quæ lucratus est cum eis etiam emendo possessiones. 2 2. q. 78. 3. o.

45 Lex divina jubet restitutionem usurarum fieri, sicut et rapinarum. Et voco legem divinam, quæ in canone sacræ Scripturæ, et in decretis sanctorum Patrum, et conciliis continetur, quia jus divinum est quod divinitùs promulgatur. 2 2. q. 57. 2. a. 3 ad 3.

46 Debet tamen fieri hujusmodi restitutio usurarum cautè, ne cum scandalo fiat personarum prædictarum. 2 2. q. 62. 6 ad 2.

47 Ex præcepto etiam juris naturalis habemus, quòd quæcumque vultis ut faciant vobis homines, et vos illis eadem faciatis. Sed justâ voluntate vult spoliatus re propriâ per usuram, ut spoliator ei restituat. Quare similiter spoliator debet justè restituere spoliato. 4 2. q. 99. 4 ad 3.

48 Uxor etiam non potest licitè restituere usuras, nolente marito, et adhuc vivente, cùm uxor non sit domina rerum, sed tantùm vir. Est tamen ad generationem conjuncta viro in adjutorium, et in usum rerum. Quare sicut non potest alienare res viri, ipso non volente, ita nec aliena viri potest restituere, ipso nolente. 4*. q. 92. 4. c. principio. et q. 98. 2. b. 2.

49 Si verò ut particeps fuit tantùm lucri, aut fuit scienter, aut ignoranter, si scienter, tunc iterùm potest fieri justè dupliciter, s. aut pro necessitate corporali, i. quando aliàs commodè non potest invenire remedium vitæ, sicut accidit pauperibus mendicantibus, et sic aliquando etiam per hoc possunt excusari filii et filiæ, in domo parentum usurariorum, qui alias nequeunt victum sibi necessarium invenire, et similiter uxor eâdem necessitate potest excusari 2 2. q. 32. 7 ad 3.

50 Fautores et defensores, qui fovent usurarios et defendunt in exercitio fœnerandi, sicut aliquæ civitates, et aliqui principes fovent et defendunt hujusmodi, qui dicuntur Caursini, qui aliàs non auderent exercere hujusmodi actum fœneraudi, tales fautores et defensores usurariorum inquantum hujusmodi sunt tantùm, non tenentur ad restitutionem alicujus, nisi inquantum sunt participes lucri, s. quia propter hoc sunt fautores vel defensores, ut ab usurariis aliquam portionem recipiant; tamen in hoc etiam peccant contra Deum etiam quantumcumque utilitatem regionis vel civitatis intendant, quia fovent peccatores in peccatis suis. 2 2. q. 78. 4 ad 3.

51 Nec est simile de illis quorum auctoritate circa usurarios fit aliquid, et de iis qui fovent et defendunt, et accipiunt ut actores: quia illi sunt causa per se actûs mali, isti verò non sunt causa ipsius actûs mali, sed accidentium ipsi actui ad ejus conservationem, et fructum ampliorem. 2 2. q. 78. 4. o.

52 Sed majori justitiâ restituenda sunt ablata, quàm debita sint solvenda, cum in hoc impleatur justitia, tollens injuriam factam Deo et proximo; sed in solutione debitorum nulla tollitur injuria, sed tantùm solvitur justitia, quare secundum hoc videntur prius restituenda ablata, quàm solvenda debita; restitutio enim prælertur etiam subventioni parentum, nisi in extrema necessitate. 2 2. q. 31. 3 ad 3 et q. 32 7 ad 3. et q. 60 5 ad 4. et q. 62. 5 ad 2.

53 Si unus sit dives, et alter pauper, et plus indigens his de quibus restitutio facienda est, et æqualiter sit clarum in utroque, adhuc priùs pauperi potest restitutio usurarum justè fieri, quàm

diviti, eo quòd plus læsus est in ablatione suorum, et quia plus indiget. 2 2 q. 31. 3 ad 3. et q. 32 7 ad 3 et q 60. 3 ad 4. et q 62 5 ad 2.

34 Quod autem in lege scriptum est de duplo, quadruplo, et quintuplo, non habet locum in usuris, sed tantum in furtis vel rapinis, eo quòd hujusmodi usuræ non destruunt bonum reipublicæ de sua ratione, sicut faciunt furta et rapinæ, sed tantum corrumpunt bonum personale, sive fraternum bonum, et hac non inferendo malum, sed tantùm non faciendo bene fratri debitum : et de his aliàs scripsimus in septimo præcepto Decalogi diffusiùs. 2 2. q 62. 3 ad 2.

35 Si ergo aliquod lucrum provenit usurario, ultra rem, et rei usum naturalem, ex propria operatione et solertia ejus, in quo non est alius damnificatus, dico, sine præjudicio, quòd non tenetur restituere homini hujusmodi lucrum. 2 2. q 78. 3. o.

1 Usus rationis quandoque totaliter aufertur, ex nimia passione, sicut ex amore vel ira insaniens, et tunc talis passio si à principio fuit voluntaria, et non naturalis, imputatur actus ad peccatum, quandoque verò passio non totaliter intercipit usum rationis, et tunc ratio potest passionem excludere, divertendo ad alias cogitationes, vel dolendo, vel impediendo, unde talis passio non totaliter excusat à peccato si ratio non eam prohibeat. 1ª. q. 63 3. c. ad 3. et q. 150. 4 ad 3 et q. 156. 3 ad 2. et q 157. 3 ad 3. et 1 2. q. 77. 1. 2. 7 c et q. 78. 2 ad 3. et q. 80. 3 ad 2. et 2 2. q. 4. 6. 3. c. ad 3. et q. 53. 6 ad 1. et q. 175. 2 ad 2.

2 Usus pecuniæ duplex, s. ad se, et ad alios; primus pertinet ad expensas seu sumptus, secundus verò ad dationes. 2 2. q. 117. 3 ad 3.

3 Usus pecuniæ pertinens ad dationes duplex, s. principalis, qui est distractio ejus, pro quo nihil ultra potest accipi, et secundarius, s. vel ad ostentationem, vel in pignus, pro quo aliquid ultra potest accipi. 2 2. q. 78. 1 ad 6.

4 Nihil ultra valorem rei sperare debet mutuans ex usu rei mutuatæ, quia ratione substantiæ transfertur mutuum, et non ratione usûs, sed aliter est in accommodatis et locatis ad usum. 2 2. q. 78. 1 ad 6.

Ut, sumitur dupliciter, scilicet causaliter, et consecutivè. 1 2. q. 91. 1 ad 2.

1 Uti. Largè comprehendit sub se frui. 1ª. q. 59. 8. c.

2 Uti, importat applicationem rei ad aliquam operationem, quæ etiam dicitur usus ejus. 1 2. q. 16. 1. 2. 3. c.

3 Uti, est actus voluntatis. 1 2. q. 16. 1. c. et q. 17. 1. c.

4 Uti, est actus voluntatis ut primi moventis, ipsius intellectûs autem ut dirigentis, aliarum verò potentiarum ut exequentium. 1 2. q. 16. 1. c. et q. 17. 1. c.

5 Uti, propriè est actus voluntatis ut principalis, non autem aliarum potentiarum, nisi instrumentaliter. 1 2. q. 16. 1. o.

6 Uti aliquo dicitur dupliciter, s. ut forma quæ est principium usûs, et ut objectio : et sic aliquis malè utitur gratiâ et virtutibus, non autem primo modo. 1 2. q. 55. 4 ad 5. et 2 2. q. 20. ad 12. et 3ª. q. 80. 4 ad 3.

7 Uti, est semper eorum quæ sunt ad finem, non autem ipsius finis, nisi inquantum refertur in fruitionem ejus 1 2 q 16 3. o.

8 In cultu Dei oportet non uti quibusdam corporalibus actibus, ut adoratione corporali et hujusmodi, non quidem propter Deum, sed propter nos, ut s. eis tanquam quibusdam signis exterioribus excitemur ad spirituales actus interiores. 2 2. q. 81. 7. c. ad 1.

9 Uti peccato alterius ad bonum, est licitum, quia Deus utitur omnibus peccatis ad aliquod bonum, sed non licet inducere aliquem ad peccatum. 2 2. q. 78. 4. c.

10 Uti, non convenit brutis, sed tantùm rationalibus. 1 2. q. 11. 2 ad 4 et q 16 2. o.

11 Uti est nobilius quàm frui, quoad vim apprehensivam præcedentem, sed est e converso, quoad objecta, quia frui importat motum appetitûs in appetibile absolute; uti verò, in ordine ad alterum. 1 2. q. 16. 2 ad 1.

12 Uti ejus quod est ad finem, secundùm quòd est in consideratione rationis referentis illud in finem, est prius electione, sed est e converso secundùm quòd voluntas potentias executivas movet. 1 2 q. 16. 4. o.

1 Utile dicitur dupliciter, s. sicut via ad finem, ut meritum ad beatitudinem, et sicut pars ad totum, ut ministeria angelorum ad beatitudinem eorum. 1ª. q. 62. 9 ad 2.

2 Bonitas in ordine ad finem, utilitas vocatur. 1 2. q. 7. 2 ad 1.

3 Utilia dicuntur quæ sunt accommoda ad aliquem finem, et utilitas, quandoque usus nominatur. 1 2. q. 16. 3. c.

4 Facere aliquid ad utilitatem communem quod nulli noceat, est licitum cuilibet personæ privatæ, non autem si nocet, nisi ex auctoritate publica. 2 2. q. 64. 3 ad 3.

5 Dispensationes spirituales principaliùs ordinantur ad utilitatem communem. 2 2. q. 65. 2. c.

6 Exhibitio eorum quæ dantur alicui propter utilitatem, tantò est laudabilior, quantò magis indiget; sed Deo nihil exhibetur propter utilitatem ejus, sed propter gloriam ejus, et propter utilitatem nostram. 2 2. q. 81. 6 ad 2. et 7. c.

Vulpes est naturaliter dolosa, sed hoc non est ei malum. 1ª q. 63. 4 ad 3.

Vultur significat eos qui mortes et seditiones hominum affectant, ut inde lucrentur. 1 2. q. 102. 6 ad 1.

1 Uxor. In lege Moysis licebat ex dispensatione Dei dimittere uxorem, licèt communiùs teneatur quòd non, sed quòd permittebatur ut minus malum quàm uxoricidium, ad quod proni erant Judæi, nec puniebantur temporaliter. 1 2. q. 105. 4 ad 8.

2 Causæ repudii scribebantur in libello, in generali tantùm, non quidem ut justum appareat, sed ut habeat licentiam nubendi alteri secundùm Josephum, vel ut, ex mora et ex consilio scribarum, impediretur, secundùm Augustinum. 1 2. q. 107. 2 ad 2.

3 Non licet viro propriâ auctoritate sine reatu pœnæ æternæ occidere uxorem adulteram, potest tamen zelo justitiæ eam judicialiter accusare, ut in eam animadvertatur. Suppl. q. 60. 1. c.

4 Vir qui uxorem occiderit, aliam ex statuto Ecclesiæ ducere non potest, nisi id sibi ab Ecclesia permissum fuerit vitandæ fornicationis causâ ; si verò sine tali dispensatione matrimonium contraxerit, non dirimetur, nisi eam, cum qua priùs mœchabatur, duxerit. Supul. q. 60. 2. c.

Z

ZACHARIAS petens signum ab angelo peccavit per incredulitatem, propter quam punitus fuit. 2 2. q 97. 3 ad 3.

ZACHEUS non tenebatur reddere quadruplum, sed hoc dixit, volens supererogare. 2 2. q. 62. 3 ad 2.

ZELOTYPIA oritur ex amore, non patiente consortium in re amata. 4 2. q. 28. 4. c.

1 ZELUS est amor intensus, non patiens consortium in re amata. 4 2. q. 28. 4. o.

2 Zelus triplex, scilicet conjugis, invidiæ, et amicitiæ, scilicet Dei et proximi. 4 2. q. 28. 4. o.

3 Zelus, Nemesis, invidia, et misericordia, pertinent ad idem genus passionum, scilicet ad tristitiam de bonis, vel malis proximi, sed diversimodè. 2 2. q. 36. 3. c.

4 Zelus circa bona honesta est laudabilis, sed zelus circa temporalia est cum peccato, licèt aliquando sit sine peccato. 2 2. q. 36. 2. o.

5 Invidia sumitur aliquando pro zelo. 2 2. q. 36. 2 ad 4.

6 Contentio et zelus sunt tantùm in carnalibus hominibus, et tantùm circa bona corporalia. 4 2. q. 28. 4 ad 2.

FINIS INDICIS TERTII.

INDEX QUARTUS

IN SUMMAM SANCTI THOMÆ,

INDICANS

CLARAM ET SOLIDAM REFUTATIONEM PRÆCIPUORUM DOGMATUM QUÆ HODIE AB HÆRETICIS ASSERUNTUR.

Absolvere à peccatis potest solus sacerdos. Suppl. q. 19. 3.

Absolvere quemlibet non potest quivis sacerdos. Suppl. q. 20. 1.

Absolutio quid in pœnitente prærequirat. 3ª. q. 90.

Absolvens sacerdos verè remittit. Suppl. q. 18. 1. et 3ª. q. 84. 3 ad 3 ad 4 et ad 5.

Animas ante extremum judicium esse beatas. 1ª. q. 95. 1 ad 2. et 2 2. q. 28. 1 ad 1. q. 83. 11. 3ª. q. 31. 3. q. 59. 5 ad 1. Suppl. q. 69. 2.

Aqua benedicta. 3ª. q. 65. 1. et q. 71. 2.

Baptismus est sacramentum maximæ necessitatis. 3ª. q. 68. 1 et 2.

Baptizandos esse pueros. 3ª. q. 68. 9. q. 69. 8.

Baptismum non esse iterandum. 3ª. q. 66. 9. o.

Baptismo auferri omnia peccata. 3ª. q. 69. 1.

Bellum gerere licet, imò meritorium est, præsertim quando suscipitur pro veritate fidei ac defensione christianorum. 2 2. q. 40. 1. o. et 2 4.

Ceremonias rectè adhiberi in ecclesia Dei. 3ª. q. 66. 10. et q. 83. 5. o. et 1 2. q. 103. 4. c.

Abstinentia à certis cibis, ut à carnibus, ovis, et lacticiniis, jejunantibus laudabiliter indicitur. 2 2. q. 147. 8. o.

Christus verum corpus et animam intellectivam assumpsit idque ex B. Virgine Maria. 3ª. q. 5. o. et q 31. 4 et 5.

Clavium effectus est remittere et ligare. Suppl. q. 15.

Potestatem clavium etiam efficaciter exerceri à malis sacerdotibus, modò illis sint subditi. Suppl. q. 19. 5. et 6.

Concupiscentiæ reatum aufert baptismus. 3ª. q. 69. 12.

Confessio sacerdoti facienda est jure divino. Suppl. q. 6. 1. 2. et 3. et q. 7. 1.

Confitenda esse omnia mortalia. Suppl. q. 9. 2.

Confirmationem esse sacramentum. 3ª. q. 72. 1.

Confirmationem habere sacri olei illitionem. 3ª. q. 72. 4.

Solus episcopus est sanctæ confirmationis ordinarius minister, et non quivis simplex sacerdos. 3ª. q. 72 11.

Contritio est actus virtutis. Suppl. q. 1. 2.

Deum non esse auctorem peccati. 1ª. q. 19. 9. 1 2. q. 79. 1. et 2. potissimum.

Episcopos esse presbyteris superiores. 2 2. q. 184. 6 ad 1. et Suppl. q. 40. 4. o. et 2 2. q. 85. 3 ad 3

Episcoporum statum esse perfectum. 2 2. q. 184. 5. 6. et 7.

In Eucharistiæ sacramento non remanere substantiam panis et vini. 3ª. q. 75. 1. Sed converti in corpus et sanguinem Domini. 3ª. q. 75. 3.

Idque non fide suscipientis, sed virtute verborum sacerdotis. 3ª. q. 78. 4.

Totum Christum contineri sub qualibet specie et sub singulis cujusque speciei partibus. 3ª. q. 76. 2 et 3.

Sumendum esse à laicis Christum tantùm sub specie panis. 3ª. q. 80. 12. o.

Eucharistiam rectè in sacrario reservari, atque ad infirmos honorificè deferri. 3ª. q. 83. 5 ad 11.

Excommunicatio est legitima Ecclesiæ potestas. Suppl. q. 21 et seq.

Exorcismum adhibendum esse ante baptismum. 3ª. q. 71. 2. o.

Extrema unctio est sacramentum novæ legis. Suppl. q. 29. 1.

Extrema unctio à Christo est instituta. Suppl. q. 29. 3. o.

Sacram infirmorum unctionem remittere peccata et alleviare infirmum. Suppl. q. 30. 1. o.

De festis. 1 2. q. 103. 4 ad 4. 2 2. q. 122. 4. et 147. 5. c. et q. 40. 4.

Fide credenda esse quæ nobis sunt evangelizata, et à conciliis et pontifice data. 2 2. q. 1. 9 et 10. et q. 5. 3.

Quæ sit fides justificans. 1 2. q. 113. 4. c. et ad 3.

Fidem non tolli aut amitti, amissâ per peccatum gratiâ, sed veram fidem remanere. 2 2. q. 4. 4. o. et q. 19. 5 ad 1. et q. 24. 12 ad 4.

Solâ fide non dimitti peccata. 3ª. q. 49. 1 ad 3.

Actum fidei sine charitate non esse meritorium. 1 2. q. 114. 4 ad 3. præcipuè. 2 2. q. 2. 9.

Gratiam dari etiam non prædestinatis. 1ª. q. 23. 6 ad 1. et q. 24. 3. o. et 2 2. q. 24. 11.

Requiri ex parte hominis aliquam præparationem sive dispositionem ad gratiam sive justitiam. 1 2. q. 112. 2. et q. 113. 3.

Neminem nisi per revelationem cognoscere posse se esse in gratia aut justitia constitutum. 1 2. q. 112. 5. o.

Jejunium non est contra libertatem fidelium. 2 2. q. 147. 3 ad 3 præcipuè.

Ad jejuniorum Ecclesiæ observantiam communiter omnes ligari, nisi rationale impedimentum eis adfuerit. 2 2. q. 147. 3 et 4.

Quatuor tempora una cum quadragesima esse jejunanda. 2 2. q. 147 5.

Jejunandas esse vigilias præcipuarum festivitatum 2 2 q 147 5. c.

Imagines Christi et sanctorum cur in ecclesia. 2 2. q 94 2 ad 1

Imago Christi et sanctorum adoranda. 3ª. q. 25 3

Indulgentiæ quid valeant. Suppl. q. 25.

Justificatio impii consistit in remissione culpæ et infusione gratiæ ac justitiæ atque detestatione peccati 1 2 q 113 4. et 2 et 5 o.

Justos posse peccare et Spiritum sanctum amittere. 1ª q 20 4 ad 5. 1 2. q. 106 2 ad 2 2 2. q. 24 11 et q 189. 10 ad 1. et 3ª. q. 22. 5 ad 2.

Justificatum non solum teneri ad credendum, sed etiam ad præcepta Dei et Ecclesiæ observanda. 1 2. q. 71 6 ad 4. et 96. 5. o. et q. 98. 5. c. princ et q 100. 10 ad 1.

Justificato præcepta non esse ad observandum impossibilia 1 2 q. 109 4 2. et 2 2. q. 53. 2 ad 1. et 6 ad 1. et 2 2. q. 44. 6 ad 1.

Lex humana obligat in foro conscientiæ. 1 2. q. 96. 4. et 2 2. q. 12. 2.

Liberum habet homo arbitrium. 3ª. q. 83. 1.

B Maria est vera mater Christi, et proinde etiam vera mater Dei dicenda est. 3ª. q. 35. 3 et 4.

B Maria præ cæteris sanctis omnibus honoranda et adoranda, cultu scilicet hyperduliæ. 3ª. q. 25 5 c. f. et ad 1.

D. B. Maria tenet Ecclesia nullum unquam actuale peccatum, ne veniale quidem ab ea admissum esse. 3ª. q. 27. 4. o.

Matrimonium est sacramentum novæ legis. Suppl. q. 42.

Matrimonium non esse nunc homini præceptum 2 2. q. 152 2 ad 4.

Clericos in sacris ordinibus constitutos vel regulares castitatem solemniter professos non posse matrimonium contrahere, contractumque ab eis validum non esse. Suppl. q. 53. o. et 2 2. q. 88. 4 ad 1.

Adulterio non dissolvi matrimonium. Suppl. 4. 62. o.

Miracula non esse dæmonis præstigias. 2 2. q. 178. et 3ª. q. 43. 2 ad 3.

Missæ sacrificium. 2 2. q. 85. et 3ª. q. 83.

Missæ canonem et cætera quæ in eadem dicuntur, maximam pietatem ac sanctitatem redolere, mentesque offerentium in Deum erigere. 3ª. q. 83. 4. o.

Missæ sacrificium esse offerendum in domibus et vasis ad hoc consecratis. 3ª q 83. 3. o.

Missæ cæremonias esse admodum convenientes. 3ª. q. 83. 5. o.

Non necessariò omnia evenire. 1ª. q. 19. 8. o. et q. 22. 4. et 1 2. q. 10. 4.

Opera nostra omnia non esse peccata. 1 2. q. 18 9. 19. et q 20.

Opera bona esse meritoria vitæ æternæ. 1 2. q. 114. 3. o.

Opera bona promereri augmentum charitatis et gratiæ 1 2. q. 114. 8.

Bona opera requiri ad beatitudinem consequendum. 1 2. q. 3. 7. o.

Recte spe præmii et timore pœnarum Deum à nobis diligi atque coli. 2 2. q. 27. 3. o.

Orandos esse sanctos. 22. q. 83. 4. Suppl. q. 72.

Orandum pro mortuis. Suppl. q 71.

Ordo est sacramentum novæ legis. Suppl. q. 34 3. o.

Ordinis sacramento constitui peculiares in ecclesia Dei sacerdotes. Suppl. q 34.

Soli episcopi habent potestatem ordinandi. Suppl 38 1.

Originali peccato infectos nasci infantes. 1 2. q. 81. 1. o. et 3. o.

Parvulos Christianorum non nasci filios Dei. 1 2 q. 81 3 ad 2.

Pœnitentiam esse sacramentum, idque novæ legis 3ª q 84. 1. et 7

Pœnitentiam esse secundam post naufragium tabulam. 3ª. q. 84. 6. o.

Pœnitentiæ sacramentum esse omnibus relapsis ad salutem necessarium. 3ª. q. 84. 5. o.

Verba Domini, Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, etc., esse intelligenda de potestate remittendi et retinendi peccata. 3ª. q. 84. 3 ad 5.

In sacramento pœnitentiæ non totam pœnam simul cum culpa remitti, sed virtute clavium sublatâ pœnâ æternâ, pœnam temporalem plerumque exsolvendam remanere. 3ª. q. 86. 4. o.

Tres esse partes pœnitentiæ. 3ª q. 90. o.

De primatu Petri. Suppl. q. 40. 6. et 2 2. q. 39. c. et 3ª. q. 8. 6. c.

Omnes illos schismaticos esse qui summo pontifici subesse renuunt. 2 2. q. 39. c. f. et Suppl. q. 40 6.

Pontificis est fidei symbolum ordinare, exortasque hæreses refutare. 2 2. q. 1 10.

Ad summum pontificem pertinet synodum convocare, et ejus sententiam confirmare. 2 2. q. 1 10. c. f. et ad 2.

Summum pontificem gerere plenariè vicem Christi in tota Ecclesia, ideòque habere plenitudinem potestatis dispensandi in omnibus dispensabilibus votis. 2 2. q. 88 12 ad 3.

Purgatorium esse animarum, easque vivorum suffragiis adjuvari. Suppl q 69 7 o. et q. 71. et 3ª q. 52 8. et 2 2. q. 83. 11 ad 3.

Religiosorum statum esse perfectum. 2 2. q. 186.

Reliquiæ sanctorum sunt honorandæ. 3ª. q. 25. 6.

Sacramenta esse ad salutem necessaria. 3ª. q. 65. 1.

Sacramenta conferre gratiam. 3ª. q. 62.

Sacramenta novæ legis sunt septem. 3ª. q. 65. 1.

In tribus sacramentis imprimi characterem. 3ª. q 65. 1. et 6.

Sanctos qui sunt in patria, orare pro nobis. 2 2. q. 83. 11. o.

Scripturam sacram esse obscuram et difficilem. 1ª. q. 1. 9 ad 2. et 2 2. q. 1. 9 ad 1.

Templa erigi Deo in honorem sanctorum. 2 2. q. 85. 2 ad 3.

Timor servilis bonus est, et à Spiritu sancto profectus. 2 2. q. 19. 4.

Virginitas est virtus excellentior matrimonio. 2 2. q 152. 4.

Voti obligatio. 2 2. q 88.

Vota virginitatis et paupertatis rectè et utiliter Deo fieri. 2 2. q. 88. 4.

INDEX QUINTUS

LOCORUM SEU DOCTRINARUM,

QUÆ ERUDITE ET PIE A SANCTO THOMA IN SUMMA VARIIS LOCIS TRACTANTUR,

RECTÈ UTILITERQUE AD SINGULORUM DOMINICORUM ATQUE ALIORUM FESTORUM DIERUM EPISTOLÆ EVANGELIIQUE EXPLICATIONEM, A VERBI DIVINI CONCIONATORIBUS ADHIBERI POSSUNT.

PROPRIUM DE TEMPORE.

DOMINICA Iª ADVENTUS.

EPIST. ROM. XIII.

Cùm credidimus. De fide. 2 2. q. 1. et sequentibus.

An credere sit necessarium ad salutem. 2 2. q. 2. a. 3. o.

An credibilia sint per certos articulos distinguenda. 2 2. q. 1ª. a. 6.

An hi articuli fidei convenienter enumerentur. 2 2. q. 1. a. 8.

An convenienter in symbolo fidei ponantur. Ubi supra. a. 9.

Fide credenda esse quæ nobis sunt evangelizata, et à conciliis atque pontifice definita. 2 2. q. 1. 9. 10. et q 5. 3.

Noæ præcessit. De veteri et nova lege. 1 2. q. 107.

Non in comessationibus et ebrietatibus. De gula. 2 2 q 148. De ebrietate. 2 2. q. 150.

Non in cubilibus et impudicitiis. De castitate. 2 2. q 151. De luxuria. 2 2. q. 153.

In contentione et æmulatione. De discordia. 2 2. q. 37 De contentione. 2 2. q. 38. De invidia. 2 2. q. 36.

Induimini Dominum Jesum. Quomodo quis dicatur induere Christum. 3ª. q. 69. 9 ad 1.

EVANG. LUC. XXI.

Erunt signa in sole. De signis quæ præcedent judicium. Suppl. q. 73. Quomodo sol et luna et stellæ dicantur non dare lumen suum. Suppl. q. 73. 2. o.

Nam virtutes cœlorum movebuntur. Quomodo virtutes cœlorum Domino veniente commovebuntur Suppl. q. 73 3. o.

Filium hominis venientem. De judicio generali. Suppl. q. 88. 89 et 90. et 3ª. q 59 5. De potestate judiciaria. 3ª. q 59 An judiciaria potestas sit specialis attribuenda Christo 3ª. q. 59. 1. An hæc se extendat ad omnes res humanas et angelicas 3ª q. 59. 4. et 6

Cum potestate magna. An reprobi videntes hanc potestatem cognoscent eum esse Deum. Suppl. q. 90. 3. Vide Evangelium in die Palmarum.

DOMINICA IIª ADVENTUS.

EPIST. ROM. XV.

Quæcumque scripta sunt. De necessitate sacræ Scripturæ, ejusque natura, qualitate, atque sensu. 1ª. q. 1. o.

An Scriptura sacra ex omni sui parte sit vera. 2 2 q. 110. 3 ad 1.

Sapere in alterutrum. De discordia fugienda 2 2. q. 38.

Christum ministrum fuisse circumcisionis. An ergo Christus solis Judæis, et non gentibus debuerit prædicare. 3ª. q. 42. 2. o.

Gentes autem super misericordia honorare. An ergo conversio Judæorum sit attribuenda tantum justitiæ et veritati, gentium autem soli misericordiæ Dei. 1ª. q. 21. 4 ad 2.

EVANG. MATTH. XI.

Tu es qui venturus. An Joannes dubitaverit Christum esse verum Messiam promissum in lege et prophetis. 2 2. q. 2. a. 7 ad 2.

Qui non fuerit scandalizatus. De fide. 2 2. q. 1ª. et seq.

De fide nuda et charitate formata. 2 2. q. 6. a. 3.

An explicitè credere mysterium Christi non sit de necessitate salutis. 2 2. q. 2 a. 7 o.

Hominem mollibus vestitum. An circa exteriorem cultum possit esse virtus et vitium. 2 2. q 169 1. o.

An prælati Ecclesiæ et sacerdotes peccent utendo pretiosis vestibus, præsertim in ministerio altaris. 2 2 q 169 1 ad 2.

An religiosi mendicantes et religiosi alii peccent utendo vestibus vilioribus. Ubi supra.

An ornatus mulierum semper sit cum peccato mortali. 2 2. q. 169. 2.

An mulieres sine peccato nudatis capillis possint incedere. 2 2. q. 169. 2 c

An mulieres possint uti figmentis in facie ad secolorandum absque peccato. 2 2. q. 169. 2 ad 2.

An liceat mulieri uti veste virili, vel è contra. Ubi supra. a 2 ad 3.

De cultu exteriori vide plura in evang. Dominicæ 4ª. post octav. Pentecost.

Et plusquam prophetam. An Joannes fuerit excellentior propheta quam Moyses. 2 2. q. 174. 4 ad 3.

Quomodo B. Joannes fuerit plusquam propheta. 3ª. q. 38. 4 ad 2.

Qui præparabit viam tuam ante te. Quomodo Ioannes præparaverit viam Domini Christi. 3ª. q. 38. 4. o. 2 ad 2. 3. o.

DOMINICA IIIª ADVENTUS.

EPIST. AD PHIL. IV.

Gaudete. De gaudio. 2 2. q. 28. o. De vitiis gaudio oppositis 2 2. q. 35 et 36.

Modestia vestra. De modestia. 2 2. q. 160. De speciebus modestiæ. 2 2. q. 161 et seq.

Dominus enim prope est. Quomodo Deus dicatur esse ubique et in omnibus rebus per essentiam, potentiam, et præsentiam. 1ª. q. 8. a. 2 et 3.

Quomodo specialiter dicatur esse in rationali creatura. 1ª. q. 8. 3. c.

Quomodo dicatur specialiter esse in sanctis. 1ª. q. 8. 3. c. et ad 4.

In omni oratione. De oratione. 2 2. q. 83.

Nihil solliciti sitis. An illicitum sit habere sollicitudinem de temporalibus rebus. 2 2. q. 55. 6. o

An aliquis debeat sollicitus esse futurorum. 2 2. q. 55. 7. o. Vide evang. Dominicæ. 15. post octav. Pentecost.

Et pax. De pace. 2 2. q. 29. o.

EVANG. JOANNIS I.

Et confessus est et non negavit. De humilitate. 2 2. q. 161.

De gradibus humilitatis; ubi supra. a. ult.

De virtute veritatis, id est veracitatis. 2 2. q. 109. o.

De mendacio. 2 2. q. 110. An mendacium sit peccatum. 2 2. q. 110. 3. o.

Quid ergo baptizas. De baptismo Joannis. 3ª. q. 38.

De baptismi sacramento. 3ª. q. 68. De lege et gratia 1 2. q 109.

Neque propheta. De prophetia. 2 2. q. 171 et seq.

Cujus ego non sum dignus. De perfectione Dei. 1ª. q. 4. o.

DOMINICA IVª ADVENTUS.

EPIST. I. CORINTH. IV.

Ut ministros Christi. De sacramento ordinis. Suppl. q. 34 et seq. De discrimine, potestate, ac privilegiis episcoporum ac sacerdotum. Suppl. q. 40. 6. et 2 2. q. 87. 4 ad 2. præcipuè.

Hic jam quæritur. De judicio, præsertim temerario, vitando. 2 2. q. 60. 2 et 3.

Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc justificatus sum. An homo non possit scire se habere gratiam. 1 2. q. 112. 5. o.

Illuminabit abscondita. De libro vitæ. 1ª. q. 24.

An post resurrectionem cognoscet quilibet omnia peccata quæ fecit. Suppl. q. 87. 1. o. An quilibet poterit tunc legere quæ sunt in conscientia alterius. Suppl. q. 87. 2. o.

An ea quæ sunt humanæ naturæ in Christo possint dici de homine Christo, et contra. 3ª. q. 16. o. et præcipuè a. 4.

EVANG. LUC. III.

Prædicans baptismum pœnitentiæ. De baptismo Joannis. 3ª. q. 38. c.

In remissionem peccatorum. An baptismus Joannis contulerit gratiam. 3ª. q. 38. 3. o.

Et venit in omnem regionem Jordanis. Quare S. Joannem docuit austeram vitam ducere, non Christum. 3ª. q. 40. 2 ad 1.

Et videbit omnis caro salutare Dei. De incarnatione. 3ª. q. 1. et s. De Christi conversatione. 3ª. q. 40. o.

IN DIE NATIVITATIS CHRISTI.

EPIST. TIT. III.

Apparuit benignitas et humanitas. De infinita Dei bonitate. 1ª. q. 6. et q. 7. et 3ª. q. 1. a. 2.

Non ex operibus quæ fecimus nos. An ergo homo non possit mereri vitam æternam. 1 2. q. 114. 3. o.

Sed secundùm misericordiam suam. De Dei misericordia. 1ª. q. 21.

Quomodo vita æterna sit gratia sive misericordia. 1 2. q. 114. 3 ad 2.

Quomodo nascamur omnes filii iræ et peccato obnoxii. 1 2. q. 81. 1 et 3.

Per lavacrum regenerationis. Cur Christus voluerit dare hominibus gratiam susceptione sacramentorum. 3ª. q. 61. 1. o.

Quomodo baptismus dicatur lavacrum regenerationis. 3ª. q. 66. 1 ad 1. et a. 9. c. et 3.

EVANG. LUC. II.

Exiit edictum. Cur Christus Cæsare Augusto describente universum orbem nasci voluit. 3ª. q. 35. 8 ad 1.

Cur Christus non statim post peccatum Adæ incarnatus est. 3ª. q. 1. a. 3.

An non debuerit differre incarnationem usque ad finem mundi. 3ª. q. 1. a. 6.

Quæ vocatur Bethlehem. Cur Christus voluit in Bethlehem nasci. 3ª. q. 35. 7. o.

Cur dicat propheta : De Sion exibit lex, et verbum Domini de Hierusalem, cùm non sit natus in Hierusalem, sed in Bethlehem. 3ª. q. 35. 7 ad 1.

An Christus convenientiùs non fuisset natus Romæ, quæ erat domina orbis, ut ejus fides innotuisset universo orbi. 3ª. q. 75. 7 ad 3.

Maria desponsata sibi. Quare Christus voluit nasci de virgine desponsata 3ª. 1. 29. 1.

Et peperit filium. An fuit conveniens nasci

Christum temporaliter, qui ab æterno natus erat et perfectus. 1 2. q. 35. 2.

Cur Christus voluit de fœmina nasci. 3ª. q. 31. 4.

An B. Maria semper virgo fuerit vera mater Christi. 3ª. q. 35. 3.

An possit dici Dei mater. 3ª. q. 35. 4.

An in partu dolores aliquos pertulit. 3ª. q. 35. 6.

Primogenitum. An B. Maria cùm Christus dicatur filius ejus primogenitus, post Christum alios habuerit filios. 3ª. q. 28. 3 ad 4.

Et pannis eum involvit. An ibi fuerit aliqua obstetrix ad levandum puerum. 3ª. q. 35. 6 ad 2.

Cur Christus in hoc mundo voluerit pauperem vitam ducere. 3ª. q. 40. 3. c. præcipuè.

Et ecce angelus Domini. An Christi nativitas debuit annuntiari per angelos. 3ª. q. 36. 5.

Ecce evangelizo vobis, scilicet pastoribus. An non fuerit superfluum nativitatem Christi annuntiari pastoribus, cùm ante fuerat ea annuntiata B. Mariæ, et ejus marito Joseph, et in ore duorum stet omne verbum. 3ª. q. 36. 2.

An angelus non debuisset potiùs nativitatem Christi nuntiare sacerdotibus in templo, qui noverant legem, quàm pastoribus. 3ª. q. 36. et o. et 4.

Quia natus est vobis salvator. De incarnationis mysterio. 3ª. q. 1 et seq.

IN DIE S. STEPHANI.

EPIST. ACT. VI.

Stephanus autem plenus gratiæ et fortitudinis. De officio diaconorum. Suppl. q. 37. 3 et 4. De dono fortitudinis. 2 2. q. 123.

An plenitudo gratiæ non sit propria Christo. 3ª. q. 7. art. 9. 10. o.

Prodigia et signa. De miraculis. 2 2. q. 178.

Disputantes cum Stephano. An cum infidelibus publicè sit disputandum. 2 2. q. 10. 7.

Vos semper Spiritui sancto restitistis. De peccato in Spiritum sanctum. 2 2. q. 14. o.

An B. Stephanus dixerit Judæis contumeliam. 2 2. q. 72. 2 ad 2.

Jesum stantem. Quomodo vidit Jesum stantem, cùm jam ascendisset et sederet ad dexteram Dei Patris. 3ª. q. 58. 1 ad 3.

Video cœlos apertos. Quibus cœlum aperiatur. 3ª. q. 49. 5 ad 5.

Domine, ne statuas illis hoc peccatum. De perfecta inimicorum dilectione. 2 2. q. 25. 6.

EVANG. MATTH. XXIII.

Ecce ego mitto ad vos, etc. et ex eis occidetis. De ingratitudine. 2 2. q. 107. o.

De martyrio. 2 2. q. 107.

De confessione fidei. 2 2. q. 3.

Ut veniat super vos omnis sanguis. An ergo aliquis puniatur pro peccato alterius. 1 2. q. 87. 8. o.

Quoties volui congregare. An voluntas Dei non semper impleatur. 1ª. q. 19. 6. et 11.

De duplici Dei voluntate, signi et beneplaciti. Ibidem.

IN DIE JOANNIS APOST. ET EVANG.

EPIST. ECCL. XV.

Qui timet Deum. De dono timoris. 2 2. q. 19. De quadruplici timore, ubi supra. a. 2.

Et firmabitur in illo et non flectetur. An homo in gratia constitutus non possit ea excidere. 1 2. q. 19. 10. o. et 2 2. q. 24. 11.

Spiritu sapientiæ. De dono sapientiæ. 2 2. q. 45.

Et intellectûs. De dono intellectûs. 2 2. q. 8. 49. 2.

In medio ecclesiæ aperiet os ejus. An concionator neglecto studio proprio confidet in solo divino auxilio et assistentia atque directione in verbi Dei prædicatione. 2 2. q. 53. 4 ad 1.

EVANG. JOAN. XX.

Quem diligebat Jesus. Utrùm Christus magis dilexerit Joannem quàm Petrum? 1ª. q. 20. 4 ad 2.

Tu me sequere. De vita contemplativa. 2 2. q. 180 et seq.

De statu perfectionis. 2 2. q. 184.

Quod discipulus ille non moritur. An omnes morientur. 1 2. q. 81. 3 ad 1.

An mors sit pœna primorum parentum. 2 2. q. 164. 1.

DE INNOCENTIBUS.

EPIST. APOCAL. XIV.

Habentes nomen ejus. De causa martyrii. 2 2. q. 124. 5.

An sola fides vel potiùs omnium virtutum opera, ut in Deum referuntur, sint causa martyrii. Ibidem.

Et cantabant quasi canticum novum. Quod sit istud canticum novum quod martyres et virgines tantùm cantant. 2 2. q. 252. 5 ad 3.

De aureola martyrum. Suppl. q. 96. 6.

Hi sequuntur agnum. Quomodo quis dicatur agnum sequi quocumque ierit. 2 2. q. 132. 5 ad 3.

EVANG. MATTH. II.

Angelus Domini apparuit in somnis Joseph. An Joseph ita excellentem apparitionem angeli habuerit, sicut B. Maria. 3ª. q. 30. 3 ad 2.

Et fuge in Ægyptum. De defectibus Christi. 3ª. q. 14 et 15.

Et mittens occidit omnes pueros. An innocentes pueri fuerint martyres. 2 2. q. 124. 1 ad 1.

Abimatu et infra. Quare Herodes occiderit omnes pueros qui nondum excesserant secundum annum ætatis suæ. 3ª. q. 36. 6 ad 3.

De tribus baptismatis. 3ª. q. 66. 11.

De baptismo parvulorum. 3ª. q. 68. 9.

Utrùm baptismus auferat omnes pœnalitates. 3ª. q. 69. 4.

DOMINICA INFRA OCTAVAM NATIVITATIS.

EPIST. AD GAL. IV.

Sub elementis mundi hujus servientes. An

lex vetus erat lex servitutis et mortis. 1 2. q. 107 1 c. et ad 2. et q. 91. 5 c. f.

At ubi venit plenitudo temporis. An Christus fuerit congruo tempore natus. 3ª. q. 25. 8. o

Misit filium. De missione divinæ personæ. 1ª. q 43 o

Factum ex muliere. An Christus sumpserit carnem ex Maria 3ª. q. 31 2 et 4.

Muliere. An ergo B. Maria non fuerit virgo in concipiendo Christum cum mulier consueto modo loquendi ea dicatur quæ à viro cognita est. 3ª q 28 1 ad 3.

Factum sub lege. An Christus fuerit conversatus secundum legem. 3ª. q. 40. 1. o. et 1 2. q. 102 2 ad 4.

Cur Christus in se legis onus sustinere voluerit. 3ª. q 37 1 c.

Ut adoptionem filiorum Dei. De adoptione filiorum Dei 3ª q. 23.

Quomodo Deus ex sua bonitate rationalem creaturam admittat ad beatitudinis hæreditatem. 3ª. q. 23. 1.

Quæ differentia sit inter filium Dei adoptivum et naturalem 3ª. q. 23 2. c.

Quomodo quis per gratiam et charitatem tantùm efficiatur filius adoptivus Dei. 3ª. q. 23. 3. c. fi.

De adoptione vide plura in epist. Dominicæ octav. post octav. Pentecost.

EVANG. LUC. II.

Positus est hic in ruinam. De scandalo. 2 2 q. 43. o.

An scandalum passivum possit inveniri sine activo, et contra 2 2. q. 43. 1 ad 1.

Et tuam ipsius animam pertransibit gladius Quis sit iste gladius qui animam B. Mariæ pertransiit. 3ª. q. 27. 1 ad 2.

Et erat Anna prophetissa. Quomodo manifestata sit Christi nativitas Simeoni et Annæ. 3ª q 36. 5 o.

Quid significet quòd Simeon, qui expectabat consolationem Israel, ultimò Christum cognovit, et præcesserunt eum magi et pastores, qui Christi nativitatem non ita sollicitè expectabant. 3ª. q. 36. 6 ad 2.

A templo. An oratio requirat determinatum locum 2 2. q. 83 3.

Cur eligatur determinatus locus ad orandum. 2 2. q. 84 3 ad 2.

Cur adoremus versùs orientem potiùs quàm occidentem. 2 2. q. 84 3 ad 3.

Jejuniis De jejuniis. 2 2. q. 147.

Obsecrationibus. De oratione. 2 2. q. 83.

In civitatem suam Nazareth. Cur Nazareth dicitur civitas Christi cùm non in Nazareth, sed in Bethlehem natus sit. 3ª q. 35 7 ad 2.

Plenus sapientiâ. An in Christo non fuerit ignorantia. 3ª. q. 33. 7 ad 2.

IN CIRCUMCISIONE.

EPIST. TIT. II.

Apparuit gratia Dei. De manifestatione Christi nati. 3ª. q. 36. o.

Quomodo gratiâ Salvatoris apparuit iis quibus nativitas Christi non fuit manifestata. 3ª. q. 36. 1 ad 2.

Impietatem. De infidelitate. 2 2. q. 10. o.

Sobriè. De temperantia. 2 2. q. 141.

Justè. De justitia. 2 2. q. 58.

Piè. De religione. 2 2. q. 81.

Qui dedit semetipsum pro nobis. Quomodo Christus fuerat causa suæ passionis, et mortis. 3ª. q. 47. 1. c.

Ut nos redimeret ab omni iniquitate. An per passionem Christi simus liberati à peccato. 3ª. q. 49. 1.

An per passionem Christi simus liberati à pœna peccati. 3ª. 9. 49. 3.

Et mundaret sibi populum acceptabilem. An per passionem Christi simus Deo liberati. 3ª. q. 49. 1.

EVANG. LUC. II.

Postquam consummati sunt dies octo. Cur circumcisio differebatur usque ad octavum diem. 3ª. q. 70. 3 ad 3.

Ut circumcideretur. An circumcisio fuerit convenienter instituta. 3ª. q. 70. 2.

An conferebat gratiam justificantem. Ibid. 1.

De efficacia sacramentorum. 3ª. q. 62. 65.

Puer. Cur Christus voluerit circumcidi, cùm non contraxerit peccatum originale 3ª q 37. 1.

Cùm Christus ab initio suæ conceptionis, et maximè effundendo sanguinem suum pro nobis ipso die suæ circumcisionis meruerit nobis salutem æternam, cur pati in cruce et mori voluit. 3ª q 48. 1 ad 2. et q. 46. 1. o. et q. 47. 1 ad 3. fi.

An liceat nunc circumcidi. 2 2. q. 105. 1.

Et vocatum est nomen ejus Jesus An hoc nomen fuerit convenienter Christo impositum. 3ª. q. 37. 2. o

De nominibus Dei. 1ª. q. 13. o.

An alio modo poteramus salvari quàm per Christum. 1 2. q. 91. 5 ad 2. et 2 2 q. 2. ar. 7. c. et 3ª. q. 68. 1. c. princ. et q. 46. 1. 2. 3.

IN DIE EPIPHANIÆ.

EPIST. ISA. LX.

Illuminare. An sine gratia homo nullum verum possit cognoscere. 1 2. q. 109. 1.

An in statu innocentiæ primus homo habuerit omnium scientiam. 1ª. q. 94 3.

An pueri in statu innocentiæ mox nati habuissent perfectam scientiam et usum rationis. 1ª. q. 101. 1 et 2.

An ignorantia orta sit ex peccato. 1 2. q. 83. 3. o.

Quia venit lumen tuum. Quomodo Christus sit caput Ecclesiæ, atque in membra sua sensum et motum gratiæ influat. 3ª q. 80. 6. 1. art. o.

Quomodo Christus sit lumen et salus gentium. cùm per seipsum eis non prædicaverit. 3ª. q. 42 1 ad 1.

Et fortitudo gentium venerit tibi. An Christus etiam venerit ad salvandas gentes. 3ª. q. 36. 3. c ad 3. 42. 1. o. et q. 46. 4. c. in 3ª ratione.

De conversione gentium. 3ª. q. 55. 6 ad 3. et 2 2. q. 176. 1. c.

EVANG. MATTH. II.

In Bethlehem. Cur Christus voluit nasci in Bethlehem. 3ª. q. 35 7. o. et q. 46 10 ad 1.

Ecce magi. Quales fuerint hi magi. 3ª. q. 36. 5. c. ad 2. et 5. 8.

Ab oriente Unde venerant. 3ª. q. 36. 5 ad 5. et 5 ad 4. et 6 ad 5.

Jerosolymam Cur stella non duxit magos in Bethlehem ubi Christus erat natus. 3ª. q. 36. 8 ad 5.

Dicentes ubi est qui natus. Cur magi non timuerunt vivente rege Judæorum alium adnuntiare regem natum. 3ª. q. 36 8 ad 2.

Cur in Christi nativitate stella nova in cœlo apparuit. 3ª. q. 44. 2 ad 3.

Stellam ejus Qualis stella fuerit quæ magis apparuit. 3ª. q. 36. 7. o

An fuerit creata in principio mundi tanquam una de cœlestibus stellis Ibidem.

An fuerit hæc stella cometa. 3ª. q. 36. 7 ad 3.

Quo tempore stella hæc magis apparuit. 3ª. q. 56. 6 ad 3

Ejus. An stella hæc fuerit certum signum nativitatis Christi. 3ª. q. 36. 5 ad 4.

In Oriente. An magis existentibus in Oriente stella hæc apparuit existens in terra Judæ; vel potiùs in Oriente, præcedens eos usque in Judæam. 3ª. q. 36. 7. c.

Cùm non gentes orientales tantùm, sed etiam occidentales ex aliis mundi partibus salventur per Christum, cur solùm in Oriente hæc stella apparuit. 3ª. q. 36 3 ad 3.

Venimus adorare eum. An magi convenienter venerint ad Christum adorandum. 3ª. q. 36. 8. c.

Quo tempore post Christi nativitatem venerint. 3ª. q. 36 6. c. et ad 3.

Cur Herodes et omnis Jerosolyma turbata. 3ª. q. 36. 2 ad 3.

Antecedebat eos usque dum veniens, etc. An, cùm distinctè domum, in qua Christus natus erat, demonstrarit hæc stella, fuerit terræ vicina. 3ª. q. 36. 7. c.

Adoraverunt eum. De adoratione Christi. 3ª. q. 35

Obtulerunt ei munera, aurum, etc. An his muneribus confiteantur Christum natum nullam regalem dignitatem præ se ferentem, verum Deum et hominem. 3ª. q. 36. 8 ad 3.

DOMINICA INFRA OCTAVAM EPIPH.

EPIST. ROM. XII.

Exhibeatis corpora vestra hostiam sanctam. An oblatio corporis per bona opera, ut jejunium, continentiam, martyrium, etc., facta sit sacrificium 2 2. q 85. 3. c. et ad 2.

De partibus temperantiæ. 2 2 q. 144. et seq.

Ut probet s quæ sit voluntas Dei bona. An liceat dubitare et probare, utrùm voluntas Dei sit bona 2 2. q. 97. 2 ad 2.

Non plus sapere quàm oportet. An circa contemplationem sapientiæ sit sapor, et præsertim sobrietas. 2 2. q. 149 1 ad 1.

De humilitate et superbia. 2 2. q. 161 et 162.

Unicuique sicut Deus divisit mensuram fidei. An fides sit homini à Deo infusa. 2 2 q. 6. 1. o.

An in uno inveniatur major quàm in alio. 2 2. q. 5. 4. o.

Sicut in uno corpore multa membra habemus. Cùm anima intellectiva sit una forma, cur componitur ex diversis partibus. 1ª. q. 76. 5 ad 5.

Ita multi unum corpus sumus in Christo. An in ecclesia non debeat esse diversitas officiorum et statuum. 2 2. q. 183. 2. o.

EVANG. LUC. II.

Secundùm consuetudinem diei festi. De solemnitatibus variis veteris legis, earumque institutione atque significatione. 1 2. q. 102. 4 ad 10.

Quæ festivitates novi Testamenti successerint festivitatibus veteris Testamenti. 1 2. q. 103. 4 ad 4.

De observatione sabbathi et Dominicæ. 2 2. q. 122. 4.

Et non cognoverunt parentes ejus. Quâ ratione Joseph dicatur pater Christi 3ª. q 28. 1 ad 1.

Interrogantem eos. Cur doctores interrogabat Jesus, cùm ab eis nihil discere vellet. 3ª. q. 12. 3 ad 1.

Super prudentia et responsis ejus. De scientia Christi 3ª. q. 10 q. 11. et q. 12.

Et erat subditus illis. De pietate erga parentes. 2 2. q. 101.

De obedientia. 2 2. q. 104.

Et mater ejus conservabat omnia verba hæc. Quomodo B Maria habuerit sapientiæ usum in contemplando. 3ª. q. 27 5 ad 3.

Proficiebat sapientia An Christus in scientia profecerit, et an aliquid didicerit. 3ª. q. 9. o. et a. 4. præcipuè. et q. 12. 2.

Et gratia. Quomodo potuit proficere in gratia, cùm à principio habuerit plenitudinem gratiæ. 3ª. q. 7. a. 12.

DOMINICA IIª POST EPIPHAN.

EPIST. ROM. XII.

Habentes donationes secundùm gratiam differentes. Quomodo plenitudo gratiæ, quæ in Christo sicut in capite adunatur, ad membra ejus diversimodè redundet. 2 2. q. 183. 2. c. De donis. 1 2. q. 68.

De gratiis gratis datis. 1 2. q. 111. 1 et 4. et 5.

Prophetia. De prophetia. 2 2. q. 171. et tribus sequentibus.

An prophetia possit esse naturalis. 2 2. q. 162. 1. o.

Sine simulatione. An simulatio sit peccatum. 2 2. q 111. 1. o.

Honore invicem prævenientes. An ergo honor non propriè debeatur superioribus. 2 2. q. 103 2. o. et præcipuè ad 3.

Spe gaudentes An ergo gaudium sit effectus spei et non charitatis 2 2 q 28. 1.

Benedicite persequentibus vos An quis ex necessitate charitatis debeat inimico suo signa et affectus dilectionis exhibere. 2 2. q. 25. 9. o.

An debeamus pro inimicis orare. 2 2. q. 83. 8. o.

Nolite maledicere An ergo alicui maledicere non liceat. 2 2. q. 76. 1. o. et ad 1. breviter.

EVANG. LUC. II.

Nuptiæ factæ. De matrimonii sacramento. Suppl. q. 41. et seq.

An conferat gratiam. Suppl. q. 42. 3.

An actus matrimonialis semper sit peccatum. Suppl. q. 41. 3.

An sit meritorius. Suppl. q. 41. 4.

An virginitas non sit excellentior matrimonio. 2 2. q. 122. 4.

De bonis matrimonii. Suppl. q. 49. o.

Dicit mater Jesu ad eum. An B. Virgo, secundùm temporalem nativitatem Christi, possit dici mater ejus. 3ª. q. 35. 3. o.

Nondum venit hora mea. Quo tempore Christus inceperit miracula facere et convenienti tempore fuerit passus. 3ª. q. 45. 3.

Dicit ei Jesus : Implete hydrias aquâ. De miraculis Christi. 3ª. q. 43. o.

Bonum vinum ponit. Cur architriclinus aquam conversam in vinum, vocat vinum bonum. 3ª. q. 44 3 ad 3.

Hoc fecit Jesus initium signorum in Cana Galileæ. An hoc fuerit simpliciter omnium primum. 3ª. q. 45. 3. o. et q. 56. 4 ad 3.

Vide Evang. Dominicæ 4. Quadr.

Et manifestavit gloriam suam. An miracula Christi erant sufficientia ad ostendendam ejus divinitatem. 3ª. q. 43. 4. o.

Et crediderunt in eum discipuli. An ergo hoc miraculo de conversione aquæ in vinum exhibito, tum demùm discipuli Christi crediderint. 3ª. q. 43. 3 ad 3.

DOMINICA IIIª POST EPIPHAN.

EPIST. ROM. XII.

Nolite esse prudentes apud vosmetipsos. An cùm quis sit prudens apud semetipsum, id est sibi tribuit quod à Deo habet, incidat in superbiam. 22. q. 162. 4.

An vera prudentia sit in peccatoribus. 2 2. q. 47. 13. o.

An vera prudentia sit in omnibus habentibus gratiam. 22. q. 47. 14.

An vera prudentia insit nobis à natura. 2 2. q. 47. 15.

Sed etiam coram hominibus. An velle placere hominibus sit peccatum. 2 2. q. 115. 1 ad 1.

Cum omnibus hominibus pacem habentes. In quibus rebus et cum quibus hominibus habeatur vera pax 2 2. q. 29. 2 ad 3.

Non vos defendentes. An ergo non liceat se defendere si opus sit. 2 2. q. 40. 1 ad 2. et q. 64. 7 ad 5. et 188. 3 ad 1.

Et an non liceat occidere aliquem se defendendo. 2 2. q. 64. 7. o.

Mihi vindictam. Si vindicta sit soli Deo tribuenda, an ergo non sit homini licita. 22. q. 180. 1 ad 1. præcipuè.

Sed et si esurierit inimicus. An esurienti inimico quis teneatur dare cibum. 22. q. 24. 9. c.

EVANG. MATTH. VIII.

Ecce leprosus. Cur per lepram significetur hæresis. 1 2. q. 102. 5 ad 4.

De hæresi. 2 2. q. 11. An hæresis sit circa ea quæ sunt fidei. 2 2. q. 11. 2.

An hæretici sint tollendi. 2 2. q. 11. 3.

An ab Ecclesia recipiendi. 2 2. q. 11. 4.

An hæreticus possit dici fidelis, sive habere fidem de articulis circa quos non errat. 2 2. q. 5. 3.

Adorabat eum. De adoratione Christi. 3ª. q. 25.

Tetigit eum. An Dominus tangendo leprosum non violaverit legem. 1 2. q. 107. 2 ad 4.

Cur Dominus tetigit leprosum, cùm solo verbo potuerit eum sanare. 3ª. q. 44. 3 ad 2.

Vide nemini dixeris. Cur Dominus præcepit leproso jam sanato ne cui dicat, cùm non fuerit mens aut voluntas ejus ut taceret. 22. q. 104. 4 ad 1. 3ª. q. 43. 4 ad 2. et q. 44. 3 ad 4.

Vade et ostende te sacerdoti. Cur Dominus jam mundatum à lepra mittebat ad sacerdotem. 1 2. q. 102. 3 ad 7. et 103. 2 ad 2. et ad 3.

De doctrina sacerdotum legalium et sacerdotum Christi. Suppl. q. 39. 1.

Domine, non sum dignus. Uter magis honoravit Deum centurio dicens se non esse dignum, an verò Zachæus qui fecit se dignum. 3ª. q. 80. 10 ad 3.

Et duo huic : vade, et vadit. De obedientia et inobedientia. 2 2. q. 103 et 105.

An subditi teneantur suis superioribus in omnibus obedire. 2 2. q. 104.

Quàm gratia sit Deo obedientia. 2 2. q. 104. 4.

Audiens autem Jesus miratus est Quomodo Christus miratus est, qui etiam antè sciebat fidem centurionis. 3ª. q. 15. 8. o.

Tantam fidem. An fides possit esse major in uno quàm in alio. 2 2. q. 5. 4. o.

In regno cœlorum. Cur cœlestis beatitudo regnum cœlorum dicatur. 1 2. q. 4. 7.

DOMINICA IVª POST EPIPHAN.

EPIST. ROM. XIII.

Nemini quicquam debeatis. Quæ debeamus superioribus nostris in dignitate constitutis, et ratione quorum ea debeamus 22. q. 102 2 ad 3.

Nisi ut invicem diligatis. De dilectione proximi. 2 2. q. 25. ar. 2 et 12.

Qui enim diligit proximum. Quando quis noster proximus est. 2 2. q. 44. 4. c.

Quæ sit ratio dilectionis proximi. 22. q. 25. 1. c. et 12 ad 3. et q. 44. 7. c.

Legem implevit. Si diligens proximum, totam legem impleat, an ergo lex solum unum præceptum contineat, s. de dilectione proximi. 1 2. q. 99. 1 ad 2. et q. 105. 2 ad 1. et 2 2. q. 14. 2 ad 4

An de charitate fuerant danda Domino præcepta. 1 2. q. 44. 2. o.

An sufficiant duo præcepta charitatis. 2 2. q 44. 3. o.

Nam non adulterabis. De singulis præceptis Decalogi. 2 2. q. 122. o. et 1 2. q. 100. ab art. 3. usque ad 12.

EVANG. MATTH. VIII.

Ascendente Jesu in naviculam. An Christus

assumpserit corpus carnale sive terrestre, cum ejus defectibus. 3ª. q 5. 2. o. et 14. 1. et seq.

Ita ut operiretur fluctibus, et erat illis ventus contrarius. An sit justum in hoc mundo justos affligi. 3ª. q. 21. 4 ad 2.

Cur peccatores prosperentur, et innocentes puniantur. 1 2 q. 87. 7 ad 2. et q. 100. 6 ad 3.

Quomodo universa æquè eveniant justo et improbo, bono et malo. 1 2. q. 114. 10 ad 4. Vide plura hac de re Evang. Dominicæ tertiæ post Paschæ.

Dicentes : Domine, salva nos, perimus. De timore qui fortitudini opponitur. 2 2. q. 125.

Modicæ fidei. An fides in uno sit major quàm in alio. 2 2. q. 5. 4. o.

Imperavit ventis et mari. An Christus fecerit miracula circa omnia elementa. 3ª. q. 44. 1 ad 3.

DOMINICA Vª POST EPIPHAN.

EPIST. COL. III.

Induite vos viscera misericordiæ. Quæ hominem maximè ad misericordiam excitare possunt. 2 2. q. 30. 1.

An defectus non sit ratio miserendi. 2 2. q. 30 2.

Quàm sit magna virtus misericordiæ. 2 2. q. 30. 4.

Modestiam. In quibus consistat modestia. 2 2. q. 160. 1 et 2.

Patientiam. Patientia quid. 2 2. q. 136. 1. c. fi.

An patientia sit maxima virtutum. 2 2. q. 136. 2. o.

Supportantes invicem. In quibus injuriis mali sint tolerandi. 2 2. q. 108. 1 ad 1. et ad 4.

Super omnia autem hæc charitatem habete. An charitas sit maxima inter virtutes theologicas. 1 2. q. 66. 6.

An sit simpliciter excellentissima omnium virtutum. 2 2. q. 23. 6. o.

Vinculum perfectionis. An perfectio christianæ vitæ non attendatur specialiter secundùm charitatem. 2 2. q. 184. 1. o. et 3ª. q. 46. 3. c. princ.

Omnia in nomine Domini. An bonitas voluntatis et operis dependeat ex bonitate finis. 1 2. q. 18. 7. o. et 8. o.

EVANG. MATTH. XIII.

Homini qui seminavit. Qualis debeat esse qui assumit officium prædicationis. 3ª. q. 41. 3 ad 1. et 2 2. q. 185. 1 ad 4.

Superseminavit zizania. De disputatione cum infidelibus. 2 2. q. 10. 7.

Zizania. Quid intelligatur per zizania. 2 2. q. 64. 2 ad 1.

Quid nomine tritici significetur. Ibidem.

Visimus et colligimus ea et ait non. An non liceat occidere homines peccatores. 2 2. q. 64. 2. o. ad 1. præcipuè et q. 208. 3. o.

An quando tota communitas, vel ejus major pars peccat, de ea vindicta sit sumenda. 2 2. q. 108. 1 ad 3.

An hæretici sint tolerandi. 2 2. q. 21 3. o.

An sint cogendi ad fidem. 2 2. q. 10. 8. o.

DOMINICA VIª POST EPIPHAN.

EPIST. I. THESS. I.

Gratias agimus Deo. De gratiarum actione 2 2 q. 106.

De oratione. 2 2. q. 83. art. 17. præcip.

An debeamus orare pro aliis. Ibid. art. 7.

De diuturnitate. art. 4.

A Deo electionem vestram. De Dei prædestinatione. 1ª. q. 23. o.

Expectare filium ejus. De adventu Christi ad judicium. Suppl. q. 89. et seq.

Quem suscitavit ex mortuis. De resurrectione Christi. 3ª. q. 55. et seq.

Qui eripuit nos a ventura ira. De modo quo passio Christi causavit nostram salutem. 3ª. q. 48 et 49.

EVANG. MATTH. XIII.

Parabolam hanc. Cur Christus docebat in parabolis. 3ª. q. 42. 3. c.

Homo seminavit in agro. Quomodo unus homo possit alium docere. 1ª. q. 107. 1. c.

Quod quidem minimum est. Cur Christus suam doctrinam non scripserit. 3ª. q. 42. 4. c.

Majus est omnibus oleribus. Christi doctrina præstantior est cæteris. 1ª. q. 1. 5. et 10.

Simile est regnum cœlorum fermento. Quid fermentum significet, tam in bonam quam in malam partem. 3ª. q. 74. 4. o.

Quod acceptum mulier abscondit. An Christus debuerit publicare suam doctrinam.

DOMINICA IN SEPTUAG.

EPIST. I. CORINTH. IX.

Nescitis quòd hi qui in stadio. De spe. 2 2. q. 17. 18.

An non requirantur aliqua opera hominis, ad hoc ut beatitudinem consequatur à Deo. 1 2. q. 3. 7. o.

An actus bonus habeat rationem meriti. 1 2. q. 21. 3. et 4. o. et 114. 3. o.

An æterna beatitudo sit objectum spei nostræ. 2 2. q. 17. 2.

An hæc spes sit certa. 2 2. q. 18. 4. o.

Sic currite ut comprehendatis. An Deus possit comprehendi à nobis. 1ª. q. 12. 7. o. et ad 1. præcipuè et 1 2. q. 4. 3 ad 1.

Nos autem incorruptam. An beatitudo hominis consistat in aliquo bono creato. 1 2. q. 2. 8. o.

An consistat in divitiis. 1 2. q. 3. 1. An beatitudo sit aliquid increatum. 1 2. q. 3. 1. o.

An consistat visione divinæ essentiæ. 1 2. q. 3. 8. o.

Quomodo beatitudo sit per se stabilis et constans. 1 2. q. 5. 3 ad 3.

An possit amitti. 1 2. q. 5. 4. o.

Castigo corpus. De jejunio. 2 2. q. 147. o. Ad quid assumatur jejunium. 2 2. q 147. 1. c. et 3. c. An sit in præcepto. 2 2. q. 147. 3. o. Vide plura de jejunio in Evang. Dominicæ primæ Quadrag.

Omnes sub nube fuerunt. Cujus signum est figura fuit protectio columnæ nubis et transitus maris Rubri? 3ª. q 70. 1 ad 2.

EVANG. MATTH. XX.

Conventione autem facta. An Deus constituat se nobis debitorem. 1 2. q. 114. ad 3. et 1ª. q. 21. 1 ad 3.

In vineam suam. De beatitudine. 1 2. q. 2. q. 3. q. 4. et 5. Suppl. 97.

De merito bonorum operum. 1 2. q. 114.

Pares illos nobis fecisti. An justitia Dei det æqualia in æqualibus. 1ª. q. 65. 2 ad 5. et 1ª. q. 23. 5 ad 3.

Murmurabant adversus patrem familias. An sancti in omnibus non approbent ordinationem atque dispositionem Dei, suam voluntatem sanctissimæ ejus voluntati conforment. 1 2 q. 19. 10. o. et q. 39. 2 ad 2. et 2 2. q. 104. 4 ad 3.

An beatitudo omni ex parte expleat et satiet appetitum hominis. 1 2. q. 2. 8. c.

An alicui beato desit aliquid bonum desiderandum. 1 2 q. 5. 2 ad 3.

Et ipsi singulos denarios. Si singuli accipiant denarium, qui quantitate à seipso non differt, an ergo unus non sit alio beatior. 1 2. q. 5. 2 ad 1. et 1ª. q. 12. 6 o.

Non facio tibi injuriam. An in Deo sit justitia. 1ª. q. 21. 1. o.

An in omnibus operibus Dei sit justitia et misericordia. 1ª. q. 21. 4. o

An non licet mihi quod volo. An in collatione munerum gratiæ habeat locum acceptio personarum. 2 2. q. 63. 2 ad 3 et ad 2. et 1 2. q. 98. 4 ad 2.

Multi sunt vocati, pauci verò electi. Quid sit electio? 2ª q. 23. 4. c.

An soli prædestinati eligantur. 1ª. q. 23. 4. o.

An omnes christiani non sint salvandi. Suppl. q. 99. 4. o.

DOMINICA IN SEXAG.

EPIST. II. CORINTH. XI ET XII.

Si quis extollitur. In quibus consistat jactantia 2 2. q. 112 1. c.

An jactantia sit peccatum mortale. 2 2. q. 112. 2. o.

An appetitus inanis gloriæ sit peccatum. 2 2. q. 131. 1.

Audeo et ego s. gloriari. An B. Apostolus se jactaverit. 2 2. q 132 2 c.

Quando quis laudabiliter gloriam suam appetat. 2 2 q 132. 1 ad 1. et ad 3.

Quando contumeliæ nobis illatæ non sunt à nobis sustinendæ 2 2. q 72 3. c. et ad 1

In carceribus Quando incarcerare est licitum, et quando illicitum. 2 2. q 65. 3. c.

Ter virgis sum. De afflictionibus justorum: supra in Evang. 5 Dominicæ post Epiphan. An omnis pœna sit propter aliquam culpam. 1 2. q. 87. 7 o

Sed quod non mentior. Quando juramentum sit adhibendum. 2 2 q 89. c. fi.

Et sic effugi manus ejus. An damnato ad mortem liceat sese defendere. 2 2 q. 69. 4.

An Paulus fuerit in raptu alienatus à sensibus. 2 2. q 125 4. o.

An anima Pauli fuerit totaliter à corpore separata. 2 2. q. 175. 5. o.

Sive in corpore, sive extra corpus. De raptu, 2 2. q 175.

Tertium cœlum. Quid nomine tertii cœli intelligatur. 1ª. q. 68. 4. c. fi.

Et audivit arcana verba An Paulus in raptu viderit divinam essentiam. 2 2. q. 175. 3. o.

An Paulus postquam vidit essentiam Dei, recordatus sit multorum quæ in ipso raptu viderat 1ª. q. 12. 9 ad 2.

Propter quod ter Dominum rogavi. Cur Paulus in hac sua oratione non fuerit exauditus 2 2. q 83. 15 ad 2.

Sufficit tibi gratia mea. De gratia et ejus effectu. 1 2. q. 109. et seq.

An Paulus per revelationem sciebat se habere gratiam. 1 2. q. 12. 5. c.

Nam virtus in infirmitate perficitur. Quomodo virtus in infirmitate perficiatur. 1 2. q. 55. 3 ad 3. et 2 2. q. 123. 1 ad 1.

EVANG. LUC. VIII.

Qui seminat semen. Quam sit magnum et Deo gratum verbum Dei populo prædicare ejusque avarum zelum habere. 2 2. q. 188 4. c. fi. præcipuè et q. 182. 2 ad 3. et q. 84. 7 et 8. et 3ª. q. 40. 1 ad 2.

Quomodo verbum Dei sit prædicandum. 2 2. q. 177. 1. c.

Centuplum. Quid significetur per fructum centuplum sive centesimum. 1 2. q. 70. 3 ad 2. et 2 2 q. 133 5 ad 2.

Qui habet aures audiendi audiat. An fides sit donum Dei. 2 2. q 6. 1. o.

Vobis datum est nosse, cæteris autem in parabolis. Cur Christus turbis in parabolis sæpe sit locutus, quarum apertam veritatem solis discipulis suis exponebat. 3ª. q. 42. 3. c. fi. et ad 3.

Ut videntes non videant. De cæcitate mentis. 2 2. q. 15.

Deinde venit diabolus. De impugnatione dæmonum. 1ª. q. 114. o.

An omnia peccata procedant ex tentatione diaboli. 1ª. q. 114. 3. o.

Et à sollicitudinibus et divitiis. Cur divitiæ sint impedimenta salutis, idque tribus ex causis. 2 2 q. 188. 7. c. princ.

Verbum affert fructum in patientia. De prædicatione. 2 2. q. 188. 4. et 3ª. q. 67. 1 ad 1. De doctrina Christi. 3ª. q. 42.

DOMINICA IN QUINQUAGESIMA.

EPIST. I. COR. XIII.

Si linguis hominum De dono linguarum et gratia sermonis. 2 2. q. 176 et q. 177.

Et angelorum. Quid nomine linguæ angelorum accipiatur. 3ª q. 107. 1 ad 2. fi.

De locutionibus angelorum 1ª. q. 107. o.

Et si habuero omnem fidem. De duplici fide, formata, et informi. An fides informis sit donum Dei. 2 2. q. 6. 2.

An fides informis et formata sint unus habitus fidei. 2 2. q. 4. 4. o.

Et si tradidero corpus meum An actus fidei, patientiæ, et fortitudinis non sint meri-

torii, nisi ex charitate procedant. 2 2. q. 114. 4 ad 3.

An sine charitate possit esse aliqua vera virtus. 1 2. q. 25. 7. o.

An charitas sit omnium aliarum virtutum forma. 2 2. q. 23. 7. o.

An charitas sit principium mercedis. 1 2. q. 114. 4. o.

Charitas patiens est, benigna est. Cùm charitas se extendat ad opera omnium virtutum, quomodo virtus est specialis. 2 2. q. 25. 4 ad 2.

Non quærit quæ sua sunt. An ergo ex charitate non debeamus nos magis diligere quàm proximum. 1 2. q. 26. 4 ad 3. et 2 2. q. 20. o.

Charitas nunquam excidit. An ergo charitas semel habita non possit amitti. 2 2. q. 24. 11. o.

An charitas maneat post hanc vitam in gloria. 1 2. q. 67. 6. o.

Suæ prophetiæ evacuabuntur. Cur et quomodo prophetiæ sint in patria evacuandæ. 2 2. q. 171. 4 ad 2.

Sive scientia destruetur. An virtutes intellectuales maneant post hanc vitam. 1ª. q. 89. 5 ad 1. et 1 2. q. 67. 2. o.

An fides maneat post hanc vitam. 1 2. q. 67. 3. o.

An spes maneat post mortem in statu gloriæ. 1 2. q. 67. 4. o. et 2 2. q. 19. 2. o.

An aliquid fidei et spei remaneat in gloria. 1 2. q. 67. 5. o.

Cùm autem venerit quod perfectum est. Quomodo veniente perfecto evacuabitur imperfectum. 1ª. q. 58. 7 ad 3. et q. 62. 7 ad 1. et 2 2. q. 4. 1 ad 1.

Videmus nunc per speculum in ænigmate. De triplici modo cognoscendi quippiam. 1ª. q. 56. 3. c.

Utrùm aliquis in hac vita possit Deum per essentiam videre. 1ª. q. 12. 11.

An intellectus creatus possit Deum per essentiam videre. 1ª. q. 12. 1. o.

Nunc autem manent fides, etc. De tribus virtutibus theologicis, et de eorum ordine. 1 2. q. 62. 3 et 4.

Major autem horum est charitas. An charitas sit maxima inter virtutes theologicas. 1 2. q. 60. 6. o. præcipuè.

EVANG. LUC. XVIII.

Consummabuntur. Quomodo omnia prædicta à prophetis sint morte Christi consummata. 1 2. q. 103. 3 ad 2. et 3ª. q. 47. 2 ad 1.

De effectibus passionis Christi. 3ª. q. 49.

Gentibus. Cur Christus pati voluit à gentilibus. 3ª. q. 47. 4. o.

Et illudetur. An Christus omnes passiones sustinuerit. 3ª. q. 46. 5.

An dolor passionis Christi fuerit major omnibus aliis doloribus. 3ª. q. 46. 6. o.

Occident eum. An Christus sit ab alio occisus quàm à seipso. 3ª. q. 47. 1. o.

Et tertiâ die resurget. An fuerit conveniens Christum tertiâ die resurgere. 3ª. q. 55. 2. o.

An Christus fuerit in tribus diebus in sepulcro. 3ª. q. 51. 4. o

Et ipsi nihil horum intellexerunt. Cur Christus interdùm obscurè multa docuit. 3ª. q. 42. 3.

Cæcus quidam. An Christus convenienter circa homines miracula fecerit. 3ª. q. 44. 3. o.

Fides tua te salvum fecit. Cur operatio miraculorum attribuitur fidei. 2 2. q. 178. 1 ad 5.

Magnificans Deum. De gratiarum actione. 2 2. q. 106.

An homo teneatur gratias agere omni benefactori in omnibus. 2 2. q. 106. 3.

An magis teneatur ad gratias reddendas innocens quàm pœnitens. 2 2. q. 106. 2. o.

DOMINICA IN QUADRAGESIMA.

EPIST. II. COR. VI.

Adjuvantes autem exhortamur. De perseverantia. 2 2. q. 137.

In vacuum. An opera virtutum in charitate facta mortificari possint. 3ª. q. 89. 4. o.

An opera mortificata per peccatum, rursùs per pœnitentiam reviviscant. 3ª. q. 89. 5. o.

Ecce nunc tempus acceptabile. An Christus convenienti tempore pro salute generis humani sit incarnatus. 1 2. q. 106. 3. et 3ª. q. 1. 5 et 6.

Nemini dantes ullam offensionem. An scandalum sit peccatum, et quantum peccatum. 2 2. q. 49. 2 et 4.

An temporalia sint dimittenda propter scandalum vitandum. 2 2. q. 49. 8. o.

In patientia. In quo consistat patientia. 2 2. q. 136. 1. c.

An sit idem quod longanimitas. 2 2. q. 136. 5. o.

EVANG. MATTH. IV.

In desertum. Cur Christus voluit in deserto tentari. 3ª. q. 41. 2. o.

An publicè non debuerit tentari. 3ª. q. 41. 2 ad 1.

Ut tentaretur. Cur Christus voluit tentari. 3ª. q. 41. 1. c. potissimùm.

Quid tentare. 2 2. q. 97. 1. 2. et 4.

Cur Christus post jejunium tentari voluit. 3ª. q. 41. 3. c.

Quum Christus venerit ut dissolveret opera diaboli, cur ea passus sit. 3ª. q. 41. 4 ad 2.

A spiritu. A quo spiritu Christus sit ductus. 3ª. q. 41. o. ad 2.

A diabolo. Cur Christus potiùs voluit tentari à diabolo quàm à carne. 3ª. q. 41. 4 ad 3.

Jejunasset. Quid sit jejunium. 2 2. q. 147. 2. in arg. sed contra et c.

Ad quod jejunium sit institutum. 2 2. q. 147. 1. c. et 3. c.

An jejunium sit necessarium ad salutem. 3ª. q. 80. 2. et 2 2. q. 147. 3.

An omnes teneantur quod est de præcepto Ecclesiæ. 2 2. q. 147. 4. o.

An injusti teneantur ad jejunium ex præcepto. 2 2. q. 147. 4 ad 3.

Quo tempore sit jejunandum. 2 2. q. 147. 5. o.

An nimium jejunans peccet. 2 2. q. 88. 2 ad 3.

Quomodo violetur jejunium. 2 2. q. 147. 6. o.

Quare nos jejunamus solùm usque ad nonam, cùm Judæi ad vesperam jejunabant. 2 2. q. 147. 7 ad 4.

Cur Christus voluit jejunare, cùm non indigeret jejunio ad effectus ipsius jejunii consequendos, idque quadraginta diebus et noctibus. 3ª. q. 4. 2 ad 3.

Postea esuriit. Cur post quadraginta dies potiùs esuriit quàm ante. 3ª. q. 41. 3. c. in fi.

Et accedens tentator. An infra quadraginta dies fuerit unquàm tentatus à diabolo. 3ª. q. 41. 3 ad 2

Si filius Dei es. Cur diabolus utebatur illis verbis, si filius Dei es. 3ª. q. 41. 4 ad 1.

Dic ut lapides. An prima tentatio fuerit de gula. 3ª. q. 41. 4. c.

An Christus peccasset in gula faciendo de lapidibus panes ad subveniendum naturæ. 3ª. q. 41. 4 ad 1.

Qui respondens dixit. Cur Christus Deus et homo non prostravit diabolum suâ virtute eum præsumentem tentare. 3ª. q. 4. 41. c. fi.

Et statuit eum super pinnaculum. An videntibus cunctis statuerit diabolus Christum super pinnaculum. 3ª. q. 41. 4 ad 7.

Mitte te deorsùm. An secunda tentatio Christi fuerit de inani gloria. 3ª. q. 41. 4. c. in med.

Cùm illi qui ducuntur inani gloriâ nitantur semper ad alta ascendere, quomodo diabolus Deum Christum tentat dicendo mitte te deorsùm. 3ª. q. 41. 4 ad 2.

Quia angelis suis mandavit de te. De custodia angelorum. 1ª. q. 113. o.

Cùm homo per liberum arbitrium possit custodire seipsum, cur ei angeli ad custodiam deputantur. 1ª. q. 113. 1 ad 1.

Si angeli dantur in custodiam, cur igitur tam multi damnantur. 1ª. q. 113. 1 ad 3. et a. 4 ad 3.

Ab omnibus hominibus deputentur singuli angeli ad custodiam. 1ª. q. 113. 2 et 4.

Cur unus angelus non sufficiat ad custodiam plurium hominum. 1ª. q. 113. 2 ad 1.

Quando datur angelus homini ad custodiam. 1ª. q. 113. 5.

Utrùm angeli doleant de malis eorum quos custodiunt. 1ª. q. 113. 7. o.

Non tentabis Dominum Deum tuum. An tentare Deum sit peccatum. 2 2. q. 97. 2. o.

Et ostendit ei omnia regna. An sit aliquis mons ita altus et excelsus ut inde totus mundus inspici possit, ut sic ex eo potuerint Christo omnia regna mundi ostendi. 3ª. q. 41. 4 ad 7.

Hæc omnia dabo tibi si cadens. Cur diabolus non dixit in hac tentatione, si filius Dei es, sicut in duabus primis. 3ª. q. 41. 4. c. fi.

An diabolus tentaverit Christum hâc ultimâ tentatione de cupiditate. 3ª. q. 41. 4. c. et ad 3.

An in tertia tentatione convenienter Christus fuerit tentatus de idololatria, et quorsum. 3ª. q. 41. ar. 4 ad 3.

Cur dixerit diabolus, si cadens adoraveris. 3ª. q. 41. 4 ad 3.

Cùm post victoriam omnium vitiorum remaneat homini tentatio superbiæ et inanis gloriæ, quomodo conveniens est ordo harum tentationum. 3ª. q. 41. 4 ad 5.

Cùm septem sint vitia capitalia, cur Christus tantùm de tribus tentatus est. 3ª. q. 41. 4 ad 4.

Vade Sathana. Cur Christus non repulit diabolum imperiosè objurgando, in duabus primis tentationibus, sicuti in ultima. 3ª. q. 41. 4 ad 6.

Tunc reliquit eum diabolus. An reliquerit diabolus Christum ex toto. 3ª. q. 41. 3 ad 3.

Et ecce angeli accesserunt. Quando angeli accesserunt ad Christum et ei ministraverint. 3ª. q. 41. 3 ad 2.

DOMINICA SECUNDA QUADRAGESIMÆ.

EPIST. I. THESS. IV.

Obsecramus in Domino Jesu. An liceat hominem adjurare. 2 2. q. 90. 1. o.

Ut abundetis magis. De augmento charitatis. 2 2. q. 24. 4. et seq.

An charitas possit in hac vita esse perfecta. 2 2. q. 24. 8.

An inconvenienter distinguantur tres gradus charitatis, s. charitas incipiens, proficens et perfecta. 2 2. q. 24. 9.

Hæc est enim voluntas Dei sanctificatio vestra. Cur præceptum Dei dicatur voluntas Dei. 1ª. q. 19. 11 c.

De voluntate signi. 1ª. q. 19. 11.

A fornicatione. Cur fornicatio est peccatum, cùm is qui fornicatur nulli videatur facere injuriam. 2 2. q. 154. 2. c. et ad 4.

Ut sciat unusquisque vas suum. Cur adulterium sit peccatum. 2 2. q. 154. 8. c.

De castitate et luxuria. 2 2. q. 151. et sequentibus.

De bonis matrimonii. Suppl. q. 49. o.

In sanctificatione et honore. An actus matrimonialis semper sit peccatum. Suppl. q. 41. 5. o. et 2 2. q. 155. 2. o.

An actus matrimonialis sit meritorius. Suppl. q. 41. 4. o.

Non in passione desiderii. An quandocumque aliquis uxorem cognoscens non intendens aliquod bonum matrimonii, sed solùm delectationem, mortaliter peccet. Suppl. q. 49. 6. o.

Neque circumveniat. An dolus sit peccatum ad astutiam pertinens. 2 2. q. 55. 4.

An fraus sit peccatum pertinens ad astutiam. 22. q. 55. 5.

De fraude quæ contingit in emptione et venditione aut vendendo rem pluris quàm re verâ valeat, aut propter defectum rei venditæ, aut propter vitium rei venditæ celatum. 2 2. q. 77. 1. 2. et 3.

Quoniam vindex est Dominus. De effectibus et pœnis peccatorum. 1 2. q. 85 et seq.

An nullum peccatum inducat reatum pœnæ æternæ. 1 2. q. 87. 3. o.

De pœna primi peccati. 2 2. q. 164. o.

EVANG. MATTH. XVII.

Assumpsit Jesus Petrum. Ad quid assumpsit Petrum, Jacobum et Joannem. 3ª. q. 45. 3. c. ad 1 et ad 4.

Et transfiguratus est ante eos. Utrùm fuerit conveniens Christum transfigurari. 3ª. q. 45. 4. o.

Vestimenta autem ejus. De splendore vestium Christi. Ib. 2 ad 3.

Resplenduit facies ejus. De claritate Christi in transfiguratione. Ib. 4 ad 1. et 2. o.

De claritate corporis gloriosi. Suppl. q. 85.

Et ecce apparuerunt illis. Utrùm restes transfigurationis fuerint convenienter inducti. 3ª. q. 45. 3. o.

Ecce nubes lucida. Quid significet nubes lucida. Ib. 2 ad 3. et 4 ad 2.

Et ecce vox de nube dicens. Utrùm convenienter auditum fuerit testimonium paternæ vocis in transfiguratione. 3ª. q. 39. 8 ad 2. et q. 45. 4. o.

Et audientes discipuli. Cur discipuli auditâ voce Patris sunt prostrati. 3ª. q. 45. 4 ad 1.

An in transfiguratione tota Trinitas apparuerit. Ib. ad 2.

Et descendentibus illis. Cur præcepit eis ne cuiquam revelarent transfigurationem ante resurrectionem. Ib. 3 ad 4.

DOMINICA TERTIA QUADRAGESIMÆ.

V. EPIST. EPHES.

Estote imitatores Dei. De sequendo Christum. Vide Evang. In festo Conversionis Pauli.

Et tradidit semetipsum pro nobis. An Christus fuerit ex obedientia mortuus. 3ª. q. 47. 2. o. et 49. 1. c.

Oblationem et hostiam. An passio Christi fuerit operata per modum sacrificii. 3ª. q. 48. 3. o. De sacerdotio Christi. 3ª. q. 22. o.

An Christus fuerit simul sacerdos et hostia. 3ª. q. 22. 2.

Impudicitia. Quid nomine impudicitiæ intelligatur, et unde oriatur. 2 2. q. 148. 6. c. fi.

Aut turpiludo. An obscœna confabulatio, amplexus, et osculatio, sint peccata mortalia. 2 2. q. 154. 4. o.

Aut avaritia. Quid accipiatur hìc nomine avaritiæ. 1 2. q. 72. 2 ad 4. et q. 73. 5 ad 1. De avaritia. 2 2. q. 118.

Scurrilitas. Quid scurrilitas. 2 2. q. 148. 6. c. fi. Unde oriatur. Ibidem.

Omnis fornicator aut immundus. An fornicatio sit peccatum mortale. 2 2. q. 154. 2 et 3.

Quod est idolorum servitus. Quâ ratione avaritia dicatur idololatria. 2 2. q. 118. 5 ad 4.

Venit ira Dei. Quomodo ira tribuitur Deo cùm passio non sit in Deo. 1ª. q. 3. 2 ad 2. et q. 49. 14. c. et 20. 1 ad 2.

EVANG. LUC. XI.

Et erat ejiciens dæmonium. Quid sint dæmones. 1ª. q. 113. 5. c.

An possit dæmon nocere homini quoad animam et quoad corpus. 3ª. q. 49. 2 ad 1 et ad 2.

An dæmones possint transmutare homines in bestias. 1ª. q. 114. 4 ad 2.

Quomodo diabolus facit apparere corpus humanum corpus bestiale. 1ª. q. 114. 4 ad 2.

An dæmones vexent homines magis uno tempore quàm alio. 1ª. q. 113. 5 ad 1.

Cur dæmones per nigromanticos invitati sub certis constellationibus veniunt. 1ª. q. 113. 5 ad 2.

Quomodo alliciantur carminibus, lapidibus herbis et similibus. 1ª. q. 113. 5 ad 3.

Cur dæmones faciunt quasdam levitates. 1 2. q. 89. 4 ad 3.

An dæmones possint hominem impellere in peccatum. 1 2. q. 80. 3. o.

Et cùm ejecisset dæmonium. Cur Christus obsessos à dæmonibus liberavit. 3ª. q. 44. c. fi.

Cur expelliendo dæmones Dominus permittebat fortiùs discerpere dæmoniacos. 3ª. q. 41. 1 ad 4.

De exorcismis quibus dæmon corporaliter et spiritualiter pellitur. 3ª. q. 71. ar. 2. 3. et 4.

In Beelzebub principe dæmoniorum. Utrùm in dæmonibus sit prælatio. 1ª. q. 109. 2. o.

An obediant superioribus ex amicitia. 1ª. q. 109. 2 ad 2.

Ejicit dæmonia. An virtute superiorum dæmonum inferiores à corporibus expellantur. 3ª. q. 43. 2 ad 3.

Et alii tentantes. An tentare sit peccatum. 2 2. q. 97. 2. o.

Ut vidit cogitationes. An anima Christi cognoscat cogitationes hominum. 3ª. q. 10. ar. 2.

Omne regnum in se divisum. An sufficienter Dominus per rationes has in virtute Dei et non diaboli ejiceret dæmonia. 3ª. q. 43. 2 ad 3.

Cur omne regnum in se divisum desoletur. 2 2. q. 37. 2 ad 3.

An sit concordia inter dæmones. 1ª. q. 109. 2 ad 2.

Universa arma ejus auferet. An per passionem Christi simus liberati à potestate diaboli. 3ª. q. 49. ar. 2. o.

Revertar in domum meam. An dæmon qui superatur ab aliquo, non propter hoc ab impugnatione arceatur. 1ª. q. 114. 3. o.

An per hoc quòd spiritus immundus redit, culpa per pœnitentiam dimissa redeat. 3ª. q. 88. 1 ad 2. potissimùm.

An peccata dimissa non redeant per ingratitudinem. 3ª. q. 88. 2. o.

DOMINICA QUARTA QUADRAG.

EPIST. GAL. IV.

Quæ quidem sunt per allegoriam dicta. An Scriptura sacra habeat plures sensus. 1ª. q. 1. ar. 10.

In servitutem generans. De differentia legis veteris et novæ. 1 2. q. 91. 5. c. potissimùm.

Cur lex vetus dicatur lex timoris et servitutis. 1 2. q. 107. 1 ad 2.

An lex vetus fuerit bona. 1 2. q. 98. 1. o.

An lex vetus non debuerit inducere homines ad observantiam præceptorum per temporales promissiones et comminationes. 1 2. q. 99. 6. o

Libera est. An lex nova sit lex amoris et proinde libertatis. 1 2. q. 107. 1 ad 2.

An lex nova justificet. 1 2. q. 106. 2. o.

Quæ non paris. An lex nova debuerit dari ab initio mundi. 1 2. q. 106. 3. o.

An nulli durante statu veteris legis sive testamenti pertinuerint ad novam legem, et proinde

salvati sint. 1 2 q. 106. 1 ad 3. et 3 ad 2. et q. 107. 1 ad 2 et ad 3. et 98 2 ad 4.

An similiter tempore novi Testamenti pertineant aliqui ad vetus Testamentum. 1 2. q. 107. 1 ad 2.

Quia multi filii desertæ magis. An in lege nova præter Judæos fuerint salvati gentiles. 1 2. q. 98. 4. arg. 1. et 3ª. q. 42. 10. o.

EVANG. JOAN. VI.

Quia videbat signa quæ faciebat. An Christus signa et miracula facere debuerit. 3ª. q. 43. 1. o. Quid sit miraculum. 1ª. q. 105. 7. c.

An solus Deus possit facere miracula. 1ª. q. 110. 4. c.

An unum miraculum non sit majus alio. 1ª. q. 105. 8. o.

An gratia miracula faciendi possit alicui sancto communicari. 1ª. q. 15. 2 ad 3. et 2 2. q. 178. o.

Quare non omnibus sanctis detur gratia miraculorum. 2 2. q. 178. 2 ad 3.

An miracula quæ Christus fecit, fuerint sufficientia ad ostendendam divinitatem ipsius. 3ª. q. 43. 1. o.

Super his qui infirmabantur. An Christus convenienter fecerit miracula circa homines. 3ª. q. 44. 3. o.

De miraculis vide plura in Evang. In festo Ascensionis Domini.

Et vidisset quia multitudo magna. De eleemosyna. 2 2. q. 32.

An dare eleemosynam sit in præcepto, et quando. 2 2. q. 32. 3. o.

De misericordia, quanta sit virtus. 2 2. q. 30. 4. o.

Tentans eum. Cur Christus tentat hominem, cùm ejus mentem noverit. 2 2. q. 97. 2. c.

Accepit Jesus panes. De sacramento Eucharistiæ. 3ª. q. 73 et seq.

Et cùm gratias egisset. Cur Christus in miraculis faciendis oraverit. 3ª. q. 43. 2 ad 2.

Ut autem impleti sunt. Quomodo hæc multiplicatio panum facta est. 3ª. q. 44. 4 ad 4.

Hic est verè propheta. De prophetia. 2 2. q. 171 et sequentibus.

An Christus fuerit propheta. 3ª. q. 7. ar. 8. o.

DOMINICA IN PASSIONE.

EPIST. HEB. IX.

Christus assistens pontifex. An Christo conveniat esse sacerdotem. 3ª. q. 22. 1.

De sacerdotio Christi. 3ª. q. 22.

Futurorum bonorum. Quare Christus dicatur Pontifex futurorum bonorum. 3ª. q. 22. 5. c. princ.

Non manu factum. An Christus debeat dici conceptus de Spiritu sancto. 3ª. q. 32. 2. o.

Sed per proprium sanguinem. An Christus uerit hostia quam ipse tanquam sacerdos Deo patri obtulit. 3ª. q. 22. 2.

Qualis hostia Christus fuerit. 3ª. q. 22. 2. c. fi.

Æternâ redemptione. An sacerdotium Christi maneat in æternum. 3ª. q. 22. 5. o.

Redemptione inventa. An Christus per suam passionem aperuerit nobis januam cœli. 3ª. q. 49. 5. o. et q. 22. 5. c. fi.

An effectus sacerdotii Christi pertineat ad Christum, an solùm ad alios. 3ª. q. 22. 4. o.

An sacerdotium Christi fuerit secundùm ordinem Melchisedech. 3ª. q. 22. 6. o.

Si enim sanguis hircorum. An ceremoniæ veteris legis habeant vim justificandi, et qualem. 1 2. q. 103. 2. o.

Sanguis Christi emundabit. An effectus sacerdotii Christi sit expiatio peccatorum. 3ª. q. 22. 3. o.

An simus per passionem Christi Deo reconciliati. 3ª. q. 49. 4. o.

Ideò novi Testamenti mediator est. Quæ in mediatore consideranda. 3ª. q. 26. 2. o.

Secundùm quam naturam Christus dicitur mediator. 3ª. q. 26. 2. o.

An esse mediatorem Dei et hominum sit proprium Christo. 3ª. q. 26. 1. o.

EVANG. JOANN. VIII.

Quis ex vobis arguet. An sit peccatum bonum suum cognoscere, illudque approbare. 2 2. q. 132. 1. c.

An sit proprii nominis jactantia, quando quis extollit se supra id quod est in opinione hominum. 2 2. q. 112. 1. c.

An Deus se laudans et quærens suam gloriam peccet inani gloriâ. 2 2. q. 132. 1 ad 1. præcipuè.

Quando sit laudabile appetere gloriam suam et bonam famam. 2 2. q. 132. 1 ad 3.

Si veritatem vobis dico. De veritate. 1ª. q. 16.

De virtute veritatis sive veracitatis. 2 2. q. 109. o.

Propterea vos non auditis. An homo possit verum cognoscere sine gratia. 1 2. q. 109. An fides sit donum Dei. 2 2. q. 6. 1.

Cur audientium unam et eamdem prædicationem quidam credunt, et quidam non credunt 2 2. q. 6. ar. 1. c.

Quomodo moveat Deus intellectum creatum. 1ª. q. 105. 3. et q. 69. 3 ad 2.

Responderunt ergo Judæi et dixerunt ei : nonne benedicimus. An Christus non debuerit Judæis prædicare sine eorum offensione. 3ª. q. 42. 2. o.

Quia Samaritanus es. An invidia sit vitium capitale. 2 2. q. 36. 4. o.

Quæ sint filiæ invidiæ. Ibidem ad 3.

De contumelia, unde oriatur. 2 2. q. 72. 4. De maledictione. 2 2. q. 76.

Abraham mortuus est. An omnes moriantur secundum corpus. 1 2. q. 81. 3 ad 4. et Suppl. q. 78. 1. o.

An mors sit effectus peccati. 1 2. q. 85. 5. o. et 2 2. q. 164. 1. o.

Quomodo vivificentur mortalia corpora nostra per inhabitantem spiritum in nobis. 1 2. q. 85. 3 ad 2.

Si ego glorifico meipsum, gloria mea nihil est. De inani gloria, quot modis gloria dicatur vana. 2 2. q. 132. 1. c. fi.

Ero vobis similis mendax. Cur Dominus publicè Judæorum vitia redarguerit. 3ª. q. 32. 2. c. fi. et 2 2. q. 72. 2 ad 2.

Abraham pater vester exultavit. An fuerit ex meritis ipsius Abrahæ quòd promitteretur ei

semen in quo benedicendæ essent omnes gentes. 4 2. q. 98. 4. c.

Antequam Abraham fieret, ego sum. An ille homo demonstrato Christo inceperit esse. 3ª. q. 46. 9. o.

Jesus autem abscondit se, et exivit de templo. An Christus per hoc quòd in medio insidiantium staret, et non apprehenderetur, ostendebat deitatis suæ eminentiam. 3ª. q. 44. 4 ad 4. fi.

DOMINICA PALMARUM.

EPIST. PHILIP. II.

Qui cùm in forma Dei esset. Cùm Christus sit ejusdem formæ sive naturæ cum Deo Patre, quomodo igitur est alius ab eo. 1ª. q. 31. 2. o. et ad 2. paucis.

Non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo. An Filius sit Patri æqualis. 1ª. q. 42. ar. 4. et sequentibus.

An diabolus et primus homo voluerint rapere divinitatem. 1ª. q. 63. 3. o. et 2 2. q. 163. 2. o. et in arg. Sed contra.

Exinanivit. An Deo competat humiliari, et secundùm quam naturam. 2 2. q. 161. 1 ad 4.

Quomodo Christus dicitur exinanitus. 3ª. q. 57. 4 ad 2.

Formam servi accipiens. An conveniens fuerit Christum incarnari. 1ª. q. 1. 1.

An personæ divinæ conveniat assumere naturam creatam. 3ª. q. 3. 1. o.

In similitudinem hominum. An ergo Christus non assumpsit verum corpus humanum. 3ª. q. 5 ad 1.

Et habitu inventus ut homo. An ergo humana natura fuerit unita verbo Dei accidentaliter. 1ª. q. 2. ar. 6 ad 1.

Obediens usque ad mortem. An Christus fuerit ex obedientia mortuus. 3ª. q. 47. 2. o.

De passione Christi. 3ª. q. 46. Quanta sit perfectio morì ex obedientia. 2 2. q. 124. 3 ad 2.

Mortem autem crucis. An Christus debuerit pati in cruce. 3ª. q. 46. 4. o.

Propter quod et Deus exaltavit illum. An Christus per suam passionem meruit exaltari. 3ª. q. 49. 6. o. et 53. 1. c. et 59. 3. o. et 6. c.

Et donavit illi nomen quod est. Quomodo Deus dederit nomen quod est supra nomen. 3ª. q. 49. 6. c. fi.

EVANG. PASSION. DOMINI SECUNDUM MATTH. XXVI.

Scitis quia post biduum pascha fiet. An convenienti tempore Christus passus sit. 3ª. q. 46. 9. o.

Ne fortè fiat tumultus. De seditione. 2 2. q. 42. In quo consistat. 2 2. q. 42. 1. c.

An resistentes malis, defendendo bonum commune, sint seditiosi. 2 2. q. 42. 2. c. fi.

Indignati sunt. Quid sit indignatio, et unde oriatur. 2 2. q. 158. 7. c.

Me autem non semper habebitis. An ergo Christum non habeamus quotidiè in sacramento Eucharistiæ. 3ª. q. 75. 1 ad 2.

Primâ autem die azymorum. Quæ dicebatur prima dies azymorum. 3ª. q. 46. 9 ad 1. et q. 74. 4 ad 1.

Quando incipiebat Pascha. 3ª. q. 46. 9. c. ad 1. et q. 74. 4. c. ad 1.

Qui intingit mecum manum. Quomodo Christus nullâ secretâ admonit one præcedente rectè denuntiaverit et publicaverit peccatum Judæ. 2 2. q. 33. 7 ad 2.

Bonum erat ei si natus. An esse sit magis appetibile quàm non esse. 1ª. q. 5. ar. 2 ad 3. et 1 2. q. 8. 1 ad 3.

An damnati rectâ ratione et deliberativâ, vellent non esse. Suppl. q. 98. 3. o.

Cœnantibus autem illis accepit Jesus panem. De sacramento Eucharistiæ. 3ª. q. 73 et sequentibus. An sit conveniens hujus sacramenti institutio. 3ª. q. 73. 3. o.

Quæ sit hujus sacramenti materia. 3ª. q. 73. o.

An Christus acceperit sic panem, ut eum comederet. 3ª. q. 81. 1 ad 1.

Hoc est corpus meum. An hæc sit conveniens forma consecrationis panis (hoc est corpus meum). 3ª. q. 78. 2.

Hic est sanguis meus Testamenti. An hæc sit conveniens forma consecrationis vini, Hic est calix sanguinis mei noviet æterni Testamenti, etc. 3ª. q. 78. 3. o.

An prædictæ locutiones, Hoc est corpus meum et Hic est calix sanguinis mei, sint veræ. 3ª. q. 78. 5. o.

Cùm illud bibam vobiscum in regno Patris mei. An omnes quibus corpus suum et sanguinem Christus dederat, cum eo iterùm erant bibituri vinum in regno Dei. 3ª. q. 81. 2 ad 1.

Omnes vos scandalum patiemini. Cur permittat Deus homines interdum cadere. 1 2. q. 79. 4. et q. 98. 2 ad 3.

Præcedam vos in Galilæam. Cur potiùs voluerit eos præcedere in Galilæam quàm alibi. 3ª. q. 55. 3 ad 4.

Cœpit contristari. An Christus fuerit contristatus. 3ª. q. 45. 6 ad 1. et 4. c. fi.

Tristis est anima mea. Tristitia quid. 1 2. q. 25. 1. et q. 42. 3.

An tristitia fuerit in Christo. 3ª. q. 45. 4. c. et 6. o.

Cùm tristitia contrarietur voluntati, an ergo Christus voluntariè non sit passus. 3ª. q. 45. 6 ad 3.

Procidit in faciem suam orans. An Christo competat orare. 3ª. q. 21. 1. o.

Secundùm quam competit ei orare. 2 2. q. 83. 10 ad 1. et 3ª. q. 21. 2. o.

An fuerit conveniens pro se orare. 3ª. q. 21. 3. o.

Transeat à me calix iste. Cur Christus passionem suam vocet calicem. 3ª. q. 78. 3 ad 1.

Verumtamen non sicut ego volo. An Christus secundùm voluntatem humanam aliud vellet, quàm secundùm voluntatem divinam. 3ª. q. 18. 6 ad 1.

An voluntas humana non voluerit aliud quà Deus vult. 3ª. q. 18. 3. o.

An in Christo fuerit contrarietas voluntatum. 3ª. q. 18. 6. o.

An hæc oratio Christi fuerit exaudita, Pater si possibile est, etc. 3ª. q. 21. 4 ad 1.

Pater mi, si non potest hic calix transire nisi bibam illum. An ergo non fuerit possibilis

alius modus liberationis humanæ quàm per passionem Christi. 3ª. q. 46. 2 ad 2.

Quemcumque osculatus fuero. De simulatione et hypocrisi. 2 2. q. 111. o.

Converte gladium tuum in locum suum. An clericis et episcopis liceat pugnare. 2 2. q. 40. 2. o. et q. 64. 4. o.

Omnes enim qui acceperint gladium. Quomodo hoc verum sit, cùm non omnes gladium accipientes gladio pereant. 2 2. q. 40. 4 ad 1.

An sit licitum occidere homines peccatores. 2 2. q. 64. 2. o.

An interficientes ex legitima potestate maleficos, accipiant gladium. 2 2. q. 40. 4 ad 1.

Docens in templo. An Christus omnia publicè docere debuerit. 3ª. q. 42. 3. o.

Quærebat falsum testimonium contra Jesum. An falsum testimonium sit peccatum mortale, et quantum. 2 2. q. 70. 4. o.

Adjuro te. Quid sit adjurare. 2 2. q. 90. 1. c.

An liceat hominem adjurare. 2 2. q. 90. o.

Blasphemavit. Quid sit blasphemia, et quot modis contingat. 2 2. q. 13. 1. c.

An blasphemia sit peccatum, et quale. 2 2. q. 13. 2 et 3.

Tunc expuerunt in faciem ejus. Secundùm quæ membra et sensus Christus passus sit. 3ª. q. 46. 5. c. fi.

Prophetiza nobis qui est qui te. De irrisione; an sit peccatum mortale. 2 2. q. 75. 2.

At ille negavit. An Petrus negando Christum amiserit charitatem. 2 2. q. 24. 12 ad 2.

Cur Deus aliquando permittit aliquos cadere in peccatum. 1 2. q. 79. 4. et q. 98. 2 ad 3.

Tunc cœpit detestari et jurare. An liceat sibi vel alteri maledicere. 2 2. q. 76. 1. o.

Et flevit amarè. De pœnitentia secundùm quòd est virtus. 3ª. q. 85. o.

An pœnitentia sit virtus. 3ª. q. 85. 1. o.

Tradiderunt Pontio Pilato. An Judæi tradentes Christum Pilato, peccaverint. 3ª. q. 47. 3 ad 3.

Quare Judæi tradebant Christum Pilato, et non potiùs ipsi eum occidebant. 3ª. q. 47. 4 ad 3.

Tunc videns Judas qui eum tradidit. Cur Judas tradendo Christum peccaverit. 3ª. q. 47. 3 ad 3.

Dicens: Peccavi. An contritio sit actus virtutis. Suppl. q. 1. a. 2.

Et abiens laqueo. An desperatio sit peccatum, et in quo consistat. 2 2. q. 20. 1 o.

An ex horrore propriorum peccatorum oriatur desperatio. 2 2. q. 20. 1 ad 2.

An ex acedia oriatur. 2 2. q. 20. 4. o.

Se suspendit. An liceat seipsum interficere. 2 2. q. 64. 5. o.

Emerunt ex illis agrum figuli in sepulturam. An liceat vendere sepulturam in locosacro. 2 2. q. 100. 4 ad 2.

Ante præsidem. An judex possit judicare non sibi subjectum. 2 2. q. 67. 1. o.

Et cùm accusaretur. An homo teneatur ad accusandum. 2 2. q. 69. 1.

An sit necessarium accusationem fieri in scriptis. 2 2. q. 69. 2. o.

Quomodo accusatio reddatur injusta. 2 2. q.

An judex possit judicare aliquem sine accusatore. 2 2. q. 67. 3. o.

Et non respondit ei ullum verbum. An reus non teneatur judici interroganti veritatem ad omnia respondere. 2 2. q. 69. 1. c. et 2. c.

Consueverat præses populo dimittere unum. An judex licitè possit pœnam relaxare. 2 2. q. 67. 4. o.

Sciebat enim quòd per invidiam tradidissent eum. An judici liceat judicare contra veritatem quam novit, propter ea quæ in contrarium proponuntur. 2 2. q. 67. 2. o.

Hodie per visum. An divinatio quæ fit per somnia non sit illicita. 2 2. q. 95. 6. o.

Innocens ego sum. An Pilatus non peccaverit tradendo Christum crucifigendum. 3ª. q. 47. 3 ad 3.

Ut crucifigeretur. An Christus debuerit pati in cruce. 3ª. q. 46. 4.

Et exuentes eum. An Christus omnes passiones sustinuerit. 3ª. q. 46. 5. o.

An dolor passionis Christi fuerit major omnibus aliis doloribus. 3ª. q. 46. 6. o.

Et venerunt in locum qui dicitur Golgotha. An Christus fuerit convenienti loco passus. 3ª. q. 46. 10.

Cur Christus non sit passus in Nazareth vel in Bethlehem, sed in Hierosalem. 3ª. q. 46. 10 ad 1.

Cur Christus extra portam passus sit, et non potiùs in templo aut in civitate. 3ª. q. 46. 10 ad 2.

Crucifixerunt eum. An peccatum Christum crucifigentium fuerit gravissimum. 3ª. q. 46. 6. o.

Miserunt sortem. Quid sortes. 2 2. q. 95. 8. c. Quot sint species sortis. Ibidem.

An sit licitum uti sortibus. 1 2. q. 95. 8. o.

Tunc crucifixi sunt cum eo duo latrones. An fuerit conveniens Christum cum latronibus crucifigi. 3ª. q. 46. 11. o.

Idipsum autem et latrones improperabant ei. Cùm Lucæ XXIII dicatur quòd unus eorum qui crucifixus erat cum Christo, ei dicebat, memento mei, etc. an præter latrones blasphemantes fuerit cum eo crucifixus alius non blasphemans. 3ª. q. 46. 11 ad 3.

Tenebræ factæ sunt terram. An in passione Christi fuerit aliqua immutatio facta circa cursum cœlestium corporum. 3ª. q. 44. 2 ad 2.

Ut quid dereliquisti me. Quomodo Deus Pater dereliquerit Christum in passione. 3ª. q. 47. 3. c. fi.

An in morte Christi fuerit separata deitas à carne. 3ª. q. 50. 2 ad 1.

Clamans voce magnâ emisit spiritum. Cur Christus magnâ voce clamavit dum spiritum emitteret. 3ª. q. 47. 1 ad 2.

An fuerit Christum conveniens mori. 3ª. q. 50. 1. o.

An Christus in triduo mortis fuerit homo. 3ª. q. 50. 4.

An fuerit idem numero corpus Christi viventis et mortui. 3ª. q. 50. 5. o.

Et ecce velum templi scissum est. Cur in passione Christi scissum est velum. 3ª. q. 44. 4 ad 3.

Et terra mota est. Cur in passione Christi

terra mota est, petræ scissæ, et monumenta aperta sunt. 3ª. q. 44. 4 ad 5.

Et multa corpora sanctorum. An illi sancti resurrexerunt iterùm morituri. 3ª. q. 53. 3 ad 2. et Suppl. q. 77. 1 ad 5.

Maria Jacobi et Joseph mater. An hæc Maria quæ dicitur hic Jacobi et Joseph mater, sit mater Christi. 3ª. q 28. 3 ad 6.

In sindone munda. Cur Christi corpus fuit involutum in sindone munda. 3ª. q. 51. 2 ad 3.

In monumento suo novo. Cur Christus fuit positus in monumento exciso in petra. 3ª. q. 51. 2 ad 4.

Cur Christus voluit sepeliri in horto, ac in monumento novo et alieno. 3ª. q. 51. 2 ad 4.

Cùm mors Christi fuerit turpissima, cur voluit ita honorificè à magnatibus sepeliri. 3ª. q. 51. 2 ad 1.

An corpus Christi fuerit incineratum. 3ª. q. 51. 3. o.

Quandiu Christus fuerit in sepulchro. 3ª. q. 51. 4. o.

DOMINICA PASCHÆ.

EPIST. I. CORINTH. V.

Expurgate vetus fermentum. Quid significat fermentum. 3ª. q. 74. 4. c. fi. et ad 3.

Ut sitis nova. De declinando à malo et faciendo bonum. 2 2. q. 79. a. 1 et seq.

De peccato semper fugiendo. 2 2. q. 33. 1 ad 4.

De contentione et discordia. 2 2. q. 37 et 38.

De fornicatione et incestu. 2 2. q. 154. 2 et 3. et a. 9.

De invidia et detractione. 2 2. q. 36 et 73.

Etenim pascha. Quid nomine paschæ intelligatur. 3ª. q. 46. 9 ad 1.

Quæ sit ratio litteralis et figuralis eorum quæ fiebant circa agnum paschalem. 1 2. q. 102. 5 ad 2. pulchrè.

Quod festum novi Testamenti succedit festo paschatis veteris Testamenti. 1 2. q. 103. 3 ad 4. fi.

Itaque epulemur non in fermento veteri. Quomodo Pascha nostrum Christus sit à nobis edendum. 1 2. q. 102. 5 ad 2. fi.

EVANG. MARC. ULT.

Ut venientes ungerent eum. An charitatis sit magis proprium amare quàm amari. 2 2. q. 27. 1. o. An beneficentia sit actus charitatis. 2 2. q. 31. 1. o.

Quibus sit bene faciendum. 2 2. q. 31. 2 et 3.

Et valdè mane unâ sabbatorum. De religione. 2 2. q. 81.

De devotione, in quo consistat devotio. 2 2. q. 82. 1. c.

An sit actus religionis. 2 2. q. 82. 2. o.

Orto jam sole. Quomodo igitur Joannes dicit quòd Maria Magdalene venit mane cùm adhuc tenebræ essent ad monumentum. 3ª. q. 53. 2 ad 3.

Et introeuntes in monumentum. Quid hìc intelligatur monumentum. 3ª. q. 55. 6 ad 5.

Viderunt juvenem sedentem. Cùm Joannes dicat Mariam Magdalenam duos angelos in albis sedentes vidisse et Lucas narret duos viros secùm mulieres in veste fulgenti stetisse, quomodo igitur Marcus dicit quòd viderint solum unum juvenem sedentem in dextris, etc. 3ª. q. 55. 6 ad 5.

Qui dicit illis : Nolite expavescere. Cur angelus omnium primus resurrectionem Christi manifestat. 3ª. q. 55. 2. c. fi.

Cur angeli hominibus in resurrectione apparuerunt. 3ª. q. 44. 1 ad 1.

Cùm illi quibus manifestata est resurrectio Christi, fuerint testes resurrectionis Christi, et mulieres in ecclesiis tacere debeant, quomodo igitur convenienter resurrectio Christi primò manifestata est mulieribus. 3ª. q. 55. 1 ad 3.

Resurrexit. De resurrectione Christi. 3ª. q. 53 et seq.

An fuerit necessarium Christum resurgere. 3ª. q. 53. 1.

Quando Christus resurrexit. 3ª. q. 52. 4 ad 3.

An conveniens fuerit Christum tertiâ die resurgere. 3ª. q. 53. 2. o.

Quâ virtute Christus resurrexerit. 3ª. q. 53. 3. o.

De resurrectione. Suppl. q. 75 et sequentibus.

Præcedet vos in Galilæam. Cur Christus voluit se conspiciendum apostolis præbere in Galilæa. 3ª. q. 55. 3 ad 4.

FERIA 2ª PASCHÆ.

EPIST. ACT. X.

Incipiens enim à Galilæa. Cur Evangelium inceptum est prædicari solis Judæis. 1 2. q. 98 4. o. 3ª. q. 42. 1. c.

Quomodo unxit eum Spiritu sancto. An in Christo fuerit gratiæ plenitudo. 3ª. q. 7. 9. o. et 10. o.

Et virtute. An anima Christi habuerit omnipotentiam respectu executionis propriæ voluntatis. 3ª. q. 13. 4. o.

Sanando omnes oppressos à diabolo. Cur Christus voluit obsessos à dæmonibus liberare. 3ª. q. 44. 1. c.

Suspendentes in ligno. Cur Christus voluit suspendi in ligno. 3ª. q. 46. 4. c.

Hunc Deus suscitavit. An ergo Christus propriâ virtute non resurrexerit. 3ª. q. 53. 4. o.

Tertiâ die. An conveniens fuerit Christum tertiâ die resurgere. 3ª. q. 53. 2. o.

Et dedit eum manifestum fieri non omni populo. De manifestatione resurrectionis Christi. 3ª. q. 45. Cur Christus noluit suam resurrectionem omnibus manifestari. 3ª. q. 36. 2. c. et q. 55. 1. o.

Nobis qui manducavimus. An Christus manducando, et bibendo post resurrectionem cum apostolis ostendebat se verè resurrexisse. 3ª. q. 55. 6. 1.

An comedere et bibere non repugnet conditioni gloriæ. 3ª. q. 55. 6 ad 2.

Qui constitutus est à Deo Judex vivorum et mortuorum. An judiciaria potestas sit specialiter Christo attribuenda. 3ª. q. 59. 1. o.

An ad judiciariam potestatem Christi pertineant omnes res humanæ. 3ª. q. 59. 4. o.

An potestas Judiciaria Christi etiam ad angelos se extendat. 3ª. q. 59. 6. o.

Huic omnes prophetæ testimonium perhibent remissionem peccatorum. An alio modo quàm per Christum potuerit homo salvari. 1 2. q. 91. 5 ad 2.

An resurrectio Christi sit causa resurrectionis corporum. 3ª. q. 56. 1. o.

An resurrectio Christi sit causa resurrectionis animarum. 3ª. q. 56. 2. o.

EVANG. LUC. XXIV.

Et ipse Jesus appropinquans. Ubi Christus fuit tempore eo quo discipulis suis non apparuit. 3ª. q. 55. 3 ad 2.

Oculi illorum tenebantur. An oculi istorum duorum discipulorum aliquibus præstigiis detinebantur. 3ª. q. 55. 4 ad 2.

Estis tristes. In quo consistat tristitia. 1 2. q. 35. 1. c. et 2. De causa tristitiæ. 1 2. q. 36. o. Quantùm mali proveniat ex tristitia. 1 2. q. 37. o.

An omnis tristitia sit mala. 1 2. q. 39. 1. o.

Tu solus peregrinus es. An Dominus alios interroget ut aliquid discat. 3ª. q. 42. 3 ad 1.

Potens in opere et sermone. Qualis debeat esse concionator. 3ª. q. 41. 3 ad 1.

Nos autem sperabamus. An incipiebant jam tepescere circa fidem. 3ª. q. 55. 4. c. fi.

O stulti et tardi corde. An Christus hoc dicendo non dixerit contumeliam his duobus discipulis. 2 2. q. 72. 2 ad 2. An cæcitas mentis sit peccatum. 2 2. q. 15. 1. o. An cæcitas mentis oriatur ex vitiis carnalibus. 2 2. q. 15. 3. o.

Nonne hæc oportuit Christum pati et ita. Ad quid pervenit Christus per suam passionem. 3ª. q. 45. 1. c. et q. 46. 1. c.

Et ipse se finxit longiùs ire. An Christus simulando se longiùs velle ire, non peccaverit. 2 2. q. 111. 1 ad 1. et 3ª. q. 55. 4 ad 1.

Et aperti sunt oculi eorum. An ergo ambulaverant clausis oculis. 3ª. q. 55. 4 ad 3.

Cur ad fractionem panis oculi eorum aperti sunt. Ibidem.

Et ipse evanuit. An evanescere ab oculis eorum non sit contrarium naturæ humanæ. 3ª. q. 55. 6 ad 2.

Et aperiret nobis Scripturas. An discipulis his fuerit quoddam lumen impressum divinitùs ad intelligendas Scripturas. 2 2. q. 173. c. fi.

Et apparuit Simoni. Quoties Christus apparuit discipulis post resurrectionem. 3ª. q. 55. 3 ad 3.

Et quomodo cognoverunt eum in fractione panis. De sumptione Eucharistiæ. 3ª. q. 80.

FERIA 5ª PASCHÆ.

EPIST. ACT. XIII.

Vobis verbum salutis hujus missum est. De effectibus passionis Christi. 3ª. q. 48.

Hunc ignorantes. An persecutores Christi eum cognoverunt. 3ª. q. 47. 5. o.

An ignorantia persecutorum Christi excusabat eos à peccato. 3ª. q. 47. 5. c. et ad 3.

Quorum Judæorum culpa ignorantiâ diminuebat. 3ª. q. 47. 5. c. fi.

De ignorantia latè. 1 2. q. 76. o. An Judæi peccaverint tanquam occisores Christi hominis, an potiùs tanquam occisores Dei. 3ª. q. 47. 5. c. ad 3. 1. et q. 46. 12 ad 3.

An peccatum crucifigentium Christum fuerit gravissimum. 3ª. q. 47. 6. o.

Qui in occisione Christi omnium maximè peccaverint. 3ª. q. 47. 6 ad 2.

Posuerunt eum in monumento. An conveniens fuerit Christum sepeliri. 3ª. q. 51. 1. o.

Qui visus est per multos dies. Cur discipuli Christi non viderint Christum resurgere. 3ª. q. 55. 2. o.

An Christus convenienter cum discipulis suis conversatus sit. 3ª. q. 55. 3. o.

Quoniam hanc Deus adimplevit filiis vestris resuscitans. An resurrectio Christi sit causa resurrectionis animarum. 3ª. q. 56. 2. o.

EVANG. LUC. XXIV.

Pax vobis. Quid pax, et quomodo à concordia distinguatur. 2 2. q. 29. 1. c. potissimùm. De duplici pace patriæ et viæ. 2 2. q. 29. 2 ad 4.

An homo peccator habeat veram pacem. 2 2. q. 29. 3 ad 1. et a. 2 ad 3.

An pax sit effectus charitatis. 2 2. q. 29. a. 3. o. An pax sit virtus. 2 2. q. 29. 4. o.

Palpate et videte. An ergo Christi corpus non resurrexerit gloriosum. 3ª. q. 54. 2 ad 2.

Quia spiritus carnem et ossa non habet sicut me videtis habere. An corpus Christi resurrexerit integrum. 3ª. q. 54. 3. o. An nihil sanguinis corporis Christi reservetur in quibusdam ecclesiis. 3ª. q. 54. 3 ad 3.

Et cùm manducasset. An Christus verè comederit. 1ª. q. 51. 3 ad 3. et 3ª. q. 55. 3. c.

An comestio non repugnet corpori glorioso. 3ª. q. 54. 2 ad 3. et q. 55. 6 ad 2.

Cùm adhuc essem vobiscum. An ergo post resurrectionem non erant cum eis. 3ª. q. 55. 3. c.

Necesse est impleri omnia. Quomodo omnia scripta in lege per passionem Christi impleta sint. 1 2. q. 107. 2. c. et 3ª. q. 47. 2 ad 1.

Prædicari in nomine ejus pœnitentiam. De sacramento pœnitentiæ. 3ª. q. 84 et seq.

DOMINICA Iª POST PASCHA IN ALBIS.

I. JOANN. V.

Omne quod natum est ex Deo. De effectibus baptismi. 3ª. q. 69. o.

Quomodo superatur mundus. 3ª. q. 43. 2 ad 3.

Nisi qui credit quoniam Jesus est Filius Dei. An credere explicitè mysterium Christi, sit de necessitate salutis. 2 2. q. 2. a. 7. o.

Sed in aqua et sanguine. De effectibus passionis et sanguinis Christi. 3ª. q. 49. o.

Tres sunt qui testimonium dant in cœlo. An esse divinus sit trinitas personarum. 1ª. q. 20. 2. et 31. 1. o.

Pater. An Christo baptizato convenienter fuerit vox Patris audita Filium protestantis. 3ª. q. 39. 8. o.

Verbum. An opera et miracula à Christo facta testimonium perhibuerint de Christo. 3ª. q. 43. 4. o.

Et Spiritus sanctus. An Spiritus sanctus convenienter super Christum baptizatum dicatur descendisse. 3ª. q. 39. 6. o.

Et hi tres unum sunt. Cur dicimus quòd Pater, Filius et Spiritus sanctus unum sunt, et non unus. 1ª. q. 31. 2 ad 4.

Utrùm tres personæ in divinis sint ejusdem essentiæ. 1ª. q. 39. 2. o.

Aqua et sanguis. An ex latere Christi profluxerit vera aqua et verus sanguis. 3ª. q. 66. 4 ad 2. et q. 74. 7 ad 3.

Habet testimonium Dei in se. De testimonio Dei Patris dicentis : Hic est filius meus dilectus. 3ª. q. 40. 8. o.

EVANG. JOAN. XX.

Pax vobis. De pace, ut supra feria 3ª Paschæ. An Christus sit pax nostra. 3ª. q. 36. 8 ad 1.

Insufflavit. Cur Christus apostolis suis insufflaverit Spiritum sanctum. 1ª. q. 43. 7 ad 6.

Quorum remiseritis peccata. An sacerdos absolvens verè remittat peccata. Suppl. q. 18. 1. et 3ª. q 84. 3 ad 3. ad 4 et ad 3. De potestate clavium. Suppl. q. 18.

De virtute indulgentiarum. Suppl. q. 25.

Januis clausis. Cùm verum corpus in eodem loco, cum alio corpore esse nequeat, quomodo Christus, si habuerit verum corpus, potuit intrare januis clausis. 3ª. q. 54. 1 ad 1.

Infer digitum tuum huc. Cur anima Christi in resurrectione resumpsit corpus cum cicatricibus. 3ª. q. 54. 4. o.

Esse incredulus. De infidelitate. 2 2. q. 10. o.

Quia vidisti me. An Thomas id quod vidit, crediderit. 3ª. q. 55. 5 ad 3.

Beati qui non viderunt. Cur igitur Dominus, in multis argumentis coram discipulis suis præbuit seipsum vivum. 3ª. q. 55. 5. c.

Hæc autem scripta sunt. Cur Christus per seipsum non scripsit doctrinam suam, sed per discipulos suos et evangelistas. 3ª. q. 42. 4. o.

DOMINICA IIª POST PASCHA.

EPIST. I. PET. II.

Christus passus est pro nobis. An passio Christi nostram salutem operata sit per modum efficientiæ. 3ª. q. 48. 6. o.

An Christus suâ passione aperuerit nobis januam regni cœlestis. 3ª. q. 49. 5. o.

Quæ sit differentia inter passionem Christi et sanctorum quoad fructum ad nos inde derivatum. 3ª. q. 48. 5 ad 3.

Quomodo Christus pro nobis potuit satisfacere cùm ipse non peccaverit. 3ª. q. 48. 2. o. et ad 1. paucis.

Ut sequamur vestigia. Cùm Christus abundè pro nobis patiendo satisfecerit, cur aliquid à nobis præstandum exigitur. 3ª. q. 49. 1 ad 4. et 3 ad 1 ad 2. et ad 3.

Qui peccatum non fecit. An in Christo non fuerit aliquod peccatum. 3ª. q. 14. 3. o. et q. 15. 4. o.

Qui cùm malediceretur, non maledicebat. iniuriis verborum. 2 2. q. 72 et se

An aliquis debeat contumelias illatas sibi sustinere. 2 2. q. 72. 3. o.

Quando contumeliæ nobis illatæ non sunt sustinendæ. 2 2. q. 72. 3. c.

An injuriæ nobis illatæ si redundent in contumeliam Dei, sint ferendæ. 2 2. q. 108. 1 ad 3. et 3ª. q. 41. 4 ad 6.

Tradebat autem judicanti se injustè. Quonam modo Christus suæ passionis et mortis fuerit causa. 3ª. q. 47. 1. c. et 3 ad 2.

Cur Christus seipsum tradendo Pilato, minus peccavit quàm Judæi. 3ª. q. 47. 3 ad 3.

Peccata nostra ipse pertulit in corpore nostro. An in Christo fuerit dolor sensibilis. 3ª. q. 15. 5. o. An dolor passionis Christi fuerit major omnibus aliis doloribus. 3ª. q. 46. 6. o.

An dolor passionis Christi cum fruitione beata. 3ª. q. 46. 8 ad 1.

Cujus livore sanati sumus. Quantùm boni nobis provenerit ex passione Christi. 3ª. q. 49. o.

EVANG. JOAN. X.

Ego sum pastor bonus. Qualis pastor sit Christus. 3ª. q. 8. a. 6. c. ad 3.

Qualis pastor Christus in vita sua fuerit. 3ª. q. 40. 3. c. q. 41. 3 ad 1.

Bonus pastor animam suam. Quod pertineat ad officium pastorale. 2 2. q. 184. 3. c. et 7 ad 1. fi.

An cura pastoralis sit testimonium dilectionis Dei. 2 2. q. 184. 7 ad 1. et q. 185. 2 ad 1.

Ad quos propriè pertineat officium pastorale. 2 2. q. 184. 6. c. ad 2 et ad 3.

An hi qui propriè habent curam animarum, episcopi videlicet, sint in statu perfectionis. 2 2. q. 184. 3. o.

An episcoporum status sit perfectior quàm religiosorum. 2 2. q. 184. 7. o.

An presbyteri, curati et archidiaconi sint in statu perfectionis. 2 2. q. 184. 6. o.

An presbyteri, curati et archidiaconi obligentur ad ponendam animam suam pro ovibus suis. 2 2. q. 184. 6 ad 3.

An presbyteri, curati et archidiaconi sint majoris perfectionis quàm religiosi. 2 2. q. 184. 8. o.

An liceat episcopatum appetere. 2 2. q. 185. 1. o.

An liceat episcopatum injunctum omninò recusare. 2 2. q. 185. 2. o.

Mercenarius autem. Quis dicatur mercenarius. 2 2. q. 185. 5 ad 1.

Dimittit oves et fugit. An ergo non liceat episcopo aut pastori propter persecutionem aliquam temporalem gregem sibi commissum deserere. 2 2. q. 185. 5. o.

Et vocem meam audient. An prædicare sit proprium officium prælati. 2 2. q. 187. 4.

Et unus pastor. Cùm præpositi Ecclesiæ sint pastores, quomodo igitur unus pastor est. 3ª. q. 8. 6 ad 3.

DOMINICA IIIª POST PASCHA.

EPIST. I. PET. II.

A carnalibus desideriis quæ militant. An opera spiritualia et fructus Spiritûs sancti contrarientur operibus carnis. 1 2. q. 71. 4.

Conversationem vestram habentes. An scandalum sit peccatum mortale. 2 2. q. 43. 4. o.

An sit peccatum quòd aliquis velit bona sua ab aliis approbari. 2 2. q. 132. 1. c. et ad 1.

Subjecti estote omni creaturæ. An unus homo teneatur alteri obedire. 2 2. q. 104. 1. o.

An subditi teneantur suis superioribus in omnibus obedire. 2 2. q. 104. 5. o.

In quibus et in quibus non tenentur subditi suis subditis obedire. 2 2. q. 69. 1. c. et 104. 5. c. o.

Sive regi. An christiani teneantur secularibus potestatibus obedire. 2 2. q. 104. 6. o. An infideles possint habere prælationem vel dominium supra fideles. 2 2. q. 10. a. 10. o. Utrùm propter apostasiam subditi absolvantur à dominio præsidentium apostatarum. 2 2. q. 12. 2. o.

Ad vindictam malefactorum. An vindicatio sit licita. 2 2. q. 108. 1. o.

Per quas pœnas vindicatio fieri debet. 2 2. q. 108. 3. o.

An sit licitum occidere homines. 2 2. q. 64. 2. o.

Quia sic est voluntas Dei. De duplici voluntate Dei. 1ª. q. 19. a. 11. o.

Omnes honorate. Quomodo omnes sunt honorandi cùm honor propriè debeatur superioribus. 2 2. q. 103 2 ad 3.

Deum timete. De timore. 2 2. q. 19. o.

Sed etiam discolis. Cùm honor debeatur alicui in testimonium virtutis, quomodo Domini virtutibus vacui sunt honorandi. 2 2. q. 103. 2 ad 2.

EVANG. JOAN. XVI.

Nescimus quid loquitur. Cur Christus voluit doctrinam suam occulto sub tegumento parabolarum spiritualium proponere. 3ª. q. 42. 3. c. ad 2 et ad 3.

An Scriptura sacra sit difficilis et obscura. 1ª. q. 1. a. 9 ad 2 et ad 3. et 2 2. q. 1. a. 9 ad 1. An hæretici pervertant Scripturam sacram. 2 2. q. 1. a. 10 ad 1.

An pertineat ad summum pontificem fidei symbolum ordinare, atque exorientes hæreses refutare. 2 2. q. 1. a. 10. o.

Cognovit autem Jesus quia volebant. An anima Christi in verbo cognoscat omnia. 3ª. q. 10. 2. o.

Quia plorabilis et flebilis vos. An sit justum justos in hoc mundo affligi. 1ª. q. 21. 4 ad 2. Cur peccatores prosperentur et innocentes prosperentur. 1 2. q. 87. 7 ad 2. et 2 2. q. 36. 2. c. 2 2. q. 5. 4. c.

Quomodo universa æquè eveniant justo et impio, bono et malo. 1 2. q. 114. 10 ad 4.

Sed tristitia vertetur in gaudium. In quo gaudendum. 2 2. q. 28. 1. c. et ad 3. et 2. c.

Quot modis in Deo gaudeamus. 2 2. q. 28. 1 ad et 2. c.

An gaudium spirituale secum patiatur aliquam tristitiam. 2 2. q. 28. 2. o.

An gaudium spirituale possit impleri in nobis. 2 2. q. 28. 3. o.

De acedia quæ gaudio opponitur. 2 2. q. 35.

Iterùm autem videbo vos et gaudebit cor vestrum. Quando gaudium istud in apostolis fuerit impletum. 3ª. q. 55. 3 ad 1.

DOMINICA IVª POST PASCHA.

EPIST. JAC. I.

Omne datum optimum. An virtus non insit nobis à natura. 1 2. q. 63. 1. o.

An præter virtutes theologicas sint aliæ virtutes infusæ à Deo. 1 2. q. 63. 3. o.

An homo sine gratia non possit verum cognoscere. 1 2. q. 19. 1. o.

Apud quem non est transmutatio. An Deus sit omninò immutabilis. 1ª. q. 10. 1.

Voluntariè enim nos genuit. An præscientia meritorum sit causa prædestinationis. 1ª. q. 23. 5. o.

An Deus eligat aliquem propter bonum in eo præexistens. 1ª. q. 23. 4. c. ad 2.

Tardus ad loquendum. An sit curiositas circa sensitivam cognitionem. 2 2. q. 167. 2. o. Quando diligens aliquorum inquisitio probanda vel improbanda. 2 2. q. 167. 2. c. fi. et ad 3.

Ira enim viri justitiam. Quomodo hoc verum est cùm in Christo et in sanctis ira fuerit. 3ª. q. 15. 9 ad 1.

Quando irasci est peccatum et quando non. 2 2. q. 158. 2. De ira et iracundia. 2 2. q. 158. o.

In mansuetudine. Quid sit mansuetudo, quidve clementia. 2 2. q. 157. 1. o.

De mansuetudine et clementia. 2 2. q. 157. o.

EVANG. JOAN. XVI.

Qui misit me. De missione divinarum personarum. 1ª. q. 43. 1. c.

Quomodo Pater misit Filium. 1ª. q. 43. 1. c.

Quæ persona divina ab alia mittitur. 1ª. q. 43. 8. o. Utrùm filio conveniat invisibili mitti. 1ª. q. 43. 5. o. Ad quos missio invisibilis fiat. 1ª. q. 43. 6. o.

Sed tristitia implevit cor vestrum. An tristitia et dolor auferant facultatem addiscendi et considerandi quippiam. 1 2. q. 37. 1. o.

An tristitia impediat omnem operationem. 1 2. q. 37. 3. o.

Sed veritatem dico vobis. An semper verum dicere sit laudabile. 2 2. q. 109. 1 ad 2 et ad 3 De veritate. 1ª. q. 16. et 2 2. q. 109.

Si enim non abiero. An ascensio Christi sit causa nostræ salutis. 3ª. q. 57. 6. o.

Et cùm venerit ille, arguet mundum de peccato. An ergo judiciaria potestas non sit specialiter attribuenda Christo. 3ª. q. 59. 1 ad 3.

Docebit vos omnem veritatem. Cùm apostoli multa ignoraverint, quomodo Spiritus sanctus docuit eos omnem veritatem. 1 2. q. 106. 4 ad 2. et 3ª. q. 42. 3 ad 2.

Quia de meo accipiet. Utrùm Spiritus sanctus procedat à Filio. 1ª. q. 36. 2. o.

DOMINICA Vª POST PASCHA.

EPIST. JAC. I.

Estote factores, etc. An sacra doctrina sit scientia practica. 1ª. q. 1. a. 4. o.

An sola fides ad salutem sufficiat. 1 2. q. 100. 10. et q. 114. 4 ad 3. et 2 2. q. 2. a. 9. c. et ad 1.

Hic beatus est. An observatio mandatorum Dei sufficiat ad salutem. 1 2. q. 100. 10.

Non refrenans linguam suam. De vitiis linguæ ac injuriis verborum. 2 2. q. 72 et sequentibus.

Religio munda est visitare pupillos. An ergo religio non ordinet hominem solùm ad Deum. 2 2. q. 81. 4 ad 1.

De operibus misericordiæ et generibus eleemosynarum. 2 2. q. 32. 2. o.

EVANG. JOAN. XVI.

Si quid petieritis. De oratione. 2 2. q. 83. o.

Quæ sint orationis partes. 2 2. q. 83. 17. o.

Dabit vobis. Qui fiat quòd orationes nostræ non exaudiantur. 2 2. q. 83. 15 ad 2.

Quæ conditiones sint requisitæ ad hoc ut quis semper impetret quod petit. 2 2. q. 83. 15 ad 2. fi.

Ut gaudium vestrum sit plenum. Quomodo in hac vita gaudium nostrum plenum non sit, sed in futura plenissimum. 2 2. q. 28. 3. c. potissimùm.

Hæc in proverbiis locutus sum vobis. Cur Christus clarè suam doctrinam non proposuit. 3ª. q. 42. 3. c. et ad 3.

Quia ego rogabo Patrem. Quomodo Filius dicatur orare Patrem. 2 2. q. 83. 20 ad 1. et 3ª. q. 21. 4 et 2.

Ipse enim Pater amat vos. An in Deo sit amor. 1ª. q. 20. 4. o.

An Deus æqualiter omnia amet. 1ª. q. 20. 3. o.

Quia à Deo exivi. Quomodo Filius à Patre exiverit. 1ª. q. 42. 5 ad 2.

Quia scis omnia. An anima Christi in verbo cognoscat omnia. 3ª. q. 10. 2.

Et non opus est tibi. An Christus aliquid ab hominibus didicerit. 3ª. q. 12. 3. o.

IN FESTO ASCENSIONIS.

ACT. I.

Cœpit Jesus facere et docere. Cur dicitur quòd priùs cœperit facere et tum docere. 3ª. q. 41. 3 ad 1.

Quibus et præbuit seipsum vivum in multis argumentis. An Christus veritatem resurrectionis debuerit argumentis declarare. 3ª. q. 55. 5. o.

An argumenta quæ Christus induxit sufficienter manifestaverint veritatem resurrectionis Christi. 3ª. q. 55. 6. o.

Per dies quadraginta. Cur Christus post resurrectionem suam voluit quadraginta diebus antequam ascenderet hic in terris agere. 3ª. q. 57. 4 ad 4.

An continuò Christus post resurrectionem suam cum discipulis suis conversatus sit. 3ª. q. 55. 5. o.

Et convescens. Quare Christus cum discipulis suis comedit. 3ª. q. 55. 3. c. et 6. c. et ad 1.

Joannes quidem baptizavit aquâ. An in bapt̃mo Joannis gratia non dabatur. 3ª. q. 38. 3. o.

Vos autem baptizabimini Spiritu sancto. Quando apostoli post Christi resurrectionem fuerint baptizati Spiritu sancto. 3ª. q. 66. 3 ad 1.

Non est vestrum nosse tempora. An tempus futuri judicii sit omninò incognitum. Suppl. q. 88. 3. o.

Et eritis mihi testes in Hierusalem. An apostolorum tempore fuerit Evangelium Christi prædicatum in universo orbe. 1 2. q. 106. 4 ad 4.

Et cùm hæc dixisset videntibus illis. Cur Christus potiùs ascendit videntibus discipulis quàm resurrexit. 3ª. q. 55. 2 ad 2.

Elevatus est. An ergo propriâ virtute Christus non ascenderit. 3ª. q. 57. 3 ad 1.

Et nubes suscepit illum. Cùm nubes non elevetur supra omnes cœlos, et Christus ascenderit supra omnes cœlos, quomodo nubes suscepit eum. 3ª. q. 57. 4 ad 4.

Sic veniet quemadmodum. An Christus non ascenderit in cœlum, s. ut ibi in sempiternum esset. 3ª. q. 57. 6 ad 3.

EVANG. MARC. XVI.

Apparuit illis Jesus. Quomodo novissimè recumbentibus discipulis apparuit Jesus, cùm postea in die ascensionis viderint Christum ascendentem. 3ª. q. 55. 3 ad 3.

Exprobravit incredulitatem. An Apostoli non facilè et firmiter credebant resurrectionem Christi. 3ª. q. 55. 3. c. fi.

Omni creaturæ. Cur homo dicatur omnis creatura sive minor mundus. 1ª. q. 91. 1. c. fi. et 96. 2. c. et 1 2. q. 17. 8 ad 2.

Qui verò non crediderit. An credere sit necessarium ad salutem. 2 2. q. 2. ar. 3. o.

Signa autem eos qui crediderint. An justificatio sit opus miraculosum. 1 2. q. 113. 10. Cur quibusdam hominibus detur gratia miraculorum. 2 2. q. 178. 1. c.

Quibus conveniebat facere tempore Christi. 3ª. q. 27. 5 ad 3.

An malis etiam detur gratia faciendi miracula. 2 2. q. 178. 2. c. et ad 3.

An mali falsam doctrinam enuntiantes possint facere miracula. 2 2. q. 178. 2 ad 3. An mali faciant quædam miracula quæ sancti facere non possunt. 2 2. q. 178. 2 ad 4. An omnibus sanctis detur gratia miraculorum. 2 2. q. 178. 2 ad 3.

Cur B. Maria, et B. Joannes Baptista miracula non fecerunt. 3ª. q. 27. 5 ad 3.

Cur gratia miraculorum attribuatur fidei. 2 2. q. 178. 1 ad 3.

De miraculis vide plura in evang. Dominicæ Lætare.

Super ægros manus imponent. Qualis sit hæc manûs impositio. 3ª. q. 84. 4 ad 1.

Assumptus est. An Christus convenienter ascenderit. 3ª. q. 57. 1. o.

Secundùm quam naturam Christus ascendit. 3ª. q. 57. 2. o.

An Christus ascenderit supra omnem creaturam spiritualem. 3ª. q. 57. 3. o.

An ascensio Christi sit causa nostræ salutis. 2 2. q. 57. 6. o.

Et sedet à dextris Dei. Cùm Pater sit major Christo, quomodo Christus sedet à dextris, cùm videatur debere sedere à sinistris. 3ª. q. 58. 1 ad 2.

An sedere ad dexteram conveniat Christo secundùm quòd Deus, an verò secundùm quòd homo. 3ª. q. 58. 2 et 3.

An competat alteri à Christo, sedere ad dexteram Patris. 3ª. q. 58. 4. o.

DOMINICA INFRA OCTAVAM ASCENSIONIS.

EPIST. I. PET. IV.

Estote prudentes. Circa quæ versatur prudentia. 2 2. q. 47. 3. o.

An prudentia sit virtus. 2 2. q. 47. 4. o.

An de prudentia fuerit dandum aliquod præceptum inter præcepta Decalogi. 2 2. q. 56. 1.

An prudentia posset in peccatoribus inveniri. 2 2. q. 47. 15. o.

An prudentia sit in omnibus habentibus gratiam. 2 2. q. 47. 14. o.

In orationibus. De oratione et devotione. 2 2. q. 82 et 83.

Mutuam in vobismetipsis charitatem continuam habentes. An charitas se extendat ad proximum. 22. q. 25. 1.

Quia charitas operit multitudinem peccatorum. An ergo sine sacramento pœnitentiæ quis possit consequi remissionem peccatorum. 3ª. q. 84. 5 ad 2.

In alterutrum illam administrantes. An qui idoneus est vitâ et scientiâ ad episcopatum, teneatur eum assumere. 2 2. q. 185. 1 ad 3. et ar. 2. o.

EVANG. JOAN. XV, XVI.

Quem ego mittam vobis à Patre. Quomodo persona divina ab alia mittatur. 1ª. q. 43. 1. o. An Filius mittat Spiritum sanctum. 1ª. q. 43. 8. c.

Qui à Patre procedit. Cur Spiritus sanctus non dicitur genitus. 1ª. q. 27. 4. o.

Cùm Scriptura sacra agens de processione Spiritûs sancti, solùm dicat quòd à Patre procedat, an ergo Spiritus sanctus non procedat à Filio. 1ª. q. 36. 2 ad 1.

Absque synagogis vos facient. De virtute excommunicationis. Suppl. q. 21 et seq.

Ut omnis qui interficit vos. An liceat innocentem aliquo casu occidere. 22. q. 64. 6. o.

Et hæc facient vobis quia non noverunt. Quæ sit causa martyrii. 2 2. q. 124. 3. o.

IN FESTO PENTECOSTES.

EPIST. ACT. II.

Dum complerentur dies Pentecostes. Cui festo veteris Testamenti successit festum Pentecostes. 1 2. q. 103. 3 ad 4.

In eodem loco. An rectè orandi gratia conveniatur ad certum et determinatum locum. 1 2. q. 102. 4 ad 1. et 2 2. q. 81. 3. o. et ad 2 præcipuè.

Apparuerunt eis dispartitæ linguæ. De gratia linguarum. 22. q. 176. De donis. 1 2. q. 68. Cur Spiritus sanctus descenderit super apostolos sub linguis igneis. 1ª. q. 43. 7 ad 6. et 3ª. q. 39. 6 ad 4.

Cur Spiritus sanctus datus sit apostolis in specie ignis et linguæ. 3ª. q. 72. 2 ad 1.

Et cœperunt loqui variis linguis. Cur apostoli acceperunt donum linguarum ita ut omnium linguis loquerentur. 2 2. q. 176. c.

An apostoli fuerint instructi quoad ornatum et elegantiam in aliena lingua, sicuti in propria et vernacula. 2 2. q. 176 ad 1.

Cur Christus non locutus sit omnibus linguis. 2 2. q. 176. 1 ad 3.

Cur nunc accipientes Spiritum sanctum non loquuntur omnium linguis. 2 2. q. 176. 1 ad 3.

Quoniam audiebat unusquisque linguâ suâ illos loquentes. An unam linguam loquentes intelligebantur ab omnibus, an potius omnibus linguis loquebantur. 2 2. q. 176. 1 ad 2.

EVANG. JOAN. XIV.

Si quis diligit me, sermonem meum servabit. In quo consistat ratio charitatis. 2 2. q. 25. 12. c.

An sit de ratione charitatis, quòd homo velit præceptorum Dei regulam in omnibus sequi. 22. q. 25. 12. c.

Pater meus diliget eum. De amore Dei. 1ª. q. 20. o.

Et ad eum veniemus et mansionem. Quomodo Pater et tota Trinitas ad nos veniat, et mansionem apud nos faciat. 1ª. q. 43. 4 ad 2.

Paracletus autem Spiritus sanctus. An hoc nomen sit proprium nomen alicujus divinæ personæ. 1ª. q. 36. 1. o. De aliis nominibus Spiritûs sancti. 1ª. q. 37 et 38 et 39. 8.

Ille vos docebit omnia. Cùm nec apostoli cognoverint omnem veritatem, nec modo Ecclesia cognoscat, quomodo igitur hæc promissio vera est. 1 2. q. 106. 4 ad 2.

Pacem meam do vobis. Quæ sit vera pax. 2 2. q. 29. 2 ad 3. Vide Evangel. fer. 3. post Pascha.

Non turbetur cor vestrum neque formidet. De fortitudine. 2 2. q. 123. o.

An fortitudo sit circa timores et audacias. 2 2. q. 123. 3.

An fortitudo sit solùm circa pericula mortis. 2 2. q. 123. 4. o.

De timore opposito fortitudini. 22. q. 125. o.

Quando timor est peccatum et quando non. 2 2. q. 125. 1. c.

Quando timor sit peccatum mortale. 2 2. q. 125. 3. c.

Quia Pater major me est. Cùm Filius sit æqualis Patri in magnitudine, quomodo Pater dicitur major Filio. 1ª. q. 42. 4 ad 1. et 43. 7 ad 1.

An Christus sit subjectus Patri. 3ª. q. 20. 1. o.

An Christus sit sibi ipsi subjectus. 3ª. q. 20. 2. o.

Sicut mandatum dedit mihi Pater. Cùm Filius sit Patri æqualis in potentia, et major sit potentia præcipientis quàm obedientis, quomodo Pater dicitur mandatum dedisse Filio. 1ª. q. 42. 6 ad 2.

FERIA 2ª PENTECOSTES.

ACT. X.

Qui constitutus est à Deo judex. De judiciaria potestate. 3ª. q. 59. o. et Suppl. q. 89 et 90.

Remissionem peccatorum accipere. An fuerit necessarium pati Christum pro humani generis liberatione. 3ª. q. 46. 1 et 2. An per passionem Christi simus liberati à peccato. 3ª. q. 49. 1. o.

Cecidit Spiritus sanctus super omnes qui audiebant verbum. De sacramento confirmationis. 3ª. q. 72. Cur potiùs ad primitivos sanctos

facta est visibilis missio Spiritûs sancti quàm ad nos. 1ª. q. 43. 7 ad 6.

Numquid aquam quis prohibere potest. An aqua sit propria materia baptismi. 3ª. q. 66. 3. o.

Et jussit eos baptizari in nomine Domini nostri Jesu Christi. An in nomine Christi possit dari baptismus. 3ª. q. 66. 6. o.

EVANG. JOAN. III.

Sic Deus dilexit mundum. Quantam charitatem et bonitatem erga nos ostenderit Deus, dando Filium suum. 1ª. q. 1. c. et ar. 2. c. et q. 32. 1. c.

An Deus dilexit magis genus humanum quàm Christum. 1ª. q. 20. 4 ad 1.

An magis dilexerit genus humanum quàm angelos. 1ª. q. 20. 4 ad 2.

Cur Deus non dedit Filium suum pro diabolo. 3ª. q. 1. 1 ad 3.

Ut omnis qui credit in eum. An sola fides sufficiat ad salutem. 1 2. q. 2. 9. c. et q. 4. 3. et q. 6. 2 ad 3.

Qui credit in eum non judicatur. An ergo fideles in judicio non judicabuntur. Suppl. q. 89. 6 ad 1.

Qui autem non credit jam judicatus. An increduli et mali in judicio non judicabuntur. Suppl. q. 89. 7 ad 1. De judiciaria potestate Christi. 3ª. q. 59.

Qui autem facit veritatem. Cur peccatum dicitur mendacium et falsitas, virtus autem ejusque operatio veritas. 1ª. q. 17. 1. c.

FERIA 3ª PENTECOSTES.

ACT. VIII.

Miserunt ad eos Petrum et Joannem. De ministro confirmationis. 3ª. q. 72. 11. et q. 65.

Nondum enim in quemquam illorum venerat, sed baptizati. Quomodo detur Spiritus sanctus in baptismo et quomodo in confirmatione. 3ª. q. 72. 1. c.

Tunc imponebant manus super illos. An apostoli contulerint sacramentum confirmationis per solam manûs impositionem absque chrismate. 3ª. q. 72. 2 ad 1.

EVANG. JOAN. X.

Qui non intrat per ostium. An credere explicitè mysterium incarnationis Christi sit de necessitate salutis apud omnes. 2 2. q. 2. ar. 7. o.

An salus nostra sit Christo adscribenda. 2 2. q. 2. a. 7. c. et 1 2. q. 91. 5 ad 2.

De hæresi. 2 2. q. 11.

Fur est et latro. Quantùm nocumenti inseratur fidei et fidelibus per hæreticos. 2 2. q. 10. a. 9. et 11. 3. et 4. c.

Huic ostiarius aperit. An fides sit donum Dei. 2 2. q. 6. 1. o. et 2. o.

Et proprias oves vocat nominatim. An Deus eligat singulos prædestinatos, ita ut noverit certum numerum prædestinatorum non solùm formaliter, sed etiam materialiter. 1ª. q. 23. 7. o.

Et educit eas. An homo possit resurgere à peccato sine auxilio gratiæ. 1 2. q. 109. 7. o.

Ante eas vadit. An Christus primò resurrexerit. 3ª. q. 53. 3. o.

Alienum autem non sequuntur. An prædestinatus non possit peccare et in peccato mori. 1ª. q. 23. 6 ad 2.

Hoc proverbium dixit eis. Cur Christus in proverbiis voluerit loqui. 3ª. q. 43. 3. c. fi. et ad 3.

Ego sum ostium. Cur esse ostium sit proprium Christo. 3ª. q. 8. 6 ad 3.

Per me si quis introierit. An non possit haberi fides de mysterio incarnationis Christi, et non de aliis fidei articulis. 2 2. q. 5. 3. o.

IN DIE TRINITATIS.

EPIST. ROM. II.

O altitudo divitiarum. Cur Deus quosdam prædestinet, et quosdam reprobet. 1ª. q. 23. 5 ad 3.

An Deus permittendo unum cadere, alium erigat. 1ª. q. 23. 6 ad 1.

Quàm incomprehensibilia sunt judicia ejus. An videntes Deum per essentiam ipsum non comprehendant. 1ª. q. 12. 7. o.

An videntes Deum per essentiam, omnia in Deo videant. 1ª. q. 12. 8. o.

Utrùm trinitas personarum possit per naturalem cognitionem cognosci. 1ª. q. 31. 1. o. Utrùm Deum esse sit per se notum. 1ª. q. 2. 1. o.

Utrùm Deum esse, sit demonstrabile. 1ª. q. 2. ar. 2. o.

Aut quis prior dedit illi et retribuetur ei. An ergo homo à Deo nihil possit mereri. 1 2. q. 114. 1 ad 3.

Quoniam ex ipso et per ipsum. Quâ ratione ex ipso approprietur Patri, per ipsum, Filio, et in ipso Spiritui sancto. 1ª. q. 39. 8. c.

EVANG. MATTH. XXVIII.

Data est mihi omnis potestas. De potentia Dei. 1ª. q. 25. De potentia animæ Christi. 3ª. q. 13. o. Quomodo anima Christi habeat omnipotentiam respectu immutationis creaturarum. 3ª. q. 13. 2 ad 1.

Euntes ergo docete. An catechismus debeat præcedere baptismum. 3ª. q. 7. 1. o.

Omnes gentes. De suscipientibus baptismum. 3ª. q. 68. o.

Baptizantes eos. De ministris, per quos traditur sacramentum baptismi 3ª. q. 67. o.

In nomine Patris, etc., an illa sit conveniens forma. Ego te baptizo in nomine Patris, etc. 3ª. q. 66. 5. o. De nominibus Dei. 1ª. q. 13. o. Pertinentia ad personam Patris, Filii et Spiritûs sancti. 1ª. q. 34. 35. 36.

Docentes servare. De doctrina Christi. 3ª. q. 42. o.

DOMINICA Iª POST OCTAVAM PENTEC.

EPIST. I. JOAN. IV.

Deus charitas est. Cùm charitas sit habitus in anima creatus, quomodo Deus charitas est. 2 2. q. 23. 2 ad 1. De amore Dei. 1ª. q. 20.

In hoc apparuit charitas Dei quoniam Filium suum. Quantam charitatem ostenderit Deus mittendo Filium suum. 3ª. q. 1. a. 1. Sed contra et ad 2. et 3. 2. c.

Propitiationem pro peccatis nostris. Quantam misericordiam Deus nobis exhibuerit dando

Filium suum pro nobis. 3ª. q. 46. 4 ad 3. et 6 ad 4.

Deum nemo vidit unquam. An ergo intellectus creatus non possit Deum per essentiam videre. 1ª. q. 12. 4 ad 4.

Quoniam de Spiritu sancto dedit nobis. Quomodo detur nobis Spiritus sanctus. 3ª. q. 43. 3. o. et 4 2. q. 114. 3 ad 3.

Quisquis confessus fuerit. Quando confessio fidei sit in præcepto. 2 2. q. 3. 2. o.

Qui manet in charitate, in Deo manet, et Deus in eo. An amor causet mutuam inhæsionem, scilicet ut amans sit in amato, et contra. 4 2. q. 28. 2. o. et q. 66. 6. c. 6.

Timor non est in charitate. An timor servilis non remaneat cum charitate. 2 2. q. 19. 6. o.

Sed perfecta charitas. Quem timorem foràs mittit perfecta charitas. 2 2. q. 19. 8 ad 2. et 9. o. et 3ª. q. 7. 6 ad 3.

Quomodo timor pœnam habet. Quis timor pœnam habeat. 2 ad 4.

Qui non diligit fratrem suum quem videt. Cùm ratio diligendi Deum hic videatur dici esse proximus sub aspectum nostrum cadens, an ergo magis sit diligendus proximus quàm Deus. 2 2. q. 26. 2 ad 4.

Et hoc mandatum habemus à Deo. An ex præcepto Dei teneamur proximum diligere. 2 2. q. 25. 4. o. et 44. 2. o.

EVANG. LUC. VI.

Estote misericordes. Quis dicatur misericors. 4ª. q. 21. 3. c. princ. Quid sit misericordia. 2 2. q. 30. 4. c. princ. Quæ hominem maximè ad misericordiam provocent. 2 2. q. 30. 4. c. præc. Qui sint maximè misericordes. 2 2. q. 30. 2. c.

In qua significatione misericordia sit virtus. 2 2. q. 30. 3. c.

Quanta virtus sit misericordia. 2 2. q. 30. 4. o.

Sicut Pater vester. Cùm misericordia sit species tristitiæ, et Deo non competat tristitia, quomodo potest dici esse misericors. 4ª. q. 21. 3. c. et ad 4.

An misereri sit proprium Deo. 2 2. q. 30. 4. c.

An misericordia Dei repugnet justitiæ ejus. 4ª. q. 21. 3 ad 2.

An in omnibus operibus Dei sit misericordia et justitia. 4ª. q. 21. 4. o.

Quomodo omnipotentia Dei parcendo et miserando maximè manifestetur. 4ª. q. 21. 5 ad 3.

Nolite judicare. An ergo non sit licitum judicare. 2 2 q. 60. 2 ad 4.

Quæ requirantur ad hoc ut judicium sit justitiæ actus. 2 2. q. 60. 2. c.

An judicium ex suspicione procedens sit illicitum. 2 2. q. 60. 3. o.

De falso testimonio. 2 2. q. 70.

In qua mensura mensi fueritis. In qua justitia hæc divini judicii forma habeat locum. 2 2. q. 61. 4 ad 4.

Quid vides festucam. An ergo peccator non possit corripere peccatorem. 2 2. q. 33. 3. o. Quot modis contingit peccatorem in corripiendo alium peccatorem delinquere. 2 2. q. 33. 5. c.

Hypocrita. In quo consistat hypocrisis. 2 2. q. 111. ar. 2.

An hypocrisis tanquam species mendacii veritati opponatur. 2 2. q. 111. ar. 3. c.

Quale et quantum peccatum sit simulatio. 2 2. q. 111. ar. 4. o.

IN DIE CORPORIS CHRISTI.

EPIST. I. CORINTH. II.

Accepit panem. De transsubstantiatione. 3ª. q. 75. Vide passionem Dominicam paulò post princip.

Fregit. Quomodo corpus Dominicum potest nunc frangi, cùm sit incorruptibile et impassibile. 3ª. q. 77. 7. c.

Hoc facite in meam commemorationem. Ad cujus officium spectat consecrare. 3ª. q. 82. 1. o.

Postquam cœnavit. Cùm Christus post cœnam sacramentum Eucharistiæ tradiderit, cur à nobis jejunis sumitur. 3ª. q. 81. 8 ad 1.

Hoc facite quotiescumque bibetis. An liceat corpus Christi sumere sine sanguine. 3ª. q. 80. 12. o.

Et biberit calicem Domini indignè. An mali manducent Christum sacramentaliter. 3ª. q. 80. 3. o.

Reus erit corporis. An peccator sumens corpus sacramentaliter peccet. 3ª. q. 80. 4. o.

Probet autem seipsum. An si quis peccator non habens conscientiam peccati ex eo quia est negligens in sui ipsius examinatione, peccet sumendo Christum. 3ª. q. 80. 4 ad 5. Quantum peccatum sit cum conscientia peccati accedere ad hoc sacramentum. 3ª. q. 80. 5.

Non dijudicans corpus Domini. Quid sit non dijudicare corpus Domini. 3ª. q. 80. 5 ad 2. fi.

EVANG. JOAN. VI.

Caro mea verè est cibus. An solùm caro et sanguis Christi in sacramento Eucharistiæ contineantur. 3ª. q. 76. 4 ad 2.

Quomodo caro Christi sit verè cibus, et sanguis ejus verè potus. 3ª. q. 79. 2. c. f.

Qui manducat meam carnem. De effectibus sacramenti Eucharistiæ. 3ª. q. 79. o.

Et mortui sunt. A qua morte per hoc sacramentum præservemur. 3ª. q. 79. 6. o.

Vivet in æternum. An effectus hujus sacramenti sit vita æterna et adeptio gloriæ. 3ª. q. 79. 2. o.

DOMINICA IIª POST PENTECOST.

EPIST. I. JOAN. III.

Translati sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres. An charitas sit vita animæ, sicut invidia et odium sunt mors animæ. 2 2. q. 36. 3. c.

Fratres. Quis dicatur frater noster. 2 2. q. 44. 7. c. princ. Quomodo frater sit diligendus. 2 2. q. 44. 7. c. Quid in fratre nostro oporteat amare, et quid odisse. 2 2. q. 34. 4. o.

Et nos debemus pro fratribus animam ponere. Quo casu quis teneatur de necessitate charitatis animam suam pro fratribus ponere. 2 2. q. 26. 5 ad 2.

Quis habuerit substantiam hujus mundi. De eleemosyna. 2 2. q. 32.

Quando eleemosynas dare sit in præcepto. 2 2. q. 32. 5. c. et ad 3.

De avaritia. 2 2. q. 118.

Non diligamus verbo neque linguâ, sed opere. An ad dilectionem proximi requiratur, ut bonum circa illum operemur. 2 2. q. 32. c. princ.

EVANG. LUC. XIV.

Fecit cœnam magnam. De visione divinæ essentiæ. Suppl. q. 92.

Quantum bonum sit beatitudo. 1 2. q. 2. a. 8. c. et q. 3. a. 2 ad 2. et a. 8. c.

Cùm æterna beatitudo per exteriora quædam bona, ut sunt cibus et potus, divitiæ et regnum in Scripturis, significetur, an ergo ad beatitudinem requirantur bona exteriora. 1 2. q. 4. a. 7 ad 1.

Dicere invitatis ut venirent. Cur primum oportebat adventum Christi Judæis prædicari, et ad cœnam hanc vocari. 3ª. q. 42. 1. c.

Quia parata sunt omnia. An Christus suâ passione non aperuerit nobis januam cœli. 3ª. q. 49. 5. o. An mors Christi fuerit operata ad nostram salutem. 3ª. q. 51. 6. o.

Villam emi, et necesse habeo. An ambitio sit peccatum. 2 2. q. 131. 1. o.

Quot modis contingat appetitum honoris esse inordinatum. 2 2. q. 131. 1. c.

An appetitus dignitatum sit ambitio. 2 2. q. 131. 2 ad 2.

Juga boum emi quinque. De avaritia. 2 2. q. 118. o.

Uxorem duxi. De luxuria et ejus speciebus. 22. q. 153 et 154.

De gula et ebrietate. 2 2. q. 148 et 150.

Exi cito in plateas et vicos. Quando apostolis dictum sit ut prædicarent gentibus. 3ª. q. 42. 1. c. fi.

Et adhuc locus est. An sit certus numerus prædestinatorum. 1ª. q. 23. 7. o.

Compelle intrare. An infideles sint cogendi ad fidem. 2 2. q. 10. 8. c.

DOMINICA IIIª POST PENTECOST.

EPIST. I. PETR. V.

Humiliamini sub potenti manu Dei. An humilitas propriè respiciat reverentiam quâ homo Deo subjicitur. 2 2. q. 161. 1 ad 5. 2 ad 3. 3. c. princ. et 4 ad 1.

Quanta virtus sit humilitas. 2 2. q. 161. 5. o.

Ut vos exaltet. Quomodo præmium humilitatis sit exaltatio. 2 2. q. 161. 5 ad 3.

Omnem sollicitudinem vestram projicientes in eum. An ergo non sit licitum sollicitudinem habere de temporalibus rebus. 2 2. q. 55. 6. et q. 188. 7 ad 2.

Quot modis sollicitudo rerum temporalium redditur illicita. 2 2. q. 55. 6. c. et 1 2. q. 108. 3 ad 5. An Dominus improbet si quis humano more temporalia procuret. 2 2. q. 55. 7 ad 3.

Quoniam ipsi cura est de vobis. An homo subsit divinæ providentiæ. 1ª. q. 22. 2 ad 4.

Quomodo boni subsint divinæ providentiæ, et quomodo mali. Ibidem.

Sobrii estote. De abstinentia et sobrietate. 22. q. 147 et 149.

Tanquam leo rugiens circuit. De impugnatione dæmonum. 1ª. q. 114. o.

Vide Evang. Dominicæ 3 Quadrag.

EVANG. LUC. XV.

Quia hic peccatores recipit et manducat cum illis. Quibus vitandus sit convictus peccatorum. 2 2. q. 26. 6 ad 5

Secundùm quid convictus peccatorum sit omnibus vitandus. Ibidem fi.

Cur Christus cum peccatoribus conversari voluit. 3ª. q. 40. 1. c.

Cur Christus interdum à consortio hominum se subduxit. 3ª. q. 40. 1 ad 3.

De dilectione peccatorum. 2 2. q. 25. ar. 6 et seq.

Ita gaudium erit in cœlo super uno peccatore pœnitentiam agente quam super 99 justis. An pœnitens per pœnitentiam recuperet aliquod majus quàm innocens. 3ª. q. 89. 3. c.

Si Deus plus gaudeat de pœnitente quàm multis innocentibus, et per consequens magis diligat, an ergo Deus non semper magis diligat meliora. 1ª. q. 20. 4 ad 4. et 3ª. q. 89. 3. c.

DOMINICA IVª POST PENTECOST.

EPIST. ROM. VIII.

Existimo quòd non sint condignæ passiones. An ergo opera justorum non sint meritoria vitæ æternæ. 1 2. q. 114. 3. o. et ad 1. præc. De magnitudine gloriæ supr. in evang. Dominicæ 2. post oct. Pentecostes. De patientia. 2 2. q. 136.

Quia et ipsa creatura liberabitur servitute corruptionis. An mundus post judicium innovabitur. Suppl. q. 91. 1. o.

Sed et nos ipsi primitias spiritûs habentes, et ipsi intra geminus. An patientia sustinet aliqua propter bonum. 2 2. q. 136. 5. c.

An bonum speratum quia differtur causet tristitiam. Ibidem.

An beatitudo in hac vita haberi possit. 1 2. q. 5. 3. o.

Adoptionem Filiorum Dei. De adoptione vide epist. Dominicæ infra oct. Nativit.

EVANG. LUC. V.

Cùm turba irruerent in Jesum ut audirent verbum. An quis negligens scire quæ scire tenetur, peccet. 1 2. q. 76. 2. c.

An lex obliget ignorantes in quorum notitiam potest veniri per alios. 1 2. q. 90. 4 ad 2. An ignorantia affectata diminuat culpam, an potiùs aggravet. 3ª. q. 47. 5. c. et ad 3. Quo ordine revelantur à Deo credibilia. 2 2. q. 2. a. 6. c. princ. et 3ª. q. 42. 4. c. princ. Cùm Christus vitam agere debuerit perfectissimam, quomodo igitur prædicavit. 3ª. q. 40. 1 ad 2.

Cur Christus publicè prædicare voluerit. 3ª. q. 40. c.

De prædicatione religiosorum. 2 2. q. 188. 4.

Ascendens in unam navem quæ erat Simonis. Cur Christus prædicare voluit solis Judæis. 3ª. q. 42. 1. c.

Duc in altum. An Dominus miserit apostolos ad prædicandum gentibus in profundo ignorantiæ jacentibus. 3ª. q. 42. 1. c. fi. et ad 1.

Per totam noctem laborantes nihil cepi-

mus. An fides sit donum Dei. 2 2. q. 6. a. 1.

Quomodo Deus quosdam claudo, scilicet fidem, doceat, quosdam non doceat. 1 2. q. 98. 4 ad 2. et 2 2 q. 2. a. 5 ad 1.

Rumpebatur autem rete eorum. De schismate. 2 2. q. 39. o.

Exi à me, Domine. An exemplo Petri ex reverentia à sacramento Eucharistiæ abstinere nos conveniat. 3ª. q. 80. 10 ad 3.

Relictis omnibus. An ergo conveniat in divinis præceptis non satis exercitatos religionem ingredi. 2 2. q. 189. 1. o.

DOMINICA V^a^ POST PENTECOST.

EPIST. I. PETR. II.

Omnes unanimes. De concordia. 2 2. q. 29 Quid sit concordia. 2 2. q. 29. 1. c.

An concordia ex charitate causetur. 2 2. q. 37. 1. c. princ.

Quæ concordans laudanda, et quæ vituperanda. 2 2. q. 37. 1 ad 2. Quid sit discordia. 2 2. q. 37. 2. c. princ. An omnis discordia in bono sit peccatum. 2 2. q. 37. 1. c. et ad 3. Ex quo vitio tanquam radice oriatur discordia. 2 2. q. 37. 2. o.

Compatientes. De misericordia. 2 2. q. 30. Quomodo compatiamur peccantibus. 2 2. q. 30. 1 ad 1.

Non reddentes malum pro malo. An vindicatio non sit licita. 2 2. q. 108. 1. c.

An Dominus prohibuerit omnem livorem vindictæ. 1 2. q. 107. 2 ad 2 et ad 3.

An laudabiliter contumeliæ sustineantur. 2 2. q. 72. 3. o.

Sed è contrario benedicentes. An ex necessitate charitatis sit, quòd aliquis signa vel affectus dilectionis inimico exhibeat. 2 2. q. 25. 9. o.

Coerceat linguam suam à malo. De injuriis verborum. 2 2. q. 72. et seq.

Declinet à malo. An declinare à malo et facere bonum sint partes justitiæ. 2 2. q. 79. 1. An transgressio sit speciale peccatum. 2 2. q. 79. 2. o.

An omissio sit speciale peccatum. 2 2. q. 79. 3. o.

Oculi Domini super justos. Quantam curam bonorum habeat Deus. 1ª. q. 22. 2 ad 4.

Sed et si quid patimini propter justitiam beati. De causa martyrii. 2 2. q. 124. 3. o.

Timorem autem eorum ne timueritis. Quando timor sit peccatum. 2 2. q. 125. 1.

EVANG. MATTH. V.

Nisi abundaverit justitia vestra. An præcepta novæ legis sint majora præceptis veteris legis. 1 2. q. 107. 3 ad 2. In quo lex nova superabundet legi veteri. 1 2. q. 91. 5. c. An in veteri lege prohibebantur interiores motus animi. 1 2. q. 107. 4. c. f. An lex nova sit gravior quàm lex vetus. 1 2. q 107. 4. o.

De partibus justitiæ. 2 2. q. 79. De præceptis ustitiæ. 2 2. q. 122.

Audistis quia dictum est antiquis : Non occides. Quid antiqui intellexerint per : Non occides. 1 2. q 107 2 c. et 3 ad 2.

Ego autem dico vobis. Quantâ potestate et auctoritate Christus docebat. 3ª. q. 42. 1 ad 2. An Christus præposuerit præcepta quædam contraria præceptis veteris legis. 1 2. q 107. 2 ad 2.

Omnis qui irascitur fratri suo, reus erit judicio. Quid per judicium, consilium, et gehennam intelligatur. 2 2. q. 158. 3 ad 2. et a. 5 ad 3.

Quæ ira sit laudabilis, et quæ vituperabilis. 2 2. q. 158. 1. et 2. c.

De qua ira sit hic Christus locutus. 2 2. q. 158. 3 ad 2 et ad 3.

Qui autem dixerit : Fatue. Quis sit ordo inter hos gradus iræ et gradus damnationis, et quomodo explicandus. 2 2. q. 158. 3 ad 3.

DOMINICA VI^a^ POST PENTECOST.

EPIST. ROM. VI.

In morte ipsius baptizati sumus. Quomodo baptizamur in morte Christi. 3ª. q. 68. 5. c. Quomodo homo baptizatus participet passionem Christi. 3ª. q. 86. 4 ad 3. Quomodo commemoretur mors Christi in baptismo. 3ª. q. 65. 9 ad 3. An baptizatus moriatur veteri vitæ. 3ª. q. 68. 7. c.

Consepulti enim sumus. Quomodo baptizatus cum Christo sepeliatur. 3ª. q. 51. 1. c. f.

Vetus homo noster simul crucifixus est. De effectibus passionis Christi. 3ª. q. 49.

Ita et vos existimate vos mortuos quidem peccato. Quomodo Christo resurgenti debeamus etiam secundùm animam conformari. 3ª. q. 56. 2. c.

EVANG. MARC. VIII.

Misereor super turbam. De misericordia, ut sup. in evang. Dominicæ 4 post oct. Pent.

Si dimisero eos jejunos. De sobrietate, gula, et ebrietate. 2 2. q. 148. 149. 150.

Et interrogavit eos. Cur Christus rogat ea de quibus certus est. 2 2. q. 97. 2. c. princ.

Vide de miraculo hoc evang. Dominicæ Lætare.

Gratias agens. De gratiarum actione. 2 2. q. 106. o.

DOMINICA VII^a^ POST PENTECOST.

EPIST. ROM. VI.

Exhibete membra vestra servire justitiæ. Quomodo membra nostra exhibemus arma justitiæ, cùm corpus non sit capax gratiæ. 3ª. q. 79. 1 ad 3.

Cùm enim servi essetis peccati, liberi fuistis justitiæ. Quotuplex sit servitus, et quotuplex libertas. 2 2. q. 183. 4. c. Quid sit servitus peccati, vel justitiæ, item quid libertas à peccato, et libertas à servitute. Ibidem.

Quæ sit vera servitus, et quæ vera libertas. Ibidem.

Qui fiat quod homo efficiatur servus aut justitiæ aut peccati. Ibidem.

Quomodo per Christum simus liberati. 3ª. q. 49.

Quem ergo fructum. Cur opera vitiorum minus dicuntur fructus quàm opera virtutum. 1 2. q. 70. 4 ad 1. De fructibus Spiritûs sancti. 1 2. q. 70.

De effectu peccati quantùm ad reatum pœnæ. 1 2. q. 87.

Nam finis illorum mors est. De effectu peccati. 1 2. q. 85 et seq.

Gratia autem Dei vita æterna. Cur non dicatur, stipendium injustitiæ vita æterna. 1 2. q. 114. 3. arg. 2.

EVANG. MATTH. VII.

Attendite à falsis prophetis. Qui dicuntur falsi prophetæ. 2 2. q. 172. 4 ad 3.

An sic sit attendendum à falsis prophetis, ut eis communicari non possit. 2 2. q. 10. ar. 9. o.

Quando sit licitum cum falsis prophetis disputare. 2 2. q. 10. 7. o.

Intrinsecùs autem sunt lupi rapaces. Qui doctores dicantur lupi rapaces. 2 2. q. 172. 4 ad 3.

An hæretici qui sunt lupi rapaces sint tolerandi. 1 2. q. 11. ar. 3. o.

De punitione hæreticorum. 2 2. q. 11. 3. et 4.

A fructibus eorum cognoscetis eos. Quomodo cognoscatur hæreticus. 2 2. q. 11. 2 ad 2. et q. 5. a. 3. c.

Sic omnis arbor bona bonos fructus facit. An ergo bonum non possit esse causa mali. 1ª. q. 49. 1 ad 1. An tota bonitas et malitia actûs exterioris dependeat ex voluntate. 1 2. q. 20. 2 ad 1. præcipuè.

Et in ignem mittetur. An damnati torquebuntur igne corporeo. Suppl. q. 97. 3. o.

An damnati in inferno solâ pœnâ ignis affligantur. Suppl. q. 97. 1. o.

Sed qui facit voluntatem Patris mei. An ad beatitudinem consequendam requirantur bona opera. 1 2. q. 5. a. 3. o.

DOMINICA VIII. POST PENTECOST.

EPIST. ROM. VIII.

Debitores sumus non carni. Quid creatura debeat Deo. 1 2. q. 114. 1 ad 2.

Si enim secundùm carnem vixeritis. Quid sit vivere secundùm carnem. 2 2. q. 72. 2 ad 1.

Si autem spiritu facta carnis mortificaveritis. An per pœnitentiam restituatur homo in pristinam dignitatem. 3ª. q. 85. 3. o.

Quicumque enim spiritu Dei aguntur, ii sunt filii Dei. Quomodo adoptemur in filios Dei. 1 2. q. 114. 3. c. fi.

Per quam virtutem adoptamur in filios Dei. 3ª. q. 23. 3. c. fi.

Sed accepistis spiritum adoptionis. Quid sit aliquem adoptare. 3ª. q. 23. 1. c.

Non enim accepistis spiritum servitutis. Quis spiritus servitutis non consistat cum spiritu adoptionis, i. charitate. 2 2. q. 19. 6. o. et 10.

Quomodo dicuntur filii adoptivi geniti, cùm filius adoptivus non gignatur, sed fiat. 3ª. q. 23. 2. c. Quæ sit differentia inter Deum adoptantem et hominem adoptantem. 3ª. q. 23. 1. c. fi. Quæ sit differentia inter hæreditatem bonorum temporalium, et æternorum. 3ª. q. 23. 1 ad 3.

Vide reliqua circa epist. Dominicæ infra oct. Nativitatis Domini.

Ipse enim spiritus testimonium reddit spiritui nostro. An quis possit scire se habere gratiam. 1 2. q. 112. 5. o.

Si autem filii et hæredes. An filio adoptato debeatur hæreditas ex ipso jure adoptionis. 1 2. q. 114. 3. c. fi. et 3ª. q. 23. 1. c.

Cohæredes autem Christi. Cùm Christus sit naturalis Filius Patris, et adoptio sit introducta in defectum naturalis filii, quomodo Deo convenit nos in filios suos adoptare. 3ª. q. 23. 1 ad 2.

EVANG. LUC. XVI.

Homo quidam dives erat. An possessio rerum sit homini naturalis. 2 2. q. 66. 1. o.

Quasi dispensabat bona ipsius. An dispensator teneatur dispensare bona sui Domini secundùm quòd ei ab eo commissum est. 2 2. q. 52. 8. c. et ad 3.

Quid ad dispensationem requiratur. 2 2. q. 185. 7. c.

An episcopi mortaliter peccent si bona ecclesiastica quæ procurant, pauperibus non largiantur. 2 2. q. 185. 7. o.

Accipe cautionem, citò scribe quinquaginta. An dolus sit peccatum ad astutiam pertinens. 2 2. q. 55. 4. o.

An fraus ad astutiam pertineat. 2 2. q. 55. 5. o.

Quia filii hujus sæculi prudentiores sunt. An vera prudentia possit esse in peccatoribus. 2 2. q. 47. 13. o.

Cur addatur hic, in generatione sua. 2 2. q. 47. 13 ad 1.

Facite vobis amicos de mammona iniquitatis. Cur divitiæ dicuntur mammona iniquitatis. 2 2. q. 32. 7 ad 1.

In quibus rebus consistant divitiæ corporales. 1 2. q. 2. a. 1. c. potissimùm.

Quomodo temporalia bona amanda. 2 2. q. 126. 1. c.

An divites possint salvari. 2 2. q. 186. 3.

Cur Deus det alicui abundantiam divitiarum. 2 2. q. 117. 1.

An quis teneatur ita divitias suas erogare, ut nihil sibi reservet. 2 2. q. 117. 1 ad 2.

In quanta abundantia eleemosyna sit facienda. 2 2. q. 32. 10. o.

Quantum peccatum sit divites non succurrere pauperibus. 2 2. q. 32. 7 ad 3. et 66. 7. c.

DOMINICA IX. POST PENTECOST.

EPIST. I. COR. X.

Non simus concupiscentes malorum. Cur post baptismum debeamus tantoperè fugere mala. 3ª. q. 40. 2 ad 3. et 40. 1. c. De vitio gulæ. 2 2. q. 148.

Neque idololatræ efficiamini. De actibus latriæ. 2 2. q. 82 et seq.

Quantum peccatum sit idololatria. 2 2. q. 94. 3. o.

Neque fornicemur. De fornicatione. 2 2. q. 154. 2. et 3.

Neque murmuraveritis. An voluntas hominis debeat semper conformari voluntati divinæ 1 2. q. 20. 10. o.

Neque tentemus Christum. De tentatione. 2 2. q. 97. o.

Quantum peccatum sit tentatio Dei. 2 2. q. 97. 4. o.

Hæc autem omnia in figura contingebant

eis An lex nova veterem legem impleat. 1 2. q. 107. 2. o.

Tentatio vos non apprehendat. An quis debeat se ingerere ad tentationes suscipiendas. 3ª. q. 41. 2 ad 2.

EVANG. LUC. XIX.

Flevit super illam. Quomodo exemplo Christi condolendum et compatiendum sit peccatoribus. 2 2. q. 30. 4 ad 4.

An Deus, angeli, et homines boni compatiantur malis hominibus. Suppl. q. 94. 2. o.

An homines mali et invidi non gaudeant de alieno malo. 2 2. q. 4. et 2. c.

Eo quod non cognoveris tempus visitationis tuæ. Ignorantia Judæorum de Christo, unde oriebatur. 3ª. q. 47. c. et ad 4. fi. et ad 2.

An omnium Judæorum majorum, s. et minorum ignorantia erat æquale peccatum. 3ª. q. 47. 5. c.

Quantum peccatum sit peccatum infidelitatis. 2 2. q. 10. 3. o.

Et cœpit ejicere vendentes. Quomodo ad unius flagelli verbera unus homo illo tempore contemptibilis potuerit ejicere tantam hominum multitudinem. 3ª. q. 44. 3 ad 4.

An irreverentia rerum sacrarum et divino cultui deputatarum sit sacrilegium. 2 2. q. 99. 4. c. De simonia. 2 2. q. 100.

Domus mea domus orationis est. Cur certus et determinatus locus deputetur orationi. 2 2. q. 84. 3. o.

Et erat quotidiè docens in templo. An Christus omnia publicè docuerit. 3ª. q. 42. 3. o.

DOMINICA Xª POST PENTECOST.

EPIST. I. COR. XII.

Scitis quoniam cùm gentes essent. An homo sine gratia possit non peccare. 1 2. q. 109. 8. o.

An homo per sua naturalia sine gratia possit legem implere. 1 2. q. 109. 4. o.

Et nemo potest dicere Domini Jesus. An homo sine gratia nullum verum cognoscere possit. 1 2. q. 109. 4. o.

Divisiones verò gratiarum sunt. Quomodo plenitudo gratiæ quæ in Christo sicut in capite adunatur, ad membra ejus diversimodè redundet. 2 2. q. 183. 2. c.

Unicuique autem datur manifestatio spiritûs ad utilitatem. De duplici gratia, gratum scilicet faciente, et gratia gratis data, de earumque distinctione. 1 2. q. 111. 1. o.

De gratiis gratis datis. 2 2. q. 176 et seq.

Alii quidem datur sermo sapientiæ. De distinctione gratiarum gratis datarum. 1 2. q. 177. o.

Dividens singulis prout vult. Cur in uno sit major gratia quàm in alio. 1 2. q. 112. 4. o.

EVANG. LUC. XVIII.

Qui in se confidebant. An præsumere de suis viribus sit peccatum. 2 2. q. 130. 1. o.

Quid sit dicendum præsumptuosum esse. 2 2. q. 130. 1 ad 3.

Quot modis contingat præsumptio. 2 2. q. 130. 2 ad 3.

Quotuplex sit præsumptio. 2 2. q. 21. 1. c. Quæ præsumptio sit alterâ gravior. 2 2. q. 21. 1 ad 1. Ex quo vitio causetur præsumptio opposita magnanimitati. 2 2. q. 21. 4. c. princ. Ex quo vitio oriatur præsumptio opposita timori. 2 2. q. 21. 4. c. fi.

Et aspernabantur cæteros. An sit species superbiæ, cùm aliquis aliis despectis singulariter vult videri. 2 2. q. 162. 4. o.

Hæc apud se orabat. Quibus virtutibus debeat oratio esse adornata, ut placeat Deo, ab eoque exaudiatur. 2 2. q. 83. 15. o. potissimùm.

De religione, devotione, oratione. 2 2. q. 81. 82. 83.

Quia non sum sicuti cæteri homines. An jactantia sit peccatum. 2 2. q. 112. 1. o.

An jactantia oriatur ex superbia. 2 2. q. 112. 1 ad 2.

An jactantia hujus pharisæi fuerit peccatum mortale. 2 2. q. 112. 2. c.

Jejuno bis in sabbatho. Cur pharisæi et discipuli Joannis potiùs jejunabant quàm Christus et ejus discipuli. 3ª. q. 40. 2 ad 2.

Decimas do omnium. De decimis. 2 2. q. 87.

Publicanus autem stans à longe. Quanta virtus sit humilitas. 2 2. q. 161. 5. o.

Cur humilitas necessaria ad orationem. 2 2. q. 83. 15. c.

Quia omnis qui se exaltat humiliabitur. Quomodo exaltatio tanquam merces redditur humilitati. 2 2. q. 161. 5 ad 3.

DOMINICA XIª POST PENTEC.

EPIST. I. COR. XV.

Quia resurrexit. De resurrectione Christi. 3ª. q. 53 et seq.

Et visus est Cephæri. Quibus Christus apparuerit, et ubi. 3ª. q. 55. 3 ad 3 et ad 4.

Visus est et mihi. Cùm Christus ante conversionem Pauli ascenderat, quomodo visus est ab eo. 3ª. q. 57. 6 ad 3.

Ego enim sum minimus apostolorum. An homo debeat se omnibus per humilitatem subjicere. 2 2. q. 161. 3. o.

Quomodo quis absque falsitate potest se credere et pronuntiare omnibus viliorem, et ad omnia inutilem et indignum. 2 2. q. 161. 6 ad 1.

Gratiâ Dei sum id quod sum. De necessitate gratiæ. 1 2. q. 109. o.

EVANG. MARC. VII.

Exiens Jesus de finibus Tyri venit per Sidonem. Cur Christus in eodem loco non mansit, sed ex uno ad alium prædicandi causâ se contulit. 3ª. q. 40. 1. c.

Et deprecabantur eum ut illi imponat manum. An debeamus pro aliis orare. 2 2. q. 83. 7. o. An oratio aliena alteri prosit. 2 2. q. 83. 7 ad 2 et ad 3.

An bona intentio aliena, fides aliena et fidei professio aliena alteri prodesse possit. 3ª. q. 68. 7. o.

Et apprehendens eum seorsùm. Cur Christus hunc mutum et surdum virtute suâ divinâ non subitò, sed paulatim mediante corpore suo curare voluit. 3ª. q. 44. 3 ad 2 De ceremoniis

et ritibus baptismi. 3ª. q. 66. 10. o. et q. 74. o.

Et suscipiens in cœlum ingemuit. An omnis pœna sit propter aliquam culpam. 1 2. q. 87. 7. o.

Et præcepit illis ne cui dicerent. An Christus intendebat eos per virtutem divini præcepti obligare præcipiendo eis ne cui dicerent. 2 2. q. 104. 4 ad 1. et 3ª. q. 45. 4 ad 2. et q. 44. 3 ad 4.

Quantò magis eis præcipiebat, tantò plus prædicabant. An ergo Christo fuerint inobedientes. 2 2. q. 104. 4 ad 1.

An anima Christi non habuerit omnipotentiam respectu executionis propriæ voluntatis. 3ª. q. 45. 4 ad 2.

Dicentes : bene omnia fecit. De gratiarum actione. 2 2. q. 106. o.

DOMINICA XIIª POST PENTEC.

EPIST. II. COR. III.

Fiduciam autem talem habemus. An unus alium doceat. 1ª. q. 117. 1. o.

An homo solum exhibeat exterius ministerium. 1ª. q. 117. c. et ad 1.

An fides sit donum Dei. 2 2. q. 6. 1. Quomodo Deus quosdam misericordiâ doceat et quosdam justitiâ non doceat. 1 2. q. 98. 4 ad 2. et 2 2. q. 2. ar. 5 ad 1.

An in hoc maximè potestas divina monstrata sit quòd discipulis suis tantam virtutem contulit in docendo, ut gentes quæ nihil de Christo audierant ad ipsum converterent. 3ª. q. 42. 1 ad 2.

Per Christum ad Deum. De oratione et sacerdotio Christi. 3ª. q. 21. et q. 22.

Non quòd sufficientes simus. An homo sine gratia nullum verum cognoscere possit. 1 2. q. 109. 1. o. An quis possit verè dicere se ad quidvis inutilem et in idoneum. 2 2. q. 161. 6 ad 1.

Qui et idoneos nos fecit ministros. An Deus eos quos eligit, faciat idoneos ad id ad quod eos elegit. 3ª. q. 27. 5. c.

Littera enim occidit. Quomodo littera sive lex occidat. 1 2. q. 98. 1 ad 2. An etiam littera Evangelii occideret, nisi adesset interiùs gratia fidei sanans. 1 2. q. 106. 2. c.

Quòd si ministratio mortis. An ministri novi Testamenti sint majoris dignitatis quàm ministri veteris Testamenti. 2 2. q. 87. 1. c. fi.

Cur Apostolus legem veterem vocat ministrationem mortis et damnationis, legem autem novam ministrationem spiritûs et justitiæ. 1 2. q. 106. 2 ad 3.

EVANG. LUC. X.

Tentans eum. De tentatione Dei. 2 2. q. 7. o.

Quid faciendo vitam æternam possidebo. An bona opera requirantur ad beatitudinem sive vitam æternam. 1 2. q. 5. a. 7. o.

Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo. Quid sit dilectio. 2 2. q. 27. 2. o.

An convenienter mandetur quòd Deus diligatur ex toto corde. 2 2. q. 44. 4. o.

Quid sit Deum diligere ex toto corde, et ex tota anima, et ex omnibus viribus et ex omni mente. 2 2. q. 44. 5. o.

An præceptum hoc de dilectione Dei possit servari in via. 2 2. q. 44. 6. o.

An peccans venialiter diligat Deum ex toto corde. 2 2. q. 44. 4 ad 2.

De hoc præcepto vide plura, infra in evang. Dominicæ 13 post oct. Pentecost.

Et proximum tuum sicut teipsum. Quo modo proximus sit diligendus. 2 2. q. 44. 7. c.

Homo quidam descendebat. De statu innocentiæ primi hominis quantùm ad intellectum et voluntatem. 1ª. q. 49. et seq. usque ad 105.

De peccato primi hominis. 2 2. q. 163. o.

De pœna peccati primorum parentum. 2 2. q. 164. o.

De peccato originali. 1 2. q. 81 et 82.

Abierunt semivivo relicto. Quousque bonum naturæ per peccatum fuerit imminutum. 1 2. q. 85. 1 et 2.

Accedit ut sacerdos quidam descenderet eâdem viâ, et viso illo præteriit. An ceremoniæ et sacrificia veteris legis habebant virtutem justificandi tempore legis. 1 2. q. 103. 2. o.

An præcepta moralia veteris legis justificabant. 1 2. q. 101. 12. o.

Samaritanus autem. An salus nostra sit adscribenda Christo. 1 2. q. 91. 5 ad 2. et 2 2. q. 2. a. 7. c.

Alligans vulnera. Quot sint vulnera quibus humana natura per peccatum vitiata est. 1 2. q 85. 3. o.

Infundens oleum et vinum. De sacramenti institutis tanquam remediis contra vulnera humanæ naturæ. 3ª. q. 60 et seq.

Quæcumque supererogaveris. De consiliis 1 2. q. 108. 4. o.

Quis horum trium videtur tibi proximus fuisse illi. Quis sit noster proximus. 2 2. q. 44. 7. c.

DOMINICA XIIIª POST PENTEC.

EPIST. AD GAL. III.

Abrahæ dictæ sunt promissiones. An promissio hæc facta sit Abrahæ propter ipsius meritum, an verò ex gratuita Dei electione, et vocatione. 1 2. q. 98. 4. c.

Et semini ejus. An alio modo quàm per semen Abrahæ, i. Christum, salvari possimus. 1 2. q. 91. 5 ad 2. et q. 98. 2 ad 4. et 2 2. q. 2. a. 7. c.

Quæ post quadringentos et triginta annos facta est lex. An lex vetus fuerit data convenienti tempore. 1 2. q. 98. 6. o.

Nam si ex lege hæreditas. An lex vetus justificet. 1 2. q. 98. c. et ad 2. et q. 101. 12. o.

Lex propter transgressionem posita est. An legis actus et officium sit punire transgressores. 1 2. q. 92. 2 ad 4. præc.

Ordinata per angelos. An lex vetus data fuerit immediatè à Deo, an potiùs per angelos. 1 2. q. 98. 3. o.

In manu mediatoris. An Christus sit mediator Dei et hominum, et secundùm quam naturam. 3ª. q. 26. o.

EVANG. LUC. XVII.

Dum iret in Hierusalem, transibat per medium Samariam. Cur Christus non egit vitam solitariam, sed inter homines diversorum locorum et regionum conversatus est. 3ª. q. 40. 1. c. potissimum.

Decem leprosi. Quid per leprosum significetur, vide Dominicam 2ª post Epiph. in Evang.

Jesu præceptor. De nomine Jesu. 3ª. q. 37. 2. o.

Miserere nostri. Quid sit misereri sive misericordia. 2 2. q. 30. 1. c. princ. et 2. c. princ.

Ite, ostendite vos sacerdotibus. Cur Dominus jam mundatos à lepra mittit ad sacerdotes. 1 2. q. 102. 5 ad 7. et 103. 2 ad 2 et ad 3.

Quem ritum servabant sacerdotes in purificatione leprosi. 1 2. q. 102. 5 ad 7.

De confessione peccatorum sacerdoti facienda. Suppl. q. 6 et seq.

Cecidit ante faciem ejus. An Deus sit adorandus corporali adoratione. 2 2. q. 84. 2. o.

Gratias agens. De gratiarum actione. 2 2. q. 106. o.

Quanta gratia fiat pœnitenti. 2 2. q. 106. 2. o.

Non est inventus qui daret gloriam Deo. Quale et quantum peccatum sit ingratitudo. 2 2. q. 107. 2 et 3.

DOMINICA XIVª POST PENTECOST.

EPIST. GAL. V.

Caro enim concupiscit adversus spiritum. Quomodo caro et spiritus mentem humanam ad diversa et contraria moveat atque impellat. 1 2. q. 70. 4. c. princ.

Quomodo opera carnis et fructus sibi mutuò contrarientur. 1 2. q. 70. 4. c.

Qui fructus spiritûs, quibus operibus carnis opponantur. 1 2. q. 70. 4. c.

An sicut caro concupiscit adversus spiritum, ita etiam amici carnales adversentur profectui spirituali. 2 2. q. 189. 10 ad 2.

Manifesta sunt opera carnis. Cur opera spiritûs non dicuntur fructus carnis, sicut opera spiritûs dicuntur fructus spiritûs. 1 2. q. 70. 4 ad 1.

Quæ dicantur hic opera carnis. 1 2. q. 72. 2 ad 1.

An peccata spiritualia etiam hic dicantur opera carnis. Ibidem.

De peccatis et vitiis. 1 2. q. 71 et sequentibus.

Qui talia agunt, regnum Dei non possidebunt. Quibus peccatis debeatur pœna æterna. 1 2. q. 87. 3. o.

Fructus autem spiritûs. An fructus Spiritûs sancti sint actus. 1 2. q. 70. 1. o.

An convenienter hic ab Apostolo enumerentur. 1 2. q. 70. 3. o.

EVANG. MATTH. VI.

Nemo potest duobus dominis servire. Qualibus duobus dominis servire non possumus. 1 2. q. 1. a. 5.

Sed contra. An subditi teneantur suis superioribus in omnibus obedire. 2 2. q. 104. 5. o.

In quibus prælato non sit obediendum. 2 2. q. 33. 7 ad 5.

Aut enimunum odio habebit. An Deus possit odio haberi. 2 2. q. 34. 1.

Quid sit odium, ibidem. c.

Et alterum contemnet. Quid sit peccare ex contemptu. 2 2. q. 186. 9 ad 3.

Ne solliciti sitis animæ vestræ. De sollicitudine. Vide epist. Dominicæ 3 post oct. Pent

Scit enim Pater vester quia his omnibus indigetis. Si Deus sciat desideria nostra et indigentiam, cur igitur ei preces porrigimus. 2 2. q. 83. 2 ad 1.

Primum quærite regnum Dei, et cætera adjicientur vobis. An temporalia bona cadant sub merito. 1 2. q. 114. 10. o.

Quomodo temporalia bona possint licitè desiderari. 1 2. q. 99. 6. c. fi. et ad 2. et 2 2. q. 83. 6. o. Ad quæ bona ordinet hominem lex nova, et ad quæ lex vetus. 1 2. q. 91. 5. c. princ. et 99. 6. o.

DOMINICA XVª POST PENTECOST.

EPIST. GAL. VI.

Non efficiamini inanis gloriæ cupidi. Quid gloria. 2 2. q. 132. 1. c.

Quot modis gloria dicitur vana et inanis. Ibidem.

An inanis gloria sit peccatum mortale. 2 2. q. 132. 3. o.

Hujusmodi instruite in spiritu lenitatis. Quid cogitandum alium corripienti, et quomodo se in correptione habere debeat. 2 2. q. 33. 5. c.

De mansuetudine et clementia. 2 2. q. 157. o.

Alter alterius onera portate. An supportatio opponatur correctioni fraternæ. 2 2. q. 33. 1 ad 3. Quando quis peccantem dicatur supportare. 2 2. q. 33. 1 ad 3.

Quomodo tolerandi sint mali. 2 2. q. 108. 1 ad 2 et ad 4.

An malo non sit resistendum. 2 2. q. 188. 3 ad 1.

Nam si quis existimat se aliquid esse. De præsumptione. 2 2. q. 130. o. et De speciebus superbiæ 2 2. q. 162. 4. o.

Et sic in semetipso tantùm gloriam habebit et non in altero. An peccatum sit, alteri vitia sua proponere, ut per comparationem ejus videatur corripiens sanctus et justus. 2 2. q. 33. 3. c.

Communicet autem is qui catechizatur. De catechesi. 3ª. q. 71. 1 et 4.

Quæ seminaverit homo, hæc et metet. An bona opera sint meritoria vitæ æternæ. 1 2. q. 114. 3. o.

An peccata quæ contra charitatem sunt, sint meritoria mortis et corruptionis æternæ. 1 2. q. 87. 3. et Suppl. q. 99. 1. o.

Bonum facientes non deficiamus. De perseverantia. 2 2. q. 137. o.

Ad omnes. An omnibus sit benefaciendum. 2 2. q. 31. 2. o.

Maximè ad domesticos fidei. An magis debeamus diligere meliores quàm nobis conjunctiores. 2 2. q. 26. 7. o.

EVANG. LUC. VII.

Ecce defunctus efferebatur. An homo in statu innocentiæ erat immortalis. 1ª. q. 97. 1 et 4. An mors sit pœna peccati. 1 2. q. 85. 5. o. et 2 2. q. 164. 1. o.

De qualitate animæ exeuntis. Suppl. q. 70.

De suffragiis mortuorum. Suppl. q. 71. o.

An sepelire mortuum sit species eleemosynæ. 2 2. q. 32 2. c. et ad 1.

Et turba multa cum illa. An dolor amici compatientis mitiget tristitiam. 1 2. q. 38. 3. o.

Misericordiâ motus. De misericordia ut supra in evang. Domin. 1 post oct. Pentec.

Noli flere. An fletus mitiget tristitiam. 1 2. q. 38. 2. o.

Et accessit et tetigit loculum. Cur Christus in faciendis miraculis circa homines, non usus est solâ potestate divinâ, sed aliud ad humanitatem ejus pertinens apponere voluit. 3ª. q. 44. 3 ad 2.

Et resedit qui erat mortuus. Si hic mortuus, et quidam alii sint à Christo revocati ad vitam, an ergo Christus primò non resurrexerit. 3ª. q. 53. 3 ad 2.

Magnificabant Deum. De gratiarum actione. 2 2. q. 106. o.

DOMINICA XVI^a^ POST PENTECOST.

EPIST. AD EPHES. III.

Hujus rei gratia flecto genua mea. An perseverantia indigeat auxilio gratiæ. 1 2. q. 109. 10. o. et 2 2. q. 137. 4. o.

Flecto genua. An adoratio importet actum corporalem. 2 2. q. 84. 2. o.

Ex quo omnis paternitas. An hoc nomen (pater) sit propriè nomen divinæ personæ. 1ª. q. 33. 2. o. An hoc nomen (pater) per prius dicat respectum ad filium quàm creaturam. 1ª. q. 33. 3. o.

Paternitas in cœlo. Quomodo in cœlestibus sit paternitas. 1ª. q. 45. 5 ad 1.

Virtutem corroborari. De fortitudine. 2 2. q. 123. o.

Christum habitare per fidem. An credere sit ad salutem necessarium. 2 2. q. 2. a. 3. o.

An sit donum Dei. 2 2. q. 6. a. 1.

In charitate radicati et fundati. Cur charitas radici et fundamento comparetur. 2 2. q. 23. 8 ad 2.

Ut impleamini in omnem plenitudinem Dei. An ergo plenitudo non sit propria Christo. 3ª. q. 7. a. 10. o. ad 2. præcipuè.

EVANG. LUC. XIV.

Cùm intraret Jesus in domum cujusdam principis pharisæorum. Cur Christus cum peccatoribus conversari et manducare voluerit. 3ª. q. 40. 1. c.

Si licet sabbato curare. An Christus curando hominem in sabbato, sabbatum non violaverit. 3ª. q. 40. 4 ad 1. De sanctificatione sabbati. 2 2. q. 122. 4.

Intendens quomodo primos accubitus eligerent. De ambitione, ut supr. in evang. Dominicæ. 1 post oct. Pentecost.

Non discumbas primo loco. De 4ª specie superbiæ. 162. 4.

Recumbe in novissimo loco. An homo debeat se omnibus per humilitatem subjicere. 1 2. q. 161. 3. o.

Quia omnis qui se exaltat. Quomodo humilitati promittatur spiritualis exaltatio. 2 2. q. 161. 5 ad 3.

DOMINICA XVII^a^ POST PENTECOST.

EPIST. EPHES. IV.

Cum omni humilitate et mansuetudine. De humilitate. 2 2. q. 161.

De mansuetudine. 2 2. q. 157.

Cum patientia supportantes. De patientia. 2 2. q. 161. De supportatione fratris vide epist. Dominicæ 15 post oct. Pentecost.

In vinculo pacis. De pace et concordia, ut supr. evang. feriæ 3 post Pascha.

Unum corpus. Quomodo tota Ecclesia dicatur unum corpus. 3ª. q. 8. 1. c. princ.

In unam spem vocationis vestræ. Quomodo bona spiritualia possint simul ex integro à pluribus possideri. 3ª. q. 23. 1 ad 3.

Una fides. Quomodo fides sit via. 2 2. q. 4. a. 6. o.

Unum baptisma. Quomodo baptisma dicatur unum. 3ª. q. 66. 9. o.

Et in omnibus nobis. Quomodo Deus sit in omnibus rebus. 1ª. q. 8. a. 1 et 3.

EVANG. MATTH. XXII.

Accesserunt ad Jesum pharisæi, et interrogavit. Quando sit licitum cum hæreticis disputare. 2 2. q. 10. 7. o.

Tentans eum. De tentatione. 2 2. q. 97. o. De simulatione. 2 2. q. 111.

Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde. De hoc præcepto vide evang. Dominicæ 15 post oct. Pentecost.

An Deus possit hic totaliter amari. 2 2. q. 27. 5. o.

An divinæ dilectionis sit aliquis modus habendus. 2 2. q. 27. 6. o.

Hoc est maximum. Cur hoc præceptum de charitate Dei sit maximum. 2 2. q. 44. 1. c. fi.

Secundum autem simile est huic. Cùm charitas sit una virtus, quorsùm duo præcepta de ea dantur. 2 2. q. 44. 2 ad 1.

Cùm debeamus quatuor diligere, Deum, nos, proximum, et corpus proprium, cur non dantur quatuor præcepta. 2 2. q. 44. 5 ad 1.

Cujus filius est dicunt ei David. An Christus sumpserit carnem de semine David. 3ª. q. 31. 2. o.

Quomodo ergo David vocat eum Dominum. An hæ sint veræ, homo est Deus, et Deus est homo. 3ª. q. 16. 1 et 2.

DOMINICA XVIII^a^ POST PENTECOST.

EPIST. I. COR. I.

Gratias ago Deo meo. De gratiarum actione et gratitudine. 2 2. q. 106. o.

Pro vobis. An debeamus pro aliis orare. 2 2. q. 83. 7. o.

Ita ut nihil vobis desit in ulla gratia. Quomodo homo dicatur esse plenus gratiâ. 3ª. q. 7. a. 10. c.

Confirmabit vos usque in finem. An perseverantia indigeat auxilio gratiæ. 2 2. q. 137. 4. o. et 1 2. q. 109. 9. et 10. Utrùm quis possit sibi promereri finalem perseverantiam. 1 2. q. 114. 7. o.

Sine crimine. Quot et quæ sint vitia capitalia. 1 2. q. 84. 4.

EVANG. MATTH. IX.

Ascendit Jesus in naviculam. An Christus assumpserit corpus carnale et terrestre cum ejus defectibus et qualitatibus. 3ª. q. 5. 2. o. et 14. 1 et seq. ar.

Et ecce offerunt ei paralyticum. An beneficentia sit actus charitatis. 2 2. q. 31. 1. o. Quibus sit benefaciendum. 2 2. q. 31. 2 et 3. o.

Videns autem Jesus fidem illorum, dixit paralytico : Confide. An ergo homo possit alteri mereri primam gratiam. 1 2. q. 114. 6 ad 1.

An aliena devotio prosit alteri, ut sup. in evang. Domin. 12 post oct. Pentecost.

Remittuntur tibi peccata tua. De contritione peccatorum. Suppl. q. 1 et seq.

De confessione et satisfactione peccatorum. Suppl. q. 6 et q. 12.

Cùm vidisset Jesus cogitationes. An anima Christi in verbo cognoscat omnia. 3ª. q. 10. 2. o.

Hic blasphemat. Blasphemia quid sit, et quot modis contingat. 2 2. q. 13. 1. c.

Blasphemia unde tanquam filia oriatur. 2 2. q. 158. 7 ad 1. potissimùm.

Surge, tolle lectum. An mors et alii defectus corporales nascantur ex peccato. 1 2. q. 85. 5. o. et 3ª. q. 44. 3 ad 3.

Timuerunt. De timore. 1 2. q. 41. et 42. et 2 2. q. 19. o.

DOMINICA XIXª POST PENTECOST.

EPIST. EPHES. IV.

Renovamini spiritu mentis vestræ et induite novum hominem. An justificatio impii consistat in peccatorum remissione et gratiæ infusione. 1 2. q. 113. 1 et 2.

An declinare à malo, et facere bonum, sint partes justitiæ. 2 2. q. 79. 1. o.

Propter quod deponentes mendacium. De mendacio. 2 2. q. 110. 10.

Loquimini unusquisque veritatem. De virtute veritatis. 2 2. q. 109. o.

Irascimini et nolite peccare. Quando irasci sit licitum et quando non. 2 2. q. 158. 1. o. et 2. o.

Sol non occidat super iracundiam vestram. An ira si continua sit, gignat odium. 2 2. q. 34. 6 ad 3.

Jam non furetur. De furto et rapina. 2 2. q. 66.

De ludis et lusoribus. 2 2. q. 168.

An liceat eleemosynas fieri de illicitè acquisitis. 2 2. q. 32. 7. o.

Quando liceat alicui furari ut eleemosynas largiatur. 2 2. q. 32. 8 ad 1. et q. 66. 7 ad 3. An liceat alicui furari propter necessitatem. 2 2. q. 66. 7. o.

EVANG. MATTH. XXII.

Loquebatur Jesus in parabolis. Cur Christus in parabolis voluit loqui. 3ª. q. 42. 3. c. fi. et ad 3.

Qui fecit filio nuptias suas. De incarnatione Dei sive conjunctione naturæ divinæ cum humana. 3ª. q. 1 et seq.

De sacramento matrimonii ejusque significatione. Suppl. q. 42. 1. potissimùm.

De gratia Christi secundùm quam est caput Ecclesiæ. 3ª. q. 8.

Et misit servos suos. Ut sup. in evang. Dominicæ. 2. post oct. Pentecost.

Et contumeliis affectos occiderunt. Quantum peccatum sit ingratitudo, quâ benefacientibus malè sit. 2 2. q. 107. 3. c. fi.

Iratus est. Quomodo Deo tribuatur ira. 1ª. q. 3. 2 ad 2.

At ille obmutuit. An in judicio cognoscit quilibet peccata quæ fecit. Suppl. q. 87. 1. o.

In tenebras exteriores. An damnati erunt in tenebris corporalibus. Suppl. q. 97. 4. o.

Ibi erit fletus. An in damnatis erit fletus corporalis. Suppl. q. 97. 3.

Et stridor dentium. An damnati perperientur frigus. Suppl. q. 97. 1 ad 3.

Cùm damnati non affligantur solâ pœnâ ignis, cur igitur in eorum damnationis expressione sit sola mentio ignis. Suppl. q. 97. 1 ad 1.

Multi sunt vocati, pauci verò electi. An non omnes christiani sint salvandi. Sup. q. 99. 4. o.

DOMINICA XXª POST PENTECOST.

EPIST. EPH. V.

Videte quomodo cautè ambuletis, non quasi insipientes, sed ut sapientes. Quæ sit vera prudentia. 2 2. q. 47. 13. c. præcipuè.

An vera prudentia sit in peccatoribus. 2 2. q. 47. 13. c.

An sit in omnibus habentibus gratiam. 2 2. q. 47. 14. o.

Sed intelligentes quæ sit voluntas Dei. De duplici voluntate, Dei signi videlicet et beneplaciti. 1ª. q. 19. 11. o. De duplici cognitione divinæ voluntatis. 2 2. q. 97. 2 ad 1.

Nolite inebriari vino. De ebrietate. 2 2. q. 150. Ebrietas quid sit. 2 2. q. 150. 1. c.

An ebrietas sit peccatum, et quale. 2 2. q. 150. 1. et 2.

An aliquis inebrians se sibi vomitum ex consilio medici excitet, peccet. 2 2. q. 150. 2 ad 3. An ebrius mereatur duplices maledictiones. 2 2. q. 150. 4 ad 1. et 1 2. q. 76. 4 ad 4.

Vino. An usus vini totaliter sit illicitus. 2 2. q. 149. 3. o.

Quibus maximè sit abstinendum à vino et simili potu inebriante. 2 2. q. 149. 4. o.

In quo est luxuria. An ex usu vini provocetur concupiscentia et libido. 2 2. q. 148. 8 ad 1. et q. 149. 4. c. De luxuria et ejus speciebus. 2 2. q. 153 et 154.

Domino gratias agentes. De gratiarum actione. 2 2. q. 106. o.

EVANG. JOAN. IV.

Erat quidam regulus cujus filius infirmabatur. An mors et alii defectus corporales

nascantur ex peccato. 1 2. q. 85. 5. o. et 3ª. q. 44. 3 ad 3.

Cur aliquorum corpora pluribus defectibus subjacent, quorumdam verò paucioribus. 1 2. q. 85. 5 ad 1.

Cùm per baptismum liberemur ab omni peccato, cur non statim etiam liberamur ab omni pœna peccati et pœnalitatibus hujus vitæ. 1 2. q. 85. 5 ad 2.

Nisi signa et prodigia videritis non creditis. Cur miracula dicuntur signa, et cur prodigia. 2 2. q. 176. 1 ad 3 An miracula non evertant aut saltem diminuant meritum fidei. 3ª. q. 55. 5 ad 2 et ad 3. et 2 2. q. 2. a. 10. o.

De miraculis vide plura in evang. Dominicæ Lætare et in festo Ascensionis Domini.

Dicit ei Jesus : Vade, filius tuus vivit. An anima Christi in verbo cognoscat omnia. 3ª. q. 10. 2 o. An anima Christi habuerit omnipotentiam respectu executionis propriæ voluntatis. 3ª. q. 13. 1. o.

Et credidit ipse. Quid credere. q. 2. a. 1. An credere explicitè mysterium Christi sit de necessitate salutis apud omnes. 2 2. q. 2. ar. 7. o.

DOMINICA XXIª POST PENTECOST.

EPIST. EPHES. VI.

Quoniam nobis non est colluctatio adversus carnem et sanguinem. An homines à dæmonibus impugnentur. 1ª. q. 114. 1.

Quomodo diaboli hominem impugnent, et ad peccatum inducere conentur. 1 2. q. 80. 1. et 2. An omnia peccata procedant ex suggestione et tentatione dæmonum. 1ª. q. 114. 3. o. et 1 2. q. 80. 1. o.

An homo hominem non tentet. 1ª. q. 114. 2. c.

An homo valeat resistere diabolis. 1ª. q. 114. 1 ad 2. et 1 2. q. 80. 3. o.

An diabolus semel ab aliquo repulsus et superatus desistat ab eo tentando. 1ª. q. 114. 4. o.

Sed adversus principes et potestates. An in dæmonibus sit prælatio. 1ª. q. 109. 2. o.

Adversus mundi rectores. An diabolus sit rector et caput malorum. 3ª. q. 8. 7. o.

Contra spiritualia nequitiæ in cœlestibus. Utrùm aer iste sit locus pœnalis dæmonum. 1ª. q. 64. 4. o.

Ut possitis resistere. Quomodo homo resistat impugnationi dæmonum. 1ª. q. 114. 1 ad 2.

State ergo succincti lumbos vestros. De castitate. 2 2. q. 151. o.

Induti loricam justitiæ. De justitia. 2 2. q. 58. o.

In omnibus sumentes scutum fidei. De effectibus fidei. 2 2. q. 7. o.

EVANG. MATTH. XVIII.

Qui debebat ei decem millia talenta. Quomodo homo per peccatum mortale fiat reus æternæ damnationis. 1 2. q. 87. 4. 5. o.

Misertus autem Dominus. Quomodo in justificatione impii invenatur misericordia Dei. 1ª. q. 21. 4 ad 1

Ille autem noluit. Qui maximè miserentur aliorum, et qui minimè. 2 2. q. 30. 2. o.

Videntes autem conservi contristati sunt. An angeli doleant de malis eorum quos custodiunt. 1ª. q. 113. 7. o.

Quoadusque redderet universum debitum. An peccata dimissa redeant per sequens peccatum. 3ª. q. 88. 1. o. An peccata dimissa non redeant ingratitudinem quæ incurritur per odium fraternum. 3ª. q. 88. 2. o.

Si non remiseritis. De odio proximi. 2 2. q. 34. 2 et 3.

De invidia. 2 2. q. 36. o. De injuriis verborum 2 2. q. 72. et seq.

DOMINICA XXIIª POST PENTECOST.

EPIST. AD PHIL. I.

Confidimus in Domino Jesu quia qui cœpit in vobis. De spe. 2 2. q. 17.

Quid fiducia. 2 2. q. 129. 6. c. et ad 3.

An aliquis alteri possit sperare beatitudinem æternam. 2 2. q. 17. 3. o.

An homo constitutus in gratia requirat auxilium gratiæ 2 2. q. 109. 10. o. et 2 2. q. 137. 4. o.

An aliquis possit perseverantiâ mereri. 1 2. q. 114. 9. o.

Et hoc oro. An debeamus pro aliis orare. 2 2. q. 83. 7.

Ut charitas vestra magis ac magis abundet. An charitas augeatur. 1 2. q. 24. 4. o.

An augeatur per additionem. 2 2. q. 24. 3. o. An quolibet actu charitatis charitas augeatur. 2 2. q. 24. 6. o. An charitas possit in hac vita esse perfecta. 2 2. q. 24. 8. o. De gradibus charitatis. 2 2. q. 24. 9. o.

EVANG. MATTH. XXII.

Magister, scimus. De adulatione. 2 2. q. 115. o.

Quia verax es. De virtute veritatis. 1 2. q. 109. o.

De mendacio. 2 2. q. 110. o.

Non enim respicis personam hominis. De acceptione personarum. 2 2. q. 63.

Cognità autem Jesus nequitiâ eorum. An anima Christi in verbo cognoscat omnia. 3ª. q. 10. 2. o.

Quid me tentatis, hypocritæ. Tentare quid. 1ª. q. 114. 2. c. et 2 2. q. 97. 1. c.

Quid hypocrisis. 2 2. q. 111. 2. c. fi. An hypocrisis opponatur virtuti veritatis. 2 2. q. 111. 3. o. Quale peccatum sit hypocrisis. 2 2. q. 111. 4. o.

Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari. Quæ debeantur principibus et superioribus in dignitate constitutis. 2 2. q. 102. 2 ad 3.

An teneantur christiani sæcularibus potestatibus obedire. 2 2. q. 104. 6. o.

An si quis lædat principem, graviùs peccet quàm si lædat privatam personam. 2 2. q. 65. 4. c.

An si princeps quippiam violenter à suis subditis extorqueat, teneatur ad restitutionem. 2 2. q. 66. 8. c. et ad 3.

Quousque liceat principi uti coactione et violentiâ in ablatione aliorum bonorum. Ibidem.

An princeps teneatur ad restitutionem bonorum à latronibus ablatorum, si per ejus defectum et negligentiam latrones increscant. 2 2. q. 32. 7. c.

Et quæ sunt Dei Deo. De religione et ejus actibus. 2 2. q. 81 et seq.

De oblationibus. 2 2. q. 86. De decimis. 2 2. q. 87. o.

An homines teneantur dare decimas ex necessitate præcepti. 2 2. q. 87. 1. o.

DOMINICA XXIII^a POST PENTECOST.

EPIST. PHILIPP. III.

Imitatores mei estote. Quomodo minores debeant imitari majores. 2 2. q. 2. ar. 6 ad 3.

Nunc autem et flens dico inimicos crucis. Quomodo compatiendum sit peccatoribus, ut sup. in evang. Dominicæ 10. post octav. Pentecostes.

Quorum Deus venter est. Quomodo gulæ deditorum Deus sit venter. 1^a. q. 65. 1. c. et 1 2. q. 1. ar. 5. Sed contra.

Nostra autem conversatio est in cœlis. Cùm Apostolus adhuc in terris conversabatur, quomodo ejus conversatio erat in cœlis. 2 2. q. 23. 1 ad 1.

Unde etiam salvatorem expectamus. Unde spes et fiducia oriatur. 2 2. q. 17. 1 ad 2 et ad 3. et 2 2. q. 129. 6. c. et ad 5.

Qui reformabit corpus humilitatis nostræ. De conditionibus beatorum resurgentium. Suppl. q. 82 et sequentibus.

Quâ etiam possit subjicere sibi omnia. De omnipotentia Dei. 1^a. q. 25. o.

DOMINICA ULTIMA POST PENTECOST.

EPIST. COLOSS. I.

Non cessamus pro vobis orantes. De oratione. 2 2. q. 83. c. De oratione pro aliis. Ib. a. 7. o.

Postulantis. Ib. a. 17. *Ut impleamini.* De voluntate Dei. 1^a. q. 19. o.

Deo per omnia placentes. De merito. 1 2. q. 114. o.

In omni patientia et longanimitate, cum gaudio, gratias agentes. De patientia. 2 2. q. 136. De gaudio. 2 2. q. 28. De gratiarum actione. 2 2. q. 106.

Qui eripuit nos de potestate. An passio Christi causaverit nostram salutem per modum meriti. 3^a. q. 48. 1. o. De effectibus passionis Christi. 3^a. q. 49. o.

Et transtulit in regnum. De adoptione Christi. 3^a. q. 23. o.

In quo habemus redemptionem. Utrùm per passionem Christi simus Deo reconciliati, et liberati a peccato, potestate diaboli, et reatu pœnæ. 3^a. q. 49. 1. Suppl. 2. 5. 4.

EVANG. MATTH. XV.

Cùm videritis abominationem. De signis præcedentibus judicium. Suppl. q. 71.

Sicut enim fulgur. An tempus judicii et resurrectionis sit occultum. Suppl. q. 77. 2. 3. 4.

Sol obscurabitur. An verò sol et luna obscurabuntur. Suppl. q. 73. 3. o.

Cum tuba. An vox tubæ sit causa resurrectionis. Suppl. q. 76. 2. c.

Congregabunt electos. An angeli operabuntur, ad resurrectionem. Suppl. q. 76. 3. o.

PROPRIUM SANCTORUM.

IN FESTO ANDREÆ. 30 NOV.

EPIST. ROM. X.

Corde creditur ad justitiam. An credere sit necessarium ad salutem. 2 2. q. 2. ar. 3. o.

Ore autem fit confessio ad salutem. Quotuplex sit confessio. 2 2. q. 3. 1 ad 1.

An confessio fidei sit necessaria ad salutem. 2 2. q. 3. 2. o.

Omnis qui credit in illum non confundetur. An sola fides ad salutem sufficiat. 1 2. q. 5. 7. o. q. 114. 4 ad 3. præc. 2 2. q. 2. a. 9. 3^a. q. 49. 1 ad 5. et Suppl. q. 99. 4.

Non est distinctio Judæi et Græci. De conversione gentium, ut Suppl. in epist. Epiph.

Quam speciosi pedes evangelizantium pacem. An vita secundùm quam aliquis prædicando et docendo contemplata tradit, sit perfectior quàm vita quæ solùm contemplatur. 2 2. q. 182. 1 ad 3. 2. c. fi. ad 3. q. 184. 7. o. et 3^a. q. 40. 1 ad 2.

Sed non omnes obediunt Evangelio. Cur audientium unam et eamdem prædicationem, quidam credunt, et quidam non credunt. 2 2. q. 6. 1. c.

Ergo fides ex auditu. An credenda quibusdam revelentur immediatè à Deo, quibusdam verò proponantur à Deo mittente fidei prædicatores. 2 2. q. 6. 1. c. princ.

In omnem terram exivit sonus eorum. An tempore apostolorum fuerit prædicatum Evangelium in universo mundo. 1 2. q. 106. 4 ad 4.

EVANG. MATTH. XIX.

Erant enim piscatores. Cur Christus paupères et viles discipulos elegerit. 3^a. q. 39. 3. c.

At illi continuò relictis retibus secuti sunt eum. Qui factum sit quòd apostoli et alii statim secuti sint Christum. 3^a. q. 44. 3 ad 1. circa med.

An ille qui citò Christo credit sit levis corde. 2 2. q. 2. a. 9 ad 3.

Relictis retibus et patre secuti sunt eum. De statu religionis. 2 2. q. 186 et seq.

An occasione religionis prætermittenda sint pietatis officia. 2 2. q. 101. 4. o.

An propter obsequium parentum debeant aliqui retrahi ab ingressu religionis. 2 2. q. 189. 6. o.

Quomodo Jacobus et Joannes laudentur quòd

amisso patre secuti sint Christum. 2 2. q. 101. 4 ad 1.

IN FESTO SANCTI NICOLAI. 6 DEC.

EPIST. HEBR. I.

Mementote præpositorum. De obedientia. 2 2. q. 104.

Qui vobis locuti sunt. De officio prædicatoris. 3ª. q. 40. De eorum stipendiis. 2 2. q. 187. 4 ad 1.

Jesus Christus heri et hodie. De æternitate sacerdotii Christi. 3ª. q. 22. 5. De Dei æternitate. 2. q. 10.

De quo edere non habent potestatem. De lege nova. 1 2. q. 106. 107. 108. De comparatione novæ legis ad veterem. 1 2. q. 107.

Quorum enim animalium. De præceptis et cæremoniis veteris legis. 1 2. q. 99. 100. 101.

Extra portam passus. De loco passionis Christi. 3ª. q. 46. 10.

Futuram inquirimus. De beatitudine hominis. 1 2. q. 2. et seq.

Hostiam laudis. De gratitudine. 2 2. q. 106. De devotione. Ib. q. 82.

Beneficentiæ autem. De beneficentia. 2 2. q. 31.

Obedite præpositis. Ut supra initio.

EVANG. MATTH. XXV.

Dixit Jesus parabolam hanc. 3ª. q. 42. 3. c. ad 3.

Peregre proficiscens. De Christi ascensione. 3ª. q. 57.

Et tradidit illis bona sua. De dominio hominis in statu innocentiæ. 1ª. q. 69. De gratiis gratis datis. 2 2. q. 176. An Deus sit sola causa gratiæ. 2 2. q. 112. 1.

Unicuique secundum propriam virtutem. An requiratur aliqua dispositio ex parte recipientis gratiam. 1 2. q. 112. 2. Utrùm charitas infundatur secundùm capacitatem naturalem. 2 2. q. 24. 3. o.

Post multum vero temporis. De judicio particulari et universali. 3ª. q. 59. 5. o. et Suppl. q. 89. 3. et s.

Intra in gaudium. De gaudio. 2 2. q. 28. Una virtus S. Nicolai. 2 2. q. 107. 3 ad 4.

IN FESTO CONCEPTIONIS B. MARIÆ. 8 DEC.

EPIST. PROV. VIII.

Dominus possedit me. Hæc epistola litteraliter intelligitur de sapientia increata, per accommodationem autem tribuitur B. Virgini, cujus prærogativæ leguntur in 3ª p. q. 27 et 28. per tot.

EVANG. MATTH. I.

Liber generationis Jesu Christi. Quomodo evangelista narrat generationem Christi, cùm scriptum sit : Generationem ejus quis enarrabit. 3ª. q. 31. 5 ad 1.

Cur Matthæus ponit solùm generationes 42, Lucas autem 77. 3ª. q. 31. 3 ad 3.

Judam et fratres ejus. Cur evangelista nominat tantùm fratres Judæ et Jechoniæ, et Phares et Zaram. 3ª. q. 31. 3 ad 3. sub fin

Judas autem genuit Phares et Zaram. An Judas accedendo ad Thamar, quam æstimabat meretricem, peccavit. 2 2. q. 154. 2 ad 3.

De Thamar. Cur in genealogia Christi tantùm enumerantur quatuor mulieres : nimirum Thamar, Raab, Ruth, et Bersabee uxor Uriæ. 3ª. q. 31. 3 ad 3.

Joram autem genuit Oziam. Quomodo Joram genuit Oziam, cùm IV. Reg. VIII dicatur genuisse Ochoziam. 3ª. q. 31. 3 ad 4.

Jacob autem genuit Joseph. Quomodo Jacob genuit Joseph, cùm Lucas dicat Joseph esse filium Heli. 3ª. q. 31. 3 ad 2.

Virum Mariæ. De desponsatione B. Mariæ. 3ª. q. 29. o.

De qua natus est Jesus. De nomine Jesu. 3ª. q. 37. 2. o.

An B. Maria sit vera mater Christi. 3ª. q. 35. 3. o.

An alio modo possumus salvari quàm per Christum. 1 2. q. 91. 3 ad 2. et 2 2. q. 2. a. 7. c.

IN FESTO S. THOMÆ APOSTOLI, 21 DEC.

EPIST. EPH. II.

Jam non estis hospites et advenæ. De conversione gentium, vide Ep. in die Epiphaniæ.

Domestici Dei. Quomodo dicamur filii Dei. 1ª. q. 23. 3. o. De spe vitæ æternæ. 2 2. q. 17.

Supra fundamentum apostolorum. Quomodo apostoli dicuntur fundamenta. 3ª. q. 8. 6 ad 3.

In quo omnis ædificatio. An alio modo possimus salvari, quàm per Christum. 1 2. q. 91. 5 ad 2. et 2 2. q. 27. c. et 3. q. 68. 1. c.

In Spiritu sancto. De necessitate gratiæ. 2 2. q. 105. o.

EVANG. JOAN. XX.

Thomas autem unus ex duodecim. Vide Evang. Dom. in albis.

IN DIE CONVERSIONIS S. PAULI. 25 JAN.

EPIST. ACT. IX.

Saulus adhuc spirans minarum. An liceat aliquem innocentem occidere. 2 2. q. 64. 2. et 6. Quis zelus sit bonus. 1 2. q. 28. 4. c.

Et subitò circumfulsit eum lux. Si Paulus consecutus est gratiam spirans adhuc minarum, an ergo non requiratur aliqua præparatio sive dispositio ad gratiam ex parte hominis. 1 2. q. 112. 2 ad 2.

Cur conversio Pauli tanquam miraculosa celebriter in ecclesia commemoratur. 1 2. q. 113. 10. c. fi.

Ego sum Jesus Nazarenus. An ergo Christus apparuerit Paulo post suam ascensionem. 3ª. q. 57. 6 ad 3.

Et ibi dicetur tibi quid oporteat facere. An unus homo possit alium docere. 1ª. q. 17. 1. o.

Pro nomine meo pati. Quæ sit causa martyrii. 2 2. q. 124. 3. o.

Et implearis Spiritu sancto. Quomodo sin-

guli fideles impleantur sive pleni fiant gratiâ Spiritûs sancti. 3ª. q. 7. a. 10. c. et ad 2.

Et surgens baptizatus est. An omnes teneantur ad susceptionem baptismi. 3ª. q. 68. 4. o.

Prædicavit Jesum. An explicitè credere mysterium Christi sit de necessitate salutis. 2 2. q. 2. ar. 7. o.

EVANG. MATTH. XIX.

Ecce nos reliquimus omnia. An laudabiliter omnia relinquantur. 2 2. q. 186. 3. o.

An apostoli nihil in communi possidebant. 2 2. q. 188. 7. c. potissimùm.

Et secuti sumus te. An ad perfectionem non sufficiat quòd quis omnia relinquat, sed etiam requiratur quòd sequatur Christum. 2 2. q. 184. 3 ad 1.

Quò quis sequatur Christum. Ibidem.

Vos qui reliquistis omnia, etc., sedebitis. An judiciaria potestas correspondeat voluntariæ paupertati. Suppl. q. 79. 2. o. An aliqui judicabunt cum Christo. Ib. a. 1. o.

Et omnis qui reliquerit domum vel fratres aut sorores, aut patrem. An occasione religionis sint prætermittenda pietatis officia. 2 2. q. 101. 4. o.

Centuplum accipiet. An bona temporalia cadant sub merito. 1 2. q. 114. 10. o. et 2 2. q. 122. 5 ad 4.

Et vitam æternam possidebit De æterna beatitudine. 1 2. q. 2. usque ad quæst. 6.

De præmiis beatitudinum. 1 2. q. 69. 4. o

IN F. PURIFICATIONIS B. MARIÆ. 2 FEB.

EPIST. MALACH. V.

Ecce ego mitto angelum meum et præparabit. Quomodo Joannes præparaverit viam Domini. 3ª. q. 38. 1. o. 2 ad 2. 3. o.

Et statim veniet ad templum sanctum suum. De oblatione Christi. 3ª. q. 57. 3.

Vide hac de re evangel. hujus diei.

Quod Christus sit caput Ecclesiæ. 3ª. q. 8.

Et angelus testamenti. Quomodo Christus veterem legem impleat novam legem dando. 1 2. q. 107. 2. c.

Cur lex nova non est data ante Christum. 1 2. q. 106. 3. c.

Ecce venit. De judicio generali. Suppl. q. 88 et seq.

EVANG. LUC. II.

Postquam impleti sunt dies purgationis Mariæ. Cur mulieres reputentur interdum immundæ. 1 2. q. 103. 2 ad 4.

Cùm B. Maria nullam haberet immunditiam, cur ad templum tanquam purganda accessit. 3ª. q. 37. 4. o. et paucis ad 1.

De purificatione Beatæ Mariæ. 3ª. q. 37. 4.

Tulerunt Jesum in Jerusalem ut sisterent eum Domino. Cur Christus voluit in templo sisti Domino. 3ª. q. 37. 3. c. et ad 2.

Omne masculinum adaperiens vulvam. Cùm Christus exierit de clauso virginis utero, quomodo ex hac lege debuit in templo offerri. 3ª. q. 37. 3 ad 1.

Et ut darent hostiam. Cur pro Christo hostia offertur. 3ª. q. 37. 2 ad 3.

Par turturum. Cur pro Christo non posuit agnus quàm par turturum aut duo pulli columbarum oblatus est. 3ª. q. 37. 3 ad 4.

De paupertate Christi. 3ª. q. 40. 3. o.

Quæ animalia offerebantur in sacrificiis veteris legis. 1 2. q. 102. 3.

Parentes ejus. Cùm Christus in terris patrem non habuerit, cur dicuntur parentes ejus. 3ª. q. 28. 1 ad 1.

IN CATHEDRA PETRI. 22 FEB.

EPIST. I. PET. I.

Electis. Utrùm prædestinati eligantur à Deo. 1ª. q. 23. 4. o.

In quo attendatur electio Dei. 1ª. q. 23. 4 ad 1.

In aspersionem sanguinis. De aqua benedicta. 3ª. q. 65. 4. et q. 71. 2.

Gratia vobis et pax multiplicetur. De triplici gradu charitatis. 2 2. q. 24. 9. o.

Benedictus Deus. De gratiarum actione. 2 2. q. 106. o.

Qui secundùm magnam misericordiam. An homo possit resurgere à peccato sine auxilio gratiæ. 1 2. q. 109. 7. o.

An homo sine gratia possit velle et facere bonum. 1 2. q. 109. 2. o.

Per resurrectionem Jesu Christi. An resurrectio Christi sit causa resurrectionis corporum et animarum. 3ª. q. 56. o.

In hæreditatem incorruptibilem. An beatitudo possit amitti. 1 2. q. 5. 4. o.

Vide epist. Dominicæ 70.

Qui in virtute Dei custodimini. An homo sine gratia possit non peccare. 1 2. q. 109. 8. o. An homo in gratia constitutus indigeat auxilio gratiæ ad perseverandum. 1 2. q. 109. 10. o. et 2 2. q. 137. 4. o.

Per fidem. An credere sit meritorium. 2 2. q. 2. 9. o

Paratum revelari in tempore novissimo. An beatitudo sanctorum sit major post futurum judicium quàm ante. Suppl. q. 93. 1. o.

Modicum nunc si oportet contristari in variis tentationibus. De afflictionibus justorum vide evang. Dominicæ 3 post Epiph. et epist. Dominicæ 60 et evang. Dominicæ 3 post Pascha.

EVANG. MATTH. XVI.

Interrogabat discipulos suos dicens. Quomodo Christus experimentum sumpserit de aliquibus rebus. 2 2. q. 97. 2. c.

Simon Petrus dixit : Tu es filius Dei vivi. An confessio sit de necessitate salutis. 2 2. q. 3. 2. o. An credere explicitè mysterium Christi sit de necessitate salutis. 2 2. q. 2. 7. o. et 1 2. q. 106. 1 ad 3.

Quia caro et sanguis, etc., sed Pater meus qui est in cœlis. An fides sit homini infusa à Deo. 2 2. q. 6. o.

Et ego dico tibi quia tu es Petrus. An credere sit meritorium. 2 2. q. 2. 9. o.

Quia tu es Petrus. Nomina alicui imposit divinitùs qui significant. 3ª. q. 37. 2. c.

Super hanc petram. De Ecclesiæ capite. 3ª q. 8.

Et tibi dabo claves regni cœlorum. De clavibus. Suppl. q. 17 et seq.

De ministris clavium. Suppl. q. 19. De primatu Petri. 2 2. q. 39. c. fi. et 3ª. q. 8. 6. c. Suppl. q. 40. 6. o. Omnes esse schismaticos, qui summo Pont. fici subesse renuunt. 2 2. q. 39. c. fi. et Suppl. q. 40. 6. An pertineat ad summum Pontificem fidei symbolum ordinare. 2 2. q. 1. ar. 10. An ad summum Pontificem spectet synodum convocare, et ejus sententiam confirmare. 2 2. q. 1. a. 10. c. f. et ad 2. Summum Pontificem genere plenariè vicem Christi in tota ecclesia, ideòque habere plenitudinem potestatis dispensandi in omnibus dispensabilibus votis. 2 2. q. 88. 12 ad 3.

IN FESTO S. MATTHIÆ APOSTOLI. 24 FEB.

EPIST. ACT. I.

Quam prædixit Spiritus sanctus. Quis sit auctor Scripturæ sacræ. 1ª. q. 1. 1. et 3. c.

An prophetia possit esse naturalis. 2 2. q. 172. 1. o. An ea quæ propheticè cognoscuntur vel annuntiantur possint esse falsa. 2 2. q. 171. 6. o.

Qui fuit dux eorum qui comprehenderunt Jesum. Quinam maximè peccaverint in morte Christi. 3ª. q. 47. 6 ad 2. potissimùm.

Cur Deus aliquos excæcet et obduret. 1 2. q. 79. 4. o.

Et statuerunt duos. De acceptione personarum. 2 2. q. 61. o.

An ad episcopatum oporteat eligere meliorem. 2 2. q. 185. 3. o.

Et dederunt sortes ejus. An divinatio sortium sit licita. 2 2. q. 95. 8. o.

EVANG. MATTH. XI.

Quia abscondisti hæc. An Christus debuerit prædicare solùm Judæis, an etiam gentibus. 3ª. q. 42. 1. o.

Omnia mihi tradita sunt. De potentia animæ Christi. 3ª. q. 13. o. De potentia Dei. 1ª. q. 25. o.

Nemo novit filium, nisi pater. Quomodo solus pater dicatur nosse filium. 1ª. q. 31. 4 ad 2.

Et ego reficiam vos. De beatitudine. 1ª. q. 2 et seq.

Mitis sum et humilis corde. De humilitate. 2 2. q. 161.

Jugum enim meum suave est. Utrùm lex nova sit gravior quàm vetus. 1 2. q. 107. 4. o.

IN FESTO ANNUNTIATIONIS B. M. 25 MART.

EPIST. ISAIÆ VII.

Non petam et non tentabo Dominum. An si Achaz signum petiisset tentasset Dominum. 2 2. q. 97. 2 ad 3.

Numquid parum vobis est. Cur Achaz reprehenditur. Ibidem.

Ecce virgo concipiet. De virginitate B. Mariæ. 3ª. q. 28. o.

An mater Dei fuerit virgo in concipiendo Christum. 3ª. q. 28. 1. o.

Et vocabitur nomen ejus Emmanuel. Quidnam significet hoc nomen Emmanuel, et cur Christo tribuatur. 3ª. q. 37. 2 ad 2. princ.

EVANG. LUC. I.

Missus est angelus Gabriel. An fuerit necessarium B. Virgini annuntiari quod in ea fiendum erat. 3ª. q. 30 1. o.

An B. Virgini debuerit annuntiatio fieri per angelum. 3ª. q. 30. 2. o.

An angelus annuntians debuerit virgini apparere visione corporali. 3ª. q. 30. 3. o.

Ad virginem desponsatam viro. De desponsatione matris Dei. 3ª. q. 29. o.

Ave gratiâ plena. Cur usus est angelus novâ et insolitâ salutatione. 3ª. q. 30. 1. 1. c. princ.

Cùm plenitudo gratiæ sit propria Christo, quomodo B. Virgo dicitur plena gratiâ. 3ª. q. 7. 10 ad 1. et q. 27. 5. o.

Dominus tecum. Quid angelus his verbis significare voluit. 3ª. q. 30. 1. c.

Benedicta tu in mulieribus. Quid per hæc verba angelus expressit. 3ª. q. 30. 1. c.

Turbata est in sermone. Quomodo B. Maria fuerit turbata. 3ª. q. 30. 3 ad 3.

Et ait illi angelus: Ne timeas, Maria. Unde angelus bonus à malo est discernendus. 3ª. q. 30. 3 ad 3.

Invenisti enim gratiam apud Deum. Quomodo hic præmittat angelus idoneitatem B. Mariæ ad concipiendum Christum. 3ª. q. 30. 1. c. princ.

Ecce concipies in utero. De quo instruxit hic angelus B. Virginem. 3ª. q. 30. 1. c.

De conceptione Christi. 3ª. q. 31 et tribus seq.

Et vocabis nomen ejus Jesum. Quomodo dicit, et vocabis nomen ejus Jesum, cùm Isaiæ VII dicatur vocandus Emmanuel, et Isaiæ IX admirabilis consiliarius, etc. 3ª. q. 37. 2 ad 1.

Hic erat magnus. Quomodo hic dignitas prolis conceptæ exprimatur. 3ª. q. 30. 1. c.

Quomodo fiet istud. An B. Virgo de verbis angeli dubitaverit. 3ª. q. 30. 1 ad 2.

Spiritus sanctus superveniet in te. Quomodo modus conceptionis demonstretur. 3ª. q. 30. 1. c.

Quomodo Spiritus sanctus supervenerit in B. Mariam, et virtus altissimi ei obumbraverit. 3ª. q. 32. 1 ad 1. et q. 27. 5 ad 2.

Et ecce Elizabeth. Quomodo his verbis intendebat angelus inducere animum B. Mariæ ad consensum. 3ª. q. 30. 1. c. fi.

An conceptus virginis rectè probatur ex conceptu senis. 3ª. q. 30. 1. c. fi. et ad 3.

Quia non erit impossibile apud Deum omne verbum. An Deus sit omnipotens. 1ª. q. 25. 3. o.

IN FESTO SS. PHILIPPI ET JACOBI. 1 MAII.

EPIST. SAP. V.

Stabunt justi in magna constantia adversùs eos. De modo quo sancti se habebunt erga damnatos. Suppl. q. 94. o.

De conditionibus beatorum et damnatorum resurgentium. Suppl. q. 81. et 86.

Pœnitentiam agentes. An damnati pœni-

teant de malis quæ fecerunt. Suppl. q. 98. 2. o. An per pœnitentiam talem peccata eorum removebuntur. 3ª. q. 86. 1. c.

Ecce quomodo computati sunt inter filios Dei. An damnati gloriam beatorum videant. Suppl. q. 98. 9. o. Quomodo sancti dicantur filii Dei. 1ª. q. 33. 3. c. et 1 2. q. 114. 3. c.

EVANG. JOAN. XIV.

Creditis in Deum. Credere in Deum quid. 2 2. q. 2. 2 c. ad 3 et ad 4.

Et in me credite. An credere explicitè mysterium Christi sit de necessitate salutis. 2 2. q. 2. 7. o.

Mansiones multæ sunt. An unus alio possit esse beatior. 1 2. q. 3. 2. o.

An beatitudinis gradus mansiones dici debeant. Suppl. q. 93. 3. o.

An diversæ mansiones non distinguantur penès diversos gradus charitatis. Suppl. 9. 93. 3. o.

Et si abiero et præparavero vobis locum. Cur Christus præsentiam suam corporalem à nobis substraxit. 3ª. q. 57. 1 ad 3.

An ascensio Christi sit causa nostræ salutis. 3ª. q. 57. 6. o.

Domine, nescimus. An ignorantia sit peccatum. 1 2. q. 76. 2. o.

Si cognovisselis me, et Patrem meum, etc. An summa Dei bonitas non possit intelligi absque trinitate personarum. 2 2. q. 2. 8 ad 3.

Quia ego in Patre et Pater in me est. Utrùm Filius sit in Patre, et contra Pater in Filio. 1ª. q. 42. 3. o.

Alioquin propter opera ipsa credite. An miracula quæ Christus fecit fuerint sufficientia ad ostendendum divinitatem ipsius. 3ª. q. 43. 4. o.

Et majora horum faciet. An credentes in Christum majora miracula faciant quàm Christus fecit. 3ª. q. 43. 4 ad 2.

IN FESTO INVENTIONIS CRUCIS. 3 MAII.

EP. PHILIP. II.

Cùm in forma Dei esset. An sit tantùm una forma in divinis. 1ª. q. 31. 2 ad 2.

Æqualem Deo. De æqualitate divinarum personarum. 1ª. q. 42. o.

Semetipsum exaninavit. De incarnatione verbi Dei. 3ª. q. 1. et seq.

Mortem autem crucis. An fuit conveniens Christum mori in cruce. 3ª. q. 46. 4. o.

Propter quod. An per passionem Christus sit adeptus exaltationem. 3ª. q. 49. 6. o. q. 83. 1. c. q. 54. 2. c. q. 59. 3. o.

In gloria est Dei Patris. De sessione Christi ad dexteram Patris. 3ª. q. 5. 1. c.

EVANG. JOAN. III.

Nemo hæc signa potest facere. An mali possint facere miracula. 2 2. q. 187. 2. c. ad 3. An miracula quæ Christus fecit, fuerint sufficientia ad ostendendam divinitatem ejus. 3ª. q. 54. 4. o.

Nisi quis renatus fuerit. Quare baptismus dicitur regeneratio. 3ª. q. 66. 9. c. An omnes teneantur ad susceptionem baptismi. 3ª. q. 68. 1. o. An sine baptismo nullus possit salvari. 3ª. q 68. 2. o. An pueri sint baptizandi. Ibid. a. 9. o.

Quod natum est ex carne caro est. De peccato originali. 1 2. q. 81. et seq.

Et nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit. Quomodo Christus descendit de cœlo. 3ª. q. 5. 2 ad 1. et q. 57. 2 ad 2.

Ita exaltari oportet filium hominis. An Christus debuerit pati in cruce. 3ª. q. 46. 4. o.

IN FESTO NAT. JOAN. BAPTISTÆ. 24 JUN.

ISAIÆ XLIX.

Dominus ab utero vocavit me. An Christus fuerit sanctificatus in primo instanti suæ conceptionis. 3ª. q. 34.

De reliquis perfectionibus conceptionis Christi. 3ª. q. 34. 2 et seq.

An sanctificari in utero post Christum fuerit proprium B. Virgini. 3ª. q. 27. 6. o.

De pueris ingredientibus religionem. 2 2. q. 189.

Et posuit os meum quasi gladium acutum. Quantâ auctoritate et potestate Christus prædicaverit. 3ª. q. 42. 1 ad 2.

In umbra manûs suæ protexit me. An Christus fuerit ab alio occisus quam à seipso. 3ª. q. 47. 1. o.

An Deus pater tradiderit Christum passioni. 3ª. q. 47. 1. o.

Dedi te in lucem gentium. An ergo Christus non debuerit prædicare gentibus. 3ª. q. 42. 1. o.

De prædicatione et baptismo Joannis. 3ª. q. 38. o.

Cur Joannes gentibus non prædicavit et baptismum administravit. 3ª. q. 38. 1 ad 3.

EVANG. LUC. I.

Et peperit filium. Ad quid ostendendum multæ steriles pepererunt. 3ª. q. 30. 1 ad 3.

Et congratulabantur ei. An actiones aliorum sint nobis delectationis causa. 1 2. q. 32. 3. o. De benevolentia. 2 2. q. 27. 2. o. De invidia. 2 2. q. 36. o.

Et factum est, in die octavo venerunt circumcidere puerum. De circumcisione. 3ª. q. 70. o.

Vide evangelium in festo Circumcisionis Christi.

Et vocabant eum nomine patris sui Zachariam. Unde nomina rebus et hominibus imponantur. 3ª. q. 37. 2. c.

Joannes est nomen ejus. Nomina alicui imposita divinitùs quid significant. 3ª. q. 27. 2. c.

Et apertum est illicò os ejus. Cur Zacharias mutus factus est. 2 2. q. 97. 2 ad 3.

Quis putas puer iste erit. De austeritate vitæ Joannis. 3ª. q. 40. 2 ad 2.

Etenim manus Domini erat cum illo. Cur B. Joanni plus gratiæ præstitum est quàm aliis. 3ª. q. 27. 6. c. fi.

Et prophetavit. De prophetia. 2 2. q. 171 et seq.

Unde sit prophetia. 2 2. q. 172. 1. et 3. c.

Benedictus Deus. De gratiarum actione. 2 2 q. 106. o.

Qui visitavit. De incarnatione. 3ª. q. 1 et sequentibus.

De redemptione. 3ª. q. 46 et sequentibus.

IN FESTO APOST. PETRI ET PAULI. 29 JUN.

ACT. XII.

Ut affligeret quosdam de Ecclesia. De afflictionibus justorum. Vide evang. Dominicæ 3 post Epiph. et epist. Dominicæ 60 et Dominicæ 3 post Pascha.

De fortitudine et martyrio. 2 2. q. 123. et q. 124. o.

Quæ sit causa martyrii. 2 2. q. 124. 3. o.

Misit in carcerem. Quando incarcerare aliquem est licitum, et quando illicitum. 2 2. q. 65. 3. o.

Oratio autem fiebat ab Ecclesia pro eo. An pro aliis orare debemus. 2 2. q. 83. 8. o.

Quia misit Dominus angelum suum et eripuit. De custodia bonorum angelorum. 1ª. q. 112. o.

EVANG. MATTH. XVI.

Venit Jesus in partes. Require in Cathedra S. Petri.

IN FESTO VISITATIONIS B. MARIÆ. 2 JUL.

EPIST. CANT. II.

Ecce iste venit in montibus. De incarnatione Christi. 3ª. q. 1 et seq.

De exinanitione Christi. Vide epist. Dominicæ Palmarum.

En ipse stat post parietem nostrum respiciens per fenestras. An miracula quæ Christus fecit, fuerint sufficientia ad ostendendum ejus divinitatem. 3ª. q. 43. 1. o.

Jam enim hyems transiit. De lege nova. 1 2. q. 106. o.

An lex nova debuerit dari à principio mundi. 1 2. q. 106. 3. o. et 3ª. q. 1. 5. o.

Vox turturis audita est. De proprietatibus turturis. 3ª. q. 57. 3 ad 4.

Surge, amica mea. De gratia Christi secundùm quòd est caput Ecclesiæ. 3ª. q. 8. o.

De sanctificatione B. Mariæ. 3ª. q. 27. o.

Columba mea. De proprietatibus columbæ. 3ª. q. 57. 3 ad 4. et q. 39. 6 ad 4.

EVANG. LUC. I.

Exsurgens Maria abiit in montana. De beneficentia. 2 2. q. 31. o.

Quibus sit potissimum bene faciendum. 2 2. q. 31. 2. et 3. o.

Cum festinatione. De verecundia. 2 2. q. 144. o.

Exultavit infans in utero. Quomodo hæc exultatio sit intelligenda, et quidnam significet. 3ª. q. 27. 6. c.

Benedicta tu inter mulieres. Quid his verbis significatur. 3ª. q. 30. 1. c.

An B. Maria præ cæteris sanctis omnibus habuerit majorem plenitudinem gratiæ. 3ª. q. 27. 5. c. ad 1.

An B. Maria habuerit donum sapientiæ, gratiam virtutum, et gratiam prophetiæ. 3ª. q. 27. 5 ad 3.

An B. Maria præ cæteris sanctis omnibus sit honoranda et colenda. 3ª. q. 25. 5. c. fi. et ad 1.

An B. Maria aliquod peccatum actuale commisit. 3ª. q. 27. 1. o.

Et benedictus fructus. De gratia Christi. 3ª. q. 7. o.

An in Christo fuerit gratiæ plenitudo. 3ª. q. 7. 9. o.

Unde hoc mihi ut veniat mater Domini ad me. An B. Maria sit dicenda mater Dei. 3ª. q. 35. 1. o.

An sit adoranda adoratione latriæ. 3ª. q. 25. 5. o.

Magnificat anima Dominum. De humilitate. 2 2. q. 161. o.

An sit peccatum bonum suum agnoscere illudque approbare. 2 2. q. 132. 1. c.

Ecce enim ex hoc beatam me dicent. An B. Maria habuerit usum prophetiæ. 3ª. q. 27. 5 ad 3. fi.

Dispersis superbos. Quomodo præmium superbiæ sit humiliatio, et præmium humilitatis exaltatio. 2 2. q. 161. 5 ad 3.

IN FESTO B. MARIÆ MAGDALENÆ. 22 JUL.

EPIST. COR. III.

Quæram quem diligit anima mea. De præparatione ad justificationem. 1 2. q. 109. 3. 6. et q. 112. 2. 3. o.

Tenui eum. De perseverantia. 2 2. q. 137. o.

Adjuro vos. An liceat adjurare. 2 2. q. 1. 3.

Lampades ejus, lampades ignis. An amor sit passio læsiva amantis. 1 2. q. 28. 3. o.

Aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem. An charitas diminuatur et tollatur unico peccato mortali. 2 2. q. 24. 10. 11. 12. o.

Si dederis, etc. An charitas sit præstantissima virtutum. 2 2. q. 23. 6. 9. o.

EVANG. LUC. VII.

Cœpit lacrymis rigare pedes ejus. De pœnitentia. 3ª. q. 85 et seq.

De contritione. Suppl. q. 1 et seq. De satisfactione. Suppl. q. 12 et seq.

Quia peccatrix est. Cur Christus cum peccatoribus conversari voluit. 3ª. q. 40. 1. c. Vide evang. Dominicæ 3. post oct. Pentecost.

Quoniam dilexit multùm. An propter charitatem et dilectionem remittantur peccata. 3ª. q. 49. 1. o. An in hac remissione peccatorum inveniatur justitia et misericordia. 1ª. q. 21. 1 ad 1.

Cui autem minus dimittitur. Uter magis teneatur ad gratias reddendas Deo, innocens an pœnitens. 2 2. q. 106. 2. o.

Dimittuntur tibi peccata tua. De contritione. Suppl. q. 1 et seq.

IN FESTO B. JACOBI. 25 JUL.

EPIST. I. COR. IV.

Tanquam meriti destinatos. De afflictionibus justorum, vide evangelium Dominicæ tertiæ post Epiph. de Dominic. tertiæ post Pascha.

Maledicimus et benedicimus. De maledictione. 1 2. q. 76. o. An inimicis sint signa amicitiæ exhibenda. 2 2. q. 25. 9. o.

Per Evangelium genui. Utrùm per solum baptismum spiritualis propinquitas contrahatur. Suppl. q. 56. 2. o.

EVANG. MATTH. XX.

Dic ut sedeant hi duo. De ambitione. 2 2. q. 131. o.

Vide evang. Dominicæ 2. post oct. Pentecostes. De simonia. 2 2. q. 100. o.

An in oratione aliquid determinatè sit petendum. 2 2. q. 83. 5. o.

Quomodo sint petenda temporalia. 2 2. q. 83. 6. o.

Potestis bibere calicem. Cur Christus passionem suam vocat calicem. 3ª. q. 78. 3 ad 1.

Dicunt ei : Possumus. De præsumptione. 2 2. q. 131. o.

Non est meum dare vobis, sed quibus paratum est. De judiciaria potestate Christi. 3ª. q. 59. o.

An superbia sit peccatum mortale excludens hominem à regno cœlorum. 2 2. q. 162. 6. o.

De prima beatitudine : Beati pauperes spiritu. 1 2. q. 69. 3. c. et 4. c.

Sed quibus paratum est à Patre meo. Si aliquibus paratum est sedere à dextris Christi, an ergo non sit proprium Christo sedere à dextris Patris. 3ª. q. 58. 1 ad 4.

Et audientes decem indignati sunt. De contentione et discordia. 2 2. q. 37 et 38.

Sed quicumque voluerit inter vos major fieri. De humilitate. 2 2. q. 161.

IN FESTO S. LAURENTII. 10 AUG.

EPIST. II. COR. IX. C.

Qui parcè seminat. De beneficentia et eleemosyna. 2 2. q. 31 et 32.

An eleemosyna sit abundanter facienda. 2 2. q. 32. 10. o.

Et qui seminat in benedictionibus. An diversæ mansiones distinguantur penès diversos gradus charitatis. Suppl. q. 93. 3. o.

Et non ex tristitia. An tristitia minuat laudem vel meritum boni. 1 2. q. 39. 2 ad 2.

Potens est autem Deus. An homo mereatur augmentum gratiæ et charitatis. 1 2. q. 114. 8. o.

De 5ª beatitudine et ejus præmio, Beati misericordes. 2 2. q. 69. 3. c. et 4. c.

Justitia ejus manet in sæculum sæculi. An virtutes morales maneant post hanc vitam. 1 2. q. 67. 1. o.

EVANG. JOAN. XII.

Nisi granum frumenti cadens in terram. An fuerit necessarium Christum pati pro humani generis liberatione. 3ª. q. 46. 2 ad 1 et 3.

In quibus Christus dicebat se granum mortificandum, et in quibus granum multiplicandum. 3ª. q. 42. c. fi.

Qui odit animam suam. An homo seipsum ex charitate diligere debeat. 2 2. q. 25. 4. o.

An alicui liceat seipsum occidere. 2 2. q. 64. 5. o. De martyrio. 2 2. q. 124. o.

An B. Laurentius sustinuerit graviores passiones et diuturniores quàm Christus. 3ª. q. 46. 6 ad 1.

Me sequatur. Quomodo quis Christum sequatur. 2 2. q. 184. 3 ad 1.

IN FESTO ASSUMPT. B. MARIÆ. 15 AUG

EPIST. ECCLES. XXIV.

In omnibus requiem quæsivi et in hæreditate. Quomodo Deus requiescat et habitet in hominibus per gratiam. 1ª. q. 8. 3. c. et q. 43. 3. c. potissimùm.

De assumptione B. Mariæ. 3ª. q. 27. 1. o. princ.

Et dixit mihi : In Jacob inhabita. Cui personæ convenit mitti ad sanctificandam creaturam rationalem. 1ª. q. 43. 1. 4. et 8.

An missio invisibilis divinæ personæ fiat solùm secundùm donum gratiæ gratum facientis. 1ª. q. 43. 3. o.

Requievit in tabernaculo meo. An Pater sit in Filio et contra. 1ª. q. 42. 5. o.

In Israel hæreditare. Quare Judæi præ cæteris sunt à Domino assumpti, et legem acceperunt. 1 2. q. 98. 4. o.

Ab initio et ante sæcula creata sum. An ergo sapientia quæ est Filius Dei sit creatura. 1ª. q. 41. 3 ad 4.

An processio quæ est in divinis possit dici generatio. 1ª. q. 27. 2. o.

EVANG. LUC. X.

Mulier quædam Martha. An hæ duæ mulieres gerant typum vitæ activæ et contemplativæ 2 2. q. 171. princ.

Accepit illum in domum suam. De beneficentia et eleemosyna. 2 2. q. 31 et 32.

Audiebat verbum illius. In quo consistat vita contemplativa. 2 2. q. 179. 1. c. et ad 3. et q. 180. o.

An vita contemplativa solùm consistat in contemplatione Dei, an etiam in consideratione cujuscumque veritatis. 2 2. q. 180. 4. o.

Martha autem satagebat circa frequens ministerium. In quo consistat vita activa. 2 2. q. 179. 1. c. et q. 181. 1. c. De vita activa. 2 2. q. 181. o.

Maria optimam partem elegit. An vita contemplativa sit potior quàm activa. 2 2. q. 182. 1. o. An vita contemplativa sit majoris meriti quàm activa. 1 2. q. 57. 1. c. et 2 2. q. 182. 2. o.

IN FESTO BARTHOLOMÆI. 24 AUG.

EPIST. II. COR. XII.

Membra de membro. De Christo prout est caput Ecclesiæ. 3ª. q. 5.

Primum quidem Apostolus. De differentia officiorum et statuum hominum. 2 2. q. 183. o. De gratiis gratiis datis. 2 2. q. 171. usque ad 179.

Numquid omnes apostoli, etc. Utrùm virtutes mortales sint ad invicem connexæ. 1 2. q. 65. 1. o.

Numquid omnes gratiam habent curationum. De gratia miraculorum. 2 2. q. 178. o. Vide Evang. Dominicæ Sexag. et Dom. 2 post Pascha.

EVANG. LUC. VI.

Et erat pernoctans in oratione Dei. De diuturnitate orationis. 2 2. q. 83. 14. o.

Elegit duodecim ex ipsis. An prædestinati eligantur à Deo. 1ª. q. 23. 6. o An apostoli fuerint perfectiores in virtute cæteris hominibus. 1 2. q. 106. 4. c. An apostoli habuerint omnem scientiam omnium rerum. 1 2. q. 106. 4 ad 2. et 2 2. q. 176. 1 ad 1.

Multitudo copiosa. An debuerit Christus publicè an occultè. 3ª. q. 42. 3. o.

Et qui vexabantur à spiritibus immundis, curabantur. De miraculis à Christo factis. 3ª. q. 43 et 44. De miraculis quæ Christus fecit circa spirituales substantias, et circa homines. 3ª. q. 44. 1. 3. o.

IN FESTO B. MATTHÆI. 21 SEPT.

EZECH. I.

Similitudo vultûs quatuor animalium. An angeli habeant corpora. 1ª. q. 50. 1. o. et q. 51. 1. c.

Ubi erat impetus, illuc gradiebantur. De cognitione angelorum quantùm ad futura. 1ª. q. 57. 3. o.

EVANG. MATTH. IX.

Sequere me. Vide de sequela Christi evangelium in die conversionis S. Pauli.

Et surgens secutus est. Cur ita statim Christum secutus est. 3ª. q. 44. 3 ad 1.

Ecce multi publicani et peccatores. De convictu peccatorum, vide evang. Dominicæ 3 post oct. Pentecostes.

Non est opus valentibus medico. De pœnitentia. 3ª. q. 84 et seq.

Misericordiam volo. An ergo misericordia sit maxima virtutum. 2 2. q. 30. 4 ad 1.

Non enim veni vocare justos. An si homo non peccâsset, Deus incarnatus fuisset. 3ª. q. 1. 3. o.

IN FESTO MICHAELIS. 29 SEPT.

EPIST. APOCAL. I.

Loquens per angelum suum. Cur Deus loquitur homini per angelum suum. 1 2. q. 98. 3. De locutione angelorum. 1ª. q. 107. o.

De ordine angelorum. 1ª. q. 108. o. De actione angelorum in homines. 1ª. q. 111. o. De missione et ministerio angelorum. 1ª. q. 112. o.

De custodia angelorum. 1ª. q. 113. o.

Et servat ea. An bona opera requirantur ad beatitudinem. 1 2. q. 4. 7. o. et ad 3. præcipuè.

Qui est. An hoc nomen (qui est) sit maximè proprium nomen Dei. 1ª. q. 13. 11. o.

An hoc nomen (qui est) approprietur Filio Dei. 1ª. q. 39. 8. ß.

Primogenitus mortuorum. An Christus primò resurrexerit. 3ª. q. 53. 3. o. et q. 56. 1. c.

EVANG. MATTH. XVIII.

Quis putas major est. An unus alio possit esse beatior. 1 2. q. 3. 2. o. Suppl. q. 93. 2 et 3.

Et efficiamini sicut parvuli. De humilitate. 2 2. q. 161. o.

De gradibus humilitatis. 2 2. q. 161. 6. o. De ambitione. 2 2. q. 131.

De avaritia. 2 2. q. 118. o.

Qui autem scandalizaverit. De scandalo. 2 2. q. 43. o.

Necesse est ut veniant scandala. Cur Deus permittit mala. 1ª. q. 22. 2 ad 2.

An obduratio et excæcatio semper ordinentur ad salutem ejus qui excæcatur et obduratur. 1 2. q. 79. 4. o.

Cùm necesse sit evenire scandala, et peccata non eveniant ex necessitate, an ergo scandalum non sit peccatum. 2 2. q. 43. 2 ad 1.

Verumtamen væ homini. An ergo scandalum sit peccatum mortale. 2 2. q. 43. 4. o.

Abscinde eum. An ergo licet membrum præscindere propter peccatum vitandum. 2 2. q. 65. 1 ad 3.

Quando est licitum mutilare aliquem membro suo. 2 2. q. 65. 1. o.

Quia angeli eorum. De custodia hominum ab angelis. 1ª. q. 113. o.

An singuli homines à singulis angelis custodiantur. 1ª. q. 113. 2. o.

Semper vident faciem patris. An angelorum gloria minuatur dum ad nos veniunt. 1ª. q 44 4 ad 3. et q. 112. 1 ad 3.

Si angeli occupentur circa custodiam hominum, an ergo vita activa post hanc vitam maneat. 2 2. q. 181. 4 ad 2.

De custodia angelorum vide evang. Dominicæ 1. Quadragesim.

IN FESTO SIMONIS ET JUDÆ. 28 OCT.

EPIST. ROM. VIII.

Unicuique vestrûm data est gratia secundùm mensuram. Quomodo plenitudo gratiæ quæ in Christo sicuti in capite adunatur, ad membra ejus diversimodè redundet. 2 2. q. 183. 2. c.

An in uno sit major gratia quàm in alio. 1 2. q. 112. 4. o.

De gratiis gratis datis. 1 2. q. 111.

Ascendens in altum captivam. An Christus duxerit secum aliquos captivos in cœlum. 3ª. q. 57. 6. c.

Quod autem ascendit. Quomodo Christus dicatur descendisse. 3ª. q. 57. 2 ad 2.

De descensu Christi ad inferos. 3ª. q. 52. o.

Super omnes cœlos. An Christus ascenderit super omnes cœlos. 3ª. q. 57. 4. o.

Ut adimpleret omnia. Cur Christus ascendit. 3ª. q. 57. 1. et 6.

Et ipse dedit quosdam quidem apostolos. An in Ecclesia debeat esse diversitas officiorum et statuum. 2 2. q. 183. 2. o.

EVANG. JOANN. XV.

Hæc mando vobis ut diligatis invicem. De charitate. 2 2. q. 23 et seq.

De dilectione proximi. 2 2. q. 25. 1. et 44. 7. o.

De dilectione inimicorum. 2 2. q. 25. 8 et 9.

Me priorem vobis odio habuit. An Deus possit odio haberi. 2 2. q. 34. 1. o.

An odium Dei sit maximum peccatorum. 2 2. q. 34. 2. o.

An principes sacerdotum Christum occiderunt ex invidia et odio. 3ª. q. 47. 3 ad 3. et 6 ad 2.

Ego elegi vos de mundo. An homo possit re-

surgere à peccato sine auxilio gratiæ. 1 2. q. 109. 7. o.

An Deus quos eligit faciat idoneos ad id ad quod eos eligit. 3ª. q 27. 5. c.

Sed hæc omnia facient vobis propter nomen meum. Quæ sit causa martyrii. 2 2. q. 124 5. o.

Si non venissem, peccatum non haberent. An ergo nullum peccatum habent ad quos Christus non venit. 2 2. q. 10. 1. c. et 3. o.

Quæ alius nemo fecit. An ergo miracula quæ Christus fecit, non sint etiam ab aliis facta. 3ª. q. 43 4. c. et ad 1.

Nunc autem et viderunt. An persecutores Christi eum cognoverint. 3ª. q. 47. 5. o. et ad 2. breviter.

IN FESTO OMNIUM SANCTORUM. 1. NOV.

EPIST. APOCAL. VII.

Et clamavit voce magnâ : Nolite nocere. An omnes electi sint salvandi. 1ª. q. 23. 6. o.

An numerus prædestinatorum sit certus. 1ª. q. 23. 7. o. De libro vitæ. 1ª. q. 24.

Stantes ante thronum. An animæ beatorum ante extremum judicium deducantur ad cœlum. 1ª. q. 95. 1 ad 2. et 2 2. q. 28. 1 ad 1. et q. 83. 11. et 3ª. q. 51. 5. et q. 59. 5 ad 1. et Suppl. q. 69. 2.

An sancti à nobis sint invocandi. 2 2. q. 83. 4. o. et Suppl. q. 72. o.

An sancti cognoscant nostras preces. 2 2. q. 83. 4 ad 2. et Suppl. q. 72. 1. o.

An sancti qui sunt in patria orent pro nobis. 2 2. q. 83. 11. o.

An sanctorum oratio es pro nobis fusæ semper exaudiantur. Suppl. q. 72. 3. o.

De imaginibus sanctorum. 2 2. q. 94. 2.

Quomodo imagines sint colendæ. 2 2. q. 81. 3 ad 3.

Cui festo veteris Testamenti succedit festum omnium sanctorum. 1 2. q. 103. 3 ad 4.

Clamabant voce magnâ dicentes : Salus Deo. De gratiarum actione. 2 2. q. 106. o.

An salus nostra sit Christo adscribenda. 1 2. q. 91. 5 ad 2. et 2 2. q. 2. 7. c.

Et ceciderunt in conspectu throni. De adoratione 2 2. q. 84. o.

Dicentes : Amen. An Deus sit ore laudandus. 2 2. q 91. 1. o.

An cantus sint assumendi in laudem Domini. 2 2. q. 91. 2. o.

EVANG. MATTH. V.

Beati pauperes spiritu. Quid beatitudinum nomine intelligatur. 1 2. q. 69. 1. c.

An convenienter beatitudines enumerentur. 1 2. q. 69. 3. o.

Cur B. Lucas enumerat solùm quatuor beatitudines, Matthæus verò octo. 1 2. q. 69. 3 ad 6.

Quomodo sunt octo beatitudines, cùm sint solùm septem dona Spiritûs sancti. 1 2. q. 69. 3 ad 3.

Quomodo et quo ordine singulæ beatitudines sint explicandæ. 1 2. q. 69. 3. c.

Quoniam ipsorum est regnum cœlorum. An præmia quæ attribuuntur beatitudinibus pertineant ad hanc vitam. 1 2. q. 69. 2. o.

An præmia beatitudinem convenienter enumerentur. 1 2. q. 69. 4. o.

Cùm præmium omnium bonorum operum sit sola vita æterna, cur alia præmia beatitudinibus assignantur. 1 2. q. 69. 4 ad 1.

An præmia posteriora sint majora prioribus. 1 2. q. 69. 4 ad 3.

Beati qui persecutionem patiuntur. Qui fiat quòd quis à bonis operibus non recedat propter aliquam persecutionem. 1 2. q. 69. 3 ad 5.

Propter justitiam. Quæ sit causa martyrii. 2 2. q. 124. 5. o.

An aliquando martyrium cadat sub præceptum. 2 2. q. 124. 3 ad 1.

Quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Cur in octava beatitudo ponitur idem præmium quòd in prima. 1 2. q. 69. 4 ad 2.

Merces vestra copiosa est in cœlis. Quid nomine cœlorum hic continentur. 1ª. q. 68. 4. c. fi. et 1 2. q. 4. 7 ad 3.

IN DIE COMMEMORATIONIS OMNIUM FIDELIUM DEFUNCTORUM. 2 NOV.

EPIST. I. COR. XV.

Omnes quidem resurgemus. De resurrectione. Sup. q. 75. 2. o.

In momento. An resurrectio omnium sit subito. Suppl. q. 77. 4. o.

Canet enim tuba. Utrùm vox tubæ sit causa nostræ resurrectionis. Suppl. q. 76. 2. o.

Oportet enim corruptibile hoc, etc. De termino resurrectionis, et de identitate corporum resurgentium, eorumque qualitate. Suppl. q. 78. 79. 80. 81.

Absorpta est mors in victoria. An Christus aliquos damnatos ab inferno liberaverit. 3ª. q. 52. 6. o.

Virtus peccati lex. An virtus sit habitus bonus. 1 2. q. 55. 3. o.

EVANG. JOAN. V.

Mortui audient vocem filii Dei. De causa resurrectionis. Suppl. q. 76. o. et 3. q. 56. o.

Et qui audierint, vivent. De conditionibus beatorum resurgentium. Suppl. q. 82 et seq.

Potestatem dedit ei judicium facere. De judiciaria potestate Christi. 3ª. q. 59. o.

Omnes qui in monumento. An resurrectio omnium sit futura. Suppl. q. 75. 2. o.

Procedunt. De qualitate et dotibus beatorum, deque damnatorum pœnis, etc. Suppl. q. 82. ad fi.

IN FESTO SANCTI MARTINI. 11 NOV.

EPIST. ECCL. XLIV.

Ecce sacerdos magnus. De officio sacerdotis, et unde dicatur sacerdos. 3ª. q. 22. 1. c.

Et in tempore iracundiæ factus est reconciliatio. An sacerdotis sit pro peccatis populi Deo satisfacere eumque placare. Ibidem.

De statu episcoporum. De statu religionis. 2 2. q. 185.

De episcopis et pastoribus, vide plura in evang. Dominicæ 2 post Pascha.

Non est inventus similis illi. An quilibet sa

cerdos magnus excedat omnes alios in aliqua virtute. 1 2. q. 66. 2 ad 2.

Ideò jurejurando. An oporteat eum qui ad episcopatum assumitur esse cæteris meliorem. 2 2. q. 185. 3. o.

EVANG. LUC. II.

Nemo accendit lucernam. An perfectior sit religio in societate viventium, quàm agentium solitariam vitam. 2 2. q. 188. 8. o. ad 4. præc.

Lucerna corporis tui est oculus tuus. De intentione. 1 2. q. 12. o.

Si autem oculus nequam fuerit, etc. Utrùm omnis actio infidelium sit peccatum. 2 2. q. 20. 6. c.

Vide ne lumen, quod in te est, tenebræ sint. Utrùm ignorantia sit causa peccati. 2 2. q. 76. 1. c.

Non habens aliquam partem tenebrarum. An idem actus possit esse bonus et malus. 1 2. q. 20. 6. c.

IN FESTO S. CATHARINÆ, 25 NOV.

EPIST. ECCL. LI.

Confitebor tibi, Domine rex. Quotuplex sit confessio. 2 2. q. 3. 1 ad 1.

De gratiarum actione. 2 2. q. 106. o.

Et liberasti corpus meum. De castitate. 2 2. q. 151. o.

Laudabit usque ad mortem. An Deus sit ore laudandus. 2 2. q. 91.

An cantus sint assumendi in laudem divinam. 2 2. q. 91. 1.

An gratiarum actio requiratur ad orationem, et præcedat postulationem. 2 2. q. 83. 17. c. ad 3.

De religione et devotione. 2 2. q. 81. et 82. o.

Respiciens eram ad adjutorium hominum. An aliquis licitè possit sperare in homine. 2 2. q. 17. 4. o.

EVANG. MATTH. XXV.

Parabolam hanc. Cur Christus voluit in parabolis loqui. 3ª. q. 42. 3. c. et ad 3.

Decem virginibus. De virginitate. 2 2. q. 152. o.

Dormitaverunt omnes. An omnes corporaliter morientur. 1 2. q. 81. 3 ad 1. et Suppl. q. 78. 1. o.

Mediâ autem nocte clamor factus est. An resurrectio sit futura tempore noctis. Suppl. q. 77. 3.

An vox et clamor tubæ sit causa nostræ resurrectionis. Suppl. q. 76. 2. o.

Date nobis de oleo vestro. De inani gloria. 2 2. q. 132.

Vide evang. Dominicæ Passionis.

An damnati nunquam pœniteant de malis quæ fecerunt. 2 2. q. 98. 2. o.

An post resurrectionem cognoscet quilibet omnia peccata quæ fecit. Suppl. q. 87. 1. o.

Et clausa est janua. An æterna beatitudo non possit amitti. 1 2. q. 5. 4. o.

An per divinam misericordiam pœna damnatorum non sit terminanda. Suppl. q. 99. 2. o.

Nescio vos. An ergo anima Christi in verbo non cognoscat omnia. 3ª. q. 10. 2. et q. 15. 3.

Quia nescitis diem neque horam. An tempus resurrectionis sit occultum. Suppl. q. 77. 2. o.

An tempus futuri judicii sit ignotum. Suppl. q. 88. 3. o.

IN DEDICATIONE ECCLESIÆ.

EPIST. APOC. XX.

Vide civitatem sanctam. Quàm sit sanctà Ecclesia in statu patriæ. 3ª. q. 8. 3 ad 2.

De sanctorum beatitudine. Suppl. q. 93.

A Deo paratam. Quomodo Christus influat in membra Ecclesiæ. 3ª. q. 8. 6. c

De necessitate gratiæ. 1 2. q. 109. o.

Ornatam viro suo. De dotibus beatorum. Suppl. q. 95. o.

Ecce tabernaculum Dei cum hominibus. Tabernaculum veteris legis quid significabat. 1 2. q. 102. 4 ad 2.

Cur templum erigatur, et in quorum honorem et memoriam. 2 2. q. 85. 2 ad 3.

Cur determinatus aliquis locus eligatur ad Deum orandum. 2 2. q. 84. 3. o. sed ad 2. præcipuè.

Et ipsi populus ejus erunt. Quomodo Deus sit in sanctis. 1ª. q. 8. 3. c. princ.

Et absterget Deus omnem lacrymam. An delectatio requiratur ad beatitudinem. 1 2. q. 4. 1. o. An tristitia et dolor consistat cum beatitudine et fruitione Dei. 3ª. q. 15. 5 ad 3. De iis quæ exiguntur ad beatitudinem. 1 2. q. 4. o.

EVANG. LUC. XIX.

Et ipse dives. De divitiis vide evang. Dominicæ 9 post oct. Pentecost. et 1. post oct. Pentecost.

Quia homo in domo tua oportet me manere. Cur Christus cum peccatoribus conversari voluit. 3ª. q. 40. 1. c. Vide evang. Dominicæ 3 post oct. Pentecost.

Excepit illum gaudens. An Zacheus recipiendo Christum magis honoraverit eum quàm centurio, dicens se non esse dignum qui eum recipiat in domum suam. 3ª. q. 80. 10 ad 3.

Ecce dimidium bonorum meorum do pauperibus. De eleemosyna. 2 2. q. 32. o.

An dare eleemosynam sit in præcepto. 2 2. q. 32. 5. o.

An aliquis debeat eleemosynam de necessario. 2 2. q. 32. 6. o.

An possit fieri de bonis illicitè acquisitis. 2 2. q. 32. 7. o.

An eleemosyna sit abundanter facienda. 2 2. q. 32. 10. o.

An Christus etiam dederit eleemosynas. 3ª. q. 7. 2 ad 3.

Et si aliquem defraudavi, redde quadruplum. An restitutio ejus quod ablatum est sit ad salutem necessaria. 2 2. q. 62. 2. o. Qui teneantur restituere ablatum. 2 2. q. 62. 6 et 7. An vendens rem pluris quàm revera valeat, teneatur ad damni recompensationem. 2 2. q. 77. 1 ad 1. præcipuè. Quando propter defectum rei venditæ, vel vitium celatum vendens teneatur ad restitutionem. 2 2. q. 77. 2. et 3.

An quicquid ex pecunia usuraria aliquis lucratus est, teneatur ad ejus restitutionem. 2 2. q. 78. 3. o.

An si quis impediat messem futuram effodiendo vel semina, vel incendendo herbas ipsius messis, teneatur ad totius messis restitutionem. 2 2. q. 62. 4. c. ad 1 et ad 2.

An si quis furtim accipiens rem suam apud alium depositam vel injustè detentam, teneatur ad restitutionem. 2 2. q. 66. 5 ad 3.

An inveniens rem non suam, teneatur eam domino et vero ejus possessori restituere. 2 2. q. 66. 5 ad 2. Cui restitutio sit facienda. 2 2. q. 62. 5. o.

Quid faciendum injusto alicujus rei possessori, cùm impossibilis est ei restitutio. 2 2. q. 62. 5 ad 3 et a. 4 ad 1.

Quomodo restitutio fiet sine sui diffamatione. 2 2. q. 62. 6 ad 2.

Quomodo possit fama ablata restitui. 2 2. q 62. 4 ad 2.

Reddo quadruplum. An non sufficiat restituere simplum quod ablatum est. 22. q. 62. 3. o.

INDEX SEXTUS

AUCTORUM, ET CONCILIORUM, QUORUM AUCTORITATIBUS USUS EST S. THOMAS HAC IN SUMMA.

PHILOSOPHI SEU ORATORES ET POETÆ.

Aristoteles.
Algazel.
Alexander.
Andronicus.
Aristophanes.
Averroes.
Avicenna.
Avempace.
Avicebron.
Boëtius.
Caius jurisconsultus.
Democritus.
Empedocles.
Epicurus.
Euclides geometer.
Gilbertus Porretanus.
Heraclitus.
Horatius poeta lyricus.
Jura civilia.
Julius Cæsar de bello gallico hist.
Leucippus.
Liber de causis.
Liber stratagematum Francorum.
Macrobius super somnium Scipionis.
Marcus Tullius Cicero orator.
Ovidius Naso.
Plato.
Peripatetici.
Plotinus.
Pittacus Mitylenæus.
Porphyrius.
Pythagoras.
Ptolomæus astronomus.
Seneca orator.
Sallustius historiographus.
Simplicius.
Socrates.
Sophistæ.
Stoici.
Strabus.
Terentius poeta comicus.
Titus Livius historicus.
Trismegistus.
Varro.
Valerius Maximus orator.
Vegetius de re militari.

PONTIFICES.

Adrianus papa.
Alexander primus martyr.
Alexander tertius.
Anacletus martyr.
Agatho papa.
Bonifacius papa.
Calixtus martyr.
Cœlestinus tertius.
Clemens martyr.
Damasus papa.
Eusebius papa.
Fabianus martyr.
Felix papa.
Gregorius primus.
Gregorius septimus.
Gelasius martyr.
Honorius tertius.
Hormisdas papa.
Joannes papa.
Innocentius secundus.
Innocentius tertius.
Julius papa.
Leo primus.
Leo quartus.
Lucius tertius.
Martinus papa.
Marcellus martyr.
Nicolaus papa.
Paschalis papa.
Pelagius papa.
Pius papa.
Sergius papa.
Soter martyr.
Stephanus martyr.
Stephanus quintus.
Silvester papa.
Symmachus papa.
Telesphorus martyr.
Urbanus martyr.
Urbanus secundus.
Zephirinus martyr.

CONCILIA.

Constantinopolitana.
Nicæna.
Toletana.
Arausicanum.
Ephesinum.
Meldense.
Aurelianense.
Chalcedonense.
Lateranense.
Carthaginense quartum.
Wormaciense.

Agathense.
Triburiense.
Africanum.
Remense.
Arelatense.
Milevitanum.
Ancyranum.
Moguntium.
Canones Apostolorum.

DOCTORES.

Ambrosius.
Anselmus.
Augustinus.
Athanasius.
Antonius in sermone ad monachos.
Basilius Magnus.
Bernardus.
Beda Venerabilis.
Benedictus in regula sua.
Cassianus de institutis cœnobiorum.
Cyrillus.
Chrysostomus.
Cyprianus.
Collationes Patrum.
Damascenus.
Decreta.
Dionysius Areopagita.
Dionysius Alexandrinus.
Didymus.
Eusebius Emissenus.
Eusebius Cæsariensis.
Glossa ordinaria.
Glossa interlinearis.
Gregorius Nazianzenus.
Gregorius Nyssenus.
Gregorius Magnus.
Gratianus.
Hebraïca veritas.
Hesychius super Leviticum.
Hieronymus.
Hilarius.
Hugo de S. Victore.
Ignatius.
Isidorus.
Itinerarium Clementis.
Maximus commentator Dionysii.
Liber de infantia Salvatoris, sed apocryphus.
Leo primus.
Liber Sententiarum Prosperi.
Maximus episcopus.
Magister Sententiarum, seu Petrus Lombardus.
Origenes.
Prosper de vita contemplativa.
Præpositivus.
Rabbi Moyses Judæus.
Rabanus.
Remigius.
Richardus de S. Victore.
Severianus.
Vitæ sanctorum Patrum.

FINIS INDICI SEXTI.

INDEX SEPTIMUS

LOCORUM SUMMÆ THEOLOGICÆ

IN QUIBUS PRÆCIPUÆ AD USUM CATECHISTARUM MATERIÆ PERMULTIS IISQUE DILUCIDIS AC FIRMIS ARGUMENTIS TRACTANTUR.

DE FIDE.

Fides quid? 2 2. q. 5. 1. o.

Fides est virtus. An fides sit virtus? 2 2. q. 4. a. 5. o.

Fides est virtus à Deo infusa. An fides sit homini infusa à Deo ? 2 2. q. 6. 1. o.

Lumine quodam divino. Quo lumine illustratus homo credit? 2 2. q. 1. 4 ad 3. et q. 2. 3 ad 2.

Ut firmiter assentiatur. Assentiri quid? 22. q. 2. 1 ad 3.

An actus fidei sit firmus assensus ? 2 2. q. 2. 1. c.

An fides sit certior scientiâ et aliis virtutibus intellectualibus? 2 2. q. 2. 4. c. et q. 4. 8. o.

Iis omnibus, quæ ad veram sanctamque religionem, etc. Quæ sint fide tenenda. 2 2. q. 1. 1. o.

An omnia sint fide tenenda quæ Ecclesia tanquam credenda proponit? 2 2. q. 5. 3. c. potissimùm.

Credenda proposuit. Quomodo Deus credenda revelet, mediatè an immediatè. 2 2. q. 6. 1. c. princ.

DE SYMBOLO.

Duodecim symboli Apostolici partes. An credibilia sint per certos articulos distinguenda? 2 2. q. 1. a. 6.

An convenienter articuli fidei enumerentur? 2 2. q. 1. a. 8.

An convenienter articuli fidei in symbolo ponantur? 2 2. q. 1. a. 9. o.

Ad quem pertinet fidei symbolum ordinare? 2 2. q. 1. a. 10. o.

Credo. Quid credere? 2 2. q. 2. 1. o.

In Deum. Quomodo distinguantur credere Deo, credere Deum, et credere in Deum. 2 2. q. 2. 2. o.

Deum. De Deo. 1ª. q. 2. usque ad q. 4 ad 4.

Utrùm Deus sit unus? 1ª. q. 11. 3 et 4.

Utrùm in divinis sit Trinitas? 1ª. q. 31. 1. o

An credere Trinitatem explicitè sit de necessitate salutis? 2 2. q. 2. 8. o.

Patrem. De persona Patris. 1ª. q. 33. o.

Omnipotentem. De potentia Dei. 1ª. q. 26. o.

Cur potentia quæ communis est toti Trinitati, appropriatur Patri? 1ª. q. 39. 8. c. circa med.

Cur creare, efficere, sive ex quo tribuitur Patri? Ibidem.

De creatione rerum. 1ª. q. 44 et seq.

De scientia Dei, quæ est causa rerum. 1ª. q. 14. o.

De voluntate Dei, quæ etiam causa rerum est. 1ª. q. 19. o.

De providentia Dei et ejus partibus. 1ª. q. 22. et 23. o.

De gubernatione rerum. 1ª. q. 103. usque ad q. 106.

Cœli et terræ. De angelis. 1ª. q. 50. usque ad 65.

De opere creationis creaturæ corporalis. 1ª. q. 65. usque ad 75.

De homine. 1ª. q. 75. usque ad 103.

Et in Jesum. An credere explicitè mysterium Christi sit de necessitate salutis. 2 2. q. 2. 2. 7. o.

De nomine Jesu. 3ª. q. 37. 2. o.

An alio modo possimus salvari quàm per Christum? 1 2. q. 91. 5 ad 2. et 2 2. q. 2. a. 7. c.

Filium ejus. De persona Filii. 1ª. q. 34. et q. 35.

Unicum. Quomodo Christus sit Filius unicus Patris. 1ª. q. 41. 3. c. et 4. 33. 3 ad 2.

Qui conceptus est de Spiritu sancto. De incarnatione Christi. 3ª. q. 1. et sequent. usque ad q. 40.

Cur Christi conceptio attribuitur Spiritui sancto? 3ª. q. 32. 1. c. potissimùm.

An Christus debeat dici conceptus de Spiritu sancto. 3ª. q. 32. 2. o.

De modo et ordine conceptionis Christi. 3ª. q. 33. o.

Natus ex Maria. De nativitate Christi. 3ª. q. 35. o.

An B. Maria sit vera et naturalis mater Christi. 3ª. q. 35. 3. o.

An B. Maria sit mater Dei? 3ª. q. 35. 4. o.

Virgine. De virginitate B. Mariæ. 3ª. q. 28. o.

Passus. De passione Christi. 3ª. q. 46. usque ad 50.

Sub Pontio Pilato. Cur Christus voluit pati à gentilibus? 3ª. q. 47. 4. c. et ad 1.

An Pontius Pilatus tradens Christum crucifi-

gendum omnium maximè peccaverit? 3ª. q. 47. 6 ad 2.

Crucifixus. Cur conveniens fuit Christum in cruce pati? 3ª. q. 46. 4. c. potissimùm.

Mortuus. De morte Christi. 3ª. q. 50. o.

Sepultus. De sepultura Christi. 3ª. q. 51. o.

Descendit ad inferos. De descensu Christi ad inferos. 3ª. q. 52. o.

Tertiâ die resurrexit à mortuis. De resurrectione Christi. 3ª. q. 55 usque ad 57.

An fuerit conveniens Christum tertiâ die resurgere? 3ª. q. 53. 2. o.

Ascendit ad cœlos. De ascensione Christi. 3ª. q. 57. o.

Sedet ad dexteram Dei Patris. De sessione Christi ad dexteram Patris. 3ª. q. 58. o.

Inde venturus est judicare. De judiciaria potestate Christi. 3ª. q. 59. o. et Suppl. q. 89 et 90.

Credo in Spiritum sanctum. De persona Spiritûs sancti. 1ª. q. 36. q. 37 et q. 38.

Cùm sit eadem notitia Patris, et Filii, et Spiritûs sancti, cur traduntur de illis diversi articuli? 2 2. q. 1. ar. 8 ad 3.

An Spiritus sanctus sit Deus? Ibidem. et 1ª. q. 27. 1. c.

Sanctam Ecclesiam. Quorum hominum Christus sit actu caput. 3ª. q. 8. 3 ad 2. potissimùm.

An corpus Ecclesiæ mysticum consistat ex hominibus et angelis, ex viatoribus et beatis? 3ª. q. 8. 4. c. ad 2.

An sit una Ecclesia omnium fidelium Novi et Veteris Testamenti? 3ª. q. 8. 3 ad 3.

Sanctorum communionem. An sit sanctorum communio in Ecclesia? 1ª. q. 23. 6 ad 1. fi. et Suppl. q. 25. 1. c. et 2 ad 5.

Remissionem peccatorum. An remissio peccatorum sit in Ecclesia? 2 2. q. 20. 2. c. et ad 3.

An per baptismum tollantur omnia peccata? 3ª. q. 69. 1. o.

An per sacramentum Eucharistiæ remittantur peccata. 3ª. q. 79. 3 et 4.

An per pœnitentiam removeantur omnia peccata? 3ª. q. 86. 1.

De remissione venialium peccatorum. 3ª. q. 87. o.

An potestas clavium se extendat ad remissionem culpæ? Suppl. q. 18. 1. o.

Carnis resurrectionem. De resurrectione in fine mundi futura. 3ª. q. 53. 1. c. et q. 56. 1. o. et Suppl. q. 75. usque ad q. 88.

Vitam æternam. De receptaculis animarum post earum mortem. Suppl. q. 69. o. De libro vitæ. 1ª. q. 24.

An aliquis deleatur de libro vitæ? 1ª. q. 24. 3. o.

De beatitudine æterna. 1 2. q. 2. usque ad quæst. 6.

An homo in gratia constitutus possit mereri vitam æternam? 1 2. q. 115. 3. o.

An beatitudo semel habita possit amitti? 1 2. q. 5. 4. o. et 1ª. q. 24. 3. o.

De visione divinæ essentiæ. 1ª. q. 12. o. et Suppl. q. 92. o.

De sanctorum beatitudine et eorum mansionibus. Suppl. q. 95. o.

De dotibus beatorum. Suppl. q. 95. o.

De aureolis. Suppl. q. 96. o.

De pœna damnatorum. Suppl. q. 97. usque ad finem.

DE SPE.

Spes est virtus. An spes sit virtus? 2 2. q. 17. 1. o.

Divinitùs infusa. An spes nobis à Deo infundatur? 1 2. q. 62. 1. c. et 3.

Homo fidelis. De subjecto spei. 2 2. q. 18. o

In præsens quidem bona salutaria. An bona hujus vitæ sint objectum spei? 2 2. q. 7. 2 ad 2.

In posterum verò ipsam salutem æternam. An æterna beatitudo sit objectum proprium spei? 2 2. q. 17. 2. o.

Firma cum fiducia expectet. An spes viatorum habeat certitudinem? 2 2. q. 18. 4. o.

Fiducia quid? 2 2. q. 129. 6. c.

Expectat. An aliquis possit non solùm sibi, sed et alteri expectare æternam beatitudinem? 2 2. q. 17. 3. o.

De vitiis oppositis spei, desperatione et præsumptione. 2 2. q. 20 et 21. o.

DE ORATIONE.

Precatio Dominica. Precatio sive oratio quid? 2 2. q. 83. 1. c.

De convenientia, utilitate et necessitate orationis. 2 2. q. 83. 2. o. et 3 ad 2. et 15 et 16.

De partibus et gradibus orationis. 2 2. q. 83. 17. o.

De iis quæ petenda sunt. 2 2. q. 83. 5 et 6. o.

Pro quibus orandum sit. 2 2. q. 83. 7 et 8.

Quis orandus sit. 2 2. q. 83. 4. o.

Quæ ratio in orando requiratur. 2 2. q. 83. 12. 13 et 14.

Quæ virtutes requirantur ad bonitatem orationis. 2 2. q. 83. 15. c. et ad 3.

DE ORATIONE DOMINICA.

Pater noster. Quomodo Deus dicatur Pater noster, et nos ejus filii. 1ª. q. 33. 3. c.

Cur potiùs dicimus Pater noster, quàm Pater mi? 2 2. q. 83. 7 ad 1.

Cùm Deus præveniat nos suâ benevolentiâ, cur igitur videmur velle captare ejus benevolentiam, dicendo, Pater noster? 2 2. q. 83. 9 ad 3.

Septem verò petitiones sunt istæ. An convenienter hæ septem petitiones orationis Dominicæ assignentur? 2 2. q. 83. 9. c.

Sanctificetur nomen tuum. Cùm nomen Dei sit semper sanctum, cur igitur petimus illud sanctificari? 2 2. q. 83. 9 ad 1.

Adveniat regnum tuum. Cùm Christus nunc regnet, et regnum ejus sit sempiternum, quomodo petimus illud advenire? 2 2. q. 83. 9 ad 1.

Fiat voluntas tua. Cùm scriptum sit, Omnis voluntas mea fiet, quomodo non est vanum petere, ut fiat voluntas Dei? 2 2. q. 83. 9 ad 1.

De duplici voluntate Dei, beneplaciti et signi. 1ª. q. 19. 11. c.

Quæ signa circa divinam voluntatem ponuntur? 1ª. q. 19. 12. o.

Sicut in cœlo et in terra. Quid per cœlum et terram hic intelligatur. 2 2. q. 83. 9 ad 1.

An dictæ tres petitiones sint in hac vita implendæ? 2 2. q. 83. 9 ad 1.

An quatuor sequentes petitiones in hac vita impleantur? Ibidem.

Panem nostrum quotidianum. Quomodo hæc petitio sit utilis ad beatitudinem? 2 2. q. 83. 9. c. circa med.

Quidnam intelligatur nomine panis nostri quotidiani? Ibidem.

Et dimitte nobis debita nostra. Cùm quatuor præcedentes petitiones pertineant ad consequendum bonum, et tres sequentes spectent ad amotionem mali, et cùm prius sit recedere à malo quàm consequi bonum, cur igitur hæ tres sequentes petitiones ordine subsequuntur quatuor primas? 2 2. q. 83. 9 ad 2.

Sicut et nos dimittimus. An si aliquis nolit fratri suo remittere offensam, sine mendacio possit dicere hanc partem orationis Dominicæ? 2 2. q. 83. 16 ad 3.

Et ne nos inducas. An hic petamus ut non tentemur, sed potiùs ut à tentatione non vincamur? 2 2. q. 83. 9. c. f.

Sed libera nos à malo. Quidnam hic petatur amoveri? 2 2. q. 83. 9. c. f.

Cur B. Lucas hanc petitionem prætermisit? 2 2. q. 83. 9 ad 4. f.

Præfatiuncula illa, *Pater nosterqui es in cœlis,* nobis in memoriam reducit summum illud beneficium quo nos Deus pater in gratia recepit, ac propter Jesum filium in suos filios adoptavit.

In gratiam recepit. An per passionem Christi simus Deo reconciliati? 3ª. q. 49. 4. o.

In suos filios adoptavit. Quomodo Deus ex sua bonitate rationalem creaturam admittat ad beatitudinis hæreditatem? 3ª. q. 23. 2. c.

Cùm Christus sit naturalis filius Patris, et adoptio sit introducta in defectum naturalis filii, quomodo Deo convenit nos in filios suos adoptare? 3ª. q. 23. 1 ad 2.

Quomodo adoptemur in filios Dei? 1 2. q. 114. 3. c. f.

Quæ sit differentia inter Deum adoptantem et hominem adoptantem? 3ª. q. 23. 1. c. fi.

Quæ sit differentia inter filium Dei adoptivum et naturalem? 3ª. q. 23. 2. c.

DE SALUTATIONE ANGELICA.

Ave gratiâ plena. Cur hâc insolitâ salutatione salutaverit angelus B. Mariam? 3ª. q. 30. 4. c. princ.

Gratiâ plena. De sanctificatione B. Virginis. 3ª. q. 27.

Quid angelus expressit dicendo, Gratiâ plena? 3ª. q. 30. 4. c. princ.

Cùm plenitudo gratiæ sit propria Christo, quomodo B. Maria dicitur plena gratiâ? 3ª. q. 7. a. 10 ad 1. et q. 27. 5 ad 1.

An B. Maria in tota sua vita unquam peccatum aliquod actuale admiserit? 3ª. q. 27. 4. o.

Dominus tecum. An hic exprimatur conceptus B. Mariæ? 3ª. q. 30. 4. c.

Benedicta tu in mulieribus. Quid his verbis angelus significare voluit? 3ª. q. 30. 4. c.

Et benedictus fructus ventris tui. An B. Maria sit vera et naturalis mater Christi? 3ª. q. 35. 3. o.

An in Christo fuerit plenitudo grrtiæ? 3ª. q. 7. a. 9 et 10.

Mater Dei. An B. Maria dicenda sit esse vera mater Dei? 3ª. q. 35. 4. o.

Sed etiam invocandam. An B. Maria præ cæteris sanctis omnibus sit honoranda et adoranda? 3ª. q. 25. 5. c. fi. et ad 1 potissimùm.

DE CHARITATE.

Charitas quid? 2 2. q. 23. 1 et 2.

Est virtus. An charitas sit virtus? 2 2. q. 23. 3. o.

Qualis sit virtus? 2 2. q. 23. 4. 5. 6 et 7.

An sit forma omnium virtutum? 2 2. q. 23. 8. o.

Divinitùs infusa. An charitas causetur in nobis ex infusione? 2 2. q. 24. 2. o. An charitas infundatur secundùm capacitatem naturalium? 2 2. q. 24. 3. o.

Quâ sincerè Deus propter se. An Deus sit propter seipsum et non propter aliud diligendus? 2 2. q. 27. 3. o. et q. 23. 5 ad 2.

An Deus sit magis diligendus quàm proximus? 2 2. q. 26. 2. o.

An homo debeat ex charitate plus diligere Deum quàm seipsum? 2 2. q. 26. 3. o.

Et proximus. Quis est proximus? 2 2. q. 44. 7. c. princ.

An dilectio sistat in Deo, et non se extendat ad proximum? 2 2. q. 25. 1. o.

An peccatores sint ex charitate diligendi? 2 2. q. 25. 6. 8 et 9.

An angelos ex charitate debeamus diligere? 2 2. q. 25. 10. o.

An dæmones sint ex charitate diligendi. 2 2. q. 25. 11. o.

Quis in dilectione sit præferendus? 2 2. q. 21. o.

Propter Deum. Quomodo proximus sit diligendus propter Deum? 2 2. q. 25. 3. o. et q. 26. 2. c. potissimùm. et q. 44. 7. o.

Diligitur. Diligere sive amare quid? 2 2. q. 72. 2. o.

Duas esse. Si duæ sint partes charitatis, dilectio s. Dei et proximi, an ergo charitas non sit una virtus? 2 2. q. 25. 5 ad 1. potissimùm.

Videlicet suipsius dilectio. An homo diligat seipsum ex charitate? 2 2. q. 25. 4. o.

An homo corpus suum ex charitate diligat? 2 2. q. 25. 5. o.

An peccatores seipsos diligant? 2 2. q. 25. 7. o.

Si homo debeat seipsum diligere, cur igitur de dilectione suiipsius non fuit aliquod præceptum datum? 2 2. q. 44. 5 ad 1. et 1 2. q. 100. 5 ad 1.

DE PRÆCEPTIS DECALOGI.

Præceptorum tum Dei, tum Ecclesiæ. An charitatis ratio in hoc consistat, quòd homo velit se Deo subjicere, et præceptorum regulam in omnibus sequi? 2 2. q. 24. 2. c. princ.

Ex divinis autem præceptis præcipua sunt, naturæ duo. An in nobis sit aliqua lex naturalis? 1 2. q. 91. 2. o.

An lex naturæ contineat plura præcepta? 1 2. q. 94. 2. o.

Decalogi decem. An omnia præcepta moralia reducantur ad decem præcepta Decalogi? 1 2. q. 100. 3. o.

Quomodo præcepta Decalogi sint distinguenda? 1 2. q. 100. 4. o.

An præcepta Decalogi convenienter enumerentur? 1 2. q. 100. 5. o.

An præcepta Decalogi sint debito et convenienti ordine disposita? 1 2. q. 100. 6. o.

An præcepta Decalogi convenienter tradantur? 1 2. q. 100. 7. o.

An præcepta Decalogi sint dispensabilia? 1 2. q. 100. 8. o.

Omnia quæcumque vultis. 1 2. q. 99. 1 ad 3. et q. 94. 4 ad 1.

Quod ab alio oderis. 1 2. q. 94. 2. c. f. et 100. 3. c.

1° *Ego sum Dominus Deus tuus.* An sint diversa præcepta, s. Ego sum Dominus Deus tuus, et, Non habebis deos alienos coram me? 1 2. q. 100. 4 ad 2.

Non facies tibi sculptile. An sit unum præceptum, Non habebis deos alienos coram me, et, Non facies tibi sculptile? 1 2. q. 100. 4. c. sub finem. et ad 1.

An primum præceptum Decalogi convenienter tradatur? 2 2. q. 122. 2. o.

Quid prohibetur hoc primo præcepto? 2 2. q. 122. 2. c. f. ad 2 et ad 3.

Quid præcipitur homini hoc primo præcepto? 1 2. q. 100. 3.

De religione, et ejus actibus. 2 2. q. 81. et 4 seq.

De superstitione. 2 2. q. 91.

De speciebus superstitionis. 2 2. q. 93 et sequentibus usque ad 97.

2° *Non assumes nomen.* An secundum præceptum Decalogi convenienter tradatur? 1 2. q. 122. 3. o.

Cùm sint multa nomina Dei, cur singulariter dicitur, Non assumes nomen Dei, et non potiùs, nomina Dei? 1 2. q. 122. 3 ad 3.

Quid prohibetur hoc præcepto? 1 2. q. 100. 3 ad 3. et 2 2. q. 122. 3. c. f. ad 2 et ad 4.

Quid præcipiatur hoc præcepto? 1 2. q. 100. 3. c.

De juramento. 2 2. q. 89. o.

De perjurio. 2 2. q. 98. o.

Cur in Exodo huic præcepto, sicut et primo, peculiariter additur comminatio pœnæ. 1 2. q. 100. 7 ad 4.

3° *Memento ut diem sabbati sanctifices.* An tertium præceptum Decalogi de sanctificatione, s. sabbati, convenienter tradatur? 1 2. q. 122. 4. o.

Cùm omnia præcepta Dei sint in memoria retinenda, cur in solo tertio præcepto sit mentio de memoria? 1 2. q. 100. 7 ad 5.

Cùm ad cultum Dei pertineat non solùm sabbatum, sed multæ aliæ solemnitates, cur igitur solùm sit mentio sabbati in tertio præcepto? 1 2. q. 100. 5 ad 2. et 2 2. q. 122. 4 ad 2.

Quid hoc præcepto præcipiatur? 1 2. q. 100. 5. c. et 2 2. q. 122. 4. c. ad 1 et ad 3.

Quis hoc præceptum tertium transgredi dicendus est? 2 2. q. 122. 4 ad 3.

De festis ut infra in primo præcepto Ecclesiæ.

Quomodo præceptum hoc de sanctificatione sabbati servatur in Novo Testamento? 2 2. q. 122. 4 ad 4.

4° *Honora patrem tuum.* Cur præceptum de honorandis parentibus ponitur primum inter præcepta de dilectione proximi data? 1 2. q. 100. 7. c. et ad 2. et 2 2. q. 122. 5. c.

Cùm priùs sint exstirpanda vitia, quæ prohibentur per præcepta negativa, quàm sint inferendæ virtutes, quarum actus præcipiuntur per præcepta negativa, quomodo primum præceptum concernens proximum est affirmativum? 1 2. q. 100. 6 ad 2.

Cur magis datur speciale præceptum de pietate, quàm de observantia, honore, gratia, et similibus? 2 2. q. 122. 5 ad 1.

Cur magis præcipitur honor parentum, quàm eorum sustentatio? 1 2. q. 122. 5 ad 3.

Cur magis ponitur præceptum de honorandis parentibus, quàm de diligendis filiis? 1 2. q. 100. 5 ad 4.

Ut sis longævus super terram. Cur solùm in primo et quarto præcepto additur promissio? 1 2. q. 100. 7 ad 3.

Cùm honorantes parentes suos contingat citò eripi ex hac vita, quomodo promissionis hujus veritas salvatur? 2 2. q. 122. 3 ad 4.

De pietate. 2 2. q. 101.

De observantia. 2 2. q. 102.

De honore. 2 2. q. 103.

De obedientia et inobedientia. 2 2. q. 104. et q. 105.

De gratia sive gratitudine et ingratitudine. 2 2. q. 106 et 107 o.

5° *Non occides.* De quibus hoc dicitur? 2 2. q. 64. 1. 8.

An occidere quæcumque viventia sit illicitum? 2 2. q. 64. 1. o.

Quando et cui liceat occidere homines peccatores? 2 2. q. 64. 2. 3. et 4.

An liceat aliquo casu occidere innocentem? 2 2. q. 64. 6. o.

An non liceat homini occidere alium, se defendendo? 2 2. q. 64. 7. o.

An aliquis casualiter hominem occidens, incurrat reatum homicidii? 2 2. q. 64. 8. o.

An liceat alicui seipsum occidere? 2 2. q. 64. 5. o.

An bellare sit peccatum? 2 2. q. 40. 1.

An solum homicidium hic prohibeatur? 2 2. q. 122. 6 ad 2.

De vindicta. 2 2. q. 108. o. De ira. 2 2. q. 128. o.

De invidia. 2 2. q. 36. o. De odio proximi 2 2. q. 39. 3 et sequent.

De discordia. 2 2. q. 37.

De pace et concordia. 2 2. q. 29. o.

6° *Non mœchaberis.* Quid hic intelligitur prohiberi? 1 2. q. 100. 5. c. et 2 2. q. 122. 6 ad 2.

De luxuria. 2 2. q. 153. De speciebus luxuriæ. 2 2. q. 154.

An in tactibus et osculis consistat peccatum mortale? 2 2. q. 154. 4. o.

De castitate et virginitate. 2 2. q. 151 et 152.

De abstinentia et jejunio. 2 2. q. 147 et 148.

7° *Non furtum facies.* Quid hic prohibeatur. 1 2. q. 100. 5. c. et 2 2. q. 122. 6 ad 2. De furto et rapina. 2 2. q. 66. ar. 3. et seq.

De fraude quæ contingit in emptione et venditione. 2 2. q. 77. o.

De usura. 2 2. q. 78. De restitutione. 2 2. q. 62. o. De eleemosynis. 2 2. q. 32. o. De liberalitate. 2 2. q. 117. De avaritia. 2 2. q. 118. De prodigalitate. 2 2. q. 119.

8° *Non loqueris contra proximum falsum*

testimonium. Quid hoc præcepto vetitum est? 1 2. q. 100. 3. c. et 2 2. q. 122. 6 ad 2.

An falsum testimonium semper sit peccatum mortale? 2 2. q. 70. 4. o.

De veritate. 2 2. q. 109.

De mendacio et reliquis vitiis veritati oppositis. 2 2. q. 110. usque ad quæst. 114. De amicitia quæ dicitur affabilitas. 2 2. q. 114.

De vitiis affabilitati oppositis. 2 2. q. 115 et q. 116.

De contumelia, detractione, et cæteris injuriis verborum. 2 2. q. 72, usque ad q. 77.

9° *Non concupisces uxorem proximi tui.* Quid hic prohibeatur. 1 2. q. 100. 5. c.

Cur magis ponitur præceptum prohibens concupiscentiam adulterii et furti, quàm concupiscentiam homicidii et falsi testimonii? 1 2. q. 100. 3 ad 5. et 2 2. q. 122. 6 ad 4.

Cùm prior sit actus cordis quàm oris vel exterioris, quomodo præcepta prohibentia actum cordis et concupiscentiam ponuntur ultimo loco? 1 2. q. 100. 6 ad 3.

10° *Non domum, non agrum, non servum.* Cur de concupiscentia uxoris alienæ, et rei alienæ ponuntur duo præcepta? 1 2. q. 100. 4. c. fi. et ad 3.

Priori tabulâ. An præcepta de dilectione Dei convenienti methodo præponantur præceptis de dilectione proximi? 1 2. q. 100. 6 ad 1.

DE PRÆCEPTIS ECCLESIÆ.

Ex præceptis autem Ecclesiæ. An Ecclesia possit condere legem in pertinentibus ad cultum Dei? 2 2. q. 10. 10. c.

An lex humana imponat homini necessitatem in foro conscientiæ? 1 2. q. 96. 4. o.

Dies festos. Vide tertium mandatum Decalogi de festis. 1 2. q. 103. 4 ad 4. et 2 2. q. 40. 4. et q. 122. 4. o. et q. 147. 5. c.

Indicta certis diebus. An jejunium sit in præcepto? 2 2. q. 147. 3.

An omnes ad jejunia Ecclesiæ teneantur? 2 2. q. 147. 4. o.

An convenienter determinata sint tempora jejunii Ecclesiæ? 2 2. q. 147. 5. o.

Et à nonnullis cibis. An convenienter jejunantibus indicatur abstinentia à carnibus, ovis, et lacticiniis? 2 2. q. 147. 8. o.

Sacerdoti proprio. De ministro confessionis. Suppl. q. 8. o.

An sit necessarium quòd homo confiteatur proprio sacerdoti? Suppl. q. 8. 4. o.

An possit aliquis alteri quàm proprio sacerdoti confiteri ex privilegio vel mandato superioris? Suppl. q. 8. 5. o.

An in fine vitæ pœnitens possit à quolibet sacerdote absolvi? Suppl. q. 8. 6. o.

Singulis saltem annis confiteor. An omnes ad confessionem teneantur? Suppl. q. 6. 3. o.

An quis statim post peccatum admissum teneatur confiteri? Suppl. q. 6. 5. o.

An possit cum aliquo dispensari ne confiteatur homini peccata? Suppl. q. 6. ar. 6. o.

Sacrosanctam Eucharistiam. An liceat cessare omnino à communione? 3ª. q. 80. 11. o.

DE PECCATO IN GENERE.

Peccatum, auctor. Ambrosio. Peccatum quid. 1 2. q. 71. 6. o.

Communis originis. De peccato originali. 1 2. q. 81. usque ad q. 84.

Propriæ actionis. De peccato actuali. 1 2. q. 71. usque ad q. 90.

Prima. An convenienter dividatur peccatum in peccatum cordis, oris et operis ac omissionis. 1 2. q. 72. 6 et 7.

De peccato quod nascitur ex ignorantia. 1 2. q. 76. o.

De peccato quod nascitur ex infirmitate. 1 2. q. 77. o.

De peccato quod nascitur ex malitia. 1 2. q. 78. o.

Peccatum propriæ actionis est aut lethale, aut veniale. De divisione peccati in peccatum mortale et veniale, et comparatione venialis peccati ad mortale. 1 2. q. 72. 5. o. et q. 88. o.

De veniali peccato secundùm se considerato. 1 2. q. 89. o.

In Spiritum sanctum, sex. De peccato in Spiritum sanctum, et singulis ejus speciebus. 2 2. q. 14. o.

Homicidium. De homicidio. 2 2. q. 64. o.

Peccatum Sodomiticum. De peccato sodomitico. 2 2. q. 154. 11 et 12.

DE SEPTEM PECCATIS CAPITALIBUS.

Capitalia septem. Quid capitale. 1 2. q. 84. 3. c.

An sint septem vitia capitalia? 1 2. q. 84. 4. o.

Superbia. De superbia. 1 2. q. 84. 2. et 2 2. q. 162. et q. 163. 1 et 2.

An superbia sit vitium capitale. 1 2. q. 84. 2. o. et 2 2. q. 162. 8. o.

Avaritia. De avaritia. 1 2. q. 84. 1. o. et 2 2. q. 118. o.

An avaritia sit vitium capitale. 1 2. q. 84. 4. c. et 2 2. q. 118. 7. o.

Luxuria. De luxuria. 1 2. q. 84. 4. c. et 2 2. q. 153. o.

De speciebus luxuriæ. 2 2. q. 154. o.

An luxuria sit vitium capitale? 2 2. q. 153. 4.

Invidia. De invidia. 1 2. q. 84. 4. c. et 2 2 q. 36.

An invidia sit vitium capitale. 2 2. q. 36. 4. o.

Gula. De gula. 1 2. q. 84. 4. c. et 2 2. q. 148. o.

An gula sit vitium capitale? 2 2. q. 148. 5. o.

De ebrietate. 2 2. q. 150.

Iracundia. De iracundia. 1 2. q. 84. 4. c. et 2 2. q. 158. c.

An ira debeat poni inter vitia capitalia? 2 2. q. 158. 6.

Acedia. De acedia. 1 2. q. 84. 4. c. et 2 2. q. 35.

An acedia debeat poni vitium capitale? 2 2. q. 35. 4. o.

DE VIRTUTIBUS.

Theologica. De virtutibus theologicis. 1 2. q. 62. o. et q. 64. 4. o.

Cardinalis. De virtutibus cardinalibus. 1 2. q. 61. o.

Prudentia. De prudentia 2 2. q. 47. et seq. usque ad 57.

Justitia. De justitia et pertinentibus ad eam. 2 2. quæst. 57. et sequent. usque ad q. 125.

Fortitudo De fortitudine. 2 2. q. 125. et seq. usque ad q. 141.

Temperantia. De temperantia. 2 2. q. 141. cum quibusdam aliis quæ ei annexa sunt. 2 2. q. 141. et seq. usque ad q. 171.

Humilitas. De humilitate. 2 2. q. 161. o.

Liberalitas. De liberalitate. 2 2. q. 117.

Castitas. De castitate. 2 2. q. 151.

De virginitate. 2 2. q. 152. o.

Charitas. De charitate. 2 2. q. 23. et seq. usque ad 47.

Temperantia. De abstinentia. 2 2. q. 146. o.

De sobrietate. 2 2. q. 149.

Mansuetudo. De clementia et mansuetudine. 2 2. q. 157. o.

Pia sedulitas. De gaudio quod est de bono divino. 2 2. q. 28. o.

Consilii Evangelici. De consiliis evangelicis et eorum numero. 1 2. q. 108. 4. o. et 2 2. q. 186. 2. art. et seq. art.

Verecundia. De verecundia. 2 2. q. 144. o.

Obedientia. De obedientia. 2 2. q. 204. o.

DE GRATIA ET BONIS OPERIBUS.

Quid sit gratia? 1 2. q. 110. 3. 4. c.

An sit necessaria ad præcepta Dei implenda. 1 2. q. 109. 4.

Possumus ad vitam æternam mereri absque gratia. 1 2. q. 109. 5.

De variis gratiæ speciebus. 1 2. q. 112. 1.

Requiritque gratia dispositiones ex parte eorum qui illam suscipiunt. 1 2. q. 112. 2.

De gratiæ effectibus. 1 2. q. 113.

An necessarium sit ut homo gratiæ respondeat. 1 2. q. 113. 3.

De merito. 1 2. q. 114. o.

Triplex est bonorum operum genus : De precatione. 2 2. q. 83. o.

De jejunio. 2 2. q. 147.

De eleemosyna. 2 2. q. 32. o.

Quotuplex est eleemosyna corporalis et quæ ejus sunt species. 2 2. q. 32. 2. o.

Quotuplex est eleemosyna spiritualis et quæ ejus sunt species. 2 2. q. 32. 3. o.

DE SACRAMENTIS.

Sacramentum est divinæ. Sacramentum quid. 3ª. q. 60. o.

Est rei divinæ. Cujus rei sacræ sit sacramentum signum. 3ª. q. 60. 2. o. et 3. o.

Externum. An sacramentum sit semper aliqua res sensibilis. 3ª. q. 60. 4.

Ad hominis æternam salutem. De necessitate et effectu sacramentorum. q. 61. o. et 62. o.

Septem sunt. De numero sacramentorum. 3ª. q. 65. o.

Baptismus est. De baptismo. 3ª. q. 66. et seq. usque ad q. 72.

Est novæ legis primum. An baptismus sit à Christo institutus, et quando. 3ª. q. 66. 2. o.

In ablutione corporis. An baptismus sit ipsa ablutio. 3ª. q. 66. 4. o.

De materia baptismi. 3ª. q. 66. 3 et 4.

Et legitimâ verborum pronunciatione. An in sacramentis requirantur verba. 3ª. q. 60. 6. 7 et 8.

De forma baptismi. 3ª. q. 66. 5. o.

Tam parvulis quàm adultis. De suscipientibus baptismum. 3ª. q. 68. o.

An sine baptismo nullus possit salvari. 3ª. q. 68. 2. o.

An pueri sint baptizandi. 3ª. q. 68. 9. o.

An pueri in maternis uteris existentes possint baptizari. 3ª. q. 68. 11. o.

Hoc sacramento plenâ peccatorum acceptâ remissione. De effectibus baptismi. 3ª. q. 69. o.

An homo per baptismum liberetur ab omni peccato, et ab omni reatu peccati. 3ª. q. 69. 1 et 2.

Spiritualiter regeneramur. Cur baptismus dicatur regeneratio. 3ª. q. 66. 9. c.

In novam creaturam. An per baptismum conferantur gratia et virtutes. 3ª. q. 69. 4. 5 et 6.

Hæredesque Christi. An effectus baptismi sit apertio januæ regni cœlestis. 1ª. q. 69. 7. o.

Confirmatio. De confirmatione. 3ª. q. 72. o.

Sacramentum est. An confirmatio sit sacramentum. 3ª. q. 72. 1. o.

Quod baptizatis. An character confirmationis præsupponat ex necessitate characterem baptismalem. 3ª. q. 72. 6.

Ab episcopo confertur. An solus episcopus hoc sacramentum possit conferre. 3ª. q. 72. 11. o.

In fronte. An hoc sacramentum sit conferendum homini in fronte. 3ª. q. 72. 9. o.

Per sacrum chrisma. An chrisma sit conveniens materia hujus sacramenti. 3ª. q. 72. 2. o.

Adhibitâ certâ verborum formâ. An hæc sit conveniens sacramenti confirmationis forma, Consigno te signo crucis, et confirmo te chrismate salutis, in nomine Patris, et Filii, et Spiritûs sancti, Amen. 3ª. q. 72. 4. o.

Hæc fidem corroborat. De effectu confirmationis. 3ª. q. 72. 1. et 7. o.

Eucharistia est. De Eucharistia. 3ª. q. 73. et seq. usque ad q. 84.

Est sacramentum. An Eucharistia sit sacramentum. 3ª. q. 73. 1. o.

Postquam sacerdos. De ministro hujus sacramenti. 3ª. q. 82. o.

An consecratio hujus sacramenti sit propria sacerdoti. 3ª. q. 82. 1. o.

Panem et vinum. De materia hujus sacramenti. 3ª. q. 74. o.

An materia hujus sacramenti sit panis et vinum. 3ª. q. 74. 1. o.

Verbis à Christo traditis consecravit. De forma hujus sacramenti. 3ª. q. 68. o.

An hæc sit forma hujus sacramenti, Hoc est corpus meum, et, Hic est calix sanguinis mei. 3ª. q. 68. 1. 2. et 3.

An prædictis verbis formarum sit aliqua vis creata effectiva consecrationis. 3ª. q. 68. 4. o.

Verè et secundùm substantiam suam totus

Christus. An corpus Christi sit in hoc sacramento secundùm rei veritatem, an verò solùm secundùm figuram. 3ª. q. 75. 1. o.

An totus Christus contineatur sub hoc sacramento. 3ª. q. 76. 1. o.

Sub utravis specie continetur. An totus Christus contineatur sub utraque specie hujus sacramenti. 3ª. q. 76. 2. 9.

Panis in corpus ejus. An in hoc sacramento non remaneat substantia panis et vini post consecrationem. 3ª. q. 75. 2. o.

Per Eucharistiam hominis christiani. De effectibus hujus sacramenti. 3ª. q. 79. o.

Deoque gratum offertur sacrificium. An in celebratione hujus sacramenti Christus immoletur. 3ª. q. 83. 1. o.

Pœnitentia. De pœnitentia. 3ª. q. 84 usque ad finem. Suppl. q. 1. usque ad 29.

Sacramentum est. An pœnitentia sit sacramentum. 3ª. q. 84. 1. o.

Per sacerdotis absolutionem. An hæc sit forma hujus sacramenti, Ego te absolvo. 3ª. q. 84. 3. o.

Peccata post baptismum commissa. An pœnitentia sit secunda tabula post naufragium. 3ª. q. 84. 6.

Quæ detestatus. De contritione. Suppl. q. 1. et seq. usque ad q. 6.

Ritèque confessus fuerit. De confessione. Suppl. q. 6 usque ad q. 12.

De qualitate confessionis. Suppl. q. 9. o.

Remittuntur. De effectu pœnitentiæ. 3ª. q. 86. o.

Cujus tres sunt partes. De partibus pœnitentiæ. 3ª. q. 90. 2. et 3. potissimùm.

Contritio fit corde, etc. 3ª. q. 90. 2. argumento primo.

Extrema unctio. De sacramento extremæ unctionis. Suppl. q. 29. et sequent. usque ad q. 34

Est sacramentum. An extrema unctio sit sacramentum. Suppl. q. 29. 1. o.

Per oleum sacrum. An oleum olivæ sit conveniens materia hujus sacramenti. Suppl. q. 29. 4. o.

An oporteat oleum esse consecratum. Suppl. q. 29. 5. o.

Et certas preces. De forma hujus sacramenti. Suppl. q. 29. 7. 8. 9.

Recreantur ægrotantes. De effectibus hujus sacramenti. Suppl. q. 30. o.

Ordo. De sacramento Ordinis. Suppl. q. 34. usque ad 41.

Est sacramentum. An Ordo sit sacramentum. Suppl. q. 34. 5. o.

Quo ad Dei cultum. Cur in Ecclesia est Ordo, et Ordo quid. Suppl. q. 34. 1. et 2.

Matrimonium. De matrimonio. Suppl. q. 41. usque ad 69.

De causa appellationis matrimonii. Suppl. q. 44. 2. o.

Est sacramentum. An matrimonium sit sacramentum. Suppl. q. 42. 1. o.

Individua vitæ. Matrimonium quid. Suppl. q. 44. o. et a. 3. potissimùm.

Iisdemque gratiæ donum. An matrimonium conferat gratiam. Suppl. q. 42. 3. o.

Genus humanum laudabiliter. De bonis matrimonii. Suppl. q. 49. o.

In quibus omnibus sacramentis debet minister habere id agendi quod CHRISTUS instituit, et Ecclesia facit.

DE FINIBUS ULTIMIS.

De morte. 1 2. q. 81. 3 ad 1. et q. 85. 3 et 6. — De ultimo Judicio. 3ª. q. 59. 4 et 5. Sup. q. 88 à 91. — De inferno. 1ª. q. 54. 4. 3ª. q. 52. Sup. q. 69. — De pœna damnatorum. Sup. q. 97 et seq. — De cœlo. De beatitudine æterna. 1ª. q. 23. 1 2. q. 2. q. 3. q. 4 et q. 5. Sup. q. 93. — De statu beatorum. Sup. q. 93.

FINIS INDICIS SEPTIMI

LEXICON

QUO EXPLICANTUR D. THOMÆ ET ALIORUM SCHOLASTICORUM VERBA MAXIMÈ INUSITATA AC PRÆCIPUÆ LOCUTIONES,

AUCTORE JOSEPHO ZAMÆ MELLINIO,

EDITIO NOVA MAXIMA CURA RECOGNITA ET MULTUM AUCTA.

A

ABALIETAS est esse ab alio. *Aseitas* verò idem est ac esse à se.

1. ABSOLUTÈ dicitur res talis esse, quando in se habet naturam, vel accidens, quod requirit talem denominationem : sic homo dicitur *absolutè* rationalis, paries *absolutè* albus. Huic correlativum est *respectivè*, quod dicitur de aliqua re, quæ talis denominetur, si comparetur cum alia, non verò si in sua natura, vel accidentibus tantùm spectetur : sic vir parvæ staturæ *respectivè* dicitur magnus si comparetur cum puero, non verò si cum gigante.

2. *Absolutè* aliquando idem est ac *simpliciter*, et dicitur quando res sine addito, vel limitatione potest denominari talis. Hoc sensu v. g. anima nostra est intelligens *absolutè*, vel *simpliciter*. Huic correlativum est *secundùm quid*, quod dicitur de re, quæ secundùm parvam sui partem, vel tantùm cum addita particula restringente talis denominetur. Sic Æthiops dicitur albus *secundùm quid*, nempe, in dentibus.

ABSOLUTUM est quod non respicit aliud; nec ad aliud dicit ordinem, ut Deus. — Absolutum nomen ut connotativo opponitur, est quod habet perfectam significationem, nec in significando aliud connotat, ut homo, calor.

ABSTRACTIO est unius ab alio separatio ex S. Thom. 1. Met. lect. 10. — Abstractio *realis* est actio quâ unum realiter ab alio sejungitur, ut brachium à corpore (ex eod. ibid.). — Abstractio *logica* est actio intellectûs concipientis unum sine alio, aliisve cum quibus à parte rei conjunctum est; ut, dum ignem concipio, non cogitando calorem (part. I, quæst. LXXXV, art. 4). — Abstractio *simplex* est quâ intellectus considerat unum, sine alio cum quo conjunctum est; illud tamen de eo non negat; ut rationale sine risibili (ibid.). — Abstractio *composita* seu negativa est cùm intellectus ita unum ab alio abstrahit, ut ei convenire neget, vel ejus contrarium de eo affirmet; ut corvus non est niger, corvus est albus (ibid.).—Abstractio *physica* est à materia singulari, non sensibili (ibid.). —Abstractio *mathematica* est à materia sensibili, non intelligibili (S. Thom. ad Met. prolegom. et lib. VI, lect. 1). — Abstractio *metaphysica* est à materia sensibili et intelligibili. — Physicus, v. g. considerat corpus naturale in universum, non, hoc vel illud; mathematicus considerat quantitatem, non naturam; metaphysicus verò rationem entis abstractam à materia et quantitate.

ABSTRAHENTIUM *non est mendacium*. Axioma. Sic concipimus animal in homine abstrahendo in mente nostra à rationali, vel irrationali, quod nec de homine affirmamus, nec negamus, ac ideò non mentimur. Quod et in moralibus locum habet, dum à rerum, quas mere narramus, veritate abstrahimus.

1. ACCIDENS est illud quod inest alieni secundùm se, non tamen de essentia rei, ut, albedo, scientia (Arist. Met. lib. VI, cap. 4). *Accidens absolutum*. V. *Accidens physicum*.

2. *Accidens logicum*, seu *prædicabile* illud est quod sive sit substantia, sive accidens ita inhæret subjecto, ut sine illo subjectum esse, ac concipi possit. Ita vestes sunt *accidens logicum*.

3. *Accidens metaphysicum* illud est, quod, licèt cum substantia identificatum sit, tamen mens nostra potest illam substantiam concipere absque illo : sive quod non est de conceptu substantiæ. Ita hominis risibilitas est *accidens metaphysicum*, quia licèt illa cum hominis essentia identificetur, potest tamen essentia hæc concipi absque eo quod concipiatur risibilitas.

4. *Accidens prædicamentale* in accidens metaphysicum recidit.

5. *Accidens physicum* juxta veteres entitatem habet ab omni substantia distinctam. Illud verò vel absolutum est, vel modale. *Absolutum*, quod quidem ad qualitatem, et quantitatem reducitur (V. hæc verba), potest divinitùs esse sine subjecto. Sic, aiebant, panis, et vini *quantitas*, *color*, *odor*, *sapor*, sunt in Eucharistia sine subjecto, cui inhæreant. *Modale* sine subjecto esse omninò non potest. Hujusmodi sunt *actio passio*, *unio*, *cognitio*, et alia id genus, quæ cùm sint ultimæ determinationes, ut res sit *agens*, *patiens* *unita* *cognoscens*, sine re

ne concipi quidem possunt.—*Accidens separabile* est quod potest facilè à subjecto removeri ; ut calor à ferro. — Accidens *inseparabile* est quod non potest, vel ægrè admodum, à subjecto removeri; ut candor nivis (Porphyr. Isagog. cap. De accidente). — Accidens *extrinsecum* est quod extrinsecè tantùm subjectum denominat; ut actio, agens. — Accidens *intrinsecum* est quod verè inest rei, cujus dicitur accidens, ut frigus aquæ. — Accidens *proprium*. V. *Proprium*.

ACCIDENTALE, *et Accidentaliter*. V. *Essentialiter. Formaliter* 3. *Formale. Per se* 1. 2.

ACCOMMODA distributio fit, quando attributum aliquod toti speciei conveniens accommodatur, sive attribuitur singulis individuis, servatâ inter eos aliquâ proportionali differentiâ. Huic correlativum est distributio *absoluta*, quæ fit attribuendo singulis individuis attributum generale, nullo discrimine. Sic per distributionem *accommodam* singulis individuis adaptanda est hæc propositio : *omnes patiuntur mala;* per distributionem verò *absolutam* hæc alia : *omnes homines sunt mortales*.

ACCRETIO idem est ac augmentatio. Vide *Motus*. Accretio strictè sumpta est acquisitio majoris quantitatis quàm quæ deperdita sit (Arist. *Phys.* lib. x, cap. 2). V. *Motus*. 3.

ACTIO est id, quo mediante, agens producit effectum, ut illuminatio.—Actio *immanens* est ea quæ recipitur in ipso supposito, à quo elicitur, ut visio (Arist. *De an.* lib. II, cap. 1 et 3. et D. Thom. I, quæst. LI, art. 1).—*Actio transiens* est quæ recipitur in subjecto distincto ab agente, ut calefactio (D. Thom. in *Met.* lib. IV, lect. 12).— *Actio substantialis* est ea quæ terminatur ad substantiam, ut generatio ignis (Arist. *Phys.* lib. IV, cap. 5). — *Actio accidentalis* est ea per quam producitur accidens, ut dealbatio (ibid.). —*Actio instantanea* est quæ fit in instanti, seu quæ non contenditur certis partibus temporis, ut creatio, illuminatio. — *Actio successiva* est quæ contenditur tempori, seu quæ fit in tempore, ut calefactio.

ACTIONES *sunt suppositorum*. Axioma. Id est : actiones, ut etiam passiones, toti composito, sive individuo, non soli parti, quæ actionem efficit, vel patitur, tribuuntur : sic, corpore ægro, homo dicitur ægrotare, et, animâ intelligente, homo dicitur intelligere. Sic etiam mors humanitatis Christi dicitur mors personæ divinæ.

ACTU esse res dicitur, quando de facto est extra suas causas, id est, quando à suis causis producta est. *Potentia*, vel *in potentia* res esse dicitur, quæ quidem non existit, sed tamen potest existere : sic Antichristus est *in potentia* etiam bodiè.

ACTUALITER dicitur de illo, quod actu est. Correlativa habet *potentialiter*, vel *habitualiter*, quæ dicuntur de illo, cujus producendi habetur potentia, vel habitus. Sic in eo, qui actu movetur, motus erit *actualiter;* in eo, qui moveri potest, *potentialiter;* in eo, qui moveri solet, *habitualiter*.

ACTUARE aliquid, significat illud actu perficere, interdum etiam informare. Sic anima actuat corpus, quia et illud informat, et perficit in esse viventis. V. *Informare*.

1. ACTUS aliquando vocatur entis existentia. Unde esse *actu*, vel *in actu, ens actuale, actualitas*, *habere actum* significat existere. Sic mundus jam productus dicitur habere *actum*, etc., quem non habebat, cùm purò erat possibilis.

2. *Actus* quandoque sumitur pro nota, sive attributo entis, à quo alia ejusdem entis attributa intelliguntur profluere. Sic rationalitas in homine dicitur *actus* respectu aliorum attributorum, quæ ab ipsa derivantur.

3. *Actus elicitus* dicitur actus, qui fit à voluntate, et in ipsa remanet, ut amor, odium, etc. *Imperatus* ille dicitur, qui à voluntate quidem imperatur, sed executioni mandatur ab alia potentia, uti deambulatio, judicium imprudens, etc. — *Actus humanus*, seu liber, seu moralis, est qui fit ex præscripto rationis ; ut datio eleemosynæ. — *Actus hominis* seu naturalis est qui fit ab homine, absque rationis advertentia, ut fricatio barbæ (D. Thom. 1 2. quæst. 1, art. 1).

4. *Actus formalis*, vel simpliciter *actus* dicitur *forma substantialis*, sive *accidentalis*, quia ea est, quæ rem determinat, ut sit id, quod est, potiùs quàm aliud. Sic forma substantialis ignis determinat compositum, in quo est, ut sit ignis, et non aliud. Item forma accidentalis caloris determinat corpus, ut sit calidum potiusquàm frigidum. *Actus* sic sumptus correlativam habet *potentiam*, quo nomine venit materia compositi, quatenus capax est recipiendi formam.

5. *Actus informativus* est forma, vel id, quod est instar formæ in aliquo composito, ut anima in homine, cognitio in anima intelligente. Huic correlativum est *potentia informabilis*, quæ est materia compositi, ut corpus. — *Actus substantialis* est qui cum materia prima unum ens per se constituit, ut anima hominem informat et actuat (Arist. *De an.* lib. II, cap. 1). — *Actus accidentalis* est qui rem jam in suo esse constitutam actuat, ut color.

6. *Actus primus* antonomasticè est ipsa potentia, v. g. intelligendi, vivendi, etc. — *Actus secundus* est actio elicita à potentia. Unde *in actu primo* dicitur quis operari, quando operandi habet potentiam ; in *actu* verò *secundo* quando de facto operatur.

7. *Actus primus remotus* est causa destituta aliquâ conditione, vel prærequisito ad operandum.—*Actus primus proximus* est causa cum omnibus prærequisitis ad actionem ponendam Sic ignis non applicatus stuppæ, est *in actu primo remoto* comburendi ; dum verò est applicatus, est *in actu primo proximo*.

Actus prior sive *melior est quàm potentia*. Axioma. Nempe melius est unicuique rei actu existere, quàm solum posse existere : vel etiam melior est potentia cum actu, quàm cum privatione actûs. Hoc axioma non esset verum, si ita intelligeretur, ut exercitium potentiæ, sive actus melior sit quàm potentia ; sic enim motus melior esset quàm vis motrix, quod est absonum.

9. *Actus purus* sæpè sumitur pro forma substantiali, ut anima respectu corporis quatenùs informat et perficit, non verò informatur et perficitur. Sicuti materia dicitur sæpè *pura potentia*, quatenùs tota ejus essentia consistit in hoc, quòd possit recipere formam, et ab ea determinari.

10. *Actus respectivus* est ens incompletum, ut materia carens formâ : *Actus absolutus* est ens completum, ut homo, angelus. — *Actus absolutus* simpliciter est actus purus, in quo nulla potest concipi ratio potentialitatis, seu qui nullo alio indiget, ut sit et existat, qualis est solus Deus.

11. *Actus vitalis*. V. *Vitales*.

ADÆQUATE sumitur res, quando *integrè* et *totaliter* accipitur. Sic homo *adæquatè* sumptus est animal rationale. *Inadæquatè* verò sumitur res, quando sumitur *partialiter*. Sic homo *inadæquatè* conceptus est animal.

ADÆQUATIO *loci* dicitur commensuratio spatii cum re locata.

ADDITUM *amplians* est terminus additus ad ampliandam significationem alterius termini, ut in hac enunciatione : *Homo, quicumque ille sit, est errori obnoxius;* terminus *quicumque ille sit* ampliat significationem termini *obnoxius errori*. *Additum restringens* est terminus additus, ut significatio alterius termini veluti coarctetur, ut in hac propositione : *Homo, qui est in foro, ambulat* : illa verba *qui est in foro* sunt *additum restringens*. *Additum diminuens* est terminus additus, ut significatio alterius coarctetur à toto ad partem, ut in hac propositione : *Æthiops est albus in dentibus;* verba illa *in dentibus* sunt *additum diminuens*. *Additum alienans* est terminus additus ad transferendam significationem propriam unius termini in impropriam; ut in hac propositione : *Homo pictus est pulcher*, vox *pictus* est *additum alienans*.

ADJACENS *terminus* idem est ac terminus adjectivus.

De secundo adjacente dicitur ea propositio, in qua verbum, seu copula non habet adjunctum prædicatum; e. g. *Petrus est*. Si verò accedat prædicatum, e. g. *Petrus est homo*, dicitur *de tertio adjacente*.

IN ADJECTO hypothesis repugnare dicitur, quando adjectum, sive prædicatum conflatur ex terminis sese invicem destruentibus; ut hæc hypothesis : *si homo esset possibilis et impossibilis*. Vel etiam quando subjectum hypothesis assumitur, ut prorsùs invariatum, ut hæc alia : *si homo, manens homo, non esset rationalis*.

ADSEITAS idem est ac referre, seu habere ordinem ad se.

ÆQUIPARANTIÆ *relatio*. V. *Relatio*.

ÆQUIVOCA *à casu*, ea sunt, quorum uni unum prædicatum convenit in uno sensu, alter iidem prædicatum in alio, ut *gallus* gallinaceus, et *Gallus* homo, scilicet e *Gallia*. *Æquivoca à consilio* sunt analoga. *Æquivocum æquivocans* est quod diversâ omninò ratione suis inferioribus convenit, ut canis cœlesti, terrestri et marino convenit tantùm secundùm nomen (Arist. in *Præd.* cap. 1). — *Æquivoca æquivocata* sunt ea quorum est idem nomen, ratio verò substantiæ nomine significata omnino diversa; ut taurus animal et Taurus mons nullam habent naturam communem hoc nomine *taurus* significatam. Ibid. V. *Univoca, Analoga*.

ÆTERNITAS est interminabilis vitæ tota simul et perfecta possessio (Boet. *De consol.* lib. v, pros. 6). — *Ævum* est permanens duratio, naturâ suâ immutabilis, principium habens; sed finis expers, ut duratio angeli in Simpl., in *Phys.* lib. iv, text. 134.

ÆTERNÆ *veritatis* dicuntur propositiones essentiale aliquid de subjecto enuntiantes, ut *anima est spiritualis*. Quæ enim sunt essentialia subjecto alicui habent æternam veritatem hoc sensu, quod nunquam esse potuit, vel poterit subjectum illud esse, aut fingi sine illis.

Nullum agens intendens in malum operatur. Axioma. Subintellige, quatenùs malum est. Est autem intelligendum de causis necessariis virtute à Deo indita agentibus. Quidquid enim eæ agunt, Deo tribuitur, ut causæ per se principali; Deus autem intendere malum, u malum, non potest. Si verò de causis liberis in telligatur, sensus est, quòd voluntas solùm movetur bonitate sive reali, sive apparenti.

AGENS *agendo repatitur*. Axioma sat clarum; ex quo deducunt hominem etiam sine morbis, atque solùm vi nutritionis aliquando mori debere. V. *Passum*. 2. *Alia axiomata*. V. *Simile*. V. *Terminus*. 1. 2.

AGERE. V. *Esse*.

AGGENERATIO. V. *Motus*. 3.

ALIENUM. V. *Proprium*. 2.

ALIETAS idem est ac distinctio, sive esse aliud ab alio distinctum.

ALIQUITATES. V. *Realitates*.

ALTERATIO latè sumpta est mutatio ad qualitatem quamcumque, ut doctrinæ acquisitio (Arist. *Phys.* lib. vii, cap. 2 et 8). — *Alteratio* propriè sumpta est motus ad qualitatem sensibilem, mediam vel extremam, ut frigefactio, dealbatio. — *Alteratio corruptiva* est motus corruptivus subjecti in quo fit. — *Alteratio perfectiva* est quæ tendit non ad corruptionem, sed ad perfectionem subjecti, ut illuminatio (Arist. *Phys.* lib. viii, cap. 3, et D. Thom., *De cœlo*, lib. i, lect. 3). Vide *Motus*.

AMPLIATIO est acceptio termini, pro diverso tempore, ab eo quòd per verbum propositionis significatur; ut justus peccavit; id est, antequam peccaret erat justus. Vid. *Status termini*.

ANALOGUM nomen est quod partim eâdem, partim diversâ ratione, de suis inferioribus dicitur; ut sanum de homine et medicina. Ex Simpl. in *Prædic.* cap. 1. — *Analoga* sunt ea quorum est idem nomen, ratio verò nomine significata, partim diversa, partim eadem est; ut Deus et creatura respectu artis (Arist. *Met.* lib. iv, cap. 2).

Analoga attributionis sunt ea quibus nomen commune convenit in eodem quidem sensu, sed diverso titulo; v. g. homo, cibus, pulsus dicuntur *sana*, sed per *analogiam attributionis*, quia homini convenit sanitas pro-

priè, et principaliter : cibo, ut causæ sanitatis; pulsui, ut signo. *Analoga proportionalitatis* sunt ea, quibus convenit nomen commune cum significatione simili, et cum proportione; v. g. prato, et homini convenit *risus* per analogiam *proportionalitatis;* nempe ut risus hominis placidum ostendit animum, sic amœnitas prati indicat bonam temperiem soli.

Analoga, Analogata. V. *Univoca.*

ANIMATIO est facere, ut anima informet corpus, sive est actio, quâ fit, ut anima informet corpus, vel est actio, quâ anima corpus informat.

ANTIPERISTASIS idem est ac *circumobsistentia*, seu resistentia facta corpori ab aliis illud circumdantibus. Ita subterranea loca in hyeme calidiora esse dicebant per *Antiperistasim*, videlicet, eo quod terræ meatus tunc temporis obturati, et aer externus densior circumdant loca illa, et impediunt quominus igneæ exhalationes erumpant.

ANTONOMASTICÈ, vel per *antonomasiam*, idem ac nomen aliquod pluribus commune alicui per excellentiam quamdam tribui; sic Paulus antonomasticè dicitur Apostolus : sic Cicero orator.

APPARENTER. V. *Formaliter.* 6.

APPETITUS est potentia rei, quæ naturaliter propendet in suum bonum et finem; sic materia appetit formam (D. Thom. 1ª. q. 78. art. 1. et q. 80. art. 1 et 2 2. q. 8, art. 1). — *Appetitus elicitivus* est potentia quâ animal fertur in bonum cognitum. — *Appetitus rationalis* idem est quòd voluntas, estque facultas inclinans in bonum intellectu cognitum. — *Appetitus sensitivus* est qui fertur in bonum solo sensu perceptum.—*Appetitus concupiscibilis* est qui fertur in bonum sensibile absolutè, sub ratione boni. — *Appetitus irascibilis* est qui fertur in bonum sensibile, arduum et difficile obtentu (D. Thom. 22. q. 18. art. 1. et q. 58. art. 1. et q. 168. art. 2).

APPELLARE dicitur vox aliqua ad terminum illum, cujus est synonymus, vel epithetum; e. g. *Cicero fuit magnus orator;* vox *magnus* appellat ad terminum *Cicero*. Hinc primum vocant terminum *appellantem*, alterum terminum *appellatum*.

APPREHENSIO *simplex* est actio intellectûs, rem aliquam, absque affirmatione, aut negatione concipientis; ut, dùm cogito solùm, non affirmando, quòd sit lucidus, aut quid simile.

ARGUITIVE. V. *Formaliter.* 4.

ARGUMENTUM est id quod assumitur ad probandum unum de alio. — *Argumentum demonstrativum* est necessarium inventum, ad generandam scientiam. — *Argumentum topicum* est probabile inventum ad faciendam fidem; ut si probes Socratem esse virum bonum, quia est philosophus.

ASCENSUS *terminorum.* V. *Descensus.*

ASSENSUS est actus intellectûs, objecto adhærentis propter terminorum evidentiam, medium rationale, vel voluntatis imperium (D. Thom. 2 2. q. 1. art. 4. et q. 2. art. 2).

ASSEITAS idem est ac esse *à se*. *Abalietas* idem est ac esse *ab alio*.

PER ATTRIBUTIONEM idem est ac per imputationem, sive per hoc, quod aliquid alteri attribuatur, ut cognitio attribuitur toti homini, licèt solo anima cognoscat.

AUGERI per *juxta positionem* est excrescere, per additionem novarum partium ad priores jam existentes; ut, dùm aquæ additur alia aqua. — *Augeri* per *intus susceptionem*, ut recepto in partis alimento, et virtute vegetatricis animæ, in aliti substantiam converso vivens excrescere. — *Augeri intensivè* est qualitatem, vel in eadem parte subjecti plures ejusdem entitatis gradus suscipere, vel circa eamdem objecti partem magis magisque perfici; ut, dùm calor in eadem manûs parte intenditur. — *Augeri extensivè* est qualitatem ad plures partes, vel objecti, vel subjecti se extendere; ut scientia ad plures conclusiones.

B

BEATITUDO est status omnium bonorum aggregatione perfectus (Boet. *De consol.* pros. 3). — *Beatitudo objectiva* est res ea, cujus possessione beatus quis efficitur (D. Thom. 1 2. q. 2). — *Beatitudo formalis* est actus ille, quo beatitudinem objectivam percipiendo, formaliter beatus quis redditur; et secundùm divum Thomam, clara et intuitiva Dei visio.

BILOCATIO est determinatio rei, ut sit simul in duobus locis adæquatè distinctis, tota in singulis : ut si quis Bononiæ simul existat, et Romæ.

BONITAS *entis*, seu transcendens, est entis perfectio.

BONUM *est communicativum sui.* Axioma. Ratio physica deducitur ex inclinatione, quâ creaturæ in se mutuò agunt, et alias sibi assimilant, ita ut cùm non possint suam substantiam individualem cum aliis communicare, saltem suam speciem communicent. Ita ignis in ignem e. g. convertere nititur alia corpora. Quod etiam in bonitate morali locum habet, scilicet bona, et virtutes suas aliis participando. Adde rem, quæ nihil sui cum aliis communicat esse inutilem prorsùs : res autem prorsùs inutilis non est bona.

Bonum est ex integra causa, malum ex quocumque defectu. Axioma. Sic sanitas optima ex omni parte fit, et dicitur mala ex unius humoris intemperie. Sic etiam actus ex se bonus vitiatur unicâ circumstantiâ, quæ sit mala.

Bonum totius est bonum partium. Axioma. Patet hoc tùm in physicis, tùm in moralibus. Quia quod totum absolutè perficit, idem etiam perficit singulas partes; ideòque hæ naturaliter appetunt bonum totius, quod D. Thomas explicat exemplo manûs, quæ ictum à capite, et à reliquo corpore propulsat.

C

CÆTERIS *paribus.* Dum aliquid affirmatur de re aliqua, quod verum quidem est in quadam determinata hypothesi, falsum verò si res illa aliis hypothesibus subjiciatur, addi solet : *cæteris paribus*, ut nempè indicetur plura impedire posse, quominus res ita sit uti enunciatur.

Idem ferme esset si adderetur : *dummodo nihil obstet*, e. g. Consilia senum prudentiora sunt, *cæteris paribus*, quàm juvenum : id est dummodo senes judicii dexteritate, experientiâ, etc., non careant ; et dummodo juvenes non reperiantur, qui in re, de qua agitur, præstarent senibus.

CATEGOREMA est terminus qui potest per se esse prædicatum, vel subjectum enuntiationis, ut homo.

CATEGOREMATICUS, à græco κατηγορέω, latinè *enuntio*, dicitur ille terminus, qui est per se significativus, adeoque enuntiari potest sine addito, id est, cujus significatio ita est independens à consortio alterius termini, ut per se sufficiat ad subjectum, et prædicatum, ut nomina substantiva, e. g. Petrus, Leo, aurum. *Syncategorematicus* dicitur ille terminus, qui non est per se significans, sed tantùm *consignificans*, id est, cujus significatio ita dependet à consortio alterius, ut sine illo nec ad subjectum sufficiat, nec ad prædicatum. Talia e. g. sunt nomina adjectiva, bonus, magnus, quæ nonnisi de aliquo substantivo vel tacito, vel expresso dici possunt. V. *Infinitum*.

CATEGORIA est realis ordo et dispositio categorematum ; ut substantia, quantitas, etc. (Arist. in *Præd.*, et *Met.* lib. v, cap. 12). Vid. *Prædicamenta*.

CATEGORIÆ Aristotelis. V. *Prædicamenta*.

CATEGORICA dicitur propositio quævis, quæ non sit complexa, sed simplex, ut e. g. Petrus currit. Ideòque *categoricè* loqui dicitur, qui sine suppositionibus, aut conditionibus, vel aliis complexum sermonem reddentibus loquitur. Propositioni *categoricæ* opponitur *hypothetica*, quo nomine à veteribus plerumque indicabatur propositio quævis complexa.

CAUSA *adæquata* est à qua omni solâque procedit effectus ; ut homo respectu risibilitatis. — *Causa inadæquata inferior* est à qua omni, sed non solâ, effectus producitur, ut ignis caloris. — *Causa inadæquata superior* est à qua sola, sed non omni, pendet effectus, ut animal respirationis.

Causa univoca est quæ producit effectum ejusdem speciei, ut leo, leonem. — *Causa æquivoca* est quæ producit effectum diversæ speciei à se ; ut sol, aurum. V. *Univoca*.

Causa in potentia est quæ habet quidem vim producendi effectum, non tamen producit ; ut qui potest scribere, non scribit. — *Causa in actu* est quæ reipsà influit esse in aliud, ut qui scribit.

1. *Causa causæ est etiam causa causati*. Axioma. Quia causa, sive producens causam dat illi potentiam, et vires naturales producendi nos effectus, et sic est causa, saltem remota istorum effectuum ; sicut sol producens lumen est *causa remota* visibilitatis objecti à lumine collustrati. Sic etiam in genere moris mandans alteri patrare homicidium est causa *moralis* homicidii, ideòque illi imputatur ad peccatum.

2. *Causa efficiens physica* illa dicitur, *cujus virtute effectus immediatè producitur* : Causa *efficiens moralis* ea est, cujus imperio, minis, consilio, effectus debetur. Si Titius jussu Caii hominem occidat, erit Titius causa *efficiens physica* homicidii, Caius verò causa *moralis*.

3. *Causa exemplaris* est exemplar, ad cujus imaginem, et similitudinem effectus aliquis producitur. Ita e. g. idea domûs in mente architecti existens est causa exemplaris domûs, quam architectus ad illius formam ædificat. Exemplar dicitur causa, quia illuminat, et dirigit causam efficientem ad positionem effectûs.

4. *Causa extrinseca* est, quæ *ab effectu realiter, adæquatè distinguitur*, ut creator à creatura. *Causæ intrinsecæ* respectu alicujus compositi dicuntur *partes*, *quibus illud constat*, ut corpus, et anima respectu hominis.

5. *Causa finalis* est finis, propter quem aliquid fit. Ita sanitas est causa *finalis* sumptionis pharmaci. *Finis* dicitur causa, quia movet, et determinat causam efficientem ad ponendum effectum.

6. *Causa formalis extrinseca* dicitur etiam forma *Concreti logici*. V. *Concretum*.

7. *Causa materialis* dicitur *extrinseca* respectu *formæ*, quæ ab illa educitur. V. *Eductio*.

8. *Causa materialis intrinseca* est, quæ effectum constituit ut materia ipsius ; tale est corpus in homine, talis est etiam in composito artificiali materia, e. g. in statua marmorea, marmor. *Causa formalis intrinseca*, sive simpliciter *causa formalis* est quæ effectum constituit, ut forma, illum, scilicet, specificando, seu eum collocando in certa determinata specie, ut anima rationalis in homine, et figura in statua marmorea.

9. *Causa principalis* ea est, quæ ad effectum producendum non indiget speciali juvamine superioris agentis : *causa instrumentalis* è contrario indiget tali juvamine. Ita in libri scriptione homo est causa *principalis*, calamus verò *instrumentalis*.

10. *Causa secunda agit in virtute causæ primæ*. Axioma. Tum quia causæ creatæ agunt per virtutem participatam à causa prima, tum quia operantur dependenter ab actuali ejus influxu in qualibet actione.

11. *Causâ sublatâ tollitur effectus*. Axioma. Intellige hoc potissimùm de causa immediata, nisi alia causa conservans effectum immediatè succedat, aut nisi effectus à Deo tanquam causa prima conservetur. Sic sublato sole tollitur ejus lumen nisi succedat immediatè alia causa illuminans ; sic etiam manet figura statuæ sine artifice, Deo illam conservante. Imò in moralibus id etiam locum habet. Sic sublatis meritis, tollitur gratia, et præmium ; sublatâ objecti bonitate cessante amorem, tollitur amor. Huic axiomati correspondet aliud : *Posito effectu ponitur causa*. Nempe, dato effectu, arguitur, vel actu esse causam, vel positam fuisse.

12. *Causa proxima* est quæ per se et immediatè attingit effectum, ut ignis est causa proxima caloris. — *Causa remota* est quæ tantùm mediante aliâ causâ, ad effectum concurrit. Sic animal est causa remota respirationis, pulmo proxima.

Causalitas est abstractum causæ, ut rationalitas abstractum rationis, sive est ea proprietas, vis, aut facultas, quâ fit, ut causa sit talis. Non

ratiò sumitur pro actione ipsa, vel exercitio causæ.

CAUSALITER. V. *Formaliter.* 4. et *Occasionaliter.*

CERTITUDO *cognitionis*, quæ etiam dicitur *certitudo objecti formalis*, ea est, quæ oritur à motivo ad assensum impellente, e. gr. ab evidentia, à testimonio sensuum, ab auctoritate. *Certitudo objecti* est ejus necessitas, vel antecedens, vel consequens, ita se habendi, ut judicatur. *Certitudo subjecti* est tenax adhæsio intellectûs suo judicio, ut vero: quæ licèt nonnisi ex valido et rationabili motivo haberi debeat, tamen aliquando ex pervicacia oritur, ut cùm hæretici mordicùs adhærent suis erroribus. *Certitudo cognitionis* sumitur etiam pro evidentia judicii, vel pro hujus effectu.

CIRCUIRE, id est amplecti, v. g. justitia circuit omnes virtutes.

CIRCULUS *formalis*, vel *uniformis*, sive *circulatio*, cùm de argumentatione est sermo, idem sunt ac *circulus vitiosus.*

Circulus materialis et *regressus demonstrativus* fit quando e. g. probatur causa per effectus, ac dein per causam attentiùs consideratam, et meliùs cognitam, vel ex alio capite probatam, à priori probamus effectus eosdem. Sic à rerum creatarum existentia inferimus existentiam creatoris: deinde hujus naturâ attentiùs consideratâ, et perfectionibus cognitis, deducimus rerum creatarum existentiam et ordinem ab illo dependere.

Circulus logicus idem est quod vulgò dicitur: *circulus vitiosus.*

CIRCUMOBSISTENTIA. V. *Antiperistasis.*

CIRCUMSCRIPTIVA *præsentia*, vel *extensio circumscriptiva* in corpore est talis modus existendi in loco, ut partes illius correspondeant partibus spatii, nec una pars sit in loco alterius, aut penetrata cum altera. Ita corpora quæque naturaliter existentia in loco. Illud autem dicitur esse in loco *definitivè* quod sic est in uno loco suæ quantitati, vel virtuti commensurato, ut ex vi illius præsentiæ nequeant simul esse in aliis sine novo miraculo. Sic anima præsens est corpori; sed Christus est in Eucharistia modo quodam altioris ordinis.

CLAUDERE *aliud in suo intellectu* dicitur de eo, in cujus conceptu aliud est inclusum, ut *pater*, qui talis concipi non potest sine *filio*, et vicissim.

1. COGNITIO *abstractiva* est illa, quæ uno caret e duobus requisitis ad cognitionem intuitivam (V. *Cogn. intuit.*), scilicet vel dum res cognoscimus per alienas, non per proprias rerum imagines, vel dum cognoscimus res non præsentes. Ita *abstractiva* est cognitio, quam nunc habemus Dei, utpote à creaturis hausta; item cognitio Adami, Antichristi, antipodum, qui nobis præsentes non sunt. *Cognitio abstractiva* sic sumpta opponitur *intuitivæ.*

2. *Cognitio abstractiva* generatim sumpta, est illa, per quam fit abstractio in nostra mente; sed antonomasticè prior sola hoc nomine donatur.

3. *Cognitio comprehensiva* strictè talis est, quæ objecto adæquata, seu penitùs commensurata est, quâ nempe objectum totum, et totaliter cognoscitur, quod fit dum cognoscitur totum, et omni modo, quo potest cognosci, etiam quod ad effectus omnes, omnesque terminos, quibuscum intrinsecè connectitur. Cognitio hæc debet esse clara, certa, evidens, quidditativa, quia est omnium cognitionum, quæ objecto respondent, perfectissima. Ita Deus seipsum, imò omnia cognoscit.

4. *Cognitio intuitiva* duo importat: ut fiat *per speciem proprium*, sive per propriam ipsius objecti imaginem menti impressam ab objecto ipso, vel à Deo; et ut feratur in objectum realiter præsens, et quidem summâ claritate, et certitudine. Ita *intuitiva* est cognitio solis, dum illum videmus, et intuitiva est cognitio, quam beati habent Dei.

5. *Cognitio quidditativa* stricto sensu est illa, quæ nascitur à propria objecti imagine, ut intuitiva, et insuper penetrat distinctè prædicata rei essentialia ad ultimam usque differentiam conceptu claro, proprio et positivo. Hujusmodi est cognitio, quam Deus habet rerum omnium. Cognitio verò *quidditativa* lato sensu est quæcumque cognitio *quidditatis*, sive essentiæ objecti, vel quævis definitio explicans quid res sit.

COMMUNE. V. *Proprium.* 4.

COMPLETIVE idem est ac perfectè, *absolutè.*

COMPONERE et dividere idem est ac affirmare et negare.

COMPOSITUM *substantiale* et *accidentale.* V. *Substantiale.* — *Compositum physicum* est quod ex partibus realibus et realiter inter se distinctis coalescit; ut homo ex anima et corpore. — *Compositum metaphysicum* est quod ex partibus quidem realibus, solâ tamen ratione distinctis constitui intelligitur; ut homo ex animali et rationali.

CONCEPTUS *rei proprius ex propriis*, vel *strictè proprius* est ille, quo concipimus rem ut est in se, citra negationem, et sine ope symboli, vel exempli; ut concipimus lucem, aut albedinem, quam videmus. *Conceptus proprius ex communibus* est, quo rem concipimus per prædicata communia, et ope symboli, exempli, vel negationis limitatur ad tale objectum, ut non conveniat aliis. Ita animam, Deum, imò quælibet, quæ sensibus non subjiciuntur, concipimus per prædicata generica, et instar alterius, et per negationes distinguimus illa ab aliis.

CONCRETUM dicitur compositum *ex subjecto*, et *forma*, à qua aliqua denominatio tribuitur subjecto. *Concretum metaphysicum* illud est, in quo forma non distinguitur realiter à subjecto; *physicum*, in quo distinguitur quidem, sed tamen illi inhæret; *logicum*, si ne inhæret quidem. Sic Deus omnipotens est concretum *metaphysicum*, quia in eo forma, id est, omnipotentia non distinguitur realiter à subjecto, nempe, Deo. Corpus figuratum est concretum *physicum*, cùm figura distinguatur à corpore, et simul illi inhæret. Turris visa est concretum *logicum*, visio enim distinguitur à turri, et illi non inhæret. V. *Specificativè.*

CONCURRERE Efficienter, Directivè, Moraliter, Imperativè, Finaliter. V. *Efficienter.*

CONDITIO *sine qua non*, est aliquid neces-

sarium, ut effectus fiat, in eum tamen nihil influens; ut indistantia inter agens et passum.

CONNEXA sunt ea, quorum unum determinari, seu haberi non potest sine altero, ut creatura et creator. Creatura enim sine creatore esse non potest.

CONNEXIVÈ. V. *Entitativè et Formaliter.* 4.

CONNOTARE aliquid est illud innuere, seu indigitare, unde

CONNOTATA sunt innuta, seu indigitata ab aliquo termino, sicque termini relativi sunt sibi mutuò connotantes et connotati. Pater enim innuit filium, filius patrem.

CONNOTATIVÈ. V. *Subjectivè.* 3.

CONNOTATIVUM nomen est quod ut perfectè significet et intelligatur, aliud connotat, ut pater filium.

CONTACTUS *suppositi* dicitur cùm agens immediatè, per suam entitatem, conjunctum est passo; ut Deus omni rei creatæ in quam agit. — *Contactus virtutis* dicitur cùm agens, mediante suâ virtute, attingit passum, ut sol aerem medio lumine.

CONTIGUUM. V. *Continuum.*

CONTINERE *formaliter* aliquid est illud in se, actu, et reipsà habere; ut ignis calorem. — *Continere eminenter* est non habere quidem actu, sed habere æquivalenter perfectionem vel virtutem illam producendi; ut homo continet eminenter perfectionem animalis.

1. CONTINUI *partes aliquotæ* ab Aristotele dicebantur illæ, quæ aliquoties repetitæ totum adæquant, ita tamen ut adæquatè distinguantur ad invicem, nec una pars de alia participet, sed omnes habeant certam et æqualem mensuram. Sic palmus quater ductus totam metitur ulnam. Istæ partes dicebantur etiam *determinatæ*, *æquales*, *non communicantes*.

2. *Continui partes proportionales* illæ sunt quæ novis subdivisionibus eâdem proportione factis deteguntur, ut si lignum bipalmare primum dividas in duos palmos, deinde in quatuor semipalmos, postea in octo medietates semipalmorum, et sic deinceps; servatur enim proportio subdupla in divisione, et dupla in multiplicatione. Partes istæ consideratæ in sua unaquaque serie, e. g. duo palmi, vel quatuor semipalmi sunt et ipsæ partes æquales et non communicantes, ut partes aliquotæ; sed consideratâ unâ serie cum altera, v. g. duo palmi cum quatuor semipalmis, dicuntur partes inæquales et communicantes, quia semipalmi sunt minores palmis, de illisque singuli participant aliquid. Partes proportionales dicuntur etiam indeterminatæ, quia semper decrescere possunt per novas subdivisiones.

3. *Continui puncta copulantia*, vel *terminantia*, vel *continuantia* sunt puncta ab aliquibus veteribus admissa in continuo permanenti, indivisibilia, quæ puncta nihil aliud præstant, nisi unire partes inter se, ita ut istæ sint naturali nexu copulatæ. Nimirùm autumabant illi partes continui, uti partes ligni, uniri inter se veluti quibusdam fibulis, quæ puncta copulantia appellabant, eaque volebant indivisibilia.

4. *Continuum* est, quod partes habet integrantes naturali nexu copulatas, ut guttæ in aqua, manus et brachia in corpore. Unde *continua* dicuntur à veteribus illa, quorum extrema sunt naturaliter unita. *Contiguum* est illud, quod non importat unionem, sed meram immediationem loci; unde *contigua* dicebantur illa, quorum extrema sunt simul, id est, in locis immediatis; ita duo ligna se invicem tangentia.

5. *Continuum permanens* illud est, cujus partes simul existunt, ut palea, lignum, etc. *Continuum successivum* est, cujus partes fluxu non interrupto prætereunt, solamque habent continuitatem sumptam pro non interrupta successione, ut motus et tempus.

CONTRAHERE *genus*, vel *speciem*, est determinare ac veluti applicare genus ad aliquam speciem, vel speciem ad aliquod individuum. *Homo* e. g. contrahere dicitur genus animalitatis; *Petrus* contrahere *speciem* humanitatis; scilicet genus *animal* determinatur, sive applicatur homini, et *humanitas* Petro. Hoc etiam indicatur per verba *dividere genus*, *dividere speciem*, nempe, illud in suas species, hanc in sua individua.

CONTRARIA sunt ea quæ sub eodem genere maximè distant et se vicissim expellunt ab eodem subjecto; ut calor et frigus. — *Contraria immediata* sunt ea inter quæ nullum dari potest medium; ut siccitas et humiditas. — *Contraria mediata* sunt ea inter quæ datur aliquod medium; ut inter albedinem et nigredinem.

CONTRARIA *contrariis curantur*. Axioma. Quia contraria ex eodem subjecto se mutuò expellunt, quod tam valet in physicis quàm in moralibus.

CONTRARIORUM *contrariæ sunt causæ*. Axioma. Quia cùm sint opposita requirunt oppositam, aut dissimilem virtutem sui productivam. Quod intellige de causis, *per se*, non de causis *per accidens* concurrentibus, neque de causis liberis: potest enim volitio et nolitio ejusdem objecti ab eadem voluntate successivè produci. Possunt etiam haberi ab eadem causa necessaria effectus aliquo modo oppositi, si subjecta sint diversimodè disposita, ut ab eodem sole habetur induratio luti, et liquefactio ceræ.

CONVERSIO est unius rei in aliam transitio, ut dum lignum in ignem mutatur. — *Conversio enuntiationum* est commutatio extremorum propositionis, servatâ essentiali qualitate, et veritate; ut nullum vitium est laudabile, nullum laudabile est vitium.

CONVERTENS *propositio* dicitur ea, quæ ab altera deducitur transponendo subjectum et prædicatum istius: e. g. nullus homo est leo ergo nullus leo est homo. Secunda hæc dicitur *convertens*, prima verò *conversa*.

AD CONVERTENTIAM *dici*, illis adaptatur, quorum neutrum potest sine saltem tacita mentione alterius significari: ita *ad convertentiam* dicuntur dominus et servus.

CONVERTI illi termini dicuntur, quorum unus de alio affirmari potest, et vicissim hic de illo. Tales sunt in sensu metaphysico, e. g. ens, bonum, nam omne ens est bonum, et omne bonum est ens. V. *Transcendentale.*

CORPOREA, sive *Corporalia per attributionem*. V. *Spiritualia*.

CORPUS *organicum;* appetitus sensitivus est virtus corporis organici; id est corpus partibus constat quibus ut instrumentis ad varias functiones utitur pars animæ sensitiva, cùm sit ὄργανον idem quod instrumentum. — *Corpus mathematicum* est quantitas constans ex longitudine, latitudine et profunditate.

CREATIO. V. *Eductio*.

D

DECRETIO. V. *Motus*. 3.

DECRETUM *attemperativum*, *relictivum*, *commissivum*, *indifferens* vocatur decretum, quo Deus, secundùm aliquos philosophos et theologos, decernit concurrere cum causis liberis; quia Deus per hoc decretum *attemperat* se naturæ, et indoli voluntatis creatæ, *relinquit*, et *committit* ei determinationem, et reddit omnipotentiam *indifferenter* applicatam ad quodvis extremum.

DEFINITIO *nominis* est oratio quâ explicatur nominis significatio. — *Definitio rei* est oratio quâ declaratur essentia definiti. — *Definitio positiva* est quæ rei quidditatem terminis positivis aperit, ut homo est animal rationabile. — *Definitio negativa* est quâ rei natura terminis negativis declaratur; ut Deus non est mortalis, non corporeus, etc.

DEMONSTRATIO. V. *A priori*. 2.

DENOMINANS est nomen à quo aliud deducitur secundùm significationem et terminationem; ut pietas à qua pius. — *Denominativum* est quod ab aliquo secundùm vocem et significationem deducitur; ut justus à justitia.

DENOMINATIVÈ. V. *Formaliter*. 4. *Specificativè*.

DESCENSUS *terminorum* est consequentia ducta à termino communi, ad alium minùs communem, sive etiam singularem sub illo contentum : e. g. omnis homo est animal; ergo hic homo est animal. *Ascensus* e contrario est consequentia ducta à terminis minùs communibus et singularibus ad terminum communem, qui illa sub se comprehendat : e. g. singuli evangelistæ sunt sancti; ergo omnes evangelistæ sunt sancti.

DESITIO est cessatio alicujus à suo esse, vel operatione.

DETERMINATÈ aliquid facere significat illud et non aliud per actionem suam respicere; *Determinativè* verò facere significat determinare causam illius, ut ipsum producat. Sic qui librum à te petit, te movet ad aliquid determinatè volendum, sed non movet *determinativè*, id est, non te determinat; determinatio enim non ab illo, sed à libera tua voluntate dependet.

DEUS *et natura nihil faciunt frustra*. Axioma. Quia hoc aliquid imperfectionis importaret, et quamvis nobis aliqua superflua, imò vitiosa appareant, ut gibbus in homine, hæc tamen ipsa conducunt ad bonos fines, licèt nobis ignotos.

DIAPHANUM est quod illustratur, vel illustrari potest à lumine; ut aer, vitrum.

DICTUM in propositione modali dicitur propositio ipsa absoluta : e. g. in hac propositione : *Petrus nunc studet*, *Nunc* est *modus*, *Petrus studet*, *dictum*.

DIFFERENTIA *communis* est accidens commune, quo res aliqua, vel ab aliis, vel à seipsa diverso tempore, locove differt : ut albedo parietis et manûs. — *Differentia propria* est accidens inseparabile à subjecto, per quod ab aliis differt; ut nigredo corvi, albedo nivis. — *Differentia propriissima* est quâ unum essentialiter ab aliis succurritur; ut rationalitas respectu hominis. V. *Metaphysica Essentia*. 1. V. *Principium*. 1.

1. DIRECTÈ aliquid cognoscitur, quando primò cognocitur in se. *Reflexè* verò, quando cognoscitur in alia cognitione de alia re habita; e. g. visum hominem *directè* cognosco, at visâ ejus imagine, *reflexè*, quia tunc hominem cognosco per cognitionem imaginis.

2. *Directè* id dicitur intendi in quavis actione, quod *primariò* et *ratione sui* intenditur. Correlativum habet *indirectè*, quod dicitur de illo, quod tantùm ratione alterius intenditur, et quasi *per accidens*. Sic Logica *directè* agit de operationibus intellectûs, *indirectè* de signis, vocibus, etc. Item in moralibus *directè* intendit homicidium, qui illud mandat; *indirectè*, qui illius aliquam causam ponit, ut ebrietatem, ex qua illud sequatur.

DIRECTIVE *concurrere*. V. *Efficienter*.

DISCURSUS *physicè* est motus localis celeriter factus à termino à quo, ad terminum ad quem. — *Discursus logicè* est progressus intellectûs ex una cognitione in aliam, ut syllogismus. — *Discursus ordinatus* seu causalis est qui sit ex unius notitia ad alterum cognoscendum, propter aliquam utriusque inter se connexionem; ut homo est animal, ergo vivit. — *Discursus inordinatus*, seu successivus, est series cognitionum sibi invicem succedentium absque dependentia unius ab alia; ut si cognoscas hominem esse animal, et deinde solem lucere.

DISPOSITIVÈ. V. *Formaliter*. 4.

1. DISTINCTIO consistit in eo, quod unum non sit aliud. Distinctionis variæ sunt divisiones, quæ notari præstat.

2. *Distinctio absoluta* datur inter duas res, quarum neutra est modus alterius, ut inter lapidem et aurum. *Distinctio modalis* datur inter rem et modum ejus, ut inter corpus et ejus figuram.

3. *Distinctio adæquata* datur inter totum et totum, e. g. inter solem et lunam. *Inadæquata* datur inter totum et ejus partem, e. g. inter manum et unum e digitis ejus. Distinctio inadæquata dicitur etiam *includentis et inclusi*.

4. *Distinctio rationis ratiocinantis* datur quando mens nostra concipit distincta, quæ talia à parte rei non sunt sine ullo fundamento in re sic distinguendi, ac proinde tota distinctio à ratiocinante pendet; e. g. dum in una eademque re rationem subjecti et prædicati veluti diversa attributa concipimus, ut dum dicimus : homo est homo; vel dum eamdem rem concipimus per conceptus synonymos, ut si dicimus : homo est

animal rationale, in qua propositione veluti distinguimus hominem ab animali rationali; quo casu si unus conceptus sit explicatio alterius, ut in exemplo dato, dicitur etiam distinctio rationis penes *implicitum et explicitum*.

5. *Distinctio rationis ratiocinatæ* habetur, quando mens nostra concipit distincta, quæ talia quidem verè non sunt, sed id facit cum fundamento in re. Hoc autem fundamentum consistit vel in fœcunditate objecti ad operationes valdè inter se diversas, ut ignis, qui indurat lutum, et liquefacit ceram : vel in perfectione objecti, quæ perfectionibus multis alibi dispersis æquivalet, ut Deus, cujus perfectio æquivalet, imò eminenter continet quidquid perfectionis in creaturis est; vel in reali similitudine, simulque dissimilitudine talis objecti cum aliis, ut homo, qui est similis et dissimilis bruto; vel in tenuitate, seu debilitate nostrorum conceptuum, ut accidit cùm homo procul visus cognoscitur solùm per conceptum *corpus*, tum propiùs accedens per conceptum *animal*, deinde per conceptum *homo*, ac demum per conceptum *talis hominis*, e. g. Petri. In quolibet ex fundamentis hisce simul cum imperfectione intellectûs humani, qui nequit unico intuitu totam rei perfectionem bene concipere, consistit fundamentum distinctionis *rationis ratiocinatæ*. Fundamentum hoc vocatur etiam *fundamentalis distinctio rationis*.

6. *Distinctio realis* est, quæ rebus convenit independenter ab operatione intellectûs, ut inter animam et corpus hominis. *Distinctio rationis* est, quæ rebus convenit per operationem intellectûs concipientis ut distincta, quæ talia à parte rei non sunt, ut inter attributa Dei.

7. *Distinctio realis* à Scotistis subdividitur in *realem entitativè*, sive *absolutè* et *strictè realem*, et in *formalem ex natura rei*. Illa datur inter rem, et rem, ut inter Cæsarem et Alexandrum. Altera datur inter *formalitates* (ita vocant notas essentiales et attributa) ejusdem rei, ut inter animalitatem et rationalitatem hominis. V. *Gradus metaphysici*. Istæ porro formalitates per Scotistas *ex natura rei*, sive *à parte rei* formaliter distinguuntur, si ipsæ sint diversimodè definibiles, vel si una à sua quidditate formali (V. *Quidditas*) alteram excludat, vel uni inquantum tali conveniat aliquid, quod alteri inquantum tali non convenit. Totum hoc patet in proposito exemplo animalitatis et rationalitatis; nam et diversimodè definiuntur, et dici non potest : *Animalitas, quia est animalitas est etiam rationalitas*, et vicissim; insuper animalitati ut tali, convenit similitudo cum brutis, quæ similitudo non convenit rationalitati ut tali. Quando ergo ista verificentur non dabitur quidem distinctio realis strictè talis, inquiunt Scotistæ, quia illæ formalitates non sunt res realiter distinctæ, sed sunt formalitates ejusdem rei inter se realiter identificatæ, et propterea inseparabiles; dabitur tamen distinctio formalis ex natura rei, id est, independenter ab intellectu nostro verificabitur à parte rei, quod una formalitas non sit alia, et uni conveniat quod alteri non convenit.

8. *Distinctio virtualis impropria, sive extrinseca* consistit in æquivalentia unius rei multis per hoc, quòd una res in se identificet perfectiones, quæ multiplicantur in rebus aliis, vel præstet varios effectus, qui præstari solent à multis, vel causet in hominis mente diversitatem conceptuum. Distinctio hæc concidit cum *fundamento distinctionis rationis ratiocinatæ*. V. hæc verba.

9. *Distinctio virtualis propria et intrinseca* est æquivalentia distinctionis realis, sive est talis virtus capacitas, ut licèt attributa sint realiter identificata, eadem tamen possint suscipere prædicata contradictoria, ac si illa essent totaliter distincta : e. g. animal et rationale hominis licèt sint unum et idem, neque ullam habeant actualem distinctionem à parte rei, ut volunt Scotistæ, tamen intrinsecam virtutem et capacitatem habent, ut alterum dicatur et sit à parte rei simile bruto, alterum non simile, perinde ac si forent duo subjecta realiter distincta. Aliis verbis distinctiones hæ explicari solent. *Impropria* est æquivalentia unius rei indistinctæ pluribus rebus distinctis, sed non quâ distinctis, adeòque non ut verificantibus prædicata contradictoria. *Propria* est unius rei indistinctæ æquivalentia pluribus rebus distinctis quatenùs distinctis, et prædicata contradictoria verificantibus. *Distinctio virtualis propria* etiam in rebus creatis asseclas habet præsertim thomistas.

PRIMO-DIVERSA illa sunt, quæ in nullo genere, nisi ad summum universalissimo genere entis conveniunt, ut substantia et modus. — *Diversa*, seu differentia *solo numero*, dicuntur quæ sub eadem specie diversas habent entitates; ut Joannes et Paulus. — *Diversa* seu differentia *specie* dicuntur ea quæ sub eodem genere diversas habent essentiales definitiones: ut homo et brutum. — *Diversa* seu differentia genere dicuntur ea quæ in diversis prædicamentis collocantur, ut lapis et virtus.

DIVISIO est alicujus totius in suas partes sectio; ut, si homo in corpus et animam dividatur. — *Divisio nominis* est oratio quâ aliquod nomen ambiguum in sua significata distribuitur; ut canum alius est cœlestis, alius terrestris, alius marinus. — *Divisio rei* est oratio quâ totum aliquod in suas partes distribuitur, ut animalis pars altera est vivens, altera sensitiva. — Divisionum tot sunt species quot totorum. V. *Totum*.

Duratio extrinseca est motus ille primi mobilis quo regulantur durationes intrinsecæ. — *Duratio intrinseca* est permanentia rei in suo esse; seu est perseverans existentia.

E

EDUCTIO, sive educi aliquid de alio, significat aliquid ita fieri, ut necessarium sit subjectum, in quo illud producatur et conservetur; sive, quod idem est, eductio est actio, quæ aliquid producit ex præsupposito subjecto. Ita dum ignis ex præsupposita materia, v. g. ligno gignitur, dicitur ignis de ligno educi. Imò omnes actiones creaturarum, quæ aliquid producant

eductiones sunt, cùm nihil causæ creatæ valeant efficere sine materia præexistente. Materia autem hæc præexistens vocatur *subjectum sustentationis*; nam sustentat illud, quod producitur et conservatur dependenter ab ea, eo ferè modo, quo fundamentum domûs domum ipsam sustentat superimpositam. Eductioni opponitur *Creatio*, quæ rem ex nihilo producit, sive per quam res producitur ex nihilo tum *sui*, tum *subjecti præsuppositi*. — *Educi de potentia* est fieri in actu quod priùs erat in potentia, et dependet à materia, et fit per agens naturale : sic forma ignis dicitur educi de potentia materiæ ab agente per generationem.

EFFECTUS *formalis* est effectus causæ formalis. *Primarius*, qui et *intrinsecus* dicitur, est compositum concretum, vel denominatio resultans ex forma unita subjecto capaci : e. g. *effectus formalis primarius* et *intrinsecus* caloris, quo aqua calefit, est aqua ipsa calida; ita etiam homo sanctus est *effectus formalis* gratiæ unitæ homini. *Secundarius* verò, qui et *extrinsecus* dicitur, est quicumque effectus sive positivus, sive negativus, qui ex unione formæ cum subjecto ita resultat, ut adæquatè distinguatur à forma, sive ut formæ maneat extrinsecus, ut in exemplis adductis expulsio frigoris in aqua, deletio criminum in homine.

Effectus. V. *Causa sublata*.

EFFICIENTER, *effectivè*, *elicitivè* ad aliquid concurrere dicitur de illo, quod immediatè exequitur et efficit opus. Correlativa sunt hæc : *Directivè* concurrere, quod dicitur de illo, quod ostendit regulam seu artificium, quo res fieri debet; *Moraliter*, quod dicitur de illo, quod illuminat, invitat, inclinat; *Imperativè*, quod dicitur de imperante effectionem operis; *Finaliter*, quod dicitur de fine actionis; e. g. Judicia producuntur ab intellectu *efficienter*, seu *elicitivè*; *imperativè*, et *moraliter* cùm sunt libera, à voluntate applicante intellectum; à Logica *directivè*; à fine acquirendi scientiam *finaliter*. V. *Formaliter*. 4.

ELECTIO est actus quo fertur voluntas ad amplectendum medium, quod ab intellectu judicatur ad finis consecutionem idoneum.

ELEMENTA *vulgaria* sunt : terra, aqua, aer, ignis, quia sunt, juxta veteres, generalia quædam semina cæterorum omnium corporum, saltem sublunarium, quæ dicebantur *mixta*. Ex istis, quæ conveniunt inter se in aliqua ex iis qualitatibus, quæ primæ dicuntur (V. *Primæ qualitates*), ut aer et aqua, quibus convenit humiditas et frigus, licèt diverso gradu, dicuntur *symbola*; quæ verò in nulla qualitate conveniunt, ut ignis et aqua, dicuntur *asymbola*. Quia verò corporum species sunt longè plures quàm diversæ uniones ferant quatuor elementorum, hinc præter ea admittebantur olim semina quædam corporum à Deo initio mundi producta, quæ dispersa serventur in regionibus elementorum, veluti in communibus seminariis, quæ sint pro complemento ad talem, vel talem speciem corporum, quæ producuntur. Ista semina vocabantur etiam à chymicis *spiritus*.

ELENCHUS est syllogismus in quo infertur concessæ conclusionis contradictoria; ita ut qui eam concessit etiam ejus contradictoriam cogatur admittere.

ELEVARI dicitur res cùm per auxilium Dei fit potens assurgendi ad munus superioris ordinis, vel ad effectum extra naturalem ejus sphæram collocatum; ut intellectus humanus ad visionem intuitivam Dei.

EMANATIO accidentis est naturalis resultantia accidentis à subjecto cui debetur connaturaliter, tanquam ejus proprietas, aut modus; ut productio intellectûs et voluntatis in anima; frigoris in aqua.

EMINENTER. V. *Formaliter*. 4.

ENS *rationis* purè objectivum est chimera, sive res impossibilis, quatenùs aliquo modo est objectum cognitionis humanæ, ut circulus triangularis. — *Ens rationis* logicum est quod fingitur ab intellectu propter aliquod fundamentum in re, ut natura humana concepta per modum unius propter similitudinem naturarum singularium. — *Ens per se* est quod habet unam tantùm essentiam, ut Deus, homo. — *Ens per accidens* est quod constat ex pluribus entibus in actu, aut ex rebus diversorum prædicamentorum, vel ejusdem prædicamenti, inter se naturaliter non ordinati; ut cumulus lapidum. — *Ens actuale* seu ens in actu est quod reipsa existit, ut cœlum. — *Ens potentiale* seu in potentia est quod non habet, sed habere potest existentiam aliamve perfectionem; v. g. aqua frigida est in potentia ad calorem.

Ens relativum et absolutum. V. *Relatio*. 1.

Entia non sunt multiplicanda sine necessitate; sive *Frustra fiunt per plura, quæ fieri possunt per pauciora*. Axiomata. Tam quia secus aliquid fieret inutiliter, tum quia res, quo est simplicior, eo est perfectior, cæteris paribus.

ENTITATES *absolutæ*. V. *Modus*. 5.

ENTITATIVÈ significat rem considerari in tota et nuda sua entitate. Correlativum habet *connexivè*, quod indicat aliquid verificari ratione connexionis unius rei cum alia. Sic corpus *entitativè* est incapax sentiendi, et iners, sed *connexivè*, scilicet, ratione connexionis cum anima, est capax sentiendi, ac se movendi.

ENUNTIATIO est propositio affirmativa vel negativa. — *Enuntiatio modalis* est quæ exprimit modum quo prædicatum subjecto inest vel non inest; prout modus ille est aut possibilis tantùm, aut realis, aut necessarius. Si possibilis, judicium est *problematicum*; si realis, dicitur *assertorium*; si necessarius, *apodicticum*. — *Enuntiationis materia* est habitudo subjecti ad prædicatum, secundùm quam dicitur, necessaria, contingens, vel impossibilis. — *Enuntiationis quantitas* est extensio subjecti prout universaliter, vel particulariter, vel singulariter accipitur. — *Enuntiationis qualitas* est affirmatio vel negatio attributi de subjecto. — *Enuntiationum æquipollentia* est duarum enuntiationum identitas quoad sensum. — *Enuntiatio exponibilis* est quæ propter aliquam rei obscuritatem expositione indiget. V. *Exponere*. — *Enuntiatio reduplicativa* est quæ constat dictione geminata (*quatenùs*), quâ indicatur sub quonam respectu prædicatum subjecto

conveniat, ut Christus, quatenùs homo, passus est. V. *Reduplicativè.*

ESSE *ultimum rei* est illud ultimum instans temporis quo res existit. *Primum non esse rei* est illud primum instans temporis, quo res ampliùs non existit; hoc dicitur etiam *ultimum instans extrinsecum existentiæ.*

Esse secundum. V. *Secundum.*

Esse est propter operari. Axioma, cui similia sunt hæc : *Unumquodque est propter suam operationem; Unumquodque sicut se habet ad esse, ita se habet ad agere; Modus operandi sequitur modum essendi.* Quorum ratio est quod esse, sive essentia cujusque rei ordinatur ad operationem sibi propriam et proportionatam, et ipsa essentia rei est principium activum operationis. V. *Modus.*

ESSENTIA est id quod primò in re concipitur, sine quo res esse non potest, estque fundamentum et causa cæterorum quæ sunt in eadem re; ut animal rationale est hominis essentia. V. *Quidditas.*

ESSENTIÆ *rerum consistunt in indivisibili.* Axioma. Scilicet, nullum prædicatum essentiale potest ab alicujus rei essentia detrahi, vel illi addi sic, ut salva maneat eadem essentia.

ESSENTIALITER dicitur aliquod prædicatum convenire subjecto, sine quo subjectum nec esse, nec concipi potest, ut rationalitas respectu hominis, unde etiam homo dicitur *essentialiter* rationalis. Correlativum habet *Accidentaliter*, quod dicitur de illo prædicato, sine quo res saltem concipi potest, ut albedo, rotunditas. V. *Formaliter.* 3.

EUBULIA est habitus qui præbet facultatem rectè consulendi, id est inveniendi consilium in rebus ambiguis et perplexis.

EUTRAPELIA est virtus quæ nos decorè facit uti jocis et ludicris quæ animi causâ assumuntur; ut et in illis modum servemus, nec ab illis nimis abhorreamus.

EXEMPLAR est res quam sibi proponit artifex, ut ejus similitudinem exprimat, vel eam imitetur. — *Exemplatum* est imago rei quam repræsentare voluit artifex.

EXEMPLARITER. V. *Formaliter.* 4.

EXERCITÈ. V. *Signatè. Exercitium*, e. g. intelligendi, ambulandi, vel aliud agendi indicat actum ipsum intelligendi, ambulandi, vel aliud agendi. — *Exercitum* idem ac actuale, sive in actu esse.

EXIGITIVUM, vel *exactivum* idem ac exigens. Ita ens supernaturale definitur id, quod superat *vires activas* et *exactivas* naturæ; nempe, quod superat id, quod natura suis viribus agere, et à suo auctore exigere potest.

EXPENETRATA dicuntur, quæ non sunt compenetrata.

EXPONENS *propositio* illa est, quæ additur ad explicationem alterius propositionis explicatione indigentis, quæque *exponibilis* dicitur. Triplex præsertim species propositionum exponibilium à veteribus distinguebatur. Prima est exponibilis *exclusiva*, estque ea, quæ habet particulam exclusivam, ut *tantùm, dumtaxat, solum*, quæ particula indigeat explicatione : e. g. *Petrus est tantùm logicus.* Exclusiva hujusmodi exponitur per copulativam, e. g. *Petrus est logicus, et nihil aliud.* Copulativæ prima pars : *Petrus est logicus*, dicitur propositio *præjacens;* altera : et *nihil aliud*, vocatur *secunda exponens.* Alia species exponibilium est propositio *exceptiva;* nempe, quæ habet particulam, *præter, nisi*, aut similem explicatione indigentem. Tertia species est propositio *reduplicativa*, habens, scilicet, unam ex his, vel similibus particulis : *ut, prout, quatenùs, quantum*, quæ sit explicanda.

EXPONERE idem ac explicare.

EXTENSIVE et *Intensivè* potissimùm dicuntur de qualitate et quantitate. Extensio enim qualitatis, v. g. caloris tunc fit, quando calor extenditur ad plures partes subjecti. *Intensio* verò tunc fit, quando in eadem parte subjecti ponuntur plures gradus qualitatis ejusdem. Sic calor ut sex in sola manu est intensior calore, ut quatuor in toto corpore; at hic est illo extensior.

EXTRANEUM. V. *Proprium.* 2.

F

FALLACIA est argumentatio captiosa quæ vulgò vocatur *sophisma.* — *Fallacia in dictione* est quæ habet causam apparentiæ ratione dictionis, seu orationis multiplicis. — *Fallacia extrà dictionem* est quæ causam apparentiæ sortitur ex parte rerum per verba significatarum. Distinguitur sextuplex sophisma dictionis: *Fallacia æquivocationis*, quæ est cavillatio circa significationem verborum. — *amphiboliæ*, cùm eadem oratio diversa significat, ut *littus arare* significat terram aratro proscindere et operam perdere. — *compositionis* est deceptio ex eo proveniens quod oratio in sensu composito vera videatur, cùm tamen in eo falsa sit. — *divisionis*, cùm oratio in sensu diviso accipitur, dùm in sensu composito sumenda sit. — *accentûs*, cùm ex homonymis objectorum identitas concluditur. — *figuræ dictionis*, cùm ex similitudine dictionum penes finalem terminationem deceptum est. — Distinguitur septuplex sophisma extra dictionem : *Fallacia accidentis*, cùm perperàm infertur aliquid alicui convenire, quia convenit ejus accidenti. — *secundùm quid*, cùm concluditur ex convenientia dicti secundùm quid ad dictum simpliciter. — *petitionis principii*, quod idem est ac quod vulgò vocatur apud nos *petitio principii* et *circulus vitiosus.* — *consequentis* est inferre veritatem antecedentis ex veritate consequentis aut falsitatem consequentis ex falsitate antecedentis. — *secundùm non causam ut causam* est errare circa causam rei supponendo u causam aliquid purè chimericum, aut tantùm concomitans. — *plurium interrogationum* es argumentatio captiosa, in qua ex una responsione ad plures diversas, vel oppositas interrogationes data, colligitur aliquid absurdum. — *ignorantia elenchi*, quâ res de qua agitur non tractatur.

FATUM est rebus mobilibus inhærens dispositio per quam divina Providentia suis quæque

nectit ordinibus. — Seu est ordo secundarum causarum divinæ Providentiæ decreta exequentium. — *Fatum* formaliter est dispositio ipsa secundarum causarum ad effectum fatalem, id est, infallibilem, reducta in divinam voluntatem.

IN FIERI res esse dicitur, dum incipit esse, sed nondum tota est. *In facto esse*, dum est *completè* in rerum natura cum iis partibus et constitutivis, quibuscum durat et permanet. Ita pictura est *in fieri*, dum pictor signat et pingit tabulam; *in facto esse* vero, dum jam picta est.

FINALITER. V. *Formaliter*. 4.

Finaliter concurrere. V. *Efficienter*.

FINALIZATIO dicitur illa ratio, quæ movet tanquam finis assequendus. Ita e. g. bonitas Dei, quatenus ejus possessio est beatitudo nostra, est *finalizatio*, seu ratio motiva bonorum operum, quæ fiunt ad Deum assequendum.

1. FINIS *est causa causarum*. Axioma, quia intentio finis obtinendi movet alias causas ad operandum pro fine obtinendo, ut Roma videnda movet ad omnia itineris media.

Finis cujus est ille cujus adipiscendi gratia movetur, vel operatur agens, ut sanitas cujus recuperandæ causa sumitur medicina.

2. *Finis objectivus*, seu *finis qui* sic specialiter dictus, est bonum, quod consequi volumus, ut beatitudo in viatoribus.

3. *Finis qui*, dicitur ille, quem agens intendit assequi : e. g. salus, quam æger intendit. *Finis cui*, dicitur persona, vel subjectum, cui procuratur *finis qui* : e. g. æger ipse, cui sanitas procuratur.

4. *Finis* verò *formalis, seu finis quo*, est actualis consecutio ipsius boni, ut beatitudo ipsa in beatis.

5. *Finis internus et proximus* est qui primò et per se et immediatè intenditur, ut architectonicæ finis internus est domûs constructio.— *Finis externus et remotus* est qui secundariò et mediante alio per se tamen intenditur; ut in architectonica domûs habitatio.

6. *Finis operis*, seu scientiæ, est ad quem, per se et in propria natura actio vel habitus ordinatur; ut finis logicæ est rectitudo actionum mentis. — *Finis operantis*, seu *scientis*, est quem artifex pro arbitrio sibi proponit, in actionis exercitio, vel scientiæ acquisitione; ut qui addiscit scientiam propter utilitatem.

7. *Finis simpliciter ultimus* est is ad quem actu vel virtute referuntur omnia; ipse verò ad nullum prorsùs ordinatur, ut Deus. — *Finis secundùm quid ultimus* est qui aliquam actionum seriem terminat in qua per se ultimò intenditur, potest tamen ad alterum referri; ut sanitas finis est artis medicæ, ordinari tamen potest ad aliud, scilicet ad laborandum.

1. FORMA *accidentalis* juxta peripateticos est illa, quæ advenit subjecto completo in esse substantiæ. Talis e. g. rotunditas, albedo, quæ subjectum, cui insunt, supponunt jam completum in esse talis, vel talis substantiæ, sicque illud accidentaliter solum perficiunt. V. *Actus formalis*.

2. *Forma corporeitatis*, quam multi ex antiquis admittebant in corporibus animalium, multi etiam in corporibus viventium omnium, est ipsa organizatio partium corporis, per quam ipsum est aptum, et ultimò dispositum ad recipiendam animam. Hanc organizationem fingebant illi tanquam substantiam distinctam à corpore, et ideò appellabant etiam *organizationem substantialem*.

3. *Forma dat esse rei*. Axioma. Quia forma materiam ex se indifferentem in certa specie constituit, sicque in re morali actiones indifferentes per intentionem agentis accipiunt certam speciem virtutis, aut vitii.

4. *Forma mixtionis* est juxta veteres quæcumque forma corporis sublunaris, eo quod in tali corpore mixta continentur vel formaliter, vel virtualiter quatuor elementa, terra, aqua, etc.

5. *Forma per analogiam* cum forma substantiali veterum (V. N. seq.) dicitur in compositis artificialibus quidquid ea principaliter perficit, et collocat in tali determinata specie rerum. Sic lignum, marmor, metallum, vel alia quævis materia à figura recipit esse et perfectionem statuæ, unde in iis figura dicitur eorum forma. Imò in qualibet re etiam partibus distinctis carente, attributum, quod primarium videtur, et ipsius rei distinctivum forma sæpe appellatur. Hinc etymologia *formalitatum*. V. *Gradus metaphysici*. Hinc etiam multæ significationes adverbii *formaliter*.

6. *Forma substantialis* apud Peripateticos est substantia à materia distincta, de se ordinata, ut cùm materia prima constituat corpus naturale tanquam potissima corporis *differentia physica;* scilicet, cùm materia sit indifferens ad quodlibet compositum, à forma sibi unita determinatur, ut sit vel lapis, vel canis, vel lignum. Formæ substantiales tot sunt apud illos quot sunt corpora diversa. Forma substantialis à recentioribus passim rejicitur, nec non à quibusdam antiquis, qui *corpusculares* dicebantur, totam corporum diversitatem unicè repetentibus à diversa materiæ modificatione. Secundùm istos ea forma substantialis est, quæ cum subjecto, cui advenit unum per se constituit, seu quod materiam determinat ad certam substantiam. V. *Actus formalis*.

7. *Qui dat formam dat consequentia ad formam*. Axioma. Quatenus, nempe, rei forma, seu id quod constituit rem in esse talis rei, connexas habet proprietates ipsam consequentes, quo sensu etiam dicitur : *Causa causæ est causa causati*.

8. *Forma assistens* est quæ non est pars rei; sed ei movendæ tantùm præest, ut angelus cœlo.

9. *Forma metaphysica* est totius rei substantialis essentia; ut animal rationale dicitur hominis forma metaphysica.

Forma generatim quid sit. V. *Physica essentia*.

Forma species qualitatis est modus quantitatis in corpore spectata et figura exterior ornata coloribus.

FORMALE est quod gerit munus formæ, cui correlativa sunt; *materiale*, quod, nempe, gerit munus materiæ; *accidentale*, quod, nempe,

est accidens. Vid. *Formaliter*, tot enim significationes, et correlativa habet verbum *formale*, quot *formaliter*. Generatim autem loquendo, aiebant dialectici, nomen *formale* non alienat, sed signat magis proprietatem nominis, cui adjungitur; id est, ostendit illud nomen sumendum esse in significatione ipsi magis propria.

FORMALITAS est omnis ratio seu notio quâ concipitur aliquid.

4. FORMALITER aliquando sumitur pro *mentaliter*, nempè, secundùm formalitates, quas solâ mente distinguimus. V. *Gradus metaphysici*. *Formaliter* sic sumptum correlativum habet *realiter*. Ita omnipotentia et sapientia Dei non *realiter*, sed *formaliter* distinguuntur.

2. *Formaliter* interdum dicitur de re considerata in se ipsa, seu in propria entitate. Tunc autem habet varia correlativa, prout varia sunt illa, cum quibus res quæque conferri potest. Si enim confertur cum effectu, correlativum erit *efficienter*, *causaliter*, vel *vialiter*. Ita e. g. cibus dicitur vita hominis, non *formaliter*, sed *efficienter;* ita etiam pharmacum dicitur hominis sanitas. Si conferetur cum objecto, correlativum, erit *objectivè*; ita Deus dicitur spes hominis justi non *formaliter*, sed *objectivè*, scilicet, Deus non est spes hominis, sed objectum spei. Si confertur cum exemplari, instar cujus res facta sit, correlativum erit *exemplariter*. Sic imago Cæsaris in pictoris imaginatione existens concurrit ad picturam imaginis Cæsaris non *formaliter*, sed *exemplariter*. Si confertur cum fine, correlativum est *finaliter;* ita felicitas æterna dicitur hominem ad rectè faciendum movere non *formaliter*, sed *finaliter;* nempè, ut finis assequendus. Si confertur cum alia re secum connexa, cujus existentia ab illa inferatur, vel purè illam comitetur, correlativum erit *arguitivè*, *illativè*, *connexivè*. Ita in fumo cognoscimus ignem non *formaliter*, sed *arguitivè*. Si confertur cum re, cujus existentia illi imputetur, correlativum erit *imputativè*. Ita homicidium suadens homicida est non *formaliter*, sed *imputativè*. Si confertur cum re, cujus sit radix, correlativum erit *radicaliter;* ita in amore proprio inordinato omnia fere mala dicimus consistere non *formaliter*, sed *radicaliter*. Si confertur cum illis, quæ sunt dispositio ad illam rem habendam, correlativum erit *dispositivè*. Ita ignis habetur per siccitatem ligni non *formaliter*, sed *dispositivè*. Si confertur cum re, à qua aliquam denominationem accipiat, correlativum erit *denominativè*. Ita aliquâ parte corporis formaliter ægrâ, homo ipse, sive totus homo dicitur æger *denominativè*.

3. *Formaliter* interdum est idem ac *verè* et *propriè*, et tunc correlativa habet : *apparenter*, *metaphoricè* : e. g. prata ridere dicuntur *non formaliter*, sed *metaphoricè*. V. *Identicè*.

4. *Formaliter*, subinde significat idem ac *essentialiter*, ita ut prædicatum, quod dicitur convenire subjecto *formaliter*, ingrediatur subjecti essentiam et definitionem. Sic homo est *formaliter* animal. *Formaliter* sic sumptum varia habet correlativa juxta varios respectus, sub quibus considerari potest essentia rei. Nam potest essentia conferri cum prædicatis accidentalibus, et tunc correlativum est *accidentaliter*. Ita homo dicitur, non *formaliter*, sed *accidentaliter* albus. Potest essentia conferri cum attributis, sive partibus rei, quæ sunt veluti materia subjecti indifferens ad illud, aut aliud constituendum, et tunc correlativum est *materialiter*. Ita homo dicitur caro *materialiter*, et in moralibus accisio hominis ab ebrio facta dicitur peccatum *materialiter*, non *formaliter*.

5. *Formaliter* sumitur effectus, quando spectatur secundùm se. *Radicaliter* autem, vel *Fundamentaliter*, quando spectatur secundùm causam, radicem, vel fundamentum. Sic risibilitas sumpta *formaliter* est proprietas hominis, et à rationalitate per mentem distinguitur : sumpta verò *radicaliter* idem est ac rationalitas, nam rationalitas est radix risibilitatis.

6. *Formaliter*, *Virtualiter*, *Eminenter* dicuntur de causis prout continent perfectionem sui effectûs. Effectus enim contineri dicitur *formaliter* in causa, quando natura effectûs, qui producitur, reperitur in ipsa causa. Sic calor continetur *formaliter* in igne, quia ignis calorem, quem producit, etiam in se continet, juxta Peripateticos. Effectus continetur *virtualiter* in causa, quando causa potest quidem talem effectum producere, sed natura effectûs in ipsa causa non reperitur; sic piper, vinum e. g. continent *virtualiter* calorem, quem producunt in homine, sic etiam statua continetur in artifice. Denique *eminenter* effectus continetur in causa, quando causa multò est perfectior effectu, sublatis, scilicet, imperfectionibus, quæ sunt in effectu. Ita Deus *eminenter* continet creaturarum perfectiones. *Æquivalenter* ab aliquibus effectus contineri dicitur in causa, quando causa est æqualis effectui.

Formaliter. V. *Specificativè*.

FORTITUDO est firmum propositum inhærendi bono honesto, ita ut nullâ ratione ab eo avelli te permittat. — Ut est virtus specialis, fortitudo est mediocritas intra metum et audaciam.

FRUITIO est delectatio de bono quod possidetur.

FUNDARE significat esse fundamentum : e. g. diversitas effectuum alicujus rei fundat diversitatem conceptuum, scilicet, est fundamentum diversitatis conceptuum.

G

1. GENERATIO latè sumpta est mutatio à termino negativo ad positivum, seu à non esse ad esse, sive substantiale, sive accidentale, ut productio ignis, productio caloris. — *Generatio* definitur à veteribus productio substantiæ ex præsupposito subjecto. Nimirum ipsis generatio non de solis viventibus dicebatur, idemque sonabat ac eductio formæ substantialis cujuscumque. V. *Eductio*.

2. *Generatio conversiva* est ea, per quam subjectum transfertur de una forma in aliam, ut dum lignum evadit ignis.

3. *Generatio mutativa* est ea, per quam subjectum, sive materia præsupposita in generatione transit à negatione alicujus formæ ad positionem ipsius; ut dum aer de tenebroso fit lucidus.

4. *Generatio pura, simplex, præcisa* est ea, per quam corpus producitur ex materia tunc primum creata, in qua proinde nec privatio, nec alia forma præcessit. Tales fuissent juxta Peripateticos generationes factæ in primo instanti creationis mundi.

5. *Generatio* verò *viventium* est ex D. Thoma : origo viventis à vivente principio conjuncto in similitudinem naturæ. Dicitur *origo*, id est requirens verum influxum, sive sit causalitas, sive secus, ut ita comprehendat generationem Verbi à Patre. Additur : *principio conjuncto*, quia principium vivens in ipso generationis momento debet esse proli conjunctum per aliquid proprium sui, quod maneat in genito. Sic in Filio divino est eadem natura Patris, et in humanis materia seminis et sanguinis parentum. Tandem illa verba : *in similitudinem naturæ* significant ex vi originis debere per se in prolem refundi convenientiam naturæ cum suo principio maximam, quæ dari potest inter supposita distincta : videlicet, in divinis convenientiam identitatis in natura ; in creatis autem convenientiam similitudinis specificæ.

6. *In generatione terminus à quo*, est status, quem subjectum generationis relinquit : *terminus ad quem*, est status, quem subjectum generationis acquirit, sive ad quem transit.

1. GENUS physicè est principium à quo multi oriuntur ; ut Romulus dicitur genus Romanorum.

2. *Genus physicum* etiam à philosophis dicitur materia prima per analogiam cum genere logico, quòd, sicut hoc in multis speciebus, ita illa in omnibus physicis compositis reperiatur.

3. *Genus logicum* est unum aptum inesse multis, per modum partis essentialis, determinabilis. — Seu est id quod prædicatur de multis specie differentibus in quid ; ut animal, virtus.

4. *Genus supremum* est quod supra se genus non habet, ut substantia, quantitas. — *intermedium* est quod supra et infra se habet genera, ut vivens. — *infimum* est quod sub se tantùm species habet.

5. *Genus immediatum* seu *proximum* est inter quod et speciem nihil intercedit ; ut animal respectu hominis. — *Genus mediatum* seu *remotum* est inter quod et speciem intercedit aliud genus, ut vivens respectu hominis.

6. *Genus subjectum* appellatur objectum formale alicujus scientiæ, ut respectu Mathematicæ, quantitas.

GNOME est habitus rectè judicandi ex principiis quibusdam altioribus contra tenorem verborum legis, vel certè de iis quæ lege sancita non sunt ; juxta tamen legislatoris mentem.

GRADUS *mathematicus* est una ex trecentis sexaginta partibus, in quas dividuntur sphæræ circuli.

Gradus metaphysici dicuntur ea prædicata, quibus gradatim ascendimus ab infima ratione individui, veluti à basi ad supremam usque rationem entis. In Petro v. g. hæc prædicata inveniuntur, sicut in quolibet etiam individuo speciei humanæ : homo, animal, vivens, corpus, substantia, ens. Gradus isti vocantur etiam *formalitates*.

Gradus physicus est ea pars qualitatis quæ octies repetita totam ejus intensionem adæquat.

GRAVE est quod natum est ferri ad medium. — *Gravissimum* est quod omnibus substat quæ feruntur deorsùm. — *Grave simpliciter* est quod movetur ad locum infimum, ut terra. — *Grave secundùm quid* est quod natum est ferri ad locum propè infimum, ut aqua.

H

HABERE sic sumptum antonomasticè duo potest significare : primò habere aliquem ornatum circa se arte, vel industriâ quæsitum, ut esse armatum, togatum, et sic *Habere* pertinet ad decimum *prædicamentum*. Secundò habere aliquid modo quocumque, ut habere divitias, servos, amicos, scientiam, et sic *Habere* pertinet ad quintum *postprædicamentum*. V. *Hæc verba*.

HABITUALITER. V. *Actualiter*.

HABITUDO est aptitudo, relatio, sive respectus, capacitas ad aliquid. Hinc intelligitur distinctionis sensus : *quoad entitatem, quoad habitudinem*. Quando consideratur in re quidditas, seu essentia, tunc res consideratur, *quoad entitatem* : quando attenditur relatio, potentia, seu capacitas ad aliquid, tunc consideratur *quoad habitudinem*. Sic inter Deum et creaturam non datur proportio *entitatis*, sed *habitudinis* ; scilicet entitas Dei et entitas creaturæ infinitè distant, ideòque non habent proportionem ; potest tamen creatura attingere Deum per cognitionem et amorem, et ad Deum referri potest ; hinc habere dicitur proportionem *habitudinis*.

HABITUS est qualitas, quæ potentiæ supervenit, et permanenter adhæret, ut ipsam in operando adjuvet. *Habitus per se infusus*, seu *supernatus nobis*, de quo theologi, à solo Deo producitur, datque simpliciter *posse*, quia potentia elevat ad actus, quos ipsa propriis naturæ viribus assequi non valet, v. g. habitus fidei, caritatis. *Habitus acquisitus* seu *naturalis* repetitione actuum comparatur, datque solùm *facile posse*, quia solùm præstat potentiæ, ut propensius, et minori conatu eliciat illos actus, quos alias sine habitu elicere potest ; v. g. pulsandi citharam, legendi, scribendi. *Infusus* est habitus præcedens omnem actum ; *Acquisitus* fit ex repetitis actibus, ut habet axioma. — *Habitus* seu intellectus principiorum est virtus intellectualis, per quam intellectus inclinatur ad facilè assentiendum primis principiis ; propter evidentem veritatem ex ipsorum terminorum penetratione perceptam.

HABILITAS est dispositio quædam potentiæ vel subjecti ad formam vel actum faciliùs recipiendum ; qualis est in digitis ad ludendum citharâ exercitatis. Est medium inter potentiam vel subjectum et actum seu formam.

HÆCCEITAS. V. *Principium individuationis*

HUMIDUM *radicale* sic dictum quasi radix et fundus vitæ, seu alimentum quoddam et nutrimentum, quo subindè deficiente et exhausto, deficit vita et interit : vel radicale quasi à principio ingenitum corpori ; sicut et radix est id quod primò innascitur arbori et quod vitam illius nutrit, auget, conservat. Hinc medici *primigenium* vocant.

Humidum nutrimentale est quod nondùm pervenit ad suscipiendum perfecti naturam speciei, sed in via ad hoc, sicut est sanguis et alia hujusmodi.

HUMORES primi sunt substantiæ quædam mixtæ et fluidæ nutriendo, conservandoque corpori à natura destinata. — *Humores secundi* sunt in quæ sanguis convertitur; sunt autem quatuor : humiditas sanguinea, ros, cambium, et gluten.

HYPOTHETICA propositio. V. *Categorica*.

HYPOSTASIS. V. *Subsistentia*.

I

IDÆA est forma quam imitatur effectus ex intentione agentis, determinantis sibi finem. Part. 1. q. 44. art. 3.

IDEM *de eodem secundùm idem* significant conditiones necessarias ; ut contradictio verificetur. Ut enim duæ propositiones sint contradictoriæ debet ex illis una affirmare, altera negare idem prædicatum de eodem subjecto, secundùm eumdem respectum. Ita contradictoriæ sunt hæ duæ : *Aurum est lucidum, aurum non est lucidum.*

Idem manens idem semper est natum facere idem. Axioma. Videlicet : Causâ manente eâdem et nullatenus mutatâ, iidem effectus haberi debent.

IDENTICÈ significat identitatem, scilicet, hoc, quod plura sint unum et idem ; v. g. vis liquefaciendi in sole eadem est *identicè* cum vi indurandi, seu est unum et idem. Huic correlativa sunt *formaliter, reduplicativè*. V. *Materialiter*. 4.

IDENTIFICARI plura inter se est unum et idem esse, licèt diversimodè concipiantur ; ut intellectus et voluntas in homine, sapientia et omnipotentia in Deo. *Identificationi* opponitur *Distinctio realis*. V. *Distinctio*.

IDENTITAS in eo consistit, ut ea, quæ à nobis concipiuntur ut unum et aliud, reverà sint idem inter se, sive quibus una sit *entitas*. Alia est *realis*, quæ rebus convenit independenter ab operatione intellectûs, ut ea, quæ convenit attributis Dei. Alia est *rationis*, quæ à certo quodam rationis actu provenit, vel in eo actu consistit ; ut dum eamdem concipimus naturam Petri ac Pauli, licèt ipsi naturam habeant realiter distinctam. Identitas *rationis* potiùs est similitudo. *Identitati* opponitur *Distinctio*. V. *Distinctio*.

Identitas habet divisiones omnes, quas habet *Unitas*. V. *Unitas*.

Identitas etiam vulgò sumitur pro convenientia quacumque inter duo sive similitudinis, sive æqualitatis ; sic natura humana dicitur eadem in omnibus hominibus ; sic etiam duo pondera æqualia dici possunt eadem.

IGNORANTIA est rei alicujus inscitia.—*Ignorantia negativa* seu *simplicis negationis* est mera carentia scientiæ quam quis habere non tenetur ; ut in rustico juris vel philosophiæ inscitia. — *Ignorantia privativa* aut *privationis* est carentia scientiæ, quam quis habere aptus est et tenetur, ut si medicus medicinam nesciat. — *Ignorantia pravæ dispositionis* est error contrarius scientiæ, quam quis habere vel idoneus est vel debet ; ut qui negant Deum esse.

IGNOTI *nulla cupido*. Axioma, quod ab altero confirmatur : *Nil volitum, quin præcognitum*.

ILLATIVÈ. V. *Formaliter*. 4.

IMAGINATIO est actus facultatis animæ quæ ipsa vocatur *imaginativa* seu *imaginatrix potentia*.

IMMEDIATIO *virtutis* habetur, cùm aliquid agit in objectum distans per aliquid in ipsum immissum ; ita ignis, dicebant, agit in distans per calorem. *Immediatio suppositi* habetur, quando agens est contiguum illi, quod recipit actionem, vel illud tangit ; ita e. g. ignis applicatus stuppæ.

IMMUTATIO *naturalis* est quando organum disponitur eâdem qualitate naturali, quâ disponitur res extra animam ; id est, quando organum accipit eamdem qualitatem naturalem quam habet objectum, sicut cùm manus fit calida ex tactu rei calidæ, odorifera ex tactu rei odoriferæ. — *Immutatio spiritualis* est quando recipitur qualitas sensibilis in instrumento secundùm esse spirituale, id est, quando recipitur species sive quiddam intentionale qualitatis et non ipsa qualitas, sicut pupilla oculi recipit speciem albedinis et tamen non efficitur. 1ª. q. 78. art. 3. et seq. q. 82. art. 3. in corp.

IMPERATIVÈ *concurrere*. V. *Sufficienter*.

IMPLICITÈ et *explicitè* in actibus intellectûs idem sonant ac *confusè* et *distinctè*. Sic notæ essentiales hominis cognoscuntur *implicitè*, in definito *Homo, explicitè* verò in definitione *Animal rationale. Implicitè* et *explicitè* in actibus voluntatis sumitur pro *directè et indirectè*. Qui vult se vino implere, vult *implicitè* ebrietatem : si verò bibat eo fine, ut se inebriet, vult ebrietatem ipsam *explicitè*.

IMPLICARE, verbum illud designat rem quæ aliam continet. *Implicare contradictionem* dicitur cùm quid fieri non potest, quia sequeretur idem simul esse et non esse, ut implicat dari hominem qui non sit rationalis.

IMPRÆSCINDIBILITER significat non posse fieri *præcisionem*.

IMPOSSIBILE est quod fieri vel esse repugnat. — *Ab impossibili sequitur quodlibet*. Axioma, cui simile est aliud : *Dato uno absurdo, cætera accidunt ;* nimirùm ab impossibili qua tali tam verum, quàm falsum potest deduci, ut si ponas hominem mori posse in gratia et in peccato, inferre licebit illum salvandum esse et non salvandum, itemque damnandum et non damnandum. Præterea in scientiis, posito uno falso fundamento, et falsitate pro veritate ad-

missâ, absurda quæque sequi possunt. Valet etiam in moralibus; ut si admittas hominem non esse in agendo liberum, admittes etiam neque mereri, neque demereri.

IMPOTENTIA latè est carentia potentiæ activæ, ut cæcitas. — *Impotentia* qualitatis species, est qualitas quâ quid ægrè, vel parùm agit, aut resistit; ut visus senis, mollities ceræ.

IMPUTATIVE. V. *Formaliter*. 4.

INADÆQUATÈ. V. *Adæquatè*.

INANE est spatium corpore carens, nec aptum eo naturaliter repleri, quale erat ante mundum conditum.

Distinctio INCLUDENTIS *et inclusi*. V. *Distinctio*.

Ab INDIFFERENTI *ut indifferenti nihil determinatum oriri potest*. Axioma, cui consonat illud D. Thomæ : *Nihil quod est ad utrumlibet exit in actum, nisi per aliquid determinetur ad unum*. Oportet enim ad habendum actum, ut indifferentia auferatur, et ponatur determinatio ad aliquid sive ab extrinseco, sive ab intrinseco.

INDIRECTE. V. *Directè*.

INDISTANTIA *penetrationis* consistit in hoc, quòd duæ res sint inter se indistantes per hoc, quòd penetrentur, sive quòd sint in eodem loco. *Indistantia continuitatis, vel contiguitatis* consistit in hoc, quòd duæ res sint inter se indistantes per hoc, quòd sint in locis immediatis sine intervallo.

INDIVIDUALITAS. V. *Principium*. 1.

INDIVIDUATIO est actio quâ res individuatur. De *individualitate*, vid. *Principium*.

INDIVIDUUM *primò intentionaliter* est cujus proprietates omnes simul sumptæ non possunt alteri convenire; ut Petrus. — *Individuum secundò intentionaliter* est quod de uno solo prædicari potest, ut Socrates de seipso. — *Individuum vagum* est quod de uno solo, sed indeterminatè dicitur, ut quidam dicitur. — *Individuum signatum* est quod proprio nomine exprimitur, ut Socrates. — *Individuum demonstrativum* est quod exprimitur nomine speciei et pronomine demonstrativo, ut hic homo.

INDIVISIBILE latè est quod partibus caret, in quas dividi possit.— *Indivisibile quantitatis* est quod deficit à corpore. — *Indivisibile secundùm quid* est quod deficit à corpore, secundùm unam, aut alteram dimensionem, ut linea et superficies. — *Indivisibile simpliciter* est quod omninò se, seu secundùm omnem divisionem deficit à corpore, ut punctum. — *Indivisibile* etiam dicitur, cui non potest fieri additio, aut detractio absque essentiali ejus mutatione; ut numeri, et essentia rerum, etc.

INEXISTERE idem ac existere in aliqua re; v. g. accidentia inexistere dicuntur substantiæ, id est, existunt in substantia. Hinc intelligitur quid sit :

INEXISTENTIA, sive *Inalietas*.

INFINITANTER sumitur particula *non* in aliqua propositione, si in ea efficiat *subjectum;* sumitur verò *negantèr*, si afficiat *verbum*, seu *copulam;* e. g. Non homo currit, si habeat hunc sensum : homo non currit, accipitur *negantèr;* si verò hunc alium : Quod non est homo currit, accipitur *infinitantèr*, quia subjectum evadit infinitum, seu indefinitum.

INFINITUM est quod caret termino quo circumscribatur.

Infiniti ad finitum non est proportio. Axioma. Hinc quando de infinito est sermo non valent rationes et proportiones à finitis desumptæ, quia ibi conceptus plenè alius formandus est.

Infinitum categorematicum, sive in actu est illud, quod infinitatem actu positam habere concipitur, ut si concipiatur existens infinita hominum multitudo. *Syncategorematicum*, sive in *potentia* illud est, cujus partes non habent infinitatem, nisi in augmento possibili, quatenùs plures et plures superaddi possunt sine fine, licèt nunquam perveniant ad infinitatem actualem, sed semper sint finitæ in infinitum; vel etiam quatenùs ita superaddentur de facto ut nulla unquam futura sit ultima; ita æternitas *à parte post*, quæ convenit Petro in cœlo, Judæ in inferno, importat durationem *syncategorematicè* infinitam.

Infinitum syncategorematicè explicari etiam solet per hæc verba : *Non tot quin plura*.

Infinitum extra genus, sive *per essentiam*, est infinitum actualiter in omni genere perfectionis, quale solùm Deus est.

Infinitum simpliciter est illud quod est infinitum in omni genere entis; dicitur quoque *infinitum in perfectione*. — *Infinitum secundùm quid* est quod in aliquo tantùm genere entis est infinitum, ut si daretur linea infinita in genere quantitatis.

INFORMARE dicitur de forma, quæ unita materiæ, vel subjecto cuivis, illud constituit in determinata quadam rerum specie. Hinc liqueat quid sit *Informatio*.

INFORMATIO. V. *Materializatio*.

INSTANS est indivisibile temporis, ejus partes continuans aut terminans. Ex Arist. *Phys.* lib. 4. c. 4. et D. Thom. opusc. 36. — Quod fit in *instanti* non sese coextendit certis partibus temporis.

INSTANTIA est propositio propositioni contraria, quæ intelligitur opposita per contradictionem.

INSTRUMENTUM est quod assumitur à causa principali ad effectum producendum. — Est *supernaturale* aut *naturale*, secundùm naturam effectûs quem producit. — *Instrumentum conjunctum* est quod non potest agere, nisi principali causæ actu conjungatur. — *Instrumentum separatum* est quod agit seorsùm, etiam à principali agente positum, tanquam ejus virtus, ut calor.

INTEGRE. V. *Adæquatè*.

INTELLECTUS est facultas cognoscitiva qu versatur circa ens; ut verum est percipiendum

Intellectus agens dicitur intellectus, quatenùs et ipse efficit speciem impressam, quâ juvetur ad efficiendam expressam. *Intellectus passivus*, sive *passibilis* dicitur intellectus, quatenùs recipit species impressas priusquam efformet cognitionem et dicitur etiam intellectus

possibilis, eo quod potens sit recipere rerum omnium species. V. ***Species***.

INTELLIGENTIA interdum pro intellectu sumitur; interdum pro intellectione; ut cùm dicitur assentiri primis principiis ex intelligentia terminorum; interdum pro sensu et applicatione propositionis; sic dicimus, ea est intelligentia horum verborum. — ***Intelligentia principiorum***. Vid. ***Habitus***. — ***Intelligentia separata*** est substantia spiritualis sine corpore et materia, ut angeli.

INTELLIGENTIÆ ***assistentes*** sunt angeli à Deo, juxta veteres quosdam, deputati ad mundi regimen.

INTENSIO in qualitatibus est additio unius pluriumve graduum qualitatis in eadem parte subjecti, ut continuata calefactio. — ***Intendere ac remittere*** sunt correlativa. Quod nec intenditur nec remittitur idem est ac quod nec augeri nec minui potest, ut privationes quæ nec intenduntur nec remittuntur.

INTENTIO interdum idem sonat ac cognitio.

INTENTIONALITER idem ac ***mentaliter***.

Primò-intentionaliter, sive ***Realiter*** sumitur res, quando consideratur secundùm ea, quæ ipsi conveniunt à parte rei, ut cùm dico: homo est animal. ***Secundò-intentionaliter*** sumitur res, quando consideratur secundùm denominationes extrinsecas, quas accipit ab actu intellectûs, ut cùm dico: homo est species, animal est genus; nam istæ denominationes proveniunt ab operatione intellectûs abstrahentis et concipientis unum prædicatum tanquàm genus, aliud tanquàm speciem. Hinc intelligitur, quinam sint termini:

Primæ intentionis, ***Secundæ intentionis***. — ***Res intentionis*** est quod existit tantùm in mente, ac proindè idem est ac ***ens rationis***. — ***Esse intentionale*** dicitur per oppositum ad ***esse reale***.

INTRANSCENDENTES. V. ***Transcendentales***.

L

LATIO. V. ***Motus***. 3.

LATITATIO *formarum*, quod fuit admissum ab iis qui dixerunt quòd formæ sunt totaliter ab intrinseco. 1 2. q. 63. art. 1.

LEVE est quod ferri natum est à medio. — ***Levissimum*** est quod supereminet omnibus quæ sursùm feruntur. — ***Leve simpliciter*** est quod fertur ad locum supremum, ut ignis. — ***Leve secundùm quid*** est quod fertur ad locum propè supremum, ut aer.

LIBERTAS *exercitii* est eadem ac ***contradictionis***, per quam, scilicet, habetur potentia ad quodlibet ex contradictoriis, ut facere bonum et non facere. ***Libertas specificationis***, vel ***quod ad speciem*** eadem est, ac ***contrarietatis***, per quam, scilicet, habetur potentia ad quodlibet ex contrariis, ut facere bonum et malum.

LOCUS ***extrinsecus*** est extrema superficies corporis aliud ambientis; sic concava superficies vasis aquâ pleni est locus extrinsecus aquæ. — ***Locus intrinsecus*** est determinatio cujusque rei, ut figatur in una parte spatii imaginarii præ aliis. Dicitur ***intrinsecus***, quia rem ipsam afficit intrinsecè, ut si Deus conservando Petrum, v. g. omne corpus circumquaque annihilaret, Petrus non esset quidem in loco ***extrinseco***, sed tamen esset in loco; nam dici non posset Petrum tunc nullibi esse. ***Locus intrinsecus*** dicitur etiam: ***Ubi***, ***Ubitas***, ***Ubicatio***, ***Præsentia rei***. V. ***Ubi***.

Locus extrinsecus potest esse ***mediatus*** et ***immediatus***, prout mediatè, vel immediatè superficies, quæ dicitur ***locus***, continet corpus; e. g. superficies vasis aquæ est ***locus extrinsecus*** aquæ ***immediatus***; urbs erit civium ***locus mediatus***. Et reverà inter aquam et superficiem vasis nihil intercedit; intercedit verò inter singulos cives et ambitum urbis.

Locus communis est qui continet multa locata, ut cubiculum. — ***Locus proprius*** est qui unum tantùm locatum ambit. — ***Locus sacramentalis*** est in quo res corporea existit modo indivisibili, ut corpus Christi in Eucharistia. — ***Locus circumscriptivus et definitivus***. Vid. ***Circumscriptiva præsentia***. — ***Locus totalis*** est qui totum locatum adæquatè capit.

LOGICE idem ac per mentem, seu in ideis nostris. Correlativum habet ***physicè***, quod idem est ac ***realiter***, seu à parte rei.

LY. V. τὸ (to).

M

MAGIS ***et minùs*** suscipere dicuntur illa, quæ sunt capacia augmenti et diminutionis; e. g. veritas non suscipit magis et minùs, suscipit autem probabilitas; id est, nulla propositio potest esse magis vera quàm altera; potest tamen esse magis probabilis. Hinc ***Penes magis et minùs*** differre est differre penes majorem, vel minorem quantitatem ejusdem speciei, ut duo triangula similia et inæqualia ex eadem materia; vel penes gradum ejusdem qualitatis, ut lux auroræ et lux meridiana.

Magis et minùs non variant speciem, Axioma. Quia magis et minùs non designant essentiam rei, sed quantitatem majorem, minoremve. Sic vir est quidem major puero, sed non magis homo, neque homo alterius speciei physicè, cùm uterque sit animal rationale.

MALIGNANTIS ***naturæ*** dicitur propositio negativa.

MATERIA. V. ***Physica essentia***.

Materia latè est in qua aliquid recipitur, vel ex qua fit, aut circa quam versatur. — ***Materia in qua*** est subjectum in quo accidens recipitur et dicitur causa materialis; ut aer est materia in qua, et materialis causa luminis. — ***Materia ex qua*** est id ex quo sive permanente, sive transeunte, aliquid efficitur, ut lignum ex quo fit cathedra. — ***Materia circa quam*** est res ea in cujus contemplatione, productione, vel directione versatur habitus, ut corpus naturale est materia physica; mentis operationes dirigibiles sunt materia logicæ.

1. ***Materia analogica*** est materia sic dicta ***impropriè***, et per analogiam cum materia propria. Sic attributa, quæ sunt genus rei, dicuntur materia analogica. V. ***Metaphysica essentia***.

2. ***Materia metaphysica*** est potentia et per-

fectibilitas cujusque rei, quæ materia dicitur solùm per analogiam cum materia vera. Sic anima hominis dicitur materia metaphysica relatè ad scientias et virtutes, quibus perfici potest; ut materia propriè dicta perficitur formis, quas in se recipit.

5. *Materia prima* apud Peripateticos est informis quædam ac imperfecta substantia, indifferens ad quodlibet constituendum, quæ in naturali ac quotidiana corporum transmutatione accipit ab agentibus naturalibus nunc has, nunc illas *formas substantiales*, per quas perficitur et determinatur, ut sit lapis, aurum, planta; et quolibet ex his pereunte adhuc remanet materia prima capax recipiendi novas formas substantiales. Dicitur *materia prima* ad differentiam materiæ artefactorum, ut statuæ, mensæ, quæ materia dicitur *secunda*.

4. *Materia prima* dicitur interdum *primum subjectum*, quatenùs in omni composito ea est, quæ prima informatur, nimirum, à forma substantiali, quæ deinde est subjectum suarum proprietatum, tandem totum compositum est subjectum aliarum proprietatum, e. g. caloris, frigoris, figuræ, motûs.

5. *Materia propositionis ex qua* sunt termini ipsius propositionis, nempe subjectum et prædicatum; *materia circa quam* sunt res, vel objecta, quæ per terminos manifestantur.

6. *Materia potentiæ universalis* est entitas materiæ, prout formarum omnium tam substantialium quàm accidentalium successivè recipiendarum capax est. — *Materia potentiæ particularis* est ipsa materiæ capacitas, certis accidentibus, ad unam potiùs quàm ad aliam formam recipiendam determinata; ut, materia habens siccitatem et calorem, habet particularem potentiam ad formam ignis potiùs quàm aquæ.

DE MATERIALI se habere relatè ad aliquid, significat non constituere illud in esse talis; *de formali* verò constituere illud tale, v. g. ut aliquis evadat bonus; *de materiali* est quòd sit pulcher, aut deformis; *de formali* verò quòd vitam rectè instituat.

4. MATERIALITER dicitur prædicatum convenire subjecto, quando convenit ratione *materiæ*, sive subjecti. *Formaliter* autem, quando convenit ratione *formæ*: v. g. ignis est *materialiter* gravis, *formaliter* calidus.

2. *Materialiter* quandoque est idem ac *identicè*, seu *specificativè*, nempe, per identitatem, et ut res est à parte rei in seipsa. *Formaliter* autem quandoque idem est ac *reduplicativè*, quod exprimi solet per particulas: *quatenùs in quantum, ut, prout, qua talis*: e. g. si de homine sit sermo, hæc propositio: *istud animal est rationale* vera erit in sensu *materiali*, seu *identico*, non verò in sensu *formali*, seu *formaliter*; nam sunt quidem hæc duo identificata; sed non possum dicere: istud animal, *quatenùs animal*, est rationale; animalitas enim et rationalitas sunt prædicata in conceptu et definitione diversa.

Materialiter. V *Formaliter*. 3.

MATERIALIZATIO vocatur officium materiæ, dum recipit formam, et cum ea constituit corpus. *Informatio* autem est officium formæ, dum materiam sibi unitam perficit, ut tale corpus constituat.

MAXIMUM *quod sic* est summa cujuscumque speciei, e. g. corporis humani magnitudo possibilis. Ponamus hominem posse assurgere ad magnitudinem, ut decem, sed non ultra; erit hæc magnitudo *maximum quod sic* hominis. *Minimum quod sic*, vel *minimum naturale* est summa parvitas possibilis speciei.

Maximum quod non est maxima parvitas inter illas parvitates, quæ sunt impossibiles viventi naturaliter; ut si ponamus magnitudinem necessariam homini viventi esse ut quinque, erit quatuor *maximum quod non*. *Minimum quod non* est minima magnitudo inter illas magnitudines, ad quas viveus assurgere non potest: e. g. ut si ponamus hominem viventem non posse assurgere ultra magnitudinem ut decem, erit undecim *minimum quod non*.

MEDIUM antonomasticè dictum, idem est ac *medius terminus* argumentationi deserviens.

Medium nobilius est extremis. Axioma, quod præcipuè valet in moralibus. Sic virtus in medio consistit inter excessum et defectum. In physicis etiam compositum perfectius est elementis, ex quibus componitur.

Medium rei, Medium rationis. Cùm virtutes in exercitio respiciant normam rectam, quæ *medium* appellatur, si norma petatur à re ipsa solùm, dicitur hæc norma *medium rei*; si à personarum, aliarumque circumstantiarum qualitate petatur, dicitur *medium rationis*. Sic justitia, quam vocant commutativam, respicit in contractibus valorem ipsum rerum, qui æqualis pro omnibus est, ac proinde sequitur *medium rei*. Liberalitas respicit qualitatem donantis, occasionem, et alia, quæ varia sunt, quæque prudentum judicio penduntur, ac proinde sequitur *medium rationis*. — *Medium morale* est id quod assumitur ab agente ad finem consequendum; ut eleemosyna ad beatitudinem. — *Medium syllogismi* aut rationale est id quod assumitur ad probandum unum de alio. — *Medium arithmeticum* est quod æqualiter excedit numerum minorem et exceditur à majori, secundùm excessum quantitatis, non secundùm proportionem; ut senarius ternarium ternario excedit et ternario exceditur à novenario. — *Medium geometricum* est cùm unum exceditur ab alio secundùm eamdem proportionem, quæ fit proportio propriè dicta, secundùm quam excedit; sic sex excedunt tria in proportione dupla, et exceduntur à duodecim in eadem proportione dupla. — *Medium quod*, seu suppositi est, cùm inter agens et passum, mediat suppositum quod priùs recipit actionem agentis quàm perveniat ad passum; ut aer est medius inter ignem agentem et manum patientem. — *Medium quo* est forma per quam agens producit effectum, ut calor est medium quo ignis in manum agit. — *Medium sub quo* est quod potentiam perficit ad agendum in generali, eam non determinans ad objectum speciale; ut lumen est medium sub quo percipit oculus colorem quemlibet. — *Medium in quo* est id per cujus inspectionem ducitur potentia in alterius

rei notitiam; ut in speculo cernitur res objecta et in imagine res repræsentata.

METALITER. V. *Formaliter*. 5.

METAPHYSICÈ. V. *Formaliter*. 6.

METAPHYSICA est scientia speculativa causarum omnium primarum et primorum principiorum. Circa ens, ut ens est, speculandum versatur (Aristot. *Metaphys.* lib. 1, cap. 2).

1. METAPHYSICA *essentia, compositio, fabrica* est complexio notarum, quæ sunt in re, ut à nobis concipitur, principales et primariæ, quibus res illa satis intelligitur, et à cæteris distinguitur. Nimirum homines, ut plurimum realem rerum essentiam ignorantes, contenti sunt ex affectibus et proprietatibus essentias stabilire. Effectus ergo et proprietates considerant. Inter has vident multas, per quas res cum rebus aliis convenit, et multas, per quas ab aliis rebus differt. Considerant quænam proprietas sit fons, origo et radix proprietatum communium, et quænam proprietatum differentialium. Ex his duabus notis simul sumptis componunt essentiam metaphysicam. Illam verò, quæ est radix proprietatum communium, appellant *genus*, sive per quamdam cum materia physica analogiam *partem essentiæ materialem;* alteram verò, quæ radix est proprietatum differentialium, appellant *differentiam*, sive *partem essentiæ formalem;* compositum resultans ex genere et differentia, in quo stat essentia metaphysica, appellant etiam *speciem*. Exemplum ab homine petatur, cujus essentia metaphysica ponitur in animalitate et rationalitate, seu in vi sentiendi communi etiam brutis, et in vi ratiocinandi homini solùm propria, quæ duæ hominis proprietates principia sunt omnium aliarum, quæ in homine deprehenduntur. *Metaphysica* verò dicitur essentia hæc, sive *compositio et fabrica metaphysica*, quia licèt attributa illa realia sint et intrinseca rei, tamen determinare duas illas proprietates, in quibus constituitur essentia, est, ut patet, operatio mentis nostræ concipientis in his attributis distinctionem et compositionem quamdam, quæ est extrinseca tantùm et apparens. Notetur autem fieri posse, imò fortassè haud rarò ob mentis humanæ imbecillitatem contingere, ut attributa illa, in quibus metaphysicam essentiam collocamus non sint verè et à parte rei prima attributa, nec realem et veram rei essentiam constituant.

2. *Metaphysica essentia* dicitur etiam interdum *essentia logica*.

MINIMUM *naturale*, sive *materia primigenia* à veteribus dicebatur illa materiæ portio, quam primò informat anima in utero materno. Hæc particula juxta eos semper postea manet in medio cordis, aut cerebri, et dicitur prima sedes animæ.

MIXTIO est actio quâ ex pluribus elementis inter se refractis totum ab iis essentialiter diversum constituitur; ut actio quâ producitur alpis. — *Miscibile* est quod misceri potest. — *Mixtum* est compositum quod ex mixtione elementorum resultat.

MOBILE *primum* dicebatur à veteribus primum e multis, quæ admittebant, cœlis, quodque per ipsos movebat reliqua corpora cœlestia.

4. MODUS *operandi, cognoscendi, prædicandi sequitur modum essendi*. Axiomata. Nempè, modus operandi, cognoscendi, prædicandi conformatur essentiæ rei, quæ has operationes circa objectum elicit, non verò ipsi objecto. Sic aiebant: homo, quia existit modo corporeo, operatur et cognoscit per actiones et species desumptas à materia, sive versetur circa objecta materialia, sive circa spiritualia; et contra angelus, qui totus spiritualis est, agit per actiones et species spirituales, etsi versetur circa objectum materiale. V. *Esse*.

2. *Modus sciendi* sic dictus antonomasticè significat *definitionem, divisionem, argumentationem, methodum*, de quibus Logica tradit regulas. Dicuntur autem ista *modus sciendi*, quia per ea juxta regulas facta, declaratur id, quod confusum est, et quod est ignotum detegitur.

3. *Modus*, seu *entitas modalis* est realis et ultima determinatio rei ad aliquam denominationem rei existentis propriam; sive, quod idem est, est entitas addita alicui rei realiter distinctæ, cujus indifferentiam determinat ad aliquid constituendum. Talis est unio e. g. animæ cum corpore in homine; anima enim et corpus, quæ possunt separatim existere, determinantur ab unione; ut hominem actu constituant. Modi sunt inseparabiles à re modificata, cùm repugnet actu determinans sine re actualiter determinata. Sunt tamen modi, juxta veteres, quædam *realitates;* nam e. g. unio est aliquid reale, cùm quid reale sit, animam et corpus uniri; deindè sunt *realitates* à re modificata distinctæ; alioquin anima et corpus non possent existere, nisi unitæ. *Modis* opponuntur *entitates absolutæ*, quæ sunt illa accidentia, quæ existere possunt sine substantia, cui inhærent, ut color, sapor.

ENTITAS MODALIS, *sive modus* idem est ac *accidens purè modale. Entitas absoluta* idem est ac *accidens absolutum*. V. *Accidens*, et V. *Prolusionem*.

4. *Modi substantiales*. V. *Substantiale*.

5. *Modi prioris et posterioris* ab Aristotele in Postprædicamentis quinque recensentur, scilicet: — *Prius tempore*, quod aliud temporis duratione præcedit, ut Adamus Abelem. — *Prius naturâ* dicitur illud quod infertur ab alio, non autem ipsum infert, seu, ut loquuntur, à quo ad aliud non tenet subsistendi consequentia. Ut animal naturâ prius est homine, quia benè infertur, est homo ergo animal; non autem, est animal, ergo homo. — *Prius ordine* dicitur quod secundùm naturæ ordinem et dispositionem præcedit alterum; ut exordium narrationem. — *Prius dignitate* quod alterum naturæ præcellentiâ antecedit; ut homo brutum. — *Prius causalitate* dicitur omnis causa, ut causa respectu effectûs ut effectus; ut sol lumine, homo risibilitate (V. *Prioritas*).

6. *Modi per se* sunt quatuor, duo dicendi, tertius essendi, quartus causandi per se. — *Primus modus dicendi per se* est in quo prædicatum est de essentia subjecti, ut omnis homo est animal. — *Secundus modus dicendi per*

se est in quo subjectum est de essentia prædicati, id est, in quo proprietas de subjecto prædicatur; ut homo est admirativus. — *Tertius modus essendi per se* proprius est substantiarum, quarum proprium est per se subsistere, ut homo per se subsistit. — *Quartus modus est causandi per se;* cùm scilicet causa est per se causa talis effectûs; ut jugulatio, mortis.

MORALITER *concurrere.* V. *Efficienter.*

1. MOTUS latè sumptus est actus entis in potentia, prout in potentia. Hinc motus dicitur *actus imperfecti,* quia ens in potentia indiget aliquo à quo perficiatur. *Motus* aliquando dicitur quævis *actio immanens.* Ita intellectiones in homine, actus quique vitales (V. hoc verbum) in animantibus dicuntur *motus.* Sic Aristoteles definivit naturam in genere principium motûs et quietis ejus in quo est.

2. *Motus* aliquando significat quamlibet actionem, creationem, eductionem.

3. *Motus accretionis* est adjectio unius quantitatis ad aliam, ut si quantitati cuidam aquæ alia portio aquæ adjungatur. *Motus decretionis* est detractio quantitatis ab alia, ut si à quantitate quadam aquæ portio aliqua detrahatur. *Motus alterationis* est mutatio qualitatis, ut cùm aqua de frigida fit calida. *Motus lationis* est translatio de loco in locum, sive motus localis. *Motus generationis* est generatio, sive productio substantiæ ex præsupposito subjecto. — *Motus aggenerationis* est productio novæ partis substantiæ inanimis, ut dum ignis per ligni materiam serpit. — *Motus nutritionis* est nutritio, scilicet, augmentum substantiæ viventium vi alimentorum.

MOVENS *non motum* est agens quod seipsum movet et ab alio non movetur, ut agens principale. — *Movens motum* est agens quod non movet nisi moveatur, ut membra corporis non aliud corpus movent, nisi priùs ab anima ipsa moveantur.

MUNUS interdum significat potentiam, seu vim aliquid agendi.

N

NATURA *naturans, creatrix, universalis,* est Deus. *Natura naturata* est rerum omnium creatarum complexus. Interdum accipitur natura pro essentia rei aut pro causis naturalibus, et sic dicitur : *natura nihil facit frustrà;* pro generatione et nativitate viventium; pro forma substantiali; pro principio effectivo vel passivo motûs et quietis, et sic definitur ab Aristotele principium et causa motûs et quietis ejus, in quo est per se et non secundùm accidens.

Natura determinatur ad unum. Axioma. Per naturam hic intelliguntur agentia necessaria, quæ sunt ad unum tantùm determinata, ut ignis ad comburendum; non verò agentia libera, quæ possunt se determinare ad opposita.

NATURALE prout opponitur supernaturali est quod alicui rei secundùm ejus naturam debetur; ut hominis naturale est intelligere, prout opponitur voluntario et libero est quod fit sine voluntatis imperio aut advertentia, sed solâ sponte naturæ, ut nutriri, dormire; prout opponitur fortuito et casuali ut quod fit à causis naturalibus, ut descensus lapidis; prout opponitur violento, sic motus cœli est naturalis Interdum accipitur pro corpore physico ex materia et forma composito.

NECESSARIUM est quod aliter se habere non potest, ut hominem esse animal. — *Necessarium absolutè* est quod à nullo pendet et ad nullum dicit ordinem, ut Deus. — *Necessarium ex hypothesi* est quod aliquâ factâ suppositione est necessarium; ut cibus homini posit quod velit vivere. — *Necessarium physicè* est id sine quo potentia in actu primo completo non est, nec agere ullo modo potest; ut calor respectu ignis ad calefaciendum. — *Necessarium moraliter* est id sine quo, quamvis absolutè, fieri possit effectus; nunquam tamen vel rarò fit; ut pedibus laboranti necessarius est equus ad peregrinandum. — *Necessarium logicum* est cui ex terminis repugnat non esse; sic necessarium est hominem esse rationalem. — *Necessarium metaphysicum* est quod non habet in se potentiam ad non esse, ut Deus. — *Necessarium physicum* est quod ex causis naturalibus tale est; ut necessaria est eclipsis ex interpositione terræ. — *Ex necessario non-nisi necessarium, et ex vero nonnisi verum sequitur.* Axioma. Nam consequens si rectè ab antecedente inferatur, in ipso debet contineri. Ergo quod infertur à vero debet esse verum, et quod à necessario necessarium.

NECESSITAS *simplex* seu absoluta est quâ res, nullâ factâ suppositione, ita necessaria est ut muturi non possit; sic Deum esse unum necessitas est absoluta. — *Necessitas antecedens* est illa, quam voluntas sibi liberè non facit, nec vitare potest. *Necessitas consequens* est, quam voluntas sibi liberè facit, et vitare potest. Qui catenis vinctus ita sedet, ut propriâ vi surgere nequeat, sedet necessariò *necessitate antecedenti*; qui verò ita sedet, ut propriâ vi surgere possit, sedet necessariò necessitate consequenti: nimirum, posito quòd sedeat, impossibile est ipsum non sedere. V. *Omne quod est.* — *Necessitas consequens* vocatur etiam *necessitas consequentiæ,* seu *ex suppositione.* — *Necessitas quoad specificationem* est quâ potentia circà suum objectum, unius tantùm speciei actum et non oppositum potest elicere; ut intellectus circà verum clarè propositum, actum assensûs, voluntas circà bonum actum amoris, non odii. — *Necessitas exercitii* est quâ potentia circà suum objectum unius speciei actum non potest non elicere; ut apertus oculus non potest non videre et voluntas Deum clarè visum non amare.

NIHIL *agit in distans.* Axioma. Hoc est, nulla causa producit effectum in loco à se distanti, nisi agendo per spatium intermedium. Nam agentia creata sunt limitatæ virtutis, et si non deberent agere per medium, possent agere in quamlibet distantiam, cùm per medium nihil virtutis consumerent, quod est contra experientiam.

Ex nihilo nihil fit; nihil in nihilum abit. Axiomata. Horum sensus est creaturam nihil posse efficere nisi ex præsupposito subjecto.

Hoc enim deficiente, creatione opus esset, quæ solius Dei propria est; deinde sensus est creaturam nihil posse penitùs destruere et annihilare, quod æquè ac creatio potentiam exigit infinitem.

NIL *agit in seipsum.* Axioma. Hoc est: idem secundùm eumdem respectum non potest agere in seipsum; tunc enim idem esset agens et patiens, quod repugnat: sed bene idem secundùm unam partem sui agere potest in alteram sui partem; ita e. g. dum aliquis se flagellat, manus agit in tergum ejusdem hominis.

NOMEN *positivum* est quod significat aliquid reale existens, vel potens existere in rerum natura, seu quod ponit aliquid in re, ut virtus, lapis. — *Nomen negativum* est quod aliquid tollit, aut sublatum indicat ex rerum natura, ut mors non vivens. — *Nomen transcendens* est quod de omnibus et solis veris rebus dici potest; et sunt sex transcendentia, scilicet ens, unum, verum, bonum, aliquid et res. Quæ sex de qualibet re enuntiari possunt. — *Supertranscendens* est quod non tantùm de veris, sed etiam de imaginariis rebus asseritur, ut cùm dico, intelligibile, fingibile, etc. — *Nomen primæ intentionis* est quod est impositum ad rem significandam, prout per actum directum intellectus est cognita, ut homo, virtus. — *Nomen secundæ intentionis* est quod affigitur rei per actum reflexum intellectûs cognitæ, ut genus, species, prædicatum, subjectum.

NOMINALITER. V. *Participaliter.*

NON. Hæc particula sumi potest *infinitanter et neganter.* Negatio *neganter accepta,* seu negans, est negatio in tota vi negationis accepta, prout totum quod ipsam sequitur destruit et ejus oppositum efficit; ut nullus homo est lapis. — Negatio *infinitanter accepta* seu infinitans est negatio quatenùs addita voci simplici, ejus tantùm significationem negat et omnia alia dicit. V. *Definitanter.* — *Non omnis, quidam non.* Axioma, cujus est sensus: si non omne individuum alicujus speciei gaudet quodam attributo, necesse est ut habeatur in illa specie aliquod individuum illo attributo carens. Ita e. g. si verum est quòd *non omnis* homo sit doctus, verum etiam erit quòd homo *quidam non* sit doctus.

NOTIUS *naturâ* est id quod est simplicius, sincerius, plus actualitatis minusque potentialitatis habens, ut Deus, angelus. — *Notius nobis* est quod est magis sensibile, materiale et compositum, seu quod propter intellectûs humani conditionem nobis est magis cognoscibile; ut sunt singula materialia, hic homo, hæc albedo.

NOTITIA. *Ab objecto et potentia paritur notitia.* Axioma sat clarum. V. *Species.* 3.

NUMERUS *numerans* seu à rebus abstractus est ille quo intellectus utitur ad res numerandas, ut binarius, ternarius. — *Numerus numeratus* seu rebus concretus est multitudo rerum quæ ab intellectu numerantur; ut binarius vel ternarius hominum. — *Numerus motus* est numerus partium quantitatis continuæ, qui fit per intellectûs designationem, ut tempus, quod ab Aristotele definitur: *numerus motus secundùm prius et posterius.* Vox *numerus* idem sonat in hac definitione quod *mensura*

NUNC. V. *Instans.*

NUTRITIO. V. *Motus.* 3.

O

OBJECTI *certitudo.* V. *Certitudo.* V. *Objecti semen.* V. *Species.* 3.

OBJECTIVÈ. V. *Formaliter.* 4.

1. OBJECTUM *activæ potentiæ* generatim dicitur id, circa quod ipsa potentia operando versatur. *Objectum materiale* est res ipsa, quæ à potentia respicitur, seu id, in quod cadit actio. *Objectum formale* est illa ratio in re, penes quam, vel propter quam à potentia res ipsa respicitur. Hinc *objectum formale* dicitur etiam *motivum,* vel id, quod movet ad operandum; v. g. corpora sunt *objectum materiale* visûs, colores autem sunt *objectum formale;* à visu enim non attinguntur corpora nisi quatenùs sunt colorata. Ita Deus erit *objectum materiale* amoris, bonitas autem ipsius, *formale.*

2. *Objectum formale quod* est ratio generica, quâ omnia objecta particularia redduntur apta, ut attingantur ab aliqua potentia, vel scientia, ut color respectu potentiæ visivæ. Hoc appellatur etiam: *formale sub quo; ratio formalis sub qua; ratio objecti ut res est; ratio objecti in esse rei; ratio objecti ut objecti; ratio objecti in esse attingibilis, aut scibilis; ratio formalissima sub qua.*

3. *Objectum formale quod* est ratio specifica contenta in ratione communi, veluti in suo genere, ut respectu potentiæ visivæ color viridis contentus sub ratione generica coloris. *Objectum formale quod* dicitur etiam *ratio formalis quæ; objectum materiale proprium et per se.* V. *Specificativum.*

4. *Objectum materiale intrinsecum* est id quod in seipso, licèt non propter se, attingitur, ut inimicus propter Deum dilectus. *Extrinsecum,* quod dicitur etiam *purè denominativum,* est quod attingitur, non in se, sed in aliquo distincto, cui unitur. Sic homo visus dicitur, quamvis non substantia hominis, sed color solùm videatur.

5. *Objectum primarium et per se* est in quod per se et directè fertur potentia; ut ens reale in Metaphysica. — *Objectum secundarium et per accidens* est quod tantùm ratione objecti primarii, vel quia ad illud conducit, vel quia ad illud habet ordinem, in scientia tractatur, ut negationes, privationes et ens rationis in Metaphysica.

In OBLIQUO rem importari. V. *In recto.*

OCCASIONALITER dicitur de illo, quod est mera occasio aliquid agendi. Correlativum est *causaliter,* quod dicitur de illo, quod est vera causa. Sic aspectus pauperis *occasionaliter* concurrit ad eleemosynam, quæ ab amore proximi *causaliter* proficiscitur.

OFFICIANS *propositio* est illa, in quam resolvitur propositio aliqua modalis, ita ut modus istius in illa reflexè affirmetur; e. g. *Deum existere necesse est.* Propositio hæc modalis

resolvi potest in hanc aliam, quæ dicitur *officians : Propositio ista, Deus existit, est necessaria.*

OMNE *quod est, ex suppositione quod sit, necesse est esse.* Axioma, cui simile aliud : *Unumquodque necessariò est, quando est.* Esset quippè, simulque non esset, si quod est, posset eodem instanti simul non esse.

OPERARI *æquivocè, vel univocè, vel analogicè* indicat causam esse cum suo effectu *æquivocam*, vel *analogicam*. V. *Univoca.*

Operari sequitur ab esse. Axioma, cui simile est aliud : *Prius est esse quàm operari.* Hoc autem patet ex eo, quod nihil potest intelligi operari, nisi priùs intelligatur existens.

Operari et OPERATIO; *Esse est propter operari*, et alia similia axiomata. V. *Esse.*

OPINARI et *existimare non est in nobis.* Axioma. Hoc est, non possumus cuivis objecto proposito assentire, vel dissentire, sicut possumus quidlibet imaginari; sed tantùm iis, quæ nobis vera, aut falsa apparent saltem et probabili motivo.

OPINIO est assensus intellectûs alicui propositioni, vel ex terminis vel ex medio probabili, cum formidine partis oppositæ. Interdùm vox illa sumitur pro idæa; v. g. dicitur *opinio universalis, opinio particularis*, sicut idæa *universalis*, idæa *particularis.*

OPPOSITA contrariè sunt duo entia positiva, quæ sub eodem genere maximè distant, seque ab eodem subjecto vicissim expellunt; ut calor et frigus. — *Opposita privativè* sunt forma et ejus privatio; ut visus et cæcitas. — *Opposita relativè* sunt duo correlativa, seu relatum ejusque correlatum, ut pater et filius. — *Opposita contradictoriè* sunt quorum alterum est ens, alterum ejus negatio simpliciter; ut homo, non homo

ORDINARE est actio quâ res ad aliam refertur. — *In ordine ad* idem sonat ac *respectu ad* aut *relativè ad.* — *Ordinatæ res* dicuntur res quarum una alteri subjicitur, secundùm ordinem dignitatis aut aliter. — *Ordine intentionis quæ sunt priora, posteriora sunt ordine executionis.* Axioma. Hoc intelligitur de causa finali, nam priùs volumus finem quàm media, sed media priùs exequimur quàm finem obtineamus; sic dùm intendimus obtinere sanitatem, tanquàm finem, medicinam priùs adhibemus et exequimur.

ORDO *transcendentalis* et *prædicamentalis.* V. *Relatio.* 5. — *Ordo quæstionis* et *ordo perfectionis;* ordine quæstionis dicitur illud esse prius, quod in generatione seu productione alicujus rei priùs requiritur; ordine verò perfectionis hoc vocatur prius, quod est perfectius.

ORGANIZATIO *substantialis.* V. *Forma.*

P

PARS est id quod ad alicujus totius constitutionem cum alio aliisve concurrit, ut brachium. — *Pars homogenea* seu *similaris* est quæ est ejusdem rationis et appellationis cum toto, ut quælibet pars aquæ. — *Pars heterogenea* seu *dissimilaris* est quæ à toto diversam rationem et appellationem habet, ut brachium in corpore humano. — *Partes integrales* sunt partes quæ ad totius integritatem pertinent, ut membra sunt partes integrales corporis humani. Per analogiam sanctus Thomas vocat partes integrales virtutis, eas animirùm animi functiones, sine quibus non est perfectus actus, sive usus virtutis; hinc memoria, intellectûs docilitas, solertia, ratio, providentia, circumspectio, cautio sunt partes integrales prudentiæ. — *Partes subjectivæ* aut *inferiores* sunt diversæ speciei aut diversa subjecta quæ sub toto universali continentur; hinc homo et brutum sunt partes subjectivæ animalis. In prudentia sunt hujusmodi duæ partes : prudentia personalis quâ aliquis regit seipsum; prudentia politica sive gubernativa, quâ aliquis regit multitudinem. — *Partes potentiales* sunt partes quæ non habent totam virtutis principalis potentiam; sicut intellectus et voluntas sunt partes animæ potentiales, quia sunt quarumdam actionum principia animæ subservientia. Ita dicuntur quædam virtutes adjunctæ quæ ordinantur ad aliquos secundarios actus, quasi non habentes totam potentiam principalis virtutis; ut eubulia, synesis et gnome sunt virtutes potentiales prudentiæ.

PARTIALITER. V. *Adæquatè.*

PARTICIPALITER *verbum accipi*, idem est ac illud accipi per modum participii. *Nominaliter* verò tanquàm nomen. Ita e. g. verbum hoc, adolescens, *participaliter* sumptum indicat in genere quidquid ætate augetur et vigescit; *nominaliter* verò hominem in prima ætate post pueritiam constitutum.

PARTICIPATIO est actio quâ res alteri participat. — *Ens participatum* est ens quod existit ab alio, et ita fit particeps perfectionum entis infiniti.

PASSIO latè sumpta est cujuscumque receptio; ut honoris, pecuniæ. — *Passio* strictè est receptio qualitatis destructivæ, ut nimii caloris. — *Passio* ut prædicamentum est actus patientis quâ patiens est; seu est receptio effectûs ab agente; seu est fieri rei; ut acceptio formæ ignis in materia ligni, caloris in manu. — *Passio appetitûs* est motus appetitûs sensitivi, ex apprehensione boni vel mali cum aliqua mutatione non naturali corporis, ut amor, odium. — *Passio* est etiam tertia qualitatis species. Vid. *Qualitas.*

1. *Passio* propriè dicitur *sustentatio* formæ eductæ. V. *Eductio.*

2. *Passio* interdum idem est ac proprietas.

1. PASSUM vocatur *subjectum sustentationis.* V. *Eductio.*

2. *Passum*, seu *reagens*, est illud quod resistit actioni alterius entis fortioris in illud agentis; hoc autem, quod agit, et simul repatitur, dicitur *agens* et *repassum.* Ita cùm corpus *A* agit in corpus *B*, hocque in illud reagit, corpus *B* dicitur *passum* et *reagens*, corpus verò *A agens* et *repassum.*

1. PER *se* id dicitur convenire rei, quod ex natura ipsius rei convenit, seu ex principiis intrinsecis. Sic homini conveniunt *per se* prædicata ipsi essentialia, ut rationalis, liber, et quæ necessariò comitantur hominis naturam,

ut esse bipedem. ***Per accidens*** autem id convenit rei, quod convenit et ***accidentaliter*** et non necessariò, seu quod convenit rei quasi casu et aliundè. Sic homo ***per accidens*** est albus, pius, nobilis.

2. ***Per se*** aliquando idem est ac veluti ex professo; ***per accidens*** autem idem ac propter aliud. Sic Logica ***per se*** agit de operationibus intellectûs, ***per accidens*** autem de signis et vocibus.

PERSEITAS idem ac per se esse.

PERSONA, ***Personalitas***. V. ***Subsistentia***.

PHANTASIA est sensus internus perceptivus objectorum etiam absentium, sensu externo priùs perceptorum. — ***Phantasma*** est species objecti sensu externo percepti, quæ in phantasia retinetur. Uno verbo phantasia est ea potentia quæ vulgò dicitur ***imaginatio***, et phantasmata sunt rerum imagines quæ in imaginatione residunt.

PHYSICA ***essentia, seu physica compositio*** consistit in compositione partium, quibus verè constat. Harum partium, quæ est indifferens ad hoc, vel illud constituendum dicitur ***materia***, ut corpus in homine; quæ verò determinat et perficit materiam, dicitur ***forma***, ut anima. Hujus compositionis illa tantùm, ut patet, sunt capacia, quæ habent partes, ut sunt naturalia et artificialia composita.

PHYSICE. V. ***Logicè***.

POSITIONES sunt illæ propositiones, quæ, licèt explicatis terminis sint evidentes, explicationem tamen aliquam exigunt, suntque propriæ alicujus scientiæ. Ut illud in Logica : ***Contrariæ propositiones possunt esse simul falsæ, non tamen simul veræ***. — ***Positio*** interdùm sumitur pro opinione aut hypothesi quæ in medium adducitur et discussione agitatur : ***Contra hanc positionem dicendum est***.

POSITIVE res dicitur talis, quando in ea verè reperitur forma, à qua talem habet denominationem. ***Negativè*** verò dicitur talis, quando caret solùm formâ contrariâ. Ex. gr. qui sectatur virtutem dicitur bonus ***positivè; negativè*** autem bonus ille, qui expers est malitiæ, eò quòd non sit compos sui.

POSSIBILE in genere est quod non repugnat esse, seu quod non implicat contradictionem. — ***Possibile internum***, vel ***absolutum, vel metaphysicum***, est illud quod consistit in sola attributorum entis constitutivorum convenientia. — ***Possibile externum*** est illud ad quod efficiendum habetur virtus sufficiens. — ***Possibile physicum*** est illud cujus productio non vires alicujus entis physici exsuperat. — ***Possibile morale*** est illud quod moribus legibusque humanis fundatur. — ***Futura possibilia*** sunt res quæ sunt exstiturræ. — ***Præterita possibilia*** sunt quæ olim exstiterunt. — ***Præsens possibile*** est id quod nunc existit. — ***Merè possibile*** est quod sic semper manet. — ***Possibile positum in actu nihil implicat***. Axioma. Scilicet, quod est in potentia, ut existat, si supponatur existere, nullum indè sequitur impossibile, ut si dicas montem aureum esse possibilem, nihil implicat illum existere eo modo, quo supponitur possibilis.

4. POTENTIA ***obedientialis*** est aptitudo rerum, ut pro arbitrio Dei, ejusque auxilio rebus ipsis indebito, munus impleant, quod naturaliter implere non valeant. Ita per ***potentiam obedientialem***, intellectus beatorum elevatur ad Deum intuitivè videndum. Dicitur autem ***obedientialis***, quia nonnisi ex imperio Dei, ut auctoris supernaturalis reducitur ad actum. Per hanc potentiam quælibet res elevari potest ad quidquid producendum, iis tamen exceptis, in quibus implicantia inveniretur. Ita lapis neque speciali auxilio Dei ratiocinari posset, vel oculus audire; hoc enim esset evertere rerum essentias, quod ipsi Deo repugnat.

2. ***Potentia receptiva*** dicitur materia, quia materia est capax recipiendi formam. — ***Potentia activa*** est potentia effectum producendi. — ***Potentia passiva*** est potentia qualitatem aut effectum quemcumque recipiendi. — Omni potentiæ passivæ correspondet potentia activa proportionata, et vice versâ. — ***Potentia negativa*** dicitur de materia quæ hanc vel illam formam recipere potest.

3. ***Potentia rei objectiva, logica, metaphysica*** est non repugnantia ad existendum, sive mera possibilitas intrinseca. Dicitur ***objectiva***, quia est objectum activæ potentiæ, vel quia est id, quod menti objicitur, dum rem non existentem concipimus posse existere.

4. ***Potentia specificatur ab actu***. Axioma. Scilicet ab operationibus arguimus specificam potentiarum perfectionem ac distinctionem.

5. ***De potentia Dei ordinaria*** id dicitur fieri, quod est secundùm legem et decretum ordinarium Dei, quod ipse statuit servare circa res creatas. ***De potentia*** verò ***absoluta*** Dei, sive ***extraordinaria*** id dicitur fieri posse, quod, præscindendo ab omni libero decreto Dei, et à cursu rerum ordinario, à Deo potest fieri. Unde per ***absolutam***, sive ***extraordinariam*** Dei potentiam omne id fieri potest, quod non involvit contradictionem. Sic potes ***per potentiam Dei absolutam*** hodiè absque omni studio Salomonem sapientiâ superare, non tamen de ***potentia Dei ordinaria***.

POTENTIA. V. ***Actu*** et ***Actus***. 2.

POTENTIALITER. V. ***Actualiter***.

POTESTATIVÈ idem ac ***in potentia***. Correlativum habet ***Actualiter***. Sic quilibet effectus antequam producatur, est ***potestativè*** in sua causa; est verò ***actualiter*** cùm jam productus est.

1. PRÆCISIO ***in genere*** nihil aliud est quàm abstractio quâ mens unum sine alio concipit. — ***Præcisio excludentis ab excluso*** esse dicitur in conceptu generico, in quo species sub eo contentæ non includuntur. Sic ens generatim sumptum præscindit ***præcisio excludentis ab excluso*** ab entibus particularibus.

2. ***Præcisio mentis*** dicitur ea operatio intellectûs, per quam ipse ex prædicatis realiter indistinctis unum sibi quodammodo decerpit ac repræsentat, omissis aliis; v. g. dum concipimus omnipotentiam Dei conceptu repræsentante illud attributum, non verò alia, cum quibus illud à parte rei identificatur. Præcisio hæc à nonnullis appellatur ***objectiva***, sive ex ***parte***

objecti, quia juxta eos intellectus hâc operatione ita unum attingit prædicatum objecti, ut cætera realiter identificata verè relinquat incognita et intacta. Ab aliis autem dicitur *præcisio formalis*, sive *ex parte actûs* vel *ex parte modi*; quia per eos cognitio attingit reipsà totam realitatem objecti, sed adeò tenui repræsentationis claritate, ut vi illius perindè appareat objectum, ac si unicum illud prædicatum haberet. *Præcisionis* nomen à materiali scissione sumptum est. *Præcisioni mentis* correlativa est.

3. *Præcisio realis*, quæ convenit rei. Hæc duplex est. Altera *inconnexionis*, sive *indifferentiæ*, quæ denotat rem aliquam non esse necessariò connexam cùm alio, atque hoc non contineri in ejus conceptu et definitione; v. g. in hominis voluntate datur *præcisio realis inconnexionis* cum amore scientiæ; scilicet, hominis voluntas non est necessariò determinata, ut scientiam amet, atque hominis voluntas bene concipitur sine actu amoris scientiæ. Altera *præcisio realis* est præcisio *non inclusionis*, quæ denotat rem aliquam in se non includere aliud, et ab eo esse distinctum, licèt sine eo concipi non possit. Sic filius, qua talis concipi non potest sine patre, à quo tamen est realiter distinctus.

PRÆCISIVE *ab aliquo*, si sermo sit de actibus mentis, idem est ac illud actu non considerando; si sermo sit de rebus, idem est ac illud in sui conceptu, vel definitione non includendo. V. *Præcisio*.

PRÆCOGNITIO seu *prænotio* est cognitio aliam præcedens cum relatione prioris ad posteriorem, ut cognitio antecedentis quæ habetur ante notionem conclusionis. — *Prænotio* quid nominis seu quid orationis est præcognitio quâ quid significet vocabulum percipitur, ut philosophia significat amorem sapientiæ. — *Prænotio an sit*, vel *quod rei*, est quâ an res existat, vel possit existere dignoscitur, ut dum cognosco et possibilem esse et actu existere philosophiam. — *Prænotio quid rei* est quâ penetratur rei quidditas, explicatâ nimirùm ejus definitione. — *Prænotio quid sit principiorum* est quâ cognoscuntur veræ esse demonstrationis præmissæ.

PRÆCOGNITUM est quod ante aliud cum relatione tamen ad illud cognoscitur. — *Præcognita demonstrationis* sunt tria: *Subjectum*, quod est illud, de quo aliquid demonstrare volumus; *Passio*, quæ est attributum demonstrandum; *Principia*, quæ sunt veritates, per quas prædicatum convincitur convenire subjecto. Sic in hac demonstratione: omnis virtus perficit hominem: humilitas christiana est virtus; ergo humilitas christiana perficit hominem. *Humilitas christiana* est *subjectum*; *perficit hominem, passio; Omnis virtus perficit hominem* et *humilitas christiana est virtus*, sunt *principia*.

PRÆCOGNITIONES *demonstrationis* sunt duo modi, quibus præcognita sunt præcognoscenda (V. *Præcognita*). Primus modus est, cùm de objecto cognoscitur *quod est*, sive *an sit*, cognoscendo, nempe, rem esse, vel propositionem, quâ utimur ad demonstrandam aliam, esse veram. Secundus modus est cùm cognoscimus *quid est*. Cognitio autem *quid est* alia est cognitio *in quid nominis*, quæ importat conceptum hominis: alia est cognitio *in quid rei*, quæ importat ipsius rei definitionem. Sic in allata demonstratione (V. *Præcognita*) opus est præcognoscere veram esse propositionem. *Omnis virtus perficit hominem*, et *christiana humilitas est virtus*, adeoque et præcognoscere quid sit *humilitas christiana*, et quid sit *perficere hominem*. — *Nihil volitum quod non sit præcognitum:* axioma quod reduci potest ad illud: *Ignoti nulla cupido*.

PRÆDICABILIA dicuntur ista quinque attributa universalia, scilicet, pluribus communia; *Genus, Species, Differentia, Proprium, Accidens*. Quid sit *Genus*, *Species*, *Differentia* passim notum est. *Proprium* quod attinet, hoc nomine intelligitur id, quod etsi essentiam non constituat, ipsam tamen per se, ac necessariò consequitur. *Proprium* autem in quatuor modos, quibus dari potest, distinguitur. *Proprium primo modo* est, quod convenit soli speciei, sed non omni individuo, ut esse medicum respectu speciei humanæ; *secundo modo*, quod convenit omni individuo, sed non soli, ut esse bipedem; *tertio modo*, quod convenit omni et soli individuo, sed non semper, ut ridere; *quarto modo*, quod convenit omni et soli individuo et semper, ut esse risibilem. Nomine autem *accidentis prædicabilis* non intelligitur accidens, ut opponitur substantiæ, sed accipitur pro eo, quod contingenter advenit alicui, sive sit substantia, ut vestis, sive accidens, ut albedo. Quinque ista dicuntur *prædicabilia*, vel quia solùm prædicari possunt de rebus per opus mentis, quæ reflectendo super rerum proprietates statuit ista quinque attributa indefinita et universalia; vel quia modum exhibent, quo unumquodque attributum de re enuntiari potest; omne enim attributum, quod de alio dicitur vel ut *Genus*, vel ut *Species*, vel ut *Differentia*, vel ut *Proprietas*, vel ut *Accidens* dicitur. — *Prædicabilitas* est aptitudo unius ut de multis dicatur.

ANTE – PRÆDICAMENTA sunt *univoca, æquivoca, analoga*. V. *Univocum*. Ita appellantur à veteribus, quia doctrina illorum affert lucem, ut intelligantur prædicamenta.

PRÆDICAMENTA, sive *Categoriæ* Aristotelis dicuntur ista decem: *Substantia, Quantitas, Qualitas, Relatio, Actio, Passio, Ubi, Situs, Quando, Habere*. V. *verba singula*. Ita dicuntur vel quia insunt rebus à parte rei, et de ipsis affirmantur sine reflexione intellectûs, secùs ac *prædicabilia;* vel quia exhibent attributa ipsa, quæ enuntiantur secùs ac *prædicabilia*, quæ exhibent modum, quo enuntiantur. V. *Prædicabilia. Prædicamenta* sunt decem, quia decem sunt et non plures quæstiones, quæ de quolibet individuo fieri possunt, nempe: Quid est? Quantum est? Quale est? Ad quid refertur? Num quid agit? Num quid patitur? Quo in loco est? Quo situ? Quo tempore? Quo indumento, vel ornatu?

POST-PRÆDICAMENTA sunt ista quinque:

Oppositio, Prioritas, Simultas, Motus, Habere. V. *verba singula.* Ita autem dicuntur, quia de his agit Aristoteles postremis capitibus.

PRÆDICAMENTALITER sumitur aliquod attributum, quando sumitur ut unum ex illis decem, quæ prædicamenta dicuntur. V. *Prædicamenta.* Correlativum est *Transcendaliter*, quod indicat sumi attributum prout exsuperat seriem prædicamentorum, et omnibus omninò rebus convenit, ut esse bonum, verum, unum. V. *Transcendentale.* Sic e. g. peccatum est *prædicamentaliter* malum, et *transcendentaliter* bonum.

PRÆDICARI unum de alio idem est ac unum de alio affirmari. Ab hoc verbo *prædicari* multa alia derivantur à veteribus adhibita. — *Prædicari in quid* est enuntiari de alio essentialiter et per modum subsistentis; ut animal et homo de Socrate, virtus de justitia. — *Prædicari in quale quid* est enuntiari de alio essentialiter quidem, sed per modum adjacentis, ut rationale de homine. — *Prædicari in quale simpliciter* est enuntiari de aliquo accidentaliter tantùm; ut risibile et album de homine.

PRÆDICATIO est actus intellectûs unum alteri attribuentis, ut, cùm dico: cœlum est mobile. — *Prædicatio naturalis* est quâ intellectus attribuit rei quod ei ex natura sua convenit, ut animal est sensitivum. — *Prædicatio directa, ordinata et artificiosa* est quâ superius de inferiori, aut id quod se habet per modum formæ de eo quod se habet per modum materiæ dicitur; ut homo est animal, nix est alba. — *Prædicatio identica* est in qua idem de seipso et eodem modo enuntiatur, ut Petrus est Petrus.— *Prædicatio indirecta seu contra naturam*, seu *inordinata*, est in qua inferius de superiore, vel id quod se habet per modum materiæ, de eo quod se habet per modum formæ dicitur, ut animal est homo, album est nix. — *Prædicatio præter naturam* est in qua prædicatum non est superius, nec forma subjecti, sed utrumque est forma alicujus tertii, propter quòd ipsa de se invicem dicuntur; ut album est dulce, dulce est album respectu lactis in quo sunt dulcedo et albedo. — *Prædicatio essentialis* est in qua totum prædicatum est de essentia subjecti; ut animal est vivens sensitivum. — *Prædicatio accidentalis* est cujus prædicatum totum, vel ejus pars, non est de essentia subjecti, ut ignis est elementum calidum. — *Prædicatio propria* est in qua tam verbum quàm prædicamentum in sua propria significatione sumuntur; ut calor est qualitas. — *Prædicatio impropria* est in qua verbum, vel prædicatum in significatione impropria sumitur. — *Prædicatio comitativa* est in qua quod prædicatur subjectum necessariò et semper comitatur, ut generatio unius est corruptio alterius. — *Prædicatio intrinseca* est in qua prædicatum subjecto realiter inest, sive essentialiter, sive accidentaliter, ut homo est animal, homo est philosophus. — *Prædicatio intrinseca* est in qua prædicatum subjecto non inest, sed ei tantùm convenit per extrinsecam denominationem, ut paries est visus, animal est genus.

PRÆDICATUM est quod actu de alio enuntiatur, ut Petrus et homo. Vox latina *prædico* idem sonat ac vox græca κατηγορέω, quam Aristoteles usurpat.

PRÆREQUISITA *ad operandum* illa sunt, quæ requiruntur ex parte causæ, et sine quibus causa intelligi non potest proximè expedita ad operandum, ut ipsius causæ existentia. *Requisita ad operandum* sunt ea, sine quibus effectus esse non potest, quæ tamen intelligi non debent ex parte causæ: ut relatè ad *scientiam visionis*, quæ in Deo est, quâ, scilicet Deus necessariò videt res omnes existentes, existentia ipsa rerum, quæ videntur, est *requisitum* ad illam scientiam.

PRÆSCINDERE idem est ac facere præcisionem. V. *Præcisio.*

PRÆSCITI, ita vocantur reprobatio, quia Deus non est auctor eorum reprobationis, nisi quatenùs est scelerum justus vindex; qui verò ad vitam æternam sunt electi dicuntur *prædestinati.*

PRÆSENTIA. Vid. *Circumscriptiva.*

PRÆSUPPOSITIVÈ aliquid dici idem est ac priùs illud supponere in aliquo discursu; ut qui asserat hominem posse mereri et demereri, *præsuppositivè* dicit illum esse liberum.

PRÆTER *propter*, idem ac circiter, plus minus.

PRIMUM et *prius* differunt, quia primum dicitur per privationem anterioris, prius autem per comparationem ad posterius. — *Primum alterans*, ita designatur primum cœlum, cujus motus habebatur ut principium alterationis et corruptionis entium in hoc mundo sub lunari.— *Primum mobile.* Vid. *Mobile.*

PRINCIPIARE idem ac esse principium.

1. PRINCIPIATUM significat quodcumque à principio provenit: hinc etiam Filius in divinis interdùm dicitur *principiatus.*

2. *Principiatum* idem aliquando sonat ac causatum, et hoc sensu dici potest solùm de iis, quæ habent causam.

1. PRINCIPIUM *individuationis* est id, per quod res quælibet est ea, quæ est, potiùs quàm alia, et ab alia qualibet distinguitur. Omnis enim res hâc proprietate gaudet, ut sit una, singularis, individua, quæ proprietas dicitur etiam: *Individualitas, Singularitas, Differentia numerica, Hæcceitas*, quâ nempe fit, ut res sit hæc et non alia; exprimitur etiam nomine desumpto à nomine ipsius rei, cujus est proprietas. Sic *individualitas* Petri dicitur *Petreitas*, Pauli *Pauleitas*. De *principio individuationis*, in quonam præcisò situm sit, multa quærunt philosophi.

2. *Principium quod* est persona, vel suppositum, cui attribuitur operatio, seu denominatio operantis. *Principium quo*, est id, quo agit ut pars, vel virtus suppositi, hoc est, illud à quo immediatè oritur actio. Ita v. g. persona Petri est *principium quod* volitionum Petri, voluntas verò Petri est *principium quo.*

3. *Principia generationis* sunt quæ nequ ex aliis, neque ex se invicem; sed ex quibus nia fiunt; sunt autem materia, forma et privatio. — *Principia compositionis*, seu rei genitæ, sunt ea ex quibus permanentib

tuitur corpus naturale, ut sunt materia et forma. — *Principia metaphysica* sunt ea ex quibus res componi metaphysicè et per rationem intelligitur; ut anima et rationale respectu hominis.

A PRIORI res demonstrari dicitur, cùm posterius per prius, nempe, effectus per causam probatur, rei proprietas per essentiam; v. g. dùm lunæ eclypsis per interpositionem terræ probatur; vel animæ immortalitas per ejus spiritualitatem. *A posteriori* verò, dùm prius per posterius probatur, nimirùm causa per effectum, et rei natura per proprietatem; v. g. dùm spiritualitas animæ ex ejus cogitatione deducitur, vel vita animalis ex ejus respiratione. *Demonstratio à priori* dicitur etiam *demonstratio propter quid*, præsertim dùm agitur de causa proxima; *à posteriori* dicitur etiam *demonstratio quia*. *A quasi priori* demonstrari res dicitur, cùm probatio desumitur ex ipsius rei probandæ natura, ut v. g. dùm Dei existentia ex ipsius Dei natura infertur, ut entis perfectissimi. *A concomitanti* verò, dùm res probatur ab aliquo cum ea connexo, quod tamen non sit ejus aut causa, aut effectus: ut si probaretur corpus existere in loco, quia existit in tempore.

PRIUS *et posterius* idem sonat ac *absolutum et secundùm quid*, v. g. hæc divisio est secundùm prius et posterius. 1 2. q. 26. a. 4.

1. PRIORITAS *à quo* est omnis prioritas naturæ. V. *hoc verbum*. Nam eatenùs causa est natura prior, quatenùs est id, à quo effectus accipit esse. *Prioritas in quo* interdùm accipitur pro prioritate temporis; interdùm pro prioritate naturæ, non cujusque causæ, sed illius, quæ non est essentialiter connexa cum effectu, seu quæ potest existere, quin effectum producat, ut causa libera. *Prioritas in quo* secundo hoc modo sumpta vocatur, etiam *perfectæ præcisionis;* talis enim causa et esse et concipi potest sine effectu. V. *Præcisio*.

2. *Prioritas inconnexionis* datur in illis causis, quæ non sunt necessariò connexæ cum effectibus; ut in voluntate respectu actuum liberorum.

3. *Prioritas temporis*, sive esse *priùs tempore*, significat præcedere aliud duratione, ut Alexander Cæsarem. *Prioritas naturæ*, seu esse *prius naturâ*, indicat esse causam alterius, vel saltem prærequisitum, vel conditio se tenens ex parte causæ. Sic sol habet prioritatem naturæ respectu lucis. *Prioritati temporis* opponitur *simultas temporis*, quæ datur in iis, quæ eodem tempore, sive simul existunt. *Prioritati naturæ* opponitur *simultas naturæ*, quæ datur in iis, quæ per eamdem actionem producuntur, ut lux et calor. Vid. *Modi prioris et posterioris*.

PRIVATIO ab Aristotele definitur negatio formæ in subjecto apto illam habere. *Metaph.* lib. v, cap. 22. — *A privatione ad habitum* (nempè ad formam amissam) *non est regressus*. Axioma. V. g. non est naturaliter regressus à morte ad vitam, et ab omnimoda cæcitate ad visum. Hoc tamen intelligendum de naturali regressu, seu de naturali recuperatione eiusdem numero formæ, aut etiam de recuperatione immediata formæ ejusdem speciei, quando forma non potest applicari, nisi post varias transmutationes materiæ, ut in exemplis positis. Secùs fallit axioma.

PRO *implicito, vel explicito* idem est *ac implicitè*, vel *explicitè*, vel secundùm rationem impliciti vel expliciti. Idem dicendum de aliis adjectivis, quibus unitur præpositio *pro*, v. g. *pro materiali, pro formali, pro expresso*.

PROLOQUIA, *profata, parœmiæ, effata, dignitates* idem sunt ac axiomata.

PROPOSITIO idem est quod enuntiatio, nisi quod propositio dicitur in ordine ad argumentationem. — *Propositio prima* seu *immediata* et *indemonstrabilis*, est quæ non habet medium per quod probetur à priori; ut omnis homo est animal. — *Propositio per se nota* est cui ex sola terminorum penetratione assentitur intellectus; ut omne totum est majus suâ parte. — *Propositio per se nota secundùm se* dicitur ea quæ à parte rei est evidens, sed tamen quoad nos demonstratione indiget, ut Dei existentia. — *Propositio per se nota secundùm se et quoad nos* est propositio evidens in se et quæ ita ab intellectu humano percipitur sine demonstratione, ut principia matheseos. — *Propositio de prædicato universali* est ea cujus prædicatum cum subjecto reciprocatur, et conversim dicitur, id est, nec latiùs, nec minùs latè patet; ut omnis homo est rationalis.

PROPORTIO secundùm primam nominis impositionem significat habitudinem quantitatis ad quantitatem, secundùm determinatum excessum, vel adæquationem; sed transfertur ad significandam habitudinem quorumcumque, sicut materiæ ad formam, potentiæ ad actum, objecti ad potentiam, finiti ad infinitum, et creaturæ ad creaturam. — *Proportio arithmetica* est quæ consistit in æqualitate numerorum, secundùm excessum et defectum; ut sex æqualiter superant tria et superantur à novem. — *Proportio geometrica* est quæ consistit in æqualitate proportionum; ut, sicut se habent octo ad quatuor, sic duodecim ad sex.

1. PROPRIUM est unum ex quinque attributis universalibus. V. *Prædicabilia*. — *Proprium primo modo* est quod convenit soli, non toti, id est, quod convenit alicui speciei soli, non tamen omnibus ejus individuis; ut homini esse medicum. — *Proprium secundo modo* est quod convenit toti, non soli, id est, quod inest omnibus alicujus speciei individuis, non tamen solis, ut esse bipedem omnibus, sed non solis hominibus. — *Proprium tertio modo* est quod convenit soli et toti, non tamen semper, ut homini in senectute canescere. — *Proprium quarto modo* est quod convenit soli, toti et semper; ut homini esse admirativus.

2. *Proprium* interdùm opponitur *communi*, ut cùm dicitur: hominis proprium est ratiocinium; scilicet, ratiocinium ita est proprium hominis, ut non sit commune aliis animantibus. Interdùm opponitur *extraneo*, vel *alieno*, sive *præter naturam*, ut cùm dicitur: hominis proprium est cibum capere, loco moveri; scilicet, illæ proprietates non sunt alienæ, sed con

naturales homini, licèt etiam aliis animantibus communes.

PROPTER *quod unumquodque tale, et illud magis.* Axioma, cujus sensus est : Quod in aliquo ente reperitur, magis reperitur in illo, à quo illud tale sumptum est; v. g. si lignum est calidum propter ignem, ipse ignis debet esse magis calidus. Et ratio est, quia proprietates effectus magis semper continentur in causa, quæ illas proprietates produxit. Axioma sic acceptum locum habet solùm, ut patet in iis quæ suscipiunt *magis* et *minùs*. Explicari etiam potest relatè ad causam finalem; v. g. si medicina amatur propter salutem, magis amatur salus. Hoc tamen verificatur solùm, dùm prædicatum, in quo fit comparatio, inest utrique extremo, ut in exemplo medicinæ et salutis, quæ ambæ amari possunt; aliter dicendum esset, si prædicatum non esset commune, ut v. g. ex eo, quod homo sit creatus propter Deum, malè inferretur Deum esse magis creatum.

PUNCTUM est indivisibile quantitatis omni prorsùs dimensione carens. — *Puncta continui.* V. *Continui.*

Q

QUALITAS latè sumpta est quidquid substantiam quoquo modo perficit ac determinat, et sic quilibet modus, ut unio; quodlibet accidens, ut paternitas, dici potest qualitas. — *Qualitas substantialis* est forma substantialis seu physica, seu metaphysica, materiam, vel genus contrahens et determinans, ut anima, rationalitas. — *Qualitas propriè dicta* est secundùm quam aliquid denominatur quale.

1. *Qualitas* est juxta veteres *accidens absolutum*, quod rei jam in genere suo completæ advenit, eique tribuit aliquam denominationem. *Qualitates* aliæ sunt *corporeæ*, ut color, odor, sapor, quæ, nempè, corpus afficiunt. Aliæ *spirituales*, quæ nimirùm, spirituum propriæ sunt; eæque vel naturales sunt, ut habitus scientiarum, virtutes purè morales, vitia; vel *supernaturales*, ut character sacramentalis, lumen gloriæ, gratia sanctificans et habitus virtutum omnium supernaturalium. Quatuor autem sunt *Qualitatum* species. Ad primam pertinet *Habitus* et *Dispositio*. *Habitus* est qualitas difficilè mobilis à subjecto, seu quæ difficilè aufertur, ut virtus, vitium. V. etiam *Habitus*. *Dispositio*, quæ dicitur etiam *inchoatus habitus*, est qualitas facilè mobilis à subjecto, ut sanitas, morbus. Ad secundam pertinet *Potentia* et *Impotentia*. *Potentia* est qualitas subjectum habilitans ad operandum, ut in homine visus acutus. *Impotentia* est qualitas subjectum impediens, aut retardans ad operandum, ut stultitia. Ad tertiam speciem *qualitatis* pertinet *Passio* et *Passibilis qualitas*. *Passio*, ut hìc sumitur, est qualitas alterationem causans et citò transiens, ut pallor ex metu et rubor ex verecundia. *Passibilis qualitas* dicitur, quæ alterationem causat, et diù permanet, ut pallor ex ægritudine. Ad quartam speciem pertinet *Forma* et *Figura*. *Forma* hìc sumitur pro externa corporis specie ex dispositione partium resultante. *Figura* sumitur pro terminatione extensionis quâ redditur corpus rotundum, quadratum, etc.

2. *Qualitas* interdum latè sumitur pro attributo quocumque, quod enuntiatur de re, cùm quæritur *qualis* res ipsa sit. — *Qualitas activa* ea est per quam corpora agunt, ut calor. — *Qualitas passiva* ea est per quam aliquid recipiunt; ut lignum potest comburi.

3. *Qualitates corporum primæ* sunt istæ : *Calor*, *Frigus*, *Humiditas*, *Siccitas*; hæ quippe juxta veteres cum quatuor elementis igne, scilicet, terrâ, aquâ, aere fuerunt initio mundi productæ, et iisdem elementis sunt connaturaliter debitæ ex propria indigentia, et nullam aliam qualitatem per se supponunt. Aliæ verò qualitates, quæ vel aliquam ex his primis supponunt, vel ex iisdem variè contemperatis resultant, ut colores, sapores, dotes, gravitas dicuntur *qualitates secundæ*. Illæ autem, quæ sunt in corpore occultæ, et non sentiuntur tactu, ab aliquibus inter veteres dicuntur *qualitates neutræ*.

QUANDO, seu *duratio* est id, per quod res determinatur ad tale tempus. V. *Duratio*.

QUANTIFICARE. Hoc verbum dicebatur de quantitate materiæ, quæ simul reddebat *quantam*, id est extensam et impenetrabilem tam formam, quàm qualitates compositi.

1. QUANTITAS est id, per quod res corporea est capax dimensionis, et potest augeri et minui. Eam esse aiebant *accidens absolutum* realiter à materia distinctum, ipsique adveniens, à materia tamen naturaliter inseparabile. V. *Accidens absolutum*. — *Quantitas virtutis* est perfectio quælibet seu substantialis, seu accidentalis à qua subjectum dicitur quantum; ut philosophia quæ potest magis minusve dignosci. — *Quantitas realis* vel *quantitas dimensiva* ea est quæ ab extensione pendet et tantummodò est corporibus applicabilis.

2. *Quantitas continua* est, cujus partes sunt unitæ, ut quantitas tabulæ; *discreta* est cujus partes non sunt unitæ, ut quantitas numeri.

3. *Quantitas permanens* est cujus partes possunt simul tempore omnes consistere; ut linea. — *Quantitas successiva* est cujus partes nunquam sunt simul; sed continuò fluenter sibi invicem succedunt, ut tempus, motus.

QUANTUS, *quanta*, *quantum* dicta sine ullo termino addito indicant res, quæ habent attributum *quantitatis*. Sic *qualis*, *quale* similiter sumpta indicant quæ habent *qualitatem*. Ita aiebant materiam primam nec esse *quantam*, nec esse *qualem*, id est ex se sine neque quantitate, neque qualitate ullâ præditam esse. V. *Materia prima*. — *Quantum per se* est quod per se extensionem habet, ut linea, superficies. — *Quantum per accidens* est quod ab alio extenditur, ut materia.

QUARTANA. Febris quartana ea est quæ quarto quoque die recurrit. *Quartanam sperantibus ægris* (Juv. *Sat.* IV, 56).

QUIDDITAS est ipsa rei entitas considerata in ordine ad definitionem explicantem *quid* illa sit. Entitas verò rei considerata in ordine ad esse, dicitur *essentia*; in ordine ad operatio-

nem dicitur *natura*. *Quod quid est* idem sonat *le quidditas*. V. *Essentia*.

QUIDQUID *movetur ab alio movetur*. Axioma. Nam 1. nullum corpus movetur, nisi impulsu alterius; 2. nullus effectus producitur, nisi ab alia causa; 3. nihil fit in universo sine concursu causæ primæ.

Quidquid potest causa prima cum secunda, id potest sola causa prima. Axioma, cujus ratio in omnipotentia Dei fundatur, à qua creaturæ suam, quam habent vim acceperunt. Non valet autem in iis, quæ si à solo Deo producerentur involverent contradictionem, sicque actio libera hominis non potest à solo Deo provenire servatâ hominis libertate, aliter esset libera et non libera.

Quidquid recipitur ad modum recipientis recipitur. Axioma. Modus recipientis, ut hic accipitur, est capacitas et dispositio subjecti, quod recipit. Manifestum est autem quòd quidquid recipitur, recipitur semper eo modo, eâque proportione, quam fert propria capacitas et dispositio. Sic eadem lux tribuit corporibus diversas coloris denominationes pro corporum ipsorum diversa dispositione.

IN QUID *prædicari* idem est ac affirmare de aliquo subjecto prædicata essentialia; per hæc enim definitur *quid* sit res, et ideò dicitur *prædicari in quid*. Quod si hæc prædicata significentur terminis substantivis (quod veteres dicebant *instar per se stantis*), v. g. aurum est metallum, Petrus est homo, tunc ea *prædicari* dicuntur *in eo quod quid*, seu *purè in quid*. Si autem talia prædicata significentur terminis adjectivis, et ut veteres aiebant *per modum adjacentis*, v. g. homo est sensibilis, rationalis, tunc ea *prædicari* dicuntur *in quale quid*. Tandem si attributa non essentialia, sed merè accidentalia affirmentur de aliquo subjecto terminis adjectivis, v. g. aurum est lucidum, Petrus est albus, tunc ea *prædicari* dicuntur *purè in quale*.

QUINTA *essentia* dici solet cœlum, quia nec est cœlum, nec constat elementis : dicitur porrò quinta essentia Peripateticorum : quia cœlorum naturam Aristoteles clariùs explicuit quàm antiquiores philosophi.

A QUO indicat principium, à quo aliquid provenit; *ad quem*, vel *ad quod* indicat terminum, ad quem aliquid tendit; *cui* indicat illud, cui, vel in cujus gratiam aliquid fit. Sic eleemosyna est à charitate ut *à quo*, tendit ad sublevationem pauperis ut *ad quod*, et est obsequium Deo præstitum ut termino *cui*.

QUOD *est prius in intentione est posterius in executione*. V. *Ordine intentionis*, etc.

Ut quod importari illud dicitur, quod est subjectum suscipiens prædicata, seu denominationes illi proprias. *Ut quo* verò illud importari dicitur, quod est ratio, propter quam subjectum suscipit tales denominationes; v. g. in hac propositione : justus est filius Dei; homo, qui justus est, importatur *ut quod*; ipse enim est filius Dei; justitia autem importatur *ut quo*, quia justitia est ratio et veluti forma habilitans hominem ad hoc ut sit filius Dei.

R

RADICALITER. V. *Formaliter*. 2. 4.

RADICARE, vel *Radicale esse* significat esse principium exigens aliud, seu veluti radix, à qua profluit aliud, quod dicitur *Radicatum*. In homine e. g. rationalitas *radicare* dicitur risibilitatem, risibilitas autem dicitur in rationalitate *radicata*. Sic etiam juxta veteres quævis forma substantialis *radicabat* suas proprietates, ut forma ignis calorem.

RARITAS est qualitas secundùm quam res dicitur habere parum materiæ sub magna extensione. — *Rarefactio* est motus ad raritatem; ut, dum aqua calefit, rarescit.—*Rarum* est quod sub magnis dimensionibus parum obtinet materiæ, ut spongia.

RATIO interdum idem est quod intellectus, et sic dividitur in speculativam et practicam. — Interdum vox illa sumitur pro actione intellectûs, maximè discursiva. — Interdum pro rei definitione; in Prædicamentis, cap. 2, univoca sunt ea quorum est idem nomen, ratio verò substantiæ nomini accommodata omninò eadem. — Interdum pro causa finali; pro causa formali aut quacumque. — *Ratio rei*, id est, ejus essentia; proprietates ex quibus constat, sive quod pertinet ad illius naturam; v. g. ratio aureæ aut coronæ competit Christo, sed non ei competit ratio aureolæ. — *Ratio* idem sonat ac respectus, v. g. ut adsit contradictio, idem de eodem negandum et affirmandum est sub eadem ratione; id est, sub eodem respectu.

1. *Ratio formalis* constituitur attributis essentialibus rei, prout illa sunt in mente nostra, sive in definitione; *Ratio* verò *objectiva* constituitur iisdem attributis, prout sunt in re ipsa; v. g. hic conceptus : animal rationale, est *ratio formalis hominis*, homo ipse est *ratio objectiva*.

2. *Ratio formalis rei* aliquando etiam de notat id, quod in re gerit munus formæ; nempe id, quod est ratio, ut res talis sit; v. g. cognitio dicitur *ratio formalis*, quâ potentia redditur cognoscens.

3. *Ratio formalis*. V. *Objectum formale*.

Ratio proxima et remota idem ferè sonant ac *causa proxima et remota*. Dictum est *ferè*, nam nomine rationis non semper intelligitur causa strictè talis, sed etiam vel *occasio*, vel *objectum formale*, vel *modus operandi*.

Ratio particularis est potentia quæ vocatur *æstimativa* in animalibus et eis dat aliquid simile rationi et intelligentiæ, quod gallicè dicimus *instinct*.

RATIONALE dicitur dupliciter, scilicet omne intellectuale et cognoscens cum discursu; primum convenit Deo et angelis; non autem secundum, sed est differentia animalis. — *Rationale materialiter* est quod habet in se principium ratiocinandi, ut homo.— *Rationale formaliter* est principium ratiocinandi et differentia hominis constitutiva; ut rationalitas.

REAGENS. V. *Passum*.

REALITATES vocantur attributa illa, quæ sunt inter se identificata, ut attributa Dei et facultates animæ. Hæ enim singillatim sumpta non

concipiuntur ut res, seu ut totum aliquid integrum, sed concipiuntur ut aliquid rei, et ideò dicuntur *realitates*, vel etiam *aliquitates*.

REALITER. V. *Formaliter*. 5.

1. IN RECTO *aliquid importari* significat illud, quod est subjectum suscipiens prædicata ac denominationes in aliquo concreto, vel quod in propositione aliqua affirmatur cum tali subjecto identificatum. In *obliquo* autem illud *importari* dicitur, quod non est quidem tale subjectum, sed est aliquid pertinens ad illud, vel ad prædicatum; v. g. in termino *albus*, significatur *in recto* res, quæ est alba, albedo verò *in obliquo*. Etenim in hac propositione: *paries est albus*, identificatur res, quæ est alba cum pariete, non verò albedo identificatur cum pariete; nam verum quidem est: *paries est res habens albedinem;* falsum est autem: *paries est albedo*. V. *Ut quod*.

2. *In recto importari* etiam dicitur, quod est in casu recto, seu nominativo, regens orationem. *In obliquo*, quod est in genitivo, aut alio casu dependenti quidem à nominativo, sed tanquam quid extrinsecum regenti principali orationem; v. g. liber Petri, Filius consubstantialis Patri; in his liber et Filius *importantur in recto*, Petrus et Pater *in obliquo*.

1. REDUCTIVÈ aiebant prædicatum aliquod convenire partibus compositi, quod directè convenit toti composito. Sic prædicatum *homo* dicitur directè de Petro, *reductivè* de ejus corpore.

2. *Reductivè* etiam idem est ac *Analogicè*. V. h. v.

REDUPLICATIVE sumitur terminus, sive *Reduplicatio* fit quando termino apponitur; *ut, prout, quatenùs, inquantum*, aliudve simile, vel geminando eumdem terminum, vel alium addendo ut indicetur sensus, in quo primus terminus sumitur, vel ratio, cur prædicatum conveniat subjecto: v. g. animal, ut animal ratiocinari non potest; Christus inquantum homo passus est, Paulus quatenùs sacerdos est honore dignus. V. *Materialiter*. 2. V. *Identicè*. V. *Specificativè*.

REFLEXE. V. *Directè*.

REFUNDERE perfectionem in actum, plerumque dicitur de causis moralibus, et quidem præcipuè de causa finali, à qua peculiariter actus evadit bonus, vel malus.

REGRESSUS *demonstrativus*. V. *Circulus materialis*.

REGULA est aliquid certum, notum, fixum, cui conformari debet res, aut actio, ut recta vel bona dicatur; ut motus cœli dicitur regula motuum sublunarium.

Regula est prior regulato. Axioma, cujus sensus satis manifestus est. Priùs enim intelligenda est regula, quam id quod juxta regulam faciendum est. Sic pingendi regulæ priùs intelligendæ sunt, quàm pictura ad regulas exacta.

1. RELATIO est respectus, ordo unius ad alterum. — *Relationis objectum* est id quod in se relationem recipit; ut Petrus est subjectum paternitatis. — *Relationis terminus* est quod terminat relationem in alio existentem, ut pater est terminus filiationis et filius paternitatis. — *Relationis fundamentum* est id quod causa est subjecto, ut referatur ad aliud; ut albedo est fundamentum similitudinis inter nivem et cerussam. Hæc causa quoque dicitur *ratio fundandi, fundamentum proximum, fundamentum relativæ denominationis*. — *Ens relativum*, quod intelligi non potest sine alio, ut dominus, similis, æqualis. Huic opponitur *ens absolutum*, quod intelligitur sine ullo alio, ut homo. *Relativum ens* dicitur etiam: *ens ad aliu ens ad aliquid; absolutum* verò: *ens ad se* V. *Respectus*.

2. *Relatio æquiperantiæ* est, quæ eodem modo denominat utrumque extremum, ut relatio similitudinis, æqualitatis. *Relatio disquiparantiæ* est, quæ extrema diversimodè denominat, ut relatio patris et filii, majoris et minoris.

3. *Relatio, seu conceptus in*, est illud, in quo fundatur relatio consideratum in uno vel altero extremo sine ordine ad aliud, sive prout illi solùm inhæret; quod dicitur etiam *relatio fundamentalis*. *Relatio sive conceptus ad*, est illud ipsum, in quo fundatur relatio, spectatum prout refertur ad aliud, quod dicitur etiam *relatio formalis;* v. g. albedo, prout præcisè est in Petro, vel in Paulo, dicitur *relatio in;* albedo verò Petri spectata in ordine, seu comparatione ad albedinem Pauli, dicitur *relatio ad*.

4. *Relatio mutua* ea est, quæ datur inter extrema, quæ sese invicem respiciunt, ut inter creatorem et creaturam · sicut enim creatura sine creatore esse non potest, ita neque creator ut talis sine creatura. *Relatio non mutua*, quæ potiùs dicenda esset non mutua connexio, inter illa datur, quorum unum est connexum cum altero, sed non vicissim, ut inter Deum et creaturam; nam potest Deus esse sine creatura, non vicissim.

5. *Relatio, ordo transcendentalis* est, quæ identificatur cum eo, quod refertur, nec ab eo separari potest, ut relatio actionis ad effectum, cognitionis ad objectum. *Relata transcendentalia* sunt res absolutæ quæ essentialem ordinem dicunt ad aliud, ut causam, subjectum, vel objectum. *Relatio, ordo prædicamentalis* est quæ non ita identificatur, sed veluti accidentalis est illi, quod refertur, ut similitudinis vel majoritatis.

6. *Relationis prædicamentalis* triplex est genus; primum est earum *relationum*, quæ fundantur *in unitate et numero*, quod apud veteres idem sonabat ac convenientia, vel disconvenientia, ut similitudinis, dissimilitudinis, æqualitatis et inæqualitatis; secundum earum, quæ fundantur *in actione et passione sive physica, sive logica*, ut producentis et producti, cognoscentis et cogniti; tertium earum, quæ fundantur *in mensura et mensurabili*, ut relatio scientiæ ad scibile: perfectionem enim scientiæ ex objecto communiter metimur; imò generatim cujuscumque potentiæ ad suum objectum; unde, ut patet, hic non agitur de mensura materiali, quæ potiùs ad primum genus spectat. — Hoc genus relationum triplex distinguitur: *Relationes primi generis* sunt quæ fundantur in unitate et numero substan-

tiæ, quantitatis aut qualitatis; ut identitas, æqualitas, similitudo. — *Relationes secundi generis* sunt quæ fundantur in actione et passione, ut paternitas et filiatio, relatio doctoris et discipuli. — *Relationes tertii generis* sunt quæ fundantur in mensura et mensurabili; ut relatio intellectûs ad intelligibile. Per mensuram intellexit Philosophus potentiarum et habituum objecta; per mensurabile ipsas potentias et habitus.

Secundùm REM idem ac à parte rei: *secundùm rationem* idem ac per intellectum. Eamdem vim habent *secundùm esse, secundùm dici.*

REMISSIO juxta vim ipsam nominis adhibetur, scilicet significat diminutionem, seu decrementum, v. g. caloris in corpore, vel idearum animi, quatenùs una potest esse minùs clara, minùsve adæquata quàm altera. — *Remissivè* de aliqua re agi, est ita de ea agere, ut fusior ejusdem tractatio in alium locum remittatur.

REMOVENS *prohibens* est illud, quod removet impedimentum ad aliquid præstandum. Sic qui solvit vincula, quibus Petrus tenebatur, is dicitur concurrere ad deambulationem Petri tanquam *removens prohibens.*

REPASSUM. V. *Passum.*

REPRODUCTIO est nova et secunda rei productio. Correlativa est *Adductio*, quæ est veluti conductio, sive approximatio unius rei ad novum locum. Sic præsentiam Christi in Eucharistia alii explicant per *Reproductionem*, sive per hoc, quod corpus Christi denuò producatur in hostia consecrata; alii per *Adductionem*, sive per hoc, quod adducatur ad novum locum, seu acquirat novum locum in hostia consecrata. V. *Secundum esse.*

REPUGNANTIA sunt quæ de eodem singulari simul verè affirmari non possunt; ut album et nigrum.

RESPECTIVÈ. V. *Absolutè.*

RESPECTUS *ab* est relatio rei ad principium, à quo provenit, ut creaturæ à creatore; *Respectus in* est relatio ad subjectum, in quo est, ut qualitatis cujusvis ad subjectum, in quo est; *Respectus ad* est relatio ad terminum, ad quem res est ordinata, ut actionis ad effectum; *Respectus ex* est relatio ad subjectum, ex quo res est educta, ut figuræ statuæ ad marmor, ex quo fit. V. *Eductio.*

REUBAU. V. *Transcendentales.*

S

SCIENTIA *latè* est cognitio quælibet vera et certa, ex principiis certis, licèt non demonstrativis comparata, et sic artes omnes interdùm dicuntur scientia. — *Scientia propriè dicta* est cognitio per demonstrationem acquisita. — *Scientia habitualis* est habitus certus, verus et evidens rei necessariæ per propriam causam. — *Scientia speculativa* est ea quæ in sola objecti contemplatione et veritatis cognitione occupatur et conquiescit; ut Metaphysica, Mathematica. — *Scientia practica* est ea quæ suam cognitionem ad opus vel ad actionem refert; ut Logica, Ethica. — *Scientia subalternans* est à qua altera ità dependet, ut ab ea sua principia mutuetur, versetnrque circà idem objectum accidentaliter tantùm diversum; ut Arithmetica respectu Musicæ. — *Scientia subalternata* est scientia inferior quæ superioris conclusiones pro suis principiis sumit, habetque idem objectum, accidentali tantùm differentiâ contractum, ut Musica respectu Musicæ: illa enim numerum; hæc numerum sonorum considerat. — *Scientia approbationis* est ea quâ Deus cognoscit bonum quod approbat. — *Scientia improbationis* ea est quâ cognoscit peccatum quod damnat. — *Scientia simplicis intelligentiæ* ea est quâ cognoscit res merè possibiles, quæ nunquàm extiterunt et nunquàm existent. — *Scientia visionis* est ea intentio quâ Deus seipsum noscit, et quidquid sit præteritum, vel præsens, vel futurum. — *Scibile* est quod sciri potest sive objectum scientiæ.

SECUNDUM, *sive novum esse rei*, est determinatio alicujus rei existentis ad existendum novo titulo, seu ex virtute et efficacia novi principii; v. g. si *A* et *B* essent duæ causæ æquè potentes singulæ producere totum effectum *C*, si causa *A* illum primò produceret, effectus *C* haberet ab *A primum esse rei*, sive per *A* transferretur de non esse ad esse. Si postea causa *B* suam vim productivam exereret, jam effectus *C* per eam determinaretur ad existendum novo titulo, quæ determinatio dicitur *secundum esse.* — *Secundùm quid* dictum est quod de rei determinatione per aliquam adjectionem diminuit, ejusque tantùm partem, proprietatem, vel aliqualem rationem innuit; ut Æthiops est albus secundùm dentes. Opponitur ad *simpliciter* aut *absolutè.* Vid. *Absolutè.*

Secundùm rem. V. *Rem.*

SECUS *si secùs* dicitur brevitatis causâ, cùm nimirùm propositio aliqua admittitur ut vera uno sensu, et rejicitur in alio, vel aliis sensibus, vel saltem ab aliis præsciditur. Ex gr. corpus terrestre si sibi relinquatur, nunquam recedet à directione versùs terræ centrum: *secùs si secùs*, id est si non sibi relinquatur, sed agatur externâ vi, poterit ab ea directione recedere.

SENSIBILE *proprium* est quod per se, vel per propriam speciem ab uno tantùm sensu externo sine errore percipitur; ut lumen ab oculis, sonus ab auribus percipitur. — *Sensibile commune* est quod à pluribus sensibus externis per modificatas propriorum sensibilium species percipitur; ut quantitas, distantia. — *Sensibile per accidens* est quod nec per propriam, nec per modificatam alterius speciem, sed per aliud tantùm, cum quo conjunctum est sub sensus externos cadit, ut substantia materialis.

SENSUS est facultas animæ cognoscitiva objectorum materialium et singularium. — *Sensus externi* dicuntur hi quorum organa foris et extra caput patent, ut visus. — *Sensus interni* dicuntur illi quorum organum in ipsa cerebri substantia intra caput situm est; ut phantasia, sensus communis. — *Sensus communis* aut *sensorium commune* est sensus internus qui sensuum externorum objecta percipit, deque eorum effectibus judicat. — *In sensu formali* affirmatur illud, quod ingreditur conceptum et definitionem subjecti, de quo affirmatur; v. g. justitia Dei est virtus, quâ

ipse punit peccata et coronat merita. *In sensu* verò *purè reali*, sive *in sensu identico et materiali*, affirmatur illud prædicatum, quod est quidem identificatum cum subjecto, sed non est de concepto *ejus definitivo*, et neque est prædicatum veluti adjectivum ejus conceptûs; v. g. justitia Dei est misericordia; in sole eadem est vis illuminandi cum vi liquefaciendi ceram. V. *Ratio formalis* et *Formaliter*. 2. *In sensu denominativo* affirmantur ille, quæ non pertinent ad conceptum definitivum essentiæ metaphysicæ subjecti, sed sunt proprietates ejus secundariæ, vel accidentales, idque vel metaphysicè, vel physicè, vel logicè, v. g. homo est risibilis, Europæi sunt albi, Deus est cognitus. V. *Concretum*.

Sensus compositus alicujus propositionis dicitur, quando prædicatum competit subjecto sumpto, seu manenti, ut in propositione enuntiatur. *Sensum autem divisum* tunc habet propositio, quando prædicatum convenit subjecto non manenti ut enuntiatur, sed aliter se habenti; v. g. album potest esse nigrum; hæc propositio in sensu composito est falsa, nam *sensus compositus* est : album manens album potest esse nigrum. Est autem vera *in sensu diviso;* tunc enim sensus est : album, seu id quod est album, non tamen manens album, potest esse nigrum. — *Sensus reduplicativus* fit quando particula geminans denotat in subjecto adæquatam rationem, vel causam cur illi conveniat prædicatum. Ut homo, quatenùs homo, est risibilis. Nam adæquata causa risibilitatis est natura humana.

SIGNUM est quod repræsentat aliquid aliud à se cognoscenti potentiæ; ut fumus ignem. — *Signum formale* est species rei consignatæ in potentia cognoscente et objecti repræsentativa, ut species parietis in oculo. — *Signum ex instituto, seu datum, seu ad placitum*, est quod ex Dei vel hominum beneplacito vim habet repræsentandi; ut sacramenta signa sunt gratiæ. — *Signa naturæ, vel rationis*, excogitata sunt à philosophis, ut ordinatè disserere possint de pluribus rebus, quæ eodem temporis momento existere possunt. In quovis enim momento individuo concipiunt duo signa, quæ non sunt quidem instantia temporis distincta, nec partes instantis, sed tantùm denotant dependentiam unius rei ab alia. *In signo naturæ priori* dicunt existere causam in actu primo proximo, et singula ejus prærequisita; *in signo* verò *naturæ posteriori* actum secundum causæ, et quæ ex eo fluunt ut effectus. Si autem in eodem instanti detur series plurium causarum, non duo tantùm, sed plura *signa naturæ* erunt. Ita in eodem instanti angelus amat Deum, quem priùs natura cognoscit, et à quo priùs cognitione conservatur : illa autem, quæ licèt simul existant, nullam tamen habent ad se relationem, *in signis naturæ disparatis* ponunt; ut naufragium et incendium in eodem instanti. Quod si plura et diversa per eamdem actionem ab eadem causa proveniant, ea dicuntur esse in *eodem signo naturæ*, et *effectus simultanei* appellantur, ut sol eâdem actione, eodemque instanti diversimodè corpora colorat. Tandem quæ eodem instanti proveniunt ab eadem causa, sed per distinctas actiones, dicuntur esse *in signis concomitantibus*, ut cum eodem instanti objectum aliquod videtur et sonus auditur.

1. SIGNATÈ refertur ad intentionem, vel directionem agentis; *exercitè* verò ad effectus operis, sive exercitii; e. g. qui mathesi studet, *signatè* intendit acquirere cognitiones veritatum circa quantitatem; *exercitè* verò, sive in ipso studendi exercitio, mentem ad rectè ratiocinandum capaciorem et aptiorem efficit.

2. *Signatè* etiam indicat rem obtinendam per verba. *Exercitè* verò per propria exempla, ut qui prædicat virtutem, *signatè* illam aliis suadet, *exercitè* verò qui virtuosè vivit.

3. *Signatè et exercitè* quandoque idem sonant ac *directè* et *reflexè*. V. *Directè*.

SIMILITUDO est relatio duarum qualitatum ejusdem speciei et gradûs. — *Simile non agit in simile*. Axioma. Ratio est, quia agens semper vult assimilare sibi patiens. Ergo si illud sit perfectè simile, non agit, quia tunc cessat finis agendi. Sic calidum ut quatuor non agit in subjectum, quod habeat etiam quatuor gradus caloris, sed benè in illud, quod habeat tres. In hoc axiomate fundantur alia hæc : *Omnis actio est juxta proportionem majoris inæqualitatis. Solùm agit quod habet contrarium*, sive habet aliquod, quod restitat actioni agentis aliquo modo.

SIMPLICITER. V. *Absolutè*.

Simpliciter dictum est quo res absolutè talis pronuntiatur, nihilque de ejus determinatione detrahitur; ut nix est candida. V. *Absolutè* — *Si simpliciter sequitur ad simpliciter et magis ad magis*. Axioma cujus sensus est quòd si res ab alia absolutè aut simpliciter defluit, quòd unam auget alteram quoque augebit. Ita beatitudo, cùm à charitate profluat, ad majorem beatitudinem requiritur quoque major charitas.

SIMULTAS *temporis et naturæ*. V. *Prioritas*. 3.

SINGULARITAS. V. *Principium*. 1.—*Singularis enuntiatio* aut *propositio* ea est quæ se refert ad unum individuum; ut Petrus est doctus. — *Singulare*, juxtà Philosophum, est quod est pluribus incommunicabile (*De interpret.* lib. I, cap. 7).

SPATIUM *reale* est intercapedo positiva quæ inter plura corpora vel ejusdem corporis latera aut extrema reperitur. — *Spatium imaginarium* est illa intercapedo quam nobis imaginamur et fingimus esse supra cœlos.

1. SPECIES sæpè indicat imaginem objectum repræsentantem. — Species physicè est forma et pulchritudo rei.

2. *Species atoma* physicè sumpta est illa species in rerum natura, quæ non constat aliis speciebus, in quas dividi possit, ut sunt prima elementa.

3. *Species expressa* est cognitio ipsa, quæ objectum apparere facit, seu est perceptio ac repræsentatio objecti. *Species impressa* est qualitas ab objecto immissa, tanquam *objecti vicaria virtus* quædam, quæ potentiæ imprimitur et eam complet et adjuvat ad eliciendum

cognitionem objecti, sive *speciem expressam*. *Species impressa* sic dicitur, quia imprimitur potentiæ; *expressa* verò sic dicitur, vel quia expressiùs repræsentat objectum quàm *species impressas*, vel quia exprimitur, sive elicitur à potentia. Nimirùm objectum potentiæ e. g. visivæ per totum intervallum inter ipsum et potentiam emittit emanationes quasdam sui vitarias in aere sustentatas, quas vocant *species impressas*, quarum quæ potentiæ proxima est, adjuvat illam ad producendam, et in se recipiendam *speciem* illam, quæ etiam *impressa* dicitur, et cujus ope potentia tandem *speciem expressam*, id est, in casu nostro visionem elicit. Idem dic de qualibet alia potentia. Notandum verò emanationes illas non *substantiales* esse, sed *accidentales* in sensu Peripateticorum.

4. *Species impressa* dicitur etiam objecti semen, quia per eam, ut dicunt, ab objecto quasi patre fecundatur potentia quasi mater ut cognitionem pariat: unde fluit axioma : *ab objecto et potentia paritur notitia*.

5. *Species tam expressa quàm impressa* dicitur sæpe *intentionalis*, quia per eam potentia attendit, sive intendit in objectum. Cæterùm potentiæ quoque sensuum externorum habent suas *species* tam *expressas* quàm *impressas*.

6. *Species* quoque designat unum ex quinque attributis universalibus. V. *Prædicabilia*. — *Species prædicabilis* est unum aptum prædicari de multis, solo numero differentibus in quæstione quid est: ut homo de Petro et Socrate. — *Species subjicibilis* est particulare quod proximè collocatur sub genere et de quo genus immediatè prædicatur in quid; ut animal respectu viventis. — *Species infima* seu *specialissima* est quæ sub se habet tantùm individua; ut equus hunc et illum equum.

SPECIFICATIVÈ, vel *denominativè* sumitur concretum aliquod cùm prædicatum, quod de illo dicitur, illi convenit ratione subjecti ejusdem concreti; *reduplicativè*, vel *formaliter* sumitur cùm prædicatum illi convenit ratione formæ; v. g. *in hoc concreto* ; philosophus, *subjectum* est homo, *forma* philosophia; hinc si dicas, philosophus dormit, philosophus sumitur *specificativè*, nam dormit ut homo; si verò dicas, arcana naturæ pervidet, sumitur philosophus *reduplicativè*, nimirùm ratione philosophiæ.

1. SPECIFICATIVUM communiter significat illud attributum, per quod aliquid fit objectum talis potentiæ, sive *objectum formale*. Ita color dicitur *specificativum* potentiæ visivæ. Dicitur autem *specificativum*, quia est extrinsecum indicium, ex quo discernimus species actuum et potentiarum.

2. *Specificativum* rei aliquando dicitur illud attributum, vel illa attributa, quæ rem à cæteris distinguunt, et in tali specie collocant. Sic rationalitas est hominis specificativum. — *Specificari* idem est ac sub hac vel illa specie, in hoc vel illo ordine collocari; potentia ita specificatur per actus. — *Speculatio* est actio intellectûs in sola veritatis cognitione conquiescentis. — *Speculatum* est quod in alia re tanquam in speculo videtur. — *Intellecta speculata* sunt res materiales in quibus tanquam in speculo res intellectuales perspiciuntur (part. I, q. LXXXVIII, art. 1).

SPHÆRA *extrinseca* causæ est spatium illud, vel loci ambitus, infra cujus terminos cohibetur, saltem naturaliter, activitas causæ. *Sphæra intrinseca* causæ est virtus, quam ipsa habet se extendens ad effectus, quos præstare potest, v. g. percipere lucidum coloratum respectu potentiæ visivæ; sonum respectu auditivæ. — *Sphæra activitatis* est terminus circularis quem agentia naturalia propter limitatam suam agendi virtutem præterire non possunt; v. g. si ignis potest agere ad quatuor passus circulariter, non ultrà. — *Sphæra activorum et passivorum* ea est quæ amplectitur mundum sublunarem in quo, juxta Peripateticos, includebantur corpora generationi et alterationi obnoxia. — *Sphæra objectiva* est objectum potentiæ. V. *Objectum*.

SPIRITUS ut opponitur corpori est substantia simplex, completa, immaterialis et intellectiva. — Ut animæ instrumentum est corpusculum quoddam tenue, lucidum, calidum, ex puriori sanguine ad juvandas vitales et sensitivas operationes procreatum. — *Spiritus vitalis* est qui à corde vitæ fonte per arterias ad vitæ functiones juvandas defertur. — *Spiritus animalis* est qui à cerebro functionum animalium principio, earumdem functionum promovendarum gratiâ per nervos decurrit. — *Spiritualia per attributionem* juxta veteres sunt ea accidentia, iique modi, qui licèt non sint spiritus, naturaliter tamen adhærere debent spiritui, non corpori, ut actus animæ, gratia, etc. *Corporea, sive corporalia per attributionem* ea sunt, quæ licèt corpora non sint, naturaliter tamen exigunt intrinsecè ac perpetuò adhærere corpori, ut modi illi, illæque qualitates, quæ materiæ debent adhærere.

STATUS *termini* est acceptio termini pro tempore importato per copulam; v. g. in his propositionibus : Adam extitit, Antichristus existet, *status termini* importat ut Adam sumatur pro homine, qui fuerit existens, Antichristus pro homine qui sit extiturus. *Statui termini* opponitur *Ampliatio*, quæ est acceptio termini ultra id, quod importat copula; v. g. dum in Evangelio legitur : *Cæci vident, claudi ambulant, surdi audiunt*, id vult intelligi de hominibus existentibus etiam tempore præterito.

SUBJECTI *certitudo*. V. *Certitudo*.

1. SUBJECTIVÈ et *connotativè* idem ac quod ad vel penes subjectum et connotata, seu indigitata. Sic virtus pœnitentiæ *subjectivè* bona, *connotativè* respicit malum, sive peccata commissa.

2. *Subjectivè* et *objectivè* idem ac quod ad, vel penès subjectum et objectum; e. g. conceptus, quem habet angelus corporis, dicitur corporeus *objectivè*, *subjectivè* verò spiritualis, cùm sit actus angeli, qui totus spiritus est; sic etiam idea Dei in nobis est *subjectivè*, sive ex modo repræsentandi imperfecta, *objectivè* verò, seu quod ad objectum perfectissima.

5. *Subjectivè* et *terminativè* idem ac quod

ad vel penès subjectum et terminum. Sic creatio *subjectivè*, sive ex parte Dei est quid infinitum : finitum verò *terminativè*, sive ex parte creaturæ.

4. SUBJECTUM *adhæsionis* est illud, cui entitas aliqua modalis (V. *Modus*) sic adhæret, ut hæc nec sit subjecti complementum, nec ab eo dependeat tanquam à causa materiali. Sic Verbum divinum est *subjectum* unionis hypostaticæ.

2. *Subjectum attributionis* illud est, cui rei proprietates attribuuntur. Ita persona est subjectum actionum et passionum. V. *Actiones sunt suppositorum.*

3. *Subjectum inhæsionis* illud est, quod est causa materialis, vel quasi materialis alicujus accidentis, et ab ipso accidente intrinsecè afficitur. Ita aer respectu lucis in eorum sententia, qui volunt lucem accidens aeris. Idem dicito de anima respectu suorum accidentium.

4. *Subjectum puræ denominationis*, sive *prædicationis* est illud, quod aliquàm denominationem accipit à forma impropria, id est, ab aliquo, quod vel non sit v.rè distinctum à subjecto, vel non sit ei intrinsecè unitum, uti debet esse vera forma perficiens subjectum. Sic Deus et ab omnipotentia denominatur Omnipotens, et à cognitione nostra dicitur cognitus.

5. *Subjectum puræ receptionis*, vel *informationis*, est materia incomposito, cujus forma non educatur ex ipsa materia, v. g. corpus in homine. V. *Eductio.*

6. *Subjectum sustentationis*, vel *eductionis*, est causa materialis alicujus complementi sui substantialis, vel etiam accidentalis. Ita materia, ex qua gignitur forma ignis respectu ejusdem formæ. V. *Eductio.*

SUBJICI *aliquibus prædicatis* est esse subjectum habens illa prædicata. Hinc

SUBJICIBILE est id quod potest esse subjectum in aliqua propositione, seu quod potest habere aliquod prædicatum; sic aqua subjicibilis est prædicatis vel calidæ, vel frigidæ.

In SUBSISTENDI *consequentia* idem est ac unum esse, vel existere tanquam consequens alterius, sed non vicissim. Sic benè infertur : hoc objectum est Deus; ergo est ens, at non vicissim. Similiter existit homo; ergo et animal, at non : existit anima; ergo et homo.

SUBSISTENTIA, seu *Hypostasis*, itemque *Suppositalitas*, *Terminus rei* est ultimum entis complementum, quo fit ut ens illud reddatur adæquatum omnium suarum functionum ac proprietatum principium. Eos per *subsistentiam* complementum dicitur *suppositum :* quòd si autem *suppositum* ratione præditum sit, *persona* nuncupatur, ejusque subsistentia *personalitas*. Peripatetici plures *subsistentiam*, tam in divinis, quàm in humanis in realitate quadam positiva constituebant. Recentiores verò philosophi subsistentiam cujuslibet entis creati (quidquid sit in divinis) communiter ajunt consistere in negatione unionis cum ente alio nobiliori; sic quilibet angelus, homo, brutum, arbor suam habent *subsistentiam :* sunt enim subjectum denominationis earum omnium actionum vel passionum, quæ ab ipsis vel in ipsis fiunt; at e. g. corpus vel anima hominis donec unita sunt, ramus arboris, priusquàm ab arbore evellatur, *subsistentiâ* propriâ carent, et non *suppositum*, sed pars *suppositi* dici solent, donec dicta unio persistit; denominationes enim non ipsis, sed toti composito tribuuntur.

SUBSTANTIA generatim est ens per se subsistens. — *Substantia* apud Aristotelem sumitur pro rei essentia, lib. *De prædic.* cap. 1.

1. *Substantia completa* est quæ non ordinatur ad illum substantiale compositum constituendum, etsi ulteriùs possit perfici in ordine accidentali, ut homo, arbor. *Incompleta* est substantia partialis, quæ ordinatur ad aliquod totum substantiale constituendum, ut anima, vel corpus hominis.

2. *Substantia est propter se.* Axioma; nempè, quælibet substantia non est propter aliam personam, vel suppositum intrinsecè afficiendum. Hoc intellige de substantia completa.

3. *Substantia prædicamentalis* est ea quæ creata et completa est; hæc enim sola ponebatur à Peripateticis in primo prædicamento. V. *hoc verbum. Transcendentalis* est substantia in genere sumpta, sive completa vel incompleta, sive creata vel increata.

4. *Substantia prima* est quæ neque est in subjecto, neque de subjecto dicitur; ut Socrates. — *Substantia secunda* est quæ in subjecto non est, et tamen de subjecto dicitur, ut homo de Petro. — *Substantiæ secundæ* sunt genera et species quibus prima insunt.

1. SUBSTANTIALE *compositum* dicitur etiam unum *per se; accidentale* unum *per accidens.*

2. *Substantiale compositum naturale* est quod coalescit ex substantiis incompletis et ad invicem ordinatis, ut sese mutuò in suo genere compleant, seu quod idem est, ex substantiis, quæ ex intentione naturæ sunt ordinatæ ad quid unum constituendum; tale est v. g. homo constans ex anima et corpore. *Substantiale compositum supernaturale* illud est, quod constat ex substantiis, quæ licèt naturâ suâ non ordinentur ad quid unum constituendum, habent tamen aptitudinem, ut ad id à Deo eleventur. Sic Christus Dominus ex duabus naturis divina et humana componitur, quæ in unam personam supernaturaliter uniuntur. *Accidentale compositum* est quod exsurgit vel ex substantia et accidenti, ut paries albus; vel ex substantiis in genere suo completis, ut acervus lapidum. *Accidentale compositum supernaturale* illud est, quod constat ex subjecto naturali et accidenti supernaturali, ut homo justus ex humana natura et gratia habituali.

3. In *substantiali composito* unio partium dicitur *substantialis* unio, vel modus *substantialis;* in *accidentali* dicitur *accidentalis.*

SUBSTANTIVÈ accipitur proprietas aliqua rei cùm sumitur *realiter*, quatenùs cum re ipsa identificatur; *adjectivè* verò sumitur cùm usurpatur *præcisè* quatenùs est perfectio rei. Sic rationalitas hominis *substantivè* sumpta est homo ipse, *adjectivè* verò est perfectio hominis.

SUBSTARE alicui est esse illi actu objectum, vel aliquo modo subjacere. Sic dùm percipio lunam, luna substat meæ cognitioni.

4. SUBSTRATUM in aliqua re dicitur, quod in ea est materiale; hoc enim substernitur formæ, à qua determinatur. Hinc *substratum* malitiæ idem est ac materiale peccati.

2. *Substratum* est etiam subjectum et prædicatum propositionis; hæc enim veluti substernuntur copulæ affirmanti vel neganti, à qua accipiunt vim et denominationem subjecti et prædicati. Hinc illa dicuntur etiam *materia* propositionis, copula verò *forma*.

SUMMULARUM regulæ sunt regulæ logicæ in summulas redactæ à Peripateticis. Hinc *Summulista* dicitur, qui regulas illas profitetur.

SUPERIORITAS *logica* terminorum est major extensio, vel latitudo illorum, de quibus termini affirmari possunt. Ita v. g. ens dicitur *logicè* superius animali, quatenùs de pluribus affirmatur esse *ens* quàm *animal*.

1. SUPERNATURALE est quod supernat vires activas et exactivas naturæ, nempè, quod nec causæ naturales facere valent, nec à Deo exigunt ut complementum sui generis; ut e. g. corpus organizatum exigit animam, ignis calorem, quæ idcircò naturalia sunt. Contrà verò divina gratia, character sacramentalis, mortui resurrectio, quæ neque viribus naturalibus haberi possunt, neque à natura exigi, supernaturalia sunt.

2. *Supernaturale quoad substantiam* est quod in omni casu totius naturæ vires omninò superat; vel quod in sua entitate est quid supernaturale, ut gratia, character sacramentalis. Supernaturale *quoad modum* est quod in aliquibus tantùm rerum adjunctis vires naturæ supernat; vel quod superat naturam solùm quod ad modum, quo fit; e. g. translatio corporis de loco in locum distantem facta, licèt naturaliter fieri possit, non tamen vel in instanti, vel sine transitu per spatium intermedium.

SUPERTRANSCENDENTALIA. V. *Transcendentales*.

SUPPONERE *pro aliquo* idem est ac illud significare. V. *Suppositio*.

SUPPOSITALITAS idem sonat ac *Subsistentia, hypostasis, terminus rei*.

SUPPOSITARE *vel Terminare* est efficere ut substantia sit suppositum, vel persona. V. *Suppositum*.

SUPPOSITIO *termini* est ejusdem significatio et usurpatio actualis in propositione. Dicitur *materialis*, si in termino consideretur ratio termini, non res significata per terminum, ut in hac propositione : homo est vox. Si verò consideretur res, quæ per terminum significatur, dicitur *formalis*, et quidem *simplex*, si res talis sit per abstractionem mentis, ut e. g. homo est species; *personalis* verò, si res sumatur ut in se ipsa est, e. g. homo est vivens. *Suppositio termini* dicitur *distributiva*, si in propositione sit terminus universalis, qui distributivè sumatur, nempè, qui omnia individua sub se contenta etiam singillatim respiciat, ut : omne animal est vivens. Hæc verò dicitur *completa*, si singula individua, seu, ut aiunt, *singula generum* respiciat, ut in exemplo adducto; singuli enim generis humani sunt viventes; *incompleta* verò dicitur, si non singula individua, sed species duntaxat alicujus generis, seu, ut aiunt, *genera singulorum* respiciat, ut si dicitur : omne animal fuit in arca Noe; non enim singula omnis generis animalium fuerunt in ipsa, sed solùm aliqua cujuscumque animalium generis. Si qua sit exceptio in propositione *distributiva*, hæc dicitur *accommoda*, ut : omnes homines diluvio perierunt; subintelligitur enim : exceptis iis qui erant in arca. *Suppositio* appellatur *collectiva*, si in propositione sit terminus universalis, qui collectivè sumatur, nempè, qui omnia individua sub se contenta simul sumat, ut : omnes apostoli erant duodecim. *Suppositio* dicitur *disjunctiva*, seu *determinata*, quando in propositione est terminus particularis indicans certum ac determinatum objectum, ut : aliquis apostolus (Judas nempè) prodidit Christum. Dicitur tandem *disjuncta*, seu *indeterminata*, cùm in propositione est terminus particularis indeterminatè sumptus, ut : aliquis calamus necessarius est ad scribendum.

SUPPOSITUM. V. *Actiones* et *Subsistentia*.

SUPREMUM *infimi attingit infimum supremi*. Axioma, quod ita explicatur. In duabus entium seriebus, quarum una sit alterâ immediatè superior, et unaquæque contineat entia, quæ gradatim ascendant, ens quod supremum est in serie inferiori proximum est enti, quod infimum est in serie superiori. Ita dicimus e. g. supremum probabilitatis gradum attingere, seu proximum esse primo certitudinis gradui.

1. SYLLOGISMUS. Hujus figuram à loco, quem medius terminus occupat, desumebant. Is enim vel in una præmissa subjectum est, in altera prædicatum; vel in utraque prædicatum, vel in utraque subjectum. Primo casu syllogismus primam figuram constituit; altero secundam; tertio tertiam.

Extremum majus Peripateticis erat, quod vel unicè, vel magis prædicatur (seu est prædicatum) in toto syllogismo. Hinc rigorosè loquendo præmissas non ab earum loco, sed à cujusque extremo majorem vel minorem vocabant. Sic in hoc syllogismo : *Nullum animal est arbor : Omnis palma est arbor : Ergo nullum animal est palma :* Extremum *palma*, quod unicè prædicatur, videlicèt, in conclusione, est *majus*, hinc *præmissa major* est : *Omnis palma est arbor;* licèt secundo loco ponatur; cæterum in disputatione et communi usu nostrum loquendi modum tenebant.

Si extremum, quod in una præmissa prædicatum est, est etiam prædicatum in conclusione, syllogismus *directè* concludit, secùs *indirectè*

In propositionibus *quantitatem* et *qualitatem* considerabant, quatenùs aliæ universales sunt, aliæ particulares, utræque vel affirmativæ, vel negativæ. Harum varietatem vocalibus *A. E. I. O.* designabant aiebantque :

Asserit A. negat E. sed universaliter ambæ;
Asserit I. negat O. sed particulariter ambæ.

Ex harum vocalium diversâ collocatione undeviginti voces efformarunt, quibus modos omnes ritè *syllogizandi* significarunt, habitâ etiam

ratione figuræ et conclusionis directæ, vel indirectæ. Hæ voces his versiculis continentur :

Barbara, Celarent, Darii, Ferio, Baralipton,
Celantes, Dabitis, Fapesmo, Frisesomorum,
Cesare, Camestres, Festino, Baroco, Darapti,
Felapton, Disamis, Datisi, Bocardo, Ferison.

Vox *Barbara* indicat syllogismum constantem tribus universalibus affirmativis; *Celarent* tribus universalibus, primâ, et tertiâ negativis, secundâ affirmativâ; *Darii* tribus affirmativis, primâ universali, reliquis duabus particularibus. In vocibus *Baralipton et Frisesomorum* tres tantùm priores vocales attenduntur; nam reliquæ solius metri causa sunt additæ. Novem priores modi ad primam figuram pertinent, quatuor sequentes ad secundam, sex reliqui ad tertiam. Ex modis primæ figuræ quatuor tantùm priores directè concludunt. Cùm verò syllogismus sub eadem quantitate et qualitate propositionum possit quandoque et diversæ figuræ esse et diversimodè concludere, pro his casibus diversæ voces iisdem vocalibus eodem ordine constantes excogitatæ sunt : ut *Celarent, Celantes, Cesare*, quarum duæ priores pro prima figura sunt, tertia pro secunda; at prima vox conclusionem directam indicat, altera indirectam, e. g. positis his præmissis : *Nulla arbor est animal, Omnis palma est arbor*, si inferas : *ergo nulla palma est animal*, concludis *directè* in *Celarent;* si verò inferas : *ergo nullum animal est palma, indirectè* concludis in *Celantes*. Si autem dicas : *Nullum animal est arbor, sed omnis palma est arbor; ergo nulla palma est animal*, syllogismus erit secundæ figuræ *in Cæsare;* quod si inferas : *ergo nullum animal est palma*, syllogismus erit in *Camestres;* tunc enim *major* rigorosè loquendo erit : *Omnis palma est arbor*, ut constat ex superiùs dictis. Similiter dicito de aliis vocibus, in quibus eædem sint vocales eodem ordine.

2. *Syllogismus expositorius* ita dictus, quia rem quasi oculis exponit, ille est, qui constat medie termino singulari; v. g. Petrus est homo, Petrus est animal; ergo aliquod animal est homo.

Syllogismus categoricus, seu *simplex*, est qui ex simplicibus propositionibus constituitur. — *Syllogismus absolutus* est qui constat ex propositionibus absolutis, ut : Omne animal moritur. Equus est animal. Ergo moritur. — *Syllogismus modalis* est qui constat ex una pluribusve modalibus propositionibus : Hominem esse lapidem est impossibile. Sed Plato est homo. Ergo Platonem esse lapidem est impossibile. V. *Enuntiatio.* — *Syllogismus demonstrativus* est qui constat ex materia necessaria et generat scientiam et certitudinem. — *Syllogismus topicus*, seu *dialecticus*, est qui constat ex materia probabili et opinionem parit, ut : Omnis mater diligit filium. Hæc mulier est mater. Ergo diligit filium. — Sophismata vocantur syllogismi modò *pseudographi*, modò *sophistici*, modò *paralogismi*.

SYMBOLA. V. *Elementa vulgaria.*

SYNCATEGOREMATICUS V. *Categorematicus*

T

TALITAS *rei* est idem ac talis quædam determinata qualitas ejusdem.

TEMPERAMENTUM est mensurata quædam et modificata medietas, aut proportio primarum qualitatum mixti naturæ conveniens.

Temperamentum ad pondus, seu *uniforme*, est temperamentum corporis continentis elementa prima, *Aerem, Terram*, etc., in gradu æquali, v. g. ut quatuor. *Temperamentum ad justitiam*, seu *difforme*, est quod illa continet in eo gradu, qui debitus est determinatæ speciei corporis, quæ sæpè importat, ut modò unum, modò aliud elementum præ aliis dominetur. — *Temperamentum simplex* est in quo una tantùm ex primis qualitatibus dominatur. — *Temperamentum compositum* est in quo duæ primarum qualitatum excedunt. Est quadruplex: *Sanguineum*, seu *aereum*, in quo calor et humiditas. — *Colericum*, seu *igneum*, in quo calor et siccitas. — *Phlegmaticum*, seu *aquaticum*, in quo frigus et humiditas. — *Melancholicum*, seu *terreum*, in quo frigus et siccitas. — *Tempus* est numerus motus secundùm prius et posterius, juxtà Philosophum (*Phys.* lib. IV. cap. 4). — Definitur quoque duratio motûs cœlestis, quatenùs assumitur, ut mensura cæterorum motuum. — *Tempus imaginarium* est spatium illud quod fingimus ab æternitate in æternitatem fluere. — *Ævum* juxtà Peripateticos mensuratur à successione cogitationum quæ sibi invicem succedunt in primo angelorum.

TERMINARE. V. *Suppositare.*

TERMINATIVÈ. V. *Subjectivè.* 2.

1. TERMINUS *actionis* est id, quod ipsâ actione perficitur.

2. *Terminus actionis formalis* est id quod propriè et immediatè actione efficitur; *terminus denominationis* est id quod per actionem accipit denominationem novam; sic respectu causæ motricis, motus causatus est *terminus actionis formalis;* corpus verò motum est *terminus denominationis*.

3. *Terminus enuntiationis* est id in quod ut extremum resolvitur enuntiatio, ut sunt prædicatum et subjectum. *Terminus appellans et appellatus*. V. *Appellare.*

4. *Terminus categorematicus*. V. *Categorematicus.*

5. *Terminus relationis* est ipsum relationis fundamentum. Vid. *Relatio.* — *Terminus à quo* est unde incipit motus, ut privatio, unde generatio. — *Terminus ad quem* est id in quod motus desinit, ut forma in quam generatio. — *Terminorum descensus et ascensus.* Vid. *Descensus.*

6. *Terminus intrinsecus unionis* est illud extremum in composito, in quo unio, quæ Peripateticis *entitas* erat ab extremis distincta, non recipitur, neque ab eodem educitur et sustentatur. Ita forma compositi est *terminus intrinsecus* unionis materiæ cum forma, quæ unio recipitur, seu adhæret materiæ et à materia sustentatur, non verò formæ adhæret, neque ab ea sustentatur. V *Eductio.*

Terminus rei. V. *Subsistentia.*

Τὸ (to) apponitur ad indigitandum verbum aliquod, de quo sit sermo, et est veluti articulus demonstrativus; v. g. in illis Evangelii verbis: *Pater major me est*, τὸ *me* refertur ad humanitatem Christi, non ad divinitatem. Sensus est illud verbum *me*, quod gallicè exprimeremus dicendo : *ce mot me*, refertur, etc. Eamdem vim habet *Ly*. *Τὸ* sumptum est ab articulo neutro Græcorum defectu articuli latini. *Ly* sumptum videtur ab Arabis, à quibus sublimiores scientiæ originem traxerunt, qui articulum habent *Il*, qui retrò lectus, ut eorum vult grammatica, reddit : *Ly*.

TOTALITER. V. *Adæquatè.*

TOTUM *per se* est quod constat ex partibus ad ejus essentiam, vel integritatem constituendam naturaliter ordinatis; ut homo, lapis. — *Totum per accidens* aut *accidentale* est quod constat ex pluribus entibus in actu, sive completis; ut cumulus lapidum. — *Totum essentiale* est quod ex partibus ejus quidditatem seu physicè, seu metaphysicè constituentibus coalescit; ut homo physicè ex corpore et anima rationis compote; metaphysicè ex animali et rationali. — *Totum physicum* est quod ex materia et forma substantiali, inter se naturaliter ordinatis et unitis constituitur. — *Totum metaphysicum* est quod ex partibus metaphysicis, genere scilicet et differentiâ, constare intelligitur. — *Totum homogeneum* seu similare est cujus partes omnes eamdem cum toto rationem et appellationem habeant; ut aqua cujus quælibet pars nominatur, ut est aqua. — *Totum heterogeneum* seu *dissimilare*, est cui partes insunt, diversi à toto nominis, diversæque naturæ, ut corpus humanum, cujus caput, manus, pes, nec eamdem denominationem, nec eamdem quidditatem cum toto sortiuntur. — *Totum potentiale* est quod partes suas potestate tantùm, non actu continet; ut animal respectu hominis et bruti. — *Totum integrale* est quod partes habet ad rei integritatem pertinentes. Vid. *Partes*.

TRANSCENDENTALE aliquando dicitur id quod cum essentia alicujus rei identificatur.

TRANSCENDENTALES sunt termini vel proprietates rebus omnibus cujuscumque generis convenientes. Veteres sex numerabant : *Res, Ens, Verum, Bonum, Aliquid, Unum*, quæ per litteras initiales earum vocum indicantur componentes hanc barbaram vocem : *Reubau;* nihil enim in rerum natura inveniri potest, cui ista non conveniant. Recentiores ad tria reducunt attributa transcendentalia, quæ et metaphysica dicunt : *Veritas, Unitas, Bonitas, Transcendentalia* dicuntur quia veluti essentias omnes transcendunt, et cum iis identificantur. *Intranscendentes* sunt autem illi termini et proprietates, quæ rebus certi generis vel speciei conveniunt, non aliis; ut lapis, arbor, homo. *Supertranscendentalia* ea dicuntur, quæ rebus non modò realibus, sed fictis etiam, seu imaginariis aptantur; ut *apprehensibile, cogitabile, significabile.*

TRANSCENDENTALITER. V. *Prædicamentaliter.*

TRANSCENDERE res aliquas est illis omnibus esse commune, vel etiam cum illarum essentia esse identificatum. V. *Transcendentale.*

U

1. UBI *non est totum et pars, aut totum sumitur, aut nihil.* Scilicet, de eo, quod natura simplex est et partibus caret, ut Deus, anima, nequit verificari ut una pars sumatur, et altera *à parte rei* sit intacta, pluralitas enim ista partium non adest. Ergo aut totum sumi necesse est, aut nihil. Dictum est *à parte rei;* nam per mentem fieri potest distinctio in iis etiam, quæ sunt simplicissima. V. *Distinctio rationis.*

2. UBI, *Ubitas, Ubicatio, Præsentia* est illud, per quod res determinatur ut sit in loco; ita duas habere *ubicationes* est esse in duobus locis.

UBICATUS idem ac existens in loco. — *Ubi circumscriptivum* est circumscriptio corporis à loci circumscriptione proveniens. — *Ubi definitivum* est modus secundùm quem res ita est in loco, vel spatio, ut tota sit in toto et tota in qualibet ejus parte, non tamen extrà; quale est ubi angelorum. — *Ubi prædicamentum* est accidens secundùm quod res dicitur esse in loco, vel in certa spatii parte (Vid. *Prædicamenta*).

ULTIMUM. Virtus est ultimum potentiæ, id est, cujusque potentiæ virtus seu quantitas et efficacia definitur, exprimendo ultimum seu supremum, quod ipsa potest. 1 2. q. 55. a. 1.

UNIFORMITER *difformiter*, v. g. dicitur causa operari intrà propriam sphæram; *uniformiter*, quia per totam sphæram producit effectus ejusdem rationis; ita sol per suam sphæram producit lucem et calorem; *difformiter*, quia juxta distantias et dispositiones objectorum inæqualiter agit; ita lux solis decrescit ratione distantiæ, et magis illuminatur politum corpus quàm asperum.

1. UNIO sæpè denominatur ab effectu, quem præstant partes unitæ, ut unio *essentialis*, quâ, videlicet, uniuntur partes rei essentiam constituentes : *accidentalis*, quâ accidens unitur substantiæ.

2. *Unio continuativa* est ea, quâ ita uniuntur partes alicujus substantiæ, ut naturali nexu copulatæ remaneant; talis est unio partium ligni.

3. *Unio informativa* est unio formæ cum materia; v. g. animæ cum corpore.

4. *Unio unionis* est modus quidam ab aliquibus admissus ut possibilis, cujus officium sit unire unionem partium cum suis partibus. Pariter *ubicatio ubicationis* est ubicatio ipsius ubicationis. *Actio actionis* est actio, quæ facit ut actio egrediatur à causa. *Unio* verò *unionis, ubicatio ubicationis, actio actionis* dicuntur *reflexæ* non rarò, quia veluti reflectunt et cadunt super aliam unionem, ubicationem, actionem.

UNITAS est indivisio rei in se et divisio à qualibet alia, juxtà Philosophum. — *Unitas per se* est quæ oritur ex una essentia vel natura, sive simplex sit, sive composita, ut unites

divinæ naturæ, et unitas hominis. — ***Unitas per accidens*** est quæ oritur ex naturis diversis seu completis, seu diversi ordinis aut prædicamenti; ut homo albus, cumulus lapidum habent unitatem per accidens. — ***Unitas materialis***, seu numerica, est entitas cujusque individui, prout dicit incommunicabilitatem et indivisionem in plura inferiora; ut unitas Platonis. — ***Unitas formalis*** est essentia rei, prout dicit negationem divisionis in plures essentias, qualis est ipsa; ut unitas naturæ humanæ.

4. ***Unitas formalis, vel essentialis***, est unitas speciei, quatenùs ea ab omni alia specie distinguitur; vel unitas est generis, quatenùs distinguitur ab omni alio genere. Sic Petrus unitate individuali distinguitur ab eo omni, quod ipse non est; ***unitate essentiali*** et ***formali*** ab eo omni, quod non est animal, et ab eo omni, quod non est rationale.

2. ***Unitas simplicitatis*** habetur quando aliquid et unum est ***numericè***, et est natura simplex, ut Deus, angelus. ***Unitas compositionis*** habetur quando aliquid unum est ***numericè***, sed est compositum partibus distinctis, ut homo, qui constat animo et corpore.

3. ***Unitas solitudinis*** idem est ac unicitas, sive esse solum et unicum in tali natura. Hoc sensu dicitur Deus unus. ***Unitas indivisionis, individualis, transcendentalis*** omnibus conveniens consistit in hoc ut res non sit multa entia, sed unum distinctum à cæteris omnibus, quæ illud non sunt. Hæc unitas dicitur etiam ***numerica***, nam ex pluribus, quorum quodlibet sit unum et indivisum, numerus coalescit; dicitur etiam ***materialis***.

4. ***Unitas universalis***, sive ***rationis, præcisionis***, et ***formalis intentionalis***, est illa, quâ per mentem plura individua fiunt una species, aut plures species unum genus. Ita plures homines fiunt unum sub idea abstracta : ***homo;*** et plurium animalium species fiunt unum sub idea : ***animal***.

UNITIO est actio propria unionis in partibus unitis, considerando unionem ut modum distinctum à partibus in sententia veterum.

1. UNIVERSALE est id quod unum cùm sit extenditur ad multa. — ***Universale complexum*** est aliqua propositio generalis ex qua plures particulares deduci possunt; ut omne totum est majus suâ parte. — ***Universale incomplexum*** est aliquid simplex, ad multa dicens ordinem, ut virtus respectu justitiæ et prudentiæ.

2. ***Universale in obligando*** est id quod est unum, et obligat multos, ut lex. ***In causando*** quod est unum, et causat multa, ut prima causa. ***In significando*** vel ***repræsentando***, quod est unum, et multa significat, ut vox, aut conceptus ***homo***. ***In essendo*** et ***prædicando***, quod est unum, et est aptum esse in multis et prædicari de multis, ut natura humana prout expressa per conceptum indefinitum : ***homo;*** sic enim expressa est quid unum, et aptum esse in omnibus individuis speciei humanæ ac de iis affirmari. Universale nonnulli volebant revera esse aliquid existens in rerum natura independenter ab intellectu, et hoc est celebre ***universale à parte rei***. Alii, imò ferè omnes hoc unicè admittunt tanquàm opus mentis nostræ abstrahentis et præscindentis, et nihil reverà volunt reale quod sit unum et multiplex. — ***Universale physicum*** est natura realis in singularibus existens; ut natura humana Petri. — ***Universale metaphysicum*** est natura realis considerata in statu solitudinis, id est, non consideratis conditionibus individuantibus, ut natura humana concepta sine Petreitate, Pauleitate, etc. — ***Universale logicum*** est unum aptum inesse multis et de multis prædicari eâdem omninò ratione; ut substantia respectu spiritûs et corporis; album respectu nivis et cretussæ.

1. UNIVERSA sunt ea, quibus eadem prædicata conveniunt in eodem sensu, ut leo, pecus in ratione animalis. ***Æquivoca*** sunt ea, quorum uni aliquod prædicatum convenit in uno sensu, alteri idem prædicatum in alio, ut gallus gallinaceus et Gallus homo, scilicet, è Gallia. ***Analoga*** sunt ea, quorum uni aliquod prædicatum convenit propriè, alteri idem prædicatum conveuit impropriè, ut homo vivus et homo pictus. Hæc dicuntur etiam ***analogata;*** unde intelligitur illud axioma : ***Analogum per se sumptum stat pro famosiori analogato;*** id est, pro significato magis proprio et principali, quando nihil additur; v. g. terminus ***homo*** dictus absolutè sine addito, accipitur pro homine vivo, non pro picto.

2. UNIVOCA, ***Æquivoca***, ***Analoga***, dicuntur talia ***physicè***, quando univocatio, æquivocatio, analogia est penès prædicata, quæ sunt specifica; ***metaphysicè***, quando est penès prædicata generica; v. g. leo, equus, sunt univoca ***metaphysicè***, quia sunt univoca in ratione animalis, quæ eorum genus est; Petrus et Paulus sunt univoca ***physicè***, quia talia sunt in ratione humanitatis : quæ species est. Univoca autem, æquivoca, analoga dicuntur talia ***logicè***, quando sumuntur abstractè præscindendo ab univocatione physica, vel metaphysica. Vid. ***Æquivoca***, ***Analoga et Causa***.

Unumquodque est propter suam operationem. Unumquodque sicut se habet ad esse, ita se habet ad agere. V. ***Esse***.

UT SIC, significat rem, de qua est sermo, considerari in genere, non in specie, vel individuo; v. g. animal ut sic, est animal in genere, indefinitè sumptum, non verò prout tale vel tale sit in specie vel individuo; significat etiam ***ut tale***, vel ***quatenus tale;*** e. g. philosophus ***ut sic***, id est, ut philosophus, sive quatenùs philosophus.

V

VACUUM latè sumptum est spatium corpore carens, nec aptum eo repleri; quale erat ante mundum conditum, et nunc supra cœlos. — ***Vacuum*** etiam dicitur spatium in quo nullum est corpus tactu perceptibile. — ***Vacuum*** propriè est locus corpore carens et aptus eo repleri; quale esset si inter lunæ concavum et terram, nullum foret corpus. — ***Vacuum coacervatum*** est vacuum sensibile, et notabile, ut si Deus destrueret omnia corpora in magno cubiculo contenta. ***Vacuum disseminatum*** est vacuum constans multis inanibus spatiolis insensibilibus per gran-

diora corpora dispersis et conclusis intra plures eorum particulas.

VAGE idem ac *indeterminatè*. V. *Individuum*.

VERIFICATIVUM actus intellectûs judicantis est objectum, quo posito actus est verus, et quo non posito actus est falsus, v. g. *verificativum* hujus judicii; lux est, est ipsa existentia lucis.

VERITAS est habitudo inter rem et intellectum.

1. *Veritas formalis* consistit in conformitate actûs cum objecto; ut si diceres: Deus existit, Petrus currit; horum actuum *veritas formalis* importat quòd Deus verè existat, Petrus currat. *Veritas radicalis* est exigentia vel necessitas ut adsit veritas formalis, sive ut objectum sit quale judicatur, vel enuntiatur. Talis est veritas actuum, qui in evidentia et fide divina fundantur; hi enim necessariò debent esse conformes objectis.

2. *Veritas repræsentationis* est conformitas apprehensionis intellectûs cum objecto repræsentato. *Veritas sententiæ* est conformitas judicii intellectûs cum re judicata. — *Veritas naturæ*. Illud pertinet ad veritatem naturæ alicujus, quod est de constitutione ipsius (part. I, quæst. 119, art. 1. o.

3. *Veritas transcendentalis*. V. *Transcendentales*.

4. *Veritas cognitionis* est conformitas intellectûs cognoscentis, seu ipsius cognitionis cum objecto cognito, prout in se est. — *Veritas moralis* seu veracitas est virtus quâ quis verbis, factis, aliisque signis externis talem se demonstrat qualis est in se.

VERUM est quod apparet id esse quod est; ut aurum verum dicitur quando tale est quale videtur.

VIA. Homo qui est in via est ille qui in hoc mundo existit, cujus vita est peregrinatio ad alium mundum; qui verò hanc peregrinationem jam consummavit dicitur *in termino*, sive condemnetur, sive præmietur. — *Viale* est id, quod est via, seu dispositio ad aliquid, vel illius causa; unde intelligitur quid sit.

VIALITER. V. *Formaliter*. 4.

VIRTUALITER. V. *Formaliter*. 4.

VIRTUS generatim est perfectio et vis aliquid rectè operandi. — *Virtus* dicitur *esse dispositio perfecti ad optimum*, quia est dispositio complens potentiam ad eliciendum actum bonum; ac proindè cùm dicitur *ad optimum*, illud *optimum* ex mente tum Philosoph. *Physic.* lib. VII, tum B. Thomæ, I 2. quæst. LV, art. 2 ad 3, non intelligitur objectum, sed actus perfectus quem potentia per virtutem disposita potest elicere; et qui dici potest quid optimum, eò quod actus ab habitu procedens sit aliquid melius quàm habitus solus.

VITA *in substantiis* purè immaterialibus est substantia ipsa simplex et spiritualis prout in se intrinsecè operatur; hoc est, intelligit et vult. — *Vita in animanti* est unio animæ cum corpore. — *Vita substantialis* est principium quo quid in se immanenter et intrinsecè operatur. — *Vita accidentalis* seu secunda est operatio intrinseca animæ vel intellectivæ substantiæ.

VITALES *actus* sunt illi actus viventis, qui sunt immanentes, et ab ipso vivente eliciti propriâ virtute, ut actus intelligendi, volendi, videndi, audiendi. Motus verò locales, sive loci mutationes, cùm non sint actus immanentes, non sunt vitales; nec vitalis est motus gravium, et generatim motus quique corporum in animatorum facti ad acquirendum vel conservandum statum sibi connaturalem, ad quem corpora habent determinationem ab extrinseco. Unde *vitales* actus dicuntur etiam *actus ab intrinseco* et *in intrinsecum*; id est, provenire debent ab ipso vivente, et debent esse immanentes. *Vitales actus* in ente creato sunt essentialiter creatæ virtutis exercitia, ut patet, unde neque Deus illos per se solùm præstare posset; v. g. intellectio creata à solo Deo producta, simul esset et non esset exercitium virtutis creatæ, quæ est contradictio ipsi Deo repugnans.

FINIS LEXICI SCHOLASTICORUM VERBORUM.

University of Toronto
Library

DO NOT
REMOVE
THE
CARD
FROM
THIS
POCKET

Acme Library Card Pocket
Under Pat. "Ref. Index File"
Made by LIBRARY BUREAU